

پروژەى ١٠٠ کتیبى کوردى ٤٩

فەرھە نەگەس دەریا

www.iqra.ahamontada.com
www.iqra.ahamontada.com
www.iqra.ahamontada.com

عەرەبى - کوردى

ئامادە کردنى : رزگار کەریم

بۆدابه‌زاندنی جۆره‌ها کتیب: سه‌ردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

برای دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرأ الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للکتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

الحروف العربية (پیتھکانی عەرەبی)

الف ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز
س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك
ل م ن ه و ي

ئەلف و بی ئی کوردی

ئ ب پ ت ج چ ح خ د ر پ ز ژ
س ش ع غ ف ق ك گ ل ل
م ن و ه ی ص
ا ه ی ئ و و و

الفاء

ف

فا: بیستم پیتی زمانی عه ره بی یه و به چه ند شیوه یه ک هاتووہ
 (۱) عَاطِفَةٌ (بردنه و سه ر) نه مهش بق سئ مه به ست :
 أ - الثَّرْتِيبُ: به دواى به کا ماتن - ریزیه ندی وه ک وتی خواى گه وره (خَافَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ) واته: دواى نه وهى دروستى کرد نه و جا : پاشان ریکسازى تیا نه جامدایت)
 ب - الثَّقِيبُ: دوک و تن - تویرینه وه نه مهش هه ریه ک به پی خوی وه ک: تَرَوْجٌ رَيْدٌ فَوَلَدَ لَهُ واته: زهید ژنى میناو نه و جا منالی بوو
 ج - السَّبِيَّةُ: مژکارى (فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ) واته: (موسا د.ج) پیاى کیشاو کوشتی)
 (2) تَكُونُ فِي جُمْلَةِ الشَّرْطِ وَذَلِكَ أَنَّ الشَّرْطَ وَالْجَوَابَ يَكُونَانِ فِي الْمُسْتَقْبَلِ بِتَأْثِيرِ أَدَاةِ الشَّرْطِ: له رسته یه کی مه رجدا ده بیئت و نه مهش به وهى مه رج وه لاهه کی له داهاتو دابییت و له ژیر کاریگه ری ئامرازى مه رجدا (وَأَنْ يَمْسَسَكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) واته: (گه ر په روه ردگار خواستی و ابیئت خیر و چاکه ت پیبگه یه نیئت نه و تواناو ده ست لاتی هه موشتی کی هه یه)

(3) أَنْ تَكُونَ زَائِلَةً فِي الْكَلَامِ: زیاده بیئت بق دوویات کردنه وه له قسه دا (قُلْ إِنْ الْمَوْتُ الَّذِي تُقْرُونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مَلَاقِيكُمْ) واته: (نه و مه رگه ی لئی هه لدین نه و شوینتتان ده که ویت و دیت به سه رتاندا)

ف

فَاء - فِينًا (رَجَعَ): گه رایه وه، هاته وه
 فَاء الظل (رَجَعَ مِنْ جَانِبِ الْمَقْرَبِ إِلَى جَانِبِ الْمَشْرِقِ): سیبهره که له لای خورئاواوه په ریه لای خورمه لات
 فَاء الشَّجَرَةِ (انْبَسَطَ ظِلُّهَا): سیبهری به رین و فراوان بوو، سیبهری گوشادبوو
 فَاء عَلَى ذِي الرَّجْمِ (عَطَفَ): به زه یی پیا هاته وه، تیزو به زه یی بوو بوی
 فَاء الرَّجُلِ إِلَى إِمْرَأَتِهِ (كَفَرَ عَنْ يَمِينِهِ وَرَجَعَ إِلَيْهَا): پاشگه زیوه وه له سوینده که ی گه رایه وه بق لای ژنه که ی
 فَاء الْفَنِيمَةِ: بردی و ده ستی به سه را گرت
 فَاء الْأَمْرِ: گه رایه وه بوی، چوه وه سه ری
 فَائِحُ (الْفَوْجُ): کومه له خه لکیک، کومه لیکی تیزتپه رو خیرا
 فَائِجَةٌ: ده روزه یه کی به رینی نیوان دوو ته پی گل و خؤل

فَاتٌ فَلَانًا فِي كَذَا وَيَكْذًا (سَبَقَهُ)؛
 پیشی کهوت، بهر له و بیو، له پیشیه و بیو
 فَاتِ الشَّيْءِ (جَاوَزَهُ)؛ به جیتی هیشت،
 لیتی تیپه ری
 فَاتٌ فِي الشَّيْءِ (دَخَلَ فِيهِ)؛ پیاجوو،
 چوه ناوی، تیپی چوو
 فَاتِي الرَّجُلِ (غَلَبَهُ فِي الْفِتْوَةِ)؛
 له مه ردی و پیاو هتیدا له و باشتر بوو،
 پیشی کهوت، بؤریدایه وه
 فَاتِحٌ (بَادَأَ)؛ دهستی پیکرد، کردیه وه،
 ده رکهوت، ناشکرا بوو، هاته روو،
 خستیه سه رپشت
 فَاتِحُ التَّاجِرِ (بَاعَ أَوَّلَ بَيْعِهِ فِي يَوْمِهِ)؛
 به که م فروشتنی بوو، سفتاحی کرد،
 به که م شت و مه ک یا بابه تی فروشت
 فَاتِحُ الْبَيْعِ (سَهَّلَهُ)؛ ناسانکاری تیا کرد،
 ناسان فروش بوو
 فَاتِحٌ؛ والا کر، دادگر، گهش، کراوه،
 والا کراو، کهره وه، دهستیپیشخه
 رهنکی کال، کال
 فَاتِحُ الْبُلْدَانِ (غَازِي)؛ دایرکری
 ولاتان، دهست به سه زحوسی ولاتان
 فَاتِحَةٌ (أَوَّلُ)؛ سه ره تا، دهست
 پیکردن، کردنه وه، دتیباجه، دهستیپیک
 فَاتِحَةُ الْكِتَابِ (مَقْدَمَةٌ)؛ پیشه کی،
 سه ره تا، دهستیپیک
 فَاتِحَةٌ مِنَ الْكِتَابِ الْكَرِيمِ (سُورَةُ
 الْحَمْدِ)؛ سوورده تی (فاتیحه) (الحمد
 لله)
 فَاتِحُهُ (قَاضَاهُ وَحَاكَمَهُ)؛
 دادوهری کردو لیتی پرسیه وه
 فَاتِحُهُ بِالْأَمْرِ (بَادَأَهُ وَخَاطَبَهُ بِهِ)؛
 گفتوگری له که لکرد، و توژی له که لکرد

فَائِدَةٌ (مَنْفَعَةٌ)؛ کهک، سوود،
 بایخ، فخر، سایه، به ره م، قازانچ، نه و
 سوودو که لکه ی ده گیری له زانیاری و
 کارو مال و دارایی و هرشتیکی تر
 فَائِرٌ؛ تووره، قین گرتوو، مه لچوو،
 ده کولی
 فَائِرَةٌ (هَاجَ غَضَبَهُ)؛ تووره بوو، ناگری
 گرت، رقی مه لسا، گپی گرت
 فَائِرٌ؛ سه رکه و توو، پیشکه و توو، براوه،
 دهستکه و توو
 فَائِضٌ؛ سوودو که لکیکی بی شومار،
 زورو زه به ن، زورتر، زیاتر، فایز،
 سه له م
 فَائِقٌ؛ تیپه ریوو، زورتر، به دهر،
 چاک و باشی همووشتیکی، گه یه نه ری
 برگی سه ره وه ی بریره ی پشت به
 رشته ی سه رو مل
 فَائِقُ الْعَدُوِّ؛ له سنوور به دهر، بی سنوور
 فَائِقُ الْحَضَرِ؛ بی شومار، له ژماره
 به دهر
 فَائِقُ الطَّبِيعَةِ (فَوْقَ الطَّبِيعَةِ)؛
 له سروشت به دهر، له سه رو سروشته وه
 فَائِقُ الْوَصْفِ (أَعْلَى مِنَ الْوَصْفِ
 وَالْبَيَانِ)؛ باس ناگری، له سه رو باسو
 پیامه لانه وه یه
 فَائِلٌ (خَاطِبٌ الرَّأْيِ)؛ مه له،
 راویوچوون چهوت و مه له، گفتار مه له
 فَاتِ الْأَمْرِ؛ رابورد، تیپه ری، ته و او بوو،
 گوزه را، کاتی به سه رچوو
 فَاتِ فُلَانٍ (مَضَى وَمَرَّ)؛ گوزه را و
 تیپه ریوو
 فَاتِ الْأَمْرِ فَلَانًا (لَمْ يُدْرِكْهُ)؛ پیسی
 نه که یشت، فریای نه که و ت

فَاجِعَةٌ (زَيْبَةٌ): کاره سات ، به لا ، سک
سوتان ، سرگه ردانی ، لیتقه ومان ،
کاره ساتی دلته زین ، نه هامه تی و
مهینه تی

فَاجِعَةٌ حَلْبَجَةٌ (فِي الشَّارِيخِ الْكُورِدِي):
له میژوی کوردا: به رۆژی 1988/3/16
ده گوتریت کاتی رژیمی به عس
به سه رۆکایه تی (سه دام حسین) هه ستا
به کهیمیابارانی شاری هه له بجه و تئیدا
پتر له (5000) هه زار مرۆف له گشت
چینه کانی گه لی کوردی تیا بردو
به شپوه به کی کۆمه ل گیانیان
له ده ستداو سه رجه م شاره که ش
خاپووو ویران بوو پاشماوه ی
خه لکه که ش هه له اتن و ده ربه ده ر بوون

فَاحُ الشَّيْءِ (إِنْتَشَرَتْ رَائِحَةُ طَيْبَةٍ أَوْ
غَيْرِ طَيْبَةٍ): بۆنیکه خۆش یان
ناخۆش بلا بووه

فَاحُ الْحَرِّ (إِسْتَدَّ): گه رماکه ی تاوی
سه ند ، یه کجار گه رم بوو

فَاحُ الرَّبِيعِ (أَخْصَبَ): یه کجار به پیت و
فه ربوو

فَاحُ الزَّهْرِ: بۆنی بلاو کرده وه

فَاحُ الدَّمِ (إِنْصَبَ): رڤا ، به ربوو ،
هاته خواره وه

فَاحُ الشَّجَةِ (فَاضَتْ بِالدَّمِ الْكَثِيرِ):
به لیدانه که خوینیکه نۆوی لی رۆیسی ،
به لیشاو خوینی رڤاند ، خوین فیجقه یکرد
فَاحَاةٌ: گفتوگۆی له گه ل کردو تئیی
گه یاند له وتارو گوتاره که ی مه به سستی
چی بوو

فَاحَتِ الْقِدْرُ (غَلَّتْ): کولا ، هاته جۆش

فَاتِر: ساردو سپی ، شله تئین
فَاتِرُ الْهَيْمَةِ (وَأَهْنُ مَهْمَل): که مته رخم ،

گوئی نه ده ر ، له ش قورس
فَاتِكَ فَلَأَنَّا غَالِبُهُ): زالبوو به سه ریا ،
بۆری دایه وه ، شکستی پی مهینا
فَاتِكَ الْأَمْرَ (وَأَقْعَهُ وَيَأْشُرُهُ
بِشِدَّةٍ): به توندی ده سستی پیکرد ،
به گورج و گۆلی شانی پیا کرد

فَاتِكَ: پیاو کوژ ، خوینریژ ، ئازا ،
گوستاخ ، دلیر ، جه ربه زه ، چاونه ترس ،
چاوقایم ، دلقایم
فَاتِكَ مَفَاتِكَةَ (قَاتَلَهُ مُجَاهَرَةً):
به ناشکراو به رچاو جه نگا له گه لی

فَاتِن: له راستی و ئاین لاداو ، شهیتان ،
گومرا ، ویل ، سرگه ردان
فَاتُورَةٌ (بَيَانُ الْمَطْلُوبِ - كَشْفُ
الْحِسَابِ): لیسته ، لیسته ی نرخ ،
به رنامه

فَاتُور: جاسوس ، سیخوپ ، ته شت ،
سفره و خوان
فَاجَأَ (بَاغَتَ): کوت و پر دای به سه ریا ،

له ناکاوو پر هات به سه ریا
فَاجِرُ الْمَرْأَةِ (ارْتَكَبَ الْفُجُورَ مَعَهَا):
لاقه ی کرد ، داوین پیسی له گه لکرد ،
ده سستی بۆ برد

فَاجِرٌ (فَاجُور - دَاعِر - زَان): پیاوی داوین
پیسی ، گوناهاکر ، زیناکه ر ، شه روال پیسی
فَاجِرَةٌ (رَائِيَةٌ): ئافره تی سۆزانی ،
داوین پیسی ، ره وشت نزم ، زیناکه ر ،
له شفرۆش ، په ته ری

فَاجِعٌ (مَوْلِمٌ وَمَخْزِنٌ): دلته زین ،
به په ژاره و خه م ، جه رگبیر ، خه م داهین

فَاحَتِ الْغَارَةُ (إِسْعَتْ وَإِنْتَشَرَتْ):

به ریزن و بلا بوه وه، داکهوت ، فراوانبوو،
 مه موولایه کی گرت وه

فَاحِش: ناشیرین ، ناقولا، رژد ، رهزا
 گران و قورس ، له راده به دهر، له وزه
 به دهر، بی مانا، ناپه سه ند، چه پهل،
 به دپه و شت ، بی تا بپو، به دگویی

فَاحِشَة: ژنی سۆزانی، داوین پیس ،
 داوین ته پ، مهر خراپه و به دپه و شتی که
 له راده به دهر بییت

فَاحِص (مُخْتَبِر): تاقی که ره وه،
 پشکنه ر، توژده ر، لیکۆله ر

فَاحِصَة: هه ریه که یان ویل و عه و دالبوو
 به دوی که مو کوپی نه وی ترا

فَاحِم: زۆرده ش، خه لووزی، وه ک
 خه لووز، مووی ره ش ، ئاوی وه ستاوو
 مه نگ

فَاحِثَة (نَوْعٌ مِنَ الْحَمَامِ): قومی ،
 کۆتری کیتی، جۆره کۆتری که و له کۆتر
 گچکه تره ، کوکوختی

فَاحِرًا (غَالِبًا فِي الْفَخْرِ - بَاهِيًا):
 شانازی کرد، له تامی کرده دهر وه،
 خۆی مه لکیشا، لافی لیذا

فَاحِر: نایاب، به هادار، گه وه،
 شکۆدار، پایه به رز، به نرخ و نایابترین
 شت

فَاحُور (صَانِعِ الْفَخَارِ): دروستکاری
 کلینه

فَاحُورَة: کلکاری، کلینه کاری

فَاحُورِي: کلکاری

فَادَ الْمَالُ (ثَبَّتَ لِصَاحِبِهِ): چوه دهستی
 خاوه نی خۆی یان جیگیربوو له دهستی،
 بۆی بوو ، به ویرا

فَادَى: بپیک پارهی دیاریکروی دا
 له بری به جی نه مهینانی نه رکیکی ئاینی
 یان شکاندنی په ریزیکی ئاینی
 فَادَتْ لَهُ فَائِدَةٌ (حَصَلَتْ): پیتی گهی،

وه ریگرت ، دهستی کهوت
 فَادِح: قورس و گران ، گه وه، زۆد ،
 کاریگر ، کاری دژوارو نابار
 فَادِحَة (مُصِيبَة): به لا، کاره سات ،
 چورتم ، نه هامت، مهینه تی،
 دهرده سه ری

فَادِن (مِيزَانُ الْبِنَاءِ): شاوول ،
 شاقوول، ته پکه، ئاسنیتی خپی
 قورسه به په تیکه وه وه ستا خواری

گتپیی دیواری پی به راورد ده کات
 فَادِي (مُقَدِّ): رزگار که، فریگوزار،
 به دمه وه هاتوو، هانا، په نا، پشتگیر
 الفَادِي (لَقِبُ السَّيِّدِ الْمَسِيحِ عَلَيْهِ
 السَّلَامُ): نازناوی چه زه تی (عیسی) به
 - سه لامی خوی لی بییت -

فَار (عَلَى وَجْهَاتِ): هه لچوو، جۆشی
 سه ند، کولا، هاته کول، به رزبوه وه
 فَارَ الْمَاءِ (نَبَعَ مِنَ الْأَرْضِ): هه لقوی ،
 هاته دهر وه

فَارَ الْقِدْرُ: هاته کول و ناوه که ی
 هه لچوو

فَارَ النَّارُ (إِشْتَدَّ إِشْتِعَالُهَا): بلیسه ی
 سه ند

فَارَ الْمَسْكُ (إِنْتَشَرَتْ رَائِحَتُهُ): بۆنه که ی
 بلا بوه وه، په خش و بلا بوه وه

فَارَ الْعِرْقُ (هَاجَ وَضْرَبًا): خرۆشاو هاته
 جۆش ، سووریوه وه، فووی تیکرا

فَارًا (فَارًا): مشك، مله، مووش، مسك،
 ده عبايه كي پچكوله ي چوار پسي كلك
 بارييكو ديبوارو ناومال كون دهكات
 فَار: راکردو، مه لهاتوو
 فَارَة: ناميزيكي دارتاشي به
 فَارِح (فَرِح - مُنْشِرِح): شاد، شادمان،
 دلخوش، پيخز شحال
 فَارِد (الْمُنْفِرِد): تاک، ته نيا، دابراو،
 به راکه نده
 فَارِزُوه: له يه کمان کزليه وه، دوايي
 حال و باري يه کتر که وتين
 فَارَز شَرِيكَه: لتي ي جيا بوه وه، وازی
 ليهينا
 فَارِز: قسه و ته ي روون و ناشکرا،
 به رچاوو ديار
 فَارِزَة (عَلَامَة): ویرگول، چوکلّه،
 فاریزه، کزما (۶)
 فَارِس: سوار، نئسپ سوار، خاوه ن
 نئسپ، پاله وان، شيري بيته، دلاوه ر
 فَارِس: فارس، نه ته وه و گه ليکن
 مه لجه ندي نيشته جي بوونيان
 به شيوه يه كي سهره كي ولا تي نيرانه
 الفَارِسيَّة: زماني فارسي، نيراني
 فَارِض: زاناو شاره زاله دابه شکردني
 ميراندا، هه رشتيكي كون و ديرين،
 که ته و زله
 فَارِطٌ فَلَانًا مُفَارِطَةً وَفِرَاطًا (سَابِقَه):
 پيشي کهوت، بهر له و گه يي، پيش
 نه و هات
 الفَارِطُ: پيشکه وتوو، نه وه ي بهر
 له گروهو دهسته و تاقمه که ي ده چپته
 سهر تاوو ناماده و سازي دهكات بويان

فَارَع الرَّجُلُ: بهس بوو له بري نه و
 باره که ي هه لگرت
 فَارِع: دريژ، بهرز، بلند، بالا
 فَارِع الطُّول: بالا بهرز، بالامه لچوو
 فَارِعَة: چله پو، لووتکه، سهره که ي،
 سهر ي سهره وه ي
 فَارِعٌ ضِدَّ مَلَانٍ: بوش، چؤل، شالا،
 به تال، پووت، پووج، پووچهل،
 هوئل
 فَارِقٌ: لتي ي جيا بوه وه، به جتي ي
 هيشت، رويشت، ده رچوو
 فَارِق: جيا وازي، جيايي، ناشکرا، ديار،
 روون، جياکه ره وه ي شتيك له شتيكي تر
 فَارِقَه - مُفَارِقَة (بَاعَدَه): وازی ليهينا،
 لتي ي جيا بوه وه، نوورکه وته لتي ي
 فَارِكَة مُفَارِكَة (تَارِكَة): ده ستيان
 له يه ک بهردا، ده سته برداري يه ک بوون
 فَارِه: ناشکرا، ديار، روون، فره خور
 فَارِهَة: کيزيكي جوان و تازه
 بيگه يشتوو، کيزه جوانکيله
 فَارُوق: جيا کردنه وه، ترسنوک، نازناوي
 خه ليفه ي دووه مي راشيدينه (عمر) ي
 کور ي (خه تتاب) - ره زاي خواي ليبيت -
 فَارُفْلَانٌ بِالْخَيْرِ (ظَفَرٍ بِهِ): برديه وه،
 ده ستي کهوت، به ده ستي هينا
 فَارَ مِنْ الشَّرِّ (نَجَا): رزگاري بوو،
 قوتار بوو، ده ريز بوو له شهرو خراپه
 فَارَ قَدْحُ الْمَيْسِرِ (رَبِحَ): برديه وه،
 ده ستي کهوت
 فَارَ بِهِ (نَالَه): ده ستي کهوت، پيشي ي
 گه يي
 فَارَ مِنْ الْكُرُوه (نَجَا): رزگاري بوو،
 سه رفران بوو، قوتار بوو له خراپه

فَازَ الرَّجُلُ (هَلَكَ وَمَاتَ): تیاچوو،
 فهوتا، نه ما ، مرد، دنیای به جیته پشست
 الفَاذَةُ: که پریکی دوو کۆله که په
 فَاوَرُو: میرووله په کی ره شی مه یله وسوور،
 رینگه یه کی به رین و فراوان
 فَاوَرَةُ: رینگه په که به نیتو خۆلداو وه ک
 درزو قلیشاوییه ک وایه
 فَاوَرُ (خَائِفًا): ترساو ، توقیو ،
 داچله کیو ، راچله کاو ، زنونق چوو،
 بیمناک
 فَاوَسًا: مه لیان وه شانوه وه، ریته که وتن،
 تبا نه بوون، رینگه وتن له سهر
 هه لوه شانوه وه ی به لیتن نامه که
 فَاوَسَهُ الْعُقْدُ أَوْ الْبَيْعُ: به لیتن نامه و
 مامه له که ی له گه ل هه لوه شانوه وه ،
 پووچه لی کرد
 فَاوَسَدَ: رزیو ، خراب ، بۆگن ،
 بۆنکردو، بۆگن بوو، هه لوه شاو ،
 تیکچوو، خراب ، بهد ، ناباش
 فَاوَسَدَ الْأَخْلَاقُ (مُنْحَرِفًا): به دره وشت ،
 به دخوو، به دره فتار، بی تا بپرو، لا دراو ،
 هیچو پووچ
 فَاوَسَقَ: خرابه کار، پیاو خراب، پاشه ل
 پیس ، سۆزانی، زیناکار، بی تایین ،
 بی بپروا، له ری لادراو، گومرا، سهرگه ردان
 فَاوَسَ الرَّجُلُ: فه خرو شانانزیکرد
 فَاوَسَ فُلَانٌ فَيْشَوْشَةً: نه ندنامه کانی لاوازو
 کزبوو
 فَاوَسِي: رینبازنکی ره که زپه رستی به
 فَاوَسِيَّةٌ: خه ویکه مرؤف له سهره تایی
 شه ودا ده یکات هه تا دواتر هه لپسیتته وه

الفَاوَسِيَّةُ: رینبازنکی سیاسی نابوری به
 له (ئیتالیا) سهری هه لداو له سهر
 بناغهی سه ندیکا کان دامه زراوه و
 ده ولت خۆی هه لده قورتینتی
 له سهرجه م جموجوله نابوری به کان
 فَاوَسَ مِنَ الْأَمْرِ (خَادَ عَنْهُ): لیتی لایدا ،
 ترزا لیتی
 فَاوَسَلَ شَرِيكَهُ (فَضَّ مَا بَيْنَهُمَا مِنْ
 شَرِكَةٍ): شه ریکایه تی نیتوانیان
 هه لوه شانوه وه، جیا بوه وه لیتی
 فَاوَسَلَ فِي السَّفَرِ: نرخی چه ندانه
 زیاد کرد، فره زیاد ی کرد
 فَاوَسَلَ: نیتوان ، په رژین ، ته یمان ،
 جیا که ره وه، بپیار له سه یدراو، بپاوه ،
 په کلایی ، کۆتایی پی هینراو
 فَاوَسَلَةً: پشوو ، ویتسته ، ویرگول ،
 فاریزه (۵)
 فَاوَسَلَةً (فِي عِلْمِ الْعَرُوضِ): له زانیاری
 هونراوه زانیدا بریتیه له سنی پیتی
 بزوینو به دوا یا پیتیکی زه نه دار دیت
 وه ک (كَتَبْتُ) نه مهش به پچوک ناسراوه و
 که ورهش وه ک: (سَمِعَهُمْ)
 الفَاوَسُولِيَّةُ - وَالْفَاوَسُولِيَاءُ: فاسولیا ،
 به ری گیایه کی وه ک پاقله وایه و ده نکی
 سپی و پانو که وره یه به لام له پاقله
 گچکه تروه ده کری به چپشست
 فَاوَسَ (إِمْتِلًا وَطَفْحًا): پریوو، لیتی رزا ،
 لیتی کرد، سه رریژی کرد
 فَاوَسَ الْمَاءَ كَثْرًا حَتَّى سَالَ: زۆر بوو تا
 لیتی رزا
 فَاوَسَ عَيْنُهُ (سَالَ دَمْعُهَا): فرمیسکی
 رژاند، فرمیسکی رشت

فَاضُ الشَّيْءِ (كَثْرًا): زُودَ بُو، فَرِهَ بُو،
فَاضُ الْخَيْرِ (ذَاعَ وَانْتَشَرَ): بَلَاوِيوَه،

بِهَخْشِ بُو
فَاضُ صَدْرِهِ بِالسَّرِّ فَيَضًا (بَاحَ بِهِ وَنَمَّ
يُطِيقُ كَثْمَهُ): دِرْكَانْدِي وَنَهْ يَتَوَانِي

پَارِيژْكَارِي لِي بِيكَاتِ وَ بِيشارِيْتِهَ وَ
فَاضٌ عَلَيْهِ الدَّرْعُ (اِتَّسَعَتْ): فَرَاوَانِ بُو،

گوشادبوو، بهرين بوو
فَاضٌ فَيَضًا وَفَيُوضًا (مَاتَ): مَرْدٌ،

گياني سپارد
فَاضٌ لِنَفْسِهِ (خَرَجَتْ): رُوحِي سِپَارْدِ،

گياني دهرچوو، مرد
فَاضُ النَّهْرِ عَلَى الْمَكَانِ (أَغْرَقَ): لَافَاوِي

هِنَا ، دايپوشي
فَاضٌ بِمَكُونِ صَدْرِهِ (بَاحَ بِهِ): دِرْكَانِي،

دهرپيچي، نهوي له دليا بوو مه لي رشت
فَاضَةٌ: بِلَاوِ نَهَامَتِي، سَهْخَتِي وَ

دهردهسري
فَاضِحٌ مُفَاضِحَةٌ: مَهْرِيك كَهْم وَ

كوري و عهبي نهوي تري دهرخست
فَاضِحٌ: نَابِرُوبِرَه، بَهْ يَانِ، بَهْرَه بَهْ يَانِ،

شه به قى
فَاضِحٌ (فِي الْقَانُونِ): لَهْ يَاسَادَا

كرداريكي به رجه سته ي به دو خراپه و
نَابِرُوبِرَه

فَاضِلٌ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ: بَهْ رَاوَرْدِي كَرْدِ
لَهْ نِيَوَانِيانِدا هَهْ تَا چَاكَه كَه يَانِ

بَهْ دَهْرِيكَه وَيْتِ
فَاضِلٌ: مَآوَه، دَهْمِيْنِيْتِهَ وَه، پَاشْمَاوَه،

لِي يِي مَآوَه تَه وَه، خَاوَه نِ چَاكَه،
چَاكَه كَارِ، بَهْخَشْنَدَه، خَاوَه نِ،

پياو هتي

فَاضِلَةٌ (النِّعْمَةُ الْعَظِيمَةُ): بَهْخَشْشِ وَ
نِيْعَمَه تِيكِي گوره و مه زن، بَهْخَشْشِ ،

نِيْعَمَتِ
فَاضِلَةٌ: لَهْ چَاكَه وَ پِيَاوَه تِيْدَا لَهْ وَ

لَهْ پِيْشْتَرِ بُو
فَاضِي (وَاسِعٌ): فَرَاوَانِ ، بَهْرِيْنِ ، پَانِ وَ

بَهْرِيْنِ ، گُوشَادِ، بَهْرِ بِلَاوِ ، وَآلَا
فَاطِرٌ: دِرُوسْتْكَارِ، دَاهِيْنَهْرِ، بِي رُوْثُوْ،

بَهْ رُوْثُوْ نِيَه ، رُوْثُوْشْكَارِ
فَاطِسٌ: مَرْدُو، وَآوِي زِيْنْدُوَه

فَاطِمٌ: پَرِيْنَه وَه ي بَهْ چَكَه حُوشْتَرِ
لَهْ شِيْرِي دَايِكِي

فَاطِمِي: دَهْ وَلَهْ تِيكِ بُو لَهْ رُوْژْناوِي
عَهْرَه بِي وَ مِيْسَرِ دَاْمَه زَرَا لَهْ سَالِي (359)

كُوجِي بُو (567) كُوجِي وَ خَه لِيْفَه كَانِي
دَهْ دَرِيْتَه پَالِ (فَاتِمَه) ي (زَهْ هَرَاءِ) ي

كُجِي پِيْتَه مَبَهْرِي خُوا (د.خ)
فَاطِنٌ بِالْكَلَامِ مُفَاطِنَةٌ: بُوِي وَتَه وَ تَا

تِي ي بگه يه نِيْتِ
فَاطِنٌ (صَاحِبِ الْفِطْنَةِ): پَاكِ ، پُوحْتِ ،

پَاكِيْزَه ، زِيْرَه كِي
فَاطٌ فَلَانٌ (مَاتَ): مَرْدِ، گِيَانِي سِپَارْدِ،

رُوحِي دَهْرُجُوو، هَهْ نَاسَه ي لَهْ بَهْرِيْرَا
فَاعُ الطَّيْبِ: بُوْنِ وَ بَهْ رَامِي بِلَاوِيوَه وَه ،

بَهْخَشْشِ بُو
فَاعِلٌ: بَكَرِ، كَارَا، ئِيْشْكَرِ، كَرِيْكَارِ،

فَهْرَمَانَبَهْرِ
فَاعِلُ الْخَيْرِ: چَاكَه كَارِ ، چَاكَه خَوَازِ ،

پِيَاوِيْاشِ
فَاعِلُ الشَّرِّ: تَاوَانْكَارِ ، پِيَاوِ خَرَابِ

فَاقِرَةٌ (الدَّاهِيَةُ الشَّدِيدَةُ)؛ نَهَامَتِي،
 مَهِينَتِي، بَهْلَاؤِ دَهْرِدَه سَهْرِي،
 كَارِهَسَات، كَوَسْت كِه وَتَن، پِشْت
 شَكَان، جِهْرِك بِيْرَان
 فَاقِع: رَهْنِكِي رِيُونَاك وَ پُوخْت، كَال،
 رِيُونَاك
 فَاقِعَةٌ: بَهْلَاؤِ نَهَامَتِي، كَارِهَسَات،
 كَوَسْت وَ پِشْت شَكَان
 فَاقَه - مَفَاكَهَة: لِيَكْوَلِيْنَه وَ هُو
 تَوِيْزِيْنَه وَ هِي كَرْد لَه زَانِيَارِي فَيَقْهَدَا
 فَاقَه فَلَأْنَا: لَه زَانِيَارِي فَيَقْهَدَا لَه وَ
 شَارَه زَاتَرِيو، بَه تَوَانَاتَرِيو
 فَاكُ مِنَ الرَّجَالِ (الشَّلِيدِ الحُمُقِ -
 الْهَرَمِ): كَيْل، نَه زَان، حَه پَوْلَه،
 كِه وَدَهْن، فَرَه كَيْل وَ كِه مَزَه، پِير،
 بَه كِه وَتَه
 فَاكَةٌ - مَفَاكَهَة: خَوْش مَه شَرَه بِي،
 بَه دَهْم وَ لَه بَز، خَوْش مَامَه لَه
 فَاكَه مِنَ الرَّجَالِ (النَّاعِمِ الْعَيْشِ):
 خَوْش كُوْزَه رَان، خَوْش حَال، شَاد زِيْن
 الْفَاكِهَانِي (بَانِعِ الْفَاكَهَة): مِيوَه
 فَرُوش، فَرُوشِي مِيوَه، بَه قَال
 فَاكَهَة (الشَّمَارِ اللَّذِيذَةِ): مِيوَه، فَيَقِي،
 مَه سَوُو، مِيوَه جَات، بَه رِي هِيْتِنْدِي
 سَه وَ زَايِي وَ بَه رِزَه دَرَه خْتَه وَ هَك كَالَه كَو
 هَه رِي وَ تَرِي وَ كِه لِي شَتِي تَر
 الْفَاكُوْرَة: كَلْم، دَه مَه دَه رِكَا،
 دَه سَكَه پَه نَجَه رَه، پَارْچَه نَاسَن يَان
 دَارِيكَه دَه رِكَا وَ پَه نَجَه رَه دَه كَرِيْت
 لَه وَ هِي خَوُو سَه رِپِيُوَه بَدَرِيْت
 فَأَل رَأْيَهُ (أَخْطَأَهُ): هَه لَه وَ لَاوَز بُوُو،
 بَه مَه لَه دَا چُوُو، كِه وَتَه مَه لَه وَ

فَاعِل (فِي إِصْطِلَاحِ النُّحَاةِ): لَئِي
 رِيْزِمَانَه وَ اَنَه كَان: فَرْمَانَكِر، نَاوِي كَارَا،
 كَارَا، نَاوِيكَه كَارُو فَرْمَانِيك دَه دَرِيْتَه
 پَالِي
 فَاعِلِيَّة: كَارِكِه رِيْتِي، كَارِيكِه رِي
 فَاغَرَة: بَالْنَدَه بَه كِه، جَوْرَه بُوْنِيكِي
 خَوْشَه
 فَاغِيَّة: شَكْرَفِي خَه نَه، يَان گُوْلُو
 شَكْرَفِي مَه رِ بُوْنِيكِي خَوْش
 فَاقُ (كَانَ أْبْرَعَ مِنْهُ): لِيَهَاتُو تَر بُوُو
 لَه وَ، چَالَاكْتَر بُوُو
 فَاقُ فَلَانَ بِنَفْسِهِ عِنْدَ الْمَوْتِ (مَاتَ): مَرْد،
 كِيَانِي سِيَارْد
 فَاقُ الشَّيْءِ (عِلَاةً): لَه وَ بَالَا تَرِيو،
 بَه تَوَانَاتَر بُوُو
 فَاقُ أَصْحَابِهِ: لَه وَ هَاوَه لَانِي بَه تَوَانَاتَر بُوُو
 فَاقُ إِلَى الْأَمْرِ (لَذَكَرَهُ): بِيْرِي
 كِه وَتَه وَ هَه، هَاتَه وَ هِي يَادِي
 فَاقُ فَوَاقًا (حَرَقٌ - شَهَقٌ): نَزَكِه رَه ي كَرْد
 فَاقَه (حَاجَةً): پِيُوِيَسْتِي، نَه بُوُونِي،
 مَه زَارِي، رُوْزِي رَه ش، نَه دَارِي،
 نِيَا زَه نَدِي
 فَاقِد: لِي وَ نَبُوُو، وَ نَكِه ر، جِهْرِك
 سَوُو تَاو
 فَاقِد الشُّعُورِ (الْوَعْيِ - مَفْهَمِي):
 بِي مَوْش، بُوْرَاوَه، بِي خَوُو
 فَاقِد مِنَ النِّسَاءِ: زِيْنِيك مِيْرْد يَان رُوْلَه
 يَان خَوْشَه وَ يَسْتِيكِي مَرْد بِيْت وَ جِهْرِكِي
 بُوُو سَوُو تَابِيْت

فَأَلَّ الرَّجُلُ: رَاو بۆچوونی سست و

لاوازیوو، راکزو سست بوو

فَأَلَيْتَ (خُنْفَسَاءَ رَقَطَاءَ): جَوْرِيكَه

له قالۆنچه ، قالونچهی سوور

فَأَلَّتْ: به ره لا، ترازاو ، له ده دستچوو

فَأَلَجَّ: حوشترتیکی گه وره ی دوو

کۆپاره، گۆتی ، گۆت بوون ، نیفلیجی

، شه پله ، له رزۆک

فَأَلَّقِي: رِيكَه ی نِيوان دوو ده روازه ،

پشکواو ، ده ریۆقیو، له تبوو

فَأَلُوذُ - فَأَلُوذَجُ: حه لَوایه که له تاردو

ناوو هه نکوین دروست ده کَرِيَت و

نِيستاش له نیشاسته و شیرو ناوو شه کر

دروست ده کَرِيَت ، فالووده

فَأَانَ: له ناوچوو ، نه ماو ، تیاچوو ،

مردوو، دوابی هاتوو

فَأَانَ الرَّجُلُ (جَاءَ): مات ، ناماده

فَأَانُوسُ: چِرا ، فَانُوس ، فَانُوس،

جۆره چرایه کی دیارو ناسراوه فنه ر

به ده دست هه لده گپری و شوینی تاریکی

پیی رووناك ده که نه وه و مۆم و فتیلیان

تیدا هه لده کرد

فَأَانِي: پیر ، به ته مه ن، پیری

به سالآچوو

فَأَاءَ بِالْقَوْلِ (لَطَّقَ): وتی ، قسه یکرد،

دوا ، ناخاوتنی

فَأَاءُ فِيهِ - فَمَهُ - فَمَهُ فَمَهُ: ده می ،

زاری ، ده مه که ی

الفَأَاءُ: پیاویک هه رچیه ک له دلیدا بییت

بیدرکینیت

فَأَاهَا: شانازیکرد، فه خری کرد، خۆی

هه لئا گفتوگوو قسه ی له گه ل کرد

فَاهِمٌ: تیکه یشتوو، ناوه ن، یه کی

زیره ک و زانا بییت و زوو حالی بییت ،

وری، زرنک، هوشیار

فَاهِي: بی خوی

فَاوَصَ فِي الْأَمْرِ حَدَاثًا فِيهِ: له که له ی

دوا ، گفتوگۆی له گه ل کرد، ناخاوتنی

له گه ل نه نجامدا

فَاوَضَهُ فِي الْأَمْرِ مَفَاوِضَةً (بَادَلَهُ الرَّأْيَ

فِيهِ بَغْيَةً الْوُضُولَ إِلَى تَسْوِيَةٍ وَإِتْفَاقٍ):

راو گفتوگۆی له گه ل کۆپیسه وه به میوای

که یشتن به چاره سه رو رِيكَه وتن

فَاوَضَهُ فِي الْمَالِ تَشَارِكُهُ فِي تَتْمِيْرِهِ):

له به گه پخستنی دا هاو به ش بوو،

له خستنه که رو کاریدا هاو به شی کرد

فَاوَاةٌ فَلَانًا (نَاطِقَةٌ - فَاخِرَةٌ): قسه و

گفتوگۆی له گه ل کرد، شانازی

به سه راکرد

فَأَيُّ: له تیکرد، قلیشانی

فَأَالٌ: جۆره یارییه کی منالانه

فَأَيْتٌ: ده سته ، کۆمه ل، گۆره ، تاqm ،

تیپ ، به ره ، پۆل ، چه ند

فَأَادَهُ: دلی هینایه له رزه و فرته ،

له دلیدا

فَأَادَ الْخَوْفَ فَلَانًا (صَيَّرَهُ جَبَانًا): ترسا،

ترسی لینیشت ، ترسانی، زاره تره کبجوو

فَأَادَ أَصَابَهُ دَاءٌ فِي فُؤَادِهِ: ده ردی دل

لینیدا ، نه خۆشی دلی گرت

فَأَادَ: دلی نه خۆشکه وت ، هاواری

دلی کرد

فَأَادَ الْكُفَانَ: پپ له مشك بوو، مشکی

زۆری تیا بوو ، مشکی نۆد بوو

فَأَزَّ الثَّرَابَ (خَفَرَهُ): هه لیکه ند، هه لی

کۆلی

فَتَّيْدُ: ترسنۆك ، ناگر ، برژاو ، ئه وهی
له سهر ئاگر ده برژی سهری و
سوورده کریته وه

فَات

فَاتُ الشَّيْءِ (كَسَرَ بِالْأَصَابِعِ): وردیگرد،
هه لیهه ران، له ت له تیکرد
فَاتُ الْخُبْرِي الْمَرْقِ (ثُرْدُ): تییسی
گوشی
فَاتُ فِي سَاعِدِهِ أَوْ عَضُدِهِ (أَضَعَفَهُ):

بی هیزی کرد ، هیزی لی بری
فَاتُ فِي عَضُدِهِ كَسَرَ قُوَّتَهُ وَفَرَّقَ
أَعْوَانَهُ): که سی پیوه نه هیشته ،
که سی له ده ور نه هیشته

فَاتُ: درزو قلیشی به رد
فَاتَا الرَّجُلُ: له به خشندهیی و دلفراوانیدا
له پیشتر بوو، سه خی بوو، دل و ده ست
فراوان بوو

فَاتِي: گهنج ، لاو ، هه رزه کار ، کوپ،
ده ستبلوو، پیاوچاک، خزه تکار، ته یان
فَاتَاءُ: جوانی، قه شهنگی، رازوهیی
فَاتَاتُ - فَاتَاتُ: ئه وهی له هه ر شتیک
ده بیته وه و ده شکئی ، پارچه ، ته له زم
فَاتَاءُ: کیژ، کچ ، کیژۆله ، گهنج ،
هه رزه کار، ده سته کچ ، منال،
تازه پیته گه یشتوو

فَاتَّاح: ده روی خیرکه ره وه،
ده ستپیشخه ر، دادوه، په کیکه له ناوه
جوانه کانی خوای گه وره که وا
ده رگا کانی رزق و رزقی والأ ده کات و
خوشی و شادی ده هینتیت به سهر
به نده کانیدا ، بالنده یه کی ره شه و فره
کلکی ده جوولینی

فَارَ الشَّيْءِ (دَقَّنَهُ وَخَبَّأَهُ): شاردی وه،
به نهانی کرد
فَارَ فُلَانٌ (حَفَرَ حَفْرَ الْفَأْرِ): وهه ک مشک
چالی مه لکه ند

فَارُ: مشک ، مله ، مووش ، میس ،
ده عبا یه کی پچکۆله ی چوار پی ی کلک
باریکه دیوارو ناو مال کون ده کات
فَارَةٌ (وَاحِدَةُ الْفَأْرِ): مشکیک ، یه ک
مشک

فَأْسُ الْخَشْبَةِ: به ته ور له تیکرد
فَأْسٌ فُلَانًا (ضَرَبَهُ بِالْفَأْسِ): به ته ور
لییدا، ته ورکی دا به سه ریا
فَأْسٌ: ته ور، ته وره س ، دارپاچ ، زهوی
دن ، خاک دن ، پاچه کۆله
فَأْفًا الرَّجُلُ: له قسه کانیدا پیتی (فای)
زۆر دووباره کرده وه

فَأْفٌ فَوَاقًا: نزگه ره ی کرد، نزگه ره ی
گرت

فَأَلٌ بِالشَّيْءِ: گه شبین بوو پیی
فَأَلٌ (ضِدَّ الشُّؤْمِ): نوقلانه ی خوشی ،
گه شبینی ، واژوو ره شه ببینی و
ناخوشی به

فَأَلُهُ بِالشَّيْءِ: گه شبینی کرد به شتیک
فَأَمٌ مِنَ الْمَاءِ: تیرناو بوو، ناودرا ، ناوی
خواره وه

فَأَمَ الْحَيَوَانَ (مَلَأَاهُ مِنَ الْعُشْبِ): ده می
په کرد له گزۆگیا

فَأَوٌ: که لێن و ده لاقه ی نێوان دوو چیاو
شاخ

فَأَوَادٌ (قَلْبًا): دل، ده روون ، نه قل،
ژیری

فَأْوَمَةٌ (الْقِطْعَةُ): پارچه ، کهرت ، له ت

فَتْحًا عَنِ الْأَمْرِ: شکستی خوارد، دَوَپَا ،

نه بیرده وه

فَتْحِيءٌ عَنْهُ: فه رامؤشی کرد، لَی

پرسیه وه

فَتْحًا: وردی کرد، هه لویه ران

فَتْحَتِ الشَّيْءَ: پارچه پارچه ی کرد، به ش

به شی کرد، له ت له تیکرد

فَتْحٌ (ضِدُّ أَعْلَقٍ - أَظْهَرَ): کردیه وه،

خستیه سه ریشت، والی کورد،

ناوه لای کرد، ده ریخت ، خستیه پوو

فَتْحٌ بَيْنَ الْغَضَبَيْنِ (قَضَى):

دادهری کرد له نیوان دوو نه یاردا ،

فه رمانده وایی کردن

فَتْحٌ عَلَيْهِ (هَدَاهُ وَأَرْشَدَهُ):

رینومایی کرد، بوو به رینویینی

فَتْحٌ عَلَى الْقَارِيءِ (لَقْنَهُ مَأْسِيَةً

فَقْرًا): نه وهی له بیری کرد بوو به یادی

هینایه وه، خستیه وه بیری

فَتْحُ الْكِتَابِ: لاپه ره کانی هه لدایه وه

فَتْحُ الْجَلْسَةِ (بَدَأَ عَمَلَهَا): کاره کانی

ده ست پیکرد، به گهر خرا

فَتْحٌ فِي الْمِيرَانِيَةِ إِعْتِمَادًا: بَرِيك پاره ی

دانا بو خهرجی له کارتیکی دیاریکراودا

فَتْحٌ لِضَلَالِ قَلْبِهِ: دلی خوی بو

کرده وه، رازی خوی بو ناشکرا کرد

فَتْحُ الْبَلَدِ: داگیری کرد، رزگاری کرد،

ناوه لای کرد

فَتْحَ اللَّهُ قَلْبَهُ لِلْأَمْرِ (شَرَحَهُ لَهُ): سینیه ی

گوشاد کرد بو ی ، دل و ده روونی بو

کرده وه

فَتْحَ الْقَنَاةِ: هه لیکه ند هه تا ناوی پیا

بروات ، جوگهی لیداو به ریدایه وه

فَتْحًا: چاره سه رو دواپی هینانی کیشه و

گیرو گرفت

فَتْحَةُ الْعَلْبِ وَالْقَنَانِي: مه لپچر ،

که ره ره وه ، قوتوو ، بابسه تی

هاوچه شنی

فَتْحَةُ (النُّصْرَةِ): سه رخستن، پشتگیر،

نواندن، پالپشت ، ده برپین

فَتْحَارٌ (إِبْتِدَاءُ النَّشْوَةِ): سه ره تاو

ده ستپیکتی ناره زوو

فَتْشًا: به کیک فره کارو باری خه لکی

پیشکنی، پیشکنه، پیشکنیار

فَتْشَاقٌ: خومهر، هه ویر گف

هه لده ستپینی و ناماده ی ده کات بو نان،

تیکه له ده رمانیک ، تیشکی خور کاتی

به ری به هه ور ده گیری

فَتْشَاكٌ (قَتَالَ): کوژهر ، بکوژ ،

کوشنده ، تیا بهر، فره تیا بهر و کوژهر

فَتْشَالٌ: ریسهر، بادهر، به کیک زور

برنسی

فَتْشَانٌ: دلرفین ، جوان ، دل بهر ، چاو

خومار، چاو به خومار، فریوده ر،

وروژین ، جه رده ، دلکesh ، تیچین ،

فیتنه ، دووزمان ، شهیتان ، نه هریمه ن

فَتْشَانَانٌ (الذَّهَبُ وَالْفِضَّةُ - الدِّينَارُ

وَالدِّرْهَمُ): زیتو زیو ، دینار و درهم

فَتْشَانَةٌ: سهنگی محهک، جوژه به ردیکی

ره شه وه کو هه سان وایه زیتو زیوی پی

تا قی ده کریتته وه بو باشی و خرابی

فَتْشَا النَّارِ (أَطْفَأَهَا): کوژانیه وه،

خه فه یکرد، دایمرکانه وه

فَتْشَا عَنْهُ: له یادی کرد، بیری چوه وه،

وازی لیتهینا، ده ستبه ردار ی بوو

فَتَحَ الرَّجُلُ: دهست و قاچی راکتشا،
 دریزی کرد
 فَتَحَ الرَّجُلَانِ (طَالَ عَظْمُهُمَا وَقَلَّ لَحْمُهُمَا): نئسقانه کانی هردوو قاچی
 دریز بوو به لام گزشتی که م پیوه بوو
 فَتَحَ: پشت و تهختی مابهینی باسکو
 قَوْلٌ، پاوانه یه ک زپه و دهنگی لینه یه ت
 فَتَحَاءُ: حوشتريک له کاتی ههستاندا
 پشتی پیش ورگی بخات ، بازی بال
 وَالْأَوْ نَهْرَم، جینگه و کورسیه کی نه رمه
 فَتْحَةٌ: نه لقه یه کی نالتوون یان زیوه
 فَتْرٌ: میمن بوه وه، نیشته وه، هیواش
 بوه وه، هاتوه سر خوی ، هاتوه
 سر خق پاش هه لچوون و توندو تیژی
 فَتْرَ الْمَاءِ السَّاحِنِ: ناوه گه رمه که
 ساردبوه وه
 فَتْرٌ عَنِ عَمَلِهِ (قَصَرَ فِيهِ):
 که مته رخه می کرد، دلسوز نه بوو
 له کاره که پیدا
 فَتْرَ إِلَى الشَّيْءِ (إِطْمَأَنَّ وَسَكَنَ):
 دنلیابوو پیی ، هیوو میمن بوو پیی،
 دل آرام بوو
 فَتْرَ جَسْمَهُ (لَأَنْتَ مَقَاصِلُهُ وَضَعَفَتْ):
 نه رم بوو ، ناسکو لاوازیوو
 فَتْرٌ: ته واو میمن و خاو بوه وه،
 سستیوو ، شله تین بوو
 فَتْرَ السَّحَابِ: ناماده ی باران بارینبوو،
 سازو له باربوو بق باران
 فَتْرَ الشَّيْءِ الْحَارِ: ساردیکرده وه،
 گه رمیه که ی نه هیشت
 فَتْرٌ: قولنج، بانگ، قیلاج، نیوانی دوو
 قامکی گه وره و دوشاو مزه ی ناوه له یه
 بق شت پیوان

فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ (عَلِمَهُ وَعَرَفَهُ): زانی،
 ناسی ، زانیاری هه بوو له باره یه وه ،
 ده روی لیکرده وه
 فَتَحَ النُّورَ (أَشْعَلَ): دایگیرسان ، هه لئی
 گیرسان
 فَتَحَ عَلَيْهِ (كَشَفَ لَهُ الْغَيْبَ): بهختی بق
 گرته وه، فالی بق گرته وه، بوی تیروانی
 فَتَحَ الْمَشْرُوعَ (أَسَسَ - أُنْشَأَ): دهستی
 پیکرد، دایمه زران ، کردیه وه، دهست
 به کاریوو
 فَتَحَ: کردنه وه، خسته سهر پشت ،
 سه رکه وتین، ناوه لا کردن، ده روزه کردن
 فَتَحَ الْبَيْحَتَ (كَشَفَ الْبَيْحَتَ): فال
 کرتنه وه، رمل لیدان ، تیروانین
 فَتَحَ الْبِلَادَ (غَزَوْ - اجْتَلَالَ - بَسَطَ
 السَّيْطْرَةَ): دایگیرکردن، دهست به سه را
 کرتن
 الْفَتْحَ (عِنْدَ أَهْلِ الْعَرَبِيَّةِ): جوره
 جووله یه که له کاتی ده ربیریندا دم
 ناوه لا ده کری
 فَتْحٌ: یه کجار ناوه لا کراو، به رین و فره
 گوشاد، ده رگایه کی به رینی هه همیشه
 کراوه
 فَتْحَةٌ: ده لاقه ، ده روزه، که لیتن،
 ده روزه، کون ، ده رچه
 فَتْحَةٌ (فِي الْإِعْرَابِ): سر
 فَتْحَةٌ: کون ، ده رچه ، ده لاقه ،
 ده روزه، نه وه ی شانازی پیده کری
 له مال و دارایی و ره وشتی به رز
 فَتْحَ (لَانَ وَأَثْنَى): نه رمو نوشتاوه بوو
 چه مایه وه
 فَتَحَ الْكُفَّ وَالْقَدَمَ: به رین و الوای کرد،
 کردیه وه

فَئْر: سستی و لاوازی، کزی و زه بوونی
 فُئْر: کهول، سفره یه که ئارد یان
 ساوهری له سه رۆده کری
 فُئْرَة: وچان، پشوو، حه وانه وه،
 وچانکردن، ماوه، کات، دهم، ماسیه
 له رزه، له ش خاوی، تیک شکاوی،
 ماوه یه که ده که ویتسه نیوان
 دووسه رده مه وه یان دوو پیغه مبه رو
 په یام هینه ری خواپی
 فُئْرَة الرُخَاء: ماوه یه کی نابووریه
 تئیدا پیشه سازی ده که شیتته وه و نرخ و
 کری به رز ده بیتته وه
 فُئْرَة العَمَى: نیشتنه وه ی تا له نیوان
 دوچار تاگرتندا
 فُئْس المَكان: پشکنی، گه را، ته یکرد،
 تاوتوی ی کرد، تئیی روانی
 فُئْس عن الشيء (سأل عنه واستقصاه):
 لئیی کولیه وه، پرسساری کرد
 ده رباره ی وه هه والی پرسی
 فُئْس عن (بحث عن): گه را، بویگه را،
 به دوا یا گه را
 فُئْس عن الأمر (استقصى): لئیی
 کولیه وه، توژییه وه
 فُئْس الشيء وعنه: گه را به دوا یا،
 به وردی گه را بۆی
 فُئْس الأمور والأعمال: به وردی گه را
 بۆی هه تا راده ی به دیهینانی بق
 ده ربکه ویت
 فُئِق الشيء (شقّه): درزی کرد،
 قلیشی کرد، دایدری
 فُئِق الثوب: هه لئته قاند، هه لئیه شاندا،
 دایدری

فَتَّق المسك (استخرج رائحته): بۆنه که ی
 ده رهینا
 فَتَّق العَجِين (جعل فيها الخميرة):
 خومره ی تیکرد
 فَتَّق المَكان (أخصباً): به پیت بوو،
 به فه رپوو، فه پدارپوو
 فَتَّق (شق): هه لته قین، هه لوه شان،
 درپان، پچپان، پیت، قۆپی، هه ناودپان،
 گه ده ولی
 فَتَّق - فَتَّق (الصُبْح): به یان، به یانی،
 به ره به یان
 فَتَّق: هه لدرپان، جیاوازی و ناگزکی
 که وتنه نیو کۆمه له وه، که لئین و ده لاقه
 که وتنه بۆئوی و ژئانه وه، ده رکه و تنی
 به شیک له ریخۆله کان له دیواری ورگو
 سکدا
 فَتَّقَة: زه و بیه که ده ورو به رکه ی باران
 بیگرتته وه و خۆی نه یگرتته وه
 فَتَّك يَه: په لاماری دا، هئرشی
 برده سه ر، شپی کرد، کوشتی، له ناوی
 برد
 فَتَّك فِي الخُبث (مَضَى وَبَالَغَ): رۆد
 رۆچوو، پئیی داگرت، له خرابه یا
 رۆچوو
 فَتَّك فِي سُلُوكِه (مَجَنَّ): به دپره و شتیبوو،
 خراب بوو، ناله یارپوو، بی تا بپوو
 فَتَّك فِي الأَمْر: پئیی داگرت، نۆدی کرد
 فَتَّك فِي صِنَاعَتِه (مَهَّر فِيهَا):
 شاره زا بوو تئیدا، لئزان بوو، کارامه بوو
 فَتَّك القُطْن (نَقَّشَه): شیکرده وه،
 کردیه وه، بلای کردیه وه
 فَتَّك: کوشتن، تیا بردن، له ناو بردن

فَتَّلَ: بایدا ، لولوی کرد
 فَتَّلَ الْجَبَلَ (جَدَلَ): مؤنیه‌وه ،
 بایدایه‌وه ، لولوی کرد
 فَتَّلَ الْقَطْنَ أَوْ الصُّوفَ (عَزَلَهُ): رستی ،
 ریسای
 فَتَّلَ فَلَانًا عَنِ رَأْيِهِ (صَرَفَهُ وَوَأَوَّاهُ):
 دوریخسته‌وه ، په‌پراگنده‌ی کرد
 فَتَّلَ وَجْهَهُ عَنْهُمْ (صَفَّهُ): رویی لی
 وه‌رگپران ، رویی لی دوریخسته‌وه
 فَتَّلَ - فَتَّلًا (تَبَاعَدَ جُنُبًا): رویی
 وه‌رگپرا ، دورگه‌وته‌وه لییان
 فَتَّلَ الْجَبَلَ: به‌توندی بایدا ، توندو
 تونکه لولو و بایدا
 فَتَّلَ (بَرَمَ): بادن ، بادانه‌وه ، رستن ،
 ريسان
 فَتَّلَهُ: بایه‌ک ، پلیک ، تاله ده‌زوو،
 کشته‌ک ، شکوفه
 فَتَّنَ (سَبَى الْعَقْلَ - أَضْرَى):
 شه‌یدای کرد، شه‌قلی برد، شه‌یت و
 شه‌یدای کرد، له‌خشته‌ی برد، فریویدا،
 ه‌لی فریوان
 فَتَّنَ عَلَيْهِ (وَشَى بِهِ): راستی لی و ت ،
 دوو زمانی لیکرد
 فَتَّنَ الْمُعْتَنَ (صَهْرَهُ فِي النَّارِ لِيُخْشِبِرَهُ):
 خسته‌ی نیو ناگره‌تا تاقی بکاته‌وه
 فَتَّنَ فَلَانًا: سزاو نه‌شکه‌نجه‌یدا ه‌تا
 له‌را یان ئاینی خوی په‌شیمانی
 بکاته‌وه ، خسته‌ی نیو باروح‌الینکی
 قورس و گرانه‌وه
 فَتَّنَ الشَّيْءَ فَلَانًا (أَعْجَبَ بِهِ وَاسْتَهْوَاهُ):
 سه‌رسام بوو پی‌یی و حه‌زی لیکرد،
 شه‌یدای بوو
 فَتَّنَ فَلَانًا عَنِ الشَّيْءِ: دوریخسته‌وه ،
 په‌پراگنده‌ی کرد

فَتَّنَ الرَّجُلَ: که‌وته فیتنه و ناشووبه‌وه
 فَتَّنَ الشَّيْءَ (أَحْرَقَهُ): سووتاندی
 فَتَّنَ (إِقْتَنَنَ بِهِ - جُنَّ): بوی شه‌یت و
 شه‌یدا بوو
 فَتَّنَ فِي دِينِهِ (مَالَ عَنْهُ): له‌ری‌ی راست
 لایدا، له‌تاین لایدا
 فَتْنَةٌ: دل‌پینتی، شه‌یداکردن، جوانی،
 جوانیتی، بی‌باوه‌پیی ، گپره‌شه‌یتوینی،
 نازاوه ، یاخی‌گه‌ریتی، یاخی‌بوون،
 ناکوکی، دووبه‌ره‌کیتی، به‌لا، په‌ژاره،
 ناخوشی، کیتچل، چورتم، نابوو چوون،
 نه‌نگی ، رسوایی، مال و منال
 فَتْنَةٌ: جوړه دره‌خنتیکه
 فَتْنَوِي: رای یاسایی، فیلاسی
 یاسایی، وه‌لامی نه‌و بریاره شه‌ری یان
 یاساییانه‌ی جینگه‌ی پرسیارو تیپرامان
 فَتْنَوِي - فَتْنَوِي: فرمانی موفتی، بریاری
 دادوهر
 فَتَوَات: پارچه پارچه، له‌ت له‌تکراو
 فَتْوَةٌ: به‌خشنده‌یی، ده‌ستبلایی ،
 لای، گه‌نجیتی، هه‌رزه‌کاری، شه‌پانی،
 شه‌قاوه، سه‌رسه‌ری
 فَتَّوح (أَوَّلَ الْمَطَرِ الْوَسْمِي): بارانی
 په‌له، په‌که‌م بارانی پایز
 فَتَّوحَات (مَافَتْحَ مِنَ الْبُلْدَانِ بِالْحَرْبِ):
 داگیرکردنی ولاتان ، داگیرکاری ، نه‌و
 ولاتانه‌ی به‌جه‌نگ ده‌ستیان به‌سه‌را
 ده‌گیرئ
 فَتَّوش: خوراکی سه‌رپی‌یی، له‌فه ،
 سه‌ندویچ
 فَتَّوق: به‌لاو نه‌هامه‌تی له‌برسی‌یتی و
 قه‌رزاری وه‌ژاری، که‌مه بارانیک

فَتِي (كَانَ فَتِي): گنج بوو، لاو بوو،
 هرزه کاربوو، تازه پیگه یشتوبوو
 فَتِي: جوانی هه رشتیک، لاوو تازه
 پیگه یشتویی مرووف و ناژهل
 فَتِيَّة: پارچه، ته له زم، بهش، ریزه
 ریز

فَتِيْق: دهم مکراره، خوش دهم، زمان
 پاراو، به یانی رۆژی رووناک
 فَتِيْل (مَفْتُول - مَبْرُوم): بادراو، هونراو،
 لوول، ریسراو، پلپته ی چرا
 فَتِيْل الْجُوح: شاپلپته، پلپته ی برین
 فَتِيْل الْمَرْفَعَات: شاپلپته ی ته قه مهنی،
 پلپته
 فَتِيْلَة: چلکی نیوان نه نگوشت و
 په نجه کان، پلپته ی چرا

فَتَا
 فَتَا الْحَارِ بِالْبَارِد: شکانی،
 ساردیکرده وه
 فَتَا وَعَاءِ الثَّمَر: خورماکی
 بلاوکرده وه
 فَتَا: گوژالک

فَتَا اللَّيْنِ (عَلَى): کولا، گهرم کرا
 فَتَا الْحَارِ (كَسَرَ سَخُونَهُ بِالْتَبْرِيدِ):
 گهرماکی شکا، گهرماکی
 ساردیکرده وه، ساردیکرده وه
 فَتَا الْقَدَر: له کولی به ناو یان
 هه رشتیک ی تر ساردیکرده وه
 فَتَا غَضَبِهِ (كَسَرَ حَدَثَهُ): توندو تیژی
 شکان، خاوی کرده وه
 فَتَا الْبَارِدِ (كَسَرَ بَرُودَهُ بِالْتَسْخِينِ):
 ساردیبه کی به گهرم کردن شکاند
 فَتَا فَلَانًا عَنْ رَأْيِهِ (قَتَرَهُ وَصَرَفَهُ عَنْهُ):
 ساردی کرده وه و پاشگزی کرده وه،
 دوریخته وه

فَتَحَ الشَّيْءَ (نَقَصَهُ): که می کرده وه،
 که لی کرد
 فَتَدَ دَرَعَهُ: به ناو ریشم ناوکه شی کرد
 فَتَغَ رَأْسَهُ (شَدَحَهُ): رووشاندی،
 برینداری کرد

فَج

فَج - فَجَاً (فَتَحَ وَيَاعَدُ بَيْنَ رَجُلَيْهِ):
 لنکی بلاوکرده وه، نیتوگه لی بلاوکرده وه
 فَجَ الْأَرْضَ (شَقَّهَا شَقًّا بِالْفَأْ): به قوولی
 دپی، مه لیدپی، له تیکرد، قلیشی
 تیکرد

فَجَّ فِي الْمَشِيِّ: که لاو گه ل رۆیی به رپتوه
 فَجَّ: رینگه ی نیوان چیا
 فَجَّ (غَيْرَ مُضَاحٍ): زک، نه گه بیو،
 ناکام، تفت، سهوز
 فَجَاً (فَتَّحَ): کردنه وه، ناوه لاگردن،
 خستنه سه ریشت

فَجَاً الْبَابَ (فَتَّحَهُ): کردیه وه، خستیه
 سه رپشت
 فَجَاءَ: ناگه هان، ناکات، کوت و پپر،
 له ناکاو، له پپر
 فَجَائِي: کوت و پپر، له ناکاو، له پپر
 فَجَاجٌ: رینگه یه کی به رینو روون له نیوان
 دووچیا دا

فَجَاجَةٌ مِنَ الْفَوَاكِهِ وَغَيْرِهَا: میوه و
 شتی تری پینته گه یشتوو، زک، کال
 فَجَارٌ: خرابه، ناله باری
 فَجَارٌ: جه ننگیکه له جه ننگه کانی
 (قورده ییش) و هاوپه یمانه کانی له گه ل
 (ههوازن) داو پیغه مبهری خوا (دوخ)
 ناماده بووه ته مهنی (20) سال بوو
 فَجَالٌ (بِضَائِعِ الْفَجَلِ): توود فروش

فَجَا (بَاغَتًا): کوت و پر دای به سه ریا ،
 له پرو کوت و پر هات به سه ریا
 فُجْمَةٌ: ده لاقه و ده روزه ی نیتوان
 دووشاخ و چیا
 فُجْرٌ - فُجْرًا وَفُجُورًا (إِنْبَعَثَ فِي الْمَعَاصِي
 غَيْرِ مُكْتَرِتًا): له سه ریچیدا رۆچوو ،
 پی ی داگرت له سه ریچیدا
 فُجْرٌ أَمْرُ الْقَوْمِ (فَسَدَ): خراب بوو ،
 تینکچوو ، شیتوا
 فُجْرٌ فِي يَمِينِهِ (كَذَّابٌ): درۆیکرد ،
 ناراست بوو ، له سوینده که یا درۆیکرد
 فُجْرُ الرَّكَّابِ عَنِ سَرِّجِهِ (مَالٌ):
 لاریوه وه ، ترازا
 فُجْرٌ فَلَانَ عَنِ الْحَقِّ (عَدَلَ): له راستی
 لایدا ، ده رچوو
 فُجْرٌ مِنْ مَرَضِهِ (بَرَأَ): چاک بوه وه ،
 باشبوو ، ته ندروستی به ده ست هیتایه وه
 فُجَّ الْقَنَاطَةَ (شَقَّهَا): جوگه ی لیدا ،
 دیراوی هه لکه ند
 فُجْرُ اللَّهِ الْفُجْرُ (أَظْهَرَهُ): ده ریخست ،
 رۆشنی کرده وه ، رووناک ی کرد
 فُجْرُ الْمَاءِ (دَفَّقَ): ناوه که ی به ردایه وه ،
 ده ریپه پان
 فُجْرٌ (أَفْجَرٌ - رَوَّى): داوین پیسی کرد ،
 له ری ی راست لایدا ، ده ستی دایه خرابه
 فُجْرٌ الْقَدِيمَةُ (أَشْعَلَهَا لِتَنْفُجْرَ): گری
 تیبهردا هه تا بته قیتنه وه
 فُجْرٌ فَلَانًا (نَسَبَهُ إِلَى الْفُجُورِ): خرابه و
 داوین پیسی دایه پال ، داوین پیس بوو
 فُجْرٌ: خوره لاتن ، به ره به بیان ، به بیان ،
 گزنگ ، سپیده
 فُجْرٌ: چاکه ، باشه ، پیاوه تی ، فره
 مال و دارایی ، جوامیری

فُجْرَةٌ: سه رچاوه ی ناو ، کانیاو
 فُجْرَةُ الْوَادِي: گزلاو ، به نداو ، شوینی
 کۆبوونه وه ی ناو
 فُجْرَةٌ: درۆیه کی گه وره ، درۆی زلو
 گه وره
 فُجْسٌ (تَكَبَّرَ وَفَجَرَ): خزی
 به گه وره زانی ، لووتبه رزی نواند
 فُجَعٌ - فُجِعَ (أَوْجَعُ وَأَحْرَنُ): سوئی
 برده دلیه وه ، نازارو په ژاره یدا ، داخی
 نابجه رگیا ، غه مباری کرد ، ئیش و
 نازاری گه یاند پیی
 فُجِعَ بِكَذَا أَوْ فِي كَذَا (تَوَجَّعَ): سکی
 سووتا ، لی قهوما ، سوئی بوه وه ،
 په ژاره و خه مباربوو ، سه رگه ردان بوو
 فُجِعَهُ (أَلَمَهُ بِشِدَّةٍ): به توندی ئیش و
 زانی پینگه یاند ، سوئی برده نیتو
 دلیه وه
 فُجِّحَ (فَخَّرَ بِمَا لَيْسَ عِنْدَهُ):
 شانازی کرد به شستیکه وه ه ی خوی
 نه بوو ، شانازی به تال و پووجی کرد
 فُجِّلَ الشَّيْءُ: بِلَاوِيَه وَه وَرَه ق وَزَبِيَه وَه
 به رین و ره ق بوو
 فُجِّلَ الشَّيْءُ (عَرَضَهُ): بلاوی کرده وه ،
 به رین و گوشادی کرد
 فُجِّلَ - فُجِّلَ (إِسْمُ نَبَاتٍ): توور ، ترپ ،
 تره و ، تفر ، گیایه کی گه لا پانه بنه که ی
 له بنی چه و نده ر ده چی به لام سپی به
 فُجِّلَةٌ: توریک ، یه ک توور
 فُجْمٌ - فُجْمًا: لاشه ویلگه کانی به رین و
 گوشادبوون ، دم پان بوو ، دم والو
 به رین بوو
 فُجْمَةُ الْوَادِي: ناوچه ی به رین و گوشادی
 دۆل و شیو

فَجْوَةٌ (فَجَّةٌ - فَجَّةٌ): ده لاقه ، بوشایی، کلور ، که له بهر، که لَین
 فَجْوَةُ الدَّارِ (سَاحَتُهَا): گزده پانی مال،
 حه وشه که ی
 فَجْوَةٌ هَوَانِيَّةٌ (مَذْخَلٌ أَوْ مَخْرَجُ الْهَوَاءِ):
 کونی باکیش، گولبیتنه، کلوروزنه
 فُجُورٌ: داوین پیس ، خراپه ، کرده وهی
 ناشیرین ، ناقولاً، به دپره وشستی،
 خراپه کاری
 فُجُورٌ (رَأْيِيَّةٌ): نافرده تی سوزانی، داوین
 پیس ، داوین ته پ
 فُجِيْعَةٌ (مَأْسَاةٌ): کاره سات ، به لا،
 نه هامة تی، دهرده سه ری، مهینه تی

فَج

فَجَّ النَّائِمُ (نَفَخَ فِي نَوْمِهِ): پرخانی،
 مرخه ی هات
 فَجَّ الثَّغْبَانُ (نَفَخَ): فیشکانی، فیشکه
 فیشکی هات
 فَجًّا بِكَلَامِهِ إِلَى كَذَا وَكَذَا (رَمَى بِهِ إِلَى
 كَذَا وَكَذَا): له قسه کانیدا مه بهستی بوو،
 مه بهستی و ابوو، خوازی بوو
 فَجَى بِكَلَامِهِ إِلَى كَذَا (ذَهَبَ إِلَيْهِ وَأَشَارَ):
 بزیچوو، نه وهی مه بهستی بوو
 فَعَاشَ: مه ردومی به دگور، خراپ گور
 قسه

فَعَّاصٌ: پشکنه ر، فره پشکنه ر، به کتیک
 زور بکولیتنه وه
 فَعَالَةٌ (ذُكُورَةٌ): نیریتی، که لیتی
 فَعَامٌ (بِأَنْعِ الْفَخْمِ): خه لووز فروش
 فَعَّتَ الْأَفْعَى: فیشکه ی هات ، فیشکه
 فیشکی هات
 فَعَّتَ النَّائِمُ (نَفَخَ فِي نَوْمِهِ): پرخه ی
 هات ، پرخه پرخی هات

فَجَّةُ الْفُؤَلِ: تیزی، تیزی بیبه ر
 فَحَجَّ (تَكَبَّرَ): خزی به زلانی، خزی
 به گه وره دانا
 فَحَجَّ فِي مَشِيَّتِهِ: که لاکه ل ریزی ،
 به رین و بلاو ریزی به ریتوه
 فَحَجَّ رَجُلِيهِ (وَسَّعَ مَا بَيْنَهُمَا): به بلاوی
 ریزی به ریتوه، مه نگاوه کانی بلاوو به رین
 بوون
 فَحَشَّ الْأَمْرَ: له راده دهرچوو، له سنوور
 دهرچوو، به ریزی شکاند، له راده
 دهرچوو
 فَحَشَّ الْقَوْلَ (كَانَ قَبِيحًا): قسه ی
 ناقولابوو، وته ی ناشیرین و بی مانا بوو
 فَحَشَّ عَلَيَّ مِنْ مَعَهُ: خراپ بوو له گه ل
 نه وانه ی هاوده می بوون ، به دگوربوو
 به رانبه ری
 فَحَشَّ (قَبَاحَةٌ): کرده وهی ناشیرین ،
 ره رفتاری خراپ و ناجور
 فَحَشَاءٌ: داوین پیسی، به دپره وشستی،
 کاری زور ناشیرین و نابه جی
 فَحَشَّتِ الْمَرْأَةُ: ناپاکی کرد،
 خراپه ی کرد، داوین پیسی کرد،
 زینای کرد
 فَحَصَّ (إِمْتَحَنَ): تا قیکرده وه،
 نه زمونداری کرد
 فَحَصَّ فِي الْأَمْرِ (اسْتَقْصَى فِي الْبَحْثِ
 عَنْهُ): که را به دوا یا، قول بو وه
 له لیکولیتنه وه دا
 فَحَصَّ فِي الْأَرْضِ (حَفَرَهَا): مه لیکه ند،
 چالی کرد
 فَحَصَّ الشَّيْءَ (كَشَفَهُ): دهریخست ،
 ناشکرای کرد

فَحْصَ الطَّيِّبِ الْمَرِيضِ: پشکنی ،
فحسی کرد، دهستی لیداً بؤئه وهی

بزانیت چیه تی

فَحْصَ الْكُتَّابِ وَنَجْوَاهُ: به وردی
ته ماشایکرد تا بزانیت چی تیا

نوسراوه، ورد خویندیه وه و تیی روانی
فَحْصَ الطَّيِّبِ (عَدَاً عَدَاً شَدِيداً):
به توندی غاریکرد، رایکرد ، تیی ته قاند،

قوچانی

فَحْصَ الْمَطْرُ الثَّرَابِ (قَلَّهْ وَكَشَفَهْ): ژیرو

ژووی کرد، سه رو خواری کرد

فَحْصَ عَنْهُ (بَحَثًا): گه را به دویا ، ویلبوو

به دویا

فَحْصَ: تاقیکردنه وه، کژلینه وه ،

توژیینه وه، گه پان ، پشکنین

فَحْصَ الْحَسَابَاتِ أَوِ الدَّقَاتِرِ

التَّجَارَةِ (مُرَاجَعَتَهَا): پیاجوونه وه،

ته ماشاکردنه وهی

فَحْصَةً: چالی و کون له چه ناگه یان

کولم و گونا

فَحْفَحَ: پرخی هات ، پرخی پرخی

هات له نوسستندا، زوری وت ، زور

بلهیی کرد

فَحْلٌ: نیر ، نیره ، که ل، واژوی مییه

فَحْلَةٌ: ژنی زماندریزی زور بله،

نیرکوپکه، کورپانی، نیره کورپانی

فَحْلَةٌ: نیریتی، که له گایی، که لیتی

فَحْمَ الصَّبِيِّ: مه ناسه ی له بهر برپا

به هوی گریانه وه، به کول گریاو

مه نسکی مه لدا

فَحْمٌ فَلَانٌ (سَكَتٌ وَعَجَزٌ عَنِ الْجَوَابِ):

بیده نگ بوو نه ی توانی وه لام بداته وه ،

دهمکوتکراو توانای وه لامدانسه وهی

نه بوو ، لال بوو ، قسه ی بؤ نه کرا

فَحْمٌ (أَسْوَدٌ): ره شی کرد، کردی

به خه لوز

فَحْمَ الْخَشَبِ: کردی به خه لوز

فَحْمٌ - فَحْمٌ: خه لوز، ره ژوو ، ره ژئی ،

زوخال، ماددیه کی ره شه له سوتاندنی

دارو نیسقان به شیوه یه کی لاهه کی

دروست ده بیته

الفَحْمُ الْحَجْرِي: خه لوزی به رد،

ره ژووی به رد ، کانزایه کی ره شی

تیشکداره یان ره شباوه وه له گه لی

مادده ی روکی په یدابوه له نیتو ناخی

زه ویدا به دریزی چی رخ و سه رده مه

جیاوازه کان

الفَحْمُ النَّبَاتِي: خه لوزی دار،

باشماوه ی داری سوتاو

فَحْمَةٌ (قِطْعَةُ الفَحْمِ): خه لوز، کلز

خه لوز، پارچه خه لوز

فَحْمَةُ اللَّيْلِ (سَوَادُهُ وَظُلْمَتُهُ): تاریکایی

شه و ، شه وه زه نگ، تاریکایی و

چه توونی شه و

فَحْمِي (فَاحِمٌ - أَسْوَدٌ - مُخْتَصٌ بِالفَحْمِ):

ره ش ، خه لوز، وه ک خه لوز،

خه لوزناس، دروستکری خه لوز

فَحْوِي - فَحْوَاءٌ - فُحْوَاءٌ (مَقْنِي - مَقْرِي):

واتا ، ناوه پوک، مه به ست، کروک،

ناوه پوک

فُحْوَةٌ: شان و مه نگوین به یه که وه

فُحُولُ الشُّعْرَاءِ: که له هونر،

که له شاعیران، مه لبه سترانانی به توانا

فُحُولَةٌ (ذُكُورَةٌ): نَبْرِيَّتِي ، كَهَلْتِي ،

كَهَلْ كَابِي

فُحِيَّةٌ : شُورِيَا

فُحِيحٌ : فَيْشِكَةُ مَار ، فَيْشِكَةُ فَيْشِكَةُ

مَار

فُحِيصٌ : پَشْكَنَرِي هَهَلَو كَهَم كُوپِي

هَارُوپِي

فُحِيلٌ : بَهْخَشْنَدَه ، رِيْزْدَار ، بَهْدِيهِنَه

فُحِيْمٌ (شَدِيْدُ السَّوَادِ) : خَهَلُووِي ، فَرَه

رَهْش

فُحَجٌ

فُحٌ (مُصِيْدَةٌ) : دَاو ، تَهَلَه ، فَاقَه ، تَهْپَكَه ،

شَهْپَكَه ، دَاثَك ، دَهْمَفَك ، تَالَه ، رُووشَه

فُحَارٌ : كَلْتِيْنَه ، كُوچَهَلَهِي قُوپِيْنِي

سُوْرَهْوَهْكَرَاو ، فَرَه شَانَاوِيكَه

فُحَاةٌ : دُرُوْسْتَكَارِي كَلْتِيْنَه

فُحَارِيٌّ (صَانِعٌ أَوْ بَائِعٌ الْخِرْفَةِ) : كَلْتِيْنَه

فُرُوْش ، كَلْكَار

فُحَارِيَّةٌ : قَاپُو قَاچَاخِي كَلْتِيْنَه ، كُوْزَهْو

دِيْزَه

فُحَاةٌ : شَكُوْدَار ، رِيْزْدَار ، جَهْنَاب

فُحَّتِ السَّقْفُ (سُقْبَه) : كُوْنِيكِرْد ، سَمِي ،

هَهَلِي كُوْلِي

فُحَّتِ رَأْسَهُ بِالسَّيْفِ (ضَرْبَهُ) : بَهْشَمَشِيْر

دَاي لَهْ سَهْرِي

فُحَّتِ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ) : بَرِي ، لَهْتِيكِرْد

فُحَّتِ الْإِنْسَاءُ (كَشَفَهُ) : سَهْرِي لَادَا ،

سَهْرَهْكَي هَهَلْدَايَهْوَه

فُحَّتٌ : دَاو ، دُرُوو قَلِيْشِي نَبُو سَهْقَف ،

بَهْكَهْم تَبِيْشَكُو سِيْبَهْرِي مَانَك

فُحَّتِ الْأَفْئِي : فَيْشِكَةُ مَار ، فَيْشِكَةُ

فَيْشِكِي مَار

فُحَّتِ النَّائِمُ : دَهْنَكِي مَار ، پَرَخَه

پَرَخِي كِرْد

فُحَّتٌ رَجُلًا : قَاچِي رَاكِيْشَا

فُحَّتِ الْفَاخِئَةَ (صَوْتٌ) : دَهْنَكِي مَار ،

كَهْمَكَمِي قُوْمَرِي

فُحَّتِ الطَّبَاخُ : بَهْدَهْسْت پَارچَه

كُوْشْتِيكِي دَهْرَهِنِيَا

فُحَّتِ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ) : بَرِي ، لَهْتِيكِرْد ،

پَارچَه پَارچَهِي كِرْد

فُحَّتِ السَّقْفُ : كُوْنِي كِرْد ، دُرُوِي تِيكِرْد

فُحَجُ الرَّجُلِ (تَكْبَرٌ) : خُوِي بَهْگَهْوَه

دَانَا ، فِرِزُو خُوْبَهْگَهْوَه زَانِيْنِي نُوَانَد

فُحْدٌ بَيْنَ الْقَوْمِ (فُرْقٌ) : جِيَاوَاوِي خَسْتَه

نَبُوَانِيَا نَهْوَه ، نَاكُوْكِي نَايَهْوَه لَه نَبُوِيَا نَادَا

فُحْدٌ - فُحْدٌ - فُحْدٌ (مَائِيْنُ الرُّكْبَةِ

وَالْوَرَكِ) : رَان ، رَهْمَنْ ، نَيْت ، كَامَاخ ،

هَيْت ، بَهْشِيكِي زُوْرَه سَتُووه لَه لَاق

لَه نَبُوِيَا نَه زَنْتُوو سَمْتَدَا

فُحْدٌ فِي الْعَشَائِرِ : تِيْرَه ، لَكِي هُوُوو

خِيْلٌ ، جُوْم ، تُووشْمَالٌ ، يَابَك ، يَابَك ،

زُوْم ، بَهْرَهْبَاب

فُحْدٌ : رَانِي شَكَاَنْد ، لَاقِي شَكَاَنْد

فُحْدَةٌ : كِيْشَاي بَهْرَانِيَا ، رَانِي دَاكِرْتَهْوَه

فُحْرٌ (إِفْتَحْرٌ - بَاهِي) : لَاقِي لَيْدَا ، خُوِي

هَهَلْ كِيْشَا ، خُوِي نُوَانَد ، بَايِي بُوو

فُحْرٌ مِنْهُ : خُوِي بَهْگَهْوَه زَانِي ،

لَه بَهْرَانَبَهْرِيْدَا ، خُوِي زَلَكِرْد ، لَاقِي لَيْدَا

فُحْرٌ - فُحْرٌ : شَكُو ، سَهْرَهْرِيْزِي ، نَابِيُوو ،

نَامُووس ، چَاكَه ، پِيَاوَهْتِي ، گَهْوَهْيِي ،

شَكُوْمَهَنْدِي ، لَاف ، گَهْزَاف ، بَايِي بُوون ،

خُو هَهَلْ كِيْشَاَنْ ، گَهْجَهْفَه ، شَانَاوِي

فُحْرُهُ عَلَيْهِ (فَضْلُهُ) : فَهْزَلِي دَا بَهْ سَهْرَا ،

نَهْوِي لَه پِيْشْتَر دَانَا

فُخْرِيٌّ (شُرْفِيٌّ) : شَكُوْدَار ، رِيْزْدَار

فَخْفَعَ (إِفْتَخَرَ مِنْ غَيْرِ حَقِّ)؛ شانازیکرد
به پوچ و به تال، به مه وانته شانازیکرد
فَخْفَعَهُ؛ شانازی به ناحق، دهنگی
کاغز یان جلو به رگی نوی که
ده بزوی و ده جولتیرئ

فَعَمَّ (عَظَمَ قَدْرَهُ)؛ گوره بوو،
پله به رزبوو، پله و پایه ی شکومه ندبوو،
ریزداربوو

فَعَمَّ (عَظَمَ)؛ گوره ی کرد، ریزی لینا،
سه ربه رزی کرد
فَعَمَّ (عَظِيمَ الْقَدْرِ)؛ گوره، شکودار،
به ریز

فَعَمَّهُ (عَظَمَهُ وَرَفَعَ قَدْرَهُ)؛ مه زنی کردو
پله و پایه ی به رزکرده وه
فَعُورٌ - فَعِيرٌ (مُتَمَلِّحٌ بِالْخِضَالِ)؛
خومه لکیش، شانازیکر

فَدَّ - فَدًّا وَفَدِيدًا (إِسْتَدَّ صَوْتَهُ)؛ دهنگی
به رزبوه وه
فَدَّ الطَّائِرُ؛ شه قه ی بالی هات، بالی دا
به یه کا

فَدَّ الرَّجُلُ (عَدَا هَارِبًا)؛ رایکرد،
مه لهات، قووچانی
فَدَّى الرَّجُلُ مِنَ الْأَسْرِ وَنَجَّوهُ؛
رزگاری کرد به مال یان مهرشتیکی تر،
فیدیه ی بؤدا
فَدَّى فُنًّا بِنَفْسِهِ قَالَ لَهُ: (جُمِلْتُ
فَدَاكَ)؛ به فیدات بم، به قوربانت بم

فَدَاءٌ؛ رزگاربوون، قوربانی، مال یان
مه رشتیکی تر پیشکش ده کریت بق
رزگارکردنی که سی گیروده، نه وه ی
نه نجام ده دریت بق خوی گه و ره
له که مترخه می له به ندایه تیدا وه ک
که فاره تی رؤژوو سه رتاشمین و
جل و به رگی ته قه لئیدراو له کاتی به ستنی
نیحرامدا

فَدَاءٌ؛ نه اندازه ی شتیک، عه نیار یان
ده فرو شتی تر که وا گه نم و جوو
خورمای تیده کری، رزگاران
فَدَائِيٌّ (الْمُتَطَوِّعُ لِمَخْطَرِ الْمَوْتِ)؛
پیشمه رگه، گیانبه خش، تیکز شه رو
گیانبه خش له پیناوی خوی گه و ره یان
نیشتمان

فَدَادٌ؛ دهنگ زل، قسه ره ق
فَدَادَةٌ (الضَّفْدَعُ)؛ بوق
فَدَامٌ - فَدَامٌ؛ دمه وانه، سه رقاپ،
لوه وانه، چاپالتو

فَدَانٌ - فَدَانٌ؛ کینگه، رؤژه جووت،
جووت، کاسن، دووگاجووت
فَدَانٌ (فِي الْمَسَاحَةِ 2500 - 24000 م/2)؛
دؤنم، 2500 - 24000 م

فَدَاءٌ (اسْتَنْقَذَهُ بِمَالٍ أَوْ غَيْرِهِ فَخَلَّصَهُ
مِمَّا كَانَ فِيهِ)؛ به پاره یان
مه رشتیکی تر رزگاری کرد
فَدَحَ (بَهْظًا)؛ قورس بوو، گرانبوو،
گه و ره بوو

فَدَحَهُ الْجَمَلُ (أَثَقَلَهُ)؛ باری گران کرد،
باره که ی قورس و کیتشدار کرد
فَدَّرَ - فَدَّرًا (قَسَّرَ)؛ ساردبوه وه، خاو
بوه وه

فَدْرَ الوَعْلُ: بزنه کتوی که قه له بوو،
به ته من بوو

فَدْرَ اللحم: ساردبوه وه به لیتراوی
فَدْرَ حَمَقٍ: گیل بوو، که مژه بوو،

که وده ن بوو
فَدْرَ الحِجَارَةَ (كَسْرَهَا): شکاندى ،

له تیکرد، له ت له تیکرد بۆ پچووک و
که وده

فَدْرَ: بزنه کتوی ، په زکوف، بزنه کتوی
وهک ناسک وایه به لام شاخه کانی لکلن

فَدْرَ مِنَ العِيدَانِ (السَّرِيعِ الإِكْسَارِ):
نه وهی زوو ده شکى، خیرا شکار

فَدْرَةَ: پارچه و به شى له سه ریه ک
نیشتوی هه رشتیک

فَدْرَةَ مِنَ اللحم: پله گوشتیک ، پارچه
گوشت ، کوته گوشت ، گرتکیک

فَدْرَةَ مِنَ اللیل: ساته کانی شه و ،
به شه کانی

فَدْرَعٌ: له دهست یان قاچیا گوجی و لاری
هه بوو یان به باشی نه ده جوولان

فَدْرَعٌ: دهست و قاچی گوج کرد،
گوتیکرد

فَدْرَعٌ: لاری و خواریه که له پیچکه کاندای
دروست ده بیت وه نه وهی له جی

خوی ده رچوو بیت و پتر له مه چه ک یان
قاچدا دروست ده بیت

فَدْرَعَاءٌ: دهست و قاچ گوج
فَدْرَعَةٌ: شوینی گوجی و خواروخچی

فَدْرَعُ الشَّيْءِ (كَسْرَهُ): شکاندى، له تیکرد
فَدْرَعُ العَقَامِ: زونی زور تیکرد،
چه وری کرد

فَدْرَعًا (عَلَا صَوْتَهُ): دهنگی به زبوه وه،
دهنگی بلند کرد

فَدْرَعًا: زور به سه رزه ویدا هات و چوو
فَدْرَعًا: زه ویه کی به رینی ریکی تهخت و

روته
فَدْرَعَةٌ: دهنگیکه وهک دهنگی

له رانه وهی دارو ده رخت به دهم شنه ی
باوه

فَدْرَمَ فَأُهُ: دهمی داخست ، دهمی گرت
فَدْرَمَ الإِبْرِيْقِ: چا پالتوی له سه ر دانا

فَدْرَمٌ: که مژه بوو، تیگه یشتنی کزیوو،
گیل و تینه که یشتبوو

فَدْرَمَ الثَّوْبِ (أَشْبَعَهُ صَبَقًا أَحْمَرَ):
له بویه سوررا نوقمی کرد ، بویه ی

سووری لیدا
فَدْرَمٌ: نه توانا له قسه کردندا، که م

دوویی، که وده ن، خوین قورس
فَدْرَمَ الإِبِلِ (سَمِنٌ): قه له ویکرد،

گوشتداری کرد، تیکسمرای کرد
فَدْرَمَ البِنَاءِ (طَوَّلَهُ): به رزی کرده وه،

بالای کرد، چه ن قاتی کرد
فَدْرَمَ الثَّوْبِ (صَبَقَهُ بِالْفَلَنِ): به سوور

رهنگی کرد
فَدْرَمٌ: خومی سوور ، ساختمانی به رزو

بلند
فَدْرَمٌ: بزنه کتوی

فَدْرَمٌ: دهمه وانه، ده لاف، دهمه
فَدْرَمِيَّةٌ: زنگارانه، نه وهی ده دریت له بری

نازادی و قوتار بوونی په کیک له کورت و
به ندو تاوانتیک

فَدْرَ عَنْ أَصْحَابِهِ: وازی لیهیتناو به ته نیا
مایه وه

فَدَّ عَنْ نَظْرَانِهِ (تَفَرَّدَ): له ماوشیتوه
 چه شنه کانی جیا بوه وه، لییان
 دورکه وته وه
 فَدَّ فُلَانًا (طَرَدَ طَرْدًا شَدِيدًا): به توندی
 ده ریکرد، پالی پیوه نا
 فَدَّ: تَاک ، یهک ، ته نیا
 فَدَّادٌ: تَاک تَاک ، ته نیا ته نیا
 فَدَّو: شَاژ ، که م وینه ، بی ماوتا ،
 بی وینه ، دانسقه ، ده گمن
 فَدَّلَكَ الْحِسَابَ: ته واپوو لی، لی

بوه وه

فَدَّلْتَهُ (خَلَّصْتَهُ): پوخته ، کورته ،
 پالفتی باسو خواست

فَرَّ

فَرَّ (هَرَبَ): رایکرد، هه لهات، سه ری
 خوی هه لگرت

فَرَّ إِلَى الشَّيْءِ (ذَهَبَ إِلَيْهِ): بویچوو،
 په لاماریدا، رویی تیکرد، ناراسته که ی
 گرت هه ر

فَرَّ إِلَيْهِ (لَجَأَ): په نای بۆ برد ، رویی
 تیکرد

فَرَّ فُلَانٌ (جُوبًا وَخَشِيرًا): تاقیکرایه وه،
 خرایه ژیر تاقیکردنه وه وه

فَرَّ الدَّابَّةُ: ته ماشای ددانه کانی کرد تا
 ته مه نی دیاری بکات

فَرَّ فُلَانٌ عَمَّا فِي نَفْسِهِ: پرسپاری لیکرا
 تا رازی نیو ده روونی ده ربخات

فَرَّ عَنِ الْأَمْرِ (بَحَثَ عَنْهُ): که را به دویا،
 به دویا و یل و عه و دال بوو

فَرَّ مِنَ الْجَنْدِيَّةِ (هَرَبَ): هه لهات
 له خزمه تی سه ریازی ، فیراری کرد ،
 رایکرد

فَرَّ هَارِبًا: بۆیده رچوو، تیی ته قان ،
 فرته ی کرد، قووچانی

فَرَّ (الْهَارِبَ): راکردوو، هه لاتوو
 فَرَّ الشَّيْءُ: شکاندی ، بری، کردیه وه،
 قلیشان دی

فَرَّ الْقَرِيبَةَ (قَدَّرَهَا وَصَفَهَا):
 دروستیکرد، نه اندازه ی گرت

فَرَّ الْكَذِبَ (إِخْتَلَقَهُ): هه لیبه ست ،
 دروستیکرد

فَرَّ عَلَيْهِ (سَعَى بِهِ): بوختانی بۆ کرد،
 بوختانی پیکرد، قسه ی به ده مه وه

هه لبه ست

فَرَّ الْأَرْضَ (اجْتَازَهَا): بری

فَرَّاءٌ: گویدریزی کتوی

فَرَّاءٌ (تَاجِرُ الْفَرَّاءِ): که ول فرۆش

فَرَّاءٌ مِنَ النِّسَاءِ: زنی ده م و ددان وردو
 جوان

فَرَّانُصٌ: زانیاری دابه شکردنی میرات

فَرَّاتُ (المَاءِ الشَّدِيدِ الْعَدْوِيَّةِ): ئاوی
 سازگار، ئاویک په کجار سازگاریت

فَرَّاتَانٌ: روویاری (دیجله و فورات)

فَرَّائَةٌ: پاشماوه ی خوراک له ورگو
 ریخوله دا

فَرَّادٌ: یه که یه که ، یه که یه که ، یه که
 له دویا یه که هاتن

فَرَّادٌ: فرۆشی مرواری و شتی ده گمن

فَرَّادِي (وَاحِدًا وَاحِدًا): یه که له دویا یه که،
 یه که یه که ، دانه دانه

فَرَّارٌ: راکردوو، ده ربه ده ر، هه لهاتوو،
 زوو راده کا، زوهه لدیت ، کار، کار ژوله،

جیوه

فَرَّاسٌ: یه کتیک زؤر رووکه ش فاس بییت ،
 شیر ی بیته

فَرَّاسَةٌ (فُرُوسِيَّةٌ): سوارچاکی

فِرَاسَة: رُوناسی، رووکه شزانی، ههستیگه له دلدایه و به رانبه ر به کتیک دروست ده بیت و له واقعیشدا کتومت و هک خوی دیته دی

فِرَاش: قوری وشکه وه بوو، تنۆکه ئاره قی جهسته، دوو په گی ژیر زمان، په روانه ی ناش

فِرَاشٌ مِنَ الرَّجَالِ: پیاوی سووک و نزم فِرَاشٌ (خادم): به رده ست، ته یان، ئیشکه ر، فه راش

فِرَاشٌ مَا يُفْرَشُ وَيَنَامُ عَلَيْهِ: جیگه، نوین، پتخه ف، راخه ر، شه و بییش، نقیین، ئه وه ی راده خری و له سه ری خه و ده کری

فِرَاشُ الْمَوْتِ: جیگه ی مردن، سه رجی ی مه رگ

فِرَاشَة: په پووله، په روانه، به لبه لاسینگ، په له تیق، به لاتینگ، په په ریک، په شه پووله، به لیتانگ، په ریتانگ، پرپریک، پلپله، په له سه یوانۆک، په لاتوتک، شه ریفۆک، بالندا یه کی گچکه یه و چه ن جو ری هه یه و به گرداگری چرادا ده خولیته وه و ئه وانی تریش به سه ر گول و گولزاران ده نیشن

فِرَاطَة: ورده، دراوی ورده، ئاوی دابه شکرایی نیوان چه ن گه په کتیک واش دانراوه کی زوو چوه سه ری بوئه وه و نابیت ئه وانی دی ته نگه پیه له بچنن فِرَاطَة: میکوت، مستو، ده سه که دۆل، دانه ویله کوت

فِرَاغٌ: چۆلی، به تالی، به شی، چۆل و هۆل، بو شایی، به تالی

فِرَاغٌ مِنَ الْعَمَلِ (عُطْلَة): پشوو، ده ست به تالی، روژانی دیاریکار و بو کرێکارو فه رمان به ران

فِرَاغٌ: تا، نیو بار، له گه ن، ده فریگی و الۆ به رین، زنجیرکیش، رمی دریتۆ گه وه

فِرَاغَة (الْقَلْق وَالْجَرَع): دوو دلی، نا ئارامی، په شوکاوی

فِرَاقٌ: جیاوازی، جیا بوونه وه فِرَاقٌ (رَحِيل): به جیهیتستن، کوچ کردن، رویشتن

فِرَامَة اللّٰحْمِ: گوشت کوت، ئامیری قیمه کردنی گوشت

فِرَانٌ (الغَبَاز): نانه وا، نانکه ر، نانکه ری، نانفرۆشی

فِرَة (خِيَارُ الشَّيْءِ): ناشیرینی شت و مه ک، چاکه که ی، باشه که ی

فِرَة (الْإِبْتِسَامَة): زه رده خه نه، بزه، پیکه نینی بیده نگ

فِرْت (فَجْر): خراپه ی کرد، زینا که ربوو، داوین پیسی ئه نجامدا

فِرْت الرّٰجُل (ضَعْفَ عَقْلِهِ): ئه قلی لاوازیوو، ئه قل کزو لاوازیوو

فِرْت المَاءِ (إِسْتَدَّ عُدُوَيْتَهُ): فره سازگار بوو، زۆر سازگار بوو

فِرْتك (مَشَى مُتَقَارِبِ الْخُطَى): هه نگاهه کانی وردو نزیک بوون

فِرْتك التّٰسِيح (نَقَضَهُ وَأَفْسَدَهُ): تینکیدا، شیواندی

فِرْتن فِي كَلَامِهِ (شَقَقَهُ وَأَكْثَرَ مِنْهُ): زۆدی وت، فره گۆبوو، قسه کانی

تویکلدار بوون، مانایان هه لگرتبوو

فَرْتَنِي: زنی داوین پیس ، که نیزه ،
به چکه ی ناسک
فَرْتُ الْكُرْش: له تیکردو پیساییه که ی
ده ره مینا ، مه لیدری و پیسای لیده ره مینا
فَرْتُ: پیسای، پیسی ، که شتی
پچوک
فَرْتُ الرَّجُل (شَبِیح): تیری خوارد،
تیریو
فَرْتُ الْقَوْمُ (تَفَرَّقُوا): جیاوازی که وته
نیوانیانه وه ، ناکوک و جیاوازیبون
فَرْتُ: تیر، واژوی برسییه
فَرْتَتْ وَعَاءُ الثَّمَر: له تیکردو سه رجه م
خورما که شی په رش و بلاویه وه
فَرِحَ - فَرِحَ: کردیه وه ، ناوه لای کرد،
خستیه سه ر پشت
فَرِحَ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ (وَسَعَ بَيْنَهُمَا): لیک ی
جیا کردنه وه ، بلاوی کرده وه
فَرِحَ الْقَوْمُ لَهُ (أَوْسَعُوا لَهُ): ری یان دا ،
ریگه یان بؤ کرده وه ، ده رگیان بؤ
خسته سه ر پشت
فَرِحَ اللَّهُ الْقَوْمَ (كَشَفَهُ): ده روی
کرده وه ، خه م و خه فه تی ره وانه وه ،
ده روی خیری کرده وه
فَرِحَ عَنْهُ (أَرَأَى): هه وانیه وه ، پشوی
دایه
فَرِحَ - فَرِحَ: عه وره تی ده رکه وت ، جی
عه بیی که وته به رچاو ، ترسی لینیشنت،
توقی
فَرِحَ - فَرِحَ (لَمْ يَكْتُمِ السِّر): نهینی
بؤ نه پؤشرا ، رازی بؤ نه گیرا
فَرِحَ (ضِدَّ ضَيْقٍ): هه وانیه وه ، خوشی ،
ده روی کراوه ، واژوی نه هه مه تی و
ناره هه تی

فَرِحَ - فَرِحَ (فَرِحَ - ثَغَرَ): کون ،
ده لاقه ، که لین ، که له به ر
فَرِحَ الثَّوْبِ (الْفَتْق): درای ،
هه لته قاوی
فَرِحَ الْوَادِي (بَطَّنَهُ): ناوه پاستی چه م ،
ناوه ندی
فَرِحَ الطَّرِيقَ (مَتَّنَهُ): گوی شه قام ،
سه ره شه قام
فَرِحَ الْإِنْسَانُ (يُطَلِّقُ عَلَى الْقَبْلِ
وَالدُّبْرِ): پیش و پاشی مرؤف ، به رو
دوای
فَرِحَ الْأَثْيَ (عَوَّرَهَا): زم ،
نه ندای شه رم و زاوی تی ئافره وت و
گشت گیاندارتی مینیه
فَرِحَ - فَرِحَ مِنَ الرَّجُلِ (الَّذِي لَا يَكْتُمِ
السِّر): هه له وه ، ده مشر، یه کیک
نه توانی نهینی بیاریزی
فَرِحَ (بَرِكَا): پرگال، په پرگال،
مرازیکی دوو قۆله هتلی خپرو
که وانه داری پیده کیشری
فَرِحَ (بَارِي): بازه بی، خر
فَرِحَ: دیمه ن ، سه برکردن، نیوانی
دووشنت، قه شمه ر، گالته چی ، تیزه جار
فَرِحَ - فَرِحَ - فَرِحَ: پالفتو
پوخته ی خه م و په ژاره
فَرِحَ الدَّابَّةَ: پیسته که ی به فلچه
پاک کرده وه
فَرِحَ: فلچه ، رنه ک، ئامرازیکی
ئاسنینی ده مداره و له پاک کرده وه ی
ناژه لدا به کارده بری
فَرِحَ (ضِدَّ حَزْنٍ): شادمان بوو،
پیخوشحال بوو، دلی خوش بوو

فَرَحٌ بِالشَّيْءِ: دلخوشبوو پیی ،

شادمان بوو پیی

فَرَحٌ (أَبْهَجٌ - سَرٌّ): شادیکرد،

خوشحالی کرد، شادمانی کرد

فَرَحٌ (سُرور): شادمانی، پیخوشحالی،

خوشی، شادی، کامرانی، ناسوده بی

فَرَحِي - فَرَحَانٌ (مَسْرور - فَرِحَ): شاد،

کامهران ، شادمان ، پیخوشحال،

دلخوش، ناسوده

فَرَحًا: له خوشیا ، له شادمانیا

فَرَحَةٌ - فَرَحَةٌ: شادی ، کامرانی،

شادمانی، بهختیاری، پیخوشحالی،

ناسوده بی

فَرَحٌ الْبَيْضُ (إِنْفَلَقَ): مهلهات ، بوو به

جوچک

فَرَحٌ الطَّائِرُ (صَارَ إِذَا فَرَحَ):

بهچکه ی کرد، بهچکه ی مهلهتا

فَرَحُ النَّبَاتِ (نَبَتٌ): روا ، شین بوو،

خه لقی کرد

فَرَحُ الْقَوْمِ (فَرَعُوا وَذَلُّوا): ترسان ،

توقین ، ترسیان لینیشت

فَرَحُ الْأَمْرِ: دهرنه نجامه که ی دهرکهوت،

دیاریدا

فَرَحٌ (وَلَدُ الطَّائِرِ): زهرپنه قووته،

جوچک، جووجه له، بهچکه، بیچوو،

بار

فَرَحُ النَّبَاتِ (مَا يَخْرُجُ مِنْ أَصْلِ النَّبَاتِ):

نه مام ، براله، خه لقی، تول، تووییل،

ریشه به کی چه قاوه که خوی کرتبی

فَرَحٌ مِنَ الرِّجَالِ (الدَّلِيلُ): ملکه چ،

سه رشو، رسوا

فَرَحَةٌ (دَجَاجَةٌ): باپوکه ، فریوچ،

میشک

فَرَحَةٌ رُومِي: قه ل ، بزقله موون،

عهله شیش

فَرَدٌ عَنِ الشَّيْءِ (إِعْتَزَلَ): جیابوه وه،

لاچوو ، لی بی دوورکه وته وه

فَرَدٌ بِالْأَمْرِ وَالرَّأْيِ (إِنْفَرَدَ): هر

خوی بوو، به ته نیا کردی، هر خوی رای

وابوو

فَرَدَ الرَّجُلُ (تَفَقَّهَ - خَلَا لِلْعِبَادَةِ):

شاره زابوو، زانیاری وهرگرت، زانا بوو،

حالی بوو بز به نهایه تی به کلا بوه وه

فَرَدٌ بِرَأْيِهِ (إِسْتَبَدَّ): دیکتا تور بوو، هر

رای خوی په سه ندبوو، به گوی تی

خوی کرد، تاکپه بوو

فَرَدَ الشَّيْءُ: تاکی تاکی کرد، دانه دانه

داینا

فَرَدَ الْأَشْيَاءُ: دوور له یه ک داینان ، دانه

دانه ی کردن

فَرَدٌ: یه ک ، تاکی ، کس ، زه لام ،

بی ماوتا ، بی تاکی ، به کانه

فَرَدٌ مِنَ النَّاسِ وَغَيْرِهِمْ: بی ماوتا ،

له چاکه و به خشنده هی دا

فَرَدٌ - فَرَدٌ: بی ماوتا ، بی وینه ، یه ک ،

تاکی

فَرْدِي: یه ک یه ک ، دانه دانه

فَرْدًا فَرْدًا (وَاحِدًا وَاحِدًا): یه ک یه ک ،

دانه دانه

فَرْدَانٌ: یه ک ، دانه ، ته نیا ، به کتا

فَرْدَةٌ: تابه ک ، لایه ک

فَرْدَسُ الْكُرْمِ: فراوانی کردو رایخست

فَرْدَسُ وَعَاءِ التَّمْرِ وَنَحْوِهِ: رایخست

له نیویدا، ناوکه شی کرد

فَرْدَسَةٌ (السَّفْعَةُ): فراوانی، گوشادی،

والایی

فَرْدُوس: به‌مه‌شت ، باخ ، باچه ،
 بیستان ، باختکی فره داورده‌خت و
 ناوی سازگارو شیرین
 فَرَزُ الشَّيْءِ وَالنَّصِيبِ (مَيْزَةُ وَنَحَاهُ)؛
 ده‌ریخت ، ناشکرای کرد ، خستیه
 لاره ، جیای کرده‌وه
 فَرَزُ القَطْنِ وَنَحْوَهُ (فَصَلَ رَدِيئُهُ عَنِ
 جِيَادِهِ)؛ خراپه‌کئی له‌چاکه‌کئی
 جیا کرده‌وه
 فَرَزُ: جیا کرده‌وه ، له‌یه‌ک جیا کرده‌وه ،
 بژاردن ، مه‌لَبژاردن
 فَرَزُ النَّصِيبِ المَفْرُوضِ)؛ به‌شیکئی
 دیاریکراو ، به‌ش ، پشک
 فَرَزَان: شازن له‌یاری شه‌تره‌نجد
 فَرَزَةُ (القَطِيعَةُ المَفْرُوتَةُ)؛ به‌شی جیا
 جیا
 فَرَزَةٌ: جارو که‌رته ، هه‌ل و فرسه‌ت ،
 یه‌کبارو جار
 فَرَزَةٌ: قلیش و درزی زه‌وی
 فَرَزْدَق: کۆلۆ ، گونک ، پارچه‌ه‌ویر ،
 نانه‌ورده ، بوژیکی سهرده‌می
 نه‌مه‌وی‌یه‌و ناوی (هه‌مام)ه
 فَرَسٌ (إِصْطَادًا)؛ راویکرد ، گرتی ،
 کوشتی ، ده‌ستگیری کرد
 فَرَسُ الأَسَدِ (صَادَهَا وَقَتَلَهَا)؛ راویکردو
 کوشتی
 فَرَسُ الذَّبِيحَةِ: ملی شکاند پیش
 نه‌وه‌ی بمیریت و نه‌مه‌ش کاریکه نیسلام
 یاساغ و قه‌ده‌غئی کرده
 فَرَسُ الأَمْرِ فَرَأَسَهُ: ناواختی زانی به
 بوچونیکئی راستگوییانه
 فَرَسَ الشَّيْءَ (فَرَقَهُ)؛ جیای کرده‌وه ،
 په‌پاگه‌نده‌ی کرد

فَرَسٌ - فَرَأَسَةٌ وَفَرُوسَةٌ وَفَرُوسِيَّةٌ؛
 به‌باشی له‌سواربوونی نه‌سپ شاره‌زابوو
 فَرَسٌ فَلَانٌ (صَارَ ذَا رَأْيٍ وَعِلْمٍ بِالأُمُور)؛
 خاوه‌ن راو زانیاری‌بوو سه‌باره‌ت
 به‌کاروباره‌کان
 فَرَسٌ: فارس ، ئیرانی ، دانیش‌توانی
 ئیران
 فَرَسٌ (خَيْلٌ)؛ نه‌سپ ، هه‌سپ ، ره‌خت ،
 ره‌خش ، چاروا ، گیانداریکئی نی‌ری
 بالابه‌رزی ناو پشت چالی دایژراوی
 به‌هیزه‌ سواری پی‌ده‌کری
 فَرَسُ النُّهْرِ (حَيَوَانٌ)؛ نه‌سپی ناوی ،
 گیانداریکئی شیر ده‌ره‌و ده‌چیته‌ نی‌و
 ناوو ناوی زانستیشی (هی‌بویتاس)ه
 فَرَسُ البَحْرِ: جوړه‌ ماسیه‌کی
 ده‌ریایی‌یه‌و سه‌ری له‌سه‌ری نه‌سپ
 ده‌چیت
 فَرَسُ النَّبِيِّ (حَشْرَةٌ)؛ کولله‌حاجی ، بال
 بالووکه
 فَرَسُ الشَّخْرِفِج: نه‌سپی شه‌تره‌نج
 فَرَسُ الرَّهَانِ: نه‌سپی گره‌و ، نه‌سپی
 رمبازی
 فَرَسَةٌ: کۆمی ، قه‌مبوری ، نه‌خۆشیه‌که
 ده‌دات له‌پشت و ده‌یچه‌مینیتته‌وه‌و
 کۆمی ده‌کات ، برین و هه‌وکردنی گه‌روو
 فَرَسَخٌ: ده‌لاقه ، که‌لین ، سه‌رده‌م و
 شه‌وورژگاریکی دووردریژ ،
 هه‌رشتیکی زۆری نه‌پچاپاوه
 فَرَسَخٌ (ثَلَاثَةُ أَمْيَالٍ)؛ فرسه‌نگ ،
 فرسه‌ق ، فرسه‌خ ، نزیکه‌ی (5 - 6)
 کیلۆمه‌تره ، سه‌عته‌ ری
 فَرَسٌ (بَسَطًا)؛ بلاوی کرده‌وه ، رایخت

فَرَشَ الْمَنْزِلَ: ناومالی دانا ، جیگه ی

راخست

فَرَشَ النَّبَاتَ (الْبَسَطَ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ):

رووی زهوی بلاویوهوه، ده رکهوت ،

سه ری مه لدا ، ته رزی هاویشست ، په لی

بلاوکردهوه

فَرَشَ الطَّائِرَ جَنَاحَيْهِ: بالی دا به یه کاو

بلاوی کردهوه، باله کانی دا به یه کا

فَرَشَ فَلَانًا أَمْرَهُ: مه مووی بۆ خسته

روو، گشت باسه کانی تیگه یاند

فَرَشَ الدَّارَ وَنَحْوَهَا بِالْحِجَارَةِ وَنَحْوَهَا:

به رد ریژی کرد، ناوکه شی کرد

فَرَشَ الْأَرْضَ: چه ریژی کرد، به ردی تیا

راخست ، کاشی دانا ، فه رشی کرد

فَرَسَ الثِّيَابَ (نَفَسَ بِالْفَرِشَاءِ): فلچه ی

پیاهینا ، به فلچه ته کانی

فَرَشَ: نوین ، رایه خ ، راخراو، ناومال

فَرَشَ العَدَاءَ: ناوکه ف

فُرْشَةٌ - فُرْشَاءٌ: فلچه ، شتیکی

موویینی زیر دهم و ددانی پی

ده شوری و می گوره ش کالای پی پاک

ده کریته وه

فُرْشَةُ الْأَسْنَانِ: فلچه ی دهم و ددان ،

سیواک، دهم پاکه ره وه

فُرْشَةُ الحَلَاقَةِ: فلچه ی ریش تاشین

فُرْشَةٌ: دۆشه ک، سه رجیگه ، چه رچه ف

فُرْشَةٌ: جۆنیه تی راخستن ، بارو حالی

فَرَشَ بِعَادِ مَايَيْنِ رَجُلِيهِ):

مه نکاوه کانی بلاو به رین کرد،

مه نکاوی فراوانی نا

فَرَشَ الدَّابَّةَ: قاچه کانی بلاوکردهوه

بۆ دۆشین

فَرَضَ الشَّيْءَ (شَقَّهُ - قَطَعَهُ): دپی ،

دایدپی، مه لی هیتایه وه

فَرَضَ الفُرْصَةَ (إِغْتَنَمَهَا وَقَازِبَهَا):

به هه لیزانی، قۆستییه وه، به هه لی داناو

به گه ری خست

فَرَضَ الحَيَوَانَ: ماسولکه ی سنگو

پشتی شکا

فَرَضَ الجِلْدَ (شَقَّهُ): قلیشانندی ، درزی

تیکرد، بری

فَرَضَ - فَرَضًا (شَكَا فَرِيضَتَهُ): هاواری

سینه ی کرد، ئیش و ژان ماسولکه ی

سنگو پشتی گرتیه وه

فَرَضَ الفَعْلَ: نه خش و نیگاری تیا

دروستکرد

فَرَضَاءٌ: بۆیه و ره نگی سوور، توو،

ناوکی تری

فَرَضَاءٌ مِنَ الفُوقِ: نه و حوشرانه ی

له سووچیکدا ده وه ستی و کاتی دهوری

حه وزه که چۆل ده بییت نه و جا دیت و ئاو

ده خواته وه

فَرُصَةٌ: نه و نه خۆشیه ی ده دات

له بپریره یه کی پشت و قه مبووری

لیده که ویته وه

فَرُصَةٌ: مه ل ، ریکهوت، ده رفهت،

تۆره ، سه ره ، شانس ، به خت

فَرُصَةٌ فِي الْمَدَارِسِ (إِسْتِرَاحَةٌ): پشوو،

کاتی پشوو ، پشووی قوتابخانه

فَرَضَ الْأَمْرَ (قَدَرَهُ): وای دانا ،

قه بلانی، گریمانیه ی کرد، وای هات

به بیردا ، هیتایه پیش چاوی ، وای

بۆچوو

فَرَضَ الخَشْبَةَ: درزی تیکرد، دای هیتا،

قلیشانی ، شه قی کرد

فَرَضَ الْأَحْكَامَ (سَنَاهَا): یاسای دانا،

یاسای ده رکرد

فَرَضَ الْأَمْرَ (أَوْجَبَهُ)؛ سه پاندى، دايئا
فَرَضَ لَهُ (خَصَّهُ بِهِ)؛ تاييه تمه ندى كرد

بؤى ، پى تاييه ت كرد
فَرَضَ لَهُ فِي الْعَطَاءِ (قَدَّرَ لَهُ نَصِيبًا)؛

پشكو به شتى بؤ دانا
فَرَضَ الْقَاضِي فَرِيضَةَ (قَدَّرَهَا
وَأَوْجَبَهَا)؛ مه لئسه نگاندى سه پاندى،

تاوتوى كردو دايئا
فَرَضَ اللَّهُ الْأَحْكَامَ عَلَى عِبَادِهِ (سَنَّهَا
وَأَوْجَبَهَا)؛ دايئا سه پاندى، كئشاي و

به پئويستى گئرا
فَرَضَ الْحَيَوَانَ (كَبِيرَ وَأَسْفَى)؛ پئربو،
به سالچوو، تمه نى كرد

فَرَضَ الْخَشْبَةَ؛ به ش به شو پارچه
پارچه بؤى

فَرَضَ الْأَمْرَ؛ سه پاندى، چه سپاندى،
به پئويستى دانا

فَرَضَ؛ قه بلاندى، دانان، به ربوره،
سه پاندى، فرمان، پئويستى، شهوى

مروّف له سه رخوى به پئويستى ده گئري
فَرَضَ (فِي الْإِسْلَامِ)؛ شهوى خواهه ندى
به پئويستى گئراوه له سه ر به نده كانى،

به جئهئنانى فرمانى خوا
فَرَضَ مَدْرَسِي (وَأَجَبًا)؛ كارو فرمان و
پئويستى قوتابخانه، شهركى داواكراو

له لايه ن مامؤستايانه وه له قوتابيان
فَرَضَ - فَرَضَةً (حَزَنًا - فَتْحَةً)؛ درز، قلش،

كه لئن، ده لاقه
فَرَضًا؛ گريمان ، باوايى، به شكو ،

به لكو ، بابلئن ، باوا دابئئين ،
له به ربوره، ته قا، داده نئين
فَرَضِي (تَقْدِيرِي)؛ وادانراوى،
گريمانه نى، خه يالوى

فَرَضِي؛ داناو شاره زا له زانيارى فه رزو
داواكراودا

فَرَطًا (سَبَقَ - تَقَدَّمَ)؛ پئشكه وت ،
برديه وه

فَرَطٌ فِي الْأَمْرِ (قَصَرَ)؛ كه مته رخه مى
نواندى، كه مته رخه م بوو، به پئوى

پئويست نه چوو به ده ميه وه
فَرَطٌ مِنْهُ كَلَامٌ (سَبَقَ بِغَيْرِ رُؤْيَةٍ)؛ مه ر
له خؤوه قسه ي ده ربه راندى

فَرَطٌ إِلَى سَيْفِهِ (أَسْرَعَ إِلَى سَلِّهِ)؛ خئرا
شمشئري ده رهئنا ، مه لئكئشا
فَرَطٌ عَلَيْهِ فِي الْقَوْلِ (أَسْرَفًا)؛ زؤدى

گوت ، فره دوان له باره يه وه ، پئوى
داگرت له سه رى

فَرَطٌ إِلَيْهِ رَسُولًا (قَدَّمَهُ وَأَعَجَلَهُ)؛
پئشكه شى كرد، بؤى پئشخت

فَرَطٌ لَهُ وَلَدٌ (سَبَقَهُ إِلَى الْجَنَّةِ)؛
منالئكى مردو به ر له خؤى پئشى كه وت
بؤ به هشت

فَرَطَ الْعَقْدَ وَالْعَنْقُودَ وَنَحْوَهُمَا؛
ده نكه كانئان په رته وازه بوون ، له يه ك
جيا بوونه وه

فَرَطٌ مِنْهُ (ذَهَبًا وَضَاعًا)؛ لئى ونبوو،
له ده ستى چوو، له كيسى دا

فَرَطٌ مِنْهُ الْقَوْلُ؛ له ده مى ده رچوو،
له ده مى ترازا
فَرَطٌ (ضَيْعًا)؛ ونى كرد، به نه انى كرد
فَرَطَ الْبَيْتَ (تَرَكَهَا حَتَّى يَعُودَ إِلَيْهَا
مَأْوَهَا)؛ وازى لئهئنا تا ناوى تئى

بئته وه
فَرَطٌ فَلَانًا (قَدَّمَهُ)؛ پئشى خست
فَرَطٌ فِي الشَّيْءِ (قَصَرَ وَأَظْهَرَ الْعَجْزَ
فِيهِ)؛ كه مته رخه م بوو، ناتوانا بوو ،
چوت به كارى هئنا

فَرَطَ عَنْهُ (أَهْلَهُ وَكَفَّ عَنْهُ): ريگه‌یدا،
 وازی لیتینا، دستبرداری بوو
 فَرَطَ إِلَيْهِ رَسُولًا (أَرْسَلَهُ): نوینه‌ری نارد
 بۆ لای
 فَرَطَ اللَّهُ عَنْهُ مَا يَكْرَهُ (نَحَاهُ عَنْهُ):
 دوریخسته‌وه لئی، نه‌وه‌ی پیی
 ناخۆش بوو به‌دووری گرت لئی
 فَرَطًا: له‌پاده کردنه ده‌روهه،
 له‌رادهدری کرد، توندی، هیژ، تین ،
 تاو ، له‌سنوور ده‌رچوون
 فَرَطَ الْإِحْسَاسَ: نه‌وپه‌ری مه‌ست
 فَرَطًا (سَفَحَ الْجَبَلِ): چله‌پۆی شاخ
 فَرَطًا: پادا‌شتی پیشکه‌وتوو ، خه‌لائی
 فَرَطَمَنْ الْأُمُور: کاری له‌راده‌به‌ده‌ر،
 له‌سنوور تیبه‌ریوو، وازلیته‌ینراو
 فَرَطَاسَ (الْعَرِيضُ): پان‌وبه‌رین ،
 گو‌شادو فراوان
 فَرَطَحَ: بلاوی کرده‌وه ، پانی کرده‌وه
 فَرَطَسَ الْخَنْزِيرُ: لووتی دریزکردو
 بۆنی‌کرد، مه‌لی مزئی
 فَرَطَسَ مِنَ الْخَنْزِيرِ (أَنْفَهُ): لووتی
 به‌راز
 فَرَعَ الْجَبَلِ (صَعَدَهُ): پیامه‌لژنا ،
 سه‌رکه‌وت به‌سه‌ریا
 فَرَعَ الشَّيْءَ (طَالَ وَعَالَ): دریزبوو،
 به‌ریزبووه‌وه، بالابوو
 فَرَعَ الْأَرْضَ (جَوَلَ فِيهَا): گه‌شتی
 بیاکرد، بیایدا سوورآیه‌وه
 فَرَعَ بَيْنَ الْمُتَخَاصِمِينَ (فَصَلَ بَيْنَهُمْ):
 دادوهریکرد له‌نیوانیاندا، له‌یکدی
 جیاکردنه‌وه، چاکسازی کرد
 له‌نیوانیاندا
 فَرَعَ الْوَادِي (نَزَلَهُ): دابه‌زی ، هاته
 خواره‌وه

فَرَعَ الْقَوْمَ (عَلَاهُمْ بِالشَّرَفِ أَوْ الْجَمَالِ):
 له‌مال و جوانیدا له‌وبالآتر بوو
 فَرَعَ رَأْسَهُ بِالْعَصَا: به‌گۆچان لیتیدا ،
 سه‌ری داگرته‌وه
 فَرَعَ - فَرَعًا: مووی قژی نۆد بوو
 فَرَعَ فِي الْجَبَلِ: سه‌رکه‌وت به‌سه‌ر
 شاخه‌که‌دا
 فَرَعَ بَيْنَ الْمُتَخَاصِمِينَ: چاکسازی کرد
 له‌نیوانیاندا ، ناشتی کردنه‌وه
 فَرَعَ مِنَ الْأَصْلِ الْمَسَالِكِ: ده‌ری هیتنا،
 لئی کرده‌وه
 فَرَعَ بَيْنَهُمْ: جیاوازی خسته
 نیوانیان‌وه، دووبه‌ره‌کی نایه‌وه
 له‌نیوانیاندا
 فَرَعَ الْأَرْضَ: بیایدا گه‌را ، گه‌شتی کرد
 فَرَعَ: لق ، پهل ، به‌ش ، که‌رت ، که‌ل،
 گولیف، لك ، لخ ، لاخ ، چقل
 فَرَعَ الشَّجَرَةَ (أَغْصَانُهَا): پهل و لقی
 دره‌خت، لقو پۆپ، پهل و پۆ
 فَرَعَ الْقَوْمَ (شَرَّفَهُمْ): بیاماقوول،
 شکۆمه‌ندو ریزداریان
 فَرَعَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (أَعْلَاهُ): پۆپه ، لو‌تکه،
 سه‌روهه
 فَرَعَ الْمَرْأَةَ (شَعَرَهَا): قژی ئافه‌رت ،
 موه‌که‌ی
 فَرَعَ الْأَذْنَ: سه‌ری گوئی ، لای سه‌رووی
 گو‌پچکه
 فَرَعَ: یه‌که‌م به‌ره‌م‌ونه‌وه‌ی حوشترو
 مه‌رو له‌تافی نه‌فامیدا بۆ خواکانیان
 سه‌رده‌به‌پی
 فَرَعَاءُ: دریز ، بالا ، پرقزو موو
 فَرَعَةٌ: سه‌رووی ریگه‌ویان ، لو‌تکه‌و
 چله‌پۆی ، شاخ ، ته‌پکه‌که‌ی

فَرْعَنَ الرَّجُلَ (تَكَبَّرَ): خوی به گوره زانی، خوی به زلو گوره زانی، زۆرداریوو
 فَرْعَنَةَ (الدَّهَاءُ وَالْفَكْر): زیره کی، دانایی، لیژانی
 فُرْعَوْنٌ - فُرْعَوْنٌ - فُرْعَوْنٌ: نازناوی پادشاکانی سهرده می کۆنی میسره و له بنه رپه تیشا له میسر پی تی ده وتریت (پرعو) و به مانای مال و لانه می مه زن هاتوو، زۆردار، سته مکار، مافخۆر، دیکتاتور، سهرکesh
 فُرْعِي (جَزِي): لاوه کی، ناسهره کی، واژوی سهره کی و بنه رپه تی به
 فَرْغَ الشَّيْءِ (خَلَا): به تالوو، چۆل بوو، خالی بوو، فالابوو، هیچی تیا نه ما
 فَرْغَ لَهُ وَإِلَيْهِ (قَصَدَهُ): گرتیه بهر، مه بهستی بوو، بۆیچوو
 فَرْغَ مِنَ الشَّيْءِ (أَتَمَّهُ): ته واویکرد، گه یانندی به پایان، کۆتایی پی هینا
 فَرْغَ عَلَيْهِ الْمَاءُ (صَبَّهُ): رشتی، قلپی کرده وه
 فَرْغَ دَمَهُ: خوینی به مه وانته رزا، مه روا نژیی
 فَرْغَ عَلَيْهِ الْمَاءُ: ناوی رشت به سهریا، ناوی کرد به سهریا
 فَرْغَ الرَّجُلُ فُرُوعًا: مرد، گیانی سپارد، مهرگ هات به سهریا
 فَرْغَ مِنْ شَفْلِهِ: له کاره که می بوه وه، ته واویوو
 فَرْغَ الصَّبْرُ أَوْ صَبْرَهُ (تَقَلَّبَ): نارامی له بهر پرا، هیمینی و نارامی نه ما
 فَرْغَ (أَخْلَى - أَخْلَى): چۆلی کرد، بۆشی کرده وه، به تالی کرده وه

فَرْغَ الْمَاءَ عَلَيْهِ: رزانی به سهریا، کردی به سهریا
 فَرْغَ الشَّحْنَةَ (أَخْلَاهَا): خالی کرده وه، کاری کرد
 فَرْغَ فِي قَالِبِ (سَبَّكَ): دایرپشت، له قالبی دا
 فَرْغَ الدَّمَاءَ (أَرَقَّهَا): رشتی، به مه ده رو فیرو رشتی
 فَرْغَ الْفَرْسُ (تَوَسَّعَ فِي سَيْرِهِ وَسُرْعَتِهِ): خیرایکرد، تیزه و بیوو
 فَرْغَ الطَّفَنَةَ (إِسْتَعْت): گوره بوو، ته شه نه می سهند
 فَرْغَ - فَرَاغَ (خَلُو): بۆشی، چۆلی، به تالی
 فَرْغَ: چۆل، به تال، خالی
 فَرَّقَارٌ: داریکی پته وو توکمه به دره نگ کرده گری
 فَرَّقِحٌ: چوست و چالاک بوو، چابووکیوو
 فَرَّقِحِينَ: جۆره پاقله یه که
 فَرَّقِرَ (أَسْرَعَ وَقَارِبَ الْخَطُو): خیرایکرد، به له می کرد، تیز بوو
 فَرَّقِرَ فُلَانٌ (طَاشَ عَقْلَهُ): نه قلی له ده سندا، بی ته قلو ژیری بوو، شانی کرد به بی ته قلی و ناژیریدا
 فَرَّقِرَ الشَّيْءُ: مه لیوه راند، تیای برد، شکاندی، جوولاندی
 فَرَّقِرَ فُلَانًا: که وته نیو نابوییه وه، باسی نابوو نامووسی کرد
 فَرَّقِرَ الرَّجُلُ فِي كَلَامِهِ (خَلَطَ وَأَكْثَرَ): مه له می کرد، چه وتی کرد
 فَرَّقِرَ اللَّجَامَ: جوولاندی تا له سهری دابکه نی

فرقر - فرقر: بولبول ، چۆله که به کی
 بچکۆله به
 فرقاط الشيء: لهت لهتی کرد، پارچه
 پارچه ی کرد
 فرفور: لار ، گهنج ، تازه پینگه یشتوو ،
 چۆله که به کی گچک
 فرفير: جوره رهنگیکه ، سووری توخ
 فرفيرين (في الطب): له پزیشکیدا ؛
 رهنگیکه له شیکردنه وه و تاقیکردنه وه ی
 هیموگلوبیندا دهرده که ویت
 فرق بين الشيين فصل وميز أحدهما
 من الآخر: له یه کی جیاکردنه وه ،
 هه ریه که ی دوورگرت له ویتر
 فرق بين الخصوم (حكم وفصل):
 دادوهری کرد له نیتوان نه یاراندا ، بریایدا
 له نیتواندا
 فرق بين المشابهين (بين أوجه الخلاف
 بينهما): روه کانی جیاوازی به نیتواندا
 روونکرده وه
 فرق له عن الأمر كشفه وبيته):
 دهریخت ، روونی کرده وه ، تیشکی
 خسته سهر
 فرق له الطريق أو الرأي (استبان):
 بۆی روون بوه وه ، بۆیده رکه وت
 فرق الشيء (قسمه): به شی کرد ، به شی
 به شی کرد
 فرق الله الكتاب (فصله وبيته): دیارو
 روونی کرده وه ، به دهریخت
 فرق فلاناً: له وجیابوو ، زۆر جیاوازیوو
 لی
 فرق الصبي (رأه وأفرغه): ترسانی ،
 تزقانی ، زتوقی برد
 فرق الشعر (سرحه): قزی دامینا ،
 خهتی تیختست

فرق الأمر لفلان: بۆی روونکرده وه ،
 تیشکی خسته سهر
 فرق (وزع): دابه شی کرد ، به شی کرد
 فرق شعره (سرحه): قزی دامینا ،
 به ملولادا ، تانخۆکه ی تیختست
 فرق بينهم (أوقع الشقاق): ناکۆکی و
 نازاوه ی تیختست ، کردنی به گزی به کا ،
 تیکی دان
 فرق بين المشابهين: له یه کی
 جیاکردنه وه
 فرق القاضين بين الزوجين (حكم
 بالفرقة بينهما): له یه کی جیا
 کردنه وه ، بهندی هاوسهرداری
 هه لوه شاندن به بریاریک
 فرق الله القرآن: به شی و جیا جیا
 دابیه زاند
 فرق الأشياء: به شی کرد ، به شی
 به شی کرد ، کهرت و به شی کرد
 فرق الصبي (أفرغه): مناله که ی
 ترساند ، روحی برد
 فرق (فرغ): ترسا ، رایچله کان ،
 هه لسه می ، سه میه وه ، توقی
 فرق: جیاوازی ، جیایی ، پاشماوه
 فرق عملة (صرافة): جیاوازی دراو
 کۆرینه وه ، نرخ ی جیایی دراو
 فرق في شعر الرأس (تسريح):
 قزدامینان به ملولادا ، تابخۆکه
 تیختست
 فرق: ته په ، ته پۆلکه ، شه پۆلیکی
 بلندی ده ریا ، به شیکی جیاوازی
 له هه رشتیک ، کۆمه له منالیک ، جله وه
 مه ریک

فَرَقٌ - فَرَقٌ مِنَ الرِّجَالِ (الشَّدِيدُ الْفَرَعُ)؛
 فره ترسنۆك ، زۆر ترسنۆك و تۆقوو
 فَرَقٌ (قَطِيعٌ)؛ ران ، گهله ، رهوه ، پۆل
 فَرَقَاءٌ؛ زنی لیوقلیشاو ، بالندهی سپی
 فَرَقَاعٌ (ضَرَاطٌ)؛ ترکهن ، تپن
 فَرَقَانٌ؛ قورئان ، تهورات ، بهلگه و
 نیشانه ، هه رشتیك جیاكه ره وهی نیوان
 راستی و ناحه ق بیئت ، جیاكه ره وهی
 چه لال له چه رام
 فَرَقَةٌ؛ جیا بوونه وه ، لیک جیا بوونه وه ،
 لیک دایبان
 فَرَقَةٌ؛ دهسته ، کۆمهل ، بهره ، تاخم
 فَرَقَةٌ عَسْكَرِيَّةٌ؛ له شکر ، سوپا ، سپا ،
 تیمیکی سه ریازی
 فَرَقَةٌ مُوسِيقِيَّةٌ؛ تیپ ، تیپی موسیقا
 فَرَقَةٌ تَمَثِيلِيَّةٌ؛ تیپی نواندن ،
 دهستی نواندن
 فَرَقْدٌ (نَجْمٌ قَرِيبٌ مِنَ الْقُطْبِ الشَّمَالِيِّ)؛
 ناوی نه ستیره به که ، هه ساره به که نزیک
 به جه مسه ری باکوور
 فَرَقَعُ الشَّيْءَ (سَمِعَ لَهُ دَوِي)؛ دهنگی
 ته قانه وهی هات ، ته قهی هات
 فَرَقَعَ أَصَابِعَهُ؛ په نجه کانی ته قاند ،
 فشاری خسته سه رو ته قاندی
 فَرَقَعَ فَلَانًا؛ ملی ته قاند ، کرته به کی
 له ملی خزی هینا
 فَرَقَعَةٌ؛ ته قه ته ق ، ته قینه وه
 فَرَكُ الشَّيْءِ - فَرَكًا (دَلَكَهُ - حَكَّهُ)؛
 خوردندی ، هلی کران ، پروانی ، کرانی ،
 سپی ، گلۆفتی
 فَرَكُ الْجَوْزِ؛ توپکه که کی لیکر ده وه
 فَرَكٌ - فَرَكًا (كَرِهَ وَأَبْغَضَ)؛ رقی
 لیبه وه ، رقی لینه ستا ، خه شم گرتی

فَرَكٌ (بُغْضٌ)؛ رقی ، قین ، ناکۆکی
 به تایبهت له نیوان ژن و میژدا
 فَرَكٌ؛ فه ریکه ، دانه ویله یان هه ر
 به رو بوومیکی تر که هیشتا نه که یشتبی
 فَرَكٌ مِنَ الْأَشْيَاءِ؛ شت و مه کی پاککراو
 یان دهنگه که یان
 فَرَكَاءٌ؛ گوئی بیست و شل
 فَرَمُ اللَّحْمِ (قَطَعَهُ قِطْعًا صَفِيرَةً)؛
 کوتای ، جنی ، قیمه ی کرد
 فَرَمَانٌ؛ فه رمان ، بریار ، ده ستوور ،
 ریتنامه
 فَرَمَةٌ؛ کوته گزشتیکی پچوک
 فَرَسٌ؛ فه رن ، ته نوور ، کووره ،
 نانه واخانه ، سه موخانه
 الْفَرَسُجُ؛ دانیشتوانی نه وروپا
 فَرَسْدٌ؛ شمشیر ، شیر ، نه وهی
 ده دره و شیتته وه به هژی تیشک و
 رووناکیه وه ، دهنگه هه نار ، گولی سوور
 فَرَسِيٌّ؛ نانیکی خپ
 فَرَسِيَّةٌ؛ نانیکه هه ویره که ی به شیرو
 رۆن و شه کره وه ده شیلری
 فَرَهٌ - فَرَهًا؛ گالته ی پیکرد ، سووکایه تی
 پیکرد
 فَرَهٌ - فَرَاهَةٌ (فَرُوهُةٌ)؛ جوان بوو ،
 قه شهنگ بوو ، سه رنج راکیش بوو
 فَرَهٌ؛ گالته کردن ، شوخی
 فَرَهْدٌ الْفِلْمَانِ؛ داپژژراو جوان بوو
 فَرَهْدٌ لِنَفْسِهِ؛ زۆدی بز هات ، تهنگه
 گرتی
 فَرَهْدٌ مِنَ الْفِلْمَانِ؛ لای تیکسماپوای
 جوان ، بیچووی شیر

فَرِيدَة: گه مهر، گه مہری بہ نرخ،
 مرواری، دوپ، گہ ردن بہندی نرخدار
 فَرِيْس: کوڑوا، گرنیہ کہ توند دہ کری
 لہ سہریکی بہ تہوہ

فَرِيْسَة: نیچر، راوکراو، شکاری
 فَرِيْس: ہاویہ شی لہ ناودا، شہریکہ ناو
 فَرِيْسَة: ماسولکہ ی شان و سنگ،
 رہ کی گہ ردن

فَرِيْس: حوشتری بہ سالاجوو
 فَرِيْسَة: ٹہرک، فرمان، پیویستی،
 فرمانی خوداوند لہ سہریہ ندہ کانی
 فَرِيْسَة مِنَ الدَّوَابِّ: ناڑہ لی پیر، پیرہ
 ناڑہ ل

فَرِيْقَاء: زہویہ ک بہ رویومو
 بہ رہہ مکہ ی ناگاتہ خہ رجکراو
 لہ سہری

فَرِيْق: بہرین، گوشاد، فراوان
 فَرِيْقٌ مِنَ السَّهَامِ وَالسَّكَاكِينِ
 وَنَحْوَهَا (العَاد): تیرو چہ قوی تیز
 فَرِيْقَة: زامیک خوینی لہ بہر بہروات،
 شہلتہ یہ ک زور ناو بگریت

فَرِيْق: کومل، بہرہ، تیپ، دہستہ،
 گہ لہ، پؤل، ران، رہوہ
 فَرِيْق (فِي الْعِلْمِ الْعَسْكَرِيَّة):
 پلہ وپایہ یکی سہریازیہ

فَرِيْك: پرواو، کپینراو، سپاو،
 خوراکیک لہ گہ نم دروست دہ کری
 فَرِيْكَة: دوو رہ کی زیر زمان کہ زمان
 وابہستہ یہ پیوہ یان

فَرَا

فَرَا (فَرَع - اضْطَرَبَ - وَثَب): داچلہ کی،
 ترسا، ترقی، راجلہ کی، راجہ نی،
 شلہ ژا، شپرزہ بوو، قہ لہ م بازیدا

فَرُو (وَسْر): گولک، فہروو، کہول،
 کہ لپوس، پوسٹ، پیستہ ی ہندیک
 ناڑہ لی وہک وچ و پلنگو ریوی
 سمزہو... کہ دہ کریت بہ فہروہ و پالتو
 فَرُوَة: پیستی سہر، کہولہ سہر، کہول،

فہروو، کہ لپوس، پوسٹ، گولک
 فَرُوَج - فَرُوَجَة (فَرَح الدَّجَاجَة):
 بارڈک، فرووج

فَرُوْح: خوْشحال، شادمان، شاد،
 دلشاد، کامہران
 فَرُوْر: مہلہات، راکردوو، یہ کیک زور
 رابکات، جیوہ

فَرُوْد: تہنیا، تاک، یہ کتا، ٹہو
 حوشرانہ ی بہ تہنیا دہلہ وہ پین
 فَرُوْد: مہ سارہ ی رووناکی دہوری چل
 چران

فَرُوْسِيَّة: سوارچاکی، لیزان لہ سواری
 نہ سیداو بہ خیتو کردنی
 فَرُوْق: مروْشی ترسنوک، توفیو، زنونق
 چوو

فَرِي (بُهْتَا وَتَحْيِر): سہرسام بوو،
 مہ دھوش بوو، تووشی سہراسیمہ ہات
 فَرِي: قلیشاو، سہرسام، سہراسیمہ،
 مہ دھوش

فَرِي مِنَ الْأُمُور: دروستکراو،
 مہ لہ ستراو، کاریکی سہر سوپہینہر
 فَرِيَّة: یہ کجار شیر دوشین
 فَرِيَّة: درق، بوختان، قسہ بق
 مہ لہ ستن، درقو دہلہ سہ، بہ دہ مہوہ
 مہ لہ ستن

فَرِيْد: تہنیا، تہنہا، سہلت، سہلتو
 قووت، بیہاوتا، دانسقہ، دہ گمن

فَزَّ عَنِ الْأَمْرِ (تَتَحَسَّى وَعَدِلَ)؛ دود

که و ته وه ، لاجو ، رژی

فَزَّ الرَّجُلُ فِرَازَةً وَفُرُوزَةً نَشَطًا وَتَوْقُدًا؛

چوست و جالاک بو، که رم و گوبو

فَزَّ فِرَازًا - فِرَازًا (أَفْرَعَهُ وَأَزْعَجَهُ)؛

ترساندی، توقانی، روحی برد

فَزَّ؛ چه له نگ، مه ردومی چوست و جالاک،

چابوک، مانگای کیوی

فِرَازَةً؛ دامول، ترسنوک، ترسینه،

توقینه

فِرْزَةٌ (وَتِبَّةٌ)؛ داچله کین، راپه پین،

ترساندن، راجه نین، له رزین

فِرْزَ الثَّوْبِ (شَقُّهُ)؛ شقی برد، ته قانی،

دری ، کونی کرد

فِرْزَ الشَّيْءِ (صَدَعَهُ وَفَرَّقَهُ)؛

جیا جیای کرد، به ش به شی کرد

فِرْزَ الشَّيْءِ مِنَ الشَّيْءِ (فَصَلَهُ وَفِرْرَهُ)؛

جیای کرده وه، له یه کی جیا کرده وه

فِرْرًا - فِرْرًا (بَانَتْ فِي ظَهْرِهِ أَوْ صَدْرِهِ)؛

له پشتی یان سنگیا ده رکه وت

فِرْرًا وَأَفِرَّرَ الشَّيْءَ (فَتَّهَهُ)؛ به ش

به شی کرد، په رش و بلاوی کرده وه،

پاره پاره ی کرد، له ت له تیکرد

فِرْرًا - فِرْرًا (شَقُّوقٌ وَصُدُوعٌ)؛ درز،

ته قین، شقی بردن ، قلیش ، کهرت

تیببون

فِرْرًا - فِرْرًا (خَرَجَ عَلَى ظَهْرِهِ أَوْ صَدْرِهِ

عُقْدَةً)؛ له پشت یان سینه یدا گری و

لوویه ک ده رهات

فِرْرًا؛ بیچوی پلنگ

فِرْرَاءٌ؛ ثافره تی گوشتنی جوان و

شوخ و شه نگ، گوشتنی داپیرزاو ،

تیگه یشتوو ، حالی

فُرْزَةٌ؛ گری و لوویه کی که ورده یه له سنگ

یان پشت ده ردیت ، ریگه یه کی به رین و

فراوان

فُرْزَةٌ (الشَّقُّ)؛ قلیش ، دپاوی

فُرْزَةٌ؛ شکندی ، له تیکرد، درزی تیکرد

فُرْزَةٌ بِالْفِصَا ضَرْبُهُ بِهَا عَلَى ظَهْرِهِ)؛

به گۆچان له پشتی دا ، پشتی داگرتوه

به گۆچان

فِرْعَ (خَافًا)؛ ترسا ، زه نه قی چوو،

توقی ، داچله کی، سله میه وه

فِرْعَ إِلَيْهِ (لَجَأَ إِلَيْهِ)؛ هاواری بۆ کرد،

په نای برده بهر، هانای بۆ برد

فِرْعَ مِنْ نَوْمِهِ (هَبًّا - ائْتَبَهُ)؛ راپه ری،

راچله کی، بیدار بووه وه، به ناگا هات

فِرْعَ الْقَوْمِ (أَغَاثُهُمْ وَنَصَرَهُمْ)؛ فریایان

که وت ، سه ریخستن، پالپشتی کردن

فِرْعًا - فِرْعًا لِمَجِي فَلَانَ (كَأَهْبَ لَهُ)؛

خوی بۆ ناماده کرد، ناماده باشی

وه رگرت

فِرْعَ (خَوْفًا)؛ ترسانی، توقپانی،

زه نه قی برد

فِرْعَ عَنْهُ (كُشِفَ عَنْهُ الْفِرْعُ وَأَزِيلَ)؛

ترسو و بیم له سه ر دلی لابر ، ترسی

نه هیترا، نارام کرایه وه

فِرْعًا؛ ترس ، بیم، په نابردنه بهر،

هانابردن، هاواری فریاگوزاری لیتهان

فِرْعًا؛ ترساو ، توقیو ، په نابهر،

هاوارکه ر

فُرْزَةٌ مِنَ الرِّجَالِ (الَّذِي يَفِرُّ مِنْهُ

النَّاسُ كَثِيرًا)؛ نه وه ی خه لکی نقد لی ی

ده ترسن

فَرْعَةٌ مِنَ الرَّجَالِ (الَّذِي يَفْرَعُ مِنَ النَّاسِ كَثِيراً)؛ يَهْكِيكَ زُورٌ لَهُ خَلْكَى بَتْرَسِيَّتْ، ترسار، تَوَقِيو
فَرْعَةٌ (تَعَاوَنٌ)؛ دَاكُوكِى، زَكَار، هرهروه، نيتلجاري
فَرْقَرَهُ (أَزْعَجَهُ وَطَرَدَهُ)؛ هه راسانى كرد، بيزارى كرد، ده ريبه پان ، ده ريكرد

فَسَا

فَسَا - فَسَاوًا وَفَسَاءً (أَخْرَجَ رِيحًا بِلا صَوْتٍ يُسْمَعُ)؛ بايهكى ليبه ربه وه، بايهكى بيده نكي ليبه ربه وه، تسى كه ند
فَسَاءٌ؛ تسكن ، تسن
فَسَاحٌ؛ شوين جيگه ي فراوان ، فراوان ، به رين ، بلاو ، گوشاد
فَسَادٌ (تَلَفٌ - تَفْهُنٌ)؛ رزين ، رزان ، خراب بوون ، بۆگه ن كردن ، بۆن كردن ، تيكچوون
فَسَادُ الْأَخْلَاقِ (إِنْحِرَافٌ)؛ ره وشت و خوو تيكچوون ، خراب بوون ، بي تابروويى ، به درپه وشتى
فَسَادُ الطَّعَامِ؛ خراب بوونى خواردن ، نه شياوو گونجاني بۆ خواردن
فَسَاطٌ؛ سه يوان ، ده وار، چادر، ره شمال، خيوهت
فَسَافِسٌ؛ جانه وه ريكي گچكه ي پيسى بۆن ناخوشه
فَسَاقٌ؛ خرابه كار، به درپه وشت
فَسَالَةٌ؛ را لاواز كزيى ، نافه و به لايه كه ديت به سه ر ميتوداو هه لده وه رى
فَسَالَةٌ مِنَ الْحَدِيدِ وَنَحْوَهُ؛ نه وه ي لى ده بيته وه له كاتى كوتين و ليدانيدا
فَسَأُ التُّوبِ؛ شوپى كرده وه ، به ريديا وه ، له زه وي خشا

فَسَأً فَلَأْسًا عَنِ الْأَمْرِ (مَنْعَهُ)؛ ريگه ي نه دا ، رى لى لى گرت ، ياساغى كرد لى
فُسْتَانٌ؛ كراس ، عه زيزى ، ته نوره ، چاكه ت و ته نوره ، قات
فُسْتُقٌ - فُسْتُقٌ؛ بسته ، فستق ، شتيكه وه كه چه قاله سوپر ده كرى و ده خورى ، بسته ي كيكه
فُسْتُقِي اللونِ (بَلَوْنُ الفُسْتُقِ)؛ سه وزي كال ، رهنكي فستقى
فَسَخٌ لَهُ فِي الْمَجْلِسِ (وَسَخٌ لَهُ لِيَجْلِسَ)؛ جى ي كرده وه ، شوپنى بۆ كرده وه بۆ نه وه ي دابنيشى
فَسَخٌ لَهُ الْأَمِيرِ فِي السَّفَرِ (أَذْنٌ)؛ ريگه ي دا ، بواري پيدا
فَسَخُ الشَّيْءِ (بَسَطُهُ)؛ رايخست ، بلاوى كرده وه ، گوشادى كرد
فَسَخٌ لَهُ فِي السَّفَرِ؛ جه وازى سه فره ي بۆ ده ره ينا
فَسَخُ الْمَكَانِ (إِتْسَاعٌ)؛ فراوان بوو ، گوشاد بوو
فَسَخٌ لَهُ مَكَانٌ؛ جى ي كرده وه ، جى ي بۆ كرده وه ، رى ي دا ، بواري دا ، ته كى دا
فَسَخُ الْمَكَانِ (وَسَعُهُ)؛ فراوانى كرد ، جيگه كه ي فراوان و پان كرد
فَسَخٌ وَوَدَاهُ (أَخَذَهُ لِلزُّهَّةِ)؛ بردي بۆ كه پان ، كه پان
فَسَخٌ؛ پاسپورت ، جه واز ، به لگه نامه ي سه فره رى پيدان و گواستنه وه له ولايتيكه وه بۆ ولايتيكى تر
فَسَخَةٌ؛ فراوانى ، شوپنى كراوه و پان ، كه شت ، سه يران ، كه پان ، سگچوون
فَسَخٌ (نَقْضٌ - فِصْلٌ)؛ هه ليوه شانده وه ، تيكيدا ، لىكى جيا كرده وه ، ترازانى

فَسَخَ الرَّجُلُ (ضَعُفًا وَجَهْلًا): لاوازیوو،

کزیوو، زه بوون بوو

فَسَخَ الرَّأْيَ (أَفْسَدَهُ): تینکیدا، شیواندی

فَسَخَ الْأَشْيَاءَ (فَرَقَهَا): کهرت

کهرتی کرد، بهش بهشی کرد

فَسَخَ الْمَفْضِلَ (أَزَالَهُ عَنْ مَوْضِعِهِ مِنْ ضَيْبٍ

كَسْرًا): له جی بی برد، بی شکاندن له جی

جوو، له خرتکه جوو

فَسَخَ الْبَيْعَ أَوْ الْعَقْدَ: مه لیوه شانده وه،

به تالی کرده وه، پووچی کرده وه

فَسَخَ الثُّوبَ عَنْ نَفْسِهِ (طَرَحَهُ):

فری بی دا، دایکه ند، له خوی کرده وه

فَسَخَ الشَّيْءَ (فَرَقَهُ): مه لیوه شاندا،

بلایو کرده وه

فَسَخَ (مَزَقًا): درانی، لیکی کرده وه،

پوانی، درانی

فَسَخَ السَّمَكَ (مَلَعَهُ): خوی بی کرد،

خوی بی پیوه کرد

فَسَخَ الرَّأْيَ وَتَحَوَّرَ (فَسَدَ): راخراپ بوو،

بوچوونی ناچوردبوو، باش نه بوو

فَسَخَ: مه لوه شانندن، تینکچوون،

له جی جوون، له خرتکه جوون

فَسَخَ (قَطَعًا): پارچه، کهرت، بهش

فَسَدَ: بۆنیکرد، بۆگه نیکرد، گه نی،

خرابی کرد، تینکیدا

فَسَدَ الْعَقْدَ (بَطَلَ): به تالی کرده وه،

پووچی کرده وه

فَسَدَ الْأُمُورَ إِضْطَرَبَتْ وَأَدْرَكَهَا الْخَلَلُ):

بشپووی و نارپکی رووی تیکرد

فَسَدَ نَفْسِي دَأًا: خراپه بی کرد،

به درپه وشتی نواند

فَسَرَ الشَّيْءَ (وَضَعَهُ): روونی کرده وه،

تیشکی خسته سر

فَسَرَ الْكَلَامَ: واتاکی ده رخست،

روونی کرده وه

فَسَرَ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ: ته فسیری قورنانی

پیرۆزی کرد، راهی کرد، تیشکی

خسته سر

فَسَرَهُ تَفْسِيرًا: ته فسیری کرد، روونی

کرده وه، تیشکی خسته سر

فُسْطَاطٌ: سه یوان، چه تر، چادر،

میسری دیرین که له لایه ن (عه من) ی کوی

(عاص) وه - ره زای خوای لیبت -

دروست کرا، کومه لو گرۆه پیک

له خه لکی

فُسْطَانٌ: ته نوره، جلو بهرگی ژنان،

کراس

فُسْفَاسٌ: فره بی ته قل، روه کیککی

سه وزی بۆن ناخوشه و گولیککی سپی

ده گری له گوی بی ناوو سه رچاوه

ده پرویت

فُسْفَسٌ فَلَانٌ (إِسْتَدْحَمَهُ): زۆر

بی ته قلبوو، روچوو له بی نه قلیدا

فُسْفَسٌ: مالیک به مه پمه پی ره نگاو

ره نگاو نه خشدار راز تیرابیته وه

فُسْفُوسَةٌ: گچکه دوومه ل

فَسَقَ (فَجَرَ - ضَلَّ): خراپه بی کرد، کاری

ناپه واو خراپی کرد، له ری بی راست

لاییدا، ویتل بوو، له ری بی راست چوه

ده ره وه، گومرپوو

فَسَقَ كُلُّ ذِي قِسْرٍ: تو تیکله کی بی

لیکرایه وه، ناوکی ده رخست

فَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ (خَرَجَ عَنْ طَاعَتِهِ):

له گو تیراپه لی په روه ریدگار چوه ده ره وه،

یاخی بوو

فَسَقٌ - فَسَقًا وَفُسُوقًا: ستمی کرد، زردداری نواند، له پئیازی خوداوه نسد چوه دهره وه

فَسَقٌ (كَلْبًا): به دروی خسته وه

فَسَقٌ (فُجُور): خرابه کردن، کاری خراب، داوین پیسی، دهست تیکه لکردن، لاقه کردنی ناشیاو

فُسُقٌ - فُسَاقٌ - فُسَيْقٌ: همیشه خرابه کار، یه کتک همیشه خرابه و کاری نابه جی نه نجام بدات

فُسْقِيَّةٌ - فُسْقِيَّةٌ: حوز، گولاو، به نداو، جورنه ی دهست نوپژ گرتن

فَسْكَالُ الْفَرَسِ (جَاءَ فِي السَّبَاقِ آخِرًا): له پیشبرکی که دا له دواوه بوو، کورتایان بوو، قره بوو

فُسْكُولٌ: نه و نه سپه ی کوتای نه سپه کانه له پیشبرکیدا

فُسْكُولٌ مِنَ الرِّجَالِ: پیای شوینکه وته ی پیشین، شوینکه وته ی دوایین

فَسَلُ الصَّبِيِّ (فَطَمَهُ): له شیر بریه وه

فَسَلُ الْفَسِيلِ (غَرَسَهُ): ناشتی، روانی

فَسَلُ الرَّجُلِ (جَبُنَ وَرَدَلُ): ملکه چ بوو، سه رشتیوا بوو، رسواو ترسنوک بوو

فَسَلُ الشَّيْءِ (أَرَدَلَهُ وَزَيَّفَهُ): ساخته ی کرد، ته زویری کرد

فَسَلُ الرَّجُلِ (فَتَّهَ وَكَسَرَ نَشَاطَهُ): ساردی کرده وه، چالاک ی شکاند، له چوست و چالاک ی خست

فَسَلٌ: شوول و توولی میو کاتی لیده کریته وه بق رواندن

الفَسَلُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (الرَّذَلُ الرَّذِيءُ): خراب و ناجوری هه رشتیک

فَسَلٌ: نادان، گیز، نه فام، گه مزه، کزل، که ودهن

فُسُوقَةٌ: سستی له کاروباردا، که می پیاره وتی و جوام پیری، جوریکه له نه خورشیه کانی نه شو و نماو له به دخوراکیه وه دروست ده بیت

فَسِيحٌ (مُنْسِجٌ): فراوان، پان، به ره لا، کراوه، به رین، گوشاد، وراق، پهل

فَسِيحٌ (سَمَكٌ مَمْلُجٌ): ماسی سوپورکراو

فَسِيدٌ: تیکدر، خرابه کار

فُسَيْفِيَسَاءٌ: کاشی ره نگا و ره نگ، نه خش و نیگاری ره نگین

فَسِيْلَةٌ: خه لقی دارخورما، فه سیل، براله، خه لف، نه مام، وه چ

فَسِيولوجِيَّةٌ: فیسولوژی

فَشٌّ

فَشٌّ (نَفَخَ نَفْخًا خَفِيْفًا): که میک تاوسا، هه نسا، به رزبوه وه

فَشٌّ الرَّوْمِ (خَفَّ وَهَبَطَ): نیشته وه، فش بوه وه، ته قانی، فشی کرده وه

فَشٌّ الْمَنْفُوحِ (فَرَعٌ): فشی کرده وه، نیشانیه وه، ته قانی

فَشٌّ غَلَّةٌ فِيهِ (أَظْهَرَ مَا يَكُنُهُ مِنْ عَتَبٍ): گله بیه کی زوری لیکرد، چی هه بوو

هه لی رشت، داخی دل ی رشت

فَشٌّ الْقَفْلِ (فَتَّهَ بِغَيْرِ مَفْتَاحِهِ): به کللیکی تر کردیه وه، له کردنه وه بیدا

کتلونیک ی دیکه ی به کاره یینا

فَشٌّ الْقَرِيْبَةِ وَنَحْوَهَا: نه و تاوو هه وایه ی

تیایدابوو دهریکرد

فَشٌّ غَلِيلَةٌ: توپه بیه که ی نیشته وه، دامرکایه وه، خه شمو قینی نیشته وه

فَشُّ الضَّرْعِ (حَلَبًا جَمِيعًا مَافِيهِ) :

سه رجه م شیره که ی دوشی ، دهریهینا
فَشُّ : که ودهن ، که مزه ، گیل ، گولو ،
زه لکاو

فَشًّا (إِنْتَشَرَ) : بلابووه وه ، تهنیه وه ،
پهرش بوو

فَشًّا الْخَبَرَ (ذَاعَ) : ههواله که بلابووه وه ،
راگه یهنرا ، دهماو دهم کهوت

فَشًّا السَّرُّ (ظَهَرَ) : ناشکرابوو ، زانرا ،
دهرکهوت ، به دهرکهوت ، هاته پوو ،
داکهوت

فَشًّا الْمَرَضَ (إِنْتَشَرَ) : بلابووه وه ،
نه خووشی و دهر داکهوت ، په تا
بلابووه وه

فَشًّا أَنْفَامَهُمْ (كَثُرَتْ) : زوربوون ،
زیادیان کرد

فَشًّا عَلَيْهِ أُمُوهُ : کاروباره کانی
زوربوون و نه یزانی به کامیان دهست پی
بکات

فَشًّا : زوربوونی مال و سامان ،
زیادبوونی ، مال و سامان ، دارایی ،
دهسته لاتی نابووری

فَشَّاشٌ : دهستبر ، نه وه ی هه لدهستیت
به کردنه وه ی دهرگای داخراو
به کلیلکی تر

فَشَّاعٌ : پینه دهریت له کونی مهشکه ،
گیایه که له بنی دارو دهرختا دهردی و
پیایدا هه لدهچی و تیکی ده دات

فَشَّاعٌ : بریتیه له وه ی دوو پیاو ریك
بکهون له سه ر نه وه ی هه ریه که یان
کیزی نه وی تریان خوشکی ماره بپری
له یه ک و نه گوپینه وه یه ش له جیاتی
ماره بی بیت نه مه ش له کاتی نه فامیدا
باوبوو کاتی نیسلام هات یاساغ و

حهرام کرا ، تهمبه لی ، ته وه زه لی
فَشَّاعٌ : دار ، دهرخت

فَشَّةً (الرَّئِةَ) : سی ، کژنه ندای
هه ناسه کاتی دهنیشیتنه وه هه وای تیا
نامینیت

فَشَّحًا - فَشَّجًا (فَرَجَ بَيْنَ سَاقِيهِ لِلْبَوْلِ
وَلِغَيْرِهِ) : هه ردوو قاجی بلاکرده وه بق
میز کردن یان بق هه رشتیکی تر

فَشَّحًا (لَطَمَ) : لئیدا ، پیاکتشا ،
دایگرته وه

فَشَّحًا (أَرْخَى مَفَاصِلَهُ) : جومگه کانی
خاوکرده وه ، خوی کتشیایه وه

فَشَّخَهُ (جَرَحَهُ) : برینداری کرد ،
زامداری کرد

فَشَّحَ الشَّيْءَ (إِنْتَشَرَ) : بلابووه وه ،
په خشو و بلا بوه وه

فَشَّحَ غَيْرَهُ (عَلَاهُ وَغَطَّاهُ) : زالبوو
به سه ریا ، گرتیه وه ، دایبووشی

فَشَّحَ بِالسُّوْطِ : به قامچی لئیدا ،
دایگرته وه

فَشَّحَهُ : شتیکه وه ک لۆکه وایه له نیو
قه دی هه ندیک دارودره ختدا

فَشَّشَاشٌ : پوَشَاکِک قایم نه چنرابیت و
زوو هه لبووه شیت ، شاش ، فشه که ر

فَشَّشَ (ضَعَفًا رَأَيْتَهُ) : راو بووچوونی
لاوازو کزبوو

فَشَفَسَ فِي قَوْلِهِ: درویگرد، راستگو

نه بوو

فَشَفَسَ الْمَاءَ وَبِهِ: ناوړپشیني کرد، ناوی

پیاکرد، رشتی

فَشَقَّ الشَّيْءَ (كَسَّرَهُ): شکاندى ،

له تیکرد ، کهرت کهرتی کرد

فَشَقَّ: رایکرد، رژی ، هاتوچوی ههوا

له مابهیني نه مو نه ودا

فَشَقَّ الظُّبِيَّ: شاخه کانی په ل و دوو

له به که بوون

فَشَكَ: فیشه که ، گولله ، فیشه نگ،

شه نگ، گولله ی توپ و تفهنگو

ده مانچه و..

فَشَلَّ لِحَيْثِهِ (فَشَّهَا): گفو بژی کرد،

بلاوی کرد

فَشَلَّ (خَارَ عَزْمَهُ - لَمْ يَنْجَحْ): رووخا ،

وره ی بهردا ، نیراده ی نه ما ،

سهرنه کهوت ، نه ی پیکا ، نه ی مینا ،

نسکو هات به سه ریا

فَشَلَّ عَنِ الْأَمْرِ (هُمْ بِهِ ثُمَّ نَكَلَ عَنْهُ):

ویستی بیکات به لام لی سارد بوه وه ،

بوی نه کرا

فَشَلَّ فِي عَمَلِهِ (أَخْفَقَ): سهرنه کهوت

له کاره کهیدا ، شکست هات به سه ریا

فَشَلَّ (جَبَانَ): ترسنوک ، توقیو ،

رووخاو ، نوشوستی

فَشَلَّ (خَيْبَةً): سهرنه کهوتن ، کهوتن ،

رووخاندن ، تیشکاندن ، بونه هاتن ، تی

نه مینان ، نسکو هاتنه دواوه ،

ناثومیډی ، ناکامی

فَشَلَّ: په رده ی که زاوه ، شتیکه وه ک

راخر وایه له نیو که زاوه دا بو دانیشتن

فَشَوَّ (نَشَرَ): بلاوبونه وه ، ناشکرا بوون ،

ده مام و ده م کهوتن ، راگه یاندن ،

که یاندن ، قاوداخستن

فَشَوَّةٌ: قوتویه که ژنان عه ترو بوئی

خوشی خویانی تیا ه لده گرن ،

عه تردان

فَشَوَّشٌ: گیل ، که وده ن ، که مژه ،

که لحو

فَشَيَّانٌ: لاوازو کزیه که دیت به سهر

دلی مرؤفداو بی هوش ده بیت

فَشَيْشٌ: ده نگ ، ناواز

فَشَيْشُ الْأَفْهَى: فیشه کی مار ، خشه ی

مار ، فیشه کی مار ، دهنگی لیکخشانی

پیستی مار به سهر گزوگیای وشکدا

کاتی ده پوات به نیویا

فَشَيْلٌ: ترسنوک ، هه له اتوو له جه نگدا ،

دل له رزوک ، به دل

ف ص

فَصَى الشَّيْءَ (إِنْتَزَعَ): لی کرده وه ، لی

جیا کرده وه ، پچرانی

فَصَّ الْجَرَحَ (سَأَلَ بَعْضَ مَا فِيهِ): له بهری

رژی ، هه ندیک خویتی لی رژی

فَصَّ الْعَرَقَ (رَشَّحَ): نارهی دهردا ،

نارهی کرده وه

فَصَّ الْجُنْدِيَّ: دهنگی لی هات ، دهنگی

لی به رزبوه وه

فَصَّ - فَصَّ: قاش ، ره شینه ی چاو ،

کلینه ، سه لک ، قنچک ، نقیم ، بنه پرت ،

بنچینه ، سه رچاوه

فَصَّ السُّكَّرَ وَأَمْنَالَهُ (قَطَعَهُ): کلو ،

پارچه ، له ت

فَصَى الشَّيْءَ مِنَ الشَّيْءِ، وَعَنْهُ (فَصَلَهُ

وَأَزَالَهُ عَنْهُ): جیای کرده وه

فَصَى اللَّحْمَ عَنِ الْعَظْمِ: گوشتی

له نئیسقانه که کرده وه، گوشته که ی

دارنی

فَصَاخَةٌ (مَلَاقَةُ اللِّسَانِ): زمان

پارابو، زمان خارابی، ره وانبیزی

له وشه و شیوازی دهر بریندا

فَصَامٌ (صَانِعُ فُصُوصِ الْخَوَاتِمِ):

دروستکاری نقیم

فَصَالٌ (فَطَمَ الْوَلَدُ): له شیر برینه وه

فَصَاهُ مِنْهُ وَعَنْهُ (خَلَصَهُ): رزگاری کرد،

قوتاری کرد

فَصَحَّ الصَّبْحُ فَلَأَنَّا بَانَ لَهُ وَغَلَبَهُ

ضَوْؤُهُ): روناکی روژ دهر که وت،

ناشکرابوو، تیشکی خور به دهر که وت

فَصَحَّ (كَانَ فَصِيحًا): زمانه که ی

پارابوو، خارابوو، ره وان بوو

فَصَحَّ الْأَعْجَمِيُّ (تَكَلَّمَ بِالْعَرَبِيَّةِ وَفَهُمْ

مِنْهُ): به زمانی عهره بی قسه ی کردو

گورته کانی ناشکرابوو

فَصَحَّ اللَّبْنُ (ذَهَبَتْ رَغْوَتُهُ): که نو

سه رتویزه که ی گرت

فَصَحَّ (عِنْدَ النَّصَارَى): جه رنی گه وره ی

گاوره کان، جه رنی قیامت

فَصَحَّ (عِنْدَ الْيَهُودِ): لای جووله که کان

یادی دهر جوونی جو له که یه له میسر

فَصِحَّ مِنَ الْأَيَّامِ (الصَّحْوُ الَّذِي لَا غَيْمَ فِيهِ

وَلَا بَرْدٌ): روژنی سایه قسه ی بی مه وود

هال

فَصَحَّ عَنْهُ (تَقَابَى): بی تاگابوو،

غافلپوو لی

فَصَحَّ يَدُهُ: دهستی کرده وه، دهستی

له کورت و به ند رزگار کرد

فَصَحَّ (غَبِنَ فِي الْبَيْعِ): زبانی کرد،

چاوبه سنی لیگرا، مه غدور کرا

فَصَدَّ (أَخْرَجَ دَمًا): خوینی لیده ره میتنا،

خوینی لیگرت

فَصَدَّ لَهُ عَطَاءً (قَطَعَهُ لَهُ): بری بوی،

لینیدا، دایه

فَصَدَّ الشَّيْءُ (نَقَعَهُ بِمَاءٍ قَلِيلٍ):

به ناویکی که م پاکی کرده وه، شور دیه وه

فَصَدَّ - فَصَادَ (نَزِيفًا): خوین به ربوون

فَصَدَّ الْأَنْفَ (رَعَاْفًا): لوت پژان،

خوینی لوت به ربوون

فَصَصَ الْخَاتِمَ (رَكِبَ فِيهِ الْفِصَّ): نقیمی

بو کرد، نقیمی تیختست، نقیمی تیگرت

فَصَصَ بَعِيْنَهُ (حَدَقَ بِهَا): چاری تیبری،

چاوو دیبه ی خسته سر

فَصَعَّ الرُّطْبَةَ وَنَحَوَهَا: دهستی

تیختست، په نجه کانی نایه نیوی

فَصَعَّ الشَّيْءَ عَنِ الشَّيْءِ (أَخْرَجَهُ):

دهری میتنا، به دهری کرد لی

فَصَعَّ عَمَامَتَهُ عَنِ رَأْسِهِ (حَسَرَهَا):

میژه ره که ی له سر داکه ند

فَصَعَّانَ (مَنْ يَكْشِفُ رَأْسَهُ حَرَارَةً

وَأِنْهَابًا): یه کیک سه ری رووت بکات

به هزی گه رما یان مه وکردنه وه

فَصْفَعَةٌ: بیست و چهرمی نامرزی منال

فَصْفَصَ فَلَانَ (أَتَى بِالْخَبَرِ الْيَقِينِ):

مه والی دلنای میتنا، مه والیک میتنا

چه سپاوو دلنیاوو

فَصْفَصَ دَابَّتَهُ (أَطْعَمَهَا الْفَصْفَصَةَ):

وینجه ی دایه

فَصْفَصَ (الْبُرْسَمَ): وینجه، نونجه،

سپه ره، گیایه کی سپه ری لووسی گه لا

خره له میتندی شوین ده چیسری و

دوچار سی جار ده دوریتسه وه و گزره

ده کری بو ناژول

فَصْفُور: کبریت

فَصَلَ الشَّيْءَ: جیای کرده‌وه،

به‌بینی‌کرد، نیتوانی بق دروست کرد

فَصَلَ الْكُورَمَ (خَرَجَ حَبَهُ صَفِيرًا):

ده‌نکه‌کافی پچوک پچوک بوون

فَصَلَ الْقَوْمَ عَنِ الْبِلَدِ (خَرَجُوا):

ده‌رچوون له‌شار ، به‌ده‌رکه‌وتن

فَصَلَ الْحَاكِمَ بَيْنَ الْخَصْمَيْنِ (قَضَى):

دادوهری کرد، دادگایی کرد له‌نیتوان

هر‌دیو نه‌یاردا

فَصَلَ الشَّيْءَ عَنْ غَيْرِهِ فَضْلًا (فَرَّقَ):

جیای کرده‌وه له‌یه‌ک ، په‌ریزو

جیاوازی خسته نیتوانیانه‌وه

فَصَلَ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ): بری ، پارچه

پارچه‌ی کرد، که‌رت که‌رتی کرد

فَصَلَ الْخَطِيبُ وَنَحْوَهُ الْقَوْلَ (أَحْكَمَهُ):

گوت‌و قسه‌کافی به‌میزو توکمه کرد

فَصَلَ الْمَوْلُودَ عَنِ الرُّضَاعِ فَضْلًا (فَطَمَهُ):

له‌شیر بری‌وهه ، چی دی شیری نه‌دایه

فَصَلَ الْفَصِيلَ عَنِ أُمِّهِ (أَبْعَدَهُ):

دوو‌ریخته‌وه ، به‌دووری گرت

فَصَلَ فِي الْأَمْرِ (بَسَّ): بری‌اریدا ،

بری‌انیه‌وه

فَصَلَ الْكَلَامَ (بَيَّنَّ): ناشکرای کرد،

ده‌ریخست ، خستیه‌وو

فَصَلَ الشَّيْءَ (جَعَلَهُ قِطْعًا): جیا جیای

کرده‌وه، دابه‌شی کرد، به‌ش

به‌شی کرد، له‌ت له‌تی کرد

فَصَلَ الثُّوبَ (قَطَعَهُ بِقَصْدِ الْخِيَاطَةِ):

بری ، حله‌ک‌ی به‌بری بری

فَصَلَ الْقَضَابَ الشَّاةَ: کورت کوتی کردو

له‌په‌کی جیا کرده‌وه

فَصَلَ الْكِتَابَ: کتیبه‌ک‌ی کرد به‌چهن

به‌شینکه‌وه

فَصَلَ (تَفَرَّقَ): لیتک ترازان ،

جیا کرده‌وه

فَصَلَ مِنَ الْعَمَلِ (طَرَدَ): ده‌رکردن ،

لابردن

فَصَلَ مِنْ كِتَابٍ (قَسَمَ): به‌شینک

له‌نووسراوتیک

فَصَلَ مِنَ السَّنَةِ (4/1 مِنَ السَّنَةِ): وه‌رز،

کزه ، کژ

فَصَلَ مَدْرَسِيَّ (دَرَسَ): وانه ، ده‌رز ،

وان ، ده‌رس

فَصَلَ فِي الْخُصُومَاتِ (قَضَاءٌ وَحَكْمٌ):

کورتایی بیته‌نان ، برانه‌وه

فَصَلَ مِنَ الْجَسَدِ (كُلُّ مَلْتَمَى عَظْمَيْنِ):

دوو نیسقان له‌نه‌ندامی گیاندار

فَصَلَ: یه‌ک وه‌رزی سال، وه‌رزیک

فَصْلَةٌ: نه‌مامه خورما ، وه‌رگرتنی

باس‌و باب‌ه‌تیک له‌گزارو

رژژنامه‌یه‌که‌وه، فاریزه ، ویژگول(۴)

فَصَمَ (كَسْرَةً مِنْ غَيْرِ أَنْ تَتَفَرَّقَ): درزی

تیبرد ، ته‌قاندی ، قلیشانی ، که‌رتی

تَبَخَّضَ

فَصَمَ الْعُقْدَةَ (حَلَّهَا): کردیه‌وه،

هه‌لیوه‌شانند

فَصَمَ الشَّيْءَ (حَنَّاهُ وَقَوَّاهُ):

چه‌مانیه‌وه ، نوشتانیه‌وه، لولی کرد

فَصَمَ (قَطَعَ - خَلَعَ): برین ، درزتی

بوون، قلشان ، ته‌قین ، ترازان ،

له‌جی‌چوون

فَصْمَةٌ (الصَّدْمَةُ): لیتدانتیک ،

پیاکیشاننیک ، درزو که‌رت کردنی شتیک

فَصْمَةٌ (مَا تَكْسُرُ وَتَنَازِرُ مِنْ نَحْوِ السُّوَاكِ

وَالْمَشْطِ): نه‌وه‌ی ده‌شکی‌وه هه‌له‌ده‌وه‌ری

له‌سیواک و فلچه

فُضٌّ مَابَيْنَهُمَا (قَطَعَ): برابره ، لیتکی
جیا کرده وه

فُضُّ الْأَمْرِ: بریه وه ، دوابی پی مینا
فُضُّ اللَّهِ فَأَهْ (نُشِرَ أَسْنَانُهُ وَكَسَرَهَا):

ددانه کانی مه لوه راندو شکاندى
فُضُّ الْخَتَمِ (كَسَرَهُ وَقَتَعَهُ): مه لی

بچری، کردیه وه ، شکانی
فُضُّ الْإِجْتِمَاعِ (أَنْهَاهُ): کزبونونه وه که ی

دوابی پی مینا ، بلاوه ی پیکردن
فُضُّ الدَّمُوعِ (صَبَّهَا): فرمیتسکی رشت ،

نه شکى دهردا
فُضًّا - أَفْضَى الْمَكَانَ (إِسْعَ): فراوانبوو،

گه ورده بوو، پان بوو، به رین بوو
فُضًّا الْمَكَانَ (خَلًّا): چؤل بوو ، به تال

بو وه، هيجی تیا نه ما
فُضًّا الشَّجَرُ بِالْمَكَانِ فَضْوًا (كَثْرًا):

زُدبوو، دارو دره ختی زُدبوو، فرده دارو
دره خت بوو

فُضًّا فَلَانَ دَرَاهِمَهُ (لَمْ يَجْعَلْهَا فِي صُرَّةٍ):
نه ی کرده نیتو کیسه وه، پارو و

دراوه کانی نه خسته نیتو کیسو و
توره که وه

فُضًّا (الْمُنْفَرِدَ): تاك ، ته نیا ، مه رخو
فُضًّا: به تالی، چؤل ی، فراوانی، پان و

به رینی ، جیگه ی والو کراوه، ده شت ،
زه وی روپا به رین و گوشاد

فُضًّا مِنَ الدَّارِ: زه وی به رده م مال و
خانوو، گزده پانی به رده م مال

فُضًّا (الْمَاءِ الصَّافِي وَالْجَارِي عَلَى
الأرض): نای سسازگارو رویشتنوو

به سه رووی زه ویدا

فُصُولِيَا: لؤببای سهوز ، ماشه سپی ،
له پاقله پچووکتره

فُصَيْحٌ: زمانی په تی ، وته و قسه یه ک
وشه ی بیگانه ی تیا نه بیت، پاراو ،

زمان خاراو ، شیرو ماست به بی
سه رتویژ

فُصَيْلٌ: ره گی زیاده ، خوینتیکه
ده کرتیه نیتو قاپتیک و لیده نری

فُصَيْلٌ: له شیر برپاوه ، به چه که ی
خوشت ریان مانگا دوا ی له شیر

برینه وه یان، کورته دیوارتیک
فُصَيْلَةٌ: چه شن ، جور ، بابت ،

خیزان، ده سته، به ره ، پارچه و به شیک
له نه دنامه کانی خیزان و هؤزو تیره ی

پیاوئیک و به تایبته باوک و دایک و
خوشک و براو که سه نزیکه کان

فُصَيْلَةٌ (فِي النَّبَاتِ وَالْحَيَوَانَ): له روه کو
نازه لدا چه شن و جورتکن سیفته و

تایبه ته ندی هاو به شیان مه یه
فُصَيْلَةٌ عَسْكَرِيَّةٌ: که رت و تیمتکی

سه ریازی ، لقتکی سه ریازی
فُصَيْمٌ: پاچتکی گه وه

فُضُّ الشَّيْءِ (فَرَقَهُ - كَسَرَهُ): جیای
کرده وه ، په رت و که رتی کرد، به ش

به شی کرد، شکانی ، وردی کرد، له تو
کوتی کرد، وردو خاشی کرد

فُضُّ الْمَالِ عَلَى الْقَوْمِ (فَرَقَهُ وَقَسَّمَهُ
عَلَيْهِمْ): به ش به شی کرد، دابه شی کرد

به سه ریاندا
فُضُّ اللُّؤْلُؤَةِ وَنَحْوَهَا (خَرَقَهَا):

کونی کرد، سمی
فُضُّ عُدْرَةَ الْمَرْأَةِ: بی بنی کرد، کچینتی

شکاند، بنی پزان

فَضاح - فَضاحَة (كَشَفَ الْمَسَاوِي)؛
 دهرخستنی خراپه و رهفتاره
 نابه سنده كان ، كه م و كوپى باسكردن
فَضال؛ جلو به رگی نیش و فرمان ،
 بیجامه ، جلو به رگی نیو مال
فَضال (الكثیر الفضل)؛ فره پیاوه تی،
 زود ریزدارو خیزدار
فَضالَة؛ پاشماوه ، بهرماوه ، ماوه ،
 برشت ، نهویستراو ، پاتال
فَضاوة؛ بهرین ، فراوان ، گوشاد ، پان
فَضَة؛ زیو ، زبو ، کانزایه که پاره و
 هندی خشلی ژنانی لیدروست ده کریو
 کانزاکه شی که رماو کاره با که به نه ره
فَضَة؛ بهردی پهرشو بلاوی له سه ریه ک
 نیشتوو ، زه وییه کی به رزو به رده لان
فَضَح (كَشَفَ مَسَاوِيه)؛ ناوی زپان ،
 به دپه و شتیه کانی دهرخست ، راستی لی
 وت ، خراپه کانی ناشکرا کرد ،
 رسوای کرد ، سووک و نزمی کرد
فَضَحَ الْقَمَرُ النُّجُومَ (غَلَبَهَا بِسُورِه)؛
 رووناکى مانگ زالبوو به سهر
 نه ستیره کاند ، تیشکی مانگ بالاو
 زالبوو به سهریاندا
فَضَحَ الصَّبْحُ طَلَعَ؛ رۆژ دهرکوت ،
 ناشکرابوو ، مه لهات
فَضَحَ الصَّبْحُ فَلَأْسًا بَانَ لَهُ وَغَلَبَهُ
ضَوْؤُهُ؛ رووناک بوه وه بسوی ، رۆژ
 بوه وه
فَضَحَ الْمَرْأَةُ فَتَكَ حُرْمَتَهَا؛ لاهمی کرد ،
 دهستی بسو برد ، مه لیخه له تان ،
 فریویدا
فَضَحَ الصَّبْحُ؛ رۆژ بوه وه ، شه به قیدا ،
 گزنکیدا

فَضَح (كَشَفَ الْمَسَاوِي)؛ خراپه و کرداری
 ناشیرین دهرخستن ، نابرویردن و كه م و
 کوپی باسکردن
فَضَحَة؛ كه م و کوپی به کانی باسکرد ،
 نابروی برد
فَضَحَ الشَّيْءُ؛ شکانی ، له تیکرد ،
 کهرتی کرد ، بسو کاله ک و شووتی
 به کارده بری
فَضَحَ رَأْسَهُ (شَدَحَهُ)؛ سهری شکاند ،
 رووشاندی
فَضَحَ الْعَيْنَ (فَقَّأَهَا)؛ کوپری کرد ،
 نابینای کرد
فَضَضَ (مَوَّ بِالْفَضَّةِ)؛ له زیوی گرت ،
 زیوی تیکرت ، گرتیه زیو ، زیو
 بهندی کرد
فَضَضَ؛ پرژهی ناو له کاتی خوشتندا ،
 مهر په رته وازه و بلاویویه ک
فَضْفَاضَ؛ به رگی پان و پۆر ، ده لب ،
 گوشاد ، فراوان ، بهرین ، فش ،
 خوشگوزه رانی ، خوشحالی ، پیاوی
 سهخی و دهست بلاو ، که سی
 به خشنده و دلفراوان
فَضْفَاضَ مِنَ الْمَاءِ (الكثیر)؛ ناوی زود ،
 ناوی له بهر رویشتوو
فَضْفَاضَ مِنَ الْأَرْضِ؛ زه وییه ک ناو
 به سهریا زالبوویت به هوی زدی
 باران وه
فَضْفَاضَةَ (إِمْرَأَةً كَثِيرَةَ اللَّحْمِ وَطَوِيلَةَ
الْجِسْمِ)؛ ژنی پان و پۆر که له گت ،
 به خۆوه ، مه یکه لی
فَضْفَضَ الثَّوْبُ (إِتْسَعَ)؛ فشۆل بوو ،
 فراوان بوو ، فش بوو

فَضْفَضَ الْعَيْشُ: خوش بوو، بهرین و فراوان بوو، ژینو گوزهران باش بوو

فَضْلٌ - فَضْلٌ (بَقِي): مایه وه
فَضْلُ الشَّيْءِ (زَادَ عَلَى الْحَاجَةِ):
له پټیویست زیاتر بوو، زیاد

له پټیویستبوو
فَضْلُ فُلَانٍ عَلَى غَيْرِهِ (غَلَبَهُ بِالْفَضْلِ):
له چاکه دا له و باشتر بوو، له که سانی تر
باشتر بوو، چاکه ی زیاتر بوو

فَضْلٌ عَلَى (مَيِّزٌ): جیای کرده وه،
به سندی کرد

فَضْلٌ - فَضْلٌ (كَانَ ذَا فَضْلٍ):
چاکه کاریوو، خاوه ن چاکه و باشه بوو،
ره فتاری چاکه ی زود بوو

فَضْلٌ: پاشماوه، ماوه، زیاده،
چاکه، پشتگیری، ده ست گرتن،
یارمه تی، جیایی، جیاوازی، نابوو،
شانازی، لیها تن، ماف، زیاده پی
نابووری

فَضْلٌ: ژنیک جلو بهرگی پیشه و فرمانی
خو ی پټیویست

الْفَضْلُ يَعُودُ إِلَيَّ: چاکه و پیاو ته ی
ده که پټه وه بز ..

فَضْلًا عَنْ ذَلِكَ (عَلَاوَةً عَلَى ذَلِكَ):
له که ل نه وه شدا، و یرای نه وه ش،
سه ره پای نه وه، به وه شه، هر چه نده
فَضْلَةٌ: ماوه، پاشماوه، بهرماوه،
برشت، نه ویستراو، پاتال، پاشه پو،
نه وه ی له مرؤف دټه ده وه

له پیسایی و میزو ناره ق
فَضْوَحٌ: شه رابو مه ی که خاوه نه که ی
مه ست و سه رخوش ده کات، دمه وه ر،
ده م هه راش، لیخوین

فَضْوَحٌ: ده رخستنی که م و کو پی،

ناته واوی ناشکر کردن
فَضْوَلٌ (مَالًا فَائِدَةٌ فِيهِ): بی کال،
بی سوود، شتیک بی ده ره نجام و که ل
بی ت

فَضْوَلٌ (عِنْدَ الْأَطْبَاءِ): لای پزشکی که کان
نه وه ی له جه سته دټه ده وه
به شتیه به کی ناسایی وه ک ناره ق و

پیسایی و میز
فَضْوَلُ الْجِسْمِ (مُفْرَزَاتٌ): پیساییه کانی

جه سته فری ده دات، ده ره اویشته کانی
فَضْوَلُ الْمَالِ (الرَّائِدُ عَنِ الْحَاجَةِ): مال و

داراییه که له پټیویست زیاتر

فَضْوَلِي: خو تټه لقورتن، بازه له،
نه سکوی ی، به کټیک ده ست بخاته
کاروباری خه لک و خو ی تټه لقورتنی،

زود پرس، زود وه
فَضْوَلِي (فِي الشَّرْعِ): له شه رعدا: به کټیک

به خټیکه رو چاودټرو به پرس نه بی ت
فَضْوِي: چولی کرد، به تالی کرده وه،

هیچی تیا نه هیشت
فَضْوِي (مِنْ فَضَّةٍ): زیوین، زیوی، له زیو

دروستکراو
فَضِيَاتٌ (أَوَانٌ فَضِيَّةٌ): زیومه نی، قاپ و

قاچاغی زیوین
فَضِيحٌ (مَفْضُوحٌ - مَكْشُوفٌ): ناشکرا،

روون، دیار، پټزانراو، نابوو بهر
فَضِيحَةٌ (عَارٌ - اِنْكَشَافٌ اِسْاَوِيٌّ):

پټزانین، ناشکرابوون، زیان،
نابووچوون، نام و نه نگی

فَضِيحٌ: دوشاوو شه ره ته تی تری،
ناره قټیکه له خورما دروست ده کری

به بی نه وه ی بکولټنری، شیریک ناوی
زود تیکرابی و روون بوویته وه

فَضِيض؛ پرزدهی ناوله کاتی خوشتندا،
 هر پهرشو بلاوتک
فَضِيل - **فَضْلًا**؛ خاوهن ریزو شکز ،
 شکز مه ند، ریزدار ، جه ناب
فَضِيَاة؛ چاکه ، پیاوه تی ،
 به خشندهیی، جیایی ، جیاوازی ،
 پله و پایهی به رزو بلند لهره وشت
 به رزیدا ، داوین پاکي
فَضِيْلَةُ الشَّيْءِ؛ سیفه ته کانی،
 تاییه تمه ندیه کانی، یان ئه و ئه رکو
 مه به سستی مه یه تی

فَطْم

فَطْم (**قَطَعَ الطِّفْلَ عَنِ الرِّضَاعِ**)؛
 له شیر برینه وه ، برینه وه
فَطْمًا بِهِ عَنِ رَأْيِهِ (صِرْفَهُ)؛ له رای خوی
 دوری خسته وه ، به شیمانی کرده وه ،
 ساردی کرده وه
فَطْمًا الشَّيْءَ (شَدَخَهُ)؛ برینداری کرد،
 زامداری کرد، روشانی
فَطْمًا الرَّجُلَ؛ کیشای به پشتیا
فَطْمًا بِه الْأَرْضَ (صِرْعَهُ)؛ کیشای
 به زه ویدا، دای به زه ویدا
فَطْمًا الْقَوْمَ (حَمَلَهُمْ مَا لَا يُجِبُونَ)؛
 ناچاری کردن بۆ کار تک که پیتیان خوش
 نه بوو، زوری لیکردن
قَطَعَ رَأْسَهُ أَوْ أَنْفَهُ (صَارَ عَرِيضًا)؛
 پاندیو، فراوان بوو
قَطَعَ فَلَانًا بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ بِهَا)؛ پانو
 ریکی کرد، ته ختی کرد
قَطَعَ الْحَدِيدَةَ عَرْضَهَا وَسَوَّاهَا؛ پانو
 ریکی کرد، ته ختی کرد
فَطْمَعَل؛ لیشاویکی مهن ، لافاو ،
 کته ول، جه سته زلو کته ، فره
 زانستو زانیاری

فَطْمَعَل؛ روزگاریکی دیرین کاتی به رد
 تیددا تهروشیدار بوه ، سه رده می پیش
 دروستکردنی مرؤف
فَطْرَ - فَطَّرَ الشَّيْءَ (شَقَّهُ)؛ قلبشانی ،
 درزی تیکرد، دووکه رتی کرد، کردی
 به دوو له ته وه

فَطَّرَ النَّبَاتَ (شَقَّ الْأَرْضَ وَبَيَّتَ مِنْهَا)؛
 سه ری ده رکرد ، روا ، زه وی قلشاندو
 سه ری مه لدا

فَطَّرَ الْأَمْرَ (إِبْتَدَأَهُ وَإِخْتَرَعَهُ)؛ ده سستی
 پیکرد، دای هیتنا ، به دی هیتنا، هیتنایه
 بوون

فَطَّرَ اللَّهُ الْعَالَمَ (أَوْجَدَهُ إِبْتِدَاءً)؛
 به دی هیتنا ، له نه بوون هیتنایه بوون ،
 دروستی کرد
فَطَّرَ الْعَجِينَ (إِخْتَبَرَهُ مِنْ سَاعَتِهِ وَنَمَّ
يُخْمَرُهُ)؛ کوتو پپر کردی به نان و
 داینه نا مه لبتت، نه وه ستا له سه ری
 مه لبتت

فَطَّرَ نَابَ الْبَعِيرِ (طَلَعَ)؛ که لبه کانی
 ده رکه وتن، ده رهاتن

فَطَّرَ الصَّانِمَ؛ رۆژوی شکاند،
 به ربانگی کرده وه

فَطَّرَ الصَّانِمَ (صَيَّرَهُ يَقَطِرُ)؛ رۆژوه که ی
 پی شکان

فَطَّرَ؛ قارچک ، کوارک ، کارگ،
 دومه لان، هر می کیویله یه ، شستیکی

ناسکی نیکرک داری سه ربانی
 به ره په ربه یه له به هارانا مه لده ترقی و

له دارو له زه وی و له گیاه مه ندیکی
 ده خوری و مه ندیکی شی ناخوری و هک

قارچکه مارانه

فَطْر: رُوژوو شکاندن ، بهربانگ
کردنه‌وه ، خواردن و خواردنه‌وه ،
به‌رسيله

فَطْر: درز ، قَلَش ، تهرک ، قه‌ل‌شت ،
تيک ، ده‌رس

فَطْرَة: زکماکی ، سروش‌تکرد ،
خوپسکی ، خووره‌وشتی نه‌ژادی و
سروشتی ، راهیتان ، دروستکردن ،
به‌دی‌هیتان ، سروشتی به‌که‌مینی
بوونه‌وه رو ژین ، ناین ، ئیسلام ،
پاکیتی

فَطْرَة (عَنْدِ الْفَلَّاسَةِ): لای
فه‌يله سوفه‌کان ناماده‌ییه‌که له‌مروژدا
بۆ جیاکردنه‌وه‌ی حه‌ق له‌ناح‌ق
فَطْرَة: قارچک ، کوارک

فَطْرِي: خپسکی ، سورشتی ، دومه‌لان
فَطْس (مَاتًا): مرد ، توپسی ،
مرداری‌بوه‌وه ، پسا ، گیانی ده‌رچوو ،

کتوپر مرد بی‌نه‌وه‌ی نه‌خۆش بیت
فَطْس الْحَدِيدِ (فَطْسًا): عَرَضُهُ بِالطَّرْقِ):
پانی کرده‌وه به‌لیدان ، کوتیه‌وه

فَطْس الرِّجْلِ: لووتی پان بوه‌وه ،
کۆله‌که‌که‌ی شکا

فَطْس (قَتْلَهُ - أَمَاتَهُ): کوشتی ، له‌ناوی
برد ، تیا‌ببرد ، مرداری‌کرده‌وه ،
تۆپاندی ، پسانی ، خنکانی

فَطْسَاء - فَطْس: خنکاو ، پساو ، لووت
پان

فَطْسَة: لووتی به‌راز ، پانی لووت

فَطْم: له‌شیربینه‌وه ، بریه‌وه
فَطْم العُودِ أَوْ الجَبَلِ (قَطَعَهُ): بری ،
بچرانی

فَطْمَ فُلَانًا عَنِ عَادَتِهِ (قَطَعَهُ عَنْهَا):
وازی پی‌هیتا ، له‌خوو دابو نه‌ریتی
خۆی دوورخسته‌وه

فَطْنُ الْأَمْرِ (ثَبَّتَنَاهُ وَعَلَّمَهُ):
ناشکرایی کرد ، روونی کرده‌وه ،
ده‌ریخت

فَطْنٌ لِلْأَمْرِ وَإِلَيْهِ (أَذْرَكَه): مه‌ستی
پیکرد ، ناگاداری‌بوو

فَطْن: زرنگ بوو ، هۆشیاری‌بوو ، زیت‌بوو ،
بیداری‌بوو

فَطْنٌ لِلْأَمْرِ (فَهَمَهُ): تیگه‌یشت ،
حالی‌بوو

فَطْنُ التَّمْلِيذِ (جَعَلَهُ فَطْنًا): زرنگی کرد ،
هۆشیاری کرد ، وریای کرده‌وه

فَطْن - فَطْن: زرنگ ، زیره‌ک ، ژیر ،
هۆشیار ، وریا ، زيت ، کورژ ، پیتسک ،
چاپوک ، قزچاخ ، به‌ده‌ست و برد ، دانا

فَطْنَة: زرنگی ، زیره‌کی ، ژیری ،
هۆشیاری ، دانایی ، تیگه‌یشتن ،

شاره‌زایی ، لیزانی
فَطْنَهُ بِالْأَمْرِ وَكُهُ وَإِلَيْهِ: بیری
خسته‌وه ، به‌یادی هیتایه‌وه

فَطْنَهُ بِالْأَمْرِ وَكُهُ وَإِلَيْهِ (فَهَمَهُ): تیی
که‌یاند ، چالی کرد

فَطْوَر - فَطْوَر: بهربانگ ، رُوژو شکاندن ،
به‌رشیتو ، سه‌رشیتو ، خواردن‌تیگه
که رُوژوو له‌ئیتواراندا ده‌یخوات ،

ناشتا ، به‌رچایی
فَطْوَر - فَطْوَرِي: نه‌وه‌ی رُوژووی

بیده‌شکینیری
فَطُون - فَطُونَة: دانا ، زیره‌ک ، زرنگ ،
وریا ، تیژی بیروه‌مۆش

فَطِير: مه‌لنه‌هاتوو بۆ مه‌ویر، نه‌گه‌یوو، کرج و کال، فه‌ریک، ساویلکه، ساکار، گیلۆکه، رای کرج و کال
فَطِيرَة: کولیره، له‌واشه، کولیره و نانیک به‌رۆن و زه‌یت بشیلری یان دواتر له‌رۆن مه‌لبکیشری

فَطِيرَس (المَطْرَقَة الكَبِيرَة): پیک، چه‌کوشی گه‌وره‌ی ناسنی‌یه و به‌ردی پیده‌شکینری
فَطِيرَسَة (جُثَة الحَيَوَان): که‌لاک، تۆپیو، بۆگه‌ن کردوو، مرداره‌وه‌بوو
فَطِيم (مَفْضُول عَنِ الرُّضَاعَة): له‌شیر براوه، براوه
فَطِين: دانا، زرنگ، ژیر، هوشیار، وریا، زیت

فَا

فَا (فَا وَاَسَاء): ره‌ق بوو، زبر بوو له‌گه‌لی، دل‌ره‌ق بوو بۆی
فَا (فَا): سه‌ریرینی حوشترو خواردنه‌وه‌ی ئاوی نیوسکی له‌کاتی بی‌ئاوی و تینوویه‌تی له‌بیا‌باندا
فَا (الفَايِظ - سِيء الخَلْق - نَوْعٌ مِنَ حَيْتَانِ الْبَحْرِ): سووک، رسوا، به‌زه‌بر، توندو تیژ، به‌زه‌برو زه‌نگ، بی‌تابوو ره‌فتار خراپ، فیلی ده‌ریا، جۆره‌ درنده‌یه‌کی ده‌ریاییه

فَطَع (بِالْأَمْرِ) (هَالَهُ الْأَمْر): سه‌مه‌یه‌وه، له‌خۆی دلنیا نه‌بوو، لی‌ی سه‌مه‌یه‌وه، وده‌ی به‌ردا
فَطَع (الْإِنَاء) (إِمْتَلَأ): پراوپریوو، لی‌ی رڤا، لیوان لیو بوو
فَطَع: له‌راده‌و وزه‌ به‌ده‌ریوو، ترسناکبوو، مه‌ترسیدار بوو، به‌سامبوو

فَطَع - **فَطَّيَع**: ترسناک، مه‌ترسیدار، تۆقینه‌ر، پرمه‌ترسی، له‌وزه‌ به‌ده‌ر
فَطَّعَهُ (أَوْقَعَهُ فِي أَمْرِ فَطَّيَع): خسته‌یه مه‌ترسی‌یه‌وه، تووشی به‌لاو نه‌هامه‌تی‌کرد، چورتمی هیتا به‌سه‌ریا

فَاع

فَعَال (الفِعْل الحَسَن): کرده‌ی چاک و باش، ره‌فتاری جوان و شیرین، ریزداری، هه‌روه‌ها ده‌گونجیت له‌شه‌رو خراپه‌شدا به‌کاربه‌یتنری به‌چه‌شنی چاکه‌و باشه

فَعَال: کردار، ره‌فتار، عه‌یبی هه‌ر ئازه‌لێک
فَعَال (مُؤَثِّر): کاریگر، به‌کار، گورج و گۆل، کارلێکه‌ر
فَعَالِيَة: چالاک، چابوکی، گورج و گۆلی

فَعْفَاع: ترسنۆک، تۆقیو
فَعْفَع (فِي أَمْرِهِ) (أَسْرَع): خیرایکرد، په‌له‌ی کرد، که‌وته‌خۆ
فَعَّل (عَمَل): کردی، نه‌نجامیدا، به‌جی‌ی گه‌یاند
فَعَّل (بِه) (عَمَل بِهِ): لی‌ی کرد، پیتی‌کرد، به‌کاری هیتا
فَعَّل (الْبَيْت الشِّفْرِي): کیشرو ته‌رازووی‌کرد

فَعَّل: کار، کردار، هه‌ست جوئین، کاریگر
فَعَّل (فِي النَّحْوِ وَالصَّرْفِ): فرمان، کار، وشه‌یه‌که گوزارشت بکات له‌رووداوو ده‌مو کاتیک

فَعْلًا (بِالْفِعْلِ): له‌راستیدا، به‌راستی

فَعَلَةٌ: خور، داب، نهريت

فَعَلَةٌ: رهفتار، كردار، يهكجار كارو

فرمان نهنجامدان

فَعَمَ (أَهَمَ - فَهَمَ - مَلَأَ جِدًا): تیی

که یاند، زدر پریکرد، لیوانی کرد، لیوان

لیوی کرد

فَعَمَ السَّاعِدُ وَخَوَهُ (إِمْتِلًا وَكُنْزًا):

تیکسماو، قهلهویو

فَعَمَ الإِنَاءُ: قاپو جامهکی پریکرد،

لیوان لیوی کرد

فَعَمَ: پری، تیکسماو، لیوان، سهراو

سهر

فَعَا

فَعَا الشَّجَرُ - فَعَا (تَفْتَحُ ثَوْرَةً):

خونچه و گوله کانی ده میان کردهوه

فَعَا الشَّيْءَ (فَعَا وَظَهَرَتْ رَائِحَتُهُ):

بۆن و بهرامی بلاو بوهوه

فَعَا جِسْمَهُ (طَيَّبَهُ بِالْفَاعِيَةِ): به گولی

خه نه بۆنخوشی کرد، بۆنداری کرد

فَعَى: خورمائی خراپ، خراپو بهدی

هه رشتیک

فَعَرَ فَمَهُ (فَتَحَهُ): ده می کردهوه،

ده می داچه قان

فَعَرَ (الْوَرْدَ إِذَا تَفْتَحَ): گول کاتی دم

ده کاتهوه، خونچه، گولی تازه

پشکوتوو

فَعْرَةٌ (فَمُ الْوَادِي): ده می شیوو دۆل

فَعَمَ الْوَرْدُ (تَفْتَحَ): ده می کردهوه،

پشکوت

فَعَمَ الرَّائِحَةُ أَنْفَهُ (مَلَأَتْهُ): لوتوی پریکرد

فَعَمَ بِالشَّيْءِ (لَهَجَ بِهِ وَحَرَصَ عَلَيْهِ):

سوریوو له سهری، بهردهوام بوو

له سهری، داکۆکی له سهر کرد

فَعَمَ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ): مایهوه،

جینشینوو، مه لیدا

فَعَمَ (مَا يَلْقَى بَيْنَ الْأَسْنَانِ مِنَ الطَّعَامِ):

ئهو خواردنه ی ده گیری له نیوان

ددانه کان

فَعَمَةٌ: بۆن، بهرام

فَعَمَةٌ مِنَ الرِّيحِ (رَائِحَتُهُ): بۆن و

بهرامه کی، بۆنه کی

فَقَّ

فَقَّ الشَّيْءَ (انْفَرَجَ - فَتَحَهُ): کرایهوه،

والبؤو، ناوه لآبؤو، کردیه وه

فَقَّ النَّخْلَةَ: په له کانی کردهوه مه تا

بگات به په له کانی سهروه ی و کارلیکی

پیتین نه نجام بدات

فُقَّاحٌ مِنْ كُلِّ نَبَاتٍ (زَهْرُهُ): شکوفه ی

هر روه کیک، خونچه، گوله کی

فُقَّاحَةٌ (زَهْرَةُ النَّبْتِ حِينَ تَتَفْتَحُ أَيَا كَانَ

لَوُئُهَا): خونچه و گولی روه کاتی

ده کریته وه و رهنکی هر جۆرک بیت

فُقَّاحِيَةٌ: رهنکی وه ک رهنکی گول

فُقَّارٌ - فُقَّارَةٌ: بریره ی پشت، مریخه،

پشتمازه، کاریته ی پشت، گارپاره،

برپراگی، زنجیره نیسکه کانی

مووره غه ی پشته که ژماره یان (33)

بریره یه

فُقَّارِي (ذَوَقَرَاتٍ): بریره دار

فُقَّاسٌ: نه خوشیه که ده دات له جومگه،

جومگه نیشان

فُقَّاعٌ (جُعَّةٌ): بیره، مه ی و شهرابی جق

فُقَّاعٌ: گه نده لو بیس، پۆخل

فُقَّاعَةٌ (نَفَاخَةٌ تَعْلُو الْمَاءَ): بلقی سهر

ناو

فُقَّاعِي: رهنکی تیر

فُصَاعِي: مهی فروش ، بیره فروش ،
فَقَاقِيح (نَفَاحَاتُ تَعْلُو الْمَاءِ): بلقی سهر

ناو

فَقَأَ الدُّمْلَ (شَقَّهْ): دومه له که ی ته قان ،

دهرکی کرد

فَقَأَ الْعَيْنَ (قَلَعَهَا): چاوی دهرمینا ،

ههلی کزلی

فَقَأَ حَبَّ الرُّمَّانِ وَنَحْوَهُ ضَفَطَهُ

وَعَصَرَهُ): گوسی ، ناوی دهرمینا

فَقَاةُ (السَّحَابَةِ لَا رَعْدَ فِيهَا وَلَا بَرَقَ

وَمَطَرُهَا مُتَقَارِبٌ): بارانیک نه هورره

تریشقهو نه شتیکی تیدایه و بارانه که ی

نزیکه

فَقَّحَ النَّبَاتَ (تَفْتَحُ وَإِذْهَرَ): ده می

کرده وه ، کرایه وه

فَقَّحَ الْجَرَّو وَنَحْوَهُ (فَقَّحَ عَيْنِيهِ أَوَّلَ

مَا يَفْتَحُ وَهُوَ صَغِيرٌ): به چچوکی چاوی

کرده وه

فَقَّدَ (أَضَاعَ): ونیکرد ، ون بوو ، دیار

نه ما ، بزبوو

فَقَّدَ الشَّيْءَ (غَابَ عَنْهُ): لی ون بوو ،

له کیسی چوو ، له دهستی چوو ، نه یما

فَقَّدَ (فَقْدَانٌ - ضِيَاعٌ): ون بوون ،

ونکردن ، لیوان بوون ، بزبوون

فَقَّرَ - فَقَّرَ (حَفَّرَ - ثَقَّبَ): ههلی کزلی ،

ههلیکه ند ، کونیکرد ، سمی ، قلیشانی ،

درزی تیکرد ، ههزاری کرد ، نه داری کرد

فَقَّرَ الْبُئْرَ: ناوی لیته لگزوی ناوی

لیده رهینا

فَقَّرَ الشَّيْءَ (كَسَرَهُ): شکاندی ،

له تیکرد ، وردیکرد

فَقَّرَ الْخَرَزَّ (ثَقَّبَهُ لِلنَّظْمِ): کونی کرد بو

ریکخستنی

فَقَّرَ - فَقَّرَ (إِشْتَكَى فَقَارَهُ مِنْ كَسَرٍ أَوْ

مَرَضٍ): هاواری برپره ی پشتی کردو

شکا یان تووشی نه خووشی مات

فَقَّرَ لِلْفَسِيلَةِ (حَفَرَ لَهَا حُفْرَةً لِنَقْرَسَ

فِيهَا): چالیک ی بو هه لکه ند هه تا

نه مامه که ی تیا بریونیت

فَقَّرَ (إِفْتَقَرَ - صَارَ فَقِيرًا): هه ژار که وت ،

بی مال و دارایی بوو

فَقَّرَ (شَقَّ - جَزَّ): درز ، قلیش ، کون

فَقَّرَ - فَقَّرَ (ضَدَّ غَنَى): هه ژاری ،

نه بوونی ، پیویستی ، دهست کورتی ،

نه داری ، بی مالی ، لاتی ، له واری

فَقَّرَ الدَّمَ: که می خوین ، نه خووشیه که

ده بیته هوی لاوژی و که م هیزی و

هه ندیک جاریش بوورانه وه

فَقَّرَ: نه ویرانه ی ناویان ده چیته وه

سه ریه ک

فَقَّرَ: چال ، یه خه ی کراس ، نزیک ی ،

کاریکی مه زن و گه وره

فَقَّرَ: رسته ، برگه ، به ند ، نیشانه و

هیمایه ک له سه ر چیا و هه ر

ناراسته یه کی تر ، باشترین به یته

له هونراوه یه کدا

فَقَّرَ (فِي الْقَائُونَ): له یاسادا بریتیه

له واتایه کی سه ر به خو که برگه ی

یاساکه له خوی گرتوه

فَقَّرَ: برپره ، گازه ره ، مورده که ،

تیره غه

فَقَّرِي (ذَوَقَرَاتٍ): برپره دار

فَقَسَّ الْبَيْضَةَ (فَرَّخَهَا - قَلَّقَ):

ههلی هینا ، دوو که رتی کرد ، له تیکرد ،

شکانی

فَقَسَ - فِقُوسًا (مَاتَ فِجَاةً): له ناكار

مرد، كتوبر گيانی له دستدا
فَقَسَ فَلَانًا عَنِ الْأَمْرِ فِقْسًا (رَدَّهُ أَفْبَحَ
الرَّدِّ): به شیوهه کی ناشیرین دهستی
نا به روویه

فَقَسَ الْحَيَوَانَ (قَتَلَهُ): کوشتی ،

له ناوی برد، تیای برد
فَقَسَ الشَّيْءَ (أَخَذَهُ أَخْذًا إِنْتِزَاعَ
وَعَضْبًا): به زور داگیری کرد، دهستی
به سهرا گرت ، زهوتی کرد

فَقَسَ الْفَخَّ الطَّيْرَ: ته له کی پیا ته قی ،
گرتی

فَقَسَ الْبَيْضَ (تَفْرِیخًا): هیلکه
هلهینان، تره کینه وه

فَقَسَ الْبَيْضَةَ وَنَحْوَهَا (كَسَرَهَا بِيَدِهِ):
شکاندی ، به دهستی شکانی

فَقَطَّ الْحِسَابَ: به وشه ی ته نیا کوتایی
پی هینا ، دواپی پی هینا ، وشه ی
(ته نیا) ی له سر نووسی نه بادا ساخته و
زیاده ی تیا بکرتت نه مش له
دهسته واژه بازرگانه کانه

فَقَطَّ أَصْلَهَا قَطًّا - لَا غَيْرَ): ته نیا ،
هه رنه وه ، نه وه نده وه بهس ، هه رخوی ،

نه وه نده وه هیچی تر
فَقَعَ اللَّوْنُ (إِشْتَدَّ صَفَرَتُهُ): زهرد

هه لگه را ، هه لیزکا
فَقَعَ الشَّيْءَ (سَرَفَهُ): دزی ، بردی

فَقَعَ الرَّجُلُ (مَاتَ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ): مرد،
گیانی سپارد، زوحی ده رچوو له
گه رمانا

فَقَعَ الْغُلَامُ (تَرَعَرَغَ): پیگه یی ، نه شو
نمای کرد، په روه رده بوو

فَقَعَ: سوربوو ، سووره لگه را، پتر بو
زه رده هه لگه ران به کارده بری

فَقَعَ (جَاءَ بِكَلَامٍ لَا مَعْنَى لَهُ): وتو

قسه یه کی کرد بی مانابوو ، قسه ی
پوچی کرد

فَقَعَ أَصَابِعَهُ (فَرَقَعَهَا): ته قاندى ،
ته قه یه کی لیتهینا

فَقَعَ الْأَدِيمَ (حَمَرَهُ): سووری کرد،
رهنگی سووری لیدا

فَقَعَ الْوَرْدَةَ: په ره کانی خسته نیو
دهستی و پیا ی کیشاو دهنگی کی

لیتهستان
فَقَعَ - فَقَعَ: قارچی سپی نه رموکه

فَقَعَ (شِدَّةُ الْبَيَاضِ): سپیته کی ته واو ،
سپیه کی ناوی

فَقَفَّقَ الْمَاءَ: دهنگی که له تنوکی یه ک
له دوا ی یه کی ناو دروست ده بیئت ،

درنگ درنگی ناو
فَقَفَّقَ الرَّجُلُ فِي كَلَامِهِ (أَخْرَجَهُ فِي
حَلْقِهِ): قسه کانی له گه رویه وه هاتنه

ده ره وه
فَقَفَّقَ الْمَاءَ: دهنگی له بهر ریشتنی ناو

تنو ک تنو ک ، قه تره قه تره ی ناو
فَقَمَ فَلَانًا: شه ویلکه کانی توند گرت

فَقَمَ الرَّجُلُ: شه ویلکه کانی وه ک یه ک
نه بوون

فَقَمَ الْإِنَاءَ وَغَيْرَهُ (إِمْتَلَأَ): پرپوو، لیوان
لیو بوو

فَقَمَ الْأَمْرَ: شیوا ، نه هاته سه ریاری
ریک و شیوا ، نالوزبوو

فَقَمَ الْأَمْرَ: دژوارو خراپ بوو، ناجردو
خراپ بوو

فَقَمَ - فُقَمَ: ریش یان لایه کی ، لموزی
سه گ

فُقَمَّةٌ - فُقَمَّةٌ: فه قمه ، گوئیکی ده ریا ،
سییل ، گیانداریکی ده ریایی به

فَقَّهَ الْأَمْرَ (أَحْسَنَ إِدْرَاكَهُ): باش لی

حالی بوو، تیگه یشت

فَقَّهَ - فَقَّهًا وَقَفَّاهَ: دانا بوو، زانا بوو،

لیزان بوو

فَقَّهَ - فَقَّاهَةً صَارَ فَقَّيْهًا): بوو به زانا ،

بوو به شاره زاو لیزان له نایندا

فَقَّهَ الرَّجُلُ (غَلَبَهُ فِي الْعِلْمِ): له و

زاناتریبوو، زانیاری له و پتر بوو

فَقَّهَ فَلَانًا (عَلَّمَهُ وَأَفْهَمَهُ): تیی گه یاند،

حالی کرد، فیری کرد

فَقَّهَ (عِلْمٌ - فَهْمٌ): زانیاری ، تیگه یشتن،

فَیْرَبُوون ، دانایی و حالی بوون

فَقَّهَ (فِي الشَّرِيعَةِ وَأَصُولِ الدِّينِ):

له شه ریععت و بنه ماکانی نایندا: بریتیه

له شاره زاو بوون له زانست و زانیاریه کانی

ناین و گه یشتنه ناستیکی به رزی

زانیاری و ناین ، ریبازی نایینزانی،

یاسازانی

فَقَّهَ - فَقَّهَ - فَقَّيْهَ: شاره زا له بنه ماو

ریساکانی ناین یان زماندا، زیره ک ،

زانیار ، تیگه یشتو

فَقَّوَسَ فِي الشَّامِ: جوړه کاله کیکه

له (شام)

فَقَّوَسَ فِي مِصْرَ: جوړه ترژییه که

له (میسر)

فَقْقِيدٌ مَقْقُودٌ - فَاَقْدٌ - ضَاغٌ - الْمُتَوَفَّى):

ون بوو ، نه ماو ، ون ، سه رنګوم ،

له ده ستچو ، مردوو، خوالیخوشبوو،

پی سه روشوین

فَقْقِيرٌ (مَحْتَاَجٌ): هه ژار، نه بوو، نه دار،

ده ستکورت، گه دا، لات ، که ساس،

په ریوت ، که مده ست، نابووری و بژیوی

خراپ و ته نگ

فَقَّقِعَ: پیای سوور، جوړه کوتریکه

فَقَّقِعَ: کوتری سپی

فَقَّقِيهَ: دانا ، زانا ، زیره ک ،

تیگه یشتو، پسرپی بنه ماکانی ناین

فَكَّ

فَكَّ الشَّيْءَ - فَكَأَ: جیای کرده وه، لیکی

جیا کرده وه، لی تراران

فَكَّ النُّقُودَ (إِسْتَبْدَلَ قِطْعَةً كَبِيرَةً مِنْهَا

بِقِطْعَةٍ صَغِيرَةٍ): گزیه وه به ورده ،

گزیه وه ، وردی کرده وه

فَكَّ الْأَسْبِرَ (خَلَصَهُ وَأَطْلَقَهُ):

نازادی کرد، به ریدا ، دستبهرداری کرد،

به ره لای کرد، قوتاری کرد

فَكَّ الْحَزْنَ (تَرَكَ ثِيَابَ الْحَدَادَةِ):

شکانی ، پرسه ی شکاند، به رگی

پرسه ی داکه ند، به رگی ماته مینی

داکه ند

فَكَّ الْفُزَّ أَوْ الْمَسَائِلَةَ (إِهْتَدَى إِلَيْهَا

مَعْرِفَتِهَا): هه لی میتا ، زانی ،

بویده رکه وت

فَكَّ يَدَهُ (فَتَّحَهَا): دهستی لیهه لگرت ،

دهستی لیبه ردا

فَكَّ الْعُقْدَةَ (حَلَّهَا): کردیه وه، گرنکی ی

ناوه لاکرد

فَكَّ الْمَعَادِلَةَ (أَوْجَدَ جَنْوَرَهَا):

ریشه کانی دوزیه وه، ره گه کانی دبییه وه

فَكَّ الرَّهْنَ (خَلَصَهُ مِنْ يَدِ الْمُرْتَهِنِ):

ره هنه که ی کرده وه، دایه وه

فَكَّ الصَّبِيَّ (فَتَّحَ فَكَّهُ وَنَاولَهُ الدَّوَاءَ):

دهمی کرده وه ده رمانه که ی دایه ،

ده رمانی کرد به دهمیه وه

فَكَّ إِدْغَامَ الْحَرْفَيْنِ (بَيْنَ كُلِّ وَاحِدٍ

مِنْهُمَا): جیای کرده وه له یه ک،

تییهه لکیشانه که ی شکاندن

فَكَرَ فَلَانًا بِالْأَمْرِ (أَخْطَرَهُ بِبَالِهِ)؛
به یادی همتیایه، بیری خسته وه
فَكَرَ - فِكْرَةٌ (خَاطِرٌ - رَأْيٌ)؛ یاد، بیری،
بیروپا، بیروکه، هولویست، دوودلی،
بیرخسته نگه پر بوقه یشتن به نهین و
نادیار

فَكَرِيٌّ؛ نه ندیشه ی، بیری
فَكَكُ الْأَسِيرِ؛ رزگاری کرد، نازادی کرد،
دهست به رداری بوو

فَكَنَ فِي الْأَمْرِ (لَجَّ)؛ سوربوو له سهری،
کۆلی نه دا
فَكَهَ (كَانَ طَيِّبَ النَّفْسِ ضَخْوَكًا)؛
رووخوش بوو، قوشمه بوو، دم
به پیکه نین بوو

فَكَهَ مِنْهُ (تَعْجَبَ)؛ سهری سورپما لی ی،
تووشی سهر سورپمان هات لی ی
فَكَهَ الْقَوْمِ؛ میوه ی بوقه همتان، قسه ی
خوشی بوقه کردن

فَكَهَ؛ رووخوش، قوشمه، دم
به پیکه نین، گالته چی، دلفراوان
فَكَهِيَّةٌ (فَكَاهَةٌ)؛ گالته، سوعبت،
رووخوشی، دم به پیکه نین، خوش
مه شره بی

قَلُّ

قَلُّ السَّيْفِ (ثَمَهُ وَكَسَرَهُ)؛ کولی کرد،
که لیکرد
قَلُّ عَنْ فُلَانٍ عَقْلَهُ (فَلَا ذَهَبَ لَمْ عَادَ)؛
بی نه قل بوو پاشان که پایه وه سه رخق،
هوش و نه قلی نه ما دواتر هاتوه به سه ر
خویدا
قَلُّ الْقَوْمِ (هَرَمَهُمْ)؛ راوینان، شکاندنی،
بوپردان، شکستی همتان به سه را
قَلُّ؛ بیاویکی دوقاو، کومه ل و تاقمی
شکستخواردوو

فَكَ الْمَفْصَلِ؛ لاوازیوو، کزبوو
فَكَ الرَّجُلِ فَكَهَ (إِسْتَرْخَى وَضَعْفَتِ
شَخْصِيَّتَهُ)؛ که سایه تی لاوازو کزبوو
فَكَ الْعَظْمِ الَّذِي عَلَيْهِ الْأَسْنَانُ)؛
شه ویلگه، کاکیله، کاکول،
کاکولی، شه ویله، کاجپیر، کازیر، رووشه،
نار گرووشک، نالیگوشک، نیسقانی
نه ملولای دم که دانی خوارووی له سه ر
ده پوی

فَكَرَ ضِدَّ رِبَطٍ)؛ کردنه وه، مه لوه شان،
لیک ترازان، جیا کردنه وه
فَكَ الْفُرْأُو الْمَسَائِلَةَ (مَعْرِفَتُهَا)؛

مه له پینانی، زانینی
فَكَ وَإِفْتِكَ الرَّهْنِ (تَخْلِيصُهُ)؛
کردنه وه ی ره من، بارمته دانه وه،
دانه وه ی ره من
فَكَكَ؛ کردنه وه، قورتابوون،

چاره سه ر کردن
فَكَكَ الرَّهْنِ (مَا يُفَكُّ بِهِ)؛ ره من
دانه وه، بارمته دانه وه
فَكَكَ الْأَسِيرِ (فِدْيَةٌ)؛ سه رانه،
رزگارانه، دیل کرینه وه
فَكَاهَةٌ (تَفْكِهَةٌ - مُرَاحٌ)؛ گالته،
رووخوش

فَكَهَ؛ گیلی، که وده نی، سستی
فَكَهُ النَّقُودِ (عَمَلَةٌ صَفِيرَةٌ)؛ دراوی
ورده، ورده

فَكَرَ - فَكَرٌ (تَبَصَّرَ)؛ بیری
کردنه وه، راما، وه بیری هاتوه
فَكَرَ فِي الْمَشْكَالَةِ (أَعْمَلَ عَقْلَهُ فِيهَا
لِيَبْتَوِّصَلَ إِلَى حَلِّهَا)؛ بیری
له گیرو گرفت و کیشه که کرده وه
تاجاره سهری بوقه بدوزیتته وه

فَلَّ (كَسَرَ أَوْ ثَلَمَ): کول بوون ، کلهبوون، پارچه، لهت ، کهرت ، هه‌لوه‌شاو
 فُلَّ - فُلَّ (فُلَّاتٌ): یاسه‌مین ، نه‌سمین ، مه‌ران ، نامین ، دره‌ختیکی گه‌لاوردی
 پچکوله‌یه گولتیکی سپی بونخوش
 ده‌گری داره‌که‌ی ده‌گری به‌دارجگه‌ره
 فُلَّ: زه‌وییه‌ک هیچ روه‌کیکی تیا نه‌بییت،
 روته‌نه زه‌وی، مووی نه‌رمو نۆل
 فَلَاحًا سَافِرًا وَ دَخَلَ إِلَى الْفَلَاةِ): چوو بۆ
 چۆله‌وانی، رویشت بۆ بیابان
 فَلَ الصَّبِيِّ (أَدْبَهُ وَرَبَّاهُ): ره‌وشتی دایا،
 په‌روه‌ده‌ی کرد
 فَلَ الرُّضِيعِ (فَصَلَهُ عَنِ الرُّضَاعِ): له‌شیر
 بریه‌وه ، چی دی شیری نه‌دایه
 فَلَی رَأْسَهُ (بَحَثَهُ عَنِ الْقَمَلِ): سه‌ری
 گه‌را بۆ نه‌سپی ، سه‌ری دۆزی
 فَلَی الْقَوْمَ (نَظَرَ إِلَيْهِمْ مُتَأَمِّلًا): به‌وردی
 ته‌ماشای کردن ، نیگای خسته‌سه‌ریان
 فَلَی الْأَمْرَ (تَدَبَّرَهُ): رتکی خست ،
 ناماده‌یکرد
 فَلَی الْخَبِيرَ (إِخْتَبَرَهُ): مه‌لیسه‌نگاند،
 تاقیکرده‌وه ، تاوتوی‌ی کرد
 فَلَی الشَّعْرَ (إِسْتَخْرَجَ مَعَانِيَهُ وَغَرِيْبَهُ):
 واتاو مانا نه‌تییه‌کانی ده‌ره‌میتا ،
 واتاکانی مه‌له‌ینجا
 فَلَی الْقَضِيَّةَ (أَطَالَ التَّمَأْمُلَ فِيهَا
 وَالنَّظَرَ): به‌قولی ته‌ماشای کردو
 مه‌لیسه‌نگاند
 فَلَاةَ (الْمَكَانِ الْوَاسِعِ - صَخْرَاءَ): چۆل،
 بیابان ، ده‌شت ، چۆله‌وانی، شوینی
 کراوه‌و به‌رین

فَلَاحَ (نَجَّاحَ - فَوْزَ - نَجَّاةً): سه‌رکه‌وتن،
 پی‌شکه‌وتن ، بردنه‌وه ، رزگاربوون ،
 قوتاربوون
 فَلَاحَ: کشتیار ، جووتیار، وه‌رزیزر،
 دیهاتی، لادی‌ی، گوندنشین ، گوندی
 فَلَاحَةَ - فَلَاحَةَ: کیلان ، وه‌رزیزری،
 جووتیاری ، چیتواری
 فَلَاحَةَ الْأَرْضِ: زه‌وی کیلان، کشتو‌کال
 کردن
 فَلَاسَ (بَانَعَ الْفُلُوسِ أَيْ التُّهُودِ
 التُّحَاسِيَّةِ): پاره‌گزیه‌ره‌وه ، گۆپه‌ری
 پاره‌ی ناسن
 فَلَاقَ مِنَ اللَّبَنِ (مَا يَخْتَرُ وَيَعْمُضُ):
 شیری ترشاو ، مه‌یوو ترشاو
 فَلَاقَةَ (الْقَطْعَةَ): پارچه ، کهرت ،
 به‌ش ، له‌ت
 فَلَاکَةَ (الْفَقْرَ): مه‌ژاری، نه‌داری،
 نه‌بوونی، پی‌وستی بوون به‌شتیک
 فَلَانَ (كِنَايَةً عَنِ الْعِلْمِ الْمَذْكَرِ الْعَاقِلِ):
 فلان ، له‌جی‌ی ناوی که‌سو مه‌ردومیک
 به‌کارده‌برئ
 فَلَاهُ بِالسَّيْفِ (ضَرَبَ بِهِ رَأْسَهُ):
 به‌شمشیر دای له‌سه‌ری ، سه‌ری
 داگرته‌وه
 فَلَایةً: شان‌یه‌کی ددان باریکی ته‌سک
 فَلَاتًا (أَطْلَقَ - إِنْطَلَقَ): به‌ریدا ،
 به‌ره‌لای‌کرد، ترازانی، ده‌ریازبوو،
 ده‌رپه‌ری
 فَلَاتَ الشَّيْءَ (تَخَلَّصَ): رزگاری بوو ،
 قوتاربوو
 فَلَاتَ (إِفْلَاتَ - تَخَلَّصَ): رزگاربوون ،
 به‌ریوون ، به‌ره‌لایوون ، ده‌ریازبوون ،
 ترازان ، قوتاربوون

الفَلَتُ مِنَ الْخَيْلِ (السَّرِيعُ النَّشِيطُ الْحَدِيدُ الْفُوَادُ): نه سبتيكى خيڙاي دل

قايم

فَلَّةٌ: گولتيكى ياسه مين

فَلَّةٌ: دهم وانه، سه رقاڤ

فَلَّةٌ (الثَّلْمَةُ فِي حَدِّ السَّيْفِ): درزو

گونيك له شمشيردا

فَلْتَانٌ مِنَ الْخَيْلِ: نه سڀي چوستو

جالاكو تيز رهو، دل قايم

فَلْتَانٌ مِنَ الرِّجَالِ (الصُّلْبُ الْجَرِيءُ

الْحَدِيدُ الْفُوَادُ): ره قو توكمه ي

دل قايم، به غيره تي توكمه و پتهو

فَلْتَةٌ (هَفْوَةٌ - آخِرُ لَيْلَةٍ مِنَ الشَّهْرِ):

مه له، زه له، پي خليسكان، كارنك

بي تيرامان رووده دات، دوايين شهوي

مانگ

فَلْتَةٌ لِسَانٌ: له دهم ده رچوون، وتني

قسه يه كه نادرست و پتيويست بيت

فَلْتَةٌ مِنَ فَلَاتَاتِ الطَّبِيعَةِ: مه لكه وتو

ريكه وتنيكي سروشت و روژگار

فَلَجٌ (شَقٌّ): دووله تي كرد، كردي به دوو

كه رته وه

فَلَجٌ بِحِجَّتِهِ (أَحْسَنُ الْإِدْلَاءِ بِهَا فَفَلَبَا

خَصْمَهُ): به لگه كاني پته و بوون و

به رانبه ره كه ي تنك شكاند

فَلَجٌ الْجَرَائِثُ الْأَرْضَ لِلزَّرَاعَةِ (شَقَّهَا

وَقَلَّبَهَا): مه لي گزيابه وه، كيلاي و

نه مديواو ديوي كرد

فَلَجٌ الطَّعَامَ وَنَحْوَهُ بَيْنَهُمْ (قَسَمَهُ):

به شيكرد له نيوانياندا

فَلَجٌ الْوَالِي الْجَزَيْتَةَ عَلَى

الْقَوْمِ (فَرَضَهَا): سه ياندي، فه رزي كرد

فَلَجٌ الرَّجُلَ وَنَحْوَهُ: قاچ و ده ست و

ددانه كاني بلابوون، فش و بلابوون

فَلَجَ الرَّجُلُ (أَصَابَهُ دَاءُ الْفَالَجِ):

گوتبوو، نيفليج بوو، گتريبوو، شه پله

لي ي دا

فَلَجَ الْأَمْرَ (نَظَرَ فِيهِ بِتَدْبِيرِهِ): به وردي

لي ورديوه وه، به چاويكي ورده وه لي ي

ورديوه وه

فَلَجَ الْمُرَاةَ أَسْنَانَهَا (فَرَّقَتْ بَيْنَهَا

لِلزَّيْنَةِ): بو جواني نيواني

ددانه كاني كرد، ماوه ي خسته نيوان

ددانه كاني وه، شاشيكرد

فَلَجَ (النَّهْرَ الصَّغِيرَ): روبرتيكي چچوك،

گچكه روبر، جوكه، جوكه له

فَلَجٌ - فَلَجٌ: گوتي، گوت بوون،

نيفليجي، شه پله

فَلَجٌ - فَلَجٌ (نِصْفٌ): نيو كه رت، له ت،

پارچه

فَلَجَ الْأَرْضَ (حَرَثَهَا): كتلاي

فَلَجٌ - فَلَاحًا (ظَفَرَ بِمَا يُرِيدُ): نه وه ي

ده ستكه وت كه ده بويست

فَلَجٌ بِالْقَوْمِ فَلَاحَةٌ (زَيْنُ الْبَيْعِ وَالشَّرَاءِ

لِلبَائِعِ وَالْمَشْتَرِيِّ): ترش و خويي كرد

به مامه له كه دا، كه لو په لو شت و

مه كه كاني لاي كپيارو فروشيار

شيرين كرد

فَلَجٌ فِي الْبَيْعِ (رَأَدَ فِي ثَمَنِ السَّلْفَةِ):

نرخي شت و مه كه كاني زياد كرد،

نرخه كه ي به رزكرده وه

فَلَجٌ فَلَانًا: مه ليخه له تاند، ده ستي بري،

قولي بري

فَلَجٌ (فَلَاحَةُ الْأَرْضِ): زه وي كي لان،

كشتو كال كردن

فَلَجٌ (رَيْفٌ): لادئ، دئ، گوند

فَلَج - فَلَاحَة شَقَّ فِي الشَّفَةِ السُّفْلَى)؛

قلیشاوی له لیبوی خواره وه دا

فَلَج - فَلَاح؛ بَرَدْنَه وه ، حَال و گوزهران

باشی مانه وه ، رزگار بیون ، نازادی

فَلَج - فَلَاحَة شَقَّ فِي الشَّفَةِ السُّفْلَى)؛

درز ، قلیش ، لچ کهل ، که لوشی

فَلْحَاسٌ مِنَ الرِّجَالِ؛ که ته ولی نابوت

فَلْحَسٌ؛ سور بیوو ، به رده وام له سهر

شتیک ، زؤدر پرسیار کهر

فَلْحَسٌ؛ پیاوئیکه له تیره ی (شه بیان) و

زؤدر پرسیار ی کرده وه مه تا بوه

به جئیکه ی په ندو مه سهل له زؤدر

پرسیار کردندا

فَلَذَ الشَّيْءِ (قَطَعَهُ)؛ بپری ، له تیکرد ،

پارچه ی لیکرده وه ، لئی دابری

فَلَذَ لَهُ مِنْ مَالِهِ (أَعْطَاهُ مِنْهُ فَلَذَهُ)؛

به شئیکه پئیدا ، مه ندیک له مالی خوی

پئیدا

فَلَذَ (كَبَدَ البَعِيرِ)؛ جگه ری حوشر ،

جهرگه که ی

فَلَذَهُ؛ پارچه ی که له جگه رو گوشت و

نالتوون و زیو

فَلَذَةُ الأکباد؛ به ندی جگه

فَلَزَ؛ که وه ریکی زهوی به ، میتال ،

گانزا ، کانزای زهوی ، مسی سپی ،

توخمئیکه کی میاوی به رووناکه

ده داته وه و توانای که یاندنی کاره باو

که رمای مه به

فَلَزَ مِنَ الرِّجَالِ؛ پیاو ی توندوتیز ،

زه قو زیر ، به رچاو ته نگه چرپوک

فَلَسَ مِنَ الشَّيْءِ (خَلَا مِنْهُ وَتَجَرَدَ)؛ لئی

دامالراً ، به تال و پووج بوو

فَلَسَ مِنَ الغَيْرِ؛ له خئیرو چاکه

به ده ربوو ، بی خئیروو

فَلَسَ التَّاجِرُ (أَشْهَرَ إِفْلَاسَهُ)؛ چرای

نابوتی مه لکرد ، مایه پووج بوو ،

مه والی نابوتی خوی راگه یاند ،

له ده ستدانی مال و دارایی راگه یاند ،

سوخت بوو ، هیچی نه ما

فَلَسَ القَاضِيُ فَلَاناً (حَكَمَ بِالإِفْلَاسِ)؛

بپریاری ده سته سه راگرتنی مال و دارایی

راگه یاند ، ماله که ی ده ست به سه راگرت

فَلَسَ - فَلَسَ - فَلَسَ؛ فلس ، پوول ، دراوئیکه

که م نرخی مسینی به ، پووله که ماسی

فَلَسَ (عَدِمَ الظُّفْرَ)؛ زه فهر نه بردن ،

زال نه بیون به سه شتیکدا

فَلَسَفَ - فُلَسَفَ؛ فه لسه فه ی لئیدا ،

فه لسه فه ی نواند

فَلَسَفَ الشَّيْءُ (فَسَّرَهُ تَفْسِيرًا فَلَسَفِيًّا)؛

به شئیه به کی فه لسه فه ی لئیکه دایه وه

فُلَسَفَةٌ؛ فه لسه فه ، زانیاری ، هژگه ری ،

ژیریتی ، لئیکولینه وه سه باره ت به بنه ما

سه ره که یکان و رافه کردنی زانین

به شئیه به کی نه قلی ، سه ره تا مه موو

زانسته کانی ده گرت وه به لام له م

سه رده مه دا به مه نتیق و ره وشت و

زانیاری جوانی و زانستی میتافیزیکی

ده گوترئیت

فَلَصَهُ (خَلَصَهُ)؛ رزگاری کرد ،

قوتاری کرد

فَلَطَّاحٌ؛ مه لترقیو ، پان بوونه وه

فَلَطَّحَ (بَسَطَهُ وَعَرَضَهُ)؛ رایخست ،

پانی کرده وه ، بلاوی کرده وه

فَلَع - فَلَاح الشَّيْءِ؛ کونی کرد ، دایدپری ،

دپری ، دایهئینا ، قلیشی تیکرد ،

تره کانی

فَلَع - قَلَع : قلیش ، درز ، تره کاو ، تره ک ، قلیشاوی ، درزو قلیشی پی ، تره کین
فَلَع رَأْسَهُ (شَدَّخَهُ) : برینداری کرد ، زامدا ، کرد
فَلَعْمُون : هه و کردنتیکه له ژیر پیستا دروست ده بیت
فَلَعْلُ الطَّعَامِ (جَعَلَ فِيهِ الْفُلْفُلَ) : بیبهری تیکرد ، بیبهری کرده خواردنه که وه
فَلَعْلُ فَأَهُ (نُظِفَهُ بِالسَّوَاكِ) : به سیواک پاکی کرده وه
فُلْفُل - فُلْفُل : بیبهر ، بیبار ، ده لولو بیبهر ، ده رمانگه رم ، نیسیوه ت ، هه و جهار ، ده لولو جهار ، بهری گیایه کی تونه و ناوه کی که لوره له گه ل خواردندا ده خوری یا خود ده کریته ترشیات و خواردنه وه
فَلَقَ (شَقَّ) : له تیکرد ، دوو کرتی کرد ، تره کانی ، کهرتی کرد
فَلَقَ اللَّهُ الصَّبْحَ : خوی گه وره به بیان و روژی دامینا ، روژی کرده وه ، تاریکایی ره وانه وه و روژی مه لهینا
فَلَقَ (شَقَّ) : درز ، قلیش ، کهرت ، کون ، شوخت ، شهق تیپوون ، ته قین ، تره کین
فَلَقَ الرَّأْسَ : ناوه راست و نه ملاو لای سه ر
فَلَقَ : کاریکی سه ر سوپهینهر ، به لاو نه هامه تی ، نیوهی شتیک ، کهرتیک ، له تیک ، پارچه په ک
فَلَقَ : به یانی ، روژ ، سبهینی ، گیتی ، حق و راستی دوی گه ردلینیشتنی ، دوزه خ

فَلَقَ الْفَجْرَ : تاریک و روون ، به یان ، به ره به یان ، شه به قی
فَلَقَى (الْأَمْرَ الْعَجِيبَ) : کاروباریکی سه رسوپهینهر ، رووداوتکی سه یرو سه رسام
فَلَقَان (الْكَذِبِ الصُّرَاحِ) : درویه کی ناشکراو دیار ، دروی به رچا و روون
فَلَقَةَ (نُصِفَ الشَّيْءَ) : له ت ، کهرت ، له پ ، له تکه
فَلَقَةَ : فلاقه ، له بنی پیدان ، دارکاری ، دار ، ته خته
فَلَاكَ - فَلَاكَ (يَبَسَتْ مَفَاصِلُهُ) : جومگه کانی وشک بوون ، هیزو پرستیان له بهر برا
فَلَاكَ : گه ردوون ، ناگمان ، کردکار ، چهرخ ، فه له ک ، بوشایی هه ساره کانی ناسمان
فُلُك (سَفِينَةٌ) : که شتی ، گه می ، پاپوچ
فُلُكَةٌ - فَلَاكَةٌ : پارچه زه وییه کی بلندو بهرز ، پارچه ی نیوان هه ردو و بیپره په ک ، چهرخه ی ريسان ، زمانه پچکوله
فُلُكُور (مَأثُورَاتٌ شَعْبِيَّةٌ) : قولکلور ، میراتی میلی
فَلَاكِي (مُخْتَلَسٌ بِعِلْمِ الْفَلَاكِ) : گه ردونزانی ، گه ردوون ناس ، نه ستیره ناس ، ناگمان ناس
فَلَّلَ السِّيفَ حَدَّ أَسْنَانِهِ وَنُظِفَهُ : تیزو پاکی کرده وه ، بیه پی کرد
فَلَّلَ : درزبردنی لاکانی شمشیر ، کول بوونی شمشیر
فَلَّهَدَ : هه رزه کاریکی فه له و که وه ک بیاویکی ته و او به دهر ده که ویت

فُلُو - فُلُو - فُلُو: نوما ، جوانو ، خورت ، جاش ، بیجوری ماین ، مهین ، نهسپی به کساله
فُلُوَس (عَمَلَة - نَقْد - مَال - قِشْرَة السَّمَك) : پاره ، دراو ، مال ، پوله که ی ماسی

فُلَيْفَلَة : جوره بیبه ریکه
فُلَيْق : زیره ک ، تیگه یشتوو ، حالی
فُلَيْقٌ مِنَ الْخَوْخِ وَالْمَشْمَشِ وَنَحْوِهِ : ناوکی قوخ و قه یسی و ..
فُلَيْق : کاریکی سهر سوریهینه ر ، درومه لیکه له گهردن دیت و بۆگن ده کات

فَلِيَّة (الْأَمْرُ الْعَجِيبُ) : کاریکی سهر سوریهینه رو سه راسیمه کار
فَلِيَّة : زه و بیبه ک سالتیک باران بباریت به سه ریاو سالتیک بی باران بیت
فَلِيل (جَمَاعَة) : کومه ل ، گرو ه ، تا قم ، ده سته

فَلِيَّة (الشَّعْرُ الْمُجْتَمِعُ) : موویه کی پر ، مووی کومه لی له سه ر به ک نیشتوو
فَلِين : ته په دور ، ماده دیه کی ساکاری که که و بۆگن ناکات و له جوره داریکی به روو دهرده هی ندریت و ته په دوری لی دروست ده کرت بق ه لگرتنی خواردن و ناو تیکردن و ..

ف

فَم - فَم - فَم : دم ، زار ، دهو ، دم ، ده ف ، کونیکه له ناوه ندی هه ردوو لیوا شتی پیده خوری

ف

فَن الشَّيْءِ (رَبَّنْهُ) : رازاندیه وه ، جوانی کرد ، نارایشتی کرد

فَن فُلَان (كَثَرَتْفُسُهُ فِي الْأَمْرِ) : هونه ری نواند له کاروباره کانیدا ، خوی نواند
فَن الرَّجُل - فَنَأْ أَنْعَبَهُ : ماندووی کرد ، شه که تیکرد ، هیلاکی کرد
فَن فُلَانًا فِي الْبَيْعِ (غَبْنَهُ) : خه له تاندی ، دهستی بری
فَن : جور ، بابته ، چه شن ، هونه ر ، هونه ر ، زانست ، بریتیه له جیبه جیکردنی زانستی تیوره زانستیه کان له ریگه ی هۆکاره جیاوازه کان هوه و که به لی کولینه وه و نارام گرتن دیته ناراه

فَنَس : له ناوچوو ، نه ما ، فه و تا ، قه لآچوبوو ، قری تیگه وت
فَنَاء : کاو لبوون ، فه وتان ، قرتیکه وتن ، ته و او بوون ، دوایی هاتن ، له ناوچوون ، نه مان ، برینه وه ، دوایران ، مردن
فَنَاءُ الدَّار : هه وشه ، گوره پان ، به رمال

فَنَاء : هه وشه و نه ملالوای مال و لانه
فَنَار (مَنَارَة) : فاتوس ، رووناک که ره وه ، فه نه ر ، چراو لایت و رووناکیه کی به رزو بلنده له سه ر قوته به ک داده نری بۆ رینومایی کردنی که شتی له ده ریاو به نده ره کاندایان بق

روونکردنه وه ی ریگه و بان
فَنَان : هونه ر مه ند ، خاوه ن به هره یه کی هونه ری وه ک نووسین و مؤسیقاو نیگار کیشان و نواندن و دهره تیان و ...
 گویدریژی کتوی ، زئیرا

فَنجَان - فَنجَال: کوپ ، فَنجَان ،
 دہ فریکی قولفداری پچوکہ شیرو
 چایی و قاوہی تیا دہ خوریتہ وہ
فَنجَش: فراوان ، گوشاد ، بہرین
فَنجَل: بہ کزیی وہ ک پیر چوو بہ ریوہ
فَنجَ الْعَظْم: کوتی ، لیدا
فَنجَ فَلَانًا فَهْرَهُ وَأَذْلَهُ: تورہی کرد ،
 ملکہ چ و سہ رشوی کرد
فَنجَ الْعَقْدَ وَالْعَزْمَ (لَمْ يَمْضِهِ): نیمزای
 نہ کرد ، موری نہ کرد ، رازی نہ بوو
 لہ سہری
فَنَدَ: بہ دروی خستہ وہ ، بہ ہلہی دانا ،
 بیرو بچوونی بہ ہوی پیریہ وہ لاوازو
 کزیو ، خہ فا
فَنَدَ فِي الشَّرَابِ (عَلَفًا عَلَيْهِ): دہمی
 پیوہ نا ، ملی پیوہ نا
فَنَدَ رَأَى فُلَانًا: بہ تالی کردہ وہ ،
 پوچہ لی کردہ وہ
فَنَدَ الْفَرَسَ: لاوازو کزیو ، لہ ریو
فَنَدَ: گاہہ ردی سہر شاخ ، زہویبہ ک
 باران لی نہ دابیت ، لقو پہلی
 دارودرہخت ، کؤمہل و تاقمیک یہ کیان
 گرتبیت و کؤبوینہ وہ
فَنَدَ: ناتوانین ، ناسوپاسگوزاری بؤ
 نیعمت و بہ خششہ کان ، سستی و کزی
 نہ قل و زیری بہ ہوی پیریہ وہ ،
 ہلہ کردن لہ کوتہ و راو بؤچووندا
فَنَدَلِقَ: ٹوتیل ، میوانخانہ ، میوانگہ ،
 میفانخانہ ، میمانخانہ ، چہ قرہ ، قوناخ ،
 بنہ گہ
فَنَسَ - فَنَسًا (لَمْ): دووزمانی کرد ،
 دووزمان بوو
فَنَشَ فِي الْأَمْرِ (إِسْرَاحِي فِيهِ): خاوہ
 خاوی کرد ، سست بوو تیایدا

فَنَشَ عَنْهُ: پشتی لیبہ لکرد ، گہ پایہ وہ
فَنَطَّاس: حوزو چالیکہ بؤ ہ لکرتنی
 ناوی سازگار لہ نیو کہشتیدا ،
 دہ فریکی لوولہ کی یہ بؤ پاراستنی
 شلہ مہ نیہ کان
فَنَطِيس: مہردومی سپلہ ، بہ دنمہ ک
فَنَطِيسَة: گورگ
فَنَعَ الرَّجُلَ (كَثْرَ مَالِهِ): مال و دارایی
 زور بوو ، فرہ مالبوو
فَنَعَ الْمَسْكُ (إِنْتَشَرَتْ رَائِحَتُهُ): بؤن و
 بہ رامی بلاویوہ وہ
فَنَعَ الرَّجُلَ (حَسَنَ ذِكْرِهِ): پیواچاک بوو ،
 بہ باشہ باسکرا
فَنَقَ - فَنَقًا (تَنَعَمَ فِي عَيْشِهِ):
 خوشحالبوو ، خوشگوزہ ران بوو
فَنَكَ فِي الْأَمْرِ: رۆچوو ، سوربوو
 لہ سہری
فَنَكَ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ بِهِ): تیایدا مایہ وہ ،
 جینشین بوو لی
فَنَكَ: جزوہ ریویہ کہ فرہ وہ کہ پی
 بہ نرخترین فرہ وہ یہ
فَنَنَ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: تیکہ لی کرد ،
 ناویتہی کرد
فَنَنَ رَأْيَهُ: رایہ کی جیکیری نہ بوو ،
 خاوہن رای چہ سپاؤ نہ بوو
فَنَنَ الثُّوبَ: بہ شپوہی جیا جیا دوا
فَنَنَ: لقو پہلیکی چہ سپاؤ
 جیکیر ، شاخ ، شاپہل
فَنَوَاءَ: شاپہل ، پہل و لقی گہ ورہ ،
 درہختی فرہ پہل و لق
الفنون الجميلة: ہونہرہ جوانہ کان ،
 پتر بؤ پہیمانگہ فرہ لایہ نہ ہونہریہ کان
 بہ رکادہ ہینری کہ شانقو موسیقاؤ
 دہرہیتان و .. لہ خوگر تبیت

الفنون اليدوية: پیشه‌ی دهستی ،
 کاری ده‌ستگرد
فَنِي الشَّيْءِ (بَادَ وَإِنْتَهَى وَجُودَهُ)؛
 مانده‌ی نه‌ما ، تیاچوو، فهوتا
فَنِي فُلَانٍ (هَرَمَ وَأَشْرَفَ عَلَى الْمَوْتِ)؛
 پیربوو، به‌سالآچوو، که‌وته‌سآله‌وهو
 مه‌رگ لی‌ی نزیگ بوو
فَنِي فِي الشَّيْءِ؛ جوتت بوو له‌گه‌لی،
 تاویته بوو، تیای توایه‌وه
فَنِي؛ خاوه‌ن پیشه ، پیشه‌ساز،
 هونه‌رزان، هونه‌ری، هونه‌رمندی
فَنِيكَ؛ چه‌ناگه ، شله‌مه‌نیکی
 پاکه‌ره‌وه‌ی کوژه‌ر

فَه

فَه - **فَهَاءٌ** ، **وَفَهَاءَةٌ** (ذَلٌّ مِنْ عِيٍّ أَوْ غَيْرِهِ)؛ بورایه‌وه به‌هوی
 ماندوبوونه‌وه، هوشی به‌سه‌ر خویه‌وه
 نه‌ما
فَهَ الشَّيْءِ وَعَنَهُ؛ له‌بیری کرد، یادی
 نه‌ما
فَهًا فُلَانٌ (فَصَحَّ بَعْدَ عَجْمَةٍ)؛ زمان
 پاراوبوو، زمانی ره‌وان و پاراوبوو
فَهَا فُؤَادُ فُلَانٍ (خَفِقَ وَخَفَّ وَذَهَبَ فِي أَثَرِ الشَّيْءِ)؛ له‌ژی‌ر کاریگه‌ری رووداویکدا
 له‌هوش خق چوو، راجله‌کی
فَهَا عَنِ الشَّيْءِ (سَهًا)؛ هه‌له‌ی کرد،
 راست نه‌بوو، به‌هه‌له‌دا چوو
فَهَادٌ؛ خاوه‌ن پلنگ، نه‌وه‌ی
 هه‌لده‌ستیت به‌رام کردنی پلنگ له‌سه‌ر
 راو
فَهَامَةٌ؛ تیگه‌یشتن ، حالی، بیر گوشادو
 فراوان
فَهْدٌ لِفُلَانٍ (أَسَدَى لَهُ جَمِيلًا وَهُوَ غَائِبٌ)؛
 چاکه‌یه‌کی له‌گه‌لکرد بی‌ ناگای خوی

فَهْدَ الرَّجُلُ (كَثَرَ نَوْمَهُ كَالْفَهْدِ)؛ فره
 نوست وه‌ك پلنگ، زقر خه‌وت
فَهْدَ عَنِ الْأَمْرِ (غَضَلَ)؛ بی‌تاگابوو،
 هوشی نه‌بوو، هیچ ناگای لینه‌بوو
فَهْدًا (حَيَوَانٌ مُفْتَرِسٌ)؛ پلنگ، پالینگ،
 گیانداریکی گه‌وره‌ی به‌چنگی به‌له‌کی
 چالاکي کوشنده‌یه کلکیکی باریکی
 دریزی هه‌یه له‌زقر نوستندا به‌مه‌سه‌ل
 ده‌یه‌یننه‌وه

فَهْدٌ؛ مه‌ردومی دامای بی‌خه‌به‌ر، گیل ،
 گه‌مه
فَهْرٌ؛ جه‌ژنیکی جووله‌که‌یه ده‌که‌ویته
 رژانی (14 - 15) ی نازاری مانگی
 عبیره‌وه

فَهْرٌ (الْحَجَرُ)؛ به‌رد
فَهْرَتِ الدَّابَّةِ؛ فره‌قه‌له‌وبوو، زقر
 کوشتن و تیگس‌مراوبوو
فَهْرَةٌ (الْقِطْعَةُ مِنَ الْحَجَرِ)؛ پارچه
 به‌ردیک، تله‌به‌ردیک

فَهْرَسَ كِتَابَهُ (جَعَلَ لَهُ فَهْرَسًا)؛
 پی‌پشتی بق دانا ، ناوه‌پۆکی بق کرد
فَهْرَسُ الْكِتَابِ (مَحْتَوِيَّاتُ)؛ ناوه‌پۆکی
 کتیب، پی‌پست، پاشکویه‌که له‌سه‌ره‌تا
 یان کوتایی کتیبیکدا داده‌نریت و یاس
 له‌بابه‌ته‌کانی نیو کتیبه‌که ده‌کات
 له‌گه‌ل ناوو نو روونکردنه‌وانه‌ی دیت
 له‌سه‌ری یان به‌شو ده‌روازه‌کانی
 به‌پیی یاسایه‌کی تاییه‌ت

فَهْمَةُ الرَّجُلِ فَهْمَةٌ؛ زمانی گیرا، قسه‌ی
 بق نه‌هات ، ده‌سته‌واژه‌کانی دووباره
 کرده‌وه، له‌پله‌ویایه‌ی به‌رزه‌وه دابه‌زی
 بق ناستیکی نزم‌ت

فَهْقُ الْإِنَاءِ وَالْحَوْضِ (إِمْتِلَاءٌ حَتَّى

تَصِيبَ): پربوو مهتا ناوی لیژدا ، ناوی

بیا هاته خواره وه

فَهْقَةٌ (أُولُ فُقْرَةٍ مِنَ الْعُنُقِ تَلِي الرِّأْسَ):

یه که م برگی گی گردن راسته و خور دوا

سه ردیت

فَهْمٌ (أَدْرَكَ - عَرَفَ): تیگه یی ، ری

پیبرد ، ده رکی پیکرد ، په ی پیبرد ،

زانی ، بؤیده ره کت

فَهْمٌ (جَعَلَهُ يَفْهَمُ): تی تی گی یاند ، پی

وت ، حالی کرد

فَهْمٌ (سَرَّيْعُ الْفَهْمِ): زوو تی ده گا ،

بلیمه ت ، زنگ ، دانا ، هوشیار

فَهْمٌ (إِدْرَاكٌ - ذِكَاةٌ): تیگه یشتن ،

ههست پیکردن ، ده رک پیکردن ،

سه رلیده رکردن ، زیره کی ، بلیمه تی ،

زرنگی ، دانایی ، زیری ، هوشیاری ،

تیگه یشتویی

فَهِيمٌ: تیگه یشتوو ، زیره ک ، حالی ،

زرنگ و وریا

ف و

فَوْرٌ (أَحَدُ الْأَسْمَاءِ الْخَمْسَةِ): ده می ،

زاری ، ده مه که ی

فَوْرٌ (نَبَاتٌ): روه کی که له نه خورشیدا

به کار ده هینری

فَوَاتٌ (مَوَاتٌ الْفَوَاتُ أَي الْفَجَاءَةُ): مه رکی

کتوبر ، نا کاو

فَوَاتٌ الْأَوَانُ: به سه رچوون ، کات

به سه رچوون

فَوَارٌ: مه لچو ، مه لده چی

فَوَارَةٌ (مَائِفُورٌ): نه وه ی مه لده چی ،

سه رچاوه ی ناو له شوینتیکی به رزه وه

فَوَارَةٌ مِنَ الْمَاءِ (مَنْبَعُهُ): سه رچاوه که ی ،

شوینی مه لقولینی

فَوَارَةٌ مِنَ الْوَرَكِ (ثَقْبَهَا): کونه که ی ،

ده روزه که ی

فَوَاقٌ: کاتی نیوان دوو رووداو ،

نه وشیره ی دوا ی دوشین دیته وه نیو

گوان

فَوَاقٌ: مه نسک ، روو جهر ، نه و حال و

باره ی دیت به سه ر مردودا

له سه ره مرگدا ، نزگه ره ، مه ناسه برکه ،

مه نسکی مه رگ ، سه ره مه رگ ، گیانه لا

فَوَالٌ (بَائِعُ الْفُؤْلِ - طَائِبُخُهُ): پاقله

فروش ، لینه ری پاقله

فَوَاتٌ: تیی په پان ، له کیسی دا ، خستیه

ناوی

فَوَاتٌ (الْفُرْجَةُ بَيْنَ كُلِّ إِصْبَعَيْنِ): نیوانی

هه ردوو په نج

فُؤَةٌ: خومی سوور ، روه کی که بو

خومکردن به کار ده هینری

فُؤُتُوعْرَافِيَّةٌ: فو تو گرافی ، وینه گر

فُؤُجٌ: دهسته ، کومل ، گرو ، به شیک

له سوپا ، له شکر

فُؤُجٌ (إِنْتِشَارُ الرَّائِحَةِ): بلا بوونه وه ی

بوون و به رام

فُؤُحُ الْحَرِّ (شِدَّةٌ سَطْوَعُهُ): قرچی

که رما ، زه بسرو زه نکسی که رمی ،

تا ودا خستنی

فُؤُدٌ: لاجان ، لاجانگ ، هه ردوو لای سه ر

که گوئی که ی پیوه یه

فُؤُورٌ (أَفَارٌ): مه لیجان ، وای لیکرد

مه لیچی

فُؤُورٌ - فُؤُورَانٌ: کولان ، هاتنه کول ،

مه لچوون

فُؤُورٌ (الْحَالَةُ الَّتِي لَا بُطَاءَ فِيهَا):

خیرایی ، ده م و ده ست ، ده ست به چی

الفور من الحر (شدته): قرچەي گەرما،

تاوسه ندنی گەرما

الفور من الشفق (بقية حمرة الشمس في الأفق الغربي): سوورایی ئاسۆ بەر

له خۆر ئاوابوون

فوراً (حالا): به کسەر، ده سته جی،

راسته و خۆ، ده ماو دم، گەرماو گرم

فوراً من الحر (شدته): نه و پەری

گەرما، چله پۆی، تاوسه ندنی

فوراً من الناس: کۆمه لیان، جی

کۆبوونه و هیان، بازاریان

فوراً من النهار (أوله): سه ره تاي رۆژ،

ساته کانی سه ره تاي رۆژ

فوراً من الغضب (حدته): توپه ییه کی

یه کجار رۆژ، فره توپه و خه شم و قین

هه ستاو

فور الرجل: چوه بیابان، چو بو

شویته کی بی ئاو، رۆی، تیاچوو،

فه و تا، نه ما

فور الراعي بابله: شوانه که

به حوشتره کانیه وه بیابانی ته ی کرد

فور: برده وه، سه رکه و تن، پیشکه و تن،

ریزگار بوون، قوتار بوون

فوض (أعطاه فوضاً): ده سته لاتی

دایه، ریگی دایه

فوض إليه (وكل إليه): کردی به وه کیلی

خۆی

فوض المرأة (زوجها بلا مهر): بی

ماره بی هینای، بی ماره بی کردی

به هاوسه ری خۆی

فوضي (ضد نظام): ئاژاوه، سه ر

لێتیکچوون، هه رکه س بو خۆی، یاسا

نه مان، بی یاسایی، گه ره لاوزه،

ئاخۆزان و بخۆزان، پاشاگه ردانی،

پشپۆی

فوضوي: ئاژاوه گه ی، گه ی ره شپۆین

فوضوية: گه ی وه کۆمه لێکی سیاسی

بانگه شه و داوای هه لوه شانی حکومه ت

ده که ن و په یوه ندی هه کان به شپۆه ی

تا که که س داده پێژن، ئاژاوه چیتێ،

گه ره لاوزه، بی حکومه تی، نه مانی

یاسا

فوطه: په چه، پێچک، جل و به رگه یکی

کورتی زه ر، کۆلوانه، پارچه یه کی

چنراوه ده مووچاو ده سته ی پی و شک

ده که رته وه یان ده خه رته سه ر قاچ و

سنگ له کاتی نانخوارندا

فوطه: میزه ری کرده سه ر یان

به روانه ی بو دانا

فوطي من الأنوان: شینیکێ کال

فوعه: بۆنی خۆش

فوعه من السم: تیزێ، توندی

فوعه الشباب أو النهار أو الليل (أوله):

سه ره تاي، ساته کانی سه ره تاي

فوق: ده نکه سه په که ی نیو ناوکی

خورما، په رده یه کی ناسکه به ده وری

ناوکه خورماوه، جل و به رگه یکی ناسکی

خه ت خه ت، پارچه کانی لۆکه

فوقه: پارچه لۆکه یه ک

فوق علی (فضل): په سه ند تری کرد،

لای په سه ندو گونجاوتر بوو

فوق الرضيع (سقاء اللبن فواقاً فواقاً):

پچر پچر شیرێ دایه، جار جار شیرێ

پێدا

فوق: سه رکه و توو، سه ره و ژووو،

له سه ر، له ژووو، زیاتر، پتر، باشتر،

چاکتر، سه ره رای

فوق الريح (مقابل الريح): به ره و با،

روه و با

فُوْهَةُ الْبُرْكَانِ: دهمی ناگر پرژین،
 دهمی بورکان
 فُوْهَةُ النَّاسِ: پاشمله قسه کردن،
 دهمدرژی
 فُوْهَةُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (فَمَهُ وَأَوْلَهُ):
 دهمه که ی، سهره تاکه ی

فَوَی

فِي (حَرْفُ جَرٍ): پیتیکی به یوهندییه و
 به م شیویه هاتووه:

(1) فِي / عِنْدَ (لِلتَّوْقِيَةِ) نَحْوُ: فَمَتْ فِي
 الصَّبَاحِ: له کات وادهیه کدا وهک:
 هه ستام له کاتی به یانیدا

(2) فِي / لِأَجْلِ أَوْ بِسَبَبِ نَحْوُ: عُوْتِبَ فِي
 ذَنْبِهِ: له پیتناو، به هژی، وهک: به هژی
 گونا هه که ی سزادرا

(3) فِي / أَمَامَ نَحْوُ: قُلْتَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ:
 له به ردهم وهک: روویه روو پیموت،
 له رووی خویدا وتم

(4) فِي / لِلِاسْتِفْلَاءِ نَحْوُ: اِرْتَفَعَ فِي
 الْهَوَاءِ: بۆ به رزیبونسه وهک: چوو
 به هه وادا، رووه ناسمان چوو

(5) فِي / عَنِ نَحْوُ: تَكَلَّمَ فِي الْمَوْضِعِ: له
 وهک: ده ریهاری به باسه که دوا،
 له باسه که دوا

(6) فِي / مَعَ نَحْوُ: جَاءَ فِي الْقَوْمِ وَقَمْتُ
 شَرِيقَ الشَّمْسِ: له گه ل وهک: له گه لیاندا،
 له گه ل خور هه لاتنا هه ستام

(7) فِي / إِلَى نَحْوُ: رَدَّ يَدَهُ فِي جَيْبِهِ: بۆ
 وهک: دهستی برده وه بۆ گیرفانی،
 دهستی خسته وه گیرفانی

فِيَا ح: به خشنده، دهست به رین و بلاو،
 بدهر

فِيَا ح (وَاسِعٌ): فراوان، به رین، به ریلو

فَوْقَ الْعَادَةِ (غَيْرِ عَادِي - إِسْتِثْنَائِي):
 تاییه تی، جیاواز
 فَوْقَ الطَّاقَةِ وَالْإِحْتِمَالِ: له وزه به دهر،
 له راده به دهر
 فَوْقَ الطَّبِيعَةِ (خَارِقِ الطَّبِيعَةِ):
 له سروشت به دهر، سروشت شکن
 فَوْقَ (الشَّوْطِ): کاتیکی دیاریکراو،

دهروناوی زاو دهم
 فَوْقَ مِنَ السَّهْمِ (حَيْثُ ثَبِتَ الْوَتْرُ مِنْهُ):
 شوینی چه سپاندنی ژیکه ی

فَوْقَانِي (نَقِيضُ الثَّعْثَانِي): بالایی،
 بلندی، واژووی خوارو ژیره وهیه
 فَوْقَةَ (فَوْقَةَ السَّهْمِ): ژیکه ی،
 کشته که که ی

فُولَ (نَبَاتٍ): پاقله، کاکروس،
 جزره گیایه کی به هاریبه ده چیخری و
 به ره که ی لولی دریزه چه ند ده نکیکی
 تیدیبه به کولاری و له ناو چیشتدا
 ده خوری

فُولَادٌ: پولا، کانه زایه کی نرخداره و
 نامرانی باشی لیدرست ده کریت
 فُومَةٌ: گوله گه نم، شتیکی که م که له نیر

هه ردوویه نه جدا هه لیکری
 فُوهٌ - فُوهَاءٌ: دهمی په ل و الأبوی،
 لیوه کانی پان بوو

فُوهُ الطَّعَامِ أَوْ الشَّرَابِ (طَيِّبُهُ
 بِالْأَفَاوِيَةِ): داووده رمانی خواردنی
 تیکرد
 فُوهٌ (نَبَاتٌ يُسْتَعْمَلُ لِلصَّبْغِ): خومی

سوود
 فُوهَاءٌ (وَاسِعَةُ الْفَمِ): دهم و الاو به رین،
 ده روازه به رین

فُوهَةٌ - فُوهَةٌ (فَتْحَةً): دهم، کون،
 ده رگا

فَيَاحَة: حوشتريک گوان گه وره بيٽ و

شيري زور بيٽ

فَيَاد (مَبْخَر): خوبه زلزان، به فيز ،

که ش و فشکر

فَيَارَان: هه ر دوو ناسنی نه ملاولای

ته رازوو کيشانه، دوشاخه کيشانه

فَيَاش: فيشالکر، خوبه لکيش،

فشه کر

فَيَاض: به ئاو، فره ئاو، ئاودار

فَيَال: فيله وان

فَيَالَة (ضَعْفُ الرَّاي): را لاوازی ،

لاوازی راو بوچوون

فَيَاتُ الشَّجَرَة (ظَلَل): سپهري کرد

فَيَاتُ الرِّيَاحِ الرُّزَعِ وَنَحْوِهِ (حَرَكَتُهُ):

جوولاندي ، له رانبه وه

فَيَاتُ الْمَرْأَةِ شَعْرَهَا (حَرَكَتُهُ خِيَالًا):

قزی هه لسوراند به فيزه وه، خوی نواند

پيوه ی

الْفَيَاء: سپهري، ده سستکوت

بی کوشتارو شه پ

فَيَانَة: گه رانه وه، جاریک، واده و کاتیک

فَيَانَة: جور ، چه شن

فَيْتَامِين: فيتامين ، مادده يه کی

نه ندای فره چه شنو به نه اندازه يه ک

له خواردنه کاندا هه يه و پيوسته بو

نه ش ونماو چوست و چالاکي جه سته

فَيْتُو (حَقُّ الْمَنَع): مافی ريگرتن ،

نه هيشتن ، به و مافه ده ليين

که به لگه نامه ی نه ته وه يه کگرتووه کان

داويه تي به (5) ده وله ته که ی خاوه ن

نه ندایميتي هه ميشه يی له نه نجومه ني

ناسايش نه م مافه ش بو راگرتني هه ر

برياریکه له به رزه وه ندي نه و لاتانه

نه بيٽ

فَيَاحُ: کومه له خه لکیک ، هه ور

فَيَاحَ بَدَدَ - شَتَاتَ: بلاوی کرده وه ،

په ره وازه ی کرد، په راگه نده ی کرد

فَيَاح - سَعَة: فراوانی، گوشادی ،

به رینی ، گه وره یی

فَيَاحَاء: فراوان ، بلاو، گه وره ،

زه وييه کی فراوان و به رين ، ناوی

هه ريه ک له (به سره) و (دیمه شق) و

(ته رابلوس) ی (شام) ه ، شوربايه که

ثاله ت و داووده رمانی تيبکريت

فَيَاد: زافه ران ، گه لای زافه ران

فَيِرُوز: جوره به رديکی پيروزه ،

پيروزه

فَيِرُوس: فايروس ، زينده وه ري ورده و

به ميکروسکوب ده بينري و نه خوشی

ده خاته وه و ده گويزته وه

فَيِرِيَاء: فيزيا ، به يونانی به مانای

سروش ت هاتووه

فَيِرِيَاءِي: زانا و شاره زا له فيزيادا

فَيِرِيُولُوجِيَاء: فيزيولوزيا ، زانياريه که

سه بارت به نه رکی نه ندایم کانی

گيانداران ده دويت

فَيَشَ عَنِ الْأَمْرِ (رَجَعَ عَنْهُ وَجِبَن):

پاشگه زيوه وه و ترسا ، توقی و

پاشگه زيوه وه

فَيَشَة (أَعْلَى الْهَامَة): رووی سه ره وه ی

سه ر

فَيَصَل (الْحَاكِم وَالْقَاضِي): دادوهر ،

ده م راست ، بريارده ر، کوتایي پی هين

فَيَض (كَثْرَة - وَفْرَة): زوری ، ليشاو ،

فره يی

فَيَضَان (طُوفَان): لافاو ، توفان ،

ليشاو

فَيْلَسُوفُ: فهيله سوف ، زانيار ،
 تينگه يشتوو، هوشهنگ، بيتول، زانا
 سه بارهت به گهردوون ژيان
 فَيْلَجَةٌ: قوزاخه ي كرمي ناوريشم ،
 مالتكي ناوريشمي به كرمي ناوريشم
 به ده وري خويدا هه ليده پيچي
 فَيْلِقُ: يه كه و تيمكي مه زنه له سوپاو
 له شكردا ، كاروپارتيكي سه يرو
 سه رسورهينه ر
 فَيْئَانُ: قز دريژو جوان
 فَيْئَةٌ (السَّاعَةُ وَالْحَيْنُ): كات ، واده ،
 ماوه
 فَيْئَةٌ بَعْدَ فَيْئَةٍ (حِينَئِذٍ بَعْدَ حِينٍ):
 ناوبه ناو ، جاروبار، تاوه نا تاوي
 فَيْهَقُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ: فراواني هه رشتيك ،
 گوشادو به ريني

فَيْظُ (مَوْتُ): مردن ، مهرگ ، له ناوچوون
 فَيْفًا: بيابانتيكي فراوان و گوشاد ،
 ريگه ي نتوان دووچيا ، كونه با
 فَيْقَةٌ: شيريگه له نتوان دوو دوشيندا
 دروست ببيت
 فَيْلَ رَأَيْهِ (خَطَأً): هه له ي پيكرد ،
 به هه له يا برد
 فَيْلَ الرَّجُلِ فِي رَأْيِهِ (لَمْ يَصُبْ): نه ي
 پيكا ، په سه ند نه بوو، شياو نه بوو
 فَيْلُ: فيل ، گياندارتيكي گه وره ي
 گه رمياني به هتزه و سه رو ملي
 نه ستووو زله و ده مي ناگاته زه وي به
 قورتم ي شت له سه ر زه وي
 كزده كاته وه و بلندي ده كاته وه و
 ده يگه به نيته زاري و ده يخوات

فُسْتَق - فُسْتَق (بسته - فستق)

فاصوليا (فاصوليا)

فَرَّاشَة (په پوله)

فُرْشَة الحِلَاقَة (فلجی ریش تاشین)

فیل (فیل)

فَرَجُون (فلج)

فَطْر (قارچک)

فَدْر (بزنه کتوی)

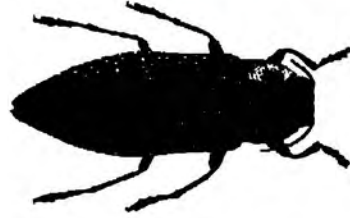
فأس (تور - داریاچ)

فستان
(قات - چاکهت و ته نوره)

فانوس (چرا - فانوس)

فالیة (قالونجهی سور)

فنجان - فنجال (کوپ)

فجل - فجل (تور)

فتر (قولانچ)

فراعة (دامول)

فاجعة حلبجة (1) (کاره ساتی کیمیابارانی شاری هه نه بجه)

القاف

ق

ق: بیست و یه که م پیتی زمانی

عهره بی به

ق-ا

قَاءَ (أَلْقَى مَا أَكَلَهُ مِنْ فِيهِ): رشایه وه،

هینایه وه، هه لی هینایه وه

قَاءَ الطَّغْنَةَ الدَّمِ (أَخْرَجْتَهُ): خوینی

لیهینا

قَاءَ الْأَرْضِ مَا حَوَتْ (طَرَحْتَ عَلَيَّ

ظَهْرَهَا): نه وهی له نیویابوو ده ری

هینایه دهره وه، ناواخی دهرهینا

قَائِت: خۆرک، بزئیوی، شیری بی شه

قَائِد: رابه ر، به ریوه به ر،

بی شه و، فه رمانزه و، سه رۆک، که لانتەر

قَائِدُ الْجَيْشِ: سوپاسالار، قوماندان،

سه ره لشکر، سه رکرده ی سوپا

قَائِدَةٌ: ته په و گردۆلکه یه ک

قَائِس: به راوکردنی دووشت به یه ک

قَائِظ: که رمای سهخت، زۆر که رم و

گرد

قَائِظًا: ره چه له کناس، یه کیک

له رووخسارو شیوه دا ره چه له کی

که سینک دیاری بکات

قَائِل (مُتَكَلِّم - الَّذِي يَمُول): بو یژ،

بیژهر، قسه که ر، وته ر، وتیار، وته بیژ

قَائِل (النَّائِم فِي الْقَائِلَةِ): نوستوو

له نیوه رۆدا

قَائِم: هه ستاو، وه ستاو، راوه ستاو،

قنچ و قیست، ره پ، گژ، ستوونی،

کۆله که یی، نه ستوونی، سه قامگیر

قَائِم الرَّاوِيَةِ: گۆشه وه ستاو

قَائِم بِدَائِهِ (مُسْتَقِل): سه ره به خۆ،

نازاد

قَائِم مَقَام كَذَا (بَدَلًا مِنْهُ): له بری،

له جیاتی، جیگر

قَائِم مَقَام (قَائِم مَقَام - رُثْبَةٌ):

ناوچه دار، پله یه کی به ریوه به رایه تی به

قَائِمَةٌ: لیسته، به رنامه، ناوه رۆک،

پی رست، کۆله که، دهسته ک، به رچیخ

قَائِمَةُ الدَّابَّةِ وَالْمَائِدَةِ وَالْكَرْسِيِّ (رَجُلٌ أَوْ

الْيَدِ): په ل، پی، پیچکه

قَائِم مَقَام: ریژدار، جیگر، جه ناب نشین،

قائیمقام، فه رمانزه وای ناوچه یه ک

قَاب: هه لی کۆلی، کۆلای، هه لیکه ند،

نزیک بو وه

قَاب الْأَرْضِ: زه وی هه لکه ند، چالی کرد

قَاب (قَيْب - مَقْدَار): بر، که میک، چه ند

قَاب قَوْسَيْنِ وَقَبَاءَ قَوْسَيْنِ: زۆر نزیکه،

ماوه ی دوو که وانه بو نزیک ی، پیچی

میژه ریکه

قَابِحَةٌ (شَائِمَةٌ): جنیوی پیدای، قسه ی

پیگوت

قَابِيس: یه کیک بو ناگر بگه ری، گه راو

به دوا ی ناگردا

قَابِض: وه رگر، یه کیکه له ناوه

جوانه کانی خوی گه وره

قَابِضٌ مِنَ الْأَدْوِيَةِ: دهرمانی گیراوی

قَابِضُ الْأَرْوَاحِ (عِزْرَائِيلُ): گیان کیش،
 عِزْرَائِيلُ، عِزْرَائِيلُ، فریشته‌ی روح
 کیشان
 قَابِضُهُ مُقَابِضُهُ (وَضَعَ يَدَهُ فِي يَدِهِ):
 دهستی خسته نیو دهستی، دهستی
 نایه نیو دهستی
 قَابِعَةٌ مِنْ خِيُولِ السَّبْقِ: شو نه سپانه‌ی
 له دوابی نه سپی براوه دین
 قَابِلٌ: به‌ره و روویه‌وه، به‌ره‌نگاری
 به‌وه‌وه و به‌ره و رووی و هستا، دیده‌نی
 کرد، له به‌رده‌میا بوو، پی‌تی گه‌یی،
 تووشی هات، به‌ره‌نگاری بوو
 قَابِلُ الْفَعْلِ بِمَثَلِهِ: وهك شووی کرد،
 هاو ره‌فتاری نه‌نجامدا، داش
 به‌داشی کرد
 قَابِلُ الشَّرِّ بِالشَّرِّ: خرابه
 به‌خرابه‌ی کرد، به‌ره‌نگاری خرابی
 به‌خراب کرده‌وه
 قَابِلُ الْكِتَابِ بِالْكِتَابِ: وه لأمی
 کتیبیکی به‌کتیبیکی تر دایه‌وه
 قَابِلٌ: هاتوو، داهاتوو، قایل، رازی
 قَابِلٌ أَنْ يَكُونَ أَوْ يُصِيرَ: ده‌گونجی،
 له‌باره، ده‌شی، ره‌نگه، له‌وانه‌یه
 قَابِلٌ لِكَذَا (عَرْضَةً لَهُ): ده‌شی بُو،
 گونجاوه بُو
 قَابِلَةٌ: مامان، په‌زاج، مامه‌چهر، شو
 ژنه‌ی یارمه‌تی ژنان ده‌دات
 له‌منالبووندا، ده‌فر، قاپ
 قَابِلِيَّةٌ (إِسْتِعْدَادٌ - مَيْلٌ): توانایی،
 توانست، توانا، ناماده‌بوون،
 لیها تووی، ناره‌زوو

قَابِلِيَّةُ الْقِسْمَةِ أَوِ الْإِنْتِسَامِ: باریه‌ش،
 دابه‌ش بوون، توانای گه‌رت بوون و
 دابه‌ش بوون
 قَاتٌ (أَطْعَمَ - غَدَى): به‌ختوی کرد،
 نانی دابه، خُذْرَاقِي پَیْدَا
 الْقَاتُ: قات، روه‌کیکه که‌میکی بیدار
 که‌روه‌یه و زویشی سه‌رخوش‌که‌روه و
 له‌بنه‌ره‌تا له‌(حبه‌شه) سه‌ری هه‌لداو
 ئیستاش به‌زووی له‌(یه‌مه‌ن)
 ده‌پوینری و به‌جای عه‌ره‌ب به‌ناویانگه
 قَاتِرٌ (مُتَرِّبٌ - بَخِيلٌ - ضَعْفٌ): رُذ،
 پاره‌پیس، له‌چهر، پیسکه، لاوازو‌کز
 قَاتِلٌ (فُلَانًا حَارِبَهُ وَعَادَاهُ): شه‌پی
 پی‌فرۆشت، شه‌پی له‌گه‌ل کرد، چوو
 به‌گُزیا، دوژمنایه‌تی کرد
 قَاتِلُ (الَّذِي يَقْتُلُ): کوژهر، بکوژ،
 خوینریژ، خوین خور، پیاو کوژ
 قَاتِلُهُ اللَّهُ (لَعْنَهُ): خوابیکوژی، له‌ناوی
 به‌ری، تووشی ده‌ردی بکات
 قَاتِمٌ (مُظْلِمٌ): تاریک، سیا، نووته‌ک،
 تار، ته‌لخ، نارۆشن، ناروون، بُو
 ره‌نگه‌کان به‌رکارده‌میتیری وه‌ک:
 سووری توخ، ره‌شی بی‌تروسک و...
 قَاحُ الْجَرْحِ (صَارَ فِيهِ الْقَيْحُ): کیم و
 زوخمی تیزا، جه‌راعه‌تی تیدا، ناوساو
 هه‌وی کرد
 قَاحِطٌ: وشکه‌سال، بی‌بارانی، سالی
 وشک و بی‌باران، رۆژگاریکی سه‌خت و
 گران
 قَاحِلٌ (يَابِسٌ): وشک، وشکه‌وه‌بوو،
 بی‌تاو، گرووی، دیمه‌رۆک، هه‌رشتیکی
 وشک

قَادَ الْجَيْشِ: رابری کرد، به پیرویی

برد، پیشه‌وایه‌تی کرد، رینوینی کرد
قَادَ الدَّابَّةَ مَشَى أَمَامَهَا أَخْذًا
بِمَقْوَدِهَا: له پیشیه‌وه رویی و جله‌وی
گرت

قَادَ الْقَاتِلَ إِلَى مَوْضِعِ الْقَتْلِ: بردی بؤ
شوینی نه‌نجامدانی کوشتنه‌که
القَاد: نه‌ندازه ، ماوه

قَادَحٌ - مُقَادِحَةٌ: به‌کتریان بریندار کرد،
روو به‌یه‌ک وه‌ستان

قَادِحٌ: ره‌شسی و کلؤدی ددان ،
خوره‌یه‌که ده‌دات له‌ددان و دارو
دره‌خت ، بؤگنی ، گهنوی

قَادِحَةٌ: کلؤرکر، کرمؤلکر، مؤرانه
قَادَرٌ - مُقَادِرَةٌ: نه‌ندازه‌ی گرت

قَادِرٌ يَبِينُ الشَّيْئَيْنِ: نه‌ندازه‌ی
هردووکیانی گرت به‌جیا جیا

القَادِر: به‌توانا، ده‌سه‌لات ، ناویان
سیفه‌تیکی خوی گه‌وره‌یه

قَادِرَةٌ: شه‌ویکی هیمن که‌هیج
ماندوبونیتی تیا نه‌بیت

قَادِرَةٌ (حَاوِلٌ أَنْ يَفْعَلَ مِثْلَ فَعْلِهِ):
هه‌ولیدا هاوچه‌شنی نه‌و بکات ، ویستی
وه‌ک نه‌و بکات

قَادِسٌ: که‌شتیه‌کی گه‌وره ، مالی خوا
له‌(مه‌ککه) ، ورده به‌رد ده‌کریته

حه‌وزی ناو خواردنه‌وه‌ی حوشتر
قَادِمٌ (آتٌ - مُقْبِلٌ): هاتوو، ناینده ،

مانگه‌که‌ی‌تر ، تازه هاتوو
قَادِمُ الرَّحْلِ (ضِدُّ آخِرِ): نه‌وه‌ی

له‌پیشه‌وه‌یه ، پیشه‌نگی کاروان
قَادِمٌ مِنَ الْإِنْسَانِ (رَأْسُهُ): سه‌ری

قَادِمَةٌ: شاپه‌ی، له‌شکر، پیشه‌نگ

قَادُوسٌ: نه‌و به‌شسی ده‌نکه گهنمی
تیده‌کرئ له‌کاتی هاویندا له‌ناش،

ده‌فرئکه ناو به‌کیش ده‌کات له‌جؤگه‌له
القَادِيَانِيَّةُ: تاقم و گروهمیکی ناینیه‌و

ده‌دریتته پال میرزا(غولام نه‌حمده‌ی
هیندی) قادیانی که‌له‌سالی 1908 زاینیدا

مردوه
قَادِي الرَّجُلِ - مُقَادَاةٌ (جَارَاهُ):

یاداشتی دایه‌وه ، خه‌لاتی کرد
قَادَعَهُ (شَاءَهُ بِالْكَلامِ الْقَبِيحِ):

به‌قسه‌ی ناشیرین سووکایه‌تی پئیکرد،
توند هات به‌سه‌ریا

قَادِفٌ (رَامِيٌ): هاویژه‌ر، فریده‌ر،
تورده‌ر

قَادِفَةُ الطَّائِرَاتِ (ضَرْبٌ مِنْ
الطَّائِرَاتِ): فرؤکه‌ی هاویژه‌ر

قَادِفَةُ الْقَتَائِلِ (فِي سِلَاحِ الطَّيْرَانِ):
له‌چه‌کی ناسمانیدا بریتیه‌له‌و

فرؤکانه‌ی بؤمبا ده‌هاویژتت به‌سه‌ر
دورژمندا

قَادِفُهُ (رَامَاهُ وَشَاءَهُ): جنیوی پئیدا،
سووکایه‌تی پئیکرد، دورژمنایه‌تی کرد

قَادُورَةٌ: پیسی ، که‌نده‌لی، بؤگنه‌ی،
کردارو ره‌فتاریکی ناشیرین

قَادُورَةٌ مِنَ النَّاسِ: به‌دپه‌وشتان ،
نه‌وانه‌ی تیکه‌ل به‌خه‌لکی نابن، یه‌کیک

باکی نه‌بیت به‌سه‌ر گوته‌و کرداریه‌وه
قَارَ يَقُورُ قُورًا: له‌سه‌ر نووکی په‌نجه

رویی به‌رپوه تا ده‌نگی پی‌ی نه‌یه‌ت،
بی‌خشیه ، به‌نه‌سپایی رویی
قَارَ الشَّيْءَ: له‌ناوه‌پاستیه‌وه که‌رتیتیکی
خری لیتری ، نه‌لقاو نه‌لقی بری

قَارَ فَلَانًا (فَمَّا عَيْنَهُ)؛ چاوی کویرکرد،

نابینای کرد

قَارَ فِي الصَّلَاةِ؛ جوگلهی نه کرد

نه نوژیذا، نه جوولایه وه

القَارُ؛ قیر، زفت، زهوت، قاقب، قیری

خوشکراو

قَارًا - قِرَاءً؛ به وردی خویندیه وه،

به دبیقه ته وه لی ی ورد به وه وه

خویندیه وه

قَارِيءٌ؛ خوینر، کوششکار، قورئان

خوین

قَارَبَ الْإِنَاءَ؛ نزیکبوو پر بییت

قَارَبَ فِي أُمُورِهِ؛ مه بهستی به دهرخست،

به کورتی ویستی خسته روو

قَارَبَ الْخَطْوَ (دَأَاهُ)؛ نزیکبوو،

هه نگاوه کانی نزیک به یه ک بوون

قَارَبَ فَلَانٌ فَلَانًا حَدَثُهُ مُجَادَثَةً

حَسَنَةً)؛ قسهی باشی له گه ل کرد،

باشکویوو له گه لی

قَارَبَ؛ به له م، قایه خ، که شتی

پچکوله، یه کیک به شه وه به دووی ئاوا

بگه ری

قَارَتَ؛ مشه خزر، نه وهی هه مووشتیک

ده خوات گه ر به ردهستی بکه ویت

قَارَةً؛ گرد، ته پۆلکه، ته په، زورک،

زه وییه کی به رد رهش، تیره وه ژنکی

عه ره بی یه به لیها تووی ناسراوه له

ده ستراستیدا

قَارَةٌ؛ کیشوره، زه وییه کی هیمن و

ناسایش، به شیکه له و پارچه

سه ره کییهی زه وی و شکانی

قَارَةٌ (فِي عِلْمِ الْجُغْرَافِيَا)؛ له زانستی

جوگرافیدا بریتیه له پارچه زه وییه ک و

پتر بو کیشوره کانی ناسیاو نه فریقاو

نه وروپا و نه مریکاو.. به کارده بری

قَارِحٌ مِنْ ذِي الْحَافِرِ؛ نه چوار

پتیانهی که لبه یان دهر دیت

قَارِحَهُ (وَأَجْهَهُ)؛ روویه رووی بوو،

به ره نگاری وه ستا

قَارِسٌ (الْبَرْدُ الشَّدِيدُ)؛ زور سارد،

زوقم و سه رما و سوئه

قَارِصٌ (مَوْلِمٌ)؛ به ژان، به سوئی، به ئازار،

جه رگ بر

قَارِصَةٌ (الْكَلِمَةُ الْمُؤَلَمَةُ)؛ قسهی رهق،

جه رگ بر، قسهی به نیش و سوئی

قَارِصَهُ (أَذَى كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا الْآخَرَ

بِلِسَانِهِ)؛ هه ره که یان نه وی تریانی

به زمانی ئازاردا، برینداری کرد، ژانی

پینگه یاند

قَارِضٌ (حَيَوَانٌ قَارِضٌ)؛ ئازه لی کریتنر

قَارِضَتُهُ الزِّيَارَةُ (زُرْتُهُ لِيَزُورَنِي)؛

سه ردانم کرد بوئه وهی سه ردانم بکات،

سه ردانم به سه ردانم له گه ل کرد

قَارِضَةٌ - مُقَارِضَةٌ؛ قه رزی دایه، وامی

پیدا، به ره نگاری کرداری خراپ و

ناله باری به هاوچه شنی خوئی کرد

قَارِعٌ (ضَارِبٌ بَعْضَهُمْ بَعْضًا - ضَرَبُوا

الْقُرْعَةَ)؛ دایان به یه کدا، له یه کیاند،

چوون به گژیه کا، یه کتریان داپلوسی،

پشکیان هه لدا، پشکیان خست

قَارِعٌ الْأَبْطَالُ؛ به شمشیر دایان له یه ک

له جه نکدا

قَارِعٌ (طَارِقٌ)؛ لیدهر، کوتهر، دهرکوت

قَارِعَة: به لا ، نهامه تی،
 دهرده سهری، کاره سات ، چورتم،
 قیامت، نه وه دنیا، زیندوبوونه وه
 قَارِعَة الطَّرِيق (وَسَطَه): چه تی ریگا ،
 ناوه راستی
 قَارَفَ الشَّيْءَ (قَارَبَهُ وَخَالَطَهُ): نزکی
 کرده وه، مینایه بهره وه
 قَارَفًا فَلَانَ الذَّنْبَ وَالْخَطِيئَةَ:
 گوناهمی کرد، تاوانی نه جامدا، هله وه
 چه وتی کرد
 قَارَنَ: براده ری له گه ل به ست ، بوو
 به هاوپی تی
 قَارَنَ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ: به راوردی کرد
 له نیتوان دووشتدا
 قَارَنَ بَيْنَ الرَّوَجَيْنِ قِرَائًا جَمَعَ
 بَيْنَهُمَا): به ردی بناغی هاوسهری
 به یه که وه دارپشتن ، کردنی به هاوسهری
 یه ک
 قَارُورَة (إِنَاء): که مۆله ، شووشه،
 قاپ، بوتل
 القَارِي: گوندنشین ، لادی تی
 قَارِيَة: سه ره نیتزه، ده می شمشیتر،
 گهنده سمه، بالنده یه کی قاچ کورتی
 دندوک دریتزه سه ره یشتی سه وه،
 کاروباریکی سهخت و گران
 قَارِيَة مِنَ السَّمَاءِ (أَعْلَاهُ أَوْ أَسْفَلَهُ):
 سه ره که تی یان خواره وه تی
 قَارِحَ (الذَّكَرَ الصَّلْبَ): نیریکی تزکمه و
 پته و
 قَارُورَة (رُجَاجَة): شووشه، که مۆله
 قَاسَ الشَّيْءَ عَلَى غَيْرِهِ وَبِهِ (قَدَرَهُ عَلَى
 مِثَالِهِ): نه اندازه تی گرت به پی تی
 هاوچه شنیکتی وه ک خوی

قَاسَ القَوْمَ (سَبَقَهُم): پیشیانکه وت،
 بهر له وان ریوی
 قَاسَ الطَّيِّبَ قَيْسًا: پزیشکه که
 نه اندازه تی قولی نه شته رگه ریبه که تی
 دیاری کرد
 القَاس: نه اندازه، نه وه نده
 قَاسِي (كَابِدًا): چه رتی، خواردی،
 به سهری هات ، چه شتی
 قَاسِطٌ: سته مکار، زردار، به زه برو
 زهنگ
 قَاسِمٌ فَلَانٌ فَلَانًا (أَخَذَ كُلُّ قِسْمَتِهِ):
 هه ریبه که به شی خوی برد ، به شیانکرد
 له ناو خویانا، به شیانکرد
 قَاسِمٌ (مُجَزِي): به شکر، دابه شکر
 قَاسِمٌ مُشْتَرِكٌ: گه وره ترین به شکر تی
 ناوخوی تی
 قَاسِمُهُ عَلَى كَذَا (خَالَفَهُ عَلَيْهِ): بوو
 به هاو په یمانی، هاو په یمانیه تی به ست
 له گه لیدا
 قَاسِي (صَلْبٌ - شَدِيدٌ - عَنيفٌ): رهق،
 رهق و تهق ، سهخت ، دل رهق،
 بی به زه بی، چه پ گه رد، سته مکار
 قَاسِيَة (مُؤَنَّثٌ قَاسِي): دل رهق ،
 بی به زه بی، رهق ، سهخت
 قَاسِرٌ مِنَ الخَيْلِ (الجَارِي فِي آخِرِ
 الْحَلْبَةِ): دواین نه سپی پیشبرکی، نه وه
 نه سپی له دوی نه سپه کانی تره وه تی
 قَاسُورٌ: ناپیرۆز، ناموباره ک، به د
 قَاسُورَةٌ: وشکه سال، سالی
 بی به زه بووم
 قَاسٌ: چه رۆک نوس،
 داستانانگیزه ره وه، چه رۆک خوان ،
 وتاریتۆک له وتاره که یدا پشت به چه رۆک
 به ستیت

قاصب: مهوره بروسکهی ده نگدار،
قه سَاب

قاصد: نیازدار، خاوهن مه بهست، نزیک
قاصد من السفر السهل القريب):
سه فهری ناسان و نزیک

قاصدة: سه فهریکی ناسان و سانا
قاصر (خلاف الراشد): منال،

بینه گه یشتوو، وردکه، هرزه
قاصر من الأفعال لازم - خلاف المتعدي
من الأفعال): فرمانی تینه پهر، واژوو

تیپهره
قاصر اليد قصیرها): دهست کورت،
بیده ستلآت

قاصر الألوان: ره نگبر
قاصر الأقمشة مبيض): سپی که ره وه
قاصر من الورثة (من لم يبلغ سن
الرشد): نه و میراترگانه ی نه گه بیون به

ته منی بالغ بوون
قاصرة: نافرته تی شه رمنی
خوشه ویست، کیژی نابالغ

قاصف: شکینتر، دهنگ زل
قاصل (قاطع): تیژ، برنده، بره پ
قاصي (بعيد): دور، پهراگه نده

قاصية من الناس والبقاع: خه لکو
شوینی دور
قاصية من الشاة: مه پی پهراگه نده و

دابراو له ران
قاص البناء هدمه): روخواندی،
رمانی، تیکیدا

قاص الشيء (انشق): درزی برد، شکا،
لهت بوو

قاص السن (تحركت): جوولا، بزوا،
هاته له رزه

قاص الشيء بالشيء: چواندی پی،
وهك نهوی لیگرد

قاص الشيء من الشيء: بزواندی، دای
له بری
قاص الجدار (تهدم وإهال): رما،

رووخا، هره سی هینا
قاص الفرخ البيضاء (شها): کهرتی
تیکرد، شکاندى

قاضي فلأنا إلی الحاکم: په نای
برده بهر دادوهر، شکاتی لیگرد
قاضي: شمشیری تیژو بره پ

قاضم مقاضة: کهم کهم کپی، توژه
توژه شتی کپی
قاضي: دادوهر، دادپرس، نه وهی

برپاری شه رعی دهرده کات له نیتوان
خه لکیدا
قاضي التحقيق: دادپرسی لیگزلینه وه

قاضي الصلح: دادپرسی پیکه اتن و
ریکخستن

قاضي القضاة (رئيسهم): سه روکی
دادپرسان، گه وره یان، له هه موان بالاو
پله به رزتر

قاضي الحاجات: به جیهینه ری
پیداویستی، کوتای هینتر
قاضية: مهرگ، مردن، کوشتن

قاضي (متهجم): مه ردومی ناوچه وان
گرژ، مؤن، رووگرژ، میروموج
قاضية: سه رتاپا، هه موو، گشت،

سه رانسهر
قاطر: خوینی دوو برا، حوشتریک
هیشتا میزه که ی بچوړیت تنوک تنوک و

بیته خواره وه، هر که تیره و جه وییه ک
تکه تکه بیته خواره وه

قَاطِرَة: راکتپه، مکینه، بکیش
 قَاطِرَة وَمَقْطُورَة: راکتپه و راکتپه راو
 قَاطِعُ الإِجْتِمَاعِ وَالْعَمَلِ لَمْ يُشَارِكْ:
 به شداری نه کرد، کونه بوهه
 قَاطِعٌ فَلَانًا (هَجْرَةً): دهنکی له گه ل
 دابری، قسهی له گه ل نه کرد
 قَاطِعُ الْقَوْمِ (إِمْتِنَاعٌ عَنِ التَّعَاوُنِ مَعَهُمْ):
 دهستی مه لگرت له هاوکاری کردن
 له گه لیان، دهستی مه لگرت
 له هاوکاری و په یوه ندی نابووری و
 کومه لایه تی به پی تی یاسایه کی داریژدراو
 قَاطِعٌ: تیژ، بره، بی گفتوگو،
 قایلکر، سه لمیتر، کوتای پیهینان،
 برینه وه، جیاکار، دابه شکر، که وانه بر
 قَاطِعُهُ عَلَى كَذَا (إِتْفَاقٌ مَعَهُ):
 ریکه وتن، له گه لی بریه وه
 قَاطِنٌ: جینشین له شوینیک،
 خزمه تکار، ته یان
 قَاطِنَاتُ مَكَّةَ: کوتره کانی حهره می
 (مه ککه)
 قَاطَا الْيَوْمَ (إِشْتِدَادٌ حَرَةً): زرد
 که رمی کرد، گرم بوو
 قَاطَا الْقَوْمَ بِالْمَكَانِ (أَقَامُوا بِهِ أَيَّامَ
 الْحَجْرِ): روزانی کهرما مانه وه تیایدا
 قَاطِعٌ: زهوی ته ختان، ته ختانی، بن
 قَاعَةٌ: مزل، سالتون، مولی گه وده،
 حه وشه
 الْقَاعِدُ عَنِ الْأَمْرِ: مه لتاسیت
 به نه نجامدانی کاریک، ژنیک له خولی
 مانگانه یان شوکردن و منال بوون
 وه ستابیت، شه لته ی پر له دانه ویله
 قَاعِدُ الْهَيْمَةِ (كَسُولٌ): تمبعل،
 ته وه زهل، بی کاره، بی تیش

قَاعِدَةٌ: بنک، بنچینه، بناغه،
 بنه کژله که، بنه پایه، یاسا، ده ستور،
 شیواز، باوهر، ریسا، نه ریت، نمونه،
 بار، ریکه
 قَاعِدَةُ الْبِنَاءِ (أَسَاسٌ): بناغه، بنه چه
 قَاعِدَةُ الْبِلَادِ (عَاصِمَةٌ - أَكْبَرُ الْمَدِينِ):
 پایته خت، گوره ترین شاری ولات
 قَاعِدَةُ السُّفُنِ: له نگه ری که شتی
 قَاعِدَةُ الطَّائِرَاتِ (مَطَارٌ): فرپوکه خانه،
 شوینی مه لسان و نیشتنه وه ی فرپوکه
 قَاعِدَةٌ ثَابِتَةٌ: یاسا و فرمانی جیگیرو
 نه گور، یاسایه کی چه سپاو
 قَاعِدُهُ (قَعْدٌ مَعَهُ): له گه لی دانیش
 قَاعِدِيٌّ: بنچینه یی، سه ره کی، تفتی
 قَافٌ أَشْرُهُ (أَتْبَعَهُ): به شوینه واریدا
 روئی، شوینی که وت، دوایکه وت
 الْقَافُ: پیتیکی زمانی عهره بی به
 الْقَافِرَةُ: نه سیکی تیژپه و، بوقیل
 قَافِلٌ (رَاجِعٌ): که پاره، به دواوا هاتوو،
 کشاوه
 قَافِلَةٌ (تَرْحَالٌ): کاروان، قافل،
 که روان، مه کار، چه ند و لاخ و بارو
 که سیکه له شوینیکه وه بچن بوو
 شوینیکه تر
 قَافِيَةٌ (سَجْعٌ - قَفَا الْعُنُقِ): قسه ی
 مؤنراو، وشه ی کوتای له رسته دا،
 سه رویست، سه روا، پاش به ند، پشتی
 مل
 قَاقٌ (الْأَخْمَقُ الطَّائِشُ - طَائِرٌ):
 که وده ن، سه ره پو، مه له شه، که ری
 به ریاد، جوړیکه له قه له ره شکه
 قَاقَتِ الدَّجَاجَةِ (صَوْتًا):
 گاره گاری کرد، گارانی

قَالَ (تَكَلَّمَ): وتی ، قسه‌ی کرد، دوا،
ناخاوتی

قَالَ لَهُ (خَاطَبَهُ): پی‌ی وت

قَالَ عَنْهُ (رَوَى): ده‌ریاره‌ی دوا،
باسیکرد، لی‌ی دوا

قَالَ ضِدُّهُ وَعَلَيْهِ (إِفْتَرَى): پاشمله
باسی کرد، به‌ده‌می‌وه هه‌لبه‌ست ،
دژی قسه‌ی کرد

قَالَ بِرَأْسِهِ (أَشَارَ): سه‌ری له‌قان ،
به‌سه‌ر ناماژه‌ی بو کرد

قَالَ بِيَدِهِ (مَدَّ يَدَهُ إِلَيْهِ): ده‌ستی بو
دریژ کرد ، به‌ده‌ستی ناماژه‌ی کرد

قَالَ عَلَيْهِ (إِفْتَرَى): قسه‌ی بو
هه‌لبه‌ست ، دروی دایه پال

قَالَ فِيهِ (اجْتَهَدَ): هه‌ولیدا ،
کوششی کرد، ته‌قلای کرد

قَالَ بِهِ (رَأَى رَأْيًا): رای وابوو، رای
ده‌ری‌ی

الْقَالَ وَالْقَيْل: قسه‌ی ده‌ماو ده‌م،
ده‌لین، قاله‌ی ده‌م ، قاو

قَالِبٌ: قالب، بوته، جوژه ده‌فریکی
پچوکی گلینه‌ی زیو زیو شتی تری

تیا ده‌توینریته‌وه ، قالبی داپشتن
قَالِبِ الْأَخْذِيَّةِ لَصْبْفَهَا: قالبی پتلاو

قَالَةٌ: وته‌ی به‌ریلاو له‌نیو خه‌لکیدا
ئیدی نه‌و قسه‌یه باش بیت یان خراب

قَالَصٌ: سنبه‌ری که‌م ، کورته سنبه‌ر
قَامَ (إِنْتَصَبَ - وَقَفَ): راست بوه‌وه ،

ره‌پ بوو، هه‌لسا ، وه‌ستا، راوه‌ستا،
قنج بوه‌وه، راست بوه‌بوه، هه‌ستا،

به‌ری‌بوه‌وه، ده‌ستی پیکرد
قَامَ الْأَمْرَ (اعْتَدَلَ): راست بوه‌وه، ریک
بوه‌وه

قَامَ الْحَقُّ (ظَهَرَ وَاسْتَقَرَّ): ده‌رکه‌وت ،
ناشکرابوو، دیاریدا

قَامَ عَلَى الْأَمْرِ (دَامَ وَثَبَّتَا): به‌رده‌وامو
چه‌سپاوبوو ، جیکرپوو

قَامَ لِلْأَمْرِ (تَوَلَّاهُ): گرتیه نه‌ستوی
خوی ، نایه ملی

قَامَ عَلَى أَهْلِهِ (تَوَلَّى أَمْرَهُمْ وَقَامَ
بِنَفَقَاتِهِمْ): کارویاری گرتنه نه‌ستوی

خوی و بوژیوی کیشمان ، به‌ختوی کردن
قَامَ الْمَتَاعُ بِكَذَا (تَحَدَّدَتْ قِيَمَتُهُ):

نرخه‌که‌ی دیاریکرا، به‌ته‌ندازه‌یه‌ک
ده‌ستنیشانکرا، نرخینرا

قَامَ يَفْعَلُ كَذَا (أَخَذَ فِي عَمَلِهِ): ده‌ست
به‌کاربوو ، ده‌ستی پیکرد

قَامَ عَلَى الْأَمْرِ (رَاقَبَهُ): چاودیری کرد
قَامَ الْعَجِينُ (انْتَفَخَ): هه‌لهات ،

هه‌لاوسا، کف هه‌لات
قَامَ مِنْ نَوْمِهِ (نَهَضَ): له‌خه‌و هه‌لسا،

راست بوه‌وه، خه‌به‌ری بوه‌وه، له‌خه‌و
رابوو

قَامَ الْمَاءُ (جَمَدَ): به‌ستی ، ناو به‌ستی
قَامَ الْهَوَاءُ (هَبَّ): با هه‌لیکرد، شنه‌ی

با هات
قَامَ الْغَضَبُ (هَاجَ): رقی هه‌لسا ،

خه‌شم گرتی ، خروشا
قَامَ عَلَى (شَارَ): یاخی‌بوو، هه‌لسا،

شورپشی به‌ریاکرد
قَامَ عَلَى الطَّعَامِ (تَرَكَهَ): خواردنه‌که‌ی

به‌جیه‌بشت
قَامَ لِنُصْرَتِهِ (دَافَعَ وَحَامَاهُ): چوو

به‌هاواریه‌وه، چوو به‌ده‌می‌وه،
یارمه‌تیدا، به‌رگری لیکرد

قَامَ بِالْعَمَلِ (أَجْرَاهُ): کاره کە ی
 بە جێگە یاندا، تـــه و او بیکرد،
 جی بە جی ئی کرد، رایبە پاران
 قَامَ بِالْوَأْجِبِ عَلَيْهِ (قَضَاهُ): ئەو هی
 لە سه ری بوو کردی، ئەرکی سه رشانی
 بە جێگە یاندا
 قَامَ بِالْوَعْدِ (أَنْجَزَهُ): بە یمانه کە ی
 برده سه ر، بە جی ئی گە یاندا
 قَامَ بِوَعْدِهِ (حَافِظًا عَلَيْهِ): بە یمانی
 پاراست، بە ئینه کە ی گە یاندا بە پایان
 قَامَ بِشَأْنِهِ (إِعْتَنَى بِهِ): بە ته نگه وه
 هات، خزمه تیکرد، پشتگیری کرد،
 کۆمه کی بۆ به ده رخست
 قَامَ بِالْمَصَارِيفِ (أَوْفَاهَا - دَفَعَهَا):
 چه ندی تیچوو بوو دایه وه، دای
 قَامَ مَقَامَهُ (حَلَّ مَحَلَّهُ): جی ئی گرته وه،
 جوه شوین و جی ئی
 قَامَ بِي وَقَعْدِ (نَشَرَ أَخْبَارَ السُّوءِ):
 قسه ی خراپی خسته شوینم، قسه و
 مه ولئ خراپی نایه دوام
 قَامَ فِي الصَّلَاةِ (شَرَعَ فِيهَا):
 ده ستی کرد به نوێژکردن، شانی کرد
 به نوێژدا
 قَامَ بِهِ ظَهْرُهُ (أَوْجَعَهُ): پشتی نازاریدا،
 ژانی پیگە یاندا
 قَامَةً: ئەندازه یه که له پیتوانه
 درێژیه که ی (80 اسم) و پتر بۆ پیتوانی
 قوولایی ده ریاکان به کار ده بیری،
 بالابنوی
 قَامَةُ الْإِنْسَانِ: بالا، به ژن و بالای
 مرؤف، قه لاقه ت
 قَامَةُ الْبِكْرَةِ وَأَدْوَارِهَا: خولخولۆکه ی
 به رزکه ره وه

قَامَةُ الْمُهَنْدِسِ أَوِ الْمَسَاحِ (شَاخِص):
 دارنیشان، راسته یه کی درێژه و روپیوو
 ئەندازیاران به گه پری ده خه ن
 له روپیواندا
 قَامَرَهُ مَقَامَرَةً وَقَمَارًا (لَاعَبَهُ الْقَمَارُ):
 قوما ری له گه ل کرد
 قَامَسُ الْفَوَاصِ: ژیر ئاو، رۆچوو
 قَامَسَةَ (الدَّاهِيَةَ): به لا، نه هامة تی،
 ده رده سه ری
 قَامَسَ الصَّبِيَّ غَيْرَهُ (سَابَقَهُ فِي الْعَدَدِ):
 له را کردندا بۆ بۆرینی کرد له گه لیا
 قَامُوسُ: فه ره نگ، ئوقیانوس،
 زه ریا، ده ریایه کی مه زن، مه ر
 فه ره نگه کی زمانه وانئ
 قَامُوسُ اللَّفْظِ: فه ره نگه کی زمان
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ النَّفْسِيَّةِ:
 فه ره نگه کی ده سه وازه ده رووبه کان
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ الْعَصْرِيَّةِ:
 فه ره نگه کی ده سه وازه هاوچه رخیه کان
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ الْأَدْبِيَّةِ: فه ره نگه کی
 ده سه وازه وێژه یه یه کان
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ الْقَانُونِيَّةِ:
 فه ره نگه کی ده سه وازه یاسایه یه کان
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ الْعِلْمِيَّةِ: فه ره نگه کی
 ده سه وازه زانسته یه کان
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ الْعَضَائِيَّةِ وَالْفَنِيَّةِ
 وَالثَّقَافِيَّةِ: فه ره نگه کی ده سه وازه
 ژیا ری و مه نه ری و رۆشنیری یه کان
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ الْإِعْلَامِيَّةِ:
 فه ره نگه کی ده سه وازه کانی راگە یاندا
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ الْفِلْسُوفِيَّةِ:
 فه ره نگه کی ده سه وازه فه لسه فه یه کان
 قَامُوسُ الْمَصْطَلِحَاتِ الطَّبِیَّةِ: فه ره نگه کی
 ده سه وازه ته ندروسته ی و پزیشکیه کان

قاموس النباتات والأعشاب الطبية:

فهرهنگی رووهک و گژوگیکا
 تهنروستی و چارهسهریهکان
قَان الحَديد (سَوَاهُ): ریکی خست،
 گونجاندی، دروستی کردو ریکی خست
قَان الشَّيْءِ عَمَمَهُ وَجَمَعَهُ:
 کژیکرده وه، جه میکرد
قَان المرأة المرأة (زَيْنَتُهَا): رازانديه وه،
 قه شهنگو رازاوهی کرد، جوانی کرد
قَان الإناء (أصلحَه): چاکی کرد،
 باشی کرد، چاکسازی تیا کرد
قَان: دره خنتیکه که مانی لیدروست
 ده کريت
قَانِي الشَّيْءِ لَهُ (دَام): جیک یربوو،
 به رده وام بوو
قَانِي الشَّيْءِ فَلَانًا (وَأَفَقَه): رازی بوو
 له سهری، ره زامه ندی نواند له سهری
قَانِي الشَّيْءِ (خَالَصَه): تیکه لبوو،
 ناویته بوو
قَانِي المَالِ (قَامَ عَلَيْهِ): سه رۆکاری کرد،
 سه ره رشتی کرد
قَانِيء: توخ، تاريک، رهنگی تیر
قَانِب: ته ته، هه لگری نامه
 که به خیرایی نامه به ریت له شوینتیکه وه
 بو شوینتیکه تر
قَانِت: گوپرایه ل به به رده وامی، نویژ
 خوین، خواناس، خوابه رست
القَانَة: دره خنتیکه
قَانَص (صِيَاد): راوچی، راوکه،
 نیچیره وان، شکارچی، نه نگاوتر
قَانِصَة الطَّيْرِ: سیقه توره، زیقه توره،
 چیکلدانه پارچه گوشتیکی بوشه
 له سکی مالداراندا خوارده مهنی
 تیده چی و له ویوه ده چیتنه ناو
 ریخوله وه

قَانِط (مَقْطُوع الجَاء): ناو مید،
 ره نه رۆ، بی هیوا
قَانِج: قایل، رازی، ساز، سوالکه،
 ده رگاو ده رگا که، سوالکه ری رسواو
 نزم
قَانُون: یاسا، نه ندازه ی هه موو شت،
 رژیمی ناسایی، رژیمی پهیره وکراو،
 نامیریکی موسیقیه، قانون
قَانُون مَدَنِي: یاسای شارستانی
قَانُون الأَحْوَال الشَّخْصِيَّة: یاسای
 کاروباری که سایه تی
قَانُون العقوبات: یاسای سزادان
قَانُون الميراثي: یاسای سزایی
قَانُون البلاد: یاسای ولات، سیستمو
 یاسای ولات
قَانُونِي: یاسایی، به پی تی یاسایه،
 ره وا، راست، ریک و پیک، له سهر
 نه ندازه، یاسازان، پسه پوری یاسا
قَانُونِيَّة: پهیره کراوی یاسا، گوچاوا
 له گه ل یاسادا
القَاه: شان و شه و کهوت، شکومه ندی،
 ژنیکي خوشگوزه ران و خوشحال
قَاهِر: سه رکه وتوو، زال، به زین، بلند،
 به رز، بالا
قَاهِرَة: هیزی چار نه بوو، هیزی بالا،
 هیزی شکینر، پایته ختی ولاتی
 میسره (موعیز نه لادین نه لالی
 (فاتمی) به ردی بناغهی داناوو
 نیستاش گرنکترین مه لبه نده
 له نیوجه رگی جیهانی عه ره بی و
 نیسلامیدا
قاوی (غالبه في القوة): هیزی
 تاقیکرده وه، ده ست شکیننه ی کرد

قَاوَل: سه‌وادی کرد، پیکهات، چهن و

چوونی کرد، ریکهوت له‌سهر

قَاوَم (صَد - اِعْتَرَض - مَنَع):

به‌ره‌نگاری کرد، به‌ره‌لستی کرد،

به‌رگری کرد

قَاوُوق: کلاووقچه

قَاوِي: به‌تال، بوش، خالی

قَاوِيَة: وشکه سال، بی‌بارانی، برسی

قَايسَ بَيْنَ الشَّيْبَيْنِ (قَارَن):

به‌راوردی کرد له‌نیویانا

قَايَضَ بَكَذَا (بَادَل): گزپیه‌وه، شت

به‌شتی کرد

قَايَظَه: له‌گه‌لی مایه‌وه، هه‌لی کرد

له‌گه‌لی له‌سهر ماو‌گه‌رمادا

قَايِل (النَّائِم فِي الظَّهيرة): له‌نیوه‌رژدا

نوست، نیوه‌رژخوی کرد

قَايَلَة (ظَهيرة): نیوه‌رژ، چیشه‌نگاو

قَايَلَه - مَقَايَلَة: گزپیه‌وه له‌گه‌لی،

ئالوگزی کرد له‌گه‌لی

قَاب الطَّعَامِ أَو الشَّرَابِ: سه‌رجه‌م

ئه‌وه‌ی نیو‌قابه‌که‌ی خوارد

قَابًا مِّن الشَّرَابِ (إِمْتِلَاءً): پرسیو،

لیوانیوو

القَاوِب: به‌کیک زۆر بخواته‌وه

القنقییَة (القشرة الرقیقة الملتصقة

ببیاض البیضة): ئه‌و توپکه‌ له‌ناسکه‌ی

ده‌وری هیلکه

قَاب

قَاب القَبَة: گومه‌زی دروستکرد

قَاب القَوْم (قَامُوا أَوْ ذَهَبُوا): هه‌لسان،

رۆیشتن، بلاوه‌یان پیکرد

قَاب النَّبَات أَو اللحم أَوْ نَحْوَهُمَا (يَبَس):

وشک بوه‌وه، وشک هه‌لکه‌را

قَبَّ الشَّيْء (قَطَعَه): بری، له‌تیکرد،

که‌رت که‌رتی کرد

قَبَّ بَطْنَه: مینا‌یه‌وه به‌که‌و خیری کرد

قَبَّ ذُو النَّبَاب (سَمِعَ صَوْتَ أَبِيآه):

ده‌نگی که‌له‌کانی بیسترا، ده‌نگی

هات

قَبَّ الدیلاب (العَجَلَة - وَسَطَه): کونی

ناوه‌راستی، پیچکه، ده‌وپرده‌وه

قَبَّ المیزان (ذراعَه المَطْرَج): باسکی

ته‌رازوو، میلی ته‌رازوو

قَبَّ: نیر، که‌ل، سه‌رۆکی که‌لو

که‌وره‌یان، خول خولۆکه، جۆره

کیشانه‌به‌که

القَبَّ والقَبَّ: سه‌رۆکی که‌لو

نه‌ته‌وه‌به‌که، جی‌ی ئومیدیان

قَبَّ السَّقْف (عَقَدَه): چنی، به‌خشت

چنی، داره‌رایکرد، سه‌ریگرت

قَبَّ الزَّعْفَرَان وَنَحْوَه (جَنَاه):

زافه‌رانه‌که‌ی کۆکرده‌وه، گردی کرد

قَبَّ الشَّيْء (قَوَسَه): چه‌مانیه‌وه،

چه‌ماوه‌ی کرد

قَبَّی الثَّوْب (خَاطَه قَبَاء): به‌خری

دیوری

قَبَّی المَتَاع (عَبَاء وَهَيَاء فِي مَوَاضِعِه):

ئاماده‌یکردو له‌شوینی خۆی داینا،

سازاندی، له‌جی‌ی خۆی داینا

قَبَّ القَوس: له‌ده‌سکی که‌وانتیکه‌وه

هه‌تا نیوه‌ی

قَبَاء (ثَوْبٌ يَلْبَسُ فَوْق الثِّيَاب):

سه‌رجل، که‌وا

قَبَاء (مَقْدَار): بر، تۆز، هه‌ند، نه‌خت،

تۆزیک

قَبَاب: شمشیترکی بپه‌ر

فُبابٌ مِنَ الثُّوفِ: لوتى گوره و زله

فُبابُ (الأسد): شير

فُباح: نه ملاو لای کلاوهی نه ژنق

فُباحَةٌ فِي الْقَوْلِ أَوْ الْفِعْلِ أَوْ الصُّورَةِ:

قسهی ناشیرین ، کرده وهی نابه سهندو

ناشیرین

فُبار: چالی راوکردن له شه ودا،

نه وانهی کژیوونه توره بز راکیشانی

توپی راوکردن

فُباعُ (الْمُنْفَذُ): ژیشک

فُباعٌ مِنَ الْكَايِلِ: گوره، زله ،

گوره و بهرین

فُباع: بهراز، ترستوک ، توقیو

فُباعِي (الرَّجُلُ الْعَظِيمُ الرَّأْسِ):

پیاویکی سر زلو گوره

فُباقيبُ (الكثير الكلام أو أخطأ أو

أصاب): زوربلیه ، زور و ته ، مه له وه پ،

یه کیک مه له و ناراست بیته

فُبالٌ مِنَ الْفِعْلِ: نه و تالهی که وتوته

په نجهی ناوه راست و په نجه کانی تر

فُبالٌ مِنَ كُلِّ شَيْءٍ: سه ره تاکه ی ،

به رده مه که ی

فُبالَةٌ: مامانی، کاریک مرؤف بیخاته

نه ستوی خوی

فُبالَةٌ (تجاه): له پیش، له به رده م،

به رامبه ر

فُبالَةٌ: بهرپرسیاری، ریکه و تنامه،

په یمان ، نوسراویکه مه ردوم تییدا

نه رکی بهرپرسیاریتی سه باره ت

به نه نجامدانی کاریک یان دانه وهی وام و

قهرز ده خاته نه ستوی خوی

فُبان (مِيزان القَباني): قه بان ،

ته رازوو، ترازوو، شایه ن، ته رازی،

شستیکى دووتایه شستی تری پی

ده کیشری

فُبانَةٌ: پیشه ی قه بانچیتی، کری

قه بان

فُبانِي (مُقَبَّن): قه بانچی، ته رازووکار

فُبابُ الْفَجَلِ أَوْ الْأَسَدِ وَنَحْوَهُمَا

فُبابَةٌ (رَدَّةٌ صَوْتُهُ فِي حَنْجَرَتِهِ):

دهنگی له گرویدا هات و چوو، دهنگی

لیهات

فُبابُ الْخُمْرِ أَوْ الْبَطْنِ (ضَمُّ): سک

به قوولآچوو، له پیبوو، لاوازیوو، ناو قه د

باریک بوو

فُبابٌ (حَدْبٌ): قوقزی کرد، ناوسانی ،

هه لی توقان

فُبابٌ: باریکی ناوقه د، سک به قوولآچوو

فُبابَةٌ: گومب ز، گومب هت ، گومب ز،

گومب ه د، کوشکیکه بنمیچیکه ی

به قوقزی ماتبیته وه

فُبابَةٌ الْخُمْرَاءِ أَوْ الزَّرْقَاءِ (سَمَاءُ):

ناسمان

فُبابَةُ الْإِسْلَامِ (البصرة): شاری (به سیره)

فُبابَةُ الشَّهَادَةِ عِنْدَ الْيَهُودِ - فُبابَةُ

الزَّمَانِ (خِيَمَةُ الْإِجْتِمَاعِ): ده واری

کژیوونه وهی جووله که، چادری

دانیشتن و کونگره یان

فُبابَةُ الْجَرَسِ (بِرَجِ الْجَرَسِ): گومب ز

زهنگ

فُبابٌ: که و ، چیل، قنک، بهق،

بالنده یه کی خال و میلدارى قاچ و

ده ندوک سووری بزوره و له کوتر

گوره تره

قَبِيحَ اللَّهِ فَلَانًا أَبْعَدُهُ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ)؛ خوا
له گشت خیرتک دوری بخاتمه، له خیر

بی بهش ببیت

قَبِيحَ لَهُ وَجْهَهُ (قَالَ لَهُ: قَبِيحَهُ اللَّهُ)؛

پبیگوت: خوارووت ناشیرین بکات

قَبِيحَ الشَّيْءِ - قَبِيحًا (كَسْرَةً)؛ شکاندی،

له تیکرد، کهرت کهرتی کرد، شکاندی

هتا بیته دهره وه

قَبِيحَ الْبُيُوتِ: ته قاندی، دهره وهی کرد

قَبِيحٌ كَانَ قَبِيحًا - ضِدَّ حَسَنٍ)؛

ناشیرینبوو، ناقولابوو، بهد

رووخساریوو

قَبِيحٌ (صَيْرُهُ قَبِيحًا)؛ ناشیرینی کرد،

ناقولابو بهد رووخساری کرد

قَبِيحٌ عَلَيْهِ فَعَلَهُ (يَبْنِي قَبِيحَهُ)؛

سهرزه نشستی کرد، تانوتی لیتدا،

کرده وه بهد و خرابه کانی بهد رخست،

چوو به گزیا له سهر کرداره کانی

قَبِيحَ الْبُيُوتِ (عَصْرُهَا قَبْلَ نُضْجِهَا)؛

گوشی بهر له پیگه یشتنی، هالی

کلؤفت

قَبِيحٌ: ناشیرین، ناقولابو، بهد، خرابی

هر گوتو کردارو شتیکی تر، نه وهی

ده بیته مایه ی بیزاری و قیزلیبونی

ههست و نهست

قَبْرَ الْمَيِّتِ (دَفَنَهُ)؛ مردوه که ی به خاک

سپارد، ناشتی، سپاردی

قَبْرٌ: گور، گلک، نارامگه،

پانایی، جیگای پان و بهرین، چالیکه

که مردوی تیا بنیژی

قَبْرٌ: تریه که میوزه که ی باشو

نایابه

قَبْرَةٌ - قَنْبَرَةٌ - قَنْبَرَةٌ (طَائِرٌ)؛

کلوکوره، کلارونه، چوپره پوپنه،

فشه کلاره، بالنده یه که هینده ی

چوله که یه که رنگی ره شو سپی به و

خه تخه ته و پتر له نیو گورستاندا

ده بینری

قَبْرُسٌ (أَجْوَدُ الثَّمَّاسِ)؛ باشترین

جوری مسن

قَبْرِيَّةٌ: روه کیکی گول نیرگیسی

جوانه

قَبَسَ النَّارَ (أَوْقَدَهَا)؛ دایگیرسان،

هالی گیرساند، ناگری کرده وه

قَبَسَ النَّارَ أَوِ الْكَهْرِبَاءِ (أَخَذَهَا)؛

هالیگرت، بردی

قَبَسَ الرَّجُلَ عِلْمًا أَوْ نُورًا (أَقَادَهُ

إِيَّاهُ)؛ سوودی پیگه یاند،

سوودمندی کرد

قَبَسٌ - مَقْبَاسٌ (جَلْدَةٌ)؛ توزیک ناگر،

پشکر، سکل، پزيسك

قَبَسٌ: بناغه و بنه رته ی هه رشتیک

قَبَسٌ - قَبْصًا (عَدَا عَلَوْا سَرِيْعًا)؛

به خیرایی رایکرد، به تیزی

غارغارینی کرد

قَبَسَ الْفُلَامُ (شَبَّ)؛ پیریوو، چوه

ساله وه

قَبَسَ الشَّيْءِ (تَنَاوَلَهُ بِأَطْرَافِ

أَصَابِعِهِ)؛ به سهری په نجه کانی

گرتی

قَبَسَ الرَّجُلَ وَغَيْرَهُ (قَطَعَ عَلَيْهِ مَا هُوَ

فِيهِ قَبْلَ أَنْ يَتَمَّهُ)؛ لی تیکدا بهر

له وهی ته وای بکات، لی شیواند

قَبْضُ الشَّارِبِ: نه بهیشت تاوه که ی

ته او بخواته وه، تاو خوار دنه وه که ی

بی بری

قَبْضُ: چه له نگ بوو، چوست و چالاک

بوو، چابو و کبوو

قَبْضُ الرَّجُلِ (عَظْمَ رَأْسِهِ): سه ری

زل و گه وره بوو

قَبْضُ الشَّيْءِ: به سه ری په نجه کانی

گرتی

قَبْضُ (وَجَعُ يُصِيبُ الْكَبِدَ): نیش و

ژانیکه ده دات له جگر

قَبْضُ: په تیک دریز نه بیت

قَبْضَةٌ: نه وه ی به سه ری په نجه کان

ده گبری

قَبْضَةٌ مِنَ الطَّعَامِ وَالْحَبِّ: نه وه ی

به مهر دوو چنگ مه لده گبری

قَبْضُ الشَّيْءِ وَعَلَيْهِ (أَخَذَهُ بِقَبْضَةِ

يَدِهِ): نایه نیو مشت ی، مه لیگرت،

بردی

قَبْضُ اللَّصِّ (أَمْسَكَ بِهِ): گرتی،

ده ستگری کرد

قَبْضُ بَطْنِهِ (أَمْسَكَ): قه بزبوو، سکی

تووشی گرفت بوو، سکی نارپه حهت

بوو

قَبْضُ صَدْرِهِ (غَمٌّ): په ست بوو،

په ژاره دایگرت، سنگی هاته وه په ک

قَبْضُ الْمَالِ (أَخَذَهُ): وه ریگرت، بردی

قَبْضُ عَلَيْهِ (أَلْقَى الْقَبْضَ): گرتی،

به ندی کرد، به ندکرا، گبرا

قَبْضُ عَنِ الشَّيْءِ (أَمْتَنَعَ عَنِ

إِمْسَاكِهِ): نه یگرت، به ری نه دا

قَبْضُ الْعَامِلِ أَجْرَتَهُ: کریکاره که

کری ی خزی وه رگرت

قَبْضُ اللَّهِ فَلَانًا وَقَبْضُ

رُوحَهُ (أَمَاتَهُ): مراندی، روحی کیشا

قَبْضُ يَدِهِ عَنِ الشَّيْءِ (أَمْتَنَعَ عَنْهُ):

ده ستی لیته لگرت، ده ستی

لیکیشایه وه

قَبْضُ الطَّائِرِ جَنَاحَيْهِ (جَمَعَهَا

لِيَطِيرَ): مینایه وه په ک بو نه وه ی

بفری، بالی گرت

قَبْضُ يَدِهِ عَنِ النَّفَقَةِ: ده ستی توند

قوچان و نه بیه خشی

قَبْضُ فُلَانٍ (مَاتَ أَوْ كَادَ): مرد یان

وه خته بوو بمریت

قَبْضُ الْمَرِيضِ: هاته سه ره مهرگ،

که وره گیانه لا

قَبْضُ الشَّيْءِ (جَمَعَهُ فِي قَبْضَتِهِ):

خستیه نیو چنگیه وه، له نیو چنگی

توند کرد

قَبْضُ وَجْهِهِ: ده موچای دابه په کا،

رووی گرز کرد، مؤن بوو

قَبْضُ فُلَانًا الْمَالَ: پارهی دایه،

پارهی خسته نیو ده ستی، دایه

ده ستی

قَبْضُ: گرتن، کرژیوون،

هاتنه وه په ک، گوشران

قَبْضُ الْبَطْنِ (إِمْسَاكَ): قه بز ی،

گیراوی، سک دهرنه چوون

قَبْضُ الْمَالِ (إِسْتِلامَ): وه رگرتن، مال

وه رگرتن

قَبْضَةُ النَّجْمِ (ظَهَرَ وَخَفِيَ): دهرکوت و
باشان ونبو، دواى مهلهاتن ناوابو
قَبْعٌ فِي مَنْزِلِهِ أَوْ مَكَانِهِ (إِنْرَوَى):
به نای گرت، خوی تهریک کرد،
لاتریسکه ی بهست
قَبْعُ الرَّكْعِ طَأْطَأً فِي الرَّكْعِ
شَلِيداً): به توندی رُوچو
له چه مانه ودها، به توندی چوه
(رکوعه) وه
قَبْعُ فُلَانٍ تَعَبٌ وَإِنْ قَطَعَ نَفْسَهُ
إِعْيَاءً): ماندوو شهکات بو،
له ماندوو بونا بورایه وه، هوشی نه ما
قَبْعٌ فِي الشَّيْءِ (دَخَلَ): چوه
ناویه وه، ملی پیدا کرد
قَبْعٌ فِي الْأَرْضِ: رُوچوو به نیتو
زه ویدا، چوو به ناو زه ویدا، سه ری
خوی کرد به کونا
قَبْعٌ عَنِ أَصْحَابِهِ (تَخَلَّفَ): دواکوت
له هاوه له کانی، به جیما
قَبْعُ الْخَنْزِيرِ وَالْفِيلِ: نه عره ته ی
لیدا، زریکانی، مره ی لیوه هات،
مرقانی، مرخانی
قَبْعٌ (بَوَّقَ): که ره نا، جووق،
شه پیوور
قَبْعٌ (فَنَفَذَ): زیشک
قَبْعَةٌ (غَطَاءُ الرَّأْسِ): شه پقه،
شه پکه، ته پله، کلاویکی لیواردارو
زله و نسیتی له سر دهم و چاو دهکات
قَبْعَةٌ: ژنیک تاویک سه ری دهریخات و
تاویکیش بیشاریته وه، بالنده یه کی
گچکه و چووک

قَبْضَةُ: گرتنیک، پر به چنگ
قَبْضَةُ الْيَدِ: مشتته کوله، مشت،
مسته کوله
قَبْضَةٌ مِنَ السَّيْفِ (مَقْبُضَةٌ):
جی دهستی، دهسکی
القَبْضَةُ: جاریک گرتن له مشتتا،
مه رگ، مردن
قَبَطَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ بِيَدِهِ): به دهستی
کزی کرده وه، گردی کرده وه
قَبَطَ الشَّيْءَ بِغَيْرِهِ (خَلَطَهُ):
تیکه لیکرد، ناویته ی کرد، گردی
به نیتو یه کا
قَبَطَ وَجْهَهُ (قَطَباً): روی گرزکرد،
دهم و چاوی دابه یه کا، کون بو،
بروی هینایه وه یه ک
قَبَطًا - قَبَطًا - أَقْبَطًا (نَصَارَى مِصْرَ):
گاوره کانی میسر، نه م وشه یه ش
له بنه ره تا (یونانیه) و به مانای
دانیشتوانی (میسر) هاتوه
قَبْطِيَّةٌ: جل و به رگیکی که تانی
سپی و ناسکه و که له (میسر)
له به رده کراو ده درایه پال
(گاوره کان، قیبتیه کان) ی (میسر)
قَبْعُ الْقَنْفَذِ (أَدْخَلَ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ):
سه ری خسته نیتو پیسته که یه وه و
شاردیوه، سه ری کرده وه به له شیا
قَبْعُ الرَّجُلِ (أَدْخَلَ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ):
سه ری خسته نیتو جل و
به رگه که یه وه، سه ری شارده وه
له نیتو جله کانیدا

قَبَاب: قابقاپ، پیلایوکی دارینه
 له ناو مال و له گه رماواندا له پی
 ده کوری و چه رمیکی باریکی
 به سهروه په
 قَبَابِ الْجَلِ أَوْ الْأَسَدِ وَنَحْوَهَا رَدَدٌ
 صَوْتُهُ فِي خَنْجَرْتِهِ: له گه روودا
 دهنگی دووباره کرده وه، دهنگی
 جار له دواى جار لئوه مات، خرؤشاو
 بانگی لئیه رز بوه وه
 قَبَابِ الرَّجُلِ (خُلُطًا وَهَذَرًا - حَمَقًا):
 تیکه لی کرد، و پینه ی کرد، ده می
 دابه یه کاو خویشی نه یزانی چی
 ده لیت، گیل بوو، نه زان بوو،
 که وده ن بوو
 قَبَابِ (صَدَقَ بِحَرِي): گیانه وه ری
 ده ریایی، له پکه داری ده ریایی
 قَبَابِ (البطن): ورگ، سک
 قَبَابِيَّة: دهنگی نیو سکی نه سپ
 قَبَل - قَبَلًا (أَتَى): هات، ناماده بوو،
 حازریوو
 قَبَل عَلَى الْأَمْرِ (بِأَشْرًا): دهستی
 پیکرد، دهستی دابه، بریاری
 کردنی دا
 قَبَلِ الْخَصُولِ (أَتَى بِغَلَّةٍ كَثِيرَةٍ):
 بهرهمی نوری هینا، فره
 بهرهمبوو
 قَبَلِ اللَّيْلِ أَوْ الشَّهْرِ أَوْ الْعَامِ: شو
 یان مانگ یاخود سال هات یان
 داهات
 قَبَل عَلَى الْعَمَلِ (أَسْرَعَ فِيهِ):
 په له ی کرد، خیرایکرد

قَبَلِ الْمَكَانِ (جَعَلَهُ أَمَامَهُ): خستیه
 بهرده می خوی
 قَبَل - قَبَلًا (أَخَذَ): وه ریگرت، پی
 رازی بوو
 قَبَلِ الْكَلَامِ (صَدَّقَهُ): بریوی کرد،
 باوه ری کرد، سه لماندی، چه سپانندی
 قَبَلِ الْأَمْرِ (رَضِيَ بِهِ): رازی بوو
 له سهری، پی ی قایل بوو، قبولی کرد
 قَبَلِ الْأَمْرِ وَالْكَلَامِ (أَذَعَنَ): ملی دا،
 ملی دریز کرد، گوئی پاره لی کرد، سهری
 شوړ کرد
 قَبَلِ بِفُلَانٍ - قَبَالَةً (كَفَلَهُ وَضَمِنَهُ):
 خستیه نه سستی خوی،
 ده سته به ری بوو
 قَبَلِ الْقَابِلَةِ الْوَالِدِ (تَلَقَّيْتُهُ عِنْدَ
 الْوَالِدَةِ): مامانه که له کاتی
 منال بووندا مناله که ی گرتنه نامیزو
 باوه ش
 قَبَلِ الشَّيْءِ قَبُولًا (أَخَذَهُ عَنِ طَيْبِ
 خَاطِرٍ): به ویستی خوی وه ریگرت،
 پی ی رازی بوو
 قَبَلِ اللَّهِ دُعَاءَ فُلَانٍ (إِسْتَجَابَهُ):
 خوی که وره دوعای وه ریگرت،
 قبولی کرد
 قَبَلِ الْخَبَرِ (صَدَّقَهُ): سه لماندی،
 به راستی دانا
 قَبَلِ الرَّجُلِ (صَارَ قَبِيلًا أَيْ كَفِيلًا):
 بوو به ده سته به ری، که فاله تی کرد
 قَبَل: ماچی کرد، روه و باشوود رقی

قَبْلَ الْعَامِلِ الْعَمَلِ جَعَلَهُ يَنْتَزِمُهُ مِنْهُ بِعَقْدٍ؛ ناچاری کرد پابه ندبیت به کاره که یه وه به به لیتنامه یه ک، به لیتنامه ی خسته نه سمتوی و

یابه ندی کرد به کاره که وه

قَبْلَ (ظُرْفًا لِلزَّمَانِ السَّابِقِ أَوْ الْمَكَانِ السَّابِقِ)؛ ناوه لفرمانی کات و شوینته، پیش ، بهر له ، بهر ، بهری، به روو،

وهرج ، دهف

قَبْلَ كَذَا (ضِدَّ بَعْدِهِ)؛ پیش ،

له مه و بهر، له پیش

قَبْلَ ذَلِكَ؛ له وه و پیش ، له پیشترا

قَبْلَ أَنْ؛ پیش نه وه ی ، بهر له وه ی

قَبْلَ (الْقَصْدِ)؛ مه به ست ، مه رام ،

ویست

قَبْلَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ؛ سه ره تای ،

پیش وه ی

قَبْلَ مِنَ الْجِبَلِ (سَفْحَهُ)؛ لوتکه که ی ،

چله پوک ی ، سه ره که ی ، قوته که ی

قَبْلَ مِنَ الزَّمَانِ (أَوْلَهُ)؛ سه ره تای ،

به رایبه که ی

قَبْلَ مِنَ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ؛ جی شهرمی

ژنو پیاو ، عوره تی پیش وه یان

قَبْلَ (الطَّاقَةِ - الْجِهَةِ وَالنَّاحِيَةِ)؛

توانا، بپرست، وزه ، هیز،

دهسته لات، لا ، ته نیشت ، وزه

قَبْلُ؛ بهر چاو ، راسته و خق

قَبْلَ (أَثَانِي مِنْ قَبْلِهِ - مِنْ عِنْدِهِ)؛

له لای نه وه وه هات ، له لایه نیه وه،

له تره فه یه وه

قَبْلُ؛ هرشتیک له شاخ و زه وی و ته پو لکه یه ک به رزیته وه مرؤف چاوی پی ی بکه ویت ، نه وه ی بویه که مجار به دی ده کریت، له وه پرگا

له زود شوین

قَبْلَةَ (الثَّمَةِ)؛ ماچ ، راموس، مۆج،

ماچک، ده م نان به شتیکه وه و شلپه

لیته ستانی به لیتو له بهر

خوشه ویستی و سوژداری

قَبْلَةُ الْعُمَى؛ زیبکه یان تامیسکه

له ده وری ده م لیتوی که سی تادار

ده ردیت

قَبْلَةَ؛ چاوه زار، زنجیره موورویه کی

شین ده کریته ملی منال یان

هله ده گیری بؤ دورخسته وه ی

چاوی به دو سه سوود، پارچه

شفره یه کی فیله ژنان هله یه گرن

یان ده یکه ن به به روکی نه سپه وه

قَبْلَةَ؛ قبیله ، رووکه، کابه، مالی

خوا، خانه ی خوا له شاری (مه ککه)

که مه موو موسولمانیک له نویتزا رووی

تیده کات

قَبْلَةَ الْأَنْظَارِ؛ سه رنج راکیشهر،

جیگه ی تیروانین و سه رنج راکیشان

قَبْلَ قُبُولًا ذَهَبًا فِي الْأَرْضِ لِتَحْقِيقِ

عَرَضٍ نَفْعِي)؛ رووی بؤنه وه ی

ده سته کوت و مه به سته ک فراهم

به پینیت

قَبْلَ الشَّيْءِ (وَزَّيْنَهُ بِالْقَبَّانِ)؛

قه پانی کرد. دای له قه پان ، کیشای ،

ترازووی کرد

قَبُو (سَقَفَ مَعْقُودَ الْبِنَاءِ): بنمچی

به خشت چنراو، گرمه تی، گومه زی
قَبُوَّةُ (القَبُو الصَّغِيرُ الْمُسْتَطِيلُ):
گورپچه ، جۆگه له یه که نه ملاو لای
به بَسْرَ هَلْچِنراو بی و ته خته پۆش
کرابی

قَبُولُ: په سه ند کردن ، قایل بوون ،
رازی بوون ، به دل بوون ، وه رگرتنی
نام داده بی، پیش وازی،
به پیره وه چوون ، روخسار جوان و
قه شهنگ، شنه بای به ره به بیان ،

مامان

قَبُوَّةٌ: کارو پیشه ی ترانو بازی یان
قه پانچیتی

قَبِيحٌ (ضِدَّ حَسَنٍ): ناشیرین ، نا قولاً،
واژدوی جوان و قه شهنگه

قَبِيحٌ الْمُنْظَرُ: ئیسک قورس و گران ،
ناشیرین ، ده عه جان ، ئابرو بهر،
چه پهل، سیس، لاپله رسهنگ، له وچه
قَبِيضٌ: خاک و خۆلی له سه ریه ک
نیشتوو

قَبِيضَةٌ: نه وه ی به سه ری په نجه کان
ده گبری

قَبِيضَةٌ مِنَ الطَّعَامِ: نه وه ی ده خریته
نیو مشت و ده ستوه

القَبِيضُ مِنَ الدَّوَابِّ: نه و
جانه وه رانه ی خیراو تیز تیده په پین

القَبِيضُ مِنَ الرِّجَالِ: زقدزان ، لیزان،
کارامه و ژیر له پیشه ی خۆیدا

قَبِيضَةٌ (أَنْفُ الْخَنْزِيرِ): لووتی به راز

قَبِيضَةٌ مِنَ السَّيْفِ: نه وه ی له لای
ده سک و چه کمه نامیزه وه به تی و
له زیوو ئاسن دروستکراوه

قَبِيلٌ: ده سته بهر، نه وه، وه چه،
کۆمه ل و تاقم ، شویتکه وته ،
هاوشیوه، هاوچه شن ، سه رکرده ی
کۆمه لیک

قَبِيْلَةٌ: هۆز، خیل، تیره ،
عه شیره ت ، ئیل ، ره وه نده،
خانه واده، فامیله، هۆبه، گرۆهو
کۆمه له خه لکیک بچنه وه سه ریه ک

به ره بابو باپیر

قَبِيْلَةٌ مِنَ الْحَيَوَانَاتِ
وَالنَّبَاتِ (الصَّنْفُ): چه شن ، شیوه،

هاوشیواز
قَبِيْنٌ: داخراو له کارو باره کانیدا ،
کۆشه گیر

قَتَّ

قَتَّ فَلَانَ (كَذَبًا): درۆیکرد، راستی
نه کرد

قَتَّ بَيْنَ النَّاسِ (اسْتَمَعَ أَحَادِيثَهُمْ مِنْ
حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ؛ سَوَاءٌ أَمَّهَا أَمْ لَمْ
يَنْمَهَا): گوی ی هه لخصت بو

قسه کانیاو دووزمانی کرد یان نا
قَتَّ الْحَدِيثَ أَنْفَعَهُ عَلَى جِهَةِ
الْفَسَادِ): به خرابی بو ی گێرپایه وه،
دووزمانی کرد

قَتَّ أَثَرَ الشَّيْءِ (قَصَهُ وَأَتْبَعَهُ):
شویتی که وت ، جی پری هه لکرت

قَتَّ الشَّيْءَ (هَيَّأَهُ - قَلَّلَهُ):
ناماده یکرد، سازاندی، له نرخ و
کیشی دابه زاند، که م که م کۆی
کرده وه

قَتَا (كَذِب): دَرْع ، هه لیه ستراو،

ناراست

قَتَات: گیاهیه که

قَتَات (نَمَام - وَأَش): پاش مله

باسکر، پیوه نهر، بوختانکر

قَتَاد: روه کیکه در کیکی وه ک

ده رزی هه یه و باشترین جوری

که تیره و جهوی لیده رده هینریت

قَتَار: بۆنی بوخورد، بۆنی چیشت و

گۆشتی برژاو یان شتی سووتاو

قَتَال: کوژراو، نه فس، گۆشت و

جهوری قه له وی

قَتَال (مَعْرَكَة): شه پ، جهنگ،

کۆشتار، جهنگین، شه پ فرۆشتن

قَتَام: تاریکی، لیلی، رهشی،

چه توونی، ته پ و تۆزیک تاریکو

رهش

قَتَب - قَتَبَا: بار، کوچ و بار، رهخت

قَتَبَ مَنْ الرِّجَالِ (الضَّيْقُ الْقَلْبُ

السَّرِيعُ الْغَضَبُ): توره، قیندار،

خه شمदार

قَتَب - قَتَبَة: ریخۆله

قَتَبَة - قَتَبَا (أَطْعَمَهُ الْأَقْتَابَ

الْمَشْوِيَة): ریخۆله ی سورده کراوی

ده رخوارد دان

قَتَبَهُ تَقْتِيبًا (حَنَاءُ): چه مانیه وه،

لاری کرده وه، خواری کرده وه

قَتَبَة: روه کیکه ده کری به چیشت

قَتَبَتِ الْأَحَادِيثُ (أَبْلَغَهَا عَلَى جِهَة

الْفَسَادُ): به خراپ گنراییه وه،

درۆیکرد به ده میه وه و قسه ی پیوه نا

قَتَدَ الْقَتَادَ (قَطَعَهُ وَنَزَعَ شَوْكَهُ وَعَلَفَهُ

الإِبِلُ): درکه که ی بری و کردی

به نالیک و ده رخواردی حوشتریدا

قَتَدَ الْقَتَادُ: نه ملولا که ی داره که ی

به ناگر سووتاند

قَتَد - قَتَد (خَشَبُ الرَّحْلِ): داری

سه ر بارو کاروان

قَتَدَتِ الإِبِلُ (إِسْتَكْتِ بَطُونَهَا مِنْ أَكْلِ

الْقَتَادِ): ژانی کرد به هوی خواردنی

جۆره گیاهیه که وه

قَتَرَ فُلَانٌ (ضَاقَ عَيْشُهُ): ژینی

تهنگ و نار ههت بوو، نه سته م بوو،

گوزه رانی باش نه بوو

قَتَرَ عَلَى عِيَالِهِ (ضَيَّقَ عَلَيْهِمْ فِي

النَّفَقَةِ): بزۆوی و خه رچی

لیگرتنه وه، نه دیدانی، ره زیلی کرد

به رانبه ر مال و منالی، به ده ستنده

به ختوی کردن

قَتَرَ اللَّحْمَ (إِنْتَشَرَ قَتَارُهُ): بۆن و

به رامی بلا بووه وه، بۆنی لیها ت

قَتَرَ لِلْأَسَدِ: له نیتو داوه که دا گۆشتی

برژاوی بۆ دانا هه تا بۆنی بکات و

راوی بکات

قَتَرَ الشَّيْءَ وَالْأَمْرَ (لَزِمَهُ): کرتی،

خستیه نه ستوی خۆی

قَتَرَ الشَّيْءَ: خستیه لاره،

دور ریخته وه، هه ندیکی دایه پال

نه وانی دی

قَتَرَ الدَّرْعَ (جَعَلَ لَهَا قَتِيرًا -

مَسْمَارًا): بزمازی پیوه کرد

قَتَرَ عَلَى عِيَالِهِ (بَخَلَ وَضَيَّقَ عَلَيْهِمْ فِي الْفَقَّةِ)؛ له بڑیوی دا دهستی لیگرتنه وه ، پارهو بڑیوی نه دانی ، ره زلیی کرد له گه لیان
 قَتَرَ الشَّوَاءَ (إِنْتَشَرَ قَتَارُهُ)؛ بؤنو به رامی برزاوه که بالوبوه وه
 قَتَرَ الْأَشْيَاءَ وَبَيَّنَّهَا (قَارَبَ بَيْنَهَا وَهَيَّأَهَا لِلِاسْتِعْمَالِ)؛ نامادهی کرد بؤ به کارهیتان ، سازانی ،

سازندهی کرد
 قَتَرَ - تَقْتِيرٌ (قَتَرَ - عَدَمٌ سَعَةً الْمَعِيشَةِ)؛ دهست گرتنه وه ، دهستنده ، که م گوزه رانی ، دهست

کورتی ، نه دارایی
 قَتْرٌ - قَتْرٌ (النَّاحِيَةُ وَالْجَانِبُ)؛ لا ، نه نیست ، که نار

قَتْرٌ؛ بوخورد یان گوشتی برزاو کاتی بؤنیان بلاوده بیته وه
 قَتْرٌ؛ زینیکی سهخت و گران ، نه ندازه ، که میک

قَتْرَةٌ؛ دهست کورتی ، نه بوونی ، هه ژاری ، دهست نه رویشتن ، جوگه له یه کی تهسک ئاولیوهی بچپته نیو باخ و بیستانه وه ، دهسکی قه لغان ، دهمی ته نوور ، کونیک له ده رگاو هه رشتیکی تر

قَتْرَةٌ؛ شوینته واری تیکچوونو شله ژان به هوی ناره حه تی و نه هه مته یه وه

قَتَعَ - قُتِعَ (إِنْقَمَعَ وَذَلَّ)؛ ملکه چبوو ، رسو بوو ، چۆکی دایا

قَتَعَ (خَلِيَةَ النَّجْلِ فِي غَارِ غَيْرِ عَمِيْقٍ)؛ شاننه هه نکیک له نه شکه و تیکدا زور قوول نه بیته
 قَتَعَ؛ کرم به شیوه یه کی گشتی ، کرمیکی سووره دارو ته ختله ده خوات و کلوری ده کات

قَتَعَهُ (الذَّيْلُ)؛ ملکه چ ، رسوا ، زه لیل ، سه رشوړ
 قَتَلَ (أَمَاتَ)؛ له ناوی برد ، تیایبرد ،

نه به بیشت
 قَتَلَ اللَّهُ فُلَانًا (دَفَعَ شَرَّهُ)؛ شهرو خرابه ی دور خسته وه ، شه پی تیا برد

قَتَلَ الْجُوعَ أَوِ الْعَطَشَ أَوِ الْبَرْدَ؛ برسیتی شکاند یان تینوویه تی یا خود سه رما

قَتَلَ غَلِيْلَهُ (شَفَاهُ)؛ تینوویه تی شکاند ، چاره سه ری هات
 قَتَلَ الْوَقْتَ (أَمْضَاهُ)؛ کاتی برده سه ر ، کاتی گوشت ، خوی

خلافان
 قَتَلَ الْخَمْرَةَ (مَرَجَهَا بِالْمَاءِ)؛ ناوی تیکرد ، روونی کرده وه هه تا تیزی که م بکاته وه

قَتَلَ فُلَانًا (أَذَلَّهُ)؛ ملکه چی کرد ، سه رشوړی کرد
 قَتَلَ الشَّيْءَ عِلْمًا؛ روچوو تیایدا ،

جوه نیو قولایی زانیاریه وه
 قَتَلَ فُلَانًا (قَتَلَهُ وَمَثَلَ بِجَنَّتِهِ)؛ کورشتی و جهسته که ی تیکدا ، کورشتی و سووکایه تی به لاشه که ی کرد

قَتَلَ الْقَوْمَ (قَتَلَ كَثِيراً مِنْهُمْ): زوری
لیکوشتن ، زوری لی تیا بردن
قَتَلَ: کوشتنی دهست نه نقهست ،
کوشتن بهمه وافته و بی هیچ هژو
مه بهستیکی ره او گونجاو ، رشتنی
خوینی مهردوم به ناحق و به تال
قَتَلَ: دوژمنی خوینه خوی، شاره زاو
کارامه له شستیگدا، هاوشیژواز،
هاوچه شن
قَتَمَ - قَتَمَ (كَانَ أَغْبَرَ ضَارِباً إِلَى
سَوَادٍ أَوْ حُمْرَةٍ): خاکی بوو
به چه شنی روو به رهش یان
سووریکی تیربوو، رهش داگیرسا
قَتَمَ الْعَبَارَ (إِرْتَفَع): بوو به ته پو
توز ، خولباری، کردی به ته پو توز،
خول بارین
قَتَمَ وَجْهَهُ (تَغَيَّرَ): رووی گویا،
تیکچوو، رهنگی گویا
قَتَمَ: ته پو توز ، توزو خول، بایهک
بوونیکی ناخوش و خراپی لیبیت،
خوله په تانی
قَتَمَةٌ - قَتَمَةٌ: تاریکی ، لیلی ،
رهشی ، بی تروسکی ، خاکی ،
گیایه کی بون ناخوشه
قَتَمَ مِنَ الرِّجَالِ (الْبَغِيل): رژد ،
پیسکه ، دهست نوقاو، بهرچاو تهنگ
قَتِيرٌ: سهری بزماریا چند
ناسنیکه له قه لغاندا، پیری یان
سهره تایی پیری
قَتِيلٌ: کوژداو ، تیاچوو، فهوتاو

قَتَمَ
قَتَمَ (إِقْتَصَلَ - اسْتَصَالَ): مه لیکه ند،
ریشه کیشتی کرد، دهری هینا،
رایکیشا
قَتَمَ الْمَالَ (جَمَعَهُ): کوی کرده وه،
نایه سهریهک
**قَتَمَ السَّيْلُ هَشِيمَ النَّبَاتِ (دَفَعَهُ
أَمَامَهُ)**: بردی به ره و پیش،
لوولی کرد، پالی پیوه نا
قَتَمَ فَلَانٌ - قَتَمَ: خرمه خرم، نه وهی
دهنگی مه بوو له ژیر دانه کانیداو
کرتی مات وهک خه یارو تر قزی و
کالیارو ...
قَتَمَ الْمَالَ وَغَيْرَهُ (جَمَعَهُ): کوی
کرده وه، جهمی کرد
قَتَمَ - قَتَمَ (خَيَّرَ): خه یار، هاروو،
هاروی، ناروو، خواردنیکی وهک
تر قزی
قَتَمَ (مَتَاع): که لو په ل ، شتو
مهک ، شپو شیوال
**قَتَمَ - قَتَمَ (الْجَمَاعَةَ مِنْ
النَّاسِ)**: کرمله خهک، چند
که ستهک
قَتَمَ فَلَانٌ فِي مَشِيهِ (أَبْطَأَ): خاوبوو،
خیرا نه بوو، خاوه خاوی کرد
قَتَمَ فَلَانٌ مِنْ مَالِهِ (أَعْطَاهُ): بهشی
دا له ماله کئی ، پییدا ، پیی
به خشی
**قَتَمَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ وَأَخَذَهُ كَلَهُ أَوْ
أَكْثَرَهُ)**: کوی کرده وه و همووی یان
زوربه ی برد

فَح

فَح (صَارَ خَالِصًا)؛ پاک بوهوه،

بینگه رده بوهوه

فَح (الْخَالِصُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ)؛

بی خهوش، پوخت، پاک، پستی،

بینگه رد

فَحَا الْمَالَ (أَخَذَهُ كُلَّهُ)؛ همووی برد،

سه پایکی برد

فَحَا الدَّوَاءَ (جَعَلَ فِيهِ الْأَفْعَوَانَ)؛

گوله به بیبونهی تیکرد

فَحَابٌ؛ ناخ بۆگن، ناوه رۆک پیس

به هوی نه خوشیه که وه

فَحَاح (الْخَالِصُ الْخَالِي مِنَ الشَّوَابِ

الْقَرِيبَةِ)؛ بینگه رده و خهوش و له شتی

تیکه ل و نامۆ، پالفته و پوخت

فَحَارِيَّةٌ مِنَ الْجَمَالِ وَالرَّجَالِ الْعَظِيمِ

الْخَلْقِ)؛ حوشترا یا مروئی که ته و

زله، هه لکه وتوو

فَحَازَ (سَعَلَ الْإِبِلُ دَاءً يُصِيبُ الْغَنَمَ)؛

کۆکه ی حوشترا، نه خوشیه که ده دات

له مه پرو مالات

فَحَازَةٌ (أَدَاةٌ يُصْطَادُ بِهَا الطَّيْرُ)؛

نامیریکه بۆ راوی پالنده و په له وه ران

فَحَافٌ (السَّيْلُ الْجَارِفُ)؛ لیشاو،

لافاو، تاویک به خوپو هوروزم بیته

فَحَافٌ (شِدَّةُ الشَّرْبِ)؛ هه ل لووشین

فَحَافَةٌ؛ مالراو، ده فره تریتیک

هچی تیا نه میتیت

فَحَالٌ؛ نه خوشیه که ده دات له مه پرو

پیسته که ی وشک ده بیته وه و ده مریت

فَحِبٌ (سَعَلَ)؛ کۆکی، کۆکه کۆکی کرد

فَحِبٌ وَفَحَابٌ وَتَحَبَّتِ الْمَرْأَةُ (كَانَتْ

فَاسِدَةً وَفَاجِرَةً)؛ داوین پیس بوو،

سۆزانی بوو، داوین پیسی کرد

فَحِبٌ (الْمَسْنُ يَأْخُذُهُ السُّعَالُ)؛

که سیکی به ته مه ن توشی کۆکه

بیته

فَحْبَةٌ؛ پیریک توشی کۆکه بوو بیته،

ناخ بۆگن به هوی گیروده بوونی

به ده ست نه خوشیه که وه، داوین

پیس، زیناکه ر، سۆزانی

فَعَرَ الرَّجُلُ أَوْ الْبَعِيرُ فَعْوَرًا؛ ویرای

پیربوونیان گرو چوست و چالاکیان

تیا مابوو

فَعَرَ؛ پیری به گرو چوست و چالاک

فَعَرَ الرَّجُلُ (وَتَبَّ مُنْزِعًا)؛

به بیزاریه وه بازیدایه خواره وه

فَعَرَ عَنِ ظَهْرٍ دَابَّتَهُ (سَقَطَ)؛ له سه ر

پشتی و لاخه که ی که وته خواره وه،

به ربه وه

فَعَرَ السُّهْمَ؛ کهوت له نئو دهستی

هه لده ر یان هاویژه ریدا

فَعَرَ فَلَانًا وَعِيرهَ عَنِ الْمَاءِ (رَدَّهُ

عَنْهُ)؛ که پانده وه، نه بیته شت

بیخواته وه، دوا به دوا که پانده وه

فَعْرَةٌ؛ وای لیکرد بازیدات

فَحَطَ الْمَطَرُ (إِحْتِسًا)؛ بی بارانی بوو

فَحَطُ الْعَامِ؛ سالتیکی بی باران بوو،

باران نه بارانی و گۆگیا وشکی کرد

قَحَطَ الْبَلَدُ (أَصَابَهَا الْقَحْطُ):

بی‌بارانی لئیدا ، وشکی و بی‌بارانی
هات به‌سهریا

قَحَطَ الْقَلْبُ: کِرَانِي ، مه‌نجه‌ل‌یا

ده‌فره‌که‌ی کِران له‌بنکر یان ئه‌و
پاشماوه خوراکه‌ی پی‌وه‌ی نووسابوو

قَحَطَ: بی‌بارانی، وشک بوونی زه‌وی و

پی‌ویستی به‌ئاو ، که‌م خیری

هه‌رشتیک ، بی‌خیری، وشکه سال ،

نه‌هامه‌تی، برسیه‌تی ، نه‌بوونی،

گرانی

قَحَطَ: ئه‌وه‌ی برسیتی و بی‌بارانی

دیت به‌سهریا ، نه‌بوو، بی‌باران

قَحَفَ مَا فِي الْإِنَاءِ: هه‌لی لووشی ،

چۆر پیری کرد، هه‌مووی خوارد هه‌و،

هیچی تیا نه‌هیشت، هه‌مووی

هه‌لی‌قوران

قَحَفَ الْمَطَرُ: به‌خوڕ باری ، به‌لیزمه

باری و سه‌ر زه‌وی مالی ، تاوی باران

قَحَفَ الرَّمَاةُ (قَشَرَهَا):

هه‌لی‌وه‌راند، تویکله‌که‌ی گرت

قَحَفَ الشَّيْءُ (جَرَفَهُ): رایمالی ،

بردی

قَحَفَ الْعَبَاءُ (ذَرَاهُ): به‌بایدا ، دایه‌به‌ر

با ، سه‌روژیری کرد

قَحَفَ السَّيْلُ (جَرَفَ كُلَّ شَيْءٍ):

هه‌مووشتیکی رایپنج کرد، گشت

شتیکی رامالی

قَحَفَ: کاسه‌ی سه‌ر ، سوآله‌ت ،

ته‌شپی ، کاسه ، که‌پۆل

قَحَفَ الرَّأْسُ (جُمُعَةً): کاسه‌ی

سه‌ر ، کاپۆل، که‌پۆل

قَحَقَحَ الصَّوْتُ (تَرَدَّدَ فِي الْحَلْقِ):

له‌که‌روودا هات و چوو

قَحَقَحَ الْفَرْدُ (ضَحِكَ): پیکه‌نی،

پیکه‌نین گرتی، بزه‌هات به‌سهریا

قَحَل - قَحَل - قَحَل (يَيْسَ): وشکبوو،

وشک بوه‌وه، وشکی کرد

قَحَل الشَّيْخُ: له‌پیریدا پیسته‌که‌ی

وشک بوه‌وه‌و به‌سه‌ر ئیسقانه‌که‌یدا

قَحَل - قَحَل (يَابَسَ): وشک ،

وشکه‌وه‌بوو، بی‌ئاو ، گرووی،

دی‌مه‌رۆک

قَحَل - قَحُولَةٌ (يَبُوسَةٌ): وشکی ،

بی‌بارانی

قَحَمَ فِي الْأَمْرِ (إِنْدَفَعَ وَتَوَرَّطَ): خۆی

تیوه‌ گلاند، خۆی تووش کرد،

کویرانه‌ خۆی تینالان

قَحَمَ إِلَيْهِ (ذُنَا): لئی نزیک بوه‌وه،

لئی هاته‌ پیش

قَحَمَ (دَفَعَ): تووشی کرد، لئی فرپاند،

کویرانه‌ تیوه‌ی گلان

قَحَمَ: به‌سالچوو، به‌ته‌مه‌ن، فره

ته‌مه‌ن له‌مرووف و ئاژه‌ل ، نه‌سپی

پیری لاوازو له‌ر

فُحْمَة: کارو فرمان گران، مهترسی، به لا، نه هامه تی، گونا مباری، نه بوونی

فُحْمَة مِنَ النَّخْلِ: دارخورمایه کی گوره که وا ژیره که کی ورد بیت و که م به ل و ل و بیت

فُحْوَانٌ (أَفْحْوَانٌ أَصْفَرٌ - بَابُ نَوْجٍ - قَرَقُوزٌ): به بیون، نیرگسه، دروزنه، همیشه به هار

فُحُولَةٌ: وشکی، بی بارانی
فُحُومٌ: به سالاجو، پیر، به ته من، نه سپی به سالاجوی له پرو لاواز

فُحَيْطٌ: وشکه سال، باران نه بارین، بی بارانی

قَدْ

قَدْ (رَبَّمَا): له وانه یه، رهنکه، به شکو، ته قا، ته قو؛ ههروه ما به م شیوانه هاتووه:

1) قَدْ تَأْتِي إِسْمًا بِمَعْنَى (حَسَبًا) نَحْو: (قَدْ نِي دِرْهَم)؛ ده گونجی وهک ناویک بیت و به مانای (به س) دیت وهک: من درهه میکم به سه

2) إِسْمٌ فَعْلٌ بِمَعْنَى (كَفَى) أَوْ (يَكْفِي) نَحْو: (قَدْ نَسِي دِرْهَم)؛ وهک ناوه لفرمانی بکه ر دیت به مانای به سه وهک درهه میکم به سه

3) حَرْفٌ يَدْخُلُ عَلَى الْفِعْلِ الْمَاضِي فِي فِعْلِ التَّأْكِيدِ مِثْل: قَدْ حَضَرَ صَاحِبِي؛ ده چیته سه ر فرمانی رابردو بو دوپات کردنه وه وهک: وا هاوه له که م هات

4) وَعَلَى الْفِعْلِ الْمُضَارِعِ فِي فِعْلِ الشَّكِّ أَوْ إِحْتِمَالِ الْوُقُوعِ مِثْل: قَدْ يَحْضُرُ أَخِي، أَوْ التَّخْفِيلِ نَحْو: قَدْ يَجُودُ الْبَخِيلُ أَوْ التَّكْثِيرِ نَحْو: قَدْ يَجُودُ الْكَرِيمُ؛ ههروه ما ده چیته سه ر فرمانی داماتوو که نه مانه ت ده که یه نیت:

- دوو دلی یان نه گه ری روودانی شتیک وهک: ده گونجی براکه م ناماده بیت

- یان بو که می نه گه ری روودان وهک: له وانه یه رژدو پیسکه چاکه بکات و بیه خشی

- یان بو زوری نه گه ری روودان وهک: نزیکه ریزدارو به خشنده چاکه بکات قَدْ التَّوْبِ (شَقَّه طَوْلًا)؛ دهی،

دایدیری، به دریزی دایدیری قَدْ الْكَلَامِ (قَطَعَهُ)؛ سه که ی پی

دهی قَدْ الشَّيْءِ (قَطَعَهُ مُسْتَأْصِلًا)؛ له بن دهی هیتنا، له ره گو ریشه دهی هیتنا

قَدْ الْمَسَافِرِ الْفُلَاةِ (قَطَعَهَا)؛ بیابانه که ی دهی

قُدَّ فُلَانٌ (أَصَابَهُ الْقُدَادُ): نَيْشُ و

زَانِيكَ هَات بَه سَكِيَا

قُدَّ (سَمَكَ الْقُدَّ): جَوْرَه مَاسِيَه كَه

رَوْن مَاسِي لِيْدَه گِيْرِي

قُدَّ: پِشْتِيْنِي چِهْرَم ، هَه مَآنَه ،

هَه مَبَانَه ، تَيْشُو دَانَه ، تَوْشَه وَاَنَه ،

تَيْشُوو بَهْرَه

قُدَّآ - قُدَّوْ (قُبَّآ): نَزِيك بُوَه وَه ، هَاتَه

پِيْش

قُدَّآ الْفَرَسَ (أَسْرَعَ): پَه لَه يَكْرَد ،

خَيْرَ يَكْرَد

قُدَّآ الطَّعَامُ طَابَ طَعْمُهُ وَرَاحَتْهُ):

تَام و بُوْنِي خَوْش بُوو ، بَه تَام و بُوْنِيو

قُدَّآح: بَه رَدْنَه سَتِي ، دَاگِرَسِيْن ،

جَوْرَه بَه رَدِيْكَ شِيْنكَاْرَه بَه لِيْدَانِي

نَه سَتِي نَاگِر دِيْنِي

قُدَّآحَة (مَقْدَاح - حَلِيْدَة الْقَدَاح -

وَلَا عَة سِيْجَايِر): نَه سَتِي ، چِهْرَخ ،

چَه خَمَا خَه

قُدَّآد: زِيْشَك ، شَه وَاگِرَد

قُدَّآدُ (وَجَعَ فِي الْبَطْنِ): نَيْشُ و

زَانِيْكَ دَه دَات لَه سَك و وِرْگ

قُدَّآر: لَوِيْكَِي خُوِيْنگَهْرَم و رُوْج

سُووك ، مَارِيْكَِي گَه وِرَه ، چِيْشْت

لِيْئَهْر لَه مَه نَجَه لِدَا

قُدَّآر: گَا بَهْرَد ، بَه رَدِيْكَ لَه بَهْرَدَه م

قَه لَبَهْرَه ي نَاوَا دَا دَه نَرِيْت

قُدَّآرَة: تَوَانَا ، دَه سَتَه لَات ،

دَه وِلَه مَه نَدِي ، بُووْنِي پَارَه و

خَوْش گُوْزَه رَانِي ، بِي نِيَاْزِي

قُدَّآس: رِيْزُو شَكُوْمَه نَدِيْبَه كِي مَهْرَن ،

دَه نَكِيْكَ لَه رِيْزُو دَرُوْسْتَه كَرِي لَه سَهْر

شِيْوَه ي دُوِيُو مَهْرَجَان

قُدَّآس (صَلَاةُ الْقُدَّآس): كُوْنُوِيْزِي

گَاوْرَه كَان

قُدَّآسَة: پَاكِيْتِي ، پُوخْتِي ،

بِيْگَه رَدِي ، نَاْزِنَاوِي پَاپَايَه

قُدَّآم: پِيْش ، بَهْرَدَه م ، نَزِيك ،

دَاهَاتُوو ، لَه مَه وَا ، نَه وَه ي لَه پِيْش

خَه لَكِيَه وِه يَه لَه رِيْزْدَارِي و پِلَه وَاپَايَه ي

سَهْر كَر دَاپَه تِيْدَا

قُدَّآم (ظَرْفٌ مَكَانٌ بِمَعْنَى أَمَامٍ):

نَاوَه لَفْرَمَانِي كَاتَه بَه مَآنَا ي بَهْرَدَه م و

پِيْش هَاتُووه

قُدَّآة: پَارْچَه ، تِيْلْمَاسَك ، تُووَلْ ،

گِرُوْه و تَاْقَمَه خَه لَكِيْكَ رَاو بُوْجُوْنِيَان

جِيَاوَاْز بِيْت ، رَاسْتَه يَه كِي دَارِيْنِي

گَه وِرَه يَه وَه سَتَا ي سَاخْتَمَان و

بِيْنَاكَا ن دِيَاوَرُو سَاخْتَمَان و گَه چِي پِي

رِيْكَ دَه كَه ن ، شَمِشَه

قُدَّآح فِيْه (ذَمَّة): زَهْمِي كَرَد ، پَاشْمَلَه

قَسَه ي پِيْگُوْت

قُدَّآح الْدُوْدُ فِي الشَّجَرِ أَوْ

الْأَسْنَانِ (دَبَّ فِيْهَا قَتَاكَات): كَرَم

تِيْدَان و كَلُوْر بُووْن ، كَلُوْر بُوو ، كَرَم

خُوَاْرْدِي

قُدَّآح الشَّيْءِ فِي صَدْرِهِ (أَثَر):

كَارِيْگَه رِيْوُو ، شُوِيْئَه وَاْرِي بَه جِيْهِيْشْت

قُدَّآح الطَّيِّبِ الْعَيْنِ (أَخْرَجَ مِنْهَا الْمَاءَ

الْأَبْيَضَ الضَّر): نَاوِي سِيْ بَه زِيَانِي

لِيْدَه رَهِيْنَا

قَدَحَ فِي عَرْضِهِ (طَعَنَ فِيهِ وَعَابَهُ):

ناموسی شکان ، سووکی کرد،
قسه‌ی ناشیرینی پیگوت ،

له‌که داریکرد، رسوایکرد

قَدَحَ بِالرَّئِدِ (حَوْلَ إِخْرَاجِ النَّارِ

مِنْهُ): به‌بردنه‌ستی ویستی ناگر

بکاته‌وه ، به‌ردنه‌ستی لیدا

قَدَحَ فِي سَاقِ أَخِيهِ (عَشَّهُ): فیلی

له‌برای خوی کرد، هه‌لیخه‌له‌تان ،

دهستی بیری

قَدَحَ: زه‌مکردن، پاشمله باسکردن،

کلوریوونی دارو دره‌خت و ددان

قَدَحَ: په‌رداخ ، جام

قَدَحَةٌ: چۆره په‌رداخ و جامیکه

قَدَّرَ (قَدَّرَ) (إِسْطَاعَ): توانی ،

توانای هه‌بوو

قَدَّرَ عَلَى الشَّيْءِ: توانی بیکات ،

به‌سه‌ریا زالبوو

قَدَّرَ عَلَيْهِ (تَمَكَّنَ مِنْهُ): ده‌سته‌لاتی

شکا به‌سه‌ریا

قَدَّرَ الشَّيْءَ (بَيَّنَّ مَقْدَارَهُ):

ئه‌ندازه‌که‌ی دیاری کرد، به‌ئه‌ندازه

داینا

قَدَّرَ الْأَمْرَ (دَبَّرَهُ وَفَكَّرَ فِي تَسْوِيَّتِهِ):

ریکی کردو بیری له‌چاره‌سه‌ری

کرده‌وه

قَدَّرَ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: پیوای پی‌ی،

ئه‌ندازه‌ی به‌و گرت و پیوا

قَدَّرَ اللَّهُ الْأَمْرَ عَلَى فُلَانٍ: کردی

به‌نسیمی ، له‌چاره‌ی ئه‌وی نووسی و

فه‌رمانپه‌وای کرد له‌سه‌ری

قَدَّرَ الرِّزْقَ عَلَيْهِ (ضَيَّقَهُ): لی

گرته‌وه، ته‌نگی پیته‌لچنی ، زدی بو

هینا

قَدَّرَ اللَّحْمَ (طَبَخَهُ فِي الْقِدْرِ):

له‌مه‌نجه‌لدا لینی نا، کولاندی و لیتینا

له‌مه‌نجه‌لدا

قَدَّرَ اللَّهُ فُلَانًا عَلَى كَذَا (جَعَلَهُ قَادِرًا

عَلَيْهِ): خوا توانای کردنی دایه،

توانای به‌جیگه‌یاندن و ئه‌نجامدانی

پیدا

قَدَّرَ الْوِزْنَ (خَمَّنَهُ): هه‌لیسه‌نگان ،

تاوتوی‌ی کرد

قَدَّرَ الضَّرَائِبَ وَأَمْثَالَهُ: داینا ،

سه‌پانی، باجی داناو سه‌پانی

قَدَّرَ الْكَمِيَّةَ أَوِ الْعَدَدَ: قه‌بلانی ،

چهن و ژماره‌ی به‌شیتوه‌ی قه‌بلاندن

دانا

قَدَّرَ عَلَى عِيَالِهِ (ضَيَّقَ): ده‌ستی

لیگرتنه‌وه، ره‌زیلی کرد

له‌به‌رائبه‌ریاندا

قَدَّرَ أَمْرًا كَذَا وَكَذَا (نَوَاهُ وَعَقَدَ عَلَيْهِ

الْعَزْمَ): نیازی بوو بیکات ، ویستی

به‌ئه‌نجامی بگه‌یه‌نیت ، ئیراده‌ی

یه‌کخست بو به‌ئه‌نجام گه‌یاندنی

قَدَّرَ: ریزو لیته‌اتوویی ، سه‌نگینی،

شکومه‌ندی، نیانی، وزه ، هیژ،

توانایی، بری، چه‌ندیتی، پله‌وپایه،

وه‌ک یه‌ک

قَدَّرَ: چاره‌نووس، فه‌رمانی خوا،

چه‌ندیتی

قدر: مه‌جمل، قابله‌مه، سووكره،
 نه‌لبه‌كي، به‌روش، مه‌جمله‌توك،
 ده‌فريكي مسيني قوولي ليو داره
 چيشتي تيا ليده‌نري
 قُدْرَةٌ (مَقْدَرَةٌ): توانا، توانين، هيژ،
 توانست، هيژ، وزه، رايه، په‌ك
 قُدْرِيَّةٌ: گروهو كومه‌ليكن نكولى
 له‌چاره‌نووس و قه‌در ده‌ك‌نو و بپويان
 وايه‌مه‌ر مَرُوْفِيَّك كرددگاري
 ره‌فتاره‌كاني خويه‌تي
 قُدْسٌ: پيروزي كرد، ريزي لينا،
 په‌رستي، په‌رزي كرده‌وه
 قُدْسَ الرَّجُلِ (رَأَى بَيْتَ الْمُقَدِّسِ):
 سه‌رداني شاري (قودس) ي كرد
 قُدْسٌ لِلَّهِ تَقْدِيسًا (طَهَّرَ نَفْسَهُ لَهُ -
 صَلَّى لَهُ): نه‌فسى خوي پاككرده‌وه بؤ
 خوي گه‌وره، نه‌فسى رام كرد بؤي،
 نويزي بؤ كرد، به‌گه‌وره و مه‌زني دانا
 قُدْسٌ فَلَانَ اللَّهُ (نَزَّهَهُ عَمَّا لَا يَلِيْقُ
 بِالْأُتُوْهِيةِ): به‌دووري گرت له‌مه‌ر
 خه‌وش و ناته‌واويه‌ك كه‌له‌خوايه‌تي‌دا
 مه‌بيت
 قُدْسَ اللَّهِ فَلَانًا (طَهَّرَهُ وَبَارَكَ عَلَيْهِ):
 پاكي كرده‌وه و فه‌رو خيزي نايه‌دليه‌وه
 قُدْسَ الْكَاهِنِ (عِنْدَ النَّصَارَى): لاي
 گاوره‌كان: كزنويزي كرد، وتاريدا
 قُدْسٌ (كَانَ طَاهِرًا أَوْ قُدِّيسًا):
 خاوينبوو، پيروز بوو، داوين پاكيوو
 قُدْسٌ: فه‌رو خيز، به‌ه‌شت، شه‌ريعت،
 به‌رديكه‌ده‌خريته‌نيو بيره‌وه مه‌تا
 بزانيت چه‌ند ناوي تيدايه، نورشه‌ليم،
 شاري (قودس)، شوييني پيروز

القُدْسُ: سه‌تل، ده‌فر
 قَدَعَ الْفَرَسُ (عَدَا): غاري كرد، رايكرد،
 غارغارييني كرد
 قَدَعَ الْفَعْلُ: به‌شتيك كيشاي به‌لووتيا
 تا بگه‌ريته‌وه
 قَدَعَ الْفَرَسُ: ريشمه‌كه‌ي گرت مه‌تا
 بيوه‌ستيني
 قَدَعَ فَلَانًا عَنِ الشَّيْءِ (كَفَّهُ وَمَنَعَهُ):
 نه‌يه‌شت، ريگري كرد، ده‌ستي هيتايه
 ريي
 قَدَعَ السَّفِينَةَ (رَفَعَهَا إِلَى الْمَاءِ): پالي
 پيونه‌نا بق نيو ناو، خسته‌نيو ناوه‌وه
 قَدَعَ الرَّجُلُ (كَفَّ): خوي گرت‌وه، هاته
 دواوه
 قَدَعَ لَهُ الْخَمْسُونَ (ذَلَّتْ): نزيك بوه‌وه
 له‌په‌نجا سال، پي‌ي نايه‌نيو په‌نجا
 سالي يه‌وه
 قَدَعَ مِنَ الْمَاءِ (الَّذِي لَا يُشْرَبُ لِمَلُوحَتِهِ
 أَوْ لِقَبْرِهَا): سويزاو، نه‌و ناوه‌ي
 به‌هؤي سويزيه‌وه ناخوريته‌وه
 قَدَعَةٌ: كورته‌جل، جل و به‌رگي كورت
 قَدَفَ الْمَاءَ: ده‌ستي كرد به‌نيو
 ناوه‌كه‌دا، چنگي پياكرد
 قَدِمَ فَلَانٌ (تَقَدَّمَ): هاته‌پيشه‌وه، هاته
 به‌ر
 قَدِمَ الْقَوْمَ قَدَمًا وَقُدُومًا سَبَقَهُمْ فَصَارَ
 قُدَامَهُمْ): پيشيان كه‌وت، به‌ر له‌وان
 هات، پيشه‌وي له‌وانكرد
 قَدِمَ عَلَى الْأَمْرِ (أَقْبَلَ عَلَيْهِ): رووي
 تيگرد، گرتيه‌به‌ر
 قَدِمَ إِلَى الْأَمْرِ (قَصَدَ لَهُ):
 مه‌به‌ستي بوو، خواستي هه‌بوو بؤي

قَدَمَ مِنْ سَفَرِهِ (رَجَعَ): له سه فراه که ی
 که پایه و ه، له گه شته که ی هاتوه
 قَدَمَ الْبِلَادَ (دَخَلَهَا): چوه ناوی، رویی
 تَتَكَرَّرُ
 قَدَمَ الشَّيْءِ: کۆن بوو، سه رده میکی
 به سه را تپه رپوو، دترین بوو
 قَدَمَ الْقَوْمِ (سَبَقَهُم): پیشیانکهوت، بهر
 له وان رذیی
 قَدَمَ يَمِينًا (حَلَفًا): سویندی خوارد
 قَدَمَ بَيْنَ يَدَيْهِ: هاته به ردهستی
 قَدَمَ إِلَيْهِ بِكَذَا (أَمَرَهُ بِهِ): فرمانی دا
 به سه ریا، نه رکی خسته نهستی
 قَدَمَ رَأْيًا (طَرَحَ رَأْيًا - إِفْتَرَحَ): رایه کی
 ده ریری، پیشنیاری کرد
 قَدَمَ طَلِبًا أَوْ شَكْوَى: داوای کرد،
 سکالای پیشکش کرد
 قَدَمَ خِدْمَةً (أَعْطَى): خزمه تی کرد،
 خزمه تیکی کرد
 قَدَمَ شَخْصًا إِلَى آخِرِ عَرَفَةَ بِهِ): پیچی
 ناسان، ناشنای کرد پیچی
 قَدَمَ شَخْصًا لِلْمَحَاكِمَةِ (اسْتَحْضَرَهُ إِلَيْهِ
 الْمَحْكَمَةَ): دای به دادگا، خستیه
 به ردهم دادگا
 قَدَمَ التَّهَانِي (هَنَّأَ): پیروزیایی کرد،
 پیروزیایی پیشکش کرد
 قَدَمَ عَرْضًا (عَرَضَهُ): نمایشی پیشاندا،
 نمایشی پیشکش کرد
 قَدَمَ هَمًّا: نرخی دا، نرخیکی بو دانا
 قَدَمَ اسْتِقَالَةً (عَرَضَهَا - قَدَمَهَا): وازی
 هینا، داوای وازهینانی کرد،
 ده سکتیشانه و ه پیشکش کرد
 قَدَمَ لَهُ كَذَا (أَمَلَهُ بِهِ): پینیدا، دایه،
 یارمه تیدا

قَدَمَ - قُدُمَ: نازا، گوستاخ، دلیر،
 لیها توو، بویر، کۆلنه دان،
 به ره و پیشه وه
 قَدَمَ - قَدَمَ (اجْتَرَأَ - تَجَاسَرَ): ویرای،
 زاتیکرد، غیرهت گرتی
 قَدَمَ: پی، قاچ، ههنگاو، شهقاو، 12
 نینج (گری)، 30479 سم
 قَدَمَ - قَدَمَةٌ - قَدَمَةٌ (السَّابِقَةُ فِي
 الْأَمْرِ): دهست پیشکاری
 قَدَمَ: سه رده می کۆن و دترین
 قَدَمَ (فَرَفَ بِمَعْنَى إِلَى الْأَمَامِ):
 ناوه لفرمانه به مانای (پیش - له پیش)
 هاتوه
 قَدَمَ مِنَ الرِّجَالِ (الْكَثِيرِ الْإِقْدَامِ): چاو
 نه ترس، کۆلنه ده رو رچه شکین
 قَدَمَةٌ: زرد هلمهت بردنه سه ر دوزمن
 له جه نگدا، رچه شکین له گشت
 کاروباریکدا
 قَدَمَةٌ: زنبک پله و پایه ی خیرو چاکه
 بگریت، نازا، گوستاخ
 قَدَمُوا الْأَصْلَ تَتَشَعَّبُ مِنْهُ الْفُرُوعُ):
 بناغه کاتی لقو پۆپی لیده بیته وه
 قَدَمُوا (الْإِسْتِقَامَةَ): جینگیربوون،
 چه سپاندن، سه قامگیر بوون
 قَدَمَةٌ - قَدَمَةٌ: پیشهنگ، رابه ر،
 نمونوی گروهو کۆمه لیک له خیرو
 چاکه یا
 قَدَمٌ: میش، بیریک ناوه که ی دهستی
 پی بگات
 قَدَمَةٌ: بی نیازی، به توانایی،
 دهسته لاتداری

قُدوس - قُدوس: خاوین، پیروز، موبارهك، یه کیکه له ناوه کانی په روه ردگار به مانای به دور له گشت ناته واری و که م و کوریه ک هاتوه
قُدوم (مَجِيء - حَضُور): ماتن، ناماده بوون، دیمانہ
قُدوم: نازا، گوستاخ، چاونه ترس، بویر

قُدوم: ته شوئ
قَدِيٌّ مِنَ الْأَطْعَمَةِ: خواردنیکی بون و تام خوښ، خواردنی به چیرو بون
قَدِيَّة (هَدِيَّة): خه لات، به خشش، دیاری

قَدِيح: بنکې، نه وهی به بنی مه نجه له وه ده نووسیت
قَدِيدٌ مِنَ اللَّحْمِ (لَحْمٌ مُقَدَّدٌ - مُجَمَّفٌ): گوشتی وشک، وشکه وه بوو

قَدِيد: سپرپنکی گچکه
قَدِيدِيُون: ته و اوکاری یه که ی سهریازی له سهرتاش و...

قَدِير: به توانا، خاوهن ده سته لات، به توانا به رانبر هموو کاریک و نه مهش به ته نیا بُو خواي په روه ردگار به کارده هینری

قَدِير: قابله مه یه کی پچووک، مه نجه لَوکه، کیت له

قَدِيس (عِنْدَ النَّصَارَى): لای گاوره کان: به باوه رداریک ده گوتری به پاکي و ریزداری بمریت، خوابه رست، خواناس
قَدِيم: کون، دیرین، دیر، پيشوو، به روو

قَدِيم (عِنْدَ عِلْمَا الْكَلَامِ): نه و بوونه ی بی سهره تايه

قَدِيمًا (مُنْذُ زَمَنٍ بَعِيدٍ): له زور کزنه وه، له هره دیرینه وه، که لئ له میژوه

قَدِي عَيْنُهُ: ریپوقی لیده رهینا، له چاک پاکي کرده وه، پیسی له چاو دهرهینا
قَدِي: ریپوق، جیقنه، خوَل و مهرشتیک که بکه ویت چاوه وه

قَدِي: خاک و خوَلتیک ده که ویتته چاوو دبیوه

قَدَاة: نه و نارهق و خوینه ی له حوشتر و مه پ دیتته دهره وه بهر به چکه بوون و دواي به چکه بوونیشیان، نه و خاک و خوَله ی ده که ویتته ناوو مه یی و دبیوه

قَدَاة: تیژپه وی، خیرا رویشتن به ریژه، نه وه ی ده خریته نیو مشتته وه و فپئ دهر دیت

قَدَاة: مه نجه نیق، هاوژده، گوازه ره وه

قَدَال (مَبَايِنُ الْأَذْنَيْنِ مِنَ مُؤَخَّرِ الرَّأْسِ): پشتی سهر، پشته سهر

قَدَام (الْوَأْسِع): فراوان، گوشاد، به رین
قَدَان: سپیتی سهر باله کانی بالنده و په له وه

قَدَاة: په ری بالنده وه که ه لَو باز دواي ری ککردن و ناماده کردنی بون وه ی له که ل تیردا ری کبخری و بسازتیریت به شیوه یه کی تاییه

قَدْرَ الشَّيْءِ: پوخل و پیسی کرد، پیسی کرد

قَدْر - قَدْر (إِسْتِخ): پیس بوو، که نده لَبوو، ناپاک بوو

قَدْرُ الشَّيْءِ: به پیسی دوزیبوه، به هوی پیسی و پوخلیه وه رقی لی

بوه وه

قَدْرٌ: ناپاک بوو، پیس بوو، پوخلبوو
قَدْرٌ - قَدْرٌ - قَدْرٌ: پیس، گندهل، چلکن، پوخل، ناپاک، پیسی، گندهلی

قَدْرٌ: پیس، گندهل، پیسی، ناپاکی، گندهلی، خرابه نامیز
قَدْرٌ مِنَ الْأَشْيَاءِ: که میکی بی نرخ و سوک

قَدْرُهُ - قَدْرًا شَمَهُ بِكَلَامٍ قَبِيحٍ): به قسه ناشیرین سهرزه نشتی کرد

قَدْرُهُ بِالْعَصَا (ضَرْبُهُ بِهَا): به گزجان لیدیا، دایگرتوه، کوتایه وه
قَدْرُهُ عَنِ الْأَمْرِ (كُفُّهُ وَمَنْعُهُ): ریگری کرد، نه بیشتت، یاساگی کرد،

دهستی هینایه ری

قَدْرٌ بِالْحَجَرِ: برده که ی به توندی هه لدا، هایشتی، خستی

قَدْرٌ فَلَانٌ بِقَوْلِهِ (تَكَلَّمَ مِنْ غَيْرِ تَدْبِيرٍ وَلَا تَأْمَلْ): بی گری پیدان و بیرکردنه وه دهستی کرد به قسه کردن، هر

له خزه دوا

قَدْرٌ بِالشَّيْءِ عَلَى فَلَانٍ (رَمَاهُ بِهِ): تیی گرت، هه لیدیا بزی

قَدْرٌ فَلَانًا بِالشَّيْءِ: لیدیا پی، دایگرتوه پی، خستیه پالی، نایه شوینی، دوايخت

قَدْرٌ فَلَانًا فِي الْبَحْرِ أَوْ نَحْوَهُ (دَفَعَهُ): خستیه نیو دریا، هه لیدیا ناوی

قَدْرًا الْمُحْصَنَةَ (رَمَاهَا بِالرَّيِّ): زینای خسته پال، داوین پیسی نایه شوین،

به داوین پیسی تاوانباری کرد

قَدْرًا الرَّجُلَ فِي حَقِّهِ (طَعَنَ فِيهِ): جنیوی پیدا، قسه ناشیرینی پیگوت
قَدْرًا فِي حَقِّهِ بِالشَّرِّ (فَضَحَهُ): ناو ناویانگی زین، ناشیرینی کرد،

سووکی کرد

قَدْرًا - قَدْرًا: لا، تهنیشت، نهو شوینتی لیوه ی که وته خوار، دور، واووی نزیکه

قَدْرًا: هایشتن، فریدان، تورپان، دهرهینان، دهرپه پاندن، جنیو، قسه پیگوتن، سووکردن، سهول لیدان،

به له م لیخورین

قَدْرًا عَلَنِي: ناو زپان، لیئوسین، سووکیا تی پیگردن به شیوه یه کی ناشکرا

قَدْرًا: به له کونه، لا، تهنیشت، چله پزی شاخ، لوتکه که ی

قَدْرٌ فَلَانٌ (مَالٌ وَجَارٌ): لایدا، ترازا، دهرچو، لاریه وه

قَدْرٌ فِي الْأَمْرِ (جَسَدٌ): چوستو چالاکبوو، چابوک بوو

قَدْرٌ فَلَانًا: شوینی کهوت، دوایکهوت، به نهنگ و ناته واوی دانا بزی

قَدْرٌ (عَيْبٌ): که م کوپی، ناته واوی، خهوش، نهنگی، عه بیه
قَدْرٌ لَهُ مِنَ الْعَطَاءِ (أَكْثَرُ لَهُ مِنْهُ):

خه لاتی نوری پیدا، نوری پی به خشی
قَدْرٌ: به خشنده، بدهر، دلفراوان، سهخی

قُدْمَةٌ مِنَ الْمَاءِ (الْجُرْعَةُ مِنْهُ): قومیتک ،
به شبتک ، چوپرتک

قَدُورٌ: گوشه گیر ، که نارگیر ، یه کیک
تیکه ل به خه لکی نه بیت
قَدُورٌ مِنَ النِّسَاءِ: زنی گوشه گیر
له پیاو، دوره په ریز له گومان و قسه ی
خه لکی

قَدُوفٌ: دور، واژوی نریکه

قَدَبَاتٌ عَيْنُهُ: چاوی ریپوکی کرد
قَدْبِغَةٌ (الْشَّمَّةُ الْقَبِيحَةُ السَّيِّئَةُ):
جنیو ، جنیوی بی په رده و ناقولا، دم
پیسو

قَدْبِغٌ: دور ، په راگه نده

قَدْبِغَةٌ: فریدراو، مووشه ک، گولله
توپ، شتیکی لوله کی پر له ماده ی
ته قینه ره و ده گیریته دوژمن له فرۆکه و
که شتی و زه وییوه، جنیویکی
بی په رده و شهرم

قَرَأَ

قَرَأَ الْيَوْمَ (بَرَدَ): ساردبوو، ساردی کرد
قَرَأَ عَلَيْهِ الْمَاءُ فُرُورًا (صَبَّهُ): رشتی،

قلپی کرده وه، رۆی کرد

قَرَأَ الطَّائِرَ وَالطَّائِرَةَ وَالْحَيَّةَ: دهنکی
مات ، دهنکی یه ک له دوا ی یه کی
خسته وه

قَرَأَ بِالْكَانِ (أَقَامَ): مایه وه،
چینشینبوو، مه لیدا

قَرَأَ عَيْنُهُ (سُرَّ وَرَضَى): شادمان بوو،
دلخوش بوو

قَرَأَ الْكَلَامَ فِي أُذُنِهِ (وَضَعَ فَاهُ عَلَى أُذُنِهِ
فَأَسْمَعَهُ): چرپانی ، سرپانی به گویتیدا

قَرَأَ عَلَى أَمْرٍ (ثَبَّتَ): له سهریه ک
داگیر سایه وه، رای ساخ کرده وه ، یه ک

رابوه وه، یه ک لای بوه وه

قَرَأَ (أَصَابَهُ الْبُرْدُ): سهرمای بوو ،
سهرما لی دا

قَرَأَ اللَّهُ عَيْنَهُ (أَعْطَاهُ مَا يَشْتَهِي
وَأَسْعَدَهُ): خوا پی تی به خشو و

ناسوده ی کرد

قَرَأَ: سهرما ، ساردی ، زوقم ، سۆله ،
واژوی گهرمیبه

قَرَأَ: ساردی هه رشتیک ، که ژاوه

قَرَأَ فَلَأْنَا (قَصَدَهُ): روی تیکرد، چوو
بی لای

قَرَأَ الْأَمْرَ (تَتَبَعَهُ): په یه وه ی کرد،
شویتی که وت ، پی به پی رقی

قَرَأَ الْبِلَادَ: بست به بست خا کو
زه مینی که راو حال و باری هه لسه نگان و

لیتی کۆلیه وه

قَرَأَ بَنِي فَلَانَ (مَرَّبَهُمْ وَاحِدًا وَاحِدًا):
به لای یه ک به یه کیاندا تپه ری و گوزه را

قَرَأَ الضَّيْفَ: میوانداری کرد،
له خزمه تیا بوو، ریزی لیگرت و

خزمه تیکرد

قَرَأَ فُلَانَ (وَرَمَ شِدْقَاهُ مِنْ وَجَعِ
الْأَسْنَانِ): لاشه ویلگه کانی ناوسا

هه لتزی به موی نیش و ژانی ددانیه وه
قَرَأَ فُلَانَ فِي شِدْقِهِ (خَبَأَهَا):

شاردی وه، په نهانی کرد

قَرَأَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ): کۆیکرده وه،
جه می کرد

قَرَأَ: پشت ، گازه را ، ناوه راست ،
میانه

قَرَأَ؛ میوانداری، ناوی جه م مؤل
به ستوو له چه وزدا
قَرَى (كُلُّ شَيْءٍ عَلَى طَرِيقٍ وَاحِدٍ)؛
هرشتیک له سه ر به ک ته رزو بار
قَرَأَ (الضَّائِقَةُ)؛ میوانداری، میغانداری
قَرَأَ (النَّاسِكُ الْمُتَعَبِدُ)؛ خواناس ،
یادوزیکرکار
قَرَأَ (الْحَسَنُ الْقِرَاءَةُ)؛ به کیک باش
بخوینتته وه، باش خوینته وه وه
قِرَاءَةٌ؛ خویندنه وه، چۆنیه تی
خویندنه وه، کۆشش ، ه و لدان ،
ته قه لا
قُرَابًا؛ نزیك ، واژووی دووره
قُرَابًا (عُمْدًا)؛ کالان ، کیلان، کیفی
شمشیر
قُرَابًا الْمُسَدَّسَ؛ کیف ، کیفی ده مانجه
قُرَابًا (خِلَافًا الْبُعْدِ)؛ واژووی دوریه
قُرَابَةً (الْقَرِيبَ فِي الرَّحْمِ)؛ خزمایه تی،
که سایه تی، خویشایه تی
قُرَابَةً؛ به شه و رژیشتن روو به
سه رچاوه ناویک
قُرَاحٌ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (الْخَالِصُ)؛ پاک ،
پوخت ، پالفته
قُرَاحٌ مِنَ الْأَرْضِ (الْمَحَلَّةُ لِلزَّرْعِ وَلَيْسَ
عَلَيْهَا بِنَاءٌ)؛ زه وییه که رام کرابیت بق
کشتوکال و هیچ بینایه کی تیا نه بیت
قُرَاحِيَّتَانِ (خَاصِرِگَانِ)؛ هه ر دوو
که له که ، لاقه برغه
قُرَادًا؛ گنه ، سچ ، زچ ، ده عبايه کی
ناوساوه له قرنوو گه وره تروه پتر
به ره شه ولاخوه ده نووسیت
قُرَادًا؛ سرکاری مهیمون، به ختوکه رو
راهینته ری مهیمون

قَرَارًا؛ بریار ، نارامگا، خۆپاگیري،
جیکگیری، چه سپاندن، بنکه، نیشتهگه،
بن ، بناغه ، ناخ
قَرَارًا فِي مُوسِقًا (عِبَارَةٌ تَتَكَرَّرُ فِي
أَغْنِيَةٍ)؛ سه ندنه وه، وتنه وه، بق
سه ندنه وه، ئاوازیکی مؤسیقیه
له کۆتایی هه ر به یتیکی ئاوازه که دا
دووپاره ده بیته وه
قَرَارًا (نُعَابًا - نَفَاقًا)؛ قورپناویکه،
قیهه قیرکه ر، ده عبايه کی دررژي
پچکۆله ی ئاوییه له به هاراندان په یدا
ده بی و ده نگیکی زلی هه به
قَرَارَةً؛ ئه و ئاوه ی ده کړیتته مه نجه ل
هه تا برنج و گوشت و چیشته که
نه سووتی پتوه ی ، زه وییه کی نشیوو
نزم و ئاوتیدا مؤل ببیت ، باخچه یه کی
نزم
قَرَارَةً؛ بنکړ، نه وه ی ده نووسیت به
بنکی مه نجه لدا
قَرَارِيًّا؛ پیشه دار، نای ژهن
قَرَارِيًّا؛ ریشه دار ، بنکه دار ، ره گدار
قَرَارِيًّا؛ ده نکی ته مه ره یند ، دانه
دانه ی ته مه ر هند
قَرَارِيًّا - قَرَارِيًّا؛ دره خنتیکه
به روپومیك ده گری له تری ره شه که
ده چیت
قُرَأَ؛ گیاگه زنه ، نوسه نه که،
که زگه زۆک، گیاگه کی به هاری که لا زیره
له نه ندانم بکه وی ده به یینتته خوروو

شُرَاصُ: دارکونکهره، دارته قینیه، دانکولسه، دارکونیزه، دارکوتک، بالنده یه کی مام ناوه ندیه و دهن دوکیکی پته وو توکمه ی هیه و دهدات له دار کونی ده کان و جانه وهران به زمانی هه لده لووشی و له سه رجه م جیهاندا هیه جگه له (نوسترالیا) و دوورگه ی (مه ده عشقهر)

شُرَاعَةُ: گیایه کی کم، گونا مینکی بچوک

شُرَاغُول: نیگابان، چاودیز، مه لبه ندی پۆلیس، مه خفر، پۆلیسگا

شُرَافَةُ: گۆرستان، قه بران، ناوی هۆزیک (یه من) ی به شوینی نیشته چی بوونیان له گۆرستانه وه نزیک بووه به مهش ناوه که زالبووه به سه رگشت گۆرستانیکدا

شُرَافَةُ (قَشْرُ الشَّجَرِ): توپکلی دارو دره خپ

شُرَام: په رده یه که هیم او نیشانه و نه خشی تیدابیت، قوماشیکی توکمه یه و

چهن جوړیک هیه و ده کری به په رده

شُرَامَةٌ مِنَ الْخُبْزِ: نه وه ی ده نووسی به رووکاری ته نوردا

شَرَامِطَةٌ: گروهو تا قمیک بوون له عیراق سه ریان هه لداو ده سه لاتیان گه یشته نزیک (حیجان) و یه کی له بیروبوچوونه سه ره کیه کانیا ن هاوسه نگی تاکه کان بوو له گشت هه لسه وکه وت و ره وش و بارو حالیکدا

شُرَاصُ (بَابُوج): بابوونه، گوله فه قی، گوله به بیوونه، گیایه کی به هاری بوخۆشه گه لاکانی وه ک شوویت وایه و گولیک خپری زهر دو ده کری بکری به چا بو هه لامه ت و سک نیشه باشه و به ناوه که شی برینی خه رکانه ی منالانی پی بشوری به سووده

شُرَاضَةُ: پارچه، له ت، که رت، کوت

شُرَاضَةُ الثُّوبِ: که رت و پارچه ی جل، سه ره پارچه

شُرَاضَةُ الْفَارِ (فَضَالَةٌ مِنْ خُبْزٍ وَنَحْوَهُ): پارچه و که رته نانی خورا و له لایه ن مشکه وه، کرتکراو

شُرَاضَةٌ مِنَ الْمَالِ (رَدِيئَةٌ وَخَسِيئَةٌ): مال و دارایی خراپ، گهنده مال

شُرَاضَةُ: غه بیه ت، گویدرزی خه لک، باشکه ری خه لک، کرمیک کی گچکه یه و خوری ده کرتینی و ده یخوات

شُرَاط: چرا، فانوس، مه شخه لی ناگر، ناگردان، ناگر

شُرَاطَةٌ (مَا اخْتَرَقَ مِنْ طَرَفِ الْفَتِيلَةِ وَوَجِبَ قَطْعُهُ لِيُضِيءَ): سه ره پلیته، نه و به شه ی له پلیته ی چرا ده سووتی و ده بیت بقرتینی هه تا باش بسووتی

شُرَاطًا: فروشی سیپه ره و سه من

شُرَاع: نه خو شیه کی پیسته قلیشاوی به سه ر پیسته که وه ده رده که ویت و پاشان موه که ی هه لده وه ری

قرآن (اِقْتِرَان - زَوَاج - الْجَمْعُ بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فِي الْإِحْرَامِ): جووت گرتن ، هاوسه رگرتن ، ژنهیتنان و شووکردن ، تیکه لی ، حه ج و عه مره کردن به یه که وه

قرآن: قورئانی پیروز ، کتیبی موسولمانانه و دابه زیوه بؤسه ر (محمدهد) پیغه مبه ر (دوخ) و چهن ناویکی تریشی هه یه و وهک (فورقان) و (زیکر) و... پیکه هاتوه له (114) سووره ت و (6666) نایه ت و سه رچاوه ی سه ره کی حه لال و حه رامه له ئیسلامدا قرآنیسا: دره ختیکه به ره که ی وهک (زه یتون) وایه

قرآیة: دار قورئان ، راگری قورئان ، دارو ته خته یه که به شیوه یه کی دو فاقه دروستده کریت بؤ ئه وه ی قورئانی له سه ر دابنری له کاتی خویندنه ویدا قرأ الكتاب: خویندیه وه ، کتیبه که ی خوینده وه

قرأ علیه الدرس: بؤی خوینده وه ، وانه که ی بؤ خوینده وه قرأ الآية من القرآن: نایه تیکی له قورئانی پیروز خوینده وه و له به ر قورئانه که یاخود له سه ر په ره ی دل و له به ر

قرأ علیه السلام (أبْلَقَهُ): پیئی راگه یاند ، سلاره که ی راگه یاند پیئی قرأ الشيء (جَمَعَهُ وَضَمَّ بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ): کؤیکرده وه و هه ندیکی نایه سه ر نه وانئ تر

قرب السيف (اِتَّخَذَ لَهُ قَرَاباً): کیفو کالانی بؤ دروستکرد ، خسته یه نیو کالان و کیفه وه

قرب الإبل (سَارَ بِهَا لَيْلاً لِيَرَدَ الْمَاءَ مِنَ الْغَدِ): شه و بردی هه تا بؤ به یانی زو بگاته سه ر ئاوه که ، شه و بردی تا به یانی

پیش هه مووان ئاوی بدات قرب الشيء (دَنَا مِنْ): لئی نزیك بوه وه ، هاته پیش لئی

قرب الرجل زوجته (جَامَعَهَا): جووتبوو له که لی ، یه کیانگرت ، کاری جینسی نه جامدا

قرب - قرب (كَانَ قَرِيباً): نزیك بوو لئی نزیك بوو

قرب منه (دَنَا مِنْهُ): لئی نزیك بوه وه ، لئی هاته پیش

قرب الوقت (اِقْتَرَبَ): کات نزیك بوه وه ، که می ماوه

قرب فلان (اِشْتَكَى خَاصِرَتَهُ - وَضَعَ يَدَهُ عَلَى خَاصِرَتِهِ): هاواری که له که ی کرد ، ئیش و ژان گه یی به لا قه برغی ،

دهستی خسته هه ردولای که مه ری قرب الفرس (عَدَا عَدُوّاً دُونَ الْإِسْرَاعِ): رایکرد ، غاریکرد به لام تیژو خیرا نه بوو

قرب الشيء (أَذْنَاهُ): نزیکی کرده وه ، هینایه به رو پیش

قرب الثربان (قَدَّمَهُ): پیشکه شی کرد ،

قوربانی کرد قرب: نزیکی ، کن ، که له که ، لا قه برغه ، هه ردو سه ری ناوقه د

قَرَبًا: خزمايه تی، بیریک ئاوی که م بیئت، شهویک بریون و رۆژیان له سه رچاوه که بکه نه وه
 قُرْبَى: خزمايه تی، دۆستایه تی، خوینشی
 قُرْبَانٌ مِنَ الْاِنِيَةِ (مَا قَارَبَ الْاِمْتَلَاءَ):
 ئه وه ده فرانسه خه ریکه پر ده بن، وهخته سه رلیتو ده بن
 قُرْبَان: دانیشتونانی کۆری پادشا، قوربانی، خیرکردنی، قوربانی له پیتناوی خوادا
 قُرْبِيَّة: خزمايه تی، نزیک، دۆستایه تی، مۆکاری نزیکبوونه وه له پهروه رداگار که وا کرداری چاکه و گوێرایه لی و پابه ندبوونه به فرمانه کانیه وه
 قُرْبِيَةُ الْمَاءِ أَوِ اللَّبَنِ: مه شکه، کونگه، کورنه، پیتستی بزنه که به ساغی ده رهاتبی و خو شکرایی بو ئاوتیکردن
 قُرْبُوس (حُنُو السَّرَج): مه لتوقیوی زین، به شی دواوه ی زین
 قُرْتًا (جَمَدًا - تَخْتَر): مهیی، بهستی
 قُرْتِ السَّدْمِ (يَبَس): وشک بوه وه، بهستی
 قُرْتِ الظُّفْرِ (تَجْمَعُ فِيهِ السَّدْمُ وَيَبَس): خوینتی تیا کۆبوه وه وه بهستی
 قُرْتِ الرَّجُلِ (سَكَّت): بیده نگبوو، دهنگی لینه هات، کړبوو
 قُرْتِ الرَّجُلِ (تَقْيِيرُ وَجْهِهِ حُرْنًا أَوْ غَيْظًا): روهی گۆرا به مۆی خه م و خهفت یان خه شم و قینه وه
 قُرْتِ وَجْهِهِ: روهی گۆر بوو، مۆن بوو، ترشو و تالبوو

قُرْتًا: مهیین، بهستن، فهرسیین، که سدیین
 قُرَّةٌ - قُرَّةٌ - قُرَّةٌ: بۆق
 قُرَّةٌ: ساردی، سه رما، ئه وه سه رمايه ی ده دات له مۆرف
 قُرَّةُ الْعَيْنِ (مَا تَسْرُبُهُ الْعَيْنُ): چا وروونگه ر، خو شی هین، شادی نامیز
 قُرَّةُ الْعَيْنِ (نَبَاتًا مَائِيًا - جَرَجِيرُ الْمَاءِ - كَرَفَسُ الْمَاءِ): کورزه له، گیایه کی به هاری و توندی ئاوییه گۆلی سه پی ده کات
 قُرْثًا (كَلْدًا): رهنج، کۆشش، ناره حه تی، ته قه لا، هه ول
 قُرْثَةُ الْأَمْرِ أَوْ الْغَمِّ (أَسَاءَةٌ وَكَرْبَةٌ): نیش و ژانی پینگه یاند، خه م و په ژاره و نازایدا، په ریشانی کرد
 قُرْحٌ - قُرْحٌ (جَرَحٌ): برینداری کرد، زامداری کرد، بری
 قُرْحٌ فَلَانًا بِالْحَقِّ (إِسْتَقْبَلَهُ): راستی خسته به رده می، ناشنای کرد به راستی
 قُرْحُ الْبَيْتْرِ (حَفْرُهَا فِي مَوْضِعٍ لَمْ يُخْفَأَ فِيهِ): له شوپینکدا بیره که ی هه لکه ند پیتشر هچی تیا هه لته که نرابوو
 قُرْحُ الْفَرَسِ قُرْحًا: که لبه و ددانه کانی نه سه به که به ته واوی ده رهات
 قُرْحٌ - قُرْحًا: برینداری لی دیاریدا، برینی لی هات، زامی لی هات، هه ویکرد
 قُرْحُ الْحَيَوَانِ: به ئه ندازه ی درمه میک یان که متر سه پیتی تیدابوو
 قُرْحُ الرُّوْضَةِ قَرْحَةً (تَوَسَّطَهَا النُّورُ الْأَبْيَضُ): روه ناکیه کی سه پی له ناوه راستیه وه هات

فَرَحَ لِلشَّيْءِ (حَزِنَ لَهُ)؛ خه می بۆ

خوارد، خه فه تی خوارد بۆی

فَرَحَ سِنُ الصَّبِيِّ (كَادَتْ تُنْبِتًا وَتَخْرُجُ)؛

ددانه كانی ده رها تن ، له ده رها تن دا بون

فَرَحَ الشَّجَرُ (خَرَجَتْ رُؤُوسُ وَرَقِهِ)؛

سه ری كه لا كانی ده رها تن ، روان ،

سه و زیبون

فَرَحَ سِنُ الصَّغِيرِ (هَمَّتْ بِالنَّبَاتِ)؛ روا ،

ده رها ت ، سه ری ده ره مینا

فَرَحَ الْجِسْمُ (جَرَحَهُ)؛ برینداری کرد،

زامداری کرد

فَرَحَ؛ زامدار ، برینداری ، زاماوی ،

هه و کردو

فَرَحَ؛ شوینه واری برین و زوخم ، برین و

زامیک کاتیک کیمی تیده زئی

فَرَحَ؛ نۆیه ره ی هه رش تیک،

سه ره تا که ی، په که م ناو له بیریکی تازه

هه لکه تراو ده رده هینزی

فَرَجَاءُ؛ باخیک رووناکیه کی تیدابیت و

تیشک بداته وه

فَرَحَانُ؛ جۆره قارچکیکه ، جۆریکه

له دومه لان

فَرَحَةٌ - فَرَحَةٌ؛ برین ، هه و ، تلووق ،

کیم ، زوخم

فَرَدَ الْمَالُ (كَسَبَهُ وَجَمَعَهُ)؛ په یدایکردو

کۆیکرده وه ، به دهستی هینا

فَرَدَ الْبَعِيرُ (كَثُرَ فَرَادُهُ)؛ گه نه ی

زۆریبو ، فره گه نه بوو

فَرَدَ الشَّعْرُ وَالصُّوفُ (تَجَعَدَ وَانْقَعَدَتِ

أَطْرَافُهُ)؛ نه ملاو لاکه ی نالۆزکا ،

لوولبوو ، چوو په په کا

فَرَدَ الْأَدِيمُ (فَسَدَ)؛ خراب بوو ،

بۆگه نی کرد، بۆنی کرد

فَرَدَ فَلَانٌ (سَكَتَ عِيًّا وَذَلَّ)؛ كه وده نبوو،

قسه ی بۆ نه كرا ، بی نتق و قسه بوو

فَرَدَ لِسَانَ فَلَانٍ (كَانَتْ بِهِ لِحْجَةً)؛

گری تی تیدابوو، به ره وانی قسه ی بۆ

نه ده كرا

فَرَدَ أَسْنَانَهُ (صَفَرَتْ وَتَحَقَّتْ بِاللُّثَّةِ)؛

ددانه كانی پچوك بوون و نووسان

به پووکیه وه ، گچکه و وردبوون ، ددان

وردبوو

فَرَدَ الْعِلْكَ (فَسَدَ طَعْمُهُ)؛ تامی

ناخۆشیبوو

فَرَدَ فَلَانٌ (ذَلَّ وَخَضَعَ)؛ ملکه چ بوو،

رسوا بوو، سووک بوو، نزم بوو

فَرَدَ فَلَانًا (خَدَعَهُ مَلْطَفًا)؛

هه لیخه له تاند به زمانی لووس، دهستی

بیری به قسه ی شیرین

فَرَدَ (سَعْدَانًا)؛ مه یمون ، سه گسار،

شه مو، مه یمینک، گیانداریکی چوار

پئی کلکداری گه رمیانی په ده سبزو

پئی له ده ست و پئی ئاده می ده چی

فَرَدَ - فَرَادَ (حَسْرَةً)؛ گه نه ، زچ ، سچ

فَرَدَ؛ نه وه ی له خوری و که تان یان

پاشماوه یان ده بیته وه و هه لده وه ری،

لیک گیرانی زویان ، گه واله هه وری

پچوك

فَرَدَ أَنَسِي؛ مه یمونه وان ، که سیکه

مه یمون رابگری و فیری یاری بکات

فَرَدَحَ فَلَانٌ (تَذَلَّلَ وَتَضَاعَفَ)؛

ملکه چبوو، سه رشۆپبوو

فَرْدَحَةٌ (تَضَاعَفَ آدَمُ)؛ نه و به شه

سیگۆشه یه ی به ده ره ده که ویت

له که کپراگه ی گه روو

قَرْدُدُ: زهویبیه کی رتک و به رزی رهق
 قَرْدُغُ: گنه‌ی گچکه له حوشتر و
 مریشکدایه
 قَرْدُوعُ (قَرْدُ ضَخْمُ): مه‌یموونیک‌ی
 گه‌وره
 قَرْدُودَةُ (أَعْلَى الْجَبَلِ): چله‌پزی شاخ ،
 لوتکه‌کی
 قَرْدُوعُ (النَّمْلَةُ الصَّغِيرَةُ): میرووله‌یه‌کی
 چچوک
 قَرْدِيدَةُ مِنَ الرَّجَالِ (الصُّنْبُ الْكَلَامُ):
 قسه‌ره‌ق ، یه‌کیک قسه‌ی ره‌ق و ناخوش
 بیٚت
 قَرَرٌ: بریایدا ، برانیه‌وه
 قَرَرٌ فِي نَفْسِهِ: له‌دلی خزیدا بریایدا ،
 له‌دلایا وای دانا
 قَرَرَةٌ: نه‌و نارهی ده‌کرتته چیشته‌وه
 تا نه‌سوتی به بنی مه‌نجه‌له‌که‌دا
 قَرَرَهُ بِالْأَمْرِ (جَعَلَهُ يَعْتَرِفُ بِهِ): وای
 لیکرد دانی پیدای بنی
 قَرَرَهُ عَلَى الْحَقِّ (جَعَلَهُ مُذْعِناً لَهُ): وای
 لیکرد ملکه‌چ بیٚت بق‌ح‌ق و راستی ،
 دانی پیانا
 قَرَرَهُ فِي الْمَكَانِ أَوْ عَلَى الْعَمَلِ (ثَبَّتَهُ
 فِيهِ): جیکیری کرد ، چه‌سپاندی ،
 داینا
 قَرَسَ الْمَاءَ (بَرْدَهُ بَرْدًا شَدِيدًا):
 ساردیکرد ، به‌ستی ، ک‌ردی
 به‌پارچه‌یه‌ک سه‌مۆل
 قَرَسَ الْبَرْدُ (إِشْتَدَّ): ساردبوو ، سه‌رماو
 سوژه له‌راده‌به‌ده‌ریوو ، یه‌کجار
 ساردی‌کرد

قَرَسَ الْإِنْسَانَ (أَصَابَهُ الْبَرْدُ):
 سه‌رما‌ی‌بوو ، سه‌رما‌ی‌لیدا ، جه‌سته‌ی
 له‌جووله‌که‌وت و نه‌یتوانی بی‌جوولتینیت
 قَرَسَ الشَّيْءَ (بَانَعَ فِي تَبْرِيدِهِ): فره
 ساردی کرد ، زۆر ساردی کرد
 قَرَسَ الْمَاءَ: نارو‌که‌ی به‌ستاند
 قَرَسَ الْبَرْدُ أَصَابِعَهُ: په‌نجه‌ی
 له‌سه‌رما‌یا له‌گ‌ر که‌وت ، جووله‌ی بق
 نه‌کرا ، گوتی کرد
 قَرَسَ (الْبَرْدُ الشَّدِيدُ): زۆر‌سارد ،
 زوقم و سه‌رماو سوژه ، به‌ستوو یان
 به‌سته‌له‌کی مه‌رشتیک
 قَرَسَ (صَفَارُ الْبُقُوضِ): ورده می‌شوله ،
 می‌شوله‌ی یه‌کجار چچوک
 قَرَشٌ (جَهَجَ): کویک‌رده‌وه ،
 که‌له‌کی کرد ، نایه‌سه‌ری‌یه‌ک ،
 په‌سه‌نده‌ی کرد
 قَرَشٌ لِعِيَالِهِ (كَسِبَ): بزوی مناله‌کانی
 په‌ی‌دا‌کرد ، به‌جی‌ی‌ه‌ینا
 قَرَشٌ مِنَ الطَّعَامِ (أَصَابَ مِنْهُ قَلِيلاً):
 که‌میکی لی‌خوارد ، زۆری نه‌خوارد
 قَرَشٌ فِي مَعِيشَتِهِ (ضَيْقٌ): ته‌نگی
 پی‌ه‌لج‌نی ، زۆری بق‌ه‌ینا
 قَرَشٌ بَيْنَ الْقَوْمِ (حَرَشَ وَأَغْرَى وَوَشَى):
 نتوانی تیکدان ، دانی به‌یه‌ک‌دا ،
 دژی‌یه‌ک پری‌کردن
 قَرَشٌ فَلَأَنَّا (عَدُوٌّ مِنْ قَرِيشٍ):
 به‌قوره‌یشی دانا ، له‌ریزی
 قوره‌یشیه‌کان داینا
 قَرَشٌ لِعِيَالِهِ (اِكْتَسَبَ): بزوی بق
 په‌ی‌دا‌کردن ، بزوی بق‌ده‌ستختن

قَرَشُ (مَاجِعٍ مِنْ هُنَا وَهُنَا): كۆكراوه، له سهریه کنراو، ئه وهی لیره و له وی کۆده کریتته وه

قَرَش: ماسی قیرش، دپو، کۆسه، دپنه ماسی، جۆره دراویکی کانزاییه کاری پیده کری و له مهر ولاتیك به نه ندازه و نرخیکه

قَرَشَبٌ مِنَ الرِّجَالِ: زۆر خۆر، ورگ دراو

قَرَشَةٌ: دهنگی قاجی نه سپ، دهنگی گوێز کاتی به ریه ک ده که وی

قَرَصَ لَعْمَهُ أَوْ أَذَنَهُ: نو قورچی لیگرت، قورنجی لیگرت، گوئی با دا

قَرَصَ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ): بپی، لی پی، قارسی کرد

قَرَصَ الرَّجُلُ (دَامَ عَلَى الْمُنَافَرَةِ وَالغِيْبَةِ): به رده وام بوو له سهر غه بیهت و درایه تی، هه میشه ناکۆک و غه بیه تکاربوو

قَرَصَ الْعَجِيْنُ (قَطَعَهُ أَقْرَاصاً): کردی به گونک، پارچه پارچه ی کرد

قَرَصَ الْمَاءُ: ساردی کرد

قَرَصَ (كُلَّ شَيْءٍ مُسْتَدِيرٍ): خریان، به پکه، بانکه، خه پله، هه رشتیکی خپ

قَرَصَ الْحَاسِبُ (سَيْدِي الْكُومْبِيُوْتَرِ): سیدی کۆمپیوتر، CD

قَرَصَ مِنَ الشَّمْسِ (عَيْنُهَا): ناوه پۆکی، کرۆکه که ی، سه رچاوه که ی

قَرَصَ دَوَائِي (حَبُوبٍ): چه پ، ده نکۆله، ده رمان له شیوه ی چه پدا

قَرَصَانَ (لِصَّ الْبَحْرِ): دزی ده ریا، چه رده ی ده ریا، ده ریاگیر، ته ریده

قَرَصَةٌ: کولیره، له واشه، نه ستورک، خه پله

قَرَصَةُ النُّحْلِ (شَمَعُ الْعَسَلِ): شانهی ههنگوین

قَرَصَةُ الْأَصَابِعِ: تقووج، نو قورج، قورنج، پیاجزان، گه زستن، گرتن و گوشینی جیکایه ک له جهسته به دوو به بجه

قَرَصَ فُلَانٌ (إِنْقَبَضَ وَإِسْتَخْفَى): هاته وه یه ک، شارد رایه وه، به نهان بوو

قَرَصَ الْمَرْأَةُ (مَشَتْ مَشِيَةً قَبِيْحَةً): به ناشیرینی زویی به پیوه، نا قولاً چوو به پیوه

قَرَصَ الْكِتَابَ (كَتَبَ حُرُوفَهُ دَقِيْقَةً مُتَقَارِبَةً): بپته کانی به وردی نووسی و زۆر نزیک بوون له یه ک

قَرَصْنَةُ: روه کیکه به دپکی (نیبراهیم) ناسراوه و زۆر جۆری هه یه جۆریکیان سپی و دیزکۆله یه و گه لای زۆده و دپکه کانی به کجار تیژن

قَرَصْنَةُ (سَرَقَةُ - السُّطُو عَلَى سُفْنِ الْبِحَارِ): دزی، چه رده یی، ری پی، ته ریده یی، تالانکردنی که شستی نیو ده ریا

قَرَصَهُ الْبُرْعُوْثُ (لَسَعَهُ): گه زتی، گازی لیگرت

قَرَصَهُ الْحَيَّةُ (لَدَغَتْهُ): پیوه یدا، چه ی لینه ستان

قَرَصَهُ الشَّرَابُ وَنَحْوَهُ اللِّسَانَ (لَدَغَهُ): چوو زانیه وه، نیشی پیگه یاند

قَرَصَ الشَّيْءَ (قَصَهُ): قرتاندی، بپی، قرتاندی، قرتاندی

قَرَضَ فُلَانًا (جَارَاهُ - مَدَحَهُ أَوْ ذَمَّهُ):

پاداشتی دایه‌وه، به‌خششی دایه،
پیاه‌لدا یان زه‌می کرد (له‌وشه دژه
یه‌که‌کانه)

قَرَضَ الشَّعْرَ (قَالَه أَوْ نَظَّمَه):

هۆنراوه‌ی گوت، مه‌لبه‌ستی وت،
شیعری هۆنیه‌وه و گوتی

قَرَضَ الْوَادِي: دَوْلَه‌کَه‌ی بَرِي،

گوزه‌رانی، خستیه پشت خۆیه‌وه
قَرَضَ فِي سَيْرِه (عَدَلَ يَمَنَةً وَبَسْرَةً):
به‌لای راست و چه‌پا که‌وت له‌رۆیشتنا،

به‌راست و چه‌پا رۆیی

قَرَضَ الْمَكَانَ (عَدَلَ عَنْه): لايدا، ترازا،

دووړکه‌وته‌وه

قَرَضَ الْفَارَ الثُّوبَ (أَكَلَه): خواردی،

کرتاندى

قَرَضَ - قَرَضًا مَاتَ): مرد، گیانی

سپارد، نه‌ما، فه‌وتا

قَرَضَ (سَلَفَ): قه‌رز، خواستن، وام،

ده‌ستی‌او، سلفه، نه‌و پاره‌و مال‌ه‌ی
ده‌دریت به‌یه‌کیتکی تر به‌مه‌رجیک
بیگیریته‌وه

الْقَرَضُ الْحَسَنُ (قَرَضٌ بِلَدُونِ رِيحٍ أَوْ

فَائِدَةٍ تِجَارِيَّةٍ): قه‌رزى باش، قه‌رزیک

هیچ سوودیکى نه‌خړیته‌سه‌ر

قَرَضَ فُلَانٌ (أَكَلَ بِنَهُمْ - أَكَلَ شَيْئًا

يَأْبَسًا): به‌نه‌وسنی‌یه‌وه خواردی،

به‌په‌رۆشه‌وه خواردی، خۆراکیتکی
وشکی خوارد، به‌چل‌سبیه‌وه خواردی
قَرَضَ الشَّيْءَ (قَطَعَه شَدِيدًا):

به‌توندى پارچه پارچه‌ی کرد

قَرَضَ اللَّحْمَ (أَكَلَ جَمِيعَه): مه‌موی

خوارد، سه‌رجه‌م گۆشته‌که‌ی خوارد

قَرَضَبَ الذَّنْبُ الشَّاةَ: گورکه‌که

مه‌ره‌که‌ی خوارد

قَرَضَاب: نه‌وسنی له‌خواردنا، دز،

شپږ

قَرَضَابٌ مِنَ السَّيُوفِ: شمشیری برنده

که‌نئسکیش ده‌بریت

قَرَطَ الْكِرَاتَ وَنَحْوَه (قَطَعَه قَطْعًا

صَغِيرًا): که‌وه‌ره‌که‌ی ورد ورد کرد،

جنى

قَرَطَ الشَّيْءَ (قَطَعَه): بری، وردی‌کرد،

له‌تیکرد

قَرَطَ الْجَارِيَةَ (أَلْبَسَهَا الْقَرَطَ):

گواره‌ی کرده‌گویی، گواره‌ی

له‌گویی‌کرد

قَرَطَ السَّرَاجَ (نَزَعَ عَنْه مَا إِخْتَرَقَ مِنْ

ذُبَابَتِه لِيَضِيءَ): نه‌وپارچه سووتاوه‌ی

پلټه‌که‌ی بری بوئ‌ه‌وه‌ی تیشک‌و

رووناکی نقد بیت

قَرَطَ الرَّجُلَ (أَعْطَاهُ قَلِيلًا قَلِيلًا): که‌م

که‌م پی‌یدا، توژه توژه پیددا

قَرَطَ إِلَيْه رَسُولًا (نَفَذَهُ مُسْتَعْجِلًا):

به‌په‌له نوینه‌ری ره‌وانه‌کرد، ناردی بو

لاي

قَرَطَ فَرَسَهُ (وَضَعَ الْجِمَامَ وَرَاءَ أُذُنِه عِنْدَ

الرُّكُضِ): رشوه‌که‌ی بو دواوه هینا

له‌کاتی غارگاریندا

قَرَطَ عَلَيْهِ فِي الطَّلَبِ (شَدَدًا):

داکۆکی‌کرد له‌داواکه‌یدا، سووربوو

له‌سه‌ری

قَرَطُ: گواره، گوشخاره، گۆشه‌واره،

گوه‌مار، گۆش‌یار، گوه‌ارکه‌ه،

جۆره‌خشلیکه‌ ژنان ده‌یکه‌نه‌گوینان

قَرَطٌ مِنَ الْمَوْزِ أَوْ الْبَلَجِ (عِنْدَ الْعَامَةِ)؛
مَيْشُو ، بَوْلٌ

قَرَطٌ نَوْعٌ مِنَ الْكُرَاثِ)؛ جَوْرَهُ
كَوَهْرِيكَ

قَرَطَاسٌ - قَرَطَاسٌ - قَرَطَاسٌ؛ كَاغَزٌ ،
تِيَانُوْسٌ ، پَهْرَه ، قَاغَزِي شُوْشَهِي ،

بِهَجَكِه حُوْشْتَر ، مَهَبَسْت
قَرَطَاسٌ مِنَ الْجَوَارِي (الْبَيْضَاءُ الْمَدِيْدَةُ

الْقَامَةُ)؛ كِيْزِي سَبِيْكَه لِي قَهْدُو بَالَا
نَبُو نَهْمَام

قَرَطَاسٌ مِنَ الدَّوَابِّ (الْأَبْيَضُ الَّذِي
لَا يَخَالُطُ بَيَاضَهُ ثَمَنَةً)؛ سَبِي ،

سَبِيْهِي كِي بِيْ خَهْ وِشْ وِ كِهْرَد
قَرَطَاسِيَّةٌ؛ پَهْرَاوْكَه ، كِهْرَه سْتَهِي

نُوْسِيْن ، شُوْزِيْن وَ فَرُوْشْ كَاي
كِهْرَه سْتَهِي نُوْسِيْن لَه كَاغَه زُو

قَه لَه مَوْ...
قَرَطَبٌ فَلَانٌ (غَضِبٌ)؛ تُوْرَه بُوُو ، خَه شَمُو

رَبِي كَرْتِي
قَرَطَبٌ عَلَيْهِ (عَدَاً عَدُوّاً شَدِيْدَاً)؛

بِه خِيْرَايِي غَاْرِي كَرَد ، تِيْزُو خِيْرَا تِيْپَهْرِي
قَرَطَبٌ فَلَانًا (صَرَغَهُ عَلَى قَفَاهُ)؛ دَاي

بِه زَهْ وِيْدَا ، خَسْتِي بَه پَشْتَا
قَرَطِيَّةٌ؛ بِيْزَنَه كِيْوِيْبِيْهَك سَهْرَقَاْفَلَهِي

بِيْزَنَه كَان بِيْت لَه رَهْ وِگَه دَا
قَرَطَسٌ (أَصَابَ الْقَرَطَاسُ)؛ مَهَبَسْتِي

پِيْكََا ، دَاي لَه نِيْشَان وَ مَهَبَسْت
قَرَطَسٌ - قَرَطَاسٌ؛ كَاغَزٌ ، تِيَانُوْسٌ

قَرَطَلٌ؛ سَهَبَه تَه ، بَه رَجَنَه
قَرَطَمُ الشَّيْءِ (قَطَعَهُ)؛ بَرِي ، لَه تِيْكَرَد ،

پَارِجَه پَارِجَهِي كَرَد ، لَه ت لَه تِيْكَرَد
قَرَطَمُ الشَّيْءِ (رَقَعَهُ)؛ پِيْنَهِي كَرَد ،
پِيْنَهِي لِيْدَا

قَرَطَمٌ - قَرَطَمٌ - قَرَطَمٌ - قَرَطَمٌ (نَبَاتٌ
الْعَصْفَرُ)؛ كِيَاگَه زَنَه ، كِيَايَه كِه رَه نِگُو

بُوْيَهِي لِيْدَه رَه دَه مِيْتَرِي
قَرَطَمَانٌ؛ كِيَاگَه مَم ، كِيَايَه كِه بَه نَاْسَكِي

لَه گَه مَم دَه جِي
قَرَطٌ مَدَحٌ يَحِقُّ أَوْ بَاطِلٌ)؛ پِيَاْمَه لَدَا ،

مَه لِيْدَا ، بَه حَق يَان نَا حَق وَ بَه تَال
پِيَاي مَات

قَرَطُ الْكِتَابِ (نَقَعَهُ)؛ پِيَاچُوْه وَه ،
پُوْخْتِي كَرَد ، پُوْخْتَهِي كَرَد

قَرَطٌ الْقَرَطُ حَنَاءٌ وَجَمَعَهُ)؛
كُوْزِيْكَرَدَه وَه ، جَه مِيْكَرَد

قَرَطُ الْجِلْدِ (ذَبَقَهُ)؛ دَه بَاغِي كَرَد ،
خُوْشِي كَرَد

قَرَطٌ - قَرَطِيَّةٌ؛ جَوْرَه دَارِيْكَه رَه وَ نِگُو
بُوْيَهِي لِيْدَه رَه دَه مِيْتَرِي

قَرَعَ الْبَابَ (ذَقَهُ)؛ لَه دَه رِگَاي دَا ،
تَه قَهِي لَه دَه رِگَا مَه لَسَان

قَرَعَ الْجَرَسَ؛ دَاي لَه زَه نِگ ، زَه نِگِي لِيْدَا
قَرَعَ الطَّبْلَ؛ تَه پَلِي لِيْدَا ، تَه پَلِي زَه ن

قَرَعَ الشَّيْءَ (إِخْتَارَهُ بِالْقُرْعَةِ)؛ بَه تِيْرُو
پَشَك مَه لِيْبِيْزَارَد ، بَه قُوْرَعَه دِيَا رِيْكَرَد

قَرَعَ الْوَلَدَ (ضَرَبَهُ)؛ لِيْدَا ، كُوْتَاي ،
پِيَاكِيْشَا

قَرَعَ سَنَهُ؛ دَانِي مَاتَه نِيْش وَ زَان
قَرَعَ سَاقَهُ لِلْأَمْرِ (تَجَرَّدَ لَهُ)؛ خُوْي بُو

تَه رَخَان كَرَد ، چَاكِي لِيْكَرَد بَه لَادَا
قَرَعَ السَّهْمَ الْغَايَةَ (أَصَابَهَا)؛ پِيْكََاي ،

لِيْدَا ، مَهَبَسْت وَ نِيْشَانِي پِيْكََا
قَرَعَ الرَّجُلَ (سَقَطَ شَفْرَهُ)؛ سَهْرِي

رُوْتَايَه وَه ، كَه چَه لَ بُوُو

قَرَعُ الْمَكَانِ (خَلَا)؛ چوّل بوو، به تالبوو،

که سی تیا نه بوو

قَرَعُ النَّعَامَةِ (سَقَطَ رِيشُ رَاسِهَا مِنْ الْكَبْرِ)؛ تووکی سه ری که و ته خواره وه

به هژی پرییه وه

قَرَعُ فَلَانًا (أَوْجَعَهُ بِاللُّومِ وَالْعُتَابِ)؛

به سه رزه نشست نیش و ژانی پیگه یاند،

نازاری پیگه یاند

قَرَعُ الْمَكَانِ (تَرَكَهُ فَاغْيَا)؛ به چوّل

به جی تی هیشت ، خالی بوو به جی تی

هیشت

قَرَعُ الْقَوْمِ (أَفْلَقَهُمْ)؛ نیگه رانی کردن،

غهمباری کردن، نیش و نازاری

پیگه یاندن

قَرَعُ الشَّفْرِ (قَصَّه - ضَرَبَ مِنْ

الْيَقْطِينِ)؛ بری ، کودتی کرده وه

قَرَعُ (دَقَّ)؛ لیدان ، کوتان ، دابلوسین ،

کوله که ، کوله که سه نگره ری

قَرَعُ الْعُطْبُولِ (تَطْيِيلُ)؛ ته پل زه ندن ،

ده مزل لیدان ، ته پل لیدان

قَرَعُ؛ زه وییه ک رووتنه بیت و هیج

گژوگیایه کی تیا نه بیت ، گه ری

حوشتر، نه وه ی گره وی له سه ر ده کری

قَرَعُ الرَّأْسِ (صَلَعُ)؛ رووتانه وه ی سه ر،

قره له وه رین

قَرَعُ الْحَيَوَانَاتِ؛ گه پی ، گه ری

نازه لان

قَرَعُ؛ یه کیک نه خه ویت ، نینوک بژگن

قَرَعَاءُ؛ به لار نه هامه تی، نینوک

بژگن و گه نیو، زه وییه ک حوشتر

رووتنه سی کرد بیت و هیج گژوگیایه کی

پیوه نه بیت

قَرَعَةً (نَصِيبٌ - سَهْمٌ)؛ به ش ، پشک ،

پشک خستن ، پشک هه لدان

قَرَعَةً (مَوْضِعُ الْقَرَعِ مِنَ الرَّأْسِ)؛

شویتی سه ر رووتانه وه ، جیگه ی

رووتانه وه ی قره له سه ردا

قَرَعَةٌ مِنَ الْأَرْضِ (الَّذِي لَا تُنْبِتُ شَيْئًا)؛

زه وییه ک هیجی تیا نه پویت

قَرَفٌ - قَرَفًا (كَذَبٌ وَخَلَطٌ)؛ درو یکرد،

تسه ی تیکه لو پیکه لو ناپاست بوو

قَرَفٌ لِعِيَالِهِ (كَسِبَ مِنْ هُنَا وَمِنْ هُنَا)؛

بژوی بژپه یداکردن، لیره وه له وی مایه ی

ژینی بژده ستختن

قَرَفًا فَلَانًا (عَابَهُ)؛ لژمه ی کرد،

سه رزه نشستی کرد، هات به سه ریا

قَرَفًا الشَّيْءَ (خَلَطَهُ بِمَا هُوَ أَدْنَاهُ)؛

تیکه لی کرد له گه ل شتیکدا که متر

له خژی

قَرَفًا الْجِلْدَ (قَشَرَهُ)؛ پاک ی کرد،

دایمالی

قَرَفًا الذَّنْبَ (أَلْهَاهُ - إِتْرَفَهُ)؛

گونامی کرد، تاوانی نه جامدا

قَرَفًا مَهْهُ؛ بیزاربوو لی ، نیگه ران بوو

قَرَفًا الْمَرْضَ (أَصِيبَ بِهِ)؛ تووشی

نه خژی بوو

قَرَفًا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (قَشَرَهُ)؛ تویکله که ی،

تویکلی هر شتیک

قَرَفًا الْأَرْضَ؛ نه وه ی له زه وی

هه لده کیشری وه ک پاقله و ...

قَرَفًا (قَشَرُ)؛ پاک ی کرد، تویکله که ی

لیکرده وه

قَرَفًا؛ بیزاری، جاپس بوون ،

نیگه رانی، نه خژی، ده رده و په تا ،

تاوان

قَرَفَ (الأديم الأحمر): پیستی سوور،

سووره پیست

قَرَفَةٌ: تویکل - تویخ ، تویژ ، کاژ ،

تویک ، جوړیکه له بهارات ، دارچینی ،

تاوان ، خهوش ، نهنگی ، تویکلی

هه نارکه له دباغکردنی پیسته دا

به کارده هینری

قَرَفَةُ الجرح (جلبه): قهتاخه ،

قرتماخ ، تویژی سهر برین

قَرَفَص (فعد القرفصاء): هه لتونا ،

هه لتروشکا

قَرَفَصِي - قَرَفَصِي - قَرَفَصِي - قَرَفَصَاء:

هه لتروشکان ، هه لتوقان

قَرَفَل الطعام: به هاراتی تیکرد

قَرَق - قَرَقاً (هذی): وړینه ی کرد،

بزیکانی

قَرَق: کالته و سووکایه تی پیکرد

له قسه و پیکه نیندا

قَرَق: دهنگی مریشک کاتی کپ

دهکه ویت ، قرته قرت ، کرته کرت

قَرَق: گزوهیک له خه لکی پچوک ،

زه و بیه کی ریک و تهخت

قَرَق (المكان المستوي لاجارة فيه):

زه و بیه کی ریک و تهختی بی بهرد، نه رمه

زه وی ، زه وی نه رمه لان

قَرَق الدجاجة (صوت): گارانی،

گاره گاری کرد، مرغه مرقی کرد

قَرَقار - قَرَقارة: ده فریکی شووشه یی

دریژکوله یه، مړه ی حوشر

قَرَقِب: بالنده یه کی پچوک

قَرَقْدَان - قَرَقْدُون (سجابه): سموره

قَرَقَر الحمام (هدل - هدر): خویندی ،

گه ی هات

قَرَقَر البعير (هدر): مړانی ، بویانی

قَرَقَر البطن (صوت): قزوه ی هات ،

قزوه قزوی سکی هات

قَرَقَر الهر: میاواندی، پشیلکه میاوا

میای کرد

قَرَقَر الماء في حلقه: بلق بلقی کرد،

بلقی کرد ، قولته قولتی کرد

قَرَقَر من الأراضي (المنخفضة اللينة):

زه و بیه کی نمداری نه رمو نوله

قَرَقَر من الأدوية والقيحان (الأمس

الذي لا شجر فيه ولا حجارة): دولی

خاک و لوس و ساف که هیج دراو

به ردیکی تیا نه بیت

قَرَقَر من البلدة (لواحيها الظاهرة):

دهره وهی، گه په که کانی، ده ورو بهر،

دهرووی شار

قَرَقَرَة: مړه مړ، قزوه قزوی ورگو

سک ، قاقای پیکه نین، پیستی دهم و

چاو

قَرَقَس: ورده میثووله ، جانه ورته

قَرَقعة الأصابع: چه قنه ، چه قنه

لیدان ، پل ته قانندن، بسته لیدان

قَرَقَف البرود (ارتعد من البرد):

له سره ما هه ل له رزی ، تووشی له رزه

له رزه ات

قَرَقَف الفحل والحمام في

الهدير (اشتد): توند دهنگیان لیتات

قَرَقَف الرجل في الضحك (اشتد):

قاقای لیدان ، به توندی پیکه نی

قَرَقَف البرد فلاناً (أزعده): هه لی

تروشکاند، گرموله ی کرد

قَرَقَف: شهراب ، باده ، مهی ، نارقه ،

تاویکی ساردی سازگاره

قَرْمَس: زه و بیہ کی بہرینی سافو
لووس کہ ہیچ گروگیا بہ کی تیا نہ بیت
قَرْمَسور: کہ شتیہ کی دریزی گہ ورہ و
مہ زن

قَرْمَسوس: زه و بیہ کی سافو لووس
بی گزویا بی و دہ گونجیت نای
بوگہ نو و پیس بیت
قَرْمَلی: بالندہ یہ کی گچکہ یہ و چاوی زور
تیزو زو فرتہ دہ کات و ہہ می شہ
بیدارو وریاہ

قَرْم الصغیر (أکل أكلًا ضعيفًا):
خورد اکیکی کہ می خوارد، کہ مخور بوو
قَرْم الطعم (أكله): خواردنی خوارد،
خواردی

قَرْم الشيء (قشره): پاکی کرد،
دایمالی، تو یکہ کہی لیکر دہ وہ
قَرْم فلاناً (سبه وعابه): قسہ ی
پینگوت، جنیوی پیدا، خہ و شو
ناتہ وای لیگرت

قَرْم اللحم - وإليه (إشدد شهوته إليه):
زور حہزی لہ گوشت بوو، حہزو
نارہ زویوی بوی جولاً
قَرْم - قَرْم (سید): گہ ورہ، گہ ورہ پیوا،
پیوا ماقبول

قَرْم من الفضول: نہ و نیرہ یہی بو
سواری بہ کارناہینری و کاریشی
پیتا کری

قَرْم: حوشتری گچکہ و پچوک
قَرْم: درہ ختیکہ لہ نیو ناوا دہ پویت و
لہ دار چنار دہ چیت

قَرْم: حوشتری نیر کہ بوکارو سواری
بہ کارناہینری، نیشانہ یہ کہ لہ لووتی
حوشتردا، نیشانہ و ہیمای سہر
تیروپشکی قومان، گہ ورہ، مہ زن

قَرْماس: چائیکہ لہ ناوہ وہ بہرینہ و
دہ مہ کہی تہ سکہ لہ سہ رمادا
بہ کاردہ ہینری، ہیلانہ کوتر، شوینی

قَرْمَة الشجرة (ما بقي من أسفل جذعها
إذا قطعت): بنہ کوترہ، مورہ دار،
بنہ دار، کوترہ

قَرْم الشيء (طلاه بالقرميد):
کاشی کرد، خشت ریزی کرد
قَرْم الحائط بالجص (طلاه به):

کہ چکاری کرد، گہ چی تپہ لسو
قَرْم البناء (بناه بالأجر والحجارة):

بہ بہردو خشت پینای کرد، مہ لیچنی
قَرْم كل ما طلي به للزينة كالزعفران
والجص): تہ پاو، سواخ، گل گہ چ،
کہ چکاری، روک شہ، دیوار پوش،
مہر شتیگ بو رازاندن و جوانکاری بہ کار
ببری و ہک گہ چ و کاشی و مہ پمہ پرو ...

قَرْم (صبيح أحمرة): بویہی سوور، نال،
سوور

قَرْمزي (كان بلون القرمز): رہ نگ
سوور، نالی، سووری

قَرْم الشيء (جمعه - أفسده): کزی
کردہ وہ، جہ می کرد، تنکید، شتیواندی
قَرْم (الأخلاق من الناس): خہ لکی
تیگہ ل و پیگہ ل، رہ شہ خہ ک

قَرْمص (عمله): کردی، نہ جامیدا،
بہ دی مینا

قَرْمط الكتاب (كتبه دقيقاً وقارب بين
سطوره): وردو پرنووسی، ورد نووسی

قَرْمَط فِي خَطْوِهِ (قارب ما بين قدميه):
مہ نگاوی نریک بہ یہ کی نا، ورد ورد
مہ نگاوی نا

قَرْمَطَة (التَّضِيقُ وَالتَّقْضُرُ) : دست
گرتنه وه، دستنده، کورت و کویری،
رژدی، چرووکی، ره زیلی، دست قونجاو
قَرْمَل : حوشتری پچووک، حوشتریک
دوو کۆپاره ی مه بیئت ، پرچ
قَرْمَلَة : روه کیکه لاسکه کی کورت و
گولکی پچووک و ورد ده گری و ندر
زهرده
قَرْمَلَه (صَرَعَه) : نۆرانی له گه ل گرت ،
نۆرانبازی کرد
قَرْمُود (وَلَدُ الوَعْلِ) : به چکه نیره ی
بزنه کتیری
قَرْمُوص (خَمْرَةُ الصَّائِدِ) : کوله ، چالی
راوچی
قَرْمُوط : جۆره ماسیه که و گۆشته کی
نۆر خوش و به تام نییه
قَرْمِيد : خشت ، خشتی سور، نه وه ی
له رووکه شو و جوانکاریدا به کارده مینری
وه که گچ و ...
قَرْنُ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ (شَدَّهُ وَوَصَلَهُ بِهِ) :
جووتی کرد، پیکه وه به ست ،
به یه که وه به ستی
قَرْنُ الثَّوْرَيْنِ (جَمَعَهُمَا فِي نَيْرٍ وَاحِدٍ) :
یه که که مه له ی کرده ملی دوو گا
قَرْنُ الْحَجِّ وَالْعَمْرَةِ (وَصَلَهُمَا) : حج و
عمره ی به یه که وه گرتندا ،
هر دوو کیانی نه نجامدا
قَرْنُ البَعِيرَيْنِ (جَمَعَهُمَا فِي حَبْلٍ) :
به یه که پت به ستیه وه
قَرْنُ فُلَانٍ (إِنْتَقَى طَرَفَا حَاجِبِيهِ) :
هر دوو سهری برزکانی دای له یه که ،
به یه که گیشتن
قَرْنُ كُلِّ ذِي قَرْنٍ (طَالَ قَرْنَاهُ) : شاخی
شاخداران دریند بوو

قَرْنُ الْأَسَارِي (شَدَّهُمْ بِالْقَرْنِ) : توندو
تۆلی کرد پیی ، شه ته کیدا
قَرْنُ : شاخ ، قۆچ ، بره ، شاخی و لآخ و
نازه له
قَرْنٌ مِنَ الزَّمَانِ (مِائَةُ سَنَةٍ) : سده ،
سه د سال ، چهرخ ، بابه لیسک ،
چهرخیکه له نیوانی سه د سالاندا
قَرْنُ الْجَبَلِ (قَمَّئِه) : لوتکه کی ،
پۆپه ی ، سه ریۆپه ی شاخ ، قوتکه کی
قَرْنٌ مِنَ الْقَوْمِ (سَيْدُهُمْ) : گه وره یان ،
سه رگه وره یان ، سه وره یان ، سه رداریان
قَرْنٌ مِنَ السَّيْفِ وَالنَّصْلِ (حَدَاهُمَا) :
تیغه کیان ، قه رافه کیان
قَرْنٌ مِنَ الشَّمْسِ (أَوَّلُ مَا يَبْرُغُ عِنْدَ
طُلُوعِهَا) : یه که م ده می مه له اتنی ،
ساتی یه که می ده رگه وتن و سه ره له دانی
قَرْنٌ مِنَ الْبِاقِلِي وَاللُّوْبِيَا
وَنَحْوَهُمَا (الْغُلَافُ الَّذِي يَشْتَمَلُ عَلَى
الْحَبِّ) : نه و به رگه ی دنه که کانی باقله و
لۆبیبای له خۆگرتوه
قَرْنٌ (جِيلٌ - أَهْلُ زَمَانٍ وَاحِدٍ) : نه وه ،
ره چه ، خه لکی یه که چاخ و سه رده م
قَرْنٌ (نُظِيرٌ) : هاو ، وه کو ، له یه که چوو ،
یه کسان ، چوون یه که
قَرْنٌ : په تیک دوو حوشتری پیی
به ستریته وه
قَرْنَاءٌ مِنَ الْهَيَاتِ : نه و مارانه ی دوو
گۆشت به لای سه ریانه وه یه له شاخ
ده چیت
قَرْنَابِيضٌ (نَبَاتٌ) : گول که لهرم ،
قه رنابیت
قَرْناس : نه وه ی خوری و به نی به ده ورا
لول ده کری مه تا مه لی بیچیت

قَرْنَس: قولای تهشی

قَرْنَانُ: پیای بی‌غیرهت، پیایوئیک

غیرهتی نه بیئت به رانبر ده‌ستدریژی

کردنه سهر خانه‌وادهی

قَرْنَةُ: قورژین، گوشه، سووچ، کونج،

تیغی شمشیرو تیر، یهک لای هه‌رشتیک

قَرْنَسُ الدَّيْلِكِ قَرْمِن دِيك يَهَارْشِه):

که‌له‌شیره‌که به‌زی، هه‌له‌هات

له‌که‌له‌شیریک‌تر که شوینی که‌وتبوو

قَرْنَسُ السَّقْفِ وَالْبَيْتِ: رازانديه‌وه،

جوانکاری تباکرد

قَرْنَمَلُ (نَبَات): میخک، قه‌نه‌فل، به‌ری

دره‌ختیک‌گی گهرمانی‌یه و بۆنی زرد

خۆشه

قَرْنَمَلَةٌ - قَرْنَمُولَةٌ (نَبَات بُسْتَانِي طَيِّبُ

الرَّائِحَةِ): روه‌کیکی باخچه‌و بیستانی

بۆنخۆشه

قَرْنِي: شاخدار، له‌شاخ دروستکراو،

قوچدار

قَرْنِيَّةُ الْعَيْنِ: کلینه، بیلبیله،

ره‌شکینه‌ی چاو، کانی چاف

قَرَّةُ الْجِلْدِ: تویره‌ی هه‌لدا، تویره‌ی

لنبوه‌وه

قَرَّةُ جَوْزٍ: بووکه‌له، بووکه‌سه‌ماکه‌ره‌ی

گچکه‌یه و له‌پشت په‌رده‌وه مرؤف

ده‌بجوولینیت

قَرَوٌ: سه‌وزیک‌ی دریزکۆله‌یه،

په‌رداخیک‌ی دارینه، ده‌فریک‌ی پچوکه

له‌کاتی پیویستدا به‌کارده‌هینری، یه‌ک

پارو شیوه

قَرَوِي: سروشت و خوو، یه‌که‌م شیواز

قَرَوَانَةُ الطَّيْنِ: تاس، له‌که‌ن،

ته‌شت، ساجی قور، سوینه

قَرَوَانَةُ الْأَكْلِ (صَخْنٌ كَبِيرٌ): له‌که‌ن،

قاپی مس، ده‌فریک‌ی مسینی دهم و‌الوو

پانه

قَرَوَانِي مِنَ الرَّجَالِ: نه‌وپیاوه‌ی

توره‌که‌ی گونی ناوساوه به‌هوی

نه‌خۆشیه‌وه

قَرور: ئاوئیک‌ی سارد له‌خۆشتنا

به‌کاربه‌ینری، فرمیتسکی سارد

له‌خۆشیا له‌چاو بیته‌ده‌روه

قَروصَةٌ (كُونُ الشَّيْءِ يَحْذِي اللِّسَانَ):

شتیک‌ زمان بچووژینیتته‌وه

قَرُونٌ: نه‌فس، گیان

قَرُونٌ مِنَ الدَّوَابِّ (الَّتِي تَعْفَرُ سَرِيْعًا

إِذَا جَرَّتْ): نه‌و ناژه‌لانه‌ی کاتی

غاریانکرد زوو ناره‌ق ده‌که‌نه‌وه

قَرُونٌ مِنَ الْخَيْلِ وَالْإِبِلِ: نه‌و

حوشترانه‌ی له‌کاتی رۆیشتنا ده‌ست و

قاچیان به‌یه‌کا دیت و پاش و پیش

ده‌که‌بیئت

قَرُونٌ مِنَ الْإِبِلِ (الَّتِي تَمَلَأُ إِنْسَانِينَ

لِلْحَلَبِ فِي حَلْبَةِ وَاحِدَةٍ): نه‌و

حوشترانه‌ی له‌یه‌ک دۆشیندا دوو ده‌فرو

قاپ پ‌شیر ده‌که‌ن

قَرَوِي: گوندنشین، لادی‌ی، دنیه‌اتی

قَرِي (كُلُّ شَيْءٍ عَلَى طَرِيقِ وَاحِدٍ):

هه‌رشتیک‌ له‌سه‌ریه‌ک ته‌رزو شیواز بیئت،

یه‌ک ره‌وت

قَرِي: نه‌وه‌ی ریز له‌میوان ده‌گری

قَرِيْبًا: نزیک، خزم، که‌س، خویش، زاوا

قَرِيَّةٌ - قَرِيَّةٌ (ضِيْعَةٌ): گوند، لادی،

دی، ده‌گا، دنیه‌ات

قَرِيَّةُ النَّمْلِ: شاره‌ میرووله، میروستان

قَرِيَّةُ الْأَنْصَارِ (الْمَدِيْنَةُ): شاری مه‌دینه

قَرِيَّة: گزجان ، شارهمیرووله ،
داره پای سهربان، کۆله که ی چارۆکه ی
که شتی، کۆله که ی که شتی، کۆله که ی
سه رویی که ژاوه
قَرِيئَان: به شاری (مهککه) و (تانیف)
ده گوتری

قَرِير العَيْن (مَسْرُور): ناسووده، شاد،
شادمان، خوشنووود، دلخۆش، دلشاد،
به ختیار، کامه ران

قَرِيح (جَرِيح): بریندار، زامدار
قَرِيحٌ مِنَ الْمَاءِ الْخَالِصِ الَّذِي لَا يَخَالطُهُ
شَيْءٌ: ناویك هيجی تتيكل نه بووبيت
قَرِيحُ السَّحَابَةِ (مَأْوَاهَا حِينَ يَنْزِلُ):
ناوی هور کاتيک ده باريت و ديتته
خواره وه

قَرِيحَةٌ: زيری ، به مره، هۆش، دانایی،
نه قل، بیر، ناوه ز

قَرِيحَةُ الشَّاعِرِ أَوْ الْكَاتِبِ: به مره ی
شاعیر و نووسه ر که وای لیده کات
بتوانیت بنووسیت، لیتاتوویی، توانای
قَرِيْس: زۆر سارد، زوقم و سه رماو
سۆله ، ناوی به ستوو

قَرِيْسٌ مِنَ الطَّعَامِ (المُبْرَدُ الجَامِدُ):
خۆراکی به ستوو، سارد و سړی
قَرِيْش: هۆزیکى عه ره بی به له (مُضِر) و
له شاری (مهککه) نیشته جی بوون و
کاروباری حه جیان به پتوه برده و
(محه مه د) پیغه مبه ری خوا (د.خ)
له وتیره وه هۆزه یه

قَرِيْش: توند، په نیریکی وشک
قَرِيْشَةٌ: به ره مینکی شیرمه نییه
قَرِيْص (مَرَسَاةُ السَّفِيْنَةِ): له نگه ری
که شتی

قَرِيْص: هۆزراوه، مه لبه ست
قَرِيْظ: پیا به لدان ، ستایش
قَرِيْع: ریزدار، گه وره، سه ردار،
زۆرانباز، حوشتری نیرینه
قَرِيْعَةٌ (خِيَارُ الْمَالِ): باشترین مال و
دارایی، چاکه که ی

قَرِيْن: هاوری، هاوه ل، دۆست، میزد،
هاوسه ر، هاومل، به ستراو به یه که وه،
بیکه وه به ند
قَرِيْنَاءٌ: لوییا
قَرِيْنَةٌ: په یوه ندی، خزمایه تی،
که سایه تی، مه زنده، گریمانه ی
قَرِيْنَةٌ (رُوحَةٌ): خیزان ، خانه واده،
هاوسه ر، هاومل، هاوری ی زیان
قَرِيْنَةُ الْكَلَامِ (مَائِصًا حَبُّهُ وَيَدُلُّ عَلَى
الْمُرَادِ مِنْهُ): مه به ست ، مه زنده،
له واته یی، هاوشانی گۆشه و قسه که پتر
تیشک ده خاته سه ر مه به ست

قَر

قَر: دلی تیکه لهات ، بیزی هاته وه،
قیزی هاته وه، هیلنجیدا، خۆی
ناماده کرد بۆ بازدان

قَرٌّ مِنَ الرِّجَالِ: نه وپیاوانه ی بیزیان
له گوناوه تاوان دیتته وه
قَر: ناوریشم کاتی له قوزاخه که ی
ده ردیت، ناوریشم ، هه فرووشم،
هه وریشم، هه فریسم ، هه فرمیش

قَرَّاح: فروشی به هارات
قَرَّاز (بَانِعُ الْحَرِيرِ - حَانِك - نَسَاج):
ناوریشم فروش ، فروشنده ی ناوریشم ،
جۆلا، هۆزه رده وه

قَرَّازٌ مِنَ الرِّجَالِ (الْمَقْرَّرُ مِنَ الْعَاصِي
تَقَرُّهًا): که سانیک بیژ له گوناوه تاوان
بکه نه وه، پاریزه ران

قَزَان (قَدْرٌ كَبِيرٌ مِنَ النُّعَاسِ)؛
مه‌نجه‌لیکی گه‌وره، قازان، تیان،

تیانه

قَزَّةٌ (وَقَبَّةٌ)؛ بازیک، قه‌له‌مبازیک

قَرَحٌ - قَرَحًا (إِرْتَفَاعٌ)؛ به‌رزبوه‌وه،
بلندبوه‌وه

قَرَحٌ نُفَاحَاتُ الْمَاءِ (عَلَّتْ فِيهِ)؛ بلقه‌کان
سه‌ر‌ناو‌که‌وتن، که‌وتنه‌سه‌ر‌ناوه‌که

قَرَحٌ الْقَدْرُ قَرَحًا (جَعَلَ فِيهَا التَّوَابِلَ)؛
به‌هاراتی تیکرد، داوده‌رمانی تاییه‌ت

به‌خو‌راکی کرده‌ ناوی

قَرَحٌ الْقَدْرُ قَرَحًا وَقَرَحَانًا (حَانَ لَهَا أَنْ
تَقْطُرَ مَا خَرَجَ مِنْهَا)؛ که‌فی‌کرد،

مه‌لچوو

قَرَحٌ الْحَدِيثُ (زَيْنُهُ وَتَمَمَهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ
يَكْذِبَ فِيهِ)؛ رازاندیه‌وه، دروی

تیانه‌کرد، ترشو‌خوئی‌کرد
به‌قسه‌کانیه‌وه‌وه‌هیچ‌درویه‌کیشی‌تیا

نه‌کرد

قَرَحٌ (تَّوَابِلٌ)؛ به‌هارات، ده‌رمانگه‌رم،
نیسیوه‌ت، نالات، نالته، داوده‌رمانی

جیشته

قَرَحَةٌ (أَلْوَانٌ قَوْسٌ قَرَحٌ)؛ ره‌نگه‌کانی
به‌لکه‌زئیرینه

قَرَحِيَّةُ الْعَيْنِ (حَدَقَةٌ)؛ ره‌شینیه‌ی‌چاو،
گلینه، بیلبیله، شستیکی‌خپی‌توئی

توئی‌یه‌له‌ناو‌کالانه‌چاوا‌که‌بیلبیله‌ی
تیابه

قَرَحٌ الْفَرَسُ وَالْبَعِيرُ وَالطَّلَبِيُّ (أَسْرَعُ
وَعَدَا عَدْوًا شَدِيدًا)؛ به‌خترایی

غارغارینی‌کرد، به‌به‌له‌و‌خپرا‌رایکرد
قَرَحٌ الْكَيْشُ وَنَحْوُهُ (سَقَطَ صَوْفُهُ وَبَقِيَ
بَعْضُهُ مُتَفَرِّقًا)؛ مه‌ندیک‌له‌موو

تووکه‌کانی‌مه‌لوه‌رینو‌به‌په‌رتو
جیاوازی‌مه‌ندیکی‌تری‌مانه‌وه

قَرَعُ الصَّبِيِّ (حُلِقَ رَأْسُهُ وَتَرَكَ بَعْضُ
الشَّعْرِ مُتَفَرِّقًا فِي مَوَاضِعٍ مِنْهُ)؛ سه‌ری

مناله‌که‌ی‌تاشی‌و‌چه‌ن‌تاله‌موویه‌کی
به‌په‌رشو‌بلایو‌به‌جی‌هیشته، سه‌ری

قوچی‌تاش‌کرد، کردی‌به‌ساجو
په‌رچه‌م

قَرَعٌ؛ مه‌وری‌بلوو‌بچریچر، ته‌نگه
مه‌ور، سه‌ری‌قزج‌تاش، ساجو

په‌رچه‌م

قَرَعَةٌ (قَلِيلٌ مِنَ الشَّعْرِ فِي وَسَطِ
الرَّأْسِ)؛ که‌میک‌قز‌به‌ته‌وقه‌سه‌ره‌وه

قَرَعَةٌ؛ مه‌رشتیکی‌پارچه‌و‌په‌راگه‌نده،
په‌رشو‌بلوو

قَرَلٌ - قَرَلًا وَقَرَلَانًا؛ بازیدا،
به‌ه‌نگه‌شهل‌ی‌یان‌له‌نگه‌شهل‌ی

چوو‌به‌رپتوه، وه‌ک‌یه‌کیک‌چوو‌به‌رپتوه
که‌وا‌لاقی‌قرتابیت

قَرَلٌ (عَرَجٌ)؛ به‌له‌نگه‌له‌نگ‌چوو
به‌رپتوه، شه‌لبوو، له‌نگ‌بوو

قَرَلٌ؛ شهل، له‌نگ، خراپترین‌جوری
له‌نگی‌به

قَرَمٌ - قَرَمًا (دَثْوَةٌ وَكُؤْمٌ)؛ سووک‌بوو،
سپله‌و‌نزم‌بوو

قَرَمٌ - قَرَمٌ - قَرَمٌ (صَفِيرُ الْجَسْمِ)؛
کورتبه‌بالا، کورتبه‌بنه، بالابسته،
قه‌زه‌م

قَرَمٌ؛ سپله، ناکه‌س، بی‌سفته، هیچ
له‌به‌رچاو‌نه‌بوو

قَرَمَةٌ (الْقَصِيرُ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ)؛
زینو‌پیاری‌کورتبه‌بالا

قَرَمَةٌ مِنَ الْأَشْيَاءِ (الرَّدِيئَةُ الصَّغِيرَةُ)؛
شستی‌خراپو‌که‌م‌نرخ، بی‌که‌لکو

سووک، بی‌به‌ها
قَرِيَّةٌ؛ چه‌ن‌جوره‌جانه‌وه‌رینکه
که‌قزازه‌ی‌ناوریشم‌مه‌لده‌پیچی‌و

چه‌ند‌جورتیکی‌مه‌یه

قَزِيعة: سه‌ری ساچ و پهرچهم ،
قَوْچکه تاش، دوگله، هیشتنه وهی قَز
له به شیکتی سه‌ردا به ته نیا

قَس

قَس (تَتَّبِعَ): دوایکوت، شوینی کهوت،
جی پیتی مه لگرت
قَس فُلَان (صَارَ قَسِيًّا): بوو به قه شه
قَس - قَسًا (نَمَّ): فیتنه‌ی کرد، قسه‌ی
هیناو برد، بوختانی بو کرد، پاشمله
قسه یکرد

قَس الْقَوْمِ (أَذَاهُمْ بِالْحَدِيثِ): نازاری
دان ، نیشی پیگه یاندن

قَس الشَّيْءِ (طَلَبَهُ وَتَتَّبَعَهُ): داوای کرد،
شوینی کهوت، به دویدا چوو

قَس الْإِبِلِ (أَحْسَنَ رَعِيهَا): باش
په‌روه‌ده‌ی کرد، باش به ختیوی کرد

قَس الرَّجُلُ مَا عَلَى الْعِظْمِ مِنَ اللَّحْمِ:
گزشته‌که‌ی له نیتسقانه که دامالی، لی

کرده وه، دایمالی
قَس: قه شه ، سه‌رۆکی ئایینی

گاوره‌کان، زیره‌ک، ژیر
قَسَا الْجِسْمِ (إِشْتَدَّ وَصَلَبَ): پته‌ویوو،

تۆکمه بوو، به‌هیزویوو
قَسَا قَلْبُهُ: دل‌په‌ق بوو، سۆزو به‌زه‌ی

له‌دلایا نه‌بوو
قَسَا الْأَرْضُ (لَمْ تُنْبِتْ شَيْئًا): هیچی تیا

نه‌پوا ، سه‌خت و ره‌ق بوو
قَسَا الْيَوْمُ أَوْ الْعَامُ (إِشْتَدَّتْ أَحْدَاثُهُ):

رووداوه‌کسانی سه‌خت و گران بوون،
پرنه‌مامه‌تی و ده‌رده‌سه‌ری بوون

قَسَا مَعَهُ وَعَلَيْهِ: دل‌په‌ق بوو له‌گه‌ل،
دل‌په‌قی کرد له‌گه‌لی

قَسَا اللَّيْلُ (أَظْلَمَ): تاریکی کرد، تاریک
داهات

قَسَى - أَقْسَى (صَلَبًا): ره‌قی کرد،
ره‌قی نواند، دل‌په‌ق بوو

قَسَام (تَمَام): پاشمله دوو، پاشمله
قسه‌که‌ر، فیتنه، بوختانکه‌ر، دوویوو

قَسَام (مُقَسَّم): دابه‌شکه‌ر، دابه‌شنامه،
به‌شنامه

قَسَام شَرْعِي: دابه‌شنامه‌ی یاسایی ،
به‌شنامه‌ی یاسایی

قَسَام قَانُونِي: به‌شنامه‌ی یاسایی
قَسَام: جوانی، جوان پۆشی ، کاتی

خزِر ناوابوون
قَسَامَة: جوانپۆشی ، هیمنی ، نارام

گرتن ، سویند، گه‌واهی دان
قَسَامَة: به‌شیکه به‌شکه‌ر بو خۆی

داده‌نیت له‌سه‌رمایه وه‌ک ماف و حه‌قیک
قَسَاوَة الْقَلْبِ: دل‌په‌قی ، بی‌به‌زه‌بیه‌تی،

سته‌م ، توندوتیژی
قَسَب الْمَاءِ - قَسْبًا إِشْتَدَّ جَرِيه وَسَمِعَ

خَورِسره): به‌توندی ناوه‌که‌ر رۆیی و
هازه‌ی لیهاات

قَسَبًا - قَسْوِيًّا (صَلَبًا وَإِشْتَدَّ): توندو
تۆکمه بوو، پته‌وو به‌هیز بوو

قَسَرَ فُلَانًا - قَسْرًا: زۆری لیکرد،
شکستی پیهینا

قَسَرَ عَلَى الْأَمْرِ (أَكْرَهَهُ عَلَيْهِ): زۆری
لیکرد، ناچاری کرد

قَسَرَ (رَغْمًا): زۆر لیکردن، ناچارکردن،
فشار بۆهیتان

قَسْرًا (كَرْهًا - إِكْرَامًا): به‌نابه‌دلی ،
زۆره‌ملی، ناچاری، به‌زۆر

قَسْرِي (كُورَه): ناچارى، زوره ملى،
 نابه دل، به زور، ناچار كردن، به توپزى
 قَسَطَ فَلَانٌ (عَدْلًا وَجَارًا): به دادبوو،
 دادپهروه ريبوو، نادادبوو، دادپهروه
 نه بوو (له وشه دژ به يه كه كانه)

قَسَطًا قَسَطًا وَقَسُوطًا: سته ميكرد،
 زوردارى و سته مى نه جامدا
 قَسَطَ الشَّيْءَ (جَعَلَهُ أَجْزَاءً): به ش
 به شى كرد، پارچه پارچه شى كرد، له ت
 له تى كرد

قَسَطَ الدِّينَ (جَعَلَهُ أَجْزَاءً مَعْلُومَةً تُؤَدَّى
 فِي أَوْقَاتٍ مُّعَيَّنَةٍ): به ش به شى كرد
 مه تا له كاتى ديارى كراودا بدريته وه،
 قه رزو وامه كه شى كرد به قيسست و
 ماوه دارى كرد

قَسَطَ النِّفْقَةَ عَلَى عِيَالِهِ (قَتَرَهَا):
 گرتيه وه، ده ستى له بزئويان قووچاند،
 به كه مى خه رچى پيدان
 قَسَطَ: دادپه روه رى، داد، ده رامه ت،
 گوزه ران، بزئوى ژيان، برى، هه ند،
 چه نديتى، ته رازوو، ژهم، قيسى قه رز،
 به ش، پشك

قَسَطَ: دارى كه له هينده وه ده هينرى
 ده كرىته بوخورد و ده زمانه وه
 قَسَطَ (مُنْتَقِدًا الدَّرَاهِمَ): ره خنه گر
 له پاره و پوول، هه لسه نكینه رى پاره و
 پوول و دراو

قَسَطَاسٌ - قَسَطَاسٌ: ته رازوو، ته واو
 دادپه روه رترين كيشانه و ته رازوو،
 قه پان، كيشانه شى ته واو
 قَسَطَالٌ: ته پو تو زى مه يدانى جه نگو
 شه پ، بۆرى ئاو

قَسَطَرَ الدَّاهِمَ (إِنْتَقَدَهَا): سه يرى
 دراوه كه شى كرد تا بزائى قه لب نيه ،
 هه لسه نگان، تيبروانى
 قَسَطَرَ: لوله شى ميز كردن، به لوله
 ميز كردن، قه سته ره، دوزينه وه شى
 نه خو شى دل

قَسَطَرَةٌ: لوله يه كه لاس تيكه ده كرىته
 بۆرى ميز كردنه وه

قَسَطَرِي (الْجَسِيمُ): گه روه، زل،
 قه له و، به خو، زه به لاج، كه ته
 قَسَطَلٌ: ته پو تو ز، گونج، لوله شى ئاو
 قَسَطُولٌ: ته پو تو ز، لوله شى ئاو،
 بۆرى

قَسَقَاسٌ: به كيك خي رايبت و
 سارد بوونه وه روى تينه كات، رينوين،
 زور برسيتى، روه كيكى بۆكه نه
 له سه رچاوه كان ده پوى و گوليكى سپى
 هه يه

قَسَقَسَ فِي السَّيْرِ (جَدَّ وَتَعَبًا):
 ماندوبوو، شه كه ت بوو، هيلاك بوو،
 برىستى ليبرا
 قَسَقَسَ عَنِ أَمْرِ النَّاسِ (سَأَلَ):
 پرسى رى كرد، شوينى كه وت، لى تى
 كۆليه وه

قَسَقَسَ الشَّيْءَ (حَرَكَه): جوولاندى،
 بزواندى، هينايه جووله و بزواندن
 قَسَقَسَ مَا عَلَى الْمَائِدَةِ (أَكَلَهُ): نه وه شى
 له سه ر سفره و خوانه كه بوو خواردى،
 هچى له سه ر نه هيشت

قَسَمَ الشَّيْءَ (جَزَأَهُ): به ش به شى كرد،
 به شى كرد، پارچه پارچه شى كرد، كه رت
 كه رتى كرد، دابه شى كرد

قَسَمَ بَيْنَ الْقَوْمِ (أَعْطَى كُلًّا نَصِيبَهُ)؛

هر يك بشك و به شی خوی دابه

قَسَمَ الْقَوْمُ الشَّيْءَ بَيْنَهُمْ (أَخَذَ كُلُّ نَصِيبِهِ مِنْهُ)؛ هر یک میان به شی خوی

برد ، هر یک به شی خوی دستکوت

قَسَمَ الدَّاهِرُ الْقَوْمَ قَسَمًا (فَرَّقَهُمْ)؛

له یه کی دابریں ، دوری خستنه وه

له یه ک ، په رته وازه ی کردن

قَسَمَ فُلَانٌ أَمْرَهُ (قَدَّرَهُ وَنَظَرَ فِيهِ كَيْفَ

يَفْعَلُ)؛ هه لیسه نکاندو تیپروانی چی

بکات

قَسَمَ الْوَجْهَ (حَسُنَ)؛ جوان بوو ، سه رنج

راکتش بوو

قَسَمَ الشَّيْءَ (جَزَأً أَوْ جَزْأً)؛ پارچه

پارچه ی کرد ، کهرت کهرتی کرد

قَسَمَ الْهَمُومُ فَلَأَنَّا (جَعَلْتَهُ مَشْتَتَا

الْخَوَاطِرِ)؛ بیرو بۆچرونی

په رته وازه کرد لیته و له وی ، فره

خه یال و بیرو بۆچوون بوو

قَسَمَ الشَّيْءَ (حَسَنَةً)؛ جوانی کرد ،

رازانده وه ، دهستی پیا هیئا

قَسَمَ الثَّوْبَ؛ به چه شنئی دوری

نه ندامه کانی که سسی پوشه ری

به دهرکه وت تیایدا ، نووسا به لاشه یا

قَسَمَ؛ پارچه ، کهرت ، له ت ، به ش ،

لق ، په ل ، پشک

قَسَمَ مِنَ الْبِلَادِ؛ به شیک له ولات ، هه ریم

قَسَمَ (يَمِينٍ)؛ سویند ، درامه تی ، کیس ،

سووین ، سووینک ، سووند ، سووند ،

پاکانه به ناوی خوا یان قورشان یاخود

هه رشتیکی پیرۆزو ریژدار لای

خاوه نه کی

قَسَمَةٌ؛ کهرت بوون ، له ت بوون ،

دابش بوون ، به ش به شکردن ،

به شکردن ، چاره نووس ، نسیب ، هات

قَسَمَةٌ (فِي الْحَسَابِ)؛ دابه شکردن

قَسَمَةٌ - قَسَمَةٌ؛ جوانی ، رازاوه یی ،

رووخسار ، شیواز ، دیمه ن ، سیما ،

رهنگو روو ، ریپه وی نه شک و فرمیسک

قَسْوَةٌ (قَسَاوَةُ الْقَلْبِ)؛ دلپه قی ،

بی به زه یی ، ستم ، توندو تیژی

قَسْوَرٌ؛ شیر

قَسْوَرٌ مِنَ الْعِلْمَانِ (الْقَوِيُّ الشَّابُّ)؛ لای

پته وو به میژ ، توکمه

قَسْوَرَةٌ؛ شیر ، ریژداری زالو

سه رکه وتوو ، هه توندو تیژک

قَسْوَسَةٌ؛ روحانیه تی ، بوون به که سنیکی

رووحانی ، روح په روه ریتی ، قه شه یه تی

قَسِيٌّ؛ سالی سهخت و نه هات به هوی

سه رما یان که رما یاخود نه بوونی

قات و قریه وه ، پته ووقایم و جیگیر

قَسِيْسٌ؛ قه شه ، که وده و پله داری

به رزو بالای گاوره کان

قَسِيمٌ؛ به شدار ، هاوبه ش ، به شتیا ،

کهرت ، له ت ، هاو ، به ش ، پشک

قَسِيمٌ الشَّيْءَ (شَطْرَهُ)؛ کهرتی ، ساتی ،

تا که کی

قَسِيمَةٌ (مَقْسَمٌ - جَمِيلٌ - وَثِيْقَةٌ)؛ جوان ،

نیسک سووک ، خوینگهرم ،

به لکه نامه یه که له مامه له دا پتر

له یه کتیکی له بهر گیرابیته وه و هه بیت

قَشَّ

قَشَّ النَّبَاتَ (يُبْسُ)؛ وشکی کرد ،

وشکبوو

قَشَام - قَشَامَةٌ: خَزَل، زَبَل، پاشه پوی
 مالان
قَشَبِ الطَّعَامِ بِالسِّمِّ (خَلَطَهُ بِهِ): ژاری
 تیکرد، ژاروی کرد، ژاری کرده
 خواردنه که وه
قَشَبِ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ (خَلَطَهُ وَأَفْسَدَهُ):
 تیکه لی کردو تیکیدا، شتیوانی به تیکه ل
 کردنی
قَشَبَ فَلَانًا سَقَاهُ السِّمَّ: ژاری
 دهرخوارد دا، ژه مری دایه
قَشَبَ فَلَانًا بِعَيْبِ نَفْسِهِ (عَابَ بِهِ):
 عه بیداری کرد، که م و کورپه کانی خسته
 به رده می
قَشَبَ بِسُوءٍ لَطَفَهُ بِهِ: له که داری کرد
 پی تی، عه یب و ناته اووی دواخست
قَشَبَ عَلَيْهِ (اِقْرَى): بوختانی بو کرد،
 پاشمله قسه ی پیگوت
قَشَبَ السِّيفَ صَقَلَهُ: سافی کرد،
 ساوی، لووسی کرد
قَشَبِ الشَّيْءِ (خَلَطَهُ بِشَيْءٍ يُفْسِدُهُ):
 تیکه ل به شتیکی کرد تیکه بدات
قَشَبَ الثُّوبَ وَنَعْوَهُ (كَانَ جَيِّدًا نَطِيفًا):
 باش و پاک بوو، چاک و پوخت بوو
قَشَبًا - قَشَبًا: ژار، ژه مر، ژه ننگ،
 خَزَل، زَبَل، مادده یه کی بکوژوه
 مه ندیک میکروبو و شاپرئوس دروستی
 ده کات
قَشَبِ خَشْوَةٍ مَعَ تَقَشُرٍ: قلیش،
 قلیشاری، قلیشان، درز بردن
قَشَبِ (الجَدِيدِ): نئی، تازه
قَشَّة: خالخالوکه
قَشَّة: خورمایه کی خراب و که نیو،
 خَزَل، زَبَل، کا، پووش، په لاش

قَشُّ الْإِنْسَانِ (جَمَعَ مِنْ هُنَا وَهَاهُنَا):
 لیزه وه لوی کوزیکرده وه، گردی کرده وه
قَشُّ الْقَوْمِ (صَلَحَتْ مَوَاشِيَهُمْ):
 نازده له کانیان قه له و بیون، چاک بیون
قَشُّ الشَّيْءِ (حَكَّهُ بِيَدِهِ حَتَّى تَمَرَّقَ):
 دهستی پیا هینا مه تا شکاو له ت و
 به تبوو
قَشُّ الْمَكَانِ (أَزَالَ مَا عَلَيْهِ مِنَ الْقَشِّ
 الشَّرَابِ): ته پ و تزو که ردی
 لیکرده وه، پاک کرده وه له ته پ و تزو
 که ردیون
قَشُّ الثُّوبِ الرُّطْبِ أَخَذَ فِي الْجِفَافِ:
 وشک بوه وه، ناوی لیبرا
قَشُّ - قَشُّ (تَبِنَ يَابِسٌ مِنَ النَّبَاتِ):
 پووش، کا، به لم، په لاش، پووار،
 گیای وشک، پووشال، پلاش، خاشال
قَشُّ: خورمای خراب، گسک، کا
قَشَاءُ (البُرَاقِ): تف
قَشَارُ (جِلْدُ الْحَيَّةِ إِذَا سَلَخَتْهُ): کاژی
 مار کاتیک فری تی ده دات
قَشَاوَةٌ: تویکل، نه وهی له دارو درهخت
 ده کرتیه وه
قَشَاشٌ (مَا يَلْتَمِطُ مِنْ هُنَا وَهُنَا): نه وهی
 کژده کرتیه وه لیزه وه لوی، خَزَل،
 گسک، دراو، جارود پراو، کژوگیای وشک
قَشَاشٌ: که سیک پوخلترین خواردن
 وه ریگری و بیخوات، پوخلخورد،
 گنده خورد
قَشَاطُ (حَجَرُ الْفَرْدِ أبيض أو أسود):
 به ردی دامه سپی بیت یان رهش
قَشَاطُ: تالانکر، فهرموودچی، مه لگر،
 لف لیدر
قَشَاعِرِ (العُشْنِ الْمَسِّ): زیر، رهق

قَشَد: تویژی گرت، سهرتویژی

دروستکرد

قَشْدَة: سهرتویژ، قهپماخ،

سهرانسه، تویژال، کهرهیهکی سپیبه

قَشْدُه - قَشْدًا (كَشَطَه): دای هینا

قَشْرُ الشَّيْءِ (نَزَعُ عَنْهُ قَشْرَهُ):

تویکله کهی لیکرده وه، تویکلی

لیدامالی، پاکی کرد، کرانی

قَشْرُ قَلْبِ اللُّوْزِ (أَخْرَجَ اللُّبَّ): ناوکه کی

دهرهینا، ناوکه کهی دهرهینا

قَشْرُ الرَّجُلِ: فره سووربوو، سوورقلبوو،

لووتی سوور بوه وه له که رمادا

قَشْرُ الثَّمَرِ (جَلْدُ): تویکل، تویک،

تیکول، پیستی به رو بووم و دارو

درهخت

قَشْرُ العُجُوبِ: قه لاس، سووس،

کهپک، پووشی نارد

قَشْرُ الجُرْحِ: قه تماخه، قرتماخ،

تویژی سهریرین، بزمه ته

قَشْرُ الرَّأْسِ (هَبْرِيَّة): کریش،

توشکه کی سه، کریشی سه، چلکی

به سه ریه کدا که وتووی وشکه وه بوو

قَشْرُ السَّمَكِ (حَشْفَا - قَلْوَس): پوله که،

ماسی، شتیکی گردی نه کی ره قه

به سهر پشتی ماسیه وه

قَشْرُ العَبَةِ الْمُنْسَلِخِ (مَسْلَاخ): کاژ،

کاژی مار، کیفه مار، تویژو کراسی مار

قَشْرُ الجِسْمِ (جَلْدُ): پیست، پوس،

پوسه، نه یار، نافار، گووین، پوسست،

چم، وک، لونگ، چه رمی سه رنه ندامی

گیاندار

قَشْرُ البَيَاضِ: جوژه ماسیه کی

دریزکوله کی گوشت به تام و چیزه

قَشْر (شِدَّة العُمُرَة): سووی توخ، نذد

سوور

قَشْرَاء (العِيَّة الَّتِي تَسْلَخُ جِلْدَهَا):

ماریک کاژه کهی فری بدات

قَشْرَان (جَنَاحَا الجِرَادَة): هردوو بالی

کولله، دووباله کهی کولله

قَشْرَة: تویکل، تویکلی دارو درهخت و

به رو بووم، جل و بهرگیکی ناسک سهرو

ملیش دایپوشی

قَشْرَة المَطْرَة الشَّدِيدَة تَقْشِرُ وَجْه

الأرض): لیزمه بارانیک رووی زهوی

بمالیت، تاوه بارانیک به خو پ زهوی

رووته ن بکات

قَشْرِيَات: تویکلدار، زینده واری

تویکلدار

قَشَطُ الشَّيْءِ عَنِ الشَّيْءِ (كَشَفَهُ

وَنَزَعَهُ): دهریخت، لایبرد، گسکی

لیدا

قَشَطٌ فَلَانًا بِالعَصَا ضَرْبَهُ بِهَا): لیددا

پی، دایگرته وه

قَشَطٌ عَنْهُ (نَزَعَهُ): لیتی کرده وه،

دایمالی، رووته نی کرد

قَشَطُ القَشْدَةِ وَأَمْثَالِهَا: تویژو

که فه کهی گرت

قَشَطُ الرَّجُلِ (سَلَبُ): تالانی کرد،

هلمه تی برد، بردی

قَشَطُ السَّمَاءِ (أَصْهَتُ): سایه قه بوو،

ساف بوو، بی مه و بوو

قَشَطَة: تویژ، سهرتویژ، قه تماخ

قَشَطَهُ (ضَرْبَهُ بِالعَصَا): به گوچان لیددا

قَشَع: بلاوی کرده وه، ره وانیه وه،

روونی کرده وه

قَشَعُ النُّورِ الظَّلَامِ (أزَّالَهُ): ره‌واندیده‌وه،

لا‌بیرد

قَشَعُ القَوْمِ (أَذْهَبَهُمْ وَفَرَّقَهُمْ):

په‌رت‌ه‌وازه‌ی کردن، که‌رت‌و په‌رت‌ی

کردن

قَشَعٌ: ناوی به‌ستوو

قَشَعٌ: به‌لغ‌م

قَشَعَامٌ مِنَ الرِّجَالِ وَالنُّسُورِ وَالرَّخْمِ:

به‌تم‌من ، پیر ، بازئی نیری که‌وره

قَشَعَامَةٌ (القُحَّ): داو، ته‌له، بۆسه

قَشَعَتِ الرِّيحُ الغَيْمَ (كَشَفَتْهُ):

ده‌ریخت ، ناشکرای کرد

قَشَعَةٌ: پارچه‌یه‌کی وشکی پیست‌و

چهرم ، پارچه قویریکی وشک ، که‌واله

ه‌ه‌وریک له‌به‌ری ناسماندا بمینیت‌ه‌وه

دوای ره‌وینه‌وه‌ی ناوه‌کان

قَشَعْرٌ: ه‌هل له‌رزی ، کرزه‌لآت

قَشَعْرِيْرَةٌ (إِرْتِعَادٌ): له‌رزین ، موچرک،

ته‌زوو

قَشَعْرِيْرَةٌ الحُمَى: له‌رز ، له‌رزلیهاتن ،

له‌رز لیهاتن به‌مۆی تاوه

قَشَعْرِيْرَةٌ الجِلْدُ: له‌سه‌رماو ترسا

له‌شی کرژیوون

قَشَعْمٌ (مَسْنٌ - أَسَدٌ): پیر ، به‌سالآچوو،

به‌تم‌من ، شیر ، ه‌ه‌روه‌ها بۆ جه‌نگو

به‌لاؤ نه‌هامه‌تی و که‌متیارو جالجالۆکه‌و

شاره‌متریوله به‌زیانکردنی وشه‌ی (أُم)

به‌کاردیت

قَشَعُومٌ: بووده‌له ، که‌نه

قَشِيفًا: نه‌دارابوو، ده‌ست کورت بوو،

په‌رپیوت بوو، پیستی پیسو و

پوچه‌لبوو

قَشِيفًا فَلَانَ (كَانَ رَثًا الهَيِّئَةَ):

په‌رپیوتبوو، جل‌وبه‌رگ شریقل بوو

قَشِيفًا اللهُ عَيْشَهُ (ضَيْقُهُ): خوای

که‌وره بژیوی ته‌نگ کرد، ژینی

سه‌خت و گران کرد

قَشِيفًا الجِلْدُ: پیستی قلیشا

قَشِيفًا: ده‌ست گرتنه‌وه، رژی کردن،

په‌رپیوتی

قَشِيفًا الجِلْدُ (شَأْفًا): پیست قلیشان

قَشِيفًا اللحمَ عَلَى المَقْلِ أَوْ فِي

القِلْبِ (سَمِعَ لَهُ صَوْتًا): چزه‌ی گزشتی

سه‌رئاگرهات، چزه چزی هات

قَشِيفًا: سه‌ریازخانه، سه‌ریازکه

قَشِمٌ فَلَانَ (إِسْتَدَّ أَكْلَهُ): زورخوریوو،

زوری خوارد

قَشِمٌ الطَّعَامِ (نَقَى الرَّدِيءَ مِنْهُ وَأَكَلَ

طَيِّبَهُ): خراپه‌که‌ی لا‌بیردو باشه‌که‌ی

خوارد

قَشِمٌ: خورمایه‌که به‌ر له‌پینگه‌یشتنی ،

گزشتیک سووریوپیته‌وه و فره‌ برژیایی

قَشَوَانٌ مِنَ الرِّجَالِ: پیایوی له‌رو لاواز،

که‌م گزشت

قَشَوَةٌ: زه‌میله‌یه‌که عه‌ترو بابه‌تی

خۆجوانکردنی ژنانی تیده‌کری

قَشُورٌ: چاره‌سه‌ریکه رووخساری پی

رۆشن ده‌کریت‌ه‌وه

قَشُورٌ مِنَ النِّسَاءِ (الَّتِي لَا تُحِضُ): نه‌و

ژنانه‌ی خول مانگانه‌یان نییه‌،

ئافره‌تانیک نه‌که‌ونه بی‌نوژی‌یه‌وه

قَشِيبٌ: تازه، نوی، پاک، خاوین،

پوخت ، سافو لووس، سواوه ،

ژه‌نگاوی، ژه‌نگ گرتوو

قَشِير (الكَثِير القَشْر)؛ فره تویكل،
تویكلدار

قَشِيش؛ دهنگی مار کاتی پیسته که ی
به ریه ک ده که ویت ، دوزداوه

قَشِيع؛ په راگه نده ، په رته وازه
قَشِيع مِنَ الْكَلَالِ (المُتَفَرِّق)؛ له وه پگه ی
په رته وازه و په راگه نده

قَطَعَ

قَص (قَصَصَ - قَطَعَ)؛ بری ، که رتی کرد،
له تیکرد

قَصَّ الشَّعْرَ (قَطَعَ)؛ قزی تاشی ،
کورتی کرده وه ، تاشی

قَصَّ القَطْرَ (قَطَعَ)؛ نینرکی کرد،
قرتاندی

قَصَّ عَلَيْهِ الخَبْرَ (خَدَّاهُ بِهِ)؛ پی تی
راگه یاند ، پی تی گوت

قَصَّ اثرَهُ (تَتَّبَعَهُ شَيْئاً قَشِيئاً)؛ به ش
به ش شوینه واری مه لکرت

قَصَّ الصُّوفَ مِنَ الحيوانِ (جَزَّهُ)؛ بریه وه
قَصَّ (قَطَعَ)؛ برین ، له ت کردن

قَصَّ الأخبَارَ (سَرَدَ)؛ گپرانه وه ،
باسکردن ، لیدوان

قَصَّ الشَّعْرَ (قَطَعَ)؛ تاشین ، قزیرین،
کورت کردنه وه

قَصَّ الصُّوفَ (جَزَّ)؛ برینه وه ، لیکردنه وه
قَصَّ عَظْمَ الصُّلْدِ؛ کولای سنگ،

په راسووبه ند
قَصَا المَكَانَ (بَعُدَ)؛ دوریوو، نزیك

نه بوو
قَصَا الرَّجُلَ عَنِ القَوْمِ (تَبَاعَدَ)؛ لییان

دور که وتوه ، دوره په ریز که وت
لییان

قَصَا - قَصَاء (قَنَاءُ الدَّارِ)؛ حوشه ،
کزپه پانی مال

قَصَاب؛ قه ساب ، پیشه ی سه ریرین و
فرۆشتنی ناژل، شمشال ژهن ،

جووزه له ژهن
قَصَابَة؛ قه سابی ، سه ریرین

قَصَابَة؛ برچ ، قزی لوول
قُصَار - قُصَارِي (أَقْصَى ، اِنْتِهَاء)؛

نه وپه بری ، نه وپه بری توانا ، کوزایی،
مه به ست

قُصَارُ المَبِيضِ لِلثِيَابِ)؛ سپی
که روه ی جل و به رگ

قُصَارَةُ الأَقْمِشَةِ؛ پاککه روه ی ، په له
لا به ر

قُصَارَةٌ مِنَ الدَّارِ؛ نه و مال ه ی به ته نیا
خاوه نه که ی ده جیته نیوی

قُصَاصٌ مِنَ الوَرَكِيينَ (مُلْتَقَاهِمَا مِنَ
مُؤَخَّرِهِمَا)؛ شوینی به یه که به شتنی

مه ردوو سمت و کتوتیان
قُصَاصٌ؛ شوینکه وتوو، مه و الکیپه روه وه،

ده نگبیز ، بیژر
قُصَاصٌ القَنَمِ وَالدَّوَابِ (جَرَاز)؛

مه پیره روه وه ، ناژل بره وه
قُصَاصٌ؛ سزا ، دابه زینی سزا به سه ر

تاوانکاردا به چه شنی سزاو تاوانه که ی
خزی، چاو به چاو ، نه فس به نه فس

قُصَاصٌ؛ چیروک خوان ، چیروک نووس،
نه وه ی چیروک ده گپرتنه وه

قُصَاصَاتُ الوَرَقِ؛ پارچه کاغز ،
سه ره کاغز

قُصَاصَة (عَوَضَ - مَقَابَل - مُوَازَنَة)؛
له جیاتی، له بری ، بژاردن، له نگه رگرتن

قَصَبُ السُّكَّرِ: قاميشی شکر، نهی شکر، جوره قامیشیکه شکرى لیدروست دهکری
 قَصَبُ فَارَعٍ: نهی به تال
 قَصَبٌ مَمْلُوءٌ: نهی پر
 قَصَبٌ: پشت، ریخوله
 قَصَبَاءُ: قامیشه لان، قامیشهستان، هوینگ، شوتینیکه قامیشی زور بیت
 قَصَبَةٌ: قامیش، شاروچکه، لادی، بیریک تازه هه لکه نرابی، برج، قزیک لول کرابی، شمخال، جوژه له
 قَصَبَةُ الْأَمْبِیْعِ: گریه په جبه، جومگه نه موس
 قَصَبَةُ الْأَنْفِ عَظْمُهُ: کوله که ی لوت
 قَصَبَةُ الْبِلَادِ الْعَاصِمَةِ: پایتخت
 قَصَبَةُ الرُّنَّةِ (مَجْرَى النَّفْسِ): بوری هوا، قورقوراکه
 قَصَبَةُ الرَّجُلِ (السَّاقُ): لولاق، لولاق، لاق، نیتسانی خوار نه ژتق تا قوله پی
 قَصَبَتِ الثُّوبِ (قَطَعَهُ بِالْمَقَصِ): به مقهست بری
 قِصَّةٌ (حِکَايَةٌ): چیرۆک، راز، سه رگوزشته، چیرۆنک، داستان، خه برۆشک، چیچه رۆک، چیرۆنک، چیقاتۆک، قهواتی، به سه رهات و داستان، دهسته واژه قسه یهک، هه وال، روداوێکه له واقع یان خه یال و نه نندیشه وه سه ریگرتوه وه له سه رچه نینه مایهک دامه زراوه
 قِصَّةٌ قَصِيرَةٌ: کورته چیرۆک، چیرۆکی کورت
 قِصَّةٌ طَوِيلَةٌ (رَوَايَةٌ): رۆمان، چیرۆکی درێژ، داستان

قَصَائِدُ فِي الْحِسَابِ (ثَمَنِيَّةٌ): کۆتایی پیهینان، ریککردنی ژماردن و کاروباری دهزگا یان کۆمپانیاو نووسینگه و که سیک
 قَصَائِدُ آلهُ تَقْصُّ بِهَا أَطْرَافَ الْكِتَابِ وَنَحْوَهُ: نامیریکه نه ملالوای کتیبیکه پی ریک دهکری، ریککهره، برهه، مقهست
 قَصَاعٌ: سینی دروستکهر، دروستکهری سینی
 قَصَائِقُ: شیریکه مه زن، پیاویکی رهق و زبر
 قَصَالٌ: شیریه بیتشه، شمشیری برنده و تیز
 قَصَالَةٌ: نه و دهنگه که نمانه ی له نیر خه رماندا جیاده کړتته وه به موی خراپی و پووچیه وه
 قَصَبُ الدَّبِيحَةِ (قَطَعَهَا قَطْعًا): پارچه پارچه ی کرد، له تیکرد، له تو کورتی کرد
 قَصَبُ الشَّاةِ (فَصَلَ قَصَبَهَا وَقَطَعَهَا غَضُوءًا غَضُوءًا): سه ری بری، پارچه پارچه بری
 قَصَبٌ فَلَانًا (شَمَهُ وَعَابَهُ): قسه ی پیگوت، جنیوی پیدا، سووکایه تی پیکرد
 قَصَبُ الشَّعْرِ (جَعَلَهُ): لوللی کرد
 قَصَبٌ فَلَانًا (شَدَّ يَدَيْهِ إِلَى عُنُقِهِ): دهستی له گه ردنی توند کرد، دهستی برد بۆ گه ردنی
 قَصَبٌ (يَرَاعُ): نهی، قامیش، ژاژ، زل، قامر، له ف پیکه، قه میش، برود، پروو، لیلک، نه یجه، گیایه کی بالابه رزی قه فقهلی رهقی ناو کلوری گه لاپانه

قصه خرافیه: داستان، چیرۆکی

نه فسانهیی

قصه خیالییه: چیرۆکی مهلبه ستراو

قصه شعریه: مهلبهسته چیرۆک،

هۆنراوهی فۆلکلۆری، چیرۆکی هۆنراوه

قصه: په رچه م، قز، پارچه قز،

لیسپ، پیچووک، پیچه، رووبه ند،

تووکی کورتکراوهی سه ر روو که به قهف

را ده وه ستی، به رچاوگه، موی

ناچه وان که به مقهست خشت کرابی بۆ

جوانی

قصه الرجل والیه (توجه إليه):

سه ری لیدا، دیده نی کرد،

سه ردانی کرد، رووی تیکرد

قصه الطريق (استقام): جیکه ریبوو،

چه سپا، به رده وام بوو له سه ری

قصه الشاعر (نشأ القصائد):

هۆنراوهی دانا، شیعری نووسی

قصه في الأمر (توسط لم يفرط ولم

يفرط): میانه په و بوو، میانجیگه ریبوو،

زیاده په وی نه کرد، ناستیکی مام

ناوه ندی مه لێژارد

قصه في الحكم (عدل ولم يميل

ناحية): دادپهروه ریبوو، به لای ناحه قدا

نه که وت

قصه في النّفقة (لم يسرف ولم يفتّر):

زیاده په وی و رۆدی نه کرد، مام

ناوه ندبوو، موسریف و دهست قونجاو

نه بوو

قصه في مشيه (اعتدل فيه): ریک رۆیی

به رێوه، ریکبوو

قصه الشيء (قطعه قصداً): کردی

به دوو که رته وه، دوو که رتی کرد

قصه الشيء (كسره): شکانی،

له تیکرد، که رتیکرد

قصه القصائد (هذبها وجودها):

پاکسازی کرد، پاک نووسی کرد

قصه: خواست، نیاز، ئاره زوو،

مه به ست، ئامانج، دهست گرتنه وه،

پاشه که وت کردن، که میک، گۆشتیکی

وشکه وه بوو، ریکه ی راست، ویست و

مه به ستی کۆتایی، پیاویک نه قهله وو

نه لاواژ بیته

قصه من الرّماح ونحوها (المتكسر):

رمی شکاو، له تبوو

قصه: هر دره ختیکی درپکدار،

په له ناسکه کانی تووتیک

قصه: پارچه ی شتیکی کاتی ده شکی،

پارچه کانی هر شتیکی شکاو

قصه (أساء): به کسه، راسته وخۆ،

به که نده ردوو، مه وهس

قصه (مقصود عمدي): نه نقهست،

مه وهس

قصه (لحم وظلام العادين): قه لایی،

قا، شتیکه وه کو زیوو وایه له حیمی

پیده کری و هیرباریشی پی سپی

ده کریته وه

قصه الشيء (نقص): کورتی هیتا،

که می کرد

قصه السهم عن الهدف (لم يبلغه): لئی

نه دا، سه ری کرد، لایدا، نه ی نه نکاوت

قصه الطعام (نقص): که می کرد،

که مبوو

قصه النّفقة بالقوم (لم يبلغ بهم

مقصدهم): به شی نه کردن، مه به ست و

مه رامی پر نه کرده وه، خواسته کانی تیز

نه کردن

قَصْرَ الشَّيْءِ قَصْرًا (أَخَذَ مِنْ طَوْلِهِ فَجَعَلَهُ أَقْلَ طَوْلًا)؛ کورتی کرده‌وه،

له درژیته که می گرت‌وه

قَصْرَ الْقَيْدِ (ضَيْقَهُ)؛ توندی کرد،

تهنگی کرد

قَصَّ الصَّلَاةَ وَمِنْهَا صَلَّيْ ذَاتَ الْأَرْبَعِ

الرُّكُوعَاتِ اثْنَتَيْنِ بِحَسَبِ تَرْخِيصِ

الشَّرْعِ)؛ نویژی چوار رکاتی

کورت کرده‌وه بق دوو رکات به‌موی

مؤله‌تی شه‌رعیه‌وه

قَصْرَ الشُّغْرِ قَصًّا مِنْهُ شَيْئًا وَلَمْ

يَسْتَأْصِلْهُ)؛ که میکی لیگرت، که می لی

کورت کرده‌وه

قَصْرَ الشَّيْءِ عَلَى الْأَمْرِ (رَدَّهُ إِلَيْهِ)؛

که پانده‌وه بوی، دایه‌وه

قَصْرَ الشَّيْءِ عَلَى كَذَا (لَمْ يُجَاوِزْ بِهِ إِلَيَّ

غَيْرَهُ)؛ نه‌چوه سه‌رشتیکی‌تر، سه‌ر

له سه‌ر خوی سووپایه‌وه

قَصْرَ نَفْسِهِ عَلَى كَذَا (حَبَسَهَا عَلَيْهِ

وَأَلْزَمَهَا إِنَاءً)؛ نه‌فسی رامکرد

له سه‌ری، خوی راگرت له سه‌ری و

خه‌ریکی بوو

قَصْرَ اللَّوْنِ (أَزَالُهُ أَوْ خَفَّفَهُ)؛ لایبرد،

کالی کرده‌وه

قَصْرَ السِّتْرِ (أَرْضَاهُ)؛ دایدایه‌وه، بلاوی

کرده‌وه

قَصْرَ الدَّارِ (حَصَّنَهَا بِالْحَيْطَانِ)؛

به دیوار پاراستی، توکمه‌ی کرد،

دروستی کرد

قَصْرَ عَلَى نَفْسِهِ نَافَةً؛ به‌ندی کرد

ه‌تا خوی شیره‌که‌ی بخواته‌وه

قَصْرَ عَنْهُ الْوَجْعَ أَوْ الْقَضْبَ (سَكَنَ)؛

هیواش به‌وه، هاته‌وه سه‌رخوی و

دامرکایه‌وه، بیده‌نگ بوو، خاوبوه‌وه

قَصْرَ عَنِ الْأَمْرِ (عَجَزَ وَكَفَّ عَنْهُ)؛

نه‌یتوانی بییکا، ده‌سته‌وه‌ستان ما،

که‌مترخه‌مو ناتوانابوو

قَصْرًا (ضَدَّ طَالَ)؛ کورت به‌وه‌وه،

مه‌لچوو

قَصْرًا (أَخَذَهُ وَجَعَ فِي عُنُقِهِ

فَالْتَوَى)؛ که‌ردنی نیئا، تووشی مله

ره‌قه بوو

قَصْرَ فَلَانَ عَنِ الْأَمْرِ (تَرَكَهُ وَهُوَ لَا يَقْدِرُ

عَلَيْهِ)؛ وازی لیه‌ینا، نه‌یتوانی بییکات

قَصْرًا فِي الْأَمْرِ (لَهَاوَنَ فِيهِ)؛

که‌مترخه‌می تیاکرد، که‌مو کوی

نواند

قَصْرًا فِي الْعَطِيَّةِ (قَلَّلَهَا)؛ که‌می

کرده‌وه، له‌نرخ‌ی دایه‌زاند

قَصْرَ الشَّيْءِ (صَيَّرَهُ قَصِيرًا)؛ کورتی

کرده‌وه، لئی گرت

قَصْرَ الصَّلَاةِ (قَصَّرَهَا)؛ نویزه‌که‌ی

کورت کرده‌وه

قَصْرًا؛ ساختمان، ته‌لار، سه‌را،

باله‌خانه، سه‌راپه‌رزه، تاق، پانه‌لبان،

خانوی به‌رنزو خۆش

قَصْرًا - قَصْرًا (كَسَلًا - تَقْصِيرًا - إِهْمَالًا)؛

ته‌مبه‌لی، ته‌وه‌زه‌لی، که‌مترخه‌می،

گوینه‌دان، فه‌رامۆش کردن، پشتگوی

خستن

قَصْرًا - قَصْرًا؛ کورتی، واژوی درژیته

قَصْرًا - قَصْرًا، قَصْرًا - قَصْرًا؛

نه‌وپه‌ری مه‌ول

قَصْرًا؛ ره‌ق بوونی که‌ردنت، مله ره‌قه

قَصْرِي (أَخِرَ الْأَمْرِ)؛ کوتایی، دواپی،

دواپین

قَصْرَة: رهگو ریشه‌ی دارودره‌خت ، ملوگردن کاتی رهق ده‌بیت ، پارچه ته‌خته‌ک، توئیکی توو ، ته‌مه‌لی ، قنگه‌جووله

قَصَصُ الشَّيْءِ: بپی ، له‌تیکرد

قَصَص: سنگ یان ئیسکی سنگ، قه‌فه‌زه‌ی سنگ

قَصَع (إِبْتَلَع): قووتیدا ، مه‌لی لووشی ، لقی لیدا

قَصَع العَطش (كَسَرَ العَطش): تینویتی شکاند

قَصَع فلَانًا قَمَعَه - صَفْرَه): داپیلوسی، کپی‌کرد، بیده‌نگی کرد، به‌هیز

به‌ره‌نگاری بوه‌وه، به‌پچوکی دانا، خه‌شمو قینی لیکرت

قَصَع الرِّجْلَ الحَبَّ (كَسَرْتَه): شکاندی، له‌تیکرد، ده‌نکه‌کانی ورد ورد کرد

قَصَع القَمَلَةَ وَنَحْوَهَا: پانی کرده‌وه، کوشتی به‌نینوکی

قَصَع الیربوع جُحْرَه (إِخْتَبَأَ فِيه): خوی تیا شاردوه، خوی کرد به‌کونه‌که‌پیدا

قَصَع الرِّجْلَ بَيْتَه (لَزَمَه): مالی خوی گرت ، له‌مالبوو، له‌مال نه‌چوه ده‌ره‌وه

قَصَع: شت دانا له‌سه‌ریه‌ک ، خستنه سه‌ری شتیک بۆ شتیک‌تری

قَصَع (إِمْتَلَأَ الجُرحُ دَمًا): خوینی تیزا ، برینه‌که خوینی تیا کۆبوه‌وه

قَصَعَة (صَحْنٌ كَبِيرٌ): ته‌شت ، له‌گه‌ن، له‌گه‌نی گه‌وره، ده‌فریکی مسینی ده‌م

والایه

قَصَفَ الشَّيْءَ (كَسَرَه): شکاندی، له‌تیکرد

قَصَفَ الرَّعْدُ (إِشْتَدَّ صَوْتُه): ده‌نگی

زلو‌گه‌وره بوو ، گرمه‌ی هات ، گرمانی قَصَفَ الرَّجُلُ: سه‌رقالبوو به‌خواردن و

خواردنه‌وه و رابواردنه‌وه

قَصَفَ بِالدَّفْعِ (رَمَاهُ): بۆردومانی کرد، گولله‌بارانی کرد

قَصَفَ العُودَ طَالَ وَانْحَنَى): نوشتایه‌وه، شوپوه‌وه، چه‌می‌وه

قَصَفَ النَّبْتَ طَالَ حَتَّى انْحَنَى مِنْ حَوْلِه): نوشتایه‌وه، نه‌وه‌نده شوپوه‌وه

هه‌تا نوشتایه‌وه

قَصَفَ الرَّمْحَ (إِنْشَقَّ طَوْلًا): به‌باری دریزیدا شکا ، که‌رت بوو ، دوو له‌تجوو

قَصَفَ النَّابِ (انْكَسَرَتْ نَفْثَه): نیوه‌ی شکا ، له‌ت بوو، نیوه‌ی ددانی شکا

قَصَفَ القَنَاةَ (انْكَسَرَتْ وَلَمْ تَبْنِ): شکا، دپراوه‌که شکاو ریپه‌وی ناوه‌که‌ی تیکدا

قَصَفَ الرَّجُلَ (كَانَ خَوَارًا ضَعِيفًا): پیاویکی بی‌هیزو لاواز بوو

قَصَفَ (سَرِيعُ الْإِنْكَسَارِ): زوو شکا ، شتیک زوو که‌رت و له‌ت بییت، ناسک

قَصَفَ الرَّعْدَ: گرمه گرمی هه‌ور، گرمه‌ی هه‌ور

قَصَفَ البَطْنَ (الذِي إِذَا جَاعَ اسْتَرْخَى وَلَمْ يَحْتَمِلِ الجُوعَ): که‌ستیک نارام نه‌گرت له‌سه‌ر برسیتی

قَصَفَ - قُصُوفَ: رۆچوون له‌خواردن و خواردنه‌وه و رابواردندا ، ده‌نگی نامیره

مۆسیقیه‌کان

قَصَفَه (كَسَرَه): شکاندی ، له‌تیکرد، بارجه پارجه‌ی کرد

قَصَفَ الشَّيْءَ (كَسَرَه - قَصَه): شکاندی ، گنپراهه‌وه

شکاندی ، گنپراهه‌وه

قَصَصُ (مَنْبَتُ الشَّعْرِ فِي الصَّدْرِ):

شویتی تووک و موو له سەر سینو
سنگدا

قَصَلَ (قَطَعَ أَوْ حَصَدَ): بریهوه،
درویهوه

قَصَلَ عُنُقَهُ (ضَرَبَهُ): له ملیدا ، ملی

په پان ، سهری له لاشه ی کردهوه

قَصَلَ الشَّيْءَ - قَصَلًا (قَطَعَهُ قَطْعًا

قَوِيًّا): به توندی بری ، توند کردی

به دوو که رتهوه

قَصَلَ الحَنْطَةَ (دَاسَهَا): درویهوه،

چنبهوه، مه لیگرت

قَصَلَ - قَصَلَ - قَصَلَ - قَصَالَةَ (تَبَنَ):

کا، بووش ، په لاش

قَصَلَ - قَصَالَةَ (الذِّي لَا مَرُوءَةَ عِنْدَهُ وَلَا

جَلَدَ): ناپیاو ، ناکهس، په کیک

پیاوه تی و ره فتاری جوانی نه بییت

قَصَلَ: کیتل ، که ودهن، که مره

قَصَلَةَ: کیتله زن ، جلهوه حوشتریک

له (10 - 40) بییت

قَصِمَ (كَسَرَ): شکاندی ، له تیکرد

قَصِمَ فُلَانٌ - قَصِمًا (رَجَعَ مِنْ حَيْثُ أَتَى

وَلَمْ يَتِمَّ مَقْصِدَهُ): له کوئیوه هاتبوو

که پرایهوه و مه بهستی به دهست نه هینا ،

ناهومید که پرایهوه ، به دهستی خالی

که پرایهوه

قَصِمَ اللهُ عَمَرَ الظَّالِمِ - قَصِمَ اللهُ ظَهَرَ

الظَّالِمِ: په روه رديگار پشتی شکاند،

شکستی هینابه سسه ریدا، به لاو

نه هامة تی هینا به سه ردا

قَصِمَ (الذِّي يُعْطَمُ كُلُّ مَا يَلْقَاهُ):

شکینەر، نه وهی بگات به هر شتیک

ده بیشکینی

قَصِمَ: شکانی ددان له ناوه پاستدا

قَصِمَ - قَصِمَ (سَرِيحُ الإِنْكَسَارِ): فرچۆک،

ناسک ، زوو شکاو

قَصِمَاءٌ مِنَ الْمُعْرِ: بزنی شاخ شکاو

له هر دوو لاوه

قَصِيَّةٌ - قَصِيَّةٌ: شکانتیک ، شکاندنیک

قَصِيَّةٌ: يهك جار شكاندن، خوین

بهست

قَصِمَلَ الرَّجُلُ (قَارِبًا الخَطَى فِي مَشِيهِ):

مه نگاهه کانی نزیک به یهك نا

قَصِمَلَ الطَّعَامَ (أَكَلَهُ كُلَّهُ): مه مووی

خوارد

قَصِمَلَ الشَّيْءَ (كَسَرَهُ): شکاندی ،

له تیکرد

قَصِمَلَ فَلَانًا: دای به زه ویدا ، گازتیکی

توندی لیگرت

قَصِيَّةٌ: نه خو شیهه که ده دات له ددان

قَصُومٌ قَصَاءٌ (بَعْدَ): دوروی ، واژووی

نزیکیه

قَصُومٌ: لایهکی دوروو په راگه نده

قَصُومًا: نه و حوشترو مه پانهی گوئیان

که لکراوه

قَصُورٌ: کورت هینان ، بهش نه کردن ،

ته مه نی منالی

قَصُوفٌ: رابواردن ، خو شحالی

قَصِيٌّ عَنْهُ (بَعْدَ): دورو که وتوه لی یی ،

به دور بوو لی یی

قَصِيٌّ الرَّجُلُ عَنِ الْقَوْمِ: جیاو دورو بوو

لییان ، دوره په ریژ بوو لییان

قَصِيٌّ: دوره دهست ، دور ، واژووی

نزیکه

قَصِيًّا: لای دۆل و شیوو ، دارستانیکی

دور

قَصِيْبَةُ (الْخَصْلَةُ مِنَ الشَّعْرِ)؛ بَرَجٌ ،

قَرْيٌ لَوْلُ

قَصِيْبَةُ: بِيْ خَوْشٍ، بِيْگَرْدِ،

بِهَمْزٍ نَوَاوَهِيَهْ دِهْ گوتري سِيْ بَهْ بَيْتِ بِيَانِ

زِيَا تَرِ بَيْتِ يَاخُوْدِ (16) بَهْرَه وَ زُوْدِ

بَيْتِ، نَيْسَكِي مَوْخَدَارِ، رَمِ تِيْرِي شِكَاوِ

قَصِيْبَةُ: مَوْنَرَاوَه، چَا مَه، چَهْ كَا مَه،

شَيْعِرْ، بَهْ مَوْنَرَاوَهِيَهْ دِهْ گوتري تِ

لَهْ نِيْوَانِ (7 - 10) بَهْ بَيْتِ دَا بَيْتِ

قَصِيْرٌ؛ كُوْرْتِ، وَ اَزْوِي بَهْ رِزْوِ بَا لَآيَهْ

قَصِيْرُ الْقَاْمَةُ: كُوْرْتَهْ بَا لَآ، كُوْرْتَهْ بِنَهْ،

بِچُوْكَ، كُوْلَهْ بِنَهْ

قَصِيْرُ الْعَمْرِ: جَوَانَهْ مَهْ رِگِ، تَهْ مَهْنِ

كُوْرْتِ، كَهْ مَ تَهْ مَهْنِ

قَصِيْرُ الْيَدِ أَوْ الْبَاغِ (عَاجِزٌ - وَاهِنٌ)؛

دِهْ سَتِ كُوْرْتِ، بِيْدَهْ سَتَهْ لَآتِ، نَهْ دَا رَا،

نَا تَوَانِ

قَصِيْرَةُ الْمَوْئُوْدَةِ الْمَخْبُوْسَةِ فِي الْبَيْتِ

لَا تُرَكُّ أَنْ تُخْرَجَ؛ رُتْنِيَكِ لَهْ مَالَا بَهْ نَدِ

بِكْرِي وَ رِيْگِي هَاتَنَهْ دِهْ رَهْ وَ هِي نَهْ دَرِي

قَصِيْبُصٌ: تَوُوْكَ مَوُوِي سَهْرِ سِيْنَه،

نَاوَازِ

قَصِيْبَةُ: حُوْشْتَرِيَكِ جِيْ يِ بِيْئِي كَا رَوَانِ

مَهْ لَبْگَرِيْتِ، چِرُوْكَ، زَهْ مِيْلَهْ، گِرُوْهَوِ

كُزْمَهْ لِيَكِ لَهْ شُوْوِيْنِ وَ جِيْگَهْ يَهْ كَدَا

كُزْبُوْبِيْنَهْ وَ هِ

قَصِيْبُفَا: نَاسِكِ، قَرچُوْكَ، نُوْشْتَاوَه،

چَهْ مَ وَ هِ، دِهْ نِگِي دَدَانِي حُوْشْتَرِ

قَصِيْلٌ (الشَّعِيْرُ الْمَخْضُوْدُ الْأَخْضَرُ)؛

قَهْرَسِيْلِ، قَهْرَسَهْلِ، كُزْلَهْ بَهْ سِ، گَهْ لَآوِ

لَاسَكِي گَهْ نَهْ وَ جُوِي سَهْرِ

قَصِيْمٌ: قَرچُوْكَ، نَاسِكِ، تَهْ وَ هِي زُوْ

خِيْرَا دِهْ شَكِي، لَآوَازِ

قَصِيْمَةُ: زَهْ وَيَهْ كِي بَهْ رِيْنِي فَرَهْ دَا رُوِ

دِرَهْ خَتِ، لَمِي دَا كِرَاوِ كَهْ جُوْرَهْ گِيَا يَهْ كِي

تِيَا دِهْ رُوِيْتِ

قَضِ

قَضُ الْحَاظِ (هَدَمَهُ - قَلَعَ)؛ رُوُوْخَانِي،

رَمَانِي مَهْ لِيْكَهْ نَدِ، مَهْ لِيْكِيْشَا، لَهْ بِنِ

دِهْ رِي مِيْنَا

قَضُ الشَّيْءِ (دَفَعَهُ وَكَسَرَهُ)؛ شِيْلَاوِ

شِكَا نَدِي، كُوْتَاوِ وَ شِكَا نَدِي

قَضُ الْغَيْلِ عَلَيْهِمْ (أَرْسَلَهَا)؛ نَا رِيْهْ

سَهْرِي، رَهْ وَ اَنَهِي كَرْدِ

قَضُ الطَّعَامِ؛ خَا كِ وَ خُوْلُوْ وَ زِيْخِي

تِيْگَهْ وَ تِ

قَضُ الْفَرَّاشِ وَ الثُّوْبِ وَ غَيْرُهُمَا (عَلَاةٌ

الْثَّرَابِ وَ الْحَصِي)؛ خَا كِ وَ خُوْلِي

لِيْنِيْشِتِ

قَضُ الْمَضْجَعِ (خَشِنٌ)؛ رَهْ قِ بُوْ، زِيْرِيُوِ،

خَهْ وَ تِيْدَا نَاخُوْشِ بُوْ، جِيْگَهْ كَهْ كِي

رَهْ قِ وَ نَاخُوْشِ بُوْ

قَضُ عَلَيْهِمْ (هَجَمَ)؛ پَهْ لَامَا رِي دَانِ،

مِهْرِيْشِي بَرْدَنَهْ سَهْرِ، مَهْ لَمَهْ تِي بَقِ بَرْدِنِ

قَضُ السِّيْرِ أَوْ الْوَتْرِ (سَمِعَ لَهُ صَوْتًا كَأَنَّهُ

قَطَعَ)؛ قَرچَهْ يَكْرَدِ، كَرچَهْ يَكْرَدِ،

دِهْ نِگِي كِي لِيْبِيْسْتَرَا وَ هَكِ شَا كَا نَدَانِ وَ اَبُوْ

قَضُ؛ چَهْ وَ، زِيْخِ، بَهْ رَدِي هَا پَاوِ

قَضَى بَيْنَ الْغَضَبِيْنِ؛ دَا دِهْ رِي كَرْدِ

لَهْ نِيْوَانِ دُوْ نَهْ يَارْدَا، فَهْرَمَانْدَا رِي كَرْدِ

قَضَى اللَّهُ (أَمَرَ)؛ پَهْ رَهْ وَ رَدِگَارِ فَهْرَمَانِي

دِهْ رَكْرَدِ، فَهْرَمَانِيْدَا

قَضَى الصَّلَاةَ وَالْحَجَّ (أَدَاَهَا)؛ نُوِيْژُوْ

چَهْ جِي بَهْ جِيْگَهْ يَانَدِ، نُوِيْژُوْ چَهْ جِي كَرْدِ

قَضَى الْمَدِينِ الدَّائِنِ دَيْنَهُ (أَدَاَهُ إِلَيْهِ)؛

قَهْرَزَهْ كَهْ يِ دَا يَهْ وَ هِ، وَ اَمَهْ كَهْ يِ دَا يَهْ وَ هِ

بَهْ وَ هِي دَا بُوْوِيَهْ

قَضَى الصَّلَاةَ (أَدَاَهَا بَعْدَ مُضِيِّ وَقْتِهَا) :

نویژه‌های گتپرایه‌وه دوی چوونسی، نویژی گتپرایه‌وه پاش به‌سه‌رچوونی کات واده‌ی

قَضَى عِبْرَتَهُ (أَنْفَدَ كُلَّ دَمُوعِهِ) : ه‌موو فرمیسه‌کانی به‌خور هاتنه خواره‌وه، فرمیسه‌کی نه‌ما

قَضَى حَاجَتَهُ (نَالَهَا وَبَلَّغَهَا) : به‌ده‌ستی هینا ، به‌جی‌ی گه‌یاند، هینایه‌ی دی

قَضَى الْحَاجَةَ (تَقَوُّطًا) : چوه‌سه‌ر‌ناو قَضَى أَجَلَهُ (بَلَغَ الْأَجَلَ الَّذِي حُدِّدَ لَهُ) :

گه‌یی به‌و واده‌یه‌ی دیاری کردبوو قَضَى نَجْبَهُ (مَاتَ) : مرد، گیانی سپارد، مردن‌هات به‌سه‌ریا

قَضَى عَلَيْهِ عَهْدًا (أَوْصَاهُ) : رایسپارد، خسته‌نه‌ستوی، پی‌ی گوت

قَضَى الْعَهْدَ (أَنْفَذَهُ) : به‌جی‌ی گه‌یاند، هینایه‌ی دی

قَضَى وَطَرَهُ (أَتَمَّ مَرَادَهُ) : ویستو خواستی به‌جی‌هینا

قَضَى الْأَمْرَ (أَمْضَاهُ) : به‌پری‌ی کرد، به‌جی‌ی هینا

قَضَى فَلَانًا (جَمَلَهُ قَاضِيًا) : کردی به‌دایه‌ور، به‌قازی داینا

قَضَى حَاجَتَهُ تَمْضِيَةً (قَضَاهَا) : به‌جی‌ی هینا ، پی‌ویسته‌کانی هینایه‌ی دی

قَضَى مِنْهُ الْعَجَبَ (تَعَجَّبَ مِنْهُ) : سه‌ری سوورما لی‌ی ، واقعی ویرما

قَضَى عَلَيَّ : له‌ناوی برد ، کوتایی پی‌هینا

قَضَى عَلَيْهِ بِالْإِعْدَامِ (أَضْدَرَ الْحُكْمَ عَلَيْهِ) : فرمانی ختکاندن‌ی دا ، بریاری کوشتنی‌دا

قَضَى بَيْنَهُمَا (حَكَمَ وَقَضَلَ) : پیکی

هینان، لیکی کردنه‌وه، بریاری به‌سه‌رادان و ریکی خستن

قَضَاءٌ : فرمان ، بریار، کردن، به‌جی‌هینان، راپه‌پاندن، رای‌ی کردن، ته‌واکردن، کوتایی پی‌هینان، ه‌ریم، ناوچه، شاروچکه، دادوهری، یاسای

ثابینی، شه‌ریعت ، دادگه، دادوهری قَضَاءُ اللَّهِ : خواستی خوایی، کوتچی

دوایی که‌سینک قَضَاءٌ وَقَدَرٌ (نُصِيبُ - حَقٌّ - اسْتَوْجِبَ) :

چاره‌نووس، به‌خت ، سه‌رنفست، به‌خت و هات، به‌خت و ناوچاوی مه‌ردوم

به‌چاکی یا به‌خرایی ، چاره‌نووس وایکرد، چاره‌نووس وابوو

قَضَاءُ الْوَقْتِ (إِضَاعَةُ الْوَقْتِ) : کات کوشتن ، رابواردن، کات به‌سه‌ر بردن

قَضَائِي (الْمُخْتَصِنُ بِالْقَضَاءِ) : دادوهری یاسایی

قَضَاءٌ : پیستیکی ناسکه له‌سه‌ر روی منال له‌کاتی له‌دایک بووندا

قَضَابٌ - قَضَابَةٌ مِنَ السِّيَوفِ : شمشیری تیرد بره‌پ

قَضَابٌ مِنَ الرِّجَالِ (الْقَطَاعُ لِلْأُمُورِ الْمُقْتَدِرِ عَلَيْهَا) : برین‌ه‌ری کاروبار، به‌کلاکه‌روه‌ی کاروبار ، به‌لاداخه‌ری

قَضَبَ الشَّيْءَ : بریه‌وه، له‌تیکرد، دوایی پی‌هینا

قَضَبَ الْكَلَامَ (إِرْتَجَلَ) : سه‌ر پی‌ی دوا ، قسه‌کانی کورت و سه‌ر پی‌ی بوون

قَضَبَ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ) : بری ، له‌تیکرد

قَضَبَ الْكَرَمَ (قَطَعَ أَغْصَانَهُ أَيَّامَ

الرَّبِيعِ): په له کانی بېړی له روژانی

به هاردا، بېړی

قَضَبَ شَعَاعَ الشَّمْسِ (إِمْتَدَّ): درېژ

بوه وه، به رین و بلا بوه وه

قَضَبُ - تَقْضِيبُ الشَّجَرِ (تَقْلِيمٌ):

مه لپاچین، بېړین، سه رېوت کردن

قَضَبُ: هر دره ختیک درېژبیت و

په له کانی به رین و فراوان بیت، دارو

دره ختیکې ته پ جار له دواى جار

په له کانی بېړیت، داریک وه دارستو

وايه به لام گه لاکانی ناسکتړن له گه لای

دار ستیو ده دریت به حوشترو کاتی

تیری خوارد نه و جا ماو یه ک ناخوات

چونکه تووشی کۆکې ده کات

قَضَبَةُ: لوق په لى دارو دره خت

قَضَبَةُ: جله وه حوشترو مه پ

قَضَبَةُ مِنَ الرَّجَالِ: پیاوی قسه خو شو و

نيسك سووك ياخود باريك نه ندام و

جوان

قَضَضُ: خاك و خَوْلِيكَ نيشتبى له سه ر

جیگه و جل، ورده زيخ و به ردی شكاو،

چه و، زيخ

قَضَعُ (قَهَرَ): شكاندى، زالبو و،

شكستى پي هينا

قَضَعُ: زانه سك، پيچ به سكد هاتن

قَضَعَهُ - قَضَعًا (قَهَرَهُ): تور په يکرد، رقى

مه لسان، شكستى پي هينا

قَضَفًا - قَضَافَةً (دَقَّ وَنَحَفَ لَا عَن

هُزَالٍ): باريك بوو، قه د باريك بوو

قَضَفَةُ: به ردیكى ورد، ورده به رد

قَضَمَاضُ: شيريك گشت شتیک تیک

بشکینى

قَضَقَّتْ الْعِظَامَ (صَاتَتْ عِنْدَ كَسْرِهَا):

له کاتی شکاندىدا دهنگى ليوه هات

قَضَقَّتْ الشَّيْءَ (كَسَرَهُ وَدَقَّهُ):

شکاندى، له تیکرد

قَضِمَ الشَّيْءُ (كَسَرَهُ بِأَطْرَافِ أَسْنَانِهِ):

قرتاندى، به دان قرتانى، کرژتې

قَضِمَ الشَّيْءُ (تَكَسَّرَ طَرْفُهُ): كه لبوو،

نه ملولای شكا

قَضِمَتِ السِّنُّ (تَكَسَّرَ طَرْفُهَا): لايه کانی

شكا، كه رت بوو

قَضِمَتِ الرَّجُلُ (كَانَتْ أَسْنَانُهُ كَذَلِكَ):

ددانه کانی شكا بوون

قَضَمَةٌ: کرژدراو

قَضِي: نه جاميدا، به جى گه ياند

قَضِيبٌ: توول، شسول، دار، لوق بړاو،

دارده ست، گالوک، گزپال، لولو

قَضِيبُ الذَّكَرِ (عَضُو الذَّكَوْرَةِ): چوک،

نه ندامى نيرينه

قَضِيَّةٌ: کاروبار، کيشه، کيمپه،

گيروگرفت، داوا، مه سه له يه که گيرمه و

کيشمه ي له سه ره و ده خرتيه

به رده ستى دادوهر يان دادگا بؤ

لَبَنُ كَوَلِيْنِهِ وَهُوَ بَرِيْرِدَانِي كَوْتَايِي

قَضِيَّةٌ (فِي عِلْمِ الْمُنْطِقِ): و ته يه که

پيگه اتوو له باس و بايه تیک که و

راستى و دروى له خودى خویدا له خو

گرتوه، ده گونجیت مه سه له و بابت

بیت بؤ به لگو نيشانه

قَضِيفٌ: ورده به رد، زيخ، کرته،

ده نگیکه

قَطَّ

قَطَّ: دايدا، داباشى، تيزي کرد

قَطَّ حَافِرُ الدَّابَّةِ (نَحَنَهُ وَسَوَّاهُ): سمى

ولاخه که ي بېړى، ريکى خست، تاشى

قَطُّ الْأَضَافِرِ (قَمَّه)؛ نینوکی کرد، بری
قَطُّ الشَّعْرِ (حَمَّه)؛ قژی مه لپاچی ،
سووکی کرد، که می کرده وه، تاشی ،
لیبکرده وه

قَطُّ السَّفْرِ (إِرْتَفَع)؛ نرخه کی
به رزبوه وه، مه لکشا

قَطُّ الشَّيْءِ (قَطَعَهُ عَرَضاً)؛ به باری
پانیدا بری

قَطُّ (حَسَبَ - كَفَى - كَافِيَ - قَطُّ)؛ ته نیا،
به س ، هر

قَطُّ (أَبْدَأَ - شَدِيدَ الْجُفُودَةِ)؛ نه خیر ،
هر گیز ، بپرای بپرای ، چرج و لوج ،

نقد لول
قَطُّ (هَر)؛ پشیله ، گوربه ، نییره ی
پشیله ، کتک ، کته ، کتته ، پشی ،

پسک ، پسنگ، پشوق ، دهلک،
گیاندارنکه له وینه ی پلنگ به لام گه لی

پچووکتره و میملی مشکه
قَطُّ (بَرِي)؛ پشیله ی کبوی ، پشه کبوی

قَطُّ - قَطُّوَأَ (ثَقُلَ مَشِيَهُ)؛ له سه رخز
رذیی ، پی قورس کرد

قَطُّ (الْمَاشِي) (قَابَ فِي مَشِيهِ أَوْ مَشَى مَعَ
نَشَاطٍ)؛ مه نگاهه کانی نزیک به یه ک

بوون یا خود به چوستو چالاک ی رذیی
به رتیه

قَطُّ الْقَطْأُ؛ دهنگی لیتهات ، دهنگی
قه تیکه هات

قَطُّ - قَطْأَةٌ؛ قه تی، قنک ، کت ،
کورکوره ، که ره واله ، تیره وه ژه ،

په له وه ریکی گه رمیانی کونجره به قه د
کوترنکه گزشتی نذر خوشه

قَطَائِفُ؛ جوره شیرینی که پتر
له ره مه زاندا دروست ده کرتت ،

خورمایه کی سووره
قَطُّ (السَّحَابِ الْكَثِيرِ الْقَطْرِ)؛

مه وریکی فره باران ، گه واله مه وری پر
تنوکه باران

قَطَّارٌ؛ شه مهنده فهر، شه مهنه فهر.
قهار، ریکای ناسن ، ریزگرتن، یه ک

له دوی یه ک هاتن
قَطَّارَةٌ؛ تنوک تکتین ، دلویین ، چپ

بوری ، تنوکه ژمی، تکتین
قَطَّارَةٌ مِنَ الشَّيْءِ؛ که میک ، که مه

ناویک ، توژتک ناو
قَطَّارَةٌ أَنْ تُشَدَّ الْإِبِلَ عَلَى نَسَقٍ وَاحِدًا
خَلْفًا وَاحِدًا)؛ به دوی یه کدا هاتنی

حوشتر یه ک له دوی یه ک
قَطَّاعٌ؛ برکه ، پارچه ، کهرت ، که ته ر،

به شیکه له قه لاو شوینیکی سه قامگیرو
پته و له ژیر دهسته لاتی فه رمانره وادا

قَطَّاعٌ خَاصٌّ؛ برکه ی تاییه تی، ناوه ندی
تاییه ت

قَطَّاعٌ عَامٌّ؛ برکه ی گشتی ، ناوه ندی
گشتی

قَطَّاعٌ مُخْتَلِطٌ؛ برکه ی تیکه ل، ناوه ندی
هاوبه ش

قَطَّاعٌ مِنَ اللَّيْلِ (طَائِفَةٌ مِنْهُ تَكُونُ فِي
أَوَّلِهِ إِلَى ثُلُثِهِ)؛ به شیک له شه و ،

له سه ره تای شه وه وه هه تا به شی
کوتابی

قَطَّاعٌ مِنَ الدَّائِرَةِ (الْجُزْءُ الْمُقْتَطِعُ مِنْ أَيِّ
شَيْءٍ)؛ نیوه بازنه ، له ته بازنه

قَطَّاعٌ؛ بره ر، که رتکه ر

قَطْعٌ مِنَ الرَّجَالِ: نه و پیاوانه ی
 هاوریه تی ناپاریزنو دهستبهرداری
 ده بن ، بره پرو وازلپهینه ری په یوه ندی
 خزمایه تی
 قَطَاعٌ (فِي اصطِلَاحِ البَنَائِيْنَ): لای
 وه ستایانی ساختمان و بینا به وکسه
 ده گورتیت به ردی ساختمان و بیناکه
 کهرت و له ت ده کات
 قَطَاعَةٌ: پارچه یه که له شتیک بکریته وه ،
 نه وه ی له کهرت و بریندا ده که ویت ،
 پارویه که نیوه ی خوراپیت و نه وی تری
 به دهسته وه مابیت
 قَطَاعَةٌ (فِي اصطِلَاحِ عَامَّةِ النَّصَارَى):
 لای گاوره کان و ازهینانه له گوشت
 خواردن و هه ندیک خواردنی تر
 له ریژانیتیکی دیاریکراودا
 قَطَافٌ - قَطَافٌ (أَوَانُ قَطْفِ الثَّمَرِ):
 کاتی لیکردنه وه ی به روبووم ، کاتی
 رنینه وه ، کاتی چیننه وه
 قَطَافَةٌ مِنَ الشَّجَرِ (مَا قُطِفَ مِنْهُ): نه و
 به روبووم هه ی لیده کریته وه وه
 ده چنریته وه یان ده که ویتته خواره وه
 قَطَامٌ (صَقْرٌ): باز ، هه لئ
 قَطَامَةٌ: نه وه ی به ددان ده بریت و
 لیده کریته وه پاشان فری ده دریت
 قَطَامِيٌّ - قَطَامِيٌّ: هه لئیه کی چاوتیز
 که سه ری به رزکردبیتته وه بو نیچیرو
 راوکردن
 قَطَانٌ: کوله که کانی که ژاره
 قَطَانٌ: لؤکه فروش ، ماسیه سمیله ،
 لوتوو
 قَطَبٌ (جَمْعٌ): کزی کرده وه ، مینایه وه
 یه که

قَطَبٌ فَلَانًا (أَغْضَبَهُ): تورپه یکرد ،
 خه شم و قینی هه لسان
 قَطَبُ الشَّرَابِ (مَرْجُهُ): تیکه لی کرد ،
 ناویته ی کرد
 قَطَبٌ جَبِينَهُ (رَوَى مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَكَلَحَ):
 ناوچه وانی گرزکرد ، ناوچه وانی دابه یه کا
 قَطَبٌ وَجْهَهُ: دم و چاری دا به یه کدا ،
 رووی گرزکرد
 قَطَبٌ - قَطَبٌ: جه مسهر ، ته وه ره ،
 که وره پیآو ، پیآوماقول ، ده مپاست ،
 پؤل ، هه ردوو جه مسهری ته وه ره ،
 چه ق
 قَطَبٌ (عِنْدَ المَهْنَدِسِيْنَ): لای نه اندازیاران
 بریتیه له خالیک یان چه قتیکی جیگیر
 له سه ر بازنه یه کی بزوتیه ر به ده وری
 خویدا
 قَطَبٌ (عِنْدَ الجُغْرَافِيِّينَ): ته وه ره و
 جه مسهری زه وی که جه مسهری
 باکوورو باشوره
 قَطَبٌ - قَطَبٌ - قَطَبٌ: ستون و
 کوله که ی جیگیری ناش ، پنیک
 القَطَبُ الشَّمَالِيُّ: جه مسهری باکوور
 القَطَبُ الجَنُوبِيُّ: جه مسهری باشور
 قَطَبًا المَغْنَطِيسِيَّةَ: دوو جه مسهری
 موگناتیس
 قَطَبًا الكَهْرَبَاءَ: دوو پؤلی کاره با
 قَطَبَانِ (القَطَبُ الشَّمَالِيُّ وَالْجَنُوبِيُّ):
 هه ریه که له جه مسهری باکوورو باشور ،
 دوو جه مسهری زه وی
 قَطَبَةٌ: ستونی جیگیری ناش ، دوو
 جه مسهری زه وی
 قَطْءَةٌ (هَرَّةٌ): ده له پشيله ، پشيله ی
 می

قَطَرَ (طَلَى بِالْقَطْرَانِ): قیری

تیبه لَسُو، قه ترانی تیبه لَسُو

قَطَرَ الْمَاءَ وَالِدَمْعَ وَغَيْرَهُمَا (سَالَ قَطْرَةً قَطْرَةً): تکه تکه هاته خواره وه، تنۆک

تنۆک تکا، دلۆپانی، تکانی

قَطَرَ فِي الْأَرْضِ قَطُورًا (ذَهَبًا وَأَسْرَعَ):

رۆچوو به ناخی زه ویدا، چوو به ناویا

قَطَرَ السَّوَابِلَ قَطْرًا (أَسَلَهُ وَأَسَالَهُ):

رشتی، به ریدایه وه

قَطَرَ فَلَانًا (صَرَغَهُ صَرَغَةً شَدِيدَةً):

شکستی پیهیتنا، دۆراندنی هیتنا

به سه ریا

قَطَرَ الْإِبِلَ (قَرَّبَ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ فِي

سِيَّاقٍ وَاحِدٍ): به دوا یه کا ریزی کردن،

خستنیه پال یه ک

قَطَرَ الثُّوبَ (خَاطَهُ): درووی،

دروومانی کرد

قَطَرَ الْمَاءَ (صَفَّاهُ): پالوتی،

پوختی کرد

قَطَرَ السَّائِلَ (أَغْلَاهُ حَتَّى تَبْغُرَ):

کولاندی هه تا بوو به مه لم

قَطَرَ (إِقْلِيمَ - بَلَدًا - نَاحِيَةً): ولات،

زید، نیشتمان، خاک و نیشتمان، زیدو

بۆم، ناوچه، هه ریم، ئیقلیم،

سه رزه مین

قَطَرَ الدَّائِرَةَ: تیره ی بازنه

قَطَرَ مُرْبَعٍ: لاره هیل، هیللی چه وتو

لار

قَطَرَ: مسی تواوه، ناسنی تواوه

قَطْرَانٌ - قَطْرَانٌ: قیر، قیراو، قه تران،

رۆناوگ

قَطْرِبًا: گوله نه ستیره، گورگی بی

تووک، گهر، دز، میتشیک به رده وام

ویزه ی بیت بسوو پیتتوه، نه خو شیه که

ده دات له میتشک و تو شبوو له سه رجیکه

خۆی ناگری، ماخۆلان

قَطْرَةَ (نُقْطَةً): دلۆپ، تکه، تکه ی

ئاوو هه موو چۆره شله مه نیه ک

قَطْرَةَ مَطَرٍ (نُقْطَةً مِنْهُ): تکه ی باران،

نمه، دلۆپه باران

قَطْرَةَ لَدَى (نُقْطَةً مِنْهُ): دلۆپی شه ونم

قَطْرَةَ الْعَيْنِ: فرمیتسک، نه شک،

دلۆپی فرمیتسک، ده رمانی چاو

قَطْرَنَ الْبَعِيرَ (طَلَاهُ بِالْقَطْرَانِ):

قه ترانی تیوه ردا، قه ترانی تیبه لَسُو

قَطَعَ (قَسَمَ - بَثَّرَ): له تیکرد،

که رتی کرد، دوو که رتی کرد، ونچری کرد،

که لی کرد، کولی کرد، قرتانی، بری

قَطَعَ الرَّجُلُ بِعَيْلٍ قَطْعًا (إِخْتَنَقَ بِهِ):

خۆی به په تیک خنکاند، مه ناسه ی له بهر

خۆی بری

قَطَعَ الشَّيْءَ قَطْعًا (فَصَلَ بَعْضُهُ

وَأَبَانُهُ): جیای کرده وه، ده ریخت

قَطَعَ الصَّدِيقَ (تَرَكَهُ وَهَجَرَهُ): وازی

لیهیتنا، دهستی لیه ردا، په یوه ندی

له گه ل بچری

قَطَعَ رَحْمَةً (لَمْ يَصِلْهَا): رایه لی

خزمایه تی به جیکه یاند، په یوه ندی

خزمایه تی بچران

قَطَعَ الصَّلَاةَ (أَبْطَلَهَا بِالْكَلامِ وَنَعْوَهُ):

به تالی کرده وه به قسه کردن، قسه ی

تیا کردو به تالی کرده وه، نو یزه که ی

بری

قَطَعَ النَّهْرَ (إِجْزَاؤُهُ مِنْ أَحَدِ شَاطِئِهِ إِلَى الْآخَرِ)؛ پَه‌پیه‌وه، له‌لاو که‌ناره‌وه پَه‌پیه‌وه بۆ ئه‌وبه‌ر
 قَطَعَ فِي الْقَوْلِ (جَزَمَ)؛ سووربوو، سووربوو له‌سه‌ر قسه‌که‌ی
 قَطَعَ الطَّرِيقَ عَلَى (كَمَنَ لَهُ)؛ ریی پیگرت، له‌رییدا دانیشت، بۆی دانیشت، خۆی بۆ نایه‌وه، بۆسه‌ی نایه‌وه
 قَطَعَ الطَّرِيقَ (إِجْزَاؤُهُ)؛ ریکاکه‌ی بری، پیا تیبهری
 قَطَعَ لِسَانَهُ (أَسْكَنَهُ)؛ بیده‌نگی کرد، زمانی به‌ست، دای له‌ده‌می
 قَطَعَ عُنُقَ دَابَّتِهِ (بَاعَهَا)؛ فروشتی، له‌ناوی برد، زایه‌ی کرد
 قَطَعَ الْعَبْلَ أَوْ الْوَتْرَ (قَصَّهُ)؛ پچهری، قرتانی
 قَطَعَ الرَّجَاءَ مِنْ (يُنْسَ)؛ ناو می‌دبوو، هیوای بری
 قَطَعَ الشَّدَّةَ أَوْ الْخَطَرَ (عَبَّرَ)؛ ناره‌حه‌تی و مه‌ترسی بری و نه‌ما
 قَطَعَ الْمَسَافَةَ (مَشَاهَا)؛ ماوه‌که‌ی بری، پیا تیبهری
 قَطَعَ الْوَقْتَ (قَتَلَ الْوَقْتَ)؛ کاتی برده‌سه‌ر، کاتی کوشت، رایبوارد
 قَطَعَ عَهْدًا (وَعَدًا - تَعَهَّدَ)؛ په‌یمانیدا، به‌لینیدا، ده‌سته‌به‌ر بوو
 قَطَعَ كَلَامَهُ (أَسْكَنَهُ)؛ قسه‌که‌ی پی بری، بیده‌نگی کرد، ده‌مکوتی کرد
 قَطَعَ فِيهِ الْكَلَامَ (أَثَرَ)؛ کاری تیکرد، هه‌ستی جوولان
 قَطَعَ الرَّأْسَ (أَطَاعَ بِهِ)؛ سه‌ری په‌ران، لیتی کرده‌وه، کوشتی

قَطَعَ دَابِرَهُ (إِسْتَأْصَلَ)؛ له‌بن ده‌ری هینا، ریشه‌ی ده‌رکیشا، بنه‌بریی کرد
 قَطَعَ عَلَيْهِ الطَّرِيقَ (اعْتَرَضَ طَرِيقَهُ)؛ ریی پیگرت، هاته‌سه‌ر ریی، ریی لینگرت
 قَطَعَ فَلَانًا عَنْ حَقِّ فَلَانٍ (مَنَعَهُ مِنْهُ)؛ ریکاگی لینگرت، نه‌یه‌یشت، ده‌ستی
 هینا به‌ ریی
 قَطَعَ الرَّجُلَ (لَمْ يَقْدِرْ عَلَى الْكَلَامِ)؛ نه‌یتوانی قسه‌ بکات، له‌گۆ قسه‌ که‌وت
 قَطَعَ بِفُلَانٍ (عَجَزَ عَنْ سَفَرِهِ لِأَيِّ سَبَبٍ كَانَ)؛ به‌مه‌ر هۆیه‌ک که‌شت و سه‌فه‌ری نه‌کرد
 قَطَعَ بِهِ؛ به‌هیوای خۆی نه‌که‌یشت، بی‌نوم‌یدبوو، ناھوم‌یدبوو
 قَطَعَ؛ له‌ت و کوتی کرد، له‌ت له‌تیکرد، ونج‌ر ونج‌ری کرد، شپ‌ری کرد، دپ‌ری
 قَطَعَ اللَّحْمَ (شَرَحَ)؛ توئی توئی کرد، جنی
 قَطَعَ الْخَمْرَ بِأَلَاءٍ (مَزَجَهَا)؛ روونی کرده‌وه، ناوی تیکرد
 قَطَعَ الشَّعْرَ حَلْلَهُ إِلَى أَجْزَائِهِ (الْعُرُوضِيَّةُ)؛ پارچه‌ پارچه‌ی کرد به‌پیی زانیاری هۆنراوه‌زانی، به‌ش به‌شی کرد
 قَطَعَ الْفَرَسَ الْغَيْلَ (سَبَقَهَا)؛ پیشی‌که‌وت، به‌ر له‌و بوو، بۆریدا به‌وه
 قَطَعَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْعَذَابَ؛ خوای گه‌وره‌ سزای هینا به‌سه‌ریا
 قَطَعَ (تَقَطَّيْعَ - جُرْحَ - بَتًا)؛ پرین، برینداربوون، که‌ل بوون، قرتاندن

قَطْعُ الرَّأْسِ (ضَرْبُ الْعُنُقِ)؛

سه‌رپه‌راندن، له‌ملدان

قَطْعُ الرَّجَاءِ وَالْأَمَلِ (يَأْسُ)؛ هيوا برين،

ناثومیدی

قَطْعُ الطَّرِيقِ (لِصُوبِيَّةٍ)؛ جه‌رده‌یی،

ریگه برین، چه‌ته‌یی، ته‌ریده‌یی، خه‌لك

رپوت کردنه‌وه، ریگری، راووپوت

قَطْعُ الدَّائِرِ (إِسْتِنْصَالُ)؛ بنه‌پرکردن،

ریشه‌ده‌ره‌نیتان

قَطْعُ الْعَلَائِقِ (تَوْفُّ الْعَلَائِقَاتِ)؛

په‌یوه‌ندی برین، نه‌هیشتنی په‌یوه‌ندی

قَطْعُ؛ سك نیشه، مه‌ناسه‌پرکه‌به‌هوی

قه‌له‌وی یان مه‌ر هویه‌کی تره‌وه،

ته‌نگه‌نه‌فه‌سی، مه‌ناسه‌سوارپوون

قَطْعُ مِنَ الشَّجَرَةِ وَنَحْوَهَا (الْفَصْنُ يُقَطَّعُ

مِنْهَا)؛ په‌لی دار که‌ده‌بریت،

لیک‌ردنه‌وه‌ی لقو په‌لی دارو دره‌خت،

هه‌لپاچینی دره‌خت

قَطْعُ مِنَ اللَّيْلِ (طَائِفَةٌ مِنْهُ)؛ به‌شیک

له‌شه‌و، ساته‌کانی شه‌و

قَطْعُ (مَنْ يَنْقَطِعُ صَوْتُهُ)؛ ده‌نگ بر او،

به‌کیک ده‌نگی لینه‌یه‌ت

قَطْعُ فِي الْفَرَسِ (إِنْقِطَاعُ بَعْضِ

عُرُوقِهِ)؛ برینی مه‌ندیك له‌ره‌گه‌کانی،

بچرانی

قَطْعًا؛ بیگومان، مه‌رده‌یی، مه‌رگیز،

نه‌، نه‌خیر، بپرای بپرای

قَطْعَةٌ؛ که‌رت، پارچه، پارچه

زه‌وییه‌کی دابراو

قَطْعَةٌ؛ به‌ش، پارچه، که‌رت،

که‌رت و پارچه‌ی مه‌رشتیک

قَطْعَةٌ مِنَ الشَّعْرِ؛ چامه‌هونراوه‌یه‌ک،

(7 - 10) به‌یته‌له‌هونراوه

قَطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ؛ سزاو نه‌شکه‌نجه،

پارچه‌یه‌ک له‌نیش و نازار

قَطْعَةٌ سَكْرٌ؛ کلوشه‌کر، کلوش، پارچه

شه‌کریک

قَطْفَ الزَّهْرِ؛ گولی لیکرده‌وه، چنی

قَطْفَ التَّمْرِ (جَنَاهُ)؛ به‌رپوومه‌که‌ی

لیکرده‌وه، کوی کرده‌وه، چنیه‌وه،

درویه‌وه

قَطْفًا الشَّيْءَ (أَخْذُهُ بِسُرْعَةٍ وَخَطْفَهُ)؛

به‌خیزی مه‌لیکرت و بردی، مه‌لی

بچروقان، به‌لاماریدا

قَطْفًا مَفْسَلَتَهُ (أَخَذَ مَا هُنَاكَ مِنْ

الْعَسَلِ)؛ مه‌نگینه‌که‌ی برد، هه‌لیکرت

قَطْفًا وَجْهَهُ (خَدَشَهُ)؛ روی

بریندارکرد، رووشاندی، رنی

قَطْفًا؛ هیش‌وه‌تری کاتی

لیده‌کریته‌وه، به‌رپوومی کوزراوه و

رنراو

قَطْفًا (جَنِي)؛ رنین، چنین،

لیک‌ردنه‌وه

قَطْفًا (ثَمَارٌ مَقْطُوعَةٌ)؛ شوینه‌وار،

جوره دره‌ختیکی جه‌نگه‌لی‌یه،

گوزاک، گوزاک، گیزه‌لووک، کاله‌که

مارانه، گیاه‌کی کتوی و هاونینه‌و

به‌پرکه‌و‌گه‌لاو به‌ره‌وه‌مه‌رله

شوتی‌یه‌ک ده‌چی و به‌ره‌که‌ی هیتنده‌ی

نارنجیکی لیدی و زرد ده‌بی و دوو

جوی‌یه‌یه‌نیره‌و‌میته

قَطْفَةٌ؛ روه‌کیکی به‌هاره‌یه‌و‌دیکیکی

هه‌یه‌واوه‌که‌ی سووره‌و‌گه‌لاکانی

خاکی و بوره

قَطَاطُ (السَّيْرِ السَّرِيعِ)؛ خیرا

ریشتن، تیزی

قَطْمَط: بارانکی بردهوام
قَطْمَطَتِ السَّمَاءُ (أَمْطَرَتْ مَطَرًا مُتَابِعًا): بردهوام بارانی باراند، بارانی بردهوام بوو
قَطْمَطَتِ الْقَطَاةُ وَالْحَجَلَةُ (صَوَّتَتْ): قه تی و سویتسکه که خویندیان
قَطَلُ (قَطَعُ): بری، هندیك، نهختیک
قَطْلَةٌ (مَنْشَقَةٌ): خاولی، سپهر
قَطْلًا - **قَطَعًا**: بری، له تیکرد، پارچه پارچه ی کرد
قَطْم: گازی لیگرت، قه پی پیاکرد، چیژی، بری، بری، قرتاندی
قَطْمًا - **قَطْمًا** (إِشْتَهَى اللَّحْمَ): حه زی له گوشت کرد
قَطْمَ الصَّقَرِ إِلَى اللَّحْمِ (إِشْتَهَاهُ): بازه که حه زی له گوشت کرد
قَطْمَ رَقَبَتِهِ (كَسَرَهَا): ملی شکاند
قَطْمَ الشَّرَابِ (ذَاقَ الشَّرَابَ فَكَّرَهُ وَرَوَى وَجْهَهُ وَقَطَّبَ): مهیی و خوارده که ی چیژت و به دلی نه بوو و جوا روی وهرگیرا
قَطْم: حه زکردن له گوشت و هه رشتیکی تر
قَطْمًا - **قَطْمِيرًا** (قَشْرَةٌ رَقِيقَةٌ): تویدال، تویدی ته نك، تیکولی ته نك
قَطْنٌ فِي الْمَكَانِ وَبِهِ أَقَامَ بِهِ: تیای مایه وه، سه قامگیر بوو تیتیدا، نیشته جی بوو، تیا زیا، نیشته نی بوو
قَطْنُ الرَّجُلِ (خَدَعَهُ): مه لیخه له تاند، دهستی بری، قولی بری
قَطْنٌ ظَهْرُهُ - **قَطْنًا** (إِنْحَنَى): پشتی نوشتایه وه، چه مایه وه، کرم بوو

قَطْن: نیشته نی کرد، که پوی مه لهینا، که پروکه ی به ست، که پله ی دهردا
قَطْنُ الْكَرَم: شکوفه ی دهردا
قَطْنٌ - **قَطْنٌ**: لۆکه، په موو، په مق، لۆکه یه که له نیو قوزاخه که یدا، گیایه که له سه ره تایی به هاردا به تۆوه ده چیتریت نیوو به ژن بلند ده بی و گه لاکانی که میك پانز و گولتیکی شین دهرده کات له دواییدا گوله که ده بیته قوزاخه تا سه ره تایی پاییز دم ده کات وه و ناوه که ی پره له لۆکه و نه و جا لۆکه چن ده بیچیته وه و ده بیاته وه بق ماله وه
قَطْنٌ طَبِی: ماشه ری ژبان، لۆکه ی خاوین کراو، لۆکه یه که له کاروباری ته ندروست سازاندا به کارده میتیری
قَطْنٌ - **تَعْفُنُ** (مَوْضِعُ الْإِقَامَةِ): شوینی نیشته جی بوون، جیگه و شوینی گوزه ران و مانه وه، که پوو، که پروک، که به
قَطْن: بنکی کلکی بالنده، خوارویی پشتی مروّف، قنگه جوله
قَطْنَةٌ: پارچه لۆکه یه ک، به شه لۆکه یه ک
قَطْنِيَّةٌ - **قَطْنِيَّةٌ** (الْثِيَابُ الْمَنْسُوجَةُ مِنَ الْقَطْنِ): جلا و بهرگی لۆکه، جلا و بهرگی له لۆکه دروستکرابی
قَطْوَب: ناوچه وان گرژ، مۆن، رووگرژ، مپومۆچ، دم و چاو ترشاو، عه بووس
قَطْوَر: هوری پر باران، قه تره، دهرمانیکی شله مهنیه به تکه تکه ده کریته چاو بو چاره سه رکردنی نه خوشیه کانی چاو

قَطُوع: برهې، جياکه ره وه، ماوهی نیوان دوو شوینو و جیگه ، به کیک به رده وام نه بیټ له سه ر برایه تی و هاوه لایه تی

قَطِيع: بړاو ، که رتکراو، هاوشپوره، پیچو ، هاو ، وه کو
قَطِيع مِنَ الْقَنْمِ (مَجْمُوعَةٌ مِنَ الْقَنْمِ):
رانه مه ی ، که له مه یرک
قَطِيع مِنَ الطَّيُورِ (سِرْبًا): پوله مه ل ، پؤل

قَطِيع مِنَ الحَيَوَانَاتِ الْكَبِيرَةِ: که له ، ره وه ، ره وگ، جه له ، ران
قَطِيعٌ مِنَ الشَّجَرِ وَالْأَغْصَانِ:
دارودره ختی مه لپاچراو ، بړاو
قَطِيعَةٌ: لیک بران ، جیابوونه وه، ریگرتن ، نه همیشه تن ، ازمینان و ده سه سته رداربوونی که سه وکارو په یوه نندیه کانی خزمایه تی

قَطِيعَةٌ مِنَ الشَّيْءِ: نه وهی ده بریت و لیده کریته وه له شتیک، پارچه زه وپیه که فرمانړه وا بییدات به شوینکه وتواتی

به پی ی ویستی خوی
قَطِيفُ (الْقَطِيفُ مِنَ الثَّمَرِ):
به روپوومی لیکراوه

قَطِيفَةٌ: قه یفه ، قه دیفه ، پارچه یه کی چنراوی لووس و پووسی تووکنه
قَطِيفٌ: ده ست و پیوه ند ، خزمه تکار، نیشته نی، دانیشتوانی مال

قَطِيفَةٌ (سَكَنُ الدَّارِ): دانیشتوانی مال و لانه ، مال نشین

قَعَدَ (تَكَفَّفَ الْقِيَمُ): مه لنجی دا ، قولبی دا

قَعَّ قُعَاعٌ - قُعَاعٌ (شَدِيدُ الْمَلُوحَةِ): سویرخوی، تل و خوی، زؤر سویر
قُعَاعًا (دَاءٌ فِي أَنْوْفِ الْقَنْمِ): ده رده و نه خوشیه که په یدا ده بیټ له لووتی مه رو مال اتدا

قُعَاعٌ: ده رده و نه خوشیه که توشبجو په کی ده که ویت و ناتوانیت مه لپسی
قُعَاصٌ (دَاءٌ فِي الصُّلْبِ): نه خوشیه کی سنگ و سینه یه

قُعَاقِعُ (الكَثِيرُ الصَّوْتِ - تَتَابِعُ أَصْوَاتِ الرَّعْدِ): زؤر ده نگدار، ده نگی هوره بروسکه ی یه که له دوا ی یه

قُعَالٌ: شکوفه و خونچه ی دارمیتو یان نه وهی لی ی مه لده وه ری
قُعَبٌ فَلَانَ فِي الْكَلَامِ (أَخْرَجَ الْكَلَامَ مِنْ قَعْرِ حَلْقِهِ): گوته و قسه کانی له ناخ و نیوجه رگی که روپوه وه ده ربړی

قُعْبُ (قُدْحٌ ضَخْمٌ غَلِيظٌ): جامی کی که ورده یه
قُعْبَةٌ (النُّفْرَةُ فِي الْجَبَلِ): چال و کونیک له شاخدا

قُعْبِلٌ (مَشَى كَأَنَّهُ يَحْفَرُ بِرِجْلَيْهِ): به چه شنیک زوی به ریوه وه که نه وهی به قاچی چال مه لیکه نی

قُعْبِلٌ (الْقُعْبُ يُحْلَبُ فِيهِ اللَّبَنُ): جام یان هر ده فریکسی که وره شیری نیدا بدوشری

قُعْتُ لَهُ مِنَ الشَّيْءِ (أَعْطَاهُ قَلِيلًا): که میکی پیدا ، هه ندیکی دایه
قُعْتُ الشَّيْءِ: مه لیکه ند، له بنج و بناوانه وه ده ری مینا

قَعَدَ - قُعُودًا (جَلَسَ مِنْ قِيَامٍ): دانیشته ، نیشته وه

قَعَدَ بِهِ (أَجْلَسَهُ - ثَبَطَ عِزْمَهُ): دای نیشاند، داینا ، وره ی بهردا ، ترسانی، تو قانی

قَعَدَ لِلْأَمْرِ (إِهْتَمَّ بِهِ وَتَهَيَّأَ لَهُ): گرنگی پیدا ، خوی بۆ ناماده کرد، سازشی وهرگرت بۆی

قَعَدَ عَنِ الْأَمْرِ (تَأَخَّرَ عَنْهُ أَوْ تَرَكَهُ): دواکوت یان وازی میتنا

قَعَدَ الْمَرْأَةُ عَنِ الْحَيْضِ وَالْوَلَدِ (انْقَطَعَ عَنْهَا ذَلِكَ): له خولی مانگانه و منالجبون و هستایوه، خولی مانگانه ی نه ما ، له منالجبون و هستایوه

قَعَدَ النُّخْلَةَ (حَمَلَتْ سَنَةً وَلَمْ تَحْمَلْ أُخْرَى): سالتیک بهری گرتو سالتیکیش بی بهربوو

قَعَدَ يَفْعَلُ كَذَا (طَفِقَ يَفْعَلُهُ): شانی پیداکرد، دهستی پیکرد، نه نجمیدا، به جیتی گه یاند

قَعَدَ لَهُ (كَمَنَّ): بۆی دانیشت ، خوی بۆنایوه ، بۆسه ی بۆ نایوه

قَعَدَ عَنِ (كَفَأَ): وازی میتنا ، دهستی لیتهلگرت، دهستبهرداری بوو

قَعَدَ لِلْحَرْبِ: خوی بۆ جهنگو شهر ناماده کرد

قَعَدًا - قَعْدَةٌ: نه وانه ی ناچن بۆ جهنگو شهر بهر بهر بهم ناوه یشه وه تا قم و گرومیک له (خه وارج) ناوزه دکراون و وا ده بیبن دادوهی کردن حق و ره وایه نه ک جهنگو کوشتار

قَعْدَةٌ: جیگه ی دانیشتنی یه کتیک له شوینتیکدا

قَعْدَةٌ: خانه نشین ، جی دانیشتن ، که ژاوه ، نه وه ی مرؤف بۆ سواری و دانیشتن رامی کردووه وه که نه سپو گویدریتزو ...

قَعْدَةٌ (الكَثِيرُ الْقَعْدُ): دانیشهر، یه کتیک فره دابنیشی

قَعْدُ: ترسنۆك ، خاووخلیچک و سست له به جیتهیتانی چاکه و پیاوه تیدا

قَعْدِي: سست و که م توانا، بیده سته لات قَعْدِي: نه وانه ی هه مان راو بۆچوونی

(خه وارج) یان هه یه سه باره ت به دادوهی کردن نه ک کوشتارو جهنگ

قَعَرَ: قوولی کرد، بنه که ی داخست ، چالی کرد، هه لی کۆلی

قَعَرَ الْبَيْتَ (وَصَلَ إِلَى قَعْرِهَا): گه یی به بنه که ی ، هه تا بنه که ی گه یی

قَعَرَ الشَّجْرَةَ وَنَحْوَهَا (قَلَعَهَا مِنْ أَصْلِهَا): له بن دهری میتنا ، هه لیکیشا

قَعَرَ الْإِنَاءَ (شَرِبَ جَمِيعَ مَا فِيهِ حَتَّى انْتَهَى إِلَى قَعْرِهِ): هه مووی خوارده وه هه تا گه یی به بنه که ی

قَعَرَ فَلَانًا (صَرَعَهُ): شکستی پیتهیتنا ، زالبوو به سه ریا

قَعَرَ الْمَاءَ (كَانَ قَعِيرًا أَيْ بَعِيدَ الْقَعْرِ): بنی ناوه که قوول بوو

قَعَرَ الْبَيْتَ (عَمَّقَهَا): قوولی کرد، چالی کرد

قَعَرَ فِي كَلَامِهِ (أَخْرَجَهُ مِنْ حَلْقِهِ): له گه روویه وه به دهری کرد، به قوپرگ

قسه دهکات قَعَرَ الرَّجُلُ (صَاحَ): هاواریکرد، دهنگی

لیتبهرز بوه وه، قیزاندی

قَعْرَ الشَّيْءِ (جَعَلَهُ مَقْرَعًا)؛ قولی کرد، چالی کرد، زوری لبه لکه‌ند
 قَعْر (قَاع - تَجْوِيفًا)؛ قولایی، بن، ناخ، ناو، کلز، بوشایی
 قَعْر؛ زیره کس، هوشیاری، زرنگی، دانایی
 قَعْرَة؛ زبری، بوشایی چال، قولایی
 قَعَسَ الشَّيْءُ (تَأَخَّرَ وَرَجَعَ إِلَى الْخَلْفِ)؛ دواکوت، پاشه و پاش گه رایه وه
 قَعَسَ - اِفْتَعَسَ (ضِدَّ حَدَبٍ)؛ سنگی ده‌په‌ریو بوو
 قَعَسَ عَنِ الْأَمْرِ (تَأَخَّرَ)؛ دواکوت، له‌کاتی خویدا نه‌بوو
 قَعَسَ الْفَرَسَ وَغَيْرَهُ (لَمْ يَنْقُدْ لِقَائِهِ)؛ گوپرایه‌لی خاوه‌نه‌ک‌ی نه‌بوو
 قَعَسَ فَلَانٌ (مَنْعَ وَعَزْ)؛ چه‌سپاویو، جیک‌رو توکمه‌بوو، پته‌ویو
 قَعَسَ؛ سنگ ده‌په‌ریو بوو
 قَعَسَ (السَّرَابِ الْمُنْتِنِ)؛ خاک و خولی بون ناخرش، بۆگن
 قَعَسَاءُ؛ جیک‌ر، چه‌سپاو، پته و
 قَعَسَرُ (صَلْبٌ وَأَشَدُّ)؛ پته و بوو، توکمه و رهق بوو
 قَعَسَرُ عَلَيْهِ (تَقَوَّى)؛ زال‌بوو به‌سه‌ریا
 قَعَسَرَ الشَّيْءُ (أَخَذَهُ بِالشَّدَةِ)؛ به‌توندی بردی، توند ه‌لی قرچان
 قَعَسَرُ؛ تۆبه‌ره کاله‌ک میشتا گچ‌ک‌یه، حوشت‌ریکی گه‌وره و زله
 قَعَسَرِيٌّ؛ کون، دیرین حوشت‌ری گه‌وره و قه‌به
 قَعَشَ الْبِنَاءَ وَغَيْرَهُ (هَدَمَهُ)؛ رووخانی، تیکیدا، رمانی

قَعَشَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ)؛ کۆی کرده‌وه، چه‌می کرد
 قَعَشُ؛ نام‌رازیکی گواستنه‌وه‌ی ژنانه وه‌ک که ژاوه
 قَعَصَتِ الدَّابَّةُ؛ نه‌خۆشی سنگ نیش‌هی لیدا، سنگ نیش‌هی تووش بوو
 قَعَصَهُ - قَعَصًا؛ خیرا به‌پم برینداریکرد، کتومت له‌شوین و جیک‌ه‌ی خویدا کوشتی
 قَعَضِبُ (الضَّخْمُ الشَّدِيدُ الْجَرِيءُ)؛ که‌تول، گه‌وره و زله
 قَعَضِبُهُ (إِسْطِصَلَهُ)؛ له‌بن ده‌ری‌مینا، له‌ره‌گو ریشه ده‌ری‌مینا
 قَعَضَمُ؛ لاواز، زه‌بوون، ملکه‌چ
 قَعَطَ الشَّيْءَ - قَعَطًا (يَبَسُّ)؛ وشکی کرد، وشک بوو
 قَعَطَ فَلَانٌ (جَبُنَ)؛ ترسا، توقی، ترسی لب‌نیش‌ت
 قَعَطَ الشَّيْءَ (كَشَفَهُ)؛ ده‌ری‌ضست، خستیه بوو
 قَعَطَ وَثَاقَهُ (شَدَّهُ)؛ شه‌ت‌کیدا، توندی کرد
 قَعَطَ فَلَانًا (طَرَدَهُ)؛ ده‌ری‌کرد، ده‌ری‌په‌راند
 قَعَطَ الدَّابَّةَ (سَاقَهَا شَدِيدًا)؛ به‌توندی رای‌کیشا، توند به‌کیشی کرد
 قَعَطَ - قَعَطًا (ذَلَّ وَهَانَ)؛ سووک و رساو بوو، ملکه‌چ و زه‌بوون بوو
 قَعَطَ فِي الْقَوْلِ (أَفْعَشَ)؛ گوته و قسه‌ی ناشیرینی کرد، خراپ گۆ بوو، به‌دگوبوو
 قَعَطَ عَلَى غَرِيمِهِ (أَلْحَ عَلَيْهِ)؛ داکۆکی لیکرد، زوری لیکرد، ته‌نگی پینه‌لچنی

قَطَطَ الدَّابَّةَ (سَاقَهَا شَدِيداً)؛ به توندی

رایکتشا ، توند به کیشی کرد

قَفَفَ الْمَطَرُ الْحِجَارَةَ (جَرَفَهَا بِشِدَّةٍ)؛

به توندی رایمائی ، به کیشی کرد ، پالی پیوه نا

قَفَفَا (سَقَطَا)؛ که و ته خواره وه ،

به ریووه وه ، رما

قَفَفَرُ فِي الْمَشِيِّ (قَصَرَ خَطَاؤُهُ)؛

هه نکاوه کانی کورت بیون ، پچووک و

که م ماوه بیون

قَفَفَرُ لَهُ الْكَلَامُ (أَزَادَ دَفْعَهُ عَنِ نَفْسِهِ

بِتَهْدِيدٍ)؛ به مه پره شه له خوی

دوورخسته وه

قَفَقَاعٌ؛ نه وهی کاتی ده پروات به ریووه

خشپه ی قاجی ده بیستری، ته ق و هوپ،

له ریوتا ، خورمای وشک ، تووله ری

قَفَقَعَ الشَّيْءُ (أَخَذَتْ صَوْتًا عِنْدَ

التَّخْرِيكِ أَوْ التَّحْرُكِ)؛ دهنگی لیها ت ،

دهنگدار بوو له کاتی جوولاندنا

قَفَقَعَ فِي الْأَرْضِ (ذَهَبَ)؛ چوو به ناخی

زه ویدا ، ریوچوو

قَفَقَعَ (عَفَقَ - طَائِرٌ عَلَى شَكْلِ غُرَابٍ)؛

خومه ریژه ، قنسه ره ، قه له باچکه

قَفَقَعَهُ؛ دهنگی چهک ، ته ق و هوپ،

دهنگی قه له باچکه ، گرمه گرمی هور

یهک له دوا ی یهک ، کرته کرتی ددان

له کاتی خواردتی شتیگدا

قَفَمَ السَّنُورُ - قَفَمًا (صَاحَ)؛ قیزاندی،

هاواری کرد ، دهنگی لیبه ریووه وه

قَفَمَ - قَفَمًا أَصَابَهُ طَاعُونٌ أَوْ دَاءٌ قَمَاتٌ

مِنْ سَاعَتِهِ)؛ نه خوشی تا عون یان هه ر

نه خوشیه کی تر لییدا و کتوپر کوشتی و

مرد

قُفِّمَةُ الْمَالِ (خِيَارَةٌ)؛ باشتین مال و

دارایی

قَفِنَ الْأَنْفُ؛ کورت یان دریز بوو

(له وشه دزه یه که کانه)

قَفِنَ (جَفَنَةً كَبِيرَةً يُفَجِّنُ فِيهَا)؛

ته شتیکی که وره یه هه ویری تیا

ده شیلری

قَفِنَبُ الْأَنْفِ (إِعْوَجٌ)؛ خواربوو، لاریبوو،

ناریک بوو

قَفِنَبُ الْأَنْفِ الْمَعْوَجُ)؛ لووت خوار،

لووت ناریک و چهوت

قَفُو - قَفْوَانٌ؛ چهق ، دووته خته ی

نه ملاولای به کره و خول خولوکه

قَفُودٌ؛ دانیشتن ، نیشتنه وه

قَفُورٌ؛ حوشتری سوارو بار، منالی

توبه ره تا ده گاته شه ش سالی

قَفُولٌ؛ به چه شنیک ریوی وهک نه وهی

به قاج خول هه لبگری، له ریویشتنا قاجی

له زه وی توند ده کرد

قَفِي - قَفَاً؛ کوله که ی لووتی به رنو

خواربوو

قَفِيدٌ؛ دانیشتوو له گه ل ، چاودیر ،

پاریزه ر، پاسه وان

قَفِيدَةٌ؛ زن ، شتیکه بق دانیشتن

به کارده بری، زنیک له ماله وه دابنیشیت،

زنی ماله وه

ق ف

قَفَّ الشَّيْءُ (تَقَبَّضَ)؛ هاته وه یهک،

گرزبوو

قَفَّ الثُّوبُ (جَفَّ بَعْدَ غَسَلِهِ)؛ وشک

بووه وه پاش شتنی

قَفَّ الشَّعْرُ (قَامَ لَشِدَّةِ الْفَرْعِ)؛ له ترسا

تووی له شی راست بووه وه و گرزبوو

قَفَّ الدَّرَهَمَ (سَرَقَهُ بَيْنَ أَصْبَعِهِ):

له دهستیا شاردیه وه، دزی

قَفَّ الأَرْضَ (يَبْسُ بَقْلِهَا): باقله و

روه که که ی وشک بوو

قَفَّ: پشتی شتیک، گازهرای

قَفَّ: پچوک، کورت، زهوییه کی

به رزو بهردای، گهواله هوری ره شو

چلکن، کونیکه له ته وردایه و دمه که ی

پته وو توکمه ده کزیت

قَفَّ مِنَ النَّاسِ: ستمکار، زوردار

قَفَّ الرَّجُلُ (ضَرَبَهُ عَلَى قَفَاهُ): کیشای

به پشته ملیا، دای به پشته ملیا

قَفَّ الشَّيْءُ أَوْ الأَثَرُ (تَبَعَهُ): شوینی

کورت، به دویا رویی، شوین پیی

ه لگرت

قَفَّ اللهُ أَثَرَهُ (عَفَاهُ وَمَعَاهُ): سربه وه،

خوا شوینه واری ون کرد، هیچ

شوینه واریکی نه هیشت

قَفَّ فُلَانًا بِأَمْرِ (أَثَرَهُ بِهِ): دای به و،

نه وی دهستنیشان کرد بوی

قَفَّ فُلَانًا (رَمَاهُ بِأَمْرِ قَبِيحٍ):

باروحالیکی ناله باری دایه پال،

تومه تی خسته پال، تومه تباری کرد

قَفَّى (أَتَى): هات، ناماده بوو

قَفَّاءَ قَفَّاءً: پشتی مل، پشتی سه ر،

پشت، دواوه

قَفَّ الشُّوبَ: دیوی دواوه، دیوی

پشته وه

قَفَّ الشَّمَّاشَ: پشته که ی، دیوی

ناوه وه

قَفَّارَ: زهوییه کی وشک و بی تاو، نانی

وشک به بی پیخور

قَفَّازَ: دهستکیش، دهسکیش،

دهستگوره، دهسته وانه، په نجه وانه،

دهست له پ، ته نراوو چه رمیکه

ده کزیته دهست

قَفَّازَ الشَّيْءَ (القَفْزُ): بازدر، فره

قه له میاز در

قَفَّاصُ: نه خوشیه که ده دات له ننازه لان

قَفَّاصُ: قه فاس دروستکر،

دروستکاری قه فاس

قَفَّاعُ: نه خوشیه که په نجه کان

گرژده بن و دینه وه یه ک

قَفَّافًا: پاره کانی خسته نیو دهستی و

دزی

قَفَّانُ: کومه ل، گرؤه، تاقم

قَفَّانُ الشَّيْءِ: ده ورو خولی زانین و

ناسینی یان هه ولدان بو ناسینی، کات و

واده ی

قَفَّالُ (مَنْ يَصْنَعُ الأَقْفَالِ أَوْ يَبِيعُهَا):

کلپساز، نه وه ی کلپل و قفل دروست

ده کات یان ده یفرؤشی

قَفَّانُ: سه رۆکیک شوینی کاروباری

به کیکی تر بکه ویت و لی بیپرسته وه

قَفَّتْ الأَرْضَ (أَفْسَدَ نَبَاتُهَا الطَّر

وَالشَّرَابَ): باران و خاک و خول روه که ی

تیکدا، بۆگه نی کرد

قَفَّةً: پیاوینکی کورته بالا، کورته بنه و

بچوک، له رزه له رزیکه به هوی له رزو

تاوه ده که ویته وه

قَفَّةً: له رزه له رزیک له تاوه پهیدا

ده بیت، یه که م شتیک له ورگی منال

دیته ده ره وه

قَفَّةً: دارینکی وشک، شتیکه وه ک

ته ور، زهوییه کی به رزو بلند، زه میله،

سه به ته، به له م، گه می، وشکه وه بوو

قَفَحَ عَنِ الشَّيْءِ (قَفَر مَنَّهُ)؛ رایکرد

لی، مه لہات، دوررکوتہ وہ

قَفَدَ لِفُلَانٍ - قَفَدَا (عَمِلَ لَهُ)؛ کاری

بۆکرد، کارگری بوو

قَفَدَ فَلَانًا (صَفَحَ قَفَاهُ بِبَاطِنِ كَفِّهِ)؛

به بهری دهستی کیشای به پشته ملیدا

قَفَدَ كُلُّ ذِي عُنُقٍ (إِسْتَرْخَى عُنُقَهُ أَوْ

غَلَطَ)؛ گهردنی دریزو رهق بوو

قَفَدَ الرَّجُلُ (ضَعُفٌ وَإِسْتَرْخَتْ مَفَاصِلُهُ)؛

جومگه کانی لاوازو کزیبون

قَفَرِ الْأَثَرِ (تَتَبَعَهُ وَإِقْتَفَاهُ)؛ شوینی

کهوت، شوین پیی مه لگرت

قَفَرِ الْمَالِ (قَلَّ)؛ کم بوو، کزیوو

قَفَرِ الرَّأْسِ (قَلَّ شَعْرُهُ)؛ مووی که مبیوو،

کم قز بوو

قَفَرِ الْمَرْأَةِ (قَلَّ لَحْمُهَا)؛ لاوازو که م

گوشت بوو

قَفَرِ الثَّرَابِ وَنَحْوَهُ (جَمَعَهُ)؛ کزی

کرده وه، جه می کرد

قَفَر - قَفَرَةٌ: بیابانی بی تاوو گیا،

زه ویه کی به تال و چؤل، دهشت،

ویرانه، کاکي به کاکي، کاوله

قَفَر - قَفَارٌ (الْخُبْزُ غَيْرُ الْمَادُومِ)؛ نانی

وشک به بی پینخور

قَفَرٌ (وَثْبٌ)؛ بازیدا، قه له م بازیدا

قَفَرٌ فَلَانٌ (مَاتَ)؛ مرد، گیانی سپارد

قَفَرِ الْفَرَسِ (إِبْيَضٌ يَدَاهُ إِلَى مِرْقِيهِ

دُونِ رِجْلَيْهِ)؛ دهستی سپی بوو مه تا

نه نیشکی به دهر له ره دوو قاچی

قَفَرٌ ثَلَاثِيٌّ: سی باز

قَفَرٌ عَالِيٌّ: به رزه باز، بازی به رز

قَفَرٌ عَرِيضٌ: به ک باز

قَفَرُ الزَّانَةِ: داریان

قَفَرِي (الْوَثْبُ)؛ بازدان، قه له مبارز

قَفَرَةٌ (وَثْبَةٌ)؛ باز، قه له مبارز، بازدانی

به گوی، هلجنقاندن، فه چنقاندن،

فه ماندن، فه جنقین، بازدانی گهره ی

به گوی

قَفَسَ الرَّجُلُ (مَاتَ)؛ مرد، گیانی

سپارد، روحی ده رچوو

قَفَسَ الشَّيْءُ (أَخَذَهُ أَخْذًا إِسْتِرَاحًا

وَعَضْبًا)؛ به زرد داگری کرد،

زه وتی کرد، دهستی به سه را گرت

قَفَسَ فَلَانًا (أَخَذَ بِشَعْرِهِ وَجَدَّبَهُ بِهِ

سَفْلًا)؛ قزی راکتشاو دای به زه ویدا

قَفَسَ الظَّبِيَّ (رَبَطَ يَدَيْهِ)؛ دهسته کانی

به هسته وه، کزتی کرد

قَفَسَ الرَّجُلُ (نَشَطَ فِي الْأَكْلِ)؛

چوست و چالاک بوو له خواردندا

قَفَسَ الشَّيْءُ (أَخَذَهُ)؛ بردی، مه لیگرت

قَفَسَ فَلَانًا بِالْعَصَا أَوْ

بِالسِّيفِ (ضَرَبَهُ)؛ لیدیدا، دایگرت وه

قَفَسَ النَّاقَةَ (أَسْرَعَ حَلْبُهَا)؛ به خیزی

دوشی، زوو دوشی

قَفَسَ: خواردن به په رۆش و برسیتیه وه،

سؤلیکی کورت

قَفَسَ: دز، جه رده، چه ته

قَفَصَ: چوست و چالاک بوو، بازیدا،

به رزبوه وه

قَفَصَ الْأَشْيَاءَ (قَرَّبَ بِغَضِّهَا مِنْ بَعْضِ

وَجَمَعَهَا)؛ له به کی نزیک کردنه وه،

کزیکردنه وه، دهسته ی کردن

قَفَصَ الظَّبِيَّ (جَمَعَ قَوَائِمَهُ وَرَبَطَهَا)؛

به هسته وه، چوار په لی به هسته وه

قَفْصَ الْمَرَضِ أَوْ الْبَرْدِ فَلَانًا (أَوْجَعَهُ) :

نازاریدا ، نیش و ژانی پتگه یاند
قَفْصَ (مَحْبَسِ الطَّيُورِ وَالْحَيَوَانَ) :

قهفَس، قهفَز، بَیرِکَم ، رِکَه ، رکه هـ ،
شتیکی په نجره داره له ناسن دروست
ده کری بُو تِیخستنی هندی بالدار

قَفْطَانُ : جَوْرَه جَلو به رگیکه
قَفْطَه بِخَيْرٍ (كَافَاهُ) : پاداشتی دایوه ،

خه لاتی کرد
قَفَعُ فَلَانًا عَنِ كَذَا (مَنْعَهُ عَنْهُ وَصَرَفَهُ) :

رِکَری کرد له .. یاساگی کرد
له سهری ، دهستی هیتایه رگیکه

قَفَعُ : سِیس بوو ، رهق و وشک بوو ،
کرژبوو ، رهق مه لگه را

قَفَعُ فَلَانٌ (كَانَ مَنكسَ الرَّأْسِ أَبْدَاءً) :

همیشه سهر شقړبوو ، سهری نه ویی
نزم بوو

قَفَعِ الْأَذْنَ (اجْتَمَعَتْ أَطْرَافُهَا وَتَقَبَّضَتْ) :

کرژ بوو ، هاته و په ک
قَفَعُ (أَيْسَ وَقَبْضُ) : سِیس کرد ،
وشکی کرده وه ، کرژی کرد ، هیتایه وه

قَفَعُ الْبَرْدِ أَوْ الدَّاءِ أَصَابِعَهُ (أَيْسَهَا
وَقَبَّضَهَا) : په نجه کانی وشک کرد ،

گوشی ، له جووله ی خست
قَفَعُ : به رانی جهنگ ، نامرازیکی جهنگی

دیرینه که له شکره کان ده یاننا به قه لاول
چه شارگه کانه وه ...

قَفَعُ (ضَبِيقٌ وَتَعَبٌ) : ماندوویه تی ،
هیلاکی ، شه کت بوون ، تنگی ،

نه هامه تی ، تنگانه
قَفَعَاءُ : جَوْرَه گیاو روه کیکه

قَفْعَةٌ : زه میله به کی دم باریکی خوار
به رین و گوشاده

قَفَقَافَ (الْيَابِسِ مِنَ النَّبَاتِ) : روه کی
وشک

قَفَقَفَ : ددانه جیره ی پتکوت
له سهرما

قَفَقَفَ النَّبْتُ (يَبَسَ) : وشکی کرد ،
وشک بوو

قَفَقَفًا : شه ویلگه ، هردوو لای زاو
دهم

قَفْلٌ (رَجَعَهُ - عَادَ) : گه راپه وه ، هاته وه
قَفْلَ الْجِلْدِ أَوْ الشَّجَرِ (يَبَسَ) : وشک

بوه وه ، وشکی کرد بوو
قَفْلَ مِنَ السَّفَرِ (رَجَعَهُ) : له سهره

گه راپه وه ، هاته وه
قَفْلَ فِي الْجَبَلِ (صَعَدَ) : سهرکه وت ،

مه لژنا پیایدا
قَفْلَ الطَّعَامِ قَفْلًا (جَمَعَهُ وَاجْتَمَعَهُ) :

کوی کرده وه ، جه می کرد ، دهستی
به سهر اگرت بُو گرانی و کاتی نه بوونی ،

په سمه پده ی کرد
قَفْلَ الْقَوْمِ بَعِينَهُ (اتَّبَعَهُ بَصْرَهُ) : چاری

تپیرین ، چاری خسته سهریان
قَفْلَ الْحَنْفِيَّةِ : گرتیه وه ، به لوعه که ی

گرتیه وه
قَفْلَ الْكَهْرِبَاءِ : کاره باکه ی کوژانده وه

قَفْلَ الْبَابِ (أَغْلَقَهُ) : ده رگا که ی
داخست ، پتیه پدا ، کللیدا ، کلومی کرد ،

قَفْلِي دَا
قَفْلٌ : قَفْلٌ ، كَلْمٌ ، كَلْمُكَ ، كَلْمٌ ،

سهر کلوم ، ناسنیکه دوا ی نه لقر ریز کردن
ده دری له دوولای ده رگا و سندوق بُو

قایمی و به کلیل ه لده گیری
قَفْلَ الشَّجَرِ الْيَابِسِ) : دره ختیکه

وشک

قُمَّلَة: بیروموش زرنگو به میز، زهین روون، نه وهی گومانه کانی له شوین و جیی خۆدایه

قُمَّلَة: پیدانی شتیکی زۆر به یه جار **قَمَنَ الرَّجُلُ قَمُونًا (مَاتَ)**: مرد، گیانی سپارد، روحی ده رچوو

قَمَنَ الْكَلْبُ (وَلَعَّ): لسته وه، ناوی خوارده وه

قَمَنَ الشَّيْءُ قَمْنًا (ضَرَبَهُ بِالسُّوْطِ أَوْ الْعَصَا): به قامچی یان گۆچان لیبیدا **قَمَنَ الشَّاةُ وَحَوْهَا (ذَبَحَهَا مِنْ قَمَاهَا)**:

له دواوه سه ری بری **قَمَنَ رَأْسَهُ (قَطَعَهُ قَابَانَهُ)**: په راندی و ده ریخست، لئی کرده وه

قَمَنَ: دواوه، پاشه وه **قَمُو**: ده ردو ئافه تیکه ده دات له روه ک

نواى نه وهی خۆل و گلی له سه ر ده نیشی پاش ته رپوونی به باران، که رمایه که له گه ل په کم باراندا

رووده دات و دیت

قَمُوَة: نه وهی هه لده بژێردیت، شتیکی پیش کهش به میوانیک بکری و هه ریزلینان

قَمِي: تاوانبار یان توهمه تبار له هاوه لان، میوانی ریزدار، نه وهی نه نجام ده دیت و هه ریزیک بق میوان، براده ری هه لیزارده و نزیک

قَمِيَة: چالیکه راوچی خۆی تیا هه شار ده دات بق راو

قَمِيَة: لا، خواردنیک بق میوان سازکرا بیت، سیفه ت و تاییه ته مندی که سیک که وا جیای بکاته وه له هاوه لان و کهسانی تر، مه ریک له پشت ته مله وه

سه ری بریت

قَمِيْر: زه میله، سه به ته، به رچه **قَمِيْر مِنَ النَّحْلِ**: پوره ی ههنگ، کوره ی ههنگ، دو به ره **قَمِيْر مِنَ الدَّبَابِيْر (عُش)**: هیلانه ی زه رده وه

قَمِيْر: پیوانه یه کی دیرین و کۆنه و نه مرۆدا ده کاته (16) کیلوگرام ده کات **قَمِيْرٌ مِنَ الْأَرْضِ**: 144 گه زه

قَمِيْر: قه فیز، ئاسنیکه بق پته و کردنی سۆنده به بۆرییه وه به کار ده بری **قَمِيْرِي**: یارییه کی منالان

قَمِيْصٌ - قَمِيْصَة: پارچه ئاسنیکه له بابته و که رهسته ی جوت و کیتلان به کار ده مینری

قَمِيْصًا: پاقله و گشت روه کیک و شک بوویته وه

قَمِيْنَة (الشَّاةُ أَوْ النَّاقَة تُذْبَحُ مِنْ قَمَاهَا): مه ر یان حوشر له پشت ته وه سه ری بری

قَل

قَل: که م بوه وه، که مبوو، ده گمه نبوو، دانسقه بوو

قَلُ الشَّيْءِ (نُدِرَ - نَقَصَ): که م بوو، ده گمه ن بوو، دانسقه بوو

قَلُ (الْقَلِيل): که م، نه ختیک، تۆزیک **قَلٌ مِنَ الرِّجَالِ (الْقَصِيْرُ الْجُنَّة)**: کورته

بالا، کورته بنه **قَلٌ بِن قَل (لَا يُعْرَفُ هُوَ وَلَا أَبُوهُ)**:

خۆی و باوکی نه ناسراون **قَل**: له رزین، ده نکیک به ته نیا برویت و

لاواز بیت، نه ندازه یه کی که م و کورت **قَلَى اللَّحْمِ (أَنْضَجَهُ عَلَى الْمَقْلَة)**: سووری کرده وه، کولانی

قَلَى فَلَانًا (ضَرْبُهُ عَلَى رَأْسِهِ)؛ کیشای
 به سهریا ، دای به سهریا
 قَلَى فَلَانًا قَلَى (أَبْغَضَهُ وَهَجَرَهُ)؛ رقی
 لی بوو، وازی لی پینا ، دستبهرداری بوو
 قَلَى الحِمص الحِمص (حَمَص)؛ برزانی
 قَلَى؛ لوتکه‌ی شاخ ، سه‌رو
 رووخساری، چله پوکه‌ی
 قَلَاءٌ: تاوه دروستکر، گوشت برزین
 له تاوه‌دا
 قَلَادَةٌ (المَوْضِعُ تُتَّخَذُ فِيهِ الْقَالِي)؛
 شوینیک تاوه‌ی تیا دروست بکریت
 قَلَانِدُ الشَّعْرِ: مؤنراوه‌ی دانسقه و
 ده‌گه‌من که له‌فه‌وتان پاریزراوه به‌هوی
 نه‌و تاییه‌تمه‌ندییه‌وه
 قَلَابٌ (مَرَضُ الْقَلْبِ)؛ نه‌خۆشی دل
 قَلَاخٌ (صَفْرَةٌ تَعْلُو الْأَسْنَانَ)؛ به‌لنی
 زه‌ردی سه‌ر ددان ، زه‌ردی ددان
 قَلَادٌ: تالیکی زه‌رده ده‌کری به‌نه‌لقی
 گواره یان نه‌موسستیله‌وه
 قَلَادَةٌ: ملوانکه، گه‌ردن به‌ند، زریزه،
 خه‌ناوکه، ناوی شه‌ش مه‌ساره‌یه
 به‌که‌وان ناسراون
 قَلَأَسٌ: کلاو دروستکر، خوده‌که‌ر
 قَلَأَشٌ: حيله‌گه‌ر، فیلباز، جادوویاز
 قَلَأَصٌ: حوشتری تیکسمراو ، ناویکی
 به‌رنو بلنده
 قِلَاعٌ (شِرَاعُ السَّفِينَةِ)؛ چارۆکه‌ی
 که‌شتی
 قِلَاعٌ: درۆزن ، ئه‌وه‌ی ددان
 مه‌لده‌کیشی، پۆلیس ، چینی نزم و
 سووکی خانه‌ی ده‌سته‌لاتدار

قِلَاعٌ: زیبکه‌ی ناوده‌م ، پیزۆکه‌ی
 ناوده‌م ، نه‌خۆشیه‌که ده‌دات له‌نازه‌لو
 کتوپر ده‌که‌ویتی و ده‌مریت
 بی‌نیشانه‌یه‌کی ناشکراو دیار، قوپی
 قَلِيشَاو
 قِلَاعُ الْأُذُنِ: قَلِيشَاو ییه‌که له‌مه‌ردوو
 گویدا دروست ده‌بیت
 قِلَاعَةٌ: گابه‌ردیک له‌نیو ده‌شتیکی
 به‌رین و فراواندا، به‌ردیک له‌زه‌وی
 ده‌ره‌پینری و فری بدریت
 قِلَاعَةٌ (شِرَاعُ السَّفِينَةِ)؛ چارۆکه‌ی
 که‌شتی
 قِلَافَةٌ: توپکل، توپژ ، به‌رگی دره‌خت،
 توپکلی دار
 قِلَافَةٌ: پینه‌که‌ری کونی که‌شتی به‌قیر،
 پیشه‌ی پینه‌که‌ری که‌شتی
 قِلَاقِلٌ: گورج و گۆل، سووک و سۆل له
 سه‌فه‌رو که‌شتدا
 قِلَالٌ (القَلِيل)؛ که‌میک ، مه‌ندیک،
 توژنیک، نه‌ختنیک
 قِلَالٌ (أَعْمَدَةٌ تُرْفَعُ بِهَا الْكُرُومُ)؛
 ده‌سته‌ک، به‌رچیغ ، نه‌ستوون،
 کۆله‌که‌و داریکه په‌له‌کانی دارمیوی پی
 به‌رز ده‌کریته‌وه
 قِلَالَةُ الْجَبَلِ (قِمَتُهُ وَأَعْلَاهُ)؛ چله‌پۆی ،
 لوتکه‌که‌ی، به‌رزاییه‌که‌ی
 قِلَامَةٌ (مَا سَقَطَ مِنَ الشَّيْءِ الْمَقْلُومِ)؛
 ته‌لاش، کۆل، ته‌پیش، پیتر،
 تۆلاش، تۆلاشه، ته‌پاش، تیغه ،
 ته‌له‌زمی ته‌نک له‌دارو شتی‌تر
 قِلَامَةُ الْأَظْفَرِ (قِصَاصَةٌ)؛ نینۆک‌که‌ر،
 نینۆک‌که‌ره، نینۆک‌بر، مه‌کینه‌ی نینۆک

فَلَايَةُ الْأَقْبَاطِ (مَسْكَنُ الْأَسْقَفِ)؛ خانو

لانہی قہ شہکان ، بنکہی قہ شہکان

قَلْبًا: شیوہی گۆری ، وەری گۆری ،

هەلگێراپەوہ ، ناوہ ژووی کرد ، نخونی

کردەوہ ، قَلْبِي کردەوہ

قَلْبَ الْأَمْرِ ظَهْرًا لِبَطْنٍ (إِخْتِبَرَهُ)؛ تاقی

کردەوہ ، هەلیسەنگاند

قَلْبَ التَّاجِرِ السَّلْعَةَ (تَبَصَّرَهَا)؛ لێی

وردیوہوہ ، تەماشای کرد

قَلْبَ عَيْنِهِ وَحَمَلَاقَهُ (غَضَبَ وَهَدَّهَ)؛

توێه بوو ، هەرەشەیی کرد

قَلْبَ فَلَانًا عَمَّا يَرِيدُ (صَرَفَهُ عَنْهُ)؛

سووریخستەوہ ، دلی لیتە لکەند ، رای پێ

گۆری

قَلْبَ اللَّهِ فَلَانًا إِلَيْهِ (تَوَفَّاهُ)؛ کوشتی ،

گیانی دەرکرد ، روحی سپارد

قَلْبَ لِلْقَوْمِ قَلْبِيًّا (حَفَرَ)؛ چالی هەلکەند

بۆیان

قَلْبَ الدَّاءِ فَلَانًا (أَصَابَ قَلْبَهُ)؛ دای

لە دل ، دلی پێکا

قَلْبَ الْأَرْضِ لِلزَّرْعَةِ؛ زەوی کێلا ، سەرو

ژووی کرد بۆ کشتوکال

قَلْبًا - قَلْبًا (كَانَتْ شَفْطُهُ مُتَقَلِّبَةً)؛

لیوہ کانی هەلگەراو بوون ، لـ

هەلگەراو بوو

قَلْبَ فَلَانٍ (شَكَا قَلْبَهُ)؛ هاواری دلی کرد ،

ژان و نیش گەیی بە دلی

قَلْبَ الدَّابَّةِ؛ دلی نەخۆشکەوت و مرد

قَلْبَ الْأَمْرِ بِفِعْلِهِ (نَخَّرَ فِي عَوَاقِبِهِ)؛

بیری لەدوا روژ کردەوہ ، هەلیسەنگاندو

بیری لەدەرئەنجامی کردەوہ

قَلْبَ صَفْحَاتِ الْكِتَابِ؛ پەرەکانی

هەلداپەوہ

قَلْبَ يَدِهِ (تَنَدَّمَ)؛ پەشیمان بوەوہ ،

دەستی دا بە یە کدا

قَلْبًا: گۆران ، گۆرین ، پێچەوانەکردن ،

ناوہ ژووکردن ، هەلگێراپەوہ ، کرۆک ،

ناخ ، نازایەتی ، نەترسی ، گوشتاخێ ،

هیز ، ناوہ پاست ، ناوہند ، چەق ، دل ،

پالقتەو پاکێ هەرشتیک

قَلْبَ الْجَوْرِ (لُب)؛ کاکلە ، ناوکی گۆزی

پاکراو

قَلْبًا: ناوکرۆکی دار ، بازنی بچووک ،

ماری سپی

قَلْبًا مِنَ الشَّجَرَةِ أَوِ النَّخْلَةِ (قَلْبُهَا)؛

ژێرەکەیی ، بنکەکەیی

قَلْبًا (الكثير التقلب)؛ فرە هەلگەراوہ ،

زۆر ژێر ژوورکراو

قَلْبًا - قَلْبًا - قَلْبًا؛ بێبار ، زۆرگۆری ،

یەکیک لەسەر بارو حالتیک نەوہستی ،

زۆرگەر

قَلْبًا وَقَالِبًا؛ بەدل و بەگیان

قَلْبًا (الحنطة المسلوقة)؛ دانولە ،

گەنمی کولاو

قَلْبًا: نەخۆشی ، ناساگی ، نەخۆشیەک

خاوەنەکەیی کەسیفی سەر جێ بکات

قَلْبًا: پۆپە ، کەمۆلە ، چلەپۆ ، گۆزە ،

دیزە ، کۆمەل و گۆرەمیک لەخەلکی

قَلْبَ السَّيْفِ؛ زیو یان هەر کانزایەکی

دی بە دەسکو مەچە کدانی شمشیرەوہ

قَلْبًا (نَهْضَةٌ مِنْ مَرَضٍ أَوْ قَمَرٍ - الْعَدَّةُ)؛

هەلسانەوہ ، چاکبوونەوہ ، خۆگرتنەوہ

لەدوای نەخۆشی یان هەژاری ، لەرزین ،

داخڵەکین

قَلْبًا: کەمی ، کەمیتی ، واژووی زۆرییە ،

بچووکێ ، نیازمەندی

قَتَّأ - قَتَّأ: تَنَجَّوْ ، شَبَّوْ ، نَالَّوْز بُوو
 قَتَّأ فَلَانَّ (قَلَّ لَحْمَهُ) : که م گوشت بوو
 قَتَّأ السَّيْلُ : چال و کونیکه له بهردیکدا
 ناوی تبا کز بوویته وه
 قَتَّأ النَّقْرَةَ فِي أَرْضِ أَوْ بَدَنٍ : چال و
 کون له زهوی یان جهسته دا
 قَتَّأ: مابهینی نیوان هردوو لای
 سمیل
 قَلَّح - قَلَّحاً : ددانه کانی زهر دبوو ،
 ددانی زهر د مه لگه را
 قَلَّح صَفْرَةَ تَعْلُو الْأَسْنَانَ : به لغی
 زهردی سر ددان ، زهر دبی که له سر
 ددان دروست ده بیت
 قَلَّح : ددان زهر د، ددان به لغاوی
 قَلَّح (الْحَمَارِ الْمَسْنُ) : گویدریزی پیر ،
 پیره کهر
 قَلَّح (الثَّوْبِ الْوَسِخِ) : جلو به رگی
 چلکن و پیس
 قَلَّحَة : به لغی زهردی سر ددان
 قَلَّحَتْ - قَلَّحَتْ أَسْنَانَهُ (كَانَ بِأَسْنَانِهِ
 قَلَّح) : ددانی به لغی گرتبوو، ددانه کانی
 زهر دبوو بوون
 قَلَّح الشَّجْرَةَ (قَلَّحَهَا) : داره کهی له بن
 ده رکیشا ، مه لی کیشا
 قَلَّحَ بِالسُّوْطِ : به قامچی توند لئی دا
 قَلَّحَ الْجَبَلَ (قَتَّلَهُ) : بایدایه وه، مؤنیه وه
 قَلَّحَ الْمَاءَ وَنَجَّوَهُ : ناوه کهی
 له حه وزه که دا کز کرده وه، پهنگی
 خوارده وه
 قَلَّحَ الْحَمَى فَلَانَّ (أَخَذَتْهُ كُلَّ يَوْمٍ) :
 هموو روژیک تا گرتی ، له رزو تا گشت
 روژیک هات به سه ریا

قَلَّذَ الزَّرْعَ (سَقَاهُ) : ناویدا ، ناوی کرده
 سه ر
 قَلَّذَ الْقَلَادَةَ (جَعَلَهَا فِي عُنُقِهِ) : کردیه
 ملی
 قَلَّذَ الْعَمَلَ (فَوَضَهُ إِلَيْهِ) : کاری پی
 سپارد ، کارو فرمانی خسته نهستی
 قَلَّذَ الدِّينَ (سَلَّمَهُ إِيَّاهُ) : دایه وه دهستی ،
 پی پی سپارده وه ، بزیگه رانده وه
 قَلَّذَ الْبَعِيرَ (جَعَلَ فِي عُنُقِهِ حَبْلًا يُقَادُ
 بِهِ) : په تنگی کرده ملی و رایکیشا
 قَلَّذَ فَلَانًا : چاوی لیکرد ، هاوکارو
 ره فتاری دوویاره کرده وه ،
 په پیره ویکرد ، لاسایی کرده وه
 قَلَّذَ الشَّيْءَ (لَوَّاهُ) : لوولی کرد ، بایدا ،
 نوشتانیه وه
 قَلَّذَ (النَّصِيبَ مِنَ الْمَاءِ) : به شه ناویک ،
 به شیک نار
 قَلَّذَ (السَّوَارَ الْمُفْتُولَ مِنَ فِضَّةٍ) : بازنی
 زیوو
 قَلَّذَاءُ : حوشریکی گهر دن دریز
 قَلَّذَهُ السَّيْفُ (جَعَلَ حِمَالَتَهُ فِي عُنُقِهِ) :
 شمشیری کرد به قه دیا ، کردیه ملی
 قَلَّذَهُ مُنْصِبًا (ثَلَاثًا) : فرمانی کرده
 نهستی ، دایمه زران ، کارو فرمانی پی
 سپارد
 قَلَّذَهُ فِي كَذَا (تَبِعَهُ مِنْ غَيْرِ تَأْمَلٍ) :
 په پیره وی کرد ، لاسایی کرده وه ، چاوی
 لیکرد
 قَلَّذَهُ بِقَصْدِ السُّخْرِيَّةِ : ده می لیخوار
 کرده وه ، لاهرتی پیکرد ، پی رابوارد
 قَلَّزَ الْجَرَادُ (رَزَّ ذُنْبُهُ فِي الْأَرْضِ) :
 کلکی کرد به نیو زه ویدا ، کلکی له زه ویدا
 چه قاند

قَلَرُ فُلَانٍ (عَرَجَ): شه‌لیبو، گتیربو
 قَلَرُ الْعُصْفُورِ وَتَحْوِهِ (وَتَبَا): قونه قون
 رژی به‌رتوه
 قَلَرُ بِالشَّيْءِ (رَمَى): مه‌لیدا، توپیدا،
 فری‌ی دا
 قَلَرُ فُلَانًا (ضَرَبَهُ): لئیدا، دایگرتوه
 قَلَرُ: لاوازیبو، کزیبو، ناتوانابو
 قَلَرُ: بیایوکی توندو تیژو رهق، مس
 قَلَرَمُ فُلَانٍ (صَخَبَ): مه‌راو هوریای
 به‌ریاکرد، قاووقیژی کرد
 قَلَرَمُ الشَّيْءِ (ابْتَلَعَهُ وَالثَّمَمَةَ): قوتیدا،
 مه‌لی لووشی
 قَلَرَمُ: شاریکی دیرینه له (سویس)
 بنیادنراوه مه‌روه‌ها به‌ده‌ریای
 سووریش ده‌لین ده‌ریای (قَلَرَمُ)
 قَلَسَ (خَرَجَ مِنْ بَطْنِهِ إِلَى قَمِهِ طَعَامًا أَوْ
 شَرَابًا): میتنجیدا، رشایه‌وه، قولپی‌دا،
 دلی تیکه‌ل‌هات و رشایه‌وه
 قَلَسَ الْإِنَاءَ وَتَحْوَهُ (فَاضَ): پریبو، لی‌ی
 رذا، سه‌ریژی کرد، سه‌ری کرد، لیوان
 لیو بوو
 قَلَسَ الطَّعْنَةَ بِالْإِدْمِ (أَخْرَجَتْهُ): خوینی
 لی‌هینا، خوینی ده‌ریه‌راند
 قَلَسَ فُلَانٌ قَلَسًا (أَكْثَرَ مِنْ شَرْبِ
 الْبَيْتِ): مه‌ی و باده‌ی زرد خوارده‌وه
 قَلَسَ الرَّجُلُ (سَجَدَ): کپ‌نووشی برد،
 سه‌ری نه‌ویکرد
 قَلَسَ فُلَانٌ (وَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى صَدْرِهِ
 وَخَضَعَ كَهْ): ده‌ست له‌سه‌ر سینه بوو
 بزّی، ده‌ستی نایه سه‌ر سینه‌ی و
 ملکه‌چی بۆ نواند
 قَلَسَ فُلَانٌ: ده‌فی لیدا و گورانی گوت،
 به‌یاریبه نه‌فس هتورکه‌ره‌وه‌کان
 یاریکرد، رایبواد

قَلَسَ فُلَانًا (أَلْبَسَهُ الْقَلَنْسُوتَ): میزه‌ری
 کرده سه‌ر، کلای له‌سه‌ر کرد
 قَلَسَ (قِيءَ): نیتنج، میتنج، رشانه‌وه،
 قولپ، قرب، ئیق هاتنه‌وه، دل
 پیکا‌هاتن، غه‌لین، له‌ه‌قدان،
 به‌قدانه‌وه‌یه‌کی به‌ته‌کانه‌که‌له‌دل
 تیکه‌ل‌اتنه‌وه په‌یا ده‌بی
 قَلَسَ الظِّل: سیته‌ر گه‌رایه‌وه،
 کشایه‌وه، داکه‌وته‌وه، هات‌وه
 قَلَسَ الشَّيْءَ - قَلُوصًا (تَدَائِي وَأَنْضَمَ):
 نزم بو‌وه، هات‌وه‌یه‌ک، هات‌ه
 خواره‌وه
 قَلَسَ الثُّوبَ بَعْدَ الْغُسْلِ (إِنكَمَشَ
 وَقَصُرَ): کژ بوو، گژ بوو، چوه‌یه‌ک،
 ته‌سک بو‌وه
 قَلَسَ الْبَيْرُ أَوْ الْقَدِيرُ (ذَهَبَ أَكْثَرَ مَائِهِ):
 ناوه‌که‌ی مه‌لچوو، له‌به‌ری رژی
 قَلَسَ الْقَوْمُ (اجْتَمَعُوا فَسَارُوا):
 به‌کومه‌ل رژیشتن، به‌یه‌که‌وه چوه‌ن
 به‌ریکه‌وتن
 قَلَسَ الرَّجُلُ (ذَهَبَ): رژی، رژیشت،
 چوو به‌رتوه
 قَلَسَ (قَبَضَ): گژئی کرد، میتایه‌وه
 به‌ک
 قَلَسَ النَّاقَةَ (أَسْرَعَتْ - اسْتَمَرَّتْ فِي
 مَضِيِّهَا): په‌له‌ی کرد، خیرای کرد،
 گودج و گول چوو به‌رتوه،
 له‌به‌رتوه‌بوونیدا به‌رده‌وام بوو
 قَلَصَةُ الْبَيْرِ (الماءُ يَجْمَعُ فِيهَا وَيَرْتَفِعُ):
 ناو له‌بیریکدا به‌قی تا لیو ده‌می
 بیره‌که به‌رزبیتته‌وه
 قَلَطَ (أَذْرَةَ - قَتَقَ): قوی، ورگه
 پؤست، رذانی ریخوله بۆ ناوگون

قَلَع - قَلَع (إِسْتَأْصَلَ - اِنْقَلَع): دهری
 مینا ، مه لیکه ند ، مه لی کیشا ،
 مه لکه نرا ، دهرهات
قَلَع الْوَالِي فَلَأْنَا عَزَلَهُ: لایبرد ،
 له کاری خست ، دوریخسته وه
 له کاره کی
قَلَع الرَّاكِب - قَلَعَا: له سه ر زینه که
 جیکر نه بوو
قَلَع الْمَصْرَع: لَم يَثْبِت قَدَمَهُ عِنْدَ
 الصَّرَاع): له کاتی زورانبازیدا قاجی
 چه سپاوو جیکر نه بوو
قَلَع: مه لکه ندن ، دهره مینان ،
 دهر کیشان ، ته شوئی ، نانه به ره
قَلَع: شله په تی ، له ق ، که وده ن ، گیل ،
 که مزه
قَلَع (الرَّجُل الْقَوِي الْمَشِي): پیاویکی
 تیز په وی خیرا
قَلَع: چاروکی که شتی ، روزی
 نیشتنه وهی له رزو تا ، به روانکه ،
 په کی که نه توانیت له سه ر پشستی نه سپ
 خوی رابگریت
قَلَع: خوین ، که پی
قَلَع الْحَمِي (يَوْمَ زَوَالِهَا): روزی
 نیشتنه وهی له رزو تا
قَلَعَة: قه لا ، که لا ، په ناگا ، که لات ،
 سه نگر ، خانوویه کی قایمه به شوینتیکی
 به رزه وه ، شوینی یاخی و سه خت
قَلَعَة (فِي الشَّطْرُج): له گمی
 شه تره نجدا پیسی ده گوتریت قه لای
 شه تره نج
قَلَعَة: تاوی ، ته له به رد ، گاشه به رد ،
 تا موز ، مه تاری گوره

قَلَعَة: پیاویکی کزو لاواز ، په کی که
 له سه ر زین خوی رانه گریت ، مال و
 سامانیک نه مینیتته وه ، مالی ناجیکر ،
 دهره ختی له بن مه لکیشراو
قَلَعَة: قزلوولی
قَلَف الشَّجَرَة وَغَيْرَهَا - قَلَفَا نَزَع عَنْهَا
قَشْرَهَا: تویکه که ی لیکر ده وه ،
 پاکی کرد
قَلَف الظَّفَر (اِقْتَلَعَهُ مِنْ أَصْلِهِ):
 له بنه وه ده ری مینا
قَلَف الْخَاتِنِ الْقَلْفَة (قَطَعَهَا): پیستی
 چووی ببری ، سوننه تی کرد
قَلَف الدَّنِّ وَنَحْوَهُ (نَزَع غَطَاءَهُ):
 په رده که ی سه ری لایرد
قَلَف السَّفِينَة (أَعْدَاهَا وَسَدَّ خِلَافَهَا
بِالْيَفِّ وَالْقَار): به قیر کون و ناته واوی
 که شتی که ی گرت
قَلَف - قَلَفَا: سوننه ت یان خه ته نه
 نه کراپوو ، پیستی خه ته نه ی گوره بوو
قَلَف السَّفِينَة (قَلَفَهَا): قیری
 تیه له سوو ، قیری تی ناخنی
قَلَفُ الْمَوْضِعِ الْخَشِن - الْقَشْرُ مِنَ
الشَّجَر): شوین و جینگه په کی زیو ره ق ،
 تویکل دی دار
قَلْفَة - قَلْفَة (جِلْدَة عَضُو النَّاسِل):
 پیستی چووک ، چه رمی نه ندای
 نیرینه په که سوننه ت ده کری
قَلْفَع: نه وپارچانه ی له ناسنی
 سوره وکراو ده بیته وه له کاتی لیدان و
 کوتینیدا ، قوریک گه راوی تیا نه بییت
 وشک ده بییت و قلیش قلیش ده بییت
قَلَق (أَفْلَقَ الشَّيْءَ حَرْكَهُ): جولانی ،
 بزوانی ، له قی کرد

قَلَقَ الِهْمُ وَغَيْرُهُ فَلَانًا (أَزْعَجَهُ)؛

هراسانی کرد، بی‌آزاری کرد،
وهرسی کرد

قَلَقَ (إِضْطْرَبَ وَالرَّعَجَ)؛ په شوکا ،
شپرزه بوو، شینوا ، نهیتوانی له شوینو
جیگه په کدا جیگیر بیت ، له سه ریارو
حالین را نه ما

قَلَقَ؛ په شوکان ، شپرزه بوون، شینوان،
بی‌آزاری، نارام نه مان ، بی‌آرامی،
وه‌پس بوون ، دودلی ، راریسی،
دل‌راوکی، سی‌و دوکاری

قَلَقَ؛ شپرزه ، شینواو، تی‌کچوو،
بی‌آرام ، له ق ، مؤله‌قه، جوولار
قَلَقَاس؛ روه‌کیکه ده‌گریت به‌چیشته و
ده‌خوریت

قَلَقَلْ فِي الْأَرْضِ ضَرْبًا فِيهَا)؛ زهوی
مه‌لکه‌ند، چالی کرد، روچوو به‌نیویدا
قَلَقَلْ الشَّيْءَ (حَرْكَةً)؛ جوولاندي ،
بزواندي، هینایه له‌رزو جووله

قَلَقَلْ الْحَزْنَ دَمَعَةً (أَسَالَهُ)؛ خه‌م و
خه‌فت فرمی‌سکیان رژاند

قَلَقَلْ - قَلَقَلَانٌ؛ دره‌ختیکه له‌مه‌نار
ده‌جیت و ده‌نکیکی ره‌شی لووسی خړ
ده‌گریت و به‌نه‌ندازه‌ی بیبه‌ریک ده‌بیت

قَلَقَلَةٌ (فِي عِلْمِ التَّجْوِيدِ)؛ له‌زانستی
چونیه‌تی خویندنه‌وه‌ی قورنانی پیروزدا
به‌پننج بیت ده‌وتريت که بریتین له (ب ،
ج ، د ، ط ، ق)

قَلَمَ الْعُودَ وَنَحْوَهُ (قَطَعَ مِنْهُ شَيْئًا)؛

مه‌ندیکی لی‌بری ، لی‌ی قرتاند
قَلَمَ الْقَلَمَ وَنَحْوَهُ (بَرَاهَ)؛ قه‌له‌مه‌که‌ی
دایا ، تاشی ، تیژی کرد

قَلَمَ الظُّفْرَ وَنَحْوَهُ (قَصَّ مَا طَالَ مِنْهُ)؛

نینوکی کرد، لی‌ی بری ، نه‌وه‌ی دریز
بوویوو بری

قَلَمَ الشَّجَرِ؛ مه‌لیپاچی ، سه‌ریوتی کرد
قَلَمَ (يِرَاعَةَ)؛ خامه ، پیتنوس، قه‌لم ،
سه‌رتوو، سه‌رشیر، تووزگ، خاو

قَلَمَ حَبْرٍ؛ پاندان ، قه‌لم نووج ، نووج
قَلَمَ رِصَاصٍ؛ قه‌لمی ره‌ش ، قه‌لمی
قورقوشم

قَلَمَ كَوْبِيهٍ؛ قه‌لمی مؤر
قَلَمَ حَدِيدٍ؛ قه‌لمی ناسن

قَلَمَ لِلرَّزَعِ؛ توول، شوول، قه‌لم
قَلَمًا (قَلَّ مَا - نَادِرًا)؛ به‌ده‌گمهن ،

زورک‌م ، به‌که‌می
قَلَسَهُ (أَلْبَسَهُ الْقَلَسُوتَ)؛ ته‌پله‌ی

کرده‌سه‌ر، کلاویان میزه‌ری نایه‌سه‌ر
قَلَسُوتَ؛ ته‌پله ، کلاو، کلاوقوچ،
تاقله، کولاف، مینا ، فینا، شتیکی
ته‌نکی گرده ده‌گریته سه‌رو سه‌ویچی

له‌سه‌ر ده‌به‌ستری
قَلَوُ (تَحْمِير - حَمَص)؛ سووره‌وه کردن،

سوورکردنه‌وه، برژاندن
قَلَوُ؛ سووک و سانازی مه‌رشتیک ،

ناژه‌لیکی پته‌و له‌رویشته‌ندا، تفت ،
ترش

قَلَوُصٌ؛ حوشتری تی‌کسماوای چوست و
چالاک ، به‌چکه‌ی حوشر مورخ

قَلَوُصٌ؛ حوشتریکی گه‌وره‌و زله ،
تیروکه وانیک له‌کاتی راکیشاندا بترازی‌و

مه‌لکه‌پیتته‌وه
قَلَوِي (لَهُ خَصَائِصٌ قَلَوِيَّةٌ)؛ تفتی ،

تفتکراو، تفت

قلى (جامض - حريف): تفت ، ترش
 قليب (البئر): بئر ، بيريكي ديزينو
 كون
 قلية: خواردنسى سوره وهكراو ،
 شله يه كه له گزشت و جگر دروست
 دهكرت ، خله تگاي قه شه
 قليد (مقلود - مقلول): بادراو ، مؤنراوه
 قليد: كه نجينه
 قليس: مه نگوين
 قليب: گون قوړ ، قوړى ، خوبه زلزان ،
 لووتبهرز
 قليف (الفاكهة المجففة): ميوه
 وشكراو ، وشكه ميوه
 قليل: كه م ، نهخت ، توژ ، باريك ،
 له ر ، لاواز ، بووده له ، چرووساوه ، بهش
 نه كړدو ، ناته او
 قليل الحياء (صفيق الوجه - وقح):
 بى شرم ، بى تابوو ، چاو قايم
 قليل الأدب (غير مؤدب ومهذب):
 به دپه وشت ، په روه رده نه كراو ،
 ناپه روه رده كراو
 قليل الوجود (نادر): ده كمن ، زوركه م
 قليل الكلام: كه م دوو ، مه گز ،
 شه رميوون ، دژدوو ، كه ستيكه كه م بدوى
 قليل الخير: بى خير ، كه م خيرو بيز
 قليلاً: كه م ، كه ميتك ، به ده كمن ، توژه
 توژه ، كه م كه م ، نهخته نهخته
 قلم (كَنَسَ): گسكيدا ، جاپووى دا
 قلم الشيء (جفاً): وشكى كرد ،
 وشكبوو
 قلم شارية (استأصله): له بن ده رى ميتنا
 خورشكوزه رانى

قَمَّ مَا عَلَى الْمَائِدَةِ (أَكَلَهُ): ماشيه وه ،
 خواردى ، هيجى له سر به جى نه هيتشت
 قَمَاح: نه خوشيه كه ده دات له نازه ل و
 واز له تاو خواردن ده هيتت
 قَمَاح: حوشترىك بچپته سر ئاوو
 سهرى به رزيكات وه وه ئاوه كه ي
 نه خواته وه
 قَمَاح (بائع القمح): كه نم فروش
 قَمَار (مُقَامَرَة - مَيْسَر): قومار كردن ،
 يارى ، چن يارى كردنيكى تايبه تى به
 له سر پاره ده كرى
 قَمَاس (القَوَاص): زير ئاو كر
 قَمَاط (حَرْقَة عَرِيضَة يُلْفَأُ بِهَا
 المولود): ده سرازه ، قومات ، قوناخه ،
 پارچه قوماتيكي به رينه منالى
 پنده پيچرى
 قَمَاط: دز ، جه رده ، دروستكرى
 ده سرازه قوماتى منالان
 قَمَاط: دز ، جه رده ، ده سترى
 قَمَاطَة (حَنَّاك): ملبه ستنى تاوانبار ،
 چله مه
 قَمَاطِر (المُجْتَمِع التَّقْبِض): گرز بوو ،
 گردى كرزبوو
 قَمَاقِم: كه وره يه كى به خشنده و
 ميه ربه بان
 قَمَامَة (كُنَّاسَة): گسكراو ، خول ،
 جاپودراو
 قَم (المكان تقيم فيه المشية حتى
 تسمن): شويتن و جينگه يه ك نازه لى تيا
 مزل بدى مه تا قله و بى ، شويتنى
 دابه سته
 قَمَامَة (الخصب واللداعة): به فه پو پيتى ،
 خورشكوزه رانى

قَمَاتِ الْمَاشِيَةِ (سَمِنَتْ): قهله و بوو،

تیکسمر او بوو، گزشتی گرت

قَمَاتِ الرَّجُلِ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ بِهِ): تیاى

مايه وه، جینشین بوو، هه لیدا

قَمَّةٌ (أَعْلَى كُلِّ شَيْءٍ): لوتکه، بان،

سەر، ته پله، مله، پۆبه، سه ره پۆبه،

قوجکه

قَمَّةُ الرَّأْسِ: ته پله سهر

قَمَّةٌ: سه ره نوێک، سه ره گوردان

قَمَحٌ عَنِ الْمَاءِ (رَفَعَ رَأْسَهُ عَنْهُ رِيًّا أَوْ

كِرَاهَةً): سه ری به رز کرده وه له سه ر

ئاوه که به مۆی تیر خوار دنه وه یان رق

لیبونه وه

قَمَحٌ (حَنْظَلَةٌ - بُر): گه نم،

دانه و تله یه کی دهنک ورده وه ده کریت

به نان و ...

قَمْحَةٌ: دهنکه گه نم

قَمْعِدْوَةٌ: نیتسکیکی دیار و به رزه

له کۆتایی و پشته سه ردا

قَمْعِي: گه نم رهنگ

قَمَدًا (أَبَى وَتَمَّعَ): نکوولی کرد، رازی

نه بوو، ریگه ی گرت

قَمَدٌ - قَمَدًا (طَالَ جَسْمُهُ): جهسته ی

بالا و درێژ بوو، بالای هه لچو بوو

قَمَدٌ - قَمَادٌ (غَلِيظٌ): نه ستور، ستور،

ستور و کوور، ستور کوور، تیر، قهوی،

قانع، هه قه تی، کلفت، شتیکه ته نک

نه بی

قَمَرٌ - قَامَرٌ (لَعَبَ الْمَيْسِرِ): قوماری کرد،

گه مه و یاری کرد

قَمَرُ الرَّجُلِ (غَلَبَهُ فِي الْقَمَاءِ): له قوماردا

لی تی برده وه

قَمَرُ الرَّجُلِ مَالَهُ (سَلَبَهُ إِسَاءً): ماله کی

برد، تالانی کرد

قَمَرُ الشَّيْءِ (إِسْتَدَّ بِيَاضِهِ): زۆر

سپی بوو، سپی و بیگه رد بوو

قَمَرُ الرَّجُلِ (بَصْرَةٌ مِنَ الثَّلْجِ وَلَمْ يَبْصُرَ

فِيهِ): چاوی ریژکه و پیتشکه ی کرد،

له به فرا ناوی چاوی رۆی، نابینا بوو

قَمَرُ الْقَمَرِ (اسْتَدَارَ بِحُطِّ دَقِيقٍ قَبْلَ أَنْ

يَمْتَلِيَهُ): له سه ر یه ک هیتلی ریک و راست

خړبوو به ره له وه ی پر بیت

قَمَرٌ: مانگ، هه یف، هه ره سه ساره یه ک

بسو و پیته وه له ده وری هه سه ره یه کی تر

قَمَرُ الدِّينِ (مَفْجُونُ الْمَشْمَشِ): نانه

قه یسی، شلان، شلانه

قَمَرٌ صِنَاعِيٌّ: مانگی ده سه تکرد،

ته نیکه ده ها و پیتزیت بق بۆشایی

ناسمان و زانیاری کۆده کاته وه و

ده پیتزیت بق بنکه وابه سه ته کانی

سه رزه ووی له په یوه ندییه نیزگه ییه

دهنگی و وینه ییه کاندایه کارده هیتیری و

یه که م مانگیکی ده سه تکردیش له (4/ی

نوکتوبه ی سالی 1957 دا هه لدرای بق

بۆشایی ناسمان

قَمَرًا (تَحْيَرُ الْبَصَرَ مِنَ الثَّلْجِ): چاو

ریژکه و پیتشکه کردن له به فردا

قَمَرٌ: رووناک، رۆشن، مانگه شه و

قَمَرَاءٌ: تیشکی مانگ

قَمَرَانٌ: خۆرو مانگ، رۆژو مانگ

قَمَرَةٌ: سپیتیه کی ته واو، نه و په پی

سپی، سپیتیه کی روو به سه وزی، مانگ

له شه ووی (13) ی دا

قُمَرِي (ضَرْبًا مِنَ الْحَمَامِ مَطْوُوقٌ حَسَنٌ الصَّوْتُ؛ قَوْمِي، كُو كُوخْتِي، كَوْتَرِه بَارِيكِه، جَوْرِه كَوْتَرِيكِه لِه كَوْتَرِه كَجَكِه تَرِه
 قَمَرِيَّةُ النَّافِذَةُ الصَّغِيرَةُ - عَرِيشُ):
 پِه نَجَرِه يِه كِي پِچووك، كَجَكِه پِه نَجَرِه، كِه پِر
 قَمَرُ الشَّيْءِ (أَخَذَهُ بِأَطْرَافِ أَصَابِعِهِ):
 پِه سَه رِي پِه نَجِه كَانِي كَرْتِي
 قُمَرَةٌ: تِه پَوَلَكِه يِه كِ وَه كِ نِيشَانِه وَ هِيْمَا يِه كِ بَو رِيكِه، تَوِيكَلِي دَانِه وَئِلَه
 قَمَسُ (عَمَسَ): نَقَوْمِي كَرْد، نَقَوْم بُوو، لِه نَاوِي مِه لَكِي شَا
 قَمَسُ: كِه وَه رِي رِي زِدَار
 قَمَسُ (فِي الْمَسِيحِيَّةِ): لَاي كَاوَرِه كَان يِه كِيكِه لِه پِلِه كَانِي كِه نِيسِه وَ وِشِه كِه ش (يُونَانِيَه)
 قَمَشُ (جَمَعَهُ): كَوْنِه وَ پِرُو پِي تَالِي كَو كَرْدِه وَه، شِرُو شِي تَالِي لِي كَدَا
 قَمَشُ الشَّيْءِ (جَمَعَهُ مِنْ هَاهُنَا وَهَاهُنَا): لِي زِه وَ لِه وِي كَوِي كَرْدِه وَه، كَرْدِي كَرْدِه وَه لِي زِه وَ لِه وِي
 قَمَشُ الرِّيحِ مَا عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ (جَمَعْتُهُ): رَا يِمَالِي، مَالِي، كَسِكِي دَا، رُوو تِه نِي كَرْد، كَوِي كَرْدِه وَه
 قَمَشُ (رَدِيءٌ كُلُّ شَيْءٍ): خِرَابِي مِه رِشْتِيك، نَابَارُو جَوْرِي مِه رِشْتِيك
 قَمَسُ (وَتَّبَ وَنَقَرَ): مِه سَتَا يِه سَه رِپِي وَ رَا يِكِرْد، مِه لِي تِي زَان، فِجُو قِي كَرْد، تِي تِه قَان، بُوِي دِه رِچُو
 قَمَسُ مِنَ النَّقْرِ وَاعْرَضَ): خَوِي رَا پِسْكَان، لِه دِه سَتِي دِه رِچُوو، فِرْتِه يِ كَرْد، دِه رِپِ رِي

قَمَسُ الْبَحْرِ السَّفِينَةَ (حَرَكَهَا حَتَّى كَأَنَّهَا بِعَيْرِ يَرْكُضُ): كِه شَتِيه كِه يِ جُوو لَانْد وَه كِ غَار بَدَات
 قَمَسُ الْفَرَسِ وَغَيْرِهِ (رَفَعَ يَدَيْهِ وَعَجَنَ بِرِجْلَيْهِ): سَمَكُو لِي كَرْد، دِه سَت پِه زِه وِيَا دَانِي نِه سِپُو مِه لَكُو لِي نِي
 قَمَسُ فَلَانًا (أَلْبَسَهُ الْقَمِيصَ): كِرَاسِي لِه بِه رِكِرْد، كِرَاسِي كَرْدِه بِه ر
 قَمَسُ (رَكَضَ): مِه لَتِي زَان، رَا كِرْدن، تِي تِه قَان
 قَمَطُ - قَمَطًا (شَدَّ يَدَيْهِ وَرَجَلَيْهِ): پِي چَا يِه وَه، كَرْدِي بِه مِه لَوْتَكِه، قَو نَا خِه يِ كَرْد
 قَمَطُ الْمَوْلُودِ (ضَمَّ أَعْضَاءَهُ إِلَى جَسَدِهِ وَلَفَّهُ بِالْقِمَاطِ): قَوْمَاتِي كَرْد، كَرْدِي بِه مِه لَوْتَكِه، تُونْد پِي چَا يِه وَه
 قَمَطُ الْأَسِيرِ (جَمَعَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ بِعَجَلٍ): دِه سَت وَ قَا چِي بِه پِه ت بِه سَتِه وَه
 قَمَطُ الْإِبِلِ (جَعَلَهَا قَطَارًا وَاحِدًا): بِه يِه كِ رِي ز بِه دَوَا يِ يِه كَا رِي زِي كَرْدن
 قَمَطُ الثُّوبِ (ضَيَّقَ وَسَطَهُ أَوْ أَسْفَلَهُ حَتَّى يَلْتَصِقَ بِالْجَسَمِ): نَاوِه رَا سَت وَه خَوَارِه كِه يِ تِه نَك كَرْد مِه تَا بِه گِيَانِيه وَه بِنُو سِي
 قَمَطَرُ الشَّيْءِ (اجْتَمَعَ): كَوِي بُوِه وَه، كَرْد بُوِه وَه، يِه كِي كَرْت
 قَمَطَرُ الْعَدُوِّ (هَرَبَ): رَا يِكِرْد، مِه لِهَات
 قَمَطَرُ الْقَرْبَةِ وَنَحْوَهَا (مَلَأَهَا): پِر يِكِرْد
 قَمَطَرُ (مَاتَّصَانٌ فِيهِ الْكُتُبُ): كَتِي بَدَان، كَتِي بَخَانِه، پَارِي زِه رِي كَتِي بُو پِه رَتُووك
 قَمَطَرِير: رُو زِي كِي پِر نِه شَكِه نَجِه وَ تَارِي كِي وَ مِه يِنِه تِي

قَمَعٌ (صَرْفَهُ عَمَّا يُرِيدُ): بیده‌نگی کرد،
ده‌مکوتی کرد، وازی پی لیهیتنا، دای
مرکانه‌وه، کوژانیه‌وه

قَمَعٌ فُئاً: سه‌رکوتی کرد، کیشای
به‌ته‌پلی سه‌ریا، ریگه‌ی له‌خواستو
داوای گرت، ملکه‌چو سه‌رشوپی کرد
قَمَعُ الْبَرْدِ النَّبَاتِ (أَحْرَقَهُ):

سووتانندی، خرابی کرد
قَمَعٌ سَمْعَهُ لِفُلَانٍ (أَنْصَتَ لَهُ): گوئی بی
گرت، گوئی بی بو مه‌لختست
قَمَعٌ مَا فِي الْإِنَاءِ (شَرِبَهُ أَوْ أَخَذَهُ):

خواردیه‌وه یاں بردی
قَمَعُ الْكُتُبِ وَنَحْوَهَا (أَخَذَ خِيَارَهَا وَتَرَكَ
رِذَالَهَا): باشه‌ک‌ی بردو خرابه‌ک‌ی
به‌جیه‌بشت

قَمَعُ الْمَرْأَةِ بِنَائِهَا بِالْحَنَاءِ: سه‌ری
به‌نجه‌کانی به‌خه‌نه سوورکرد
قَمَعُ الْبُسْرَةِ وَنَحْوَهَا (أَزَالَ
قَمْعَهَا): قنچکه‌ک‌ی لابرد، لیتی
کرده‌وه

قَمَعُ الْفَرَسِ (هَانَهُ): تریسا، راجله‌کی
قَمَعٌ - قَمَعٌ (آلَةٌ تُوَضَعُ عَلَى فَمِ الْإِنَاءِ):
ره‌حه‌تی، شتیکی ده‌م پانی کلک
ته‌سکه نه‌وتو شتی شلی پی تیده‌کری
بو نه‌وه‌ی که‌نه‌ری

قَمَعُ الْخِيَاطَةِ (كَشْتَبَانَ): نه‌نگوستیله،
نه‌نگوستیله‌ی درومان
قَمَعُ السَّجَارَةِ (عَقَبَ): ئاغزه،
قنکه‌جگه‌ره، قونچه‌جگه‌ره

قَمَعُ السُّكَّرِ (قَطَعَهُ): کلۆ شه‌کر
قَمَعُ الدَّوَاءِ: شاف، شتیکی بارییکه
له‌هیندی درومان دروست ده‌کری و بو
داب‌زینی تا یاں ه‌ندی نه‌خوشی
به‌کارده‌هینری و له‌ریگه‌ی کۆمه‌وه
به‌کارده‌هینری

قَمَعٌ: نیتسکی ده‌رتوقیوی گه‌روو،
ریره‌وه‌ی هه‌ناسه بو نیتو کۆئه‌ندامی
هه‌ناسه

قَمَعٌ (كَبَّحَ): دامرکانه‌وه، کوژانه‌وه، کپ
کردن، سه‌رکوت کردن، داپلۆسین،
لیدان

قَمَعُ الثُّورَةِ (إِخْمَادُهَا): دامرکانه‌وه‌ی
شویش، کوژانه‌وه‌ی

قَمَعُ الشَّهَوَاتِ (إِمَاءَةُ النَّفْسِ):
ئاره‌زوومراندن، کپ کردن، خوگرتن،
دامرکانه‌وه‌ی هه‌وه‌سو ئاره‌زوو

قَمَعَةٌ مِنَ الشَّيْءِ: باشترین و چاکترینی،
سووری و نه‌خوشیه‌که له‌چاودا

قَمَعَةٌ: سه‌ر، چله‌پۆ، میشتیکی شینی
گه‌وره‌یه‌وه ده‌چیته‌ نیتو لووتی
ره‌شه‌ولاخ و حوشترو به‌تاییه‌ت کاتی
گه‌رماو گازی لیده‌کری، سه‌ری کۆپاره،
جوړه زییکه‌یه‌که

قَمَعَامٌ: ده‌ریا، کاروباریکی مه‌زنو
گه‌وره

قَمَعَمُ الشَّيْءِ (جَمَعَهُ): کوی کرده‌وه،
گریدی کرده‌وه

قَمَعْمٌ: گولآودان گولآوپرژین،
عه‌تردان، ده‌فریکه ناوی تیا گه‌رم
ده‌کری و ده‌مه‌که‌ی باریکه

قَمَعْمَةٌ: گولآوپرژین، شتیکی قنک
خرپی مل بارییکه چه‌ن کونیک
له‌ده‌مه‌که‌یایه‌تی گولآوی پی‌ده‌پرژینری
له‌مه‌ردوم

قَمَعْمَةٌ: وشکی کرده‌وه
قَمَلَ الثَّوْبَ أَوْ الرَّأْسَ (كَثُرَ فِيهِ الْقَمَلُ):
نه‌سپی‌ی (قُذِرَ بُو)، قره نه‌سپی بو

قَمَلُ الرَّجُلِ (قَصْرٌ جَدًّا)؛ زُورِ گچکه و

چچوک بوو، کورته بالا بوو

قَمَلٌ بَطْنُهُ (ضَخْمٌ)؛ ورگی کرد، ناوسا ،

ورگی زلبوو

قَمَلُ الْمَرْعَى؛ رهنگی رهش بوو، رهش

هه لگه را

قَمَلٌ - قَمَلٌ (إِصَابُهُ الْقَمَلُ)؛ نه سپیی

تیدان

قَمَلٌ؛ نه سپی، سپی، سپه ، سپه ،

سپه ، سپهک، هه سپی، موزانه یه کی

چچوکی جه نکاوی به نالوشه به له شی

مروّفا هه لده گه ری

قَمَلُ الْعَائَةِ (نَوْعٌ مِنَ الْقَمَلِ)؛ چنگنه،

رشک ، گیانداریکی زور ورو به نالوشه

ده داته بنکی مووی پیسی چلکن

قَمَلُ النَّبَاتِ؛ هاری، نه سپی تی روهک،

موروله، هاریه، کرمی دارو شینایی،

ترتپه

قَمَلٌ - مَقْمَلٌ (كَثُرَ عَلَيْهِ بِالْقَمَلِ)؛

نه سپاوی ، نه سپی ون، سپی ون

قَمَلٌ؛ نه سپی تی ده غلو دان ، هاری ،

موروله، هاریه، ترتپه

قَمَلَةٌ (وَاحِدَةٌ الْقَمَلِ)؛ نه سپییه ک

قَمَنٌ - قَمِنٌ - قَمِينٌ (جَدِيرٌ)؛ لیها توو،

به توانا ، کارامه

قَمِنٌ بِكَذَا (جَدْرٌ بِهِ وَخَلْقٌ)؛ شایسته بوو

پی تی ، لایه ق بوو پی تی

قَمِنٌ الْقَرِيبِ)؛ نزیک ، واژوی دورییه

قَمِنَّةٌ (رَافِحَةٌ مَنْتَنَةٌ)؛ بونتیکی ناخوش و

بؤگنه

قَمَهُ الْبَعِيرُ - قَمُوهُارَفَعَ رَأْسَهُ وَنَمَ

يَشْرَبُ الْمَاءَ)؛ سهری به رز کرده ووه

ناوی نه خوارده ووه

قَمَهُ الشَّيْءِ فِي الْمَاءِ (إِنْقَمَسَ تَارَةً

وَأَرْتَفَعَ أُخْرَى)؛ هه ندیک جار نقوم بوو

هه ندیکیش سهر ناو کهوت

قَمَهُ - قَمَهَا (قَلَّتْ شَهْوَتُهُ لِلطَّعَامِ)؛

حه زو تاره زووی خواردنسی کزیوو،

بی تاره زوو بوو بؤ خواردن

قَمُوسٌ؛ بیریک ناوی زور تیا بیت

قَمُوسٌ؛ شیر ، لهق ، دروزن

قَمِيرٌ؛ قوماریان، یاریکر

قَمِيرٌ؛ به سه ره تاو کورتایی مانگ

ده وترت

قَمِيصٌ؛ کراس ، ژیرکراس، بهرگ،

پیتست ، پیستی دل، دلدان ، کیسه ی

دل

قَمِيصٌ (النَّامُ)؛ ته وار ، کامل

قَمِيغَةٌ؛ لای گوئی

قَمِيمٌ (مَا يَيْسُ مِنَ الْبَقْلِ)؛ روه کی

وشکه ووه بوو

قَمِيصٌ؛ لیها توو ، کارامه ، توونی

حه هام ، توون ، کوره ی گه چ و قسل ،

کوره ی خشت

قن

قَنُ الشَّيْءِ (تَفَقَّدَهُ بِالْبَصَرِ)؛ چاوی

پیاخشانده، دیبه ی هینا به سه ریا

قَنٌ - قُنَّةٌ؛ گرد، ته پؤلکه ، شاخی

بچووک، ته په، زورگ

قَنُ الدَّجَاجِ (كَمْ - مَاوَاهُ)؛ کولانه ،

کولانه ی مریشک

قَنُ الْقَمِيصِ (كَمْ)؛ سه رقول، دهم قول،

سه رده ست

قَنٌ (عَبْدٌ مَلِكٌ هُوَ وَأَبَوَاهُ)؛ کزیله ،

به بنده، مسکین ، کزیله یه ک ووا خوی و

باوک و دایکی کزیله بن

قَنَا لُون الشَّيْءِ (خَمَرَ): سوريو،

سورهه لگه را ، سوريكى توخ بوو
قَنَا فَلَانًا قَنَاوَةً جَزَاهُ وَكَافَأَهُ):

پاداشتی دایه وه ، خه لاتی کرد
قَنَا اللهُ الشَّيْءَ قَنَوًا (خَلَقَهُ):

دروستی کرد، به دی هیئا

قَنَا الْمَالَ (جَمَعَهُ): کۆیکرده وه ،
جه می کرد، مال و دارایی خسته سر

به ك

قَنَى الشَّيْءَ (كَسَبَهُ وَجَمَعَهُ):

به یدا کرد و کۆی کرده وه
قَنَى الْغَنَمَ وَغَيْرَهَا (اِتَّخَذَهَا لِنَفْسِهِ لَا

لِلتَّجَارَةِ): بۆ خۆی به ختوی کرد نه ك

بۆ بازگانی و پاره په یدا کردن

قَنَى فَلَانًا (أَرْضَاهُ): رازی کرد،

قایلی کرد

قَنَى لِلْحَيَاءِ فَلَانًا أَنْ يَفْعَلَ كَذَا (رَدَّهُ

وَوَعَّظَهُ): له شه رما گه رایه وه وه نه یکرد،

هه لئه سا به وکاره له شه رم و ته ریقی دا

قَنَى فَلَانٌ الْحَيَاءَ (لَزِمَهُ): به شه رم بوو،

شه رم بوو

قَنَى الْقَنَاةَ (حَفَرَهَا): جۆگه ی

هه لکه ند، جۆگه ی لیدا

قَنَاءَ (الْعَدَق): سازگار ، خوش ، به تام

قَنَاءَ: جۆگه هه لکه ن ، دیراو لیدهر

قَنَاةَ: رم ، ده سته رم ، بۆری ، لوله ،

گونج ، تزکه ند، که نال، ئاوه رۆ، چه م،

جۆگه ، جۆبار ، جۆگا ، کارزنی ژیر

زه وی، هه ر گۆچانیکی ریک یان خوار

قَنَابًا: به رگی گوله گه نم

قَنَاب: چنگ و نینۆکی شیر، ئه و

به رده یه ی نینۆک و چنگی دا ده پۆشی

قَنَابِل: پیاویکی ره ق و زیر ، پیاویک

سه ری گه وره بیت

قَنَاسِر (الشَّيْءِ الشَّدِيدِ): توند، تیژ ، به گوی،

گورج و گۆل

قَنَاص - قَنَاص: راوچی ، شکارچی،

نیچیره فان، نیچیره وان، نه نکاوتهر

قَنَاع: ده مامکی زری ئیی

قَنَاعُ التَّنَكَّرِ (وَجْهٌ مُسْتَعَارٌ): رووگۆی،

ماسکه ، ده مامک، لوت پنیچ

قَنَاعُ التَّسْتَرِ (بُرْفَعٌ - خَمَارٌ): روو پۆش،

به چه ، روویه ندی ئافره تان، پارچه

ته نراویکی ته نکی ره شه ژنان ده یگرن

به ده م و چاویانا له کاتی چوونه

ده ره وه یانا

قَنَاعُ الْوَقَايَةِ (صِقَاعٌ): که مامه ،

ده مه ل بین

قَنَافًا: لوتگه وره ، سه رو ریش گه وره ،

که ته ول

قَنَالَ (ثُرَعَةً): تزکه ند، که نال

قَنَانٌ: بۆنی بن بال، سه ر قۆل، ده م

قۆل

قَنَائِيَّةٌ (مَجْرَى مَاءٍ صَفِيرٍ): ئاوه رۆ،

چه م ، جۆگه ، جۆبار، جۆگا

قَنَا الشَّيْءَ (اِسْتَدَاتَ حَمْرَتَهُ): زۆر

سوريو، سوريکی توخ بوو

قَنَا اللَّحْيَةَ مِنَ الْخَضَابِ (اِسْوَدَاتَ):

ره شه بوو، ره ش هه لکه را

قَنَا الْجِلْدَ (اَلْقَى فِي الدَّبَاغِ):

ده باغرا، دانرا بۆئه وه ی خوش بکری

قَنَا اللَّبْنَ (مَرَّجَهُ بِالْمَاءِ): تیکه ل

به ئاوی کرد

قَنَبَ (دَخَلَ): چوه ناوی ،

تیبه لکیشبوو

قَتَبَ الزُّهْرُ (خَرَجَ مِنْ أَكْمَامِهِ)؛

له قوزاخه که ی دهرچوو

قَتَبَ الْكُرْمَ (قَطَعَ عَنْهُ مَا تُؤْذِي حَمَلَهُ)؛

مه لئی پاچی ، سووکی کرد ، بری ،

نه وه ی زیان به به رو بو مه که ی

بگه یه نیت بری

قَتَبَ الشَّمْسُ (غَابَتْ)؛ ناوابوو،

به سه رچوو، دیار نه ما

قَتَبَ الرَّجُلُ فِي بَيْتِهِ (دَخَلَ)؛ چوه

ماله وه ، هاته وه مالی خوی

قَتَبَ الزُّرْعَ (بَدَأَ وَرَقَ سُنْبُلِهِ)؛

به دهر که وتن ، به رگی گوله کانی

دیاریاندا

قَتَبَ الزُّهْرُ؛ له قوزاخه و به رگی

به دهر که وت

قَتَبُ؛ به رگ، په رده، داپوشهر، نینوک و

چنگی شیر، چارو که یه کی مه زن

قَتَبَ الزُّهْرَةَ؛ چه پکه گول، دهسته

گول

قَتَبَ - قَتَبُ؛ جوړه روه کی که گوشی

لیدر وست ده کریت ، گوش

قَتَبَ هُنْدِي؛ جوړه روه کی که ماده ی

بی هوشکاری زیان به خشی حه شیشی

لیده رده هینن

قَتَبِر - قَتَبِرَةٌ (طَائِر)؛ کلاوکوره،

چوپره پوپنه، فشه کلاوه، بالنده یه کی

پچکوله یه و به قد چوله که یه که ده بی و

کلاویکی له په ر به سه روه یه

قَتَبْرَانِيَّةُ (الدَّجَاجَةُ عَلَى رَأْسِهَا

قَتَبِرَةٌ)؛ مریشکی کلاو له سه ر،

مریشکی کلاویک له په ر به سه ریه وه

بیت

قَتَبَ فِي بَيْتِهِ (تَوَارَى)؛ له مال وه خوی

شارده وه، خوی مه لاسدا له مال وه

قَتَبَ فَلَانَ (انْتَمَعَ مِنَ الْقَضَبِ)؛

له توړه بوونا پیشی خوارده وه، حیرسی

مه لسا ، قووی تیکرا

قَتَبَ (غُلَافَ زَهْرِ النَّبَاتِ - وَعَاءً لِحِفْظِ

السَّنْبُلِ - الرَّجُلِ الْقَصِيرِ الْخَسِيسِ)؛

خونچه دان ، په رده ی گول، پیاویکی

کورته بالای سپله و ناپاک

قَتَبَةُ؛ په رده ی ژیره وه ی گول

قَتَبِلَ فَلَانٌ (عَاشَ فِي جَمَاعَةٍ أَوْ قَبِيلَةٍ

بَعْدَ أَنْ كَانَ وَحِيدًا)؛ له نیتوگروم

کومه لیکدا زیا دوا ی نه وه ی که به ته نیا

ژینی برده سه ر

قَتَبِلَ (طَائِفَةٌ - جَمَاعَةٌ)؛ گروم ،

کومه ل، دهسته ، گله، که لیک ،

تاقمیک، چه ند که سیک ژماره یان

له (40.30) که س بییت

قَتَبِلَ؛ پیاویکی توندو تیژو ره ق ،

سه رگه وره ی روح سووک

قَتَبِلَةٌ (قَلْبِيَّةٌ)؛ گوله توپ ، نارنجوک،

بومبا ، توپ

قَتَبِلَةُ الْمَدْفَعِ؛ گوله توپ ، مووشه ک

قَتَبِلَةُ الْيَدِ؛ نارنجوک ، رومانه

قَتَبِلَةُ الطَّائِرَةِ؛ بومبا ، بومبی فرۆکه

قَتَبِلَةُ ذَرِيَّةٍ؛ بومبای نه تووم ، بومبی

نه توومی

قَتَبِلَةُ جِرْثُومِيَّةٍ؛ بومبی بایولژی

قَتَبِلَةُ حَارِقَةٍ؛ بومبای سوتینه ر،

بومبی سوتینه ر

قَتَبِلَةُ (الطَّائِفَةُ مِنَ النَّاسِ وَالْخَيْلِ)؛

گروم تاقمیک خه ک یان نه سپو

رهخت

قَتَبْتُ - قَتَبْتُ (أَطَاعَ اللَّهُ وَخَضَعَ لَهُ وَأَقْرَبَ

بِالْعَبُودِيَّةِ)؛ گوژرایه لی

په روه ردگار کرد، فرمان به ردار ی

خوا ی کرد

فُنْصُل (مُعْتَمِد دَوْلَة فِي دَوْلَة أُخْرَى):
کونسل ، کونسول، نوینہری ولاتیک
له ولاتیکی تر که پاریزگاری له بهر ژوه ندى
نه وولاته ده کات و پله و پایه ی له خوار
وه زیره وه یه

فُنْصِلِيَّة (مَقَام الفُنْصُل): شوینى
نوینہری ولاتیک ، کونسولخانه
فُنْطَار (يُنْسَأ أَشَدَّ اليَأْس): زور
ناثومیدبوو، بی هیو ابوو، رهنج به بابوو
فُنْط (يُنْس): ناثومید، بی هیوا، رهنج
به با

فُنْطَار (عِيَار وِزْن - الْمَال الكَثِير):
کینتار، 44,928 کیلوگرام ، مالتیکی
زور بی شومار
فُنْطَارِيُون: روه کیکى تاله بؤ که ده به
به میز که ره

فُنْطَر (تَرَكَ البِدْو وَأَقَامَ بِالْأَمْصَارِ
وَالْقَى - مَلِكٌ مَالًا كَثِيرًا بِوِزْنِ الْقَنْطَارِ):
له شار جینشین بوو، لادی ی به جیهنشت،
مالتیکی زور

فُنْطِر - قَنْطِير: نه هامه تی، سه ختی و
به لا ، دهرده سه ری

قَنْطِر (طَائِر): بالنده یه که
قَنْطِرَة (جِسْر - مَعْقُود - مَا يَأْتِي عَلَى
الْمَاءِ للعبور): پرد ، پردی تاق ، پر ،
پیل ، شتی که له دار یا له به رد یا له ناسن
یا خود له خشت دروست ده کری به سه ر
ناوه وه بؤ پیا په پینه وه

قَنْع: قایل بوو، رازی بوو، لاس بوو،
سازبوو، ملی دریزکرد

قَنْع الشَّاه (إِتْمَعَ ضَرْعَهَا): گوانی
به رزبوه وه، پر له شیر بوو

قَنْع فَلَانٌ فُنُوعًا (رَضِيَ بِالقَسَمِ
وَالْيَسِير): به پشک و به شینکی زور که م
رازی بوو

قَنْع إِلَى فَلَانٍ (خَضَعَ لَهُ وَأِنْقَطَعَ إِلَيْهِ):
ملکه چ بوو بؤی ، یه کلا بوه وه بؤی

قَنْع: رازیکرد، قایل کرد، سازیکرد
قَنْع الوجِه (حَجَبَهُ بِالقَنْع): روى
پوشی

قَنْع الدِيَك: توکه که ی گیف کرده وه
له کاتی شه پردا

قَنْع المَرَأَة (أَبْسَهَا القَنْع): روپوشی
له سر کرد ، په چه ی پیکرد

قَنْع (إِمْتِنَاع - إِكْتِنَاع - رِضَاء): قایل ی ،
به شکردن، رازی بوون، تاوبوون ،

سازبوون، نه رم بوون
قَنْع: چک ، سه به ته یه که له پوشو

په لاشی دارخورما دروست بکریخت و
میوه ی تیکری، ته خته زه وییه که، لمی
له سه ری که نیشتوو ، بنه چه ، ره چه له که،
بناغه

قَنْع (البُوق الذي يُنْفَخُ فِيهِ): که په نا
که فوری پیدا ده کریخت

قَنْعَان: پیاویک به گوی ی بکری، یه کیک
به به شینکی که م رازی بیخت، پیاویک
که واهی و شه هاده ی وه ریگری

قَنْعَان: زه وییه کی له بارو ه ه موار
له نیوان دوو ته پؤلکه دا

قَنْعَان: رازی ، قایل
قَنْعَة: لووتکه ی شاخ ، پرسپارو

پیویستی، نه وه ی بؤگن ده کات
له سه ری مړوژدا، لم و خولی هه لتوقیو

فُنْفُد - فُنْفَن (فَبَاع): ژوشک ، ژووشک،
ژوژوو، گیانداریکى خړپنه ی نه ندام
دپکاوی په گوشتی ده خوری

قَتَمَتِ الْأَذْنَ: گه وره بوو، زله بوو
 قَتَمَ الْفَرْسَ وَنَحْوَهُ (أَصَابَ النَّدَى شَعْرَهُ
 ثُمَّ لَحَقَهُ الْغُبَارُ فَاتَّسَخَ): شه ونم دا
 باریه سر مووی جهسته ی و پاشان
 ته پو توژ لیبداو پیس بوو
 قَتَمَ الطَّعَامَ وَاللَّحْمَ وَغَيْرَهُمَا (فَسَدًا
 وَتَغْيِيرًا رَأَحَتْهُ): بون و به رامی
 ناخوش و بوگن بوو
 قَتَمَةَ (خَبَثَ رِيحَ الزَّيْتِ وَالذَّهْنِ وَنَحْوِ
 ذَلِكَ): بوگن و بوکزی روڼ و چه وری،
 بوچرؤک
 قَتَنَ (وَضَعَ الْقَوَائِنَ): یاسای دانا ،
 یاسای دهرکرد
 قَتَوُ - قَتُوا (مَا اكْتَسَبَ - الْعَدْلُ):
 ده سته و تن، ده سته و توو، بوون ،
 هیشوی خورماو تری
 قَتُو: ساز، خوښ
 قَتُوَّةٌ - قَتُوَّةٌ: په بیداکراو، ده سته و توو
 قَتُوْتُ إِمْرَأَةً مُطِيعَةً لِرُؤُوسِهَا):
 گوپرایه لی میرد، ژنیک فه رمانبه رداری
 میرد بیت
 قَتُوْتُ: گوپرایه ل، دوعا ، نزا ، لاقه
 لاقو پارانه وه
 قَتُوْتُ: نا نومیدی ، ره نجه رو ،
 بی هیوایی
 قَتُوْتُ (بَانِسَ - مَقْطُوعَ الرَّجَاءِ):
 نا نومید ، ره نجه رو ، بی هیوایی
 قَتُوْتُ (رَاضِي): قایل ، ساز، رازی
 قَتُوْتُ: چا و برسیتی ، نارزوو،
 سوالکاری، ملکه چی
 قَتُوْتُ (سَمَكَ نَيْلِي): ماسیه شینه
 قَتُوْتُ (عَبُودِيَّةٌ): کزیلابه تی،
 به نده بی، مسکینی

قَتِي فَلَانَ (رَضِي): رازی بوو ، قایل بوو
 قَتِي الشَّجَرَةَ (طَالَتْ): دریز بوو، بالبوو
 قَتِي الْحَيَاءَ قَتُوًّا (لَزِمَهُ): به حه یا بوو،
 شه رمن بوو
 قَتِي الْأَنْفَ (إِثْنَعَ وَسَطَ قَصْبَتِهِ):
 نیسقانه که ی لووتی به رزبوه وه، لووتی
 شه بیتانی بوو
 قَتِي: حوشتر و مه پو مالات راگرتن پو
 مالدار یان شیره که ی
 قَتِيَّةٌ - قَتِيَّةٌ: نه وه ی هه به، مال و حال،
 مال و دارایی
 قَتِيصٌ: نیچیر ، راو کراو
 قَتِيصٌ: رازی به به شو و پشکی خو
 قَتِيصٌ: گزو و تا قمی خه لکی، گه واله
 مه وری فره ناو، پیاویکی که مخور
 قَتِيصَةٌ (رُجَاجَةٌ): شووشه ، بوتل، قاپ
 قَه: قَهًا (ضَحَكَ): پیکه نی ، بزه گرتی
 قَهَارٌ (إِسْمٌ مِّنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى):
 ناویکه له ناوه جوانه کانی په روه ردگار،
 زال ، به توانا، نه و ده سته لاتداره ی
 ده سته لاتی بی سنوره
 قَهَبًا - قَهَبًا (كَانَ لَوْنُهُ الْقَهْبِيُّ): رهنگی
 بوژیو
 قَهْبَةٌ (غُبْرَةٌ تَغْلُو أَي لَوْنُ كَانِ): دیزی و
 بوژیبه که زال بیت به سر هر ره نگی کدا
 قَهْدٌ فِي مَشِيهِ (قَارِبَ خَطْوِهِ وَكَمْ يَنْبَسُطُ
 فِي مَشِيهِ): هه نگاهه کانی نزیک به په ک
 بوون
 قَهْدٌ: مانگای پچوک، گوله نیرگزیک
 هیشتا ده می نه کرد بیته وه

قَهْرٌ: دایمیرکانه‌وه، کوزانیه‌وه، زالبو، دهستی گرت به‌سهریا، سه‌رکه‌وت، به‌زانی، شکانی، زوری لیکرد، ناچاریکرد، دلگیری کرد، دلزاری کرد، خه‌می دایه، پهستی کرد

قَهْ: زالبوون، سه‌رکه‌وتن، به‌زانن، داخ، خه‌م، خه‌فت، دلگیری، په‌ژاره، پهستی، زووخاو، نه‌ندیشه قَهْرًا (جَبْرًا): به‌زور، به‌توپزی، ناچاری

قَهْرَةً (اضطرار): ناچاری، زورلیتکردن، ناچارکردن

قَهْرَةٌ مِنَ النِّسَاءِ (الشَّرِیرَةُ): خراب، درنده، به‌د

قَهْرَمُ (القَصِيرُ مِنَ الرِّجَالِ): پیاوی کورته بالا، کورته بنه

قَهْرَمَانٌ (أَمِينُ الْمَلِكِ وَوَكِيلُهُ الْخَاصُّ بِتَدْبِيرِ دَخْلِهِ وَخُرُوجِهِ): حیگی متمانه‌ی پادشاه به‌پررسی کاروباری تاییه‌تی مال و دارایی په‌یداکراوو خه‌رج کراو

قَهْرْمَانَةٌ (مُدْبِرَةُ الْبَيْتِ وَمُتَوَلِيَّةُ شُؤْنِهِ): که‌بیانوی مال، به‌ریتوه‌به‌ری کاروباری ناو مال

قَهْقَارٌ: به‌ردیکی پته‌وی سافو لووسه قَهْقَرًا (تَقَهْقَرًا - تَرَجَّعًا): کشایه‌وه، که‌رایه‌وه

قَهْقَرَةٌ: که‌نمیک ره‌ش بوویتت

قَهْقَرِيٌّ: که‌رانه‌وه، بو‌دواوه، دوا به‌دوا دینته‌وه

قَهْقَهَ (ضَحَكَ بِصَوْتِ عَالٍ): دایه قاقای پیکه‌نین، قاقای لیدا

قَهْقَهَةٌ: قاقا، قاقای پیکه‌نین، تریقو هور، حیله‌که‌حیک

قَهْقُورٌ: مال‌زچکه‌یه‌که منالان به‌به‌رد دروستی ده‌کن

قَهْلَ جِلْدَهُ (قَشَفَ وَيَبَسَ): وشک بوه‌وه، وشک مه‌لکه‌را

قَهْلٌ فُلَانٌ: جه‌سته‌ی له‌سه‌ر ئاو رانه‌هاتبوو بو‌یه‌خوی پاک نه‌کرده‌وه

قَهْمٌ - قَهْمًا (قَلَّتْ شَهْوَتُهُ لِلطَّعَامِ مِنْ مَرَضٍ أَوْ غَيْرِهِ): حه‌زو شه‌وه‌ی خواردنی که‌م بوو به‌هوی نه‌خوشی یان

هه‌ر هوی‌کی تره‌وه

قَهْوَةٌ (بَنٌ): قاوه، به‌ری گیایه‌کی که‌رمیانی‌به‌ره‌نگی خړو سه‌وزه له‌دوای برژاندن و کوتانی لیده‌نری بـ

خواردنه‌وه

قَهْيٌ - قَهْيًا (لَمْ يَشْتَهُ الطَّعَامَ): حه‌زی خواردنی نه‌بوو، ناره‌زوی خواردنی نه‌کرد

قَهْيُ الشَّيْءِ (فُلَانًا عَنِ الطَّعَامِ) صَدَهُ عَنْهُ: دوریخسته‌وه له‌خواردن و

خواردنه‌وه

قَوِي الرَّجُلُ أَوْ الشَّيْءُ (أَبْدَانَهُ مَكَانَ الضَّغْفِ قُوَّةً): به‌هیزی کرد، پته‌وی کرد، تواناداری کرد

قَوِي الْعَزْمِ (شَجَعًا): غیره‌تی نایه‌به‌ر، وده‌ی قایم و به‌هیز کرد

قَوَاءٌ: زه‌وییه‌کی چؤل و به‌تال، زه‌وییه‌ک ئای بارانی به‌رنه‌که‌ویت

که‌له‌نیوان دوو زه‌وی به‌فه‌بو پیتدا بیت قَوَاتٌ: بزئوی، خَوْرَاك، بزئوی و

خوراکی مرؤف

قَوَاد (دَيُوث - السَّاعِي بَيْنَ الرَّجُلِ
وَالْمَرَاةِ لِلْفَجُورِ): دهويت، تهرهس،
قورمساخ، دهيووس، جاكيش، گهواد،
كه سيكه كه زن بق نه م و نه و تاو بكا
قَوَارِبَا: كه شتى پچوك له پال كه شتى
گه وره ي جه نگيدا، شه و به پيكه وتنى
حوشترو گه يشتنه سه ر ناوى
له به ره به باندا
قَوَارَة مَقْوَرَة - مَحْفَرَة - مَاقَطَعٌ مِنْ
جَوَانِبِ الشَّيْءِ): مه لکول، کولر،
سمق، نه وه ي له ملاولاي شت
ده رده مينرى يان له نيوى مه لده کولرى
وهك باينجان و کوله كه
قَوَاس: ترهاويژ، دروستكهرى كه وان،
راوچي، راوكر، نيچيره وان
قَوَاس (عِنْدَ الْمُعَاصِرِينَ): لاي
هاوچه ركه كان مه لگري چه ك بق راو يان
خزمه تكارى قه شه و كونسوليه ت:
مه روه ها جل و به رگي تايبه تيشيان
هه به، تزكهر، ته يان
قَوَاطِعُ (رَاعِي قَوَاطِعٍ مِنَ الْغَنَمِ): شوانى
جله وه مه پيك، شوانى مه پ
قَوَاطِع: نه و بالندانه ي له كوستانه وه
ده چن بق گه رميان و ريگه يه كي دوور
ده بين
قَوَاعِ الذَّكْرِ مِنَ الْأَرَانِبِ): كه رويشكى
نيره، نيره كه رويشك، هه ورشيه
قَوَافِ الذِّي يَتَّبِعُ الْأَشَارَ وَيَعْرِفُهَا):
شوئينه وارناس، نه وه ي شوئينه وار
مه لده گري و ده يناسيته وه
قَوَال - قَوَائِلَة - زَوَائِلَة، قسه و گوته
شيرين، گوراني بيژ، بيژه ر

قَوَام (دَاءٌ يَأْخُذُ فِي قَوَائِمِ الدَّابَّةِ):
ته بهق، نه خزشيه كه ده دات له قاچ و
قولى نازده لان
قَوَام: راستى، دادپه روه رى،
دروستى، شياوى
قَوَامُ الْإِنْسَانِ (قَامَتْهُ وَحَسُنَ طَوْلُهُ):
بالاي، به زن و بالاي، دريژي
قَوَامُ الشَّيْءِ (كثَافَتُهُ - أَسَاسٌ وَقُوَّةٌ):
خه ستي، خه ستي و رووني، پته وي،
جنگيرى
قَوَام - قَوَامٌ مِمَّا يَكْفِي الْإِنْسَانَ مِنْ
الْقُوَّةِ): نه و بژيوى و ده رانه ته ي به شى
مرؤف ده كات
قَوَام (قِيَام - سَدَد): پالپشت
قَوَامِ الْعَائِلَةِ (مُعِيل): به ختيوكر، نان
به يداكر، پشتكيري و پال پشتى
خيزان
قَوَامُ كُلِّ شَيْءٍ (عِمَادُهُ وَنِظَامُهُ): ياساو
ريساي، كزله كه و پالپشتى
قَوَامِ الْحَسَنِ الْقَامَةِ - الْحَسَنِ الْقِيَامِ
بِالْأُمُور): به زن و بالاي ريك و جوان،
به پيروه بهر، به توانا، باش و چاك
مه لسان به نه نجامداني كاروپار
قَوَابِ الشَّيْءِ (قَلْعُهُ مِنْ أَصْلِهِ): له بن
ده ري هيتا، هه ليكيشا، له ره گو
ريشه وه ده ري هيتا
قَوَابِ الْأَرْضِ (قَابَهَا): چالتيكى قولى
ليته لكه ند، به قولى چالى كرد
قَوَابِ (فَرَح): جووجه له، جووچك،
جووچيله
قَوَابِ (الْبَيْض): هه لكه
قَوَاء - قَوَاء (دَاءٌ فِي الْجَسَدِ يَنْقَشُرُ
مِنْهُ الْجِلْدُ وَيَنْجَرِدُ مِنْهُ الشَّعْرُ): وشك
هه لاتووي پيست، قليشاني پيست و
هه لوه ريني تووك و موو

قُوَّة قَاهِرَةٌ: میزی چار نه بوو، بالامیز ،
 میزی نه شکین و زال
 قُوَّة مَعْنَوِيَّة: وره قایم ، نه ترسی ،
 به غیره تی
 قُوَّة البَصَر: چاوتیزی ، میزی بینین
 قُوَّة خَارِقَةٌ: میزی له پراده به دهر
 قُوْح البَيْتِ كَنَسَه: گسکیدا ، مالی ،
 پاکی کرده وه
 قُوْد الفُرس وَغَیْرَه (طَالَ ظَهْرَه
 وَعُنُقَه): پشت و گه رینی دریز بوو
 قُوْد (إِقْتَاد - وَجَه - أَرشَاد): رابه ری کرد ،
 به ری توه ی برد ، پیشه ننگ بوو ،
 پیشه وایی کرد
 قُوْد (طَائِفَةٌ مِنَ الْخَيْلِ لِمَاد فِي السَّفَرِ
 بِجَوَار الرُّكْبِ وَلَا تُرْكَب): جلوه
 نه سپیک له پال کارواندا له سه فهدا
 به ریت به ری توه و بق سواری به کار
 نه هینرین
 قُوْد (قِصَاصُ): توله سه ندن ، حق
 لیکردنه وه ، چاوبه چاو ، نه فس به نه فس ،
 کوشتنی بکوژ له بری کوژاو
 قُوْد (إِرشَاد): رابه ری ، به ری توه بردن ،
 راندن ، پیشه وایی ، سه روکایه تی ،
 فرمانداری تی
 قُوْد الدَّاءِ وَغَیْرَهُمَا (وَسَعَت): فراوانبوو ،
 به رین و گوشاد بوو
 قُوْر الشَّيْءِ (جَعَلَ فِي وَسَطِهِ خَرْقًا
 مُسْتَدِيرًا): کونیکسی خری کرده
 ناوه پاسسته که ی ، ناوه پاسسته که ی
 کونکرد ، هلی کولی ، سمی
 قُوْر عَيْنِهِ (قَاهَا): چاوی دهر میتا ،
 هلی کولی

قُوَّة (المَقِيْم الثَّابِت الدَّار): مال و لانه
 جینگر ، جینشین
 قُوْتًا (أَطْعَم - غَذِي): نانی دایه ،
 خوراکي پيدا ، به ختوی کرد
 قُوْت (طَعَام - مَا يَتَّوَم بِهِ بَدَن الْإِنْسَانِ
 مِنَ الطَّعَام): خورده مه تی ، خوراک ،
 خورشت ، بزتوی و مایه ی زینی مروف
 قُوَّة (عَكْسُ ضَعْف): تین ، هیز ، وزه ،
 ته وژم ، په لو و پو ، هیزو توانا ، توانایی ،
 توانین ، لیها تویی ، پرکیشی ، زه برو
 زه ننگ ، به رگه گرتن ، خورگی ، قایمی
 قُوَّة الْجِسْم (عَافِيَّة): ته ندروست ،
 له ش ساغی
 قُوَّة الْقَلْب (شَجَاعَةٌ): نازایه تی ،
 گوستاخی ، بویری ، چاوقایمی ،
 به غیره تی
 قُوَّة الإِسْتِمْرَار (الحَالَةُ الَّتِي سِيَسْتَمِر
 عَلَيْهَا الشَّيْءُ): به رده و امی ، کولنه دان ،
 له سه ر رویشتن ، نه وه سستان ،
 خوبه کیش کردن
 قُوَّة آيَةِ (طَائِفَةٌ): وزه ، تین
 قُوَّة دَافِعَةٌ أَوْ مُحَرِّكَةٌ: میزی پالنه ر ،
 میزی بزوین
 قُوَّة مَرَكْزِيَّة: چه قه وزه
 قُوَّة مَرَكْزِيَّة جَادِبَةٌ (جَدْب مَرَكْزِي):
 چه قه وزه ی راکیشه ر
 قُوَّة مَرَكْزِيَّة طَارِدَةٌ (دَفْع مَرَكْزِي):
 چه قه وزه ی پالنه ر
 قُوَّة الْجَدْب: میزی راکیشان
 قُوَّة الإِرَادَة: میزی خو ویست ، هیزو
 تینی نبراده ویست
 قُوَّة الذَّاكِرَة (حَافِظَةٌ): بیرتیزی ، له بیر
 نه چوون

قَوْر: قوزاخه ی په موو، لۆکه ی تازه
ده رها توو له قوزاخه

قَوْرُ النَّبْتِ (كَثْرُ): زۆریوو، فره
روه کبیرو

قَوْرُ الْكَثِيبِ الْعَالِي مِنَ الرَّمْلِ):

ته پۆلکه ی به رز، به رزه ته پۆلکه
قَوْرُ الْعَدِيكِ (نَفْسٌ مَا اسْتَدَارَ مِنَ الرَّيْشِ
حَوْلَ عُنُقِهِ): نه و په ره ی له ده وری
گه ردنی که له شیر گیف ده بیئت له کاتی
شهره که له شیردا

قَوْسٌ - قَوْسًا (إِنْحَنَى ظَهْرَهُ): پشتی

چه مایه وه، کۆم بوو
قَوْسُ الشَّيْءِ (إِنْحَطَفَ): چه مایه وه،

لارو خوار بووه، په رچی دایه وه
قَوْسُ الشَّيْخِ (إِنْحَنَى ظَهْرَهُ): پشتی

کۆم بوو، چه مایه وه، کۆمایه وه
قَوْسُ السَّحَابَةِ (تَفَجَّرَتْ عَنْهَا

الْأَمْطَارُ): بارانی لیباری، به خوږ
بارانی لیکه و ته وه

قَوْسُ الشَّيْءِ (جَعَلَهُ كَالْقَوْسِ): وهك
که وانیکى لیکرد

قَوْسٌ: که وان، که وانه
قَوْسُ الدَّائِرَةِ: که وانه ی بازنه

قَوْسُ الْقَنْطَرَةِ أَوْ الْعَقْدِ: تاق،
گومبه زى سه رده گارو پردو بانى ژوود

که به خه رپشت دروست کراوه و
که وانه بییه، که له به ریکى تاییه تی به

له دیواردا ده هیلریته وه بو شت
تیادانان

قَوْسٌ قُرْحٌ: په لکه زپینه، کۆلکه
زپینه، که وانه یه کی رهنگاو رهنگه

له سه ر رووی هه ور په یدا ده بی
له کاتیکدا که خوږ له دلۆپه ی بارانه که ی

ناو هه وره که ده دات و حوت رهنگى لى
په یدا ده بی: (1) وه نه وشه یی (2) شین (3)

لاژوه ردی (4) سه وز (5) زه رد (6) پرته قالى
(7) سوور

قَوْسٌ وَنَبِلٌ (قَوْسٌ وَنَشَابٌ): تیرو
که وان، تیر به که وانه وه، تیرو که مان

قَوْسُ النَّصْرِ: تاقى سه رکه و تن، تاقى
پیرۆزى، تاقیکه له دارو ئالاو ته نراوی

جوان له ناو شه قامدا دروست ده کرى
به بۆنه ی سه رکه و تنى له شکرو جه ژنو

شادمانیه وه
قَوْسُ الْحَرَاثِ: کاسن، گاناسن، گاو

ناسن، گيسن، ناسنیکى پانه وهك
بیل ده کرى به هه وچاره وه و جووتى

پیده کرى
قَوْسُ النَّدْفِ: که وان، که وانى هه لاجى

قَوْسَانٌ (هَلَالُ الْحَصْرِ) () : دووکه وانه،
دووکه وانى ناویك يان زانباریبه کی گرنگ

له کتیب و نووسراویکدا
قَوَصْرٌ (وِعَاءٌ لِلتَّمْرِ مِنْ قَصَبٍ): ده فرو

قاپیکى خورمایه که له قامیش دروست
کراوه

قَوْسُ الْبِنَاءِ (قَاضٍ - هَدَمَهُ): رمانى،
رووخاندى، هه لپوه شاند، تیکیدا

قَوْسُ الصَّفُوفِ وَالْجَالِسِ (فَرَّقَهَا):
په راگه نده ی کرد، تیکیدا، شیواندى

قَوْطٌ (قَطِيعٌ مِنَ الْقَتَمِ): رانه مه پ، ران،
که له مه پ

شَوَاطِءُ (الطَّمَاظِم) : تهمات
 قَوْعُ (المِسْطَحُ يَلْقَى فِيهِ البُرُّ أَوْ التَّمْرُ) :
 سه‌کُو شوینیک خورماو گهنمی تیا
 مه‌لَبْخَرِي، گلَه‌بان ، سه‌کُو
 شَوْفَا أَعْلَى الأَذُن) : سه‌رووی گویچه
 شَوْفَةُ مِنَ الرَّقِيبَةِ (الشَّعْرُ السَّائِلُ فِي
 نُفْرَتِهَا) : قژی چالایی و بوشاییه‌کانی
 شَوْفِي (كُلُّ بَخُورٍ عَطْرِي) : مه‌موو
 بخوردیکی بؤندار
 شَوْقُ (طَائِرٌ - أَوْزٌ - تَم) : قاز ، قولنگ
 شَوْقَاتُ الدَّجَاةِ (شَاوَاتُ) : گارانی،
 گاره گاری کرد
 شَوْقَتُ الدَّجَاةِ قَيْمًا - وَشَوْقَاءُ صَوْتٌ
 عِنْدَ البَيْضِ) : له‌کاتی میتکه کردندا
 گاراندی ، گاره گاری کرد
 شَوْقَةٌ (أَمُّ شَوْقٍ - بُوم) : تاق‌تاق‌کهره،
 بالنده‌یه‌که به‌شه‌و ناو به‌ناویک
 ده‌لَیْت (تاق) و شه‌وبیداره و ه‌ندیک
 ده‌لَیْن و ه‌کو کؤتروایه ، جوره کوندیکه
 شَوْقِيعٌ (وَدَع) : سه‌ده‌ف ، شستیکی سپی
 سه‌ختی بریقه‌داره قویچه و شتی تری
 لیدروست ده‌کری
 شَوْقِيعَاتُ : جوره گیانداریکه که‌وا
 به‌سه‌ده‌فه سپی‌یه‌کانی جیاده‌کریته‌وه
 له‌گه‌ل جموجولنکی تاییه‌ت به‌خوی
 شَوْقَلٌ (إِرْتَقَى فِي الجَبَلِ وَصَعَدَ) :
 سه‌رکه‌وت به‌سه‌ر شاخدا ، مه‌لَزنا
 بیایدا
 شَوْقُلٌ (نَسَبٌ إِلَيْهِ مَا لَمْ يَقُلْ) : قسه‌ی
 نابه‌پال ، قسه‌ی شوینخست
 شَوْقُلٌ (كَلَامٌ - الرَّأْيُ وَالْمَعْتَدُ) : ناخاوتن ،
 قسه ، وته ، وت و ویز ، فه‌رمایشت،
 فه‌رموده ، بیرو بؤجون

شَوْلُ شَرْقَرٍ وَعَدُ وَعَهْدُ) : قسه‌ی پیاو ،
 به‌کیزی چه‌سپاو
 شَوْلُ مَأْثُورٍ : قسه‌ی نه‌سته‌ق
 شَوْلُ فَاضِحٍ : قسه‌ی ناشیرین و سووک
 شَوْلَةٌ (الحَسَنُ القَوْلُ - الكَثِيرُ القَوْلُ) :
 خَرَشْ گوفت ، قسه‌ خَرَشْ ، زَوْبِلَه
 شَوْلُنَجٌ (مَرَضٌ مَعْوِيٌّ مُؤَلِمٌ) : نه‌خوشیه‌که
 له‌ریخوله‌دا په‌یدا ده‌بیت و پیسای و با
 به‌نه‌سته‌ک له‌کؤم دیته‌ده‌ره‌وه و
 هؤک‌شی ده‌گه‌ریته‌وه بؤ‌ه‌وکردنی
 کَرَلُون
 شَوْلُونٌ (قِسْمٌ مِنْ مَعِي الغَلِيظِ) : به‌شیکه
 له‌ریخوله‌گه‌وره ، ریخوله‌گه‌وره
 شَوْلِيَّةٌ (غَوْغَاءٌ) : ده‌نگه‌ده‌نگ ، قاوو
 قَبِزٌ ، مه‌راو به‌زم
 شَوْمٌ (عَدْلٌ) : دادپه‌روه‌ریوو ، راست بوو،
 دادی به‌ریاکرد
 شَوْمُ الأَخْلَاقِ : ره‌وشتی راست کرده‌وه ،
 چال‌بو باشی کرد
 شَوْمُ المَتَاعِ (جَعَلَ لَهُ قِيَمَةً مَعْلُومَةً) :
 نرخیکی دیاریکراوی بؤ‌دانا ، نرخی بؤ
 ده‌ست‌نیشان کرد
 شَوْمٌ (شَعْبٌ) : میله‌ت ، گه‌ل ، نه‌ته‌وه ،
 گره‌وه‌گه‌له‌خه‌لکیک ، کؤمه‌لنکی
 گه‌وره‌یه له‌ئاده‌می که‌پیکه‌تابی له‌چن
 تیره‌و عیل و هؤزو خیلنیک و ه‌موو
 به‌یه‌ک زیان قسه‌بکن
 شَوْمُ الرَّجُلِ (أَفْبَاهٌ) : خزم و که‌سی
 نزکی پیاو
 شَوْمٌ - شَوْمٌ : مانه‌وه له‌جیتکه‌یه‌ک،
 مه‌به‌ست
 شَوْمَةٌ : بیداری ، به‌ژن و بالای مرقف

شَوْمَةٌ (الطَّمَاظِم) : تهمات
 قَوْعُ (المِسْطَحُ يَلْقَى فِيهِ البُرُّ أَوْ التَّمْرُ) :
 سه‌کُو شوینیک خورماو گهنمی تیا
 مه‌لَبْخَرِي، گلَه‌بان ، سه‌کُو
 شَوْفَا أَعْلَى الأَذُن) : سه‌رووی گویچه
 شَوْفَةُ مِنَ الرَّقِيبَةِ (الشَّعْرُ السَّائِلُ فِي
 نُفْرَتِهَا) : قژی چالایی و بوشاییه‌کانی
 شَوْفِي (كُلُّ بَخُورٍ عَطْرِي) : مه‌موو
 بخوردیکی بؤندار
 شَوْقُ (طَائِرٌ - أَوْزٌ - تَم) : قاز ، قولنگ
 شَوْقَاتُ الدَّجَاةِ (شَاوَاتُ) : گارانی،
 گاره گاری کرد
 شَوْقَتُ الدَّجَاةِ قَيْمًا - وَشَوْقَاءُ صَوْتٌ
 عِنْدَ البَيْضِ) : له‌کاتی میتکه کردندا
 گاراندی ، گاره گاری کرد
 شَوْقَةٌ (أَمُّ شَوْقٍ - بُوم) : تاق‌تاق‌کهره،
 بالنده‌یه‌که به‌شه‌و ناو به‌ناویک
 ده‌لَیْت (تاق) و شه‌وبیداره و ه‌ندیک
 ده‌لَیْن و ه‌کو کؤتروایه ، جوره کوندیکه
 شَوْقِيعٌ (وَدَع) : سه‌ده‌ف ، شستیکی سپی
 سه‌ختی بریقه‌داره قویچه و شتی تری
 لیدروست ده‌کری
 شَوْقِيعَاتُ : جوره گیانداریکه که‌وا
 به‌سه‌ده‌فه سپی‌یه‌کانی جیاده‌کریته‌وه
 له‌گه‌ل جموجولنکی تاییه‌ت به‌خوی
 شَوْقَلٌ (إِرْتَقَى فِي الجَبَلِ وَصَعَدَ) :
 سه‌رکه‌وت به‌سه‌ر شاخدا ، مه‌لَزنا
 بیایدا
 شَوْقُلٌ (نَسَبٌ إِلَيْهِ مَا لَمْ يَقُلْ) : قسه‌ی
 نابه‌پال ، قسه‌ی شوینخست
 شَوْقُلٌ (كَلَامٌ - الرَّأْيُ وَالْمَعْتَدُ) : ناخاوتن ،
 قسه ، وته ، وت و ویز ، فه‌رمایشت،
 فه‌رموده ، بیرو بؤجون

قوسر: نماینده، به‌لیندر، نوینر،
وهکیل

قوسمی (شغبی - وطنی): نیشتمان
په‌روهر، نیشتمانی، یه‌کیک بروای
مه‌بیت به‌هاوکاری و یارم‌تی نه‌ته‌وهی
خوی له‌به‌ده‌سه‌ته‌ینانی و خپرو
دورخسته‌وهی شه‌رو خراپه‌دا

قومیة: گه‌ل و نیشتمان په‌روه‌ری،
په‌یوه‌ندییه‌کی کومه‌لایه‌تی سوژدارییه
له‌هاویه‌ش بوونی مرؤف له‌نیشتمان و
نه‌ژادو زمان و سوودو به‌رزه‌وه‌ندییه‌وه
دروست ده‌بیت و به‌هاوکاری و یه‌کیتی و
ته‌بابی دوابی دیت

قومیة الامر (قوامه): نه‌وهی له‌سه‌ری
به‌نده، هۆکاری به‌رجسته بوونی
قومیة الإنسان (قامته): به‌ژن و بالای
مرؤف

قوئة: پارچه‌یه‌ک له‌ناسن یان مسی
زه‌رده بۆ رووکه‌شی قاپ و قاچاخ
قوه بصاحبه (صاح): هاواری کرد
به‌سه‌ریا، ده‌نگی به‌سه‌را به‌رز
کرده‌وه، قیزاندی به‌سه‌ریا

قوئه: شیریک که‌میک گۆرابیت
قوهی (ضرباً من الثياب البيض):
جۆره‌جلو به‌رگیکی سپی‌یه
قوود (فرس سهل منقاد): نه‌سپیک
خوش لیخوپی، نه‌سپیک رام و جله‌و
ناسان بیت

قوی: به‌هیزبوو، قایم بو، پته‌و بوو
قوی علی المرض والمصاب (اطاق):
به‌رگه‌ی گرت، خۆراگر بوو له‌سه‌ر
نه‌خۆشی و نه‌هامه‌تی و ده‌رده‌سه‌ری

قوی علی الامر (قلباً): زالبوو
به‌سه‌ریا، تواناو ده‌سته‌لای شکا

به‌سه‌ریا
قوی المطر (حنبس): باران برا
قوی المکان (خلا من السکان): چۆلبوو
له‌دانیشتون، که‌سی تیا نه‌ما

قوی: به‌هیز، قایم، توند، به‌تین،
پشت نه‌ستوو، به‌زه‌برو زه‌نگ،
به‌توانا، لیهاوو، وره‌دار، سه‌خت،
توندو قول

القوی (من أسماء الله تعالی): به‌هیز،
به‌توانا، به‌ده‌سته‌لات، یه‌کیکه له‌ناوه

جوانه‌کانی خوی گه‌وره
قوی الفرخ عند خروجه من البيضة):
جووجه‌له له‌کاتی هاتنه‌ ده‌ره‌وه‌ی
له‌هیلکه‌دا

قویس: که‌وانیکی گچکه‌و پچوک
قویسة - قویسة (نبات): گیایه‌که
قویسم: راست، مافه‌رست، قنچو
قیت، راست و دروست

قیاء (کثرة القيء لمرض أو نحوہ):
ژددرشانه‌وه، هیلنجدان و رشانه‌وه،
خالی بوونه‌وه

قیاد (جبل یقاد به): ره‌شمه، ره‌شوه،
په‌ت و گوشیک نازهل یان هه‌رشتیکی
تری پی رابکیشری، جله‌و، هه‌وسار،
لغاوجلوه

قیادة: رابه‌ری، راندن، به‌پتوه‌بردن،
بیتشه‌وایی، سه‌روکایه‌تی، فرمانداریتی
قیار: قیر فروش
قیاس: پیژان، نه‌ندازه، هاوریژه‌یی،
وه‌ک، یاساو باو، نه‌ریت

قیاس (فی اللغة): له زمانه وانیدا بریتیه له گه رانه وهی شتیک بۆ بنه رته تی
قیاس (فی الفقه): له زانستی فیهیدا بریتیه له پیوه ندردن لقیك له سه ر بنه رته به هوی خالیکی هاوبه شی نیتوانیان وهك فه رماندان له سه ر حه رام كردنی خواردنه وهیه کی مه سته كر نه مهش له سه ر مهی و باده ده پیوریته و به هوی هاوبه شی بوونیان له مه سته و سه رخۆشكردندا
قیاس: زهوی پیو، به كیک پیشه ی پیوانی زهوی بیت
قیاسی: ناسایی، ریکو پیک، ژیرانه، ماقول
قیاض (مساوي - معادل): به كسان، هاوتا، چوون به
قیافة الأثر (تتبع): دواكوتن، شوینكه وتن، شوین پیته لگرتن
قیام (هوض): مه لسان، راست بوونه وه
قیام من نوم (استيقاظ): له خه وه لسان، خه به ربوونه وه، راپه رین، بیدار بوون
قیام النسیج (سداة النسیج): تان، رایله، پۆ، تان و پۆ
قیامة: رۆزی دواپی، مه لستانه وه، قیامته
قیامة الأموات (بعث): زیندو بوونه وه، قیامته
قیء ما قدقته المعدة: رشانه وه، مه لئجندان، نه وهی گه ده به ته كان فریئی ده داته ده ره وه

قیاه الدواء: ده رمانه كه رشاندیه وه، مه لئجیدا
قیته - قیته (الثوب): بزئوی رۆژانه
قیثار - قیثاره (آلة طرب ذات ستة أوتار): گیتار، تار، چه نگ، ته مووره، ئامیریککی گۆرانی و به زم و خۆشی به و له شهش تال پیکهاتوه
قیح الجرح (قاح): کیم و زوخمی کرد، کیمی تیهات، زۆخی کرد، ههوی کرد
قیح (صدید): کیم، زۆخ، ههو، زامته، زوخم
قیحی (يسبل منه القیح): کیمی لئ دئ
قید (جعل القید في رجله): کۆتی کرد، پابه ندی کرد، کۆتی کرده پیی
قید الكتاب (شكله بما يمتنع الإلتباس): به جۆرێك ریکی کرد، جیکه ی تیرامان و گومان نه بوو
قید علیه في الحساب: له سه ری نووسی
قید له في الحساب: بۆی نووسی
قید الكاتب والتكلم: ویسته و خواستی خۆیان دیار کرد
قید الخط (نقطه وشكله): مهیما و سه رو بۆی بۆ دانا
قید الشيء في دفتر أو ورقة (سجله): تۆماری کرد، نووسی
قید بالإحسان: به چاكو خیرداری دلئ به لای خۆیدا به کیش کرد
قید (وثاق - رباط): پیوه ند، کۆت، پابه سته، پابه ند، زنجیر، پهت، به ستین
قید الیدین (صفاد): كه له بچه، ده سته به سته، زنجیر

قَيْصُوم: روه کیکه وهك دهرمان به کارده بری
 قَيْضُ اللَّهِ بِكَذَا (قَدْرَهُ لَهُ): فرمانی خوابوو، چاره نووس واپوو، خوا بوی نووسی بوو
 قَيْضُ اللَّهِ لَهُ كَذَا (قَدْرَهُ لَهُ وَهَيَاةُ): بوی سازان، هیتایه دی، بوی ناماده کرد
 قَيْضُ اللَّهِ فَلَانًا لِفُلَانٍ (أَتَاخَهُ لَهُ): بوی فراهام هیتا، بوی گونجاندو هیتایه سه ربار
 قَيْضُ: تویکلی هیتکه، هاوتا، وهك بهك
 قَيْضُ: به ردیکی پچوکی خرپه و گهرم ده کرتو حوشتر و مهرو مالاتی نه خوشی پی داخ ده کری
 قَيْضَةُ (الْقِطْعَةُ الصَّغِيرَةُ مِنَ الْعَظْمِ): پارچه یه کی پچوکی نیسقان، کوتکه نیسقانیک
 قَيْظٌ بِمَوْضِعٍ كَذَا: روزانی گهرما له وی مانه وه، هاوین له وی بوون
 قَيْظٌ فَلَانًا الطَّعَامُ أَوِ الثُّوبُ (كَفَاهُ زَمَنَ الثُّوبِ الْقَيْظِ): به دریزایی هاوین خواردن و جلو به برگ به شی کرد
 قَيْظٌ (صَمِيمُ الصَّيْفِ): نیرجرگه ی هاوین، قرچه ی گهرما، چله ی هاوین
 قَيْظِي (مَا تُتَّجُّ فِي الْقَيْظِ): نه وی له چله ی گهرما ده که ویته وه
 قَيْظٌ أَثَرُهُ (تَتَّبَعَهُ): شوینی کهوت، شوین پیی هه لگرت، به شوینیا رویشت، دوایکه وت
 قَيْظٌ (الْأَحْمَقُ الطَّائِشُ): گیلی هیچو بووچ، که وده نی نه زان و سووک

قَيْدُ الْأَسْنَانِ (لُتَّةُ): پووک، پوو، پدی، پدوو، هاروو، گوشتی ده و روبه ری ددان
 قَيْدٌ (قَدْرٌ - مَسَافَةٌ): بر، چه ندیتی، ماوه
 قَيْدٌ مِنَ الْخَيْلِ أَوِ الْإِبِلِ: نه سپ یان حوشتری گوپرایه لو خوش به ده ست
 قَيْرُ السَّفِينَةِ (طَلَى بِالْقَارِ): قیری تینگرت، قیری تیهه نسوو
 قَيْرٌ (مَادَّةٌ سَوْدَاءُ): قیر، زفت، قه تران، جوړه کانتیکی ره شی شله له ریگا قیرتاو کردن و کاری تردا به کار ده هیترت
 قَيْرَاطٌ: 24/1 دی ناریک و له کی شان ه شدا (4) دنکه گهنه
 قَيْرَوَانٌ: زوبه ی له شکرو سوپا، کاروان، جله وه نه سپیک، شاریکه له (مه غریب)
 قَيْسُ الشَّيْءِ بِقَيْرِهِ وَعَلَيْهِ (قَاسَهُ): پیوانه ی کرد پیی
 قَيْسٌ (الشَّدَّةُ): ناپه حه تی، نه هامه تی، ده رده سه ری
 قَيْسٌ (الْقَدْرُ - تَبَخُّرٌ): نه ندازه، ریژه، پیوان، لارو له نجه
 قَيْصَرِي (كَبِيرٌ): گهره، مه زن
 قَيْصَرِيَّةٌ (سَوَّاقٌ): قه سه ری، گه له بوکانتک له نه می کدا
 قَيْصَرًا لَقَبٌ كَانَ يَلْقَبُ بِهِ مَلِكُ الرُّومِ وَالرُّوسِ): نازناویکه دراوه ته پال پادشاکانی (روم) (رووس)، شا، نیمپراتور، سه روک، پیشه وا، قه رال
 قَيْصَرِيَّةٌ (سَوَّاقٌ مَسْقُوفٌ): بازاریکی سه رگبراهه، بازار

قیق (طائر)؛ بالنده‌یه‌که به‌اندازه‌ی
 کزتریک ده‌بیت و باله‌کانی خه‌ت و
 کلکی ره‌شه و زور ده‌نگی لیدیت
 قیقاء (الأرض الغلیظة)؛ زه‌وییه‌کی
 ره‌ق ، وشکه زه‌وی
 قیقبا (شجر الأسفندان)؛ که‌ووت ،
 دارکه‌ووت، دارتکی زور سه‌خته
 که‌وچکی لیدروست ده‌کری
 قیقیة (قشرة رقيقة في البیضة تحت
 القشرة الیابسة)؛ تویکتکی ناسکه
 له‌زیر تویکتله ره‌قه‌کی می‌لکه‌وه
 قیل (الرئیس - ملك من ملوك الیمن)؛
 پادشا ، سه‌رؤک ، سه‌رگه‌وره ،
 پادشایه‌که له‌پادشاکانی (یه‌من)
 له‌سه‌رده‌می نه‌فامیداو له‌خوار پادشاو
 سه‌رؤکی گه‌وره‌ویه
 قیل (القول)؛ ته ، قسه ، گوت ،
 وه‌لام
 قیله (سقاء في القائلة)؛ له‌نیوه‌رؤدا
 ناوی دایه
 قیلولة (نوم الظهيرة)؛ خه‌وی ده‌مه‌و
 نیوه‌رؤ ، پشووی نیوه‌رؤ
 قیم الشيء تقيماً (قدر قيمته)؛
 نه‌ندازه‌که‌ی دیاریکرد
 قیم؛ راست ، یه‌کسه‌ر ، راسته‌وخق ،
 چاودیر ، سه‌ره‌رشتیار ، بریکار ،
 بایه‌خدار ، به‌فه‌ر
 قیم المرأة (زوجها)؛ می‌ردی زن ،
 می‌رده‌که‌ی
 قیمة؛ به‌نرخ ، به‌ها‌دار ، به‌فه‌ر
 قیمة الشيء (ما يسويه - ثمنه)؛ نرخ ،
 بایه‌خ ، به‌ها ، نرخ و بایه‌خی شتیک

قین (زین)؛ رازانده‌وه ، ده‌ستی
 پیامینا ، جوانی کرد
 قین؛ ناسنگر ، پاشان به‌مه‌موو
 پیشه‌دارتک و تراوه
 قین - قیان؛ به‌نده ، غولام ،
 به‌رده‌ست ، شاگرد
 قینان موضع القید من الفرس
 والبعیر)؛ شوینی کؤت و به‌ند
 له‌نه‌سپو حوشتردا
 قینة؛ نافرته‌ی گزانی بیژ ، دامینه‌ر ،
 قزدامینه‌ر ، شانه‌کار
 قیوم؛ یه‌کتک زور می‌لنج بدات و
 پرشیتته‌وه ، ده‌رمانتک مه‌ردوم
 پرشینتته‌وه
 قیولة؛ حوشتریک نیوه‌رؤ بدوشری
 قیوم؛ نه‌مر ، مه‌میشه‌یی ، پاریزی
 مه‌مووشتیک ، ناوتیکه له‌ناوه‌جوانه‌کانی
 خوی گه‌وره

قلم جنبر (پاندان)

قرنا پیٹ (کولہ ک لہرم)

قفص (قفس)

اقلام رصاص
(قلم لہ رہ شکان)

قلمح (پہرداخ)

قرص الحاسوب (سیدی CD)

قناع (دھماک)

قنبلة ینویة (رومانہ)

قفل (قفل)

قرع الطبل (تپلی لیدا)

قطن طیبی (لوکھی پزیشکی)

قروطن (سہ بہتہ)

قلعة ايرانية (قلايهي نيراني)

قلعة كردية (قلايهي كوردي)

قلعة تركية (قلايهي توركي)

قلعة فرنسية (قلايهي فرهنسي)

قلعة سعودية (قلايهي سعودي)

قلعة ألمانية (قلايهي نلماني)

قلعة مصرية (قلايهي ميسري)

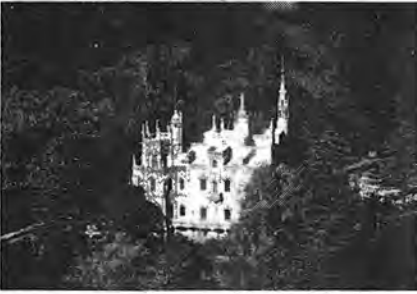
قلعہ تاریخیہ (2) (قہ لایہ میژووویہ کان)

قلعہ روسیہ (قہ لایہ کی روسی)

قلعہ یونانیہ (قہ لایہ کی یونانی)

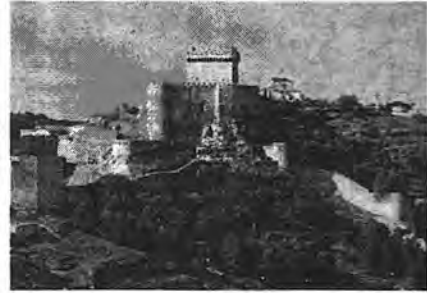
قلعہ برتغالیہ (قہ لایہ کی پرتوگالی)

قلعہ رومانیہ (قہ لایہ کی رومانی)

قلعہ ایطالیہ (قہ لایہ کی ئیٹالی)

قلعہ مغربیہ (قہ لایہ کی مغربیہ)

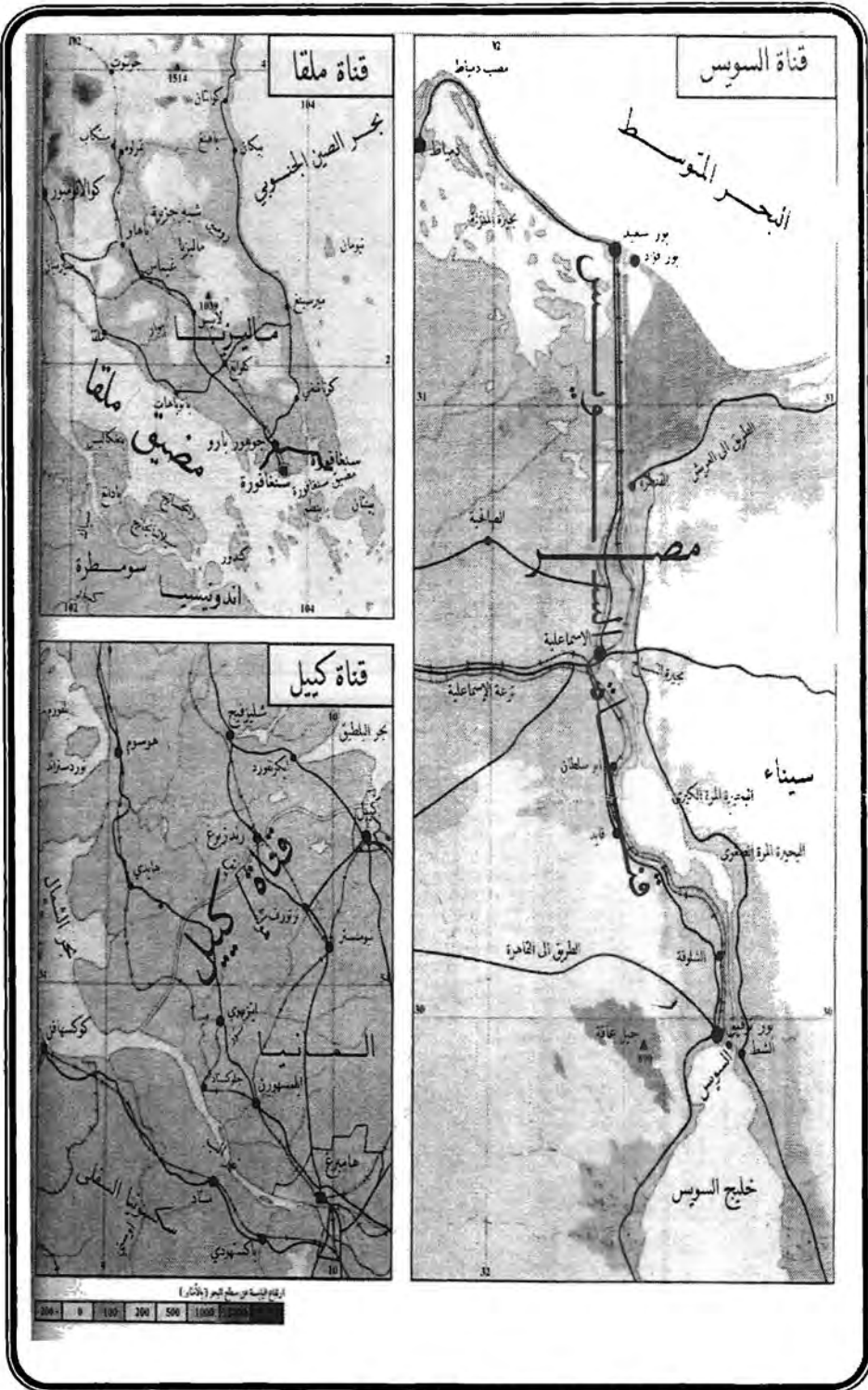

قلعہ نمساویہ (قہ لایہ کی نمساوی)

قلعہ یابانیہ (قہ لایہ کی یابانی)

الكاف

ک

ک

ک: بیست و دوهم پیتی زمانی

عهره بی یه و به م شیوه یه هاتوه:

1) ضَمِيرًا مَنصُوبًا أَوْ مَجْرُورًا لِلْمَخَاطَبِ

أَوْ الْمَخَاطَبَةِ نَحْو: (ضَرَبَكَ ، وَكُتِبَكَ ،

وَضَرَبَكُمَا ، وَكُتِبَكُمَا ، وَضَرَبَكُم ،

كَتَابَكُم ، وَضَرَبَكُنَّ ، وَكُتِبَكُنَّ) : بۆ

دوینزروی نیرو می وهك: لییدی ،

کتیبه کهت (بۆ نیرو می) ، لییدان (بۆ

نیرو می و دوان و کۆ)

2) حَرْفًا جَارًا فَتَكُونُ لِلتَّشْبِيهِ نَحْو:

(أَنْتَ كَالْأَسَدِ) وَتَلْتَوَكِّدُ نَحْوَ (لَيْسَ

كَمِثْلِهِ شَيْءٌ)

- بۆ چواندن وهك: تۆ وهك شیر وایت

- بۆ دوویات کردنه وهك: هیچ شتیک

وهك نه و نی یه

3) حَرْفًا غَيْرَ جَارٍ وَمَعْنَاهُ الْخَطَابُ وَهِيَ

الْإِلْحَاقَةُ لِاسْمِ الْإِشَارَةِ نَحْوَ (ذَلِكَ

وَتِلْكَ) ، وَالْإِلْحَاقَةُ لِلضَّمِيرِ الْمُنْفَصِلِ

الْمَنْصُوبِ نَحْوَ (إِيَّاكَ وَإِيَّاكُمَا) :

- بۆ رانوی نامازه پیکردنی نه و ، نه وه

- پاشکۆی رانوی جیای (هه رتۆ ،

ههردووکتان)

ك - ا - ك

كَاءٌ (الضَّعِيفُ الْفُؤَادُ وَالْجَبَانَ) :

تۆسنۆك ، بی زات

كَاءٌ عَنِ الْأَمْرِ: دهستی لیکیشایه وه ،

لیی سارد بوه وه ، وازی هینا

كَائِنٌ (حَادِثٌ) : بوونه وهه ، رووداو

كَائِنٌ حَيٌّ: زینده وههه ، بو نییادیکی

زیندوو

كَائِنٌ حَقِيقِيٌّ: بوونیکسی راسته قینه یه ،

به رجهسته

كَائِنٌ رُوحِيٌّ: بوونیکسی روحی ، گیانی

كَائِنٌ فِي مَكَانٍ كَذَا (وَاقِعٌ فِي) : له فلان

جئیه ، ده كه ویته فلانه شویتنه وه

كَائِنَاتٌ: بوونه وهه

كَائِنَةٌ: رووداوێك ، باروحوالیکی

وه به رهاتوو

كَأَبٌ - كَوِيًا شَرِبَ بِالْكُوبِ) : به په رداخ

خوارد به وه

كَابِحَةٌ مَكَابِحَةٌ (شَائِمَةٌ وَقَابِحَةٌ) :

قسه ی پینگوت ، جنیوی پیتا

كَابِدٌ (قَاسِيٌّ) : چیژتی ، چیشتی ،

کیشای ، تۆشی

كَابِدٌ (مُقَاسٌ) : چه شتوو ،

نه وه ی سزا ده چیژئ

كَابِرٌ: سه رپیچی کرد ، قیرسیچمه بوو ،

به ربه ره کانی کرد ، مل ملانیسی کرد ،

سه رسهختی کرد

كَابِرٌ: گه وره ، په وپایه بهرز ، خاوه ن

شکۆ

كَابِرَةٌ عَلَى حَقِّهِ (جَاعِدَةٌ وَأَنْكَرَةٌ) :

نکوولی کرد ، نه چوه ژئری

كَابِسٌ (آلَةُ الْكَبَسِ) : په سستینهه ،

نامییری په سستینهه

کَابِسَة (أرْبَبَة): لوتوی ، په ستنه ،
دهمه که ی

كَابِلَ الدِّينِ (أَخْرَفَاهُ): قهرزه که ی
دواخت ، درهنگ و امه که ی دایه وه ،

ده ستنی به ده ستنی کرد
كَابِلٌ فِي شَرَاءِ الدَّارِ (أَخْرَفَهَا حَتَّى
يَشْتَرِيهَا غَيْرَهُ): کرئی لانه و ماله که ی
دواخت بونه وه ی په کتکی تر بیکری
كَابُوسٌ (مَا يَحْصِلُ لِلْإِنْسَانِ فِي نَوْمِهِ
فَيَزَعُجُهُ وَكَأَنَّهُ يَخْتَنِقُهُ): خپو ،
دیوه زمه ، میړده زمه ، شه وه ، شه وه ی
له خه ودا دیت به سره مرؤفداو وه
شه وه ی بیخنکتی

كَابُولٌ: پایته ختی ولاتی (نه فغانستان)
كَابِيٌّ: شه و خاک و خولای له سره گوی
زه ی جیگر نابیت ، پشکوو خه لوریکو
ناگره که ی کوزایته وه ، بهرز ، بلند

كَابِيَّةٌ (رَغْوَةٌ): کهف ، سه رتویژ
كَاتِبٌ صَدِيقُهُ (أَرْسَلَهُ): نامه ی نووسی
بؤ هارپیکه ی ، نامه ی بؤ نارد
كَاتِبٌ: نووسه ، نووسیاری ، نویسه ،
نووسیاری

كَاتِبُ الرِّوَايَةِ: رومان نووس
كَاتِبُ القِصَّةِ: چیروک نووس
كَاتِبُ المَقَالَةِ: نووسه ی وتار
كَاتِبُ المَوَاضِيَعِ السِّيَاسِيَّةِ: نووسه ی
بابه ته رامیاری و سیاسیه کان
كَاتِبٌ صَحْفِيٌّ: روزنامه نووس
كَاتِدْرَائِيَّةٌ (كَنِيْسَةُ الكُرْسِيِّ الأَسْقْفِيِّ):

که نیسه ی کورسی پایایی
كَاتِمٌ سِرٌّ (كَتَمَهُ): نهینی پاراست ،
پاریزگاری لیکرد

كَاتِمُ السَّرِّ: نهینگیر ، نهینیار ، سکرتر

كَاتِمٌ (سِرٌّ كَاتِمٌ - مَخْفِيٌّ): نهینی
شاراوه ، نهیتی که ی نادیارو په نهان
كَاتُولِيكٌ: ناوی په کتک له سی گروو
تاقمی گاوره کانه
كَاتِبُ القَوْمِ (ذُنَا مِنْهُمْ): لییان نزیک
بوه وه

كَاتِبٌ (مَا يَتَنَاثَرُ مِنَ الحَصِيدِ فَيَنْبِتُ فِي
عَمَامٍ قَبْلَ): شه وه ی له به رویوم
ده که ویته خواره وه بؤ سالی داهاتوو
ده رویت

كَاتِرُ المَاءِ (أَرَادَ لِنَفْسِهِ مِنْهُ كَثِيْرًا يَشْرَبُ
مِنْهُ): ناویکی زوری ویست تا لی
بخواته وه

كَاتِرٌ مِنَ الشَّيْءِ (إِتَّخَذَ مِنْهُ كَثِيْرًا):
زوری لی ه لگرت
كَاتِرُ الكَلَامِ (أَكْثَرُ مِنْهُ): زور قسه یکرد ،
زورله بوو

كَاتِرٌ: زور ، فره ، گه لیک
كَاتِرُهُ (غَالِبُهُ بِالكَثْرَةِ): له و زورتریوو ،
ژماره ی له و زیاتر بوو

كَاحٌ (فَلَأْسًا قَاتِلُهُ قَلْبَهُ): جهنگا
له گه لی و زالبوو به سه ریا ، شکستی
بیتینا

كَاحُ الشَّيْءِ (غَطَّهُ فِي مَاءٍ أَوْ ثَرَابٍ):
له خاک و خول یان ناویدا نوقمی کرد
كَاحٌ فِيهِ السَّيْفُ (أَثْرٌ): کاری تیکرد

كَاحُ (سَفْحُ الجَبَلِ): چله پزی شاخ ،
لوتکه که ی ، پوپکه که ی

كَاحِلٌ: شه وه ی کلی کرده چاوی ،
چاوردنژاوا

كَاحٌ: ده وار ، کوخ ، زنج ، قولخ ،
کولین ، کرخته

كَأخِيَّة (عِنْدَ أَرْبَابِ السِّيَاسَةِ) : لای
سیاسهت په روه ران به نهیئی پاریزی
فه رمان په وا ده گوتریت
كَادِرٌ قَارِبٌ أَوْشَكٌ) : نه وه ندهی نه مابوو،
وه خته بوو
كَادٍ يَفْعَلُ كَذَا (هَمٌّ وَقَارِبٌ وَلَمْ يَفْعَلْ) :
خه ریکبوو بیکات به لام نه یکرد،
می ندهی نه مابوو بیکات
كَادٍ أَنْ يَمُوتَ : وه خته بوو بمری،
نه وه ندهی نه مابوو بمری
كَادٍ (فَعَلَ مَا فِي نَاقِصٍ) : فرمان و
کرداریکی رابردویی ناته او وه به مانای:
وه خته ، خه ریکه ماتوه
كَادِ الثَّرَابُ صَاحِبُ بَيْهَدٍ) : به توندی
هاواریکرد، قهراندی
كَادٍ لَهُ (دَسُّ لَه) : بوی تیچن ، داوی
بژنایه وه
كَادِ الزُّنْدِ (أَخْرَجَ النَّارَ) : ناگری
لینکه و ته وه ، ناگری فریدا
كَادٍ فَلَانًا (خَدَعَهُ وَمَكَّرَ بِهِ) :
هه لیخه له تاند، دهستی بپی
كَادِ الْقَوْمِ (حَارَبَهُمْ) : جهنگی له گه ل
به رپاکرد، جهنگا له گه لی
كَادِ الشَّيْءِ (عَالَجَهُ) : چاره سهری کرد،
چاکی کرد
كَادَتِ الْمَرْأَةُ : كه و ته خولی مانگانه وه ،
تووشی چه یزو بی نویژی هات
كَادِحٌ (مُجْتَهِدٌ - سَاعِي) : تیکوشه ر،
خه باتکار، ره نجه در، چه وساوه
كَادِرٌ (عَامِلٌ) : کارزان ، کادیر، نه ندام
كَادِسٌ : نه وهی له کاتی پڑمیندا
ده په پی

كَادَسَتِ الدَّابَّةُ : نه پتوانی بیخوات
كَادِيَّةٌ (شِدَّةُ الدَّهْرِ - شِدَّةُ البَرْدِ) :
نه وه پری نه هامتی رۆژگار، ره قی ،
نه وه پری سه رماو سوله
كَادَانٌ (الضَّخْمُ السَّمِينُ مِنَ الرِّجَالِ) :
پیاوی قه له وی تیکسماو ، که ته ول
كَادِبٌ (ضِدَّ صَادِقٍ) : دروژن ، دروگر،
ناراست
كَادِبَةٌ (اسْمٌ يُوضَعُ مَوْضِعَ الْمُنْصَلِّ
كَالْعَاقِبَةِ ، وَالْعَاقِبَةُ وَالْبَاقِيَّةُ) :
ناویکه له جی چی چاوگ داده نری وه ک:
دهرته نجام ، لهش ساغی ...
كَادِبَاتٌ فَلَانًا مَكَادِبَةٌ وَكَادِبَاتٌ كَذِبَتُهُ
وَكَادِبِي) : به درویم خسته وه به دروی
خسته وه
كَادِيٌّ : سوور، دره ختیکی مه زنو
گه وره یه و گوله که ی بونیکی خووشی
هه یه و ده کری له هه و کردنی جه سته دا
به کار به پینری
كَارٍ فِي مَشِيهِ كَوْرًا (سَرَعَ) : په له ی کرد،
خیرای کرد، که و ته خو
كَارِ الْكَارَةِ (حَمَلَهَا) : هه لیگرت، به رزی
کرده وه
كَارِ الْأَرْضِ (حَفَرَهَا) : چالی کرد،
هه لیکه ند
كَارِ الْفَرَسِ - كِيَارًا (جَرَى رَافِعًا ذَنْبَهُ فِي
جَرِيهِ) : له غار غاریندا کلکی به رز
کردبوه وه
كَارِ الْعَمَالِ الْكَارَةِ (حَمَلَهَا) : هه لیگرت،
به رزی کرده وه
كَارًا (نَوْعٌ مِنَ السُّفُنِ) : جوړه که شتی که
كَارَةٌ : نه ندازه یه کی دیار یگروای
خواردن و گه نمه

کَارِثُ (مُسَبِّبُ الْقَمِّ): خه مهین ، جه رگ
 بر، هوی خه م
 کَارِثَةٌ (نُكْبَةٌ): سه مه ره، فه تاره ت،
 ده رد، کاره سات ، کزست که وتن ،
 به دبختی ، نه هامتی، ده رده سه ری
 کَارِزٌ (وَأَعْظُ): ناموزگار، ناموزیار ،
 موزچیار
 کَارِعٌ (مَادُونُ الرُّكْبَةِ): پی ، قاچ ، لاق،
 پیچکه
 کَارِعَاتُ (النَّخْلِ الَّتِي عَلَى الْمَاءِ): نه و
 دارخورمایانه ی له سه ر ناون
 کَارِمُ الرَّجُلِ (أَهْدَى إِلَيْهِ شَيْئاً لِيُكَافِئَهُ
 عَلَيْهِ): شتیکی پیدتا مه تا پاداشتی
 بداته وه
 کَارِمُهُ (فَلَأْتَأُ): به نیازی پاداشت
 پیشکه شی کرد، پییدا تا بیبه خشی یا
 پاداشتی بداته وه
 کَارِمُهُ (فَاخْرَهُ فِي الْكَرَمِ): له جوامیریدا
 شانازی کرد به سه ری
 کَارِهِ (ضِدُّ رَاضِيٍّ): ناقایل ، ناچار،
 نه بان ، نابه دل
 کَارَهُ فِي كَذَا: ناقایل له سه ر فلانه شت
 کَارُوبٌ (حَشْرَةٌ): مله ، ده عبایه کی
 چنگ چنگه له ناو زهوی نمدارا ره گی
 سه وزایی ده خوات
 کَارُزٌ - کَوْزٌ (شَرِبَ بِالْكَوْزِ): به گززه له
 ناوی خواره وه، ناوی گززه له ی
 خواره وه
 کَارَ الشَّيْءِ (جَمَعَهُ): کزیکرده وه،
 گردی کرد
 کَاسَ الْإِنْسَانِ (مَشَى عَلَى رِجْلِ وَاحِدَةٍ):
 له سه ر یه ک پی رژی به رتیه

کَاسَ الْعَيَّوَانِ: نازه له که له سه ر سی
 به ل رژی به رتیه
 کَاسَ الْحَيَّةِ: گزژیوو، هاته وه یه ک
 کَاسٌ فِي سَيْرِهِ (هُوَ وَأَبْنَاهُ): به میواشی
 رژی به رتیه ، میدی میدی چوو
 به رتیه
 کَاسٌ فِي الْبَيْعِ (نَقَصَ الثَّمَنَ): نرخی
 دابه زاند، که می کرده وه
 کَاسٌ فَلَأْتَأُ (صَرَغَهُ أَوْ عَلَى رَأْسِهِ): پیای
 کیشا ، دای به سه ری
 کَاسٌ الْوَلَدِ (عَقَلَ - ظَرَفٌ وَقَطُنٌ):
 ژیریوو، عاقل بوو، ژیرو زنگ بوو
 کَاسٌ فَلَأْتَأُ (غَلَبَهُ بِالْكَيْسَةِ):
 له زرنگی و ژیریدا له و به توانا تر بوو
 کَاسِبٌ: براوه، ده سته که وتوو، نیشکه ر،
 کاسب ، به یاکار
 کَاسِحَةٌ (جَارِقَةٌ): رامال ، ماله ر
 کَاسِحَةُ الْأَنْفَامِ: مین دوز ، که شتی مین
 کَاسِحَةٌ (خَاصَمَهُ شَدِيداً): به توندی
 رکه به رایه تی له که ل کرد
 کَاسِدٌ (غَيْرُ رَاجِحٍ): بی باو ، وه ستاو،
 سست ، بی بازپ
 کَاسِرٌ (حَاطِمٌ - صَقَّرٌ): شکینر، تیک
 شکین، باز، هه لئو ، مه زنی راوکه ر
 کَاسِرَةٌ فِي الْبَيْعِ (مَكَاسِرَةٌ): داوی
 شکاندنی نرخی کرد لی
 کَاسِيٌّ: پوشته ، داپوشراو
 کَاشٌ عَنْهُ كَوْشٌ: زور لی ترسا ، توقی
 کَاشِحٌ فَلَأْتَأُ (بِالْعَدَاوَةِ) (عَادَاهُ):
 درایه تی کرد، رقه به رایه تی
 کَاشِحٌ (عَدَاوَةٌ بِاطْنِيَّةٍ): رقای ،
 دلپیس ، قیناوی، قین له سک

کَاشِدٌ: بزیوی په یداکه، که په نه‌ری
 په یوه ندی خزمایه‌تی
 کَاشِرُهُ (ضَعَكَ فِي وَجْهِهِ وَبَاسَطَهُ):
 له روویا پینکه‌نی، بزه‌گرتی
 کَاشِفًا (فَضِيحَةً - مُكْتَشِفًا):
 نابړوچوون، نه‌نگی، حه‌یاچوون،
 ده‌رخه، ناشکراکه، دلزه‌ره‌وه
 کَاشِفَةٌ: ده‌رخه، ناشکراکه،
 نابړووبه‌ر
 کَاشَفُهُ بِكَذِّا (أَطْلَعَهُ عَلَيْهِ وَأَظْهَرَهُ لَهُ):
 بزی ده‌رخست، پیشانی‌دا، ناشکرای
 کرد بزی
 کَاشَفَهُ بِالْعَدَاوَةِ (بَادَاهُ بِهَا وَجَاهَرَهُ):
 به‌ناشکرا دژایه‌تی کرد، دژومنایه‌تی
 به‌ناشکراو دیار کرد
 كَاصُ الرَّجُلِ (جَبِنٌ): ترسا، ترقی
 كَاصٌ مِنَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ: زږدی‌خوارد
 لیبیان
 كَاصٌ طَعَامَهُ (أَكَلَهُ وَخَدَهُ): به‌ته‌نیا
 خواردی
 كَاطِمٌ: بیده‌نگ، مات، کپ، بی‌سروت،
 شه‌وی خوی ده‌گړتت له‌کاتی
 توپه‌بووندا
 كَاطِمُهُ (لَأَرَمَهُ طَوِيلًا عَلَى مَضَائِقِهِ):
 ته‌نگی پیه‌لچنی، زږدی بومینا،
 کارنکی سه‌خت و گرانې کرد له‌گه‌لی
 كَاعٌ الضَّعِيفِ الْجَبَانِ: ترسنوک،
 بی‌کاره، دل‌سست و ترقیب
 كَاعُ الْكَلْبِ (مَشَى فِي الرَّمْلِ وَتَمَائِلَ عَلَى
 كُوعِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ): له‌سه‌ر لم رویو
 تاواناتاویک له‌گه‌رما لای کرده‌وه بوق
 قاچی

کَاعِبٌ: باند، مه‌مک خرک‌رږو،
 پینکه‌پشتو
 كَاعِمَهَا (قَبْلَ قَاهَا): نښوده‌می
 ماچکرد، ده‌می خسته نښوده‌می و
 ماچی‌کرد
 كَاعِذٌ (قِرطَاسٌ): کاغز، په‌ره
 كَاعِذِي: کاغز فرۆش، فرۆشه‌ری
 کاغز
 كَافٍ الْأَدِيمِ (كَفَّ جَوَانِبَهُ): بپری
 نه‌ملولاکه‌ی مینایه‌وه‌یه‌ک
 كَافٍ الشَّيْءِ (قَطَعَهُ): بپری، له‌تیکرد
 كَافِي - كَافًا (جَازِي): پادا‌شتی دایه‌وه،
 خه‌لاتی کرد، چاکه‌ی دایه‌وه
 كَافًا (جَازِي - سَاوِي): پادا‌شتی دایه‌وه،
 خه‌لاتی کرد، مافی خوی پيدا،
 وه‌کیه‌کی کرد، په‌کسانی کرد،
 چوونیه‌کی کرد
 كَافًا فَلَأًا: چاودپیری‌کرد، چاوی
 تپیری، به‌رگری لیکرد، بوو به‌هاوتای
 كَافًا بَيْنَ الْفَارِسِيِّنَ بِرِمْحِهِ (طَعَنَ هَذَا
 ثُمَّ ذَاكَ): په‌ک له‌دوای په‌ک برینداری
 کردن
 كَافَّةً (كُلٌّ): هم‌وو، گشت، سه‌رجه‌م،
 به‌کومه‌ل، تیکرا
 كَافِحٌ (نَاضِلٌ): کوشا، تیکوشا،
 خه‌باتی کرد، ته‌قلایدا، هه‌ولیدا،
 ره‌نجیدا
 كَافِحٌ عَنْهُ (دَافِعٌ): به‌رگری لیکرد،
 پاریزگاری لیکرد
 كَافِحُ الْأَمْرِ (بَاشِرُهُ بِنَفْسِهِ): خوی
 چاره‌سه‌ری‌کرد، ده‌ستی پیکرد،
 ده‌ستی دایه

كَافَحَ الْقَوْمَ أَعْدَاءَهُمْ: روویه روی

دژومنه کانیان بوونه وه له جه نگو شه پدا

كَافَحَ الْأَطِبَاءُ الْأَمْرَاضَ: پزیشکه کان

به ره نکاری نه خۆشی بوونه وه

كَافَحَ الْأُمُورَ (بِأَشْرَافِهَا بِنَفْسِهِ): خۆی

دهستی دایه، روویه روی بوونه وه،

دهستی پیکرد

كَافِرٌ فَلَانًا حَقَّهُ (أَنْكَرَهُ): نکوولی کرد،

دانی پینا

كَافِرٌ: بی باوه، بی تاین، گومریا،

مارس، ناسوپاس گوزاری خوداوه ند،

ناشوکور، ناقایل، پینه زان، شهوی

تاریک، شه وه زهنگ، نووتسهک،

نه موسته چاو، گه واله هوری تاریکو

رهش، ده ریا، نه سپی رهش، قه لغان

كَافِلٌ (ضَامِنٌ): دهسته بهر، زامن،

که فیل

كَافِلُ الْيَتِيمِ (الْقَائِمُ بِأَمْرِهِ): مه تیو

به ختوکر، به رتیه بهر، گه وه

كَافِلُهُ (عَاقِدُهُ وَعَاهِدُهُ - جَاوَرُهُ):

پهیمانی له گه له بهست، نزیک بوولی

كَافُورٌ: کافور، گیایه کی بوخۆشه

شتیکی سپی ساردی بوخۆشی به نرخه

بو گه لی شت به کارده هینری

كَافِيٌّ: بهس، به سهر، نه وهی ده بیته

مایه ی پرکردنه وهی گشت داواکاری و

بی داویستیهک

كَافَاوٌ: کاکاو، که کار، بادامی هندی

هاردراوه وهک قاوه ده خوریتته وه

كَالٌ (كَيْلٌ - قَاسٌ): پیوای،

پیوانه ی کرد

كَالَ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ (قَاسَهُ بِهِ):

نه اندازه ی پیکرت، پیی پیوا، پشت

به پشت پیی پیوا

كَالَ الزُّنْدِ (لَمْ يَخْرُجْ نَارًا): ناکری

لیده رنه چوو

كَالَ الْبُرِّ وَغَيْرَهُ (حَدَّدَ مَقْدَارَهُ بِوَسَاطَةِ

آلَةِ مَعْدَةٍ لِذَلِكَ): به موی نامیرتیکی

تایبه ته وه بره که ی دیاری کرد

كَالَ الصَّيْفِ الدَّرَاهِمِ (وَرْتَهَا): کیشای،

کیشانه ی کرد

كَالَ الْفَرَسِ بِقَيْرِهِ (قَاسَهُ بِهِ فِي

الجري): له غار غار تندا پیوای پیی

كَالٌ: نامیرتیکه له جه نگدا قه لای پی

تیک ده درا، ماندوو، شه کهت، کفت،

هیلاک، کول، سواو، نایپری

كَالَاهُ - مَكَالَاهُ - وَكَلَاهُ: چاودیری کرد،

نیگاداری بوو

كَالِيٌّ - الْكَالِي (الْعُرْبُونَ): پیشه کی،

بیرتک پاره به له سهر مامله و کرینی

شتیک وهک پیشه کی ده درئ

كَالِبُ الرَّجُلِ (عَادَاهُ جِهَارًا وَضَائِقَهُ

مُضَائِقَةً الْكَلَابِ بَعْضُهَا بَعْضًا عِنْدَ

الْمَهَارِشَةِ): تهنگی پیته لچنی، زوری بو

هینا

كَالِبٌ: سه گباز، سه گدار، کومه له

سه گیک، راهینری سه گان

كَالِحٌ فَلَانًا (قَاوَاهُ وَغَالِبَهُ):

به ره لهستی کردو به زاندى، زالبوو

به سه ریا

كَالِحُ الْقَمَرِ (اسْتَثَرُ فِي الْقِمَامَةِ): له تیو

هه ورا ونبوو، دیار نه ما

كَالِحٌ (عَابِسٌ): مؤن، گرژ، مپومژج،

روویه به کا دراو

کائون: کووره ، ناگردان ، کوانوو ،
زه به لاج ، که تهل ، نهوهی
را ده وهستی و چاودیزی ده کات بق
فیتنهیی

کائون الأول (الشهر الميلادي الأخير):
به فرانبار ، سه هول به ندان ، مانگی

دوازدهی زاینی
کائون الثاني (الشهر الميلادي الأول):
مانگی یه کی زاینی ، رتیه ندان ، ناو
زستان

کاهل فلان: زنی هینا ، هاوسه ری گرت
کاهل من الإنسان: سه رشان ، ناوشان ،
گازهرای پشت

کاهن مکانه (حابی): پشتگیری کرد ،
هاوکاری و پشتگیری بق نواند
کاهن (قس - خوری): زه یوان ، قه شه ،
که شیش ، نوقلان لیدهر

کاهن عند اليهود: لای جووله که :
مالوم ، پیاویکی ثاینی و پیشه وایانه
کاید (خدغ): فیللی کرد ، گزی کرد ،
ساخته ی کرد

کایسه مکایسه: له زیره کی و لیزانیدا
زالبوو به سه ریا ، له وزانا و شاره زاتر بوو
کایسه فی البیبع (غالبه): له مامه له دا
شکستی هینا به سه ریا

کایل الرجل صاحبه (قال له مثل
مقاله أو فعل كفعله): هه مان گوته و
کرداری هاوه له که ی دوپاره کرده وه
کتاب (کان فی غم وسوء حال): خه م و

په زاره دایگرت ، دلته نگ بوو ، دلگیر بوو ،
خه مۆک بوو ، مات بوو ، په ست بوو
کتاب: خه مۆک ، دلته نگ ، بیزار ، وهرس

کالمه (خاطبه): گفتوگویی له که لکرد ،
وتویزی له که ل کرد

کامخ: نهوهی له خوارندنا
به کارده هینری بق تام و چیژ تیکردنی
کامل (حزین - مهموم - کئیپ): خه مبار ،
دلشکاو ، په ست ، مات

کامخ (حظن - ضاجع): باوه شی پیاکرد ،
له نامیزی گرت ، به خو یه وه نووسان ،
کاری سه ر جیگه ی له که ل کرد ، له که لی
رلیوارد

کامل: ته او ، پیکه اتوو ، بی که م و
کوپی ، کامل ، پیکه یوو ، گشتی ،
ته لو ، هه موو

کامل من الرجال (الجامع للمناقب
الحسنة): پیاری ره وشت به رزی
ته لوو کامل

کامه (من یرکب رأسه لا یدری این
یتوجه): نهوهی بی تاراسته ری
ده گرتته به رو نازانیت روو بکاته کوئی ،
رزیو بی ته نجام و رووگه

کلن: روویدا ، بوو ، هه بوو
کلن هنا: لیره بوو ، له می بوو
کان له بیستا: خانووی هه بوو ،
خانوداریوو

کان یقرأ: ده یخوینده وه ، خه ریکی
خویندنه وه بوو
کان کینا (خضع وذل): ملکه چ بوو ،
سه رشوریوو

کانس (الذی حرقته الكناسة):
گسکدر ، ماله ر ، خؤل ریژ
کانع: کرژیوو ، به یه کا چوو

کَابَاءُ (الْحُزْنُ الشَّدِيدُ): خَم و

په ژاره به کی توندو تیژ

كَأْدًا عَلَيْهِ الْأَمْرُ (إِشْتَدَّ وَصَعِبَ): توندو

قورس بوو له سره ی

كَأْدَاءُ الشَّدَّةِ - اللَّيْلُ الْمُظْلِمُ - حُزْنٌ):

قورسی ، گرانی ، سهختی ، ماته مینی ،

دلته نگی ، شه وه زهنگ ، تاریکو

نوته ک

كَأْسٌ: په رداخ ، جام ، کاس ، پیاله

كَأْسُ الرَّهْرَةِ وَالثَّمَرَةِ (كَمْ): کاسه ی

گول ، پورگ

كَأْسًا: ترسنوکی ، تزقین

كَأْسُ الْمَنِيَّةِ: پیاله ی مردن ، شه ربه تی

هرگ

كَانَ - كَأَنَّ (حَرَفٌ لِنَصْبِ الْإِسْمِ وَرَفْعِ

الْخَبَرِ وَيُقِيدُ التَّشْبِيهَ): مه روه ک ،

وه کو

كَئِيبٌ: دلته ننگ ، وه رس ، بیزار

كَأَيْنَ (اسْمٌ مُرَكَّبٌ مِنْ كَافٍ التَّشْبِيهِ وَأَيِّ

الْمَنْوَةِ يُفِيدُ تَكْثِيرَ الْعَدَدِ وَيُعْنَى كَمْ):

چه نده ما ، زودیک ، یو زود به کارده بری

کَب

كَبُ الْإِنَاءِ (قَلْبَهُ): قَلْبِي كَرْدَه وه ،

رډی کرد ، رډانی

كَبٌ فَلَانًا (صَرَغَهُ): دایبه زه ویدا ،

تهختی کرد ، به ده ما خستی

كَبُ الشَّيْءِ (ثَقُلَ): قورس بوو ،

سه نگی و گرانی بوو

كَبُ الْفَزْلِ (جَعَلَهُ كَيْبًا): کردی به کلافه ،

گنوله ی کرد

كَبٌ (قَلْبٌ - مَيْلٌ): سه ره و خوار

بوونه وه ، رډان ، قلب بوونه وه ،

لاریبونه وه ، چه مانه وه ، خواربوونه وه

كَبًا: گیابه که

كَبًا (اِنْتَبَ عَلَى وَجْهِهِ): له په رپوکه وت ،

که وت به ده ما

كَبَا الرَّجُلُ (عَثَرَ): که وت ، مه لنتوتا

كَبَا الرَّجُلُ (لَمْ يَخْرُجْ نِسَارَهُ): ناگری لی

په یدا نه بوو ، ناگری لینه که وت وه

كَبَا النَّارُ: خوله میشی کرد به سه را

كَبَا السَّهْمُ (لَمْ يُصِبْ): نه ی پیکا ، لی تی

نه دا

كَبًا وَجْهَهُ أَوْ لَوْنَهُ (تَغَيَّرَ مِنْ غِيظٍ أَوْ

ثُرَابٍ): له خه شم و قینا یان به موی

خول و ته پو تو زه وه رهنگی گزپا

كَبَا اللَّوْنُ (تَغَيَّرَ): رهنگی

زه رده له که پا ، لیل بوو ، کالبوه وه ،

گزپا

كَبَا النَّبْتِ (يَبَسَ): وشک بوو ، وشک

بوه وه

كَبَا الْكُوْزِ (أَفْرَقَهُ): به تالی کرده وه ،

هیچی تیا نه میشت

كَبَا الثُّبَارُ (عَلَا وَارْتَفَعَ): ته پو تو زه که

په رزیبوه وه ، بلندبوه وه

كَبَا الثُّورِ (نَقَصَ): کم بوو ، روشنایی

کزو که م بوو

كَبَا لَوْنُ الصُّبْحِ وَالشَّمْسِ (أَظْلَمَ):

رووناکی تیا نه ما

كَبَا الْبَيْتِ (كَنَسَهُ): گسکیدا ، مالی

كَبَا الرَّبْدِ الْمُتَكَثِفِ فِي جَنَبَاتِ الْمَاءِ):

که فی گردبووی گوی تی ناو

كَبَى النَّارُ (أَلْقَى عَلَيْهَا الرَّمَادَ):

خوله میشی کرد به سه ریأ

كَبَى ثَوْبَهُ بِالْكِبَاءِ (بَغَرَهُ):

بوخورد او ی کرد ، بزنی بوخوردی پیا کرد

كَبَاءُ (عُودُ الْبُخُورِ): بوخورد ، تاله

بخورد

کَبَّتْ فُلَانٌ فُلَانًا غَاظُهُ وَأَذَنَهُ وَأَخْرَاهُ؛

سه‌رکوتی کرد، سه‌رزه‌نشستی کرد، هات

به‌سه‌ریا

کَبَّتِ اللَّهُ الْعَدُوَّ (رَدَّهُ بِقِيظِهِ)؛ شکستی

پدیه‌نا ، پشتی شکاندو پاشه و پاش

گه‌راندیه‌وه

کَبَّتْ فُلَانٌ غَيْظَهُ أَوْ شَهْوَتَهُ (حَبَسَهُ)؛

خه‌شم و قین یان ناره‌زوی خوی گرت ،

دانی به‌خودا گرت

کَبَّتْ؛ پیشخواردنه‌وه، خو‌خواردنه‌وه ،

دان به‌خوداگرتن

كَبَّةٌ (الْجَمَاعَةُ مِنَ النَّاسِ وَغَيْرِهِمْ -

الدَّفْعَةُ فِي الْقِتَالِ وَالْجَرِي)؛ گرومیتک

له‌خه‌لکی و شتی‌تر ، هه‌لمه‌ت بردن

له‌جه‌نگو غارغاریندا

كَبَّةٌ مِنَ الشَّيْءِ (دَفَعْتَهُ وَشَدَّئْتَهُ)؛

ره‌قی و توندوتیژی زستان ، سه‌ختی

كَبَّةٌ (النُّقْل)؛ قورسی ، به‌کیشی ،

گرانی ، کینشداری

كَبَّةٌ مِنَ الْعَزْلِ؛ گلوله‌ به‌ن یان خوری

كَبَّتِ اللَّحْمَ (تَغَيَّرَ وَأَثْنُ)؛ بۆگه‌نی کرد،

بۆنی کرد

كَبَّتِ السَّفِينَةَ (أَمَالَهَا إِلَى الْأَرْضِ وَحَوَّلَ

مَا فِيهَا إِلَى سَفِينَةٍ أُخْرَى)؛ لاری

کرده‌وه به‌روی زه‌ویداو شت و

مه‌که‌کانی گواسته‌وه بۆ که‌شتیه‌کی‌تر

كَبَّتِ الْحَرَارَةَ اللَّحْمِ (غَيَّرَتْهُ

وَأَسَدَّتْهُ)؛ گه‌رمیه‌که‌ گۆپی ، تیکیدا ،

خرابی‌کرد

كَبَّحَ الدَّابَّةَ بِاللَّحْمِ؛ جله‌وی مه‌لکیتشا

بۆنه‌وه‌ی غار نه‌کات

كَبَّحَ السَّيَّارَةَ وَنَحَوَهَا (وَقَفَّهَا

بِالْكِبَاحَةِ)؛ به‌نیستۆپ وه‌ستاندی ،

رایگرت

کَبَاب؛ جله‌وه حوشترو مه‌ر ، لم و قوری

به‌یه‌کا هه‌لشیتراو

كَبَاب (شَوَاء)؛ که‌باب ، که‌واو ، گۆشتی

نه‌نجراو و کوتراو برژاوو له‌شیش دراو

كَبَابِيَّةٌ؛ به‌ری دره‌ختیکی هندیه

دانه‌یه‌کی ره‌شه له‌نیسوه‌ت گه‌وره‌تره‌و

بۆ ده‌رمان ده‌شی ، که‌بابه‌ی چینی

كَبَابٌ ؛ به‌روبوومی دره‌ختیکه

كَبَاحَةٌ (آلَةُ تَقْفِ السَّيَّارَةِ أَوْ الْقَاطِرَةِ

وَنَحْوَهَا)؛ نامیژیکه ئوتومبیل و

عاره‌بانه راده‌گری

كَبَاد (مَرَضٌ أَوْ وَجَعُ الْكَبِد)؛ جگه‌ر

ناوسان ، جهرگ نیشه ، جهرگاوس

كَبَاد (الْأُتْرَج)؛ به‌ری دره‌ختیکه

كَبَار؛ گه‌وره ، زله

كَبَارٌ؛ زله‌گه‌وره‌و زله

كَبَاسٌ؛ نه‌وه‌ی سه‌ری له‌نیو‌جل و

جی‌تی خویدا و ن ده‌کات و ده‌نویت ،

سه‌رگه‌وره ، تیکسمراو و قه‌لو

كَبَاس (آلَةُ الْكَبَس)؛ په‌ستینه‌ر،

نامیژی په‌ستینه‌ر

كَبَاسَةٌ؛ هیشوه خورما

كَبَاش (الْأَبْطَال)؛ نازا ، قاره‌مان ،

گوستاخ ، به‌جهرگ

كَبَاش؛ دلیر ، به‌جهرگ، بویر ، دل

قایم ، گوستاخ

كَبَاكِب (الْمُجْتَمِعُ الْخَلْق)؛ ره‌وشت ته‌واو،

کامل ، داپژراو

كَبَب (الْعَزْل) جَعَلَهُ كَبَّةً)؛ گلوله‌ی کرد،

خوری‌که‌ی گرد کرد

كَبَب (الْكِبَاب) عَمَلُهُ)؛ دروستی کرد،

که‌بابی دروست کرد

كَبَّحَ الْعَوَاطِفَ (تَغَلَّبَ عَلَيْهَا) :

داینبنی کرد، کپی کرد، زالبوو به سهریا ،

زالبوو به سهر خواستی دهرویندا

كَبَّحَ فَلَانًا عَنْ حَاجَتِهِ (رَدَّهُ عَنْهَا) :

که پانندیوه، نه یدایه ، دهستی نا

به پوویوه

كَبَّحَ الْحَانِطُ السَّهْمَ (رَدَّهُ وَلَمْ يَنْشَبِ

فِيهِ) : که پایه وه نه چقی پیایدا ،

پیاکیشاو که وته خواره وه

كَبَّحَ (فَمَح) : داینبکردن، دامرکانه وه،

دهست به سهرراگرتن ، سهرکو تکردن

كَبَّدَ الْبُرْدَ وَغَيْرَهُ الْقَوْمَ (شَقَّ عَلَيْهِمْ

وَضِيقٌ) : زوری بو هینان ، تهنگی

پینه لچنین ، سهرماو سوله زوری بو

هینان

كَبَّدَ (شَكَا كَبْدَهُ) : نیش و نازاری جگه ری

هه بوو، به دهست نیش و ژانی جگه ره وه

دهینالاند

كَبَّدَ الرَّجُلَ - كَبَّدَا (أَلِمَ مِنْ وَجَعِ كَبْدِهِ) :

به هژی نازاری جگه ری وه نیش و ژانی

پینگه پشت

كَبَّدَ فَلَانٌ (عَظَّمَ بَطْنَهُ مِنْ أَعْلَاهُ) : ورگی

هه لئاوسا له رووی سهر وه، سه رووی

سکی ئاوسا

كَبَّدَ (الْمَشَقَّةَ وَالْعَنَاءَ) : ده ده سهری ،

نیش و ژان چیژتن ، تهنگانه ،

مهینه تی، دژواری ، سهختی به لاور

نه هه مته تی

كَبَّدَ - كَبَّدَ - كَبَّدَ (جَهَّازٌ فِي الْجِزْءِ

الْأَيْمَنِ) : جگه ر ، جه رگ ، نه ندامیکه

له له شی مروفا ده که ویتته به شی راستی

ورگو چه ن کارو فرمانیکی هه یه

گرنگترینان ده رکردنی زه ردئاوه

كَبَّدَ : ناوه پراست ، میانی هه رشتیک ،

سه رجه م ، گشت ، سه رپای

كَبَّدَ الْأَرْضَ : نه وه ی له نتیوجه رگه ی

زه ویدایه له نالتوون و زیو

كَبَّدَ : سک هه لئاوسان ، ناره حه تی ،

مهینه تی، ئاوو هه وا ، نتیوجه رگه ی

زه وی

كَبَّدَاءُ (وَسَطُ السَّمَاءِ - الرَّحَى ثَدَارٌ

بَالِيْدٌ) : ناوه پراستی ئاسمان ، ده ستاپ

که به دهست ده خولینریتته وه

كَبَّرَ فَلَانًا بِالسَّنِّ (كَانَ أَكْبَرَ مِنْهُ) : له و

به ته مه نتر بوو ، به ته مه ن و

که وره تریوو

كَبَّرَ فِي السَّنِّ (طَفَنَ فِيهِ) : چوه

ساله وه ، به ته مه ن بوو

كَبَّرَ - كَبَّرَا - وَكَبَّرَا (عَظَّمَ وَجْسَمَ) :

که وره بوو ، زله بوو

كَبَّرَ عَلَيْهِ الْأَمْرَ (إِشْتَدَّ وَثَقُلَ) : کاره که ی

لاگران بوو، قورس بوو

كَبَّرَ فِي الْقَلْبِ (تَقَيَّضَ صَفْرًا) : بلندبوو،

پایه ی به رزبو وه، ریزی لیترا ، واژووی

پچوک بوونه

كَبَّرَ الشَّيْءَ (ضَدَّ صَفْرًا) : زلی کرد،

واژووی پچوک کردنه

كَبَّرَ فَلَانٌ تَكْبِيرًا (قَالَ : اللَّهُ أَكْبَرُ

تَعْظِيمًا لِلَّهِ) : گوئی خوا که وره یه ،

خوای به مه زن راگرت

كَبَّرَ الْأَمْرَ (بَالِغٌ) : زوری پتوه نا ،

کاره که ی زورگران و گرنگ بوو

كَبَّرَ عُمْرَهُ إِذْ عَصَى أَنَّهُ أَكْبَرُ مِمَّا هُوَ) :

ته مه نی خوئی که وره کرد، خوئی

به که وره دانا

کَبِرَ: پوز ، خوبه گه ووره دانان ،
 رقدوسته م ، گونا می گه ووره ، شانازی ،
 پیری ، گه ووره می ، ته من زدی ،
 به سالاجون
 کَبِرَ - کَبِرَ: زوربه می شت ، زورینه می ،
 گه ووره می ، ریزداری و شکومه ندی
 کَبِرَ: روه کیکه
 کَبِرَى: گه ووره ترین
 کَبِرَةَ الإِثْمِ الْكَبِيرِ: گونا می گه ووره ،
 تاوانی گه ووره
 کَبِرَةَ: چونه ساله ووه ، به ته منی
 کَبِرْتَهُ عَالِجَهُ بِالْكَبْرِيتِ: به گزگرد
 چاره سوری کرد
 کَبْرِيَاءُ الْعِظْمَةِ وَالْثَجْبَرِ وَالشَّرْفَعِ عَنِ
 الإِبْتِهَادِ - مُلْكٍ: لوتبه رزی ،
 خه ریون ، خه پوی ، بایی بون ، فیز ،
 ده عیه ، خوناندن ، تروفیز ، دهست لآت
 کَبْرِيتَا مَعْدَنَ أَصْفَرٍ - عَسُوذُ ثِقَابٍ:
 کبریت ، گزگرد ، دهنکه شقارته
 کَبِسَ الْبِنْرَ وَنَحْوَهَا (رَدْمَهَا بِالثَّرَابِ):
 پریکرده ووه به خؤل
 کَبِسَ عَلَى فُلَانٍ أَوْ دَارَ فُلَانٍ هَجَمَ عَلَيْهِ
 وَاجْتَاطَ بِهِ: مه لی کوتایه سوری ،
 دهستی به سهر اگرت
 کَبِسَ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ كَبُوسًا (أَخْفَاهُ
 وَأَدْخَلَهُ فِيهِ): شاردیه ووه ، به نهانی کرد ،
 سوری له نیتو جله کانیدا توندکرد
 کَبِسَ عَلَى (شَدَّ عَلَيْهِ وَضَفَطَ):
 پهستانی ، گوشی ، ناخنی ، دهستی
 پیانا
 کَبِسَ الْمَكَانَ هَجَمَ عَلَيْهِ فُجَاءَةً: له ناکاو
 دای به سهر یا ، هیرشی برده سهر

کَبَسَ بِالْخَلِّ وَالْمَلْحِ: خستیه ناوه و
 خویوه ، خستیه سرکه ووه
 کَبَسَ بِالسُّكَّرِ: له شه کرا کولاندی
 کَبَسَ السَّنَةَ بِيَوْمٍ (زَادَ فِيهَا يَوْمًا):
 ریزکی خسته سهر سال ، پری کرده ووه
 کَبَسَ عَلَيْهِ (إِثْمَهُ): مه لی کوتایه سوری ،
 هه لمه تی بز برد
 کَبَسَ الْجَسَدَ (لَيْتَهُ بِالْأَيْدِي): به دهست
 شیتلای ، نهرمی کرد ، هه نووی کرد ،
 دهستی بیاهینا
 کَبَسَ (ضَفَطَ): په ستاوتن ، په ستان ،
 ناخنین
 کَبَسَ السَّنَةَ (إِضَافَةَ يَوْمٍ إِلَى الْقَوِيمِ):
 سال پرکردن
 کَبَسَ: نه و خا کو خؤل می سهری پیری
 پیده گیری ، سه ریکی گه ووره ،
 نه شکه وتیک له چیاو شاخدا ، گه نجینه ،
 بنه رت ، مالتیکی له قوی دروستکراو
 کَبَسَ - كَبَسَ (الْجِبَالَ الصَّلَابَ وَالشُّدَادَ):
 شاخی توکمه و پتو
 کَبَسَةَ (هَجُومَ الْمَفَاجَأَةِ): شه به یخوی ،
 هیرشی ناکاوو ناوه خت ، به سهر ادان ،
 هه لکوتانه سهر
 کَبَسُولَةٌ (ظَرْفٌ صَغِيرٌ مِنْ فَلَقَتَيْنِ
 مُتَضَامَتَيْنِ بِدَاخِلِهِ دَوَاءٌ): گولاج ،
 پیکهاته یه کی دوو فلیقه یه و له ناویا
 ده رمانی تیدایه
 الْكَبَسُولَةُ (فِي الْقَدِيفَةِ): به شیکه
 ماده یه گرگرتوو ته قینه ری تیدایه و
 کاتی گرده گری راسته و خق ته قینه ووه
 رووده دات
 کَبَشَ الشَّيْءِ (تَنَاوَلَهُ بِجَمِيعِ يَدِهِ):
 چنگی پیاکرد ، پر به چنگی کرد ،
 به چنگ گرتی ، به هه موو دهستی گرتی

كَبَشَ الزَّرْعَ وَضَعَ لَهُ السَّمَادَ فِي أَصُولِهِ
كَبَشَةً كَبَشَةً؛ پهینی کرده بینه که یه وه

به چنگ

الْكَبَشُ: بهران ، تگل ، هۆگه ج ،
وه رهن ، نیره ی مه ر له هر سائیکدا
بیته ، نامیرتیکه له نامیره کانی جهنگو
له رابردودا بـو گـه مارۆدان
به کارده مینراوه لاکانی پی بۆردومان
دهکرا ، بهردیکی گه وره یه ده نرا
به دیواره وه

كَبَشَةٌ: پچنگ ، پچه چنگ ، به چهنگ
گرتن ، چنگ پیاکردن ، چنگ

كَبِجٌ: نه هه نگیکی مه زنه وهك حوشت
کۆپاره ی مه یه

كَبِيبٌ فَلَانًا (قَلْبَهُ وَصَرَعَهُ): مه لی
گه پانده وه ، ژـئـرو ژووری کرد ، دای

به زه ویدا

كَبِيبٌ الشَّيْءِ (قَلْبَ بَعْضِهِ عَلَى بَعْضٍ):
هه ندیکی دا به سه ره ئه وی تر دا

كَبِيبٌ الْمَوَاشِي (جَمَعَهَا): کزی کرده وه ،
گریدی کرده وه

كَبِيبٌ - كَبِيبَةٌ (الْجَمَاعَةُ مِنَ النَّاسِ
الْمُنْتَضِمُ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ): گزوه و

کۆمه لی به ک گرتوی خه لکی ، ده سته و
تاقمی خه لکی ، خه لکی مۆل به ستوی

به کگرتوو

كَبِيبٌ - كَبِيبَةٌ: کۆبوونه وه ی مه ردوم
یان نازه لان

كَبِيلٌ - كَبِيلٌ (قَبِيلٌ): کۆتی کرد ،
به سته وه ، زنجیری کرد ، که له بچه ی کرد ،

پتوه ندی کرد ، له که مه ندی دا

كَبِيلٌ الْأَسِيرِ (قَبِيلَةٌ): کۆت و به ندی کرد ،
به سته وه

كَبِيلَ الرَّجُلِ (حَبَسَهُ فِي سِجْنٍ أَوْ غَيْرِهِ):
له زیندان یان شوین و جیگه یه کی تر

به ندی کرد

كَبِيلٌ غَرِيمَةٌ الدَّيْنِ (آخِرُهُ عَنْهُ):
دوابخست ، له کاتی خۆیدا نه یدا یه وه

كَبِيلُ الْفُلِ فِي يَدَيْهِ (أَوْثَقَهُ): توند
به سته وه ، توندی کرد

كَبِيلٌ - كَبِيلٌ (قَبِيلٌ): کۆت ، زنجیر ،
که له بچه ، پتوه ندی

كَبِنٌ عَنِ الشَّيْءِ (عَسَلٌ): لی
دووړکه وته وه ، لایدا ، ترازا

كَبِنٌ الشَّيْءِ (صَرَفَهُ): دووړبخسته وه ،
به دووړی گرت ، په پاگه نده ی کرد ،

ونی کرد

كَبِنٌ عَنْهُ لِسَانُهُ (كَفَهُ): زمانی لی
پاراست ، زمانی لی به دووړ گرت

كَبِنٌ هَدِيَّتَهُ عَنْ جِيرَانِهِ
وَمُعَاوَنِهِ (صَرَفَهَا إِلَى غَيْرِهِمْ): دای

به که سانی تر ، نه یدا به دراوسی و
ناسیاوه کانی خۆی

كَبِنٌ الثُّوبِ (ثَنَاهُ إِلَى الدَّخْلِ ثُمَّ
خَاطَهُ): بۆناوه وه نوشتانی وه پاشان

درووی

كَبِنٌ: ده م و لیواری دۆلجه یان مه ر
چه رمیکی نوشتاوه

كَبِيوتٌ: عه بای زستانه

كَبِيوتٌ: بونی بوخورد

كَبِيوتٌ: له په وپووکه وتن ، رامن له سه ر
شتتیک

كَبِيوتٌ - كَبِيوتٌ (وَسَطُ السَّمَاءِ):
ناوه پاستی ناسمان

كَبِيرٌ: گه وره ، قه به ، زۆپ ، به پیز ،
مه زن ، شکومه ندی ، شکۆدار ، ناویکه

له ناوه جوانه کانی خوی گه وره

كَبِيرُ السَّنِّ: پیر، به ته من، به سال اچو
كَبِيرُ الْمَقَامِ (عَظِيمُ الشَّانِ):
 پله و پایه بهرز، خاوه ن شکو،
 شکومه ند، ریزدار، پایه دار
كَبِيسٌ - مَكْبُوسٌ (مَحْفُوظٌ بِالْخَلِّ وَالْمَلْحِ):
 سویرکراو، ترشیا
الْكَبِيسُ ضَرْبٌ مِنَ الثَّمَرِ تُكْبَسُ بَعْضُهُ فِي بَعْضٍ:
 له سهرهك په سیسه ده کری
كَبِيسَةٌ: نه وساله ی رُوژیکسی بو
 زیادده بیت له سهر مانگی (شباط) و
 ده بیت به (29) رُوژ؛ نه مهش هر چوار
 سال جاریک له سالی خوری رووده دات

ك

كَتَّ (عَدَّ وَأَخَصَى): ژماردی
كَتَّ: ژنو پیاوی لاوازو که م گوشت،
 له پ، لاواز
كِتَاب: په پراو، په رتوک، نووسراو،
 نامه، په پیام، نامیلکه
كِتَابُ الزَّوْجِ: ماره یی نامه، نامه ی
 جوت گرتن، نامه ی هاوسه گرتن
كِتَابٌ مَدْرَسِيٌّ: کتیبی قوتابخانه، په پراو
كِتَابُ اللَّهِ: قورئانی پیروژ، قورئان
الْكِتَابُ الْمُقَدَّسُ: تهورات و ئینجیل
كِتَابٌ مَكَانٌ صَغِيرٌ لِتَعْلِيمِ الصَّبِيَّانِ
الْقِرَاءَةِ وَالْكِتَابَةِ وَتَحْفِظِهِمُ الْقُرْآنَ:
 حوجره، شوینیکه منالانی تیا فیری
 خویندنه وه و نووسین و قورئان
 له بهرکردن ده کریت
كِتَابَةٌ (صِنَاعَةُ الْكَاتِبِ): پیشه ی
 نووسه، نووسین

كُتِّبَ (مَا شَدَّ بِهِ مِنْ حَبْلِ وَنَحْوَهُ): په تی
 بال بهستن، نه وه ی شه ته ک و توند
 ده کری
كُتِّبَ (وَجِعُ الْكُتْفِ): ئیش و ئازاری
 شان و گازه رای پشت
كُتَال: که ته یی، قورس و گرانی، هیز،
 گوشت، په ناو پشتگیر، یارمه تی،
 پیویستی که به جی بهینری، هرشتیک
 به که لك بیت بو خواردن و راخستن
كُتَام: وشکی، بی ئاری
كُتَامٌ (الَّذِي يُبَالِغُ فِي كَتْمِ الْأَسْرَارِ
وَنَحْوَهَا): به کیک ژد نهینی بیاریژیت
كُتَّانٌ (نُبَاتٌ ثَقِيلٌ): که تان، کراسیکی
 تنکه له ده زوو ده چیفریت و سپی و
 ناسک و به نرخه ئافره تان ده یکه ن
 به کراس و سه ریوش بو مه ندیلش
 به کارده بریت
كُتَّانِيٌّ: که تان فروش، فروشنده ی
 که تان
كُتِّبَ (سَطَّرَ - خَطَّ - نَقَشَ وَحَفَرَ):
 نویسی، نووسیوه، هه لیکه ند، هالی
 کزلی، نه خشان ی
كُتِّبَ الْكِتَابُ (خَطَّهُ - عَمَدُ النِّكَاحِ):
 نویسی، به دی هیئا، ری و ره سمی
 کئشا، ماره ی بری
كُتِّبَ الْقُرْبَةَ (شَدَّهَا بِالْوَكَاةِ):
 ده مه که ی به ست و توندی کرد، سه ری
 مه شکه که ی به ست
كُتِّبَ اللَّهُ عَلَيْهِ كَذَا (مُقَدَّرٌ عَلَيْهِ): خوا
 له چاره ی نویسی، له چاره ی نو سرا بو
كُتِّبَ لَهُ (أَوْصَى لَهُ): بوی دانا، به شیدا
كُتِّبَ - اِكْتَتَبَ (عَلَّمَهُ الْكِتَابَةَ - جَعَلَهُ
يَكْتُبُ): فیری نویسی کرد، نویسی
 فیرکرد، وای لیکرد بنووسی

کتاب الکتاب (هياها كتيبة كتيبة):

بۆل بۆل کردن، گروپ گروپی کردن

کتاب الجنود: به ش به شی کردن

کتبه: بارو حال، له به رگرتنه وهی په پاوو

کتیب

کتابي: کتیب فروش ، فروشه ری په پاوو

کتیب

کته: سه وازی زهوی، مال و دارایی کم

نرخ و به ما

کت القدر صوتت عند ابتداء

غلیانها: ویزه ویزی هات له کاتی

کولاندنیدا

کت فلاناً ساءه وارغمه): خراب بوو

بوی ، زیانی پتگه یاند

کت الکلام في اذنه ساره به): سربانی

به گوی پی دا ، چرپاندی به گویچکه یدا

کت القوم عداهم واحصاهم): ژماردنی،

سه رژمیری کردن

کت فلاناً رمي جسمه بما اثر فيه):

جهستی خسته بواریکی کاریگه ره وه ،

خوی هاویشته حال و باریکه وه کاری

کرده سه جهستی

کت الريح فلاناً: خاک و خولوی کرد،

جلو به رگه کای هه لایه وه

کت الطعام (اكل منه حتى شبع): لی

خوارد هه تا تیری خوارد

کت الدبى الأرض (اكل ما عليها من

نبات أو ثمر): بوه ک و دارودره خته کای

خوارد

کتد - کتد (مجمع الكفین من

الأسنان): میانه و ناوه پاستی شان ،

گازهرای پشت

کثر: میان و ناوه پاستی هرشتیک ،

رؤیشتن به تروفیزه وه ، که ژاوه یه کی

کچکه ، کویاره یه کی گوره وه هه لتوقیو

کثرة: رؤیشتن به تروفیزه وه ، جزریکه

له رؤیشتن و خۆبه زل نواندنسی تیدا

دهرده که ویت ، گومرز ، به شیک

له کویاره

کتع (تقبض وانضم): هاته وه یه ک ،

کرژیوو

کتع اللحم (قطع قطعة قطعة): پاره

پاره ی کرد ، پارچه پارچه ی کرد ، کوت

کوتی کرد

کتع بالشيء (ذهب به): پی پی رؤی ،

تیاچوو پی

کتع في الأرض كثوعاً (تباعدا):

دور که و ته وه ، په راگه نده که ویت

کتع في العمل (شمر وجد): قولی

لیته لمالی ، شانی پیدا کرد به چوست و

چالاک

کتع (كان أكتع): په نجه کؤل بوو ،

په نجه کانی کرژو کورت بوون

کتع الرجل اللئيم أو الذليل):

پیاویکی سپله یان سه رشپوو ملکه چ

کتعاه: په نجه کؤل ، نه خۆشیه که ده دات

له په نجه کانی ده ست ، که نیزه ک

کتعاه: لیواری په رداخ و پیاله ،

دولچه یه کی پچوک

کتع الرجل (مضى رويداً مجرداً

كتفيه): به میواشی چوو به پرتوه ،

هه ردوو دهستی جوولاند ، به شان بادن

ده پتی

كَتَفَ الطَّائِرِ: هَرَدُوهُ بِأَلَى دَابِيهِ كَأَوْ

فَرِي

كَتَفَ فُلَانًا: كَيْشَى بِهْ شَانِيْدَا ، دَاي

بِهْ شَانِيَا ، لِهْ شَانِيْدَا

كَتَفَ الرَّجُلُ (عَرَضَتْ كَتْفُهُ وَعَظَمَتْ):

نِيُوَشَانِي دِهْ رِكُوْت وَ زُوْر كِهْ وَرِهْ بُوُو

كَتَفَ الْحَيَوَانُ: نِيَشُو زَانِي نِيُوَشَانِي

هَبُوُو

كَتَفَ الرَّجُلُ (شَدَّ يَدَيْهِ مِنْ خَلْفِهِ

بِالْكَتَافِ): دِهْ سَتِي لِهْ دَوَاوِهْ بِهْ سَت

كَتَفَ - كَتَفَ: شَان ، بَاوُو ، دِهْ فِهِي

شَان

كَتْمَان - كَتْمَانُ (الْجَرَادُ أَوْلَ مَا يَطِيرُ):

كُوْلِهْ كِهْ لِهْ يِهْ كِهْ جَارِدَا دِهْ فَرِي

كَتَمَتِ الرَّجُلُ: بِهْ پِهْ لِهْ وَ خِيْرَا قِسِهْ يِكُرِدْ،

بِهْ پِهْ لِهْ پِهْ لِهْ قِسِهْ يِكُرِدْ، پِيَكِهْ نِي بِهْ لَام

فَاقَاي لِيْنِهْ دَا

كَتَكُوْت (فَرِحَ الدَّجَاجُ لِكَثْرَةِ مِيَاكِهْ فِي

سُرْعَةٍ): جُوُوْجِهْ لِهْ ، جُوُوْجِكْ

كَتَلَّ - كَتَّلَ الشَّيْءُ (جَمَعَهُ وَدَوَّرَهُ):

تَوْبِهْ لِي كُرِدْ، گِرْمُوْلِهْ يِكُرِدْ،

گُوْلِهْ يِكُرِدْ، خِرِي هِهْ دَا

كَتَلَ الشَّيْءُ: خَلِيْسِكِيْنِهْ يِكُرِدْ

كَتَلَ جِلْدَ الْحِمَارِ (تَمَرَّغَ فَلَزِقَ بِهِ

الْتِرَابُ): خُوِي لِهْ خُوْلَا كِهْ وَزَانْدُو تَهْ پُو

تَوَزِي پِيُوِهْ نُوُوْسَا

كَتَلَ الْجَسْمَ (عَلَّقَ): رِهْ قُ بُوُو، پْتِهْ وَ بُوُو

كَتَلَ تَكْتِيْلًا: كُوِي كُرْدِهْ وَرِهْ، جِهْ مِي كُرِدْ،

گِرْدِي كُرِدْ

كَتَلَ الْأَقْطَ وَنَحْوَهُ (جَعَلَهُ كُتْلَةً):

تَوْبِهْ ل تَوْبِهْ لِي كُرِدْ، بِهْ ش بِهْ شِي كُرِدْ

كَتْلَةٌ قَطْعَةٌ): تَوْبِهْ ل، پَارِجِهْ، بَارِسْتْ،

كِهْ وَآلْ

كَتْلُوْج (فَهَرَسَ بِأَسْمَاءِ مُفْرَدَاتِ بَعْضِ
الْأَنْوَاعِ): پِيْرِسْتِيَكِهْ بِهْ نَاوِي هِهْ نَدِيَكْ

چِهْ شِنُو جُوْر

كَتَمَ - كَتَمَ (اِكْتَمَ - اَخْفَى): شَارْدِيِهْ وَرِهْ،

پِهْ نِهَانِي كُرِدْ، كُرْدِي بِهْ زِيْر لِيُوِهْ وَرِهْ

كَتَمَ السِّرَ (أَخْفَاهُ): نِهْيَتِيِهْ كِهْ يِ

پَارَاسْتُو شَارْدِيِهْ وَرِهْ، دِهْ رِي نِهْ پِرِي ،

پِهْ نِهَانِي كُرِدْ

كَتَمَ نَفْسَهُ (لَمْ يَتَنَفَسْ): هِهْ نَاسِهْ يِ

لِهْ خُوِي پِرِي ، نَقِهْ يِ لِيْنِهْ هَات

كَتَمَ النَّارَ أَوِ اللَّهْبَ (أَخْمَدَ): كُوْرزَانِيِهْ وَرِهْ،

خَهْ فِهْ يِكُرِدْ

كَتَمَ الْغَضَبَ: بِيْدِهْ نِكْ بُوُو، تَوُوْپِهْ

نِهْ بُوُو، خُوِي خُوَارْدِهْ وَرِهْ ، خَهْ شَمُو قِيْنِي

دِهْ رُوُونِي گِرْت

كَتَمَ الصَّوْتَ (أَسَكَّتَ): بِيْدِهْ نِكِي كُرِدْ،

كِيِي كُرِدْ

كَتَمَ - كَتْمَانُ: شَارْدِنِهْ وَرِهْ، خَهْ فِهْ كُرْدِنْ،

كُپ كُرْدِنْ

كَتَمَ: جِزْرِهْ رُوِهْ كِيَكِهْ

كَتْمَانُ السِّرَ: پِهْ نِهَانِي، نِهْيَتِي گِيْرِيِي،

بِيْدِهْ نِكِي، دِزِهْ خُوْرَجِيِي يِ

كَتَمَةَ (الَّذِي يَكْتُمُ سِرَّهُ): نِهْ وَهْ يِ نِهْيَتِي

خُوِي دِهْ پَارِيْزِيْتْ ، نِهْيَتِي پَارِيْزْ ،

رَاْزِيْپَارِيْزْ

كَتَمَةَ (إخْفَاءَ الشَّيْءِ): پَارَاسْتِنِي

نِهْيَتِي، رَاْزُو نِهْيَتِي پَارِيْزِي

كَتَنَ - كَتَنَ (سَوَدَ): رِهْ ش بُوُو، هِيْتِي

گِرْت ، رِهْ ش دَاگِرِسَا ، دُوُوَكِهْ لِي كُرِدْ

كَتَنَ الشَّيْءَ (تَوَسَّخَ): پِيَسْ بُوُو،

نَايَاكَبُوُو

كَتَنَ الوَسْخَ عَلَى الشَّيْءِ (لَصِقَ بِهِ):

پِيَايْدَا نُوُوْسَا ، لَكَا پِيَايْدَا

کَتَنَ الْبَيْتَ (أَصَابَهُ لَطَخَ الدُّخَانُ)؛

دوکه لای بوو، پیس و پوځلی کرد
کَتُولُ الْأَرْضِ (مَا أَشْرَفَ مِنْهَا)؛ نه وهی
به دهر ده که ویت له زه وی ، دیاریده دات
کَتُومَ (كَثَمَةً)؛ نهینتی پاریز، پاریزه ری
نهینتی

کَتُونُ (إِمْرَأَةٌ دَنَسَتْ الْعِرْسَ)؛ ژنیکتی
سوزانی، داوین پیس

کَتِيبٌ؛ مه شکه ی دم به ستراو،
کونده یه کی دم به ستراو

کَتِيبٌ؛ نامیلکه ، په پراوتیکه له چه ند
لا په ریه ک پیکه اتوه و باس له بابه تیک
ده کات

کَتِيبَةٌ (قِطْعَةٌ)؛ پارچه ، بهش ، که رت،
له ت

کَتِيبَةٌ مِنَ الْجَيْشِ (قِطْعَةٌ مِنْهُ)؛ به شیک
له له شکر ، تیمیکتی سوپا

کَتِيبٌ؛ قولپ ، قولبه قولپ
کَتِيبٌ (اللَّيْمُ)؛ سپله ، به دنمه ک

کَتِيبٌ؛ پارچه ناسنیک ، پانتای
شمشیر

کَتِيبَةٌ؛ ناسنی پشتی ده رگا ، خه شمو
قین ، کومل و تاقمیک له خه لکی

کَتِيبَةٌ (النَّخْلَةُ الَّتِي لَا تُصِلُ إِلَيْهَا
الْيَدُ)؛ نه و دارخورمایه ی ده سستی

پیناگات
کَتِيبٌ (لَا يَنْفَعُهُ شَيْءٌ - مَسِيكٌ)؛ کونپر ،

لی تی ناچی، نایده لینی
کَتَبَ

کَتَبَ كَثَاثَةً (غَلَطَ وَتَحَنَّنَ)؛ قه به و زله بوو،
ره ق و که وره بوو

کَتَبَ الشَّعْرَ (كَتَفًا)؛ پرپوو ، چرپوو

کَتَبَ (كَتِيفًا)؛ چر ، پر ، له سه ریه ک
نیشتوو

کَتَبَ (الْكَثِيرَ)؛ زدر ، فره ، که لیک
کَتَاْفَةٌ (غَلَطًا)؛ خه سستی ، توندی، چرپی،

چرکان ، چرکان
کَتَبَ اللَّبْنَ (رَفَعَ فَوْقَ الْمَاءِ وَصَفَا الْمَاءُ
مِنْ تَحْتِهِ)؛ مه لچوو ، سه رتاوه که ی

که وت
کَتَبَ الْقِدْرَ (أَخَذَ رَبْدَهَا)؛ که فه که ی

گرت
کَتَاَةٌ مِنَ اللَّبَنِ (مَا عَلَاهُ مِنَ الدَّسَمِ بَعْدَ
الْقَلْبِ)؛ نه وچه وریه ی مه لده چیت و

ده که ویته سه ری پاش کولاندنی
کَتَاَةٌ مِنَ الْمَاءِ (مَا يَطْفُو عَلَى وَجْهِهِ)؛

سه رلیوه که ی ، لیژاوی ، لیوان
لیوه که ی، ناوی رژاوی لیوا ری حه وز

یان هر ده فریکتی تر
کَتَبَ الشَّيْءَ (اجْتَمَعَ)؛ کوبه وه،

گر دبه وه، که له که بوو له سه ریه ک ،
کومل بوو

کَتَبَ الْقَوْمَ؛ کوبونه وه، یه کیان گرت
کَتَبَ فِي الْمَكَانِ (دَخَلَ)؛ چوه ناوی

کَتَبَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ مِنْ قُرْبٍ)؛
له نزیکه وه کوزیکرده وه

کَتَبَ فَلَانٌ فَلَانًا (سَلَاةً)؛ به دوا یه مات ،
دوا به دوا یه نه و مات

کَتَبَ الصَّيْدَ فَلَانًا (دَنَا مِنْهُ)؛ لی تی نزیک
بوه وه، لی تی هاته پیتش

کَتَبَ الْمَاءَ (صَبَّهَ)؛ رژاندی ، قلیپی
کرده وه

کَتَبَ الشَّرَابَ (نَشَرَ بَعْضَهُ فَوْقَ بَعْضٍ)؛
له سه ریه ک نیشتن ، کوبه وه

له سه ریه ک نیشتن ، کوبه وه

کَثَبَ عَلَيْهِ (حَمَلَ وَكَرَّ): مه‌لیکرتاب

سەری

کَثَبَ الصَّيْدَ فَلَانًا دَنَا مِنْهُ): لای نزیک

بو‌وه

کَثَبَ (قُرْبَ): نزیکی ، واژووی دورییه

کَثَبَ - کَثَبَانِ (الْتَمَسَ مِنَ الرَّمْلِ): کردی

لمین ، گرده‌لم ، له‌ته‌پۆلکه

کَثَبَةٌ: مهر خواردن بیان شیرینی که‌م

کو‌بوویته‌وه ، زه‌ووییه‌کی نزم له‌نیو

چیا‌دا ، گردۆلکه ، ته‌پۆلکه

كَثَرَ الرَّجُلُ (غَلَبَهُ فِي الْكَثْرَةِ): له‌و

زیاتری مه‌بوو

كَثُرَ (خِلَافَ قَلَّ): زۆربوو ، فره‌بوو

كَثُرَ حُدُوثُهُ: زۆر رووی ده‌دا ، زوو زوو

روو ده‌دات

كَثُرَ عَنْ: له‌و زیاتر بوو ، فره‌تر بوو

كَثُرَ الشَّيْءُ (مُعْظَمَهُ): به‌شی زۆدی ،

زوربه‌ی ، زۆرینه‌ی ، گه‌لیکی

كَثُرَ مِنَ الْمَالِ (الْكَثِيرِ): مال‌و داراییه‌کی

زۆد ، فره

كَثُرَ (جَعَلَهُ كَثِيرًا): زۆدی کرد ،

فره‌یکرد ، زیادی‌کرد

كَثُرَ (جَمَارُ النَّخْلِ أَوْ طَلْعُهُ): شکۆفه‌ی

دارخورما ، سه‌ره‌تای سه‌ووزبوونی

به‌روبوومی

كَثْرَةُ نِمْاءِ الْعَدَدِ): زیادکردنی ژماره

كَثَعَ اللَّبَنُ (عَلَا دَسَمَهُ رَأْسَهُ وَصَفَا الْمَاءُ

مِنَ تَحْتِهِ): چه‌ریه‌که‌ی سه‌ر رووی

که‌وت ، تو‌یژه‌که‌ی که‌وته سه‌ریه‌وه

كَثَعَ الشَّفَّةَ كَثَعًا وَكثُوعًا (إِحْمَرَّتْ):

سووربوو ، سووره‌لکه‌پا

كَثَعَ الْأَرْضُ: روه‌که‌که‌ی سه‌ری مه‌لدا ،

ده‌رکه‌وت

كَثَعَ الْقِدْرُ (رَمَتْ بِرَيْدِهَا): که‌فه‌که‌ی

مه‌لچوو ، به‌سه‌ر مه‌نجه‌له‌که‌دا هاته

خواره‌وه

كَثَعَ الْجُرْحُ (بِرَأْ أَعْلَاهُ): سه‌ره‌که‌ی

چاک بو‌وه‌وه ، سه‌ری برینه‌که‌ ساپژ

بو‌وه

كَثَعَةُ (الطَّيْنِ): قوپ

كَثَعَةٌ: نه‌و سه‌رتویژه‌ی سه‌ری ماست ،

تویژال ، تویژالك ، که‌فی مه‌لچووی نیو

مه‌نجه‌ل ، نه‌وپارچه‌یه‌ی ده‌که‌ویتیته

نیوان هه‌ردوو لیوی سه‌رووی مرۆفه‌وه

كَثَفَ (غَلَطَ): خه‌ست بو‌وه‌وه ،

توندبو‌وه‌وه ، چرک بو‌وه‌وه

كَثَفَ الشَّيْءُ (غَلَطَ وَثَخَنَ): خه‌ستو چر

بو‌وه‌وه

كَثَفَ الشَّيْءُ (كَثُرَهُ - غَلَطَهُ): زۆرکرد ،

خه‌ستو چری کرده‌وه

كَثَفَ (الْجَمَاعَةَ): کۆمه‌ل ، گرو‌ه ، تا‌قم

كَثَفَتْ: که‌ردی خۆل‌و پارچه‌ی په‌رشو

بلا‌وی به‌رد

كَثَمَ الشَّيْءُ (جَمَعَهُ): کۆیکرده‌وه ،

جه‌میکرد

كَثَمَ فَلَانًا عَنِ الْأَمْرِ (صَرَفَهُ عَنْهُ):

دووری خسته‌وه ، په‌راگه‌نده‌ی کرد

كَثَمَ الْقِتَاءَ وَنَحْوَهُ (أَدْخَلَهُ فِي فِيهِ

فَكَسْرَهُ): خه‌یاره‌که‌ی خسته

نیوده‌می‌و شکاندی‌و که‌رتی کرد

كَثَمَ الْأَثْرَ (إِقْتَصَهُ): شوینی که‌وت ،

جی‌پتی هه‌لگرت

كَثَمَ الرَّجُلَ - كَثَمًا (شَبَعَ - عَظَمَ بَطْنَهُ):

تیزبوو ، تیزی خوارد ، ورگی ناوساو

به‌رزبو‌وه‌وه

کُثْنَة: تولدیک یان پہلئیکی تہرہ و بہ شیبوہ بہ کی لیدہ کری گولی تیبکری
 کُثِيب: گردی لمین، تہ پو لکہ ، گردہ لم
 کُثِير (وَأَفْر): زور ، فرہ ، گہ لئیک
 کُثِير العُدُوْث: زوو زوو روودہ دات
 کُثِيْرَاء (نَبَات): روہ کیکہ
 کُثِيْرًا (بِکَثْرَة - وَأَفْرًا): زور زور ، فرہ
 فرہ
 کُثِيْرًا مَا مِرَارًا - أَكْثَرُ الْأَحْيَانِ):
 بہ زوری ، زور جار، گہ لئیک جار
 کُثِيْفًا: خہ ست ، خہ ست و خول، توند،
 چر ، پر ، زور ، زہ بہ ندہ

کُح

کُح الصَّبِيءُ - كُحًا: یاری کرد ، گہ مہ ی کرد
 كُحَّة (لُعْبَة لِلصَّبِيَّانِ): یاری بہ کی
 منالانہ بہ

کُح

کُح - كُحًا (سَعَلَ): کۆکی ، کۆکہ ی کرد
 كُح (الْخَالِصُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ): پاک و
 بوختی مہ موو شتیک ، بوختہ و
 پالفتہ ی مہ رشتیک
 كُحَال (الْأَثْمَلُ): کل ، سوورمہ ،
 سوورمہ ی چاو
 كُحَال: چاوریز ، نہ وہ ی چاودہ ریژی ،
 کلدان
 كُحَصَ الْأَثْرُ (دَثْر): تیاچو، فہ وتا ،
 لہ بارچو
 كُحَصَ فَلَانٌ (وَلَيْ مُدْبِرًا): پشٹی
 مہ لکرد، بڈی
 كُحَصَ الظُّلَيْم (مَرَفِي الْأَرْضِ لِأَيْرِي):
 بہ سہر رووی زویدا رۆیی و دیار نہ ما
 كُحَصَ الشَّيْء (دَقَّه): شیلای ،
 کوتاہیہ و، دایگرتہ وہ

كُحَصَ البَلَى الْأَثْر (أَبْلَاه): تاقی
 کردہ وہ ، مہ لیسہ نگاند
 كُحَل - كُحَل العَيْن (جَعَلَ فِيهَا الكُحَلَ):
 کلی کردہ چاو ، کلی تیکرد
 كُحَل فَلَانًا: کلی کردہ چاوی فلان
 كُحَل العَام: سالتیکی سہخت و گرانبوو،
 وشکہ سال بوو
 كُحَل الرَّجُل (كَانَ أَكْحَلَ العَيْنِ): چاو
 رہش بوو، چاوی رہش بوو
 كُحَل (مَسْخُوقٌ يَكْتَحِلُ بِهِ): کل ،
 سوورمہ ، مادہ بہ کہ چاوی پی
 دہ ریژریت

كُحَل: سالی سہخت و گران ، وشکہ
 سال
 كُحَل (مَكْحُولَة): چاویہ کل ، چاو رشتوو
 كُحَل - كُحَل - كُحَلَة (أَسْمَاءٌ لِلسَّمَاءِ):

لہ ناوہ کانی ناسمانہ
 كُحَل: رہشی پہلکی چاو
 كُحَلَاء (أَسْوَدُ العَيْنِ): چاویہ ش
 كُحَلَاء مِنَ النَّعَاجِ البِيضَاءِ السَّوْدَاءِ
 العَيْنِيْنَ): حوشتر مورخی سپی و
 چاویہ ش
 كُحَلَاء - كُحَيْلَاء (نَات): روہ کیکہ
 كُحُول: نارہق ، مہ ی ، بادہ ،
 شلہ مہ نیہ کی بی رنگہ و بۆنیکی
 تاپبہ تی مہ یہ و بہ روحی مہ ی ناسراوہ
 كُحُولِي: نارہق خورد ، مہ یخورد
 كُحَيْلِي: شینی رہ شباو ، شینی توخ ،
 رہنگی کلی
 كُحَيْل - كُحَيْلَة: چاویہ کل ، چاویہ شتوو
 كُحَيْل (ضَرَبَ مِنَ النُّفْطِ أَسْوَدَ رَقِيْقٍ
 نُحْلِي بِهِ الإِبِل): جزرہ نہ وتیکی
 رہشہ دہدریت لہ حوشتر

کَخ

کَخ الرَّجُل (غَطَّ فِي ثَوْبِهِ)؛
له خه وه که بیدا رۆچوو، ته واو بی ناگا و
مۆش بوو

کَخ (رَجَرَ لِلصَّبِيِّ عَنِ تَنَاوُلِ شَيْءٍ
لَا يَرَادُ أَنْ يَتَنَاوَلَهُ)؛ کَخ کَخ ، وشه به که
به کارده هینریتت بۆ بیدار کردنه وهی منال
له وهی شتیک نه خوات و نه بیات بۆ زاری

کَد

کَد فُلَانٌ (إِشْتَدَّ فِي الْعَمَلِ)؛ ره نجیدا ،
کوششی کرد له کار و پاره که بیدا ،
ته قه لایدا ، به دوا ی رزق و رۆزیدا چوو ،
مه ولیدا له بژیوی په بیدا کردندا ،

چه وسایه وه ، نار هقی رشت
کَد فُلَانًا (أَجَّ عَلَيْهِ فِيمَا يَكْلَفُهُ مِنَ
الْعَمَلِ إِحْخَاخًا يَرْهَقُهُ)؛ زۆری لیکرد ،
زۆری لیکرد به راده به که ماندوو
شه که تیکرد

کَد رَأْسَهُ (مَشَطَهُ)؛ سه ری دامینا ، قزی
شانه کرد

کَد رَأْسَهُ وَجِلْدَهُ بِالْأظْفَارِ (حَكَّهُ بِهَا
حَكًّا بِالْحَاخِ)؛ به توندی خوراندی ،

توند به نینۆ که کانی خوراندی
کَد الشَّيْءِ؛ به توندی مه لیکه ند ، لایبرد

کَد عَمَلٍ - سَعِيٍّ - تَعَبٍ)؛ خه بات ،
مه ول ، ته قه لا ، کوشش ، ره نج ، کار ،

ناره ق رشتن ، کویره وه ری ،
چه وسانه وه ، مهینه تی ، دهرده سه ری

کَدَى (بَخَلَ فِي الْعَطَاءِ)؛ رۆدبوو ،
که میکرده وه ، دهستی گرت وه

کَدَى (الصَّغْرَاءُ)؛ بیابان ، سارا
کَدَى (تَسَوَّلَ)؛ سوائیکرد ، که وتنه

سوال و پاران وه ، دهستی پانکرده وه

کَدَاةٌ؛ بنکری ، نه وهی له مه نجه لدا
ده مینیتته وه

کَدَاةُ الْكَلْبِ (الْقَلِيلُ مِنْهُ)؛ که مینک
له وهی ، له وه پگایه کی که م و نابهرین

کَدَاةُ الْعَكَازَةِ فِي أَسْفَلِ الْقَلْبِ
وَنَحْوِهَا)؛ بنکری ، نه وهی له بونی
مه نجه لدا ده مینیتته وه

کَدَارِي (السَّحَابِ الرَّقِيقِ)؛ مه ورینکی
سه پی و ناسک ، که واله مه وری سه پی و

ناسک
کَدَّاسٌ؛ دانه ویلکی کۆکراوه ، به فری
جه مکارو ، بژمه ی نازنه لان

کَدَّاسٌ - كَدَّاسَةٌ (كَوْمَةٌ)؛ کومهل ،
که له که ، مۆل ، نیشتنه سه ره که ،

له سه ره که نیشتنوو
کَدَّاشٌ (شَعَاذٌ)؛ سوالکر ، ده رود و و کرد

کَدَّامٌ؛ پیره پیاو ، به سه لاجوو ،
بهره ت و ره چه له کی له وه پگا ،

لوویه که له هه ندیک شوینی جهسته ی
مرۆف دهر دیت و پارچه په پۆیه کنی

که رمی ده خریتنه سه ر بۆ که مکردنه وه ی
نیش و ژانه که ی

کَدَّامٌ (كَلْبٌ - عَضُوضٌ)؛ گازگر ، گازنده
کَدَّامَةٌ (بَقِيَّةُ الشَّيْءِ الْمَأْكُولِ)؛

پاشماوه ی خواردن ، به رماوه
کَدَّانٌ (حَبْلٌ يُشَدُّ فِي وَسَطِ الدَّلْوِ يُقْوِمُهُ

لِيَلَا يَضْطَرِبُ فِي أَرْجَاءِ الْبَيْتِ)؛ په تیکه
ده به سترئ به ناوه راستی دۆلچه وه و

رینکی ده کاته وه مه تا به رینکی بیته
دهر وه و نه له ریتته وه

کَدَّالَةٌ (الْهَجْنَةُ - الْعَيْبُ)؛ خه وش ،
ناته واوی ، که م و کوپی ، له نگی

كَذَابُ النَّبْتِ (أَصَابَهُ الْبَرْدُ)؛ سه‌رما
 بردی، سه‌رما لییدا
 كَذِبُ (الْبَيَاضُ فِي أَظْفَارِ الْأَحْدَاثِ)؛
 سپیستی سه‌ر نینۆکی منال و تازه
 پینگه‌یشتوان
 كَذِبًا (طَرِي)؛ تهر، تازه
 كَذَبَةٌ؛ وشكه زهوی، زهوییه‌کی
 سه‌خت و وشك
 كَذَحَ فِي الْعَمَلِ (سَعَى وَكَدًا)؛ مه‌ولیدا،
 ته‌قلای کرد، كۆشا
 كَذَحَ لِنَفْسِهِ (عَمِلَ خَيْرًا أَوْ شَرًّا)؛ چاكه
 یان خرابه‌ی نه‌نجامدا
 كَذَحَ لِعِيَالِهِ (كَسَبَ لَهُمْ بِمَشَقَّةٍ)؛
 به‌نه‌سته‌م و نار‌ه‌حه‌تی پاره‌و بژیوی بق
 په‌یدا کردن
 كَذَحَ الرِّيحَ (رَمَتِ بِالصَّخْصَى)؛ به‌ردو
 زیحی مه‌لدا، زیحی مه‌لگرت
 كَذَحَ بِأَسْنَانِهِ (عَضَّ)؛ به‌ددانه‌کانی
 گازی گرت، گه‌رتی
 كَذَحَ وَجْهَ فَلَانٍ (خَدَشَهُ أَوْ عَمَلَ بِهِ مَا
 يُشَبِّهُهُ)؛ رووشاندی، برینداری کرد،
 تیکیدا، شوختی تیکرد
 كَذَحَ وَجْهَ الْأَمْرِ (أَفْسَدَهُ)؛ تیکیدا،
 شیواندی
 كَذَحَ رَأْسَهُ بِالْمَشَطِ (فَرَجَ شَعْرَهُ)؛ قزی
 دامینا، خاوی کرده‌وه
 كَذَحَ (بَدَلَ الْجَهْدِ)؛ تیکۆشان،
 ره‌نجدان، خه‌باتکردن، مه‌ولدان،
 ته‌قلا
 كَذَحَ (كُلُّ أَثَرٍ مِنْ عَضِّ أَوْ خَدَشٍ)؛
 شوپینه‌واری گار یان رووشاندن
 كَذَذَةٌ - كَذَذَةٌ (مَا يَبْقَى فِي أَصْفَلِ الْقَدْرِ)؛
 بنکری، نه‌وه‌ی له‌بنی مه‌نجه‌لدا
 ده‌مبیتته‌وه

كَذَذَةُ السِّمَنِ (ثَقَلَهُ)؛ نیش‌تویی،
 به‌گری
 كَذَذَهُ طَرْدَهُ طَرْدًا شَدِيدًا)؛ به‌توندی
 ده‌ریکرد، ده‌ریبه‌راند
 كَذَرَ - كَذَرَ - كَذَرَ (الزَّرْعِ)؛ وه‌رس بوو،
 قارس بوو، بیزارو دلگیر بوو
 كَذَرَ الْمَاءَ وَنَحْوَهُ (صَبَّهُ)؛ رش‌ی، قلی‌ی
 کرده‌وه
 كَذَرَ الْمَاءَ (تَقَيَّضُ صَفَا)؛ لیل بوو،
 روون و سازگار نه‌بوو
 كَذَرَ عَيْشَهُ؛ ژینی ئالۆزیبوو، كرتو
 ناله‌باربوو
 كَذَرَ اللَّوْنَ (لَمَّا نَحَوَ السَّوَادَ)؛ روبه
 ره‌ش بوون چوو، ره‌ش بوو
 كَذَرَ الْمَاءَ (جَعَلَهُ كَذِرًا)؛ لیلی‌کرد،
 ئالۆزی کرد
 كَذَرَ عَيْشَهُ؛ ژینی تیکدا، ژینی شیواند
 كَذَرَ فَلَانًا (غَمَّهُ)؛ خه‌مداری کرد، خه‌م و
 خه‌فه‌تی دابه
 كَذَرَ - كَذِرَةٌ (عَكَرَ)؛ لیل بوون،
 لیختبوو، لیلی، لیخنی
 كَذَرَ (غَاضِبٌ - مَهْمُومٌ)؛ وه‌رس، بیزار،
 دلگیر، زویر، په‌ست
 كَذِرَاءٌ؛ لیلی، لیخن بوو، لیخنی
 كَذِرَةٌ اللَّوْنُ؛ رهنگ لیل، رهنگیک روون و
 ساف نه‌بییت و روو به‌ره‌شی و لیلی بییت
 كَذِرَةٌ مِنَ الْجَوْشِ (طِينُهُ أَوْ مَا عُلَاهُ مِنْ
 طَعْلِبٍ وَنَحْوِهِ)؛ قورپو لیته، قه‌وزه‌ی
 سه‌ر جه‌وز
 كَذِرِي؛ مه‌ودی سپی و ناسك، جوړه
 یالنده‌یه‌كه
 كَذَسٌ - كَذَسٌ (كَذَمَ)؛ كۆمه‌لیکرد،
 كه‌له‌كه‌ی‌کرد، مؤلسی‌کرد، قه‌لا
 به‌چنی‌کرد، په‌سیسه‌ی‌کرد

كَدَفَةً (صَوْتٌ وَقَعَ الْأَرَجُلُ أَوْ صَوْتٌ تَسْمَعُهُ مِنْ غَيْرِ مُعَايَنَةٍ)؛ دهنگی پی ، سرپه سرپ ، تَهَقَه تَهَقَى پی
 كَدَمَ (عَضَّ بِمَقْدَمِ قَمِيهِ)؛ گازی گرت ، بهسری ددان گازی گرت
 كَدَمَ الصَّيْدِ: راوینا ، دهری کرد ، شویننی کهوت
 كَدَمَ فِي غَيْرِ مَكْدَمٍ (طَلَبَ حَاجَةً لِاتِّسَالٍ)؛ پیویستیبه کی نهستی می داواکرد ، داوای مهحالی کرد
 كَدَمَ: شوین گاز ، شوینه وار
 كَدَمَةَ (الْوَسْمَ وَالْأَثَرَ)؛ جی داخ و سوتاوی ، شوین داخ
 كَدَمِيَوْمٍ: کانزایه کی سپی بریقه داره و ده کشی و توانای لیدانی هیه
 كَدَنَ بِثَوْبِهِ (تَنَطَّقَ وَشَدَّ بِهِ)؛ له پشستی توند کرد
 كَدِنَ - كَدَنًا (صَارَ ذَا لَحْمٍ وَشَحْمٍ وَقُوَّةٍ)؛ به میزو پتو و تیکسمرپا بسو ، پتو و توکمه بوو
 كَدِنُ: کاروان ، نامرازکی گواستنه وه ی ژنانه
 كَدِنُ النَّبَاتِ (غَلِيظُهُ وَأَصُولُهُ الصُّلْبَةُ)؛ لِقَوٍ بِهِ لَه رَهَقُ وَبَتَه وَه كَانِي
 كَدْنَةً (كَثْرَةُ اللَّحْمِ وَالشَّحْمِ)؛ تیکسمرپوی ، قه له وی ، به خوزه بوون
 كَدْنَةٌ: حوشتری کویاره بهرز
 كَدَّةَ الشَّيْءِ - كَدَاهَا (كَسَرَهُ)؛ شکاندی ، کهرت کهرتی کرد
 كَدُوْدُ الرَّجُلِ لَايُنَالُ خَيْرُهُ إِلَّا بِعُسْرِ - مُثَابِرٍ - مُجْتَهِدٍ)؛ پیاوئیک خیری ده گمن و کهم بیست ، کهم خیر ، تیکوشه ر ، خه باتکار ، ره نجه ر ، به کار ، به چنگ

كَدَسَ بِهِ الْأَرْضَ كَدَسًا (صَرَغَهُ وَالصَّقَهُ بِهَا)؛ دای بهزه ویدا ، کیشای بهزه ویدا
 كَدَسَ الْحَصِيدَ (جَعَلَهُ أَكْدَسًا بَعْضُهُ عَلَى بَعْضٍ)؛ له سه ریه ک مه لیچنی
 كَدَسَ الْخَيْلَ (إِزْدَحَمَتْ فِي سَيْرِهَا فَرَكِبَ بَعْضُهَا بَعْضًا)؛ نیشتنه سه ریه ک ، قهره بالخی دروست کرد
 كُدَسٌ - كُدَاسٌ (كَوْمَةٌ)؛ مؤل ، بهسته له ک ، له سه ریه ک نیشتنو
 كُدَسٌ (الْمُجْتَمِعُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ نَحْوَ الْحَبِّ الْمُخْصُودِ وَالْتَمَرِ الذَّرَاهِمِ وَالرَّمْلِ الْمُتْرَاكِبِ)؛ مه رشتیکی له سه ریه ک نیشتنوی که له ک وه ک دانه ویله و خورما و دراوو خؤل و لم
 كُدَسَةٌ - كُدَاسٌ: پژمهی چواربیبیان هروه ها بۆ مه ردوومیش به کارده هینری
 كُدَسَةٌ (طَرْدَةٌ)؛ ده ریکرد ، ده ریپه پاند
 كُدَشٌ (كَسَبٌ)؛ دهستی کهوت ، بهیدایکرد ، دهستی خست
 كُدَشٌ مِنْ فُلَانٍ شَيْئًا (أَصَابَ مِنْهُ)؛ دهستی کهوت لی ی ، له وه وه بهیدایکرد
 كُدَشُ الشَّيْءِ (قَطَعَهُ بِأَسْنَانِهِ)؛ به ددانه کانی کوت کوتی کرد ، به ددان پارچه پارچه ی کرد
 كُدَشٌ فَلَانًا (خَدَشَهُ)؛ برینداریکرد ، زامداری کرد
 كُدَشُ الْإِبِلِ (سَاقَهَا سَوْقًا شَدِيدًا - طَرَدَهَا)؛ رایکیشا ، توند لی ی خوی ، ده ریکرد ، راوینا
 كُدَشُ (الْجُرْحِ)؛ برینداری ، زامداری
 كُدَشَةٌ: نه خوشی یان مه حال و باریک ناساگی لیبکه ویته وه

كُدُوم؛ شوینه وارو جی پی گازگرتن ،
 گازگر
 كَدِي الْمَسْكُ (لَمْ يَبْقَ لَهُ رِيحٌ)؛ بونی
 نه ما، بی بون مایه وه
 كُدِيَّة؛ زه ویسه کی سهخت و رهق ،
 روزگار یکی سهخت و پر نه هامتی ،
 پیشه ی سوالگری، دست پانگردنه وه
 كُدِيْد؛ وشك و رهقه زوی ، خاك و
 خواتکی نهرمو نول کاتی قاچی
 ده خریته سهر ته پو توژی
 لیده که ویتته وه ، دول ، شیویکی به رین و
 فراوان
 كُدِيْش (الْفَرَسُ غَيْرُ الْأَصِيْلِ)؛
 نه سپیکی نارپه سن

ك

كُدُ الشَّيْءِ (خَشِنٌ وَصَلْبٌ)؛ زیر بوو،
 رهق و زیربوو
 كُدًا - كُدْلِكُ (هَكْدًا)؛ ناوا ، ناوه ما ،
 وه ما ، ههروه ما
 كُدًا وَكُدًا دِرْهَمٌ (أَيُّ عَدَدٍ مِنَ الدَّرَاهِمِ)؛
 هه رچند دراویک
 كُدَابُ (ضِدُّ صَادِقٍ - دَجَالٍ)؛ درون ،
 دروده کات ، ساخته چی ، ته له که باز ،
 فیلباز ، ده ستر
 كُدْلِكُ (أَيْضًا)؛ ههروه ما ، دیسان
 كُدَابُ (ضِدُّ صَادِقٍ)؛ درویکرد ، راستی
 نه کرد
 كُدَابٌ عَلَيْهِ؛ دروی له که لکرد ، راستگو
 نه بوو له گلی
 كُدَابُ الْقَوْلِ؛ قسه ی به دروخسته وه

كُدَابُ الظَّنِّ ، وَالسَّمْعِ ، وَالْعَيْنِ ،
 وَالرَّأْيِ ، وَالشَّيْءِ (لَمْ يَتَحَقَّقْ مَا يُنْبِي
 عَنْهُ وَمَا يُجِي مِنْهُ)؛ دنیانه بوو لی ،
 وانه بوو، وا دهرنه چوو که په ی پی برد
 كُدَابٌ نَفْسَهُ؛ خوی به دروخسته وه
 كُدَابٌ بِالْأَمْرِ تَكْذِيبًا (أَنْكْرَةً)؛
 نکوولی کرد ، به رپه رچی دایه وه
 كُدَابٌ عَنِ أَمْرِ أَرَادَهُ (أَجْهَمٌ)؛ کشایه وه ،
 دهستی مه لگرت ، وازی هتتا
 كُدَابُ السَّلَاحِ (لَمْ تَنْطَلِقْ قَدِيْفَةً)؛
 گولله که ی نه ته قی
 كُدَابٌ فَلَانًا (نَسَبَهُ إِلَى الْكُدَابِ)؛ دروی
 دایه پال ، به دروی خسته وه
 كُدَابٌ - كُدَابٌ (رُؤْمٌ - بُهْتَانٌ)؛ مه له بست ،
 پاگه نده
 كُدَابَانٌ (كَثِيرُ الْكُدَابِ)؛ فره درون ، نرد
 درون
 كُدَابَةٌ (الْمَرَّةُ مِنَ الْكُدَابِ)؛ جاریک درو
 کردن ، درویک
 كُدَابَةٌ نَيْسَانٌ (أَكْذُوبَةٌ يَتَعَابَثُ بِهَا بَعْضُ
 النَّاسِ فِي أَوَّلِ هَذَا الشَّهْرِ مِنْ كُلِّ سَنَةٍ)؛
 درویک که خه لکی له سه ره تای مانگی
 نیشان هه موو سالتیک بلاوی ده که نه وه
 بز کالته و پیکنین
 كُدَابَةٌ بَسِيْطَةٌ (لَا يُقْصَدُ بِهَا شَرٌّ)؛ دروی
 سپی و بی مه به ست ، درویک مه به ستی
 خراپی تیدا نه بی ، دروی مه سه له حت
 كُدُوبٌ (الْكُدَابُ)؛ درون ، نارپست

ك

كَرًا عَادَةً - رَجَعَ إِلَى الْوَرَاءِ)؛ که پایه وه ،
 هاته وه ، به دوا دا هات ، وه رگه پایه وه

كَرَّ الرَّجُلُ أَوْ الْفَرَسَ - كَرِيرًا (اِثْبَعَتْ مِنْ صَدْرِهِ صَوْتٌ مِثْلُ صَوْتِ الْخُتْنِقِ أَوْ الْمَجْهُودِ): له سينه يه وه دهنگيك هات له دهنگی يه كيك ده چوو بخنكى يان ته واو شه كه ت بوويت
 كَرَّ الشَّيْءُ كَرًّا (رَدَّهُ): گه پانديه وه، ده ستي پتوه نا
 كَرَّ عَلَى الْعَدُوِّ (حَمَلَهُ): په لاماريدا ، هيرشى برده سر
 كَرَّ صَدْرُهُ (أَصَابَهُ الْكَرِيرُ): خيزه ي سنگي هات ، خيزه خيزي هات
 كَرَّ عَلَيْهِ الْعَدِيثُ (أَعَادَهُ): بوى بوياره كرده وه، ديسان وتيه وه
 كَرَّ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ (عَادَ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى): جار له بوى جار هاتنه وه
 كَرَّ الْمَرِيضُ كَرِيرًا: مرد يا خود كه وته شه زاره ي مهرگه وه
 كَرَّ: په لامار ، هيرش ، به رمال، گورسيك بى سر كه وتن به سر
 دارخورمادا ، پتى چاروكه ي كه شتى
 كَرَّ: من ، كيشانه يه كى خه لكى عيزته وه ده كاته (3) كيلق ، مه ند
 كَرَّ الْفُلَامُ (لَعَبَ بِالْكَرَّةِ): يارى به توپكرد
 كَرَّ الْكَرَّةَ وَبِهَا لَعَبٌ بِهَا وَضَرْبُهَا تَشْرِيفٌ): لييداو به رزى كرده وه
 كَرَّ الْأَرْضَ (حَفَرَهَا): قوولى كرد، چالى كرد
 كَرَّ الْبَيْتُ (طَوَّأَهَا بِالشَّجَرِ): به دارو بره خت دايپوشى
 كَرَّ الْأَمْرُ: دوياره ي كرده وه، جار له بوى جار وتيه وه

كَرَّى (فَعَّاس): وه نهوز ، خه وه اتن خه برددنه وه، وه نهوزدان ، گورگه خه وه، قنگه خه وه، خه وه پيشوك ، بونزين ، خه وه كوتكه ، به ردانيشتنه وه
 خه وه اتن
 كَرَّى النَّهْرَ (عَمَّقَهُ - طَهَّرَهُ): قوولى كرد، جومالى كرد، پاكى كرده وه، دريدا
 كَرَّى (الْقُبُورِ): گورپ ، قه بر
 كَرَّا ضَعْمَ الذَّرَاعَيْنِ): بازوله نه ستور، به شان و باهو
 كَرَاءُ (أَجْرُ الْمُسْتَأْجِرِ): كرى ، مز ، مزىكه به رانبر به كردنى كارىك بدرى
 كَرَاءُ الْعَامِلِ: كرى ي كرىكار، مزى كاركر
 كَرَاءُ الْأَرْضِ: كرى زه ويپانه
 كَرَابٌ (مَجَارِي الْمَاءِ فِي الْوَادِي): جوكه ي ناو له دقل و نشيودا ، ناوگه
 كَرَابَةٌ (مَا يَلْتَقَطُ مِنَ الثَّمَرِ فِي أَصُولِ السَّقْفِ بَعْدَ مَا تَصَرَّمَ): نه و خورمايه ي له په لكى سه ره كى دارخورما ده كرىته وه
 كَرَابِجٌ: چه لويه كه ، شيرينه كه
 كَرَاثٌ (نَبَاتَات): كه وه ر ، گيايه كى تونى
 كه لاپانى بى لقه
 كَرَاثُ الدُّبِ: تهره ي بيابانى
 كَرَارٌ: زور په لامارده ر، راده كاو ده گه رپته وه
 كَرَّازٌ: گوزه ي دم باريك ، شووشه و پياله
 كَرَّازٌ: به رانتيكى گه وره يه شوان له به ر قوچ وه شانندن شه وان دورى ده خاته وه له ميگه ل

كَرَّازٌ مِنَ الْمَغْزِ الَّذِي يَجْعَلُ الرَّاعِي فِي عُنُقِهِ جَرَسًا فَيَتَّبَعُهُ الْقَطِيعُ؛ وَهُوَ بَزْنَةُ شِوَانٍ زَهْنُكَوْلُهُ يَهْكُ دَهْكَاتُهُ مَلَى بَقُوْلُهُ وَهُوَ سَهْرَجُهُمْ رَانَهُكَ دَوَايُ بَكَّةٍ وَبَيْتٌ

كَرَّازَةٌ (الْوَعْظُ بِالْحَقَائِقِ الْمَسِيحِيَّةِ)؛ مَوْجِبِيَّارِيٌّ وَنَامُوكَاَرِيٌّ كَرْدَنُ بَهْرَاسْتِيَهْكَانِيٍّ مَهْ سِيحِيَّةٌ

كَرَّاسٌ - كُرَّاسَةٌ: دَهْفَتَرُ، پَهْرَاوُ، كَتِيْبٌ، بَهْ شَيْكُ لَهْ كَتِيْبٌ، نَامَهْ، نَامِيْلَكَهْ كُرَّاسِيٌّ (الْعُلَمَاءُ)؛ زَانَايَانُ، شَارَهْ زَايَانُ، پَسِيوِيَّانُ

كَرَّاعٌ: پِيٌّ، قَاچُ، لَاقُ، پِيْچَكَهْ كُرَّاعِيٌّ (بَانِعُ الْاَكَاوِرِ)؛ پَاچَهْ فَرُوشُ، سَهْرُوبِيٌّ فَرُوشُ

كَرَّافٌ (الَّذِي يَخْتَلِسُ النَّظَرَ اِلَى النِّسَاءِ)؛ وَهُوَ يَبْنَهِيْنِي تَهْمَاشَايَ زَنْانُ دَهْكَاتُ

كَرَّامٌ (الْكُرَيْمُ)؛ بَهْرِيْزُ، رِيْزْدَارُ، مَهْرْدُ، جَوَامِيْرُ

كَرَّامٌ (صَاحِبُ الْكُرْمِ وَالْمُعْتَنِي بِهِ)؛ رَهْزَهْوَانُ، رَهْزْدَارُ، خَاوَهَنْ رَهْزَهْوَهِ گِرَنْگِي پِيْدَهْدَاتُ وَ سَهْرَبَهْرَشْتِي دَهْكَاتُ كُرَّامَةٌ: نَابِرُووُ، نَامُووسُ، رُوَسُووِيٌّ، قَهْدَرُ، رِيْزُ، شَكُوُ، پَايَهْ، شَكُوْمَهَنْدِيْ، بَهْخَشَنْدَهِيِي، خَهْلَاتُ، نَانْدَانُ، كَارِيْكِي لَهْ نَهْ قَلُوُ زِيْرِي بَهْدَهْرُ

كَرَّاهَةٌ: سَهْخْتِي، زَهْوِي رَهْقُ وَوَشَكُ كُرَّاهِيَّةٌ: نَاقَالِيِي، نَچَاَرِي، رَقُ، قِيْنُ، رَقُ لِيْبُوونُ

كَرْبَ الشَّيْءِ (دَفْنَا)؛ نَزِيكُ بُوَهْوَهِ، لِيْ مَاتَهْ پِيْشُ

كَرْبَابُ الشَّمْسِ لِمَغِيْبِ (دَفْنَا)؛ خَرْدُ رِيوِيَهْ نَابِرُوونُ چُووُ، نَابِرُووُ كَرْبَابٌ فَلَانًا الْأَمْرُ وَالْقَمُّ وَالْعَبَابُ (اِسْتَدْنَا عَلَيْهِ وَثَقُلُ)؛ قُدْرُسُ وَگِرَانَبُووُ لَهْ سَهْرِيْ، نَهْ سَتَمُ وَ مَهْ حَالِبُووُ

كَرْبَابُ الْأَرْضِ (قَلْبُهَا لِلحَرثِ وَأَثَارُهَا لِلزَّرْعِ)؛ كِيْلَايُ، مَهْ لِيْدَايَهْوَهِ، زِيْرُوُ ژُووِي كَرْدُ

كَرْبَابُ الْقَيْدِ (ضَيْقُهُ)؛ جَهْرَانِيْ، تُوْنَدِيكِرْدُ

كَرْبَابُ الدَّابَّةِ وَنَحْوَهَا: بَارِي گِرَانُ كَرْدُ كَرْبَابُ الْحَبْلِ (قَتْلُهُ)؛ بَايْدَايَهْوَهِ

كَرْبَابُ النَّخْلَةِ (أَخَذَ الْكَرْبَ مِنْهَا)؛ مَهْ لِيْبَاچِي، لِيْ كَرْدَهْوَهِ، سَهْ عَفِي كَرْدَهْوَهِ

كَرْبَابُ النَّارِ (قَرِبَ اِنْطِفَاؤُهَا)؛ خَهْرِيكَبُووُ بَكُوْرِيْتَهْوَهِ كَرْبَابٌ يَفْعَلُ (كَأَذُ يَفْعَلُ)؛ خَهْرِيكَبُووُ

بِيكَاتُ كَرْبَابُ الدَّائِي (جَعَلَ عَلَيْهَا الْكَرْبَ)؛ بَهْ تِيكِي پِيْوَهْ بَهْ سَتُ

كَرْبُ - كَرْبِيَّةٌ (الْحَزْنُ وَالشَّقَّةُ - كَمٌ)؛ مَاتَهْمِيْنِي، خَهْمُ وَخَهْفَهْتُ، خَهْمُ، نَهْ شَكَهْ نَجَهْوَ نَازَارُ

كَرْبِي: نَزِيكُ، نَهْ نَدَازَهْ، بَرُ كَرْبَابُ (أَصُولُ السَّقْفِ)؛ بَنْكَهْ پَهْ لِي دَارْخُورِمَا، بَنْكَهْ سَهْ عَفُ

كَرْبَاچُ (السَّوْطُ)؛ قَامْجِي، تَاژَانَكُ، چَهْرَمِيكِي مَوْنُوْرَهْوَهِ بَقُوُ لِيْدَانِي وَ لَأَخِي سُوَارِي وَ مَرُوْشَانُ بَهْ كَار دَهْ بَرِي وَ

لَهْ تَهْ لِيْشُ دَرُوسْتُ دَهْ كَرِيْ كَرْبَاسُ (ثُوبٌ غَلِيظٌ مِنَ الْقُطْنِ)؛ چَاكَهْ تِيكَهْ لَهْ خُورِي دَرُوسْتَكِرَابِي

کرتبان (مَنْدَفُ الثُّمُنِ)؛ خاویله ک له لۆک

دروستکرای

کرتس الرجل (مَشَى مَشْيَةً مَقِيداً)؛ وه ک

که سبکی کۆت و به ندکراو چوو به پرتوه

کرتیل الشيء (خَلَطَهُ)؛ تیکه لی کرد،

ئاو پتته ی کرد

کرتیل فلان (مَشَى فِي الطَّيْنِ)؛ به نیتو

قووو چلپاودا رۆی

کرتیلة (رَخَاوَةٌ فِي الْقَدَمَيْنِ)؛ نه رمو

سسستی به ک له قاچه کاند

کرتیون؛ ره ژوو، خه لۆز، کارپۆن،

کاغه زی قوپی

کرتة؛ جار، که پەت، پات، سه دهه زار،

مه له مت و هیرشیک له جه نگدا، په لامار،

هیرش، به یانبان و ئیواران،

زیندو بوونه وه له دوا ی مردن

کرتة؛ توپ، هه ته نیککی خرپ، گو،

خرپۆک

کرتة اللعاب؛ توپی یاری، توپ

کرتة الأرض؛ گزی زهوی

کرتة القدم؛ توپی پی

کرتة السلة؛ توپی باسکه

کرتة الطائرة؛ توپی باله

کرتة المضرب؛ توپی تینس، توپی سهه

میژ

کرتة الماء؛ توپی ناو

کرتیون؛ مه قهبا، کارتۆن

کرتیه الأمر وغيره (إشْتَدَّ عَلَيْهِ وَيَلْغُ مِنْهُ)؛ نۆدی بۆ هات، تهنگی پتیه لچنرا،

فشاری خرایه سهه

کرت الشيء (فَسَدَ وَعَلَاهُ خُسْرَةٌ)؛

که پوو ی مه له پتتا، که پره ی به سست

به سهه ره وه

کرتج (مَهْرٌ خَشْبِيٌّ يَلْعَبُ عَلَيْهِ الْأَطْفَالُ)؛

یاری به کی منالانه به له سهه شتوه ی

نه سپ، نه سپی بازی

کرد (أَصْلُ الْعُنُقِ)؛ گه ردن، مل،

نه سستو

کرد (شَعْبًا يُسْكُنُ هَضْبَةً فَسِيحَةٌ فِي آسِيَا

الْوُسْطَى وَبِلَادِهِمْ مَوْزَعَةٌ بَيْنَ تَرْكِيَا

وَإِيْرَانِ وَعِرَاقِ وَسُورِيَا)؛ نه ته وه و

گه لیک ی رۆمه لاتن و نیشتمان هه که یان

له نیتوان و لاتانی تورکیا و ئیران و عیراق و

سویدادا به شکراره

کردان - کردانة (الْقِلَادَةُ)؛ ملوانکه،

گه رده نه، مل به ند

کردس؛ که لۆک ل رۆی، که له کی

کرد، گدی کرده وه

کردس القائد الخيل أو الجيش (جَعَلَهُ

كِرَادِسَ)؛ کۆمه ل کۆمه لی کرد، به ش

به شکی کرد

کردس الشيء؛ به باشی به سستی و

شه ته کیدا

کردس الحمام ساقه سوقاً عنيماً)؛

به توندی لی خوری

کردس الرجل؛ ده ست و پی ی به سست،

گۆتی کرد

کردوس؛ هه ر نیتس قاننکی گه وه وه

ته واو، سهه ی نیتسکی مۆخدار هه ر دوو

نیتسک به به ک گه یشتن له جو مگه به کدا

وه ک نه ژتوو ئانیشک و ...

کردوسه طائفة عظيمة من الخيل

والجيش)؛ گۆره و کۆمه لیک ی مه زن

له نه سپ و سوپا

کردون (النطاق والسِّيَاح)؛ قایش و

به ریز

كَرْدِيْنَال (أَحَدُ الْأَخْبَارِ وَهُمْ صَحَابَةُ
الْبَابِ وَمُسْتَشَارُوهُ وَلَهُمُ الْحَقُّ فِي
إِنْتِخَابِهِ مِنْ بَيْنِهِمْ)؛ پله وپایه یه کی
که نیسه یه و نه وانه ی ده گنه نه و ناسته
ده بن به راویژکاری پاپاو له نیو
نه وانیشدا پایا هه لده بژیردریت
كَرَزُ الشَّيْءِ تَكَرُّرًا وَتَكَرَّرًا (أَعَادَهُ مَرَّةً
بَعْدَ أُخْرَى)؛ جَار له دواى جَار
دووباره ی کرده وه
كَرَزٌ - كُرَزًا (دَخَلَ - اسْتَخْفَى فِي غَارٍ
وَنَحْوِهِ)؛ چوه نیو نه شکه و نه که وه،
له نیو نه شکه وندا خو ی شارده وه
كَرَزٌ إِلَيْهِ (الْتَجَأَ وَمَالَ)؛ روى تیکرد،
به نای بق برد ، خو ی لاشارده وه
كَرَزٌ - كُرِيْزٌ (نَبَاتٌ)؛ گیلان ، گلیاز ،
نافزه له ک ، میوه یه که وه ک به لالوک
به لام نه م گوره تره وه خو شتره
كَرَزٌ خُرْجُ الرَّاعِي - الْجَوَالِقِ)؛ شلته،
تۆشه به ره
كَرَزَاتٌ؛ جه رسات ، بریشک
كَرَمُ الرَّجُلِ (أَكَلَ نِصْفَ النَّهَارِ)؛ نیوه رز
نانی خوارد
كَرْزَمَةٌ (أَكَلَهُ نِصْفَ النَّهَارِ)؛ خواردنی
نیوه رز ، نانی نیوه ر
كَرْسٌ - كَرَسٌ الْبِنَاءُ (أَسَّسَهُ - وَضَعَ
أَسَاسَهُ)؛ بناغی دانا ، دایمه زراند
كَرْسُ الشَّيْءِ لَهُ؛ تاییه تمه ندی کرد،
قورخی کرد بوی
كَرْسٌ؛ پیرۆزی کرد، پیرۆز رایگرت ،
وه قفی کرد، رامی کرد
كَرْسَ الشَّيْءِ (ضَمَّ بَعْضُهُ إِلَى بَعْضٍ)؛
خستیه سه ریه ک

كَرْسِ الرَّجُلِ - كَرَسًا (زِدَحَمَ الْعِلْمُ فِي
صَدْرِهِ)؛ زانست و زانیاری له سینه یدا
مؤلیان به ست
كَرْسٌ؛ قوپو میزی حوشتره پشقلی
مه رو ته رسی نازل که کۆده بیته وه و
وشک هه لده گری
كَرْسَاءٌ (قِطْعَةٌ مِنَ الْأَرْضِ فِيهَا شَجَرٌ
تَدَانَتْ أَصْوَتُهُ وَالتَّتَفَتْ فُرُوعُهُ)؛ پارچه
زه ویبه ک دره خته کانی په ل و لقیان
چوون به په کا و شوپوونه ته وه
كَرْسَعٌ (عَدَا)؛ رایگرد، هه لهات ،
بۆیده رچوو ، تیی ته قان ، فرکه ی
بۆکرد، هه لی تیزان
كَرْسَفٌ الدَّابَّةُ (قَطَعَ عَرَقُونَهَا)؛
پاژنه ی شکان
كَرْسَفٌ (الْمُطْنُ)؛ لۆکه ، به مورو
كَرْسَفِيٌّ (نَوْعٌ مِنَ الْعَسَلِ كَأَنَّهُ الْمُطْنُ
لِيَبْيَاضَهُ)؛ جۆره هه نگوینیکه له لۆکه
ده چیت له سیتیدا
كَرْسَنَةٌ (عُشْبٌ حَوْلِيٌّ مِنَ الْفَصِيلَةِ
الْقَرْيَةِ يُزْرَعُ لِحَبِّهِ الَّذِي يُجْعَلُ عِلْقًا
لِلْبَقَرِ)؛ روه کیکه ده چینری بۆ
ده نکه که ی که ده کری به نالف بۆ مانگا
كَرْسُوعٌ (طَرَفُ الرُّنْدِ الَّذِي يَلِي
الْخُنْصِرَ)؛ مه چه ک ، لاله پ ، قوله پی
كَرْسِيٌّ (مَقْعَدٌ - مَا يُقْعَدُ عَلَيْهِ)؛ کورسی ،
دانیشته
كَرْسِيٌّ الْعِصَمُ؛ کورسی ده سته لاتو
فه رمانزه وایی
كَرْسِيٌّ الْمَلِكُ (عَرَشٌ)؛ ته ختی
باشایه تی، ته خت
كَرْشُ الرَّجُلِ (كَثُرَ عِيَالُهُ بَعْدَ مُدَّةٍ)؛
مناله کانی زۆدیوون دواى ماوه یه ک

کَرش الجلد (مَسْتَه النَّارُ فَاَنْزَوَى وَتَقْبِضُ): ناگری بهرکه وت و گرځیوه وه
کَرش فلان (قَطْبًا وَجِهَه): دهم و چاوی
دبه یکه ، رووی گرځکرد، نیتوچاوانی
دبه یکه

کَرش: ورگ ، سک ، زگ
کَرش الرَّجُل (بِطَائِفِهِ وَخَاصَّتِهِ):
دهست و پتوه نندی ، لایه نگر و پشنيوانی
کَرش - کَرش: کَرش: کَرمل و گرځه یکه
نه خه لکی، مال و منالی پیاو، مناله
پچوکه کانی، جانتای جل و بهرگو
بونی خوش
کَرش القوم (مُعْظَمُهُمْ): زوربه یان ،
تقرینه یان

کَرشاء: قول و پتیه کی گۆشتن ، ژنی
ورگ زلو که وده
کَرشنة (کِتَابَةُ کَلِمَاتٍ عَرَبِيَّةٍ بِأَحْرَفِ
أَجْنَبِيَّةٍ أَوْ بِالعَكْسِ): نووسینی وشه
عهره بیه کان به پیتی بیانی یان
به پیچه وانه وه
کَرشوني (ألفاظ عَرَبِيَّةٍ كُتِبَتْ بِأَحْرَفِ
سُرْيَانِيَّةٍ): دهسته واژه ی عهره بیه و

به پیتی سریانای نو سراوو تو مارکراوه
کَرغ في الماء (مَدَّ عُنُقَهُ وَتَنَاوَلَ الماءَ):
دهمی تیخت و ناوی خوارده وه
کَرغ النخلة وَغَيْرَهَا (كَانَتْ عَلَى الماءِ
وَلَمْ يَفَارِقْ أَصْلَهَا الماءَ): له گوی تی ناو
بوو نو ره گو و ریشه ی له ناو نه برا
کَرغ الوحش وَغَيْرَهُ كَرعاً (رَمَاهُ فَاصَابَ
كُرَاعَهُ): تتی گرت و کیشای به پیچکه و
قاچیدا
کَرغ (قَوَائِمُ الدَّابَّةِ - ماءُ السَّمَاءِ):
پیچکه، پی، پهل ، دهست و پیتی
نازل، ناوی باران

کَرَعَتِ السَّمَاءُ: بارانی باراند
کَرَفَا الشَّيْءَ (شَمَهُ): بونی کرد، بونی
پتوه کرد
کَرَفَا الحِمَارُ: بونی میزی ماکه ری کردو
پاشان سه ری به رز کرده وه و لیتوی
هه لقرچاند

کَرَفَا القوم (اِخْتَلَطُوا): تیکه لبون ،
چوون به یکه
کَرَفَا الشَّعْرَ وَغَيْرَهُ (كَثُرَ وَثَرَاكُم):
رځیوو، زیادو فره بوو
کَرَفَسَ كَرَفَسَةً (مَشَى مَشْيَةً مُقْبِلًا):
وه که سیکی کۆت و به ندرکراو رځیوی
به پتوه

کَرَفَسَ البعير (قَيْدَهُ فُضِيقٌ عَلَيْهِ):
کۆت و به نندی کرد، توند به ستیه وه
کَرَفَسَ (فُطِنَ): لۆکه ، په موو
کَرَفَسَ (نَبَاتٌ ثَوْبَلٌ): که ره وز،
که ره وس، گیاه کی توونی که لا پانه
به گۆشته وه ده خوری

کَرَك (رَفَشَ): خاکه ناز، پی مه ره،
خاکه ندان، بیتلی ناسن، مه سی،
هه ستیف، ناسنکی دهم پانی کلک
دارینه و درتزه کشتو کال و قوپکاری
پتیه کری

کَرَك (رَدَاءٌ ذُو فَرَسٍ): پۆشاکیکه
له فره وه ی سمۆره دروست ده کری
کَرَكَتِ الدَّجَاجَةُ (وَقَفَّتْ عَنِ البَيْضِ):
له هیلکه چوه وه، له هیلکه کردن که وت
کَرَكَلْدَن (حِيَوَانٌ): کهرکه دهن ،
کهرکه دهن، گیاندارکی نذر زلی قاچ و
مل نه ستوره شاخیک و به سه ر
لووتیه وه

كَرْكَدِيَّة: روه كَيْكَه له بنه پره تدا له (سینگال) و (غینیا) هه یه و شه ربه تیکی به تام و چیتزی لیدر وست ده کړی

كَرْكِرَا ضَعَكَ ضَعَكَ شَبَه الْقَهْقَهَةِ):

به چوړتک پیکه نی له قاقا ده چوو
كَرْكُ فَلَانًا عَنِ الشَّيْءِ (دَقْفَهُ وَرَدَّهُ):
پالی پیوه نا ، که پان دیه وه ، په شیمانی کرده وه

كَرْكِرَ الشَّيْءِ (أَعَادَهُ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى):

جار له دوی جار دووباره ی کرده وه ،
جار له دوی جار دووپاتی کرده وه
كَرْكِرَ الرَّحَى (أَدَارَهَا): ده ستاره که ی سوپانده وه ، بایدا ، هه لیسوپاند

كَرْكِرَ الْحَبَّ (طَحَنَهُ): هاپی ، کردی به نارد

كَرْكِرَ الرَّجُلَ (حَبَسَهُ): به ندی کرد،

گرتی ، گیریدا
كَرْكِرَ الرِّيحَ السَّحَابِ (صَرَفْتَهُ - جَمَعْتَهُ بَعْدَ تَفَرُّقٍ): دووری خسته وه ، پالی پیوه نا ، کویک کرده وه دوی

په راگه نده پیو په پرته وازه پیو
كَرْكِرَ الْأَمْرَ عَنْهُ (دَقْفَهُ وَرَدَّهُ):

دووری خسته وه و پالی پیوه نا
كَرْكِرَ (طَائِرٍ مَائِيٍّ): بالنده یه کی ناوی به

كَرْكِرَةَ: ده نگیکه مرؤف له ناخیا دووپاتی ده کاته وه ، پیکه نینیکی توندو قایم

كَرْكِرَةَ: کومه لو گرومیک له خه لکی ،
تاقم و ده سته ی خه لکی

كَرْكِسَ فَلَانٌ: دوودل بوو ، گومانی هه بوو ، له سه ره وه که و ته خواره وه ، وه که که سیکي کۆت و به ندکراو رویی به پیوه

كَرْكِسَ الشَّيْءِ (رَدَّهَ): که پان دیه وه ،

پالی پیوه نا ، که پان دیه دواوه
كَرْكِسَ الدَّابَّةِ وَغَيْرَهَا (قَيْدَهَا):
به سته یه وه ، کۆتی کرد

كَرْكِمَ (نَبَاتٌ): زافه ران ، زهرده چه وه ،

زهرده چو ، زهرده چوو ، دهرمانیکی
زهرده دهارپته وه و ده کړته ناوه پندی
چیتزی شله وه

كَرْكِمَانَ: روه کیکه

كَرْكِنْدَ (صَبْغٌ أَحْمَرٌ): بزویه کی

سووره ، که تیره یه کی رهنک سووه
كَرْكُوكَ (مَدِينَةٌ كُورْدِيَّةٌ): شاریکی
کودستانه و گه وره ترین کانی نه وتی
تیدایه

كَرْكِي (رَهُو - طَيْرٌ): مه لیکه وه که له قلع ، قولنگ

كَرْمٌ: به خشنده بوو ، دلفراوان بوو ،

دلپاک بوو ، میهره بان بوو
كَرْمٌ فَلَانٌ (أَعْطَى بِسَهْوَةٍ وَجَادَ):
به ناسانی به خشی و پیاوه تی و جوامپری
نواند

كَرْمَ الشَّيْءِ (عَزَّ وَتَقَسَّ): ده گمن و

دانسقه بوو

كَرْمَ السَّحَابِ (جَادَ بِالْفَيْثِ): بارانی

نقدبوو ، بارانی نودی لیکه و ته وه
كَرْمَ الْأَرْضِ (رَزَا نَبَاتُهَا): روه که که ی

پیکه پشت ، سه ری هه لدا ، دهرکه وت
كَرْمَ (أَكْرَمَ - حَفِيَ بِهِ): پیتشوازی لیکرد ،
ریزی لیتنا ، به پیری وه چوو ،
شکو داریکرد ، خه لاتی کرد ، پی تی

به خشی

كَرْمَ اللهُ وَجْهَهُ (شَرَفَهُ): خوا پایه به رزی
بکات ، خوا روو سووری کا

كِرْمَ السَّحَابِ (جَادَ بِمَطَرٍ): بارانی مهینا،

دایکرده باران

كِرْمَ الْمَطَرِ (كَثَرَ مَآؤُهُ): ناوی نؤدیوو،

فره ناوبوو

كِرْمَ فَلَانًا (فَضَّلَهُ): ریزداری کرد،

شکومه ندی کرد، دهستی ریزو حورمه تی

نایه سه ر

كِرْمٌ: لیبوردن، خه لات، به خشین،

ناندان، به خشیش، چاکه، پیاوه تی،

به زهیی، ره وشت به رزی، خووی

به سهند، سه خاوه ت

كِرْمَ الْمُحْتَدِ (أَصِيلٌ): ره سهن، خانه دان،

جوامیر، وه جاج زاده، نه ژاد

كِرْمٌ: میو، تری، باخی میو، دارتری،

ملوانکه، گه ردن به ند

كِرْمَةٌ: میو، دارمیو، نابوو، ریز،

به خشنده یی

كِرْنَاةُ الْبُنْدَقِيَّةِ (مُؤَخَّرَتَهَا): كه مؤله،

پاشو و کوتاییه کی

كِرْنَفٌ فَلَانًا بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ بِهَا): لیتیدا

به دارو گوجان

كِرْنَفَ الشَّيْءِ بِالسَّيْفِ (قَطَعَهُ): بری،

له تیکرد

كِرْنِيَّةٌ: خواردنتیکه

كِرْنِيْبَا - كِرْنِيْبَا: خواردنتیکه له شیرو

خورما دروست ده کری

كِرْمِ الشَّيْءِ (ضِدَّ أَحْبَبَهُ): خووشی

نه ویست، نه ویست، رقی لیبوو

كِرْمَ الْأَمْرِ وَالْمَنْظَرِ (فَبِح): ناخوش بوو،

ناقولوا نابه جی بوو، کاریگه ربوو،

نایه سه ندبوو، نه ویستراو بوو

كِرْمَ إِلَيْهِ الْأَمْرَ (صِيْرَهُ كِرْيَهَا إِلَيْهِ): وای

لیکرد رقی لی بیته وه، له به رچاوی

خست

كِرْمَهُ فَلَانًا الشَّيْءَ: نه ویست، دهی

بیژران، رقی لی هه لسان، له به رچاوی

كهوت

كِرْمَهُ - كِرَاهَاةٌ (عَدِمَ رَضَى - بَغْضٌ):

ناقایی، ناچاری، رقی لیبوو،

رقه به رایه تی، خه شم و قین گرتن

كِرْمَهُ: بیژراو، نه ویستراو، نه بانه

كِرْمَهُ (عَنِ كِرَاهِيَةِ - بِأَشْمِئَزَاءٍ - بِنُفُورٍ -

بدون رغبه او میل): به قیزیو بیژه وه،

له رقانا، به نا به دل، به بیژه وه،

به بیژاریه وه، بی تاره زوویوو

كِرْوَبِيُونِ (الْمُقْرَبُونَ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ

مِنْهُمْ جِبْرِيْلُ وَمِيكَائِيْلُ وَإِسْرَافِيْلُ فِي رَأْيِ

بَعْضِ الْمَفْسُرِيْنَ): لای راقه کاران

به فریشته نزیکه کانی په روه ردگار

ده وتریست له جویره نیل و میکائیل و

نیسرافیل

كِرْوَةٌ - كِرْوَةٌ: کری، مز

كِرْوَرٌ (رَجُوعٌ - عَوْدَةٌ - تَعَاثُبٌ):

گه رانه وه سه ر، به دواوی یه کا هاتن

كِرْوَمٌ: کانزایه کی روو به سپی یه و

له رووکه شکردندا به کارده مینری

كِرْوَمِيْتٌ (مَعْدِنٌ مَكُونٌ مِنْ عُنَاصِرِ الْحَدِيدِ

وَالْكَوْرَمِ وَالْأَكْسَجِيْنِ يُوجَدُ فِي الطَّبِيْعَةِ

عَلَى هَيْئَةِ كَتَلٍ): کانزایه که پیکه اتوره

له ناسنو کروم و توكسجین و له سه ر

شیره ی توپه ل به دهر ده که ویت

كِرْوِي - كِرْيٌ (مُسْتَدِيرٌ): خر، توپی،

وه که توپ خر

كِرْوِيَا: روه کی که شه ربویکی

وریا که روه ی لیدروست ده کری

كِرْيِ الرَّجُلِ (نَامٌ): نوست، خهوت،

خهوی پیاکهوت، خه وبردیه وه، خهوی

هات

کَرِي (الأجِير) : به کَرِي گيراو ، کَرِي گرت

کَرِيَات : خِرِيک کان

کَرِيَات الحَمْرَاء : خِرِيک سوره کان

کَرِيَات البِيض (کَرِيَات الدَّم عَدِيمَةٌ

اللون) : خِرِيک سپي به کان

کَرِيْب : په ست ، خفه تبار ، دلته نگ ،

په ژاره دار ، قوله پي ، نه و تهخته يه ي

سه مون برژين ده سپورينته وه

کَرِيْب مِنَ الْأَرْضِ (الَّتِي لَا مَاءَ فِيهَا وَلَا

شَجَر) : زه ويه کي روته ني بي تاوو دارو

درهخت

کَرِيْبَةٌ : سهختي و به لا ، نه هامه تي و

دره ده سه ري

کَرِيَّة : توپيکي پچوک ، گورد

کَرِيْث : خه مهين ، جهرگ بر ، هوي

خه م و په ژاره ، مه ترسيدار ، به دگومان

کَرِيْر (بَعَّةٌ تَعْتَرِي الحَلْقَ مِنَ الغُبَارِ) :

کژک به که ده دات له قورگ به هوي ته پ و

توزه وه

کَرِيْر الصَّدْرِ (صَوْتٌ فِي الصَّدْرِ) : خيزه

خيزي سنگ ، کرخه کرخي سنگو

سینه

کَرِيْر (فَبَاتَات) : کيلاس

کَرِيْش : ته تراوتيکي ناوريشمي رهش يان

سووري توخه و کراسي ليديروست

ده کريت

کَرِيْع (شَارِبُ المَاءِ بِيَدَيْهِ مِنَ النُّهْرِ) :

نه وه ي به ده ست تاو ده خواته وه

له رووبارو تاويک

کَرِيْكَ : کورته خاکه ناز ، داريني دريژه

سه مون برژين سيني سه موني بؤ ناو

فرن پال پيوه ده نيته و به کيشي ده کات

کَرِيْم : به خشنده ، ده ستبلو ، چاوتير ،

ميهره بان ، دلفراوان ، خاوه ن چاکه و

پياوه تي ، ناويکي جواني په روه ردگار

کَرِيْمُ الْأَصْلِ (إِبْنُ حَسَبٍ وَنَسَبٍ) :

خانه دان ، ره سن ، وه جاخ زاده

کَرِيْمَان : هج و تیکوشان

کَرِيْمَةُ الرَّجُلِ (إِبْنَتُهُ) : کيزه کي ،

کچه کي

کَرِيْمَتَان (العَيْنَان) : هه ردوچاو ،

چاوان

کَرِيَه : ناپه سه ند ، نه گونجاو ، بيتزاو ،

نه باته

کَرِيَه الرَّأْنَعَةِ : بژگن ، بؤن ناخوش

کَرِيَه الطَّعْمِ : تام ناخوش ، ناخوش

کَرِيَه المَنْظَرِ : نيسک قورس ، ديمه ن

ناشيرين ، ره زاگران ، شيوه رووخسار

ناشيرين

کَرِيَه (دَاهِيَّة) : به ده ختي ، به لا ،

ده رد ، کاره سات ، گنچل ، چورم

کَرَا

کَرَا الشَّيْءِ - كَرَاً (ضَيَّقَهُ) : تهنگي

پيپه لچني ، گوشي ، ته سكي كرده وه ،

هينايه وه يه ك

کَرَا الشَّيْءِ - كَرَاةً وَكُرُوْرَةً يَبْسُ وَانْقَبَضُ

مِنَ البُرْدِ) : وشك بوو ، هاته وه يه ك

له سه رمادا ، قرچ هه لات ، سيس بوو ،

سيس هه لگه را

کَرَّ عَلَى أَسْنَانِهِ : دداني جير كرده وه ،

فروشتي

کَرَّ الوَجْهَ (فَبَح) : مؤن بوو ، تال و

کرژبوو

کَرَّ فَلَانَ (قَلَّ خَيْرُهُ وَمَسَاعِدَتُهُ) : خيرو

يارمه تي که مبوو ، که م خيرو يارمه تي بوو

كُرْ أَصَابَهُ كُرْأَزُ: تووشی دهرده
 کویان بوو، گوی ره په لیدیا
 كُرْ يَابِسٌ - مُنْقَبِضٌ: وشك، قرچ
 هه لآتوو، چرچ، وشك، کرژ، سیس
 كُرْ الْيَدَيْنِ (بَخِيلٌ - شَحِيحٌ): رژد، پاره
 پیس، گیر، دهست قوچاو
 كُرْأَزُ - كُرْأَزُ مَرَضٌ: گوی ره په،
 دهرده کویان، مله خره، دهردیکی
 گرانه تووشی مرؤف ده بیت و تووشی
 کرژبوونی جهسته ده بیت و به موی
 سه رما یان خوین به ریوونیکی رژه وه
 كُرْأَزُ (الْيَبَسُ وَالْإِنْقِبَاضُ - الْبُخْلُ):
 وشکی و کرژبوون، به خیلی، رژی
 كُرْبٌ - كُرْأُ (صَفَرٌ وَتَقْبِضٌ): پچووک
 بوو، کرژ بوو، هاته وه یه ک
 كُرْبِرَةٌ (جَلْجَلَانٌ): گزنیژ، جوړه
 گیایه که سه ری ه موو بنکه کانی
 دانه دانه یه و به ریکی تالی ه یه و ژورتر
 له ناو که نما ده پوی
 كُرْبِرَةٌ الْبَطْرِ (نَبَاتٌ): قه یته ران،
 چه مه سیاول، خاله رهش، گیایه که
 که لای وه که ره ووز وایه لاسکه که ی
 باریک و ره شه و بو نه خووشی گورچیله
 باشه
 كُرْزٌ - كُرْأَزَةٌ (بُخْلٌ - يَبُوسَةٌ - صَلَابَةٌ):
 رژی، پاره پیسی، وشکی، ره قی،
 کرژی
 كُرْمٌ فَلَانٌ (ضَمٌّ فَأَهُ وَسَكْتٌ): ده می لیک
 ناو بیده نگ بوو
 كُرْمُ الشَّيْءِ الصَّلْبِ (عَضَةٌ عَضًا شَدِيدًا):
 گازیکی توندی لیگرت، قه پی توند
 پیاکرد

كُرْمُ الْجَوْزَةِ وَنَحْوَهَا (كَسَرَهَا بِمَقْدَمٍ فِيهِ
 وَأَسْتَخْرَجَ مَا فِيهَا لِيَأْكُلَهُ): به پیشی
 ده می شکاندی و ناو که که ی دهره یناو
 خواری
 كُرْمٌ فَلَانٌ (أَكَلَ بِشِدَّةً): به برستی و
 په رژه وه خواری
 كُرْمُ الْبِرْدِ أَصَابَعَهُ (صِيرَهَا تَقْبِضٌ):
 کرژی کرد، هیتایه وه یه ک
 كُرْمٌ: په نجه کورت، مشت ته نگو
 پچووک
 كُرْمٌ: رژد، زور خوری نه وسن،
 کورته که له لووت یان په نجه کاند
 كُرْمٌ: ترسنوک، توقیو
ك س
 كَسَ الشَّيْءَ (دَقَّهُ دَقًّا شَدِيدًا): به توندی
 کوتای، توند کوتای و دایگرت وه
 كَسَسَ الرَّجُلُ: ددانه کانی خواری
 دهر که وتن و ددانی سه روپیشه وه ی
 به وچه شنه نه بوو
 كَسَاً فَلَانًا ثَوْبًا (أَعْطَاهُ إِيَّاهُ - أَنْبَسَهُ
 إِيَّاهُ): پیندا، دایه، له به ریکرد، پی
 پووشی
 كَسَاءٌ (الْبِبَاسُ): جل و به رگ، جل،
 پووشه نی، پووشاک، به رگ
 كَسَابٌ (كَسُوبٌ - كَثِيرُ الْكَسْبِ): بژیوی
 په یاداگر، به چنگ، دهستی ده که وی
 كَسَاحٌ (دَاءٌ لِلْإِنْسَانِ تَعْرِجُ بِهِ):
 نه خووشیه که تووشی حوشر ده بیت و
 شله و گوجی ده کات
 كَسَاحُ الْأَطْفَالِ (مَرَضٌ يُصِيبُ الْعِظَامَ فِي
 الْأَطْفَالِ): نیسکه نر مه، نه خووشیه که
 تووشی نیسکی منال ده بیت

کَسَاخَة (کُنَاسَة)؛ ماآراو، رامالراو،

کسکدراو

کَسَادَ ضِدَّ رَوَاجٍ؛ بی‌بازاری، بی‌باوی،

وهستان، سستی بازگانی

کَسَارٌ مَا تَكْسُرُ مِنَ الشَّيْءِ؛ نه‌وهی

ده‌شکی له‌شتیک وه‌ک شووشه و ...

کَسَارَةٌ أَدَاةٌ يُكْسَرُ بِهَا الْجَوْزُ وَنَحْوُهُ؛

نامرازیکه گوینزو شتی دیکه‌ی پی

ده‌شکینری

کَسَالَةٌ (البَطَالَةُ)؛ بی‌نیسی، بی‌کاری،

نه‌بوونی نیشو کار

کَسَبٌ - اِكْتَسَبَ (رَبِحَ)؛ قازانجی‌کرد،

قازانجی‌کرد، سوودی‌کرد

كَسَبَ لِنَفْسِهِ (طَلَبَ الرِّزْقَ وَالْمَعِيشَةَ لَهُمْ)؛

بژیوی بۆ په‌یدا‌کردن، نان و بژیوی بۆ

ده‌ست‌خستن

كَسَبَ فَلَانًا مَالًا أَوْ عِلْمًا أَوْ غَيْرَ

ذَلِكَ أَنَا لَهُ)؛ به‌ده‌ستی‌هینا، ده‌ستی

خست

كَسَبَ الْإِثْمَ (تَحَمَّلَهُ)؛ گوناه‌ی‌کرد،

تاوان و گوناه‌ی نه‌جامدا

كَسَبَ فِي الْمُسَابَقَةِ أَوْ الْمُبَارَاةِ؛ له

پیشبرکی و یارییه‌که‌دا برده‌وه

كَسَبَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ)؛ کۆی‌کرده‌وه،

گردی‌کرد

كَسَبَ جَعَلَهُ يُكْسِبُ مَالًا)؛ سوودی

پینگه‌یاند، ده‌ستی‌خست، قازانجی‌کرد،

په‌پیدا‌یکرد

كَسَبَ عِلْمًا (نَالَهُ)؛ زانیاری و هرگرت،

فیربوو

كَسَبٌ - كَسْبٌ (بَيْعٌ - رِبْحٌ)؛ ده‌ستکه‌وتن،

چنگ‌که‌وتن، به‌ره‌م‌هین،

په‌پیدا‌کردن، قازانج، سوود

كَسْبَةٌ - كَسْبِيَّةٌ (مَا اِكْتَسَبَ)؛

به‌ده‌سته‌ینانی سوود و قازانج

كَسْنًا (شَجَرًا)؛ به‌پوو، شابه‌پوو،

که‌سته‌نه

كَسَحَ الْبَيْتَ (كَسَّهُ)؛ گسکیدا، مالی،

پاکی‌کرده‌وه

كَسَحَ الْبَيْتَ (فَرَحَهَا)؛ ده‌ریدا، پاکی

کرده‌وه

كَسَحَ الرِّيحُ الْأَرْضَ (فَشَرَتْ عَنْهَا

الْشَّرَابَ)؛ خۆل و گه‌ردی رامالی، پاکی

کرده‌وه

كَسَحَ فَلَانٌ مِنْ مَالِي مَا شَاءَ (أَخَذَ)؛

له‌مال‌که‌م چی ویست بردی، مه‌لیگرت

كَسَحَ - تَكْسَحَ (أَصْبَحَ مُقْعَدًا)؛ په‌کی

که‌وت، گۆت و نیفلیج بوو،

ده‌سته‌وسان بوو

كَسَحَ (عَجَزَ)؛ نیفلیجی، گۆتی،

که‌نه‌فتی، که‌فته‌کار، گرده‌نشین

كَسَحَ - كَسَحًا؛ نه‌ندامه سه‌ره‌کیه‌کانی

به‌زۆر به‌کیشکرد به‌دوای خۆیدا

كَسَحَ (مَنْ تَسْتَعِينُهُ وَلَا يُعِينُكَ)؛ نه‌وه‌ی

کۆمه‌کی ده‌که‌یت و نه‌و کۆمه‌کی و

یارمه‌تیت نادات

كَسَحَانٌ؛ شهل، له‌نگ

كَسَدَ الشَّيْءُ (لَمْ يَرْجُ لِقَاءَ الرِّغْبَةِ

فِيهِ)؛ بی‌زه‌واج بوو، بازاری نه‌بوو،

ناره‌زوودارنه‌بوو

كَسَدَتِ السُّوقُ؛ بازار و هستا، فروشتن

نه‌ما، بی‌بازاری بوو

كَسَرَ الشَّيْءَ (هَشَمَهُ وَفَرَّقَ بَيْنَ أَجْزَائِهِ)؛

شکاندی، که‌رت که‌رتی‌کرد، که‌رت و

په‌رتی‌کرد

كَسْرَ مَتَاعَهُ (بَاعَهُ ثَوْبًا ثَوْبًا)؛ دانه

دانه‌ی جله‌کافی فروشت

كَسْرَ الرَّجُلَ عَنِ مُرَادِهِ (صَرَفَهُ)؛ دوری

خسته‌وه، پیاوه‌ک‌هی له‌داواو

خواست‌ه‌ک‌هی کرد

كَسْرَ الْقَوْمِ (هَزَمَهُمْ)؛ شکستی پیه‌تینان،

دوران‌دی هینا به‌سه‌ریاندا

كَسْرَ الشَّعْرَ (لَمْ يَقَمْ وَرَثَهُ)؛ کیشی

هونراوه‌که ریک نه‌بوو، له‌کیش کردیه

ده‌روهه

كَسْرَ الْوَصِيَّةِ (نَقَضَهَا وَخَالَفَهَا)؛

وه‌سیتنامه‌ک‌هی شکاند، نه‌بیرده‌سه‌ر،

به‌جی‌ی نه‌هینا

كَسْرَ الْوَسَادَةِ (ثَنَاهَا وَاتَّكَأَ عَلَيْهَا)؛

بووتای‌کردو پاشان دانیش‌ت له‌سه‌ری

كَسْرَ التَّاجِرِ (أَفْلَسَهُ)؛ نابووتی‌کرد،

به‌دبه‌ختی‌کرد

كَسْرَ الْعَطَشِ (أَرَوَى)؛ تینویتی‌شکاند،

تیر ناوی‌کرد

كَسْرَ حَدَثِهِ أَوْ قَوْلِهِ (أَبْطَلَ تَأْثِيرَهُ)؛

خاوی‌کرده‌وه، کاریگ‌ری و تینی‌ک‌زو

لاولز‌کرد

كَسْرَ خَاطِرَهُ (خَيَّبَ أَمَلَهُ)؛ نا‌نومیدی‌کرد،

ه‌یوای بری، ته‌ریقی‌کرده‌وه

كَسْرَ قَلْبِهِ (بَرَدَ هَمَّتَهُ)؛ ساردی

کرده‌وه، دل‌ی شکاند، ویستی‌خاوو

سارد کرده‌وه

كَسْرَ عَيْنِهِ (أَخْرَازَهُ)؛ سه‌ری پی‌

شوق‌یکرد، رسوای‌کرد، سووکی‌کرد

كَسْرَ الْعِرْفَ (أَلْحَقَهُ الْكَسْرَةُ)؛ ژیری

ب‌ژ‌کرد

كَسْرَ شَرَفَهُ أَوْ إِسْمَهُ (أَهَانَهُ)؛

سووکایه‌تی پت‌کرد، ئاب‌روی‌برد،

نامووسی‌شکاند

كَسْرَ الشَّيْءِ؛ ته‌واو‌شکاندی، وردو

خاشی‌کرد

كَسْرَ الْكَلِمَةِ (جَمَعَهَا جَمْعَ تَكْسِيرٍ)؛

وشه‌ک‌هی له‌تا‌که‌وه‌گ‌ز‌پی ب‌ژ‌ک‌و، تا‌کی

کرد به‌ک‌و

كَسْرَ (النَّاحِيَةِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ)؛ لاو

ته‌نیش‌تی ه‌ر‌شتیک

كَسْرَ؛ شکاندن، په‌شیمان بوونه‌وه،

سه‌ر‌پت‌چی

كَسْرَ الْعَظْمِ؛ شکاندنی ئتسک، ئتسقان

شکاندن

كَسْرٌ بَسِيطٌ؛ که‌رتی ساده

كَسْرٌ لَفْظِيٌّ؛ که‌رتی زاری

كَسْرٌ اِعْتِيَادِيٌّ؛ که‌رتی ئاسایی

كَسْرٌ عَشْرِيٌّ؛ که‌رتی ده‌یی، که‌رتی

ده‌به‌ک

كَسْرٌ حَقِيقِيٌّ؛ که‌رتی ناراست

كَسْرٌ مُرَكَّبٌ؛ که‌رتی ئاو‌تته

كَسْرٌ - كَسْرٌ؛ لا، ته‌نیش‌ت، به‌شیک

له‌ئه‌ندام بیان پارچه ئتسک‌یک له‌گ‌ل

گ‌ز‌شتدا

كَسْرِيٌّ - كَسْرِيٌّ (إِسْمٌ كُلُّ مَلِكٍ مِنْ مُلُوكِ

الْفَرَسِ)؛ نازناوی پادشایه‌که

له‌پادشاکانی (فارس)

كَسْرَةَ (الْقِطْعَةُ الْمَكْسُورَةُ مِنَ الشَّيْءِ)؛

پارچه، سه‌ره‌پارچه، که‌رت و پارچه‌ی

شکاوی شتیک

كَسْرَةٌ خَبِيزٌ (قِطْعَةٌ مِنْهُ)؛ پارچه نان،

په‌نچکه‌نان، کوته نان

كَسْرَةٌ (هَزِيمَةٌ)؛ به‌زین، راکردن،

ه‌ه‌له‌هاتن، شان

كَسْرَةَ (فِي قَوَاعِدِ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ)؛

له‌ریزمانی عه‌ره‌بیدا : ژیر

كَسْرَةٌ مِنَ السَّهْرِ (إِنْكَسَارٌ وَغَلْبَةٌ نَعَاسٌ):

خه ویردنه ره، وه نه وزدان

كَسْرُوِيٌّ (وَالِي كِسْرِيٌّ): فه رمانپره وای
(كيسرا)

كَسْرُوِيٌّ - كَسْرُوِيٌّ: كيسرایي، هه رشتيك
بدریتته پال (كيسرا)

كَسَعَ فَلَانًا - كَسَعًا (ضَرْبٌ دُبْرَهُ بِيَدِهِ أَوْ
بِصَدْرٍ قَدِيمَةٍ): له پاشی دا به ده ست یان

به سه ری قاچی

كَسَعَ الشَّيْءُ بِكَذَا وَكَذَا (جَعَلَهُ تَائِبًا
لَهُ): كرده ی به شوینكته و ته ی نه و

كَسَعَ السَّفِينَةَ فِي الْبَحْرِ (دَفَعَهَا
وَأَجْرَاهَا): پالی پتوه ناو لیخوپی،

خسته ی ری

كَسَفَةٌ: خالیکی سپی له روی
هه رشتيكدا، په ری سپی ژیر كلکی

بالنده، پارچه و كه رتی نان

كَسَفَ الْوَجْهَ (إِصْفَرَّ وَتَقَيَّرَ):
زه رده له گه را، ره نگی زه رد هه لگه پاو

گورا

كَسَفَ بَصَرَهُ (خَفَضَهُ): چاوی لیک نا

كَسَفَ بَانَهُ (سَاءَتْ حَالُهُ): حال و باری
تیكچوو، شیوا

كَسَفَ أَمَلَهُ (خَابَ): نا نومید بوو،
بی هیوا بوو

كَسَفَ الشَّيْءَ - كَسَفًا (غَطَاهُ): دایپوشی،
به ری گرت

كَسَفَ الشَّمْسُ النُّجُومَ (غَلَبَ ضَوْؤَهَا
عَلَيْهَا): خور نه ستیره ی شارده وه

كَسَفَ بَصَرَهُ (خَفَضَهُ وَنَكَسَهُ): چاوی
لیك نا، شه رمیکرد

كَسَفَ وَجْهَهُ: ده م و چاوی دابه یه كا،
موز و گرزبوو، روی گورا

كَسَفَ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ): پارچه

پارچه ی کرد، كه رت كه رتی کرد، كوت
كوتی کرد

كَسَفَ الشَّمْسَ أَوْ الْقَمَرَ (حَجَبَهُمَا):
به ری مانگو خوری گرت

كَسَفَةَ الْقِطْعَةَ مِنَ الشَّيْءِ): پارچه ی
شنتك یان كه رتی، له تی

كَسَفَتِ الشَّمْسُ: خورگه را، روزگه را

كَسَفَهُ (رَدَّهُ خَائِبًا): ته ریقی كرده وه،
ده ستی پتوه نا، هیوای بی ری،

نا نومیدی کرد

كَسَسَ الشَّيْءَ (دَفَعَهُ دَفْعًا شَدِيدًا):
به توندی كوتی، توند دایگه رته وه

كَسَسِيَ (طَعَامٌ لِأَهْلِ الْفَرِيبِ):
خواردنیکی خه لکی (مه غریب) ه

كَسَلَ (فَتَرَ وَتَوَأَنَى): ته مه لئی کرد،
سستی نواند، خاره خاوی کرد

كَسَلَ - كَسَلَانَ (كَسُولٌ - مُتَوَانٌ): ته مه ل،
ته وه زه ل، ده غه ل

كَسَلَ - كَسَأَلَ: ته مه لئی، ته وه زه لی،
سستی، ده غه لئی

كَسَمَ الْبِلَاسَ (فَتَنَهُ بِيَدِهِ): هه لیوه ران،
وه ردی کرد، پروانندی

كَسَمَ - كَسَمًا (كَدَّ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ):
شه كه ت و ماندویوو له بژیوی

په یداكردندا، به هیلاك چوو له بژیوی
په یداكردندا

كَسَمَ عَلَى عِيَالِهِ (كَدَّ): ره نجیدا، بژیوی
بق په یداكردن

كَسَمَ: شیوه، نیکار، دیمه ن،
پاشماوه ی شنتیکی وشك له ده ستدا

كَسُو - كَسَا (أَكَسَى - أَلْبَسَ): له به ری کرد،
پوشی

كُسُوب: په يداکەر، بژيوى په يداکەر به په روښو هه لمه ته وه

كُسُوب (كُسَاء - لُبَّاس - ثُوب): بهرگ، جل، پُوشاك، جل و بهرگ، پُوشه نى كُسُور (الْأودِيَّة) شَعَابَهَا وَمَعَاطِفَهَا): پيچ و په ناي چه م و ډول، په ناو پاسيړى

كُسُوف: خورگيران، روژگيران كُسُوف كُلي: خورگيراني خشت و ته واو كُسُوف جُزئي: خورگيراني ناته واو كُسُول - كُسلان: ته مه ل، ته وه زه ل، ده غه ل، سست و خاو

كُسُوم (الكَادُ فِي الْأُمُور): كُوشش و هه ولدهر له كاروباردا، هه ولدهر كُسي الثُوب (لُبَّاس): پُوشى، له بهر يكرد، خوى پُوشى، جل و بهرگى پُوشى

كُسيبَة: په يداكراو، به ده ست هينراو كُسيح - كُسيح (عَاجِز): كُوت، ثيفليج، په ككه وتوو، كه فته كار، ده سته و سان كُسيب: بي بازار، سست و كز كُسيير (مُكُسُور - مُخَطَّم): شكاو، كه رتبوو، له ت و پارچه پارچه كُسييس: كُوشتيكه له سه بهر د وشك ده كرتيه وه و پاشان ده كوتريت و له سه فهردا ده خورى، مه يكه له جو دروست ده كرى

كُش

كُش الرُّنْد (سَمِعَ لَهُ صَوْتٌ خَوَّارٌ عِنْدَ خُرُوجِ نَارِهِ): گيزه ي هات له كاتى ته قاندي گولله و فيشه كدا كُش الْجِرَّة (غَلَّت): هاته كول، جُوشى خوارد

كُش الثُّوب بَعْدَ الْفَسْلِ (نَقَصَ قَلِيلًا فِي قِيَاسِهِ): چوه ناو، كورت بوه وه كُش الدَّجَاجَة: دورى خسته وه، كُشه ي ليكرد، كُش كُشى له مريشكه كه كرد

كُشاح: داخ له دل، به قين كُشاحَة (الْعَدَاوَة الْمُضِرَّة وَالْمَقَاطَعَة): كُونه قين، داخ و رقى كُون، ده ننگ ليدابرين، قسه له كه ل نه كردن كُشاط (الْإِنْكِشَاف - الْجِلْد الْكُشُوط): ده ركه وتن، پيستی دامالراو كُشاط (الْجُرَّار): قه ساب، كُوشت

فروښ

كُشاف (الذي يَكْشِف - مُتَطَّلِع): ده رخه، ناشكراكر، پيښه ننگ، ديد هوان، كه بيده

كُشَا اللِّحْم (شَوَاهُ حَتَّى يَبْسَنَ): برژاندى هه تا وشك بوه وه، برژاندى و ره قى كرد كُشَا الشَّيْء (قَشْرَة): پاكي كرد، تويكله كه ي ليكرده وه، بهرگى ليكرت كُشيءٌ مِنَ الطَّعَامِ (إِمْتِلَاءٌ مِنْهُ): تيريوى، تيري كرد

كُشيءٌ يَدُهُ (غَلَطَ بِلَدِّهَا وَتَمَبَّضَ): پيسته كه ي ره قو زير بوو، قليشا، كُرو هه لوه رى

كُشيء: برژاو، كُوشتي برژاو

كُشَاة: ناته واوى، نارينكى، عه بيدار كُشْتَبَان (قَمَحٌ يُغَطِّي طَرَفًا إِمْبِيعَ الْغِيَاطِ لِيَقْيِيَهُ وَخَرَّ الْإِبْر): نه نكوستيله ي درومان، نه نكوسانه، قووچكه، كلکه وانه ي دورمان، ده ق، سه رتليک، هنگوستوک

کُشْتَبَان (فِي الْمَوْسِقَى) : له مؤسقیادا :
 پارچه کانا زیاده که له هر دو لاره ناوه لار
 کراوه یه و ده کریته سهری په نجه بؤ
 لیدانی نامیری مؤسقی قانون
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ
 وَالنَّبَاتَاتِ) : له زانیاری گروزگیاو
 روه کدا: جوره گزویگیایه که
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) :
 خشه ی هات ، پیسته که ی خشه ی هات
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : دهنگی لیتهات ،
 دهنگی هات
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : په رجه م ،
 پیچووک ، تووکی کورتکراوه ی سه پوو
 که به قهف راده وهستی ، مووی ناوچه وان
 که به مقهست خشیت کرابی بؤ جوانی
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : بلاوی کرده وه ،
 تهر تو نای کرد
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : دورکه وتنه وه لی ،
 به دورکه وتن له سهر ناوه که و پشتیان
 تیکرد
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : ده ریکردن ،
 ده ریبه پاندن
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : رقه به رایه تی
 له که لکرد ، دوزمنایه تی کرد
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : مالی ،
 خاویتی کرده وه ، پاکی کرده وه ،
 خانوه که ی مالی
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : مه لی
 فرتاند ، فرته ی کرد
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : که له که ی داخ کرد
 کُشْتَبَان (فِي عِلْمِ الْأَعْشَابِ) : که له که ی
 بریندار کرد

کُشْحَ الْعُودِ (قَشْرَةٌ) : پاکی کرد ،
 تو یکنه که ی گرتوه
 کُشْحَ (شَكَا كَشْحَهُ) : هاواری
 که له که ی کرد ، نیش و نازاری که له که ی
 مه بوو
 کُشْحَ الرَّجُلِ (كُوي عَلَى الْكَشْحِ) :
 که له که ی داخ کرا
 کُشْحَ (مَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَوَسَطِ الظُّهْرِ) :
 که له که ، خالکه ، قد ، پوته که ،
 لاپه راسوو ، تهنیشتی گیاندار له ژیر
 دهستی وه تا ژور کولوتی
 کُشْحَ - كُشْحَ (دَاءٌ يُصِيبُ الْكُشْحَ أَوْ هُوَ
 ذَاتُ الْجَنْبِ) : نه خزشیه که ده دات
 له که له که
 کُشْحَ الشَّيْءِ (قَطَعَهُ بِأَسْنَانِهِ قَطْعًا) :
 به ددانه کانی بری ، له تیکرد
 کُشْحَ النَّاقَةِ (حَلَبَهَا بِثَلَاثِ أَصَابِعِ) :
 به سی په نجه دوشی
 کُشْرَ عَنِ اسْنَانِهِ (كَشَفَ عَنْهَا وَأَبْدَاهَا
 عِنْدَ الضَّحْكِ وَغَيْرِهِ) : پیکه نی و
 ددانه کانی ده رخت
 کُشْرَ فَلَانَ لِصَاحِبِهِ (تَبَسَّمَ) : پیکه نی ،
 بزه گرتی
 کُشْرَ السَّبْعِ عَنِ نَابِهِ (هَرَّ لِلْهَرَّاشِ
 وَأَبْدَى اسْنَانَهُ) : ددانی جپر کرده وه
 ده ریخت
 کُشْرَ : ددانی ریج کرده وه ، ددانی
 جپر کرده وه
 کُشْرَ (الْعُنُقُودُ إِذَا أَكَلَ مَا عَلَيْهِ) : میتوه
 ترنیه که لی بخوری یان لی خورابیت
 کُشْرَ : سالی وشک ، ددانی سپی و سؤل ،
 گهرندی حوشر

كشرة - كشرة (كشفا الأسنان)؛ دان
 ریچکردنه‌وه، دان دهرخستن، دان
 جیرکردنه‌وه
 كَشَطَ الرَّغْوَةَ (نَزَعَهَا)؛ تویژه‌که‌ی
 گرت، که‌فه‌سی گرت
 كَشَطَ الْحَرْفَ (مَحَاهُ وَأَزَالَهُ)؛ سپیه‌وه،
 لایبرد
 كَشَطَ الْجِلَّ عَنْ الْفَرَسِ؛ زینه‌که‌ی لایبرد،
 سه‌ریشتی نه‌سپه‌که‌ی رپوت کرد
 كَشَطَ الْبَعِيرَ (نَزَعَ جِلْدَهُ)؛ پیسته‌که‌ی
 دامالی، لئی کرده‌وه
 كَشَطَ الْجِلْدَ (سَحَبَهُ)؛ رنه‌ی لیدا،
 خورانی، کرانی
 كَشَفَ الشَّيْءَ وَعَنِ الشَّيْءِ (أَقْلَهَرَهُ)؛
 خسته‌ی‌پوو، دهریخت، دهریبری،
 ناشکرای کرد
 كَشَفَ الْكَوَاشِفَ فَلَأْنَأُ (فَضَحْتَهُ)؛
 نابروی برد، حه‌یای برد
 كَشَفَ عَلَيْهِ الطَّيِّبَ (فَحَصَّ حَالَتَهُ
 وَكَشَفَ عَنْ عُلَّتِهِ)؛ ته‌ماشای‌کرد،
 ته‌ندروستی پشکنی
 كَشَفَ اللَّهُ غَمَّهُ (أَزَالَهُ)؛ خوای‌گه‌وره
 خه‌مو په‌زاره‌ی ره‌وانده‌وه
 كَشَفًا - كَشَفًا (إِنْهَرَمَ)؛ دؤرا، شکستی
 خوارد، شکست هات په‌سه‌ریا
 كَشَفَ فَلَانَ (لَمْ يَضَعْ بِيضَةً عَلَى رَأْسِهِ
 فِيهَا)؛ له‌جه‌نگا کلاری ناسنینی
 نه‌کرده‌سه‌ری، خوده‌ی نه‌کرده‌سه‌ر
 كَشَفَ الشَّيْءَ (كَشَفَهُ)؛ دیاری کرد،
 ناشکرای کرد، دهریخت
 كَشَفَ فَلَانًا عَنِ الْأَمْرِ (أَكْرَهَهُ عَلَى
 كَشَفِهِ)؛ ناچاری کرد دهریخت

كشفا (إظهار - إكتشاف)؛ خسته‌ی‌پوو،
 دهرخستن، ناشکرا کردن
 كَشَفَ الْحَجَابَ (إِزَاحَةَ الْحَجَابِ)؛
 په‌رده‌لادان، په‌رده‌ه‌لدانه‌وه،
 په‌چه‌لادان
 كَشَفَ حِسَابَ (قَائِمَةُ الْحِسَابِ)؛
 لیسته‌ی حساب
 كَشَفَاءُ؛ دیار، ناشکرا، دهرتوقیو
 كَشَفَةٌ؛ مووی پیشه‌سه‌ر
 كَشْفِيَّةٌ مُنْظَمَةٌ تَهْدِيْبِيَّةٌ رِيَاضِيَّةٌ
 لِلشَّيْبَةِ)؛ بزافیتی لوانه‌ بۆ وه‌رزشو
 په‌باره‌ینانی جه‌سته
 كَشَكُ التَّمْفُونِ؛ ته‌له‌فونگه، قوخته،
 کۆشکی ته‌له‌فون
 كَشَكُ الدَّيْدَانِ؛ قوخته‌ی یاساول،
 قوخته‌ی پاسه‌وان و دیده‌وان
 كَشَكُ (طَعَامٍ مِنَ اللَّبَنِ وَالْبُرْغُلِ)؛
 که‌شک، دۆینه، شتیکی میچؤل
 میچؤل‌یه له‌خه‌سته‌ی دۆ دوست
 ده‌کری
 كَشَكَشَ فَلَانَ (هَرَبًا)؛ مه‌له‌هات، رایکرد
 كَشَكَشَ الْأَفْعَى (صَوَّتَ جِلْدَهَا)؛ خشپه‌ی
 پیسته‌که‌ی هات، دهنکی پیستی هات
 كَشَكَشَ (الزَّيْنَةَ الْمُغِيْبَةَ عَلَى الثَّوْبِ)؛
 گیزوگولنگ
 كَشَكَشَةَ (لَهْجَةً لِبْنِي أَسَدٍ وَرَبِيعَةَ)؛
 ده‌سته‌واژه‌یه‌کی هه‌ریه‌ک له‌هۆزه‌کانی
 (به‌نی نه‌سه‌د) و (ره‌بیعه) به‌کاری
 ده‌هینن به‌وه‌ی پیتی (شین) له‌بری
 (کاف) داده‌نیتن بۆ نمونه‌له‌ (علیک)
 وَمِنْكَ) ده‌لین: (علیش) و (منش)

كَشْكُول - كَشْكُولَة (وعاءُ المُتَسَوِّلِ يَجْمَعُ فِيهِ رِزْقَهُ - كِتَابٌ تَحْتَوِي عَلَى مَوَاضِيَعِ عَدِيدَةٍ): كه شكول، جوړه ده فريکه له داری گوړيزی هيندستان دروست ده کړی و زريزه په کی تیده خړی و ژورتر ده روپش ده یکا به قولیا و ناوی پیده خواته وه، کتیبیکه بابه و باسی فره و هه مه چه شنی له خوگر تیبیت **كَشْمَ (قَطَعُ مُتَأَصِّلاً):** پيشه که ی بری، له سهره تاوه بری، ریشه کیشی کرد **كَشْمَ أَنْفَهُ (قَطَعَهُ بِاسْتِنْصَالٍ):** لوتی بری **كَشْمَ الْقِتَاءِ أَوْ الْجَزْرِ (أَكَلَهُ أَكْلًا عَنِيْفًا):** به توندی خواری، به په روښه وه کهوت به سهریا **كَشْمَ (كَانَ نَقْصٌ فِي خَلْقِهِ):** زکماک بوو، ناتواو بوو **كَشْمَرًا (أَجْهَشَ لِلْبُكَاءِ):** به توندی گریا، شانی کرد به گریاندا **كَشْمَرُ أَنْفِهِ (كَسْرَهُ):** لوتی شکا **كَشْمِشَ (عَنْبٌ صَفَارٌ لَا عَجْمَ لَهُ):** کشمیش، تری ی وردی بی تاوکی وشک بوه و هیه **كَشْمِير:** ناوچه یه که ده که ویته باکووری (ده لهی) یه وه و جوړه قوماشیکي باش وه بهر ده هینیت **كَشْوَت - كَشْوَت - كَشْوَتِي - كَشْوَتَاء:** روه کیکه به لوقو په لی دارو دره خندا هه لده زنی بی نه وه ی ره گو ریشه ی روچیت **كَشْوَد:** کاسب، بزوی په پیداکر **كَشْيِشَ (صَوْتًا غَلِيَانُ الشَّرَابِ):** دهنگی کولانی شهراب و مه ی

كَشِيْف (مَكْشُوف - غَيْرُ مُقْطِي - مَشْشُوح): سهریه رله، کراوه، سهریه تال و دانه پوښراو، دیار، ناشکرا **كَصَ (إِنْقَبَضَ خَوْفًا وَذَعْرًا):** له ترسا کرژیوو، هاته و هیه که **كَصَم - كَصَمًا - وَكَصُومًا (رَجَعَ مِنْ حَيْثُ جَاءَ وَلَمْ يَبْلُغْ مَقْصِدَهُ):** هه رواگه پایه وه، به دهستی خالی گه پایه وه و نه که پشت به مه به سستی خوی **كَظَا (رُحِمَ - إِزْدَحَمَ):** پرپیو، قه له بالغ بوو **كَظَا السَّبِيلَ بِالمَاءِ (ضَاقَ مِنْ كَثْرَتِهِ):** پرپیو، لی ریژا **كَظَا الْجَبَلَ (شَدَّةً):** توندی کرد، شه ته کیدا **كَظَا الطَّعَامَ أَوْ الشَّرَابَ الْحَيَوَانَ (مَلَأَهُ حَتَّى لَا يَكَادُ النَّفْسَ):** نه وه نده ی خوارد هه ناسه ی لیبرا، ره پ بوو، به نه ستم هه ناسه ی بق ده درا **كَظَا الْفَيْظَ صَدْرَهُ (مَلَأَهُ):** پیشی خواریده وه، سینهی پر له خه شم و قیندوو **كَظَا الْأَمْرَ فَلَأْنَأَ (عَمَهُ):** په سستی دایگرت، ماته مینی هات به سهریا، خه می خوارد پیی **كَظَا حَمَمَهُ (أَجَمَهُ):** گرتی، به سستیه وه، په تیکرد **كَظَا (غَضَبًا):** توږه یی، رقو قین، خه شم و قین **كَظَا لَحْمَهُ (كَثًا وَكَثْرًا):** تیکسمر او بوو، قه له و بوو، دارپژراو بوو

کظاظ الشدة والعقب - ما يملأ القلب
 من الهم؛ ناره حتی ، دهرده سهری ،
 خه مو خه فه تی نیو دهر وون
 کظام (سداد الشیء)؛ داخه ،
 دمه وانه ، توپه وانه ، دمه لبین ،
 سهر قاپ ، سهر
 کظامة: دمه وانه ، سهر قاپ ، کارین ،
 لغاو ، توشه دان ، سهر چاوه ی ناو
 کظة (ثخمة - انتماخ)؛ پریوون ،
 تیرخواردن ، ورگ هاتن ، مه لاوسان ،
 زیاده رهوی له خواردندا
 کظرا (شخم فوق کلیتین)؛ به زو
 چه بری سهر گورچیله
 کظکظ السقاء (تمد وانتمخ کلما صبت
 فيه الماء)؛ مه لئاوسا مهر که ناوت
 تینکرد ، دریز بوو ، کف مه لگه را
 کظم السقاء (ملاء وسد فاه)؛ پریکردو
 دمه که ی گرت
 کظم مجی الماء (شدة)؛ گرتی ، بهستی ،
 دهر وازه ی ناوه که ی بهست
 کظم غیظه (حبسه)؛ خه شم و قینی
 خوارده وه ، پیشی خوارده وه ، خوی
 گرت ، بیده نگ بوو
 کظم علی (سکت)؛ بیده نگبوو ، نقه ی
 نه کرد ، دهنکی لینه هات
 کظم - کظوما (سکت)؛ بیده نگ بوو ،
 نقه ی لینه هات
 کظم (مخرج النفس من الحلق)؛ بوری
 هه ناسه ، راهوی هه ناسه
 کظیط (مکظوظ - مضم)؛ پر ، جه نجال ،
 لیوان
 کظیم: دهرده دار ، مهینه تبار ، خه مبار

کظيمة: نانه بر ، تهرموس ، ناوه به ره
 کع فلان (جبن)؛ ترسا ، ترسی
 لینیشت ، توقی ، ترسو بیم دایگرت
 کع - کاع (الضعیف الجبان)؛ ترسنوکی
 توقیو ، دل سستو توقیو
 کعا: ترسا ، توقی ، ترسی لینیشت
 کعاب: کیژی مه مک کردوو ، مه مک
 دهر توقیو
 کعام - کعامه: له واشه ، قه مته ،
 پوزده بن ، ناسنیکه دهر کرتته ده می
 حوشترو نیسترو ...
 کعب الثدی (نهد)؛ مه مک خریوو ، مه مک
 گه وره بوو
 کعب الإناء (ملاء)؛ پریکرد ، لیوان
 لیوی کرد
 کعب الشیء (جفله مکعباً)؛ کردی
 به شهش پالوو ، جه ندانه ی کرد
 کعب العدة (ضربه في نفسه ثلاث
 مرات)؛ سی جای کرد
 کعب: گری ، گری قامیش ، قاپی پی ،
 میچ ، به رزی ، بلندی ، شکوداری ،
 بله و پایه و گه وره یی
 کعب الرجل (عقب)؛ پاژنه پی ، پاژنه ،
 پل ، پاشنه ، گولمه گوشتی لای
 پیشته وه ی پیته
 کعب الحذاء: پاژنه ی پیلوو
 کعب الفرد: زار ، زاری یاری کردن
 کفبة (البيت الحرام بمكة - كل بيت
 مربع الجوانب)؛ کابه ، قیبله ، که عبه ،
 خانه ی خوا له شاری (مه ککه)
 که له نویژدا رووی تیده کری ، مهر
 مالیکی چوار گوشه

كُفْبَةٌ (عُدْرَةٌ - بَكَارَةٌ)؛ بن ، كچینی

كُفْبُورَةٌ؛ گری، نیشقانی باسك ،

هرجه مو له سهر يهك نيشتوويهك ،

بنه رته تی سهر، پارچه يه کی كه می

گزشت

كُفْبُورَةٌ (كُلُّ مُجْتَمِعٍ مُنْكَتِلٍ)؛ هرجه مو

له سهر يهك نيشتوويهك

كُفْرٌ فِي مَشِيهِ (تَمَائِيلٌ كَالسَّكْرَانِ)؛

كهوت به ملاولادا وهك سه رخخوش

كُفْرُ الصَّبِّ (إِمْتِلَاءٌ بَطْنُهُ وَسَمَنٌ)؛ ورگی

كه وره بوو، قه له وبو، ورگی كرد

كُفْرُ الْفَصِيلِ؛ كوپاره كه ی گزشتی

گرت، گزشتن بوو

كُفْطَلٌ بِيَدِهِ؛ دهستی دریزكرد، رايخست

كُفْكُ؛ چورهك ، كيك، نانیکه له ئاردو

شهكرو رزنو هیلکه به شتیوه يه کی خپ

یان دریز دروست ده كرت

كُفْكَعٌ فِي كَلَامِهِ (تَحْبِيسٌ)؛ زمانی گرتی،

بژی نه مات

كُفْكَعٌ فَلَانًا (جَبْنُهُ وَخَوْفُهُ)؛ ترساندی،

توقاندى، ترسی برده دلپه وه

كُفْمُ الوِعَاءِ (شَدَّ رَأْسَهُ)؛ سهری گرت ،

دهمی بهست

كُفْمُ البَعِيرِ (شَدَّ فَاةً فِي هِيَاجِهِ لِنَلَا

يَعْضُ أَوْ يَأْكُلُ)؛ دهمی بهست هه تا گاز

نه گرتی یان نه یخوات

كُفْمُ الخَوْفِ فَلَانًا (عَقَلَ لِسَانَهُ عَنِ

القَوْلِ)؛ زمانی بهسترا ، قسه ی بۆ

نه مات

كُفْنِبُ قَرْنِ الثَّيْسِ (إِنْتَوَى كَأَنَّهُ حَلَقَةٌ)؛

شاخی چتیره كه خړپوو ، شاخه كه ی

وهك نه لقه يهك وابوو

كُفُومُ الطَّرِيقِ (أَفْوَاهُهُ)؛ سهری ریگه ،

دهمی ری

كُفَيْتٌ؛ بلبل ، بولبول

كُفَّ

كُفَّ الثُّوبِ (خَاطٌ حَاشِيَتُهُ)؛ هه لی

پینچا، هه لی دروو ، دایگرت هه وه،

دامینه كه ی داگرت هه

كُفَّ عَنِ الأَمْرِ (إِنْصَرَفَ وَإِمْتَنَعَ)؛

وازی هینا ، دهستی لیته لگرت، دهستی

لیتكیشاپه وه

كُفَّ بَصْرُهُ (ذَهَبًا)؛ كویریوو، ناینابوو،

کویزایی داهات ، چاوی تروسکایی تیا

نه ما

كُفَّ الشَّيْءِ (ضَمَّ بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ)؛

هه ندیکی خسته سهر هه ندیکی تر

كُفَّ الإِنَاءِ (مَلَأَهُ مَلَأَ مُفْرَطًا)؛ پریکرد،

لیوان لیوی كرد

كُفَّ مَاءَ وَجْهِهِ (صَانَهُ وَمَنَعَهُ عَنِ بَدَلِ

السُّؤَالِ)؛ پاراستی، پاریزگاری لیكرد،

کړپه وه، فریای كهوت

كُفَّ النَّاقَةَ (كَبَرَتْ فَقَصَرَتْ أَسْنَانَهَا

حَتَّى تَكَادَ تَذْهَبُ)؛ پیربوو دانه کانی

پچوک بوونه وه وه كهوتن

كُفَّ (قَفَا)؛ بهس ، واژیننه، بوهسته،

دهست بکیش هه

كُفَّ؛ واژمینان ، دهست لیته لگرتن،

لیتگه ران ، بهری دهست، شهپ، لهپ ،

بهری لهپ

كُفَّ الحَيَوَانِ؛ چنگ، په نجه و نینۆکی

بالندان و گیاندارانی تر

كَفَى آدَمَ - إِبْرَاهِيمَ - مَرْيَمَ - الْأَسَدَ -
 الدُّبَّ - أَسْمَاءَ نَبَاتَاتٍ)؛ ناری روه کن
 كَفَى الشَّيْءِ (أَصْبَحَ كَافِيًا)؛ به شی کرد،
 بهس بوو
 كَفَى الشَّيْءُ فَلَانًا (قَنَّعَ فَلَانٌ بِذَلِكَ
 الشَّيْءِ وَإِسْتَفْنَى بِهِ عَنِ غَيْرِهِ)؛
 قه ناعه تی پئکرد، قایل بوو پئی
 كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا (أَيَّ شَهَادَةَ اللَّهِ تَعَالَى
 تَعْنِي عَنِ سِوَاهَا)؛ گه واهی خوداوهند
 بهسه و جی سی هموو گه واهی ک
 ده گریته وه
 كَفَى اللَّهُ فَلَانًا فَلَانًا (حَفِظَهُ مِنْ كَيْدِهِ)؛
 له شهرو خرابه سی پاراستی ، به دوروی
 گرت له شهرو خرابه
 كَفَى (حَسِبَ)؛ بهس ، بهسه
 كَفَى (المَثَلُ وَالنُّظْمِيُّ)؛ هار ، وه كو ،
 وهك یك بوون ، نه وهنده
 كَفَاءٌ : یه كسانی ، به رابه ری، شایسته،
 گونجاو، شایان
 كَفَاءٌ : به رابه ر، هاوتا ، كۆتایی چادرو
 مال ، هاوسهنگ
 كَفَاءَةٌ : لیها توویی، شیایی ، یه كسانی،
 گونجاوی، هاوسهنگی، توانست
 كَفَاتٌ : نه وهی شتی تیدا جه م و كو
 ده بیته وه، كۆكه روه وه، جه مكر
 كَفَاحٌ (نِضَالٌ)؛ خه بات ، تیکۆشان،
 هه ولدان، ته قه لادن
 كَفَّارٌ : ناسوپاسگوزار، ناقایل، نارازی،
 ناسوپاسی

كَفَّارَةٌ (مَا يُسْتَغْفَرُ بِهِ الْأَثَمُ مِنْ صِدْقَةٍ
 وَصَوْمٍ وَتَحَوُّذِكَ ، وَقَدْ حَدَّدَتِ الشَّرِيعَةُ
 أَنْوَاعًا مِنَ الْكَفَّارَةِ مِنْهَا : كَفَّارَةُ الْيَمِينِ
 وَكَفَّارَةُ لِبَعْضِ مَنَاسِكِ الْحَجِّ)؛ كه فاره ت،
 گه ردن نازادانه ، نه وهی تاوانبارو
 گونامكار به جی ده مینیت له خیرو
 چاكو و رۆژوو هاوچه شنی ، هه روه ها
 له شه ریه تدا جه ند جوړیک هه یه له وانه :
 1) كه فاره تی سوتید خواردن
 2) كه فاره تی كه م و کوپی هه ندیک
 له ری و ره سمه کانی جه جدا
 كَفَّافٌ التِّي (مِثْلُهُ)؛ هاوچه شنی،
 هاوشیوهی
 كَفَّافٌ مِنَ الرِّزْقِ (مَا كَفَى عَنِ النَّاسِ
 وَأَغْنَى)؛ بژیوی رۆژانه ، خۆراك و بژیوی
 پیویست
 كَفَّافٌ (حَدَّ - حَاشِيَةٌ)؛ سنوور، كه نار،
 لیوار، په راویز
 كَفَّافُ السَّيْفِ (حَدَّةٌ)؛ ده می شمشیر،
 نوکه که ی
 كَفَّافُ السَّحَابِ : قه راخ و كه ناری هه وړ
 كَفَّالَةٌ (ضَمَانٌ - وَثِيْقَةٌ)؛ دهسته به ری،
 زامنی، دهسته به رنامه، كه فاله ت ،
 به لکه نامه
 كَفَّايَةٌ : قایلی ، بهس بوون،
 به سایه تی، نه وهنده ی بهش بکات
 كَفَّاهُ الشَّرِّ (تُغْلَسُ مِنَ الْأَذَى وَالضَّرَرِ)؛
 رزگاری بوو له زیان و زهره ر، قوتاریوو
 له زیان
 كَفَّاءٌ (قَلْبَهُ)؛ هه لی گنپایه وه،
 قلی کرده وه، رشتی، رپی کرد
 كَفَّى الْقَوْمُ عَنِ الشَّيْءِ (انْصَرَفُوا عَنْهُ)؛
 دورکه وتنه وه لئی، به دورکه وتنه وه
 لئی

كَفًّا عَنِ الْقَصْدِ (جَارَ): له مه به است

لايدا، له ويست و خواستی ترازو

كَفًّا الرَّجُلُ (طَرَدَهُ): دوریخسته وه،

ده ریکرد

كَفَاءً - كَفَاءً - كِفَاءً (الْمَثَلُ وَالنُّظِيرُ):

هاو، وه کیهک بوو، هاوشیوه، هاو، ..

كَفَاةُ الشَّيْءِ (نَتَاجُهُ فِي سَنَةِ):

به ره می له سالیکیا، به رو بوومی

سالیکی

كَفَّتْ صَرْفًا عَنْ: وازی لهینتا، دهستی

لیته لگرت، دهستی بهرداری بوو

كَفَّتَ الشَّيْءُ (تَقَلَّبَ ظَهْرًا لِبَطْنٍ وَبَطْنًا

لِظَهْرٍ): ژیرو ژووری کرد، سه رو بونی کرد

كَفَّتَ الطَّائِرُ (أَسْرَعَ فِي الطَّيْرِ):

به له یکرد له فریندا، خیرا بالی گرت

كَفَّتَ فَلَانًا (صَرَفَهُ عَنِ وَجْهِهِ):

دور یخسته وه له رووگه و ناراستی

خوی

كَفَّتَ الشَّيْءُ وَإِلَيْهِ (ضَمَّهُ إِلَى نَفْسِهِ):

له خوی گرت، له نامیزی گرت

كَفَّتَ الْمَتَاعُ (جَمَعَهُ): کوی کرده وه،

جه می کرد، نایه سه ریهک

كَفَّتَ اللَّهُ فَلَانًا (قَبَضَهُ): روحی کیشا،

مراندی

كَفَّتَ ذَيْلَهُ (شَمَرَهُ): مه لی کرد، قارسی کرد

كَفَّتًا: پیایوی خیراو تیژ

كَفَّتَ مِنَ الْخَيْلِ (الشَّدِيدِ الْوُثْبِ فَلَا

يُسْتَمَكُّنْ مِنْهُ): نه سپیک به توندی باز

بدات و نه گیری

كَفَّتًا: مهرگ، مردن، ژیرو ژوور کردنی

شنتیک، نه مدیوو نه ویدیوو کردن

كَفَّةً: په راویز، که نار، لیوار

كَفَّةُ الصَّائِدِ (حَبَالَتُهُ): داوی راوچی،

ته له ی

كَفَّةً مِنَ الشَّجَرِ (مُنْتَهَاهُ): کۆتاییه کی

كَفَّةً مِنَ النَّاسِ (سَوَادَهُمْ وَجَمَاعَتَهُمْ

وَأَذْنَاهُمْ إِلَيْكَ مَكَانًا): ره شه خهك،

خهلكی ساده و ساکار

كَفَّةً مِنَ الدَّرْعِ (أَسْفَلَهَا): خواره که ی،

خواره وه ی

كَفَّةً: مه رشتیکی خړو گۆ، چالیک

ناری تیا کۆبوو بیته وه

كَفَّةُ الْجَنُوبِيَّةِ وَالشَّمَالِيَّةِ (كُوكَبَانِ):

دوو مه سارهن

كَفَّةً: یهك تای ترازوو، تایه کی ترازوو

كُفَّةً: کفته، کوفته، کوتک، گرتک،

جۆره خوارده مه نیه که له قیمه و برنج

خړ دروست ده کری و ده کولینری یان

سوورده کریته وه

كَفَّحَ الشَّيْءُ (كَشَفَ عَنْهُ

غَطَاءً): په رده ی له سه ر لابرده،

ناشکرایکرد، ده ریخست

كَفَّحَ فَلَانًا (لَقِيَهُ مُوَاجَهَةً): رو به رو ی

بو وه، به ره نکاری بو وه

كَفَّحَ بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ): به کۆجان لییدا

كَفَّحَ لِحَامِ الدَّابَّةِ (جَذَبَهُ لِنَقِيفِ):

رایکیشا تا بوهستی

كَفَّحَ عَنْهُ (جَبَنَ): ترسا، تۆقی، ترسی

لینیشت

كَفَّرَ (سَتَّرَ وَغَطَى): شار دیه وه،

دابووشی

كَفَّرَ الرَّجُلُ (لَمْ يُؤْمِنِ بِالْوَحْدَانِيَّةِ أَوْ

النَّبُوَّةِ أَوْ الشَّرِيعَةِ أَوْ بِثَلَاثَتِهَا):

بی باوه پیوو به تاك و ته نیایی خوا یان

پیغه مه رایه تی یا خود ده ستووو

یاسای خوایی یان به مه رسیکیان

كَفَرَ بِاللَّهِ: باوه پری به خواجه ما ،
گومرا بوو، ئایینی نه ما ، له ناین لایداو
گومرا بوو

كَفَرَ بِالنِّعْمَةِ (ضِدَّ شُكْرٍ):
ناسوپاسیوو، ناشوکوریوو ، ناقایل بوو
كَفَرَ اللَّهُ لَهُ الذَّنْبَ (مَحَاهُ): خوا
له گوناهمی خووش بوو، خوا گوناهمی
سریه وه

كَفَرَ بِهِذَا (تَبَرَّأَ مِنْهُ): خۆی لی دامالی ،
دهستی لیبه لگرت، نکوولی کرد
كَفَرَ الشَّيْءَ وَعَلَيْهِ كَفْرًا (سَتَرَهُ وَغَطَّاهُ):
شاردیه وه، دایبۆشی ، په نهانی کرد
كَفَرَ الزَّارِعُ الْبَذَرَ بِالثَّرَابِ (غَطَّاهُ):
جووتیاره که تووه که ی له خاکدا چاند،

شاردیه وه، دایبۆشی
كَفَرَ الشَّيْءَ (سَتَرَهُ): په نهانی کرد،

بۆشی ، شاردیه وه، ونی کرد
كَفَرَ فَلَانًا (نَسَبَهُ إِلَى الْكُفْرِ): کافریکرد،

بی باوه پری نایه پال
كَفَرَ اللَّهُ عَنْهُ الذَّنْبَ (غَفَرَهُ): خوا
له گوناهمی خووشبوو

كَفَرَ عَنِ ذَنْبِهِ (إِسْتَعْفَرَ): تهوبه ی کرد،
پاشگه ز بوه وه، گه رایه وه

كَفَرَ عَنِ سَيِّئَاتِهِ (أَعْتَقَ): دهستی
له خرابه مه لگرت، وازی له خرابه هینا،
گه رایه وه

كَفَرَ عَنِ يَمِينِهِ أَوْ إِثْمِهِ (أَعْطَى
الْكَفَّارَةَ): که فارهتی سویتند یان
گوناهیدا

كَفَرَ: تاریکایی شهو ، گۆپ، خاکو
خۆل، گوندیکی پچووک، تاریکی کورتی
رهق

كَفَرَ مِنَ الْأَرْضِ (مَا بَعُدَ عَنِ النَّاسِ):
زه ویبه که دوورو چه په ک ، دووره زه وی
له خه لکی

كَفَرَ (الْجَمُودُ - الْقَيْرُ الَّذِي تُطْلَى بِهِ
السُّفْنُ): بی باوه پری، بی ئایینی،
گومرایی، ناشوکوریوو، ناقایل ،
پینه زان، بهر په رچدانه وه، نه و قیره ی
له که شتی مه لده سووی

كَفَرَ: شاخی بهر زو بلند، په رده ی
ناوکی خورما

كَفَرَ: شاخ یان ته پۆلکه ی گه وه
كَفَّرَةً (ظَلَمَةً): تاریکی، واژوی
رووناکی به

كَفَسَتْ رَجُلَهُ (إِعْوَجَّتْ): قاچی خواربوو،
گنر بوو، چه وت بوو

كَفَفَ مِنَ الرِّزْقِ (مَا أَغْنَى عَنِ النَّاسِ):
بهر چاوتیری، چاو له دهستی که س
نه بوون، ژینی ساده و ساکار

كَفَكَفَ دَمْعَهُ (مَسَحَهُ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ
لِيَجِفَّ): جار له دوا ی جار فرمیتسکی
سری

كَفَكَفَ فَلَانًا عَنِ الشَّيْءِ (صَرَفَهُ):
دووربخسته وه، ترازانی

كَفَكَفَ الدَّمْعَ (حَبَسَهُ): فرمیتسک
له چاویا قه تیس ، فرمیتسک له چاویا
قه تیس ی بهست

كَفَكَفَ الرَّجُلَ (رَفَقَ بِغَرِيمِهِ أَوْ رَدَّ عَنْهُ
مَنْ يُؤْذِيهِ): نهرم و نیان بوو له که لی
یاخود زیانی لی دووربخسته وه

كَفَلَ - كَفَّلَ - الرَّجُلُ وَبِالرَّجُلِ
وَالْمَالِ (ضَمَّنَهُ): دهستبهری کرد،
زامنی کرد، بوو به زامن و دهسته بهری

كَفَلَ فَلَانَ (وَاصَلَ الصَّوْمَ)؛ به رده وام به روزه‌بوی، بریاریدا له روزه که بیدا قسه نه کات

كَفَلَ الصَّغِيرَ (رَبَاهُ وَأَنْفَقَ عَلَيْهِ)؛ په روه رده‌ی کردو خه رچی کیتشا ، په روه رده و به ختیوی کرد

كَفَلَ الْقَاضِي؛ دادوره تاوانباره که‌ی به رفته‌ی که فیل نازاد کرد

كَفَلَ فَلَانًا الصَّغِيرَ (جَعَلَهُ كَافِلًا)؛

بووبه به ختیو که‌ری ، بژیوی کیتشا

كَفَلَ (العَجْرُ لِلْإِنْسَانِ وَالِدَابَّةُ)؛ سمت ،

که‌فهل، سات ، پاشهل، قالچه ، کولوت،

لاته‌راف ، سورین، ته‌رماقون، دوو

گولمی که‌وره‌ی گزشتینه که‌له‌لای

راست و چه‌پی گیانداره‌وه‌یه

كَفَلَ؛ به‌ش ، پشک ، بالینه ، هاو، وه‌ک

یه‌ک ، نه‌وه‌ی نه‌رکی خزی ده‌خاته

سه‌رخه‌لکی ، یه‌کیک له‌سه‌ر پشتی

نه‌سپو خزی بۆ رانه‌گیری

كَفَنَ الْمَيِّتَ (أَلْبَسَهُ الْكَفْنَ)؛ کفنی کرد،

کفنی له‌به‌رکرد، کفنی پی پۆشی

كَفَنَ الصَّوْفَ (غَزَلَهُ)؛ رستی ، بایدا

كَفَنَ الْجَمْرَ بِالرَّمَادِ (غَطَّاهُ)؛ داپیوشی،

خه‌فه‌ی کرد، خولی کرد به‌سه‌ر

پشک‌که‌دا

كَفَنَ (ثِيَابًا يُلْفَأُ فِيهَا الْمَيِّتُ)؛ کفن ،

به‌رکی مردوو، که‌فن ، بلووری یا

خامیکه که‌له‌ مردوو بیچیری

كَفَنَةٌ - كَفْنَةٌ (شَجْرَةٌ)؛ دره‌ختیکه

كَفَوُ الْمَثَلِ - النَّظِيرُ)؛ هاوشیوه ، وه‌ک

یه‌ک ، له‌به‌کچوو

كَفُوءٌ - كَفُوءٌ (مُنَاسِبٌ - مُطْلَبٌ)؛ گونجاو،

هاوتان، بۆی ده‌بی

كَفُوءٌ (قَدِيرٌ - مُقْتَدِرٌ)؛ لیتاتوو، به‌توانا

كَفُورٌ؛ بی‌باوه‌ر ، شیاو ، ناسوپاس

گوزار

كُفُوفًا؛ ده‌ستکیش

كُفُولَةٌ (الَّذِي لَا يَثْبُتُ عَلَى ظَهْرِ الْغَيْلِ)؛

نه‌وه‌ی له‌سه‌ر پشتی نه‌سپ خزی بۆ

ناگیری

كَفِيٌّ - كَفِيٌّ - كَفِيٌّ (مَا يَكُونُ بِهِ الْكِفَايَةُ)؛

نه‌وه‌ی به‌ش ده‌کات ، به‌س

كَفِيٌّ (بَطْنُ الْوَادِي)؛ ناوه‌راستی دۆل و

شیوو

كَفِيٌّ لِكَذَا (صَارَ كَافِيًا لَهُ)؛ تیابوو،

به‌شیکرد، سه‌روبه‌ر ده‌رچوو

كَفِيٌّ الرَّجُلُ (مَنْ يَقُومُ مَقَامَهُ)؛ له‌بری ،

له‌جیاتی، جیگیر ، جیتشین

كَفَيْتَ؛ تووره‌که‌ی پته‌وو توکمه ، شت و

مه‌ک و پیداوستی ژیان ، مه‌ردومی تیژو

خیرا

كُفَيْتَ؛ بژیوی ، بژیوی پیویست و رۆژانه

كُفَيْتَ؛ ده‌سته‌سپ ، میزه‌رکه

ده‌به‌ستری و به‌سه‌را ده‌پیچری

كَفَيْفًا؛ کویر ، نابینا

كَفَيْلٌ؛ ده‌سته‌به‌ر، به‌ختیوکه‌ر،

له‌نه‌ستوگر ، که‌فیل ، زامن

ك

كَلَّ (تَعَبًا)؛ ماندووو، شه‌که‌ت بوو،

کفت بوو، هیلاک بوو

كَلَّ السَّكِينُ وَغَيْرُهُ (لَمْ يَقْطَعْ - ثَلَمَ)؛

کولبوو، سوا ، نه‌ییری

كَلَّ الْوَارِثَ (لَمْ يَكُنْ وَتَدًا وَلَا وَالِدًا)

للهمیت)؛ مردوه‌که‌ بی‌که‌س بوو ، نه‌وه و

باوکی نه‌بوو

كَلَّ النَّظْرَ وَالْفَهْمَ وَاللِّسَانَ (نَمَّ يُحَقِّقُ الْمَطْلُوبَ)؛ داواو خواستی به دی نه هیتنا، چاو میتشک و زمان و هوش کول بوون، بی هیز بوون، سوان، په کیان کهوت گل؛ ماندویه تی، شه که تی، هیلاک بوون، که م هیزی، بی هیزی، لاوازی، مردومی بی خیر، کولی شمشیرو چه قو کَلَّ (جَمِيعَ - كَافَةً)؛ هموو، گشت، سهراپا، تیکرا، خشت، خر، تهواو، همی، جه م، دهف، سهراسر کَلَّ وَاحِدًا (عَلَى حِدَّةٍ - جُمْلَةً)؛ هریه ک به جیا، هموو به کیک، هموو که س، گشت کَلَّى الرَّجُلَ (أَصِيبَتْ كَلْبَتُهُ وَأَوْلَمَتْ)؛ گورچیله ی تیش و ژانی کرد، نازاری گورچیله ی تووش بوو کَلَا - كَلَّتَا - كَلَاهُمَا - كَلَيْتُهُمَا - كَلَّ مِنْهُمَا)؛ هردوو، هردووکیان، هردوو کَلَا (لَا)؛ نه، نه، نه خیر، نا، و ته به که به کارده هینری بق نه بوونی نه وشته ی که پرساری لیده کری (نه خیر) له ولامی به کیکا که بلتی؛ وانه ت خویتند؟ کَلَاءٌ (مَرَقًا السُّفْنِ - سَاحِلُ النَّهْرِ)؛ شوینی له نگرگرتنی که شتی، رُوخی روبار، که ناری، قهراخه که ی کَلَابٌ (صَاحِبُ الْكَلَابِ الْمُعْدَةُ لِلصَّيْدِ - سَائِسُهَا)؛ سه گباز، سه گوان، خاوه ن سه گی راو کَلَابٌ؛ قولاپ، نهک، چه نکال، شهوک، نهق

كَلَابٌ مِنَ الْبَازِي (مَخْلَبُهُ)؛ چنگی باز، نینوک و مشتی كَلَابٌ مِنَ الشَّجَرِ (شَوْكُهُ)؛ درپکه که ی، چقله که ی کَلَاخٌ؛ سالیکی وشک و پر نه هامه تی کَلَأَسَ (بَانِعُ الْكَلْسِ)؛ قسل و که چ فروش کَلَأَسَةٌ (الْمَوْضِعُ يَعْمَلُ فِيهِ الْكَلْسُ)؛ شوینتیک که چی تیا دروست بکریت کَلَاغٌ؛ پیسی وشک بوهوه، توندو تیزی و نارامگرتن له سه ری کَلَأَعِي (الشَّجَاعُ)؛ نازا، گوستاخ، به جهرگ کَلَأَفٌ (مَنْ يَقُومُ بِعَلْفِ الْمَاشِيَةِ وَتَرْبِيَّتِهَا)؛ نهوه ی نالف ده دات به نازهل و به ختوی ده کات کَلَاكِلٌ (الْقَصِيرُ الْغَلِيظُ الشَّدِيدُ)؛ کورته بنه، کورته بالای توندو تیز کَلَاكِلٌ؛ کز مه ل و گزوه، تا قم و دهسته، سینه یان مابهینی هردوولای ملو که ردن کَلَالٌ (إِعْيَاءٌ - ضِعْفٌ)؛ ماندویه تی، شه که تی، هیلاک بوون، که م هیزی، بی هیزی، لاوازی کَلَالَةٌ (الَّذِي لَا وُلْدَ لَهُ وَلَا وَالِدَ)؛ نهوه ی نه کورپی هه به نه باوک، به کیک بمریت و میرانگری نه بییت کَلَالِيْبُ الْبَازِي؛ چنگی باز، نینوکی کَلَالِيْبُ الشَّجَرِ (شَوْكُهُ)؛ درپکه کانی دارودره خت کَلَامٌ (الْأَرْضُ الْغَلِيظَةُ)؛ زه و بیسه کی وشک، زهوی ره قو وشک

کَلَامَ (حَدِيث - قَوْل - مُعَادَاة) : وتَن ،
گوفتار، ناخاوتن ، قسه ، بیژین ،
وشه ، راکه یاندن ، وت و ویژ ، گفتو
گو ، دوان

کَلَامَ (فِي أَصْلِ اللَّفْظَةِ) : له بنه پره تی
زماندا بریتیه له چهند دهنگیکسی
به سوودو که ک

کَلَامَ (فِي إِصْطِلَاحِ النُّحَاة) : لای
ریزمانه وانسه کان : ده سسته واژه و
رسته یه کی به سووده

کَلَامَ فَارِغَ (هَرَاء) : قسه ی هیچو پوچ ،
قسه و گوته ی بی بایه خ ، قسه ی مه له ت و
په له ت ، یاوه

کَلَامَ خَشِنَ : قسه ی رهق ، قسه یه ک
تیژو رهق بیت له سه دل
کَلَامَ (حَرَسَ) : نیشکی گرت ، پاراستی ،
چاودیری کرد ، پاسی کرد

کَلَامَ الدِّينِ (تَأَخَّرَ) : قه رزه کی
دواکه وت ، وامه که له کاتی خویدا
نه درایه وه

کَلَامَ اللَّهِ فَلَانًا - كَلْنَا - وَكَلَاءَةً (حَفَظَهُ) :
پاراستی ، پاریزکاری لیکرد
کَلَامَ بَصْرَةَ فِي الشَّيْءِ (رَدَّه فِيهِ) :
چاوی پیاکیزا ، سهیری کرده وه

کَلَامَ فِي الْأَمْرِ (نَظَرَ مُتَأَمِّلًا) : به وردی
سه رنجی لیدا ، بیری لیکرده وه ، تیی
راما

کَلَامَ فَلَانَ الْقَوْمَ (رَعَاهُمْ) : چاودیری
کردن ، ره چاوی کردن
کَلَامَ الْمَكَانِ كَثْرَ فِيهِ الْكَلَامَ : پر گیابوو ،
گژو گیای نژد بوو

کَلَامَ الرَّجُلِ (حَبَسَهُ) : به ندی کرد ،
گیریدا ، گرتی
کَلَامَ عَيْنُهُ (أَسْهَرَهَا) : چاو بیدار بوو ، مه ر
به نا کابوو

کَلَامَ عُمَرَةَ (أَنْهَاهُ) : کوتایی پی هینا ،
دوایی پی هینا
کَلَامَ فَلَانَ (أَخَذَ الْعَرَبُونَ) : پیشه کی
وه رگرت

کَلَامَ إِلَيْهِ فِي الْأَمْرِ (أَمَرَهُ بِهِ) : فرمانی
بیکرد ، فرمانی دا به سه ریا
کَلَامَ السَّفِينَةِ (أَذْنَاهَا مِنَ الشَّطِّ فِي مَكَانٍ
أَمِنَ مِنَ الرِّيحِ) : له شوین و جیکه یه کدا
که شتیه که ی وه ستاند هیتن و با
نه یده گرت وه

کَلَامَ (عُشِبَ رَطْبًا أَوْ يَابِسًا) : له وه ر ،
له وه رگا ، گیا ، نازوو ، پاوه ن ، چایه ر ،
چه را ، چه ره
کَلَامَ (الْعَرَبُونَ) : پیشه کی

کَلِيْمَةً : زه و بییه کی پرگزو گیا
کَلْبًا الْفَرَسَ : به ناسنی سه رینه که
له سه په کی جوولاند

کَلْبَ الْكَلْبِ (ضَرِيَ وَتَعَوَّدَ عَضَ النَّاسِ) :
رامات له سه رگه زتنی خه لکی
کَلْبَ الْكَلْبِ (أَصَابَهُ دَاءُ الْكَلْبِ) : توشی
نه خوخی هاری بوو ، هاریوو

کَلْبَ الرَّجُلِ (أَصَابَهُ دَاءُ
الْكَلْبِ) : نه خوخی هاری سه گ لیتیدا
کَلْبَ عَلَي الْأَمْرِ (حَرَسَ عَلَيْهِ) : سووربوو
له سه ری ، جه ختی له سه رکرد

کَلْبَ فِي كَذَا (طَمِعَ) : چاوی تیبری ،
نیازی مه بوو پی
کَلْبَ عَلَي الرَّجُلِ (أَلْحَ) : جه ختی کرد ،
پیی داگرت

کَلْبَ الرَّجُلِ (أَكَلَ كَثِيراً بِلا شَبِيعَ)؛ زردی
خواردو تیز نه بوو
کَلْبَ الشَّجَرِ (خَشِنَ وَرَقُهُ مِنَ الْعَطَشِ)؛
که لاکانی وشک بوون به موی بی ناویه وه
کَلْبَ الدَّهْرِ عَلَى أَهْلِهِ (إِشْتَدَّ)؛ سختو
گران بوو، پرته هامه تی و

ده رده سه ری بوو

کَلْبَ السَّائِلِ (إِشْتَدَّ حِرْصُهُ عَلَيْهِ)؛

سوریو له سه ری

کَلْبَ عَلَيْهِ (غَضِبَ وَسَفِهَ)؛ توره بوو،

گالته ی پیکرد، سوو کایه تی پیکرد

کَلْبَ الْكَلْبِ (عَلِمَهُ)؛ رای هیتا، مه شقی

دایا، فیزی کرد

کَلْبَ الرَّجُلِ (عَضَهُ الْكَلْبُ)؛ سه گ

که ستی، گازی لیکرت

کَلْبُ: سه گ، سه و، سه مال، سه ،

سه ه، سه ناتوو، سلپوت، گیاندارتیکی

چواریتی دره

کَلْبُ سَلْوَقِي (كَلْبُ الصَّيْدِ)؛ تانجی،

سه کی راو، تاجی، تاژی، بونجی،

جوره سه گیتی باریک و لاق دریزو

تیزره وه و راوی پیده که ن

کَلْبُ الْبَعْرِ (قَرَشَ)؛ سه گماس، کزسه ،

ماسیه دره

کَلْبُ الْمَاءِ؛ سه گلاو، سه گاو، سه کی

ناو، گیاندارتیکی ناوی دریزو

چواریتیبه کانی له گویره که ی ساوا

ده چیت و چنگیشی له ی سه گ و

بیسته که ی به نرخه

کَلْبُ الْهَجِينِ؛ باسکه سه گ، دوپه سه گ،

دووپه گ، جوره سه گیتی باریکه

له تانجی ده چی به لام له و گوره تره و

باوکی که ماله و دایکیشی تانجی به

کَلْبُ: ته مع، چاوبرسی، فره
چاوبرسی و ته مع ابا، به په روش، سوو
کَلْبَةُ: دیتله سه گ، میتینه ی سه گ
کَلْبَةُ: توندوتیژی هه رشتیک، سه ختی و
ناره حه تی بژیوی و زیان، وشکی و
نه بوونی، سه ختی سه رماو سووله،
ده مه قه ل، گاز

کَلْبَةُ: زه ویه کی وشک و بی ناو

کَلْبَةُ مِنَ الشَّجَرِ (الْيَابِسَةُ تَعْلَقُ بِمَنْ يَمُرُّ

بِهَا)؛ داری وشک که ده چه قی

به ریپواراندا

کَلْبِيَّةُ: مه زه بو ریبازیکه پشت

ده به ستیت به سروشت و گوئی نادات

به باوو نه مه ش مه زه بی (نه نستانس) و

شوینکه و توانیه تی

کَلْبِيُونُ: گروهو تاقمیکن له فیه له سوفه

یونانیه نه خلاقیه کان که له دوی

(سوقرات) سه ریان هه لدا

کَلْبَةُ (لَامُوسِيَّةُ)؛ په رده کولله، په رده و

کولله

کَلْبَةُ (التَّأخِيرُ أَوْ التَّأخُرُ)؛ دواکه و تن

یان دواخستن

كَلَّتِ الشَّيْءُ - كَلْتًا (جَمَعَهُ - رَمَاهُ)؛ کزی

کرده وه، گردی کرد، فری دا

كَلَّتِ الْفَرَسُ (رَكَضَهُ)؛ غاری پیکرد،

راوینا

كَلْبَةُ (الْيَسْرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ - النَّصِيبُ مِنَ

الطَّعَامِ وَغَيْرِهِ)؛ سووک و سنانای

هه رشتیک، به شو و پشکی خواردن یان

هه رشتیک تر

كَلْتُمْ لَحْمَ الْوَجْهِ (اجْتَمَعَ بِلا جَهْمَةَ)؛

روخساری هاته وه یه ک بی ته وه ی

ده موچاوی دابیت به یه کا، رووی

گرژیوو به ویستی خوی

كُثُوم (المَمْتَلِي لَحْمُ الْخَدَيْنِ وَالْوَجْه -
 الْحَرِيرِ عَلَى رَأْسِ الْعَلَمِ): كوپن ،
 خه پاره ، خه په توله ، گپن ،
 تیکسمرانی گۆشتی ههردوو
 لاشه ویلگه و دهموچاو ، ناوریشم
 به سه ری به پیداخوه
 كَلَجَ وَجْهَهُ (عَبَسَ وَتَكَشَّرَ): رویی
 گرژیوو ، دهموچاوی مۆن بوو ، دهمو
 چاوی دا به یه کا
 كَلَجَ وَجْهَهُ (عَبَسَهُ): رویی لی گرژکرد ،
 دهموچاوی دابه یه کا
 كَلَجَ فِي وَجْهِ الصَّبِيِّ (فَرَعَهُ): ترساندی ،
 تۆقانی ، ترسی برده دلپه وه ، ترسو
 بیمی هینا به به ریا
 كَلَجَةَ (الْفَمَّ وَمَا حَوْلَهُ): دهمو قه پۆز ،
 لمۆز ، له وس
 كَلَدَ الشَّيْءُ - كَلَدًا (جَمَعَهُ وَجَعَلَ بَعْضُهُ
 عَلَى بَعْضٍ): له سه ریه ک هه لیجنی ،
 کۆیکرده وه ، داینا له سه ریه ک
 كَلَدَ (الْمَكَانَ الصَّلْبَ بِإِلَّا حَصَى):
 شوینیکی ره قی بی به رد
 كَلَزَ الشَّيْءُ (جَمَعَهُ): کۆیکرده وه ،
 جه می کرد
 كَلَسَ (حَوْلَ أَوْ تَحْوَلَ إِلَى كَلَسَ): کردی
 به قسل ، ره قی بوو ، بوو به قسل
 كَلَسَ الْبَيْتَ (طَلَاهُ بِأَكْلَسَ):
 که چکاری کرد ، سپیکاری کرد ، قسلی
 تپه له سوو
 كَلَسَ - كَلَسًا (كَانَ لَوْنُهُ أَغْبَرُ إِلَى سَوَادٍ):
 رهنگی دیزو بۆریوو ، رهنگی مه یله و
 رهش بوو
 كَلَسَ عَنْهُ (جَبُنَ وَفَرَّ): ترساو مه لهات ،
 تۆقی و رایکرد له دهستی

كَلَسَ عَلَيْهِ (حَمَلَ وَجَدًا):
 هه لی کوتایه سه ری ، هیرشی بۆ برد ،
 هه لمه تی کرده سه ر
 كَلَسَ (جَبِرَ): قسل ، نه هه ک ، ناهه ک ،
 جاپوو ، شتیکی تیژی سووتینه ری
 سپی به له سووتاندنی جۆره به ردیک
 به پیدا ده بی
 كَلَسَةَ (لَوْنُ الْغُبْرَةِ يَمِيلُ إِلَى السَّوَادِ):
 رهنگیکی بۆری مه یله و رهش
 كَلَسَمَ (تَمَادَى كَسَلًا عَنْ قَضَاءِ الْحُقُوقِ):
 به هۆی ته مه لپه وه پشستی لیکرده وه و
 مافه کانی به جینه هینا ، ته مه لۆو نه رکی
 سه رشانی جیبه جی نه کرد
 كَلَسِيَّتَ: کانه زایه که پیکه هاتوه
 له کاربۆناتی کلسیوم
 كَلَسِيَوْمَ: توخمیکی به ناویانگه و
 ده کریته هه ندیک له به شه کانی جهسته
 وه ک ئیسک
 كَلَعَ الْوَسْخَ عَلَيْهِ كَلْعًا (يَبَسَ وَتَلَبَّدَ):
 بپوهی وشک بوه وه ، بپوهی ره قی بوو
 كَلَعَ رَجُلَهُ (تَوَسَّخَتْ وَتَشَقَّقَتْ): پیس بوو
 قلیشا
 كَلَعَ (الْجَافِي الْهَيْئَةَ الرُّزِي): وشکی
 به پپووت ، شپۆل
 كَلَفَ الْمَاشِيَةَ (عَلَفَهَا): ئالفی پیدا ،
 ئالیکی خسته به رده م
 كَلَفَ الْوَجْهَ (تَقَيَّرَتَا بَشْرَتُهُ): رهنگی
 پیسته که ی گۆرا ، رهنگی هه لبریکا ،
 به له ک بوو ، سورپوه وه
 كَلَفَ بِالنَّشِيءِ (أَصْبَحَ مُوَلِعًا بِهِ): خوری
 دایه ، هۆگری بوو ، شه پیداو ئالوده ی بوو
 كَلَفَ الْأَمْرَ (إِحْتَمَلَهُ عَلَى مَشَقَّةٍ وَعُسْرِ):
 وپزای قورسو گرانی ئارامی گرت

كَلَّفَ بِهِ (أَحْبَهُ حُبًّا جَمًّا)؛ زُدِّي خَوْش
 وِيسْت ، نِيكَجَار خَوْشِي وِيسْت
 كَلَّفَ بِالْأَمْرِ (عَهْدًا إِلَى)؛ رَايَسْپَارْد ، بِيئِي
 سِپَارْد ، دَاوَاي كَرْدَنِي كَارِيكِي لِيكُرْد
 كَلَّفَ كَذَا (كَانَتْ نَفَقَتُهُ كَذَا)؛
 نَه وَنَدَهِي تِيچَوَه ، نَه وَنَدَهِي تِيَا
 خَه رَج كَرْد
 كَلَّفَ خَاطِرَهُ (أُتْعِبَ نَفْسَهُ)؛ خَوْزِي
 مَانْدُو كَرْد ، شَه كَه ت بُوو ، هِيَاك بُوو
 كَلَّفَ الرَّجُلَ الْعَاشِقَ الْمُوَلِّعَ؛ پِيَاوِي
 دِلْدَارِي شَه بِيْدَا ، عَاشِق ، نَه وِیْنْدَار
 كَلَّفَ - كَلَّفَهُ (لَوْنُ الْحُمْرَةِ وَالْكَذْرَةِ)؛
 سُوورَه لَه گِرَان ، سُوورَبُوونَه وَه ، دِيژ
 كَلَّفَ الْجِنْدَ (نَمَش)؛ شَلْ ، شَلِي ،
 سُوورَهوَل ، بَه لَه ك
 كَلَّفَ الشَّمْسَ (سَفَعَةً)؛ خَوْرَه پَه لَه ،
 خَوْرَان گَاز ، شُووِيئِيكَه لَه لَه ش
 كَه تِيَشِكِي خَوْر سُووَتَانْدِيئِي
 هَه تَاو بَرْدَه بُوون ، هَه تَاو گَاز بُوون
 كَلَّفَاءُ؛ شَلْ ، دِيژ ، نَارَه ق وَ مَه يَه ك
 سُوورِيئِي ت وَ نَزِيك بَه رَه ش بُووِيئِي ت ،
 شِيْرِي بِيئِشَه ، مَه ي
 كَلَّفَةٌ (تَكَلَّفَةٌ - مَشَقَّةٌ - نَفَقَةٌ)؛ كِيئِشَه ،
 تِيچُوون ، بَه هَا ، تِيچَوَه ، نَخْر ،
 پِيَسْپَارْدَه ، فَه رَمَان پِيْدَان ، خَه رَجِي ،
 نَه وَه ي خَه رَج دَه كَرِي ت لَه بَه رِي
 بَه دَه سَتُوِيئَانِي شَتِيك
 كَلَّفَةٌ (بُقْعَةٌ)؛ بَه لَه ، بَه لَه ك ، شَلْ
 كَلَّفَكَ (مَرَكَّبٌ يَرْكَبُ فِي أَنْهْرِ الْعِرَاقِ)؛
 بَه لَه مِيكَه لَه رُوِيَا رَه كَانِي عِيْرَاقْدَا
 بَه كَارْدَه بَرِي
 كَلَّفَال (الصدر أو مابين الشرفوتين)؛
 سِيْنَه يَان نِيَسْقَانِي سَه رَشَان وَ سَنَك

كَلَّلَ السَّيْفَ (لَمْ يَقَطْعْ)؛ كَوْل بُوو ، تِيژ
 نَه بُوو
 كَلَّلَ عَنِ الْأَمْرِ (جَبْنًا وَأَخْجَمًا)؛ تَرْسَا ،
 تَوْقِي ، تَرْسِي لِيئِيئِشْت وَ گَه رَايَه وَه
 كَلَّلَ فِي الْأَمْرِ (جَدًّا)؛ سُوورَبُوو ،
 جَه خَتِي كَرْد ، رَه نَجِيْدَا
 كَلَّلَ الرَّجُلَ (ذَهَبًا وَتَرَكَ أَهْلَهُ بِمَضِيْعَةٍ)؛
 رُوِيَشْت وَ مَال وَ مَنَالِي بَه جِيئِيئِشْت ،
 رُوِيِي وَ خَانَه وَادَه كَه ي فَه رَامَوْش كَرْد
 كَلَّلَ السَّبِيحَ (حَمَلًا وَنَمَّ يُخْجَم)؛ دِرْپَنْدَه كَه
 هِيْرِش وَ هَلْمَه تِي بُو بَرْد بَه لَام بَرِيْنْدَارِي
 نَه كَرْد
 كَلَّلَ عَلَيْهِ بِالسَّيْفِ (حَمَلًا)؛ هَه لَمْه تِي بُو
 بَرْد ، هِيْرِشِي كَرْدَه سَه ر
 كَلَّلَ السَّعَابِ السَّمَاءِ (أَحَاطَ بِهَا مِنْ كُلِّ
 جَانِبٍ)؛ هَه وَر نَاسْمَانِي دَاپُوْشِي ،
 رُوو پُوْشِي نَاسْمَان بَه هَه وَر گِيْرَابُوو
 كَلَّلَهُ (أَلْبَسَهُ الْإِكْلِيلَ)؛ تَاج وَ سَه وَ لَه دَانِي
 كَرْدَه سَه ر
 كَلَّلَهُ بِالْحِجَارَةِ (عَلَاةٌ بِهَا)؛ بَه بَرْدَا
 هَه لِيچِنِي ، بَه رِيْزِي كَرْدَه وَه
 كَلَّمَ - كَلَّمَهُ (جَرَحَ)؛ بَرِيْنْدَارِي كَرْد ،
 زَاْمْدَارِي كَرْد ، بَرِي
 كَلَّمَ (كَالْمِ - حَادَثًا)؛ قَه سَه ي كَرْد ، دَوَا ،
 وَتِي ، نَاخَاوْت
 كَلَّمَ (جَرَحَ)؛ بَرِيْن ، زَاْم ، سُووِي ، زَه خَم
 كَلَّمَا (عِنْدَمَا)؛ لَه كَاتِيكْدَا ، هَه رَجَه نْد
 كَلِمَةٌ - كَلِمَةٌ (لَفْظَةٌ)؛ وَشَه ، نَه وَه ي
 مَرْوُف دَه رِيْدَه بَرِي ، وَشَه يَه ك يَان چَه نْد
 وَشَه يَه ك بِيئْت هَه رَه هَا بَه وَتَاوو
 هُوَنْرَاوَه ش دَه وَتَرِي ت
 كَلِمَةٌ - كَلِمَةٌ (عِنْدَ النُّحَاةِ)؛ لَاي
 رِيْزَمَانَه وَأَنَه كَان بَه وَشَه يَه ك دَه گُوْتَرِي ت
 كَه مَانَا يَه كِي هَه بِيئْت

کَلِمَةُ اللَّهِ: فرمان و ویستی
به روه ردگار، کتیبه نیراوه کانی خوای
گه وره، حه زره تی (عیسا) - ره زای
خوای لیبیت -

کَلِمَةُ - کَلِمًا جَرَحَهُ: برینداری کرد،
زامداری کرد
کَلِمَةً تَكَلَّمَ (وَجَّهَ الْحَدِيثَ إِلَيْهِ):
ناخاوتنی له گه ل کرد، گوتاری
ناراسته کرد

كَلْوَةُ الْعَيْنِ مِنَ الرِّجَالِ (سَاهَرَهَا لَا
يَغْلِبُهَا نَوْمٌ): چاوی بیدارو به ناگا ،
به خه بر

كَلُوبٌ: نهو ناسنه ی به سه ر زیندا دیته
خواره وه و سوارچاک له کاتی سواربوندا
قاچی تیده خات

كُلُورُومِيسْتِينَ (دَوَاءٌ لِمَعَالِجَةِ الْحَمَى
التَّيْفِيَّةِ وَمَا يَتَفَرَعُ مِنْهَا): ده رمانیکه
له چاره سه ری تا په له و جو ره کانیدا
به کارده بری

كُلُوفُ (الأمر الشاق): کاریکی قورسو
گران

كَلِي (أصِيبَتْ كَلِيَّتُهُ وَأَلَمَتْ): گورچیله ی
نه خو شکه وت ، نیش و نازاریدا

كَلِي: زانه گورچیله ، نیش و نازاری
گورچیله

كَلِي (ثَام - عَام - مُطْلَق - شَامِل): ته واو،
گشتی ، هه موان ، تیکرپایی ،
به ته واوه تی

كَلِيَّاتٌ: ده سه ته واژه به که زانایانی
(مه نتیق) به کاری ده هینن و مه به ستیان
چه ند شتیکه له وانه: (1) ره گه ز (2) جو رد
(3) به ش (4) تا بیته (5) گشتی

كَلِيْبٌ: گه له سه گ ، کومه له سه گیتک
كَلِيَّةٌ: به ته واوی ، به گشتی ، به تیکرپایی ،

کولیز ، زانکر ، دانیشته
كَلِيَّةُ الْأَدَابِ: کولیزی نه ده بیات ، ویژه

كَلِيَّةُ الطَّبِّ: کولیزی پزشکی
كَلِيَّةُ الْقَانُونِ: کولیزی یاسا

كَلِيَّةُ الْهَنْدَسَةِ: کولیزی نه دازاری
كَلِيَّةُ السِّيَاسَةِ: کولیزی رامیاری یان

سیاسه ت
كَلِيَّةُ الْعُلُومِ وَالتَّكْنُولُوجِيَا: کولیزی

زانست و ته کنه لوزیا
كَلِيَّةُ الزَّرَاعَةِ: کولیزی کشتو کالی

كَلِيَّةُ النَّفَاطِ: کولیزی زمان
كَلِيَّةُ الْإِدَارَةِ وَالْإِقْتِصَادِ: کولیزی

به ریوه بردن و نابووری
كَلِيَّةُ التَّجَارَةِ: کولیزی بازرگانی

كَلِيَّةُ الشَّرِيعَةِ: کولیزی شه ریعه ت
كَلِيَّةُ الْعُلُومِ الْإِسْلَامِيَّةِ: کولیزی زانسته

نیسلامیه کان
كَلِيَّةٌ - كَلُوءٌ: گورچیله ، گونچیله ،

دوو پارچه گوشتی سووری کرده له ناو
سکی گیانداراو به لای راست و چه پو

نهرکی پالفتسه کردنی خوینو
ده رهاویشتنی میزه

كَلِيْلٌ: کول ، واژووی تیزو بره ره
كَلِيْمٌ (مُكَلِّمٌ - حَاطِبٌ - مَجْرُوحٌ - مَنْ

يَكَلِّمُكَ - لَقِبَ نَبِيُّ اللَّهِ مُوسَى عَلَيْهِ
السَّلَامُ): بویز ، قسه زان ، قسه که ر،

دهم راست ، بریندار ، زامدار ، نه وه ی
قسه ت بو ده کات ، نازناویکی

حه زره تی (موسا) به (سه لامی خوای
له سه ریبت)

کَم

کَم الشيء (سَتَرَهُ وَغَطَّاهُ): داپیوشی ،

شاردیوه ، پنهانی کرد

کَم النَّاسُ - کَمَا وَکُمُومًا (اجْتَمَعُوا):

کریبونهوه ، یه کیانگرت

کَم الدَّنَّ (سَدَّ رَأْسَهُ): سهره که ی

ناپوهه ، سهرقاپی کرد ، که مؤله ی کرد

کَم الشَّهَادَةَ (أَخْفَاهَا): شاردیوهه ،

پنهانیکرد ، نادیا ری کرد

کَم البَعِيرِ (جَعَلَ عَلَي فِيهِ الكَمَامَ):

دهمه وانهی کرده دهمی ، لغاویکرد

کَم: (مِقْدَار - كَثِيرًا) وَقَدْ تَأْتِي عَلَي

وجوه عدة منها: 1) اسْتِفْهَامِيَّةٌ بِمَعْنَى:

أَيَّ عَدَدٍ نَعْوُ: (كَم دَرَهْمًا لَكَ؟)

2) خَبَرِيَّةٌ بِمَعْنَى كَثِيرٌ نَعْوُ: (كَم عَبْدٍ أَوْ

كَم عَيْبِدٍ مَلَكَتُ) ؛ چند ، فره ، زُود ،

زبه بنده ؛ هروهها به چند شتیوهه یه ک

هاتووه له وانه: 1) به واتای پرسیا رکردن

له برو چند وهک: چند درهمی تویه؟

2) به واتای هه والگه یانندن له بارهی

نقدی و فره یی یوه وهک: چند کویله و

به ندهم هه بوه !! - واته: زُود - گه لیک -

کَمَا غَطَّاءَ الذَّرَاعِ مِنَ الثُّوبِ): سهرقول،

دهم قول ، قول

کَمَا غُلَافَ الزَّهْرِ أَوْ الثَّمَرِ): تویکلی

قول، به رگه قول

کَمَا (مِثْلُ): وهک ، که ، ههروهک

کَمَا لَوْ كَانَ حَاضِرًا: ههروهک لیره بواپه

کَمَا هُوَ: وهک خوی ، بهم جورده و بهم

شتیوهه یی نیسته ی

کَمَا یَجِبُ أَوْ یَنْبَغِي: وهها پیویسته ،

واده بی

کَمَى إِلَيْهِ (تَقَدَّمَ): چوه پیشه وه لیتی ،

هاته پیش لیتی

کَمَى نَفْسَهُ (سَتَرَهَا بِالدَّرْعِ وَالْبَيْضَةِ):

خوی به قه لغان و خوده پاراست

کَمَى الشَّهَادَةَ (كَتَمَهَا): گهوامی

شاردهوه ، پنهانی کرد ، داپیوشی

کَمَى فَلَانًا مَا فِي ضَمِيرِهِ (سَتَرَهُ عَنْهُ):

تهوه ی له ویژدانیدا بوو دهرینه خست ،

شاردیوهه ، داپیوشی

کَمَاءٌ (بِأَنَّ الكَمَامَةَ - جَانِبَهَا): قارچک

فروش یان تهوه ی قارچک ده چنیته وه

کَمَاجٌ (خُبِزٌ مُسْتَدِيرٌ أَسْمَكُ مِنَ الخُبِزِ

العَادِي): نانکی خره به لام له نانی

ناسایی نه ستورته

کَمَاحٌ (كَبِرَ وَتَعَطَّمَ): لووتبه رزی ،

تروفیز

کَمَادٌ - تَکْمِيدٌ (تَسْخِينُ الفُضُو): گهرم

کردنی نه ندام به شتی گهرم خستنه

سهر

کَمَادَةٌ (خَرْقَةٌ تُسَخَّنُ وَتُوضَعُ عَلَي النُّورِ

أَوْ مَوْضِعِ الوَجَعِ): په یژو شتی گهرم

کراو که ده خریته سهر دوومهل یان

شوینی نازارو ژانگرو

کَمَاشَةٌ (أَلَةٌ تُنَزَعُ بِهَا المَسَامِيرُ

وَنَحْوُهَا): گاز ، نامرازیکه بق بزمارو

شتی تر دهره ننان به کارده هینری

کَمَالٌ (تَمَامٌ): تهواو ، بی عیبو

خهوش ، بی که م و کوی

کَمَالِيَّاتٌ: بابه تی نالو والو جوانی ،

شت و مهکی زینه ت و جوانی و ناپیویست

کَمَامٌ: دهم به ست ، له واشه ، که مؤله ،

قه متهر ، سنگ ، سندم

کَمَامَةُ الحِصَانِ وَالْحِمَارِ: له واشه ،

داریکی دووفاقه ده کرتته لچی که رو

نیسته روه له کاتی نالکردنیانداو

سهره که ی توند شه ته ک ده درئ

کَمَامَةُ الْكَلْبِ وَالْبَقْلِ: قه‌متر، سنگ، سَندم، پۆزه‌به‌ن، جۆره لغاوو زاربه‌ندیکه له‌ده‌می سه‌گو ئیستر ده‌کرتیت

کَمَامَةُ الْوَقَايَةِ مِنَ الْفَازَاتِ السَّامَةِ (فَنَاع): ده‌مپاریز، که‌مامه، ماسک، کلاوو ده‌م به‌ستیکی تایبه‌ته بۆ خۆ پاراستن له‌گازه ژه‌هراویه‌کان ده‌کرتیه ده‌م و زار

كَمَا الْقَوْمَ (أَطْعَمَهُمُ الْكَمَامَةَ): دوومه‌لانی ده‌رخواردان

كَمَمٌ (مِنَ الْفِطْرِ): دوومه‌لان، کارگ، قارچک

كُمَيْتٌ يَدُهُ (تَشَقَّقَتْ): ده‌ستی قلیشا، درزی برد

كُمْبِيَالَةٌ (فِي إِصْطِلَاحِ الثُّجَارِ): لای بازرگانه‌کان: کۆمپاله، به‌لگه‌نامه، کاغه‌زکی تۆمارکراوه‌تییدا که‌سی قه‌رزار به‌لێن ده‌دات له‌واده‌یه‌کی دیاریکراودا نه‌و بیره‌پاره‌یه‌ی له‌سه‌ریه‌تی بیدات به‌خاوه‌نه‌که‌ی وه‌گه‌رنا به‌رپرس ده‌بیت له‌به‌رده‌م دادگا و لایه‌نی به‌رپرسدا

كُمْبِيُولٌ هُوَ بَدَلُ الثُّبُودِ وَصَرَفُهَا: نه‌وه‌ی له‌بری پاره‌به‌کارده‌میتیری

كَمَتٌ غَيْظُهُ (كَمْطُهُ): خه‌شم و قینی خۆی خوارده‌وه، پیدیشی خوارده‌وه
كَمَتُ الْفَرَسِ (كَانَ لَوْنُهُ بَيْنَ الْأَسْوَدِ وَالْأَحْمَرِ): ره‌نگی له‌نیوان ره‌شو

سپوردا‌بوو، ره‌شسپور، ره‌ش کویت
كَمَتُ الثُّوبِ (صَبَغَهُ بِلَوْنِ أَحْمَرَ يُخَالِطُهُ سَوَادٌ): خومی کرد به‌ره‌نگی ره‌ش سورد

كَمَّةٌ (الْقَلَنْسَوَةُ الْمُدَوَّرَةُ): کلاوه‌ی خپ، هه‌رشتیک به‌رگه‌یه‌کی بۆ دروست بکری و وه‌ک به‌رگو په‌رده و ابیت بۆی
كَمَّةُ الرَّأْسِ: جۆره کلاویکی که‌شیشه‌کانه

كَمْتَةٌ (لَوْنٌ أَسْوَدٌ يُخَالِطُهُ حُمْرَةٌ): ره‌نگیکی ره‌شه‌سوری تیکه‌ل بوویت، ره‌ش سورد

كَمْتَرٌ (مَشَى مَشْيَةً فِيهَا تَقَارِبُ): به‌جۆریک زویی هه‌نگاوه‌کانی نزیک بوون له‌یه‌که‌وه

كَمْتَرُ الشَّيْءِ (مَلَأَهُ): پریکرد، سه‌رلیژی کرد، لیوان لیوی کرد

كَمْتَرُ الْقَرْبَةِ وَنَحْوَهَا (شَدَّهَا بِوَكَائِهَا): ده‌مه‌که‌ی به‌ست، ده‌می توند به‌ست به‌ده‌م هه‌لبه‌ست

كَمْتَرِيٌّ (عَرْمُوطٌ): هه‌رمی
كَمَحُ الدَّابَّةِ بِاللِّجَامِ (كَبَحَهَا بِجَدْبِهَا إِلَيْهِ لِكَيْلَا تَجْرِي): به‌کیشی کرد بۆلای خۆی هه‌تا هه‌لنه‌تیزینی

كَمَحٌ بِأَنْفِهِ (تَكْبِيرٌ وَشَمْعٌ): خۆی به‌گه‌وره‌دانا، لووتی به‌رزگرت، تپوفیزی نواند

كَمَدُ الشَّيْءِ (تَغْيِيرَ لَوْنِهِ): ره‌نگی گۆپا، ره‌نگی کالبه‌وه، دیزه‌لگه‌را
كَمَدُ اللَّوْنِ (كَانَ قَاتِمًا): ره‌نگی

تۆخپوو، تاریک و دیزه‌بوو
كَمَدُ الثُّوبِ (أَخْلَقَ فَتَغْيِيرَ لَوْنِهِ): له‌به‌رکۆنی ره‌نگی گۆپاو تیکجوو
كَمَدُ الرَّجُلِ (إِنْعَمٌ - حَزَنٌ - كَثْمٌ حَزَنُهُ): په‌ست بوو، په‌ستی دایگرت، خه‌م دایگرت، خه‌مبار بوو، خه‌م و خه‌فته‌ی خۆی شارده‌وه، خه‌م و خه‌فته‌یکی بی‌شوماری خوارد

كَمَشَ (شَمَرَ): چاکی لیتکرد به لادا ،
چاکی لیته لمائی ، قوئی لیته لکرد
كَمَشَ الرَّأْدَ (فَنِي): تیاچوو، فهوتا،
له ناوچوو ، نه ما

كَمَشَ فَلَانًا بِالسَّيْفِ (قَطَعَ أَطْرَافَهُ):
نه ملولاکه می بری ، لاکانی بری
كَمَشَ فِي أَمْرِهِ كَمَشًا (عَزَمَ وَأَسْرَعَ فِيهِ):
سوریوو له سه ری ، ویستی جه مکرد،
سوریوو له سه ری

كَمَشَ فِي السَّيْرِ وَنَحْوَهُ كَمَا شَأَ (أَسْرَعَ
وَجَدَ فِيهِ): په له یکرد، چوستو
چالاکوو تیایدا

كَمَشَ الْمَرْأَةَ (صَفَرَ شَدِيحًا): مه مکه کانی
کچکه بوون

كَمَشَ النَّاقَةَ (صَفَرَ ضَرْعَهَا): گوانی
حوشتره که پچوک بوو

كَمَشَ الْعَادِي الْإِبِلَ (جَدَّ فِي السُّوقِ):
لیتخووو به ریوه به ری حوشتره که
چوستو چالاک بوو ، به خیزی

لیتخویی
كَمَشَ (الضَّرْعُ الْقَصِيرُ الصَّغِيرُ):
گوانتیکی پچوکی کورت

كَمَشَتْ مِنَ الْإِنثَاءِ: مینیهی مه مک و گوان
پچوک

كَمَعَ فِي الْإِنَاءِ (كَرَعَ): نای به لیتویه وه،
له جام پان قاپه که دا خواریده وه

كَمَعَ الرَّجُلُ وَغَيْرُهُ فِي الْمَاءِ (دَخَلَ فِيهِ):
چوه ناوی، پتی نایه نتوی

كَمَعَ الدَّابَّةَ (مَشَتْ ضَعِيفَةً): به کزی و
لاوازی چوو به ریوه

كَمَعَ قَوَائِمَ الدَّابَّةِ (قَطَعَهَا): بری
كَمَعَ الرَّجُلُ الْإِمْعَةَ): پیاویک گونجاوو

شیاویت له گه ل هاوه ل و ده ووو به رانیدا

كَمَدَ الْعُضُو تَكْمِيدًا (وَضَعَ عَلَيْهِ
الْكَمَادَةَ): شتی گهرمی خسته سه ر
نه ندما مه که

كَمَدَ (حُزْنَ - غَمًا - كَابَةً): خه م ،
خه فهت ، بهستی ، په ژاره ، مهینه تی

كَمَدَ - كَمَدَ - كَمَدَةً (تَغْيِيرُ اللَّوْنِ وَذَهَابُ
صَفَائِهِ - الْحُزْنَ الشَّدِيدِ): رهنگ
په رین، تیکچوون ، کالبوونه وه، دیز

مه لکه پان ، بزپکان ، خه م و خه فه تیکی
بی شو مار ، ناوو دهرده سه ری

كَمَدَ - كَمَيْدَ (حَزِينٌ - مَهْمُومٌ - كُنِيْبًا):
خه مبار ، خه فه تبار ، په ست ، مات ،

مهینه تبار
كَمَرَ مِنَ الْبُسْرِ (مَا لَمْ يُرَطَّبْ عَلَى نَخْلِهِ
وَلَكِنَّهُ سَقَطَ فَأَرَطَّبَ عَلَى الْأَرْضِ): نه و

خورمایه می به داره که وه
پینه که یشتبیت و کاتیک لیده کرتته وه

له سه زهوی پیده گات
كَمَرَ: مه رشتیک تاقی تیدابیت ، تاقدار

كَمَرَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ فِي يَدَيْهِ حَتَّى
يَسْتَدِيرُ وَلَا يَكُونُ ذَلِكَ إِلَّا فِي الشَّيْءِ
الْمُبْتَلِ كَالْعَجِينِ وَنَحْوَهُ): خری کرد،

کردی به گونک، له ده سستیا هینای و
بردی و خری کرد ؛ نه مهش بوشتیکی

ته پو نه رم به کاردیت وه که هه ویر
كُمْرَةً (مَا أَخِذَ بِأَطْرَافِ الْأَصَابِعِ):

نه وهی به سه ری په نج که کان
مه لده گیری، به شه خورمایه کی

له سه ری که مه لچنراو ، ته پزلکه می گل و
خؤل

كَمَسَ - كَمُوسًا (عَبَسَ): ده م و چاوی
دابه یه کا ، مؤن و گرژبوو

کَمَام: کورت بنه ی تیکسماپراو
 کَمَم الشَّيْءِ (أَخْفَاهُ): شاردیه وه،
 به نهان و شاراوه ی کرد
 کَمَل الشَّيْءَ - کَمُولًا (تَمَّتْ أَجْرَاؤُهُ أَوْ
 صَفَاهُ): سیفت و به شهکانی تهواو
 بوون
 کَمَل الشَّهْرَ (تَمَّ دَوْرَهُ): خولی خوی
 تهواو کرد
 کَمَل (أَمَّ - أُنْجَرَ): تهواوی کرد، کوتایی
 پیهیتنا، برانیه وه، جیبه جی تی کرد،
 پیکی هیتنا
 کَمَل (الکامل): تهواو، پر، خشت
 کَمَم الشَّيْءِ (سَتَرَهُ أَوْ سَدَّهُ): داپوشی،
 داپخت، گرتی
 کَمَم النَّخْلَةَ (عَطَّاهَا لِيَرْتَبُ):
 داپوشی هتا پیبکات
 کَمَم الدَّنَّ وَنَحْوَهُ (طَيَّنَهُ وَسَدَّهُ): به قور
 دهمه که ی گرت
 کَمَم فَمَ الْحَيَوَانَ (سَدَّهُ بِالْكَمَامَةِ):
 به دهمه وانه یان لغاو دهمی هه لبه ستو
 گرت
 کَمَم الْقَمِيصِ (أَكَمَّهُ): گیرفانی بۆ
 دروست کرد، گیرفانی لیتنا
 کَمَن - كَمِنَ (اسْتَكْمَنَ - اخْتَفَى): ون بوو،
 دیار نه ما، خوی شاردیه وه
 كَمَنَ فِي الْمَكَانِ (تَوَارَى): خوی له و
 شویتنه شاردیه وه
 كَمَنَ لَهُ (تَرَصَّدَ): خوی بۆ نایه وه،
 بۆسه ی بۆ دانا، خوی بۆ هه لختست
 كَمَنَ كَمُونًا (أَصَابَتْهُ الْكُمَّةُ): به رچاوی
 تاریک بوو، تاریکی و لیلی مات به سه ر
 چاویا

كُمَّةٌ (ظَلَمَةٌ بَصْرِيَّةٌ): به رچاو تاریکی،
 تاریکی و لیلی سه رچاو
 كَمَنْجَةٌ (أَلَةٌ مُوسِيقِيَّةٌ ذَاتُ أَوْتَارٍ):
 که مانچه، تار، نامرازکی موسیقی وه
 چوار تالی هه یه، که مان
 كَمَه (عَمِي): کوتیریوو، نابینا بوو،
 بینایی له ده ستدا
 كَمَه بَصْرُهُ (إِعْتَرَشَهُ ظَلَمَةٌ): چاوی
 ره شهک و پیشکه ی کرد، به رچاوی
 تاریک بوو
 كَمَه النَّهَارُ - كَمَهَاءُ (إِعْتَرَشَتْ فِي شَمْسِهِ
 غُبْرَةٌ): رۆژه که ی رۆشن نه بوو، روون
 نه بوو
 كَمَه الرَّجُلُ: نه قلو ژیری له ده ستدا،
 رهنگی تیکچوو گزرا
 كَمَهْلُ (جَمَعَ ثِيَابَهُ وَحَزَمَهَا لِلسَّفَرِ):
 جلهکانی کۆکرده وه، ناماده یکرد بۆ
 سه فر
 كَمَهْلٌ عَلَيْنَا (مَنْعَنَا حَقًّا): مافی
 رهوا ی نه دانئ
 كَمَهْلُ الْحَدِيثِ (أَخْفَاهُ): شاردیه وه،
 به نهانی کرد
 كَمُونُ (مِنَ التَّوَابِلِ): زیره، جوړه
 به هاراتیکه ده کرتنه نیو هیتندی
 چیشته وه و ده نکهکانی وردو بۆ نخۆش و
 سه وزه
 كَمُونٌ أَسْوَدٌ (حَبَّةٌ سَوْدَاءُ): ره شهک،
 ره شپه لنک، به ری گیایه که وه کو گهنمی
 ورد وایه به لأم ره شه و به سه ر کولیزه و
 نانه وه ی ده کن و بۆ مرقف به سوودو
 که لکه
 كَمِي: دلاوه ر، گوستاخ، چه کدار،
 نهیئی پاریز

كَمَيْت (لَوْنٌ بَيْنَ الْأَسْوَدِ وَالْأَحْمَرِ): رهش

سور، رهنگیکی نیتوان رهش و سووره،

رهش کویت

کَمِيَّة: نه ندازه، پر

کَمِيْد (رَزِيْن - مَهْمُوْم): خه مبار،

پهست، مات، کز

کَمِيْش: چوست و چالاک، چابوک،

گورج و گول

کَمِيْع (ضَجِيْع): هاوتهک و هاو ملی نیتو

جینگه

کَمِيْل (الْكَامِل): ته او، پر، بی که مو

کوبی

کَمِيْن (كَامِن - خَفِي): نادیار، په نهان،

مت، شار دراوه

کَن

کَن الشَّيْءُ: شار درایه وه، په نهان کرا

کَن الشَّيْءِ - كُنْأ (سَتْرَه): په نهان و

نادیاری کرد

کَن - كَنَّة: مال، خانوو، لانه، خانه،

کولانه، داپوشهر، په ناگه، په نا، دالده

کَنَى - كُنَايَةٌ عَنِ كَذَا (ذَكَرَهُ لِيَدُلَّ بِهِ

عَلَى غَيْرِهِ): شتیکی وت و مه بهستی

شتیکی تر بوو، بویه باسی کرد هه تا

بیکات به به لگه و نیشانه یه ک بـ

شتیکی تر

كُنَى الرَّجُلُ بِأَبِي فَلَانَ وَأَبَا فَلَانَ

كُنِيَّة (سَمَاءُ بِهِ): به باوکی فلان

بانگی کرد

كُنَاب (شَمْرَاخُ النَّخْلِ): میشوه خورما،

لقو په لی تازه دهرهاتوو

كُنَادُ - كَنُوْد: نمه ک به حه رام، سپله،

چه پخوون، به دنمهک، ناقایل، پینه زان

كُنَادِرُ: کورته بنه ی توندو تیژ،

گویدریژی کیوی

كُنَارُ (الْفُبُق): تاوگ، بهری داریکه

ده خوری له شیوه دا له گزیژ ده جیت

كُنَارَةٌ - كُنَارَةٌ (العِيدَانُ أَوِ الدَّقُوفُ أَوِ

الطَّبُولُ): پارچه قوماشیکی که تان

یا خود دهف یان ده هول

كُنَارِيٌّ طَائِرٌ مِنْ فَصِيلَةِ الْعَصَافِيرِ حَسَنٌ

الصَّوْتِ مَنَسُوبٌ إِلَى جُزْرِ كُنَارِيَّةٍ):

که ناری، بالنده یه کی دهنگ خوشه و

به چند ناواز تک ده خوینیت و ده دریته

پال دورگه کانی (که ناری)

كُنَاز: کاتی پیگه یشتنی خورما

كُنَازُ (المُجْتَمَعُ اللّٰحْمُ القَوِيّ): تیکسپراو

پته و، توکمه

كُنَاز: یه کیک زؤر مال و دارایی

کزیکاته وه

كُنَاس (بَيْتُ الظُّبِيّ): کولانه، لانه ی

مامز

كُنَاس (مَنْ حَرَفْتَهُ الْكُنَاسُ): گسکده ر،

ماله ر، خول ریژ، نه وه ی پیشه ی

گسکدان بیت

كُنَاسَةٌ (قَمَامَةٌ - زِيَانَةٌ - مَوْضِعُ

إِنْقَائِهَا): خول، زیل، شوینی خول و

زیل رشتن

كُنَاشَات (الْأَمْوَالُ الَّتِي تَتَشَعَّبُ مِنْهَا

الْفُرُوعُ): نه و بنه ما و بناغانه ی لقو

پوپیان لیده بیته وه، بنه پرت، بناغه،

نه ساس

كُنَاشَةٌ (الْأَوْرَاقُ تُجْعَلُ كَالدَّقَاتِرِ ثَمِيْدٌ

فِيهَا الْفَوَائِدُ وَالشُّوَارِدُ): چن کاغه زو

په په یه ک له سه ریه ک دابنری و کرابیت

به ده فته رو بابه تی به سوودو فره لایه نی

تیا تو مار بکریت

كُنَافَةٌ (نَوْعٌ مِنَ الْحَلَوِيَّاتِ): كِنَافَه ،

جَوْرِيكَه لَه شِيرِينِي

كُنَانُ (الغَطَاءُ): پَه رَدَه ، پارِيزَه رِي

هَه رَشْتِيك

كُنَائَةٌ (جَفْبَةٌ صَغِيرَةٌ مِنْ أَدَمٍ لِلنَّبْلِ):

تِيرِدَان ، تَوَرَه كَه ي تِير ، تَوَرَه كَه يه كِي

پِچُوَكَه لَه چَه رَم وَ تَبْرِي تَيْدَه كَرِيَت

كُنَايَةٌ (التَّعْبِيرُ عَنِ شَيْءٍ بِلَفْظٍ غَيْرِ

صَرِيحٍ): بَاسْ كَرْدَنِي شَتِيك بَه

دَه سَتَه وَ اَوَازَه يه كِي نَارِاسَتَه وَ خَقْ ،

دَوونِيَا زِي ، دَه رِي رِي ن وَ دَوَان سَه بَارَه ت

بَه شَتِيكِي دِيَا رِي كِرَاو بَه دَه سَتَه وَ اَوَازَه يه كِي

نَارِاسَتَه وَ خَقْ بَه مَه بَه سَت وَ چَه نَد هُو يه ك

وَه ك دَرُوسْتَكِرْدَنِي پَه رَدَه وَ نَادِيَا رِيه ك

بَه دَه وَ رِي كُو يَكِرَانْدَا ؛ هَه رَه هَا چَه نَد

جَوْرِيكِي هَه يه لَه وَ اَنَه :

1) كُنَايَةٌ عَنِ مَوْصُوفٍ نَحْوُ أُمَّةِ الدُّوَلَارِ :

أَمْرِيكَا ، النَّاطِقِينَ بِالضَّادِ: العَرَبِ :

نَه وَ جَوْرَه ي دَه دَوِيَت سَه بَارَه ت

بَه سَكِرَاو سِي فَه تَدَار بَو نَمُوْنَه

دَه كُو تَرِيَت: نَه تَه وَ هِي دَوْلَار ؛ مَه بَه سَت

پِيِي: نَه مَرِيكِيه كَانَه ، يَان كُو تَه بِيژُو

زَمَانْدَارَانِي (ضَاد) مَه بَه سَت پِيِي

نَه تَه وَ هِي عَه رَه بِي يه

2) كُنَايَةٌ عَنِ صِفَةٍ نَحْوُ نَخَافَةِ الْيَدِ:

العَقَّةُ وَالْأَمَانَةُ ؛ نَه وَ جَوْرَه ي

كُو زَارَشْت لَه سِي فَه ت وَ تَا يِبَه تَه نَد يه ك

دَه كَات بَو نَمُوْنَه دَه كُو تَرِيَت : دَه سَت وَ

پِل پَا كِي مَه بَه سَت پِيِي نَه مَانَه تِيَا رِي زِي وَ

دَلْنِيَا يِي بُوونَه لَه كَه سَتِيك

كُنَايَةٌ عَنِ (يَعْنِي مَعْنَاهُ كَذَا - بَدَلًا مِنْهُ):

نَه وَ هَه كَه يه نِيَت ، نَه وَ دَه بَه خَشِي ؛

لَه جِيَا تِي ، لَه بَرِي ، لَه شُو يِنِي ، نِي دِيَوْم

كُنَبَ فُلَانٌ - كُنُوِيَا (إِسْتَفْنَى بَعْدَ فَعْر):

دَه وَ لَه مَه نَد بُوو دَوَا ي هَه زَارِي

كُنَبَ الشَّيْءِ (غَلَطٌ): نَه سَتُورَبُوو ،

قَه بَه بُوو ، قَه فَدَارَبُوو

كُنَبَ الشَّيْءِ فِي جَرَائِبِهِ (كَتْرَهُ فِيهِ

وَ حَبْسَهُ): تِيِي تَرِيَجَا ، تَوْنَد كَرْتِي

كُنَبَ (غَلَطٌ يَعْلُو الرَّجُلَ وَالْخَفَّ وَالْعَافِرُ

وَالْيَدِ): كَه وَ رَه يِي دَه سَت وَ قَاچ وَ سَوَل

كُنْبَةٌ (أَرِيكَةٌ مُنْجِدَةٌ وَثِيرَةٌ تَتَسَّعُ لِأَكْثَرِ

مِنْ جَالِسٍ): قَه نَه فَه ، كُو رَسِي يه كِي

تَه سَكِي دَرِيژِي تَه نِي شَت وَ پَال

پَشْتَدَارَه وَ چَه نَد كَه سَتِيكِي لَه سَه ر

دَادَه نِي شِيَت

كُنْبَرَةٌ: كَه سَتِيك كَوَلَه كَه ي لُوو تِي

كَه وَ رَه بِيَت

كُنْتُ فُلَانٌ فِي خَلْقِهِ (قَوِي): بَه مِي زِي بُوو ،

تَوَكْمَه وَ پَتَه بُوو

كُنْتُ السَّقَاءُ (لَزِقَ بِهِ وَسَخُ اللَّبَنِ

فَأَثْنُ): چَلَك وَ پِي سِي پِي وَ هِي نُوو سَا ر

بِرَكَه نِي كَرَد

كُنْتُ (إِمْرَأَةُ الْإِنْسَانِ أَوْ الْأَخ): زُنِي كُو ر

يَاخُو د بَرَا ن

كُنْتُ: دَا لَان ، سَه رَدَه رَكَا ، دَا پُو شَه ر ،

كَه پَر ، سَابَات

كُنْتُ الْبَابِ (جَافَ الْبَيْتِ): مَه يُوَان ،

بَه رَدَه رَكَا ، تَارَمَه ، دُوو بَا نَكُو ك ، نَه يُوَان ،

تَا لَار

كُنْتُ: پَه نَا ، پُو شَه ر ، پَاسِيَر ، پارِيزَه ر ،

سِي پِي تِي ، قَه لَفَان وَ پارِيزَه ر

كُنْتِي: بَه مِي زُو پَتَه وَ ، پِيَاوِي كِي پِي رِي

بَه سَا لَچُو و

كُنْتَيْنِ (مَعْلُ ثَبَاغٌ فِيهِ الشَّرَابُ أَوْ الطَّعَامُ لَفْتَةٌ مُعَيَّنَةٌ كَمَا فِي الْمَدَارِسِ وَالْمَعْسَكَاتِ)؛ حانوت ، فروشگه به کی تایبه ته خواردن و خوارنده وهی تیدا ده فروش ریت به کومه لئیکی تایبه ت وهك فروشگه کی قوتابخانه و سهربازگه کان

كُنْدَ الشَّيْءِ - كُنْدًا (قَطَعَهُ)؛ بری ، له تیکرد، پارچه پارچهی کرد
كُنْدَ النِّعْمَةِ كُنُودًا (كَفَرَهَا وَجَعَلَهَا)؛
ناسوپاسگوزاریوو، سوپاسی به خششرو نیعمه تی نه کرد، ناقایل بوو ،
ناشکوربوو

كُنْد - كُنَاد - كُنُود (كَافِرِ النِّعْمَةِ)؛
ناقایل ، ناشکور، پینه زان ، چه پخون ،
به دنهك، سیله
كُنْدَارَةٌ (سَمَكَةٌ لَهَا سَنَامٌ)؛ ماسیه كه
كوپاره ی هیه ، ماسی کوپاره داره
كُنْدَةٌ (الْقِطْعَةُ مِنَ الْجَبَلِ)؛ پارچه
شاخیک، به شیک له شاخو چیا

كُنْزٌ: بۆیه به کی تایبه ته له دره خنتیک
ده رده هینری

كُنْزَةٌ: زهوییه کی ره قو وشكو به رز،
تشتگا و میلانیه ی باز
كَنْزُ الْمَالِ (جَمَعَهُ وَإِدْخَرَهُ)؛
کوپکرده وه، جه میگرد، خسته سهریهك،

به سمه ندی کرد
كَنْزُ الشَّيْءِ (كَبَسَهُ يَبِيدُهُ أَوْ يَرْجِلُهُ فِي وِعَاءٍ أَوْ فِي الْأَرْضِ)؛ به سمه ندی کرد
به دهستی یان قاچ یاخود له زهوییدا
كَنْزُ الْإِنْسَاءِ (مَلَأَهُ جِدًّا)؛ ته واو پریکرد،

سهرلیتوی کرد
كَنْزُ الرُّمْحِ (رَكَزَهُ فِي الْأَرْضِ)؛ چه قاندى
له زهوییدا

كَنْزٌ (جَمَعَ وَأِدْخَرَ - ذَخِيرَةٌ - الْمَالِ الْمُدْفُونِ تَحْتَ الْأَرْضِ)؛ کۆکردنه وه،
خسته سهریهك، به سمه ندی کرد،
به سیسه کرد، سامان، گهنج، تفاق،
قاسه، گهنجینه، مال و داراییه کی

شاراوهی نیو زهوی
كَنْزٌ: باریك، تیکسماو ، به خووه
كَنْسٌ (كَسَحَ بِالْكَنْسَةِ)؛ گسکید، مالی ،
چارویدا

كَنْسٌ فِي وَجْهِ فَلَانٍ (إِسْتَهْزَأَ بِهِ)؛
گالتهی پیکرد، سووکایه تی پیکرد،
پتی رابوارد

كَنْسٌ أَنْفَهُ (حَرَكَهُ مُسْتَهْزِئًا)؛
به شیوه به کی گالته چارانه لووتی
هه لقرچاندو جوولاند

كَنْسٌ الظُّلْمِي (تَقَيَّبَ وَإِسْتَرْ فِي كَنَاسِهِ)؛
له کولانه و میلانیه که یدا خزی شارده وه
كَنْسٌ (كَسَحَ - مَسَحَ)؛ گسکدان، مالین،

سرین
كَنْشُ الْكَسَاءِ (قَتَلَ أَطْرَاقَهُ)؛
نه ملولاکه ی لوولکرد، پینچایه وه، بایدا
كَنْشُ السَّوَاكِ الْغَشَنِ (لَيْسَ رَأْسُهُ)؛

سهره که ی نه رم کرد
كَنْشَاءُ (الرَّجُلُ الْجَعْدُ الْقَبِيحُ الْوَجْهُ)؛
پیاویکی ده م و چاو ناشیرینی ره قو زبر
كَنْظَةٌ (الضِّيْقُ)؛ تهنگی، داخراوهی،

تهنگه به ری
كَنْظَةٌ الْأَمْرُ (جَهْدَهُ وَشَقَّ عَلَيْهِ حَتَّى أَشْرَفَ عَلَى الْمَوْتِ)؛ قورس بوو له لای ،
وهخته بوو به ریت، گهنشته لیوارو
سیله ی مهرگ

كَنْعٌ (تَقَبَّضَ وَإِنْضَمَّ)؛ هاته وه یهك ،
کرژیوو، به یه کاچوو، هه لقرچا

كَنْعَ النَّجْمِ (مَالٌ لِلشُّرُوبِ)؛
روبه ناوابون چوو، بهره و ناوابون

نوی

كَنْعَ الْأَمْرِ (قَرِيبٌ)؛ نزيك بوو، له به ربوو
كَنْعَ فُلَانٍ (نَكَسَ رَأْسَهُ ذُلًّا مِنْ عَارِ
لِحَقِّهِ)؛ سه ری نه ویکرد، سه ری
شووړکرد به هوی ناتو اووی و
شوره بیه که وه

كَنْعَ عَنِ الْأَمْرِ (جَبْنٌ وَهَرَبٌ)؛ ترساو
هه لئات، توقی و رایکرد

كَنْعَ فِي الشَّيْءِ (طَمَعٌ)؛ چاوی تیبری،
ته معای تیگرد

كَنْعَ الْمَسْكُ بِالثُّوبِ (لَزِقَ بِهِ أَوْ تَكَاثَفَ
عَلَيْهِ وَتَرَاكَمَ)؛ پیوهی نووسا،
بونداریکرد

كَنْعَ الشَّيْءِ (لَزِقَ وَدَامَ - يَبَسُ وَتَشَجَّ)؛
پیاو لکا، پیایدا نووسا

كَنْعَ فُلَانٍ؛ په کی كهوت، له جموجوول
كهوت

كَنْعَ عَنِ الشَّيْءِ (عَدَلٌ)؛ لایدا، ترازا،
لئی ده رچوو

كَنْعَ أَصَابِعِهِ وَوَدَّهَ (أَكْفَعَهَا)؛ په نجه کانی
کز کرده وه، مشتو کولیکرد

كَنْعَ فُلَانًا (ضَرَبَهُ عَلَى رَأْسِهِ)؛ سه ری
داگرته وه، کیشای به سه ریا

كَنْعُ مَا بَقِيَ قُرْبَ الْجَبَلِ مِنَ الْمَاءِ)؛ ناوی
نزيك چیا، کانیاو سه رچاوه ناوی نزيك

چیاو شاخ
كَنْعًا (صَانَ وَحَفِظًا)؛ پاراستی،
چاودیری کرد، گرتیه خوئی، دالدهیدا

كَنْفَ الْإِنْبِلِ وَالْفَنَمِ (عَمِلَ لَهَا حَظِيرَةٌ
يُؤْوِيهَا إِلَيْهَا لِيَقِيَهَا الرِّيحَ وَالْبَدَأَ)؛

په چای بق دروستکرد، که وپی بق
بنیادنا هه تا له سه رماو سو له بیپاریزت

كَنْفَ يَدِهِ (جَمَعَهَا وَجَعَلَهَا كَالْوِعَاءِ)؛
ده سستی نایه پال یه كه و وه ك قاپو

ده فرتکی لیگرد، کزی کرده وه
كَنْفَ الشَّيْءِ (ضَمَّهُ إِلَيْهِ)؛ باوه شی

بیاکرد، به خو یه وه نووساند
كَنْفَ السُّدَارِ؛ ژوریکسی نه یئی

له ماله که یدا دروستکرد
كَنْفَ الرَّجُلِ (أَعَانَهُ)؛ یارمه تیدا،

هاوکاریکرد، کومه کی کرد
كَنْفَ الشَّيْءِ (أَحَاطَ بِهِ)؛ ده وریدا،
ده وریکرد

كَنْفًا؛ لا، ته نیشت، سیبه، تارمایی
كَنْفَ الطَّائِرِ (جَنَاحَهُ)؛ باله کانی،

هه روو بالی بالنده که
كَنْفَ اللَّهِ (رَحِمَتْهُ وَسِثْرُهُ وَحَفِظَتْهُ)؛

سوژو به زهیی خویسی، نامیزی پر
مهیره بانی خوا

كَنْفًا (كُلُّ وَعَاءٍ لِحِفْظِ الْأَشْيَاءِ)؛ هه ر
ده فرو قاپیک یان هه رشتیکی تر بق

پاراستنی شت و مه که
كَنْفَ الرَّاعِي)؛ توشه دان، توشه به ره

كَنْفَ الشَّاجِرِ؛ جانتا، کیسه ی
پیداوستی بازگان

كَنْفَ الصَّانِعِ؛ قوتووی پیشه دار،
قوتوویی شت و مه که

كَنْفَانِي)؛ دروستکری که نافه که جوړه
شیرینه که
كَنْفَةَ (النَّاحِيَةَ)؛ لا، ته نیشت، که نار

کَنْفَشَ (جَلَسَ فِي بَيْتِهِ أَيَّامَ الْفَتَنِ)؛
 روزانی نه‌هامه‌تی و بش‌تیوی له‌مالی
 خۆیدا دانیشت
 کَنْكَانَ (لَعَبَةٌ مِنَ الْعَابِ الْوَرَقِ)؛ یاری
 کۆتکەن ، یاریبە‌که به‌کاغەزێکی
 تابیەت دە‌کرتیت
 کَنْكَنَ فُلَانٌ (هَرَبًا - كَسَلَ وَقَعَدَ فِي
 بَيْتِهِ)؛ هه‌لهات ، رای‌کرد ، ته‌مه‌لی
 کردو له‌مالی خۆیدا دانیشت
 كُنْهَ الْأَمْرَ (أَذْرَكَ حَقِيقَتَهُ)؛ راستی بۆ
 ده‌رکه‌وت ، گه‌یشته بنج و بناوانی
 كُنْهَ: ناوه‌پۆك ، كۆك ، ناخ ، ره‌وشت ،
 ره‌وشتی زکماکی ، خوو ، شیریی ،
 کات ، جی ، دەم
 كُنْهُورٌ مِنَ السَّحَابِ (قَطَعَ مِنْهُ أَمْثَالَ
 الْجِبَالِ أَوْ الْأَبْيَضِ مِنْهُ)؛ گه‌واله‌ هه‌وری
 گه‌وره‌ی سب‌ی و ناسک
 كُنُودٌ نَكَرَانُ الْجَبِيلِ - عَاقٍ)؛ سپ‌له ،
 چه‌پخوون ، به‌د نمه‌ك ، نا‌قایل ،
 پینه‌زان ، ناسوپاس‌گوزار ، زه‌ویبیه‌ك
 هه‌جی تیا نه‌پویت
 كُنُوفٌ: حوشترێك له‌سه‌رما خۆی بداته
 پال حوشترێکی‌تر ، جیابوونه‌وه‌ی
 حوشتر له‌حوشتره‌کانی‌تر
 كُنُوفٌ مِنَ الْقَتَمِ (الْقَاصِيَةُ لِاتْمَشِي مَعَ
 الْقَطِيعِ)؛ نه‌و مه‌پانه‌ی له‌گه‌ل راندا
 نازۆن و په‌راگه‌نده ده‌که‌ون
 كُنْيَ (السَّمِيِّ)؛ نازناودار ، له‌قه‌بدار ،
 به‌کێك نازناوی هه‌بیت
 كُنْيَةٌ - كُنُوءٌ (إِسْمٌ يُطْلَقُ عَلَى شَخْصٍ
 تَعْظِيمًا لَهُ أَوْ عَلَامَةً عَلَيْهِ)؛ ناوی
 مه‌ل‌ب‌زاردە ، نازناو ، ناوی خ‌یزان ،
 نازناوی پ‌یناسین ، که‌سناو

كَنْيَزٌ (كَثِيرُ اللَّحْمِ)؛ قه‌له‌وی گۆشت
 پته‌و ، تیکس‌مراو ، به‌خۆه
 كَنْيَسٌ: که‌شکۆل ، تووره‌که ، تووره‌که‌ی
 ئالف
 كَنْيَسَةٌ: که‌نيسه ، کل‌يسه ، که‌نشته ،
 که‌نیشته ، کل‌يسا ، شوینی به‌نادیایه‌تی
 جووله‌که‌و گاوره‌کان
 كَنْيَعٌ (الْعَادِلُ عَنِ الطَّرِيقِ - الْمَكْسُورُ
 الْيَدِ)؛ له‌ری ده‌رچوو بۆ ر‌ئیه‌کی‌تر ،
 ده‌ست شکاو
 كَنْيَعٌ مِنَ الْجُوعِ (الشَّدِيدِ)؛ برس‌تییه‌کی
 قورس و گران
 كَنْيِفًا: رانپ‌ز ، په‌چه ، په‌رژین‌کراو ،
 کۆتاک ، مۆل‌گه ، ئاوده‌سه‌تخانه ،
 سه‌رپ‌یشاو ، په‌رده ، داپ‌زسه‌ر ، شوینی
 حه‌وانه‌و پ‌شوو‌دان
 كَنْيِنٌ (مَسْتَوْر - مَخْفِي)؛ نادیار ، شاراوه ،
 به‌ده‌ره‌وه نه‌بوو
 كَنْيِنَةٌ (إِمْرَأَةُ الرَّجُلِ)؛ ژنی پ‌یاو ،
 هاوسه‌ره‌که‌ی ، هاوده‌مه‌که‌ی

ك

كَه - كُهُومًا (هَرَمَ)؛ پ‌یربوو ، چوه
 ساله‌وه ، به‌سال‌اچوو
 كَه السَّكْرَانُ فِي وَجْهِهِ مِنْ
 يَسْتَنْكِهِ (تَنْفَسَ)؛ مه‌ناسه‌یدا
 كَهَاءُ (النَّاقَةُ الضَّخْمَةُ الْمُسْنَةُ)؛
 حوشترێکی گه‌وره‌ی به‌سال‌اچوو
 كَهَائَةٌ (حَرْفَةُ الْكَاهِنِ - عِلْمُ الْغَيْبِ)؛
 قه‌شه‌یه‌تی ، پ‌له‌ی قه‌شه‌یه‌تی ،
 جادوو‌گه‌ری ، نه‌ی‌ن‌زانی ، زانستی نه‌ی‌نی ،
 شادراوه
 كَهَاكِه (شَخْصٌ تَرَاهُ كَأَنَّهُ ضَاحِكٌ وَلَيْسَ
 بِضَاحِكٍ)؛ په‌کێك واده‌رده‌که‌و‌یت
 پ‌یده‌که‌تی به‌لام وان‌یبه

كَهَبَ لَوْنُهُ (عَلَتْهُ غُبْرَةٌ مُشْرِيبَةٌ سَوَادًا)؛

ره‌نگی‌کی سووری توخ زالبو به‌سهریا
كَهَبَ الْمَسْنُ مِنَ الْإِبِلِ أَوْ الْجَامُوسِ)؛

حوشتر و گامیشی پیرو به‌سالاجوو
كَهَبَةً (الدَّهْمَةَ)؛ ره‌شی ، ره‌شیکی

توخ
كَهَبَةٌ: حوشتری گه‌وره‌ی به‌سالاجوو،

بیر
كَهَدَ فَلَانٌ - كَهَدًا وَكَهْدَانًا (الْحَجَّ فِي

الطَّلَبِ)؛ جه‌ختی کرد له‌سهر داواکه‌ی ،
پتی داگرت ، سووربوو له‌سهری

كَهَدَ فِي الْمَشِيِّ (أَسْرَعَ)؛ په‌له‌یکرد ،
خیزا‌یکرد

كَهَدَ فَلَانًا (حَمَلَهُ عَلَى الْإِسْرَاعِ)؛
ناچار‌یکرد خیزا بکات ، وای لیکرد په‌له

بکات
كَهَدَ (تَعَبًا)؛ ماندوبوو، شه‌که‌تبوو،

هیلاک بوو
كَهَدَ (جُهْدًا)؛ کوشان ، ئه‌رك ، هه‌و‌لدان

كَهْدَاءُ (الْأَمَّةِ)؛ که‌نیزه‌ک ، خزمه‌تکار،
ته‌یان

كَهَرُ النَّهَارِ (إِرْتَفَعَ)؛ به‌رزبوه‌وه ، رۆژ
ده‌رکه‌وت ، رۆشن و رووناک بووه‌وه ،

رۆژ که‌وت
كَهَرُ الْحَرِّ (إِشْتَدَّ)؛ توندبوو، تاوی

سه‌ند، تیز بوو، قاوی داخست
كَهَرُ فَلَانٍ (ضَعُكَ)؛ پینکه‌نی ، بزه‌گرتی،

پینکه‌نینی هات
كَهَرُ الْغُلَامِ (لَهَا)؛ یاریکرد، گه‌مه‌یکرد

كَهَرُ فَلَانًا (قَهَرَهُ أَوْ نَهَاهُ)؛ رقی
هه‌لسان، رینگه‌ی لینگرت

كَهَرُ الْقَوْمِ (صَاهَرَهُمْ)؛ بوو به‌خزمیان ،
خزمایه‌تی له‌گه‌ل به‌ستن

كَهْرَبًا مَسْقَطَ الْمَاءِ (وَلَدَ مِنْ حَرَكَةِ

إِنْدِفَاعِهِ فِيهِ قُوَّةٌ كَهْرَبِيَّةٌ)؛ له‌فشاری
ئاوه‌که هه‌یزکی کاره‌بایی که‌وته‌وه و

به‌پیدا‌بوو
كَهْرَبُ الشَّيْءِ (شَحْنُهُ أَوْ أَمَدُهُ بِالقُوَّةِ

الكَهْرَبِيَّةِ)؛ شه‌حنی‌کرده‌وه ، کاره‌بای
کرده‌وه به‌به‌ردا

كَهْرَبُ الْمَصْنَعِ: هه‌یزی کاره‌بای دا
به‌کارگه ، کاره‌بای کرد به‌به‌ردا

كَهْرَبُ الشَّيْءِ أَوْ الشَّخْصِ (أَصَابَهُ بِصَفْعَةٍ

كَهْرَبِيَّةٍ قَدْ تَقْضِي عَلَيْهِ)؛ ته‌وزمیکتی
کاره‌بایی لیتیدا ، کاره‌با گرتی

كَهْرَبًا - كَهْرَبَاءُ (صَمَخَ شَجْرَةٌ إِذَا حُكَّ

يُجْذِبُ الثَّنِينَ)؛ کاره‌با ، ته‌زیحی
کاره‌با ، زه‌ردویی، کاره‌با ، هه‌یزی

کاره‌با، ماده‌یه‌کی ره‌نگ زه‌ردو نیمچه
روونه‌و به‌که‌م ماده‌یه‌که‌به‌لیتخشان

کاره‌بای دروست‌کردو له‌وه‌شه‌وه و شه‌ی
کاره‌با دروست بوو

كَهْرَبَانِي (مَنْ مَهِنَتْهُ الْإِسْتِفَالُ بِالشُّوْنِ

الكَهْرَبَانِيَّةِ)؛ کاره‌بایی، په‌کیک
پیشه‌ی خه‌ریک بوون بیتت به‌کاروباری

کاره‌بایی به‌وه
كَهْرَبَةٌ: به‌ده‌سته‌پینانی کاره‌با به‌ههر

هه‌زیه‌ک بیتت، شه‌حن و ژیا‌نه‌وه‌ی ئامیزه
کاره‌باییه‌کان به‌کاره‌با، کاره‌با گرتن

كَهْرَبِيَّةٌ: تیشک ، برووسکه ، هه‌یزکی
کاره‌بایی

كَهْرَمَانَ أَسْوَدَ: شه‌وه ، به‌ردیکتی رۆژ
ره‌شی جوانی لووسی به‌نرخه ژنان

ده‌یکه‌ن به‌ملوانکه

كَهْمَ بَصْرَةً (كَلَّ وَرَقًا)؛ كزیوو، وهك جاران نه ما
 كَهْمَ لِسَانُهُ (هِيَ)؛ لهكزكهوت ، لآلبوو،
 توانای قسه كوردنی نه ما
 كَهْمَسَ مِنَ الرِّجَالِ؛ پیاوی كورته بنه ،
 به دوو ناشیرین ، شیر، گورگ ،
 حوشترتیکی كزپاره گه وده و زله
 كَهْنٌ - كَهْنٌ (حَدَّثَ بِالْفَيْبِ)؛ نوقلانیه
 لیدا ، پیتشبینی كرد، بۆیچوو ، باسی
 نهینتی و غهیبی كرد
 كَهْنٌ لَهُ (أَخْبَرَهُ بِالْفَيْبِ)؛ مه والی غهیبی
 پی راکه یاند، باسو مه والی نادیار
 پیتكوت
 كَهْنٌ (صَارَ كَاهِنًا)؛ بوو به قه شه، بوو
 به كه شیش
 كَهْنُوتٌ (وَلِيْفَةُ الْكَاهِنِ)؛ پیشه ی
 قه شه ، كه شیشیه تی، روهانیه ت
 كُهُولَةٌ - كُهُولِيَّةٌ (حَالَةُ الْكَهْلِ)؛ پیری ،
 چوونه ساله وه ، كارامه یی، پیتگه یی

كُوَاوَة
 كُوَاوَةٌ - كُوَاوَةٌ (حَالَةُ الْغُرُقِ فِي الْعَائِلَةِ)؛
 كونی دیوار، كون و كه له بهر، ده لاقه یه ك
 له دیواردا بق مه ولو تیشك
 كُوَاوِيٌّ (أَحْرَقَ بِالنَّارِ)؛ به ناگر
 سووتاندى، داخيكرد
 كُوَاوِيٌّ الْغَيْبِ؛ له نوتویدا ، نوتویكرد
 كُوَاوَةٌ (مَنْ حَرَّقَهُ كَيْ الْمَلَأْسِ الْغَيْبِثِ
 اللِّسَانَ الشَّتَامِ)؛ نوتوچی، یه كیتك
 پیشه ی نوتو كوردنی جلو بهرگ بیت ،
 زمان پیس ، به دگر
 كُوَاوَةٌ؛ كوره ی ههنگ، دووبه ر
 كُوَاوَةٌ - كُوَاوَةٌ - كُوَاوَةٌ؛ میتزه ر، كوره ی
 ههنگ، كه ندوو

كَهْفٌ (مَقَاوَةٌ)؛ نه شكهوت ، شكهفت ،
 كَرْفٌ، كونه رخ، زایه ند، غولولیف ،
 غار، زاخوو ر، شویتتیکی چال و بوشی
 نیتو چپاو شاخ ، په ناگه
 كَهْكَاهٌ (الضَّعِيفُ)؛ لواز ، كز ، بی توانا
 كَهْكَاهَةٌ؛ كیزتیکی قه لوی خرپن
 كَهْ كَهْ؛ قاقا ، نه ره ی شیر، دهنگی
 حوشتر
 كَهْكَهَةٌ (الْمَقْوَرَةُ تَنْفَسُ فِي يَدِهِ)؛ فوو یكرد
 به ده ستیدا له سه رمانا
 كَهْكَهَةٌ (الْأَسَدُ أَوْ الْبَعِيرُ رَدَّدَ صَوْتَهُ)؛
 دهنگی لته وه مات ، دهنگی مات و چوو
 كَهْكَهَةٌ (الرَّجُلُ قَهْقَهَةٌ)؛ قاقای لیدا ،
 به توندی پیتگه نی
 كَهْلٌ؛ چوه ساله وه، پیتگه یی،
 كارامه بوو، به ته مه ن بوو، پیربوو
 كَهْلٌ (مَنْ جَاوَزَ الثَّلَاثِينَ إِلَى نَحْوِ
 الْخَمْسِينَ)؛ مهردومیک ته مه نی له نیتوان
 سی سال بق په دجا سال بیت، مهردومی
 ناقلو ژیر ، كارامه ، خاراو
 كَهْلَةٌ؛ ژنی ناقلو ژیر
 كَهْلُولٌ (الْمَسْغِيُّ الْكَرِيمُ)؛ سه خی ،
 دلفروانی به ریتز، به خشنده ، مپه ره بان
 كَهْمَ الرَّجُلِ - كَهْمَاهَةٌ (بَطُوَ مِنَ النَّصْرَةِ
 وَالْهَرَبِ)؛ له بهرگری و سه رخستندا
 سست و خاویوو، بق به ره نگاری و جهنگ
 خاوو سست بوو
 كَهْمَ السَّيْفِ (كَلَّ)؛ كولبوو، تیژ نه بوو
 كَهْمَ الشَّدَائِدِ الرَّجُلِ كَهْمًا (جَعَلَتْهُ
 جَبَانًا)؛ مهینه ت و ده رده سه ره ی
 ترسنوکیان كرد، ترقانیان، ترسیان
 هینا به به ریا

كُوَاْرَة (خَلِيَّةُ النَّحْلِ الْأَهْلِيَّةِ): كورهی
هنگی مالی

كُوَاْسِر (الطَّيُّورُ الْكَاسِرَة): بالنده
چنگداری درنده‌كان وهك بازو هه‌ئو

كُوَاْفِر: كوپه‌ی كه‌وره ، هیزه
كُوَاكِب ثَابِتَة: نه‌ستیره وه‌ستاوه‌كان ،

هه‌ساره وه‌ستاوه‌كان
كُوَاكِب سَيَّارَة: نه‌ستیره كه‌پۆكه‌كان ،

هه‌ساره كه‌پۆكه‌كان
كُوَاوَة (أَحْرَقَ جُلْدَهُ بِحَدِيدَةِ مُحَمَّاءَ
وَنَجَّوَهَا): پێسته‌كه‌ی سووتاند

به‌ئاسنێکی گه‌رم‌کراو
كُوَاوَة بِنَظَرِهِ (أَحَدٌ إِلَيْهِ النَّظَرُ): چاوی

تێبیری ، چاوی لی مؤڤ کرده‌وه
كُوَاوَة الْعُقْرَب (لَدَاعَتُهُ): دوپشكه‌كه

پێوه‌یدا ، گه‌رتی
كُوِب الشَّيْءِ: كوتیه‌وه به‌ده‌سته‌كان

كُوِب: په‌رداخ ، كووب
كُوِيَّة: ده‌سه‌كان ، ئامرازێکی

موسیقیه له‌عود ده‌چیت ، دامه‌یان
شه‌تره‌نج ، ته‌لیکی بچوکی باریکه

كُوِيَّة (الْحَسْرَة عَلَى مَافَات): ئامو داخ
هه‌لكێشان بۆنه‌وه‌ی به‌سه‌ر چوه ،

داخ و ناخ كێشان بۆ رابردو
كُوِيْر الرَّجُل فِي مَالِهِ (أَخَذَ مِنْهُ عَنُوءَة
وَقَهْرًا): به‌زۆر لێنی سه‌ندرا ، لی

زه‌وت‌کرا ، به‌زه‌برو زه‌نگ ده‌ستی
به‌سه‌را گه‌را

كُوَّة - كُوَّة: په‌نجاره ، ده‌لاقه ، كون ،
رۆژنه ، کلاروژنه

كُوْت الرِّزْق: چوار یان پینج كه‌لای لی
سه‌وز بوو

كُوْت: كشتوكال كاتی چوار یان پینج
كه‌لای سه‌وزی به‌ده‌ر كه‌وتبیت ، سۆل ،

سۆلیکی كورت
كُوْتَة (خُصْب): بیت ، به‌روبووم

كُوْتِر: زۆر ، قه‌ره ، زه‌به‌نده ، كه‌وسه‌ر ،
ناوی روبراییکی به‌هه‌شته ، به‌خشنده ،

بلاو ، دلفراوان ، خێرۆمه‌ند
كُوْتَل (مُوَخَّر السَّفِينَة): به‌شی پاشو

دواوه‌ی كه‌شتی ، پشتی كه‌شتی
كُوْحَه غَيْرَه (أَذْلَه): ملكه‌چیان كرد ،

سه‌ری پێنه‌وی كرد
كُوْح: زنج ، قوْلخ ، كۆلیت ، كۆخته ،

ده‌وار ، كه‌پر ، سابات ، شوپتێكه
جووتیار له‌نزیک كێلگه‌ و شوپتی

كشتوكال دروستی ده‌كات
كُوْد الشَّيْءِ (جَمَعَهُ وَجَعَلَهُ كَثْبَةً وَاحِدَةً):

كه‌له‌كه‌یكرد ، كۆی کرده‌وه ، گردی‌کرد ،
گردی به‌به‌ك ته‌پۆكه

كُوْدَة (كُلُّ مَا جَمَعْتَهُ وَجَعَلْتَهُ كَثْبًا مِنْ
طَعَامٍ وَثَرَابٍ وَنَحْوِهِ): كه‌له‌كه‌کراو ،

هه‌لچنراو ، ریزکراو ، کۆمه‌ل ، هه‌رشتیک
کۆکرایبته‌وه له‌خواردن و خاكو خۆل و

كل
كُوْدَن فِي مَشِيهِ (أَبْطَأَ وَثَقَلَ): خاوبوو ،
سسو و قورس بوو له‌رۆیشتنا

كُوْدَن: نه‌سپی دووره‌گ ، هه‌ست
كُوْد الإِزَار: دامینی جله‌کانی

به‌ریز کرده‌وه تا قوله‌پیتی
كُوْد هَلَاكًا بِالْعَصَا: به‌گۆچان لێیدا ،

دایگه‌ته‌وه
كُوْدَان (الضَّغْمُ السَّمِينُ مِنَ الرِّجَالِ):

پیاوی قه‌له‌وی تیکسمرآو ، كه‌ته‌ول ،
زله‌پیاو

کوز (سَقَطَ - اِنْصَرَعَ)؛ کهوت ، کوترا

به زه ویدا

کوز العمامة؛ میزه ره که ی پیچایه وه ،
بهستی به سهریه وه ، پیچ پیچ بایدا

به سهریه وه

کوز الماع (القی بعضه على بعض أو جمعه وشده)؛ کزیکرده وه ، دای

به سهریه کدا ، بهستی وشه ته کیدا

کوز الله الليل على النهار والنهار على الليل (أدخل هذا في هذا)؛ شه ووروزی

هیتا به دوا ی به کدا ، کردنی به نیویه کا ،

له یه کی جیا کردنه وه

کوز فلاناً (صرعه أو طعنه فاقاه)؛

دای به زه ویدا ، یاخود برینداری کردو

ته ختی زه وی کرد

کوز؛ زیاده ، زورتر ، فره ، ژماره یه کی

زور له حوشتر و مانگا ، پیچیکی میزه ر

کوز؛ هیلانه یا کوره ی زه رده واله و

زه رده زیسه ، ناگردان ، کوانوو ،

کوره ، کزپانی حوشتر

کوزة الحداد (موقد)؛ کوره ی ناسنگه ر

کوزة؛ هه ریم ، ناوچه ، گه ره ک ،

نه وشوینه ی خانوو مالی تییدا دروست

ده کری و ده بیت به یه که یه کی جینشین

کوز؛ گوزه ، ناقلینه بانه ، ده فریکی

گه وره ی گلینی ده سکرداری سووره وه

کراوه و ناوی تییده کری

کوزب (البخيل الضيق النفس)؛ به رچاو

ته نگ ، رزد ، به خیل ، ده ست قوچاو

کوزی؛ گوزه له دروستکر ،

دروستکری گوزه له

کوس؛ ته پل ، داریکه دارتاش

نه ندازه ی پیده کری

کوس؛ نوم بوون له ده ریادا ، هه لسانی

شه پوی ده ریاو نزیک که وتنه وه له نوم

بوون تییدا

کوسا - کوسة؛ جوره سه وزه یه که و

ده کریت به چیشت

کوساء؛ زه وییه کی فره به روبوم

کوسج الرجل؛ پیاویک ریشی

سه رچه ناگه به یلیته وه ، که سه ج ، دان

که ل ، کم ریش

کوسج (سمك خرطومك كالمشمار)؛

ماسیه مشاره ، ماسیه که لووتی وه ک

مشار وایه

کوسه (كبه أو قلبه)؛ قلبی کرده وه ،

ژیرو ژووری کرد

کوسی من الخيل؛ نه سپی چوار پهل

کورت ، گچکه نه سپ ، گرگه نه سپ

کوع فلان؛ نانیسکی گه وره بوو ،

نانیسکی گه وره و گزج بوو ، له کار

کهوت

کوع؛ نانیسک ، مرک ، به له چه ف ،

قوونانیک ، بله مرک ، هه نیشک ،

قوونه نیشک ، جومگه یه که له نیوان

باسک و قولدا

کوعاء؛ نانیسک نه ستور ناوساو

کوعه بالسيف؛ به شمشیر لییدا هه تا

نانیسکی له جیی خوی ترازانوو

گوزیکرد

کوف الشيء (نحاه)؛ دوورخسته وه ،

پالی پیوه نا

کوفان؛ به رده موره ، به یه کا

هه لچوونی خه لکی له کاتی نه هه متی و

ده رده سه ریادا

كُوفَان (العَنَاءُ وَالْمَشَقَّةُ - العَزُّ وَالنَّفْعَةُ)؛

دهرده سهری ، نه هامتی ، نه فس

به رزی ، به رچاو تیزی

كُوفَةُ الرَّجُلِ (أَتَى الْكُوفَةَ)؛ هات بز

شاری (كوفه)

كُوفَةُ الْأَدِيمِ (قَطَعَهُ)؛ چهره و

بیسته که می بری ، پارچه پارچه می کرد

كُوفَةُ الْكَافِ (كَثَبًا)؛ نووسی ، تواماری

کرد ، داینا

كُوفَةُ الرَّمْلَةِ الْمُسْتَدِيرَةِ - مَدِينَةٌ فِي

العِرَاقِ)؛ برده مژده ، شاریکه

له عتراق

كُوفِي؛ نه وی ده درتته پال (كوفه) یان

مه به ست پیی نووسینی کوفیه

كُوفِيَّةٌ؛ چفته ، سه ریچ ، له چك ،

چاریکه

كُوفِيَّةٌ وَعَمَّالٌ؛ چفته و عه گال

كُوفِيُونَ (فِي عِلْمِ النُّهْوِ)؛ له زانستی

ریزمانی عه ره بییدا به و زانایانه ده وترتت

که له (كوفه) دا بوون و راویو چوونی

تاییه تیان هه یه سه باره ت به بابه ته

ریزمانه و انیه کانی زمانی عه ره بی

كُوكٌ؛ خه لوونی به ردین

كُوكَايِينٌ؛ کزکایین ، ماده یه کی

سه رخ خشک ره و له ره کی (کوکا)

دهرده هینرتت

كُوكَبُ الْحَدِيدِ (بَرَقَ وَتَوَقَّدَ)؛ رووناک

دایه وه ، تیشکی بلاو کرده وه ، ناسنه که

سووربوه وه و رووناک په خش کرد

كُوكَبُ الْحَمْسِيِّ (تَوَقَّدَ فِي الضَّمْسِيِّ)؛

له چیشته نگاودا گهرم داگیرسا ،

به رده گان داخان بوو له چیشته نگاودا

كُوكَبٌ؛ نه ستیزه ، هه ساره ، لای

هه رزه کار ، زوری هه شت ،

ناووسه رچاوه ، قرچه می گهرما ،

نه موستیله ، نه نگوستیله ، سه رگه وره ،

به پیوه بهر ، سه رکار ، تانه ، په له می سه

گلینه ، له که ، شاخ ، سه رچاوه می ناو

كُوكَبِ (فِي عِلْمِ الْفَلَكِ)؛ له زانیاری

گه ربونناسیدا: هه ساره ، نه ستیزه ،

هه ساره یه کی ناسمانییه به ده وری

خژردا ده سوورپیتته وه و رووناک

لیتوره رده گبریت و گرن گترینیان له وری

نزیکه وه له خژره وه به م شیوه یه یه:

1) عه تارد (2) زهره (3) زه وی (4) مریخ

5) موشته ری (6) زوچال (7) یورانس

8) نیتون (9) بلوتون

كُوكَبُ الْأَرْضِ؛ کزی زه وی ، هه ساره می

زه وی

كُوكَبَةٌ (جَمَاعَةٌ - مَجْمُوعَةٌ نُجُومٍ -

وَهِيْجٌ)؛ کز مه ل ، ده سته ، چهند

که سنیک ، چهند نه ستیزه یه که ،

دره و شان وه ، دره خشان وه

كُولاَيَا؛ به ری داریکه و له دروست کردنی

که لیک به ره مه دا رولی سه ره کی

ده بینتت وه که سابوون و خواردنه وه گان

كُولُجٌ؛ ناشیرین ، ناقولا

كُولِيْرًا (وَيَاءٌ)؛ چاو قووله ، چاو قوولکه ،

نه خژی و ده ردی رشان وه

كُومٌ (كُدْسٌ - الْقِي بُغْضُهُ عَلَي بُغْضٍ)؛

کز مه لیکرد ، هه لیچنی ، په سیسه می کرد ،

که له که می کرد ، خسته سه ره که

كُومُ الشَّرَابِ (جَمَعَهُ وَجَعَلَهُ كُومًا)؛

له سه ره که هه لیچنی ، به رزی کرده وه ،

ته پزله که می لیدروست کرد

كَوْمَ الْمَتَاعِ (أَلْقَى بَعْضَهُ فَوْقَ بَعْضٍ)؛

له سه ریه که ه لچنی ، شت و مه که کانی
دانا له سه ریه که

كَوْمٌ ثِيَابُهُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ جَمَعَهَا فِيهِ)؛

سه رجه م جلو به رگه که ی له یه که
پارچه و جلدا کؤ کرده وه

كَوْمٌ (كُدَسٌ)؛ كَوْمَلٌ، كَهْلَكَةٌ ، مَوْلٌ،

به سته له ک ، په سیسه ، که له حوشتر ،
ته پؤلکه ، گرد

كَوْمَاءٌ؛ حوشتری کؤ پاره که وره و بلند

كَوْمَةٌ - كَوْمَةٌ (الْقَطْعَةُ وَالْمُتَجَمِّعَةُ

الْمُرْتَفِعَةُ مِنَ الشَّرَابِ وَنَحْوَهُ)؛ ته پؤلکه ،

گرد ، پارچه یه که ل و خؤلی له سه ریه که

نیشته و ، شارا

كَوْمِسِيُونٌ (هِيَ الْعَمَالَةُ الَّتِي يَأْخُذُهَا

مُسْتَوْرِدُ الْبِضَاعَةِ)؛ چه قی

گواستنه وه ی شت و مه که ، بزه پاره ی

گواستنه وه و مینانی که ل و په ل

كَوْنٌ (أَوْجَدٌ)؛ دؤزه وه ، پیکی مینا ،

مینایه دی

كَوْنُ الشَّيْءِ؛ دروستی کرد ، پیکی مینا ،

به شه کانی له که ل یه کدا ریک کرد و

دایمه زراند

كَوْنُ اللَّهِ الشَّيْءَ (أَخْرَجَهُ مِنَ الْعَدَمِ إِلَى

الْوُجُودِ)؛ په روه ردگار له نه بوونه وه

مینایه بوون

كَوْنٌ - كَيْانٌ (كَيْثُوْنَةٌ - وَجُودٌ - حَالَةٌ -

عَالَمٌ)؛ بوون ، پیکهاتن ، دروست

بوون ، بوونه وه ری ، بوونیتی ، بار ،

بارودوخ ، که ردوون ، جیهان ،

بوونه وه

كُوْنٌ؛ نازناویکی شازاده و میرانه

كُوْنِيٌّ؛ جیهانی ، که ردوونی

كُوْنِيَاكُ؛ جؤره شه رابو مه یه که

كُوْهُ النَّارِ (هَيْجَاهَا)؛ که شانیه وه ،

خؤشیکرد ، تاویدا

كُوْهُ الرَّجُلِ (تَحْيِيرٌ)؛ سه رسام بوو ،

سه ری سووپما ، وا قی وپما

كَي

كَيٌّ - كَيْيٌ - كَيْمًا - كَيْسٌ - لِأَجْلِ أَنْ -

لِفُلَانٍ؛ بؤنه وه ی ، تا کو ، له به رنه وه ی ،

مه تا ، بؤ ، بؤچی ، نه وه کو ، نه بادا

كَيْ (كُوِيٌّ - حَرْقٌ)؛ سووتان ، داخ کردن

كَيْ الْمَلَأْسِ؛ جل نوتو کردن ، له نوتودان

كَيْيَادٌ (الْكَيْبِرُ الْكَيْدُ)؛ قیل باز ، فره

نه خشه و پیلان دانر ، مه کریاز

كَيْيَاسَةٌ (عَقْلٌ - فَهْلَةٌ - ظَرْفٌ)؛ زیری ،

ناقلی و ریایی ، تیگه یشته و ی ،

شؤخی ، شهنگی ، رووخؤشی

كَيْيَالٌ (مَنْ حَرَفْتَهُ الْكَيْيَالُ)؛ نه وه ی

پیشه ی پئوانه و کیشانه بیست ،

نیشانه کار

كَيْيَالَةٌ (حَرْفَةُ الْكَيْيَالِ - أَجْرَتُهُ)؛

پیشه ی پئوانه و کیشانه ی شت و مه که ،

نرخی کیشانه

كَيْيَانٌ (طَبِيعَةٌ)؛ سروشت ، خؤرسک ،

بوونیه تی ، که سایه تی

كَيْيٌ - كَيْيٌ (الضَّعِيفُ الْفُؤَادُ وَالْجَبَانُ)؛

دل لاوازی ترسنؤک ، به دو نه وؤر

كَيْيَتٌ (الْجِهَازُ سَرَهُ)؛ ناسانی کرد ،

تاماده و سازاندی

كَيْيَتٌ الْوِصَاءُ (مَلَأَهُ)؛ پریکرد ،

سیخناخی کرد ، قه لاجنی کرد

كَيْيَتٌ وَكَيْيَتًا - كَيْيَتٌ - كَيْيَتٌ (كَيْيَتٌ وَكَيْيَتٌ)؛

نه وه و نه وه ، ناوا ناوا

کَيَّة (مَوْضِعُ الْكَيْ - وَسْم)؛ سووتای ،

نیشانه ، داخ کراو

کَيْثَرُ: زَر ، فره ، زه بهنده ، مهردومی

پر خیزو چاکه

کَيْح (خَشْنٌ وَغَلَطٌ)؛ توندو رهق بوو،

نه ستوروو زیر بوو

کَيْحُ (سَفْحُ الْجَبَلِ)؛ لوتکای شاخ ،

چله پزی

کَيْد (إِرَادَةُ مَضْرَبَةِ الْغَيْرِ خَفِيَّةٌ - كَيْدٌ -

حِيلَةٌ - مَكْرٌ)؛ فیتا کردن ، گزی ،

هه لئه له تاندن ، ویستی زیانگه یاندن

به نهیئی

کَيْدَبَانٌ - كَيْدَبَانٌ: دروژن ، ناراست

کَيْرٌ (جِهَارٌ مِنْ جَلْدٍ أَوْ نَحْوَهُ يَسْتَعْدَمُهُ

الْحَدَادُ وَغَيْرُهُ لِلنَّفْحِ فِي النَّارِ

لِإِشْعَالِهَا)؛ نامرازیکه ناسنگر

له فوو کردن به کوره ی ناگردا بو

هه لگیرسان و خوشرکدنی ناگر به کاری

ده هیئی

کَيْرُوسَيْنٌ سَائِلٌ قَابِلٌ لِلْإِشْعَالِ

يَسْتَقَطِرُ)؛ شله مهنیه که ناماده ی

سووتاندن و کلپه سهندنی زوره

کَيْسَتٌ (صَيْرَةٌ كَيْسًا)؛ تیبگه یاند ،

وریای کرده وه ، زرنگی کرد ،

بیداری کرده وه

کَيْسٌ الْمُسْتَجِمٌ (ذَلِكَ)؛ شتی ، شیلای ،

کیسی هینا به له شیا

کَيْسٌ (عَقْلٌ - فِطْنَةٌ)؛ زیری ، نه قل

کَيْسٌ (جَرَابٌ - غِرَاةٌ)؛ تووره که ،

هه مانه ، کیس ، خورج ، گونیه ، هژر ،

خه رار

کَيْسُ الْغَضِيئِينَ (صَفْنٌ)؛ تووره که ی

گون ، کیسه ی گون

کَيْسٌ مِنْ جِلْدٍ؛ پیسته ، هه مانه ،

پیستی ده رها تووی خوشرکرای مهرو

بزنه که شتی وشکی تیده کری

کَيْسُ الدَّرَاهِمِ؛ جزدان ، تووره که ی

دراو ، کیسه پاره

کَيْسُ الْوِسَادَةِ؛ بهرگه سه رین ، بهرگی

پشتی

کَيْسُ النَّبْعِ؛ جاخ ، تووره که یه کی

پچوکه له موشه مما تووتنی تیا

هه لده گبری

کَيْسٌ (فَطْنٌ - لَطِيفٌ)؛ تینگه یشتوو ،

وریا ، زیر ، شوخ و شهنگ ، رووخوش ،

قوز ، رازوه ، نال و وال

کَيْسُهُ (جَعَلَهُ كَيْسًا)؛ وریاو بیداری

کرده وه ، زنگو هوشیاری کرده وه

کَيْسُ (الْبُغْلُ النَّامُ)؛ زردیه کی ته واو ،

به رچاو تهنگی

کَيْسٌ (الضِّيْقُ الْخُلُقِ اللَّئِمِ الشَّحِيحُ)؛

به رچاو تهنگ ، سپله ی چرووک ، خراپ و

به د

كَيْفَا الشَّيْءِ (قَطْعَةٌ - جَعَلَ لَهُ كَيْفِيَّةً

مَعْلُومَةً)؛ بری ، له تیکرد ، پارچه

پارچه ی کرد ، شیوازیکی دیاریکرای بز

ده ستنیشان کرد ، گونجانی

كَيْفَ الْهَوَاءِ (غَيْرَ دَرَجَةِ حَرَارَتِهِ أَوْ بَرُودَتِهِ فِي مَكَانٍ بِوَسَاةٍ مُكَيَّفِ الْهَوَاءِ)؛ نمره‌ی گرمی یا ن ساردی گوری به مؤدی هه واگرو سبلیته وه

كَيْفَ (حَال - مِرَاج)؛ چۆنیه تی ، بار ، نۆخ ، هه وهس ، خۆشی ، رابواردن ، ویستن ، خواستن

كَيْفًا (إِسْمٌ مِنْهُمْ يُقَالُ فِيهِ أَنْ يَكُونَ لِلْإِسْتِفْهَامِ نَحْوُ كَيْفَ زَيْدٌ؟)؛ ناویکی نادیاره پتر بق پرسیارکردن به کاردیت وهك : زهید چۆنه ؟

كَيْفَمَا كَانَ (بِأَيَّةِ كَيْفِيَّةٍ)؛ هه رچۆن بی ، چۆن ریکه وی ، چۆن بگونی كَيْفَمَا إِتَّفَقَ (عَلَى أَيِّ حَالٍ)؛ چۆن ریکه وی ، چۆن بگونی

كَيْفِيَّةٍ: بار ، حال ، نۆخ ، چۆنیه تی ، بارودۆخ ، ره فتار ، شیوه ، وینه ، شیواز ، دیمه ن

كَيْل (قَاسٍ)؛ پتوای ، پتوانه ی کرد كَيْلَ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ (قَاسَهُ بِهِ)؛ نه اندازه ی پتگرت ، پتی پتوا ، شت به شت پتی پتوا

كَيْلَ فُلَانٍ (كَانَ جَبَانًا)؛ ترستۆك بوو ، تۆقوبوو

كَيْل (آلَةُ الْكَيْلِ)؛ پتوهر ، نه اندازه ، پریشکی ناگر

كَيْلَةٌ: نه اندازه بهك ، پتوهریکه کیشانی پنده کری

كَيْلُوس: ترشی خواردنی هه رسکراو لهگه ده دا

كَيْلُو (كَلِمَةٌ إِذَا أُفْرِدَتْ دَلَّتْ عَلَى الْفِ وَتُرَكَّبُ مَعَ غَيْرِهَا مِثْلَ الْمِثْرِ وَالْفَرَامِ فَتَعْنِي أَلْفًا مِنْهُمَا)؛ وشه به كه به ته نیا مه به ست پتی هه زاره وه لهگه ل و شه ی مه ترو گرامدا ده بیئت به هه زار مه تر یان هه زار گرام

كَيْلُوْغَرَام: کیلوگرام ، بهك کیلوگرام (1000) گرامه ، کلکم

كَيْلُومِثْر: کیلومتر ، بهك کیلومتر (1000) مه تره ، کم

كَيْلُوْوَاط: کیلووات ، بهك کیلووات (1000) واته

كَيْلُوس: ماده ده به کی خۆراکیه کاتی له شیوه ی گونکه هه ویرتکدا لهگه ده دا کۆده بیته وه به رله وه ی بچیت بق ریخۆله کان

كَيْمًا (كَيْ مَا - لَكَيْ)؛ بۆشه وه ی ، له بهر ، له بهر نه وه ی ، هه تا ، تا

كَيْمِيَا - كَيْمِيَاء: وریای و زرنگی ، لای پتیشینه کانیش مه به ست پتی گورینی هه ندیک کانزابوو به کانزای تر ؛ به لام لای هاوچه رخه کان زانستیکه سه باره ت به چۆنیه تی و سروشتی پتیکه اته کان ده کۆلئته وه له ریکه ی شیکردنه وه تیکه ل و ناویته کردنه وه

كَيْمِيَائِي - كَيْمِيَاوِي (مُشْتَقِلٌ وَمُخْتَصِمٌ بِالْكَيْمِيَاءِ)؛ کیمیاگر ، کیمیایی ، نه وه ی خه ریک ده بیئت به زانستی کیمیاییه وه و تایبه تمه نده پتوهری

کیموس؛ بالفتی خوراک ، ماددیه کی
شیری سپی به و له خواردنه وه په یدا
ده بی ناماده ی هلمزینی تیدا به و
ریخوله کان له کاتی تیپه پینیدا هلی
ده مژن
کیموسیة (العاجة إلى الطعام
والغذاء)؛ پیوستی بوون به خواردن
کینا؛ چاره سه رو ده رمانیکه له تویکلی
داریکی شمیریکی درده مینری و بق
به رنگاری تا به کارده بری

کینة (النبق - الكفالة)؛ نه بک ، کونار،
تاوگ، دهسته به ریوون، زامن بوون
کینولة (إمكانية الكيان)؛ توانایی،
بوون و دروست بوون
کینه؛ بیده سته لات، نه بوونی
مه لسوکه وت و ویست
کیمک (الشهر الرابع من الشهر
القبطية)؛ مانگی چواره می قیبتیه
کیول؛ نوایین ریزی جهنگ، ترسنوک ،
زه ویبه کی بلندو بهرز

كيس الوِسَادَة (برگه پشتی - سرین)

كَنِيسَة
(دیر - کهنیسه)

كَمَنْجَة (که مانچه ، که مان)

كِرْز (کیرلاس)

كَمَك (کیمک)

كُرْسِي (کورسی)

كُتُب (چند پرتو کتب)

كَفْبَا الشَّرْد
(زای یاری)

كَوِي الثِّيَاب
(جله کانی نوتو و کرد)

كَبْسُولَة
(کولاج)

كُنْب (قنه نه)

كُرُج (نسهپی بازی)

كُنْب سلوحي (تانجی - سهگی پا)

كيس الزاهم

(جزدانی پاره و پوولی ورده)

كِنَانَة (تیردان)

كُنْشك التلْفون

(تله فونگه - كوشكيتكى)

(تله فون)

كاس (پرداخ)

كشْتَبَان (ننگوسانه)

كَبِش (بهان)

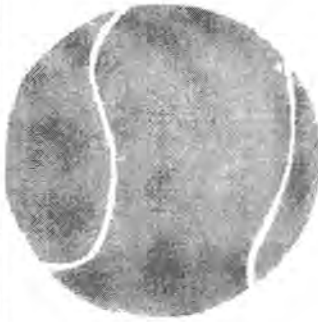

كرة القدم
(توپى پى)

كرة الأرض (في الجغرافيا)
له جوگرافيدا: توپى گزى زهوى

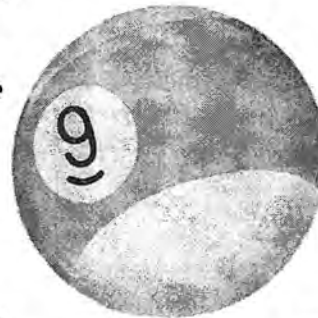
كرة التنس
(توپى تينس)

كرة السلة
(توپى باسكه)

كرة بيسبول
(توپى
به بيسبول)

كرة البليارد
(توپى بليارد)

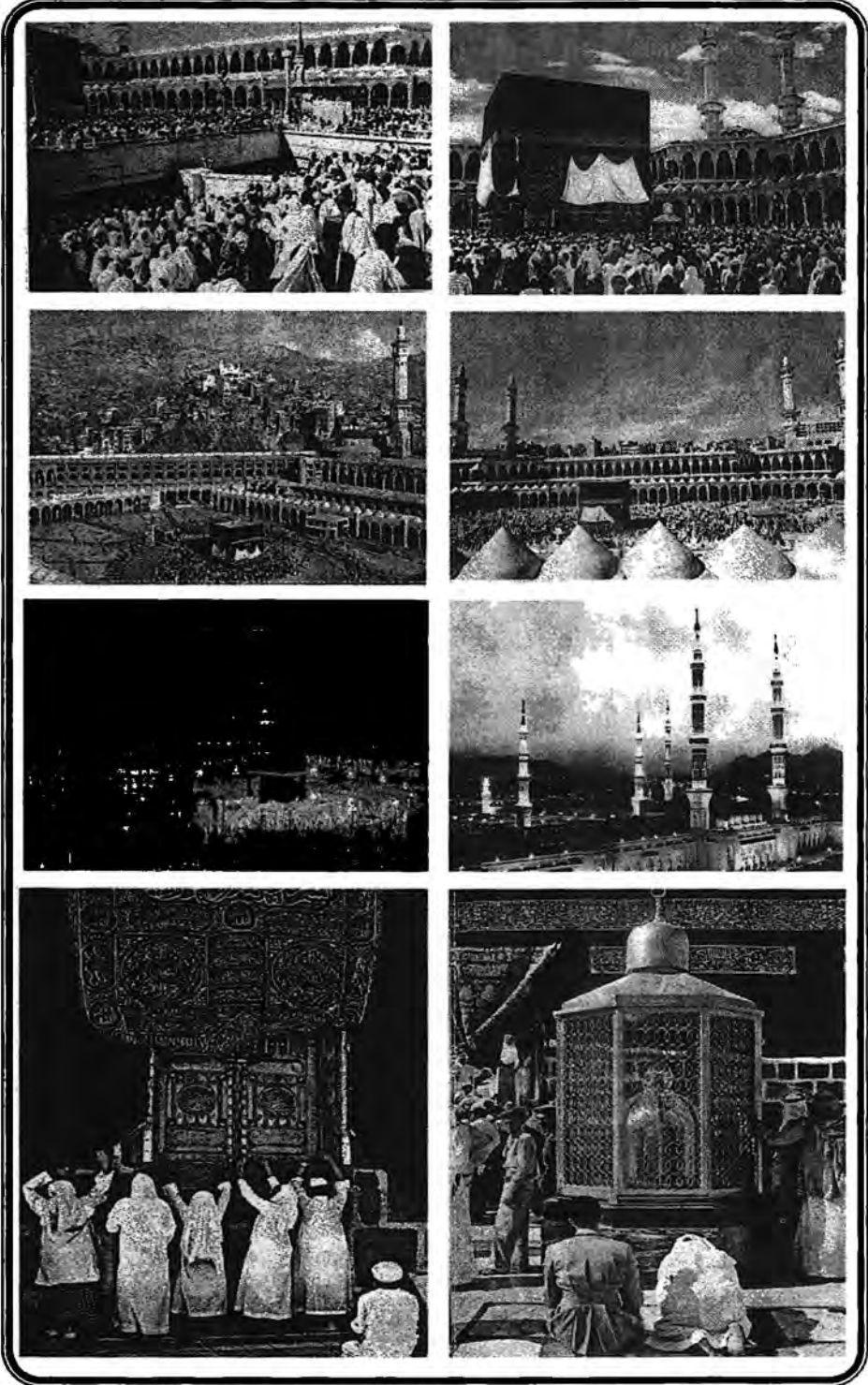

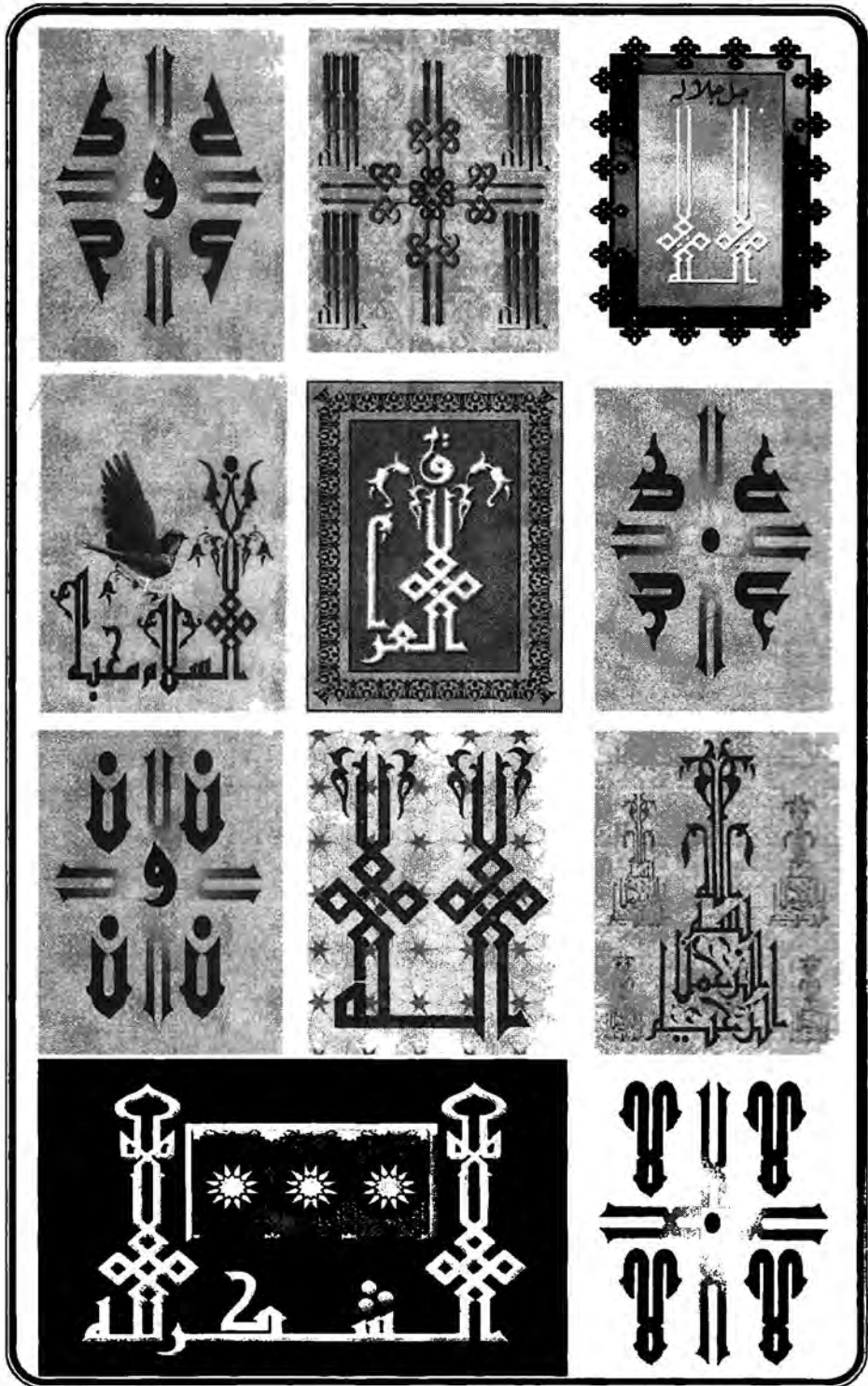
كرة قدم أمريكى
(توپى پتى نه مريكى)

كرة الغولف
(توپى گولف)

صَوْرُ نَبِيَّتِ اللَّهِ الْحَرَامِ - كَعْبَةِ (دِيمَه نَه كَانِي كَابَهِي يِرُوز)

اللام

ل

ل: بیست و سییہم پیتی زمانی
 عمره بی یه و به سی مانا هاتوو له وانه:
 (1) **الإِسْتِحْقَاقُ نَحْوُ: الحَمْدُ لِلّٰهِ:**
 شایسته بوون وهك: سوپاس بۆ خوا
 (2) **الإِخْتِصَاصُ نَحْوُ: المِنْبَرُ لِلْخَطِيبِ:**
 تاییه تمندی وهك: دوانگه بۆ وتارییژه
 (3) **التَّمْلِيكُ نَحْوُ: وَهَبْتُ لِزَيْدٍ:**
 خاوه نداری وهك: به خشیم به زهید ،

پیما

(4) **شَبَّهُ التَّمْلِيكُ نَحْوُ: جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا:** : هاوشیوه و
 چه شنی ، خاوه ندار وهك له خوتان

هاوسه ری بۆ دانان

(5) **التَّعْلِيلُ نَحْوُ: لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ:** : لیدوان وقسه له سه رکردن
 وهك: ههتا شامیدو گه واهی دهرین

له سه ره خه لکی

(6) **تَوَكُّيدُ النَّفْيِ نَحْوُ: مَا كَانَ اللَّهُ يُظْلِمُكُمْ:** : دووپا تکردنه وهی نکول
 لیکراو وهك: بۆ نه وهی خوی گه وره

نیشان تان بدات

(7) **مُؤَافَقَةٌ "إِلَى" نَحْوُ: بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا:** : بۆ وهك: "خواکته

نیگای بۆ نارد "

(8) **مُؤَافَقَةٌ "عَلَى" نَحْوُ: وَيَخْرُونَ لِلأَذْقَانِ:** : له سه ره وهك: "له په وره و
 کرپووش ده بهن بۆ خوا "

(9) **مُؤَافَقَةٌ "فِي" نَحْوُ: وَتَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ:** : بۆ ، نیو
 وهك: "بیوانه کانی دادپه روه ری
 داده نیین بۆ رۆژی قیامت "

(10) **مُؤَافَقَةٌ "بَعْدَ" نَحْوُ: أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ:** : دوی وهك: نو یژ
 بکه دوی نه وهی خۆر نیوهی ئاسمان
 به جی ده میلتیت

(11) **مُؤَافَقَةٌ "مِنْ" نَحْوُ: سَمِعْتُ لَهُ صِرَاحًا:** له وهك: دهنگی قیژوه
 هاوارم لهو بیست

(12) **التَّبْلِيغُ نَحْوُ: قُلْتُ لَهُ: رَاكِعًا يَنْدُبُ:**
 وهك: بێمگوت

(13) **مُؤَافَقَةٌ "عَنْ" نَحْوُ: وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ:** : سه بارهت وهك:
 "بی بپواکان سه بارهت به باوه رداران
 گوتیان: گه ر خیرو چاکه بوايه نه وا

بیشمان نه ده که وتن "

(14) **صَيْرُورَةٌ وَهِيَ لَامُ الْعَاقِبَةِ وَلَامُ الْمَالِ نَحْوُ: وَلَدَ الْإِنْسَانَ لِحَيَاتِهِ أَبَدِيَّةً:**
 بۆ، ههتا ، بۆنه وهی وهك: مَرُوفٌ بۆ

ژیانیکه ههتا هه تایی له دایک بپوه

(15) **القَسْمُ نَحْوُ: اللَّهُ لأَفْعَلَنَّ هَذَا:**
 سویند خواردن وهك: سویند بیتت به خوا
 نه و کاره ده که م

ل-آل

لا (ضِدَّ نَعْمَ): نا ، نه خیر، نهه ،
 واژوهی به لاییه

لَابُدْ: مهر ده بی، چارنیه، پیویسته،
 واده بی
 لَا شَيْءٍ: هیچ، نه شته با، هیچ یهک،
 هیچ کام
 لَا إِزَادِي: خونه ویست، خونه کرد،
 نه وهی دهستی مهردوم خوی تیا
 نه بیث
 لَا أَعْرِفُ (لَا أَدْرِي): نازانم، هیچ
 مه والیکم نییه، بی خه بهرم
 لَا يَلِينُ: نرم نابی
 لَا تَخْفَا: مه ترسه، ترست نه بیث
 لَا رَجُلَ فِي الدَّارِ: پیاو له مال نییه،
 پیاوی تیا نییه
 لَا نَبِيَّ (عَاطِشٌ): تینوو، ته ژنه،
 پیویستی بوون به ئاو
 لَا نَبْتَ: شیر ی بیشه لان، گیایه که
 لَا نَبَةَ (مَظْهَر - بِيَان): روخسار،
 سیما، دیمان، بهرنامه، پروگرام،
 به یاننامه، که لاله نامه
 لَا نَبَقَ (مُنَاسِبٌ): گونجاو، شیوا، له بار
 لَا نَبْمَ: سه رزه نشنکراو، لومه کراو
 لَا نَبَةَ: کلهی، سه رزه نشنت،
 به سه راهاتن
 لَا بَ الرَّجُلِ (عَاطِشٌ - حَامٌ): تینوو بوو،
 ده ورو خولیدا، په له قازهی کرد
 اللَّابَةُ: حوشتری گردی رهش،
 زه ویهکی بهرد رهش
 لَا بَيْتَ: جینشین، سه قامیگر، جینشین
 له شوینیکدا
 لَا بَيْحَهُ لِبَاخًا وَمَلَابِحَةً (لَا طَمَعَهُ وَضَرْبَهُ):
 لیتیدا، دایگرتوه، کوتی
 لَابُدْ: شیر ی بیشه لان

لَا بَسَ الْأَمْرَ (رَأَوْتَهُ): نه جامیدا، ریکی
 خست، رژی و ناماده ی کرد
 لَا بَسَهُ (خَالَطَهُ وَاتَّصَلَ بِهِ): تیکه لی
 بوو، په یوه ندی پیوه کرد
 لَا بِنَ: فره شیر، شیردار
 لَا تَ (مِنَ الْعُرُوفِ الْمَشْبَهَةِ بِلَيْسَ):
 له پیته کانی (لیس) ده چیت، نه، نا،
 نه
 لَا تَ لَوْثًا (أَخْرَبَ بغير مَا يُسْأَلُ عَنْهُ):
 شتیک ی به دوور له پرسیار لیکراوی گوت
 لَا تَ فَلَانًا (نَقَصَهُ حَقَّهُ): مافی خوارد،
 مافی خوی نه دایه
 اللَّاتُ (صَنَمٌ تُعْبَدُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ):
 بتیکبوله سه رده می نه فامیدا
 ده په رسترا
 اللَّاتِيْنِي: له بنه رته تا ده درتیه پال
 ده شتیک ی نیتالی به ناوی (لاتیوم) و
 به وزمانه نمونه ییه ده گوتریست
 که دانیشتونانی رومای دیرین و کون
 له نیمبراتوریه تی رومانیدا قسه یان
 پیکردوه
 لَا تَ - لَوْثٌ (وَسَخٌ): پیسی کرد،
 له که داریکرد
 لَا تَ فُلَانٌ فِي الْأَمْرِ (أَبْطَأَ):
 خاوه خاویکرد، سستی نواند
 لَا تَ الْعِمَامَةَ عَلَى رَأْسِهِ (لَفَّهَا وَعَصَبَهَا):
 پیچایه وه، بایدا، لولی کرد
 لَا تَ الشَّيْءِ فِي الثَّرَابِ (لَطَّخَهُ بِهِ):
 خولوی کرد، ته پ و توژاوی کرد
 لَا تَ الشَّيْءِ: دوچار هه لیسوراند وهک
 میژر، به ئاو شوردی و دهستی پیا هیتا
 هتا به شه کانی شیبوونه وه

لَا تَ لَوْثًا مِنْ كَلَامٍ تَكَلَّمَ بِكَلَامٍ مَطْوِيٍّ لَمْ
يَبِينَهُ لِلإِسْتِخْيَاءِ؛ قَسَمَى نَادِيَارُو
شاراوه يكرد ، شهرمی کرد راسته و خق
بدوی

لَا تَ بِفُلَانٍ (لَا ذِبِّهِ)؛ پهنای پینگرت ،
هانای بق برد

لَا تَ بِهِ النَّاسُ (اجْتَمَعُوا حَوْلَهُ)؛ مؤلیان
بهست له دهوری ، له دهوری کزبویونه وه
لَا تَ دَارَةً (لَوْهَا)؛ له مال وه دانیشمت ،
له مال وه خوی توندکرد

لَا تَ فُلَانٌ (دَارَ)؛ سووپرایه وه ، لویلی
خوارد

لَا تَمَّ الْمَرْأَةُ مَلَائِمَةً (قَبْلَهَا فَمَا لَمَّ)؛
دهمی نایه نیو دهمی ، دهمی نایه
دهمی وه

لَا تَمَّ: دَم ، دَم و قَه پَوَز
لَا جَ الشَّيْءِ (أَذَارَةٌ فِي فِيهِ)؛ له ده میا
مینای و بردی

لَا جِي (مُلْتَجِيءٌ - مُحْتَمٌّ)؛ په نایه ر،
په نابردو

لَا حَ (بَدَأَ - ظَهَرَ)؛ ده رکه وت ، دیاریدا ،
ناشکرا بوو

لَا حَ الشَّيْبُ فِي رَأْسِهِ (بَدَأَ)؛ پیری
سهری ه لدا لئی ، نیشانه ی پی
سهریدا لئی

لَا حَ النُّجْمُ (بَدَأَ وَأَضَاءَ وَتَلَلَا)؛
دره وشایه وه ، ده رکه وت ، جری وه ی
هات

لَا حَ إِلَيْهِ (لَمَّحَ إِلَيْهِ)؛ سه یریکرد ،
ته ماشای کرد ، سه رنجی لیدا

لَا حَ الشَّيْءِ (أَبْصَرَهُ)؛ بینی ، دیتی ،
جاوی پینکوت

لَا حَ فُلَانٌ لَوْحًا وَلَوْحًا وَلَوْحًا
وَلَوْحَانًا (عَطَشٌ)؛ تینووی بوو ،
تینو بوو

لَا حَ إِلَى الشَّيْءِ (نَظَرَ إِلَيْهِ مِنْ بَعِيدٍ)؛
له دور وه ته ماشای کرد

لَا حَ الْعَطَشُ أَوْ السَّفَرُ أَوْ الْعَزَنُ
فُلَانًا (غَيْرُهُ وَأَضْمَهُ)؛ تینووی ته یان
سه فیه رو خه مو خه فه ت گزپی ، تیکیدا ،

گزپانی هینا به سه ریا
لَا حَ السَّبْرُ (أَوْمَضَ)؛ دره وشایه وه ،
رووناک بو وه ، تیشکی دایه وه

لَا حَ الْفَجْرُ وَالنَّهَارُ (بَزَغَ)؛ شه به قیدا ،
رذیبو وه ، گزنگیدا

لَا حَ لِي كَذَا (أَذْرَكَتُهُ هَكَذَا)؛ وا هه ستم
پیکرد ، وام بینی ، واماته پیتش چاوم

لَا حَ الرَّجُلُ (عَطَشٌ)؛ تینووی بوو ،
پیویستی به ناو بوو

لَا حَى الرَّجُلُ (نَأَزَعَهُ)؛ کیشمه کیشی
له گه ل کرد ، به ریه ره کانی له گه ل کرد ،

دزایه تی کرد ، رکه به رایه تی کرد
لَا حَى فُلَانًا دَافَعَهُ وَمَانَعَهُ وَلَا وَمَهُ)؛
ریگری و یاساخی کرد لئی ی ،

سه رزه نشتی کرد ، لومه ی کردو دهستی
هینایه ری

اللَّاحُ: تَهَنُكٌ ، سَنُورِدَارٌ، تَهَنُكٌ بَهْر
اللَّاحِبِ (الطَّرِيقُ الْوَاسِعُ)؛ رنکه ی کی

روون و ناشکرا ، دیارو به رچاو
لَا حَةَ (شَبَّهَ)؛ لیکچوو ، له وچوو

لَا حِدَ صَاحِبَهُ (إِعْجَاجٌ كُلُّ مِنْهُمَا عَلَيَّ
الْآخِرِ)؛ خوره وشتیان به رانبه ر به یه ک

لارو له ویریوو ، خراب بوون بق یه ک ،
ناراست بوون به رانبه ر به یه ک

اللاحد: نهومی کیتل بۆ گۆرِ دروست دهکات

اللاحدسة (السنة الشديدة): سالتیکی سهخت و نه هامة تی، سالتیکی وشکو بئی ده راهات

لاحدة (العين): چاو، دبیه

لاحدة (واقبه): چاودتیگرد، جاسووی گرد، هه ریه که بیان چاویان

بیبیه سهه نهومی تریان

لاحدة (كائفه - لازمه): له گه لیبوو،

هاو نامیزی بوو، هه میشه له گه لیا بوو

لاحدق (تبع): شوینی کهوت، دوایکهوت،

راوینا، نیشته سهه ری

لاحدق (ضد سابق): دواکه وتوو،

شوینکه وتوو، پاشه نگ

لاحدم (الصق): پیوهی نووسان،

پیاکان، پیتی کرد

اللاحدم (ما يأكل اللحم من الحيوان

والطير أو يشتهي): گۆشتخۆر،

گۆشتخۆری نازهل و بالنده

لاحدن القوم: لیبیان تیگه یشتو

حالی بوو، زیره کوو بیدار بوو پیبیان

اللاحدن (العالم بعواقب الكلام): داناو

زیره که به نه نجامی قسه و گوته دا

اللاحدوس: شووم، بهرده وام، کۆلندهر

لاحدی: سه رزه نشتکراو، لۆمه کراو

اللاحد: دۆل و شیویکی تنه که به رو

پردارو درهخت

لاحد الرجل: دزایه تیکرد، رکه به رایه تی

نواند

اللاحد: رکه بهر، دژ، دۆژمن، نه یار

اللاحدغ: گازنده، گازلیتگیراو، که زراو

لاحد بالشیء (لجأ إليه واستتر به وتحصن): رووی تیکردو په نای بۆ برد،

خۆی لیشارده وه، هانای بۆ برد

لاحد بالجبل: په نای برده بهر چیاو

شاخ، خۆی له چیا قایم کرد

لاحد بالقوم: هانای بۆ بردن، داوای

په ناو پشتگیری و کومه کی لیکردن

لاحد الطريق بالدأر (انصل بها):

رتیه که له پال خانه و مالاندا بوو، مال و

خانووی له پالدابوو

اللاحد (ثوب حرير أحمر): جلیکی

ناوریشمی سووره

لاحدغ: توون، تیز، سووتینه، تاخ،

که سکون

اللاحدن: جۆره روه کی که بۆیه و عهترو

چاره سهه ری لیده رده هینیری

لاحد إليه (لجأ): رووی تیکرد، هانای بۆ

برد، په نای برده بهر

لاحد منه (تخلص): رزگاری بوو لیتی،

قوتاریوو لیتی، خۆی له دهستی

راپسکان

لاحد إلى الكذب (لجأ - استعان):

ناچار ی درۆ بوو، له ناچاریا درۆیکرد

لاحد ملأه ملاقاة ولزاقاً كان لازماً به):

پیایدا نووسا، پیوهی لکاو نووسا

لاحد: له گه لیبوو، لیتی نه بوه وه،

پیوهی نووسا، لیتی نه بوه وه

لاحد الأمر (استمر فيه): دهستی لیتهل

نه گرت، له سهه ری رۆیی، بهرده وام بوو

لاحد المشروع (تفهدة): په یمان

بهستی بوو، گرتی

لاحد: پیویست، ده بی، ده یه ویت،

ناچار ی، چارنییه، زۆره ملی

اللازمة) عَادَةً فَعَلِيَّةٌ أَوْ قَوْلِيَّةٌ تَلْزِمُ الْمَرْءَ فَيَأْتِيهَا دُونَ إِرَادَةِ مَنْهَ وَلَا شَعُورَ):

خوبه کی کرداریه یان گوته و باس خوانیکه مهردوم بی ویستی خوی

ده یلیت و دیت به ده میا

لَا زَمَهُ لِرَآءَا وَمَلَا زَمَهُ (تَعَلَّقَ بِهِ وَلَمْ يُفَارِقْهُ - دَاوَمَ عَلَيْهِ): ده سستی

پیوه گرت و لی حیانه بوه وه ، هوگریبوو ، ده سستی لیهل نه گرت ،

به رده وام بوو له سهری

لَا زَمَهُ فُلَانًا (عَائِقَهُ): له نامیزی گرت ، ده سستی کرده ملی ، باوه شی پیا کرد

اللازورد - اللازورد (مَعْدِنٌ يُتَخَذُ لِلْحَلِيِّ): کانه زایه که بق خشل و جوانی

به کارده هینری و باشترین جوړی روئیکی ناسکی شینباوی نزدیک

به سوورو سه وزه

اللازوق: چاره سهرتیکی برین و زامه و ده خریته سهری هه تا چاک ده بیته وه ،

پارچه یه کی موشه ما ناسایه و ده خریته سهر برین بق پاراستنی له

بوگه نکردن و خراب بوونی

لَا سَ الشَّيْءِ (ذَاقَهُ): تامی کرد ، چیژتی لَا سَ الشَّيْءِ فِي فَمِهِ (أَدَارَهُ بِلِسَانِهِ):

به زمانی هه لی سووړاند ، هینای و بردی ، پیچاپه وه

لَا سَ الْخَلَاوَاتِ (تَتَبَعَهَا فَأَكَلَهَا): شوئینی که وت و خواری ، تامیکرد

اللاسکی (بدون سلك - جهاز): بی ته ل ، بی سیم ، نامتریکه بق په یوه ندی کردن

لَا سَنَ الرَّجُلَ مَلَأْسَةً: له قسه و گفتوگودا زالبوو به سه ریا

لا سیمه: به تاییه ت

لَا شَى الشَّيْءَ مَلَأْسَةً (صَيَّرَهُ إِلَى الْعَدَمِ): روو به نه بوون بردی ، روو

عه ده م و نه بوون پالی پیوه نا

لَا صَ الشَّيْءَ بَعَيْنِهِ (طَالَعَهُ مِنْ خَلِّ أَوْ شَرَّوَلَمَعَهُ): به دزیه وه له کونه وه

ته ماشایکرد ، سه بری کرد له کونیکه وه لَا صَ عَنِ الْأَمْرِ (حَادَ): لی لایدا ، چاوی

لیپوشی ، گری نه دایه

لَا صَ بِالشَّيْءِ لِيَاصًا (إِسْتَدَارَ بِهِ): پیوه ی خولی خوارد ، سوپایه وه پیوه ی

لَا صَقَهُ (لَا زَقَهُ): پیوه ی نووساند ، چه سپاندی پیوه ی

لَا طَ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ (لَصِقَ بِهِ): پیوه ی نووساند ، لکاندی پیوه ی

لَا طَ بِحَقِّهِ (ذَهَبَ بِهِ): مافی خوارد ، مافی تیا برد

لَا طَ الْحَوْضَ بِالطَّيْنِ (طَلَّاهُ وَمَلَسَهُ بِهِ): چه وزه که ی به قور سوواخدا ،

چارو که شی کرد

لَا طَ الْقَاضِي فُلَانًا بِفُلَانٍ (أَلْحَقَهُ بِهِ وَنَسَبَهُ إِلَيْهِ): دادوه ره که فلانی دایه

پال فلان ، کردی به باوکی ، ره چه له کی گه رانده وه سهری

لَا طَ فُلَانٍ بِسَهْمٍ أَوْ عَيْنٍ (أَصَابَهُ بِهِمَا): تیرو چاو لییدا ، به تیر یان

به چاوه وه بوو

لَا طَ الشَّيْءِ (أَخْفَاهُ): شار دیه وه ، به نهانیکرد ، نادیاریکرد

لَا طَ فُلَانٍ لِنَوَاطٍ (عَمِلَ عَمَلَ قَوْمِ نُوَطٍ): کاری نه توه که ی (لوت) ی کرد ،

نیر یازی کرد

لَا طَ الْإِنْسَانَ (ضَرَبَهُ - طَرَدَهُ): لییدا ، ده ریکرد ، ده ریبه پاند

الْأَعْيَةُ: خَوْشَه وَيَسْتِي نَبُو دَلّ وَ دَه رُوون
بُو مَنَالِ وَ دَرَسْت وَ كِه سَه نَزِيكِه كَان ، دَلّ
تُوندُو پَتَه وَي جَوَامِيْر ، پَشْت نَه سَتُوور
الْأَعْيُجُ (الْهَوَى الْمَحْقُ): سَوُوو
خَوْشَه وَيَسْتِي سَوُووتِيْنَهْر ، حَه زُو
نَاْرَه زُووِي سَوُووتِيْنَهْر ، عِيْشِق
لَا عَجَه الْأَمْرُ (أَشْتَدُّ عَلَيْهِ وَأَقْلَقَهُ):
تَه نَكِي پَيْتَه لَجْنِي وَ نِيْگَه رَانِي كَرْد ،
دُوودَلِّي كَرْد

لَا عَقِي: لَيْسَه رَه وَهِي هَه نَكُوِيْن ، خَوْرِي
هَه نَكُوِيْن بَه بَه نَجَه يَان بَه دَه سَت
لَا عَن لَعَانًا وَمَلَاعِنَةً لَعَنَ كُلُّ وَاحِدٍ
مِنْهُمَا الْآخَرُ): نَه فَرَه تِيَان كَرْد لَه يَه ك
لَا عَن الْعَاكِمِ بَيْنَهُمَا (حَكَمَ): بَرِيَاي دَا
لَه نَبُوَانِيَانْدَا ، فَرْمَانِي دَه رَكْرَد

الْأَعْنُ: نَه فَرِيْن ، دُوورْخَسْتَنَه وَه
الْأَعْيُ (الَّذِي يُفْرَعُهُ أَذْنَى شَيْءٍ):
نَه وَهِي كِه مَتْرِيْن رُوودَاو دَايِدَه چَلَه كِيْنِي
الْأَعْيَةُ (شَجِيرَةٌ تَكُونُ فِي سَفْحِ الْجَبَلِ
لَهَا نُورٌ أَضْفَرُ): دَرَه خَتِيْكِي چُووَكِه وَ
كُوْرِيْكِي زَه رَدِي هَه يَه

لَا عَجَبُ: مَه رَدُوْمِي سَسْت وَ لَاوَز
لَا عَرَهُ (كَلِمَةٌ مُفْعَلٌ): بَه هِيْمَاو نِيْشَانَه
دُوَا لَه كَه لِي
لَا عَهُ الشَّيْءِ - لَيْقَا (رَاوَدَهُ عَنْهُ
لِيَنْتَرِعَهُ): تَه نَكِي پَيْتَه لَجْنِي تَا بِيْبَات وَ
لِيِي بَسَه نِيْت

لَا عِي (بَاطِلٌ): پُووَج ، بَه تَال ، بَرُوش ،
هِيْچُو بِي بَايَه خ
الْأَعْيَةُ (مَا لَا يُفْتَدُّ بِهِ وَلَا يُخْصَلُ مِنْهُ
عَلَى فَايِدَةٍ وَلَا تُفْعَلُ): بِي مَوُوْد ،
بِي كَه لَك وَ سَوُوْد ، بَه دُو خِرَاب ، نَاقُوْلَا

لَا طَ الشَّيْءِ بِقَلْبِي (أَي لَصِقَ بِهِ
وَ أَحْبَبْتَهُ): نُووسَا بَه دَلْمَاو خَوْشَم
ويست
لَا طَ - لَا طًا فِي الْأَمْرِ (أَلَحَّ): دَاكُوْكِي كَرْد
لَه سَه رِي ، جَه خَتِي كَرْد لَه سَه رِي
الْأَلَاطُ (الْخَيْبَةُ): مَه رَدُوْمِي كِه نَدَه لَو
بِيْس ، نَاپَاك
الْأَلَاطَةُ: كَلَاوِيْكِي كِچَكِه يَه دَه نُووسِيْت
بَه سَه رَه وَه پَيِي دَه لِيْن تَه قِيْلَه ، سَه ر
شَكَايَتِك بَكَاْتَه پَيَسْتِي نَاَسَكِي سَه رُو
مَرُوْفُ جَاك نَه بِيْتَه وَه

لَا طَفَهُ (بَارَهُ وَرَفِقَ بِهِ - أَلَانَ لَهُ الْقَوْلُ):
چَاك وَ بَه سَوُوَز بُوو لَه كَه لِي ، قَه سَه ي نَه رَمُو
نِيَان بُوو لَه كَه لِي ، بَه زَه يِي پِيَاهَا تَه وَه ،
نَا زِي دَايَه ، دَلِّي بُوِي سَوُوْتَا
لَا طَمَهُ مَلَا طَمَةً وَ لَطَامًا (لَطَمَ أَحَدُهُمَا
الْآخَرَ): لَه يَه كِيَانْدَا ، يَه كَتْرِيَان دَاكُرْتَه وَه
لَا طَه - نُوُوْطًا (طَرَدَهُ وَقَدْ دَنَا مِنْهُ -
عَارَضَهُ): دَه رِي كَرْد ، دَه رِي پَه رَاَنْد ،
نَكُووِي لِي كَرْد ، بَه رَه نَكَا رِي وَه سَتَا
لَا عَ جَزَعٌ وَضَجْرٌ أَوْ مَرَضٌ): تَرَسَا ،
بِي زَارِيوُو ، نَه خَوْشَكِه وَت ، نَا رَامِي لَه بَه ر
بَرَا

لَا عَ الْحَبُّ فَلَانَا (أَمْرَضُهُ): دَلْدَارِي وَ
خَوْشَه وَيَسْتِي نَه خَوْشِي خَسْت ، نَه وَيْن
دَاي لَه دَلِّي
لَا عَ مَرِيضٌ - جَبَانُ): نَه خَوْش ،
دَه رَدَه دَار ، تَرَسْتُوْك ، زَنْدُوْق چُوو
لَا عَبُ: يَارِي زَان ، يَارِي كَر
لَا عَبَهُ مَلَا عَبَةً: يَارِي وَ كِه مَه يَان كَرْد
لَه كَه ل يَه ك ، يَارِي لَه كَه ل كَرْد
لَا عَتِ الشَّمْسُ فَلَانَا (غَيَّرَتْ لَوْنَهُ):
رَه نَكِي كُوْرِيَا ، تِي كِچُوو

لَافِ الطَّعَامِ - نَوْفًا (أَكَلَهُ أَوْ مَضَّغَهُ)؛

خواردی یان کرتانندی

لَافِ الدَّابَّةِ الْكَلْبِ (أَكَلَهُ يَابِسًا)؛

بهوشکی خواردی

لَافِ الصَّقَرِ الصَّيْدِ (إِثْفَ عَلَيْهِ وَجَعَلَهُ

ثَغْتًا رَجُلِيهِ)؛ خستی زئیر چنگیه وهو

توی توی کرد

اللَّافِتَةِ) لَوْحَةٌ مِنْ خَشَبٍ وَنَحْوَهُ يُكْتَبُ

عَلَيْهَا إِسْمٌ أَوْ شَعَارٌ لِتُوجَّيْهِ النَّظْرَ

(إِلَيْهِ)؛ لافیته، دروشم، هیما،

په پویه که ناوو دروشم وهوالی تیدا

دهنوسری وهله دواسری بهراگوزارو

شوینه گشتیهکاندا

لَافِحِ النَّارِ الْمُخْرِقَةِ)؛ ناگری سووتینه ر

لَافِظًا (نَاطِقًا)؛ قسه کهر، وتهر، وتیار،

بیژهر

لَافِظَةٌ: ده ریا، دنیا، گیتی،

ده ستار، کهله شیر

لَاقِ الشَّيْءِ (لَيْئَةً)؛ نهرمی کرد

لَاقِ عَيْنَهُ (ضَرْبَهَا)؛ لیتدا، دایگرته وه

لَاقِ بِهِ (نَاسِبَةً)؛ لیتی هات، بوی بوو،

بوی گونجا، شیا بوو بوی، پریه پریبوو

لَاقِ بِضَلَّانٍ (لَاذِ بِهِ وَلِصِقَ بِهِ)؛ پیوهی

نوسا، هزگری بوو

لَاقِ بِهِ التَّوْبِ (نَاسِبَةً)؛ جل و

به رگه کهی بوی بوو، بوی شیاوو

گونجا بوو

لَاقِ الدَّوَاةَ جَعَلَ لَهَا لِيَقَّةً وَأَصْلَحَ

مِلَادَهَا)؛ پارچه یه که په پوی بوی شووشه

مه ره که به که دانا، په پوی بوی دانا

لَاقَى الرَّجُلَ؛ چاوی پیکهوت، بینی،

روبه روی بوه وه، پیشوازی لیکرد

لَاقَاهُ - مُلَاقَاةٌ وَتَقَامٌ (قَاتَلَهُ وَصَادَقَهُ)؛

چاوی پیکهوت، دیتی، بینی

لَاقَاهُ اللَّهُ (صَارَ إِلَيْ حِسَابِهِ)؛ گه یه

باره گای په روه ریدگار

لَاقِبُهُ (سَابَهُ بِالْأَنْقَابِ)؛ به ناو ناتوره

قسهی ناشیرین و جنیوی پیدا

لَاقِحٌ: حوشتری دووکیان و که لگرتوو،

جهنگی دامرکاو پاش مه لچوون و وروژان

لَاقِطٌ: کز که روه وی دهخل و دانسی

درواو، مه لوچن

لَاقِطَةٌ - لَقِيطَةٌ (الرَّجُلُ السَّاقِطُ وَالْمَرْأَةُ

السَّاقِطَةُ)؛ پیارو نافرته بی تابوو،

بی چه یاو شهرم

لَاقِطَةُ الْكَلَامِ (جِهَازُ إِنْتِقَاطِ الْكَلَامِ)؛

دهنگ وهرگر، نامیری وهرگر تنسی

دهنگ

لَاقِطَةٌ مُلَاقِطَةٌ وَتَقَاطُ (حَادَاةٌ)؛

هاوشانی بوو، هاوتای بوو، هاو ته کو

پالی بوو

لَآكٌ (مَضَّغٌ)؛ پاروه کهی جووی،

له ده میا هینای و بردی

لَآكُ الْفَرَسِ اللَّجَامُ (مَضَّغُهُ)؛ نه سپه که

ریشوه کهی جووی، قه بی بیاکرد

لَاكِرَةٌ مُلَاكِرَةٌ (لَكَرَ كُلُّ مَنْهُمَا الْآخِرُ)؛

به مشتته کزله به ربوون له یه که، په کتریان

داگرته وه

لَاكِمٌ (لَكَمَ كُلُّ مَنْهُمَا الْآخِرُ)؛ شه ره

مشتیان کرد، به مشتته کزله کیشایان

به یه کتردا

لَاكَةٌ - لَوْكًا (أَدَارُهُ فِي فَمِهِ)؛ له ده میا

هینای و بردی، به میواشی جووی

لَامٌ - نَوْمًا وَمَلَامًا وَمَلَامَةً؛

سه رزه نشتی کرد، هات به سه ریا

اللأم: مه ترسی ، توندوتیژی ، نزکی ،
 پیتکی زمانی عه ره بی به
اللأمة (كُلُّ مَا يَخَافُ مِنْ فَرْعٍ أَوْ شَرٍّ أَوْ مَسٍّ
العَيْنِ الْمُصِيبَةِ بِسُوءٍ): مه رشتیک
 ترسی مه لگرتبیت له شه رو خراپه و
 دهست لیوه شان ، به چاوه وه بوو
لأَمْحٍ (خَالَسَ النَّظَرَ): به دیزییه وه
 ته ماشای کرد ، به نهینتی بویروانی
لأَمْحٍ: دره وشاوه ، رووناک ، تیشکدار ،
 به کیک به نه فسی خوی سه رسام بیت ،
 به خو نازین
لأَمْزَةٌ (لَأَمْزُهُ): به هیتماو نیشانه دوا
 له گه لی
لَأْمَسَ (مَأْسٌ): به ریکوت ، لئی خشا
لَأْمَسَهُ (مَأْسُهُ): دهستی لیتدا ،
 دهستیان دا له یه
الْأَمْسُ (حَافِظُ الْكَرَمِ): توره کی
 پاریزه ری تری
لَأْمَعٍ (الْبَرَّاقُ - الْمُضِيءُ): روشن ،
 دره خشاوه ، تیشکدار ، بریسکه دار
لَأْمَعَةٌ (يَأْفُوخُ الصَّبِيَّ): پشته سر ،
 ته و قه سر ، تو قه سر
اللامِي: نه وهی ده دریته پال به کیک ،
 بو به یه که له دره ختیک دره ده هینریت
اللامية (قَصِيْدَةٌ قَافِيَتُهَا اللَّامُ):
 هونراوه یه که سه رواکی (لامه)
 لان: نه رم و نیانبوو ، به سوژو به زه بی بوو ،
 ساف و لووس بوو
اللانهاية: بی کزتا ، بی دوا یی ، دوا یی
 نه هاتوو
لأهِي (قَارِبًا - دَائِمًا): نزیک بوو ،
 نزیکه تی ، لی نزیک بوه ته وه ،
 نه وه ندهی نه مابوو ، نزکی کرده وه ،
 هینایه به رو پیش

لأهِي فَلَانًا: کیشمه کیشی له گه ل کرد ،
 ملاملانی له گه ل کرد ، هاوشیوه ی چاکه و
 باشه ی خوی له گه ل کرد
لأهِي الْفَلَامُ الْفَطَامُ (دَنَا مِنْهُ): مناله که
 نزکی شیر برینه وه بوو ، نزیک بوو
 له شیر برینته وه
لأهَاهُ (قَارِبُهُ وَنَارَعَهُ): نزکی
 کرده وه ، هینایه پیش ، کیشمه کیش و
 ملاملانی له گه ل کرد
لأهَج: منالیک راماتبیت له سه ر مژنی
 مه مکی دایکی
اللاهَجُ بِالْشَيْءِ: سووریوو له سه ر
 شتیک ، پیداکر له سه ری
اللاهَجُ الْجَبَلُ أَوِ الْأَكْمَةُ يَضْرَبَانِ
بِالطَّرِيقِ): چیاو ته پزلکه ی سه ری
لأهَسَ عَلَى الشَّيْءِ (يَأْذُرُ إِلَيْهِ وَإِزْدَحَمَ
عَلَيْهِ حَرَصًا وَطَمَعًا): ته نکي
 پیته لچنی ، به په رو شه وه ده وریداو
 به هزی چاو چنوکو و نیره ییه وه
 ده سته برداری نه بوو
لأهَسَ عَلَى الطَّعَامِ: قه له بالئی
 دروستکرد ، کیشمه کیشی نه نجامدا
لأهْفًا: زورلیکراو ، به داخ و خه مبار ،
 به په روش ، شه یدا ، جه رگ سووتاو ،
 سته ملیکراوی ناچارو زور بو هینراو
اللاهْفَةُ: زنی جه رگ براوو سووتاو ،
 زوله مردوو
لأهْوَاتُ: خوا یی ، نایینگه ری ،
 خواناسی
لأهْوَتِي (العالم بالعقائد المتعلقة
بالله): زانای شاره ز له بیرو باوه ری
 نایینی و خوا ییدا ، دانایی نایینی ،
 نایینزان ، نایینی

لاوى الحية لواء وملأوة؛ ماره كه
 په پكهى به ست ، خوى لورلگرد، پيچى
 خوارد
 لاوَدَ بِالشَّيْءِ - لَوَادًا وَمَلَاوَدَةً (لاذ)؛
 په ناى پيگرت ، كردى به قه لغان بر
 خوى ، چوه پالى
 لاوَدَ الْقَوْمَ (لاذ بَعْضَهُمْ بِيغْضٍ)؛ چوونه
 پال يه ك ، په ناى يه كتر يانگرت
 لاوَدَ فَلَأْنَا؛ پيچه وانهى نه و بوو،
 واروويبوو
 لاوَصَ مَلَاوَصَةً (لَمَعَ مِنْ خَلَلِ بَابٍ
 وَنُحْوَاهُ)؛ به درزيه وه له كونه وه
 ته ماشايگرد، له كونه ده رگاوه
 بويروانى و چاوى تپيرى
 لاوَصَ فَلَأْنَا خَادِعُهُ وَتَمَلَّقَهُ)؛
 هه ليخه له تاند، فريويدا ، ده ستى برى
 لاوَصَ الشَّجَرَةَ (نُظِرَ يَمْنَةً وَنُسْرَةً كَيْفَ
 يَضْرِبُهَا لِيَقْطَعَهَا أَوْ يَقْلَعَهَا)؛ سه برى
 لاي راست و چه پى كرد هه تا بزانيت
 چون پريت يان هه لى بكيشيت
 لاوْهِي؛ به تاگا ، به موش ، بيخود
 لاوَمَهُ مَلَاوَمَةً وَلَوَامًا (لام أَحَدَهُمَا
 الْأَخْر)؛ گله بيان له يه ك كرد،
 سه رزه نشتى يه كيانگرد
 اللاوي؛ نه وانهى ده درينه پال (لاوى)
 كوپى (به يعقوبى كوپى (نيسحاقى)
 كوپى (نيراهيم)
 لاَيْلَهُ مَلَايَلَةً (إِسْتَاَجِرَةَ لَيْلَةٍ)؛ بويه ك
 شهو به كرى گرت
 لاَيْلَتُهُ مَلَايَلَةٌ وَيَلَانًا (لَانَ لَهُ وَلاَطَفَهُ)؛
 نهرم و نيان بوو له گه لى ، به سؤندو
 به زه يى بوو له گه لى

اللاؤن (إِسْمٌ مَوْصُولٌ بِمَعْنَى الَّذِينَ)؛
 نه وان ، نه وانهى...
 لاى لاياً - أَبْطَأً - إِحْتَبَسَ)؛ خاوبوو،
 سست و خاوبوو
 اللأل؛ مروارى فروش ، فروشى مروارى
 اللألاء (الْفَرْحُ الثَّمَام)؛ شادمانى ،
 خوښى ، كامراني، دلخوشيه كى ته واو
 لألَا النُّجْمُ أَوْ الْبَرْقُ (لَمَعَ وَأَشْرَقَ)؛
 نه ستيره كه يان هه وره بروسكه كه
 دره وشا يه وه ، تيشك و رووناكيان
 دايه وه
 لألَا النَّارُ (إِتْقَدَاتُ)؛ داکيرسا ، گه ش
 بوه وه
 لألَا الثَّوْرُ بِذَنْبِهِ (حَرَكَه)؛ گاكه كلكى
 جوولاند، جوولاندى
 لألَا الْكَلْبُ بِلسَانِهِ (لَهَاتُ)؛ سه گه كه
 زمانى ده ره يئاو هه ناسه بركى تى
 پيگه وت
 لألَا الدَّمَاعُ حَمْدَرَةٌ عَلَى خَدَيْهِ مِثْلَ
 اللؤلؤ)؛ فرميسكه كانى به گزنايدا وه ك
 ياقوت و مروارى دره وشانه وه و هاتنه
 خواره وه
 لألَاةٌ لَمَعَانٌ)؛ دره وشاوه ،
 شه و قدانه وه ، برسكانه وه
 لألَاةُ النُّجُومِ؛ دره وشانه وه ي نه ستيره،
 جريوه جريوه ي نه ستيره
 لَامُ الشَّيْءِ (أَصْلَحَهُ)؛ چاكيگرد،
 باشيگرد
 لَامٌ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ (جَمَعَ بَيْنَهُمَا وَوَأْفَقَ)؛
 له گه ل يه كدا كويگردنه وه و گونجاندى ،
 ريكي خستن
 لَامُ الْجُرْحِ (ضَمَدَهُ وَشَدَّهُ)؛ زامه كى
 تيمارگرد ، پيچاى

لَامَ الْمَعْدَن: پښکيه وه لکان ، به به کيه وه
له حيم کرد
اللام: قه لغان ، که سيک ، توندوتيزو
سهختی هه رشتیک

اللأمة (الذرع): قه لغان ، سووپه
اللؤلؤ (الدر): مرواری ، که وهه
مراوی ، مهرواری ، جوړه به رديکی سپی
جوانی به نرخه

اللؤلؤني واللؤلؤان (كان بلون اللؤلؤ):
سپي روون وه که رهنگی مرواری
اللؤلؤم (أن يجتمع في الإنسان الشح
ومهاة النفس ودناءة الآباء): ناپاکي ،
به دی ، رسوایی ، رژی ، دووزماني ،
ره زلی ، کزبونونه وهی رژی و سووکو
رسوایی باوو باپيران

اللؤوب: تینو ، تهژنه ، پتویستی
بوون به ناو

لئيم: دووړو ، ناپاک ، سپله ، مارس ،
ته له که باز ، ساخته چی ، رژد ، پیسکه ،
ناجسن ، نارهه سن ، نانه ژاد ، به خیل

لَبَّ

لَبَّ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ بِهِ): نیشته چی بوو
له و شوینه ، جیکیر بوو

لَبَّ لَبَابَةً (صَارَ ذَا عَقْلِ): خاوهن
نه قلبو ، نه قلو ژیری به یداکرد
لَبَّ اللُّؤْلُؤَ كَسْرَهُ وَاسْتَفْرَجَ لَبَّهُ):
شکانی و ناوه که هی دهرهینا ،

گوړزه که هی شکاندو کاکله که هی دهرهینا
لَبَّ الرَّجُلُ: کیشای به سه رو سینه یدا
لَبَّ: پوخت ، مؤخ ، کرۆک ، پوختو

بالفتی هه رشتیک ، نه قلو ژیری
لَبَّ الْمَوْضِعِ (جَوْهَر): پوخته و کورته ی
باسه که ، جهوهه ، ناوه رۆک

لَبَّ الْجَوْزِ: کاکله ، ناوکی گوړزی
پاککراو
لَبَّ الْأَرْضِ (فِي الْجَبُوتِ وَجِيًّا):
له زه میناسیدا بریتیه له و توپکله

به رډینه ی سه رووی زهوی
اللَّبَّ: خه لکی نه رمو نیان ، جیتشین
له شوینو جیکه به کدا
لَبِّي - ثَلْبِيَّةٌ: وه لامیدایه وه ، چوو

به دهمیه وه ، به لئی ی پو کرد
لَبِّي بِالْحَجِّ (قَالَ: لَبِيكَ اللَّهُمَّ لَبِيكَ):
گوړتی: په روهر دگارا: به لئی گوړتیا به لم و
خۆم سپاوه به تو ، به لئی په یرویت
ده که م و گوړتیا به لم

لَبَّابٌ (خَالِصٌ كُلُّ شَيْءٍ): پوختو
بالفتی هه رشتیک ، مؤخ ، کرۆک ،
پوخت

لَبَّابُ الْجَوْزِ وَنَحْوَهُ: کاکله ی گوړزی
اللبابة (ثوبٌ يلبس فوق الثياب عند
التجزم للحرب): جل و به رگیکه له سه ر
جل و به رگی ناساییه وه له به رده کرۆکی
له کاتی جهنگدا ، جل و به رگی جهنگ

لَبَّادٌ: کارگه چی
لَبَّادَةٌ: کلاوی خوری ، ته پله ،
شهبقی خوری ، فهره نجی ، که پک ،
په سته ، کلونجه ، کوله بال
لَبَّاسٌ: پوښاک ، به رگ ، جل و به رگ ،
شپوهی به رگ ، سه ر لیتیکچوون ،

شله ژان ، شپزه یی
لَبَّاسٌ الْقَسْوِيٌّ: به رگی خواناسی و
دینداری ، به رگی شهروم حه یا
لَبَّاسٌ الشَّهْرَةُ: جل و به رگی ناساندن و

ناوبانگ ده رکردن
لَبَّاسٌ رَسْمِيٌّ: به رگی ره سمی ، به رگی
پیشه و کار

لِبَاسٌ عَسْكَرِيٌّ؛ جلو بهرگی سهریازی
 لِبَاسٌ مَدَنِيٌّ؛ جلو بهرگی هاوالاتی ،
 جلی ناسایی خه لکی
 لِبَاسٌ السَّهْرَةِ؛ جلی گه پان ، بهرگی
 گه پان و رابواردن
 لِبَاسُ الْمَرْأَةِ (اللباسُ الثَّخَنَانِيُّ)؛
 ناوه لکراس ، دهرپی ، ساتان
 لِبَاسُ الرَّجُلِ (اللباسُ الثَّخَنَانِيُّ)؛
 دهرپی ، جلی ژیره وهی پیاوان
 لِبَاسُ الرَّهْرِ (أَكْمَامُهُ)؛ خونچهی گول،
 شکوفهی

لِبَاسٌ كَثِيرُ الْأَنْبَسَةِ - كَثِيرُ التَّخْلِيطِ
 وَالتَّدْلِيْسِ)؛ به کتیک زور جلو بهرگ
 له بهر بکات ، به کتیک قسه تیکه لو
 بیتکه ل بکات و بیدات به سهریه کا
 لِبَاقَةُ؛ رووخوشی ، نیانی، شوخی ،
 دانایی، ژیری ، بوونی کارامهی
 له ره فتارو کرداردا
 لِبَالِبُ الْقَتْمِ (جَلْبَتُهَا وَصَوْتُهَا)؛
 لیخورپین و دهنکی رانه مه پ
 لِبَانٌ (رِضَاعٌ)؛ شیردان ، مه مک مژین
 لِبَانُ السَّفِينَةِ؛ په تیکی ره قو زیره و
 که شتی پی راده کیشری بو نیو دهریاو
 له کاتی دامرکانه وهی ره شه بادا
 لِبَانٌ؛ سنه و بهر ، کاژ
 لِبَانٌ؛ خشت بر ، خشت فروش ، شیر
 فروش

لِبَانَةٌ (حَاجَةٌ)؛ پیویستی ، ناتاجی ،
 نیش و کار، فرمان
 لِبَا الشَّاهِرِ إِحْتِلَابٌ لِبَاهَا)؛ ژه کی خوارد،
 ژه کی مژی
 لِبَا الْأُمِّ وَوَلَدِهَا (أَرْضَعَتْهُ اللَّبَأُ)؛ ژه کی
 پیدا ، دایکه که ژه کی دا به مناله که ی

لِبَا السَّرْبِ (سَقَاهُ أَوَّلَ سَقِيٍّ)؛ به که م
 ناویدا، بویه که مجار ناوی کشتو کاله که بیدا
 لِبَا الْقَوْمِ (كَثُرَ عِنْدَهُمُ اللَّبَأُ)؛ فریشکی
 دهرخوارد دان
 لِبَا بِالْحَجِّ (قَالَ: لَبِثَكَ اللَّهُمَّ لَبِثَكَ)؛
 گوتاری حه جی گوت ، گوتی؛
 په روه ردگارا ؛ گوژپرایه لو ملکه چی
 به ریاره گای تووم هاتووم به دهم
 بانگه وازی تووه

لِبَاً أَوَّلَ اللَّبْنِ)؛ ژه ک ، فریشک ، ژاک ،
 فرش ، سهره تای شیر ی گیانله به رانی
 میننه په نوای زانیان تا سی روژ
 لِبَاةٌ لِبَوَةٌ (أَنْثَى الْأَسَدِ)؛ ده له شیر،
 میننه ی شیر

لِبَاتُ الشَّاهِدِ (وَقَعَ اللَّبَأُ فِي ضَرْعِهَا)؛
 ژه ک که وته گوانیه وه
 لِبَا الْحَبِيبِ (صَارَ ذَا لُبٍ)؛ نیازکو
 دهنکی کرد، کاکله ی کرد

لِبَبٌ فَلَانًا؛ دهستی خسته سنگو
 گهردنی و به کیشی کرد، رایکیشا
 لِبَبٌ (مَوْضِعُ الْقِلَادَةِ)؛ گهردن ، سنگو
 گهردن

لِبَبَةٌ؛ گهردن و سنگ ، سینه ، مل ،
 گهردن به ند، جارنک ، که ره تیک
 لِبِثٌ بِالْمَكَانِ (مَكَثٌ وَأَقَامٌ)؛ مایه وه
 له وشویننه ، نیشته جی بوو، جینشینیبوو،

جینگریبوو
 لَبِثٌ فَلَانًا فِي الْمَكَانِ (جَعَلَهُ يُقِيمُ فِيهِ)؛
 له شویننه که نیشته جی تی کرد،
 سه قامگریو جینگری کرد
 لَبِثٌ - لَبِثٌ - لَبِثٌ (لَبِثًا تَمَهْلًا)؛ دوکه وتن ،
 وهستان ، سستی ، که مته رخه می ،
 خاوه خاو

لَبَيْتَةٌ (تَوْفَى يَسِير) : تاویک وهستان ،
 وچانیک ، پشوو دانیکی کهم ، نیستیک
 لَبِخَ فُلَانًا بِالْعَصَا : به کزچان لَبِیدَا
 لَبِخَ فُلَانٌ الْأَرْضَ صَرَغَهُ وَرَمَاهُ :
 کیشای بهزه ویدا ، تهختیکرد
 لَبِخَ (ضَرْبًا) : لَبِیدَا ، بیاکیشا ،
 دایکرتوه
 لَبِخَ فُلَانًا لَبْغًا شَتْمَهُ : قسهی
 پنگوت ، سووکایه تی پیکرد ، جنیبوی
 پبیدا ، ره زیلی کرد
 لَبِخَ عَلَى الْعَضْوِ عِنْدَ الْأَئِمِّ وَضَعَ عَلَيْهِ
 اللَّبِغَةَ : له کاتی نیش و ژاندا مه لحم
 یان چهن گه لایه کی دره ختی نه کاسیای
 لَبِیدَا
 لَبِخَ (شَجَرٌ مَفْرُوفٌ) : نه کاسیای ،
 دره ختی که له ناوچه گهرمه کانددا ده رویت
 لَبِغَةٌ : مه لحم ، مه توان ،
 چاره سه ری که وه ک مه لحم وایه و
 به گهرمی یان ساردی له سه ره نه ندای
 ژانکرو داده نریت
 لَبَدَ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ بِهِ) : له وشوینته
 مایه وه ، مه لیدا تیایدا ، لی نه جوولا ،
 جیکبر بوو
 لَبَدَ الشَّيْءُ بِالْأَرْضِ (لَزِقَ) : پیانوسا ،
 پیالکا ، پیوهی چه سپ بوو
 لَبَدَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ (رَكِبَ بَعْضُهُ بَعْضًا) :
 له سه ری که که له ک بوو ، مه لچنرا ،
 مه ستا
 لَبَدَ الثَّوْبَ (رَفَعَهُ) : پینهی کرد ،
 پارچهی لَبِیدَا ، تَبِیدَا
 لَبَدَ الصُّوفَ - لَبَدًا : خوری که ی
 سوه وه و کردی به لَبَاد

لَبَدَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ (أَصَقَهُ بِهِ الصَّاقًا
 شَلِيدًا) : به توندی پیوهی نووسان ،
 توند پیوهی لکان
 لَبَدَ الْمَطَرُ الْأَرْضَ (رَشَّهَا) : ته پیکرد ،
 نمداریکرد
 لَبَدَ شَعْرَهُ (أَرْزَقَهُ شَيْءٌ لَزَجٌ أَوْ صَمِغٌ
 حَتَّى صَارَ كَاللَّبَدِ) : به مادده یه کی
 لینچ و چه سپینر یان بویه یه ک قزی
 وه ستاندو رتیکرد
 لَبَدَ الْمَالُ الْكَثِيرَ : مال و داراییه کی زقد
 لَبَدَ - لَبَادٌ صَوْفٌ مُتَلَدٌ : لَبَاد ، خوری
 سواوه
 لَبَدَ (أَسَدٌ) : شیر
 لَبَدَ (مَائِوضِعٌ تَحْتَ السَّرَجِ) : ژیر زین ،
 نه رمه زین ، نه زین ، نه د ، ناره ق چن
 لَبَدَةٌ : کلاری خوری ، ته پله ، شه پقی
 خوری ، فاره نجی ، که رک ، په سته ک ،
 کلرجه ، کوله بال
 لَبَدَةٌ : تووک و موو خوری به یه کاجوی
 په ستراو
 لَبَدَةُ الْأَسَدِ (عُرْفُ الْأَسَدِ) : یال و قزی
 شیر ، که له مووچ
 لَبَزٌ - لَبَزًا (أَكَلَ أَكْلًا شَدِيدًا) :
 خواردنیکی زدی خوارد
 لَبَزَ فُلَانًا ضَرْبَهُ ضَرْبًا شَدِيدًا - لَبَذَهُ :
 به توندی لَبِیدَا ، دایکرتوه ، فریبدا
 لَبَزَ الشَّيْءُ (وَطَنَهُ بِقَدَمِهِ) : به قاجی
 ته یکرد ، شیلای
 لَبَسَ عَلَيْهِ الْأَمْرَ (أَرْزَقَهُ وَخَلَطَهُ) :
 سه ری لَبِیتکدا ، شپزه یکرد
 لَبَسَ النَّاسَ : زیا له که لیان
 لَبَسَ الثَّوْبَ (اسْتَبْرَ بِهِ) : جلو به رگی
 پویشی ، خوی پبیدا پویشی

لَبَسَ فُلَانًا عَلَى مَا فِيهِ (إِحْتَمَلَهُ وَقَبَلَهُ)؛

رازی بوو پیی ، قایل بوو ، نارامی گرت له سه ری

لَبَسَ ثِيَابَهُ (إِرْتَدَاهُ)؛ خۆی گۆپی ،

جلی له بهر کرد ، خۆی پوخته کرده وه

لَبَسَ عَلَيْهِ الْأَمْرُ؛ سه ری لى تىكدا ،

شپه زه يکړد ، فیل و گزی لیکړد ، کردیه

به ری ، پیی پوښی

لَبَسَ - لَبَسَ - لَبَسَ (إِرْتَدَاهُ)؛

له بهر کردن ، پوښین

الْبَلْبَسُ (إِخْتِلَاطُ الظَّلَامِ)؛ تىکه لېوونى

تاریکی له گه ل رووناکیدا

الْبَلْبَسُ (الشَّبَهَةُ وَعَدَمُ الوُضُوحِ)؛

گومان و نا روونى ، ناديارى

الْبَلْبَسَةُ (الشَّبَهَةُ)؛ گومان ، دووډلى ،

ناروونى

لَبَسَ (جَمَعَ عَلَى غَيْرِ تَرْتِيبٍ اِتْمَعْتَهُ

لِلذَّهَابِ)؛ به نارېك وپيكي و په رته وازه يی

شت و مه كه كانى ناماده كړد بۇ روښتن

لَبَسَ - تَلْبِيسًا؛ سه رسام بوو ،

ده سته پاچه وه سته

لَبِطَ فُلَانٌ (صَرَغَهُ)؛ دای به زه ویدا ،

کو تاي به زه ویدا ، خستی ، ته ختیکړد

لَبِطَ بِفُلَانٍ (سَقَطَ عَلَى الْأَرْضِ مِنْ قِيَامٍ)؛

به پتو ه كوت به زه ویدا ، ته خت بوو

الْبَلْبُطَةُ؛ كۆك ، هه لامه ت

لَبِقَ الشَّيْءِ (لَيْئَهُ)؛ نه رمي كړد

لَبِقٌ؛ رووخوش بوو ، نيان بوو ،

ره وشت و ره فتارى چاك بوو ، كارامه و

ورداو زانا بوو

لَبِقَ الثُّوبِ وَالْأَمْرُ بِفُلَانٍ (لَاقَ بِهِ)؛

گونجاو بوو بوى ، جلو بهرگو نه وکاره

شیاوو لایه قى خۆی بوو

لَبِقَ بِهِ؛ لېبھات ، له خۆی هات ، بویبوو

لَبِقَ الثَّرِيدَ وَغَيْرَهُ خَلَطَهُ وَلَيْئَهُ)؛

تىکه ل و نه رمي كړد ، تریته كه ی نه رم و

تىکه ل كړد

لَبِقٌ لَاقٍ؛ گونجاو ، شیاو ، له بار ،

بویبوو

لَبِقٌ (لِبَاقَةٍ - لِبَاقَةٍ - حَذِقٌ)؛ لېهاتووی ،

گونجاوی ، کارامه یی ، وریایى ،

سه لېقه

الْبَلْبَقَةُ؛ زېره كى ، زرنكى ، به توانایى

لَبِكَ الشَّيْءِ وَالْأَمْرُ خَلَطَهُ)؛ تىکه ل و

ناوېته ی كړد ، نامېته ی كړد ، شله قانى ،

شله ژانى

لَبِكَ الْأَمْرُ - لَكَا (إِخْتَلَطَ وَالتَّبَسَ)؛

تىکه لېو ، لېسى شتياو ئالوزكا ،

ناوېته و ئالوزكاو بوو

لَبِكَ (إِخْتَلَطَ)؛ تىکه لېو ، شله قا ،

شله ژا ، شتيا ، ناوېته بوو

الْبَلْبَلَةُ (الشَّيْءُ الْمُخْلُوطُ)؛ شتېكى

ناوېته كړاو ، تىکه لكړاو

الْبَلْبَلَابُ (عَلِيقٌ)؛ لاولو ، زيلان ، ريزه ،

گيايه كى گه لاپانه ته رز ده ماوې و

به قه دشتا هه لده گه پى و گولتيكى ده م

پانى قنگ ته سك ده گرى و به يانيان

ده گه شېته وه

لَبَلَبَ بِهِ وَعَلَيْهِ (أَشْفَقَ)؛ به زه ی

پياها ته وه ، دلى بوى سووتا

لَبِنَ (سَقَاهُ اللَّبِنَ)؛ شيرى دايه

لَبِنَ فُلَانًا بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ شَدِيدًا)؛

به توندى لېيدا

لَبِنَ الرَّجُلِ (أَكَلَ كَثِيرًا)؛ زډډيخوارد ،

زډډ خډى كړد

اللبوس (مَائِلْبَس - الدرع - الكثير
اللباس): جل و بهرگ ، داپوشهر ،
قه لغان ، يه كيك زور جل و بهرگ

بيوشيت

اللبوسة - اللبوسة (الشبهة): گومان ،

دوودلي ، گومانداري

لبون - لبونة (حلوب): شيردهر ،

شيردار ، دوشهني

اللبون: شيرخور ، يه كيك زور حزي

له شير بيت

لبي من الطعام (اكثر منه): خواردني

زور خوارد ، زوري ليخوارد

اللبيب: زير ، زرنگ ، ناقل ، بردهوام ،

كولته دهر

لبينة: جلبكه نه گيرفان و نه قولي

هه بيت

اللبيع (لحم): گورشتن ، قه لو ، كه ته ،

شيشمان ، تيكسمراو ، خه په توله

اللبيد: تويشه دان ، شه لته ، عه له فدان

اللبيس: جل و بهرگ ، هاوتاو هاوشيوه

اللبيق: رووخوش ، نيان ، نيسك

سووك ، كارامه ، وريا ، تيگه يشتوو ،

زمان پاراو

اللبيقه: زني كارامه و به سوزو نهرم و

نيان ، سه رنج راكيش

اللبيك (الامر المختلط الملبس):

كاروباريكي تيكه لو نالوز

لبيك (استجب): فرموو ، په يره ويت

ده كم ، نامادهم ، سه رم له ريته

اللبين (الغذي باللبن من الحيوانات):

شيرخوران له نازه لان

اللبينة: شيردهر ، شيردار

لبن الرجل (أخذَهُ وَجَعَ فِي عُنُقِهِ مِنْ
الْوَسَادَةِ): ملي رهق بوو ، زاني پيگه يي
لبن الشاة (عَرَزَ لَبْنَهَا): شيري زوربوو ،

فره شير بوو

لبن (صنع اللبن للبناء): خشتي

دروستکرد بؤ ساختمان و بينا

دروستکردن

لبن الشيء (ربعه وجعله كاللبنه):

چارگوشه يي كرد وهك خشت

لبن (حليب): شير

لبن رابا: ماست ، ميسست ، شيري

گه رمكراوي هه وينكراو كه ترش بوويي

لبن الغص: دؤ ، ماست و ناوي تيكه لاو

كه له ناو مه شكه يان ناميري تايبه تدا

زه نرابيت

اللبن - اللبن - اللبن: خشتي كال ،

خشت ، جغري خري ، قورپيكي له قالبدراوه

به كالي يا به سووره وه كراوي بؤ ديوارو

شويناني تر به كارده برپيت

لبنى (شجرة لها لبن كالعسل):

دره ختيكه شيريكي هه يه وهك هه نگوين

وايه

لبنان (بلد عربي): ولاتيكي عه ره بي

فره چياو دلگيره و به هوي جواني

ديمه ته سروشته كانيه وه له چياو

ناووه واي له باروسان پيي ده گوتريت

مرواري روزمه لات

لبنة (لحمة): پاروو ، پارويهك

لبنة (طوية): خشت ، خشتي كال

لبنى (كالبين - مختص باللبن): وهك

شير ، له شيرزان ، شيره مه ني زان

اللبوة - اللبوة (الثي الأسد): ده له شير ،
شيري ميينه

لَتَا

لَتَا الشَّيْءُ (سَحَقَهُ)؛ وردیکرد، هاری
لَتَا الْعَجِينُ وَنَحْوَهُ بَلَّهْ بِشَيْءٍ مِنَ الْمَاءِ؛
به مهنديک ناو تهریکرد، ناوی تیره دا
لَتَا الْمَاءُ الثِّيَابَ وَغَيْرَهَا بَلَّهَا؛ ناو که
جله کانی تهریکرد، تهریکرد
لَتَا (ثَرْتَرَةً)؛ چنه ، چنه بازی، قدر
وتن ، قدر بلئی

اللَّتَا: ماتن ، رویتیکردن، تهریکی
گوره
اللَّتَانِ: نه وان ، نه وانه ی که دوو
کس بن
اللَّتَاتُ (مَا فُتَّ مِنْ قَشْرِ الشَّجَرِ)؛
پارچه ی مه لوره ریوی دارو دره خست ،
تویکل

اللَّتَاحُ: گزمو کومه لئیکی عاقل و ژیر
لَتَا فَلَانًا بِسَهْمٍ أَوْ حَجَرٍ (رَمَاهُ بِهِ)؛
تیریک بان به ردیکی تیکرت
لَتَا الشَّيْءُ بِعَيْنِهِ (حَدَّ إِلَيْهِ النَّظَرَ)؛
چاوی تیبری ، تهماشایکرد
لَتَا الشَّيْءُ (نَقَصَهُ)؛ که میگرد، که لیکرد،
لئی که م کرده وه

لَتَبَ بِالشَّيْءِ (لَصِقَ)؛ پیالکا ، پیوه ی
نوسا

لَتَبَ فَلَانًا وَعَلَيْهِ لَتَبًا (لَا زَمَهُ)؛ گرتی،
هزگری بوو، به ری نه دا
لَتَبَ ثَوْبَهُ (أَدَامَ لِنَبْسِهِ كَأَنَّهُ لَا يُرِيدُ أَنْ
يَغْلَعَهُ)؛ جله کانی داکند، به رده وام
له به ریابوو

لَتَبَ فِي الشَّيْءِ (لَتَبَات)؛ جیکر بوو،
چه سپا، سه قامگیر بوو
لَتَحَ عَيْنَهُ (ضَرَبَهَا فَفَقَاهَا)؛ لئی داو
چاوی دهره ینا ، چاوی کویرکرد

لَتَحَ فَلَانًا بِبَصَرِهِ (رَمَاهُ بِهِ)؛ چاوی
تیبری ، تهماشایکرد
لَتَحَ فَلَانًا (مَا تَرَكَ عِنْدَهُ شَيْئًا إِلَّا
أَخَذَهُ)؛ هیچ شتیکی بق به جی نه هیشت،
مه مووی برد

لَتَحَ - لَتَعًا (جَاعَ)؛ برسی بوو،
پیویستی به خواردن بوو
اللَّتْرُ (مَكِيلًا لِلَسَّوَالِ)؛ پیوانه یه کی
شله مهنیه که ده کاته (1000) سانقیمه تر
اللَّتْلَةُ: درق ، سویتدیکی ناراست ،
قسه وگوتهی بی که لکو سووود،
خوخریک کردن به کارو باری بی که لکو
سووده وه

لَتَمَ الشَّيْءُ بِيَدِهِ (ضَرَبَهُ)؛ به دهستی
لئیدا ، دایگرتوه
لَتَمَ الرَّجُلُ بِالسَّهْمِ (رَمَاهُ بِهِ)؛ تیریکی
تیکرت

الَّتِي - الَّتِ - الَّتِ (إِسْمٌ مُوصُولٌ مِنْهُمْ
مَعْرِفَةٌ)؛ کنی ، نه وه ی ، مه رکه سینکه
الَّتِيَا - الَّتِي (الدَّوَاهِي الْمُتَنَوِّصَةُ
العَظِيمَةُ)؛ دهر دو به لاو نه مامه تی
که وره و موزن ، مهنه تی که وره و فره
جور

لَتَا

لَتَا بِالْمَكَانِ؛ له شویننه که مایه وه، گلی
خوارد، جینشین بوو
لَتَا الْمَطَرُ (دَامَ أَيَّامًا لَا يُطْفَعُ)؛ چه ن
رؤژیک باران به رده وام بوو ، باران
خوشی نه کرده وه

لَتَا عَلَيْهِ (أَلْحَ)؛ داکوکی له سه رکرد،
جه ختی کرد، سووربوو له سه ری
لَتَا: تهر ، نمدار، شیلایو دره خست ،
لینج

لثي الثوب وغيره) **إِبْتُلَ مِنَ الْعِرْقِ وَأَسْحَخَ**؛ ته‌پو سیس بوو به‌هوی ناروق

کردنه‌وه

لثي الرجل من العطين **تَلَطَّخَتْ بِهِ**؛ قاجی قوپاوی بوو ، پیس بوو

لج

لج في الامر **لَا زَمَهُ وَأَبَى أَنْ يَنْصَرِفَ عَنْهُ**؛ به‌رده‌وامیوو له‌سه‌ری وازی

نه‌هیتنا ، سوربوو له‌سه‌ری ، کۆلی نه‌دا

لج في الخصومة **عَنْدًا**؛ لاساریوو ، قیرسسیچمه‌بوو، سه‌رکه‌شبوو

له‌به‌ر به‌ره‌کانی و کیشمه‌کیشدا

لج على **أَلَحَّ**؛ مه‌ته‌ریوو، له‌سه‌ری رژیی ، پیی داگرت، ورکی به‌ست

لج به الهم **وَنَحْوَهُ أَلَحَّ عَلَيْهِ**؛ خه‌مو به‌زاره‌سه‌ری لیدا

لج على فلان في المسألة **أَلَحَّ عَلَيْهِ وَطَلَّ السُّرْعَةَ فِي قَضَائِهَا**؛ پیی داگرت ، جه‌ختی کرد له‌سه‌ری ، داگۆکی کرد

مه‌تا به‌جیی به‌ییتت

لج - لجة؛ ناوی زقد ، ناوی مه‌لساوا لیتشاو ، کۆمه‌لیکی زقدو بی‌شومار،

لاوته‌نیشتی دۆل و شیو ، شمشیر

لج البحر **عُرْضُهُ**؛ بانتایی ده‌ریا

لج الليل **شِدَّةُ ظِلْمَتِهِ وَسَوَادُهُ**؛ تاریکایی چه‌توونی شه‌و

اللجاج؛ ده‌ریای فره‌شه‌پۆل و به‌رین ، ده‌ریای شیواو شله‌قاو

اللجاجة؛ دله‌راوکی، مله‌جو پیکردن

اللجام؛ لغاو ، ناسنکی نه‌لقه‌داره ده‌کرتته‌ده‌مو لغاوه‌ی و لاخه‌وه‌و ده‌سته‌جله‌وه‌ی پیته‌وه‌ده‌کری و سوار ده‌یگری به‌ده‌سته‌یه‌وه

لجاً إلى الحصن أو غيره **لَاذٍ إِلَيْهِ وَأَعْتَصَمَ بِهِ**؛ په‌نای برده‌به‌ر ،

قه‌لایه‌ک یان مه‌رشتیکی تر خۆی تیا

چه‌شار بدات

لجاً إلى فلان **إِشْتَدَّ إِلَيْهِ وَأِعْتَصَدَّ بِهِ**؛ پشتی پیبه‌ست ، کردی به‌پالپشتی

خۆی

لجاً عنه **عَدَلَ عَنْهُ إِلَى غَيْرِهِ**؛ روویکرده‌یه‌کینکی دی ، له‌ولایدا بو

به‌کینکی دی

لجاً فلان ماله **جَعَلَهُ لِبَعْضِ الْوَرِثَةِ دُونَ الْأَخْرَافِ**؛ ماله‌ک‌ه‌ی به‌خشی به‌مه‌ندی

له‌میراتگرانی و ئه‌وانی دیک‌ه‌ی لی

بیبه‌شکرد

اللجاء الحصن والملاذ - الوارث - الزوجة - نوع من السلاحف يعيش في البر والبحر؛ قه‌لا ، په‌ناگه ، میراتگر،

خیزان و هاوسه‌ر، جۆره‌کیسه‌لیکه

له‌وشکانی و ناودا ده‌ژی

لجب القوم **لَجِبًا صَاحُوا وَأَجْلَبُوا**؛ ده‌نگه‌ده‌نگیان کرد، قاووقیژو

هاواریانکرد، کردیان به‌ژاوه‌ژاو

لجب البحر **إِضْطَرَبَ مَوْجُهُ**؛ شه‌پۆله‌کانی مه‌لسا ، به‌رزیوونه‌وه‌و

نیشتنه‌وه

لجب الموج **إِضْطَرَبَ**؛ شه‌پۆله‌که‌هه‌ژا،

هه‌لچوو

اللجب؛ قاووقیژ ، ده‌نگه‌ده‌نگ، قیزه‌و

هه‌را، حيله‌حیلی نه‌سه‌پ ، هاژه‌های

شه‌پۆله‌کانی ده‌ریا

لجة؛ ناوی زقد ، کۆمه‌لیکی زقدو

بی‌شومار ، چال

لجة الامر **مُعْظَمُهُ**؛ زوری‌ه‌ی

کاروباره‌که ، زۆرینه‌ی

نَجَّة (إِخْتِلَاطُ الْأَصْوَاتِ): دهنګه دهنګ،

قاووقیز، زاوه ژاو

نَجَجَ السَّفِينَةَ (خَاضَتْ اللَّجَّةَ): به نټو

شه پوله کاندای رومی، تنپه پری

نَجَجَ (إِنْحَاح): هه تری، له سه ر رومین،

سوربوون، پیداکرتن

النَّجَّة: مه رومی دل به یه کاهاتو

له برسا

نَجَدَ الْكَلْبُ (وَلَعَ فِي الْإِنَاءِ): سه ګه ګه

دهمی نایه نټو قاپ یان جامه ګه وه

نَجَدَ الْمَاشِيَةَ الْكَلْبًا: به قه راخ و ګه ناری

به کټیسی کرد

نَجَفَ الظُّبْيُ: مه لیکه ند، چالیکرد

نَجَفَ الشَّيْءَ (وَسَفَهُ مِنْ جَوَانِبِهِ):

له ملاولاکه یه وه فراوان و به رینی کرد

النَّجْفَةُ: نه شکه وت، کټومی دهرګا

نَجَاحٌ (ثَقِيلُ اللِّسَانِ): لاله په ته، زمان

قورس، نه وهی زمانی ده یګری

نَجَمَ الثُّوبُ (خَاطَبَهُ): ګله کانی دووری

نَجَمَ الفَرَسُ (أَبْسَهُ اللِّجَامُ): لغاویکرد،

نه سه به کی لغاویکرد

نَجَمَ الْمَاءُ فَلَانًا (بَلَغَ قَاهُ): ناوه ګه

ګه یه دهمی، زاری پی ته پکرد

النَّجْمُ - النَّجْمُ - النَّجْمُ: ژه مه راوی ګه پ،

بوق، ناژه لیکه کاتی به دی ده کټیت

به شیووم نه هاتهی ده زانن

النَّجْمُ (الهَوَاءُ): مه وا

النَّجْمَةُ: شوینی لغا و له پوو دهمی

نه سیدا، زه و یه کی به چاوو دیار

نَجْمَةُ الْوَادِي (نَاحِيَّتُهُ أَوْ قَوْهَتُهُ): لای

دول و شیو، ده مه کی، سه ره تاکی

النَّجْمَةُ: لوتکی شاخ، زه و یه کی

دیارو به چا و، ګه نارو لای شیوو دول

نَجَمَهُ الْمَاءُ (بَلَغَ قَاهُ): ناوه ګه ګه یه

دهمی

نَجَنَ فِي الْمَشْيِ (ثَقُلَ): قورس و ګران

رؤیشت به پټوه

نَجَنَ وَرَقَ الشَّجَرِ وَنَحْوَهُ نَجْنًا: ګه لاکه ی

کوتای و تیکه ل به جوی کردو دای

به حوشتره ګه

نَجَنَ بِهِ (عَلَقَ): پیا لکا، پټوه ی نووسا

نَجَنَ - نَجْنًا (أَشْخَ): پیس بوو،

ګه ردی لټنیشیت

نَجَنَ الْمُشْطُ فِي رَأْسِهِ (لَمْ يَنْفَذْ فِيهِ مِنْ

الْوَسْخِ): به موی چلک و پیسیه وه

شانه ګه به قټیا نه هات و نه ګه پرا

نَجَنَ الْوَرَقَ (دَفَعَهُ حَتَّى تَلْرَجَ): کوتای،

وردیکرد

نَجَنَ (الْوَسْخِ): پیس و ګه ندهل، پوخل،

نایاک

نَجْنَةُ جَمَاعَةٍ مُجْتَمِعَةٍ مِنَ النَّاسِ لِقَرَضٍ

مَا: لیژنه، نه نجوومه ن، کټمیته،

کټمیسیون، تا قمټکی مؤلبه ستوری

ریکخرا و له خه لکی

نَجْوَةٌ (إِنْتِصَامٌ - إِمْتِصَامٌ): په نابردن،

په ناهیتان

نَجْوَجٌ - لَاجٌ (مِلْحَاحٌ - مُثَاقِرٌ): هه ته،

زور له سه ر شت رؤیشتوو، وپکن،

وپکاوی، خوازه لوك، کټلنه دهر،

به رده وام، سوور، جټیګیربوون

له سه رکارتک

نَجْوَجَةٌ: نافرمان، له رزوک، هه ژاو

نَجِيءٌ (إِنْتِجَاءٌ إِلَى): په نای برده به،

خزی لا شارده وه

اللاجيء (الذي هرباً من بلاده ورجاً إلى بلاد سواها)؛ په نامه، په كېك له ولاتى خوځى مه له ماتېت وروى كردېتته ولايتكى تر

لجى: قول، بهرین، پر، زوربهى ناو اللجین: كه فى ده مى حوشر، ثالفك له كه لای كوتراو تيكه ل به جوى هاراو كرايت بؤ حوشر

اللجین (الفضة): زيو، كانزايه كه پاره و خشلى ژنانى ليدروست ده كريت اللجینیة (الدراهم): دره مى زيو، دره مى له زيو دروستكراو

لج

لج (لاصق النسب): په يوه ندى و كه سايه تى هق و راست لجا الشجرة والعصا - لجاوا (قشرها)؛ پاكي كرد، تويكلى ليكرده وه لجا فلاناً لامة وعدله): سرزه نشت و

لومه يكد، هات به سه ريا لحي الله فلاناً قبحه ولعنه): خه شم و قينى ليكرد، نه فره تى ليكرد، دووربخسته وه له سوژو به زه يى

اللحاء: تويكلى دار، پوس، پيست اللحاءة مايقشر من الشيء): تويكلى هر شتېك، نه وهى ليده كريتته وه و داده مالريت

اللحاس (الكثير اللعس): لیسهر، فره لیسهر و بخور اللعاض (الشديد اللعظ): چاودير، فره چاوديرو تبينيكار

اللحاض (مؤخر العين ممايلي الصدغ، فناء الدار): كوتايى چاوديديه، خه وشه و گزړه پانى مال و خانو

لعاض السهم (ما ولي أعلاه من الریش): په رى سه رووى ترو شير لعاف الريشة (أسفلها الأبيض): خوارووى سپى و سولى

لعاف: ليف، داپوشهر، بهرگ، پوښاك، چادر، په رده

لعاف السرير: سر جيگه

لعاق (غلاف القوس): بهرگى كه وان

لعام (ما يلجم به المفلن): له حيم، كه ره ستهى له حيم، قه لايى، نه وهى

كانزاي پى له حيم ده كريت

لعام ذاتي: يه ك گرتووى خويسى، ساريزيوونه وه

لعام (باع اللحم): گزشت فروش

لعامة (حرفة اللحام): پيشه و كارى له حيم جيتى

لعان - لعانة (الخطأ في الإغراب ومخالفة الصواب): مه له كردن

له رافه كردنى وشه كانداو ده رچوون له په پره وى راست و دروست

لعبا الطريق (وضح): روشنى كرده وه، رووناكى كرده وه

لعب فلان (مرراً مستقيماً): به هاوسه نكي چوو به رپوه

لعب الطريق لعبا (أوضحه وبيئته): روونيكرده وه، روشنى كرده وه، تيشكى

خسته سر

لعب الشيء (أثر فيه بالضرب أو القطع أو القسر): به ليدان يان برينو

ليكرده وه و رامالين كارى ليكرد

لعب ظهر الفرس: پشتى نه سپه كه مه لتوقى به هوى فره سواربوون و

به كه رځسته وه

نَحَبَ اللَّحْمَ (فَطَلَهُ طَوَلًا): گزشته‌گی

به دریزی توی توی توئی کرد

نَحَبَ اللَّحْمَ عَنِ الْعَظْمِ (قَشَرَهُ):

گزشته‌گی له نئیسقانه که کرده‌وه ،

دایمالی

نَحَبَ فُلَانٌ - نَحَبًا (أَنْحَلَهُ الْكَبِيرُ

وَالضَّعْفُ): خۆبه زلزانی و لاوازی

که نه فت و لاوازی کرد

نَحَبَ نَحْمَهُ (نَحَلَ): له پولاواز بوو

نَحَبَ الطَّرِيقَ (أَوْضَعَهُ وَبَيَّنَّهُ): ریگی

رۆشنکرده‌وه، تیشکی خسته‌سه‌ر

نَحَبَ الشَّيْءَ (أَثَرُ فِيهِ بِالضَّرْبِ أَوْ الْقَطْعِ

وَتَعْوَهُ): به لئیدان یان برین کاری تئیکرد

نَحَبَ فُلَانًا (ذَلَّلَهُ): ملکه چیکرد، رسوا

سووکی کرد

النَّحْبُ - وَاللَّاحِبُ (الطَّرِيقَ الْوَاضِحَ):

ریگه به کی گوشادو به برین ، شارپنگه

نَحَتَ الْعَصَا (قَشَرَهَا): پاکی کرد،

ساف و لووسی کرد

نَحَتَ فُلَانًا بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ بِهَا):

به گوجان لئیدا ، دایگرته‌وه

نَحَتَ الرَّجُلُ (أَخَذَ مَا عِنْدَهُ وَلَمْ يَدَعْ لَهُ

شَيْئًا): نه‌وه‌ی مه‌یبوو بردی و هیچی بۆ

به جینه‌هئیش

نَحَتَ الْقَرَابَةَ بَيْنَنَا نَحًا (ذَنَبْتُ وَنَصَبْتُ):

خزمایه‌تی نئوانمان پته‌و بوو

نَحَجَ إِلَيْهِ (نَجًا - مَالًا): په‌نای بۆبرد ،

هانای بۆ برد ، مه‌واداری بوو، حه‌زی

پئیکرد

نَحَجَ السَّيْفَ وَغَيْرَهُ نَحَبًا فِي الْعَمْدِ فَلَمْ

يَخْرُجَ): له کئیلانه‌گی گبراو دهرنه‌هات

نَحَجَ الْخَاتَمَ فِي الإصْبَعِ: نه‌موستيله‌که

له په‌نجه گبراو دهر نه‌هات

نَحَجَ بِالْمَكَانِ (كَمَنْ فِيهِ وَلِزِمَهُ): له‌و

شوینه مایه‌وه ، سه‌قامگیربوو ،

جئینشین بوو، هه‌لئیدا

نَحَجَ فِي الْأَمْرِ (دَخَلَ فِيهِ): شان‌ی

پیاکرد، ده‌سته‌کاربوو

نَحَجَ بَيْنَهُمْ شَرًّا نَحَبًا: شه‌ر له‌نئوانیان

هه‌لگیرسا ، روویدا ، قه‌وما

نَحَجَ الشَّيْءَ (ضَاقَ): ته‌نگه‌به‌ریوو،

ته‌سک بوو، نابه‌رین و گوشادبوو

نَحَجَ عَلَيْهِ الْخَبْرَ (أَظْهَرَ غَيْرَ مَا فِي

نَفْسِهِ): واژوو هه‌واله‌که‌ی نئسو

ده‌روونی دهرخست

النَّحَجُ: شوین و جئی دهرهاتنی نه‌برۆ

النَّحَجُ (الْمَكَانَ الضَّيِّقَ): شوینئیکی

ته‌نگه‌به‌ر، شوین و جئگه‌ی ته‌سلکو

نابه‌رین

نَحَجَ: چلک و پیسی چاو ، ریپۆق

نَحَدَ الْمَيْتَ: مردوه‌که‌ی ناشت ، خستیه

چاله‌وه ، شاردیبه‌وه

نَحَدَ - نَحْدًا (مَالَ عَنِ طَرِيقِ الْقَصْدِ):

له‌رئ‌ی مه‌به‌ست لایدا ، ترازا

نَحَدَ السُّهُمَ عَنِ الْهَدَفِ (عَدَلَ عَنْهُ):

له‌مه‌به‌ست و نیشان لایدا ، نه‌ی پئیکا

نَحَدَ إِلَيْهِ (مَالَ): حه‌زی پئیکرد،

سه‌ریه‌بوو

نَحَدَ فُلَانٌ (جَارًا وَظَلَمَ): سته‌میکرد،

زۆرداری نواند

نَحَدَ فِي الدِّينِ: ره‌خنه‌ی له‌نئان گرت ،

نکوولی دهر‌ریپی ، له‌نئان لایدا ،

یاخی‌بوو

نَحَدَ اللَّحْدَ (حَفَرَهُ): گۆره‌که‌ی

هه‌لکه‌ند، چالی کرد

اللُّحْدُ: کُزْبٌ، قَبْرٌ، نَارَامْگَا، گُلْکُزْ،
چَالْتِکِه که مردوبوی تیا ده نَبِزْرِي
لُحْرٌ فُلَانٌ - لُحْرًا (شَحٌّ وَبِخَلٌ): رُزْدُو
به خیل بوو، ره زیل بوو، به رچاو
ته نگبوو

اللُّحْرُ (البَخِيلُ): رُزْدُو، به خیل،
چاوبرسی، واژوبوی به رچاو فراوانی و
به خشنده بی به

لُحْرَةٌ - لُحْرًا (أَنْحَ عَلَيْهِ): زُدِي لِیْکُرْدِ،
جه ختی له سه رکرد، پی پی داگرت
له سه ری

لُحْسٌ الدُّودِ الصُّوفِ (أَكَلَهُ): کَرْمٌ
خوری که می خوارد

لُحْسٌ الجِرَادِ الغَضِرِ: کَوْلَاهُ
سه وزه که می خوارد، دای به سه ری
لُحْسٌ القَصْفَةِ (لَعْفَهَا وَأَخَذَ مَا عَلِقَ
بِجَوَانِبِهَا بِلِسَانِهِ أَوْ بِأَصْبَعِهِ): به زمان
یان به سه ری به نجه لسته وه

لُحْسٌ (لَعِقَ): لِسْتَنَهُ، زَمَانِ یَانِ
به نجه پیا مینان

اللُّحْسُ (مَا يَنْظُرُ مِنْ رُؤُوسِ البَطْلِ):
نه وه می ده رویت و سه رده دینئی له گیاو
سه وزه

لُحْصٌ فِي الأَمْرِ (نَشِبَ فِيهِ): تَبَيَّدَا
پوویدا، سه ری مه لدا تیا پیدا

لُحْصٌ فُلَانًا عَنْ كَذَا (حَبَسَهُ وَثَبَطَهُ):
گرتی، ریگی نه دا، دهستی هینایه
ری پی

لُحْصٌ فِي الأَمْرِ (ضَيَّقَ وَشَدَّ فِيهِ):
ته نگه به ری کرد، بواری ته سک و نابه رین
کرده وه

لُحْصٌ الكِتَابِ (أَحْكَمَهُ): تَزَكَمُو
پته وی کرد، به هیزی کرد

لُحْصٌ فُلَانًا عَنْ كَذَا: رِيگِي نه دا
بیگات، دهستی هینایه ریگی
اللُّحْصُ (تَفَضُّ فِي أَعْلَى الجَفْنِ):
چرچیه که له سه رووی پیلوی چاوه وه
دروست ده بیته

لُحْطُ المَكَانِ - لُحْطًا (كُنَسَهُ وَرَشَهُ بِالمَاءِ
وَنَظَّفَهُ): گسکیداو ناویشینی کرد،
پاکی کرده وه و ناویشینی کرد

لُحْطٌ فُلَانًا لُحْطًا وَنُحْطَانًا: سه پیریکرد،
ته ماشایکرد، بوپروانی، چاودیری کرد،
چاوی تیبیری، لئی راما، ناگاداریکرد

لُحْطٌ البَعِيرِ (وَسَمَهُ): زَبْرِچَاوِي
حوشتره که می داخ کرد

اللُّحْطُ (بِاطْنِ العَيْنِ): نَبْرِچَاوِ، ناوه می،
زَبْرِ پیلو

اللُّحْطَةُ (الْوَقْتُ القَصِيرُ بِمُقْدَارِ، لُحْ
العَيْنِ): سه رنجیک، چاوتروکانتیک،
تاوتیک، ساتیک، ماوه یه کی کم

به نه ندازه می چاوتروکانتیک
لُحْفٌ فُلَانًا (غَطَاهُ بِالْحَافِ وَنَحَوَهُ):
به لیتفه دایبوشی

لُحْفٌ فُلَانًا الثُّوبَ (الْبَسَهُ إِسَاءً): پی پی
پوشی، کردیه به ری، له به ریکرد
لُحْفٌ النَّارِ الحَطْبِ (الْقَاهُ عَلَيْهَا):

ناگری تیبهردا، ناگری لیبهردا
لُحْفٌ اللِّحْمِ عَنِ الحَيَوَانِ (قَشْرَهُ):
گوشتی نازده که می لیکرده وه، دایمالی

لُحْفٌ فُلَانًا بِجَمْعِ كَفِّهِ (ضَرْبَهُ):
به مشته کزله لیتیدا

لُحْفٌ فُلَانًا سَهْمًا (أَصَابَهُ بِهِ): تیریکی
لیدا

لُحْفٌ اللُّحَافِ (عَمَلَهُ): لیتفه می دوری،
دروستی کرد

لَحْمُ الْجَبَلِ: دامینى شاخ ، بنارى چيا
 لَحْمُ الرَّجُلِ فِي مَالِهِ (ذَهَبَ مِنْهُ شَيْءٌ):
 له پاره كې خهړج بوو ، پاره كې روى
 لَحْمُ إِزَارَةٍ جَرَّةٌ عَلَى الْأَرْضِ خَيْلَاءَ أَي
 كسرا: دامینى جله كانی له زوى
 خشان دو فیزو خو به گوره زانینی نواند
 اللَحْفَةُ (حَالَةٌ الْمَلْتَحِفُ): چو نیه تی
 خو داپوشه ، شیوازی
 لَحِقَ فَلَانًا وَبِهِ (أَذْرَكَه): پیتی گه یی ،
 گه یشته سه ری
 لَحِقَ إِلَى قَوْمٍ كَذَا (لَصِقَ بِهِمْ): چوه وه
 سه رنو نه ته وه یه ، سه ربه وان بوو
 لَحِقَ الْقَطَارَ (وَصَلَ قَبْلَ قِيَامِهِ):
 پیاگه یی ، فریاكوت
 لَحِقَ: دواكه وتوو ، شوینكه وتوو،
 پاشه نك ، پاشكوی كتنپو پرتوك
 لَحِقَ (فِي الْقَانُونِ الدَّوْلِيِّ الْعَامِ):
 له یاسای نیوده وله تی گشتیدا بریتیه
 له و بریاره دریزه پیدراوانه ی
 له پاشكوی ریكه وتنامه یاخود له ده قیک
 له ده قه كاندا هاتوو
 لَحِقَ الْغَنَمَ (أَوْلَادَهَا الَّتِي كَادَتْ تَلْحَقُ
 بِهَا): نه و به چكانه ی گه وړه ده بنو
 ده چنه پالیان
 لَحَكَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ (لَأَمَهُ بِهِ وَأَلْزَمَهُ):
 گونجانی له گه لی ، ریكى خست ،
 خستیه پالی
 لَحَكَ الْوَلَدُ (وَضَعَ الدَّوَاءَ فِي فِيهِ):
 ده رمانه كې كړده ده میه وه
 لَحَلَّحَ الْقَوْمَ (تَبَّشُوا قَلَمَ يَبْرَحُوا):
 له شوینو جیگه ی خو یاندا جیگیر
 بووینو نه جوولان
 اللَّخْلُجُ (الْمَكَانُ الضَّيِّقُ): شوینو جیگه ی
 ته نك بهر ، ته سك

لَحْمَ الشَّيْءِ (لَأَمَهُ): پینه ی كړد ،
 به یه كیه وه نو ساند ، گونجانده وه
 له گه ل به كدا
 لَحْمَ الصَّائِغِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ:
 نالتوونچیه كه نالتوونو زیووی
 به یه كره له حیم كړد
 لَحْمَ الْأَمْرِ (أَحْكَمَهُ وَأَصْلَحَهُ): تونديكرد ،
 قایمی كړد ، بنج به ستی كړد
 لَحْمَ الْعَظْمِ - لَحْمًا (نَزَعَ عَنْهُ اللَّحْمَ):
 گوشته كې لی كړده وه ، گوشتی
 له نیسقانه كه دامالی
 لَحْمَ الْقَوْمِ (أَطْعَمَهُمُ اللَّحْمَ): گوشتی
 ده رخوا رددان ، گوشتی پیدان
 لَحْمَ الصَّقَرِ وَنَحْوَهُ (إِشْتَهَى اللَّحْمَ):
 حه زی له گوشت كړد
 لَحْمَ لَحْمًا (قَتَلَ): گوشتی ، له ناویبرد
 لَحْمَ الرَّجُلِ: حه زی له گوشت كړد ،
 گوشتی زور خوارد
 لَحْمَ بِالْمَكَانِ (لَزِمَهُ): گلی خوارده وه ،
 مایه وه ، به جی ی نه هیتشت ،
 به جیگه كه وه نووسا
 لَحْمَ فَلَانٍ (كَثُرَ لَحْمُ بَدَنِهِ): قه له و بوو ،
 گوشتن بوو ، تیکسماپو بوو
 اللَّحْمُ - اللَّحْمُ: گوشت ، دل ، پاكو
 پوختی هرشتیک ، پیکه وه نووسان ،
 پیالكان
 لَحْمَ الْحَيَوَانِ: گوشتی نازهل ، گوشتی
 رهش
 لَحْمَ أبيض: گوشتی سپی ، گوشتی
 مریشكو ماسی
 لَحْمَ كَثِيرٍ اللَّحْمِ): گوشتن ، قه له و ،
 تیکسماپو ، شیشمان ، كه ته

نَحْمَة (قِطْعَة نَحْم): پله گزشت ، كوته

گزشت

نَحْمَة الثُّوبِ أَوْ النَّسِيحِ: پور ، تان ،

تان و پو

نَحْمَة: خزمایه تی ، نه و گوشته ی باز

راوی ده کات و ده یخوات

نَحْنُ فِي كَلَامِهِ - نَحْنًا - أَخْطَأَ الإِعْرَابَ
وَحَائِلًا وَجَهَ الصَّوَابِ فِي النَّحْوِ:

مهله ی ریزمانی کرد ، وه ک پیویست و

به شیوه به کی راست نه یخوینده وه

نَحْنُ الرَّجُلِ (تَكَلَّمَ بِلِقْتِهِ): به زمانی

خوی دوا ، به زمانی ناسایی خوی

قسه ی کرد

نَحْنُ بِلِحْنِ بَنِي فُلَانٍ (تَكَلَّمَ بِلِقْتِهِمْ):

به زمانی نه وان دواو قسه ی کرد

نَحْنُ لَهُ نَحْنًا (قَالَ لَهُ قَوْلًا يَفْهَمُهُ عَنْهُ

وَيَخْفِي عَلَى غَيْرِهِ): به زمانیک قسه ی کرد

کسه سی دوینراو تیده گه ی و نه وان ی دی

حالی نه ده بیون

نَحْنُ الْقَوْلُ عَنْهُ (فَهَمَهُ): لئی حالی بوو ،

تیگه بیست

نَحْنُ لَهُ (لَمَحَّ): نامازه یی کرد ، په رله ی

له گه لکرد ، هیمای بؤ کرد

نَحْنُ فِي الْقِرَاءَةِ (تُرْنَمُ فِيهَا):

به ناوازه وه خویندیه وه

نَحْنُ الْأَنْشَادِ (وَضَعَهَا أَنْشَاءً):

ناوازی بؤ دانا

نَحْنُ فَلَانًا (خَطَأَ فِي الْكَلَامِ): مهله ی

دایه پال ، مهله ی لیکرت

نَحْنُ: ناواز ، ترانه ، پارچه موسیقا ،

مهله ی ریزمان ، مهله کردن له ریزمانا

نَحْنُ الْكَلَامِ (فَحَوَاهُ): ناوه بؤک ،

کرؤکه که ی

النَّحْنُ: زمان ، زیره کی ، زرنکی ،

وریایی ، زیتی ، زیرتی

نَحْنُ (فَطْنُ): زیره ک ، زرنک ، وریا ،

زیت ، زرت

النَّحْنَةُ (الكَثِيرُ النَّحْنُ): به کیك فره

مهله بداته پال به کیك

نَحْو - نَحْيٍ (شَم): جنیو ، جوین ،

جمین ، قسه ی ناشیرین و ناقولاً

النَّحْوَسُ مِنَ النَّاسِ: به کیك زور شیرینی

بخوات ، شیرینی خور

النَّحْوُظُ (الضِّيْقُ): تهنگ ، تهسک ،

نابه رین و گوشاد

نَحْوِي: ریشدار ، به کیك ریشی هه بیئت

نَحْيَا الْغَدِيرِ (جَانِبَاهُ): نه ملاولای

جؤگه له

النَّحْيَانِ (الطَّوِيلِ اللَّحْيَةِ): ریشدار ،

ریش دریز

النَّحْيَانُ: که ندر ، نه وهیلانه ی سیلاو

له سه ر زهوی دروستی ده کات

نَحْيَانِي: ریشدار ، به کیك ریشی هه بیئت

نَحْيَةٌ: ریش ، پدین ، ره ، رو ،

ره دین ، رندین ، رین ، مووی ناستی سه ر

شه و بیله و چه ناگه

نَحْيَةُ النَّيْسِ (نَبَاتٌ): شنگ ، گیایه کی

به هاری لق باریکی گه لا لولی بنکداره

ده خوری

النَّحْيِظُ (الشَّبِيهِ وَالنَّظِيرِ): هاوشیوه ،

له وچوو ، هاوچه شن

النَّحْيِمُ: کورژاو ، گوشتن ، تیتکسماو ،

به خقوه ، به رابه ر ، هاوچه شن

نَحْ

نَحْ فِي كَلَامِهِ: قسه کانی روون نه بوو ،

ناشکرا نه بوو

لَخُ الْخَبَرِ عَلَمَهُ وَإِسْتِقْصَاهُ؛ فَبِرَى كَرْد،

شونیی کهوت

لَخُ فَلَانًا لَطَمَهُ؛ لَبِيدَا، دایگرتیه وه

الْخَاءُ الْغَدَاءُ لِلصَّبِيِّ سَوَى الرِّضَاعِ؛

خواردنئ منال به دهر له شیرئ دایکی

که ده یخوات

الْخَافَةُ حَجَرٌ رَقِيقٌ مَعْدُودٌ؛ به ردییکی

ناسکی دیاریکراوه

لَخَاةٌ - لُحَاوٌ أَدْخَلَ الدَّوَاءَ فِي أَنْفِهِ أَوْ فِي

فَمِهِ؛ دهرمانه کئی کرده لووتئ،

دهرمانئ کرده لووتئ به دهر له دهمئ

لَخَّتْ عَيْنُهُ كَثْرَ دَمْعِهَا وَغَلِظَتْ

أَجْفَانُهَا؛ فرمیتسکی زردبوو پیلوه کانی

رهق بوون

الْخُفَّةُ (الْأُنْفُ)؛ لووت، که بوو

لَخَّتْ عَيْنُهُ - لَخَعًا (إِلْتَرَقَتْ مِنَ

الرَّمْعِ)؛ چاوی به یه کا نووسا به هؤئ

چلک و ریبزقه وه

لَخَسَ الْكَلَامَ (إِخْتَصَرَهُ - بَيَّنَّهُ)؛

له کورتئ برانیه وه، روونی کرده وه

لَخَسَ الْمَوْضُوعَ (إِخْتَصَرَهُ)؛ کورتئ

کرده وه

لَخَسَ الشَّيْءَ (أَخَذَ خُلَاصَتَهُ)؛ پوخته وه

کورته کئی وه رگرت

الْخَسَ (غَلِظَ الْأَجْفَانُ)؛ رهق بوونئ

پیلوه کانی چاو

الْخَسَ (الضَّرْعُ الْكَثِيرُ اللَّحْمِ)؛

گوانئکی قه له وی گوزتن که له بهر

گوزشت به ده گمن شیرئ لبیده ربیت

الْخَصَّةُ؛ گزشتئ چاو له سه روو

خواره وه

لَخَفَ فَلَانًا ضَرْبَهُ ضَرْبًا شَدِيدًا)؛

به توندئ لبیدا

لَخَفَ عَيْنَهُ لَطَمَهَا)؛ لبیدا، مشتئکی

بیا کیشا

الْخَفَةُ حَجَرٌ أبيضٌ عَرِيضٌ رَقِيقٌ)؛

به ردییکی دریزی ناسکه

الْخَلْخَانِي (الرَّجُلُ لَا يَفْصَحُ)؛ پیارویک

رهوان گز نه بیت، و ته کانی رهوان و

پارو نه بن

الْخَلْخَانِيَّةُ (العُجْمَةُ فِي الْمَنْطِقِ)؛

ناته واویبه که له گوته داو مه ندیک بیت

ده په ربیت له وشه کانداه وه که له (ماشَاءٌ

الله) دا ده لبین: (مَشَا اللهُ)

لَخَمَ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ)؛ بپئ، له تیکرد

لَخَمَ وَجْهَهُ (لَطَمَهُ)؛ به مشتئ بپاکیشا

لَخَمَ فَلَانًا شَغْلَهُ بِمَا يَثْقُلُ عَلَيْهِ)؛

سه رقالبیکرد به کارتیکه وه که قورس بوو

له سه ری

الْخَمُّ؛ ماسئ قرش، ماسئیه کی

ده ندوک دریزه وه به لای هه رشستیکدا

تیبیه ربیت که رت و له تی ده کات

الْخَمَةُ (الْفِثْرَةُ وَثِقَلُ النَّفْسِ)؛ خاویئ و

سستی نه فس

لَخِنَ السَّقَاءَ وَغَيْرَهُ (أَثَقَ)؛ بزگه نیکرد،

بزئیکرد

لَخِنَ الرَّجُلُ (قَبِحَ كَلَامَهُ)؛ قسه و

گوته کانی ناقزلاو خراب بوون

الْخِنُ (الْبَيَاضُ الَّذِي فِي قَلْمَةِ الصَّبِيِّ

قَبْلَ الْخِتَانِ)؛ ئه و پیسته سپییئ

له وه رته تی منالدایه به ره له خه ته نه و

سوننه تکرذنئ

لَدَا

لَدَا فَلَانًا شَدَدَ خُصُومَتَهُ)؛ به توندئ

دزاییه تی کرد، به ربیره کانی کرد

لَدَا الْمَرِيضُ لَدَاءً - وَلُدَادًا: درمانه‌های

کرده لایه‌کی دهمی
لَدَا فَلَانًا عَنِ الْأَمْرِ حَبْسَهُ): دهستی

هینایه ری‌ئی ، ریگری کرد
اللُدَا - اللُدَا (الْخَصْمُ الشَّدِيدُ
الْخُصُومَةُ): نه یار ، دوزمن ، دوزمن و

نه یاریکی سه‌رسخت
لُدَى (عِنْدًا - أَمَامَ): له لای ، له گه‌ل ،

لای، به لای، له تک ، له پیش ، له بردهم
اللُدَاءُ: زنی نه یارو فره رکه‌بر

اللُدَاغُ الشُّوكُ أَوْ طَرَفُهُ الْمُحْدَدُ): دپک
یان سه‌ره تیزه‌کمی ، چزوو ، نووک

اللُدَاغَةُ مِنَ الرِّجَالِ الطُّعَانُ فِي أَعْرَاضِ
النَّاسِ): نکولگر له ریزو حورمه‌تی

خه لکی ، جینو فریش
اللُدَامُ الرُّقَاعُ يُرْقَعُ بِهَا الثُّوبُ
(وَعِیْرَةٌ): پینه‌ی جلو به‌رگ

اللُدَّةُ: هاوسال ، هاوتا ، به‌کیک هاو
سال بیت له له دایک بووندا

لُدَدٌ (حَیْرٌ): سه‌رسامیگرد ، سه‌ری
سورمان ، شله‌زانی

لُدَدٌ بِهِ (شَهْرٌ عِیُوبُهُ): ناوی زپان ،
ناپروی برد ، جاپی لیتدا

لُدَدَةٌ (حَیْرَةٌ): سه‌رسامیگرد ، سه‌ری
سورماند ، چه‌یران و شه‌یدای کرد

لُدَسُهُ یُیْدُهُ - لُدَسًا (ضَرْبُهُ بِهَا):
به‌دهستی لیتدا ، به‌دهست لیتدا

لُدَسُهُ بِحَجَرٍ (رَمَاهُ بِهِ): به‌ردی تیکرت ،
به‌ردی بق‌خست ، به‌ردی بق‌هاویش

لُدَغٌ فَلَانًا بِكَلِمَةٍ (طَعَنَهُ بِهَا): به‌قسه‌ی
ره‌ق برینداری کرد ، هه‌ستی بریندارکرد

لُدَغَتُهُ اللَّحِيَّةُ - لُدَاغًا (عَضَّتُهُ): ماره‌ک
گه‌زتی ، پیوه‌یدا

لُدَغَةٌ (عَضَّةٌ أَوْ لَسَعَةٌ): گه‌ستن ،

پیوه‌دان ، بیاجزان
لُدَمَ الشَّيْءِ - لُدَمًا (ضَرْبُهُ): لیتدا ،

بیاکتشا ، تیی سه‌ره‌وان
لُدَمٌ فَلَانًا لَطْمَهُ أَوْ ضَرْبَهُ بِشَيْءٍ ثَقِيلٍ
یُسْمَعُ وَقَعُهُ): به‌شستکی قورس لیتدا

که‌دهنگی ده‌بیستراو ده‌هات
لُدَمُ الثُّوبِ وَالْخُفِّ (رَفَعَهُ): پینه‌یکرد ،

پینه‌ی لیتدا
اللُدَمُ (صَوْتُ الْحَجَرِ إِذَا وَقَعَ بِالْأَرْضِ):

دهنگی به‌رد کاتی ده‌دات به‌زه‌ویدا
اللُدَمُ اللُدَمُ تَسْتَعْمَلُهُ الْعَرَبُ لِلتَّوَكُّيدِ
وَمَعْنَاهُ: حُرْمَتُنَا حُرْمَتُكُمْ وَبَيْتُنَا بَيْتُكُمْ
لَا فَرْقَ بَيْنِنَا): عه‌ره‌ب بق‌دوویات

کردنه‌وه به‌کاری ده‌هینیت و واته:
به‌ریزو ریزو ناپروو مالمان یه‌که و هیچ

جیاوازیه‌ک نیبه له‌نتوانماندا
لُدْنٌ لُدَانَةٌ وَلُدُونَةٌ (لَانَ): نه‌رم بوو ،

شل بوو ، خاو بوو
لُدْنٌ أَخْلَافُهُ (لَانَتْ وَحَسُنَتْ): ره‌وشت

به‌ریزو نه‌رم و نیان بوو
لُدْنٌ الشَّيْءِ (لَيْتَهُ): نه‌رمیگرد ، شلی‌کرد

لُدْنٌ ثَوْبَهُ (لُدَاهُ وَبَلَّلَهُ): ته‌ریگرد ، ناوی
بیاکرد

لُدْنٌ فَلَانًا فِي الْأَمْرِ (لَيْتَهُ): پیتی جوو ،
خایاندی ، ماوه‌یه‌کی برد

لُدْنٌ (لَيْنٌ): نه‌رم ، نه‌رم و شلی ، خاوی
لُدْنٌ - لُدْنٌ - لُدْنٌ - لُدْنٌ - لُدْنٌ - لُدْنٌ
(ظُرُوفَ زَمَانِي وَمَكَانِي بِمَنْزِلَةِ عِنْدِ الْأَ
أَنَّهُ أَقْرَبُ مَكَانًا مِنْ عِنْدِ وَأَخْصَ مِنْهُ):

ناوه‌لفرمانی کات و شو‌یتنه و
تاویه‌ته‌ندتره له‌(عند) هه‌و بق‌زیکتر

به‌کاردیت و به‌مانای : له لای ، له کاتی ،
له‌نزیک ، له گه‌ل ، له تک ، له پال دیت

له‌نزیک ، له گه‌ل ، له تک ، له پال دیت

لَذَنَ الْخَلِيقَةِ (لَيْنَ الطَّبِيعَةِ) : له سه رخو،
ناغر، هتمن، سه لار
اللذُّنُ مِنَ الطَّعَامِ (مَا كَانَ غَيْرَ جَيِّدِ
الْخَبِزِ أَوْ الطَّبْخِ) : خواردنيك باش
لینه ترابیت، خواردنيك باش ناماده
نه کرابی

لذود - لديد (حَصَمَ شَدِيدُ الْخُصُومَةِ -
وَجَعَ فِي الْفَمِ الْحَلْقُ) : دوژمن و ناحزی
سه رسخت، دژ، خاپ، نابار،
نازاریکه له ده م و گه روودا دروست
ده بیت

اللذيد: نه یارو دوژمن، روخساری
ده ره وهی گه ردن

لذيداً الفم (جانباه) : لاشه ويلگه،
نه ملاولای زارو ده م

اللذيدان: مه ردولای گه ردن،
نه ملاولای هه رشتیک

اللذيدة (الروضة الخضراء الزهراء) :
باخچه به کی سه وزو جوانکیله، باختکی

جوان و سه وز
اللذيس (أول ما يطلع من النبات) : چرۆ،
چلوو، پشکوژه، گوپکه ی دارانه

له پيش گه لاکردندا
لذيع (مذوع - مسوع) : گه ستراو،
پتوه دراو، مارانگاز، چزراو

لذ الشيء - لذاً ولذاً (صار شهياً) :
به تام و چيژ بوو، به له زهت بوو،
خوشبوو، خوش و به تام بوو

لذ الشيء (وجده لذياً) : خوش و
به تام بوو لای

اللذ: پياوئیکي قسه خوش

اللذ (شهياً - سار - مفرح) : خوش،
به له زهت، دلخوشگر، به چيژ، به تام،
به چيژو، ناسوده گر

اللذاع (حاد - قارس - حار - مخرق) :
تيژ، توون، که سکون، سووتینه ر، داخ

اللذان (للمثني) : بق دوان به کارديت،
نه وان، نه وانهی

لذة إدراك الملائم من حيث إنه ملائم
كقطع الحلو عند حاسة الذوق؛ والنور
عند البصر و... : مه ستکردن

به خوشيه کی بی پایان و گونجاو وه:
چيژتني خواردن و خواردنه وه یه کی

خوش و بينینی ديمه نيکی نه فسوناوی
که مه ندکيش و روودانی رووداویکی

دلخوشکه رو...
لذع النار الشيء (مسته وأحرقته) :
سووتاندي، داخیکرد، چزه ی

ليهمستان
لذع الحب قلبه (ألمه) : خوشه ويستی

دلی سووتان، هه راسانیکرد،
به ريشان و سه رگه ردانی کرد

لذع القيح القرحة (أحرقها وجعاً) :
نیش و ژانیکي زدی پيگه یی،
چووزانيه وه

لذع فلاناً بلسانه وقوله (أوجعه
وأذاه) : به زمانی برينداریکرد، نازاريدا،
ژان و نيشی پيگه یاند

لذع الطائر - لذعاً (رفرفاً ثم حركَ
جناحيه قليلاً) : رفی، دای له شه قه ی

بال و باشان که م که م باله کانی جوولاند
لذع فلان برأيه وذكائه (أسرع إلى الفهم
والمصواب) : زووتیگه یی، حالی و

تيگه يشتوبوو، کاری به جی نه نجامدا

تيگه يشتوبوو، کاری به جی نه نجامدا

تيگه يشتوبوو، کاری به جی نه نجامدا

تيگه يشتوبوو، کاری به جی نه نجامدا

لَذَعُ الْبَعِيرِ: حوشره که ی داخ کرد
لَذَعُ حَرَقٍ: سووتان ، سووتاندن ، سووتایی ، داخکردن
لَذَذًا فَلَانٌ (أَسْرَعَ وَخَفَّ فِي عَمَلِهِ):
به‌له‌و خاو رویشت به‌پتوه
لَذِمَ بِالشَّيْءِ (لَهَجَ بِهِ وَعَلِقَ بِهِ وَحَرَسَ عَلَيْهِ): به‌په‌رؤش بوو بؤی ، سووریوو له‌سه‌ری
اللَّذْمَةُ (اللازم للشئ لا يفارقه): سووریوو له‌سه‌ری ، پیدآگر ، جه‌ختکار ، دنه‌کار
لَذِمَهُ وَيَالِكَانَ - لَذِمًا وَلذُومًا لِرِمِّهِ وَأَقَامَ بِهِ): جینشینیوو ، سه‌قام‌کریوو
لَذِي بِالْأَمْرِ - لَذِي لِرِمِّهِ وَلَمْ يَفَارِقْهُ): وازی لیتنه‌هیتنا ، له‌گه‌لی بوو ، ده‌ستبه‌رداری نه‌بوو
لَذِي بِهِ (عَلِقَ): پتوه‌ی نووسا ، هو‌گریوو ، لئی‌ی جیانه‌بووه
الذِي (إِسْمٌ مُّوَصَّلٌ مِنْهُمْ): نه‌وه‌ی ، نه‌وکه‌سه‌ی ، نه‌وی ، بؤ نامازه‌ پیکردن به‌ناویکی نادیار به‌کارده‌هیتنی
الذِينَ (إِسْمٌ مُّوَصَّلٌ): نه‌وان ، نه‌وانه‌ی ، نه‌وکه‌سانه‌ی
لَذِيذٌ (شَيْءٌ): خؤش ، به‌تام ، به‌له‌زهت
لَذِيذٌ (شَيْءٌ شَدِيدٌ وَأَنْصَقَهُ بِهِ - نَصِقَ بِهِ): پیانووساند ، لکانی پتوه‌ی ، به‌یکه‌یوه‌ نووسان
لَرْبِ الشَّيْءِ (نَصِقَ بِهِ): پیانووساند ، لکاندی پیایدا
لَرْبِ فَلَانٌ (لِرِمِّهِ): له‌گه‌لی بوو ، لئی جیانه‌بووه

لَرْبِ الْبَابِ (أَخْلَقَهُ): دایخست ، پتوه‌یدا ، جووتی‌کرد
لَرْبِ فَلَانًا بِالرَّمْحِ (طَعَنَهُ): برینداری‌کرد ، زامداری‌کرد
لَرْبِ فَلَانًا إِلَى كَسَدًا (إِضْطَرَّةٌ إِلَيْهِ): ناچاری‌کرد ، زوری بؤ هیتنا ، ته‌نگی پیته‌لجنی
لَرْبِ الْقَوْمِ (اجْتَمَعُوا وَتَضَائَعُوا): کربوونه‌وه ، قه‌له‌بالغیان به‌ریاکرد
لَرْبِ حَلَقَةِ الْبَابِ): نه‌لقه‌ی ده‌رگا یان کلژمه‌که‌ی
اللَّرْبُ (النَّصِيقُ): پیانووسا ، پیالکاو ، چه‌سپ بوو
اللَّرْبُ - اللَّرْبُ: کلژمی ده‌رگا ، دزایه‌تی و رکه‌به‌رایه‌تی توندو سه‌خت
لَرْبًا (كُلُّ مَا يَلْتَصِقُ بِهِ): هیتلم ، لکینه‌ر ، پیانووس ، که‌تیره‌و سریش‌و جه‌وی
لَرْبًا الذَّهَبَ وَالْحَجَرَ وَالرَّخَامَ (أَدْوِيَةٌ تُتَّخَذُ مِنْ مَعَادِنٍ خَاصَّةٍ): جؤره ده‌رمانی‌که‌ له‌کانزایه‌کی تایبته‌ دروست ده‌کریته
اللَّرْبُ: مرگ ، مردن ، مامه‌له ، پیانووسه‌ر ، برینه‌وه‌ی مه‌سه‌له‌یه‌ک
لَرْبِ الشَّيْءِ - لَرْبًا (ثَبَتَ): چه‌سپا ، جینگیر بوو
لَرْبِ الطِّينِ (لَرْقٌ وَتَمَّاسِكٌ): چه‌سپاو خؤیگرت
لَرْبِ بِالشَّيْءِ (نَصِقَ): پیانووسا ، پیالکاو چه‌سپا
لَرْبِ الْعَامِ (قَطَعُ وَأَجْدَبَ): سالتیکی وشک‌و بی‌به‌روبووم
لَرْبِ الْعَقْرَبِ فَلَانًا (لَسَعْتَهُ): پتوه‌یدا ، که‌زتی ، چه‌زه‌ی لیتنه‌ستان

نَزَبَ الطَّيْنُ (نَزَبًا)؛ خزیگرت ، چهسپا ،
 قایم بوو
 نَزَبَ الشَّيْءُ (ضَاقٌ - قَلٌّ)؛ تهنکه بهریوو،
 تهنسک بوو
 نَزَبَ الشَّيْءُ (دَخَلَ بَعْضُهُ فِي بَعْضٍ
 وَقَمَّاسًا)؛ چوو به نئیو یه کاو توکمه و
 پته و بوو، یه کی گرت ، به یه کاو چوو
 النَزَبُ (الطَّرِيقُ الضَّيِّقُ)؛ تهنکه ری ،
 ریگه یه کی تهنسکو نا بهرین
 نَزَبٌ (قَلِيلٌ)؛ کم ، توژ ، نهنخت ،
 برتک
 النَزْبَةُ (الشَّدَّةُ وَالْأَزْمَةُ)؛ قهیران ،
 نارپه حه تی، مهینه تی، دهرده سه ری
 نَزَجَ الشَّيْءُ؛ لینج بوو ، به ده سستا
 نووسا
 نَزَجَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ (نَزَجًا)؛ پیانووسا ،
 پیا لکا
 نَزَجَ بِالشَّيْءِ (وَلَعَ بِهِ وَعَلِقَ)؛
 هژگری بوو ، شهیداو نالووده ی بوو
 نَزَجَ الْعَسَلُ بِأَصْبَعِهِ؛ ههنگوینه که چوو
 له په نجه یه وه ، په نجه ی ههنگویناوی بوو
 نَزَجٌ؛ لینج ، لیبجق ، چهسپ
 النَزَجَةُ؛ یه کی که له شوینی خوی
 بجه قی و هیچ نه جوولیت
 نَزَرَ اللَّهُ فَلَأْنَا؛ خوداوه ند به توندو
 کژکراوه یی هیتایه بوون
 النَّزْرُ؛ گهرمه ی شهرو به ریه ره کانی،
 کلئوم
 نَزِقَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ؛ به توندی
 پیانووسا ، توند چهسپ بوو پیوه ی
 نَزِقَ (النَّزَقُ - انْصَقَ)؛ پیوه ی نووسان ،
 بیالکان ، پیا چهسپان

النَّزِقُ (اللَّصِقُ)؛ لینج ، پیانووسا ،
 چهسپ ، پیا لکاو
 النَّزْقَاءُ (الأذنُ انْتَزَقَ طَرَفَهَا بِالرَّأْسِ)؛
 نووسانی سه ری گوئیچکه به سه ره وه
 النَّزْقَةُ (نُسِيجٌ مَشْمَعٌ بِلَدْوَاءٍ يُلصِقُ عَلَى
 الأَظْمِ حَتَّى يَبْرَأَ)؛ موشه مای نازار ،
 پارچه یه کی لاستیک ناسایه و دهرمانی
 پیوه یه و دهرخیتته سه ر شوینی نازارو
 زان و نیش ده شکینتی
 نَزَمَ الشَّيْءُ (ثَبَتَ وَدَامَ)؛ جیگیر بوو،
 چهسپا ، پته و بوو
 نَزَمَ كَذَا مِنْ كَذَا (نَشَأَ عَنْهُ وَحَصَلَ
 مِنْهُ)؛ لئی که وتوه ، په یدا بوو لئی ،
 لیوه ی که وتوه
 نَزَمَ الشَّيْءُ فَلَأْنَا (وَجِبَ عَلَيْهِ)؛ پیویست
 بوو له سه ری ، به پیویست گه را
 له سه ری
 نَزَمَ الْعَمَلُ (دَاوَمَ عَلَيْهِ)؛ به رده وام بوو
 له سه ری ، به ری نه دا ، وازی لیتنه هیتا ،
 سوربوو له سه ری
 نَزَمَ الْمَرِيضُ السَّرِيرَ (لَمْ يُفَارِقْهُ)؛
 نه خۆشه که له جیگه دا که وت ، جیگه ی
 به جی ته هیتشت ، هه لئه سا
 نَزَمَ بَيْتَهُ (لَمْ يُفَارِقْهُ)؛ ماله که ی به جی
 نه هیتشت ، مایه وه له مال
 نَزَمَ الصَّمْتُ (لَمْ يَتَكَلَّمْ)؛ بیده نگبوو،
 نه دواو قسه ی نه کرد، نقه ی لیوه نه هات
 نَزَمَ الْمَشْرُوعَ (قَعَّ هَذِهِ)؛ نه رک ی
 پرؤژه که ی گرتنه نه ستوی خوی ، به ری
 نه دا
 النَّزِمُ؛ جیا که ره وه ، فهرمانپه وای
 بپیارده ری کۆتای کاروبارو رووداوتک

اللُّزْمَةُ مَنْ إِذَا لَزِمَ شَيْئاً لَا يُفَارِقُهُ ؛
 چه سپاو ، لكاو ، يه كيك گه ر ده قو
 خوو به شنتيكه وه بگرئ ده سستی
 ليته لناكړئ
 لَزْنُ الْقَوْمِ - لَزْنَا (تَرَاحَمُوا) ؛
 قه له بالغيان دروست كرد ، كومه كو
 كرد ببون
 لَزْنُ الْقَوْمِ عَلَى الْبَيْتِ (تَرَاحَمُوا عَلَيْهَا
 لِلْإِسْتِسْقَاءِ حَتَّى ضَاقَتْ بِهِمْ) ؛
 كومه ليان به ست له سهر بيره كه بق ناو
 دهره تيان ، قه له بالغيان دروست كرد
 اللُّزْنُ (الشَّدَّةُ وَالضِّيْقُ) ؛ تهنگه بهرى ،
 نارمه حه تى ، مهينه تى و ناخوشى
 اللُّزْنَةُ (السَّنَةُ الشَّدِيدَةُ الضِّيْقَةُ) ؛
 سالتكى نه هامه تى و بئ به ربوبوم
 اللُّزُوجَةُ ؛ بيانووسان ، لكاندن ،
 چه سپكار ، ليك
 اللُّزُوقُ وَاللُّزُوقُ (دَوَاءٌ لِلْجُرْحِ يَلْزُمُهُ
 حَتَّى يَبْرَأَ) ؛ چاره سهر ريكه ده خريته
 سهر برين تا ساريزو چاك ده بيته وه
 اللُّزُومُ ؛ پتيويستى ، ناتاجى ،
 زوره ملى ، ناچارى ، تينه بهر ، په يوه ست
 اللُّزِيْقُ (اللُّصِيْقُ) ؛ چه سپاو ، لكاو ،
 چه سپينه ر ، نو سينه ر
 اللُّزِيْقُ (الْحَلَزُونُ الْبَخْرِي) ؛ ميلاكه
 شه يتانوكه ي ده ريبا ي
 اللُّزِيْقَاءُ - اللُّزِيْقِيُّ (مَا يَنْبَغُ بَعْدَ الْمَطَرِ
 مُنْتَرِقاً بِمَا فِي أَصُولِ الْحَجَّارَةِ مِنْ
 الطِّينِ) ؛ نه و گژوگيايه ي دواى باران
 بارين دهر ديت له بنى به ردا
 لَسَانُ الطَّغَامِ (أَكَلَهُ) ؛ خواردى ،
 خواردنه كه ي خوارد

لِسَانُ الْقِصْعَةِ (لَحْسَهَا) ؛ لستيه وه ، زمان
 يان ده ستى بيا هيتا
 لِسَانُ الدَّابَّةِ الْكَلْبِ (أَخَذْتُهُ بِطَرَفِ
 لِسَانِهَا) ؛ به لايه كى زمانى خواردى و
 لوبى دا
 اللُّسُّ (أَوَّلُ الرَّعْيِ) ؛ يه كه م له وه پانندن ،
 به خير كردنى يه كه م
 اللُّسَّاسُ - اللُّسَّاسُ (عُشْبَةٌ خَشِنَةٌ) ؛
 گژوگيايه كى ره قو زيره
 اللُّسَّاسُ (البَقْلُ مَا دَامَ صَغِيرًا لَا تَسْتَمَكُنْ
 مِنْهُ الرَّاعِيَةُ فَتَلْسُهُ بِأَلْسِنَتِهَا لَسَاءً) ؛
 روهك كاتئ پچووك ده بيت و تازه سهر
 هه لده دات و نازهل ناتوانيت بيخوات و
 زمانى بيا ده مينيت
 اللُّسَاعُ وَاللُّسْعَةُ (الَّذِي يَكْثُرُ مِنْ قَرَصِ
 النَّاسِ بِلِسَانِهِ) ؛ به د زمان ، يه كيك زود
 نكووى له خه لكى بگرئت و بكو ويته
 باسو و نابو پردنيانه وه
 لِسَانُ جَسْمٍ لَحْمِيٍّ مُسْتَطِيلٌ مُتَحَرِّكٌ
 يَكُونُ فِي الْفَمِ وَيَصْلُحُ لِلتَّنَدُوقِ وَالْبَلْعِ
 وَالنُّطْقِ) ؛ زوبان ، زبان ، پيكهاته يه كى
 دريژكوله ي گزشتى جوولاره له ده و
 زارداو چه شتن و قوتدان و گفتوگوى
 دواندن نه نجام ده دات
 لِسَانُ الْقَوْمِ (الْمُتَكَلِّمِ عَنْهُمْ) ؛ نه وه ي
 به ناوى گه ل و كومه له و نه ته وه يه كه وه
 ده دويت
 لِسَانُ الْحَالِ (مَادَّلَ عَلَى حَالَةِ الشَّيْءِ) ؛
 چونيه تى ، شيوه و چونيه تى شتت
 لِسَانُ الْحَدَاءِ (الْهَيْئَةُ النَّاتِكَةُ تَحْتَ
 فَتْحَتِهِ فَوْقَ ظَهْرِ الْقَدَمِ) ؛ نه و پارچه
 چه رمه ي پيلاو كه له سهر پيدا يه و له ژير
 ده لاقه ي پيلاو كه دايه ، زمانه پيلاو

لسان النار (شعلتها)؛ گرو بلیسی تاگر
لسان الثور (عشبة)؛ مژمژک ،
بنگوزوان ، مژمه
لسان الجمل والعصافير
والعصفور (اسماء نباتات)؛ ناوی
روهکن

لسان المیزان؛ پارچه‌ی کی کانزاییه
له شیوهی عموودیک له ناوه راستی
کیشانه‌دا داده‌نریت و ده‌جوولیت
به‌موی نه‌وه ه‌اوسه‌نگی ه‌ردوو تای
ته‌رازوو دیاری ده‌کریت

لسان القربا؛ زمانی ع‌ره‌ب ،
فره‌ه‌نگیکی (ع‌ره‌بی - ع‌ره‌بی) یه
(ابن منظور) نووسیویه‌تی

اللسانية (وهي ستة أحرف: ر ، ز ، س ،
ش ، ص)؛ نه‌و پیتانه‌ی به‌زمان
ده‌گوتریت و ژماره‌یان شه‌ش پیته ؛
(زا، ذال ، سین ، شین ، صاد، ضاد)

لسنة العقراب ونحوها (لسنة)؛
گه‌زتی، پتوه‌یدا، دوپشکه‌که پتوه‌یدا
لسنت به (لصق)؛ پیانوسا، پیایدا
چسپا ، پیا لکا

لسب العسل ونحوه (لعه)؛ لستی‌وه،
ه‌ه‌نگینه‌کی لیسایه‌وه

لسبه بالسوط؛ به‌قامچی لیتیدا
لسبه لسانه (سبه)؛ جنیوی پیتدا ،
به‌زمان که‌وت به‌سه‌ر ئابرو ریزو
شهره‌فیدا

لسد الشيء (لعه)؛ لستی‌وه،
لیسایه‌وه

لسع (لدغ)؛ پتوه‌یدا ، گه‌ستی ، پیاجزا

لسع لسانه (عابه و آذاه بالكلام)؛
به‌جنیوو قسه‌ی ناشیرین برینداری کرد،
نازاری پتگه‌یاند، ژانی برده دلپه‌وه
لسع في الأرض (ذهب)؛ سه‌فهری کرد،
گه‌شت و گوزاری کرد به‌سه‌ر زه‌ویدا
لسع فمه بالفنل؛ زمانی سووتا یان
چوزایه‌وه به‌ده‌لووبیهر

لسعة (قرصة)؛ پتوه‌دان ، گه‌زتن ،
پیاجزان، چزه‌ی لیله‌ستان
لسن فلانا - لساناً عابه لسانه وذكوره
بالسوء)؛ به‌خرابه باسی کرد، ئابروی

برد، ناوی زباند، قسه‌ی پتگوت
لسن فلانا غلبه في الملائنة وكان أجود
لساناً منه)؛ زمان پاراوتربوو له‌و ،

زمانی ره‌وان و پاراوتربوو
لسن القربا (لدغته)؛ پتوه‌یدا ،
دوپشکه‌که پیاجزاو پتوه‌یدا
لسن (حد الطرف)؛ تیزی کرد،

نوکه‌کی تیزکرد، دایدا
لسن علیه (لهم)؛ گات‌ه‌و لاقرتی
پتکرد، سووکایه‌تی پتکرد
لسن (فصاحة)؛ زمان پاراوی، زمان

ره‌وانی
اللسن (اللسان)؛ زمان ، زویان، قسه ،
گوت‌ه ، گوتار

لسن - لسن (فصيح)؛ زمانپاراو ، زمان
ره‌وان و ته‌ر
اللسيع (ملسوع - ملدوغ)؛ ماران گاز ،
پتوه‌دراو ، مارگه‌ستوو

لش
لشا فلان - نشوا (حسن بغداد رفته)؛
سووک و رسوابوو دوا‌ی به‌رزکردنه‌وه و
پایه‌دارکردنی

نَشَلَشَ فُلَانٌ (أَكْثَرَ التَّرَدُّدِ عِنْدَ الْفَرْعِ)؛
 فره جرینو له ریزۆک بوو دواى ترسو و بیم
 النَشَلَشُ (الرَّجُلُ الْخَفِيفُ)؛ پیاویکی
 سووک و ریسوا، بی که سایه تی،
 ناشکۆمه ند

ل

لَصَّ الشَّيْءُ لَصًّا (سَرَقَهُ - فَعَلَهُ فِي سِئْرٍ)؛ دزی ، بردی ، به نهی تی
 نه جامیدا
 لَصَّ الْبَابُ (أَعْلَقَهُ وَأَطْبَقَهُ)؛ دایخت ،
 پیوه پیدا ، توندی کرد
 لَصَّ الْأَمْرُ (فَعَلَهُ مُسْتَعْتَبًا)؛ به دزی و
 نهی تی کردی

لَصَّ - لَصَّ - لَصَّ (السَّارِقُ)؛ جهرده ،
 دز، دهس پیس ، دزۆک ، دزهک ،
 نه بابۆز، که سیکه به په نهانی شتی نه م و
 نه و بیات

لَصَّ الْبَحْرُ؛ جهرده ی دهریا
 اللَّصَاءُ؛ به رهیه کی ته سکو ته نگ، نه و
 مه ره ی شاخیکی روو به پیش و نه و ی
 دیکه ش بۆ دواوه به

لَصَّبَ الْجِلْدُ بِاللَّحْمِ لَصْبًا (لَزِقَ بِهِ مِنَ الْهَرْزَالِ)؛ له پولاوزبوو، گزشته که ی
 به نیسقانه کیدا نووسابوو
 لَصَّبَ الْخَاتَمُ فِي الإِصْبَعِ (ثَبَّتَ لَا يَتَحَرَّكُ)؛ نه موس تیله که له په نه پیدا
 گیراو نه جوولا

لَصَّبَ السِّيفُ فِي الْغَمْدِ (نَشِبَ فِيهِ فَلَمْ يَخْرُجْ)؛ له کیلانه که ی گیراو دهرنه هات،
 توندو پته و بوو له کیلانه که پیدا
 اللَّصْبُ (كُلُّ مَضِيقٍ فِي الْجَبَلِ أَوْ الْوَادِي)؛
 که روو، هه رکه روویه کی بچووک له چیاو
 دۆلێکدا

اللَّصِبُ (البَيْعِلُ العَسِرُ الأخْلَاقِ)؛ رزۆ
 خوو ، به دو خراپ ، رزۆدی به د خوو
 لَصَّصَ الْبُنْيَانُ (رَضَّصَهُ)؛ پته و یکرد،
 قایمی کرد، توکمه ی کرد
 اللَّصَصُ (تَقَارَبَ الْمُتَكَبِّينَ - تَقَارَبَ الْأَضْرَاسُ)؛ نزیك بوونه وه ی هه ردوو
 شان له یه ک ، چوونه سه ره یه کی خریکان
 لَصَّعَ الْجِلْدَ لَصْعًا وَنُصُوصًا (يَبَسُ عَلَى الْعَظْمِ مِنْ هَرْزَالٍ)؛ گزشته که به سه ر
 نیسقانه که وه وشک بووه به مه زی
 لاوازی و له په وه

لَصَّفَ لُونَهُ (بَرِقَ وَتَلَأَلَا)؛ رو شنبوه وه،
 رووناک بووه وه

لَصَّفَ الْبَعِيرُ؛ حوشره که له جوړه
 ده وه نیکی گچکه ی خوارد
 اللَّصْفُ (شَجِيرَةٌ شوكِيَّةٌ تَنْمُو فِي مَنْطِقَةِ حَوْضِ الْبَحْرِ الْمَوَسَطِ ذَاتَ أَزْهَارٍ بَيْضٍ)؛
 ده وه نیکی دپکاوی یه و له حه وزه ی
 دهریا ی ناوه راست دهر دیت و گولێکی
 سپی ده گرت

لَصَّفَ (بَرِيقٌ وَلَاأَلَاءَةٌ)؛ شه ووق و
 بریسکانه وه، رووناکی دانه وه
 لَصَّقَ الشَّيْءَ بِغَيْرِهِ (لَزِقَ بِهِ)؛ پیوه ی
 نووسا ، پیالکا

لَصَّقَ (لَزِقَ)؛ لکینه ر، نووسینه ر،
 پیالکا و
 لَصَّقَ - لَصَّقَ (بِالْقُرْبِ مِنْ)؛ له نزیك ،
 نزیك له

لَصَّصَ الشَّيْءَ (حَرَكَهُ لِيَنْزِعَهُ)؛
 جوولاندی بوونه وه ی هه لې بکه نیت
 لُصُوقٌ (مَا يُلصِقُ عَلَى الْجِرْحِ مِنَ الدَّوَاءِ -
 الخَرْقَةُ الَّتِي تُشَدُّ عَلَى الْعَضْوِ
 لِلدَّأْوِي)؛ نه وه ی ده خریته سه ر برین
 بۆ چاره سه رکردن ، موشه ممای نازار

الأنصيق؛ پال، تەك، تەنیشت،
گیاگەزە

نَطَتْ

الضلائح؛ چاودێرتکی شارەزاو لێزان،
کارامە

نَضَضَ (أَكْثَرَ مِنَ الْإِنْتِفَاطِ يَمِينًا
وَشِمَالًا)؛ زوو زوو تەماشای راستو
چەپی کرد

نَضَمَ الْإِبْرَةَ (أَدْخَلَ فِيهَا الْغَيْطَ)؛
دەزویی کرد بە دەرزێبە کەوه،
پێوه یکرد، دەرزێ پێوه کرد

نَضَمَ السَّبِيحَةَ (نَطَمَهَا)؛ تەزبێحە کە
هۆنێوه، کردی بە پەتەوه
نَضَمَهُ (عَنَفَ عَلَيْهِ وَأَلْحَ)؛ زۆری لێکرد،
تونودتێژ بوو لە گەلی

نَطَا

نَطَا الْأَمْرَ وَغَيْرَهُ (لَزَمَهُ)؛ گرتی،
خستێه ئەستۆی خۆی

نَطَا الشَّيْءَ (سَتَرَهُ وَأَخْفَاهُ)؛ شاردییهوه،
دایبۆشی، بە نهانیکرد
نَطَا عَنْهُ الْخَبْرَ وَعَلَيْهِ كَثَمَهُ وَأَظْهَرَ
غَيْرَهُ)؛ هەوالە کە ی لێشاردەوه،

راستی پێنەوت و لێی شاردەوه
نَطَا السُّتْرَ أَوْ الْحِجَابَ (أَرْخَاهُ وَسَدَلَهُ)؛
دایدایهوه، شۆپیکردەوه

نَطَا حَقَّهُ (جَعَدَهُ)؛ مافی خوارد، گۆی
نەدایه، نکوولی لە مافی کرد

نَطَا الْبَابَ (أَغْلَقَهُ)؛ دەرگاکی
داخست، پێوه یدا، جووتی کرد

نَطَا الشَّيْءَ وَبِهِ (أَلْرَقَهُ)؛ پێوه ی
نوساند، پیاکان

نَطَا فَلَانًا بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ)؛ بە گزجان
لێیدا، دایگرتەوه

نَطَا فَلَانٌ - نَطَطًا (سَقَطَتْ أَسْنَانُهُ أَوْ
تَأَكَّلَتْ وَبَقِيَتْ أَصُولُهَا)؛ ددانەکانی
هەلۆه رین یان کلۆر بوون و بە تەنیا
رەگەکانیان مایهوه

النَّطَطُ (الْقِلَادَةُ أَوْ الْعَقْدُ مِنْ حَبِّ
الْحَنْظَلِ)؛ ملوانکە یان گەردن بەند لە
دەنگی گوزاڵک

نَطَا - نَطَوًا (الْتَجَأَ إِلَى صَخْرَةٍ أَوْ غَارٍ)؛
رووی کردە بن بەردێک یاخود
ئەشکەوتێک

نَطَى - نَطِيًا (لَزِقَ بِالْأَرْضِ وَنَمَّ يَكْدُ
يَرِحُ)؛ نەجولاً، چەسپ بوو بە
زەویبەوه و نە لە قا

النَّطَاةُ (الْأَرْضُ - الْمَوْضِعُ - الْجَنِبَةُ أَوْ
وَسَطُهَا)؛ زەوی، شوێن و بێگەیهک،
بەرەکانی رووبەر و بوونەوه یاخود
ناوەند و میانە کە ی

النَّطَاةُ (الْمَوْضِعُ)؛ دز، جەرده،
گێرفانبر

نَطَاعٌ؛ لێسەرەوه، ئەوه ی کە پەنجە ی
دەلێستێتەوه

النَّطَافُ (الْكَثِيرُ الْلُطْفُ)؛ بە سۆزو
بە زەبی، دلنەرم و بە سۆز

نَطَافَةٌ (رَفَّةٌ)؛ خاوی، هێمنی، نەرمی،
لەسەر خۆی، هەست ناسکی

نَطَا بِالشَّيْءِ (لَزِقَ)؛ پیا نووسا، پیا لکا
نَطَا فَلَانًا بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ بِهَا)؛

بە گزجان لێیدا، دایگرتەوه، تێی
سەرەوان

نَطَطَ الشَّيْءُ - نَطَطًا (فَسَدَ)؛ خراب بوو،
تێکچوو

نَطَطَ فَلَانًا أَوْ الشَّيْءَ (ضَرَبَهُ بِعَرَضِ الْيَدِ
أَوْ بِعُودِ عَرِيضٍ)؛ بە لەبێ دەست یان
داریکی درێژ لێیدا

نَطَطَ فَلَانًا بِحَجَرٍ (رَمَاهُ بِهِ)؛ به ردی

تنگرت ، به ردی بژماویشت

نَطَطَ الْأَمْرُ فَلَانًا (صَغِبَ عَلَيْهِ)؛ قورسبوو

له سهری ، گرانبوو

نَطَخَ الثَّوْبُ (لَوَّحَ)؛ جله کانی پیسکرد،

بو یوایی کرد، له که داری کرد، په لویکرد

نَطَخَ فَلَانًا بِسُوءٍ (رَمَاهُ بِهِ)؛ خرابی

خسته پال ، تاوانباری کرد

النَّطِخُ (الْقَلِيلُ مِنَ كُلِّ شَيْءٍ)؛ کم

هنديکی هر شتیک

النَّطِخُ - الْمَلُوثُ - الْقَذِرُ الْأَكْلُ)؛ پیس ،

له که دار ، په له دار ، گهرردار ،

به دخوراک

النَّطِخَةُ (الْأَحْمَقُ)؛ گیل ، که ودهن ،

که مزه

نَطَسَ فَلَانًا بِالْحَجَرِ وَنَحَوَهُ (رَمَاهُ بِهِ)؛

به ردی تنگرت ، به ردی بژخت

نَطَسَ الْحَجَرُ بِالْحَجَرِ (ضَرَبَهُ بِهِ

يَنْكَسِرُ)؛ به ردی کیشا به یکه ماته

بکشی و ورد بییت

نَطَسَ الشَّيْءُ (دَقَّهَ دَقًّا شَدِيدًا)؛ توند

کوتایه وه ، به توندی لییدا

نَطَسَهُ - نَطَسًا (ضَرَبَهُ بِشَيْءٍ عَرِيضٍ)؛

به شتیکی دریز لییدا ، پیاکیشا ، تیی

سره وان

النَّطَطُ؛ مافخواردنی که سی نه یارو

دورژمن ، ددان که وتن یان کلوربوونی ،

داپوشینی شتیک ، شارندنه وهی

نَطَعَ الشَّيْءُ (لَجَسَهُ)؛ لستی وه ،

لیسایه وه ، زمانی پیا هیئا

نَطَعَ الْكَلْبُ أَوْ الذَّنْبُ الْمَاءَ (شَرِبَهُ)؛

سهگ یان گورگ ناوه که ی خوارده وه

نَطَعَ فَلَانًا (ضَرَبَ مُؤَخَّرَهُ بِرِجْلِهِ)؛

شهی تیه لدا

نَطَعَ فَلَانًا بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ بِهَا)؛

به گزجان لییدا ، دایگرت وه

نَطَعَ الْفَرَسُ (أَصَابَهُ)؛ مه به سستی پیکا ،

مه به سستی به ده سته یئا

نَطَعَ عَيْنُهُ (لَطَمَهَا)؛ لییدا ، کیشای

به چاویدا

نَطَعَ إِسْمُهُ (مَجَاهُ مِنَ الدِّيَوَانِ)؛ ناوی

له نووسینگه سرپه وه ، ناوی له تینووسدا

نه هیشت

نَطَعَ - لَطَعًا (ذَهَبَتْ أَسْنَانُهُ وَبَقِيَتْ

أَصْوَالُهَا)؛ ددانه کانی مه لوه رینو

به ته نیا ره که کانی مایه وه

النَّطِيعُ (الْحَنِيكُ)؛ زیره ک ، کارامه ،

لیهاتوو

النَّطِيعُ (لَيْيِمٌ)؛ سپله ، بی سفت ، به دو

خراب

النَّطِيعُ (يَبِاضٌ فِي بَاطِنِ الشَّفَةِ)؛

سه پیتی که له به شی ناوه وه ی لهو

لیودایه

النَّطِيعُ؛ سست و کز ، له پو لاواز

النَّطِيعَةُ؛ موشه ما یان دوشه کی منال

نَطَفَ بِهِ وَلَهُ (رَفِقَ بِهِ)؛ به زهی پیا

هاته وه ، دلی پیی سووتا ، به سوزو

میهره بان بوو بیی

نَطَفَ اللَّهُ بِالْعَبْدِ وَلَهُ (وَقَّهَ وَأَوْصَلَ

إِلَيْهِ مَا يُحِبُّ بِرَفِقٍ)؛ سه رکه وتوویرکرد،

نه وه ی پیی خۆش بوو به ده سستی هیئا

نَطَفَ الشَّيْءُ (دَنَا)؛ لئی نزیک بوه وه ،

لیی هاته پیش

نَطَفَ الشَّيْءُ؛ نه رمو ناسک بوو ،

به سوزو میهر بوو ، وردو ناسک بوو ،

رووخۆش بوو

نَطْفَ عَنْهُ (صَفَرَ عَنْهُ)؛ پچووک بوو

لای، ورد بوو، بوی پچووک بوو

نَطْفَ كَلَامَهُ (رَقَ)؛ قسه‌ی خوښ بوو

نَطْفَ (خَفَّفَ الشَّدَّةَ)؛ هیواشی

کرده‌وه، ته‌نگانه و نه‌هامه‌تی هیواشو

سارد کرده‌وه

نَطْفَ الْأَلَمَ (خَفَّفَهُ)؛ نازاره‌ک‌ی

شکاند، نازارو نیچی که‌م کرده‌وه

نَطْفَ الْحُكْمَ (خَفَّفَهُ)؛ فه‌رمان و

بریاره‌ک‌ی دادگای سووک و که‌م

کرده‌وه ، دایبه‌زاند

نَطْفَ (رَفِقَ)؛ به‌زه‌یی ، میهره‌بانی،

سۆز، دل‌سۆزی ، نیانی، نه‌رم و نیانی

نَطْفَ اللَّهِ (فَضَّلَ وَكَرَّمَ اللَّهُ)؛ به‌زه‌یی و

میهره‌بانی خوداوه‌ند، سۆزو به‌زه‌یی

خوایی، فه‌زل و ریزی خوایی

اللطْفُ؛ چاکه و باشه ، که‌میک خواردن

اللطْفَةَ (الهِدِيَةَ)؛ خه‌لات ، دیاری

نَطْمَ (صَفَحَ - لَدَمَ)؛ بپاک‌یسا ، زلله‌ی

لییدا ، تی‌ی سره‌وان

نَطْمَ الْفَرَسِ (كَانَ بِأَحَدِ خَدَيْهِ يَبَاضُ)؛

لایه‌کی کولمی سپی بوو ، سپیتی

تیدابوو

نَطْمَ الرَّجُلِ (ظَلِمَ)؛ سته‌می لیکرا ،

مافی خورا

نَطَمَتِ الْمَرْأَةُ وَجْهَهَا؛ ژنه‌که کیشای

به‌روومه‌ت و گۆنای خۆیدا

نَطْمَ الْكِتَابِ (خَتَمَهُ)؛ مؤزیکرد،

نیشانه و هیمای لییدا

نَطْمَةَ (صَفَعَةَ)؛ زلله ، شه‌پازلله،

شه‌قازلله ، لییدانیک

نَطْمَهُ - نَطْمًا (ضَرْبًا خَدَّهُ أَوْ صَفَعَهُ

جَسَدَهُ بِالْكَفِّ مَبْسُوطَةً)؛ شه‌پازلله‌ی

لییدا ، به‌به‌ری ده‌ست کیشای

به‌روومه‌ت یان جه‌سته‌یدا

نَطْمَهُ (نَطْمَهُ كَثِيرًا)؛ ژدر لییدا

النُّطُوحُ (مَا يَنْطُحُ بِالشَّيْءِ وَيُقَيِّرُ لَوْنَهُ)؛

په‌له، له‌که ، نه‌وه‌ی ده‌نوسوئیت

به‌شستیکداو ره‌نگی ده‌گۆریت

اللطَّيخُ (الأخْمَقُ)؛ گیل ، که‌ودهن ،

که‌مژه

اللطَّيْفُ؛ میهره‌بان ، به‌سۆز،

به‌به‌زه‌یی، ناسک ، جوان پۆش ، نه‌رم،

هیمن ، زانیارو ناگادار به‌نهیتی گشت

رووداویک ، به‌کیکه له‌ناوه‌جوانه‌کانی

په‌روه‌ردگار

اللطَّيْفُ مِنَ الْكَلَامِ (مَا عَمِضَ مَعْنَاهُ

وَحَفِي)؛ گوتو و قسه‌یه‌ک ماناو و اتا‌ک‌ی

شاراوه‌بیت

اللطَّيْفُ مِنَ الْأَجْرَامِ (مَالًا جَفَاءَ فِيهِ)؛

نه‌ویپیکه‌تان‌ه‌ی وشک‌نین

اللطَّيْفَةُ (مُلْحَةٌ)؛ نوکته ، قسه‌ی

خۆش، بۆپیکه‌نین ، شوخی ، گالته

اللطَّيْمُ؛ ه‌تیو ، بی‌یاوک و دایک ،

بی‌سه‌ره‌رشت ، نه‌سپی روخسار سپی،

میسک ، حوشتری نیر

اللطَّيْمَةُ؛ میسک ، بازاری عه‌ترو بۆنی

خۆش یان بابه‌تی نالاو‌والا

نَطْفَ

نَطْفَ بِهِ - نَطْفًا (لَزَمَهُ وَكَمْ يُفَارِقُهُ)؛

پتیه‌ی نووساو لی‌ی جیانه‌بوه‌وه،

به‌رده‌وام له‌گه‌لی بوو

نَطْفَ عَلَيْهِ (أَلْحَ)؛ جه‌ختی له‌سه‌رکرد،

سووبوو له‌سه‌ری

نَظُّ فُلَانًا (طَرَدَهُ): دهریکرد،

دهریبه پانند، دهستی پیوهنا

النَّظْلُ الرَّجُلِ الْعَسِرِ الْمُتَشَدِّدِ): پیاویکی

توندوتیژو رهق

لَظَى (إِسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ جَهَنَّمَ - لَهَبٌ):

ناویکه له ناوه کانی دوزخ ، گر ، بلیسه

لَظَى النَّارِ (أَنْهَبَهَا): گروبلتسی

مه لسان ، تاوی پی سهند ، خوشی کرد

نَظَلَّتِ الْحَيَّةُ رَأْسَهَا: ماره که سه ری

جو لاند به هوی پهنگ خوار دنیوه

النَّظْلَ الرَّجُلِ الْعَسِرِ الْمُتَشَدِّدِ):

پیاویکی توندو تیژ ، رهق ، زیر

لَجَّ

لَجَّ كَلِمَةً ثَقَالًا لِلْعَاثِرِ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ):

وشه یه که به که سیک ده گوتری مه لتوتی

جارتک یان دوو جار

لَعَالِكَ (أَنْعَشَكَ اللَّهُ وَأَقَامَكَ مِنْ

عَثْرَتِكَ): خوا زیندوو چوستو چالاکت

بکاته وهو له مه لتوتانه که ت راستت

بکاته وه

اللَّعَا: خرابه ی به رده وام، خرابه کاری

پشت نه ستوورو به رده وام

لُعَابٍ (مَا سَأَلَ مِنَ الْقَمِّ): لیک ، که فی ،

دهم ، ئا قدم ، رینگاو ، تفو

لینجاوی یه که که به دهما بیته خواره وه

لُعَابِ الْحَيَّةِ وَنَحْوَهَا (سَمُّهَا): ژاری مار،

ژه مره مار

لُعَابُ النُّحْلِ (عَسَلَهَا): مه نگوین ،

مه نگفین ، هنگف، هنگوف ، کاریت

لُعَابُ الشَّمْسِ (شَيْءٌ كَتَسْبِيحِ الْعَنْكَبُوتِ

شَرَاهُ وَفَتَّ الظَّهِيْرَةَ كَأَنَّهُ يَنْعَدِرُ مِنْ

السَّمَاءِ): ته نافی شه یتان ، مه چیر

شه یتان ، مه چیر جیار، داویکی باریکه

وه کو هی ته ونی جالجالوکه وایه

له کاتی گهرمادا له ناسماندا پهیدا دهی

لُعَابِ السَّفَرَجَلِ (دَوَاءٌ يُتَّخَذُ مِنْ بَزْرِهِ):

چاره سه رتیک له دهنکی به هی

ده رده هینری

لُعَابٍ كَثِيْرٍ اللَّعْبِ وَالْمِرْجَاحِ): که مه که ر،

کالتیچی ، قوشمه ، یاریکه ر،

نه وکه سه ی مه موشتیک به کالتی

ده گری

لُعَابِي (لُزَج): وه ک لیک ، چه سپینر

اللُّعَاغُ (الْهِنْدِيَا): کاستی ، روه کیکی

ده شتی به

اللُّعَاعِيَّةُ: به ک روه کی کاستی ،

پاشماوه یه کی که می همرشتیک، قومو

به شه و ناویک ، دنیا

اللُّعَاعِيَّةُ (مَنْ يَتَكَلَّفُ الْأَلْعَانَ مِنْ غَيْرِ

صَوَابٍ): نه وه ی زور له خوی ده کات

له دانانی ئاواز داو بی ته وه ی هیچ

شاره زایه کی هه بیته

اللُّعَانُ (مَا بَقِيَ فِي فَمِ الْأَكِلِ مِنَ طَعَامِ

يَعِقُّهُ): پاشماوه ی پاروو له ده می

بخوردا

اللُّعَانُ (كَثِيْرٍ اللَّعْنِ): به کیک زور

نه فره ت بکات

اللعان (في الشرع)؛ بریتیه له وهی
 پیاویک چوارجار سویند بخوات له سه ر
 ژنه که هی به وهی زینای کرده و بوجاری
 پینجه میش بلّیت: نه فره تی خوام
 لیبت گه درؤ بکه م ؛ به مهش قوتارو
 سه رفراز ده بیت له سزای تاوانبارکردنی
 ژنه که هی بی به لکه ، هه روه ها ژنه که هی
 چوار جار سویند بخوات به په روه ردگار
 که میرده که هی درؤده کات و بؤ جاری
 پینجه میش بلّیت: نه فره تی خوام
 لیبت گه درؤ بکه م ؛ به مهش قوتار
 ده بیت له سزای زیناو داوین پیسی
لَعْنَبُ الصَّبِيِّ - لَعْنَبًا سَأَلَ لَعَابَهُ مِنْ
فَمِهِ؛ لیک به ده میا هاته خواره وه ،
 ده می لیک پیا هاته خواره وه ، ده می
 لیک کرد
لَعْنَبٌ (عَبَثٌ - هَزَلٌ)؛ یاری کرد ،
 گه مه یکرد ، وازی کرد ، گالته یکرد
لَعْنَبٌ بِالْشَيْءِ (إِتَّخَذَهُ لَعْنَةً)؛ یاری
 پیکرد ، کردی به مایه ی رابواردن و یاری
 خزی
لَعْنَبٌ فِي الدِّينِ (إِتَّخَذَهُ سُخْرِيَةً)؛ گالته و
 سووکایه تی به ناین کرد ، لاقرتی پیکرد
لَعْنَبٌ فِي الْأَمْرِ (اسْتَعْفَى بِهِ)؛ گالته ی
 پیکرد ، سووکایه تی پیکرد
لَعْنَبُ الْمَوْسِقِيِّ (أَي عَزْفًا)؛ مؤسقای
 ژهن ، مؤسقای لیدا
لَعْنَبُ الْقَمَارِ؛ قوماری کرد ، یاری کرد
لَعْنَبٌ عَلَيْهِ (إِحْتَالَ أَوْ مَرَّحَ عَلَيْهِ)؛
 گالته ی پیکرد ، پی رابوارد ، دهستی
 پی
لَعْنَبٌ بِهِ (إِتَّخَذَهُ لَعْنَةً)؛ یاری پیکرد ،
 کردی به یاری به دهستی وه

لَعْنَبٌ بِالنَّارِ (خَاطَرَ)؛ یاری به ناگر کرد ،
 خزی خسته مه ترسیه وه
لَعْنَبٌ دَوْرًا كَذَا (مَثَلُهُ)؛ رۆلی نه وی بینی ،
 خزی کرد به نه و ، نه و ده وره ی بینی
لَعْنَبٌ بِعَقْلِهِ (غَشَّهُ)؛ یاری به نه قلی کرد ،
 گزی لیکرد ، گالته ی پیکرد ، فیلی لیکرد
لَعْنَبٌ (جَعَلَهُ يَلْعَبُ)؛ یاری پیکرد ، مینایه
 گه مه ، خسته ی یاری و گه مه ، وای
 لیکرد یاری بکات
لَعْنَبٌ ذِيْلُهُ (حَرَكَهُ)؛ کلکی له قان ، کلکی
 جوولاندو رایوه شانند
لَعْنَبٌ وَجْهَهُ إِشْمِرًا (إِخْتَلَجَ بِوَجْهِهِ)؛
 رووی گرز کرد ، لچی مه لقرجان ،
 ناچه وانای دابه یه کا
لَعْنَبٌ - لَعْنَبٌ - لَعْنَبٌ؛ یاری ، گه مه ،
 وهرزش ، وازی ، گالته ، رابواردن ،
 شیربازی ، قومارکردن
لَعْنَبَةٌ؛ یاری ، بووکه سه ماکره ، شتو
 مه کی یاری ، پیرابواردن ، رابواردن
لَعْنَبَةٌ؛ جوری گه مه و یاری ، قومار
 یاری کاخز
لَعْنَبَةٌ (الْكثيرُ اللَّعْنَبُ)؛ به کیک زور یاری
 بکات
لَعْنَبٌ (كَانَ ثَقِيلاً بَطِيئاً)؛ خاوه
 خاویکرد ، خاوخلیچک بوو ، سستو
 خاوبوو
لَعْنَمٌ (تَلَعْنَمٌ - تَلَجَجَ)؛ زمانی تیکه ل و
 پیکه لبوو ، مینجه مینجی کرد ، زمانی
 لیک نالا
لَعْنَمٌ فِي الْأَمْرِ (تَوَقَّفَ فِيهِ وَتَأَنَّى
تَبَصَّرَهُ - تَكَلَّ عَنْهُ)؛ رامآ ، وهستا ،
 هه لوئسته یه کی کرد ، خاوه خاویکرد ،
 تئیدا رامآ

لَعَجَ الضَّرْبُ فَلَانًا أَلَمَهُ وَأَحْرَقَ جِلْدَهُ):

نیش و زانی پتگی یاند، سووتای نیشی
گه یاند به دل و دهروونی

لَعَجَ الْحَبُّ وَالشُّوقُ فَوَادَهُ اسْتَحَرَ فِيهِ):

مهستی کرد، نه سیرو به ندیکرد
لَعَجَ الْهَمُّ فِي الصَّدْرِ إِضْطَرَبَ وَتَحَرَّكَ):

خه م و په ژاره له سینهدا هات و چوو
اللَّعْجُ: هَمٌّ سُوْتَاوِيِيَهْ ، نِيْشُ وَ زَانِي

لَيْدَان

لَعَسَ - لَعَسًا: كَازِي لِيْكَرْت ، كِه سْتِي

لَعَسَ (كَانَ فِي شَفْتَيْهِ سَوَادًا): لِيْجُو

لِيْوِي رِه شيه كي تيا بوو

اللُّعْسَاءُ: لِيْجُو لِيْوِي كي مهيله و رهش

اللُّعْسَةُ: رِه نكي مهيله و رهش

لَعَسَ عَلَيْنَا - لَعَسًا (عَسِرَ وَأَشْتَدُّ):

توندو تيز بوو له گه لمان ، توندبوو ،

رِه ق بوو

اللُّعْطَاءُ (الشَّاةُ الَّتِي فِي عَرْضِ عُنُقِهَا

سَوَادٌ وَسَائِرُهَا أَيْبُضٌ): نِه و مه پده ي

له روپاي گه ردنيدا په له يه كي ره شي

تېدايه و سه رجه م جه سته ي سپي به

لَعَمَّظَ فَلَانًا بِأَيْبَاتٍ (هَجَاهُ بِهَا): به چن

به بيتك زه ميگرد

لَعَمَّظَ فَلَانًا بِحَقِّهِ (مَا طَلَّهُ بِهِ وَأَخْرَهُ):

دوايخست ، ده ستي ده ستي پيگرد،

نِه م كات بوو نه و كاتي پيگرد

اللُّعْطَاءُ خُطُوطٌ تَخْطُهَا الْعَبْشُ فِي

وُجُوهِهَا): مِيْلُ وَ خَه تِيْكَ هه به شيه كان

له رووي خوياندا ده يكيشن

اللُّعْطَةُ: رِه شِيْكي تِيرو تُوْخ ، ملوانكه ،

تووكي رهش له گه ردني مه ري سپيدا

لَعَمَّظَ بِالنَّارِ - لَعَمَّظًا لَوَاهُ فِي عَضِّ

الْعُنُقِ): رُوپَاي گه ردني داخ كرد

لَعَقَ الْعَسَلُ وَخَوْفَهُ لَمَسَهُ يَلْسَانَهُ أَوْ

بِأَصْبَعِهِ): به زمان يان په نجه لسته يوه

لَعَقٌ - أَلَقٌ: بِيْئِي لسته يوه ، لِيْسَايه يوه

لَعَقَةٌ (مَا يُؤْخَذُ بِالْأَصْبَعِ أَوْ الْمَفْعَةِ):

په نجه يه ك يان كه وچكيك يو چه شتن

الْمَفْعَةُ: زه وييه كي ته رو شيدار

لَعَلٌ - عَلٌ (رُبَّمَا - عَسَى): له وانه يه ،

رِه نكه ، ده شي ، ده گونجي ، ري ي

تېده چي

الْفُلْعُ (الْجَبَانُ): ترسنوك ، توقيو ،

بي زات ، به د دل

لَفَعُ السَّرَابِ (بَرَقَ وَلَمَعُ):

دره و شايه يوه ، روونكي دايه يوه ، تيشكي

ليكه و ته يوه

لَفَعُ فَلَانٌ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (ضَجَرَ): بِيْزَارِيو

له هه موشتي ك ، وه رس بوو ، جار سپوو

له گشت حال و بار يك

لَفَعُ الْعَظْمُ وَخَوْفَهُ كَسَرَهُ): شكاندي ،

له تيكرد

لَفَعُ الرَّعْدُ (صَوَّتَ): گرمه ي مه و ر هات ،

گرمه گرمي هات ، دهنكي ليها ت

لَفَعُ مِنَ الْجُوعِ: به هزي برسيتيه يوه

نارامي له بهر بړا ، بي نارام بوو ، حالي

په ريشان بوو به ده دست برسيتيه يوه

اللُّعْلُعُ: تراويلكه ، سه راب ، گورگ ،

داريكي حيجازيه

اللُّعْلُعَةُ مِنَ السَّرَابِ (بِصِيصَةٍ): روونكي ،

تيشكي تراويلكه

اللُّعْمَظُ الَّذِي يُعْطِيكَ مِنَ الْكَلَامِ مَا لَا

أَصْلَ لَهُ): نه وه ي قسه ي بي سه رو به ره

ده كات ، قسه و گوته ي بي بنه ما

لَعَمَّظَ اللَّحْمَ: به پيشي ده مي گرتي و

گازي ليگرت

النُّعُوسُ: شتییکی که م ، تو زیتک ،
 نه ختیک ، مه ندیک
 النُّعُوسُ: نه وسن ، زدرخور ، گورگ
 النُّعُوقُ (الْقَلِيلُ الْعَقْلُ): که م نه قل ،
 بی نه قل
 النُّعُوقُ: مه رشتیک بلیسریتته وه وه ک
 دهرمان وه نه گویو ... ، که مترین
 تویشوو ، مه عجون
 النُّعِيبُ: قوماریاز ، یاریکه ر ، یه کیک
 زدر یاری بکات
 النُّعِيبَةُ: بووکه سه ماکه ره ، په یکه رتکی
 کچکه یه یاری پیده کری
 النُّعِينُ: دهرکراو ، نه فرته لی کراو ،
 داهول ، شهیتان ، نه هریمه ن ، گورگ ،
 سراوه
 النُّعِيْنَةُ: ناوی نه فرته لی کراوه

نَعْن

نَعْنُ فِي الْقَوْلِ (أَخْطَأَ فِي الْقَوْلِ):
 له گوتته و قسه دا مه له یکرده ، راستی
 نه وت
 نَعْنُ فُلَانٌ نَعْوًا (تَكَلَّمَ بِالنَّعْوِ):
 غه لبه غه لبی کرد ، مه راو ده نگه ده نگی
 نایه وه
 نَعْنُ عَنِ الصَّوَابِ وَعَنِ الطَّرِيقِ (مَالَ
 عَنْهُ): له راستی یان ریگی راست لایدا
 نَعْنُ الشَّيْءَ (بَطَلَ): به تالی کرده وه ،
 پووچی کرده وه
 نَعْنُ الرَّجُلِ (خَابَ): شکستی خوارد ،
 سه رنه که وت
 النَّفَا (هَرَاءٌ - كَثْرَةُ الْكَلَامِ - خَطَأٌ -
 بَاطِلٌ): قسه ی پووچووچ ، وت هی
 بی مانا ، زدری بی ، مه له ، چه وتی ،
 ناته واوی

نَعْمَظَ فُلَانٌ (شَرِهَ وَتَطَفَّلَ):
 مشه خزربوو ، شه ره نگیزو گنده ل بوو
 النُّعْمَظُ (العَرِيصُ الشَّهْوَانُ لِلطَّعَامِ):
 نه وسن ، سوورو شه یدای خواردن
 النُّعْمُوظُ - النُّعْمُوظَةُ (الطُّفَيْلِيُّ الَّذِي
 يَخْدِمُ بِطَعَامِ بَطْنِهِ): کاسه لیس ،
 مشه خور ، نه وه ی بنانه سکه ته یانی و
 خزمه تکاری ده کات
 نَعْنُ فُلَانًا أَخْرَاهُ وَسَبَّهُ وَأَبْعَدَهُ مِنْ
 الْخَيْرِ): قسه ی پیگوت ، نه فرته ی
 لیکردو له خیرو چاکه ی دورخسته وه ،
 دهریکرد
 نَعْنُ نَفْسَهُ: نه فرته ی له خویکرد
 نَعْنُ: نه شکه نه جو نازاریدا ، سزایدا
 نَعْنُ (إِسْتَنْزَالُ النُّعْمَاتِ): نه فرته
 لیکردن ، به له عنته کردن ، نه فرین
 لیکردن
 نَعْنَةُ: نه فرته ، له عنته ، نه فرین ،
 سزا ، نه شکه نه جو
 نَعْنَةُ (الكَثِيرُ النُّعْنُ لِلنَّاسِ): یه کیک زدر
 نه فرته له خه لکی بکات
 نَعْنَةُ اللَّهِ - نَعْنًا (طَرْدَهُ وَأَبْعَدَهُ مِنْ
 الْخَيْرِ): له خیرو به زه یی و سوژی خوی
 به دوری گرت
 النُّعُو: به درپه وشت ، توول و نه مامیک
 بی به روبروو بیت
 النُّعُوبُ: زنی که مه کار ، به نازو
 عیشوت
 النُّعُوقَةُ (الْكَلْبَةُ - السَّوَادُ حَوْلَ حَنَفَةِ
 الثُّدِيِّ): ده له سه گ ، هاله ره شی
 ده وری گزی مه مک
 نَعْوَةُ الْجُوعِ (حَدَّثَهُ): توندو تیزی
 برسیتی

النَّفَاب: تیریکی خراب
النَّفَاة: دهنگ ، دهنگو ناواز
النَّفَام (رَبْدُ أَفْوَاهِ الْإِبِلِ): که فی ده می
حوشتر

نَعْبَ فُلَانٍ - نَعْبِيًّا وَنَعْبِيًّا (تَعْبَ وَأَعْيَا):
ماندووشه که ت بوو ، هیلاک بوو ،

برستی له بهر بریا
نَعْبَ عَلَى الْقَوْمِ نَعْبًا (أَفْسَدَ عَلَيْهِمُ):

لیتی تیکدان ، شیتواندی لیبیان
نَعْبَ الْقَوْمِ (حَدَّثَهُمْ حَدِيثًا كَاذِبًا):

قسه و وته یه کی دروی پنگوت
نَعْبَ - نَعْبًا (تَعْبَ وَأَعْيَا): فره لاواز

شه که ت بوو ، زور هیلاک بوو
نَعْبَ السَّيْرِ فُلَانًا (أَنْعَبَهُ أَشَدَّ النَّعْبِ):

یه کجار ماندوو شه که تیکرد، رویشتن
برستی له بهر بری

نَعْبَ دَابْنَهُ: نازه له کی شه که ت و
ماندوو کرد

النَّفَاب: که ودهن ، که مزه ، گیل ،
گوته و قسه ی خراب نابجی، گوشتی

نیوان خرنکان
النَّفَاة: زمان ، کومه له وشه یه که دهنگو

ناوازی له خو گرتوه و هر گهل و
نه ته وه یه که له به ده سته ینانی

بیداویسته کانیاندا به گه ری ده خن
نَعْدَ أَذْنَهُ: گویچه کی دریز کرد هتا

رَبِّكَ بَبَيْتِهِ وَه
النَّفَاد: گوشتی نیو گوی، گوشتی

که نارو لای گه ردن
النَّفَادُود: گوشتی که ناری گه ردن

نَعَرَ الشَّيْءَ (مَالَ بِهِ عَن وَجْهِهِ): نووی
پی وه رگتیرا ، له وباره یا لایبرد

نَعَرَ فِي كَلَامِهِ: به پیچ و په نا قسه یکرد،
به هیما ده دوا

نَعَرَ الْيَرْبُوعُ أَحْبَابَهُ: شه وگه رده که
به پیچ پیچ کونه که ی هه لکه ند

نَعَزَ: مه تل، نه ینی ، نادیری، قسه ی
پیچ و په نا و به هیما ، رازی په نهان و

نادیار
النَّفَز - النَّفْز - النَّفْزُ جُنْحُ الْيَرْبُوعِ

وَالْفَارِ وَالضَّبِّ): کونی شه وگه رده
مشکو بژمنزه

نَقَطَ الْقَوْمُ صَوْتًا مَغْتَلِطَةً
مِنْهُمْ لَا تَفْهَمُ): دهنگه دهنگه

قاووقیزیان کرد، هه رایان به رپا کردو
که س لیبیان حالی نه بوو

نَقَطَ الْحَمَامُ: کزتره که گمه کی کرد
نَقَطَ - نَقَطًا (جَلَبَةً وَأَصْوَاتًا): دهنگه

دهنگ ، زاوه ژاو ، قاووقیز ، غلبه
غلب ، هه راو به زم

نَقَفَ فُلَانٌ (جَارًا): سته میکرد،
هه لیکوتایه سر

نَقَفَ الْإِنَاءَ (نَعْفَهُ): لسته یوه ،
لیتسایه وه

نَقَفَ الطَّعَامَ (أَكَلَهُ سَرِيعًا): به په له و
خبرایی خواردی

النَّفْفَةَ (النَّفْمَةَ): پاروو، تیکه
النَّفْفَةَ (النَّفْمَةَ): ناوونی له گوتو و

قسه دا ، نارپه وانی
نَعَمَ الْبَعِيرَ نَعْمًا: ده می حوشتره که

که فیکرد ، که فی له دم هاته دهره وه
نَعَمَ فُلَانٌ - نَعْمًا (أَخْبَرَ صَاحِبَهُ بِشَيْءٍ لَا

عَنْ يَقِينٍ): هه رالیکی به هاوه له کی
راگه یاند دنیا نه بوو لیبی

نَعَمَ الْمَرَاة: دم و لووت و دهره یه
ماچکرد

نَغمَ الأَرْضِ أَوِ البَحْرِ وَوَضَعَ فِيهَا
الأَنْفَامَ:؛ مینی چاند لهزه ویدا ،

نه لغامی تیا دانا

النَّغمَ: مین ، لوغم ، کهمیک بوئی
خوش ، رهگی زویان و بنکه که ی

النَّغمَ: لایه کی زمانه پچکوله

النَّغمَ: قسه ی پرپوچ و به تال، هه له ،
جهوتی

النَّغمَ فِي اليَمِينِ وَهُوَ مَالًا يُعْقَدُ عَلَيْهِ
القَبْلَ مِثْلَ قَوْلِ القَائِلِ: لا وَاللهِ ، وَيَلِي
وَاللهِ:؛ سویندی بی مه به ست یان

به وسوینده ده گوتریت که ده م پیی
راهاتوه و مه ردوم له دلوه نایلیت و
مه به ستی نییه وهك : نه وه لالا ، به لئ
نه به خوا ...)

النَّغمَ: قسه ی پرپوچ ، هه له ، نه و
گوته و قسه یه ی بی که لك و سووده

النَّغمَ (الضعيف الأحمق):؛ لاوازی
که وده ن ، سست و لاوازی گیترو گیل

نَفْسٌ: په له یکرد له خواردندا ،
خواردنیک پینه که پشتبی

نَفْوِي (كثِير الكَلَامِ):؛ چنه باز ،
دریژداری ، هه له وه ر ، سازنده

نَفْوِي (مُتَخَصِّصٌ بِاللَّفظةِ):؛ زمانه وان ،
زمانزان

نَفِي بِالْأَمْرِ (لَهَجَ بِهِ):؛ ئالوده ی بوو ،
ده ستی لیبه رته دا

نَفِي بِالْمَاءِ (أَكْثَرُ مِنْهُ وَهُوَ لا يَرَوِي):؛ تیر
ئاو نه بوو ، ئاوی زور خوارو تیر ئاو

نه بوو

نَفِي بِالشَّيْءِ (لَزِمَهُ فَلَمْ يُفَارِقْهُ):؛ وازی
لیته میتا ، ده ستبهرداری نه بوو

نَفِي الطَّيْرِ بِأَصْوَاتِهَا (نَغَمَت):؛
بالنده کان خویندیان ، ده نگیان لیتهات

نَفَا

نَفَا الشَّيْءَ: هه لیکرد ، لوولی کرد ،
بایدایه وه ، گرموله یکرد ، کردی

به کلافه و گتوله ، داپیوشی

نَفَا فِي الأَكْلِ (أَكْثَرُ مُخْلَطًا مِنْ صَنُوفِهِ
مُسْتَقْصِيًا):؛ خواردنی جورا و جوری

خوارد ، له مه موو جوره کانی خواردنی
خوارد

نَفَا الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: خستیه پالی ،
تیره ی پیجا ، لوولی گرموله یکرد

نَفَا المَيْتَ فِي أَكْفَانِهِ (أَدْرَجَهُ فِيهَا):؛
کفنی له مردوه که پیجا ، کفنی کرد

نَفَا الكَتِيبَتَيْنِ (خَلَطَ بَيْنَهُمَا بِالْحَرْبِ):؛
له چنگا تیکه لبون

نَفَا فَلَانًا حَقَّهُ (مَنَعَهُ):؛ مافی خوارد ،
مافی خوی نه دایه

نَفَا الخَيْطَ عَلَى البِكْرَةِ (ضَمَهُ وَجَمَعَهُ):؛
ده زوه که ی هه لکرده سپهر

خولخولزکه که ، هه لیکرده سپهر
نَفَا فِي المَكَانِ (طَافَ فِيهِ):؛ تیا

خولایه وه ، پیگا پا ، گه شتی تیا کرد
نَفَا فُلَانٌ - نَفَمًا (ثَقُلَ وَطَؤَ):؛ خاوو

سست بوو ، سست و خاوو خلیچک بوو
له قسه کردندا

نَفَا الشَّجَرَ نَفَاً (انْتَفَا وَاجْتَمَعَ):؛
چووبه یه کا ، دره خته که مه لچوو به نیر

یه کا
نَفَا: پیچانه وه ، لوولی بوون ، گرموله

بوون ، هه لکردن ، کومه ل ، حزب ،
تاقم ، گروه

النَّف - اللَّف - اللَّفَّة - اللَّفَاء - اللَّفَاء - اللَّفَاء (الروضة الملتفة الثبات):
 باخچه به کی چوپری روه و گزویا
 النَّفَا: حزبو گزوه و کومه لی
 مؤلّه ستوو ، نه وهی گردو کزده بیته وه
 لیروه له وی
 اللَّفَاء (الشيء القليل - ما كان دون
 الحق): شتیکی که م ، هندیک ، که متر
 له مافی خوی
 اللَّفَات (الأحق العسر الخلق): گیلو
 که مژهی به د خوره ق
 اللَّفَاح: گیاه که ، میوه به که له باینجان
 ده چیت به لام رهنگی زهرده
 اللَّفَاط: روه و گیاه که
 اللَّفَاط (مألفظ به وطرح): دهریرو ،
 نه وهی دهرده پیرت و ده خریته روو
 اللَّفَاطَة: دهریرو ، پاشماوه ، سفرهی
 داخرو ، گوته و قسهی دهریرو
 لَفَاع: پوَشاک ، لَفَه ، مشکی ،
 چه فته ، سه پوَش ، ده سرۆکه
 لَفَاعَة: پارچه به کی زیاد که بنری
 له کراس و پوَشاک
 لَفَاف (دوار): خولوه ، سوپاره ،
 گزۆک ، ده خولیتته وه
 لَفَافَة: پیچهر ، هه لپیچ ، به ستهر ،
 سارغی ، برین پیچ ، سه به ستهر ،
 سه پپیچ
 لَفَافَة الطَّفَل (قَمَاط): ده سرازه ،
 مه لوتکه پیچ ، قومات
 اللَّفَاق (ثوبان يلفق أحدهما بالآخر):
 دوپارچه قوماشن به کیکیان
 ده نالیتیرو له وی تریان

اللَّفَاق (الذي لا يدرك ما يطلب): به کیک
 نه زانیت داوای چیده کات
 اللَّفَام (ما يجعل على طرف الأنف من
 النَّقَاب): دم به ستهر ، ده مامک ،
 به چه ، دم پوَش ، رووه ند
 لَفَاه حَقَّة (بَحْسَة): مافی خوارد ، مافی
 خوی نه دایه
 لَفَا العَظْم (أخذ بغض لجمه عنه):
 هه ندیک گوشتی لیکرده وه ، گوشتی
 لیدامالی
 لَفَا الرِّيح السَّحَابَ عَن وَجْهِ
 السَّمَاء (كشطه): ره شه با هوره ی
 له ناسمانا ره وانته وه ، مالی ، لایبرد ،
 پالی پیوه نا
 لَفَا فَلَانًا (إغتابه): غه بیه تیکرد ،
 به نه پیتی و په نهان با سیکردو لیتی دوا
 لَفَا فَلَانًا حَقَّة (أعطاه حقه كله):
 سه رجه مافی خوی دایه ، سه راپای
 مافی خوی پیدا
 لَفَا فَلَانًا بِالْعَصَا (ضربه بها):
 به گزجان لیدیا
 اللَّفَاء (القطعة من اللحم): پله گوشتی ،
 پارچه به کی گوشت
 لَفَّتَ الشَّيْءَ: پیچایه وه ، لولیکرد
 لَفَّتَ فَلَانًا عَن رَأْيِهِ (صرفه):
 به شیمانیکرده وه له راو بوچوونی خوی ،
 دوور بیخته وه ، باشکه زیکرده وه
 لَفَّتَ الرَّاعِي المَاشِيَةَ (ضربها لايبالي
 أيها أصاب): به گویترانه و بی گوی پیدان
 له نازده له کانیداو بی باک بوو کامیان
 به رکه و تین
 لَفَّتَ اللَّحَاءَ عَنِ الشَّجَرِ (قشرة):
 داره که ی پاککرد ، تو یکه که ی
 لیکرده وه

نَفَتْ النَّظْرَ: چاوی لیبوشی ، گویئی

نه دایه ، لیبورد

نَفَتْ رِذَاءَهُ عَلَى عُنُقِهِ (عَطْفَهُ):

جله کانی نالاند له خوویه وه ، لولیکرد

نَفَتْ الْكَلَامَ: بی هیج پتودانگیك

قسه کانی کردو گویئی نه دا به وه ی چ

ماناو واتایه ک بگه یه نیت

نَفَتْ الشَّيْءَ: فرییدا ، توریدا ، مه لیدا

نَفَتْ فَلَانًا بِالشَّيْءِ (أَعْطَاهُ إِيَّاهُ): پبیدا،

پتی به خشی ، خه لاتیکرد

نَفَتْ الرَّجُلَ - نَفْتًا: گیل بوو ، گه مزه و

که وده ن بوو ، به دهستی چه پ کارو

پیشه ی نه انجامدا

نَفَتْ النَّيْسَ (أَعْوَجَ قَرْنَاهُ): شاخه کانی

خوار بوون ، شاخی سابرتنه که لارو

له ویز بوو

نَفَتْ الشَّيْءَ (لَوَاهُ): لولیکرد،

پنچایه وه ، بایدا

نَفَتْ نَظْرَهُ (نَبَهَهُ): ناگاداریکرده وه،

وریای کرده وه

نَفَتْ (سَأَلَهُمْ): شیتلم ، تیشوو ،

مه خمه لات ، شه له م ، شه له مه ،

شه له می ، گیایه کی گه لاپانه بنکیکی

خری سبی هه یه و ده خوری

نَفَتْ: خولیک ، پیچیک ، ده سک ، قول ،

چه پک ، میزه ر ، سه ربه ست ، سه ریچ ،

بازنه

نَفَتْ: سه رنج ، چاوپیاخشانیک ،

ناگاداری ، چاودیری ، پیچ خواردن ،

لاری ، ناوردانه وه ، رووتیکردن ، سهیری

نه ملالو لاکردن ، به تنگه وه هاتن

نَفَتْ الشَّكْلَ: شیتلمی ، له شتیوه دا وه ک

شیتلم

نَفَحَ فَلَانًا بِالسَّيْفِ (ضَرَبَهُ بِهَا):

به شمشیر لیبیدا ، دایگرته وه

النَّفْحُ (الْحَرَّ): گه رما ، تاو ، گه رمی ،

گره

نَفَحَتِ النَّارُ أَوِ السَّمُومُ (أَصَابَ وَجْهَهُ

وَأَحْرَقَتْهُ): ناگریان گره روی

سووتاند

نَفَخَ البَعِيرُ رِكَضَ بَرَجِلِهِ مِنْ وَرَائِهِ):

به دوایدا رایکرد ، به قاچی خوی

دوایکه وتو رایکرد به دوایا

نَفَخَهُ عَلَى رَأْسِهِ (ضَرَبَهُ بِالعَصَا):

سه ری به گزچان داگرته وه ، به گزچان

به ریوو له سه ری

نَفَضَ الشَّيْءَ وَبِالشَّيْءِ مِنْ فَمِهِ (رَمَى

بِهِ): له ده میه وه فرییدا ، توریدا ،

هه لیدا ، هاویشتی

نَفَضَ بِالكَلَامِ (نَطَقَ بِهِ): قسه یکرد،

گوته ی ده ربیری ، دواندی ، ناخاوت

نَفَضَ فَلَانٌ مَاتًا): مرد ، گیانی سپارد،

ژینی دنیای به جیهیتشت ، مالوایی کزد

له دنیا

نَفَضَ النَّفْسَ الْأَخِيرَ: دوا هه ناسه یدا ،

دوایین هه ناسه ی دا

نَفَضَ البَعْرُ دَابَّةً (إِنْقَاهَا إِلَى السَّاحِلِ

وَقَذَفَهَا): ده ریا نازه لیک ی فرییدا یه

رؤخ و که ناره که یه وه

نَفَضَ (نَطَقَ): قسه کردن ، ناخاوتن ،

دواندن ، گوفتار، نه ووشانه ی له زار

دینه ده ره وه

نَفْظَةٌ (كَلِمَةٌ): وشه ، وته ، گوته

نَفْظِي (نَطَقِي - شَفْهِي - حَقِيقِي): زاری،

وتن به ده م ، به ده می ، راسته قینه ،

شه فه می

نَفَعَ الشَّيْبُ رَأْسَهُ (شَمَلَهُ)؛ هموو سه‌ری
سپی بوو ، نیشانه‌ی پیری سه‌ری دا
لیبی

نَفَعَ النَّارُ فُلَانًا؛ ناگری تیبهریوو ،
گری لیته‌ستا
نَفَعَ رَأْسَهُ (عَطَّاهُ)؛ سه‌ری داپوشی ،
گرتی

نَفَعَ الْفُلَامُ؛ مناله‌ک‌ی له‌نامیز گرت،
کردیه باوه‌شی
نَفَّأَ؛ لولیکرد، پیچایه‌وه ، به‌توندی
پیچایه‌وه ، قه‌دیگرد

النَّفْفُ؛ لول ، پیچراو ، خواردنی
خوراکی همه‌چه‌شن ، نه‌وه‌ی لیرو
له‌وی کژده‌کریته‌وه

نَفَّقَ الثَّوْبُ؛ دوریه‌وه ، درزه‌ک‌ی
دروه‌وه

نَفَّقَ الْعَدِيثُ؛ پیوه‌ی نا ، قسه‌کانی
به‌روکه‌شی و پوچ و به‌تال رازانده‌وه
نَفَّقَ الْأَمْرَ (طَلَبَهُ فَلَمْ يَدْرِكْهُ)؛ ویستی و
پیی نه‌گ‌یی ، داواخوانی بوو به‌لام

پیی نه‌گ‌یی
نَفَّقَ الشَّيْءَ (أَصَابَهُ وَأَخَذَهُ)؛ پیکای ،
لییدا

نَفَّقَ يَفْعَلُ كَذَا (طَفَّقَ)؛ ده‌ستی پیکرد،
ده‌ستی دایه ، شانی پیکرد
نَفَّقَ بَيْنَ الثَّوْبَيْنِ (لَمْ يَبْنِيَهُمَا
بِالْخِيَاطَةِ)؛ به‌یه‌کیه‌وه به‌ستن ،
درونی به‌یه‌که‌وه

نَفَّقَ الْكَلَامَ (إِخْتَلَقَهُ)؛ مه‌لیبه‌ست ،
قسه‌ی مه‌لیبه‌ست

نَفَّقَ الثُّمَّةَ (دَبَّرَهَا)؛ تاوانی مه‌لیبه‌ست،
تاوانباریکرد، تومه‌تی خسته‌پال

نَفَّقَ (خِيَّاطًا)؛ دروون ، دروونه‌وه ،
دوراندن ، ته‌قل ه‌لدان له‌شت
به‌د‌رزی و ده‌زوو یا به‌شوژن و به‌ن

النَّفَقُ؛ به‌ک درزی چادرو خیمه
نَفَّلَا فِي ثَوْبِهِ (الْتَفَّ بِهِ)؛ خوی
لیوه‌ی پیچا ، خوی پیچایه‌وه
نَفَّلَا فُلَانٌ؛ ره‌وان نه‌بوو ، قسه‌کانی

روون و ناشکرا نه‌بوون
نَفَّلَا الْقَضِيَّةَ (دَبَّرَ أَمْرَ سَتْرَهَا وَالسُّكُوتَ
عَنْهَا)؛ بیده‌نگ بوو لی‌ی ، داپیوشی ،
کیشه‌وه مه‌سه‌له‌ک‌ی شارده‌وه و

بیده‌نگبوو لی‌ی
نَفَّمَتِ الْمَرْأَةُ فَاَهَا (جَعَلَتْ عَلَيْهِ النِّقَابَ)؛

ژنه‌که به‌چه‌یکرد ، به‌چه‌ی به‌ست
النَّفُوتُ (الْمَرْأَةُ الَّتِي لَا تُثَبِّتُ عَيْنَهَا فِي
مَوْضِعٍ وَاحِدٍ - أَحْمَقُ)؛ ژنی‌ک چاوی
له‌سر جیک‌و شوینی‌ک نه‌گیرستی‌وه ،

چاو به‌ل ، گیل ، که‌وده‌ن
نَفَّوحٌ (مُخْرِقٌ)؛ سووتینر ، داخ‌کر،

تلگریکی سووتینر
النَّفِيَّةُ (الْهَيْبَةُ مِنَ اللَّحْمِ لَا عَظْمَ
فِيهَا)؛ گزشتی نه‌رمه ، گزشتی‌ک
نُتِسِقَانِي تَيَا نَهْ بَيْتِ

النَّفِيظُ؛ ده‌ری‌راو ، باسکراو ، له‌ده‌م
ده‌رچوو ، فریدراو ، توپ‌دراو ، ده‌رکراو
النَّفِيظَةُ (الرَّفْعَةُ تَزْدَادُ فِي الْقَمِيصِ)؛
گیرفان یان به‌شیک‌ی زیاده‌له‌جلو

به‌رگدا دروست بکریت
النَّفِيفُ؛ کژمه‌ل ، زور ، گژوه ، تاقم ،
ده‌سته ، زوری ، هه‌په‌مه ، دره‌ختی

چوپر
نَفِيفٌ مِنَ النَّاسِ؛ کژمه‌له‌که‌سینک ،
چه‌ند که‌سینک

نَفِيفٌ مِنَ الْمُسْتَشْرِقِينَ؛ كَوْمَهُ لَيْكِ

له روزمه لاتناسه كان

نَفِيفٌ مِنَ الْمُحَدِّثِينَ؛ كَوْمَهُ لَيْكِ

له فاره مووده گنبره ره وه كان

نَفِيفٌ مِنَ الْمُؤَرِّخِينَ؛ كَوْمَهُ لَيْكِ لَه مَيِّزُو

نوسه كان

نَفِيفٌ مِنَ الْبَاحِثِينَ أَوْ الْمُحَقِّقِينَ؛

كَوْمَهُ لَيْكِ لَه لِيكْزَلَرُو تَوِيْزَرَه وَان

نَفِيفٌ مِنَ الْفُؤَيْبِينَ؛ كَوْمَهُ لَيْكِ

له زمانزانه كان ، تاقميك له زمانه وانه كان

الْفَيْفِيَّةُ؛ كَرْمُو كَوْمَهُ لَيْكِ ، كَوْشْتِي

كوپاره ی حوشر

نَفِيفَةٌ مِنَ التَّبَعِ؛ جِگَرَه ، سِيْفَارِ ،

سِيْخَارِ ، جِفَارَه ، پَزِيْزُوكِ

لَقِ

لَقِ عَيْنَهُ (ضَرْبَهَا)؛ پِيْأِي كِيْشَا ،

كِيْشَا يَه جَاوِيْدَا

الْقَى (الشَّقُّ فِي الْأَرْضِ - الرَّجُلُ الْكَثِيرُ

الْكَلَامِ)؛ دَرَزُو قَلِيْشِي سَه رَزَه وَي ،

پِيْأَوِيْكَ زَوْر قَسَه بَكَات ، هَه لَه وَهَر ،

چَه نَه بَاز

لَقِيَ فَلَانَا الشَّيْءَ (طَرَحَهُ إِلَيْهِ)؛ بَوِي

فَرِيْدَا ، هَه لِيْدَا

الْقَى (الشَّيْءُ الْمَلْقَى الْمَطْرُوحُ)؛ شَسْتِيْكَ

فَرِيْدَرَاو ، تَوِيْدَرَاو ، هَه لَدَرَاو

لِقَاءٌ (مُقَابَلَةٌ - اِتِّقَاءٌ)؛ بَه يَه ك

گَه يَشْتَن ، دِيْدَه نِي جَاوِيْپِيْكَه وَتَن ،

رَوِيْه رَوِي بَوِيْنَه وَه

لِقَاحٌ (مَاءُ الْفَحْلِ)؛ سِيْمَن ، تَوُو ،

تَاو ، تَوُوِي نِيْرِيْنه

لِقَاحُ النَّبَاتِ (لِقَاحٌ - طَلْعٌ)؛ هَه لَالَه ،

تَوُوِي نِيْرُو مِيْئِي رُوْه ك وَ بَقْ مَوْتُوْرِيْه

بَوِيْن

لِقَاحٌ (فِي الطَّبِّ)؛ دَه رَمَانِي كُوْتَان ،

بِيْكَوْت

الْقَطَاطُ - الْقَطَاطُ؛ مَه لَوْجَن ،

كُوْكَرَه وَهِي دَه خَلُو دَانِي دِرَاو

الْقَطَاطُ؛ يَه كِيْكَ فَرَه مَه لَوْ بَجْنِيْتَه وَه

الْقَطَاطَةُ؛ نَه وَهِي دَه كَه وَيْتُو

بَه جِيْدَه مِيْنِيْتِ لَه دَه خَلُو دَان وَ نَرُخ وَ

بَه هَا يَه كِي وَه هَا ي نِيْبه

الْقَطَاعُ (الذَّبَابُ الْأَخْضَرُ الَّذِي يَلْسَعُ

النَّاسَ)؛ مِيْشِي سَه وَز كَه گَاز

لَه مَه رِدُوْم دَه گَرِيْت

الْقَاعَةُ؛ كِيْل ، گَه مَرَه ، كَه وَدَه ن ،

يَه كِيْكَ نَاوِنَا تَوْرَه ي خِرَاب وَ بَه د بَدَا تَه

پَال خَه لَكِي

الْقَافَةُ (الْحَدِيقُ)؛ زِيْرَه ك ، زَرَنُگ ،

كَا رَا مَه ، لِيْهَاتُو

لِقَاقٌ (كَثِيرُ الْكَلَامِ)؛ زَوْر بِلِيْ ، چَه نَه بَاز ،

يَه كِيْكَ زَوْر قَسَه بَكَات

الْقَائَةُ - الْقَائِيَّةُ (سُرْعَةُ الْفَهْمِ)؛ زُو

حَالِي بَوِيْن ، زُو تِيْگَه يَشْتَن ، زِيْرَه كِي ،

هَوِشِيَارِي ، زَرَنُگِي

لَقِبَ فَلَانًا بِكَذَا (جَعَلَ لَهُ لِقَبًا)؛ نَا زَنَاوِي

بُو دَا نَا ، نَا زَنَاوِي لِيْنَا ، نَا تَوْرَه ي لِيْنَا

لِقَبِ (اسْمٌ وَضِعَ بَعْدَ الْأَسْمِ الْأَوَّلِ

لِلتَّعْرِيفِ أَوْ التَّشْرِيفِ أَوْ التَّحْقِيرِ)؛

نَا زَنَاو ، پِيْنَا سَه ، نِيْشَان نَاو ،

نَاوَوِنَا تَوْرَه ، نَا زَنَاوِيْكَه دَا نَرَاوَه بَقْ

نَا سَا نَدَن يَان رِيْزَدَارُو شَكُوْمَه نَدَكْرَدَن

بَا خُوْد سَوُو كَا يَه تِي پِيْكَرَدَن

لِقْحٌ - لِقْحٌ؛ نَاوِ سِيْكَرْد ، تَكِه ي پِيْكَرْت ،

چَا كِي كِرْد ، سَكِي پَر كِرْد

لِقْحُ النَّبَاتِ (وَضِعَ طَلْعُ الذَّكُورِ فِي

الْإِنْسَانِ)؛ تَوُوِي نِيْرَه ي كَرْد بَه سَه ر

مِيْبِيْنه كَا نَدَا ، چَا كِي كَرْد

لَقَّحَ بِلِقَاحِ مَرَضٍ مُعَدِّ (طَعَمٌ)؛ دهرزی
کوتانی لیدا ، دهرمانی کوتانی دایه ،
ته لقیچی کرد

لَقَّحَ الْحَرْبُ (هَاجَ بَعْدَ سَكُونٍ)؛
هه لگرسایه وه دواى هتوربـوون و
دامرکان

الَلَّقْحُ (الْحَبْلُ)؛ دووگیان ، ناوس ، سک

الَلَّقْحَةُ (النَّاقَةُ الْحَلُوبُ الْفَرِيْزَةُ
الْبَلْبَنُ)؛ حوشتریکی فره شیر ،
حوشتریک یه کجار شیرى زود بیت

الَلَّقْحَةُ: ژنى شیردهر ، ژنى منال
به رکانه

الَلَّقْسُ: گه ، گول

الَلَّقْسُ: نکولی گر له خه لکی ، یه کیک
عه یبو عار له خه لکی بدوزیته وه ،
ئه وه ی له سه ربارو حالیک جیکر نه بیت

لَقَّسَهُ - لَقَّسًا (عَابَهُ)؛ سه رزه نشتی کرد،

لَوَّمَهُ یکرده ، هات به سه ربارو

لَقَّصَ الشَّيْءَ جِلْدَهُ (أَحْرَقَهُ)؛

پیسته که ی سووتاند ، سووتاندی

لَقَّصَ فَلَانٌ (ضَاقَ)؛ زودی بو هینا ،

ته نکى پیته لچنى ، که مارویدا

الَلَّقْصُ (السَّرِيْعُ إِلَى الشَّرِّ - الْكَثِيْرُ
الْكَلَامِ)؛ شه پانى ، شه په نگیز ،

هه له وه ر ، زودبئه ، چه نه باز

لَقَّطَ الشَّيْءَ - لَقَّطًا (أَخَذَهُ مِنَ الْأَرْضِ)؛

هه لیگرت ، چنیه وه ، کوزیکرده وه

لَقَّطَ الطَّائِرُ الْحَبَّ (أَخَذَهُ مِنْ هُنَا وَمِنْ
هُنَا)؛ لیزره له وئی هه لیچنى ، هه لیگرت

لَقَّطَ الْعِلْمَ مِنَ الْكُتُبِ؛ له کتیبه وه

زانبارى وه رگرت

لَقَّطَ أَصُولَ الشُّعْرِ (اسْتَأْصَلَهَا بِالْمَقَاطِ)؛

به موکیش هه لیکیشا ، له بن دهرى هینا

لَقَّطَ الْمُنْظَرَ أَوْ الصُّورَةَ؛ به نامیری

ویته گرتن ویته ی گرت

لَقَّطَ الثُّوبَ (رَفَعَهُ)؛ پینه یکرد، پینه ی

لیدا

الَلَّقَطُ: ئه وه ی ده چنریته وه له شتیک ،

هه ر خورماو توو خونچه یه کی

هه له وه ریوو

لَقَّطَ الْمَعْدِنَ (قَطَعَ ذَهَبًا أَوْ غَيْرَهُ ثَوَجَدَ
فِيهِ)؛ پارچه و که رته ئالتوون یان هه ر

کانزایه کی دیکه که وای بیته وه

لُقْطَةٌ - لُقْطَةٌ: کوزکراو ، هه لگراو ،

هه لچنراو ، دوزراوه ، زوره رزان ، کالو

شت و مه کی هه رزان

لَقَّعَ الشَّيْءَ (رَمَى بِهِ)؛ فریتیدا ، توپیدا ،

هاویشتی ، تیی گرت

لَقَّعَ فَلَانًا بِعَيْنِهِ (أَصَابَهُ بِهَا)؛ چاوی

پیته کرد، به چاویه وه کرد

لَقَّعَ بِالْكَلَامِ (غَلَبَهُ بِهِ)؛ به گوت و

قسه زالبوو به سه ربارو ، شکستی پیته ینا ،

به قسه بوپیدا

لَقَّعَ فَلَانًا (عَابَهُ)؛ ره خنه ی لیگرت ،

خوش و نات و اوی دایه پال

الَلَّقَعَةُ: یه کیک هه ر قسه بکات و هچى

له بارا نه بیت

لَقَّفَ الشَّيْءَ (تَنَاوَلَهُ بِسُرْعَةٍ)؛

قوزتیه وه ، به خیزی وه ی گرت و

گرتی

لَقَّفَ الْفَرَسَ فِي عَدْوِهِ (خَبَطَ بِيَدَيْهِ
شَدِيدًا)؛ له غارکردندا توند دهستی دا

به زه ویدا

لَقَمًا فَلَانًا الشَّيْءَ (رَمَاهُ إِلَيْهِ)؛ بژی

مه‌لدا ، توپیدا بژی

لَقَمًا الطَّعَامَ (بَلَعَهُ)؛ قووتیدا ، هه‌لی

لووشی

لَقَمًا الحَوْضَ (تَهَوَّرَ مِنْ أَسْفَلِهِ وَاتَّسَعَ)؛

له‌خواره‌وه‌گه‌وره‌بوو

لَقَمًا الحَانِطَ (سَقَطَ)؛ دیواره‌که‌رووخا،

رما ، هاته‌خواره‌وه

لَقَمًا تَنَاوَلَ الشَّيْءَ بِسُرْعَةٍ)؛ به‌خیرایی

شت‌گرتنه‌وه ، قورزتنه‌وه

لَقَمًا جَانِبَ البَيْتِ - الحَوْضَ)؛ لیوارو

قه‌راخی بیر ، حوز

اللقف - اللقفا - اللقيف من

الرجال (الغفيف الحاذق)؛ روح

سووک و زیره‌ک ، زیره‌ک و روح سووک ،

مه‌ردومی چوست و چالاک

اللقلاق (طائر)؛ حاجی له‌قله‌ق ،

بالنده‌یه‌کی ره‌شو و سپی و دندووک و

لاق و مل دریزو ناسراوه

اللقلاق (الصوت والجلبة)؛ ده‌نگه

ده‌نگ ، قاووقیز ، زاوه‌ژاو

لَقَمًا القلاق (صوت)؛ حاجی له‌قله‌قه‌که

ده‌نگی لیژه‌هات

لَقَمًا لِسَانَ فُلَانٍ)؛ په‌له‌ی کرد، په‌له

به‌لیکرد

لَقَمًا نَظْرَهُ (أَسْرَعَ النَّظْرَ فِي حَرَكَةٍ

مُسْتَمِرَّةٍ)؛ به‌رده‌وام چاوی جوولاند

لَقَمًا الشَّيْءَ (حَرَكَةً)؛ جوولانندی ،

بزواندی ، هینتایه‌جووله‌و بزوات

اللقلقة؛ لالی ، قسه‌و گوته‌بوئه‌هاتن ،

ده‌نگی پچیچر ، قاووقیز

لَقَمًا اللقمة (الثممه)؛ به‌په‌له‌و مه‌لبه

قووتیدا ، هه‌لی لووشی ، پارووی گلان

لَقَمًا الطَّرِيقَ وَغَيْرَهُ (سَدَّ قَمَهُ)؛

زینگه‌که‌ی به‌ست ، زینگه‌که‌ی گرت ،

زینگه‌ی داخست

لَقَمًا الطَّعَامَ (جَعَلَهُ يَلْقَمَهُ)؛ کردی

به‌ده‌میوه ، پارووی کرد به‌ده‌میوه

اللقم - اللقم (مُعْظَمُ الطَّرِيقِ أَوْ وَسْطَهُ

وَوَاضِعَهُ)؛ زوربه‌ی ری یان ناوه‌پاست و

نه‌و به‌شهی روون و ناشکرایه

اللقمة - اللقمة؛ پارو ، پاری ، تیکه ،

شه‌ه‌نده‌ی خواره‌مه‌نیبه‌ک به‌جاریک

بتوانزی له‌زار بنزی

لَقَمَةً سَائِفَةً (لذیذة)؛ پاروویه‌کی

خزش ، نهرمه‌قووت

لَقْن - لَقَانَةٌ (كَانَ ذَكِيًّا عَاقِلًا)؛

زیره‌ک و ژیر بوو ، زینگ و ناقل بوو

لَقْن الكَلَامِ مِنْ فُلَانٍ (أَخَذَهُ عَنْهُ مُشَافَهَةٌ

وَفَهْمَةٌ)؛ به‌ده‌م و زار لیسی وه‌رگرت و

حالی بوو ، لیسی تیگه‌یشت

لَقْن المَعْنَى (فَهْمَةٌ)؛ له‌ماناو و اتاکی

تیگه‌یشت ، حالی بوو

لَقْن المِثْلَ عَلَى المَسْرَحِ)؛ بیری

نه‌کته‌ره‌که‌ی خسته‌وه چی بلیت له‌سه‌ر

شانق ، فیزی کرد، پیی و ته‌وه

لَقْن المَحْتَضِرِ (نَطَقَ أَمَامَهُ بِالشَّهَادَتَيْنِ

لِيَنْطِقَ بِهِمَا)؛ له‌به‌رده‌م یه‌کی‌کدا

که‌له‌گیانه‌ل‌دابوو شه‌ه‌اده‌ی پی‌هیناو

رای هینا له‌سه‌ر و تنی

لَقْن المِيتَ)؛ ته‌لقینی مردوه‌که‌ی دایا

دوای به‌خاک سپاردنی ، شه‌ه‌اده‌ی

پی‌گوت

اللقن؛ که‌نار ، نامیز ، قه‌راخ

اللقن (سريع الفهم)؛ زیره‌ک ،

تیگه‌یشتوو ، هوشیار ، زینگ ،

بیرتیژی

اللقنُ (شبه طست من نحاس ضيق القاع مُتسع الأعلى)؛ ده فرتکه له تشنت ده چیت و له زیو دروستکراوه و بنه که ی تهسکه و سه ره که ی والو فراوانه اللقوة؛ دم خوار بوون ، نه خوشیه که ده دات له روو ده می توش جوو خوارده بیت اللقوة - اللقوة؛ بازی مینه ، ته وار، بازی تیزو خیرا لقی فلاناً (استقبله - صادقه وراه)؛ پیشوازی لیکرد، به پیکه وت چاوی پیکه وت ، لووتی تهقی به لووتیه وه لقی به؛ پپی گه بی ، چاوی پیکه وت ، پپی گه یشت اللقی؛ شوپنی به یه که گیشتن لقیان (التقاء - مقابلة)؛ به یه که گیشتن ، دیده نی، چاوپیکه وتن ، روو به رو بوون اللقیة - اللقیة؛ گه نج و کانه زای نیو زه وی، دوززاه ، نه وه ی ده دوززیتته وه له سه ره ریدا اللقیس؛ بی به لئین ، بی به یمان اللقیط (الوليد الذي يوجد لقي على الطريق لا يعرف ابواه)؛ منالی دوززاه وی بی باوک و دایک ، منالی فریدراو ، منالی بیکه س ، بیژی اللقیطة (الرجل الساقط أو المرأة الساقطة)؛ پیاوو ئافره تی بی ئابروو سووک و رسوا اللقیف؛ چالاک و زیره ک ، زرنگو چابوک اللقیم (ما یلقم)؛ پاروو ، تیکه ، نه وه ی ده خوریت و قوت ده دریت

لک الشیء (خاطه)؛ تیکه لیکرد، ئاویتته ی کرد لک الجلد صبغه بالك - أي الصبغ الأحمر)؛ به بویه ی سوور ره نک ی کرد ، بویه ی کرد ، خومی سووری لیدا لک؛ گزشت ، خومی سوور، بویه ی سوور، روه کیکه بویه ی لیده رده میتن لک (عند حساب المولدين - عشرة ملايين)؛ ده ملیون اللکاث (حجر براق أملس یكون في الجص)؛ به ردیکی برسکه داره له که جدا اللکائی (الرجل الشدید البیاض)؛ پیاویکی سپی و سؤل اللکاز؛ پارچه یه که ده خریته کون و بوشاییه کاتی گوره بوو اللکاخ (الرجل اللییم)؛ پیاوی سپله و بی سفه ت ، ناپاک ، مارس اللکاک؛ حوشتری گزشتندارو تیکسماو، جه نجالی ، قه ره بالقی اللکام؛ سمی به هیزو پته و له به ردشکاندا لکاً فلاناً (أعطاه حقه)؛ مافی خوی دایه ، مافی دایه لکاً به الأرض (صرعه)؛ دای به زه ویدا ، کوتای به زه ویدا ، ته ختی کرد لکیء بالکان (أقام به)؛ جینشین بوو، سه قامکر بوو لکیء بفلان (لزمه)؛ به ری نه دا ، له گه لی بوو ، لئی جیانه بووه لکاة (مباطیء)؛ سست ، هیتواش ، خاوخلیچک ، ته مه ل، ته وه زه ل

نگاه باسوط (ضربه): به قامچی لئیدا
النگة (الشدّة والدقّة - الوطأة):

سهختی و نهامه تی ، شیلان
نکت الوسخ عليه وبه (لصق): پیسی و
گنده لی پیا نووسا

النگت: چلک و پیسیه که له سەر لیواری
قاپ و جامی شیر گرد ده بییت و به دست
لیده کریته وه ده کریتنریت

نگته: به دست یان قاچ لئیدا
نکد عليه الوسخ وبه (لزمه و لصق به):
پیسی و چلکی له سەر نیشت و پیوهی
نووسا

نکد الشيء بفيه: نووسا به ده میا ،
شوینه واری به زاریه وه به جهیشت
نکد الشعر (تلبذ): قزی چوو به یه کا ،
به ستر

النگد (البغیل الضیق الخلق): رژی
به دره وشت ، چرووک

نکز (بغیل): رژی ، قه متهر ، پاره پیس
نکره: به مشته کزله بیای کیشا
نکس: مهردومی به د خویی رژی پاره

پیس
نکشه - نکشا (ضربه بجمع الكفا):
به مشته کزله لئیدا

نکع فلان - نکعا (أكل وشرب): خواری
خواریده وه

نکع الصبي (نهز في الرضاع):
دهستی کرد به شیرخواردن ، شیری

خوارد
نکع العنبر فلاناً (سعتته): دویشه که
پیوه پیدا ، گهستی

نکع الرجل (أسعه مالا يجعل): گوت و
قسه ی ناشیرینی پیگوت ، قسه ی
ناقولای کرد به گوئیدا

النگع (القصير): کورت ، واژوی دریزه
النگع: سپله ، به دنمه ک ، گه مزه ، گیل ،

منالنگی پچووک ، پیسی و پزخلی
النگعاء: سپله ، ناکهس ، به دنمه ک

النگفة: پیس ، پزخل ، له کاوی ،
به لاوی ، له که دار

النگفة (المرأة اللئيمة): ژنی سپله و
به دنمه ک

نگمه (ضربه باليد مجموعة الأصابع):
به مشته کزله لئیدا ، به مشته کزله لئیدا ،
شه پازله ی لئیدا

نکن فلان (عي وثقل لسانه): زمانی
قورس بوو ، زمانی تیکه ل و پیکه ل

ده بوو ده یگرت
نکن - لاکن - کن (حتى الآن - لآن - إلا
أنه): هیشتا ، به لام ، وه لی ، ته نانه ت ،

نه مان ، بلام
نکن (إناء من نحاس يفسل فيه
ويعجن): ته شت و ده فریکی فافونه و

جلی تیا ده شوروی و بۆ هه ویر شیلانیش
به کاردیت

نکناء: لال ، یه کیک به نه سته م بتوانی
بدوی و قسه بکات

نکنه (ثقل أو عجمة في اللسان): زمان
قورسی ، زمان گرانی

نکوع (لئيم): ناپاک ، سپله ، ماپس
نکی به (أولع به ولزمه): شه یدای بوو ،

نالوده ی بوو ، به ری نه دا
نکی بالکان (أقام): جینشین بوو ،
لئی مایه وه

نگیک: له شکرو سه ریازی به نیویه کا
چوو ، گزشتی تیکسماپو ، گزشت
پته وو توکمه ، قه تران ، دره ختیکی
لاواز

نَمَ

نَمَ (حَرْفٌ جَزْمٌ لِنَفْيِ الْمُضَارِعِ نَحْوُ: نَمَ يَأْكُلُ؛ نَمَ يَجْلِسُ): نَهْ يَخْوَارِدُ، دانه نیش

نَمَ الشَّيْءَ جَمَعَهُ وَضَمَّهُ): كَوَيَكْرُدُهُوهُ، جَهْمُ وَگِردی کرد

نَمَ شَعْنُهُ (إِسْتَرَدَّ أَوْ اسْتَجْمَعَ قَوَاهُ): مَيَزُو، توانای خوی جه مکرد، خوی

کَوَيَكْرُدُهُوهُ، دَهَسْتِي بَه خَوِيَا هِيْنَا
نَمَ بِفُلَانٍ (أَنَاهُ فَنَزَلَ بِهِ): هَات بُولَی

لَايِئُو لَیْدَاو دَانِیْشْت
نَمَ فُلَانٌ (أَصَابَهُ نَمٌ): شِیْتِي سَهْرِي

لَیْدَا، زَهْبِزَهْبِي شِیْتِي هَات بَه سَهْرِيَا
نَمَ (أَصَابَهُ مَسٌ مِنَ الْجُنُونِ): تَوُوشِي

کَهْمِيك شِیْتِي بُوو، زَهْبِزَهْبِي شِیْتِي
سَهْرِي لَیْدَا

نَمَ (جَمَعَ): كَوَ، جَهْمُ، كَوَيَكْرُدُهُوهُ،
گِرد بُوونَهوهُ

نَمَ الشَّمْلُ (اسْتَجْمَاعُ الْقَوَى - إِصْلَاحُ
الْحَالِ): خَوَكَوَيَكْرُدُهُوهُ، يَه كِگَرْتَن،

کَوَيَكْرُدُهُوهُ
نَمَ مِنَ الْجُنُونِ (نَمٌ): شِیْتِي كَه يِي،

کَهْمِيك شِیْتِي، زَهْبِزَهْبِي شِیْتِي
نَمَ - لَمَا - لَمَاذَا (لَأَيِّ سَبَبٍ): بَوَ،

بَوَجِي، لَه بَهْرَجِي، لَوَجِي، چِمَا،
پَجِي، پَه ي چِيش، نَه پَچووي،

وَه رُووچِيشِي
نَمَى الْغُلَامُ (إِسْوَدَّتْ شَفْتُهُ): لَیْوِي رَهْش

هَه لَگِیْرَسَا، رَهْش بُوو
النَّمَى - النَّمَى (سَمْرَةٌ أَوْ سَوَادٌ فِي بَاطِنِ
الشَّفَةِ): شِين بُوونَهوهُ يَان رَهْشِيَه كَه

لَه نَاوَهوهُ ي لَچُو لَیْوِدَا

لَمَا الشَّيْءَ (أَخَذَهُ بِأَجْمَعِهِ): هَه مَوِي

کَوَيَكْرُدُهُوهُ، سَهْرَجَهْمِي جَهْمُ كَرْد
لَمَا حِينَمَا - عِنْدَمَا): كَه ي، لَه كَاتِيكِدَا

الْمَمَاجُ (أَذْنَى مَا يُؤْكَلُ): كَه مَتْرِين
خَوْرَاك

الْمَمَاجُ (شَدِيدُ الْبَيَاضِ): دَرَه خَشَان،
رُوونَاك، زَوْرَسِپِي وَ سَوَل

لَمَاذَا: بَوَجِي، لَه بَهْرَجِي
لَمَازُ الْعِيَابِ لِلنَّاسِ): تَوَانِجْ هَاوِيْزُ،

دَهْمُ دَرِيْزُ، گَالْتَهو سُووگَايَه تِي كَه ر
بَه خَه لَكِي

الْمَمَاسَة - الْمَمَاسَة (الْحَاجَة): پَیْوِيَسْتِي،
خَوَاز، دَاوَا، وَيَسْت

الْمَمَاطَة (بَقِيَّةُ الطَّعَامِ فِي الْقَم):
پَاشْمَاوَه ي خَوْرَاك لَه زَارُو دَه مَدَا،

هَه نَدِيك خَوْرَاك لَه دَه مَا
لَمَاطَة (طَلَاقَة اللِّسَانِ): زِمَان پَارَاو،

چَه تَه بَارُو نَقْدِيْلِي
لَمَاعُ: دَرَه خَشَان، شَه وَقْدَار، پَه رِدَاخ،

سَافُو لُووس، بَرِيَسَكَه دَار
لَمَاعَة: بِيَابَانِيك رُوونَاكِي بَدَاتَهوهُ

بَه هَوِي تَرَاوِيلَكَهوهُ، مَه لَاشُووي مَنَال،
يَا فُوخِي

لَمَامَا (مِنْ حِينِ لِأَخْر): نَاوِيَه نَاو،
جَارِيَه جَارِيك، لَه پَر، لَه نَاكَاو

النَّمَة: تَوْنُوْدَتِيْزِي، كَوَيَكْرَاهُو، جَه مَكْرَاو،
رُوْزْگَارُو سَهْرِدَهْم، هَه نَگَاو، دَه سَسْت

لَیْوَه شَانِي جَنُوَكَه، بَه يَه كَه يِشْتَن بَوُ
چَه نَد سَاتِي

النَّمَة: هَاوَرِي يَان هَاوَه لِي سَه فَه رُو رِي،
دَلْخَوَشْكَر، خَه مَخْوَار، دَلْسُوْز،
کَوَمَه لَه خَه لَكِي (3 - 10) كَه س بِيْن

اللهمّة: قرّو موویک زرد بوویت و
 تانانت سهر گوچکعی داپوشی بیت
 لَمَسَ الشَّيْءِ (أَكَلَهُ بِأَطْرَافِ فَمِهِ):
 خواردی به ملولای ده می ، قرتاندى
 لَمَسَ الصَّبِيُّ أُمَّهُ (رَضَعَهَا): شیری دا
 به مناله که ، شیری خوارد
 لَمَسَ فَلَانًا: به رکولی دایه ، بهر
 له ناخواردن که میک خواردن دایه هه تا
 بهرگه بگری
 لَمَجَةٌ (مَا يَتَعَلَّقُ بِهِ قَبْلَ الْأَكْلِ):
 به رکول، سه رکول، وه رکول ، که مه
 چشتیکه له پیش که پشتندا بخوری
 لَمَسَ الْبَصْرُ - لَمَجًا (إِمْتَدَّ إِلَى الشَّيْءِ):
 چاوی تیبیری ، نیگای خسته سهر
 لَمَسَ إِلَيْهِ (أَبْصَرَهُ بِنَظَرٍ خَفِيفٍ أَوْ
 إِيْتَمَسَ النَّظَرَ): به تیلای چاوی
 ته ماشایکرد ، به دزییه وه سهیری کرد
 لَمَسَ النُّجْمُ أَوْ الْبُرُقُ (لَمَسَ): نه ستیره
 یان هوره بوسکه که دره وشایه وه ،
 بریسکایه وه ، شهوقی دایه وه ،
 چه خماخه می کرد
 لَمَسَ إِلَى الشَّيْءِ (أَشَارَ إِلَيْهِ): نامازه می
 بق کرد ، ده ستنیشانی کرد ، په نجی بق
 دریز کرد
 لَمَسَ (نَظَرَ سَرِيعًا): چاویپاخشان ،
 سه رنجی خیرایی ، تیلایی چاوی
 لَمَسَ الْبَصْرُ: له چاوتروکانیکدا ،
 نه وه نده می چاوی تروکانیک
 لَمَجَةٌ: چاویپاخشانیک ، سه رنجیک ،
 تیروانینیک ، رووخسارو دیمه ن ،
 جوان و ناشیرینی رووخسارو دیمه ن
 لَمَجَةُ الْبُرُقِ (لَمَجَةُ الْبُرُقِ): شهوقی
 هه وره بروسکه

لَمَزَ الشَّيْبُ فَلَانًا (ظَهَرَ فِيهِ): نیشانه می
 پیری سه ری لیدا ، دیاریدا ، ده رکوت
 به سه رییه وه
 اللَّمَزَةُ (الْعِيَابُ لِلنَّاسِ): به کیک ره خنه و
 نکولی له خه لکی بگریت ، توانجدهر ،
 تانوتدر ، ته شه رده ر
 لَمَزَهُ بِالْكَلَامِ (عَابَهُ): توانجی لیگرت ،
 ره خنه و نکولی ناراسته کرد ، گالته و
 سووکایه تی پیکرد
 لَمَزَهُ بِالْعَيْنِ: چاوی لیداگرت ،
 نامازه می به چاوی بق کرد
 لَمَسَ الشَّيْءَ (طَلَبَهُ): خواستی ،
 داوایکرد ، ویستی ، خوازیاری بوو
 لَمَسَ (مَسَّ - حَاسَةً مِنَ الْحَوَاسِ الْخَمْسِ
 لِلْإِنْسَانِ): ده ست لیدان ، ده ست
 پیاخشان ، بهرکه وتن ، به کیک له پینج
 هه ستیاره که می مرؤف
 اللَّمَسَةُ (الْمَرَّةُ مِنَ لَمَسَ): به کجار ده ست
 لیدان و بهرکه وتن
 اللَّمَسَةُ الْأَخِيرَةُ (فِي الْعَمَلِ الْفَنِيِّ
 الْمَلْمُوسِ): ده ست لیدانی کوتایی یان
 ده ستکاری دواپی له کاریکی هونه ری
 هه ست پیکراوو بهرجه سته دا
 لَمَسَهُ - لَمَسًا (مَسَّهُ يَمَسُهُ): ده سستی
 لیدا ، ده سستی پیاهینا
 لَمَسَ الْعَسَلَ (أَخَذَهُ بِطَرَفٍ بِأَصْبَعِهِ
 فَالْحَسَهُ): به لایه کی په نجی هه لیگرت و
 لیسایه وه
 لَمَسَ فَلَانًا: گالته می پیکرد ،
 قه شمیری و سووکایه تی پیکرد ،
 شکاندى لای خه لکی ، نازارو
 نه شکه نجییدا ، ده می لیخوار کرده وه

لَمَص (إِغْتِيَابِ النَّاسِ)؛ گالتنه و سووکایه تی به خه لک کردن ، قه شمهری کردن به خه لکی

لَمَطَ الْمَاءُ (ذَاقَهُ بِطَرَفِ لِسَانِهِ)؛

به لایه کی زمانی نوشیکردو خواردی
لَمَطَ فُلَانٌ (أَخْرَجَ لِسَانَهُ فَمَسَحَ بِهِ شَفْتَيْهِ)؛ به زمان لهو لیتوی سبری و لستیه وه

الْمَلَطُ؛ سپیتیه که لهچی خوارووی نه سیدا

الْمَلَطَةُ؛ سپیتی ژنر لچی نه سپ ، په نجه به ک که بلتسریتته وه ، به ک خال و نوکته ی رهش له دلدا

لَمَطَهُ كَذَا (أَذَاقَهُ أَيَّاهُ)؛ ده رخواریددا ، به زور پتی خواردو چه شت

لَمَطَهُ مِنْ حَقِّهِ (أَعْطَاهُ شَيْئاً لِيُنَآ مِنْهُ)؛

که میکی له مافی خوی پیددا ، هه ندو نه ختیکتی پیددا

لَمَعَ الْبَرْقُ وَالصَّبْحُ وَغَيْرُهُمَا (بَرْقَ وَأَضَاءً)؛ شهوقی دایه وه ، تیشکی

دایه وه ، دره وشایه وه ، چه خماخه یکرد ، بریسکایه وه

لَمَعَ بِثَوْبِهِ وَبِدَاهِ وَسَيْفِهِ (أَشَارَ)؛ به جل

یان ده ستو شمشیر ناماره ی کرد

لَمَعَ الطَّائِرُ بِجَنَاحَيْهِ؛ بالنده که

باله کانی راوه شاندو هیتایی و بردی

لَمَعَ الشَّيْءُ (طَرَحَهُ وَرَمَاهُ)؛ فرپیددا ، توریددا ، هه لیددا

لَمَعَ النَّسِيجُ أَوْ الْحَجَرُ (لَوَّثَهُ أَلْوَاناً شَتَّى)؛ چه ند ره نکیکی کرد ، به رهنگی جیا جیا رهنگی کردن

لَمَعَ الشَّيْءُ (جَعَلَهُ يَلْمَعُ - جَعَلَهُ أَلْوَاناً عِدَّةً)؛ وای لیکرد بریسکه و رووناکی

بداته وه ، تیشکی پیددایه وه ، رهنگاو رهنگی کرد

لَمَعَ (مُضِيءٌ - مُشْرِقٌ)؛ شهوقدار ، بریسکه دار ، دره وشاوه

الْمَلْعَةُ؛ کومه له خه لکیک ، شهوق و بریسکه ، دره وشانه وه ، رهشی هاله و

دهوری گزی مه مک ، په له به کی رهش ، شوین و جیکه به ک له جه سته داکه له کاتی

خوشوردن و ده ستنو یژدا ناوی به رنه که وی ، پارچه به ک گیای وشک

له نیر گیای تازه ده رها تودا
لَمَقٌ - لَمَقًا (نَظَرَ)؛ ته ماشایکرد ،

سه بریکرد ، دیتی ، روانی
لَمَقٌ فَلَانًا (لَطَمَهُ)؛ بۆکسی لیددا ،

تتیسره وان
لَمَقَ عَيْنُهُ؛ کیشای به چاویددا ، دای

به چاویا
لَمَقَ الشَّيْءُ (مَعَاهُ - كَتَبَهُ)؛ من

الأضداد)؛ سرپیه وه ، نووسی (له وشه دژه به که کانه)

لَمَقَ الطَّرِيقَ (نَهَجَهُ وَوَسَطَهُ)؛ شیوازی

ریگه ، ناوه راستی ری

لَمَكَ الْعَجِينُ (أَنْعَمَ عَجَنَهُ)؛ هه ویره که ی

نهرم و شل شیتلا ، شلی کرد

الْمَلِكُ؛ کل ، نه وه ی چاوی پیدد پیزدی

لَمَمَ الشَّيْءُ (جَمَعَهُ)؛ کۆیکرده وه ، چه میگرد ، به سته یکرد

لَمَمَ الْحَجَرُ (جَعَلَهُ مُسْتَدِيرًا)؛ به ربه که ی خرپکرد ، خرپکرد
الْمَلَم (الْجِيشُ الْكَثِيرُ الْمَجْتَمِعُ)؛ سوپایه کی گه وره ی مؤلبه ستوو

الْمَلُوم (الْجَمَاعَة)؛ كَرَمَل ، تاقم ،
 كَرَمَه ، دِهسته
 لَمَم الشَّعْر (دَهْنَه)؛ قَزِي چِه ورکرد،
 رَوْنِي لِيْدَا
 الْمَمَم؛ شَيْتَوَكِه يِي ، گوناهو تاوانِي
 بچوک ، نهوِي دِيْت به سهر مرؤدَا
 لَمُوح؛ درهوشاوه ، بريسکه دار ،
 تيشکدار
 لَمُوس؛ يه کِيک ناتِه اوِي و له که داري
 له بنه رِهت و ره چه له کيدا مه بِيْت
 لَمُوس (الْكَذَّاب وَالْغَدَّاع - الْمَقْتَاب)؛
 درقذَن ، ناراست ، يه کِيک غه بيهت و
 باسِي خه لکي بکات
 لَمُوع (الْلامع - الْعَقَاب السَّرِيْعَة
 الْإِحْتِطَاف)؛ درهوشاوه ، رووناکو
 رُوْشَن ، بازي خِيْر او تِيْز ره و له مه لِه و
 جنگ کردن به شتدا
 الْمُمُومَة (الدَّارُ تُجْمَع النَّاسُ وَتَضْمُهُمْ)؛
 لانه وازان ، مال و خانوويه که خه لکي
 بگريته خَو و کَرِيان بکاته وه
 لَمِي الشَّجَر (إِسْوَدَ قَلْبُه)؛ سَيْبِه ره که ي
 رهش بوو ، سَيْبِه ري کرد
 لَمِيَاء؛ کِيْزِي دِه م و لِي و جِوان ،
 لِي و پارِيکي جِوان ناسک
 الْمَمِيح (النَّوَاق - الْكَثِيرُ الْأَكْل)؛ چِيْزِه ر،
 تَقْرِخُوْد
 الْمَمِيْس (الْمَرَأَةُ اللَّيْنَةُ الْمَمْس)؛ زَنِي
 نه رم و شل و شوخ شهنگ
 الْمَمِيك (الْمَكْحُولُ الْعَيْنِيْن)؛ چاو پِيْزْد او ،
 چاو رهش

ل

لن (حرفاً نَصْبٌ وَفِيَّ وَاسْتِثْبَال)؛ نهء ،
 نا ، هه رگيز ، هه ردهم ، به هيج کلؤجِيک

لَنْ أَعْمَلَ هَذَا أَبَدًا؛ هه رگيز نه و کاره
 ناکم ، به هيج کلؤجِيک نايکه م و
 نه نجامي نادم

ل

لَهَا الرَّجُل (لَعِبَ بِهِ)؛ ياري پِيْکَرْد ،
 که مه ي پِيْکَرْد ، کاتي خَوِي پِيْ به سهر
 برد

لَهَا الشَّيْء (أُولِعَ بِهِ)؛ شهيداي بوو ،
 نالوده ي بوو

لَهَا الْمَرَأَةُ إِلَى حَدِيثِ الرَّجُل (أَنْسَتَ بِهِ
 وَأَعْجَبَهَا)؛ سه رسام بوو به گفتماري

پيار ، سه ري سوپما
 لَهَا عَنِ الشَّيْء (سَلَا عَنْهُ وَغَفَلَ وَتَرَكَ
 ذِكْرَهُ وَأَعْرَضَ عَنْهُ)؛ بي تاگابو لِي ي ،

باسي نه کرد ، نکوولي کرد لِي ي
 لَهَا - تَلْهِيَة سه رقاليکرد ، خه ريکي کرد

اللَّهَاء (الْمُقْدَار)؛ نه ندازه ، بر
 اللَّهَاب (العَطَش)؛ تينوويه تي ،

پيويستي بوون به ناو
 اللَّهَابَة؛ توره که يه که به ردي تِنْدِه کَرِي

بِق راکرتني هاوسهنگي که زاوه
 اللَّهَاء (اللُّعْمَةُ الْمُشْرِفَةُ عَلَى الْعَلَقِ فِي
 أَقْصَى سَقْفِ الْفَمِ)؛ زمانه چکوله ،

پارچه گوشتيکه له سه روِي که روه وه
 اللَّهَاء (حَرَّ الْعَطَشِ فِي الْجَوْفِ)؛ کَرِه ي

تينوويه تي له که رودا
 اللَّهَاد (فَوَاق)؛ هه نسک ، هه ناسه بپکه ،

نزگه ره
 اللَّهَادِيَة (الضُّمُوس)؛ دزه کان ،

چه رده کان
 اللَّهَاس - اللَّهَاسَة (الْقَلِيلُ مِنَ الطَّعَامِ)؛

که ميک خَوْرَک ، که مه خَوْرَکِيک
 لَهَاعَة (الْفَقْلَة)؛ بي تاگايي ، غه فلهت

اللَّهُام (الْجَيْشُ الْعَظِيمُ)؛ سوپایه کی

مه زن

لَهَا عَنْ كَذَا (شَفَلَهُ)؛ سه رقالیکرد به ..،

خهریکی کرد

لَهَبَ الرَّجُلِ (عَطَشَ)؛ تینووی بوو ،

پیویستی به ناویبو

لَهَبَ النَّارِ (أَوْقَدَهَا حَتَّى صَارَ لَهَا لَهَبٌ)؛

دایگیرساند هه تا گروبلتیسهی

لیکه و ته وه ، خوشی کرد

لَهَبٌ - لَهَيْبٌ؛ کلپه ، گروبلتیسه ،

شاخهی کلپه و گپ

لَهَبٌ (فِي الْكَيْمِيَاءِ)؛ له کیمیادا: نه و

ناگره ی له کلپه و خوشکردنی ناگردا

په یدا ده بیئت

لَهَبٌ (مَهْوَاةٌ مَا بَيْنَ كُلِّ جَبَلَيْنِ)؛ ده لاهه و

بوشاییه کی نیوان دووشاخ ، بوشایی،

کون

اللَّهَبَانُ؛ قرچهی گهرما ،

تینوویه تیه کی سهخت و گران ، روژتیکی

گهرم، گروبلتیسهی ناگر

اللَّهِيَّةُ (الْعَطَشُ - إِشْرَاقُ النُّونِ مِنْ

الْجَسَدِ)؛ تینوویه تی، سپی و سؤلی ،

سپیتیه ک ناوی جاو به ریئت

لَهَتْ الْكَلْبُ أَخْرَجَ لِسَانَهُ مِنْ حَرِّ أَوْ

عَطَشٍ)؛ له گهرما و تینوویه تیدا زمانی

ده رمینا

لَهَتْ الرَّجُلُ؛ تینووی بوو ، پیویستی

به ناو بوو

لَهَشِي؛ تینوو ، ته ژنه

لَهْتَةٌ (الْعَطَشُ أَوْ التَّعَبُ)؛ تینوویه تی،

ماندوبوون ، شه که ت و ماندوبویه تی

لَهَجٌ بِالْأَمْرِ - لَهَجًا (أُولِعَ بِهِ فَتَابَرِ عَلَيْهِ

وَأَعْتَادَ عَلَيْهِ)؛ نالووده ی بوو ، راهات

له سه ری ، ده قی پیوه گرت

لَهَجَ الْفَصِيلُ أَمَهُ (لَزِمَهُ)؛ شیر ی دایکی

خواردو مه مکی مژی

لَهَجَ الْفَصِيلُ بِأَمِهِ (إِعْتَادَ رِضَاعَهَا)؛

له سه ر مژینی مه مکی دایکی راهات

لَهَجَ بِالشَّيْءِ؛ مؤگری بوو ، شه یداو

نالووده ی بوو ، خووی دایه

لَهَجَ بِذِكْرِهِ (يَذْكُرُهُ دَائِعًا)؛ مؤگری

باسگردن و ناومینانی بوو

لَهَجَ اللُّهْجَةَ (أَطْعَمَهُمُ اللُّهْجَةَ)؛ بهرکولی

پیدان

لَهْجَةُ (اللِّسَانُ أَوْ طَرْفُهُ - لُفَّةُ الْإِنْسَانِ

الَّتِي جَبِلَ عَلَيْهَا فَاعْتَادَهَا)؛ زمان

یاخود سه ری زمان و لایه کی ، زاراوه ی

مرؤف که له سه ری راهاتووه و فیزی

ناخاوژنو و سه کردن هاتووه

لَهْجَةٌ (مَا يَتَعَلَّقُ بِهِ قَبْلَ وَقْتِ تَنَاوُلِ

الطَّعَامِ)؛ بهرکول ، سه رکول ،

خواردنیکه بهر له ناندخواردنی سه ره کی

ده خوریئت

لَهْدٌ فَلَأْسًا؛ کیشای به سینه یداو پالی

پیوه ناو سووکایه تی پیکرد، پال

پیوه نان و سووکایه تی ، نزم و

سووکی کرد

لَهْدٌ دَائِبَةٌ (جَهْدَهَا وَأَهْرَاقَهَا)؛ ماندوو

شه که تی کرد، هیلای کرد

لَهْدُ الشَّيْءِ (أَكَلَهُ أَوْ لَحَسَهُ)؛ خواردی ،

لسته ی وه ، لیسایه وه

اللَّهْدُ؛ پیاوژیکی ملکه چی رسوای

له ش ولار قورس و گران ، نه خوشیه که

ده دات له قاچ و قولی مرؤف ، شکاندنی

سینه ی حوشر

لَهْدَةُ الْعَمَلِ (أَثَقَلَهُ)؛ بار قورس و

گرانی کرد

لَهْذَمَ الشَّيْءُ (قَطَعَهُ)؛ بری ، کهرت
 کهرتی کرد، لهت لهتیکرد
 اللَهْذَمُ (كُلُّ شَيْءٍ قَاطِعٍ مِنْ سِنَانٍ أَوْ
 سَيْفٍ أَوْ نَابٍ)؛ مهرشتیکی بره پر وهک
 ددان و شمشیرو که لبه و ...
 لَهَزَ الشَّيْبُ فَلَانًا (ظَهَرَ فِيهِ)؛ نیشانه‌ی
 پیری لی دیاریدا ، سهری هه‌لدا ،
 ده‌رکه‌وت
 لَهَزَ القَوْمَ (خَالَطَهُمْ وَدَخَلَ بَيْنَهُمْ)؛
 تیکه‌لیان بوو ، چوه نیوانیانه‌وه
 لَهَزَ فَلَانًا بِالرَّمْحِ (طَعَنَهُ بِهِ فِي صَدْرِهِ)؛
 رمبکی کرد به‌سینه‌یدا
 لَهَزَ الفَصِيلَ ضَرْعَ أُمِّهِ (ضَرَبَهُ بِرَأْسِهِ
 عِنْدَ الرُّضَاعِ)؛ مناله‌که سهری کیشا
 به‌مه‌مکی دایکیدا له‌کاتی شیر خواردندا
 لَهَزَمَ الشَّيْبُ خَدَيْهِ (خَالَطَهُمَا)؛ مووی
 سپی له‌مه‌ردو لا روومه‌تی ده‌رکه‌وت
 الَلْهَزْمَةُ ؛ نيسقانتیکه له‌زیر مه‌لاشوردا
 لَهَسَ عَلَى الطَّعَامِ (رَاحَمَ عَلَيْهِ حِرْصًا -
 لَحَسَهُ)؛ به‌په‌رؤشه‌وه له‌سه‌ر
 خواردنه‌که وه‌ستا ، ده‌ورو خولیدا ،
 لسته‌ی‌وه ، لی‌سایه‌وه
 لَهَسَ الصَّبِيُّ ثُدْيَ أُمِّهِ ؛ مناله‌که زمانی
 هینا به‌مه‌مکی دایکیداو نه‌یمری
 الَلْهَسَةُ (شَيْءٌ)؛ شت ، شتیک
 لَهَسَمَ مَا عَلَى الْمَائِدَةِ (أَكَلَهُ أَجْمَعُ)؛
 نه‌وه‌ی له‌سه‌ر سفره‌که بوو مه‌مووی
 خوارد، هیچی له‌سه‌ر سفره‌که نه‌هیشت
 الَلْهَسَمُ (مَجْرَى الوَادِي الضَّيِّقِ)؛
 ناوه‌رقی دۆلو و شیوئیکی ته‌نگه‌به‌ر
 لَهَطَ الشَّيْءُ (أَكَلَهُ بِسُرْعَةٍ وَشَرَاهَةً)؛
 به‌خیرایی و په‌رؤشه‌وه خواردی ،
 به‌چلی‌سیبه‌وه خواردی

لَهَطَ فَلَانٌ (ضَرِبَ بِالْيَدِ وَالسُّوْطِ)؛
 به‌ده‌ستو قامچی لییدا
 لَهَطَ الشَّيْءُ بِالْمَاءِ (ضَرَبَ بِهِ)؛ ناوی
 پیاکرد، ناوی کرد به‌سهریا
 لَهَطَ بِهِ الْأَرْضَ (صَرَخَهُ)؛ دای به‌زه‌ویدا،
 ته‌ختی کرد
 لَهَطَ فَلَانًا بِسَهْمٍ (رَمَاهُ بِهِ)؛ تیرو پرمبکی
 تیکرت
 لَهَطَ الثَّوْبَ (خَاطَهُ)؛ درووی ،
 درومانیکرد
 لَهَطَتِ الْأُمُّ بِهِ (وَلَدَتْهُ)؛ دایکه‌که بووی،
 مناله‌که‌ی بوو
 لَهَعَ فِي الْكَلَامِ (تَشَدَّقَ)؛ لچی مه‌لقورتان
 له‌کاتی قسه‌کردندا ، ده‌می پانکرده‌وه
 لَهَفَ عَلَى الْفَائِزَةِ حَزْنًا وَتَحَسُّرًا؛
 خه‌فته‌ی خوارد، ناوه‌و حسه‌رته‌ی کیشا،
 داخی بقو خوارد
 لَهَفًا - لَهْفًا (كُرِبًا وَقَلَمًا)؛ سته‌می
 لی‌کرد، به‌لاو نه‌هامه‌تی هات به‌سهریا
 لَهَفَ فَلَانٌ نَفْسَهُ (قَالَ)؛ وَاللَّهْفَاءُ ؛
 ناوه‌و حسه‌رته‌ی هه‌لکیشا ، گوتی:
 داخی گرانم ، داخه‌که‌م ، داخم ناچی
 لَهْفًا - لَهْفَةٌ (حَسْرَةٌ)؛ داخ ، ناخ
 خواردن، ناخ هه‌لکیشان ، ناوه‌و
 حسه‌رته
 لَهْفَى؛ ده‌رد ، ناھ ، به‌لا ، نه‌هامه‌تی
 لَهْفَانٌ (الْمُتَحَسِّرُ - الْكُرُوبُ)؛ به‌داخ ، داخ
 خواردو ، ناھ کیش ، به‌لا‌دار
 لَهْفَةٌ؛ داخ ، ناخ ، ناوه‌و حسه‌رته
 کیشان
 لَهَقَ الشَّيْءُ - لَهَقًا (إِبْيَضَ)؛ سپی بوو ،
 سپی هه‌لکه‌را

لَهَقٌ - لَهَقَ (الثَّوْرُ الْأَبْيَضُ - كُلُّ أَيْبَضٍ)؛

گای سپی ، همرشتیکی سپی و سَوَلْ
لَهُمُ الشَّيْءُ (إِبْتَلَاهُ بِمَرَّةٍ)؛ به به کجار
قوتییدا ، هه لی لووشی ، لرفییدا ،
ماشیه وه

لَهُمُ الْمَاءُ لَهَمًا جِرْعَةً؛ قوم قوم
خواردییه وه

لَهُمْ - لَهْوَمٌ (أَكُولُ)؛ چلیس ، زورخورد ،
بخورد ، لوشدهر ، لرفدهر

لَهُمُ الْمُسْنُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ؛ پیرو
به ته منی همرشتیک ، به سالاجوی
همرشتیک

لَهُمْ؛ خیرومه ند ، خیردار ، پیاوچاک ،
ده سنگیزرکه ، به خشنده ، ده ست بلاو
لَهُمَةَ مِنَ السُّوقِ (السُّقَّةُ مِنْهُ)؛ به ک
مشت ناردی سفر ، مشته ناردیکی سپی
لَهُومٌ (الْأَكُولُ)؛ زورخورد ، چلیس ،
چاوبرسی

الْهُمُومُ؛ خیردار ، خیرومه ند ،
سوپایه کی مهنو بی شومار ، حوشتری
فره شیر ، گه واله هوری فره باران ،

ژماره به کی زور بی شومار
الْهُمِيمِ (السَّابِقِ الْجَوَادِ مِنَ الْغَيْلِ أَوْ
الْفَاسِ)؛ نه سپی پیشره و یان خه لکی
پیشه نگو پیشره و

لَهُنَّ الْقَوْمُ وَالْقَوْمِ (أَطْعَمَهُمُ الْهُنَّةُ)؛
به رکولی پیدان ، سه رکولی بق دانان
لَهُنَّةُ؛ دیاری ، به رکول ، دیارییه که
گه شتیار له گه ل خوی ده بهینیت یا خود
به رکولیکه بق که سیک داده نریت

له سه فره گه راپیته وه
لَهُوٌ (تَسْلِيَةٌ)؛ رباوردن ، ناسوده کردن ،
پیرباوردن ، خلافتانن

الْهُوَّةُ - الْهُوَّةُ؛ نه و دانه ویتله یه
ناشه وان به ده دست ده یکاته نیو ده می
ناشه وه ، باشترین خه لاتو به خشش ،
به شو و پشیک له مال و دارایی

لَهُوَّةٌ (الْمُرَّةُ مِنْ لَهَا)؛ جاریک رباوردن ،
که یف به سه ر بردن

لَهُوَجٌ الشَّيْءُ (حَلَطُهُ)؛ تیکه لیکرد ،
ناویته ی کرد

لَهُوَجُ الْأَمْرِ (لَمْ يُحْكَمْهُ وَلَمْ يُبْرَمْهُ)؛
سه قامگیری نه کرد ، به جتی نه میتنا

لَهُوَجُ الشَّوَاءِ (لَمْ يُنْقَمْ شَيْءٌ)؛ باش
نه برزا ، به باشی نه بیرژاندو سووری
نه کرده وه

لَهُوْفًا؛ ناو حه سرهت کیش ، به داخ
لَهُوْقٌ فَلَانٌ (تُرْتَقَى)؛ ماستاویکرد ،

مه رایکرد ، پشی پشی کرد
لَهُوْقُ الْعَمَلِ أَوْ الْكَلَامِ (لَمْ يُتَقَنَّه)؛
کارامه نه بوو له کاره که ییدا ، ده ست

ره نگین نه بوو ، زمان پاراو نه بوو
لَهُوْقَةٌ؛ ماستا و سارد کردنه وه ، مه رای

کردن ، پشی پشی کردن ، کاسه لیس
لَهُوْمٌ؛ زورخورد ، نه سپی تیزره و ،

له شکرکی مهنو و گه وره
الْهُوِيُّ (نَسَبَةٌ إِلَى الْهُهَاءِ)؛ نه وه ی
ده دریتته پال زمانه پچکله

الْهُوَلَانُ؛ هردوو پیتی (قاف) و
(کاف)

لَهِيَ بِكَذَا (أَحَبَّهُ)؛ خوشی ویست ،
نه وین و خوشه ویستی چوه دلیه وه

لَهِيَ عَنْهُ؛ بی تاگابوو لیتی ، ناگای
لیته بوو

لَهِيَ بِهِ (كَرِهَهُ)؛ رقی لیتی بوو ،
خه شمو قینی لیتی هه لگرت

الْهَيْب (حُرُّ النَّارِ): گرویلتسی نامگر ،
 تاوو تینی نامگر
 الْهَيْبَةُ: به خشش ، دیاری و خه لاتی
 گوره و مهن
 الْهَيْبِد (الْحَسِير): شه کت ، ماندوو ،
 هیلک
 الْهَيْبَةُ: نهرم و سست
 الْهَيْبَةُ: بی تاگایی ، تمه لی و سستی ،
 خاوه خاو
 الْهَيْبُ (الْمُظْلَمُ الْمُضْطَرُّ يَسْتَفِيثُ
 وَيَتَعَسَّرُ): ناچار ، بی چاره ،
 دلسوتاو ، نامو داخ کیش
 الْهَيْبُ: به لآ نه هامه تی ، دهرده سه ری ،
 تا ، مهرگی ناکاوو کتوپر

ل

لَو (حَرْفٌ شَرْطٌ): مرانی په یوه ندی و
 مهرجه ، نه گه ر ، گه ر ، نه گه ، مه که ،
 نه ر
 لَوْنَم (إِذَا لَم - مَا لَم): نه گه ر نه ،
 وه گه رنا ، تاوه کور ، مه تا
 لَوَى عَلَيْهِ (عَطْفٌ أَوْ اِنْتِظَارٌ): به زه بی
 پیاهاته وه ، چاوه پئی کرد ، له سه ری
 وه ستا
 لَوَى عَنِ الْأَمْرِ (تَشَاوَلٌ): قورسو
 گرانبوو له سه ری ، نه ستم بوو بژی
 لَوَى الثَّوْبُ: جله کانی گوشی ، ناوی
 لیبری
 لَوَى فَلَانًا حَقًّا (جَهْدَةٌ): مافیخوارد ،
 مافی ره وای زه و تکرر
 لَوَى الْعَبْلُ: مه لیگرد ، لولیکرد ،
 گرمزله یکرد ، کردی به گلزله ، بایدایه وه
 لَوَى الْعَزْزُ قَلْبَهُ: خه م و په زاره دلی
 سووتان ، ناگری تیبهردا

لَوَى عَلَيْهِ رَأْسَهُ أَوْ بِرَأْسِهِ (أَمَانَةٌ
 وَأَعْرَضٌ): سه ری له قاند ، سه ری بادا ،
 رووی وه رگیزا
 لَوَى عَلَيْهِ الْأَمْرَ (عَوَصَةٌ): لئی تیکدا ،
 نالوژی کرد لئی
 لَوَى أَمْرَهُ عَنِّي (طَوَاهُ - أَخْفَاهُ): کارو
 باری خزی لیشاردمه وه ، نه پئی
 پینه گوتم
 لَوَى فَلَانًا دَيْنَهُ (مَطْلَهُ): قهرزه که ی
 دواخت ، وامه که ی له کاتی خزیدا
 نه دایه وه
 لَوَى فَلَانًا عَلَى فَلَانٍ (أَثَرُهُ عَلَيْهِ): فلانی
 به ریزتو دانا له فلان ، له پیشتری گرت
 لَوَى الْفُلَامَ (بَلَّغَ الْعُقَرِيِّينَ): گه بیه
 تمه نی بیست سالی
 لَوَى ذَيْلَهُ (رَعَصَةٌ): کلکی له قان
 اللَوَى (وَجَعَ فِي الْأَمَلَةِ - إِعْجَاجٌ فِي
 الظَّهْرِ): نیش و نازرتکه له گه ده دا ،
 لاری و چه مانه وه له پشتدا
 اللَوَى (أَبَاطِيلٌ): قسه ی پووج و به تال ،
 قسه ی بی سه رو به ر
 اللَوَى: ته پرتکه ی لمینی پیچ پیچ و
 چه ماوه
 اللَوَاءُ (عَلِمَ - قَسَمَ مِنَ الْجَيْشِ أَوْ رُتْبَةً
 عَسْكَرِيَّةً): نالآ ، به یداخ ، به یاخ ،
 به تیم و به شیک له سوپا ده گوترت ،
 پله یه یه کی سه ریازییه ، سوپاسالار ،
 میر نالآ
 اللَوَاءُ (طَائِرٌ): سه ره لرزوک ، جوره
 مه لیکه له پرتی دارکونکه ره یه
 اللَوَابِ (الضُّعَابُ): لیک ، ناوی ددان ،
 تف
 اللَوَابِنُ (الضُّرُوعُ): گوان ، مه مک

اللُّوَاثُ الدَّقِيقُ الَّذِي يَنْزُرُ عَلَى الْغَوَانِ
 لِنَلَا يَلْسُرُقُ بِهِ الْعَجِينُ؛ به ينکه ،
 ناردیکه ده کزیت به سهر گونک و نهو
 خامه ی گونکی له سهر هه لده خری هه تا
 پبایدا نه نووسیت و وشک نه بیته وه
 اللُّوَاثَةُ؛ نه وه ی به هه موو شستیک پیس
 ده بیته ، کومه لو و تاقمیک له گه لیک هوزو
 تیره پیکهاتین
 اللُّوَاثَةُ (الرَّيْدُ الذَّائِبُ مَعَ اللَّبَنِ)؛ که فی
 شیر
 لَوَاذُ (إِعْتَصَامٌ)؛ په نابردن ، هانا بردن ،
 خوزاردنه وه
 لَوَاذُ الشَّيْءِ (نَاجِيئُهُ)؛ لای شستیک ،
 په نای
 اللُّوَاثَةُ؛ پتر به و نه فسه ده گوتریت
 که لومه و سه رزه نشتی خوی ده کات
 له سهر که مترخه می پابه ندبون
 به فهرمانه کانی په روه ریدگار وه
 لَوَابُ الشَّيْءِ (خَلَطُهُ بِاللَّابِ أَوْ لَطَخَهُ
 بِهِ)؛ تیکه ل به بونی خوشی کرد، تیی
 هه لسو ، لیته یدا
 اللُّوَابُ؛ هه نگ ، پارچه گزشتی نیو
 مه نجل
 اللُّوَابُ - اللُّوَابِيُّ - اللُّوَابِيَا؛ لَوْبِيَا ،
 ماشه سپی ، له کومه له ی پاقله مه نیه و
 له پاقله بچو وکتره
 اللُّوَابِيُّ؛ خه لکیک له گه ل کومه لیکدابن و
 راویزیان پینه کری
 اللُّوَابِيُّ (الْعُودُ يَتَّبَعُ بِهِ)؛ بخورد و بوزن
 به رامی پی بکری
 لَوَاتٌ (وَسَخٌ - لَطَخٌ)؛ تیوه یدا ،
 په لاویکرد

لَوْحٌ فِي الْأَمْرِ - لَوْثًا (أَبْطَأَ فِيهِ)؛ خاره
 خاویکرد، سستی کرد
 لَوْحٌ فَلَانٌ (بَطْوَاءٌ كَلَامُهُ وَكَلَّ لِمَاثِهِ)؛
 خاره خا و قسه یکرد، زمانی پاراو
 نه بوو، مینجه مینجی کرد
 لَوْتُ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ (خَلَطَهُ بِهِ
 وَمَرَسَهُ)؛ تیکه لیکرد له گه لی ،
 ناویته یکرد
 لَوْتُ الشَّيْءَ فِي الشَّرَابِ (لَطَخَهُ بِهِ)؛
 خوزاویکرد، خولی تیوه دا
 لَوْتُ الشَّيْءَ (ذَلَكُهُ فِي الْمَاءِ بِالْيَدِ حَتَّى
 انْعَلَّتْ أَجْرَاؤُهُ)؛ دهستی لیختست و
 پارچه کانی له یه ک جیا کرده وه
 لَوْتُ الْمَاءَ (كَلَرَهُ)؛ لیلیکرد، شیواندی
 لَوْتُ ثِيَابَهُ بِالطَّيْنِ (لَطَخَهَا بِهِ)؛
 جلہ کانی قوپاوی کرد، قوپی تیوه دا
 لَوْتُ فَلَانًا عَنْ كَذَا (حَبَسَهُ)؛ لیتی گرت،
 نه یدا یه ، یاساغی کرد لیتی
 اللُّوْتُ؛ هیز ، شه پو خراپه ، داوا ی
 خه شم و قینکه ریته
 اللُّوْتُ (الإِسْتِرْحَاءُ)؛ پالدانه وه، پی
 لیرا کیشان ، سستی ، خاره خار
 اللُّوْتُ؛ سست و خار ، خاوی
 لَوْتُةٌ؛ خاوه خار ، سستی ،
 که مترخه می ، گیلی و که وده نی ،
 گیرانی زمان و ناپه وانی ، شیتوکهی ،
 تیتکسمراوی ، قه له وی ، به خوزوی
 اللُّوَجَاءُ (العَاجَةُ)؛ پیویستی ، نا تاجی ،
 دامان بق شستیک
 اللُّوَجَسْتِيكُ؛ تازه گه ریته له چه ک و
 جبه خانه دا
 لَوْحٌ - ثَلَوِيحًا؛ نامازه ی کرد له دورده وه ،
 نیشاره تیکرد

لَوْحٌ إِلَيْهِ (أَشَارَ)؛ به نجعی دریز کرد،

ناماژه‌ی کرد، ده‌ستنی‌شانی کرد

لَوْحٌ بِالشَّيْءِ (أَظْهَرَهُ وَتَمَعَ بِهِ)؛

ده‌ریخت ، ناشکرای کرد، خستیه‌روو

لَوْحٌ بِسَيْفِهِ (الْأَخِ بِهِ)؛ شمشیره‌که‌ی

راوه‌شاند، هه‌لیسوراند

لَوْحٌ الْبِرْدُ أَوْ السُّقْمُ أَوْ الْحُزْنُ

فَلَأَنَّا (غَيْرَةٌ وَضَمْرَةٌ)؛ سه‌رما یان

نه‌خوشی و خه‌م و خه‌فت ده‌نگی

هه‌لبزپکاند ، ره‌نگی کرد، گوپی ،

به‌شوکاندی ، شه‌پزکاندی

لَوْحٌ الشَّيْءِ بِالنَّارِ (أَحْمَاهُ)؛ به‌ناگر

سووری کرده‌وه ، بزژاندی ، گهرمی‌کرد،

خستیه سه‌ر ناگر

لَوْحٌ بِيَدِهِ أَوْ بِمَنْدِيلِهِ (رَفَعَهُ وَحَرَكَهُ)؛

به‌رنی کرده‌وه ، رایوه‌شان ،

شه‌کانیه‌وه ، له‌راندیه‌وه

لَوْحٌ بِالْعَصَا وَالسَّيْفِ وَالسُّوْطِ

وَالنَّعْلِ (عَلَاهُ بِهَا وَضَرَبَهُ)؛ به‌گزچان و

شمشیره قامچی و نه‌عل لییدا ،

دایگرته‌وه ، میرازی کرد

لَوْحٌ: تَخْتٌ ، تَخْتَةٌ ، دَهْپَه ، پَلَيْتٌ ،

چینکو

لَوْحُ الْجَسَدِ: دَهْپَه‌ی شان ، دَهْپَه

اللَّوْحُ (الْعَطَشُ = الْهَوَاءُ بَيْنَ السَّمَاءِ

وَالْأَرْضِ)؛ تینوویه‌تی ، به‌رگه هه‌وا ،

هه‌وای نیوان ناسمان و زه‌وی

لَوْحَةٌ: تَخْتَةٌ ، پارچه‌یه که له‌تخه

یان کاغه‌زی زیرو ره‌ق وینه‌یه‌کی

سروشتی یان دیمه‌نیکی میژووئی یان

هه‌ر بیژوکه‌یه‌کی دی له‌سه‌ر ده‌کیشری

لَوْحَةٌ أَلْوَانُ التَّنْوِيرِ: پالیت ،

ده‌ستگای وینه دروستکردن

اللَّوْحِيُّ (الإِبِلُ الْعَطَشِيُّ)؛ حوشتری

تینوو

لَوْذٌ - لَوْذًا لَمْ يُعْطَ طَاعَتَهُ)؛ گوپرایه‌ل

نه‌بوو، گوپرایه‌لی ده‌رنه‌پری بوی

لَوْذٌ: په‌نابردن ، خق‌حه‌شاردان ،

قه‌دپالی شاخ و چیا ، لاپال ، په‌نا شاخ

لَوْذَانُ الشَّيْءِ (نَاحِيَّتُهُ)؛ لای شتیک ،

قه‌دپالی ، پال‌وکه‌ناری

اللَّوْذَانِيَّةُ (الْمُرَاوَعَةُ)؛ فیل ، مات و چۆ ،

مه‌کرو فیل

لَوْذَعٌ: زیره‌ک ، زرنگ ، بلیمه‌ت ،

لیهاتوو

اللَّوْذَعِيُّ: زرد دانا ، داناو زانا ،

زیره‌کی ، زرنگی ، بلیمه‌تی

اللُّورُ: شتیکه له‌په‌نیر ده‌چیت

لَوْرُ الشُّطْرُنِ (بَدَدَاتُ ثَمْرَتِهِ)؛

به‌روبوومه‌که‌ی ده‌رکه‌وت ، دیاریدا

لَوْرُ الثَّمْرِ (حَشَاهُ بِاللَّوْرِ)؛ باده‌می

تیخت

لَوْرُ ثَمْرٍ وَشَجَرُ اللَّوْرِ)؛ باده‌م ، دار

باده‌م ، چواله ، چواله باده‌م ، باهیف ،

به‌هیف ، باوی ، لرز ، قه‌واروک ،

چه‌قیله

لَوْرَةٌ (وَاحِدَةُ اللَّوْرِ)؛ باده‌میتک ،

چواله‌یه‌ک

لَوْرَةُ الْحَلْقِ: نالو ، چه‌ند گرتیه‌کی

پچوکه له‌ژیر شه‌وییلگی گیانداردا

به‌یدا ده‌بیت

لَوْرَتَانُ: نالوو ، جووت نالوو

لَوْرِيٌّ (بِشْكَالِ اللَّوْرِ)؛ باده‌می ،

له‌شیره‌دا وه‌ک باده‌م

لَوْرِنَجٌ: چۆره شیرینه‌که

لَوْعَة: سوتای ، خۆبردوو ، هاله یان ره شی سه رگزی مه مک
لَوْعَة الْعُجْبَا حُرْقَة الْهَوَى: سوی و نه ندیشه ی دل داری ، شهیدابوون ، نالوده بوون، ئیش و ژانیکه له دلدا په یدا ده بیته به هژی خۆشه ویستی یان خه م خه فه ته وه
الْوُفَا: روه کی گوچکه فیلو چه هند جۆر ئیکشی هه یه
الْوُفَاة: گهنو و عه له فو گیای بی داخوازوو نه ویستراو
الْوُفَى: گیاو روه کی که له سکچوووندا به کار ده مینرئ
لُوقُ الطَّعَامِ (أَصْلَحَهُ بِالرَّيْلَةِ): که ره ی تیکرد، که ره ی تیبه لسوو
لُوقُ الشَّيْءِ (لَيْئَهُ): نه رمیکرد، نه رمو شلی کرد
لُوقُ كُلِّ شَيْءٍ لَيْسَ مِنْ طَعَامٍ وَغَيْرِهِ): هه رشتیکی نه رمو ته پ له خواردن و شتی دیکه ، شتی نه رمو ته پ
الْوُفَاة (الرَّيْلَةُ): که ره ، سه رتویژ ، تو یژال ، تیکه لکردنی که ره و خورما به یه که وه
لُوكُ (مَفْعُ): جوبین ، جاوین ، جابین ، جوبون ، ژاوبین ، ژاوبی ، پاروو شتی تر به ددان وردکردن
الْوُكُفَاة: ئوتیل ، میوانخانه ، میمانخانه
لُولا: نه گه ر ، گه ر ، که ، نه گه ر ، هه که
الْوُلُوءُ (الضَّرَرُ وَالشَّدَّةُ): زیانو نارپه حتی

لوس (طعام): خۆرک ، خۆرشت
لُوسُ (أَكَلَ الْعَسَلَ الصَّافِيَّ أَوْ الْفَالُوذَجَ): هه نگوینی ساغی خوارد ، فالووده ی خوارد
الْوُوسُ (وَجَعَ الْأَذُنَ أَوْ النَّخْرَ): ئیش و ژانی گوچکه و گه ردن و مل
الْوُوسَة (وَجَعَ الظَّهْرَ مِنْ رِيحٍ تُصِيبُهُ): رقیته ، کۆلنج ، ئیش و ژانیکه له پشتا دروست ده بیته به هژی سه رماو سۆله و کوتانه وه
لُوطُ (تَبْيِضُ - مَلْجُ): که چکاری ، سواخان
الْوُوطُ: شتیکی پیانو ساو چه سپینه ر ، پیایوکی سووک ، دامین ، چادر
لُوطُ: پیغه مبه ریکی خوابه (د.خ) و له قورنانی پیرۆزدا ناوو به سه ره ماتی له گه ل که له که یدا هاتوو
لُوطُهُ بِالطَّيِّبِ (طَخَهُ بِهِ): بۆنی خۆشی لیدا ، بۆناوی کرد
الْوُوطِي (مَنْ يَعْمَلُ عَمَلِ قَوْمِ لُوطَ): نه وه ی کاری نه ته وه ی (لوت) پیغه مبه ر (د.خ) ده کات ، نیریازی ، به چه بازی
الْوُوطِيَّة: پیشه و کاری نیریازی که نه ته وه که ی (لوت) پیغه مبه ر (د.خ) کردیان و په روه ر دگاریش خه شم و قینی لیگرتن
لُوعٌ (عَدْبًا): سزایدا ، نازاریدا ، نه شکه نه یدا
لُوعٌ وَلاَغُ الْعُجْبَا (لَأَنَّ أَمْرَهُ): شه یدا ی دل داری بوو، ده ردی دل داری شه یدا یکرد، سوی ی بوه وه

نَوْب: برغو ، زه مبه لهك ، سپرنگ ،

پنج

نَوْب (فِي الْمِيكَانِيكَا) : له ميكانيكدا:

بريتيه له ناميرتك بر به رزكردنه وهى

قورسابى

نَوْبِي (حَلَوِي) : پنج پنج ، پيچوكه

نَوْم (لَمْ كَتَبِرَا) : زورگلهي و

سه رزه نشتى كرد ، فره گلهي كرد

نَوْم لَأَمَّا كَتَبَهَا) : نووسى ، تو ماريكرد

نَوْم : گلهي ، سه رزه نشت و رازو گلهي ،

گازنده ، به سه راهاتن

النَّوْمَى - النَّوْمَاءُ (الْعَذْل) : گلهي ،

گازنده ، به سه راهاتن ، سه رزه نشت

نَوْمًا كَلِمَةً بِمَنْزِلَةِ نَوْلًا) : وشه يه كه

وهك (لوما) وايه ، نه گهر ، گهرنا

النَّوْمَةُ : سه رزه نشت كراو ، لومه كراو ،

گازنده ليتكراو

النَّوْمَةُ : لومه كردن ، سه رزه نشت ،

گازنده

نَوْنُ الشَّيْءِ (جَعَلَهُ ذَا نَوْنٍ) : به جيا دايئا ،

رهنگي كرد ، بزويه كرد

نَوْنُ الْبُسْرِ (بَدَلُ فِيهِ أَثَرُ التَّنْضِجِ) :

شوينه واري پيگه يشتنى دياريدا ،

پيگه يى ، وه به رها ، دياردهي

پيگه يشتنى خورماكه هاته پوو

نَوْنُ الشَّيْبِ : شوينه واري پيرى لى

دياريدا ، سه رى مه لدا ، مووى سپى

ليده رها

نَوْن : رنگ ، بزويه ، بوياخ ، جور ،

بابهت ، چشن

نَوْنُ السَّرَابِ (بَرِيْقُهُ) : رووناكى

تراويلكه ي بيابان

نَوْيَ هَلَان : پنج به سكي هات ، گه ده ي

نازاري تيا بوو

نَوْيَ الْحَيَّةِ : ماره كه په يكه ي به ست ،

پنجي خوارد

نَوْيَ الطَّرِيقِ (بَعْدَ وَجْهِهِ) : ريگه كه

دوريو ، په راگه نده بوو ، ناديارو

دوريو

نَوْيَ الْكَلِّ (يَبَس) : له وه رگه كه

وشكي كرد ، وشك بوو

نَوْيَ بِكَلَامِهِ (خَائِفًا) : راستى نه كرد ،

درزيكرد ، له سه ر قسه ي خوى نه بزوي

نَوْيَ الْفَرَسِ (إِعْجَاجٌ ظَهْرُهُ) : پشتى كرم و

چه مايه وه

النَّوْيُ (يَبَسُ الْكَلَّ أَوْ مَا كَانَ مِنْهُ يَبَسُ)

النَّوْبِ وَالْيَابِسِ) : وشكه گيا يا خود

گيا يه كه له نتيوان ته پو وشكدا بيت

النَّوْيُ (شَجَرًا) : دره ختيكه

النَّوْيَةُ : نه وه ي بز ميوان يان بز خودو

نه فس ده شاردريته وه

النَّوْبِ (طَائِرٌ مِنَ الْجَوَارِحِ أَغْبَرُ الظَّهْرِ)

أَيْبَسُ الصُّلْبِ) : په كيكه له بالداره

درنده كان و سه ريشتى بزوره و سنگي

سپي يه

ل

اللياء: شتيكي خپى سپى به
له (حيجان) هه به ، له وه سفى ژنى سپى و
سۆلدا به كار ديت ، جوړه ماسيه كه
اللياء (الأرض البعيدة عن الماء):
زه وييه كى دورى بى ناو

اللياح - اللياح: شبه بق ، سپيده ،
به يانى ، گاي كيوى ، سپى و سؤلى
هر شتيك

اللياط: رنگ ، كلس و گچ ، خوو
نريت

اللياغ: ره شه بايه كى توندو تيژ يان
گرم ، گرپه

الليافة (الأحمق): كيژ ، كه وده ن ،
كيل

اللياق: له وه پگا ، جيگير بوون له سه ر
كارك ، سه قامگير بوون

اللياق (شعلة النار): مه شخلى ناگر ،
پريشكه ناگريك

الليافة: ليهازن ، گونجان ، له باربوون ،
پريه پي ، جوانپوشى ، جوان كردار ،

ليوه شاهه ، جوان هه لبراردن
الليان (رخاء العيش ونعمته):

خوشگوزهرانى ، خوشحالى ، باشى
ژين و گوزهران

الليان (الحبس): خوگرتن ، په له
نه كردن ، رمان

الليافة: نرمى ، شلى ، نيانى

الليث (صفحة العنق): گهردن ، روپاي

گهردن و مل ، به يك لاي گهردن و مل
ليث (حرفاً تمنى للمُسْتَحِيلِ أَوْ الْمُكِنِ):

پيتى نوميدو ناو اتخواستنى مه حال و
گونجاوه ، به شكو ، به شكى ، به لكى ،

به لكم ، ته فوو ، به شقم ، به چكم ،
به چكوو ، خوژگه ، خوژيا

الليثة: جارتك بادان ، به كجار پيچ
خواردن

الليثة: بوئدار ، بوخورد ، خزمو
خويشى نزيك

ليية (اليرة الغنم): دووك ، دووكى مه ر ،
دوونگ ، دمه ، دوويمى ، چه وريه كى

نرمو شلى سپى به به پاشى مه پر وه به
ليثا: شير ، هينو ده ستلا ت و توانيا ،

نازا ، گوستاخ ، زمان پاراو ، به دهمو
كو ، جوړه جالجاو كه به كه راوى ميش

ده گات
الليث (نباتاً ملتفاً): روه كي كه به به كه

مه لده چيت ، روه كي كى به به كه چووى
مه لچوه

ليس فلان: نازابو ، گوستاخ و
دليريو ، له مال نه چوه ده روه وه

ليس عنه (غفل): بى تاگابو ، خافبوو
ليس كلمة دالة على نفي الحال وتثني

غيره بالقرينة): وشه به كه بو نه رى و
نكووى كردن ، نه ، نا ، نه خير ،

هرگيز ، به به هيج كلو جيك

لَيْسَ إِلَّا (فَقَطْ): تهنیا ، تهنایا ، تهنای ، تهنای
به تهنای ، بهس ، هه

اللَيْسَاءُ: رهوشت به رزو جوان ، شیر ،
نازاو دلیر ، حوشتری باره لگر

الليط: رنگ ، پیست ، خور رهوشت ،
پیست و توپکی هه شتیک

لَيْطُهُ بِهِ تَلِيطاً (أَنْصَقَهُ بِهِ):
بیانوساند ، پیا لکان

لَيْعَةُ الْجُوعِ (حَرَقَتْهُ): په ریژشان بوون
به هژی برستییه وه

لَيْعَةُ الْجُوعِ: برستی په ریژشانی کرد ،
روری بوهینا

لَيْقَاءُ: گیل ، که ودهن ، یه کتیک قسه و
گوته ی رهوان نه بیت

الليغ (طَعَامٌ سَيِّغٌ لَيْغٌ): خواردنیکی
نرم و شل ، ته رو بر

لَيْفٌ تَلْيِيفاً: توله دارخورماکه
ریژشالی زرد بوو

لَيْفٌ فَلَانٌ اللَّيْفِ (عَمِلَهُ): لفکی
دروستکرد

لَيْفٌ اللَّيْفِ فَلَاناً (حَكَ جِلْدَهُ بِاللَيْفَةِ):
به لفکه خوی شت ، لفکه ی خشانده

له جهسته ی
الليفس (قَشْرُ النَّخِيلِ الَّذِي يُجَاوِرُ
السَّعْفَا): توپکل و لفکه ی دارخورما ،

ریژشال
الليفس: گیای وشک ، وشکه گیا

الليفاني (ذُو اللَّيْعَةِ الْكَثِيفَةِ): ریژشال ،
ریژش دریز

لَيْفَانِيَّةٌ (كَثِيرَةُ الشَّعْرِ مُنْبَسِطَةٌ
الْأَطْرَافِ): فره موو ، موو دریز ،

موویه که لکانی فره دریز بووین
لَيْفَةٌ: ریژشال و لفکه ی دارخورما ،

ریژشال
لَيْفَةُ الْإِسْتِعْمَامِ (لَوْفَةٌ): لفکه ،

لیفکه ، لفکه ی خورشوردن و گه رماو
لَيْقُ الطَّعَامِ: خوراک ی نرم و تولی

دروستکرد
لَيْقُ التَّرِيدِ بِالسَّمَنِ: روئی زرد تیکرد

الليق (شَيْءٌ أَسْوَدٌ يُجْعَلُ فِي الْكُخْلِ):
شتیکی ره شه ده کریته کله وه

الليقة: پارچه لژکه ی شوشه ی
مه ره که ب ، پارچه قورپکی لینج

که به دست ده شیلریت و ده نریت به
دیواره وه و پیایدا ده نووسیت

لَيْقَةُ الدَّوَاةِ (أُطْلَنَةُ الْمَخْبِرَةِ): پارچه
په رزی ناو شوشه ی مه ره که ب ، لیقه

الليل (مَا يَغْتَبُ النَّهَارَ مِنَ الظَّلَامِ):
شه و ، شهف ، شیف ، شام ، نه و

تاریکی به یه دوی رووناکیدا دیت
الليل (فِي لِسَانِ الشَّرْعِ: مِنْ مَقْرِبِهَا إِلَى
طُلُوعِ الْفَجْرِ): له شه رعدا:

له ریژشال و بوونه وه تا ریژش بوونه وه
لَيْسَى: مه ی ، باده ، دریزو تاریکترین

شه وی مانگ
لَيْسَى الْخَمْرُ (نَشْوَتُهَا وَبَدَأُ سُكْرَهَا):

مهستی مه ی ، مهستی ، سه رگم
کردن یان سه رتهای سه رخوشی و

مهستکردن

الليونة (وسادة يتوسد بها)؛ راخريكة ،
 فهرشو راخريكي نهرم و شله
 الليونفر (ضرب من النبات بُتت في
 المياه الراكلة)؛ جوره روهكيكه له ناوي
 مؤل و وه ستاودا ده پوييت
 الليوان؛ هيوان ، بهريانك ، تارمه
 دوويانكوك ، نه يوان ، تالار ، شوينيكه
 له خانوو كه روويه كي له سهر باري
 دريژي چولبي و ديواري نه بي و له سهر
 كوله كه و نييرگه بي
 الليونة؛ نهرمي ، شلي ، نياني

لَيَالٍ: شه ويكي دريژو تاريكو نووتهك ،
 شه وي نه موسته چاو ، نووتهك ،
 شه و زهنگ
 لَيْلَةٌ: يهك شه و ، شه و رابواردن ، شه و
 كه يف به سهر بردن ، شه و به ري كردن
 لَيْلَةٌ لَيْلَاءُ: شه ويكي دريژي
 نه موسته چاو ، تاريكه شه و ، شه وي
 سيبه مي مانگ
 اللَّيْلَةُ (هذه اللَّيْلَةُ): نه مشه و
 لَيْلِي: هي شه و ، شه وانه يي ، تاييهت
 به شه و وه

لَيْمٌ: ناشتي ، ريككوتن ، هاوشيوه ،
 هاوره وشت ، له يه كچوون
 لَيْمُونٌ (شجر وثمر): ليمو ، ترنج ،
 ترنجوك ، ميوه يه كي خري زه ردي
 بوخوشي ترش يا شيرينه و به دارو
 به ره كه شي ده لئين: ليمو

لَيْمُونَاتُ: مزه مه ني ، ترشه مه ني
 لَيْسَ الشَّيْءُ (الْأَلَهُ): نه رمي كرد ،
 شلي كرد ، تاوي كرد

لَيْسَ الْبَطْنُ: ره وان يكرد ، سكي چوان
 لَيْسَ - لَيْسَ: نهرم ، شل ، مل ، نيان ،
 نهرم و شل ، رووخوش ، نهرم و نيان ،

بي زيان ، گوپرايه ل ، هوگر
 اللَّيْسَ (كُلُّ شَيْءٍ مِنَ أَنْوَاعِ النَّخْلِ سِوَى
 الْعَجْوَةِ): مه مو جوره كاني خورما
 جگه له (عجوه)

لَيْسَ: نهرمي ، شلي ، نياني ، سچوون ،
 ره واني ، به له قيره ، دلته رمي ، به زه مي

نعم أسود

(كزشتی رهش - كزشتی تازه ل)

نعم ایض

(كزشتی سپی - كزشتی مریشك)

لیمون

(لیمق)

نوز

(بادهم)

اللقلاق

(حاجی له قلهق)

نوب

(برغو)

بنطلون نسائي
(پانتولی ژنانه)

بيجامه النساء
(بيجامه ی ژنان)

بيجامه الرجال
(بيجامه ی پياوان)

غلاية
(ژيترکراس)

روب الحمام
(روبي حمام)

روب نسائي
(روبي ژنان)

كنزة فضفاضة
(تراكسودي وه رزشي)

صدرية
(مه مكدان - ستیان)

السترة او الكنزة المفترقة
(بلووزی سهروهه - بلووزی
گرم)

بعض اللوحات (چهند تابلوويهك)

حرف الميم

مَاءُ الْحَيَاةِ: تروی نیر ، مهنی
 مَاءٌ عَذْبٌ: ناوی سازگار ، ناوی
 شیرین و سازگار
 مَاءٌ مَالِحٌ: ناوی سویر ، ناوی ده‌ریا
 مَاءُ النَّهْرِ: ناوی رویار
 مَاءُ النَّارِ (حَامِضٌ): تیزاب
 مَاءُ السَّيْفِ (رَوْنَقُهُ): تیشک و رووناک
 شمشیر
 مَاءٌ مَعْدِنِيٌّ: ناوی کانزایی که له ناخی
 زه‌ریدا دیتسه ده‌ره‌وه چه‌ند
 تاییه تمه‌ندیه‌کی سروشتی هه‌یه و بئ
 خواردنه‌وه به‌سووده
 مَاءٌ عَسِرٌ (وَهُوَ الَّذِي لَا يَخْدُثُ رَغْوَةً مَعَ
 الصَّابُونَ لِإِحْتَوَانِهِ عَلَى أَمْحَالِ الْكَلْسِيومِ
 وَالْمَغْنِيسِيومِ ذَائِبَةٍ فِيهِ): ناوی ناساز ،
 قورس ، به‌و ناوه ده‌گوتریخت
 که‌سابون تئیدا که‌ف ناکات به‌هزی
 بوونی کالیسټوم و مگنسیومی تلووه
 تیایدا
 مَاءٌ يَصْرٌ: ناوی ساز ، سووک ، ناویکه
 سابون تئیدا ده‌تویته‌وه
 مَاءٌ مَقَطَّرٌ (الْمَاءُ النَّاتِجُ عَنِ تَكْثِيفِ
 بَخَارِ الْمَاءِ وَهُوَ خَالٍ مِنَ الْأَمْحَالِ):
 ناویکه وه‌به‌ره‌اتوو له‌چرکردنه‌وه‌ی
 مه‌لمی ناوو خویئی تئیدا نییه و
 له‌مه‌به‌ستی ته‌ندوستیدا به‌کارده‌هینری

م: بیست و چواره‌مین پیتی زمانی
 عه‌ره‌یی‌یه
 مَا (تَكُونُ حَرْفِيَّةً وَاسْمِيَّةً): وه‌ك پیتو
 ناویك ماتوووه مه‌رکه‌یان چه‌ند
 جوریکیان هه‌یه
 مَا فَعَلَ (مَاذَا فَعَلَ): چی کرد، چی
 نه‌جامدا ؟
 مَا دُمْتُ حَيًّا (أَيُّ مُدَّةٍ حَيَّاتِي): تا
 زیندووم ، هه‌تا مابوم به‌سه‌ر زیندووم
 مَا أَجْمَلُهُ: چه‌ند جوانه ، چه‌ند شوخ و
 شه‌نگه
 مَا قَرَأْتَ (لَمْ أَقْرَأْ): نه‌م خوینده‌وه
 مَا لَمْ: تا ، تاكو ، هه‌تا ، تاكونی،
 هه‌تاكو
 مَاءُ الْقَطْرِ - مَسْوَأٌ (صَاحٌ): پشيله‌که
 میاواندی ، میا و میاوی کرد
 مَاءٌ: ناو ، ناف ، شتیکی شلی رووناک
 ناشکرایه که‌مه‌موو گیاندارو سه‌وزاییه‌ک
 به‌بی خواردنه‌وه‌ی نازی ، تروی نیر
 مِ
 مَاءُ الْوَرْدِ (رُوحُ الْوَرْدِ): گولو ، نارده‌ی
 گوله‌باخ ، روحی گول
 مَاءُ الشَّبَابِ (رَوْنَقُهُ وَنَضَارَتُهُ):
 مه‌ره‌تی لابی ، ته‌پو پپی که‌نجیتی
 مَاءُ الذَّهَبِ أَوْ الْفِضَّةِ (مَلَأَهُمَا):
 له‌زئیرگیرو ، پووکه‌ش، زه‌رکه‌فت ،
 ناوی رووکه‌شو زاخاو

مَائِلَةٌ: ژنتیک حەز بە داوێن پیسی و خراپە بکات
 مَائِنٌ (کَذُوبٌ): درۆزن ، ناراست ، واژووی راستگوییە
 مَائِيٌّ: ئاوی ، شل ، گژوگیا یاخود ئازەلی ئاوی ، تاییەت بە فشارو تەوژمی ئاوەوە
 الْمَائِيَّةُ وَالْمَائِيَّةُ مِنَ الشَّجَرِ: ئەو شلەییە ماددە ژێنەرەکانی تیا دەتوێتەووە بەقەدی درەختەکاندا سەردەکەوێت و نەشو و نەمای پێدەکات
 مَائِبٌ: دالە ، پەناگە ، پەنا
 مَاتَ (قَتِيَ - بَادَ): مرد ، گیانی دەرچوو ، لەناوچوو ، فەوتا ، تیاچوو ، ئەما
 مَاتَ الرِّيحُ (سَكَنَ): رەشەباکە نیشتەووە و هێواش بوەووە ، ئەما ، دامرکایەووە
 مَاتَ النَّارُ (بَدَتَ): ئاگرەکە کوژایەووە ، ساردبوەووە
 مَاتَ الطَّرِيقُ (انْقَطَعَ سَلْوُكُهُ): کوژایەووە ، دیارنەما ، شوێنی پیا رویشتن و تێبەرینی دیار ئەما
 مَاتَ فُلَانٌ (نَامَ وَاسْتَقَلَّ فِي نَوْمِهِ): لەخەودا روچوو ، خەرق بوو ، ونبوو
 مَاتَ الْأَرْضُ مَوَاتًا (خَلَّتْ مِنَ الْعَمَارَةِ وَالسُّكَّانِ): خالی و بەتالیبوو لەدانیشتوان و جینشینان ، چۆلبوو لەدانیشتوان
 مَاتَ الثَّوْبُ (بَلِيَ): پروا ، کوژیوو ، دێرینیوو
 مَاتَ الْحَرُّ أَوْ الْبَرْدُ (بَاخَ أَوْ زَالَ): گەرما یاخود سەرما کە رەویبەووە ، ئەما ، نیشتەووە ، دوایی هات

مَائِتٌ (مُحْتَضِرٌ - قَانٌ): مردوو ، لەناوچوو ، فەوتاو ، ئەماو ، یەکیک لەسەرەمەرگدا بیئت
 مَائَةٌ (عَشْرُ عَشْرَاتٍ): سەد ، صدە
 مَائِحٌ (مُتَمَوِّجٌ - هَائِحٌ وَمُضْطَرِبٌ): شەپۆلای ، گەرداو
 مَائِحٌ: ئاوکردنە دەست و چنگەووە و خواردنەووە
 مَائِدٌ (مَائِلٌ - مَنْ يُصِيبُهُ دَوَّارٌ أَوْ عَشِيَانٌ مِنَ السُّكَّرِ أَوْ رُكُوبُ الْبَعْرِ): لار ، خوار ، داگەوتوو ، نوشتاوه ، چەماوه ، گێژ ، وێ ، ئەوێ بەهۆی سەرخۆشی و چوونە نیو دەریاوه توشی گێژی و وێبوون دەبیئت
 مَائِدَةٌ (الْخَوَانُ عَلَيْهِ الطَّعَامُ أَوِ الشَّرَابُ - الدَّائِرَةُ مِنَ الْأَرْضِ): میزی ، ناخواردن ، بازنەیک لەزەویدا
 مَائِدَةٌ الْكِتَابِيَّةُ: میزی نووسین
 مَائِرٌ (الرَّجُلُ الْخَفِيفُ الْعَقْلُ): پیاوی عەقل سووک ، کەودەن ، گێل
 مَائِسٌ: بەلەنجەولار ، شیرێ بیشە ، گورگ ، خەرمان و شوخ و شەنگ
 مَائِعٌ: شل ، خاوکراو ، گەمژە ، گەلحۆ
 مَائِعَةٌ (نَاصِيَةُ الرَّأْسِ إِذَا طَالَتْ وَسَالَتْ - عَطَّرَ طَيْبُ الرَّائِحَةِ): مەروی پێشە سەری ئەسپ کاتی دێژی ئاویزان دەبیئت ، عەترکی بوخۆشە
 مَائِقٌ (الْأَحْمَقُ الْهَالِكُ): گێل ، گەمژە ، کەودەن ، تیاچوو ، فەوتاو
 مَائِلٌ (ضِدُّ مُسْتَقِيمٍ - مُنْحَدِرٌ): خوار ، خوارو خێج ، گێر ، لار ، لێژ ، سەرەوخوار ، تلۆز

مَاتَ الْحُمَى (سَكَنَ غَلِيَانَهَا) : گروتینی

تا که ی نیشسته وه ، گهرما که ی

دامرکایه وه

مَاتَ جُوعاً : له برسانا مرد ، له برسانا

په ریشان بوو

مَاتَ خَوْفًا : زاره تره که بوو ، توقی ،

زندوقی چوو

مَاتَ بَرْدًا : رهق بوه وه ، له سه رمانا

گیانی ده رچوو

مَاتَ كَمْدًا : شهقی برد ، سوئی بوه وه ،

تهقی ، ناله یکرد

مَاتَ الْحَيَوَانَ (حَلَّ بِه الْمَوْتُ) : توپی ،

مردار بوه وه

مَاتَ - فَلَانًا مُمَاتَةً : په یوه ندی

خزمایه تی له گه ل به ست ، رایه له ی

که سایه تی راهیلا

الْمَاتَةَ : په یوه ندی ، ریگه ، راگوزار

مَاتِحٌ : ناوده رهینان ، ناو هه لگوزان

مَاتِحٌ : دریشی هه رشتیک ، فراوان ،

چاک و باش ، زورباش ، خاسی هه رشتیک ،

مه ی و سرکه ی په کجار سوور ، زیاده ی

کیشانه و پیوانه ، په تی باش گریدراو

مَاتِنٌ فَلَانًا مَاتِلُهُ - بِأَعْدَةٍ فِي

الْقَائِيَةِ) : په کی خست ، دوا یخست ،

له مه به ست و نه نجام دوور یخسته وه

مَاتِنُ الرَّجُلِ (فَعَلَ بِه مِثْلَ مَا يَفْعَلُ بِه) :

وه که خزی پیکرد ، چی به سه ره هینابوو

وای لیکرده وه

مَاتِنٌ (وَأَضَعُ أَصْلَ الْكِتَابِ وَهُوَ خِلَافُ

الشَّارِحِ) : دانهری کتیب ، نووسه ر ،

واژوو ی راه کار ی کتیب

مَاتِنُهُ (عَارِضُهُ فِي جَدَالٍ أَوْ خُصُومَةٍ) :

له دژایه تی و به ربه ره کانیداً دژی وه ستاو

رکه به رایه تیکرد

مَاتِنُهُ فِي الشَّغْرِ (عَارِضُهُ وَغَالِبُهُ) :

شه ره شیعری له که لکرد ، به هونراوه

بهره نگاری وه ستاو رکه به رایه تیکرد

مَاتَ الشَّيْءُ (مَرَسَهُ بِيَدِهِ حَتَّى تَنَحَّلَ

أَجْرَ أُوهُ) : دهستی لیخست هه تا

شیکرده وه

مَاتَ فِي الْمَاءِ (خَلَطَهُ وَأَذَابَهُ فِيهِ) :

تی که لیکرد و تواندیه وه ، ناویته ی کرد

مَاتِدٌ (الرَّقِيبُ وَالرَّيَّةُ وَالِدَيْدَبَانُ) :

چاودیز ، پاسه وان ، دیده بان ،

حسه س

مَاتِلُ الشَّيْءِ (شَابَهُهُ) : له وچوو ، وه که

نه و ابوو ، هاوشیوازی بوو

مَاتِلٌ فَلَانًا بِفُلَانٍ (شَبَّهُهُ بِه) : چواندنی

به ، له وده جیت ، وه که نه وایه ، پتی

به راورد کرد

مَاتِلٌ مِنَ الرُّسُومِ (مَازَهَبَ أَثَرَهُ وَأَمَعَى) :

ویته ی که شوینه واری نه مابیت ،

شوینه وار فه و تاو

مَاتِلَةٌ : چل چرا

مَاجَ الْبَحْرِ (إِزْتَفَعَ مَآؤُهُ وَأِضْطَرَبَ) :

ده ریا که شه پو لیدا ، کردیه که ردوا ،

شله قاو هه ژا

مَاجَ الْقَوْمِ (إِخْتَلَفَتْ أُمُورُهُمْ وَأِضْطَرَبَتْ) :

ناکۆک بوون ، کاروباریان پشیتو بوو ،

ریک و باش نه بوو ، چوون به نیتو یه کدا

مَاجَ عَنِ الْحَقِّ (عَدَلٌ وَمَالٌ) : له راستی

لایدا ، له حق و رهوا دوور که وته وه

مَاجَ الشَّيْءِ مِيجًا : تیکه لی کرد ،

ناویته ی کرد ، کردی به نیتو یه کا

الْمَاجُ : لیکن ، به کیک لیک به ده میا بیته

خواره وه به هزی پیری و چوونه

ساله وه ، گیل ، که مره

ماجد(جلیل - صاحب الفخامة والجلالة): خاوهن شکو ، پایه دار ، گوره ، خانه دان ، شکومه ند
 ماجده(عارضه وغالبه في المجد): له شکومه ندی و ریزداریدا روویه رووی بوه وه
 ماج في البيع(راباه): دلته وای کرد له کرین و فروشتندا ، دلی برد به پړوه
 ماجر: له کرین و فروشتندا به ریزه وه
 الماجریسات: رووداو، کاره سات ، بارو حالیک بیته پیش و ناماده بیت
 الماجل(کل ماء في أصل جبل أو واد): هر ناویک له چیاو دۆله وه سه رچاوه بگریت
 ماجن(قليل الحياء): بی تا بو ، چه قاوه سوو ، روومه لماراو ، به دیوو ، قوشمه ، لوتره وان، گالتی چی ، تیزه چار
 ماح میحاً و میخو حة(اغترف الماء بکفه): ناوی کرده به ری دهستی ، به به ری دهست ناوی ه لگرت
 ماح اصحابه(استقی لهم اغترافاً بالید): به به ری دهست ناوی بو ه لگرتن ، به مشت ناوی پیدان
 ماح الرجل(نفعه): سوودی پیگه یاند ، به سوودو که لک بوو بو
 ماح الريح الشجرة(امانتها): ره شه با داره که ی له رانده وه ، هیتای و بردی ، چه مانیه وه ، نوشتانیه وه
 ماح الرجل(مشى متبخثاً): به فیزه وه چوو به پړوه ، به تروفیزو خو نواندنه وه
 نویی

ماخص الود(ماحضة(اخلصه اياه): به راستی و پاکی دوستایه تی له گه ل به ست ، دل سوو ته مه کدار بوو بو
 ماحض(الذي يشتهي المحض): نه وه ی حه ز له شیریی پوخت دهکات ، پاکو بوختی ره ها
 ماحق الصيف(شدة حره): قرچی گهرمای هاوین ، رۆژه گهرمه کانی هاوین
 ماحك فلاناً(خاصمه ولاجه): دژایه تیکرد ، دژومنایه تی له گه ل کرد ، دژئی وه ستا ، به ربه ره کانی له گه ل کرد
 ماحك(محب العراك والخصام): شه رانی ، شه پرفروش ، که لله ره ق ، گیزه شپوین ، نازاوه چی ، نازاوه گیزی
 ماحل(البلد المحل - الخصم المجادل - مدبر المكائد - المتغير البدن): ولاتیکی بی باران و وشک ، دژومنیکی ساخته چی دهستیرو ته له که باز
 ماحله(جادله كسائده و ماکره): ده مه ده مه ی له گه ل کرد ، پیلان و فیلن
 لی کرد ، دهستی بری
 ماحه میحاً و میاحه: خه لاتی کرد ، دیاری و به خششی پیدا
 ماخرة(السفينة التي تشق المياه): که شتیه ک به نیو ناودا بپوات ، ناویر ، شقل شکین
 ماخص: ژنیک ژان بیگری یان کاتی منال بوونی هاتبیت
 ماخط: تیری ته قینراو ، رویشتوو
 ماخور(بيت الدعارة): خرابه کار ، مالی سوژانی ، شوینی داوین پیسی و قه پاتمه ، قه حبه خانه

مَادَ الشَّيْءِ (تَجَاكَ وَأَضْطَرَبَا):

جو لایه وه ، له ریه وه ، هژا

مَادَ الْفُضْنَ (تَمَائِلًا): په له کانی داره که

شؤر بویه وه ، داکه وت ، نوشتایه وه ،

چه میه وه ، لاریه وه

مَادَ الرَّجُلُ: به فیزه وه رویی ،

به شپوهی خو به زلزانینه وه چوو

به پریوه ، سه ری گپژی خوارد به هوی

مه ست پوون یان سوارپوونی که شته وه

مَادَ الرَّجُلُ (زَارَهُ - أَحْسَنَ إِلَيْهِ):

سه ردانی کرد ، چاکه ی له گه ل کرد ،

باش بوو له گه لی

مَادَى (أَمَهَلْ): ماوه ی دایه ، مؤله تیدا ،

دوايخت ، چاپولکی دا ، چاپولکیدا

مَادَامَ: چونکه ، له به رته وه ی

مَادَةٌ (كُلُّ شَيْءٍ يَكُونُ مَدَدًا لِّغَيْرِهِ - جَوْهَرٌ

- عُنْصُرٌ - بِنَدَا): هه رشستیک

په ناو پشستگیر بیست بو شستی تر ،

ناوهرؤک ، کرؤک ، که ره سته ، شت ومه ک ،

توخم ، به ش ، کهرت ، به ند

مَادَةُ الشَّيْءِ (أَصُولُهُ وَعَنْصَرُهُ الَّتِي

مِنْهَا يَتَكُونُ حَسِيَّةٌ أَوْ مَعْنَوِيَّةٌ كَمَا دَةُ

الْخَشَبِ وَمَادَةُ الْبَحْثِ الْعِلْمِيَّةِ):

پیکهاته ی شتیک که مه به ست پیی نه و

توخم و ره گه زانه یه که لئی پیکهاتوه و

ده گونجیت به رجه سته بیست یا خود

واتایی بیست وه ک پیکهاته ی ته ختکه

به رجه سته و مادییه و پیکهاته ی

لیکولینه وه یه کی زانستی که واتاییه

المَادَةُ الْحَيَوِيَّةُ (المَادَةُ الَّتِي تَتَكُونُ مِنْهَا

الْخَلِيَّةُ): پروتوپلازم ، پیکهاتنه ری

خړوکه ی زیندوو

مَادَخ: ستایشکار ، پیاوه لدر ، هه لندر ،

شایه ر

مَادِحَةٌ (مَدَحَهُ): ستایشی کرد ، پیاوه لدا ،

به شان و شه و که تیدا هه لیدا

مَادِي: له شت پیکهاتوو ، پیسکه ،

رژد ، پووله کی ، پاره پیس ، جیهان

په رست ، ژبان په رست ، دنیایی ،

نه وه ی باوه ری به جیهانی روح نییه

المَادَةُ: مه زه بو نایدیایه که به ته نیا

گوزارشت له ماده ده کات و گه ردوون و

ناسین و هه لئس و که وت که کانیش له و

روانگه یه وه پیناسه ده کات و

ده ناسینیت

مَادَا: کلاو ، پیس ، گه نده ل

المَادِيَّةُ التَّأْرِيخِيَّةُ: مه زه بو

تیزره که ی (کارل مارکس) ه که بنه ما

کومه لایه تیه کان و روداوه میژووییه کان

به دیارده ی نابووری پیناسه ده کات

المَادُ: خو ش گوفت ، قسه خو ش

مَادًا: چی ، چ شتیک ، نه پراچی

المَادْرِيُونُ (شَجَرٌ): داریکه گه لاکانی وه ک

که لای دار زهیتون وایه و گوله که شی

سپی به و به رو بو مداره

مَادِقٌ فَلَانًا فِي الْوُدِّ (لَمْ يَخْلُصْ لَهُ الْوُدُ):

له خو شه ویستیه که یدا دلسؤز نه بوو

بوئی ، راستی نه کرد له گه لیدا ،

دوستایه تی راست نه بوو

مَادِي (العسل - كُلُّ سِلَاحٍ مِنَ الْحَدِيدِ):

هه نگوین ، هه رجه کیک له ناسن دروست

کراپی

مَادِيَةٌ (الْخَمْرَةُ السَّهْلَةُ فِي الْحَلْقِ - الدَّرْعُ

الْيَمِينَةُ): مه ی و یاده یه کی خو شو

ناسان تو ش ، قه لغانیکی نه رم و سووک

مَارَ الشَّيْءِ (تَحَرَّكَ وَتَدَاقَعَ): جُووَلَا ،
 له رایه وه ، که وهت جووَله و له رانه وه ،
 سره وتی نه بوو
 مَارَ الحَرِّ (إِضْطَرَّ وَمَاجَ): مه ژا ،
 شه پو لیدا ، مه لکشاو نیشته وه
 مَارَ فُلَانٍ (جَاءَ وَذَهَبَ فِي إِضْطِرَابٍ
 وَسُرْعَةٍ): به په شو کواوی و خیرایی
 هاتوو چوو، هات و ریوی
 مَارَ الشَّرَابِ (شَارَ): په رش بوو ،
 بلا بوه وه
 مَارَ الرِّيحِ الشَّرَابِ (أَثَرْتَهُ): باکه خا کو
 خۆله که ی جوو لاند، په رش و بلاوی
 کرده وه
 مَارَ الشَّيْءِ: به خیرایی له لایه که وه چوو
 بۆ لایه کی تر
 مَارَ الصُّوفِ عَنِ الجَسَدِ (تَفَّهَ):
 خوریه که نه ندایمی به کیش کرد،
 مه لیکه ند، له بن دهریه تینا
 مَارَ السُّنَّانِ فِي المَطْفُونِ: شمشیره که
 یان نیزه که ی هینا و برد له جهسته ی
 بریندارو پیکی تر او دا ، چه قاندی
 له جهسته ی بریندار
 مَارَ عِيَالِهِ (أَنَاهُمْ بِالطَّعَامِ وَالمُؤُونَةِ):
 خواردن و کومه کی بۆ هینان ، خوراک و
 کومه کی پیدان
 مَارَ الدُّوَاءِ وَنَحْوَهُ (أَذَابَهُ): دهرمانه که ی
 تونده وه، ناوی تی کرد
 مَارَ الصُّوفِ (تَفَّهَ): مه لیه وشاند،
 شیکرده وه ، به ش به شی کرد و بپی
 مَارَ أَهْلَهُ: به خنوی کردن ، بزوی بۆ
 په یداکردن

مَارَ عَلَى الأرض: به سه رزه ویدا
 به کیشی کرد، ته ختیکرد
 مَارَى مِرَاءً وَمَمَارَاهَةً (جَادَلَ وَتَنَازَعَ
 وَلَاحَ): دهمه دهمه ی کرد، کیشمه
 کیشی کرد، به ربه ره کانی کرد، مشت و
 مری کرد، چه قی هات
 مَارَجَ (الشَّفْطَةَ السَّاطِعَةَ ذَاتَ اللُّهَبِ
 الشَّدِيدِ): مه شخه لی ناگر ، مه شخه لی
 پرگیو بلتسه
 مَارِدٌ (الطَّاعِيَةُ - المُرْتَفِعُ): سه رکه ش،
 بی گوی، یاخی ، تاغوت ، نه وه ی
 له سنوور دهرده چیت و ستم ده کات ،
 به رزو بلند ، ساختمان
 مَارَسَ الأمرَ عَالِجَهُ وَرَأَوْلَهُ وَعَائَاهُ
 وَشَرَعَ فِيهِ): دهستی پیکرد،
 نه انجامیدا، شانی پیا کرد، لی دی ده زانی،
 شاره زایی تیا هیه
 مَارِسَ (أَذَار - إِلَهُ الحَرْبِ فِي الأساطِيرِ):
 مانگی سی سی زاینی ، نه ویدز ، خوی
 شه ی له نه فسانه دا
 مَارَسْتَان - مَارَسْتَان (دَارَ المَرْضَى):
 نه خو شخانه ، لانگی نه خو ش و ناساخ،
 شیتخانه
 مَارَضْتُ رَأْيَ فَيْكٍ (خَادَعْتُ نَفْسِي فَيْكِ):
 خۆ مه لخه له تاند، فیلم له خۆم کردو
 به ربه رچی رای خۆم دابه وه
 مَارَطَ - مَمَارَطَهُ (تَفَّهَ شَعْرَهُ وَخَدَّشَهُ):
 مووی مه لکیشاو رووشاندی
 مَارَعُ مَمَارَعَةً: فریویدا ، فیلی لیکرد،
 مه لیخه له تاند، دهستی بپی
 مَارَعٌ: گیل ، که وده ن ، گه مژه
 مَارَعَهُ بِالشَّرَابِ (أَلْرَقَهُ بِهِ): خا کو
 خۆلی پیا نووساند، خۆ لاوی کرد

مَارِق: بی‌سره‌پرشت ، چهوت ، ویل ،
 سرگه‌ردان ، پیچوو ، تیچوو
 مَارِقُ مِنَ الدَّيْنِ (ضَال) : گومرا ، ویل و
 سرگه‌ردان له‌ثاین ، یاغی و ده‌رچوو
 مَارِقَةٌ : به (خه‌وارج) ده‌گوتریت
 که له‌ثاین ده‌رچوون و یاخی بوون
 المَارِكَةُ (وهي علامةُ فارقةٍ تُجعلُ على
 البضائعِ وتُكَلِّمُ مَعْمَلُ علامةً خاصةً به
 يَضَعُهَا عَلَى مَصْنُوعَاتِهِ) : نیشانه و
 هیمایه‌کی تاییه‌ته ده‌دریت له‌شت و
 مه‌ک هه‌ر کارگه‌یه‌کیش هیماو
 نیشانه‌یه‌کی تاییه‌تی خوی هه‌یه
 مَارِنٌ مِنَ الْأَنْفُسِ (مَالَانٌ مِنْهُ) : نه‌رم و
 تۆلی لووت ، نه‌رمی لووت
 مَارَتِ النَّاقَةَ (إِنْقَطَعُ لَبَنُهَا) : شیر
 برابه‌وه ، شیری تیا‌نه‌ما ، شیر
 وشکی کرد
 مَارُورَةٌ : تالی گه‌نم ، کیزیکی شوخ و
 شه‌نگ
 مَارِيٌّ : گویره‌که‌ی سپی ، راوچی ،
 قه‌تی ، جلیکی خوری خه‌ت خه‌ته
 مَارِيَّةٌ : ژنی سپی و شوخ و شه‌نگ ،
 مانگایه‌ک گویره‌که‌ی سپی و لووس
 بیته
 مَارَ الشَّيْءِ (عَزَلَهُ وَفَرَزَهُ) : جیای
 کرده‌وه ، دایبری ، په‌راگه‌نده‌ی کرد
 مَارَ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ (نَحَاهُ وَأَزَالَهُ) :
 دووربخسته‌وه ، لایبرد ، شتی
 زیانبه‌خشی له‌سهره‌ری هه‌لگرت و لابرده
 مَارَ فَلَانًا عَلَيْهِ (فَضَلَهُ عَلَيْهِ) : فه‌زلو
 خیری دا به‌سهریا
 مَارَجَهُ (خَالَطَهُ - فَاخَرَهُ) : تیکه‌لی بوو ،
 شانازی کرد به‌سهریا

مَارَةٌ : گه‌نمیک نه‌کری به‌ناردو هه‌ویر
 به‌هوی شلی‌یه‌وه ، هه‌ویریک نانی
 لیته‌یه‌ت
 مَارِنٌ (بَيْضُ النَّمْلِ) : هیلکه‌ی میرووله
 مَارِيَّةٌ (الْفَضِيلَةُ) : چاکه ، باشه ،
 فه‌زیله ، ریژداری
 مَاسَ الرَّأْسِ (حَلَقَهُ) : سه‌ری تاشی ،
 قزی بری
 مَاسٌ فَلَانٌ (تَبَخَّرَ وَإِحْتَالَ) : به‌فیزو
 خۆبه‌زلزانینه‌وه ده‌رکه‌وت ، خۆی
 به‌گه‌وره‌دانا
 مَاسٌ (الْمَاسُ - حَجَرٌ كَرِيمٌ) : شه‌لماس ،
 روژه ، به‌ردیکی نرخداریو زور ره‌قه
 مَاسَاءُ مَمَاسَاةٌ (سَخَّرَ مِنْهُ) : گالته‌ی
 پیکرد ، سووکایه‌تی پیکرد ، پیی
 رابوارد
 مَاسَةٌ : پیویست ، ناتاج ، دامان بق
 شتیک
 مَاسِحٌ (كَذَّابٌ) : درۆن ، درۆکه‌ر ،
 مه‌وایی‌که‌ر ، ماستاوکه‌ر
 مَاسِحَةٌ (الْمَاشِطَةُ) : قژدامینه‌ر ،
 نارابیشکار ، رازینه‌ر
 مَاسِحَةٌ مَمَاسِحَةٌ (لَا يَنْهَى فِي الْقَوْلِ عَشَاءً
 وَغَلًا) : به‌درۆ نه‌رم و نیانی نوانده ،
 بزپووپامایی نه‌رم و نیانی نوانده
 مَاسِطٌ : ناوو گیای شوژ ، هه‌رشتیک
 شوژبیته و سک پیی ره‌وان بیته
 مَاسُورَةٌ (أَنْبُوبِيَّةٌ) : لوله‌و قامیشی
 شمشال ، جووزه‌له
 مَاسُورَةُ الْبُنْدُقِيَّةِ : لوله‌ی تفه‌نگ
 مَاشَ الْكِرْمِ (طَلَّ مَائِقِي فِيهِ بَعْدَ
 الْقَطْفِ) : دوی چنینه‌وه‌ی شه‌وه‌ی
 به‌میژه‌که‌وه مابوو لیتی کرده‌وه

مَاصَ الثُّوبَ وَنَحْوَهُ (غَسَلَهُ غَسْلًا لَيِّنًا رَفِيقًا): به می‌واشی شتی ، می‌واش می‌واش شوردی
 مَاصَ الشَّيْءِ (ذَلِكُهُ بِالْيَدِ): به دهستی
 مَاصِي: شیلای
 المَاصَةُ: نه خو‌شیه که دهدات له منال ،
 نامیریکه بۆ ناو مه لگوزین
 مَاصِر: به ربهستی نَبِوان دوشوت ،
 حوشتریک شیریی که م که م تیبیت
 مَاصِع: کوشتارو ده مه ده مه یکرد ،
 چه قه ی هات
 مَاصِعُ قَرْنُهُ (جَالِدُهُ وَضَرْبُهُ بِسَيْفٍ وَنَحْوَهُ): به شمشیر یان مه رشتیکی تر
 لیبیدا ، به ربه ره کانی له گه ل کرد
 مَاصِعٌ بِلِسَانِهِ (قَدْفًا): جنیوی پیدای ،
 قسه ی ساردو سووکی پیگوت
 مَاصِعُ (المَاءِ المَلْحِ - القَلِيلِ الكَدْرِ - البَرَأَقِ): ناویکی سویرو شور ، ناویکی
 لیل ، رووناک ، روشن
 مَاصِل: که مه شیریک ، مه ندیک شیر ،
 که م به خش
 مَاضِر (اللَّبَنَ الحَامِضَ): شیریی ترش ،
 ترشه شیر
 مَاضِع: جووین ، ژاوین ، جاوین
 مَاضِقَان - مَاضِقَاتَان (الحَنَكَان):
 هردوولاشسه ویلگه ، دوولای ده م ،
 دوولای سه رووی چه ناگه
 مَاضِي: تیز ، بپنده ، تیبه پبوو رابردو ،
 کزن ، دیزین
 مَاضِي (فِي النُّحُو): له ریزماندا: کاتی
 تیبه پبوو ، رابردو ، گوزارشتکراو ،
 تیبه پبوو

مَاشَ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ (خَلَطَهُ):
 تیکه لیکرد ، ناویته ی کرد
 مَاشَ النُّاقَةَ (حَلَبَ نَصْفًا مَافِي ضَرْعِهَا): نیوه ی نه وشیره ی نیو گوانی
 حوشتره که ی دوشی
 مَاشَ الخَبِيرِ (أَخْبِرَ بِبَعْضِهِ وَكُنْتُمْ بَعْضُهُ):
 مه ندیک له مه واله که ی راگه یاندو نه وی
 دی شارده وه
 مَاشَ (حَبَّ مِنَ البَقُولِيَّاتِ): ماش ،
 ماشه رهش ، دانه ویله یه کی وردی ره شه
 له نیسک ده چی
 مَاشِي مَاشَاةٌ: رۆیو ، ده چی ، ده پوا ،
 ده بی
 مَاشَاةٌ (سَائِرُهُ): له گه لی رۆیی ،
 دلنه وایی کرد
 مَاشِرَةٌ: زه ویبه که به ناوی باران تیز
 بووبیت
 مَاشَطٌ (مُرِينٌ): قزدامین ، سه رتاش
 مَاشِطَةٌ (الَّتِي تُحَسِّنُ المِشْطَ وَتَتَّخِذُ ذَلِكَ حِرْفَةً لَهَا): قزدامین ، نارایشنکری
 ژنان ، جوانکاری نافره تان
 مَاشِقُهُ مَاشِقَةٌ (سَابَهُ وَصَاحَبَهُ):
 جنیوی پیدای ، دهنگی مه لبری به سه ریا ،
 کیشمه کیشی له گه لکرد
 مَاشِقَةُ الشَّيْءِ (جَادِبُهُ إِيَّاهُ):
 به کیشی کرد ، سینه ی راکیشا
 مَاشِل (الضَّامِر - القَلِيلِ اللِّحْمِ): که م
 گزشت ، له پ ، لاوازو له پ
 مَاشِي: پیاده ، رۆیوو ، واژوو
 سواره یه
 مَاشِيَّةٌ (المَالُ مِنَ الإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالغَنَمِ):
 مالآت ، مه پو مالآت ، حوشتره مانگاو
 مه پ

مَا ضِيَّ اسْتِمْرَارِي: رابردوی به رده وام ،
دریژه دار

مَا ضِيَّ اِنْشَائِي: رابردوی دانانی

مَا ضِيَّ شَهُودِي: رابردوی بینراو

مَا ط - مِيَطَا تَتَحَى وَيَفْعَدَ):
دوریکه و ته وه ، دوریگرت

مَا ط بِهِ (ذَهَبَ بِهِ): بردی ، مه لیگرت

مَا ط عَنْهُ (بَعْدَ): لی دوریکه و ته وه

مَا ط الشَّيْءِ (نَحَاهُ وَأَبْعَدَهُ):
دوریکه و ته وه

مَا ط الْأَذَى: خراپه ی له ری

دوریکه و ته وه

مَا ط فَلَأَنَّا زَجَرَهُ وَدَفَعَهُ):

سه رزه نشتی کرد، قسه ی پیگوت ، پالی
پیوه نا

مَا ط الرَّجُلُ (جَارَ): سته میگرد؛
رقداری کرد

مَا ط الشَّيْءِ (ذَهَبَ): رویی ، ریشت،
تتپه ری

مَا طِخَ (الْفَرَسُ الرَّخْوُ عَدْوًا): نه سپی
سست و خاو له ریشتندا

مَا طِرَ: بارانوی ، رقدیکی پر باران

مَا طَلَّ الْجَبَلَ (مَدَهُ): شلیکرد ،
به ره لایکرد، دایه ده می ، دریزی کرد

مَا طَلَّ الْحَدِيدَ (طَرَقَهُ وَمَدَهُ): کوتای ،
به چه کوش کوتای ، پانیکرده وه

مَا طَلَّهُ بِحَقِّهِ (مَطَّلَهُ): مافه که ی نه دایه ،
دواخیست

مَا طَلَّهُ الدَّيْنُ (سَوَّقَهُ): وامه که ی
نه دایه وه ، دهستی به دهستی پیگرد

قهرزه که ی دواخیست

مَا غَ الشَّيْءِ (سَالَ وَأَنْشَرَ): شلبوه وه ،
بلاوبوه وه ، توایه وه

مَا غَ الرَّجُلُ (قَفَرَ وَحَمَقَ): ساردبوه وه ،
خاوبوه وه ، گیزو که ودهن بوو

مَا غَ الْفَرَسُ (جَرَى): نه سپه که غاریکرد،
رایکرد، مه لیتیزان

مَا عَزَّ (عَزَّ): بز، بزه ، بووزه ، گدی،
په زی ره ش ، کارپله ی سی سالانه

که چوار به هاری بینبی بی ده بیبت به بز

مَا عَزَّ جَبَلِيٍّ (وَعَلَّ): بزنه کیوی ،
په زکوف ، بزنه کیفی ، وه ک ناسک وایه

به لام شاخه کانی لکلکن

مَا عَزَّ تُرْكِيٍّ: بزنه مه رز، بزنیکه
تووی دریژو نه رم ودهنگی جوراو

جوری مه یه

مَا عَزَّ طَوِيلَ اللَّحْيَةِ: بزنه ریشه ، بزنی
ریش دریژ

مَا عَزَّ بَعْمُرَ سَنَتَيْنِ: چتیر ، چویشتیر ،
بزنیکه که ته مه نی دووسالانه بیبت

مَا عَضَّ: تورپه ، رق و خه شم گرتن
له کاروباریک

مَا عَاكَهُ مَاعَاكَهُ بِدَيْنِهِ (مَا طَلَّهُ بِهِ):
قهرزه که ی دواخیست، له کاتی خویدا

نه پدایه وه

مَا عَاوَنَ: باران ، ئاو ، قاپ ، ده فر ،
گوپریاه ل ، زه کات ، فرمانبه رداری ،

یه ک به ند کاغز ، چاکه و جوامیری

مَا غَ الْهَرَّةِ (صَوَّتَ): پشپله که میاواندی،
میاومیاوی کرد

مَا قِ الرَّجُلُ (حَمَقَ وَهَلَكَ حَمَقًا وَغَبَاوَةً):
گیلبوو ، گه مزه که ودهن بوو ، فه وتا،

تیاچوو

مَا قِ الْمِيَّعُ (رَخَصَ): مه رزان بوو ،
نرخه که ی نزم بوو ، گونجاوو شیاو بوو

مَاقِ الطَّعَامِ (كَسَدَ): نرخه‌ک‌هی دابه‌زی،
 هاته‌خواره‌وه
 مَاقِيءٌ: نه‌ملاولای چاو‌که‌به‌لووته‌وه
 پابه‌نده
 مَاقَتٌ فَلَانًا: دوزمنایه‌تی کرد، دژی
 وه‌ستا، روویه‌پووی بوه‌وه
 مَاقِسٌ - مَقَاسَةٌ: یه‌کیان له‌ئاوه‌که
 نو‌قمکرد، یه‌کیان غه‌رق کرد
 مَاقَلُهُ وَتَمَاقِلًا (غَاطَهُ وَتَغَاطَا فِي
 الْمَاءِ): چوونه نیو‌ئاوه‌که‌وه ،
 یه‌کتریان نو‌قم کرد
 مَاكٌ (خَادَعٌ): فیتلی لیکرد، ده‌ستی
 بری، ساخته‌هی کرد، گزی کرد
 مَاكِرٌ: فیتلباز ، ته‌له‌که‌باز ، ساخته‌چی،
 قَوْلِبِرِ
 مَاكِسٌ (مَنْ يَأْخُذُ الْمَلْسَ مِنَ الثَّجَارِ):
 باجگر ، نه‌وه‌ی باج‌و‌سه‌رانه
 وه‌رده‌گریت له‌بازرگانه‌کان
 مَاكِسَةٌ فِي الْبَيْعِ: داوای لیکرد
 نرخه‌ک‌هی بۆ دابه‌زینیت ، دزایه‌تیکرد،
 رکه‌به‌رایه‌تی کرد
 مَاكِبٌ: جینگیر ، چه‌سپاو ، چه‌قیو ،
 سایه‌دار
 مَاكِنَةٌ: مه‌کینه ، خه‌په‌ک ، ده‌زگای
 رستن یان دوورین
 مَا لَ (كَثْرَ مَالِهِ): ده‌وله‌مه‌ندبوو، بوو
 به‌خاوه‌ن مال‌و‌دارایی ، سامانی نۆربوو
 مَا لَ فَلَانًا (أَعْطَاهُ الْمَالَ): مال‌و‌سامانی
 دایه ، پاره‌ی دایه
 مَا لَ مَيْلًا وَمَيْلَانًا (رَالَ عَنِ اسْتِوَانِهِ):
 لایدا ، لاریوه‌وه ، له‌سه‌قامگیری
 چه‌سپاوی ترازو لایدا

مَا لَ الْحَانِطِ (لَمْ يَكُنْ مُسْتَقِيمًا):
 دیواره‌که ریک‌نه‌بوو ، خواریبوو، لاریبوو
 مَا لَ الشَّمْسِ (رَأَلَتْ عَنِ كَيْدِ السَّمَاءِ):
 خۆرئاو‌ابوو، رۆژئاو‌ابوو ، روویه‌ئاو‌ابوون
 چوو
 مَا لَ الْغُصْنِ (خَرَكُهُ النَّسِيمُ): شنه‌ی با
 جوولاندیه‌وه ، له‌رانديه‌وه ، هینای
 بردی
 مَا لَ عَنْهُ (حَادَ وَعَدَلَ): لایدا ، ترازو ،
 له‌سنوورد ده‌رچوو ، په‌ریزی شکاند
 مَا لَ عَنِ الطَّرِيقِ: له‌پری لایدا ، ترازو
 دوورکه‌وته‌وه
 مَا لَ إِلَيْهِ (أَحْبَهُ): خۆشی ویست ،
 هه‌واداری بوو ، دایه‌پالی
 مَا لَ عَلَيْهِ (جَارَ وَظَلَمَ): سته‌میکرد ،
 زۆرداری نواند به‌رانبه‌ری ، مافی
 خوارد، چه‌وسانديه‌وه
 مَا لَ عَلَيْهِ الدَّهْرُ (أَثْقَلَ عَلَيْهِ بِحَوَادِثِهِ):
 به‌رووداوه‌کانی ته‌نگی پیته‌لچنی ،
 زۆدی بۆ هینا ، فشاری خسته‌سه‌ر
 مَا لَ الطَّرِيقُ (بَعُدَ): ریگه‌که
 دوورکه‌وته‌وه، درژیبوه‌وه
 مَا لَ عَلَى الْحَانِطِ (اسْتَنَدَ إِلَيْهِ): پالی
 پیوه‌دا ، خۆی پیوه‌نووسان ، شانی
 پیوه‌نا
 مَا لَ عَلَى الرَّجُلِ: لی‌تۆرا ، ناکۆک بوو
 له‌گه‌لی ، رقی لیته‌لگرت
 مَا لَ عَلَى (إِتْكَأَ): خۆی دا‌به‌سه‌ریا ،
 شانی له‌سه‌ر دادا
 مَا لَ النَّهَارِ أَوْ اللَّيْلِ (دَنَا مِنَ الْمَضِيِّ):
 رۆژ یان شه‌و روو‌به‌ئاو‌ابوون بوو ،
 نه‌وه‌نده‌ی نه‌ماوه‌ئاو‌ابییت

مَال (كُلُّ مَا يَمْلِكُهُ الْفَرْدُ أَوْ تَمْلِكُهُ الْجَمَاعَةُ مِنْ مَتَاعٍ أَوْ عُرُوضِ تِجَارَةٍ ، أَوْ عَقَارٍ أَوْ نَقُودٍ أَوْ حَيَوَانٍ) : مهرشتیک مرؤف یان کۆمه لیک خاوه نی بیت له : سامان ، دارایی ، خانویه ره ، کهل و پهل ، شت و مهک ، کالا ، مهرو مالآت ، نهختینه

مَالِح : مالّه ، ناسنیک دهم پانی کلکدارینه سواغی پیده دری
مَالِحٌ فَلَانًا (أَكَلَ عَيْشًا وَمَلِحًا مَعَهُ) : نان و نمهکی خوارد له گه لی ، نمهکی کرد
مَالِح : ناوی سویر
مَالِحِ الطَّعْمِ : سویر خوی ، تام و چیژ سویر

مَالِحُهُ مَلَاخًا وَمَمَالِحُهُ (لَاعِبُهُ وَمَالِحُهُ) : یاری له گه لکرد ، نهرمو سافی کرد
مَالِطَةٌ (جَزِيرَةٌ) : دورگه ی مالتّه ، دورگه به که
مَالِطُهُ مَمَالِطَةٌ : تیکه ل و ناویته ی کرد ، بوژو شاعیریک به تیکه ی هونراوه که ی گوت و به یته که ی دیکه شی بوژیژکی تر ته و او یکرد

مَالِغٌ (خَبِيثٌ - فَاسِقٌ) : پی او یکی گنده ل و پیس ، خراب ، بی تابوون
مَالِغُهُ بِالْكَلَامِ (مَا زَجَّهُ بِفَحْشِ الْقَوْلِ) : به گوت و قسه ی ناشیرین گالته و شوخی له گه ل کرد و دانندی
مَالِغٌ : مالّه ی کشتوکالی ، چه په ریکه زهوی کیلراوی پی تهخت ده کری له دوا ی توو پیوه کردنی
مَالِكٌ (صَاحِبُ الشَّيْءِ - حَاكِمٌ) : خاوهن ، بهختوکه ر ، ژینهر ، فه رمانره وا ، دهسته لاتدار

مَالِكُ الْحَرِيْنِ (طَائِرٌ مِنْ طَيُورِ الْمَاءِ) : شینه شاهق ، خه مخوره ، شاهق ، مه لیک لاقو مل دریزه و له سه ر ده ری او گو یی روبر به دهر ده که ویت

مَالُوْتَةٌ : بیزار ، خه مناک ، خه فه تبار
مَالِيَّةٌ : دارایی ، پتر له رابردودا ده درایه پال وه زاره تی دارایی
مَانَ فُلَانٌ (كَذِبٌ) : درو یکرد ، راستی نه کرد ، راستگو نه بوو

مَانَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ (كَفَاهُمْ) : بهختی کردن ، بزوی بی په پیدا کردن
مَانَ الْأَرْضِ (شَقَّهَا وَحَرَثَهَا لِلزَّرَاعَةِ) : کیلای ، ژیرو ژووری کرد بق کشتوکال
الْمَانُ : گاسن ، گا ناسن ، گیسن ، ناسنیک پانه وه ک بیل ده کری

به مه و چاره وه و جووتی پیده کری
مَانِي الرَّجُلِ (دَارَاهُ - جَارَاهُ) : دلنه وایی کرد ، دلای برد به پیوه ، چاوه پی کرد ، پاداشتی دایه وه
مَانِي الرَّفِيقِ (عَاقِبُهُ فِي الرُّكُوبِ) : به تو ره و سه ره سواری بوون ، دوا به دوا ی به ک سواری بوون

مَانِحَتُ الْعَيْنِ (إِتَّصَلَتْ دُمُوعُهَا وَنَمَتْ تَنْقَطِعُ) : فرمیسکی به خور هاته خواره وه ، فرمیسکی وشکی نه کرده وه
مَانِحَتُ النَّاقَةِ (دَرَّتْ بَعْدَمَا ذَهَبَتْ أَلْبَانُ الْإِبِلِ) : له به ری رویشت ، شیر ی تی هاته وه پاش وشک بوونی
مَانِحُهُ (بَادَلَهُ الْعَطَاءُ) : دیارییان گزپییه وه ، دیاری به دیاریان کرد
مَانِعٌ : نه میل ، قه ده خه که ر ، رنکر ، کۆسپ ، ته گه ره ، به ریه ست ، پشتگیر ، پاریزه ر

مَائِعَةٌ (حَامِي عَنهُ): پاريزگاری لیکرد ،

بوو به پاريزه رو قه لغان بوی
مَائِعَةُ الشَّيْءِ (نَارَعَهُ وَمَنَعَهُ إِيَّاهُ):

نهيدايه ، لی گرتوهه ، ياساغو
قه دهغه یکرد لی

مَاءَ الرَّجُلِ (سَقَاهُ الْمَاءَ): ناوی دایه ،
ناوی پيدا

مَاءَ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ (خَلَطَهُ بِهِ):
تیکه لی کرد ، ناویتهو تیکه لی کرد

مَاءَ السِّيفِ وَغَيْرَهُ بِمَاءِ الذَّهَبِ (مَلَّاهُ):
زاخاويدا ، شمشیره که ی رووکش کرد

به ناوی نالتون
مَاءَ الرِّكْيَةِ (أَكْثَرَ مَاءَهَا): بیره که

پرناو بوو ، ناوی نقد بوو
الماء (الماء): ناو ، ناف

مَاهِتِ الْبُرِّ (كَثُرَ مَآؤُهَا): بیره که ناوی
نقد بوو ، قره ناو بوو

مَاهِتِ السَّفِينَةِ (دَخَلَهَا الْمَاءُ): ناوی
تیچوو ، ناو چوه ناویه وه

المَاهَةِ (الجَدْرِي): ناوله ، هاوله ،
خووریکه

مَاهِرٌ (بَارِعٌ - حَادِقٌ): زرنگ ، چالاک ،
چابوک ، وریا ، به توانا ، به سه ليقه ،

لیها توو ، چاومار
مَاهِرٌ فِي كَذَا (حَادِقٌ وَبَارِعٌ فِيهِ): قالو

لیزان بوو تیایدا ، وه ستاو شاره زا بوو
تیایدا

مَاهِرَةٌ: بوی بوی پینی کرد ، پیش برکی ی

له گه ل کرد
مَاهِنٌ (الغَادِم): خزمه تکار ، ته یان ،

پیش خزمه ت
مَاهِنَةٌ: که نیزه ک ، ژنی خزمه تکارو

ته یان

مَاهِنَةٌ (مَارَسَهُ): جیبه جیبی کرد ،

نه نجامیدا ، به جی ی هیئا
مَاهِيَةٌ: چونیته و راستی هه رشتیک ،

جه وه ره ، کرۆک ، ناوه رۆک ، نوخو کری ی
که بۆ یه کیک دیاری ده کری ی

مَآوِي: ناوی ، نه وه ی ده دریتته پال ناو ،
شل

المَآوِيَّة: ناویته
مَآيِعَةٌ (خَالَطَهُ): تیکه لیکرد ،

ناویته یکرد
مَآيِرَةٌ: دژایه تی کرد ، نکوولی لیکرد ،

خواردنی هه لگیروای سه فه ری بۆ هیئا
مَآيِس: مانگی پینجه می زاینی ،

جۆزه ردان
مَآيِطٌ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ (رَجَحَ بَيْنَهُمَا):

یه کیک یانی په سه ند کرد به سه ر نه وی
تریاندا ، یه کیک یانی هه لیزارد

مَآيِلَةٌ مُمَآيِلَةٌ: یارمه تییدا ، کۆمه کی کرد
مَآيُ الْجِلْدِ (مَدَّهُ): دریزی کرد ،

بیسته که ی کشاند
مَآيُ الْقَوْمِ (تَمَّهَمُ بِنَفْسِهِ مَائَةً): خوی

کردی به سه د که س
مَآبِضٌ (بَاطِنُ الرِّكْبَةِ): ره فیسک ،

پشتی کلوه ی نه ژنۆ
مَآبِوُنٌ (مَلُوطٌ): لاقه کراو ، ده ست بۆ

براو ، قوونده ر
مَآئِمٌ (اجْتِمَاعٌ فِي حُزْنٍ): پرسه ،

په رسه ، تازیه ، ماته مداری ،
سه ره خویشی کردن له مالی مردوو

مَآئِي: ناینده ، هاتوو ، داماتوو ،
نه وه ی دیت

مَآثِرَةٌ (الْفِعْلُ الْحَمِيدُ): کاری به جی و
باش ، کاری به که لگو گرنگ ، فرمانی

بایه خدار

مَآئِم - مَائِمَة (إِثْم): گونا، تاوان ،
 شکاندنی سنوره کانی خواو هلسان
 به کاریکی واژوی بنه ما پیروزه کان
 مَآثُور (مَنقُول - قَدِيم - قَوْل قَدِيم):
 گپیرواوه ، دیرین ، پیتشینان ، قسه ی
 نه ستق ، په ندی پیتشینان
 مَائِیَة (مَائِة وَوَشَايَة): بوختان ،
 ده سه له لبه س ، ده له سه ، درق ،
 چه فته ، تو مانج ، شلتاخ ، شتی
 ناشیرین هه لبه ستن به مەردومه وه
 گنپانه وه ی بۆ نه وه
 مَآج (قَاتِل): کوشتاری کرد
 المَآج (الأحمق المضطرب - الماء المالح):
 که مرزه و گیزی شیتوکه و جریب ، ناوی
 شووی سویر
 مَآخِذ: سه رچاوه ، شوینی وه رگرتن ،
 مانا ، واتا ، شیوازیو ریبار
 مَآخُوذ (أخذ - مَبغُوت - مَندهش):
 وه رگیروو تالانی ، سه رسام ، واق
 ورماو ، چه په ساو
 مَادُ النَّبَاتِ وَالشَّجَرِ (إِهْتَر وَجَرَى فِيهِ
 المَاءُ - تَنَعَمَ وَلَانَ): له رایه وه و ناو
 به نیویا ریوی ، نه رم و ناسک بوو
 المَادُ (النَّايِمُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ): نه رم و
 ناسکی هه رشتیک ، لق و پوی نه رم و
 ناسک
 مَادِبَة - مَادَة (وَلِيْمَة): بانگکردن ،
 ده عوه تکردن ، زیافته ، کۆر
 مَادُوم: نانی پیخۆر
 مَادُون: ریدراو ، خاوه ن شه هاده ی
 یاسایی ماره برین و ته لاقدان ، ماره بر ،
 مه لا
 مَارَیِیْنِ القَوْمِ (أفسدَ بَیْنَهُم): نیوانی
 تیکدان ، په یوه ندی شیواندن

مَآرِب (مَقْصِد - غَايَة): مه به ست ،
 ئامانج ، مه رام ، ویست و خواز ، ئومید
 مَآرِبَة: پیوستی ، ویست ، ئاتاجی
 مَآرُوقٌ مِنَ الزَّرْعِ وَالنَّاسِ (مَا أَصَابَهُ
 اليَقَان): کشتو کال یاخود خه لکیک
 تووشی زه ردوی بوویت
 مَآزِق: ته نگه بهر ، کۆلانی ته نگه بهر ،
 شوینی ته سک ، ته له زگه ، ته نگو
 چه له مه ، باری ناهه موار ، نابارو جۆر
 مَآزِم (الطَّرِيقُ الضَّيِّقُ بَیْنِ الْجَبَلِیْنِ -
 سَاحَة القِتَال): ریکه یه کی ته نگه بهر
 له نیوان دوو شاخدا ، گۆره پانی
 جه نگو بهر بهر کانی
 مَآسُ الجُرْحِ (إِثْسَع): زام و برینه که
 فراوان و گه وره بوو ، ده می کرده وه ،
 ته شه نه می سه ند
 مَآسٌ عَلَى فُلَانٍ (غَضِبَ): توره بوو لی ،
 خه شمو قینی هه لگرت بهرانی بهری
 مَآسٌ بَیْنِ القَوْمِ (لَمْ وَأَفْسَدَ): نیوانی
 تیکدان ، په یوه ندی شیواندن به قسه ی
 به دو فیتنه یی
 مَآسُ الدَّبَاغِ الجَدِيدِ (عَرَكَهُ):
 پیسته که می چه ورکرد یان لی کرده وه و
 دایمالی له نازه له که
 المَآسُ (النَّمَام): فیتنه ، قسه هیتنه و
 قسه بهر ، دووزمان ، تیکده ری نیوان و
 په یوه ندی خه لک
 مَآسَاة: ناسۆری ، په ژاره ، مه یینه ت ،
 ده رده سه ری
 المَآسَاة (في اصطلاح المَسْرَح):
 له زاراوه می شانۆگه ریدا بریتیه
 له چیرۆکیکی شانۆیی که باب به تیکی
 مه ترسیداری له خۆی گرتوه و ترسو
 سوژو به زه می له خۆ گرتوه و

مَآهُول: ناوہ دان ، ناوا ، ژندار ،
 خیزاندار ، ژنی میناوه
مَآوَى (مَلْجَأ - مَسْكَن): په ناگه ،
 نیشنگه ، شوین ، بنکه ، ژینگه ، مال ،
 لانه
مَآوَى الْكَلَاب: کونه سهگ ، کونیکه
 سهگ سره وتی تیا دهگریت
مَآوَى الدَّجَاج: کولیته ، کولانه
 مریشک
مَآوَى الْأَغْنَام: په چه ، هویز
مَآوَى الطَّيُور: میلانه
مَآوِزَةٌ (مَكَانٌ يَكْثُرُ فِيهِ الْوِز): قازه لان ،
 قازگه ، شوینیکه قازو قولنگی زوره
مُهَلَّة: سهد ، سهد
مُهَلْجَةٌ: گه لاکوت
مُهَلْدَةٌ: مناره ، شوینی بانگدان ،
 بانگه
مِهْرَاب (قَنَاةٌ يَجْرِي فِيهَا الْمَاءُ):
 پلوسک ، شتیکی بوشه ناوو چوړاوگه
 پیا دیته خواره وه
مِهْرُز: په شته مال ، به رکوش ، پیش
 دامین ، به روانکه ، چادر ، روپوش
مِهْنَات: ژنیک هه میننه بییت ، می
 زئی
مِهْوِي: سهدی ، %
مِهْيَد: نه رم و شل ، ناسک
مِهْيَد (دَائِم): هه تا دواپی ، هه تا
 هه تایی ، هه میشه بی ، به درژیایی ژیان
مُهْتَشِب (مَخْلُوطٌ غَيْرٌ صَرِيح): په کیک
 ره چه له کی پاک نه بییت
مُهْتَمِر (اجْتِمَاع): کور ، کزبونونه وه ،
 کزنگره
مُهْتَمِر دَوْلِي: کزنگره ی نيو دهوله تی

مُهْتَمِرٌ ثَقَافِي: کزنگره ی روشنبری
مُهْتَمِرٌ عِلْمِي: کزنگره ی زانستی
مُهْتَمِر (الْمُسْتَبِدُّ بِرَأْيِهِ): دیکتاتور ،
 په کیک هه رای خوی لاپه سهند بییت ،
 تاکړه و
مُهْتَش: راخراو ، مالی پر له که لو په لو
 شت و مهک
مُهْتَر: کاریگر ، به کار ، به سوود ،
 به هیز
مُهْتَر فِي النَّفْسِ وَالْعَوَاطِف: کاریگر
 له سره هه ست و نه ست ، هه ست
 جوولین ، به سوز
مُهْتَل: شکو مند ، ریژدار ، به شه ره ف ،
 ره چه له ک پاک و بیگه رد
مُهْجِر - مُؤَجَّر: خاوه ن مال ، به کزنده ر
مُهْجَل: دواخراو ، پاشه بهر
مُهْجَر: پاش ، پشت ، پاشه کی ،
 به شی دواوه ، دواکه وتوو ، ناینده
مُهْجِرًا (مِنْ عَهْدٍ قَرِيبًا): له م نزیکانه دا ،
 له م دواپیه دا
مُهْجِرَةٌ: به شسی دواوه ، نه وانسه ی
 له دواوه ن ، پاشه ل
مُهْذِلِي (مُوصِل): ده با بؤ ، ده گاته ..
مُهْذِب (مُهْذَب): ته میگر ، به پره وشت ،
 په روه ردیار
مُهْذِب (ضَار - مُسِيء - يَضُرُّ بِالصَّحَّة):
 زیان به خش ، به زیان ، زیاندار ، پیاو
 خراب ، خرابه کار ، بؤ ته ندروستی
 خرابه
مُهْذِن (أَذِين): بانگده ر ، نه وه ی بانگ
 ده دات له مزگه وت بؤ کزبونونه وه ی نویژ
 خوینان

مُؤْمِن: باوه‌پر دار ، ئايندار ، خواناس ،
 ئيماندار ، واژوی بی‌باوه‌پریه
 مَوْتَة: رۆزی ، ماندویه‌تی ، هیلای ،
 شه‌که‌تی
 مَوْتَة: خوراک ، ئازوقه ، تفاق
 مَوْتَة: ژنیک کچی بییت ، می زئی
 مَوْتَة (خلاف المذکر): می ، واژوی
 نیرینه‌یه
 مَوْتَة (مکیف - معد): ئاماده ، گونجاو ،
 شایسته ، له‌بار ، شیاو
 مَوْتَة (کفاهة - جدارة): توانست ،
 لیها تووی ، شایسته‌کار
 مَوْتَة: میاوندنی پشیله ، میاو میاو
 مَوْتَة: لایه‌نگیراو ، پشتگیراو ، پشتدار
 مَوْتَة: لایه‌نکر ، پشتگیر ، پال پشت
 مَوْتَة (الامر العظیم - الداهية
 الشديدة): رووداوینکی مه‌زن ،
 کاره‌ساتینکی پر مه‌رگه‌ساتو
 دهرده‌سه‌ری
 مَوْتَة (الموسرة لا زوج لها):
 به‌دیره‌وشت ، داوین پیس ، قه‌پاتمه ،
 ژنیک به‌دیره‌وشتی بی میرد

م

مَبَاح (جانز): شیاو ، گونجاو ، ریدراو ،
 جه‌لاکراو ، ره‌وابوو ، گشتی
 مَبَادِأ (شروع): ده‌ست پیش‌که‌ری ،
 ده‌ست پیکردن ، پیش ده‌ستی کردن
 مَبَادِرَة (سبق): ده‌ست پیش‌که‌ری ،
 به‌له‌کردن ، کوت و پری
 مَبَادِرَة (مقايضة): ئال و گزیرکردن ،
 گزیرینه‌وه ، گزیرکی
 مَبَادِيء (أصول): بنه‌ما ، بناغه ، بنه‌چه

مُورَخ (مُدُون الأحداث التاريخية):
 میژوونوس ، میژوناس ، تو مارکه‌ری
 رووداوه میژوییه‌کان
 مَوْرَخ: به‌روار له‌سه‌ر ، کات دانراوه
 مَوْسَس (مُنشأ): دامه‌زراوه ، پیکهاتوه
 مَوْسَس (مُنشئ): دامه‌زریته‌ر ،
 پیکه‌تینه‌ر
 مَوْسَسَة: ده‌زگا ، ده‌سگا ، دامه‌زراوه ،
 کارخانه ، نووسینگه
 مَوْسَسَة (علامية): ده‌زگای راگه‌یاند
 مَوْسَسَة (ثقافية): ده‌زگای روشنبیری
 مَوْسَسَة (اجتماعية): ده‌زگای
 کومه‌لایه‌تی
 مَوْسَسَة (دينية): ده‌زگایه‌کی ناینی
 مَوْسَسَة (طبية): ده‌زگای پزشکی
 مَوْسَسَة (حربية): ده‌زگای جه‌نگی
 مَوْسَسَة (مالية): ده‌زگای دارایی و
 ئابوری
 مَوْسَل: نوکتیز ، ده‌م تیز
 مَوْفا: دهرده‌دار ، نه‌خوش ، که‌سیف
 مَوْقَى: فرمیسک ریژ ، شوینی رژی
 فرمیسک له‌چاودا
 مَوْقَات: کاتی ، ده‌می ، واده‌یی
 مَوْلَف (مکتوب): دانراو ، دروستکراو ،
 پیکه‌تینه‌راو
 مَوْلَف مِنْ كَذَا (مُرْكَب مِنْ): پیکهاتوه
 له ... ، دروست بوه له ...
 مَوْلَف (کاتب): دانر ، نووسه‌ر
 مَوْلِم (موجع): به‌سوئ ، به‌نازار ،
 به‌ئیش ، به‌ژان ، ئیشدار ، غه‌مگین ،
 پر زه‌حمه‌ت
 مَوْمَل: هیوادار ، باوه‌پر دار

مُبَارَاة: پيشبركى، پيشكهوتن،

بۆرپۆرپين

مُبَارِز (مُبَارِز - مُبَارِك): جهنگاوه،

زۆرانباز، شمشيرباز

مُبَارِزَة (مُبَارِزَة): زۆرانبازى، شمشير

يا خه نجهربازى، جهنگاندن

مُبَاشِر: يه كسه، راسته وخۆ،

راسته وپى، راسته و راست،

دهستبهجى، سهريهخۆ، دهقاودهق

مُبَاشِرَة (رَأْسًا): راسته وخۆ، گهراو

گهرم، سووربه سوور، يه كسه رى

مُبَاشِرَة (مُفَاجَأَة): كوت و پى، ناكاو،

كوت و مت، دهستبهجى، له پى

مُبَالَاة (إِهْتِمَام - إِكْتِرَاف):

به تهنگه وه ماتن، گرنگى پييدان،

فرياكهوتن

مُبَالِغ (مُغَالِي): پيوه نه، خۆه لكيش،

ماش و هووشكه، فيشالكه، رۆچوو

مُبَالَغَة (مُغَالَاة): پيوه نان، زياده پهوى،

رۆچوون

مُبَالِي (مُكْتَرِف): به تهنگه وه ماتوو،

ئاگادار، گرنگهه

مُبَاهَاة (تَبَاه - تَفَاخُر - تَمَجُّيد):

شانازى، خۆه لكيشان، گهزاف،

لاف، گه نجهفه، بايى بوون، لهخۆبايى

بوون

مُبَايَعَة: كرپن و فروشتن، مل بۆدان،

قايل بوون، باوه پيكردن، گهت

مُبْتَدَأ (أَوَّل): يه كهه، سهههتا،

دهستپيكي

مُبْتَدَأ الْجَمَلَة: سهههتاى رسته

مُبْتَدِع: داهينه، نوپهين، دروستكه،

ره وانبيژ

مُبْتَدِه: بى ته نديشه و بير ليكردنه وه دواو

قسه يكر

مُبْتَذِر (مُبْتَدِّد - مُسْرِف): به فيرپوده،

دهست به قهپ، قهپن، دهستبالو،

زۆرخه جكه، بارهست

مُبْتَدِل: كونه ي به كارهيتنا

مُبْتَدِل: كونه، دتيرين، شهه

مُبْتَسِر (قَبْلَ أَوَانِه): نهگه ييو، فهريك،

كال و كچ، زك

مُبْتَسِم (بِاسْم): زه رده خه ناوى، دهه

به پيكيه نين

مُبْتَسِي (مَرْغُوب فِيْه): ويستراو،

به سههه، شياو، گونجاو، ئاره زومهنه

مُبْتَكِر: داهينه، به ديهينه

مُبْتَل (مُبْتَل - رَطْب): شيدار، تهپ،

تهپوو

مُبْتَلِي: گه روده، گرفتار، دووچار،

وئل و سههه ردهان

مُبْتَهِّج: شاد، كامه ران، دلخوش،

به خليار، دلشاد

مُبْتَهِّل: نزاكار، دوعاخوين، لافه لافكه،

تكاكار

مُبْتَوِّر: بپاو، كول، كوله، كلكپاو،

كورتكراوه، هه لپاچراو

مُبْتَر: زيبكاوى، دهه موچاو زيبكاوى

مُبْحَث (مَوْضُوع): باس، جى باس،

جى ليدوان، جى تويزينه وه

مُبْحَثَة (الْبَحْثُ وَالْتَدْقِيقُ): تويزينه وه وه

ليكولينه وه

مُبْخَرَة (الْمِخْمَرَة الَّتِي يُحْرَقُ فِيهَا الْبُخُورُ -

آلَة): ئاگردانى بخورد، بوخوردان،

هه لمينه، ئامپىرى خاوينكردن به هه لم

مَبْرَرة (مَائِسَبِب بَحْر الصَّم): نه وهى ده بئته هوى بونى تاخوشو گه نيوى

دهم و زار

مَبْرَرة (مَائِدَعُو اِلَى البُخْلِ وَيَحْمِل عَلَيْهِ): نه وهى ده بئته هوى به خيلى و

نيره يى بردن

مَبْرَرة (مَحْظُوظ): به ختيار ، به شانس ،

به خته وهر ، خاوهن به خت و شانس

مَبْرَرة (بَلِيِن): قه له و ، تيكسمراو ،

گوشتن ، تن و من ، خرو خه پان

مَبْرَرة: بيروباوهي ، بنه ما ، ياسا ،

سه رشار ، شوئيني ده ست پيكردن

مَبْرَرة (أولهُ وَمَادُّهُ الَّتِي يَتَكُونُ مِنْهَا): سه ره تاو پيكهاته ي شت ، نه

كه ره سته يه ي لئى پيكهاتوه

مَبْرَرة: به خشنده ، ده ست و دلفراوان

مَبْرَرة: ده ست بلاو ، نؤر خه رجه ر ،

ده ست به قرپ ، قرين

مَبْرَرة - مَبْرَرة: جلى كونه ، جله شپ

مَبْرَرة: جه قو ، خامه تاش ، قه له م

داهر ، تيزكه ر ، هه سان ، برپه نگ

مَبْرَرة (مَجِب الخَيْر): پياو چاك ،

خترخوا ، خيرومه ند ، خترگه

مَبْرَرة (شَدِيد): توندو تيز ، ره ق

مَبْرَرة - مَبْرَرة: فينككار ، باسارده ،

سارديار

مَبْرَرة: برپه نگ ، برپه ن

مَبْرَرة (مَا يَسْبَب البَرْد): فينك كه ره وه ،

نه وهى ده بئته مايه ي فينك كرده وهى

كه شو هه واي نيومال يان نيوه نديكى

داخراو

مَبْرَرة (عُذْر): به لگه ، بيانوو ، به هانه

مَبْرَرة (مَوْضِع قَضَاءِ الْحَاجَةِ): شوئيني

پيسايى ليكردن ، ناوده سست ،

سه رييشاو ، نابخانه

مَبْرَرة: ده رخه ر ، نيشانده ر

مَبْرَرة (مَرَض): نه خوشى سينه و سنگ

مَبْرَرة: نه و خالانه ي له سه ر جه سته نو

جياوازن له ره نكي ناسايى پيست

مَبْرَرة: ته ل فروش

مَبْرَرة (مَطْلَعَةُ): خورمه لاتن ،

سپيده ، به ره به يان ، گزنگ

مَبْرَرة (آلَةُ التَّفْرَافِ): ته له گراف ،

ناميري گفتوگوي هه والگه ري

مَبْرَرة (كَثِيرِ الْأَلْوَانِ): ره نكاو ره نك ،

فره ره نك

مَبْرَرة (مَوْضِعِ البُرُوكِ): شوئيني مؤلدانى

حوشتر

مَبْرَرة (مَقْرَل): ته شى ، باهر ، پيچه ر

مَبْرَرة: ره ها ، جه سپاو ، جيگريو نه گوي

مَبْرَرة: سه لمينراو ، جه سپينراو

مَبْرَرة: كاريكه خيانه ت و ناپاكي تيا

نه كريت ، كاريكي پاك و بوخت

مَبْرَرة (مَفْثُول): با دراو ، لولدراو ، پيچ

دراو ، كشته ك

مَبْرَرة (الشَّخْصِ هَزْلُهُ أَوْ ضَعْفُهُ): كزو

لاواز كردنى كه سيك ، له ر كردنى

مَبْرَرة (آلَةُ البَرْغِ): ده رك كه ر ،

نه شته ر ، جه قوى پزيشكى

مَبْرَرة: باكيش ، ناوكيش

مَبْرَرة: خوي كيش ، ناوه پو ،

خوي تاوگه ، ناوه پوگه ، جوگه ي

داشورگه ، داشورگه

مَبْرَرة: دم به پيكه نين ، دم

به زه رده خه نه ، رووخوش

مَبْسَم (مَبَسْم - مَبَسْم): زار ، دم ، لیوار ؛
 ددان
 مَبْسَم السَّجَّارَة: ناخزه جگهره ، قنکه
 جگهره
 مَبْسُور: مایه سیری دار ، نه خوشیه که
 تووشی کومی مرؤف ده بیت و خوینی
 لَبْدَيْت
 مَبْسُوط: راخاو ، شاد ، ناسانکراو
 مَبْشِر (بَشِير): مژده هین ، پیاوچاک ،
 نامؤزگاریکه ، مؤچپاری کار
 مَبْشَر بِالْخَيْر: مژده دهر ، دلخوشکه ،
 مژده دهر به خیرو چاکه
 مَبْشَرَة (آلَة الْبَشَر): نامیری پاککه ره ،
 رنه ، نامیری ریننی دارتاش
 مَبْشَرَة مِنَ النِّسَاءِ (الْجَمِيلَة الثَّامَة مِنَ
 كُلِّ وَجْه): زنیکی شَرخ و شهنگو جوان
 لهه موو روویه که وه
 مَبْصَر - مَبْصَرَة (ذَلِيل): به لکه ، نیشانه
 مَبْصَر: فالگره وه ، بهخت گره وه
 مَبْصَرَة (مُثَلَّة): تفدان ، دۆلکه ی تف
 مَبْضَع (آلَة يُشَقُّ بِهَا الْجِلْد): نه شتهر ،
 نامیری که پیستی پی لهت ده کری
 مَبْط: نه شتهر ، نامیری نه شتهر گهران
 مَبْطَان: ورگن ، ورگ زل ، ورگ
 داکه وتوو ، چلیس
 مَبْطَأً مَا يَدْعُو إِلَى الْبَطْءِ: نه وه ی
 ده بیته مایه ی خاوی و سستی
 مَبْطَل: درؤزن ، ناراست
 مَبْطَن (ضَامِر الْبَطْن): ورگ زل ، ورگن ،
 ورگ داکه وتوو

مَبْطَن مِنَ الْخَيْل (مَا كَانَ أبيضَ الْبَطْنِ
 وَالظَّهْرَ أَيَا كَانَ سَائِرَ لَوْنِهِ): نه سپیک
 ژیز سک و پشتی سپی بیت و سه رجه م
 جهسته شی رهنگی جیاواز جیاواز بیت
 مَبْعَد: دورخراوه ، پهراگه نده کراو
 مَبْعَثَر (مُدَد): په رش و بلاو ، بلاو کراو ،
 بلاو ، پهراگه نده ، په رته وازه
 مَبْعُوث (مُرْسَل - رَسُول): نیردراو ،
 ره وانه کراو ، نوینهر ، نماینده ،
 پیغه مبهر ، فرستاده
 مَبْعَر - مَبْعَر (مَخْرَج الْبَعِير): کومی
 مالات ، کونی پیسای ی ناژهل
 مَبْعَزِق (مَبْدَد): دهست بلاو ، دهست
 قرپ ، به فیرودهر
 مَبْعُض (مَكْرُوه - بَغِيض): بیژراو ،
 وه رستکار ، بیچاره ، ناخوشه ویست ،
 کهس نایه وی
 مَبْقَى - مَبْقَاة (نَوْعُ الطَّلَبِ وَمَكَائِهِ):
 جوژی داواو شوینته که ی
 مَبْقَى (الْبَقَاءُ): مانه وه ، مان ، واژوی
 مانه وه یه
 مَبْقَلَة - مَبْقَلَة: زه ویبه ک سه وزه و
 پاقله مهنی تیارو ابیت
 مَبْك - مَبْك (مُفْجِع): خه مگین ، گرینهر ،
 گریانوی ، خه مهین
 مَبْكِي (مَكَانُ الْبُكَاءِ): ته عزیزه ، مالی
 کؤستکه وتوو ، شوینی گریه و لاواندنه وه
 مَبْكِر: زوو ، پیش کات ، گورج ،
 ته رده ست ، خیرا ، به په له ، چاپک ،
 بهرله کاتی خوی
 مَبْكِر (أَوَّلُ مَطَرِ الرَّبِيعِ): به که م بارانی
 به هار

مَبْلَطُ: به دردیژ، کاشی، قیرتاو،

کاشی کراو، قیرتاو کراو

مَبْلَعُ (مَجْرَى البَلْعِ): گه روو، مه وک،

قورگ، بین، گه وری، خرخرۆکه،

قورقورایگی

مَبْلَعُ (أَكُولُ): زۆرخۆر، بخۆر، قوتدهر،

لوشه

مَبْلَعُ (مُخْبِر - وَأَش - فَتَانُ): گه یه نه،

په یامبه، پتیراگه یه نه، سیخوپ،

بوختانکه، فیتنه، قسه به رو قسه هین

مَبْلَعُ: بر، هه ند، کۆتایی سنوور

مَبْلَعُ مِنَ المَالِ: بریک پاره و دراو

مَبْلَقُ: پیسی

مَبْلَلُ (رَطْبًا): شیدار، ته، ته ریوو

مَبْلُودُ (الْمُتَحَيِّر - الْمُعْتَوِّهُ): سه رسام،

سه راسیمه، سه رسورماو، بی ته قلو

ژیبری

مَبْلِيَّاتُ (النِّسَاءُ يُقَمِّنُ حَوْلَ رَاحِلَةِ الْمَيْتِ

فَيُنْحَنُ عَلَيْهِ): کۆبوننه وهی ژنان

له ده وری جه نازه و ده ست کردن

به شیوه نو گریان

مَبْنَى (مُشَدَّ): خانوو، بینا، مال،

دروستکراو، ساختمان

مَبْنِي: بیناو ساختمانی دروستکراو،

بنیادنراو

مَبْهَاجُ: جوان، شوخ و شهنگ،

ته ماشاکه ری شادو دلخۆش

مَبْهَجُ (سَار - مُفْرِحُ): دلخۆشکه،

شادمانی هین، شهنگ، چۆر به خش،

دلگوشاد

مَبْهَدَلُ: په ریووت، نابریواو

مَبْهَدَلُ: ناقولا، ته پلۆس، ته مه ل

مَبْهَرَجُ (لَوْنٌ زَاهِي): ره نگاوره نگ،

بۆیه کراو، نارایش دراو، رازاوه، نه خشاو

مَبْهَمُ (عَامِضُ): نادیار، نهین، ئالۆز،

لیک ئالۆ

مَبْهَوْتُ: کاس، سه رسام، وپ،

سه راسیمه، گیز

مَبْهَوْرُ (لَاهُتٌ): هه ناسه سوار،

هه ناسه ته نگ، کفت و شه که ت،

نیخه نیخاوی

مَبْهَوْظُ (مَنْ كَلَّفَ مَالًا يُطِيقُهُ): یه کیک

کارو فرمانیک بخریته نه ستوی نه توانیت

به جی بی بهینیت، گرانبار، بار قورس

مَبْهَوْبًا (مَقْسَمُ): به شه به شکر،

پۆلیۆلکراو

مَبْهَوْقُ (الكَلَامُ البَاطِلُ): قسه ی پرپوچ،

گوته ی به تال و بۆش

مَبْهَوَّةٌ: شوین میز، میزدان، میزگه،

دۆلکه ی میز

مَبْهَوَّةٌ (مَا يُسَبَّبُ البَوْلُ): نه وهی ده بیته

هوی نۆر میزکردن

مَبِيَّتُ (مَكَانُ البِيَّاتِ): شوینی مانه وه،

شوینی خه وتن، جیگه ی نوستن و

مانه وه، مال، لانه، خانوو

مَبِيْدٌ (مُهْلِكُ): ویرانکار، فه وتینه،

قه لآچۆکه، کۆژه، قریکار

مَبْيِضُ الأَثْنِي: هیلکه دانی میینه،

توخمدانی می

مَبْيِضُ الثَّبَاتِ: تۆودان

مَبْيِضُ الجُدْرَانِ: گه چکاریکه، سپیکار

مَبْيِضُ النُّحَاسِ: مسگر، مس سپی

که ره وه

مَبِيضُ الْأَقْمَشَةِ: سپیکه ره وهی جلو

به رگ ، جلو به رگ شور

مَبِيضُ: فروشراو ، فروشته نی

مَبِينٌ (ظَاهِرٌ): دیار ، ناشکرا ، روون ،

به رچاو

مَبَا

مَبَا الْجَبَلِ (نَزَعَهُ عَلَى غَيْرِ بَكْرَةٍ): ناوی

له بیره که دهره مینا به په تیک که له سر

جه نچر نه به سترابوو

مَبَا إِلَيْهِ بِقَرَابَةٍ: په یوه ندی خزمایه تی

له گه ل هیه ، به خزمایه تی پیتی ده گات

مَبَا مَدًا: کشا ، دریز بوو ، دریزی کرد،

کشانی

مَبَا الْجَبَلِ وَغَيْرَهُ (مَدَّهُ): په ته که ی

دریز کرد، شورپیکر ده وه

مَبَا فَلَانًا (ضَبَّهَ بِهَا): به گوجان لییدا ،

دایگرته وه

مَبَا فِي الْأَرْضِ (حَدَّ وَأَسْرَعَ): په له یکرد،

خیرایکرد، زوویکرد

مَبَا (إِسْمٌ اسْتَفْهَامٌ - لَمَّا - حِينَئِذَا):

که ی، له کاتی ، له کاتیکدا ، که ، کاتی،

وهختی

مَبَا بَعْدَ (مَلَأَحَقَّةٌ - لِحَاقٍ): شوینکه وتن ،

دواکه وتن ، راونان ، له دوچوون ،

به شویتنا رویشتن

مَبَا (الْوَسِيلَةَ - الْحَرَمَةَ وَالْقَرَابَةَ):

په یوه ندی ، خزمایه تی ، خویشایه تی

مَبَا (الطَّوِيلُ الْمُتَدُّ): دریز ، شپي ،

داکه وتوو ، دریز بوه وه

مَبَا (مَجَاوِرٌ): له پال په کا ، سنوور

یان پیکه وه یه ، هاوسی، هاوسنوور،

هاو تخون

مَبَا (مَمْلُوكَاتٌ - كُلُّ مَا يُنْتَفَعُ بِهِ):

بارگه ، که لو پهل ، هه مووشستیکی

به که لک و سوود

مَبَا (كُزْسٌ، سُرُودِكُزٌ، شُوَيْنِكُهُ وَتُوُو)

مَبَانِ (مَا يَبْنِي كُلُّ عَمُودِيْنِ): نیروانی دوو

ستوون و عه موود

مَبَا (صَلَابَةٌ - شِدَّةٌ - قُوَّةٌ - رُسُوخٌ):

قایمی ، پته ویی ، توکمه یی ، پته وی ،

به هیزی ، توندی

مَبَا (زَهْوِيِيَهْ كِي پِيْجِ پِيْجِ وَ سَهْخْتِ)

مَبَا: ژنیک هه ر منالی دوانه ی بییت

مَبَا (مُدْبِرٌ أَوْ مُنْفِذُ الْمُوَامِرَةِ):

پیلانگیز ، ناژاوه نیره وه

مَبَا (ضِدَّ مُتَقَدِّمٌ): دواکه وتوو ،

دواکه وته ، واژووی پیکه وتوو

مَبَا (بِهِ دَاخِوَهْ ، پَهْ شِيْمَانْ ، ژُوُوَانْ)

مَبَا (لَا مَعْ): دره وشه دار ، شه وقاوی،

پرشنگدار ، رووناک

مَبَا (بِهِيُوَا ، نُومِيْدَهْ وَارْ ، بَهْ تَهْمَا ،

خوازیار

مَبَا (مُسْتَعْدٌ): ناماده ، له سه رتیز ،

ته یا ، له بار

مَبَا (هَآوَسَهْ رُگَرَتُوُو ، ژُنْدَارْ)

مَبَا (هَآوِيَهْ شْ ، هَآوَتَا ، بَهْ رَانِيَهْ ،

دووسه ره

مَبَا (ژُنِيْكُ دُوُوْمَنَالِيْ بَهْ سَكِيْكُ بُوُوِيْتِ)

مَبَا (رُذْرُ خُوِيْنِدَهْ وَآ ، تِيْگَهْ يَشْتُوُو ،

حالی

مَبَا (فَشَهْ كَرْ ، بَهْ فِيْزِ)

مَبَا (بَهْ خَشَهْرْ ، بَدَهْرْ ، پِيْدَهْرْ)

مَبَا (مَآوَهْ تَهْ وَهْ ، پَاشْمَآوَهْ ، مَآوَهْ)

مَبَا (قَبْرَتَاوْ ، بَهْ رِدْرِيْژْ)

مَنْعٌ: شوینکه وتوو ، دواکه وتوو
 مَنَعْنِ (مَوْضِعِ الثَّيْنِ): کایه ن ، کادان ،
 کادین ، ژووریک که کای تیبکری
 مَنَعَانِسِ (مِنْ ذَاتِ النَّوْعِ): هاوچه شن،
 یه ک رهگ ، یه ک توخم ، چوون یه ک
 مَنَجْر (مَوْضِعِ الإِثْجَارِ): شوینی
 بازگانی ، دوکان ، فروشگا ، کۆگا ،
 فروشگه ، شوینی سه وداگه ریو
 مامه له
 مَنَجَلِي (وَأَصِحَّ): ناشکراو دیار ، روون ،
 به رجاو
 مَنَجِدٌ: به ستوو ، مه یوو ، به سته له ک
 مَنَجُولٌ: که پیده ، که رۆک ، بی جی وری،
 نامۆزگاری کار یان بازگانی که رۆک
 مَنَعُ النَّهَارِ طَالًا وَإِمْتَدًا: رۆژ دریز
 بووه ، دریز بوو
 مَنَعُ الْجِرَادِ (أَدْخَلَ ذَنْبَهُ فِي الْأَرْضِ
 لِيَبْيِضَ): کولله که کلکی چه قاند به نیو
 زه ویدا مه تا توخمو که را دابنی
 مَنَعُ الشَّيْءِ (قَلَعَهُ): مه لیکه ند ، له بن
 ده ریهینا
 مَنَعُ فَلَانًا (صَرَغَهُ): دایبه زه ویدا ،
 کیشای به زه ویداو لیتدا
 مَنَعُ الْمَاءِ (نَزَعَهُ وَاسْتَخْرَجَهُ): ده ریهینا،
 مه لیکزنی
 مَنَعُ الشَّجَرَةِ (قَطَعَهَا): لقو په له کانی
 لیکرده وه ، بری
 مَنَعُ الْخَمْسِينَ (قَارَبَهَا): نزیک به په نجا
 سال بووه
 مَنَعَارِيُونُ (مُشْتَبِكُونٌ فِي الْحَرْبِ):
 ده سته ویه خه له جه نگدا ، داخل
 به جه نگ
 مَنَجِدٌ (مُنْفِقٌ): یه کگرتوو ، ته با

مُنَحَّدَاتُ الْقَوْمِ: شوینی گفتوگۆ کردنی
 کۆمه ل و گه لیک
 مُنَحَّدَاتٌ: قسه که ر ، نوینه ر ، بیژه ر
 مُنَحْدَلِقٌ: لۆتی
 مُنَحْرَرٌ: نازاد ، سه ربه ست ، ره ما ،
 رزگار
 مُنَحْرَشٌ: شه پفروش ، گه پرکه ر ،
 بیانووگر
 مُنَحْرَكٌ: نه وه ستاو ، بزئو ، له ق ،
 جوولاو
 مُنَحْرَكٌ مِنَ الْجُرُوفِ (ضِدُّ سَاكِنٍ): پیتی
 بزوین ، بزوین ، واژووی نابزوینه کانه
 مُنَحْسِرٌ: به داخ ، به که سه ر ، مه لوه ریوو ،
 تواوه
 مُنَحْصِنٌ: په نا ، قه لغان ، داوین پاک ،
 هاوسه ردار
 مُنَحْضِرٌ: شارستانی ، هاوچه رخی ،
 بیتشکه وتوو ، ناماده باش
 مُنَحْفٌ - مُنَحْفَةٌ (ذَارُ الْأَثَارِ):
 موزه خانه ، دیرینگه ، شوینیکه گه ل و
 په ل و شتی کۆن و دیرین و نایابی تیدا
 نمایش ده کری
 مُنَحْمَسٌ (هَانِجُ الْحَوَاسِ): به په رۆش ،
 به غیره ت ، چاپووک ، چوست و چالاک
 مُنَحْوَلٌ: گۆرانکار ، نوپکار ، نوپخواز
 مُنَحْوِيرٌ (مُنْدَهَشٌ): سه راسیمه ،
 واقورماو ، سه رسام ، چه په ساو
 مُنَحْوِرَاتُ الْكَوَاكِبِ السَّيَّارَةِ: مه ساره
 که رۆکه کان
 مُنَحْوِيزٌ (مَفْرُضٌ): لایه نگر ، لایه ندار ،
 لادار
 مَنْعُ الشَّيْءِ - مَنْعًا (إِنْتَرَعَهُ مِنْ
 مَوْضِعِهِ): له شوینی خوی مه لیکه ند ،
 لیتی کرده وه ، مه لیکیشا

مَخَّ فُلَانًا (ضَرَبَهُ): لیتیدا ، دایگرته وه
 مَخَّ الْجِرَادُ (رَزَّ لِيْبِيضُ): کولله که کلی
 چه قاند مه تا توخم و گه را دابنی
 مَخَّ بِالذَّلْوِ (جَلَبَهَا): دۆلچه کی
 به کیشکرد ، هینای بۆلای خۆبیه وه
 مَخَّ الشَّيْءَ (رَفَعَهُ): به رزیکرده وه ،
 بلندی کرده وه

مُتَخَاصِمٌ: دوزمن ، نه یار ، دژ ، رکه بهر
 مُتَخَايِلَةٌ مِنَ الْأَرْضِ (مَابَلَغَ نَبْتُهَا الْمَدَى
 وَخَرَجَ زَهْرُهَا): نه و زه و بییه کی گیاو
 روه که کی گه وره بوویت

مُتَخَتِلَةٌ: زهوی گزوگی او روه ک
 پیگه یشتوو

مُتَخَذِرٌ: سرکه ر ، رچین ، بی هوشکه ر
 مُتَخَصِّصٌ: پسه پور ، شاره زه ،
 تاییه تمه ند

مُتَخَصِّصٌ فِي كَذَا: شاره زه له ، پسه پور له
 مُتَخَلِّفٌ: دواکه و توو ، به جیماو ،
 پاشبه ند

مُتَخَلِّقٌ: هاو خوو ، هاو پشت ، به ره وشت
 مُتَدَاوِلٌ (دَارَجٌ - مَأْلُوفٌ - مُتَعَاقِبٌ): بلاو ،
 ناسراو ، باو ، ناسایی ، یه ک له دواوی
 یه ک ، توره کار

مُتَدَبِّرٌ: دوروبین ، ورده کار ، سازینه ر
 مُتَدَثِّرٌ (مُدَثِّرٌ - مُعْطَاةٌ): داپوشراو ،
 سه رگراو

مُتَدَرِّبٌ: راهاتوو ، فیر ، رامکراو ،
 رامینراو
 مُتَدَفِّقٌ (مُتَهَمِرٌ): به خوور ، به لیشاو ،
 به هوربوژم

مُتَدَلِّيٌّ: شوپوبه وه ، روبه خوار
 مُتَدَلِّينٌ: خواناس ، دیندار ، پابه ند به
 بنه ما ناینیه کانه وه

مُتَدَبِّذٌ (مُتَرَدِّدٌ): رازا ، دوودل ،

سی و دووکار

مُتَدَرِّعٌ: په لپگر ، به هانه گر ، بیانوو گر

مُتَدَمِّرٌ: وه رس ، بیزار ، جارس

مَثَرُ الشَّيْءِ - مَثَرًا (قَطَعَهُ): بری ،

له تیکرد ، کهرت که رتیکرد

مَثَرُ الْحَبْلِ وَنَحْوَهُ (مَدَّةٌ): په ت و

گورسه که کی دریزکرد ، شوپیکرده وه

مَثَرُ الشَّيْءِ (قَاسَهُ بِالْمَثَرِ): به مه تر

پیتوانی کرد

مَثَرٌ وَخِدَةٌ لِلْقِيَاسِ فِي النَّظَامِ الْعَشْرِيِّ

وَهِيَ فَرَنْسِيَّةٌ فِي الْأَصْلِ ثُمَّ اسْتَعْمَلَهَا

أَكْثَرُ الْأُمَّمِ وَتَسَاوَى 100 سَنَتٍ):

یه که یه کی پیتوانیه و له بنه په تدا

فه په نسیه و (100سم) دواتر زوریه کی

نه ته وه کانی جیهان به کاریان هینا

مُتَرَاَجِعٌ: پاشکه زبوه وه ، گه راوه

مُتَرَاخٌ (مُتَوَانٌ): که مته رخه م ،

گویتنه در

مُتَرَادِفٌ (مُتَشَابِهٌ الْمَعْنَى): هاوواتا ، هاو

مانا

مُتَرَأَسٌ (حِصْنٌ - مَا يُسْتَتَرُ بِهِ مِنْ

الْعَدُوِّ): سه نگر ، مه ته ریز ،

حه شارگه ، په ناگه

مُتَرَاكِمٌ (مَكْرَمٌ): که له که ، مه لچنراو ،

کۆمه لکراو ، مؤلکراو

مُتَرَبٌّ (عَلِيَهُ الثَّرَابُ): خۆلای ،

تقزای

مُتَرَبَّةٌ (الْفَاقَةُ وَالْفَقْرُ): هه ژاری و

نه بوونی ، که مدهستی ، نه داری ،

پتیویست بوون به مال و دارایی

مُتَرَبِّبٌ: ریکوپیتک ، به جی ، ساز ،

گونجاو ، ناماده

مُرَجِي: تڪاڪار ، ٺوميدھوار ، تھ مادار ،
 به ميوا
 مُرَجَم: وھرگڙي ، رافھوان ، گڙپر
 مُرَجَم: وھرگڙياو ، گڙپاو
 مُرَخِي: سست ، خاو ، شل ، هيواش ،
 لھسرخو
 مُرَدَد(حَائِر): دووڊل ، رارا ، سھرسام ،
 سھراسيمه
 مُرَدَم(الْمَوْضِعَ الَّذِي يُرْفَع): پينھڪراو ،
 ٺو شوينھي پينھدھڪري
 مُرَعَرَع: گھشھڪردو ، جوڙاو ، بزواو
 مُثَرَف(مَنَّعَم - الْجَبَّار): ٺاسوودھ ،
 بھختيار ، خزگوزھران ، بھتواناو
 دھستھلات ، زال
 مُثَرَقِب(مُنْتَظَر): چاوهپوانی ڪراو ،
 ديد تپپراو
 مُثَرَهَل(رَخَو): خاو ، سست ، بيھيزو
 تين ، گزشت شلو شاو
 مُثَرَهَن: بارمته ، دھستھبھرڪردن
 مُثَرَوَك: بھجئماو ، پھپاو ، وازلپھينراو
 مُثَرَايِد: روو بھزيادبوون ، زيادبوون
 مُثَرَعَزَع(مَقْلَق): لھق ، شلوق ، لھنگ
 مُثَرَفَا(مُمَّلَق): رواالھتڪار ، ڪاسھليٽس ،
 رواالھتياز ، مھرايڪھر
 مُثَرَهَل: ٺوھي خوي پڇاوهتھوھ ،
 ڪھمترخھم
 مُثَرَوُج: ٺندار ، خيزاندار ، پياوي
 هاوسھردار
 مُثَرَوُجَة: بھشورو ، ميڙددار ، ٺني
 هاوسھردار
 مُثَسَاھِل(مَلَايِن - مَسَامِح): نھرم ، نيان ،
 بھخشندھ ، ليٽبورڊو ، ٺاسانڪار

مُتَسَاوِي: يھڪسان ، وھڪ يھڪ ، چوون
 يھڪ ، بھرانبھر
 مُتَسَبِّب: مڙڪار ، مڙ
 مُتَسَرِّب: بلابوونھوھ ، تھشھنھڪردن
 مُتَسَرِّع(عَجُول): مھلھشھ ، بزيتو
 مُتَسَّع(وَاسِع - فَسِيح): پان ، بھرين ،
 فراوان ، گھورھ ، دھلب
 مُتَسَّعٌ مِنَ الْوَقْتِ: ڪات بھدھمھوھ بوون ،
 دھرفھت ، بوار
 مُتَسَّعَةٌ فِي الْكُهْرِبَاءِ: بارگھگر ،
 بارگاري
 مُتَسَّق(مُنْتَظَم): ريڪو پيٽڪ ، ريڪ ،
 رشتھدار
 مُتَسَلِّس(مُتَّبَاع): بھرودوا ، يھڪ
 لھدواي يھڪ ، بھپيز ، بھدواي يھڪدا
 مُتَسَوِّس: ڪرمي ، ڪلوربوون ، خورهبوو
 مُتَسَوَّل: سوالڪھر ، بھلھنگان ،
 دھرودوڪار
 مُتَشِّش(الشَّيْءُ): ڪويڪردھوھ ،
 بھپھنجھڪاني جييايڪردھوھ
 مُتَشَائِم(ضِدُّ مُفَائِل): رھشبين ،
 بھديبن ، ناٺوميد لھسھرنجوتپپروانيندا
 مُتَشَابِه: لھيھڪچوو ، وھڪ يھڪ ،
 ٺوانھي لھيھڪ دھچن ، يھڪسان ،
 چوون يھڪ ، هاوشيوھ
 مُتَشَايِع(الشَّرِيكَ): هاوبھش ، شھريڪ ،
 هاوڪار
 مُتَشَبِّث(مَتَمَسِّك): پياٺووس ،
 خزھٺواس ، سوور ، قبرسيچمھ ، وپڪ
 گرتوو ، بھردھوام
 مَشَتْ عَيْنُهُ(سَاءَ بَصَرُهَا): بينيني
 خراب بو ، ناباش بوو

مُتَطَّرَفٌ (مُتَجَاوِزُ الْحَدِّ - ضِدُّ مُعْتَدِلٌ):
 توندپرو، له راده به دهر، زیاده پرو،
 سنوورشکین، په پگر، تیزپرو
 مُتَطَّرَفٌ (فِي السِّيَاسَةِ): له سیاسته د:
 شوپشکیر، رادیکال
 مُتَطَّوْرٌ: پیشکوتو، په ره سهندو
 گه شه کردو، گه شه سهندو، باشکوپرو
 مُتَطَّوْعٌ (مُنْخَرَطٌ): خوږه خش،
 خوږه خستین، خوږامکردو، خوږه کلایی
 کردنه وه بق کارو باریک و قوربانیدان
 له پیناویدا
 مُتَطَّوْفٌ: گه رڼک، گه ریده
 مَتَعَ الشَّيْءُ: له چاکیدا وینه نه بوو،
 که م وینه بوو له چاکو و باشیدا،
 دریزبوو، فراوان بوو
 مَتَعَ بِالشَّيْءِ (ذَهَبَ بِهِ): بردی، بردی و
 رڼی، هه لیکرت
 مَتَعَ فَلَانٌ: رهفتاری جوان و شیرین بوو
 مَتَعَ النَّبِيذُ (إِسْتَدَّتْ حَمْرُهُ): باده که
 قره سوږبوو، رڼد سوږبوو
 مَتَعَ اللهُ فَلَانًا بَكْدًا (أَطَالَ لَهُ الْإِنْتِفَاعُ
 بِهِ وَمَلَأَهُ بِهِ): خوای گه وړه
 سوږمه ندی کرد پیی، بوی هیشته وه
 مَتَعَ النَّهَارُ (إِرْتَفَعَ أَوْ بَلَغَ غَايَةَ
 إِرْتِفَاعِهِ): به ریزوه وه، رڼد بوه وه
 مَتَعَ الْجَبَلُ (إِسْتَدَّ): توندبوو، توکمه
 گزیدرابوو
 مَتَعَ الشَّيْءُ (جَادَ): چاکبوو، باشبوو،
 نایاب بوو
 مَتَعَ الشَّيْءُ (طَوَّلَهُ): دریزی کرده وه،
 شوپیکرده وه
 مَتَعَ اللهُ فَلَانًا (عَمَّرَهُ): خوا ته مه ن
 دریزیکرد، قره ژياندی

مُعَشَّتٌ (مُقَرَّقٌ): بلاو، جیاجیا،
 په رش، په رته وازه، ته فروتونا
 مُتَشَدَّدٌ (الْمُتَّصِلُ فِي أُمُورِهِ - بَغِيْلٌ):
 توندپرو، رهق، جیر، گیر، به دچاو،
 ته نگ
 مُتَشَرَّدٌ (عِيَارٌ): ده ست سپی، به له سه،
 په تیاره، به ره لا، خوږی، بیکاره
 مُتَشَرِّعٌ: پاریزه ری دادگا
 مُتَشَرِّعٌ: په کیکه پابه ندی ریو
 ره سمه کانی شرع بیت
 مُتَشَكَّرٌ: سوپاسگوزار، سوپاسخواز
 مُتَشَكِّكٌ: به گومان، دلکرمی، دل پیس
 مُتَشَمْسٌ: توانا، زور رڼدو به خیل،
 هه لڅستن له به رخوږدا
 مُتَشَوِّشٌ: په شیتو، شپززه، شله ژاو
 مُتَصَرِّفٌ: فرمانپوه، سهردار،
 سه رڼک، خاوه ن ماف، مافدار
 مُتَصَلِّبٌ: رهق هه لانونو
 مُتَصَيِّدٌ (مَوْضِعُ الصَّيْدِ): شوینی راو،
 راوگه
 مُتَصَيِّفٌ (الْمَكَانُ الَّذِي فِيهِ صَيِّفًا): شو
 شوینه ی هاوین لئی ده میتیته وه
 مُتَضَادٌّ: دژبه یهک، به ره لست
 مُتَضَارِبٌ: دژبه یهک، دژوار، نارپه وا
 مُتَضَجِّرٌ (مُضَاقِقٌ): بیتزار، هه راسان،
 نیکه ران، بی نارام، بی تاقهت، زویر،
 لالوت
 مُتَضَرِّعٌ: تکاکار، لاقه لاقه کار، لالوه
 مُتَضَمِّنٌ: له خوگرتن، پاراستن، بژاردن
 مُتَطَّائِرٌ (مُنْتَشِرٌ): په رشو بلاو،
 په رشه وه بوو، په راگه نده و بلاو

مَنَعَ الْمَرْأَةَ الْمُطَلَّقَةَ (أَعْطَاهَا مَنَعَةً)؛

مافی خۆی دایه ، ئه و جل و بهرگو

شت و مه که تاییه تانهی خۆی دایه

مُنْعَادُونَ (مُنْخَاصِمُونَ)؛ ناکۆکن ،

له شه پدان ، دوزمنایه تیان ههیه

مُنْعَارِفًا؛ ناشنایه تی کردن ،

دۆستایه تی بهست له گه لیان

مُنْعَاطِفًا؛ هاوسۆز ، هاوخهم ، هاو دل

مُنْعَاقِبًا - مُنْتَابِعًا - مَتَوَالًا)؛ یه که له دواى

یه که ، دوا به دوا ، پى به پى ، نۆره ،

به سه ره

مُنْعَاقِدَانٌ؛ هه ردوو لایه نی په یمان

به سه ته ، دوو گرتیه سه ته که گه ل یه کدا

مُنْعَاقِدُونَ؛ به لاین به سه تان ، کۆمه لیک

ریکه و تیان له گه ل یه کدا مۆر کرد بیت

مُنْعَالٌ؛ زۆر بلنډ ، به رزو بالا

مُنْعَالٌ؛ خۆبه گه وره دانان ، خۆبه رزگر

مُنْعَاوِنَةٌ (الْمَرْأَةُ الطَّاعِنَةُ فِي السَّنِّ)؛

پیره ژن ، ژنی به سه لآچوو پیر

مُنْعَبٌ؛ ماندوو ، شه که ته ، هیلاک ،

کفت ، چه ره سه ره ی ، دهرده سه ره ی ،

چروو سه نه وه

مُنْعَبٌ؛ وه رسکه ، بیزارکه ، جار سه که ،

گران ، قورس ، سه خت

مُنْعَبَةٌ؛ سه ختی و گرانی ، ره نه چو

ناپه که تی

مُنْعَبٌ؛ خواناس ، ئایندار ، دیندار

مُنْعَةٌ؛ چیژ ، رابواردن ، ناپه که تی ،

خۆشی

مُنْعَجِبٌ؛ سه سه سوپماو ، سه سه سیمه ،

سه سه رگه ردان ، واق و پماو

مُنْعَجْرَفًا (مُنْكَبِرًا)؛ له خۆبایی ، به فیز ،

لووت به رز ، لهوور

مُنْعَجْفٌ؛ له پ ، لاواز

مُنْعَجْنَةٌ؛ گروه ، کۆمه ل ، تاقم ،

ده سه ته

مُنْعَدٌ؛ زۆر ، چه نندین ، چه ندان ،

زۆرینه ، هه مه جۆر ، هه مه په رنگ ،

هه مه چه شن ، چه نډ دانه یه که

مُنْعَدُ الْأَلْوَانِ؛ فره ره رنگ ، ره نگاو

ره رنگ

مُنْعَدُ اللَّفَاتِ؛ فره زویان

مُنْعَدِي (بَادِيءُ الشَّرِّ - ضِدُّ

الْأَمِّ)؛ ده سه تیکه ره شه په رپروش ، ده سه ته

دریژکه ره ، دوزمنکار ، تئیه پ ،

ناپه یوه سه ته

مُنْعَدٌ (عَسِيرٌ - مُنْتَعِعٌ)؛ گران ، نه شیواو ،

به له سه ، مانگرتوو ، نایکات

مُنْعَسِرٌ؛ دژوار ، گران ، قورس ،

ئه سه ته م

مُنْعَصِبٌ؛ ده مارگیر ، به په ره رۆش ،

توند په ره ، ده ماردار ، تیره گه ره

مُنْعَطِلٌ؛ به که که وتوو ، له کار که وتوو ،

مُنْعَضِنٌ (فَاسِدٌ - كَرِيحٌ)؛ که پواوی ،

بۆنکردوو ، بۆگه ن ، گه نډه ل

مُنْعَلِقٌ (مُرْتَبِطٌ)؛ پابه نډ ، ناسراو ،

په یوه نډی دار ، هه لئو اسراو

مُنْعَلٌ؛ بیانووگر ، په لپ گر ، بیانوو دار

مُنْعَمِدٌ؛ ئه نه جامدانی کاریک به ده سه ته

ئه نه سه ته ، به هه وه سه ، به ئاره زوو

مُنْعَمِقٌ؛ قولبوه وه ، دووربین ،

وردبوه وه

مُنْعَمِتٌ (عَنِيْدٌ)؛ لاسار ، قیرسیچه مه ،

رقی ئه سه توور

مُنْعَهْدٌ (مُسْتَعَهْدٌ - مَقَاوِلٌ)؛ به لئینه ره ،

ده سه ته به ره ، په یمان به سه ته

مُعَوَّد (مُعَمَّرِينَ): راهاتوو، چه شه،
 هُزْكَر، رام بوو
 مُعَوَّس: بی چاره، بی شانس
 مُعْيَش: نه وهی بژنوی و ژینیکسی
 ناسایی هه یه
 مُعْيَف (المُتَمَكِّن): فالگره وه،
 نوقلانه لیدهر
 مُنْقَائِر (مُنْتَوَع): جیاواز، جودا، فره
 چه شن و شتواز
 مُعْرَض (الذِي لَهُ عَرَض): سوورو
 مه به ستدار، خاوهن مه به ست، دژ،
 نه یار
 مُنْقِير (مُنْبَدِل): گزراو
 مُنْقَائِل (ضِدَّ مُنْشَائِم): گه شبین، روون
 بین، باش بین
 مُنْقَاخِر (مُنْمَدِح بِالْخِصَال):
 خومه لکتیش، شانازیگر
 مُنْقَال: ژنی بۆگن، بۆن ناخوش
 مُنْقَاوَات: جیاواز، ناچوون یه ک
 مُنْقَاتت: پهرشو بلاو، هه لوه ریوو
 مُنْقَجَر: ته قه منی
 مُنْفَحَة (بُسْتَانُ التُّفَاح): باخی سیتو،
 یاخه سیتو
 مُنْفَخِم: ناوساو، گه وره، گفکردو،
 هه لاوساو
 مُنْقَرَج (مُشَاهِد - عَرِيض): سه یرکه ر،
 بینهر، ته ماشاکه ر، روانه ر، گوشاد،
 به رین، والا
 مُنْقَرَع: بیتکار، یه کلاکراو، لیبراو،
 یه کیچ خوی یه کلا بکاته وه بۆ کاریک
 مُنْقَرِق: جیا، جودا، جیاواز
 مُنْقَرِقَة: جیا جیا، جیاواز جیاواز،
 جودا جودا، په رته منی

مُنْفَسِّخ: شتی گه نیوو، رزیو،
 هه لوه شاو، پواو، له بهر یه ک
 هه لوه شاو
 مُنْفَسِّس: بلاو، په رت، ناشکرا کراو،
 هه لخراو
 مُنْفَطِر: قلیشاو، درزیردو، قلیش
 قلیش
 مُنْفَكِّر: تیئینیار، راماو، بیره وه ر،
 بیرکه ره وه
 مُنْفَلَة (مُبْصَقَة): دۆلکه ی تف، تفدان
 مُنْفَلِح الشَّفَة أَو الیَدِیْنِ أَو الْقَدَمِیْنِ
 (الذِي فِيهَا تَشَقُّقٌ مِنَ البَرْدِ): لیو
 قلیشاو یان ده ستو قاچ قلیشاو به هوی
 سه رماوه
 مُنْفَنِّن (صَاحِبِ الفَنِّ أَو المَبْدِعِ فِيهِ):
 هونه رمه ند، کارامه، شاره زاو لیزان
 مُنْقَابِل: به رانه بر، وه ک یه ک، چوون
 یه ک، هاوتا
 مُنْقَارِب: یه کیچکه له به حره کانی
 هونراوه ی عه بی، مه دومی کورته بالا،
 له یه ک نزیک
 مُنْقَاطِع: یه کتبر، که رتکه ر، لیقدراو
 مُنْقَاعِد (مُعْتَزِل - الأَعْمَال - مُحَال عَلَى
 التَّقَاعِدِ أَو المَعَاشِ): بی تیش، بی کار،
 واز له نیش و کار هیناو، خانه نشین،
 کارکه نار
 مُنْقَبِل: وه رگیراو
 مُنْقَدِم: پیشکه وتوو، سه رکه وتوو،
 پیشه ننگ، چاک بوو
 مُنْقَدِم فِي العَمْرِ (كَبِيرِ السَّنِ):
 به سالچوو، پیر، به ته مه ن
 مُنْقَرِيء: مه ردومی خواپه رستو دیندار

مُتَقَطِع (القَصِير): كورت ، واژوی

دریژه

مُتَقَطِعَة: سپیدی نیوجوانی نهنسپ

مُتَقَلَّب: هه لگه پاو ، رارا ، دوودل ،

به گومان

مُتَقَلِّص (مُنْكَش): كرز ، كرزبوو ، كرز ،

هه لقرچاو

مُتَقَنَّ (مَحْكَم): پوخت ، ته واو ، پاك ،

پاكيزه

مُتَقَنَّ (حَادِق): كارامه ، شاره زان ،

ليزان ، وردكار

مُتَقَي: خواناس ، پاريزكار ، ديندار

مَتَك الشَّيْء (قَطْعُهُ): بری ، له تيكرد

مَتَك: داربه نه خوین ، داردوخین ،

داريكي لووسی باريكي كورته

به ننده خوینی پی هه لده كشری

له ده رپی و رانك و شه روال و...

مَتَك (فِي الزَّهْرَةِ): پورگ ، كه پوی

نيره گی ، بهرگی خونچه ی گولی

نه بيشكوترو

مُتَكَدَس مِنَ الشَّجَرِ (الْمُتَلَفُ الْمُجْتَمِعُ):

دارودره ختی چوپر

مُتَكَفِيء (مُسَاوِي): چوونيهك ، وهكو ،

هاو ، هاوتا ، هاوچر ، هاوتوانا ،

هاوچه شن

مُتَكَأ: پالنشت ، پشتی

مُتَكَبِّر (مُتَشَايِع): روح زل ، لووتبهرز ،

به فيز ، له خوڤایی

مُتَكَدِر: خه مبار ، خه فه تيار ، مه لوول

مُتَكَلِّف (الذِّي يَظْهَرُ لِنَفْسِهِ عَلَى غَيْرِ

حَقِيقَتِهَا): زور له خوكردو ، نه وهی

به چه شنی خووی دهرده خات

كه پيچه وانه ی خوو سروشتیه تی

مُتَكَلِّم (نَاطِق): دویدهر ، بويز ،

قسه كهر ، بگو ، گوته كار

مُتَكَلِّم (فِي النُّحُو): له ريزماندا: كه سی

یه كه م ، بويز ، قسه كهر

مُتَكَلِّم (مَوْضِعَ الكَلَام): شوینی قسه و

گوته

مُتَكَمَّه: سه رگه ردان ، ویل ، سه ر

لَبِيَّتِكْجَوو

مُتَكَمِّي (لَابِسُ السَّلَاحِ): چه ك پوش ،

یه كيك چه کی پوشیبيت

مَثَلُ الشَّيْء (حَرَكَه وَزَعْرَعَه):

جوولانديه وه ، هینایه له رزه و جووله

مَثَلًا جَزَ مِنْ الشَّجَرِ (الْمُتَضَايِقُ الدَّاخِلُ

بَعْضُهُ فِي بَعْضٍ): دره ختی چپو پپو

هه لچوو به نیو یه كا

مَثَلًا حَم: چه سپاو ، به یه كانوسا ،

له پال یه كا

مَثَلًا شَيْ (مُضْمَجِل): نه ماو ، فه و تاو ،

پوكاوه

مَثَلًا ف (شَدِيدُ الْإِتْلَافِ): تیا به ز ،

فره تیا به رو فه وتینه ر

مَثَلًا لِيء: دره وشاوه ، پرشننگار ،

رووناك

مُتَلَبِّب (مَوْضِعُ القَلَادَةِ): شوینی ملوانكه

مُتَلَبِّس (مُبْهَم): ناديار ، ناروون ، لیل ،

شيواو

مُتَلَبِّسًا بِالْأَمْرِ: له كاتی كاردا

مُتَلَبِّسًا بِالْجَرِيْمَةِ: له كاتی تاواندا

مُتَلَفْتُمْ: لاله پته تی ، ناپه وان له گفتو

گژدا

مُتَلَدِّذ: خویش ، به تام ، به چيز

مُتَلَفِع (العَسَلُ الذِّي يَمْتَدُّ إِذَا رَفِعَ):

هه نگوينيکه له كاتی دهره هینان و

رؤكردندا دريز دهبينه وه

مُتَلَف (مُتَضَرَّر - فَاسِد): خراب بوو ،

گه نیو ، بیابان

مُتَلَقَمَة (الرَّكِيَّةُ الْكَثِيرَةُ الْمَاءِ): گولاو ،

ستیو ، هوز ، چالی پړناو

مُتَمَمِّظ (الْمُتَبَسِّم): بزه کړدو ،

زه رښخه نه کار

مُتَلَوِّث: پیس ، گه نده ل ، پیس بوو

مُتَلَوِّم: لومه کراو ، سه رزه نشتکراو ،

یه کیکه ره فتارو کردار تکی خراب بکاتو

سه رزه نشت بکریت له سه ری

مُتَلَوِّن (كَثِيرُ الْأَنْوَانِ): زهنگاو رهنگ ،

فره رنگ ، هه مه رنگ

مُتَمَاحِل: گیاندارۍ په شتیو شه پوکاو ،

لانه و خانووی دور ، ناشووب و فیتنه ی

به رده وام

مُتَمَاشِل: لیکچوو ، وهک یهک ،

هاوشیوه

مُتَمَاسِك: یه کگرتوو ، پته و ، سفت

مُتَمَاسِكٌ بِحَقِّهِ: ده سنگرتوو به مافی

خویه وه ، کولنه دهر ، ماف گرتوو

مُتَمَاطِر (الَّذِي يَمْطُرُ سَاعَةً وَيَكْفُ

أُخْرَى): بارانی تاو تاو ، بارانیکه تاویک

ده باریت و تاویکیش خوښ ده کاته وه

مُتَمَتِّع: خوښ رابویز ، که یف دهر کړدو ،

به هره مه ند

مُتَمَدِّد: دریز ، راکشاو ، شړپوو ،

داکه وتوو

مُتَمَدِّن (حَضَائِرِي): شارستانی ، ژیاړی ،

پیشکه وتووی

مُتَمَرِّد (عَاصِم): سه ربه گزبه ند ،

سه رکتیش ، یاخی ، مانگرتوو ،

سه ریچی کهر ، مله ور

مُتَمَرِّض (عَلِيل - سَقِيم): نه خوښ ،

ناساغ ، له ش به بار ، دهرده دار

مُتَمَرِّغ: خوگه وزین ، روجوو

مُتَمَرِّكُز: جیگیر ، خوگرتوو ،

خودابه ستوو ، هاوچق

مُتَمَرِّق: هه پرون ، له ت بوو ، کهرت

کهرت ، له ت له ت

مُتَمَطِّر (الْفَرَسُ السَّرِيع - الرَّاکِبُ

الْمُنْتَزِع): نه سپی تیزره و ، سواربووی

نه سپ بۆ گه شت و گوزارو گه پان

مُتَمَكِّن: جیگیر ، دامه زراو ، به توانا ،

هه یه تی ، پتی دهرکی و بؤیده کړی ، بنج

به ست ، پته و ، به میز

مُتَمَكِّن (فِي عِلْمِ النَّحْوِ): له ری زماندا: نه و

ناوانه ی که ژیرو ته نوین وه رناگرن

مُتَمَلِّح (بَائِعُ الْمَلْحِ أَوْ صَاحِبُهُ): خوی

فروش ، خاوه نی خوی

مُتَمَلِّئِي (مُبْتَغِي): ناواته خواز ،

سویاسگوزار ، خوازیار

مُتَمَلِّئَات (مَا يُتَمَلَّى مِنَ الْأُمُور):

کاروباری خوازاو نومید ، هیوا ،

هومید

مُتَمَهِّل (مَتَان): له سه رخو ، هیواش ،

شینته یی

مُتَمَوِّج: شه پولاوی ، شه پوله ر

مُتَمَوِّر: ریبوارتک خورما له گه ل خویدا

به ری ت ، تویشووی خورما هه لگرتن

مُتَمَوِّل: سه رمایه دار ، ده وله مه ند ،

خاوه ن سه رمایه و سامان

مَتْنٌ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ): له وشوینه مایه وه ،

هه لیدا ، سه قامگیر بوو

مَتْنٌ بِبِلَان: سه راپای روژ بردی به ریوه

مَنْ الشَّيْءَ (مَدَّة): دریزی کرده‌وه ،
شورپیکرده‌وه

مَنْ فَلَانًا (ضَرْبًا مَثْنَةً): کیشای به
پشتیا ، دای له‌پشتی

مَنْ الشَّيْءَ (صَلْبًا وَاشْتَدَّ وَهْوِي): پته‌وو
به‌هیزبوو ، توکمه بوو

مَنْ الشَّيْءَ: پته‌وو توکمه‌ی کرد،
به‌هیزی کرد

مَنْ الدَّلْوُ (أَحْكَمَهَا): دۆلچه‌کی باش
به‌سته‌وه

مَنْ الطَّعَامَ: داوده‌رمانی کرده نئو
خواردنه‌کوه ، داوده‌رمانی بو نخووشی

کرده نئو خواردنه‌که
مَنْ لَهُ فِي اللَّعِبِ قَالَ لَهُ لُقْمَانِي فِي
اللَّعِبِ الْحَقُّ بِلِكَ): قانگی دایه ، تهرجی

دایه ، پیی گوت پیشکه‌وه بوژت
ده‌ده‌مه‌وه

مَنْ (ظَهَرَ): پشت، تهرخت
مَنْ الْأَرْضِ مَا إِرْتَفَعَ مِنْهَا وَإِسْتَوَى):

ئه‌وه‌ی به‌ریزه‌ته‌وه ، هه‌لتوقبو
مَنْ الطَّرِيقِ (جَادَتْهَا أَي وَسَطَهَا):

ناوه‌راستی ری، میانی، نئوه‌ندی
مَنْ الْكِتَابِ (خِلَافَ الشَّرْحِ وَالْحَوَاشِي):

بنه‌په‌تی کتیبه‌که ، واژووی راه‌و
به‌راویزه

مَنْ اللَّفَّةِ (أَصُولُهَا وَمُفْرَدَاتُهَا):
بنه‌په‌تی ، بناغه‌کی ، وشه‌کانی زمان

مُتَّاسِبًا: هاوپیژه‌یی ، گونجاو ، شیاو،
هاوسه‌نگ

مُتَّاسِقًا: ریک ، خشت
مُتَّاسِقَ التَّرْتِيبِ وَالْأَجْزَاءِ: ریک و پیک،

شیاو ، گونجاو ، له‌بار

مُتَّاصِفًا مِنَ الرَّجَالِ (الْمُتَّسَاوِي
الْمَحَاسِنِ): پیایوی خوو ره‌وشت ریکو

به‌رز ، په‌وشت به‌رز
مُتَّاعِمًا: خووشحال ، خووشگوزهران ،

مالدار ، به‌ده‌رامه‌ت
مُتَّافِسًا: به‌ریبه‌ره‌کار ، هاوتسای

کیشمه‌کیشکار
مُتَّنَاقِضًا (مُعَارِضًا - مُخَالَفًا): جیاواز ،

دژوار ، پیچه‌وانه ، واژوو ، ئاوه‌ژوو ،
ناسازو گونجاو

مُتَّنَاوِلًا: له‌به‌رده‌ست ، ئه‌وه‌ی له‌ژیر
ده‌ست و فرمانداری دایه

مُتَّنِيلًا: تیردان ، تیره‌وان
مُتَّنِيَّةً: به‌ریزه‌زه‌وی ، ته‌پۆلکه ، گرد

مُتَّنَجِّمًا: هه‌ساره‌ناس ، ئه‌وه‌ی
ته‌ماشای هه‌ساره‌و ئه‌ستیره‌ده‌کاتو

کاتو واده‌ی پی دیاری ده‌کات
مُتَّنَدِمًا: په‌شیمان ، زیوان

مُتَّنَزَّرًا (مَكَانَ التَّنَزُّهِ): باخچه‌ی گشتی ،
سه‌یرانگا ، پارک

مُتَّنَصِّحًا: جلو به‌رگی خه‌ت خه‌ت
مُتَّنَعِمًا: خواپیداو ، حال و گوزهران باش

مُتَّنَفِّرًا: بیزار ، وه‌پس ، هه‌راسان ،
چارپس

مُتَّنَفِّسًا: بانه‌دا ، فوو‌ئه‌دات ، با
وه‌رده‌گری

مُتَّنَفِّشًا: شیکراوه ، بژ ، فشۆل ، فشو
فۆل

مُتَّنَقِّلًا (غَيْرَ ثَابِتٍ - مُتَجَوِّلًا - رَحَالًا):
جوولآو ، گه‌پۆک ، کۆچهر ، ره‌وه‌ند

مُتَّنَوِّعًا (شَيْئًا - مُخْتَلِفًا النَّوْعَ): جۆراو
جۆر ، هه‌مه‌په‌نگ ، فره‌جۆرو بابه‌ت ،
هه‌مه‌چیزه

مُتَهَارَاتُ (الْمُتَشَدِّقُ الْكُفَّارُ): پَرِگَؤ ، زۆرپڼه ، به توانا له قسه و دهر پريندا
 مُتَهَاوُن: خاو ، سست ، هيواش ، له سه رخو
 مُتَهَتَكَ (قَلِيلُ الْحَيَاءِ): بى تاپرو ، بى شرم ، به دره و شست ، ناله بار ، نار ه سهن
 مُتَهَجِدُ (الْقَائِمُ مِنَ النَّوْمِ إِلَى الصَّلَاةِ): شه و نوويزگار ، نه وهى به شه و له خو ه لده ستيت و نويز د ه كات
 مُتَهَدَّلُ: شه پوشوږ ، داکه وتوو ، شوږپوه وه
 مُتَهَدِّمُ (مُهَلِّمٌ - مُعْرَبٌ): ويزان ، کاول ، تیکدراو ، روخاو ، رماو ، له به ريه ک ه لوه شاو
 مُتَهَرَّبٌ: توږاو ، راکدوو ، هه له اتوو
 مُتَهَرِّكٌ: سه رگه ردان ، وپل ، سه ر لپتیکجوو
 مُتَهَرِّمُ (الرُّعْدُ): هه وره بروسکه ، هه وره تریشقه ، هه وری به ناله و گرمه
 مُتَهَضِّمُ (مُظْلَمٌ): سته م لیکراو ، چه وساو
 مُتَهَفِّكٌ: جرين ، هه له کار ، شپزه
 مُتَهَكِّمٌ: زمان پيس ، گالته چى ، به دگو
 مُتَهَيِّعٌ: سته مکار ، زۆردار ، مافخور ، ديکتاتور
 مُتَهَوِّنٌ: گونجاو ، شياو ، له بار ، ساز
 مُتَهَوِّنٌ: يه ک له دواى يه ک ، ده ماو دم
 مُتَهَوَّرِي: داپوشراو ، سه رگير او ، په نهان ، ناديار ، خه فه کراو ، ناوړه ، دهر به دهر
 مُتَهَوِّزِي: به رانېهر ، يه کسان ، هاوتو ، هاوسه نگ ، رووبه روو
 مُتَهَوِّصِلُ: به رده وام ، په يتا په يتا ، دوا به دوا ، له يه ک نه بېراو

مُتَوَاضِعٌ: خاکی ، خو به که مزان ، له خو بو وه
 مُتَوَاطِرُ (الثَّابِتُ الدَّائِمُ - الشَّدِيدُ - الَّذِي بَعْضُهُ فِي أَثَرِ بَعْضٍ): جیکير ، چه سپاو ، توندوتيز ، پى به پى ، دوا به دواى يه ک ، تپه له کيشراو
 مُتَوَاطِرٌ: هميشه يى ، به رده وام ، هه تا هه تا يى ، نه زه لى
 مُتَوَافِرٌ (كَثِيرٌ - وَافِرٌ): زۆر ، بى شومار ، زه به ن ، فره
 مُتَوَافِرُونَ: فراوان و زۆر ، فره و زۆر
 مُتَوَافِقٌ: له بار ، سازاو ، گونجاو
 مُتَوَالِي (شَيْعِي): شيعه ، سه ر به موزه به ي شيعه
 مُتَوَالِي (مُتَّبِعٌ - مُسْتَمِرٌ): يه ک له دواى يه ک ، به روډوا ، يه ک بينه ، به رده وام
 مُتَوَالِيَةٌ هُنْدَسِيَّةٌ: يه ک له دواى يه کى نه ندازه يى
 مُتَوَالِيَةٌ: نابينا ، به د بين
 مُتَوَاسِرٌ: کرڙ ، رهق ، توند ، بادراو ، قايم ، پتو
 مُتَوَاسِحٌ: ناو دهر ميتان له بېردا ، بېرته ناوړه کى به ده ست هه لده گورډزى و نزیکه
 مُتَوَاحِدٌ: ته نيا ، تاک ، خواناسانى
 گژشه گيرو که نارگير له نه شکوت يان هر گژشه يه کدا
 مُتَوَاسِخٌ: پيس و چلکن ، گه رددار ، واژووى پاک و پوخته
 مُتَوَاسِطٌ: له ناوړه راستدا ، تیکړا ، چه قى ، ميان ، ناوړه نجى
 مُتَوَاسِطُ الْحَجَمِ: مام ناوړه ندی

مُتَوَسِّطُ الْعُمُرِ: نيوه‌ی ته‌من

مُتَوَسِّطُ الْقَامَةِ: بالا‌مام ناوه‌ندی ، بالا

نیو‌نه‌مام

مُتَوَسِّلٌ: تکاکار ، داواکار ، لاقه‌فکار

مُتَوَضِعٌ (مُتَوَضِعٌ يُتَوَضَعُ فِيهِ): شویتینک

ده‌ست‌نوئیزی تیا بگیری

مُتَوَضِعٌ: ده‌رکه‌وتوو ، ده‌رکه‌وتوو

له‌رژزی نیوه‌رژدا

الْمُتَوَضِعُ مِنَ الْإِبِلِ الْأَبْيَضِ غَيْرُ

الشَّدِيدِ): حوشریک زور سپی نه‌بیت

مُتَوَفِّي (مَيْتٌ): مردوو ، کوچ‌کردو ،

گیان کیشراو

مُتَوَفِّي (مَيْتٌ): کوزه‌ر ، گیانکیش ،

روح برده

مُتَوَقِّدٌ: هوشیار ، زرنگ ، وریا ، زرنگ

مُتَوَقِّعٌ: به‌ته‌ما ، ئومی‌ده‌وار ،

جاوه‌پوان

مُتَوَكِّدٌ (ثَابِتٌ - مُحَقِّقٌ): دلنیا ، روون ،

بینگومان لی ، چه‌سپاو ، جینگیر

مُتَوَكِّلٌ: جینشین ، پشت‌ئه‌ستوو ،

خودانه‌ده‌ست ، خو‌پئی سپاردن

مُتَوَلِّيٌّ: کاربه‌ده‌ست ، سه‌ره‌وکار ،

راسپیراو

مُتَبِّحٌ: خو‌ه‌لقورتین ، لووت تیژهن ،

سه‌رتیبه‌ر له‌کاروباریکدا

مُتَبَيِّنٌ: هوشیار ، بی‌دار ، ناگادار ،

زرنگ

مُتَبَيِّنٌ: دلنیا ، بی‌گومان ، گومان

ره‌وین

مُتَبَيِّنٌ: قایم ، پته‌و ، به‌هیتز ، توکمه ،

واژووی لاوازو کزه

مَث

مَثَ الرَّجُلِ (عَرِقٌ): نارقه‌قی کرده‌وه ،

ئاوی ده‌رکرد

مَثَ السَّقَاءِ (رَشْحٌ): پرژاندی ، پرژه‌پرژ

رشتی

مَثَ الْعَظْمِ (سَأَلَ مَا فِيهِ): ئه‌وه‌ی

تیدابوو رژی

مَثَ يَدِهِ (مَسَحَهَا بِمَنْدِيلٍ): به‌ده‌سته‌سپ

سپری ، ده‌ستی وشک کرده‌وه به‌ده‌سپ

مَثَ شَارِبِهِ (أَصَابَهُ دَسَمٌ فَمَسَحَهُ بِيَدِهِ):

ده‌م و سمیلی چه‌ر بسوو به‌ده‌ستی

سپری

مَثَ الْجِرْحِ: کیم و زوخمی لیچپورا ،

زه‌رداوو کیمی لیتکا

مَثَ الْحَدِيثِ (بَثَّةٌ): بلاوی کرده‌وه ،

رایگه‌یاند ، په‌خشی کرد

مَثَابًا: شوینی کۆبوونه‌وه ، کۆمه‌لگه

مَثَابَةٌ: له‌باتی ، گردبوونه‌وه ،

کۆبوونه‌وه ، پاداشت

مَثَابِرٌ (مُؤَظَبٌ): به‌رده‌وام ، کۆلنه‌ده‌ر ،

له‌سه‌ر رژیوو

مَثَابِرَةٌ (مُؤَظَبَةٌ): به‌رده‌وامی ،

کۆلنه‌دان ، له‌سه‌ر رژیوین

مَثَارٌ: هاندەر ، هۆکار ، هۆ

مَثَارُ الْإِخْتِلَافِ: هۆی جیاوازی و ناکۆکی

مَثَالٌ: وینه ، له‌یه‌کچوون ، په‌ند ، بر ،

نموونه

مَثَالٌ بَيَانِيٌّ (تَوْضِيحِيٌّ): نموونه‌یی ،

روونکاری

مَثَالَةٌ (الْفَضْلُ - حُسْنُ الْحَالِ): فه‌زل

چاکه ، حال و گوزه‌ران باشی ،

پیاوه‌تی

مثالی: نمونه‌یی، مایه‌ی په‌ندو
 ئامۆزگاری بۆ ده‌رس لێ‌وه‌رگرتن
مثالیة: فەلسەفە و ئایدیای نمونه‌و
 ئە‌ندیشه‌گه‌رایي
مثالۃ (مُسْتَقَرَّ البَوْلِ وَمَوْضِعَهُ مِنَ
 الْإِنْسَانِ وَالْحَيَوَانَ): مایزه‌لأن ،
 مییزدان، توره‌که‌یه‌کی پچووکه له‌سکی
 گیانداراندا میزی تیا کۆده‌بیته‌وه
مثالی: دووپاتکردنه‌وی ئه‌و ئایه‌ته
 قورئانیانه‌ی فه‌رمان و ئامۆزگارییان
 له‌خۆگرتوه ، سووره‌تی (فاتیحه) یان
 (به‌قه‌ره) و (ته‌ویه)
مثلوب: باویشکده‌ر ، نه‌وه‌ی باویشک
 ده‌دات
مثبت: نه‌جولاو ، دامه‌زراو ، چه‌سپاو
مثبت: راگر ، کۆله‌که
مثبت (ممكن): قام کرد، جیگیر ،
 چه‌سپاو ، سه‌لمینراو ، دامه‌زراو
مثبتة (کیس زینة المرأة): توره‌که‌ی
 ورده‌والای ئافه‌رت ، جانتای ده‌ست
مشح الشيء (خلطه): تیکه‌لیکرد، کردی
 به‌نبۆ به‌کا
مشح فلاناً (أطعمه): خۆراکی پێدا ،
 خواردنی دایه
مشد بین الحجازة: خۆی له‌نبۆ
 به‌رده‌کاندا شارد‌ه‌وه‌و له‌درزو کونه‌وه
 ته‌ماشای دوژمنی کرد
مترأة: هۆی زۆربوونی مال و دارایی
مترود (فتیت): تریت ، تێگوشراو
مترودة: زه‌ووبیه‌که هه‌ندیک بارانی
 به‌سه‌را بارویه
متروم: جنراو ، قیمه ، وردکراو
مئري: ده‌وله‌مه‌ند ، ساماندار ، خاوه‌ن
 مال و دارایی ، ده‌ست رۆیو

مُثَلَّبَة: شویتنیکه رۆی زۆریت
مَثَرًا (مَوْضِعُ الْمَأْخِذِ لِلْعَدُوِّ - الْمُنْقِذِ):
 شویتنی هیرشی دوژمن ، ده‌روازه‌ی
 زه‌فه‌ر پێ‌بردنی دوژمن
مَثَاب (آلة الثَّغْبِ): ئامیزی سمینو
 کونکردن، سمه ، سمو ، سمیه ، دریل ،
 کونکر
مَثَقَال (عِيَار - وَزَن): سه‌نگ ، به‌رد ،
 نزیکه‌ی (5 گرامه)
مَثَقَال الشَّيْء: کیش و ئه‌ندازه‌ی شتیک
مَثَقَال ذَرَّة: به‌ئه‌ندازه‌ی کیشی
 گه‌ردیله‌یه‌ک
مَثَقِب: سمه ، سمو ، سمیه ، دریل ،
 ئامیزی کونکردن ، قسه‌و رابه‌سه‌ندو
 وه‌رگیراو
مَثَقِب (مَثَقِب): کون ، کون کون ،
 کوناو‌ده‌ر
مَثَقِف: رۆشنییر ، په‌روه‌ردیار ،
 تیکه‌یه‌نه‌ر ، خۆینده‌وار، تیکه‌یشتوو ،
 رووناکییر
مَثَقِل: بارقورس و گران ، بارلینراو
مَثَقِلَة: ژنی کۆل و بارگران
مَثَقَال: ژنی نه‌وه‌و فه‌رزه‌ند و ن نادیار
مَثَقَلَة: مایه‌ی جه‌رگ سووتان ، هۆی
 جه‌رگ برین
**مَثَل الرَّجُلِ بَيْنَ يَدَيِ فُلَانٍ قَامَ بَيْنَ
 يَدَيْهِ مُنْصَبًا):** له‌به‌رده‌میا ره‌ق
 راوه‌ستا
مَثَل التَّمَاثِيل (صَوْرَهَا بِالْمُنْحَت):
 به‌یکه‌ری هه‌لکۆلی ، په‌یکه‌ری کیشا
مَثَل بِفُلَانٍ مَثَلًا: سووکایه‌تی پێ‌کرد
 به‌برینی لووتی یان گوێچکه‌ی یاخود
 هه‌ر ئه‌ندامیکی دیکه‌ی

مَثَلٌ فَلَانًا بِفُلَانٍ (شَبَّهَهُ بِهِ) : جواندی بهو ، گوتی له و ده چیت
 مَثَلٌ بِالْقَتِيلِ : نه تکی کرد ، لووت و گوی ای ببری ، سووکایه تی به جهسته ی کوژاره که کرد
 مَثَلُ الْقَمَرِ (ظَهَرَ) : مانگ ده رکه وت ، مه لهات
 مَثَلُ الشَّيْءِ لِفُلَانٍ (صَوَّرَهُ لَهُ بِالْكِتَابَةِ وَتَحْوَهَا حَتَّى كَانَهُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ) : به نووسین باسیکرد بۆی به شیوه یه که وه که نه وهی ته ماشای بکات و بۆی بروانیت
 مَثَلُ الرَّوَايَةِ (عَرَضَهَا عَلَى الْمَسْرُحِ) : له سر شانق نمایشی کرد ، چیرۆکه که ی خسته بوو
 مَثَلُ دَوْرًا فِي الرَّوَايَةِ : رۆلی یه کیک له نه کته ره کانی نیو چیرۆکه که ی بینی ، وه که نه وی کرد ، لاسایی کاراکته ره که ی کرده وه
 مَثَلُ بِلَادَةٍ فِي بِلَادٍ أُخْرَى : نوینه ری ولاتی خوی بوو له ولاتیکی تر
 مَثَلُ لَهُ (صَوَّرَ لَهُ) : بۆی باسکرد ، نه خشی بۆ کیشا ، ده یخسته پیش چاو
 مَثَلٌ = مَثَلٌ (شَبَّهَ = شَبَّيْهَ) : له یه که چوون ، وه که یه که بوون ، چوون یه که ، وه که ، وه که ، هه روه که ، چوون یه که ، هاوچه شن
 مَثَلٌ : داستان ، چیرۆک ، به لگه ، نمونه ، وه که ، په ند ، وته ی به نرخ ، قسه ی نه سته ق ، نمونه ی بالا ، سه رگوزشته ، دانایی
 مَثَلِيٌّ : ریگی راست که چوینراوه به راستی و ره وانی

مَثَلَبَةٌ (عَيْبٌ) : نهنگی ، ئابوچوون ، شووره یی ، خهوش ، ناته وای ، سه رزه نشت
 مَثَلَةٌ = مَثَلَةٌ : سزاو تۆله ، به لا ، نه هامة تی ، ئه و نه هامة تی و ئه شکه نجانه ی هاتوون به سه ر نه ته وه کانی پیشووداو جیگی په ندو نامۆژگاری لیوه رگرتنه
 مَثَلَتْ (ثَلَاثَةٌ ثَلَاثَةٌ) : سیان سیان ، سی سی
 مَثَلَتْ (ثَلَاثٌ أَوْ ثَمَارُ الْعُودِ) : زئی سبیه می عود
 مَثَلْتُ مِنَ الْأَحْرَفِ (ذُو ثَلَاثٍ لُقَطٍ أَوْ حَرَكَاتٍ) : پیتی سی خال و نوکته یان سی نیشانه ی ریزمانی
 المَثَلُ (فِي الْهِنْدَسَةِ) : له نه ندازه دا : سی سووچ ، شتی سی سووچ
 مَثَلْتُ حَادَ الزَّوَايَةِ : سیکۆشه ی گۆشه تیز
 مَثَلْتُ قَائِمِ الزَّوَايَةِ : سیکۆشه ی گۆشه وه ستاو
 مَثَلْتُ مُتَسَاوِي الْأَضْلَاعِ : سیکۆشه ی لایه کسان ، سیکۆشه ی یه که لا
 مَثَلْتُ مُتَسَاوِي السَّاقَيْنِ : سیکۆشه ی دوولا یه کسان ، جووت لا
 مَثَلْتُ مُخْتَلِفِ الْأَضْلَاعِ : سیکۆشه ی جیا لا
 مَثَلْتُ مُنْفَرَجِ الزَّوَايَةِ : سیکۆشه ی گۆشه کراو
 مَثَلَجَةٌ (مَوْضِعٌ حَفِظَ الثَّلَاجَ) : چاله به فر ، سندوقی به فر ، شوینی به فر هه لگرتن
 مَثَلَمَا (كَمَا) : وه که ، هه روه که

مثلوث: سیّ تالّ ، سیان به یه که وه
مَثْلُوجٌ - مُبْرَدٌ - مُجْمَدٌ: به فراو ،
 به ستوو، زۆرسارد
مَثْلُوجُ السُّوَادِ (بَلِيد): گیل ، که مژه ،
 که ودهن ، که لحوّ ، بلّج ، ساویله
مَثَمَتًا فَلَانُ الشَّيْءِ (غَطُّهُ فِي الْمَاءِ):
 له ناودا نو قمی کرد
مَثَمَتَ الْفَتِيلَةَ: له زۆن و چه وریدا داینا
مَثْمِرٌ (مُنْتَجِعٌ - مُرْجِعٌ): به ردار ، به بر پشت ،
 به سوود ، به که ک ، به قازانج
مَثْمَلٌ: ژاری کوشنده ، ژه هری بکوژ
مَثْمَلَةٌ (الصَّهْرِيح): نه ستیلّ ، گوّم ،
 گوّم ناو ، چهوز ، پوورکه ، رفکه ،
 ساری ، شوینی ناو کو بوونه وه
مَثْمِنٌ (نَفِيسٌ): نایاب ، به فه پ ، گرانبه ها ،
 نرخدار
مَثْمِنٌ (مَقْوَمٌ): قه بلینراو ، نرخ بو داناو ،
 گرنگی پیدراو ، نرخینراو
مَثْمِنُ الْأَرْكَانِ: ههشت په ل
مَثْمِنُ الرِّوَايَا: ههشت گوشه
مَثْمِنُ السُّطُوحِ: ههشت روو
مَثْنٌ - مَثْنٌ (إِشْتَكَى مَثَانَتَهُ): هاواری
 میزه لانی کرد ، میزه لانی نه خزشکه وت و
 نازاریدا
مَثْنٌ فَلَانٌ: میزی بو پانه گیرا
مَثْنٌ (إِلْتِهَابُ الْمَثَانَةِ): دهردی میزه لان ،
 هه لاوساوی میزه لان
مَثْنِيٌّ: دوو دوو ، تاری دووه می عود
مَثْنَاةٌ: په تو گوریسی خوری یان
 هه رشتیکی تر ، لاری ، خواری
مَثْوَى: لانه ، مالّ ، خانوو ، میوانگه ،
 نارامگه ، گوپ ، خان

مَثْوِيَّةٌ - مَثْوِيَّةٌ (الْحَزَاءُ عَلَى الْأَعْمَالِ)
خَيْرَهَا وَشَرُّهَا وَأَكْثَرُ اسْتِعْمَالِهِ فِي
الْخَيْرِ: پاداشت ، پاداشتی له سه ر
 کرده وهی چاکه یان خرابه دایه وه :
 هه روه ها پتر بو کرداری باشه به کاردیت
مَثْوَرَةٌ (الْأَرْضُ الْكَثِيرَةُ الثَّيْرَانِ):
 زه ویبه ک گای زۆربیت ، زه وی و شوینی
 فره گا
مَثْيِبٌ: بیوه ژن ، ژنیک میژدی مردبیت
 یان ته لاق درابیت
مَثْيِرٌ (مُثَيِّجٌ): هاندهر ، جوولینهر ،
 هه ژین ، بزویتهر ، ده سیسه کار
مَثْيِرُ الْفِتَنِ السِّيَاسِيَّةِ (ثَائِرٌ - ثَوْرِيٌّ):
 شوپشکپ ، به ریا که ری شوپش
مَثْيِرُ الْقَلْقَلِ وَالْإِضْطِرَابَاتِ: ناژاوه چی ،
 ناژاوه گپ
مَثْيِرُ الْمَشَاعِرِ: هه ست جوولین ، هه ست
 هه ژین
مَثْيِلٌ (شَبِيهٌ - فَصِيلٌ): هاو ، له یه کچوو ،
 هاو جووت ، هاو چه شن ، چونیه ک ،
 وه ک ، به ریز ، که وره ، بی هاوتا
مَثْيِلُ الشَّخْصِ: له یه کچوو ، دوانه ،
 به کیک له یه کیک تر بچیت
مَثْيِينٌ: مهردومیک به هزی نه خۆشی
 میزه لانه وه په ریشان بووبیت
مَج
مَجُ الشَّيْءِ (رَمَاهُ مِنْ قَمِهِ): تفی
 کرده وه ، دهر پیتنا ، فرییدایه دهر وه
مَجٌ (نُقَطُ الْعَسَلِ عَلَى الْحِجَاوَةِ):
 تنزکه کانی هه نگوین
مَجٌ (حَبُّ الْمَاشِ): دهنکه کانی ماش ،
 دهنکه ماش
مُجِجٌ: هه نگوین ، سه رخۆش ، مه ست

مُجَابَهَةٌ: روهه روهه روهه روهه ،
 بهره نگار بوهه روهه
 مُجَاج (رِيق): تف ، به لخم ، كه في لا
 لغاوه ، تفليك ، ناودهم ، ناويكي لينجه
 هه ميشه له ژير زبان و ناوده ما
 هه لده قولئ
 مُجَاج النَّحْل (شَهْد - عَسَل): هه نگوين ،
 هه نكفن ، كاريت ، هنگف ، هنگوف
 مُجَاج الْمُرْن (الْمَطْر): باران ، نهو تنوکه
 ناوانه يه كه ده باريت به سهر زه ويداو
 ده خل و داني پئ تير ناو ده بيت
 مُجَاج (العنب - الخمر): مهی ، باده ،
 ناروق
 مُجَاج الْكَثِير الْمَج لِشَرَاب وَغَيْرَه):
 يه كيک زور خوارنده وه بکاته ده می و
 تفي بکاته وه
 مُجَاجَة الشَّيْء (مَا يَلْتَقِي الرَّجُلُ مِنْ فِيهِ):
 نه وهی له ده مهيه وه فرئی ده دات و تفي
 ده کاته وه
 مُجَاجَة (عَصَارَة): ناووک ، خوشاو
 مُجَاج (مُتَكَبِّر): خوبه زلزان ، فيزدار ،
 لوتبه رز
 مُجَادَلَة: مشتومپرکردن ، کيشمه کيشم ،
 گفتوگوکردن ، وتويژ
 مُجَارَاة: نزیکي ، گفتوگو و وتويژکردن
 به گه رمی ، مشتومپرکردنی گه رم و گوپ
 مُجَارَاة: ريدراو ، هيلراو ، پشودار ،
 نه وهی له پشودايه
 مُجَارَاة (مَعْبَر): راراپه و ، ريگه ،
 ريگوزار ، ريگه ، ريباز
 مُجَارَاة مِنَ الْكَلَامِ (مَا تَجَاوَزَ مَا وُضِعَ لَهُ مِنَ
 الْمَعْنَى): واته گوپی ، خوازه ، خواسته ،
 واژوی مانای راستی به

مُجَارَاة النَّهْر (جِسْرَة): پرد ، راپه و ،
 ريگوزار
 مُجَارَفَا (مُتَسَرِّع): هه له شه ، سهره پوق ،
 سه رچل ، جه ره زه ، بي په روا
 مُجَارَفَة (طِيَش - جَسَارَة): هه له شه يی ،
 سهره پویی ، نه ترسی ، جه ره زه يی ،
 کویرانه ، گوتره کاری ، دلیری ، بویری ،
 چاونه ترسی
 مُجَارِي: خواستراو ، واژوی مانای
 راستی به
 مُجَاعَة (تَقْيِضُ الشَّبَع): برسیتی ،
 خوزین ، واژوی تیریه ، قاتی ، گرانی
 مُجَال (مَدَى): ماوه ، بوار ، مهیان ،
 ده رفهت ، جئ ، جئ و پئ
 مُجَالِد (مُصَارِع): زورانباز ، پاله وان ،
 قاره مان
 مُجَالِدَة (مُصَارَعَة): زورانبازی ،
 یاله وانبازی ، قاره مان
 مُجَامَعَة (لَمْدَة اِسْبُوع): بوماوه ی
 هه فته يه ک ، هه فتانه
 مُجَامِل (أَنْيَس - لَطِيف): خوش دوو ،
 زمان شیرین ، قسه خوش
 مُجَامَلَة (مَلَاظَفَة): زمان شیرینی ،
 خوشدوانی ، خوش دویی ، ميه ره بان ،
 ره وشت به رزی
 مُجَان: نه وهی به روهومی لیده چنریتته وه
 وه ک بیستان و باخی دارو دره خت ،
 ناويکی زود
 مُجَانِب (مُعَاذ): له ته نیشته ، له پال ،
 له ته ک
 مُجَانِبَة: پشت تیکردن ، روو
 لیوه ره چرخان

مَجْنَنَةٌ: ده فری په نیر یان ه ویتنی
 په نیر ، هوی ترسو ویم
مَجْبُور (مَضْطَر): ناچار ، زورلیکراو ،
 فشاریو هینراو
مَجَّة (الْمَرَّة): جاریک ، که ره تیک
مَجْتَّاز: تپه پر ، گوزه راو ، روییو ،
 رویشتو
مَجْتَبَى: هه لېژارده ، دستنیشانکراو ،
 دانسقه ، دیاریکراو
مَجْتَر: کاویزگر ، کاویزکار
مَجْتَرِف (الْفَقِيرُ الَّذِي ذَهَبَ الدَّهْرُ بِمَالِهِ
وَاجْتَرَفَهُ): هه ژاریک به لاو نه هامه تی
 روژگار مال و داراییان سره تیا برد بیت و
 هیچی نه ماییت
مَجْتَزِل: کورته ی نووسین ، پالفتی
 نووسین
مَجْتَمَع: کژیوونه وه ، کژنگره ، کژی ،
 گل ، کژمه ل ، چند که سیک
المَجْتَمَعُ الْإِنْسَانِي: کژمه لگه ی مرویی
المَجْتَمَعُ الْقَوْمِي: کژنگره یان
 کژمه لگه ی نه ته وه یی
مَجْتَمِع: مه ردومی ژیر و ناقل ، ژیر ،
 نه قلدار
مَجْتَنِب: خو پاریز ، یه کیک خوی
 بیاریزیت له شه پو خرابه یان گونا هو
 تاوان
مَجْتَهَد (كُدُود): تیکوشه ر ، ره نجه ر ،
 هه ولده ر
مَجْتَاث - مَجْتَاة: نویل ، باری ، رنگیزه ،
 ناسنیکي دريژو قورسه به ردی پی
 هه لده که نریت
مَجْتَم: نیشته ، شوینی هه انیشتن ،
 هه انیشته

مَجَانِس (مَمَائِل): چوون یه ک ،
 له یه کچوو ، ویکچوو ، هاو شتیه
مَجَانِسَةٌ (مَمَائِلَةٌ): چوون یه ک بوون ،
 چوونیه کی ، له یه کچوون ، هاو شتیه یی
مَجَانِي: خو پایی ، به لاش ، بی به رانبه ر
مَجَاهِد (مَجَارِب): تیکوشه ر ،
 خه باتکار ، جه نگاوه ر ، شه پکر
مَجَاهِدَةٌ: تیکوشان ، لیران ،
 خه باتکردن ، شه پکردن ، جه نگاندن
مَجَاهِرَةٌ (إِظْهَار): ده رخستن ،
 ناشکرکردن ، میتانه روو
مَجَاهِل (الْأَمَاكِنُ الْمَجْهُولَةُ): هه ریمه
 نه زانراوه کان ، شوین و جیکه نادیارو
 نه زانراوه کان
مَجَاوِر: دراوسوی ته نیشته و مال
 به ماله وه ، خویندکاری زانکو
مَجَاوِرٌ لَهُ (مُلَاصِقٌ لَهُ): پیکه وه
 نوسا و ، له پال یه کدا ، هاو ته نیشته ،
 هاو پریزه تی
مَجَاوِرَةٌ (قُرْب): نزیکي ، له پال
 یه کدا بوون ، هاو ده می
مَجْبَى (الْخِرَاج): باج ، ده سکه و تاته ،
 سه رانه ، زیره سره ، خووک
مَجْبَال (غَلِيظَةُ الْخَلْق): ره قه ژن ،
 توندوتیز ، زیر
مَجْبِر (مَلْزُوم): ناچار ، زورلیکراو ،
 ته نگ پیته لچنراو ، زور بو هاتوو
مَجْبِر (جَابِر الْعِظَام): نه وه ی نیشک
 ده گریته وه
مَجْبِرَةٌ (الْجَبْرِية - فِرْقَةٌ مِنَ الْفِرَقِ
الْإِسْلَامِيَّة): تاقم و کومه لیکي
 نیسلامیه و رایان وایه که موزف هیچ
 کردارو ره فتاریکی به ده ست خوی
 نییه و به لکو چاکه و خرابه یی
 له نه زله وه به سه را سه پیخنراوه

مَجَجَ الشَّمْرُ (طَابَ): به رو بومه که

پینگه پشت ، خوش بو

مَجَجَ العَنْبُ: تریکه پینگه پشت ، خوش و

شیرین بو

مَجَجَ (النَّخْل - سَكَارَى): مه نگوین ،

سه رخ خوش ، مه ست

مَجَجَ الرَّجُلُ (تَكَبَّرَ وَافْتَخَرَ): خوی

به گوره دانا، فیزی نواند، شانازیکرد

مَجَجَتْ بِذِكْرِه - مَجَجَا: شادو کامه رانم

به باسکردنی ، دلشادم به لیدوان

له باره یه وه

مَجَجَر (مَكَمَن - مَلَجَا): په ناگه ، پاسیر،

حه شارگه ، شوین و جینگه ی په نهان و

نهینتی

مَجَجَف (جَانِر): سته مکار ، زوردار،

مافخور

مَجَجَفَة: به لآو نه هامتی، دهرده سه ری،

چورتم

مَجَدَ فَلَانٌ (كَانَ ذَا مَجَد): شکۆداریوو ،

خاوهن پله وپایه بوو ، ریزداریوو

مَجَدَ فَلَانًا (غَلَبَهُ فِي الْمَجَد): له ریزو

شکۆداریدا زالبوو به سه ریا ، له و

ریزدارتر بوو ، شکۆدارتر بوو

مَجَدَ الرَّاعِي الْاِبِلَ (عَلَفَهَا وَاشْبَعَهَا):

نالقی پیدا ، تیزی کرد

مَجَدَ: شکۆداریوو ، سه ربه رزیوو ،

خانه دانبوو، خاوهن رابردوویه کی

رووینوو

مَجَدَ: گه وره ی کرد، به رزی کرده وه،

ریزی کیشا ، مه لیدا ، پیامه لدا ،

گه وره ی کرد

مَجَدَ العَطَاءَ (كَثْرَةً): خه لات و

دیاریبه که ی زور کرد

مَجَدَ (عَزَ - رَافَعَةَ - الأَرْضُ المُرْتَفَعَةَ):

شکۆ ، خانه دانی، پایه به رزی ،

سه ربه رزی ، بلندی ، زه و بیسه کی به رزو

بلند

مَجَدَ: تیکۆشه ر ، لیبراو ، کۆشاو ،

هه ولده ر

مَجَدَابٌ مِنَ الأَرْضِ: زه و بیسه کی هچی تیا

نه پویت ، وشکه زه وی

مَجَدَاح (سَاحِلُ البَحْرِ): که ناری ده ریا ،

قه راخی ، لیواری ، رۆخی

مَجَدَان (فِرَاعَةَ): دامول ، بووکه

سه ماکه ره ، داوول، داووله، هه راسه ،

داوول، مه تره س، شستیکه وه ک مرؤف

له دار دروستده کری له نیو کشتوکالدا

ده چه قینری بو لی سه له مینه وه ی

بالنده و جانه وه ران

مَجَدَاف: سه ول، دارسه وله، دووداری

دریژن سه ریان که می پانه و به له می

له ناو ناودا پیده بری به رتیه

مَجَدَال (الشَّيْطَانُ المَجْدَال): مشتمپرکه ر،

زورگفتوگۆکر ، له سه ر رتیه

مَجَدِب: وشکه سال ، بی بارانی ، سالی

نه هامتی و قات و قری

مَجَدَح: هه ساره و نه ستیره یه که

مَجَدِر: تازه که ره وه، نویکار، نوخواز ،

داهیننه ر ، تازه که ر

مَجَدِر (المَصَابِ بِالجَدْرِ): ئاولوی ،

توشیوو به نه خۆشی ئاوله ، کونج

مَجَدِرَة: گونجاو ، شیوا ، له بار ، خاک و

زه و بیسه کی مه ردوم فره تیتیدا توشی

ئاوله بیت

مَجَدَع (أَلَّةُ الجَدَع): ئامیری دارو

درهخت برین ، ئامرازی دار برین

مُجَدَّعٌ: نالِفُو عَه لَه فَيْكَه نَاژَه لَ

سَه رَه كَه ي خوارديبیت

مَجْدَل (قَصْر - مُجَادَل): كَوْشَك ، تَه لَار ،

سَاخْتَمَان ، وَتَوِيژَكَه ر ، مَشْتَو مِرْكَه ر

مَجْدَل (الْجَمَاعَةُ مِنَ النَّاسِ - عِدَاوَةٌ):

كَوْمَه لَو كَرْمَه خَه لَكِيك ، تَاقْمَه

خَه لَكِي ، دَوژْمَنَايَه تِي ، دژَايَه تِي ،

رَكَه بَه رَايَه تِي

مَجْدُوْب: زَه وَيِيه كِي وَشَكِي بِي كُژُوگِيَا ،

وَشَكَه زَه وَي

مَجْدُوْر: نَاوَلَاوِي ، كَوْنِج كَوْنِج ، يَه كِيك

تَوُوْشِي نَه خُوْشِي نَاوَلَه بَوُوْبِيْت

مَجْدُوْف: دَه سَت بِرَاو ، قَوْل بِرَاو ،

دَه سَت كَوْرَت ، رِژِد

مَجْدُوْف (الْإِزَارُ أَوِ الْقَمِيصُ) قَصِيْرُهْمَا):

دَاوِيْن يَان كِرَاسِي كَوْرَت

مَجْدُوْل (الْمَفْتُوْلُ أَوِ الْمَحْكَمُ الْفَتْلُ):

بَادِرَاو ، لَووْل بَاش ، هُوْنِرَاوُو بَادِرَاو

مَجْدَافَا: سَهوْل ، دَارَسَه وَلَه

مَجْدَام - مَجْدَامَةٌ (الْقَاطِعُ لِلْأُمُوْر):

مَه رَدُوْمِي سَه رِيه خَوْلَه كَارُوِيَارِدَا ،

يَه كَلَاكَه رَه وَي كَارُوِيَار

مَجْدُوْم (الْمُصَابُ بِالْجَذَامِ): كَوْل ، كَه ي ،

كَه سِيكَه تَوُوْشِي نَه خُوْشِي كَوْلِي بَوُوْبِيْت

مَجْدُوْب (مُنْجَذَب - مَجْنُوْن): رَاكِيْشِرَاو ،

شِيْت وَوِيْت ، پَه تِيَارَه ، دِيَوَانَه

مَجْدُوْر (فِي عِلْمِ الرِّيَاضَةِ): لَه بِيْر كَارِيْدَا

بَرِيْتِيَه لَه وَ نَه دِنَازَه يَه ي دَه كَه وَيْتَه رِژِيْر

نِيْشَانَه ي رَه كَه وَي

مَجْدُوْم: كَوْل ، كَه ي

مَجْر - مَجْرًا (عَطَشٌ): تِيْنُوْوِي بُوُو ،

پِيُوْبِيْسْتِي بَه نَاو بُوُو

مَجْرَ مِنَ الْمَاءِ أَوِ اللَّبْنِ) تَمَلًّا بَطْنُهُ مِنْهُ

وَلَمْ يَرَوْا): سَكِي هَه نَاوَسَا لَه نَاو يَان

شِيْر بَه لَام تِيْر نَه بُوُو ، تِيْنُوْوِيَه تِي

نَه شَكَا

مَجْرُ الشَّاةِ عَظْمٌ وَلَدَهَا فِي بَطْنِهَا

فَهَزَلَتْ وَتَقَلَّتْ): بَه چَكَه كَه ي لَه سَكِيْدَا

كَه وَرَه بُوُو بَه لَام خُوْ ي لَه پُو لَوَاوِزِبوُو

مَجْرُ الْكَثِيْرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ - الْجِيْشُ

الْعَظِيْمُ): فَرَه وَرُوِي هَه رَشْتِيك ،

سُوپَايَه كِي مَه زَنُو بِي شُوْمَار

مَجْر: وَلاَتِيكَه ، دَانِيْشْتَوَانِي وَلاَتِي

(مَه جَه ر) ، جَوْرَه خَشَلِيكِي نَالْتَوُونِي

(مَه جَه رِي) يَه

مَجْرِي (مَسْلِك - طَرِيْق): رِيْبَاز ، رِيْزَه وَ

مَجْرِي الْبُوْل: مِيْزَه رِيْزَه ، بُوْرِي مِيْز

مَجْرِي الْحَيَاةِ (سَيْرَهَا): رِيْزَه وَي رِيْزَان ،

چُوْنِيَه تِي رِيْزَان

مَجْرِي الْمَاءِ: چَه م ، كَوْنِج ، نَاوَه رِيْزَه ،

جُوْگَه

مَجْرِي الْهَوَاءِ: بَاكِيْش ، بَاپَه وَ

مَجْرِي: تَاقِيكَه رَه وَي ، نَه زَمُوْمُونِيَار ،

فَرِيُوْدَه ر ، مَه لَخَه لَه تِيْن ، لَه خَشْتَه بَه ر

مَجْرَةٌ (دَرْبُ الثَّبَاتَةِ): رِي ي كَاكِيْشَان ،

كَه شَكَه شَان ، هُوْك ، كَاكِيْش ، رِيْگَا ي

كَاكَه شَان لَه نَاسْمَانْدَا شَه وَانَه دَه بِيْئِرِي

سَسِي وَ پَان دُوُوُو دِيْزَه كَه لَه زُوْرِي

كُژُوْبُوْنَه وَي نَه سَسْتِيْرَه كَانْدَا دِيَارَه

مَجْرُد: چِيكَه ن ، فَلَچَه ي دَدَان ، كَسَكِي

مَال پَاكَه رَه وَي

مَجْرُد: تَه نِيَا ، تَه نَهَا ، بَه بِي ، سَادَه ،

بِي بَه هَرَه ، رَه هَا ، كَوْرْتَه ، سَه لَت ،

رَه بِيْن

مَجْرَس (الَّذِي جَرَّبَ الْأُمُوْر): قَال ،

نَاوَه سُوُو ، نَه زَمُوْمُونْدَار ، بَه هَرَه دَار

مَجْرَفَة (الشَّبَكَة يُصَادُ بِهَا السَّمَكُ):
 تَوْبِي مَاسِي گِرتن
 مَجْرُوز (مَقْصُوص): بَرَاو ، بَرَاوَه ، لِيكْرَاو
 مَجْرُوم فِيهِ (مَقْرَر): بَرِيَار لِه سِه رَدْرَاو ،
 يِه كَلَايِي كِرَاوَه ، بِه لَادَا خِرَاو
 مَجْس - تَمَجِيسًا: كَرْدِي بِه مِه جُوسِي و
 نَاگِر پِه رَسْت
 مَجْس: شُويِنِي دِه سَت لِيْدَان ، سَنگ
 مَجْس (مَسْبَر): شَاخِي مِيْرِد ، مِه سَتِيَار ،
 مِه سَتِه وِر
 مَجْسَة (آلَة الْجَس): نَامِيْرِي پَشَكْنِيْنِي
 پَزِيْشَك
 مَجْسَد (الْقَمِيصُ الَّذِي يَلْبِي الْبَدَنُ):
 كِرَاسِيْكَ لِه زِيْرِه وِه لِه بِه رِ دِه كَرِي
 مَجْسَم: بِه رَجِه سَتِه ، تِه نَدَار ، مِه لَبْرِيْرَاو ،
 مِه رَشْتِيْكَ دَرِيْزِي وِ پَانِي وِ قُوْلِي مِه بِيْت
 مَجْس - مَجْسَة (رَحِي): دِه سَتَاپ ،
 وِر دِيْكَر
 مَجْسُوش: هَارَاو ، وِر دِيْكَرَاو
 مَجْعَد (مَخْضَن - مَمْوَج): كَرِز ، كَرِز ،
 لُول ، چِرِج وِ لُوج ، لُوج ، زَاكَو
 مَجْمَن (مُنْشَف): وِشَك ، وِشَكْرَاوَه
 مَجْمَف - مَجْمَفَة (آلَة التَّجْفِيْف):
 وِشَكِكِه رِه وِه ، وِشَكِكَار
 مَجْفَل: بَايِه كِه مِه وِر رَادِه مَالِي ، بَاي
 مِه وِر
 مَجْل: نَاتِه وَاوِي وِ كِه م وِ كُورِيْپِه كِه
 لِه نِه سِيْدَا ، مِه لِنَاوَسَانِي دِه سَت بِه مِوِي
 كَارِيو فرمَانِي زُودِه وِه
 مَجْلِي (مَقْدَم الرَّأْس): پِيْشِه سِه ر ،
 پِيْشِي سِه ر
 مَجْلَاب (سُوط): قَامِجِي
 مَجْلَبَة (مَسْبَب): مَق ، مَوْكَار

مَجْرَفًا: مِه زَار ، نِه دَار ، نِه بُوِي مَال
 تِيَاچُو
 مَجْرَف - مَجْرَفَة (آلَة الْجَرْف): رَامَال ،
 پِي مِه رِه ، رَامَالِه ، خَاكِه نَاز
 مَجْرَم (مُذْنِب - جَان): گُونا مَكَار ،
 تَاوَانِكَار ، تَاوَانِدَار ، گُونا مِهَار
 مَجْرَم: سَالِي تِه وَاوُو پِر
 مَجْرُوح (جَرِيح - كَلِيم): زَامِدَار ، بِه زَام ،
 زُوخْمِدَار
 مَجْرُور (مَسْخُوب): رَاكِيْشِرَاو ،
 بِه كِيْشِرَاو ، كِيْشِرَاو
 مَجْرُور (فِي النُّحُو): لِه رِيْزِمَانْدَا: نِه و
 نَاوِه ي كِه لِه پِيْشِيه وِه پِيْتِيْكَ (جِه ر)
 دِيْت
 مَجْرُوش (مَا طَحْنَتْهُ غَيْر نَاعِم):
 كُوتِرَاو ، پَاكِكِرَاو ، هَارِيَاو ، پِه ك خُورِد ،
 بَرُوِيْش ، نِه وِه ي دِه هَارِ دَرِيْت وِ نِه ر م
 نِيْه وِ زِيْرِه
 مَجْرُوم: كِه تِه وِل ، جِه سَتِه زِل ، گِه وِرِه
 مَجْرِي - مَجْرِيَة: سِه كِي تِه وِلِه دَار
 مَجْر: بَرِيْنگ ، مِه وِرِيْنگ ، چَارِگ ،
 مِه فَهَنِگ ، مَقِه سَتِيْكَ گِه وِرِه وِ تَايِبِه تِيه
 بُو بَرِيْنِه وِه ي مَوِي بِنِز وِ خُورِي
 مَجْرَاع (الْكَثِيْر الْجَزَع): زُودِ بِي تَارَام ،
 مِه لِه شِه وِ جِرِپِن
 مَجْرَز: قِه سَابَخَانِه ، كِه وِلِگِه ، شُويِنِي
 كُوشْتَارُو سِه رِيْپِيْنِي نَاژِه ل
 مَجْرَزَة (مَذْبَحَة): قِه سَابَخَانِه ، كِه وِلِگِه ،
 كُوشْتَار ، سِه رِيْپِن ، قِه لَاجُ ، خُوِيْنِيْزِي
 مَجْرَع: رِه گ رِه گ ، خِه ت خِه ت
 الْمَجْرَع - الْمَجْرَعُ مِنَ الرُّطْبِ: خُورْمَايِه ك
 نِيوِه ي كِه يِي بِيْت ، خُورْمَايِه ك بِه شِيْكَِي
 رِه ش وِ بِه شِيْكَِي سِيْپِي بِيْت

مَجَلَّتْ يَدُهُ: دهستی ناوسا به موی کارو

فرمانی زوره وه ، پیسته که ی قلیشاو

وشک هه لگه را

مَجَلَّةٌ: کۆفار ، چن په ره و نوسراویکی

چاپکراوه که وا هه فته و هه فته یان

مانگه و مانگ یا خود و هرزاو و هرز

ده ریچی

مَجَلَجَلٌ: دهنگ تیز ، دهنگ زوال ،

دهنگ نیر

مَجَلَجٌ: هه سان ، به ردی تیزکردن

مَجَلَجٌ: ده زگای تیزکردنی تیخی چه قو

مَجَلَدٌ - مَجَلَادٌ: چه رم و قایشیکه ژنی

کۆرسته و توو به وه ده کیشیت به ده م و

چاوی خویدا

مَجَلَدٌ: به رگ تیکراو ، به رگ

مَجَلَدَةٌ (سوط): قامچی ، تاژانک

مَجَلَسٌ: نشنگه ، کۆر ، دوانگه ، شوین

دانیشتن ، نه نجومه ن ، تا قم

مَجَلَسٌ بَلَدِيٌّ: نه نجومه نی شاره وانی

مَجَلَسٌ أُمَّةٌ: نه نجومه نی نه ته وه بی ،

په ره مان

مَجَلَسُ الْأَعْيَانِ: نه نجومه نی پیاو

ماقولان

مَجَلَسُ الشُّورَى: نه نجومه نی راویژ

مَجَلَسُ الشُّيُوخِ: نه نجومه نی ریش

سپیان

مَجَلَسٌ عَسْكَرِيٌّ: دادگای سه ریازی

المَجَلَسُ النِّيَابِيٌّ: نه نجومه نی پارله مان ،

نویته رانی که ل و نه ته وه

مَجَلَفٌ: نه وه ی له ملاولا که ی

ده گبریته وه ، که میک ، پاشماوه

مَجَلٌّ: پایه دار ، سه روه ، به رزو بلند ،

هه وریک زه وی به باران دابپوشی

مَجَلُّو (الْمَنْظُورُ إِلَيْهِ): ته ماشاکراو ،

بینای تیکراو

مَجَلُودٌ: زه و بیه ک شه و منی به سه ره وه

بیت

مَجَلِيٌّ: نه سپی پتیشکه و توو له پتیشبرکیدا

مَجَم (الصُّلْبُ): سینه ، سنگ ، سینگ ،

سنگی گیاندار

مَجْمَعٌ فَلَانٌ فِي خَبْرِهِ (لَمْ يُبَيِّنْهُ):

ناشکرای نه کرد ، روونی نه کرده وه

مَجْمَعٌ بِفُلَانٍ: هه له وه پیکرد ، تقوی

پیت و له سه ره مه سه له به ک جیکیری

نه کرد

مَجْمَعُ الْكِتَابِ (خَطُّهُ وَأَفْسَدَهُ بِقَلَمٍ):

به پینوسه که ی تیکیدا ، شتواندی

مَجْمَدٌ: به ستوو ، واژوی شله مه نیه

مَجْمَدَةٌ: به ستن ، به ستین ، سه هۆلگه ،

به سته ره

مَجْمَرٌ مَا يُوَضَعُ فِيهِ الْجَمْرُ مَعَ الْبُخُورِ -

العُودُ): نه وه ی پشکۆر بخوردی

تیده کری ، بوخورد

مَجْمَرُ الْبُخُورِ): بوخورد

مَجْمَرٌ (مَحْسٌ): برزاو ، سورکراوه

مَجْمَرَةُ النَّارِ (مَوْقِدٌ): ناگردان ، کوانو

مَجْمَرَةُ الْبُخُورِ (مَبْخَرَةٌ): ناگردانی

بخورد ، بخوردان

مَجْمَعٌ (مَكَانُ الْإِجْتِمَاعِ - جَمْعِيَّةٌ):

کۆجی ، دیوان ، کۆبوونه وه بو

مه به ست و کارتک ، کۆبوونه وه ،

کۆنگره ، کۆپ

مَجْمَعٌ قَفْوِيٌّ: کۆزمان ، کۆپی

زمانه وانی ، کۆپی زمانزانی

مَجْمَعٌ عَلَمِيٌّ (أَكَادِمِيٌّ): کۆپی زانیاری ،

کۆزان

مُجْمَع: سالی قات و قریو نه هامة تی
 مُجْمَع (الْمَجْرُومُ بِهِ وَالْمَحْكُومُ فِيهِ): بربار
 له سهر دراو ، فه زمان به سه را دراو
 مُجْمَع (جَامِع - حَاشِد): كۆبوو ، كۆكراو،
 كه له كه ، گرد ، جه مكر او
 مَجْمَعَة (مَكَانُ الْإِجْتِمَاعِ): شوینتی
 كۆبوونه وه
 مَجْمَعَة (الْخُطْبَةُ لَا خَلَلَ فِيهَا): وتاریك
 هیچ كه م و كۆریه کی تیا نه بیت ، وتاری
 بی كه م و كۆری
 مَجْمَعَة: زه وی بی تاوو وشك ، وشكه
 زه وی
 مُجْمَل (خَلَاصَة): بوخته ، كورته ،
 پالفته
 مُجَمَّم: قژ زۆر ، قژن
 مَجْمَعَات: حهوت هونراوه به
 له هونراوه كانی سه رده می نه فامی
 له چینی دووه م و دوا ی هونراوه
 مه لو اسراوه كان دین
 مَجْمُوع: مه مووی ، كۆی ، گشتی ،
 تیکرای ، كۆكراوه ، كۆمه لکراو ،
 كه له كه كراو ، كۆگرد ، رنراو ، چنراو
 مَجْمُوعَة مِنْ أَيْ شَيْءٍ: كۆمه لیک له مهر
 شتیك ، كۆمه له ، گزۆه ، دهسته
 مَجْنُ الشَّيْءِ - مُجُونًا صَلْبًا وَعَلَطًا):
 توندو تۆكمه بوو ، پته بوو
 مَجْنُ فَلَانٌ مُجُونًا (قَلَّ حَيَاؤُهُ): ئابروی
 نه ما ، شه رمی نه کرد ، رهفتاری
 ناشیرینی نواند
 مَجْنُ - مَجْنَةٌ (كُلُّ مَا وَقِيَ مِنَ السَّلَاحِ):
 قه لخان ، سوپه ر ، پاریزه ر
 مَجْنَى: شوینتی چنینه وه ی میوه و
 به روبرووم

مَجْنَب (الْسِتْر - التَّرْس): به ربه ست ،
 به رده ، قه لخان ، سوپه ر
 مَجْنَب (مُعَد): دوورخراوه ، لاخراوه
 مَجْنَب (الْكَثِيرُ مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ): خبزو
 شه ری زۆر
 مَجْنَبَة مِنَ الْجَيْشِ (الْمَقْدَمَة): پیشهنگی
 سو یا ، پیشه وه ی
 مَجْنَبَاتُ الْجَيْشِ (الْيَمِينَة وَالْمَيْسِرَة):
 هه ردووبالی راستو چپی له شکر
 مَجْنَة: زه و بیه ك جنۆكه ی زۆر بیت
 مَجْنَة: حه شارگه ، په ناگه ، سوپه رو
 قه لخان
 مَجْنَح (ذُو أَجْنَحَة): بالدار ، خاوهن بال
 مَجْنُوب: نه خۆششیه كه تووشی
 كۆنه ندامی سی ده بییت و كۆكه ی
 لیده بیته وه
 مَجْنُون (ذَاهِبُ الْعَقْلِ): شیت و ویت ،
 په تیاره ، په تیری ، شه یدا ، دیوانه
 مَجْهَار: دهنگ گه وره ، دهنگ زولان و
 زل
 مَجْهَارٌ كَهْرَبَائِيٌّ: دهنگه ره وه ی
 کاره یایی
 مَجْهَارٌ مُجَهَّر (مَكْرُوسُ كَوْبٍ): وردبین ،
 گه ردبین ، گه ردیله بین ، میکروسکۆب
 مَجْهَاضٌ مِنَ الْإِنْسَانِ (الَّتِي مِنْ عَادَتِهَا
 إِلْقَاءُ الْوَلَدِ لِقَبْرِ نَمَامٍ): نه و میانه ی
 به چکه و منالی ناته واریان ده بییت
 مُجَهَّر (مَنْ كَانَتْ عَادَتُهُ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِصَوْتِ
 مَرْتَفِعٍ): نه وه ی هه میشه به دهنگی
 به رز ده دویت و قسه ده کات
 مُجَهَّر: وردبین ، گه ردبین ،
 میکروسکۆب

مُجَهَّر: مه‌رگی خیرا ، مردنی کتوپر
مُجَهَّر (مُقَدَّ): ناماده ، سازکراو ،

سازینراو

مُجَهِّض: هوی له‌بارچوون ، ده‌بیته هوی

له‌بارچوون ، منالی له‌بارچوو

مُجَهَّل (الْأَمَّاكِنُ الْمُجَهَّلَةُ): مه‌ریمه

نه‌زانراوه‌کان ، شویننه نادیارو ونه‌کان

مُجَهَّلَةٌ (مَا يَحْمَلُكَ عَلَى الْجَهْلِ): نه‌وهی

وه‌هات لیده‌کات خۆت گیتل بکه‌ی

مُجَهَّود: کۆشش و هه‌ول ، ته‌قه‌لا ، وزه ،

هیز ، توانین ، ره‌نج ، ته‌لاش

مُجَهَّوِل (ضِدُّ مَعْلُوم): نه‌زانراو ، که‌س

نه‌زان ، نادیار ، په‌نهان

مُجَوَّاب (آلَةُ الْخُرْق): نامیری کون

کردن ، کونکه‌ره

مُجَوَّاد: چاکه‌کار ، خیرخواز ، بویژو

شاعیریکی خاوه‌ن به‌هه‌رو به‌توانا

له‌دانانی هۆنراوه‌ی چاک و باشدا

مُجَوِّب (خَرَامَةٌ): کونکه‌ر ، سمو ،

کونکار

مُجَوَّر: هه‌لکۆلراو ، بۆش و به‌تال ،

چالکراو ، قوول ، چوه‌وه ناوه‌وه

مُجَوِّس: ناگرپه‌رست

مُجَوِّسِيَّة: ناینی ناگرپه‌رستی ،

زه‌رده‌شتی

مُجَوِّعَة: سالی پینه‌هامه‌تی و قات و قپی

مُجَوِّف (الْعَظِيمُ الْجَوِّف): ورگ‌گه‌وره ،

سک زله ، ناخ‌گه‌وره

مُجَوِّف: به‌تال ، بۆش ، هه‌لۆل ، کلۆر ،

پووت ، پووچه‌ک ، پووچی ، قوپاو

مُجَوِّل: قه‌لغان ، سوپه‌ر ، په‌ناگرتن ،

پاوانه ، خپخال ، مانگیکی زیوینه‌و

له‌ناوه‌پراستی ملوانکه‌دا

مُجَوَّن: بی‌تابرو ، خراپه‌کار ، خراپه

مُجَوِّهَر: گه‌وه‌ر ، خشل

مُجَبِّء: هاتن ، ناماده‌بوون ، رووتیکردن

مُجَبِّب (مَلْبِي): گویزپایه‌ل ، به‌گوینکه‌ر ،

گویی له‌مشت

مُجَبِّد: شکۆدار ، مه‌زن ، خاوه‌ن

پله‌وپایه ، به‌پیز

مُجَبِّد: بویژو شاعیری هۆنراوه‌باشو

چاک

مُجَبِّدِي: سکه‌و دراویکی عوسمانی‌به

مُجَبِّر: یاریده‌ده‌ر ، به‌هانا ، هاوکار ،

یارمه‌تیده‌ر

مُجَبِّز: به‌خیتوکه‌ر ، بژیوی په‌یداکه‌ر ،

سه‌رکاری هه‌تیو ، به‌نده‌و کۆپله‌یه‌ک

ریگه‌ی بازرگانی درابیت

مُج

مُحِ الثَّوْبِ (خُلِقَ وَبَلِيَ): شریوو ، کۆنو

شریوو ، دپا ، پزی

مُحِ (خَالِصٌ كُلُّ شَيْءٍ): پوخته‌ی

هه‌ر‌شیتیک ، رۆن ، دۆشاو ، ربه ،

خۆشاو ، پوخته ، رینگاو

مُحِ الْبَيْضِ (صَفَارُ الْبَيْضِ): زه‌ردینه‌ی

هه‌لکه

مُحَا الشَّيْءِ (أَذْهَبَ أَثْرَهُ): شویننه‌واری

په‌یه‌وه ، لایبرد ، نه‌یه‌په‌شست ، پاکی

کرده‌وه

مُحَسِي: پاکی‌کرده‌وه ، شویننه‌واری

سپه‌وه

مُحَابَاة: لایه‌نگرتن ، خۆشووستن ،

خاتر‌گرتن

مُحَادَثَةٌ (مُكَاَلَمَةٌ): وتویژکردن ،

گفت‌وگوکردن ، دوان ، رازونیا

مُخَاذِرَةٌ: لیدوان ، باس ، وتار ، گوته و لیدوان ، پرسیارو وه لأم ، وانه بیژی ، بابهت باسکردن
مُخَاظ: ده ورگیراو ، گه مارؤ دراو
مُخَاظِر: نه سکه نه ، ناسنتیکی دهم تیزه شتی پیی مه لده که نری
مُخَاظَفَا (مُخَاظ): چاودیر ، پاریزهر ، ناگادار ، تیبینیار
مُخَاظَفَا الْبَلَد: پاریزگاری شار ، شاریار
مُخَاظَفَا عَلَى الْمَوَاعِيد: به لاین پاریز ، به یمان راست
مُخَاظَفَا عَلَى التَّمَالِيدِ الْقَدِيمَةِ: پاریزگاریکار له دابو نه ریته دیرینه کان ، دیرینخواز ، کزنه په رست
مُخَاظَفَاة: ناگاداری ، پاراستن ، گویدان ، دیوانی پاریزگار
مُخَاَق - مُخَاَق - مُخَاَق: مانگ له که لایبون ، مانگ ونبوون ، په ناگرتن ، سی شهوی کزتایی مانگه که وا تیبیدا مانگ که ل. ده بیت
مُخَاكَاة (شَاكَاة): لیکچوون ، لیکچواندن ، له وچوو ، ویکچوو
مُخَاكَاة (مَوْضِعُ الْحَيَاكَةِ): شوینتی چین و دورین
مُخَاكَاة: داواپینین ، دادپرسین ، دادگایی کردن ، لیتپرسینه وه
مُحَال: سته م ، نه شیاو ، نی دراو ، به تال و پووجه ل ، خوارو خیتچ ، ناگونجاوو شیاو
مُحَال: فیل ، ته له که ، ده ست برین ، سزاو نه شکه نجه ، توندوتیژی ، هیزو ده ستلآت
مُحَال: به کره و ده زوویه کی مه زن و که وره یه

مُخَاذ: لا ، مه مبه ر
مُخَاذ لَهُ (إِزَاءُهُ): به رامبه ریه تی ، ماوتایه تی
مُخَاَرِب (مُقَاتِل): جه نگاهور ، شه رکه ر
مُخَاَرِبَة: شه رکردن ، جه نگرکردن ، هراو به زم به رپاکردن
مُخَاَرَة: گوچیکه ماسی ، له پکه
مُخَاَرَا (الْمُخْرَم - الْمُتَمَوِّصُ الْحَقَ): بی به ش ، بی به خت ، که م به خت ، مه ولده رتک بزئوی کزو لاوازیبت
مُخَاَرَقَة: بی به شکردنی یه کتک له بزئوی و رتقو رزیدا
مُخَاَسِب: پشکنیار ، ژمیریار ، ژماریار
مُخَاَسِبًا قَانُونِيًا: پشکنیاری یاسایی ، ژمیریاری یاسایی
مُخَاَسِبَة (عِلْمُ الْحَسَاب): ژمیره ، ژماره گیری ، ژمیریاری
مُخَاَسِن (صِفَاتٌ حَسَنَةٌ): خوورده وشتی چاک و باش ، ره وشت باشی
مُخَاَش: شت و مه کی نیتومال ، که لو په لی ناومال
مُخَاَشِد: کور ، شوینتی کزبوونه وه ، جیگه کزبوونه وه
مُخَاَص: تیشک و رووناکی هورو تراویلکه
مُخَاَصِر: نابلوقه دار ، ده وره دراو ، چوارلا گیراو
مُخَاَصِر: نابلوقه دهر ، ده وره دهر
مُخَاَصِرَة (إِحَاظَة): ده وره دان ، چوار لا گرتن ، گه مارؤ ، نابلوقه دان ، گه مارؤ دان ، زنجیره دان ، فشارخستنه سر ، ده ست به سه را گرتن
مُخَاَصِر: وتاریژ ، وانه بیژ ، ناماده

مَحَال (الْمَكَار - الْخَدَاع - الشَّيْطَان) :

فَيْلَبَاز ، تهله باز ، دهستېر ، قَوْلېر ،

شهيتان

مَعَالَة : به کره يه کی فره گه وړه ،

جومگه يه کی پشت ، فَيْل ، دهستېری

مُعَامَاة : پاريزگاری ، ياسا يان

بنه ماکانی فيقه

مُعَامِي : پاريزهر ، بهرگر ، نوينه ری

داواکار

مَعَانِث (مَوَاقِعُ الْإِثْم) : شويني گوناو

تاوان ، گوناگه

مُعَاوَرَة : وتوويزکردن ، مشت و ميگردن ،

ناخافتن ، قسه کردن ، دهمه ته قی

مُعَاوَلَة (مُرَاوَعَة - مُعَالَجَة - تَجْرِبَة) :

فريودان ، نه مړو به سبه ی ، هه ولدان ،

کوشش

مُعَاوِج (الْمُحْتَاجُونَ) : ناتاج ،

پيويستداران ، نه دارو نه بووان

مُعَايِد (غَيْرُ مُنْحَاز) : بي لايه ن ،

سهره خو

مُحِب (عَاشِق) : دلدار ، نه ويندار ، دل

وابه ست ، دل پابه ند

مُحِبٌّ لِكُنْأ (مُعْرَمٌ بِهِ) : بزى شيت بوو ،

جه زى لينده کات

مُحِبٌّ لِدَانِهِ (أَنَانِي) : نيشتمانپه روه ،

نيشتمانی

مُحِبَّة (حِب - هَوَى) : خو شه ويستی ،

حه زليکردن ، ناشنايه تی ، دوستانيه تی ،

نه وين

مُحِبَّةُ اللَّهِ : خو شه ويستی په روه ريگار

مُحِبَّرَة - مُحِبَّرَة - مُحِبَّرَة (الدَّوَاة) :

شووشه ميره که ب، دوپیت ، ميره که بدان

مُحْبَس (مَكَانُ الْحَبْس) : زيندان ،

گرتووخانه

مُحْبَس : نه نکوستيله ، کلکه وانه ،

نه موستيله

مُحْبَسُوس : دهستگيرکراو ، بهندکراو ،

گيراو

مُحْك (مَكَانُ شَدِّ الْإِزَارِ مِنَ الْجِسْم) :

شويني توندکردنی شه روال ، ورگ

مُحْبُوك : سفت ، قايم ، توند ، توکمه

مُحْتَج (مُعَوِّز - فَقِير) : هه زار ، نه دارا ،

که مدهست ، دهستگورت ، نه بوو

مُحْتَال : دهستېر ، فَيْلَبَاز ، تهله که باز ،

داوباز ، هه لڅه له تين

مُحْتَج (مُفْتَرَض) : نارېزا ، گړيز

مُحْتَجِر : که ميره بند ، شويني به ستنی

جوخين

مُحْتَد (أَصْل) : بنه رپه ت ، ره گه ز ،

نه زاد ، بنه چه

مُحْتَد (غَضَب) : تووړه ، رقاوی ،

خه شمناک

مُحْتَرَف : شويني کاروکاسبی ،

فروشگه ، دوکان

مُحْتَرَف : پيشه دار ، پيشه ساز ،

پيشه دهر ، کاسب ، پيشه گه ری

مُحْتَرَق : سووتاو ، بو سولپها توو

مُحْتَرَم (مَوْقِر) : به ريز ، روسوور ،

ريزدار ، خاوه ن که سايه تی و ريز

مُحْتَسِبُ الْبَلَد (مَأْمُورٌ مِنْ قِبَلِ الْحَاكِمِ

لِضَبْطِ الْمَوَازِينِ وَنَحْوِ ذَلِكَ) : بهرپرسو

راسپيراو له لايه ن فه رمانپه واوه بو

راگرتنی کيش و پيوانه

مُحْتَشِم (مُؤَدَّب) : بي فيز ، ناغر ،

ره وشت بهرز ، خو پاريز

مُحْتَضِر : شارنشين ، واژوی

گوندنشينه

مُحَضَّر (مَنْ حَضَرْتَهُ الْوَفَاةُ): گیانه لا ،
سهره مهرگ ، نه وهی له سهره مهرگدایه
مُحْتَمِل (مَكَانُ الْإِجْتِمَاعِ): کۆرگیراو ،
کۆر ، شوینی کۆبوونه وه ، نه نجومه ن
مُحْتَمِل الْأَمْر (مُعْظَمُهُ): زوربهی ،

زقردینی

مُحْتَكِر: قۆرخکار ، دهست به سه راگیر ،
په سمه نده کەر

مُحْتَل: داگیرکراو ، زه وتکراو ، دهست
به سه را گیراو

مُحْتَلَم (بِالْبَاحِ): مهرزه کار ، بالقی

مُحْتَمِل: ده گونجی ، ده شی ، ری ئی
تیده چی

مُحْتَوَى: ناوه پۆک ، تیا به تی ، له خۆی
گرتوه

مُحْتَمِل (لَا بُدَّ مِنْهُ): هه رده بی بییت ،
چار نه بوون ، خواویست ، لیبوه وه ،
دوایی هاتوو

مُحْتَوَا (مُسْتَحْتَبٌ - مَدْفُوعٌ): هاندراو ،
پالپتیه نراو ، وروژاو

مُحْتَب (مُسْتَوْر): داپۆشراو ، روپۆشراو ،
پۆشراو ، په نهانکراو ، شاردراره

مُحْتَب: به لگه هینانه وه بۆ به کتر ،
مشت و مپ ، ده مه دمه

مُحْتَب (كَثِيرُ الْخُصُومَةِ): فره
دزایه تی و ناکۆکی کەر ، رکه بهر ، ناکۆک

مُحْتَب (الْكَثِيرُ الْكُفُوسُ هَيْبَةً): رینگه گر ،
رینه دهر به نه نجامدانی کاروبار ،

خۆگره وه

مُحْتَب (الطَّرِيفُ الْمُسْتَقِيمُ): راسته ری ،

شه قامه ری ، رینگه ی راستو ره وان

مُحْتَب: حه ره م ، باخچه ، باخ

مُحْتَب صَحِي: که په ننتینه ، قورمیتینه ،
شوینی که دور له شار بۆ گرتنه خۆی
نه وه نه خۆشانه ی تووشی نه خۆشی
په تاو گویزه ره وه هاتوو ن

مُحْتَب - مَحْتَب: باخچه ، باخ ، کانه به رد ،
دهوری چاو

مُحْتَب الْقَوَانِم: په ل سپی ، بوونی
خه تی سپی له په لی و لاخدا

مُحْتَب (مَوْضِعُ الْحِجَامَةِ مِنَ الْبَلَدِ):
شوینی که له شاخ گرتن له جهسته دا

مُحْتَب - مَحْتَب (كَأْسُ الْحِجَامَةِ):
که له شاخ ، پیاله ی خوینی گرتن

مُحْتَب: گزجان ، داری سر چه ماوه ،
گزیال ، مه چک ، قه لانگ ، گالۆکه

مُحْتَب: داپۆشراو ، شه رمن ،
روپۆشراو ، په نهانکراو

مُحْتَب (الْقَلْبُوبُ بِالْحِجَّةِ - الْمَطْلُوبُ -
الْمَقْصُودُ): دۆراوو به زیو به به لگه ،

داواکراو ، مه به ست ، نیاز
مُحْتَب: ده ست به سه راگیراو ،

قۆرخکارو ، زه وتکراو ، گیراو
مُحْتَب: نه سپی په ل سپی

مُحْتَب: ژنی ره ش پۆش ، ژنی میرد
مردووی ره ش پۆش

مُحْتَب (ضِدَّ مَقْر): قۆز ، ده په ریوو ،
واژووی قوول و چاله

مُحْتَب: وته بیژ ، قسه کەر ، بیژهر ،
گوتیار

مُحْتَب (فِي عِلْمِ الْحَدِيثِ): له زانستی
فه رمووده زانیدا: نه وکه سه به شاره زایی

له فه رمووده ی پیغه مبه ر (د.خ) دا هه به
مُحْتَب: نوئی ، تازه ، نه وه ی

له قورئان و سوننه ت و کۆده نگی زانایاندا
نییه و تازه به دیهاتوه

مُحَرَّبٌ: میحراب ، په‌رستگا ، پیش
 دهم ، پیش هم‌موان
 مَحْرَابُ الْمَسْجِدِ: به‌رنویژ ، پیش نویژ ،
 میحرابی مزگهوت
 مَحْرَأٌ: گاسن ، هاوجاپ ، گاسن ،
 ناسنیکی پانه وه ک بیل ده‌کری
 به‌ه‌جاړه‌وه‌و جووتی پیده‌کری
 مَحْرَأٌ: گهرمی پیو ، نامزاتکه پله‌ی
 گهرمی پیده‌پیوریت
 مَحْرَأٌ: نامزاتکی نه‌شته‌رگه‌ریبه
 مَحْرَأُ النَّارِ (مَسْعَر): کوله‌وژ ،
 ته‌ندورشیوین ، دارته‌ندور ، به‌راگر ،
 دارنکی باریکی درنژده ناگری ته‌ندوری
 پیخوشده‌کری و تیکده‌ری
 مَحْرَبٌ (صَاحِبُ الْحَرْبِ وَالشَّجَاعِ):
 جه‌نگاره‌ری گوستاخ و نازا
 مَحْرَبٌ (مَأْتَحِرٌ بِه نَارُ النَّوْرِ):
 کوله‌وژ ، ته‌ندور شیوین ، به‌راگر
 مَحْرَجٌ (الْمُضِيقُ): گه‌رو ، شویتنیکی
 ته‌نگو ته‌سک
 مَحْرَجٌ (مُضْطَر): ته‌نگه‌تاو ، ناچار ،
 ژوربوماتو ، ته‌نگ پیته‌لچنراو
 مَحْرَرٌ: نازادکر ، سه‌ریه‌سستکر ،
 نووسه ، دهره‌ینر
 مَحْرَرُ الْجَرِيدَةِ: روژنامه‌نووس ،
 سه‌رنووسه
 مَحْرَضٌ: هانده‌ر ، دنه‌ده‌ر ، پالپتوه‌نه‌ر ،
 شه‌پخواز ، تیکده‌ر
 مَحْرَضٌ عَلَى الشَّرِّ: هانده‌ر بقر خرابه ،
 دنه‌ده‌ری شه‌پو خرابه
 مَحْرَفٌ (الَّذِي ذَهَبَ مَالُهُ): شه‌وه‌ی
 ماله‌که‌ی تیاچه‌وه‌وه‌وتاهه ، مال‌فه‌وتاهه

مُحَدَّثُونَ (هُمُ الْمُتَأَخَّرُونَ مِنَ الْعُلَمَاءِ
 وَالْأَدَبَاءِ وَهُمْ خِلَافُ الْمُتَقَدِّمِينَ):
 دواینه‌ی زاناو نووسه‌رانه‌و واژووی
 پیشینه
 مَحْدَجٌ: نیشانه‌و هیمای داخو
 نیشانکردنی حوشر
 مَحْدَدٌ: دیاریکراو ، ده‌ستنیشانکراو ،
 تیزکراو ، سنوور بق دانراو
 مَحْدَسٌ (مَطْلُوبٌ - مَقْصَدٌ): داواکراو ،
 مه‌به‌ست ، ده‌ستنیشانکراو
 مَحْدِقٌ (مَكْتَنَفٌ): ده‌وره‌دراو ،
 چوارلاگیراو ، ده‌وره‌گیراو
 مَحْدَلَةٌ: باگردین ، بان گردین ، گوندوز ،
 بانگور ، بانگوره ، باگوردن ، بانتلین ،
 شه‌وله‌بان ، شتیکی خری نه‌ستووری
 درنژکوله‌ی قوورسه له‌دار یا له‌به‌رد
 بانی پیده‌گیرد ری له‌کاتی باران باریندا
 مَحْدَلَةُ الطَّرِيقِ: زه‌وی کوت ، روژه ،
 زه‌وی کوته‌ره‌وه ، روژه‌ی شه‌قام و ری
 سافکردن
 مَحْدُودٌ: دیاریکراو ، سنووردار ،
 به‌سنوور به‌ستراو ، ناخنراو ، به‌ندکراو ،
 قه‌ده‌غه ، یاساغ
 مَحْدُوسٌ: ته‌ختکراو به‌زه‌ویدا
 مَحْدَقَةٌ: به‌رده‌قانی ، قوچه‌قانی ،
 قه‌لماسک ، قه‌لماسک ، قه‌لماسگ ،
 هه‌فچار ، که‌فیکانی ، شتیکی دوو
 لیسپی هونراوه‌یه له‌به‌ن یا ده‌زوو
 دروست ده‌کری ناوه‌پاسته‌که‌ی توژی
 پانه‌و به‌ردی پیده‌هاوژی ری
 مَحْدُورٌ (مَأْيَعْتَدٌ مِنْهُ): قه‌ده‌غه ،
 یاساغ ، به‌مه‌ترسی ، ریگه‌لیگیراو
 مَحْدُورَةٌ (الْفَرْعُ - الدَّاهِيَةُ - الْحَرْبُ):
 ترسو و بیم ، به‌لاو نه‌هامه‌تی ، جه‌نگ ،
 شه‌پ

مَحْرَق (مَبْرَد): برهنگ ، کارتیک ، برپهن ، نهرمه ساو ، پارچه پۆلایه کی دریزکۆله ی گرنج و گرنج و رووشه شتی پنده کپنری

مَحْرَق (يَحْرَق): سووتینه ، ده سووتینی مَحْرَق: سووتاو ، سفته ، شتیکه ناگری تپه ربویی

مَحْرَقَة: سه ربواو قوریانه ک بسووتینری له پیناوی خوادا وه ک داننانیک به دهسته لاتی خوداوه ندا نه مهش باوو نه ریت بوو له چه رخی نه فامیدا لای چه ندین نه ته وه

مَحْرَك (مَفْصَلُ الْعُنُقِ مِنَ الرَّأْسِ): نیسکی گهردن ، گهرده ملی

مَحْرَك: بزوی ، جوولین ، وه گهرهین ، موی بزواندن و جووله ، ئاره زوو

هه لسنین ، هاندر ، وروژینه ، گهرده مَحْرَك الْفَنِّ أَوْ الْقَلْقَلِ: ئازاوه گپه

ئاشووب نه ره وه ، ئازاوه چی مَحْرَك الشَّهِيَّة: چه زجوولین ، ئاره زووی

خواردن دروسته ک مَحْرَك كَهْرِبَائِي: بزوی خۆکار

مَحْرَم (حَرَام): نه شیاو ، نه گونجاو ، حرام ، یاساغ ، قه دهغه ، هه رشتیک

له لایه نه په روه ردگاره وه به ده قیکی پیرۆز یاساغ و حه رام کرابیت

مَحْرَم (الْمَسَالِم - مَنْ كَانَ فِي حِمَايَتِكَ وَحَرِيمِكَ): بی زیان ، نه وه ی له ژیر

پاریزگاری و چاودیری تۆدابیت مَحْرَم: قه دهغه ، یاساغ کراو ، مانگی

مده ره م که یه که م مانگی عه ره بی به

مَحْرَم مِنَ الْجُلُود: پیسته ، پیسته ی خاو ، نه و پیسته ی هیشتا خۆشکردنی

ته واو نه بوویت مَحْرَم مِنَ السَّيَاطِ (الْحَدِيدِ الَّذِي لَمْ

يَلِين بَعْدَ): قامچیه ک هیشتا نه رم نه بوویت

مَحْرَم (ذُو الْحَرَمَةِ مِنَ النِّسَاءِ وَالرِّجَالِ الَّذِي يُحْرَمُ الْخُرُوجُ بِهِ لِرَحْمِهِ

وَقَرَابَتِهِ): نه ژنو پیاوانه ی له یه ک حه رام کراون ، نه و ئافره تانه ی نابیت

بخوازین به موی خزمایه تیه وه مَحْرَم (لِبَاسِ الْإِحْرَامِ): جلو به رگی

ئیحرام ، جلی حج مَحْرَمَة - مَحْرَمَة: نه و په یمان و

به لئینانه ی نابیت بشکی نریت ، هاوسه ری پیاو له گه ل مناله کان و

نه وانه ی له نه ستوی نه ودان مَحْرَمَة: ده سه سه ری ، په شته مال ،

نه وه ی ناشی توخنی بکه وی مَحْرُوب: که سیک مالی تالانکرا بی و

هیچی بو نه هیلر ابیته وه مَحْرُور (مَقِيظ): توپه ، خه شمداو ،

به قین مَحْرُوس: پاریزراو ، پاریزگاری لیکراو

مَحْرُوق: سووتاو ، سفتاو مَحْرُوم: ته واس ، بی بهش ، بهش

خوراو مَحْرُومٌ مِنْ كَذَا (مَمْنُوعٌ مِنْ): بهش بپراو

له .. ، یاساغ لیکراو ، قه ده خه کراو ، بی بهش کراو له

مَحْرَز (مَوْضِعُ الْحَزْ أَيْ الْقَطْعِ): کون ، شوینی کون و قلیش ، درز ، قلیش

مخز (آلة الخبز): کونکره ، نامرزی کونکردن ، دریل
 مخزم - مخزمة (ما يشد به وسط الدابة): قایش، قه یاسه، پارچه گوریستیک یا قایشیکی له سه ریکی تیغه لده کیشری سه ره که ی دیکه شی له لقیه کی پیوه یه له سه رباره وه تنگی و لآخی پیده به ستری
 مخزن (مخزن): مات ، به په ژاره، خه فته در ، به سوئی
 مخزون: خه فته تبار ، غه مبار ، په ست، دلته نگ
 مخس الجلد (ذلكه یلیلین وذبغه): دهستی پیاهیتنا بوئه وه ی نهرم بیتو پاشان خوئی بکات
 مخسان (الكثیر الإحسان): چاکه کار ، خیرومه ند
 مخسة: دامالین ، رنک ، برپه ند، شانہ ی خورانی چوارپی و ناژه لان
 مخسدة (ما یذغو إلى الحسد): نه وه ی ده بیته هوی حه سوودی و نیره یی بردن
 مخسر: جوانی ده رخراو ناشکراکراوی ژنان ، سروشت ، خو
 مخسرة (مخسرة): گسک ، مالهر ، پاکه ره وه
 مخسمة (سبب القطع): هوی برین ، هوکاری که رتکردن و برین
 مخسن (خیر): پیاوچاک ، خیرومه ند، به خشنده ، چاکه کار ، چاک و باش
 مخسنة (ما یخسن): باش ، چاک ، نه وه ی له بارو چاکه
 مخسوبیا: ژمیردراو ، بزئودراو
 مخسویبة: لایه نگری ، لایه نداری ، تهره فداری

مخسور: چاو تیپرین ، نیگا خستنه سه ر
 مخسوس: هه ست پیکراو ، دیار ، بهرچاو ، شووم ، بهد
 مخسوسة: زه و بییه ک کولله و سه رما لئی دابیت
 مخسوساتا: نه و شتانه ی به یه کیک له پینچ هه ستیاره که ی مروف هه ستی پیده کریت
 مخس الجلد (قشره عن اللحم): له گوشته که ی جیا کرده وه، پاک ی کرد
 مخس النار جلد (أخرقته): ناگر بیسته که ی سووتاند
 مخس السیل ما مر علیه (اقتلعه): لیشاوو سیلاوه که به لای هه رچیه کدا روئی هه لیکیشاوو رایمالی
 مخس الطعام (أكله شدیداً): به په رو شه وه خواردی ، خواردنه که ی به برسیته وه خوارد
 مخس وجهه بالسيف: رووی به شمشیر بریندارکرد ، روخساری بریندارکرد
 مخس - مخسة: زه و بییه ک پر له حه شیش بیت
 مخس (منجل للحش): داس ، که ره نتو ، داسی گه وره
 مخس - مخسة (حدايدة تحرك بها النار): مه قاش ، مقاش ، په نگرگر ، په لگرک ، گاسک ، ناسنکی دوپه له پشکوو ناگری پی هه لده گیری یان ناگری پنخوش ده کریت
 مخشی (موضع الطعام في البطن): شوینی خواردن له ورگدا
 مخشی: کتیبیک په راویزو تیبینی له سه ر نووسراییت

مَحْشَة: زه وبييهك حه شيشی زوربيت
 مَحْشَر - مَحْشَر: شوين كژبوونه وه ،
 زورزی قيامت ، شويني زيندوبوونه وه ،
 كژمه لگه ، په سلان
 مَحْشُود: كه ستيكي گوږپايه لو ريزدار
 له نيتوان خه لكيدا
 مَحْشُوش (الْوَلَدُ الْيَاسِي فِي بَطْنِ أُمِّهِ):
 منالتيكي وشكه وه بوو له سكي دايكيدا
 مَحْشِي: برياني ، ناخنراو ، زړه و
 مَحْص (هَرَبٌ): مه لهات ، رايگرد
 مَحْص (الظَّبْيُ) عَدَاً عَدَاً شَدِيداً):
 به توندي رايگرد ، توندو خيرا مه ليتيزان
 مَحْص الشَّيْءِ (خَلَصَهُ مِنْ عَيْبِهِ):
 له خه وشو ناته واويه كاني پاكي
 كرده وه ، قوتاري كرد ، رزگاري كرد
 مَحْص الْمَدَانِ بِالنَّارِ خَلَصَهُ مِمَّا
 يُشَوْنُهُ): كانزاکه له خه وشو گهرد
 پاك كرده وه ، پالفته ي كرد
 مَحْص بِفُلَانٍ الْأَرْضَ (ضَرَبَهَا بِهِ):
 كيشاي به زه ويدا ، توند ته ختي كرد
 به زه ويدا
 مَحْص فُلَانٍ مِنْ فُلَانٍ (هَرَبٌ): مه لهات
 لي ، رايگرد ، تبي ته قاند ، دهرچوو
 له ده ستي
 مَحْص الْبُرْقِ (لَمَعَ): هه وره بروسكه كه
 تيشكي دايه وه ، روونكي په خشو بلاو
 كرده وه
 مَحْص اللَّهُ مَا بَكَ (أَذْهَبَهُ): خوا نه و
 دهر دو ناساغی و باره ي تووشت هاتووه
 بړه وينتته وه ، لا پيريت
 مَحْص الْحَبْلِ (شَدَّ قَتْلَهُ): توند گرتيدا ،
 گرتيه كي توندي ليدا
 مَحْص (نَقَى): بزاري كرد ، پاكي كرده وه ،
 پوختي كرد ، په تي كرد

مَحْصَ الرَّجُلِ (إِنْتِلَاةً وَإِخْتِبَرَةً):
 تووشی كردو پيی تاقيكرده وه ،
 هه لسه نگاندي پيی
 مَحْص الشَّيْءِ: كه ميكرده وه ، كه لو
 كه ميكرد
 الْمَحْصُ مِنَ الْجِبَالِ أَوْ الْأَوْتَارِ (الْيَمِينُ):
 په ت و تالی نهرم و شل
 مَحْصَاةٌ: چه وه لان ، زه وبييهك زيخو
 به ردي زوربيت
 مَحْصَب (مَوْضِعٌ رَمِيَ الْجَمَارُ بِهِ نَسِي):
 شوين و جيگه ي شه يتان ره جم كردن
 له (مونا)
 مَحْصَبَةٌ (الْأَرْضُ الْكَثِيرَةُ الْحَصْبَاءِ):
 زه وبييه كي فره چه وو زيخ
 مَحْصَد (آلَةُ الْحَصْدِ - مَنَجَلٌ): داس ،
 كه له ندق ، داسك ، داساچلق ،
 جاخسوك ، ناسنتيكي كلك داريني دم
 كه وانه ييه درويته ي پنده كړي
 مَحْصَلٌ: كژك ره وه ، جه مكار
 مَحْصَلَةٌ: سه رنه نجم ، تيكراين ،
 پالفته ، هه مووی ، سه رجه م ، سه راپاي
 مَحْصِنٌ: قه لابه ند
 مَحْصِنٌ (مَنِيْعٌ): قايم ، به ميژ ، پته و ،
 توكمه
 مَحْصَنَةٌ - مَحْصَنَةٌ: ژني داوين پاكي
 ميژدار
 مَحْصُوبٌ: په كيك دووچاري نه خووشی
 سپريژه ي نه لمانی بوويت
 مَحْصُودٌ: درويته كراو ، خه رمان ،
 به بو بووم
 مَحْصُورٌ: نابلو قه دراو ، ده وره دراو ،
 چوارلاگير او ، كه مارژ دراو ، ده ست
 به سه را گير او ، ته نگ ، ترنجاو ،
 ته ننگه تاو

مَخْضَر: کۆبۆنوه، پيشهنگا، ديارگه، راپۆرت، کۆنوس، نامادهبوون، تۆمار، نووسراو
 مَخْضَر (مَعْد): نامادهکار، وهبه رهینه، بهرهمهین
 مَخْضُور (شَخْصٌ بِهِ شَيْطَانٌ - مَكَانٌ مَسْكُونٌ بِهِ الْجِنُّ): جنۆكهى تيايه، نهو جینگه بهى جنۆكهى هه به
 مَخْطُ الوَثْر (أَمْرٌ عَلَيْهِ الْأَصَابِعُ لِيُصَلِّحَهُ): دهستی پیامتاو چاکی کرد
 مَخْطُ السَّهْم (أَنْفَذَهُ): بری، کونیکرد، تهقاندی
 مَخْطٌ - مَخْطَةٌ (الْمَنْزِلُ - الْمَوْقِفُ): شوین، جینگه، ویستگه، شوینی رامن وهستان
 مَخْطٌ - مَخْطَةٌ: دهنگای چهرم و پیست نه خشگر یان کونکر
 مَخْطَبٌ: داسیک داری پیده بریست، نامرازی داربرین
 مَخْطَبَةٌ: ویستگه، ئیستگه، شوینی وهستان
 مَخْطَبَةُ الْقَطَارِ: ویستگه وهستانی شه مهنده فەر
 مَخْطَبَةُ الْإِذَاعَةِ: ویستگه رادیو
 مَخْطَمٌ (مَكْسَرٌ): شکاو، تیکشکاو، لهت و کوت، بارکه وتوو
 مَخْطَمٌ (أَسَدٌ): شیر
 مَخْضُورٌ حَرَامٌ - مَمْنُوعٌ): حهرام، رینگه لیکیراو، یاساخ، قه دهغه
 مَخْضُوفٌ: بهختیار، شادمان، بهخته وهر، شانسیار، کامهران، دلخۆش، دلشاد

مَخْضُول: بهرهم، بهر، دهستگه وت، بهروبوم، دانه ویتله، که ندو، خه له دان، جاله خه له
 مَخْضُولُ الْكَلَامِ (مَقَادٌ - مَضْمُونٌ): بهکورتی، کورته و پوخته ی گوته و قسه
 مَخْضُولَاتُ (الْمِنْشُوجَاتُ الزَّرَاعِيَّةُ): بهروبومی کشتوکال
 مَخْصِيٌّ: نهوهی بهردله میزه لانیدا دروست بووه
 مَخْضٌ فَلَانًا (سَقَاهُ لَبْنًا خَالِصًا لَا مَاءَ فِيهِ): شیریکى پوخته خوارد که هیچ ناویکی تیکه له نه کرابوو
 مَخْضٌ فَلَانًا الْوُدُّ أَوْ النُّصْحُ (أَخْلَصَهُ إِلَيْهَا): بهراستی خوشه ویستی و نامۆزگاری بۆ ده بربری
 مَخْضٌ - مَخْضًا (شَرِبَ الْمَخْضَ): شیرى پاک و پوخته خورده وه
 مَخْضٌ فَلَانٌ فِي نَسَبِهِ (كَانَ خَالِصَ النَّسَبِ): نه ژاد پاک بوو، ره چه له کی پوخته و بیگهرد بوو
 مَخْضٌ (كَانَ خَالِصًا): پوخته بوو، پاک و بی خهوش بوو، په تی و رووت و قووت بوو
 مَخْضٌ (خَالِصٌ - صَرِيحٌ): پوخته، پاک، بی خهوش، بیگهرد، رووت، قووت
 مَخْضٌ مِنَ اللَّبَنِ وَنَحْوَهُ (الْخَالِصُ الَّذِي لَمْ يُخَالَطْ غَيْرَهُ): شیریکى پوخته و پاک، شیریکه هیچ شتیکی تیکه له نه بوویست
 مَخْضٌ - مَخْضٌ (الَّذِي يُشْتَبَى الْمَخْضُ): نهوهی حهز له شیرى پوخته و بی تاو دهکات
 مَخْضَارٌ - مَخْضِيرٌ: نه سپى تیزو خیرا، نه سپى تیزه و

مخضار (آلة الحضر): نامیری چال

مه لکه نندن، مه لکه ن، چالکر

مخفة (سریر یحمل علیه المريض):

دهسته بهره، تهخته ره وان، نه و

دهسته بهره ی نه خوشی له سهر

مه لده گیری و ده گویندیتوه

مخفد: بنه رت، ره چه له ک، بنه چه ی

کوپاره، توره که ی ناخوړ

مخمر - مخفرة: نامرازی چال مه لکه نندن

مخضر: چال و چول، نارپک

مخضر (حاش): هاندر، پالنه ر

مخفصة: دژچه، دژلجه ی چه رمین

مخفظات (المصاب): به لار نه هامة ی،

ده رده سه ری، چه رده سه ری

مخفظة (الأمر المحرك الفص): خه شم و

قین زیادکر، هاندری رق و قین،

دروژینه ری توره یی

مخفظة (غلاف): بهرگ

مخفظة الجيب: جزدان، کیسه پاره،

کیسه ی به ریا خه ل

مخفظة الأوراق: دؤسیه ی کاخه ز،

پارژیره ی کاخه ز

مخفل (المجلس): کۆر، نه نجومه ن

مخفل (وسط): ناوه ند، ناوه پاست،

کۆگا، دیوان، هۆرگه

مخفور (من في أسنانه حفر): ددان

چال، نه وه ی کون و چال له ددانه کانیدا

مه به

مخفوظ: پارژیزراو، پارژیزگاری لیکراو

مخفوظ في الذاکرة: له بهرکراو،

پارژیزگار لیکراو، له بیرو هوش یان

به ره ی دلدا

مخفوظات: وانه ی له بهرکردن، په پاوی

مه لگیراو پارژیزراو

مخفوظة: پارژیزراو، مه لگیراو

محق الشيء: تیا ی برد، که لیکرد

محق الله العمل (أذهب بركته):

خوداوه ند خیری کاره که ی برد،

بی فیه یو به ره که تی کرد

محق الحر الشيء (أحرقه): گه رما

سووتانندی، مه لی پیوزان، گپی

تیبهردا

محق الشيء (أبطله): به تالیکرده وه،

پوچی کرده وه

محق الرجل (قارب الموت): که و ته

لیواری مه رگه وه، نزیک به مه رگ بوه وه

محق: دارخورمای نزیک به یه ک روینراو،

قه لاجو، له ناوبردن، کوشتن،

فه وتانندن، نه هیشتن

محق: خاوه ن ماف، مافدار

مخمان (من یحبس بوله): میزگیراو،

نه وه ی میزی ده گیری ت

مخمة: تیاچوون، فه وتان، نه مان

مخمرات (صفائر الذئوب): گونامی

پچوک، تاوانی گچکه

مخقرة الذئبة والهوان: سه رشوپی،

ملکه چی، نزمی، سووکی

محقق: جینگیر، چه سپاو، ریکخراو

محقق: پشکنه ر، لیکرله ره وه،

دادوهری لیکرلینه وه

مخقن: ده فریکه شیری تیا ده دؤشریت

مخقن - مخقنة (آلة الحقن): سرنج،

شرینقه، ده رزی

مخشوق: شایسته، گونجاو، شیاو،

له بار

مَحَكُ الرَّجُلِ: به ناخوشی و تورپه‌ی و ناشیرینه‌وه دواو گفتم و گوی کرد ، شه‌پی لیده‌بو‌وه ، سوربوو ، قیرسیچمه بوو

مَحَكُ: خورواو، لیخشینراو ، گیره‌شیتوین ، شه‌په‌نگیز ، شه‌پانی

مَحَكُ (حَجْرٌ فَحَصَ الْمَعَادِنَ): محهك ، به‌ردی تا قیکردنه‌وه ، سه‌نگی مه‌حهك ، به‌ردیکه کانزاکانی پی‌تا قی ده‌کریته‌وه مَحَكَانُ (الْبُجُوجُ الْعَسْرُ الْخُلُقُ): رهق ؛

زیر ، خویره‌وشت ، زیرو رهق

مَحَكَمٌ (مَضْبُوطٌ - مُثَقَّنٌ): زور‌ته‌واو ، ریکو پیك ، کونبر ، راستو به‌جی

مَحَكَمُ الصَّنْعِ (مَتِينٌ): قایم دروستکراو ، پتهو ، ره‌خته ، توکمه

مَحَكَمٌ: مه‌ردومی شه‌زمو‌ندار ، به‌ئه‌زموون

مَحَكَمٌ: دادپه‌روه ، راستگور ، راستبیز له‌مه‌لسه‌نگاندا

مَحَكَمَةٌ (دَارُ الْقَضَاءِ): دادگا ، دادگه ، دیوانی هاوارو گله‌یی پرسین و شیکایه‌ت

کردن

مَحَكَمَةُ الْبِدَاءِ: دادگای سه‌ره‌تایی

مَحَكَمَةُ الْجَزَاءِ: دادگای سزا

مَحَكَمَةُ الْجَنَائِيَاتِ: دادگای تاوانباران

مَحَكَمَةُ كِبَرِيٍّ: دادگای گه‌وره‌و بالا

مَحَكَمَةُ الْجَنُحِ: دادگای سوکه تاوان

مَحَكَمَةُ التَّحْقِيقِ: دادگای لیکولینه‌وه

مَحَكَمَةُ شَرْعِيَّةٍ: دادگایه‌کی ناینی ،

دادگای شه‌رعی

مَحَكَمَةُ التَّنْفِيزِ: دادگای جیبه‌جینکردن

مَحَكَمَةُ عَسْكَرِيَّةٍ: دادگای سه‌ربازیی

مَحَكَمَةُ الْإِنْسَانِ تَتَنَافَا: دادگای تنبه‌لچوونه‌وه

مَحَكَمَةُ الْأَخْوَالِ الشَّخْصِيَّةِ: دادگای کاروباری خوئی ، دادگای باری که‌سیتی

مَحَكَمَةُ الصَّلْحِ: دادگای ریکه‌وتن

مَحَكَمَةُ التَّمْيِيزِ: دادگای جیاکردنه‌وه

مَحَكَمَةُ الْأَحْدَاثِ: دادگای منال

مَحَكَمَةُ الْمُرُورِ: دادگای هاتووچو

مَحَكُومٌ عَلَيْهِ: فه‌رمانبه‌سه‌ردا دراو ، سزادراو ، یه‌کیک فه‌رمانی به‌سه‌را

ده‌رکرابی

مَعَلٌ بِالْأَمْرِ (رَأَاهُ بِالْحَيْلَةِ): به‌لگه‌ی ناراسته‌کرد ، به‌هانه‌ی بق‌خسته‌پوو

مَعَلٌ الْمَكَانِ (أَحْدَابٍ): وشك بوو ، قاتو قبری بوو

مَعَلٌ بِصَاحِبِهِ: بوختانی بق‌کرد ، قسه‌یه‌کی دایه‌پال نه‌یگوتبوو

مَعَلٌ - مَعَلٌ بِهِ (سَعَى بِهِ وَكَادَ): فیلو پیلانی لیکرد ، خه‌له‌تاندی ، ده‌ستی

بری

مَعَلٌ فَلَانًا (قَوَاهُ): به‌هیزی کرد ، پته‌وو توکمه‌ی کرد

مَعَلٌ (مَكَانُ الْعُلُولِ): شوینی نیشه‌جی‌بوون ، جیکه‌ی هه‌لدان و

جینشین بوون

مَعَلٌ: رووته‌نی ، گروله‌یی ، بی‌بارانی ، قاتی و نه‌هاتی ، برستی ، فیل ، گزی ،

فروفیل ، ته‌له‌که‌بازی ، ساخته ، ده‌ستبری

مَعَلٌ (مَنْ طَرَدَ حَتَّىٰ أَعْيَا): شه‌وه‌ی ده‌رکرا هه‌تا ری‌تی و نکردو داماو بوو

دورکه‌وته‌وه ده‌نگی به‌هیچ شوینتیکدا نه‌گه‌یشت

مَجَلُّ الدِّينِ (أَجَلُهُ)؛ وادهى وامو قهرز
مَجَلُّ؛ پياويك هيچ به لئين و په پيمانتيكى

نه بښت

مَخْلَاجُ؛ تيروك، تيرك، تيره نان،
دارتيكى خړو دريژو له قامك دريژترو

نه نگوگتي هه ويرى پى پانده كړي ته وه

مَخْلَاقُ النَّبَاتِ؛ تهرز، توله داره ميوو
بركهي خه يارو كاله ك و شووتى گوزالك و

نيتړ

مَخَالِةٌ؛ نامرزيكه له خوښ كړدنې
پيسته دا به كارده بڼى

مَخْلَبُ؛ شوينى دوشين، به چه، بڼير،
ديرى، دارتيكه بونى خوښى

ليده رده هڼيرى

مَخْلَبُ (إِنَاءٌ يُحْلَبُ فِيهِ)؛ قاپى شير
دوشين

مَخْلَةٌ؛ گهړه ك، ريزه مال، كوزان،
كروچه

مَخْلَجٌ - مَخْلَجَةٌ (أَلَةُ الْحَلْجِ)؛ چيكنه،
چرك، مرزتيكه لوكه شيده كات و

ده يشكيڼي ته وه و په مؤدانه كهي لى
فريده دات

مَخْلَجٌ (مَكَانُ الْحَلْجِ)؛ شوينى
شيكردنه وه لوكه

مَخْلَجٌ؛ گهړه هى هوزوتيره، دلاومر،
نازاو گوستاخ

مُخْلَفٌ (كُلُّ مَا يُشَكُّ فِيهِ فَيُخْلَفُ
لِإثباته)؛ نه وكارو باره هى گومان

مه لده كړى و سويتند ده خورئ بى
چه سپاندني

مُخْلَفٌ أَحَدُ أَعْضَاءِ لُجْنَةِ التَّخْلِيفِ)؛
نه ندامى نه نجوومه نې سويتند خورن

مُخْلَفَةٌ (الأرض الكَثيرةُ الخلفاء)؛
زه وييه كه هه ريزو په تكي زورديت

مَخْلَقٌ - مَخْلَقَةٌ؛ گويزان مه كينه هى تاشين

مَخْلَقٌ؛ بهرز، بلند، بالا

مُجَلِّلٌ (مُفَكِّكٌ - مُبَرِّرٌ)؛ شيكار،
خاو كه روه وه، شلكه روه وه، به لگه هڼير،

بيا نوو هڼيره وه

مُجَلِّلٌ سِيَاسِيٌّ؛ رافه كار يا خود ليكوله رى
راميارى و سياسى

مُجَلِّلٌ إِقْتِسَادِيٌّ؛ رافه كارى نابوورى

مُجَلِّلٌ رِیَاضِيٌّ؛ رافه كارو ليكوله رى
وه ررزشى

مُجَلِّلٌ الْأَوْزَامِ؛ ره وڼيره هى ناوساوى

مَخْلُوبَةٌ؛ شيرى دوشراو

مَخْلُوجٌ؛ چيكنه كراو

مَخْلُولٌ؛ شله وه بوو، تواوه، كراوه،
به ره لا، به ربوو

مَخْلُولُ الشَّيْءِ الْمَذَابِ (مَخْلُوطٌ)؛ گيراوه،
تيكه له هى شتى تواوه

مَخْلُولُ الظَّهْرِ؛ پشت چه ماوه، كوماوه،
بى هڼيزو توانا، سستى كه مه رو پشت

مَخْلِيٌّ (مَوْضِعِيٌّ)؛ خوزمالي، جيگه بې،
خوزجى، ناوخوڼى

مَخْمٌ (وَعَاءٌ يُسْعَنُ فِيهِ الْمَاءُ)؛ بويلر،
ناوكه رماكار

مُجَمَّدٌ (كَثِيرُ الْخِصَالِ الْحَمِيدَةِ)؛
ره وشت بهرز، خاوهن ره وشت و

ره فتارى شيرين و جوان، ناوى دوايين
بيغه مبهري خوابه (د.خ)

مُجَمَّدَةٌ (مَا يُجَمَّدُ الْمَرْءُ بِهِ أَوْ عَلَيْهِ)؛
سوپاس، نه وه هى مرؤف شوكرى

له سر ده كات يان پييده كات

مُجَمَّصٌ (مَشْوَى)؛ برژاو، سوور كراوه

مَجْمَعَةٌ (وَعَاءٌ الْحَمَصِ)؛ تيانى برژاندن،
ده فرى تيا برژاندن

مَحْمَض - مَحْمَض: زهوییه ک پر له گئی

ترشو مزربیت

مُحَمَّق - مُحَمَّقَة: ژنیکه مناله کانی گیل و

که وده ن بن

مُحَمَّقَان: نه وشه وانهی تئیدا مانگ تا

نزیک به ره به بیان هه لَدیت و مرؤف زورجار

واده زانیت رۆژ بوته وه به لام هیشتا

هه ره شه وه

مَحْمَل (هُوَج): که ژاوه ، دوچاوه ی

گچکه یه له سه ره پشتی و لآخ داده نری

بۆنه وه ی له کاتی رۆیشتندا یه کیک

تئیدا دابنیشی

مَحْمَل: زه میله ، بهرچنه ی تری

مَحْمَل: بارگران ، بار قورس ، بارکراو

مَحْمَل: ره گوریشی دره خت

مَحْمُود: سوپاسکراو ، ستایشکراو ،

نه وه ی شایانی پیا مه لدان و شایسته یه

مَحْمُول: هه لگراو، به رزکراوه ، گونجاو،

له بار ، شیاو

مَحْمُوم (مُصَابٌ بِالْحَمَى): یه کیک پله ی

که رمای له شی به رز بویتته وه

مَحْمِي - مَحْمِيَة: له ژیر چاودیری و

پاریزگاریدا ، شوینتیک له ژیر

ده سته لات و پاریزگاریدا بیت

مَحْنُ فَلَانًا (خَبْرُهُ وَجَرِيه): تاقیکرده وه ،

هه لئسه نگان ، تاوتویی کرد

مَحْنُ الْفَضَّة: به ناگر پوخت و پاکیکرد،

پالفتنه ی کرد به ناگر

مَحْنُ الْأَدِيم (لَيْتُهُ وَمُدَدُهُ حَتَّى وَسَعَهُ):

نه رمیکرده وه و پاشان گوشادو

فراوانیکرد

مَحْنُ النَّاقَةِ (جَهْدًا بِالسَّيْرِ):

به رۆیشتن شه که ت و ماندویی کرد،

هیلاکی کرد

مَحْن: نه رم و نیانی هه رشتیک ،

به رده وام رۆیشتن و به رتیه بوون

به دریزی رۆژیک

مَحْنَاءَة: لیزایی دۆل و شیو ،

سه ره ره و خواریی

مَحْنَة (بَلَاءٌ وَابْتِلَاءٌ): دهرده سه ری ،

مهینه تی ، کۆست ، چورتم ،

نه هه مه تی و تاقیکردنه وه ، قهیران

مَحْنُث: کاتی گوناو تاوان

مَحْنُك: نه و په ته ی ده می نازه لی

پئیده به ستی

مَحْنُك (حَكِيم - خَبِير): دانا ، ژیر ،

قال، تیگه یشتو ، چاوکراوه ، خاراو ،

دنیا ت دیده ، نه زمووندار

مَحْنُوءَة - مَحْنِيَة: پیچ و پلوچی رویار ،

زه مینی خواروخیچ

مَحْو (شَطْب - إِزَالَة - سَوَادٌ فِي الْقَمَر):

سهرینه وه ، لابرند ، کوزانه وه ،

کوزیرونه وه ، ره شیه که له مانگدا

مَحْوَال (الكَثِيرُ الْمَحَال): مه حال گۆ ،

یه کیک زۆر قسه ی مه حال و نه ستم

بکات

مَحْوَة: بارانتیک زهوی وشکو قات و قری

چاره سه ره بکات، نه نگ ، بای راماله ری

هه ور

مَحْوَر: بنکه ، خولگه ، ته وه ره ، نه و

ئاسنه ی به کره ی له سه ره هه لده کری

مَحْوَر فِي الْهَنْدَسَة): راسته هیتلی به یه ک

که یه نی نیوان هه رده و جه سه ری

بازنه یه ک

مَحْوَر الخَفَاءِ الْمُبْتَلِنِ بِالْحَوَر): سۆلتیک

به چه رم و پیستیک نی رم و قول ناوکه ش

کرایت

المُحِيطُ الهِنْدِيُّ: زهريای هیندی
 المُحِيطُ الأَطْلَسِيُّ: زهريای ته تله سی
 المُحِيطُ المُتَجَمِّدُ الشِّمَالِيُّ: زهريای
 به سته له کی باکوور
 المُحِيطُ المُتَجَمِّدُ الجَنُوبِيُّ: زهريای
 به سته له کی باشوور
 مُحِيقٌ (السَّنَانُ الرَّقِيقُ المُحَدَّدُ):
 سه ره نيزه ی تيزو باريك
 مُحِيلٌ (مُرْسَلٌ - مَنْ يُحَوِّلُ الدِّينَ عَنْهُ إِلَى
 شَخْصٍ آخَرَ): نيزه ر، به ره وپووكه ر،
 رووبه رووكه ره وه، نه وه ی وام و قه رزی
 خوی رووبه رووی كه سيكي دی
 ده كاته وه

المُحِيلُ مِنَ النِّسَاءِ: نه و ژنانه ی دوی
 منالی مینه نيزه يان ده بيت يان
 به پيچه وانه وه

مُخ

مُخٌ: مَوْخٌ، مَيْشِكٌ، پوخته، كروك
 مُخُ العَظْمِ (نُخَاعٌ): مَوْخِي نَيْسِقَانٌ
 مُخَابِرَاتٌ: ناگايی، هه والديری،
 دهنگو باس گه ياندن
 مُخَابِرَةٌ: نامه نيزی، هه والگه ياندن،
 گفتو گزو وتو ويژكردن
 مُخَابِرَةٌ تَلْفُونِيَّةٌ: گفتوگوي ته له فوني
 مُخَاخَةٌ (مَا خَرَجَ مِنْ مَخِّ العَظْمِ فِي فَمِ
 مَنْ يَمُصُهُ): نه و مَوْخِي له دهم و كونی
 نيسقانی نازهل دهرده هيت نيزی و
 ده مرژريت

مُخَادِشٌ (الهِرَّ): پشيله، گوربه
 مُخَادِعٌ: فَيْلَبَازٌ، ده سته ر، قوالب ر،
 ته له كه باز

مَخَارِفُ مِنَ الرِّجَالِ: پياوانی بي به ش

مَخْرَجَةٌ (الجَوَابُ): وه لام، وه لامدانه وه
 مَخْرُوضٌ: گولاو، نه و حه وزو گولاوه
 پچووكانه ی له ده وری نواو
 مه لده به ستری و پيكنه هينزي
 مَخْرُوطٌ (مَسُورٌ): ديواركراو، په رژينكراو،
 ده وريگراو، په ريزكراو
 مَخْرُوكَةٌ (قَتَالٌ): جهنگ، شه ر، هه را،
 به زم و پيكدادان
 مَخْرُولٌ (الصَّبِيُّ أَمَّا عَلَيْهِ حَوْلٌ): منالتيك
 بوويت به سالتيك، منالی ساله وه خت
 مَخْرُولٌ: قسه هينرو قسه به ر، فيتته،
 دوزمان، زه وييه کی وشك و بي
 ده رامه ت

مَخْرُولٌ: نيزه ر، ره وانه كه ر
 مَخْرُولٌ عَلَيْهِ (مُحَالٌ عَلَيْهِ): بو نيزراو
 مُخِيٌّ: زيندو كه ره وه، ژينه ره وه
 مُخِيَا (المَوْضِعُ الَّذِي يُخِيَا فِيهِ):
 نه وشويتنه ی تيدا ده زي
 مُخِيَا (الوَجْهَ): روخسار، روو، دهم و
 چاو

مُخِيَا (الكَثِيرُ التَّحْيِيرُ): سه رسام، زور
 سه رسايمه و حه په ساو
 مُخِيِدٌ (إِجْتِنَابٌ): دوركه وتنه وه،
 خو پاراستن، كه نارگيري كردن،
 گزشه گيري

مُخَيَّرٌ: راماو، تياماو، سه رسوپماو
 مُخَيِّصٌ (مَهْرَبٌ): راكردن، قوتاربيون،
 ده روازه، رزگاری
 مُخِيِطٌ: چپوه، كه ماره، ده وروبه ر،
 ده وروپشت
 مُخِيِطُ الجِسْمِ (سَطْحُهُ): رووی جه سته،
 ته ختي لاشه

المُحِيطُ الهَادِي: زهريای نارام

مُخَارِق (الْمَنَافِذُ الْمَعْلُومَةُ فِي الْبَدَنِ كَالْفَمِ وَالْأَنْفِ): بَسْرِي و رَاپَرِه و ه دياره كاني جهسته وهك زارو لووت
 مَخَارِمُ اللَّيْلِ (أَوَّالَهُ): سه ره تاي شه و ، سه ره تاكاني
 مَخَارِقُ (مَا يَلْعَبُ بِهِ الصَّبِيَّانُ مِنَ الْخُرْقِ الْمَفْتُولَةِ): كوريس و په روي گريدراو كه منالان ياري پنده كه
 مَخَارِفُ: مه ردومي بي بهش ، بي بهخت
 مَخَاصِرُ الطَّرِيقِ: نزيكترين ريگه و بان
 مَخَاصِمُ: نه يار ، دوژمن ، ركه بر
 مَخَاضُ: ژان گرتن ، كاتي منال بون ، سه رده ستان ، چونه سه ر كاسه
 مَخَاضَةٌ (مَوْضِعُ الْغَوْضِ فِي الْمَاءِ): در ، تهنگاو ، بوار
 مَخَاطُ (مَا يَسِيلُ مِنَ الْأَنْفِ): چلم ، چرم ، كلم ، ناووته راييه كي تونده كه له كه پتوه دپته دهره وه كه لينچ و سويزه و زوخ و گه ريزي كه پويه
 مَخَاطُ الشَّيْطَانِ (لِعَابِ الشَّمْسِ): ته نافي شه يتان ، مه چير شه يتان ، مه چير روجيار ، داويكي باريكه وه كو ته ونى جالجالو كه له كاتي گه رمادا له حه وادا په يدا ده بي
 مَخَاطِبُ: دويتنر ، دويتراو
 مَخَاطِبُ: قسه بوكر او ، كه سي گويگر ، كه سي دوهم ، به رامبه ر
 مَخَاطِبَةٌ: گفتوگو ، ناخاوتن ، وتوويز
 مَخَاطِرُ (مَرَاهِنٌ - مَجَازِفُ): گره و كهر ، جه ربه زه ، چاوقايم ، سه رچل ، سه ره پد
 مَخَاطِرُ (أَخْطَارُ): ترسو و بيم ، توقين
 مَخَاطِي (مَا كَانَ بِصِفَةِ الْمَخَاطِ): نه و ناوه ي له جه شن و شيوه ي چلمدا بيت

مَخَافَةٌ: ترس ، ترسو و بيم
 مَخَافِقُ النُّجْمِ (مَخَارِبُهُ): شوين و جيتي
 ناو ابونى نه ستيره كان
 مَخَالُ (الرَّجُلُ الْكَرِيمُ الْأَخْوَالُ): پياويك
 خالواني به ريزو خاوهن كه سيتي بن
 مَخَالِصَةٌ: دلسوزي له خو شه ويستي و نه مه كدا ريدا ، راستگويي
 مَخَالَفُ (مُخَافِصٌ - عَاصٍ): دژ ، جياواز ، له يه كه نه چوو ، ياخي ، سه رپيچ ، به له سه
 مَخَالَفَةٌ: دژوار ، ناقابلي ، جياوازي ، به رپه رچ ، ياخي بون ، لاساري ، سه رپيچي ، سه ركه شي
 مَخَاوِفُ: مه ترسي ، ترسداري
 مَخَائِلُ مِنَ السُّحْبِ (الْمُنْذِرَةُ بِالْأَطْر): نه و گه و آله هه و رانه ي بارانيان هه لگرتوه
 مَخْبَأٌ (مَوْضِعُ الْإِحْتِبَاءِ أَوْ التَّخْفِيَةِ): په نا ، پاسير ، شويني شاردنه وه ، حه خاركه
 مَخْبَأٌ (مَخْبُوءٌ - مَخْفِيٌّ): شاراوه ، په نهان ، ناديار ، هه لگيراو
 مَخْبِيَةٌ (بَطْنُ الْوَادِي): نيوه راستي شيوو دول
 مَخْبِثَةٌ (الْمَفْسَدَةُ): خراپه ، ناشياوي ، ناچوري
 مَخْبِرٌ: هه و الگه يه ن ، په يامنيتر ، به يامبه ر ، سيخور ، جاسوس
 مَخْبِ الرُّجُلِ: ناخ ، دل و دهر بون
 مَخْبِرٌ - مَخْبِرَةٌ - مَخْبِرَةٌ: بونى زانياري سه بارهت به شيك ، هه ستكردن به شتيك و پيزانيني به نه زمونون تا قيكردنه وه

مُخْتَفِيٌّ: ناديار ، گوم ، بزر ، كفن دن ،
 گورمه لکه نه
 مُخْتَلٌّ: ناته او ، که مو کوپاوی
 مُخْتَلُّ الْعَقْلِ: شیت ، بی نه قل و ژیری ،
 دیوانه ، سرکه ش
 مُخْتَلِطٌ (مَخْلُوطٌ - مَمْرُوجٌ): تیکه ل ،
 ناویته ، هه رهمه
 مُخْتَلِفٌ: هه مه جور ، هه مه پره نگ ،
 هه مه چیزه ، جیاواز ، تاك و لۆ ، جودا
 مُخْتَلِفٌ عَنِ: جیاواز له ، جیا له ،
 جوداله
 مُخْتَلِقٌ (غَيْرُ حَقِيقِيٍّ): دروستکراو ،
 هه لیه ستراو ، دور له راستی
 مُخْتَلِقٌ (مُخْتَرِعٌ): داهینر ، دروستکار ،
 بنیادنه ر
 مُخْتَلِمٌ: نازوله و چوارپینه که
 که ده ستیان هه ندیکی سپیه
 مُخْتَنِقٌ: خنکاو ، تاساو ، خفه ،
 په نگه مووس
 مُخْتَوِمٌ: سه رمؤر ، مؤرکراو
 مُخْتَوِنٌ (مَقْطُوعُ الْقَلْفَةِ): خه تهنه کراو ،
 سونه تکرارو
 مُخْجَلٌ (مُخْرٌ): نابرویه ر ، شه رمه زارکه ر ،
 حه یابه ر
 مُخْجٌ (أَخْرَجَ مُخْجَةً): مؤخه که ی دهرهینا ،
 مؤخی دهرهینا
 مُخْجَدَةٌ: سه رین ، پشتی ، سه نیر ،
 نه وه ی دهرهینت ژیرسه رو پشته وه
 مُخْجِدٌ (الَّتِي مِنْ عَادَتِهَا أَنْ تُلْقَى
 وَلِدَهَا قَبْلَ تَمَامِ أَيَّامِهَا): نه وه
 مینینه یه ی بهر له واده و کاتی خۆی
 منالی ده بیت
 مُخْلِجٌ: به چکه حوشتریک بهر له واده ی
 خۆی له دایک ببیت

مَخْبِرٌ - مَخْبِرَةٌ (فِرْنٌ): نانه واخانه ، فیرن
 نانه وا
 مَخْبِصَةٌ: که وچکیک هه لوی پی
 تیکبدریت
 مَخْبِطٌ - مَخْبِطَةٌ: دارته کین ، نه وه ی
 که لای پی لیده کریته وه
 مُخْبِلٌ: شیت ، ناته او ، سرکه ش ،
 دهسته پاچه ، دلپهق ، شه پزه ،
 شله ژاو
 مُخْبِلٌ: ناوی روژگاره
 مَخْبُوطٌ: توش بوو به هه لامه ت
 مَخْطَةُ الْقَطْعَةِ مِنَ الْخِمْ: پارچه مؤخیک
 مُخْتَارٌ: کوپخا ، ده مرپاست ، هه لیه ژیردراو ،
 سه ریشک ، راسپیتراو
 مُخْتَالٌ (مُفْجَبٌ بِذَاتِهِ): خۆویست ،
 خۆپه رستن ، له خۆبایی
 مُخْتَالَةٌ (السَّحَابَةُ الَّتِي تَحْسُبُهَا
 مَطَاوِرَةٌ): نه وه هه ورانه ی واده زاندریت
 باران هه لگرن یان باران دارن
 مُخْتَبِيٌّ: په نهانی ، نهین ، نادیار
 مُخْتَبِرٌ عَلَمِيٌّ: تاقیگه ی زانستی ،
 شیکارگه
 مُخْتَبِرٌ: نه زموندار ، خاوهن نه زموون و
 تاقیکردنه وه
 مُخْتَرِعٌ: داهینر ، بونیادنه ر
 مُخْتَقٌ (مَمْرٌ): دهر وازه ، ریگه
 مُخْتَرِقُ الرِّيحِ (مُهْبِهَا): کونه با ،
 شوین و جیگه ی ره شه با
 مُخْتَصٌ: پسپۆر ، شاره زا ، لیزان ،
 قالیوو
 مُخْتَصِرٌ (مُوجَزٌ - خِلَاصَةٌ - مُفِيدٌ):
 پوخته یا کورتی به که لک ، به کورتی ،
 پوخته که ی ، نویشک ، پالفته

مَغْرَم: دوايي و کڙتايي چياو شاخ
 مَخْرُوت (المَشْقُوقُ الْأَذُنُّ أَوِ الْأَنْفُ أَوْ
 الشَّفَّةُ): گوی و لووت و لچو و لیو قلیشاو
 مَخْرُوط: ریش ، کورت ، مهردومی
 ده م و چاو دریزکوله
 مَخْرُوط (فِي الْهَنْدَسَةِ): له نه ندازه دا:
 قووجهک ، گومهزه ، گومهز ، گومبهته
 مَخْرُوطٌ نَاقِصٌ: قووجهک که ل ،
 قووجهک ل
 مَخْرُوفَةٌ: زه و بییهک بارانی پایز لئی
 بدات
 مَخْرُ (مَخْجَل): ئابروبه ر ، چه یابه ر ،
 مایه ی شهرم و ئابروچوون
 مَخْرَاةٌ (مَائِبَعَثَ عَلَى الْخَزِيِّ): موی
 سه رشوپی و ملکه چی ، ئابرو چه یا
 چوون
 مَغْرَم (الطَّرِيقُ فِي الْجَبَلِ): ریگی
 سه رچیاو شاخ ، ریبه و
 مَخْرَنٌ: عه مار ، کڙکه ، هزره ، دوکان ،
 کڙگا ، فروشگا ، که نجینه
 مَخْرُولٌ: پشت شکاو
 مَخْرُوم (الشَّرَاكُ الْمُقْطُوعُ): قه یسانی
 بچراو ، تاله پیلایو له بهر یهک
 هله و هشاو
 مَخْرُونٌ: عه مارکراو ، په سمه نده کراو ،
 په سیسه کراو ، هه رشتیک له که نجینه
 په سیسه بکریت ، هه لگیرو
 مَخْسَرٌ: زیانبه خش ، به زیان ، زیاندار
 مَخْسُوفٌ: که م و ناته و او ، که ل و که م
 مَخْسُ (الْمَاضِي الْجَرِيءُ - الْفَرَسُ
 الْجَسُورُ): تیبه ری چاونه ترس ،
 نه سپیکی تیژو چاو قايم
 مَخْشَابٌ: کورته بنه ی ورد نوین

مَخْشُوبٌ: نه ژادو ره چه له ک پیس ،
 نه وه ی خویندن و ره وشت دایانی
 به باشی نه کرابی ، کاری قايم و
 ناچه سپاوو جیکر
 مَخْصَالٌ (مُجَلٌّ): داس
 مَخْصَبٌ (كَثِيرُ الْخَيْرِ): به پیت ، به فری ،
 به برشت ، به پیژ
 مَخْصَرٌ (مَا يَتَوَكَّأُ عَلَيْهِ): کڙچان ،
 کالوک ، دار ، داردهست ، کڙپال
 مَخْصَرَةٌ (دَقِيقَةُ الْخِصْرِ): ناوقه د باریک ،
 قه د باریک
 مَخْصَصٌ: ته رخانکراو ، ره خستیرو
 مَخْصَصَاتٌ: دهرماله ، یارمه تی
 مَخْصَفٌ: کونکری که وش و پیلایو
 مَخْصُور (الرَّجُلُ الَّذِي يَشْتَكِي مِنْ
 خَاصِرَتِهِ): نه وه ی هاواری ئیش و ژانی
 که له که ی ده کات
 مَخْصُوصٌ: تاییهت ، رامکراو ، دانراو
 مَخْضُ الْبَلْبُنِ (اسْتَخْرَجَ زَيْدًا لَهُ): که ره و
 چه وریه که ی گرت
 مَخْضُ الشَّيْءِ (حَرَكَهَ بِشِدَّةٍ): به توندی
 رابوه شانند ، ژهندي ، هینای و بردی
 مَخْضُ الْبَيْتْرِ بِالْذَّلْوِ (أَكْثَرُ النَّزْعِ مِنْهَا
 بِالْذَّلْوِ وَحَرَكَ مَاءَهَا): زور د تلجی ی
 کرده نیو ناوه که و شله قانی و شیواندی
 مَخْضُ الرَّأْيِ (قَلْبُهُ وَتَدْبِيرُ عَوَاقِبِهِ):
 زوری لیکولیوه و لیکسی دایه وه ،
 هه لیسه نگان و دهر نه نجامه کانی
 تاوتوی کرد
 مَخْضَبٌ: ته شت که جل و بهرگی تیا
 ده شوریت
 مَخْضِبٌ: خه ناوی
 مَخْضَتِ الْحَامِلِ: ژانگری ، هاته سه رکاسه ،
 کاتی منالوونی دووگیانه که هات

مَخْضَرَة (الْمَكَانُ الْخَضِرُ): شوپينيك پري
 سهوزايي بيت ، جيگه ي پري گزويگي ي
 سهوز
 مَخْضَرَم: خه تهنه كراو ، ره شي باوك
 سپي ، بي ره گز ، ناجسن ، سوپير ،
 خويساوي ، شيرينچك ، نه وه ي به شيك
 له ته مه ني له پيش نيسلامو به شيكيش
 دواي هاتني نيسلامدا به سهر بردبيت
 مَخْضَرَمَة: ژنيك ، خه تهنه كرابيت ،
 حوشتر ي گوي ي كه لو له ت كرابيت
 مَخْضَل - مَخْضَل (النَّاعِمُ الْعَيْشُ):
 خوشگوزهران ، زين خوشو پري نازو
 نيعمه ت
 مَخْضُوب: سهري په نجه ره نگو
 خه تهنه كراو
 مَخْضُود (العَاجِزُ عَنِ النَّهْوضِ -
 الضَّعِيفُ): نه وه ي ناتوانيت مه لبسي ،
 لاواز ، كز ، سست
 مَخْطُ الْمَرْءِ فِي الْأَرْضِ (سَارَ سَرِيعًا):
 به خيرا ي تپه پي ، به په له روي
 به رتبه
 مَخْطُ الشَّيْءِ (تُرْعَاهُ بِقُوَّةٍ): به توندي
 به كيشي كرد ، توند رايكيشا
 مَخْطُ السَّيْفِ (سَلَّهُ): شمشيره كه ي
 ده رهيتا ، مه ليكيشا
 مَخْطُ الْمَخَاطِ (أَخْرَجَهُ مِنْ أَنْفِهِ):
 چلمه كه ي له لووتي ده رهيتا ، لووتي
 داته كاند
 مَخْطُ الصَّبِيِّ: چلمي له لووتي مناله كه
 ده رهيتا ، فنكي بيكرد
 مَخْطُ السَّهْمِ (نَمَدَ): تيره كه
 له نيشانه كه ي نه دا ، سهري كرد ، لايدا
 مَخْطُ (قَدَّافِ الْمَخَاطِ مِنَ الْأَلْفِ): فنگ
 كردن ، خم كردن ، چلم ده رهيتان
 له لووت

مَخْطُ: هر شتيك هيل و خه تي پي
 بكيشر ي
 مَخْطُ: خوله ميش ، جلو به رگي كورت
 مَخْطُ: مه ردومي ره وشته به رزي
 جواميز ، گه رهي ده ستو دل فراوان
 مَخْطَة: چلم ، نه وه ي له لووت
 ده رده هيتريت
 مَخْطَط (مَقْلَم): هيل هيل ، ري ري ،
 خه ت خه ت
 مَخْطَط: پلاندانه ر ، پلانگير
 مَخْطُوبَة: كچي ده ستگيراندار ، كيژي
 خاوه ن ده ستگيران
 مَخْطُوط (مَكْتُوبًا): ده ستنوس ،
 نوسراو
 مَخْطُوطَة: ده ستنوس ، نوسراوه
 مَخْطُوف: رفيتراو ، دزراو ، براو ، رهنگ
 بزپكاو ، رهنگ په ريو
 مَخْطِي (مُذْنِبٌ - خَاطِيءٌ): مه له كار ،
 سوچدار ، تاوانبار ، گونا مكار
 مَخْفَار: ژني فره شهرمن
 مَخْفَر: پاسگه ، پوليسخانه ، قشله ي
 پوليس ، بازگه ، مه خفر
 مَخْفَف (ضِدُّ مُثْقَلٍ): سهووكراو ،
 تهنه كراو ، روونكراوه
 مَخْفُور: له ژير چاوديريدا ، چاوديريدار
 مَخْفُوض: خوشحال ، دلشادو
 خوشگوزهران
 مَخْفِي (ضِدُّ ظَاهِرٍ): ون ، شاراوه ،
 هه شار ، ناديار ، واژوي ديارو ناشكرايه
 مَخْل (الرَّجُلُ الْفَقِيرُ): پياوي هه ژارو
 نه بوو ، نه دار ، بي مال و دارايي و سامان
 مَخْلِي: داسي دورينه ي دانه وتله و
 به روپووم

مُخَمَّن (مَقْدَر): قه بلتینراو ، خه ملتینراو ،
مُخْمُور: سه رخوش ، خومار ، مه ست ،
 بی تاگا ، خه فه
مُخْنَاث: شکاوه ، به خودا رۆچوو ،
 به ناخا شکاوه
مُخْنَش: نامرد ، ژنانی ، پیایوی
 له ئافرهت چوو
مُخْنَق: گهردن ، مل ، شوینی پهت
 که ده کرتیه گهردن له کاتی
 له سیداره داندان
مُخْنَقَة: گهردن به ند ، ملوانکه
مُخْوَف: جی ترس ، جی می مه ترسی ،
 ترسو بیم هینره ، جی می مه ترسیه
مُخْوَل - مَخْوَل (الرَجُلُ الْكَرِيمُ الْأَخْوَال):
 پیایویک خالوانی به پرتوو شکودار بن
مُخْوَل (مُفْوَض): خاوهن ده ست لآت ،
 ده سته لآندار ، باوه پیکراو
مُخِيْبَة (مَا يَدْعُو إِلَى الْخِيْبَة): نه وهی
 ده بیهته مایه ی نا ئومیدی و هیوا بران
مُخِيْخ (فِيْهِ مَخ): مؤخی تیایه ،
 مؤخداره
مُخِيْخ: می شکوکه
مُخِيْض: دۆ ، ماست و ناوی تیکه ل
 که له ناو مه شکه ده ده ژه نریت
مُخِيْط: دهرزی ، ئاسنیکی باریکی
 نووک تیزو کونداره بۆ درومان و چنین ،
 سوئد
مُخِيْف: ترسناک ، سامناک ، مه ترسیدار
مُخِيْل: سه رسامکر ، سه رسورهین
مُخِيْل (الْمُنْذِرُ بِالْغَيْرِ): خیرمه لکر ،
 خیردار ، به فه رو خیر

مغلاة الدابة: توره که می ئالیک ،
 ناخوپ ، ئالقدان ، چوپکه
مغلاف: پیایوی بی به لاین و په نهان ،
 بی گفتم ، درۆزن ، ناراست ، بی واده و
 په بیان
مغلب: نینۆک ، چنگ ، چرنوک
مغلب من الثياب: جلو به رگی نه خشو
 نیگاروی
مغلد: پیریک مووی سپی نه بوویت
مغص: دل سوژ ، کار راست ، راستگو
مغص (ساج): رزگار ، قوتار بوو ،
 راکردو
مغص (منج): رزگارکر ، فریاگوزار ،
 به مانانان وه هاتوو ، نازناوی هه زه تی
 (عیسا) به (د.خ)
مغصع: مه ردومی سست و لاواز سه رسام ،
 سه رسایمه ، به کیک هه ندی ئه ندای
 له جووله که وتیبت ، سست
مغلفاتار بقایا: پاشماوه ، شوینه وار
مغلل: ترشی ، ترشیات
مغلوط: تیکه ل ، ئاویتته ، هه په مه
مغلوغ (مخلع): له جی چوو ، له خرتکه چوو
مغلوقات: زینده وهران ، گیانداران
مغم: گزشتی بۆگه نو پیس
مغمر: مه لآتوو ، ترشاو ، روپوشراو
مغمس (ذو خمسَة ارکان): پینج لا ،
 پینج گۆشه
مغمس: پینج پینج
مغمل (خميلة - قطيفة): قه یفه ،
 قه دیفه ، پارچه یه کی چنراوی لووسو
 پووسی تووکنه
مغمن (مقدر): قه بلتینره ، خه ملتینره

مُخِيلَةٌ - مُخِيلَةٌ - مُخِيلَةٌ (السَّحَابَةُ الَّتِي تَحْسِبُهَا مَاطِرَةٌ): نُو هه و رانه ی
 واده زانریت باران هه لگرن
 مُخِيلَةٌ: هیزی بیرکردنه وه،
 خه یالکردنه وه
 مُخِيمٌ: چادرگا ، هه وار ، هه وارگا ،
 خیره تگا ، ده وارنشین
 مُخِيلٌ: پیاویک فره نیشانه و خالی
 پیوه بیت

مَدَّ النَّهَارُ (إِنْبَسَطَ ضِيَاؤُهُ): تیشکی
 دایه وه ، رووناکي په خش کرد
 مَدَّ فَلَانٌ فِي سَيْرِهِ (مَضَى): رۆی ، چوو،
 رۆیشت

مَدَّ الشَّيْءُ (زَادَ فِيهِ): زیادی کرد، به رزی
 کرده وه ، زۆر کرد
 مَدَّ الْجَيْشُ (أَعَانَهُ بِمَدَدٍ يَقْوِيهِ):
 به یارمه تی و پشتگیری به هیزی کرد
 مَدَّ الْقَوْمُ الْجَيْشَ (كَانُوا مَدَدًا لَهُ):
 پشتگیری سوپاکه بوون ، کۆمه کو
 یارمه تی ده ری سوپاکه بوون
 مَدَّ الْقَلَمُ (غَمَسَهُ فِي الدَّوَاةِ):

له مه ره که به که دا هه لیکتیشا
 مَدَّ اللَّهُ الْأَرْضَ (بَسَطَهَا): زهوی
 راخست، فراوانی کرد
 مَدَّ الْأَجَلَ (أَطَالَه): دریزی کرده وه،

واده ی زینی زیاد کرد
 مَدَّ الْمَدِينُ (أَمَهَلَهُ): مۆله تی دا ، بواری
 قه رزاره که ی دا ، ماوه ی دایه
 مَدَّ الْجِبَلَ (جَدَّبَهُ): په ته که ی
 به کیتشکرد، رابکیتیشا
 مَدَّ الْحَرْفَ (طَوَّلَهُ فِي النُّطْقِ أَوْ
 الْكِتَابَةِ): پیته که ی له کاتی ده ربیرین
 یان نووسیندا دریز کرده وه

مَدَّ اللَّهُ عُمُرَهُ (أَطَالَه): خوداوه ند
 ته مه نی دریز کرد ، ته مه نداری کرد
 مَدَّ بَصْرَهُ إِلَى كَذَا: چاوی بریه ...،
 دییه ی خسته سه ر
 مَدَّ عُنُقَهُ (طَوَّلَهُ وَرَفَعَهُ): ملی دریز کرد،

به رزی کرده وه
 مَدَّ يَدَهُ (بَسَطَهُ): دهستی دریز کرد ،
 دهستی پانکرده وه، رایخست
 مَدَّ يَدَ الْمُسَاعِدَةِ إِلَيْهِ: دهستی یارمه تی
 بۆ دریز کرد ، کۆمه کی کرد

مَدَّ مَائِدَةً: خوانی راخست ، سفره یه کی
 راخست

مَدَّ النَّهْرُ أَوْ الْبَحْرُ (زَادَ مَاءَهُمَا): ناویان
 هه لسا ، به رزبوه وه

مَدَّ جَذْرًا فِي الْأَرْضِ (تَكَوَّنَ وَتَأَصَّلَ):
 ره گی داکوتا ، رۆچوو به نیو زه ویدا
 مَدَّ فِي الْمَشْيِ: هه نگاوی دریزی هه لنا
 مَدَّ خَطًّا حَدِيدِيًّا (بَنَى - شَيْدًا): خه تی
 ناسنی دامه زراند ، هیتلی

شه مه نده فره که ی لیدا
 مَدَّ طَرِيقًا: رتگی ی لیدا ، رتگی
 دروست کرد

مَدَّ (السَّيْلُ): لیشاو ، لاقاو
 مَدَّ - مَدَّةً (عَلَامَةٌ هَذِهِ صَوْرَتُهَا ~):
 نیشانه یه که به م شیتوه یه
 (-) ده نووسریت

مَدَّ (مَكِّيَالٌ): پیوه ر ، نه ندازه
 مَدَّي: بوار ، ماوه ، ده رفه ت، دووری،
 مه به ست ، نامانج ، نه وپه پی ، کۆتایی
 مَدَّ أَيْسَرُ: خاوه ن تیریک له نیشانی
 نه دابیت ، له نیشان ترازو

مَدَّ أَجَلَهُ: لاواندنه وه
 مَدَّ أَخْلَصَةً: په یوه ندی خوشی ،
 ته بایی کار

مداد: روهكى راکشاوو پالکھوتوو
 مداد (مخور): ته وهره ، بنکه ، چقه
 مدار (في الجغرافية): له جوگرافيدا :
 خولگه

مدار السرطان: خولگه ي قرزانگ
 مدار الجدي: خولگه ي کارژوله
 مدار الحديد أو البعث: باس ، دم
 باس ، ته وهره ي باسو خواست ،
 بابه تي گفتوگو

مدار البعث: ناونيشاني باسو
 ليکولينه وهره
 مداراة (ملاطفة): به تنگه وه هاتن ،
 ناگا ليبيون

مدارك: پينچ مه ستيا ره که ي مرؤف
 مدارك الشرع: شوين فرمان نه مهش
 کاتیک ده بيت که به لگه له ده قه کانه وه
 ده مينرېته وهره

مداس (موطوء بالقدم): پي پيانراو ،
 پليشانه وه ، پانه وه بوو
 مداس: پتلاو ، کهوش ، سؤل ، جوړه
 پتلاويکه له چهرم دروستکراوه

مداسة (موضع دوس العيوب): شوين
 خه رمان
 مداعبة (دعابة - هزل - مزاح): گالته ،
 گالته کردن ، ياري ، ده ستبازي ،
 سوعبت

مداعك (الخصم الألد): نه ياري
 سه رسه سخت ، دوژمني سه رکهش
 مدافع (ضد مهاجم): به رگريکار ،
 واژوي هيرشبه ره

مدافعة: به رگري کردن ، به رگريکاري
 مدائك (حجر يسحق به أو عليه الطيب):
 به رديکه بونی خوشی له سه ر بلاو
 ده کريته وه يان ده شکينري

مدام - مدامة: شهرباب ، مه ي ، باده ،
 بارانی به رده وامو هميشه
 مدان: گوناهاکار ، تاوانبارکراو ، به دکار
 مدان: ناويکی فره و به کجار سويز
 مدانس (المعائب - المواضع الدنسة):
 که مو کوري ، شويني بؤگه نو پيس
 مداهمة: هيرشسي کتوپري ،
 هه لکوتانه سه ره له بي تاگاييدا ، زه فره
 پي بردن

مداهن (متملق): مه رايکه ره ،
 ماستاوکه ره ، کاسه لئيس ، چاپلوسی
 مداهنة (تمليق): مه رايي کردن ،
 ماستاو کردن ، لاواندنه وه ، روپامايي ،
 کاسه لئيسي ، ته له که بازي

مداوأة (معالجة): چاره کردن ،
 تيمار کردن ، ده رمان کردن ، چاره سه ر کردن
 مداولة: گفتوگو ، وتو ويژ کردن ،
 ليدوان ، باس کردن

مداوم: به رده وام ، جيگير ، خه ريك بوو
 مداومة (استمرار): به رده وامي ، به ک
 بينه يي

مدب (المجرب): راره و ، راگوزار
 مدبة (الأرض التي يكثر فيها وجود
 الدب): زه وييه که ورچي نؤديت
 مدبج: خو جوانکردو به له به رکردني
 ناوريشم ، روو ناشيرين و ناقولا ،
 بالنده يه کی ناوييه و شتيوه يه کی
 ناشيريني هه يه

مدبّر (مرتب - مهياً - معد): ريکخراو ،
 ناماده کراو ، سازکراو
 مدبّر (مرتب - مگاند): ريکخه ره ،
 به رتوه به ره داونه ره وه ، پيکهيته ره ،
 پيلانگير ، ته له که باز ، ته گيرکه ره

مَدْبَقَةٌ - مَدْبَقَةٌ (مَوْضِعُ الدَّبْعِ)؛

ده‌باخانه ، ده‌باخ خانه ، شوینی
ده‌باخ کردن

مَدْبُور (الْمَجْرُوحُ - كَثِيرُ الْمَالِ)؛ بریندار ،
خاوه‌نی مال و سامان ، مالدار

مَدَّةٌ (قِيحٌ)؛ کیم ، زوخ ، زیچکاو ؛
لیمان

مَدَّةٌ؛ جارتیک ، که‌ره‌تیک ، یه‌کجار
پینوس کردن به‌نیو مه‌ره‌که‌بدا

مَدَّةٌ (الْمُقَدَّرُ مِنَ الزَّمَانِ يَقَعُ عَلَى الْقَلِيلِ
وَالْكَثِيرِ)؛ ماوه ، کات ، واده ، دم ،

تاو ، به‌ین ، ماوه‌یه‌ک زقریان که‌م بیت
مَدَّةٌ طَوِيلَةٌ؛ ماوه‌یه‌کی دورودریژ

مَدَّةٌ قَصِيرَةٌ؛ ماوه‌یه‌کی که‌م ، تاویک ،
چه‌ند ساتیک ، نیستیک

مُدَثِّر (مُقَطَّعَةٌ)؛ داپوشراو ، سه‌رگیرو
مُدْجَان؛ شه‌وی تاریک و چه‌توون

مُدْجَج - مُدْجَجٌ؛ پرچه‌ک ، چه‌کدار ،
ژیشک

مُدْجَفَةٌ؛ هه‌وری پریاران ، هه‌وری
باراناوی

مُدْحٌ؛ ستایشی‌کرد ، پیاه‌لدا ، هه‌لینا ،
به‌شان و بالیدا هاته‌خواره‌وه

مُدْحٌ تَمْدِيحًا؛ ناساندی ، باسیکرد ،
خستیه‌روو

مُدْحٌ (حَمْدٌ - ثَنَاءٌ)؛ ستایش‌کردن ،
پیاه‌لدان ، هه‌لدان به‌شان و بالدا ،

هه‌لنان
مُدْحَةٌ؛ شه‌وی ستایشی پیده‌کریت

مُدْحَضَةٌ (مَزَلْمَلَةٌ)؛ خلیسکه ،
چی‌خلیسکه

مُدْحُور؛ دؤراو ، به‌زیو ، تی‌شکاو
مُدْحُوسَةٌ؛ به‌نجه‌یه‌ک نینوکی که‌وتبیت

مُدْخَر؛ پاشه‌کوت ، هه‌لگیرو

مُدْخَل (اللَّيْسِمُ الدَّعِي)؛ سه‌پله‌ی
ناکس ، هیچ له‌به‌رچاو نه‌بووی

ناره‌سه‌ن
مُدْخَل (الدَّخُولُ - مَوْضِعُهُ)؛ چوونه

ژورده‌وه ، شوینی چوونه ژورده‌وه ،
گوزهر ، راره‌و ، شوین چوونه ناو

مُدْخَن (مَوْضِعُ الدُّخَانِ)؛ دوکه‌لکیش ،
ده‌رچه‌ی دوکه‌ل

مُدْخَن؛ جگه‌ره‌کیش ، جگه‌ره‌خوَر
مُدْخَن؛ دوکه‌لاوی ، دوکه‌ل داپیوشیوه

مُدْخَنَةٌ (مَا يَخْرُجُ مِنْهُ الدُّخَانُ)؛ شه‌وی
دوکه‌لی لیدیتته‌ده‌روه

مُدْخَنَةٌ (مَجْمَرَةٌ)؛ ناگردان ، گوپک ،
ناورگ ، کووره ، دوکه‌لکیش ، ناوردان ،

قولکه‌یه‌که ناگری تیدا ده‌کریته‌وه
مُدْخُول؛ ده‌سته‌کوت ، به‌ره‌م ،

ده‌رامه‌ت ، شه‌وی عه‌قلی تی‌کچووه‌و
سه‌ری لی‌شیاووه ، لاواز ، ناته‌واوی

مُدَدُ الشَّيْءِ (بَسْطُهُ وَطَوُّلُهُ)؛ رایخست ،
بلاوی کرده‌وه ، فراوانی‌کرد ، در‌ژی

کرده‌وه
مُدَدٌ؛ فریاکه‌وتن ، به‌هاواره‌وه چوون ،

یارمه‌تیدان ، پشتگیری‌کردن ، یاریده‌دان
مُدَّرَ الْمَكَانَ (طَائِفُهُ)؛ به‌قوپ‌یان

هه‌رشتیکی‌تر سواخیدا ، قوپ‌اویکرد
مُدَّرَ الْجَوْشَ؛ درزه‌کانی حه‌وزه‌که‌ی

چاککرد ، کونبری‌کرد
مُدَّرَ الْعَصِي وَغَيْرَهُ؛ پیسایی‌کرد

به‌چله‌کانیدا ، خو‌ی پیس‌کرد
مُدَّرَ؛ قوپ ، لیته ، گلمتک ، که‌رسه‌ک ،

که‌سته‌ک ، شاروگوند
مُدَّرَ لِلْبَوْلِ؛ میزهمین ، میزی پی‌هینا

مُدْرٍ لِلْحَلِيبِ: شيرمين

مُدْرِي: شاخ و شانه

مُدْرَاء: خه لکی شارنشين

مُدْرَاةُ (غَزِيرِ السَّيْلَانِ): زوري ليدى،

له بهرى ده پوات ، ريزان

مُدْرَاس: مالئكه قورئان يان ته ورات و

ئينجىلى تيا بخوينرئيت

مُدْرَان: جلو به رگى چلكن و پيس

مُدْرَايَة: شهن ، دووشاخه ، شهنه،

دارئكى پينچ په نجه يه خه رمانى

گيره كراوى پى به باده كرى و خه رمانى

پى شهن ده كرى

مُدْرَأ (مَائِدْفَعُ بِهِ): شهوى پالى

پيده نرى، فشارخه ر ، پالنه ر

مُدْرَب (مُعَلِّم - مُرَوِّض): مه شكار ،

فئركار ، راهينه ر

مُدْرَب (مُتَمَرِّن): راهاتوو ، فئر ، مه شق

كردوو

مُدْرَة: كه رسه ك ، گلئوت ، گلمه ت ،

سنده گل ، كولئوگل ، گلمه تئكى گه وره يه

مُدْرَج (مَذْهَبٌ وَمَسَلِكٌ): ريباز ، ريرپه و ،

ريگه

مُدْرَجُ الْمَطَارِ: نيشته گى فرؤكه خانه ،

شوينى نيشتنه وهى فرؤكه

مُدْرَج: په پله ، خانه خانه ، ته لان

ته لان ، ساختمان و ته لاريكى فراوانه

له شتپوهى نيوه بازنه يه كدايه

مُدْرَجَة: هؤكارى گه ييشتن به باشترو

به رزتر له خؤى ، ريگه ، زوربهى ، شه و

كاخه زهى تيايدا ده نووسرئيت

مُدْرَس (الْكِتَابُ يُدْرَسُ فِيهِ): كئيبى

خويندننى تيدا بكرئيت

مُدْرَس (مُعَلِّم): مامؤستا ، فئركار ،

زانه ر ، سه يدا ، مامؤسا ، وانه بيژ

مُدْرَسَة: قوتابخانه ، فئرگه ، خويندنگه

مُدْرَسَة ثَانَوِيَّة: قوتابخانهى ناوه ندى

مُدْرَسَة اِعْدَادِيَّة: قوتابخانهى ئاماده يى

مُدْرَسَة عَسْكَرِيَّة: قوتابخانهى سه ريبازى

مُدْرَسَة مَهْنِيَّة: قوتابخانهى پيشه كارى

مُدْرَسَة جَامِعِيَّة: زانكو ، كؤليژ

مُدْرَسِي: قوتابخانه يى ، شهوى

ده درئته پال خويندنگه

مُدْرَع (حَيَوَانٌ جِسْمُهُ مَقْطُوعٌ بِمَادَّةٍ

قَرْنِيَّة): گياندارئكه لاشه ي

به مادده يه كى رهقه لك داپؤشراوه

مُدْرَعَة: زريدار ، زريپؤش ، سوپه ردار ،

كه شتبه كى جه نكى رووكه شكارو به پؤلا

مُدْرَعَة: پؤشاكئكه پياوانى ئاينى

جؤوله كه له به ريان ده كرد

مُدْرَك: تئگه ييشتوو ، حالى ، ئاگادار ،

شارهزا ، ژير ، ئاوهز ، زؤرزان

مُدْرَكَات (الْحَوَاس): مه ستياره كانى

مروّف

مُدْرَمَة (الْبَدَنُ الْإِنْسَاءُ أَوْ الْيَتِيَّة):

قه لغانئكى سافو لووس يان نه رم و شل

مُدْرَهَم (كَثِيرٌ الدَّرَاهِمُ): پاره و پولدار ،

خاوهن پاره و درهم م

مُدْرُوس: جله شپ ، كؤنه ، چلى شپو

كؤنه

مُدْرِيَّة: شانه ، قژدامين

مُدْس (آلَة تُسَبَّرُ بِهَا الْجِرَاحُ):

ئامرازئكه له نه شسته رگه ريديا

به كارده هئيرئى

مُدْسُوس: نهئتى و په نهانى ژئرخاك ،

نهئتى ناو زهوى

مُدْغِل (غَابَةُ كَثِيرُ الْأَشْجَارِ): بيشه لان، چره ، دارستانیکی فره دارو درهخت
 مُدْغِل: ناوه پاستی شیوو دَوْل
 مُدْفَاةٌ (آلَةٌ لَتُدْفِنُهُ الْمَنَازِلُ): زویا ،
 عه لادین ، گهرمکر، نامرازیکه بُو
 گهرمکردنی مالان
 مُدْفَاةٌ (الْأَرْضُ الْكَثِيرَةُ الدِّفَاءِ):
 زه و بییه کی فره گهرم و گوپ
 مُدْفَاةٌ: حوشتری فره چه وری و گوشت
 مُدْفِعٌ (مَجْرَى الْمِيَاهِ): جۆگه ، راره وی
 ئاو ، راکوزاری ئاو
 مُدْفِعٌ (آلَةٌ حَرِيْبِيَّةٌ): تۆپ ، جۆره
 چه کینکی گه ورده و گران و لووله دریزه
 که گولله تۆپی تیده نری و ده هاویژری
 مُدْفِعِيَّةٌ (عَسَاكِرٌ وَمُعَلِّقَاتُ الْمُدَافِعِ):
 تۆپخانه ، تۆپچیتی
 مُدْفِنٌ (مَقْبَرَةٌ): گورستان ، شوینیکه
 مردوی زوری تیا نیژدایی
 مُدْفُونٌ (مَطْمُونٌ): نیژراو ، له ژیر
 خۆلدايه؟ به خاک سپیراو ، له گورنراو
 مُدْفُوعٌ (مُؤَدِيٌّ): دراوه ته وه ، دراوه
 مُدَقِّقٌ الصَّخْرَةَ (كَسْرَهَا): شکاندی ،
 له تیکرد، کهرتی کرد
 مُدَقِّقٌ (دُقْمَاقٌ): که لاکوتک
 مُدَقِّقَةٌ: دهسکی دهسکه وان ، مشته
 مُدَقِّقَةُ الْحَنْطَةِ: ساوه رکوت ، نه وهی
 ساوه ره دکوتیت یان ساوه ری
 پیده کوتیریت
 مُدَقِّقٌ: ملکه چ ، ریسوا ، سووک و نزم ،
 راکردوو، هه لهاتوو، له پولواوز، نه وهی
 ده نوسیت به خاک و خۆله وه
 مُدَقِّقٌ: وردبین ، سه نجه ره، تیبینیار

مَدَش لَفْلَانَ الْعَطَاءِ (قُلُّ): به خششی
 که م دایه ، که میکرده وه بۆی
 مَدَش لَفْلَانَ (هَزْلٌ): لاوازبوو ، کز بوو
 مَدَش الْعَيْنِ (ضَعْفٌ بَصَرُهَا): بینایی
 لاواز بوو ، کز بوو ، دیبه ی کز بوو
 مَدَش الرَّجُلِ (تَشَقَّقَتْ): قلیشی برد ،
 قلیشا
 مَدَاعَاةٌ (الدُّعَاءُ إِلَى الطَّعَامِ - الدَّاعِيَّةُ - السَّبَبُ): بانگکردن بۆسه سفره و
 خوان ، بانگه وازخوان، هۆکار ، هۆ
 مَدَاعَاسٌ: ریگوزار ، ریپه و ، ریگه یه ک
 به زوری هاتوچوی پیدا بکریت ، نیژه
 خه لکی پی بریندار بکریت
 مَدَاعِبِلٌ: خرین ، خرۆکه ، خر ، خره
 مَدَاعِيَّةٌ: گویزی هیندی که ناوی تیا
 نه بیت
 مَدَاعِسٌ (الْمَطْمَعُ): جیگه ی نومیدو هیوا،
 جی ی چاو تَبْرین ، نومیدگا
 مَدَاعِسٌ: نیژه ، سه ره پیم
 مَدَاعِيكُ (الْخَصْمُ الْأَلَدُ): دوژمنی
 سه ره سخت ، نه یاری سه ره که ش ،
 قهرسیچه
 مَدَاعِمٌ (الْمَلْجَأُ): په ناگه ، پاسیر ،
 چه شارگه ، په نا
 مَدَاعُوٌ: بانگکراو ، ده عوه تکرار
 مَدَاعُوسٌ: ملکه چ ، رسوا
 مَدَاعُوكُ: جله شر، جلی کونه
 مَدَاعُومٌ: لیدراو ، کومه ک دراو
 مَدَاعِيٌّ: داواکار ، شکاتکر
 مَدَاعِيٌّ عَلَيْهِ: تاوانبارکراو ، تاوان
 له سه ر
 مَدَاعِيٌّ الْعَامُ: داواکاری گشتی
 مَدَاعِيٌّ الْعِلْمِ: خۆبه زانا زان ،
 خۆبه شاره زاو زانا دانه ر

مَدَمَسِي: خوينای ، خوينی پیوه یه ،
 نه سپیک زور سوریت ، تیریک په له ی
 سوری خوينی پیوه بیت
 مَدَمَاك (الصيف من اللبن أو الحجارة
 في البناء): ریزه خشت یان به ریدیک
 له ساختمان و بینادا
 مَدَمَج (مُحَكَم): تیکه ل، پته و ، کونبر ،

سفت

مَدَمَج (القدح): په رداخ
 مَدَمَر: ویرانکار ، کاولکار
 مَدَمَرَة (سفينَة حربية): که شتی
 ویرانکر ، که شتی جهنگی خابورکر
 مَدَمَش: پته وو توکمه ی هر شتیک
 مَدَمَع (موضع الدمع ومجرأه): فرمیسک

رژین ، فرمیسکه لوو

مَدَمَق (مَدخل): دهرگا ، دهر وازه
 مَدَمِن: همیشه کار ، یه کیک راهاتبیت
 له سهر کارو فرمانیک
 مَدَمِنُ خَمَر: همیشه مه ی خور ، یه کیک
 راهاتبیت له سهر نار هق خواردن
 مَدَمِنُ تَدَخِيْن: همیشه کیش ،
 جگهره کیش به بهرده وامی

مَدَمُوغ: سهرشکان به شتیوه یه ک تا
 بگاته سهر میتشک
 مَدَنُ فُلَان (أُتَى المدينة): روویکرده
 شار ، هات بؤ شارستان

مَدَنُ بِالْمَكَان (أَقَام): نیشته جی بوو ،
 جیگر بوو ، مایه وه
 مَدَنُ الْمَدَائِن (بَنَاهَا): شارو گوندی

دروستکرد ، ناوه دانی کرده وه
 مَدَنَفَا: نه خو شتی سهخت و گران
 مَدَنَق: له سهر ما رهق بوه وه
 مَدَنِي: شارستانی ، شاری ، مه دهنی

مَدَقَّة: جوره خواردنیکه
 مَدَقُوْق (مَسْحُوْق): کوتراو ، هار او ،
 وردکراو ، که رت که رتکراو
 مَدَاك (الرَّجُل الْقَوِي الشَّدِيد الوَطء
 للأرض): پیاویک به میزو توانا بیت
 که به سهر زه ویدا قاچ هه لده گری و
 دهر ووات

مَدَاك الأرض: زهوی کوت
 مَدَل (الواثق بنفسه وَعِدَّتِه): دلنیا
 له خوی و ناماده ساری
 مَدَلٌ بِالشَّجَاعَةِ (الجري): جه ریه زه ،
 چاونه ترس ، چاوقایم ، به زات ، نه به رد
 مَدَلَاج: شه وپرو ، یه کیک خوی
 گرتبیت به شه و پروات
 مَدَابَة: چنارستان ، زه وپیه ک داری

چناری زوریت

مَدَاة: عاشق ، دلدار ، نه ویندار
 مَدَاجَة: دولچه ، دهر فیکسی گه وره
 شیر ی تیدا ده گو یزیته وه
 مَدَاْدَل (مُعَلَّق): هه لو اسراو ،
 شوپره وه بوو

مَدَاْع (المُتْرِبِي فِي العز والنعمَة): نازدار ،
 به ناز ، به نازداری به خویکراو
 مَدَاْع: به دپره وشت ، په وهرده نه کراو ،
 به ربا ، فهراموشکراو ، بی سه به رشت
 مَدَاك - مَدَاكَة (آلَة الدَّاك): نامرازی
 شیلان یا خور مالهی سافو لووسکردن
 مَدَاكَل (مَدَاْع): نازدار ، لاوینراو ،
 نازنده ، به ناز
 مَدَاوَك: حوشتری باره به رو سه فهر ،
 حوشتریک نه ژنوی سست بوویت
 مَدَاوَل: مانا ، ناوه پوک ، مه به سست ،
 مه رام

مَدِينَةُ الْأَشْبَاحِ: شاری ختو جنۆکه ،

شاری دیوه زمه

مَدِينُونَ: قه زردار ، وامدار

مَذْر - مَذْرُ: له وکاته وه ، بۆکات و سه رده م

به کار دیت

مَذْرُ الْفَرَسِ (أَرْسَلَهُ فِي الْمَعَى):

له وه پاندى ، به ره لای له وه رگای کرد

مَذْرُ الرَّجُلِ (خَرَجَ مِنْهُ الْمَذْرُ عِنْدَ

الْمَلَاعِبَةِ وَالْتَقْيِلِ): له کاتی

ده سه تباری و ماچ کردندا مه زی

له نامرزی هاته ده ره وه

مَذَاب: تاوه

مَذَابَةُ (الْأَرْضُ الْكَثِيرَةُ الذُّبَابِ):

زه و بیه ک گورگی زۆربیت ، زه وی و

شوینی گورگدار

مَذَاخِر: ناخ ، ناو ، خواری سکو ورگ

مَذَارِع - مَذَارِيع (وَهِيَ الْفَوَاحِي وَالْقُرَى

بَيْنَ الرَّيْفِ وَالْبَرِّ - قَوَائِمُ الذُّبَابَةِ): نه و

شوینانه ی ده که ونه نیوان زه وی

کشتو کال و ده شته وه ، ده ست و پیی

جوار بییان

مَذَارِفُ (الْمَدَامِع): فرمیسک رژینه کان ،

لووه رژینه کان

مَذَاغ: درۆزن ، بیئه مه ک و وه فا که

به نه پنی که س به ده ر ناکات له

باسکردنی به خراپه ، به کیکه نه توانیت

نه پنی بیاریزیت

مَذَاقُ (طَعْمُ): چیژ ، تام ، چه شتن

مَذَاق: ریاکار ، درۆزن ، دوپوو ،

هاوپی و خو شه و یستیکی ناپاک

مَذَاكِرَة (دَرَس - حِفْظ - مَقَاوَضَة):

خویندن ، له به رکردن ، کۆششکردن ،

ره وانکردن ، گفتوگۆکردن ، لیدوان ،

باسکردن

مَذَاب: نه وه ی پاریزگاری له خزم و

که سه کانی ده کات ، به رگریکار

مَذَابَةُ (أَرْضُ كَثِيرَةِ الذُّبَابِ): زه وی و

شوینیک میشی زۆربیت ، میشه لان

مَذَابَةُ (مَا يَدْفَعُ بِهِ الذُّبَابُ): میشو کۆژ ،

شتتیکی کلکداری ده مپانی کونکونه

میشی پیده کۆژی

مَذْبِج (مَجْرَر): قه سابخانه ، شوینی

سه رپینی نازه لان ، کوشتارگه

مَذْبِج: نامرزی سه رپین

مَذْبِجَة (مَجْرَرَة): قه سابخانه ،

قه لاجۆکردن ، خوینریزی

مَذْبِذَاب (مُتْرَدَد): ده له ریته وه ،

ده جوولیتته وه

مَذْبِذَابِ (الْمُتْرَدَدُ بَيْنَ أَمْرَيْنِ): رارا ،

دوودل ، سی و دوکار ، به دگومان

مَذْبُوح: سه رپراو ، کۆژاو ، مل

لیکراوه

مَذَحِ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ (إِحْتِكَ فَتَشَقُّقُ):

لیی خشاو درزی برد

مَذَح (عَسَلَ فِي زَهْرِ الرُّمَّانِ الْبَرِيِّ):

هه نگوینیکه له گوئه هه ناری ده شتدایه

مَذَاخِر (مَوْضِعُ الذَّاخِرِ): گه نجینه ،

شوینی پاشه که وتی شت و مه ک

مَذْرَ الشَّيْءِ (فَرَّقَهُ): جیا یکرده وه ،

به راگه نده ی کرد ، پهرت پهرتی کرد

مَذْر: به راگه نده ، بلاو ، پهرش

مَذْرَجُ الرَّجُلِ: زود چوو بۆسەر ئاو ، زوو

زوو چوو بۆ ئابخانە

مَذْرَجُ الْقَاسِدِ الْخَبِيثِ: پیسو و گەندەل،

ناپاک ، بۆگەنی پیس

مَذْرَجِي - مَذْرَاجَةٌ (خَشَبَةٌ ذَاتُ أَطْرَافٍ

كَالْأَصَابِعِ تُذْرِي بِهَا الْحَنْطَةَ): شەنە ،

دارێکی پێنج پەنجەیه خەرمانی پی

بەبادەدری

مَذْرَاجٌ: ناوچهی نێوان گوندو دەشت

مَذْرَبٌ (اللِّسَانُ): زویان ، زمان

مَذْرَازَةٌ: ژنی گێلی بەد ره وشت ،

ره چه لهك خراب و ناپه سه ن

مَذْرَازَةٌ: شەنە ، دارێکی پێنج پەنجەیه

خەرمانی پی بەبادەدری

مَذْرَجٌ (اللِّبْنُ أَوْ الْعَسَلُ غَلِبَ عَلَيْهِ الْمَاءُ):

شیر یاخود هه نگوین ئاو به سه ریا

بڕژیت

مَذْرُوفٌ: فرمیسک رژێن ، شوینی ئەشک

رژان

مَذْرُوفٌ: فرمیسک رژان ، ئەشک

بەردانهوه

مَذْرُقٌ بِهِ (رَمَى بِهِ): فری دا ، هه لیدا ،

توپیدا

مَذْرَعٌ فَلَانٌ (كَذَّبَ وَادَّعَى): دروو

بانگه شهی کرد ، بانگه شهی دروێکرد

مَذْرَعُ الْمِيَاهِ سَالَتْ فِي أَعَالِي الْجِبَالِ):

له لوتکهی چیاوه هه لقولاو له بهری

رۆیشت

مَذْرَعٌ يَمِينًا (حَلَفًا): سویندی خوارد

مَذْرَعٌ لِي الْخَبَرِ (حَدَّثَنِي بَعْضُهُ وَكُنْتُ

بَعْضُهُ): هه ندیکی بۆ باسکردم و نهوی

دیكه شهی لیشاردمه وه

مَذْرَعُ الضَّرْعِ (حَلَبٌ نِصْفٌ مَا فِيهِ): نیوهی

گوانه که ی دۆشی

مَذْرَعَانٌ (سَهْلُ الْإِنْقِيَادِ): دهسته مۆ ،

گوێریاهیل ، مائی ، خوش برده

مَذْرَعِنٌ (مُنْقَادٌ): دهسته مۆکراو ،

گوێریاهیل، خواردهست، گهردن که چ

مَذْرُورٌ (حَائِفٌ - ذَاعِرٌ): ترساو ،

تۆقیو، زندۆق چوو ، داخوړپاو

مَذْقُ اللَّبْنِ وَالشَّرَابِ بِالْمَاءِ (مَرْجَهُ

وَخَلَطَهُ): شیرو ئاره که ی تیکه ل

به یه ك کرد ، ئاو یته ی کردن

مَذْقٌ فَلَانًا وَفُلَانٌ (سَقَاهُ الْمَذْقُ): شیر ی

تیکه ل به ئاوی دایه

مَذْقُ الْوُدِّ (شَابَهُ وَكَمْ يُخْلِصُهُ):

له خوشه و یستیدا راستی نه کرد

له گه لیدا، دل سوژ نه بوو بۆی

مَذْقُ اللَّبْنِ (مَرْجَهُ بِالْمَاءِ): کردی

به ماستاو

مَذْقُ لَبْنٍ مَمْرُوجٍ بِالْمَاءِ): شیریک ئاوی

تیکواییت

مَذْكَارٌ: ژنو پیاویک هه ر منالی

نێرینه یان بییت

مَذْكِرٌ: ئە وژنه ی منالی نێرینه ی ده بییت،

نێرزا ، رۆژگای سهخت و گران

مَذْكُرٌ: نێرینه ، نێر ، واژووی میتینه یه

مَذْكُرٌ (مُقْتَرٌ): بیرخه ره وه ،

یادخه ره وه ، وه بیره یته ر

مَذْكِرَةٌ: بیرخه ره وه ، یادنامه ، یاداشت،

بیره وه ری، پوخته ی خواست ،

رۆژگارنامه ، یاداشتنامه ، یادگارنامه

مَذْكُورٌ: ناوبراو ، باسکراو

مَذْكِي - مَذْكِي مِنَ السَّحَابِ (الْكَثِيرُ الْمَطْرُ): هَوْرِي قَرِه بَارَان ، هَوْرِي بَارَانْدَار
 الْمَذْكِي مِنَ الْخَيْلِ (مَاتَمَّ سَنَّهُ وَكَمَلَتْ قُوَّتُهُ): تُو نَسَبِي سَالَو تَهْمَنِي تَه وَاو كَرْدِي وَهَو بَه مَيَزُو پَنَه وَه
 مَذَل بَسْرَه (قَلِقَ بِهِ وَضَجَرَ حَتَّى أَفْشَاهُ): نِيگَه رَان بُوو بَه نَهِنِي خَوِي وَ لَه دَهْمِي دَه رَجُوو ، نَهِنِي خَوِي نَه پَارَاسْتُو دِر كَانْدِي
 مَذَل نَفْسُهُ بِالنَّشِيءِ (سَمَحَتْ بِهِ): رِيگَه بِيْدَا ، مَوْلَه تِيْدَا
 مَذَل فَلَانٌ ضَجَرَ وَقَلِقَ): نِيگَه رَان بُوو ، دَلْتَه نِگ بُوو ، بِيْزَارُو نِيگَه رَان بُوو
 مَذَل عَلَي فَرَاشَه (لَمْ يَسْتَقِرْ عَلَيْهِ مِنْ ضَعْفٍ وَمَرَضٍ): بَه مَوِي لَوَا زِي وَ نَه خَوْشِيَه وَ لَه سَهَر جِيگَه هَه لِيْنَه كَرْد
 مَذَل رِجْلُهُ (خَدِرَتْ وَاسْتَرْخَتْ): قَاجِي سِرْبُوو رَايَكِيْشَا
 مَذَل (مَفْسُ السِّرِّ - ضَجُورٍ): بِيْزَار ، دَهْم شِر ، دَهْم هَارَاش
 مَذَل (الْفُتْرَةُ وَالْخَدِيرُ): خَاوِيوونَه وَه وَ سَسْتِي وَ سِرْيُوون
 مَذْلَبَةٌ: كُونِيك لَه بَه رِيْنِكْدَا ، نَاوَكَه خورْمَا
 مَذَلِقُ (الْمُحْدَدُ الطَّرْفُ - اللَّبْنُ الْمَخْلُوطُ بِالنَّاءِ): سَنُوورْدَار ، شِيْرِيك نَاوِي تِيكْرَابِيْت
 مَذَلَلٌ: رِيگُوْرَار ، رِيگَه يَه ك هَه مَوو كَه س بِيگَرِيْتَه بَه
 مَذَلَّةٌ: دَرَه خَتِيك دَه سْتِي پِي بگَات بُو لِيكْرَدَنَه وَهِي بَه رُو بُوو مَه كَهِي

مَذْمٌ (ضِدَّ مَمْدُوحٍ): زَه مَكْرَاو ، وَازُووِي سَتَايِش وَ بَاسَكْرَاو بَه چَاكَه يَه
 مَذْمٌ (الَّذِي لَا حَرَكَ لَه): بِي جُووَلَه ، بِي بَزَاوَت ، شَتِيك نَه جُووَلِيْتَه وَه
 مَذْمَاذٌ (الصِّيَاحُ الْكَثِيرُ الْكَلَامُ): هَاوَارُو قِيْزَه كَه رِي هَه لَه وَه رُو زُوْر بَلَه
 مَذْمَةٌ: مَاف ، رَهوَا ، نَابِرُوو ، نَه رِكِي سَه رِشَان
 مَذْمَاذٌ (كَلْبًا): دَرُوِيكْرَد ، رَاسْتِي نَه گُوْت مَذْمَذِي (الظَّرِيفُ الْمُخْتَالُ): قَه خَوْشِي قُوْلِيْر ، بَه دَهْم وَ لَه بِيْزِي دَه سَتَبِي
 مَذْمُرٌ (الْعُنُقُ وَمَا حَوْلَهُ): مَل ، يَه خَه ، بِيْن ، گَه رَدَن وَ دَه رُو بَه رِي
 مَذْمَمٌ (الْمَذْمُومُ): سَه رَزَه نَشْتَكْرَاو ، لَوْمَه كْرَاو ، زَه مَكْرَاو
 مَذْمُومٌ: زَه مَكْرَاو ، سَه رَزَه نَشْت كْرَاو ، زَه مَه لَكْر ، رَه خَنَه وَ لَوْمَه وَ سَه رَزَه نَشْت هَه لَدَه گَرِيْت
 مَذْهَبٌ: تَاوَانْبَار ، گُونَاهَبَار ، بَه زَه كَار ، گُونَاهَكَار ، گِيْرَه شِيُوِيْن ، هَه لَه كَار ، كَه م وَ كُوپْدَار
 مَذْهَبٌ: كَلِكِي دَرِيْز ، جُوگَه لَه ي نَاو گَه ر فَرَاوَان وَ بَه رِيْن نَه بِيْت
 مَذْهَبٌ: كَلَكْدَار ، نَه سَتِيْرَه ي كَلَكْدَار ، تَه نِيكِي نَاسْمَانِيَه خَاوَه ن كَلِكِيكِي رُوْشَن وَ تِيْشَكْدَارَه لَه دَه وَرِي خُوْر دَه سُووَرِيْتَه وَه لَه رِيْزَه وَيَكِي رُوْشَن دَاو جَار بَه جَارِيك دَه رَدَه كَه وَيْت
 مَذْهَبَةٌ (الْمُفْرَقَةُ): نَه سَكُوِي ، چَه مَجَه ، نَاو گَرْدَان ، مِيْلَاك ، كَه بَجَه ، كَه فِكِر مَذْهَبٌ (مُعْتَدٌ - عَقِيْدَةٌ - تَعْلِيْمٌ): نَايِيْن ، بَاوَه ر ، بَرُوَا ، رِيْبَاز ، رِي وَ شُوِيْن

مَذْهَب (عِنْدَ الْعُلَمَاءِ): لای زانایان:
بریتیه له کۆمه له بیروبۆچوون و دیدیکی
زانستی و فهلسهفی تهواوکاری یه ک
که وه ک پیکهاته یه کی یه ک به ش
دارپێژراون
مَذْهَب (مَمُوءٌ بِالذَّهَبِ): له ئالتوون
گیرو، رووکه شه به زێر، زه پکه ش ،
له زێر گیراو

مَذْهَب: نه سبیک سووریه که ی روو به
زه ردی بیت ، نه سپی قاوه یی
مَذْهَبَات (سَعَّ قَصَائِدَ لَلْجَاهِلِيَّةِ فِي
الطَّبَقَةِ الثَّانِيَةِ بَعْدَ الْمَعْلَقَاتِ): حه وت
هۆنراوه ی پیتش ئیسلامه و له پیزی
دوه مه دار ریز به ند کراوه دوای هۆنراوه
هه ئو سراوه کان
مَذْهَل (مَا يَشْفَل): سه رقاکه ر ،
خه ریککه ر

مَذُوب (مَا يَذُوبُ فِيهِ): توینراوه ، توآوه
تیندا
مَذُوبَةٌ: چه مچه ، که فگیر ، که وگیر ،
که مچه

مَذُود: زیان ، ناخو پ ، شاخی گا
مَذِي: ئاو یکی روونی لینجه له کونی میز
دیته دهره وه له کاتی ماچکردن و
ده ستبازیدا
مَذِي: جوگه له ئاو که له حه وزه وه سه ری
گریبیت

مَذِياع: رادیق ، دهنگه وه ر ، دهمشوپ ،
بلندگۆ
مَذِيب: توینه ره وه
مَذِيَّة - مَذِيَّة (المرأة المجلوَّة): ئاوینه ی
دیارو به رچاو

مَذِيغ (نَاشِر): هه والگه یه ن ، بلاوکار ،
به خشکه ر ، که یه نه ری هه وال و دهنگو
باس

مَذِيق: شیریک ئاوی تیکه ل کرابیت
مَذِيْل (لَهُ ذِيْل): کلکار ، کلکی هه یه ،
جلو به رگیک دامینه که ی شوپو
دریژبیت
مَذِيْم - مَذِيْمُوم: ناته واو ، عه بیدار ،
خه وشدار

مَر (مَرَّ قَاتًا - ذَهَبًا - جَارًا - اِنْقَضَى):
رابورد ، گوزه شت ، تپه پی ، رۆیی ،
گوزه ریکرد ، به سه رچوو
مَرَّ الْأَمْرُ أَوْ فُلَانٌ (جَارًا وَذَهَبًا وَمَضَى):
کاروباره که یاخود فلان رۆیی و تپه پی
مَرَّ بِهِ وَعَلَيْهِ (زَارَهُ): به لایا تپه پی
مَرَّ ذَكْرَهُ: باسکرا ، باسو خواسی
هاته پیتش ، که وته به ریاس و

لِيَكْرَلِيْنَهُ
مَرَّ الْبَعِيرُ مَرًّا (شَدَّ عَلَيْهِ الْجَبَلُ):
په ته که ی توندکرد ، په ته که ی
هینا په وه یه ک
مَرَّ الْقَرْيَةَ وَخَوَّهَا (مَلَأَهَا):

مه شه که ی پرکرد
مَرَّ مَرَاةً: تالبوو ، ناخوشبوو
مَرَّ: تال ، سهخت ، به لآو نه هه مه تی ،
شله مه نه که له داریک دهر دیت و
ده بیه ستیت بۆنیک ی خو شی هه یه و
تامیشی تاله

مُرَّ الصَّحَارَى (الْحَنْظَلُ): گوزالک ،
گوزاک ، گیایه کی کتوی و هاوینیه
به برکه و گه لآو به ره وه هه ره له شووتی
ده چی و به ره که ی هینده ی نارنجیکی
لیدی و زه رد ده بی و دوو جوون نیره و
میته

مَرّ: پەت ، گوریس ، لاستیک ، سپەر
مَرَى النَّاقَةُ (مَسَحَ ضَرْعَهَا لِتُدْرَ):
 دەستی هیتا بە گوانیدا هەتا شیرەکی
 بگەری
مَرَى الدَّمَّ وَنَحَوَهُ (أَرْسَلَهُ): خۆینی لێهێنا ،
 بەریو
مَرَى حَقَّهُ (جَعَدَهُ): نکوولی کرد ، دانسی
 پیا نه نا
مَرَى الرِّيحُ السَّحَابَ: رەشەباکە پالی نا
 بە هەورەکانەوه
مَرَى الشَّيْءَ (إِسْتَعْرَجَهُ): دەریهێنا ،
 بە دەریکرد ، دەریکرد
مَرَى الفَرَسَ: بە قامچی جوولاندی ،
 غاری پێکرد بە قامچی
مَرَى الفَرَسَ (قَامَ عَلَى ثَلَاثٍ وَهُوَ يَمَسُّحُ
 الأَرْضَ بِالرَّابِعَةِ): لەسەر سێ پەل
 وەستاو چوارەمی بەزەویدا دەهیتا
مَرَأَ (جِدَالَ): مشتو مری ، وتویژکردن ،
 چەتە هاتن
مَرَأِي: ریاکار ، روپامایی کەر
مَرَابِطَةُ الجَمَاعَةِ مِنَ النَّاسِ ؛ وَالخَيْلِ
 تَلَزَمَ الثَّغْرَ مِمَّا يَلِي العُدُو): کۆمەڵ و
 تاقمێک خەڵک بە ئەسپەوه کۆن و
 کە لە بەری بەردەم دوژمنیان گرتبێت و
 نهیه ئن دزه بکەن
مَرَابِيعِ (الأمطارِ أَوَّلَ الرَّبِيعِ): بارانی
 سەرەتای بەهار
مَرَاةٌ: ئاوێتە
مَرَّاجٌ (مَنْ يَزِيدُ فِي الحَدِيثِ وَيَكْذِبُ):
 زۆربەلای درۆزن ، چەنە باز ، هەلەوه
مَرَّاجِعٌ: پشکنەر ، پێداچووهوه ،
 خاوهنکار ، ئەوهی شوێنی کارێک
 دەکەوێت

مَرَّاجِعُ الجَسَابَاتِ: پشکنیاری
 کاروباری ئابووری و مامەلە ، وردکار ،
 تێبینیار
مَرَّاجِعَةٌ (إِعَادَةٌ - تَكَرَّرٌ):
 پێداچوونهوه ، دووبارەکردنەوه ،
 چاوپاخشانهوه
مَرَّاجِمُ (الكَلِمِ القَبِيحِ): قسە و گوتهی
 ناقولاً ، گوتهی نا پەسەند ، وتە
 ناشیرین
مَرَّاحٌ (مَأْوَى الإِبِلِ وَالبَقَرِ وَالغَنَمِ):
 شوێنی حوشترو مانگا و مەر
مَرَّاحٌ (المَوْضِعُ يَرُوحُ القَوْمَ مِنْهُ أَوْ إِلَيْهِ):
 شوێن و جینگە یەك نه تەوه و کۆمەڵێک
 لێوهی کۆچ بکەن یاخود رووی تێبکەن
مَرَّاحٌ: شادمانی ، بەختیاری ،
 خۆشحالی ، بەکەیف و دلخۆش
مَرَّادٌ (قَصْدٌ - نِيَّةٌ): مەبەست ، نیاز ،
 خۆزگە ، ئاواتەخواز ، ئارەزوو ، ویست
مَرَّادٌ (مَكَانٌ رِيَادِ الإِبِلِ): شوێنی
 هاتووچوو لەوه و پاندنی حوشتەر
مَرَّادٌ - مَرَّادٌ (العُنُقِ): گەردن ، مل ،
 ئەستۆ
مَرَّادِفٌ: هاو واتا ، هاومانا ،
 هاومەبەست
مَرَّادِي: قاچ و پێی ئەسپ و حوشتەر
 یاخود ئەسپ خۆی
مَرَّارٌ (قَبَاتٌ): تالیشک ، تالوو ، تالک ،
 تالە ، تالگە ، تالیشک ، گیایەکی تالی
 گەلاپانی درێژکۆلەیی بە هارییه گۆلی
 زەردو دپواییه بۆ دەنگ خۆشی
 دەدریئت بەکەو

مَرَاة (مَرَاتٌ عَدِيدَةٌ - أَحْيَانًا): زورجار، جاره‌ها، چه‌ندجار، ناوبه‌ناو، جار جار، جاروبار، هندی جار مَرَاة و تَكَرَّارًا: جاره‌ها، جار له‌دوای جار، چه‌ند جار مَرَاة: زهداو، زراو، توره‌کسی زهداو، زالو، زاره، تالو، تالی، تالیتی مَرَاة العُمُر: سه‌ختی و سوئی و تنگی چه‌له‌مه و تالوی زیان مَرَاة (أَلَّةٌ عَمَلُ المَرُوزِ): که‌تور، ناسنیکي ده‌مپانی چوارسوچی دریژکوله‌یه کلکیکی دارینی هه‌یه دیروای پی‌ه‌له‌دریته‌وه مَرَّاس (قُوَّةٌ): هیژ، توانایی، تین، گری مَرَّاس (ذُو الشَّدَّةِ العَظِيمَةِ): کاریکی قورسو گران، کاری فره‌نه‌ستم و مه‌حال مَرَّاسل: په‌یامنیر، نامه‌بر، ته‌ته‌ر مَرَّاسَلَةٌ (مَكَّابَةٌ): نامه‌نیری، نامه‌ناردن مَرَّاسِم: نه‌ریت، خو، ری و ره‌سم، ناچوره، سرووت مَرَّاش: کاسب، نان په‌یدا‌که‌ر، سپیکاری دیوار، که‌چکار مَرَّاشِد (مَقَاصِدُ الطَّرِيقِ وَمَا اسْتَقَامَ مِنْهَا): ریگه‌ی راست و ره‌وان، شارپگه مَرَّاشِف (شَفَاه - مَنشَاف): لیو، لچ، خاوی مَرَّاسُ: شوینی سه‌خت له‌ژیر زه‌ویدا که‌تاو دزه‌ی پیدا‌ناکات

مَرَاة (السَّهْمُ لِأَرِيْشٍ عَلَيْهِ): تیری بی‌په‌ری مَرَاة (مَا سَقَطَ مِنَ الشَّعْرِ عِنْدَ تَسْرِيْعِهِ أَوْ نَقْضِهِ): شو تاله‌ قزانه‌ی له‌کاتی دامینان و ه‌لکیشاندا ده‌وه‌رنو لیده‌بنه‌وه مَرَاة (شَجْمٌ - دَسَمٌ): چه‌وری، به‌ز، پیو مَرَاة (مُحَابَاةٌ - تَمْيِيْزٌ): ریژلینان، ریژگرتن، به‌تنگه‌وه هاتن، چاودیری مَرَاة (الْأَنْفُ وَمَا حَوَالِيْهِ): لووت و ده‌وه‌ری مَرَاة (المَوَاعِيْدُ مُحَافِظٌ عَلَيْهَا): به‌لین راست، واده‌ پاریز، یه‌کیک پاریزکاری له‌کات و واده‌ی دیاریکراو بکات له‌گه‌ل به‌رانبه‌ردا مَرَاة - مَرَاة (الْمَكَانُ الَّذِي تَتَمَرَّعُ فِيْهِ الدَّابَّةُ): شو شوینه‌ی ناژه‌لان خوینی تیا ده‌گه‌ورینن مَرَاة (عِنْدَ الْمَسِيْحِيْنَ): لای گاوره‌کان: ریژانیکنی دیاریکراوه ریژی تیدا ده‌گری مَرَاة: چه‌ن سرووتیکی دیاریکراوه بو راستکردنه‌وه‌ی داواو چۆنیه‌تی خسته‌ی روی مَرَاة (أَصُولُ الْيَدِيْنَ وَالْفَخْدِيْنَ): ره‌گو بنچینه‌ی هه‌ردوو ده‌ست و ران مَرَاة: یاوه‌ر، هاوده‌نگ، هاوه‌ل، ویلاش مَرَاة: ناوه‌ند، میان مَرَاة الدَّار (مَنَافِعُهَا): پیداویسته‌ی کانی نیو مال و ه‌ک ناوو کاره‌باو ...

مَرَاهِقَةٌ: مهره‌کاری، لایوتی، تازه‌پیکه‌یشتن
 مَرَاهِقَةٌ: گره و کردن
 مَرَاوِغٌ (خَدَاعٌ وَمَكَارٌ): دستبر، فیلباز، پیچ و په‌ناوی
 مَرَاوِغَةٌ (مَمَاطِلَةٌ - تَحَايِلٌ): فیل، پشی پشی، پیچ و په‌نا، ده‌له‌سه، گزیمه‌وکیشه، فاک و فیک، فه‌نگ، ناین و نون
 مَرَاوِیدُ: چراندنی حوشر که دیت و ده‌چیت
 مَرَايَا: کوی ناوینه‌یه
 مَرءُ الرَّجُلِ مَرَدًا (طَعْمٌ): خواردنی خوارد، خواردی
 مَرءُ الطَّعَامِ فَلَأَنَّهُ طَابَ لَهُ وَنَفَعَهُ): خۆش و به‌سوود بوو، سوودی پیکه‌یاند
 مَرءُ الطَّعَامِ: خواردنه‌که خۆش و به‌تامبوو، به‌له‌زهت بوو، به‌ناسانی قوت چوو
 مَرءٌ - مَرُوءَةٌ (صَارَ ذَا مَرُوءَةٍ): جوامیژیوو، مهردو خاوه‌ن ره‌وشتی به‌رزبوو
 مَرءٌ - مَرءٌ - مَرءٌ: پیاو، مهردوم
 مَرَأَى: بینراو، بینین، دیدار
 مَرَأَبٌ: جه‌راح، شکسته‌به‌ند، نه‌وهی ده‌ست و قاچی شکاوو له‌جیچوو
 ده‌گریته‌وه
 مَرَأَةٌ: نافرته، ژن
 مَرُوتُ الْأَرْضِ (حَسَنٌ هَوَاؤُهَا): مه‌واکه‌ی سازو خۆش بوو

مَرَاقِقُ الْبِلَادِ (مَا يَنْتَفَعُ بِهِ السَّكَّانُ عُمُومًا): ناوه‌نده‌کانی کۆمه‌ل، نه‌وهی خه‌لکی و دانیش‌توانی ولات سوودی لیوهر ده‌گرن
 مَرَأَقَةٌ: هارپیه‌تی، یاوه‌ری، که‌وتنه یال و له‌گه‌لیوون
 مَرَأَى الْبَطْنِ (مَارَقٌ مِنْهُ وَلَا نَ): نه‌رمو نیانی ورگو و سک، نه‌وهی شلو و نیان ده‌بیته
 مَرَأَقِبٌ (مَشْرِيفًا): چاودیر، سه‌ریاله، سه‌ریه‌رشتیار، دیده‌بان
 مَرَأَقِبَةٌ: چاودیری کردن، سه‌ره‌وکاری کردن، به‌ریوهر بردن، سه‌ریه‌رشتی کردن، چاوتیپین
 مَرَأَقَةٌ (ثِقَافَةُ الصُّوفِ): نه‌و موانه‌ی له‌پیست و خوری لیده‌گریته‌وه و هله‌ده‌ه‌ریته
 مَرَامٌ: ویست، نیاز، خواست و مه‌به‌ستی دل
 مَرَامِقٌ (السَّيِّءُ الْخُلُقِ - الْقَبِيلُ الْمَوَدَّةُ): به‌دیره‌وشت، خو خراب و نارپه‌سه‌ن، خۆشه‌ویستی و نه‌وین
 مِرَانٌ (مَمَارَسَةٌ - مَرَاوِلَةٌ): کردن، نه‌نجامدان، فیژیوون، راهینان، مه‌شقردن، راهاتن، کۆشش کردن
 مِرَانٌ (شَجَرٌ تَتَغَدَّى مِنْهُ الرَّمَّاحُ): دره‌ختیکه له‌پرم و تیر دروست‌کردندا به‌کار ده‌میترئ
 مَرَاهِقٌ: مهره‌کار، گه‌نج، لاو، جه‌حیل، تازه‌پیکه‌یشتووی نزیک به‌بالتی بوون

مَرُوس: سه‌رگه‌وره ، کارگوزار ،
 نه‌ندام ، خوارده‌ست ، دارده‌سته ،
 شه‌وهی له‌ژیر ده‌سته‌لاتی سه‌رۆکی‌کدا
 بیټ
 مَرُویی: بینراو ، دینراو ، به‌رچاو ، دیار ،
 ده‌بینری ، رچاو‌کراو
 مَرِبَا: شوینی مانه‌وهو جیگیر بوون ،
 شوینی کۆبوونه‌وه ، زه‌وی پر گزۆگیا
 مَرَبِي: مره‌با ، جۆره‌ خوارده‌مه‌نیه‌کی
 وه‌ک سیوو هه‌لووژه‌وه‌گه‌لی شتی‌تر
 که‌له‌ناو شله‌ی شه‌کرا په‌روه‌ده‌ کرابی
 مَرِبَاع: شوینی‌ک له‌سه‌ره‌تای به‌هاردا
 روه‌کی لیده‌ریټ ، چاره‌کیکی
 ده‌سته‌که‌وت و تالانی که‌وا به‌ر
 له‌سه‌ره‌له‌دانی ئیسه‌لام دراوه
 به‌سه‌رکرده‌وه‌ سه‌رۆک
 مَرِبَاب (الْمَنْعَم عَلَيْهِ): نیعمه‌تدار ،
 که‌وتوو به‌نازو نیعمه‌ته‌وه
 مَرِبَد: شوینی به‌سته‌نه‌وه‌ی ئاژه‌ل ،
 بازارێک بوو بو‌یژه‌کان تییدا
 کۆده‌بوونه‌وه ، شه‌وه‌ی خورمای تیا
 وشک ده‌کرټه‌وه
 مَرِبَض (مَوْضِعُ رِيضِ الدَّوَابِ): که‌ور ،
 پشتیر ، په‌چه
 مَرِبَط - مَرِبِط: شوینی به‌سته‌نه‌وه‌ی
 ئاژه‌ل
 مَرِبَع: شوینی مانه‌وه‌ له‌به‌هاردا ،
 بارانی به‌هار
 مَرِبَع - مَرِبَعَة (خَشَبَةٌ تُسْتَعْمَلُ لِرَفْعِ
 الْحَمَلِ عَلَى الدَّابَّةِ): دارێکه
 له‌به‌رزکردنه‌وه‌ی باردا بو سه‌ر و لاخ
 به‌کارده‌هینریټ

مَرِبَع (ذُو أَرْبَعَةِ أَضْلَاعٍ): چوارگۆشه ،
 چوار پالۆ
 مَرِبَع (الَّذِي أَصَابَتْهُ حُمَى الرَّبِيعِ):
 شه‌وه‌ی تایی به‌هاره‌ لیتی ده‌دات و
 نه‌خۆش ده‌که‌ویټ
 مَرِبَع: به‌هاره‌ هه‌وار ، شه‌وه‌ شوینی
 له‌به‌هاراندا بۆیده‌چن
 مَرَبُوب (الْمَمْلُوك - الْعَبْد): کۆیله ،
 به‌نده ، په‌روه‌رده
 مَرَبُوط: په‌یوه‌ست ، په‌یوه‌ند
 مَرَبُوع (الْوَسِيطُ الْقَامَةُ): تیکس‌مراو ،
 بال‌چوارگۆشه‌یی ، شیشمان
 مَرَبِي: په‌روه‌رشیار ، په‌روه‌ردیار
 مَرَبِيَّة: دایه‌ن ، دایین ، تایه‌ن ، دایان ،
 کلفه‌ت ، ئافره‌تیکه‌ منالی که‌سیکی‌تر
 به‌شیری خۆی به‌ختی بکات
 مَرَّت الشَّيْءِ (مَلَّسَهُ): سافو
 لووسی‌کرد ، خستی‌کرد ، ساویدا ،
 سوپه‌وه
 مَرَّت الإِبِل (نَحَّاهَا): دووریخته‌وه ،
 په‌راگه‌نده‌ی کرد
 مَرَّتًا: زه‌وی رووت و ساف ، رووتن
 مَرَّة (كِرَّة): جار ، جارێک ، پات ،
 که‌رته
 مَرَّة أُخْرَى: دیسان ، هه‌روه‌ها ،
 جارێکی دی ، جارێکی‌تر
 مَرَّةً وَاحِدَةً: په‌کجار ، جارێک
 مَرَّةً: ره‌وییه‌ی به‌رده‌وامی شتی‌ک ،
 بیرتیژی ، توانایی ، ره‌سه‌ن ، ژیری ،
 هیزو توانا
 مَرَّةً (ضِدَّ الْعُلُو): تال ، ناشیرین ،
 واژووی خۆشو شیرینه

مُرْتَاب: به گومان ، گوماندار ، دوودل
 مَرْتَج: کلّوم ، دهرگا داخه
 مَرْتَجَح (مُسْتَرَجَح): ناسووده ،
 خَوْشحال ، حه ساوه
 مَرْتَجَح إِلَإِل (مُطْمَئِن): بی خه م ،
 ناسووده ، دلخوش ، سه رسووک
 مَرْتَجَح: کلیل ، ریگهی تهنگو نابه رین
 مَرْتَبَا: ریکخراو ، ریخراو ، ناماده کراو ،
 ناماده کار ، مانگانه ، مووجه ، مز
 مَرْتَبَة: پله ، جۆر ، پایه ، راده ،
 پۆل ، خانه ، گوره بی ، مه زنی ، نیشان
 مَرْتَبِط: به سراوه ، په یوه ندار ،
 په یوه ستدار
 مَرْتَبِط بِمَوْعِد: وابه سته ی به لاین و
 په یمانه ، له سه ر ژوانه
 مَرْتَج: سه وزه لان ، شوینیک کژوگیای
 زقر بیت
 مَرْتَج: دهنکی بچر بچر
 مَرْتَجِل: سه رپتی ، په کسه ری ،
 راسته وخق
 مَرْتَجِل البعیر (مَوْضِع رَحْلِهِ): شوینتی
 بارخستنی حوشر
 مَرْتَد: مه لگه پاوه ، کشاوه ،
 پاشگه زیوه وه
 مَرْتَرَق (مَائِنْتَفِع بِهِ): چاکاوخور ،
 کاسه لیس ، مفخور
 مَرْتَشِي: به رتیل خور
 مَرْتَع (مَرَعَى خَصِيب): له وه رگا ،
 له وه ، پاوه
 مَرْتَع الرَدِيْلَة أَو الشَّر: کانگای خراپه و
 داوین پیسی
 مَرْتَع: که سیکه له نازونیمه تا ژبا بیت ،
 خۆشگوزهران ، خَوْشحال

مَرْتَعَش: له رزوک ، له رزی ، له رینه وه ،
 جوولانه وه
 مَرْتَع (عَال - سَام): بهرز ، بلند ،
 به رزایی ، باسک ، شکودار ، پایه بهرز
 مَرْتَق (المَمْلِي - الثَّابِت): تیر ،
 تیکسمراو ، جینگیر ، چه سپاو
 مَرْتَقِي (مَوْضِع الإِرْتِقَاء): شوینتی بهرزو
 بالاً ، بلندگا
 مَرْتَقِع (مَوْضِع الرِّقْعَة مِنَ الثَّوْب):
 شوینتی پینه به جلو بهرگه وه ، شوین
 پینه
 مَرْتَقِي (مُهْدَب): په روه رده کراو ،
 پیشکه وتوو
 مَرْتَكِر: پشتک ، راوه ستاو ، چه قاو ،
 راگره
 مَرْتَهِن (أَخَذَ الرُّهْنَ): بارمه وه رگر ،
 نه وه ی ره هنکاری ده کات
 مَرْتَهِن بِالْأَمْرِ (مُقِيدٌ بِهِ): به ستراو
 پیوه ی ، پیوه به ستراو ، وابه سته بوو
 مَرَّتَ الشَّيْءُ (لَيْتَهُ): نه رمیکرده وه ،
 شلی کرده وه ، خاوی کرده وه
 مَرَّتَ الشَّيْءُ فِي الْمَاءِ (نَقَعَهُ فِيهِ):
 خستیه ناوه وه ، خوسانیه وه
 مَرَّتَ الصَّبِيُّ لثَدِي أُمِّهِ (مَصَّهُ): مناله که
 مه مکی دایکی مژی ، دایچوری
 مَرَّتَ الشَّرِيدُ: تربته که ی ورد کرد ،
 پارچه پارچه ی کرد
 مَرَّتَ الشَّعْرَ وَغَيْرَهُ بِيَدِهِ (دَلَّكَهُ فِي الْمَاءِ
 حَتَّى تَنْجَلْ أَجْرَاؤُهُ): دهستی هیتا به
 قزیدا یا خود هه رشتیکی تر هه تا
 به شه کانی له یه ک جیابوونه وه و
 هه لوه شان

مَرَّتْ بِهِ الْأَرْضُ (ضَرَبَهَا بِهِ) : كَيْشَاي

به زه ویدا ، ته ختی کرد به سهر زه ویدا

مَرَّتْ عَلَى الْخَصَامِ (كَانَ صَبُورًا حَلِيمًا) :

به نارام بوو له گه ل ركه به ره كانيدا ،

نارام گربوو له به رام به نه پاره كانيدا

مَرْتَاةٌ (مَا يَرْتِي بِهِ الْمَيِّتَ مِنَ الشَّعْرِ

وغيره) : وتارو هؤنراوه بق مردوو يان

به سهر مردودا وتن ، شسيوهن ،

شيوه ننامه ، لاواندنه وه

مَرْتَمٌ - مَرْتَمٌ (الْأُفَى) : لوتوت ، كه يو

مَرْتَوٌ (ضَعِيفُ الْعَقْلِ) : مهردومي نه قلو

ژيري لاواز

مَرْتُومٌ : لوتوتيك شكابيتو خويئسي لى

بتكى

مَرْتِيَّةٌ : لاواندنه وه ، پيامه لدان ،

شيوه ننامه

مَرَجُ اللَّهَبِ - مَرُوجًا (إِرْتَفَع) : گريو

بليسه كه به رزبوه وه ، هه لسا

مَرَجُ الشَّيْءِ مَرَجًا (خَلَطَهُ) : تنيكه ليكرد ،

ناويته ي کرد ، كړدى به نيو به كدا

مَرَجَ لِسَانَهُ فِي أَعْرَاضِ النَّاسِ (أَطْلَقَهُ

لِلْإِعْتِدَاءِ عَلَيْهَا) : زماني به ره لاکرد بق

باسکردنى خه لکى به خراپه و نابروو

بردنيان

مَرَجَ الدَّابَّةَ (أَرْسَلَهَا تَرَعَى) : ناردي بق

له وه ، بردى بق پاوه ن و چايه ر

مَرَجَ الْكُذْبَ (أَرْسَلَ لِسَانَهُ فِيهِ) : زماني

به ره لاکرد له درؤكردندا ، درؤزن بوو

مَرَجَ السُّلْطَانَ رَعِيَّتَهُ : ميرو فه رمانزه وا

هاوولاتی ژير ده ستي خزيان فه رامؤش

کردو روو به خراپه ناراسته يان کردن

مَرَجَ الْأَمْرَ (ضَيَّعَهُ وَلَمْ يَحْكَمْهُ) :

تيا يبردو سه قامگيري نه کرد ،

له ناوي يبردو فه وتاندى

مَرَجَ الْأَمْرَ (إِضْطَرَبَ) : شيوا ،

شپرزه بوو ، شله ژا ، شيوا ، تيكجوو

مَرَجَ الْأَمْرَ وَالْعَهْدَ : به لئين و په يمان و

نه مه كدارى نه بوو

مَرَجٌ : له وه ر ، له وه رگا ، پاوه ن ،

چايه ر ، ميترگ ، ميترگوزار ، سه وزايى ،

شه كار ، زه وييه كى سه وزه كه چيمه ن

داييوشيبيت

مَرَجٌ (إِضْطَرَبَ) : بشيوي ، شيواوي ،

ناژاوه ، سه ر ليتي كچوون

مَرَجَاسٌ (مَسْبَرُ الْأَعْمَاقِ) : قول پيو ،

قولايي پيو

مَرَجَامٌ : حوشترى خيراو تيژوه و ،

به رده ماويز

مَرَجَانٌ (صَفَارُ اللُّؤْلُؤِ) : شيلان ، دلق ،

عه نئاب ، جوره مورپويه كى سووره

مَرَجَانَةٌ عَرُوقٌ حَمْرٌ تَطْلُعُ مِنَ الْبَحْرِ

كَأَصَابِعِ الْكُفِّ) : ره گوريشالي سووره

له نيو ده ريادا وه ك په نجه كاني ده ست

وايه

مَرَجَبٌ (مَهِيْبٌ - الْمُعْظَمُ) : مه زن ،

شكودار ، ريژدارو خاوه ن پله وپايه

مَرَجَجٌ : شياو ، نه گه ره لگر

مَرَجَعٌ (مَعَلُ الرَّجُوعِ - اسْفَلَ الْكُتْفِ -

مَلَجًا - كِتَابٌ يُرْجَعُ إِلَيْهِ) : سه رشار ،

شويئي گه رانه وه ، خوارووي شان ،

سه رچاوه ، چاووگ ، په نا ، په ناگه ،

پالپشت

مرجفة (آلة تسجل قوة الزلازل ومدتها وساعة حدوثها)؛ سيسموگراف ،
 نامیری تومارکردنی ریژهی زه‌مین
 له‌ریزه و کاتو واده‌ی روودانی
 مرجل (القدر - المشط)؛ مه‌نجه‌لی
 مه‌لمپه‌ست ، شانہ

مرجل؛ هیزه‌ی پیر له‌شهراب ، جلو
 به‌رگی نه‌خشو نیگارایی
 مرجم من الرجال؛ پی‌اوی توندو تیژو
 به‌هیز ، نه‌سپیک له‌کاتی رویش‌تندا
 ته‌پو توژو ده‌نگیکی به‌رز دروست
 یکات

مرجم (الحديث الذي لا يوقف على
 حقيقته)؛ گوته و باسیک راستی
 ده‌رنه‌که‌ویت ، گوته‌ی بی‌بنه‌ماو راستی
 مرجو؛ تومیده‌وار ، هیواخواز ، به‌هیوا،
 ناواتدار
 مرجوحة؛ جولانه ، دیلانه ، جولانی،
 مه‌په‌زانی، هفرۆک ، هه‌لوورک،
 دنکلافستان، دنکله‌فا ، شتیکه له‌دارو
 ته‌خته یان له‌ناسن یاخود له‌گوریس و
 په‌رۆ دروستده‌کری و منالی تیا
 راده‌ژینری

مرجوع = مرجوعة؛ وه‌لامی نامه
 مرج فلان (اشتد مرجه ونشاطه)؛
 شادمان و دلخوش بوو ، پیخوش‌حال‌بوو
 مرج الأرض بالنبات (أخرجته)؛ زه‌وی و
 گژوگیای ده‌رکرد

مرج الزرع (خرج سنبله)؛ گوله‌که‌ی
 ده‌رہات ، سه‌ری هه‌لدا ، خونچه‌ی کرد
 مرج السحاب (أرسل المطر)؛ بارانی
 باراند ، بارانی لیکه‌وته‌وه

مرح عينه مرحاً ومرحائاً فسدت
 وهاجت وسال الدمع منها كثيراً)؛
 چاوی به‌لیشاو فرمیسکی رشست ،
 نه‌شکی لیژا

مرح الجلد (دهنه)؛ چه‌وریکرد ، رۆنی
 لیدا

مرح البر (نفاه)؛ گه‌نمه‌که‌ی پاک کرد،
 بزاردی

مرح المزادة الجديدة (ملاها ماء ليذهب
 مرحها)؛ شه‌لته‌که‌ی پیر کرد له‌ئاو هه‌تا
 که‌لین و کونی لیبری و ئاوی لینه‌تکی
 مرح الرجل؛ چوو بو جه‌نگ ،
 به‌شداربوو له‌زوربه‌ی جه‌نگ و

شه‌په‌که‌دا
 مرح (طروب)؛ رووخوش ، شادمان ،
 دهم به‌پینگه‌نین

مرح (شدة الفرح)؛ خوشی ، شادی ،
 کامه‌رانی، دلشادی ، نه‌وپه‌پی خوشی و
 شادمانی

مرحی (أحسنّت - كلمة تعجب وتشجيع)؛
 ئافه‌رین، چاکتکرد، ئافه‌رم ، باشتکرد،
 ده‌ستخوش

مرحی (مُعظّم العرب)؛ زوربه‌ی جه‌نگ،
 زۆدینه‌ی شه‌په‌ه‌را ، ترسناکترین
 شوینی جه‌نگ

مرحاض؛ سه‌رپیشاو ، ئایخانه،
 ئاوده‌ستخانه، گه‌لاکوک ، تیلاکووک

مرحاضة؛ مه‌سینه ، ئافتاوه ،
 خۆشده‌ر ، لوله‌هین ، لوله‌ینه‌یه‌کی
 مسین یا چه‌جووش یا ته‌نه‌که یاخود
 لاستیکی

مَرْحَبًا فَلَانًا وَبِهِ: به خیرهاتنی کرد، پیش‌سوازی لیکرد، خوشحالی ناماده‌بوونی ده‌ریپی، سالاری ناراسته‌کرد
 مَرْحَبَ اللّٰهُ فَلَانًا (أَنْزَلَهُ فِي رُحْبٍ): له شوینو جیگه‌یه‌کی به‌رین و دلگیر دایمه‌زrandو جینشینی کرد
 مَرْحَةٌ: جور، چه‌شن، گه‌نجینه‌ی پری له‌میوژو شتی‌تر
 مَرْحَضَةٌ: مه‌سینه، نافتاب
 مَرْحَلٌ مِنَ الْجَمَالِ (القوي): حوشتری به‌هینو پته و
 مَرْحَلَةٌ: قوناخ، ماوه، ماوه‌ی نیوان دووشت، پله
 مَرْحَمٌ: به‌سوزو می‌هره‌بان، خوالیخوشبوو
 مَرْحَمَةٌ (رِقَّةُ الْقَلْبِ): دل‌نرمی، به‌زه‌یی، لیبوردن، لیخوش‌بوون و به‌زه‌یی خوابی، دل‌وفانی
 مَرْحُومٌ: مردو، خوالیخوش‌بوو، تپه‌ریپو، ریوی
 مَرْحِي (عَامِلُ الرَّحَى): ناشه‌وان، کریکاری سه‌ر‌ناش
 مَرْحٌ جَسَدُهُ: چه‌رییکرد، تپی‌هه‌لسوو، هه‌نیوی کرد
 مَرْحٌ الْعَجِينِ (أَكْثَرُ مَاءٍ حَتَّى رِقًا): ناوی زور کرده‌هه‌ویره‌که‌هه‌تا شلبوه‌وه
 مَرِحٌ: نهرم، شل، نهرم و شل، دره‌ختی نهرم و ناسک
 مَرِحٌ - مَرِيحٌ (الكَثِيرُ الْأَدْحَانُ): فره‌ریقن، به‌کجار چه‌ویو پوناوی
 مَرْحَاءٌ (النَّاقَةُ الْمُسْرَعَةُ نَشَاطًا): حوشتریکی تیژو خیرا، حوشتری جوست و چالاک

مُرْخَرَجٌ: سست و شل، خاوو شل
 مُرْخَمٌ - مُرْخَمَةٌ: مریشک که به‌سه‌ر هیلکه‌دا کر ده‌که‌ویت
 مَرَدُ الْإِنْسَانِ (طَقًا وَجَاوَزَ حَدَّ أَمثَالِهِ): له‌راده‌به‌ده‌ریبو، یاخی‌بوو، له‌ناست و شیوازی هاوه‌لانی ده‌رچوو
 مَرَدٌ عَلَى الشَّيْءِ (مَرْنٌ وَإِسْتَمْرٌ عَلَيْهِ): راهات و به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ری
 مَرَدٌ عَلَى الشَّرِّ أَوْ النَّفَاقِ: له‌سه‌ر خراپه و شه‌ریو دوریوی راهات
 مَرَدٌ الشَّيْءِ (لَيْئَةٌ): نه‌رییکرد، شلیک‌کرد، سافیکرد
 مَرَدٌ الصَّبِيِّ لِدَيِّ أُمِّهِ (مَصَّةٌ): مناله‌که‌مه‌کی دایکی مزی، چه‌کاندی
 مَرَدٌ فَلَانًا: نابروی برد، چه‌یای برد، شکاندی
 مَرَدٌ الدَّابَّةِ (سَاقَهَا سُوقًا شَدِيدًا): به‌توندی لیخیوی، توندو تیژانه‌به‌پیوه‌ی برد
 مَرَدٌ الشَّيْءِ مِنَ الْمَاءِ (عَرَكَةٌ): فلیقانیه‌وه، تلیسانیه‌وه
 مَرَدٌ الْفُصْنِ: گه‌لاکانی ده‌وه‌راند، هه‌لیوه‌راند، لپی کرده‌وه
 مَرَدٌ الْغَلَامِ (بَقِيَ أَمْرَدًا زَمَانًا ثُمَّ التَّعَى وَخَرَجَ شَعْرَةً): ماوه‌یه‌ک لووسکه‌و بی‌موو بوو پاشان مووی لیده‌رهات
 مَرَدٌ الْبِنَاءِ (سَوَاهُ وَمَلَسَهُ - طَوْلُهُ): ساف و ریکی‌کرد، به‌رنزو بالایی کرد
 مَرَدٌ لِلْحَمَامِ تَمْرَادًا (جَعَلَ لَهَا التَّمْرَادَ): کوشک و هیلانه‌یه‌کی گچ‌که‌ی بقو کوتره‌که‌دوست‌کرد له‌کولانه‌که‌دا بقو هیلکه‌کردن و کوتره‌هه‌له‌پینان

مُرْد: توپه ، حوشتريک ئاو زۆر بخواته وه ، دهريای پر شه پۆل ، يه کيک بۆماوه يه کی زۆر ئاواره و غهريبی بچه ژێت ياخود ماوه و واده ی ره به نی دريژو زۆر بييت

مِرْدٌ مِنَ الرِّجَالِ: ئه وه ی زۆر بييت و بپوات ، فره جموجوول و هات و چۆ ، تیکۆشه ر

مُرْد: هيز ، به ره نگاری ، به ره ره کانی مَرْدِي: به رد ياخود به ردیکی قورسو کيشدار

مُرْدَاء: دارو دره ختی بی گه لاو به رگ ، رووته نه زهوی ، کيژی روخسار جوان و شوخ و شه نگ

مِرْدَاة: به ردیکی تۆکمه يه و به ردی فشه لی پی گه رت و په رت ده کړی ، حوشتري تۆکمه و پته و ، يه کيک

له په ل و قاچه کانی حوشتري ياخود فيل مِرْدَام (مَالًا خَيْرَ فِيهِ): مه ردومی بی خيرو بيتر ، ئه وه ی هيچ خيرو باشيه کی تيدا نيبه

مُرْدَة: بی کهک ، بی سوود ، بی قازانج مِرْدَد (مَكْرَر): دووباره کار ، ئه وه ی شتیک دووباره ده کاته وه يان ده يلیته وه

مِرْدَد (الْحَائِر): سه رسام ، وپل ، سه رگه ردان مِرْدُون: ئه وانه ی گۆرانی ده سه ننه وه ،

کۆرس مِرْدَع: نا ئوميد ، ده ستخالی ، ته مبه ل ، کورت ، تيریک سه ره نيژه که ی که وتبييت

مَرْدَفُوش (سَمْسَق): ياسمين ، نه سمين ، مه ران ، دره ختيکه به گوله که شی ده لێزن دره ختيکی گه لا و ردی بچکۆله يه و گوليکی سووری سپی بۆنخۆش ده گری

مَرْدَلُ فُلَان (لَمْ يُحْكَمْ مَا يَفْعَلُهُ): شاره زاو ليزان نه بوو له و کاره دا که وا ده يکرد

مَرْدَن (مَغْرَل): ته شی ، دووک ، دوويک ، له ته ری ، مرازتيکی کلک دريژو سه لک خری قولابه داره خوری و لۆکه ی

به ده ست پی ده رپتسری مَرْدُود: ده سه کوت ، قازانج ، کهک ، نه ويستراو ، به ره په رچ دراو

مَرْدُودٌ طَيِّبٌ: ده سه تکه وتيکی باش و به کهک مَرْدُودَة: زنی ته لاق دراو ، تيخ ، مووس ،

گويزان مَرْدُون (الْخَيْطُ الْمَوْصُول): به که ره و تالتيکی دريژکراو

مَرْدِي: سه ول ، دارتيکی دريژه ده ریاوان که شتی پی له وشکانی دوورده خاته وه و پالی پتیه ده نييت

مَرْدِي (الْمَبْنُود): رسوا ، سووک ، نزم ، بی چاره ، ده رکراو ، نه ويستراو

مَرْدَل: يه کيک هاوه له که ی سووک و رسوا بييت مَرْدُول: ناکه س به چه ، رزد ، دلتنه نگ ،

توپه مَرَز الشَّيْءِ: تالتيکرد ، فراوان و گوشادی کرد به سه ر رووی زه وييدا

مَرَزْ جَلْدَه قَصَه قَرَصاً رَفِيْقاً بِأَطْرَافِ
 الْأَصَابِعِ لَيْسَ بِالْأَطْفَارِ: به سهری
 په نجه به هیواشی نقورچکی لیگرت
 مَرَزْ الرَّجُلُ: لوموی کرد ،
 سه رزه نشتیگرد ، به نهنگو عه یبهی بؤ
 دانا ، به دهست لئیداو پبای کیشا
 مَرَزْ الصَّبِيُّ ثَدْيِ أُمِّهِ: نقورچکی گرت
 له مه مکی دایکی
 مَرَزْ الشَّيْءُ قَطْعُهُ: بری ، له تیکرد ،
 کهرت کهرتیکرد
 مَرَزْ الشَّرَابِ (ثَدْوَقُهُ): چیژتی ،
 تامیکرد
 مَرَزْ (سَوَاقِي صَفِيرَةَ لِلزَّرَاعَةِ): دیراو ،
 گولاو ، دوکان ، رفکه ، په نگاو ،
 په نگاف ، جهردام ، چالیکه ناوی تیا
 وه ستابی
 مَرَزَّاح: حوشتری له پو لاواز
 مَرَزَّام: گوزچانکی کورت ، کوله گوزچان
 مَرَزَّو: ماردومی سهخی و دلفراوان ،
 به خشنده ، دهست بلاو
 مَرَزَّةُ (الْمُصِيبَةُ الْعَظِيمَةُ): به لاو
 نه هامه تی مه زن ، چورتمیکی گوره
 مَرَزْبَانُ (الرَّئِيسُ عِنْدَ الْفُرْسِ): سه روك
 یان سه رکرده لای فارسه کان
 مَرَزْبَةٌ: سه روكایه تی و سه رکرده تی
 لای فارسه کان
 مَرَزَّةٌ: باننده یه که له مه لئو باز ده چیت
 مَرَزَّةٌ (مَنْبَتُ الرُّزْ أَوْ الْمَوْضِعِ): شوینتی
 روانی برنج ، ماره زه ، عه نبارو
 که نجینه ی برنج
 مَرَزَح - مَرَزْحَةُ (الْعُودُ الْمُسْتَعْمَلُ):
 دهستک ، کوله که ، نه داره ی
 دهدریته به رمیو بؤ وه ستانی

مَرَزْحُ (الْمُطْمَئِنُّ مِنَ الْأَرْضِ): زه ویبه کی
 هیمن و پر ناسایش
 مَرَزَزَ مِنَ الطَّعَامِ (مَا فِيهِ رُزٌّ): نه و
 خوارنده ی برنجی تیدا بیت
 مَرَزَمَ (مَا يُرَزَّمُ بِهِ كَالْحَبْلِ): پهت ،
 گورس ، نه وه ی شتی پی ده به ستی
 مَرَزَمَ (الْأَسَدُ): شیر
 مَرَزَمَانُ: ناوی دوو نه ستیره ن
 مَرَزْمَجُوشُ (مَرْدَقُوشُ): یاسمین ،
 مه دان ، دره ختیکی گه لاوردی
 پچکوله یه و گولتیکی سووری سپی بؤ
 نخوش ده گری
 مَرَزُوقُ (حَسَنُ الْحَقِّ): به ختیار ،
 به خته وهر ، شانسیار ، کامه ران ،
 به ختدار
 مَرَسُ حَبْلِ الْبِكْرَةِ (وَقَعَ فِي أَحَدِ
 جَانِبَيْهَا): له لایه کی شریته که دا
 کزبوه وه
 مَرَسُ التَّمْرِ فِي الْمَاءِ (مَرَثُهُ):
 خورماکه ی خسته نیو ناوه وه
 هه رده نکه ی له وی دی جیا کرده وه
 مَرَسُ الصَّبِيِّ إِصْبَعُهُ (لَاكُهَا وَمَضَّهَا):
 مناله که په نجه ی خوی مژی
 مَرَسُ يَدِهِ بِالْمِنْدِيلِ (مَسَحَهَا):
 به ده سپر که دهستی سپی ، دهستی
 وشک کرده وه به دهسته سپر
 مَرَسُ فُلَانٍ (كَانَ شَدِيداً فِي مُعَالَجَةِ
 الْأَشْيَاءِ): توندوتیژی و و
 له چاره سه رکرده ی کاروباره کاند
 مَرَسُ (مُجَرَّبٌ): کارامه ، شاره زا ،
 کارزان ، لیزان ، نه زموندان ،
 به نه زمون

مَرْسَى السُّفْنِ (مَرْفَأُ): به ندر ،
 دهره گه ، په سار ، قه ف ، سترینگه ه ،
 گه شتیگا ، مینا ، شوینی وه ستانی
 پاپړو که شتی
 مَرْسَاة: له نگر ، له نگره ی که شتی ،
 ناسنیکی قورسه به زنجیریکی
 نه ستوره وه که شتیوان له کاتی
 وه ستاندنی که شتی داروچکه ی ناوٹاوی
 دهکا بؤنه وه ی که بوه سنی
 مَرْسَال: تیریکی بچکولانه ، نوینر
 مَرْسَاة: گوریس ، په ت
 مَرْسَح: ته ماشاخانه ، نمایشگا ،
 سه کزی نیشاندانی فیلمو...
 مَرْسَع: چاو سوربوو به هوی
 شونه خه وتنه وه
 مَرْسَعَة (الرَّجُلُ لَا يَبْرَحُ مَرْثَلَهُ): پیاویک
 له ماله وه نه چپته دهره وه
 مَرْسَعَة (ثَمِيمَةٌ تُجْعَلُ فِي رُغِّ الصَّبِيِّ
 دَفْعًا لِلْعَيْبِ): نوشته یه که ده کرنت
 به منالا بق پاراستنی له چاوی به دو
 پیس
 مَرْسَع: راو بؤچونیکسی ناجیگیرو
 چه سپاو
 مَرْسَل: پیغه مبه ر ، فرستاده ی
 خوداوه ند ، په یامبه ر
 مَرْسَل لِلتَّبَشِيرِ بِالذِّينِ: په یامبه ر ،
 په یامهین
 مَرْسَل إِلَيْهِ: بؤنیراو ، ره وانه کراو
 مَرْسَل (فِي مُصْطَلَحِ الْحَدِيثِ): له زاروه ی
 فه رموده یا: نه و فه رموده یه یه
 که له رسته ی گپیره وه انیدا هاوه لی
 فه رموده ی تیا باس نه کراوه

مَرْسِل (خَادِم): به رده ست ، ته تر ،
 ته یان ، به رده ست ، پیشخزمه ت
 مَرْسَلَات (فِي الْقُرْآنِ): له قورٹانی
 پیروژدا به مانای : ره شه یا ، فریشته ،
 نه سپ هاتوه
 مَرْسَلَة (الْقَلَادَة): ملوانکه ، گه ردن به ند
 مَرْسَم: وینه گا ، ستودیو ، نیکارگه ،
 شوینی وینه و نیکارکیشان
 مَرْسِن: لووت ، شوینی دهمه وانه و
 لغاوی نازهل
 مَرْسُوم (مُصَوِّر): دروستکراو ، وینه کراو
 مَرْسُوم بِقَانُون (أَمْرٌ عَال): فه رمانیکی
 بالآ ، فه رمان
 مَرْسُومٌ جَمْهُورِي: فه رمانی کوماری ،
 بپاری کوماری
 مَرْشَ الْمَاءِ (سَال): ناوه که رویی ،
 له به ری رویی ، لی ژا
 مَرْشَ الشَّيْءِ أَوْ الْجِلْدِ (حَكَّةٌ بِأَطْرَافِ
 الْأُظْفَارِ): به نینوکه کانی خوراندی
 مَرْشَ وَجْهَهُ (خَدَشَهُ): روی بریندارکرد ،
 رووشاندی ، زامداریکرد
 مَرْشَ فَلَانًا (أَذَاهُ بِالْكَلَامِ): به قسه
 برینداری کرد ، نازاریدا
 مَرْشَ: رووشان ، زامدارکردن ،
 زه ویهه ک باران رووته نی کردبیت
 مَرْشَاء: گازگر له هر نازهلئیک ، زهوی
 پر گژوگیا
 مَرْشَة (أَذَاةٌ مُتَقَبَّاةٌ لِلرَّشِّ): ناوپرژین ،
 نامرازیکه بق ناوپرژاندن
 مَرْشَح - مَرْشَعَة: نه وه ی ده خریته سه ر
 پشتی نازهل و له ژیر زیندا داده نریت
 بؤنه وه ی ناره ق هه لمژیت

مَرَضُ البُرِّ (ذَرَاهُ): به بايدا ، مه لیته کاند
 مَرَضٌ فِی الْأَمْرِ: سستی نواند
 له کاروباره که دا ، خاوه خاویکرد
 مَرَضٌ (عَلَّةٌ - ذَاءٌ): نه خۆشی ، دهرد ،
 زه ده ، ناساخی ، لهش به باری
 مَرَضٌ بِسَبَبِ (إِعْتِلَالِ الصَّحَّةِ): سووکه
 ناساخی ، بی تاقه تی ، مه وهس نه بوون ،
 تهن دروستی تیکچوون
 مَرَضٌ مُسْتَوْطِنٌ: دهردو نه خۆشی
 ناو خۆیی و نیشتمانی ، نه خۆشی
 نیشته نی
 مَرَضٌ وَبَائِيٌّ (وَبَاءٌ): په تا ، درم ،
 دهردی داکه وتوو
 مَرَضٌ مُقَدِّدٌ: درم ، نه خۆشی تپه پو
 گو یزه ره وه
 مَرَضٌ: نه خۆش ، ناساخ ، تهن دروست
 شتیواو
 مَرَضٌ: به ردیکه خورمای له سه ر
 پانده کریته وه
 مَرَضٌ: به ردیکه بو داخ کردن
 به کار دیت
 مَرَضٌ: شیرده ر ، مناله به ر
 مَرَضٌ: دایهن ، نه و نافرته تی
 به شیریی خۆی منالی ژنیکه تر به ختیو
 ده کات
 مَرَضٌ: رازیکه ر ، ره زامه ندی به خش
 مَرَضٌ: لیدان ، شوینیک له جه سه ته
 کو ترابیت
 مَرَضٌ: گزشتیک له سه ر به ردی
 سو ره وه کراو ببردنری
 مَرَضٌ: باستورمه ، ریخۆله دوی
 نه وه ی پاک ده کریت و مه لده گیریت
 له سه فه رداو گزشتی تیده کری و
 ده خریته سه ر به ردی سو ره وه کراو

مَرَشَح: پالتیوراو ، ناونراو ، ده ست
 نیشانکراو بو کاریک
 مَرَشَحٌ لِمَنْصَبٍ: پالتیوراو بو پۆستیک
 مَرَشَحُ الْمَاءِ (رَاشِحٌ): فلتر ، پالتیوک ،
 ناو پالتیو ، ده لیتنر
 مَرَشِدٌ (ذَلِيلٌ - مُهْلِمٌ): رابه ر ، نامۆزگار ،
 ریبه ر ، پیتشه وا ، مامۆستا ، ره هبه ر ،
 فزیکار
 مَرَشِدٌ (مَائِمْنٌ بِه الْمَاءِ): ناومزه
 مَرَضٌ قُلَانٌ (سَبَقٌ): پیتشکوت ، به ر له و
 رقیبی
 مَرَضٌ: ریگه ، روانگه ، بۆسه نانه وه ،
 شوینیک لیوه ی چاودیری بکریت
 مَرَضٌ (دَوَامَةٌ): مزاج
 مَرَضٌ (المَطْرَقَةُ): چه کوش
 مَرَضٌ (مَرَقَبٌ): روانگه ، شوینیی
 چاودیری و ره چاو کردن
 مَرَضٌ: نه خشینراو ، رووکه شکراو
 مَرَضٌ (حَدِيدَةٌ تُكْوَى بِهَا الدَّوَابُ):
 ئاسنیکه نازه لی پی داخ ده کری
 مَرَضٌ (رَصِيصٌ - مَكْبُوسٌ): پته و ،
 په ستراو ، سفت
 مَرَضٌ (سَقَمٌ): نه خۆشکوت ، تووشی
 نه خۆشی بوو ، ناساخ بوو ، تهن دروستی
 تیکچوو نه خۆشکوت
 مَرَضٌ فِي الْأَمْرِ (قَصْرٌ فِيهِ وَلَمْ يُحْكَمْهُ):
 که مته رخه می تیا نواند ، سه قامگیری
 نه کرد
 مَرَضٌ فِي كَلَامِهِ (ضَعْفُهُ): لاوازی کرد ،
 کزو سستی کرد
 مَرَضٌ الْمَرِيضِ (دَوَاهُ وَأَحْسَنُ الْقِيَامِ عَلَيْهِ
 لِيَزُولَ مَرَضُهُ): سه ره رشتی و
 چاره سه ریکرد مه تا چاکبوه وه

مَرَعٌ رَأْسُهُ بِالذُّهْنِ: سهری چور کرد ،
 هه نووی کرد
 مَرَعٌ شَعْرَهُ (رَجْلَهُ): قزئی شان کرد ،
 دایهینا
 مَرَعٌ الْمَكَانُ (أَخْصَبَ): به پیت بوو ،
 سه وزو فه پرداریوو
 مَرَعٌ الرَّجُلُ (تَنَعَمَ): خوشگوزهران بوو ،
 خورشحالبوو ، له نازو نیعمه تا بوو
 مَرَعٌ (الْكَلَأُ): له وه پرگا ، له وه پر ، چه را ،
 چه ره
 مَرَعِي (الْكَلَأُ): له وه پر ، پاوه ، چایه ر ،
 پاوه ن ، پاوان ، بزئین
 مَرَعَاةٌ: شوینی له وه پراندن
 مَرَعِيْبٌ (مُخِيفٌ): ترسناک ، به سام ،
 سامناک ، نه رژه نگ ، به مه ترسی
 مَرَعِيْبَةٌ: مؤلکه ی ترسو بیم ، بازئیکی
 ترسناک
 مَرَعَةٌ: رۆن ، پیو ، چه وری
 مَرَعَزٌ - مَرَعَزِي - مَرَعَزَاءٌ - مَرَعَزَاةٌ:
 گنده موو یان مووی نه رمی نازه ل ،
 نه رمه تالی خوری
 مَرَعَشٌ - مَرَعَشٌ (حَمَامٌ أَيْضٌ يُحَلَّقُ فِي
 الْهَوَاءِ): کۆترئیکی سپیی به ده فریئت
 به ناسماندا
 مَرَعِيٌّ: چاودیرکراو ، په روه رده کراو
 مَرَعٌ الْحَيَوَانُ الْعُشْبِيَّ (أَكَلَهُ): نازه له که
 گژوگیاکه ی خوارد
 مَرَعٌ فِي الْعُشْبِ (أَقَامَ فِيهِ يُرَعِي):
 نازه له که له نیو له وه پرگا که دا مایه وه و
 چیا
 مَرَعٌ عَرَضُهُ (تَدْنَسُ): ناموسی
 له که داربوو ، نابووی چوو

مَرَضُومٌ: مَالِيكٌ به تاشه به ردی گوره
 دروست کرابیئت
 مَرَضٌ (مُقْتَعٌ - سَارٌ): قایلکه ر ،
 سه لمیته ر ، دلخوشکه ر ، شادی
 وه به رهین
 مَرَضِيٌّ: هه لیبژارد ، ده ستنیشانیکرد ،
 دیاریکرد
 مَرَطٌ الرَّجُلُ وَنَحْوُهُ (أَسْرَعُ): په له یکرد ،
 خیزاریکرد ، ده ست و بریدی کرد
 مَرَطٌ بِهِ أُمُّهُ مَرَطًا (وَلَدَتْهُ):
 له دایکی بوو ، بووی
 مَرَطٌ الشَّعْرُ أَوْ الرَّيشُ أَوْ الصُّوفُ عَنِ
 الْجَسَدِ (تَنَفَّهَ): هه لیکیشا ، لئی
 کرده وه ، ده رهینا
 مَرَطٌ فَلَانًا (أَذَاهُ): نازاریدا ، نیش و ژانی
 پیگه یاند ، نه شکه نه چیدا
 مَرَطٌ الشَّيْءُ (جَمَعَهُ): کۆیکرده وه ،
 چه میگرد
 مَرَطٌ فَلَانٌ - مَرَطًا (خَفَّ شَعْرُ جَسَدِهِ
 وَحَاجِبِهِ وَعَيْنُهُ): موو تووکی جهسته و
 نه بریوو بزئانگه کانی که م کرده وه
 مَرَطٌ الرَّيشُ عَنِ السَّهْمِ (سَقَطَ): تیره که
 په ره که ی لیبوه وه ، هه لوه ری ، که وت
 مَرَطٌ: هه ر جلو به رگئیکی نه دووراو ،
 به رگئیکی ناوریشمی به
 مَرَطِيٌّ (الْفَرَسُ السَّرِيْعَةُ): نه سپئیکی
 تیژو خیرا ، نه سپی تیژو و
 مَرَطَاءٌ: دره ختی بی که لا
 مَرَطَابٌ (جِهَازٌ قِيَاسُ الرُّطُوْبَةِ): سی
 پیو ، نامرازی پیوانی راده ی شی
 مَرَطَبَاتٌ (مَشْرُوبَاتٌ مُنَعَشَةٌ): سارده می ،
 خواردنه وه ی بوژینه ر

مَرَقًا (مَرَسَى السُّقُن)؛ به بندر ، شوینی
 له نگه رگرتنی که شتی، ویستگی
 پاپو پرو که شتی
 مَرَقَد - مَرَقَد (الْمَوْئِدَة)؛ یارمه تی ،
 کومه کی ، پشتگیری
 مَرَقَشَة؛ خاکه ناز ، خاکه ندان، بیلی
 ناسن ، مه سی، هه ستیف ، هه ستیو
 مَرَقَضٌ مِنَ الْوَادِي؛ شوینی رویینی
 سیلار
 مَرَقَع - مَرَاغِع (عِنْدَ الْمَسِيحِينَ)؛ لای
 گاوره کان؛ نه و رۆژه دیاریکراوانه یه
 که رۆژی تیدا ده گرن
 مَرَقَع (مَایِرْفَع بِهِ)؛ نه وهی شتی پی
 به رز ده کرتته وه
 مَرَقَع (الْكَرْسِي)؛ کورسی
 مَرَقَعَة؛ نامیری به رزکرنه وهی شتی
 قورس و گران
 مَرَقِق - مَرَقِق؛ نانیشک ، مرک ،
 به له چه ق ، قونانیک ، قوونه نیشک ،
 هه ره ژنی ، بله مرک، هه نیشک ،
 جومگه یه که له نیوانی باسک و قولدا
 مَرَقِق بِكَذَا (مُلْحَق بِهِ)؛ هاویچ ،
 له که لیا ، گرتدراو
 مَرَقِق الدَّار (مَنَافِعُهَا)؛ شوینه کانی
 کارتیاکردن له مالدا ، هه مام و نابخانه
 مَرَقِق عَام؛ نابخانه ی گشتی ، شوینی
 ده ست به ناوگه یاندنی گشتی
 مَرَقِق (الْمَتَكَا)؛ پالپشت ، شوینی
 پالدانه وه
 مَرَقِقَة (الْمَطْبَقَة)؛ پشتی ، سترین ،
 سترین ، بالیف ، شتیکی نهمه له گاتی
 نوستخدا سترین له شتر داده نریت

مَرَعُ الشَّيْءِ فِي الثَّرَابِ؛ که وزانی ،
 له خولا تلانه وه
 مَرَعُ رَأْسَهُ (أَشْعَبَهُ دَهْنًا)؛ رونی دا
 له سه ری ، سه ری چه ورکرد ، له رونا
 ونیکرد
 مَرَع (تَقْلِب - تَضْوَر)؛ گینگل خواردن ،
 که وزان ، تلانه وه
 مَرَع (الْعَاب - الرُّوضَة - الإِشْبَاعِ
 بِالدُّهْن)؛ لیک ، باخچه ، رۆچوون
 له چه وری و رۆندا
 مَرَعٌ مِنَ الشَّعْرِ (مَا كَانَ ذَا قَبُولٍ لِلدُّهْنِ)؛
 نه وقرانه ی کریمی چه وری قسژ نوو
 وه رده گرن
 مَرَعَاءُ؛ نالوده به سووک و نرمی ،
 سووک خواز ، نرم
 مَرَعَاءَة؛ که فگیر ، که وگیر ، موچ ،
 پلاپارین ، سه رهند ، شتیکی کلک
 دریزی دم پانی کون کونه له مس یا
 له فافون چیشتی تونده ی پی
 تیده کری و که فی چیشت و گزشتی پی
 ده گیری
 مَرَعِبَا؛ فریودر ، په سه ندکه ر
 مَرَعَة؛ جارتک که وزاندن ، باخچه ،
 بیستان
 مَرَعِيف (غَلِيظًا)؛ ده موچاو ناقولاو
 هه بلوکین ، ره ق ، تیژ
 مَرَعِم - مَرَعِم (الْأَنْف)؛ لووت ، که پرو
 مَرَعِمَة (الْكُرْه)؛ ناچاری ، به زود
 مَرَعِيبَة (مَطْلُوبَة)؛ په سه ند ،
 ویستراو ، ده ویستریج ، خوارزواو
 مَرَعِيبَة فِيهِ (الرَّايِح)؛ باو ، خوارزواو ،
 ویستراو

مَرْفُو: چاککراو ، باشکراو ، چنینه‌وهی
دوباره‌ی قوماشو بلسو...

مَرْفُوض (ضِدُّ مَقْبُول): نه‌ویستراو،
ناپه‌سند

مَرْفُوع: به‌رزکراو ، سه‌رخراو ، به‌رز ،
بَلَنْد

مَرْفُوعُ الرَّأْس: سه‌ریه‌رز

مَرْفُوع (فِي النُّحُو): له‌ریزمانی
عه‌ره‌بیدا: بۆردار ()

مَرْفِين (مَادَّةٌ مُخَدَّرَةٌ): مادده‌یه‌کی
بیهۆشکهره ، مۆرفین

مَرَقٌ مِنَ الدِّينِ (خَرَجَ): له‌تاین ده‌رچوو،
یاخی بوو ، هه‌لگه‌رایه‌وه

مَرَقٌ فِي الْأَرْضِ (ذَهَبَ): به‌سه‌رزه‌ویدا
رۆیی ، چوو ، رۆیشت

مَرَقُ السَّهْمِ: تیره‌که ده‌رچوو ،
گوزه‌ریکرد

مَرَقٌ فَلَانًا (طَعَنَهُ فِي عَجَلَةٍ): به‌خیرایی
برینداری کرد

مَرَقٌ مِنْهُ (نَفَلًا فِيهِ): پیاچوو ،
پیاچه‌قی ، تیی چوو ، بری ، چوه‌ناوی

مَرَقٌ الْقَدَرِ (أَكْثَرُ مَرَقَهَا): ئاوی زۆر
تیکرد ، شلی کرده‌وه

مَرَقٌ الْعَجِينِ (مَرَّخَهُ): هه‌ویره‌که‌ی
شلکرده‌وه

مَرَقٌ النُّخْلَةِ (سَقَطَ حَمَلُهَا بَعْدَ مَا كَبَرَ):
به‌ره‌که‌ی که‌وت پاش پیگه‌یشتن و پیر

بوونی

مَرَقٌ - مَرَقَةٌ: گۆشناو ، شله ، ئاوی
گۆشت ، شۆریا

مَرَقٌ: پیست بۆگه‌ن

مَرَقٌ (الصُّوْفُ الْمُنْفَشُ): خوری شیکراوه ،
خوری شیتالکراو

مَرَقٌ: نه‌رم و ناسک

مَرَقِي - مَرَقَاة - مَرَقَاة: په‌کانی پی
پلیکانه ، په ، نه‌رمه

مَرَقَاة: خوین به‌ست ، ده‌مار به‌ست

مَرَقَب - مَرَقَبَةٌ: روانگه ، ده‌سنگای
نه‌ستیره‌ناسی

مَرَقَبٌ فَلَكِي: ته‌له‌سکۆب

مَرَقْد (مَضْجَع - قَبْر): خه‌وگه ، جیگه‌ی
خه‌وتن ، گۆز ، قه‌بر

مَرَقْد - مَرَقْد (دَوَاءٌ مُنَوِّمٌ): خه‌ولیکه‌ر ،
ده‌رمانیکه‌ خه‌و دینتیت به‌سه‌ر مَرَقْدَا

مَرَقِعٌ: شوینی پینه ، جی پینه

مَرَقَعَان (الأَحْمَقُ): گیل ، که‌وده‌ن ،
که‌مزه ، بی‌زیری و نه‌قل

مَرَقِقٌ (الرَّغِيفُ الوَاسِعُ الرَّقِيقُ):
نانیکی گه‌وره‌ی ناسک

مَرَقِم (القَلَمُ - كُلُّ آتَةٍ رَقْمٌ أَوْ نَقْشٌ -
المَكْوَاةُ): پینووس ، خامه ،

ژماره‌نووس یان نه‌خشکار ، ئوتوو

مَرَقُوم - مَرَقُومَةٌ: کتیبیکه‌ میتلداریتت ،
زه‌ویبه‌که‌ که‌م روه‌ک و گۆزگیای تیا بیت

مَرَكٌ - مَرَكِيكٌ: نیشانه‌ی له‌سه‌ر دانا ،
هیماداری کرد

مَرَكَاض (الكَثِيرُ الرُّكُضُ): به‌کیك زۆر
رابکات

مَرَكَبٌ: هه‌ر ئامرازیکی گواستنه‌وه له
ناژه‌لو ئوتومبیل و که‌شتی و ...

مَرَكَبٌ: ئاویتت ، تیکه‌له

مَرَكَبٌ مِنْ كَذَا: پیتکه‌توو له ...

مَرَكَبٌ عَلَى كَذَا: له‌سه‌ری دانراو ،
له‌سه‌ر دامه‌زراو

مَرَكَبُ النُّقْصِ: هه‌ستکردن به‌سووکی ،
خۆکه‌می ، خۆ به‌که‌مزانه‌ن

مَرَكَبَات: سوارگه ، باره بهری تایه دار
 مَرَكَبَة (عَرَبِيَّة): گالیسکه ، ئوتومبیلی
 کرئی گهرین
 مَرَكَبَة الْجَلِيد: خلیسکه
 مَرَكَز: چهق ، ناوه پاستی بازنه ، پایه ،
 بنه ، بنکه
 مَرَكَز الثَّقَل: چهقی قورسای
 مَرَكَز الْجَذِب: چهقی کیش
 مَرَكَز الْبَلَدَة: چهقی شار ، ناوه پاستی
 شار
 مَرَكَز الْجُنْد: سهربازخانه ، مؤلگهی
 سهربازان
 مَرَكَز الدَّائِرَة: چهقی بازنه
 مَرَكُض: نهوهی ناگری پی
 هه لده گیرسی
 مَرَكُض مِنَ الْقَوْس: لایه کانی که وان
 مَرَكُضَة: لایه کانی تیروکه وان ، نه سپیک
 غار غارین بکات
 مَرَكُضَة: تیروکه وانیک به خیرا تیر
 بهاوینت
 مَرَكَل الطَّرِيق: نهوهی قاچی بهر
 ده که ویت کاتی به سهر و لآخه وه ده بیت
 مَرَكَل: شوین ناوزهنگی هه ردوو قاچ
 له سهر زین که ده که ویت سهر
 په راسوی ناژه له وه
 مَرَكَم كَهْرَبَائِي (جِهَارُ خَزْنِ الطَّاقَة
 الْكَهْرَبَائِيَّة): نامیری کاره با
 په سیه کردن
 مَرَكَن: سویننه ، تهشت ، ده فری جلو
 بهرگ شتن
 مَرَكَن: مه مک گه وه ، مه ردومی
 گه وه و حه یته

مَرَكُوب: سوارکراو، سوار له سهر ، پیتلاو
 مَرَكُوف: نه سپیک غارغارین بکات ،
 نه سپی غارگره
 مَرَكُوم: له سهریه نه یشتوو
 مَرَكُومَة: حوشرتیکی قه له و ، حوشرتی
 تیکسمراوی گزشتن
 مَرَمِي: شوینی نیشانه نانه وه ، بواری ،
 ماوه ، نامانچ ، مه بهست
 مَرَمِي النَّظَر (مَدَى الْبَصَر): نه وهنده ی
 چاو بر بکات
 مَرَمِي (آلَة الرَّمِي): نامرانی هاویشتن
 مَرَمَاة (سَهْمٌ صَغِيرٌ ضَعِيفٌ): تیریکی
 بچوکی لاواز
 مَرَمَاش (مَنْ يُحَاك عَيْنَيْهِ كَثِيرًا عِنْدَ
 النَّظَر): نه وهی چاوی زقد
 ده جوولینیت له کاتی ته ماشا کردندا ،
 چاو بهل
 مَرَمَة - مَرَمَة (شَفَة كُلُّ ذَاتِ ظَلْفٍ):
 لیبی هه ناژه لیتی سمدار
 مَرَمِد: نه خویشی چاوو دینه ، چاو
 نیشه
 مَرَمِد (الشَّوَاءُ فِي الْجَمْر): پیشاو ، نه و
 برژاوهی له نیو پشکرو خو له میشدا
 ده پیشینتری
 مَرَمَر فَلَان (غَضِبًا): توپه بوو ، خه شم و
 قین گرتی
 مَرَمَر الْمَاءِ (جَعَلَهُ يَمْرُ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ):
 به سهرزه ویدا رشتی ، رویکرد ، قلیپی
 کرده وه ، بهریدایه وه
 مَرَمَر (الرَّخَام): مه پمپر ، خارا ، که لا ،
 بهرده مه پمپر
 مَرَمَر وَالْمَرْمَان: هه ناریتی ناودار

مَرْمَرَة (الْمَطَرُ الْكَثِيرُ - قِطْعَةٌ مِنْ

الْمَرْمَرِ): لِيَزْمَه بَارَان ، شَهْسْتَه بَارَان ،

پارچه مه پمه پیتک

مَرْمَرِيْس : لووس ، نهرم ، رهق و توند ،

به لاونه هامه تی، مل دریز

مَرْمَس (مَوْضِعُ الْقَبْرِ): شویتنی گور

مَرْمَش : چاوبه ل ، بی شهرم ، چاوبزوک

مَرْمَنَة (مَنْبَتُ الرَّمَان): شویتنی دار

هه نار ، باخه هه نار، هه نارستان

مَرْمُورَة : ورده ژن ، ژنی نه ندام باریک

مَرْمُوسَة : کاروباری تهنگ و ئالوز ،

باریکی شیواوو به سهر به کا که وتوو

مَرْمُوق : ناسراو ، به ناویانگ ،

خوابیدراو ، بلند ، خاوهن که سایه تی

مَرْمِيْس : کهرکه دهن

مَرْن الشَّيْءُ (لَانَ فِي صَلَابَةٍ): نهرم بوو،

شلبوو

مَرْن ثَوْبُهُ : جلو بهر که کانی نهرم و

شلبوو

مَرْن يَدُ فُلَانٍ عَلَى الْعَمَلِ (تَعَوَّدَتْ وَمَهَرَتْ

فِيهِ): شاره زاو لیزان بوو ، کارامه بوو

مَرْن عَلَى الْكَلَامِ : له سهر قسه و گفتوگو

راهات

مَرْن عَلَى الشَّيْءِ (إِعْتَادَهُ): راهات

له سهری ، پیی راهات ، خوی راهینا ،

رام بوو

مَرْن مِنْ عَدُوهِ (فَرَضَعْفًا وَخَوْرًا):

له سستی و لاوازیدا هه لهات ، رایکرد

مَرْن بِه الْأَرْضِ : کیشای به زه ویدا ،

تهختی کرد به سهر رووی زه ویدا

مَرْن بَعِيرَهُ : ژیر سمی حوشتره که ی

چهور کرد

مَرْن عَلَى (دَرْبًا): مه شقی پیتکرد ،

فیزیکرد

مَرْن عَلَى (عَوْدًا): رایهینا ، به کاری

هینا ، رامیکرد

مَرْن جَسَدَهُ (تَمَرْنًا): وه رزشی

تاییه تیکرد ، له شی نهرم کرده وه و

رایهینا

مَرْن : جوره جلو بهر گیکه ، پیستی

نهرم و شل ، پوشاک ، به خشش و

دیاری ، لا ، لیغه

مَرْن : نهرم و شل ، خو و نهریت ،

قاروقیزو شهرو چهنگ

مَرْنَا الْأَنْفَ (جَانِبَاهُ): هه ردو لای

لووت

مَرْنَان (القَوْسُ الْكَثِيرَةُ الرَّنَّانُ):

که مان ، ئامرازیکی موزیقی فره

دهنگ و له ره به

مَرْنَبَا : پارچه قوماشیک توکی

که رویشکی لی نیشتبیت

مَرْنَبَة (الْأَرْضُ الْكَثِيرَةُ الْأَرْنَبَا):

زه و بیبه که رویشکی زور بیت

مَرْنَة : که مان و دهنگی ژیکانی

مَرْنَج : بیهوش ، به کیک لاوازی و کزی

هاتیبیت به سهریداو به مللو لادا بکه ویت

مَرْنَحَة (صَدْرُ السَّفِينَة): نیوجهرگی

که شتی

مَرَه : مه ردومی دلنه خووش

مَرَهَاة (السَّرِيْعَةُ السَّيْرُ): نه سپیکی

تیزره وه ، نه سپی خیراو تیز

مَرَهْبَا : توقینهر ، ترسناک

مَرَهَات عَيْئَه : نه خووشی چاوی گرت و

نیو پیلوه کانی سپی بوو به هوی

وازهینانی له رشتنی به کل

مَرُوحٌ - مَرِيحٌ: مَا أَصَابَهُ الرِّيحُ؛ نه وهی ره شهبای لئی ده دات
 مَرُوحٌ - مَرُوحَةٌ (آلَةُ تُحَرِّكُ بِهَا الرِّيحَ عِنْدَ إِشْتِدَادِ العَرِّ): باوه شین ، باگیتر ، باشین ، باژن ، باژه نکردن
 مَرُوحَةٌ كَهْرَبَائِيَّةٌ: پانکه ، جوره
 تَامِرِيكَةٌ بَوِّ فَيْتَنَكُ كَرْدَنَه وهی كَشْ به میزی کاره با ده سووپیته وه
 مَرُوحٌ: مه لحه میکی روون ، سواخ دراو به ریذن
 مَرُودٌ: ته وهره ، ناسنی لغاو ، کرۆکی لغاو
 مَرُودُ العَيْنِ: کلچیک ، میل
 مَرُورٌ (إِجْتِيَازٌ - عُبُورٌ): مات وچۆ ، تیپه ربوون ، گوزهران ، تیپه راندن
 مَرُوضٌ: مه یته ر
 مَرُوضٌ: راهینراو ، رامکراو ، فیدرکراو
 مَرُوطٌ: خیرارۆشتن و راکردن
 مَرُوعٌ (مَنْ خَامَرَهُ الخَوْفُ): ترساو ، تۆقیو ، ترس چوه ته نیو دلیه وه
 مَرُوقٌ (المُصْفَى): پاك ، پوخت ، دانسقه ، مه لیزارده
 مَرُوقٌ: روونکه ره وه ، پالفته کار
 مَرُورٌ (مَقْلُوبٌ - مَقْهُورٌ): دقراو ، شكستخواردوو ، به زیو
 مَرِيٌّ (النَّاقَةُ الكَثِيْرَةُ اللَّبْنِ): حوشتریکی گوان پر له شیر ، نه وه ره گانه شیر پیدا دیت
 مَرِيٌّ: سورینچک ، سه رووی گه ده ، قورگ ، بین ، بۆری خواردن
 مَرِيَعٌ: حوشتری فره شیر ، حوشتری شیردار

مَرُوهٌ: سپیتی رووت ، چالئیکه ئاوی باراناوی تیا گرد ده بیته وه
 مَرُهْفَا: تیز ، برره ، باریک ، ناسک
 مَرُهَقٌ (مُضَيِّقٌ عَلَيْهِ): بارگران ، که شهنگ ، شهکات ، ماندوو ، هیلاک ، ماندوو
 مَرَهْمُ الجِرْحِ مَرَهْمَةٌ: زامو بریندارییه که هی چاره سه ره رکرد ، تیماریکرد به مه له هم
 مَرَهْمٌ (مَا يُعْطَى بِهِ الجِرْحُ): مه لحه م ، مه توان ، چرک
 مَرُهَوِبٌ (مَا يَخَافُ مِنْهُ): نه وه ی لئی ده ترسن ، مایه ی درس و بیم
 مَرُهُومٌ (الْمَكَانُ أَصَابَتْهُ الرُّهْمَةُ): شوینیک نه رمه بارانی به رده وام لئی بدات
 مَرُهُونٌ: مه رجدار ، گره وه له سه رکراو ، شتیکه له سه رشتیکی تر پابه ند کرابیت
 مَرُهِيٌّ مِنَ الخَيْلِ: نه سپی تیزو خیرا که وانا ببنری به لام کاتی غاری پیده کریت ناگریته وه
 مَرُورٌ حِجَارَةٌ صَلْبَةٌ تُعْرَفُ بِالصَّوَانِ): به ردنیکی ره قه ، به رد نه ستی
 مَرُورِيٌّ القَنَاةُ يُسْقَى مِنْهَا الزَّرْعُ): جۆگه له ئاویك كشتوكالی پی ئاو بدریت
 مَرُورَةٌ - مَرُورَةٌ: چاکه ، ده سنگرتن ، پیاو هتی ، جوامیری ، نازایه تی
 مَرُورِيٌّ: مه شکه یان ده فری شیر
 مَرُورِيٌّ: مه شکه یه ک شیری تی بکری ، میسکک له نیو شیرا دانرابیت
 مَرُورَةٌ: نیانی ، گونجان ، نه رمی ، جیری ، لاستیکی

مَرِيْب: گوماندار ، به گومان ، دودل ،
 نه وهی دوو دل و گوماندار بیت
 مَرِيَّة - مَرِيَّة: دهمه دهم ، مشت و مری
 حوشتری پرشیر ، گومان
 مَرِيَّت العَيْنِيْن: مردومی دبیبه و چاوکز
 مَرِيَج: نیتسکیتی بچوکه له نیتوان
 دوشاخدا ، کاروباری دژوارو خراب
 مَرِيَج: ناسووده کەر ، شاداکەر ،
 خوشی هین
 مَرِيَج (مَا أَصَابَهُ الرِّيْح): نه وهی
 ره شه با لئی ده دات
 مَرِيَج: شادمان ، خوشحال
 مَرِيَج: هه ساره ی مه ریخ ، بادام ، رذنو
 چه وریدار ، گیل ، گه مزه
 مَرِيَج مِّن الشَّجَرِ (الليْن الرَّقِيْق):
 نهرمی ناسک ، نهرمه دره ختی ناسک
 مَرِيْد: سه رکهش ، یاخی ، خورما
 بخزیته نیتو شیره وه هه تا نهرم
 ده بیته وه
 مَرِيْد: سه رکهشی یاخی
 مَرِيْد: دلسۆز ، نه مه کدار
 مَرِيْر: غیرهت ، وره ، گوریسی سفتو
 توند هونراوه
 مَرِيْرَة (حَلَقَة فِي طَوْفِ جَبَل): گری ،
 گری قولفه ، چه له مه
 مَرِيْس: خورمایه ک له ناو یان شیردا
 نهرم و شل بووبیته وه
 مَرِيْس - مَرِيْس: تیریک په پی
 بیتوه کرابیت ، تیری په ردار
 مَرِيْس: فریدار ، موهلدار ، کلام گوشت ،
 له ریج بیتا و
 مَرِيْس: نه خوش ، ناساخ ، بیمار ،
 نه ندره و نیتو شتو اوو تیکچوو ، دهره دار ،
 کز ، له ش به بار

مَرِيْسُ الحَبَاب: نه خوشی دل داری ،
 عاشق ، دهره داری دل داری و نه وین
 مَرِيْضَة: لاواز ، سست و کز
 مَرِيْط (أَمْرَط - لَا شَعْرَ عَلَيْهِ): بی تووک ،
 کزسته ، توک وه ریو ، بی موو
 مَرِيْج (المَكَانُ الخَصِيْب): شوینتیکی به
 بیت و فەر ، فه ردار ، به پرشت
 مَرِيْج (مُخِيْف): ترسینەر ، تو قینەر
 مَرِيْعَة: له وه رگای پرتاوو گژوگیا
 مَرِيْق - مَرِيْق (العَصْفَر): گیاگه زنه ،
 گیاگه که رنگی لیدهر ده هینری
 مَرِيْوَل (وَرْدَة): به روانکه ، پیتش دامین ،
 به رکزش
 مَرِيْوَل الطْفَل: به رخه ی منال ،
 به رسینه ی منال
 مَرِيْم: ناوی دایکی هه زره تی
 (عیسا) پیغه مبه ره (دخ)

مَرَا

مَرَا الشَّرَاب - مَرَا (مَصَّه): مزی ،
 هه لیمزی
 مَرَا الطَّعْم (كَانَ طَعْمُهُ يَبِيْن الحَلْوِ أَوْ
 الحَامِض): میخوش بوو ، مزبوو
 مَرَا: میخوش ، ترش و شیرین ، مز
 مَرَا (الصَّعْب): سهخت ، گران ، قورس
 مَرَا الخَمْر اللَّذِيْد الطَّعْم): ناره قو
 مه یه کی تام خوش ، مه ی به تام و چیژ
 مَرَا - مَرَا: مه ی ، شه راب ، باده ،
 ترش و شیرین
 مَرَا بَنَة: فروشتنێ شتیک که وا کیش و
 ژماره و نه ندازه ی دیاری نه کرابیت
 مَرَا ج: خوو ، کردار ، ره و شت ،
 چۆنیه تی کردارو ره و شت ، داروبار ،
 تاقت ، هه وهس ، ناره زوو

مَرَّاج: پیاویکی درونن که لهسه رهیچ رهوش و خویه ک چه سپاوو جیگیر نه بییت، به دپه وشت
 مَرَّاج - مَرَّاج (هَزَل - مُذَاعِبَة): گالته ، شوخی ، رابواردن ، سوعبت
 مَرَّاج: شوینیکی دوور
 مَرَّاج (مُضْحَك - هَرَّاسِي): قوشمه ، گالته چی ، تیزه جاپ
 مَرَّاجَة: گالته وگه پ ، رابواردن ، قه شمهری
 مَرَّاجِم (مُنَافِس - حَصَم): به ره کانی کار، ته نگ مه لجن ، بیشریکی کار، هاوچاو
 مَرَّاجِمَة (مُنَافَسَة): به ره کانی، بیشریکی
 مَرَّاد - مَرَّادَة: توشه دان ، شه لته
 مَرَّاد: مه راج ، مه راج کردن
 مَرَّار: گلکۆ ، نزگه ، شه خس ، شه و شوینه ی بوی ده چی ، زیاره تگا
 مَرَّارِع (فَلَّاح): کشتیار ، وه رزیر
 مَرَّارِع (بَطِيء - الْقَفْظُ): لهسه رخۆ ، هیواش دپروا ، سست ، خاو ، ژیشک
 مَرَّاعَة: ریزه وه له لوره رینی شتی ک
 مَرَّاعِم: دزایه تی، به ره کانی، رکه به رایه تی
 مَرَّامَة: به کات و واده مامه له کردن
 مَرَّاوَلَة (مُمَارَسَة): کردن، شه نجامدان، پیاده کردن
 مَرَّادٌ فِي الْبَيْعِ بِالْمَرَّادِ (رَافِعُ الثَّمَنِ): زه مکر، نرخ به رزکه ره وه
 مَرَّادَة: زه م کردن، زه م زه مکاری، زیادگه ری
 مَرَّار: قیره ، نه ره ، هاوار

مَرَّاد (الْقَادِفُ بِالْمَرَّادِ): ده ریابه ک فره شه بۆل بییت و که ف فری بدات
 مَرَّاد (مَائِسْتَجْرَجُ بِهِ الْمَرَّادُ): شه وه ی سه رتویزی پیده گیری
 مَرَّارِ قَلَم): پیننوس ، خامه ، قه له م
 مَرَّارَة: زه وه ی پر له زه رده واله
 مَرَّارَة - مَرَّارَة: سه رگوردان ، سه ره نوئی ک ، شوینی خۆل و پیسی
 مَرَّارَة: مژینیک ، مه ی و باده یه کی به تام و چیژ
 مَرَّج الشَّرَابِ وَخَوْهُ خَلَطُهُ بِفِيْرِهِ): مه ی و باده که ی تیکه ل به شتی ترکرد
 مَرَّج السَّبِيلِ (اصْفَرُ بَعْدَ الْخُضْرَةِ): زه ر دپوو دوا ی سه وزیوونی
 مَرَّج فَلَانًا (اعْطَاهُ شَيْئًا): پییدا ، شتیکی دایه
 مَرَّج (خَلَطُ): تیکه ل بون ، تیکدان ، تیکه لکردن ، ناویته بون
 مَرَّج - مَرَّج: مه نگوین ، ناویک تیکه ل به مه ی و باده بکریت
 مَرَّج - مَرَّج: نیزه یه کی کورت و بچوک، کورته پم
 مَرَّجِي: لاوازی ده ست کورت ، نه بووی نه دارو که مده ست
 مَرَّجِي (الشَّيْءُ الْقَلِيلُ أَوِ الرَّدِيءُ): شتیکی که م یا خود خراب و به د
 مَرَّجَاة: یابته و شت و مه کیتی که می بی ترخ و به ها
 مَرَّجَال: نیزه ک که ده هاویژریت
 مَرَّجَة (مَائِرُجَجُ بِهِ الْحَاجِبُ): مووکیش، بری مه لکر
 مَرَّجِر - مَرَّجَرَة: شوینی دوور و په راگه نده ، شه وه ی ده بیته مایه ی بیرخسته وه

مَزْرَ المَرْق: شله که می چیت ، تامیگرد،
 چه زهی کرد
 مَزْرَ القَرْبَة (مَلَأَهَا): مهشکه که می پرکرد
 مَزْرَ الرَّجْل (إشْتَدَّ قَلْبُهُ وَقَوِي): دل
 قایمبوو ، دلی پتوو به هیز بوو
 مَزْرَ الرَّجْل (الظَّرِيفَا): مهردومی خوش
 رهفتاری رهوشت جوان
 مَزْرُ: شهراب و مهی جو ، گیل ،
 که ودهن ، بنه چه ، رهچه لهه
 مَزْرَ الحَمَارِ يَعْضُ: گویدریژی گاز گر
 مَزْرَاب (مَزْرَاب السَّطْح): پلوسک ،
 شتیکی بوشه ناوو چوراوی پیدا دیته
 خواره وه
 مَزْرَاق (رَمَحٌ صَغِيرٌ): سوونی ، سونگی،
 رمی بچوک، نیزه
 مَزْرَقَة (المَصَّة): به کجار مزین ، مزینیک
 مَزْرَج: سه رخوش ، مهست ، سه رگرم
 مَزْرَد (الحَلْقِ وَالْبَلْعُوم): گه روو ، بین ،
 قورگ ، قورقوراکه ، شوینی قوتدان
 مَزْرَد: په تیکه ده کزیته ملی حوشتر
 مَزْرَعَة (مَوْضِعُ الزَّرَاعَة): کتلاگه ،
 شوینی کشتوکال و به روپوم چاندن
 مَزْرُوع: چینراو ، رواو ، چاندراو
 مَزْعُ الفَرَسِ وَنَحْوَهُ فِي عَدْوِهِ: به خیرایی
 غاریگرد
 مَزْعُ القَطْنِ (نَفْسُهُ بِأَصَابِعِهِ):
 به په نجه کانی شیکرده وه ، هه لویه شانده
 مَزْعُ الشَّيْءِ (فَرَّقَهُ): هه لویه شانده ،
 له په کی بری
 مَزْعَة (القَطْعَة مِنَ القَطْنِ): پارچه
 لَوکَه په ک
 مَزْعَة - مَزْعَة: پله گوشتیک ، پاره
 گوشت ، قومه ناویک ، تیکه ، پاروو

مَزْجَل (المَوْضِعُ الَّذِي يُرْسَلُ مِنْهُ
 الحَمَامُ): نهو شوینه می کزتری
 لیته لده سینتری
 مَزْجَل: سه ره نیزه یا خود نیزه به کی
 کورت و بچوک
 مَزْح (دَعَبًا وَهَزْلًا): گالته یکرد ،
 شوخی و گالته و گه پی کرد
 مَزْح السُّبُلِ وَالْعَبَابِ (لُؤْنٌ): رهنگی کرد،
 رهنگی گویا
 مَزْح الكَرَمِ (أَثْمَرٌ): میتوه که به روپوومی
 گرت ، به روپوومدار بوو
 مَزْح (هَزْلٌ - مُدَاعَبَةٌ): گالته و گه پ ،
 سوعبه ت ، شوخی ، یاری و گه مه
 مَزْحَافًا: حوشتریک له سه رخوو له نجه و
 لار پروات به پتوه ، سسته حوشتر
 مَزْحَفٌ: شوینی به کیش بوون ، شوین
 خلیسکه
 مَزْحَلٌ: مه بهست ، مه رام ، شوینیک بوی
 بچیت
 مَزْحَمٌ: به کیک له قه له بالغیدا زور پال
 بنیت
 مَزْخَرَفٌ (مُزْكَشٌ): رازاوه ، نه خشین ،
 وته و قسه می رووکه شکر او
 مَزْدَبِدٌ: خاوهن که ره و سهرتویژ
 مَزْدَرَعٌ (مَوْضِعُ الزَّرْعِ): شوینی کشتوکال
 مَزْدَهْرٌ: گه شاوه ، رووناک ، روشن
 مَزْدَهْيٌ (مُتَكَبِّرٌ): لووتبه رز ، فیزدار ،
 لووتبه رزی له خو بایی
 مَزْدُوجٌ: دوانه ، دوولا ، جووت
 مَزَّ اللَّبَنِ وَنَحْوَهُ (شَرِبَهُ قَلِيلًا قَلِيلًا):
 کهم کهم خواردیبه وه ، توژه توژه
 خواردیبه وه ، توژه توژه نوشی کرد

مَزْعَج: هه راسانكهر، ته نگدار، هژی
 ده رده سه ری و مهینه تی
 مَزْعِجَا (الموت المَهْلِك حَالاً): مه رگی
 کتوپر، مه رگی خیراو ده سته جی
 مَزْعَم (الشيء الذي لا يُوثق به): جی تی
 متمانو باوه و نیه
 مَزْعُول: نایاک، به د
 مَزْمَلَة (المَرْكَبَة الَّتِي تُرْفَأُ فِيهَا
 العُروس): گالیسکه و عه ره بانیه ک
 که بووکی پی ده گویند و ه
 مَزْمَلَات: قیرای، نه وه ی قیری
 تیه له سویندراوه
 مَزْمَلَة الثوب وَنَحْوَهُ (شَقَّهُ): جله کانی
 دری، دایدی، ه لئلی تلیشان
 مَزْمَلَة عَرْضِ أَخِيهِ (شَتَمَهُ وَطَعَنَ فِيهِ):
 ئابروی براک هی برد، نکوولی
 له ئابروویکرد، حه یا و ریزی شکاند
 مَزْمَلَة شَمْلِهِمْ (فَرَقَهُمْ): په رت و بلاوی
 کردنه وه، له یه کی کردن، جیا یکردنه وه
 مَزْمَلَة الطَّائِرِ بِسَلْحِهِ (رَمَى): بالنده که
 ریقنه که ی فریدا، کردیه خواره وه،
 به ریدایه وه
 مَزْمَلَة: ئابرو بهر، حه یا به ره
 مَزْمَلَة (شَقَّ): دراوی، ه لئلیشاوی
 مَزْمَلَة (القِطْعَة مِنْ الثَّوْبِ وَنَحْوَهُ):
 پارچه یه ک جل و به رگ یان هه
 شتیکی تر
 مَزْمَلَة: بولبول، بلبل
 مَزْمَلَة (مُصَابٍ بِالزُّكَامِ): هه لاهه تاوی،
 هه لاهه تدار
 مَزْمَلَة (سَقَاطَة البَابِ): کلوم،
 نه لقه ریز، سوورگی، کلومک، کلوم،
 قفل

مَزْمَلَة - مَزْمَلَة (مَوْضِعُ الرَّئِلِ): شوینی
 خلیسکینه، شوین خلیسکه، خزگه
 مَزْمَلَة (رَاجَعَة): قاپقای خلیسکه
 مَزْمَلَة القليل - البغیلة - الملتصق بالقوم
 و لیس منه - الناقص المروءة): که م،
 رزد، یه کی که خوی خستبیتته نیو
 کوم له لیک و له وان نه بیت، ناپیاو،
 بی مه لویست
 مَزْمَلَة (مَكَانُ الرَّجُلِ): شوین خلیسکه،
 خلیسکینه، خزگه
 مَزْمَلَة (القَرْيَةُ بَيْنَ الرَّيْفِ وَالْبَرِّ): هه
 گوندیک له نیوان ده شت و زه وی
 کشتو کالیدا بیت
 مَزْمَلَة - مَزْمَلَة (مَكَانُ الرَّيْفِ):
 خلیسک، خز، شوینی لوس
 مَزْمَلَة: زوپنا، مؤزیه، کلارنیت، نای،
 ئامیرنکی مؤسیقی و گزرائی به
 مَزْمَلَة (حَرْكُهُ وَأَقْبَلُ بِهِ وَأَدْبَرُ):
 جوولاندی و پاش و پیشی پیکرد
 مَزْمَلَة: یه کی که سووربیت له سه رکارو
 فرمانیک
 مَزْمَلَة: بریاردهر، نیازکار، سووربوو،
 چاوه پوانکراو
 مَزْمَلَة: یه کی که خوی داپوشیت،
 خوداپوش
 مَزْمَلَة: پیچراو، خوی پیچاوه ته وه،
 که مته رخه م، لاواز، زه بوون
 مَزْمَلَة (العَادِنُ مَنقَاشُ): قه له می ناسن،
 سمق
 مَزْمَلَة: مه رکانه، کوزه له، ده فریکی
 گلیبینی سووره وه کراوی قوولی ده م
 والا یه و بۆ ئاو سارد کردن به کار دیت

مُزْمِن (طَالَ عَلَيْهِ الزَّمَن): دَرِيْزْخَايَهَن ،

يَه ك بِيْنَه ، زُوْر خَايَهَن ، دَهْرِدُو
نَه خُوْشِي دَرِيْزْ خَايَهَن

مُزْمِهْر (الشَّدِيْدُ الغَضْب - الضَّاحِكُ
السَّن): كَيْك بَه تَوْنَدِي تُوْرَه بِيْبِيْت ،

مُزْمِن - مُزْمُوْر: نَاوَزُو سِرُوْد
مَزْن - مُزُوْنَا (مَضَى مُسْرِعًا فِي طَلْبِ
الحَاجَةِ): بَه خِيْرَايِي رُوْيشْت بَهْرَهو

مُزْمِهْرِيَّة: گُوْلْدَان ، گُوْلْدَانَك ، خَنْجَان ،
ثِيْنَجَانَه ، دَه فَرِيْكَه گُوْلِي تِيْدَه كَرِيْ

بِه دَه سَتِهِيْنَانِي دَاخُوْازِيَه كَانِي
مَزْن مِّن العَدُوِّ وَنَحْوَهُ (فَرًّا): مَه لَهَات

مُزْمُو: لُووتِبَهْرَز ، خُوْبَه زَلْزَان ،
لَه خُوْبَايِي

مَزْن فُلَانٌ (أَضَاءَ وَجْهَهُ): رُوِي
گَه شَايَه وَه ، رُوْشَن بُوَه وَه ، رُوُونَاك

مُزْمُوْد: تُوْيشُوْدَان ، نَانَه بَهْرَه ،
سَهْرَه وِيْر

مَزْن فُلَانًا: رِيْزِي دَابَه سَهْر ... ،
رِيْزْدَارِيْ كَرْد ، لَاي خَاوَهَن دَه سَتَه لَات

مُزْمُو: قَه لَب ، لَاسَايِي كَرَاو
مُزُوْر (مُقْلِدٌ أَوْ مُزَيِّفٌ): بَگُوْر ،

هَات بَه شَان وَ بَالِيْدَا
مَزْن القَرِيْبَةَ مُزْنَا (مَلَأَهَا): پَرِيْ كَرْد ،

مُزُو: تَابِيَه تَه نَدِيْبِيَه ي مَرُوْف لَه هَاوْشِيْوَه كَانِي
جِيَادَه كَاتَه وَه لَه لِيْهَاتُوِيِي وَ چَاكِيْتِي وَ

مَه شَكَه كَه ي لِيْوَان لِيُو كَرْد
مَزْن (السَّحَابِ أَوْ ذُو المَاءِ مِنْهُ): هَهوْر

مُزُوْد: تُوْيشُوْدَان ، نَانَه بَهْرَه ،
سَهْرَه وِيْر

يَاخُوْد هَهوْرِي بَارَان هَه لَگَر ، هَهوْرِي
سِي پَر نَاو

مُزُوْر: قَه لَب ، لَاسَايِي كَرَاو
مُزُوْر (مُقْلِدٌ أَوْ مُزَيِّفٌ): بَگُوْر ،

مَزْن (العَادَةُ وَالطَّرِيْقَةُ وَالْحَال): خُوو
نَه رِيْت ، حَالُو بَار ، رِيْبَازُو رَهوْشْت

مُزُوْر (مُقْلِدٌ أَوْ مُزَيِّفٌ): بَگُوْر ،
سَاخْتَه كَار ، قَه لَبْجِي

مُزْمِنَة: بَارَانِيْكَ ، گَه وَالَه هَهوْرِيْكَ ،
تَه رِيْزَه بَارِيْن

مُزُوْلَة: نَهو وَادَهو كَاتَزْمِيْرَه ي نِيُوَه پُوُو
چِيْشْتَه نَگَاوِي تِيْدَا دِيَارِي دَه كَرِيْت

مَزْمِنَة: تَه نَگ ، تَه نَگَه بَهْر ، رُوْد ، زُوْل ،
جَلُو بَه رَگِيْكِي بَهْر تَه سَك

كَه سِيْبَه رِيْكِي دِيَار دَه خَات
مُزِيْت: خُوَارْدَنِي چَهوْرُو رُوْنَاوِي

مُزْمِنَة: دَهْرَه كِي ، بِيْآنِي ، نَاوَه كِي ،
بِيْگَانَه ، گُوْمِرَا ، نَاپَاك ، دَلْ پِيْس ، دَلْ

مُزِيْتَة: يَه غَدَان ، چَهوْرَه سَان
مُزِيْج: تِيْكَه لْ ، نَاوِيْتَه ، تِيْكَه لَآو

رَهْش ، نَهوْه ي دَه دَرِيْتَه پَال نَه تَه وَه وَ
كُوْمَه لِيْكَ كَه وَ لَه خُوْيَان نَه بِيْت

مُزِيْد (أَكْثَر): زِيَاتَر ، پَتَر ، زُوْرْتَر ،
فَرَه تَر

مُزِيْر (الظَّرِيْف - الشَّدِيْدُ القَلْب):
خُوْش مَه شَرَهَب ، زَمَان شِيْرِيْنِي

مُزِيْر (الظَّرِيْف - الشَّدِيْدُ القَلْب):
خُوْش مَه شَرَهَب ، زَمَان شِيْرِيْنِي

رُووْخُوْش ، دَلْ رَهْق ، بَه زَه بَرُو زَه نَگ
مُزِيْز (الفَاضِل - القَلِيْل - الكَثِيْر
الصَّعْب): رِيْزْدَار ، بَه رِيْز ، هِيْزَا ، گَه م ،

مُزِيْز (الفَاضِل - القَلِيْل - الكَثِيْر
الصَّعْب): رِيْزْدَار ، بَه رِيْز ، هِيْزَا ، گَه م ،

هَه نَدِيْكَ ، زُوْرِيْكِي سَه خْت وَ گِرَان

مُزَيَّفًا: قلب ، شتیک ره سه‌ن و راست نه بیټ

مُزَيَّل: رووخوش ، لابر

مُزَيِّن: سه‌رتاش ، جوانکار ، رازینه‌ره‌وه

مُزَيِّن: نارایشته دراو ، نه خشاو ، رازاوه

مُزَيِّنًا (مَا جُعِلَ فِيهِ الزَّيْتُ): نه‌وهی زه‌یتی تیده‌کریټ

م س

مَسَّ الشَّيْءُ (لَمَسَهُ يَلِدُهُ): ده‌ستی پیاهینا ، ده‌ستی لیدا

مَسَّ الْمَاءُ الْجَسَدَ (أَصَابَهُ): ناو له‌جه‌سته‌یدا ، ناو‌گه‌یی به‌جه‌سته‌یی

مَسَّ الْمَرْضُ أَوْ الْكَبِيرُ فَلَأْنًا: نه‌خوشی و خۆبه‌زلزاین توشی هات

مَسَّ (صَارَ مَجْنُونًا): شیت بوو ، نه‌قلی له‌ده‌ستدا

مَسَّ: به‌ریه‌ک که‌وتن ، له‌یه‌ک دان ، شیتی ، نه‌قل له‌ده‌ستدان

مَسَّ (لُحَّاسٌ): مس ، زهرد

مَسَاءً (وَقْتُ الْغُرُوبِ): نیواره ، کاتی خۆر ناوابوون ، سه‌ر له‌نیواره

مَسَاءً الْغَيْرِ: نیواره باش

مَسَاءً أَمْسٌ: دوینی ، دوینی نیواره ، دوئی

مَسَاءً (الْقَبِيحُ مِنَ الْفِعْلِ أَوْ الْقَوْلِ): کردار و گوتی خراب و ناقولا

مُسَابَقَةٌ: پیشبرکی ، غارغارین ، بوټر بوټین

مَسَاجٍ: شیلان ، نه‌رم کردن

مُسَاجِلَةٌ (مُبَارَى): بوټبوټین ، پیشبرکی ، شه‌ره موزراوه و شیعر

مُسَاجِلَةٌ كَلَامِيَّةٌ: مشت و مټی ، ده‌مه‌قاله ، ده‌مه‌ده‌م

مَسَاحٌ (الكَثِيرُ الْمَسْحُ - الَّذِي يَمْسَحُ الْأَرْضَ): روویټو ، نه‌وهی زه‌وی

ده‌پټوټ

مَسَاحَةٌ: روویټو ، پټوهری زه‌وی مَسَاحَةٌ (أَدَاةٌ تُمَسَّحُ بِهَا الْكِتَابَةُ):

لاستیک ، نامرازیکه نووسینی پیټی ده‌سپردرټه‌وه ، ته‌خته‌سټر

مَسَادٌ: میزه‌ی رټن و هه‌نگوین

مَسَارَى: شیری بیټشه

مَسَاسٌ - مَسَاسٌ: به‌رکه‌وتن ، شیلان ، هه‌نووکردن

مَسَاسٌ (الشَّدِيدُ الْمَسُّ): یه‌کټک زۆر ده‌ستی لیټدری ، زۆر ده‌ست لیټدراو

مَسَاعِدٌ: یاریده‌ده‌ر ، ده‌ستیار ، هاوکاریکار

مَسَاعِدَةٌ: کۆمه‌کی ، یارمه‌تیدان ، هاوکاریکردن

مَسَاعِرُ الْإِبِلِ (أَرْحَاغُهُ وَأَبَاطُهُ): که‌له‌که‌و شانی حوشت

مَسَافِرُ (الْوَلَدُ الْمَيْتُ): کورپی جوانه مه‌رگ ، کورپی مردوو

مَسَافَةٌ (بُعْدٌ - مَدَى): ماوه ، دووی ، بوټشایی

مَسَافِرٌ (مُرْتَجِلٌ): که‌شتیار ، ره‌وه‌ند ، رټیوار ، ره‌وته‌نی

مَسَافِرُ الْوَجْهِ (مَا يَظْهَرُ مِنْهُ): روودیار ، رووناشکرا ، روویه‌ره‌لا

مَسَاكٌ - مَسَاكٌ - مَسَاكَةٌ: رټدی و خرابی ، ده‌ستقوچاوی و به‌دی

مَسَاكٌ: رټد ، ده‌ست نوقاو ، ره‌زیل

مَسَالِمٌ: ناشتیخواز ، بیټوهری ، لیټورده

مَسَام (المرور السريع): به خیرایی

تپه‌رین و گوزارشت کردن

مَسَام الْجِلْد: کونی مو ، بیخی مو ، کون

مَسَامَة: داریکی پانی ره‌قه له‌خواروی بنکه‌ی ده‌رگاوه و خه‌لکی پیی ده‌لین لاشیان ، داری پیشه‌وه‌ی که ژاوه

مَسَامَرَة: دهمه‌ته‌قی و وتویژ

مَسَامِي: کون کون

مَسَائِدَة: داکزکی ، پشتگیری ، کزومه‌کی

مَسَاهِم (حامل السهم): به‌شدار ، هاویه‌ش ، به‌شتیا ، خاوه‌ن پشکو به‌ش

مَسَاهِمَة (إسهام): به‌شداربوون ، به‌شداریکردن ، هاویه‌ش بوون ، به‌شدارکه

مَسَاوَاة (تساوي): به‌کسانی ، چوونیه‌کی ، وه‌ک به‌کی ، به‌رابه‌ری

مَسَاوَمَة (مشاركة): چه‌ن و چوونی ، سه‌نگو سووکی ، ریکه‌وتن ، پیکهاتن

مَسَاوِي (مماثل - مثل - معادل): وه‌ک به‌ک ، چوون به‌ک ، هاوتا ، به‌کسان

مَسَاوِيَة (مغایب): نه‌نگی ، خه‌وش ، ناته‌واوی ، که‌م و کوی

مَسَائِلَة (حاجة - مطلب - أمر): مه‌سه‌له ، پیویستی ، داخوازی ، نیاز ، داوا ، پرسیار ، کیشه ، کار ، فرمان ، بابه‌ت

مَسْوُود (المصاب بداء السواد): به‌کیک نه‌خوشی تووشی ددانه‌کانی هاتبیت ره‌ش بوویته‌وه

مَسْؤُول (مطالب): به‌رپرسیار ، لپرسراو ، به‌رپرس

مَسْؤُولِيَة: به‌رپرسیاریتی ، به‌رپرسیاربوون ، ئه‌رك له‌ئه‌ستودابوون

مَسَب (كثير السباب): جنیوفروش ، دهم پیس

مَسْبَار (الذي يسبر الجرح): نه‌شته‌ر ، ئه‌و ئامرازه‌ی له‌نه‌شته‌رکه‌ریدا

به‌کاردیت

مَسْبَأ (الطريق في الجبل أو الطريق عموماً): ریگه‌ی سه‌رشاخ و چیا یان

ریگه‌ به‌شپوه‌یه‌کی گشتی

مَسْبِب (باعث): مۆکار ، بۆنه ، هۆ

مَسْبَة (الأصبع السبابة): په‌نجه‌ی دۆشاو مژه ، ئالخواح ، په‌نجه‌ی شه‌هاده‌ت

مَسْبَة: قسه‌ی ناقلو ناشرین

مَسْبِت (من كان في حالة جمود وغيبوبة): بی‌تاگا

مَسْبِج: مه‌له‌وانگه ، شوینی مه‌له

مَسْبِج (الثوب القوي الشديد): جل و به‌رگی پته‌وو توکمه

مَسْبِجَة: گوتنی (33) جار (سبحان الله)

مَسْبِجَة: په‌نجه‌ی شه‌هاده‌ت و گه‌وامیدان

مَسْبِر: شپوه ، شیواز ، شکل و شپوه

مَسْبِر: شاخ ، ئامرازی نه‌شته‌رکه‌ری

مَسْبِرَة (الجرح نهائيه): قوولایی و کۆتایی برین یان نه‌شته‌رکه‌ری

مَسْبِع: منالیک به‌حه‌وت مانگانه له‌دایک بییت ، به‌کیک دایکی بمریت و به‌کیک‌تری شیری پی بدات ، زؤل

مَسْبِع (سطح ذا سعة أضلاع): چه‌وت لا ، چه‌وت گۆشه

مَسَبَّة (الأرضُ تُكثِرُ فِيهَا السِّبَاعَ)؛

زه‌ویی‌که درنده‌ی زودبیت

مُسَبِّقٌ مِنَ الْخَيْلِ (الذِّي يُسَبِّقُ)؛ نه‌سبیک

پیشبکه‌ویت ، نه‌سپی پیشه‌نگ

مَسْبِك (مَكَانُ السَّبِكِ)؛ توکمه‌خانه،

داریژگه ، شوینی داریشتنی کانزاکان

مَسْبِكٌ؛ قالب

مُسَبِّلٌ - مُسَبَّلٌ؛ پی‌اوی سمیل قیت و دریز

مُسَبِّلٌ؛ مارمیلکه ، عه‌وره‌تی نیرینه؛

ناوی مانگی (ذی الحجه)یه

مُسَبِّلٌ؛ پی‌اوی پیری به‌ته‌من ،

رووگرژی به‌سال‌اچوو

مَسْبُوتٌ؛ مردو ، بی‌هوش ، مردو

مَسْبُوعٌ (الذِّي ذَعَرَهُ السَّبْعُ)؛ نه‌وه‌ی

درپنده ترساندویه‌تی، یه‌کیک له‌درپنده

ترسابیت و زتوقی چوویت

مَسْبُوعَةٌ؛ مانگایه‌ک گویره‌که‌کی

درپنده خواردبیت

مَسْبُوءٌ؛ پیری خه‌له‌فاو ، پیریک نه‌قلی

له‌ده‌ست دابیت

مُسْتَأْفٍ (الذِّي يَقْطَعُ الْمَسَافَاتَ)؛

ریگه‌بر، یه‌کیک ریگه‌بریت

مُسْتَأْجِرٌ (مُؤْجَرٌ لَهُ)؛ کری‌گرته

مُسْتَأْنَفٌ (مَأْلَمٌ يُسَبِّقُ إِلَيْهِ)؛ کاریک

پیشتر نه‌کرایت

مُسْتَأْنَفٌ الدَّغْوَى؛ داوا ده‌ست

پیکه‌روه

مُسْتَأْنَفٌ عَلَيْهِ؛ ده‌ست پیکردنه‌وه

له‌سه‌ر

مُسْتَأْهَلٌ؛ شایان ، گونجاو ، له‌بار

مُسْتَبْدٌ (ظَالِمٌ - طَافِيَةٌ)؛ زوردار ،

سته‌مکار ، مافخور

مُسْتَبِدٌ بِرَأْيِهِ (عَنِيْدٌ)؛ که‌له‌ره‌ق ،

لا‌سار، قیرسیجه ، هه‌رچی خوی

ده‌یه‌وی نه‌وه ده‌کات

مُسْتَبْشِرٌ (مُتَّفَافِلٌ)؛ مزده‌ده‌ر ،

که‌شبین، روون بین

مُسْتَعْبِدٌ؛ دورکراوه ، ده‌شی، دوره ،

بۆ نه‌که‌ر

مُسْتَعْتَرٌ؛ په‌نهان ، شاراوه ، نه‌یتی

مُسْتَعْتَمِرٌ؛ به‌ره‌مه‌ین

مُسْتَعْتَنِيٌّ؛ هه‌لاویژراو ، نائاسایی کراو،

به‌ده‌ر له ..

مُسْتَعْجَابٌ؛ گیریوو ، وه‌لامدراوه ،

وه‌رگیراو

مُسْتَعْجَالَةٌ؛ زه‌وی بی‌ه‌روبوومو

ناهه‌موار، لارو خواروخیچ

مُسْتَعْجِدٌ (جَدِيْدٌ)؛ نوی ، تازه ، نه‌و ،

نو

مُسْتَحْسِنٌ (مُرْضِيٌّ)؛ په‌سه‌ند، دروست ،

شیاو ، مایه‌ی ره‌زانه‌ندی

مُسْتَحْضَرٌ؛ ناویته‌کراو ، ناماده‌کراو

مُسْتَحْقٌ (مُسْتَأْهَلٌ)؛ شیاو ، گونجاو ،

له‌بار ، مافدار

مُسْتَحْقٌ الدَّافِعُ؛ کاتی دانه‌وه‌یه‌تی ،

واده‌ی دانه‌وه‌ی هاتوو

مُسْتَحْلَبٌ؛ شیر

مُسْتَحْلَبٌ اللُّوزُ؛ روئی بادهم

مُسْتَحْمٌ (مَوْضِعُ الْإِسْتِحْمَامِ)؛ حه‌مام ،

که‌رماو ، شوینی خوشتن

مُسْتَحْمِضٌ مِنَ اللَّبْنِ (الْبَطِيءُ الرُّوبُ)؛

نه‌و شیره‌ی دره‌نگ ده‌بیت به‌ماس

مُسْتَحْيِيٌّ (خَجْلَانٌ)؛ شه‌رمه‌زار، خه‌جالت،

ته‌ریق ، شه‌رم ده‌کات

مُسْتَحْيِيَةٌ: گیاه که

مُسْتَحْيِير: ریگه که به گیاهاندا

ده گردیده به روزانزی له کیوه

ده رده چیت، گه واله هوریک قورس

مُسْتَحْيِيرَة: قاپ و ده فرتک خواردن یان

گوشتی تیا بیت

مُسْتَحْيِيل (مُحَال - غَيْر مُمَكِّن): نه ستم،

مه حال، نابی، ناشی، ناگونجی، ستم

مُسْتَحْيِدَم: کارگه ر، راگرتسه،

به کارهینراو، به کیک کارو فرمانیکی

میری به جی بهینیت

مُسْتَخْرَج: ده رهنه ر، مه لهینجه ر

مُسْتَخْرَج: ده رهنه ر، مه لهینجه ر

مُسْتَخْلَص: چو راه، نازادکراو،

پوخته کراو

مُسْتَخْلَصُ الْبَضَائِع: قوتاربوونی کالو

باهت له گومرگ

مُسْتَخْمِر (الْكَثْرُ مِنْ شَرِبِ الْخَمْرِ):

به کیک زرد مه ی بخواته وه

مُسْتَدْعِي: شکاتکر، داواکار،

بیویست

مُسْتَدِير (مُدَوِّر - كُرْوِي): گرد، خرپ،

بازنه بی

مُسْتَدِيرَة: مهیدانیکی خرپ بازنه بی

که چه ند ریگه به ک بچیته وه سه ری

مُسْتَدِيم: به رده وه ام، جیگیر، نه براوه

مُسْتَرَا ح: نارامگه، سه رئاو، نابخانه،

ناوده ست

مُسْتَرْق (النَّاقِص - الضَّعِيف): که م،

که ل، که م و کوپ، لاواز، کز، گوئی

مه لخر، گوئیگر

مُسْتَرْقُ الْعُنُق (قَصِيرُهَا): گاردن

کورت، مل کول

مُسْتَرَوْض: گیاه که ته او دریز بیت

مُسْتَرَوْضَة (الْأَرْضُ تُنْبِتُ نَبَاتًا جِدًا):

زه و بیبه که روه کیکی باشی تیا ده ربیت

مُسْتَرِي: شیر ی بیشه

مُسْتَسَار: راویژه وان، راویژکار،

ناموزگار، راویژیار

مُسْتَشْرِف (الْمُرْتَفِع): بهرز، بلند، بالا

مُسْتَشْرِق: روزمه لاتناس

مُسْتَشْفَى: نه خوشخانه، نه خوشگه،

بیمارستان، تیماخانه، خسته خانه

مُسْتَشِيط (الْمُبَالِغُ فِي الضَّحْكِ - السَّمِينُ

مِنَ الْإِبِل): به کیک روجیت له

بیکه نیندا، حوشتری قه له وو گزشتن

مُسْتَطَاع: گونجاو، شیاو، له بار،

شایان

مُسْتَطِير: ره شبین، به دبین

مُسْتَطِيْع: به توانا، ده سته لاتدار،

توانادار

مُسْتَطِيل: لاکیشه، دریز

مُسْتَعَار (مُعَار - مُفْرَض): ده ستیاوکراو،

خوازراو، ده سته وا

مُسْتَعَجِل (مُعَجَّل - يَسْتَلْزِمُ السَّرْعَةَ):

خیزایی، په له کردن، فرکه، فرکان،

کتوپر، ده م و ده ست

مُسْتَعْجِلَة (الطَّرِيقُ الْمُخْتَصِرَةُ الْقَرِيبَةَ):

ریگه ی کورتی نزیک

مُسْتَعْصِم: په نابهر، په ناگر

مُسْتَعْصِي: چاک نابیته وه، ده رمانی

نیبه، جیگیر، بنجداکوتاو، گران،

قورس، رهگ قول، یاخی، سه ربیتچ

مُسْتَعْلِيَّةٌ مِنَ الْحُرُوفِ: بریتین له پیته کانی (خ، ص، ض، ط، ظ، غ، ق)

مُسْتَعْمَر: داگیرکه، داگیرکار، زهوتکه ر
مُسْتَعْمَرَة: داگیرکراو، داگیرکه، نهو ولاتانه ی له ژیر دهسته لاتی زلهیزاندان
مُسْتَعْمَل: له کاردایه، به کاربراو، به کارهینراو، کون، نیوداشت، نیم داشت، نیش دهکات
مُسْتَعْمِر (مُسْتَعْمِرُ): خوازه ر، دهستیاو
دهر، قهرزده ر

مُسْتَعْرِق: پیوه بیون، تیوه گلان، گشت گرتنه وه

مُسْتَعْمَل (مُسْتَعْمِر - مَحْمُول): به کارهینراو، وه به رهینراو

مُسْتَعْمَل (مُسْتَعْمِر): وه به رهینه ر، به کارهین

مُسْتَعْلَات - مَعْلَات (مَا يَحْصُلُ مِنْ رِيحِ الْأَرْضِ وَأَجْرَتِهَا): زهویاننه، کری

به رویوومو به ره می زهوی
مُسْتَعْنِي (ذُو الْمَالِ الْوَافِرِ): دهوله مه ند، چاوتیر، بی نیاز، دهست رویوو،

ساماندار
مُسْتَعْنِي عَنِ الْبَيَانِ (وَأَضِحَ بِدَأْتِهِ):

پیویست به باس و لیدوان ناکات،

ناشکرا، روون و دیار
مُسْتَعْنِيْتُ: دایره س

مُسْتَعْمَاضٌ وَمُسْتَفِيضٌ مِنَ الْحَدِيثِ (الْمُنْتَشِرِ): قسه و گوتهی به ریلو،

قسه ی بلاوکراوه
مُسْتَعْمِر (غَيْرُ مُطْمَئِنٍّ): نا نارام، نا دلنیا

مُسْتَعْفِد: سوومه ند، که لک گیر

مُسْتَفِيضٌ: زور، فره، به ریلو، به کجار ته شه نه و به ریلو

مُسْتَقْبَل - مُسْتَقْبَلٌ مِنَ الزَّمَانِ (الْآتِي بَعْدَ الْحَالِ): داماتوو، ناینده، نهو

دهمه ی له دوا ی نه م کاته وه دیت، دوا یی، دوا رۆژ، دوا یین

مُسْتَقْبَل: پیتشوازی، به پیره وه چوو
مُسْتَقْبَلَة - مُسْتَقْبَلَة: جوره تاریکی

فارسی به لیده درئی، فه روی قول دریز
مُسْتَق (مَوْضِعُ الْإِسْتِقْرَارِ): بنکه،

نیشتگه، نارامگه، بارهگا، نیشته جی

بیون
مُسْتَقَرُّ الْبِنْرِ (نُفْرَةٌ فِي أَسْفَلِ الْبِنْرِ يَجْتَمِعُ فِيهَا الْمَاءُ عِنْدَ قَلْبَتِهِ): کونو

چالیکه له نیتو بنکی بیرداو ناوی تیا
کۆده بیته وه له کاتی که م کردنو

دابه زینیدا
مُسْتَقَر (ثَابِت): راوه ستاو، چه سپاو،

جیگیر، نیشته جی، سه قام گیر، دامه زراو

مُسْتَقِل (حَرٌّ - طَلِيْقٌ): سه ره سست، نازاد، سه ره خق، قوتار، ره ها، خود

موختار
مُسْتَقِيم (قِيَمٌ): راست، راسته وخق،

به کسه ر، ده م و دهست، بی تیرامان
مُسْتَكْبِر: لووتبه رز، فیزدار، خۆبه زلو

که وره زان
مُسْتَكْفِر (الْمُسْتَدِير): خری، گرد

مُسْتَكْفَات (الْعَيْنُونَ لِأَنَّهَا فِي كَفِّ أَي نَقْرٍ): چاو که له چالاییه کدایه

مُسْتَكْنَةٌ (الْحَمْدُ): رق، کینه، رقو کینه

مُسْتَلْحَم: شیری بی‌شه

مُسْتَلْزَم: پیوستی ، پیداویست

مُسْتَلْقِي: پالک‌وتوو ، به‌پشتا که‌وتوو،
راکشاو

مُسْتَلَم: وەرگر

مُسْتَمِر: به‌رده‌وام ، هه‌میشه‌یی

مُسْتَمْسَك (مُسْتَمْد - دَلِيل): به‌لگه ،
قه‌واله ، به‌لگه‌نامه

مُسْتَمْطَر (المُحْتَاج إِلَى الْمَطَر): پتویست

به‌باران ، پتویستی بوون به‌باران

مُسْتَمْطَر (المَوْضِعُ الظَّاهِرُ الْمُنْكَشَفُ

لِلْمَطَر): شویتنکی دیارو به‌باران

مُسْتَمْعِرُ ذُو الْجِدِّ فِي أَمْرِهِ): به‌رده‌وام

له‌سه‌ر کاروباری خوی ، پشت سوور

مُسْتَمِع: بیسه‌ر ، گوینگر

مُسْتَمِيْت (مُسْتَقْتَل): کۆلنه‌ده‌ر، زۆر

له‌خۆکه‌ر

مُسْتَمِن: شیری بی‌شه

مُسْتَتَام (المَكَانُ الْمُطْمَئِنُّ يَقِفُ فِيهِ

المَاءُ): شویتنک ئاوی تیا بوه‌ستیت

مُسْتَنْبَط: هه‌له‌ینجراو ، هه‌لگۆزراو

مُسْتَنْجَع (مَوْضِعُ الْكَلِّ): له‌وه‌ر ،

له‌وه‌رگا ، شوین له‌وه‌ر

مُسْتَمْد (مَدْعُوم - حِجَّة - عَقْد):

وه‌ستینراو ، قه‌واله ، ده‌ستیوا ،

به‌لگه ، به‌یمان

مُسْتَمْد إِلَى: پالی داوه‌ته‌وه ، خوی

داوه‌به‌سه‌ر ، پشتی به‌ستوه به

مُسْتَمْفِر (المُدْعُور): ترساو ، تۆقیو ،

زئوق چوو

مُسْتَمْفِر (الشَّدِيدُ النُّفُور): به‌کێک زۆر

هه‌لئیت و رابکات ، هه‌له‌اتوو ، راکردوو

مُسْتَنْقَع (سَبْحَةٌ - غَيْظَةٌ): گۆلوو ،

زه‌لکاو، زۆنگ ، شویتنک ئاوی تیا مۆل

ببیته‌وه

مُسْتَنْكِر: لالووت ، نارها ، نارازی

مُسْتَهْأَن: شکانه‌وه‌ی ئیسکیکی گه‌راوه

به‌هۆی جوولاندن یان فشار خستنه

سه‌ری ، نه‌خۆشیک به‌هۆی خواردن و

خواردنه‌وه‌یه‌که‌وه دووباره نه‌خۆش

بکه‌ویته‌وه

مُسْتَهَام (الهَامُ الْقَلْبُ): دل شیت و

سه‌رگه‌ردان ، دل سه‌رگه‌ردان و عه‌ودال

مُسْتَهَان: سووک ، رسوا ، بی‌نرخ ، نزم

مُسْتَهْتَر: درۆزن ، بی‌په‌روا ، بی‌ک

مُسْتَهْتَر بِالْشَيْءِ (مَوْلِع): شه‌یدا ،

حزنی لیده‌کات ، هه‌ر نه‌وه‌ی ده‌وی

مُسْتَهْتِك (قَلِيلُ الْحَيَاءِ - صَفِيْق):

بی‌تابوو ، بی‌شه‌رم ، بی‌حه‌یا

مُسْتَهْج (الذِّي يَنْطِقُ فِي كُلِّ حَقِّ

وَيَاطِلُ): به‌کێک له‌هه‌موو بواریکدا

بدویت به‌حق و ناحق

مُسْتَهْدَج (إِسْتِعْجَال): په‌له‌کردن ،

خیراکردن ، گۆرج کردن

مُسْتَهْدَج (مُسْتَعْجَل): په‌له ، به‌په‌له ،

خیرا ، گۆرج ، ده‌م و ده‌ست

مُسْتَهْزَم: کالته‌جاپ ، ته‌شقه‌له‌باز

مُسْتَهْل (أَوَّل): سه‌ره‌تا ، ده‌ستپیک ،

ده‌ست پینکردن

مُسْتَهْلُ الْقَصِيْدَةِ: سه‌ره‌تای هۆنراوه

مُسْتَهْلِك (ضِدُّ مَنْتِج): به‌کاره‌ین ،

کارکه‌ر ، له‌ناوبه‌ر ، بخۆرو بدر ، واژوو

به‌ره‌م هینه

مُسْتَهْلِك: سواو، سلاك، به كارها تورو، له كار كه وتوو، له ناوچوو
 مُسْتَوِي: ناست، راستان، تهختان
 مُسْتَوِيد (السِّيءُ الْحَالُ - الْجَاهِلُ بِالْمَكَانِ): به دخال، نه زان سه باره ت
 به شوين و جيگه يه ك
 مُسْتَوِدَع: گه نجينه، كزگا، نه نبار،
 شوينتي نارام و هيمن، جيگه ي
 چه زره تي (ثامه م) و (حوا) له به هه شندا
 مُسْتَوِدَع: نه مانه ت سپير، نه سپارده دار
 مُسْتَوِر (سَتِير - عَفِيف): به نايرو،
 نايرو دار، پاك، دايوشراو
 مُسْتَوِرَة: ژني بالاپوش
 مُسْتَوِرِد (جَلَاب): هاورده، هيته ر،
 بهين، له دهره وه شت هيته
 مُسْتَوِرِد (مَجْلُوب - ضِدُّ صَادِر): هيته ر،
 له دهره وه هيته ر، هاورده
 مُسْتَوِرِي (المُسْتَبِدُّ بِرَأْيِهِ): تاكروه،
 دكتاتور، راسه پين، خودراني
 مُسْتَوِصَف (مُسْتَشْفَى صَغِير):
 چاره خانه، نه خو شخانه يه كي بچوك،
 موسته وسه ف، خهسته خانه ي گچكه
 مُسْتَوِصَلَة: ژنيك بيه ويته مووتور به ي
 مووي ژنيكي تر بكات
 مُسْتَوِطِن (مَقِيم): نيسته جي، جينشين،
 دانيشتوو، نيسته ني
 مُسْتَوْعَل (حَرُّ الوَعْلِ فِي قَلْلِ الْجِبَالِ):
 په ناو پاسيري بزنه كيوي له چيا
 مُسْتَوْفِي: ماف وه رگر، به نه مه ك
 مُسْتَوْقَد (مَوْضِعُ نَارِ التَّدْفِئَةِ - أَثُون):
 ناگردان، كوره، وه جاخ، كوانو،
 كوانچ، توون، قين

مُسْتَوْعٌ مِنَ النَّاسِ (الَّذِي لَا يُبَالِي بِالذَّمِّ): نه وه ي گوي نادان
 به سه رزه نشت و لومه كردن
 مَسْجَة (أَذَاةٌ يُطَيَّنُ بِهَا): ماله،
 نامرانيكه چيمه نتوي پي ساف ده كريت
 مَسْجِد (جِبْهَة): ناوچه وان، ته ويل،
 نيچاوان
 مَسْجِد (مَكَانُ الْعِبَادَة): مزگهوت،
 په رستگا، مزگي، مزگهفت، شوينتي
 خواپه رستي و به ندايه تي
 مَسْجِدَان (مَسْجِد مَكَّةَ وَمَدِينَةَ): هه ريه ك
 له مزگهوتي (مه ككه) و مزگهوتي
 (مه دينه)
 مَسْجِدَة (الطَّنْفَسَة الْمَسْجُودَ عَلَيْهَا):
 به رمال، رووخست، دووگرد، راخه ريكي
 پاك و بوخته و نويزي له سه ر ده كريت
 مَسْجَر (مَا يُسْجَرُ التَّنُّورُ مِنْ حَطَبٍ
 وَنَحْوِهِ): نه وه ي ته نوري پيگه رم
 ده كريت له دارو شتي تر
 مَسْجَر: قزي چلكن و داپژاوو نالوزكاو
 مَسْجَع (مَقْصِد): مه به ست، نياز،
 نامانچ
 مَسْجَل (المَبَاحُ لِكُلِّ أَحَدٍ): حه لال و ره ها
 بژ گشت كه سيك
 مَسْجَل (مُدُون - مَقِيد): نوسار،
 توماركار، تومار نووس، به لگه نامه،
 توماركارو
 مَسْجُور: هيمن، به تال، پر (له وشه دژ
 به يه كه كانه)، نه و شيره ي ناي زود
 تيكراييت، مرواري رشته به بند
 مَسْجُورَة: مرواري فره نايوي
 مَسْجُوم (المَكَانُ أَصَابَهُ الْمَطَرُ): شوينتيك
 باران لي بدات، لي زمه باران يان نه شك و
 فرميسكي به خو پ

مَسْحَاءٌ: زهوییهکی تهختی پری زینخ و رده بهرد، سورہ زهوی ، ژنی مه مک بچوک
مَسْحَاةٌ: بیل ، پاخیل ، پارو ، نه نداز، بیرک ، نه سپار ، ناسنیکي کک دارینی نه سپه رداره له خاکه ناز باریکتره زهوی پیده کیری
مَسْحَابٌ: مه واگورکی
مَسْحَاةٌ: شوینه واریکی که مو بهرچاو **مُسْحَرٌ**: جادولیکراو ، چاوبهست لیکراو، پیویست به خوراک ، برسی
مَسْحَفُ الْحَيَاةِ (أَثْرَهَا فِي الْأَرْضِ): شوینه واری مار به سهر زه وییدا **مُسْحَفَةُ الْأَرْضِ الرَّيْقَةُ الْكَلَاءُ**: زهوییهک گزویا که ی نه رم و ناسک بیت **مَسْحَفَةٌ** (أَلَّةٌ يُفْشَرُ بِهَا اللَّحْمُ وَيَكْشَطُ الْجِلْدَ): نامرانیکه گوشت و پیستی پی داده مالریت
مَسْحَقٌ (مَا يُسْحَقُ بِهِ): نامرانی کوتینو له تکرین
مَسْحَلٌ: بره ند، رنهک ، کارتیک ، نه رمه ساو، کارتیک، مه ورده، پارچه پولایه کی دریزکوله ی گرنج گرنج و رووشه یه شتی پی ده کیرتیری
مَسْحَنَةٌ (مِدْقَةٌ): کوتر، میکوت ، پیک، دهسکی دهسکه وان
مَسْحُورٌ: ته لیسماوی ، خواردن و شوینی خراب و ناقولا به هوی زوری باران پارینه وه یان هه رشتیکی تره وه
مَسْحُورَةٌ: زهوییهک هیچی تیا نه پرویت ، زیه زهوی
مَسْحُوفٌ (الرَّجُلُ الْمَسْئُولُ): پیاویتک ترووشی نه خووشی سیل بووییت ، سیلاوی ، سیدار

مَسْحَ الشَّيْءِ: سری ، وشکی کرده وه ، پاکی کرده وه ، لئی کرده وه
مَسْحَ بِالْأُذُنِ: مه نووی کرد، دهستی پیامینا
مَسْحَ ذَوَائِبِ الْمَرَأَةِ (مَسْطَهَا): پرچه کانی ژنه که ی دامینا ، شانه یکرد
مَسْحَ الْإِبِلِ (أَنْعَبَهَا وَهَزَلَهَا): ماندرو لاوازیکرد، له رو شه که تیکرد
مَسْحَ سَيْفِهِ (سَأَلَهُ مِنْ غَمَلِهِ): شمشیره که ی له کیلان دهرمینا
مَسْحَ الْأَرْضِ (قَاسَهَا وَقَسَمَهَا): پیوای ، پیوانه یکرد
مَسْحَ لُوحِ الْخَشَبِ بِالْفَارَةِ: رهنده ی پیامینا ، تهخته که ی به رهنده سافکرد
مَسْحَ الْحِدَاءِ (نَظْفَهُ): بویاخیکرد، شهوقی پیته لهینا ، سری ، پاکی کرده وه
مَسْحَ رَأْسِهِ: خوی برده پیشه وه ، روپامایی کرد، مه رایکرد، ماستاویکرد
مَسْحَ الْمَرَأَةِ: پاش و دواوه ی له رو لاوازیوو، مه مکي بچوک بوو
مَسْحَ فَلَانًا (قَالَ لَهُ قَوْلًا حَسَنًا لِيُخْدَعَهُ): گوته و قسه یه کی نه رمی پیگوت بوئه وه ی هلی بخه له تینیت و قولی بیریت ، به زمانی شیرین دوا له گه لی هه تا قولی بیریت
مَسْحَ الْإِبِلِ (مَسْحَهَا): حوشتره که ی سری ، سری
مَسْحٌ: جل و بهرگیك له خوری دروست کرابیت، جل و بهرگی قه شه ، تهخته زهوی
مَسْحٌ (اخْتِرَاقٌ فِي بَاطِنِ الرُّكْبَتَيْنِ لِعَشْوَةِ الثَّوْبِ): سورتانه وه ی دیووی ناوه وه ی کلاره ی نه ژنتو

مَسْحُوق (سَحِيق - مُنْدَق - سَحُوق):
 کوتراو، تیکشکاو، لیدراو، پانکراو،
 پلیدشاو، هاپاو، وردو خاش، فلیقاو،
 گردو وردکراوی ههرشتیک
 مَسْح (حَوْلَ الصُّورَةِ إِلَى غَيْرِهَا):
 شیوهی وینه‌کی گزری، روخساری
 وینه‌کی گزری بویه‌کیکی دی
 مَسْح صُورَتُهُ (شَوَّهَهَا): وینه‌کی
 شیواند، تیکدا، ناشیرینی کرد
 مَسْح الطَّعَامِ (أَذْهَبَ طَعْمَهُ): تامی
 نه هیشت، تامه‌کی تیکدا
 مَسْحَ الْكَاتِبِ (أَكْثَرَ الْخَطَأَ فِي
 الْكِتَابَةِ): له نووسینه‌که دا هه‌له‌ی
 زَیْرِکِرْد، زَیْرِ هه‌له‌ی کِرْد
 مَسْحَ النَّاقَةِ (هَزَلَهَا): له یولاوازیکرد،
 لاوازیکرد
 مَسْح: شیوان، ناشیرین کردن، وینه‌و
 شیوه تیکدان
 مَسْحَى النَّارِ: شوینی به‌رین له‌ژیر
 مه‌نجه‌لدا بق داگیرسانی ناگرو
 خۆشکردنی
 مَسْحَر: رام، گوپریاه‌ل، ده‌سته‌به‌ر
 مَسْحَرَةٌ (مَائِ سَحْرٍ مِنْهُ): گالته‌چی،
 تیزه‌جاری، گالته‌پیکراو، نه‌وه‌ی گالته‌و
 سووگایه‌تی پیده‌کریت
 مَسْحَط - مَسْحَطَةٌ (مَائِدَعُو إِلَى
 الْمَسْحَطِ): تورپه‌کردن، رق هه‌لسان،
 نه‌وه‌ی ده‌بیته‌مایه‌ی تورپه‌و هه‌لچون،
 کاریکی ناقلو‌نا‌به‌جی
 مَسْحَفَةٌ (الْأَرْضُ الْقَلِيلَةُ الْكَلًّا):
 زه‌وییه‌کی که م گزوگیاو له‌وه‌ر
 مَسْحَم: کینه‌دار، رق‌دار، خه‌شم‌و
 قیناوی

مَسْحَنَةٌ (قَدْر): مه‌نجه‌لی ناو‌گه‌رم
 کردن
 مَسَدٌ فِي السَّيْرِ (جَدُّ وَدَأْبُ): کۆشاو
 به‌رده‌وام بوو
 مَسَدُ الْجَبَلِ (أَجَادَ قَتْلَهُ): به‌باشی
 بایداپه‌وه، لولی کرده‌وه
 مَسَدُ الشَّيْءِ وَعَلَيْهِ (أَمْرِيذُهُ عَلَيْهِ):
 ده‌ستی پیاهینا، ده‌ستی لیخت
 مَسَدُ الْجَسَدِ (دَلَّكَهُ): جه‌سته‌ی شیلا،
 هه‌نوویکرد
 مَسَدٌ (جَبَلٌ مُحْكَمُ الْقَتْلِ): په‌تی بادراو،
 کشته‌ک، گوریسی سفت
 مَسَدَاةٌ: باب‌ت و‌که‌ره‌سته‌ی چینی
 جل‌و به‌رگ
 مَسَدَسٌ: ده‌مانجه، شه‌ش لایه‌کی
 مَسْدَلٌ (الشَّعْرُ الْكَثِيرُ الطَّوِيلُ):
 هۆنراوه‌یه‌کی زوری دوورو دریز
 مَسْدُوحٌ (الْمَلْقَى عَلَى ظَهْرِهِ): پالکه‌وتوو
 له‌سه‌ر گازه‌رای پشت، ته‌خت،
 پالکه‌وتوو، راکشاو
 مَسْدُودٌ: داخراو، پیوه‌دراو، جووتکراو
 مَسْدُوفٌ: په‌رده‌ی شۆرو دادره‌وه
 مَسْرَى: ناوی هاوبه‌شه له‌نیوان بالاو
 پائین
 مَسْرَاعٌ (السَّرِيعُ إِلَى خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ):
 هه‌له‌شه، په‌له‌که‌ر، جرین، تیزو خیرا
 بق چاکه یان شه‌رو خرابه
 مَسْرَبٌ (مَذْهَبٌ): مه‌زه‌ب، شیوه،
 ریگه
 مَسْرَبُ الْمَاءِ (مَسِيلُهُ - مَجْرَاهُ): ناوه‌یو،
 جزگه‌له

مَسْرِيَّةٌ - مَسْرِيَّةٌ: له وه پگا ، موو له ناوه پراستی سینه وه بۆ سه رورگ ، ریزه وهی ئە شک و فرمیسک
 مَسْرَةٌ (فَرْحٌ وَابْتِهَاجٌ): خۆشی ، شادی، شادمانی، دلخۆشی ، کامه رانی
 مَسْرَةٌ (أَلَةٌ جَوْفَاءٌ يُسَارِبُهَا): یارییه کی منالانه بریتیه له وابه ستکردنی دوو قامیش یان دوو سۆنده به یه که وه و رازو نیاز کردن به نیتویدا بۆ یه ک
 مَسْرَجَةٌ - مَسْرَجَةٌ: چرا ، فانۆس ، چراخان
 مَسْرَحٌ (مَرْغَى): له وه پ ، له وه پگا ، پاوه ن ، چایه
 مَسْرَحٌ (فِي الْفُنِّ): له هونه ردا: شانۆ ، شویننکی به رزه له ته خته دروست ده کری هونه رمه ندان له سه ری نمایشی شانۆگه ری و گورانی و بابه تی دیکه ی هونه ری ده که ن
 مَسْرَحٌ - مَسْرَحَةٌ (مَشْطٌ): شان ه ، قژده این
 مَسْرَحِيٌّ: نه وه ی ده دریتته پال شانۆ مَسْرَحِيَّةٌ: شانۆگه ری ، چیرۆک و بابه تیکی نه ده بیه له سه ر روپای شانۆ. نمایش ده کریت ، نمایشنامه
 مَسْرَدٌ: زمان ، نه علیک لک و قایشداربیت مَسْرَدٌ - مَسْرُودَةٌ (الْمَرْع): قه لغان ، سپو پهر ، به رگر
 مَسْرَطٌ - مَسْرَطٌ (الْبُلْعُومُ): که روو ، بین، قورپگ ، قورقورپاگه
 مَسْرَطٌ: خیراخۆر، قۆر خۆر مَسْرَعٌ: هه له شه ، په له که ر ، جری ن ، خَیْرًا
 مَسْرِفٌ (مُبْتَدِرٌ): ده ست پالۆ، به فیرۆده ر، تیا به ر

مَسْرُوبٌ: نه وه ی دو که لی زیو که یشتوه ته لووتی و کونه لووتی گرتوه مَسْرُورٌ (فَرْحٌ): خۆشحال، به ختیار ، شادمان ، کامه ران ، دلشاد ، شاد ، که شکه دار، به ده ماخ
 مَسْرُوقٌ: دزراو ، بـراو ، تالانی ، تالانکراو ، فرینراو ، فه ره وودکراو ، ده ست بۆ براو ، هه لگرتن
 مَسْطٌ الْمَعْي: به په بجه کانی چی تیا بوو ده ری هینا
 مَسْطُ الثَّوْبِ: ته ریکرد پاشان گوشه ی و ئاوه که ی تکاند
 مَسْطٌ فَلَانًا بِالسَّيَاطِ (ضَرْبُهُ): به قامچی لیتیدا
 مَسْطَارٌ - مَسْطَارٌ: جۆره مه ی و باده یه که مرۆف بیهۆش ده کات ، گردو خۆلی بلندو بالا
 مَسْطَبَةٌ - مَسْطَبَةٌ: قه نه فه ، سه کۆ ، ده ستگای ئاسنگه ر ، لانه وازان، شویننیکه هه ژارو نه دارانی تیا کۆده بیته وه ، خان
 مَسْطَحٌ: تیرۆک ، خه رمان ، شوینی و شکردنه وه ی خورما و هه لخستنی
 مَسْطَحٌ (مُنْبَسَطٌ): ته خت ، پان ، به رین، گوشاد ، راخراو
 مَسْطَرَةٌ - مَسْطَرَةٌ (مِخْطَاطٌ): راسته ، هیناکیش، خه تکیش
 مَسْطَرٌ (مِخْطَاطٌ): هیل هیل، خه ت خه ت مَسْطُولٌ (أَبْلَهٌ - سَكْرَانٌ): گنژ ، گنژووژ، وپ، کاس ، مه ست ، سه رخۆش ، که یل مَسْعَى (السَّعْيِ وَالْمَسْلِكِ وَالْتَّصْرُفِ): هه ول ، کۆشش ، ته قه لا

مَسَقَاة: شکرداری و بلندی ، گهینی
 مرؤف به میولو ناواتی خوی
مَسَعَار: کوله وژ ، داریکی بارییکی
 دریزه ناگری ته نووری پی تیک ده دری و
 نانی له ته نوور پی ده کریته وه
مَسَعَر: چاوگه ، ناگرداگیرسین ،
 چاوگ ، کوله وژ ، گهرماپیتو ، مل دریز ،
 گهردن به رز
مَسَعَط: مَسَعَط (عَلْبَةُ النَّشْوَقِ): قوتوی
 برنوتی
مَسَعَف: فریاگوزار
مَسَعَل: (الْحَلَقُ أَوْ مَوْضِعُ السُّعَالِ مِنْهُ):
 گهروو بین یاخود شوینی کۆکه له گهروو
 قورپگا
مَسَعُود: سَعِيد - بَخِيَّت): کامه ران ،
 پایه بلند ، خاوهن ریز ، شکومه ند ،
 خۆشحال ، خۆشگوزهران
مَسَعُوف: بین و زامداری روخسار ،
 رووخسار بریندارو زاموی
مَسَعْبَة: برستی ، پیوستی بوون به
 خوراک
مَسَعَار: كَثِيرُ الْأَسْفَارِ): گه رۆك ، زۆر
 سه فهرکار ، گه شت و گوزارکر ، رهووک
مَسَعْرَة: (الْمَكْنَسَة): گسک ، مالهر ،
 پاکه ره وه
مَسَع: (الثَّوْرُ فِي وَجْهِهِ نَقَطٌ سَوْدُ):
 گایه له ده موچاویدا خالی رهش
 هه بیئت
مَسَهْفَة: (الطَّعَامُ الَّذِي يَبْعَثُ عَلَى كَثْرَةِ
 الشَّرْبِ): خواردنیک و له مرؤف بکات
 زۆر ناو بخواته وه ، خواردنی ناوکیش
مَسَعُور: (مِنْ أَصَابِهِ جَهْدُ السَّفَرِ): کفتی
 ریگه ، ماندووشه که تی ری: یه کیک
 کۆسپو ته گه ره ریگا هاتبیتته ری

مَسَقِي: (مَرَوِي): ناودراو
مَسَقَاة: - مَسَقَاة (مَوْضِعِ السَّقِي): شوینی
 ناودان
مَسَقَام: مهردومی فره نه خۆشو و بیمار
مَسَقَط: - مَسَقَط (مَجَلِ السَّقُوطِ): شوین
 که وتن ، شوینی که وتن و به ریوونه وه
مَسَقَط هُنْدَاسِي: جیکه رت
مَسَقَط الرَّأْسِ: (مَجَلِ الْوَلَادَةِ): شوینه زان ،
 شوینی له دایک بوون
مَسَقَط: بالی بالنده
مَسَقَطَة: (مَا يَسْبِبُ السَّقُوطِ): مزی
 که وتن ، نه وهی ده بیته مایه ی که وتن و
 به ریوونه وه
مَسَقَف: (الطَّوِيلِ): دریز ، بلند ، بالا
مَسَقَمَة: (الْأَرْضُ تَكْثُرُ فِيهَا
 الْأَسْقَامُ): شوین و جیکه یه که نه خۆشی
 زۆر تیا بیئت
مَسَقُوي: کشتوکالی دیمی که پشت به
 ناوی پاران ده به ستیت
مَسْك: یه: گرتی ، پیوهی نووسا
مَسْك بِالْشَيْءِ: (أَخَذَ بِهِ وَتَعَلَّقَ
 وَأَعْتَصَمَ): گرتی و هۆگری بوو
مَسْك بِالنَّارِ: گه پرا به زه ویدا ناگره که ی
 به خۆله مییش کوزانده وه
مَسْك لِسَانَهُ: (صَمَت): بیده نگبوو ،
 زمانه خوی گرت
مَسْك البَطْنِ: (قَبْضُ): قه بزبوو ، سکی
 دهرنه چوو ، گرفتگی کرد
مَسْك: نه و چینه ی زهوی که ناو
 ده گرتت ، بازن یاخود خرخخال یان
 شفره ی فیل
مَسْك: زیری و نه قلی به رین و گوشاد ،
 نه و نه ندازه خواردنه ی جهسته
 پیوستیه تی

مَسْكُوتٌ: مِسْكٌ ، بُونِيكِي خَوْشَه لَه جَوْرَه
 نَاسِكِيك دَه رَدَه هِيئَرِيئَت
 مَسْكُ: مَه رَدُومِي رَزْدُو بَه رِچَاو تَه نَگ
 مَسْكُ: گَرْتَن ، پِيئُوهُ نُووسَان ، لَكَان
 مَسْكَبَةٌ: رِيئَاو ، شُوِيئِي نَاو رُو كَرْدَن و
 رِئَان
 مَسْكَةٌ: مَه رَدُومِي رَزْدُو بَه خِيَل
 مَسْكَةٌ: پَارِچَه مِيَسْكِيك ، پَارِچَه يَه ك
 بُونِي خَوْش
 مَسْكَةٌ: دَه سَك ، قَوْلَف
 مَسْكَتٌ (كَاتَمُ الصَّوْتِ): بِيئِدَه نَكَگَار ،
 بِيئِدَه نَكَگَر
 مَسْكَتٌ (آخِرُ الْقَدَاحِ فِي لَعْبِ الْمَيْسِرِ):
 دَوَايِيَن تِيرو هَه وِل لَه قَوْمَا رَكَرْدَن دَا
 مَسْكُرٌ: مَه سَتَكُر ، شَبْرِيَن
 مَسْكَعَةٌ (مَا لَا يَهْتَدِي فِيهِ لُوجُه الْأَمْرِ):
 نَه وِي نَاگَه يَتَه نَه نَجَام تِيَايِدَا ،
 بِي تَه نَجَام ، بِي تَه بَه سَت و مَه رَام
 مَسْكَعَةٌ (الْأَرْضُ الْمُضَلَّلَةُ لَا يَهْتَدِي فِيهَا):
 زَه وِي بِي تَشِي شَانَه و هِيئَمَا
 مَسْكَنٌ - مَسْكِنٌ (بَيْتٌ): مَالٌ ، خَانُوو ،
 رَزْدٌ ، خَه لَوَه تَكَه
 مَسْكِنٌ (مُهْدِي): هِيئَمَنَكَه ر ، هِيئَمَنَه ،
 دَا مَرَكِيَن ، نَارَام بَه خَش
 مَسْكِنَةٌ (قَفْرٌ): هَه ژَارِي ، نَه دَارِي ،
 بِي تَه وَايِي ، بِيئِدَه سَتَه لَاتِي
 مَسْكُوبٌ: رِئَاو ، رُو كَرَاو
 مَسْكُوتٌ: خَا مَوْشِي ، بِيئِدَه نَگِي ،
 بِيئَه رَشِي
 مَسْكُونٌ: خَه لَكِي تِيَا يَه ، دَانِي شَتَوَانِي
 تِي دِيَا يَه ، نَاوَه دَان
 مَسْكُوتٌ بِالْحَجْنِ: خِيئِي هَه يَه ، جَنُو كَه ي
 تِي دِيَا يَه ، جَنُو كَه نَشِي نَه

مَسْكُونَةٌ: دُنْيَا ، گَه رَدُومِيَن ، جِي هَان
 مَسْكِيَرٌ (الْكَثِيرُ السُّكَّرُ): نَزْد
 سَه رَخُوشٌ ، بَه رَدَه وَا مَه سَت
 مَسْكِيَنٌ (قَمِيْرٌ - ذَلِيْلٌ - مَقْهُورٌ): هَه ژَار ،
 نَه بُوو ، گَه مَدَه سَت ، لَات ، لَه وَا ر ،
 بِيئِدَه سَتَه لَات ، خَه مَبَار ، رَزْد ،
 بَه دَبَه خَت ، كَه سَاس
 مَسَلُ الْمَاءِ (سَالٌ): لَه بَه رِي رُو يِي ،
 نَاوَه كَه لَتِي رُو يَشْت
 مَسَلٌ (مَسِيْلُ الْمَاءِ): جُو كَه لَه ، نَاوَكَه ،
 نَاوَه رُو
 مَسْأَلَةٌ (مَكَانُ اللّٰهُو): شُوِيَن رَا بُوَا رْدَن ،
 شُوِيئِي رَا بُوَا رْدَن و كَه يَف دَه رَكَرْدَن
 مَسْأَلٌ (قَشْرُ الْحَيَّةِ الَّتِي تُسَلِّخُ مِنْهُ -
 الْإِهَابُ): كَاژِي مَار ، دَه بَاخ كَرْدَن
 مَسْأَلٌ مِنَ النَّخْلِ (الَّتِي يَنْشُرُ بِسَرِّهَا
 وَهُوَ أَحْضَرُ): نَه و دَا ر_Xوَر مَيَا يَه ي
 بَه فَه رِي كَه يِي و سَه و زَه يِي بَه رَدَه بِيئَه و هَه
 دَه كَه وِيئَت
 مَسْأَلٌ (سِنُ الْمِفْتَاحِ): زَمَانَه ي كَلِيْل ،
 دَانِي كَلِيْل
 مَسْأَلٌ: وِتَارِيئِيئِي بَه تَوَانَاو زَمَان پَارَاو
 مَسْأَلَةٌ (أَبْرَةٌ كَبِيْرَةٌ): سُوئَن ، سُوئَن ،
 گُوئِن دُووش ، گُوئِن دُووش ، كُوئِن وُوش ،
 كُوئِن وُوز ، گُوئِن وُز ، جَه وَا لَدُوور ، نَاسَنِيكِي
 نَه سَتُوورُو دَرِيئُو كُوْلَه يَه سَه رِيكِي تِيئُو
 سَه رَه كَه ي تَرِي كُوئِن پَه و كُوور تَان و
 گُوئِن پَه و تَه لِي سِي پِي دَه دُوورِيئَت
 مَسْأَلَةٌ بِنَاءٍ (بُرْجٌ مُسْتَدَقٌ وَالطَّرْفُ):
 كَه لُووِي قُووِج ، هَه وِرَه بَانِي قُووِج
 مَسْأَلَةٌ (عِنْدَ الْأَثْرِيِّينَ): لَا ي
 شُوِيئِنَه وَا رِنَاسَه كَان بَرِيئَه لَه عَه مُو دِيكِي
 چَوَا رَكُو شَه

مَسْكُوتٌ: مِسْكٌ ، بُونِيكِي خَوْشَه لَه جَوْرَه
 نَاسِكِيك دَه رَدَه هِيئَرِيئَت
 مَسْكُ: مَه رَدُومِي رَزْدُو بَه رِچَاو تَه نَگ
 مَسْكُ: گَرْتَن ، پِيئُوهُ نُووسَان ، لَكَان
 مَسْكَبَةٌ: رِيئَاو ، شُوِيئِي نَاو رُو كَرْدَن و
 رِئَان
 مَسْكَةٌ: مَه رَدُومِي رَزْدُو بَه خِيَل
 مَسْكَةٌ: پَارِچَه مِيَسْكِيك ، پَارِچَه يَه ك
 بُونِي خَوْش
 مَسْكَةٌ: دَه سَك ، قَوْلَف
 مَسْكَتٌ (كَاتَمُ الصَّوْتِ): بِيئِدَه نَكَگَار ،
 بِيئِدَه نَكَگَر
 مَسْكَتٌ (آخِرُ الْقَدَاحِ فِي لَعْبِ الْمَيْسِرِ):
 دَوَايِيَن تِيرو هَه وِل لَه قَوْمَا رَكَرْدَن دَا
 مَسْكُرٌ: مَه سَتَكُر ، شَبْرِيَن
 مَسْكَعَةٌ (مَا لَا يَهْتَدِي فِيهِ لُوجُه الْأَمْرِ):
 نَه وِي نَاگَه يَتَه نَه نَجَام تِيَايِدَا ،
 بِي تَه نَجَام ، بِي تَه بَه سَت و مَه رَام
 مَسْكَعَةٌ (الْأَرْضُ الْمُضَلَّلَةُ لَا يَهْتَدِي فِيهَا):
 زَه وِي بِي تَشِي شَانَه و هِيئَمَا
 مَسْكَنٌ - مَسْكِنٌ (بَيْتٌ): مَالٌ ، خَانُوو ،
 رَزْدٌ ، خَه لَوَه تَكَه
 مَسْكِنٌ (مُهْدِي): هِيئَمَنَكَه ر ، هِيئَمَنَه ،
 دَا مَرَكِيَن ، نَارَام بَه خَش
 مَسْكِنَةٌ (قَفْرٌ): هَه ژَارِي ، نَه دَارِي ،
 بِي تَه وَايِي ، بِيئِدَه سَتَه لَاتِي
 مَسْكُوبٌ: رِئَاو ، رُو كَرَاو
 مَسْكُوتٌ: خَا مَوْشِي ، بِيئِدَه نَگِي ،
 بِيئَه رَشِي
 مَسْكُونٌ: خَه لَكِي تِيَا يَه ، دَانِي شَتَوَانِي
 تِي دِيَا يَه ، نَاوَه دَان
 مَسْكُوتٌ بِالْحَجْنِ: خِيئِي هَه يَه ، جَنُو كَه ي
 تِي دِيَا يَه ، جَنُو كَه نَشِي نَه

مُسَلَّح (مُجَهَّرٌ بِالسَّلَاحِ): پرچہ ک ،
 چہ کدار، چہ ک ریژ
 مَسَلَّحَة: شوینتی چہ ک و جبہ خانہ ،
 کڑمہ ل و نہ تہ وہ یہ کی چہ کدار ، نیگابان
 مَسَلَّح (مَدْبُوح): قہ سابخانہ ، کوشتارگہ
 مَسَلَّس: جل و بہرگی خراب و ناباش
 چنراو ، قژی لوول ، جل و بہرگی خہت
 خہت ، شمشیری بریقہ دار
 مَسَلَّسَة (رَوَايَة مَسَلَّسَة): چیرۆکی
 زنجیرہ یی ، نالغہ
 مَسَلَط: ناراستہ کراو
 مَسَلَفَة: مالہ ی کشتوکال ، تہختکہری
 زہوی بۆ کشتوکال
 مَسَلَق: وتاریژی زمان رهوانی بہ توانا ،
 گوتاریژی رهوانی
 مَسَلَك (طَرِيق): ریگہ ، ری ، ریوبان ،
 ریباز
 مَسَلَكَة (طَرَة تَشَقُّ مِنْ نَاحِيَة الثَّوْبِ):
 کہ لیتیکہ لہ قہ راخی جل و بہرگہ وہ
 ہلڈہ درپیتیت
 مَسَلَكَة (أَلَة تَلْفَ عَلَيْهَا خِيوطُ الثَّوْبِ):
 مہ کۆ ، مہ کۆک ، مکۆک ، مزاریکہ
 لہ کہ رہستہ ی جولابی
 مَسَلَم: موسولمان ، مسلمان ،
 شوینتکہ وتہ پہ پیرہ ویکاری نایینی
 ئیسلام
 مَسَلَمَة: ئافرہ تی موسولمان و
 پہ پیرہ ویکہری نایینی ئیسلام
 مَسَلُوس: بیہۆش ، دیوانہ ، شیت
 مَسَلُوط: پیاویکی کہ م ریش ، کۆسہ
 مَسَلُوك: ریگہ ی گراوہ بہر ، ریبازی
 پہ پیرہ وکراو

مَسْلُول: سیلاوی ، توشبوو بہ نہ خووشی
 سیل
 مَسْلِي: سیبہ مین ئہ سپی پیتشبرکی
 مَسَم: ژاروی ، ژہرین ، بکۆژ ، رۆژیک
 گِرہ داریت
 مَسْمِي (مَدْعُو - الْمَعْلُوم - الْمُعَيَّن): ناونراو ،
 ناوبراو ، دیاریکراو ، دەستنیشانکراو
 مَسْمَاة (الْجَوْرِبُ مِنَ الصُّوفِ يَلْبَسُهُ
 الصَّائِدُ): جڑہ گڑہ ویبہ کی خوریبہ و
 راوچیان لہ پیتی دہ کەن
 مَسْمَاح: جوامیری سہخی ، دلفراوانی
 چاکہ کار
 مَسْمَار (وَتَلَدٌ مِنْ حَدِيدٍ): بزمار ،
 سنجوق ، سنگ ، منیخ ، منیخ زنجیر
 مَسْمَار رَزَّة (بِاسِين): بزمار ی دوو فاق ،
 بزمار ی دوو نووک
 مَسْمَارِ بَطَّاسَة (جَمَان): بزمار ی
 سہریان
 مَسْمَارٌ مُوَلَّب (بِرغِي): برغو
 مَسْمَارٌ بِصَمُوْتَة: سہ موونہ و برغو
 مَسْمَارُ الْقَدَم (تَوْلُول): میتخکہ ،
 بزمار ی پی ، بالوکہ
 مَسْمَاك: کۆلہ کہ یہ کی دووشاخہ و
 چادری پتوہ بہ ند دہ کریت
 مَسْمَح: جوامیر ، دەست و دلفراوان
 مَسْمَسَم: یہ کی ک دہ موجاوی خالی و ہک
 کونجی پتوہ بیت
 مَسْمَطٌ مِنَ الشَّفَر: ئہ و جۆرہ
 ہونراوانہ ی دابہش بوون بہ سہر چہن
 کیشیکداو لہ سہر بہ شاوہ ندیک نین
 مَسْمَع (الْمَوْضِعُ الَّذِي يُسْمَعُ مِنْهُ): ئہ و
 شوینہ ی دہنگی لپوہ دیت

مَسْمَع - مَسْمَعَة (الأذن): گوی، گویچه،
 گوه، هستی بیستن
 مَسْمَع: بیسر، گوی له مشت
 مَسْمَعَة (المَغْنِيَة): نافرہ تی گورانی بیژ،
 زنیگ گورانی بلیت، زنی ناوازخوان
 مَسْمَن (السَّمِين خَلْقَة): قہ لہ وی خورسک
 مَسْمَن: دابہ ستر، قہ لہ وکراو،
 دابہ ستہ، راگیراو
 مَسْمَنَة: خواردنیکی چہ ور، خواردنیگ
 مرؤف قہ لہ و بکات
 مَسْمُور (قَلِيل اللحم): کہ م گزشت،
 لہ، لاواز، باریک
 مَسْمُورَة: کیژی نہ ندام باریک، کیژولہ ی
 وردیلہ و جوانکیلہ
 مَسْمُوع (مَسْمَع): بیستراو، گوی لیبوو
 مَسْمُوع الکَلَام: گوی لیگیراو، قسہ
 وەرگیراو، بہ گوی کراو
 مَسْمُوم: رژی زور گہ رم و گراوی
 مَسْن: بہ سالاجوو، بہ تہ مہن، پیر
 مَسْن مِنَ الدَّوَاب: نازہ لی پیر، پیرہ
 نازہ ل
 مَسْن (مَا يَسْنُ بِهِ أَوْ عَلَيْهِ):
 چہ قوتیزکہر، ہہ سان
 مَسْنَاءَة (مَا يَبْنِي فِي وَجْهِ السَّيْلِ):
 بہ نداو، بہ ند ناو، نہ وہ ی دروست
 دہ کریت لہ رووی لافارو شہ پؤلدا
 مَسْنَد (مَا يَسْنَدُ إِلَيْهِ): کولہ کہ،
 پالپشت، دہ ستہ
 مَسْنَد: رۆزگار، جۆرہ نووسینیک بوو
 (بنوحسیر) بہ کاریان دہ ہینا، بیژو
 مَسْنَد إِلَيْهِ: پالپشت، پالگہ
 مَسْنَدٌ مِنَ الْحَدِيثِ (مَا أَسْنَدَ إِلَى قَائِلِهِ):
 نہ و گوتہ یہ ی دہ دریتہ پال خاوەنہ گہ ی

مَسْنَد - مَسْنَد: ناویکہ بق ہہرشتیک
 پشتی پی بہ ستری
 مَسْنَم: حوشتریک بہرہ لاکریت و بق
 سواری بہ کار نہ بری
 مَسْنُو - مَسْنِي مِنَ الْأَرْضِي (المَسْقِي
 بِالسَّائِيَة): نہ و زہ وییانہ ی بہ شہ لتہ و
 دۆلجہ ی گہ ورہ ناو دہ درین
 مَسْنُون: تیز، تیزکراو، دادراو، دریز،
 دریزکۆلہ، رۆشن و رووناک
 مَسْنَار (القَوِي عَلَى السَّهْرِ): بہ میزو
 بہ توانا لہ سہر شہ و بیداری
 مَسْنَب (مَطْوَل): دریز، بہ دریزی
 مَسْنَبَة: بیریکی قول
 مَسْنَد (قَلِيل النُّوم): کہ مخو، بیخو
 مَسْنَم: نہ سپی نارہ سہن
 مَسْنَم - مَسْنَم: تالدریز، زوریلہ،
 یہ کیگ زور قسہ بکات
 مَسْنَم: چادری خہت خہت، حوشتری
 لہ رو نہ خۆش
 مَسْنَمَة مِنَ الثِّيَاب (المَخْطُطَة): جہ لو
 بہرگی خہت خہت
 مَسْنُوم: حوشتری لہ رو لاوازی نہ خۆش
 مَسُو - مَسُورَة (مَنْكَأ مِنَ جِلْد):
 پالپشتیکی چہ رمین
 مَسْوَاط (الْفَرَس الَّذِي لَا يَجْرِي إِلَّا
 بِالسُّوْط): نہ سپیکہ ہہر بہ قامچی
 دہ روات بہ ریتوہ
 مَسْوَاق (عِنْدَ النُّجَار): لای بازارگاہنہ کان:
 بہ کہ سینک دہ گوتریت ہندی ہندی شت و
 مہک بکریت
 مَسْوَاك: سیواک، نامرازی ددان
 پاکردنہ وہ
 مَسْوَج (الكَسَاءُ أَخْذًا مُدَوَّرًا): جہ لو
 بہرگیکہ بہ خری دورابیت

مُسَوِّدَة (ضِدُّ مَبِيضَة)؛ دهست نووس ،
به کهم نووسین ، رهش نووس ،
نوسینیک به مه بهستی پیداجوونه وه
ده نوسریت

مُسَوِّر: په رزینکراو ، دیواربو کراو ،
ته یمانکراو ، شوره دراو
مُسَوِّر - مَسَوِّرَة: کۆله که ، پایه ،
دهسته ک ، کاریته

مَسَوِّط: وابهسته کردنی شتیک
به شتیکی تروه

مَسَوِّس: کۆر ، کرمی ، ناوبوش
مَسَوِّس مِّنَ الْمَاءِ: ناوی سازگار ، ناویک
له نینوان سوپرو سازگارد ا بیت (له وشه
دزه به که کانه) ، ناویک تینویه تی
دهره وینیتته وه ده روون سارد
ده کاته وه

مُسَوِّف (الصَّبُور - الَّذِي يَصْنَعُ مَا شَاءَ
وَلَا يَرُدُّهُ أَحَدٌ): به تارام ، تارامگر ،
نه وهی هه مووشتیک نه نجام ده داتو
هیچ شتیک نابیتته ریگری

مَسَوِّق: حوشترو نه سپیکه راوچی
له پشتیان وه خوئی مه لاس ده دات بو
نچیر

مَسَوِّم: جوان دروستکراو ، نیشانه و
هیمادار

مَسَوِّمَة: نه سپیکه به ره لاکریت و
بله وه ریت ، نه سپی نیشان و هیمادار
مَسِيح (مَنْ يَسِيحُ بِالشَّرِّ وَالنَّهْمَةِ
وَيَنْشُرُهُمَا): قسه هینه رو قسه بهر ،
فیتنه ، به کیک قسهی شه رو خراپ
بگوزریتته وه و فیتنه بی بکات

مَسِيحَات (الماء يَبْقَى فِي أَسْفَلِ الْحَوْضِ):
ناویک له بنکی حه وزدا بمینیتته وه ،
قوپا و

مَسِيحَات (التي مَاتَ وَلَدَهَا): ئافره تی
چه رگ سووتا و ، کور مردوو
مَسِيحَة: خراپه کار ، به دکار ، زیانبه خش ،
به زیان

مَسِيح: په رزینکراو ، تامان ، ته یمانکراو
مَسِيح: گه شتیار ، به که که له چاو ،
ئاره قی سراوی رووخسار ، درۆزن ،
چه ورکراو ، روپاماییکه ر ، ناوی
پیغه مبه ری خوا (عیسا) ی کوی
(مه ری هم) ه (د.خ) ، پارچه زیویک ،

هاوپی ، قۆل و پال ، روو جوان ، جوان
مَسِيح مِّنَ الدَّرَاهِمِ (مَا لَا نَقْشَ لَهُ):
دره ه میک نه خش و نیگاری تیدا نه بیت
مَسِيح: گویدریژی کیوی ، جلو به رگی
خه ت خه ت

مَسِيحَة: پارچه زیویک ، قزی هه لوه ریوو ،
تیروکه وانیککی چاک و باش
مَسِيحِي (الْمُنْسُوبُ إِلَى دِينِ الْمَسِيحِ عَلَيْهِ
السَّلَام): گاور ، دیان ، خرستیان ،
فه له ، عیسایی ، شویتکه وتهی ئایینی
حه زده تی (عیسی) (د.خ)

مَسِيح (مَسِيح - لَا طَعْمَ لَهُ): بی تام ،
بی خوئی

مَسِير: به ریوه براو ، هیل هیل ، شیردخی
مَسِيرَة: ماوه ، نواندن ، ئاههنگ ،
ریتپوان ، رۆیین ، رۆیشتن ، گه ران ،
کاروان ، رهوت ، ئاپوره

مَسِيحَات (مَسِيحَات) : نیازمه ندو پتیویست
به که میک یان مه ندیک

مَسِيحَة: جوره شیرینیه که
مَسِيحَات (الطين - الماء الكلدان يَبْقَى فِي
الْحَوْضِ): قوپا و ، ناویکی لیل له بینی
حه وزدا بمینیتته وه

مَسِيطة؛ ناویکی لیل، شیویک ناویکی

که می پیا بیوات

مَسِيطر؛ زال، بالادهست، فهرمانزهوا

مَسِيعة؛ چه مچه، ماله

مَسِيْف (المَتَقَلد السِيْف - الشَّجَاع -

الفَقِير)؛ نه وهی شمشیر ه لده گریت،

نازاو گوستاخ، مه ژارو نه دار

مَسِيْف من الدَّرَاهِم (مَالَم يَكُنْ نَقْشَ عَلى

جَوَانِيه)؛ نه و دره م و دراوانه ی

نه خش و نیگار له ملاو لایدا نیبه

مَسِيك - مَسِيك؛ رژد، گیر، قه مته ر،

پیسکه، ناچی، نایده لینی

مَسِيكة - مَسِيكة (نَبَات بَسْتَانِي)؛

روه کیکه له کیلنگه دا ده روینریت

مَسِيكة؛ زه و بیبه ک ناو ه لنه مزئی به هزی

پته وی و توکمه بیبه وه

مَسِيَل المَاء؛ ناوهری، جوگله، شوینی

رژانی ناو، ناوگه

مَسِيَل (مُحَلَّل - مَسِيح)؛ شلکه ره وه،

توینه ره وه

مَسِيَل؛ فرمیسک رژ، گازی نه شک رژین

مَسِيَل؛ پیوه ری هوا، هوا پیو

مَش

مَش العَظْم (مَصَّهُ بَعْدَ مَضْفِهِ)؛

مُوخه که ی مزئی و ده ریبه نیا

مَش النَّاقَة وَنَحْوَهَا (حَلَبَهَا

بِاسْتِقْصَاء)؛ پچر پچر دوشی، تاو تاو

دوشی

مَش مَال فُلَان (أَخَذَهُ شَيْئاً بَعْدَ شَيْءٍ)؛

لئی کیشایه وه، ماشیه وه، لوشیدا

مَش الشَّيْءِ فِي المَاء (أَنْقَعَهُ حَتَّى

يَذُوب)؛ خسته نیو تاوه وه هتا

توایه وه

مَش فُلَاناً (عَادَاهُ وَخَاصَمَهُ)؛

دژایه تیکرد، رکه به رایه تیکرد

مَش يَدَاهُ مَسْحاً بِشَيْءٍ خَشِنٍ لِيَزِيلَ

الدَّسَم)؛ شتیکی ره قی پیا هینا هتا

چه وریه که ی لیبکاته وه، سپی، پاکی

کرده وه

مَش؛ خواردنیکی پاک و به تامی

پیشکه ش کرد

مَشَى مَشِيّاً؛ روئی، چوو، رویش

مَشَى بِالنَّمِيمَةِ (لَمْ)؛ فیتنه یی کرد،

دووزمانیکرد

مَشَى بَطْنَهُ (إِسْطَلَقَ)؛ ورگی

شورپوه وه، ورگو سکی کرد

مَشَى مَشَاءً (كَثُرَتْ مَاشِيَتُهُ)؛ ناژه له کانی

زۆربون، زۆریانکرد

مَشَى المَرَأَة مَشَاءً (كَثُرَتْ أَوْلَادُهَا)؛ منالی

زۆربوو، فره وه چه بوو

مَشَى الرَّجُلُ (أَمَشَاهُ)؛ به ری ی کرد،

دهستی پیوه نا، پالی پیوه نا

مَشَاءً؛ قسه هینه رو قسه به ر، دووزمان،

یه کیکی زۆربیت و بیوات

مَشَاءً؛ پیاده، نه وه ی به پی ده بیوات

مَشَاءً؛ قوربوخولی بیر، زه میله

مَشَاحَة؛ ده مه ده مه و رکه به رایه تی،

کشت و مر، چه ندوچوون

مَشَاحِن (مَبَاغِض - شَدِيدُ العِدَاوَة)؛

شه رانی، شه رفروش، کیناوی، رقاوی

مَشَاحَة (مُخَاصَمَة)؛ دم قالی،

تیکچوون، وره ور، ده مه ده مه

مَشَار (خَلِيَّة النُّحْل)؛ شانهی مه نکوین

مَشَارَة (البَقْعَة الَّتِي تُزْرَع)؛ پارچه

زه و بیبه ک کشتو کالی تیا بچینریت

مُشَان - مَشَان: جَوْرَه خورمايه كه
مَشَانِب (الْأَفْوَاهِ الطَّيِّبَةِ): دهم و ددان
 بُونخوش
مُشَانَة: نهرمی سهر ئیسقان ،
 زهویه کی سهخت بیرى لیته لیکه نری
مَشَاهَة: زهویه که مه پری زور تیدا بیت
مُشَاهِد: بینر ، ته ماشاکر ، سه یرکار
مُشَاهِد (مَنْظُور): بینراو ، دیار ،
 ده رکه وتوو
مُشَاهِدَة (رُؤْيَة): سه یرکردن ،
 به دیکردن ، بینن
مُشَاهِرَة: مانگانه
مُشَاوَرَة: راویزکردن ، وتویزکردن
مُشَايِع (مُتَشَيِّع - مُتَحَيِّر): سه رسام ،
 سه راسیمه ، سهر سورماو
مَشْوُوف: ترساو ، توقیر
مَشْوُوم (مَائِجِر الشُّوم): شووم ، مایه ی
 ره شبینی و به دبینی ، شوهینر
مُشَب - مُشَب: شیرى بیسه ، مه پ
مُشَبَع: تیر ، پر ، ته واو
مُشَبِق: ته که ، به کَل
مُشَبَك: تیک ئالو ، ئالوزکاو ،
 به یه کاجو ، کون کون
مُشَبَك: ئاوزنه ، جلگره ، چوله که
مُشَبِل: ده له شیرو وردیله کانی
مُشَبَّم: برسی ، بی تان
مُشَبَّه: لیچرو ، لیچواو
مُشَبَّه بِهِ: لیچوی تراو ، له وچوو ، وه که
مُشَبَّوب: پیایى زیره که و جوامیر
مُشَبَّوْلَة: ناگردان ، وه جاح
مُشَبَّوْل (المَكَانَ الْكَثِيْرَ الْأَشْبَالِ):
 شوینیک فره شیرى تیدا بیت

مُشَارَكَة: به شداری ، هاویه شی
مُشَاش: نهرمه زهوی ، بنه پرت ،
 بنه چه ، سروشت ، مهردومی چالاک و
 زیره ک
مُشَاشَة: سه ری ئیسکیکی نهرم
مُشَاشَة الْقَوْمِ (خِيَارَهُمْ): چاکه کانیاں ،
 باشه کانیاں
مُشَاط: دروستکه ری شان ، شان ساز
مُشَاطَة (حَرْفَة الْمَاشِطَة): پیشه ی
 قزدا میتان و جوانکردن
مُشَاطَة: قزدا میتن ، یه کیک به باشی
 قزدا بیته نیت و بیکات به پیشه ، ژنی
 نارایشته
مُشَاع - مُشَاع (الذَّائِع - الْمُشْتَرِك): بلاو ،
 په خشکراو ، هاویه ش ، به شدار
مُشَاعِر (إِحْسَاس): هه ست ، هه ست
 بیکردن ، هوشیارى ، وریایى
مُشَاعِب (مُثَيِّرُ الْفِتْنِ - مُهَيِّجُ الشَّرِّ):
 ئازاوه گپیر ، ئاشوبگپیر ، فیتنه چی ،
 سه ره گزبه ن ، سه ره گپیر
مُشَاعِبَة (إِثَارَة الْفِتْنَة): ئازاوه نانه وه ،
 گپیره شیوینى ، دوو پروویسی ، پشیوی
 نانه وه
مُشَاق (الصُّوْبَة وَالْمِحْنَة): نهسته نگى ،
 ده رده سه ری ، ناره حه تی ، قورسی و
 گرانی
مُشَاكِس (سَيِّءُ الْخُلُقِ): بی تاپرو ،
 بی حه یا ، ناله بار ، گپوز ، رقاوی ،
 نه گریس ، شه پ فروش ، شه پانی ،
 چه بخون ، نه گبه ت
مُشَاكِسَة (سَوْءُ الْخُلُقِ): بی تاپرویی ،
 بی حه یایی ، گپوزی ، رق گرتن ،
 شه پ فروشتن ، ناله بارى

مُشَدَّد (مُؤَكَّد): دوویاتکراو ، بایه خ
 پیدراو
 مُشَلِّن: به چکه ی ناسک که گه وره
 ده بیئت و دایکه که ی دووری ده خاتمه
 له خوی
 مُشَدُّود: شه ته ک دراو ، به ستر او ،
 پیدراو
 مُشَدَّب: داس ، که له ندۆ ، داسک ،
 ناسنیک ی کلک دارینی دم که وانه ییه و
 دروینه ی پی ده کری
 مُشَدَّب: دارو دره ختیکی روت کراو ،
 له رو باریکه نه سب
 مَشْرُ الشَّيْءِ (أَطْهَرَهُ): ده ریخست ،
 خسته روو ، ناشکرای کرد
 مَشْرُ فَلَانًا (أَعْطَاهُ): پیدایا ، دایه
 مَشْرُ الشَّيْءِ: چرۆیکرد ، لقو پۆپی
 ده رکرد
 مَشْرُ الشَّيْءِ (قَسَمَهُ وَفَرَّقَهُ):
 دابه شیکرد ، په رت و به شیکرد
 مَشْرُ: پیایوی پیست سوور ، رهنگ
 سوور
 مَشْرُ: شوینه وار ، مه ردومی جوان و
 به ناز
 مَشْرَاط: نه شتره ، سه ره تای هر
 شتیك
 مَشْرَاق (مَوْضِعُ الْقُدُودِ فِي الشَّمْسِ):
 شوینی دانیشتن له زستاندا له بهر خوردا
 مَشْرَب: ناو ، شوینی ناو خواردنه وه ،
 ناو خورگه ، مه یخانه ، ناره زوو
 مَشْرَبِيَّة - مَشْرَبِيَّة: نهرمه زهوییه ک که وا
 هه میشه ره کی لینه بریت ، ژووریک
 مه ی و باده ی تیا بخوریتته وه ، مه یخانه

مَشْرَبِيَّة: ته په لقو پۆپ ، لقو پۆپی
 سه زوو ته په بهر له وه ی رهق بیئت
 مَشْرَح: قاش قاش ، توی توی ، پاره
 پاره
 مَشْرَد: ناواره ، ده ریبه ده ر ،
 سه رگه ردان
 مَشْرِسَة (الأَرْضُ الكَثِيْرَةُ الشَّرِسِ):
 زهوییه ک ورده دپکی زوړبیئت
 مَشْرَط: نه شتر
 مَشْرَع - مَشْرَعَة - مَشْرَعَة: ناوکه ،
 ناو خورگه
 مَشْرُوعٌ مِنَ الْبَيْتِ (الْمَرْتَفِعِ): مال و
 خانووی بهرز ، ته لاره بینا
 مَشْرَف - مَشْرَفَة: زهوییه ک بهرزو بلند
 بیئت ، شوینی بهرزو بالا ، ته لار ، پیش
 هه یوان ، شانشین
 مَشْرَفًا عَلَى الْعَمَلِ (مُرَاقِبًا): چاودیر ،
 سه رکار ، کارگیز ، به ریوه بهر ،
 سه ریبه رشتیار ، سه ریبه رشت
 مَشْرَفًا عَلَى الْمَكَانِ (حَارِسًا): یاساول ،
 چاودیر ، یاسه وان ، حه سهس
 مَشْرَفًا عَلَى الْمَوْتِ (مُخْتَضِرًا):
 له گیانه لادایه ، گیان ده دات ، له سه ر
 مردنه ، له سه ره مه رگدایه
 مَشْرِق (جَهَّةُ الشَّرْقِ - الْبِلَادُ الْإِسْلَامِيَّةُ
 جَهَّةُ الشَّرْقِ): خورمه لات ، رۆژه لات ،
 خاوه ر ، ولاتانی رۆژه لات ی نیسلا می
 مَشْرِق (مُضِيءٌ): رووناک ، شه وقدار ،
 رۆشن ، رهوشن
 مَشْرِق: شوینی نویتز ، بازاری (تانیف) ،
 شوینیکی سوور
 مَشْرِقَان: رۆژه لات و رۆژناوا ، شوینی
 خورمه لاتن له هاوین و زستاندا

مَشْرُوبًا رُوحِي (خَمْر)؛ مهی ، باده ،

شهراب ، مهی

مَشْرُوبَاتٌ رُوحِيَّةٌ؛ مهسته‌نی ، شهرابی

مهستکه‌ر

مَشْرُوبَاتٌ مُرَطَّبَةٌ؛ سارده‌مه‌نی ،

که‌سکونو

مَشْرُوبَاتٌ وَمَأْكُولَاتٌ؛ خواردنو

خوارنده‌وه

مَشْرُوعٌ؛ به‌رنامه ، کارنامه ، پیلانی

نه‌خشه ، پرژژه ، کار ، یاسایی ،

ره‌وا ، ماف

مَشْرُوفًا؛ به‌شکرمه‌ندو‌گه‌وره‌ جواندن

مَشْرُوقَةٌ - مَشْرُوقَةٌ - مَشْرُوقَةٌ مَوْضِعٌ

الْقُعُودِ فِي الشَّمْسِ بِالشَّيْءِ)؛ شوینی

دانیشتن له‌به‌ر خوردا له‌زستاندا

مَشْرِيقٌ؛ شوینی دانیشتن له‌به‌ر خوردا

له‌زستاندا

مَشَشَ الْعَظْمَ (مَصَّ مَخَّهُ)؛ مؤخه‌که‌ی

ده‌ره‌مینا ، مزئی

مَشَشَ (بِيضٌ يَعْتَرِي الْإِبِلَ فِي عِيُونِهَا)؛

سپیتیه‌که له‌چاوی حوشتردا دروست

ده‌بیت

مَشَطَ الشَّعْرَ (سَرَحَهُ)؛ دایه‌ینا ،

شانه‌یکرد

مَشَطَ الشَّيْءَ (خَلَطَهُ)؛ تیکه‌لیکرد ،

ئاویته‌یکرد

مَشَطَ الْبَعِيرَ؛ به‌ئامیریک داخی کرد

له‌شانه‌وه ده‌چوو

مَشَطٌ - مَشَطٌ - مَشَطٌ - مَشَطٌ - مَشَطٌ -

مَشَطٌ؛ شانه ، شتیکه تووکی سه‌ری پی

داده‌هینری

مَشْطَبٌ؛ ده‌موچاو بریندارو شویتنه‌واردار

به‌هؤی شمشیره‌وه

مَشَطَّتْ يَدَهُ خَشَنَتْ مِنْ عَمَلٍ أَوْ دَخَلَ فِيهَا

شُوكٌ وَنَحْوُهُ)؛ ده‌ستی زیر بوو یاخود

دپکی بیچوو

مَشَطَّةٌ؛ جوئی شانه‌کردن و داهیتان

مَشَطُوفًا؛ که‌نار خپ ، لار

مَشَعٌ (إِخْتَلَسَ)؛ دزی ، لیتی هه‌لگرت ،

بردی

مَشَعَ الشَّيْءَ (كَسَبَهُ)؛ په‌یدایکرد ،

ده‌ستی خست

مَشَعَ الْقَطْنِ (نَفَسَهُ)؛ شیکرده‌وه ،

به‌ش به‌شیکرد

مَشَعَ الْقَنْمَ (حَلَبَهَا)؛ مه‌ره‌که‌ی دوشی

مَشَعٌ فَلَانًا بِالْحَبْلِ وَغَيْرِهِ (ضَرَبَهُ بِهِ)؛

به‌پت لیتدا ، دایگرت‌وه

مَشَعَ الرَّجُلَ (سَارَ سَيْرًا سَهْلًا)؛

به‌هتواشی چوو به‌رپوه ، نهرمه نهرمه

رؤیی

مَشَعَ الشَّيْءَ (مَسَعَهُ)؛ سپی ، پاکیکرد

مَشَعَ الْقَصْعَةَ (أَكَلَ كُلَّ مَا فِيهَا)؛

هه‌رچی‌کی تیابوو خواردی ، هه‌مووی

ماشیه‌وه

مَشَعٌ؛ ئه‌و ماده‌یه‌ی که‌تیشکداره وه‌ک

یۆرانپۆم ، تیشکدار ، ژینراو

مَشْعَبُ (الطَّرِيقِ)؛ ریگه ، ریگوزار

مَشْعَبٌ (مَثْبَأٌ)؛ سمه ، سمو ، سمبه ،

ئامیری کونکردن ، دریل

مَشْعَبُ (الْمَصْلَحِ)؛ جاککه‌ر ، باشکه‌ر

مَشْعَةٌ - مَشْعَةٌ (الْقَطْفَةُ مِنَ الْقَطْنِ

الْمَشْعُوعِ)؛ پارچه‌ لوکه‌یه‌کی شیکراوه

مَشْعَثٌ؛ قژن ، قژدار ، تیسکاوی

مَشْعَرٌ؛ دارستان ، چره ، سیتبه‌ری دار ،

شوینی ری‌و ره‌سمه‌کانی (حاج)

مَشْعَرَانِي؛ تووکن ، مووی ، موون ،

موودار

مَشَعَل (شَعَلَة): مه‌شخه‌لّ، چۆله‌چرا ،
 قه‌ندیل ، لاله
 مَشَعَل (المَصْفَاة): پالفتکه ، پاک‌کهره‌وه ،
 پوخت‌کهر
 مَشَعَلَة (المَوْضِعُ الَّذِي تُوْقَدُ فِيهِ النَّارُ):
 نه‌و شوینه‌ی ناگری تپا هه‌لده‌گیرسینن
 مَشَعُوذ (ذُجَال - مَدْعِي السَّحَر):
 جادوگره‌ر ، فیل‌باز ، جام‌باز ،
 ته‌له‌که‌باز ، چاوبه‌ستکار
 مَشَعُور: ده‌فرکی درز‌بردوو ، پیاوی
 نه‌قل نزمو سووک
 مَشَقِب: ناشوب‌گیر ، فیتنه‌چی
 مَشَقَل: کارگه ، کاردۆز
 مَشَقَاة (مَائِشَقْلَك): سه‌رقال‌کهر ،
 نه‌وه‌ی سه‌رقال و خه‌ریکت ده‌کات
 مَشَقُوف: دیوانه ، سه‌رگه‌ردان ،
 عه‌ودال ، ویل ، به‌په‌رۆش
 مَشَقُوف (بِه) (مَوْلِعْ بِه): هۆگر ، بۆ
 سووتاو ، ویل و سه‌رگه‌ردانی عیشق و
 خۆشه‌ویستی
 مَشَقُول: سه‌رقال ، ئیشدار ، خه‌ریک ،
 سه‌رگه‌رم
 مَشَقُول البَال (مُضْطَرِب): چه‌واشه ،
 سه‌رقال ، خه‌ریک ، جه‌نجال
 مَشَقُور: توندو تیژی ، پارچه‌زه‌وییه‌ک ،
 لَبُو ، قه‌راخ ، حوشر
 مَشَق (المَقْبُول الشَّفَاعَة): تکا
 وه‌رگه‌راو ، شه‌فاعه‌ت به‌سه‌ندکراو
 مَشَق (الَّذِي يَقْبَل الشَّفَاعَة): تکا
 وه‌رگه‌ر ، نه‌وه‌ی شه‌فاعه‌ت و تکای
 وه‌رده‌گیریت
 مَشَقُوف (الَّذِي خَرَجَ عَلَى جِسْمِهِ
 الشَّفَا): به‌کیک زبیکه‌و لَسیری
 لیده‌ره‌اتبیت

مَشْفُوه: ناویکه فره‌ده‌می تیب‌خه‌ریت و
 زۆر بچنه‌سه‌ری ، یاسا‌غکراو به‌هۆی
 فشار بۆ هیتان و زۆر چوونه‌سه‌ری
 مَشَق (مَشَط - مَرَق): دایه‌یتنا ،
 شان‌ه‌یکرد ، دراندی ، درپی
 مَشَق فِي الْكِتَابَة (مَدَّ حُرُوفَهَا):
 بیه‌تکانی درپز کرده‌وه
 مَشَق الْإِبِل فِي سَيْرِهَا (أَسْرَعَتْ):
 حوشره‌که له‌رۆیشتندا په‌له‌یکرد ، خیرا
 چوو به‌پنوه
 مَشَق فِي الْكَلَام (أَكَلَتْ أَطَايِبَهُ): خورما
 باشه‌که‌ی خوارد ، سه‌رگه‌له‌که‌ی خوارد
 مَشَق فَلَانًا (طَعَنَهُ أَوْ ضَرَبَهُ بِالسُّوْط):
 به‌قامچی برینداری کرد یان لئیدا
 مَشَق الْأَكْل (أَسْرَعَ فِيهِ وَأَسْتَدَّ): په‌له
 په‌ل خواردی ، خیرا خیرا که‌وته
 خواردنی
 مَشَق الثُّوبِ الْخَشْنُ السَّاقِ (أَثَرَ فِيهِ
 نَاطِرًا يُشْبِهُ أَثَرَ الْإِحْتِرَاق): جله
 زیره‌گان قاچی سووتانده‌وه و
 شوینه‌واری سووتای له‌سه‌ر
 به‌جیه‌بشت
 مَشَق - مَشَق: باریک و له‌ی
 مَشَق: جلو به‌رگی ره‌نگکراو
 مَشَق (طِين): گله‌سوور
 مَشَقًا - مَشَقَاة - مَشَقَاء: شان‌ه ،
 قزدامین
 مَشَقَة: سووتانه‌وه‌ی قاچ
 مَشَقَة - مَشَقَة (الصَّوْفِيَّة وَالْحَنَّة
 وَالْعَنَاء): ده‌رده‌سه‌ری ، ناپه‌حه‌تی ،
 مه‌ینه‌تی ، قورسی ، گرانی
 مَشَقَة: پارچه‌لۆکه‌یه‌ک ، نه‌و پارچه
 لۆکه‌یه‌ی له‌کاتی شیکردنه‌وه‌دا
 لیده‌بیته‌وه و هه‌لده‌وه‌ریت یان که‌تانی
 وه‌ریو

مَشَل: ده سمال، جوره سه پوشتیکی
 سئ سووچی دوو لا دریزه ژنان
 ده پیدن به سه رو شان و ملیاندا
 مَشَلَح (حَجْرَةٌ خَلَعُ الْمَلِيسِ فِي الْحَمَامِ):
 ژووی سارد، ژووی جل داکه ندن،
 خو پوشته کردنه وه، روت و قوت،
 نه وهی جله کانی داکه ندوه
 مَشَلَشَل: خوینیک به هوی شمشیره وه
 رزاییت
 مَشَمَال: عباو جلیکی والو به رینه
 مَشَمَلَز: به قیز، قیزه ون، نه ویستراو،
 ناپه سهند، لالوت
 مَشَمَلَز مَنَه (مَسَاءٌ وَنَافِر): له به رچاو
 که وتوو
 مَشَمَر (الْمَاضِي فِي الْأُمُور - الْمُجَرَّب):
 کاروباری به سه رچوو، نه زموندار،
 ریکخراو
 مَشَمَس: به رخوَر، به ره تاو،
 خوړوه زان
 مَشَمَسَة (مَكَانُ الْإِسْتِمْتَاعِ بِالشَّمْسِ):
 به رخوَر، بهر به رچوچکه
 مَشَمَس: قه یسی، زرده لوو، شیلانه،
 زهردالوو، مه لووژه زرده، قه یسی
 ته پو تازه
 مَشَمَع: میواوی، موشه مای باران،
 پالتوی موشه ما
 مَشَمَعُ الْفَرَش: موشه ما
 مَشَمَعُ طَبِي: موشه مای نازار
 مَشَمَعَة: شوینی دروستکردن یان
 فروشتنی موم
 مَشَمَل - مَشَمَلَة: کالا، بهرگی فراوان بو
 خو پچانه وه و داپوشین

مَشَك (مَا يَشْكُ بِهِ الدَّارِع): گومان
 لیکراو، قه لغان، سوپه
 مَشَكَاة: چرا، له مپا، تاق، لاله،
 ده لاقه
 مَشَكْرَة - مَشَكْرَة: گیاو روه کیکه شیر
 زیاد بکات
 مَشَكَل (مُلْتَبِس): نالوز، په نهان،
 نادیار، له یهک نالو
 مَشَكَل (مُنَوَّع - مُتَنَوِّع - مُجَرَّك):
 هه مه جوَر، سه رو بوکرراو، خاوه ن
 روخسارو شیوه
 مَشَكَلَة (مُعْضَلَة - الْأَمْرُ الصَّعْب): کیشه و
 ته گهره، گپوگرفت، سته م،
 دهرده سه ری، نه هاهم تهی، مه ینه تی،
 چه له مه، چه مره
 مَشَكُو (الْمُخْبِر عَنْهُ): سکا لایکراو،
 سکا له ده دستکراو، شکات لیکراو
 مَشَكُوک: نادیار، په نهان، ناروون و
 ناشکرا
 مَشَكُوک فِيهِ (غَيْرُ مَحَقَّق): گومانی
 لیده کری، جی ی باوه پ نییه، باوه پی
 پیناکری
 مَشَكُوْلُ مِنَ الْخَيْل: نه سپی به ستراوه
 مَشَكِي: کله بی کهر، سکا لاکر
 مَشَلْ لَحْمَهُ (قُل): که م گوشت بوو،
 له پپوو
 مَشَلُ اللَّبَنِ (قُل): که م که م شیره که ی
 دوشی، هیدی هیدی شیره که ی دوشی.
 مَشَلُ السَّيْفِ (إِسْتَلَّهُ): شمشیره که ی
 دهره تینا له کیلان
 مَشَل (الْحَلَبُ الْقَلِيلُ): که میک شیر
 دوشراو

مَشْوَار (رَحْلَةٌ قَصِيرَةٌ): تاو ، سهردانیک ، کورته گشت ، که میک
 مَشْوَب (مَخْلُوط): تیکه لکراو ،
 ناویته کراو
 مَشْوَد: میزهر
 مَشْوَر (الْمُرِين): جوان ، رازینراو
 مَشْوَر: که ره سته به که هه نگوینی
 پیدده بین ، ناوو دهر جیاواز ، ناخویر
 مَشْوَرَة - مَشْوَرَة: راویژ ، ناموزگاری
 مَشْوَش: دهسپر ، دهسته سپر ، خاوی ،
 نه وهی دهستی پیدده سپرت
 مَشْوَش: شپزه ، شله ژاو ، ئالوز ،
 به سه ریه کا که وتوو ، سه رلیتیک چوو
 مَشْوَش الْفِكْر (حَاثِر): سه رلیتیک چوو ،
 سه رلیتیشواو
 مَشْوَق: دل ئالووده و شهیدای عیشق و
 خورشه ویستی
 مَشْوَق: سه رنج راکیش
 مَشْوَك: نه وهی سووریبه که به سه ر
 جهسته وهیه وه زالبیت
 مَشْوَكَة: فره درک و دال
 مَشْوَم (مَا يَجْرُ الشُّوم): شوومهتته ر ،
 شووم هه لگر
 مَشْوَه (الْقَبِيحُ الشَّكْل - كُلُّ شَيْءٍ مِنْ
 الْخَلْقِ لَا يُوَافِقُ بَعْضَهُ بَعْضًا): ناشیرین ،
 نابوت ، شیوه و رووخسار ناشیرین ،
 هه رشتیک له گه ل به کدا نه شیوو گونجاو
 بیت
 مَشْوِي: برژاو ، بریان
 مَشِي: رویین ، رویشتن ، چوون ، ره و ،
 ماوهی رویشتن

مَشْمُول: له خزی گرتوه ، بریتیه ،
 گرتوویه تیه وه ، ره وشت به رز
 مَشْمُول بِرِعَايَةٍ: له ژیر چاودیریدایه
 مَشْمُولَة: باده به کی فینک و سارد
 مَشْمُوم: میسک ، بونکراو
 مَشْنَأ (الطَّامِعُ إِلَى كُلِّ شَيْءٍ): چاو
 برینه هه موو شتیک ، چاوچنژی
 مَشْنَأ (الْقَبِيحُ): ناشیرین ، ناقولا ،
 نابوت
 مَشْنَب: دهم و ددان سپی و پاک
 مَشْنَع (الْقَبِيحُ - الْمُخْبِرُ أَخْبَارًا لَا حَقِيقَةَ
 لَهَا): ناشیرین ، نابوت ،
 هه والگه به نه ری دروژن و دوور له راستی
 مَشْنَقَة (مَكَانُ الشَّنَقِ): شوین هه لواسین
 مَشْنَقَة (آلَة الشَّنَقِ): سیداره ، دار
 قه ناره
 مَشْنُوء: جوانی دوزمندار
 مَشْهَد: کوبوونه وه ، نه نجومه ن ،
 کژمه له ، کژر ، کاروان ، کژره و ،
 ناشتن ، دیمه ن ، سه برکردن
 مَشْهَد (الْمَقْتُولُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ): کوژراو
 له پیناوی خوادا ، شهید
 مَشْهَر (رَدِيءُ السَّمْعَةِ): ناوزپاو ، ناو
 خراب
 مَشْهُود: بیرنه چوو ، شایانی باسو و
 لیدوان ، روژی قیامهت و زیندوبوونه وه ،
 روژی (عه ره فه)
 مَشْهُور (ذَانِعُ الصِّيَاتِ): به ناویانگ ،
 ناودار ، هه لکه وتوو ، ناسراو
 مَشْو - مَشْو (دَوَاءٌ مُسَهِّلٌ): دهرمانی
 ره وانی
 مَشْوَاة (آلَة شَيْءٍ اللَّحْمِ): شیشی که باب

مَشِيَع: کۆله وژ، ته نوو شیوین ، داریکه ته نوری پی تیک ودرده درئ ، مه ردومیک نه توانیت نهینئ و راز بپاریزیت

مَشِيَع: خواستن ، ویستن ، بوونی ئیراده و ویست
مَشِيَعَة (إِرَادَة): ویستن ، خواستن ، داخوازی ، فرمان ، گهره ک بوون ، نارهرزو

مَشِيَع: پیر ، به سالچوو ، به ته مه ن
مَشِيَعَة (هَيْئَة السَّيْرِ): چۆنیه تی رویشتن، رهوت

مَشِيَع: تیکه ل، ناویتسه ، ئه و پيساییه له نئو ناوکا کۆده بیته وه
مَشِيَعَة: زاناو ماموستا ، ریش سپی گه لو نه ته وه ، وه ستا ، گهره وه سردار

مَشِيَع: گه چکاری کراو ، سواخ دراو
مَشِيَع (مَبْنِي - مَرْفُوع): دروستکراو ، دامه زراو ، هه لساو
مَشِيَع: رابه ر ، فه رمانره وا ، مارشال ، جیگری سه رۆک کۆمار که په له له سه رۆ وه زیره وه به

مَشِيَعَة (الأَصْبُع السَّبَابَة): په نجی شایه تومان ، قامکی گه واهی ، دۆشاو مرّه

مَشِيَعَة: رابه ر ، رینمایی دهر ، په وپایه ی جیگری سه رۆک کۆمار
مَشِيَع (المَشْوَط): دامینراو ، شان کراو
مَشِيَع: گزشتی بریانی

مَشِيَع: رقاوی ، سینه پر له رقو قین ، ده فرو قاپیکی پرو لیوان لیو

مَشِيَع: نازا ، گوستاخ ، دلیر ، بزوو
مَشِيَع: خاوه ن لایه نگرو شوینکه وته ، به کیک له گه ل ته رما بپوات بو گۆرستان
مَشِيَعَة: قوتویه که ژنان لۆکه ی تیا هه لده گرن

مَشِيَع: پیاوی باریک و لاواز ، نه سپی له رو لاواز ، جل و بهرگی شپ
مَشِيَعَة: وتیلاش ، منالدان
مَشِيَع: ناوژپین ، به دو خراب

مَص

مَص: مژی ، هه لیمژی ، ئاوی خوارده وه ، تیر ئاو بوو ، قومی لیدا
مَص القَصَب (شَرِبَهُ شَرِباً رَفِيقاً): به هپواشی و نه رم نیانی خوارده وه
مَص مِنَ الدُّنْيَا (نَالَ القَلِيلَ مِنْهَا): که میکی له دنیا ده ستکه وت ، هه ندیکی به ده ستهینا

مَص: مرژن ، ئاو خوارده وه ، قوم لیدان، هه لئوشین ، هه لچنین
مَصَاب (أَصِيْب - مَضْرُوب - جَرِيح): تووشبوو ، لیدراو ، پیکراو ، دوچار کۆله دار ، دوچار ، گرفتار ، بریندار ، زامدار ، بریناوی

مُصَابَة: به لادار ، دهرداری ، چه رمه سه ریدار ، مهینه تدار
مُصَاحَات: پیستی به چکه ی حوشتری مردوو کای تیده کریو له پال حوشتری به چکه مردودا داده نریت هه تا وابزانیت به چکه که په تی

مُصَاحِب (مَلَاظِم): یاوه ر ، هاوه ل ، یار ، دۆست ، هاو ده م
مُصَاحِبَة وَأَصْطِحَاب (مُرَافَقَة): له گه لیبون ، هاوه لیتی ، براده ری ، یاوه ری

مَصَاد (مَوْضِعُ الصَّيْدِ): راوگه، شوینتی
 راوه شکار
 مَصَادِرَة: دهست به سه راگرتن، به میزو
 دهسته لاتو زور دهست به سه مالدا
 گرتن
 مَصَادِف: ریکهوت، هه لکهوت
 مَصَادِفَة: به ریکهوت، واریکهوتن
 مَصَارُ (الإمعاء): ریخوله
 مَصَارِحَة (صَارِحَ بِمَا فِي نَفْسِهِ - أَبْدَاهُ
 وَأَظْهَرَهُ): نهیتی نیو دهروونی ده ربیری،
 ده ریخست، ناشکرای کرد
 مَصَارِع (مُقَالِب): زورانبازی
 مَصَارِعٌ مُخْتَرَفٌ (مَجَالِد): زورانبازی
 هه میشهیی، پالهوان
 مَصَارِعَة: زورانبازی، زوران گرتن،
 زوران
 مَصَارِيفًا: خهرجی و پیویستی
 مَصَاص: گیایه که، پاکزو پوختی
 هه رشتیک
 مَصَاص (الكثير المن - حجام): مژوک،
 مژهر، زورمژ، زهرو، زهروگر،
 که له شاخ گر، خوین مژ
 مَصَاصُ الدَّمَاءِ (مُبْتَثِرُ الْأَمْوَالِ): خوین
 مژ، جهرده، پیاو خراب
 مَصَاصَة (مَا يَمَسُّ مِنَ الشَّيْءِ): شهوی
 ده مژریت له شتیک، مژدار
 مَصَاعِب (شَدَائِد - مَشَقَات): کاره سات،
 مهینه تی، دهردو به لا، نارهه تی
 مَصَاعُ (الحلي المصوغة): روکesh کراو
 به نالتون، زهپکesh، زیرو خشلی
 ساخته
 مَصَاف: شوینتی جهنگو شهر، ههز
 جینگو شوینتیک

مَصَافِحَة: تهوقه کردن، دهست نانه
 نیو دهستی بهک
 مَصَافِحَة (مَوَافِقَة): رازی بوون، قایل
 بوون
 مَصَالَة - مَصَالَة: ناوی په نیر، ناوی
 تکار له مه رکانه
 مَصَالَة (عِنْدَ الْأَطِبَاءِ): لای
 پزیشکه کان: ناویکه بۆ گه لیک ده رمان
 که ده کریته جهسته وه له ریگهی
 کوتانه وه
 مَصَالِئَة: له یه کدان به شمشیر، بویزو
 شاعیریک بهیتی شاعیریکی تر بدزیت و
 بیکات به می خوئی
 مَصَالِحَة: چاک کردن، پیکهاتن، ناشت
 بوونه وه
 مَصَان (قَصَبُ السُّكَّرِ): قامیشی شه کر،
 نهی
 مَصَان: بی سفهت، به دنمهک،
 که له شاخگر، مهردومیک دم بنیت
 به گوانی مه په وه و شیر بخوات
 مَصَاهِرَة (قَرَابَة - رَوَاج): زنو
 زنجوازی، خزمایه تی، خویشایه تی
 مَصَاب (مَوْضِعُ الْإِنْسَابِ): ناویریگه،
 شوینتی رزان و قلب بوونه وه
 مَصَابُ النَّهْرِ: ریگهی روبار، ده می
 روبار
 مَصَاب: نامرزی پیت چینی دیرین و
 کزن
 مَصْبَاح (سِرَاج): چرا، له مپا، لاله،
 فانوس
 مَصْبَاحُ كَهْرَبَائِي: گلژپ، گلژی
 کاره بایی

مُصْبِح: به ربه بیان ، گزنگ
 مُصْبِح: چرا ، پەرداخیکی گه وره به
 مُصْبِح: شیشی به یه کاکراو که وا گوشتی
 له سەر ده برژینریت
 مُصْبِفَة (مَجَل الصِبَاغَة): خوم خانه ،
 بۆیه خانه ، خم خانه ، دوکان و شوینی
 ره نگ کردن
 مُصْبِنَة (مُصْنَع الصَّابُون): کارگی
 سابوون دروستکردن
 مُصْبُوب (مَسْکُوب): رژاو ، رۆکراو ،
 تینکراو ، داریژراو
 مُصْبُوغ: بۆیه کراو ، ره نگکراو
 مُصَّةٌ مِنَ الشَّيْءِ: پاک و پوختی هەر
 شتی
 مُصَّةٌ (رَشْفَةٌ): قوم ، مژ ، قومیک ،
 مژیک
 مُصَّحَ الشَّيْءُ (زَالَ أَوْ كَادَ): رۆیی ،
 تینه پری ، گوزارشتی کرد
 مُصَّحَ الثَّوْبُ: جله که کۆن بوو ، شپو
 کۆن وو
 مُصَّحَ بِالشَّيْءِ (ذَهَبَ بِهِ): بردی ،
 هه لیکرت ، ونیکرد
 مُصَّحَ الشَّيْءُ فِي الْأَرْضِ (ذَهَبَ فِيهَا
 وَرَسَخَ): رۆچوو به نێو زه ویداو ره گی
 داکوتا
 مُصَّحَ الظِّلَّ (تَقَلَّصَ أَوْ زَالَ): سیبه ره که
 که میگرد بیان ره و بیبه و نه ما
 مُصَّحَ الدَّارَ (إِنْمَحَى أَثْرُهَا): ماله که
 شویننه واری نه ما ، سپایه وه ، ئاوابوو ،
 دیار نه ما
 مُصَّحَ الْكِتَابَ (دَرَسَ): کتیبه که کۆن بوو ،
 واده ی به سه رچوو

مَصَّحَ النَّبَاتَ (وَلَّى لَوْنُ زَهْرِهِ): واده ی
 شکوفه و خونچه ی تینه پری و به سه رچوو
 مَصَّحَ لَبَنَ النَّاقَةِ: شیره که ی رۆیی ،
 شیر ی له بهر رۆیی
 مَصَّحَ اللَّهُ مَرَضَكَ (أَزَالَهُ): خوا چاکت
 بکاته وه ، خوا شیفات بدات ،
 ته ندروستیت بۆ بگه رینیتته وه
 مَصَّحَا (مَائِدَعُو إِلَي الصَّحْو): مایه ی
 هوشیاری ، ئه وه ی ده بیته مایه ی
 هوشیاری و زرنگی
 مَصْحَاءٌ (إِنَاءٌ كَالْجَامِ لِلشَّرْبِ):
 ده فزیکه وه ک جام وایه بۆ ئاو
 خواردنه وه به کارده بریت
 مَصْحَةٌ (مَصْح - مُسْتَشْفَى): خانه ی
 ته ندروستی ، خه سه ته خانه ،
 ته ندروستگه
 مَصْحَةٌ - مَصْحَةٌ (مَا يَجْلِبُ الصَّحَّةَ أَوْ
 يَحْفَظُهَا): ته ندروست به خش ، له ش
 ساخی هین
 مَصْحَح: راستکه ره وه ، هه له چن ،
 هه له گر
 مُصْحَف: کتیب ، په راو ، په پتوک ،
 قورئانی پیروز
 مُصْدَاح: ئاوازخوین ، هاوارکر
 مُصْدَاق: شاهید له سهر راستگویی
 بِهِ كَيْتِكَ ، راستیتی ، راستینه
 مُصْدَأٌ: ژه نگاوی ، ژه نگدار
 مُصْدَأُ (الْمَطَر - الْجَرْد): باران ، سه رماو
 سۆله
 مُصْدَءَةٌ: بارانیک ، باران
 مُصْدَاح: ئاوازخوان ، خوینهر
 مُصْدِر: کاروبار ته واو ، کاربه جی و ریک و
 پیک

مَصْدَر: سه چاوه ، بنه پت ، بناغه
مَصْدَرُ الرِّزْقِ: هوی ژیان ، سه چاوه ی

بژوی و ژیان

مَصْدَرُ الكَلِمَةِ: سه چاوه ، چاووگ ،
بنه پت یان سه چاوه ی وشه

مَصْدَر: سینه پته وو به هیز ، سینه
مه زن و گه وره ، نه سپی پیشره وو خیرا،
شیر ، گورگ

مَصْدَعُ (نُصَلِّ عَرِيضَ): نوکه رمیکه
دریژو به رین

مَصْدَعُ (الطَّرِيقُ السَّهْلَةُ فِي الْأَرْضِ
الْقَلِيظَةِ): خاک و زه و بیه کی ناسان و

تهخت له سهخته خاکیکدا

مَصْدَعَةٌ (المَخْدَةُ): سه رین ، سه نیر ،
بالیف ، شتیکی نهرمه له کاتی نوستندا

سه ری له سه ر داده نریت

مَصْدُق: باوه پییکراو ، سه لمینراو ،
په سه ند

مَصْدَمُ (المَحَارِبُ الشَّجَاعُ): جه نگاوه ری
گوستاخ و نازا

مَصْدُورُ (المَصَابِ بِدَاءِ السَّل فِي رَيْتِهِ):
سیلاوی ، توشبوو به نه خوژی سیل

مَصْدُوع: سه رنیشه دار ، توشبوو
به نه خوژی ژانه سه ر

مَصْدُوقُ (المَسْئُورُ): داپوشراو ، شاراوه ،
په نهانکراو

مَصُّ النَّاقَةِ (حَلْبَهَا بِأَطْرَافِ الْأَصَابِعِ):
به سه ری په نه گه کانی حوشتره که ی

دوشی

مَصْرُ العَطِيَّةِ (قَطَعَهَا أَوْ أَعْطَاهَا قَلِيلاً
قَلِيلاً): بری یا خود که م که م پییدا

مَصْرُ الثَّوْبِ (صَبَغَهُ بِالثَّرَابِ الْأَحْمَرِ):
به گلی سوور ره نکی کرد

مَصْر: سنوور ، شار ، ئاوه دانی ،
گله سوور ، ولاتی میسر که وا

گه وره ترین ولاتی عه ره بی به

مَصْر: جزدانی پاره و پوول

مَصْر: قیرسیچمه ، سوور ، کۆلته دهر ،
ویک گرتوو ، بپیارده ر

مَصْرَاد: زه وی بی ئاوو گیا ، مه ردومی
سه رما برده له ، لاواز له ئاست سه رمادا

مَصْرَاعُ البَابِ (إِحْدَى دَقَائِمِهِ - دَرَقَةٌ):
تاک ، تاکی دهرگا ، دهرواز

مَصْرَاعُ الشَّعْرِ (نُصْفُ الْبَيْتِ): نیو دیر
له مؤنراوه

مَصْرَان: هه ردووشاری (کوفه) و
(به سه ره)

مَصْرَح - مَصْرَح: روژی بی مه ورو با

مَصْرَدُ (السَّهْمُ الْمُصِيبِ): تیریک بدات
له نیشانه که ی

مَصْرَع: که وتنگه ، شوینکه وتن ،
زۆرانگا ، مردن ، کوشتن ، گیان

ده بچوون ، که وتن به زه ویدا ، دران به
زه ویدا

مَصْرَفًا (بَنَك): بانق ، خه رچگه ،
خه رچی

مَصْرَفُ المَاءِ (مَسْرَب): ئاوه پۆ ، ئاوه پیژ،
جوگه له یه که له مالدا که باران و چلکاوی

پییدا ده چپته دهره وه

مَصْرَمُ (المَقِيرُ الكَثِيرُ العِيَالِ):
مه ردومی هه ژاری فره منال

مَصْرُورُ (الأسيرُ الموثوق): دیلی کۆت و
به ندکراو ، دیلی به ستراوو کۆتکراو

مَصْرُوع: ترساو ، توقیو ، داخووپاو ،
هار

مَصْرُوفٌ: خه رچکراو ، خه رچی ،

هه رشتیکی پاک و پوخت

مَصْرُوفٌ الْجَيْبِ: روژانه ، خه رچی

گیرفانی روژانه

مِصْرِيٌّ: نه وهی ده دریتته پال و لاتی

میسر

مُضَطَّادٌ: راوگه ، شویتنی راوو شکار

مُضْطَافٌ: سهیرانگه ر ، هاوینگه ر

مُضْطَبٌ: سندانن ئاسنگه ران ، میخ

سندان ، زندان ، ئاسنیتی گه وره و

سهیرانه ئاسنگه ران ئاسنی له سه ر

ده کوتن

مُضْطَبَةٌ - مُضْطَبَةٌ: سه کۆ ، شوسته ،

کۆسپه ی بلند ، مت ، به رزاییه که له قوربو

به ردو خشت دروستده کړی بۆ له سه ر

دانیشن

مِصْطَحٌ: دهشت و بیابانی بی گزوگیا

مُضْطَفِيٌّ (مُضْطَفَرٌ): هه لبرژراو ،

هه لبرژارده ، دهستنیشانکراو ، په کتیکه

له نازناوه کانی پیغه مبهری خوا (د-خ)

مِصْطَكُ الدَّوَاءِ: ده رمانه که ی تیکه ل

به بهری نه و دره خته کرد که وا وه ک بویه

واپه و ده جوینری

مِصْطَلِيٌّ - مُضْطَلِيٌّ وَمِصْطَكَا: دارتیکه

به رو بومیکی هیه و به ره میکی

لیده رده هینری و ده جوینری

مِصْطَلِجٌ: زاراوه ، دهسته واژه

مِصْعَ الشَّيْءِ (وَأَمْسَى): پشتی هه لکرد ،

به سه رچوو ، روئی ، گوزه را

مِصْعَ مَاءِ الْحَوْضِ (جَفَّ أَوْ قَلَّ): ناوی

حه وره که وشکی کرد یا خود که م

بوه وه

مِصْعَ الْفَرَسِ (مَرَّ مَرّاً خَفِيفاً): نه سپه که

به هتواشی و له سه رخۆ روئی به رووه

مِصْعَ فِي الْأَرْضِ (ذَهَبَ): رویشته به سه ر

زه ویدا ، تیپه ری ، گوزه ریکرد

مِصْعَ بِالشَّيْءِ (رَمَى): فرییدا ، توپیدا ،

هه لیدا

مِصْعَ الدَّابَّةِ بِذُنْبِهَا (حَرَكَتُهُ مِنْ غَيْرِ

عَدْوٍ): نازه له که کلکی جوولاند له جی تی

خویدا

مِصْعَ الْبَرَقِ (أَوْمَضَ): هه وره که تیشکو

رووناکی دایه وه ، دره وشایه وه ، شوقی

دایه وه

مِصْعَ فَلَانًا (ضَرَبَهُ بِالسَّيْفِ أَوْ السُّوْطِ):

به شممشیر یان قامچی لیتیدا

مِصْعَ الْفِتْنَةِ الْقَوْمِ (عَرَّكَتَهُمْ): ئاشوب و

فیتنه که کیشانی به یه کدا ، کردنی

به گزی یه کا

مِصْعَ الْحَوْضِ بِمَاءٍ قَلِيلٍ (بَلَّهْ بِهِ):

حه وره که ی به ئاریکی که م ته پر کرد

مِصْعَ لَبَنٍ النَّاقَةِ: شیر ی حوشرمه که

که میگرد ، که م بوه وه

مِصْعَ الطَّائِرِ بِذَرْقِهِ (رَمَى بِهِ):

بالنده که ریفته که ی فرییدا ، هه لیدا ،

کردی

مِصْعَ الْقَضِيبِ (تَرَكَ عَلَيْهِ قَشْرَهُ يَجِفُّ

عَلَيْهِ): تویکله که ی پتوه میتشت هه تا

وشک بییته وه

مِصْعَ (السُّوقِ): بازار ، باژیر

مِصْفَادٌ: په تیکه له هه لزان به

دارخورمادا به کارده بریت

مُضْعَبٌ: نیر ، نیره ، رهختیک سواری

نه بووبن و گران و قورس بیت رام کردنی

مُصْعَب: خاوهن حوشتري سهرکه شو

به له سه

مُصْعَة - مُصْعَة (طَائِرٌ صَغِيرٌ - ثَمَرُ

العَوْسَجِ): بالنده يه کی گچکه يه ؛

تووتريک ، توودره ی ، درکه زئ ، دارنکی

هه ميشه سه وزه

مُصْعَد (قُطْبٌ اِيجَابِي فِي الْكَهْرَبَاءِ):

گه رم

مُصْعَد (آلَةُ الصُّفُودِ): به رزه ک ، بلنده ک ،

سهرخه ر

مُصْعَدٌ كَهْرَبَائِي: سهرخه ری کاره بایی ،

بلنده کی کاره بایی ، به رزکاری

کاره بایی

مُصْعَد (الْجَبَلُ الْمُرْتَفِعُ): چيايه کی به رزو

بلند

مُصْعَدٌ مِنَ الْأَشْرِيَّةِ: خواردنه وه يه ک

گه رم بکريت بؤنه وه ی تامو ره نگی

بگوريت

مُصْعَدَةٌ: بلنده که ره وه ، ناسانسه ر ،

سهرخه ر

مُصْعُوقٌ (الْمُغْشِي عَلَيْهِ): له هوش

خوچوو ، بوراو ، ورو گيژ ، وپ ،

بيهوشبوو ، کتوپر مردوو

مُصْفَر: بچووکراوه ، گچکه ، ورده

مُصْفِي: گويگر ، بيسه ر ، ناگادار

مُصَفٌ (مَوْضِعُ الصَّفِّ - مَوْقِفُ الْقِتَالِ -

الْمَوْقِفُ عَمُومًا): شويتنی ريز ،

گوره پانی جه نگو شه ر ، هه ر

گوره پانو ميانیکی به شيويه يه کی

گشتی

مُصْفَى - مُصْفَاة: پالئو ، پالتوروا ،

پالنگه ، پالوته

مُصْفَاةُ الشَّاي: چاپالئو ، چاپارزن ،

پارزوک ، شتیکي کون کونه له کاتی

چاتيکردنا جای پی ده پالتوروی

مُصْفَاةُ الطَّبِيخِ: پلاوپالئو ، هتله ک ،

پالتوروا ، پلاوپارزن ، پلاوپه ز ،

سووزمه ، ده فريکی شوولئینی په له

برنجی پلاوی پئده پالتوروی

مُصْفَار (صَفَاةُ الرُّعَاعِ): فيکهی شوان ،

شمشالی شوان

مُصْفَح: به رين ، گوشاد ، هه لگه پراو

مُصْفَحٌ مِنَ الْوُجُوهِ (السَّهْلُ الْحَسَنُ):

رووجوان ، رووخوشي جوانکيله

مُصْفَحٌ مِنَ الْأَنْوْفِ: لووت وردو ريزک ،

لووت ورديله

مُصْفَحٌ مِنَ الرَّؤُوسِ: سه رباروکه ، سه ر

درريژ

مُصْفَحٌ مِنَ الْقُلُوبِ (مَا اجْتَمَعَ فِيهِ الْإِيمَانُ

وَالنَّفَاقُ): نه دلانه ی باوه پرو

دووويوی تئدا کزبووييته وه

مُصْفَحٌ مِنَ النَّاسِ (الَّذِي لَهُ وَجْهَانُ):

خه لکی دوو پرو

مُصْفَح: رووکه ش ، ززی پؤش ،

ته نککراو ، سه ردرريژ ، سه ر باروکه

مُصْفَعَةٌ - مُصْفَحٌ (سَيَّارَاتٌ خَاصَّةٌ):

ززی پؤش ، جور نوتومبيلئکی تايه تيه

مُصْفَر - مُصْفُور (جَائِعٌ): برسی ،

پتويست به خواردن

مُصْفَعٌ (عَالِي الصَّوْتِ - بَلِيغٌ): ده ننگ

گه وره ، ده ننگ زل ، زمان پاراو

مُصْقَلٌ مِنَ الْخُطَبَاءِ (الْبَلِيغُ): وتاربيژي

زمان ره وانو ره وان

مُصَقَّلَةٌ (مَا يُصَقَّلُ بِهِ): سافو لووسکه ر

مصنّفول (مَجْلِي) : ساف ، لوس ،
شهوقدار ، پەرداخکراو ، پەرداخ
مصنّفولات (مَاضِرِبَ مِّنَ الدَّرَاهِمِ
وَالدَّنَانِيرِ) : درهه و دیناری چاپکراو
لیدراو

مصَل اللّٰبِن : شیره که مهیی ، ناوه که ی
گرت ، خستیه توره که وه ، پالوتی
مصَل مَالِه : ماله که ی به فیرودا ،
به جۆرێک خه رجی کرد که لکی نه گرت
مصَل الْجِرْح (سَال مَنهُ شَيْءٌ يَسِير) :
زامه که که مێک ناوو کیمی لی رۆیی

مصَل الْجَبْنُ وَنَحْوَهُ (قَطًّا) : په نیره که
ناوکی لیجۆریا
مصَل اللّٰبِن (مَا يُسْتَخْرَجُ مِنْهُ مِنَ الْمَاءِ) :
ناووک ، دۆوک ، دۆک ، چّک و که فو
کولێ که ره ی گهرم کراو
مصَل الدّم (بلازما) : پلازما ی خوین ،
زه ردای خوین ، زیچکاو ، زرنچک ،
زرنچکاو ، ناوکی خوین

مصَلِي : میجراب ، دوانگه ، شوین نوێژ
مصلاة - مصلّة (شَرَكٌ يُنْصَبُ لِلصَّيْدِ -
شَجَاع) : داو ، ته له ، فاقه ، نازا ،

گوستاخ
مصلاذ (العُودُ لَا يَنْقَدِحُ مِنْهُ النَّارُ) :
دارێک ناگری لیبه رنه بیته ، دارێک ناگر

نه گریته خوئی
مصَلْب : به ته مه ن ، پیر ، به سالاجوو ،
پته و ، تۆکه

مصَلْب : خورمای وشک ، وشکه خورما
مصلة (الإناء يصفى فيه) : ده فرو
قاپیکه مه ی یاخود ناوی تیا پوخته
بکریته

مصَلح : چاککار ، چاکه کار ،
ناشتیخواز ، ناویریکار ، چاکساز

مصنعة (فائدة - إدارة حكومية) : سود ،
به رژه وه هندی ، که لک ، بایه خ ،
ده ستگا ، به ریوبه ریته ی
مصنعل : بل ، ته پیو ، نهرم بوونی شت
له نه اندازه ی خوئی

مصنوب : هه لواسراو ، به میخداکراو ،
چاودیری و بیرداری
مصلي : نوێژ خوین ، خواپه رست ،
نوێژکه ر

مصلي : برژاو ، سورکراو ، گوشتی
بریانی
مصمت : پته و ، تۆکه ، قایم

مصنص الماء : ناوه که ی هه لمزی ، هه لی
لووشی
مصنص الإناء (جعل فيه الماء وحركه
ليفسله) : ناوی له قاپ و ده فره که

رادیرا ، ناوی کرده نیو ده فره که و شتی
مصنم : نه خشه کیش ، پیلانگپیر ،
کۆلنه دهر ، به رده وام ، له سه ر رۆیو ،

سود
مصنم (منتهى) : دانراو ، ته واوبوو ،
کیشراو

مصنّع (دار الصناعة التي تُراوَلُ فيها
إحدى الصناعات المُقْبلة بالكبيرة) :
کارگه ، کارخانه ، دروستگه ،
کارخانه ی پیشه سازی ، خانه ی

پیشه سازی که یه کیک
له پیشه سازیه کانی تیا نه نجام ده دریت
مصنعة : بانگکردن بۆ ناخواردن ،
شوینیکه جیا ده کریته وه رام ده کریته

بۆ ههنگ ، شوینیکه ناوی بارانی تیدا
مۆل ده بیته وه ک حه و زا به

مۆل ده بیته وه ک حه و زا به

مُصَوِّم (لَحْمٌ يُطْبَخُ وَيُنْقَعُ فِي الْخَلِّ):
 گزشتیکه لیده نریت و پاشان ده کزیته
 نیو سرکه وه
مُصَوِّلَةٌ (الْمَكْنَسَةُ): گسک ، گه زک ،
 مالشته ، مآلر
مُصُونٌ (مَحْفُوظٌ): پاریزراو ، ناگادارکراو
مُصِيَّافٌ: زه و بییه ک دره ننگ روه ک و
 گزوگیای دهر بیت و فره باران بیت
مُصِيبٌ (ضِدُّ الْخَطِيئَةِ): پیکراو ، لیدهر ،
 راست ، واژوی هله و ناراسته ، پیکر
مُصِيبَةٌ (بَلِيَّةٌ - فَاجِعَةٌ): کاره سات ،
 مهینه تی ، به لا ، چورتم ، وهی ،
 دهرده سهری ، به دبختی ، نوشوستی ،
 بشیوی
مُصِيدٌ - مُصِيدَةٌ - مُصِيدَةٌ (مَائِصَادٌ بِهِ):
 داو ، ته له ، فاقه ، نه و که ره سته و
 شتانه ی راوی پیده کری
مُصِيدٌ (مَا إِصْطِيدَ): ننجیر ، راو کراو ،
 گیراو ، نجیر ، گور ، گیانداریکه که له
 راوا پگیری یا بکوژی
مُصِيرٌ: نه نجم ، کزتابی ، چاره نووس ،
 ناکام ، سهرته نجم
مُصِيصٌ: شیدار ، جورده پهت و
 کشته کتکی پته رو قایمه
مُصِيصَةٌ (الْقَصْفَةُ): کاسه ، ته شت ،
 له گن ، دهرتیکی مسینی دهم والایه
مُصِيفٌ (مَسْكَنُ الصِّيفِ): هاوینه هوار ،
 تیلخ ، له یلاخ

مَضَّ

مَضَّ الْجُرْحُ (أَلَمَهُ وَأَوْجَعَهُ): زام و
 برینه که ی نازاری پیگه یاند ، نازاریدا ،
 ژانی برده دلایه وه

مُصَنَّفٌ: کتیبی دانراو ، نوسراو ،
 دروستکراو ، جیاکراو ، پؤل پؤل
مُصَنَّفٌ (مُؤَلَّفٌ): دانهر ، دروستکار ،
مُصْنُوعٌ: دروستکراو ، وه به رهینراو ،
 پیکهینراو
مُصْهَبٌ: گزشتیکه تیکه ل به به زو چه وری
 بیت ، گوشتی که م برژاو
مُصَوِّاتٌ (كَثِيرُ الصَّوْتِ): زوربلی ، دهنگ
 دهنگ که ر ، چه نه باز
مُصَوِّبٌ: که وگیر ، که فگیر ، نه سکوی ،
 شتیکی کلک دریزی دهم پانی کون
 کونه له مس یا له قافون چیشتی
 تونده هی پی تیده کری و که فی چیشت و
 گوشتی پیده گیری
مُصَوِّلَةٌ: مهینه تی ، کاره سات ، به لا ،
 نه هامه تی و ههر رووداویکی نابجی
مُصَوِّتٌ: دهنگدهر ، راده ربیر ، هلبزیر ،
 خاوه ن دهنگ
مُصَوِّرٌ: حوشتری که م شیر ، حوشتریک
 به دهرنگ شیری لیبیته دهر وه
مُصَوِّرٌ: وینه گر ، وینه کیش ، نیگارگر ،
 وینه گا
مُصَوِّرُ الْكَائِنَاتِ : بنیادنه رو
 دروستکه ری بوونه وه ران که خوی
 په روه ریدگار
مُصَوِّرٌ (مَرْسُومٌ - مُزَلِّنٌ): وینه کراو ،
 نه خشه کیشراو ، باسکراو ، نیگارکراو ،
 رازاوه ، وینه دار
مُصَوِّرٌ جُغْرَافِيٌّ (أَطْلَسٌ): نه تلس ،
 پارچه یه کی جوان و به نرخه نه خشه ی
 جورداو جوروی ولاتانی خرکه ی زه و بییه

مَضَّاءٌ (الشَّدِيدُ العَزْمُ): ویست و خواست پتو ، نیراده به میز و توکمه
 مُضَاءِبَةٌ: هاو ل زاوا
 مُضَادٌ: دژ ، دژایه تی ، به ره لستی ،
 روویه رو بوون
 مُضَادَاتٌ حَيَاتِيَّةٌ: دژه ژیان
 مُضَادَةٌ: جیوازی ، رکه به رایه تی ،
 واژووی پیچه وانه یه
 مُضَارِبٌ تَجَارِيٌّ: پیشبرکی کار ، ته نگ
 ه لجن ، پیشبرکی کاری بازرگانی
 مُضَارِبٌ عَلَى الصُّفُودِ (مُشْتَرِيٌّ): کریار ،
 زیادکر ، لیدر به زیاد بؤ کرین
 مُضَارِبٌ عَلَى النُّزُولِ (بَائِعٌ): فروشیار ،
 داشکین ، لیدر به که م بؤ فروشتن
 مُضَارِبَةٌ: جۆره مامه له یه کی کرین و
 فروشتنه
 مُضَارِبَةٌ تَجَارِيَّةٌ (مُزَاخَمَةٌ):
 به ره ره کانی بازرگانی ، پیشبرکی
 بازرگانی ، جامبازی
 مُضَارِبَةٌ (فِي الشَّرْعِ): له شه رعدا :
 بریتیه له به ستنی په یمانی هاویه شی
 له سوودو قازانجا به وهی رهنچو ته قه لا
 له نه ستنی یه کینکا بیت و پاره و مالیش
 له نه ستنی لایه نی به رانیه ر
 مُضَارِبَةٌ (فِي الإِقْتِصَادِ): له نابوریدا:
 بریتیه له کاری کرین و فروشتن که وا
 که سانتیک پیسی مه لده ستن شماره زاو
 پسپوین له بازایو سوود له جیوازی
 نرخه کان و ه رده گرن
 مُضَارِعٌ صَيْفَةٌ المَضَارِعُ - صَيْفَةُ الحَالِ أَوْ
 الإِسْتِقْبَالِ): رانه بورد ، تینه په پ ، کاتی
 کرداری نیتسو داهاتوو
 مُضَاضٌ: پاک و پوخت ، سویراو ، نیش و
 ژانیکه دیت به سه ر چاودا

مَضَّ الكُحْلُ العَيْنَ بِحِدَّتِهِ (أَلَمَهَا
 وَأَوْجَعَهَا): کله که به موی تیزیه وه ژان و
 نیشی که یاند به چاوی
 مَضَّ الخَلُّ قَاهُ (أَحْرَقَهُ): سرکه که ده می
 سووتاند ره ، چووژانیه وه
 مَضَّ الشَّيْءُ فَلَانًا: نیش و نازاری برده
 دلپه وه ، ژانی پیگه یاند
 مَضَّ الشَّيْءُ (مَضَهُ): مژی ، هه لیمژی ؛
 لووشی کرد
 مَضَّ مِنَ الشَّيْءِ (تَأَلَّمَ): خفه تی
 خوارد ، نیش و ژان چوو به دلپا ، دلی
 نیشا ، سزاو ژانی چه شت ، نیش و
 نازاری به ده سته وه خوارد
 مَضَّ: به نیش و ژان ، به سوئی ، تیزی
 به نیش و سوئی
 مَضَّ - مَضَّ - مَضَّ (بِمَعْنَى لَا): نه خیر ،
 نا ، نه
 مَضَى الشَّيْءُ (خَلَا وَذَهَبَ): به سه رچوو ،
 تپه ری ، گوزه را ، گوزارشتی کرد
 مَضَى سَبِيلَهُ أَوْ لِسَبِيلِهِ (مَاتَ): مرد ،
 گیانی ده رچوو ، گیانی سپاردو مرد ،
 کزچیکرد
 مَضَى وَقْتَهُ أَوْ أَوَانَهُ (فَاتَ أَوَانَهُ): کاتی
 به سه رچوو ، باوی نه ما ، کات و واده ی
 رویشت و به سه رچوو
 مَضَى عَلَى الأَمْرِ (أَمْضَاهُ - أَتَمَّهُ):
 کاره که ی راپه راند ، ته واویکرد ،
 جینه جینی کرد ، به جینی هینا
 مَضَى عَلَى البَيْعِ (أَمْضَاهُ): له سه ر
 فروشته که پیکهات ، به رده وام بوو ،
 روئی له سه ری
 مَضَى السِّيفُ كَانَ قَاطِعًا): تیز بوو ،
 پرنده بوو ، شمشیره که پرنده و تیز بوو

مَضَاض (الإِخْتِرَاق): سووتانه وه،
ده سووتینه وه

مَضَاض (مُحْرِق): سووتینه، ده سووتینه
مَضَاعَف: چه ندجار، چه ندان
مَضَاعَف عَدَد (حَاصِل ضَرْب نَفْسِه
بِنَفْسِه): چه ندینه، چه ندجاره،
چه نده ما

مَضَاعَفُ الْمُشْرَك بَيْنَ عِدَّةِ أَعْدَاد:
بجووکتترین چه ندانه ی ناوکتویی
مَضَاعَفَاتُ الْأَرْض: دهر نه نجامه کانی
نه خووشی، ته شه نه کردن، درژانگ،
ماک، نه نجام خرابی نه خووشی، ماک
لیپیس کردن

مَضَاعِفَةٌ: قه لغانی دوو نه لقه دار
مَضَاعُ - مَضَاعَةٌ: جوینراو، نه وه ی
ده جوریت، بنیشت، هه رشتی بجوری
مَضَاف: نابلوقه دراو له چه نگدا، خو
هه لواس به کومه لیکدا، په ناگا

مَضَاهَاةٌ: له یه کچون، به راورد کردن
مَضَائِقُ - مَرَلِج - مُثْعَب: بیتزارکه ر،
وه رسکه ر، شه پوککه ر

مَضَائِقَةٌ: ته نگ پته لچنین، زقر بو
هینان، گه مارژدان، نه بوونی،
هه ژاری، بی دارایی

مَضْبَةٌ (الْأَرْضُ الْكَثِيرَةُ الضَّب): زه وییه ک
مارمیلکه و قوری زقر بیت

مَضْبُطَةٌ: ده فته ریکه کژنوسی
دانیشتنی ره سمی تیا تو مار ده کریت
وه ک کژنوسی نه نجومه نی نیشتمانی و
دادگای باری که سیتی

مَضْبُوطٌ: ته واو، راست و ره وان،
راست و دروست، ریک و پیک، ته واو،
ره خنه، گیراو، ده دست به سه راگیراو

مَضْبَةٌ: شیر ی ترشاو، ترشه شیر
مَضْجِر (مَضَائِقُ): بیتزارکه ر،
هه راسانکه ر

مَضْجَع: جیکه، خه وگه، ژوری
نوستن

مَضْجُوع (الضَّعِيفُ الرَّأْي): را لاواز،
راوبوچوون کزو لاواز، نه قل نزم و سووک
مَضَحْ عَرْضَه (شَائِهْ وَعَابَهْ):

سووکایه تی پیکرد، له که داریکرد،
نه نگ و خووشی لیکرت

مَضَحْ عَنْه (ذِبْ): پاریزگاری لیکرد،
به رگری لیکرد

مَضَحَ الشَّمْسُ (إِنْتَشَرَ شَعَائِهَا عَلَى
الْأَرْضِ): خورمه لهات، بلاوبوه وه،

تیشکی خور به سه ر زه ویدا بلاوبوه وه
مَضَحَ الْإِنْبِلُ (إِنْتَشَرَتْ): حوشتره که

په راگه نده بوو
مَضْحَاةٌ: زه وییه ک خوری لی ناوا نه بیت،

خوره تاوه زه وی
مَضْحَاكُ (الْكَثِيرُ الضَّحْكَ): زقر پیکه ن،

یه کیک زقر پیکه نیت
مَضْحَاكٌ: پیکه نیناوی، کالته باز،

قوشمه
مَضْحَلُ (الْمَكَانُ يُقَالُ فِيهِ الْمَاءُ): شویتیک

ناوی که م بیت، شوینی که م ناو
مَضْحَةٌ (أَلْهَ رَفِغِ الْمَاءِ): په مپ، ترومپا،

فیجقه
مَضْحَةٌ مَاصَةٌ: په مپی هه لهینج،
فیجقه ی مژه ر

مَضْحَةٌ كَابِسَةٌ: په مپی پالنه ر،
فیجقه ی پالنه ر

مَضْحَمٌ: گه وره ی شکومه ندو خاوه ن
پله وپایه، لیدهری پته و، توکمه و
به هیز

مَضْرَ النَّبِيدُ أَوْ اللَّبَنُ (حَمَضَ): مه‌ی و

شیره که ترش بو

مَضْرًا ضِدُّ نَافِعٍ): به زیان، زیان به خش،

به نازار، به وهی، وه زه‌ندار

مَضْر: شیری ترش

مَضْرَابًا: لیدر، فره لیدر، که سیکه

زور نامیری موسیقا لیدبات

مَضْرِب: مانگرتو، یاخی

مَضْرِب: شوین یان کاتی لیدان،

بنه رت، شمشیر یان تیغه‌که‌ی،

ئیسقانی مؤخاوی

مَضْرِب: چادر یکی گه وره و مه‌زن،

لیدر، فره لیدر، تیل، گه لاکوت،

کوت‌ک

مَضْرِب: دروا، تیگراو، دویره‌ک

مَضْرِبَةُ السَّيْفِ: تیغی شمشیر

مَضْرِبَةٌ (كَسَاءٌ ذُو طَاقَيْنِ بَيْنَهُمَا

قُطْنُ): جلو به‌رگی دویره ناوکه‌ش

کراوه به‌لوک

مَضْرَبَةٌ (ضِدُّ مَنْفَعَةٍ): زیان، خرابه،

دویراندن، واژوی سوودو که‌لکه

مَضْرَجُ (الثَّوْبُ الخَلْقُ المُبْتَدَلُ): جلو

به‌رگی شیره، جله شیره

مَضْرَج: شیری بیسه

مَضْرَجُ الْيَدَيْنِ: ده‌ست ره‌نگین

مَضْرَجُ بَدَنِهِ (مَلَطَجُ): خه‌لتانی خوین،

خویناوی

مَضْرَحُ (الصَّقْرُ أَوْ النَّسْرُ الطَّوِيلُ

الْجَنَاحُ): باز یان ه‌لوی بال به‌رین و

گوشاد

مَضْرَسُ (الْمَصَابُ بِالْبَلَايَا): توشیار،

دوچار، گرفتار، توشبوو به‌ده‌ست

به‌لاو نه‌هامه‌تی و چورتم و

ده‌رده‌سه‌ریبه‌وه

مَضْفَضٌ تَهْمِيضًا: ئاویکی سویری

خوارده‌وه

مَضْفَضٌ: نه‌هامه‌تی، چورتم، به‌لا،

ئیش و نازار، سویر، نه‌ویستن، رقو

قین لیبون، ماستی ترش

مَضْطَجِعٌ: جی‌خه‌و، خه‌وگه،

شوین راکشان، ژووری نوستن

مَضْطَجِعٌ (رَاقِدٌ): راکشاو، پالکه‌وتوو،

ته‌ختبوو

مَضْطَرٌّ (مُلْزِمٌ - مُخْتِاجٌ - مُعْوَزٌ): ناچار،

زورلیکراو، هه‌ژار، نه‌بوو، پیویست

ده‌ست کورت، بی‌ده‌ره‌تان،

که‌مده‌ست

مَضْطَرٌّ إِلَى كَذَا (مُخْتِاجٌ إِلَيْهِ):

پیویستی پییه‌تی، ناتاجی پییه‌تی،

ده‌به‌وی

مَضْطَرِبٌ (هَانِجٌ - مُخْتَلٌ - مُشَوِّشٌ):

هه‌ژیو، شیتگیر، به‌له‌سه، یاخی،

شپرزه، شله‌ژاو، تیکچوو،

سه‌راسیمه، ده‌سته‌پاچه، شه‌پوکاو،

په‌شوکارو

مَضْطَرَمٌ (مُتَقَدِّمٌ): داگیرساو،

ئاگیررتوو، هه‌لگیرساو، سووتاو

مَضْطَهْدٌ (مُعَذِّبٌ - مَظْلُومٌ): که‌ساس،

زورلیکراو، ستم لیکراو، چه‌ساوه،

سزا دراو

مَضْطَهْدٌ (مُعَذِّبٌ - ظَالِمٌ): زوردار،

چه‌وسینه‌ر، ستمکار

مَضْعُ الطَّعَامِ (لَاكَةٌ): خوارده‌که‌ی

جروی

مَضْعُ الْكَلَامِ (تَهْمٌ): مینجه‌مینجی‌کرد،

قسه‌ی جویه‌وه، قسه‌که‌ی قووت دایه‌وه

مَضَع (لُوك): جاوین ، جوین ، زاوین
 مَضَعَة (لُفْمَة): پارو ، پاوَلَه
 مَضَعَة طَيِّبَة (لُفْمَة سَائِفَة): پارو په کی
 ناسان قووت ، ده سته و تیکی ناسان و
 باش
 مَضَعَة مَضَاغَة (مَا يُمَضَغ): ده جورئ،
 بنیشت ، هه رشتئ بجورئ
 مَضَعَط: ده زگای هه و پاو ، ده زگای
 دیار یکردنی پا له په ستوو فشاری هه و
 مَضَل (مَضَل - مَثِيه - خَدَاع): ونکه ر ،
 ویتلکه ر ، گومپاکار ، فیلباز ،
 هه لئه له تین ، تراویلکه ، سه راب
 مَضَل: هَو مایه ی گومپایی خه لکی
 مَضَل: ری ونکه ر ، ویتلکه ری خه لکی
 مَضَلَة - مَضَلَة: واژووی رینوماییه ،
 له ری تی راست و رینومایی و ناین لادراو ،
 زه و بیه که مه ردوم ری ون بکات تیندا
 مَضَلَع (ذُو اَضْلَاع): په لدار ، باسکاوئ ،
 فره لا
 مَضَلَع مِنَ الشَّيَاب (مُخَطَّط): جلو به رگی
 خهت خهت ، هیل هیل ، شیردخی
 مَضَلَل: ونکه ر ، ویتلکه ر ، گومپاکار ،
 هه لئه له تین
 مَضَار (مِيْدَانْ أَوْ خَلْبَة السَّبَاق):
 گۆره پان ، مهیدان ، مهیدان و
 گۆره پانی سوارچاکی و رمبازی و
 غارغارین و وهرزش
 مَضْمَل: برین پیچ
 مَضْمَر (مَخْفِي): شاراوه ، نادیار ،
 په نهان ، نه زانراو
 مَضْمَضَ الْمَاءُ فِي فَمِهِ (حَرَكَه): ناوی
 له ده می وهردا ، ناوی له ده م رادا

مَضْمَضَ الثَّوْبَ (غَسَلَهُ): جله که ی شت ،
 له ناوی هه لکشیا
 مَضْمَضَ النَّعَاسُ فِي عَيْنَيْهِ:
 خه و بر دپه وه ، چاوی نیشت ، خه و
 په رپیه چاوه کانی
 مَضْمُضَة: فیشکه ی مار ، فیشکه
 فیشکی مار
 مَضْمَن (مَكْفُول): زامنکراو ، که فیلدار
 مَضْمَن مِنَ الْأَسْوَاتِ (مَا لَا يُسْتَطَاع
 الْوُقُوفُ عَلَيْهِ حَتَّى يُوَصَلَ بِآخِرِ): نه و
 ده نکانه ی نابیت له سه ری بوه ستری
 هه تا نه که په نرین به ده نگیکی دی
 مَضْمُوم: چه سپاو ، پیوه نووساو ،
 لکینراو
 مَضْمُون: زامنکراو ، که فیلدار ، پشتی
 پیده به ستری ، باوه ری پیده کری ،
 پاریزراو ، دلنیاکراو ، مانا ، واتا ،
 ناوه پوک ، ناواخن
 مَضْمُئَة - مَضْمُئَة: په ی و گومان پیبراو ،
 په ی پیبراو یک به ربه ره کانی له سه ر
 بکری
 مَضْمَبَا: گۆشتی نیوکولوی پاره پاره کراو
 مَضْي: جووله ، ویست ، خواست ،
 تیاچوو ، چوون ، به سه رچوون
 مَضْيِ الْوَقْتِ أَوْ الْمُدَّةِ (فَوَاتِ الْأَوَانِ):
 کات تپه رین ، کات به سه رچوون
 مَضْيَاع: ونکه ر ، تیا به ر ، جَلَر
 مَضْيَاف (الْكَثِيرُ الضِّيُوفِ): میواندار ،
 خاوه ن میوانی رُوْد
 مَضْيَاء: تابان ، دره خشان ، دره وشاو ،
 رووناک ، پرشنگذار ، تیشکده ر
 مَضِير: شیری ترشاو

مَضِيرَةٌ: خواردينیکه به شیری ترش

دروست ده کريت

مَضِيْعَةٌ - مَضِيْعَةٌ مَا يَكْثُرُ فِيْهِ اَسْبَابُ

الضِّيَاعِ): نه وهی هؤی تياچوون و

فهوتانی زؤر تيدايه ، هؤی تياچوون و

فهوتان

مَضِيْفٌ - مَضِيْفَةٌ: ديوه خان ، ژووری

میوان ، دیوانخانه ، دیوه خانه ،

شوینیکه له ناو خانوو که بق میوان

ترخان کرابی

مَضِيْفٌ - مَضِيْفَةٌ (صَاحِبُ الضِّيَافَةِ):

خانه خوی، میواندار ، خانه خوه ،

خویننه خوی، مازووقان ، خاوه ندمال،

خانه خوینگ

مَضِيْفَةُ الطَّائِرَاتِ: میوانداری فرۆکه

مَضِيْقٌ (مَمْرٌ ضِيْقٌ): باریکه ری ،

ده ربه ند ، گه لی ، تووله ری

م ط

مَطَّ الشَّيْءِ (مَدَّةٌ): دریزی کرد ، کشانی

مَطَّ الدَّائِي (جَدْبَاهَا): دۆلچه کی

مه لکیشا ، رایکیشا

مَطَّ شَفِيْهِ (اَخْرَجَهُمَا): ده می قووت

کرده وه

مَطَّ الطَّائِرُ جَنَاحِيْهِ (مَدَّهُمَا): بالنده که

مه ردوو بالی رایکیشا ، باله کانی

دریژ کرد

مَطَّ خَطُّهُ اَوْ خَطُّوهُ (مَدَّهُ وَوَسَّعَهُ):

هه نگاهه کانی فراوان کرد ، هه نگاهه کانی

دریژ کرده وه

مَطَّ خَدَّهِ (تَكَبَّرَ): رووی وه رگتیا ، خوی

به گه وره دانا ، لووتبه رزی نواند

مَطَّأٌ - مَطْوَأٌ: به خیرایی رویشست ،

دهست و بردی کرد له رویشستندا ، پیی

مه لگرت

مَطَّأٌ بِالْقَوْمِ (مَدَّبَهُمْ فِي السَّيْرِ):

دور ریختنه وه ، له رویشستنا درهنگی

خستن

مَطَابِيْقٌ: وه ک یه ک ، هاو ... ، چوون

یه ک ، گونجاو ، له بار ، سازگار

مَطَابَقَةٌ: رازی بوون ، به رابه ری ،

یه کسانی ، ریکه وتن

مَطَاحَةٌ: به ربه ره کانی ، کیشمه کیش

کردن

مَطَاخٌ: گیل ، که وده ن ، لووتبه رز ،

خۆیه زلزان ، درۆین

مَطَارٌ (مَوْضِعُ الطَّيْرَانِ): فرۆکه خانه ،

شوینی فرین و نیشتنه وهی فرۆکه

مَطَارٌ مِنَ الْاَبَارِ (الْوَاسِعَةُ الْقَم): بیره

دهم والو به رینه کان

مَطَارٌ: چوارپی خیراو تیزپه و

مَطَارِبٌ: ریگی ته نگو باریک ،

تووله ری

مَطَارَةٌ: ریگه و بانئیکی پان و به رین ،

زه و بیبه ک بالنده ی زؤد بیئت

مَطَارَذَةٌ (مَلَا حَقَّةً): راوانان ، دواکه وتن ،

هه لبرین ، شوینکه وتن ، راودونان ،

راوه دونان ، به دواداچوون

مَطَاطٌ (لَبْسُ الْاِبِلِ الْخَاشِرِ الْحَامِضِ):

شیری مه بیوی ترش ، شیری حوشتریک

مه بی بیئت و ترش بو بیئت

مَطَاطٌ (لَزِجٌ - يَتَمَدَّدُ وَيَتَقَلَّصُ): لینج ،

ده لکی ، دلکی و دیتته وه یه ک ، لاستیک

مَطَافٌ (مَوْضِعُ الطَّوَافِ): شوین گه ران

مَطَّالٌ: دواخستن قه رزو وام ،

ئاسنسان

مَطَابَلٌ (مَسْؤُولٌ): به رپرسیار ، به رپرس

مُطَابَعَة: داواکردنه‌وه، داخوازی،

بانگه‌شه‌کردن

مُطَابَعَة: پیشه‌ی ناسنگه‌ری

مُطَابَع (قاریء): خوینەر، کۆششکار،

بخوین

مُطَابَعَة: خویندنه‌وه

مُطَاوِح (مُهَالِك): مه‌ترسی، به‌لا،

چورتم، نه‌هامه‌تی، تیا به‌ر، فه‌وتینه‌ر

مُطَاوِع: گوێرایه‌ل، گونجاو، شیاو،

له‌بار

مُطَاق (مُحْتَمَل): به‌رگه‌ده‌گرئ، هه‌موار

ده‌کری، هه‌لده‌کری، ده‌گونجی و

ده‌رده‌پری

مُطَاوِي: ریخۆله، مار یان جلو به‌رگ

مُطَبِّخ (مَكَانُ الطَّبِخ): چیشته‌خانه،

موبه‌ق، ناشکه، ناشخانه، ناشکه،

جیگایه‌که هه‌رچیشته‌ی تیا لیبیری

مُطَبِّخ: ته‌باخ، سونگه، ئاگردان،

چیشته‌لینه‌ر

مُطَبِّع - مُطَبَّعَة: چاپخانه، چاپکا،

شوینی چاپکردنی کتیب و ...

مُطَبَّعَة (آلَة الطَّبِيع): چاپکه، مه‌کینه‌ی

چاپ

مُطَبِّق: ژیر زه‌مین، زیندانیکه له‌ژیر

زه‌ویدایه، زینزانه، شیتیی

مُطَبِّق (الذِي يَصِيبُ الْأُمُورَ بِرَأْيِهِ):

ئه‌وه‌ی کاروباره‌کان ده‌پێکی و

بۆیده‌چی به‌راو بۆچوونی خۆی،

راسالار، راگونجاو و شیاو، راپه‌سه‌ند

مُطَبِّقَات (الدَّوَاهِي): ده‌ردو نه‌هامه‌تی،

به‌لا، چورتم

مُطَبِّقَة: سالی سه‌خت و گران، هه‌ریه‌ک

له‌بیته‌کانی (ص، و، ض، ط، ظ)،

جیبه‌جیکه‌ر، چه‌سپینه‌ر

مُطَبَّقَة: هه‌وری باراناوی، هه‌وری

به‌برشت

مُطَبَّوِخ: کولاو، لیتراو

مُطَبَّوِع: چاپکراو

مُطَبَّوِعٌ عَلَى كَذَا (مَجْبُوعٌ عَلَيْهِ):

وافیریوه، ئه‌وه خورره‌وشته‌تی،

واراهاتوره، خوری پیوه‌گرتووه،

ده‌قی پیوه‌گرتووه

مُطَبَّوِعٌ مِنَ الشُّعْرَاءِ (الذِي يَأْتِي بِالشَّعْرِ

مِن دُون تَكْلُفٍ): ئه‌و شاعیره‌ی بی زۆر

له‌خۆکردن هۆنراوه‌و شیعهر ده‌نووسیت

مُطَبَّوِعَات: چاپه‌مه‌نی، بابه‌تی

چاپکردن

مُطَبَّعِي: چاپخانه‌یی، ئه‌وه‌ی ده‌دریته

پال چاپخانه

مُطَجِّن: سوره‌وه‌کراو یان بریانی

مُطَجَّان: ماری په‌پکه به‌ستوو

مُطَجَّلِب: قه‌وزه‌یه‌ک سه‌رئاو که وتبیت

مُطَجِّن (آلَة الطَّحْنِ وَمَكَانُهُ): ئاش یان

شوین و جیگه‌ی ئاش

مُطَخُول: نازاری جگه‌ری هه‌بوو، جگه‌ر

نه‌خۆش

مَطَخٌ فَلَانَ (أَكَلَ كَثِيرًا): زۆری خوارد،

زۆر خۆر بوو

مَطَخَ الشَّيْءَ (لَعَقَهُ): لسته‌یه‌وه،

لئسایه‌وه

مَطَخَ الرَّجُلَ بِيَدِهِ (ضَرَبَهُ): به‌ده‌ست

لئیدا، لئیدا، دایگه‌ته‌وه

مَطَخَ عَرَضَهُ (دَنَسَهُ): پیسی کرد،

له‌که‌داریکرد، هه‌یاو ریژی پیسو و

له‌که‌دار کرد، ئابروی برد

مَطَخَ بِالذَّلْوِ (جَدَّبَهُ): کیشی کرد،

رایکتشا

مَطَرٌ فَلَانَ فِي الْأَرْضِ مُطَوْرًا (ذَهَبًا) :

رؤیى به سهر زه ویدا ، رویشت ، چو
مَطَرُ الْعَبْدِ (أَبَقَ) : رایکرد ، مهلهات ،
کزیله که رایکرد
مَطَرُ الشَّيْءِ (إِرْتَفَعَ) : بهرزبوه وه ،
بلندبوو

مَطَرُ الْقَرْيَةِ (مَلَأَهَا) : مهشکه که ی
پرکرد ، لیوان لیوی کرد

مَطَرُ الْفَرَسِ (أَسْرَعَ) : نسهپه که دایه
غار، گوری دایه ، غارغاریتی کرد
مَطَرٌ (غَيْثٌ) : باران ، وارن ، شاران ،
نهوتنۆکه ناوانه په که مه وور به سهر گوی
زه ویدا ده بیاریتی و ده خل و دان و
گژوگیاو باخ و باخچه ی پی تیو
ناوده بی و زه وی پیده بوژیته وه

مَطَرٌ خَفِيفًا (رَدَّادٌ) : رشینه ، بارانی
وردی له سهر رخ

مَطَرٌ قَوِيٌّ : رههیله ، شهسته ، لیزمه ،
رههین، ریژنه باران ، بارانی به لیزمه و
خوپو توند که پلووسکان و ده نگ بخت
مَطَرٌ (مُطَرٌّ) : بارانوی ، بارینی باران
به زوری

مَطْرَابٌ - مَطْرَابَةٌ (الكَثِيرُ الطَّرْبُ) :
شادمان ، دلخوش ، بهختیار ، کامه ران ،
مهردومی خووشحال و به کجار شادمان ،
رووخوش دم به بیکنه نین

مَطْرَانٌ - مَطْرَانٌ (رَأَيْسُ الْأَسَاقِفَةِ) :
سه روکی قه شه کان ، مه تران ،
پایه یه کی به رزی ناینی مه سیحی یه و
له خوار پله ی به تریقه یه وه یه
مَطْرَانِيَّةٌ : کورسی سه روکایه تی
که نیسه

مَطْرَبٌ : گورانی بیژ ، شایه ر ، قوشمه ،
دلشادکه ر

مَطْرَبٌ - مَطْرَبَةٌ (الطَّرِيقُ الضَّيِّقُ) :

تهنگه ری، ریگه ویانی تهنگ و نابه رین
مَطْرَةٌ - مَطْرَةٌ : خوو ، عادهت ، دابو
نه ریت
مَطْرَةٌ : مهشکه ، میان و ناوه راستی و
حه وژ

مَطْرَحٌ : که وتنگه ، شویتکه وتن ،
شوین ، جیگه ، جی

مَطْرَحَةٌ (أَدَاءٌ يُطْرَحُ بِهَا الْخُبْزُ فِي
الْفُرْنِ) : نامرازیکه سه موون و نانی
پیده کرتته نیو فرنه وه

مَطْرَدٌ (الرَّمْحُ الْقَصِيرُ) : کورته رم ،
رمیکی کورت

مَطْرَدٌ : یه که له دوی یه که ، یه که سینه ،
به دوی یه کدا ، گشتی ، ناسایی ، بق
هه موان

مَطْرَدٌ : ده رگراو ، بیژراو
مَطْرَدَةٌ : په رو کونه ته نوری پی پاک
ده کرتته وه ، شال

مَطْرَدٌ : نه خشاو ، نه خشین ، چنراو ،
نه خشینراو

مَطْرَدٌ : نه خشینه ری جلو به رگ
مَطْرَرَةٌ : نویه ، جوړه چینیکیه

ده کرتت به قه راخی جلو به رگدا
مَطْرَفٌ مِنَ الْمَالِ (الْمُكْتَسَبُ حَدِيثًا) : مال و
سامانیك تازه په یداکرایتت ، مالی

نوی و تازه
مَطْرَفٌ - مَطْرَفٌ : عه پایه که له ناوریشم
دروست کرایتت

مَطْرَقٌ - مَطْرَقَةٌ (دَقَاقَةٌ) : چه کوش ،
مشته ، میکوت

مَطْرَقَةٌ أَلِيَّةٌ : مه کین کوت

مَظَل: دهرکهوت

مَطْرُوح (مَلْقِي): دهرکراو ، هاوئژراو ،

فریدراو ، خستنه پوو، هه لدراو ،

که وتوو، پالکه وتوو

مَطْرُوح فِي الْحَسَاب: دهرکراو

مَطْرُوح مِنْهُ: لیده رکراو

مَطْرُود (مُبْعَد - مُبْبُود - هَاب):

دوورخراو، دهرکراو ، نه ویستراو ،

راکردوو ، هه لهاتوو، دهر به دهر ، لانهواز

مَطْرُوف (مَعْصِرَةٌ لِلزَّيْتِ يَدِيرُهَا الْمَاءُ):

نامیریکی پالفته و گوشه ری رونه و به تاو

ده سووریتته وه

مَطْرُوفَةٌ: فرمیسکاوی ، ژنیک چاو

بپریتته پیوان ، چاو به ل

مَطْرُوق: کوتراو ، گونجاو ، پانه وه بوو،

ریگه ی کوتراو ، تاوه دان ، شله په تی،

شیتتکه

مَطَّطُ الرَّجُلِ (شَتْمُهُ): قسه ی پیگوت ،

هات به سه ریا ، جنیوی پندا

مَطَّطُ الشَّيْءِ: کشاندی ، کیشی کرد ،

دریژی کرده وه

مَطَّعَام: ناندر ، میواندار ، نان بده

مَطَّعَان: بریندارکهری دوژمن

مَطَّعَم: میوان ، بخور ، بژئودار ،

ده سته وتی راوچی

مَطَّعَم (مَكَانُ الْأَكْلِ): چیشخانه،

خواردنگه ، شوینی نانخواردن ،

رستوران

مَطَّعَم (الشَّيْءُ الْأَكْلُ): زقرخور ،

بخور، خوره

مَطَّعِن: بریندارکهر ، زه فهره به دوژمن

مَطَّعِنَةٌ (الطَّاعِنُ بِالرَّمَاحِ): به کتر

بریندارکردن به نیتزه و رم

مَطْفُوم: نه وه ی ده خوریتت و چیتژ

ده کریت ، کوتان بو پاراستن

له نه خووشی تاوله

مَطْفُون: لیدراو ، پیکراو ، کوتراو ،

تووشی دهردی رشانه وه بوو

مَطْفَأ - مَطْفِيء: کوزاوه ، بیروونکی ،

خاموش ، مردوو

مَطْفَأُ الْحَرِيقِ: ده زگای ناگر کوزانه وه

مَطْفَأَةُ (أَلَّةُ الْإِطْفَاءِ): ناگر کوزین ،

حاریق

مَطْفِيءُ الرِّضْفِ: به لاو نه هامه تی ،

ده رده سه ری

مَطْفِئَةُ الرِّضْفِ: چه وریه که گهر

بخریتته سه به ردی گهرمکراو نه وا

ده توتیتته وه و گهرمیه که ی سارد

ده کاته وه

مَطْفِحَةٌ: که وگیر ، که فگیر

مَطْفُل (ذَاتُ الطِّفْلِ مِنَ الْإِنْسِ

وَالْوَحْشِ): به چکه دار له مرؤف و

درپنده و تاژه لان

مَطْفِئَةُ (الْحَلَاوَةِ): شیرینی

مَطْل (سَوْفًا وَأَخْر): دوابخست ، نه مرؤ

به سه به ی پیکرد ، ده سستی ده سستی

پیکرد ، خستی به قنگدا

مَطْلُ الْعَجَلِ (مَلْدَةٌ): شلیکرد،

به ره لایکرد، دایه ده می ، پانی کرده وه

مَطْلُ الْحَدِيدِ: داپرشت ، له قالیبدا

مَطْلٌ فَلَانًا حَقَّهُ وَحَقَّهُ: مافی خواردو

ده سستی پیکرد

مَطْل (مُطَابَلَةٌ - تَسْوِيفٌ - تَأْجِيلٌ):

دواخستن ، نه مرؤ به سه به ی ، ده سستی

ده سستی ، به قنگدا خستی

مَطْلُ الْمَعَادِنِ: کوتان ، پانکردنه وهی

کانزاکان ، داپشتیان

مَطْلُ: دیمه ن ، چاوئه نداز ، روانگه

مَطْلُ: ده پروانی به سهر ، بلندو بالایه

به سهر ، زاله به سهر ، چاودیر ،

سه ریه رشتیار

مَطْلَاق: پیاویک زور ته لاق بیته به زاریا ،

ته لاق خور

مَطْلَةُ (الشَّيْءِ الْيَسِيرِ تُصَبُّهُ مِنَ الرِّقِ):

که میک تاویان دق له کونه و مه شکه رو

بکریته

مَطْلَةٌ - مَطْلَةٌ (بَقِيَّةُ الْمَاءِ فِي أَسْفَلِ

الْحَوْضِ): پاشماوهی تاو له بنی چه وزدا

مَطْلَع - مَطْلَع: په یژه ، پلیکانه ،

نهرده وان ، پی پلیکانه ، قالدومه ،

سهره تا ، پیشه کی ، ده سته یک ، پیش

گوتارو قسه ، پیشیبینی ، دوا روژ

بینی ، بوجون

مَطْلَعُ الْقَصِيدَةِ: سهره تای چامه ،

به که م دیری مؤنراوه

مَطْلَعُ (القَوِي الْقَاهِرِ الْعَالِي - خَبِير):

به هیژو پتهوی ، به رزو بالا ،

بالادهست ، شاره زا ، زانا ، ناگادار

مَطْلَع: هاتوو ، شوینی روانین

له سهره وه بو خواره وه

مَطْلَق: نازاد ، ره ها ، بی کۆتو بهند ،

کراوه ، گشتی ، په تی ، بی سنوور ،

بی پیاپان

مَطْلَقُ السَّرَاحِ (طَلِيق - حُر): نازاد ،

سه ریه ست ، ره ها ، به ره لا ، نازادکراو

مَطْلَقاً: هه رگیز ، بپرای بپرای ،

به گشتی ، بی جیاوازی ، تیکرا

مَطْلَلُ (الضَّبَاب): ته م و مژ

مَطْلَمَةٌ: تیرۆک ، تیره نان ، تیرک ،

داریکی خپو دریزه و له قامک

ئه ستوتیره و نه نگوتکی هه ویری پی

پانده کریته وه

مَطْلُوب: داواکراو ، خوازاو ، ویستراو ،

ده بی ، پیویسته ، داوی له سهره ،

ده بی بدریته وه

مَطْلُوبٌ مِنْهُ كَذَا: له سهره تی و ابکات ،

داواکراوه لی ئه وه بکات

مَطْلُونَات (دِيُون): قهرز ، وام ، قهرزو

قوله

مَطْلُول (الَّذِي أَصَابَهُ الطَّل):

شه ونماوی ، نماوی ، تهر

مَطْلِيق: پیاوی فره ته لاق خور

مَطْمَار (خَيْطُ الْبِنَاءِ): ته ناف و شاولی

به تننا ، په تی به نایان

مَطْمَاع: چلیس ، چاوبرسی ، چاوچنۆک ،

به ته ماع

مَطْمِن: ئاسوده ، خو شحال ، شادمان ،

بی ترس ، دلنیا ، یه ک چاو

مَطْمِنٌ مِنَ الْأَرْضِ: زه ویه کی ئاسانو

نزم

مَطْمَح: مه به ست ، ئامانج ، ویستو

خواز

مَطْمَر: شاول ، په ت و ته نافی شاولی

به نایان

مَطْمَط: له قسه و گوته دا خاوو سستیوو ،

زمانی گرتی ، پته پتی کرد

مَطْمَع (مَا يَطْمَع فِيهِ): ئه وهی ته ماعی

تیده کری ، چاو تپراو ، جیکه ی

چاو تپیرین و ته ماع

مَطْمُور (مَدْفُون): نیژراو ، شاراوه ،

داپوشراو ، په نهانکراو

مَطْمُورَة: خُمْرَة تَحْتَ الْأَرْضِ تُخْبِئُ فِيهَا
 الْحَبُوبَ؛ چائی دهغل و دان ، چاله
 خه له
 مَطْنَاب (الْجَيْشُ الْجَرَارُ): سوپا به کی
 بی شو مارو زور
 مَطْنِب (الْمَدَّاحُ لِكُلِّ أَحَدٍ): پیا به لدهر به
 هه موو که سیکدا
 مَطْنِف: گوئسه بانه ، نه وهی
 به رزده بیتتوه به گوئسه بانه دا ، خاوهن
 ته لارو ساختمانی بلندو به رز
 مَطْهَر: جیهانی به رزه خ که له دوی مردن
 دیت
 مَطْهَر (مُنْقٍ - مُنْظَف): پوختکار ،
 پاککار ، پاکه ره وه ، شوهر ،
 پاکزه ره وه
 مَطْهَرَة - مَطْهَرَة: ده فریکه له پاکژی و
 پوختی دا به کارده بری ، مال و لانه یه که
 خوی تیا ده شو ریت ، هه مام
 مَطْهَرَة: نامرزی که بو پاککردنه وهی
 جل و بهرگی نه خو ش و شت و مه کی و
 کوشتنی میک رو بو ریگرتن
 له گواستنه وه و ته شه نه کردنی
 مَطْهَم (سَمِين - جَمِيل): خرین ، خرینه ،
 خرو خه پان ، بالاشووشه یی ،
 باریکه له ، ناو قه د باریک
 مَطْو - مَطْو: ماوه ل و ماو ده م ،
 هاوچه شن ، برینی قه دی بچو کی
 دارخورما ، خو شه خورما
 مَطْوِي - مَطْوَاة: چه قز ، قه له مبر
 مَطْوَاع - مَطْوَاعَة (الْمَطِيْع): گوئریه ل ،
 گوئ له مشت ، فهرمانتبه ردار
 مَطْوَة - مَطْوَة (سَاعَة): یه که سه عات ،
 کاتر میتریک

مَطْوَع: یه کی که به دهر له شرکه
 به پتویست گیراوه کان کاری دیکه ی
 چاکه نه نجام بدات
 مَطْوَعَة (الَّذِينَ يَطْوَعُونَ لِلْجِهَادِ):
 خۆ ته رخانه که ران بو جیهادو تیکو شان
 مَطْوُوق (مَحَاط): دهره گیرا ،
 بازنه دراو ، نابلو قه دراو ، که مارو دراو ،
 سنوور بو کیشراو
 مَطْوُوقَة: کوتری کوترکراو ، که مؤله و
 شووشه یه کی دریز کوئله ی ملو گه ردن
 قه پاتکراو
 مَطْوُول (مَاطِل - مَوْجِل - مَوْخِر):
 دواخر ، نه مرق به سبه یکار ، ده سته ی
 مَطْوُول: دریز ، زور دریز ، یه کجار دریز ،
 دریز کراو ، کشاو ، کشینراو
 مَطْوِي: پیچدراو ، لولکراو
 مَطِي (إِمْتِدَادٌ وَطَالُ): دریزبوه وه ، کشا ،
 شو رپوه وه
 مَطِيَّاف (أَلَّةٌ قِيَاسُ الطَّيْفِ): شه به نگ
 پیو
 مَطِيْب: بو نخوش ، بو ندار
 مَطِيَّة (دَابَّةٌ تُسْتَعْمَلُ لِلرُّكُوبِ): ولاخی
 سواربوون ، ولاخی سواری
 مَطِيْر: روزیکی باراناوی
 مَطِيْر: درزبردو ، شکاو ، وردو
 خاشبوو ، جو ره عه بایه که
 مَطِيْع: گوئریه ل ، ملکه چ ، گوئ
 له مشت
 مَطِيْلَة: ده کوتری ، پان ده کریتتوه
 مَطَاهِرُ الْحَيَاةِ: رواله ت و دیمه نی ژیان
 مَطَاهِرَة: خو پیشاندان ، باربوو ،
 یارمه تی ، کومه ک

مَظَبَاة (الأرضُ كَثُرَتْ فِيهَا الضَّمَاءُ):

زه و بیه که مار می لکه ی زور بیدت

مَظْفَار: سه رکه و توو له کاروباردا ، زال و
به توانا له کاروباردا

مَظْفَر (مُنْتَصِر): سه رکه و توو ، براوه ،
زال

مَظَل: تاريك ، ستيه ر ، نسرم ، رُوژِيك
هه مېشه ستيه ردارييت

مَظَلَّة - مَظَلَّة: چه تر ، ستيوان ،
سه يقان ، به رياران ، سه ويانه ،

سه ويوان ، شتيكه هه لده درئ له كاتي
باران يا گه رمادا

مَظَلَّة واقِيَّة: په ره شوت

مَظَلِم (ضِدَّ مَشْرُقٍ وَمُنِير): تاريك ،
نوته ك ، سيا ، واژووي رُوژِن و رووناكه

مَظَلْمَة: زورداري ، سه ته مكارى ،
دادويي داد ، سكالاو نارپه زايى

مَظَلُوم: سه ته مليكراو ، مافخوراو ،
داماو ، به سه ته زمان

مَظَلِي (جُنْدِي المَظَلَّة): سه ريارى
په ره شوت

مَظَلَّةُ الشَّيْء: جي گومان ، شويني
گومان بردن

مَظَلَّة: گومان ، دلكرمى ، جي گومان
مَظَهَر (هَيْئَة - مَشْهَد - مَظَر): رواله ت ،

ديمن

مَظَهَرًا فِي عِلْمِ النِّبَات): له زانستى
روه كزانيدا: به و سيقه ت و

تايبه ته منديانه ده و تر يت كه وا له هه موو
زه و بيه كدا جياوازه

مَظَهَر: نه سپى سوارى ، خاوهن
بابه ت و نامرازى گواسته نه وه

ر

مع (لَفْظَةٌ تُفِيدُ المَصَالِحَةَ وَاجْتِمَاعَ

شَيئين): ده سه ته واژه بيه كه به ماناى
له گه ل و ... كۆ بوونه وهى دووشت

هاتووه ، پيكه وه ، ويړا

مع أَن: له گه ل نه وه شدا ، ويړاى
نه وه ش

مع ذَلِكَ: هه رچون بيت ، له گه ل
نه وه شدا ، ويړاى نه وه

مع كَوْنِهِ: نه گه رچى ، سه ره راي ،
ويړاى ، هه رچه نده

مع الشَّخْمِ (ذَاب): چه و ريبه كه توايه وه

معَا السَّنُورِ معَا (صَوْت): پشيله كه
مياواندى ، مياوه مياوى كرد

معَا: له گه ل ، هاوكات

معَا (مَضْرَان): ريخۆله ، ريخه لۆ ،
شتيكى باريكى دريژه له سكي

گيانداردا

المِغَاءُ الإثْنَى عَشْرِي: ريخۆله ي دوانزه
گري

المِغَاءُ الأَعْوَرُ (الرَّائِدَةُ الدَّوْدِيَّة):
ريخۆله كویره ، سه ره ريخۆله يه كي

پچكۆله يه به ريخۆله ي گه و ره وه
نه و سه رى بي كونه كه شتى تپچوو

بوگه ن ده كاو نه گه ر فرياي نه كه ون
گيانداره كه ده كوژي

المِغَاءُ الدَّقِيقُ (عَفَج): ريخۆله باريك يان
بچووك ، ريخۆله يه كه له پيش ريخۆله

نه ستوره وه

المِغَاءُ الغَلِيظُ (الأمْر): ريخۆله
نه ستوره يان گه و ره ، ريخۆله يه كي

گه و ره يه به دهم ريخۆله باريكه وه

المَعَاءُ الْمُسْتَقِيم: ريخۆله راسته ، ناوكوم
مَعَاب - مَعَابَة: ناته واوى ، خهوش ،
نهنگى

مَعَاث: چاره سهر ، چاك كردن

مَعَاج: توندو تيز

مَعَاد - مَصِير - الْأَخْرَة: سهرته نجام ،
ئاكام ، دوايى ، رۆزى زيندبوونه

مَعَاد (الَّذِي يُصِيبُ الْمَعْلَة):
نه خۆشيه كه ده دات له ريخۆله

مَعَادَلَة: ريژه ، هاورژده ، يهكسانى ،
چوون يهك بوون ، وهك يهك بوون ،

هاوسهنگ ، هاوكشه ، هاوتا

مَعَادِي: ناحهز ، دوزمن ، نهيار

مَعَادُ (الْمَلْجَأ - الرُّقِيَة): په ناگه ،
حه شارگه ، دوعا ، نوشته

مَعَاذُ اللَّهِ (أَيُّ أَعْوَدُ بِاللَّهِ): واته: په نا
دهگرم به خواي په روه دگار

مَعَارَة (الشَّرَاسَة وَالتَّقْطِيبُ غَضَبًا):
درى ، تورهبى و خه شم و قين ليبارين

مَعَارِض (مَعْتَرِض - مَمَانِع - حُصَم):
به ره هست ، ره خنه گر ، سه رپيچ ، لووت

خوار ، دوزمن ، دژ ، نهيار ، ئوپزسيون
مَعَارِضَة (مُقَاوَمَة - اِحْتِجَاج): بهرگرى ،

نهيارى ، نارهبازي ، سه رپيچى ، لووت
خوارى ، پيچه وانهى ته بايى و هاو راييه

مَعَارِف: زانبارى ، روو ، رووخسار ،
شيوه

مَعَارِفُ الرَّجُل (أَصْحَابُه): دوستو
براده رانى ، ناسياوانى

مَعَارِفُ الْوَجْه (تَقَاطِيعُه): چرچ و لۆج و
شيوه ي روو

مَعَارِك (مُقَاتِل): جهنگاوهر ، شهركه

مَعَارِكَة (مُشَاجَرَة): شه پكردن ،
جهنگاندن ، بهگزيهكا چوون ،
به رهنگارى يهك بوونه وه

مَعَارِي: زه وييهك هيچى تيا نه پوييت ،
چيگه ، جى دانيشتن يان پالكه و تن

مَعَارِي الْجِسْم (مَا لَا يُسْتَرُّ مِنَ الْجِسْم):
رووت ، نه وه ندامانه ي دانا پۆشريت

له لهش وهك بوو ، دهس ، ...
مَعَارُ (رَاعِي الْعِرْ): بزنه وان ، شوانى

بزن

مَعَارُ: بزنى موودار ، بزنى پرموو

مَعَاش: موچه ، مانگانه ، رۆژانه ، مز ،
دهستكهوت ، خۆراك ، هۆي ژيان ،

بژيوى

مَعَاشُ التَّقَاعِد: موچه ي خانه نشينان
مَعَاصِر: هاو دهه ، هاوچه رخ و ته مه ن و

سه دهه

مَعَايِي: چاك بوه وه ، ته ندروست باش و
چاك

مَعَايِب: سزاده ر ، توره گر ، نه وي تر ،
دواي نه و

مَعَايِبَة: سزادان ، دابه زينى سزاو توله
مَعَايِم: برپره كانى پشت

مَعَايِمُ الْخَيْل (مَقَاصِلُهَا): جومگه كانى
نه سب

مَعَاكِس (مُخَالَف): دژيار ، دژ ،
پيچه وانه ، واژوو

مَعَالِجَة: چاره سهر ، چاك كردنه وه ،
چاره كردن

مَعَالِي: شكومه ند ، بهرزو بالا ،
بله و پايه دار

مَعَامَلَة: رهفتار ، كردار ، نيش ، كار ،
سه و داگه رى ، ئالوگور

مَعَايِرَةٌ: سه‌رزه‌نشست ، به‌سه‌راهاتن ،
لومه‌کردن
مُعَايِنَةٌ (مُشَاهَدَةٌ - فَحْصٌ): سه‌یرکردن ،
تیروانین ، بینین ، سه‌رنجدان ،
تیرامان ، بینین به‌چاوی سه‌ر
مُعَبَّد (مَحَلُّ الْعِبَادَةِ): په‌رستگا ،
مزگه‌وت ، په‌رستگه ، دیوه‌ل ، شوینی
خواپه‌رستی و به‌ندایه‌تی
مُعَبَّد: ریگه‌ی ته‌یکراو ، ری‌زرداری
شکومه‌ندو مه‌زن
مُعَبَّر: شه‌قام ، گوزهر ، ری‌په‌و ،
که‌ناری ده‌ریا ، رۆخی ده‌ریا ، ریگه‌یه‌ک
که‌وا به‌سه‌ر ده‌ریادا پروات بق په‌رینه‌وه
مُعَبَّر - مَعْبَرَةٌ (مَا يُعْبَرُ بِهِ النَّهْرُ):
که‌له‌ک ، به‌له‌م ، پرد ، په‌رینه‌ر
مُعَبَّر: ده‌ریب ، ری‌زگرتن
مُعْبَعِب: داکه‌وتوو ، شو‌په‌وو ، ده‌لب
مُعْبُود (إِلَهٌ - مَا يُعْبَدُ): خوا ، یه‌زدان ،
کردگار ، په‌روه‌ردگار ، ئه‌وه‌پی
ده‌په‌رستری
مُعْتَاد: راماتوو ، رام ، هۆگر ، ده‌ق
به‌ستوو
مُعْتَام (الْمُبْطِئُ): سست و خاو ، کزو
سست
مُعْتَبَةٌ - مَعْتَبَةٌ: سه‌رزه‌نشست ، گله‌یی ،
لومه ، هاتن به‌سه‌را
مُعْتَدِل (مُسْتَقِيمٌ غَيْرُ مَعْوَجٍ): راست ،
ره‌وان ، مام ناوه‌ندی
مُعْتَدِي: دوژمنکار ، ده‌ست در‌یژکار ،
شه‌ی‌فروش ، سنوره‌شکین ، تی‌په‌ر ،
ناپه‌یوه‌ست
مُعْتَرٌ مِنَ الرِّجَالِ (الْفَلِيضُ الْكَثِيرُ
اللَّحْمِ): پیاوی توندو تیژی قه‌له‌وو
تی‌کسمراو

مَعَان (الْمَنْزِلُ): مال ، خانوو ، لانه ،
شوینی نیشه‌جی‌بوون
مَعَانَاةٌ (مَكَابِدَةٌ - مَأْسَاةٌ): چه‌ژتن ،
ره‌نجدان ، چه‌وسانه‌وه ، زووخاو
خواردن ، پیوه‌تلانه‌وه ، ده‌رده‌سه‌ری ،
چه‌رمه‌سه‌ری ، چه‌ورتم ، مه‌ینه‌تی ،
به‌لاونه‌هامه‌تی
مَعَانِدٌ (عَاصِيٌّ): یاخی ، به‌له‌سه ، راپ ،
خۆسه‌ر ، چه‌پخوون ، چه‌قاوه‌سوو ،
چه‌تاوه‌پوو ، چه‌موو ، شی‌رگیر ،
که‌لله‌ره‌ق ، سه‌ه‌ند ، لاسار ، گیر ،
رقاری
مَعَارِضَةٌ (مَعَارِضَةٌ): په‌رمه‌لستی ،
به‌رگری ، سه‌رکیشی ، وړک‌گرتن ، رق
گرتن ، خۆسه‌ری
مَعَاهِدَةٌ (إِتِّفَاقٌ - مَحَالْفَةٌ): ری‌ککه‌وتن ،
پیکه‌اتن ، په‌یمان ، یه‌ک‌که‌وتن ؛
هاوپه‌یمانی ، به‌لینداری
مَعَاوِدٌ: دلاوه‌ر ، کارامه‌و پس‌پۆر
له‌ئیش‌وکاردا ، گوستاخ ، قاره‌مان ،
به‌رده‌وام
مَعَاوِدَةٌ: گه‌رانه‌وه بق کاریک ، کردنی
شتیک به‌خوو
مَعَاوِضَةٌ: گزپینه‌وه ، شت به‌شت ،
گزپینه‌وه
مَعَاوِنٌ (مُسَاعِدٌ): یاریده‌ده‌ر ، هاوکار ،
ده‌سه‌تیار ، یاوه‌ر ، یارمه‌تیده‌ر ،
کۆمه‌ککار
مَعَاوِیَةٌ (كَلْبِيَّةٌ - جَسْرُ الثَّعْلَبِ):
ده‌له‌سه‌گ ، ده‌ل ، دیل ، توله‌ریوی ،
به‌چه‌ریوی
مَعَايِرٌ (مَعَايِبٌ): خه‌وشی ، نه‌نگی ،
شووره‌یی ، نام‌نه‌نگی ، که‌م و کوپی ،
ناته‌واوی

مُعْتَقِل: گرتووخانه ، زيندان ،
 به نديخانه ، جيگهي تاريك و چه توون بؤ
 به نديکردني كه ساني ده ستگيركراو
مُعْتَم: تاريك ، ته لُخ ، لَيْلٌ
مُعْتَمِد: پشتي پي ده به سترئ، راست ،
 جي باوه پي ، راسته قينه ، باوه پييتكراو ،
 جيگير ، بريكار
مُعْتَمِدٌ سِيَاسِي (سَفِير): بالئوز ، بالئوز ،
 بالباز ، شابه ندر ، سه فير ، نويته ري
 ده وله تيگه سه به رشتي كاروباري
 ده وله ته كه ي خوي و خاوه نداري
 ها ولائيه كاني ده كات له ده وله تيكي تر
مُعْتَمِر: مه به سستار ، سه ردانكهر ،
 ويست و خوازه ري هر شتتِك
مُعْتَمِي: خه مخور ، په يوه ندار
مُعْتَه: دانا ، زيرهك ، شيت و گوج
 (له وشه دژه به كه كانه)
مُعْتَوِب: به كيگ سه رزه نشت كرابي
مُعْتَوُه: شيت ، كه م نه قل ، كه وده ن ،
 گيل ، په ته پي ، شيتوكه ، نادان
مَعَج - مَعْجَأ (أَسْرَع): په له يگرد ،
 خي رايگرد ، ده ست و بردي كرد
مَعَجُ الْفَرَس: به خي راي رويي ، زوو
 چوو به رپوه ، غاريگرد
مَعَجُ الْبَحْرُ (مَاجٍ وَأَضْطَرِبَ): ده رياكه
 هه ژا ، ژيرو ژوروي كرد ، خرؤشاو
 شه پؤليدا
مَعَجُ السَّيْلِ (أَسْرَع): ليشاوو شه پؤله كه
 به توندي جولاو بيزوا
**مَعَجَ بِالْقَلَمِ فِي الدَّوَاةِ (حَرْكُهُ لِيَلْزِقَ بِهِ
 الْمِدَادُ):** قه له مه كه ي خسته نيو
 مه ره كه به وه هه تا مه ره كه بي پيوه
 بنووسيت

مُعْتَرِض (مُتَمَاع - خَصَم): به ره له ست ،
 ره خنه گر ، سه رپيچ ، لووتخوار ،
 دوزمن ، دژ ، نه يار
مُعْتَرِضَةٌ: گوته و قسه به كي واژوو له نيو
 رسته به كدا هه نديك جاريش ده خريته
 نيوان دووخه ته وه (- -)
مُعْتَرِفًا (مَنْ أَعْتَرَفَ): دركيئن ، پيئين ،
 ده ربي ، دان پيانه ر
مُعْتَرِفًا: مایه ي دانپيانان
مُعْتَرِك: مه يداني جهنگ و شه پي ،
 گوره پاني جهنگ
**مُعْتَرِكُ الْمَنَابِإِ (مَابِإِنَّ السَّيْتِإِ
 وَالسَّبْعِينَ مِنْ عَمْرِ الْإِنْسَانِ):** ته مه ني
 پيري نيوان (60 - 70) سالي ، سالاني
 پيري
مُعْتَرًا (فَخُور): شاناز ، شانازيگر ،
 بياه لدر ، لافو گه زاف ليده ر
مُعْتَزِل: گوشه گير ، كه نارگير ،
 دووره به ريز
مُعْتَزِلَةٌ: گرؤهو كؤمه ليكي
 گوته بيژيون كه واژوي ره وتي
 سوننه گه ران بوون له بوچونه كانيانداو
 دامه زرينه ري نه م تا قمه ش (واصل ي
 كوري (عه تا) به
مُعْتَصِم (مَوْضِعُ الْإِعْتِصَامِ): په نا ،
 په ناگه ، سوپير ، هه شارگه
مُعْتَق (مُخَرَّر): سه به خوكه ر ، نازانكهر
مُعْتَقَةٌ: باده به كي كوني چاك و باش ،
 جوره بونيكه
مُعْتَقِد (رَأْي - عَقِيدَةٌ): راوبوچوون ،
 بيروباوه ، بپوا ، بنه ماي بيركردنه وه
مُعْتَقِد: باوه ردار به بيرو باوه رديك

مَعَجَ الْفَصِيلِ ضَرْعِ أُمِّهِ : به چکه که گوانی
دایکی گوشی و زاری لی توندکرد هتا
بیمژتت

مَعَجَ : بشیوی ، شهر ، هه لکردنی شنه ی
با

مَعَجَالُ : په له کار ، کورته ری ، ریگه ی
نزیک ، ریگه ی قه دبر

مَعَجَالٌ مِنَ الْحَوَامِلِ الَّتِي تَضَعُ وَلَدَهَا
قَبْلَ أَوَانِهِ : نه و دووگیانه ی منالی
نیرینه ی ده بیت بهر له واده و کاتی
خوی

مَعَجِبٌ : سه رسام ، سه راسیمه ،
سه رسوپماو

مَعَجِبٌ : په سه ند ، سه رسامکه ر ،
سه رسوپهینر ، که شخه

مَعَجِبٌ بِهِ (فَخُورٌ) : سه رسام پیوه ی ،
پیوه ی ده نازی

مَعَجِبٌ بِدَأْتِهِ أَوْ بِنَفْسِهِ (مُعْتَرٌ بِنَفْسِهِ) :
خوپه سه ند ، له خویابی ، به خویوه

ده نازی ، فیزن
مَعَجَةٌ (عُنُقُوانِ الشَّبَابِ) : هه ره تی

لاوی و جوانی ، جهرگه ی هه رزه کاری
مَعَجَزٌ (عَجِيبٌ) : سه یر ، سه رسامکه ر ،

سه رسوپهین ، ده رئاسا ، له راده
به ده ر

مَعَجَزَةٌ (أَعْجُولَةٌ) : سه یر ، سه رسوپهین ،
سه راسیمه که ر ، واق و پمیتن

مَعَجَزَةٌ (فِي الدِّينِ) : رووداویک که له راده
به ده ره و په ره وردگار له سه ر دهستی

پیغه مبه رانی (د.خ) هیناویه تبه دی
مَعَجَلٌ (أَلَّةٌ لِقِيَاسِ السَّرْعَةِ) : نامرازیکه

بِقِ پیوانی خیرایی
مَعَجَلٌ : په له ، خیرا ، ده ست و برد ،
پیویست

مَعَجَلٌ : تاودهر ، خیراکه ر ، په له که ر
مَعَجَمٌ : فه ره نگ ، په رتوکیکه

که کۆمایه ک وشه ی زمانیکی به راقه تیا
نوسراوو چاپکریی ، نادیار ، ئالۆز ،

شیواو ، لیل ، دژوار
مَعَجَنٌ - مَعَجَنَةٌ : تیان ، تیانی هه ویر

شیلان
مَعَجَنَاتٌ (فَطَائِرٌ) : هه ویره مه نی ،

ئیشی هه ویر
مَعَجُونٌ : شیلراو ، هه ویر ، دوشاو

مَعَجُونُ الأَسْنَانِ : ده رمانی ددان
پاککردنه وه

مَعَدَّ الشَّيْءَ (فَسَدًا) : خراپ بوو ، شیواو
بوگن بوو

مَعَدَّ فِي الأَرْضِ مَعَدًّا وَمَعُودًا (ذَهَابًا) :
رویی به سه ر زه ویدا ، رویشت ، چوو

مَعَدَّ فَلَانًا مَعَدًّا (أَصَابَ مَعَدَّتَهُ) : دای
له گه ده ی ، گه ده ی که وه ژان و ئیش

مَعَدَّ الرَّمْحَ (إِنْتَرَعَهُ مِنْ مَرَكَزِهِ) :
ده ریهینا ، هه لیدا ، له شویتنی خوی

ده ریهینا
مَعَدَّ السَّيْفَ (إِسْأَلَهُ) : شمشیره که ی

ده ریهینا ، هه لیکیشا ، به رزی کرده وه
مَعَدَّ الدَّلْوَ وَبِهَا تَرَعَهَا وَأَخْرَجَهَا مِنْ

البُئْرِ) : له بیره که هه لیکۆزا ، ده ریهینا ،
هه لیکیشا

مَعَدَّ فَلَانٌ : گه ده ی ئیشی کرد ،
ژانی کرد ، هاته ئیش و ژان ، ترشا ،

بوگنه ی کرد
مَعَدَّ : ره ق ، زیر ، سه وزه ، ته ره ،

خویرمای ته ر ، حوشتری تیژو خیرا
مَعَدَّ : ناماده ، به رده ست ، له سه رپی ،

ناماده کراو

مُعَدَّ: ته‌او، پپر، واده‌و کات ته‌او
 مَعَدُّ: ورگ، سک، لاو ته‌نیشتی مرؤف
 مَعْدَى: چاره، شانس، به‌خت
 مَعْدَات (تَجْهيزات): ناماده‌کراو، سازکراو
 مَعْدَة: خورمای تازه
 مَعْدَة - مَعْدَة (مَوْضِعُ هَضْمِ الطَّعَامِ): گه‌ده، ناشک، چیکل‌دان، گه‌دک، شوپینی هه‌رس بوونی خوراک
 مَعْدَة المَجْتَرَات (كِرش): ورگ، سک
 مَعْدَة (رثاينة): لاوتنه‌ر، پیامه‌ل‌در، نه‌وه‌ی ده‌لاوینتته‌وه
 مَعْدَل: تیکرا، ناوه‌ند، راستکراوه، ته‌ختکراو، ته‌خت، سافکراو، ریچکراو، چاککراو، نه‌ندازه، گونجاو
 مَعْدَم (فَقِير): هه‌ژار، نه‌دار، خاکه‌سار، ده‌ست نه‌رؤیو، نه‌بوو، بی‌ده‌ره‌تان
 مَعْدَن: کانزا، کان، سه‌رچاوه، بنه‌چه
 مَعْدَن: ته‌ورینکی گه‌وره بو‌ده‌ره‌یتانی به‌ردو شکاندنی
 مَعْدَن: کانزاجی، کانزاو کان ده‌ره‌ین
 مَعْدَنِي (مِن مَعْدَن): کانزایی، له‌کانزا دروستکراو
 مَعْدُوْد: زمییراو، دیاریکراو
 مَعْدُوْس: ناو‌له‌دار، کون‌کون، زیبکاو
 مَعْدُوْم (قَائِد - غَيْر مَوْجُوْد): نه‌بوو، نه‌ماو، فه‌وتاو، هه‌یچ
 مَعْدِي: نه‌خوشیه‌ک به‌نه‌یتته‌وه، داده‌ک‌وی
 مَعْدِيَة (مَعْبَر النُّهْر): که‌ل‌ک، په‌رینگه، پرده‌به‌ردینه‌ی سه‌ر روبرار

مَعْدَار (الحِجَّةُ التي يَعْتَدِر بِهَا): به‌هانه و به‌لگه‌ی هه‌ینزاوه
 مَعْدِرَة (الحِجَّة): به‌لگه، بیانوو، به‌هانه، پوزش
 مَعْدَل (مَنْ يَعْدَل وَيَلَام لِإِفْرَاطِ فِي الْجُودِ وَنَحْوِهِ): سه‌رزه‌نشترکراو، لومه‌کراو
 به‌هوی زیاده‌ره‌وی له‌به‌خشیندا
 مَعْر الرِّيش مَعْرَا: تووک و خوریه‌که هه‌ل‌وه‌ری، که‌وت، که‌میکرد
 مَعْر النَّاصِيَة (ذَهَابًا شَعْرَهَا كُلُّهُ): تووک‌ی پیتشه سه‌ری وه‌ری، پیتشه سه‌ری رووتایه‌وه‌و تووک‌ی پیتوه‌ نه‌ما
 مَعْر الظُّفْرِ (نُصَلِّ مِنْ شَيْءٍ أَصَابَهُ): نینۆکی برینداریوو، خوینی لی‌هات، زامداریوو
 مَعْر (إِفْتَقَرْتُ وَفَنِي زَادُهُ): هه‌ژار که‌وت، که‌مده‌رامه‌ت بوو
 مَعْر وَجْهَهُ: ده‌م و چاوی دا به‌یه‌کا، رووی گرز کرد، به‌هوی خه‌شم‌وقین
 خوارینه‌وه ده‌م و چاوی گؤرا
 مَعْر: که‌م موو، بی‌تووک، تووک رووتاوه، نینۆک براو به‌هوی به‌رکه‌وتن
 یان هه‌رشتیکی دیکه‌وه، پی‌او‌یکی به‌رچاو ته‌نگی رز‌دو بی‌خیر، پیسکه، له‌پو لاواز
 مَعْرِي: ناشکرا، دیار، به‌رچاو، نمودار
 مَعْرَاء: سۆزلیک خوری توکه‌که‌ی وه‌ریبیت
 مَعْرَاة: نه‌و به‌شانه‌ی جه‌سته و لاشه که‌به‌جل و به‌رگ دانا‌پۆشریت وه‌ک ده‌موچاوو ده‌ست

مَعْرَاج (السُّلَمُ وَالْمَصْعَدُ): پلیکانه ،
 په پږه ، قالدومه ، سه رخره
 مَعْرَب: گورپاو بوق سه زمانه عه ره بی ،
 نه وهی خویکړدوه په عه ره ب
 مَعْرَب (مُتْرَجِم - مُقَالِل): وه رگتیر ،
 گورپه
 مَعْرَبِد: دؤست و ناسیاوی به دخوو ،
 ره وشت نزم و سووک
 مَعْرَة: گونا هو تاوان ، شوره بی ،
 نه نگی ، کارو ره فتاری ناشیرین ،
 توندو تیژی ، دهنگ گورپان به هوی
 خه شمو تورپه بیه وه ، خه رامه کردن ،
 شوپین گه پری
 مَعْرَة الْحَيْش: که وتنی سوپا به سهر
 کشتو کال و مال و دارایی خه لکیداو
 به کاره میتان و خواردنی بی ویست و
 ره زامه ندی خویان
 مَعْرَج: مَعْرَج: پلیکانه ، په پږه ،
 قالدومه ، سه رخره ، به رزکه ره وه ،
 هه لکیشره
 مَعْرَج: خوارو ختیج ، لارو له ویر
 مَعْرَض: نمایشکه ، پیشانگه ، شوپینی
 دهر خستنی شت و مه که به مه به سستی
 خستنه روو یان پیشه پکی
 مَعْرَض: ولاخی سواری ، گزشتی نیو
 کولاو ، داخی پان به سمتی ولاخه وه
 مَعْرَض: جلو به رگی کچان
 مَعْرَف: ناسراو ، دهر خراو
 مَعْرَفَة (عِلْم - دَرَايَة): زانین ، زانیاری ،
 سه ره لئیده رکردن ، ری پی بوردن ،
 بوچوون ، ناسیاو ، ناسیاری
 مَعْرَفَة: پوپنه کی له شیر ، جی یی یالی
 نه سپ
 مَعْرَق: خاوهن ره چه له ک و بنه چه و
 چاکه یان هه ره وشتنیکی دیکه

مَعْرَق: ره گدار ، ریشه دار ، ره چه له کدار
 مَعْرَق: که م گزشتی له یو لاواز
 مَعْرَك - مَعْرَكَة - مَعْرَكَة: گورپه پانی
 جه نگو شهر ، مهیدانی جه نگو
 پینکدادان
 مَعْرَك - مَعْرَكَة: پینه ، پارچه ی کونه و
 شره
 مَعْرَكَة (قِتَال): جه نگو ، شهر ، کیشه ،
 هه را ، ده مه قاله ، به گزیه کداچوونی
 دوو لایه نو ولات و سوپاو که سو نه یار
 مَعْرَم: پری ، لیوان لیو ، سه رلیوان ،
 لیریزراو
 مَعْرُوض (مَطْرُوح - مَوْضُوع): دانراو ،
 دهر خراو ، له روو ، کالای فروشراوی
 به رچاو
 مَعْرُوف: ناسراو ، زانراو ، به ناویانگ ،
 چاکه ، پیاوه تی ، خیر ، به خشین ،
 گورپه لای په روهر دگار ، رنق و رونی
 مَعْرُوفَة: ژنی سوزانی و سووک
 مَعْرُوق: پیاوی نیسقان له یو باریک
 مَعْرُوك: سه رچاوه ئاویک خه لکی
 له سه ری کوبینه وه
 مَعْرَ الرَّاعِي مَعْرَا (عَزَلَهَا عَنِ الضَّانِ):
 بزنه کی جیا کرده وه له مه پ
 مَعْرَ الشَّيْءِ (صَلَبًا): پته و بوو ،
 به میزبوو ، توکمه بوو
 مَعْرَ الرَّجُلِ (جَدَّ فِي أَمْرِهِ): له کاروباری
 خزیدا چوست و چالاکیو ، گورج و
 گولبوو
 مَعْر - مَعْر - مَعْرَى (عَنْز): بزنی ،
 کاریلای سی سالانه که چوار به هار
 بیینی ده بیت به بزنی

مَعَزُ الصَّلَابَةِ فِي الْأَرْضِ: پتہ وی و
توکمہ بی زہوی

مَعَز: کۆششکار ، تہ قہ لادار

مَعْرَال: شوانیک بہ دوور لہ خہ لکی تر
مہرہ مالآتہ کی بچرینیت ، دوورہ پهریز
لہ خہ لکی لہ کاتی گہشت و سفہ ردا ،
تاکرہ و لہ راو بچووندا ، لاوازی گیزو
کہ و دهن ، مہر دومی بی چہک ، سست و
گیزو

مَعْرَةَ (مَجْبَةٌ - مَوْدَةٌ): خۆشہ ویستی ،
تہ وینداری ، سۆزو بہ زہی

مَعْرَز: بہ ریز ، ریزدار ، شکڑمہ ند ،
پہرؤز ، بہ نرخ

مَعْرَفًا - مَعْرَفَةٌ: نامرازکی موسیقیہ
وہک عود و گیتارو ...

مَعْرَفَةٌ: پاچہ کۆلہ ، خاک رن

مَعْرَل (مَكَانُ الْإِعْتِرَالِ): پہنا ، پاسیر ،
پہناگہ ، شوینی گۆشہ گیری ، کہ نارگہ ،

قہ راخ

مَعْرَم: تہ فسوونگر ، جادووگر

مَعْرُوفَةٌ (قِطْعَةٌ مُوسِيقِيَّةٌ): پارچہ
مؤسیقیہک ، ناوازه مؤسیقیہک

مَعْرُوم: بانگکراو ، بانگہیشراو

مَعْرِي: رڈی بہ رچاو تہنگ کہ پارہو
پول کۆبکاتہ و ہو نہیدات بہ خہ لکی ،

سہ رخخۆشکر ، پرسہکر

مَعَسَ الشَّيْءِ (دَلَّكَهُ دَلَكًا شَدِيدًا):
بہ توندی شیلای ، مہ نوویکرد

مَعَسَ الرَّجُلُ (أَهَانَهُ): سووکاہ تی
پیکرد ، رسوایکرد

مَعْسِر: نہ بوو ، ہزار ، نہ دار ،
کہ مدہست

مَعْسِرٌ فِي التِّجَارَةِ (مُفْلِسٌ): نابوت ،
تیکشکاو ، دڈراو و شکستخواردو

لہ بازگانیدا

مَعْسِرٌ (الضَّيْقُ عَلَى غَرِيمِهِ): تہنگ
مہ لچن بہ قہ رزار

مَعْسِرَةٌ - مَعْسِرَةٌ: دژواری ، سہخت و
ناقولا

مَعْسِفًا ((شَدِيدُ الْعَسْفِ وَالظُّلْمِ)):
ستہ مکار ، زۆردار ، بہ زہ برو زہنگ

مَعْسِكْرٌ (مَوْضِعٌ لِّجَمْعِ الْجِيْشِ):
سہ ریازگہ ، سپاخانہ ، شوینیکہ

کہ سہ ریازی میری تیا جیکر بیی
مَعْسَلَةٌ - مَعْسَلَةٌ: کورہی ہنگ ،

پورہی ہنگ ، دووبہرہ

مَعْسُورٌ: نہ بوو ، ہزار ، بیدہرہ تان ،
گہدا

مَعْسُولٌ (مُغْلَى بِالْعَسَلِ): شیرینکراو بہ
مہنگین ، مہنگویناوی

مَعْسُولُ الْمَوَاعِيدِ (صَادِقُهَا): راستگو ،
بہ گفت ، بہ لئین و وادہ بہ سہر بہر

مَعْسُولُ الْكَلَامِ: قسہ شیرین و بہ چیژ ،
قسہ خۆش و شیرین

مَعْسَاب: میرگ ، گیاپۆش ، زہوی
پہرگڑوکیا

مَعْسَارٌ (جُزْءٌ مِنْ عَشْرَةٍ - نَائِفَةٌ غَرِيْبَةٌ
الْبَلْبِنِ): لہدہ یہک ، دہیہک ، حوشتری

شیردار ، تیر شیر ، بہ شیر

مَعْسِرٌ: کۆمہل ، کہ سو کاری پیاو ،
خاوخیزانی دہستہ ، کہ سو کار ،

مروژ

مَعْسَش: شوینیکہ بالندہ ہیلانہی تیا
دہکات

مَعشوق: یار، دهنك، دلدار،
 خوشهويست، نهويندار
 مَعص الرجل: بهموی زور رويشتهوه
 دهمارو ره که کانی قاچی تووشی رهق
 بوون و گرځ بوون هاتن
 مَعص (ألم في العصب من كثرة المشي):
 کرژبوونی دهمار، نازارو نیشیکه
 دهدات لهدهمارو رهگ بههموی زور
 رويشتهوه
 مَعصار (مَا تَجْعَل فِيهِ الشَّيْءَ فَتَقْصِرَ
 حَتَّى يَتَحَلَّبَ مَأْوَهُ): گوشه، ناوگر،
 ناو گوش، نامرازیکه ناوی میوهو
 شتی ترده گوشیت
 مَعصال: گزچانیکی سرچهماوهیه که
 لقو پهله کانی دارو درهختی پی
 راده کیشیت
 مَعصَب: هه ژار، برسسی، دانراو،
 چه سپینراو
 مَعصِر - مَعصِرَة (مَا يُعْصِرُ بِهِ الْعَنْبَ
 وَنَجْوَهُ): نامرازیکه تری و شتی تری
 پیده گوشیت، گوشه
 مَعصِر - مَعصِرَة (مَكَانُ الْعَصْرِ): شوینی
 گوشین
 مَعصِر: په ناگا، هه شارگه، روزگار،
 روزان
 مَعصِف - مَعصِفَة: گه رده لول، بایه کی
 توندو تیز، ره شه با، بارهش
 مَعصَم: هه چهک، بازنده، بوقی،
 فهرشک، زهند، باریکای دهست
 مَعصُوب: پیچراو، به ستراو،
 برسیتیه کی توندو سهخت، گوشت
 توندو توکمه

مَعصوم: پاریزراو، دوورو په پراگه نده
 له گوناو تاوان، داوین پاک، دوور
 له هه له و گوناو، پاک
 مَعصِيَة: سه ریچی، یاخی بوون،
 لاساری، بی گوی پی، نافرمانی
 مَعصِيل: گزچان، گزچانی سرچه ماوه
 که له به کیشکردنی په لو لقی دارو
 درهختا به کیش دهرکت
 مَعص من الأمر: بیزاربوو پی پی،
 وهرسبوو، دژوارو ناریک بوو لای،
 زویربوو، توپه بوو
 مَعص: بیزار، وهرس، توپه، دلتنگ
 مَعصَاد: کیزد، قیمه کیش، چه قوو
 کیزدی گه وره قه ساب، بال پیچ
 مَعصَاد: تور، ته وراس، ته وره داس،
 دوودهو، بیوو، دارپاچ، جوړه
 ته وریکی کلکداری دهمپانه و که وانه
 دارو تیزه داری پی دهرپیتوه
 مَعصَد: یارمه تیده، پشتگیر
 مَعصَدَة: جزدانی پاره و پوول
 مَعصَل: کیشاوی، گران، گبروگفتاوی،
 سه رسوپهینر، شپرزکه، شله ژین،
 ناشیرین، سه گسار، نه خوشیه ک
 چاره سه ری نه بیت
 مَعصَلَة (مَشْكَلَة): کیشه، گرفت،
 دژوار، گبروگرفت، ستم، دهرده سه ری
 مَعصَلَة - مَعصَلَة: ریگه یه کی ته نکو
 باریک
 مَعط الريش (تَفَّهُ): په په که ی
 هه لکه ند، لی کرده وه، دهری هینا،
 دهرسه که نه ی کرد
 مَعط الشيء (مَدَة): دریزی کرده وه،
 شوپری کرده وه

مَعَطَ بِحَقِّ فُلَانٍ (مَطَّلَهُ): مافی نه دایه ،
 دوايخست ، په کی خست
 مَعَطَ السَّيْفَ (اسْتَلَّهُ): شمشیره که ی
 هه لکیشا ، دهریپینا
 مَعَطَ الذَّنْبُ (سَقَطَ شَعْرَهُ): تووکی
 گورگه که هه لوه ری ، کهوت ، لیبوه وه
 مَعَطَ: بی تووک ، روتاوه ، کؤسته ،
 تووله ک
 مَعَطَاءُ: زهوی بی گیا ، رووته ، جینگه ی
 شهرم و حه یا
 مَعَطَاءُ: به خشنده ، دلفراوان ، بدهر
 مَعَطَاشُ (الكَثِيرُ الْعَطَشُ): زدر تینوو ،
 داماو بو ناو ، پیویست به ناو
 مَعَطَارُ (الكَثِيرُ التَّعَطُّرُ): بؤندار ،
 بؤنخوش ، زدر بؤن له خؤدهر
 مَعَطَالُ: بی نیش ، بی کار ، ته مه ل
 مَعَطَالٌ مِنَ النِّسَاءِ: ژنی وازهینهر
 له خشل و نالتوون ، ژنی بی باک
 له خشل و نالتوون به موی جوانی
 سروشتی خوویه وه
 مَعَطِبٌ (مَوْضِعُ الْعَطْبِ وَالْهَلَاكِ): شوینی
 تیاچوون و فهوتان
 مَعَطْرٌ (مُطِيبٌ): بؤنخوش ، بؤندار
 مَعَطَسٌ - مَعَطَسٌ (أَلْفٌ): لووت ، که پرو ،
 نامرازی بؤنکردن
 مَعَطَشٌ (مِيقَاتُ الْعَطَشِ): کاتی
 تینوویه تی ، واده ی تینوویه تی
 مَعَطَشَةٌ (الْأَرْضُ الَّتِي لَمْ يَأْتِ فِيهَا):
 زهوی بی ناو ، وشکه زهوی
 مَعَطَفٌ: پالتو ، ساقو ، زرته ،
 قاپووت ، جرته ، پالتار ، جه ته ،
 سه ربه رنگیکی نه ستووری زستانه یه ،
 شمشیر ، چادر

مُعَطَّلٌ: بی نیش و کار ، له کارکه وتوو ،
 بی باوه ر ، گومرا ، که سیک لاری
 له بوونی خوا هه بیته
 مُعَطَّلَةٌ: شوینکه وتوانی مه زمه بو
 بیرو باوه ری هه لوه ش—تینرو
 به ربه رچدهر ، بی ری وشکو بی ناو
 مَعَطْنٌ: په چه ی مه رو مالات ، شوین و
 جینگه ی حوشر له نزیک ناو
 مُعَطِيٌّ: به خشر ، بدهر ، به خشنده
 مُعَطِيَّاتٌ: به خشین ، پیدان ،
 دهر نه نجام
 مُعَطِيرٌ: بؤندار ، بؤنخوش
 مَعْظَمٌ (أَكْثَرُ): زوریه ، به شی زدری ،
 نه وپه ری
 مُعْظَمٌ (مُجِبِلٌ): شکودار ، شکومه ند ،
 به ری ز ، گه وره کراو
 مُعْظَمَةٌ: سه خترین ، دژوارترین
 مَعْفَنٌ: بؤگن ، بؤنکردو
 مَعْفُورٌ: بازار ساردی ، بازار که ساس
 مَعْفُونٌ: گزشتی بؤگن و بؤنکردو
 مَعَقٌ فُلَانٌ (سَاءَ خُلُقُهُ): به دره وشت بوو ،
 به دخو بوو ، ره وشتی ناشیرین بوو
 مَعَقٌ الشَّرَابِ (شَرِبَهُ شَدِيدًا):
 به په رو شه وه خواردی وه ، به چی—ژو
 تامه وه نؤشی کرد
 مَعَقٌ السَّيْلِ الْأَرْضِ (جَرَفَهَا): لیشا وه که
 زهوی رامالی
 مَعَقٌ (فَسَدَتْ مَعَدَّتُهُ): گه ده ی ترشا ،
 بؤگه نیکرد
 مَعَقٌ (الْأَرْضُ لِأَنْبَاتِ بِهَا): زهوی به که
 گزوگیای تیا نه بیته ، زهوی بی گزوگیای ،
 رووته نه زهوی

مَعْقَار: زینتک پشٹی و لآخ بریندار بکات
 مَعْقَبَات: فریشته کانی شه و روژ ، یادو
 زیکری خوا یه ک به دوا ی یه کا
 مَعْقَد: شوینی به ستن ، جوره چادریکه
 مَعْقُد: نالوز ، نالوزاو ، نالوزکاو ،
 پینکاچو ، گری گری ، گری یوی ، گری
 ون ، به ستراو
 مَعْقَر: ماندووشه که تکه ری نازهل
 به مزی زور سوار بوونه وه
 مَعْقَر: زینو کوپانی بریندار که ری
 پشٹی و لآخ
 مَعْقَر: زینو کوپانیک پشٹی و لآخ
 بریندار بکات
 مَعْقَرِب: خوار ، چه ماوه ، کوور ،
 چه وتاوه ، لار ، چه وت ، خوورده وشت
 ته واو ، سه رکه وتووی توکمه و به میز
 مَعْقَرِبَة: زه و بیه ک دوپشکی زور بیئت
 مَعْقَص: تیری خوار یان شکسته
 مَعْقَل (مَحْضَن): قه لا ، دژ ، په نا ،
 چه شارگه ، قه لات ، سه نگر ،
 خانوویه کی قائمه به شوپنیک کی به رزه وه
 مَعْقَم: شوینی به یه ک گه یشتنی سه ری
 نیسقانه کان
 مَعْقَم (مَطْهَر): پاکژ ، خاوین ، پاکژکراو ،
 برژینراو ، سوتینراو
 مَعْقَم (مَطْهَر): پاکژه ، خاوینکار
 مَعْقُود (مَرْبُوط): پیچراو ، گری دراو ،
 به ستراو ، شه ته ک
 مَعْقُودُ اللِّسَان: زمان به ستراو ،
 بیده نگ و ورته
 مَعْقُوف: خوار ، لار ، چه ماوه ، چه ماو ،
 پیری پشت چه ماوه

مَعْقُول: گونجاو ، شیاو ، له بار ،
 ماقول ، به جی ، په سندن ، نه قل ههستی
 پیده کات ، ههستی پیده کرست ،
 به لگه دار
 مَعْقُوم: پیاویک منال و وه چه ی نه بیئت ،
 نه زوک
 مَعَكَ الشَّيْءُ (دَلَكُهُ): شیلای ، دهستی
 پیا میتنا ، هه نووی کرد
 مَعَكَ الرَّجُلُ (ذَلَّهْ وَأَهَانَهُ): رسواو
 سووکی کرد ، ترووی کرد ، که سایه تی
 شکاند
 مَعَكَ فَلَانًا فِي الْخُصُومَةِ (لَوَاهُ وَقَهْرَهُ):
 توره یکرد ، تهنگی پیته لچنی و
 توره یکرد
 مَعَكَ دَيْنُهُ وَبِدِينِهِ (مَطَّلَهُ بِهِ): وامو
 قه رزه که ی دواخت ، درهنگ دایه وه
 مَعَكَ حَقُّكَ: گیل بوو ، که وده نو
 گه مژه بوو
 مَعَكَ الدَّابَّةُ مَرَّغَهَا فِي الشَّرَابِ):
 نازه له که ی له خولدا گه وزاند ،
 خول او یکرد
 مَعَكَ: ناریکی ، دژمنایه تی ، ناحه زی ،
 دژایه تی ، رقه به رایه تی ، رق
 نه ستوری ، گیل ، که وده ن ، قه رزو
 وام دواخر
 مَعَكْرُوءَةٌ - مَعَكْرُوءَةٌ: مه عکه رونی ،
 ماکه رونی ، جوره خوار دینیکه له بنه رها تا
 (نیتالیه)
 مَعَكْفَا: خواروخچی ، هه لگه راو لار
 مَعْقُوس (مُعْكَس - مَقْلُوب): هه لاوگه راو ،
 نه مدیو نه و دیو ، ناوه ژوو ، پیچه وانه ،
 واژوو ، په رچدراو

مَعْكَوْف: لول ، هونراوه ، بادراو ، قزى
 لولکراوى بادراو
 مَعْلَ الشَّيْءِ (إِخْتَلَسَهُ - إِخْتَطَفَهُ): بردى ،
 رفاندى ، هه ليگرت
 مَعْلَ الخَشْبَةِ (شَمَّهَا): بېرى ، له تیکرد ،
 کهرت که رتيکرد
 مَعْلَ الرَّجُلِ (أَسْرَعَ فِي سَيْرِهِ):
 له رويشتنا خيزا رويى ، په له لى کرد ،
 گورج و گول رويى به ريوه
 مَعْلَ أَمْرِهِ: بهر له هاوه لاني نه انجاميدا ،
 پيش هاوه له کاني کاره که لى نه انجامدا
 مَعْلَ مِنَ النَّاسِ: خه لکى چوستو
 چالاک ، گورج و گول
 مَعْلٌ: نه خووش ، که م توانا ، دهرده دار ،
 ناساخ ، ناتوانا
 مَعْلَى: حه و ته م تيرى قومسار ،
 بهر زک ره روه لى دوزچه بؤ سه روه
 مَعْلَاةٌ: بهر زى و بلندي ، شکودارى ،
 مه زنى ، پايه دارى
 مَعْلَاقٌ: سى و جگر ، زمان ، جهرگو
 ناو ، سى و جگر و دل ، نه وه لى
 بياده لکى و دهنوسيت
 مَعْلَبٌ (مَوْضُوعٌ فِي عِلْبَةٍ): قوتووکراو ،
 داگراو ، نه و خواردنه لى ده کريته نيو
 قوتووه
 مَعْلَبَاتٌ: قوتوويهنه ند ، نه و
 خوارده مه نيانه لى ده کريته نيو قوتوو
 مَعْلَفٌ - مَعْلَفٌ: ناخوړ ، وانگه ، ناژوگه ،
 ناڤر ، ده لاق ، ناوه په ، ده مگه ، کول ،
 ناوه پ ، ناخه ليه که له قوړ دروستده کړئ
 به بهر زى به يوه بؤنه وه لى که ولاخ ناليکى
 تيا بخوات
 مَعْلُقٌ: هه لواسراو ، وه ستاو ، راوه ستاو ،
 وه سستينراو

مَعْلُقٌ بَكْدًا أَوْ عَلَيْهِ (مُرْتَبَطٌ): به ستراوه
 به ... ، په يوه ندى هه يه ، پيوه لى
 به ستراوه
 مَعْلُقٌ: دوانبيژ ، قسه کهر ، گوتاربيژ
 مَعْلَقَاتٌ: حهوت هونراوه لى نوسراو بوون
 له لايه ن بويزانى بهر له نيسلامه وه
 مَعْلَقَةٌ (الْمَرْأَةُ الَّتِي لَا يُعَاشِرُهَا زَوْجُهَا
 وَلَا يُطَلِّقُهَا): نه و ژنه لى ميره ده که لى
 ناچيت به لايادو کارى ژنو
 ميره دايه تيشى له گه ل نه نجام نادات
 مَعْلَلٌ: قوم قوم ناو خواردنه وه ، زود زود
 ميوه چينين و ليکردنه وه ، باجدهر
 مَعْلَمٌ (مَأْيَسْتَدَلُّ بِهِ عَلَى الطَّرِيقِ):
 نيشانه لى ريگه ، هيمه ، نيشانه ،
 ديارى کراو
 مَعْلَمٌ (مُدْرَسٌ): ماموستا ، فيرکار ،
 ماموسا ، سه يدا ، ماموسته
 مَعْلَمٌ خُصُوصِيٌّ: ماموستا لى تايبه لى ،
 نه و ماموستا يه يه که له بهر انبهر بېره
 پاره يکى ديارى کراودا وانه به قوتايه ک
 ده ليته وه
 مَعْلَنٌ: دهرخه ، ناشکرا کهر
 مَعْلَنٌ: ناشکرا ، ديار ، بهرچاو
 مَعْلُوفٌ - مَعْلُوفَةٌ: دابه ستراو ، ناژه لى
 ناليک پيتر او
 مَعْلُوقٌ: نه وه لى شتى پيا هه لده واسرئ ،
 هه لواسراو
 مَعْلُولٌ: نه خووش ، ناساخ
 مَعْلُومٌ (مَعْرُوفٌ - ضِدُّ مَجْهُولٍ): زانراو ،
 ديارو ناشکرا
 مَعْلُومَاتٌ: زانبارى ، هه وال ، زانبارى
 سه بهرته پيکهاته و رووداو شتيک

مَعْلُومِيَّة: زانباري ، زانين ، ناگاداري
 مَعْمَى (لَفَز): مه تل ، مه ته لَين ،
 نه يني ، شاروه
 مَعْمَارِي: به نا ، دروستكار ،
 دروستكاري ساختمان و ته لاره بينا
 مَعْمَر: لانه وشويينيكي فره خه لك و ناو
 گزوكيا
 مَعْمَر: پير ، به ته مه ن ، به سالآچو
 مَعْمَع (عَمِلَ فِي عَمَلٍ): به خياري
 كاريكرد
 مَعْمَع الشَّيْءِ الْمُحْتَرِقِ (صَاتًا): شته
 سوتاوه كه كزه كزي مات ، كزه ي
 ليها ت ، دهنگي مات
 مَعْمَع القَوْمِ: به توندي جه نگان ، توند
 شه پيانكرد ، به گه رما رويشتن
 مَعْمَع الرَّجُلِ: گوتهي (له گه ل) ي زور
 به كارمي نا
 مَعْمَع السَّمَاءِ الْمَطْرَ عَلَى الْأَرْضِ:
 به يه كجار باراني باراند به سه ر زه وي داو
 رايمالي
 مَعْمَع فَلَانٍ: له سه ريه ك راو بوچوون
 نه وه ستا ، رانه ما ، را را بوو
 مَعْمَعَان: نه وپه پي گه رماو سه رما
 مَعْمَعَانِي: روزاني گه رم ، ده دري ته پال
 روزاني يه كجار گه رم و به تين
 مَعْمَعَة: هاوارو هوريا ، شريخه و ناله ي
 جه نك ، زورگه رم ، كار كردن
 به مه له شه يي
 مَعْمَل: كارگه ، كارخانه ، شوي ني
 كار كردن و وه به رهي نا ن
 مَعْمَم (لَا يَسُ الْعَمَامَة): مي زهر به سه ر

مَعْمُودِيَّة: به گاور كردن ، شتنی منالان
 به ناوي (باوك و كوپو روحي قودس) هوه
 له ناي ني مه سيحيه تدا
 مَعْمُور: ناوه دان ، شوي ني ناوه دان و
 خه لك نشين
 مَعْمُورَة: ناوه داني ، شوي ني خه لك
 نشين
 مَعْمُول: دروستكارو ، نه نجام دراو ،
 وه به ره مي ناو ، به كارهي ناو
 مَعْمُول بِهِ (سَارِي الْمَفْعُول):
 به كارده هي ني ني ، به گه ر ده خري
 مَعْمِيَّة (مَجَاهِل الْأَرْض): شوي نه
 نه ناسراوه كاني زه وي
 مَعْن بِالْحَقِّ (أَقْرَبُهُ): داني پيانا ، داني
 به حقه و ره وادا نا
 مَعْن الْفَرَسِ (تَبَاعَدَ فِي عَدْوِهِ):
 له غار غار ني ندا مه نكاوه كاني به پان و
 به ريني مه لنا
 مَعْن الْمَاءِ (سَهْلٌ وَسَالٌ أَوْ جَرَى): روي ني ،
 رزا ، له به ري رويشت
 مَعْن الْوَادِي (كَثُرَ فِيهِ الْمَاءُ فَسَهْلٌ
 تَتَاوَلَهُ): نول و شيوه كه ناوي زور بوو
 هه لساو ناسان بوو ده ستي
 بي ده گه پشت
 مَعْن الْمَطَرِ الْأَرْضِ: بارانه كه زه وي تير
 ناوكرد ، ناوي دا ، ناو دي ري كرد
 مَعْن الْمَوْضِعِ أَوْ النَّبْتِ (رَوَى مِنَ الْمَاءِ):
 تير ناو بوو ، شوي ني يان رو ه كه كه تير
 ناوكرا
 مَعْن: هه رشتي ك سوودي لي نوهر بگير ني ت ،
 زور ، فره ، كه م ، ناسان ، سانا ،
 دري ز ، كورت ، چه رم ، پي ست ، پي ستي
 سوور ، مال و دارايي دار ، مال و
 داراييه كي كه م (له وشه دژبه يه كه كانه)

مَعْن: وتاربیژ، کاری بی‌ته‌نجام و سود
 مَعْنَى (مَدْنُولٌ وَمَضْمُونٌ): مانا، واتا،
 ناوه‌پۆک، واته
 مَعْنَى: جۆره هۆنراوه‌یه‌که گوی نادریت
 به‌زمان و کیش و به‌شاوه‌نده‌که‌ی
 مَعْنَسَة: قه‌یره کچ، کچیک نه‌درابیت
 به‌شو مابیته‌وه‌و واده‌ی شووکردنی
 به‌سه‌ر چووبیت
 مَعْنَفَة (مَا يَدْعُو إِلَى الْعُنْفِ): نه‌وه‌ی
 ده‌بیته مایه‌ی توندوتیژی
 مَعْنِق: خبیرا، تیز، گورج، زه‌وی
 ره‌ق و به‌رز
 مَعْنَوِي: واتایی، وره‌و وزه‌و هیزی دل،
 ناخی، گور، واتادار، مانابه‌خش،
 به‌ناوه‌پۆک
 مَعْنَوِيَات: واژووی مـاددی و
 به‌رجه‌سته‌یه
 مَعْنِي: مال و دارایی زۆر، که‌مده‌ست و
 دارایی (له‌وشه‌ دژبه‌یه‌که‌کانه)
 مَعْنَد: په‌یمانگه، نامۆزگه، ده‌زگا،
 دامه‌زراو، نه‌نجومه‌نی زانستی
 مَعْنُود (مَعْلُوم - مَعْرُوف): زانراو، ناسراو
 مَعْنُودٌ إِلَيْهِ بِكَذِّبًا: پی‌سپیتراو،
 نه‌ستۆخراو
 مَعْنُ: شیدارو ته‌پ، شیداری تیکه‌ل
 به‌که‌میک و شک
 مَعْنَان: یاریده‌ده‌ر، هاوکاریکه‌ر،
 یارمه‌تیده‌ر
 مَعْنُج: ره‌شه‌با، تونده‌با، باره‌ش
 مَعْنُج: گۆزجانی خوار، لار، چه‌ماوه
 مَعْنُود (مَعْتَاد - مَعْنُود - مَعْنُون): راهاتوو،
 رام بوو، چه‌شه

مَعْنُود: شویتیی ملوانکه، گه‌ردن به‌ند،
 له‌وه‌پگه‌ی حوشر له‌ده‌وری مالان
 مَعْنُوز - مَعْنُوزَة: جلو به‌رگی کۆنه، جله
 کۆنه
 مَعْنُوز: هه‌زار، نه‌دار، نه‌بوو،
 ده‌ستکورت
 مَعْنُوس: بری خراو، بژی‌راو
 مَعْنُوس: بریخراو، بژی‌راو، له‌جیاتی
 دانراو
 مَعْنُوسَة (الْخَلْفَ وَالْبَدَلَ): جینشین،
 جینگر، له‌جی
 مَعْنُوق: که‌م نه‌ندام، نوqsان
 مَعْنُول: پاچ، پی‌مه‌په، پارچ،
 زه‌نگه‌ن، شتیکه‌وه‌کو ته‌شوئ به‌لام
 ته‌سکتره‌و ده‌سکداره‌و زه‌وی پی
 مه‌لده‌کۆلری می کورت و گچکه‌ش به‌ننا
 به‌کاری ده‌با
 مَعْنُول (مُسْتَقَات - مُعْتَمِد): پشت
 نه‌ستوو، یارمه‌تیدراو
 مَعْنُون: یارمه‌تیده‌ر، یاریده‌ده‌ر
 مَعْنُونَة: یارمه‌تی، باربوو، یاریده،
 ده‌سگرتن، ده‌سگریژی، فریاکه‌وتن،
 به‌ماناوه‌هاتن
 مَعْنُوه - مَعْنُوه - مَعْنِيه: به‌لاو نه‌هامه‌تی
 کشتوکال و ناژه‌لان
 مَعْنِيَار: پێوانه، کیشانه، نه‌ندازه
 مَعْنِيَان: پێش‌ه‌نگی نه‌ته‌وه،
 چاوپێتوه‌کراو
 مَعْنِيِب: خه‌وشدار، ناته‌واو، نه‌نگاوی،
 خه‌وشاوی
 مَعْنِيِب (شَائِن): شکاو، نابروچوو،
 ناوژپاو

مَعِيْب: شهرم مینهر، نابرویه، ناوزیاو
 مَعِيْب: شهرمهینهر، نابرویه
 مَعِيْد: دوویاره، دوویاتکراو،
 یارمه تیده ری ماموستا، زیرهک،
 کارامه له کارویاردا، جهنگاوهر
 مَعِيْر: وامدهر، قهرز پیدهر
 مَعِيْشَة: مووچه، رۆژانه، مز،
 مانگانه، دهستکوت، خۆراک، هۆی
 زیان، گوزهران
 مَعِيْس: روانگه، شوینی روان
 مَعِيْف (المَكْرُوْه): خراپه، شهر
 مَعِيْق: تهگهره، کۆسپ، ریگر
 مَعِيْل: بهختوکر، ژینهر، سایه،
 خیزاندار
 مَعِيْل (الرَّجُلُ ذُو الْعِيَال): پیاوی
 خاوهن منال، منالدار
 مَعِيْن (مَاءٌ جَارِي): ناوی نهوه ستاو،
 له بهر رۆیو
 مَعِيْن: دیاریکراو، دیارده، دانراو،
 بریار له سهردراو، نیشانکرد،
 دهسنده، گا، جۆره پۆشاکیکه
 مَعِيْن فِي عَمَلٍ (مَوْظَف): دامه زراو،
 دانراو له سهر کاریک
 مَعِيْن (فِي الْهَنْدَسَةِ): له نه اندازه دا:
 له بزینهی
 مَعِيْه: دهر دو به لاو ئافاتی کشتوکالی و
 ئازره لی
 مَعِيُوْب (مَعِيْب - بِه عَيْب): خهوشدار،
 خهوشاوی
 مَعِيُوْن: به چاوه وه بوو، ناوی په وان و
 پاک
 مَعِيُوْه: ناته واو، خهوشدار، کم
 نه ندام، به لاو نه هامه تی کشتوکال و
 ئازره لان

مَعِيِي: نه توانین، په ککه وتن، لاوازی،
 میلاکی، شه که تی، که شهنگی، کفتی،
 ماندویه تی

مَعَا السَّنُوْر (صَاح): پشیله که
 میاواندی، دهنگی لیتهات
 مَعَاء - مَعُو (صِيَاْح السَّنُوْر): میاواندن،
 دهنگی پشیله

مَعَابَنَة (الْعَبْنُ فِي الْبَيْع): زیان
 له مامه له دا، زهره ر
 مَعَاث: داریکه گه لایه کی به رین و دریزی
 ههیه و گوله که شی سپیه
 مَعَادَرَة: دهرچوون، به جی هیشت،
 رۆیین

مَعَار - مَعَار - مَعَارَة - مَعَارَة: نه شکوت،
 کۆف، کوونره خ، زابه ند، غولزیف،
 غار، خار، زاخود، کاو، شکفت،
 کولورایی به کی ناریکه له که ژو کیوا
 دپنده و گیاندارای دیکه ستاری تیا
 دهگرن

مَعَارِي (مَنَاقِبُ الْعُرَاةِ وَأَفْعَالُهُمْ): باسی
 کرداره کانی جهنگاوهر و سیفه ته کانیان
 مَعَاص: شوینی چوونه نیو ئاوه وه،
 سهرووی لاق

مَعَاَلَة (الْمَهْلَكَة): تیا بهر، فهوتینه ر
 مَعَاَلَطَة: مه له کاری، مه له، مه له کار
 مَعَاَلَطَة كَلَامِيَّة: مه له کاری له دواندنا،
 مه له له قسه و گوته دا

مَقَامِر (مُجَازِف - مُخَاطِر): جهریه زه،
 جاو نه ترس، سه رچلی، سه ره پۆ
 مَقَامِرَة (مُجَازِفَة - مُخَاطِرَة):
 جهریه زه یه تی، چاونه ترسی،
 مه ترسی، سه رچلی، سه ره پۆیی

مَفَتْ الرِّجْلُ الكَلَأُ: باران تام و رهنگی
 گزوگیاکه ی گزوی و بزگن و پیسی کرد
 مَفَتْ الرِّجْلُ (حَمٌّ): تایی لیتهات ، تا
 گرتی
 مَفَتْ: شیلائی ، دست لیخستن ،
 جهنگو شهر ، شهر و خرابی
 مَفَدَ الرِّجْلُ فِي نَاعِمِ العَيْشِ (تَنَعَمَ):
 خوشگوزهران بوو ، خوشحالبوو
 مَفَدَ فُلَانٌ (إِمْتِلَأَ شَبَاباً): لاوبوو ،
 لهه پرتی لاویدا بوو
 مَفَدَ الجِسْمَ (إِمْتِلَأَ وَسَمِنَ): قله و بوو ،
 به خوره بوو
 مَفَدَ الرِّجْلُ شَفْرَهُ (تَنَفَّهَ): قزی
 هه لکیشا ، له بن ده ریهنش
 مَفَدَ الشَّيْءَ (مَصَّهُ): مزی ، هه لیمزی
 مَفَدَ: خورش ، دؤلچه یه کی گوره ،
 باینجان
 مَفَدَ: خه شمناک ، تورپه ، حوشتری
 تعاونوای
 مَفَدِي - مَفْدَاةٌ (مَكَانُ القُدُو): شوینی
 به ره به بیان ، شوینی شه به قو و گزنگ
 مَفْدُقٌ: زود ، فره ، یه کجار زود
 مَفْدُورٌ: ستم لیکراو ، خه مخور
 مَفْدَرٌ: زینهر ، بزئودار
 مَفْرَ فِي البِلَادِ (ذَهَبَ وَأَسْرَعَ):
 به سه رزه ویدا ریوی و په له یکرد
 مَفْرٍ بِهِ بَعِيرَةٌ: حوشتره کی خیرا
 رفاندی ، زوو به زوو بردی به ریوه
 مَفْرُ الثَّوْبِ: خومی کرد ، رهنگی کرد
 مَفْرٌ - مَفْرَةٌ (الطِّينَ الأَحْمَرَ يُصْبِغُ بِهِ):
 رهنگی کرد به قوی سوور ،
 به گله سوور رهنگی کرد

مُفَاوِرٌ مِنَ الرِّجَالِ: پیوانی هه لمه تهر
 مُفَايرٌ: جیاواز ، جیا ، سه ربه خو ،
 جودا
 مَفْبِيَةٌ: نه نجم ، ناکام و دهر نه نجمی
 هه رشتیک
 مَفْبِنٌ: بن باخل ، هه رشوینیکی پیچو
 به نای جهسته
 مَفْبُوطٌ (سَعِيدٌ): به اختیار ، شاد ،
 شادمان ، به خته وهر ، کامهران
 مَفْبُونٌ (مَخْدُوعٌ): گزی لیکراو ، قیل
 لیکراو ، هه لئه له تاو لکرین و فروشتندا ،
 نه قل سست و کز
 مَفْتَابٌ: بوختانکر ، قسه هه لپهست
 مَفْتَبٌ: دلشاد ، دلخوش
 مَفْتَرِبٌ (بَعِيدٌ عَنِ الوَطَنِ): ناواره ،
 دور له نیشتمان ، کۆچکردو ، تونا
 مَفْتَسِلٌ: ناوی خوشوردن ، شوینی
 خوشوردن ، شتنگه
 مَفْتَلٌ: تینوو ، پیویست به ناو
 مَفْتَمِرٌ (السُّكْرَانُ): سه رخوش ، مهست ،
 مهردومی مهدهوش و سه رگرم
 مَفْتَنَمٌ: تالانگر ، هه ل بز هه لکه و توو ،
 دهرهت دهستکه و توو
 مَفَتْ الرِّجْلُ ضَرْبَهُ ضَرْباً لَيْسَ
 بِالشَّدِيدِ): به هتواشی لییدا ، هتواش
 هتواش و له سه رخو لییدا
 مَفَتْ الحِمَى فُلَانًا (أَصَابَتْهُ وَأَخَذَتْهُ): تا
 گرتی ، تایی لیتهات
 مَفَتْ فُلَانًا فِي المَاءِ (غَرَقَهُ): نغزیکرد ،
 نوقمی کرد
 مَفَتْ عَرْضَ فُلَانٍ (شَانَهُ وَلَطَخَهُ - دَلَّكَه
 وَمَرَّتْهُ): سووکایه تی پیکرد ،
 له که داری کرد ، دهستی لیخست ،
 شیلائی

مَفْرَى الْكَلَامِ (مَقْصَدَهُ): مَهَبَسْتِي قَسَو
 گوته
 مَفْرَارٌ مِنَ الْإِبِلِ (الْكَثِيرَةُ اللَّبَنُ):
 حوشتری شیردار ، حوشتری فره شیر
 مَفْرَلٌ - مَفْرَلٌ - مَفْرَلٌ: تَهْشِي ، كَارْگِي
 رستن ، خه پره
 مَفْرُولٌ: رَيْسَرَاو
 مَقْسُ الطَّيِّبِ فَلَانًا (جَسَهُ): پزیشکه که
 تریبی دلی نه خو شه که ی گرت
 مَفْسَلٌ - مَفْسَلٌ: شُورْک ، سه رشور
 مَفْسَلٌ - مَفْسَلَةٌ: دهست شور ، شُورْک ،
 سوینه ، تهشت
 مَقْسَهُ بِالرَّمْحِ: برینداریکرد به تیرو پم
 مَقْسَمٌ: نَازَاو گوسستاخ ، دلاوهری
 به ره نگکاری سته مکار
 مَفْشُوشٌ (مُنْعَدِعٌ - مُرِيْفٌ - غَيْرُ خَالِصٍ):
 فیللیکراو ، گزی لیکراو ، خه له تینراو ،
 ناپوخت ، تیکهل ، ناویته
 مَفْشِي عَلَيْهِ: بوراوه ، له موش خق
 چوو ، بیوش که وتوو
 مَقْصٌ مَقْصًا (أَصَابُهُ مَقْصٌ): توشی سک
 نیشه بوو ، سکی پیچی پیا هات ،
 ریخوله کانی کرژیوونه وه ژانیا ن کرد
 مَقْصٌ (وَجِعَ فِي الْإِمْعَاءِ وَالْتَوَاءِ فِيهَا):
 ژانه سک ، پیچ به سکا هاتن
 مَفْضُوبٌ: ناچار ، زورلیکراو ، تهنگ
 پیته لچنراو
 مَفْضَةٌ: که می ، ناته واوی
 مَفْضَرٌ - مَفْضَرُونَ: مَهردومی پیروز ،
 خوشحال ، خوش گوزهران
 مَفْضُوبٌ: زه وتکراو ، رق لیه ستاو
 مَفْضُوبٌ عَلَيْهِ: خه شم لیگیراو ، رق
 لیگیراو

مَفْرَاةٌ (أَلَّةٌ تُسْتَعْمَلُ لِتَذْوِيبِ الْفَرَاةِ
 وَمَلْدِهِ): نَامِرَاژِکَه بَو تَوانه وهی
 سریش و غه ره و دریز کردنه وهی
 به کار دیت
 مَفْرِبٌ: خُورْثَاوَا ، رُوزْثَاوَا ، نِیَوَارَان ،
 ولاتیکی عه ره بی یه له کیشوهری
 نه فریقا ، مه راکیش
 مَفْرِبٌ الشَّمْسِ: کاتی خُورْثَاوَا بُوون ،
 شیوان
 مَفْرِبٌ: سَپِیْدَه ، به ره به بیان ، گزنگ
 مَفْرِبَانٌ: رُوزْثَاوَاو رُوزْه لَات
 مَفْرِبَلٌ (مُنْقَى): بَیژْراو ، پاکژکراو
 مَفْرِبِي: مه غربی ، مه راکشی ، نه وهی
 ده دریتته پال ولاتی مه غربی یان رُوزْثَاوَا
 مَفْرَةَ - مَفْرَةَ: گله سوور ، رهنگی سوور ،
 بارانیکی به سوودو که لک ، نه رمه باران
 مَفْرَزٌ: ورده گیا ، شوینی رواندنی
 شول و نه مام
 مَفْرَضٌ: دژ ، نه یار ، سوودو مه به ستدار ،
 خاوه ن مه به ست ، خوار نه ندام
 مَفْرَفَةٌ: نه سکوی ، چه مچه ، ناوگردان ،
 میلاک ، که پچه ، که وگیر ، که فگیر
 مَفْرَمٌ (مَوْلِعٌ): شه یدا ، عه ودال ، دلخواز ،
 گرفتار ، توشیار
 مَفْرَمٌ: تاوان ، قهرز ، وام
 مَفْرُورٌ (مَفْرَرٌ بِنَفْسِهِ): له خوبایی ،
 به تیوفیز ، خه پو
 مَفْرِي (مُخْرِضٌ - مُرْغِبٌ): هاندر ،
 وروژین ، فریودهر ، په سه ندکار ،
 شیرینکار ، قایلکر ، چه زبزوین
 مَفْرَى: جهنگ ، شه پ ، شوینی جهنگو
 ههرا ، واتا ، مانا ، ناوه پوک

مَقْضُور: پیروز یان خوْشحال و گوزهران
 مَقْطُ الشَّيْءِ: دریزی کرده و، کشاندی
 مَقْطَاة: داپوشراو، سه رگبراو
 مَقْطَس (حَوْضُ الإِسْتِحْمَامِ): بانیق،
 حه وزی مه له، حه وزی خو تیاستن
 مَقْطَس (مَوْضِعُ القَطَسِ): شوینی
 خوشتن
 مَقْفَر: جوړه روک و گیایه که، جلیکه
 جه نگاور له ژیره ووه له ببری دهکات
 مَقْفَر: بویه به که
 مَقْفَرَة: لیبوردن، به خشین،
 لیخوشبون
 مَقْفَل: کتل، که وچ، که ودهن، که لحو،
 ساکار، زووه لده خه له تی، ساویله که،
 دیماگزج
 مَقْطَس الحَجَر وَنَخْوَهُ زَوْدَهُ بِالقُوَّةِ
 المَقْطَاطِيسِيَّةِ): میزی موکناتیسی پيدا
 مَقْل بِالرَّجُل: دروی دایه پال،
 درویکرد به دهمیه ووه
 مَقْل فُلَان (خَانَ وَغَشْ): خیانه تیکرد،
 ناپاکی کرد، دهستی بری
 مَقْل الدَّابَّة مَقْلًا: نازه له که خولی
 خوارد له گه له سه وزه داو تووشی ژانه
 سکیو
 مَقْل: کیناوی، رقاوی، رغن
 مَقْل (جِيلٌ مِنَ النَّاسِ): وچه و نه ویه که
 له خه لکی
 مَقْل - مَقْلُ الْمَرْأَةِ وَهِيَ حَامِلٌ):
 شیری ژنی دووگیان، سکیپر که هیشتا
 منالی به رمه مکانه ی هیبیت
 مَقْل: ریپوق، چلک و پیسی چاو
 مَقْلَاة: کری زه و بیانه، زه و بیانه

مَقْلَاة: ناوکولین، بویلر، کولینتر
 مَقْلَاق: کلوم، کلیل، ده رگا، داخر
 مَقْلَب: چه ندجار شکاوو دؤپاو، جار
 له دوی جار شکست و دؤپان
 مَقْلَبَة: زالبون، سه رکه و تن، شوینی
 سه رکه و تن و زالبون
 مَقْلَبَة: سک نیتسه ی نازه له به موی
 خواردنی خو ل و گل له گه له گزوگیادا،
 مه رو بزیتک له سالتیکدا دوو جار بزیت
 مَقْلَبَة: نه ویه ی مه له ی تیا ده کری
 مَقْلَبَة (الرَّسَالَةُ المَحْمُولَةُ مِنَ بَلَدٍ إِلَى
 بَلَدٍ): نامه یکی مه لکیراو له ولایتیکه ووه
 بؤ ولایتیکی تر
 مَقْلَق (مَوْضِعٌ فِي غِلَافٍ): پیچراوه،
 به رگ تیکیراو
 مَقْلَق (ضِدَّ مَفْتُوح): داخراو، پیوه دراو،
 جووتکراو
 مَقْلَق (سَهْمٌ فِي المَيْسَرِ مِنَ السَّهَامِ
 الرَّابِعَةِ): تیروپشکیکی براوه ی قوماره
 مَقْلُوب (مَقْهُور): شکاو، دؤپاو،
 شکست خواردوو، به زیو
 مَقْلُوبٌ لَا مَقْهُور: دؤپاوی نه به زیو،
 به زیوی شکست نه خواردوو
 مَقْلُوق: کلوم، کتلون، نه ویه ی ده رگای
 پی داده خرنیت
 مَقْلُوق: تینوو، ته ژنه، زدر تینوو،
 کیناوی، رقاوی، به ستراو، ده ست
 به ستراو، پابه ند، کورت له پی و ته وق
 له مل، که له بچه له ده ست
 مَقْم: خه مناک، خه مهین، به داخ و
 به ژاره
 مَقْم (حَزِينٌ): په ست، خه فه تبار،
 دلگیر، په ژاره دار

مَقَمِي: بوراوه ، بيّهوش ، لههوش
خوچوو

مَقَمَّة: زهوی پر گژوگیا

مَقَمَلَة: کالانی شمشیر ، کیلان

مَقَمَلَة: جانهوهری دووبال

مَقَمَر: شورهی ، نهنگی ، سووکی ،

ناتهواوی ، سستی و خاویی ، بهدرهوشتی

مَقَمَض (الْمَطْمِنُ مِنَ الْأَرْضِ): زهوییهکی

تهخت و رتک

مَقَمَضَات (الدُّنُوبُ يَرْتَكِبُهَا الرَّجُلُ وَهُوَ

يَعْرِفُهَا): گوناوه تاوان که مهردوم

نه نجامی بدات و ناگادارو شماره زابیت

لی ، گوناهی دیارو بهرچاو

مَقَمَضَات اللَّيْلِ: تاریکایی شهو ،

نوتهکی ، چه تونوی

مَقَمَغ الْكَلَام (لَمْ يَبِينْهُ): قسهکانی

روون و ناشکرا نه بوو ، نادیار بوو

مَقَمَغ الشَّيْء (خَلَطَهُ): تیکه لیکرد ،

ناوینتهی کرد

مَقَمَغ فِي عَمَلِهِ: سست و لاوازیوو

له کاره که بیدا ، خاو بوو

مَقَمَغ الْأَمْر (اخْتَلَطَ): تیکه لیوو ،

ناوینته بوو ، کهوت به سه ری که کدا

مَقَمَغ الْكَلْب فِي الْإِنَاء (وَلَغ): سه که که

دهمی نایه نیو قاپه که وه ، دهمی

تیختست

مَقَمَغ: مهوری پر ناوو باران

مَقَمُور: نه ناسراو ، نه زانراو

مَقَمُور بِالْمَاء (مَمْلُوء): پر له ناو ، لاقاو

مَقَمُور بِالدِّين (غَارِقٌ فِيهِ): خنکاو

رؤچوو له قه زراریدا ، رؤچوو تیاچوو

له قه زراریدا

مَقَمُور (الْمُتَّهَم): تاوانبار

مَقْمُوص (الرَّجُلُ الْمُطْعُونُ عَلَيْهِ فِي حَسَبِهِ
أَوْ دِينِهِ): پیاویک له ره چه له ک بیان

نابندا ره خنه و ته شه لی لی بدریت

مَقْمِي عَلَيْهِ: بوراوه ، لههوش خوچوو ،

بیّهوش

مَقْمِي (الْمُزَل): مال ، لانه ، خانوو

مَقْمَاة (الْأَبْرَا): شانوگه رییهکی

هونراوه بییه به گورانی نمایش ده کریت و

به (توبرا) ناسراوه

مَقْمَاج: ژنی به نازو نوز ، به له نهجه و لار

مَقْمَاطِيس - مَقْمَطِيس (جَادِبُ الْحَدِيدِ):

موگناتیس ، ناسن کیش

مَقْمَطُ الشَّيْء (أَكْسَبَهُ خِوَاص

الْمَقْمَاطِيس): بوو به موگناتیس ،

سیف و ت و تاییه تمه ندییسه کانی

موگناتیس پیندا

مَقْمَطَة: موگناتیس گرتن ، بوون

به موگناتیس

مَقْمَم (الْفَنِيمَة): تالانی ، دهسکهوت ،

سوود ، که لک ، به غما

مَقْمِي (مُنْشَد): گورانی بیژ ، دهنگ بیژ ،

دهنگخوش

مَقْمِيَة (مُنْشَدَة): گورانی بیژی نافرهت

مَقْمِيسِيَا (رَبَابٌ أَيْضٌ لَا رَائِحَةَ لَهُ وَلَا

طَعْمٌ يَتَدَاوَى بِهِ): گلکی سپی به بژن و

تامی نییه و له چاره سهه کردندا

به کارده هینریت

مَقْمَوَة - مَقْمَوَة: له ری راست لادان ،

فریو خواردن ، گومرای ، گومرابوون ،

به لا ، کاره سات

مَقْمَوَار: رۆز هیرش بهر ، په لاماردهر ،

نازا ، به جه رگ ، جوامیز ، چاونه ترس ،

بی په روا ، بی باک

مَفُوش: ریشک و پیشک

مَفُول: تیاہر ، فہوتینہر ، رمیکی
دریژہ ، قامچہ کہ لہ ناویا شمشیریکی
ورد ہہ بیت

مَفِيار: حہسود ، بہ چاو تہنگ

مَفِيار: درہختی سیتہردار

مَفِيب: خورناوا ، روژناوا

مَفِيب - مَفِيبَة (رُوجَة مُنْفَصَلَة عَنْ رُوجِهَا): زنی جیا بوہوہ لہ میژدہ کہی

مَفِيبْ: دادپرس ، بہ ماناوه گہ یشتوو ،
بہ ماناوه ہاتوو ، فریادپرس

مَفِيبْ: گیاو لہ وہرینک باران لی دابیت و
خراپی کردبیت ، پیایوی شہرہ نگیزو

خراپ

مَفِيبَة - مَفِيبُوثَة: زہویبہک باران لی
دابیت

مَفِير: شیریک بہ ہوی خویین
تیکہ لیوونہوہ سوور بووبیت

مَفِيرَة: زہوی ناودراو

مَفِيبْ: شوینی کوبونہوہی ناو ،
ناوگر ، دہروزہی ناو بقو روچوون

بہ نیو زہویدا

مَفِيبْ: لاستیک

مَفِيبْ: تورہ ، خہ شمدار ، رقو کیناوی ،
قین لہ دل

مَفِيل: منالیک شیری دایکی دووگیان و
سک پر بخوات ، شفتہ زئی ، سکپری

منالہ بہر

مَفِيوْم: تینوو ، حوشتری تینوو

مَفِائل (اللاعِبُ بِالْفِئَالِ): بازیکر

بہ نوقلانہ لیدان

مَفَاجِيء: کوت و پر ، لہ ناکاو ، لہ پر

مَفَاد: ناوہرک ، مہ بہست

مَفَادُ الْكَلَام: کہ مہ بہستی کوتہ و قسہ ،
واتا ، مانا ، ناوہرک ، پوختہ و

مہ بہستی کوتہ

مَفَادَة (تَبَادُلُ الْأَسْرَى): دیل کورپنہوہ
مَفَارِطُ الْبِلَاد (أَطْرَافِهَا): نہ ملاولای

ولات ، لاکانی

مَفَارِقَة: جیاوازی و لیک دوورک و تنہوہ
مَفَارِة (فَلَاةٌ لِأَمَاءٍ فِيهَا): بیابان ،

شوینی بی تاوو و شکانی

مَفَارِع (خَائِف - مُفْرِع): ترساو ، توقیو ،
داچلہ کیو

مَفَاصِل: بہردی ریزکراو ، ناویکی
سازگار لہ نیو قوپو زیحی و ردہوہ بیتہ

دہرہوہ

مَفَاض: قسہ و کوتہی بہریلاو

مَفَاضَة (الْبَدْرُغُ الْوَأَسِعَة): قہ لغانیتکی
گوشادو بہرین

مَفَاقِر: مہ ژاری ، نہ بوونی ، گہ دایی ،
بیویستی

مَفَاوِض: ناویژیکر ، ناشتی ساز

مَفَاوِضَة (مُذَاوِلَة): گنت و گزکردن ،
وت و ویزکردن ، بہرابہری ، دانوستان

مَفَاد - مَفَاد - مَفَادَة: شیشیکہ ناگری
پی خوشدہ کری

مَفَارَة (الْمَكَانُ فِيهَا كَثِيرٌ مِنَ الضَّرَبَانِ):
زہویبہک مشکئی زقدبیت

مَفْرُود: ترسنوک ، بی زات ، یہ کیک
ہاواری نیش و ژانی دلی بکات

مَفْشَاح: کلبل ، کیلون ، کرپل ، شتیکی
زیانہ دارہو ققل یا کلومی دہرگای پی

دہ کرتتہوہ

مَفْشَاد (مَوْضِعُ الْوُشُود): شوینی وزہ
گہرما ، جی پی نان لہ خولہ میشی گہرما

مَفْرَح: وه لامى بيده ننگه ر ،
 ده گوتكر، قسه برين
 مَفْرَح: يه كيك نه توانيت هونراوه بليت
 مَفْرَحَة: خه لوزان ، كوره ي خه لوز
 مَفْرَحَة - مَفْرَحَة (أَمْرٌ يُفْرَحُ بِهِ)؛
 سه ره رزي ، مايه شانازي ، كاري
 گرنگ ، نه وه شانازي پيوه ده كريت ،
 ريزانه
 مَفْرَحِي (الْمَبْجَل)؛ به ريز ، خاوهن شكو ،
 ريزدار ، شكومه ند
 مَفْرَح (أَلَّةٌ يُفْرَحُ بِهَا)؛ ناميرتكه بو
 شكندن و وردكردن به كارديت
 مَفْرَحِي (مَفْرَح)؛ رزكاركراو ، به خشراو ،
 نازانكراو
 مَفْرَح (مَوْضِعُ الْفَرَار)؛ هه شارگه ،
 په ناگه ، پاسير ، دالده
 مَفْرَحٌ مِنَ الْغَيْلِ (السَّرِيْعُ جِدًّا)؛ تيزو
 خيرا ، نه سپيك بو راكردن پسي
 گونجاو و شياو بيت
 مَفْرَح (الْكَثِيرُ الْفَرَح)؛ خوشحال ،
 دلشاد ، شادمان
 مَفْرَاح: نامرازتكه بو بريني ناسن و زيو
 مَفْرَاح: ناسنيكه له كونكردندا
 به كارده برين
 مَفْرَح: كوژداويك له بيابان كه س
 نه زانيت كي كوشتويه تي ، بي كه س و
 مال و منال
 مَفْرَح: مريشكي جووجه له دار
 مَفْرَح: شانه ، بن بال بلاو گوشاد
 مَفْرَح (سَار)؛ شادي مين ، دلگه شكر ،
 دلرفين
 مَفْرَح: بالنده و به چكه كه ي

مَفْتَح: كيليل ، كيلون ، جوگه له ي ناو
 مَفْتَح (الْمُخْرَن - الْخَزَائِنَة - الْكَنْز)؛
 گه نجينه ، خه زيننه
 مَفْتَحِس (ضَار)؛ درنده ، گيانداريكي
 گزشتخزرو دپه وهك گورگو پلنگو
 شيرو وچ كه متيارو نيت
 مَفْتَحِي: ده روزه ي جيا بوونه وه ي
 دووي ، دوپيان ، مه فره ق
 مَفْتَحِس: پشكنيار ، سه رنجه ر ،
 سه رنجكار
 مَفْتَحِي عام: پشكنياري گشتي
 مَفْتَحِل (مُزْوَر)؛ هه لبه ستر او ،
 دروستكراو
 مَفْتَحِ الْقَمِيص: دپاوي ، شوين دپاوي و
 مه لته قاوي ، درزي كراس
 مَفْتَح (أَلَّةُ الْفَتْل)؛ ريسه ر ، خه په ك ،
 ته شي
 مَفْتُوح: والا ، كراوه ، ناوه لا ، له سه ر
 پشت
 مَفْتُوح: مه لته قيو ، هه لوه شاو ، دپاو ،
 قوپ ، هه ناو دپاو ، كه ده ول
 مَفْتُول (مَبْرُوم)؛ بادراو ، هونراو ،
 خولدراو ، ريسراو
 مَفْتُون: شيت ، شهيدا ، ديوانه ،
 عه و دال ، نه قلو زيري باركراو
 مَفْتِي: موفتي ، راده ر ، نهوا زانايه ي
 هه لده ستي به ده ركردي برياري
 شهري سه باره ت به كرده گاني
 مه روم
 مَفْح: گه ل بلاو ، گه لفش ، گه لاو گه ل
 مَفْجَرَة: شويني هه لقولاني ناو ،
 سه رچاوه ي ناو
 مَفْحَص: نه و شوينه ي بالنده له دووي
 ده كه ريت بونه وه ي هيلكه ي تيا بكات

مَفْرَق (تَقَاطَع وَطَرَق): دوپیان ، شوین

جیابوونهوه

مُفْرَقَات (مَوَادِ اِنْفِجَارِيَّة): تهقه مه نی

مُفْرَكَة: ژنیک رقی له پیاو بیت

مَفْرُوش: که لوبه ل ، ناومال ، پر ناومال

مَفْرُوض: نهرک ، واجب ، پیویست

ده بی ، خه ملاو ، دانراو ، نه وه ی

خواله سه ره خه لکی داناوه و به پیویستی

گپراوه

مَفْرُوك: پروا ، کپنراو ، سراو

مَفْرُوكَة: خواردنیکسی گوندنشینانی

ولاتی (میسره)

مَفْرَع (مَلَجَا): په نا ، هه شارگه ،

پاسیر ، به هاناوه هاتوو

مَفْرَع (مُخِيف): به سام ، سامناک ،

ترسینتر ، توقینتر ، روحبر

مَفْسَد: تیکدهر ، به دخوو ،

به دره وشت ، خراپ

مَفْسَدَة: سه رچاوه ی خراپه و

بی تا بپویی ، خراپه ، ناقولایی ،

ناله باری ، بی تا بپویی ، به دی و خراپی ،

گه ندی

مَفْسَر: راقه وان ، روونکار ،

روونکه ره وه ی نایه ته کانی قورئانی

پیروز

مَفْصَال: به کیک خوی گرتبیت

به جیابوونه وه وه ، که نارگیر

مَفْصِح (وَأَصِح): ناشکرا ، دیار ، روشن

مَفْصَل: نه شتهر ، نامرازی نه شته رگری

مَفْصَل (كُلُّ مَلْتَقَى عَظْمَيْن): جومگه ،

فریشک ، شوینی به یه که گه یشتنی

هردوو ئیتسک

مَفْصَل (اللِّسَان): زیان ، زویان

مَفْرَح: شوینی خالیکردنه وه

مَفْرَحَة (مَعْمَل أَوْ جِهَارُ التَّفْرِيح):

هه لهین ، نامیری هه لهینان

مَفْرَد (وَاحِد - ثَوْرُ الْوَحْش): به ک ، تاک ،

ته نیا ، ته نها ، به رانبه ری کزیه ، گای

کپوی

مَفْرَد: زانا ، شاره زا ، سوارنکی تاک و

ته نیا ، مه ردومی گوشه گیرو ته نیا

مَفْرَدَات: وشه ، تاکه ، دریزه ،

به دریزی

مَفْرَدَاتُ اللُّغَةِ (مَجْمُوعَةُ الْكَلِمَات): گه له

وشه به ک ، به شه کانی وشه

مَفْرَرَة: گروهو تا قمتیکه له سوپا

مَفْرَش (عِطَاءُ السَّفَرَة): چه رچه ف ،

سه رمیز

مَفْرَش السَّرِير: چه رچه ف ، رووجیکه ی

نوستن و خه و

مَفْرَشَة: راخه ریکی بچوکه ، له سه ری

داده نیشن ، زین پوش

مَفْرَس: بره پ ، نامیرنکه بو بپینی

ناسن و زیو

مَفْرَس: نامرازیکی برینه

مَفْرَط (مُتَجَاوِزُ الْحَد): له راده به دهر ،

زیاده ره و ، نه وه پری ، له نه ندازه به دهر

مَفْرَط (مَبْدِل): به فیروزه دهر ، ده ستبلوو

به قرب

مَفْرَط (عَرِيض - كَاسِح): پان ، به رین ،

گوشاد ، فراوان

مَفْرَع (الطَّوِيلُ مِنْ كُلِّ شَيْء): دریز ،

دریزی هه موو شتیک

مَفْرَع - مَفْرَع (الدَّرْهَمُ الْمَصْنُوبُ فِي قَالِبِ

لَيْسَ بِالْمَضْرُوبِ): دراریکی کانتزایی

له قالیبکدا بتوینرتته وه به لام سکه ی

لینه دریت

مُفْصَل: دريژ پيډراو ، به دووړو دريژي

باسکراو ، به دريژي

مُفْصَلِيَّات (الحيوانات المُفْصَلِيَّة):

زينده وه راني جومگه دار ، جومگه دار

مُفْضَلَة: دوولايي ، دووپارچه ناسانه

هر يه که يان ده چيټ به نيو ته وي

ديکه داو ده خوليت ه وه به ده وري

ناسنيکدا که له نيوانياندا چه سپ کراوه

مُفْضَال: به سوړو به زه يي ، زور به سوړو

ميه ره يان

مُفْضَل - مُفْضَلَة: جلو به رگي کار کردن

يان نيو مال و نوستن

مُفْضَل: په سهند ، جيا ، جياواز ،

جودا ، په سندر

مُفْضَحَة: مايه ي شه رمه زاري و

نابروچون

مُفْطَح: پان ، به رين ، گوشاد ، فراوان

مُفْطَر: رُوژو شکاو ، رُوژو شکينه ر

مُفْعَاة (الأرض الكَثيرة الأفاعي):

زه ويه که ماري زوربيت

مُفْعَم (مَلآن - طَافِح): پر ، ليوان ،

سه رده کا ، لي دي ده پريژيت

مُفْعَم: پرله ، ليوان ليوه له ...

مُفْعُول: کار تيکراو ، کار يگه ري ،

کار تيکردن

مُفْعُول بِهِ (في النحو): له ريژماندا:

کار ليکراو

مُفْقَرَة: زه ويه که گوشادو به رين ،

که ليتنيک له چياو که ژدا که له شه که وت

ناچيټ

مُفْصَل: رايه له و داري راو که بالنده ي

پي راوده کريت

مُفْشُود: گوم ، ناديار ، بزر ، سرپنه گوم

مُفْقُور: شکاني بپيره ي پشت

مُفْكَر: بپرمه ند ، هوشمه ند ، روشنبيري

ري نوين

مُفْكَرَة: يادنامه ، بيرنامه ، بيرخه وه

مُفْكَرَة جِيْب: بيرنامه ، ده فته ري

ياده وه ري بهر باخل

مُفْكَوْك: کراوه ، جيا بوه وه ، ترازو

مُفْلِح: نه وه ي دداني پيشه وه ي گوشادو

به رينه ، ددان شاش

مُفْلِحَة: دداني شاش و دوور له يه ک

مُفْلِح: سه رکه وتو ، رزگار ، زال ،

ده رچو

مُفْلِحَة (مَا يَجْلِبُ الْفَلَاح): هؤکاري

رزگاري و قوتار بوون

مُفْلِس (مُفْسِر - عَدِيم الْمَال): نابوت ،

سوخت ، مايه پوچ ، نه دار ، هيچ

پينه ماو

مُفْلِس: نه وه ي به سه ر پيسته که يه وه

په له ي سپي هه بيت که له پوله که نه ي

ماسي ده چيټ

مُفْلَق: قزي لولول ، باده وه مه يه ک تيز

بيت و دهم بچور نيټه وه

مُفْلِق: بوټيزکي مه زن و گوره ،

هونه ري به به هره

مُفْلِق: به روبوومي وشکه وه بوو کاتي

ده قلبيشي و ناوکه که ي به دهر ده که ويټ

مُفْلُوج: گوت ، ني فليج ، گير ، شه پله

مُفْن (فَنَان): هونه رمه ند ، کارزان

مُفْن: نه و شويته ي هونه رمه ند پيشه ي

خزي تيا نه انجام ده دات

مُقَاتِل (مُحَارِب ، مُصَارِع)؛ جهنگاور ،

پالہ وان

مُقَاتِلَة (مُحَارِبَة)؛ جهنگاور ،

جهنگەر

مُقَاحِم (مَهَالِك)؛ تياہر ، مہتری دا

مُقَادِر (الْأَقْدَار)؛ پيس ، گہندہل،

پوڅلی

مُقَادِيْفَا؛ شوپنی تياہر و مہترسیدار

مُقَارِب (وَسَط)؛ مام ناوہندی ، نزيك

به ليوہ کھی

مُقَارِي (الْقُدُور)؛ مہنجہل، دہفری

چپشت لبتان و...

مُقَاسِم (مُشَارِك)؛ به شدار ، هاویہش

مُقَاسَمَة (مُشَارَكَة)؛ به شدار بیون ،

هاویہش بیون

مُقَاصَة؛ دوا بہدوا ، له جياتی، غرامہ،

رئک و سازکردن، جیاکردنہوہ

مُقَاصِر (أَصُولُ الشَّجَر)؛ رھگوریشھی

دارو درہخت

مُقَاطَعَة؛ وازلیہبتان، دہسست

لئہ لگرتن، پھیوہندی له گہلا برین ،

ناوچہ ، ہریم

مُقَاطَعَةُ الْكَلَامِ وَالْعَمَلِ؛ هاویہشی

نہ کردن له قسہ و کارکردندا

مُقَاطَعَة تِجَارِيَة؛ پھیوہندی بچرانی

بازرگانی، مامہلہ نہ کردن

مُقَاطَا؛ شوپنی سرہوتن له کاتی قرچی

گہرمادا

مُقَاق؛ تریہی پیگہیشتو و ہبہرہاتوو

مَقَالَة (قِطْعَة مِنَ الْكِتَابِ - اِفْتِتَاحِيَة)؛

وتار ، به شئک له کتیبیک ، وتاری

پیشہکی ، سہروتار

مَفْهُوم؛ ناشکرا ، زانراو ، چہمک ،

ئاسان ، روون ، جیگہ و ماہی تیگہیشتن

مَفْوَى؛ بزیہ و رھنگراو بہ بہری

درہختیکی کوتراو کہ بو خوکردن

بہ کاردہ بریت

مَفْوَاه؛ زہویبہک رھکی خومو

رھنگکردنی زوقیت

مَفْوُض؛ بریکار ، دہستہ لاتدار ، کہسئک

کاروباری کومپانیاو نووسینگہ و

ولایتیکی پی سپیرابیت

مَفْوضِيَة؛ ئو فرمانبہریہ تیہی بریکار

لی دادہ نیشیت

مَفْوَه (بَلِيح)؛ زمان پاراو ، رھوانبیز ،

بہ دہم و پل ، بہ توانا له قسہ و گوتهدا

مَفِيد؛ بہ سوود ، بہ کہک ، کہلکار

مَق

مَقِ الشَّيْءِ (شَقُّهُ وَفَتْحُهُ)؛ کردیہوہ ،

دراندی ، له تیکرد

مَقِ اللّٰهَ عَيْنَهُ (قَلَمَهَا)؛ خوداوہند چاوی

دہرہمتنا

مَقَاء؛ رانی بیگوشت ، رانی دامالراو

له گوشت

مُقَابِل (أَمَام - بَدَل - تَجَاه)؛ بہرامبہر ،

لہ بہرہدم ، لہ پیش ، لہبری ،

له جياتی، له جیگہی

مُقَابِل؛ پیاویک له ریگہی باوک و دایکہوہ

خاوہن رھچہلہک و کہ سایہ تی بیت ،

رہسہن

مُقَابِلَة (مُلَاقَاة - مُقَارَنَة)؛ بہیہک

گہیشتن ، کزبیونہوہ ، چاویپیکہوتن

دیدہنی، بہراورد ، بہراوردکردن ،

رووبہ پروکردنہوہ

مَقَائِد: ره چه ، سه رو کایه تی ،

به پرتوه بردنی کاروبار

مَقَالِيدُ الْأُمُور: به پرتوه به ریختی کاروبار،

کاروبار به پرتوه بردن

مَقَام - مَقَام (مَوْضِع - كَرَامَة - إِعْتِبَار -

مَنْزِلَة): جیگه ، ری و شوین ، به ها ،

شکو ، ریز ، پایه ، پله ، شوین

مَقَامُ النِّعَمِ (طَبَقُهُ): ناوازی دهنگ ،

چینی ناواز

مَقَامُ الْكَسْرِ: ژیر ، ژیره

مَقَام (مَوْضِعُ الْقَدَمَيْنِ - الإِقَامَة

و مَوْضِعُهَا وَرَمَائِهَا): جی پی ، مانه وه وه

شوین و واده و کاتی

مَقَامَة: کور ، دهسته لات ، کومه لو

گرومیک له خه ک ، وتار یان ناموزگاری

یاخود وتاریک له نیتو جه ماوه ری کدا

مَقَانِق: جوره خوراکیکه

مَقَاوِل: به لیتندهر ، گریبه ست

مَقَاوِلَة (جَدَال): گفتوگو ، وتویژ ،

جه له حانی

مَقَاوِلَة عَلَى عَمَل (إِتْفَاق):

به لیتنده رایه تی ، به لاین به سستن ،

ریککه وتن ، به لیتنداری

مَقَاوِم: دوزمن ، نه یار ، ناحز ، بهرگر،

دژ

مَقَاوِمَة (صَدَأ): بهرگری ، بهرله لستی ،

بهرله لستکاری ، دژی

مَقَايِضَة (مَقَاوِضَة - مُبَادَلَة): نال وگور،

گورینه وه ، شت به شت

مَقْبَس (جَدْوَة): بشکو ، سکل ،

پزیسک ، توژیک ناگر

مَقْبَب: قوقز ، گومه زین ، گومه زدار

مَقْبَر - مَقْبِرَة - مَقْبِرَة (مَوْضِعُ الْقَبُور):

گورستان ، شوینیکه مردوی زوری تیا

نیژدایی

مَقْبِرِي - مَقْبِرِي (نِسْبَة إِلَى الْمَقْبِرَة):

گورستانی ، نه وهی ده دریته پال

گورستان

مَقْبِس (مَوْضِعُ الْحَطَبِ الْمُشْتَعَلِ بِالنَّار):

ناگردان ، قولکه به که ناگری تیا

ده کریته وه ، ناوورگ ، ناوردان ،

کوچکی ناورد

مَقْبِس: جه خماخه ، کبریت ، شقارته

مَقْبِض - مَقْبِض (يَد): دهسک ، قولف ،

مشتو ، دهسکی شمشیر و دهرگا و

شتی تر

مُقْبِل (قَادِم - آت - السَّنَة الْقَادِمَة):

هاتوو ، داماتوو ، سالی داماتوو

مُقْبِل (الْمُقْبِل): په سهند ، شیاو ،

گونجاو

مُقْبِل مِنَ الثِّيَابِ (الْمُرْفَع): جلو بهرگی

پیناوی

مُقْبِلَات: خوراکیکه بهرله خواردنی

سه ره کی پیشکش ده کریت بق حه زو

ناره زوی خواردن کردنه وه یه

له جوره کانی وه ک نسکینه و سوبو ...

مُقْبِلَة: شهوی ناینده و داماتوو

مَقْبُولَة: گومه زدار ، گومه ز به سهر

مَقْبُوح: ناشیرین ، ناقولا ، به دو خراب

مَقْبُول: په سهند ، شیاو ، وهرگیراو ،

له یار

مَقَّت - مَقَّت الرَّجُلَ (أَبْغَضَهُ أَشَدَّ الْبُغْضِ):

زوری ربق لیبوو ، ربقو قینی لیبوو

مَقَّت إِلَى النَّاسِ (كَانَ بَغِيضًا عِنْدَهُمْ):

بیژداو بوو لای خه لک ، ره زاو

چاره گرانبوو لایان

مَقَات (كَرَاهَةٌ): نه‌یستراوی ، رِقو كین
لَیْبُوو ، له‌تافی نه‌فامیدا به‌و
هاوسه‌رگریه ده‌گوترا که له‌نیوان کوپو
هاوسه‌ری باوکیدا رووی ده‌داو
کاتیکیش نیسلام سه‌ری هه‌لدا یاساخ
کرا

مُقْتَسِب (الْجَذْوَةُ مِنَ النَّارِ): پزیسکێک
ناگر ، پارچه ناگریک ، کۆتیره ناگریک
مُقْتَبِل (مَطْلَع): سه‌ره‌تا ، تاف ، هه‌ره‌ت
مُقْتَبِلُ الْعُمُر - الشَّبَاب (عَنْقُوان):

هه‌ره‌تی لاوی ، سه‌یره‌ی گه‌نجی
مُقْتَبِل (مَوْضِعُ الْقِتَالِ): شوینی جه‌نگو
شه‌ر ، مه‌یدانی شه‌رو جه‌نگ
مُقْتَحَم: ده‌ست به‌سه‌را گیراو

مُقْتَدِر: لَیْبِرَاو له‌مه‌نجه‌لدا ، میان
ناوه‌پاستی هه‌رشه‌تیک ، هاوه‌لو
هاوده‌می کارو فرمان

مُقْتَر (بَغِيْل): رژد ، پاره‌پیس ،
له‌چه‌ر ، پیسکه
مُقْتَضِي (لَا زَم): پتویسته ، چار‌نیه ،
پتویست ده‌کات

مُقْتَضِب: کورته ، کورته‌کراوه ،
به‌کورتی ، وتارو دوانی سه‌ر پتییو
کورتو پیر ، له‌به‌ر وتن به‌بی
خۆئاماده‌کردن

مُقْتَل: کۆژان ، کوشته
مُقْتَل (الْخَبِير - الْجَرَبِ): پسپۆر ،
شاره‌زا ، لَیْزَان ، نه‌زموندان
مُقْتَم (الَّذِي يَأْكُلُ كُلَّ مَا عَلَى الْأَرْضِ):

نه‌وه‌ی سه‌رجه‌م خواردنی سه‌ر سه‌فره
ده‌خوات ، لووشه
مُقْتُول: کۆژاو ، له‌ناوبراو به‌کوشتن

مُقْتَاة - مُقْتَوَةٌ: بیستان و کیلگه‌ی خه‌یار
مُقْتَحَام (خَوَاضُ السَّدَائِدِ): سه‌رکه‌ش ،
جه‌ربه‌زه ، نه‌ترس ، بویر ، نازا ،
گوستاخ

مُقْتَحَط: نه‌سه‌پیک نه‌توانیت غاریکات
مُقْتَحَطَةٌ (مَجْدِبَةٌ): نه‌بوونی ، وشکی ،
بیده‌ره‌تانی

مُقْتَحَفَةٌ: شه‌ن پیکه‌ر ، دارنکه گه‌نمو کا
له‌یه‌ک جیاده‌کاته‌وه
مُقْتَحُوْط: سالی وشکو قات و قری
مُقْتَد - مَقْد: ئاسنیکه له‌په‌ریندا

به‌کارده‌بریت
مَقْدُ (الطَّرِيق - الْمَكَانُ الْمُسْتَوِي): رنکه ،
ریباز ، شوینیکی ریکو ته‌ختو به‌راهه‌ر
مَقْدَاح: به‌رده چه‌خماخ

مَقْدَار: بپ ، چه‌ند ، چه‌رده ، کیوژ ،
پیاونه ، کیش ، کیش و پتو
مَقْدَارٌ عَظِيم (كَمِيَّةٌ كَبِيْرَةٌ): چه‌ندیکی
زۆرو گه‌وره ، په‌کجار زۆر ، زه‌به‌نده

مَقْدَام (شَجَاعٌ وَبَاسِل): نازا ، گوستاخ ،
نه‌به‌ز ، جه‌ربه‌زه ، چاونه‌ترس ، دلاوه‌ر
مَقْدَح - مَقْدَحَةٌ: که‌مچه ، که‌وگر
مَقْدَر: چاره‌نوس ، خواویست ،

چار‌نییه ، هه‌رده‌بی بیی
مَقْدَرٌ بِكَيْدًا (مُتَمَن): نرخی‌نراو ، نرخی
دانراو

مَقْدَرٌ عَلَيْهِ: له‌چاره‌ی نووسراوه ،
له‌سه‌ری دانراوه
مَقْدَر: به‌هاده‌ر ، هه‌سه‌نگین ، نرخی
دانه‌ر

مَقْدَرُ السُّوءِ (مُتَشَائِم): ره‌ش بین ،
به‌دبین

مَـدُوْدٌ: له پولاواز ، لاوازو ناتوانا
 مَـدُوْرٌ: روودای چه سپینراو ، دانراو ،
 کاریک که ده بیت بیی
 مَـدُوْنِیسٌ: مه عده نووس ، روه کی که
 وهک سه وزه ده خوریست و بونیکسی
 خوشی ههیه
 مَـدَافٌ (مَـدَافٌ): سهول ، دارسه وله ،
 دوو داری دریزی سه ریانه به له می پی
 له ئاودا به پیوه ده بری
 مَـدْرٌ - مَـدْرٌ: بۆگن ، گنده له ،
 مه ردومی گیلو که ودهن که خه لکی
 خوی لی به دوور ده گرن
 مَـدَعَاتٌ - مَـدَعَاتٌ: خرابه ، قسه و
 گوته ی گنده له و پیس
 مَـدَافٌ: سهول ، دارسه وله
 مَـدِیَّةٌ: چاویک ریپزی کردیست ،
 چاوی ریپزقاری
 مَـرُ الشَّیءِ: ترش و خوی پیوه کرد
 مَـرُ عُنُقَه: به گوجان لییداو
 ئیسقانه کانی شکاند
 مَـرُ السَّمَكَةِ المَالِحَةِ (أَنْقَمَهَا فِي الْخَلِّ):
 ماسیه سویره که ی خسته نیو ترشه وه
 مَـرُ الشَّیءِ (صَارَ مُرّاً أَوْ حَامِضاً): تال
 یان ترش بوو
 مَـرٌ - مَـرٌ: گیایه کی تال
 مَـرٌ (مَسْکَنٌ): بنکه ، نیشتگه ،
 نارامگه ، باره گا ، بارخانه ، شوینی
 مانه وه
 مَـرَأٌ - مَـرَأَةٌ: جامی گه وره ، کاسه ی
 زله
 مَـرَاضٌ: کپردو چه قوی سهر چه ماوه
 مَـرَاضٌ - مَـرَاضَانٌ (مَقْصٌ): مقه ست ،
 دووارد ، مه گریبچه نی ، قورتان ، جاوبر

مَـدْرَـةٌ - مَـدْرَـةٌ - مَـدْرَـةٌ (مَـدْرَةٌ القُوَّةُ وَالغِنَى):
 بی نیازی ، میزو توانا ، دهسته لانداریتی
 مَـدْرَةٌ: توانا ، وزه ، میز ، توانست
 مَـدْسٌ (الْمَكَانُ الْمُقَدَّسُ): شوینی پیروز ،
 مزگه وتی (قودس) ی پیروز
 مَـدْسٌ: پیروز ، به رستراو ، خاوین
 مَـدْسٌ (الجَبْر - الرَّاهِب): قه شه ،
 که شه ، که شیش ، زانای ثابینی فه له و
 دیانه
 مَـدْسَةٌ: زهوی پیروز ، فهله ستین
 مَـدْمٌ (مَجِیءٌ): هاتن ، گه یشتن ،
 ناماده بوون
 مَـدْمٌ - مَـدْمٌ (ضِدُّ مُؤَخَّرٍ): پیشخراو ،
 واژوی دواخراوه
 مَـدْمٌ (الَّذِي يُقَدِّمُ): پیشخهر ،
 پیشه که شکر
 مَـدْمٌ (وَقْتُ الشُّدُوْمِ): کاتی هاتن و
 ناماده بوون
 مَـدْمٌ - مَـدْمٌ مِنَ الْعَيْنِ (مَائِلِي الْأَنْفِ):
 دوا ی لووت ، پاش که پوو
 مَـدْمٌ - مَـدْمٌ مِنَ الْوَجْهِ (مَا اسْتَقْبَلَتْ
 مِنْهُ): نه وه ی دیت به ره و رووت ،
 پیشی ده و وچاو
 مَـدْمٌ - مَـدْمٌ مِنَ الرَّحْلِ (قَادِمَتُهُ):
 پیشه نگی کاروان ، سه ره تاکه ی ،
 پیشه که ی
 مَـدْمٌ: پیشه نگ ، به رای ، سه ره نگ ،
 به و پایه ی کی سه ریازییه
 مَـدْمَةٌ - مَـدْمَةٌ: پیشه کی ، سه ره تا ،
 رووکاری پیشه وه
 مَـدْمَةٌ الْجَيْشِ (مَافِي الْأَمَامِ):
 پیشه نگی سوپا ، به راییه که ی
 مَـدْمَةٌ الْكِتَابِ (فَاتِحَتُهُ): سه ره تا و
 پیشه کی کتب ، دیباجه ، ده ستیک

مفراع: پيك ، چه كوشكي قورسى
 ناسينه بهردى بي ده شكيتري
 مفراع (مَا يُجْعَلُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ عِنْدَ
 الْقُرَاءَةِ) : ناسنو تهخته خويندنه وه ،
 نه وهى كتيبى له سهر داده نريت له كاتى
 خويندنه وه دا
 مفراع : نه سپيك شاخو پو پيداويستى
 له نزيك خوى بو دابنريت
 مفراع : زنيك نزيك به منال بوون بيت ،
 زنيك له سهر منال بوون بيت
 مفراع - مفراع (الطریق المختصر) :
 ريگه قه دبر ، كورته ري ، ميان پر
 مفراع - مفراع - مفراع (القراية) :
 خزمایه تى ، خويشى ، په يوه ندى و
 رايه له خزمایه تى
 مفراع : چه وزى بچوك ، چه وزى ناو
 مفراع : بريندار ، زامدار ، زاماوى ،
 هه وكردو
 مفراع (ثابت) : دان پيانراو ، بريار
 له سهر دراو
 مفراع : برياردهر ، فه رماندهر
 مفراع : خشلى خرو گرد
 مفراع : ده فرى خورما يان رون
 مفراع (الشديدة من شدائد الدهر) :
 ناره چه تى و ناسوريه كاني روزگار
 مفراع : قامچى ، شه للاق ، تازيانه
 مفراع : خراب ، ناله بار ، نه فرهت
 ناميز ، قيزه ون ، ناشيرين
 مفراع : چوارمشقى ، چوارميره كى ،
 چارتيگاني ، جوړه دانيشتنيكه به
 تيكه پاندى هه ردوو قاچ به نووشتاو يى
 مفراع : كه له مه ، كلاوهى جووتى
 نه وداره چه مه ريه به نيره وه يه
 ده خريته ملي گا جووته وه ، دار كلاوه

مفراع : نه وهى كه ديارو به رچاو بيت ،
 روديار ، به رچاو
 مفراع : شاخو نه شكه وتى نزيك
 روويه كه
 مفراع : خوينراو ، خوينراوه ، ديار ،
 ناشكرا ، باش ده خوينريته وه
 مفراع - المفراع : خوينراوه ، نه وهى
 ده خوينريته وه
 مفراع : شمشيريكه كيلانى بو دروست
 ده كه ن
 مفراع : زامدار ، بريندار ، بريناوى ،
 زاماوى ، هه وكردو
 مفراع (مصاب بالبرد) : سه رما بردو ،
 سه رما ليدراو
 مفراع (ماقرى) : خوينراو ، نه وهى
 ده خوينريته وه ، ديار ، ناشكرا
 مفراع القرآن : قورنان خوين
 مفراع القربة (ملاءها) : مه شكه كه ي
 پرگرد ، ليوان ليوى كرد
 مفراع الشيء في الماء (غطه) :
 نو قمى كرد له ناوه كه دا ، ونيكرد
 مفراع الماء (جرى) : ناوه كه له بهرى
 رويى ، لي بي رويشت
 مفراع فلان في الأرض (ذهب) : به سهر
 زه ويذا رويى ، رويشت
 مفراع الشيء (كسرة أو خرقه) :
 شكاندى ، له تيكرد ، كوني كرد
 مفراع الماء (أكثر من صبه) : زور ناوى
 رشت ، به زورى رشتى
 مفراع : دلره قى ، هوى زيرى و ره قى
 مفساس : دره ختيكى كه وره يه ده نكى
 خرى هه وه و شيرينه و له زگه ي پيوه
 كردنى نيچيرى ليدروست ده كه ن

مُقْصَرٌ: مه‌ریکی ناوس
 مَقْصَصٌ (أَلَةُ الْقَصَصِ): دویرد ، دوارد ،
 مقه‌ست
 مَقْصَصُ الْقَنْمِ وَالذَّوَابِ: برینگ ، جه‌وبر ،
 چارگ ، له‌خ ، هه‌ف‌ه‌نگ ، هه‌ورینگ
 نازهل برینه‌وه ، مقه‌ستیکی گه‌وره
 تاییه‌تیه بق برینه‌وه‌ی مووی نازهل
 مَقْصَبٌ: کونکه‌ره‌ی قامیش
 مَقْصَبٌ: چنراو له‌ته‌لی نالتون و زیو
 مَقْصَبٌ: شیریک‌که‌فو سه‌رتویژی
 زورییت ، دانهری دواپین په‌تی
 پیش‌ریکی‌ی نه‌سب
 مَقْصَبَةٌ - مَقْصَبَةٌ (مَرْزَعَةُ الْقَصَبِ):
 قامیشه‌لان ، کیتلگی قامیش
 مَقْصَدٌ (مَكَانُ الْقَصْدِ): شوینی مه‌به‌ست ،
 جی‌ی مه‌به‌ست
 مَقْصَدٌ (قَصْدٌ - مَرَامٌ): مه‌به‌ست ،
 مه‌رام ، نامانج ، سه‌دل ، نامانج ،
 دلخواز ، مراز
 مَقْصَدٌ (الذِّي يَمْرُضُ ثُمَّ يَمُوتُ سَرِيحًا):
 نه‌وه‌ی نه‌خوشده‌که‌ویت و پاشان هه‌ر
 زوو ده‌مریت
 مَقْصَدٌ (مَنْ لَيْسَ بِالْجَسِيمِ وَلَا الضَّئِيلِ):
 نه‌قه‌له‌وو نه‌بچوک ، مام ناوه‌ندی ،
 مه‌ردومی جه‌ست مام ناوه‌ندی
 مَقْصَرٌ - مَقْصَرَةٌ: جل کورت ، بانکوت ،
 داریکه له‌کاتی شستنی جلو به‌رگدا
 به‌کارده‌هینری و ده‌کیش‌ریت به
 جله‌کاندا
 مَقْصَرٌ: کورت‌کراوه ، لیک‌کراو
 مَقْصَرٌ: که‌مته‌رخه‌م ، گوی‌نه‌ده‌ر ،
 کورت‌که‌ره‌وه

مُقْطَبٌ (عَادِلٌ): دادپه‌روه‌ر ، دادگه‌ر ،
 به‌کیکه له‌ناوه جوانه‌کانی خوی گه‌وره
 مَقْسَمٌ (الْقَسَمِ): سویند ، سووین ،
 سووند ، سوئد ، پا‌کانه‌کردن به‌ناوی
 خوا
 مَقْسَمٌ (مَقْسُومٌ - مَجْرَأٌ - جَمِيلٌ):
 که‌رتکراو ، به‌شکراو ، به‌ش به‌ش ،
 که‌رت که‌رت ، جوان ، شوخ و شه‌نگ
 مَقْسِمٌ (الذِّي يَقْسِمُ): دابه‌شکر ،
 به‌شکر
 مَقْسُومٌ فِي الْحِسَابِ: دابه‌شکراو ،
 به‌شکراو
 مَقْسُومٌ عَلَيْهِ (قَاسِمٌ): به‌سه‌را
 دابه‌شکراو ، به‌شدراو
 مَقْشَبٌ (غَيْرُ خَالِصٍ): ناپوخت و پاک
 مَقْشَبُ الْحَسَبِ: به‌کیک ره‌چه‌له‌کی
 پوخت و ره‌سه‌ن نه‌بیت
 مَقْشَّةٌ (مَكْنَسَةٌ): گسک ، چارو ، ماله‌ر ،
 پاککه‌ره‌وه
 مَقْشَرٌ: چاککراو ، بی‌تویکل ، روون و
 ناشکرا ، وه‌لامی ناشکرا
 مَقْشَّةٌ: بتلیکی گه‌وره‌یه ده‌وری
 گیراوه به‌پووش هه‌تا نه‌شکی گه‌ر
 که‌وت به‌زه‌ویدا
 مَقْشَطٌ (أَلَةُ الْقَشَطِ): نامرازی پیست
 پاککردن ، پاکه‌ره‌وه
 مَقْشَطَةٌ: نامرازی کردنه‌وه‌ی گری‌ی
 ناوریشم ، خه‌په‌ک
 مَقْشَعَرٌ: ره‌نگی پیسته‌که‌ی گورپا ،
 گورانی به‌سه‌را هات
 مَقْشُورٌ: پاککراو ، بی‌تویکل ، پوخت
 مَقْشُورَةٌ: خواردنیکه له‌گه‌نمی پاککراو
 دروست ده‌کریت

مَقْطَع: منالیک شہش یان حہوت مانگ
لہ دایک ببیت ، شہش یان حہوت
مانگانہ

مَقْطَع: دارو پہ تیکہ راوی پیدہ کریت
مَقْطَع (الشَّدَّة): توندی ، تیزی
مَقْطَعَار (السَّحَابُ الْكَثِيرُ الْقَطْر):
ہوریکى قرہ باران

مَقْطَاعَة: قہ لہ م دایہن ، قہ لہ م دادہر
مَقْطَاع: یہ کیکہ برایہ تی و دوستایہ تی
نہ پاریزیت ، بیریک زو ناوی وشک بکات
مَقْطَر - مَقْطَرَة (مَبْخَرَة): بخوردان
مَقْطَر: پالوتہ ، تکاوہ ، داچوړاو

مَقْطَع: شوین برین ، برگہ
مَقْطَع النَّهْرِ: شوینی پیرینہ وہ ، پرد
مَقْطَع الطَّرْقِ أَوْ الخِيوطِ نُقْطَة
الْمَقْطَاعِ): دوپیان ، شوینی بہیہک
گہشتن

مَقْطَع هِجَائِي (جُزْءٌ مِنْ كَلِمَةٍ): برگہ
وشہ

مَقْطَع: ناوارہ ، غہریب ، یہ کیکہ
لہ دیوانی دارایی ناوی نہ بیت ، کہ سیک
بریک پارہ یان ہہرشتیکى دى بدریت
بہ ہاوحالہ کانی بہ لام نہ و بی بہش
بکری ، مہردومی بی ہوہ سو
نارہ زووی جنسی

مَقْطَع: نامرازی برین و لہ تکران
مَقْطَع: پچپچپ ، لہ ت و کوت ، کوت
کوت ، پارچہ پارچہ ، ونجر ونجر ،
شپووپ ، ریزال ریزال
مَقْطَعَات: جلو بہرگی کورت ، کورتہ

جلو بہرگ
المَقْطَعَاتُ مِنَ الشَّعْرِ (قَصَارَةٌ وَأَرَا جِيْزَةٌ):
کورت ، کورتہ ہہ لہ سستو ہونراوہ

مَقْصَف (مَجَلُّ الْأَكْلِ وَالشَّرْبِ وَاللَّهُو):
شوینی ناخواردن و خواردنہ وہ و
رابواردن

مَقْصَل: برندہ ، تیز ، برہر ، تیزو
برندہ

مَقْصَلَة (آلَة ضَرْبِ الْأَعْنَاق): مل پیرین ،
سیدارہ ، قہ نارہ ، نامرازی مل پیراندن
مَقْصُور (ضِدُّ مَطْوَل): کورتکراو ،

پوختکراو ، واژوی دریزہ
مَقْصُورَة (حَجْرَة): ژورچکہ ، ژوریکى

بجووک و خنجیلانہ بہ
مَقْصُورَة الْمَسْرَح: لوچ ، گہ لہری شانق

مَقْصُول: برہر ، تیز

مَقْضَاب (مَنْجَل): کہ ندو ، داسک ،
داساچلو ، ناسنیکى کلک دارینی دہم

کہ وانہیہ دروینہ ی پیدہ کری
مَقْضَب: داس ، چہ قو ، مہ قہ سستی

ہہ لپاچین ، تیز ، برندہ
مَقْضِبَة: شمشیرو کیردی برندہ و تیز

مَقْطُ البَعِير (هُزْلٌ شَدِيداً): لہرو
لاوازیو

مَقْطُ الْكُرَّةِ مَقْطاً (ضَرْبٌ بِهَا الْأَرْضُ ثُمَّ
أَخَذَهَا): توبہ کہى کیشا بہ زہ ویداو

پاشان ہہ لیکرتہ وہ
مَقْطُ الْجَبَلِ (قَتْلُهُ شَدِيداً): پتہ و

گوريسہ کہى توند باداو لوولی کرد
مَقْطُ عُنُقِهِ (كَسْرَةً): گہ ردن و ملی

شکاند
مَقْطُ فَلَانَا بِالْإِيمَانِ (حَفَّهْ بِهَا):

سویندی دا پتی ، بہ باوہر سویندی
پخوارد

مَقْطُ الْإِبْلِ: بہ گوريس توند بہ سستیہ وہ ،
شہتہ کیدا

مَقْعَرٌ: قوپاو ، چال ، کلور ،

به قوولاجور

مَقْفَى (مَسْجَعٌ): هونراوه ، هاوشه

له کوتایی گوفتاردا ، به نندار ،

سه روادار

مَقْفَى - مَقْفَى بِهِ (الرَّجُلُ الْمُؤْتِرُ الْمُكْرَمُ):

پیاویکی کاریگه ری ریزدار

مَقْفَارٌ: بیابانی بی تاوو گیا

مَقْفَصٌ: جلو به رگی خهت خهتی هاو

چه شنی قه فوس

مَقْفَعٌ: سه رشور ، ملکه چو سه رشور

به به رده و امی و هه میشه بی

مَقْفَعَةٌ: داریکه ده کیشریت به ده ستو

قاجدا

مَقْفُولٌ: داخراو ، کلومدراو ، پیوه دراو

مَقْفًا عَلَى عِيَالِهِ: دهستی له مال و

منالی گرتوه ، پاره ی نه دانئ به هوی

رژدییه وه یان نه بوونی و هه ژارییه وه

مَقْفًا الطَّائِرُ فَرَخُهُ (أَطْفَمَهُ): باندده که

نانیدا به زهر نه قوته و به چکه کانی

مَقْفٌ: هه ر ماوه و بوشاییه که له نیوان

دوشتدا ، دریزی ، بالایی

مَقْفَةٌ: خه لکی گیلو نه زان ، مه ی و

باده ی تری هیدی هیدی

مَقْلٌ (نَظَرٌ إِلَى): سهیری کرد ، روانی ،

تبی روانی ، ته ماشایکرد

مَقْلُ الشَّيْءِ فِي الْمَاءِ وَغَيْرِهِ (غَمَسَهُ

وَعَطَّاهُ): ونیکرد له ناوه که دا ،

نوقمی کرد ، نغریو کرد

مَقْلٌ فِي الْمَاءِ (غَاصَ فِيهِ): نوقم بوو

له نیو ناوه که دا

مَقْلٌ فَلَانُ الْفَصِيلِ (سَقَاهُ اللَّبَنَ فِي كَفِّهِ

قَلِيلًا قَلِيلًا): له چنگیدا که م که م شیر ی

دا به به چکه که

مَقْطَعَةٌ: جلو به رگی کورت

مَقْطَعَةٌ: بران و هۆکه ی

مَقْطَعًا (مَا يَجْنَى فِيهِ الثَّمَرُ): ده فر ،

سه به ته ، به رچه ، نه وه ی به رو بوومی

تیا کۆده کریته وه

مَقْطَعًا: داسی بره ی، دروینه که ری

به رو بووم ، لاسکی هیشوو بۆل

مَقْطَعَةٌ: زه وییه که په مووی تیا

بروینریت

مَقْطُورٌ: رووکه شکر او به قه تران ،

حوشتریک به قه تران سواخ درابیت

مَقْطُورَةٌ: زه وییه که باران لییدا بیست ،

پاشکزی ئوتومبیلی گه وره یان

شه مه نده فر ، راکیشراو

مَقْطُوعٌ: بر او ، بچراو ، له به ریه که بر او ،

نائومید ، هیوا بر او

مَقْطُوعِيَّةٌ: به سه رچرونی مامه له

مَقْعُ الشَّرَابِ (شَرَبَهُ كُلَّهُ): بینی پیوه نا ،

هه مووی خوارده وه

المَقْعُ (المَاءُ الْمُسْتَنْقَعُ): ئاوی زه لکاو ،

ئاوی وه ستاو

مَقْعَدٌ (مَكَانُ الْجُلُوسِ - مَتَكًا -

دِيْوَانٌ): نیشته که ، شوینی دانیشتن ،

تهخت ، قه نه فه ، کورسی دریز

مَقْعَدٌ (عَاجِزٌ ذُو عَاهَةِ): ناته او ،

په که وته ، دانیشتوو ، له پیکه وتوو ،

گرده نشین ، که فته کار ، گلۆله ،

ده رده دار ، فه رتوت

مَقْعَدَاتٌ: بۆق ، به چکه ی قه تی به ر

له وه ی پی بگریت

مَقْعَدَةٌ: بیریک هه لکه نه رابیت و

نه که یشتبیتته ئاو وازی لیهینرابیت

مَقْل: بنی بیر ، قوروی زیحی بنی بیر ،
 شوینی چوونه نیو ئاو له ده ریادا
 مَقْل: بهری دارو دره ختیکه
 له چاره سه رکردندا به کار ده بری
 مَقْلَة: تاوه ، ده فریکی ده م پهلو
 و الیه شتی تیا سوور ده کریتته وه
 مَقْلَى - مَقْلَى: برژاو ، سووره وه کراو ،
 کولاو
 مَقْلَاد: کلیل ، که نجینه
 مَقْلَاع (أَلَّةٌ تُرْمَى بِهَا الْحِجَارَةُ):
 به رده قانی ، قوچه قانی ، هاویژه
 مَقْلَاق: نا تارام و دنلیا ، ناهمین
 مَقْلَام (مَقْرَاض): مقهست ، دووارد ،
 مه گریچه نی ، قورتان
 مَقْلَب (حَدِيدَةٌ تُقَلَّبُ بِهَا الْأَرْضُ لِلزَّرْعِ):
 کاسن ، ناسنیکه زهوی پی ده کیتلریت
 بۆ کشتو کال
 مَقْلَة (عَيْن): چاو ، چاف
 مَقْلَة الْعَيْن: کلینه ، کانی چاف ،
 کلینکه ، شتیکی خری توی توی به
 له ناو کالانه ی چاوا که بیلبله ی تیا به
 مَقْلَة: بنی بیر
 مَقْلَد (الْمَفْتاح): کلیل ، کلۆم ، کیلون
 مَقْلَد: شوینی ملوانکه و گهردن به ند ،
 نه سپی براوه ی پیشبرکی ، شوینی
 هه لگرتنی شمشیر ، گوره و سهرداری
 نه ته وه و گه ل
 مَقْلَد: چاولیکه ر ، شوینکه وته ،
 بر به پی
 مَقْلَدَاتُ الشُّعْر (البَوَاقِي عَلَى الدَّهْرِ
 تُحْفَظُ لِنَفْسِهَا): نه وئراوانه ی
 به هوی ناوازه بییه وه به دریزی رۆزگارو
 سه رده م ده میتنه وه

مَقْلَع (مَكَانُ قَنْعِ الْحِجَارَةِ): کانه به رد ،
 شوینی هه لکه ندنی به رد
 مَقْلَعَط: قزلوول ، راکردو له ترسا
 مَقْلَمَة: قه له م ، دایه ن
 مَقْلَو: برژاو ، سووره وه کراو ، کولاو
 مَقْلُوبَا: هه لکه پراوه ، ئاوه ژوو ،
 هه لا و کیز
 مَقْلِي: گوشتی برژاو ، دوژمن
 مَقْم: نه وه ی هه لده ستیت به خواردنی
 گشت خوارده می سه ر سفره و خوان ،
 لووشه
 مَقْمَة (مَكْنَسَة): گسک ، جاپو
 مَقْمَر - مَقْمَرَة (مَحَلُّ الْقَمَار):
 قومارخانه ، شوینی قومارکردن
 مَقْمَر - مَقْمَرَة (الْيَلَّةُ فِيهَا الْقَمَر):
 شهوی مانگه شهو ، شهویک مانگ
 تیایدا هه لهاتی
 مَقْمَعَة: دار یا خود ناسنیکه له مرؤف
 ده دریت پی
 مَقْمَل: تازه ده وله مه ند ،
 تازه پیاکه وتوو ، نه دیوبدی
 مَقْمُور (الشَّرُّ وَالْكَرِيهَة): به دیو
 خرابی ، شه یو ناقولایی
 مَقْمُوع: دۆراو ، به زیو ، شکستخواردو
 مَقْمُوعٌ مِنَ الْمَالِ (مَا أَخَذَ خِيَارَهُ): نه و
 مال و داراییه ی باشه که ی ده بریت
 مَقْنَابَا: چنگو نینۆکی شیر ،
 تۆشه به ره ی راوچی ، په رده ، سه ر ،
 دایو شر او
 مَقْنَار (الْمَوْضِعُ الَّذِي لَا تَطَّلِعُ عَلَيْهِ
 الشَّمْسُ): نسار ، نسی ، نسرم ،
 سیبه ریکه که هیچ خوری نه بینیبی
 مَقْنَبَا: جله ویک نه سپ کوبیتته وه بۆ
 هیرش بردن

مَقْد: شیرینی که ناماده بکریت

به ناردی سفر

مَقْنَطَرَة: مال و سامانیکی زرد

بی شومار

مَقْنَع: قایلکه ر، سه لمینهر، رازی

به خش

مَقْنَع (مَتَنَكِر - مَتَنَم): روپوشراو،

ده ماخ کردو، په چه دار، ده مامک

به ستوو

مَقْنَع - مَقْنَعَة: سه ریوشی ژنان، له چک

مَقْنَع: شاهید، گه واهیده ر، شایه تیک

رازی بن پیی

مَقْنُود: شیرینی که ناماده کراو له ناردی

سفر

مَقْنِي (صَاحِب الرَّمَج): خاوه ن شیرورم

مَقَه - مَقَهَاء (كَانَ أَحْمَرَ الْمَاقِي وَالْجُفُون

مِن قَلْبَة الْأَهْدَاب): نه ملاولای چاوی

سوور مه لکه رابوو به هوی که می

برزانگه وه

مَقَه: سپیتی چاو له گه ل که می که روو

به شینی

مَقَهِي: قاوه خانه، چاخانه، چایخانه،

شویتنی خواردنه وه ی چایی و قاوه

مَقَهَاء: چاوسپی روو به شین

مَقَهْوَر: په ست، خه مبار، به زیو،

تیکشکار، ناچار

مَقْوِي (ورق مَقْوِي - كَارْتُون): کارتون،

مقبا، کاغه زکی نه ستورو پته وه

مَقْوَال: قسه خوشو شیرین، له بز

شیرین

مَقْوَد: جل و، ده سته ره شمه،

دانه لغاو، مه فسار، قه وچه

مَقْوَد (مَقَاد - مَسِير): به ریوه براو،

راه ریکراو

مَقْوَد (الْجَبَل الطَّوِيل): چیا به کی به رزو

بلند

مَقْوَر: قیر تیه له سواو، قیراوی، قیرین،

مه لکوزراو

مَقْوَرَة (مَقْفَرَة): مه لکول، کولر،

سمو

مَقْوَرَة الْجَرَّاح (سَكِين): نه شته ر،

نامرازیکی تیژی نه شته رگه ریبه

مَقْوَرَة الطَّبَّاح وَالنَّجَّار وَغَيْرَهُمَا:

مه لکول، سمو، نامرازیکی مه لکولینه

له سازکردنی کووله که و باینجان له لایه ن

چیشته لینه رو دارتاشیش له ته خته

مه لکولیندا به کاری ده مینیت

مَقْوَس: مه میدان و گوره پانی غارغارینی

نه سپ، په تیکه نه سپی له سه ر

ده وه ستینریت به ر له ده رچوونی

پیشبرکی، ده فریکه، گوره پان،

مه میدان

مَقْوَل (مَقَال): و تراو، بیژراو

مَقْوَل: قسه خوش، له بز شیرین

مَقْوَلَة: گوته، وته، قسه به که جار

له دوا ی جار بگوتریته وه

مَقْوَم: داری مه و جار که جوتیار مه لی

ده سوورینیت

مَقْوَم (مَقْدَر القِيَمَة): نرخدانه ر، نرخ

زان، مه لسه نگین

مَقْوَم الخِرَّاث (قَبْضَة): ده سته ر،

ده سته دوو، دارنیکه ده گوتری به سه ر

مه و جار ه داو ده سته پی ده گیری و

له کاتی جروت کردنا

مَقْوَمَات (الأشياء الثمينة): به هادار،

به نرخ، شت و مه کی به نرخ و به هادار

مَقُومَاتُ الْحَيَاةِ (وَسَائِلُ الْحَيَاةِ):

هۆکاره کانی ژیان ، بنه ماکانی ژیان ،

هۆی ژیان و گوزهران

مَقُوی: به هیزکەر ، قایمکەر ، هیزدەر ،

بوژینەر ، وریاکهره وه ، غیرهت

نیزه بهر ، هیز پیدەر

مَقِیاس (مَعْيَار - مَكْيَال - مَقْدَار): پیوهر،

ئه ندازه ، پیوک ، بر ، چه ندیتی

مَقِیاسُ الرِّسْمِ: وینه پیو

مَقِیاسُ الطَّرِّ: باران پیو

مَقِی (مَایَسِبُ الْقِیءِ - دَوَاءٌ یَحْمَلُ عَلَی

الْقِیءِ): رشینەر ، ئه وهی ده بیته

مایه ی رشانه وه ، دهرمانیکه مهردوم

ده رشینیتته وه

مَقِیبت: به توانا ، پارنزهری بوونو

چاودیز به سه ریه وه ، تیرکەر ، ژینەر ،

یه کیکه له ناوه جوانه کانی په روهردگار

مَقِیْد: کۆت و زنجیرکراو ، دهست و پی

به ستراو ، پابه ند ، له که مه ند دراو ،

به ستراو ، چوار لاگیراو ، گه مارۆدراو ،

نوسراو ، تۆمارکراو

مَقِیظ - مَقِیظُ الْمَوْضِعِ الَّذِي یُقَامُ فِيهِ

وَقَفْتُ الْقِیظَ): هه وارگه ، شوینیک تیایدا

بمینیته وه له کاتی قرچه ی گهرمادا

مَقِیظَة: گیایه که له هاوینیشدا هه

سه وزه

مَقِیل (مَوْضِعُ الْقِیلَوْلَة): شوینی

ماندوده رکردن و پشوودان له نیوه پواندا

مَقِیلا: شوینیکی چاک و باش

له ناو: پاستی روژدا

مَقِیسم: نیشته جی، دانیشستوو ،

دامه زیننەر ، نه مر ، بهرده وام

مَقِیمُ الْحَجَّةِ (مَحْتَج): بیانوگر ،

په لپگر، ناره زایی دهربر

مَقِیمٌ بِوَأَجْبَاتِهِ: کارگوزار ، کاررپه پین

مَقِین: جوانکەر ، رازننەر ، جوانکار

مَقِیْنَة: ژنی ئارایشکەر ، ژنیک ئیشو

فرمانی ئارایشندان بیت ، ئارایشکەر

م ك

مَكُ الْعَظْمِ (مَصَّ جَمِيعَ مَا فِيهِ): ئه وهی

تیایدابوو مژی ، هه لی مژی

مَكُ الشَّيْءِ (نَقَصَهُ أَوْ أَهْلَكَهُ): که میگرد

یان تیایبرد

مَكَا - مَكَاءٌ وَمَكْوَأٌ (صَفَرٌ بِفِيهِ): به لیوی

فیکه ی لیدا

مَكِي - مَكُو (جَعْرُ الْأَرْضِ وَتَحْوَهُ): کونو

هیلانه ی که رویتشک

مَكَاءٌ: بالنده ی رهنگ سپی ، فیکه

مَكَايِد (مَقَاس): گیرۆده ، سزچه شتوو ،

سزچه پین ، سزا ده چیژئی

مَكَايِدَة (مَعَايَاة): گهرۆده یی ،

دهرده سه ری ، چیژتن ، سزا چه شتن

مَكَايِر: چه نه باز ، زۆدیله

مَكَايِيس: به لای ناگه هان بیت به سه ر

لانه ومالاندا ، له ناكاو دان به سه ر خه لگدا

مَكَايِب (مُرَاسِل): بهرده ست ، نامه بهر ،

ته ته ر ، هه والگەر

مَكَايِبَة (مُرَاسِلَة): بهرده ست ،

نامه بهر ، ته ته ر ، هه والگه ری

مَكَايِر - مَكَايِر: فیتباز ، ده ستبر ،

ته له که باز

مَكَايِرِي: زۆرو زه بهندی هه رشتیک ،

دره ختیکه له نیو لما برویت ، به کری

دانی ولاخ و ناژهلئ سواری ، کاروانچی ،

ولاخدار

مکّاس: باج و هرگر ، گومرگچی ،
 نه وهی گومرگو باج له سهر شت و مه ک
 وهرده گریت

مکّاسر: دراوسی ئی دهرگا به مالّه وه ،
 هاوسی ئی ته نیشته به مال ، هاوسایه و
 مال

مکافأة (جزاء - ثواب): خه لات ،
 به خشین ، پاداشت ، به خشیش

مکافئة (المحاجة): دهست به سهر اگریتن ،
 مؤلّدان ، نه هیشتنی دوولایه نی ناکۆک
 له مه لّس وکوت به مولک و شتیکه وه

مکافح (مناضل): تیکۆشه ر ، خه باتکه ر
مکافحة (دفاع - نضال - مواجهة):

به رگری ، خه بات ، رووبه روو وه ستان ،
 نه هیشتن ، قه لاجۆکردن

مکافحة الأمية: نه هیشتنی
 نه خوینده واری ، به ره نگاریبونه وهی
 نه خوینده واری

مکافحة الأقات: قه لاجۆی ئافات و
 جانه وەر ، قه لاجۆی دهرده کشتوکالی و
 ئازه لیه کان

مکافیء: خه لات به خش ، به خشنده ،
 به خشه ر ، چوونیه ک ، وه کو ، هاوتا ،
 هاوچه شتن

مکاک - مکاکة: مۆخی ئیسقان ، فیل و
 ته له که و ده سترپین

مکالب (الجرىء): چاونه ترس ،
 چه ربه زه ، به زات

مکالفة (محادثة): قسه کردن ،
 وتویژکردن ، دواندن

مکان (موضع - محل - موقع): شوین ،
 جی ، جیگه
مکان عام (عمومي): شوینی گشتی

مکان خاص (خصوصي): شوینی
 تاییه تی

مکان اثری: جیگه یه ک شوینه واری
 دیری ئی تیا بیته

مکانة (منزلة - رفعة الشأن - نفوذ):
 پله ، پله وپایه ، شوین ، شکۆ ،
 پایه به رزی ، سه نگی نی ، توانا ، دهست

رۆیشتن ، هیژو توانایی
مکانة: ریکرتن له یه ک له شه پدا ،
 به رله یه ک گرتن

مکانس: که سیک مه همیشه چاودیری
 کونه ئاسک بکات

مکبا (عاکف - مصمم على عمل ما):
 سه رگه رم ، خۆی داوه به سه ر ، سووره

له سه ر ، ته واو سه ر قالی کارو فرمانیکه
مکبا (مايلف عليه القزل أو الخيوط):

خولخلۆکه ، به کره ، نه وهی په ت و
 خوری له سه ر ه لده کریت

مکباب: زۆرته ماشا کردنی زه وی ،
 سه رنه وی بۆ خواره وه

مکباس: ئامرازیکه بۆ گوشینی ئاوی
 میوه و بابته تی تر

مکبب: گرمۆله ، خزۆله ، تۆپه له
مکبج: شوینی به رزو بلند

مکبیر - مکبيرة - مکبيرة (التقدم في السن):
 چوونه ساله وه ، پیری ،

به سیالچوون ، پیر بوون
مکبیر (معظم): بلندگۆ ، گه وره که ر ،
 زلکه ر

مکبیر الصوت: دهنگه وه ره ، دهنگ
 گه وره که ر

مکبيرة: زه رپین ، گه ردپین ، گه وره که ر
مکبیس: په ستینه ر ، داگره وه

مکبیس: لیدهر ، داپلۆستیته ر ،
 هه لکرته ره سه ر خه لکی و داگریته وه یان

مَكْتُبٌ - مَكَاثَةٌ: مایه‌وه ، هه‌لیکرد ،
 خایاندی
 مَكْتُبٌ - مَكْتُبٌ: مانه‌وه ، هه‌لکردن ،
 خایاندن ، جینشین بوون ، تیا ژیان
 مَكْتَارٌ (كَثِيرُ الْكَلَامِ): زۆربایی ،
 چه‌نه‌باز ، له‌وجه ، زۆرقسه‌که‌ر
 مَكْتَاْفٌ (جَهَارُ قِيَاسِ الْكُثَاْفَةِ): خه‌ستی
 پیتو ، ئامیری خه‌ست پیتو
 مَكْتَبْرٌ (كَثِيرُ الْمَالِ): ساماندار ،
 ده‌وله‌مه‌ند ، خاوه‌ن دارایی و مال
 مَكْحَالٌ: میل ، کلچیک
 مَكْحَلَةٌ: کلدان ، کلتور ، سورمه‌دان ،
 کلدانک ، کله‌دان ، کلئیدان ، توره‌که یان
 کلدانئیکی بچووکه و کلی هاپروی
 تیده‌که‌ن
 مَكْدٌ فَلَانٌ بِالْمَكَانِ: مایه‌وه ،
 نیشته‌جی‌بوو
 مَكْدٌ الشَّاةُ وَالنَّاقَةُ: مه‌رو حوشتره‌که
 شیریی زۆر بوو وشکی نه‌کرد
 مَكْدٌ (الْمَشْطُ): شان ، قزدامین
 مَكْدَرٌ: په‌ست ، توپه ، خه‌مبار ،
 خه‌فته‌تبار
 مَكْدَسٌ (مُتْرَاكِمٌ): کۆمه‌لبوو ، که‌له‌که
 په‌ستوو ، له‌سه‌ریه‌که هه‌لچنراو
 مَكْدَمٌ: شوینی گازو برینداری
 مَكْدَمٌ: په‌تی باش گرئیدراو ، بادراو ،
 په‌رداخیی گه‌وره‌یی شووشه
 مَكْدَمٌ: که‌زراو ، بریندار ، زامدار
 مَكْدُوْدٌ: دۆراو ، به‌زیو ، زه‌وی کوتراو
 مَكْذِبَانٌ - مَكْذِبَانَةٌ (الْكَثِيرُ الْكَذِبُ):
 زۆر درۆژدن و ناراست ، درۆژکۆ
 مَكْذِبَةٌ - مَكْذِبَةٌ: درۆ ، واژویی راستییه

مَكْبُوحٌ: دامرکاو ، خه‌فه‌کراو
 مَكْبُودٌ: گرفتارو توشیار به‌ده‌ستی
 نه‌خۆشی جگه‌روهه
 مَكْبُوسٌ: په‌ستینراو ، سویرکراو ،
 ترشیات
 مَكْبُونٌ: ئازه‌لی ده‌ست و قاچ کورت
 مَكْبُوْنَةٌ: ورگ گه‌وره‌یی باریک نه‌ندام ،
 ژنی شکایه‌ت‌که‌ر ، ژنی عه‌جول
 مَكْتَاْفٌ (الدَّابَّةُ الَّتِي يُفَقِّرُ السَّرَجَ
 كَثْفَهَا): ئازه‌لئیک زین سه‌رپشتی
 بریندار بکات و ئازاری بدات
 مَكْتَبِبٌ (حَرِيْنٌ): خه‌مبار ، خه‌فته‌تبار ،
 مات ، خه‌مۆک ، چه‌مۆک ، دلته‌نگ ،
 دلگیر
 مَكْتَبِبٌ: قوتا‌بخانه ، فه‌رمانگه ،
 نوسینگه ، شوینی زانین و فیربوون
 مَكْتَبِبٌ: فیرکه‌ری نووسین ، مامۆستا
 مَكْتَبِبَةٌ: کتئیخانه ، نامه‌خانه ،
 په‌رتوو‌کخانه ، کتئب فروش ، شوینی
 خویندنه‌وه‌یی کتئب
 مَكْتَسِبٌ: قازانج ، ده‌ستکوت ،
 به‌ره‌م ، وه‌رگیراو
 مَكْتَنَزٌ (كَثِيرُ اللَّحْمِ): قه‌له‌وی گوشت
 پتو ، تئیکسمراو
 مَكْتُوبٌ: نوسراو ، نامه
 مَكْتُوبٌ عَلَيْهِ (مَقْدَارٌ): له‌چاره‌نووس
 نوسراوه ، چاره‌نووس
 مَكْتُوْفٌ: بال به‌ستراو له‌پشته‌وه ، شان
 گیر
 مَكْتُومٌ: شاراره ، په‌نه‌ان ، نه‌ئینی ،
 جۆره‌خورماییه‌که
 مَكْتُ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ): چاوه‌پیی کرد ،
 مایه‌وتئیدا ، جینشین بوو ،
 نیشته‌جی‌بوو

مَكْرَش (كَبِيرُ الْبَطْنِ): ورگن ، ورگ زل ،
 ورگ ناوسا
 مَكْرَشَة: خواردنیکه له گزشت و شتی تر
 دروست ده کړیت
 مَكْرَع: شوینیک نازل پینچکه و پی تی
 بخت بۆ ناو خواردنه وه
 مَكْرَعُ الْفَرَسِ الشَّدِيدُ الْقَوَائِمُ):
 نه سپی پینچکه به هیزو پته و
 مَكْرَعَات: باخی پر ناوی دارخورما
 مَكْرَم - مَكْرَمَة: ریزدار ، به ریز ، گه وره ،
 جوامیز ، به خشنده
 مَكْرَم - مَكْرَمَة (فَعْلُ الْكْرَمِ): جوامیزی ،
 به خشنده یی ، میهره بانی ، دست و
 دل فراوانی
 مَكْرَم: به ریز ، پایه بهرز ، خاوهن شکو ،
 شایانی ریزه
 مَكْرَمَة (فَعْلُ الْخَيْرِ): کاری چاک و باش ،
 کرده و رهفتاری چاکه
 مَكْرَمَة: زه وییه کی روه ک و گزویا
 چاک و باش ، خلات ، دیاری
 مَكْرَمَة: نابوت ، ناقولا ، نابه جی ،
 ناشیوا ، قیزه ون ، سهخت و قورس
 مَكْرَمَة - مَكْرَمَة: قیزه ون و گه نده ل ،
 رق لیبوو قیزه ون لای مردوم
 مَكْرُوب (مُضْطَاق - مَهْمُوم): په ست ،
 ناراحت ، بیتاقهت ، تهنگاو ، زور
 بۆ هاتوو ، فشار له سهر ، تووشیار ،
 دوچار ، خهفته تیار ، دلته نگ ، سه غلهت
 مَكْرُوب (جَرْمُومَة): میکروب ، خوره
 مَكْرُوسُكُوب (الْمَجْرَم - آئَة تَكْبِيرُ الْأَشْيَاءِ
 وَتَعْظِيمُ جُرْمِهَا): وردبین ، میکروسکوب
 مَكْرُوفُونَ (مَجْهَارُ كَهْرَبِي): میکروفون ،
 دهنگه ور

مَكْرَ الرَّجُلِ وَبِهِ (خَدَعَهُ):
 هه لیخه له تاند ، دهستی بری ، فریویدا
 مَكْرَ اللَّهُ فَلَأَنَّا (جَازَاهُ عَلَى الْمَكْرِ):
 خوداوه ند پاداشتی دایه وه
 مَكْرَ الثُّوبِ: جلو بهرگه که ی رهنگ کرد
 مَكْرَ الْأَرْضِ (سَقَاهَا): زهوی ناودا ،
 ناویدا ، ناودیزی کرد
 مَكْرَ مَكْرًا (إِحْمَرًا): سووربوو ، سوور
 هه لگه را
 مَكْرًا (جَمْعُ وَاحْتِكَارِ الْخُبُوبِ فِي الْبُيُوتِ):
 دانه ویله ی له ماله وه قورخ کرد بۆ گرانی
 مَكْرًا (خِدَاعٌ - جَزَاءُ الْمَكْرِ وَالْخِدَاعُ):
 هه لیخه له تاندن ، فیلکردن ، گزی کردن ،
 ساخته کردن ، فریودان ، پاداشتی
 فیل و ده ستبرین
 مَكْرًا: مهیدانی شهرو جهنگ ، گزوه پانی
 جهنگ
 مَكْرًا: نه سپیک گوپرایه ل بیت و
 غاریکات و خوش جله و بیت
 مَكْرًا: بیناو ساختمانی توکمه و به هیز ،
 تیکسمپراوی گزشت پته و
 مَكْرَة: فریو فیل له جهنگدا ، ته له که
 مَكْرَة س: ده ست و پی سست و خاو ،
 به یه کا نوسا
 مَكْرًا (مَكْرَر - مَرْدَد - مُصْفَى): دووباره ،
 دووپات ، پالیوراو ، دووباره ،
 دووباره کراو
 مَكْرَرُ الْعَدَدِ فِي الْحِسَابِ: لیکدراو ،
 ژماره یی دووپات کراو
 مَكْرَس (مُخَصَّص): ته رخانکراو ،
 رامکراو ، ناماده و دانراو
 مَكْرَس - مَكْرَس: گه ردن بهندی مرواری
 که به باشی هونرابینته وه

مَكْرُوهُ: نه ویستراو ، شهر ، خرابه ،
 ناپه سهند
 مَكْرُوهُة: به دبه ختی ، دهرده سه ری
 مَكْرُوْز: توشبوو به ده سست نه خوشی
 دهرده کویانه وه
 مَكْس - مَكْس: باجی سهند ، باجی
 کۆکرده وه
 مَكْس الشَّيْءِ (نَقْصَ): که میگرد ،
 که مبیو ، که لیبو
 مَكْس فِي الْبَيْعِ (نَقْصَ الثَّمَنِ):
 نرخه که ی دابه زاند ، که میگرد وه
 مَكْس الضَّرِيْبَةِ قَدْرَهَا وَجَبَّاهَا):
 باجه که ی داناو کۆیکرده وه
 مَكْس الرَّجُلِ: له مامه له دا نرخی دابه زاند ،
 هاته خواره وه ، که میگرد وه
 مَكْس: باج ، گومرگ ، باجی گومرگ
 مَكْسَال (قَعْدَةٌ): له ش قورس ، بی کاره ،
 ته مه ل ، ته وه زهل
 مَكْسَب - مَكْسَب - مَكْسَبَة (مَائِكْسَب -
 رِبْح): ده سته کوت ، سوود ، که لک ،
 نه وه ی به ده سست ده هیئیریت و په یدا
 ده کریت ، قازانج ، به ده سست هاتن
 مَكْسَب (رَابِح - مُرْبِح): به سوود ،
 به که لک ، قازانجدار ، پپسوود
 مَكْسَجَة (مَكْنَسَة): گسک ، رامال ،
 راده ر ، ماله ر ، جاپو
 مَكْسَجَة: ئوتومبیلی بارکیش کردن
 مَكْسِر (مَوْضِعَ الْكَسْرِ): شوینی شکاندن
 مَكْسِر الشَّجَرَةِ (أَصْلَهَا أَوْ جَذْعَهَا حَيْثُ
 تُكْسَرُ الْأَغْصَانُ): رهگ ، بیخ ، رهگو
 ریشه ی دره خست که پهل و لقی
 لیده کریته وه

مَكْسِر (مُحْتَم): شکیتنه ر ، تیک شکین
 مَكْسُور (مُنْكَسِر): شکاو ، تیکشکاو
 مَكْسُورُ الْخَاطِرِ: ته ریق کراوه ،
 هیوابراو
 مَكْسُورُ الْقَلْبِ: دلشکاو ، هیوابراو ،
 په سست ، په ژاره دار ، ره نجاو ، زویر ،
 خه فه تبار
 مَكْشُوح: مه ردومی داخ کراو
 مَكْشُوف: ناشکرا ، دیار ، به رچاو ،
 سه ره ره لا ، سه ره تال ، رووت و قووت
 مَكْشُوفُ الرَّأْسِ: سه ر رووت ، توتین
 مَكْظَمَة: خوار دنیك مرؤف توشی
 ئینته لا بکات
 مَكْظُوف: تیر ، پپر ، لیوان لیو ،
 جه نجال ، قه له بالخ
 مَكْظُوم (الْمَكْرُوب): توشیار ، دوچار ،
 گرفتدار ، خه فه تبار ، ره نجه رۆ
 مَكْعَب: شهش روو ، خشتهك ، سی جای
 ژماره بهك
 مَكْفَت (مَنْ يَلْبَسُ دَرْعَيْنِ بَيْنَهُمَا ثَوْبٌ):
 به کیک دوو زری پپوشی و له نیتوانیانا
 به رگیک هه بیته
 مَكْفَر - مَكْفَر: ناسوپاسگوزار ،
 ناشوکر ، به لآدار له مال و منال و حالیدا ،
 داپوشراو به چهك ، کۆت و به ندرکراو
 به ئاسن
 مَكْفَر: مه ردومی چهك له خو دهر ،
 چهك هه لگر
 مَكْفَن (لَا يَسُ الْكَفَنُ): کفن له بهر ،
 کفنکراو
 مَكْفَهْر: تاریک ، تاریک و نوتک ، گرژ ،
 مۆن ، موموچ ، هه مووشتیکی
 له سه ره بهك هه لچنراوو که له که بوو ،
 بی شه رم و چه یا ، ده موچاو باریکی که م
 گۆشت

مَكَّنَ الشَّيْءَ (قَوِيَ وَمَثَنَ وَرَسُخَ):

به هم‌زیبوی ، قایم بوو ، به توانابوو
مَكَّنَ عِنْدَهُ (صَارَ ذَا مَكَائَةٍ): به رزبوه وه
لای ، گه‌وره بوو ، پایه‌داربوو
مَكَّنَ (ثَبَّتَ): جیگبری کرد ، قایمی کرد ،

توکمه‌ی کرد
مَكَّنَ لَهُ فِي الشَّيْءِ (جَعَلَ لَهُ عَلَيْهِ
سُلْطَانًا): ده‌سته‌لاتداری کرد
به‌سه‌ریه وه

مَكَّن - مَكَّن: هیلکه و توخمی کرولله و
شه‌وگه‌رد

مَكَّنَى (مَلَقَبَ): نازناونراو ، ناولینراو ،
پیناسه‌دار

مَكَّنَة - مَكَّنَة: توانا ، توانین ،
لیهاتوویی ، میز ، توندو تیژی

مَكَّنَز (مَائِكُنَزُ فِيهِ): سندوقی هه‌لگرتنو
پاشه‌که‌وتی دراو پوول

مَكَّنَس: حه‌شارگه‌ی نازه‌لی دپرنده و
ناسکو مانگا له‌گه‌رمادا

مَكَّنَسَة: گسک ، ماله‌ر ، پاکه‌ره وه ،
جاریو

مَكَّنَسُو: هه‌لگیراو ، زه‌خیره ،
پاشه‌که‌وتکراو

مَكَّنَسُوس (مَمْسُوح): مالراو ، گسکدراو ،
جاریو دراو

مَكَّنَسُون: په‌نهان ، پوشراو ، نادیار ،
شاراوه

مَكَّنُو - مَكَّنَى (جُحْرُ الْأَرْتَبِ وَنَحْوَهُ): کونی
که‌رویشک و گیانداری دی

مَكَّنَوَة - مَكَّنَوَى: ئوتوو
مَكَّنُور: کزپانی حوشر

مَكَّنُور: فیلباز ، ته‌له‌که‌باز

مَكْفُوف (أَعْمَى): نابینا ، کویر

مَكْفُول (مَضْمُون): ده‌سته‌به‌رکراو ،
زامنکراو ، دابینکراو

مَكَّكَ عَلَى غَرِيمَةٍ (أَلْحَ عَلَيْهِ): زوری
لیکرد ، پی داگرت ، هانیدا

مَكَّلًا: رُوخ‌ی ده‌ریا ، قه‌راخ ، شوینی
له‌نگه‌رگرتنی که‌شتی ، هه‌مووشوینیکی

په‌ناو پاسیز بۆ سره‌وتن له‌ره‌شه‌با
مَكَّلَاةُ (الْأَرْضُ الْكَثِيرَةُ الْكَلًّا): زه‌وی

پرگزوگیا
مَكَّلَب: به‌ند ، کویرکراو

مَكَّلَب (مَعْلَمُ الْكَلَابِ): سه‌گباز ، سه‌گ
راهین ، سه‌گه‌وان

مَكَّلَف (مَسْئُول): روولینراو ، پی‌سپیراو ،
به‌پررسیار ، له‌سه‌ریه‌تی

مَكَّلَف (الْوَقَاعُ فِيَمَا لَا يَعْنيهِ): که‌وتنه
باس و خواستی‌که‌وه په‌یوه‌ندی

به‌مه‌ردومه‌وه نه‌بیئت
مَكَّلُوم: زامدار ، بریندار

مَكْمَاة - مَكْمَاةُ (الْمَوْضِعُ تَكثُرُ فِيهِ
الْكَمَاةُ): شوینیک قازجکی زور بیئت

مَكْمَاة: ده‌مه‌وانه ، قه‌یته‌ر ، ناخویر
مَكْمَكُ الرَّجُلِ: به‌له‌نجه‌ولار چوو به‌رئوه

مَكْمَكُ الْعَظْمِ (مَصَّ جَمِيعَ مَا فِيهِ مِنْ
الْمِخِّ): مؤخه‌که‌ی مژی ، هه‌موو

مؤخه‌که‌ی هه‌ل‌لوشی
مَكْمَل: مه‌ردومی ته‌واو له‌خیرو شه‌ردا

مَكْمَل (مُتَمِّم): ته‌واو‌که‌ر ، پرکه‌ر ،
کزتایی مین

مَكْمَن (مَخْبِئًا): مؤلگه ، حه‌شارگه ،
بۆسه ، شوینی خو‌شاردنه‌وه

مَكْمُود: خه‌مناک ، خه‌فه‌تبار ، دلته‌نگ ،
په‌ژاره‌دار

مَل الشَّيْءِ (قَبْلَهُ): هه لیکږایه وه ،
 تاوتوی دی کرد ، نه مدیواو دیوی کرد
 مَل الشَّيْءِ فِي الْجَمْرِ (أَدْخَلَهُ فِيهِ):
 خستیه ناگرو خو له میشه وه ، پیشانی
 مَل الشَّيْءِ وَمَنْهُ (سَنَمَهُ): لئی بیزاربوو ،
 لئی بیتاقه ت بوو
 مَل وَأَمَل عَلَيْهِ الْأَمْرَ (طَالَ وَضَائِقَ):
 زوری خایان ، دریزه دی کیشاو وهرس
 بوو

مَل الثُّوبِ (خَاطَهُ خِيَاطَةً أَوْلِيَةً): کږکی
 گرت ، په که م دورینی نه نجامدا
 مَل (ذُو الْمَلِّ - مُتَبَرِّمٌ - ضَجِرٌ): بیزار ،
 وهرس ، بیتاقه ت ، نیکه ران ، زویر ،
 شینتگیر

مَلَأَ: بیابان ، سارا ، چوله وانی ، زهوی
 پان و بهرین ، شه وو روژ ، ماویه ک
 له سرده م
 مَلَأَتْكَ: فریشته ، پهری ، بنده دی
 تاییه تی خوداوه ند

مَلَأْتُمْ (مُنَاسِبٌ): گونجاو ، شیاو ،
 له بار ، به جی ، بو بوو
 مَلَأْتُمْ (مُطَابَقَةٌ - اِتِّفَاقٌ): ریک که وتن ،
 له باربوون ، پیکه وتن ، بو بوون
 مَلَأَبَ: بو نیکسی خو شه له زافه ران
 ده چیت

مَلَابِس (أَلْبِسَةٌ - ثِيَابٌ): جلو بهرگ ،
 پو شاک
 مَلَابِسٌ ثَعْتَانِيَّةٌ: جلو بهرگی ژیره وه ،
 دهرپی و ناوه لکراس و ژیرکراس و
 فانیه و ...

مَلَابِسَةٌ: حال و بار ، هل ، دهرقه ت ،
 سرده م

مَكْوَر - مَكْوَرَة (عَمَامَةٌ): میزه ر ، جامانه
 مَكْوَرُ الرَّأْسِ (طَوِيلُهُ): سه در ریژ
 مَكْوَك: جامی ناو خواردنه وه ،
 پتوانه په که هوقه په ک یان هوقه و نیویک
 ده گرت ، نامیرکی چینه
 مَكْوَكِب (الَّذِي بَعَيْنَهُ نُقْطَةٌ بِيضَاءً):
 نه وه ی له چا ویدا نوخته و خالکی سپی
 هه په ، تانه دار

مَكُونٌ: کردکار ، پیکه پنه ر ، دروستکه ر ،
 دوزره ره وه
 مَكُونٌ (مَوْجُودٌ): دروست بوو له ،
 پیکه اتوه له
 مَكْوِيٌّ: نوتوچی

مَكِّي مَكَا: خوین له ژیر پیستیدا
 کږبوه وه به هوی ئی شو کاره وه
 مَكِّيَال: پتوره ، پتوانه
 مَكِّيْدَةٌ (دَسِيْسَةٌ): پیلان ، فیل ؛
 ده سیسه ، ته له که ، راوو چاوبه ست

مَكِّيْفَةُ الْهَوَاءِ: باگږ ، باخو شکار
 مَكِّيِل: پتوانه ، پتوره
 مَكِّيِن: جینگیر ، دامه زراو ، به میز ،
 پتو ، توانا ، قایم ، پله و پایه دار ،
 خاوه ن پله و پایه

مَكِّيْنَةٌ (الثَّوْدَةُ): نه رمی ، هیواشی ،
 شینه بی ، له سه رخوی
 مَكِّيُول (أَلَةُ الْكَيْلِ): کیشانه ، نامرزی
 پتوانه

مَل فَلَانٌ: بیزاربوو ، ساردبوونه وه رووی
 تیکرد ، له خه م په ژاره دا تلایه وه
 مَل عَلَى فَلَانٍ السَّفَرَ (طَالَ): که یشت و
 سه فهره که ی دریزبوه وه ، خایاندی
 مَل فِي الْمَشِيِّ (أَسْرَعُ): خیرا رووی
 به پتوه ، په له یکرد له رویشندا

مَلَأَتْ: مەردومی ریزداری خاوهن
 که سیتی و ناویانگ
 مَلَأَح: تامدار، رووخوش، ئیسک
 سووک، به چیتز
 مَلَأَح: ره شه بایه که شتی بیات
 به پیتوه، سه ره نیتزه، په رده،
 توشه به ره، شه لته
 مَلَأَح: که شتی وان، خوی قروش
 مَلَأَحَة: که شتی وان، خویکان، کانی
 خوی، مه مله جه، خویدان
 مَلَأَحَة: خوینگه رمی، سویری
 مَلَأَحِج (المضایق): ته نگه به ره کان،
 شوینه ته نگه کان
 مَلَأَحَة: کومه لو تا قمیکن له سروشت
 په رسته کان
 مَلَأَحَظ (مراقب): چاودیز، سه رکار،
 تیبین
 مَلَأَحَظ العَمَل: سه په رشت، سه رکار،
 چاودیز
 مَلَأَحَظَة: چاودیزی، تیبینی،
 سه په رشتی، ره چاوکردن، لیدوان،
 رافه کردن، گفتوگو، ره خه
 مَلَأَحَقَة (مُتَابِعَة): راوان، نیشته سه ر،
 دواکه وتن، شوینکه وتن، کۆلینه وه،
 بشکین
 مَلَأَحِم: په تیکی باش بادراوو گریندراو
 مَلَأَحِي: جوړه تریه کی سپی به، جوړه
 هه نجیریکه
 مَلَأَحِيَة: که شتی وان
 مَلَأَحِج (الطرق الخيطة في الجبال):
 ریگی ته نگه به ره له چیدا
 مَلَأَذ: په ناگا، جه شارگه، قه لا،
 شوینی خو شارندنه وه

مَلَأَرِيَا: له رزوتا، سپه پو
 مَلَأَز: په ناگا، جه شارگه
 مَلَأَزَة: باخی باده م
 مَلَأَزِم (لايفارق - تابع - رُتْبَة
 عَسْكَرِيَة): جيانا بیته وه، به جیتی
 ناهیلی، پاشکو، له گه ل، نه فسر،
 پله ویا به کی سه ربارزیه
 مَلَأَزِم بَيْتِه: دانیشتوی مال، له مال
 ده رناچی
 مَلَأَزِم الصَمْت (لايتكلم): بیده نگ، قسه
 ناکات، نقه لیوه نایه ت
 مَلَأَزِم الفِرَاش (لايزال مريضاً):
 له جینگه دا که وتوو به هوی نه خو شیه وه،
 که وتوو
 مَلَأَزِمَة (تعلق - ارتباط - مُثَابِرَة):
 په یوه ندی، په یوه سستی، په یوه ندیتی،
 جیانه بوونه وه، لینه بوونه وه، کۆلنه دان،
 به رده واهی
 مَلَأَسَة: مال، سافکری چیمه نتوی
 بیناو ساختمان
 مَلَأَط العَانَط: سواخ، سپی کاری،
 که چکاری
 مَلَأَطَفَة: نازو نوز، کالته له گه ل کردن
 مَلَأَع (المفازة لأنبات فيها): بیابانیتی
 بی گژوکیا
 مَلَأَعِب (مُغَادِع): فیل باز، ته له که باز،
 ده ست بی، ساخته چی
 مَلَأَعِب ظَلِه (طائر طويل الجناحين
 قصير العنق): بالنده یه کی بال دریزی
 مل کورته
 مَلَأَعِب الرِّيَاح: شوینی هاتنو
 ده رچوونی ره شه با
 مَلَأَق: نذر چاپلوس و دم شر

مُلاَقَاة : چاوپیتکه و تن ، به کتر دیتن ،
 بیتک گه یشتن
 مُلاَقِس : به نارام ، نارامگر
 مُلاَقِيس : نارامگر، خوراکر
 مُلاَك : فریشته ، نوانا ، توانین ،
 دهستلآت
 مُلاَك المَوتَا (قَابِضُ الأرواح) : فریشته‌ی
 گیانکیشان ، نیرانیل
 مُلاَك الحَبَابِ (کیوبید) : فریشته‌ی
 خورشه ویستی ، کیوبید
 مُلاَك فِي الحُكُومَةِ (الدرَجَةُ المُخَصَّصَةُ
 لِلعَمَلِ) : پله‌ی کارکردن ، میلاک
 مُلاَك (الطین) : قور، هه‌پی ، حرگ،
 قور له ناوو گل دروستده‌کری که خاکو
 خول به‌به‌فریا ناو یا باران ته‌ریی
 ده‌بیت به‌قور
 مُلاَك : خاوه‌ن زه‌وی‌وزار ، دهره‌به‌گ
 مُلاَل (تَبْرُم) : شیتگری ، گینگله‌دان ،
 نارام له‌به‌ر بران
 مُلاَل الخِیَاطَةِ (شِرَاجَةٌ) : کۆک ، کۆک
 گرتن
 مُلاَل : بیزاری ، وه‌پس بوون ، بیتاقه‌تی
 مُلاَلَة (ذو المَلَل) : بیزار ، وه‌پس ،
 بیتاقه‌ت
 مُلاَم - مُلاَمَة : سه‌رزه‌نشست ،
 به‌سه‌راهاتن ، لۆمه‌کردن ، لیتوپه‌بوون،
 گله‌یی ، رازوگله‌یی ، گازنده
 مُلاَمِحُ الوَجْهِ (تَقَاطِيعُهُ) : شیوه‌ی
 رووخسار ، دیمه‌ن ، چاره ، دیمه‌ن و
 شیوه‌ی روو
 مُلاَمَسَة : به‌ریه‌ک که‌وتن ، له‌یه‌ک که‌وتن
 مُلاَمِظ : ده‌روبه‌ری ددان و لچو لیتو

مَلاوَة - مَلاوَة (البُرْهَة مِنَ الدَّهْرِ) : تاوو
 ساتیک له‌سه‌رده‌م و روزگار
 مُلاوِص (مُتَمَلِّق - خِداغ) : فیتباز ،
 گزیکر ، مه‌رایس‌کر
 مُلاوِی (الطَّرِيقُ المُنْتَوِیة) : ریگه‌ویانی پیچ
 پیچ ، پیچ پیچاوی ، ریگه‌ی هه‌موار
 مَلَأَ الإِنَاءَ مَاءً وَیَأْمَأُ وَمِنَ المَاءِ (وَضَعَ
 فِيهِ مِنَ المَاءِ قَدْرًا مَّا یَأْخُذُهُ) : ناوی
 تیکرد به‌ئه‌ندازه‌ی شه‌وی لیتی بیات
 مَلَأَ فِي القُوسِ - مَلَأَ (جَذَبَ الوَثْرَ جَذْبًا
 شَدِیدًا) : تاله‌کی به‌توندی راکتیشا ،
 به‌کیشی کرد
 مَلَأَ عَیْنَهُ (جَعَلَهُ یَفْشَأُ) : وای لیتکرد
 سلی لی بکاته‌وه ، به‌چه‌ترسینی کرد
 مَلَأَ یَدَیْهِ أَوْ الكَفَّ : پرچنگ ، پر
 به‌چه‌نگ
 مَلَأَ بَطْنَهُ : به‌ئه‌ندازه‌ی تواناو سکی ،
 پر به‌سکی
 مَلَأَ کَسَائِهِ (سَمِین) : گوشتن ، قه‌له‌و ،
 به‌خوره
 مَلَأَ الإِنَاءَ : پر به‌ده‌فرو قاپ ، لیتوان
 لیتی ده‌فرکه
 مَلَأَ : کۆمه‌ل ، پیاوماقولان ، راویژکردن ،
 ره‌وشت و خوو
 المَلَأُ الأَعْلَى : جیهانی به‌رزه‌خی بالا ،
 جیهانی روحی گیانداران
 مُلاَة : قورسیبه‌که له‌سه‌را دروست
 ده‌بیت و وه‌ک هه‌لامه‌ت وایه به‌هوی
 قورسی گه‌ده‌وه
 مُلاَة : زورخواردن ، تیرخواردن ، ورگو
 سک پر بوون له‌خواردن ، روخساری
 پرو لیتوان لیتو
 مُنْم (النَّیْم) : ناکه‌س ، سپله ،
 به‌دنده‌ک

مَلَأَهُ: رَیْبَازِی نایینی ، میلیهت ، هۆز ،
 نه ته وه ، به ره
 مَلَأَهُ: دوورینی یه که می جلو به رگ
 مُنْتَحِج (مُنْتَفِرٌ لَوْنُهُ): رهنگ گۆږاو ،
 رهنگ تیکچوو ، بزپاکو
 مُنْتَهَب: ساریژ ، گۆشته ونون ، بزما ته ،
 پیکه وه نووساو ، یه ککرتوو ، گپراوه ،
 کۆ ، کۆبوه وه ، چاککراو
 مُنْتَحِج (صَاحِبُ اللِّعِيَةِ): ریشدار ، ریشن ،
 خاوهن ریشن
 مُنْتَحِج - مُنْتَحِج (الْمَلْجَأُ): په ناگه ،
 حه شارگه
 مُنْتَحِج: مهست ، سه رخۆش ، بی هۆش و
 ناگا ، دۆل و شیوی پردارو درهخت
 مُنْتَرَم: ناچار ، زۆر لیکراو ، وابهسته ،
 لیتپرسراو ، به رپرس ، خۆبهست ،
 ده ریهست
 مُنْتَرَم: به لاین راست ، راستگو ، هه ته ره ،
 خۆبهست ، به لیتندهر
 مُنْتَهَب: رینگه ی تهنگ و باریک
 مُنْتَهَب (مُنْتَهَبٌ - يَقِظُ): ناگادار ، بیدار ،
 هوشیار ، زرنگ
 مُنْتَهَب: شوینی به یه که گه یشتن ،
 دوپیان ، ژوان
 مُنْتَهَب: مهست ، سه رخۆشی بی هۆش و
 ناگا
 مُنْتَوَى الْوَادِي (مُنْتَهَبٌ): شوینی لیترو
 مه یلانی دۆل و شیو
 مُنْتَهَب (مُنْتَهَبٌ - مُشْتَعِلٌ - شِدَّةُ الْحَرِّ):
 سووره وه ببوو ، ناوساو ، هه وکردو ،
 هه لگپرساو ، کپگرتوو ، سووتاو ،
 قرچه ی گه رما

مَلَأَهُ اللهُ عُمُرَهُ (أَطَالَ عُمُرَهُ وَمَتَّعَهُ بِهِ):
 خوا ته مهن درزییکرد ، زۆر زیاندی و
 خۆشحال و شادی کرد
 مَلَأَ فُلَانٌ - مَلَأَهُ وَمَلَأَهُ (صَارَ كَثِيرُ الْمَالِ):
 فره مال و سامان بوو ، مالداریوو
 مُنْبِت: شیر ی بی شه ، لکاوو نووساو
 به زه ویدا
 مَلْبَسٌ - مَلْبَسٌ (مَالِبَسٌ): پۆشاک ، جلو
 به رگ ، نه وه ی له به رده کریت و
 ده پۆش ریت
 مَلْبَسٌ (لَوْرٌ يَكْسَى بِالسُّكَّرِ): نقولی
 بادهمی ، بادامی
 مَلْنٌ (صَانِعُ اللَّبَنِ): خشت دروستکار ،
 خشت ساز
 مَلْبِنٌ: حه لویه که له شیر
 مَلْبِنٌ: پاکزو پوخته که ری شیر ،
 دۆشه ره ، قالبی خشت ، هه لگرو
 گو یزه ره وه ی خشت
 مَلْبِنٌ: جۆره شیرینی که له نیشاسته و
 شه کرو گولاو دروست ده کریت
 مَلْبِنَةٌ (مَصْنَعُ الْأَلْبَانِ): کارگه ی
 شیرمه نی
 مَلْبِنَةٌ (مَلْعَقَةٌ): که وچکی شیرتیکردن
 یان ده فریکه ی بچوکه شیر ی تیا
 پیتشکه ش ده کریت وه که چا
 مَلْبُوطٌ: سه رسام له کارویاری خۆیدا ،
 سه راسیمه
 مَلْبُونٌ: یه که یک به هۆی زۆر خواردنه وه ی
 شیر ه وه تووشی نه خۆشی شه که ره
 بووبیت ، پیکه یشتوو په روه رده کراو
 به شیر
 مَلَّةٌ (رَمَادٌ حَارٌّ - جَمْرٌ): خۆله می شی
 که رم ، پشکو ، په نگر

مَلَحَ الْمَاءُ: ناوه که سویربوو ، واژوی سازگار بوونی ناوه
 مَلَحَ الشَّيْءَ (طَرَحَ عَلَيْهِ الْمَلْحَ): خوی خوی تینکرد
 مَلَحَ الطَّعَامَ (كَثَرَ مَلَحُهُ): خوی زۆربوو، خواردنه که سویربوو
 مَلَحَ السَّمَكُ: خوی کرد به ماسیه که وه
 مَلَحَ الْمُتَكَلِّمُ (أَتَى بِكَلَامٍ مَلِيحٍ): وتو قسه یه کی شیرین و به سوودی گوت ، قسه خوش بوو
 مَلَحَ الدَّابَّةَ (حَكَ الْمَلْحَ عَلَى حَنَكِهَا): خوی دا له مه لاشویه وه
 مَلَحَ اللَّهُ فِيهِ (أَي بَارَكَ لَهُ فِي عَيْشِهِ): خودا وه ند زین و بزوی به رین و فراوان بکات ، خوا رزقی بدات
 مَلَحَ الشَّيْءَ (بَهَجَ وَحَسَنَ مَنَظَرَهُ): دیمه ن و شیوازی جوان و قه شهنگ بوو
 مَلَحَ: دانسقه ، چیرۆک ، به سه ره مات ، نوکته ، قسه ی خوش
 مَلَحَ: خوی، نمک ، چهوری ، ناوی سویر ، په ایمان و به لاین ، زانست ، زانا
 مَلَحَ إِنْكَلِيزِي (مُسَهِّلٌ): ئینکلیر دوزی ، شویره ی سک
 مَلَحَ: سپی تینکال به ره ش
 مَلَحٌ - مَلْحَةٌ (الْحَرَمَةُ وَالْمَعَاهِدَةُ): یاساخ ، په ایمانهستی ، پابه ندی
 مَلْحَاءٌ: دره ختی که لا هه روه ریوو ، تیم و تا قمیکی سه ربازی مه زن ، گوشتی پشت
 مَلْحَاحٌ: زۆر لیکه ر ، کۆپان و زینیک
 پشتی و لاخ و ناژه لی سواری بریندار بکات ، ههوری به بر پشت

مَلَحَ الْفَرَسُ (ضَعُفَ عَنِ الْجَرِيِّ): توانای غارغارتنی کزبوو ، لاواز بوو
 مَلَحَ الشَّيْءَ (خَلَطَهُ): ناویته ی کرد ، تینکه لیکرد
 مَلَحٌ وَقَلَانٌ (وَعَدَهُ وَعَدَا لَأَيْنُوي الْوَقَاءَ بِسِه): په ایمانکی داو به نیاز نه بوو بیباته سه ر
 مَلَحٌ: سه ره تای شهو
 مَلَحَ الصَّبِيِّ أُمَّهُ مَلْحًا: مه مکی دایکی مزی ، شیر ی خوارد
 مَلَحَ النَّاقَةُ: شیره که ی رۆی و به ته نیا شتیکی تیاما تامی خوی ته هه بوو
 مَلَحٌ: شیره خویره ، به رخی شیره خویره
 مَلْحَاجٌ: ده ریای فره شه پۆل
 مَلْحًا (مَلَادٌ): په نا ، په ناگه ، به ریز ، مه لاسکه ، چه شارگه
 مَلْحًا الْأَيْتَامَ (مَيْتَمٌ): مه تیوگه ، مه تیوخانه ، خانه و لانه ی مه تیوان
 مَلْحًا الْعُمَيَّانَ: لانه ی نابینا و کویران
 مَلْحَمٌ: لغا و کراو
 مَلَحَ الطَّائِرُ - مَلْحًا (كَثُرَتْ سُرْعَةُ خَفَقَاتِهِ بِجَنَاحِيهِ): شه قه ی لیدانی باله کانی به خیرایی لیبدا
 مَلَحَ فَلَانَةٌ لِفُلَانٍ (أَرْضَعَتْ لَهُ): شیر ی پیندا ، شیر ی دایه
 مَلَحَ الْقَدَرُ: به نه ندازه یه ک خوی تینکرد
 مَلَحَ الشَّاةُ (تَثَّفَ صَوْفُهَا بِالْمَاءِ الْحَارِ): خوری مه په که ی به ناوی گهرم هه لکیشاو لیکرده وه
 مَلَحَ الْمَاشِيَةَ: گیای سویرو خوی دا به ناژه له که
 مَلَحَ الرَّجُلُ: باسیکرد ، که وته باسو
 خواسی په نهان و نابه جی به رانه ری

مَلْحَق: تیرو که وانیتی تیزهاویژ ،
 حوشتريک تیزو خیرا بیئت و حوشتری تر
 نه توانیت پی بیگا تهوه
 مَلْحَقَة: قسهی خوْش ، نوکته ، ترسو و
 بیم ، رهنگی سهوز
 مَلْحَقَة (الکَلِمَةُ الْمَلِيحَةُ): قسهی خوْش و
 شیرین
 مَلْحَقَة: جاریک ، شه پۆلی ده ریا ، ته وژمی
 ده ریا
 مَلْحَقَة: حه یاو شه رهف ، سویر ،
 وازووی سازگاره
 مَلْحَبَا: دم پیس ، زبان پیسو به د ،
 هه رشتیک بره رو پاکه ر بیئت
 مَلْحَبَا (الطَّرِيقُ الْوَاضِحُ): رینگه یه کی
 روون و ناشکرا ، شه قامه ری
 مَلْحَج: حه شارگه ، په ناگه ، پاسیر ،
 قفلتیک نه کرتته وه
 مَلْحَد: کیل ، تاویری سه رگۆر ، دوو
 ته له بهرد یان دوومیله له سه ریین و
 پیینی گۆره وه داده چه قینری
 مَلْحَد (كَافِر): بی باوه ر، گومرا ، سوته ،
 ماپس ، یاخی له تاین و خواپه رستی
 مَلْحَز (الْمُضِيقُ): ده ریبه ند ، ته نگاو ،
 گه روویه که که به نئوانی دوو گرد یا دوو
 کیودا تیکشی و رینگایه کیش که
 به شویتکی ته نگه بهردا بروات
 مَلْحَس: تاره زوومه ند ، سوووبو له سه ر
 شتیک ، برده ی هه مووشتیک
 مَلْحَس: نازا ، گوستاخ ، دلیر
 مَلْحَظ: نئوچاو ، ناوه وه ی چاو
 مَلْحَف - مَلْحَفَة (عَطَاء): داپۆشه ر ،
 لیغه ، بهرگ ، پۆشاک

مَلْحَف السَّرِير: سه رچینگه ، چه رچه ف
 مَلْحَق (إِضَافِي - تَابِع): زیاده ، هی تر ،
 سه ره مقه ست ، پاشکۆ ، سه ریار ،
 له گه ل ، وپیرای
 مَلْحَج: گه وره و سه ردارای نه ته وه ،
 ده مپراست ، ریش سپی
 مَلْحَم: گۆشتخۆر ، نووساو به گه ل و
 نه ته وه یه که وه ، دیلکراو ، جۆره جل و
 بهرکیکه
 مَلْحَم: گوشت خۆر یان یه کیک گوشتی
 زۆر بیئت، گۆشتدار
 مَلْحَمَة (مَوْقَعَة فِي الْحَرْب): گوشتاری
 زۆر ، ده سته ویه خه ، تیز ژرژان ،
 تیکرژان و شه ریکی مه زن و گه وره
 مَلْحَمَة (فِي الْأَدَب): له ته ده بو و ژده دا:
 داستان ، نازا نامه ، چیرۆکه
 هۆنراوه یه که باس له نازایه تی و
 قاره مانیتی گوستاخ و پادشاو
 خوداوه نده خه یالیه کان ده کات و
 خاوه ن بنه ماو تاییه تمه ندییه کی
 خۆیه تی
 مَلْحِن (الَّذِي يَضَعُ اللَّحْنَ): ناوازدانه ر ،
 دانه ری ناواز
 مَلْحُوب: مه ردومی له رو لاواز ، له پولواز ،
 رینگه یه کی روون و ناشکرا
 مَلْحُود: کیل ، گۆر
 مَلْحِي: سه رزه نشتکراو ، لومه کراو
 مَلْح فَلَان (سَار سِيرًا شَدِيدًا): به توندی
 چوو به ریوه ، توند ریوی به ریوه
 مَلْح فِي الْأَرْض (ذَهَبَ فِيهَا): رویشت
 به سه ر زه ویدا
 مَلْح فِي الْبَاطِلِ: له ناحه ق و به تالا
 روچوو

مَلَخَ الْفَرَسُ (لَعِبًا): نه سپه که یاریکرد ،

گه مه یکرد ، بازی کرد

مَلَخَ الطَّعَامَ (تَغْيِيرَ وَفَسَادٍ): تام و بونی

خواردنه که گویاو خراپ بوو ، بونیکرد

مَلَخَ الشَّيْءَ (جَذْبَهُ قَبْضًا أَوْ عَضًّا):

کیشی کرد به چنگ لیگیکردن یا خود

کازلیگرتن

مَلَخَ الشَّيْءَ - مَلَا حَةً (لَمْ يَكُنْ لَهُ طَعْمٌ):

بی تام بوو ، تامی نه بوو ، بی چیژ بوو

مُلَخَّصٌ (مُخْتَصِرٌ - خِلَاصَةٌ): کورته ،

کورته کراوه ، به کورتی ، پوخت ، پوخته

مَلَدَ الشَّيْءَ (مَلَدَهُ): درژی کرده وه ،

کشانی

مَلَدَ الْفُصْنَ (إِهْتَرَّ وَلَانَ): لوقو په له که

له ری وه ، ناسک بوو

مَلَدَ الْأَدِيمَ (لَيْئَهُ): پیسته که ی

نه رمکرد ، شیلای ، دهستی پیا هینا

مَلَدَ: لایو ، هه رزه کاری ، روخسار

جوانی

مَلَدَ: مه ردوم و دارورده ختی باریکو

ناسک

مَلَدَغٌ مَنْ كَانَ دَابُّهُ اللَّدَغُ بِكَلَامِهِ):

قسه رهق ، زمانتیژ ، به کتیک پیشه و

خودی بریندارکردنی هه ست و نهستی

خه لکی بیت

مَلَدَ الْفَرَسُ: تیز غاری کرد ، خیرا

غاریکرد

مَلَدَ فَلَانٌ (كَدَّبًا): درویکرد ، راستگو

نه بوو

مَلَدَ فَلَانًا بِالرُّمَحِ (طَعَنَهُ): برینداریکرد

به نیژه ، زامداریکرد

مَلَدَ فَلَانًا مَلْدًا: به ته نیا قسه ی خویشی

بو کرد

مَلَدَ فَلَانٌ (أَظْهَرَ مَوَدَّتَهُ غَيْرَ مَا يُخْفِي):

به یوو که ش خوشه ویستی ده ریوی و

له ناخیشه وه وانه بوو

مَلَدَ (مَوْضِعَ اللَّذَّةِ): شوینی خویشی و

رابواردن

مَلَدَةُ (مَلَدَاتٌ - الشَّهْوَةُ): خویشی ،

رابواردن ، خویشی گه تین ، هه وه س ،

ناره زوو ، چیژ

مَلَزَ بِالشَّيْءِ (ذَهَبَ بِهِ): بردی له که ل

خوی

مَلَزَ الشَّيْءَ (خَلَصَهُ): رزگاریکرد ،

قوتاریکرد

مَلَزَ الشَّدِيدُ (الْخُصُومَةَ): توندو تیز

له به ری هه که انیدا ، رهق ، زبر ،

توندو تیز

مَلَزَقَ (الدَّهْيَ): بیژو ، نارپه سن

مَلَزَمَ (مُجْبِرٌ): ناچار ، زور بوهاتوو

مَلَزَمَ - مَلَزَمَةٌ: گیره ی سه نه تکاران

مَلَزَمَةٌ (مَنْكِنَةٌ): گیره ، مه نگه نه ، پنچ ،

جه رُو ، گیره که به کی تایبه تی به

که له کاتی جزویه ندا کتیبی پی ده گیری

مَلَزَمَةٌ مِنَ الْكِتَابِ (جُزْءٌ): به شیک

له کتیبیک ، به ند ، به ک به ش

له په رتوکیک

مَلَسَ الشَّيْءَ (إِثْرَعَهُ وَاسْتَأْصَلَهُ): له بن

ده ری هینا ، له بنا ده ری کیشا

مَلَسَ فَلَانٌ (ذَهَبَ ذَهَابًا سَرِيْعًا): به په له و

خیرا رویشت ، تیز چوو به ری توه

مَلَسَ بِالْإِبِلِ وَنَحَوَهَا (سَاقَهَا سَوْفًا

شَدِيدًا): به توندی لی خوری ، توند

بردی به ری توه

مَلَسَ الرَّجُلُ بِلِسَانِهِ (دَاهَنَهُ وَتَمَلَّقَهُ):
کاسه لیتسی کرد، چاکاو خوری و

چاپلوسی کرد، روپامایی بۆ کرد
مَلَسَ الظَّالِمُ (إِخْتَلَطَ): تاریکی ناوخته و
تیکه ل بوو له سه ره تای شه ودا
مَلَسَ - مَلَسًا (لَانَ وَنَعَمَ مَلَمَسَهُ): سافو

لووس بوو ، نه رم و لووس بوو
مَلَسَ الشَّيْءَ (جَعَلَهُ أَمْلَسَ): سافو
لووسی کرد

مَلَسَ الْأَرْضَ: تهخت و سافو مه مواری کرد
مَلَسَ - مَلَسًا (ضِدَّ خَشَنَ): ساف ، لووس،
خلیسک ، خز ، نه رم و شل

مَلَسَ: زه و بییه کی تهخت و له بار
مَلَسَ: لووس و ساف بوو

مَلَسَاءَ: شه راب و باده ی به تام و چیژ
له گه روودا ، سالتیکی بی گزوگیاو قات و
قوی

مَلَسَنَ (الْفَصِيحُ الَّذِي يَتَكَلَّمُ كَثِيرًا):
ره و انبیزی زوریله ، زوریله ی زمان پاراو
مَلَسَنَ: به ردیکه ده یا نخسته سه روی
دهرگا و له ژیریشدا پارچه گوشتیکیان
داده ناو کاتی دپنده ده هات به رده که
ده که وت دهرگا که پیوه ده درا

مَلَسَنَ: مه رشتیک لاکانی وه ک زوبان
وایی

مَلَسَنَ (مَنْ عَضَ لِسَانَهُ تَحْقِيرًا أَوْ
فِكْرًا): زمان گه زتوو ، یه کیک زمانی
بگه زئی به هوی سه رسامی یا خود
بیرکردنه وه وه

مَلَسُونُ: دروژن ، قسه خوش
مَلَسَ الشَّيْءَ (فَلَسَهُ يَلِدُهُ): به دهستی
بشکنی

مَلَسَ بِسَهْمِهِ (رَمَى بِهِ): فری دی دا ،
تیره که ی مه لدا

مَلَسَ الشَّيْءَ مِنْ يَدَي (سَقَطَ لِمَلَسَتِهِ):
به هوی سفت و لووسی وه له دهستی
که وته خواره وه ، ترازا ، خلیسکا ،
خزا

مَلَسَ الرَّجُلُ (وَلَّى هَارِبًا): مه لهات ،
رایکرد

مَلَسَ: رووت ، رووت و قووت
مَلَسَ (رَلِقَ): خلیسک ، خز ، لووس

مَلَسَ مِنَ الْجِبَالِ وَنَحْوَهُ: په تی لووس و
خلیسک

مَلَصَابُ: شمشیریک له کیلان بگری و
ده رنه په ت

مَلَصَةً: ماسی خزو لووس
مَلَصَةَ (الْأَرْضَ الْكَثِيرَةَ اللَّصُوصَ):

زه و بییه ک دزو جه رده ی زوریبت
مَلَصَقَ: پیوه نوساو ، پیا به لواسراو ،
پیوه لکاو ، چه سپاو ، نوساو

مَلَطَ الحَانِطُ: گه چکاری کرد ،
سپیکاری کرد ، سواخیدا

مَلَطَ شَعْرَهُ (حَلَقَهُ): قزی تاشی ، برنی
مَلَطَ الْأُمُّ وَلَدَهَا (وَلَدَتْهُ لِفَيْرِ تَمَامَ):
دایکه که مناله که ی بوو به رله کات و

واده ی بوونی
مَلَطَ الغُلَامُ: ره چه له کی تیکه ل بوو ،

ره چه له ک تیکه ل بوو
مَلَطَ رِيشَ السَّهْمِ (سَقَطَ عَنْهُ):
په ره کانی تیروکه وانه که که وتن ،
لیپوونه وه

مَلَطَ الشَّاعِرُ (قَالَ نَصْفَ بَيْتٍ وَأَتَمَّهُ
شَاعِرٌ آخَرُ): نیوبه بیت شیعری گوت و
نیوه که ی تری بوژیکی تر ته و او بکرد

مَلَطَ: ناپاک ، نادرست ، ناره سن ،
مه ردومیک ره چه له ک و بنه چه ی دیار
نه بیت

مَلْفُ: ناشوبگپر ، فیتنه نامیز
 مَلْفَاس (کاسور): پیک ، چه کوشی
 گه وره
 مَلْفَاط: که نارو رۆخی ده ریا ،
 ده ستار ، دامینی چپایه کی بلندو بهرز ،
 ماله ی گلکاران ، مایه ی نانه وا ، لیدانیک
 بگات به میشک ، قه راخی دۆل و شیو
 مَلْفَأ - مَلْفَاة: تویکتیکی ناسکه
 له نیتوان پیستی سه رو گۆشته که پدا
 مَلْفَس: پیک ، چه کوشی گه وره ، سمی
 حوشر ، ناویکی خوږ به رد کون بگات
 مَلْفُف: میمنکه ره وه ، نه رمکه ره وه ؛
 خاوکه ره وه ، هتورکه ره وه
 مَلْفَم (خدا) : گونا ، رووخسار ، روومهت ،
 روو
 مَلْفَم (الموضع الذي تنكسر عنده أمواج
 البحر) : نه و شوینه ی شه پۆله کانی
 ده ریا ی لیده شکلی
 مَلْع الشاة (سأحها) : پیستی مه ره که ی
 دامالی ، که ولیکرد ، له مله وه ده ری
 هینا
 مَلْع الفصيل أمه (رضعها) : شیری دا
 به به چکه ی ، شیری دایکی خوارد
 مَلْعَب: یاریکه ، شوینی که مه و
 یاریکردن ، ستاد ، یاریکه ، یاریگا
 مَلْعَب كرة القدم: یاریکه ی توپی پی
 مَلْعَب الخيل: مه یانی غارغارین ،
 شوینی رمبازی ، سیرک
 مَلْعَبَة - مَلْعَبَة: جلو بهرگی وه رزش
 ناسا
 مَلْعَبَة (العوية) : که مه ، پی رابواردن ،
 فیل

مَلْعَقَة (آلة تناول الطعام): که وچک ،
 که فچک ، شتیکی کلکداری دم پانه
 نان و شتی تری پیده خوریت
 مَلْعَقَة الشاي: که وچکی چا
 مَلْعَقَة كبيرة خشبية: نه سکری ،
 نه سکرو ، هه سکر ، که وچکیکی دارینی
 گه وره یه
 مَلْعُوب: فیل ، ته له که ، لیکار
 مَلْعُون: نه فرهت لیکراو ، له سۆزو
 بهزه یی ده رکراو ، نه فرین کراو
 مَلْع: گیل ، که ودهن ، زمان پیس ،
 به دگر
 مَلْفَز: نادیار ، په نهان ، ناروون و
 ناشکرا
 مَلْفَز من الكلام (غامض - مبهم): گوت و
 قسه ی ناروون و ناشکرا ، قسه ی پیچ و
 په نا ، قسه ی به تویکل
 مَلْفَم (الغم والأذى وما حولها): دم و
 لووت و ده وره یه ریا
 مَلْفَم (مخلوط بالزئبق): تیکه ل
 به جیوه کراو
 مَلْفُوم: میناوی ، جیگه و شوینیک مین
 ریژکرایت
 مَلْفِي - مَلْفِي (مفسوخ): هه لوه شاو ،
 تیکدراو ، لابر او ، پووجه لکراو
 مَلْفَا: پیچهر ، بهرگ ، پیچ ، کونکر ،
 سمق ، قه له م
 مَلْفَا أوزاق: فایل ، دۆسیه ی کاخه نو
 به لکه نامه
 مَلْفَا - مَلْفَاف (لعاف): لیفه ، داپوشهر
 مَلْفَعَة: نه وه ی خوی پی داده پۆشری
 یان ده پیچری له خۆوه
 مَلْفَه: بهر دی تیشکدارو روشن

مَلْفُوظٌ: وتراو ، له زاربه ده رگراو ،
فریدراو ، باسکراو

مَلْفُوفٌ: که له رم ، که له م ، گیایه کی
که لاپانی خری پیچراوه ی کویستانیبه
ده کبری به دۆلچهو ده کرتیه
ترشیاتیشه وه

مَلَقَ الرَّجُلُ (سَارَ شَدِيداً): به توندی
رؤیشت به ریژه

مَلَقَ الشَّيْءُ (غَسَلَهُ - مَحَاهُ - مَلَسَهُ):
شتی ، شوردی ، سپیه وه ، کوزاندیه وه
یان لووسی کرد ، نه رمیکرد

مَلَقَ الْحِمَارُ الْأَرْضَ بِحَوَافِرِهَا (ضَرَبَهَا):
گویدریژه که به سمه کانی کیشای

به زه ویدا
مَلَقَ فَلَانًا بِالْعَصَا (ضَرَبَهُ بِهَا):
به گۆچان لییدا ، میرازی کرد ،
دایگرتیه وه

مَلَقَ الصَّغِيرُ أُمَّهُ: مناله که دایکی مژی ،
شیری خوارد

مَلَقَ: زهوی تهخت و ریک ، برابه تی و
دۆستایه تی ، سۆزو ریژیکی بی شومار ،
دوعا ، نه رم و ناسکترین سهوزه

مَلَقَ: مه رایب کهر ، ماستاوسارد که ره وه ،
لاوازو سست ، نه سپیک جینگه ی متمانه
نه بییت له غار غاریندا

مَلَقَى (مَلَقَى - مَكَانَ الْإِنْتِقَاءِ): شوینی
به یه که گیشتن ، دوریان

مَلَقَى: مه ردومی چاکه خوازو
شهره نگیژ ، شوینی دۆزینه وه ی شتیك

مَلَقَاطٌ: موکیش ، جالجالژکه ، مقاش
مَلَقَّةٌ: به ردیکی سفت و ساف و رووناک

مَلَقَطٌ: داوا ، خواست ، داواکاری ، کانزا
مَلَقَطٌ: پیگر ، ده ستگر ، مه قاش

مَلَقَطُ الشَّفَرِ (مُنْتَأَفٍ): مووکیش ،
ئامرازیکی تاییه تییه مووی
پیته لده کیشری

مَلَقَطُ النَّارِ (مَسْعَرٌ): مه قاش ،
په نگرکیش ، ماشه ، په نگرگر ،

په نگرک ، ئاسنیکی دوپه له پشکۆ
ئاگری پیته لده گیری و نانی

پیته رده هینری له ته نوور
مَلَقَطٌ: چاوی تیژو به جموجوول ،

چاوی تیژ نیگا
مَلَقَوُ: بیمارو نه خوۆشی ده مخواری

تووش بوو ، دهمی خوارو لاریوو
مَلَقُوطٌ: منالی دۆزراوه ، منالی

فریدراوی بی باوک و دایک
مَلَقِي (مَطْرُوحٌ): فریدراو ، توپدراو ،

هاویژراو
مَلِكُ الشَّيْءِ (حَازُهُ وَانْفَرَدَ بِالتَّصَرُّفِ

فِيهِ): مه بیوو ، خاوه نداری بوو ،
خاوه ن هه لسوکه و تبوو پیوه ی

مَلِكٌ عَلَى الْقَوْمِ (اسْتَوْلَى عَلَيْهِمْ):
دهستی به سه راگرتن ، دهسته لاتی گرت

به سه ریاندا
مَلِكُ الْعَجِيْنِ: به باشی هه ویره که ی

شیلای ، باش شیلای ، شیلای
مَلِكٌ عَلَى نَفْسِهِ (قَدَرَ عَلَى حَيْسَهَا):

توانای خوگرتنی هه بوو ، خوگیگرتو
ریگه ی نه فسی نه دا

مَلِكُ الْقَوْمِ فَلَانًا عَلَيْهِمْ (صَيَّرُوهُ مَلِكًا):
کردیان به پادشا ، به شا دایان نا به سه ر

خۆیانه وه
مَلِكٌ عَلَى: فه زمانپه وایی کرد ، بوو

به فه زمانپه وا

مَلِك - مُلْك: سامان ، مولك و مال ،
دارایی ، دستکوتن ، سامانداري ،

بوون

مَلِك (الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى): خودا ،

خوا ، خداوهند ، پهروهردگار، يهزدان

مَلِك - مُلْك: پادشا ، پاشا ، شا ،

قهرال ، فرمانرخوا ، خاوهن دستهلات

مَلِك: فریشته ، پهری

مَلِكَة: توانا ، توانین ، نامادهیی ،

حز ، هوهس ، بهندایهتی ، خوو ،

نهریت ، باو

مَلِكَة: شازن ، قهرالچه

مَلِكَة النحل (أمیرتھا): شای هنگ ،

شاههنگ

مَلِك (الصلب المكنز لحمًا): گزشت

پتهوی تیکسپراو

مَلِكَم: مهردومی مشت و شوق به میز

مَلِكَم: پتلاوو چه کمه ناماده

مَلِكُوت: شا ، شاهه نشا ، نیمپراتور ،

قهرال ، فرمانداریتی ، شایهتی ، شکوو

دهستهلات ، جیهانی بهرزه خ که تاییه ته

به روح نه فسه کانه وه

مَلِكُوم: سته ملنیکراو ، مافخوراو

مَلِكِي: شاهانه ، پاشایهتی ، شایانه ،

دهدریته پال شا ، سویل ، سفیل ،

ناسه ربازی

مَلِكِيَة: سامان ، مولك ، مال و دارایی ،

سامانداریتی نه وهی مروّف هیه تی و

خاوه نیتی

مَلِل الشیء (قَلْبَهُ): هه لیگتیرایه وه ،

نه مدیوادیوی کرد ، تاوتوی کرد

مَلِل (مَلال - ضَجِر - سَامَة): بیزاری ،

وه پس بوون ، بیتاقه تی

مَلِم (تَاهَر البُلُوغ): مهرزه کار ، مهرزه ،

لاو

مَلِم بَكْدَا (عَالِم - يُعْرَف): زانیار ،

دهزانی ، ناگادار

مَلِم (الشديد من كل شيء): توندو تیژی

هه مووشتیك

مَلَمَة (مُصِيْبَة): نه هاهم تی ، کاره سات ،

به لا ، زهرده سهری ، چورتم ،

به دبه ختی ، تنگانه

مَلَمَس: دهست پیاهیتان ، تهخته ،

جیگه ، شوینی دهست پیاهیتان

مَلَمَس العشرات: نه ندایه هه سترکردنی

مه گز ، هه ستیاری مه گز

مَلَمَع: ساف ، لوس ، تهخت

مَلَمَع: بالیکی بالنده ، یهك بال

مَلَمَع: سافکراو ، په رداخکراو ،

بریسکه وروونایکی پی هه لهیتان

مَلَمَع من الخيل وغيرها: نه سپتیک

په لهی جیاوازی تیایه که جیاوازه

له رهنگه کانی تری

مَلَمَات من الطائر (جناحاه): مهردوو

بالی بالنده

مَلَمَة - مَلَمَة - مَلَمَة (الأرض يلمع فيها

السراب): زه ویهه که سهراب و تراویلکه

تییدا بدره وشیته وه

مَلَمَل (أسرع): په له یکرد ، ختیرایکرد ،

زوو یکرد

مَلَمَلَة (خرطوم الفيل): لموزو شفره ی

فیل

مَلَمَم: مهردومیک پاره ی پتیویست بیت

مَلْمُوس: دیار ، ناشکرا ، بهرجه سته ،

هه سته پتیکراو ، دهست لیدراو

مَلُوسَات: ههست پيكراره كان ،
 ناشكراو ديار ، ههست پيكراو
 مَلْمُول: قه له مي ناسني ، كل
 مَلْمُوم: كۆ ، كۆكراوه ، گرد ، گردكۆل،
 شيت ، ديوانه ، عه و دال
 مَلْمُومَة: له شكرتيكي جه م و ناماده باش
 مَلَنْخُولِيَا: شپزه يي و نا ئاراميه كه
 ده دات له ئه قل به هۆي خه م و
 په ژاره يسه كي گه و ره وه و توشه بوو
 ره شپين و له زۆك و شپزه ده كات
 مَلْهَى: رابواردن ، شوپتي رابواردن و
 كه يف به سه ر بردن ، سه رگه رمي ،
 قه پاتمه خانه ، تياتر خانه ، سه ماگه ،
 سوپخانه ، قه حبه خانه
 مَلْهَى: هۆكاري گه مه و ياري
 مَلْهَاءَة: ته ماشانامه ي پيگه نين ناميز
 مَلْهَب: نه سپي تيزپه و ، ته پ و تۆزكه ر
 مَلْهَب: جوان و قه شه نگ ، پياويك قزى
 په كجار زۆر بويت
 مَلْهَب: جل و به رگي كه م ره نگ ، كال
 مَلْهَج (مَنْ يَمُجُ وَيَعْبُرُ عَنِ الْعَمَلِ):
 په كيك بخه و يت و نه توانيت كار و فرمان
 بكات
 مَلْهَد: پياوي لاواز و ده رگا و دوو كه ر،
 جۆره شيرينه كه
 مَلْهَقُ اللَّوْنِ: ره نگ سپي ، سپي
 مَلْهَم - مَلْهَم (الْأَكْوَالِ): زۆرخۆر ، ورك
 دراو
 مَلْهَم: به خشنده ، ده سته لار و
 سروشتدار
 مَلْهُوج: بريانيه ك نيوه كۆل بوو بويت ،
 برياني نيمجه برژاو
 مَلْهُود (ثَقِيلُ الْحَمْلِ): بارگران و قورس

مَلْهُوز: موى سپى بوو ، جوان و ته و او
 دروستكراو
 مَلْهُوف (حَزِين): دلگير ، په سست ،
 په ژاره دار ، خه مبار ، سه رومال تياچوو
 مَلُو (عَدُو): راکردن ، تيزپه وى ، خيرا
 روپشتن ، ده و
 مَلُوَاح: دريژ ، زۆرتينو و ، ژنى له رولاواز
 مَلُوَان (الليل والنهار): شه و روپۆژ
 مَلُوب: ناسني پيچ پيچ
 مَلُوة - مَلُوة (البرهة من الدهر): به شو و
 ساتى رۆژگار
 مَلُوث: پيا و ما قوول ، ريزدار ، شكۆمه ند
 مَلُوح (القدح المغير بالنار): جام و
 په رداخي گۆراو به ناگر
 مَلُوحَة: سوپري ، سوپر
 مَلُوحَة: نيشانه ، هيمه ، نيشانه ي ريگه
 مَلُوحِيَة (نَبَات يَطْبَخُ): ملوخيه ،
 ره كه يكه ليده نريت
 مَلُودَة (الملاذ): په ناگه ، حه شارگه
 مَلُوز: خورماي شينلراو له گه ل باده ما
 مَلُوط: لاقه كراو ، ده ست بۆ براو
 مَلُوع: حوشترو بازي تيزپه و و خيرا
 مَلُوع: شه يدا ، عه و دال ، سووتاو
 مَلُوعَة: ژنى گيل و به د زبان
 مَلُوق (مَلْعَقَة الصيْد لِأَنِّي): كه و چكى
 ده رمان ساز
 مَلُوكَة: پادشايه تي ، شاهانه
 مَلُول: بيتزار ، وه رس ، بيتاقه ت ،
 پي تارام ، شينتگير ، گرفتار
 مَلُوم: سه رزه نشت ، هه له كار ، په رت ،
 تاوانبار ، شاياني سه رزه نشت و
 لۆمه كردن
 مَلُون (كثير الأنوان): ره نگاو ره نگ ،
 فره ره نگ

ملوي: چه ماوه ، پيچاوپيچ
 موليح (بين العذب والمالح): كه م خوي،
 شيرين خوي
 ملي - ملياً (زمنناً طويلاً): كاتو
 ماويه كي دريژ ، سه رده ميكي
 دوورودريژ ، ساله هاي سال
 ملي (مدة العيش): ماوه ي ژيان
 ملي عمره: ته مني دريژ بوو ، زور ژيا
 ملياح: فره تينويه تي ، نازهل
 مليار (ألف مليون): هه زار مليون
 مليء: پي ، ليوان ، سه رمور
 مليح (رضيح): شيره خوره ،
 بهر مه مكانه
 مليح: جوان ، شوخ و شهنگ ،
 خوينگه رمي نيسك سووك ، باشو
 چاك ، سوپركراو
 مليح (لاطعم له): بي تام ، بي چيژ
 مليس: ساف ، لووس ، نهرمو شل
 مليساء: نيوه ي رورژ ، مابه يني نيواره و
 خه و تنان
 مليص: به چي ناته اوو ، به چه يه ك بهر
 له واده و كاتي خوي له داياك بييت
 مليط: بي موو ، كه چهل ، رووته ،
 كزسته
 مليح: بياباني بي كزوكيا
 مليغرام: مليگرام
 مليفا: ناتري حه مام ، پشت شور
 به لفته له حه مامدا
 مليق (السريع): تيز ، خيزا ، چوستو
 چالاک ، گورج
 مليقه: ماره كه بيكه به ليقه دروستيان
 كرد بييت
 مليك: پاشا ، خاوه ن مولكو
 ده ستلات
 مليك الفحل: شاههنگ ، سه ركرده و
 گه وره ي ههنگ

مليكة (الصحيفة): لاپره ، كاخن ،
 روو
 مليل: پيشاو ، كزشتي نيو خوله ميش
 ميلي من الطرق: ريگه يه ك زور
 بگير يته بهر
 ميليبة: تاي نيو جهسته ، فره
 تينويه تي
 مليم - مليم: سه رزه نشتكراو ، لومه كراو
 مليمتر: مليمتر
 ملين (مخفف): نهرمكر ، شل كه ره وه
 ملين البطن: دهرماني ره واني
 ملينة (لين الجانب): نهرمو نيان ،
 به سوژو به زه يي
 مليون: هه زار هه زار

مم

مم: چي ، چ شتيك ، له چي
 ممائة: مهرج كردن به سه د
 ممات (موت): مردن ، مهرگ ، گيان
 دهرچوون
 ممتان (السير البعيد): رويشتنتيكي
 دوور ، ريگه يه كي دوورودريژ
 ممائل (مشابه - مقابل): وه كو ،
 ليكچوو ، هاوشيوه ، هاوجور ،
 بهرامبر ، ههق به ههق ، توله
 ممائلة (مشابهة - مقابلة): هاوشيوه يي ،
 له يه كچووني ، ويكچوون ، بهرامبيري ،
 چاوايكه ره ، توله سه نندن
 مهاجكة: ناكوكي ، شه ره نووك ،
 ركه به رايه تي ، ناكوكي ، ناشوب ،
 ناژاو
 مमारيع: زه وي چاك و باش
 مماس (في الهندسة): له شه نذازه دا :
 هيلي بهر كه وتن ، بهر كه وته ، ليكه وت

مُحَاسَنَة: لِيَكْدَان ، به ركه وتن
 مَاطِل (مُؤَجِّل - مُؤَخَّر): دواخه ر ،
 ده سترې ، نه مړې به سبه يكار
 مَاطِلَة (مُراوَعَة): دواخستن ، نه مړې
 به سبه ي پيكردن ، خاوه خاو كردن ،
 به قنكاخستن ، ده ستي ده ستي
 پيكردن ، گيرمه و كيښمه
 مَمَانِع: حوشرتيك به رده وام شير بدات ،
 بارانتيك به رده وام بيتو خوڅ نه كاته وه
 مَمْتَاد (المُسْتَعْصِي): دهره زه كهر ،
 سواكهر ، ده ست پانكهر وه
 مَمْتَاژ: ناوازه ، ناياب ، جياكارو
 مَمْتَل: گوږپايه ل ، گوږ له مشت
 مَمْتَحَك: كړږي به دخوو ، زبري رهق
 مَمْتَلد: كشاو ، دريژ بوو ، راكشاو
 پالكو وتوو ، لاکښي ، فراوان ، گوره
 مَمْتَلخ: نه قل باركردو ، بي ته قلو ژير
 مَمْتَطِي (رَاكِب): سوار ، سواره
 مَمْتَلَك: داگيركارو ، شتومهك ،
 هه بويو به تي
 مَمْتَلَكَات: زه وي و زارو شتو مهك
 مَمْتَل (نَائِب): نوښه ر
 مَمْتَل الروايات: نه كته ري رومانه كان
 مَمْتَل سِينَمَائِي: نه كته ري سينه مايي ،
 خق نوښ
 مَمْتُون: ميزه لدان نه خوڅ ، يه كيك
 ميزه لاني نه خوڅ بيت
 مَمْحَاة (مَحَايَة - مَسَاحَة): ته خته سپر ،
 گوږين ، لاستيكي خت كوږانه وه
 مَمْحَال: زه وي وشكو بي به رويوم
 مَمْحَص: قالبو هه ، قال
 مَمْحَل - مَمْحَلَة (الأرض الجَدْبَة): وشكه
 زه وي ، رووته ن ، گوږي

مَمْحَلَة: ده فري شير تيكردن
 مَمْحُو - مَمْحِي (مُرَال): سپاره ، كوږاوه ،
 نه ماو
 مَمْحُوْض: پوخت ، پاك ، روون ، پاكيز
 مَمْحَض: مه شكه ، ژه نه ري مه شكه
 مَمْحَضَة (فَرَارَة): كه ره گر
 مَمْحُوْض: كه ره يه ك راسته وخو به نامير
 له شير ده گيريت
 مَمْد (مَوْضِع مِلد الشَّيْء): شويني
 كيښكردني شتنيك
 مَمْدَرَة - مَمْدَرَة: شوينيك قوپو خاكي
 باش بيت
 مَمْدَرَة: حوشرتي قه له وو تيكسمر او
 مَمْدُوْد: راكشاو ، دريژكارو ، به رينو
 گوشاد كراو
 مَمْدُوْر: ديوايي به قوپ سواخ دراو
 مَمْدُوْق: شيرتيك ناوي تيكل كرابيت
 مَمْر (مَكَان المَرور): ريره و ، كوزه ر ،
 بياره و ، ريگه ، شويني پياتپه رين
 مَمْر (الجبل المَفْثُول قَتْلًا شَدِيدًا): په تو
 گوريستك باش بادرابيت
 مَمْرَاح: چوستو چالاک ، چاويك
 نه شك و فرميسك زور بريژيت ، زه وي به ك
 زور گزوگياي لي ده ريبيت
 مَمْرَاض (كثير المَرَض): ده رده دار ، زور
 نه خوڅكه وتوو ، شله په تي ، له ش به بار
 مَمْرَاع (الخَصِيْب): چره و له وه پگاي پي
 ناو گزوگيا
 مَمْرَح: دلخوش و چوستو چالاک
 مَمْرَح: تري شوروپوه وه به ملي
 كوله كه و كه پردا
 مَمْرَد (مَطْوَل): دريژ ، بلند ، هه لكشاو ،
 بالا

مَمْسُودٌ: مەردومی تۆکمە و دامەزراو
مَمْسُوسٌ: دیوانەى کەم ئەقل ، شەیت ،
 پەتیارە ، هەستییکراو ، بەریەک
 کەوتوو
مَمَشَى (مَمَّانُ التَّمَشِي) : شۆستە ،
 وشکانی ، شوپین رەو ، گوزەر
مَمَشَطٌ: شانە ، قژداهین
مَمَشَقٌ: جلو بەرگی رەنگا و رەنگ
مَمَشَقَةٌ: لەفافی کەتانی
مَمَشَلٌ: هیتواش هیتواش دۆشەر ،
 دۆشەری هیتواش و هیتن
مَمَشُودٌ: مەردومی تیکسەراو
مَمَشُوقٌ (ضَعِيفُ اللِّحْمِ) : لاواز ،
 پاریکەلە ، لەپو لاواز
مَمَشُوقَةٌ: کێژى پاریکەلەى وردو جوان
مَمَصٌ: مژەر ، بۆرچەى مژین
مَمَصْرٌ (مَصْبُوحٌ بِالْأَخْمَرِ) : سورکراو ،
 رەنگکراو بە رەنگى سوور
مَمَصْرَةٌ: کلافەى دەزوو
مَمَطَّارٌ: هەوری پەباران
مَمَطْرٌ - مَمَطْرَةٌ (رِذَاءُ الْمَطَرِ) : مەشەمای
 باران ، باران پۆش ، پالتو
مَمَطَلٌ: چەکوشى ئاسنەگەران ، دژ ،
 چەردە
مَمَطُولٌ: کوتراو ، دواخراو ، ئەمریق
 بەسەبەى پیکراو ، خایەنراو ، بەقنکا
 خیراو
مَمَعَجٌ (الْفَرَسُ السَّرِيعُ السَّيْرُ السَّهْلَةُ) :
 ئەسپى تیزرەوى خۆش جەلەو
مَمَعَزٌ: مەردومی پێست تۆکمە و پتەو
مَمَعَكُ (الْمَاعِلُ بِاللَّذِينَ) : قەرز دواخەر ،
 دەستی دەستی پیکەر لەدانەوهى
 قەرزدا

مَمْرُضٌ (مُشَارَفٌ - مُضْمَدٌ) : پەرستار ،
 نەخۆشکار ، برین پێچ ، نەخۆشەوان
مَمْرُضَةٌ (الْمَرَأَةُ الَّتِي تُعْتَنِي بِالْمَرَضِيِّ) :
 ئافەرەتى پەرستارو نەخۆشەوان ، ژنى
 برین پێچ ، سستەر
مَمْرَغَةٌ (الْمَعِيُّ الْأَعْوَرُ) : ریحۆلە کوێرە
مَمْرَقٌ (الْمَخْرَجُ) : دەرچە ، کون ،
 دەلاقەبەکە رەشەباى لیبو دەیتە
 ژوورەوه
مَمْرُوثَةٌ (الْأَرْضُ لِأَبْيَاتِ فِيهَا) : رووتەنە
 زەوى ، رووتەن ، زەویبەک بیگژوکیا
 بیت
مَمْرُورٌ: زەردمەلگەپاو ، زەردبوو
مَمْرُورَةٌ (الْقَبَةُ الْمَمْلُوءَةُ) : مەشکەى پە
مَمْرُوضٌ: نەخۆش ، دەرەدار ، ناساغ
مَمْرِيَّةٌ: مانگا و گۆرەرکەى سپى و تابان
 رەنگ
مَمْرَعٌ (الْفَرَسُ السَّرِيعُ) : ئەسپى تیزو
 خیرا
مَمْرُوجٌ: تیکەلاو ، ئاویتە ، تیکەل
مَمْرُوقٌ: دپاو ، هەلا مەلا ، زێوار
مَمْسَى (الْمَكَانُ الَّذِي يُمَسِّي فِيهِ) : ئەو
 شوپنەى شەو لى دەمینیتەوه
مَمْسَحٌ: سپەر ، دڕۆزن
مَمْسَحَةٌ (الْأَرْضُ خَرَقَةٌ الْمَسْحِ) : زەوى
 سپەر
مَمْسَحَةٌ (الْأَرْضُ خَرَقَةٌ تَفْرَشُ) : بەرپى ،
 پێسپ ، پیتلاو سپەر
مَمْسَكٌ: رێژ ، بەخیل ، دەست قوچاو
مَمْسَكٌ (مَطِيبٌ) : بۆن ميسك ، ميسكاوى ،
 بۆنخۆش
مَمْسُوحٌ (قَلِيلُ لَحْمِ الْكَفَلِ) : سمتو
 کەفەل لەپو پووجەل

مَعْرُوف: دوچار یوو به ده‌ست دردو
نه خووشی گه دوه

مَعْفُون: گزوگیاو بیستان و باختک
به ناوی له‌به‌ر رویشتوو ئاو بدریت ،

گزوگیایه‌ک ئاو به‌نیویا بپوات

مَعْفَر: ره‌نگ کردو به‌گلی سوور

مَعْفَرَة: زه‌وییه‌ک گلی سووری لی
ده‌ریه‌پنیت

مَعْفُوش (مُصَابٍ بِالْفَص): دوچار
به‌ده‌ستی سک نیشه‌وه ، ئازاروی ،

پنچ به‌سکیا دیت ، نه‌وه‌ی سکی دیشی
مَعْفُولَة: ئازه‌لێک تووشی سک نیشه

هاتبیت به‌هوی گل و خول خواردن
له‌گه‌ل روه‌کدا

مُمْكِن (مُسْتَطَاع - مُخْتَمَل): بوون ،
ده‌بی ، توانایی ، ده‌شی ، ده‌گونجی ،

ره‌نگه

مُعَلَّ مِنَ الطَّرِيق: رینگه‌یه‌ک زۆر بگریته
به‌ر ، رینگه‌ی تیکراو

مُعَلَّ (مُضْجِر - مُتْعَب): شه‌که‌تکر ،
ببزارکر ، وه‌رسکر

مُعْلَق (شَدِيدُ الْفَقْرِ): زۆر ه‌زار ،
که‌مه‌ده‌ست ، نابووت ، کاسه‌لیسی ،

چاپلوسی

مُعْلَجَة: خویدان ، نه‌کدان ، شتیکی
گچکه‌یه خوئی تیده‌کریت

مُعْلَجَة: شوره‌زار

مُعْلَسَة: مال‌ه‌ی به‌ننایان ، سافکه‌ری
به‌نایان

مُعْلَق - مُمْلَقَة: ته‌خته ، مال‌ه‌ی
کشتوکال که‌زه‌وی پی ته‌خته و ه‌موار

ده‌کریت

مَمْلَكَة - مَمْلَكَة: کۆمه‌ل ، ولات ،
شکورداری ، ده‌سته‌لات و فه‌رمانه‌وایی

پادشاو نه‌وانه‌ی له‌ژێر ده‌ستیدان
له‌خه‌لکی و ولات

مَمْلُوء: پیر ، لیوان لیو ، هه‌لامه‌تدار

مَمْلُوك: کۆپله ، به‌نده ، تۆکه‌ر ، نه‌لقه
له‌گۆی ، داگیرکراو ، ده‌سه‌ت

به‌سه‌راگیراو

مَمْلُول: گزشتی پیشاو له‌نیو
خۆله‌میشدا ، نه‌وه‌ی ده‌بیته‌هوی

ببزاری و وه‌رس بوون

مَمْنُوع (غَيْر مَسْمُوح بِهِ): یاساخ ،
نه‌هیلراو ، رینگه‌لیگیراو ، نه‌ی کراو

مَمْنُون: سوپاسگوزار ، نه‌که‌کناس ،
ببزان ، لواز ، له‌ر ، زه‌بوون

مَمْنُونِيَّة (شُكْر - الْإِمْتِنَان): ببزانیان ،
هه‌سه‌ت به‌چاکه‌کردن ، سوپاس

گوزاری

مَمْنُود (مَسْوَى - مَبْسُوط): ته‌خت ، ناماده ،
ریگیراو ، ناسان

مَمْنُود: رووکه‌ش ، داپۆشراو

مَمْنُوم: گول ، ئاوله‌دار ، تووش بوو
گیرۆده‌ی ده‌ستی نه‌خووشی پیست

مَمْنُوه: چاوتک له‌کالاندابیت و
داپۆشراپیت ، رووکه‌شکراو به‌نالتوون و

زیوو ، خۆده‌رخه‌ر به‌به‌تال و پووچ

مَمْنُوهَة: زیاده‌گزشتیکی زیاده‌یه
له‌ناوچاوداو به‌نه‌شته‌رگه‌ری لاده‌چیت

مَمْنُوت: کوزهر ، کوشنده ، مَرُوك ،
مهره‌ر

مَمْنُوتَة مِنَ الْخَطَايَا: گونا‌می گه‌وره‌که
مَرُوف ببزارو نیکه‌ران ده‌کات

مَمْنُوز (مَمْنُوز): نایاب ، جیاکراو ،
به‌جیا ، باشتر ، په‌سه‌ند ، له‌بار

مُمَيِّز (فَارِق - عَاقِل)؛ جياكار ،
دياريكار ، ژير ، هوشيار ، زرنګ ،
هه ستيار

مَنْ

مَنْ (الذِي)؛ كى ، نه وهى ، نه وى
مَنْ عَلَيْهِ - مَنْأُ أَنْعَمَ عَلَيْهِ نِعْمَةً طَيِّبَةً)؛
نازو نيعمه تىكى باشى رشت به سهرىا ،
پتييدا

مَنْ الشَّيْءُ (نَقَصَ)؛ كه ميگرد ،
كه ليگرد ، لى كى كه م کرده وه
مَنْ الْأَمْرُ فَلَأَنَا أضعْفُهُ وَأَعْيَاهُ)؛
سست و لاوازی گرد ، چروسانيه وه
مَنْ الْحَبْلِ (قَطَعَهُ)؛ برى ، له تيگرد ،
كه رتى گرد

مَنْ النَّاقَةِ (هَزَلَهَا مِنَ السَّفَرِ)؛ به موى
رؤد سهه فورو كه شستگردنه وه
حوشتره كه لى لاوازو له پر گرد

مَنْ عَلَيْهِ بَكْدًا؛ خه لاتيگرد ، پيى
به خشى ، دايه ، پتييدا ، به خششى دايه
مَنْ عَلَيْهِ (صَنَعَ مَعَهُ مَعْرُوفًا)؛ چاكه لى
له كه لگرد

مَنْ عَلَيْهِ بِمَنَّةٍ؛ دايه وه به چاوييا ،
منه تى به سه را گرد

مَنْ؛ خه لات ، به خشيش ، چاكه ،
بياوه تى ، جوره پيوانه و كي شانه يه كه
مَنْ النَّبَاتَاتِ؛ شيله و كه زوى روهك

مَنْ السَّمَاءِ؛ كه زو ، جوره شيريني كه
سپى زؤد خو شه له ميئدى شوين
له ناوه ندى به هارو هاوينا ده نيشي ته
سه ر كه لاي ميئدى دارو درهخت

مَنْ (حَرَفَ جَر)؛ له ، هه روه ها به چهن
ماناو شيوه يه كه هاتوه وه :

1) (إِبْتِدَاءُ الْغَايَةِ فِي الزَّمَانِ وَالْمَكَانِ
نَحْوُ) مَرَضٍ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ (و) (سَارٍ مِنْ
سُلَيْمَانِيَّةٍ)؛ سه رته تاي به جي هيتاني
مه به ستو مه راميك له كاتو واده يه كدا
وهك : له روژى هه ينييه وه
نه خو شكه وتوه وه ، له سه ليمانيه وه
به رتيكه وت

2) (التَّبَعِيضُ نَحْوُ) (مَنْهُمْ مَنْ أَحْسَنَ
وَمِنْهُمْ مَنْ أَسَاءَ)؛ به مه ندردن وهك ؛
مه يانبوو چاكه يانگردو مه شيانبوو
خرابه

3) (التَّغْلِيلُ نَحْوُ) (مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ
أُغْرِفُوا)؛ پاساودان و روونگردنه وه
وهك : به موى گوناوه مه له و چه وتيانه وه
له ناويران نغروگردان

4) (وَيَأْتِي مَرَادًا لِلْبَاءِ نَحْوُ) (يَنْظُرُونَ
مِنْ طَرَفِ خَفِي)؛ هاو ماناو واتا ديت بو
(با) وهك : له لايه كى په نهان و نه ينييه وه

ته ماشا ده كه ن
5) (الْبَدَلُ نَحْوُ) (أَرْضُونَ بِالْحَيَاةِ
الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ)؛ له جياتى ، له برى
وهك : تايا رازى ده بن به ژينى دينا
له برى قيامت و ژينى نه و دنيا

6) (وَيُقِيدُ مَعْنَى الْفَصْلِ نَحْوُ) (وَاللَّهُ يَعْلَمُ
الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ)؛ جياگردنه وه ، له يهك
بيران وهك : خوداوه ندر چاكه كار

له خرابه كارو تيكدهر جيا ده كاتوه
7) (وَيَكُونُ زَائِدًا)؛ ده نگرنجيت زياده

بيت
مَنْ الرَّجُلِ بَكْدًا) (إِبْتِلَاءٌ وَإِخْتِبَرَةٌ)؛
تا قيكردنه وه ، به لار چورتمى هيتا
به سه رياو تا قيكردنه وه
مَنْى اللّٰهُ الْأَمْرَ (قُدْرَةٌ)؛ خوداوه ندر
كاروپاره كه يه له سه نگاندر و رتيكى خست

مَنَى اللّٰهُ فَلَا نَأْبِكُدًا (إِبْتِلَاءُهُ بِهِ)؛
خوداوه ند تاقیکرده وه پیتی ، نه زمونی
هینا به سه ریا

مَنَى اللّٰهُ الْخَبِيرَ لِفُلَانٍ: خوا پییدا ، پیتی
به خشی

مَنَى الرَّجُلَ الشَّيْءَ أَوْ بِهِ (جَعَلَهُ
يَتَمَنَّاهُ)؛ وای لیکرد تاواته خوازی
بییت، وای لیکرد خوزگی بؤ بخوازی
مَنَا: جوره کیشانه و پیوانه یه کی
دیرینه ، به رامبر ، به رانبر

مَنَى: مهرگ ، نه ندازه و پیوانه
مَنَى بِلَدَةٍ شَرِبَ مَكَّةَ يَنْزِلُهَا الْحَجَّاجُ
أَيَّامَ التَّشْرِيقِ)؛ شاروچکه یه کی نزیک
به (مهککه) یه حاجیانی مالی خوا وڈانی
(13 - 14 - 15) ی مانگ لاده دن لی

مَنَابٍ (بَدَلٍ): له جیاتی ، له بری ، له جی
دانان

مَنَابَةٌ: شهرو خرابی ، به دی
مَنَاءٌ: بتیکی مؤزی (مذیل) و
(خزاعه) بووله نیتوان (مهککه) و
(مه دینه) دا، پیوانه یه یاخود مه نیک

مَنَاتِنَ: شوینی بوگن و پیس
مَنَاجَاةٌ (تَبَادُلُ الْأَسْرَارِ وَالْعَوَاطِفِ)؛
گفت وگوکردن، رازونیازکردن ،
رازوگله یی

مَنَاجَاةُ الْأَرْوَاحِ: گیان دواندن ، له گه ل
گیاندا گفتارو دوانکردن

مَنَاجَاةُ الْإِنْسَانِ لِنَفْسِهِ: له گه ل
خودوان ، مه نه لوگی ناوه کی

مَنَاجِدًا: مشک کی کویر ، مشکه کویره
مَنَاحٌ (الكَثِيرُ الْعَطَاءُ)؛ زور به خشنده ،
دهستو دل فراوان

مَنَاحَةٌ: ته عزی، شوینی پرسه و
ماته مینی ، شوینی گریان و لاواندنه وه
خه مباری ده برین

مَنَاحِسٌ: کاری به دو خراب و شوومهین ،
به دهین

مَنَاحٌ (مَجَلُ الْإِقَامَةِ - طَقْسٌ)؛ زینگه ،
نیستمان ، شوینی مانه وه و جیشین
بوون ، ناووهوا ، کهش

مَنَاحِلٌ (غُرْبَالٌ)؛ هیلکه ، نیلگ ،
مه لگ ، شتیکی کون کونی زور سخه
له ته ل ناردی پی ده بیژریته وه

مَنَاحِلِيٌّ: هیلکه ساز ، نه وه ی پیشه ی
دروستکردنی هیلکه

مَنَادِحٌ (الْأَرْضِي الْوَأَسْعَةُ الْبَعِيدَةُ)؛
زه ویوزاری به رین و فراوانی دور

مُنَادِيٌّ: بانگهین ، بانگه ر
مَنَارٌ: روشن ، نااو به یداخ ، رینماکه ر،

نه وپه رینو سنوره ی له نیتوان دووشندا
داده نریت

مَنَارَةٌ: روونکی په خش ، شوینی
روونکی

مَنَاءُ الْمَسْجِدِ (مَنَاءَةٌ)؛ مناره ، شوینی
بانگدان ، بانگ

مَنَازِعَةٌ (خُصُومَةٌ)؛ ناکوکی ،
رکه به رایه تی ، به ربه ره کانی، کتیرکی

مَنَازِيحٌ: مه ردومی دور له نیستمانی
خزی

مُنَاسِبٌ (مُؤَافِقٌ - لَاقِقٌ)؛ گونجاو ، شیاوو
له بار ، بؤ بوو ، پر به پر ، شایان ،

به جی
مُنَاسِبَةٌ: بؤ بوون ، گونجان و شیان ،
بؤنه ، هق ، رووداویتک ، مه به سستیک ،
په یوه ندی

مَنَاسِكُ الْحَجِّ (عِبَادَاتُهُ): شَيَوَازِي

حَجّ، چُونِيهَتِي، بَنهَماو رِيَسَاكَانِي

مَنَاص (مَقَر - مَلَجَأ): دِهَروازِه،

حَهشارِكِه، بَهناگِه

مَنَاصِع: سَهَرِئاو، سَهَرِيئِشاو،

ئاوَدِهسِتخانِه، شَوِيئِي دِهسِت بَهئاو

گِهياَنَدَن

مَنَاط (مَوْضِعُ التَّغْلِيْقِ - مَحَل): جِيگِهِي

هَهئاوَسِيئِي شَت، شَوِيئِي هَهئاوَسِيئِي

شَت وَمَهك وَهك پَانَكِهو

مَنَاطُ الْحُكْمِ (عِنْدَ الْأُضُولِيْنَ

وَالْأَخْلَاقِيْنَ) عِلَّتُهُ: لَآئِي نُوَسُوْلِيْو

رِهوشْتِيهَكَاَن بَرِيئِيه لَههَوِي شَتِيك وَهك

هَوِي حَهرام وَياساخَكِرْدَنِي مَهِي بَرِيئِيه

لَهسَه رَخُوْشِي وَبِيئُوْش بُوون

مَنَاطِحَةٌ: شَهَرَهشُوْق

مَنَاطِل: شَتِي كُوْشِراو، پَهسْتان وَفِشارِكِر

مَنَاطِر: زَهوِي وَخَاكِي بَهريزو بَلَنَد

مَنَاطِر (مَثَل - مَنَافِس): وَهَكُو، چُوون

بَهك، بَهريهَرِهكار

مَنَاطِرَةٌ (مَنَافِسَةٌ - جِدَال):

بَهريهَرِهكَاَنِي، مِشْت وَمِي، چَهَن وَ

چُوونِي، وَتو وَيْز

مَنَاع: رِيَكِر، نَههِيشْت

مَنَاعَةٌ: نَهبَهزِيَن، نَهشَكَاَن، بَهريگِي

لَهنَهخُوْشِي، بَهريگِه گِرْتَن

مَنَاعِم: گِيَاِي نَهروم وَناسك، حَالَو

گِرْزَهراَن باشِي، يَهكِيك مال وَدارايِي

زُوْرِيئِي

مَنَاقِدُ الْإِنْسَانِ: دِهروازِهكَاَنِي شَادِي وَ

خَهْمِي مَرُوْف

مَنَافِس: دَرْكار، بَهريهَرِهكَاَن، هَاو

جُووْلَه وَهَهنگاو

مَنَافِسَةٌ (مُزَاحَمَةٌ): پِيئِشِبَرِكِي،

بَهريهَرِهكَاَنِي، دَرْكارِي، رَكِهَبَهرايَهتِي

مَنَافِعُ الدَّارِ (مَرَافِقُهَا): شَوِيئِي كَهك،

شَوِيئِيه پِيئِيستَهكَاَنِي مال

مَنَافِق (مُدَاهِن - مُخَادِع): دُووِرو،

رِيَاكار، دُوْرمان، نَهرمهَبِر

مَنَافِقَةٌ: مَهرايِي كِرْدَن، رِيَاكارِي

مَنَاقِب: چَاكِه، پِيَاوَهتِي، جُوامِيئِي،

نَهبَهردِي، رِهوشْتِي بَهريزو جُوَان

مَنَاقِشَةٌ (جِدَال - مَحَاوِرَةٌ - مَحَادِثَةٌ):

مِشْت وَمِي، چَهَن وَچُوون، ئَاخاوْتَن،

گِفْت وَگَر، وَتو وَيْز

مَنَاقِصَةٌ (ضِدَّ مَزَايِدَةٍ): كَهَم كِرْدَنهَوِه،

لَهسَهريهَك داشَكَاَنَدَن، وَاژُوِي

زِيَاَدَكِرْدَنه

مَنَاقِل: نَهسِيئِي تِيئِرِهو

مَنَاقِلَةٌ: گِرْزَانَهوِه، جِيگِه گِرْزِيَن،

هَهوال گُواسْتَنهَوِه

مَنَاقِيش: جُوْرَه خُواردَنِيكِه

مَنَاقِب: شَان، بَاسك، بَال، تِيْمَهشَان،

ئِيئِسْقَانِي رَاسْت وَچَهپِي زِيئِر مَل كَه

هَهردُوو قُوْلِي پِيئُوِهِيه

مَنَاقِبُ الطَّائِرِ: چُوَار پَهري سَهَرشَانِي

بَالَنَدَهِيه

مَنَاقِبِر: خِرَابَهِي پَهنَهان وَنَادِيَار

مَنَاقِل (إِحْرَاز): بَهدِهسِتَهئِيئَان،

بَهئَه نِجَام هِيئِرَاو، دِهسِتَكِه وَتَن

مَنَام (نَوْم - حُلْم - مَوْضِعُ الْقَوْم):

نُوَسْتَن، خَهوْتَن، خَهوِيئِيئِن، شَوِيئِي

نُوَسْتَن

مَنَامَةٌ: نُوَسْتَن، شَوِيئِيئِي نُوَسْتَن،

خَهوِگِه، خَهوِيئِيئِن، جَلِي خَهو، گِرْزِي،

نَاوِي پَايْتَهخَتِي شَانَشِيئِيئِي (بَهحَرَهيَن)ه

مَنْبَرَة - مَنْبُورَة (القَصَائِدُ الْمَهْمُورَة أَي
التي قَافِيَتُهَا هَمْزَة)؛ نَهْ وَهَزْ نَوَانِهِي
 سه رواکه یان (همزه) به

مَنْبَسَط: پان ، بهرین ، گوشادو فراوان
مَنْبِض (مَوْضِعُ جَسِّ النَّبْضِ)؛ شوینتی
 ده مارگرتن

مَنْبِض (آلَة النَّدْفِ)؛ که وانه ی مهلاج
مَنْبِغ: سه رچاوه ، بنه رت ، کانی ،
 بناوان ، کاریز ، سه رچه شمه
مَنْبِه: په ریزدەر ، ناگا کار ، هاندهر ،
 مه ژین ، جولینه ر

مَنْبِهَة (مَا يُسَبِّبُ الْإِثْبَاهَ)؛ وریاکه ره وه ،
 نه وه ی ده بیته هوی وریاکردنه وه

مَنْبُوت: رواو ، سه وزبوو
مَنْبُوح (الْمَشْتُوم)؛ قسه پیوتراو ،
 رسواکراو

مَنْبُود: دوزراو ، فریدراو ، بیژو ، زؤل
مَنْبُوه (الرَّجُلُ الْمَعْرُوفُ الْإِسْم)؛ پیاو تک
 ناسراو بییت ، به ناویانگ

مَنْنَة (هُوَة)؛ میز ، توانا ، توانین ، تین
مَنْنَة (مَعْرُوف - فَضْل - إِحْسَان - نِعْمَة)؛
 چاکه ، پیاو هتی ، خه لات ، به خشین ،
 خیرکردن ، خوشی ، خیروخوشی ،
 نازو نیعمه تی خوابی

مَنْشَاخ (آلَة النَّشْخ)؛ نامرازی موو
 لیگردنه وه
مَنْشَاش (مَنْقَطُ الشَّعْرِ)؛ مووکیش ،
 مووه لکن

مَنْشَاف (مَنْقَطُ الشَّعْرِ)؛ مووکیش ، موو
 هه لکن

مَنْشَاق: ژنیک منالی زوربییت
مَنْشَای (المَوْضِعُ البَعِيد)؛ شوینتی دور ،
 دوره شوین

مَنان: به خشنده ، خیرومه ند ،
 چاکه کار ، به کیکه له ناوه جوانه کانی
 خوی په روه ردگار ، منه تکر

مَنائَة: ژنی مال و ساماندار
مَنَاهِدَة (مُخَاصَمَة)؛ ناکوکی ،
 رکه به رایه تی ، دزایه تی ، گیرمه و کیشمه

مَنَاهِرَة (السَّابِقَة)؛ پیش برکی ،
 بؤربؤرین ، گه مه ی پیش برکی
مَنَاهِي الشَّرْع (مَا يُنْهَى عَنْهُ)؛ یاساخ
 کراو ، حه رام ، نه وه ی له شه رعا
 یاساخ و حه رام کراوه

مَنَاقِب (تَحَاقِب - تَدَاوُل)؛ توره ، به ک
 له دوا ی به ک ، سه ره ، توره کردن

مَنَاورَة: پیچ و په نای رامیاری ،
 راهیتان و فیگردنی سه رپاز ، مه شقی
 سه رپازی

مَنَاقِشَة (نَزَال)؛ دهسته و به خه
 وه ستان ، په لاماردان ، ورده شه ر
مَنَاقِلَة (تَسْلِيم)؛ پیدان ، پی سپاردن ،
 دانه دهست ، نه سپه رده کردن

مَنَاقِیء (عَدْو)؛ ناهه ز ، دوزمن ،
 به دکاری دل پر له خه شم و قین

مَنْبَات: زهوی پر گزگیا
مَنْبِت: رواندنگه ، شوین رواندن ؛
 سه رچاوه ، شه تلکه

مَنْبِج (مَنْ يَعْدُ بِمَا لَا يَفْعَل)؛ به لینه ده ری
 دروژن ، دروژن له به لینه کانیدا
مَنْبِيق: ده رچو ، لیبوه وه

مَنْبِذَة (الْوَسَادَة)؛ فره ش ، راخه ر ،
 قالی

مَنْبِر (مَنْصَة الْخَطِيب)؛ دوانگه ،
 مینبه ر ، شوینتی و تاردان و مؤچپاری
 کردنی خه لکی

مُنْتَج: بهر مهین، به پرشت، به بهر، به ردار
 مُنْتَج (الْوَقْتُ الَّذِي تُنْتَجُ فِيهِ الْبَهَائِمُ):
 کاتی زاوئی گیانداران
 مُنْتَجَات: به رویومی کشتوکالی
 مُنْتَجَة: پاش، دوا، کوتا، قنگ
 مُنْتَجِع: شوین لهوهر، لهوهرگا، جینگه، شوینی مه بهست و مرام
 مُنْتَج (مَخْرَجُ الْعَرَقِ مِنَ الْجَسْمِ): کونی
 نارهق هاتنه دهر وه له جهسته دا
 مُنْتَجِرُ الطَّرِيقِ: ریگهی پیارویشتوو، ریگه یه گبرایته بهر
 مُنْتَجِر (مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ): خو کوشتوو، خو تیابهر
 مُنْتَجِب (مُخْتَار): مه لبارده، دهستنیشانکراو
 مُنْتَجِب (الَّذِي يَخْتَار): مه لبریزر، نه وهی مه لدهسیت به مه لباردن
 مُنْتَدِي: کور، شوینگه، جینگه
 مُنْتَدِب: تیبوا، نهرک کیش
 مُنْتَدِح (السَّعَةِ - الْفُسْحَةِ): ده لاقه، بوار، دهر وازه
 مُنْتَرِح (الْبُعْد): دوریی، دوره بهریزی، چه په کی
 مُنْتَرَه - مُنْتَرَة: شوینیکی دور، دوره شوین، هاوینه هوار
 مُنْتَرَه: هوارگه، سهیرانگه
 مُنْتَسِب: سهریه، ده چیته وه سهر
 مُنْتَشِر (مَمْد - شَائِع): راخراو، داخراو، بلاو، فراوان، باو، زانراو، بلاو به وه، قاو
 مُنْتَصِي: شوینی له یهک نزیک بوونه وهی
 دوو دقل و شیو

مُنْتَصِب (قَائِم): قیت، قنج، قنج و قیت، مه لساو، راوه ستاو، قوت
 مُنْتَصِر (قَائِمٌ - ظَافِر): سهرکه و توو، زال، براوه
 مُنْتَصِف (وَسَط): ناوه پاست، ناوه ند، میان
 مُنْتَصِفٌ دَائِرَةٌ: نیوه بازنه
 مُنْتَصِفُ سَاعَةٍ: نیو ساعات
 مُنْتَصِفُ فُطْرٍ: نیوه تیره
 مُنْتَصِفُ النَّهَارِ: نیوه ریز، ناوه پاستی
 رُوژ، ناوه ندی رُوژ
 مُنْتَصِفُ اللَّيْلِ: نیوه شهو
 مُنْتَصِفُ الشَّاءِ: ناوه پاستی زستان
 مُنْتَصِفُ الصَّيْفِ: ناوه پاستی هاوین
 مُنْتَصِفُ الطَّرِيقِ: چه قی ریگا، ناوه پاستی ریگا
 مُنْتَصِفُ الْعَمْرِ: نیوهی ته مه ن، به کارهینراو
 مُنْتَصِق (الرَّفِيعُ الشَّانُ الْعَزِيزُ): شکو مه ند، پله و پایه دار
 مُنْتَظِر (مُتَوَقِّع): چاوه پوانکراو، به ته مابوو، ره چاوکراو
 مُنْتَظِر: چاوه پوان، چاوله پی
 مُنْتَظِم (مُرْتَب): ریک و پیک، ریک خراو، ناوازه، چوونیهک
 مُنْتَعَت: نه سپی تیزه وو پیشپه و
 مُنْتَفِج: خو به زلزان، لووتبهرز، فینز
 مُنْتَفِذ (السَّعَةِ): فراوانی، گوشادی، به رینی
 مُنْتَفِش (مَنْفُوش - رَخْوُ الْجَوْفِ): شیکراوه، بز، فشول، فش، فش و قول

مُنْتَفِع: كهك وهرگر ، سوودگه یه
مُنْتَفِد: بزارکراو ، رهخنه لیکراو ،
 رهخنه ی لیده گیری
مُنْتَقِم (الذی یَنْتَقِم): توله سین ،
 توله که رهوه
مُنْتَن (مُنْتَعِن): بونکردو ، که یواوی
مُنْتِن (خَبِيثَ الرَّاحَةِ): بۆگن ،
 بۆدین ، دین
مُنْتَهَى (آخر - غَايَةَ - أَقْصَى): کۆتایی ،
 مه به ست ، نه نجام ، نه وپه ی،
 نه وپه ره که ی ، پایان ، دوورترین
مُنْتَهَب (مَصْدَرٌ مِیْی): تالان کردن ،
 فرهود کردن ، بردن ، دهست بۆ
 بردن و تالان کردن
مُنْتَهَك: بی تابوو ، بی شه رم
مُنْتَهَى (مُنْجَز - تَام - مُنْقَضِي - لَمْ یَبْقَى
مِنْهُ شَيْءٌ): تپه ریوو ، به سه رچوو ،
 نه ماو ، ته و اووو ، هیچی لینه ماوه ته وه
مُنْتَوَج: به رویووم ، به ره مهینراو ،
 وه به رهینراو
مُنْتَوَجَة (الْأَشْيَاءُ الْمُسْتَمْرَة): شتو
 به رویوومه وه به رهینراوه کان
مُنْتَا (الْكَثِيرُ الْإِشْءَ لِلْحَدِيثِ أَوْ لِلْسِر):
 دم نه وه ستاو ، ده مشر، راکه یه نه ری
 قسه و نهیننی
مُنْشَار (النُّخْلَةُ الَّتِي یَتَنَاشَرُ بِسُرْهَا):
 دارخورمایه ک فه ریکه که ی ه لپوه ریته
مُنْتَه: پارچه خوریبه که زامو برینی پی
 چه ور ده کریته
مُنْشَر (الْكَثِيرُ الْكَلَامِ الْمَذِياعِ لِلْأَسْرَار):
 زۆربله ، ده مشر، نهیننی درکین
مُنْشَر: لاواز ، بی ختیرو بیتر ، دووراو
 چنراویکی نه خش و نیگاراوی

مُنْتَهَة (الرَّئِیْسِل): زه میله ، سه به ته ،
 به رچنه
مُنْتَلِم: ناو زپاو ، ناوپانگ زپاو ،
 که سیتی سووک کردن
مُنْتَوَر: پهرشو بلاو ، په رته وازه ،
 بۆنخوش ، روه کیکی بۆنخوشه ،
 واژووی قسه و گوته ی ریک و رشته داره
مُنْجَى (مَكَانَ النِّجَاةِ - مَا إِرْتَفَعَ مِنَ
 الْأَرْضِ): په ناگه ، شوینی رزگار بیون ،
 نه وزه ویی و زاره ی به رزو بلنده
مُنْجَاب: ژنیک منالی نه رم و نیان و
 نه جیبی بییت ، کۆله وژ ، تیریکی
 بی په رو نوک
مُنْجَاة: په ناگه ، شوینی رزگاری ،
 هوی رزگار بیون
مُنْجَاد: به هاناوه هاتوو ، فریاکه وتوو ،
 به کیك زور سهردانی (نجد) بکات
مُنْجَاش: رهخنه گر ، لومه کهر ، نه وه ی
 نیچیر هه لده فریوینی هه تا نیچیره وان
 راوی بکات
مُنْجَب: منال زای نه جیب و سالار
مُنْجَح: پتیوستی به دهست هاتوو
مُنْجَد: کورته شاخ ، خشلیکه به سه ر
 سینه دا به ربیته وه تا خواری هه ردوو
 مه مکان
الْمُنْجِد (کِتَابُ الْلُقَة - قَامُوس):
 فه ره نگ ، کتیبی زمان و وشه
مُنْجَد: به رگ تیگر ، هه لاج ، لیفه درو ،
 کوشنچی
مُنْجَدَة: که وان هه ه لاجی ، کورته
 گۆچانیکه ناژه لی سواری بی تیژو خیرا
 ده کریته
مُنْجَر: مه به ست ، مه رام ، ویست

مَنْجَر (الشَّدِيدُ السَّوْقُ لِلإِبِلِ - أَلَةُ
النَّجْر)؛ توندلیخوری حوشر ، مشاری
دارتاشان
مَنْجَرَة: داربر ، مشار ، بره
مَنْجِر: دهسټکوت ، بهرهم ،
جټبه جټکراو ، تهواو
مَنْجَش: عهیبو ناتو اووی دهرخهرو
مهالمالری خه لکی ، باسکری خه لکی
به خرابه ، جوولټنهری نیچر
مَنْجِع: له وه پکه ، شوټنی سهوزو
پرگزوکیا
مَنْجَم (الرَّئِیْل)؛ سه به ته ، زه میله
مَنْجَل: که ره نتو ، داس ، پیایو منالدار
مَنْجَل صَفِیر: داس ، داسولکه
مَنْجَلِی: رهوشه ن ، ناشکرا ، روون ،
دیار
مَنْجَم (مَنْبَع - أَصْل)؛ سه رچاوه ،
بنه رت ، کانگه ، کان
مَنْجَم (حَدِیدَةُ المِیزَان)؛ باموی ترازو
مَنْجَم (نَجَام)؛ نه سټیره گهر ،
نه سټیره ناس
مَنْجَمِد: به ستو ، سه هژلبه ند
مَنْجُود (الْمَمُوم - الهَالِك)؛ خه فه تبار ،
خه مبار ، په ژاره دار ، تیاچو ، فه وتاو
مَنْجُور: په ټیکه بوټاو دهرهټیان له بیر
به کارده بری
مَنْجُوش (الْقَوْلُ الْمُتَعَلِّکُ الذُّوْب)؛
قسه ی هه لبه ستراو ، درو
مَنْجُوف: تیرټکی نیزه به رین و فراوان ،
ترسنوک ، دم والو به رین له گرو
په رداخ و قاپو ...
مَنْج الشَّیء: به خشی ، پییدا ، دایه ،
خه لاتیکرد

مَنْج (وَهْب)؛ به خشین ، خه لات کردن ،
پیدان ، دان
مَنْجی: لابراو ، لاجوو ، دوورخراوه
مَنْجَاة: جوگله ، ناوگه ، جوگله ی
پنج پنج
مَنْجَات: ته شوئی
مَنْجَار: ریژدار ، به خشنده ، ناندهر ،
فره میوان راگر
مَنْجَار (الْهَآوَن)؛ دهسکه وان ، شټیکی
قوله له زهره دادر ریژریتو دهسکیکی
سهر خری هه به شتی تیا ده کوترئی
مَنْجَب (سَرِیْع)؛ خیرا ، تیز ، گورج
مَنْجَة: به خشین ، پیدان ، خه لاتکردن
مَنْجَت (إِزْمِیل)؛ قه لیم ، نهسکه نه ،
سمو
مَنْجَدِر (مَوْضِعُ الإِنْعِدَار)؛ هه لدر ،
سه ره وژیر ، سه ره وخواو
مَنْجَر (رَقِیة)؛ مل ، گهر دن ، سکور
مَنْجَرَف (مَائِل)؛ چه ماوه ، لار ، خواو ،
کهچ ، خټیج ، لادر
مَنْجَرَف (الزَّجَاج)؛ دهرده دار ، هه ستو
نه ست تیکچو ، ناساخ
مَنْجَصِر: کورتکراوه ، دهره دراو ،
که مارو دراو
مَنْجَط (وَاطِیء - سَافِل)؛ نزم ، سووک ،
رسوا ، بی تابوو
مَنْجَطَة: حوشری بیمارو نه خووش ،
حوشریک سینه ی نه خووش که وتبیت
مَنْجَنِی: لار ، چه ماوه ، خواو
مَنْجَل: تیاوه ، ناویته بوو ، چول ،
به تال ، تیشاوه
مَنْجُور (أَعْلَى الصَّنَدِر)؛ سه رینه ،
سه رسنگ ، سه رووی سنگ

مَنْحُوز: حوشتريک سنگی تووشی
نه خووشی بووییت و تووشی کۆکه ی
کردییت

مَنْحُوس (سَيءُ الْحَظِّ - مَشْوُوم):
به دبهخت ، بی شانس ، داماو ، بهد ،
نه گریس ، شووم ، چاره پرهش

مَنْحُوطَة: حوشتری سنگ نه خووش

مَنْحُوف: له پرو لاواز
مَنْحَاب (الضَّعِيفُ لِأَخِيرِ فِيهِ): لاوازی
بی خیر ، له پی بی خیرو بیر

مَنْخَار: ژنی منگن
مَنْخَر - مَنْخَر - مَنْخَر (أَنْف):
لووت ، که پو ، برناخ ، برناخه
مَنْخَرَط: خو بهخش ، رۆچوو
مَنْخَس (مَا يُنْخَسُ بِهِ): درهوش ، نازنه ،
نه قیزه

مَنْخَفِض (وَاطِيء): نزم و شوپ ، سووک ،
رسوا

مَنْخَل - مَنْخَل (مَا يُنْخَلُ بِهِ): متهک ،
بیژنگ ، کهو

مَنْخُوب: ترسنۆکی ته قل بارکردو ، له پرو
لاواز

مَنْخُور: کونی لووت ، که پوو ، برناخ
مَنْخُوس: که پیه که ده دات له حوشتری
له لای کلکیه وه

مَنْدِي: تهپ ، شیدار ، کۆبوونه وه ،
شوینی ئاودانی نازه لان

مَنْدَاب (لُدَابُ الْمَيْتِ): شیوهن و
واوه یلاکردن بۆ مردوو ، شیوهن و
زاری ، شیوهن و گریه

مَنْدَابِي: گورج و گۆل له به ده ستهینانی
ته رک و پیداوستی دا ، گورج و گۆلی روح
سووک

مَنْدَابَة: کۆپی شیوهن پیا ه لدان ،
کۆپی لاواندنه وه

مَنْدَلِين: جۆره درهختیکه
مَنْدَلِغ (الطَّعَانُ بِالرَّمْحِ أَوِ الْكَلَامِ):
بریندار کهر به نیره و تیر یاخود

به زویان و قسه
مَنْدَغَة (الْبِيضُ فِي آخِرِ الظَّفْرِ):
سپیتی کۆتاو دواپی نینۆک

مَنْدَف - مَنْدَفَة: کهوانه ی ههلاج
مَنْدَفِغ: به ههلمهت ، به ره و پیتش ،
دلسوتاو

مَنْدَل: سۆل ، داریکی بۆنخوش
مَنْدَم: په شیمان ، ژیاوان

مَنْدَمَة: نه وه ی ده بیته هۆی په شیمانی
مَنْدَمَل: ساریژ ، دامرکاو ، چاکبوه وه

مَنْدَهَش: سه رسام ، چه په ساو ،
سه راسیمه ، واق و پرماو

مَنْدُوب: نوینه ر ، جینشین ، شویتگر ،
نیراو ، ته رک کیش ، پیا ه لدراو ،

شیوهن بۆکراو
مَنْدُوحَة: زهوی به رین و فراوان ،
فراوانی ، به رینی ، ناره زوو ، ناره زوو

ویست ، چاره سه ر ، چاره
مَنْدِيَة (كَلِمَة يُنْدَى لَهَا الْجَبِينُ حَيَاءً):
گوتنی وشه یه که له ناستیا مه ردوم

ناره ق بکاته وه و شه رم بیگری
مَنْدِيل - مَنْدِيل (تَسْبِيحُ الْمَسْج):
ده سته سپر ، ده سپۆکه

مَنْدَا: له ، له وکاته وه ، له وساره
مَنْدَا ذَلِكَ الْوَقْتِ: له وکاته وه ، له وساره

مَنْدَا زَمَان: له دیر زه مانه وه ، له میژه ،
له زوه وه ، له ده میکه وه

مَنْدَا مَدَة: ده میکه ، به بینیکه
مَنْدَا عَهْدٍ قَرِيبٍ: له م دواپیه دا ، له م
نزیکانه دا

مَنْدَا مَدَة: ده میکه ، به بینیکه
مَنْدَا عَهْدٍ قَرِيبٍ: له م دواپیه دا ، له م
نزیکانه دا

مَنْدَا مَدَة: ده میکه ، به بینیکه
مَنْدَا عَهْدٍ قَرِيبٍ: له م دواپیه دا ، له م
نزیکانه دا

مَنْذُ الْآنَ: له نئیسته وه ، له م دهمه وه
 مَنْذُ شَهْرَيْنِ: مانگیک له مه و بهر ،
 له مانگیکه وه
 مَنْذِرٌ (مَنْذِرٌ - مَخْوَفٌ): هه ره شه کهر ،
 راگه بین ، ناگاهین ، ترسینەر ،
 تَوَقِّينەر
 مَنْذُورٌ لِلَّهِ: ته رخان و رامکراو بۆ خوا ،
 رامکراو له پیناوی خوادا
 مَنْزِلٌ (أَرْجُوهُ الْوَجْهَ الْوَجْهَ): لانگه ، جۆلانه ،
 لانگه ، بیتشکه ی منال
 مَنْزَحَةٌ: دۆلچه و شه وه ی ئاوی له بیر
 پیته لده گوزریت
 مَنْزَعٌ: توند لیکه ره وه و داکن ، رمی
 دور هاویژ
 مَنْزَعٌ: روو به مه بهست و مه رام چوون ،
 شوینتی داکنندی جل و بهرگ
 مَنْزَعَةٌ: رکه به رایه تی ، دژایه تی ،
 داریکه هه نکوینی پی لیده کریته وه
 له شانکه ی
 مَنْزَعَةٌ - مَنْزَعَةٌ: هیمه ت ، ویست ،
 ته و اوکردن و کوتایی پیهیتان ، شه وه ی
 مرؤف ده گهریته وه بۆی له پاو بۆچوون و
 نه خشه و پلانی
 مَنْزَعِجٌ: په ریشان ، سه خله ت ، دلته نگ ،
 نیکه ران
 مَنْزَعَةٌ: دۆلچه ی ئاوه لگوزین
 مَنْزِلٌ (دَارٌ - بَيْتٌ - مَسْكَنٌ): مال ،
 خانوو ، نیشتمان ، زید
 مَنْزِلُ الْمَسَافِرِينَ: خان ، میوانخانه ،
 خانووی پشوو ، خانوو لانه ی
 که شتیاران ، ئوتیل
 مَنْزِلٌ (مَوْجِي بِهِ): نیراو ، فه رمایشتی
 خوایی ، نیکا

مَنْزِلَةٌ: په و پایه ، شوینگه ، گرنگی ،
 شوینتی دابه زین و لادان ، مال ، لانه
 مَنْزِلَةٌ (طَعَامٌ يُصْنَعُ مِنَ اللَّحْمِ
 وَالْبَادُنْجَانِ): خواردنیکه له گزشت و
 باینجان دروست ده کریت
 مَنْزَوِيٌّ: گۆشه گیری ، که نارگیری
 مَنْزُورٌ (الْقَلِيلُ التَّافَهُ): که م ، هه ند ،
 که میکی بی پایه خ و نرخ
 مَنْزُوعٌ (مَنْزُوعٌ - مَخْلُوعٌ): لابراو ،
 دامالراو ، لیکراو
 مَنْزُوفٌ: بی ته قل ، خوین به ربوو ،
 خوین پزاو
 مَنْزُولٌ (مَكَانٌ مَعْدٌ لِلضِّيُوفِ): میوانخانه ،
 شوینتی ئاماده کراو بۆ میوان
 مَنْسَجٌ: کارگه ی جل و بهرگ چین و
 دروستکردنی
 مَنْسَأَسٌ: گۆچان ، گۆچانی گا لیخوپین
 مَنْسَأَقٌ: شوینگه وتوو ، به ریوه براو ،
 نزیک ، چپایه کی به رزو بلندی لیز
 مَنْسَأَةٌ - مَنْسَأَةٌ: گۆچان ، گالۆکی شوان
 مَنْسَأَةٌ: گۆچان ، گالۆک ، گۆپال ،
 قه لانگ ، چپو ، تالوول
 مَنْسَجٌ: ته ون ، ده سگای جۆلایی ،
 مه کینه ی ته ون ، رایه لی به ره و قالی
 مَنْسَجٌ الدَّابَّةُ: سه ره لی هه ردووشانی
 ئاژهل هه تا مل و گه ردن
 مَنْسَجٌ - مَنْسَجٌ: شوینتی دورین و چین
 مَنْسَجِرٌ (الشَّعْرُ الْمُسْتَرْسِلُ): قز مووی
 به ردراو
 مَنْسَجِمٌ (مَنْسَجِمٌ): گونجاو ، له بار ، ریک ،
 ته با ، کۆک
 مَنْسَجِبٌ: پاشگه ز ، گه پاوه

مَنَسَر - مَنَسَر: دهنوك ، به شڪ
 له سوپا ، پيشهنگي سوپا
 مَنَسَرِيَا: دريژ ، ناويك به خوږ بږوات و
 بږيټ
 مَنَسَرَح (بَحْرٌ مِّنْ أَبْحُرِ الشَّعْرِ الْعَرَبِيِّ):
 په كټكه له به حره كاني هونراوه زانسي
 عه ره بي
 مَنَسَع: بای شه مال
 مَنَسَعَة: زه وييه كه روهك و گزوكياي به رز
 بپټه وه ، زه وي گزوكيا بالا
 مَنَسَف - مَنَسَفَا: دداني گوټدريژ ،
 بپټه نك ، هټلڪ ، كه و
 مَنَسَفَة (أَلَّةٌ يُقْلَعُ بِهَا الْبِنَاءُ): رمينه ر،
 روخينه ر، خانورمين ، ناميريكه
 له روخاندني بيناو ساختماندا
 به كارده بري
 مَنَسُق (مَرْتَبٌ): ريكخراو ، ريك و پيك ،
 رازاوه ، هموار ، له بار ، گونجاو
 مَنَسَك - مَنَسَك: شويني قورباني ،
 شوين و جټگي زانراو ناسراو
 مَنَسَك (صَوْمَعَة - خَلْوَة): خه لوه ،
 كوڅي خواپه رستي و به ندياه تي
 مَنَسَلُخ: كوټايي مانگ ، دوايي مانگ
 مَنَسَم: نيشانه ، هيما ، ريگه ، ريباز ،
 مه زه بو رووگه
 مَنَسَم الْإِبِل: سمی حوشر
 مَنَسُوب: خاوهن ره چه لهك ، بنه په تدار
 مَنَسُوبٌ إِلَى كَذَا (مَعْرُوفٌ): ده خريته پال ،
 ده گه پټه وه بو
 مَنَسُوبٌ إِلَيْهِ كَذَا (مَتَّهَمٌ بِهِ): خراوته
 پالي ، پيئي تاوانبار كراوه ، ده لئين
 نه وه

مَنَسُوبٌ إِلَى (يُنَسَبُ إِلَيْهِ): له وانه ،
 ده گه پټه وه بو نه وان ، له و كومه ل و
 تاقم و تيره و خيزانه يه ، ده چپته وه
 سه ر نه وان
 مَنَسُوبُ الْبَحْرِ: ناستي ناوي ده ريا
 مَنَسُوبُ الْمَاءِ: ناستي ناو ، ريژه ي ناو
 مَنَسَار: مشار ، شه قه مشار ، دارپره وه ،
 گرده بږ ، جوړه ماسيه كي ده ريايي يه ،
 داريكي پيښ شو له شنه ي پي ده كريت
 مَنَسَال: كه وگير ، كه فگير
 مَنَسَأُ (مَصْدَرٌ - مَكَانُ النَّشْوَةِ): سه رچاوه ،
 بنه رت ، بنچينه ، دروستگه ،
 نيشتمان ، زڼد ، شوين و جټگي
 له دايك و بوون و په يدا بوون و
 گه شه كردن و په روه رده بوون ، زاگه
 مَنَسَاءَة (مُؤَسَّسَة): ده زگا ، دامه زراوه ،
 ده سټگا ، ده زگاي كار كردن و
 پيشه وه ران
 مَنَسَب (مَكَانُ النَّشُوبِ): شويني شه ر
 هه لگير سان
 مَنَسَبَة: مال و دارايي هه رچونيك بيت
 مَنَسَبَة: ميش كوژ
 مَنَسَر: شويني جل هه لڅستن
 مَنَسَط: چوست و چالاک ، چابوك ،
 گورج و گول
 مَنَسَط: فره جموجوول و چالاکي ،
 شادمان
 مَنَسَفَا: حوشر تيك ماوه يه كه شيري
 زور بيټ و ماوه يه كيش بي شير بيټ
 مَنَسَفَة (قَطِيلَة): خاول ، وشك كه روه
 مَنَسَق (أَنْفٌ): لوت ، كه پوو ، بږناخ ،
 بږناخه

مَنْشَقَّة: نه وهی شتی بونداری ده خه نیو
 مَنْشَع (مَنْشَع بِالْمَاءِ): تیر ناو ، پاراو ،
 ناودار
 مَنْشَلَّة: کالوهی په نجبه له ژیر
 نه موسستیلوه
 مَنْشَم - مَنْشَم: گیایه که ، بوئیکه
 مَنْشُور: بلاو ، بلاوکاروه ، په خشنامه ،
 براوه ، داهاتوو
 مَنْشُور ثَلَاثِي: پوازکی سیانه ،
 سی پالوو
 مَنْشُور عَمُودِي: پوازکی وه ستاو
 مَنْشُور مَائِل: پوازکی لار
 مَنْشُورِي: پوازکی ، وه کو پوازک
 مَنْشِيء: دامه زرينه ، دانهر ،
 وه به رهين
 مَنْصَال: ده سکی ده سکه وان ،
 به رديکی دريژکوله به بؤ کوتانه وهی
 شت به کارديت
 مَنْصِبَا: بنه رت ، ره چه لک ، رينو
 نابروو
 مَنْصِبَا: پله وپايه ، نهرک ، کارو فرمان ،
 نيش ، جی وری ، نزرگه
 مَنْصِبَا (حَدِيدٌ تَحْتَ الْقَدْرِ): سټيا ،
 سی کوچکه
 مَنْصِبَا: ریک و پیک ، چه سپاو
 مَنْصِبَا (الْكَد وَالْجَهْد): ره نج ،
 ماندوبوون ، کوشش ، ههول ، ته قه لا
 مَنْصِبَا: که ژاوهی بووک
 مَنْصِبَا (كُرْسِي): کورسی ، تهخت
 مَنْصِبَا (الْخَطَابَة) مَنْبِر: دوانگه ،
 مینبر ، بنگه ی وتاردان
 مَنْصِبَا التَّصْوِير (حَامِل جِهَاز التَّصْوِير):
 سی پآ ، سی پآی وینه گر

مَنْصَح - مَنْصَحَة: ده رزی ، سوژن ،
 هه رشتیک درومان و ته قلی پټیکری
 مَنْصَرَج: پیچی رووبار به راست و چه پدا
 مَنْصَرَفَا: گه پاره ، په شیمان ،
 وازمینهر ، دهست هه لگرتوو
 مَنْصَرَم (مَاضِي): رابردوو ، روپیوو ،
 تپه ریوو ، گوزه راو تپه ری
 مَنْصَع: سه ریپشاو ، نابخانه ،
 ناودهست ، سه ریپشاو
 مَنْصَف (عَادِل): به داد ، دادگر ،
 دادپه روه ، دادمه ند
 مَنْصَف (شَاطِر): له تکر ، دوکه رتکر
 مَنْصَف - مَنْصَف: نیوه یی ، نیوه ی رنگه
 مَنْصَف - مَنْصَف: خزمه تکار ، ته یان ،
 پټیخزمت
 مَنْصَف: مه ی و باده یه ک بکولینریت
 هه تا نیوه ی ده بیت به هلم
 مَنْصَل - مَنْصَل (السيف): شمشیر ، شیر
 مَنْصَل: ده سکی ده سکه وان
 مَنْصُوبَا: دامه زراو ، هه لساو ، دانراو ،
 چه سپکتراو
 مَنْصُوبَة (العيلة): قیل ، ته له که ،
 چاوبه ست ، چاوپووو
 مَنْصُور (مَنْصَر - فَائِر - ظَافِر):
 سه رکه وتوو ، براوه ، زال
 مَنْصُوص: دیاریکراو ، دهست نیشانکراو ،
 روون و دیار ، به رجهسته
 مَنْصُوص عَلِيَه: ناسراو ، دیاریکراو ،
 ده رخراو
 مَنْضَاج (السفود): شیشی که باب ،
 سبخی که باب
 مَنْضَج: کاری سه قامگرو دامه زراو ،
 پنگه یشتوو
 مَنْضَجَة - مَنْضَجَة: ناوپرژین ، ناوید

مُنْضَد (مُرْصَفَا): رِيْخَرَاو ، هَلْ
 په سِيْرَاو ، كه له كه كراو
 مَنُضَدَة: سفره و خوان ، مِيْز ،
 قَهْره وَيْلَه ، مِيْزِي كَتِيْب خويندنه وه ،
 چه رِيَايه
 مَنُضُوْد: رِيْخَرَاو ، هَلْ په سِيْرَاو ،
 كه له كراو
 مَنُطَاد: بِالْوَن ، به رِزُو بَلَنَد ،
 به رِيْوَه بَرَاو
 مَنُطِق (نُطِق - كَلَام - حَدِيْث): قَسَه ،
 نَاخَاوْتَن ، زِيْرِيْزِي ، زِيْرِي ، بِيْرَسَا
 مَنُطِق: قَايش ، بَشْتُوِيْن ، كه مَهْرِيَه نَد
 مَنُطِق (مَوْضِعُ النُّطَاق): نَاوَقَد ، شوِيْنِي
 كه مَهْرِيَه نَد و بَشْتُوِيْن و قَايش
 مَنُطِقَة (دَائِرَة - اِقْلِيْم): بَازَنَه ، هَهْرِيْم ،
 نَاوْچَه ، دِيَار ، نِيْقَلِيْم
 مَنُطِقَة النُّجَاة مِنَ الْفِرْق: بَشْتِيْنِي
 رِيْزْكَاَرِي له خَنْكَاَنْدَن
 مَنُطِقَة حَرَام (غَيْرُ مَسْمُوْح): نَاوْچَه ي
 قَهْدَه غَه ، شوِيْنِي رِيْ پِيْنَه دَرَاو
 مَنُطِقَة نَفُوْذ: نَاوْچَه ي مِيْزُو دَه سَتَه لَات
 مَنُطِقَة حَاَرَة: نَاوْچَه ي كَهْرَم ،
 بَشْتِيْنَه ي كَهْرَم
 مَنُطِقِي (عَقْلِي اَوْ مَخْتَص بِعِلْمِ الْمُنْطِق):
 قَسَه زَان ، زِيْرِي زَان ، زِيْرِيْزِي ، نَه قَلِي
 يَاخُوْد سَهْرَقَال به زَانَسْتِي زِيْرِيْزَانِي
 مَنُطِقِي: نَاوْچَه يِي ، سَهْرِيَه نَاوْچَه
 مَنُطُوْق: وِتْرَاو ، سَهْرِيَاَس ، وِتَه ،
 كَفْتَه ، بِيْزَه
 مَنُطُوْق الْحُكْم (نَسْ قُرَارِ الْحُكْم):
 دَه قِي بَرِيَار
 مَنُطُوِي عَلَي نَفْسِه: دَاخِرَاو به رُوِي
 خُوِيْدَا ، دَهْر كَه نَار ، كه پُوْلَه ، كُوْشَه كِيْر

مَنُطِيْق (فَصِيْح - بَلِيْغ): زَمَانِپَاْرَاو ،
 رُوِيْن ، نَاَشْكَرَا ، پَهْتِي ، قَسَه زَان ، بَكُو
 مَنُظَار: نَاوِيْنَه ، دُووَرِيْبِيْن ، چَاوِيْلَكَه ،
 عَه يْنَه ك
 مَنُظَر - مَنُظَرَة: دِيْمَه ن ، رُووَكَاَر ،
 دِيْمَه نِي رُوِيْن و به رِچَاو
 الْمَنُظَرَة: نَه و هِي تَه مَاشَاي دَه كَه يْت و
 جِيْ ي سَهْرَسُوِيْمَاْنَه ، زَه وِي به رِز ،
 كَرُوْه و كُوْمَه لِيْك تَه مَاشَاي شَتِي بَكَن
 مَنُظَم: شوِيْنِي رِيْ كَخَسْتَن
 مَنُظَم (مُرْتَب): رِيْ كَخَر ، به سَه لِيْقَه ،
 بِيْ كَه يْنَه نَر ، هُوْنِرَاوَه ، رِيْك و پِيْك
 مَنُظَمَة (جَمْعِيَة): رِيْ كَخَرَاوَه ، كُوْمَه له
 مَنُظَمَة اِنْسَانِيَة: رِيْ كَخَرَاوَه ي مَرُو
 دُوْسْتِي
 مَنُظُوْر: بِيْرَاو ، دِيَار ، به رِچَاو ، چَاو
 له دُوو ، به چَاوَه و ه بُوو
 مَنُظُوْرَة: به لَاو نَه مَاهَتِي ، چُوْرْتَم ،
 سَه خَتِي ، زْنِي نَاْتَه وَاو
 مَنُظُوْم: هُوْنِرَاوَه ، هَلْ بَه سَت ، شِيْعِر ،
 وَاژُوِي په خَشَاْنَه
 مَنْعُ الشَّيْء: به رِيْ كَرْت ، وَه سَتَانِي ،
 نَه بَه يْشْت ، قَهْدَه غَه يْ كَرْد ، تَه كَهْرَه ي
 تِيْخَسْت
 مَنْعُ حُلُوْثِ الْأَمْرِ (أَوْقَفَا): نَه بَه يْشْت
 رُووِيْدَات ، رِيْ كَرِي كَرْد
 مَنْعُ جَارَة (حَامِي عَنْه): به رِ كَرِي
 له دَرَاوَسِيْ كَه ي كَرْد ، پَارَاَسْتِي ،
 بَشْتِيْوَانِي كَرْد
 مَنْعُ (قَوِي وَاَشْتَدَا): به مِيْزُو پْتَه و بُوو ،
 تُوْ كَه مَه بُوو ، به تِيْن بُوو
 مَنْعُ الْحَصَنِ (لِعَسْرِ الْوُصُوْلِ اِلَيْه):
 نَه سْتَه م بُوو كَه يْشْتَن به قَه لَاكَه

مَنَعٌ (قَوَى)؛ به میزی کرد ، پته وی کرد ،
قایمی کرد

مَنَعٌ (إِعَاقَةٌ - نَهَى)؛ نه میشتن ،
قه ده غه کردن ، راگرتن ، به ربه سست ،

پیش گرتن ، نه کردن ، نه میلان
مَنَعٌ مِنَ الرَّجَالِ (مَنْ يَمْنَعُ نَفْسَهُ)؛

پیاوانی نه فس گر ، خوگر ، جلّه وی
خوگر

مَنَعٌ؛ قرزال ، قرزانگ ، کیفرآله ،
کیمچله ، گیانداریکی ناوییه له بوق

گه وره تره به دووسه ده پروات و
له مه ندیک ولات ده خوریت

مَنَعَى؛ ریگرتن ، نه میشتن ، هه والی
مه رگ

مَنَعَامٌ (كَثِيرُ الْإِنْعَامِ)؛ به خشنده ،
ده ستبلو ، بهر

مَنَعِبٌ - مَنَعِبٌ؛ حوشریکی تیزو ره سن
که وا گه ردنی دریز ده کات هه روه ک بازو

هه لَو ، گیل
مَنَعَةٌ - مَنَعَةٌ؛ میزو ده سسته لاتیکی

توکمه ریگریبت له زیان گه یاندن به هه
که سیک

مَنَعَةٌ (قُوَّةٌ)؛ توانا ، میز ، وزه
مَنَعَقَدٌ؛ به ستراو ، ریکه وتوو

مَنَعَدِمٌ؛ به رانبه به سفر ، هیچ ،
فه وتاو ، تیاچوو ، فه وتاو ، نه بوو

مَنَعْرَجٌ؛ لیژایی ، سه ره و خوار ،
سه ره ولیژ

مَنَعَسٌ (مَنُومٌ)؛ خه و مین ، خه ولیخه
مَنَعَشٌ (مَجِي - مَنَشَطٌ)؛ بوژینه ر ،

زیندوکه ره وه ، جولینه ر
مَنَعَطَفٌ؛ خوار ، لیژی ، سه ره و خوار

مَنْعَطْفُ الْوَادِي (مَنْعَاهُ)؛ سه ره ولیژی ،
لیژی ، سه ربه ره و خواری دقو و

شیوه که
مَنْعَسٌ؛ ناوه ژوو ، هه لَو که پراو

مَنْعَلٌ؛ نه عمل یا پیلو له پی
مَنْعَلٌ - مَنْعَلَةٌ (الْأَرْضُ الْغَلِيظَةُ)؛ ره قه

زه وی ، زه و بییه کی سه خت و ره ق
مَنْعَمٌ (مُحْسِنٌ - مِفْضَالٌ)؛ ده ستبلو ،

به خشنده
مَنْعَمٌ (الْمُخَسَّنَةُ)؛ گسک ، ماله ر ،

پاکه ره وه
مَنْعَمٌ؛ قسه ی نه رم و شیرین ، حال و

گوزه ران باش و خوش ، خوشگوزه ران ،
له خویشیا ده ژی

مَنْعَهُ؛ لیی قه ده غه کرد ، یاساخ کرد ،
ده سستی پینه لگرت ، نه بهیشت بیکات ،

وازی پی لینه نا
مَنْعَهُ الْقَاضِي عَنِ الْمِيرَاثِ (حَجْرَهُ)؛

دادگر میراتی لی یاساخ کرد ،
نه بهیشت پی بی بدن

مَنْعَهُ عَنِ الدَّعْوَى (صَلَاهُ)؛ ریکه ی
شکات کردنی لنگرت

مَنْعُوشٌ؛ مردووی هه لگیرو له سه ره داره
مه بیت

مَنْعَى (مَكَانُ النَّفْيِ)؛ شوینی ناواری بی ،
ده ربه ده رگه ، خه ریکه

مَنْعَاحٌ؛ موشه ده مه ، باتیکه ر ، په مپ
مَنْعَاقٌ (مُبْتَذِرٌ - مُسْرِفٌ)؛ خه ریکه ر ،

به فیروده ر ، ده ست به قوپ و بلاو
مَنْعَاضٌ؛ راخه ریکه به رین و گوشاد

ده کریبت بوئه وه ی به روبوومی
هه لوه رویی له سه ر کزیکه نه وه ، ژنی
ده م به خه نده و پیکه نین

مَنْفَجْر: سه رچاوه ، شوینیکه ناوی به ته وژم له بهر ده پوات
 مَنْفَث: به لغه م ، هاویژ
 مَنْفَح: پیاویک شوین کارو فرمانیکه بی دهره د. او تا کام که وتبیت
 مَنْفَحَة: ورگی به رخ و کاری گیانه خور
 مَنْفَذ - مَنْفَذ: ریزه و ، گوزر ، راپه وه ، دهر بازگه ، دهرچه ، شوین دهرچوون ، کون ، کوناوده ر
 مَنْفَذ (مَنْجَز): ته و او ، به جی مینراو ، جینه جیکراو ، راپه ریوو
 مَنْفَذ (مَنْجَز): به جیهین ، جینه جیکر ، بکر
 مَنْفَرِد: تانک ، ته نیا ، به جیا
 مَنْفَس: هه رشیتیک به هاو نه اندازهی هه بیت و مه ترسیدار بیت
 مَنْفَصَل: جیاواز ، جودا ، نه لکاو ، جیا
 مَنْفَض: مریشکی کرکه وتوو
 مَنْفَض: سفره و راخه ری میوهی هه لوه ریو ، تیا بهر ، هیله ک ، بیژنگ
 مَنْفَضَة السَّجَائِر: ته پله کی جگهره ، کوزین
 مَنْفَعَة (فَائِدَة - عَائِدَة - نِج): که لک ، سوود ، بیت ، به ربووم ، قازانج ، ده سنکوت
 مَنْفَعَة مُتَبَادِلَة: سوودی به رامبه ری
 مَنْفَعَل: هه لچوو ، گرگرتوو
 مَنْفَعَة: هوی دوو پوی
 مَنْفَك: هه لوه شاو ، کراوه ، جودا ، جیا ، بچراو
 مَنْفُوش (مَسْحُور): جادوو لیکراو ، نوشته لیکراو
 مَنْفُوج: حوشریک هه ردولای سکی هه لتوقیبیت

مَنْفُوح: فووتیکراو ، پر له با ، کف ، ناوساو ، هه لتوقیو ، کیسکردو ، تشیشمان ، که ته ، قه له و ، لووتبهرز ، خوبه زلزان
 مَنْفُور (الْمُغْلُوب): دؤراو ، به زیو ، شکست خواروو
 مَنْفُوس: ده گمن ، ناوازه ، شتی گرانبه هاو به نرخ
 مَنْفُوش: شیکراوه ، بژ
 مَنْفُوض: تاو له رزدار
 مَنْفُوط: نه وهی به ری دهستی بلقی لیده رهاتبیت به هوی کارو فرمانه وه
 مَنْفُی: نه ویستراو ، ناخوشه ویست ، فریدراو ، لابراو ، لاخراو ، دهر کرکراو ، شاربه دهر ، ناواره ، دهر به دهر ، ناواره ، ره هه ند ، نه ری ، داپن ، سارد
 مَنْفُی - مَنْفِی (الطَّرِيق): ریگه ، ریباز
 مَنْفَاد: پیشه وایی کراو ، ریگه یه کی راست و ره وان ، لمو خولی دریزگوله
 مَنْفَاد: دهنوک ، دندوک ، دزو نیتسانی باریکه به دهم بالنده وه شتی پی ده خوا
 مَنْفَاد: فریاگوزار ، رزگارکر
 مَنْفَار: دهنوک ، دندوک ، پاچ
 مَنْفَارُ الخَشَبِ وَالْحَدِيدِ: سمو ، قه له م ، کونکر ، فهدونی ، مه کته ب
 مَنْفَاش: سمو ، قه له م ، کونکر ، مه قاش
 مَنْفَاف: دهنوکی بالنده ، جوړه میرووله یه که
 مَنْقَب: ریگه ی نیوشاخ و جیا ، ناخی چواربیتیان

مَنْقَل (الْفَرَسُ السَّرِيعُ): نه سپی خیراو
تیزپره
مَنْقَلَب: په ناگه ، حه شارگه ، شوینی
که رانه وه په نا بؤ بردن ، سه رچاوه
مَنْقَلَب (فِي الْجُغْرَافِيَا وَالْمَلِك - مَدَار):
خولگه ، سوپگه
مَنْقَلَب شَتَوِي: خولگه ی زستانه
مَنْقَلَب صَيْفِي: خولگه ی هاوینه
مَنْقَلَة: پله ، قوناخ ، کاروان سه را ،
مه نقله ، سوچیتو ، گوشه پیو
مَنْقَلَة (آلَة النُّقْل): نامرازو نامیری
گواستنه وه
مَنْقَلَة (عِنْدَ المَوْلِدِين): جوره گمه و
یاربیه که
مَنْقُوز: نازه لی توشبوو به نه خوشی
تاعون
مَنْقُوش: هه لکه تراو ، هه لکولراو ،
ره نگاوه رنگ ، رازاوه ، نه خشین
مَنْقُوشَة: شکانیکه نیتسه هارپاوه کانی
لیده رده میتزیت
مَنْقُوض: کراوه ، شل ، جیا ، په سهند
نه کراو ، به دروخواو ، هه لوه شاو
مَنْقُوط (مَنْقُوط - مَرْقُوط): به لکه ،
په لای ، خالخال ، خالبه ند
مَنْقُوط (مِنَ الشَّعْرِ): به و هونراوه یه
ده گوتزیت که و سه رجه م پیته کانی
خالدارن
مَنْقُوف: که م گوشت ، لاواز ، له پ ، چاو
سوره وه بوو
مَنْقُول: گوینزراوه ، گواستیه وه ، له بهر
نوساو وهرگیراو ، هه لده گبری ،
ده جوولی ، ده گوینزیتنه وه

مَنْقَب: ریگه ی نیوشاخان ، زانا ،
که ریده و لیکوله ر به دوا ی شتا ، سمو ،
کونکر ، هه لکه نه
مَنْقَبَة: ریگه ی نیوشاخان ، راپه و ،
ته نگه پئی له نیو دوولانه و مالدا ، دیوار ،
ره فتاری شیرین و جوان ، شانازی
مَنْقَر - مَنْقَر: داریکه شه رابی پی
تیکده دریت ، بیریکی بچوکی سه ر
ته نگه بهری فره ناو ، قوله بیر ، حه وز
مَنْقَش: سمو ، قه لم ، فهدونی ،
مه کتبه
مَنْقَصَة (النَّقْص): که م و کوپی ، که لی ،
ناته واری
مَنْقَطِع: بی په یوه ندی ، جیا ، به جیا ،
جیاواز ، سه ربه خو ، پچراو
مَنْقَطِع لَكْدَا (مَكْرَس): ته رخان بؤ ...
رام بؤ ، په کلایی بؤ ...
مَنْقَطِع النُّخَيْر (لَا مِثِيلَ لَهُ): بی هاوتسا ،
بی دینه ، بی هاوچه شنو شیوه
مَنْقَطِع الوَادِي: رُوخ و سیله ی دوایینی
دؤل و شیو ، کلکه ی دؤل و شیو
مَنْقَع: ده ریا ، شوینی ناو ده رهینان و
که ران به دوایدا ، جوگه له ی ناودیری
مَنْقَع: مه رکانه ، گوزه له ، ده فریکی
بچوکی به ردینه ، هه رشتیک بخوسینری
به کردنه نیو ناو وه م میوژو خورماو ..
شیری پاک و بوخت پاش ساردبونه وه ی
مَنْقَع: گلینه یه کی خنجیلانه و بچوکه
شیرو خورمای تیده کری بؤ منالان
مَنْقَل: ریگه ی نیو شاخان ، کورته ری ،
قه دبپ ، سؤل و نه عل و پیلای کونه ،
کوره ی ناگر

مَنْقُولَات: شت و مهك كه ده جولینری و

ده گوینزرتیه وه

مَنْكاش: دژچه ، نامیزیکه گل و خولی

پیتیه لده كه نریت یان دهرده دریت

مَنْكَب (عَنْق - كَشْف): شان ، باهو ،

باسك ، بال ، نیسقانی راست و چه پی

ژیر مل كه مه ردو قولی پتیه وه

مَنْكِر (غَيْر مَعْتَرَف بِهِ): دان پیانه نراو ،

نه ویستراو

مَنْكِر (فِي الشَّرْع): له شه رعدا : نه وهی

خوای گوره نایه ویت بگریست ،

كرده وهی ناشیرین ، کاری ناپه سه ند

مَنْكِر و لَكَبِر: دوو فریشتهی

پرسپار كه رن له گوردا ، ئینكیرو مونكیر

مَنْكَس (مَقْلُوب): مه لاو كه راو ، ئاوه ژوو ،

سه ره و خوار ، نخورن

مَنْكَس: په شیمان ، ژتیوان ، گه راوه ،

كشاوه

مَنْكَع: پاشگه زیوو ، مه لگه راوه

مَنْكَل: نه وهی ده یكهت به په ندو

نمونه بۆ كهسانی دی

مَنْكَل: سزاده ری خه لکی

مَنْكُوب (مُصَاب بِنَكْبَة): كووست كه وتوو ،

سه ره گهردان ، كوئول ، ليقه ماو

مَنْكُود: كه م ، هه ند ، هیچ و پووچ ،

بی ترخ و به ها

مَنْكُور (مَجْهُول): نادیار ، ون ، په نهان

مَنْكُوس: مه لاو كه راو ، ئاوه ژوو ،

سه ره و خوار ، یه كيك نه خووشی ئی

بداته وه

مَنْكُوش: سه به ته و جه والی به تال و

خالی كراو ، په ریشان ، قزیز

مَنْكُوف: حوشتريك تووشی نه خووشی

كه ری بوو بیت

مَنْكِي: مردوو ، بریندار ، كوشته

مَنْمَاص (الْمَنْقَاش): مقاش ، موو كیش ،

سمۆ ، قه لم

مَنْمَر (مَرْقَط - مَرْقَم): په لاوی ، خال

خال ، نمره لی دراو ، ژماره كراو

مَنْمَق (مَرْخَرَف - مَدْبَج): نه خشاو ،

رازاه ، ریکخواوه

مَنْمَل - مَنَمَل (النَّمَام): فیتنه ،

قسه هیتنه رو قسه بهر ، دوو زمان ،

ناشوبگیز

مَنْمَل - مَنَمَل (الْمَكْتُوب - الْمُتَقَارِبِ الْخَط):

نووسراو ، تو ماركراو ، خهت و رینووس

له یه ك نزیك

مَنْمَلَة: ژنیک له هیچ شوین و جیگه یه ك

جیگه نه بیت و نه سره ویت

مَنْمَم: رازاه ، نه خشاو ، وردیله ،

خنجیله ، خالخال ، خال ریژ ، پرخال

مَنْمَمَة: وینه گرتن و له بهر گرتنه وهی

وردی ده سننوس — یکی دیری —

به شتیوه یه کی جوان و رهنگین ، کیژتیکی

ناسك و جوان نه ندانم

مَنْمُول: زیوان به هوی زورجوول و

بزاوته وه ، خواردنی میرولاوی ، پر

له میرووله

مَنْن: سه رزه نشستی كرد به هوی چاكه و

ده سنگیویی كردنیه وه ، منه تباری كرد ،

چاكه ی دایه وه به چاویدا

مَنْهَاق: كوئایی ، دواپی ، نه قل ، ژیری ،

حال و باریكه مه ردوم له گوناوه تاوان

دوو ده خاته وه

مَنْهَاج: بهرنامه ، ری و شوین ، رینباز ،

پلان ، ریگه ی روون و ناشكرا

مِنْهَاجُ التَّعْلِيمِ أَوْ الدَّرُوسِ (خَطَّةٌ أَوْ
أَسْلُوبُ التَّعْلِيمِ): به‌رنامه‌ی خویندن و
وانه و تنه‌وه و فیکرکردن

مَنْهَاجٌ: رماو ، رووخاو ، ته‌پیو ، دارماو

مَنْهَاجٌ: مەردومی خەشم و قیناوی ،
ته‌پە‌ی به‌رزو بلند ، گۆر ، به‌خشنده

مَنْهَبٌ: ئەسپی تیزه‌هوی پیشه‌نگ

مَنْهَتَكٌ: بی‌پەروا ، بی‌ترس و بیم

مَنْهَاجٌ: پڕۆگرام ، به‌رنامه ، ریباز ،

شیواز

مَنْهَاجٌ: جلو به‌رگیک زوو کۆن و شر

ببیت

مَنْهَرٌ: شوینی ناوی بۆنکردو له‌جۆگه‌دا ،

کونیک له‌قه‌لایه‌کدا ناو دزه‌ی لێوه بکات

مَنْهَرَةٌ: خۆلدان ، زبڵدان ، شوینی زبڵو

خۆلو پەسی

مَنْهَرَةٌ: شیری دەمو ددان به‌رین بلأو

مَنْهَرٌ: شوینی ناوه‌چۆر له‌نزیک بێردا ،

ناوه‌چۆرگه

مَنْهَرَمٌ: شکاو ، به‌زیو ، دۆراو ،

شکستخواردوو

مَنْهَسٌ: به‌هه‌له‌په ، شیر ، گورگ ،

شوینیک شتی تیا بخوریت

مَنْهَشِمٌ: ئەنجراو ، وردوخاش ،

وردوردکراو ، کوت کوت کراو

مَنْهَمَكٌ: خەریک ، سەرقال

مَنْهَكٌ (مَنْعِبٌ): شه‌که‌تکار ، ماندوکار ،

کفتکار

مَنْهَالٌ: ناوخرۆکه ، ده‌فرو شوینی

ناوخراردنه‌وه ، مەردومی به‌خشنده ،

تینوو

مَنْهَوْبٌ (مَسْئُوبٌ - غَنِيْمَةٌ): تالانی ،

تالانکراو ، ده‌ستکه‌وت ، فریترناو ،

داگیرکراو

مَنْهَوْدٌ: مه‌به‌ست ، رووگه ، شوین

بۆچوون و رووتیکردن

مَنْهَوَسٌ: له‌پ ، لاواز ، که‌م گۆشت

مَنْهَوَشٌ: شه‌ته‌ک ، ماندوو ، لاواز ،

پیایی له‌پو لاواز

مَنْهَوَشُ الْقَدَمَيْنِ: قاچ له‌پو لاواز ، پی

له‌پو که‌م گۆشت

مَنْهَوَكٌ (مُسْتَنْقَدٌ): په‌که‌که‌وتوو ،

په‌رپووت ، به‌کاره‌یتراو

مَنْهَوَكُ الْقَوَى (مَنْهَكٌ - مَنْعَبٌ): شه‌که‌ت ،

کفت ، لاواز ، ماندوو ، هیلاک ، پرست

له‌به‌ر پراو

مَنْهَيٌّ: یاساخکراو ، سه‌رامکراو ،

قه‌ده‌غه ، ریگه پینه‌دراو

مَنْوَاءٌ (مَصْبَاحُ الشَّارِعِ): رووناک

که‌ره‌وه ، چراو رووناکی شه‌قام

مَنْوَاعٌ (الْمَنْوَالُ وَالْوَجْهُ وَالطَّرِيقَةُ):

شێوه ، رووگه ، شیواز ، بار ، ریباز ،

ره‌وش

مَنْوَالٌ: شیواز ، ریگه ، ریباز ، مۆده ،

باو ، پێودان ، جۆلا

مَنْوَالٌ وَاحِدٌ (نَسَقٌ وَاحِدٌ): یه‌ک جۆرو

چه‌شن ، یه‌ک چه‌شن و شێوه

مَنْوُحٌ: حوشتریک له‌زستاندا شیر بدات

مَنْوَرٌ (نَبَاتٌ زَيْنَةٌ): نازناز ، گیایه‌که

گوله‌که‌ی وردو هه‌مه‌ره‌نگه‌و بی بۆنه‌و

له‌گه‌ل رۆژه‌لاتن ده‌پشکوی و له‌گه‌ل

رۆژناو ابووندا ده‌پووچێته‌وه

مَنْوَرٌ: رووناک ، چراخان

مَنُوع: فره‌ریگر ، ریگه‌نده‌در ،
 یاساخکر
مَنُوق: حوشتری رام و راهی‌نراو ،
 دره‌ختی خورمای پهل نه‌وی و نزیک
مَنُوط: وابه‌سته ، پابه‌ند ،
 پیوه‌به‌ستراو
مَنُول: ته‌ون ، ده‌ستگای جُولایی ،
 ره‌وش و شیواز
مَنُوم - **مَنُومَة** (**يَجْلِبُ النُّعَاس** - **مُخَدَّر**) :
 خه‌ولتخه‌ر ، خه‌وهین ، بی‌هوشکر ،
 خه‌وهین
مَنُون: سوپاس‌گوزار ، پی‌زان ،
 به‌خشنده ، خیرومه‌ند ، چاکه‌کار ،
 مردن ، ناکام
مَنِي بَكْدَا: توش بوو ، چیژتی ،
 کیشای ، پیوه‌ی تلایه‌وه ، تاقیکرایه‌وه
مَنِي بَخْسَارَة (**خَسِر**) : توشی زیانبوو ،
 زیانی کرد ، زهره‌رمه‌ندبوو
مَنِي لَكْدَا (**وَفَّقَ لَهُ**) : پی‌کوت ،
 بوی‌بوو ، بوی‌لوا
مَنِي - **مَنِي** (**مَاءُ الذَّكَر**) : تاو ، سمه‌ن ،
 توم ، توماو ، توو ، تاوی نیرینه
مَنِيْب: بارانی به‌ماره ، پاشگه‌ز ،
 په‌شیمان
مَنِيَة - **مَنِيَة** (**بُغِيَة**) : داخوازی ،
 خواست ، مه‌به‌ست ، تاوات
مَنِيَة (**قَدَرُ اللَّهِ** - **مَوْت**) : چاره‌نوس ،
 خواکرد ، مردن ، مه‌رگ
مَنِيِح: تیروپشکی قومار
مَنِيِحَة: خه‌لات ، دیاری ، ناژهل یاخود
 نامرانو زه‌ویبه‌ک بدریت به‌یه‌کیتک و
 بوماوه‌یه‌ک سوودی لیوه‌ریگری پاشان
 بیگه‌رینتیه‌وه بق‌خاوه‌نه‌کی

مَنِيِر (**مُضِيء** - **سَاطِح**) : رووناک
 که‌ره‌وه ، رووناکی‌ده‌ر ، پرشنگذار ،
 دره‌وشینه‌ره‌وه ، بریقه‌دار ، روشن
مَنِيِر (**الجِلْدُ الغَلِيظ**) : پیستی ره‌قو
 زبر ، پیست نه‌ستوو
مَنِيِرُوم: کانیکی سچی‌یه‌و
 له‌ده‌رمانیشدا به‌کارده‌بریت بق‌ره‌وانی
مَنِيِح (**حَصِيْن** - **لَا يُغَلِب** - **قَوِي**) : ناب‌ه‌زی ،
 ناشکی ، شکست‌ناهیتی ، به‌هیز ،
 پته‌و ، قایم ، توکمه ، سه‌خت
مَنِيِف (**مُرْتَفِع**) : به‌رز ، بلند ، بالا ،
 مه‌لکشاو
مَنِيِفَة: ژنیکی به‌ژنو بالا‌به‌ریزی شوخ‌و
 شه‌نگ
مَنِيِن: لاواز ، به‌هیز ، سستو
 گورج‌وگول (له‌وشه‌ دژه‌یه‌که‌کانه‌) ،
 ته‌پ و توژیان ته‌پ و توژیکی که‌م‌تاو
 تاو
مَه
مَه (**الإِبِل** - **مَهَاءٌ رَفِقٌ بِهَا**) : به‌سوزو
 به‌زه‌یی بوو له‌گه‌ل حوشتره‌که‌دا ،
 به‌زه‌یی پیا‌هاته‌وه
مَه (**إِسْمٌ فَعْلٌ أَمْرٌ بِمَعْنَى أَكْفَأ**) : ده‌ست
 بکیشه‌ره‌وه ، وازینه ، مه‌که ، بوه‌سته
مَهِي الشَّفْرَة (**رَفَقَهَا**) : تیژی‌کرد ،
 خه‌نجه‌ره‌که‌ی تیژکرد
مَهِي الشَّيْء (**طَلَاهُ بِذَهَبٍ أَوْ فِضَّة**) :
 رووکه‌شی کرد به‌نالتون یان زیو
مَهَاب: شوینی ترسناک ، توقینه‌ر
مَهَابَة: سام ، ترس ، ترس‌و‌بیم ،
 مه‌ترسی ، سلکردنه‌وه ، شکومه‌ندی ،
 ریژداری
مَهَائِرَة (**مُشَادَة** - **مُشَاهَمَة** - **مُشَاحَنَة**) :
 ده‌مه‌قالی ، شه‌ره‌جنیو ، ده‌مه‌ده‌م

مُهَاجِر (رَاحِل - نَازِل): کۆچکردو ،
 ئاواره ، لانه‌واز ، دهر به‌دهر ، ره‌هه‌ند ،
 ره‌وکردو ، کۆچەر ، ره‌وه‌ند
 مَهَاجِرَةٌ (تَرْوح - تَغْرُب عَنِ الْوَطَانِ):
 ئاواره‌بوون ، کۆچکردن ، زی‌دو
 نیشتمان به‌جێهێشتن
 مَهَاجِمٌ (ضِدُّ مَدَافِعِ): هێرش به‌ر ،
 په‌لاماردەر ، واژووی به‌رگری که‌ره
 مَهَاجِمَةٌ (غَارَةٌ - حَمَلَةٌ): په‌لاماردان ،
 هێرش بردن ، هه‌لمه‌ت بردن ،
 هه‌لمه‌ت ، هورژم ، نیشتنه‌سه‌رو شالاق
 بۆ بردن
 مَهَادٌ (فَرَّاشٌ): جی ، جیگه ، خه‌وگه
 مَهَادَةٌ (الْمَهَادَةُ): نێوان خۆشکردن ،
 جه‌نگ راگرتن ، ریکه‌وتن و سازان
 له‌گه‌ل یه‌کدا
 مَهَادِيبٌ: حوشتی تیزو خێرا
 مَهَارَةٌ: لێزانین ، کارزانی ، پسپۆری ،
 شاره‌زایی ، کارامه‌یی
 مَهَارَشٌ: نه‌سپی خۆش جله‌و
 مَهَارِشَةٌ (خِصَامٌ): ناکوکی ، ئاژاوه ،
 دوژمنایه‌تی ، رکه‌به‌رایه‌تی
 مَهَانٌ (مُحْتَقِرٌ): رسواکراو ، ئابروبراو ،
 رسوا ، بی‌ئابرو ، سووک و نزم
 مَهَانَةٌ (خِزْيٌ - ذُلٌ): شووره‌یی ،
 بی‌ئابرویی ، نام و نه‌نگی ، رسوایی ،
 نه‌نگی ، نزمی ، سه‌رشوویی
 مَهَاةٌ: گاکێوی ، که‌له‌کێوی ، مانگای
 کێوی ، رۆژ ، بلوور
 مَهَاوِدَةٌ (الْمُرَاجِفَةُ): پێداچوونه‌وه ،
 ته‌ماشاکردن و لیوردبوونه‌وه

مَهَاوِشٌ: حه‌رامگه‌ری ، کردنی کاری
 ناپه‌سه‌ندو حه‌رام ، هه‌رشه‌تیک به
 حه‌رام په‌یدا ببیت
 مَهَايَاةٌ: سازاندن و رازی بوون له‌سه‌ر
 کارو فرمان
 مَهَبُّ الرِّيحِ (مَوْضِعُ هُبُوبِ الرِّيحِ): نه‌و
 جێبه‌ی بای لیوه‌دی ، کونه‌با
 مَهَبَاجٌ: ده‌سکی ده‌سکه‌وانیکی گه‌وره
 مَهَبَّجٌ (الثَّقِيلُ النَّفْسِ): ته‌مه‌ل ،
 ته‌وه‌زه‌ل ، نه‌فس و روح قورس
 مَهَبِّشٌ: دنگ ، دۆلیکی دارینه‌شستی
 تێدا ده‌کووتری
 مَهَبِّطٌ (مَوْضِعُ الْهَبُوطِ): شوین دابه‌زین ،
 شوینی نیشتنه‌وه
 مَهَبِّطٌ (الطَّائِرَاتِ الْمَطَّارِ): فرۆکه‌خانه ،
 شوینی نیشتنه‌وه‌ی فرۆکه
 مَهْبِلٌ (خَفِيفٌ): سووک ، ئاسان
 مَهْبِلٌ الْمَرْأَةُ (مَسَلِكُ الرَّحْمِ): بۆریجه‌ی
 منالان ، گولنگ
 مَهْبِلٌ: قه‌له‌وی گوبن
 مَهْبُوطٌ (الْمَهْرُولُ الضَّامِرِ): له‌پ ، لاواز ،
 که‌م گوشت
 مَهْبُولٌ: گیل ، که‌وده‌ن ، که‌مژه
 مَهْبِيلٌ (الْكَذَّابُ): درۆزن ، ناراستگو
 مَهْتَدِيٌّ: ریتیش‌اندراو ، ریتی
 راستگرتوو
 مَهْتَرٌ (خَرِيفٌ - هَادِيٌّ): خه‌له‌فاو ،
 ده‌بزرکێنی
 مَهْتَرِيٌّ: داپزاو ، کولار ، دپاو ، کۆن ،
 شپ
 مَهْتَرِيٌّ (مُرْتَجٌ): ده‌له‌ریتته‌وه ، ده‌له‌رزی ،
 له‌ررۆک

مَهْتَزٌ طَرَبًا أَوْ فَرَحًا: له خوشی و شادیا
 سه ما ده کات ، هه لده په پښت
 مَهْتَزِعٌ: شمشیری خوش جو لوه و
 هه لسه پښت ، نه سپی تیزپوه
 مَهْتَصِرٌ: شیری په لامارده ری نیچرو
 تښک شکیته
 مَهْتَسُّ الْعَقْلُ: بی نه قل ، نه قل و ژیری
 بارکردو ، بی هوش و ژیری ، بیخود
 مَهْتَلِكٌ (مَنْ لَا هَمَّ لَهُ إِلَّا أَنْ يَتَضَيَّفَهُ
 النَّاسُ): په کیک هه موو خه یال و هه ولی
 لای نه وه بیته خه لکی میوانداری بکه
 مَهْتَلِكُونَ: ری و نکه ران ، ویدل و
 سره گه ران ، وهیلان و سره گه رانکه
 مَهْتَمٌ: خه مخور ، مشورخور ، دهر به ست
 مَهْتُوكٌ: پرپوچ ، رسوا ، نابوچو
 مَهَجٌ: رعون بوه وه ، رهنگی هینایه وه ،
 هاته وه سه رخوی ، بوژایه وه ،
 گه شایه وه
 مَهْجَةٌ (قَلْبٌ - دَمٌ - رُوحٌ): دل ، خوین ،
 گیان ، زیان ، هه ناسه
 مَهْجَةٌ كُلُّ شَيْءٍ أَحْسَنُهُ وَخَالِصُهُ):
 چاک و باش و پوختی هه موو شتی
 مَهْجَجٌ (الْفَائِرُ الْعَيْنُ): چاو به قول اچو
 به هوی برستی یان تینوویه تی یاخود
 گیزبونه وه
 مَهْجَجَةٌ (الْعَيْنُ الْفَائِرَةُ): چاوی
 به قول اچو
 مَهْجَرٌ (مَوْضِعُ الْهَجْرَةِ): شوینی کوچ
 کردن ، شوینی بوچوون ، رهوگه ،
 ناوارگه
 مَهْجَرٌ: ره سن ، چاک ، جوان ، باش و
 چاکی هه موو شتی ، زال و بالابه سه
 شتی تردا

مَهْجُنَاءٌ - مَهْجَنَةٌ (الْقَوْمُ لَا خَيْرَ فِيهِمْ):
 گه لو نه ته وه و کومه لیک خیریان تیا
 نه بیته ، گرومی بی خیرو بیتر
 مَهْجُوٌّ: رسوا ، به دناو ، رسواکراو ،
 سووک و نزم ، لومه و سه رزه نشترکراو
 مَهْجُورٌ: وازلیهینراو ، سراوه ، تیاچو ،
 نه و قسه و وپینه یه ی له زاری مه ردوم
 دیته دهر وه به هوی نه خوشی یان
 خه والوییه وه ، قسه و ته ی به سه رچو ،
 پشتکوی خراو ، فه راموشکراو
 مَهْجُومٌ (الْبَيْتُ إِذَا وَقَعَ): مالی کاو لو
 روخواو ، ویران ، کاو لبوو
 مَهْدُ الْفِرَاشِ - مَهْدٌ (بَسَطُهُ وَوَطَأَهُ):
 جینگه که ی راخست ، پانیکرده وه ،
 ناوه لای کرد
 مَهْدٌ لِنَفْسِهِ الْخَيْرُ (هِيَ أَمْ): خیرو
 چاکه ی بو خوی ناماده کرد ،
 کاروکاسی کرد
 مَهْدُ الْأَمْرِ (سَوَاءٌ وَسَهْلَةٌ): ریک و
 ناسانیکرد ، سووکی کرد
 مَهْدٌ لِفُلَانٍ عُدْرَهُ (قَبْلَهُ): به مانه که ی
 وه رگرت ، پاکانه که ی په سه ندکرد ،
 پوزشی قبول کرد
 مَهْدٌ لِنَفْسِهِ الْخَيْرُ (هِيَ أَمْ وَقَدَّمَ): خیرو
 چاکه ی بو خوی سازو رامکرد
 مَهْدُ الطَّرِيقِ (رَصْفُهُ): رینگه که ی
 قیرتاوکرد ، چاکی کرد
 مَهْدٌ - مَهْدَةٌ: زهوی نزم و تهخت ، نزمه
 زهوی تهخت و ریک
 مَهْدٌ: جی ، جینگه ، زهوی نزم
 مَهْدُ الطِّفْلِ (سَرِيرُ الطِّفْلِ - كَارُوكٌ):
 پیشکه ، لانکه ، جولانه

مَهْدِي: ده فريکه خه لاتو ديارى تيا
پيشکەش ده کريت ، ده فرو سيني
ديارى پيشکەش کردن

مَهْدَاء: بدەر ، پيشکەشکەر
مَهْدَاءَة - مَهْدِيَّة (العروس زُفَّتْ اِلَى
بَعْلِهَا): بيوک بريت به بيوکى بو
هاوسه رو ميژده کهى

مَهْدَاج: باى هوره بروسکاوئى ، ناله
حوشتر بو بيچوه کهى
مَهْدَاءَة (الحالة): حال و بار ، گوزه ران ،
حال

مَهْدَاءَة (آلة تَكْسِرُ بِهَا الْحِجَارَةَ):
ئاميرىکه به ردى پنده شکتيريت ،
به ردشکتير

مَهْدَد: ترستينەر ، هه ره شه کهر ،
توقينەر

مَهْدَم: زه وييه که نمه باران لى دابيت ،
شيرى ترش

مَهْدَم (مَهْدُوم): داپوخاو ، روخاو ، رماو
مَهْدَم (مَهْرَب): ويران ، کاول ،
تیکدراو ، رووخاو ، سولى کزنه
نه خشاوى

مَهْدَنَة (السكون والداعة): نيشتنه وه ،
دامرکانه وه ، هيوربوونه وه ،
ده سته رداربوون

مَهْدُور: له کيسچوو ، به فيرچوو ،
له ده سته چوو ، به هه وانته رويو
مَهْدُوم: داپوخاو ، رماو ، له به ريه که
هه لوه شاو

مَهْدُومَة: زه وييه که نهرمه باران لى
دابيت

مَهْدِي: له دايک بوو ، تازه زى ، رى
راست گرتوو ، ئاين و باوه پيکى نوئى
گرتوو

مَهْدَاب: حوشترى تيزو خيرا
مَهْدَار (ثَرثار): چه نه باز ، زوقبلى ،
هه له وهر

مَهْدَام: شمشيرى بپه رو تيز
مَهْدَاب: تيگه يشتوو ، روشنبير ،
په روه رده کراو ، به ته مى ، ويژيار ،
بزارکراو ، راستکراوه ، ريکخراو
مَهْدَاب (مَعْلَم - مَدْرَس - مَدْرَب): فيرکار ،
رامينەر ، ماموستا

مَهْدَر: گوته بيهوده ، که سيک قسه و
وتهى بيهوده بکات ، وپينه کهر ،
وره وپکهر

مَهْدَف (الرَّجُلُ السَّرِيحُ الْعَاد): پياوى
چوستو چالاک و خيرا ، تيزو خيرا

مَهْرُ الْمَرْأَةِ (جَعَلَ لَهَا مَهْرًا - أَعْطَاهَا
مَهْرًا): مارهى بو دانا ، مارهى دايه
مَهْرُ الشَّيْءِ (وَفِيهِ وَبِهِ): شاره زا
بووتيدا ، کارامه بوو

مَهْرُ فِي صِنَاعَتِهِ (أَثَقْنَاهَا مَعْرِفَةً):
به باشى و کارامه ي زانى ، شاره زايى
هه بوو تيدا ، کارامه و ليزان بوو
مَهْر (خَنَم - وَلَدُ الْفَرَس): مؤر ، نيمزا ،
شقل ، جوانو

مَهْر (صَدَاقُ الْمَرْأَةِ): مارهى ، زيرپان
زيو يا شتيكى تره که ژنى له سه ر
ماره بپري

مَهْرَاج (الْفَرَسُ الْكَثِيرُ الْجَرِي):
ئه سيپک تيز غار بکات ، ئه سپى تيزو
خيرا

مَهْرَاس: هاوهن ، دنگ ، ده سکه وان ،
حوشترى زوقخور ، ده فرو جامى
که وره و سه نگين و قورس ، ديبه گ ،
سپرکو ، دينگى کوتان

مَهْرَاع (الأسد): شیر

مَهْرَاق: رُکراو ، رُژاو

مَهْرَأ: گزشتی برژاو

مَهْرَب (مَلَأَ - مَخْلَص): په‌نا ، په‌ناگه ،

حه‌شار ، حه‌شارگه ، چاره ، رزگاری ،

رَیگه‌ی رزگاری

مَهْرَب: قاچاخ چی

مَهْرَت: شیرِ بیشه‌لان

مَهْرَة: جوانو ، تو‌مای نه‌سپ

مَهْرَتُهُ الْأَشْدَاق: سه‌گی دهم و لموز

به‌رین و گوشاد

مَهْرَج: نه‌سپی به‌هیزو تیز له‌غارغاریندا

مَهْرَج (مَضْحَك): گالته‌چی ، تیزه‌جاپ ،

کژچه‌ک ، قوشمه ، قورمساخ ،

کژسته‌بایی

مَهْرَجَان: نامه‌نگ ، زه‌ماوه‌ند ،

جه‌ژنیکی فارسی دیرینه

مَهْرَجَل (غَيْرُ مُنْظَم): نارَک ، بشتیوی ،

ناژاو

مَهْرَس (الرَّجُلُ الشَّدِيدُ الْأَكْل): پیاوی

زَیخوَر ، ورگ دپاو

مَهْرَع: به‌رده‌وام ، کژلته‌دهر ، پشت

سورد

مَهْرَع: شیرِ بیشه

مَهْرَق: رُکراو ، رُژاو ، کاخه‌ز ، روپیا ،

بیابانی ساف و لووس ، پارچه

ناوریشمیکی سپی‌یه‌رنگ ده‌کری و

باشان له‌سه‌ری ده‌نووسریت

مَهْرَقَان - مَهْرَقَان - مَهْرَقَان: ده‌ریا ،

رُخ و که‌ناری ده‌ریا

مَهْرَمَة (بُلُوغُ أَقْصَى الْعُمُر): پیری ،

به‌سال‌چوون ، ته‌مه‌نداری ، که‌یین

به‌وپه‌ری ته‌من

مَهْرَمَة: داریکه گزشت و توتنی له‌سه‌ر

هه‌لده‌خریت

مَهْرَوُة: ئاژه‌لَیک له‌سه‌رمادا ره‌ق

بوویته‌وه

مَهْرَوُت: لاشه‌ویلگه پان و به‌رین ، دهم

پان

مَهْرُوْد: جلو به‌رگی ره‌نگکراو به‌په‌نگی

زه‌رد

مَهْرُوْر: که‌سَیک نه‌خوشی هاری گرتبیت

مَهْرُوْرِق (الْمَطَرُ الصَّيْب): بارانی

به‌لیژمه ، لیژمه باران

مَهْرُوْع: شیت ، نات‌ه‌واو ، نه‌قل

بارکردو ، په‌ریشان به‌هوی شه‌که‌تی و

ماندبوونه‌وه

مَهْرِيَة: گه‌نمی سوور ، جوهره

حوشتریکه ده‌دریته پال (مَهْرَة) ی

کوپی (حَبْدَان) له‌عه‌ره‌به‌کانی (یه‌من) و

ده‌لَین: له‌تیزی و خیراییدا هیچی پی

نه‌ده‌گه‌بشت

مَهْرِيْق: ئاوی رُژاو ، قَلپ کراوه ،

رژینراو ، رُکراو

مَهْر - مَهْرَة (الْحَرْكَة): جموجوول ،

بزاوتن

مَهْرَاق: ژنی حیلکه‌که‌ر ، ژنیک زور

حیلکه‌لئیدات ، ژنی دهم پر له‌خه‌نده و

پیکه‌نین

مَهْرَام: کژله‌وژ ، کورته‌گژچان ،

داریکه ئاگرَک ده‌کریت

به‌سه‌ره‌که‌یه‌وه و منالان یاری پیده‌که‌ن

مَهْرَاة: گالته‌چی ، تیزه‌جاپ ،

گالته‌پیکراو

مَهْرَة: جموجوول ، بزوات ، هه‌لب‌زو

دابه‌ز

مَهْرَة: هیله‌کینکی گه‌وره‌یه ، بیژنگ

مَهْرَع: شکسته ری گشت داریک ، وردکر
 مَهْرَلَة - مَسْخَرَة - رَوَايَة هَزْلِيَّة):
 کالتهوقه شمیری، لاقرتی ، پیژاواردن،
 چیرۆکی پیکه نیناوی
 مَهْرَم: مهشکوی وشکو چرچ و لۆج
 مَهْرُؤَل: له پ، لاواز ، کهم گوشت ،
 سیس ، سیسه له ، باریکو بنیس ،
 رهق و تهق ، دهغه زار ، رهقه له
 مَهْرُؤَلَة: زهوی نهرمو فشله
 مَهْرُؤُوم (مَقْلُوبَا): شکاو ، به زیو ،
 هه لائوو ، دۆراو ، شکستخواردوو
 مَهْشَام: حوشتری تیزپهوی خیراو
 گورچ و گۆل
 مَهْشَم (مَكْسَر): شکاو ، تیکشکاو ،
 لهت و کوت ، پارچه پارچه
 مَهْصَار: شیریی شکینه ری نیچیر
 مَهْصَر - مَهْصِير: شیریی نیچیر شکین
 مَهْصِيص: چاوی دزو جهرده به شهو ،
 چاوبیداری دزو جهرده
 مَهْصِيصَة: قامیشی باریک که ده کرتت
 به جووزه له
 مَهْصُؤِيَة (الرَّؤْصَة المَطُورَة): باخچه به ک
 باران بیاریت به سه ریا ، میزگوزاری
 باران ئامیز
 مَهْصُؤُوس: شکاو ، وردوخاشکراو ،
 شکینراو
 مَهْصُؤُوم: هه رسکراو ، هه رس بوو
 مَهْصُؤُومَة: بۆنیکه تیکه له له میسکو
 عه نبر
 مَهْصَفَة: کیژی شوخ و شهنگی نیوقه د
 باریک
 مَهْصَفْک: زور هه له کار ، تیکه ل

مَهْهَف (رَقِيْق - شَقَاف - نَحِيْف -
 مَهْطَايِر فِي الْهَوَاء): ته نک ، رووناک ،
 له پ ، لاواز ، باریکه له ، باربردوو
 مَهْهَوْت (مَهْجِيْر): سه رسام ،
 سه رسوپماو ، شله ژاو ، سه راسیمه ،
 چه په ساو
 مَهْهَوْت (خَفِيْف الْعَقْل): کیل ، گهوج ،
 که ودهن ، که لحو ، که مزه ، بلج
 مَهْهَک الشَّيْء (سَجَحَه - مَلْسَه):
 وردوخاشی کرد ، شکاندی ، سافو
 لووسی کرد
 مَهْهَک فِي الْمَشْي (أَسْرَع): له رویشتندا
 په له و خیرای کرد
 مَهْهَک صَلْبَه - مَهْهَکَا (ضَعْفَا): پشتی
 لاوازیوو ، کزیوو
 مَهْهَک الشَّيْء: به توندی وردوخاشی کرد
 مَهْهَکُ الشَّبَاب: هه په تی لای ، تافی
 جوانی ، که نجیتی ، سیره ی که نجی و
 لای
 مَهْهَل (تَهْمَل - لَمْ يَعْجَل): له سه رخۆبوو ،
 شینیی بوو ، په له ی نه کرد ،
 هیتواشیوو
 مَهْهَل فِي فِعْلَه - مَهْلًا تَنَاوَلَه بِرِهْقٍ وَ لَمْ
 يَعْجَل): به هیتواشی کرده و رهفتاری
 کردو په له ی نه کرد ، کاری به شینیی
 نه نجامدا
 مَهْهَل الرَّجُل: نهرمو نیان بوو له گه لی ،
 هیتواش و له سه رخۆ بوو به رانبه ری
 مَهْل: ناوی چه ند کانزایه کی تساوه و
 قالب به سستی وه ک زَیو زَیو زهردو
 ئاسنه ، قه ترانی ناسک ، رۆن ، زوخمو
 کیمی مردوو

مَهْل - مَهَل: پشوو، حه وانه وه، هیواشی، له سه رخویی، شینهیی، زوخم و کیم
 مَهْلَب (الْمَهْجُو): قسه پیگوتراو، جنیوپیدراو، سه رزه نشتکراو
 مَهْلِيِيَة: محله بی، خواردنتیکه له نیشاسته و شیرو شه کر دروست ده کزیت
 مَهْلَة (مُدَة): ماوه، بوار، ماوه پیدان، بواردان، ده رفهت
 مَهْلَة (صَدِيدُ الْمَيْتِ خَاصَة): زوخم و کیمی مردوو به تابیته
 مَهْلِك (مُبِيد - مُمِيْت - خَطِر): له ناویهر، فهوتینهر، کوژهر، مه ترسیدار
 مَهْلَكَة - مَهْلَكَة - مَهْلَكَة: شوینی تیاچوون و فهوتان، بیابان، شوینی مه ترسیدارو سهر تیا بهر
 مَهْلَل: نه وهی هیرش ده باته سهز به رانه بهر که کی به به رده و امی ده ترسیت هه لبسیتته وه، نه و پیاوهی ماره به جاشی کرده
 مَهْلَل (بِشْكَالِ هَالِي): که وانه یی، له شیوهی که وانه یی دا
 مَهْلُوب الدَّنْب (مَجْرُوز الدَّيْل): کلک رووت، کلک بی موو، تاشراو
 مَهْلُوس (مَسْلُوب العَقْل - مُصَاب بِالْهَلَس): بی هوش، بی تاگا، بی ته قلو ژیری، له پو لاواز، سیلاوی، ده غه زار
 مَهْلَل: ته نک، شاش، ریزوول، دپاو، شپ، هه لا هه لا، ونجر و نجر
 مَهْم (خَطِير - عَظِيم): گرنگی، بایه خدار، مه ته ر، مه زن، شکومه ند، گه وره، مه ترسیدار، کاری دژوار

المُهْمُ فِي الْأَمْرِ (بَيْتُ الْقَصِيدِ): نه وهی گرنگی، مه به ست، نامانج، گرنگی کاره که
 مَهْمَا (كَيْفَمَا): مه رچون، به مه رحال، مه رچی
 مَهْمَا كَانَ (كَيْفَمَا): مه رچونتیک بیت، مه رچون بوو، به مه ر حالیک بیت
 مَهْمَا تَفْعَلْ أَفْعَلْ: مه رچی بکه یته ده یکه م، چون بکه یته منیش واده که م
 مَهْمَات: کارو کرداری گشتی، شتو مه ک، چه ک، رهخت، چه که مه نی، بارگه و بارخانه، ته فه مه نی
 مَهْمَاد (جِهَازٌ مُعَدٌ لِإِضْعَافِ الصَّوْتِ): تَامِيْرِكَة بُو لَواز کورنی ده نگ دروستکراوه
 مَهْمَار (كَثِيْرُ الْكَلَامِ - مِهْذَار): تَدْرِيْلِي، چه نه باز، زور قسه ده کات، هه له وه پ، دم به هاراش، دم قه له بالخ
 مَهْمَار: مامزه، ماموز، ئاسنیکه پووله که یه کی پیوه یه له پشتی پانیه ی چه کمان ده درئی تازرینگه ی لی بی و ولاخیشی پی لیده خوریت و له پیشدا پاله وانان به کاریان ده برد
 مَهْمَة: کار، راسپیژی، کاریک خرابیتته نه ستو
 مَهْمَر: چه نه باز، زوربئه
 مَهْمَر: مامزه، ماموز
 مَهْمَرَة: نه قیزه، زهختسه، دارده سستیکی دریتزه بزماریک به لووته که یه وه یته و لاخی پی لیده خوریت

مَهْمَل (مَشْرُوك - غَيْرِ مَرْعِي - مَهْجُور):
 فهراموشكراو ، پشتگوئخراو ، چاودتیری
 نهكراو ، ناباو ، بهكارنه هینراو ،
 وازلتهینراو ، خالی و چۆلكراو
 مَهْمَل (مَقْصُر): كه مته رخه م ،
 فهراموشكار ، پشتگوئخه ر
 مَهْمَلَات: سه به ته ی خۆل ، سه تلّی خۆل
 مَهْمَة - مَهْمَهَة: بیابانکی دور ،
 ولاتیکی دوره پهریز ، دهشتی ویرانو
 كاول
 مَهْمَة عَنِ السَّفَر (مَعَه): ریگه ی نه دا
 سه قه ر بکات
 مَهْمَة فَلَانًا (زَجْرَة): قسه ی پیکوت ،
 جینوی پیدا
 مَهْمُوس: وتو قسه ی نادیار ، وشه ی
 کپو بیده نگ که (ده) پیتر و له م
 دهسته وازه یه دا کژده بنه وه: (حَتَّه
 شَخْصٌ فَسَكَتَ)
 مَهْمُوم (فَلَقَ الْبِئَال - مَخْم): شپرزه ،
 بیزار ، وه پس ، جاپس ، خه مبار ،
 خه فه تبار ، خه مناک ، خه مگین ،
 دلته نگ ، دلزار
 مَهْنُ الرَّجُل (خَدَمَهُ - ضَرَبَهُ وَجْهَهُ):
 خزمه تی پیکرد ، لیتداو شه که ت و
 ماندوی کرد
 مَهْنُ الثَّوْبِ: کشاندی ، رایکیشا
 مَهْنُ (حَقَرُ وَضَعْفًا): لاوازو زه بوون بوو ،
 کزیوو
 مَهْمَة - مَهْمَهَة: پیشه ، کار ، فرمان ،
 نیش ، خزمه تکردن ، هه لسه ووپان ،
 راگرتین
 مَهْمَة حُرَة: پیشه و کاری سه ربه خو
 مَهْمَة شَرِيفَة: پیشه ی حه لال ، پیشه ی
 به ناموس و تابروو

مَهْمَة يَدَوِيَة: پیشه ی دهست ، کاری
 دهست
 مَهْمَة - مَهْمَهَة - مَهْمَهَة - مَهْمَهَة: زیره کی و
 شاره زایی له خزمه ت پیشکه ش کردندا
 مَهْمَد (سَيْفًا مَصْنُوعًا مِنْ حَدِيدِ الْهِنْدِ):
 شمشیری هندی ، شمشیری دروستکراو
 له تاسنی هندستان
 مَهْمَدَس: نه ندازیار ، نه ندازه زان ،
 نه ندازه گر
 مَهْوُ اللَّبْنِ (رَقٌّ وَكَثْرَ مَاءَهُ): شیره که
 روون بوه وه ، ناوی زقد بوو
 مَهْو: کریستال ، بلوور ، دوپ ، مرواری ،
 روون ، ناو زقد ، ترنگ ، تراو
 مَهْوَى - مَهْوَاة: که شو ماوه ی نیوان دوو
 چپاو شاخ ، بهرگه هوا ، هه وا
 مَهْوَاة: باگور ، په نجه ره ، پانکه ،
 باوه شین ، هه وا کیش
 مَهْوَاع - مَهْوَع (الصِّيَاحُ فِي الْحَرْبِ):
 هاواری که له جه نگدا ، قیزه قیزکه ر
 مَهْوَب - مَهْيَب: به وبقار ، به ریز ،
 شکومه ند ، قورس ، خاوه ن که سیته ی
 مَهْوَبَة: گوئچکه ی تووکن
 مَهْوَد: گزانی بیژی سه رگه رمکه ر
 مَهْوَس - مَهْوَس (مَنْ كَانَ بِهِ هَوَسٌ -
 مَخْبُول): گه وج ، شیتۆکه ، سه ر
 لیتیکچوو
 مَهْوَل (مَفْرَع - مَخْوَف - ضَخْم): ترسینه ر ،
 تۆقینه ر ، سامناک ، ترسناک ، به سام ،
 ترسو بیم هه لگر ، زل ، گه وره ، قه به ،
 زقد ، بی شومار
 مَهْيَاج: به خرۆش و په روّش ، گه پانه وه
 بو نیشتمان ، حوشتریک به ر
 له حوشته کانی دی تینوی بییت

مَہیافا: یہ کیک تینوویہ تی زوری بڑ
مَہنابیت و نارامی لہ بہر ہر ابیت
مَہیّا (معد): گہ لالہ ، نامادہ کراو ،
 نامادہ ، سازکراو ، پیکیہنراو
مَہیہ (معد): نامادہ کەر ، پیکیہنەر
مَہیب: سالار ، بہر پیز ، پیشہ وا ،
 پلہ یہ کی سہریازیہ
مَہیح: ہاندەر ، جولینەر ، ہہ لستین ،
 نازاوہ چی ، بشیوی نہرہ وہ ،
 ہہ لکیر سین

مَہیرہ: زنی نازاد ، مارہیی زوری گران
مَہیض (مکسور): شکاو ، تیکشکاو
مَہیض الجناح (مکسور الجناح): بال
 شکاو

مَہیح (الطریق الواسع البین): ریگی
 گوشادو بہرینی زوشن و رووناک ،
 ریگی راست

مَہیل (الکمان الخوف ذو الهول): شوینی
 ترسناک ، شوین و جیکہی مہ ترسیدار
مَہیمن - مَہیمن: چاودیز ، سہرگہ ورہ ،
 سہرہ وکار ، یہ کیکہ لہ ناوہ جوانہ کانی
 پەرہ ریدگار
مَہین (مذل): ٹاپروہر ، رسواکەر ،
 زہ بون

**مَہیم (کلمة استفهامية معناها : ما
 حالک ؟ أو ما حدث أو ما الخیر؟):**
 وشہ یہ کی پرسیار کردنہ بہ مانای:
 حالت چو نہ ؟ چی رویدا یان دہنگو
 پاس چیبہ ؟

مَہیوم: زور تینوو ، دلدار ، شہیدای
 دلدار

مَوا

مَوات: بی روح گیان ، بیابان ، چؤل ،
 چؤلیان ، کاکہ بہ کاکہ ، زہوی
 بی خواہن

مَوات: مہرگ ، مردن
مَواتر: نازہ لی سواری رازینرایتہ وہ
 بہ ناوریشم ، پیستی دیندہ
مَواج: شلہ قار ، شلہ ژاو ، بہرزونزم ،
 روو کوسپ ، قورتاوی
مَواجہتہ (مجاہتہ وجہاً لوجہ):
 بہرہ نگاریون ، بہرہ نگاری ، ناو
 قہ دبون ، روو بہ روو ، دہستہ ویہ خہ ،
 روو بہ روو بونہ وہ بہ قسہ و گوتہ یان
 بہ جہستہ و ہرشتیکی دی

مَواد: شت و مہک ، کالا
مَواد اولیّہ (أدوات ولوازم): کەرہستہ ،
 کەرہستہ ی خاو
مَواد اللّغہ (الفاظہا): وشہ دہنگی

زمان
مَواد الإثفاق (فقرات الإثفاق):
 بہندہ کانی ریکہ و تن

مَواد البناء: کەرہستہ ی خانوو ،
 پەر دوو

مَوار: بی نہ قلو ژیری ، کہم نہ قلو
مَوارہ (مثیرہ للشراب): بای خؤلوی ،
 گیزہ لووکہ

مَوارہ (مايسقط من الصوف عند نفضه):
 نہ وہی لہ خوری و لوکہ دہ بیتہ وہ
 لہ کاتی شیکردنہ وہ و بلاوکردنہ وہ دا

مَوار: مؤزفروش ، فروشہری مؤز
مَواراة: تہریب بون ، جوت

بہرامبہریو
مَوارثہ (توارث): ہاوکیشی ،
 ہاوسہنگی ، جوتہ تہرازو ، یہ کسان
مَوازي: بہرامبہر ، تہریب ، ہاوتای

یہک ، ہاوشان
مَواسم: ناسنی داخکراو ، سورکراو

مُواصلَات: ماتوجۆ ، گه یاندن و گواستنه وه

مُواصلَة (تَبَادُلُ الْإِتِّصَالِ - إِسْتِمَارَة):
په یوهندی ، په یوهندی کردن ،
به رده وامی ، هه میشهیی ، له سه ر رۆیین

مُواضِع: ددان ، دان
مُواضِن: هاوولاتی ، خه لکی هه مان

ولآت و زید ، پشووگهی مه ردوم
مُواظِب: به رده وام ، کۆلنه دهر ، له سه ر

رۆیوو
مُواظِبَة (مُتَابِرَة): کۆلنه ددان ، له سه ر

رۆیین
مُوافق (مَقْبُول - مُنَاسِب): قایل ،

گونجاو، له بار ، شیاو ، تهبا ، رالی بوون،
ره زامه ند ، رازی ، سازیار ، فیت

مُوافقَة (قَبُول - مُصَادَقَة): رازی بوون ،
په سه ند کردن ، رالی بوون ، پێخۆش

بوون، قایل بوون ، سازان
مُوافقَة (مُبَاشِرَة جَنسِيَة): په رین ،

په یوهندی سیکسی
مُوافق: نه ملو لای چاوکه به لووته وه

لکاوه
مُواكِل (العاجز الذي يكُل أمره إلى غيره
وَيَتَكَلَّمُ عَلَيْهِ): كه م توانا ، ناتوانا ،

ده سه ته وه ستان كه وا كاروباری خۆی
ده سپیری به كه سانی تر

مُوال (أغنية): جۆره ئاوارنیکه ، مه وال
مُوال: غولام ، پێشخزمه ت ، ته بیان ،

له گه ل ، سه ربه
مُوال له (أخرى به): ده بوايه ، بۆی

چاکتر بوو
مُوال لك: به لا لیتدا ، جه هه نه مه ت لی

پریپیت
مُوالَة: په نا ، پاسیتر

مُوالِي: لاین ، سه ربه ، ته ره فدار
مُوان: نه وهی هه لده سه ستیت

به کۆکردنه وهی یارمه تی و کۆمه ک
مُواهَة: رویی جوان و رۆشن ،

دره خشاوه
مُؤدَة (وئیدَة): کچانی زینه به چالکراو،

به زیندوی ناشتن
مُویق (مُوضِعُ الهَلَاكِ): ویزانه ، كه لاوه ،

کاوله ، شوینی ویزانکاری
مُویقات (الکبائرُ مِنَ المعاصي): گوناوه

تاوانه گه وره کان وه ک دزی و زیناو
پیاوکوشتن و ...

مُویقَة (مُغصِبَة - فَاخِشَة): گوناوه ،
تاوان ، داوین پیسی ، کاری ناپه سه ند،

سۆزانیتی ، نارپه وایی
مُویوئَة: توشبوو ، ده رده داری ،

شوینی ده رداوی
مُوتًا: مرانی ، کوشتی ، مرداری

کرده وه ، بوو به مۆی کوشتن و مردنی
مُوتٌ نَفْسَهُ (إِنْتَحَرَ): خۆی کوشت ،

نه فسی خۆی له ناویرد
مُوت (وفاة - قَتَاء - زَوَالٌ كُلُّ حَيَاة):

مردن ، نه مان ، مه رگ ، کۆچ کردن ،
دوایی ، سوئی بوونه وه ، سه رنه وه ،

له ناوچوون ، کوزانه وه ، ویزان بوون
مُوتٌ أبيض (طبيعي - فجائي): مردنی

ئاسایی ، مردنی سروشتی ، مردن به
ده ردی خوا ، مردنی کتوپر ، مه رگی

مجافات
مُوتٌ أَحْمَر (الموت قتلًا): کوشتن ،

سه ربرین ، مردن به کوشتن و خوین
رشتن

مَوْتٌ أَسْوَدٌ (المَوْتُ حَقًّا)؛ کوشتن به

خنکاندن ، هه ناسه لیپرین

مَوْتٌ رُؤَامٌ (سَرِيعٌ - كَرِيبٌ)؛ مردنی

نارهوا، مردنی نهسته

المَوْتُ فَرَحًا؛ شاده مهرگ ، مردن

له خوَشیدا

المَوْتُ المَفَاجِئُ؛ مهرگی کتوپری،

مهرگه سات

مَوْتُ الفُؤَادِ؛ دل مردو ، بی مهست و

نهست

مَوْتَانٌ - مَوْتَانٌ (مَوْتُ يَقَعُ فِي المَاشِيَةِ)؛

مردن بدات له ناژه لاندان ، بلاژیوونه وهی

مردن له نیتو ناژه لاندان ، دهر دو نافهت

مَوْتَانٌ (أَرْضٌ لَمْ يَجْرُ فِيهِ إِحْيَاءٌ بَعْدَ)؛

زه و بییه ک هیشتا زیندونه کرابیتته وه ؛

زه وی مردوو

مَوْتَةٌ؛ بیهوشی ، دیوانهیی ، جوژه

فی و په رکه م و چۆنیه تی و مردن یان

شیتیه که

مَوْتِمُ؛ ژنی هه تیوبار ، ژنتیک بیوه ژن

که و تبتت و منالی هه تیوی هه بیت

مَوْتَبَانٌ (الْمَلِكُ إِذَا قَعَدَ وَلَمْ يَقْرَأْ)؛

پادشایه ک دابنیشی و هیچ جه ننگیک

نه کات

مَوْتِيقٌ (عَهْدٌ)؛ په یمان ، به لگه نامه ،

باوه رنامه ، په یمان نامه

مَوْتُوجَةٌ؛ جل و بهرگی نه رم و شلو

ریسراوو چنراو

مَوْتُوقٌ؛ باوه پیتکراو ، په سه ند ،

به جی ، جی می متمانه و باوه پ

مَوْجٌ - مَوْجَةٌ؛ شه پۆل ، لیپاو ، به یار ،

ته کانی ناوه به هوی شتی که وه

مَوْجِبٌ مِنَ الكَلَامِ (مَا لَا يَكُونُ نَفِيًّا وَلَا

نَهِيًّا وَلَا إِسْتِفْهَامًا - ضِدَّ سَالِبٍ)؛ قسه ی

روون و ره وان ، موجب ، خوگر

مَوْجِبٌ (بَاعَثَ - دَاعَى - إِقْتِضَاءً)؛ حق ،

هاندەر ، پیویستی

مَوْجِبٌ (المَوْتُ)؛ مردن ، مهرگ

مَوْجِبَةٌ (الْكَبِيرَةُ مِنَ الحَسَنَاتِ أَوْ

السَّيِّئَاتِ الَّتِي تُوجِبُ النَّارَ أَوْ الجَنَّةَ)؛

کرده ی چاکه یان خرابه که پاداشتی

به به ههشت یان دۆزه خ ده دریتته وه

مَوْجِدٌ (مَكُونٌ - خَالِقٌ)؛ دۆزه ره وه ،

دروستکار ، به دی هینەر

مَوْجِدٌ (الكَائِنَاتِ) (الخالق)؛ په روه ردگار ،

دروستکاری هه مووشت ، پیکهینهری

بوون

مَوْجِدَةٌ (حَقْدٌ)؛ رق ، قین ، دل پیسی

مَوْجِلٌ؛ شوینی ترسو و بیم ، چالیکه

ناوی تیا کۆده بیتته وه

مَوْجُودٌ (وَجِدٌ - حَاضِرٌ - كَائِنٌ)؛

دۆزراه وه ، هه یه ، بوه ، بوون

مَوْجُودَاتٌ؛ ههست پیتکراوه کان

مَوْجَةٌ (مُحَدَّدٌ - مُعَيَّنٌ)؛ دهست نیشان ،

ئاراسته کراو ، رینوین ، رابه ر ، پیشه وا

مَوْحِيٌ بِهِ (مَوْعِزٌ بِهِ إِلَيْهِ)؛ پیتشیا کراو ،

پیتراگه یه نراو

مَوْحِدٌ؛ یه کخهر ، خواپه رست ،

تاکناس ، ریکخهر

مَوْحِشٌ (مُفْهِرٌ - كُتِّيبٌ)؛ چۆل ، په ست ،

بیابان ، سامناک

مَوْحِلٌ (مَوْضِعُ الوَحْلِ)؛ شوینی قوربو

لیته

مَوْحُوشَةٌ؛ زه وی پر دپنده

الْمَوْخَمَةُ - الْمَوْخَمَةُ - الْمَوْخَمَةُ: زهوی
 دهرده دارو ناساز ، زهوییه ک
 گژوگیاکه ی ناهه داربیت
 مَوْدُ (الْكَيْسِرُ الْحَب) : خۆشه ویستدار ،
 نه ویندار
 مَوْدَةُ (صَدَاقَةٌ - صُحْبَةٌ) : دوستایه تی ،
 په یوه ندی دلسوزانه ، خۆشه ویستی ،
 ناشنایه تی
 مَوْدَرَاتِ الْبَيْضَةِ : هیلکه که پیس بوو
 بیت
 مَوْدِعٌ (وَادِعُ الشَّيْءِ) : نه مانه ت سپتر ؛
 دانه ر ، شت دانه ر
 الْمَوْدِعُ مِنَ الْغَيْلِ : نه سپی هیمن و خۆش
 سوار
 الْمَوْدِعُ لَدَيْهِ (مَأْمَنٌ) : لادانراو ، لا
 بارمه تراو
 الْمَوْدَعَةُ (النَّاقَةُ لِاتُرْكَبُ وَلَا تُحَلَبُ) :
 حوشتریک نه یو سواری و نه یو شیر
 به کار نه بری
 مَوْدِقٌ : ماوه و به ربهستی نیوان دووشت ،
 کون و شوینی مامز که له دارستانیکی
 چردایه ، گهرمه ی شه ر
 مَوْدُكُ (مَعْوَدٌ) : راهاتو ، راهینراو ،
 دهسته مق
 مَوْدُنٌ - الْمَوْدُونُ (الْوَلَدُ النَّجِيلُ) : کوپی
 له پرو لاواز ، سیسه کوپی
 مَوْدُنٌ (الْقَصِيرُ النَّاقِصُ الْخَلْقِ) : کوخته
 بالی ناته او ، قه زهم
 مَوْدُوسَةٌ (الْأَرْضُ ظَهَرَ نَبْتُهَا وَلَمْ يَكْثُرْ) :
 زهوییه ک گژوگیاکه ی دهرکه و تبیت
 به لام زدر نه بیت
 مَوْدُوعٌ (السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ) : هیمنی و
 وبقار ، نارامی و که سایه تی

مَوْدُونٌ : منالی له پرو لاوازو سیس ، ملو
 دهست کوورت ، شان بچوک ،
 جهسته ی که م نه ندام ، ناته او
 مَوْدِي (الْأَسَدُ) : شیر ، شیر ی بیشه
 مَوْرًا (عَبَار) : ته پ و توژ ، خۆلی ره شه با
 مَوْرٌ : رویشان به هیمنی و له سرخو ،
 ریگه ی ریک و تهخت ، خیرایی ،
 هه رشتیکی نه رم و نیان
 مَوْرَاقٌ : تری ی رنگ شیواوو گیراو
 مَوْرَةٌ : نه وه ی له خوری ده بیته وه و
 هه لده وهرتیت
 مَوْرَثٌ (ثَارِكُ الْإِرْثِ) : میرات به جی هیل ،
 بؤماوه دهر
 مَوْرَجٌ : نامرازی خه رمان شیلان و کوتان
 مَوْرِدٌ - مَوْرِدَةٌ : سه رچاوه ، دهستکه و ت ،
 دهرامه ت ، به ره م
 مَوْرِدٌ : په می ، سورباو ، گول گولی ،
 گولی تیا به ، گولی کردوه
 مَوْرِدَةٌ : شوینی تیا به رو مه ترسیدار ،
 شوینی له نگه رگرتنی که شتی بچوک
 مَوْرِسٌ : ره نگیکی گیاییه
 مَوْرِقٌ : که لادار
 مَوْرَكٌ - مَوْرَكَةٌ (قَادِمَةُ الرَّجُلِ) : پیتی
 کاروان ، پیتشه نگ
 مَوْرَكَةٌ (شَيْءٌ كَالْمَخْدَةِ يَجْعَلُهُ الرَّكَّابُ
 نَحْتَ وَرَكَةً) : شتی که وه ک پستی وایه و
 سواره ی و لاه ده یخاته ژیر کلوت و
 سمتی به وه
 الْمَوْرِكِسُ : به ردی پیروزه بی
 مَوْرِمٌ (مَنْبِتُ الْأَضْرَاسِ) : ره گو شوینی
 روای و دهرامتنی ددان
 مَوْرِمٌ (الرَّجُلُ الضَّخْمُ - مُنْتَفَخٌ) : پیاوی
 که ته و زله ، ناوساو ، کیس کردو ،
 خه مبا

مَوروث (الْمَالُ الْمَوْرُوثُ - الَّذِي تَرَكَ الْمِيرَاثُ): میرات ، میراتی ، مالتی بۆ ماوه و به جی هیلراو ، مه نه ، میرات به جی هیل
 مَوروز (المغرد): دهنگ گه وره ، نه وهی دهنگی لاین و گه رودا ده گوشیت و به به رزی دهریده بریت
 مَوز: موز ، جوره میوه یه کی دریت کله ی گه میانی یه به هیشوو ده یگری
 مَوزة: زه و بیه ک قازی زور بیت
 مَوزع (مَقْسَم): دابه شکراو ، به شکراو مَوزع (مَقْسَم): دابه شکر ، به شکر
 مَوزور (الْمُرْتَكِبُ الْإِثْمَ): گونا مکار ، گونا مبار ، نه وهی تاوان و گونا می نه جامداوه ، تاوان بارکراو
 مَوزون (مُتَوَازِن - مُنظوم - مُتَعَادِل - وَزِنِ الرَّأْيِ): له ته رازودایه ، کیشراو ، ریک وه ستاو ، هاوسه ننگ ، هاو کیش ، هوزراوه ، ده مپراست ، نه سته ق ، قسه زان
 مَوزونة (الْمَرَاةُ الْقَصِيْرَةُ الْعَاقِلَةُ): ژنی کورته بالای ژیرو ناقل
 مَوسى: موس ، گویزان ، نامرازی ریش تاشین ، تیغ
 مَوسر (عُنِي): ده وله مه ند ، ساماندار ، مال و دارایی دار
 مَوسط البیت: ناوه راستی مال و لانه
 مَوسم (أَوَان - فِصْل - وَقْت الْحَج): کات ، وهرز ، دم ، هه رت ، کات و واده ی چه جکردن ، سه رخره مان
 مَوسوس: دلتنه ننگ ، دلگیر ، په ست ، ماته مینی ، شیت ، به گومان ، دوودل ، دلپیس ، دیوانه

مَوسوس عَلى (قلق): شپزه ، رارا ، سی و دوکار
 مَوسوق: بارکراو ، هه لجنراو
 مَوسوعة علمية (دائرة المعارف): ئینسکلوپیدیا ، دهریای زانیاری
 مَوسوم (مَخْتوم): موزکراو ، نیشانه کراو ، دروشمکراو
 مَوسون (الکسلان): ته مه ل ، ته وه زهل ، بی توانا و سست
 مَوسیقی: موسیقا ، ساز ، نامرازی ناواز ساز
 مَوسیقار (مُخْتَصَّ بِالمُوسِيقِي): مَوسیقازهن ، موسیقا لیدر
 مَوسیقایی: مَوسیقازان ، موسیقار ، خه ریک و سه رقال به موسیقا ژهنده نه وه
 مَوشح (توشیح): ته وشیح ، جوره هه لیه ست و ناوازیکی تاییه تیه
 مَوشحة: ناسک و مه پیک هه ردوو که له که یان سه پی بیت ، جوره هوزراوه یه که له سه ر ریبازو باری هوزراوه ی نه نده لوسی یه
 مَوشع: عه پای نه خش و نیگاروی
 مَوشور: له زانستی سروشتدا گه ردیکی سینگوزه لایه
 مَوصبا (الکثیر الأوجاع): نیش و نازاردار ، نیش و ژاناوی
 مَوصل: شویتنی به یه ک گه یاندن و گریدانی په ت و شتی تر ، مه رگ ، ناوی شاریکه له عیراق
 مَوصل البعير (مابين العجز والفخذ): مابه بین و نیوانی پاش و رانی حوشر
 مَوصل: گه یه نهر ، ده گه یه نی ، په یوه ست ، گه یین

مَوْصُوفًا: باسکراو ، لیتدراو ،
 پهسه ندرکراو
 مَوْصُولٌ: پَنک گه یشتنور ، به یهک
 گه بیوو، کرمینکه گاز ده گریت
 مَوْضِعٌ - مَوْضِعٌ: شوین ، جی، جینگه ،
 شویننی دانان
 مَوْضِعٌ: شکاوی پارچه پارچه کراو ،
 سست نه ندانم ، ناجیگیر
 مَوْضُوعٌ: دانراو ، دروس تکرارو ،
 هه لبه سترارو ، باس ، سه ریاس ،
 ناو نیشانی باسو و بابهت
 مَوْضُوعَةٌ (فِي الْهِنْدِيسَةِ): له نه ندازه دا:
 به لکه ویست ، دانراوه
 مَوْضُوعَةٌ (فِي عِلْمِ الْحَدِيثِ): له زانستی
 فه رمووده دا: نه و فه رمودانه یه
 که هه لبه ستراره به دهم پیغه مبهری
 خواوه (دخ) و هیچ بنه مایه کی راستی
 نبیه و کهسانی دروزن هه لیان به ستوه
 مَوْضُوعِيٌّ: بابهتی ، بابه تیانه ، ناوخویی
 مَوْضُوعَةٌ: قه لغانکی ورد دوراو یان
 نالتیرون پیوه کراو
 مَوْطَأٌ - مَوْطِئٌ (مَوْضِعٌ قَدَمٌ): جی پی ،
 جی پی و قاچ
 مَوْطِنٌ (مَقَامٌ - مَقَرٌ - وَطْنٌ - مَرَبَطٌ
 الْمَوَاشِي): مال، نیشتمان ، زئد ،
 شویننی نیشته جی و ژیان ، شویننی
 نازهل
 مَوْطُوءٌ (مَدُوسٌ): پی بیانراو ، پی
 تیخراو ، پیشیلکراو
 مَوْطُودٌ (قَوِيٌّ - ثَابِتٌ): قایم ، پته و ،
 جیگیر ، به میز
 مَوْضِعٌ (مَعِينٌ - عَامِلٌ): دامه زراو ،
 نیشکر ، فه رمانبهر ، کریکار ،
 کارمهند

مَوْضَفٌ حَكْمِيٌّ: فه رمانبهری میری
 مَوْعَبٌ (الْمَوْسِعُ): فراوان ، بهرین ،
 گوشاد
 مَوْعَةٌ (عَنْفُوانِ الشَّبَابِ): هه رتهتی
 لاوی ، گه نجی
 مَوْعَثٌ: ریگه ی دژوارو نارپک
 مَوْعِدٌ (وَعْدٌ - عَهْدٌ - مِيعَادٌ): په یمان ،
 به لئین ، ژوان ، شوین و کاتی ژوان و
 چاوپیکه وتن
 مَوْعِزٌ (مَشِيرٌ): فه رماندهر ، نیشانکار
 مَوْعِظَةٌ: مَوْجِبَارِي ، وانهی په ند ناسا ،
 ناموزگاری ثابینی
 مَوْعِلَةٌ: بزنه کیوی
 مَوْعُوثٌ: رژی قیامت و زیندوبونه وه ،
 له سه ژوان ، په یماندار
 مَوْعُوكٌ: بیتاقهت ، ناساخ ، له ش
 تیکشکاو
 مَوْغِلٌ (الدَّاعِلُ مُسْتَفْجِلًا): تیزو خیرا
 هاتوو ، تیز چوه ژورده وه
 مَوْفِرٌ (مَكْثَرٌ): زورکراو ، کورکراوه ،
 باشه که و تکرارو
 مَوْفِرُ الشَّعْرِ (مَنْ كَانَ طَوِيلَ الشَّعْرِ
 كَثِيرُهُ): قز زور ، قز درژی چوپوپ
 مَوْفِقٌ (نَاجِحٌ - مُفْلِحٌ): سه رکه وتوو ،
 به اختیار ، شاد
 مَوْفُورٌ: ته واو ، کامل ، زور
 مَوْقٌ: کیل ، گه مژه ، ته پو توژ ،
 میرووله ی بالدار ، فرمیسک ریژن ،
 سؤلیکی سوک که له سه سؤلی تره وه
 له پی ده کریت

مَوْقَى (الشَّجَاع)؛ نازا ، دلاور ،

گوستاخ ، دل قایم ، به زات

مَوْقِت (التَّوَقُّيْتِ زَمَانِهْ وَمَكَائِهْ)؛ وادهو

کاتی دانراو ، سات و شوینی دیاریکراو ،

شوین به لین

مَوْقَت - مَوْقُوت؛ دیاریکراو ، کاتی ،

واژوی همیشی

مَوْقَت؛ کات گر ، کات راگر ، سات

راگر ، به لین راست ، سهر راست

مَوْقِد؛ ناگردان ، کوره ، وه جاخ ،

کوانو ، توون ، فپن

مَوْقِدَة؛ کوره یکه دروست ده کریت بَو

جیشْت لِنَان

مَوْقِر - مَوْقِرَة؛ دارخورمایه کی

به به رمه مَوْ قورس بوو به موی

به روبوموه

مَوْقِر؛ نه زموندار ، خاوهن نه زمون ،

ناقل و ژیر به موی روداوه کانی روزگارو

سه رده موه ، به پیز ، شکودار ،

شکومه ند

مَوْقِر (المَوْضِعُ السَّهْلُ عِنْدَ سَفْحِ الْجَبَلِ)؛

شوین و جیکه ی پان و به رین له سهر

لوتکه ی چیا

مَوْقِع (مَكَان)؛ شوین جی ، جیکه ،

جیکا

مَوْقِع؛ هیواشو له سهر خَو رَویو ،

نیمزاکر ، خاوهن نیمزا

مَوْقِع؛ نه وه ی به لآو چورتم هاتوه

به سهریا ، رینگه ی گیراوه بهر ، چه قوی

تیزو بره ر ، نیمزاکراو ، شه قلکراو

مَوْقَعَة - مَوْقَعَة؛ شوینی هه نیشتنی

بالنده ، نیشتنگه ، جهنگ ، شهر ،

به یه کدادان

مَوْقِف؛ بار ، دُخ ، هه لویست ،

نیستگه وه ستانگه ، پشوگه ، شوین ،

جی ، جیکه ، جیکا ، هه لویستیکی

ته نگاوی

مَوْقِفًا حَرَج؛ هه لویستیکی ته نگاوو

مه ترسیدار

مَوْقِفُ الْمَرَاةِ الْمُتَّحِیَّةِ (يَدَاهَا وَعَيْنَاهَا

وَمَا لَا بُدَّ لَهَا مِنْ إِظْهَارِهْ)؛ دست و

چاوی ژنی بالاپوش که ده بیت دهری

بخات

مَوْقِف؛ پیای داناو ژیر به موی

روداوه کانی روزگاروه

مَوْقِفٌ مِنَ الدَّوَابِّ؛ نه و ناژه لانه ی

ده ستیان به خری داخ کراوه

مَوْقُوت؛ دیاریکراو ، تاییه تی ، کاتی ،

بَوماوه یه ک ، سهرده می

مَوْقُور؛ دره ختی خورمای به ردار ،

قه له و ، گوشتن ، تیکسمرپاو

مَوْقُورَة؛ گویرگان ، گوئی قورس و گران

مَوْقُوص؛ گهردن و مل شکاو ، خستنی

پیتی دووم له زانستی مؤنراوه زانیدا

مَوْقُوف؛ وه ستاو ، راگیراو ، به ند ،

ده ست به سه راگیراو ، یاساخ ، قه ده خه ،

مالیکی راگیراو که نه گویرزیتنه وه

مَوْقُوفًا عَنِ الْعَمَلِ؛ له کارخراو ،

وه ستینراو

مَوْقُوفٌ أَوْ مَوْقُوفٌ عَلَى (مُتَّعَلِقٌ بِ...)؛

به سراوه به ، به نده به ، به نده

له سهر...

مَوَكِب (جَمَاعَةٌ رُكْبَانًا أَوْ مَشَاةً):

کۆمەل، گۆرۆ، کۆرپو، کۆمەلێک

سواری یان پیاده

مَوَكِن - مَوَكِنَةٌ (عُشْبُ الطَّائِرِ):

میتلانی، کۆشکی باندە

مَوَكُولٌ إِلَى (مَفْوُضٌ إِلَى):

پێسپێراو، دراوه به

مَوْلٌ: کردی به خاوهن مال و دارایی،

دهوله مەندی کرد، دراوی خسته

ئیشهوه

مَوْلٌ: دهوله مەند، ساماندار، خاوهن

مال و دارایی

مَوْلٌ: جالژۆکە

مَوَلَى: کاک، گهوره، خوا پێدراو،

خاوهن، برادر، هاوپی، هاوول،

هاوسی، دراوسی، بێنده، خاوهن

چاکه و نازو نيعمهت، هاوپهيمان،

هاوبهش، کور، ئامۆزا، خوشکهزا،

مام، زاوا، نزيك، شوینکەوتە

مَوْلَجٌ (مَذْخَلٌ): دهروازه، گوزەر،

دهرگا، دهرك

مَوْلِدٌ (وِلَادَةٌ - مَسْقَطُ الرَّأْسِ):

منالبوون، زان، شوین بوون، شوینی له دايك

بوون

مَوْلِدٌ: دوورەگ، دروسـتکراو،

پێکهێنراو، تازه بابەت، مامان

المَوْلِدُ الكَهْرِبَائِيُّ: مولهیده، کارهبا

به ره مهین، ئامرازیکه به ناوو گازو

به نزين ئيش دهکات و کارهبا پێک

دههینیت

مَوْلِدَةٌ: مامانی پیاو، تازه نووی

هەرشتیک

مَوْلِدَةٌ (قَابِلَةٌ): مامانی ئافرهت

مَوْلِعٌ: گەر، پيس

مَوْلِعٌ مِنَ الدَّوَابِّ: نه نازه لانهی چهند

ره نگیکیان تیدا کۆبوتهوه

مَوْلِعٌ بَكْدًا (مُحِبٌّ لـ ... مُقَرَّمٌ بـ ...):

هزگر، به خولیا، پەرۆش، ئالوده،

شهیدا، دلخواز

مَوْلُودٌ (طِفْلٌ - وِلْدٌ): ساوا، کۆرپه،

له دايك بوو، نهوزاد

مَوْلُويٌّ: نهوهی ده دریته پال خاوهن

دهسته لات

مَوْلُويٌّ (عِنْدَ الْمُسْلِمِينَ): خواناس،

رێبازیکي ناسراوه

مَوْلُويَّةٌ: کلاریکە فهقی و خواناسان

دهیکه نه سه ریان، هاوتایی،

هاوشیوازی

مَوْمٌ - مِيمًا: میمی نووسی، نووسی

مَوْمٌ: گولی، میو

مَوْمُ الحَائِلِ (مَكْوَكٌ): مهكز، مهكزك،

مكزك، هزاریکە له كه رهستهی جۆلایی،

شتیکي سه رو قنگ باریکە جۆلا

لپولهی تی دهخاو جۆلایی پیدهکات

المَوْمَاءُ - المَوْمَاءُ: بیابانیکي به رینو

فراوان یان دهشتیکي بی تاو

مَوْمِسٌ - مَوْمِسَةٌ (الْمَرْأَةُ الفَاجِرَةُ):

سۆزانی، قه پاتمه، ئافرهتی داوین

پيس، قهجه

المَوْمُوقُ: خۆشه بوست، دل و دلخواز

المَوْمِيَاءُ (الجِسْمُ المَحْنَطُ): مۆمیاکراو

مَوْنٌ (قَدَمُ المَوْنَةِ): نازوخهی دا،

تفاقی دا

المَوْنَةُ (مَا يُذْخِرُ مِنَ القَوْتِ - مَلَأْتُ

البِنَاءُ): خواردنی هه لگیراو نازوخه،

تفاق، جهبه

مَوَّهَ الْمَكَانَ تَمْوِيَهَا (كَثْرَ مَاءَهُ): ناوی

زۆربوو ، فره ئاوبوو ، ناوی زۆرتیهات
مَوَّهَ الشَّيْءَ بِمَاءِ الذَّهَبِ أَوْ الْفِضَّةِ
وَنَحْوَهَا (طَلَاهُ): به ناوی ئالتوون و زیو
رووکه شی کرد

مَوَّهَ عَلَيْهِ الْأَمْرَ أَوْ الْخَبَرَ: به چه شنی
هه و الله که ی راگه یاند که وانه بوو، و ازووی
راستی گوت و گنرپایه وه

مَوْهَبٌ - مَوْهَبَةٌ: به خشش ، خه لات ،
پنڊراو

مَوْهَبَةٌ - مَوْهَبَةٌ: به خشین ، به هره دار ،
گزلوه ئاویکی بچوک

مَوْهَبَةٌ عَقْلِيَّةٌ (ذَكَاةٌ - قَرِيحَةٌ): به مره ،
زیره کی ، زیری

المَوْهَبَةُ: تیشک و جوانی روو ، رووناکی ،
روخسار

المَوْهِنُ: نیوه شه و یان کاتژمیریک دوا
نیوه شه وه

مَوْهُومٌ: نادیار ، هر به خه یال ، ده لئین،
ئه وه ی گومان هه لگره

مَوْهُونٌ (الضَّعِيفُ): لاواز ، کز ، سست
مَوِيلٌ: مانگی (ره جه ب)

المَوِيه: بچوک کردنه وه ی ناوی ئاوه
م

مِي - مِيَاءٌ - مِيَّةٌ: ناوی ئافره ته
مِيَاثِرٌ - مَوَاثِرٌ: پیستی درنده ، جلو

به رگی جوانکاری ، چوارپی و ئاژه لی
جوانکاری

مِيَاخٌ: ئه وه ی به مشت ئاو دهرده هینتی
مِيَاذٌ: فره جموولای ، به لارو له نهجه

مِيَاذَةٌ: به له نهجه ، به لارو له نهجه
مِيَاذَةٌ (مُعْتَهَدٌ تَوْرِيحٌ المَوْهُونُ): ئازوخه
به ده ست

مِيَّاسٌ: به نازو نووز ، به ترو فیز ، شیر
مِيَّاسَةٌ: به له نهجه ، له نهجه کار ، شوش ،
خه رامان ، شوخ و شهنگ

مِيَّاطٌ: پال پیوه نان و قسه پیگوتن ،
پشت تیکردن و دوورکه و تنه وه ، لار ،
خوار

مِيَّاطٌ (اللَّعَابُ البَطَّالُ): گه مه کاری
بی تیش و کار

مِيَّاطٌ: هه میشه دۆپاوی بی چاره
مِيَّاكِيْدٌ: په تیکه زینی پی ده به ستریت

مِيَّالٌ: ئاره زومه ند ، هه زپیکرد
مِيَّالٌ إِلَى (رَاغِبٌ فِي): ئاره زوی هه یه ،
ده په وی

مِيَّانٌ - مَائِنٌ (كَذُوبٌ): درۆزن ،
نا راستگژ

مِيَّيَّاسٌ: ره شه بایه ک روه ک و گژوگیا
و شک بکاته وه

مِيَّيْلٌ - مِيَّيْلَةٌ: قامچی ، قامچی به که بۆ
حوشترو و لآخ لیخورین به کار ده بری

مِيَّةٌ: ئاو ، ناوی ئافره ته
مِيَّتٌ - مِيَّتٌ: مردوو ، روح و گیان

تیانه ماو
المِيَّئَةُ: تۆپیو ، مرداره وه بوو ، که لاک

المِيَّئَةُ (حَالَةُ المَوْتِ وَهَيْئَتُهُ): چۆنیه تیو
شیره ی مردن

المِيَّئِدَةُ - المِيَّئِدَةُ: ئامرازیکه له دار یان
ئاسن دروستکراوه و میخی پی

داده کوتری، میخ کوت
مِيَّئِمٌ (مَلْجَأٌ): هه تیوخانه ، خانه ی

هه تیوان ، په ناگه ی هه تیوان
مِيَّئِمَةٌ: جهنگ و شه ریک پیاو تیا به ریت و

هۆکاری هه تیو خستنی منالان بیت

مِیثَاقُ (مَوْثِقٌ - عَهْدٌ): پهیمان ،

به لگه نامه ، باوهرنامه

مِیثَاقُ الْأُمَمِ الْمُتَّحِدَةِ: به لگه نامه ی

نه ته وه یه کگرتوه کان ، بنه ماکانی

نه ته وه یه کگرتوه کان

مِیثَاقُ: دانیشتوو ، نهرمه زهوی ،

بازدهر ، نهو زهوییه ی به رزو بلند

ده بیته وه

مِیثَرَةٌ: نهو پارچه یه ی له سر پشتی

ولاخ داده نریت بهر له وه ی زینی بخریته

سر

مِیثَمُ: پی ی حوشر که دهنگی بیت ،

پیلاوی تهقه تهقه کار

مِیجَارُ: راکیت ، ره کته ، لیدهری توپ

مِیجَازُ (الَّذِي مِنْ عَادَتِهِ الْإِجَازُ فِي كَلَامِهِ): یه کیک له قسه کردندا وته کانی

کورت بکاته وه ، کورتکه ره وه له قسه و

گوته دا

مِیجَرُ - مِیجَرَةٌ: که وچی خوراک و

دهرمانخوردن

مِیجَنَةٌ (مِدْقَةُ الْقَصَارِ): بانکوت ،

بهردیکه له نیو ناودا جلی له سر

داده نریت و پاشان به بانکوت

ده کورتیت

مِیجُ السُّكْرَانِ: له تری دا ، به ملاولادا

کهوت ، ره تیدا

مِیدُ - مِیدَانُ (تَمَائِلُ): لاریبونه وه ،

شوریبونه وه ، له رزین ، له رینه وه ،

داکه وتن ، نوشتانه وه

مِیدَاءُ: بهرانه بر ، هاوتا ، گونجاو

مِیدَاءُ الشَّيْءِ (قِيَاسُهُ وَمَبْلَغُهُ):

نه اندازه ی خوی ، بق خوی کراو ، بر ،

چه ندیتی

مِیدَاعَةٌ: سندوق ، گهنجینه ، نه وه ی

جلو بهرگی پی چاک ده کرتیه وه

مِیدَانُ: مهیان ، گزپه پان ، سرهق ،

ماوه ، مهودا

مِیدَانُ - مِیدَانُ: گزپه پانینکی به رزین و

گوشاده ناماده ده کرتیت بق پیشبرکی ی

نه سپ

مِیدَةٌ: خوان ، سیننی و خوان ، میزی

ناخوردن

مِیدَعُ: جلو بهرگی کونه ، شرپه جلو

بهرگ

مِیدَاعَةٌ: جلی شرپه کونه ، جلیکه

له سر و جلو بهرگه وه له بهرده کرتیت

بوته وه ی له چلک و پیسی کارو فرمان

بپارینریت ، بهرخه ، بهدله

مِیدَی: دهست برایو زکماک ، بی قولی

زکماک

مِیْرُ (طَعَامُ): خوراک ، تفاق ، نازوخه

مِیرَاثُ (تَرَكَةُ الْمَيِّتِ): میراتی ، میرات ،

مهنه ، پاشماوه ، بوماوه ، مال و

سامانیکه له دووی مردوو به جی

ده میینیت بق میراتگرانی

مِیرَةٌ: خواردن ، خوراک ، نازوخه

مِیْرُوقُ (مُصَابٌ بِمَرَضِ الْیَرَقَانِ):

زهردوییه تی ، زهردویبایی ، توشبجو

به نه خوشی زهردویی

مِیْرُوقُ مِنَ الرِّزْقِ: گزویگیاو ره کیک

زهردویبیت

مِیْرُ: جیایکرده وه ، هه لیبژارد

مِیْرُ الشَّيْءِ (فَضْلُهُ عَلَى غَيْرِهِ):

په سه ندرتی کرد ، بایه خی پیتدا

مِیْرُ بَیْنَهُمْ: له یه کی جیاکردنه وه ،

جیاوازی کرد له نیوانیاندا

میز - میز: ماسولکه به میزو پته و

میزاب: نه‌دازه ، ناوهریو ، پلوسک ،

شوینی ناوییا تئپه‌پین

میزان: داد ، دادپ‌روه‌ری ، ته‌رازوو ،

شایه‌ن

میزان نُكُلُ الْهَوَاءِ: باپیو ، باکیچی

میزانُ حَرَارَةِ (مِحْرَار): گه‌رمی پیو

میزانیة: بودجه ، تواز ، میزانیه

میزانیة مَالیة: بودجه‌ی ده‌وله‌ت

میزة: جیاوازی ، تایبه‌تمه‌ندیتی ؛

به‌سه‌ندیتی ، سوود ، بایه‌خ

میس الثوب (جَعَلَ لَهُ ذِيلاً): دامینی

بؤکرد

میس: داری نیوان نه‌سپی عه‌ره‌بانه‌و

گاجووت ، جوړه میوژیکه ، داریکی

مه‌زنه به‌کاریان ده‌مینا له‌گه‌شتو

گوزاردا

میسان (كُلُّ نَجْمٍ شَدِيدِ اللَّعَانِ): هه‌ر

هه‌ساره‌و نه‌ستیره‌یه‌کی دره‌وشاوه‌و

پرشنگداره

میسر (قَهَار): قوماز ، گه‌مه ، یاری

میسر: ئاسان ، سانا ، سووک ،

ئاسانکراو ، ئاماده‌کراو

میسرة - میسرة - میسرة: ئاسانی ،

سووکی ، سانایی ، سامانداریتی ،

ده‌وله‌مندی ، چه‌پی

میسم: داخ‌کر ، موری داخ‌کردن ،

کۆسپ ، ته‌گه‌ره ، گرفت ، نووکی

ئامرازی داخ‌کردن

میسور: ئاسان ، سووک ، سانا ،

بی‌کۆسپو گرفت ، به‌ئاسانی ده‌ست

ده‌که‌ویت ، چنگ‌که‌وتوو به‌ئاسانی ،

خۆش به‌ده‌ست

میطَ یَیْنَهُمَا: دوودل بسو له‌نیوان

هه‌ردووکیاندا ئاخو کامیان هه‌لبژیریت

میط: کاروباری توندو تیژ

میطدة: داریکه ده‌دریته پال

جیمه‌نتوی تیکراو هه‌تا خوی بگریت

میع - میعة (سیولة): شلی

میعاد: کاتی تایبه‌تی ، شوین و کاتی

ژوان و چاوپیکه‌وتن

میعاد المرأة (وَقْتُ حَيْضِهَا): بی‌نوژی ،

کاتی خوینی نافه‌رت ، له‌خوینا بوون

میعة: ره‌وان ، شادی ، سه‌ره‌تای روژ

میعة (صَمَخٌ یَتَبَخَّرُ بِهِ): جوړه

بوخوردیکه

میعة الصبا والشباب (عُنْفوان):

هه‌ره‌تی لای ، تافی لای ، سی‌ره‌ی

گه‌نجیتی

میفاق: بارو پله‌کانی مانگ ، کاتی

ده‌رکه‌وتنی که‌وانی مانگ

میفة: زه‌وی به‌رزو بلند

میقات: کاتی دانراو ، کاتی تایبه‌تی ،

شوینی تایبه‌تی ، شوینی ئیحرام

به‌ستنی حاجی

میقاف: داریکه مه‌نجه‌لی پی

تیکده‌دریته هه‌تا کولانی دابمرکینیتته‌وه

میقان (سَرِيعُ الصَّيْدِ): خۆش باوه‌پ ،

ساویلکه ، ساده

میفة: چه‌کوش ، چه‌قۆتیژکه‌ر ،

هه‌سان

مِيقَةُ الطَّائِرِ (مَوْضِعٌ يَقَعُ عَلَيْهِ الطَّائِرُ

وَيَأْلِفُهُ): شوینیکه بالنده‌ی تیا

ده‌نیشیتته‌وه ئالووده‌ی ده‌بیت

میکروب: میکروب ، جان‌وه‌ری بچوک و گ‌ردئاسایه ، ئه‌و زینده‌وه‌ران‌ه‌ی به

میکروسکوب ده‌بینرین

میل = میلًا (كَانَ مَائِلًا خَلْقَةً): لارو

له‌ویربوو ، ه‌ر خۆی خواربوو

میل النبیء (صَيْرَةً مَائِلًا): خواری

کرده‌وه ، لاری کرده‌وه ، چه‌مانیه‌وه

میل فِي الْأَمْرِ (شَكَّ فِيهِ): گومانی مه‌بوو

لی ، به‌گومان بوو لی ، دوودل بوو

لی

میل بَيْنَ الْأَمْرَيْنِ (تَرَدَّدَ وَرَجَّحَ بَيْنَهُمَا):

دوودلبوو له‌نتیوانیادا ، له‌نتیوان

ه‌ردووکیادا په‌سه‌ندی و ه‌ه‌لبژاردنی

خۆی ئه‌نجامدا

میل: خواری ، لاری ، چه‌ماوه‌یی ،

نوشتانه‌وه‌یی ، لیژی ، سه‌ره‌وخوار ،

لادان ، مه‌به‌ست ، نامانج ، پیچ ،

ئاره‌زوو ، خواست ، دل تیچوون ،

ه‌وه‌س ، مۆزه‌مۆز ، سه‌ر بۆ خوران

میل: ملچیک ، میل ، کلچیک ،

نه‌شته ، میل نیشانی ری و بان

میل بَرِّي: ماوه‌و ئه‌ندازه‌یه‌که ده‌کاته

1609مه‌تر

میل بَحْرِي: ماوه‌و ئه‌ندازه‌یه‌که ده‌کاته

1852مه‌تر

میل (عِنْدَ الْمُحَدَّثِينَ: أَرْبَعَةُ الْأَفْ ذِرَاعٍ):

ده‌کاته چوار ه‌زار بال

الميل الهاشمي (ألف باع): ه‌زار باله

میلء: خواریخپچ ، خواریگپیری ،

زکماک ، داریکی فره لقو پهل ،

مه‌ردومی به‌دل

میلاد: له‌دایک بوون ، کاتی له‌دایک

بوون ، ئاماژه‌یه‌که بۆ به‌رواری له‌دایک

بوونی ه‌زه‌تی (عیسی) (د.خ)

میلادی: زاینی ، واده‌و به‌رواری زاینی

میلء: ده‌شت و بیابان ، سارا

میس: نه‌خۆشی ئاوله‌ی گرت ،

گ‌یرۆده‌بوو به‌ده‌ستی نه‌خۆشی ئاوله‌وه

میس (الظَّافِرُ بِمَطَالِه): ده‌ستکه‌وت

به‌ده‌ست ه‌یتان ، گه‌یین به‌ویست و

ئاوات

میس (يَأْتِي بِالْخَيْرِ): پیروز ، به‌خت

ه‌ین ، کامه‌ران

میسء: به‌شی لای راست ، خۆشی ،

به‌ختیاری ، به‌ره‌که‌ت ، کامه‌رانی ،

پیروزی

میسون (ذو الیمن): پیروز ، به‌ختیار ،

به‌خته‌وه‌ر ، کامه‌ران ، پیاوچاک ،

پیروز ، روینی بالنده‌به‌خۆشی و

پیروزی

میس: درۆ ، ناراست

میسء - میسء: روو شووشه ، رووی

سه‌عات ، به‌نده‌ر ، تابگه ، ئه‌سکه‌له ،

تابگه

میسء جوی: فرۆکه‌خانه

مه‌ء - ماهء: ئاوی زۆری چال و گولای

میود: فره بزاونت و جموجولای

میوس: ئافه‌رتی خه‌رامان و شوخ و

شه‌نگی خۆبه‌زلزان

مَشَط - مَشَط (شانه)

مِرْوَح - مِرْوَحَة (بارہ شین)

مِجْرَف - مِجْرَفَة (خاکه نان)

مِجْدَاف (سول)

مِصْفَاة الطَّبِخ (پلاپالٹو)

مِکْرُو فُون (میکروفون)

مُصَوِّر (ویندگی)

مِزْأَغ
(نہ شتر)

مِخْرَاب (گرمی پیتو)

مَسَل (دهستشور)

مَرز - مَرز - مَرزِي (بزن)

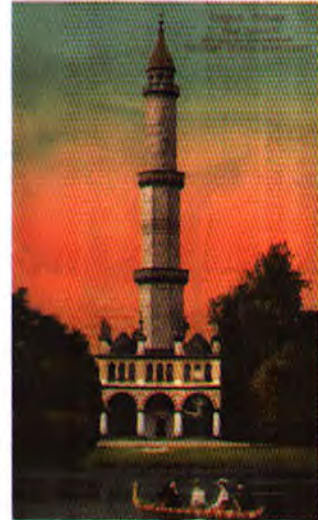
مَلْفُوفَا (کله‌رم)

مَنخُود (کيل)

مِخْرَاب (دوانگه - ميحراب)

مَنذَنَة (مه‌ناره)

مصفاة الشاي (چاپالټو)

مسټار (بزما)

مخفظة الجيب (جزدان)

ملقعة الشاي (که وچکی چا)

میرد - مبردة
(فینکار - باسارده)

ملقط الشقر (مووکیش)

مصوب
(که وکیر)

مناحة
(خویدان)

مَلْعَب كُرَّة الْقَدَم (باريگه ی توپی پی)

مَعْكَوْنَة - مَعْكَوْنَة (معهك روني - ماکه روني)

مَسْجِد (مزگوت)

مَجَازَة الْفَهْر

(رينگوزاری سه رويار- پرد)

مَرَسِم

(ويتنه گه - شويني ويتنه كردن)

مَمْرُضَة

(سستهر)

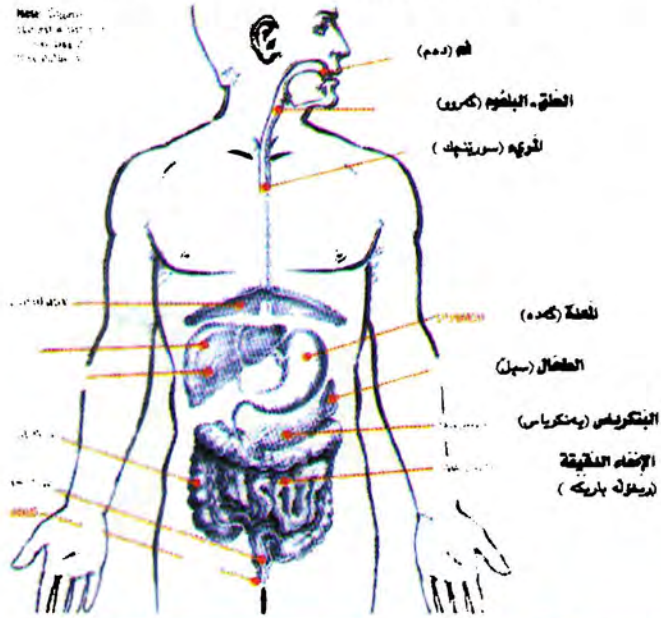
مُعْتَقَل

(زيندان ، گرتوخانه)

THE DIGESTIVE SYSTEM

الجهاز الهضمي (كولوندياس ممرس)

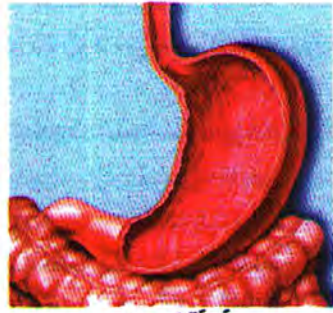
Note: Diagram
shows the location of
the organs of
the digestive system.

المعاء العظيق
(دويغوله باروكه)

المعاء الإثني عشري
(دويغوله سوانزه كروم)

معدة (كبد)

المعاء العظيق
(دويغوله تاسنوده)

المعاء الاثني عشرية
(دويغوله كويده)

حرف النون

ن

ن: بیست و پنجمین پیتی زمانی

عهره بی یه و به چہ ند شیوہ یه ک هاتووہ:

(1) نُونُ التَّوَكُّيدِ اِمَّا حَقِيقِيَّةٌ اَوْ ثَقِيلَةٌ

نَحْوُ: ﴿ لِيَكُوْنَنَّ مِنَ الصَّاعِرِيْنَ ﴾ ﴿ لَا

تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ عَاقِلًا ﴾: (نون)ی

دوو پاتکردنه وه یان جه ختکردنی سووک

یان قورس

(2) نُونُ التَّنْوِيْنِ نَحْوُ (كِتَابٍ): (نون)ی

ته نونین

(3) نُونُ الْاِثْنَا تَحْوُ ضَرْبِيْنَ وَيَضْرِبِيْنَ

وَأَضْرِبِيْنَ): (نون)ی مئیینه

(4) نُونُ الْوَقَايَةِ نَحْوُ (ضَرْبِيْ) ،

وَأَنبِيْ): (نون)ی پاریزگاری

(5) النُّونُ الرَّائِدَةُ نَحْوُ (يَضْرِبَانِ

وَتَضْرِبَانِ) (تَضْرِيْبِيْنَ) (يَضْرِبُوْنَ)

(الرَّيْدَانِ): (نون)ی زیاده

ن-آن

نَا: رانای قسه که ره له پال وشه دا

نَاءٌ نَهَضَ بِجَهْدٍ وَمَشَقَّةٍ - سَقَطَ):

به مه ول و کوشش و زور له خو کردن

مه ستا، کهوت، به ریوه وه، کهوته

خواره وه

نَاءٌ بِالْحَمْلِ (نَهَضَ بِهِ مُثَقَلًا): نارپه حهت

به کوله که یه وه مه لسا

نَاءٌ بِهِ الْحَمْلُ (أَثْقَلَهُ وَأَمَالَهُ): باره که

قورس و گرانی کردبوو، لاریکردبو وه

نَاءٌ النَّجْمِ: له ئیواره دا نه سستی ره که

ناوابوو ده مه و به یان هه لتهاته وه

نَائِبًا (وَكَيْلٍ - عَضُو مَجْلِسِ النُّوَابِ):

بریگار، جیگر، نوینر، نه ندای

نه نجومه نی نوینر ان، قائم مقام

نَائِبَةٌ (مُصِيبَةٌ): به لا، کاره سات،

رووداو، مه رارهت، چورتم،

نه هامه تی، دهرده سه ری، کاره سات و

روودای دژارو نابار

نَائِحٌ (بَاكٌ - نَادِبٌ): ده گری، شیوه ن

ده کات، ده لایینته وه

نَائِحَةٌ: لاینتر، شیوه ن و گریانکه ر

نَائِرٌ (الْمَلْقِي الشَّرُّورِيْنَ النَّاسِ):

خرابه و ئاژاوه دروستکه ره نتوان

خه لکیدا

نَائِرَةٌ (الْعِدَاوَةُ وَالشَّحْنَاءُ): دوزمنایه تی،

رقه به رایه تی، ئاژاوه و خرابه کاری

نَائِطٌ: ره کی پشت، تاقهت

نَائِطٌ - نَائِطَةٌ: زیقه توره ی بالتدان

نَائِعٌ: تینوو برسی، په ل و لقی خوارو

خیچ

نَائِلٌ (مَائِنَالٌ - الْعَطِيَّةُ وَالْمَعْرُوفُ):

به ده ست هاتوو، نه وه ی به ده ست

ده مینریت، خه لات و چاکه

نَائِلَةٌ (صَنَمٌ كَانَ لِقُرَيْشٍ): بتیکی

قورپه یش بوو ده په رسترا

نَائِمٌ (ضِدَّ مُسْتَقِظٍ - مُخَدَّرٌ): خه وتوو،

نوستوو، ته زیو، سپ

نَائِمَةٌ: زنی خه والوو، مرداره وه بوو

نَائِهٌ: بلند، به رز، بالآ

ثَانِي (بَعِيد - قَاص): دُور ، چِه پِهك ،

واژووی نزدیک

ثَابٌ فِي الْأَمْرِ عَنِ زَيْدٍ (قَامَ فِيهِ مَقَامَهُ): له جَبِي (زهید) بُوو، رُوَلِي

(زهید)ی بینی

ثَابٌ إِلَيْهِ (رَجَعَ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى): جار

له دَوای جار گه رایه وه

ثَابٌ إِلَى اللَّهِ (بِمَعْنَى ثَابٌ): ته وه بیکرد،

په شیمان بوه وه ، پاشگه زیوه وه ،

گه رایه وه

ثَابٌ فَلَانَ (لَزِمَ الطَّاعَةَ لِلَّهِ): گوتیرایه لی

په روه ردگار بُوو ، فه رمانه کانی خَوای

به جیگه یاند

ثَابٌ فَلَانًا أَمْرًا (أَصَابَهُ): تُووشی بُوو ،

هات به سه ریا ، هاتهری، گیتوده بُوو

ثَابٌ مَنَابَهُ (قَامَ مَقَامَهُ): له جَبِي

ته و بوو، جیگیری بُوو

ثَابٌ: که لبه ، کول ، سه رگه وره

ثَابًا الْقَوْمَ (تَبَاعَدَ عَنْهُمْ وَتَرَكَ

جَوَارَهُمْ): لَبِيان دُوورکه وته وه ،

له دراوستیه تیان دُوورکه وته وه

ثَابًا مَنَابَةً (أَثَبًا كُلُّ مَنْهَا صَاحِبُهُ):

هه والیان به یهک راگه یاند

ثَابِتًا (ثَامٌ): رَواو ، سه وزبوو ،

گه شه کردو ، تازه و سه وزی هه رشتیک

ثَابِتَةٌ: پیگه بیوو، گه شه سه ندو ،

منال و ناژه لی پیگه یشتوو

ثَابِجَةٌ (الدَّاهِيَّةُ): به لا ، نه هامتی ،

ده رده سه ری ، بارو حالیک بیئت به سه ر

مروفتدا

ثَابِجٌ: سه گی وه ریو

ثَابِجَةٌ: زه و بیسه کی دُوورو چِه پِهك ،

پیاری درونی زوریله

ثَابِدًا (خَالَفًا): به ره له سستی کرد،

درژیبه تی له گه لکرد ، واژووی ته و بوو

ثَابِدُهُ الْحَرْبِ (أَعْلَنَهَا): شه ری پی

فرؤشت

ثَابِضٌ (ضَارِبٌ - خَافِقٌ): لیتده ر ،

پرته کار ، ده نگده ر

ثَابِطٌ: ته وه ماره ی که له ژیر دُووشتی

هه لتوقیودا هاتوه ده ره وه

ثَابِعٌ: پیئووسی ره وان نووس یان

خوش نووس

ثَابِعَةٌ (ثَبِيحٌ - عَظِيمُ الشَّانِ - ثَجِيبٌ):

بلیمه ت ، هه لگه وتوو، به هره دار،

زورزان ، به هره مه ند، قورس ، وه جاخ

زاده ، خانه دان ، ره وان بیژ ، هوزان

ثَابِكٌ (مَكَانٌ مُرْتَفِعٌ): جیگه ی بلندو

قووج

ثَابِلٌ: تیره اوژ ، تیره نه ندان،

دروستکری تیرویم ، پو

ثَابِلَةٌ - مُنَابِلَةٌ (غَالِبَةٌ فِي النَّبَالَةِ):

له تیره اوژیندا زالبوو به سه ریا

ثَابِيه (فَطْنٌ - حَذَقٌ - ذَكِيٌّ - شَرِيفٌ):

زرنگ ، هوشیار دانا ، به ناموس ،

ثابودار ، خانه دان ، شکومه ند

ثَابِي: تیرو شمشیریک سه ربکات

له نیشان و مه به سه ت ، قه له و ، شوینی

به رزو بلند

ثَابِيَّةٌ: که وانیک له ژیکه ی دُووریت

ثَاتِحٌ (حَاصِلٌ - مُتَّحٌ): ته نجام ، ناکام ،

ده سته کت ، به ره مه یین ، به ردار

ثَاتِحٌ عَنِ كَذَا أَوْ نَاجِمٌ عَنِ: ته نجامی

ته وه ، له وه وه بُوو ، له ته نجامی

ته وه وه یه

نَاتِجٌ لِلْبَهَائِمِ: به یه کیک ده لئین
 سه رۆکاری زاینی نازهل بکات
 نَاتِرَةٌ: که مانیکی ژئی و تال شکاو
 نَاتِعٌ: که م که م خوین و ناو له زوخم و
 برینداری چاوبیته دهره وه
 نَاتِقٌ: ژنی منادار ، ئه سپیک سواره ی
 خوی پهریشان و ماندویکات ، ئاگری
 خه فه کراو
 نَاتِيءٌ: بلند ، بهرز ، بالا ، ههرشتیکی
 به ریزو بلند
 نَاتٌ: غه بیه تکاران
 نَاشِرٌ: په خشان نووس
 نَاشِيٌ: غه بیه تکار ، باسکه ری خه لکی
 له کۆرپو دانیشندا
 نَاجِيٌ نَفْسَهُ مَنَاجَاةً: له گهل خۆیدا رازو
 نیازی کرد ، به نیتو خۆدا رازو نیازی کرد
 نَاجِجٌ (مُفْلِحٌ): دهرچوو ، سه رکه وتوو ،
 براوه ، رزگار ، رووسپی ، رووسوور ،
 خیرا رۆیشتن به رپوه
 نَاجِدٌ: کاری روون و ئاسان
 نَاجِدَةٌ مَنَاجِدَةٌ أَعَانَهُ - عَارَضَهُ - بَارَزَهُ
 لِلْقِتَالِ): یارمه تیدا ، ریکری لیکرد ،
 دژابه تیکرد
 نَاجِدٌ (سِنُ الْعَقْلِ): ددانی ژیری و ئاقلی
 نَاجِرٌ (أَشْهُرُ الصَّيْفِ): مانگه کانی
 هاوین ، مانگه گهرمه کان
 نَاجِرٌ - مَنَاجِرَةٌ غَائِبٌ - نَازِلٌ):
 به ره نکاری بوو ، زقدانی له گهل گرت ،
 جهنگی له گهل به رپاکرد
 نَاجِرٌ مَنَجِرٌ - حَاضِرٌ): ته واو ،
 کۆتایی پیهاتوو ، جیبه جی ، ئاماده ،
 به رده ست

نَاجِسٌ (الِدَاءُ لَا يُبْرَأُ مِنْهُ): نه خۆشی
 بی چاره سه ر ، نه خۆشیه ک چاره سه ری
 نه بییت
 نَاجِشٌ (الصَّائِدُ): راوچی ، شکارچی
 نَاجِجٌ: داواکاری گزوکیا ، به که لک ،
 به سوود ، سازگار
 نَاجُوهُ: ئاره ق ، مه ی ، باده ، ئه و
 ده فره ی مه ی و باده ی تیده کریت ،
 خوین ، زافه ران
 نَاجِيٌ: رزگار بوو ، قوتاری بوو ، سه رفراز ،
 راگردو ، دهرچوو
 نَاجِيَةٌ (النَّاقَةُ السَّرِيعَةُ تَنْجُو بِمَنْ
 رَكِبَهَا): حوشتری تیرو خیرا که وا
 ئه وه ی سواری بووییت سه رفراز
 ده بییت و قوتاری ده کات
 نَاحٌ (بَكِيٌ بِصِيَّاحٍ وَعَوِيْلٌ):
 شیوه نی کرد ، لاواندیه وه ، نالاندی
 نَاحُ الْحَمَامِ (سَجَعٌ): کۆتره که خویندی ،
 گمه گمی کرد
 نَاحُ الْفُصْنِ: په ل و لقه که شۆرپوه وه ،
 کهوت ، خوارپوه وه
 نَاحَاهُ - مَنَاحَاةٌ (صَارَ أَحَدُهُمَا نَحْوَ
 الْآخَرِ): هه ریه ک رووبه وی دی رژی
 نَاحِبَةٌ - مَنَاحِبَةٌ (فَآخِرَةٌ): شانازی کرد ،
 خوی مه لئا به سه ریا
 نَاحِبَةٌ عَلَى كَذْبًا (رَأَيْتَهُ): گره وی کرد
 نَاحِبَةٌ إِلَى فَلَانٍ (حَاكَمَهُ): شکاتی
 لیکرد ، دادگای لیکرت
 النَّاحِرُ: سه رپین له شوینی
 سه رپیندا ، ره گو ده ماری مل
 نَاحِرَاتَانِ - نَاحِرَاتَانِ: دوو په گی ملن

نَاحِرَةٌ - مُنَاحِرَةٌ (خَاصَمَهُ وَشَاحَهُ):

رکبه برآیه‌تی و درآیه‌تی له‌گه لکرد،

شهری له‌گه لکرد

نَاحِسُ (الْعَامُ الْمُجْدِبُ - مُطِيعُ): سالی

و شڪ و بی‌باران ، و شڪه سال ، سالی

نه بوونی و قات و قری ، بی‌گویی،

نه گریس ، لاسار

نَاحِطُ: به کتیک توندو فره بکوکیت

نَاحِلُ (الرَّقِيقُ - الضَّعِيفُ): ناسک ،

نهرم ، له‌رو لاواز ، کز ، شمشیرو تیغی

باریک و ناسک

نَاحِي (صَاحِبُ عِلْمِ النَّحْوِ): خاوهن

زانستی ریزمانی عه‌ره‌بی ، شاره‌زا

له‌ریزمانی عه‌ره‌بیدا

نَاحِيَّةٌ (جِهَةٌ - جَانِبٌ): بهر ، ته‌نیشت ،

لا ، هه‌ریم ، ناوچه ، ده‌ورویه

نَاحِبٌ: هه‌لبزیر ، ده‌نگ‌ده‌ر

نَاحِرٌ (بَالٌ - مُتَّفَتٌ): پیووکاوه ،

شی‌بووه ، رزیو ، کلژ

نَاحِسٌ: گه‌ریبه‌که ده‌دات له‌حوش‌ترو

له‌لای کلکیه‌وه دروست ده‌بیئت،

بزنه‌کیوی ، قه‌لاسه‌ی گه‌تم

نَاحِصٌ: پیری له‌رو لاواز

نَاحِلٌ: پیاوی نامۆزگاریده‌ر

نَادٌ (تَمَائِلٌ مِنَ النَّعَاسِ - تَنَوُّدٌ): خه‌و

زۆری بۆهینا و کهوت به‌ملاولادا ،

جوولایه‌وه ، بزوايه‌وه

نَادٌ - مُنَادَةٌ: سه‌ریچی کرد ، واژووی

ئه‌و جوولایه‌وه

نَادِي (صَاحُ): قیزانی ، هاواریکرد ،

بانگی کرد

نَادِي بِالْأَمْرِ (أَعْلَنَهُ): جاریدا ،

ناشکرای کرد ، بلاوی کرده‌وه

نَادِي فَلَانًا (جَانَسَهُ): له‌گه‌لی دانیشت

نَادِي بِسِرِّهِ: نهیتی نه‌وی ناشکراکرد ،

نهیتی و رازی ده‌رخست

نَادِي الرَّجُلِ وَبِهِ (صَاحَ بِهِ): هاواری

لیکرد ، ده‌نگی به‌ریز کرده‌وه به‌سه‌ریا

نَادِي فَلَانًا (جَانَسَهُ فِي النَّادِي):

له‌کۆپو دانیشتگه‌دا له‌گه‌لی دانیشت ،

شانازی کرد به‌سه‌ریا

نَادِي الشَّيْءِ (رَأَهُ وَعَلِمَهُ): بینی و زانی ،

دیتی

نَادِي فَلَانًا (شَاوَرَهُ): راویژی پیکرد ،

پرسی پیکرد

نَادِي النَّبْتِ: روه‌که‌که دره‌وشایه‌وه ،

شه‌وق و بریقه‌ی لیها

نَادِبٌ (نُدَابٌ): شیوه‌نکه‌ر ، لاوینه‌روهه

نَادِحٌ - مُنَادِحَةٌ: به‌زۆری قه‌ره‌بووی

کرده‌وه ، حه‌قی بو کرده‌وه

نَادِرٌ: زۆرکه‌م ، ده‌گه‌من ، دانسقه ،

نامۆ ، نه‌ناسراو ، ناناسایی

نَادِرُ الْوُقُوعِ (قَلِيلُ الْجَدُوثِ):

به‌ده‌گه‌من روو ده‌دات

نَادِرَةٌ: شتیکی سه‌یر ، نامۆ ، دانسقه ،

ده‌گه‌من ، نه‌وازه ، نایاب

نَادَغَةٌ - مُنَادَغَةٌ (عَارَ لَهَا):

عیش‌قبازیکرد له‌گه‌لی ، نه‌وینداری و

خۆشه‌ویستی گریدا له‌گه‌لیا

نَادِمٌ - مُنَادِمَةٌ وَنِدَامًا: هاویرییه‌تی کۆپو

مه‌جلسی مه‌یی و باده‌ خواردنی کرد

نَادِمٌ (نُدَامَانٌ - مَنْ يَنْدَمُ): به‌شیمان ،

پاشگه‌ز ، روو زه‌رد ، ژۆیان

نَادِي (مَجْلِسُ الْقَوْمِ): یانه ، شویتیک

کۆمه‌ل و گۆزه‌میک تیایدا کۆبینه‌وه

نَادِيَاتُ الشَّيْءِ (أَوَّلُهُ) : سه‌ره‌تای

شت، ده‌سپتیک، ئه‌وه‌لی

نَادِيَّةٌ : حوشر له‌وه‌راندن له‌نیوان

دووچار ئاوداندا

نَارِيَةٌ نَوْرًا وَنِيَارًا (أَضَاءٌ) :

رووناکی دایه‌وه، رۆشن بووه،

رووناکیوه

نَارُ البَعِيرِ : حوشره‌که‌ی داخ کرد،

نیشانه و هیمای لیدا

نَارُ القَوْمِ (إِنْهَرُوا) : دۆران، شکستیان

خوارد، به‌زین

نَارُ النَّارِ مِنْ بَعِيدٍ (تَبَصَّرَهَا) :

ئاگره‌که‌ی له‌دووهره‌وه به‌دیگرد، بینی،

چاویگرد

نَارُ البَعِيرِ : حوشره‌که‌ی داخکرد،

نیشانه و هیمای لیدا

نَارٌ : ئاگر، ئاور، ئاتر، ئافر، ئازهر،

پیکهاته‌یه‌کی رووناکی سووتینه‌ره

نَارُ الشَّهْوِيلِ : ئاگرێک بوو عه‌ره‌به‌کان

به‌ر له‌هاتنی ئیسلام ده‌یانکرده‌وه و

کاتی په‌یمانیکیان ببه‌ستایه و خوییان

ده‌کرده نێو ئاگره‌که‌وه و ئه‌وجا به‌م

ره‌فتاره په‌یمان و به‌ئینه‌که‌ی نیوان

خویان تۆکه‌وه به‌هیز ده‌کرد

نَارُ القَرِيِّ : ئاگرێک بوو بۆ ده‌رخستنی

میوانداری ده‌کرایه‌وه و هه‌ر ئاگرێک بالۆ

گه‌شتر بوايه ئه‌وا به‌لگه‌بوو له‌سه‌ر

میوانداری مه‌زن و گه‌وره

نَارُ الإِنْدَارِ : ئاگرێک بوو کاتی

ده‌یانکرده‌وه گه‌ریبانویستایه‌ جه‌نگ

بکه‌ن بۆئه‌وه‌ی هاوه‌ل و دۆستان به‌دی

بکه‌ن و پشتگیری و کومه‌کیان پیشکه‌ش

بکه‌ن

نَارُ الإِسْتِثَارِ : ئاگرێک بوو کاتی

ده‌یانکرده‌وه گه‌ر خویان ئاماده‌بکرده‌یه

له‌ریزی سوپایه‌کدا و نزیک به‌و کۆمه‌ل و

تاقمه باروبارگه‌یان بختایه ئه‌وجا

گه‌له ئازده‌ئیکێ زۆریشیان سه‌رده‌بیری

هه‌تا دۆژمن و نه‌یاره‌کانیان و ابزانن

ژماره‌یان زۆره و لیبان بترسن و سل

بکه‌نه‌وه

نَارَةٌ (الْجَمْرَةُ أَوْ الْجَذْوَةُ مِنَ النَّارِ) :

پشکو یاخود پزیسکێک له‌ئاگر،

پزیسکه ئاگر

نَارِجِيلٌ - نَارِجِيلَةٌ : نیرگه‌له، قه‌نه‌ی

ئاوی، قلیاناوی، قه‌لیاناوی، جوهره

قلیانیکه سه‌رئیکێ تووتنی تیده‌کری و

به‌شوشه‌یه‌کا که‌هیندی ئاوی تیايه و

کوئیکێ به‌ته‌ینشته‌وه‌یه مارپنجیکێ

تیده‌بیری و هه‌ل ده‌مژری

نَارِجٌ : نارنج، جوړیکه له‌میوه‌ مزو

ترشه‌کان

نَارِيٌّ : ئاگرین، ئاگری، ئاگردار

نَارِحٌ : دوور، ئاواره، دووره ولات،

په‌راگه‌نده

نَارِحٌ عَنِ بَلَدِهِ (مُهَاجِرٌ - رَاحِلٌ) :

کۆچکردو، ئاواره، دووره ولات،

لانه‌واز، ده‌ربه‌ده‌ر، په‌ره‌وازه،

په‌راگه‌نده

نَارِحُ الْمَاءِ (مِنْطَلٌ) : ئاوده‌رده‌ر،

کارێزکانه

نَارِعٌ (خَاصَمٌ - جَاهِدٌ) : لێ زویریوو،

ناکوکی له‌گه‌لکرد، مشتومرو چه‌ن و

چوونی کرد، دۆژمنایه‌تی کرد، تیکوشا

نَازِعُ الْمَرِيضِ (أَشْرَفًا عَلَى الْمَوْتِ) :

له گیانه لادابوو ، گیانی دهدا، خه ریکبوو
روچی ده سپارد

نَازِعُ الثَّوْبِ جَادِبُهُ إِيَّاهُ : جله کانی

به کیشکرد ، رایکیشا

نَازِعٌ إِلَى أَهْلِهِ (إِشْتِاقٌ) : بیری

که س و کاری کرد ، ئاره زوومه ندی
دیداریان بوو

نَازِعٌ فَلَانًا (صَافِعُهُ) : تهوقه ی

له گه لکرد ، دهستی خسته نیو دهستی
نَازِعٌ غَرِيبًا : غه ریب ، نه ناسراو ،

ئاواره

نَازِعَاتُ (فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ) :

له قورئانی پیروزدا : به و فریشتانه
ده گوتریت که وا گیانی بی باوه یان

ده کیشن

نَازِعَةٌ : نه ستیره ، هه ساره ، که وان

نَازِعَةٌ مُفْسِدَةٌ : تیکدر ، خراب ،

نابارو جۆر

نَازِفٌ : ده مارنک خوینی لینه یه ت

نَازِقُهُ - نَزَاقًا وَمَنَازِقُهُ (قَارِبُهُ

وَشَاتِمُهُ) : لئی نزیك بوه وه و جنیوی

پیدا ، لئی هاته پیش و قسه ی ناشیرینی

پینگوت

نَازِلٌ (وَأَجَهُ - قَابِلٌ - هُبُوطٌ) :

رووبه رووی وه ستا ، ئاوقه دی بوو ،

زورانی له گه لگرت ، به ره نگاری بوو ،

هاته خواره وه ، دابه زین ، لادان

نَازِلٌ ضِدُّ صَاعِدٍ : سه ربه ره و خوار ،

به ره و خوار ، دابه زبو ، نه ویو ، واژووی

هه لکشان و به رزیبوونه وه یه

نَازِلُهُ نَزَالًا وَمَنَازِلَةٌ فِي الْحَرْبِ :

رووبه رووی وه ستاو شه ری له گه لکرد

نَازِلَةٌ (مُصِيبَةٌ - كَارِثَةٌ) : به لا ،

کاره سات ، چورتم ، مهینه تی ،

دهرده سه ری ، به لای سهخت و گران

نَازِي: شوینکه وتوانی حیزی (نازی)

ئه لمانی

نَازِيَةٌ : چوست و چالاکي ، پابوکی ،

تیژی

نَاسِ الشَّيْءِ (تَعْرَكَ وَتَذْبَذَبَ مُتَذَلِّيًا) :

له ریوه ، جوولایه وه ، بزواتی کرد ،

جووله ی لئیبه ریابوو

نَاسِ الْإِبِلِ (سَاقِيهَا) : حوشتره که ی

لیخوری

النَّاسِ : مرؤف ، خه لک ، مهردوم ،

ناویکه له به رانبه رگشت وه چه و نه وه ی

مرؤفایه تیدا داده نریت

نَاسِبٌ (وَأَفْقٌ - مَائِلٌ وَشَاكِلٌ وَلَائِمٌ) :

گونجا ، بۆی بوو ، وه ک خۆی وابوو ،

بۆی گونجا

نَاسِبُهُ (صَاهِرَةٌ) : له ژنه وه بوو به خزم ،

بوونه خویش و خزم

نَاسِخٌ (أَبْطَلَ وَحَلَّ مَعْلَهُ) :

هه لویه شانده وه ، ئه وی سپریه وه و

شوینی گرت وه ، خسته جیگه ی

نَاسِخٌ : هه لوه شین ، تیکدر ،

له به رگروه ، ده ینوسیته وه

نَاسِقٌ بَيْنَهُمَا (تَابِعٌ) : به رووی به کا ریزی

کردن و هینانی

نَاسِكٌ (مُتَعَبِدٌ) : خواپه رست ، سرفی ،

گوشه گیر ، که نارگیر ، لی بر او

بۆبه ندایه تی په روه ردگار

نَاسِلٌ (مُسْرِعٌ) : خیرا ، په له ، گودج و

گزل ، تیژ

نَاسَمَ - مُنَاسَمَةٌ وَنَسَامًا قَارِبَهُ وَدَنَا مِنْهُ
 - حَادِثُهُ وَسِرُّهُ: لِي نَزِيكَ بَوَهْوَهُ؛
 به پنهان و نهیئی گفتوگویی له گه لَ کرد
 نَاسَمَ (الْمَرِيضُ الَّذِي أَشْفَى عَلَى الْمَوْتِ):
 نه خَوْشِيَتِكَ له سه ره مه رگدا بِيَت
 نَاسَوْتُ: سروشتی مروّفت
 نَاسُورٌ: ناسور، ره گِيَتِكَ له ناخه وه
 نه خَوْشِيَتِكَ وه تَبِيَّتْ وَ يَتَوَيْسِيَتِي
 به نه شته ره گريه مه بِيَت، ناسوري كَوْم
 نَاشِ الشَّيْءِ (تَنَاسَلَهُ - طَلَبَهُ):
 وه ريگرت، گرتی، داوای کرد،
 خواستی
 نَاشِ فُلَانٍ (مَشَى): رَوِي، چوو به رِيَوَه
 نَاشِ الْبَعِيرِ (أَسْرَعَ فِي النَّهْوِ):
 له مه لَسَانِدَا به له وه خِيَرَا يَكْرُد،
 حوشره كه گورج و خِيَرَا هه ستا
 نَاشِ فُلَانًا (تَنَاسَلَهُ لِيَأْخُذَ بِأَسِهِ
 وَ لِحْيَتِهِ): دهستی درِيَزَكْرُد هه تا
 سه رو پيشی بگريت
 نَاشِ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ (تَعَلَّقَ بِهِ): پييدا
 نووسا، پِيَوَهِي چه سپاو لكا
 نَاشِئَةٌ: سه ره تاي رُوژ، سه ره تاي
 شهو، بِيَدَارِي وه هه لَسَان له دواي
 سه رخه و شكاندن، لاو، گه نج،
 جه حَيَل
 نَاشِبٌ: نينوكي له گُوشت چه قيو،
 تيرنه ننداز، تيرهاوِيژ
 نَاشِبَةٌ: تيرهاوِيژ، تير نه ننداز
 نَاشِبَةُ الْحَرْبِ مُنَاشِبَةٌ (تَابَذَهُ إِيَّاهُ):
 ناچاري جه نگو شه پري کرد،
 به خه وگيري شه ريگرد
 نَاشِدٌ (طَالِبًا): داواكهر، هه وال پرس

نَاشِدَةٌ مُنَاشِدَةٌ وَنِشَادًا (حَلَفَهُ):
 سويندي دا
 نَاشِدَةُ الْأَمْرِ وَفِي الْأَمْرِ (طَلَبَهُ إِلَيْهِ):
 داوای ليكرد، خوازياربوو بيكات
 نَاشِدُونَ: نه وانه ي به شويني حوشرتي
 ونبودا ده گه رِيَن وَ ده پيَارِيَزَن بُو
 خاوه نه كه ي
 نَاشِرٌ: بلاوكه ره وه، راگه يهن،
 به خشكهر
 نَاشِرُ الْكُتُبِ (طَابَعِ الْكُتُبَ وَنَاشَرُهَا):
 چاپكهر و بلاوكه ره وه ي په رِتووك،
 ده ستگاي په خشو و بلاوكردنه وه،
 چاپكاري په پاوو كتتب
 نَاشِرَةٌ: ره گو ده ماره كاني نيو
 مه چه ك و قَوْل
 نَاشِرٌ (نَاشِيَةٌ): ده ره پيوو، به رز،
 بالا، ده رتوقيو، قوقز، هه لتوقيو
 نَاشِرٌ - نَاشِرَةٌ: زَنِيكَ رِيَك نه بِيَت له گه لَ
 ميره ده كه يدا، زني نَاشِرَةٌ وه دار له گه لَ
 شوه كاي
 نَاشِطٌ: گورج، چالاك، چابوك،
 گاكيتوي كه له شويني خويته وه
 ده رده به پي بُو شوينيكي تر
 نَاشِفٌ: وشك، برنگ، رهق، تونگ،
 توندوتول، خواردني وشكه
 نَاشِيَةٌ: په يداوو، دروست بوو،
 گه شه كردو، هه رزه كار، رووداو،
 به ره ورده
 نَاشِيَةٌ مِنْ كَذَا (نَاشِيَةٌ): له وه وه
 بيكهاتوه، نه نجام و به ره مي نه وه،
 به هوي نه وه وه روويداو وه دروستبوه
 نَاشِيَةٌ جَدِيدٌ: نوي، تازه، تازه
 دروست بوو و باهت

ثَاصِ الرَّجُلِ (هَرَبًا وَتَنَحَّى عَنِ):

هه لَهات، بوی ده رچوو، تیی ته قان،

قووچانی

ثَاصٌ فَلَأَنَّا فَاتَهُ وَسَبَقَهُ): به جیئی

هیشته، پینشی کهوت

ثَاصٌ إِلَيْهِ (نَهَضَ): بوی هه ستا، هه ستا

بوی

ثَاصُ الشَّيْءِ (جَذَبَهُ): به کیشی کرد،

رایکتشا

ثَاصٌ عَنِ الْأَمْرِ أَوْ عَنِ زَمِيلِهِ (تَأَخَّرَ):

دواکهوت له ماورپیکئی

ثَاصٌ لِلْعَرَاكَةِ (تَهَيَّأَ): خوی تاماده کرد،

خوی سازاند

ثَاصٌ - مَنَاصِبَةٌ نَاقَشَهُ وَأَلْحَ عَلَيْهِ فِي

الطَّلَبِ): گفتوگویی له گه ل کردو پیتی

داگرت له دواواکه بیدا، جه ختی لیتکرد

ثَاصِيَ الرَّجُلِ (قَبِضَ كُلَّ مَنَهُمَا بِثَاصِيَةِ

خَصِيهِ): هه ریه که یان پینشه سه ری

نهوی دی گرت

ثَاصِيَ الشَّيْءِ (إِئْتَصَلَ بِهِ):

پنوهی نووسا، له پال یه کدا بوون

ثَاصِبًا (عَادَى وَقَاوَمَ): دوزمنایه تی

له گه ل کرد، به ره لهستی کرد

ثَاصِبًا: دامه زرتنه ر، شه کهت،

ماندووکه ر، سوور، به رؤش

ثَاصِبَةٌ - مَنَاصِبَةٌ (عَادَاهُ وَقَاوَمَهُ):

دژایه تیکرد، به ره لهستی کرد،

رکه به رایه تیکرد، دژی وه ستا

ثَاصِبَةُ الْحَرْبِ أَوْ الْعِدَاوَةِ (أَظْهَرَهَا لَهُ

وَأَقَامَهَا): دژایه تی و شه ری به رانیه ر

ده رختست، دژایه تی ناشکراو ده رختست

ثَاصِحٌ نَفْسَهُ بِالْثَوْبَةِ (أَخْلَصَهَا):

تهویه یکرد، نه فسی رامکرد تهویه و

په شیمانئی ده رب رب پیت

ثَاصِحٌ (مُقَدِّمُ النَّصِيحَةِ - نَصُوحٌ -

صَادِقٌ): ثاموژگار، ثاموژیار، راست،

دلسوژ، راستگر، دلسوژ

ثَاصِحُهُ مَنَاصِحَةٌ (نُصِحَ كُلُّ مَنَهُمَا

الْآخِرَ): هه ریه که یان ثاموژگاری نهوی

دیکه ی کرد، موچپاری یه کیان کرد

ثَاصِحِي (الْخِيَاطُ): به رگدروو،

درومانگر

ثَاصِرٌ (مُعِينٌ): پشتگیر، ده ستگیر،

یارمه تیدهر، دوست

ثَاصِرَةٌ: شارنکه له فه له ستین و شوینی

له دایک بوونی جه زره تی (مه سیح) ه

(د.خ)

ثَاصِرَةٌ - مَنَاصِرَةٌ (نَصَرَ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ):

یه کتریان سه رختست، پشتگیری و

کژمه کی یه کتریان کرد

ثَاصِرِي: نهوی ده درپته پال شاری

(ناصره)

ثَاصِحٌ (وَاصِحٌ - خَالِصٌ): دیار، ناشکرا،

به رچاو، ریون، پوخت، ساف

ثَاصِحُ الْبِيضِ (خَالِصٌ - صَافِيٌ):

سپی، بیگه ردو خهوش، سفت و سؤل

ثَاصِفًا (إِفْتِسَمَ - مَنَاصِفَةٌ): به شیکرد،

له ناوه رپستدا به شیکردو کردی

به دوویه شه وه

ثَاصِفٌ (الْخَادِمُ): خزمه تکار، ته یان،

پینشخزمته، به رده ست

ثَاصِفَةٌ: ناوه ریو، جژگه له

ثَاصِفَةٌ - مَنَاصِفَةٌ قَاسِمَةٌ عَلَى النِّصْفِ):

دوویه شو که رتیکرد له گه لی

ثَاصِفَةُ الْمَالِ (أَعْطَاهُ نِصْفَهُ): نیوهی

دایه، نیوهی ماله ی پیتدا

نَاصِيَة: پیشه‌سهر ، په‌رجه‌م ،
 ناوچه‌وان ، قوزین ، گزشه ، کونج ،
 قورنه
 نَاضٍ فِي الْبِلَادِ نَوْضًا ذَهَبًا فِي الْبِلَادِ -
 تَأَخَّرَ): رۆیی ، رۆیشت به‌ولاندا ،
 چوو ، دواکه‌وت
 نَاضِ الْبَرَقِ (تَالًا): مه‌وره بروسکه‌که
 تیشکی دایه‌وه ، رۆشنایی په‌خشکرد
 نَاضِ الشَّيْءِ (تَحْرُكًا): جیولاً ،
 بزاوتی‌کرد
 نَاضِ الرَّجُلِ (نَجَا هَارِبًا): مه‌لهات ،
 رایکرد ، قووچانی ، فرتانندی
 النَّاضِ (الدَّرْهَمِ وَالِدِينَارِ): پاره‌وپول ،
 دره‌م و دینار
 نَاضِبًا: وشک ، بی‌که‌ک ، بی‌قه‌ر ،
 ته‌رایی ، بی‌به‌ر ، بی‌به‌ره‌م ، زرگ ،
 کال ، کرچ
 نَاضِحٌ: گه‌ییو ، به‌کام ، زهرد ،
 ده‌نککرد ، پی‌گه‌پشتوو
 نَاضِحٌ (فِي الطَّبَخِ): له‌چیشت‌لتیناندا:
 پی‌گه‌بین و دهم کیشانی برنج ، کولاًو
 نَاضِحِ الرَّأْيِ (مُعْكَم): رادروست ،
 کارامه ، تی‌گه‌پشتوو
 نَاضِحٌ عَنِ كَذَا (دَافِعٌ): به‌رگری لی‌کرد ،
 پاریزگاری لی‌کرد
 نَاضِحٌ: حوشتری ناوکیش
 نَاضِرٌ (نَاعِمٌ أَوْ حَسَنٌ): نه‌رم نیان ،
 نوی ، تازه ، جوان ، نیان
 نَاضِلٌ (جَاهِدٌ - بَارِي): گره‌وی‌کرد ،
 پیش برکیی‌کرد ، تی‌کوشا ، مه‌ولیدا ،
 خه‌باتیکرد
 نَاضِلٌ عَنْهُ (حَامِيٌ وَجَادِلٌ وَدَافِعٌ عَنْهُ):
 به‌رگری لی‌کرد

نَاضِلٌ: نه‌به‌رد ، تازا له‌تیرنه‌ندانه‌بییدا
 نَاضِلُهُ - مُنَاضِلَةٌ وَنَاضِلًا: تیر
 نه‌ندان‌یکرد له‌گه‌ل له‌گه‌ل شه‌ودا ،
 بو‌پو‌رینی‌کرد له‌تیرنه‌ندانه‌بیدا له‌گه‌لی
 نَاطِ (عَلَقٌ): مه‌لیواسی
 نَاطٌ - نَيْطًا: دورکه‌وته‌وه ، په‌راگه‌نده
 که‌وت
 نَاطِحٌ: شه‌وی له‌به‌رده‌مه‌وه دیت
 له‌ناژهل و درنده‌کان ، دووئه‌ستیره‌ن
 له‌خولگی مانگدا
 نَاطِحَةُ السَّحَابِ (صَرَحٌ): ناسمان قزج ،
 بالآخانه‌ی فره‌نهم
 نَاطِرٌ - نَاطُورٌ (حَارِسٌ): تیشکگر ،
 پاسه‌وان ، حه‌سحه‌س ، چاودیر
 نَاطِسٌ (الْجَاسُوسُ): جاسوس ، سیخی ،
 چاودیر به‌سه‌ر خه‌لکه‌وه به‌نه‌پنی‌و
 په‌نه‌ان
 نَاطِعٌ (الْخَالِصُ مِنَ اللَّوْنِ وَغَيْرِهِ):
 ره‌نگی پوخته ، پوخته ره‌نگ
 نَاطِفٌ (نَوْعٌ مِنَ الْحَلْوَى لَسْتَرِيْنِ
 الْفَطَائِرِ): کریم ، سه‌رتویژ ، جو‌ره
 شیرینه‌که
 نَاطِقٌ: بو‌یژ ، ویژهر ، قسه‌که‌ر ،
 قسه‌ده‌کات ، دوینه‌ر ، گوینده
 نَاطِقَةٌ: قسه‌که‌ر ، بیژهر ، که‌له‌که ،
 که‌مه‌ره ، روحی ره‌وان
 نَاطِقُهُ (كَلِمَةٌ): قسه‌ی له‌گه‌ل‌کرد
 نَاطِلٌ: یه‌ک قوم ناوو شیرو مه‌ی ،
 پاشماوه
 نَاطِلٌ - نَاطِلٌ: پی‌وانه‌یه‌که مه‌ی و شیر
 پی‌ده‌پی‌وریت
 نَاطُورٌ: باخه‌وان ، ده‌شته‌وان

نَاطِرَ (صَارَ نَاطِرًا لَهُ)؛ وهك نهوى
 ليتهات ، يهكسان بوو ، چوون يهك
 وهستان
 نَاطِرَ كَذَا (قَارَنَهُ)؛ نزيك بوهوه لى ،
 هاته بهر لى
 نَاطِرًا كَذَا بِكَذَا (جَعَلَهُ نَاطِرَهُ)؛ وهكيهكى
 ليكردن ، يهكسانى كردن
 نَاطِرَ الْجَيْشِ الْأَقْبِينِ؛ سوپاكه نزيك
 به دوو مه زار بوو
 نَاطِرٌ؛ چاو ، سهيركه ر ، بينه ر ،
 بهر پيوه بهر ، چاودير ، سهر بهر شت ،
 ده ستهپاك وه ستيكه متمانهى پى
 بكرى وره وانه بكرت بؤ لاي كومه لىك
 هتا پاكانه بؤ فهرمانر هوى خوى بكات
 نَاطِرَانٌ؛ دوو رهكن له ملاولاي لووتدا
 النَّاطِرُ وَالنَّاطِرُورُ حَافِظُ الْكِرْمِ أَوْ
 الزَّرْعِ؛ چاوديرى دار ميوو كشتوكال
 نَاطِرَةٌ؛ چاو ، ديبه
 نَاطِرَةٌ - مَناظِرَةٌ؛ مشت و مريكرد
 له كه لى ، گفتوكوى له كه لكرد ، دهمه
 دهمه لى له كه لكرد ، بيرگزينه وه يانكرد ،
 رايان تاوتوى كرد
 نَاطِرِينَ؛ چاوديران ، سهيركه ران ،
 ته ماشاكه ران
 نَاطِمٌ؛ مؤنهر ، شاعير ، بويز ،
 ريكخره ، مؤنهر وه ، پيكيهينه ره سركار ،
 بنيادنهر
 نَاطُورٌ؛ باخه وان ، بيستانه وان ،
 چاويلكه ، عهينهك ، سهركارى كه لو
 نه تهره ، دوورين
 نَاطُورَةٌ؛ كه وره لى كه لو نه تهره يهك
 له لايه ن كه لو بهر ده سته كانيه وه
 به مهن ته ماشا بكرت

نَاعُ الْفُضْنِ (تَمَائِلَ)؛ په لو لقه كه
 له ريه وه ، شه كايه وه
 نَاعُ الرَّجُلِ (عَطَشٌ - جَاعٌ)؛ پياوه كه
 تينوى بوو ، پيوستى به تاو بوو ،
 برسى بوو
 نَاعُ الشَّيْءِ (رَجَحٌ)؛ به رابه ريوو ،
 هاوتابوو ، به رابه وه ستايه وه
 نَاعُ فُلَانِ الشَّيْءِ؛ خواستى ، داوايكرد
 نَاعَسٌ؛ خه والو ، چاو له خه
 نَاعَجَةٌ؛ زن و حوشترى سپى و تيزره و
 نَاعِقَانٌ؛ دوو هه ساره ن
 نَاعِلٌ؛ نه عدار ، گويدر زى كيوى
 نَاعِمَ الرَّجُلِ (رَهْفُهُ)؛ له زينتيكى خوش و
 باشدا بوو ، زيني خوشحال بوو
 نَاعِمَ الرَّجُلِ (رَهْفُهُ)؛ خستيه
 خوشى يه وه ، خوشى و شادى بؤ
 فهراهم كرد ، خستى به سهر نازو
 نيعمه تدا
 نَاعِمَ الْعَبْلِ وَغَيْرَهُ (أَحْكَمُهُ)؛ په ته كى
 توكمه و به ميتر كرد ، سه قامگيرى كرد
 نَاعِمٌ؛ ساف ، نه رم ، نه رم و شل ،
 نه رم و نيان
 نَاعِمَ الْبَالِ (مُطْمَئِنٌّ - مُرْتَاحٌ)؛ دننيا ،
 بى خه م ، بى باك ، ناسووده
 نَاعِمُ الْحَرَكَةِ (سَهْلٌ)؛ له سه رخق ،
 هيواش ، هيدى
 نَاعِمُ اللِّسَانِ؛ زمان لووس ، زمان
 پاراو ، زمان ره وان
 نَاعِمَةٌ؛ نه رم و نول ، خوشگوزه ران ،
 زين و بژوى باش و چاك ، باخچه ،
 جوده ره كيكه گوله كه لى ناسكو
 جوانه و قه ده كه شى سپى يه و له كوئى
 بهر دا ده پويت و سه رده رده هينيت

نَاعُور - نَاعُورَة (آلَة لِرَفْعِ الْمَاءِ) :

ناوسه رخسار ، گهردونی ، ناعور

نَاعِي : مهوالی ناخوش را که یمن ،

مهوالی مهرگ را که یمن

نَاعِي الصَّبِيّ مُنَاغَاةً (لَا طَفَهُ بِالْمَحَادَثَةِ

وَالْمَلَاغِبَةِ) : به گفتگو و یاری کردن

نهرم و نیانی نواند به رانبه ری

نَاعِي الْمَرْأَةِ (غَارَ لَهَا) : عه شق و

خوشه ویستی له گه ل گویه وه ، قسه ی

تپرو پاروی له گه ل کرد

نَاعِي الرَّجُلِ : لئی نزیك بوه وه ، زالبو

به سه ریا ، دژی وه ستا ، به رانبه ری

وه ستا ، بۆرپو پینی له گه ل کرد

نَاعِي الْمَوْجِ السَّحَابِ وَنَحْوَهُ : شه پوله که

هوره که ی به رزو بلند کرده وه

نَاعِش (دَاعِب - لَعِب مَج) : یاری

له گه ل کرد ، گه مه ی له گه ل کرد

نَاعِض : مل ، گهردن ، جوولای ،

چروپیر ، دوبابه دوا ی یه که

نَاعِمَة - مُنَاغِمَة : قسه یه کی نهرم و

نیان و ناسکی له گه ل کرد

نَاعِيَة (الْكَلِمَة) : وشه

نَافَ الشَّيْءِ نَوْفًا (ارْتَفَعَ) : به رزبوه وه ،

بلند بوه وه

نَافَ عَلَى الشَّيْءِ (أَشْرَفَ) : به سه ریا

روانی ، به رزتر بوو

نَافَ الْبَعِيرُ طَالًا وَارْتَفَعَ) : حوشتره که

به رزو بالبوو ، هه لکشاوو به رز بوو

نَافِي (طَارِد) : راوینا ، شوینی که وت ،

دوا یه که وت

نَافَتَ الرَّجُلُ (غَضِبَ أَوْ نَفَخَ غَضِبًا) :

توپه بوو یان رقی هه لسا ، خه شمو قین

بردی هه وه

نَافَتَ الدَّقِيقُ : ناوی کرد به سه ر

نارده که داو هه لئاوسا ، به رز بوه وه

نَافَتَ الْقَدْرُ : مه نجه له که هاته کول ،

پله ی گه رمای به رزبوه وه

نَافِثُ : جادوگر ، ساحیر ،

نه فسونگر

نَافِحُ : دهنگیکی زبرو ره ق

نَافِحَة : گه واله هه وریکی فره باران ،

ره شه بایه که به توندی هه لبتکات ،

کۆتایی به راسوو ، ماره یی کچ ، ده فری

میسک و بۆنی خوش

نَافِحَ عَنِ فُلَانٍ (دَافَعَ عَنْهُ) : به رگری

لینکرد ، پاریزگاری لینکرد

نَافِحَهُ مُنَافِحَةً (خَاصَمَهُ) :

رکه به رایه تیکرد ، دژایه تیکرد ، شه پرو

هه رای له گه ل هه لگه رساند

نَافِحُ : فووتیکر ، بادار

نَافِذَةٌ - مُنَافِذَةٌ : دژایه تی و

رکه به رایه تیکرد ، به لگه و به هانه ی

بینه هیشت

نَافِذُ فَعَالٍ - مُؤَثِّرٌ - ثَاقِبٌ - الْمَاضِي فِي

جَمِيعِ أُمُورِهِ) : به میتز ، کاریگر ، باو ،

به یره وکراو ، کونگر ، تپهر ، تپهر و

رؤبو له گشت کاره کانیدا

نَافِذُ الْكَلِمَةِ (ذُو نَفُوذٍ أَوْ سُلْطَانَةٍ) :

خاوه ن ده ستلات ، قسه رؤبو

نَافِذَةٌ : په نجه ره ، ده لاقه ، کلاروژنه ،

کون

نَافِذَةٌ حَاكِمَةٌ) : دادگایی کرد ، لئی

پرسیه وه

نَافِرٌ (الْقَائِلُ) : شکیتنر ، زال ،

سه رکه وتوو ، براوه ، باو ، بلاو

نَافِرٌ مِنْهُ (كَارَةٌ مِنْهُ)؛ رقی لیته تی ،
چاره ی ناویت

نَافِرَةٌ: نزیك و خزمی مهردوم
نَافِرَةُ الرَّجُلِ وَنُفُورَتُهُ (أَسْرَتُهُ وَفَصِيلُهُ
وَمَنْ يَتَعَصَّبُونَ لَهُ)؛ خاووخیزانی پیاو
یان خزم و خویشان و نهوانه ی دلیان
بژی دهسوتیت

نَافِرَةٌ (تَبَادَلُوا الْكِرَاهِيَةَ)؛ رقیان

له یك هه لگرتیوو ، یه کتریان نهویست
نَافِسٌ فَلَانًا فِي الْأَمْرِ (فَآخِرُهُ وَبَارَاهُ
فِيهِ)؛ شانازی کرد به سه ریا ،
پیشبرکی و بوپو پیتی کرد

نَافِسٌ فِي الشَّيْءِ (بَالِغٌ فِيهِ وَغَالِي
وَرَائِدٌ)؛ زیاده روی کرد تیدا ، پیی
داگرت تیدا ، خوی پیوه هه لگیشا

نَافِسٌ: حه سوود ، به رچاوته نگ ،
به رزو بلندی شیرین له دلا ،
به چاوه وه بوو ، تیرو پشکی پینجه مینی
قومار

نَافِثَةٌ: چرانی حوشترو مه پ بی شوان
به شه و

نَافِثٌ: له رزو تا ، جلو به رگیک رهنگی
کال بوویته وه

نَافِطَةٌ: دهستی بلقوی ، پیژوکه ،
بلوق ، بزنه میچکه

نَافِعٌ (اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى -
مُفِيدٌ)؛ به فه پ ، به سوود ، سوودگه یه ن ،
به که ک ، که لگدار ، سووددار ،
سایه دار ، یه کیکه له ناوه جوانه کانی
پهروه رگار

نَافِعَةٌ (مَا يَنْتَفَعُ بِهِ)؛ نه وه ی سوودی
لیتوره رده گبریت ، سوودمه ند ،
به هره مه ند ، هه رکاریک جیگه ی سوودو
که لک بیت

نَافِقٌ - مُنَافِقَةٌ وَنِفَاقًا (أَظْهَرَ خِلَافَ مَا
يُبَيِّنُ)؛ واژوی ناخ و رازی خوی

دهرخت
نَافِقٌ فِي دِينِهِ (سَرَّ كُفْرَهُ بِقَلْبِهِ وَأَظْهَرَ
إِيمَانَهُ بِلِسَانِهِ)؛ بی باوه پی په نهان کرد
له دلاو به زمانیش باوه پی دهر پیی

نَافِقٌ الْيَرْبُوعُ: گۆپه لکه نه که چوه نیو
چاله کانی

نَافِقٌ: روپامایی ، ریاکاری ، دوپووی
نَافِقَاءٌ: یه کیکه له کونه کانی
گۆپه لکه نه که ده یشاریتته وه نهوانی
دی دهر ده خات

نَافِقَةٌ: میسکدان ، ماده یه کی بو
خوشه که له نیو سکی ناسکا دهری
ده هینن بو مه بهستی بون دروست کردن

نَافِلَةٌ: دهسکهوت ، تالانی ، خه لات ،
به خشین ، کرده وه ی ناپیویست ،
له پیویست زیاتر ، سیپه ره ، که ما ،
کوره زا ، جینشین

نَافِلَةٌ (فِي عِلْمِ الْأُصُولِ)؛ له زانستی
بنه های شه رعدا: سوننهت ، به ندایه تی

به دهر له فه رزو پیویست
نَافُوخٌ (قِمَّةُ الرَّأْسِ)؛ تهوقه سه ر ،
تهپله سه ر

النَّافُورُ (عِنْدَ النَّصَّارِيِّ)؛ لای

گاوره کان: نه و سلاوات و نویزانه یه
که ده کریت له سه ر قوریانی پیروژ ،
داپوشه ری قاپو قاجاخی سلاوات
به سه را خوینراو

نَافُورَةٌ: فواره ، کۆل کۆله
النَّافُورِيَّةُ (الطَّائِرَةُ السَّرِيعَةُ)؛ فرۆکه ی

تیزو خیرا

نَافِي (الْمُنْتَفِي) : دورخراوه ،
دوره پیریز

نَاقِب - نَقَاباً وَمُنَاقِبَةً : فخر و
شانازیان کرد به رانبر به یکه ،
شانازیان کرد به سهر یکه

نَاقِب - نَاقِبَةٌ : برین و کوتران و هوی
که له که که به هوی راکشانی زوره وه
دروست ده بیت ، نه خورشیه که تووشی
مروف ده بیت به هوی زور پالکه و تنه وه
نَاقِبُهُ - نَقَاباً وَمُنَاقِبَةً (فَاخِرُهُ
بِالنَّاقِبِ - لِقِيهِ مُوَاجِهَةٌ أَوْ مِنْ غَيْرِ
مِيْعَادٍ) : به سیفه تی جوان و چاک
شانازی کرد به سهریه وه ، رو به روی
به وه وه بی توهی واده و کاتی
ده ستنبشان کرد بیت

نَاقِبَةٌ (أَنْشَى الْجَمَل) : ماو شتر ، و شتره
ماچه

نَاقِد : ره خنه گر ، به ره لست
نَاقِدُهُ مُنَاقِدَةٌ (نَاقِشُهُ فِي الْأَمْرِ) :
مشت و مپی له گه ل کرد ، ده مه ده مه ی
له گه ل کرد

نَاقِر (السَّهْمُ إِذَا أَصَابَ الْهَدَفَ) : تیریک
بدات له مه به ست و نشان ، تیری نشان
شکین

نَاقِرَةٌ : به لا ، چورتم ، ده رده سهری ،
به لگو به هانه ، مشتومپی

نَاقِرَةٌ مُنَاقِرَةٌ وَنَقَارًا : کیرمه و
کیشمه ی له گه ل کرد ، ده مه ده مه ی
له گه ل کرد

نَاقِرٌ : مامز کاتیک باز دهدات
نَاقِشٌ فَلَانًا (جَادَل) : چه ندو چوونی
له گه ل کرد ، وت و ویزی کرد ، مشت و
مپی له گه ل کرد

نَاقِشَةُ الْحَسَابِ وَفِي الْحَسَابِ (طَلَبَ مِنْهُ
الْبَيَانَ) : حسابه که ی له گه ل کز لیه وه ،
داوای پش کنین و ده رخس تنی
حسابه که ی لیکرد

نَاقِص : ناته او ، کم ، نیوه چل ،
کم و کوی ، نه بو ، خه وشاوی
نَاقِصٌ كَذَا (مَطْرُوحٌ مِنْهُ كَذَا فِي
الْحَسَابِ) : لیتی ده رده کوی له حسابدا
نَاقِصٌ عَنِ (أَقْلٍ مِنْ) : که متره له ،
خوارتره له

نَاقِصٌ كَذَا (يَنْقُصُ مِنْهُ كَذَا) : کورت
ده هینتی ، که مده هینتی ، به ش ناکات
نَاقِصٌ - مُنَاقِضَةٌ وَنِقَاضًا (خَالَفَ) :
سه ریچی کرد ، یاخی بو ، مه لگه رایه وه ،
واژیوی توی کرد

نَاقِطٌ : به نده ی نازاد کراو
نَاقِطٌ (الذِي يَنْقَعُ) : ته پکر ، له ناو

مه لکیشمر ، شیفادهر ، خوینتی تازه
نَاقِطٌ - مُنَاقِضَةٌ وَنِقَاضًا (ضَارِبُهُ
بِالسَّيْفِ عَلَى الرَّأْسِ) : به شمشیر
کیشایان به سهری به کتردا ، شمشیریان
له یکه دا

نَاقِلُ الشَّاعِرِ مُنَاقِلَةٌ : شه ره
شیعریان کرد ، ره خنه و نکوولیان له یکه
گرت

نَاقِلُ الْفَرَسِ : نه سپه که غاری کرد ،
به خیریایی چوار په لی جوولاند
نَاقِلٌ فَلَانًا الْحَدِيثُ (حَدَّثَ كُلُّ مَنْهُمَا
صَاحِبَهُ بِمَا عِنْدَهُ) : مه ریبه که یان باس و
خواسی بو به رانبره که ی کرد و
ده رخست

نَاقِلٌ : مه لگر ، گو یزه ره وه ، وه رگیز ،
له به رنوس ، گه یه نر

نَاقِلُ الرِّسَالَةِ: نامه‌بر ، مه‌لگری نامه

نَاقِلُ الكِتَابِ: وه‌رگیزی کتیب

نَاقِلُ الحَرَكَةِ: واشهریان سوره‌پو

گیزی نوتومبیل

نَاقِلَةٌ: گوئزه‌روهه ، مه‌لگر ، باربر ،

گوئزرزوه ، ده‌سته‌بهره ، ده‌سته‌کی

شت گواسته‌وه

نَاقِلَتُهُ الحَدِيثُ: قسه‌مان بویه‌کترکرد ،

رازونیا زمان گوپیبه‌وه

نَاقِلُهُ الأَفْصَاحُ: شه‌رابیان بویه‌ک

تیکرد

نَاقِلُور (بُوق): که‌ره‌نا ، بوی ،

شیبیپور

نَاقِلُوس (جَرَس): زه‌نگ ، بؤل ،

جه‌ره‌س

نَاقِيَةٌ: قورنه

نَاقِبٌ مِّنْأَكْبَةِ: به‌رانبه‌ری نه‌وه‌ستا ،

هاوتای بوو

نَاقِبُ العَهْدِ: ده‌ستبر ، په‌یمان شکین ،

بی‌وه‌فاو نه‌مه‌ک

نَاقِحٌ (رَوَاج): ماره‌کردن ، ژنه‌یتان ،

شووکردن ، هاوسه‌رگرتن

نَاقِحٌ - نَاقِحَةٌ (ذَاتُ رَوْحٍ): به‌شوو ،

می‌ردار ، هاوسه‌ردار

نَاقِدَةٌ مِّنْأَكْدَةَ (عَاسِرَةٌ):

رکه‌به‌رایه‌تیکرد ، دژایه‌تی نواند

به‌رانبه‌ری

نَاقِرٌ (ضِدُّ شَاكِرٍ): ناسوپاسگوزار ،

نمه‌ک به‌حرام ، ناشوکور ، سپله ،

بی‌ته‌مه‌ک

نَاقِرَةٌ - مِّنْأَكْرَةَ: جه‌نگا له‌گه‌لی ،

شه‌ری کرد ، ده‌ستی بری

نَاقِسٌ: سه‌رشوور ، سه‌رنه‌وی و نزم

نَاقِسٌ: په‌شیمان ، کشاوه ، گه‌پاوه

نَاقِفٌ: لالوت ، ناقایل ، ناپازی ،

به‌دلی نیبه

نَاقِفَةُ الكَلَامِ (قَابِلَةٌ بِمِثْلِهِ - نَاعَجٌ):

له‌روویا هه‌لگه‌پایه‌وه ، وه‌لامی

نه‌دایه‌وه ، مشت‌ومری کرد ، چه‌ن و

چوونی کرد

نَاقِفَةٌ فِي البَيْعِ وَالشِّرَاءِ: سه‌ودای کرد ،

چه‌ن و چوونی کرد

نَاقِلٌ: ترسنوک ، دل‌سست و توقیو ،

نه‌توانا له‌کاروباردا

نَاقِيٌ: دوژمن به‌زین ، دوژمن کوژ

نَاقِلٌ فَلَانًا العَطِيَّةُ نَوَالًا وَنَوَالًا: خه‌لات و

به‌خششه‌که‌ی دایه ، پچی به‌خشی

نَاقِلٌ يَنَالُ نَيْلًا وَنَائِلًا (صَارَ جَوَادًا):

جوامیرو به‌خشنده‌بوو ، ده‌ست و دل

فراوان بوو

نَاقِلٌ مَطْلُوبُهُ: داواو خواستی خوئی

به‌ده‌سته‌یتنا

نَاقِلٌ مِّنْ فُلَانٍ (وَقَعَ فِيهِ): زه‌فهری پی

برد

نَاقِلٌ مِّنْهُ: کاریگه‌ری هه‌بوو له‌سه‌ری ،

کاری لیکرد

نَاقِلٌ مِّنْ عَرَضِهِ: به‌دگژیو به‌رانبه‌ری

ناپروی ، خرابی گوت به‌رانبه‌ری

النَّاقِلُ: به‌خشیش ، خه‌لات ، دیاری ،

جوامیری

نَاقِمٌ: نوست ، خه‌وت ، لیکه‌وت ،

راکشا ، پالکه‌وت ، چه‌ناوچی

نَامَ البَحْرُ (هَذَا): ده‌ریا هیواش بوه‌وه ،

هیمن بوه‌وه ، نیشته‌وه ، هیوربوه‌وه

ثَامَ عَنْ حَاجَتِهِ (لَمْ يَهْتَمْ لَهَا):

که متوجه نی بود ، گویی پینه دا ،

بایه خی پینه دا

ثَامَ الْعَرِيقُ (لَمْ يَنْبِضْ): رَه گو

ده ماره که نه جو لایه وه ، بی بزوت و

جو له بوو

ثَامَ الثَّوْبِ (أَخْلَقَ): جلو به رگه که

کزبوو ، شریوو

ثَامَ الرَّجُلُ (تَوَاضَعَ لِلَّهِ): ملکه چ بوو ،

خوبه که مزان بوو بۆ پهروه ردگار

ثَامَ إِلَيْهِ (سَكَنَ وَأَطْمَأَنَّ): دلنیا بوو پیی ،

هیوو هیمن بوو

ثَامَ عَنْ حَاجَتِهِ (غَفَلَ عَنْهَا وَلَمْ يَهْتَمْ

بِهَا): گویی له پیداویستی ه کانی

داخست و گرنگی پینه دا

ثَامَتِ الْبِضَاعَةُ (كَسَدَتْ): ماله که شکا ،

بازاری وه ستا

ثَامَتِ الرَّجُلُ (خَدَرَتْ): قاچ سرپیوو ،

قاچی تهزی

ثَامَتِ الرِّيحُ (سَكَنَتْ): باکه ی خست ،

هیمن بوه وه ، هیوربوه وه

ثَامَتِ النَّارُ (هَمَدَتْ): ناگره که

دامرکایه وه ، کوزایه وه ، نیشته وه

الثَّامَةُ: جو له ، ههست ، بزوت ،

ژیانی نه فس

ثَامَسَ فَلَانًا (سَارَهُ): نهیخی خوی

لادرکاند ، رازی خوی لوت

ثَامَسَ الصَّائِدُ: چوه نیوو بۆسه که وه ،

خوی مه لاسدا

ثَامِلٌ (الثَّمَامُ): قسه هیته رو قسه بهر ،

فیتنه ، دوو زمان

ثَامِلَةٌ: گزوه و تا قمی خه لک که به ریگه و

بآندا بریقن به پیوه ، ریگه یه ک

گیرابینه بهر

ثَامُورِ الدَّمِّ): خوین

ثَامُوسٌ: نهین پۆش ، باوه پیپیکراو ،

نهینتگر ، فیل باز ، ساخته چی ،

بوختانکر ، فیتنه ، دوو زمان ،

سه ریه ناشوب ، بۆسه ، یاسا ، باو ،

شیزاو ، راوگه

ثَامُوسٌ كَاذِبٌ: میثووله ورده ، وپه

ثَامُوسِيَّةٌ: کولله ، په رده و کولله

ثَاهِجَةٌ (الطَّرِيقُ الْوَاضِحُ): ریگی

روون و ناشکرا

ثَاهِلٌ: مه مکی قوت و قووج ، مه مک

خپو خه پان ، مه مک کردو ، شپو

ثَاهِدَةٌ - مُنَاهِدَةٌ (ثَاهَضَهُ فِي الْحَرْبِ):

له جه نگدا لی راپه ری

ثَاهِرُ الْقَوْمِ (كَبِيرُهُمْ وَالْقِيمُ بِأُمُورِهِمْ):

سه رگه وره ی گه ل و نه ته وه ،

به پیوه به ری کاروباریان

ثَاهِضٌ (قَاوَمٌ): به رگری کرد ،

به ری به ره کانی کرد ، به ره له ستی کرد ،

له روویا هه لگه راپیه وه ، دوژمنایه تیکرد

ثَاهِضٌ: راپه ریو ، هه ستاو ، وه ستاو ،

به خه بهر ، دامه زراو ، تیکوشه ر ،

خه باتکر ، جیکیر ، دامه زراو

ثَاهِقٌ: دهنگیکه له گه رو دیته ده ره وه ،

زه په

ثَاهِقُ الْجَمَارِ: نه و شوینه ی زه په ی

گوید ریژی لیدیته ده ره وه

ثَاهِقَانٌ: دوو ماسولکه ی دیان

له فرمیتسک ریژدا

ثَاهِكُ الْمُبَالِغِ فِي جَمْعِ الْأَشْيَاءِ):

زیاده ره و له گشت شتی کدا ، سنوور شکین

ثَاهِلٌ: تیر ناو ، تینوو (له وشه

دژی به یه که کانه) مهست ، مپ

ناهلة: حوشتريک روو به سه رچاوهی
 ناو بروت
 ناهم: هاوارکه ر، قیزه که ر،
 فرياگوزارکه ر
 ناهور (السحاب): هور، که واله هور
 ناهي: تير، تيرو پر، نه هیل، ريگر،
 ياساخ که ر
 ناهيك: به سه، بؤ سه رسام بوون
 به شتیک به کار دیت
 نأوی - مئاوأة: ريگری کرد،
 دوژمنایه تی کرد، واژوی جوولایه وه
 دژایه تیکرد، به ربه ره کانی کرد
 نأوا: سه ریچی کرد، ناقایل بوو،
 شانازی کرد به سه ریا
 نأوب (دأول): نورهی گرت، سه ره ی
 گرت
 نأویه - مئاویه: سزایدا
 نأوح (قابل - واجه): رووبه رووی بوو،
 به ره نگاری بوو، ناوقه بوو
 نأوحه - مئاوحه (قابله): به ره نگاری
 وه ستا، رووبه رووی بووه
 نأوره - مئاوره (شائمه): قسه ی
 بیگوت، جنیبوی پیدا، دژایه تی ده ربوی
 نأوش العدو (نأوله): دهسته ویه خه ی
 دوژمن بووه، یه خه ی گرت،
 به لاماریدا
 نأوش - مئاوشه: تیکه لیکرد،
 ناویته یکرد
 نأوشوهم في القتال: رووبه روویان
 بوونه وه له جه نگدا، به ره نگاریان
 وه ستان، مهیدانیان لیگرتن
 نأوص - مئاوصه: یه کتر گرتن له شه ردا
 نأوصه: یه کتریان به کیش کرد

نأول (سلم إلى - أعطى): دایه دهستی،
 بییدا
 نأول الشيء: پیسی به خشی،
 خه لاتیکرد
 نأومه - مئاومه: زالبوو به سه ریا،
 رووبه رووی بووه
 نأوی: کؤپاره ی حوشت ر، بریارده ر
 له سه ر گؤیان
 نأی (آله طرف): شمشال، نای،
 نامرانیکی به زم و گؤرانی و شایی به
 نأی فلأنا بعد - إبتعد): دووریو،
 لیوه ی دووریو، دوورکه وته وه لی
 نأل الفرس إهتر في مشيه): نه سه په که
 له ریشتندا له ربه وه
 نأل الرجل: به جؤرتک هه ستاو ریوی
 وه که نه وه واپوو رابکات و باریکی
 قورسی له سه ر شان بیئت
 نأل فلأنا حسده): سه سوودی پی برد،
 رژد بوو به رانه بری
 نأم - نئیمأ: به هیواشی نالاندی،
 هیواشو له سه رخؤ ناله نالی کرد
 نأمة: ناواز
 نأنا عن الأمر: سست و بی توانا بوو
 له کاردا، بیده سه ته لات بوو له کارو
 فرماندا
 نأنا في الرأي (ضعف): رالاوازو
 کزیوو، رای سست و لاواز بوو
 نأنا ونأنا نؤو (عاجز وجبان): که م
 توانای ترستؤک، بیده سه ته لاتی توقیو،
 به د دلی که م توانا
 نؤور: دوکه لی پیوو چه وری
 نؤول: نه سه پی جونبوش خواردو،
 نه سه پی هه ژاو

تُؤوم (الكثير النوم): خه والو ، زور خه وتوو
النَّاي - النوي والنبي والنوي: چال و گول له دهوری چادر بگری بونه وهی
 ریگه له ناوی سیلاوو باران بگری له چوونه نیو چادره که وه

نُبَا

نُبَا التیس - نُبَا وَنَبِيَا (صاح): سا برین یان خرته که دهنگی لیتوه مات ، دهنگی مات
نُبَا بصره (تجافى وتباعدا): دییه ی بز دوری روانی ، دوری روانی
نُبَا الشیء (بعد وتأخر ولم يستقر في مكانه): دورکه وته وه له شوینی خوی نیشته جی نه بوو

نُبَا السیف: که لو کولبو ، مه بهستی خوی نه بیگا ، نه بیری
نُبَا جنبه عن الفراش (لم يطمئن عليه): دلنیا نه بوو له سهر جیگه که ی ، نارام و میمن نه بوو له سهری
نُبَا السهم عن الهدف (قصر ولم يصبه): تیره که نه یدا له نیشانه که ، سهری کردو لئی نه دا

نُبَا بي فلان (جفاني): په یوه ندی وشکبوو له گه لم ، له یه که دورکه وتینه وه ، په کترمان نه بینی
نُبَا الطبع عن كذا (لم يقبله): چه زی لیتنه کرد ، نه یویست ، رازی نه بوو پیی
نُبَا المكان به (لم يوافقه): به دلی نه بوو ، پیی نه که وت
نُبَاة: داوای پله وپایه و شکواری کردن

نُبَات (زرع - عشب): روه ک ، کشتو کال ، سه وزی ، گیا ، گزو گیا

نُبَاتِي: گیاخورد ، روه کخورد ، گزشت نه خورد ، گیاناس ، روه ک ناس
نُبَاح (الکذاب): دروزن ، ناراستگو
نُبَاح: وه رین ، چه پانندن ، چه به چه پ ، گه فین ، موورو سه ده فیکى سپی
 بچوکه و ده کزیته مل بز پاراستن له به چاوه وه بوون به پیی بز چوون و بیرو باوه پی خویان

نُبَاحِي: سه گیکى مه وشار زور بوه ریت
نُبَاح (العجين المختمر): مه ویری مه له اتوو
نُبَاذ (بائع النبیذ): مه یفروش ، باده فروش ، ناروق فروش
نُبَار (الصياح - الفصیح): هاوار که ر ، ره وانبیژ

نَارِيس (الآبار المتقاربة): بیره له یه ک نزیکه کان ، نه و بیرانه ی نزیکن له یه ک
نُبَاش: گزبه لکن ، کفن دز
نُبَاعَة: مه لاشووی منال به ر له وه ی تزکمه و به میز بییت
نُبَاغ - **نُبَاغ** - **نُبَاغَة** - **نُبَاغَة**: نارد ، کریشی سهر ، نه و کریشی له سهر ده بیته وه

نُبَال (رامي النبال وصانعه): تیرهاویژ، تیردروستگر

نُبَاة (الذكاء والنجاسة - الفضل): زیره کی و ریژداری ، چاکه و باشه
نُبَاة (ما تعدده لإتمام الشيء): نه وه ی ناماده ی ده که ی ت بز به جیهینانی کارو فرمانیک

نُبَاة (حرفة صانع النبال): تیرسازى، بیسه و کاری تیر دروستکردن

نَبَاهُ (المُرْتَفِعُ المَشْرِفُ): به رزو بلند ،
نه وهی دهروانیتت به سهر شوین و
جیکه یه کدا

نَبَاهَةٌ: ریزداری ، نابودار ، چابوکی ،
زیره کی ، ناویانگ ، ناسراوی ، زرنکی ،
خانه دان ، شکومه ندی

نَبَاوَةٌ - نَبْوَةٌ: زه ویه کی به رزو بلند ،
به رزه زه وی

نَبَأُ الشَّيْءِ (إِرْتَفَعَ وَظَهَرَ): به رزیه وه ،
دهر که وت ، دیاریدا

نَبَأٌ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ أُخْرَى:
له زه ویه که وه رویشت بو زه وی و
خاکتکی تر

نَبَأَ الرَّجُلُ نَبَأً (أَخْبَرَ): پی پی راگه یاند ،
پی پی گوت ، هه والی پیندا

نَبَأٌ عَنِ (تَجَافَى وَتَبَاعَدَ): یاخی بوو
له... به له سه بوو له ، دوورکه وته وه ،
گرژیوو

نَبَأٌ عَنِ كَذَا (إِشْمَازَ مِنْهُ): لی پی
بیزاریوو ، قیزی لیتهاته وه

نَبَأٌ عَلَى الْقَوْمِ (طَلَعَ عَلَيْهِمْ):
ته ماشایکردن ، ناگای لییان بوو ، هات
به سه ریاند

نَبَأٌ سَمِعِي عَنِ كَذَا (كَرِهَهُ): گویم رقی
له بیستنی ...، چه زم به بیستنی ... نییه

نَبَأٌ - نَبَأٌ (صَاتَ خَفِيْفًا): به میواشی
دهنگی لیتهات ، میواش میواش دهنگی
هات

نَبَأٌ: هه وال ، دهنگو باس ، رووداو ،
کاره ساتی نوئی

نَبَأٌ (خَبِرَ): پی پی وت ، پی پی راگه یاند ،
ناگاداریکرد ، رایگه یاند ، بلاوی
کرده وه

النَّبَاةُ: دهنگی په نهان و نادیار یاخود
سه گ وه

نَبَبَ النَّبَاتُ (صَارَتْ لَهُ أَنْبَابٌ):
لووله ی کرد ، بوو به لووله

نَبَتَ الزَّرْعُ (نَشَأَ وَظَهَرَ مِنَ الْأَرْضِ):
کشتو کاله که پینگی ، سه ری دهره میتا
له زه ویدا ، چه که ره یکرد ، شین بوو ،

روا
نَبَتَ الْمَكَانُ (صَارَ ذَا نَبَاتٍ): روه ک و

گژوگیای دهر کرد ، لی پیروا
نَبَتَ الْإِنْسَانُ نَبَاتًا وَنَبْتَةً: بالق بوو ،

پینگی ، گه یشت به ته مه نی بالقی ،
بوو به پیاو

نَبَتَ الْبَقُلُ (نَشَأَ وَخَرَجَ مِنَ الْأَرْضِ): رواو
له زه وی سه ری دهره میتا

نَبَتَ الشَّجَرُ (غَرَسَهُ): داره که ی رواند ،
ناشتی

نَبَتَ الْحَبَابُ (زَرَعَهُ): تووه که ی چاند ،
رواندی ، کردی به زه ویه وه

نَبَتَ الصَّبِيُّ (رَبَاهُ): مناله که ی
به روه رده کرد ، پی پی گه یاند

نَبَتَ - نَبْتَةٌ: روه ک ، کشتو کال ، رواو ،
سه وزیوو ، شین بوو

النَّبْتَةُ: بونی ناخوش ، بوگن
نَبْتَةٌ: قنچک ، یه ک چل گیاو روه ک

نَبَتْ (نَشَأَ): مه لیکه ند ، کنه ی تیاکرد ،
چینه ی کرد

نَبَتْ عَنِ الْأَمْرِ (بَحَثَ عَنْهُ): که را
به دوایدا ، لی پی کولی وه ، وردی
کرده وه

نَبَتْ عَنِ عِيُوبِ النَّاسِ (أَظْهَرَهَا
وَأَدَاعَاهَا): خه وش و ناته و اویه کانی

خه لکی دهر خست و ناشکرای کرد ،
بلاوی کرده وه

نَبَتْ الْأَرْضَ (نَبَشَ ثَرَابَهَا وَحَفَرَهَا)؛

گل و خوله که می زهوی هه لکه ند ، ده ریدا

نَبَجَتِ الْقَبِيحَةَ نَبْجًا؛ ما که وه که

له میلاننه که می هاته ده ره وه ، به ده رکوت

نَبْجَةَ (الْأَكْمَةِ)؛ هه رشتیک به رگه یه کی

بۆ دروست بکریت وه ک به رگو و به رده و

کلار و ابیت بۆی

نَبَّحَ - نَبْحًا (إِرْتَفَعَ)؛ به رزبوه وه ، بلند

بوه وه

نَبَّحَ الْجُرْحُ وَنَبَّحَ الْعَظْمُ (تَوَرَّمَ)؛ زامو

برینه که و ئیسقانه که ناوسا

نَبَّحَ صَوْتُهُ؛ دهنگی زبیرو پهق بوو

نَبَّحَ الْكَلْبُ (صَاتَ)؛ سه که که وه پی ،

حه په می هات ، حه پانی ، که فی

نَبَّحَ الْكَلْبُ فَلَانَا وَعَلَيْهِ (صَاحَ عَلَيْهِ)؛

سهگ پی پی وه پی ، لئی هاته پییش و

وه پی پی

نَبَّحَ الشَّاعِرُ (هَجَا)؛ بویره که شیعی

هه جوو جینو نامیزی گوت

نَبَّحَ الْهَدُودَ (أَسَنَ فَقَلَّظَ صَوْتَهُ)؛

به پوسلمانکه که پیر بوو دهنگی گریوو،

سه دای دهنگی گۆرا

نَبَّحَاءُ (الظَّبِيئَةُ الصِّيَاحَةُ)؛ مامزیک

هاوار بکات و دهنگی لیبیرز بیته وه

نَبَّحَ الْعَجِينُ (إِحْتَمَرَ وَانْتَفَخَ)؛

هه ویره که مه لهات ، کفی کرد

نَبَّخَ - نَبَّخَ؛ نه ویلقانه می له دهست دیت

به هوی ئیش و کار وه ، شوینه واری

ناگرو سووتاندن له جهسته دا

نَبَّغَاءُ؛ نه رمه زهوی به رزو بلند ، سارده

النَّبْخَةُ - النُّبْخَةُ؛ گیاه که له نیو

پارچه کانی که شتیدا داده نریت بۆ

کونبرکردنی ، کبریت ، شقارته ، ناگر

که ره وه

النَّبْخَةُ - النُّبْخَةُ (النُّكْثَةُ)؛ نوکته ،

به له ، هه تک

نَبَذَ الشَّيْءَ (طَرَحَهُ وَرَمَى بِهِ)؛ فرییدا ،

هه لیدا ، توریدا

نَبَذَ الْأَمْرَ (أَهْمَلَهُ)؛ فه راموشی کرد ،

پشتگویی خست

نَبَذَ الْعَهْدَ (نَقَضَهُ)؛ به لینه که می

نه برده سه ر ، په یمانه که می شکاند

نَبَذَ وَنَبَذَ الْعَنْبُ (عَمَلَهُ)؛ مه می و باده می

دروست کرد ، پیکی هینا

نَبَذَ الْعَنْبُ أَوْ الثَّمَرُ (صَارَ نَبِيذًا)؛ تری

یا خود خورما که بوو به مه می و باده ،

شه رابی گرت له تری و خورما

نَبَذَ (طَرَحَ - تَرَكَ - إِهْمَالَ - شَيْءًا قَلِيلًا

وَيَسِيرًا)؛ فریدان ، دهست به رداربوون ،

نه فه روزکردن ، وازلیهینان ، په پاندن ،

نه فرین کردن ، پشتگویی خستن ،

له بیری برده وه ، شتیکی که م ، هه ندیک ،

تَوَزَّكَ

نَبَذَ الطَّاعَةَ (تَمَرَّدَ)؛ یاخی بوون ،

به له سه بوون ، مل نه دان

نُبْدَةٌ - نُبْدَةٌ؛ کورته ، پوخته ، پارچه ،

که رت ، به ش ، نامیلکه ، برکه ، به ند ،

وتار ، گوشه ، که نار ، لایه ک

نَبْرَ الْفُلَامِ نَبْرًا (تَرَعَرَ)؛ پیگه بیشت ،

نه شو و نمایکرد ، دهستی به خویا هینا

نَبْرَ الْمُغْنِي (رَفَعَ صَوْتَهُ بَعْدَ خَفْضِ)؛

دهنگی به رز کرده وه دوا می نه ویکردن و

هیناوش بوون ، دهنگی لیه لیری ،

چریکانی

نَبْرَ الرَّجُلِ (زَجَرَهُ وَإِثْرَهُ)؛ قسه می

پیگوت ، سووکایه تی پیکرد ، قیزانی

به سه ریا ، ته ریقی کرده وه

نَبْرَ الحَرْفِ أَوْ المَقْطَعِ (شَدَّه): وشه یا برکه‌که‌ی گوشه‌ی گرتی ، گرتی ، قه‌له‌وی کرد
 نَبْرَ فَلَانًا بِلسَانِهِ (نَالُ مِنْهُ): به‌دگوبو
 به‌رانبه‌ری ، خراپی گوت پیی ، شکاندی ، قسه‌ی پیگوت
 نَبْرَ الشَّيْءِ (رَفَعَهُ): به‌رزی کرده‌وه ، بلندی کرده‌وه
 نَبْرَ الرِّيحِ عَنْهُ (رَفَعَهُ بِسُرْعَةٍ): به‌خیرایی رم و نیزه‌که‌ی له‌سه‌ر به‌رز کرده‌وه
 نَبْرًا: بی‌تابوو ، بی‌شهرم ، زمان دریز
 نَبْرَ الصَّوْتِ (تَشْدِيدُ لَفْظِ الكَلِمَةِ): زمان گرتن ، دان به‌وشه‌دانان ، قه‌له‌وکردنی وشه
 نَبْرًا: عمار ، کۆگه ، که‌نجینه ، می‌شه سه‌گانه ، می‌شه‌که‌رانه
 نَبْرَاسٍ: چرا ، نووکی رم ، سه‌ره‌پم ، نازا ، گوستاخ ، جه‌ریه‌زه ، به‌جه‌رگ ، شیر ، بویر ، نه‌به‌رد ، ناویزه
 نَبْرَةً: دهنگ به‌رز کردنه‌وه ، دهنگ هه‌لبرین ، ناوساوی ، هه‌لتوقیوی ؛ هه‌لاوسان ، قیژه ، به‌رزی ، بلندی ، دهنگی گریان و شیوه‌ن
 نَبْرِيحٍ (الْبُيُوتُ النَّارِجِيْلَةُ): لوله‌ی نیزگه‌له
 نَبْرِيصٍ (الحَادِقُ الْمُتَبَصِّرُ): چابووک وریای به‌رچاو روشن
 نَبْرًا - نَبْرًا لِقَابٍ بِلِقَابٍ تَهْكِيًا): ناواناتوره‌ی لینا ، به‌سووک ناوی هینا ، ناوی گالته و تیزه‌جاری لی‌هینا
 نَبْرًا لِقَابٍ تَهْكِيًا): نه‌توره ، ناوو نه‌توره‌ی ناشیرین ، نازناوی ناشیرین و خراب

نَبْرَةً (الذِّي يَلْقَبُ النَّاسَ كَثِيرًا): به‌کیت زۆر ناواناتوره له‌خه‌لکی دابه‌ینیت
 نَبَسَ بِالمَجْلِسِ نَبَسًا (تَكَلَّمَ): له‌کۆره‌که‌دا دوا ، قسه‌یکرد ، گوتی ، هاته گۆو گوتن
 نَبَسَ الرَّجُلُ (تَحَرَّكَ وَأَسْرَعَ): خیرایکرد ، په‌له‌ی کرد
 نَبَسًا: گوتنه‌بیژان ، قسه‌که‌ران ، نه‌وانه‌ی په‌له‌و خیرا ده‌که‌ن له‌به‌ده‌سته‌هینانی پیداوسته‌به‌کانیاندا ، په‌له‌که‌ران ، گورج و گۆلان
 نَبَسَاءً: رووگرز ، ده‌م و چاو گرزو به‌یه‌کادراو
 نَبَشَ الشَّيْءِ المُسْتَوْرًا (أَبْرَزَهُ): نه‌ینیی به‌که‌ی ده‌رخست ، ناشکرای کرد ، به‌ده‌ریخست
 نَبَشَ الكَنْزَ مِنَ الأَرْضِ (كَشَفَهُ وَأَسْتَخْرَجَهُ): که‌نجینه‌که‌ی له‌زه‌ویدا دۆزییه‌وه و ده‌ریه‌ینا
 نَبَشَ الحَدِيثِ (أَسْتَخْرَجَهُ): قسه‌کانی پی‌ده‌ره‌ینا
 نَبَشَ السَّرَّ (أَفْشَاهُ): نه‌ینیه‌که‌ی بلاوکرده‌وه ، ناشکرای کرد
 نَبَشَ لِعِيَالِهِ (اِكْتَسَبَ): بژیوی بو مناله‌کانی په‌یداکرد ، رزق و رۆزی بو ده‌ست خستن
 نَبَشَ عَنِ الأَسْرَارِ: چوه بنج و بناوانیه‌وه و نه‌ینیه‌کانی دۆزیه‌وه
 نَبَشَ المَدْفُونِ: گۆره‌که‌ی هه‌لدایه‌وه و مرده‌که‌ی ده‌ره‌ینا
 نَبَشَ قَبْرًا أَوْ بِنْرًا (حَفَرَهُ): گۆره‌که‌ی یان بیره‌که‌ی هه‌لکه‌ند

نَبَش (نَبَشَ)؛ پشکنی ، گهرا ، کنه یکرد
 نَبَش: درمختیکه وهك دارسنه و بهر
 وایه و داره که ی سوورو پته وه
 نَبَش (حَمْر - تَنْقِيبَ): مه لکه ندن ،
 پشکنین و گه ران ، کنه کردن
 نَبَش الْقُبُور: گۆر مه لدان وه ، گۆر
 مه لکه ندن
 نَبَسَ فِي الْمَجْلِسِ (تَكَلَّمَ): له گۆر ه که دا
 قسه یکرد ، دوا ، گوتی
 نَبَسَ الشَّعْرَ (تَنَفَّهُ): موه که ی مه لکه ند ،
 ده ره یئنا
 نَبَسَ الطَّائِرُ صَوْتًا خَفِيًّا): به هیواشی
 دهنگی لیئوه مات ، هیواش هیواش
 دهنگی مات
 نَبَسَ (الْقَلِيلَ مِنَ الْبَقْلِ إِذَا طَلَعَ):
 که مینک باقله و روه ک کاتی ده رویت و
 سه وز ده بیت
 نَبِضَةٌ: وشه ، قسه ، گوته
 نَبِضَ الْعَرَقُ (ضَرَبَ): ده مار ه که لییدا ،
 پرته ی کرد ، پلیدا
 نَبِضَ الْمَاءِ (سَالَ): ناوه که چۆر پیه وه ،
 رڭا ، رۆیی ، له بهری رۆیشت
 نَبِضَ الْإِمْعَاءِ (إِضْطَرَبَتْ): ریخۆله ی
 گرژبوو ، هاته وه یه ک
 نَبِضَ الْبَرَقِ (لَمَعَ خَفِيًّا): مه وره
 بروسکه که دره وشایه وه ، تیشکی
 دایه وه
 نَبِضَ الشَّعْرَ (تَنَفَّهُ): قزو موه که ی
 ده ره یئنا
 نَبِضَ الْقَلْبِ: دل لییدا ، پرته پرت لییدا
 نَبِضَ الْقُوسِ: زئیه که ی له رانده وه ،
 له رانیه وه
 نَبِض - نَبِضَ (حَرَكَتِ الْقَلْبِ وَالْعُرُوقِ):
 لییدانی دل و ده مار ، پلدان

النَّبْضُ - النَّبْضُ = النَّبِضُ (الْفُؤَادِ الشَّهْمِ
 الرُّكْبِيِّ): دل قایم ، دل جوامیری
 جابووک
 نَبِضَةٌ (الدَّفْعَةُ الْوَاحِدَةُ مِنَ النَّبْضِ):
 ترپه ، یه ک ته وژم لیدان و بزوت ،
 ترپه یه ک
 نَبِطَ الْمَاءُ (نَبَعَ): ناوه که مه لقولا ،
 ده رها ت ، هاته ده ر
 نَبِطَ الْبِنْرُ (إِسْتَخْرَجَ مَاءَهَا): ناوی
 بیره که ی ده ره یئنا
 نَبِطَ الشَّيْءُ: ناشکرای کرد دوا ی
 شار دنه وه و په نهان کردنی
 نَبِطَ عَلَى (نَلَدَ): مه ره شه ی کرد ،
 ره خنه ی گرت
 نَبِطَ: ناخ ، قوولایی ، نرخ و بایه خی
 مرؤف ، که سانی هه مه چیزه ، مه رچی و
 په رچی ، ناکه س ، قسه ی به ده ر
 له ره وتی راستی زمان ، سپیتیه که
 له ژیر بالدا
 نَبِطَاءٌ: مه رو ئه سپی که له که سپی
 نَبِطَةٌ: یه که م جار که ناو له بیردا
 ده رده که ویت ، سپیتیه که له ژیر بال و
 سنگی نه سپدایه
 نَبِطِي: نه وه ی ده دریتته پال میان و
 ناوه راستی عیراق
 نَبَعَ الْمَاءُ (خَرَجَ مِنَ الْعَيْنِ): ناوه که
 مه لقولا ، له سه رچاوه که ی هاته
 ده ره وه
 نَبَعَ الْعَرَقُ مِنَ الْبَدَنِ: نار ه که
 له جهسته هاته ده ره وه ، به ده رکه وت
 به سه ر له شو لاریدا
 نَبَعَ: کانی ، سه رچاوه ، بنه پرت ،
 بناوان ، کاریز ، سه رچه شمه ،
 مه لقولان ، مه لقولین

نَبِيع (شَجَرٌ): به لالووک ، نالوویالوو ، به لالووک ، به لالووی، داریکه به نه ندازه ی داره گولتیک بلندتره و به ره که ی ورده و به قه دهر دهنکه نوکیکه و رهنگی سوور یا رهش یان زهرده و وهک گیللاس وایه و گه ربخوری ناوکه که ی بکروردی بۆ کرم و ره وانیش زور باشه

نَبِيعَةٌ: یهک دهنک به لالووک ، تیرو که وانیکی چاک و باش
نَبِيعِيَّةٌ: تیروکه وانیکی سه رچاوه باش و چاک ، تیروکه وانی دروستکراو له داری (نه بیع)

نَبِيعٌ: دهرکهوت ، ناشکرابوو ، هه لکهوت ، بلیمهت بوو ، پیتشکهوت
نَبِيعُ الْمَاءِ (نَبِيعٌ): ناوه که هه لقولا ، دهرهات

نَبِيعُ الْوَعَاءِ بِالذَّقِيقِ (خَرَجَ مِنْهُ الذَّقِيقُ لِرَفَّتِهِ): ئارده که له دهره که وه رزاو هاته دهره وه ، دایدا ، هه لوهری
نَبِيعٌ فِيهِمُ النَّفَاقُ (فَشَا وَانْتَشَرَ): دووبه ره کیتیان تیا بلاویوه وه ، دووبوویی و دووزمانیان تیکهوت
نَبِيعُ الشَّرِّ (فَشَا وَظَهَرَ): شه پو خراپه بلاو بوه وه ، ته شه نه ی سه ند

نَبِيعُ رَأْسِهِ: کپیش له سه ری هه لوهری
نَبِيعُ الرَّجُلِ (قَالَ الشَّعْرَ وَأَجَادَهُ): له گوتنی هونراوه دا لیزان و شاره زا بوو
نَبِيعُ النَّخْلِ: موتوری ی کرد، پزانی تووی نیر به سه ر مپی که دا

نَبِيعٌ - نَبِيعٌ (عَبَارٌ الرَّحَى): ته پو تووی ناش
نَبِيعَةُ الْقَوْمِ (خِيَارُهُمْ): چاک و باشی نه ته وه ، مهردومی باش و چاکیان

نَبِيعُ الشَّيْءِ (خَرَجَ وَظَهَرَ): دهرهات ، دهرکهوت ، دیاریدا

نَبِيعُ الرَّجُلِ (كُتِبَ): نووسی ، توما ریکرد
نَبِيعُ الشَّيْءِ: ناشکرای کرد، دهریخت
نَبِيعُ الْكِتَابِ (سَطَرُهُ مُرْتَبِئًا): به رتک و پیکی نووسی ، ریزی کرد، دیر دیر داینا

نَبِيعُ النَّخْلِ (فَسَدَ وَصَارَ ثَمَرُهُ صَغِيرًا مِثْلَ النَّبِيعِ): دارخورماکه خراپ بوو ، به روبومه که ی وردبوه وه به چه شنی کونار

نَبِيعٌ - نَبِيعٌ شَجَرَةُ السُّدْرِ): نه بک ، کونار ، تاوک ، دهرهختیکی گه رمیانی به دپکیکی دریزی هه یه ده کوی به به رزین، به ری داریکه دهروری له گوژ دهرهات

نَبِيعٌ (ارْتَفَعَ): به رزبوه وه ، بلندبوه وه
نَبِيعَةٌ (تَلَّ صَغِيرًا): ته پۆلکه ، گرد ، گردۆلکه ، ته په
نَبِيلَ الرَّجُلِ (رَمَاهُ بِالنَّبِيلِ أَوْ أَعْطَاهُ النَّبِيلَ): تیری تیکرت یاخود تیریکی دایه

نَبِيلَ السَّهْمِ (رَمَى بِهِ): تیریکی هاویشت
نَبِيلَ الرَّجُلِ (سَارَ سَيْرًا شَدِيدًا): به توند رویشت به رپوه ، توندو تیز رویشت به رپوه

نَبِيلَ الْإِبِلِ (سَاقَهَا سُوقًا شَدِيدًا): به توندی لیخوی ، توندبردی به رپوه
نَبِيلَ بِهِ (رَفَقَ بِهِ): هیمن بوو له گه لی ، به نارام بوو له گه لیدا

نَبِيلَ عَلَى الْقَوْمِ (لَقَطَ النَّبِيلَ لَهُمْ ثُمَّ دَفَعَهَا إِلَيْهِمْ لِيَرْمُوا بِهَا): تیری بۆ کۆکردنه وه پاشان پیدان هه تا بیهاوین

قُبُلُ الرَّجُلِ (كَانَ ذَا قُبُلٍ): وهجاخ

زاده بوو ، خانه دان بوو ، پياو بوو

قُبُلٌ عَنِ كَذَا (تَرْفَعُ): خوی دورگرت ،

بیزی نه هات ، خوی پاراست

قُبُلٌ - قُبَالٌ (سَهَامٌ): تیر ، پم

قُبُلٌ - قُبَالَةٌ: پياوه تی ، جوامیری ،

مردایه تی

قُبُلٌ (ذُو النِّجَابَةِ وَالْفَضْلِ): مرد ،

وهجاخ زاده ، خانه دان ، جوامیر

قُبُلٌ - قُبُلٌ (عِظَامُ العِجَارَةِ أَوْ

صَعَارِهَا): گوره بهرد یان بهردی

بچوک

قُبُلَةٌ: خلات ، بهخشیش ، پاداشت ،

تیکه و پارویه کی بچوک

قُبُلَةٌ كُلُّ شَيْءٍ (خِيَارُهُ): چاک و باشی

هموو شتیگ

قُبُلَةٌ - قُبَاهَةٌ: شکومه ندبوو ،

به ناویانگبوو ، ناودارو گوره بوو

قُبُلٌ لِلْأَمْرِ - قُبُهًا (قَطْنٌ لَهُ): وریابوو ،

زرنگ بوو

قُبُلٌ مِنْ نَوْمِهِ (اسْتَيْقَظَ): به ناگاماته وه ،

به هوش هاته وه ، هستا ، بیدار بوه وه

قُبُلٌ - قُبَاهَةٌ: به ناویانگ بوو ، ناودار بوو

قُبُلٌ بِإِسْمِهِ (نَوْمُهُ بِهِ): ناوی هینا ، ناوی

پرد

قُبُلٌ فَلَانًا (رَفَعَهُ وَشَهَرَ إِسْمَهُ):

به رزی کرده وه و به ناویانگی کرد

قُبُلٌ مِنْ نَوْمِهِ (أَيْقَظَهُ): خبه ری

کرده وه ، له خه و به ناگای هینا

قُبُلٌ عَلَى الشَّيْءِ وَالشَّيْءُ (وَقَفَهُ عَلَيْهِ

وَأَطْلَعَهُ): ناگاری کرد لی ، خسته روو

بوی

قُبُلٌ - قُبُلَةٌ - قُبُلَةٌ (إِشْهَرَهُ): ناویانگی

ده رکرد ، ناسرا

قُبُلٌ (قَطْنٌ - ذُكْيٌ): وریا ، زرنگ ،

هوشیار ، بیدار

قُبُلٌ (قُبَاهَةٌ - فَطْنَةٌ): زرنگی ، دانایی ،

هوشیاری ، تیگه یشتویی ، هوشداری

قُبُلَةٌ: شتیگی ون بوو له ناگاو

بدوزنته وه بی نه وه ی بگه ریت

به دوایدا ، بوونیک ، به ناویانگ

قُبُلَةٌ إِلَى الْأَمْرِ (ذُكْرَةٌ): بیری خسته وه ،

به یادی هینا یه وه

قُبُلَةٌ إِلَى خَطَاٍ أَوْ خَطَرٍ (حَذْرَةٌ):

له هله و مه ترسی ناگاداری کرده وه ،

وریای کرده وه

قُبُلَةٌ بِإِسْمِهِ (نَوْمُهُ بِإِسْمِهِ وَرَفَعَهُ مِنْ

الْخُمُولِ): بانگی لیکرد ، وریای

کرده وه

قُبُلَةٌ مِنْ نَوْمِهِ (أَيْقَظَهُ): مه لیسان ،

خبه ری کرده وه ، رایپه راند

قُبُلٌ - قُبُلٌ: که مترخه می

القُبُلِ (الْعُلُوُّ وَالْإِرْتِفَاعُ): بلندی ،

به رزی ، بالایی

القُبُولَةُ - القُبُولَةُ: پیغه مبه رایه تی ،

مه والگه یه نری نادیارو په نهان ، پیش

بینکار ، نوقلان له لیدان ، په یام هینر

له لایه ن پر وه ردگار وه

القُبُولَةُ (الجَفْوَةُ): لالوتی ، دلپه قی ،

سزادان ، به ته نگه وه نه هاتن ،

فراموش کردن

القُبُولَةُ: لقو په لی درهخت ؛ هه روه ها

به گوجانیش ده گوت ریت

القُبُوعُ: دابو فریادی مه ردوم ، ده نگو

هه رای

قُبُوعٌ: هه لکه وتن ، سه رکه وتن ،

پیشکوتن ، بلیمه تی ، هه لکه وتووی

تُتَجُّ: ناوپرژين ، كونده يان مهركانه ي
 ناو ليرژيو
تُتَافُ - تُتَافَةُ (مَاسَقَطًا عِنْدَ التُّتْفِ):
 نه ووهى دهكه ويته خواره وه له كاتى
 مهلكيشاندا
تُتَافُ: به رانبر ، هاوتا ، رووبه روو
تُتَانَةُ (تُعْفَنُ): بوئدين ، بوگه نكردن ،
 كه روه له بنان
تُتَأُ الشَّيْءُ تُتَأُ: ناوسا ، به رزبوه وه ،
 مه لتوقى ، ده ربه پى ، ده رزوقى
تُتَأُ العُضْوُ: نه ندماه كه ناوسا ، كفى كرد ،
 مه لاوسا
تُتَأُ الشَّيْءُ (فَهْدُ): مه مكى كرد ، مه مكى
 به رزبوه وه ، مه لتوقى
تُتَأُ الجَارِيَةُ: كيزه كه پينگه يى ،
 بالقبو ، واده ي شووكردى هات
تُتَأُ القَرْحَةُ: كيم و زوخمى كرد ،
 مه لاوسا ، به رزبوه وه
تُتَأُ عَلَى القَوْمِ (طَلَعَ عَلَيْهِمُ): نلگاي
 لتيانبوو ، چاوى تيرين و حالى بوو
 لتيان
تُتَأَةُ: ته پوژكه ، گردوژكه ، به رزايى ،
 ته به
تُتَأُ القَدْرَ (عَلَّتْ): مه نجه له كه كولا ،
 هاته كول
تُتَأَةُ: كون و چالتيكى بچووكه له به رداو
 ناوى باراناوى تييدا كرده بيته وه
تُتَجُّ مِنْ كَذَا (نَجَمُ): له وه وه پينكها ،
 دهره نجامى نه ويوو ، لى وه شاهيه وه
تُتَجُّ عَنْهُ كَذَا (أَدَى إِلَى): بوو به هوى ،
 نه وه نه نجامه كه ي بوو
تُتَجُّ البُهَيْمَةُ: به چكه ي بوو ، زا ،
 به چكه ي خسته وه ، تره كى ، به رى
 فريدا

النَّبَوِيّ (مَخْصُصٌ بِالنُّبُوَّةِ): په يامبه ريتى ،
 پينغه مبه رى
نَبِيٌّ - نَبِيٌّ: پيش بين ، په يامبه ر ،
 پينغه مبه ر ، قزقز ، بلند ، به رزى ،
 ريگه ي روژنو و رووناك ، ده رچوو
 له شوپينتيكه وه بو شوپينتيكى تر
نَبِيَّتًا: مه ردومى خراب و ناكه س ،
 به دناك
نَبِيَّةٌ: لقو په لى دارورده خت ، راز ،
 شاپاره ، خولى دهره مينراو له بپرو جوگه
نَبِيْنٌ - مَنبُوذٌ - حَمْرٌ - مُطْرَدٌ - مَرْهُوضٌ -
مَهْمَلٌ: مه ي ، باده ، ده ركراو ،
 فريدراو ، وازليه مينراو ، پشتگو يخراو ،
 نه فريزو نه فه روژكراو
نَبِيَّةٌ: بزينيك له به ر له پو لاوازى
 نه خوريت
نَبِيرٌ: زيره ك ، چابوك ، ليزان
نَبِيْعٌ (العَرَقُ): نارهق ، نه و ناوه ي
 له جهسته ي مرقف ديته دهره وه به هوى
 گه رماو نه خو شى به وه
نَبِيْقَةٌ: گرى له كوني بو له تريدا
نَبِيْلٌ: مه رد ، وه جاخ زاده ، خانه دان ،
 جوامير
نَبِيْلَةٌ: ژنى وه جاخ زاده و ئاپرودار ،
 ريژدار ، به ريز
نَبِيِيَّةٌ: زرنگ ، هوشيار ، دانا ،
 به ناموس ، ئاپرودار ، خانه دان ،
 شكومه ند
نَبِي:
تُتَاجُ غَلَّةٌ - مَخْصُولٌ - إِسْمٌ لِمَا تُضَعُّهُ
الْبَهَائِمُ): به ره م ، به رو بووم ،
 دهره مته ، ناويكه بو له وه به چكانه ي
 ناژله و چوارپييان ده يان بيت

تَشَّحَ الْعَرَقَ مِنَ الْجِسْمِ: ناوو ناروق لهجهستهی هاته دهرهوه، ناروقی کردهوه، ناروقی دهردا

تَشَّحَ مِنَ الْإِنَاءِ (رَشَّحَ): دهلی، دهلاندی

تَشَّحَ الدَّمَ مِنَ الْإِنَاءِ: چهوریه که پرژهی خستهوه، پرژهی لیکهوتوه

تَشَّحَ الْعَرَقُ: کهرما ناروقی پیدهدردا، ناروقی پیکردهوه

تَشَّحَ: ناودهدردان، ناروق کردنهوه، ناروق دهدردان، دهلاندن

تَشَّحَ الشَّيْءَ (نَزَعَهُ وَقَلَعَهُ): مهلیکیشا، دهریهینا، لهبن دهریهینا

تَشَّحَ الْبَازِي اللَّحْمِ (حَطَفَ اللَّحْمَ بِمَنْسِرِهِ): مهلویان بازه که گوشته کهی رفاند به دهنووی

تَشَّحَ إِلَيْهِ بِبَصَرِهِ (نَظَرَ إِلَيْهِ): به چاوتماشایکرد، بوپروانی، چاوی تبیری

تَشَّحَ الثَّوْبَ بِالذَّهَبِ (نَسَجَهُ): جلوه بره کهی زهرکه شکرد

تَشَّحَ فَلَانًا (أَهَانَهُ): سووکایه تی پیکرد، نابرووی برد، شکاندی

تَشَّحَ بِالْإِكْمَانِ (أَقَامَ): لهوی مایهوه، جینشین بوو، سه قامگیر بوو، مه لیدا

تَشَّحَ عَلَى مَلَةِ كَذَا (رَسَخَ): له ساری چه سیا، دامه زرا، مه لیکرد

تَشَّرَ الشَّيْءُ (جَذَبَهُ بِشِدَّةٍ - خَلَسَهُ): به توندی کیشی کرد، توند به کیشی کردو رایکیشا، رفاندی، مه لیگرت

تَشَّرَ النَّوَسُ (نَزَعَهَا): که وانه کهی راکیشا، دریزی کردهوه

تَشَّرَ الثَّوْبَ بِالْأَصَابِعِ أَوْ الْأَضْرَاسِ (شَقَّهُ - مَرَّقَهُ): جلوه بره کهی به په نجه یان

ددان دپاندی و لهت و په تیکرد

تَشَّرَ الْكَلَامَ (شَدَّدَهُ وَغَلَّظَهُ): به قورسی گوتی، گران گوتی

تَشَّرَ (عُنْفًا - شِدَّةً): توورپهیی، زه برو زهنگ، توندو تیژی

تَشَّرَ: لیدان و برینداریه کی برپه، کونکر

تَشَّرَ بِالرَّمْحِ (طَلَعَهُ): به تیرو نیزه برینداریکرد، لیتیدا، دایگرتوه

تَشَّشَ الشَّوْكَةَ (اسْتَخْرَجَهَا): درپه کهی دهرهینا، به دهریکرد

تَشَّشَ الشَّعْرَ (نَفَّخَهُ): قژی مه لکیشا، دهریهینا له بن

تَشَّشَ بِالْعَصَا (ضَرَبًا): به گزچان لیتیدا، داری پیاکیشا، دارکاری کرد

تَشَّشَ اللَّحْمَ وَنَعْوَهُ (جَذَبَهُ قَرْصًا): گزگشته کهی کوت کوت لیکردهوه، نقورچکی لیکرت

تَشَّشَ الْجِرَادُ الْأَرْضَ (أَكَلَ ثِبَاتَهَا): کولله رهوی زهوی خوارد، قری تیختست

تَشَّشَ الرَّجُلُ لِعِيَالِهِ (اِكْتَسَبَ لَهُمْ): پیاوه که نان و بژیوی بومنالسهکانی

به یداکرد، بژیوی بۆ دهست خستن

تَشَّشَ الْحَجَرُ بِرِجْلِهِ (دَفَعَهُ وَنَعَاهُ): به رده کهی به قاچ لایبرد، شهقی

تیته لدا، دوروی خستهوه

تَشَّشَ فَلَانًا: سه رزه نشت و له که داریکرد، که م و کوپی خسته پال

التَّشَّشُ: سه رده رهیتانی رهوک، نهو سپیتیهی له نیتوکدا به دهر ده که ویت

تَشَّحَ الدَّمَ مِنَ الْجُرْحِ (خَرَجَ - نَزَّ): برینه که خوینی لیتهات، خوینی به ربوو

تَعَمُّ الْمَاءِ مِنَ الْعَيْنِ: ناو له چاوی هات ،
 چاوی ناوی تیزا ، کم کم ناوی لیہات
 تَتَفَّ - تَتَفَّ الرِّيشَ أَوْ الشَّعْرَ (نَزَعَهُ):
 پەرپان موہکے ہلکیشا ، لی
 کردہوہ ، ناوہووتی کرد
 تَتَفَّ فِي الْقَوْسِ (نَزَعَهُ نَزْعًا خَفِيْفًا):
 بہیواشی رایکیشا ، لی کردہوہ
 تَتَفَّ - تَتَيْفًا (الْمُتَوَفَّ): ہلکیشراو ،
 دہرہتیراو ، بہدہرکراو ، ناوہووتکراو ،
 پەرہلکہنراو
 تَتَفَّ الْجِرَابُ: تہکانی ، ہلکی تہکاند
 تَتَفَّ الْجِلْدُ (سَلَخَهُ): پیستہکے رامالی ،
 لی کردہوہ
 تَتَفَّ الشَّيْءُ: بہرزی کردہوہ ،
 بلندیکرد ، رایخست ، شکانی ، کہرتیکرد
 تَتَفَّ الْمَرْأَةُ أَوْ النَّاقَةُ (كَثُرَ وَلَدُهَا):
 ژنہکے یاحوشرہکے بہچکے نقد بوو ،
 فرہ منالو بہچہ بوو
 تَتَفَّتِ الدَّابَّةُ رَاكِبَهَا وَبِرَاكِبِهَا:
 حوشرہکے سوارہکے پەریشان و
 نیگہران کرد
 تَتَفَّتْ شَيْءٌ قَلِيلٌ: توژنک ، کہمیک ،
 ہندیک
 تَتَفَّتْ: تہوہی بہدووی زانیاریدا
 ناگہریت بہلکو سہرہ داویکی لی فیر
 دہبیت ، بہرزکراوہ
 تَتَلَّ الشَّيْءُ (جَذَبَهُ إِلَى قَدَامِ):
 بہکیشی کرد بو پیشہوہ ، ہینایہ
 پیشہوہ ، رایکیشاہہ پیشہوہ
 تَتَلَّ فَلَانًا (زَجَرَهُ): قسہی پینگوت ،
 جنیوی پیدا ، ہات بہسہریا ،
 سہرہنشستی کرد
 تَتَلَّ الْجِرَابُ: شہلتہ و تورہکےکے
 تہکاند یان دہفرہکے تہکاند

تَتَلَّ مِنَ بَيْنِ أَصْحَابِهِ (تَقَدَّمَ لَهُمْ): پیش
 ہاوہلہکانی کہوت ، بہرلہوان رویشت
 تَتَلَّ - تَتَلَّ: ہٹلکے حوشرتمورخ
 کہپرتاوہوہ لہزستاندالہبیابان
 دہیشاریتہوہ لہکاتی گہرمادا
 تاوہکے دہخونہوہو سوودی
 لیوہردہگرن
 تَتَلَّ (هَزَّ - رَجَّ): راتہکاندن ، رایسکاندن
 تَتَنَّ - تَتَنَّ - تَتَنَّ (خُبَّتْ رَائِحَتُهُ فِدَابًا
 فِيهِ الْفَسَادُ): بوگہنی لیہات ، بوگہن
 بوو ، بہدبوون بوو ، خراب بوو ،
 کہپووی ہلہینا
 تَتَنَّ الشَّيْءُ (جَعَلَهُ مُنْتَنًا): بوگہنی
 بیکرد ، بہدو خرابی کرد
 تَتَنَّ - تَتَنَّةً (تَعَفَّنَ): بوونکردن ،
 بوونکردن ، کہپوہلہینان ، بوونگن ،
 بوونی ناخوش
 تَتَنَّ - مُنْتَنٌ (خَبِيْثُ الرَّائِحَةِ مُنْتَفِنٌ -
 بَخِيْلٌ): بوونکردو ، کہپووی ، بوونگن ،
 پیسکہ ، رژد ، پارہپیس ، قہمتر
 تَتَنُّو (بُرُوْز - أَكْمَةٌ): ناوساوی ،
 دہرپوقیوی ، ہلتوقیوی ، پیزوکہ ،
 تہپولکہ ، گردولکہ ، بہرزی ، تہپہ
 تَتَنُّوجُ (الْحَامِلُ مِنَ الْبَهَائِمِ): ناژہلی
 دووگیان ، بہردار
 تَتَنُّوحُ (صَمُوْخُ الشَّجَرِ): بوہو ماددہی
 دارو درہخت ، قہددار
 تَتَنُّوْفًا (الْمَوْلُوعُ بِتَتْنَفِ لِحَيْتِهِ): بہپہروش
 شہیدا بو ہلکہندی مووی ریشی
 تَتَيْبِجَةٌ حَاصِلٌ - عَاقِبَةٌ - مَا يَسْتَفْرَجُ
 مِنَ الْمَقْدَمَاتِ - خِلَاصَةٌ): نہنجام ،
 ٹاکام ، دہرہنجام ، کوتایی ، پایان ،
 بو دہرکہوتن ، بو ٹاشکرا بوون ،
 پالفتہ ، بوختہ

تتيف: زناو ، ناوه پروتکراو ،
هه لکه زناو ، تووک و پهر هه لکه زناو
تتین: بۆگهن ، بۆنکردو

تثا

تثا الخبیر (أفشاء): هه واله که ی

بلاو کرده وه ، رایگه یاند

تثا الجرح (دهنه): زامه که ی تیمارو

چه ورکرد ، چه وری کرد ، هه نوی کرد

تثا الزق - تثا: کونه که ناوی لیبرا ،

جۆر پریبو ، میسک پریزان

تثا الرجل (عرق من سنه): به موی

قه له ویه وه ناره قی کرده وه ، ناره قی

دهردا

تثا العظم: مۆخه که ی هاته ده ره وه ،

زۆیی

التثا الحائط الندي: دیواری شیدار

تثا: هه والی باش و خراب راگه یاندن

سه باره ت به که سیک

تثا علیه قولاً: وته یه کی دایه پال ،

قسه و گوته ی دواخست

تثی الخبیر (حدث به وأشاعه):

هه واله که ی بلاو کرده وه ، رایگه یاند

تثا: نهینی درکین ، ده مشر ، ده م

نه وه ستاو

تثا (الغائبون): غه یبه تکاران ،

ئابو به ران ، نه وانه ی ده که ون به سه ر

باس و خواسی خه لکیدا

تثار: نه وه ی هه لده وه ریت و

لیده بیتنه وه

تثار (ما ينثر في الفرس على

الحاضرين): نه وه ی ده کريت به سه ر

ئاماده بوانی شایی و زه ماوه ندا ،

به په پیره ، که لاپیره

تثارة: نه وه ی له سه ر سفره و خوان

هه لده وه ریت له پاشماوه ی خواردن

تثالة: گل و خۆلی ده ره مینراو له ...

تثا الحديث: هه وال و قسه ی

بلاو کرده وه ، رایگه یاند

تثا الشيء: بلاو به راگه نده ی کرده وه

تثا فلاناً: غه یبه تیکرد ، باسیکرد ،

که وت به سه ر باسکردنیدا

تثر الكلام تثرأ: قسه کانی به په خشان

دارپشت ، ده ربیرین و گوته کانی

به خشانبوو ، به په خشان دوا

تثر الشيء (رماه متفرقا): بلاوی

کرده وه ، په رشی کرده وه

تثر عليه كذا (رث عليه): پیوه ی کرد ،

کردی به سه ریا

تثر الذرع عنه (القاها): قه لغانه که ی

لیکرده وه ، فرییدا ، دایمالی

تثر الشيء (رماه متفرقا): به ش به ش

فرییدا ، پارچه پارچه هه لیدا

تثر: په خشان ، په رت ، بلاو کراو ،

په رشکردن ، گوته یه که هونراوه و شیعر

نه بیئت

تثر (الكثير الكلام والذئاع للأسرار):

زۆریله ، نهینی نه پاریز

تثرة: یه کجار په رش و بلاو بوونه وه ،

پارچه په خشانیک ، پژهمینیک ،

قه لغانیکی خو ش پۆش ، لووت و

ده وریوه ی

تثرة الأسد: ناوی دوو هه ساره یه

له هه ساره کانی خولگه ی مانگ

تثري (شيتت): په رش و بلاوی ،

به رته وازه یی

نثرية: ورده خهرجي
تثل الفرس وكل ذي حافر رات:
 نهسپه که و هه رنازه ليکی دیکه ی سمدار
 پيسایی کرد، ریا
تثل البئر استخرج ثرابها: خؤل و
 خاکی بیره که ی دهردا
تثل الجراب نفض ما فيه: شه لته یان
 توره که یاخود دهره که ی ته کاند ،
 هه لیته کاند
تثل الكناثة استخرج ثبالها فنثرها:
 تیردانه که ی هه لته کاندو تیره کانی
 دهر میتا و بلاوی کرده وه
تثل الدرغ عنه نزعها وألقاها:
 قه لغانه که ی لی کرده وه، فری ی دا
تثل اللحم في القدر وضعه فيها مقطعا:
 گوشته که ی به پارچه
 پارچه کراوی خسته نیو مه نجه له که وه،
 کوت کوت گوشته که ی نا به نیو
 مه نجه له که وه
تثل الحفور: چالی هه لکه نراو ،
 چالکراو ، دهر دراو
ثئلة: بوشایی نیوان هه ردوو سمیل،
 قه لغانیکی به رین و گوشاد
ثوة الوقيعة في الناس: فیتنه ،
 ناشو بگتیران له نیوان خه لکیدا ؛
 به دگویی کردن ، غه بیه تکردن
ثور: زن و پیایو منالدار ، وه چه دار
ثيئة: تکانی مه شکه و کونه ، چکانی
ثبير - منشور: پهرشو بلاو ، پهرت و
 بلاو ، په راگنده
ثييل (الروث): پشقل ، ته رس ،
 پيسایی ولاخ و ناژه ل
ثييلة: خاكو خولی دهره نیوانو له بیر ،
 گوشتی قه له و تیکسمراو ، پاشماوه

نجاح
نح الشيء من فيه نجأ (رماه):
 تفی کرده وه ، له ده می هیتایه دهره وه
نح الرجل (أسرع): په له یکرد ،
 ختیرا یکرد ، ده ست و بردی کرد
نح الفرحة (سالت بما فيها): کیمو
 برینه که روی ، نه وه ی تیدابوو هاته
 دهره وه
نجأ (خلص): رزگاری بوو، سه رفرزابوو،
 قوتاریوو
نجأ ونجى صديقه (تبادل معه الأسرار والعواطف):
 گفتو گویان کرد ، رازو
 نیازان گوییه وه ، رازی په نهانیان
 بویه ک درکاند
نجأ الشجرة (قطعها): داره که ی بری
نجأ الدواء (شربه): دهرمانه که ی
 خوارد
**نجأ الجلد عن الذبيحة (كشطه
 وسلفه)**: پیسته که ی له ناژه له
 سه ربرپاوه که دامالی
نجى الرجل من كذا: پیاوه که ی قوتارو
 رزگار کرد له ...
النجأ: گۆجان ، هه ردوو کۆله که ی
 که زاوه ، پیست ، چهرم
نجائب: باشتر ، چاکتر ، له بارتتر ،
 شیاوتر ، پاک و پوختتر
نجابة: نایابی ، به نرخی ، به ها
النجاة (خلص - سلامة - هرب): رزگاری ،
 رزگار بیون ، سه رفرزای ، راکردن ،
 هه له اتن ، دهر یاز بیون ، راکردوو ،
 رزگار بیوو
نجاح (فلاح): دهرچوون ، سه رکه وتن ،
 بردنه وه ، پیته وتن

نَجَاحَةٌ (الصَّبْرُ لِأَنَّهُ يُسَهِّلُ النِّجَاحَ):

نارام گرتن چونکه سه رکه وتن و زالبون

ناسان و رام دهکات

نَجَادٌ: بهرگ تیگر، مهلاج

نَجَادَةُ الْفَرَسِ (مُعَالِجَتُهَا وَخِيَاطَتُهَا):

نویسن دروستکردن، تیگرتنه وه،

مهلاجی

نَجَادَةٌ (حِرْفَةُ النُّجَادِ): پیشه‌ی بهرگ

تیگری

نُجَارٌ - نِجَارٌ: بنه‌رته، ره‌چه‌لهک،

ره‌نگ

نُجَارِيٌّ: توش‌بیونی حوش‌تر

به‌تینوویه‌تیهک که‌وا‌مه‌رگیز تیژ‌ناو

نه‌بیته

نُجَارٌ: دارتاش، خه‌پات

نُجَارٌ مُتَجَوِّلٌ: دارتاشی کؤل‌گیژ

نِجَارَةٌ (مِهْنَةُ النُّجَارِ): دارتاشی،

پیشه‌و کاری دارتاشی

نِجَارَةٌ (مَا يَسْقُطُ مِنَ الْخَشَبِ عِنْدَ

النِّجَارَةِ): ته‌لاش، ئارده‌دار

نُجَازٌ - نُجُزٌ (النُّجَازُ): به‌دهست هاتوو،

به‌دی‌هاتوو

نُجَاسَةٌ (عَدَمُ الطَّهَارَةِ): گلوی،

پبسی، گنده‌لی

نُجَاشٌ: پارچه‌یه‌که ده‌کریته نیتوان دوو

به‌رگه‌وه‌و ده‌دوریت، ناوپوش

نُجَاشٌ (الصَّائِدُ): راوچی، شکارچی،

نیچیره‌وان

نُجَاشِيٌّ - نِجَاشِيٌّ - نُجَاشِيٌّ -

نِجَاشِيٌّ (لِقَبِّ مَلِكِ الْجَبَشَةِ): نازناوی

پادشاکانی (حه‌به‌شه‌یه)

نُجَافٌ: نه‌وه‌ی ده‌پوانیتت به‌سه‌ر

شنتیکدا، دؤل‌و شیوی چیا که‌ناوی

لیته‌لده‌قولیت

نُجَامٌ: نه‌ستیره‌ناس، نه‌ستیره‌گر

نُجَاوَةٌ (السَّعَةُ مِنَ الْأَرْضِ): فراوانی

له‌زه‌ویدا، گوشادو به‌رینی زه‌وی

نُجَاهٌ - نُجَاٌ (أَصَابُهُ بِالْعَيْنِ): چاوی

پیژه‌کرد، به‌چاویه‌وه کرد

نُجِبَ الشَّجَرَةُ: تویکل‌و به‌رگی

دره‌خته‌که‌ی لیگرده‌وه

نُجِبَ الْوَلَدُ (كُرْمَ حَسْبِهِ): ره‌سه‌ن بوو،

خاوه‌ن نه‌ژادو بنه‌رته‌ی پاک‌و پوختبوو،

ره‌وشت‌و خوو به‌رز بوو، نه‌ژادو

ره‌چه‌لهک بیگرده‌بوو

نُجِبَ الشَّجَرَةُ نُجَابَةٌ: به‌رگ‌و تویکلی

درخته‌که‌ی لیگرده‌وه‌و دایمالی

نُجِبٌ - نُجْبَةٌ (كَرِيمٌ): به‌خشنده،

ده‌ستبلو، پیاوچاک

نُجِجٌ (أَفْلَحٌ): ده‌رچوو، سه‌رکه‌وت،

رزگاری‌بوو، رووسودبوو

نُجِجَ الْأَمْرُ (تَيْسَرٌ وَسَهْلٌ): به‌ناسانی

پیتکات، ناسان‌و خووش به‌دهست بوو

نُجِجَ بِحَاجَتِهِ (فَارَ وَظَهَرَ بِهَا): ده‌ستی

که‌وت، برده‌یه‌وه

نُجِجَ (أَعَانَهُ - سَاعَدَهُ): ده‌ریچوان،

یارمه‌تیدا، کۆمه‌کی کرد

نُجِجٌ: ده‌رچوون، ده‌رکه‌وتن،

پیتشکه‌وتن

نُجِدَ (أَعَانَ): یارمه‌تیدا، فریای که‌وت،

کۆمه‌کی کرد

نُجِدَ الْأَمْرُ (وَضَحٌ وَإِسْتِبانٌ): ده‌رکه‌وت،

ناشکرابوو، پیتی زانرا، بیون بوه‌وه

نُجِدَ الْبِدْنُ عَرَقًا (سَالٌ): جه‌سته‌ی

ئاره‌قی لی‌چؤرا، ئاره‌قی ده‌ردا

نُجِدَ الشَّيْءُ مِنَ الْأَرْضِ (خَرَجَ): له‌زه‌وی

هاته‌ده‌روه، سه‌ری ده‌ره‌یتنا

نَجْدَ الرَّجُلُ (عَرِقَ): ناره قی کرده وه ،
ناوی دهردا به هزی نیش و کار یان به لآو
نه هامه تیه که وه

نَجْدَ الرَّجُلُ (كُرِبَ): تووشی چورتمو
به لآو نه هامه تی هات

نَجْدٌ - نَجْدٌ - نَجْدٌ: نازا ، به جه رگ ،
گوستاخ ، لیها توو ، به توانا

نَجْدَ الْفَرَسِ (عَاجِلُهُ وَخَاطِلُهُ): نوینی
دروو تیی گرتیه وه ، چاکی کرد

نَجْدَ الْبَيْتِ (رَيْنُهُ): مال که ی رازنده وه ،
دهستی پیا هیئا ، جوانیکرد

نَجْدَ الْقَطَنِ (لُدْفُهُ): شیکرده وه ،
مه لاجی کرد

نَجْدَ (عَرَفَ - مَتَاعَ الْبَيْتِ): ناره قی
له ش ، که ل و پهل نیر مال ، پیخه ف

النَّجْدُ: زهوی به رزو بلند ، نه وه ی مائی
پیده پارینریتیه وه له فرشو و راخه رو ...

رینیشاند هری شاره زاو وریا ، شویتیک
هیچ دارودره خستی تیا نه بیئت ، خه م و

خه فعت ، مه مک ، ریگی به رزو بلند
نَجْدٌ: ناوچه یه کی عه ره بی یه و

ده که ویتنه نیوان (توهامه) و (یه من)
له لایه ک و (عیراق) و (شام) ییش

له لایه کی تره وه
نَجْدَةٌ (عَوْنٌ - غَوْثٌ): یارمه تی ،

فریا که وتن ، فریا که ر
نَجْدَةُ الدَّهْرِ (جَرِيَةٌ): قالیکرد ،

تاقیکرده وه ، ناوه سووی کرد
نَجْدَتُهُ النَّجَارِبُ (أَحْكَمَتُهُ): نه زمونون

تاقیکردنه وه کآن توکمه و به میزی کرد
نَجْدَتُهُ الْبِلَابُ (أَصَابَتُهُ): به لآو چورتم

لیندا ، به خه ی پیگرت ، هات به سه ریا
نَجْدَةٌ عَضَةٌ بِالنَّوْاجِدِ - أَلْحَ عَلَيْهِ):
گازی لیگرت به ددانه کانی ، زوری لیکرد

نَجْدَةٌ: نه زموننداری کرد ، نه زمونون
تاقیکردنه وه ی پیدا

نَجَرَ الْمَاءُ (أَسْخَنَهُ بِالْحِجَاةِ الْمُعَمَّاةِ):
به به ردی سووره وه کراوو گه رم ناوه که ی

گه رم کرد
نَجَرَ الرَّجُلُ (دَفَعَهُ ضَرْبًا): به لیدان پالی

بیوه نا
نَجَرَ الْخَشَبَ (لَحَنَهُ وَسَوَّاهُ): تاشی ،

سافیکرد ، بریه وه ، سافو ریکی کرد
نَجَرَ الشَّيْءَ (قَصَدَهُ): گرتیه به ر

نَجَرَ الْإِبِلَ (سَاقَهَا): حوشتره که ی
لیخوری

نَجَرَ نَجْرًا (أَصَابَهُ النَّجْرُ - أَيِ الْعَطَشِ
الشَّدِيدِ): تینوویه تیه کی توند هات

به سه ریا ، تووشی تینوویه تی سه خت و
گران هات

نَجْرًا (حَرًا): گه رما ، واژووی ساردیه
نَجْرًا (عَطَشًا): تینوویه تی ، ته ژنه ،

پیویستی بوون به ناو
نَجْرِيٌّ: حوشتریک تووشی تینوویه تی

سه خت و گران بو بیئت و تیر ناو نه بیئت
النَّجْرَانُ: داریکه پای دهرگای تیدا

ده سووریت ، تینوو
نَجْرَانٌ: شاریکه له (یه من) یان

له (حوران)
نَجْرَةٌ: تینوو ، ته ژنه

نَجَرَ الْحَاجَةَ (قَضَاهَا): پیویستی که ی
به جیهیئا ، به دی هیئا

نَجَرَ الْعَمَلَ (تَمَّ): کارو فرمانه که
ته واو بوو ، کوتای هات ، جیهه جی بوو

نَجَرَ الشَّيْءَ (إِنْتَهَى): ته واو بوو ، کوتای
بیها ت

نَجْرٌ بِالْوَعْدِ عَجَلَهُ؛ له به جیهیتانی
به لیتنه که دا په له یکرد ، زووبه جی مینا ،
دهست و برد په پیمان و به لیتنه که ی به دی
مینا
نَجْرُ الْكَلَامِ اِنْقَطَعُ؛ قسه کانی بران ؛

بچرچر بوون
نَجْرٌ اُنْجَرٌ - تَمَمٌ؛ ته و او یکرد ، کو تایی
پدیهیتنا ، برانیسه وه ، رایپه پانده ،
جیه جی کرد

النَّجْرُ (الْاِنْجَارُ)؛ به دهست هاتوو ،
ته و او ، به دی هینراو
نَجْسٌ - نَجَسٌ - نَجِسٌ (كَانَ نَجَسًا)؛
گلابوو ، پیس بوو ، گنده ل بوو ،
ناپاک بوو ، پاک نه بوو

نَجِسٌ (فِي الشَّرْعِ)؛ له شه رعدا: شه وهی
پیس و گنده ل ده بیته ، شتیک پیسی
ناویرانی بو بیته
نَجِسٌ الثَّوْبُ؛ جل و به رگه که پیس بوو ،

له که داربوو
نَجِسٌ فَلَانَ (خَبِثَ طَبَعُهُ وَدَنَسَ خُلُقَهُ)؛
خوو سروشتی پیس بوو

نَجَسٌ الصَّبِيُّ؛ نوشته و چاوه زاری
به مناله که دا هه لواسی هه تا له چاو
به دوور بیته

النَّجَسُ؛ په ناگه ران ، نه وانه ی نوشته و
چاوه زار ده نووسن
النَّجَسُ - النَجَسُ (قَدِرٌ - خَبِيثٌ - غَيْرُ
ظَاهِرٍ)؛ گلاو ، پیس ، ناپاک ،
گنده ل ، به د ، بوگن ، واژووی پاک و
پوخته

نَجَسٌ؛ گلابی ، پیسی ، ناپاکی
نَجَسَ الشَّيْءُ؛ به دوایدا گه را ، گه را
به دویا ، پشکنینی کرد بوی ، ده رییهیتنا ،
دهسته و کووی کرده وه

نَجَسَ الصَّيْدَ (نَفَرَهُ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ)؛
له شوینیکه وه بو شوینیکه تر هه لی
فریوان

نَجَسَ النَّارَ (أَوْقَدَهَا)؛ ناگره که ی
کرده وه ، دایگیرساند ، هه لیگیرساند ،
گپیدا

نَجَسَ الْحَدِيثَ (أَذَابَهُ)؛ قسه و باسه که ی
بلاو کرده وه ، ته شه نه ی پیکرد ، ده ماو
ده می پیکرد

نَجَسَ فِي الْبَيْعِ؛ له فروشتندا کریاریک
هاته ری ی که ده بیوست به کالای
شته که یدا هه لیدات

نَجَسٌ - نَجَسًا وَنَجَاشَةٌ؛ به خیرایی
رؤیشت ، خیرا رؤی به ریوه
نَجَعٌ - نَجَعٌ (أَفَادَ وَنَفَع)؛ سوودی
به خشی ، که لکی هه بوو ، سوودو
که لکی گه یاند

نَجَعُ الْمَكَانِ (أَتَاهُ وَنَزَلَ بِهِ)؛ هاته
شوینکه که و لایدا ، سه قامگیربوو لئی
نَجَعُ فِيهِ الدَّوَاءُ أَوِ الطَّعَامُ أَوِ الْكَلَامُ؛

دهرمان و خواردن یان قسه که کاری
تیکرد ، کاریگری هه بوو له سه ری
نَجَعُ الطَّعَامِ فِي الْإِنْسَانِ؛ بخوره که ی
خوشحال و ته ندروست ساخ کرد ،

خواردنه که ی به دل بوو
نَجَعُ الْبَلَدِ (أَتَاهُ)؛ هات بو و لاته که ،
ریوی تیکرد

نَجَعُ الْقَوْمِ الْكَلَامَ (ذَهَبَ يَطْلُبُهُ مِنْ
مَوَاضِعِهِ)؛ به دویا گزویا و له وه رگه دا
گه ران له شوین و جیگه ی خوی

نَجَعُ الصَّبِيِّ لِبَنِّ الشَّاةِ أَوْ لِبَنِّ
الشَّاةِ (سَقِيَهُ وَغَذِي بِهِ)؛ شیری مه ری
دا به مناله که یان مناله که ی پیگه یاند و
نه ش و نما ی پیکرد

النَجْعُ (بَيْتٌ مِنْ شَعْرٍ): مَالِيكَ لَهُ بِيَابَانِدَا
 دروستنده كَرِيئَتِ لَهُ مَوُو پَه شَم
 النَجْفَةُ: كِه پَان بَه دَوُو نَاوُو لَه وِه پُو
 چِرِه دَا لَه شَوِيژِنُو جِيگِه ي خُوِيْدَا
 نَجْفُ الشَّجَرَةِ (قَطَعَهَا مِنْ أَصْلِهَا):
 لَه بِنَه وِه بِرِي ، لَه تِيكِرْد ، لَه بِنَا
 قِرْتَانْدِي ، لَه بِن دَه رِه يْتِنَا
 نَجْفُ الشَّاةِ: مَه رَه كَه ي بَه بَاشِي
 دَوُشِي ، بَاش دَوُشِي
 نَجْفٌ لَهُ مِنَ اللَّبَنِ: هَه نَدِيك شِي رِي بُو
 جِيَا كِرْدِه وِه
 نَجْفُ الرِّيحِ الكَثِيْبِ أَوْ
 الرَّمْلِ (جَرَقْتُهُ): رَه شَه بَاكَه كِرْد يَان
 خُوْلَه كَه ي مَالِي وَ تَه خَتِي كِرْد
 نَجْفٌ - نَجْفَةٌ (ثَل - أَكْمَةٌ): كِرْد ، تَه يه ،
 تَه بُوْلَكَه
 النُّجْفَةُ (الْقَلِيلُ مِنَ الشَّيْءِ): كَه مِيك
 لَه هَه رَشْتِيك ، هَه نَدِيك
 النُّجْفَةُ: چَل چِرَا ، كِرْد ، تَه بُوْلَكَه
 نَجَلَ الشَّيْءِ (أَظْهَرَهُ): دَه رِيخْسْت ،
 بَه دَه رِي كِرْد
 نَجَلَ الْأَرْضِ (شَقَّهَا لِلزَّرَاعَةِ): كِي تَلَاي بُو
 كَشْتُو كَال ، سَا رُو لَه بَارِي كِرْد بُو كَشْتُو كَال
 نَجَلَ الْأَرْضِ (إِخْضَرَّتْ): زَه وِي سَه وِزِيو ،
 شِي ن بُو
 نَجَلَ فَلَانًا: دَا يَكِرْتَه وِه ، لِي ي دَا
 نَجَلَ النَّاسِ: خَه لَكِي خِرَا پُو
 لَه كَه دَا رِكِرْد
 نَجَلَ الْمَذْبُوحِ: لَه پَشْتَه وِه سَه رِي بِرِي
 نَجَلَ الشَّيْءِ وَبِالشَّيْءِ (رَمَى بِهِ): پِي ي
 فَرِيْدَا ، هَه لِيْدَا پِي ي
 نَجَلَ الصَّبِيِّ اللُّوْحِ: مَنَالَه كَه رُو پُو يَاو
 لَه وِه كَه ي سِرِي هَه وِه

نَجَلَ الرَّجُلِ (سَارَ شَدِيدًا): بَه تَوْنْدِي
 رُو شِي ت بَه پِي وِه ، تِي زُ چُو بَه پِي وِه
 نَجَلَ الْوَلَدِ وَبِالْوَلَدِ (وَلَدَهُ - أَنْجَبَهُ):
 كُو پِي بُو ، خَسْتِي هَه وِه ، مَنَالِي بُو
 نَجَلَ الرَّجُلِ (وَسَعَتْ عَيْنُهُ وَحَسُنَتْ):
 چَاوَه كَانِي بَه رِي نُو كُو شَادُو جَوَان بُو ن
 نَجَلَ (إِبْن - نَسْلٌ - الْأَصْلُ): كُو پ ، مَنَال ،
 وِه چَه ، نَه وِه ، بَه رَه ، بِنَه رَه ت ، نَاوِي
 لِي رُو يُو ، نَاوِي وِه سَتَاو
 نَجَلَاءُ: چَاوَه شُو جَوَان ، بَه رِي نُو
 كُو شَادِي هَه رَشْتِيك
 نَجَمٌ (ظَهَرَ): دَه رَكَه وِت ، هَه لَهَات ،
 هَه لَكَه وِت ، نَاش كِرَابُو
 نَجَمٌ عَنْهُ (نَجَّحَ): لِي وِه ي كَه وِت هَه وِه ، لِي ي
 وِه شَا پِه وِه ، لِي وِه ي دَه رَكَه وِت
 نَجَمٌ فَلَانُ الدَّرْسِ (أَذَاهُ فِي أَوْقَاتِ
 مَعِيْنَةٍ): وَا مَه كَه ي لَه كَاتِي دِيَا رِي كِرَاو دَا
 دَا يَه وِه ، دَه سَسْتِنْدَه كَه ي بَه رَه بَه رَه
 دَا يَه وِه
 نَجَمٌ كَذَا عَنْ كَذَا: دَه رَه نَجَامِي نَه و
 لَه وِكَه وِت هَه وِه ، لِي وِه ي پَه ي دَا بُو
 نَجَمٌ السَّهْمِ أَوْ الرَّمْحِ: تِي ر يَان نِي زَه كَه
 رُو يِي ، پِيَا چُو ، رُو چُو
 نَجَمٌ عَنِ الْأَمْرِ (لَرَكَهُ): وَازِي لِي هِي تِنَا ،
 دَه سَسْتِي لِي هَه لَكِرْت
 نَجَمٌ - تَنْجِيْمًا (رَعَى النُّجُومَ وَرَاقَبَهَا):
 نَه سَسْتِي زَه كَه رِي كِرْد ، بَه شَوِيژِن
 نَه سَسْتِي زَه دَا دَه كَه پِي ي
 نَجَمٌ الدِّيْنِ: وَا مَو قَه رَزَه كَه ي بَه ش
 بَه ش دَا يَه وِه
 نَجَمٌ عَلَيْهِ الدِّيَّةُ: وَا دَه وِ كَاتِي
 خُو يِنَه كَه ي بُو دَه سَسْتِنِي شَان كِرْد ، بُو ي
 دِيَا رِي كِرْد

نَجْم: زهم ، بهش ، پشك ، سهوزهی
 بی‌قهدو لاسك ، نه‌ستیره ، هه‌ساره
 نَجْمُ الْبَعْرِ (حَيَوَانٌ مَائِيٌّ) : نازه‌لئكي
 ئاوييه
 نَجْمٌ مُذْتَبِئٌ : نه‌ستیره‌ی كلكدار ، كلكدار
 نَجْمٌ أَوْ نَجْمَةٌ الصُّبْحِ : نه‌ستیره‌ی
 به‌ره‌به‌یان ، كاروان كوژه
 نَجْمٌ أَوْ نَجْمَةٌ الْمَسَاءِ : نه‌ستیره‌ی ئیواره
 النُّجْمَةِ : نه‌ستیره ، هه‌ساره ،
 چۆره‌گژوگیایه‌که
 نَجْمُهُ فِي الصُّفُودِ (مَحْظُوظٌ) :
 نه‌ستیره‌ی له‌به‌رزیدایه ، شانسی هه‌یه ،
 به‌ختیاره
 نَجْمُهُ فِي الْأَفْئُولِ : شانسی نیه ،
 نه‌ستیره‌ی له‌ئاوایووندايه
 نَجْمِيٌّ : وه‌که نه‌ستیره وایه ،
 نه‌ستیره‌ناس
 نَجُومٌ (مَا ارْتَفَعَ مِنَ الْأَرْضِ) : بان ،
 ته‌په ، نه‌وه‌ی به‌رز ده‌بیته‌وه له‌سه‌ر
 زه‌وی
 النُّجُومُ الْعَيْنِ : چاوپیس
 نَجْوَى (مَنَاجَاةٌ) : له‌گه‌ل خۆدوان ، راز ،
 خواز ، گوته‌و قسه‌ی نه‌هینو په‌نهانی
 نینوان دووکه‌س
 نَجُوجٌ : خیرا ، تیژ ، گورج و گۆل
 نَجُودُ الْبَيْتِ : په‌رده‌ی رازینه‌ری مال
 نَجُودٌ مِنَ الرِّجَالِ : حوشتری ملو
 گه‌ردن دریز که خیراو به‌رده‌وامه
 له‌رژیشندا
 نَجُودٌ مِنَ النِّسَاءِ (الْعَاقِلَةُ - النِّيْلَةُ) :
 ژنی ئاقلی وه‌جاخ زاده ، ژیری
 به‌ده‌ماخ

نَجُوشٌ : به‌کێک نیچیری راو بوورژننیت
 نَجُوعٌ : ئاردی جۆو ئاو تیکه‌ل ده‌کریت و
 ده‌رخواردی حوشتر ده‌دریت
 نَجُوعُ الصَّبِيِّ : شیرى منال
 نَجُومٌ : نه‌ستیره‌کانی ئاسمان
 نَجُومُ السِّينِمَا : هونه‌رمه‌ندانى سینهما
 نَجُومُ الْمَسْرَحِ : هونه‌رمه‌ندانى شانق
 نَجُومُ الرِّوَايَةِ : نه‌کته‌ره‌کانی رۆمان و
 چیرۆکه‌که
 نَجِيٌّ : راز ، نه‌هینی ، نیازی دل ، راز
 لادركين ، لى دنليا
 نَجِيءٌ : مه‌ردومی چاوپیس
 نَجِيبٌ (نَفِيسٌ - أَصِيلٌ - ذَكِيٌّ) : نایاب ،
 به‌نرخ ، به‌هادار ، ره‌سه‌ن ، وه‌جاخ
 زاده ، خانه‌دان ، زیره‌ک ، زرنگ ، ژیر
 نَجِيجٌ (صَائِبٌ - الَّذِي تَنْجَحُ أُمُورُهُ -
 الصَّابِرُ) : راستگو ، خاوه‌ن
 راو بووچوونی راست ، کاربراووه
 سه‌رکه‌وتوو ، به‌ختیار ، ئاقل و دانا ،
 به‌ئارام
 نَجِييدٌ : نازا ، جه‌ربه‌زه ، شیر ،
 په‌ست و خه‌مبار
 نَجِيْرَةٌ : خواردنیکه له‌شیرو ئاردو رۆن
 دروست ده‌کریت ، گله‌بان ، پاداشت ،
 ئاوی گه‌رمکراو به‌به‌ردی سووره‌و کراو
 گه‌رم
 نَجِيْزٌ (الْحَاضِرُ) : ئاماده ، حازر ،
 به‌رده‌ست ، له‌به‌رده‌ستابوو
 نَجِيسٌ (الدَّاءُ لَا يُبْرَأُ مِنْهُ) : نه‌خۆشیه‌ک
 مرۆف چاک نه‌بیته‌وه لى ، نه‌خۆشى
 بی‌چاره‌سه‌ر
 نَجِيشٌ (الصَّالِدُ) : راوچی ، نیچیره‌وان ،
 شکارچی

نَجِيع: به کهک ، به سوود ، که لکار ،
 کاریگر ، سازگار ، ساز ، سووک ،
 تندرست
 نَجِيعٌ مِنَ الطَّعَامِ أَوْ الشَّرَابِ (مَنْفَعِ
 الْبَلَانِ) : خواردن و خوارندنه وهی
 به سوودو کهک ، خواردن و
 خوارندنه وهیک به سوودو کهک بیئت بر
 جهسته و لاشه
 نَجِيعٌ مِنَ الدِّمِّ (مَا كَانَ مَائِلًا إِلَى
 السَّوَادِ) : ره شباو ، خوینتیک روو
 به رهشی بیئت

نَجِيفُ (السَّهْمُ الْعَرِيضُ النَّسْلُ) : تیریکی
 نئزه پانو به رین و گوشاده
 نَجِيمٌ مِنَ النَّبَاتِ : گیای تازه ، تهره گیای

نَجْج

نَجَّ الرَّجُلُ نَجِيحًا (تَرَدَّدَ صَوْتُهُ فِي
 صَدْرِهِ) : دهنگی له سینهدا هات و چوو
 نَجَّ الْجَمَلُ (حَتَّى فِي السَّيْرِ) : لئیحوری،
 هانیدا بروات

نَجَا الشَّيْءَ (فَصَدَهُ) : رووی تیکرد ،
 بزیچوو ، چوو به رهو ، مه بهستی بوو
 نَجَا نَحْوُ فُلَانٍ : پی به پی دوایکهوت ،
 شوینی کهوت ، به دویا رویشت
 نَجَا الرَّجُلُ (مَالَ عَلَى أَحَدِ شَقِيهِ) :
 کهوت به سهر لایه کیدا ، خوی
 لارکرده وه به لایه کدا

نَجَا فَلَانًا عَنْهُ (صَرَفَهُ) :
 دووریخته وه ، دهستی پیوه نا
 نَجَا الشَّيْءَ (صَرَفَهُ) : لایبرد ، بر دیه وه ،
 شوینه واری نه میشت
 نَجَى الرَّجُلُ عَنِ مَوْضِعِهِ (صَرَفَهُ
 وَعَزَلَهُ) : له شوینی خوی لایبرد ،
 دووریخته وه

نَجَى اللَّبَنُ (مَخْضَهُ) : شیره که ی
 له مهشکه یا ژه ندو کردی به دق
 نَجَى بَصْرَهُ إِلَيْهِ (أَمَالَهُ) : چاوی
 لارکرده وه بو ی

نَجَى الشَّيْءَ (أَزَالَهُ) : لایبرد ، بریه وه
 نَجَاتٌ : سروشتی مروف ، خوو
 نَجَاتُ الْحَجَرِ : بهرد تاش ، هه لکڑله
 نَجَاتُ التَّمَائِيلِ : پهیکه رتاش
 نَجَاةٌ (بِرَايَةٍ) : تاشین ، ریکخستن ،
 دادان

نَجَاةٌ : به خشنده یی ، رژیی (له وشه
 دژ به یه که کانه)

نَجَازٌ - نَجَازٌ : نه خویشی و بیماریه کی
 حوشره تووشی کڑکه به کی توندو تیز
 بوویت ، بنه پرت ، ره چه له
 النُّعَاسُ - النُّعَاسُ - النُّعَاسُ : مس ،
 ناگر ، دوکه لئیک گرو بلتسه ی نه بیئت ،
 سروشت ، که یین به بنه ره تی شتیک ،
 نه وه ی له ناسنو زهر د ده بیئتسه وه

له کاتی کوتین و لیداندا
 نُّعَاسٌ أَصْفَرٌ : مسی زهر
 النُّعَاسُ (صَانِعُ النُّعَاسِ) : مسگر ،
 که سیکه شتی مسین دروست بکات ،
 مس فروش

نُحَاطٌ (تَرَدَّدَ الْبُكَاءُ فِي الصَّدْرِ مِنْ غَيْرِ
 أَنْ يَظْهَرَ) : هه ژانی ناخ و گریان په نگ
 خواردن له سسینه دا بیته وه ی
 ده ریکه ویئت

نُحَاطٌ (الْمُتَكَبِّرُ) : خویه زلزان ،
 لووتبه رز ، فشن
 نَعَالٌ (مُرَبِّي وَمُخْتَصِنُ النُّعْلِ) : هه نگباز ،
 خاوهن ههنگ ، ههنگ بر

نُحَام: قولنگ ، جوره بالنده په که له قاز ده چیت و هندیکیان ده میان خړو لووت دریزو لاق و مل دریزن و وه کو شینه شامق وان

نُحَام: مینګن ، ناله نالګه ر ، شیر ، رژد
نُحَانِحَة: رژد ، به خیل ، به رچاو تنګ
نُحَب الرُّجُل (رَفَع صَوْتَهُ بِالْبُكَاءِ):
به ده نگی به رز گریا ، دایه پرمه ی
گریان

نُحِب الرُّجُل نُحِباً وَنُحِب (نُدِرَ أَي أَوْجَباً
عَلَى نَفْسِهِ أَمراً): شتیکی به پیویست
گیړا له سهر خوی ، کردی به تهرک و
پیویست به سهر خوی وه

نُحِب القَوْم فِي سَيْرِهِمْ (جَدُوا
وَأَسْرَعُوا): په له و خیرایانکرد ،
به خیرایی رویشیت به پیوه
نُحِبَ عَلَى الشَّيْءِ (أَكْبَأَ عَلَيْهِ):
نیشته سهری ، به په رو شوه ده سستی
پیکرد

نُحِب: گریان ، پرمه ی گریان ، گریان
به ده نگی به رز ، نالین ، کات ، ماوه ،
واده ، مردن ، مهرګ ، گیان سپاردن ،
لیبونه وه ، حوشتی گوره و زله ،
کوک ، مه ترسیه کی گوره و موزن ،
چهوری ، پیویستی ، به لګه و نیشانه ،
قومار ، روینی خیراو خاو

نُحِبَة (الْفُرْعَة): تیروپشک ، به ش ،
پشک ، پشک مه لدان
نُحِبَت الحَجَر وَغَيْرَهُ (سِوَاهُ وَأَصْلَهُ):
ریکی خست ، بریه وه ، تاشی

نُحِبَت التَّمْثَال (مَثَل أَوْ صَنَع التَّمْثَال):
به بیکه ری تاشی ، دروستیکرد
نُحِبَت الخَشْبَة (نُجْرَهَا): ته خته کی
تاشی

نُحِبَت الجَبَل: چالیګرد ، مه لیکه ند ،
قوولی کرد

نُحِبَت الكَلِمَة (صَاغَهَا): وشه ی داپشت ،
داپړشت ، کردی به دوو وشه یان زیاتر
وه ک کردنی (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ)
به (بِسْمَلَة) و (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ)
به (حَوْقَلَة)

نُحِبَت عَرْضَهُ (طَعَنَ فِيهِ): نابروی برد ،
له که داریکرد ، عه بیداری کرد

نُحِبَت نَحِيئاً: نالانی ، ناله نالی کرد ،
هاواری فریادی کرد

نُحِبَت الحَجَر وَغَيْرَهُ (حَفَرَ - نَقَشَ): به رد
تاشین ، به رد مه لکولین

نُحِبَت الكَلَام (صَاغَهُ): وشه داپړستن ،
وشه پیکستن

نُحِبَت التَّمَائِيل (صَنَّع): په پیکه تاشین ،
په بیکه دروستکردن

نُحِر البهيمة (ذَبَحَ): نازده له کی
له شویندن سهر پین سهر پری ، له ملیدا

نُحِرَ فُلَانًا (قَابَلَهُ): به رانبه ری وه ستا ،
روویه روی بو وه

نُحِر الصَّلَاة (صَلَّاهَا فِي أَوَّل وَقْتِهَا):
له بیکه م واده و کاتی خویدا نویزی کرد

نُحِرَ الْمُصَلِّي فِي الصَّلَاة (انْتَصَبَ وَنَهَّدَ
صَدْرَهُ): ریک و ه ستاو سنگی ده په پړاند
له نویزه که دا

نُحِرَ الحَيَوَان: له ملیدا ، له گه ردنی دا
نُحِر: کورستن ، سهر پین ، مل ،

گه ردن ، به شی خواره وه ی مل
نُحِرَ النَّهَارَ أَوْ النَّهْرَ (أَوَّلَهُ): سهره تایی
رژدو مانګ

نُحِر - نُحْرِير (مَاهِر - حَادِق - بَارِع):
وریا ، چابوک ، زیره ک ، تیګه یشتووی

بلیمه ت ، لنها ت و

نَحْرُ بَرَجِلِهِ (رَكْلَهُ): شقی تپه آدا ،

به شقی لیندا

نَحْرُ الرَّجُلِ (سَعَلْ): پیاره که کزکی ،

کزکی لیتهات

نَحْرُ الْبَعِيرِ (أَصَابَهُ دَاءُ النَّحَّازِ):

حوشتره که تووشی نه خووشی کزکه بوو

نَحْرُهُ - نَحْرًا: لییدا ، پالی پیونه نا ،

به دهسکه وان کوتای

نَحْسٌ - نَحْسًا: سته میگرد ، زردار یکرد

نَحْسُ الْأَخْبَارِ (تَتَبَعَهَا وَتَجَسَّهَا):

شوینتی هه وال و دهنگو باس کهوت ،

جاسووسی کرد ، گوی تی هه نخست و

به دو یا گه را

نَحْسُ الشَّيْءِ (صَارَ كَالنَّحَّاسِ): وهك

مسی لیتهات

نَحْسٌ فَلَنْ الشَّيْءِ (غَشَاهُ بِالنَّحَّاسِ):

به مس داپوشی

نَحْسُ الْمُغْدِنِ (طَلَاهُ بِالنَّحَّاسِ أَوْ وَضَعَ

فِيهِ النَّحَّاسِ): به مس رووکه شی کرد

یان مسی تیگرد

نَحْسٌ - نَحْسٌ (ضِدُّ سَعْدٍ): به دبه ختبوو ،

شانسی نه بوو ، بوی نه هات ، نه یهینا

نَحْسٌ (ضِدُّ سَعْدٍ): بی به ختی ،

به دبه ختی ، بی شانسی ، نه گبه تی

نَحْسٌ (سَيِّءُ الْحَقِّ مَنكُودٌ): به دبه خت ،

بی شانسی ، چاره رهش ، که ساس ،

شووم ، ناوچه وان رهش ، به یوم ،

جاوچله

نَحْسٌ (ثَلَاثٌ لَيَالٍ فِي آخِرِ الشَّهْرِ

الْقَمَرِيِّ): سی شه وه له کزتابی مانگی

عهره بیدا

نَحْسَانٌ: هه ریه که له هه ساره کانی

(زوجه ل) و (مه ریخ) (موشته ری) و

یه (زوهه) یه

نَحْضُ اللَّحْمِ (قَشْرَةٌ): گزشته که ی

دامالی ، لپی کرده وه

نَحْضٌ فَلَانًا (نَهَكُهُ بِالسُّؤَالِ): به پرسیار

لیگردن شه که ت و ماندووی کرد

نَحْضُ الْعَظْمِ (أَخَذَ اللَّحْمَ عَنْهُ):

گزشته که ی له نیسقانه که دامالی ، لپی

کرده وه

نَحْضُ السِّنَانِ (رَفَقَهُ): شیره که ی تیژو

باریک کرد

نَحْضٌ: گزشت یان گزشتی تیگسمر اوو

قه له و

نُحْضَةٌ: پارچه و کوته گزشتیکی گه وه

نُحْضَةُ الدَّهْرِ (أَضْرَبَهُ): سه رده م و

روژگار بوون به مایه ی چورتم و

به دبه ختی بوی

نُحْضَةٌ نُحُوضًا نَحْضٌ: که م گزشت و

له رو لاوان بوو ، سیس و که م گزشت بوو

نُحْطُ الْفَرَسِ (صَاتَا مِنَ الْإِعْيَاءِ

وَالثَّعْبِ): نه سپه که حیلانندی به موی

ماندوو بوون و شه که تیه وه

نُحْطُ الرَّجُلِ (رَفَرَ زَفِيرًا): ترکه و

نال یکرد ، هاواری لیپه رزبوه وه

نُحْطُ السَّائِلِ (زَجَرَهُ عِنْدَ الْمَسْأَلَةِ):

سه رزه نشستی کرد له کاتی پرسیار

لیگردندا

نُحْطٌ - نُحْطًا - نُحِيطٌ (تَرَدُّدُ الْبِكَاءِ فِي

الصَّدْرِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَطَّهَّرَ): په نگ

خواردنی گریان له سینهدا ، مؤلبوونی

گریان له نیو دل و ده رووندا ، هه نسک ،

په نگ خواردنه وه ، پیش خواردنه وه

نُحْطَةٌ: نه خووشیه که دهدات له سنگی

حوشتر و نه سپ و چاک بوونه وه ی نیبه

نُحْفَ - نُحَافَةٌ (كَانَ قَلِيلَ اللَّحْمِ): له پرو

لاواز بوو ، كه م گوشت بوو

نُحْفَ (قَلِيلُ اللَّحْمِ): له پرو ، لاواز ، كه م

گوشت

نُحْلٌ - نُحْلٌ - نُحْلٌ جَسْمُهُ (سَقَمَ - دَقَّ مِنْ

مَرَضٍ أَوْ تَعَبٍ): له شی نه خوړشكه وتو

تېكشكا ، داميزرا ، كوترا

نُحْلُ الرَّجُلِ (أَعْطَاهُ شَيْئًا): شتېكې

پېدا ، دايه

نُحْلُ الْمَرْأَةِ (أَعْطَاهَا الْمَهْرَ): ماره يې دا

به ژنه كه ، ماره يې پېدا

نُحْلُ الْقَوْلِ: وتېه كې دايه پال

كه نه يگوتبوو

نُحْلٌ زَيْدًا (سَابَهُ): قسه ي پنگوت ،

سه رزه نشتي كرد ، جنېوي پېدا ،

دژايه تي وركه به رايه تي كرد

نُحْلُ الشَّاعِرِ الْقَصِيْدَةَ: هونراوه كه

درايه پال بويزو شاعيريك له كاتيكدا مي

بويزو شاعيريكې دي بوو

نُحْلٌ فَلَانًا مَاءً (أَعْطَاهُ إِيَّاهُ): ناوي

پېدا ، ناوي دايه

نُحْلٌ: ميشه نك ، هه نك ، مانگې نوئو

تازه ، به خشش و خه لات ، پېدان ،

له پرو لاواز ، پر ناوازو ده نك

نُحْلٌ - نُحْلَى - نُحْلَانٌ (الْعَطِيَّةُ وَالْهَيْبَةُ):

به خشش و پېدان ، خه لات و ديارې ،

مال و داراييه ك ديارې كرابيئت بو

كه سيك

نُحْلٌ - نُحْلَةٌ: له پرو لاوازي ، كه م گوشتي

نُحْلَةٌ - نُحْلَةٌ: ماره يې ، ماره يې دان

به ژن ، به خشش و خه لات ، مازه بوو

ناين ، شكات و سكالآ كردن

نُحْلَةُ الْمَرَضِ (هَزَلُهُ): نه خوړشي له پرو

لاوازيكرد ، له پرو ، لاوازيوو ، توايه وه ،

نه ما

نُحْلَةُ مَالًا (خَصَّهُ بِشَيْءٍ مِنْهُ): ماليكې

بو ديارې كرد ، داراييه كې بو رام

به ده سته ينا

نُحْمُ الرَّجُلِ: نهم نهمي كرد ، سينه ي

سافكرد ، قورگې پاك كرده وه

نُحْمُ الْأَسَدِ (صَوْتٌ): شيره كه نه پراندي ،

نه په ي ليها ت

نُحْمٌ: ده نك ك له سينه و ناخي مه ردوم

بيته دهره وه

نُحْمَةٌ (السَّفَلَةُ): كركه ، قفه ، كركه

نُحْنٌ: نيمه ، نه مه ، وشه يه كه

به كارده هينري بو دهرخستني خو ت

نه وانه ي له گه لتان و به ناوي نه وانيشه وه

قسه ده كه بيت

نُحْنَجُ الرَّجُلِ (تَرَدَّدَ صَوْتُهُ فِي صَدْرِهِ):

نهم نهمي كرد ، ده نك له سينه يدا هات و

چوو

نُحْنَجٌ فَلَانًا (رَدَّهُ رَدًّا قَبِيحًا):

به ناشيريني ده ستي نا به پروويه وه ،

به شيويه كې ناشيرين و ناقولآ پالي

پيوه نا

نُحْنَجَةٌ: نهم نهم كردن ، سينه و قورگ

سافكردن

نُحُولٌ (مِثْلُ - زُهَاءٍ - صَوْبٍ - قَصْدٍ):

وه كو ، وه ك ، نزيكې ، به ره و ، ره و ،

مه به ست ، ويست و خواست

نُحُولٌ: دووره گن له گه ردن و ملدان

نُحُولٌ (سَقَمٌ): نه خوړشي ، بي هينزي ،

داميزراوه ، بيماري

نُخ

نُخُ الْإِبِلِ نُخَا: چۆكى به حوشتره كه

دادا ، يخيذا

نُخُ الْجَمَلِ: حوشتره كه يخذرا ،

به چۆكدا هات

نُخُ - نُخَا (سَارَ سَيْرًا عَنيفًا): به تيزي و

توندى رويى ، توندو خيرا رويشت

به ريزوه

نُخُ (بِسَاطٍ طَوِيلٍ): راخه ريكي به رينو

دريژ ، لاكيشيى

نُخُ - نُخَاخَةٌ ((الْمَخُ)): مۆخ ، جوره

چوره يكي خهستى بوره له نيو ميشك و

ئيسقانى گياندارا

نُخَا (إِفْتَحَرَ وَتَعَفَّمَ وَتَكَبَّرَ): خۆي

هه لكيشا ، خۆي به ريزو زل گرت ترو

فيزي نواند

نُخَا الرَّجُلِ (مَدَحَهُ): پياى هه لدا ،

به شان و باليدا هه ليدا

نُخَابٍ (جِلْدَةُ الْفُؤَادِ): پيستي سه دل

دل پيست

نُخَاخَةٌ: مۆخ

نُخَارُ: فره هه نسك ، هه نسك هه نسك

نُخَارِيْبُ النَّعْلِ: كه نووى شان هه نگ

نُخَاسُ: داريكه ده كرپته كونسى

خولخولوكه وه گه رگه و ره بوو و ترسى

ترازانى هه بوو

نُخَاسُ: كزيله فروش ، بازرگاني كزيله ،

جامباز ، جه له بچى ، بازرگاني ناژه ل

نُخَاسَةٌ - نُخَاسَةٌ: كرپنو فروشتنى

كزيله ، جامبازى ، جه له بچيتى

نُخَاعٌ - نُخَاعٌ - نُخَاعٌ: دپكه مۆخ ، مۆخى

موره گه ، بربيرهى مۆخ ، ميژه لاک

نُحْوِي: ريزمانه وان ، ريزمان زان ،

ريزمانى

نُحَيْبٌ: گريان ، پرمهى گريان ، گريان

به دهنگى به رز ، نالاندن ، نرکه و

نالە كردن

نُحَيْتٌ: تاشين ، ريكخستن ، دادان ،

هه لكزلاو ، خراپ و ناله بارى هه رشتيك ،

شانه ، غه ريب و ئاواره له نيو گه ل و

نه ته وه يه كدا ، ناله و فرياد ، بپر

نُحَيْةٌ: مه بهست ، مه رام ، نيشانه ،

هينما

نُحَيْتَةٌ: سروشتى مه ردوم ، ناله و هاوار

نُحَيْحٌ: به خيل ، رژد

نُحَيْرٌ: سه رسنگ ، شهوى كوتايى

مانگ

نُحَيْرَةٌ: سروشت

نُحَيْرَةٌ مِنَ الشَّهْرِ: رۆژى يه كه م يان

كوتايى مانگ يا خود شهوى كوتايى

مانگ

نُحَيْرٌ: سروشتى مروف ، تووله پى ،

خاك و زه و بيهكى زيرو ره ق

نُحَيْضٌ: نيزه و رمى باريك

نُحَيْطٌ: هه نسك ، په نگ خواردنى گريان

له سينه دا

نُحَيْفٌ: لاواز ، له پ ، كه م گوشت

نُحَيْفُ الْقَوَامِ: نيو قه د باريك ،

باريكه له ، ورد ، ره قه له ، سيسه ل

نُحَيْلٌ: نه خووش ، لهش داميزراو ،

ده غه زار ، بيمار ، خهسته ، ناساخ

نُحَيْلُ الْقَوَامِ (هَزِيلٌ): لاواز ، له پ ،

ده غه زار ، زه بوون

نُحَيْمٌ (الصَّوْتُ يُخْرُجُ مِنَ الْجَوْفِ):

هه نسك ، ناله نال ، دهنگيك له ناخه وه

بيته ده ره وه

نُخَاعُ الْعَظْمِ (مُخَ الْعَظْمِ): مؤخى

نَيْسِقَان

نُخَاعَةٌ: چلّم و به لّخّم

نُخَالٌ: شوینی فرهدارخورما ، بیژنگ ،

هیلّک

نُخَالَةٌ: که پک ، سوس ، پنس ، سو ،

تویکلی گهنم و جوو دانه و یلّی هاراه

که به هیلّک گیرایی

نُخَامَةٌ: چلّم و به لّخّم

نُخَيْبُ الشَّيْءِ نُخَيْبًا نُزْعُهُ): به کیشی کرد،

رایکیشا

نُخَيْبُ النَّمْلَةِ (عَضَّتْ): میرووله که گازی

گرت

نُخَيْبُ الصَّقَرِ الصَّيْدِ (نَزَعَ قَلْبَهُ): بازه که

دلّی نیچیره که ی دهرهینا

نُخَيْبٌ - نُخَيْبًا (كَانَ مَنزُوعَ الْفُؤَادِ جَبَانًا):

دل مردووی ترسنوک بوو ، ترسنوکی

بی زات بوو

نُخَيْبًا: ترسنوکی ، دل بی زاتی و

نه ویزی، ترسنوک ، یه کجار مه ی و باده

خواردنه وه به خوشی جه سته و

دلداره وه

نُخَيْبَاتٌ: ترسنوکان ، بی زاتان

نُخَيْبَةٌ - نُخَيْبَةٌ: هه لّبیژراوو

دهستنیشانکراو له هه مووشتیك ،

خواردنه وه یه کی زودو بی شومار ،

پالفته ، پوخته

نُخْةٌ: نه رمه باران ، گاجوت ، پیاوو

ژنی نه رم و ناسک ، هه و الیک راستی و

درؤی جیانه بوویته وه

نُخْةُ (البَقَرِ الْعَوَامِلِ): گاجوت

نُخْرُ الْإِنْسَانِ: مشه ی هات ، لرخی

هات ، مشه مش دهکات

نُخْرَ الْحَالِبِ النَّاقَةِ: دوشه ری حوشتر

دهستی هینا به لووتیداو خورانی هه تا

شیریدات

نُخْرُ الْفُؤَادِ أَوْ الْعَظْمِ وَنُخْوَةٌ (بَلِيّ

وَتَمَنَّتْ): پوکایه وه و پروکا ، ورد

وردبوو ، پارچه پارچه و پروکاو بوو

نُخْرُ الشَّيْءِ (نُخِبَهُ): کونیکرد ،

کلژریکرد ، هه لی کولی

نُخْرُ الْحَبِّ (أَكَلَ لِجَابِهِ): ناروکه که ی

دهرهینا ، دهنکه که ی خوارد

نُخْرٌ: پوکایه وه ، شیپوه وه ، رزی،

کلژر بوو

نُخْرٌ: پوکانه وه ، شی بوونه وه ، رزین،

لرخه ، قرخه ، مرخه ، مشه ، لرخه

لرخ ، مشه مش ، مرخه مرخ

نُخْرُ الْعَظَامِ: کلژربوونی نئیسقان

نُخْرٌ (بَسَالٌ مُتَمَنَّتْ): پوکاوه ، شی ،

رزوو ، کلژر

نُخْرِبُ الشَّجَرَةِ (نُخِبَهَا): داره که ی

کونکرد ، کلژری کرد ، بوشی کرد

نُخْرِبُ (نُخِبَ أَوْ شُقَّ - حُفِرَ - نُفِرَ -

نُخْرِبُ النُّعْلِ): کون ، درز ، قلیش ،

جال ، که نوی شانیه ی ههنگ

نُخْرَةٌ: کوله که ی لووت

نُخْرَةٌ مِنَ الرِّيحِ (شِدَّةٌ هُبُوبِهَا): توندی

هه لکردنی ره شهبأ ، ته وژی با

نُخْرَةٌ: مشه و مینگیه ی لیهینا ، وای

لیکرد بدویتی و قسه بکات

نُخْرُوبٌ: کون ، درز ، کون و درزیک

له بهردا

نُخْرٌ (وَعُخْرٌ): تیپوه ی ژهن ، پیای

چهقان

نَخْرَةُ بِكَلِمَةٍ (أَوْجَعَهُ بِهَا)؛ دلی نیشان ،
 دای له که یفو دلی، قسه ی پی وت ،
 برینداری کرد، ره نجانندی ، زویری کرد
 نَخْسُ الدَّابَّةِ نَخْسًا؛ له نازده له که یه وه
 زهند ، تیی چه قاندو گورج تیژی کرد
 نَخْسُ بِلَانٍ (هَيْجَهُ وَأَزَعَجَهُ)؛ جولانندی،
 هه ژانی و نیگه رانی کرد
 نَخْسُ الْبَكْرَةِ؛ شتیکی تیکرد هه تا
 توندو تزکمه بیت له کاتی سوورانه وه دا
 نَخْسُ لَحْمِهِ (قَلَّ)؛ گزشتی که م بوو ،
 له یو لاواز بوو
 نَخْسُ الْبَعِيرِ؛ نه خوژی که ری تووشی
 حوشره که بوو له لای کلکیه وه
 نَخْسَةُ (وَحْرَةٌ)؛ پیاجوون ، پیاجه قان
 نَخْسُ الرَّجُلِ؛ لاوازو له ریوو ، سیسو
 که م گزشت بوو
 نَخْسُ الْكِبْرَاءِ الْمَرْصُ؛ پیری یاخود
 نه خوژی له یو چرچیان کرد
 نَخْسُ لَحْمِهِ (ذَهَابًا)؛ له ریوو ، لاوازو
 بی گوشت مایه وه
 نَخَطُ الْمَخَاطِ مِنْ أَنْفِهِ (رَمَاهُ)؛ چلمی
 له لووتی فنگ کرد، دایته کاند، رویکرد ،
 سپی
 نَخَطُ بِلَانٍ شَمَهُ وَسَمِعَ بِهِ)؛ جنیوی
 پیدای ، نابروی بریدو دهنگی هه لبری
 به سه ریدا
 نَخَطُ عَلَيْهِ (تَكَبَّرَ)؛ خوی به گه وره دانا،
 خوی به رزو گه وره گرت
 نَخَعُ الدَّيْبِيحَةِ؛ به چه قو سه ریبری و دای
 له شاره گی گه ردنی
 نَخَعُ الْأَمْرِ عَلِمًا (كَانَ خَبِيرًا بِهِ)؛
 بسپویو شاره زا بوو تینیدا

نَخَعُ الطَّاعَةِ أَوْ النَّصِيحَةِ (أَخْلَصَهَا لَهُ)؛
 دلسوزو نه مه کداربوو له گوپرایه لی
 یاخود ناموزگاریدا
 نَخَعُ لَهُ بِحَقِّهِ (أَقْرَأَ)؛ دانی نا به ما فیدا ،
 چوه ژیری ، درکانی
 نَخَعُ الْعُودِ أَوْ النَّبَاتِ (جَرَى فِيهِ الْمَاءُ)؛
 ناو به قه دی روه که که دا ریوی
 نَخَعُ فَلَانٌ بِحَقِّي (أَقْرَأَ)؛ دانی به ما فو
 حقی منا نا ، چوه ژیری
 نَخَلُ الطَّحِينِ (غَرَبَلَهُ)؛ ناردی
 بیژایه وه ، له مینله کیدا
 نَخَلُ الشَّيْءِ (إِخْتَارَهُ وَصَفَّاهُ)؛
 هه لپیژارد، دیاریکرد ، ده ستنیشانیکرد
 نَخَلُ النَّصِيحَةِ أَوْ الْوَدِّ لِفَلَانٍ (إِخْلَصَهَا
 لَهُ)؛ له ناموزگاری و خو شه ویستی دا
 دلسوز بوو بوی ، نه مه کداربوو
 له موزجاری و نه وینداریدا بوی
 نَخَلُ السَّحَابِ الثَّلْجِ؛ هه وره که به فری
 باراند ، هه وره بی به فر هه لگربوو
 نَخَلُ؛ دارخورما ، بیژانسه وه ،
 له بیژنگدان
 نَخْلَةٌ؛ یه ک دارخورما ، دارخورمایه ک
 نَخِمٌ؛ فنگی کرد، چلمی سپی ، نه وه ی
 له لووت و سینیدا بوو مینایه دهره وه
 نَخْنَجُ الْبَعِيرِ نَخْنَجَةً (أَبْرَكَهُ فَبْرَكَ)؛
 وشتره ی یخدا نه ویش به چوکا هات
 نَخْنَجُ فَلَانًا (رَجَرَهُ)؛ قسه ی پیگوت ،
 هات به سه ریا ، سه رزه نشتی کرد
 نَخْنَجُ الرَّجُلِ (سَارَ شَدِيدًا)؛ به خیرایی
 رویشت به ریوه ، تیزچوو به ریوه
 نَخْنَجُ بِالْإِبِلِ؛ لی توره بوو پیی گوت:
 "بیخ بیخ" هه تا چوکی پی دایا

نُخَوَار: دَلَسْتُ وَتَرَسْتُكَ ، بِيْزَاتٍ وَغَيْرَتِ ، خَوْبِ زَلْزَانِ ، شَكْمَه نَدِي

سَهْرُوهر

نُخُوَّةٌ (مُرُوَّةٌ - شَهَامَةٌ - عِرَّةٌ نَفْسُ) :

جَوَامِيْرِي ، پِيَاوَه تِي ، دَهْرُوون پُوختِي ، شَكْمَه نَدِي ، رِيْزَخُو ، رِيْزِي خُوگَرْتَن ، به رِيْزُو بَلَنْد هِيْمَه تِي

نُخُوْسُ (الْوَعْلُ الشَّابُ) : جَوَانِه بَزْنِي كِيُوِي

نُخُوْعُ (الإِقْرَارُ بِالْحَقِّ) : دَانِنَان به حَه قَدَا ، رَاسْت وَتَن ، دَان به رَاسْتِيْدَا نَان

نُخِي الرِّجْلُ نُخُوَّةٌ (إِفْتِخَرَوْا وَتَعَطَّمْ) : شَانَاْزِي كَرْد ، خُوِي به رِيْزِگَرْت ، لُووْتَه رِيْزِي وَ شَانَاْزِي نُوَانْد

نُخِيْبُ : تَرَسْتُكَ ، به دَلُو بِيْ زَاتِ نُخِيْسُ : چَهْرَخُو خُوْلُوخُوْلُوْكَه كَاتِي كُوْنَه كَهِي گَهْرَه دَه بِيْت دَارِيَان هَه رَشْتِيكِي دِي تِيْدَه كَرِيْت بُوْنَه وَهِي نَه جُووَلِيْت

نُخِيْسَةٌ : شِيْرِي بَزْنُو مَهِي تِيكَلْ به يَه ك بَكْرِيْت ، كَهْرَه ، سَهْرَتُوِيْز

نُخِيْلُ : دَرَه خْتِي دَارْخُوْرْمَا نُخِيَالَةٌ : سَرُوَشْت ، نَامُوْرْگَارِي وَ مَوْجِيَارِيْدَه رِي به نَه مَه كُو دَلَسُوْز

نُدْ

نُدُ البَعِيْرُ (نَمْرٌ وَذَهَبٌ شَارِدًا) : مَه لِي تِيْزَان ، تِي تَه قَان ، بُوِيْدَه رُجُوو

نُدُ : تَه بُوْلَكَه يَه كِي به رِيْزُو بَلَنْد ، كَرْد (نُدُ المَثَلُ - النُّظِيْرُ) : هَاوْتَا ، هَاوْجُوْر ، هَاوْجَه شِنُو شِيُوَه ، يَه كَسَان ، جُووْتِ نُدَا القَوْمِ (اجْتَمَعُوا وَخَضَرُوا النَّادِي) : كُوْبُوْنَه وَهِي له يَانَه كِيَان ، يَه كِيَان گَرْتُو كَرْدِبوْنَه وَهِي له يَانَه

نُدَا القَوْمِ (جَمَعَهُمْ فِي النَّادِي) :

كَرْدُو كُوِي كَرْدِنَه وَهِي له يَانَه كَه

نُدَا الرَّجُلِ (جَادًا) : جَوَامِيْرِيُوو ، مَهْرِدُو دَلْفَرَاوَان بُوو

نُدَا الشَّيْءِ (تَفَرَّقَ) : پَهْرْتَه وَازَه بُوو ، به شْ به شْ بُوو ، پَه رَاگَه نَدَه بُوو

نُدِي الشَّيْءِ (بَلَّغَهُ) : تَه رِيْكَرْد ، پَارَاوِيْكَرْد ، نَاوِي لِيْدَا

نُدِي الفَرَسِ (سَقَاهُ - أَرْكَضَهُ حَتَّى عَرَقَ) : نَه سَه كَه ي نَاوِدَا ، غَارِي پِيْكَرْدُو رَاوِيْنَا مَه تَا نَارَه قِي پِيْكَرْدَه وَهِي

نُدِي (بَلَّلَ - طَلَّ اللَّيْلَ - جُودَ - فَضَلَ - الْغَايَةَ - مَطَّرَ) : شِيْ ، تَه رِيْ ، شَه وَنَم ، نَاوَرْنِگ ، خُوْنَاو ، خُوْنَاوْگَه ،

به خُشْتَنْدَه يِي ، مِيْهَرَه بَانِي ، خُوْنَاو ، خُوْنَاوْگَه ، مَه به سْتُو مَهْرَام ، بَارَان

نُدَاءُ (مُنَادَاةٌ - صَوْتًا) : جَار ، جَارْدَان ، بَانِگْكَرْدَن ، بَانِگَه وَاز ، بَانِگَه شَه

نُدَاءٌ - بُدَاءٌ : دُوْعَا ، بَانِگْكَرْدَن ، دَه نِگِيْكِي به رِيْزُو بَلَنْد ، كَاتِي بَانِگْدَان

نُدَاْسَةٌ : جُوْرَه جَانَه وَهِي رِيْكَه نُدَاْفَا (الذِّي يَنْدُفُ القُطْنُ) : مَه لَاج ،

شِيْكَه رَه وَهِي ، پَه رَه كَار نُدَاْفَةٌ : پِيْشَه وَكَارِي مَه لَاجِي

نُدَاْمَةٌ (أَسْفًا) : پَه شِيْمَانِي ، دَاخ بُوُو خَاوَرْدَن ، زِيُوَانِي ، پَاشِگْز بُوُوْنَه وَهِي

نُدَا اللَّحْمِ (دَفَنَهُ فِي النَّارِ) : لَه نِيُو نَاگْرَه كَه دَا شَارْدِيْدَه وَهِي ، خُسْتِيَه نِيُو

نَاگْرُو خُوْلَه مِيْشَه وَهِي نُدَا عَلَيْهِم (طَلَعَ) : لِيْتِيَان دَهْرَه كَه وَت ،

نَاشْكَرَابُوو ، دِيَارِيْدَا

نُدَاةٌ - نُذَاةٌ: سوورهی خَوْرَ له کاتی
خَوْرَناو ابون یان خَوْرَه له اتندا ،
په لکه زَیْرِنَه ، خه رمانه ی دهوری
مانگ ، مال و دارایی و حوشر زویدی
نُدَاةٌ - نُذَاةٌ - نُذَاٌ: کژوگیای په راگه نده و
بهش بهش

نُدَاةٌ: ترساندی ، توقاندى
نُدْبِ (إِنْتَدَبَ إِلَى الْأَمْرِ وَلَهُ - بَعَثَ -
أَنْبَاءٌ): نوینه ری بۆ نارد
نُدْبِ الْمَيْتِ (رِثَاءٌ - بَكَاءٌ): بزى گریا ،
لاواندیه وه ، پیاه لدا ، لاواندیه وه
چاکه کانی باسکرد
نُدْبِ الظُّهْرِ: شوینه واری برین و
زامداری له پشتیا دیاریدا
نُدْبِ الْجَرْحِ: برینه که ی سهخت و
ره قبوو

نُدْبِ: ساریژیوو ، چاک بو وه ،
گزشته وزونی کرد
نُدْبِ (رِثَاءٌ الْمَيْتِ): شیوه ن ، زاری ،
گریان ، بۆ لاواندنه وه ، شینه وار
نُدْبِ: شوینه واری زام و برین ،
تیره نندازه بی ، که وانی تیزو خیرا هاویژ
نُدْبِ (مَرثَاةٌ): پیاه لدان ، لاواندنه وه ،
شیوه ن و زاری ، گریه و شیوه ن
نُدْبِةٌ: شوینه واری زام و برینداری
له سه ر پشت

نُدْحَ الشَّيْءِ (وَسَعَهُ): فراوانی کرد؛
گوشاد ، بهرین ، فراوان ، قه دپالی
چیاو شاخ

نُدْح - نُدْحٌ: نُدْحَةٌ - نُدْحَةٌ (مَا إِتْسَعَ مِنَ
الْأَرْضِ): زهوی فراوان و گوشاد ،
بهرینه زهوی

نُدْحَ (الثَّقَلِ - الشَّيْءُ تَرَاهُ مِنْ بَعِيدٍ):
گرانی ، قورسایى ، شتیک له دور وه
ببینی ، بهدی بکهیت
نُدَاةُ الْإِبِلِ (فَرَقَهَا): حوشره کانی
په رت وازه و په راگه نده کرد ، جیای
کردنه وه

نُدَادٌ بِفُلَانٍ (صَرَخَ بَعِيُوبُهُ): ناته واوی و
عهیبه کانی درکاندو ناشکرای کرد
نُدَادٌ بِالشَّيْءِ (شَهْرَةٌ): جاپی لیدا ،
ناشکرای کرد ، زپانی
نُدَادٌ صَوْنُهُ (رَفَعَهُ): دهنگی به رز کرده وه ،
دهنگی لیته لبری

نُدَّرَ الشَّيْءُ (قُلَّ وَجُودُهُ): به ده گمه نیوو ،
به ده گمه ن دهست ده که وی ، دانشقه یه
نُدَّرَ مِنْ مَوْضِعِهِ (زَالَ): له شوینی خوی
نه ما ، ترازا
نُدَّرَ فُلَانٌ مِنْ قَوْمِهِ (خَرَجَ): له نئیوان
دهرچوو ، له ریزی نه ته وه که ی لایدا

نُدَّرَ الشَّجَرَةَ: داره که سه وزیوو ، که لای
دهرکرد
نُدَّرَ النَّبَاتُ (خَرَجَ وَرَقُهُ): که لای
دهرکرد ، که لای لیتهات
نُدَّرَ الرَّجُلُ (مَاتَ): گیانی دهرچوو
نُدَّرَ الرَّجُلُ فِي فُضْلٍ أَوْ عِلْمٍ (تَقَدَّمَ):
له زانست و چاکه دا پیش که وت ،
پیشه نگ بوو له زانیاری و چاکه دا

نُدَّرَ الْكَلَامَ (فُضِحَ - جَادَ - غَرِبَ):
قسه که ی ره وان بوو ، پوخت و
ره وانبوو ، نامۆ بوو
نُدَّرَ (قَلِيلَ الْوَجُودِ - شَادَ - غَرِيبَ):
زورکه م ، ده گمه ن ، دانشقه ، نامۆ ،
نه ناسراو ، نااسایی
نُدْرِي (النَّادِرُ الْقَلِيلُ الْوَجُودِ): دانشقه و
ده گمه نی که م شیوه ، بی هاوتا

نُدْرَة (قَلَّةُ الْوُجُودِ): دانسقه ، كه م
 وینه ، دهگهن ، زورکه م بوون
 نُدْرَة: پارچه نالتوون و زیویک لهنتو
 کانزادا
 نُدْصَ الشَّيْءِ مِنَ الشَّيْءِ: لئی ده رچوو ،
 لئی ده رهات
 نُدْصَ الرَّجُلَ (خَرَجَ سَرِيْعًا): خیرا
 به ده رکهوت ، ده رچوو ، زوو هه لهات و
 ده رچوو
 نُدْصَ الْقَوْمِ (نَالَهُمْ بِشْرِهِ): شه یو
 خراپه ی بؤیان هه بوو ، شه ی
 به رانیه ریان راگه یاند
 نُدْصَ عَلَى الْقَوْمِ (طَلَعَ عَلَيْهِمْ بِمَا
 یُكْرَهُ): شه وه ی پئیان ناخوش بوو
 خسته به رده میان و بؤی ناشکرا کردن
 نُدْصَ عَيْنَهُ: چاوی ده رتوقسی و
 خه ریکبوو له کالانه که ی ده هاته ده ره وه
 نُدْصَتِ الْبِئْرَةُ: زیبکه که ته قی و کیم و
 ناوی لیها ت
 نُدِغَ الرَّجُلَ: خزی لئ به دوورگرت و
 عه بیبداری کرد
 نُدِغَ الْعَصْرِيَّ (لُدِغْتُهُ): دوو پیشکه که
 گه زتی ، پیوه یدا
 نُدِغَ الصَّبِيَّ (دَغِدِغَ): به میواشی
 نالاندی ، ختوکه یدا
 نُدِغَ الْعَجِينِ (ذَرَّ عَلَيْهِ الطَّحِيْنُ): ناردی
 کرد به سه ریا ، ناردی تیوه ردا
 النُدِغُ - النُدِغُ (الصَّفْعَةُ الْبَرِّيُّ): گیا
 جاتره ی کئی
 نُدَاةُ (الْبِيْضُ فِي آخِرِ الظُّفْرِ):
 سپیتی له کوتایی نینوکدا
 نُدَاةُ الظُّفْرِ: لۆکه که ی شیکرده وه ،
 کردیه وه ، هه لاجی کرد

نُدَفَا الطَّعَامَ (أَكَلَهُ): خواردنه که ی
 خوارد
 نُدَفَا الدَّابَّةُ (سَاقَهَا عَنِيْقًا): به توندی
 لئی خوپی ، بردی به ریوه
 نُدَفَا السَّمَاءَ بِالْمُثَلِّجِ (رَمَتْ بِهِ): ناسمان
 به فری باراند ، به فریاری له ناسمانه وه
 نُدَفَا الْعُودَ أَوْ الْمُزْهِرَ (ضَرَبَ عَلَيْهِ):
 عود و نامرازی موسیقی ژه ندو لییدا
 نُدَفَا الْقَطْنَ (نُدَفَاهُ): لۆکه که ی
 شیکرده وه ، کردیه وه
 نُدَفَاةُ (الْقَلِيلُ مِنَ اللَّبَنِ): که میک شیر ،
 هه ندیک شیر
 نُدَفَاتِ الدَّابَّةُ (أَسْرَعَتْ رَجْعَ يَدَيْهَا):
 دهسته کانی به خیریای هینا و برد
 نُدَلَّ الشَّيْءَ (جَذَبَهُ وَخَطَفَهُ بِسُرْعَةٍ -
 نَقَلَهُ): به خیریای کیشی کرد و بردی ،
 گواستیه وه ، رفاندی
 نُدَلَّ الدُّنُوْمَ مِنَ الْبَيْتِ (أَخْرَجَهَا):
 دۆلچه که ی له بیره که ده رهیتنا ،
 به ده ریکرد
 نُدَلَّ (خَدَمَ الضِّيَافَةَ): ده ست و پیوه ن ،
 کارگه ران ، پیشخزمه تان ، به رده ست ،
 کارگه رانی پیشوازی
 نُدَلَّتْ يَدَا (وَسَعَتْ): دهستی پیس بوو ،
 له که داربوو
 نُدْمٌ عَلَى مَا فَعَلَ (حَزَنَ وَأَسَفًا وَتَابًا
 وَتَحَسُّرًا): خه م و په ژاره دایگرت
 له سه رنه وه ی کردبووی ، په شیمان
 بو وه
 نُدْمٌ: په شیمانی ، داخ بو خواردن ،
 ژیوانی ، پاشگه زیبونه وه
 نُدْمٌ (الْكَيْسُ الظَّرِيفُ): زیره ک و دانای
 نه رم و نیان و قسه خوژش

الفَدَم (الأثر): شویننه وار ، نیشانه ،
 هیما ، جی نیشان
 نَدَمَان - نَدَامَی: مهزه ، نهو زه لاتو و
 مززه مه نیه ی له گه ل مه ی و باده یا
 ده خوریتته وه
 نَدَمَانَه: په شیمان ، ژیان ، مهزه
 نَدَه الرَّجُل نَدَاهُ: پیاوه که قیزانندی ،
 هاواری کرد ، بانگی کرد
 نَدَه الرَّجُل (رَجْرَه وَطَرَدَه): ده ریکرد ،
 لیبی توپه بوو ، به توپه بییه وه ده ریکرد
 نَدَه الإِبِل (سَاقَهَا مُجْتَمِعَةً): به کومل
 لیبی خویری ، به جلّه و بردی به رپوه
 نَدَهة - نَدَهة (الكثرة من المواشي):
 حوشری زور ، گه لیک حوشر
 نَدَهة (الصوت): دهنگ ، هاوار ، قیره ،
 قیزه
 نَدَوَة (موضع شرب الإبل): شوینی
 ناو خواردنه وه ی حوشر
 نَدَوَة: کور ، کومل ، راویژ ، ده ستو
 دل فراوانی ، یانه ، به خشنده یی
 نَدَوَة لیلیة: یانه ی شهو ، شهویانه
 نَدَوَة علمیة: کورپی زانیاری
 نَدَوَة أدبیة: کورپکی ویزه یی و نه ده یی
 نَدَوَة ثقافیة: کورپکی روشنبیری
 نَدَوَة فنیة: کورپکی هونری
 نَدَوَة فقهیة: کورپکی فقهی و شرعی
 نَدَوَة لغویة: کورپکی زمانه وانی
 نَدَوَة (بلل): ته ری ، شی ، نمداری
 نَدَی الشیء (إبسل): ته رپوو ، شی ی
 هینا یه وه
 نَدَی الأرض (أصابها نَدَی): شه ونمی
 لیبیاری ، شه ونم لیبیدا
 نَدَی الصوت (بَعْد): دهنگه که
 دوور که وه وه

نَدَی - نَدَی (المبتل): ته ری ، شیدار ،
 نمدار
 نَدَی الكف (سَخِي - كَرِيم): به خشنده ،
 میهره بان ، ده ستبلار
 نَدَی الصوت: دهنگ خوش ، دهنگ
 گه وه
 نَدَی (نَادِي): یانه ، شوینی کورپونه وه
 نَدَیب: پشتی نیشانداری بریناوی
 نَدَیة: ته ری ، شیدار ، نمدار
 نَدَید (نَطِير): هاوتا ، هاوچور ،
 هاوچه شنو شیواز
 نَدَیف: کراوه ، شیکراوه ، په ره کراو
 نَدَیم: هاوپی ی میزو خواردنه وه ،
 هاوه ل ، هاوده م ، یاوه ر ، هاوده می
 مه ی و باده
 نَدَیمَة: هاوپی و هاوده می مه ی خواردن
نَدْر
 نَدْرَة: ترسو بییم
 نَدْرَة: ناگاداری
 نَدْرَة (دَاءة - خَسَة): رسوایی ،
 سووکی ، بی تا برووی ، ترسنوکی
 نَدْر علی نفسه: له سه رخوی به پتیویست
 گپرا ، نامی کرد ، خوی بق مه بستیک
 ته رخانکرد
 نَدْر العیش فلاناً: کردی به پیشه نگی
 خوی
 نَدْر الأب الولد: باوکه که کورپه که ی بق
 په رستگه نه زرو ته رخانکرد ، رامی کرد
 بق خزمه تی ..
 نَدْر به: زانی و خوی بق ناماده کرد ،
 ناگاداریکرد
 نَدْر: ناه ، نه زر ، به خشین ،
 ته رخانکردن ، ناه کردن

نُذْرِي (الْإِنْدَار)؛ ناگادارکردنه وه ،

ناگاداری

نُذَل (كَانَ حَسِيصًا)؛ رسواو بی

نابرو بوو، نامه ردو ناپیاو بوو ،
ده ویتبوو

نُذَل (سَافِل - جَبَان)؛ رسوا ، بی تا بروو ،

سووک ، نامه رد ، ناپیاو ، ده ویت ،
ترسنوک

نُذِير: هه په شه ، وریا کردنه وه ،

گور په شه ، رابهر ، په یامبهر ،
به خشراو ، ته رخانکراو ، رامکراو له ریئی

په روه ردگاردا

نُذِيرَة: نه وهی رامو نه زرده کړیت ،

پیشه نگی سوپا که وا هه والی دوزمن
را ده که به نیت ، ناگاداریی

نُذِيل: سووک و رسوا ، بی تا بروو ، نزم

نِزَا

نُزِيح - نُزِيح: ماریچی نیرگه له

نُزِحْس - نُزِحْس: نیرگز ، نیرگس ،

گولیکي په په سپی و زه ردی بو نخوشه

نُزِحِيل: نیرگه له ، قلیاناوی ، قه نهی

ناو ، جوړه قلیانیکه سه ریکی توتنی

تیده کړی و سه ره که ی تری ده کړی

به شووشه به کا که هیندی ناوی تیا به و

کونیکي به ته نیشته وه به ماریچیچی

تیده بری و هه له ده مژری

نُزِد: زار ، یاری تاوله ، نه رد ، یاری به که

به کیک له پادشکانی (فارس) دایهیناوه

نُزِدِين - نُزِدِين: روه کیکي بو نخوشه

به روه کی (رومی) ناسراوه

نُزِيح: نارنج ، ترنجوک ، میوه به کی

وه ک پرته قال وایه به لاهم ترشتره

نِزَا

نُزِ الْمَكَانُ (صَارَ ذَا نِزْو)؛ بوو به زونگ ،

شبی دایه وه

نُزِ الْوَتْرِ (هَشْرًا)؛ له ری ه وه ، له رایه وه

نُزِ فُلَانٍ عَنِّي (إِنْتَعَدَ وَإِنْفَرَدَ)؛

دوره که و ته وه لیم ، دوری گرت ،

دوره په ریژیو لیئی

نُزِ الظُّلِيِّ (عَدَا)؛ رایکرد ، به خیرایی

غاریکردو ده نگی لته وهات

نُزًا - نُزًا: ناوی پالوته ، بزیتو ، جی

به خوی ناگری ، ماخولاناوی ، زونگ ،

لیته

نُزًا (وَشَبًا)؛ بازیدا ، نامبازی بوو

نُزًا بِه قَلْبِهِ إِلَيَّ؛ ناواتی بو خواست ،

بیزوی بو کرد ، هه لپه ی بو کرد ،

به هیوای بوو ، تامه زدی بوو

نُزًا عَنْهُ (تَقَلَّتْ وَهْرَبًا)؛ ده ری پی ،

بویده رچوو ، قووچاندی

نُزًا الطَّعَامُ؛ کولا ، خوارده که

پینگه بیشت ، ده می کیشا

نُزًا الْفُضْلُ عَلَى الْأَنْثَى (سَفَدَهَا)؛

چاکی کرد ، لاقه ی کرد ، پیتکیی کرد ،

جووت بوو له گه لی

نُزَاءً - نُزَاءً؛ چاککردن ، که لدان ،

لاقه کردن ، که لگرتن ، لپه پین

نُزَائِعُ؛ نه و حوشترو نه سپانه ی تالان

ده کړین ، بایک و اژووی ناراسته بیته ،

بای دژ به یه ک

نُزَاخُ الْمَجَارِي؛ کاریزکه کن ، بیروزیراب

ده رده ر

نُزَاوُ: ناره زوومه ند ، پر چه زو ناره زوو

نُزَاعُ (مُنَازَعَةٌ - حُصُومَةٌ)؛ ناکوکی ،

کیشه ، تیکچوون ، زویریوون ، شه ر

نَزَاعُ قَضَائِي: ناکوکی یاسایی ،

دردونگی یاسایی

نَزَاع: بیگانه ، غریب ، غواره

نَزَاعَةٌ مَأْرَعَتُهُ بِيَدِكَ ثُمَّ الْقَيْتَهُ):

نهوهی به دههست لئی دهکه یتهوه

باشان فریچی دهدهیت

نَزَاعُ الَّذِي يَفْسُدُ بَيْنَ النَّاسِ):

ناژاوه گپیر، پیاوخراپ ، ناشوبگپیر

نَزَالُ (قِتَالُ): زُورانبازی، دهستهویهخه

نَزَالُ: یه کیك زُور دابه زیت و زُورانبازی

بکات

نَزَالَةُ (السَّفَرِ - الضِّيَافَةِ): سه فهر ،

گهشت ، میوانداری

نَزَالَةٌ: مهنی پیاو که پیرژیت ، ناو

هاتنهوه ، رحعت بوون

نَزَاهَةٌ (الْبُعْدُ عَنِ السُّوءِ):

دوورکه وتنهوه له خراپه ، پاکیتی ،

داوین پاکي

نَزَا بَيْنَ الْقَوْمِ (حَرَشَ بَيْنَهُمْ وَأَفْسَدَ):

نیوانی تیکدان ، مابهینی شیواندن و دژ

به یهک راستی کردنهوه

نَزَا عَلَى فُلَانٍ: هیرشی کرده سهر ،

ههلمت و هیرشی بۆ برد

نَزَا فُلَانًا وَعَلَيْهِ: ناچاری کرد ، زوری

بۆ مینا

نَزَا فُلَانًا عَنِ الشَّيْءِ (رَدَّهُ وَكَفَّهُ):

ریگری لیکرد ، ناچاری کرد

نَزَاهُ عَنِ كَذَا (رَدَّهُ): ریگری لیکرد ،

نه بهیشت نه نجامی بدات

نَزْبُ الظُّلْمِ (صَوْتٌ): مامزه که دهنگی

لیهات ، هاواریکرد

نَزْوَةٌ: ناره زووی سیکسی ، سووکه

حوشتر

نَزَحَ (بَعُدَ): دوورکه وتهوه

نَزَحَ الْبَيْتُ (قَلَّ مَاوُهَا كَثِيرًا أَوْ نَقَدَ):

بیره که ناوی که م کرد یاخود وشک بوو

نَزَحَ الْقَوْمُ (نَزَحَتْ مِيَاهُ آبَارِهِمْ): ناوی

بیره کانیان وشکی کرد یان دابه زوی و

که میگرد

نَزَحَ فُلَانٌ (غَابَ عَنِ دِيَارِهِ غَيْبَةً

بَعِيدَةً): ماوه یهکی زُور له مالتهوه

دوورکه وتهوه ، ماوه و واده یهکی زُور

له مال نه بوو

نَزَحَ: ناوی لیته ، لیل ، لیخن ، بیریک

ناوی که م یان زُور بوویت

نَزَّرَ الشَّيْءَ: به چاوی سووک و نزم

ته ماشایکرد

نَزَّرَ فُلَانًا (أَمْرَهُ - إِحْقَرَهُ): فرمانی دا

به سه ریا ، فرمانی پیکرد ، سووکایه تی

پیکرد ، به سووکی دانا

نَزَّرَ الشَّرَابَ فُلَانًا (أَسْكَرَهُ): مهی و

باده که سه رخوش و مهستی کرد

نَزَّرَ - نَزَّرًا وَنَزْرَةً وَنَزَارًا وَنَزَارَةً

وَنَزْوَرَةً (قَلَّ): که میگرد ، که م بوهوه

نَزَّرَ الرَّجُلَ (كَانَ قَلِيلَ الْخَيْرِ): که م

خیربوو ، بی خیربوو بیدبوو

نَزَّرَ النَّاقَةَ (قَلَّ لَبَنُهَا): شیریه که میگرد ،

شیره که ی که م بوو

نَزَّرًا (قَلَّ): که م بوهوه

نَزَّرَ الْعَطَاءَ (قَلَّ لَهُ): به خشش و

خه لاته که ی که مکردهوه

نَزَّرَ - نَزِيرٌ (الْقَلِيلُ النَّافِعُ - وَزَمَّ): که م و

هه ندیکی بی نسرخ و بایه خ ، گرتیه که

له گوانی حوشتردا

نَزَعَ (أَزَالَهُ): لایبرد ، لئی کردهوه ،

هه لیکه ن ، بچری

نَزَعُ الشَّيْءِ مِنْ مَكَانِهِ (قَلَعَهُ): له شوینی
 خوی مه لیکه ند ، له بن دهریهتنا
 نَزَعُ الْأَمِيرُ الْعَامِلَ (عَزَلَهُ): پادشا
 کارگه رو فه رمان گوزاره که ی له شوینی
 خوی لایرد ، له کاری خست
 نَزَعُ بِالسَّهْمِ (رَمَى بِهِ): تیره که ی
 هاویشت ، مه لیدنا
 نَزَعُ فِي الْقَوْسِ (مَدَّهَا أَيْ جَدَّبَ وَتَرَّهَا):
 ژیکه ی راکیشا ، کپشی کرد
 نَزَعُ الدَّاءُ وَيَالِدُوهَا وَاسْتَسْقَى
 بِهَا): دۆلچه که ی راکیشا و ناوی
 بیته لکوزا
 نَزَعُ يَدَهُ (أَخْرَجَهَا مِنْ جَيْبِهِ): دهستی
 له گیرفانی دهریهتنا
 نَزَعُ الشَّمْسُ: خورنا و ابوو ، رۆژ ناو ابو
 نَزَعُ الرِّيشُ (أَشْرَفَ عَلَى الْمَوْتِ):
 نه خو شه که له سره مه رگدا بوو
 نَزَعَ عَنْ كَذَا (كَفَّ وَأَنْتَهَى عَنْهُ): وازی
 لیهینا ، دهستی لیکیشایه وه
 نَزَعُ الْوَالِدُ أَبَاهُ إِلَى أَبِيهِ: له وچوو ، لئی
 چوو
 نَزَعُ إِلَى أَهْلِهِ (إِشْتَأَقَ): بیری
 که س و کاری کرد ، سوژی بویان هاته
 جۆش
 نَزَعُ مَفْتِيَّ جَيْدًا (إِسْتَخْرَجَهُ): مانایه کی
 باشی مه لکوزا و دهریهتنا
 نَزَعُ إِلَى الشَّيْءِ (ذَهَبَ إِلَيْهِ): رویی
 تیکرد ، بۆیچوو
 نَزَعُ بِلَانٍ إِلَى كَذَا (دَعَاهُ إِلَيْهِ): بانگی
 کرد بۆی
 نَزَعُ الشَّيْءَ (عَطَّلَهُ وَأَفْسَدَهُ): په کی
 خست ، تیکدا ، شیواندی
 نَزَعُ ثِيَابَهُ (خَلَعَهَا): جله کانی داکه ند ،
 خوی رووتکرده وه

نَزَعُ عَنْ غَيْرِهِ ثِيَابَهُ: رووتی کرده وه ،
 جله کانی پیداکه ند
 نَزَعُ مِنْهُ أَمْلَاكَهُ أَوْ حَقُوقَهُ: بی به شیکرد
 له مولک و مافه کانی ، لئی زهوت کرد
 نَزَعُ الْقَشْرَ (قَشَرَ): پاکیکرد ،
 توئیکله که ی لیکرده وه
 نَزَعُ السَّلَاحَ (رَمَى السَّلَاحَ): چه کی دانا ،
 فپری دا ، خوی چه ککرد
 نَزَعُ سِلَاحَهُ (جَرَدَهُ مِنَ السَّلَاحِ): چه کی
 لیدامالی ، چه کی پی دانا
 نَزَعُ نَزْعًا: مووی سه ری به مه ردوو
 لاجانیدا شوپ بوه وه و هاته خواره وه
 نَزَعُ (خَلَعَ): دامالین ، داکه ندن ،
 لیکردنه وه
 نَزَعُ السَّلَاحَ (رَمَى السَّلَاحَ): چه ک دانان ،
 چه ک کردن
 نَزَعُ الْمَلَائِكَةَ (تَجَرَّدَ مِنَ الْأَمْلاكِ): مولک
 لیداکیرکردن ، مولک زهوتکردن
 نَزَعُ أَوْ نَزَاعَ الْمَوْتِ (إِحْتِضَارَ):
 سه ره مه رگ ، گیاندان ، گیانه لا
 نَزَعَاءَ: شوپ بوونه وه ی مووی سه ر
 به مه ردوو لاجانا
 نَزَعَةٌ (مَيْلٌ - إِتْجَاهٌ فَكْرِي): مه وه س ،
 ئاره زوو ، خواست ، لایه نگری ،
 رتیازنکی فیکری ، بیروباوه پ ، رهوت
 نَزَعُ (نَحَسَ): تیه وه ی ژهن ، چیلکه ی
 تیچن
 نَزَعُ بَيْنَ الْقَوْمِ (أَفْسَدَ): نیتوانی تیکدان ،
 خراپه ی خسته نیتوانیانه وه ، دووزمانی
 له نیتوانیاندان شه نجامدا ، کردنی
 به گزی به کا ، ناشووب و ئازاوه ی نایه وه
 نَزَعُ: گوته ی له خسته بردن ، وته و
 گوته ی فریودهر ، مه لئه له تیتنر

نَزْغُ الشَّيْطَانِ (وَسَاوَسُهُ وَمَا يَحْمِلُ بِهِ
 الْإِنْسَانُ عَلَى الْمَعَاصِي)؛ وهسهسه و
 دودولیهک که وا شهیتان ده یخاته دلی
 مردودوم بهره و سه ریچی ده بات
 نَزْغَةٌ؛ وهسهسه و له خشته بردنیک،
 له که دارکردنیک
 نَزَفَ مَاءَ الْبَيْرِ (اسْتَخْرَجَهُ كُلَّهُ)؛
 سه رجه م ناوی بیره که ی ده رهینا ،
 هه مو ناوی بیره که ی هه لگزی
 نَزَفَ دَمَ فَلَانَ (اسْتَخْرَجَهُ بِحِجَامَةٍ)؛
 به که له شاخ گرتن خوینی لیده رهینا ،
 خوینی گرت
 نَزَفَ الشَّيْءَ (نَفَذَ وَفَنِي)؛ ته و او بوو،
 نه ما ، دوا یی هات
 نَزَفَ الدَّمَغَ؛ فرمیسکی وشکی کرد ،
 نه و نه ده گریا هه تا نه شک و فرمیسکی
 نه ما
 نَزَفَ الدَّمَغَ فَلَانًا خَرَجَ مِنْهُ دَمٌ كَثِيرٌ حَتَّى
 ضَعُفًا)؛ خوینیکی زوری له بهر رویشست
 هه تا لاواز بوو
 نَزَفَ الرَّجُلُ دَمًا؛ نه و نه ده خوینی له بهر
 زوی هه تا خوینی تیا نه ما
 نَزَفَ مَاءَ الْبَيْرِ؛ سه رجه م ناوی بیره که
 ده رهینا
 نَزَفَ الرَّجُلُ (ذَهَبَ عَقْلُهُ أَوْ سَكَرَ)؛
 زیری و نه قلی له ده ستدا یا خود
 سه رخوش بوو
 نَزَفَ فِي الْخُصُومَةِ (انْقَطَعَتْ حُجَّتُهُ)؛
 له ده مه ده ما به لگه ی پینه ما ، دوش
 داما ، بی به لگه مایه وه
 نَزَفَ (إفْرَاح)؛ چو لکردن ، به تا لکردنه وه
 نَزَفَ الدَّمَغَ (نَزِيف - سَيْلَانَهُ)؛ خوین
 به ریوون ، خوین پزان ، خوین لیته اتن
 به ته وزم و بی و جان

نَزَفًا؛ ناو له بیر ده رهینان ، لاوازییهک
 به هوی خوین به ریوونه وه دروست
 بو بیئت
 نَزَفَةٌ؛ که میک ناو ، هه ندیک ناو
 شتی تر
 نَزَفَ الرَّجُلُ (طَاشَ)؛ هه له شه بوو ،
 که مته رخه م بوو ، زوو هه لچوو
 نَزَفَ الْإِنْسَانَ (أَمْتًا إِلَى رَأْسِهِ)؛ لیوان
 لیو بوو ، ده فره که تا ده مه که ی هات و
 پریوو
 نَزَفَ الْفَرَسَ (وَتَبَّ وَتَقَدَّمَ بِخَفَّةٍ)؛
 بازیداو به هیواشی هات پش
 نَزَفَ الْفَرَسَ؛ له نه سه که ی داو لیوه ی
 زه ند هه تا بازیداو
 نَزَفَ (طَيْشَ)؛ هه له شه یی ، جرینی
 که مته رخه می
 نَزَفَ؛ هه له شه ، جرت و فرتکر ، جلقری
 توند خود ، گوج ، گیل ، که و نه
 نَزَفَ (طَعَنَ)؛ پیا کرد ، لی دا
 نَزَفَ فَلَانًا؛ جنیوی پیدا ، قسه ی
 ناشیرین و ناقولای کرد به ران به ری
 نَزَفَهُ؛ به نیزه برینداری کرد ، بی هیج
 هو مافیک له که دارو عه بیداری کرد
 نَزَلَ مِنْ عَلُوِّ إِلَى أَسْفَلِ (إِنْحِلَ)؛
 له به رزییه وه هاته خواره وه
 نَزَلَ بِهِ (جَعَلَهُ يَنْزِلُ)؛ وای لی کرد
 داببه زیت ، میتنا به خواره وه
 نَزَلَ بِهِ الْأَمْرَ (حَلَّ)؛ هات به سه ریا ،
 تووشی بوو
 نَزَلَ فَلَانَ عَنِ الْعَقِّ (تَرَكَهُ)؛ وازی
 له حه قی خو ی هینا ، ده ستبه رداری
 مافی خو ی بوو

نَزَلَ الْقَوْمَ وَيَأْتِقَوْمٍ وَعَلَى الْقَوْمِ حَلَّ
 (بِهِمْ)؛ دابه‌زی به میوان لایان ، لایدا
 نَزَلَ الثَّمَنَ سَقَطَ)؛ نرخه‌ک‌ی داشکان ،
 که میکرده‌وه ، هیتایه خواره‌وه
 نَزَلَ الْحَمَى هَبَطَ)؛ تاک‌ی هیواش
 بو‌وه ، خاوبو‌وه
 نَزَلَ الطَّائِرُ عَلَى الشَّجَرَةِ؛ بالنده‌که
 له‌سه‌ر داره‌که نیشته‌وه ، هه‌لنیش
 نَزَلَ عَنْ مَرْكَبٍ أَوْ عَنْ رُكُوبِهِ؛ دابه‌زی ،
 هاته‌خواره‌وه له‌سه‌ر ئوتومبیل یان ئه‌و
 شته‌ی سواری بو‌وبوو
 نَزَلَ إِلَى الْمَيْدَانِ (دَخَلَ السَّاحَةَ)؛
 هاته‌مه‌یدان ، هاته‌کایه‌وه
 نَزَلَ عَلَى رَأْيِهِ؛ ملیدا ، له‌پاو بو‌وونوی
 خو‌ی دابه‌زی و هاته‌خواره‌وه
 نَزَلَ الرَّجُلُ أَصَابَهُ زُكَامٌ)؛ تووشی
 هه‌لامه‌ت بوو
 نَزَلَ الزَّرْعُ (زُكَا وَتَمَى)؛ کشتوکاله‌که
 پیگه‌یی ، نه‌شو نمایکرد
 نَزَلَ اللَّهُ كَلَامَهُ؛ خوداوه‌ند نیگای نارد
 بو‌ پیغه‌مبه‌ره‌ک‌ی ، گوته‌ی خو‌ی
 دابه‌زاند بو‌ فرستاده‌ک‌ی ، خوداوه‌ند
 سروشت و نیگای نارد
 نَزَلَ الْقَوْمَ (أَنْزَلَهُمُ الْمَنَازِلَ)؛ له‌لانه‌و
 شویتنی خو‌یان داینان ، جیتنشینی کردن
 نَزَلَ عِلْدًا؛ لیتی داشکان ، لیتی‌ده‌رکرد ،
 هیتایه خواره‌وه
 نَزَلَ دَرَجَتَهُ (تَقَصَّهَا)؛ پله‌و نمره‌ی که‌م
 کرده‌وه ، دایشکاند ، هیتایه خواره‌وه
 نَزَلَ الْمَصْبَاحُ (قَلَّ ضَوْؤُهُ)؛ تیشکی
 چراکه‌ی کز کرد ، که میکرده‌وه
 نَزَلَ الْعِلْمُ؛ ئالاک‌ی داگرت ، هیتایه
 خواره‌وه

نَزَلَ السَّفَرَ حَفْضَهُ)؛ نرخه‌ک‌ی
 داشکاند ، دایبه‌زاند ، هیتایه خواره‌وه
 نَزَلَ (مَاهِيْنٍ لِلضَّيْفِ)؛ ئه‌وه‌ی ئاماده
 ده‌کریت بو‌ میوان ، سفره‌و خوانی
 میوان
 نَزَلَ؛ خوانی ئاماده‌کراو بو‌ میوان ،
 لانه ، مال ، خواردنی پرخیرو به‌ره‌که‌ت
 نَزَلَ - نُزِلَ؛ میوانخانه ، دیوه‌خان ،
 ئوتیل ، خان
 نَزَلَ؛ باران ، که‌سیک زورچاکه‌کارو
 به‌خشنده بیت ، پاکیزه‌یی
 نَزَلَ؛ گرد ، کزبو‌وه‌وه
 نَزَلَ؛ شویتنیک زور خه‌لکی لیتی لابه‌دن ،
 ره‌قه شوین
 نَزَلَتْ؛ هه‌لامه‌ت ، درم ، سه‌رمایوون
 نَزَلَتْ صَدْرِيَّةٌ أَوْ شَفِيَّةٌ؛ کزک‌و
 هه‌لامه‌ت ، سه‌رو سنگ گیران
 نَزَلَتْ وَاحِدَةً؛ ئه‌نفلزنا
 نَزَلَتْ الْوَجَلُ (حَرَكُ رَأْسِهِ)؛ پیاره‌که
 سه‌ری جوولاند ، سه‌ری له‌قاند
 نَزَلَتْ الْأُمُّ صَبِيَّهَا (رَفَعَتْهُ)؛ دایکه‌که
 مناله‌ک‌ی هه‌لپه‌پاند ، به‌رزی کرده‌وه ،
 هه‌لپه‌پاند ، به‌رزی کرده‌وه ، سه‌مای
 پیکرد
 نَزَلَتْ الْإِبِلَ (بَاعَدَهَا عَنِ الْمَاءِ)؛
 حوشره‌ک‌ی له‌ئاوه‌که دورخسته‌وه
 نَزَلَتْ نَزَاهَةً وَنَزَاهِيَّةً (تَبَاعَدَ عَنِ
 الْمَكْرُوهِ)؛ له‌خرابه‌ به‌دورکه‌وته‌وه ،
 دوره‌ پهریز‌بوو له‌خرابه ، پاک‌و
 بیگه‌ردبوو
 نَزَلَتْ الْمَكَانَ (كَانَ نَزَاهًا وَنَزِيهًا)؛ پاک‌و
 بیگه‌ردبوو ، پاکیزه‌و پوخت بوو

نُرُوءٌ عَنِ فِعْلِ دَنِيءٍ: له کرده ی خرابه
دوورکه و تنه وه

نُرُوءُ الرَّجُلِ: پیاوه که ی به دوور گرت
له مه موو خرابه و ناپه سه ندیبه ک
نُرُوءُ نَفْسِهِ عَنِ الْقَبِيحِ (نَحَاهَا
وَبَاعَدَهَا): نه نفسی به دوورگرت

له خرابه و کاری نابه چی
نُرُوءُ اللَّهِ عَنِ السُّوءِ (قَدَسَهُ وَبَعَدَهُ عَنِ
نَسْبَةِ السُّوءِ إِلَيْهِ تَعَالَى):
په روه ردکاری به دوورگرت له خرابه و

ناپه وایی دانه پالی
نُرُوءٌ - نُرُوءٌ - نُرُوءٌ (الْعَفِيفُ الْمُنْتَبِعِدُ عَنِ
الْمَكْرُوهِ): داوین پاک ، ره وشت به رزی
داوین پاکو دوور له خرابه

نُرُوءٌ - نُرُوءٌ (الْبُعْدُ عَنِ السُّوءِ):
دوورکه و تنه وه له داوین پیسی و خرابه
نُرُوءَةٌ (فُسْحَةٌ): که پران ، که گشت ،
سه بران ، رابواردن ، که یف به ده رکردن

نُرُوءُهُ (نَحَاهُ وَبَاعَدَهُ عَنِ الْقَبِيحِ): پاکو
بیگه رد رایگرت ، به دووری گرت
له خرابه و داوین پیسی

نُرُوءُهُ اللَّهِ عَنِ السُّوءِ: خوداوه ند
له خرابه و داوین پیسی به دووری گرت
نُرُوءٌ: بازدان ، لپه رین ، لاقه کردن ،
ناره زووه لسان ، به ریابوون

نُرُوءٌ - نُرُوءٌ - نُرُوءَانٌ (وَأَثْب): بازدان ،
نامبازبوون
نُرُوءَانٌ: زه بزروه ننگ ، هه په شه و
گوره شه ، چاوسوورکردنه وه

نُرُوءَةٌ: شتی کورت ، بازدان ، قه له مبارز ،
نامبازبوون
نُرُوءَةُ الْفِكْرِ (تَخْيِيلٌ - تَصَوُّرٌ): خه یال
پلاو ، خه ون نه رخنه وانی

نُرُوءٌ: دوور ، په راگه نده ، بیری که م
ناو

نُرُوءٌ: ژنی که م شیر ، که م دوو قسه ،
هه رشتیک که م بکات

نُرُوءٌ: ناره زوومه ند بق ولات و نیشتمانی
خوی ، بیری قول ، بیاباننکی دوور

نُرُوءٌ: بیریک ناوی به ده ست لیته ل
گوزرابیت و بی ناو مابیتته وه

نُرُوءٌ: دابه زین ، هاتنه خوار ،
هاتنه خواری ، که مبرونه وه ، نیشتنه وه ،

لادان
نُرُوءٌ عَلَى رَغْبَةِ فُلَانٍ: له به رخناری
فلان ، له بهر ...

نُرُوءُ الرَّجُلِ (نُرُوءٌ وَجَرَى دَمُهُ): خوینی
به ریوو ، خوینی به لیشاو لیژدیشت

نُرُوءٌ: ناله ی پاله وان و مه داندکیر
نُرُوءَةٌ: پاکو بیگه رد ، پوخت ، ته وری

تیندو بره ی
نُرُوءٌ: دوور ، واژووی نزیکه

نُرُوءٌ (قَلِيلٌ): هه ندیک ، که میک ،
توژنیک ، بریک

نُرُوءٌ: ناره زوودار ، هه وه سباز ،
بزاوت و فره جووله ، بزیزوکه ، زیره کو

چابووک
نُرُوءٌ: ناواره ، غه واره ، دوور ، بیریک

قول نه بیت ، به په روش بق نیشتمانی
خوی ، یه کیک دایکی که نیزه یه ک بیت ،

شکوژمه ندو به ناپروو ، هه لکیشراو ،
له بن دهره تیراو

نُرُوءَةٌ: به په روش و سوژ بق نیشتمانی
خوی

نُرُوءَةٌ مِنَ النِّسَاءِ: ژنیک شوو به بیگانه و
که سی به ده ر له که سی خوی بکات

تَرْبِيعَةٌ مِنَ النَّجَائِبِ: نهسپی رهسه ن
 کهده بریت بق زیدو شوینی دور
 تَرْبِيعٌ: به لیتشاو خوین به ربون ، پزانی
 خوین به هوروزم ، تینوویه که ره که کانی
 وشک بووبنو زمانی له گو که وتیت،
 سه رخوش، تادار ، بیریکی که م ناو
 تَرْبِيعَةُ (الْكَلِمَةُ السَّيِّئَةُ): وشه یه کی
 خراپ و ناچور
 تَرْبِيعٌ: میوان ، دانیشتان ، نیشه جی،
 خواردنیکی به فه پرو به ره که ت
 تَرْبِيعٌ: داوین پاک ، به ناموس ، راست ،
 دهست پاک ، به رتیل نه خور

ن س

نَسَ النَّاقَةَ سَاقَهَا وَزَجَرَهَا): لیتی
 خوری به توندی ، به توندو تیژی لیتی
 خوری
 نَسَ الْقَوْمُ وَرَدُوا الْمَاءَ): هاتنه سه ر
 ناو هه
 نَسَ الْخَبْزُ أَوْ اللَّحْمُ (يَيْسَ): نان و
 گوشته که وشک بوونه وه
 نَسَ قُلَانٌ (كَانَ مَاضِيًا سَرِيعَ الْعَمَلِ فِي
 كُلِّ أَمْرٍ): چوست و چالاکبو له گشت
 کاریکدا ، چابوک و گورج و گولبوو
 له هه موو کاریکدا
 نَسَ الْعَطْبُ (أَخْرَجَتِ النَّارُ زَبَدَهُ عَلَى
 رَأْسِهِ): که فیکرد ، سه ری داره که
 که فیکرد کاتی خرابه نپو ناگروه
 نَسَا الرَّجُلُ (تَرَكَ عَمَلَهُ): وازی له کارو
 پیشه ی خوی هینا ، دهستبهرداری
 کاری خوی بوو
 نَسَا عَرَقٌ مِنَ الْوَرَكِ إِلَى الْكَفْبِ):
 ده ماری لاق ، ده ماریکه له لاقدا
 نَسَاءٌ (كَثِيرٌ النَّسِيَانُ): بیر خراپ ،
 نه وه ی شتی زور له بیر ده چیته وه

نَسَاءٌ: زنان ، ئافره تان
 نَسَاءٌ: فه راموشکار
 نَسَاءٌ (طُولُ الْعُمُرِ): ته من دریز
 نَسَابٌ - نَسَابَةٌ: شاره زا له ره چه له کدا
 نَسَابَةٌ (قَرَابَةٌ): خزمایه تی، خویشایه تی
 نَسَاجٌ: ته ونکه ر ، دروزن
 نَسَاجَةٌ (حِرْقَةُ النَّسَاجِ): چنن ،
 پیشه ی چنن و ته ون کردن
 نَسَائِيَّةٌ: دال
 نَسَافٌ - نَسَافٌ: بالنده یه که ده نوکیکی
 دریزی هه یه وه له شاخ ده چیت
 نَسَافَةُ الْمَنَسَفِ (مَا يَسْقُطُ مِنَ الْغُرَيَالِ):
 بن بیژنگ
 نَسَافَةٌ (عِنْدَ الْمُعَاصِرِينَ): له زانستی
 هاوچه رخدا: موشه کیکه به کار
 ده هینریت بو تیکدانی سه نگه ری
 دورژمن ، موشه ک ، بومبا
 نَسَالٌ - نَسَالَةٌ: تووک و په ری وه ریو ،
 توولیکی و رووتانه وه کاتی زاوژی،
 پرورش
 نَسَالٌ (سَرِيعُ الْعَدْوِ): تیز ، خیرا راکردو
 نَسِيَانٌ - نَسِيَانٌ: ده ردی له بیرچونه وه ،
 له بیرنه مان ، له دل ده رچون، لیبوردن،
 فه راموش کردن
 نَسَا الدَّابَّةُ: به توندو تیژی لیخوری
 نَسَا اللَّيْنُ بِالْمَاءِ (خَلَطَهُ): ناوی تیکه ل
 به شیر هه که کرد
 نَسَا الْمَاشِيَةُ (بَدَأَ سَمْنَهَا): قه له وی
 ناژه له که ده رکه وت ، دیاریدا
 نَسَا الشَّيْءُ (أَخْرَجَهُ): دوابخست ،
 به کی خست ، خستیه دواوه
 نَسَا اللهُ أَجَلَهُ وَفِي أَجَلِهِ (أَخْرَجَهُ):
 خوداوه ند چاره نووس و مه رگی
 دواخست

نَسَا فُلَانًا: پاراستی ، پاریزگاری لَنَكرد
 نَسَا الْبَيْعَ وَفِي الْبَيْعِ بَاعَهُ وَأَخْرَهُ لَهُ
 دَفَعَ الثَّمَنَ): فرلاستی و وادهی پیتدا
 درهنگ پاره‌ک‌ی بداتی
 نَسَا عَنِ فُلَانٍ دَيْنَهُ (أَخْرَهُ): وامه‌ک‌ی
 دواخست ، دانه‌وه‌ی قهرزه‌ک‌ی
 دواخست
 نَسَا الدَّابَّةَ سَاهَا وَزَجَرَهَا): به‌توندو
 تیژی نازده‌له‌ک‌ی لَنَخوپی ، توندو تیژ
 بردی به‌ریوه
 نَسَاةٌ - نَسِيئَةٌ (التَّأخِيرُ وَالتَّأجيلُ):
 دواخست، په‌کی خست ، خستیه دواوه
 نَسَوُ: شَرِيكَ نَاوِي زَوْر تَنَكْرَابِيَت ،
 باده‌وه‌ی سه‌رخوشکه‌ر ، قه‌له‌وی
 نَسَوُ الْمُخَالِطُ وَالْمَعَاشِرُ - حَلُو الْكَلَامِ):
 تَنَكَلْ، نَاوِيَتَه ، قسه‌خوش گف‌ت و زار
 شبرین
 نَسِبَ الرَّجُلُ: باسی ره‌چه‌له‌ک‌و نه‌ژادی
 کرد، پرسپاری سه‌بارت به‌ره‌چه‌له‌ک‌و
 نه‌ژادی کرد، خیزانه‌ک‌ی باس‌کردو
 ناساندی
 نَسِبَ الشَّاعِرُ بِالرَّأَةِ: شاعرو بو‌یژه‌ک‌ه
 به‌به‌ژنو و بالو جوانی ژنه‌ک‌ه‌دا ه‌لیدا
 نَسِبَ إِلَى (عَرَى): خستیه پال،
 گه‌راندیه‌وه‌ بُو
 نَسِبَ إِلَيْهِ كَذَا (إِثْمُهُ بِهِ): تاوانی
 خسته‌پال، گونا‌ه‌باری کرد
 نَسِبًا: نه‌ژاد، ره‌چه‌له‌ک ، په‌یوه‌ندی ،
 خزمایه‌تی له‌ژنو و ژنخوازییه‌وه
 نَسِبَ رِيَاضِي: لَوْكَارِيَت
 نَسْبَةٌ - نُسْبَةٌ: خستنه‌پال ، گه‌رانه‌وه
 بُو...، خزمایه‌تی ، خویشایه‌تی ،
 په‌یوه‌ندی، له‌یه‌ک‌چوون ، چوون یه‌ک،
 ریژه، تَنَكْرَا ، راده

النَّسْبَةُ الثَّابِتَةُ: ریژه‌ی نه‌گژد
 النَّسْبَةُ الْمَوْتِيَّةُ: ریژه‌ی سه‌دی
 نَسَخَ الثُّوبَ (حَاكَهُ): جله‌کانی چنی
 نَسَخَ الْكَلَامَ (لَخَّصَهُ - نَطَّمَهُ): قسه‌کانی
 کورت کرده‌وه ، پوختی‌کرد، دایرپشت ،
 داینا
 نَسَخَ الشَّاعِرُ الشُّعْرَ (نَطَّمَهُ):
 شاعیره‌ک‌ه ه‌ژنراوه‌ک‌ی دانا ،
 هه‌لیبه‌ست
 نَسَخَ الْغَيْثُ النَّبَاتَ (أَنَمَاهُ حَتَّى الْتَفَأَ):
 بارانه‌ک‌ه روه‌ک‌ه‌ک‌ی پینگه‌یاندو نه‌شو
 نمای پیکرد هه‌تا لول بوو ، رواندی تا
 پینگه‌ی
 نَسَخَ (حَيَاكَةً): چنن ، ته‌ون کردن
 نَسَجَتِ النَّاقَةُ فِي سَيْرِهَا: حوشره‌ک‌ه
 رُویش‌ت به‌ریوه
 نَسَجَتِ الرِّيحُ الشُّرَابَ: ره‌شه‌با خاک‌و
 خُوْلِي له‌سه‌ر زه‌وی رامالی و هه‌لیگرت
 نَسَخَ الشَّيْءَ (أَزَالَهُ - أَبْطَلَهُ - مَسَخَهُ):
 سپه‌یوه ، لایبرد ، هه‌لیوه‌شاند ،
 به‌تالی‌کرده‌وه
 نَسَخَ الْكِتَابَ: له‌به‌ری گرتنه‌وه، وه‌ک
 خُوِي نووسیه‌وه
 نَسَخَ الْقَانُونَ أَوِ الْأَمْرَ (أَلْفَاهُ): یاسا
 یاخود فه‌رمانه‌ک‌ی هه‌لوه‌شاندوه،
 لایبرد ، پوچی کرده‌وه
 نَسَخَ أَحَدَهُمَا الْآخَرَ: یه‌ک‌کیان نه‌وی
 تریانی پووج کرده‌وه
 نَسَخَ (إِبْطَالَ - نَقَلَ - اِنْتِقَالَ الرُّوحِ مِنْ
 بَدَنِ إِلَى آخَرَ): هه‌لوه‌شاندن،
 سَـرِینَه‌وه، پووج‌کردنه‌وه،
 له‌به‌رنووسینه‌وه، لیگرتنه‌وه، روحیتک
 له‌جه‌سته‌یه‌ک‌وه بچیت بُو یه‌ک‌کی دی

نُسْخَة: له بهرگراو ، نوسخه ،
 روونوس، دانه ، ژماره ، دستنوس،
 دانه‌ی دهق نووس ، تیراژ
 نُسِرَ عَنْهُ (كشَطَهُ): پاکی کرد،
 تویکله‌کی لیکرده‌وه
 نُسِرَ الْجِرْحُ اللَّحْمَ: کیمی لیجات ،
 زوخم و کیمی لیده‌رپیری
 نُسِرَ الرَّجُلُ: جنیوو قسه‌ی ناشیرینی
 پیگوت ، چوو به‌گژیا
 نُسِرَ الْجَبَلُ: په‌ت و گوریسه‌کی
 شیرکرده‌وه ، هه‌لیوه‌شان ، خاوی
 کرده‌وه
 نُسِرَ: سیسارک ، سیسارکه‌که‌چه‌له ،
 سه‌رگه‌ر
 نُسِرُ الْحَافِرِ: گزشتی ناوسم
 نُسْرَةٌ: پارچه ، کوت ، ته‌لاش ، ته‌له‌زم
 نُسْرَةُ الْبَازِي (نُتِفَ لَحْمَهُ بِمُنْسِرِهِ):
 داله‌که گزشته‌کی به‌ده‌نووکی بچری
 نُسْرِينُ: نه‌سرین ، جوړه گولتیکی په‌په
 وردی بو‌نخوشی سپی‌یه
 نُسْسُ الْمَاشِيَةِ (مَشَاهَا): نازه‌له‌کی
 به‌پیکرد
 نُسْسُ (الأصول الرديئة): بنه‌په‌تی
 خراب و بی‌بایه‌خ
 نُسْعُ: جومگه‌ی نیوان ده‌ست و قول،
 په‌تیکی برین و دریزه باری پی‌شه‌تک
 ده‌دریت، بای باکوور
 نُسْفَة: گوریس و بار شه‌تکدان
 نُسِفَتِ الْإِنْسَانُ إِكْشَفَتِ اللَّثْمَ عَنْهَا
 وَأَسْرَحَتْ): ددان و پووکه‌که‌لیه‌ک
 جیابوونه‌وه
 نُسْغُ اللَّبَنِ بِالنَّاءِ (مَرْجَهُ بِهِ): ناوی
 تیکه‌ل به‌شیر کرد

نُسْغُ الْخُبْرَةِ: به‌که‌وگری ناسنی
 نه‌خش و نیگاری کرد
 نُسْغُ فِي الْأَرْضِ (ذَهَبَ فِيهَا): رویش
 به‌سه‌ر زه‌ویدا ، تپه‌پری
 نُسْغُ النَّبَاتِ: ناووک ، ناویکه له‌دار
 دپته‌وه‌وه له‌کاتی بریندا
 نُسْغُ صَاعِدٍ: ناوگی به‌رزه‌پو ،
 سه‌رکه‌وت
 نُسْغُ نَازِلٍ: ناوگی نزمه‌پو ، داکه‌وت
 نُسِفَتِ أَسْنَانُهُ: نهم و شلبوو بنی
 ددانه‌کانی
 نُسِفَتِ الْجِرَّةُ (بِتَّ بَعْدَهَا فَطَلَّتْ):
 داره‌که دوا‌ی برین رویه‌وه ، ژیاوه ،
 شین بو‌وه
 نُسْفَهُ (قَطَعَهُ): بری ، له‌تیکرد،
 که‌رتیکرد
 نُسْفَ الْبِنَاءِ (قَلَعَهُ - هَدَمَهُ): رووخانی،
 رمانی ، هه‌لیکه‌ند، تیکیدا ، ویرانی کرد
 نُسْفَ لِشَيْءٍ (غَرَبَلَهُ): تاوتوی‌ی کرد،
 نه‌مدیوادیوی کرد
 نُسْفَ الْحَبِّ بِالنُّسْفِ (نَفَضَهُ وَذَرَاهُ):
 تووه‌کی به‌بیژنگ بیژیاوه‌وه ،
 هه‌لیته‌کان
 نُسْفَ الرِّيحِ الشَّرَابِ (قَلَعْتُهُ وَفَرَقْتُهُ):
 ره‌شه‌باکه خاک و خوله‌کی هه‌لکیشاو
 په‌رته‌وازه‌ی کرد
 نُسْفَ الْإِنَاءِ (إِمْتَلَأَ وَقَاضَى): قاپ و
 جامه‌کی پرکرد ، لیوان لیوی کرد
 نُسْفَة - نُسْفَة - نُسْفَة: به‌رده‌پی،
 نه‌له‌په‌شک ، جوړه به‌ردیکی نقد
 سووکه و له‌گه‌رماودا چلکی بنی پی‌پی
 خاوین ده‌کریته‌وه

نَسَقَ الدَّرَّ وَنَحَوَهُ (نَطَّمَهُ): مؤذیه‌وه ،
ریکی خست، رازاندیه‌وه ، کردی
به‌په‌ته‌وه
نَسَقَ الْكَلَامَ: هه‌ندیکی وابه‌سته به‌یه‌ک
کردو بردنید - وه سه‌ریه‌ک، قسه‌کانی
وابه‌سته‌ی یه‌ک کرد
نَسَقَ الشَّيْءَ: ریكو و ناپاسته‌ی کرد،
گونجاندی
نَسَقَ: ریكو پیکی ، پیودان ، رازانه‌وه ،
ریگه ، شیواز ، رژیم ، ره‌وش ،
ده‌ستور

نَسَقَ (نَسَقَ) : ریكخستن
نَسَكَ الرَّجُلُ (تَرَهَّدَ وَتَعَبَّدَ وَتَقَشَّفَا):
پیاوه‌که بوو به‌سۆفی ، ده‌ستی دایه
سۆفیگه‌ریتی و خوابه‌ریستی
نَسَكَ لِلَّهِ (تَطَوَّعَ بِقُرْبَانٍ وَذَبَحَ لَوَجْهِهِ
تَعَالَى): به‌ندایه‌تی خوداوه‌ندی کرد
به‌سه‌ربرینی نازهل و قوربانی له‌پیناویدا
نَسَكَ الثُّوبَ (غَسَلَهُ فَطَهَّرَهُ): شتی ،
پاکی کرده‌وه ، شۆردی
نَسَكَ الْبَيْتَ (أَتَاهُ): روی له‌خانه‌ی

خواکرد
نَسَكَ إِلَى طَرِيقَةٍ جَمِيلَةٍ (دَاوَمَ عَلَيْهَا):
به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر ریبانو ریچکه‌یه‌کی
جوان و باش، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر
ره‌وش و ریبانزیکه قه‌شه‌نگو جوان
نَسَكَ - نَسَاكُهُ (صَارَ نَاسِكًا): بوو
به‌سۆفی خوداوه‌ند ، بوو به‌سۆفی
ریی نایین و خوابه‌ریستی
نَسَكَ - نَسَاكُهُ: خوابه‌ریستی ،
سۆفیگه‌ریتی ، که‌نارو گوشه‌گیری ،
قوربانی ، خوین ، شتی زیوین
نَسَلَ الرَّجُلُ: منالی زۆری خسته‌وه ،
به‌چه‌و منالی زۆری هه‌بوو

نَسَلَ الصُّوفَ أَوْ الرَّيشَ: توك و په‌ره‌که‌ی
فری‌دا ، وه‌رانی ، تووله‌ک بوو
نَسَلَ فِي مَشِيهِ (أَسْرَعَ): له‌رۆیشتندا
په‌له‌و خیرای کرد ، گورجو گۆلو
چابوک بوو
نَسَلَ (ذُرْبَةً - خَلْقًا - حَلًا): وه‌چه ،
به‌چه ، منال، نه‌وه ، وه‌جاخ ،
دروستکراو ، وه‌رین ، بوونه‌وه‌ر ،
لیبونه‌وه ، شی‌بوونه‌وه

نَسَلَ (اللَّبَنُ الَّذِي يُخْرَجُ مِنَ التَّيْنِ
الْأَخْضَرِ): نه‌وشیره‌ی له‌هه‌نجیری
سه‌وز دیته‌ ده‌ره‌وه
نَسَمَ الْبَعِيرُ الْأَرْضَ بِخَفِّهِ (ضَرَبَهَا وَأَثَرَ
فِيهَا): حوشتره‌که زه‌وی کورتیه‌وه‌و
لییدا به‌سمه‌کانی و شوینه‌واری خۆی
به‌سه‌ره‌وه به‌جیه‌نشت
نَسَمَ الشَّيْءَ (تَغَيَّرَ): گۆپا ، وه‌ک خۆی
نه‌ما

نَسَمَ الْمَكَانَ (نَزَّ): پربوو له‌ئاوو لئی تکا
نَسَمَ فِي الْأَمْرِ (إِبْتَدَأَ): ده‌ستی پیکرد ،
ده‌ستی دایه ، شانی پیاکرد
نَسَمَ النَّسْمَةَ (أَحْيَاهَا وَأَعْتَقَهَا):
نازادیکرد، سه‌ریه‌ست و زرگاری کرد
نَسَمَ الْأَسْرَ (أَطْلَقَهُ): زیندانیه‌که‌ی
نازادکرد، به‌ره‌لای کرد، سه‌ریه‌ستی کرد،
سه‌رفرازی کرد

نَسَمَ: هه‌ناسه ، روح ، گیان ، شنه‌ی با ،
لووت ، ریگه‌یه‌ک گیراییته‌ به‌ر ، روح و
گیانی مرۆفو نازهل و هه‌رگیاندارو
زینده‌وه‌ریکی‌تر
نَسَمَتَا - نَسَمَتَا: با هه‌لیکرد ، کزه‌ی با
هات ، شنه‌ی شه‌مال‌هات

نَسْمَة: مَرَوْف، گیانه‌وهر، زینده‌وهر، گیانله‌بهر، گیان له‌سهر، گیاندار، تنگه‌نه‌فوسی
 نَسْمَة هَوَاء: کزه‌ی با، شنه‌ی با، کزه
 نَسْمَة: گیاندار، بونه‌وهر
 نَسْنَأَس: مَرَوْفی به‌خه‌یال، مه‌یمونی
 کلک دریز، سه‌گسار، نازده‌لیکی
 خه‌یالیه‌و ده‌لئیت له‌سهر شینواری مَرَوْفه
 نَسْنِین: ژنان، نافرته‌تان
 نَسْوَة - نَسْوَة: ژنان، نافرته‌تان
 نَسْوَف: نه‌و حوشتره‌ی روه‌و گژوگیا
 له‌بن دهرده‌مه‌ینیت و مه‌لیده‌کیشتیت
 نَسْوَل (السَّرِيعُ الْعَدُو): تیز، خیرا، گورج و گول، غارتیز
 نَسْوَلَة: که‌ل، نیره‌هوز، نیره‌ی چاک، نازده‌لی تهرخان و رامکراو بۆ زاوون
 نَسْوِي - نَسْوِي (نَسْبَة إِلَى النِّسْوَة): ژنانه، هی نافرته‌تانه، نه‌وه‌ی ده‌درتته
 پال ژنان
 نَسِي الشَّيْء: بیری چوو، له‌یادی‌کرد، بیری چوه‌وه، گوی نه‌دایه
 نَسِي - نَسِي: فه‌رامۆشکراو، له‌بیرکراو، نه‌وه‌ی به‌جی‌ده‌مه‌لرت له‌پاشماوه‌ی
 کۆچکه‌ران
 نَسِيَاء: ئینزیلاق
 نَسِيَان: له‌بیرچونه‌وه، له‌بیرکردن، له‌یادکردن، دهردی بیرچونه‌وه
 نَسِيء: شیریکی ناوی زۆد تیکرابیت، دواکه‌وتن
 نَسِيَّة (التَّأخِيرُ وَالتَّأجِيل): دواخستن، خستنه‌ دواوه
 نَسِيْب: خزم، خویش، خزم له‌ژنو
 ژنخواریه‌وه، زاوا، خانه‌دان

نَسِيَة - نَسِيَات: بچوو ککراوه‌ی ناوی ژنانه
 نَسِيح: چنراو، کوتال، قوماش، چنن، بیکه‌تان
 نَسِيح فِي الشَّرِيح: نه‌تم
 نَسِيح الْعَنْكَبُوت: مه‌لانه‌ی جالجالۆکه
 نَسِيْس: برسیتیه‌کی توندو سه‌خت، نه‌وپه‌ری هه‌ول و ره‌نجی مَرَوْف، توئیکی دار، ناوی دووره‌که، پاشماوه‌ی
 روح و هه‌ناسه له‌جسته‌دا
 نَسِيْس - نَسِيْسَة: سروشست، قسه‌مه‌تان و قسه‌بردن، ته‌پی، شیداری
 نَسِيْف: نه‌ینی، شوینه‌واری قه‌پو گازی گویدریر، قسه‌و گوته‌یه‌کی
 شاراهو په‌نهان
 نَسِيْفَة: به‌رده‌پی
 نَسِيْق: ریک و پیک، شیاو، گونجاو، له‌بار، به‌جی
 نَسِيك (الذَّهَب - الْفِضَّة): ئالتون، زیو
 نَسِيكَة: قوربانی، سه‌رپراو، قالی
 داپژراوی ئالتون و زیو
 نَسِيْل: تووک و په‌پی وهریو، هه‌نگوین
 کاتی رۆده‌کریت و له‌شانه‌که‌ی جیا ده‌کریته‌وه
 نَسِيْلَة: کور، پلته‌ی چرا، هه‌نگوینی
 رۆکراو
 نَسِيْم: شه‌مال، کزه‌با، سروه، شنه، بای ماشه‌لان، روح، ره‌گ
 نَشُّ الدَّابَّةِ (سَاقَهَا سَوْقًا رَافِعًا): به‌مه‌یواشی و له‌سه‌رخۆ نازده‌له‌که‌ی
 لیخوپی، به‌مه‌یواشی بردی به‌پتوه

نَش الشيء (خَلَطَهُ): تِيكَه لِيكرد ،

ناوِيته ي کرد

نَش النَّيْبُ (غَلَى): مَهْ ي و باده که هاته

کول، قولبي هات ، کولاني

نَش الْمَاءُ: ناوه که خورده ي هات ،

دهنگي هات

نَش اللحم: چزه چزي گزشته که هات

له نيئو مه نجه لدا ياخود له تاوه دا

نَش الرُّطْبُ (ذَهَبَ مَأْوَهُ): خورما که وشک

بو هوه ، ته ري نه ما

نَش الْمَسْكَ وَنَحْوَهُ (دَقَهُ): کوتاي ،

دايگرت هوه

نَش (النَّضْفُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ): نيوه ي

هه مو شتيک

نَشَى القَمَاشُ (عَالَجَهُ بِالنَّشَاءِ):

نيشاسته ي ليدا ، به نيشاسته ده قى

پيگرت

نَشَا - نَشَاءُ: نيشاسته ، نيشاسته ي

که نم ، بوني خوَش

نَشَابُ (الرَّامِي بِالنَّشَابِ): تيره اويز

نَشَابُ (سَهْمٌ): تير ، رم

نَشَابَةٌ: تيرؤك ، تيرؤكي دريژ

نَشَاةٌ: دره ختي تازه رواو سه وزبوو

نَشَاحٌ: ده فرو قايي چرو ليوان ليو

نَشَادٌ: دانه ري جورده هونراو هه که

النَّشَادُ: که پان به دواي شتي ونبوودا

نَشَادِرٌ - نَوْشَادِرٌ: شله ي نامونياک

نَشَارُ الخَشَبِ (أَلَى النَّشْرُ): داريره وه ،

گرده ير ، برهر ، شه قه مشار

نَشَارَةُ الخَشَبِ (مَا يَسْقُطُ مِنَ الخَشَبِ

أَثَاءَ النَّشْرِ): نارده دار ، ته لاش

نَشَارٌ: ده ريره يو ، به رز ، ده ريره يو ،

قَوْزٌ ، هه لتوقيو ، شويني به رزو بلند

نَشَاشٌ: کاخه زئکی ره قه و مه ره که ب

هه لده مزيت و نووسيني له سه و وشک

ده بيته وه

نَشَاشَةٌ: شوره خاکيکي وشکه و هيچ

روه کيکي تيا نارويت

نَشَاطٌ (هَمَةٌ - خَفَّةٌ): چالاکي ،

چابووکي ، گورجي ، چوستي ، گورج و

گولِي ، رِيح سووکي

نَشَافٌ (وَرَقٌ خَاصٌ يَنْشَفُ بِهَا الخَبِرُ):

ناو هه لچنه ، کاخه زئکی تاييه تيه و

مه ره که بي پي وشک ده کريته وه

نَشَافَةٌ: پارچه په ريره ک بؤ ناو وشک

کردنه وه

نَشَافَةٌ: که في شير کاتي دوشين ،

ناوي وشک بوو ، نه وه ي له مه نجه ل

ده رده هينريت کاتيک گه رم و له کوله

نَشَالٌ: گيرفانبر ، دز

نَشَأُ الطِّفْلِ: مناله که پيگه يي ، نه شو

نمايگرد ، فامي کرده وه ، ده ستي

به خويدا هينا

نَشَأُ الشَّيْءِ (حَدَثٌ - بَدَأٌ - نَتَجَ): روويدا ،

قهوما ، ده ستي پيگرت ، په يدا بوو

نَشَأٌ مِنْ كَذَا: له فلان شته وه روويدا ،

له وه وه ده ستي پيگرت

نَشَأٌ - انْشَأَ (رَبَى): په روه رده ي کرد ،

به ختوي کرد

نَشَاتُ السَّحَابَةِ: مه رره که به رزو

بلند بوه وه

نَشَاةٌ (شَيْبَةٌ): لاو ، کهنج ، جوان

النَّشَاةُ العَدَاةُ (الجِيلُ العَدِيدُ):

نه وه ي نوي ، تازه

نَشِبَ الشيء في الشيء (عَلَقَ): پيوه ي

به سترايه وه ، تيه وه ي نالا ، پيالکا ،

پيامه لژنا

نَشَبَ الْعَظْمُ فِي حَنْقِهِ: نَيْسِقَان
 له قورگی گيرا
 نَشَبَ الْحَرْبُ: جهنگ مه لگيرسا ،
 قهوما ، روويدا
 نَشَبَ فِي الْأَمْرِ (إِشْبَكَ): تيهه لچوو ،
 تروش بوو ، تيوه نالآ
 نَشَبَ الظُّفْرُ فِي اللَّحْمِ (نَبَتَ): نينوکى
 له گۆشت چه قى
 نَشَبَ (عَلَقَ): مه ليواسى ، تيوه نالآن ،
 تروشى کرد ، کردى به کۆليوه
 نَشَبَ - نَشَبَةٌ: مولک ، مالى ره سهنى
 گياندارو بى گيان ، دره ختيکه که مانى
 ليدروست ده کريت ، ناو زهوى
 نَشَبَةٌ - نَشَبَةٌ: پياويک له ناو حالتیکا
 که وره بووييت و نه توانيت خوى قوتار
 بکات
 نَشَبَةٌ: گورگ
 نَشَجَ الْبَاكِي: دايه پر مهى گريان ،
 هه نسكى هه لدا
 نَشَجَ الضُّفْدُغُ (رَدَدَ نَقِيغَهُ): بۆقه که قير
 قيرى دووباره کرده وه
 نَشَجَ الْمَطْرِبُ (فَصَلَ بَيْنَ الصَّوْتَيْنِ وَمَدَّ):
 گزرانى بيژه که به دوو تونى جياواز
 گزرانى گوت و مابهينى خستن و پاشان
 دهنگى دريژو به رز کرده وه
 نَشَجَ (مَجْرَى الْمَاءِ): ناوهرى ، جۆگه له
 نَشَجَ (العبرة لها نَشيج): فرميسکيت
 هه نسكو نالهى له که لدا بيت
 نَشَجَ الرَّجُلُ (شَرِبَ دُونَ الرِّيِّ - شَرِبَ
 حَتَّى إِمْتِلَأَ): ناوى خورده وه به لام
 تيرناو نه بوو ، نه وره نده ناوى
 خورده وه هه تا تيربوو

نَشَدَ الضَّالَّةُ (نَادَى وَسَأَلَ عَنْهَا
 وَطَلَّبَهَا): مه والى پرسى ، بۆيکه را ،
 به دوويدا که را
 نَشَدَ فَلَانًا (عَرَفَهُ مَعْرِفَةً): ناساندى ،
 خستيه پوو
 نَشَدَ بِاللَّهِ: به خوداوهند سويندى دا
 نَشَدَ (طَلَّبَ): داواکردن ، هه وال پرسين ،
 سووسه کردن ، پرسين
 نَشَدَةُ (الصَّوْتُ): دهنگ ، بانگو هاوارى
 فرياگوزارى
 نَشَرَ الثَّوْبَ (بَسَطَهُ): جله کهى مه لختست
 نَشَرَ الْخَبَرَ (أَذَاعَهُ): هه واله کهى
 بلا کرده وه ، به خشى کرد
 نَشَرَ الشَّيْءَ (فَرَّقَهُ): بلاوى کرده وه ،
 په رتى کرد ، په رته وازهى کرد
 نَشَرَ الخَشَبَ (نَحَنَهُ): داره کهى برپه وه ،
 هه ليکه ند
 نَشَرَ الْعِلْمَ (رَفَعَهُ): نالآى مه لکرد ،
 به رزى کرده وه
 نَشَرَ الْكِتَابَ (طَبَعَهُ): کتبه کهى
 چاپکرد ، بلاوى کرده وه ، ده ریکرد ،
 به خشى کرد
 نَشَرَ إِعْلَانًا عَن (أَعْلَنَهُ): رايگه ياند ،
 هه والى بلا کرده وه
 نَشَرَ الرِّيحَ (هَبَّتْ يَوْمَ غَيْمٍ): ره شه با
 له رۆژيکى ته م و مزاويدا هه ليکرد
 نَشَرَ أَوْرَاقَ الشَّجَرَةِ (إِبْسَطَتْ وَأَمْتَدَّتْ):
 که لاکانى داره که بلايوه وه
 نَشَرَ الْأَرْضَ: گيا له سه ره زهوى
 سه وزبوو ، ده رها ت
 نَشَرَ اللَّهُ الْمَوْتَى (أَحْيَاهُمْ): خوداوهند
 مردوه کانى زيندو کرده وه ، روحى
 ميتنايه وه به به رياندا

نَشْرَ عَنِ الْمَرِيضِ أَوْ الْمَجْنُونِ: نوشته و

دوعای بق نه خورش و شیتکه کرد

نَشْرٌ: بونی خورش یان شنه ی با ،

سه ره لدانی روهک ، گه پی و گولی ،

گیاهه کی وشک دو باره روابیته وه

نَشْرُ الْأَخْبَارِ وَغَيْرِهَا (إِدَاعَةٌ): په خشو

بلاوکردنه وه ی دهنگو پاس ،

راگه یاندنی هه وال

نَشْرُ الْكِتَابِ أَوْ الْإِعْلَانِ أَوْ الْأَخْبَارِ:

بلاوکردنه وه ی کتیب و راگه یاندن یا خود

هه وال

نَشْرُ الْخَشَبِ (قَطْعٌ): دارپرینه وه ، شق

کردن

نَشْرٌ: په راگه نده ، بلاو ، په رش

نَشْرَةٌ (إِعْلَانٌ): بۆزانین ، بۆ ناگاداری ،

بۆ بلاوکردنه وه ، په خشنامه

نَشْرَةٌ يَوْمِيَّةٌ أَوْ اسْبُوعِيَّةٌ: په خشنامه ی

رۆژانه و هه فتانه

نَشْرَةٌ رَسْمِيَّةٌ: په خشنامه ی میری

نَشْرَةٌ (رُفِيَّةٌ يُعَالَجُ بِهَا الْمَرِيضُ وَنَحْوَهُ):

نوشته و دوعایه که بق نه خورش ده کریت

نَشْرًا (إِرْتَفَاعٌ): به رزبوه وه ، هه لسا ،

ده ره پی

نَشْرَ الرَّجُلِ (كَانَ قَاعِدًا قَمَامًا):

دانیشتبوو پاشان هه لسا

نَشْرَ الْقَوْمِ فِي مَجْلِسِهِمْ (تَقَبُّضُوا

لِجِلْسَانِهِمْ): هاتنه وه یه ک بۆنه وه ی

تاماده بووان جیبیان بییته وه دابنیشن ،

هه لسان

نَشْرَ نَفْسِهِ (جَاشَتْ مِنَ الْفَرْعِ):

هاته جورش و ترسا ، نه نفسی هه ژاو

ترسی لینیشت

نَشْرَ بِالْقَوْمِ فِي الْخُصُومَةِ (نَهَضَ بِهِمْ

لِلْخُصُومَةِ): هانیدان بق به ره ره کانی و

شه یو رکه به رایه تی

نَشْرَ بَعْلِهَا عَلَيْهَا وَمِنْهَا: میزده که ی

سته می لیکردو لی یاخی بوو

نَشْرُ الْمَكَانِ الْمُرْتَفِعِ): شوینی به رزو

بلند ، به رزایی

نَشْرَتِ الْمَرْأَةِ بِرُؤُوسِهَا وَمِنْهُ

وَعَلَيْهِ (اسْتَفْضَتْ عَلَيْهِ): نآفره ت

له میزده که ی یاخی بوو ، نه یویست ،

دهستی لیته لگرت ، هه لگه رایه وه

نَشْرَةٌ: ناژه لیکه زین و سواری له سه ر

پشتی ناوه سستی ، ناژه ل و نه سپی

شیت و سرک

نَشَطُ الْعَبْلِ: په ت و گورسه که ی گریدا

نَشَطٌ مِنَ الْمَكَانِ (خَرَجَ): له شوینه که

چوه دهره وه

نَشَطُ الْعُقْدَةِ (شَدَّهَا): گریکه ی توند

کرده وه

نَشَطٌ (طَعَنَهُ): برینداری کرد ، لئیدا

نَشَطُ الدُّنُوبِ مِنَ الْبَيْتِ: دۆلچه که ی

له بیره که دهر میتنا به بی چرخ و فه له ق

نَشَطٌ مِنْ بَلَدٍ إِلَى بَلَدٍ: له ولاتیکه وه چوو

بق ولاتیکی تر

نَشَطٌ (طَابَتْ نَفْسُهُ): دلی خورش بوو ،

گه شایه وه ، شادمان بوو ، خورش

نودبوو

نَشَطٌ فِي عَمَلِهِ أَوْ إِسَى عَمَلِهِ (خَفَا

وَأَسْرَعُ): به گورجی و چابوکی ملی نا

بق نیش و کار ، گورج و گولبوو ،

دهست و بردی کرد

نَشَطٌ: چابوکی کرد ، هانیدا ، وره و

غیره تی دایه به ر

نَشَقُ - نَشَقُ (شَمَ): بَرَنکردن ، مهلمزین ،
 مهناسه وهرگرتن
 نَشَقُ: یه کیک بجیتنه نیتوکاریک و لی
 نه به ته دهره وه
 النَشَقُ: نه وی چو بیته نیو نیشیکه وه و
 نه توانیت بیکات و لی شی بیته دوا وه
 پاشگه ز بیته وه
 نَشَقَةُ: دهمه وانه ، له وچهر ، دم
 به ست ، گهر دن به ند
 نَشَلُ الشَّيْءِ: رای پسان ، پری
 پیاکرد ، فرانی ، بردی ، رزگاری کرد
 نَشَلُ الخَاتِمِ (اِفْتَلَعَهُ): نه لقه کی
 داکه ند ، نه موس تیله کی فریدا ، لایبرد
 نَشَلُ الحَيَّةِ الرَّجُلِ (لَدَغَتْهُ):
 دوپشکه که دای به پیا وه که وه ، که زتی
 نَشَلُ الفَخْلِ (قَلَّ لَعْمُهُ): کم گزشتبو ،
 له رو لاوزبو
 نَشَلُ اللحمِ (طَبَخَهُ بِغَيْرِ تَابِلٍ - أَخْرَجَهُ
 مِنَ القِدْرِ بِيَدِهِ بِلَا مَفْرَقَةٍ): بی به هارات
 گزشتکه کی لینا ، به ده ست
 له مه نجه له کی دهره تینا و که وگیری
 به کار نه مینا
 نَشَلُ جَبِيهِ (سَلَبَهُ): گبرفانی بری
 نَشَلُ (سَرَقَهُ الجَيُّوبُ): گبرفان برین
 نَشَلُ (مَاطِئِخٍ مِنَ اللحمِ بِلَا تَوَابِلٍ):
 گزشتیک لی بنریت بی به هارات و داو
 دهرمان
 نَشَمَ الثَّوْرُ كَانِ فِيهِ نَقْطَةٌ سَوْدٌ وَنَقْطَةٌ
 بِيضٌ): کاکه خال و په له ی ره شو سپی
 تیدا بو
 نَشَمَ اللحمُ (اِثْنُ): بۆگه نیکرد ، تامی
 گزرا ، تیکچور

نَشَطُ (اللسع في سرعة واختلاس):
 که زتن به خیرایی و چوست و چالاکي ،
 گازلیکرتنی ناگه مان و ناکار
 نَشَطُهُ الحَيَّةُ (عَضَّتْهُ): ماره که که زتی ،
 پیوه یدا
 نَشَعُ: رای پسان ، فرانی
 نَشَعُ الماءُ (نَزَّ - نَشَأَ): ده لانی ، دایدا ،
 پالوتی
 نَشَعُ (نُزَارَةٌ): پالوتن ، دادان ،
 ده لاندن
 نَشَعَهُ (جَعَلَهُ فِي فَمِهِ): کردی
 به ده میه وه ، تکانیه نیتو ده می
 نَشَفَ الثَّوْبَ العَرَقُ: جله کان
 تاره که کی مهلمزی ، مژی
 نَشَفَ الماءُ فِي الأرضِ (ذَهَبَ وَنَضَبَ):
 ناو ه کی مهلمزی ، وشکی کرده وه
 نَشَفَ البُسْرُ (اِبْقَطَعَ مَاؤَهَا): بیره که
 وشکی کرد ، ناوی تیا نه ما
 نَشَفَ الماءُ: ناو ه کی وشک کرده وه
 نَشَفَ النَّاقَةَ: جاریک گوانی
 حوشتره که پر له شیرو جاریک
 بی شیربو
 نَشَفَ (نُضِيبُ الماءِ - جَفَافٌ): وشک
 بوونه وه ، وشک کردنه وه
 نَشَفَةٌ - نَشَفَةٌ (الشَّيْءُ القَلِيلُ يَبْقَى فِي
 الإِنَاءِ): که میک شت بمینتیه وه له نیتو
 دهره قاپیکدا
 نَشَفَةٌ: که فی شیر ، برده پی
 نَشَفَةٌ: به روی ناو وشکردنه وه
 نَشَفَةٌ - نَشَفَةٌ - نَشَفَةٌ: برده پی
 نَشَقُ الرِّيحِ (شَمَهَا): باکه کی مهلمزی ،
 بونی کرد
 نَشَقُ فِي الحَيَالَةِ (وَقَعَ فِيهَا): که وته
 داو وه ، که وته بۆسه وه

نَشَمَ فِي فُلَانٍ (نَالَ مِنْهُ وَطَعَنَ عَلَيْهِ) :
 برینداری کرد ، زه‌ف‌ری پی برد ،
 درآیه‌تی و رکه به‌رایه‌تی را که یاند
 نَشَمَ اللَّهُ ذَكَرَ فُلَانٍ (رَفَعَهُ وَأَعْلَاهُ) :
 خداوهند ناوی فلانی به‌رزو بلند
 کرده‌وه
 نَشَمَ فِي الْأَمْرِ (إِبْتَدَأَ) : دهستی پی‌کرد ،
 دهستی دایه
 نَشَمَ فِي الشَّيْءِ : دهستی دایه خراپه ،
 شانی پی‌اکرد
 نَشَمَ الْأَرْضُ : که م که م ناوی هه‌لمژی
 نَشَمَ : دره‌ختیکه تیروکه‌وانی لی‌دروست
 ده‌کرتیت
 نَشَمَتِ الْأَرْضُ : که م که م ناوه‌که‌ی
 دایه‌وه ، هه‌لی نه‌مژی
 نَشَأَشَ : دهست سووک ، سووکه‌له ،
 چابوک
 نَشَأَشَتْ : زه‌وی شور‌زار که‌هیچی تیدا
 نارویت
 نَشَأَشَ الْجِلْدَ (كَشَطَهُ) : پاک‌ی کرد ،
 پیسته‌که‌ی پاک‌کرد
 نَشَأَشَ الشَّيْءَ (رَفَعَهُ وَحَرَكَهُ شَدِيدًا) :
 به‌توندی جوولاندی و بزوانی
 نَشَأَشَ الثَّوْرَ (سَأَقَهُ وَطَرَدَهُ) : گاکه‌ی
 لی‌خوری ، راوینا
 نَشَأَشَ الثَّوْبَ (خَلَعَهُ) : جله‌کانی داکه‌ند ،
 فرییدا ، له‌خوی کرده‌وه
 نَشَأَشَ الْقِدْرَ (صَوَّتَتْ عِنْدَ الْغَلِيَانِ) :
 مه‌نجه‌له‌که ویزه ویزی هات له‌کاتی
 کرلآندا ، ده‌نگی لی‌هات ، قول‌پیدا
 نَشَأَشَ الرَّجُلَ (أَسْرَعَ فِي عَمَلِهِ) :
 له‌کارو فرماندا ده‌ست و بردی‌کرد ،
 گورج و گؤل بوو ، چوست و چالاک بوو

نَشَأَشَ اللَّحْمَ (أَكَلَهُ بِسُرْعَةٍ) : به‌خیرایی
 گزشته‌که‌ی خوارد
 نَشَأَشَتْ : ده‌نگی کاخه‌زو جلو به‌رگی
 نوی
 نَشَوَ - نَشَوَةٌ (سُكِرَ) : سه‌رخوشی ،
 مه‌ستی ، سه‌رگرمی ، سه‌رمه‌ستی
 نَشَوَانٌ (سُكِرَانٌ - طُرُوبٌ) : مه‌ست ،
 سه‌رخوش ، دل‌خوش ، شادمان ،
 له‌به‌زمايه
 نَشَوَةٌ : په‌یدابوون ، دروست بوون ،
 گه‌شه‌کردن
 نَشَوِبٌ : هه‌لگیرسان ، به‌رپابوون ،
 قه‌ومان ، هاتنه‌کایه‌وه
 نَشَوَةٌ : بوون ، سه‌رگرمی ، سه‌ره‌تای
 سه‌رخوشی و مه‌ستی ، گرتن
 نَشَوَةُ الطَّرْبِ : له‌خوبایی بوون و
 خۆبه‌زلزانی
 نَشَوَةُ الْخَبْرِ (أَوَّلَ مَا يَرِدُ) : هه‌وال‌کاتی
 داده‌که‌ویت ، په‌که‌مجار هه‌وال
 داکه‌وتن و بلا‌بوونه‌وه
 نَشَوَحُ (الْمَاءِ الْقَلِيلِ) : ناویکی که م ،
 که‌مه‌ناو
 نَشَوْرٌ : زیندو بوونه‌وه ، هه‌لسانه‌وه
 نَشَوْرٌ : شنه‌ی با ، شه‌مال ، شنه‌ی
 نه‌سیم
 نَشَوْرُ الرَّوْجَةِ (عَصِيَانٌ - تَمْرُدٌ) : یاخو
 به‌له‌سه‌بوون له‌میرد ، ده‌ست هه‌لگرتن ،
 هه‌لگه‌رانه‌وه ، وازه‌یتان
 نَشَوَادٌ : نامونیا
 نَشَوَطٌ : جوره‌ماسیه‌که ، بیریکی قول
 نَشَوُقٌ : برنوتی
 نَشَوُقٌ : ده‌رمان و هه‌رچاره‌سه‌ریتک
 بکرتیه‌لووت و هه‌لبمژریت ، برنوتی

نَشْوِي (مِنَ النَّشَا): له نيشاسته دروستکراو

نَشْوِيَات: نيشتاسته مني

نَشِي الرِّيح (شَمَهَا): بونی باکهي کرد، هه ليمزى

نَشِي الخَبِر: شوينى سه رچاوه و بنه پته تي هه واله که کهوت ، دوايکهوت ،

چوه پنج و بناوانيه وه

نَشِي بِالشَّيْءِ (عَاوَدَهُ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى): جار له دواي جار که پايه وه سه ري و

دووباره ي کرده وه ، که پانه وه جار له دواي جار

نَشِيَان: گوي هه لخر ، هه وال زان ، گوي دوز

نَشِيء: که وال هه ورتک که له سه ره تاوه دروست ده بيت

نَشِيءَة: سه ره تاي سه ره لداني روه ، که نچ ، لاو ، تازه ، پيگه يشتو ،

دره ختي خورماي بلند

نَشِيءَة: بون ، بون و به رام

نَشِيح: پرمه ي گريان ، هه نسک هه لدان ، قولپ دان ، نالاندن ، ناواز ، تون و

سه داي دهنگ

نَشِيد (أَنْشُودَة - أَغْنِيَة - تَرْنِيمَة): گوران ي ، ناواز ، سروود

نَشِيد وَطَنِي: سروودي نيشتماني

نَشِيدُ الْأَنْشَادِ: به کيکه له به شه کاني (نينجيل) ي دتيرين

نَشِير: شتيک به دهست بيرپته وه ، شه روال

نَشِيرَة - نَشْرَة: نه و لاخه ي زين و سواري له سه ناوه ستي

نَشِيش: قولپه قولپ ، دهنگي کولاني ناو

نَشِيشَة: شوژه زه وييه ک کهوا کشتوکال و روه کي تيدا نه پرويت

نَشِيط (نَاشِط - هَمَام - خَفِيْفُ الحَرَكَة - طَيِّبُ النُّفْس): گورج ، گورج و گول ،

به چنگ ، چابوک ، چالاک ، سووکه له ، بزبو ، روج سووک ، زرننگ ، دلخوش ،

دل فراوان ، شادمان ، به ختيار

نَشِيطَة: دهستکه وتي ميزشبه رو جه نگاوه ران به ره وه ي بگه نه شويني

مه به ست ، حوشترتک تالان بکريت و بيريت بي نه وه ي بوسه ي بون نرابيته وه

نَشِيْل: به که مجار ناو ده رهيان له بير ، شير له کاتي دوشيندا ، شمشيرتکي

سووکي ناسک و تيرز ، گوشتتک به دهست له مه نه جل ده ر به يترت نه ک

به که وگير ، گوشتتک لئيب نريت بي داووده رمان و به هارات

ن ت

نص الشيء (رَفَعَهُ وَأَظْهَرَهُ - حَرَكَهُ): به رزي کرده وه ، ناشکراو به ده ريخت ،

جولاندي ، بزواندي

نص الحديث (رَفَعَهُ وَأَسْنَدَهُ إِلَى مَنْ أَحَدَثَهُ): قسه و گوت و فرموده که ي

که پانده وه بون خاوه نه که ي ، دايه پال و تياره که ي

نص المتاع (جَعَلَ بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ): شت و مه که که ي خسته سه ريه ک ،

له سه ريه که هه ليجني ، به رزيکرده وه نص العروس (أَقْعَدَهَا عَلَى الْمَنَصَة):

له سه ر کورسيه که داينيشاند

نص فلان عنقه (نَصَبَهُ): ملي رتک کرد ، ره قي کرد ، ره بي کرد

نص الشيء (ظَهَرَ): ده رکهوت ، ناشکراو ، دياريدا

نص الشواء على النار (صوتاً):

برزاهه که چزه‌ی هات له‌سه‌ر ناگره‌که
نص القدر (غلت): مه‌نجه‌له‌که کولاً ،
هاته کولاً

نص الكلام أو الرسالة (هذبهُ وسطرهُ):
ده‌قی وته یا نامیلکه‌که‌ی بوخته کرد،
ریک نویسه‌وه ، ریکی خست

نص علی: دیاریکرد ، بریتی بووله ..
نص (تجديد المعنى - شرط - عبارة -
أسلوب التعمير): واتاو مه‌به‌ست

ده‌رخستن ، مه‌رج ، مه‌به‌ست ، شتیواز،
تیکتست ، شیوه‌ی ده‌رپرین ، ده‌ق
نص الكتاب: ده‌ق و ناوه‌پوکی کتیبو

نوسراو
نص البيان: ده‌قی به‌یان و چارنامه‌که
نص اب (أصل): بنه‌په‌ت ، بنه‌چه ،

ره‌چه‌له‌ک ، دۆخ ، سه‌ره‌تا ، بنه‌چه‌و
ره‌چه‌له‌کی هه‌رشتیک
نص اب السکین (مقبض): ده‌سک ،

ده‌سکی چه‌قو
نص اب السیف أو الخنجر: مشتو ،
ده‌سکی شمشیرو خه‌نجه‌ر

النص اب القانوني (إكمال العدة):
ژماره‌ی ته‌واوی یاسایی
نص اب (مجال - مجال): فیتلبان ،

ته‌له‌که‌باز ، ساخته‌چی ، که‌له‌که‌چی ،
گزنکار
نص اب (الخيطة والسلك): رشته‌و به‌ن ،

په‌ت ، تال
نص اب (الخيطة): به‌رگدروو
نص احات: پیست ، چه‌رم ، په‌ت و

گوریس
نص احاة: رشته ، گوریس ، به‌ند

نص ار: پشتگیر ، ده‌سنگیر ،

یارمه‌تیده‌ر ، دۆست
نص ار: ته‌واو کۆمه‌ک و پشتگیر ،
پشتگیر و پشتیوانی قایم و تۆکه‌ه ،

یارمه‌تیده‌ر ، هاوکار
نص اص (الذي يحرك أنفه): نه‌وه‌ی
لووتی ده‌جوولینیت

نص اص: پوخت ، ته‌واو ، بی‌خه‌وش و
گری

نص اب الشيء نصباً (رفعه وأقامه - وضعه
وضعا ثابتاً): دایمه‌زنان ، به‌رزی
کرده‌وه ، به‌جیگری چه‌سپاندی

نص اب الشجرة (غرسها في الأرض):
داره‌که‌ی رواند له‌زه‌ویدا ، رواندی ،
ناشتی ، چه‌قانی

نص اب له الحرب: جه‌نگی به‌رامبه‌ر
به‌ریاکرد ، چوو به‌گزیئا ، شه‌پری
بیفرۆشت

نص اب له الشر (أظهره له): شه‌پرو
خرابه‌ی بو به‌ده‌رخست
نص اب له رأياً أشار عليه برأي لا يفعل
عنه): راویو چونیکی خسته به‌رده‌م

که‌وا لیتی لانه‌دات
نص اب لفلان (عاداه): دزایه‌تیکرد ، دژی
وه‌ستا ، رکه‌به‌ری کرد

نص اب أدنيه: گوی قولاخ بوو ، گوی
هه‌لختست ، گویچه‌کانی ره‌پ کرد

نص اب: دامه‌زناندن ، دروستکردن ،
هه‌لسان ، به‌رزرکردنه‌وه ، ده‌رد ،
نه‌خۆشی ، ده‌رد ، گزی ، فیل ، دزی ،

داوانانه‌وه ، ساخته‌چیتی ، مه‌به‌ست ،
جۆره‌ حاله‌تیک ریزمانیه

نُصَبُ الْعَرَبِ: جُورُهُ كُزَانِيهِ كِي

عهره بی به

نُصَبُ الْبُنْدَاقِيَّةِ: خِسْتَنَه سَه رِيئِي چَه ك
نُصَبُ الشَّرْكَ: دَاوَانَه وَه

نُصَبٌ - نُصَبٌ: هَر شَتِيك بَه دَه ر

لَه پَه رَه رَد گَار پَه رَسْتَرِيَّت لَه بَت وَ

پَه يَكِرَه ... ، بَت ، بَت پَه رَسْت ، پَه يَكِرَه ،
كُوتَه لَ ، بَه لَ ، دَه رَدَه سَه رِي ، شَانَس ،

بَه خَت

نُصَبٌ تِلْكَارِي: پَه يَكِرَه يَادَاشْتِي ،

يَادَه پَه يَكِرَه

نُصَبٌ عَيْنِي (أَمَامَ عَيْنِي): لَه بَه رَجَاوَمَدَا ،

لَه بَه رَدَه مَمَا

نُصَبٌ: كُوشَش ، رَه دَجْدَان ، تِيكُوشَان ،

چَه وَسَانَه وَه

نُصَبٌ: نَه خُوش ، دَه رَدَه دَار ، لَه ش

بَه بَار ، نِيئِدَار ، بَه نِيئِش

نُصَبَةٌ (مَائِنْفَرَسُ مِنْ صِفَارِ الْأَشْجَارِ): نَه وَ

نَه مَامَانَه ي دَه نِيئِرِيئِن ، وَرَدَه نَه مَامِي

رَوِيئِرَاو

نُصَبَةٌ (نَوْعُ النُّصَبِ): چُونِيَه تِي

دَامَه زَرَان وَ چَه سِيَانَدِن

نُصَبَةٌ (مَائِنْصِبُونُهُ لِمَعْرِفَةِ الطَّرِيقِ):

رِيئِيشَان ، هِيْمَا ي رِيئِ ، نَه وَه ي لَه سَه رَه

رِيئِ دَادَه نَرِيئِت بُو دِيَار يَكِرَدِنِي رِيئِ گَه وَ

بَانَه كَان وَ شُوئِيئَه كَان ، سَه ر

نُصِتَ لَهُ سَكْنٌ مُسْتَمْعَاً لَهُ: گُوئِي بُو

هَه لُخْسِت ، گُوئِي بُو شَلَكِرَد ، بِيئَه نَكَبُو

گُوئِي بُو كِرَت

نُصِتَ - نُصِتَةٌ (تَسْمَعُ): گُوئِي لِيكِرْتِن ،

گُوئِي لِيئِيوِن

نُصَةٌ (نَاصِيَةٌ قِصَّةُ شَعْرِ): پَه رَجَم ،

لِيئِسَه قَز ، پِيئَه سَه ر

نُصِحَ فَلَانًا (وَعَظَهُ - أَخْلَصَ لَهُ الْوَعظَ):

نَامُوزْگَارِي كِرَد ، مَوْچِيَارِي كِرَد ،

دَلَسُوَز بُوو لَه نَامُوزْگَارِيَه كَه يَدَا بُوئِي

نُصِحَ الشَّيْءَ (أَخْلَصَ - صَفَا): پَاكَبُوو ،

پُوخَت وَ بِيئِگَه رَدَبُوو

نُصِحَ ثَوْبَهُ: تَه وَبِه يَه كِي پَاك وَ

بِيئِگَه رَد يَكِرَد

نُصِحَ الْعَمَلُ (أَخْلَصَهُ): كَارُو فَرْمَانِي

پَاك وَ پُوخَت بُوو ، دَلَسُوَز بُوو

لَه كَارَه كَه يَدَا

نُصِحَ الْعَسَلُ (صَفَاهُ): پَاك وَ پَالْتِي كِرَد ،

پُوخَتِي ، بِيئِگَه رَدِي وَ پَاكِيزَه يِي

نُصِحَ الثَّوْبُ (خَاطَهُ): جَلَه كِي دُووَرِي

نُصِحَ الْفَيْثُ الْبَلَدُ: بَارَان شَارُو وَ لَاتِي

نَاوَدَا هَه تَا رَه وَ سَه وَ زُو شِيئِن بُوو

نُصِحَ (مَوْعِظَةً): نَامُوزْگَارِي ، رَاوِيئِز ،

پَه نَد ، فَه رَمَايِشَت ، فَه رَمُوودَه ، تَه مِي

نُصِرَ (أَعَانَ): يَارَمَه تِي دَا ، يَارِيئَه يَدَا ،

بِشْتِي كِرَت

نُصِرَ اللَّهُ فَلَانًا (أَعَانَهُ وَأَعْطَاهُ):

خِرَاسَه رِيخْسِت وَ بِيئِي دَا ، خُو دَا وَ هَنَد دَا يَه

نُصِرَ الْفَيْثُ الْأَرْضَ (عَمَهَا بِالْجُودِ

وَعَاقِبَتِهَا): بَارَانَه كَه سَه رَه وَ هِي فَه رُو

خِيئِر دَار كِرَد ، فَه رُو خِيئِرِي رِشَت بَه سَه رِي دَا

نُصِرَ (فُوزٌ - غَلْبَةٌ - مَعُونَةٌ): سَه رَه كَه وَ تِن ،

بِرَدَنَه وَه ، زَالَبُوِن ، يَارَمَه تِي ، بَارَبُوو ،

هَاوَكَارِي

نُصْرَانِي (مَسِيحِي): گَاور ، دِيَان ،

حِرَسْتِيَان ، فَه لَه ، شُوئِيئَه وَ تَوَانِي

نَايِنِي (عِيَسِي) پِيئَه مَبَه ر (د-خ)

نُصْرَانِيَّةُ (الدِّيَانَةُ الْمَسِيحِيَّةُ): نَايِنِي

گَاور ، نَايِنِي مَه سِيحِي

نُصِرَتِ الْأَرْضُ: بارانباری ، باران زهوی

ژیانه وه و ناوه دانیکرد

نُصِرَةٌ: یارمه تی ، کژمه کی ، پشتگیری

نُصِرَةٌ - نُصِرَةٌ: بارانیکی بی شومار ،

لیژمه باران

نُصِرَةٌ عَلَى عَدُوِّهِ (أَعَانَهُ عَلَيْهِ):

یارمه تیدا ، پشتگیری کرد ، به سهر

دوژمننا زالیکرد

نُصِرَةٌ مِنْ عَدُوِّهِ (نَجَاهُ مِنْهُ): له دوژمن

رزگاری کرد ، فریای کهوت

نُصِرَةٌ (جَعَلَهُ نُصِرَانِيًّا): کردی به گاوری

فله

نُصِصَ الْمَتَاعُ (جَعَلَ بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ):

شتو مه که کی له سهریه که له چنی ،

ریزی کرد ، به رزی کرده وه

نُصِصَ غَرِيْبُهُ (نَاقَشَهُ وَالْحَ عَلَيْهِ فِي

الطَّلَبِ): گفتوگویی له گهل کردو

سوریو له سهر داواکی ، داکوکی و

داوای لیکرد

نُصِصَ فَلَانٌ (كَبِيْبُهُ بِكَوْتَابِي وَبِنَهْرَتِي

نُصِصَ الشَّيْءُ (كَانَ خَالِصًا): پاکو

بوخت بوو ، بیگه ردو پاکیزه بوو

نُصِصَ الْأَمْرُ (وَضَحَّ وَيَانُ): ناشکرا بوو،

دهرکهوت ، روون بوه وه

نُصِصَ اللَّوْنُ (إِشْتَدَّ بِيَّاضُهُ): زؤرسپی بوو،

سپی و سؤل بوو ، به کجار سپی بوو

نُصِصَ بِالْحَقِّ (أَقْرَبَ بِهِ وَأَدَاهُ): دانی

به حه ق و راستیدا نا

نُصِصَ الْأُمُّ بِهِ (وَلَدَتْهُ): منالی بوو ،

به چکه ی بوو

نُصِصَ - نُصِصَ - نُصِصَ (كُلُّ جُلْدٍ أَوْ ثَوْبٍ

شَدِيدُ الْبَيَاضِ): هه پیتست و جلو

به رنگیک به کجار سپی و سؤل بیت

نُصِفًا (بَلَغَ النُّصِفَ): که یشته

ناوه راست ، نیوه ی کرد ، نیوه یی کرد

نُصِفَ الشَّيْءُ (أَخَذَ نِصْفَهُ): نیوه ی برد،

نیوه ی هه لگرت

نُصِفَ الْقَوْمَ (أَخَذَ مِنْهُمْ النُّصِفَ): نیوی

لیگردن

نُصِفَ الْقِدْحَ (شَرِبَ نِصْفَهُ): ناوی

نیوه ی به رداخه که ی خواریده وه

نُصِفَ النَّخْلَ (إِخْمَرَ بَعْضَ بَسْرِهِ وَبِقِضَاءِ

إِخْضَرًا): خورماکه هه ندیکی سوریو

هه ندیکیشی به سه وزی مایه وه

نُصِفَ النَّهَارَ (إِنْتَصَفَ): رۆژگه ییه

نیوه ی ، بوو به نیوه رۆ

نُصِفَ رَأْسَ فَلَانٍ (صَارَ نِصْفَ رَأْسِهِ أَبْيَضًا

وَالْآخَرَ أَسْوَدًا): نیوه ی سهری سپی و

نیوه که ی رهش بوو ، سهر رهش و

سپی بوو

نُصِفَ الرَّجُلُ (صَارَ كَهَلًا كَأَنَّهُ بَلَغَ نِصْفَ

عُمُرِهِ): پیر بوو ، گه یی به نیوه ی

ته منی ، مووی سهری سپی بوو

نُصِفَ - نُصِفَ - نُصِفَ: نیوه ، نیم ،

نیوه ی هه رشتیک ، لهت ، کهرت ،

ناوه راست ، ناوه ند

نُصِفَ دَائِرَةً: نیوه بازنه

نُصِفَ قَطْرًا: نیوه تیره

نُصِفَ أَوْ مُنْتَصَفَ النَّهَارِ: نیوه رۆ ،

ناوه راستی رۆژ

نُصِفَ أَوْ مُنْتَصَفَ اللَّيْلِ: نیوه شه و

نُصِفَ أَوْ مُنْتَصَفَ الشِّتَاءِ: ناوه راستی

زستان

نُصِفَ أَوْ مُنْتَصَفَ الصَّيْفِ: ناوه راستی

هاوین ، چله ی هاوین

نَصْفُ أَوْ مُنْتَصَفُ الطَّرِيقِ: چه قی ریکا؛

ناوه راستی ری

نَصْفٌ - نَصْفَةٌ (الإِنصَافُ وَالْعَدْلُ):

دادیه روه ری ، مافیه روه ری

النَّصْفَانِ مِنَ الْإِنِّيَةِ وَنَحْوَهَا مَا بَلَغَ الْمَاءُ

نَصْفَهُ): دَهْفَرُو قَابِيكْ نَاو تَا نِيو هِي

هَاتِييْت ، دَهْفَرِي نِيو پِر

نَصْفِيَّةٌ: چه شنه جانه وهرنگی چوارپئی

بَالْدَارَه

نَصَلٌ (تَخْلَصُ): رزگاری بوو ، قوتار بوو،

ده ریاز بوو

نَصَلُ السَّهْمِ (ثَبَتَ فِي نَصْلِهِ): جِيگيرو

چه سپا ، نيزه كه ي چه سپاند له رمو

تيره كه دا ، توكمه ي كرد

نَصَلُ لَوْنِ الثَّوْبِ (تَغَيَّرَ): رهنگی جله كه

گزيړا ، گزيړانی به سه را هات

نَصَلُ النَّسْفَةِ (خَرَجَ سَهْمًا وَزَالَ أَثَرُهَا):

شویننه واری پیوه دان و ژه هره كه

ره ووییوه ، شویننه واری گه زتنو

ژاره كه ي نه ما

نَصَلٌ مِنْ بَيْنِ الْجِبَالِ (فَلَهَرَ):

له نيوچيادا ده ركه وت ، سه ري هه لدا

نَصَلُ النَّاقَةِ: حوشره كه له پيشه نگو

پيشه وه ي حوشره كانی ترا ده ركه وت

نَصَلُ السَّهْمِ (جَعَلَ فِيهِ نَصْلًا): نيزه و

سه ري بؤ دانا

نَصَلُ الشَّيْءِ مِنْ الشَّيْءِ (أَخْرَجَهُ):

ليپده ركيږد ، به ده ري كرد لتي

نَصَلُ الرَّمْحِ أَوْ السَّهْمِ: نووك ، سه ر ،

نوكرم ، سه ره نيزه

نَصَلُ السَّكِينِ (حَدَّثَهُ): ده مه چه قو ،

ده م

نَصَلُ الْمَغْرَلِ: سه ره ته شي ، به ر دوخ ،

قولاپی ته شی

نَصَلُ الرِّيْثَةِ: لاسکی به ر

نَصْلَانٌ: نيزه ، نووکی تيرو رم

نَصْنَصٌ مِنَ الْحَيَةِ (الْحَيَّةُ الْكَثِيرَةُ

الْحَرَكَةُ): مَارِيكْ زَوْر بجووليت ، ماری

فره بزووت و جووله

نَصْنَصُ الْبَعِيرِ (أَثْبَتَ رُكْبَتَيْهِ وَتَحَرَّكَ

لِلنُّهُوضِ): هه ستا ، هه ستا له سه ر

نه ژنوی

نَصْنَصُ الشَّيْءِ (حَرَكَهُ وَقَلَقَلَهُ):

جوولاندي ، هه ژاندي ، هيناي و بردي

نَصْنَصٌ فِي مَشْيِهِ (إِهْتَزَّ): له رايه وه ،

جوولايه وه ، بزوا

نَصُوٌ (وَجَعَ فِي الْبَطْنِ كَالنَّضِ): ژان و

نيتشيكه له ورگو سكدآ ، ژانه سك

نَصُوحٌ (صَادِقٌ): راستگو ، دلسوژ ،

راست

نَصِيٌّ: گزوكيايه كي يه كجار باشه بؤ

له وه راندي نازهل

النَّصِي (عَظَمَ الْعُنُقُ): نيتسكي گه ردن و

مل

نَصِيْبٌ: به ش ، پشك ، به خت ، شانس ،

هه لساو ، ره پ

نَصِيْبَةٌ: نه و به ردانه ي له ده وري گؤلاو

حه وژ داده نرين و ده چه سپيترين ،

هه رشتيك وه ك هيمآو نيشانه يه ك و ابيت

نَصِيْبَةٌ: پاشماوه ، هه ليزارده ،

باشترين ، دانسقه ، دانه دانه

نَصِيْحٌ: په ندو ناموزگاري دادهر ، پاك ،

پوخت

نَصِيْحَةٌ: ناموزگاري ، موزچياري ،

په ندادان

نَصِيرٌ: پشتگير ، يارمه تيدهر ، دوست ،

كوزمه ككار

نُصَيْرَة: به خشش و خه لات ، ديارى و به خشش

نُصَيْص: يارم تى و كۆمك

نُصَيْصُ الْقَوْمِ (عَدَدُهُمْ): ژماره يان

نُصَيْل: پاچ ، ته و قه سهر ، مه لاشوو ،

گه نى پاك ، ده نووكى بالنده يا خود

لووتى ، شوييتك له دۆل و شيوو ،

مابه ينى گهر دن و سهر له ژيئر ريشدا ،

به رديكى دريژه شتى پى ده كوتريت

نُصَيْلُ الْحَجَرِ (وَجْهَهُ): روى بهرد ،

ته ختى

نُض

نُضُ الْمَاءِ (رَشَحٌ - سَالَ قَلِيلاً قَلِيلاً):

ئاوه كه تكا ، دلژيا ، پالوتى ، هيدي

هيدي هاته خواره وه ، تك تك رژا

نُضٌ مَاءُهُ: ماله كهي له كالاو

شت و مه كه وه بوو به دراوو پاره

نُضُ الشَّيْءِ (أَطْهَرَةٌ): ده ريخست ،

خستيه روو

نُضُ الطَّائِرِ جَنَاحِيهِ (حَرَكَهُمَا):

بالنده كه ههردوو بالى راوه شاندر

جوولاند

نُضُ الْعُودِ: دارو كۆته ره كه سه ره كه ي

ئاوي ده ركرد به ناگر تيبهردان

نُضُ الْقَرِيبَةِ مِنْ شِدَّةِ الْمَلِّءِ (إِنْشَقَّتْ):

مه شكه كه شه قى برد ، درا به هوى

پرييه وه

نُضُ الْأَمْرِ (أَمَكَنْ): گونجاو بوو ،

شياو بوو ، له بار بوو

نُضُ (نُضْدٌ): دراوى ده ستى ، پاره ي

ده ستى

نُضُ اللَّحْمِ: مه ردومى له پو كه م گۆشت ،

لاواز ، سيبه

نُضَا السَّيْفِ مِنْ غَمَدِهِ (سَلَهُ):

شمشيره كه ي له كيلان ده رميتنا

نُضَا الثَّوْبِ عَنْهُ (نَزَعَهُ وَخَلَعَهُ): جلو

به رگه كه ي داكند ، فرى ي دا ، دايالى

نُضَا الرَّجُلِ مِنْ ثَوْبِهِ (جَرَدَهُ): جلو

به رگه كانى ليكرده وه ، جلو به رگى

دامالى

نُضَا الْبِلَادِ (قَطَعَهَا): بېرى ، تيبه پى

بييدا

نُضَا الْجُرْحِ (سَكَنَ وَرَمَهُ):

ئاوساوييه كه ي نيشته وه ، دابه زى

نُضَا الْمَاءِ (نُضْفًا): ئاوه كه وشك بوه وه

نُضَا الْغَضَابِ: رهنگى خه نه كراو

كالبوه وه ، رهنگه كه ي ونيوو نه ما

نُضَا الْفَرَسِ الْخَيْلِ (تَقَدَّمَهَا): پيشى

كهوت ، بهرله و رويشت

نُضَا (نُضْدًا): به ده ستى ، ده ست

به ده ست

نُضَانُضُ: گۆشت له سه ره بهردى

سووره وه كراو گهرم

نُضَاح (سَاقِي النُّخْلِ): ئاوده رى

دارخورما

نُضَاحَةٌ (مَنْضُحَةٌ - مَرَّشَةٌ): ئاويرژين

نُضَارٌ (ذَهَبٌ - الْخَالِصُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ):

ئالتون ، زيير ، پاك و پوختى

هه مووشتيك

نُضَارٌ - نُضَارٌ (أَجْوَدُ الْخَشْبِ لِلأَيَّةِ):

باشترين جوړى ته خته و داره كه ده فرو

قاپ و قاچاخى لي دروست ده كريت

نُضَارَةٌ (رُشَاءٌ - غَنَسِي): گه شاوه يى ،

نه رم و نيانى ، سامانداريتى ،

دهوله مه ندى ، دارايى

نَضَارَةُ الشَّبَابِ: هه‌ره‌تی لاوی ، تافی

که نجیبی ، سیره‌ی لاوی

نَضَارِيَات: جوړه جان‌وه‌ریکی بال‌داره

نَضَارِيَّة: جان‌وه‌ریکه که‌وا له‌سه‌ر

که‌لای دارو دره‌خست ده‌ژی‌و

له‌به‌روشنایی خوړیشدا هه‌ل‌دیت‌و

را‌ده‌کات

نَضَاض: به‌خشش‌و‌خه‌لات ، چاک‌و

خه‌لات

نَضَاضَةٌ مِنَ الْمَاءِ: پاشما‌وه‌ی ناو ،

که‌میک ناو ، توژنیک

نَضَاضَةُ الرَّجُلِ (أَخْرَجَتْهُ): دوا‌بین

کوږی ، کوږه بچو‌کی پیاو

نَضَال (جِهَاد - كِفَاح - مَقَالِبَةٌ -

مُنَازَعَةٌ): خه‌بات ، ته‌ق‌لا ، تیک‌وشان ،

ره‌نجدان ، کوشش ، پی‌شپ‌ریکی ، گره‌و

نَضَاوَةُ الشَّيْءِ (مَاسَقَطٌ مِنْهُ عِنْدَ

إِنْتِزَاعِهِ بِشِدَّةٍ): نه‌وه‌ی ده‌که‌و‌یت‌ه

خوار‌وه‌ه له‌کاتی به‌کیش‌کردنی شتیک

به‌تون‌دی

النُّضَاوَةُ: ناوی خه‌نه‌و وسمه

نَضِبَ الْمَاءَ نَضْبًا (غَارَ فِي الْأَرْضِ):

نا‌وه‌که چوه ناو زه‌وییه‌وه ، زه‌ویه‌که

قوتیدا

نَضِبَ النَّهْرُ (ذَهَبَ مَاءُهُ): ناوی

رو‌وباره‌که وشکی کرد ، ناوی تیا‌نه‌ما ،

وشکایی داهات

نَضِبَ عَمْرُهُ (نَمَدَ وَانْقَضَى): ته‌مه‌نی

رو‌یشت ، به‌سه‌رچوو

نَضِبَ عَنِ الشَّيْءِ (انْحَسَرَ

وَانْفَرَجَ): کرایه‌وه به‌رو‌ویا ، نا‌وه‌لا‌بوو

نَضِبَ الْخَيْرَ (قَلَّ): خیر‌و به‌ره‌که‌ت که‌م

بو‌وه ، که‌میکرد

نَضِبَ فَلَانٌ: مرد ، گیانی سپارد ،

روحی ده‌رچوو ، کزچی کرد

نَضِبَ عَيْنُهُ: چاوی چوو به‌قو‌ولا ،

باریکرد

نَضِبَ الْمَفَازَةَ (بَعَدَتْ): بیابانه‌که دوربوو ،

دوو‌وو چه‌په‌ک بوو

نَضِبَ مَاءَ وَجْهِهِ: شهرمی تکا ، ناوی

رووی تکا ؛ واته شهرمی نه‌ما ،

بی‌تابوو شهرم بوو

نَضِبَ فَلَانٌ الثُّوبَ (خَلَعَهُ): جل‌و

به‌رگه‌که‌ی دا‌کهن‌د ، فری‌تی‌دا

نَضِبَ الْقَوْمَ (بَعَدُوا): دو‌رو‌بوون ،

دوو‌رگه‌وتنه‌وه

نَضِبَ عَيْنُهُ: چاوی چوو به‌قو‌ولا

نَضِبَ النَّاقَةَ (قَلَّ لَبَنُهَا): شیر‌ه‌که‌ی

که‌میکرد ، که‌م بو‌وه

نَضِحَ الثَّمَرُ أَوْ اللَّحْمُ (أَذْرَكَ وَطَابَ

أَكَلَهُ): به‌رو‌بووم یان کوشته‌که

پینگه‌یی ، واده‌ی خوار‌دنی هات

نَضِحَ الطَّبِخُ: چیشته‌که ده‌می کیشا ،

پینگه‌یی ، کولا

نَضِحَ الْأَمْرُ أَوْ الْمَشْرُوعُ (أَكْمَلَ - تَمَّ):

پر‌وژ‌ه‌و کار‌ه‌که ته‌واو بوو ، هاته

به‌ره‌م

نَضِحَ - نَضِحَ: گه‌وره‌بوون ، بزه‌له‌بوون ،

خوش بوون ، پینگه‌یین ، کولان ، دم

کیشان ، گیشتن

نَضَجَتِ النَّاقَةُ بِوَلَدِهَا (جَاءَتِ السَّنَةُ

وَلَمْ تُنْجِجْ): واده‌و کاتی زاینی

حوشتره‌که گوزه‌راو ناوس نه‌بوو ، نه‌زا

نَضَحَ الْبَيْتَ بِالْمَاءِ (رَشَّهُ): لانه‌و

خان‌وه‌که‌ی ناو پش‌تین کرد ،

ناو‌پرژ‌تینی کرد

نَضَحَ عَلَيْهِ الْمَاءُ (رَشَهُ): ناوپرژنتنی کرد ،
 ناوی پرژاند به سه ریا

نَضَحَ بِالْمَاءِ: ناوی لی پرژان ، ناو
 پرژنتنی کرد ، ته پرکرد ، له ناوی
 هه لکیتشا

نَضَحَ عَطَشَهُ (سَكَّنَهُ): تینوویتی شان
 نَضَحَ الْإِنَاءَ (رَشَحَ): ده فرو قاپه که لیتی
 تکا ، ده لانی ، ناوی لیچوو ، پالآوتی
 نَضَحَ الْجَسَدَ (عَرَقَ): جهسته ی تاره قی
 کرده وه ، تاره قی ده ردا

نَضَحَ الشَّوَاءَ بِالذَّهْنِ: روئی لی تکا ،
 چزه چزی کرد

نَضَحَ الْبَعِيرَ الْمَاءَ: حوشتره که ناوی
 له بیریان رووباره وه گواسته وه بۆ سه ر
 کشتوکال و کیتلکه

نَضَحَ عَنِ نَفْسِهِ (دَافَعَ): به رگری
 له خو یکرد ، پاریزگاری له خو ی کرد
 نَضَحَ الشَّجَرَ: داره که چرو ی ده رکرد ،
 پشکوت

نَضَحَ الْعَيْنَ (فَارَتَ بِالدَّمْعِ): نه شک و
 فرمیسکی لیباری ، فرمیسک هون هون

له چاوه کانی به گونایا هاته خواره وه
 نَضَحَ السَّمَاءَ الْقَوْمَ (أَمْطَرَهُمْ): بارانی
 باراند به سه ریاندا ، بارانی بۆ باراندن ،
 بارانی رشت به سه ریاندا

نَضَحَ الْجِلْدَ: پیسته که ی ته پرکرد هه تا
 دربو شهق نه بات و نه درپیت
 نَضَحَ: ناو پیاکردن ، ناو رشتن ، ناو
 پرژین ، لیچوون ، پالآوتن ، ده لاندن
 نَضَحَ الْحَوْضَ: حهوز ، گول
 نَضَحِيَّةٌ: تبری دوورته نداز
 نَضَحَ الْمَاءَ (أَشَدَّ فَوْرَانَهُ مِنْ يَنْبُوعِهِ):
 به ته وژم له سه ر چاوه که یه وه هه لقولا ،
 به هورژم ناوه که هه لقولا

نَضَحَ (الْأَثْرُ مِنَ الطَّيْبِ يَبْقَى فِي الثُّوبِ
 وَغَيْرِهِ): شویتنه واری بۆنی خو ش

له سه ر جلو به رگ بمیتیتته وه

نَضَعَةُ: به کجار باران بارانیک ، بارانیک

نَضَدَ الْمَتَاعَ: شت و مه که که ی

کۆمه لیکرد ، که له که ی کرد ، هه لی

سپارد ، به سیسه ی کرد

نَضَدَ - مَضَدَةٌ: چه ریا به ، قه ره ویتله ،

تهخت ، گه واله هه وری له سه ریه ک

نیشتوو ، ریزو نابوو ، سه ریه زی ،

ریزدار

نَضَرَ الْوَجْهَ أَوِ اللَّوْنَ أَوِ الشَّجَرَ
 وَغَيْرَهَا (نَعَمٌ وَحَسَنٌ وَكَانَ جَمِيلًا): رو

رهنگی جوان بوو ، داره که جوان بوو

نَضَرَ الشَّيْءَ (حَسَنُهُ وَنَعْمُهُ): جوانیکرد ،

جوان و رازاوه یکرد

نَضَرَ (مُزْدَهَرٌ): گه شاهه ، جوان ،

رازاه

نَضَرَ (الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ): ئالتوون و زیو

نَضْرَةٌ: گه شاهه یی ، نه رم و نیانی ، مال ،

دهوله مهندی ، ملوانکه ی ئالتوونی ،

خوشگوزهرانی

نَضْرَةٌ: سه رزه لانی پر پشک

نَضَضَ الرَّجُلُ (كَثُرَ مَا لَهُ وَدِينَارُهُ):

پاره و مالی زۆربوو ، دهوله مه ند بوو ،

مال و دیناری زۆد بوو

نَضَضَ الشَّيْءَ (حَرَكَ): جوولاندی ،

بزواندی ، هیتنا به جووله و له قه

نَضِلَ الْبَعِيرَ (هُزِلَ): له پو لاو زیوو ،

که م گۆشت و له پوو

نَضَلَهُ: پیشکوت ، زالبوون ،

سه رکوت ، بردیوه

نُطَاف: بابه‌تی شیرینی

نُطَافَة: ناوی که م له‌ناو قاپ و دۆلچه و

ده‌فریکدا بمینیتته‌وه

نُطَاق: پشتین ، پشتوین ، شورته‌که ،

بوار ، سنور ، چتوه ، تخوب ، هه‌ریم ،

ناوچه ، مه‌لبنده ، ته‌نوره‌ی ژنان

نُطَاقُ الْجَوَازَاء: سی‌مه‌ساره‌ن

له‌ناوه‌راستی (جه‌وزا)دا

نُطَافَة: نامه و کاخه‌ز یان پسووله

نُطَاح: قوچی لیدا ، که‌لله‌ی لیدا

نُطَاحُ فَلَانًا (رَفَعَهُ عَنْهُ وَأَزَالَهُ): پالی

پتوه‌ناو لایبرد ، ده‌ریکرد

نُطَاح: که‌لله لیدان ، شه‌په‌قوچ ، قوچ

وه‌شاندن ، قوچ لیدان

نُطَاحَة: قوچ و که‌لله‌یه‌ک ، شه‌پ ، جه‌نگ

نُطَّر: ئیشکی گرت ، پاسی‌کرد،

چاودیری کرد

نُطَّر الْكِرْمُ أَوْ الزَّرْعُ حَفْظُهُ وَسَهَرُ

عَلَيْهِ): باخه میوو یان کشتوکاله‌که‌ی

پاراست و پاریزگاری لیکرد

نُطَّرُون: خویی کیمیایی سروشتی

نُطَس (صَارَ نُطَسًا): داناو وردکاربوو

له‌قسه و جلو به‌رگیدا

نُطَس - نُطَس - نُطَس (العالم - المتأنق

في كَلَامِهِ وَغَيْر ذَلِكَ): زانا ،

تینگه‌یشتوو، زانا ، دانا ، جوان و

ده‌گمه‌ن له‌قسه و جلو به‌رگدا

نُطَس: پزیشکی زیره‌که و شاره‌زاو

بسی‌پور

نُطَع لَوْنُهُ (تَغْيِير): ره‌نگی گۆپا ،

تیکچوو، مه‌لبزیکا

نُطَع - نُطَع - نُطَع: که‌ول ،

راخه‌ریکه له‌ژنژیه‌کیدا راده‌خریت

سزابدريت یان له‌ملی بدریت

نُطَع - نُطَع: پبیشی مه‌لاشوو

نُطَع (الْمُشَدِّقُونَ فِي كَلَامِهِمْ): ده‌م

به‌رین و الاله‌قسه‌کردندا ، ده‌م

پانکه‌ره‌وان ، زۆر له‌خۆکه‌ر له‌قسه و

ره‌وانبیزئی ده‌ربیریندا

نُطَعِيَّة: به‌مه‌ریه‌ک له‌پیته‌کانی (طاء -

دال - تاء) ده‌گوتريت

نُطَفَ الْمَاءِ (سَالٌ قَلِيلًا قَلِيلًا): ناوه‌که

به‌هیاوشی و که‌م که‌م له‌به‌ری رۆیی

نُطَفَ الْقَرْبَةِ (قَطَرَات): کونه و

مه‌شکه‌که تنۆک تنۆک ناوی لی‌تکا

نُطَفَ الْمَاءِ (صَبَّه): ناوی رشته ،

رۆیکرد

نُطَفًا (تَطَّعَ بَعِيب - أَثَمَ بِرَبِيبَةٍ

وَفَجْوَر): له‌که‌دارکرا به‌خرابه‌ر داوین

پبسی یان هه‌ر ناته‌واوی و که‌م و

کوپیه‌ک

نُطَفَ الشَّيْءِ (فَسَدَ): خراپ بوو ،

تیکچوو

نُطَفَ الرَّجُلِ: زۆر خۆریوو ،

له‌زۆرخۆریا ورگو سکی زلبوو

نُطَف: که‌نده‌ل، گوماندار ، به‌دو خراپ

نُطْفَة: تۆو ، تۆم ، تۆماو ، سیمه‌ن ،

تۆوی پیاویتی ، ناوی روون ، ناوی که‌م

که‌له‌ناو قاپا ده‌مینیتته‌وه

نُطْفَة - نُطْفَة: گواره ، که‌وه‌هرو

مروارییه‌کی روشن یان پاک و پوخت

نُطْفَة: له‌که‌داری کرد به‌خرابه‌یه‌ک ،

خسته‌یه بازنه‌ی تاوانباریه‌وه

نُطَق (تَكَلَّمَ): قسه‌ی کرد، دوا ، وتی ،

ئاخاوت ، ویزای ، به‌زمان قسه‌یه‌کی

واتادارو ئاشکرای کرد

نُطَقُ الْكِتَابِ (بَيِّنَ وَأَوْضَحَ): رَوْنُو

ناشکرای کرد، ده ریخت

نُطَقُ الْمَاءِ الْأَكْمَةُ (بَلَّغَ وَسَطَهَا): ناوه که

گهیبه نیوهی گرده که ، تانیوهی

گرده که ناو به رزبوهه

نُطِقُ (كَلَامَ): ناخاوتن ، قسه ، وتن ،

گوتن ، ورته کردن ، قسه ده برین

نُطِقُ خَارِجِي (لَفْظًا): وشه لزار هاتنه

ده روهه ، قسه کردن

نُطِقُ دَاخِلِي (فَهْمًا): بیر ، مؤش ،

تیگه یشتن ، نه قل ، ژیری

نُطِقُ (النَّاطِقَ): وته بیژ ، قسه کهر ،

بیژهر ، وتیار

نُطْقَةٌ: دوانیک ، ناخاوتن و گوتنیک

نُطْقُهُ: پشتوتنی کرده پشت ،

که مری خسته پشت

نُظَلَّ الْخُمْرُ (عَصَرَهَا): ناره قومهی

پالوت ، گرتی ، گوشی و ناوه کهی

گرت

نُظَلَّ رَأْسُ الْعَلِيلِ بِالنُّطُولِ (صَبَّ عَلَيْهِ

النُّطُولُ قَلِيلًا قَلِيلًا): ناوی له کول و

گرمی کرده نیو گوزه و شه ربه وه که م

که م چکانی به سه ر نه خوش و

ده رده داردا

نُظِّلَ (قَشَّرَ الْعَنْبَ - اللَّبَنَ الْقَلِيلَ):

تویکلی تری، که میک شیر ، ناوی میوژ

نُظِّلَ (خَثَرَةُ الشَّرَابِ): تلپهی نیشتوی

مهی و باده

نُظْلَاهُ (الدَّاهِيَةَ): به لا ، چورتم ،

ده رده سه ری و مهینه تی

نُظْلَةٌ - نَاطِلٌ: به ک قوم و مژ بیان

خواردنه وه به که له مهی و ناو شیر

نُظْطَاطٌ - نُظْطَطٌ - نُظْطَطٌ: بالابه رز ،

دریژ

نُظْطَطُ الشَّيْءِ (مَدَّةً): دوری خسته وه ،

دریژی کرده وه

نُظْطَطُ الرَّجُلِ (بَعْدَ سَفَرَةٍ): سه فه ریکی

دورو دریژی کرد

نُظُولٌ: ناویکی له کول ده رمان و روه ک و

گژوگیسای تیک ری و پشاش

سار دبوونه وهی نه ندامی ناساغ و

نه خوشی پی چاره سه ر بکریت

نُظِيحٌ: ناژه لیک مردار بیته وه به هوی

شوق و که لله لیدانیه وه له لایهن

ناژه لیک تره وه ، رهش بین ، به دبین ،

نه سپیک له نیو چاوانیدا بازته و خالی

خری تیدابیت

نُظِيحَةٌ: مرداره وه بوو به شوق لیدان

نظا

نُظَائِرٌ: پیاوچاک ، هاوتا ، له یه کچوو ،

وه که یه ک

نُظَائِرٌ: دوربین ، بپرتیز

نُظَّارَةٌ (عَمَلُ النَّاطِرِ وَمَقَامُهُ):

پله و پایه و کاری چاودیز ، وه زارته

نُظَّارَةٌ: ته ماشاکه ران ، چاویلکه ،

عهینه ک

نُظَّارَةٌ عَسْكَرِيَّةٌ: دوربینی سه ریازی ،

دوربین

نُظَّارَةٌ كَبِيرَةٌ: میکروسکوب ، وردبین

نُظَّافَةٌ: پاک و خاوتنی ، پوختی

نُظَامٌ: رشته ی مرواری ، ریگه ، ریپاز ،

خووداب و نه ریت ، ریگخستن ،

ریگخراو ، شیواز ، ری و شوین

نُظَامٌ سِيَاسِيٌّ (نَسَقٌ): رژیم ، یاسا ،

یاسای رامیاری

النُّظَامُ الشَّمْسِيُّ: کومه لهی خور ،

رژیمی خور

النَّظَامُ الْعَسْكَرِيُّ: رژیمی سه‌ربازی
 النَّظَامُ: فره هؤنره وه ، مرواری
 هؤنره وه
 نَظَامِيٌّ: ریکو پیک
 نَظَرَ (رَأَى): چاوی پیکهوت ، بینی ،
 چاوی لیوه بوو
 نَظَرَ فِي الْأَمْرِ (فَحَصَهُ وَفَكَّرَ فِيهِ): بیری
 لیکرده وه ، لیتی کولی وه ،
 تماشای کرد ، پشکنی
 نَظَرَ الشَّيْءَ (انْتَهَرَ): چاوه‌پی بوو ،
 چاوه‌پوانیکرد
 نَظَرَ بَيْنَ النَّاسِ (حَكَمَ وَقَصَلَ
 دَعَاوِيَهُمْ): فه‌رمان ره‌وایی کردن ،
 دادوره‌ری کرد له‌نیوانیانداو داواو
 سکا لکانی به‌جیا تهماشاکردن
 نَظَرَ فَلَانًا (أَصْفَى إِلَيْهِ): گوی بی
 هه‌لخست ، گوی بی بؤگرت ، گوی
 بیستی بوو
 نَظَرَ فَلَانًا الدِّينَ (أَخْرَهُ وَأَمَلَهُ): وامو
 قهرزه‌که‌ی دواخت ، ماوه‌ی دایه ،
 بوریدا
 نَظَرَ إِلَى (رَمَقَ): سه‌یری کرد ،
 تهماشای کرد ، روانی
 نَظَرَ إِلَى الشَّيْءِ (تَأَمَّلَهُ): تیتی ورد
 بوه وه ، تیتی روانی ، سه‌رنجیدا، لیتی راما
 نَظَرَ لَهُمْ (إِهْتَمَّ بِأَمْرِهِمْ): چاودیری
 کردن ، چاوی لیبانه‌وه‌بوو
 نَظَرَ: بینین ، بینایی ، سوما ، روانین ،
 تیروانین ، زندگی ، پیش‌بینی ،
 دوربینی ، چاودیری ، به‌تنگه‌وه
 هاتن ، پیاوته‌ی ، جوامیری پاراستن ،
 تبیینی
 نَظَرَ (بِالنَّظَرِ إِلَى): به‌گویره‌ی ،
 نه‌گرچی ، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا ، به‌پیتی

نَظْرَةٌ: سه‌یرکردن ، تیروانینیک ،
 سه‌رنج ، چاوپیاخشانیک ، نیگا ،
 به‌زه‌یی ، ناو‌لیدانه‌وه ، دل‌سوژی
 نَظْرَةٌ إِلَى الْمَاضِي: ناوردانه‌وه
 له‌رابردوو ، بیر له‌رابردوو‌کردنه‌وه
 النَّظْرَةُ الضِّيقَةُ: کورت بینی ، ته‌سک
 بیرکردنه‌وه
 نَظْرَةُ الْإِمْهَالِ وَالْتَأْخِيرِ فِي الْأَمْرِ:
 دواختن و به‌کخستن له‌کاریکدا
 نَظْرِي: تیوری ، بیردوژی ، به‌دهم ،
 زاری ، بینایی زان
 نَظْرِيًّا (ضِدَّ عَمَلِيًّا): به‌پیتی تیور ،
 هه‌ربه‌دهم و گوته
 نَظْرِيَّةٌ (مَذْهَبٌ - رَأْيٌ): تیور ، بیردوژ ،
 باوه‌ی ، را ، ریباز ، ریره‌و
 نَظَّفَ الشَّيْءَ (كَانَ نَقِيًّا مِنَ الْوَسَخِ
 وَالِدَّنَسِ بَهِيًّا حَسَنًا): پاک‌ویگه‌ردبوو ،
 پوخت بوو ، خاوین بوو
 نَظَّفَ الشَّيْءَ (طَهَّرَهُ - نَقَّاهُ): پوختی
 کرده‌وه ، خاوینی کرده‌وه
 نَظْفَةٌ: پوختی ، پاکی ، خاوینی ،
 پاکیزه‌یی
 نَظَمَ اللُّؤْلُؤَ وَنَحْوَهُ (أَلْفَهُ وَجَمَعَهُ فِي
 سَلَكٍ): له‌رشته و به‌ندیکدا مرواریه‌که‌ی
 هؤنیه‌وه و ریکی خست
 نَظَمَ الشَّعْرَ (أَلْفَهُ): هؤنراوه‌ی دانا ،
 هه‌لیبه‌ست ، ریکی خست
 نَظَمَ الشَّيْءَ إِلَى الشَّيْءِ: شتیکتی
 خسته‌پال شتیکتی تر ، خستیه لای‌یه‌ک
 نَظَمَ الْأَمْرَ (أَقَامَهُ): دایمه‌زراند ،
 پیکتی هینا ، هینای و بردی
 نَظَمَ: کۆمه‌ل ، تیم ، به‌چهن
 هه‌ساره‌یه‌ک ده‌گوتریت ، ریکخستن ،
 هه‌لبه‌ست ، قسه و گوته‌ی کیشدار

نَظْمُ الشَّعْرِ (تَأْلِيفُهُ): هُوَ نَظْمُ دَانَانَ ،
هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ

نَظْمُ الخَزْرَجِ جَمْعُهَا فِي مَسَلِكٍ: مَتَو

مَوْبُورٍ هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ

نَظْمَتِ السَّمَكَةِ أَوْ الدَّجَاجَةِ (صَارَ فِي
بَطْنِهَا بَيْضٌ): كَمَا رَأَى هَيْلَكَ لَهَا سَكَى

مَاسِيٍّ وَ مَرِيضِكَا دَرُوسَتِ بُو

نَظْمُ - نَظْمُ: سَهْرُوهِي شَكْرَدَارِ ،

كَمَا وَرَدَ فِي شِكْرَمَهْدِ كَمَا هِيچ كَارِيكَ بِي تَهْوَ

تَهْ نَجَامِ نَهْدَنِ ، يَهْ كَيْتِكَ چَاوِ نَهْ پُوشِيَتِ وَ

بِي تَاگَا نَهْ بِيَتِ لَهَا كَارِي گَرَنگِ وَ بَهْ مَهْدِ

گَرَتَوِي

نَظْمُ: چَاوِدِي سُوپَا ، بَهْرِي سِي

سُوپَا

نَظْمِ: هَاوِ ، هَاوِ ، يَهْ كَسَانِ ،

هَاوِچُوونِ ، هَاوِشَانِ ، وَ هَكَوِ ، لَهْ وِيَتَهِي ،

وَهْ كِ

نَظْمِ: وَ هَكَوِ ، بَهْرَابَهْرِ ، پِي شَهْ نَگِ

نَظْمِ (ضِدَّ وَ سَخٍ): پُوخْتِ ، خَاوِيَنِ ،

پَاكِيزَهْ وَ بِيگَهْرَدِ ، وَ ژَوِي پِي سُو

گَهْدَهْ لَهْ

نَظْمِ الْأَخْلَاقِ أَوْ الصِّفَاتِ: رَهْ وَ شَتِ وَ

خُووَ پَاكِ ، رَهْ وَ شَتِ وَ سِي فَهْتِ بَهْرِزِ

نَظْمِ: هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ

نُووسِرَاوِ ، رِيكْخَهْرِي شَتِ وَ مَهْ كِ ،

فَرَهْ بِيژِي هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ هُوَ نَظْمُ

نَظْمِ

نَظْمِ السُّنُونُوعِ: پَشِي لَهْ كَهْ مِيَاوَانْدِي ،

مِيَاوَهْ مِيَاوِي كَرْدِ

نَظْمِ فَلَانًا (خَبَرُ بَوَاقَاتِهِ): مَهْ وَ آئِي

مَرْدَنِي رَاگَهْ يَانْدِ ، مَرْدَنَهْ كَهْ يِ

بِلَاوَكْرَدَهْ وَ هُو

نَظْمِ الْأَصْحَابِ (دَعَاؤُهُمْ إِلَى دَفْنِ مَيِّتِهِ):

خَهْ لَكِي بَانَكْرَدِ بُو نَاشْتَنِي مَرْدَهْ كَهْ يِ ،

خَهْ لَكِي دَهْ نَگْدَا بُو بَهْ خَاكِ سِپَارْدَنِي

مَرْدَهْ كَهْ يِ

نَظْمِ عَلَى الْقَوْمِ شَهَوَاتِهِمْ (عَاتِبُهُمْ بِهَا):

لَهْ كَهْ دَارِي كَرْدَنِ لَهْ سَهْرِ هَهْ وَ هَسُو

تَارَهْ زَوِيَاوِي ، رَهْ خَهْ وَ نَكُووِي لِي كَرْتَنِ

نَظْمِ عَلَيْهِ: لُؤْمَهْ وَ سَهْرَزَهْ نَشْتَنِي كَرْدِ ،

هَاتِ بَهْ سَهْرِيَا

نَظْمِ (مَنْزِلٌ مِنْ مَنَازِلِ الْقَمَرِ): يَهْ كَيْتِكَ

لَهْ پِلَهْ كَانِي مَانَكِ ، خَوْلَكِهْ يَهْ كِي مَانَكِهْ

نَظْمِ: قَرَقِيَتَهْ ، قَهْ كَهْرِ ، بَهْ چَكِهْ يِ

قَهْ لَهْ رَهْ شَكِهْ

نَظْمِ: حُوَشْتَرِي تِيژُو خِيَرَا

نَظْمِ: مِيگَهْلِ

نَظْمِ: قِيژَهْ قِيژَكَهْرِ ، نَهْرَهْ نَهْرَكَهْرِ ،

مَهْ لِيكِي رَهْ نَگِ جَوَانَهْ لَهْ كَهْ نَارِي

دَهْ چِيَتِ ، يَاخِي نَاشُو بِيگِي

نَظْمِ: مِيذَاحِي قَوْرَقَوْرَهْ ، شَتِيكِهْ نَاوِي

پِي دَهْ خُوْرِي تَهْ وَ هُو لَهْ كَاتِي خُوَارْدَنَهْ وَ هُو

نَاوَهْ كَهْ دَا دَهْ نَگِي كِي هَهْ يَهْ ، سُوْرَاحِي ،

فَرَفَرِي كِهْ

نَظْمِ: خَهْ وَ هَاتَنِ ، خَهْ وَ بِيْرْدَنَهْ وَ هُو ،

وَهْ نَهْ وَزِ ، خَهْ وَ هُو نُوچَكِهْ

نَظْمِ: زُوْرَهَاوَارُو فَرِيَا كَرْدَنِ

نَظْمِ: نَالِبَهْدِ ، سُوْلِ دَرُو

نَظْمِ: بَهْ لِي ، نَهْرِي ، وَ شَهْ يِ

وَهْ لَامْدَانَهْ وَ هُو يَهْ

النَّعَامُ الصَّادِرُ وَالْوَارِدُ: مَهْرِي كِ چَوَارِ

مَهْ سَارَهْنِ

النَّعَامُ: حُوَشْتَرِ مَوْرَخِ ، نَهْ عَامَهْ

النَعَامَةُ: شادمانی ، تاریکی ، ریزداری، نه زانین ، ریگهی روونو ناشکرا ، بهردیکه ده خرنقه سهر دهمی بیر ، نالایه کی بلند له بیاباندا بر رینوماپی و رینوتینی ، هه رساختمان و بینایه که له سهر شاخ دروست بکری، گروهو کومه لی خه لکی ، ریز
نَعَامَةُ الدَّمَاعِ (جِلْدَةٌ رَقِيقَةٌ تُغَشِّ الدَّمَاعُ): پیستی میشک ، پیستیکی ناسکه به سهر میشکه وه
نَعَامَةُ الْقَدَمِ (بَطْنُ الرَّجُلِ): بهری پی **نَعْبَابُ الْفُرَابِ**: قغه قغه ی کرد، وتی قغ قغ، قیراندی
نَعْبَابُ الْمُؤَدَّنِ: بانگ بیژهر به ملاولادا ملی دریز ده کردو بای ده دا
نَعْبَابُ: بای توند ، توندوتیژ **نَعْبَتُ الْإِبِلِ** (مَدَّتْ أَعْنَاقَهَا فِي سَيْرِهَا): حوشره که له رویشتندا ملی دریز کرد **نَعْبَتًا** (وَصَفًا): پیامه لدا ، باسیکرد ، به شان و بالیدا مه لیدا
نَعْبَتٌ - نَعْبَتًا (تَكَلَّفَ النَعْبَتَ): زوری له خزی کرد ، سیفته تی له خویدا دروست کرد
نَعْبَتُ الرَّجُلِ: خاوهن ره وشو خوی جوان بوو
نَعْبَتُ الْفَرَسِ: نه سپی نه جیبو ره سه نبوو
نَعْبَتًا (وَصَفًا - صَفَةً): پیامه لدان ، باسکردن ، ره وشت ، خوو
النَعْبَتُ - **النَعْبَةُ**: نه سپی ره سهن وتیژرهو **نَعِجَ اللَّوْنُ** (خُلِصَ بَيَاضُهُ): سپی و سۆلبوو ، سپیه کی بیگه رده بوختبوو

نَعِجَ النَّاقَةُ فِي سَيْرِهَا (أَسْرَعَتْ): حوشره که له رویشتندا خیراو گورجو گۆل بوو
نَعِجَ الْبَعِيرُ (سَمِنٌ): حوشره که قه له بوو ، تیکسماوو قه له بوو
نَعِجَ الرَّجُلُ (أَكَلَ لَحْمَ الضَّانِ فَثَقَلَ عَلَى مَعْدَتِهِ): گۆشتی مه پی خوارده له سهر که ده ی قورسو گران بوو
نَعِجَ (خُلِصَ الْبَيَاضُ): سپیتیه کی پاکو بوخت
نَعْجَةٌ (أُنْثَى الضَّانِ): مه پ ، په زی سپی ، شه که مینه
نَعْرٌ فِي الْبِلَادِ (ذَهَبٌ): رویشت ، چوو ، که پرا به ولاندا
نَعْرَ الْقَوْمِ (هَاجُوا وَاجْتَمَعُوا): مه ژان و کزبوونه وه ، خرۆشان و یه کیانگرت
نَعْرٌ إِلَى فُلَانٍ (أَنَاءٌ): روی تیکرد ، هات بق لای
نَعْرٌ فِي الْأَمْرِ (نَهَضَ وَسَعَى): مه سها ، مه ولیدا ، ته قه لایدا
نَعْرَ الرَّجُلِ (صَاحَ وَصَوَّتَ بِخَيْشُومِهِ): به لووت هاواریکرد ، دهنگی هه لپی
نَعْرَ الْعِرْقِ بِالْدَمِ (فَارَ مِنْهُ الدَّمُ أَوْ صَوَّتَ لِخُرُوجِ الدَّمِ): ده ماره که به هورژم خوینی لیها ، دهنگی فیچقه ی خوینی ده ماره که هات
نَعْرَ السَّهْمِ (أَذَارَهُ عَلَى الظُّفْرِ لِيَعْرِفَ قِوَامَهُ): تیره که ی هه ل سوو پانده هه تا دریزی بۆده ریکه ویت
نُعْرَةٌ - نُعْرَةٌ: لووت
نُعْرَةٌ - نُعْرَةٌ: تروفیز ، لووتبه رزی ، که شو و فش ، له خۆبایی بوون

نَعْرَةَ قَوْمِيَّة: نیشتمانپهروه ریټی ،

رهگه زیهرستی

نَعْرَةَ قَبَلِيَّة: مؤزگه ریټی ، ده مارگیری

بؤهوزو تیره

نَعْرَةَ حَرْبِيَّة: په روش و بیرته سکی بؤ

حیزب ، حیزبگه ریټی

نَعْرَةَ مَذْهَبِيَّة: توندره وی و په روشداری

بؤ مه زه ب و ریټانک ، مه زه بگه ری

نَعْرَةَ النُّجْم: مه لکردنی باو توندبوونی

کهرما له که له لهاتنی نه ستیره که دا

نَعْسَ الرَّجُل: خه وی هات ،

باویشکی هات ، خه ویردی هه وه ،

وه نه وزیدا

نَعْسَ جِسْمِهِ أَوْ رَأْيِهِ (لَانَ وَضَعْفًا):

جهسته و رای سست و لاوازیو ، کزبوو

نَعْسَ السُّوقِ (كَسَدَات): بازارپساردبوو ،

ساردی و سستی هات به سه ریا

نَعْسَانَ (نَاعِس - نَاعِسَةٌ): خه والو ،

چاو له خه و

نَعَشَ الْمَيْتِ (ذَكَرَهُ ذِكْرًا حَسَنًا): باسی

چاکه و باشه کانی مردوه که سی کرد ،

له چاکه و باشه کانی دوا

نَعَشَ طَرَفَهُ (رَفَعَهُ لِيَنْظُرَ): روانی ،

چاوی به ریزکرده وه هه تا پروانیت

نَعَشَ الشَّجَرَةَ (كَانَتْ مَائِلَةً فَأَقَامَهَا):

داره که لاریو راستی کرده وه ، ریکی

کرده وه ، هه لیساننده وه

نَعَشَ فَلَانًا: دهوله مه ندبوو ، حال و باری

له هه ژاریه وه کورپا بؤ دهوله مه ندی

نَعَشَ (حَمَلَ عَلَى النَّعْشِ): له سه ر

تابوت و داره مردوو هه لگیرا

نَعَشَ: دارتهرم ، دارهست ، تهرم ،

تابوت ، داریازه ، دووداره ، داریکه

به چه شنی دروستکراوه مردو ده خریته

نیوی و چوارکس ده چنه ژیری مردوی

تیدا ده بن بؤ گورستان

نَعَشَهُ اللَّهُ (رَفَعَهُ وَأَقَامَهُ): خوداوه ند

به رزو بلندی کرده وه ، پایه داری کرد

نَعَقَ الْغُرَابُ: قه له په شه که قیراندی ،

وتی قغ قغ

نَعَقَ الْمُوْذُنُ (رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْأَذَانِ):

بانگیدا ، دهنگی به ریزکرده وه به بانگدان

نَعَقَ الرَّاعِي بِعَنْبِهِ (صَاحَ بِهَا وَزَجَرَهَا):

شوانه که هاواری له مه په کانی کرد ،

لیخیورین به توپه بی

نَعَلَ الْقَوْمُ نَعْلًا (وَهَبَ لَهُمْ نَعْلًا): سؤل و

نه علی پیټبه خشین ، بؤی بردن

نَعَلَ الدَّابَّةُ: نالی کرد

نَعَلَ - نَعْلًا (لَبَسَ النُّعْلَ): سؤل و پیټلوی

له پیټکود

نَعَلَ: سؤل ، پیټلاو ، نه عل ، پؤتین ،

ناسنی ژیر مشتق

النُّعْلُ الْحَدَاءُ: بنی پیټلاو ، ره بان

نَعَم - نَعِمَ الرَّجُلُ (رَفَعَهُ): ناسووده بوو ،

دلنیابوو ، ژینی خویش شادبوو

نَعَمَ عَيْشُهُ (رَفَعَهُ - طَابَ - إِتَّسَعَ):

گوزهرانی باش بوو ، خویش بوو ،

گوشادو به رین بوو

نَعَمَ بِهِ عَيْنًا (سَرَّ وَقَرِحَ):

پیټخو شحالبوو ، شادمان بوو

نَعَمَ الْعُودُ (إِخْضَرَ وَنَضَّرَ): سه وزو

که شاهو ده بوو

نَعَمَ الْمَسْحُوقُ: وردبوو ، هارپا ، له ت

له تبوو

نَعْمَ (لَآنَ مَلَمَسَهُ): ساف بوو ، سافو
 لووس بوو ، نهرم و شل بوو
 نَعْمَ الشَّيْءِ (مَلَسَ): سافیکرد ،
 لووسی کرد ، پرداخی کرد
 نَعْمَ عَيْشَهُ (رَفَهُ): گوزه رانی باشکرد ،
 بوژانديه و
 نَعْمَ الشَّيْءِ (جَعَلَهُ نَاعِمًا): ووالابیژی کرد ،
 وردی کرد ، هارپه و
 نَعْمَ الْقَوْمِ (أَتَاهُمْ حَافِيًا): به پیی پته تی
 مات بو لایان
 نَعْمَ (نَعْم - الْإِبِلُ وَتَطْلُقُ عَلَى الْبَقَرِ
 وَالغَنَمِ): به لی ، نه ری ، بیگومان ،
 به دلنیاییه و ، حوشر ههروه ها به
 مانگا و مهرو مالایش دهگوتیت
 نَعْمَ وَيَسُ: باشه و خراپه ، باشترین و
 خراپترین ، دوو کردارن بو باشترین و
 خراپترین به کارده برین
 نَعْمَ: خوُشی ، ناسودهیی ، دلنیایی ،
 به ختیاریی
 نَعْمَ مَا قَمَلْتِ (أَحْسَنْتِ): چاکت کرد ،
 دهست خوُش
 نَعْمَى: دهستی رهنگین و سپی و سؤلی
 چاکه کار ، خوُشگوزه رانی ، خوُشحالی ،
 مال و دارایی
 نَعْمَاءُ: شادمانی ، خوُشحالی ، دهست
 رهنگینی
 نَعْمَانُ: نازناوی شایانی (حیره) یه ،
 خوین ، جوړه ره کیکسی سووره
 به زوری له کینگه و بیستاندا ده پویت
 نَعْمَةٌ - نَعْمَةٌ: خوُشی ، خوُشگوزه رانی
 نَعْمَةٌ: ناز ، پی به خشین ، خوُشی ،
 شادیی ، دلنیایی
 نَعْمَةٌ (مَنَّةٌ): ناز ، نیعمه ت ، پیبه خشین ،
 خوُشی ، پیدان ، خه لاتکردن

نَعْمَةُ اللَّهِ (فَضَّلَ اللَّهُ): به خشندهیی
 خوا ، نازی خوا ، نیعمه ت و چاکه ی
 خوداوه ند
 نَعْمَاعُ (نَبَاتٌ): نه عنا ، گیایه که وه ک
 پونگه وایه به لام گه لاکه ی کالتره و
 تامه که ی تونتره بو خواردن و
 چاره سهری نه خوُش به کارده بریت
 نَعْنَعُ لِسَانُ فُلَانٍ: زمانی دهگیرا ،
 تور تیبو ، لاله پته بوو
 نَعْنَعُ - نَعْنَعُ (نَبَاتٌ مَعْرُوفٌ): نه عنا
 نَعُو: کونه لووت ، خورمای تازه ،
 قلیشاویه ک له لچی سهره وه ی حوشر دا ،
 کون و قلیشی سمی نه سپ
 نَعُوبٌ: حوشر تی تیزو خیرا
 نَعْوَةٌ (خَبْرُ الْمَوْتِ): هه والی مردن ،
 هه والی مهرگ
 نَعُورٌ: ده مار که به هوروم خوینی لی
 بیت
 نَعُوسٌ: ژنی خه والو سست و هتواش
 نَعُومَةٌ (لَيْسَ اللَّمَسُ): نهرم نیان ،
 نهرم و ناسک
 نَعِي - نَعِيَّةٌ: هه وال و دهنگ و باسی
 مهرگ بلور کردنه وه و راگه یاندنی
 نَعِيَّتٌ - نَعِيَّةٌ: نه سپی تیزو خیرا و
 سه رنج راکیش
 نَعِيرٌ (صِرَاحٌ - صِيَّاحٌ): قیژه ، هوار ،
 نه ره ، دهنگه دهنگ
 نَعِيرُ الثَّيْرَانِ (جَوَارٌ): بوړه ی گاوگوزک ،
 بوړاندن ، بوړه بوړ
 نَعِيْلَةٌ: سؤل و نه عل و پیلایوکی گچکه
 نَعِيمٌ (رَعْدُ الْعَيْشِ - سَعَادَةٌ - فَرْدُوسٌ):
 خوُشگوزه رانی ، خوُشحالی ، به ختیاری ،
 کامه رانی ، به هشت ، فیرده وس ،
 فراوانی

نَعِيمُ اللَّهِ (عَطِيَّةٌ) : به خشنده بی خوابی ، به خششی خوداوه ند
نَعِيمُ الْبَالِ (هَادِيءُ الْبَالِ) : بی خه م ، ناسووده ، دلنیا ، دلشاد

ن

نَقَا إِلَيْهِ نَفْوًا (تَكَلَّمَ بِكَلَامٍ يُفْهَمُ) : قسه ی بؤکرد ، قسه یه کی کرد روون و ناشکرابوو

نَعَارٌ : برین و زامیک خوینی به مورودم لیبوات

نَعَّازٌ : غه بیبه تکر ، باسکری خه لکی به خراپه و به دی

نُعَاشٌ - نَعَّاشٌ - نَعَّاشِيٌّ (الْقَصِيرُ جِدًّا) : کورته بنه ، کورته بالا ، ریوه له ، بسته بالا

نُعَاشٌ : سووک و نزم ، هوهه سباز ، ناره نووباز

نُعَاضٌ : گه واله هوری جوولآو بزوات ، پیایوی ورگ زلو گه وره

نُعَامٌ (الْكَثِيرُ النُّعْمَةُ) : پرنآواز، ناوازدار نَعْبُ الرَّيْقِ (إِبْتَلَعَهُ) : تفه کی قووتدا ، قووتی دایه وه

نَعْبُ الرَّجُلِ فِي الشَّرْبِ (جَرَعَ) : ناوهه کی خوارده وه ، قوم قوم خواردیه وه

نَعْبُ الطَّائِرِ : بالندهه که ناوی خوارده وه نَعْبَةٌ - نَعْبَةٌ (الْجُرْعَةُ) : قومه ناو ، مؤ نَعْبَةُ (الْفَعْلَةُ الْقَبِيحَةُ) : کارو ره فتاری

نَظْرٌ : ناره واو خراب

نَعْرُ الرَّجُلِ عَلَى فَلَانٍ : رقو قینی هه بوو به رامبه ری ، داخ و کینه داربوو به رانبه ری نَعْرٌ مِنَ الْمَاءِ (أَكْثَرُ) : ناوی زؤد خوارده وه ، زؤری توش کرد

نَعْرَ الصَّبِيِّ (دَغْدَغَهُ) : ختوکی مناله کهیدا

نَعْرٌ بِالنَّاقَةِ (صَاحَ بِهَا) : قیزه وه نه ره ی کرد به سه ره حوشتره که دا

نَعْرٌ : بولبول ، زهرنه قووته ی چۆله که نَعْرٌ : سه رچاوه ی ناوی سویر

نَعْرَتُ الْقِدْرِ (غَلِي) : مه نهجه له که هاته کول و جوش ، کولا

نَعْرٌ بَيْنَ الْقَوْمِ (أَعْرَى وَحَمَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ) : کردنی به گژی یه کا ، دانی

به یه کا ، دانی به شهر نَعْرٌ فَلَانًا (إِغْتَابَهُ) : غه بیبه تیکرد ، به خراپه باسیکرد

نَعْرَ الصَّبِيِّ (دَغْدَغَهُ) : ختوکی مناله کهیدا ، ختوکیدا

نَفْسٌ - نَفْسًا وَنَفْسَانًا (تَحَرَّكَ وَأَضْطَرَبَ) : له رزی ، له قی ، جولایه وه

نَفْسَةٌ : له رزینیک ، هه ژینیک نَفْسَةٌ : زنی عیشقباز ، هوهه سباز ، حه شهریی

نَقْصُ الْبَعِيرِ (لَمْ يَتِمَّ شَرْبُهُ) : حوشتره که ناو نه درا ، تیز ناو نه بوو

نَقْصُ الرَّجُلِ (لَمْ يَتِمَّ مُرَادُهُ) : ویست و نیازو خوازی به ده ست نه هیتنا ، نه گه یی به ویست و خواستی ، نه گه یی به هیواو

ناواتی خزی نَقْصُ عَيْشِهِ (كَلَدَ عَيْشِهِ) : ژینی شتواند ، تیکیدا ، تال و گرژی کرد

نَقْصَةٌ (مَا يَمْنَعُ مِنْ قَبْلِ الْمُرَادِ) : ریکر له گه یشتن به هیواو ناوات

نَقْصٌ (تَحَرَّكَ وَأَضْطَرَبَ فِي إِزْتِجَافٍ) : جولآو هه ژا ، بزواندی ، جولآو

به شپزیه یی و له رزؤکیه وه

به شپزیه یی و له رزؤکیه وه

نُغْضَ الْقَوْمُ إِلَى الْعَدُوِّ (نَهَضُوا):

ههستان بۆ رووبه رووبوونه وهی دوزمن ، به ره ننگاری دوزمن بوونه وه

نُغْضَ الشَّيْءُ وَالشَّيْءُ (حَرَكَهُ):

جولاندى ، بزواندى ، هه ژاندى

نُغْضَ (مَنْ يُحْرِكُ رَأْسَهُ وَيَرْجِفُ فِي

مَشْيِهِ): نه وهی سه ری ده جولینیت و

ده له رزیت له رویشتندا

نُغْضٌ - نُغْضٌ: نئیسکی ناسکی سه رشان

که دیت و ده چیت ، کتینکهی ده فهی

شان

نُغْلُ الْمَوْلُودِ (فَسَدَ نَسَبُهُ): ره چه له کو

نه ژادی پیس و ناپاک بوو ، زۆل بوو

نُغْلُ الْجِلْدِ (فَسَدَ فِي الدَّبَاغِ): پیسته که

له ده باخ کردندا خراب بوو

نُغْلُ الْجِرْحِ (فَسَدَ - بَرِيءٌ وَفِيهِ شَيْءٌ مِنْ

الْفَسَادِ): برینه کهی کیمی تیزا ،

بۆگه نیکرد ، ساریژبووه وه به لام کیمی

تیا مابوو

نُغْلُ نَيْتِهِ (سَاءَتْ): نیه تی خراب بوو ،

نیه تی باش نه بوو

نُغْلُ قَلْبِهِ عَلَيَّ (ضَقَنْ): دللی لی پیس

کردم ، رقو قینی لیگرم

نُغْلٌ بَيْنَهُمْ (أَفْسَدَ وَنَمَ): فیتنهیی و

نازاوهی گیترا له نینوانیندا ، ناشوویی

خسته نینوانینه وه

نُغْلٌ وَجْهَ الْأَرْضِ (تَهَشَّمُ مِنَ الْجَدْوِيَّةِ):

رووی زهوی درزو قلیشی برد به هوی

بی ناویه وه

نُغْلٌ (حَيَوَانٌ مُتَوَلِّدٌ مِنَ الْجِصَلِ

وَالْأَثَانِ): هیستر ، نئستر ، ولأختیکی

چوار په ل قهویی و باره به ره و دایکی

ماینه و بلوکی که ره

نُغْلٌ (وَلَدُ الرِّئَى): زۆل ، بیژی ، بیج ،

حه رام زاده ، منالی زینا

که له په یوه ندی نادروستی نیوان ژنو

پیاویک په یدا ده بیته

نُغْلٌ (الْإِفْسَادُ بَيْنَ الْقَوْمِ - النَّمِيمَةُ):

تیکدانی نیوان و مابهینی خه لکی ،

قسه هیتان و قسه بردن ، فیتنهیی ،

ناشو بگیتی

نُغْلَةٌ (النَّمِيمَةُ): فیتنهیی ، قسه هیتان و

قسه بردن ، تیکدانی نیوانی خه لکی و

نازاوه نانه وه له نینوانیندا

نُغْمٌ (دُلْدُنُ النُّغْمَةِ): له به رخویه وه

گۆرانی ده گوت

نُغْمُ الرَّجُلِ (طَرَبًا فِي الْغَنَاءِ):

دلشاد بوو له گۆرانی گوتنیدا ،

به خو شیه وه گۆرانی گوت

نُغْمٌ فِي الشَّرَابِ (شَرِبَ مِنْهُ قَلِيلًا):

که میک باده و مهی خوارده وه ، تۆزتیکی

خوارده وه

نُغْمٌ - نُغْمٌ (أَنْقَامُ الْمَوْسِقَى): ناوازی

موسقا

نُغْمَةٌ - نُغْمَةٌ: ناوازی خو ش ، دهنگ

خو شی

نُغْمَةٌ: قوم ، مز

نُغْمَةٌ - نُغْمَةٌ: ناوازی دهنگی خو ش ،

قسه ی باش و شیرین

نُغْمٌ (الرَّجُلُ الْحَسَنُ النُّغْمَةِ): دهنگ

خو شی ناوازی شیرین و دلگیر

نُغِيلٌ (الْفَاسِدُ): خراب ، تیکدهر ،

زیناکار ، داوین پیس ، زۆل ، بیژی

نُغِيلَةٌ (دَوْدَةٌ فِي الْجِلْدِ تُسَدُّهُ): کرمیکه

له پیسته داو دهیشیوتینیت و بۆگه نی

ده کات

ن

نُفَى الشَّيْءِ (أَنْكَرَهُ وَلَمْ يَثْبُتْهُ):

نکولیکرد، به رپه رچی دایه وه ، به دروی خسته وه

نُفَى الرَّجُلِ (حَبَسَهُ فِي سَجْنٍ):

له زیندانئکدا به ندی کرد، گرتی ، چه بسی کرد

نُفَى الرَّجُلِ مِنْ بَلَدِهِ (أَخْرَجَهُ وَسَفَرَهُ مِنْهُ

إِلَى بَلَدٍ آخَرَ): له ولاتی خوی دهریکرد،

دور ریخته وه بق ولاتیکی تر ، نه فی کرد، شـار به دهریکرد،

دهر به دهریکرد

نُفَى السَّبِيلِ (الْفَتَاءُ حَمَلَهُ): كهف

به سه ری لیشاوو شه بۆله كه وه بوو

نُفَى الرِّيحِ (الْثَّرَابُ نُفِيًّا) (أَطَارَتْهُ):

ره شه باكه خاك و خۆلی مه لگرت ، گواستیه وه

نُفَاضٌ: نه وانهی به رد ده کیشن

به یه کدا له سه ر ره چه و شیوازی

فالگره وه کان هه تا بۆیان دهر بکه ویت

له دویانه وه دژومن یان خراپه یه ک دهسته ویه خیان ده بیست ، حوشتری

له پولواز

نُفَاشٌ: جادوگر ، ساحیر ،

چاوبه ستکار

نُفَاشَةٌ: سنگ و سینه نه خوش ،

به لغم ، تف ، هه ناسهی سینه نه خوش

نُفَاشَةٌ: قپۆکه ی هاویژر ، ته کانه ر ،

فیشکه دار

نُفَاجٌ: نه وه ی به شتی خه لکه وه

ده نازی و خوی هه لده کیشی ، لاف و که زاف لیده ر

نُفَاجَةٌ: بن قول ، گرۆله ، نافه ک

نُفَاحٌ: سوود مه ند ، پرسیوود ، فره

به خشنده ، میردی ژن ، بۆنی توندو تیژ

نُفَاحَةٌ: لیدان و بریندارکردنیـک

به لیشاوو هورژم خوین قپۆ بدات

نُفَاحٌ (نُفَخَةُ الْيَوْمِ مِنْ دَاءٍ يُحْدِثُ):

هه لاوسان به هوی نه خۆشیه که وه ، بادار ، سک ناوسای

نُفَاحَةٌ: بلقی ناو ، میزه لان ، هه وایه که

له سکی ماسیدا کۆده بیته وه

نُفَادٌ: نه مان ، ته واوبون

نُفَادٌ (الْمَاضِي فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ):

به رده وام له سه رجه م کاروباره کانیدا

نُفَارٌ: راجله کین ، سه مینه وه ی ناژهل

نُفَارَةٌ: فه رمان ، پرسیار ، نه وه ی

سه رکه وتوو له دۆپاوی وه رده گرتت

نُفَارِيرٌ (الْعَصَافِيرُ): چۆله که ، چۆله که

پاساری

نُفَاسٌ: منال بون ، چوونه سه رکاسه ،

خوینی دوی منال بون

نُفَاشٌ: خۆبه زلزان ، لووتبه رز ، فشن ،

جۆره لیمۆیه کی یه کجار گه وره یه ،

نارنج ، زام و برینی هه لاوساو

نُفَاضٌ - نُفَاضٌ: وه ریسو ، ته کیو ،

نه ومیوه گه لایانه ی به ته کاندن

له درهخت ده که ونه خواره وه

نُفَاضٌ: له رزو تا

نُفَاضٌ: جۆره شه روا لیک منالانه ،

بوخچه ، ژیرکراسی ژنان

نُفَاضٌ - نُفَاضَةٌ: قات و قپۆ ، وشکی ،

نه وه ی له ته کاندنی درهخت ده که ویته

خواره وه ، پاشماوه ی سیواک و شتی تر

له ده مداو تف کردنه وه و فپیدانی

نُفَاطٌ (مُسْتَخْرَجُ النُّفُطِ مِنْ مَعَادِنِهِ -
بِأَنْعِ النُّفُطِ): نَهْوْتُ دَهْرَمَيْتَه رَ لَه كَانُو

بیره نهوته کان ، نهوت فروش

نُفَاطَةٌ - نُفَاطَةٌ: بیری نهوت ، کان

نهوت ، امرازیکه نهوتی پیهه لده دریت

النُّفَاطَةُ: زیبکه یه ک پر له ناو بییت ،

پیوه ری نهوت ، چرایه ک چرای تری

پیدا بگریست

نُفَاعٌ كَثِيرٌ النُّفْعُ: به که ک ، پیوچاک ،

سوودگه یه ، به قازانج

نُفَاقٌ: ریایی ، دووویوی ، دوورمانی

نُفَاقٌ (نُؤَاهِي): نه ملاولا ، لاکان

نُفَاوَةُ الشَّيْءِ (رَدِيهِ وَبَقِيَّتِهِ): خرابو

ناپه سندی شتیک

نُفَايَةٌ - نُفَايَةُ الشَّيْءِ: نه ویستراو ،

پاشماوه ، که نگه ، خؤل

نُفْثَالِيْنٌ: نه سپه نیک ، ماده یه که

پیکه اتوه له خه لوزو هیدرژینو

ده خریته نیو دووویوی فشرشو

راخه ری زستانه وه له هاویناندا هه تا

مورانه و مشکو جانه وه نه بیخوات

نُفْثَ الرَّجُلِ: تووره بوو ، خه شموقین

گری

نُفْثَ الدَّقِيْقِ: نارد که هه لاوسا

به ناوتیکه لکردنی

نُفْثَتِ القَدْرُ (غَلَّتْ غَلِيَانًا شَدِيْدًا):

مه نجه له که کولا ، هاته کول

نُفْثَ البَصَاقِ مِنْ فِيهِ (رَمَى بِهِ): تفی

له دهمی فریدا ، هه لدا

نُفْثَ الجَرْحِ الدَّمِ (أَظْهَرَهُ): برینه که

خوینی لیته ، خوینی دهردا

نُفْثَ الرَّجُلِ (بَصُق): تفی کرد ، تفی یه وه

نُفْثَ الحِيَّةِ السَّمِّ (نَكَرَتْ وَرَمَتْ بِهِ):

ماره که ژاره که بی فریدا ، هه لیدا ،

هاویشتی

نُفْثَ القَلَمِ (كَتَبًا): پینوسه که نووسی ،

توماری کرد

نُفْثَ فَلَانًا (سَحَرَهُ): چاوهستی لیکرد ،

جادویی لیکرد ، سیجری لیکرد

نُفْثَ غُلَّهُ عَلَي (فَجَرَ غَضْبَهُ عَلَي):

داخی خوی پتپشت

نُفْثَ المَصْدُورِ (رَمَى بِالنُّفَاطَةِ): کزکی ،

چلمو به لغه می فریدا ، سنگی خوی

له به لغه م پاک کرده وه

نُفْثٌ: به لغه م ، تف

نُفْثُ الشَّيْطَانِ (الشَّعْرُ المُنْضَمِنُ عَرْلًا):

شیعرو مؤنراوه ی دلداری

نُفْثَةٌ: یه ک چامه شیعیرو مؤنراوه ی

دلداری

نُفْجَ الأَرْنَبِ أَوْ الیَرْبُوعِ (ثَارَ وَعَدَا):

که رویشک یان گورمه لکه نه که هه لهات ،

رایکرد ، قونه یدا ، دهرپه ری ،

فجووقی کرد

نُفْجَ الإنسانِ (فَجَرَ بِمَا لَيْسَ عِنْدَهُ):

شانازی کرد به شتی خه لکه وه ، خوی

هه لئا به بی نه وه ی خوی خاوه نی بیته

نُفْجَ الفُرُوجَةِ (خَرَجَتْ مِنْ بِيضِهَا):

له هیلکه و توخمه که ی هاته دهره وه

نُفْجَ الأَرْنَبِ وَغِيْرَهَا (أَثَارَهَا):

که رویشکه که ی جوولاند ، هه ژانی

نُفْجَ الشَّيْءِ (رَفَعَهُ وَعَظَّمَهُ):

به رزیکرده وه ، به مهن رایگرت ،

شکومه ندیکرد

نُفْجَ السَّقَاءِ (مَلَأَهُ): مه شکه که ی پرکرد ،

لیوان لیوی کرد ، سه رموری کرد

نَفْحَ الطَّرِيقِ بِالْقَوْمِ (رَمَتْ بِهِمْ فَجَاءَ):
 له ناکاو که وتن به سهر ری و شویتینکدا ،
 له ناکاو لووتیان ته قی به یرتکه به که وه
 نَفْحٌ: بیگانه ، غه واره
 نَفْحَ الطَّيِّبِ (إِنْتَشَرَتْ رَائِحَتُهُ): بؤنی
 خوش هات ، بلاوبوه وه
 نَفْحَ العِرْقِ (نَزَا مِنْهُ الدَّمُ): ده مارو
 ره که که خوینتی لپهات ، خوینتی لریوی
 نَفْحَ الدَّابَّةِ الرَّجُلِ (ضَرَبَتْهُ بِحَدِّ
 حَافِرِهَا): به سهری سمی کیشای
 بیایدا ، لپیدا
 نَفْحَ فَلَانًا بِالسَّيْفِ (ضَرَبَهُ بِهِ ضَرْبَةً
 خَفِيفَةً): به هیتواشی شمشیرتیکی
 بیاکیشا
 نَفْحَ الشَّيْءِ (دَفَعَهُ عَنْهُ): دوریخته وه
 لئی ، خستیه دواوه لئی
 نَفْحَ فَلَانًا بِالشَّيْءِ: پئیدا ، پئیی
 به خشی ، خه لاتیکرد
 نَفْحَ مِنَ الرِّيحِ (هُبِئَهَا فِي البَرْدِ):
 کزه ی با ، شنه ی با
 نَفْحَةٌ: خه لات ، به خشین
 نَفْحَةُ الدَّمِ: به ک فیچقه و هورژمی
 خوین
 نَفْحَةُ الطَّيِّبِ (رَائِحَتُهُ): بؤنی خوش ،
 به رامه ، بؤن و به رامه
 نَفْحَةُ الرِّيحِ: کزه ی با ، باه لکردن
 نَفْحَةٌ مِنَ الألبانِ (المَحْضَةُ): شیر
 بوخت
 نَفَحَتِ الرِّيحُ (هَبَّتْ): با مه لیکرد
 نَفْحَ بَعْضِهِ (أَخْرَجَ مِنْهُ الرِّيحَ):
 فوویرکرد ، فووی له دم هیتایه ده ره وه
 نَفْحَ فِي النَّارِ: فووی کرد به نئیو
 ناگره که دا ، فووی لیکرد

نَفْحَ البُوقِ أَوْ فِيهِ: که ره نای ژهن ،
 بؤرنی لیدا ، فووی پیاکرد
 نَفْحَ الشَّيْءِ (مَلَأَهُ بِالهَوَاءِ): پریکرد
 له هوا ، فووی تیکرد ، بای تیکرد
 نَفْحَ الشَّمْعَةِ (أَطْفَأَهَا): مؤمه کی
 کوژانه وه ، فووی لیکرد
 نَفْحَ الضَّحَى (إِرْتَفَعَ): رۆژ به رزو بلند
 بوه وه
 نَفْحَ شَدْقِيهِ (إِنْفَخَ - تَعَطَّمَ وَتَكَبَّرَ):
 کوپی ناوسان ، خؤی کیفکرده وه
 نَفْحَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ: گیانی کرد به به را ،
 فووی تیکرد
 نَفْحَ (الفخر - الكبر): فه خر ، شانازی ،
 خۆمه لنان ، خۆبه زلزان ، لووتبه رزی
 نَفْحَ (المُتْلِيءِ شَبَابًا): لاو ، که نج ،
 هه ره تی لاوی و جوانی ، پری لاوی و
 که نجی
 نَفْحٌ: هه لاوساویبه که له مه چه کی
 نازه لدا پهیدا ده بیت
 نَفْحٌ: فووتیکردن ، باتیکردن
 نَفْحَةُ (المرأة من نَفْحٍ - ورم): جاریک
 فووتیکردن ، ناوساوی ، هه لتوقین
 نَفْحَةُ البَطْنِ (إِنْتَفَاحُ البَطْنِ): سک
 باکردن ، سک هه لاوسان
 نَفْحَةُ رِيحٍ (هَبَّتْ رِيحٌ): کزه با ، شنه با
 نَفْحَةُ الشَّبَابِ (مَقْطَعُهُ - إِكْتِمَالُهُ
 وَقُوَّتُهُ): زوربه ی لاویتی ، هه ره تی
 لاوی ، سیره ی که نجی
 نَفْحَةُ الرِّيحِ (حَصْبُهُ وَإِرْدَهَارُهُ
 وَأَعْشَابُهُ): فه پو رۆشنای گزگیار
 سه وزایی به هار
 نَفْحَةٌ - نَفْحَةٌ - نَفْحَةٌ: هه لاوسانی ورگ
 به هوی رۆژ خۆریه وه ، سک ناوسان

نَفَذَ الْقَوْمَ (بَلَّغَهُمْ وَجَاوَزَهُمْ): پی پی
نیشاندان و به جیبی هیشستن ،
دهستنیشانی کرد و رویی ، گهیی و
تنبه پی

نَفَذَ الشَّيْءَ (فَرِغَ وَانْقَطَعَ وَفَنِيَ):
ته و او بوو ، نه ما ، دوایی ، کوتایی
پیتهات

نَفَذَ الْحَسَابَ (ذَكَرَهُ مُفْصَلًا): به دورو

دریژی بآسیکرد ، لئی دو
نَفَذَ فِي الشَّيْءِ (اخْتَرَقَهُ): نم دیوونه و
دیوی سمی ، کوناوده ریکرد ،

بیاتنبه پی ، گوزه ری کرد

نَفَذَ الْأَمْرَ أَوْ الْقَوْلَ (جَرَى وَتَمَّ): فرمان

یان گوته که ی جیبه جیکرد ، به جیبی

گه یاند ، هینایه دی ، پینکی هینا
نَفَذَ الْمَنْزِلَ إِلَى الطَّرِيقِ (اتَّصَلَ بِهِ):
مال و خانوه که له سه ری بوو ،

نوسا بوو به ریگه و بانه که وه

نَفَذَ الطَّرِيقَ (عَمَّ مَسَلَكَهُ لِكُلِّ أَحَدٍ):

هه موو که سیک نه و ریبه ی گرت به ر ، بؤ

هه موان بوو ، ریگه ی گشتی بوو

نَفَذَ الْكِتَابَ إِلَى فُلَانٍ (بَلَّغَ إِلَيْهِ):

نامه که ی پیگه یی ، نوسراوه که ی

پیگه یشت

نَفَذَ لَوَجْهَهُ (مَضَى عَلَى حَالِهِ): به ری ی

خؤیدا رویشت ، ری ی خؤی گرت به رو

ملی ناو رویشت ، به حالی خؤیه وه

سه ری نایه وه و ژینی به سه ر برد

نَفَذَ السَّهْمَ (قَضَى الْأَمْرَ): کار له کار

ترازا ، واده و کاتی به سه ر چوو ، دوایی

هات ، کوتایی پیتهات

نَفَذَ السَّهْمَ: تیره که ی هه لدا ،
هاویشتی ، فری ی دا

نَفَذَ الْحَاكِمُ الْأَمْرَ (أَجْرَاهُ وَقَضَاهُ):

دادوره که بریاره که ی جیبه جیکرد ،

فه رماون بریاری له سه ر دا

نَفَذَ الرَّجُلُ الْقَوْمَ (مَشَى فِي وَسْطِهِمْ

جَاوَزَهُمْ وَتَخَلَّفَهُمْ): له ناوه راستیانه وه

روی ، به جیبی هیشتن

نَفَذَ إِلَى (أُرْسِلَ إِلَيْهِ): بؤینارد ،

ره وانه یکرد بؤی

نَفَذَ: له به رویین ، رویین ، گوزه ران ،

ته نجام ، ده رچه ، ده روزه ، درزو کون

نَفَذَةُ (الْخُرْزَةُ): مووری ریزکراو ،

رشته مووریو

نَفَرَ مِنْ كَذَا (أَنفَا مِنْهُ وَكَرِهَهُ): لئی

ترسا ، توکی لئی ، رقی لئی بوو ،

به دلی نه بوو

نَفَرَ عَنْ كَذَا (أَعْرَضَ عَنْهُ وَصَدَّ): نکروی

لیکرد ، دژی بوو ، سلی لی کرده وه

نَفَرَ الْقَوْمَ (تَفَرَّعُوا): جیا بوونه وه ،

په رته وازه بوون ، په راگه نده بوون ،

هه ریبه که یان روویان کرده جی و شوینتیک

نَفَرَ إِلَى الشَّيْءِ (أَسْرَعَ إِلَيْهِ): به په له و

خیرا چوو بؤلای ، روی تیکرد

نَفَرَ الْعَيْنَ وَغَيْرَهَا: چاوی ناوسا ،

هه لاوسا ، کفی کرد

نَفَرَ فَلَانًا (غَلَبَهُ وَقَهَرَهُ): زالبوو

به سه ریا ، شکستی پیتهنا

نَفَرَ الْحَاجُّ مِنْ مَنَى (إِنْدَفَعُوا إِلَى مَكَّةَ):

حاجیانی مالی خوا له (مینا) وه چوون

بؤ (مه کهه)

نَفَرَ عَنْهُ (تَبَاعَدَ - أَعْرَضَ): خؤی لی

یاراست ، خؤی لی دوورخسته وه

نَفَرَ الظِّلِي وَغَيْرَهُ (شَرَدَ وَأَبْعَدَ):

مامزه که هه ل هات ، دوورکه و ته وه ،
رایکرد ، فرته ی کرد

نَفَرَ الْقَوْمُ إِلَى الْقِتَالِ أَوْ الْأَمْرِ (هَبُوا) :

چوون بۆ كوشتار ، مليان نابۆ كوشتارو به جيهيناني فهрман نَفَرَ (أَجْرَعُ وَأَبْقِدُ) : ترساندى ، دووربخسته وه

نَفَرَ مِنْهُ : وای ليكرد نه به ويئت و رقى لتيبيئت ، وای ليكرد قيزى لى بيته وه نَفَرَ عَنْ فُلَانٍ (لَقَبَهُ لِقَبًا مَكْرُوهًا) : ناتورهى خرابى لينا ، به خراب ناوزه دى كردو ناساندى

نَفَرَ عَلَى فُلَانٍ (حَكَمَ لَهُ عَلَيْهِ بِالْغَلْبَةِ) : بپيارو فهرمى سه ره كه وتنى بوڤدا به سه ریا ، بپيارى زالبونى بو ئه و دا نَفَرَ : كۆمهل ، تاقم ، كۆ ، كهس ، يهك كهس ، تاكه كه سيك ، سه رياز ، نه فهرا ، كۆمه له خه لكيك له (3 - 10) كهس نَفَرَ الرَّجُلُ (رَهْطَهُ) : گروم و تيرهى ، خزم و كه سوكارى پياو

نَفَرَ - نَفْرَةٌ : نه وانى هاو به شى جهنگ ده كه ن له گه لتا ، پيشهنگو پيشكه وتوان له كارتيكدا ، كۆمه ليك له (3 - 10) كهس بن

نَفْرَةٌ (الْحَكْم) : فهرمان ، بپيار نَفْرَةٌ (شَيْءٌ يُعَلَّقُ عَلَى الصَّبِيِّ لِرَدِّ الْعَيْنِ) : چاو هزار ، نوشته ، شتيكه ده كريت به مناله وه هه تا چاوى پيس و به دى لى دوور بخه نه وه

نَفْرَةٌ الرَّجُلِ (أَسْرَتُهُ وَمَنْ يَتَعَصَّبُونَ لَهُ) : خاووخيزانى پياو ، مال و منالى ، سوژدارو دوست و كه سه كانى نَفَرَتِ الدَّابَّةُ مِنْ كَذَا (جَزَعَتْ وَقَبَّاعَدَتْ) : نازه له كه هه تسله ميه وه ، راجله كا ، دووركه وته وه له ...

نَفَرَ الظُّبِيُّ (وَتَسَبَّ) : ناسكه كه بازيدا ، قه له مباريدا

نَفَرَ الرَّجُلُ (مَاتًا) : پياوه كه مرد ، گيانى سپارد ، روحى ده رچوو نَفَرَ الْمَرْأَةُ وَلَدَهَا (رَقِصْتُهُ) : ژنه كه مناله كهى هه لپه پراند ، به رزى كرده وه له باوه شيدا و هيتاى و بردى

نَفَرَ السَّهْمُ : په نجه و ده ستى دا له تيره كه هه تا خوارى و ريكى بو ده ريكه ويئت

نَفَسَ بِالْشَّيْءِ (ظَنَّ بِهِ) : گومانى ليكرد ، به گومان و دوودل بوو لى نَفَسَ عَلَى فُلَانٍ بِخَيْرٍ (حَسَدَهُ عَلَيْهِ) : به خيلى پى برد ، به خيلى و دلپيس بوو به رانبه رى

نَفَسَ الشَّيْءُ عَلَى فُلَانٍ (لَمْ يَرَهُ أَهْلًا لَهُ) : به شايستهى نه زانى بوو ، به شياو و شايستهى داننا بوو

نَفَسَ (كَانَ نَفِيسًا مَرغُوبًا فِيهِ) : به نرخبوو ، به هادارو ناوازه و ده گمهن بوو ، گرانبه ها بوو

نَفَسَ عَنْهُ الْكُرْبَةُ (لَطَفَهَا وَفَرَجَهَا) : ناسوڤى و ده رده سه ريه كانى له سه ر لا برد ، ره وانيه وه ، خه مى ره واند وه نَفَسَ الشَّيْءُ الْمُنْفُوخُ (أَفْرَغَ مِنْهُ) : باى ليده رهيتا ، فشى كرده وه

نَفَسَ : روح ، گيان ، ده روون ، ژيرى ، نه قل ، تن ، كهس ، خو ، هه رخواى ، هه مان ، ويستن ، خواست ، چاوى پيس و چلكن ، په روشى ، گه وره يى ، شكو ، كهش و فش ، له خو بايى بوون ، دل بردن ، ناره زوو هه ز ليكردن ، تاقهت ، خوئين ، راوبوچوون

نَفْسُ الشَّيْءِ (عَيْثُهُ): هه مان شت ، هه
خوی ، هه نه وه

نَفْسُ الرَّجُلِ (ذَاتُهُ): هه مان پیاو ، هه
خوی

نَفْسُ الْأَمْرِ (حَقِيقَتُهُ): راستیه که ی ،
بنچو و بناوانی

نَفْسٌ: هه ناسه ، پرزه ، په تو ، نوزه ،
هالاو ، دووکه ل، قسه ی دووو دریز ،
قوم ، مژ

نَفْسُ السَّاعَةِ (آخِرُ الزَّمَانِ): دواپی
دنیا ، کۆتایی سه رده مو رۆژگار ،
وه ستانی چه رخی گه ریدون

نَفْسُ الشَّاعِرِ أَوْ الْمُؤَلِّفِ (طَرِيقَةُ
كِتَابَتِهِ): شتواری نووسینی شاعیرو

نووسه ، چۆنیه تی و ریبازی نووسینی
نَفْسًا وَاحِدًا (جُرْعَةً وَاحِدَةً): به ک بین ،

به ک قوم یان مژ
النَّفْسَاءُ - النَّفْسَاءُ - النَّفْسَاءُ (الْمَرْأَةُ إِذَا
وَلَدَتْ): ژن کاتیک منالی ده بیئت

نَفْسَانِي (رُوحِي - عَقْلِي): روحی ،
گیانی ، ژیری ، ده روونی ، ده روونزان ،
تاییه ت به ده وونزانی

نَفْسَةُ (الْمُهَلَّةُ): مۆله ت ، بوار ، ماوه
نَفَسَتِ الْمَرْأَةُ نَفْسًا: ژنه که بوو
به زه یتان و چوه سه رکاسه ، خوینی

دوا ی منال بوونی لیهات
نَفَسَتِ الْمَرْأَةُ غَلَامًا: ژنه که منالی بوو ،

به روسکه که ی دانا ، کوری بوو
نَفْسُهُ (أَصَابُهُ بَعِينٌ): کردی به چاوه وه ،

چاوی پیوه کرد
نَفْسِي: رووحی و ده روونی ،

ده رووناسی ، نه قلی

نَفْسَ الْقَطَنِ أَوْ الصُّوفِ (شَعْتُهُ وَفَرَقَهُ):
لۆکه یان خوریه که ی شیکرده وه ، تال
تالیگرد

نَفْسَ الْقَوْمِ (أَخَصَبُوا): هه زانیان بوو ،
هه یان بوو ، حالیان باشبوو ، به موی

هه زانیه وه هاتن
نَفْسَ فُلَانٍ عَلَى الشَّيْءِ (أُقْبِلَ عَلَيْهِ
يَأْكُلُهُ): دهستی دایه خواردنی ،

ده ستیکرد به خواردنی
نَفْسَ الطَّائِرِ رِيشَهُ (تَنَفَّسَ): بالنده که

خوی فش کرده وه
نَفْسٌ: خووری شیکراوه ، شت و مه کی

په رته وازه ، زۆری داواو قسه
نَفَسَتِ الْإِبِلُ أَوْ الْغَنَمُ (رَعَتَ لِيلاً بِلَا
رَاعٍ): حوشر یان مه په که شه و

له وه ریکرد بی شوآن
نَفْسَ الثُّوبِ (حَرَكَه لِيُرْوَلَ عَنْهُ الثُّبَارُ):
جله که ی ته کان ، جوولاندی هه تا ته پو

تۆزی لی بکاته وه
نَفْسَ الشَّجَرَةِ: داره که ی ته کان ،

ته کانی ، وه راندی
نَفْسَ الْوَرَقِ مِنَ الشَّجَرَةِ (أَسْقَطَهُ):
گه لای له دره خته که وه راند ، خستی

خواره وه ، ته کانی ، وه راندی ،
هه لیوه ران

نَفْسَ الْمَكَانِ (نَظَرَ جَمِيعَ مَا فِيهِ حَتَّى
يَتَعَرَّقَهُ): ته ماشای شوین و

چیگه که یگرد هه تا بیناسیت
نَفْسَ الزَّرْعِ (خَرَجَ آخِرُ سُنْبُلِهِ):
کشتو کاله که دوایین چرۆی ده رکرد ،

دوا لاسکی ده رها ت
نَفْسَ الْإِبِلِ (لُتَّجَتَ كُلُّهَا): هه موو

حوشره کان زان و به چکه یان خسته وه

نُقْضَ الْقَوْمُ (ذَهَبَ زَادَهُمْ أَوْ مَالَهُمْ):

مال و داراییان تیاچوو ، فهوتا ، نه ما
نُقْضَ الطَّرِيقُ: له دزو جهرده ریگه که ی
پاک کرده وه

نُقْضَ الْقَوْمُ حَلَّائِبَهُمْ: گوانی

حوشتره کانیان ته او دوشی و شیریان
تیا نه هیشت ، چوپریان کرد له شیر

نُقْضَ الثُّوبُ أَوْ الصَّبِغُ (ذَهَبَ بَعْضُ

لَوْنِهِ): رهنگی جله که کالبوه وه ،

هه ندیك کالبوه وه ، وهك خوی نه ما

نُقْضَ الْكَرَمُ (تَفْتَحَتْ عِنَاقِيْدَهُ): بۆله

تریکان ده میان کرده وه ، رشانه وه

نُقْضَ فُلَانٌ (نُظِرَ إِلَى كُلِّ جَانِبٍ):

ته ماشای هه موو لایه کی کرد ، له گشت

لایه ک ورد بوه وه

نُقْضَ الْمَرِيضُ مِنْ مَرَضِهِ (بَرِيءَ مِنْهُ):

نه خۆشه که چاکبوه وه له نه خۆشیه که ی،

ساغ و ته ندروست باش بوه وه

نُقْضَ يَدُهُ مِنَ الْأَمْرِ (قَطَعَ الْأَمْلَ): هیوای

بری ، دهستی لیشت ، خام ته مابوو ،

به ته ما نه ما

نُقْضَ: وه ریوو ، ته کیوو ، خورماو

گه لای وه ریوو ، شه وه ی له دار

به شپوه یه کی گشتی ده که ویتته

خواره وه

نُقْضَى - نِفْضَى (الْحَرَكَهُ وَالرَّعْدَةُ):

جووله و له ریزه له ریز ، رزاندن ، له ره

نُقْضَةٌ - نِفْضَةٌ - نِفْضَاءٌ (رَعْدَةُ الْحَمَى):

له رزوتا ، موجپك ، داچله کین ، له رز

نِفْضَةٌ: بارانیک زه وییه که بگریته وه و

زه وییه کیش هه ره پالیا لیتی نه دات

نِفْضَةٌ: کۆمه لیک ره وانه بگرین بۆ

پشکنینی ریگه ویان له دوژمن و

هه ترسیه کان

نُقِطَ - نُفِطَ (غَضِبَ أَوْ إِخْتَرَقَ غَضَبًا):

توپره بیوو ، خه شم و قینی هه لسا ،

له رقا سووریوه وه و پیشی خوارده وه ،

ناگری لی ده بیوه وه

نُقِطَ الْقَلْبُ (غَلَّتْ): مه نجه له که کولا ،

هاته کول ، جۆشی سه ند

نُقِطَ الظُّبِيُّ (صَوَّتَ): مامزه که دهنگی

هات ، دهنگی لته وه ات

نُقِطَ الرَّجُلُ (تَكَلَّمَ بِمَا لَا يُفْهَمُ):

وریتته یکرد ، قسه کانی روون و

ناشکرانه بیوو ، پلته پلته کردی هیچی

لی حالی نه بیوو

نُقِطَ: بَلَقَى كَرْدَ ، تَلَوَّقَى كَرْدَ ،

هه لزله پی

نُقِطَ - نَفِطَ: نه وت ، نه فت ، کانزایه کی

شله زوو گرده گریست و زور پیکهاته ی

دی که ی لی جیا ده کریته وه

که له پیشه سازی و وه به ره پینانی کاره باو

زوربه ی پیداویستیه هاوچه رخیه کاندای

به کارده بریت و به سه ره کی ترین

سه رچاوه ی وزه داده نریت

النُقْطَانُ: وهك کۆکه و سووریوونه وه و

پیشخواردنه وه له کاتی توپره بووندا

نُقْطَةٌ - نِفْطَةٌ - نِفْطَةٌ: پیزۆکه ، تلوق ،

زله پیو ، ناوله ، بلقیکه پر له ناوه و

به هۆی نیش و کاری زوره وه له ده ستدا

هه لده توقی

نُقْطَةٌ (مَنْ يُغْضِبُ سَرِيْعًا): شه وه ی زور

خیرا توپه ده بیت ، خه شم گرتوو ، رق

هه لساو

نُقِعَ (أَفَادَ): که لکی گه یاند ، سوودی بیوو ،

به که لک و سوود بوو

نَفْعَ لَكَذَا (صَلَحَ)؛ بؤیوو ، به كه لكی

هات ، پتی كهوت

نَفْعَ: كه لكی لیوه رگرت ، سوودی
پینگه یاند

نَفْعَ: فه ر ، كه لك ، پیت ، بووم ،

به رو بووم ، سوود ، قازانج ،

دهستكهوت ، چاكه ، پیاوه تی ، سایه

النَّفْعُ الفام: سوودی گشتی ،

به رژه وهندی گشتی

نَفْعَةٌ: سوودیک ، كه لكیک ، گۆچان

نَفْعَةٌ: پیستوه چه رمیکه به مه ردوولای

تۆشه دان و شه لته وه دووراهه

نَفْعَهُ يَكْذَابًا (ضَدَّ ضَرَةً): سوودی

پینگه یاند ، كه لكی گرت ، واژوی

زیانبه خشی یه

نَفْعِي (الْمَنْجِلُ مَذْهَبُ النُّفَيْيَةِ):

سوودگر ، سووخۆر ، خۆسوود

نَفْعِيَّة (مَذْهَبٌ مَنْ يَطْلُبُونَ النُّفْعَةَ):

خۆسوودی ، نه وانه یه همیشه شوینی

به رژه وهندی كه وتوون ، سوودو

به رژه وهندی گران

نَفَقَ الشَّيْءُ (نَفَذَ وَفَنِي وَقَلَّ): ته واوبوو،

دوایی هات ، كۆتایی پیهات

نَفَقَ السُّوقُ (رَاجَتَا): بازار جولاً ،

گه رمبوو ، فروشت زۆد بوو

نَفَقَ الْبَيْعُ: كپین و فروشتن گه رم و

گوربوو

نَفَقَ الدَّابَّةُ (مَاتَ): مردار بوه وه ،

گیانی ده رچوو ، تۆپی ، مرد

نَفَقَ الْجَرَحُ (تَقَشَّرَ): برینه كه ی تویژی

گرت

نَفَقَ الْيَرَبُوعُ (خَرَجَ مِنْ نَاقَتَانِهِ):

گۆرپه لکه نه كه له كونه كه ی هاته

ده ره وه ، ده ره پری

نَفَقَ الشَّيْءُ: سه رف بوو ، خه رج بوو ،

ته واوبوو

نَفَقَ الْبِضَاعَةَ: بازار گه رمی كرد ،

فروشتی ، له ناو یبرد ، دهستی پیوه نا

نَفَقَ: نه فه ق ، تونیل ، كوناو ده ر ،

كون ، چوخم

نَفَقَ السِّكَّةَ الْحَدِيدِيَّةَ: تونیلی هتلی

شه مه نده فه ر

نَفَقَ (السَّرِيحُ الْإِنْقِطَاعُ): خیراو گوج

بر ، خیراو زوو ته واوبوون و بچران

نَفَقَ مِنَ النِّسَاءِ: ژنیک پاره و پوول

خه رج بكات له مالی خۆی و لای

میرده كه یشی به خت و شانسی هه بیته

نَفَقَةٌ: خه رجی ، موچه ، خه رج كردن ،

تیچوون

نَفَقَةُ الْعَيْشَةِ: خه رجی ژیان ، بژیوی

ژین

نَفَقَةُ الزَّوْجَةِ: پاره و بژیوی بۆ بپاوه ی

ژنی ته لاقدراو ، بۆ برینه وه ، نه فه قه ی

ژنی ته لاقدراو

نَفْلٌ - نَفْلًا (حَلْفًا): سویندی خوارد ،

سوینی خوارد

نَفْلَ الرَّجُلِ: خه لاتی دایه ، پیتی

به خشی ، دایه

نَفْلَ الْقَائِدِ الْجُنْدِ (جَعَلَ لَهُمْ مَا عَمَلُوهُ):

تالانیه كه ی دابه شكرد به سه ر

سه ر بازارندا

نَفْلَ الرَّجُلِ عَنِ نَسَبِهِ (نَفَاهُ):

نكولیکرد له نه ژاود ره چه له كه ی خۆی ،

به ره پری دایه وه

نَفْلٌ: تالانی ، دهستكهوت ، خه لات ،

زیاده ، به خشین ، له پیویست زۆتر ،

سپه ره ، كه ما

نَفِي: دان پيا نه نان ، بهرپه رچ دانوه ،
نكولى كردن ، دورخستنه وه ، لابردن ،
دهركردن ، نه رى ، سارد
نَفِي مِّنَ الْبَلَدِ: شاره به دهركردن ،
دهر به دهركردن ، ناواره كردن له ولاتو
نيشتمان
النَّفِيُّ: نهو ناوهى به هوى كولاندنه وه
مه لده چيتو به سهر مه نجلو و كتريدا
ديته خواره وه ، زرخو بهردى په رپوى
ژير سمى ولاخ ، لاوجه مسهرى سوپا ،
په راگنده بوونى گهردو خولى دارو
درمخت به دهم باوه
نَفِيَان: خاك و خول له ژير دارودره خندا
كويبيته وه به هوى ره شه باوه ، تك تك
فريدانى باران به ملاو لادا
نَفِيَةٌ - نَفِيَّة: سفره و خوانتيكه گوشتو
په نيرى له بهر خوردا له سهر مه لده خريته
نَفِيَّة: شو ريباه كه له ناردو شير
دروستجكريت
نَفِيث: خوئينى روښتوو له زوخمو برين
نَفِيح: غه واره و بيگانهى بى لايه ن كه وا
نه چاكو نه خراپه نه نجام نه دات
نَفِيحَةُ (النَّوَس): كه وا ، زى
نَفِيح: بيگانه ، غه واره ، مهردوميك
خوى مه لقورتينيت له هه موو كاريكدا
نَفِيح: نه وهى فوو دهكات به نيو
پشكوو ناگردا
نَفِيذ: گوپرايه ل ، برين ، كونكردن
نَفِير: كۆمهل ، چهند كه ستيك ، كه ره نا
النَّفِيرُ الْعَامُ قِيَامَ عَامَةِ النَّاسِ لِقَاتِ
الْعَدَاوِ: ره شبكير ، سه رباژگيرى

نَفْل: سوننه ت ، نه وكردارهى مروث بو
په روه رديگارى دهكات بى ته وهى
له سهرى به پيوستو فهرز گيردرابيت
نَفْنَأَف: مه واى نتيوان دووچيا ، دوور
نَفْنَف: هه وا ، نتيوان و مابه ينى
ناسمان و زهوى ، نتيوانى سهرو خواري
ديوار ، بير له ليواره كه يه وه هه تا
بنه كهى ، بيايان ، قه دپالى كوور ، لاپال
نَفُوحٌ مِنَ الثُّوْقِ (الَّتِي تُخْرَجُ لِبَنِيهَا مِنْ
غَيْرِ حَلَبٍ): حوشترتك شيره كهى
له خووه بيته دهروه بى دوشين
نَفُوحٌ مِنَ الْقَسِي (الَّتِي تَدْفَعُ السَّهْمَ
بَعِيداً): كه وان و ژيهه ك تير دوور
بهاويژيت
نَفُود: گوزار شتكارى گشت كارو
فرمانتيك ، به رپوه به رى گشت
نَفُودٌ هُوَّة - سُلْطَان: دهست روئين ،
دهسته لات ، هيز ، توانا
نُفُور (هُرُوب - كَرَاهَةٌ - تَبَاعُد):
راكردن و هه له اتن ، سه له مينه وه ،
سلكردنه وه ، رق ، قين ، رقه به رايه تى ،
قنز لنيبونه وه ، ليك دوور كه وتنه وه ،
بيزارى ، وه رس بوون ، روژى سييه مى
جه ژنى قوربان كه حاجيانى مالى خوا
له (مينا) وه ده چن بو (مه كه كه)
نُفُور: هه له اتوو ، بيزار
نُفُورَةٌ: فرمان ، بريار ، خزمى پياو
كه له توپه بى نهو توپه ببن
نُفُوس: چاوى پيسو به خيلو رژد
به مال و سامانى خه لك ، چاوى حه سوود
نُفُوع (الكَثِيرِ النُّفْع): سوودگه يه ن ،
كه لكدار ، به كه لك ، پياوچاك ،
به قازانچو كه لك

نَفِيس (ذُو قِيمَة): گران ، گرانبه ها ، دهگمن ، مالِکی زُودو به نرخ
نَفِيش: شت و مهکی په رته وازه و په پاگه نده له قاپ و ده فردا
نَفِیضَة: خوشتریک رنگه بهریت ، کومه لیک ره وانه کرابن بؤ چاودیری
 دوزمن هه وال کؤکردنه وه له سر جموجو له کانی
نَفِیط: به کیک بلق و تلوق له ده ستیدا
 بیت

نَفِیْعَة: سود ، که لک ، به رژه وهندی

ن ق

نُقُ الضُّفْعُ نَقِیْمًا (صَات): قیرقیری کرد
نُق: سکا لاو بؤله بؤل ، شیکایه ت ، قیرقیر کردن
نُقَا العَظْمُ (إِسْخَرَجَ مَخَهُ): مؤخه که ی
 ده رهینا ، مؤخی نیسقانه که ی ده رهینا
نُقَا: نیسقانی مؤخاوی ، ته پؤل که ی
 لمین

نُقَاء: خاوینی ، پاکي ، پاکیزه یی ، پوختی

نُقَاب (قُنَاع): روپوش ، په چه ، ده مامک ، سه رپوش ، له چک

نُقَاب: جیبه جی کار ، به جیبهنه ری کارو بار

نُقَابَة: سه ندیکا ، نه قابه ، جفان ، کومه ل و گرومیکسی هاو پیشه و کارن له کومه له و سه ندیکایه کدا کؤده بڼه وه و به که ده گرن بؤ پاریزگاری کردن له مافو به رژه وه ندیبه کانی خویان
نُقَابَة الْأَطْبَاء: سه ندیکای پزیشکان
نُقَابَة الْمُهَنْدِسِينَ: سه ندیکای نه ندازیاران

نُقَابَة الْمُحَامِلِينَ: سه ندیکای پاریزگاران
نُقَابَة الْمُرَارِعِينَ: سه ندیکای کشتیاران ، جووتیاران

نُقَابَة الْعَمَال: سه ندیکای کرینکاران
نُقَابَة تَجَارِيَة: سه ندیکای کومه له ی بازگانی

نُقَابَة تَعَاوُنِيَة: سه ندیکای هاو به شکاران
نُقَاة - نَقَاة: خواردنی خراب و فریدراو ، گرد و هه لچنراو له سه ریه که که هیچ که لک نه گریت ، قه لاسه و مروری گه نم

نُقَاد: چاودیرو ته ماشاکه ری پاره و پوول ، شوانی مه ر ، گه لحو ، گه مژه ، هه لسه نگینه ری دراوو دره هم ، ره خنه گر ، نوکته باز

نُقَار: هه لکن ، هه لکؤلر
نُقَارُ الخَشَبِ (طَائِر): دارکونکه ره ، دارسمه ، دارته قینه ، دانکوله ، بالنده یه کی دندوک دریزی سره سووره و به رسنگی زه رده و سه ربالی زه ردو سپیبه و به قد ریشؤل یه که ده بیت و به دندووی دار ده کؤلی بؤ هیلانه

نُقَارَة: پیشه و کاری هه لکه ندن
نُقَارَة - نُقَارِيَة: شتیکه وه که ده ف وایه ده نکیتی که وره تری هه یه ، ده هؤل

نُقَار: ده ردو نه خوشیه که تووشی ناؤل ده بیت وه که نه خوشی (رشانه وه - تاعون) وایه

نُقَاز - نُقَاز: بالنده یه که ، زه رپنه قووته ی چؤل که
نُقَاسَة: نازناو ، جیناو

نَقَّاش: به‌ر دتاش ، مه‌لکول ،

به‌یکه‌رتاش ، بویه‌چی

نَقَّاش (مُحَاجَّة): چن و چوونی ،

مشت و مپ ، گفتوگو ، وتوویز

نَقَّاشَة: نیگارکیشی ، نه‌خشکار ،

بویه‌چیتی

النَّقَّاصَة: نه‌و به‌شهی گوریس

که‌ده‌چنریت

نَقَّاص: گزوگیابه‌که

نَقَّاصَة: نه‌وهی هه‌لده‌وه‌شیت و

تیکده‌چیت

نَقَّاط: خال‌دانر ، نوخنه‌نوس

نَقَّاطَة: تنوک‌چه‌کین

نَقَّاع: ده‌فریکه‌میوژی تیا

ده‌خوسینریت

نَقَّاع: خۆنۆین یان خۆده‌رخهر

به‌چه‌شنی‌که‌وانیه

نَقَّاعَة: ناویکه‌شتی تیا ده‌خوسینریت ،

له‌ئاوکیشر او ، ته‌پرکاو ، خووساو

نَقَّاف: سووربوو له‌سه‌ر پرسیارکردن ،

دارتاش ، پیای داناو ته‌گبیرکه‌ر

نَقَّاق: بوق ، قیر قیرکه‌ر به‌زۆری

نَقَّال: که‌وش و نه‌عل و پیلای کۆنه

نَقَّال: ده‌جوولی ، ده‌گویزریت‌ه‌وه ،

بزیتو ، نه‌سپی تیزو خیرا ، گویزه‌ری

شت و مه‌که‌له‌ئوتومبیلی بارو ...

نَقَّالَة (مَحْفَة): ده‌سته‌به‌ره

نَقَّاق: حوشر مورخی چوست و چالاک

نَقَّاه: پاکی‌کرده‌وه ، پوختی‌کرد

نَقَّاهَة: چاکبوونه‌وه ، بوژانه‌وه

نَقَّاوَة: گیابه‌که‌له‌شۆردنی جل‌وبه‌رگدا

به‌کارده‌بریت

نَقَّاوَة: مه‌لَبژراو ، مه‌لَبژاره ، پالفته ،

پوخته ، دانسقه

نَقَّاوَة الشَّيْء: باشتین و چاکترینی

نَقَّايَة مِنَ الشَّيْء (زَدِيئُهُ وَمَا أَقْبَى مِنْهُ):

مه‌لَبژاردنی شتی خراپ و فریدراو

نَقَّايَة: ناوکی میوه

نَقَبَ الحَائِطَ خَرْقَهُ وَثَقَبَهُ: کونیکرد ،

سمى

نَقَبَ الخُفَّ رَقَعَهُ: سۆله‌که‌ی پینه‌کرد

نَقَبَ فُلَانٌ فِي الأَرْضِ (ذَهَبًا): رۆیی

به‌سه‌ر زه‌ویدا ، رۆیشت

نَقَبَ عَنِ الأَخْبَار: به‌دوای هه‌وال و

ده‌نگ و باسدا‌گه‌را ، له‌هه‌وال و

ده‌نگ و باس کۆلیه‌وه

نَقَبَ الثَّوْبَ: جله‌کانی ره‌نگکرد ،

بویه‌ی کرد

نَقَبَ الفَرَسَ: له‌غارغارتندا ده‌ست و پای

کۆکرده‌وه

نَقَبَ الأَرْضَ (حَفَرَهَا): مه‌لیکن ،

جالیکرد ، هه‌لی کۆلی ، پشکنی

نَقَبَ الرَّجُلَ (سَلَكَ طَرِيقَ الجِبَالِ):

رینگه‌ی شاخ و چیا‌ی گرتنه‌به‌ر

نَقَبَ فِي البِلَادِ (سَارَ): به‌ولتا‌گه‌را ،

سوورپایه‌وه

نَقَبَ عَلَى القَوْمِ: بوو به‌پیشه‌نگو

سه‌ره‌نگیان

نَقَبَ فِي الأَرْضِ (سَارَ فِيهَا طَلَبًا

للمهْرَبِ): به‌سه‌رزه‌ویدا سوورپایه‌وه بو

به‌ناو پاسیرتک یان بو رووگه‌و

کۆچکه‌یه‌که‌را هه‌لبیت بۆی ، رابکرد

نَقَبَ عَنِ الشَّيْءِ (فَحَصَ عَنْهُ فَحَصًا

بَلِيغًا): زۆر به‌وردی پشکنی کردو

گه‌رایه‌وه به‌دویدا

نَقَبَ خُفَّ الْمَلْبُوسِ: سۆل و پیلای دیاند
 نَقَبَ الْبَعِيرِ: سمی حوشره که سوا،
 رژی
 نَقَبَ: مه لکه نندن ، چالکردن ،
 کنه تیاکردن ، سمین ، چال و که لین ،
 کون
 نَقَبٌ - نَقَبٌ - نَقَبٌ (الْجَرَبُ): گه ری ،
 گولی ، نه خورشیه کی پیسته
 نَقَبَ الْعَيْنِ: ناری رهش که له چاو دیت
 نُقْبَةٌ: سه ره تای گه ری ، ژهنگ ،
 رهنگ ، روو ، کون ، جلیکه وه ک دامین
 شوپ ده بیته وه
 نِقْبَةٌ: شیوه و شیوایی له چکو
 رووپوش ، ژنی رووپوش جوان و سه رنج
 راکیش ، شوین ، جی پی
 نَقَبَتِ الْعَظْمَ (إِسْتَخْرَجَ مِنْهُ): مؤخه که ی
 دهره مینا ، مؤخی رو کرد
 نَقَبْتُ فُلَانًا فِي السَّيْرِ وَالْأَمْرِ (أَسْرَعُ
 فِيهِ): له رویشتن یا خود کاروباردا
 جوست و چالاک و خیرابوو
 نَقَبْتُ عَنِ الشَّيْءِ (حَفَرْتُ عَنْهُ
 لِيَسْتَخْرِجَهُ): مه لیکه ند ، چالیکه ند
 مه تا دهری بهینیت
 نَقَبْتُ الْأَرْضَ: به پاچ یان بیل
 مه لیدایه وه
 نَقَبْتُ الْعَظْمَ (إِسْتَخْرَجَ مِنْهُ): مؤخه که ی
 دهره مینا ، مؤخه که ی ته کاند
 نَقَبْتُ الشَّيْءَ (نَقَلَهُ): گواستیه وه ،
 راگو یزی کرد
 نَقَبْتُ فُلَانًا فِي السَّيْرِ وَالْأَمْرِ (أَسْرَعُ):
 به له بکرد ، خیراو ده ست و بردی کرد
 له رویشتن یان کاروباردا
 نَقَبْتُ (نَمِيمَةً): فیتنه یی ، قسه میناون
 قسه بردن ، دو زمانی

نَقَحَ لَشَيْءٍ (خَلَصَ جِيدَهُ مِنْ رَدِيئِهِ):
 چاکه که ی له خرابه که ی جیا کرده وه
 نَقَحَ الْعَظْمَ (إِسْتَخْرَجَ مِنْهُ): مؤخه که ی
 دهره مینا ، مؤخی داته کان
 نَقَحَ الْكَلَامَ أَوِ الْكِتَابَ (هَدَبَهُ وَأَحْكَمَهُ):
 قسه یان په رتوکه که ی چاک کرد ،
 بیاجوه وه ، پوختی کرد
 نَقَحَ الْجُدْعَ: مه لپاچی ، سه رپاچی کرد
 نَقَحَ الشَّيْءَ (قَشَرَهُ وَخَلَصَ جِيدَهُ مِنْ
 رَدِيئِهِ): پاکی کرد ، پیسته که ی گرت وه
 نَقَحَ الْكِتَابَ: به په رتوکه که دا چوه وه ،
 مه له کانی لابرد ، بژاری کرد ، راستی
 کرده وه
 نَقَحَ الْكَلَامَ: پاک و پوختی کرد
 نَقَحَ (سَحَابٌ أَيْضًا صَفِي): گه واله
 هه وری سپی و بیگه رد
 نَقَحَ (العالم المُجْرَبُ): زاناو دانای
 نه زموندار ، لیزان و کارامه
 نَقَدَ الدَّرَاهِمَ وَغَيْرَهَا: چاک و خرابی
 دهره مه کانی له یه ک جیا کرده وه ،
 ساخته و راستی له یه ک جیا کرده وه
 نَقَدَ الْكَلَامَ (أَظْهَرَ مَا بِهِ مِنَ الْعُيُوبِ أَوْ
 الْمَحَاسِنِ): ره خنه ی له قسه کان گرت ،
 خه وش و ناته واویه کانی یان دروست و
 لایه نه گونجاره کانی به دهره خست
 نَقَدَ فُلَانًا وَلِفُلَانٍ الثَّمَنَ (أَعْطَاهُ إِيَّاهُ
 نَقْدًا مُجْمَلًا): به مؤلی دایه ، ده ست
 به ده ست بییدا
 نَقَدَ الشَّيْءَ (فَحَصَهُ لِيَعْرِفَ جِيدَهُ مِنْ
 رَدِيئِهِ): سه رنجیدا ، لئی راما ، تیی
 روانی ، لئی وردبوه وه تا بزانی چاک و
 خرابی
 نَقَدَ الطَّائِرُ الشَّيْءَ (نَقَرَهُ): بالنده که
 دهنوکی لیدا ، دهنوکی پیاکیشا

ثَقَدَ الرَّجُلُ الشَّيْءَ وَإِلَى الشَّيْءِ لِيَنْظُرَهُ (أَدَامَ النَّظَرَ إِلَيْهِ بِاخْتِلَاسٍ):
 به وردی ته ماشایکرد ، چاوی تیبری ،
 دیبھی خسته سهر به رامانه وه
 ثَقَدَ الضَّرْسُ أَوْ الثَّرْنُ (إِنْ كَسَرَ وَاتَّكَلَ):
 ددان یان شاخه که شکا ، کلژیو
 ثَقَدَ الْجَاهِرُ (تَشَرَّ): هه لیدا ، توئی
 توئی دهرکهوت ، پیسته کهی هه لیدا
 ثَقَدَ الْجَذَعُ: جانه وهر کلژی کرد ،
 مژانه پووج بوچی کرد
 ثَقَدَ: رهخنه ، رهخنه گرتن ، دهستی ،
 به دهستی پیدان
 ثَقَدَ - ثَقَدَ: کهم گوشت ، لاوی سستو
 هیواش
 ثَقَدَ - ثَقَدَ (ضَرْبٌ مِنَ الشَّجَرِ): جوره
 دره ختیکه
 ثَقَدَ: جوره مه ریکی چوارپهل بچوکو
 کرده ، سووک و نزم ، نه و جوانانی
 که شه نه کردو
 ثَقْدَانٌ: نالتون و زیو
 ثَقْدَانٌ (بِالضَّمِّ - خِلَافَ الدَّيْنِ):
 به دهستی ، به دراو نه که به قهرز
 ثَقْدَهُ يَنْظُرُهُ: به دزیه وه له ژیره وه
 ته ماشاوا سهیری کرد
 ثَقَدَ فَلَانًا مِنْ كَذَا: قوتارو رزگاری کرد ،
 فریای کهوت و سه رفرازی کرد له ...
 ثَقَدَ - ثَقَدَ (تَجَا): قوتاریوو ،
 رزگاریوو ، سه رفرازیوو
 ثَقَدَ (السَّلَامَةَ): سه لامه تی ، بیوهی ،
 رزگاریوو
 ثَقَدَ (مَا أَثَقَدْتُهُ): نه وهی رزگارو
 قوتاری ده کهیت
 ثَقَرَ الْعُودُ أَوْ الدَّقْدَقُ ضَرْبَهُ لِيَصْوَتَ):
 عودو دهفه کهی لیدا ، ژهندی

ثَقَرَ فَلَانًا (عَابَهُ): رهخنه ی لیگرت ،
 نکولی دایه پال
 ثَقَرَ الطَّائِرُ الْبَيْضَةَ عَنِ الْفَرَخِ (ثَقَبَهَا):
 بالنده که هیلکه کهی شکاند هه تا
 زهرنه قوته و به چکه که بیته دهره وه
 ثَقَرَ فِي الْحَجَرِ (كَتَبَ): له سهر به رده که
 نویسی ، نویسی
 ثَقَرَ فِي النَّافُورِ (نَفَخَ): قووی پیداکرد ،
 بلویری ژهن
 ثَقَرَ الطَّائِرُ الْحَبَّ (لَقَطَهُ مِنْ هُنَا
 وَهُنَا): لیره وه لوی دانه و یله کهی
 هه لگرت ، دهنگ دهنگ کوی کرده وه
 ثَقَرَ عَلَيْهِ: تانوتی لیدا ، گالتهی
 پیکرد
 ثَقَرَ الْحَجَرَ أَوْ الْخَشَبَ حَقْرَهُ): به رد
 یان داره کهی هه لکهند ، هه لی کولی
 ثَقَرَ عَنِ الْأَمْرِ (بَحَثَ): که را به دوایدا ،
 به دوایا که را
 ثَقَرَ فَلَانٌ: چه قه نهی لیدا
 ثَقَرَ عَلَى الْبَابِ: ته قه ی له دهرگادا ،
 له دهرگادا
 ثَقَرَ السَّهْمَ الْهَدَاقَ أَصَابَهُ وَلَمْ يَنْقُذْهُ):
 تیره که له نیشانه کهیدا به لام کوناودهری
 نه کرد
 ثَقَرَ عَلَى فَلَانٍ (غَضِبَ): توپه بوو ،
 خه شم و قینی هه لسا لی
 ثَقَرَ فَلَانٌ (صَارَ قَعِيْرًا): هه ژارکهوت ،
 هه ژارو بی دارایی بوو
 ثَقَرَ الشَّاهُ: کلژی په زه که چالو
 کونبوو
 ثَقَرَ الطَّائِرُ فِي الْمَوْضِعِ (سَهْلُهُ لِيَبْيَضَ
 فِيهِ): بالنده که شوین و جیگه کهی
 نهرمو له بارکرد بو هیلکه کردن

نَقَرَ فَلَانٌ بِاسْمِ فَلَانٍ (سَمَاهُ مِنْ بَيْنِ الْجَمَاعَةِ)؛ له نیتو کۆمه لیکدا ناوی ئهوی برد ، ناوی ئهوی هینا
 نَقَرَ الشَّيْءُ؛ گهرا به دوایدا ، بۆیگه پرا
 نَقَرَ فَلَانٌ عَابَهُ وَذَكَرَ مَا يَسُوءُهُ؛ ره خه نهی لیکرت ، به چه شنیك ره خه نهی لیکرت زیانی پیگه یان
 نَقَرَ الْأَصَابِعُ (دَقَّ الْأَصْفِينِ)؛ چه قه نه لیدان
 نَقَرَ: تووره ، تووش بوو به نه خووشی چال و کونبوونی سمه وه
 نَقَرَ: کون ، کونیککی بچووک له ناوکه خورمادا
 نَقَرِي (الْعَيْبِ)؛ ناته واوی ، خه و شداری، عیب ، که م و کورپاوی
 نَقْرَةٌ: چال ، بۆشایی ، کلور ، کون ، هولول ، مه لول ، پارچه یه کی تهاوه له نالتوون و زیو ، کونی ناوکه خورما ، بۆشایی و قوولایی چاوو دییه ، ده رچه ی کوم
 نَقْرَةُ الْقَفَا حُفْرَةٌ فِي آخِرِ الدَّمَاعِ)؛ جالاییه که له پشتی میشکدایه
 نَقْرَةٌ (دَاءٌ يُصِيبُ الْمَاشِيَةَ فِي أَرْجُلِهَا)؛ ده رده وه خووشیه که ده دات له قول و قاجی نازه لان
 نَقْرَةٌ: مه نندیک ، که م و تووزیک له مه شتیك ، کونی پشتی ناوکه خورما ، زیوی سورده و کراو بو داخکردنی و لآخ و نازهل
 نَقْرَةٌ: مشتومر ، چه نه بازی
 نَقْرَةٌ: هه رزه و بییه کی بلند له شوینیککی نزم و نشیوودا

نَقَرْتُ الشَّاةَ: زیوی سورده و کراو مه پری پی داخ بکریت
 نَقَسَ: جومگه ژان ، نه خووشیه که تووشی جومگه و په نجه گه وره ده بی و ده یان ئاوسینئ ، چالاک ، به لاو نه هامة تیه کی گه وره و گران ، شتیکه له ئاوریشم دروست ده کریت و له گول ده چیت و ژنان ده یکه ن به سه ریانه وه
 نَقَرِيَسَ: رینمایدهری زیره ک و شاره زا ، رینیشاندهری وریا ، پزیشکی داناو پسپووو شاره زا
 نَقَرَ الطَّبِي (وَتَبَّ)؛ مامزه که بازیدا ، قونه ی کرد
 نَقَرَ فَلَانًا (وَتَبَّهُ)؛ بازی پیدایا ، قه له مبارزی پیدایا
 نَقَرْتُ الصَّبِي أُمَّهُ (رَقَصَهُ)؛ ژنه که مناله که ی مه له پیراند
 نَقَرَهُ عَنْهُمْ (دَفَعَهُ)؛ لیتی دوورخستنه وه ، به دووری گرت لیبیان
 نَقَسَ بِالْخَشْبَةِ النَّافُوسَ؛ به داریک زهنگی لیدا ، بۆلی لیدا
 نَقَسَ النَّافُوسَ (صَوَّتَ)؛ زهنگه که دهنگی هات ، لیدرا
 نَقَسَ الشَّرَابَ (خَمَضَ)؛ مه ی و باده که ترش بوو
 نَقَسَ بَيْنَ الْقَوْمِ (أَفْسَدَ)؛ نیوانی تیکدان ، کردنی به گژی یه کا
 نَقَسَ فَلَانًا (لَقَبَهُ)؛ نازناوی لیتنا
 نَقَسَ الرَّجُلَ (عَابَهُ وَسَخَّرَ مِنْهُ)؛ کالته ی پیکرد ، پیسی رابوارد ، کردی به تیزه جار

نَقْصَ الدَّوَاةِ (جَعَلَ النَّقْصَ فِيهَا):

مه‌ره‌که‌بی کرده نیتو شووشه‌که‌ی

نَقْصَ: جَوْرَه زَهَنگِيکَه ، گه‌ری

نَقْصَ الرَّجُلِ يُعِيبُ النَّاسَ وَيَلْقَبُهُمْ):

ناونا‌توره دان‌ر له‌خه‌لکی ، که‌س‌یک

ناونا‌توره له‌خه‌لک دابه‌ینیت

نَقْصَ الْمَدَادِ الَّذِي يَكْتُبُ بِهِ): مه‌ره‌که‌ب

که‌بیتی ده‌نووس‌ریت

نَقْشَ الشَّيْءِ (لَوْنُهُ بِلَوْنَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ

وَزَيَّئَهُ): ره‌نگی کرد به‌دوو ره‌نگ یان

زیاترو رازاندیه‌وه ، ره‌نگی کرد ،

بۆیه‌ی کرد ، ره‌نگاو ره‌نگی کرد

نَقْشَ الشُّوْكَةِ مِنْ رِجْلِهِ (إِسْتَخْرَجَهَا):

د‌رکه‌که‌ی له‌قاچی ده‌ره‌ئینا ، ده‌ریک‌ئشا

نَقْشَ مَرِيضِ الْغَنَمِ (نَقَّاهُ مِمَّا يُؤْذِيهَا مِنْ

حِجَارَةٍ أَوْ شَوْكٍ وَغَيْرِهَا): که‌و‌پو

په‌چه‌ی مه‌ره‌کانی پاک و کرده‌وه

له‌د‌رک و دال و به‌ردو مه‌رشتیک زیاتی

ب‌ینگه‌به‌نیت

نَقْشَ عَنِ الشَّيْءِ (إِسْتَقْصَى كَشْفَهُ):

مه‌ولی ده‌رخست‌ئیدا ، که‌پا به‌دواید

مه‌تا بۆی ده‌ریکه‌و‌یت

نَقْشَ فَصِّ الْخَاتَمِ (حَفَّهُ): نَقِيمِي

ئه‌موس‌تيله‌که‌ی مه‌لکه‌ند ، چالی کرد

نَقْشَ الشَّعْرِ: به‌مووک‌ئیش ق‌زو مووی

مه‌لکه‌ند ، مه‌لیک‌ئشا ، مووی ده‌ره‌ئینا

نَقْشَ التَّمثالِ (لَحَنَهُ): په‌یک‌ری تاشی،

تاشی

نَقْشَ الْبَيْتِ: ماله‌که‌ی بۆیه‌کرد ،

ره‌نگی کرد

نَقْشَ: ره‌نگ‌کردن ، رازان‌وه ،

بۆیه‌کردن ، نه‌خشان‌دن ، مه‌لک‌ولین ،

شوئینه‌واریک له‌سه‌ر زه‌ویدا ، خورمای

وشک ته‌پ‌ب‌کریت

نَقْصَ الشَّيْءِ (ذَهَبَ مِنْهُ شَيْءٌ يُفَدُّ

تَمَامَهُ): که‌میک‌رده‌وه ، لیتی که‌ل و

که‌م‌کرد دوا‌ی ته‌واو پ‌رپوونی

نَقْصَ زَيْدًا حَقَّهُ: به‌شو و پ‌شکی

(زه‌یدی) که‌م کرده‌وه ، له‌به‌شی که‌م

کرده‌وه

نَقْصَ الْمَاءِ (عَدَبًا): ناوه‌که سازگارو

ش‌یرین بوو

نَقْصَ الشَّيْءِ: که‌میک‌رده‌وه ، لیتی

که‌م‌کرد ، لیتی ب‌ری

نَقْصَ الثَّمَنِ: نرخه‌که‌ی دابه‌زاند ،

نرخ‌ی ه‌ئینایه‌ خواره‌وه

نَقْصَ: که‌م‌کردن ، کورت ه‌ئینان ، به‌ش

نه‌کردن ، نیوه‌چ‌ل ، نات‌ه‌واوی ،

خه‌وش ، شووره‌یی ، که‌م و کو‌پی ،

نه‌نگی ، نام و نه‌نگی

نُقْصَانُ: که‌می ، که‌م ه‌ئینان

نَقْصَ الْبِنَاءِ (هَدَمَهُ): ب‌یناو

ساخت‌مانه‌که‌ی رووخاند ، مه‌لیوه‌شان‌د

نَقْصَ الْعَظْمِ (كَسَرَهُ): ئیس‌قانه‌که‌ی

ش‌کان‌د

نَقْصَ الْجَبَلِ (حَلَّهُ): په‌ته‌که‌ی کرده‌وه ،

ش‌لی کرده‌وه

نَقْصَ الْعَهْدِ أَوْ الْأَمْرِ (أَفْسَدَهُ): په‌یمان و

ب‌پیاره‌که‌ی مه‌لوه‌شان‌ده‌وه ، په‌ش‌یمان

بره‌وه ، ت‌یک‌یدا ، پ‌یسی کرد

نَقْصَ الْوَصِيَّةِ: وه‌سه‌یه‌تنامه‌که‌ی

مه‌لوه‌شان‌ده‌وه ، وازی لی‌ه‌ئینا ،

نه‌پ‌رده‌سه‌ر

نَقْصَ الشُّهْمَةِ (أَبْطَلَهَا): به‌ر‌په‌رچی

تاوان‌بار‌کردنه‌وه‌که‌ی دابه‌وه

نَقْصَ الْبَرِّمَانِ: پارله‌مانی

مه‌لوه‌شان‌ده‌وه

نَقْضَ حُكْمِ الْحَكْمَةِ (أَبْطَلَ): فهريمان و

برياری دادگای مه لوه شانده وه

نَقْضَ الْوَلَاءِ (أَنْكَرَ الْعِرْقَانَ وَالْإِخْلَاصَ):

ياخی بوو ، نه مه کداری شکاند ، چاکه و

دلسۆزی له بهر چاو نه بوو

نَقْضَ الْبِرْهَانِ أَوْ الْحُجَّةِ (فَنَدَّ): به لگه و

به مانه ی به دروخسته وه ، به ربه رچی

دایه وه

نَقْضَ الْمَفْصَلِ وَالْأَدِيمِ (صَوَّتَ): دهنگی

لیهات ، ته قه و جیره ی لیهات

نَقْضَ (مَا) إِنْتَقَضَ مِنَ الْبُنْيَانِ): نه وه ی

ده رمی و هه رهس ده هینیت له بیناو

ساختمان

نَقْضَ: هه لگرتن و لابردنی پیتی

حه وته می (مُفَاعَلَتُنْ)

نَقْضَ الْحُكْمِ: هه لوه شانده وه ی بریارو

فهريمان

نَقْضَ الْعَهْدِ: په یمان شکینی

نَقْضَ: بینای روخواوو رماو ، حوشتری

له رو لاواز به هوی سه فه ری زوره وه ،

په یمانی شکینراو ، شتی دووباره

چنراوو دووراو ، دهنگی جووجه له و

حوشتر مورخ و دال و مریشک و...

نَقْضَ (نَوْعٌ مِنَ الصَّرَاحِ): چه شن و جو ره

هونه ریکی زورانه

نَقْضَ: بینای ویران و کاول ، نه وه ی

دووباره ده چنری و ده دووریتته وه

نُقْطَةُ الْحَرْفِ: نوته ی بو دانا ، خالی بو

پیته کان دانا

نُقْطَةُ وَنُقْطَةُ بِهِ الزَّمَانُ حَادٍ بِهِ وَسَمَحٌ):

روژگارو سه رده م بو ئه و الوو

نامیزنگین بوو

نُقْطَةُ ثَوْبِهِ بِالْمَدَادِ أَوْ الزَّمْعَرَانِ (لَطَعَهُ

بِنُقْطٍ مِنْهُمَا): چه که ی به نوته ی

مه ره که ب یان زافه ران خال خال و

نوکه نوکه کرد ، په له په له ی کرد ،

بیسی کرد

نُقْطَةُ الْعُرُوسِ (أَهْدَى إِلَيْهَا هَدِيَّةً عِنْدَ

الزَّوْجِ): دیاری به کی بو نارد له کاتی

شووکردن و هاوسه رگریدا ، دیاری دا

به بوکی

نُقْطَةُ الْمَاءِ: ناوه که ی تکاند ، تک تک

رزاندی

نُقْطَةُ: خال ، نوکه ، پنت ، جینگه ،

شوین ، جی ، کار ، باس ، باره

نُقْطَةُ الْخَلَافِ: خالی ناکوکی و جیاوازی ،

ته وه ره و باری ناکوکی و جیاوازی

نُقْطَةُ الضَّعْفِ: خالی لاوازی ، شوین

لاوازی

نُقْطَةُ الدَّائِرَةِ (مَرْكَزُهَا): چه قی بازنه ،

بنه رت ، بن ، مه لبه ند

نُقْطَةُ الْإِطْلَاقِ: خالی وه رچه رخاندن ،

خالی گوران

نُقْطَةُ الْوَقْفِ بَيْنَ الْجَمَلِ: پنت ،

ویسته ، خالی وه ستان له نیوان

رسته کاند

نُقْطَةُ الْحَفْرِ أَوْ الشَّرْطِيِّ: بنکه ی

پولیس ، بنکه ی چاودیری

نُقْطَةُ الْعُرْسِ (هَدِيَّةٌ): دیاری

شووکردن و هاوسه رگری

نُقْطَةُ قَطْرَةٍ: تکه ، دلۆپ ، نه

نُقْطَةُ عُنْبُرٍ (شَامَةٌ): خالی گونا ، خال ،

نیشانه

نُقْطَةُ الْعَيْنِ: خالی چاو ، تانه

نَقَع - نَقَعَا (رَفَعَ صَوْتَهُ): دهنگی هات ،

دهنگی لیوه بهرز بوهوه

نَقَعَ الْجَيْبِ (شَقَهُ): گیرفانه که ی دری ،

دایدیری

نَقَعَ فَلَانًا (قَتَلَهُ): کوشتی ، له ناویبرد ،

تیایبرد

نَقَعَ رَيْقَهُ (جَمَعَهُ فِي فَمِهِ): تفه که ی

له دمیا راگرت ، کویکردهوه

نَقَعَ الْمَوْتُ (كَثُرَ): مردن و زود بوو

نَقَعَ فَلَانًا بِالْشِّئْمِ (شَبَّهَهُ شَيْئًا قَبِيحًا):

قسه و جنیوی پئیدا ، سووکایه تی

پیگرد ، جنیوی سووکی پئیدا

نَقَعَ الدَّوَاءَ وَغَيْرَهُ فِي الْمَاءِ: خستیه نیو

ناوهوه

نَقَعَ الْمَاءَ الْعَطَشَ (سَكَّنَهُ): تینویتی

شکاند

نَقَعَ الْمَاءَ فِي بَطْنِ الْوَادِي (رَكَدَ): ناو

وهستا ، پهنگی خواردهوه ، بوو

به زونگو زه لکاو

نَقَعَ غُلَّةَ قَلْبِهِ (صَبَّ جَامَ غَضَبِهِ): داخی

دلئی رشت ، داخی خوی به ورشت و

خالئی کردهوه

نَقَعَ الْمَاءَ (إِصْفَرَ وَتَغَيَّرَ): رهنگی ناوهکه

زهرد هه لگهرا ، گویا

نَقَعَ الْحَيَّةُ السَّمَّ فِي أَنْبَابِهَا (جَمَعَتْهُ):

ماره که سه رجه م ژاره که ی

له ددانه کانیدا کژ کردهوه

نَقَعَ لِفُلَانٍ شَرًّا (خَبَأَهُ): شه پو خراپه ی

له دلا بؤ هه لگرتبوو ، داخ له دل بوو

به رانبهری

نَقَعَ الْيَبْتَ (دَفَنَهُ): مردوه که ی ناشت ،

به خاکی سپارد

نَقَع: ناوی زه لکاوو پهنگ خواردوو ،

ته پو توژ ، زه وییه که ناوی تئیدا مؤل

بیته وه ، دهنگی حوشترموخ ،

دهشت و زهوی هه موار

نَقَعُ الْبُسْرِ: بیرتک ناوی تئیدا مؤل

بیته وه ، باشترین ناوی بیر

نَقَعُ (المصدر من نَقَع): ته پرکدن ، له ناو

هه لکیشان ، خووساندنوه

نَقَعَاءُ: زهوی و دهشتی هه موار ، که ردو

نم ، دهنگ

نَقَفَ هَامَةُ الرَّجُلِ (كَسَرَهَا عَنِ

الدماغ): ته و قسه سری شکاند ، کیشای

به سه ریاو شکاندی

نَقَفَ فَلَانًا (ضَرَبَهُ أَيْسَرَ

الضرب): به هیواشی لییدا ، سووکو

هیواش بوو له لیدانیدا

نَقَفَ الْفَرْخُ الْبَيْضَةَ (نَقَبَهَا وَخَرَجَ

مِنْهَا): جوو جکه که هیلکه که ی کونکردو

هاته دهره وه

نَقَفَ الرُّمَانَةَ (قَسَرَهَا يَسْتَعْرِجُ حَبَّهَا):

هه ناره که ی پاککرد ، دهنکی کرد ،

دهنکه هه ناره کانی دهره مینا

نَقَفَ الْحَنْظَلُ وَنَحْوَهُ: گوزالکه که ی

شکاند

نَقَفَ الشَّرَابَ (صَفَّاهُ وَقِيلَ مَرْجَهُ):

مه ی و باده که ی پالوت یا خود تیکه لو

ناویته ی کرد

نَقَفَ عَنِ الشَّيْءِ (بَحَثَ عَنْهُ): که را

به دوایدا ، پشکنینی کرد بوی

نَقَفَ - نَقَفَ (الْفَرْخُ حِينَ يَخْرُجُ مِنَ

الْبَيْضَةِ): جوو کاتی له هیلکه دیته

دهره وه

ثَقْفَةٌ (وَهَيْدَةٌ صَغِيرَةٌ فِي رَأْسِ الْجَبَلِ أَوْ الْأَكْمَةِ): پارچه زهوییه کی بهرین له سه ر شاخ یا خود گرد
 ثَقْفَهُ بِظَفْرِهِ (ضَرْبَهُ): به نینوک رنی ، لیددا
 ثَقْفَهُ بِحُصَاةٍ: زینخ و رده به ردی له نینو به نجه کانبه وه تیگرت
 ثَقْلٌ لَشَيْءٍ (حَوْلَهُ مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ): گواستیه وه ، گویرایه وه له شوینتیکه وه بو شوینتیکی تر
 ثَقْلُ الْكَلَامِ عَنِ قَائِلِهِ (رَوَاهُ عَنْهُ): قسه ی له بیژره ره که یه وه گپرایه وه و ه باسیگرد
 ثَقُلَ مِنْ ثَقَّةٍ إِلَى أُخْرَى (تَرْجَمَ): له زمانتیکه وه وه رگپرانی کرد بو زمانتیکی تر ، وه ریگپرا ، گوپی
 ثَقُلَ الْكِتَابُ (تَسَخَّرَ): له بهر کتیبه که ی گرتیه وه ، نوسخه ی لیگرتیه وه
 ثَقُلَ خُفٌّ الْبَعِيرِ أَوْ الثُّوبُ أَوْ النُّعْلُ (رَقَعَهُ أَوْ أَحْكَمَهُ): سمی حوشتر و جلو نه عله کانی چاککرد ، دهستی پیدا هئنا
 ثَقُلَ الشَّيْءُ (كَثُرَ ثَقْلُهُ): به زوری گواستیه وه
 ثَقُلَ فُلَانٌ ضَيْفَهُ: چه ره سو بسته و سیوی ده ر خواردی میوانه که پیدا
 ثَقُلَ: گواستنه وه ، جی گزین ، گه یانندن ، وه رگپران ، له بهر نووسینه وه ، له بهر گرتنه وه ، لاسایی کردنه وه
 ثَقُلٌ - ثَقُلٌ - ثَقُلٌ (النُّعْلُ أَوْ الْخُفُّ الْخُلُقُ): نه عل و سؤل و پیلایوی کون
 ثَقُلٌ: سؤل و پیلایوی کون ، په ره تیریکه وه بگوینزرتیه وه بو یه کیکی تر ، پاشماوه ی مالی روخواو له بهر دو گه چ ، ورده بهر د ، کورته ری ، تووله ری

ثَقْلَةٌ: جار ، که رت
 ثَقْلَةٌ (النَّمِيمَةُ): قسه هیتان و قسه بردن ، فیتنه یی
 ثَقْلَةٌ: جوره گواستنه وه یه ک ، ژنیک به هوی پیری و به سال اچوونه وه نه دوینزرت
 ثَقْلِي (سَمَاعِي): ده ماو ده م ، به بیستن ، بیستراو ، گویراوه
 ثَقْلِيَّاتٌ: مژکاره کانی گواستنه وه
 ثَقَمَ مِنْ فُلَانٍ (عَاقِبَهُ): سزایدا ، جه ربه زه پدا
 ثَقَمَ الْأَمْرَ عَلَى فُلَانٍ أَوْ مِنْ فُلَانٍ (أَنْكَرَهُ عَلَيْهِ وَعَابَهُ وَكَرَهُهُ أَشَدَّ الْكَرَاهَةِ لِسُوءِ فِعْلِهِ): رقی له ره فتار و کرده ی بو وه وه به نه نگو و خوشی گرت له سه ری ، ره خنه ی لیگرت
 ثَقَمَ الشَّيْءُ (أَكَلَهُ سَرِيحًا): به خیرایی خواردی ، لووشیدا ، هلی لووشی
 ثَقَمَ عَلَيْهِ: خه شم و قینی لیگرت ، رقی لئی ههستا
 ثَقَمَ الشَّيْءُ: به توندی به رپه رچی دایه وه ، خه شم و قینی لئی ههستا
 ثَقَمَ عَلَيْهِ حَقَّهُ (أَنْكَرَهُ عَلَيْهِ): مافی خوارد ، دانی پیا نه نا
 ثَقَمَ (وَسَطَ الطَّرِيقَ): ناوه راستی ریگه ، میانی ری ، ناوه ندی
 ثَقَمَةٌ - ثَقَمَةٌ - ثَقَمَةٌ: پاداشت دانه وه به سزا ، توله سه ندن ، پینواندن
 ثَقَمَةٌ: تووره یی ، رقو قین
 ثَقْنُقُ الضَّفْدَعِ: بوقه که خویندی ، دهنگی لیهای ، قیر قیری کرد
 ثَقْنُقُ بِالْعَيْنِ (غَارَاتُ): چاوی چوو به قولاً

تَفْنِيق (ذَكَرَ النِّعَامَ): نَبْرَه‌ی

خوشر مورخ، نه عامه‌ی نیره

تَقَه مِنْ مَرَضِه: له نه خوَشيه‌كه‌ی

هه‌لسايه‌وه چاك بوه‌وه به‌لام هيشتا

سست و لاوازيبو

تَقَه الْحَدِيثِ (فَهَمَهُ): تِيگه‌یی ،

حالی بوو له قسه‌کانی

تَقَه - نَقْوَه - نَقَهَة - نَقَاهَة:

چاكبوونه‌وه ، بوژانه‌وه ، هه‌لسانه‌وه ،

ته‌ندروستی بۆ گه‌رانه‌وه

تَقَه (مُعَافَ): چاك ، هه‌لساو ،

چاكبوه‌وه

تَقَهَة: نه‌وه‌ی یه‌كجار نه‌خوَشيه‌ك

بدوژيته‌وه و چاره‌سه‌ری بزانیت

تَقْوَه - تَقْوَا (كُلُّ عَظْمٍ ذُو مَخٍ): هه‌موو

ئیسقانئیکي مؤخدار ، ئیسکی مؤخاوی

تَقْوَاء: كه‌سێك رانی كه‌م گۆشت و له‌ر

بیئت، لووت باریك

تَقْوَة (خِيَارُ الشَّيْءِ): چاك و باشی شت ،

چاكه‌كه‌ی ، سه‌رگوله‌كه‌ی

تَقْوَد: دراو ، پاره

تَقْوَس: گيايه‌كه

تَقْوَق (الصَّانِح): هاواركه‌ر ، قه‌ره‌كه‌ر ،

بانگ بیژ

تَقْوَط: دیاری هاوسه‌رگیری و منالبوون ،

دیاری زه‌ماوه‌ند

تَقْوَع: نه‌وه‌ی ده‌كړتته نيو ئاو هه‌تا

بخوریت وه‌ك ميوژو قه‌یسی وشكو ... ،

ئاوی ساردو سازگار

تَقِي (تَطْفَا - صَفَى وَخَلَصَ): پاكبوه‌وه ،

خاوین بوه‌وه ، روون بوه‌وه ، بوخت

بوه‌وه

تَقِي (تَطْفِيْف - صَافَا): پاك ، بوخت ،

روون ، خاوین

تَقِي: مؤخى ئیسقان ، چه‌وری چاو

به‌هۆی قه‌له‌وييه‌وه

تَقِيْب: سه‌رۆك ، شاهیدو گه‌واهده‌رو

به‌په‌رسى نه‌ته‌وه‌یه‌ك ، په‌یه‌كی

سه‌ریازیه ، بزمار ، زویانی كیشانه‌و

ته‌رانوو

تَقِيْب الْأَشْرَافِ (عِنْدَ الْمُسْلِمِينَ): لای

موسلمانان: نه‌وه‌ی له‌حال و باری

خه‌لكی ده‌كۆلئیته‌وه‌و گرنگیان

پیده‌دات و مشوریان ده‌خوات

تَقِيْبَة: گیان ، ده‌روون ، خو ، ژیری ،

نه‌قل ، ره‌وش ، خو‌پسك ، راویژ ،

ره‌وانی نه‌ندیشه‌و بیر

تَقِيَة: وشه‌و قسه

تَقِيْدًا (مَا أَنْقَذْتَهُ مِنْ يَدِ الْعَدُوِّ): نه‌وه‌ی

له‌ده‌ستی دوژمن ده‌ریازو رزگاری

ده‌كه‌یت

تَقِيْدَة: نه‌سپ و قه‌لغانئیک له‌ده‌ستی

دوژمنی ده‌ره‌به‌نیته‌وه ، ژنی می‌رددار

تَقِيْر: ده‌نگ ، چالی پشتی ناوکه

خورما ، نه‌وه‌ی چال و کونده‌كړیت

له‌دراوو .. ، بنه‌ره‌تی پیاو ، هه‌ژارو

نه‌دار ، میشی ره‌ش ، كه‌مێك شت ،

شله‌مه‌نی ، دارئیکي هه‌لكۆلراوه شه‌رابی

تیا دروستده‌كه‌ن ، هه‌ژار

تَقِيْرَة (سَفِيْنَة صَفِيْرَة): كه‌شخه‌كی

خنجیلانه و بچوکه

تَقِيَش (النَّظِيْر): هاوتای ، به‌رانبه‌ر ،

هاوچه‌شن و شیوه

تَقِيص: ناوی سازگارو شیرین ، هر شتیک بونیکي خوشی هه بیت
تَقِيصَة: خووره وشتی خراپ و به د ، دوورمانی له نیوان خه لکیدا ، عهیب ، خه خوش ، ناته وای ، نام و نهنگی ، شووریهی

تَقِيص: واژوو ، پیچه وانه ، دژ ، دهنگی دوویشک و مارو بـتـقـو و دالو حوشر مورخ ، دهنگی چه رخ و فله قی سه ر بیر

تَقِيصُ السَّقْفِ (تَجْرِيبُكَ خَشْبَهُ): جوولاندنی داری سه ربان
تَقِيصُ كُلِّ شَيْءٍ (عَكْسُهُ): واژوی هه مووشتیک ، پیچه وانه و دژی هه موو شتیک

التَقِيصَانِ (الْأَمْرَانِ الْمُتَخَالَفَانِ): دووکاری جیاواز ، له یهك نه چوو ، پیچه وانه و واژوی یهك

تَقِيصَة: ریگه ی سه ر شاخ و چیا ، یه کیك وه لامی هونراوه و هه لبهستی یه کیکی تر بداته وه و واژوی بیت به لام له سه ر هه مان کیشی هونراوه ی یه که م بیت ههروهك دژه هونراوه کانی (جه ریر) و (فه ره زده ق)

تَقِيصًا: نازادکهری به نده و کویله
تَقِيصَة (فِي الْفَلْسَفَةِ): له فه لسه فه دا: جیاوازی یاساو ریساو بنه ماکانه له کاتی جیبه جیکردندا ؛ ههروه ها (کانت) ی فه یله سوف مه بهستی له واژوو پیچه وانه وه ستانی یاساو ریسا نه قلی و ژیرییه کانه

تَقِيح: شه ره تی میوژ ، ناوی سازگارو سارد ، بیریکی پر ناو ، هاوارو قیزه ، پیاوئیک دایکی له هونزو تیره ی باوانی نه بیت ، هه رشتیک خورمای تی بکریت ، له ناو کیشراو ، خووساو

تَقِيحَة: میوانی ، موسافیر ، گهشتیار ، نازه لی سه ربپا و بق میوان
تَقِيح: گوزالک ، داریک مورانه و کرم کلوریان کردبیت و پووچه لیان کردبیت
تَقِيح: غه ریب ، بیگانه ، بیانی ، لیشاوو لاقاوئیک له زه و بیسه کی فره بارانه وه بیت بق زه وی و خاکیکی تر ، کورته پی ، قه دپر ، نه عل ، سؤل
تَقِيحَة: ژنی موسافیرو غه ریب ، پیست و چه رمی سؤل و نه عل

ن ك

نَكِي الْعَدُوِّ فِي الْعَدُوِّ (فَهْرَهُ بِالْقَتْلِ وَالْجِرْحِ): دوزمنی به زاند به کوشتن و بریندارکردن و تیکشکاندن ، شکستی به سه را هیئا
نَكِي الْفَرْحَةِ وَالْجُرْحِ (نَكَاَهَا): تویژی سه ربینه که ی لی کرده وه بهر له وه ی چاک ببیته وه

نَكَاَت: نوکته باز ، قوشمه و گالته چی ، قه شمه ر ، راده بوپیری ، خوش گفتم و قسه

نَكَاَت: کونه دروو ، نه وه ی شتی چنراوی کونه بکاته وه
نَكَاَت: ناوله هاتن له ده م و ددانی حوشر

نَكَاة: نه وه ی له پته و سیواک و شتی تر هه لده وه ریته و ده ببیته وه

نَكَاح (زَوَاج) : هاوسه رگیری ،
 ماره کردن ، ژنهینان ، شووکردن ،
 هاوسه رگرتن
نَكَازُ : جوړه ماریکه به دهم پیوه نادات
 به لکو به لووتی و مه روه ها به هوی وردی
 کلک و سه ری له یه ک جیاناکریته وه و
 له خرابترین و پیسترین جوړی ماره
نُكَّاسٌ : دوویاره گه پانه وهی نه خووشی
 دواى چاکبوونه وه ، نه ندروسستی
 تیکچوون و شیوان پاش چاکبوونه وه
نُكَّافٌ : مله خړی ، نالوو که وتن
نُكَّالٌ : کراو به په نگو نمونه
نُكَّایَةُ (قَهْرٌ) : به زانن ، شکانندن ،
 سه رکه وتن ، زالبوون ، رقو قین
نُكَّایَةٌ فِیْهِ : له رقی نه و ، له قینی نه و
نُكَّأَ الْقَرْحَةَ (قَشْرَهَا قَبْلَ أَنْ تُبْرَأَ) :
 توپژى برینه کوی لیکر دوه په پیش
 نه وهی چاک بیته وه
نُكَّأَ الْعَدُوَّ : دوژمنی کوشت ، تیا ببرد
نُكَّأَ فُلَانًا حَقَّهُ (قَضَاهُ إِیَّاهُ) : مافی
 خوئی دایه ، مافی و حه قی پیدا
نُكَّبَ عَنْهُ (عَدَلَ) : لیسى لادا ، خوئی
 لپیاراست ، دهستی لپته لگرت
نُكَّبَ الشَّيْءُ وَبِهِ طَرْحُهُ : فرییدا ،
 مه لیدا
نُكَّبَ الْإِنْسَاءَ : قاپو د هفره که ناوی
 لپیرا ، بی ناو مایه وه
نُكَّبَ الْكُنَانَةَ (نَثَرَ مَا فِيهَا) : تیره دانه که
 خالی و به تالبوه وه
نُكَّبَ الْحِجَارَةَ رِجْلَهُ : به رد قاچی
 بریندار کرد
نُكَّبَ الدَّهْرَ فُلَانًا (أَصَابَهُ بِنُكْبَةٍ) :
 روزگار مهینه ت و چورتمی میتنا
 به سه ریا ، تووشی به لاو کاره ساتی کرد

نُكَّبَ عَلَى الشَّيْءِ : خویدا به سه ریا ،
 شانى خسته سه ر
نُكَّبَ فُلَانٌ عَلَى قَوْمِهِ : په ناو پشتگیر بوو
 بو گه لو نه ته وه کوی
نُكَّبَ عَنِ الطَّرِيقِ (عَدَلَ) : له ری لایدا ،
 چوه دهره وه
نُكَّبَ الرَّجُلُ (شَكَا مِنْكِبَةً) : نیش و نازاری
 شانى هه بوو ، هاواری نیش و ژانى
 شانیکرد
نُكَّبَ الْبَعِيرُ (أَصَابَهُ ذَأُ الْفُكْبِ) :
 حوشره که تووشی دهردی گپړی و
 له نگی هات
نُكَّبَ (أَصَابَتْهُ نُكْبَةٌ) : تووشی
 کاره سات و به لاهات ، چورتم رووی
 تیکرد
نُكَّبَ عَنِ الطَّرِيقِ (عَدَلَ وَتَحَسَّى) :
 له ریگه لایدا ، دوورکه وته وه
نُكَّبَ الشَّيْءُ (نَعَاهُ) : به ربه رچی دایه وه ،
 خسته دواوه ، په کلایى کرده وه
نُكَّبَ - نُكْبَةٌ (مُصِيبَةٌ) : کاره سات ، به لا ،
 مهینه ت ، فه تاره ت ، چورتم ،
 دهره سه ری ، لپقه ومان ، نه هاتی ،
 قور ت
نُكَّبَ (الَّذِي أَصَابَتْ الْحِجَارَةَ رِجْلَهُ) :
 نه وهی قاچی به به رد بریندارو
 زامدار بووه ، قاچ بریندار
نُكَّبَ : دهردو نه خووشیه که تووشی
 حوشره ده بیته و وای لیده کات به گپړو
 نارنکی بپوات به پیوه
نُكْبَاءٌ : بایه ک له رهوت و نارپاسته ی
 لابدات بکه ویته خولگه و نارپاسته ی
 دوویای تره وه (صه با) و (باکوور)

تَكْبَةُ: به كجار به لآو چورتم و مهینه ت
تَكْبَةُ: هه نديك خواردن، به شيتك خۆراك،
 كه نجينه ی گه نم كه پيوانه نه كرابيت
تَكَبَّتِ الرِّيحُ (مَالَتْهُ عَنْ مَهَبِهَا): باكه ی
 كۆرى ، ئاراسته كه ی كۆرى
تَكَبَّتِ الْأَرْضُ: له كاتى بير كردنه وه دا
 كيشای به زه ويیدا ، قاچى دابه زه ويا
**تَكَبَّتِ النَّاسُ بِالْحَصَى (ضَرَبُوا بِهَا
 الْأَرْضَ)**: به رددو زيخيان كيشا به زه ويیدا،
 مه لئاندا به زه ويیدا
تَكَبَّتِ الْفَرَسُ (نَبَا عَنِ الْأَرْضِ):
 به رزيوه وه له سه رزه وى ، مه لئسا،
 بازیدا
تَكَبَّتِ الْعِظْمُ (أَخْرَجَ مَخَّهُ): مؤخه كه ی
 ده ره مینا ، دای ته كان
تَكَبَّتِ فَلَانًا (أَنْقَاهُ عَلَى رَأْسِهِ): به سه را
 خستى ، به سه را دای به زه ويیدا
تَكَبَّتِ كَنَانَتْهُ (نَثَرَهَا): تيره دانه كه ی
 خالى كرده وه ، به تالی كرد له تير
تَكَبَّتِ عَلَى (مَارَحَ): نوكته ی پيكره ،
 گالته ی له گه ل كرد
تَكَبَّتْ فِي كَلَامِهِ: نوكته ی هینایه وه
 له قسه كانیدا
تَكْبَةُ: خال، په له ، رووشادى ،
 بوپيكنه نين ، نوكته ، گالته و گه پ،
 نوكته و خالی سپى له نيوره شدا يان
 به پيچه وانه وه ، شوينه وارى چال كردن و
 هه لكه ندى زه وى ، چلك و پيسى له سه ر
 روپای ئاوينه و شمشير ، دهره نجامى
 بير كردنه وه
تَكَبَّتِ الْعَهْدُ: په شيمان بو وه وه
 له په يمان و به لئنه كه ، پاشگه زبوه وه

تَكَبَّتِ الْجَبَلُ أَوِ الْكِسَاءُ (تَقَضَّهُ):
 كرديه وه ، شلى كرده وه
تَكَبَّتِ السَّوَاكُ (شَعَّتْ رَأْسَهُ): سه رى
 سبوواكه كه ی نهرم و شيكرده وه
تَكَبَّتْ: هه لوه شان ، تيكدان ، شكان ،
 سپله یى ، بى وه فایى
تَكَبَّتِ الْعَهْدُ: په يمان شكاندن ، ناپاكى ،
 بى وه فایى ، ده ست برين ، په شيمان و
 زيوان بوونه وه
تَكَبَّتْ: نه وه ی ده چنرى و ده دوريتته وه
 سه ر له نوئى بو جار يكي تر
تَكَبَّ الْمَرْأَةُ (تَرَوَّجَهَا): ژنه كه ی
 ماره كرد، هینای ، ماره ی برى
تَكَبَّتِ الْمَرْأَةُ (تَرَوَّجَتْ): شورى كرد ،
 ميژديكرد ، هاوسه ريگرت ، درا به شوو
**تَكَدَّ فَلَانًا حَاجَتَهُ (مَنْعَهُ أَيَّهَا أَوْ لَمْ
 يُعْطِهِ إِلَّا الْقَلِيلَ مِنْهَا)**: نه به يه شت بگات
 به ويست و خوازه كانى ، بى به شى كرد
 له خواسته كانى
تَكَدَّ الْقَوْمُ الرَّجُلُ: به پرسى ار شه كه ت و
 ماندويان كرد
تَكَدَّ الرَّجُلُ (كَثُرَ سَوَالُهُ وَقَلَّ خَيْرُهُ):
 فره پرسى ارو بى خيرو بيروبو
تَكَدَّ الْعَيْشُ (إِسْتَدَّ وَهَسَرَ): زين تال و
 ناخوش بوو ، گوزه رانى پرنا سوږى و
 مهینه ت بوو
تَكَدَّ الرَّجُلُ (تَكَدَّ عَيْشُهُ): زين و
 گوزه رانى ناخوش بوو ، پر مهینه ت و
 دهره سه رى بوو
تَكَدَّ (كَلَدَ): ناخوشى ، سه رليت يكي چوون ،
 به دبه ختى
تَكَدَّ: بى تابروو ، بى حه يا و شه رم ،
 شه پانى

نَكْدُ - نَكْدُ - نَكْدُ (الرَّجُلُ الْعَسِيرُ الْقَلِيلُ الْخَيْرِ): پیاوی توندو تیژو ره قی کهم خیرو چاکه
 نَكْدَاءُ: کهم خیر ، بی خیر
 نَكْرَ الْأَمْرَ (جَهْلُهُ): خوی لیه له کرد ، نه یزانی ، بی تاگابوو لیسی ، نه یناسیه وه
 نَكْرَ الرَّجُلَ (لَمْ يَعْرِفْهُ): نه یناسی ، نه ناسراو لای
 نَكْرَ الْأَمْرَ (صَعْبٌ وَأَشَدُّ): قورسو گرانبوو له سه ری ، نه ستم بوو لای
 نَكْرَ (أَخْفَى): شاردیه وه ، په نهانی کرد ، نادباری کرد
 نَكْرَ الْإِسْمَ (جَعَلَهُ نَكْرَةً): کردی به نه ناسراو ، نه ناسراو یکرد
 نَكْرَ (الدَّهَاءُ وَالْفِطْنَةُ): زیره کی ، زرنکی ، وریایی
 نَكْرُ: زیره کی و زرنکی ، کاری دژوارو نا په سهند ، روو داوو کاری ناب جی و نا قولاً
 نَكْرُ - نَكْرُ - نَكْرُ: پیاوو ژنی زرنگو و وریا نَكْرَاءُ: خراب و ناب جی هی هر شتیک ، زیره کی ، زرنکی ، وریایی ، بلیمه تی ، به لا و نه هامه تی
 نَكْرَاءُ الدَّهْرِ (شِدَّتُهُ): توندو تیژی روژگارو سه رده م ، زه بری روژگار ، گژتاوه یو کانی
 نَكْرَانُ: دان پیانه نان ، بهر په رچدانه وه ، ناسو پاسگوزاری ، ئینکاری کردن
 نَكْرَانُ الْجَمِيلِ: سپله یی ، پیته زانین ، له بهر چاو نه بوون
 نَكْرَانُ اللَّذَاتِ: خونه ناسی ، خوله پیر کردن
 نَكْرَةٌ (إِنْكَارُ الشَّيْءِ - تَقْيِيزُ الْمَعْرِفَةِ): نه ناسراو ، نه ناس ، بهر په رچدانه وه و نکولی کردن و رازی نه بوون به شتیک

نَكْرَ فَلَانًا: لیبیدا ، دایگرته وه
 نَكْرَ الشَّيْءِ: کوتای به شتیک سی سه ر تیژ
 نَكْرَ الدَّابَّةِ بِعَقْبِهِ (ضَرْبَهَا يَسْتَحْتَهَا): بهر ه قه قی قوله پی کیشای به ناژه له که دا تاخیراو گورج و گول بروات بهر پیوه
 نَكْرَتِ الْحَيَّةِ فَلَانًا (لَسَعَتْهُ بِأَنْفِهَا): به لوت پیوه بیدا ، که زتی
 نَكْسَ - نَكْسَ (قَلْبًا): شاهه ژووی کرد ، مه لیکتیراپیه وه ، واژووی کرده وه
 نَكْسَ رَأْسَهُ (طَاطَأَهُ): سه ری دانه واند ، ملی دریز کرد ، سه ری نه ویکرد
 نَكْسَ دَاءَ الْمَرِيضِ (أَعَادَ لَهُ): نه خوشیه که گه پرایه وه سه ری ، نه خوشیه که ی گرت وه ، توشی بوه وه ، بو ی گه پرایه وه
 نَكْسَ الْخَضَابِ (أَعَادَ عَلَيْهِ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ): جار له دوا ی جار خه نه ی گرت وه ده ست و قاجی ، هر کالبوه وه تی ی گرت وه
 نَكْسَ الْمَرِيضِ (عَاوَدَهُ الْمَرَضُ): نه خوشیه که ی گرت وه ، وه ک خوی لیته وه
 نَكْسَ الرَّجُلِ (ضَعُفًا وَعَجْزًا): سست و لاوازیوو ، کزو که م توانا بوو
 نَكْسَ الرَّجُلِ عَنِ نَظْرَانِهِ (قَصَرَ): له خوار هاوتاو هاوشیوه کانی وه بوو ، له وان که مترو خوار تریوو
 نَكْسَ الْفَرَسِ: نه سپه که نه گه بییه وه به نه سپه کانی تر
 نَكْسَ الْعَلَمِ (أَثَرُهُ إِلَى الْوَسَطِ): نالای هینایه ناوه پاست ، دایبه زاند بق ناوه پاست ، که چی کرد

نُكْس - نَكْسَة: گه رانه وه ، چوونه وه بؤ
دوخی جاران ، كه وتنيك خراپتر
له كه وتني يه كه مجار
نُكْس: تیری شكاو ، پياوی سووك و
نزمی بیخیر. بیز ، كورت، كه مته رخه م
له فرياكه وتني داماوو ليقه وماو يان
ميوانداري

نُكْس: پيرو به سالاجوو
نُكْسُ البَيْرِ (أَخْرَجَ مَا فِيهَا مِنَ الطَّيْنِ):
بیره كه ی پاككرده وه ، دهريدا ، قوربو
ليته ی ليده ميتنا

نُكْسُ الشَّيْءِ (أَفْهَاهُ): تيايبرد ،
له ناويبرد
نُكْسُ الشَّيْءِ وَمِنْ الشَّيْءِ (فَرَّغَ مِنْهُ وَأَتَى
عَلَيْهِ): له وبوه وه دهستی دايه
نهوی تر ، نهوی ته واوكرده دهستی دايه
نهوی دی

نُكْسُ الْأَرْضِ: ژيرو ژووری كرد ،
هه ليدايه وه

نُكْصَ عَنِ الْأَمْرِ (أَحْجَمَ عَنْهُ): دهستی
ليكي تشايه وه ، وازی ليتهيتنا ، دهستی
ليته لگرت ، به شيمان بوه وه
نُكْصَ عَلَى عَقْبَيْهِ (إِنْكْصَ - تَرَا جَع):
گه رايه وه ، كشايه وه ، پاشگه زبوه وه
نُكْصَ جَعَلَهُ يَتْرَاجِعَ: به شيمانی
كرده وه ، گه رانيه وه

نُكْعَ فَلَانًا ضَرْبَهُ بِظَهْرِ قَدَمِهِ:
به پشتی پیتی ليذا
نُكْعَ فَلَانًا حَقَّهُ (حَبَسَهُ عَنْهُ): مافی
خوی نه دايه ، مافی گيركرده نه يدايه
نُكْعَ الْمَاشِيَةَ: شه كه ت و ماندووی كرد
به دوشين ، له گوانی نازه له كه يدا هه تا
شیری ليتهات

نُكْعَ فَلَانٌ عَنِ الْحَاجَةِ: سست و
ته مه لبوو له به ده ستهيتنانی پيداويستيدا
نُكْعَ: رهنگی سوور ، مه ردومی رهش
پيستی روو به سوور ، سوورنوین

نُكْعَ: سووری توخ
نُكْعَةُ الْأَنْفِ (طَرَفُهُ): نه ملاولای لووت ،
لاکانی

نُكْعَةُ: پياوی سوور ، گيلى نه جوولوا
له شوین و جیگه ی خوی ، لاکانی لووت،
به روو بوومی دارنکی سووره

نُكْعَهُ عَنِ الْأَمْرِ: دووربخسته وه ليی يان
هانيدا ، به له په لی ليكرده

نُكْعَهُ عَنِ حَاجَتِهِ (رَدَّهُ عَنْهَا):
گه رانديسه وه له به ده ستهيتنانی
پيداويستيه كه ی ، نه يهيشت پیتی بگات ،
سستی كرد له به جيهيتنانيا

نُكْفَا عَنْ كَذَا: بيژی ليكرده وه ، ليی
دوره په ريز بوو ، بيزارو وه پس بوو
ليی

نُكْفَا الدَّمَاعَ: فرميسکی به نه نگوشت و
سه ری په نجه کانی له گوناو رووخساری
سری ، فرميسکی سری

نُكْفَ مِنْهُ (أَوْ عَنْهُ) (تَبَرَّأَ): له خوی
دوورخسته وه ، خوی لی به دوورو
بی به ريكرده

نُكْفَ الْيَدُ (أَصَابَهَا وَجَعٌ): دهستی
تووشی ئيش و نازار هات ، ژانیکرد

نُكْفَ الرَّجُلَ: تووشی مله خوی بوو ،
نه خوشی مله خوی گرت ، نيكافی گرت

نُكْفَ لَكَافًا (مَرَضٌ): نه خوشكهوت ،
ناساخ بوو

تَكْفٌ: لوپڙيڻي بچوڪه له بنی ريشداو نزيڪ به لاپه رهي گوي يه ، لوى مله خري

تَكْفَةٌ (عُدَّةٌ بِجَوَارِ الْأُذُنِ): لوى مله خري ، تالوى مله خري

تَكْفَةٌ (وَجَعَّ يَأْخُذُ فِي الْأُذُنِ): ڙانو نازاريڪه له گويڏا پهيدا ده بيت

التَّكْفُفَانِ - التَّكْفُفَانِ (اللَّهْزَمَانِ عَنِ يَمِينِ الْعَنْقَمَةِ وَشِمَالِهَا): بن شه ويلگه راستو چه پ

تَكَلَّ عَنْ كَذَا أَوْ مِنْ كَذَا (تَكَمَّ وَجَبَنَ): ترساو هاته دواوه ، وازي هيڏا

په شيمان بوه وه تَكَلَّ بِهِ (مَثَلٌ): پهنگي پيدا ، دهستي

بڀي ، كردي به نمونه تَكَلَّ تَكَلًّا: رازي بوو به سزاو توله

تَكَلَّ بِهِ (أَصَابَهُ بِنَازِلَةٍ): به زمي پيڪرد ، به لوجورتمى هيڏا به سهريا ،

پهنگي پيدا تَكَلَّ: ڪوتو به ندى توندو توڪمه ،

ناسنى لغاو ، زمانه ي لغاو تَكَلَّ: پياوي به هيڙو پتو ، ڙير ،

نه سڀي به هيڙي نه زموندار تَكَلَّ = تَكَلَّ: چه راو ، به ستنى قايم ،

ڪوتو به ستنى چه راو تَكَلَّةٌ (مَا تَكَلَّتْ بِهِ غَيْرُكَ كَأَنَّ مَا كَانَ): سزاو توله ، ته ميڪردن ، نهو سزاو

پاداشته ي ده هيڙيڻت به سهرڪه سيڪدا تَكَّةٌ وَتَكَّةٌ لَهُ وَعَلَيْهِ (شَمَّ رِيحٌ أَنْفِهِ):

بوڻي لوپي ڪرد تَكَّةُ الرَّجُلِ (تَغَيَّرَتْ تَكْفُهُ مِنَ الشَّخْمَةِ):

بوڻو به رامى ده مى به هوى نينته لاهه گڙيا

تَكْفَةٌ (رَائِحَةُ النَّفْسِ - طَعْمٌ): بوڻو به رامى ده م ، تامو بوڻ ، بوڻو به رامه

تَكْيِبٌ (دَائِرَةُ الْحَافِرِ أَوْ الْخُفِّ): بازنه ي قاچي حوشترو سمى جوارپيڻان

تَكْيِبَتَا (الْمَطْعُونُ فِيهِ): رهخنه ليگيراو ، نڪوڻي دراوه پال ، تانه ليڏراو ، زوير

تَكْيِشٌ: نهفس ، پهيمان شڪيڻي ، پيچه وانه و دروڪردن ، ڪاري دڙوارو

پيچه وانه ، سروسشت ، هيڙ ، نهوپه پري ههولو ڪوشش

تَكْيِيرٌ: گڙيان ، ڪاروپارتي ڪورسو گران ، قه لايه ڪي توندو به هيڙ ، ناوي

دو فرشته ي نيو گڙين تَمَّ

تَمَّ الْحَدِيثُ (أَظْهَرَ بِالْوِشَايَةِ): بوختاني ڪرد ، به شتيوه ي بوختان

قسه ي گڙيايه وه ، گوايا ده لئين تَمَّ الْحَدِيثُ (ظَهَرَ): قسه ڪه ده رڪه وتو

ناشڪرابوو ، زانرا ، دياريدا تَمَّ بَيْنَ النَّاسِ: تيڪيدان ، ناشووبو

فيتنه يي گڙيا له ناويانا ، فيتنه يي خسته نيوانيايه وه

تَمَّ الْكَلَامُ (زَيَّنَهُ بِالْكَذِبِ): به درو رازانديه وه ، به درو ناراست قسه ڪاني

هوني وه و رازانديه وه تَمَّ الشَّيْءُ (سَطَفَتْ رَائِحَتُهُ): بوڻو

به رامى بلايوه وه ، پهخش بوو تَمَّ الرِّيحُ (جَلِبَتِ الرَّائِحَةَ): باڪه بوڻو

به رامى هه لگرتو گواستيه وه ، بوڻو به رامى هيڏا

تَمَّ بَيْنَهُمْ (أَفْسَدَ): نيواني تيڪيدان ، ناشووبي له ناويانا خسته وه ، دو زمانى و فيتنه يي ڪرد له نيوانياندا

نَمَّ عَلَيَّ: ده ریخت ، ناشکرای کرد ،
خستیه روو

نَمَّ (النَّمَامُ): قسه هیتنه رو قسه بهر ،
فیتنه ، دوزمان

نَمَّا: گه وره بوو ، زیاد بوو ، گه شعی
سهند

نَمَّا الشَّيْءُ: گه شعی سهند ، به رزو بلند
بوووه

نَمَّا الْحَدِيثُ إِلَى فُلَانٍ: قسه کانی دایه
پال ، دایه پال نهو

نَمَّا الْغَضَابُ: سووری یان ره شی
خه نه و و سمه گه شعی سهندو ته نیه وه

نَمَى الْمَالُ وَغَيْرُهُ (زَادَ وَكَثُرَ): مال و
دارایی زوریکرد ، پوره و گه شعی سهند

نَمَى السَّعْرَ (ارْتَفَعَ وَعَلَا): نرخه که
به رزبوه وه ، گران بوو ، زیادیکرد

نَمَى الْحَبْرُ فِي الْكِتَابِ (اِسْتَدَّ سَوَادَهُ
بَعْدَمَا كَتَبَتْ): موره که به که دوی

نووسین پیتی ره شو و توخ بوو
نَمَى الشَّيْءُ عَلَى الشَّيْءِ (رَفَعَهُ عَلَيْهِ):

له سهرنه و به رز بوو وه ، به هژی نه وه وه
گه شه و پوره شی سهند

نَمَى النَّارُ: ناگره که شی خوش کرد ،
گه شو و بلندی کرده وه

نَمَى الرَّجُلُ (سَمِنَ): قه له و بوو ،
جهسته شی گزشتی گرت ، به خزه بوو

نَمَى الْمَاءُ (طَمَأَ): ناوه که به رزبوه وه ،
هه لسا

نَمَى الرَّجُلُ إِلَى أَبِيهِ (نَسَبَهُ إِلَيْهِ):
دایه پال باوکی ، ره چه له کی برده وه
سهری ، له باوکی خویه تی

نَمَى الْإِبِلُ: حوشره که قه له و بوو ،
گزشتی گرت ، له قرچی گه رمادا گه پرا
به دوی له وه پدا

نَمَى الصَّيْدُ: ننجیره که ونبوو دوی
پیکانی و نه دوزرایه وه و روحی ده رچوو

بی هووه
نَمَى الْخَبْرَ (بَلَّغَهُ): هه واله که

بلا بوو وه ، گه بی ، په خشو بلا بوو
نَمَى (كَبِرَ - زَيْدًا): گه وره یکرد ،

زوریکرد ، زیادی کرد
نَمَسَ (النَّمَامُ): فیتنه ، دوزمان ،

قسه هیتنه رو قسه بهر
نَمَاصَ (الشَّهْرَ): مانگ ، ماه

نَمَاصَ خَيْطُ الْإِبْرَةِ): ده زوی ده رزی ،
به کره شی ده رزی

نَمَامَ (وَأَشَّ - فَنَانَ - نَبَاتًا): بوختانکر ،
فیتنه ، دوو بوو ، قسه هیتنه رو قسه بهر ،

گیاهه کی بوخوشی وه ک ریخانه به
نَمَاءٌ - نَمَاءٌ صَفَارُ الْقَمَلِ): ورده نه سپی

نَمَّةٌ: دوزمان ، فیتنه
نَمَّةٌ: سپی له ته ختی ره شو و ره شیش

له سپیدا
نَمَّةٌ (قَمَلَةٌ): نه سپی ، مؤریان

نَمِرَ الرَّجُلُ (غَضِبَ وَسَاءَ خُلُقُهُ):
تورپه بوو ، به دره وشت بوو

نَمِرَ السَّحَابُ (صَارَ عَلَى لُونِ النَّمْرِ):
گه واله هه وره که وه ک رهنکی پلنگی

لیهات
نَمِرًا (غَضَبًا): تورپه بوو ، کاری

هه له شه شی نواند ، رقیو قینی هه لسا
نَمِرَ وَجْهَهُ تَنْمِيرًا (غَيْرَهُ وَعَبَسَهُ):

رووی گرزکرد ، نتوجاوانی دایه به کا
نَمِر - نَمِر - نَمِر (حَيَوَانٌ): پلنگ ،

پالینگ ، گیاندارکی گه وره شی به چنگی
به له کی چالکی کوشنده به کلکیکی
باریکی درژی هه به

النَّمْر: ناوی پاکیزه و سازگار ، زور ،
فره ، ناوی زور شیرین و ناشیرین ،
ره چله که پاک و بیگردد

النَّمْرَاء: هوری چلکن

نَمْرَة: خال و نوکته یه که به هر ره نگیك
بیت ، ژماره ، نمره ، نیشانه

نَمْرَة (عِنْدَ الْمُعَاصِرِينَ): لای
هاوچه رخان: نه و نمره و ژماره یه ی
هیما و نیشانه یه بؤ شتیک له رشته و
ریزهی خویدا

نَمْرَة: میینه ی پلنگ ، گه واله هوریک
بجووک که تیکه ل به یه که بوو بیت ،
پارچه خوریه که هیلای سپی و ره شی
تیابیت

نَمْرَق - نَمْرَقَة - نَمْرَقَة - نَمْرَق -
نَمْرَقَة (الْوَسَادَة الصَّغِيرَة يُتَكَا عَلَيْهَا):
راخه ریکی خنجیلانه و بجووک که پالی

پپوه بدریته وه ، سه رینی بجووک
نَمْرُود: ناوی نه و پادشایه ی
هاوچه رخی حه زده تی (نیبراهیم)
(خه لیل) بوو (د.خ)

نَمْس السِّر (كَتَمَهُ): نهیینه که ی
شارده وه ، په نهانیکرد

نَمْس الرَّجُل (سَارَهُ): رازی پنگوت ،
نهین و رازی خوی لا درکاند
نَمْس بَيْنَ الْقَوْمِ: نیوانی تیکدان ،
شیواندی ، ناژاوه ی خسته نیوانیانه وه
نَمْس السَّمْنِ: رونه که ی تیکچوو ،
خراپبوو

نَمْس عَلَيْهِ الْأَمْر (لَبَسَهُ): تووشی کرد ،
گپژده ی کرد

نَمْس الشَّعْر: قژی چه وو پیس کرد
نَمْس السَّمْنِ أَوْ الْجَيْنِ (أَثَقَنَ): رۆن و
که ره که بۆگه نیکرد ، پیس بوو

نَمْس: گیانداریکه به قه د پشیله یه که
ده بیت و ده ست و قاچی کورته و
کلکیشی درپژده راوی مشک و مار
ده کات و ده یخوات و چه ن جوریکیشی
هه یه

نَمْس: خراب بوونی رۆن و شتی تر ،
بوئی شیرو چه و دی

نَمْسَاء: لیل ، تاریک

نَمَش (نَم - كَذِبًا): فیتنه یی کرد ،
دووزمانیکرد ، درپژیکرد

نَمَش الْكَلَام (كَذِبًا فِيهِ وَزُودَهُ):
له قسه کانیدا درپژیکرد ، درپژ قسه ی

ناراستی هه لیه ست

نَمَش الْجَرَابِ الْأَرْضِ (أَكَلَ مَا عَلَيْهَا):
کولله که دای به سهر زه ویدا و هه رچی

له سه ربوو خواردی

نَمَش الشَّيْءِ: ره نگاو ره نگی کرد ،
نه خشو نیگاری له سهر هه لکه ند

نَمَش - نَمَشًا (صَارَ بِجِلْدِهِ يَقَعُ تَخَالُفًا
لَوْنُهُ): به له که بوو ، په له ی و له سهر

پیسستی په یدا بوو که جیاواز بوو
له ره نگی پیستی خوی ، په له ی سپی و

ره شی دهر کرد ، شل بوو ، منجل بوو
نَمَش فِي أذُنِهِ (أَسْرَ): چرپانی

به گوچکه یدا ، به نهیینه چرپه ی بؤ
کرد و رازی خوی بؤ درکاند

نَمَش: قسه ی پیهوده ، قسه ی
رووکه شو بی که لک

نَمَش الْجِلْدِ (نَقَطَ فِي الْجِلْدِ): په له ی
پیست ، منجلی ، شلی

نَمَش: شل ، پیست په لای ، پل ،
منجل ، خال و نوکته ی سپی و ره شه ،
شمشیریک هیلدارو خه ت خه تاوی بیت

نُشَاء: به لک ، به کیک په لای سپی و
 رهش به جهسته یوه بیت
 نَمْنَم الشَّعْرَ أَوْ النَّبَاتَ (نُتْفَهُ): قرّیان
 روه که که ی هه لکه ند
 نَمْنَم الشَّعْرَ (نُتْفَهُ): موقرّه که ی
 هه لکه ند
 نَمْنَم: باریکی و ناسکی موو ، ورده په پړ،
 به که م سه ره لدانی روه ک ، که می
 نَمْنَم: شیواز ، باو ، بابه ت ، شیوه ،
 سه مت ، جلّیکه له خوری دروست
 ده کړیت و ده دریت به سه ر که ژاوه دا ،
 ده فریکه
 نَمْنَم (رَتِيْبًا): روتین ، دهق
 پیوه گرتوو
 نَمْنَم عَيْنَ فَلَانٍ (لَطْمَهَا): پیای کیشا ،
 کیشای به چاویا
 نَمْنَم الْكِتَابِ (كَتَبَهُ): کتیبه که ی نووسی
 نَمْنَم (رَيْسًا): نه خشان، رازانده وه،
 ریکه خست
 نَمْنَم الْجِنْدِ (نُقَشَهُ): پیسته که ی
 رازانده وه ، نه خش و نیگاری له سه ر
 دروست کرد
 نَمْنَم: کتیبیک تیبدا بنووسریت
 نَمْنَم الطَّرِيقِ (وَسَطَهُ وَظَاهِرَهُ): میان و
 ده ری ری
 نَمْنَم (نَمًّا): قسه ی هینا و قسه ی برد ،
 فیتنه و دوو زمان بوو
 نَمْنَم فِي الشَّجَرِ (صَعَدَ): هه لژنا
 به دره خته که دا ، سه ر که وت پیایدا
 نَمْنَم: میرووله ی کرد ، سپیوو
 نَمْنَم = نَمْل: میرووله ، میروو ، موور ،
 میلووره ، گپیکه ، مړچه ، مړیله

النَّمْلُ الْأَعْمَى أَوْ الْأَبْيَضُ (أَرْضَةً):
 میرووله سپی ، مژرانه
 النَّمْلُ الْأَحْمَرُ: شهنگه میروو ، میرووله
 سووره ، کینگه میرووله
 نَمْل: سووکه له ، بزّو ، چابوک ، له ش
 سووک ، سپ ، میروولای
 نَمْلُ الْقَوَائِمِ: خوښ رهو ، چوست و
 چالاک له رویشتندا
 نَمْل: دووزمان ، فیتنه ، میروولای
 نَمْلِي: ژنیک له هیچ شوین و جینگه یه ک
 سه قامگرو جینشین نه بیت
 نَمْلَة: پاشماوه ی ناو له حه وزدا
 نَمْلَة: دروزن ، درزو کونیکه له سمی
 ناژه لدا ، زبیکه و زامیکه له سه ر جهسته
 ده ردیت به هوی سووتاوی و
 له شوینیکه وه ده گوینریت ته وه سو
 شوینیکه تر
 نَمْلَة - نَمْلَة - نَمْلَة (النَّمِيْمَة):
 دووزمانی ، فیتنه یی ، قسه هینان و
 قسه بردن
 نَمَم (النَّمِيْمَة): فیتنه یی ، دووزمانی
 نَمَم - نَمَم: سپیتی سه ر نینوکی
 منالان
 نَمَم - نَمِيم (الْأَثْرُ الَّذِي تُخْطَلُهُ الرِّيحُ
 عَلَى السَّرَابِ أَوْ الْمَاءِ): شوینته واری با
 له سه ر خاک و خوّل و ناو
 نَمَم: زهنگیانه ، جوړه موورویوه کی
 زوورده و گه لی رهنکی هه یه
 النَّمْنَمَة: هونه ری وینه گرتن و
 له بهرگرتنه وه ی ده ستنوو
 نَمْنَمَة: فیرنه گوله ، بالنده یه کی زو
 بچوکه و دهنگیکه خوښی هه یه

نَمَمَةٌ (زُحْرَفُهُ وَنَقَشُهُ وَرِزْنُهُ):

رازاندیه‌وه ، جوانیکرد ، دهستی
پیداھیتنا ، نه‌خش و نیکاروی کرد
نَمَمُو: گه‌شه‌کردن ، پهره‌سندن ،

گه‌ورده و زل بوون

نَمَمَةٌ: زیاده

نَمَمُوج: نمونه ، وهك ، ویتنه و چه‌شنی
شَتِيك

نَمَمُورَةٌ: جوره شیرینه‌که

نَمَمُوم: رازینه‌ری قسه و گفتوگو به‌درو ،
فیتنه ، دوو زمان

نَمَمِي: ناپاستی ، ده‌غله‌ئی ، ناپاکی ،
خیانت ، خه‌وش و نه‌نگی ، سروشت ،

ناخ و ده‌روونی مرؤف

نَمَمِي الرَّجُل (طَبْعُهُ): سروشتی پیاو ،
نه و حال و باره‌ی له‌سهری به‌دیهینراوه

نَمَمِير: ناوی سازگارو شیرین ،
ره‌چه‌له‌ك و نه‌زادی پاك و بیتگ‌رد

نَمَمِيص: مه‌لكیتشراو ، له‌بن ده‌رما‌توو ،
نه و روه‌ك و گزوگیایه‌ی نا‌اژله

خواردوویه‌تی یان نه‌وه‌ی خوراوه و
پاشان رواوه‌ته‌وه

نَمَمِيق: جل و به‌رگی نیکاروی ، جلی
نه‌خش و نیکاردار

نَمَمِيم - نَمَمِيمة: فیتنه‌یی و کاری
قسه‌هینان و قسه‌بردن ، جوول‌ه ،

خشپه‌ی نووسین ، ده‌نگو ورته‌ی
قسه‌کردن

نَمَمِيمة (وَشَايَة - نَمَم): بوختان
به‌ده‌مه‌وه هه‌له‌سستن ، دوو‌پووی ،

فیتنه‌یی ، پاشمله باسکردن

ن

نَهَى اللهُ عَنِ كَذَا (حَرَمَهُ): خوداوه‌ند
یاساخ و حه‌رامی کرد ، قه‌ده‌غوه و
یاساگی کرد

نَهَى إِلَيْهِ الْخَبِيرُ (بَلَّغَ): مه‌واله‌که‌ی
پیتگی‌ی ، بیستی

نَهَى الشَّيْءَ (بَلَّغَ نَهَائِيَهُ): گه‌ی
به‌کوتاییه‌که‌ی ، دوا‌یی و کوتایی پیتها

نَهَى إِلَيْهِ الْخَبِيرُ (بَلَّغَهُ): پیتی راگه‌یاند ،
پیتی گوت

نَهَى: هوش ، بیر

نَهَاءٌ: شووشه ، بلوور ، به‌رزبوونه‌وه‌ی
شاو ، نه‌ندازه ، بر

نَهَاءٌ: کوتایی ، دوا‌یی ، مه‌په‌ری
روون ، پیاان ، مه‌به‌ست ، نه‌نجام ،

به‌رزویلندبوونه‌وه‌ی رؤژو ناو ، جوره
موروویه‌که ، نه‌ندازه ، بر

النَّهَائِي: کوتایی ، دوا‌یی

النَّهَابُ: جه‌رده ، دز ، تالان‌کر

النَّهَاقَةُ: کوتایی و دوا‌یی هاتن له‌شَتِيك

النَّهَادُ: به‌رابه‌ر ، هاوسه‌نگ ، هاوتا

نَهَارٌ: رؤژ ، رؤژ رووناك ، له‌نتیوان
خوره‌لا‌تنه‌وه مه‌تا ناو‌ابوونی ، واژووی

شه‌وه

نَهَارِي: رؤژانه ، کاروکرداری رؤژانه

النَّهَازُ: گویدریتو که‌ریك سنگ
ده‌ریبه‌رینئی له‌کاتی رؤیشتندا

نَهَازُ الْفَرَسِ (إِنْتِهَازِي - نَفَعِي):
هه‌له‌پرست ، هه‌ل دؤز ، به‌رژه‌وه‌ندی

به‌رست

النَّهَازُ - النَّهَازُ الْقَدِيرُ وَالرَّهَاءُ):

نه‌ندازه‌ی ، نزیکه‌ی ، نه‌وه‌نده‌ی

النَّهَاسُ: تالانگر ، فرهودچی ،

شیر، گورگ

نَهَّاشُ (عَضَّاضُ): گازگر ، قه پ گر

النَّهَّاضُ: خیرایی ، گورجی

النَّهَّاضُ: یه کیک زور هه لیبسی، گهردن ،
شوئینی به رزو بلند

نُهَّاقُ: زه پین، زه په زه پ ، زه په ی کهر

النَّهَّامُ: قه شه ی که نیسه و دیر ،

ئاسنگه رو دارتاش ، کونه په پوو

نَهَامٌ - نُهَامٌ - نُهَامٌ - النُّهَامِيُّ (الْحَدَّادُ

وَالنَّجَّارُ): ئاسنگه رو دارتاش

النُّهَامُ: شیر ی بیشه ، میان و

ناوه راستی رتیه کی روشن

النُّهَامَةُ: شیر

النُّهَامِيُّ - النُّهَامِيُّ (الرَّاهِبُ - الطَّرِيقُ

السُّهْلُ): قه شه ، رنگه یه کی هه مواری

ئاسان

نُهَّاهُوشُ: سته م و زور ، ته نگ

پینه لچنین و زور بۆ هینان

نُهَّايَةُ (مُنْهَى - أَقْصَى - حَدٌّ): کۆتایی ،

دوایی ، نه و په پری ، دوایی ، نه نجم ،

مه به ست ، سنور ، په ر ، که نار

النُّهَّايَةُ الصُّغْرَى: که مترین ، نه و په پری،

ته م په په که ی

النُّهَّايَةُ الْكُبْرَى: زورترین ، نه و په پری ،

نه و په په که ی

نُهَّاءُ الْإِنَاءِ نُهَّاءُ: ده فره که ی پرکرد ،

لیوان لیوی کرد

نُهَّابُ الْقَنْبِيَةِ (أَخَذَهَا): تالان و

ده سته که ی برد

نُهَّابُ الْقَوْمِ فَلَانًا (تَأْوَلُوهُ بِأَنْسِنَتِهِمْ

وَأَغْلَظُوا لَهُ): به زمان باس و زه میان کرد

نُهَّبَ الْكَلْبُ فَلَانًا (أَخَذَ بِعِرْقِيهِ):

سه که که قوله پی و پاژنه ی گه زت ،

گازی له قوله پیی گرت

نُهَّبَ - نُهَّبَةٌ: تالانکردن ، تالانی ،

راوو پوووت ، فیراندن ، بردن ، یه غما

نُهَّبَ: لۆته ، غار ، گور ، خیرا رویشتن ،

دهر ، تالانی

نُهَّبِي: تالان کردن

النُّهْبَةُ مِنَ النِّسَاءِ: زنی لاوازو باریک ،

ره قه ژن

النُّهْبَةُ: زه و بیه کی به رزو بلند ، چالی

نیوان ته پۆلکه و گرد

نُهَّبِلٌ: وه که سیتی گپیرو شهل

رویشت به رتوه

نُهَّبِلٌ فَلَانٌ (أَسْنٌ): پیریوو ، چوه ساله وه

النُّهَّبِلُ (الشَّيْخُ): پیر ، به ساله آچوو ،

به ته مه ن

النُّهْبَلَةُ: رویشتن به سستی و قورسی ،

حوشتریکی قه له وو زله

نُهَّتَ الْقِرْدُ وَنَحْوَهُ (صَاحٌ): مه میمونه که

هاواری کرد ، دهنگی لیوه هات

نُهَّتَ الْأَسَدُ (صَاحٌ دُونَ الرَّئِيسِ):

هاواری کرد نه که نه په

نُهَّتَ فَلَانٌ (رَحَرَ): توشی زه حیری و

سکه شوره هات

نُهْتَرُ عَلَى فَلَانٍ (تَحَدَّثَ الْكَذِبَ عَلَيْهِ):

درۆی به ده مه وه کرد ، درۆی به ده مه وه

هه له به ست

نُهْتَرُ فَلَانَ فِي كَلَامِهِ (أَنَّى بِهِ عَلَيَّ غَيْرِ

جِهَتِهِ): له سه ر بارو شیوه ی

راسته قینه ی خوی قسه ی نه کرد ،

درۆیکرد له قسه کانیدا

نَهَجَ الثَّوْبَ (أَخْلَقَهُ): جله‌ک‌ی کۆنکرد،

شپو بری کرد

نَهَجَ الْأَمْرَ (أَبَانَهُ وَأَوْضَحَهُ): روونو

ناشکرای کرد، ده‌ریخست، خستیه‌پوو

نَهَجَ الطَّرِيقَ (سَلَكَهُ): رینگه‌ک‌ی

گرتیه‌بر، پیاریوی، به‌پیره‌ویکرد

نَهَجَ الطَّرِيقَ أَوْ الْأَمْرَ (وَضَحَ): رینگه‌و

رووداو‌ه‌که روون بو‌ه‌وو ناشکرا‌بوو

نَهَجَ (لَهَاتَ): مه‌ناسه بریکئی پینکوت

نَهَجَ (لَهَاتَ): مه‌ناسه برکئی

نَهَجَ: ریباز، رینگه، رئی‌و شوین،

به‌رنامه‌و نه‌خشه، رینگه‌ی روونو

ناشکرا

نَهَجَ الْبِلَاعَةَ: رینگه‌ی ره‌وانبیزی، ناوی

کتیبیکه وتارو‌نامه‌و به‌شیک له‌وته‌و

گوت‌ه‌کانی پیشه‌وای موسولمان

(عه‌لی‌ی کوی‌ی (نه‌بی‌تالیب‌ی له‌خۆ

گرتوه

نَهَدَ الثَّدْيَ (كَعَبَ وَانْتَبَرُوا شَرَفًا): مه‌مک

گه‌وره‌بوو، مه‌مکی پینگه‌یی‌و خریبوو

نَهَدَ الْقَرِيبَةَ (قَرَبْتَ مِنَ الْإِمْتَلَاءِ):

مه‌شکه‌و کونده‌که نزیکبوو پر‌بیت،

خه‌ریک به‌پریبوون بوو

نَهَدَ لِعَدُوِّ وَإِلَى الْعَدُوِّ (أَسْرَعَ فِي قِتَالِهِمْ

وَيَرَّزَ): به‌له‌و خیرا کوشتاری کردن،

که‌وته‌خۆ بق کوشتارو جه‌نگاندن

له‌گه‌لیان

نَهَدَ الْهَدِيَّةَ (عَظَمَهَا): دیاریه‌ک‌ی

گه‌وره‌کرد، به‌مه‌زنو گه‌وره رایگرت

نَهَدَ إِلَيْهِ (قَامَ): مه‌لسابوی

نَهَدَ فَلَانَ (نَهَضَ وَمَضَى): مه‌ستاو رۆیی

نَهَدَ الْفَرَسَ نُهْودَةً: نه‌سپه‌که قه‌له‌و

ره‌سه‌ن بوو

نَهَدَ: باند، به‌رز، دیار، ده‌ریوقیو،

ده‌رکه‌وتوو، مه‌مک، مه‌مکۆله، مه‌مان،

مه‌مه، سنگ، شپز

نَهَدَ: خه‌رجی، برابه‌شیتی، مه‌رکه‌س

له‌سه‌ر خه‌رجی خۆی

نَهَدَاءُ: گرد، ته‌په، ته‌پۆلکه، زه‌وی‌و

خاکیکی مه‌لتوقیوه

نَهَدَاءُ: چه‌وزو ده‌فری پپو لیوان لیو

که‌هیجی لی نه‌رزابیت یان نه‌رۆیی بیت

نَهَرَ الدَّمَ (سَالَ بِسُقُوتِهِ): خوین به‌ته‌وزم

رۆیی، هورۆمی کرد، فیجقه‌ی کرد

نَهَرَ الْمَاءَ: رۆیی به‌سه‌ر رووی زه‌ویدا،

جۆگه‌ی به‌ست

نَهَرَ النَّهْرَ (حَفَرَهُ): جۆگه‌ی مه‌لکه‌ند،

لیتیدا، چالیکرد

نَهَرَ فَلَانًا (زَجَرَهُ وَأَغْضَبَهُ): تورپه‌یکرد،

خه‌شم‌وقینی مه‌لسان

نَهَرَ الْحَفَارَ: چال‌و بیرمه‌لکه‌نه‌که گه‌یی

به‌ناو، ناوی دۆزیبه‌وه

نَهَرَ الشَّيْءَ (كَثُرَ وَغَرَّزَ): زۆربوو،

بی‌شوماریوو

نَهَرَ: روویار، چه‌م، زئی، جۆگه،

جۆبار، خپ

نَهَرَ مِنْ صَفْحَةِ كِتَابٍ أَوْ جَرِيدَةٍ (عَمُودَ -

حَقْلٍ): ستون، ستوونیک له‌نووسراو

یان رۆژنامه‌یه‌ک

النَّهْرَ (العَنْبُ الْأَبْيَضُ): تری‌ی سپی،

تری‌ی سپیکه

نَهْرَةٌ: حوشترو مه‌ری فره شیردار

نَهَرَ رَأْسَهُ (حَرَكَهُ): سه‌ری جوولاند،

سه‌ری له‌قاند

نَهَرَ الشَّيْءَ (قَسَرَبًا): وه‌خته‌بوو،

خه‌ریکبوو، نزیک بوو، کاتی هات

نَهْرٌ فَلَانٌ (نَهْضٌ لِيَتَّأَوَّلَ الشَّيْءَ)؛

ههستا بۆ وه رگرتنی شتیک

نَهْرٌ الْفَصِيلُ ضَرَعُ أُمِّهِ (لَهْرَةٌ)؛

شیره خۆره که سه ری کیتشا به مه مکھی

دایکیداو رایکیتشا له کاتی شیر خواردندا

نَهْرٌ الدَّابَّةُ (نَهَضَتْ بِصَدْرِهَا لِلسَّيْرِ)؛

له سه ر سنگ ههستا بۆ رویشتن

نَهْرٌ بِالدَّائِي فِي الْبَيْتِ (ضَرَبَ بِهَا فِي

المَاءِ لَتَمْتَلِيءَ)؛ دۆلچه که ی خسته نیو

بیره که ههتا پیر ئاو ببیت

نَهْرٌ الشَّيْءُ (دَفَعَهُ)؛ پالی پیوه نا ،

دهستی پیوه نا ، هه لیسان

نَهْرٌ الْبُلُوغُ (قَرِبَ)؛ نزیک بووه ،

نزیک پیگه یه

نَهْرٌ الْخَمْسِينَ (دَنَا مِنْهَا)؛ نزیک په نجا

ساله ، گه یوه ته په نجا سالی

نَهْرٌ وَانْتَهَرَ الْفُرْصَةَ (اِغْتَنَمَهَا)؛ هه لی

قوسته ، به هه لی زانی

نَهْرٌ فَلَانًا فِي صَدْرِهِ (ضَرَبَهُ بِجَمْعِ كَفِّهِ)؛

به مشته کۆله لیتیدا ، بۆکسی لیدا

نَهْرٌ رَأْسَهُ (هَرَّةٌ)؛ سه ری راوه شاندا

نَهْرٌ (الْأَسَدُ)؛ شیر

النَّهْرُ؛ وه رگرتن به دهست ، ئه ندازه ،

پیر

نَهْرَةٌ؛ هه ل ، ده رفهت ، بوار ،

دهستکوت

نَهْسٌ اللَّحْمِ (أَخَذَهُ بِمُقَدِّمِ أَسْنَانِهِ

وَنَتَفَهَ)؛ به پیئشی ددانه کانی گرتی و

بچیری و رایکیتشا

نَهْسٌ الْحِيَّةُ فَلَانًا (نَهَشَهُ)؛ پیوه ییدا ،

گه زتی ، لووشیدا

نَهْسٌ الْكَلْبُ فَلَانًا؛ قه پی کرد به قاچیدا ،

قوله پیئیی گه زت ، قه پی کرد

به گۆشته که یدا و رایکیتشا

نَهْسٌ - نَهَسَ (طَائِرٌ)؛ بالنده یه که

به رده وام کلکه له قی ده کات و چۆله که

ده خوات

نَهَشَهُ - نَهَشَأَ (عَضَّهُ)؛ قه پی پیاکرد ،

گه زتی ، گازی لیکرت

نَهَشَهُ الدَّهْرُ؛ رووداوو باره کانی روژگار

هه ژارو نه داری کرد ، که فته کار بوو

نَهْضٌ (قَامَ)؛ راپه ری ، ههستا

راستبووه

نَهْضٌ عَنِ مَكَانِهِ (ارْتَفَعَ عَنْهُ)؛ له شوینی

خۆی ههستا ، به رز بووه

نَهْضٌ إِلَى عَدُوِّهِ (أَسْرَعَ إِلَيْهِ)؛ ههستا بۆ

روبه روو بوونه وه ی دوژمن

نَهْضٌ لِلْأَمْرِ (قَامَ وَاسْتَعَدَّ لَهُ)؛ خۆی بۆ

ئاماده کرد ، ئاماده یی بۆ وه رگرت

نَهْضٌ عَلَى (قَامَ ضِدًّا)؛ له دژی ههستا ،

راپه ری

نَهْضٌ إِلَى (أَسْرَعَ إِلَيْهِ)؛ بۆیچوو ، بۆی

راپه ری

نَهْضٌ النَّبَاتِ (اسْتَوَى)؛ پیگه یی ،

پیگه یشت

نَهْضٌ الطَّائِرِ (بَسَطَ جَنَاحَيْهِ لِيَطِيرَ)؛

باله کانی بلاو کرده وه تا بفری

نَهْضٌ فَلَانًا (ظَلَمَهُ)؛ سته می لیکرد ،

مافی خوارد

نَهْضٌ الشَّيْبِ الشَّبَابِ (أَسْرَعَ فِيهِ)؛ زوو

پیر بوو ، نیشانه ی پیری زوو لیتی

دیاریدا

نَهْضٌ؛ مابه ینی شانی حوشتار ، رهقه

زهوی ، سته م ، زۆرداری ، ههستان و

راست بوونه وه

نَهْكَ: شه‌ک‌تی ، ماندوبوون ، پرستو
هیز لیبران ، کفتی ، چوت به کاره‌یتان
النَهْكَ: مه‌لگرتن و لابرندی 3/2 ی
هونراوه له به‌حری (رجز) و به‌شی دواپی
که‌ده‌میتنه‌وه پیتی ده‌وتریت (مَنهُوك)
نَهْكَة: لاوازو سستی له‌گه‌ل نه‌خوشی و

کزپی

نَهْكَه (عَلْبَه): زالبوو به‌س‌ریا ،
به‌ریشان و ماندووی کرد

نَهْل: خوره ، بخور ، نه‌وهی ده‌خوریت
له‌خواردن ، به‌که‌م قومی ناو

نَهَلَّتِ الْإِبِلُ: به‌که‌م ناوی خوارده‌وه ،
تینوو بوو (له‌وشه دژ به‌یه‌که‌کانه)

نَهْمُ الْفَيْلِ وَالْأَسَدِ (صَوْتٌ): فیل و
شیره‌که ده‌نگیان لی‌هات ، لوره و
نه‌په‌یان کرد

نَهْمُ فَلَانٍ (رَحْمٌ): تووشی زه‌حیری بوو ،
سکی چوو

نَهْمُ الدَّابَّةِ: به‌ده‌نگیکی به‌رز خوپی
به‌سه‌ر نازه‌له‌که‌دا بوو نه‌وهی تیژو خیرا
پروات به‌پتوه

نَهْمٌ فِي الْأَكْلِ: زوری خوارد ، ورگو
سکی پرکرد ، چلیسانه خواردی

نَهْمٌ فِي الشَّيْءِ (رَغِبٌ فِيهِ جِدًّا): زور
ناره‌زویی ده‌کرد ، هه‌ر داوای ده‌کرد ،

تیری نه‌ده‌خوارد لی‌تی
نَهْمٌ بِالشَّيْءِ (أُولِعَ بِهِ): شیت و

شه‌یداییوو ، نالوده‌ی بوو
نَهْمٌ - نَهْمٌ: زورخورد ، چلیس ،

تیرنه‌خورد ، ورگو سک دپاو
نَهْمٌ (بَطْنَةٌ - شَرَاهَةٌ): زورخواردن ،

زورخوری ، تیرنه‌خواردن ، چلیسی

نَهْضَةٌ: بوژانه‌وه ، ژبانه‌وه ، جولان ،
بزوت ، راپه‌پین ، هوشیاربوون ، وزه ،
هیزو چالاکی ، توانایی ، تین
نَهَقَ الْحَمَارُ (صَوْتٌ): که‌ره‌که زه‌پاندی ،
زه‌په زه‌پی کرد

نَهَقَ (طَائِرٌ): بالنده‌یه‌که

نَهَقٌ - نَهَقٌ (نَبَاتٌ كَالْجَرَجِيرِ): روه‌کیکه
وه‌ک کوزه‌له وایه یان کوزه‌له‌ی ده‌شت
نَهَقٌ - نَهَاقٌ - نَهِيْقٌ (صَوْتٌ الْحَمَارِ):

زه‌پین ، زه‌په‌زه‌پ ، زه‌په‌ی که‌ر
نَهَكَ الثَّوْبُ لِبَسِّهِ حَتَّى خَلَقَ: جله‌که‌ی

دراند ، له‌به‌ری کرد هه‌تا دپاو شر بوو
نَهَكَ مِنَ الطَّعَامِ وَفِيهِ (بَالَعٌ فِي أَكْلِهِ):

زوری خوارد ، زور خوری کرد
نَهَكَ عَرَضُ فَلَانٍ (بَالَعٌ فِي شَتْمِهِ): زور

جنیوی پیتدا ، ته‌واو نابروی برد ،
قسه و جنیوی ناشیرینی پیگوت

نَهَكَ الضَّرْعُ: شیره‌که‌ی هه‌موو دوشی ،
شیری تیا نه‌هینشت

**نَهَكَ الْإِبِلُ مَاءَ الْحَوْضِ (شَرِبَتْ جَمِيعَ مَا
فِيهِ)**: خوشتره‌که سه‌رجه‌م ناوی نیو

حه‌وزه‌که‌پی خوارده‌وه
نَهَكَ الْحِمَى فَلَانًا (أَضْنَتْهُ وَجَهْدَتْهُ):

له‌رزو تا هه‌راسان و په‌ریشانی کرد ،
نازاریدا ، بی‌هوش و په‌ریشانی کرد

نَهَكَ فِي عَقْوَبَتِهِ: سزایه‌کی توندیدا ،
توند سزایدا

نَهَكَ فَلَانٌ: له‌رو لاوازیوو ، سست و
کزپوو ، نه‌خوش‌که‌وت و له‌په‌ل و پو

که‌وت
**نَهَكَ يَبِيتُ الشَّعْرُ مِنْ بَحْرِ الرَّجْزِ (خَذَفَ
لِلشَّاهِ)**: 3/2 ی لابر دو مه‌لگرت

نَهَكَ - نَهَكَ (أَفْنَى - اسْتَفْنَدَ): ته‌واوبوو ،
نه‌ما ، لی بوه‌وه ، دواپی هات

النَّهْمَةُ: بیوستی ، چه زکردن له شتیك
نَهْنَهُ فَلَانَا عَنِ الشَّيْءِ (كَفَهُ عَنْهُ
وَرَجَرَهُ): ده سستی گرتو
سه رزه نشستی کرد، نک—وولیو
سه رزه نشستی کرد

نَهْنَةُ الدَّابَّةِ (صَاحَ بِهَا لَتَكْفِ):
نه راندی به سه ریا تا دوری بخاته وه
نَهْنَةُ الثَّوْبِ: جله که ی ناسک و جوان
دوروی

النَّهْنَةُ الثَّوْبِ الرَّقِيقِ النَّسِيجِ):
جل و به رگی ناسک چنراو دوراو
نَهْوٌ - نَهْيَةٌ: ژیریو ، عاقلبوو
نَهْوُ الرَّجُلِ - نَهَاوَةٌ (صَارَ مَتَّاهِيًا فِي
العَقْلِ): ته و ابوو ، نه قلی که یی به پایان
النَّهْوُ: ریگر له کاروبار یان فه رماندهر،
قه ده غه کردن ، نه هیشتن ، نه هیلان
نَهْوَسٌ: شیر ی بیشه

نَهْيٌ: نه بهیلا، قه ده غه یکرد
نَهْيٌ عَنِ الْحَاجَةِ: وازی لیتهینا ،
ده سته بر داری بوو
نَهْيٌ إِلَيْهِ الْخَيْرُ (بَلَّغَ): مه والی پی
راکه یاند ، پی گوت
النَّهْيُ - النَّهْيُ: چه وز ، گولاو
النَّهْيُ - النَّهْيُ (الْمُتَّاهِي الْعَقْلُ): نه قل
ته و اوو کامل
نَهْيِيَّةٌ - نَهْيِيَّةٌ: فراندن ، تالانکردن ،
تالانکر

نَهْيِجٌ: مه ناسه برکی
نَهْيِدٌ (الرَّبِيدُ الْكَثِيفُ): که م و تویرتی
نَهْدُو چر
نَهْيِدَةٌ (الرَّبِيدَةُ الضَّخْمَةُ): که فی زور ،
سه رتویرتی نه ستوورو گوره
نَهْيِيرٌ (كَثِيرٌ - وَافِرٌ): زور ، فره ، نقدو
زه بن ، فراوان

نَهْيِرَةٌ (النَّاقَةُ الْغَرِيْرَةُ): حوشتری پر
شیر ، شیردار
نَهْيِسٌ: که م گوشت ، له ر ، لاواز ،
بی گوشت

نَهْيِقٌ: زیاده ره و له شت کزکردنه وه دا ،
نازا ، به هیزو تین ، شمشیری برنده ،
ره وشت جوان ، شیر ی بیشه
نَهْيِكٌ: کر میکه به ناوی (چه ر قوس) وه وه
نَهْيِمٌ: زور خور ، تیرنه خور ، ورگ دراو ،
چلیس ، دهنگی شیرو فیل ، چا و برسی

ن و

النَّوْ - النَّوْءُ: شه پۆل ده ریا
نَوَى الشَّيْءِ (قَصَدَهُ وَعَزَمَ عَلَيْهِ):
سووربوو له سه ری ، گرتیه بهر ،
ویستی ، خوازیاری بوو

نَوَى اللَّهُ فَلَانَا (حَفَظَهُ): خودا وه ند
پاراستی ، پاریزگاری لیکرد
نَوَى فَلَانٌ مِنْ مَكَانٍ إِلَى آخِرٍ (تَحَوَّلَ):
له شوینتیکه وه چوو بق شوینتیکی تر

نَوَى النَّوَاةَ (أَلْقَاهَا): ده نکه که ی
فرییدا ، هه لیدا ، تویردا
نَوَى الْمَسَافِرَ (تَبَاعَدَ): دورکه وته وه ،
دوره به ریز که وت

نَوَى النَّاقَةَ (سَمِنَتْ): حوشتره که
قه له و بوو ، گوشتی گرت ، گوشتن و
تی کسمراو بوو

نَوَى حَاجَتَهُ (قَضَاهَا): پیداو یستیه که ی
به جیهینا ، هینایه دی
نَوَى فَلَانًا (وَكَلَهُ إِلَى نَيْتِهِ): سپاردی
به نیه ت و مه به سستی خوی ، خوی و
خوای خوی

نَوَى السَّنَوْرُ: پشیلکه میاواندی ، میاو
میای کرد

نَوَى البُسْرَةَ (عَقَدَتْ نَوَاهَا) : ناوکی کرد
 نَوَى : دوری ، روگهی موسافرو
 گهشتیار، لانه ، مال
 النَوَاءُ (مَنْ يَبِيعُ نَوَى الثَّمَرِ) : ناوکه
 خورما فروش
 نَوَائِبُ (حَوَادِثُ الدَّهْرِ خَيْرًا أَوْ شَرًّا) :
 کاره سات ، رووداو ، رووداوی روزگار
 خوش یان ناخوش بیت
 نَوَائِبُ الرِّعِيَةِ : بهو ئهركو فرمانانه
 دهگوتیت پادشا به پیوستی دهگتیریت
 لهسه ر خه لکی ژیر دهستی وهك
 چاكردنی ریگه و بانو ...

نَوَائِبُ البَعِيرِ : ناره كکردنه وه له رهگو
 ده ماری حوشتردا
 النَوَاقُ : دهكه خورما ، دل و كروکی
 شتیک

نَوَاجِبُ : كروك ، پالفتهی شت ،
 ناوکه كهی ، توئكل ، پوخته
 نَوَاجِدُ : چوار ددانی ژیری و ناقلی
 نَوَاجِلُ : حوشتریک لهسه رهوكو
 گژوگیای ترش بله وه پیت
 نَوَاحُ : گریان و شیوهن ، نالاندن ،
 شین و زاری ، لاواندنه وه ، ناله نال
 نَوَاحُ : دهگری ، شیوهن دهكات ،
 ده لاوینیتته وه

نَوَادِرُ الكَلَامِ : قسه و تهی سهیرو
 سه مه ره ، شاز ، دانسقه ، رهوانو
 پوخت
 نَوَادِه : نه شكه خه و نازاردهر
 نَوَادِي : حوشتری به ره لاو په رته وازه ،
 نه ملاو لا
 نَوَادِي الدَّهْرِ (حَوَادِثُهُ) : رووداوه كانی
 روزگار

نَوَادِي النَوَى : ناوکه خورمای
 په رته وازه و بلاو
 نَوَارُ : به شوق ، زور رووناك و روشن ،
 روشن ، ناویكه بق مانگی (نايان) ،
 نامیرنكه تیشكیک فری ددهات بق
 بینینی شته دووره كان

نَوَارُ : ژنی داوین پاك
 نَوَارُغُ : تیکده ران ، خراب
 نَوَاسُ العَنْكَبُوتِ (نَسْجُهُ) : میتلانه
 جالجالوکه ، تهیمان و ته نافی
 جالجالوکه

نَوَاسُ الدُّخَانِ : هیس ، دوکه لی نهوت
 نَوَاسُ (مَنْذِبُ الذَّبَابِ - المَضْطْرِبُ) :
 ده له ریته وه ، راناوهستی ، له رزوك ،
 شپزیه

نَوَاشِرُ (وَهِيَ عُرُوقٌ وَعَصَبٌ بَاطِنُ
 الذَّرَاعِ) : رهگو ده ماری پال و دست
 نَوَاشِطُ (الْمُتَشَبِّهَةُ عَنِ الْمَسَائِلِ)
 العُظْمَى) : نهو راو پاس و خواسانهی
 له مه سهله و بابه ته مه زنه كان ده بیتته وه
 نَوَاصِحُ : بارانی به رده وام ، باران

به دپای باراندا
 نَوَاصِي النَّاسِ : سه رهو رو به پیزی
 خه لك ، گه و رهو ریزداری خه لکی
 نَوَاطِحُ (الشَّدَائِدُ) : ناره حه تی ،

تهنگانه ، چورتم و قهیران
 نَوَاطِرُ (عُرُوقٌ فِي الرَّأْسِ تَتَّصِلُ
 بِالْعَيْنِ) : چهن ره گیکسی سه رهو
 به ستراوه به چاوه وه
 نَوَافِشُ : حوشتر و مه ریک به شه و بچریت

بی شوان
 نَوَاقُ (الذِّي يَرُوضُ الْأُمُورَ وَيَصْنَعُهَا) :
 چاكساز ، چاكسازنی كارووبار

نَوَاقِلُ الدَّهْرِ (نَوَائِبُهُ الَّتِي تَنْقُلُ مِنْ حَالٍ إِلَى حَالٍ)؛ مه‌ئس وکە وتی رۆژگار، کاره‌سات و چورتمه مه‌ینهت نامیزه‌کانی رۆژگار که مه‌ردوم له‌باریکه‌وه ده‌خاته نیو باریکی‌تر

نَوَاقِلُ مِنَ النَّاسِ (الَّذِينَ دَابَهُمُ الْإِنْتِقَالُ مِنْ مَكَانٍ إِلَى آخَرَ)؛ گه‌پۆک، خه‌لکێک مه‌میشه له‌شویننیکه‌وه ده‌چن بۆ شویننیکێ‌تر

نَوَاقِلُ الْعَرَبِ (مَنْ إِنْتَقَلَ مِنْ قَبِيلَةٍ إِلَى قَبِيلَةٍ أُخْرَى)؛ نه‌وانه‌ی له‌هۆزیکه‌وه ده‌چوونه نیو هۆزیکێ‌تر ده‌بوون به‌یه‌کێک له‌وان

سؤال: به‌خشین، به‌ش، راستی و دروستی

نَوَامٍ (النُّوم)؛ خه‌و، نوستن
نَوَاهِقُ؛ دووگۆنای رووخسار که نه‌شکی پێدا دیته‌ خواره‌وه، زه‌په‌زه‌پی که‌ر
نَوَاهِلُ (الْإِبِلُ الْجِيَاعُ)؛ حوشتری برسی
النَّوَى؛ نه‌ستیره‌که‌ روو به‌ ئاوابوون ده‌چوو، باران، به‌خشش

نُوبٍ لِفْلَانٍ (جَعِلَتْ لَهُ النُّوبَةُ)؛ تۆره‌ی بۆ گرت، تۆره‌ی بۆ دانا

نُوبٍ؛ نزیکی، واژووی دووره، هیز، نه‌وه‌ی ماوه‌ی شه‌و رۆژێک دووری‌ت لیت

نُوبٍ؛ جینشین، جیگیر، له‌جی دانان
نُوبَةٌ؛ به‌لاو چورتو مه‌ینهت، مه‌ل، ده‌وله‌ت، کۆمه‌ل و گۆمه‌یک له‌خه‌لکی
نُوبَةٌ مَرْضِيَّةٌ؛ ماوه‌و کاتی به‌رزبوونه‌وه‌ی ریزه‌ی که‌رمی له‌شی نه‌خۆش - تا -

نُوبَةٌ زَرَاعِيَّةٌ؛ تۆره‌و کاتی ئاودان

نُوبَةٌ قَلْبِيَّةٌ؛ فشارو په‌ستانی دل، سه‌کته

نُوبَةٌ (النَّازِلَةُ - الْمُصِيبَةُ)؛ کاره‌سات، به‌لا، چورتم

نُوبِيٌّ؛ گۆه‌و تاقمینکن، به‌ربه‌ری

نُوتُ البُسْرَةِ؛ ده‌نکه‌ خورماکه‌ خۆی گرت و به‌ست له‌هیتشه‌وه‌که‌یدا

نُوتِي (مَلَأَح)؛ که‌شته‌وان

نُوحٌ؛ گریان، شیوه‌ن، نالاندن،

شین و زاری، لاواندنه‌وه، کۆبوونه‌وه‌ی

ژنان له‌پرسه‌داو شیوه‌ن و گریانیان،

گه‌گمی کۆتر

نُوحٌ؛ ناوی پیغه‌مبه‌ریکی خواجه (د-خ)

نُوحَةٌ؛ جارێک، گریان به‌سه‌ر مردودا

له‌گه‌ل‌هاوارو ده‌نگ به‌رزکردنه‌وه، هیز

نُود - نُودَانٌ؛ جوولانه‌وه، له‌رینه‌وه،

خه‌و بردنه‌وه، وه‌نه‌وزدان

نُورُ الشَّيْءِ (أَضَاءً)؛ رووناک بووه‌وه،

رۆشن بووه‌وه

نُورُ الْمَصْبَاحِ (أَزْهَرَهُ)؛ چراکه‌ی

داگیرساند

نُورُ النَّبَاتِ (أَزْهَرَ)؛ گۆلیکرد،

خونچه‌یکرد، پشکوت

نُورُ الصَّبْحِ (ظَهَرَ نُورُهُ)؛ شه‌به‌قیدا،

گزنگیدا، تیشک و رووناکی هه‌له‌هات و

به‌ده‌رکه‌وت

نُورُ الرَّزْعِ؛ کشتوکاله‌که‌ پێگه‌یی،

وه‌به‌رهات

نُورُ التَّمَرِ (خُلِقَ فِيهِ النُّوَى)؛ ناوکی تیا

دروستبوو، ناوکی خورماکه‌ دروستبوو

نُورُ لِفْلَانٍ (جَعَلَ لَهُ نُورًا)؛ نووو

رووناکی بۆ دروستکرد

نُورُ الْمَرَاةِ (نُفْرَهَا مِنَ الرِّيْبَةِ): زنه كهي

له گومان به دوور گرت ، له گومان دوور یخسته وه

نُور: رووناکي ، روشنايي ، تيشك ، نور ، روونکردنه وه و ناشكرا كردني شت

نُورُ الْوَجْهِ: تيشك و رووناکي رووخسار

نُورُ الزَّيْنَةِ: چراخان

نُور: گول ، خونچه

نُور - نُورَة: گرۆه و کۆمهله خه لکيکه له سه رهات و چۆ له شوينتيکه وه بۆ شوينتيکي تر راهاتوون و له ناسياو نه وروپا و نه فریقا و نه مريکاش بوونيان هيه

نُورَة: کولیک

نُورَة: قسل

نُورَج: گاسن ، ئوتومبيلي دورينه کهری گهنم ، جهنجه پ

نُورَس: نه ورهس ، بالنده يه کي ده ريباييه ، که ناچه ، تیتله که ناچه

نُورُوز - نُيرُوز: نه ورۆز ، رۆژی نوێ ، يه که م رۆژی به هاره

نُوري - نُوري: رووناک ، روشن ، به شهوق ، دره وشاوه ، فيلباز ، ته له که باز ، ساخته چي

نُورَة - تَنوِيرًا: که م و که ليکرد ، که م که ميکرد

نُوسِرُ الْجِرْح: برينه که کولايه وه

نُوشَادِر: نيشاسته

نُوصُ الْقَنْدِيلِ تَنوِيصًا (ضَعْفًا نُورَة): چراکه کزبوو ، تيشکه که ي کزبوو

نُوص: که ره کتوي ، راگردن ، مه لهاتن ، په نا ، په ناگه

نُوصُ الثَّوْبِ بِالصَّبِغِ (صَبَّغَهُ): جله کاني

ره ننگرد ، بۆيه ي کرد

النُّوصُ: شوينتيکي به رزو بلند ، ده رچه ي ئاو ، دۆل ، شيو

نُوطًا (عَلَقَ): مه ليواسي ، به ريديايه وه

نُوطًا عَلَيْهِ الْأَمْرَ (عَلَّته عَلَيْهِ): پيروه ي به ست ، کاره که ي پيروه به نندکرد

نُوطًا (مَاعَلَقَ - تَكْرِيْمًا - وَسَامًا): مه لئواسراو ، شوپره وه بوو ، داهيلارو ، خه لات ، مه داليا

نُوطُ الشَّجَاعَةِ: خه لاتی نازايه تي ، مه داليای نازايه تي

نُوطَة: چيکلدانه ي بالنده ، شويني به رزو دوور له ئاو ، رق و قين ، لوييه که له سينه داو بکوژو زيانبه خشه

نُوعُ الشَّيْءِ تَنوِيْعًا: همه جور يکرد ، بهش به شيکرد ، جور جور يکرد

نُوعُ الرِّيحِ الشَّيْءِ (ضَرِيئَةٌ وَحَرَكَتُهُ): باکه ليتداو جوولاندي ، له رانديه وه

النُّوعُ (العَطَشُ): تينوويه تي ، پيويستي بوون به ئاو

نُوع: تُوخم ، جور ، بابته ، چهن ، رهنگ ، هه رچه شن و جور يک

نُوعًا مَا: هه رچۆن بي ، به هه رچۆر ، که م يا زۆر

نُوعَانُ (تَحْرُكُ الْفُصْنِ): جوولان و له رانه وه ي به ل و لق

نُوعَة (الْمَاكِهَة الرُّطْبَة الطَّرِيَة): ميوه ي ته پو تازه

نُوعِي (مُعَيِّن): ديار يکراو ، ده ستنيشانکراو

نُوف: کۆپاره ي به رز ، دهنگ ، خوارووي کلک

نُوفَر: گزگيايه که، گياى پوپنه که له شير

نُوفَرَة: فواره ، تاوپرژين و مه لدهر

نُوقَل: دهستبارو ، خيرۆمه ند ، نهوجوان

مخشين ، دهريا ، نيرهى کهمتيار ، هه نديک به چکهى درنده

نُوقَ الْجَمَلِ: (ذَلِّهْ وَأَحْسَنَ رِيَاضَتَهْ): راميكرد ، رايهينا

نُوقَ النَّجْلِ: (لَقَّحَهْ): پيتيني کرد

نُوقَ الشَّيْءِ: (صَفَّهْ): ريزو ريکى کرد، ريکى خست

نُوقَ بِيَاضٍ فِيهِ حُمْرَةٌ يَسِيرَةٌ: سپيتيهک کهمیک سوورى تیکه ل ببيت

نُوقَةُ: (الْحَدَافَةُ فِي كُلِّ شَيْءٍ): زيرهکى و دانايى له هه موو شتيکدا

نُوكَ: (حَمَقَ): هه ژاربوو ، بئنه واو دارايى بوو

نُوكَاءُ: (الْأَحْمَقُ): گيل ، گه مژه ، که ودهن

نُوقٌ عَلَيْهِ بَشِيءٌ: پييدا ، دايه دهستى

نُوقٌ: تهون ، دهستگاي جولايى ، دولو شيرو سه رچاوهى ناوى تيابيت

نُوقَةٌ: جارتيک به خشين و پيدان ، نه وهى مرۆف به دهستى دههينيت

نُوقُهُ - تَنُوقِيلاً: (أَعْطَاهُ نُوقَالاً): پيى به خشى ، پييدا

نُومُ الرَّجُلِ: زياده ره وييه له خه ودا ، رۆجوون له خه ودا

نُومُ الْإِبِلِ: (مَاتَتْ): حوشتره که توپى ، مردار بووه

نُومٌ: خه ، خه و تن حال و بارتيکه ديت به سه ر دلى مرۆفداو سه رجه م نه ندام و هه ستياره کاني له کار ده خات

نُوم - نُومًا: (كَثِيرُ النُّومِ): خه والوو ، چاو له خه ، ته مه ل ، ته وه زه ل

نُومَةٌ: خه ويک ، نوستنيک ، خه و

نُومَةٌ: نادان ، مه ردومى بي ريز

نُومِي: (مُخْتَصِنٌ بِالنُّومِ): هه خه و ، هه نوستن ، باه تى نوستن

نُونٌ نُونًا: (كَتَبَهَا): پيتى (ن)ى نووسى، نووسى

نُونٌ: (الْكَلِمَةُ الْأَحْمَهُ الشُّنُونِ): دوو بوورى بو دانا

النُّونُ: ماسى ، نه هه نگ ، شمشير ، نازناوى (يونس) پيغه مبه ره (د.خ)

النُّونَةُ: ماسى ، وشه و قسه يه کى راست و دروست ، کوزو و چالتيک

له چه ناگه ي منالى بچووکدا ، چالى چه ناگه

نُوءَ الشَّيْءِ: (رَفَعَهُ): به رزي کرده وه ، بلندي کرد

نُوءَ بِلْأَن: باسى کرد ، ناساندى ، چاکه کاني خسته بوو

نُوءَ بِأَسْمِهِ: او به : ناوى برد ، ناوى هينا

نُوءَ بِهِ: (مَدَحَهُ وَعَظَّمَهُ): هه لينا ، به رزي کرده وه ، هه ليدا

نُوءَ عَنَ: (لَمَّحَ أَوْ أَشَارَ): به په رله ناوى هينا ، نامازه يکرد ، لايلارى هاويشت

نُوءَتْ بِالْحَدِيثِ: قسه و گوته که م ناشکرا کرد ، نامازه م پيدا

نُوءَر - نُوءَر: (دُخَانَ الشَّخْمِ): دوکه لى چه ورى و به ز

نُوءِي: نه تو مى ، زه پرده يى ، ناوکار

نُوءِرَةٌ: هيماو نيشانه ي نازه ل که به داغکردن پيوه ي دهنريت

ن

النِّي (الشَّحْمُ): پيوو، چهوری
النِّي (إِسْمٌ بِمَعْنَى السِّمَنِ): قه لهوی ،
گۆشتنی

نِيَابَةٌ: له جياتی ، له بری

نِيَابِي: نويته ريتی ، نويته رايه تی

نِيَاحَةٌ: گريان و شيوهن ، نالاندن ،
گريان و زاری

نِيَارٌ: نيگار کيشی سه ر جل و بهرگ

نِيَاطٌ: دل ، بيابانی دور ،
هه لو اسراوی هه موو شتیک ، ره گو
ده مار يکی نه ستووره و به ستراوه
به دله وه و هه رکات نه و ده مار هه بچر يیت
نه و ا خاوه نه که ی ده مر يیت

نِيَاطُ الْقَلْبِ: ده مار هه کانی دل

نِيَافٌ: جوان قه دو بالا ، بالا نيو نه مام ،
بالا به رزو جوان

نِيَاءُ الْأَمْرِ (لَمْ يُحْكَمْهُ): چه سپاو
سه قامگيري نه کرد

نِيءٌ: گۆشتی نيو برژاو ، شیری ترش ،
کال ، نه کولاو ، نه گه پيوو ، کرچ ، تفت
النِّيءُ مِنَ اللَّحْمِ (الَّذِي لَمْ تَمْسَهُ النَّارُ أَوْ
لَمْ يَنْضُجْ): گۆشتیک نياگری
به رنه که وتبيت يان نه برژا يیت ، گۆشتی
نيو برژاو

نِيِبٌ فُلَانٌ: که لبه ی ليگير کرد ، گازی
ليگرت

نِيِبَ النَّبْتِ: ره گو ريشه ی ده رها ت

نِيِبٌ فُلَانٌ السَّهْمَ: سه ری تيره که ی
به ددان توند کرد تا سه قاميگرو
يته وييت

نِيِبَتِ النَّاقَةِ (حَرَمَتَا): حوشتره که
پيربوو ، چوه ساله وه

نِيِةٌ: نياز ، ويست ، خواست ،
مه به ست ، ئامانج ، ئاره زوو ، خواز ،
نه وه سه ته ی له ناخی مرفؤ فدا يه
سه باره ت به کارو فرمانیک يان هه ر

هه لو يست و هه نگاويک که هه لیده گری
نِيِثُونٌ (شَجَرٌ خَبِيثٌ الرَّائِحَةِ):

دره ختیکي بؤنناخوش و بؤگه نه
نِيِثْرَانٌ (الكَثِيرُ الْكَلَامُ الْمَذِياعُ لِلْأَسْرَارِ):
زؤربله ی نه يینی درکين ، دم قه له بالغ ،
دهم هاراش

نِيِجَ اللَّهِ عَظْمَهُ: خودا وه نند
نيسقانه کانی پته و بکات يان ريزه
ريزه و ورد وردی بکات (له وشه دژ
به يه که کانه)

النِّيِجُ (الشَّدِيدُ): توند ، توندوتيز ،
سه خت

النِّيِحَةُ: بايه که به نه ندازه ی بايه کی
ترييت له هه لکردندا ، به رابه ر ، هاوتا
نِيِحَةُ فَتْنِيحٍ (أَرَاخَةُ فَارِشَاحٍ): پشوی
پتداو پشوويدا ، ماندويیتی شکاندو
سره وی

نِيرٌ: دارو په تی کؤکراوه ، لای ريگه ،
چالتيکه له سه ر ريگه دا ديارو به رچاو
بيت ، دارتيکه ده کرتته ملی گايه ک يان
دو گا بؤ راکيشانی گاسن ، داميني
جل ، نه خش و نيگاری جل و بهرگ

النَّيْطُ: تهرم ، مهرگ ، چاره نووسو
 نه جهل
النَّيْطَلُ: به لا ، کاره سات ، تیاچوونو
 فهوتان ، مهرگ ، دۆلجه
نَيْفًا عَلَيَّ كَذَا (زَادَ): زيادبوله وه ،
 زياتر بوو ، پتر بووله
نَيْفًا - نَيْفًا (زِيَادَةٌ): زۆرى ، پترى ،
 زياترى
النَّيْفَا: چاكه ، باشه
النَّيْفِقُ (السِّرْوَالُ): شهروال ، روپاي
 به رينى شهروال
النَّيْقُ (أَرْفَعُ مَوْضِعٍ فِي الْجَبَلِ): به رزو
 بلند ترين شوئينو جتيكه له سه ر شاخ
النَّيْقُ: مه ردومي خووش خوورك و گران
 پووش هه روهها گران خه رجي
 له سه رجه م كاره كانيدا
النَّيْقَةُ: زياده رهوى له خوورك و
 جل و به رگو سه رجه م كاروباردا
النَّيْلُ (إِحْرَازُ): ده سته كتن ، ده سته
 لى گيربوون ، به ده سته تينان
النَّيْلُ - النِّيلَةُ: به خشش ، خه لات
النَّيْلُ: روبارىكى به ناوبانگه به (منيس) و
 (سودان) دا ده پروات ، چويت ، خوم ،
 جوژه ده رمانتيكى شينه ده كرتيه
 ناوه وه متيلى سبى وه تيندى كالاي ترى
 تيوه رده درى بق جوانى
النَّيْلَج - النِّيلَج (نُؤُور - سَخَام):
 دوكله پيوو به ز به كارده هينرتيت بق
 خالكوتان هه تا سه وز ده بيت ، هيس

نَيْر: رووناك ، بريقه دار ، گهش ،
 رووناك و روشن ، ناشكرا ، روون ، ديار
نَيْرَان: روشنايى يا خود تيشكو
 رووناكى
نَيْرَان: رۆزو مانگ
نَيْرَةُ الْأَسْنَان: پووك ، پوو ، پدى ،
 هاروو ، گوشتى ده و روبه رى ددان
نَيْرَج: فيتنه ، دووزمان ، گاسن ،
 نه خشو نيگارى جلو به رگ ،
 جه نه پى گيره كردن ، چه قوى گياپر
نَيْرُوز: نه و رۆز ، به كه م رۆزى به هار ،
 رۆزى نوى
نَيْرَك: رمى كورت ، تير ، پرژه شاگر ،
 شاخه ي كلپه ، نه يزه
نَيْسَان (الشَّهْرُ الرَّابِعُ الْمِيلَادِيّ): مانگى
 چواره مى زايى ، گولان ، بانه مهر
**نَيْسَبٌ بَيْنَهُمَا (أَقْبَلُ وَأَدْبِرُ بِالنَّمِيمَةِ
 وَغَيْرِهَا):** فيتنه يى كرد له نيتوانياندا ،
 هات و چوو له نيتوانياندا بق فيتنه يى و
 دووزمانى
النَّيْسَبُ: ريگه ي ميرووله و مار ، ريزه
 ميرووله يه كه به شوئينانا ميرووله ي تر
 بيت ، ريگه ي روشن و ديار
النَّيْسَمُ: نه سيم ، هه مان با ، ريگه ي
 كوژاوه و ناديار
النَّيْسُ: جووله يه كى سست و خاو ،
 زيشكى گه وره و زله
نَيْطًا بِهِ الشَّيْءُ (وَصَلَّ بِهِ): پيوه ي
 به ستراو گريدرا ، پيوه ي به ندكرا ،
 له سه ر نه و به ندكرا

النیلوفر - النینوفر: روہک و گیایہ کہ
 له تاودا دہریت و چند جوریکی ہہ
 نیلون: نایلون، لایلون، ماددہ کہ
 جل و بہرگی شتی تری لیدروسست
 دہکریت
 النیم: جل و بہرگی خہو و نوستن،
 خوری، نازو نیعمہ تی پروتہ او؛
 یہ کیک مہردوم پیٹی دلشاد و گہش
 ببیت، درہ ختی کہ خاوهن درکیکی
 نہرم و گہ لایہ کی بچو کہ و دہنکہ کہ شی
 بہرته و ازہیہ و وہک نوک و ایہ و ترشہ و
 کاتی پیدہ گات رہش دہبیت و شیرین و
 خوشہ

نیہرش: نیو برڈا
 النیمہ: نوستن، خہوتن، شیوازی
 نوستن
 نیوب (النفاقہ المسنة): حوشتری پیر،
 پیرہ حوشتر
 النیوترون: تہ نیکہ بہ شداری دہکات
 له پیکہاتہ ی ناوکی تہ تومدا
 نیون: گازی نیون، لہ گازہ کانی تر
 جیاوازه بہ زوری لہ پروپاگہ ندہ کانی
 راگہ یاندندا بہ کاردہ ہینریت لہ گہل
 نامازہ تیشکدارو نال و الادارہ کان

تُنُق (توتیل)

تُعِیل (دارخورماکان)

تُرُجس (تیرگس)

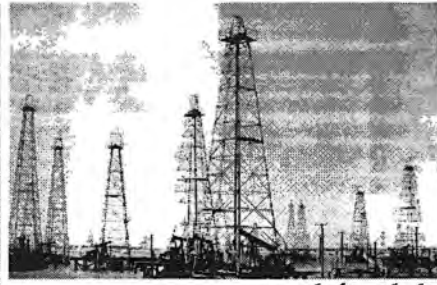
تُعَلَة (دارخورما)

تُعَنع (نهعنا)

تُهَرُ التُّرَات (روباری فورات)

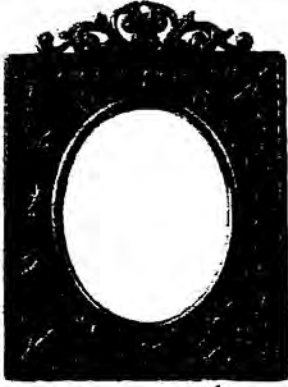
تُفَاطَة - تُفَاطَة (بیری نهوت - نهوت دهرهینه)

تُهَرُ التُّیَل (روباری نیل)

تُهَرُ التُّدَجَلَة (روباری دیجله)

أطر (جوارچيره)

مزهريه (كولدان)

شمعدان (مؤمدان)

قداح (پرداخ)

ابويق (مسينه)

إشاء السكر (شه كردان)

ساعة
(كاتزمير - ساعات)

إشاء (قاپ)

ابويق (كتري)

نوط الموسيقى

(مه داليات مه لكردن)

نوط الامم المتحدة

نوط المنزح

نوط السياحة

(مه داليات شانو)

نوط النسر

(مه داليات هه لئو بان)

نوط الخدمة في القطب الشمالي

(مه داليات خزمهت له چه مسهري باشور)

نوط فضيلة

(مه داليات زيويي)

نوط اليزابيث

(مه داليات نه ليزابيس)

نوط كندية

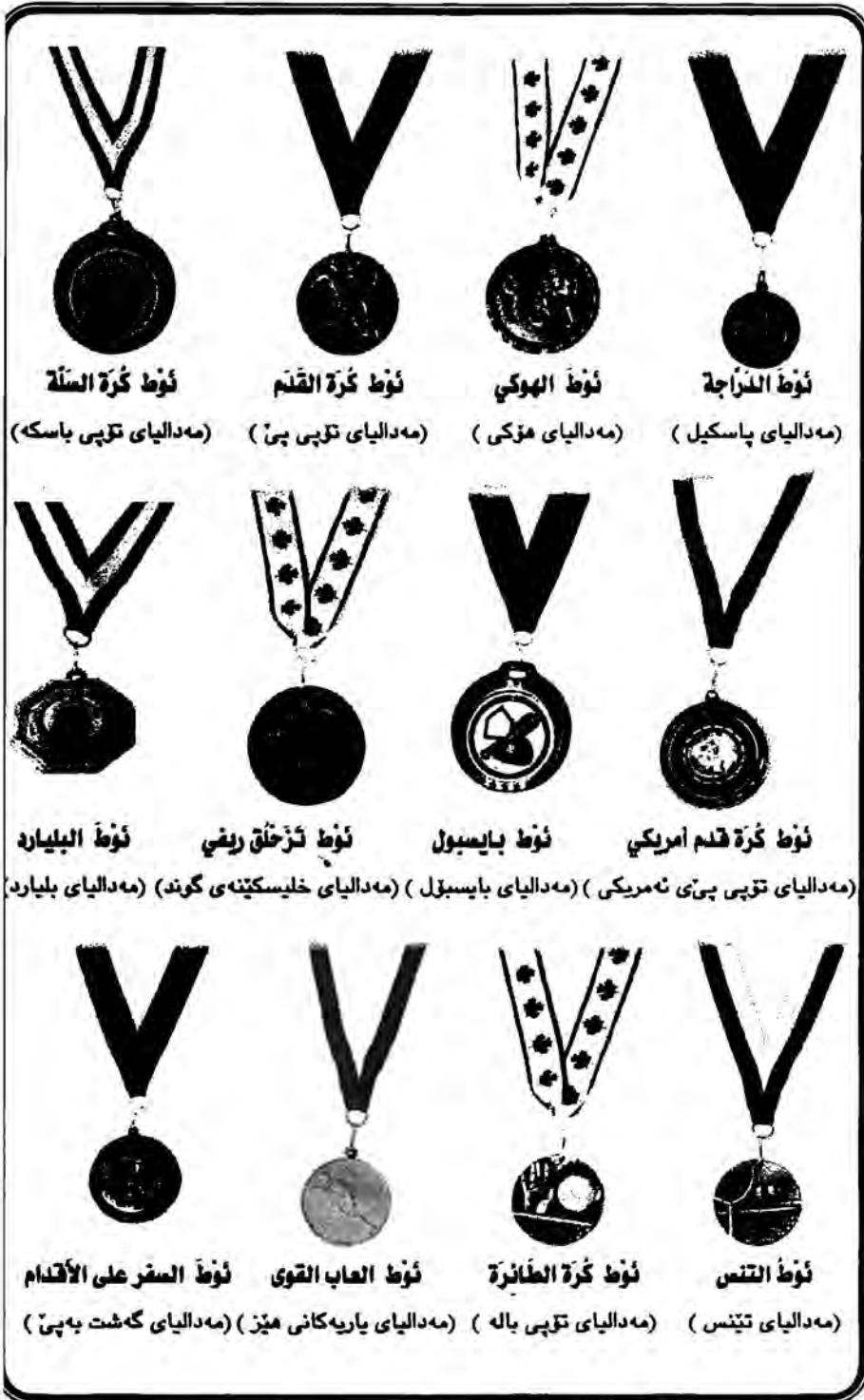
(مه داليات كه نه دي)

نوط الخدمة الممتازة

(مه داليات خزمهتي نايب)

أنواط مختلفة (2) مدالها هه مه چه شه كان

حرف الهاء

هـ: بیست و ششمین پیتی زمانی
عربیی یه و به سئی شیوه هاتوه:

(1) أَنْ تَكُونَ ضَمِيرًا لِلغَائِبِ وَتَسْتَعْمَلُ فِي مَوْضِعِي النَّصْبِ وَالْجَرِّ نَحْوُ ﴿قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ﴾ : ده بیئت به

راتاوی نادیار

(2) أَنْ تَكُونَ حَرْفًا لِلغَيْبَةِ وَهِيَ الْهَاءُ فِي (إِيَاءُ) : وهك پیتیک بۆ نادیارو

تاماده نه بوو یه

(3) أَنْ تُسْتَعْمَلَ سَاكِنَةً فِي السَّكْتِ وَفِي اللَّاحِقَةِ لِبَيَانِ حَرْكَةِ أَوْ حَرْفِ نَحْوِ: (هَاهُنَا وَوَأَرْبَعًا) : به کار دیت وهك

زه نه دار له کاتی وه ستاندا ئه ویش بۆ
ده رختنی سه رو بۆر یان پیتیک

هـ

ها (اسم فعل بِمَعْنَى خَذَ): هائی،

بگره، ها، ئه وه تا

هَاءٌ: وشه ی به دمه وه بوونه وهك
بانگ کردنی یه کتیک

هَاءٌ بِفُلَانٍ هَوَّءٌ (فَرِحَ): دلشاد بوو پیئی،

خوشحال بوو پیئی

هَاءٌ بِنَفْسِهِ إِلَى الْعَالِي (رَفَعَهَا وَسَمًا):

نه نفسی ختوی به رز کرده وه بۆ
پله و پایه یه کی به رزو بلند، خودی

که یانده که شکه لانی فه له ک

هَاءٌ بِفُلَانٍ عَن كَذَا (رَفَعَهُ أَوْ نَزَّهُهُ

عَنهُ): به رزو بلندی کرده وه له ...

به دوری گرت لیئی

هَاءٌ بِفُلَانٍ خَيْرًا أَوْ شَرًّا (إِثْمَهُ بِهِ):

به خیر یان شه ر تاوانباریی کرد،
خیرداری یا خود شه ری کرده ئه ستوو

ملی

هَاءٌ إِلَيْهِ هَيَاةٌ (إِشْتِاقٌ):

تاره زومه ندیبوو، بیری کرد

هَائِبٌ: ترستوک، توقیو

هَائِجٌ: هه ژبو، یاخی، به له سه،

شیتگیر، خرۆشاو، توره، رق هه لساو

هَائِجَةٌ: زه و بیه ک گزوگیاکه ی وشک یان

زه رد بو بیئت

هَائِرٌ مِنَ الْبِنَاءِ: نهو بینایه ی خه ریکه

ده روختی و ده که ویت

هَائِعَةٌ: دهنگی توندو تیژ، دهنگی

ترسناک

هَائِفٌ: زۆر تینوو، نا ئومید،

تیکشکاو، برست له به ربراو، پرزه براو

هَائِفَةٌ: حوشتریک بایه ک لییبدا بیئت و

تینوی کرد بیئت

هَائِلٌ: ترسناک، سامناک، به سام

هَائِلٌ مِنَ الْأُمُورِ الَّذِي عَظُمَ عَلَيْكَ):

کاروباری قورسو گران له سه رت،

مه زن، گه وره، قورس

هَائِمٌ: سه رسام، وپ، واق و پماو،

دلدار، شه یدا، سه و داسه ر، عه و دال،

سووتاو

هَائِمٌ عَلَى وَجْهِهِ (تَائِهٌ - شَارِدٌ): وپل،

گه رۆک، ره مه ند، سه ری خۆ مه لگرتوو

هَاجَ الشَّيْءُ وَبِالشَّيْءِ (أَشَارَهُ وَبَعَثَهُ):
 ژيانديپه وه ، جولاندى و بزواندى
 هَاجَ الْإِبِلُ (عَطَّشَتْ): حوشتره كه
 تينوى بوو ، تينووبوو
 هَاجَ النَّبْتُ (يَبَسُ): روه كه كه
 وشكى كرد ، وشك بوو
 هَاجَ الْأَرْضُ (أَخَذَ نَبَاتَهَا فِي الْيَبَسِ):
 روهكى زهوى وشك بوو ، خهريك بوو
 وشك ده بوو
 هَاجَ الْإِبِلُ (حَرَكَهَا بِاللَّيْلِ إِلَى الْمَوْرِدِ أَوْ
 الْكَلْبِ): حوشتره كهى به شه و برد بو
 سه رئاو گزوكياو له وه
 هَاجَى: هه جووى يه كيان كرد ،
 قسه يان به يه ك گوت
 الْهَاجَةُ (الْعَيْنُ الْفَاشِرَةُ): سه رچاوه
 له به رزويو ، پر تاو
 هَاجِدٌ: خه وتوو ، نه وهى شه و بيداره وه
 نويز ده كات (له وشه دژ به يه كه كانه)
 هَاجَرَ مِنَ الْبَلَدِ مُهَاجِرَةً: كوچى كرد
 له ولات ، ولاتى خوئى به جيهتشت ،
 زويى ؛ نيشتمانى به جيهتشت
 هَاجِرٌ: شتى چاك و باش
 هَاجِرَةٌ: نيوه رږ يان له نيوه رږ به دواوه
 مه تا عسر ، قرچى گه رما
 هَاجِرِيٌّ: په يوه ندار به نيوه رږ وه ،
 باش و چاك ، ناياب ، شارى ،
 شارنشين ، شارستانى ، جينشين
 هَاجِسٌ - مُهَاجِسَةٌ: به نههتني قسه
 بو كرد ، رازو نههتني لابس كرد
 هَاجِسٌ: نه نديشه ، بير ، را ، شله ژاو ،
 پشيو ، شپزه ، گومان ، مه ترسى
 هَاجِعٌ (رَاقِدٌ): پالکه وتوو ، راکشاو ،
 نوستوو

هَابَ الرَّجُلُ فُلَانًا: به ويقارو مه زنى
 راگرت ، به گه وره و شكومه ندى دانا
 هَابِشَةٌ: كومه ل ، گرو ه - تا قم
 الْهَابِشَةُ وَالْهَبَاشَةُ (الْجَمَاعَةُ مِنَ النَّاسِ
 لَيْسُوا مِنْ قَبِيلَةٍ وَاحِدَةٍ): كومه ل و
 گروميك له خه لكى كه وا له يه كه هوزو
 تيره نه بن
 هَابِطٌ (نَازِلٌ - الْمَهْرُولُ): دابه زيوو ،
 تيشكاو ، كه وتوو ، لاواز ، له ر ، كه م
 گوتشت
 هَابِلٌ: كاسبى ده سته ر ، قولبر ،
 قه له وى گوتشتن و تيكسمر او
 هَابُهُ: لىي ترسا ، سلى ليكرده وه ،
 زنوقى لى چوو ، توقى لىي
 الْهَابِي (ثَرَابُ الْقَبْرِ): خاك و خوئى گزى
 هَاتٍ (اسْمٌ فَعَلَ بِمَعْنَى أَعْطَى): بده پيم ،
 پيم بده ، بده رى
 هَاتَاهُ مُهَاتَاةً (أَعْطَاهُ): پيدا ، دايه ،
 پيى به خشى
 هَاتِرٌ: جنيوفرؤش ، قسه ي ناشيرين و
 ناقولاكهر ، دم پيس
 هَاتِرَةٌ: قسه ي ناشيرينى پيگوت ،
 جنيويدا ، به ناحق قسه و جنيوى پيدا
 هَاتِقٌ: بانگكهر ، هاواركهر ، ته له فون
 هَاتِنٌ: بارانى به تاو ، ليژمه باران ،
 شه سته باران
 هَاجَ الشَّيْءُ (ثَارَ وَتَحَرَّكَ وَأَبْعَثَ):
 هه لچوو ، هه ژاو جولولا ، بزواو جولولا
 هَاجَ الْبَحْرُ (إِضْطَرَبَ وَتَحَرَّكَ):
 شه پوليديا ، هه لچوو ، جولولا ، بزوا
 هَاجَ الرَّجُلُ (إِضْطَرَبَ وَتَحَرَّكَ مِنْ
 حَمَقِهِ): به گيلى و نه زانى خوئى ترساو
 توقى و كه وته بزاون و جولوله

هَاجِعَة (النَّائِمَةُ لَيْلًا): ژنی نوستوو

پالگه وتوو به شه و

هَاجِلٌ مَهَاجِلَةٌ (سَارَ فِي الْعَجَلِ):

به زه و بیه کی مه وارو له باردا رو بی

هَاجِمَةٌ مَهَاجِمَةٌ (هَجَمَ أَحَدُهُمَا عَلَى

الْآخَرِ): هه ریه ک هیرشیان برد بۆ سه ر

ئه وی تر ، هیرشو هه لمه تیان برد بۆ

یه ک

هَاجِنٌ: ئاگر که ره وه که به یه ک

چه خماخه ئاگر ده کاته وه ، کیژ به ر

له بالغ بوون بدریت به شو ، به که م

تۆ به ره ی دارخورمای بچووک ، بزنیکی

بچکۆ له ی ئاوس

هَاجِنَةٌ: دارخورمایه ک به ری گرتبیت و

له به ری ئه و داری تر په یدا بووبیت

هَاجِي: جنێو فرۆش ، هه جووکر

هَآذٌ هَوْدًا: ته و به ی کـرد و

په شیمان بوه وه ، که پایه وه ، رووی کرده

چاکه ، که پایه وه بۆ راستی و حه ق

هَآذٌ فُلَانٌ (صَارَ يَهُودِيًّا): بوو

به جووله که ، بوو به جوو

الهِآذِ (صَوْتًا مِّنَ الْبَحْرِ فِيهِ دَوِيٌّ):

دهنگیکه له ده ریاوه دیت و

ده زرنگیته وه

هَآذِي - تَهَادِي (تَبَادَلُوا التَّهَادِيَا):

دیاری و خه لاتیان دابه یه کتری ، دیاریان

گۆرپیه وه

هَآذِي فُلَانٌ فُلَانًا: هه ردوکیان

خواردنیان هیتا و له یه ک شوین و جیگه دا

خواردیان

هَآذِي فُلَانًا (سَاقَهُ): به ری ی کرد ،

بردی به پێوه

الهِآدَةُ (الرَّعْدُ): هه وره بروسکه ،

هه وره تریشقه

الهِآدِر: که سی بی ریزو سووک ، شیر ی

تیکچوو له ناو قاپیکدا زه ردا و که وتبیته

سه ری

الهِآدَرَةُ: زه وی پرگژوکیا

هَآدِفًا: ئامانجگر ، مه به ست

هَآدِفَةٌ (الْجَمَاعَةُ): کۆمه ل ، گرو ه ،

تا قم

هَآدِلٌ: حوشتری له شۆرپ

هَآدِمٌ: ویزانکه ر ، رووخینه ر ، کاو لکه ر

هَآدِمُ اللَّذَاتِ: مه به ست پێی مردنه

که خۆشی و ئاواته کان تیا ده بات

هَآدِئُهُ مَهَادِئُهُ (صَالِحَةٌ): ناشتی له گه ل

به ست ، ریککه وتنی له گه لکرد ،

پیکهات له گه لی

الهِآدِي: رینمایه کهر ، پێشه و ا ،

گه ردن ، مل ، گۆچان ، نێزه ، شیر ،

سه ره تای شه و ، به کیکه له ناوه

جوانه کانی په ره ردگار

الهِآدِيَّةُ: رینمایه کهر ، گۆچان ، مل ،

گه ردن ، به ردیکی هه لتۆقیو له ئاودا

هَآذٌ: ئه وه ی ورتنه ده کا و قسه

ده بزپیکتی ، ورتنه کار ، بزپیکته ر

هَآذِي - مَهَادَاةٌ: قسه ی بی که لکیان کرد

به یه که وه ، قسه ی پرپووچیان بۆ

یه ککرد

هَآذِبٌ مَهَادِبَةٌ (أَسْرَعَ): په له یکرد ،

خترایکرد ، ده ست و بردی کرد

هَآذِرٌ (الْيَوْمَ الشَّدِيدُ الْحَرِّ): رۆژی نقد

گه رم

هَازِمٌ: يَهْكِكُ بِهَ خَيْرِي نَانِ بَخَوَات ،
 گورج خرد
 هَازِ فَلَانًا: خِيَانَه تِي لِي كَرْد ،
 داييه زه ويذا ، كيشاي به زه ويا
 هَازِ فَلَانًا بِالْأَمْرِ اِثْمَهُ بِه):
 تاوانباري كرد پيئي
 هَازِ الْقَوْمِ: كوشْتِنِي ، لِه ناويبردن و
 داني به سه ر به كا
 هَازِ الْبِنَاءِ: سَاخْتَمَانِ وَ بِيْنَاكِه
 ويرانبوو ، كا ولبوو
 هَازِ الْبِنَاءِ: بِيْنَاو سَاخْتَمَانِه كِه ي
 ويران و كا و لكرد
 الْهَارِ: مَه رِدُومِي بِه دِه بَخْت ، بِي شَانَس
 الْهَارِ: دِه نِگِي پِشِيْلِه ، مِيَاوِه مِيَاوِي
 هَارَاهُ مَهَارَاهُ (كَلْمُهُ بَاسْتَهْرَاءُ):
 به گالته و رابواردنه وه قسه ي له گه لكرد ،
 گالته يان به يه ك كرد
 هَارِبٌ (هَرَبَانٌ): رَاكِرْدُوه ، هَه لَهَاتُوه ،
 فِرَار
 هَارِشْ مَهَارِشَّةٌ: شِه رِه سَه ك ، سَه گِه كَان
 به رِبُوه يان لِه يه ك
 هَارِشْ بَعْضَ الْكَلْبِ عَلَي
 بَعْضِهَا (حَرَشَهَا): سَه گِه كَان به رِبُوه يان
 لِه يه ك ، به لَامَارِي به كِيَانِدَا
 هَارِشْ فَلَانٌ فَلَانًا وَ اِثْمُهُ وَ خَاصَمَتُهُ):
 رِكِه به رَايه تِي له گه ل كَرْد ، دَرِي وه سَتَا ،
 شِه رِه نَاژَوِه ي له گه ل كَرْد ، هَه لَه مَه تِيَان
 بَرْد بَقِيَه ك
 الْهَارِي: بِيْنَاو سَاخْتَمَانِي رُوه خَاو ،
 مَه رِدُومِي سَسْتِ وَ بِي وَرِه لِه به رِدِه م
 دِه رِدِه سه ريه كاني رُوژ گَارِدَا ، خَز ،
 لِه رُزُوك

هَازِمَةٌ: بِيَا بَانِي كِي يه ك جَار دُوه
 هَازِلٌ فَلَانًا: كَالْتِه وَ شُو خِي لِه گِه ل كَرْد ،
 كَالْتِه وَ سُو عِبِه تِي لِه گِه ل كَرْد
 هَازِمَةٌ (الدَّاهِيَةُ): بَه لَاو نِه مَامِه تِي ،
 دِه رِدِه سه رِي ، چُورْتِم
 هَازِيءٌ (مُسْتَهْزِيءٌ - مِنْهُمْ): قَه شِمِه ر ،
 كَالْتِه چِي
 هَاشِ الْمَالِ جَمَعُهُ حَرَامًا): بَه حِه رَامِ وَ
 نَارِه وَا كُوي كِرْدِه وه
 هَاشِ الْقَوْمِ: فَيْتِنِه وَ نَاژَوِه كِه وَ تِه
 نِيَوَانِيَانِه وه ، نَاشُوبِو نَاژَوِه يَان
 تِي كِه وَ ت
 هَاشِ أَهْلِ الْحَرْبِ بَعْضَهُمْ اِلَى بَعْضِ:
 تِي كِه لَ بَه يِه ك بِيُوون ، هَه سَتَانِ بَقِي
 جِه نِگ
 هَاشِ الْخَيْلِ فِي الْقَارَةِ: نِه سَه پِه كَان
 لِه هِي رِشُوه هَه لَه مَه تِدَا پِه رَتِه وَا زِه و
 پِه رَا گِه نِدِه بِيُوون
 هَاشِ الْكَلْبِ تَبِيحٌ): سَه گِه كِه وَ هِ پِي ،
 وَ هِ رَانْدِي
 هَاشِ الشَّيْءِ (أَفْسَدَةٌ): تِي كِي دَا ،
 شِيَوَانْدِي
 هَاشِ الْقَوْمِ (هَاجُوا وَ تَحَرَّكُوا):
 شَلَه زَانِ وَ كِه وَ تِنِه جُوه لَه وَ بَزَاوَت
 هَاشِ فَلَانٌ أَكْثَرَ الْكَلَامِ): قَه سِي
 زُور كِرْد ، زُورِي گُوت
 هَاشِ النَّاقَةِ (حَلَبَهَا رُويْدَا): هِيَوَاش
 هِيَوَاشِ حُوشْتِرِه كِه ي دُوشِي
 هَاشِ الْمَالِ جَمَعُهُ): مَالِ وَ دَارَايِي
 كُور كِرْدِه وه ، جِه مِي كِرْد
 هَاشِ الرَّجُلِ (طَرِبٌ): گُزْرَانِي گُوت ،
 دَلْشَادِ وَ خُوشْحَالِ بِيُو

هَاشِم: شكينه ر ، دوشه رى ليزان و
شاره زآ

هَاشِمَة: سه رشكان ، نيسك شكان
هَاصُ فُلَانٌ بِالشَّيْءِ: توندو ره قو
زيربوو له گه لى ، تيز بوو به رانبه رى
هَاصُ الطَّيْرِ: بالنده كه ريقنه كه رى
فريدا ، كردي و هه ليدا
هَاصُ عُنُقِهِ: ملو گه ردى كوتا و
دايگرتوه

هَاصَة (عَيْنُ الفِيلِ): چاوى فيل
هَاصِر: شيرى بيشه
هَاضُ الطَّائِرُ هَيْضاً (سَلَجُ): بالنده كه
ريقنه رى كرد

هَاضُ فُلَانٌ العَظْمَ: شكاندى دواى
گرتنه وه ، تيكي شكاند
هَاضُ الحَزْنِ قَلْبَهُ (أَصَابَهُ مَرَّةً بَعْدَ
أُخْرَى): جار له دواى جار خه م و
په ژاره بوو به بار به سه ر دلپه وه
هَاضِم: هه رسكه ر ، يارنده ده رى
هه رسكردن

هَاضِمَة: 19 هيزو كردار له جهسته دا
هه په و هه رسكردن به كيكه له وان
الهَاضُوم: هه ر دهرمانيك
يارمه تيده ربيت له هه رسكردنى
خواردندا ، به خشنده رى مال و دارايى ،
شير

هَاضِل: ده بارى ، باربوو ، داكه وتوو ،
شوپه وه ، كشتوكالى چرو پي
هَاضُ خَفاً وَجَزَعاً: ترسا ، توقى ،
ترسى لينيشت
هَاضُ الرَّجُلِ: هيتلنجيدا ، دللى تيكه ل
هات ، رشايه وه ، هه لى هيتنايه وه

هَاضُ القَوْمِ بَعْضَهُمُ إِنِّى بَعْضُ (هُمُوا
بالوثوب): هه ستانه سه رپى ، به پيپوه
وه ستان

هَاضُ الرِّصَاصِ (ذَاباً): توايه وه
هَاضُ الرَّجُلِ (جَاعَ): برسى بوو ،
پيويستى به خواردن بوو
هَاضُ الإِبِلِ إِلَى المَاءِ: ناوى ويست ،
به ره و ناو ده چوو

هَاضُ مِنَ الشَّيْءِ (ضَجِرَ): بيزاربوو لى رى ،
وه رس بوو ، تاقه تى چوو
هَاضُ القَوْمِ: مه به ستى چوون بو لى
به كيان هه بوو

هَاضُ هَيْعَةً وَهَاعاً: به توندى سوربوو
له سه رى

هَافاً هَيْفاً (عَطَشَ شَدِيداً): زورى
تينو بوو ، به كجار په ريشان بوو بو ناو
هَافاً العَبْدُ (أَبَقَ - هَرَبَ): رايكرد ،
هه لهات ، تبي ته قان ، قوچانى

هَافاً الإِبِلِ: رووبه روى گرپه و گه رما
بوه وه ، په ريشان بوو بو ناو و ده مى
له تينووا داچه قاند بوو

الهَافُ: مرؤقتيك نارام نه گريت له سه ر
تينوويه تى

هَافَاءُ مُهَافَاءً: ثاره زوو بازبوو ،
ثاره زوى به لاي خويدا راكيشا
هَافَةٌ: حوشترىك زوو تينووى ببيت يان

هه ميشه تينووبيت
الهَافِي (الجَانِعُ): برسى
الهَافِيَة: برسى
هَاقِل (الذَّكْرُ مِنَ الفَأْرِ): مشكى نيره ،
نيره مشك
هَآك: كه وده ن ، فره گيلو گه مزه

هَالِ الْأَمْرُ فَلَانَا هَوْلًا (أَفْرَعُهُ):

توقاندى ، زاره تره كى كرد

هَالِ عَلَيْهِ السَّرَابُ (صَبَّهُ): گلى كرد

به سه ریا ، خاك و خۆلى كرده سه رى

الهَالِ (السَّرَابُ): سه راب ، تراويلكه

الهَالِ (الرَّمْلُ الْمُنْهَالُ): خاك و خۆلى

رؤكرو

هَالَاهُ مُهَالَاةً نَارَعَهُ): گيرمه و

كيشمه ي له گه لكرد ، به ريه ره كانى

له گه لكرد

هَالَاةٌ: خه رمانه ي مانگ ، هيلكي كرده

به ده ورى مانگدا پهيدا ده بى به هوى

ته نكه هه وريكه وهه و به نيشانه ي بارانه ي

داده نين

هَالِجٌ: خه و خه يال بين ، خه و به رين و

به رده وام

هَالِسٌ: مه ردومى له پوباريك نه ندام ،

لاوازو كز

هَالِسَةٌ - مُهَالِسَةٌ (سَارَةٌ): رازى خوى بۆ

دركاند ، به نهينى دوا بۆى

هَالِجٌ: حوشترى تيزو خيرا ، مه ردومى

به كجار رزودو ده ست نوقاو

هَالِكٌ: مردوو ، تياچوو ، فهوتاو ،

له ناوچوو ، له به بين چوو

هَالِكَةٌ (النَّفْسُ الشَّرِسَةُ): نه فسى

سوورو كوژنه در

الهَالِكِي (الْحَدَادُ): ئاسنگر

الهَالُوكُ: گياكه له ، ژارى مشك

هَالِيَةٌ: شهوى باراناوى ، شه ويك

به رده وام بارانى تيا بباريت

هَامٌ هَيَامًا: تينبوى بوو ، تينبوو

هَامٌ بَكْدًا (أَجْبَهُ): حه زى ليكرد ، دلى

پياچوو ، ئاره زوى كرد

هَامَ عَلَيَّ وَجْهَهُ (ذَهَبَ لَايَذْرِي أَيْنَ

يَتَوَجَّهُ): سه رى خوى هه لكرت ، روى

بى ته وهى بزانيت بۆ كووى ده چيت

هَامَةٌ: سه ر ، لوتكه ، بان ، ته په سه ر

هَامَةٌ: ته وقى سه ر ، هه ر جانه وه ريكي

ژه هه ردار وهك مارو دوو پشكو ...

گيا نه وه رى به زيان

هَامِجٌ: وازلي هينراو و به ره لاكراو وهك

مه رى بى شوان و سه ر يازى بى سه ركده

هَامِدٌ: هيمن ، بيده نك ، كپ ،

ده ستاو ، كوژاوه ، دارودره خست و

گژوگياى وشك ، خاموش ، هه لا هه لا ،

پواو ، رزيو ، له تو په ت

هَامِرُ الشَّيْءِ مُهَامِرَةٌ (جَرَفَهُ): رايماى

هَامِرٌ: هه ورى به پرشت و باران ، هه ورى

ره وان و سه پى

هَامِرٌ: غه بيه تكار ، باسكه رى خه لكى ،

عه بيب و عاركارى خه لك

هَامَسَةٌ مُهَامَسَةٌ (سَارَةٌ): رازو نهينى

پيگوت ، نهينى لادركاند

هَامِشٌ (حَاشِيَةُ الْكِتَابِ): په راويژى

كتيب ، لاي خواره وه ، كه نار ،

ده ركه نار

هَامِشٌ عَلَيَّ الهَامِشُ: سه ر په راويژ ،

له لاوه ، له لاي لابه لاوه

هَامَشَةٌ مُهَامَشَةٌ (عَاجِلُهُ): په له يكد ،

خيرا يكد ، گورج و گژلبوو

هَامِلٌ: حوشتر له خوره بله وه پریت

بى شوان

هَانَ الْأَلَمُ عَلَيَّ فَلَانَ (لَانَ وَسَهَلَ):

ئاسان و سووك بوو له سه رى ، ساناو

سووك بوو لاي

هَانَ الرَّجُلُ (ذَلَّ وَحَفَرَ - ضَعُفَ وَسَكَنَ):

ملکه چو رسوا بوو ، لاوازو سست بوو ،

ثابروی چوو

هَانَ الْأَمْرُ عَلَيْهِ (سَهْلَ): به ناسانی

بویهات ، کاره که ی بۆ ناسان بوو

هَانَ عَلَيْهِ أَنْ (طَاوَعَهُ قَلْبُهُ): دلی

هینای ، دلی چاک بوو ، دلی نهرم بوو

الِهَاءَةُ: چهوری نیو چاو ، پیوو

چهوری حوشر

هَانَتِ الْمَرْأَةُ خَاصَةً: ژنه که به میواشی

بزه یه کی کرد وه ک بزه وه خه نده ی

گالته پیکردن

هَآوَةٌ: لیتی بیده نگ بوو ، چاوی

لی پۆشی ، گوزه شتی لیکرد ، ناشت

بووه وه ، نهرم بوو ، له گه لی ریکه وت ،

گوپریه لی کرد

هَآوَشُهُمْ مَهَآوَشَةٌ (خَالَطَهُمْ):

تی که لیانبوو

هَآوَى (لَا طَفَأَ - سَآيَرَ): گالته ی

له گه لکرد ، شوخی و سووعه تی

له گه لکرد

هَآوَى فُلَانٌ: توند ره فتار بوو ،

توندوتیزبوو

هَآوَنَ نَفْسَهُ (رَفَقَ بِهَا): نهرم نیان بوو

له گه ل نه فسی خویدا

الِهَآوُنَ - الِهَآوُنَ - الِهَآوُونُ: دهسکه وان ،

هاوون ، دۆل ، دنگ ، ده نووکی

دارکونکهره

الِهَآوِي: که وتوو ، شوپره وه بوو ، دلدار ،

باده یگریته وه ، ناره زوومه مند ، به پیشه

هَآوِيَّةٌ: بهرگه ههوا ، ههوا ، که ننگه لانی

ههزار به ههزار ، ناویکی دۆزه خه

هَآيَاهُ فِي الْأَمْرِ: کاری بۆ گونجان ،

له بارو ره خساوی کرد بۆی

هَآيَجُهُ - مَهَآيَجَةٌ (أَشَارَةٌ وَقَاتَلَتْهُ):

شهری له گه لکرد ، جوولاندی و بزواندی

هَآهَاءٌ - هَآهَاءَةٌ (فَهْمَةٌ): قاقای لیدا ،

پیکه نی ، دایه قاقای پیکه نین

هَآهَاءُ الْإِبِلِ (دَعَاهَا لِلْعَلْفِ): هیتی هیتی

بۆ حوشره که کرد هه تا نالیک بخوات

هَآوَاءٌ: نهوان ، ثانیشا ، وان ، فان ،

بۆ گه لی نیرو میانی دوور یا نادیاره

هَبَا

هَبَا: به خشی ، خه لاتی کرد ، دایه

هَبَا الرَّجُلُ مِنْ نَوْمِهِ (إِنْتَبَهَ وَاسْتَيْقَظَ):

له خه و به ناگا هات ، بیدارو به خه بهر

هاته وه ، راپه ری ، هه لسا

هَبَا يَفْعَلُ كَذَا (إِبْتَدَأَ): دهستی پیکرد ،

دهستی دایه

هَبَا لِلْحَرْبِ (تَسَلَّحَ): چه کی هه لگرت ،

خۆی بۆ جهنگ ناماده کرد ،

چه کدار پیکرد

هَبَا الرَّجُلُ (غَابَ مُدَّةً مِنَ الزَّمَانِ):

ماوه یه ک ونیوو ، دیار نه بوو

هَبَا النُّجْمُ (طَلَعَ): نه ستیره که هه لهات ،

دهر که وت

هَبَا الْبَعِيرُ (نَشَطَ وَأَسْرَعَ): حوشره که

چوست و چالاک بوو

هَبَا يَهْبُو هَبْوًا (مَشَى مَشْيًا بَطِيئًا):

به میواشی رویشت به پیوه ، هیتواش

هیتواش چوو به پیوه

هَبَا الْفُبَارُ (سَطَعَ): خۆل نه ما ،

رووناکی کرده وه ، روون بووه وه

هَبَا الْفَرَسُ (فَرَّ): نه سپه که غاری کرد ،

رایکرد ، هه لهات

هَبَا فُلَانٌ (مَاتَ): مرد ، تیاچوو ، روحی

سپارد ، گیانی ده رچوو

هَبَا الرَّمَادُ (إِخْتَلَطَ بِالثَّرَابِ):

خۆله میشیکه که تیکه ل به خاک و

خۆلبویی

الهَبْسِ: نه و هه سارانهی شاراووه

په نهان بوون به هوی گهردو ته پو

تۆزه وه

الهَبَاءُ (غُبَارٌ ، القليلُ العقولُ منَ

النَّاسِ): تۆز ، خۆل، ته پو تۆز ،

خه لکی که م نه قل و ژیری

الهَبَاءُ (ذُرَّةُ الثَّرَابِ): ورده خۆل،

گهردوو نم

الهَبَابُ (غُبَارٌ نَاعِمٌ): ته پو تۆز ،

خۆله ورده

هَبَابُ الدُّخَانِ: تن ، هیس

هَبَابُ المِصْبَاحِ (سُخَامٌ - سِنَاجٌ): رهشی و

دوو که لی چرا

هَبَابَةُ الشَّجَرِ: تو یکلای دارو دره خت

الهَبَارُ: مهیموونی قژنو تووکن ،

شمه شیری بره پو تیژ

الهَبَارِيَّةُ: کریش ، کریشی سه ر ، په پو

خووری په رته وازه و په پیوو

الهَبَاشُ (الكثيرُ الكسبِ والجمع): زۆد

کۆکه ره وه ، کاسبی مال و پاره

جه مکار ، نه وهی زۆدی ده ست

ده که ویت و کۆی ده کاته وه

الهَبَاشَاتُ: نه و پارو و پووهی پهیدا

ده که ریت و کۆده که ریت وه

الهَبَاشَةُ (الجماعةُ منَ النَّاسِ، لَيْسُوا مِنْ

قَبِيلَةٍ وَاحِدَةٍ): گۆه و کۆمه لیک له یهک

تیره و هۆز نه بن

هَبَاشَةُ (مَآكِنَةُ الجَرَشِ): کره کرکر ،

هاریه ، مه کینه ی کره

الهَبَاطُ: له دۆل و گرد دابه زین و لادان

الهَبَالُ (شَجَرٌ تَفْعَلُ مِنْهُ السَّهَامُ):

داریکه تیری لیدرست ده که ریت

الهَبَالُ (الكَّاسِبُ المُخْتَالُ): کاسبی

ده ستبرو ساخته چی ، فیلباز ، کریکار ،

قۆلپر ، پاشقول گر

الهَبَالَةُ: ژیری و نه قل له ده ستدان ،

گه لحویی ، داوا

الهَبَالَةُ (القَنِيَّةُ): ده ستکه وت ،

تالانی

هَبَبَ الثَّوْبَ تَهَيَّبًا (مَرْقَهُ): درانی ،

جله کانی شپر کرد

الهَبَّةُ: به خشش ، خه لات ، بوون و

به خاوه نی شتیک بی به رانبه ر

الهَبَّةُ: جۆر ، چه شن ، پارچه یهک

له جل و بهرگ

الهَبَّةُ: یه کجار ، کاتر میتریک

له به ره به بیان ، ده میک له رۆژگار

هَبَّةٌ رِيحٍ: باهاتن ، کزه ی با ، سهروه ،

شنه

هَبَّتِ الرِّيحُ: باکه مه لیکرد

هَبَّتْ - هَبَّتًا وَهَبَاتًا (لأنَّ وإِسْتَرْخَى):

نه رم و شل بوو ، شل و شو پیوو

هَبَّتْ فُلَانًا (ذَلَّهُ): ملکه چی کرد ،

سه رشو پیکرد ، سه ری پی نه ویکرد

هَبَّتَ الشَّيْءُ (حَطَّ مِنْهُ): له ریزو

پله و پایی دابه زی ، هانیه خواره وه ،

سووکی کرد

هَبَّتْ فُلَانًا (خَيْرَةٌ وَأَذَلَّهُ):

سه رسامیکرد ، تووشی سه راسیمه و

واق و پرمانیکرد

هَبَّتْ فَلَانًا بِالسِّيفِ وَغَيْرَهُ (ضَرْبُهُ):

به شمشیر لیتدا ، دایگرته وه

هَبَّتْ (كَانَ جَبَانًا ذَاهِبًا الْعَقْلُ):

ترسنوک و که م نه قل و ژیری بوو

الْهَيْبَةُ الْحَقُّقُ): گیلی ، که مزه بی ،

که وده نی ، که لحویی

الْهَيْبَةُ الضَّعْفُ): لاوازی ، زه بوونی ،

کزی

هَبَّحَ وَجْهَ الرَّجُلِ (إِنْتَفَخَ وَتَقَبَّضَ):

مه لاوسا ، گرژبوو ، ناوسا

هَبَّحَ الْحَلْبُوبَ (وَرَمَ ضَرْعَهَا): گوانی

ناوسا ، مه لاوسا ، کیفی کرد

هَبَّحَ: ناوسا و ، مه لتوقیو

هَبَّجَهُ بِالْعَصَا: به گزچان ناوسانی ،

مه لی توقان و لیتدا

هَبَّدَ الْهَيْبِدَ (كَسَّرَهُ وَطَبَّخَهُ وَجَنَّاهُ):

شکاندی و لیتنا ، ده نکی گوزالکه که ی

وه ک چپشت لیتنا

هَبَّدَ فَلَانًا (أَطْعَمَهُ الْهَيْبِدَ): گوزالکی

پیدا ، گوزالکی ده رخواردا

الْهَيْبِدَ وَالْهَيْبِدَ (الْحَنْظَلُ أَوْ حَبَّةُ):

گوزالک یان ده نکه که ی

هَبَّرَ اللَّحْمَ هَبْرًا (قَطَعَهُ قِطْعًا كَبِيرًا):

گوشته که ی کوت کوت کرد ، پل

پلی کرد ، پارچه پارچه جنی

هَبَّرَ الْبَعِيرَ (كَثُرَ لَحْمُهُ): حوشتره که

قه له وو گوزشتن بوو ، تیکسمپراو بوو

الْهَبْرُ: گوشت یان گوشتی بی نیسقان ،

گوته گزشت

الْهَبْرُ: ده نکه کانی تری ، بوله تری ،

که تان

هَبْرُ: قه له و ، گوزشتن ، تیکسمپراو

الْهَبْرَاءُ: حوشتری قه له وو تیکسمپراو

هَبَّرَجَ: له رویشتنا مه نگاهه کانی

تیکه لو پیکه لبوون

هَبَّرَجَ الثُّوبَ: نه خش و نیگاری

له جله کانددا دروستکرد

الْهَبَّرَجُ: رویشتنی خیرای تیکه لو

پیکه لو ، خوزه زلزان ، قه له وی گوزشتن ،

مامزی پیر

الْهَبَّرِزِيُّ: دیناری نوی ، جوان و

قه شه نکی مه مووشتیک ، سولی باش و

چاک ، شپیر ، نالتوونی بوخت و پاک

الْهَبَّرِيقُ (كُلُّ مَنْ يَمَارِسُ صُنْعَهُ بِالنَّارِ):

مه رکه سیک کارو فرمانی به ناگر بکات

وه ک نالتوونچی و ناسنگرو ...

هَبَّرِمَ: زورقه سی کرد ، زوریخوارد

هَبَّرِيَّةٌ: نه وه ی له لۆکه و په ر ده په ریته و

په راکه نده ده بیته ، کریشی سر ،

کریش

هَبَّرَ (هَلَكَ فَجَاءَهُ): له ناکا و تیاچوو فه ونا

الْهَيْسُ: جوړه روه کیکه

هَبَّشَ الضَّرْعَ حَبَّةً بِالْكَفِّ كَلِّهَا):

به مه موو دهستی دوشی ، سرجه م

دهستی به کارهیتنا له دوشیندا

هَبَّشَ الْمَالَ (جَمَعَهُ): مال و دارایی

کوزکرده وه ، جه میگرد

هَبَّشَ فَلَانًا (أَوْجَعَهُ ضَرْبًا): زوری لیتدا ،

نیش و ژانی که یاند به دلی نه وه نده ی

لیتدا

هَبَّشَ لِعِيَالِهِ: بزوی و مال و دارایی بو

مناله کانی په پیدا کرد

هَبَّشَ الشَّيْءَ: فرامه می هیتنا ،

به دهستی هیتنا ، په یدا یکرد

هَبَّشَهُ (خَدَّشَهُ): برینداریکرد ،

زامداریکرد

هَبَطَ: که مبرونه‌وه، دابه‌زین، داشکان، که م و کوپی، رسوایی، ملکه‌چی و سره‌شویپی، که وتنه شه‌پو خرابه‌وه هَبَطَةُ: که وتنیک، که وتنه خواره‌وه به‌ک، دابه‌زین، هاتنه خواره‌وه، داخوریان، داچله‌کین، زه‌وی هه‌موارو له‌بار هَبَطَهُ مِنَ الْجَبَلِ (أَنْزَلَهُ): له‌چیاو شاخه‌وه دابیبه‌زاند، هیتنایه خواره‌وه هَبَعَ الْعَمَارُ مَشَى مَشْيًا بَلِيدًا): گویدریتزه‌که سست و خاو رویششت به‌پژوه هَبَعَ الْبَعِيرُ وَنَحْوَهُ فِي مَشْيِهِ (مَدَّ عُنُقَهُ): ملو‌گه‌ردنی دریتزکرد له‌کاتی رویشتندا الهَبِيعُ: نه‌ودارو دره‌خته‌ی له‌هاویندا وه‌به‌ر دیت هَبِيعُ رَقْدًا بِالنَّهَارِ أَي قَدَرِ كَانِ): له‌روژدا پالک‌هوت، پالک‌هوتنی روژد هه‌رچه‌ند بخایه‌نیت الهَبِيكَةُ: کیتل، که‌وده‌ن، که‌مژه هَبَلُ الرَّجُلِ لِعِيَالِهِ (تَكْسَبُ): بزژیوی بؤ مناله‌کانی په‌یداکرد، نان و بزژیوی بؤ ده‌ستخستن هَبَلُ الطَّبِيخِ (طَبَخَهُ بِالْبُخَارِ): به‌مه‌لم کولانی، به‌مه‌نجه‌لی هه‌لمپه‌سست چیشته‌که‌ی کولاند و پیتی‌گه‌باند هَبَلُ اللَّحْمِ فَلَانًا كَثُرَ عَلَيْهِ وَرَكِبَ بَعْضُهُ بَعْضًا): په‌کجار قه‌له‌وو گزشتن بوو، فره‌قه‌له‌و بوو، تیکسمراو گزشت چین له‌سه‌ر چین بوو هَبَلٌ: کاروبار، مه‌به‌سست، گه‌وجی، که‌وده‌نی، گیزیی، که‌لحوی

هَبَسَ - هَبْصًا (تَشَطَّ وَعَجِلَ): چوست و چالاکبوو، گورچ و گولبوو، چابووکبوو هَبَسَ الْكَلْبًا حَرَصَ عَلَى الصَّيْدِ): سه‌گه‌که سوربوو له‌سه‌ر راوکردن، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر راو هَبَسَ عَلَى الشَّيْءِ: سووربوو له‌سه‌ری، کزلی نه‌دا لیتی هَبَسَ بِالضَّحَاكِ (بَالَغَ فِيهِ): روچوو له‌پیکه‌نیندا، زؤد پیکه‌نی الهَبَسَ: شادمان، خیرایی، گورچ و کزلی هَبَطَ الْمَرَضُ لِحَمَاهُ (هَزَلَهُ): نه‌خوشی له‌پو لاوازیکرد، سست و کزیکرد، بی‌گوشت و لاوازیکرد هَبَطَ فَلَانًا (ضَرَبَهُ): لیتیدا، میرازیکرد هَبَطَ مِنْ مَوْقِعٍ إِلَى آخَرَ: گواسته‌وه، له‌شوینیکه‌وه چوو بؤ شوینیکه‌تر هَبَطَ الثَّمَنُ (خَفَضَ): نرخه‌که دابه‌زی، هه‌رزانبوو، داشکا، هاته خواره‌وه هَبَطَ إِلَى الْأَرْضِ (وَقَعَ): که‌وت به‌زه‌ویدا هَبَطَ السَّقْفُ (سَقَطَ): سه‌ریانه‌که‌رووخا، ته‌پی، روچوو، داکه‌وت هَبَطَ الْمَكَانَ (أَسَاءَ): بویهات، دابه‌زی و لایدا له‌و شوینه هَبَطَ فَلَانًا الْبَلَدَ (أَذْخَلَهُ): هات بؤ ولات، رووی تیکرد، چوه نه‌و ولات هَبَطَ فَلَانٌ مِنَ الْجَبَلِ (نَزَلَ): له‌شاخه‌که هاته خواره‌وه، دابه‌زی هَبَطَ الْحَرَاةُ (خَفَّتْ): پله‌ی گه‌رمای دابه‌زی، هاته خواره‌وه، نزم بوه‌وه هَبَطَ الْعَدْلُ (مَهَّدَهُ عَلَى الْبَعِيرِ): هه‌ردوو تایی باره‌که‌ی ری‌ککرد، له‌نگه‌ری گرت

هَبْل: بتیکی سهرده می پیش ئیسلامه و

له (که عبه) دا ده په رسترا

هَبْل: گورگ ، قوَلْبِر ، ده سترې

هیل - هیل: بالابه رز ، دريژ ، چه لاک

هَبْلَة (بَخَار): هلم ، هلم ، هيلم ،

هه لَمَاتک ، شتیکه وه ک دوکله ته پي و

گرمی په یا ده بی

هَبْلَب الرَّجُل: په له په لیکرد ، خیرا

رؤیشت ، له خو به ناگا هات ،

خه به ری بو هوه

هَبْلَب السَّرَاب (لَمَع): تراویکه که

رووناکیدایه وه ، پرشنگو تیشکی

دایه وه

الهَبْلَب: خیرا ، گورج ، هاوارکه ر ،

تراویکه

هَبْلَب (زَجْرَة): قسه ی پیگوت ، لی

توپه بوو

الهَبْوَة (الغُبْرَة): گه ردو خول ،

خاک و خول

الهَبْوَب: بای خولوی ، گیزه لوکه ،

سه بوون

هَبْوَب: هه لکردن ، هه ستان

هَبْوَب الرِّيح: باه لکردن

هَبْوَر: جالجالوکه

الهَبْوَر: میرووله ی سوور

الهَبْوَط: دابه زین ، که وتن ،

هاتنه خوار ، نزمبوونه وه ، ته پین ،

نه وین ، روجوون ، داکه وتن ، به ره و

که می چوون ، که م کردن ، که م

بوونه وه ، کورته تان

هَبْوَط الأَسْعَار (تَدَهْوَر - كَسَاد):

بی بازاری ، نرخ داشکان

هَبْوَط صَحِي (هُرَّال - تَدَهْوَرُ الصَّحَة):

له ش تیکچوون ، رووخان ، لاوازی ،

تیکشان ، ته ندروستی شیوان

هَبْوَط (مُنْحَدِر): سهره و خوار ، لیژی ،

مه یلان

هَبْوَل: ژنی بی منال یان منال ونبوو

هَبِيْب - هَبِيْبَة: ره شه بای خاک و

خولوی ، بای خاک و خول نامیز

هَبِيْتَة: که وده ن ، که وچ ، که لحو ،

که مژه ، ترسنوک

هَبِيْد: گوزاک یان دهنکه که ی

هَبِيْر: زهوی ته ختو هه موار که ده وروو

به ری به رزو بلند بیت

هَبِيْرَة: که متیاری بچوک

هَبِيْط (الْمَهْزُول الضَّامِر): له پو لاواز ،

که م گزشت ، نه خویشی له پولاواز

هَبِيْل: نادان ، که وچ ، که لحو ،

که وده ن

هَتَّ

هَتَّ الرَّجُل (حَطَّ مِنْ قَدْرِهِ): سووکیکرد ،

له نرخی که م کرده وه

هَتَّ الْمَاءُ وَنَحْوَهُ (سَمِعَ لَهُ صَوْتٌ عِنْدَ

صَبِّهِ): ناوه که خوړه ی هات له کاتی

رؤکردن و رشتنیدا

هَتَّ فِي كَلَامِهِ (أَسْرَعَ): په له په لیکرد

له قسه کردندا

هَتَّ الشَّيْءُ: گوشه هه تا دهنگی لیبتت ،

هه لی گلؤفت بؤنه وه ی دهنگی لیبتت

هَتَّ الثُّوبَ وَغَيْرَهُ (مَرَّقَهُ): جله کانی

دپانندو له ت و په تیکرد

هَتَّ عَرْضَهُ (نَالَ مِنْهُ): جنیوی پیدا ،

نابرووی برد ، ریژی شکاند

هتاف: بانگه‌واز، هاوار، پیامه‌آدان،
 ده‌نگ مه‌لبرین، قیژه، هوتاف
 کیشان، دادو فریاد، ده‌نگ و مه‌را،
 ده‌نگی به‌ریز
 هتاف الاستحسان: نافه‌ری‌نکردن،
 به‌سه‌ندکردن
 هتاف الفرح والسرور: هاواری خویشی،
 ده‌نگ لی‌به‌رزبوونه‌وه له‌خوشیدا
 هتاف: سه‌روده‌سته‌ی هاوارکاره‌رو
 دروشم کیشان، پیشه‌نگی هوتاف
 کیشان
 هتامة (کسرة): ته‌له‌زم، پارچه،
 کهرت
 هتر الکبر فالانأ أفقد عقله: پیری
 خه‌له‌فانی، نه‌قلی برد، خه‌له‌فا
 هتر - هترا (حمق و جهل): گیلو
 نه‌زانبوو، که‌وده‌ن بوو، که‌له‌خوو
 که‌مژه بوو
 هتر عرضة مرقه: ئابروی برد،
 هتکی ئابروی ریژی کرد
 هترا ذهب العقل من مرض أو كبر أو
 حزن ونحوها: خه‌له‌قان،
 نه‌قلبارکردن به‌هوی نه‌خویشی یان
 پیری و خه‌مو خه‌فه‌ته‌وه
 هتر: به‌تال، پوچ، قسه‌ی هه‌له‌ت و
 په‌له‌ت، درو، کاری سه‌پرو
 سه‌رسوره‌ینهر، به‌لاو چورتم، نیوه‌ی
 به‌که‌می شه‌و
 هتس الكلب أو السبع حوشه وأغراه
 بالصید: سه‌گ یان دینده‌که‌ی
 مه‌ژان و جوولاند بو‌راووشکار، راوی
 پینکردن
 هتفا (صاح): قیزاندی، هاواریکرد،
 نه‌پاندی، ده‌نگی هه‌لبری

هتفا العمام: گمانی، کۆتره‌که
 که‌گمی کرد، خویندی
 هتفا به (ناداه): بانگیکرد، هاوارو
 بانگی لیتکرد
 هتفا به أو بذكره (مدحه): پیامه‌آدا،
 به‌شان و بالیدا هاته خواره‌وه، هه‌لینا
 هتفا: ده‌نگی به‌ریزو بلند
 هتفی: هه‌وری به‌گرمه‌و ناله
 هتک الستر ونحوه (خرقه - جذبته
 فقتله من موضعه): په‌ته‌که‌ی بچری،
 رایکیشاو له‌شوینی خو‌یه‌وه بچراندی،
 پارچه‌یه‌کی لی‌بچری و دواتریشی ورده
 ورده راکتیشا
 هتک الثوب (شقه طولا): به‌باری
 دریزیدا هه‌لی تلیشان، دایدپی
 هتک سره (فضح مساوئه): راستی
 لیتوت، جاری لیدا
 هتک عرض امرأة (إغتصاب امرأة):
 به‌زور لاقه‌و زه‌وتی ئافره‌تی کرد،
 کاری ناپه‌وای له‌که‌لکرد، ده‌ستی بو
 برد
 هتک السر (إفشاء): نه‌ینی ده‌رخستن،
 ئاشکرکردن، ئاوه‌لاکردنی رازو نه‌ینی
 هتک العرض: نه‌تککردن، نافه‌ک برین،
 لاقه‌ی ئافره‌تکردن
 هتکه: کاتزمیرتک له‌شه‌و، رسوایی،
 سووکی، حه‌یاچوو
 هتل (السحاب المتتابع المطر): که‌واله
 هه‌وری باران به‌رده‌وام، هه‌وریک بارانی
 به‌رده‌وام و به‌خو‌پیت
 الهتلان (المطر الضعيف الدائم): بارانی
 سست و لاوازی به‌رده‌وام

هَتَلَّتِ السَّمَاءُ (تَتَابَعَ مَطْرُهَا) :

بارانه که بی برده وام بوو

هَتَمَ فَاةٌ هَتَمًا : ددانه کانی پیشه وهی

کهوت ، شکستی هینا

هَتَمَ الشَّيْءُ (إِنْكَسَرَ) : شکا ، کهرت و

په‌رت بوو ، له‌تو په‌ت بوو

هَتَمَ الثَّنِيَّةُ (كَسَرَهَا مِنْ أَصْلِهَا) :

ددانه کانی پیشه وهی شکاند ، له‌بینه وه

شکاندی

هَتَمَ الرَّجُلُ : ددانه کانی پیشه وهی

شکا ، بی ددان مایه وه

الْهَتَمَاءُ : یه‌کیک ددانه کانی پیشه وهی

کهوت بیتت یان شکابیت

هَتَمَهُ بِالضَّرْبِ (ضَعْفَهُ) : سست و

لاوازی کرد به‌لیدان ، شه‌که‌تی کرد

هَتَنَ الدَّمَاعُ (قَطَرَ) : فرمیسکی تک تک

هاته خواره وه ، به‌گوناو روویا داباری ،

جکاو به‌ریه وه

هَتَنَ (الْمَطَرُ الْمُتَّبَاعِ) : بارانی به‌رده وام ،

بارانیک به‌رده وام بیتت و خویش

نه‌کاته وه ، خورم ، لیژمه

هَتَّتِ السَّمَاءُ (تَتَابَعَ مَطْرُهَا وَإِصْبًا) :

بارانه که به‌رده وام بوو ، به‌خوربو

لیژمه بوو ، هر خویشی نه‌کرده وه

الْهَتُوفُ : هه‌وری به‌گرمه و بروسکه و

چه‌خماخه دار

الْهَتُونُ : هه‌وری به‌برشتو باران ،

چاوی نه‌شک و فرمیسکاوی

الْهَتِيكَةُ : رسوایی ، ئابروچوون ،

به‌دناوی

هَتَّ فُلَانٌ (كَذَبًا) : درویکرد ، راستی

نه‌کرد

هَتَّ الْأَشْيَاءُ (خَلَطَ بَعْضَهَا بِبَعْضٍ) :

تیکه‌ل به‌یه‌کی کرد ، ئاویته‌ی کرد

هَتَّى - هَتِيًا (أَحْمَرُ وَجْهَهُ) : روی

سوربوو ، سور هه‌لگه‌را

هَتَّى الثَّرَابُ (حَتَاهُ) : خوئی کرد به‌سه‌را

هَتَمَ لَهُ مِنْ مَالِهِ (أَعْطَاهُ دَفْعَةً مِنْهُ) :

بریک پاره‌ی پیداً ، یه‌ک جار پاره‌ی

دایه ، جه‌ردیک پاره‌ی دایه

هَتَمَ فُلَانٌ مِنَ الشَّيْءِ (أَعْطَاهُ قَدْرًا

كَبِيرًا) : بریکی زور پاره‌ی پیداً

هَتَمَهُ (دَفَعَهُ حَتَّى إِسْحَاقَ) : کوتای هه‌تا

له‌تو په‌ت بوو

هَتَّتْ الشَّيْءُ (فَسَدًا) : تیکچوو ، شیوا

هَتَّتْ فِي السَّيْرِ وَنَحْوَهُ : له‌رویشتندا

په‌له‌یکرد ، گورج و گول بوو

هَتَّتْ السَّحَابُ بِمَطْرِهِ وَثَجَّهَ (أَرْسَلَهُ

بِسُرْعَةٍ) : خیراو گورج باران و به‌فری

باراند

هَتَّتْ الشَّيْءُ (وَطَنَهُ وَطْنًا شَدِيدًا) :

به‌هتواشی و هیدی هیدی پیی لینا

هَتَّتْ فَلَانًا (ظَلَمَهُ) : سته‌می لیکرد ؟

مافی خوارد ، حه‌قی خوئی نه‌دایه

الْهَتَّاهُ (السَّرِيْعُ - الْبَلَدُ الْكَثِيْرُ الثَّرَابِ

- الْكُذَّابُ) : خیرا ، ولاتی خاک و

خو‌لای ، درونن

الْهَتَّاهُ (إِخْتِلَاطُ الصَّوْتِ فِي حَرْبٍ أَوْ

صَغْبٍ) : ده‌نگو هه‌را تیکه‌ل بوون

له‌جه‌نگو هه‌راو به‌زمدا

شج

هَجَّ الْبَيْتَ هَدْمَهُ) : ماله‌که‌ی رووخاند ،

رماندی ، کاولی کرد

هَجَّ الْعَيْنُ (غَارَتَا) : چاوی به‌قولا چوو ،

چوو به‌قولا

هَجًّا الشَّيْءِ (أَنْقَطَعَ): بچرا ، له به ریه ک
 بپاوه له لوه شا
 هَجًّا جُوعَهُ (سَكَنَ وَذَهَبَ): برسیتی
 دامرکایه وه ، برسیتی ره وییه وه
 هَجًّا الطَّعَامَ (أَكَلَهُ جَمِيعَهُ): هممو
 خواردنه که ی خوارد
 هَجًّا الطَّعَامَ بَطْنَهُ (مَلَأَهُ): ورگی پرکرد
 له خواردن ، تیربوو
 الهَجًّا: نازو نیعمه ت و بچرانی ، یه کتیک
 له حال و باریکداییت و پاشان نه و حال و
 باره برویته وه و له دستهستی بچیت
 الهَجًّا (الأخفق): گیل ، گهمزه ،
 گلهج ، نه قل نزم و سووک
 هَجًّا عَيْنَهُ (غَارَتْ): چاری چوو
 به قوولا ، به ناوا
 هَجَّتِ النَّارُ: گرویلتسه ی ناگر تاوی
 سه ندو دهنگی هات ، دایگرساند
 هَجَّجَ: چاری چوو به قوولا له برسانا
 یاخود له تینویه تی و نه خویشیدا
 الهَجَّجَ: نه و داره ی ده کریته ملی گا
 هَجًّا هَجُودًا (نَامَ - اسْتَيْقَظَ): نوست ،
 خهوت به ناگاهات ، بیداریوو (له وشه دژ
 به یه که کانه)
 هَجَّدَ الرَّجُلُ: بیداریوو ، به ناگا و خه به
 هات ، شه نوژیی کرد
 هَجَّدَ فَلَانًا (أَنْقَطَهَ): به ناگای هینا ،
 خه به ری کرده وه ، واژووی خه واننده
 هَجَرَ الشَّيْءَ (تَرَكَهُ وَأَعْرَضَ عَنْهُ): وازی
 لیتهینا ، دهستی لیته لگرت ، لیسی
 دوورکه و ته وه ، به جیتی ی هیشت
 هَجَرَ زَوْجَتَهُ (اعْتَزَلَ عَنْهَا وَلَمْ يَطْلُقْهَا):
 له ژنه که ی جیابوه وه ، به جیتی هیشت و
 ته لاقی نه دا

هَجُّ النَّارِ (اتَّقَدَتْ وَسَمِعَ صَوْتًا
 اسْتَعَارَهَا): کلپه ی سه ند ، ناگره که ی
 دایگرساندو تاوی سه ند
 هَجُّ فَلَانٍ مِنَ الظُّلَمِ (هَرَبَ - فَرَّ): رایکرد
 له زولم و ستم ، مه لهات ، تیی ته قاند
 الهَجُّ (النَّيْرُ عَلَى عُنُقِ الثَّوْرِ): داریکه
 ده کریته ملی گا بق راکیشان
 هَجًّا (فَرَّ): خویندییه وه
 هَجًّا: حینجه ، حونجه ی کرد
 هَجَّى الحُرُوفَ (عَدَّدَهَا): پیته کانی
 بژارد
 هَجَّى الصَّبِيَّ الكِتَابَ (عَلَّمَهُ آيَاتَهُ):
 فیریکرد ، رامیکرد له سه ری
 هَجَاءَ (ذَكَرَ المَعَايِبَ - تَهَجَّيْتُ): زه مکردن
 به قسه پینگوتن یان هونراوه ، هه جوو ،
 حینجه کردن
 هَجَاءَ (الكَثِيرُ الهَجْوِ): فره هه جوو که ر ،
 جینیو فروش ، دم پیس
 هَجَّاجَ (السَّيْرُ السَّرِيعُ): رژیشتنی
 خیراو تیز ، گورج و گول روین
 هَجَّاجَةٌ: گهرد و خول که وا گشت شتیک
 ده شاریتته وه و داده پوشیت ، گیل و
 که وده ن
 هَجَّارٌ: تاج ، تاج و سه وله دان ، گولینه ،
 گهردن به ند ، کوله که و سم
 هَجَّامٌ (شَجَاعٌ - أَسَدٌ): نازا ، گوستاخ ،
 به غیره ت ، چاونه ترس ، شبیر
 هَجَانٌ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (خِيَارُهُ وَخَالِصُهُ):
 ره سن ، باش و چاکی هممو شتیک
 هَجَانٌ مِنَ الإِبِلِ (الْبَيْضُ الكِرَامُ):
 حوشتری سپی و سول و ره سن
 هَجَانَةٌ: ریزو ره چه له کی باش و
 ره سن ، سپیتی

هَجَرَ فِي نَوْمِهِ أَوْ مَرَضِهِ (خَلَطَ وَهَذَبًا)؛

له خه ودا وپښته يکرد ، بزپکاني ، قسه ی هه له ت و په له تی کرد

هَجَرَ الْبَعِيرَ (شَدَّهُ بِالْهَجَارِ)؛ به په ت توند حوشره که ی به سسته وه ،

به میخه که وه توندی کرد

هَجَرَ الْقَوْمَ (رَحَلَهُمْ)؛ ئاواره یکردن ،

ده ربه ده ری کردن ، ده ریپه پانندن

هَجَرَ النَّهَارَ (إِشْدَ حَرًّا)؛ گهرمای روژ

تاوی سهند ، قرچه ی سهند

هَجَرَ إِلَى الشَّيْءِ (بَكَرَ وَتَادَرَ)؛ زوو

چوه سه ری ، که بیه سه ری ،

ده سته پی شخه ری بق کرد

هَجَرَ (تَرَكَ)؛ وازلیته یندان ، ده ست

لیته لگرتن ، به جیهیتشتن ، کوچکردن ،

ره وکردن ، نیوه یق ، قرچه ی گهرما

هَجَرَ؛ قسه و گوتهی ناقولاو شیاو ،

ده م پیسی

هَجَرَ؛ به ریزو توانا به سه ر

که سانی تره وه ، ریژدارتر ، گرانباری

سست ریو

هَجَرَءَ؛ قسه و گوتهی پیس و ناقولا ،

به س و ته واو

الْهَجْرَةَ - الْهَجْرَةَ؛ کوچکردن ،

ره وکردن ، ولات به جیهیتشتن ،

ده ربه ده ربون ، ره هه ندبون ،

ئاواره بی

الْهَجْرَةَ النَّبَوِيَّةَ (هَجْرَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَكَّةَ إِلَى مَدِينَةَ)؛ کوچی

پیغه مبه ری خوا (د.خ) له (مه که که) وه بق

(مه دینه) سالی 622ی زایین

الْهَجْرَةَ الْجَمَاعِيَّةَ) (فِي التَّأْرِيخِ

الْكُورْدِي)؛ کوچه و یان کوچی به کومه ل

له میژوی کوریدا؛ بریتیه له و

کوچه وه ی دانیش توانی گه لی کوردی

هه ری که له پاریزگاگانی؛ که رکوک و

سلیمان و هه ولیرو ده وک و شارو

شاروچه که کانین کردیان له به هاری

1991دا له دوا ی هه ره سهیتانی راهه رین و

له تاو زولم و سته می ریژی می (سه دام

حسین) و هه له اتن به ره و سنوره کان و

ناوچه شاخاویه کان و هه ده مه ش

ژماره ی کوچکه رو هه له اتوان به سی

ملیون مرؤف مه زنه کراو له دنیا دا

ده نگی دایه وه

الْهَجْرَسَ؛ مه یمون ، ریوی یان

به چکه که ی ، ورج

الْهَجْرَجَ؛ گیل و که وده ن ، شیت ، دریژ

الْهَجْرَجَ (جَبَان)؛ ترسنوک

هَجَسَ الشَّيْءَ فِي صَدْرِهِ (خَطَرَ بِيَالِهِ)؛

هات به بیریا ، بیری که وته وه

هَجَسَ فَلَأْسًا (رَدَّهُ عَنِ الْأَمْرِ)؛

که پاننده وه ، ده سته نا به پروویه وه

هَجَسَ فِي كَلَامِهِ (هَلَّى)؛ به سه ری

قسه یکرد ، بزپکانی ، چریاندی

الْهَجَسَ؛ ده نگی په نهان و نادیار ،

چریه ، بیر ، را ، نه ندیشه

هَجَسَ إِلَيْهِ (إِشْتَقَ)؛ بیری کرد ، حزی

به بینینی کرد

هَجَسَ بَيْنَهُمْ؛ نیوانی تیکدان ، کردنی

به گزی په کا

هَجَسَ الْأَمْرَ (أَثَارُهُ)؛ هه ژانی ، بزوانی

هَجَسَ الدَّابَّةَ (سَاقَهَا سَوْقًا لَيْنًا):

به میواشی حوشره که می لیخوری ،

میذی میذی لیخوری

الْهَجْسَةُ (النَّهْضَةُ): رابه رین ، مه لسان ،

بیدارو مؤشیار بوون

هَجَعَ - هَجَعًا وَهَجُوعًا (نَامَ لَيْلًا): نهو

خهوت ، نوست ، پالکهوت ، راکشا

هَجَعَ الْقَوْمُ: تهواو نوستن ، خهویان

لیکهوتو رۆچوون له خه ودا

الْهَجُوعُ: قز ، په لك ، به شه گیایه که

هَجَعَ - هَجَعَ - هَجَعَ: هَجَعَةٌ: گه مژهو

گئیل ، بن تاگا

الْهَجْعَةُ (الْمَرَّةُ مِنْ هَجَعَ): جاریک نوستنو

پالکهوتن ، سه رخه و شکاندن

الْهَجْعَةُ: جۆری پالکهوتنو راکشان ،

پیاری گئیل و که ودهن

هَجِفًا - هَجِفًا (جَاعَ وَإِسْتَرْخَى بَطْنَهُ):

برسی بوو ، قزپه سی سکی دههات

له برسیتیدا

الْهَجِفَا: وشک و قورسو گران جهسته

له مرووف و نازهل ، ناخ قوول ، دریزی

حه بتهول

الْهَجِفَاءُ: باریکه لهی له رو لاواز

الْهَجْفَانُ (الْعَطْشَانُ): تینوو ، تهژنه

هَجَلُ الشَّيْءِ (رَمَى بِهِ): فرییدا ، مه لیدا ،

توریدا

هَجَلُ الْمَرْأَةِ (بِعَيْنِهَا): چاوی بریبه سه

پیواون و ناماژه سی بو کردن ،

چاوبازیکرد

هَجَلُ فَلَانًا وَبِهِ (سَبَهُ): قسهی پینگوت ،

جینبوی پندا

الْهَجَلُ: زهوی تهخت و هه موار ،

بیابانیکی به رین و فراوان

الْهَجْلُ مِنَ الطَّرْقِ (غَيْرِ مَسْلُوكٍ):

رینگه یه که نه گیرابیتته بهر

هَجَمَ عَلَيْهِ: میزشی کرده سهر ،

هه لمهت و میزشی بو برد

هَجَمَ عَلَى (دَخَلَ بِغَيْرِ إِذْنٍ): بی پرس

خوی پیاکرد ، مه لی کوتایه سهری

هَجَمَ الْبَيْتَ (إِنْهَادًا): ماله که رووخا ،

رما ، مه ره سی میتا

هَجَمَ الْبَرْدَ أَوْ الشِّتَاءَ (أَسْرَعَ دُخُولَهُ):

سهرماو سهۆله و زستان زوو هات ،

کوت و پر هاتن

هَجَمَ فَلَانًا (طَرْدَهُ): ده ریکرد ، پالی

پیوه نا ، ده ریبه راند

هَجَمَ فَلَانًا عَلَى الْقَوْمِ (جَعَلَهُ يَهْجُمُ

عَلَيْهِ): وای لیکرد میزشی بو به ریئت

هَجَمَ الدَّابَّةَ (سَاقَهَا شَدِيدًا): به توندی

حوشره که می لیخوری ، توند بردی

به ریژه

هَجَمَ الْهَوَاجِرُ فَلَانًا (أَسَالَتْ عَرَقَهُ):

گه رما ناره قی پیکرده وه ، به موی

گه رماوه ناره قی دهردا

هَجَمَ مَا فِي الضَّرْعِ (حَلَبَهُ كُلَّهُ):

مه موی دوشی ، گشتی دادوشی ،

نه وهی له نیتو گوانیدابوو دوشی

هَجَمَ الشَّيْءَ (سَكَّنَ): خاموش بوو ،

دامرکایه وه ، نیشته وه

هَجَمَ الْمَرَضَ (قَتَرًا وَأَقْلَعَ): نه خووشیه که

نیشته وه ، دامرکایه وه

هَجَمَ فَلَانٌ: بیده نکبوو ، ورتهی

لیته هات ، دهنگی لیپرا

هَجَمَ الْبَيْتَ: ویزان و کاولیکرد ، رمانی ،

مه ره سی پیتهینا

الهِجَم (الْقَدْحُ الضَّخْمُ): پهرداخو

کاسه به کی گوره

هَجْمَةٌ: پهلاماز، هیرش، زور

بوهیتان، مه ری پیر، تاریکی شه و

هَجْمَةُ الشَّاءِ (إِسْتِدَادٌ بَرْدِهِ): سهرامو

سوله ی زستان

هَجْمَةُ الصَّيْفِ: قرچه ی گه رمای هاوین

هَجْمَةٌ مِنَ الْإِبِلِ: جله و هوشتریک

له 40 بو 70 یان 100 حوشتر

هَجْنٌ - هَجْنًا: کیژی نابالغ بدریت

به شوو

هَجْنٌ - هَجْنَةٌ: دوپره گ بوو، دوو

توخمبوو، ناته واو بوو

هَجْنُ الْكَلَامِ: قسه کان نادیاربوو،

روون و ناشکرا نه بوون

هَجْنٌ (جَعَلَهُ هَجِينًا): دوپره کی کرد،

دوو تخمی کرد

هَجْنُ الْأَمْرِ (قَبْحَةٌ وَعَابَةٌ):

خه و شداری کرد، خرابی کرد

هَجْنَةٌ: عهیب، خه وش، ناته واوی،

ناته واوو خه و شدار له قسه و گوته دا

الهِجْنَةُ فِي الْعِلْمِ (إِضَاعَةٌ): تیا بردنی

زانست، فهوتانی زانست

هَجْنَةٌ: شتی سهیرو سه مه ره،

سه سرور هیتنر

هَجْوِدٌ (الْمَلِي بِاللَّيْلِ): نویتز خوینی

شه و نویتز کار

الهِجْوِيُّ: خواردنی نیوه پو، نانی

چیشته نگاو

هَجْوَمٌ: پهلاماردان، هیرش بردن،

هه لمهت، هوروژم، نیشتنه سه ر

هَجْوَمٌ: ره شها، نارهق که ره وه

هَجِيحٌ: دۆلو شویوکی قوول، ریگه و

بان و زه و بیه کی دریتزه و پیا تپه پانی

په له و خیرا ده کن، هیلک له زه ویدا

ده کیشریت بو کاروباری فالگری و

نوقلانه داری

هَجِيرٌ: قرچه ی گه رما، چیشته نگاو،

حه وزو گولاویکی به رین و گوشاد،

کاسه و پهرداخیکی گه وره و مه زن،

شتریک هیشتا ترش نه بوو بیت،

شوره گیای وشک، وازلیه پینراو،

ریزداری شکومه ند، حوشتری گه وره و

زله، نیوه پو، که ره کیوی، شیری

خه وتوو

هَجِيرَةٌ: نیوه پو، قرچه ی گه رما

هَجِيحٌ: به شیک له شه و، پارچه یه ک

له شه و

هَجِيلٌ: حه ورتک چه سپاوو سه قامگیر

نه بیت، زهوی هه وارو له بار، ته خته

زهوی

هَجِيمَةٌ: شیری ماست

هَجِينٌ: چه پخون، نارپه سن،

ره چه له ک و توخم خراب، ئاژه لی

دوپره گ، سپله

هَجِينٌ (فِي عِلْمِ الْأَخْيَاءِ): له زانستی

زینده وه و رزانیدا: روه یان ئاژه لیک

په یدابیت به هوی یه کگرتنی دوو

ره چه له ک و چه شنی جیاواز به یه ک

هَجِيئَةٌ: قه له وی تیکسمراو، سوکو

رسوا، بی که سیتی

هـ

هَذَا الْبِنَاءُ (هَذَاهُ): رووخانی،

ویرانیکرد، کاولیکرد، به توند

رووخاندی و هه ره سی پیهینا

هَدَى الرَّجُلُ (هَرَمَ): پیر بوو ، پیرو

به ککه و ته بوو

هَدَى الْجَانِطُ وَنَحْوَهُ (صَاتَ عِنْدَ وَقَعِهِ):

دیواره که له کاتی رمان و رووخاندا

هاره و دهنگی لیتهات

الْهَدَى: پیاوی به پیز ، دهنگی زبرو رهق

الْهَدَى الرَّجُلُ الضَّعِيفُ): پیاوی سستو

لاواو کز ، زه بوون

هَدَى فُلَانًا (أَرَشَدَهُ): رابه ریکرد ، ریتی

نیشاندا

هَدَى الْعَرُوسَ إِلَى بَعْلِهَا (رَفَّهَا إِلَيْهِ):

بووکه که ی گواسته وه بؤ میتریدو

هاوسه ره که ی

هَدَى فُلَانٌ (سَارَ كَسِيرَهُ): وهك نهو چوو

به پیتوه

هَدَى فُلَانًا الطَّرِيقَ وَلَهُ وَالِيَهُ (عَرَفَهُ

وَيَبَّيَّنَهُ لَهُ): ریگه ی بؤ روشن کرده وه ،

تیشکی خسته سه ربؤی

هَدَى الشَّيْءَ (فَرَّقَهُ): په رت وکه رتیکرد ،

جبا یکرده وه

هَدَى: راستی ، ریگه ی راستو ره وان ،

روونکردنه وه ، رینمای ی و رینیشاندهری

هَدَأَب: گه مژه ی قورس ، چه پؤله ،

که لحؤ

هَدَأَبُ النَّخْلِ: گه لآو پووشی دارخورما

هَدَأَبُ الثَّوْبِ: نهو تالانه ی دروومان

که له ملارو لای جل و به رگدایه

هَدَأَب: جؤره جانه وه ریگه

هَدَأَج: یه کیک وهک پیرو به ککه و ته

بروات به پیتوه

هَدَأَدُ الرَّفِيقِ وَالثَّانِي): نه رم و نیانی ،

هیواشی

هَدَاةُ (الْجَبَانَ): ترسنؤک ، تؤقیو

هَدَايِكَ (مَهْلًا): له سه رخؤبه ،

هیواشبه ، به شینته یی به

هَدَأَر: وه سوه سه و په یامی شه یتان

هَدَأَفَا: ده ست راست ، نیشان شکین ،

پیکه ر ، گؤلکه ر

هَدَأَل: لقو په لی شوؤربوه وه و

داکه و تویوی دارو درهخت

هَدَاةُ (الْجَمَاعَةِ): کؤمه ل و گؤره و تاقم

هَدَامُ (الدَّوَارُ يُصِيبُ الْإِنْسَانَ فِي

الْبَحْرِ): گه رداو ، گئیوونی مرؤف

له ده ریادا ، سه رگئیؤخواردنی

هَدَام: ویزانکار ، کاولکار ، تینکده ر ،

رمینهر

هَدَان: کیل و گه مژه ، قورس و گران

له جهنگو شه ردا

هَدَاةُ (الْمُصَالِحُ بَعْدَ الْحَرْبِ): ناشتی

له دوا ی جهنگو شه ر

هَدَأَهْدُ طَائِرٌ ذُو خُطُوطٍ وَأَلْوَانٍ

كثيرة): په پوو ، کؤتری کلاوبه سه ر

هَدَأَهْد: ته رمی و ناسکی

هَدَايَةُ: رینوما یی ، رابه ری ،

رینیشاندهری

الْهَدَاءُ - الْهَدَاءُ (الْهَزِيْعُ مِنَ اللَّيْلِ):

به شی دوا یی شه و ، به ره به بیان

هَدَأُ (سَكَنَ): هاته وه سه رخؤی ،

خاوبوه وه ، هیمن بو وه ،

هیواشبو وه ، نیشته وه ، ژیر بو وه

هَدَأُ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ): جیکه ربوو ،

نیشته جی بوو

هَدَأُ فُلَانٌ (مَاتَ): مرد ، گیانی سپارد ،

روچی ده رچوو

هَذَا الصَّبِيِّ: به میزاشی کیشای به پستی
مناله که دا هه تا بنویست و خه وی
لیبکه ویست

الهِدَاةُ (النَّوْعُ): جوړو چه شن

الهِدَاةُ: جوړه راکردن و مه لهاتنیکه
هَذَاهُ تَهْدِيَةٌ (جَعَلَهُ يَهْدِي): وای لیکرد
هیمن و له سه رخو بیست، هیوری
کرده وه، هیتایه سه رخوی

هَدَبَ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ): بری، له تیکرد،
کهرت کهرتیکرد، کهرت و په رتیکرد
هَدَبَ النَّاقَةَ (اجْتَلَبَهَا): حوشتره که ی

دوشی

هَدَبَ الثَّمَرَةَ (اجْتَنَاهَا): به رو بوومه که ی
چنیه وه، لیبیکرده وه

هَدَبَ الثُّوبَ (جَعَلَ لَهُ هُدَايَا): ریشره و
دامینی بو جله که دروستکرد

هَدَبَ الثَّمَرَةَ: به رو بوومه که ی چنیه وه
هَدَبَ - هُدَبَ: برژانگ، جیگه و ته ختی
قوماش، په راویزو ریشوه

هَدَبَ: شبر

هَدَبَ مِنَ الْعَيْنُونَ (طَوِيلَ الْأَهْدَابَ):
برژانگ دریز

هَدَبَ: هر دره ختیک په ل و لقه کانی
هه میشه سه وز بیست وه ک سنه و به رو
کارو...، هر گیایه ک گه لای نه بیست یان
هر گه لایه ک که پانتایی نه بیست وه ک کار
هَدَبَاءَ: دارو دره ختی لق شوپو
داکه و تورو

الهِدَاةُ: دهنگی رمان و رووخان، گرمه،
ته په، هاره، گرمه و ته په ی که و تن و
رووخان

هَدَجَ (مَشَى مَشْيَةَ الشَّيْخِ): وه ک پیرو
په ککه و ته رویشته به رتیه، به وینه و
چه شنی پیران رویشته

هَدَجَ الظَّلِيمِ: حوشتر مورخه که به له رزه
له رز رویشته

هَدَجَ الدَّابَّةَ: به سه قوز بوو بو
به چه که که ی

هَدَجَ الرِّيحَ (صَوَّتَتْ): باکه گفه کفی
هات، دهنگی هات

هَدَجَ القَدْرَ (غَلَّتْ بِشِدَّةٍ): مه نجه له که
به توندی کولا، توند هات کول

هَدَجَ البَعِيرَ (ارْتَفَعَ سَنَامُهُ وَضَعَمَ فِصَارَ
عَلَيْهِ مِنْهُ شِبْهُ هَوْدَجٍ): کژپاره ی
حوشتره که گه و ره و بالابوو به چه شنی

که ژاوه و ابوو به سه ریه وه
الهِدَاةُ (حَنِينَ الدَّابَّةِ عَلَى وَلَدِهَا):

سوژو به زه یی نازهل بویه چه که ی
الهِدَادُ: رووخاندن، رمان، دارووخان،

ته پان

هَدَدَةٌ تَهْدِيدًا: ترساندی، تزقاندی
هَدَرَ الدَّمَ (سَفَكَهُ هَدْرًا): خوینی

به خو پایی رژان، خوینی به هه در رشت
هَدَرَ الحَمَامَ (سَجَعُ): کوتره که خویندی،

گه گمی کرد
هَدَرَ الشَّرَابَ (غَلَا): مه ی و باده که هات

کول، کولا
هَدَرَ الرَّعْدَ (صَوَّتَتْ): هه و ره تریشقه که
گرمه و ناله ی هات

هَدَرَ النُّخْلَ: شکوفه ی شکا
هَدَرَ البَعِيرَ (رَدَّدَ صَوْتَهُ فِي حَنْجَرَتِهِ):

حوشتره که دهنگی له که رویا هیتاو برد
هَدَرَ العُشْبَ (طَالَ جَدًّا وَعَظُمَ):

کژوگیاکه دریز بوو، بالابوو
هَدَرَ صِحَّتَهُ: ته ندروستی دانا،

تی کچوو، باری ته ندروستی شیوا

هَدْرَ مَالَهُ (بَدَدَهُ): مَالِي بِهِ فَيُرَدُّ ، دای له به رد
 هَدْرَ الدَّمِ وَالصِّحَّةَ وَالْمَالَ (ذَهَبَ هَدْرًا):
 خَوِينَو تَه ندروستی و مَالِي بِهِ فَيُرَدُّ چوو ،
 سه رو مَالِي تيا چوو
 الهَدْرَاءُ الهَدْرَاءُ: سووک و رسوا ، خه لکی
 سووک و نزمی بی خَیْرَ ، به فیرۆ بسوو ،
 به خَوْرَی لَه کبیس چوو
 هَدْرَاءُ: بی خَیْرِي سووک و رسوا
 هَدْرَاءُ: خَوْنِي خَوْرَی
 هَدْرُوجِيْنُ: گازی های درو جین که ره نگو
 بُوْنِي نَبِيه لَه گه لَ تُوکسجیندا تیکه لَ
 ده بیئت و ناو په یداده بیئت
 هَدَسٌ فِيْهِ: بیری لیکرده وه
 هَدَسٌ: ناوی داریکه
 هَدَفًا اِلَيْهِ (دَخَلَ): چوه ناوی ، چوو
 به نِتویدا
 هَدَفًا لِلْخَمْسِيْنِ (قَارَبَهَا): ته منی نزیک
 به په نجا سالیوه وه
 هَدَفًا - هَدَفًا (كَسِلَ وَضَعُفًا): ته مه لَو
 سست و لاوازیوو
 هَدَفًا اِلَى الشَّيْءِ (اَسْرَعَ): په له یکرد ،
 به خَیْرَی چوو به ره و
 هَدَفًا: نیشانه ، مه به سست ، بُوچوون ،
 نامانج ، پیاوی مه زن ، خه والوو ، چاو
 له خه و ، بی خَیْرُو بَیْر
 الهَدَفُ (الجَسِيمُ): که ته ول ، حه یته ،
 که وره و قه به
 الهَدَفَةُ: گروهو کومه له خه لکیک له لانه و
 خانوو به کدا نیشته جی بَیْن ، خانه و لانه
 هَذَا الْبِنَاءُ (هَدَمَهُ): بیناکه ی رماند ،
 مه ره سی پنهینا
 هَدَلَ الشَّيْءَ (أَرخَى - أَرْسَلَهُ اِلَى اسْفَلِ):
 شوپری کرده وه ، رایهینلا ، دای هنیشت

هَدَلَ الْحَمَامَ: کۆتره که گمهی هات ،
 گمهی هات
 هَدَلَ (تَدَأَى وَاِسْتَرْخَى): شوپریوه وه ،
 دامیلرا ، هاته خواره وه
 هَدَلَ الْبَعِيْرُ (اِسْتَرْخَتْ شَفْتَهُ السُّفْلَى):
 لچو لیتوی خواره وه ی شوپریوه وه ،
 داکهوت
 هَدَلَ: حوشتری لچ شوپ
 هَدْلَاءُ: گه واله مه وری نزیک به زه وی ،
 ته م و مژ
 هَدَمَ الْبِنَاءَ: بیناکه ی رووخاند ،
 مه لپوه شاندا ، تیکیدا ، ویران و
 کاولیکرد
 هَدَمَ الثَّوْبَ (رَفَعَهُ): پینه و پارچه ی لیدا
 هَدَمَ الرَّجُلُ فِي الْبَحْرِ (أَخَذَهُ الْهَدَامُ أَي
 السُّوَارِ): سه ری گیزیوو له ده ریا ،
 وپپوو
 الهَدَمُ: جلو به رگی شو کونه ، جلی
 پیناوی
 هَدَمَ (الشَّيْخُ الْكَبِيْرُ): پیری به سالاجوو ،
 به ته من
 الهَدَمُ: کیل ، که وده ن و گه مژه
 هَدَمَ: خوینی به مه ده رچوو ، لیوارو
 قه راخی بیره که رووخاو که ته وه نیتو
 خوی ، هه رشتیک بروخی و پرمی
 هَدَمَ: رووخان ، مه لوه شان ، تیکچوون ،
 ته پین
 الهَدَمَةُ: جاریک رمان و رووخان ، نه رمه
 باران ، بپیک یان جه رده یه ک پاره
 الهَدَمَةُ (الثَّوْبُ الْخَلْقُ): جلو به رگی
 کۆنه و شپره ، جله شپره

هَدَمَلَ الرَّجُلُ (خَرَقَ أَثْوَابَهُ): جلّه کانی

دیراند ، کهرت و په رتیکرد

الْهَدْمَلُ: کڅنی شپو پر ، جلو بهرگی

کڅنه ، په کتیک قڅی دریزو لوول بیت

الْهَدْمَلُ: قورسو و گران ، قوتو و

جله پویه کی به رزو بلند

الْهَدْمَلَةُ: گروهو کڅمه له خه کتیک ،

سهرده مو و چه رخی کڅنو و دیرین ،

شوینتیک دارو درهختی زور بیت

هَدْنٌ - هُدُونًا: هیمن بوه وه ، نیشته وه ،

دامرکایه وه ، سره وت ، نارامیگرت

هَدْنُ الصَّبِيِّ (أَرْضَاهُ): مناله کی

رازیکرد ، قابلی کرد

هَدْنُ الشَّيْءِ (دَفَنَهُ): شارديه وه ،

په نهان و شارواوه کی کرد

هَدْنٌ فَلَانًا (قَتَلَهُ): کوشتی ، له ناویبرد

هَدْنٌ عَدُوَّهُ: ماوه بهک وازی له درایه تی و

جه نگاندن له گه لی هینا

هَدْنٌ الْخَبِيرَ فَلَانًا (حَوْلَهُ عَنِ قَصْدِهِ):

له مبهستی خوی دوریخسته وه ،

هه واله که دوری خسته وه له وه کی

ده یویست بیکات و نه نجامی بدات

هَدْنٌ فَلَانٌ عِنَّا: له لایه ن توره شستیک

که م رازی کرد ، قابلی کرد

هَدْنٌ فَلَانًا (سَكَّنَهُ): دایمرکانه وه ،

هینوری کرده وه

هَدْنُ الصَّبِيِّ: مناله کی ژیرکرد ،

رازیکرد ، هینوری کرده وه

الْهَدْنُ: هه رزانی ، فه پو خیرداری

هُدَانَةٌ: هیمنی ، بیده نگی ، نارام

گرتن ، دامرکان ، سره وتن ، راوه ستان ،

وچان ، ناشتبوونه وه ، ریکه وتن ،

جه نگو شه پ راگرتن

هُدَانَةٌ: نهرمه باران ، بارانی سستو

هینواش

هُدَاهِدُ الْبَعِيرِ (هُدِّرَ): حوشتره کی

بانگکرد

هُدَاهِدُ الطَّائِرِ (فَرَقَرَ): بالنده کی

بانگکرد ، کت کتی بۆ کرد

هُدَاهِدُ الصَّبِيِّ أُمَّهُ (حَرَكْتُهُ لِيَتَامَ):

دایکه که مناله کی رازهن و هینای و

بردی هه تا بنویت

هُدَاهِدُ الشَّيْءِ مِنْ عَلْوٍ إِلَى أَسْفَلٍ:

له سهره وه شوپریکرده وه بۆ خواره وه ،

به بریدایه وه

الْهُدَاهِدُ - الْهُدَاهِدُ - الْهُدَاهِدُ (طَائِرٌ):

په پوو ، په پووسلیمانکه ، هوپه پوک ،

بالنده یه کی رهنگ زهردو سپیه و

دندووی باریک و دریزه و به قه د کوتریک

ده بیت

الْهُدَاهِدُ (أَصْوَاتُ الْجِنِّ): دهنگی

جنوکه ، ورته و دهنگی جن

الْهُدُو: رینما ، رینیشاندان

الْهُدُو: هیمنی شه و ، هینواشی و

بی سره وت ، له سه رخوی

الْهُدُوجُ (الْقَدْرُ السَّرِيعَةُ الْقِيَانُ):

مه نجه لیک زوو بکولیت ، مه نجه لی زوو

جوش خواردوو

الْهُدُودُ (الْأَرْضُ السَّهْلَةُ - الْعَقَبَةُ

الشَّاقَّةُ): زهوی هه مواریو ریک ،

کڅسپ و ریکری سهخت و گران

هُدُومٌ: جلو بهرگ ، پو شاک ، جل

الْهُدُونُ: هیمنی ، ریکه وتن ،

ناشته وایی

الْهُدْيُ: ریکه ، ریباز ، ژیاننامه ،

خاوه ن ریزو شکو ، نه و حوشترانه کی

ده برین بۆ (مه ککه) به مبهستی

قوریانی

الْهَدْيُ: بهنده ، کویله ، زیندانی، نهو
حوشترانهی دهرین بؤ (مهککه)
بهمه بهستی قوربانی ، پیایوی ریزدارو
شکومه ند

الْهَدْيَا (المثل): وهك ، وینهی ،
هاوچه شنی ، وهکو ، لهو
الهدیة: زیاننامه ، به شیک له شو
الهدیة - الهدیة: شیوازو زیاننامه ،
ریو ریبار

الهدیة: دیاری ، خه لات ، مزدانه ،
مزگینی ، پویلانه
الهدیة: رووشیوازی کار
الهدید: پیایوی دریزو بالابرز ،
دهنگوخش ، دهنگدانه وه

هدیر: تریه ، گرمه
هدیر الرعد: گرمه ی هور
هدیر الأسد: نه ره ی شیر
الهدیل: تووکن ، سووک بز، قزئ ،
دهنگی کوتر ، گمه گمی کوتر
الهدیم: پاشماوه ی گژوگیا له سالی
رابردودا

هَدَبَ

هَدَبَ الْحَدِيثَ (سَرَفَهُ): قسه کانی
باسکرد، گژپایه وه ، لئی دوا
هَدَبَ بِهِ (لَهَجَ بِهِ): قسه ی له گه لکرد ،
به زوبانی خو پرسکی خو ی دوا
الهدب (القطاع): تیغی برنده و تیز
الهدب: برنده ، تیز ، بره پ
هَدَبِي: وپینه یکرد

هَذَا فِي الْكَلَامِ: وپینه یکرد ، قسه ی
مه له ت و په له تی کرد
هَذَا: نه م ، نه مه (بؤ نیر)

الْهَدَاءُ - الْهَدَاءَةُ (الرَّجُلُ الْكَثِيرُ
الْهَدْيَانِ): پیایویک زور وپینه بکات ،
قسه بزپکینه ر

الْهَدَاةُ وَالْهَدُوذُ (الْقَطَاع): بره پ ،
برنده ، کهرتکه ر ، حوشتری
پیشکه وتوو خیرا

هَذَا: گالته ، گپ ، گمه ، گالته و
گپ

هَذَا: پیایویک وپینه بکات ، قسه ی
مه له ت و په له ت

الْهَدَارِمُ - الْهَدَارِمَةُ: مهردومیک په له
په ل قسه بکات و بدویت

هَذَا فَا: پیایوی تیزو خیرا
هَذَا م: دلیر ، نازا ، گوستاخ ،

شمشیری بره پو تیز
هَذَا مة: تیزپ ، بره پو تیزو خیرا

هَذَا بِالسَّيْفِ (قَطَعَهُ): به شمشیر له ت
له ت و کهرت کهرتیکرد ، به شمشیر

بری و کهرت و په رتیکرد
هَذَا الْعَدُوُّ: دوژمنی به فه تاره ت برد ،

په ریشانیکرد
هَذَا فَلَانًا بِلِسَانِهِ (أَذَاهُ وَأَسَمَعَهُ

مَا يَكْرَهُ): به زمان برینداریکرد ، نازاری
پتگه یاندو قسه یه کی کرد به گویندا رقی

لئی ده بوه وه
هَذَا الْكَلَامُ: قسه ی مه له ت و

په له تی کرد، قسه ی مه له و ناته و او یکرد
هَذَاتِ الْإِبِلِ: حوشتره که کهوت ، ترازا،

سه رسمی دا
الْهَدَاةُ (المسحاة): بیل ، بیلی ناسن

هَدَبَ الشَّجَرَ هَدْبًا (قَطَعَهُ وَأَصْلَحَهُ):
مه لیپاچی ، ریکی خست

هَذَابُ النَّخْلَةِ (نَزَعَ عَنْهَا اللَّيْفَ):

ريشالی ليكرده وه

هَذَابُ الشَّيْءِ (سَالَ): لَيْسَى رُوِي ،

له به ري رويشت

هَذَابٌ - هَذَابًا وَهَذَا بَةً (أَسْرَعَ): په له يکرد،

خيرا يکرد ، ده ست و برديکرد

هَذَابُ الْكَلَامِ (خَلَصَهُ): قسه كانى

كورتكرده وه ، پوختى كرد

هَذَابُ الْكِتَابِ (لَخَصَهُ وَحَدَفَ مَا فِيهِ مِنْ

إِضَافَاتٍ): كتيبه كه ي كورتكرده وه،

پوخته يکرد

هَذَابُ الصَّبِيِّ (رَبَاهُ تَرْبِيَةً صَالِحَةً خَالِيَةً

مِنَ الشَّوَابِ): مناله كه ي بيگه ياندو

په روه رده به كي باشيکرد

الهَذَابُ الصَّفَاءِ وَالْخُلُوصِ): پاكي ،

پوختى ، پالفته يي

الهَذَابُ: نه سپى تيزو خيرا

هَذَابُ (إِصْلَاحٍ): چا كركردن ، ده ست

پياهيئان ، بزارديكارى ، خاويئكردن ،

پا كركردنه وه

هَذَابُ الرَّجُلِ فِي كَلَامِهِ: مه له يکرد

له قسه كانيدا ، ره وانبيژ نه بوو

هَذَابُ الْيَوْمِ (إِشْتَدَّ حَرُّهُ): روزيكي

كه رمبوو ، پله ي گه رما نه و روزه

به رزبوو

هَذَابُ كَلَامِهِ هَذَابًا: قسه كانى

بيهوده بوون، وړينه و بى كه لك و

سوډبوون

هَذَابٌ مَعَ (هَزَلٍ): كالته يکرد ، كالته ي

له گه لكرد

هَذَابٌ - هَذَابًا (دَرَدَشَةُ): و توييژ ، گفتوگو

الهَذَابُ: زوي بي كه لك و سوډ

الهَذَابُ - الهَذَابُ: وړينه كار ، كه سيك

قسه ي مه له ت و په له ت بكات ،

بزيكينه ر

هَذَابٌ (مَهْذَابٌ - ثَرَابٌ): چنه باز ،

زويلى ، مه له وه ر

هَذَابٌ: زوي وت ، قسه ي زويكرد ،

گورج و خيرا بوو له قسه كركردن و

خويئنده وه دا

هَذَابُ الرَّجُلِ فِي كَلَامِهِ (خَلَطَ فِيهِ):

مه له يکرد له قسه كانيدا ، بزركانى

الهَذَابُ (السَّرْعَةُ فِي الشَّيْءِ): گورج و

خيرا رويشتن به پړوه ، گورج و گول

چوون به پړوه

هَذَابِي: ژنى قيزه قيزكه رو كاله وه را

به رپاكار

الهَذَابِيَانُ: زويلى چنه باز ، مه له كار

له قسه و گوته دا

هَذَابٌ - هَذُوفًا: به خيرا ي رويشت ،

گورج و گول چوو به پړوه

الهَذَابُ: پياوى گورج و گول و روح

سوك ، نه سپى دريژى توكمه و پته و ،

گروو ته پوله كه به كي بچوك ، ناوه پوي

بچوك و خنجيلانه ، به لاو نه هامه تي،

شه و يان پاشماوه ي ، گه واله هه وري

باريك ، فيتنه و ناشووب ، تيرو رمى

سوك

هَذَابُ الشَّيْءِ (قَطَعَهُ بِسُرْعَةٍ): به خيرا ي

بپي و له تيكرد ، گورج و خيرا له ت

له تيكرد

هَذَابُ الرَّجُلِ (أَكَلَ بِسُرْعَةٍ): به خيرا ي

نانى خوارد ، گورج و گولبوو

له ناخواردندا

هَذَابَةٌ: شفره ي تيزو خيرا بر

هَذُوذٌ: بره ر ، برنده

هَدُوم (السَّكِينُ يَطْفَعُ بِسُرْعَةٍ):

چه قویه که به خیرایی شتوممک بپریت و لهت بکات

هَر

هَر الْكَلْبُ هَرِيرًا: سهگه که لووراندی ،

لووره لووری کرد

هَر الْقَطُّ: پشيله که میاوانی ، مرانی ،

مره مری کرد

هَر الشَّيْءُ (كَرْهًا): رقی لیبوه وه ،

خه شم و قینی لیبوه وه

هَر فِي وَجْهِ السَّائِلِ (عَبَسَ): رویی

گرزکرد لئی ، به پووی پرسیارکه را

دهم و چاوی دابه یه کا

هَر الشُّوكُ (يَبَسُ): درپه که وشکی کرد،

وشکیوو

هَر الدَّوَاءُ سَنَحَهُ (أَطْلَقَهُ مِنْ بَطْنِهِ):

دهرمانه که پیسایی پیکرد ، سکی

بهرداو پیسایی کرد

هَر - هَرًا (سَاءَ خَلْقَهُ): به درپه وشت بوو،

ره وشت نرمبوو

هَر: پشيله ، گوربه ، دهنگی لیخوپینی

حوشتر ، رق لیبوون

هَر: شیر ، شیرو ناوی زقر

هَر: جوره لیخوپین و تورپه بوونیکه

له حوشتر

هَرَى الثُّوبَ (صَفْرَةً): جله کانی

زه ردکرد ، رهنگی زهردی لیدا

هَرًا (ضَرِبَ بِالْهَرَوَاتِ): کوته کئیکی

وه شان ، به کوته یه که لیدا

هَرَاءُ (كَلَامٌ فَارِغٌ): قسه ی پووج و

بی مانا ، قسه ی بی که ل و سوود ، یاوه ،

قسه ی قور

هَرَاءُ (الْفَسِيلُ): شوول ، نه نام

هَرَابِلْدَةٌ: مه زن و گه وره و زانایانی (هند)

خزمه تکاری ناگری مه جووسیه کان

- ناگر په رستان -

هَرَات: شیر

هَرَاةٌ: مه نووکه شاریکه له (نه فغانستان)

هَرَاجٌ (كَثِيرُ الْجَرِيِّ): زقر راکردو ،

یه کیک زقر رابکات و هه لیبیت

هَرَاجَةٌ: کژمه لئیکی زقر بله و چنه باز

که را روپچن له قسه ی بی هووود که لکدا

هَرَارٌ: نه خوژی هه لارسان و هه لتوقینی

مابه ینی پیست و گوشتی حوشتره ،

سکچوونی حوشتر به مؤی هه ر

نه خوژیبه که وه بیته

هَرَارٌ (الْكَلْبُ إِذَا كَثُرَ عَنْ أُنْيَابِهِ):

سهگه کاتی دان جیر ده کاته وه ،

دانه جیره ی سهگ ، سهگ وه

هَرَارَانٌ: دووه ساره ن به (هه لوی

که وتوو) و (دلی دوویشک) یان

(کانون) ی یه که م دووه م ناسراون

هَرَأْسٌ: داریکه درپه کانی گه وره و تیژن

هَرَأْسُ (الْأَسَدُ الشَّدِيدُ الْكَسْرُ وَالْأَكْلُ):

شیری تیکشکینه رو زقرخورد

هَرَأْسٌ: شیری شکینه رو بخورد ،

دروستکری هه ریسه و فروشهری

هَرَأْسَةُ الْقَوْمِ (عَزَّهِمْ وَشَدَّةُ بَطْنِهِمْ):

ریژدارو شکومه ند ، توندوتیژی و توله ،

هه لمه ت و په لامار

هَرَأْشٌ: کوشتارو به ربه ره کانی ، جهنگ و

کیشه ، ناکوکی و ناژاوه

هَرَأَقُ الْمَاءِ هَرَأَقُهُ (صَبَّهَ): ناوه کای

رشت ، قلبی کرده وه ، رویکرد

هَرَأَكِلٌ: پیاوی که ته ول و جهسته زلو

گه وره ، حوشتری گوشتن و قه به

هَرَآكَلَة: ماسی گهوره ، سهگی ناوی ،
 نهوجانه و هرو زینده و هره ده ریایانه ی
 پاشیان گه وره یه ، جه مو بوونی
 شه پوله کانی ده ریا
 هَرَآمَس (اِنَّ كَدَ الشَّدِيدِ الْعَارِي
 عَلَى النَّاسِ): شتیرتک زور په لاماری
 خه لکی بدات و زه بریان لیئوه شینتیت
 هَرَآمَسَة (عَلَمَاءُ النَّجْمِ):
 نه ستیره ناسان ، زانایانی نه ستیره ناس
 هَرَآهَر: شیرو ناوی زور ، شیر
 هَرَآوَة (عَصَا غَلِيظَةٌ وَقَصِيْرَةٌ): کوته ک،
 تیل، توپز ، گزیال، گزچاننکی
 توکمه ی گچه که یه
 هَرَآ فِي مَنْطِقِهِ: قسه ی هه له ی زور کرد،
 قسه کانی هه له و نا قولابون
 هَرَآ الْبَرْدُ فُلَانًا: سه رما په ریشان و
 هه راسانیکرد ، وه خته بوو ره ق بیته وه
 له سه رما دا
 هَرَآ اللَّحْمُ: گزشته که ی باش برزاند
 هَرَآ اللَّحْمُ أَنْضَجَهُ حَتَّى يَسْقُطَ عَنِ
 الْعَظْمِ): به چه شتیک برزاندی گه یانیه
 سه ر تیسقان
 هَرَآ الْبَرْدُ الْمَاشِيَةَ: سه رما نازه له کانی
 تیا برد ، له ناوی بردن ، فه وتاندنی
 ره قی کردنه وه
 هَرَآتِ الرِّيحِ! زور ساردی کرد ، یه کجار
 ساردی کرد
 هَرَبْتُ الْمَوَاشِي (قَتَلَهَا الْبَرْدُ أَوْ الْحَرُّ):
 سه رما یان گه رما نازه له کانی تیا برد و
 فه وتاندنی
 هَرَبًا (هَرَّ): هه لهات ، رایکرد ، سه ری
 خوی هه لگرت ، بؤیده رچوو ،
 ده ریازبوو ، تیئی ته قان

هَرَبَ فِي مَشِيهِ (أَسْرَعَ): له رویشتنا
 په له یکرد ، ده ستو بریدیکرد ، گورج و
 گزل رویشت به ریوه
 هَرَبًا فِي الْأَرْضِ (أَبْعَدَ): دور که وته وه ،
 په راگه نده که وت
 هَرَبَ فِي الْأَمْرِ (أَغْرَقَ): زوچوو تییدا ،
 بینی پیوته ناو تیایدا نو قم بوو
 هَرَبَ مِنْ كَذَا (أَقْلَتَ وَتَجَا): ده ریازو
 قوتاریوو له ، رزگاری بوو ،
 سه رفرازیوو لیئی
 هَرَبَ مِنَ الْجُنْدِيَّةِ: هه لهات له خزمه تی
 سه ریازی ، فیرازی کرد ، رایکرد ،
 خویشاره وه
 هَرَبَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ أَوْ الْعَمَلِ: له قه و تابخانه
 یاخود نیش و کار خوی دزیه وه ،
 خویشارده وه
 هَرَبَ الرَّجُلُ (هَرَمَ): پیاوه که پیریوو ،
 چوه ساله وه ، به ته مه ن بوو
 هَرَبَ الْأَشْيَاءَ الْمُنْمُوْعَةَ (نَقَلَهَا خَفِيَةً مِنْ
 بَلَدٍ إِلَى آخَرٍ أَوْ مِنْ مَكَانٍ إِلَى غَيْرِهِ):
 شت و مه که کالای یاساغ و قاچاخی
 گواسته وه له ولاتی که وه بو ولاتیکی ترو
 به دزی و په نهانییه وه ، قاچاخی ده کرد
 هَرَبًا فُلَانًا (جَعَلَهُ يَهْرَبُ): یارمه تییدا
 هه لبت و رابکات ، یارمه تیده ری بوو
 له هه لهاتن و راکردنا ، ده ریازیکرد
 هَرَبًا: راکردن ، هه لهاتن ، ده ریازبوون ،
 سه ری خو هه لگرتن ، سه ریپوته نان ،
 فیرارکردن
 هَرَبَجَ الْعَمَلِ (لَمْ يُحْكَمْهُ): کاره که ی
 به باشی نه کرد ، سه قامگیرو چه سپاوی
 نه کرد

هَرَبْدُ: به پړك و پيكي روښت
 هَرَبْدُ: پياوې ټاينې ټاگر په رستان
 كه به پرپسي ټاگرداني په رستشه ،
 دا دوه رو فرمانږه وای ټاگر په رستان
 هَرَبْدِي: جوړو چه شنه روښتننيكه
 خو به زلزانينې تيدايه ، روښتنې
 حوشتر كاتې ده كه ویت به ملاولادا
 هَرَبْعُ: گورگي سووك و كه م درې دزي
 بچوك

هَرَبْتُ الشَّيْءَ (شَقَهُ لِيُوسِعَهُ): درې هه تا
 به رين و فراوانې بكات
 هَرَبْتُ فَلَانًا بِالرَّمْحِ (طَفَعَهُ): به ريم
 برينداري كرد ، رمې پيا كرد
 هَرَبْتُ عَرْضَهُ (طَفَعْتُ فِيهِ): تانه و ته شه رې
 له ره چه له كي گرت ، ټا برووي بردو
 شكاندي

هَرَبْتُ اللَّحْمَ (أَجَادَ نَضْجَهُ): به باشي
 برزاندي و پيټيگ ياند
 هَرَبْتُ الرَّجُلَ وَغَيْرَهُ (إِتَّسَعَ شِدْقُهُ):
 دهم و به رين و الپو ، لاشه ويلگه كاني
 فراوون گوشاد بوون
 هَرَبْتُ الشَّيْءَ (صَارَ هَرَبِيئًا أَيْ وَاسِعًا):
 به رين و فراوان بوو ، گوشاد و الپو
 هَرَبْتُ الشَّيْءَ (وَسِعَهُ): فراواني كرد ،
 به رين و گوشادي كرد
 هَرَبْتُ: شير

هَرَبْتُ: جلو به رگي كونه ، جله شږه
 هَرَبْتُ: هَرَبْتُ: شير
 هَرَبْتُ (السَّوَادُ بَيْنَ مَنْخَرِي الْكَلْبِ -
 الْأَسَدِ): ره شي نيوان هه ردو كونه
 لووتې سهگ ، شيرې بيټشه
 هَرَجُ النَّاسِ (وَقَعُوا فِي فِتْنَةٍ وَاجْتَلَاطٍ
 وَقَتْلٍ): كه و تنه فیتنه وه ، ټيكل
 به كوشتارو ناشووب بوون

هَرَجَ الْبَابُ (تَرَكَهُ مَفْتُوحًا):
 به كراوه يې و ټاوه لا ده رگاكي
 به جپه ښت ، كرديه وه و ازي لپه ټينا
 هَرَجَ الْفَرَسُ (جَرَى وَأَسْرَعَ فِي عَدْوِهِ):
 غاري كرد ، تيزو خيرا بوو له غار غارتندا
 هَرَجَ فِي الْحَدِيثِ (أَفَاضَ فَأَكْثَرَ أَوْ خَلَطَ
 فِيهِ): زوري گوت و هه له يكد ، قسه ي
 ټيكل و پيټگه ليكد ، چه نه بازيوو ، داي
 به سه ريه كا

هَرَجَ بِالسَّبْعِ: هاوو قيژهي كرد
 به سه ريشږه كه دا ، نه راندي به سه ريه
 هَرَجَ الْخَمْرُ فَلَانًا: مه ي و باده
 سه رخوشيكرد و پيټگه ي و گالته ي كرد
 هَرَجَ فِي الْحَدِيثِ مَرَحٌ وَأَتَى
 بِالضَّحْكَ): كردي به گالته و پيټگه نين
 هَرَجَ بِالْحَيَوَانِ (صَاحَ بِهِ وَزَجَرَهُ):
 ټاژه له كي و بوژان

هَرَجَ (فَتَنَهُ وَاجْتَلَاطَ): ټاژه ، فیتنه ،
 پشروي ، سه رليټيټكچوون ، ناشووب
 هَرَجَ وَمَرَجَ (ضَوْضَاءُ): ټاوه ټاو ، غه لپه
 غه لپه ، هه راو هوريا
 هَرَجَ: گيل و كه و ده ن ، لاوازو كزي
 هه موشتي ك

هَرَجَةٌ: كه واني نه ريم
 هَرَجَلٌ فَلَانٌ هَرَجَلَةٌ (اجْتَلَطَ مَشِيَهُ):
 له روښتننا قاجي ټيكل و پيټگه لپو ،
 له بهك ټالا
 هَرَجَلٌ فِي أَعْمَالِهِ (لَمْ يَسْلُكْ فِيهَا مَسْلَكَ
 النِّظَامِ): په پره وي ياساو سيستمې
 نه كرد له كاره كانيدا ، به يې به رنامه
 كاره كاني برد به رپوه
 هَرَجَلٌ (الْبَعِيدُ الْخَطْوُ): هه نگاهو بلاو ،
 قاج بلاوو به رين له روښتننا

هَرَجُولُ (الطَّوِيلُ مِنَ النَّاسِ - الضَّخْمُ مِنَ الْإِبِلِ): خه لکی دریزو مه لچوو ، بالابه رز ، حوشتری گه وره و زله
 هَرَدُ اللَّحْمِ: گزشته که ی باش کولاند
 هَرَدَ النَّاسُ: تیکه ل و به یه ک بوون ، چوون به نیو به کا
 هَرَدُ الثُّوبِ (شَقَهُ وَمَرَقَهُ): جله که ی دراند ، له ت و په تیکرد ، کوت کوتیکرد
 هَرَدَ الْعَرَضُ (طَعَنَ فِيهِ): نکوولی لیگرت ، تانه و ته شهری خسته شوین ، نابرووی برد
 هَرَدُ الشَّيْءِ: نه ندازه ی کرد ، پیوای ، قه باره ی گرت
 هَرْدُ: زافه ران ، گلی سوور ، ره گو ریشه ی روه کیکه له بویه و ره نگ کردندا به کار ده میتزیت
 هَرْدِي - هَرْدَاءُ (نَبَتٌ): روه ک و گیایه که هَرْدَبًا - هَرْدَبَةً (عَدَا عَدَاؤًا ثَقِيلًا): به قورسو گران چوو به پتوه ، مه نگاوه کانی قورسو گرانبوو
 الْهَرْدِيَّةُ: پیر ، ترسنوک ، ورگ زل هَرْدِي: ره ننگراو به ریشه ی جوړه دره ختیک که پتی ده گوتریت (هرد)
 هَرَسُ الشَّيْءِ: به توندی کوتای ، توند کوتای و دیگرته وه ، هاری ، تیکی شکان
 هَرَسَ الطَّعَامَ (أَكَلَهُ أَكْلًا شَدِيدًا): هه رسی کرد ، خواړدینکی زوړیخواړد
 هَرَسٌ - هَرَسًا (إِشْتَدَّ أَكَلُهُ - أَخْفَى أَكَلُهُ): زوړیخواړدبوو ، خواړدنی خو ی شارده وه
 الْهَرَسُ (السُّنُورُ): پشیله ، گوربه الْهَرَسُ: پشیله ، گوربه ، جل و به رکی کژنه ، شیری هه لمه تبهره
 تیکشکینه ری زوړ خور

هَرَشَ الدَّهْرَ هَرَشًا (إِشْتَدَّ): روزگار سهخت و گرانبوو ، ناسازو جوړ بوو
 هَرَشَ هَرَشًا (سَاءَ خُلُقُهُ): به درپه وشتبوو ، ره وشت نزمو به دبوو
 هَرَشَ بَيْنَ الْكِلَابِ (حَرَشَ): شه په سه گی کرد ، سه که کانی کرد به گزی به کا
 هَرَشَ بَيْنَ النَّاسِ (أَفْسَدَ): نیتوانی خه لکی تیکدا ، نازاوه ی خسته نیتویانه وه
 هَرَشَ جِلْدَهُ (حَكَّهُ): له شی خورا ، نالوشی تیکه وت
 الْهَرَشُ: به دخوو ، وشکو زبر
 هَرَشٌ: خورو ، نالوش ، خواردن ، سلاکبوون ، له کارکه وتن
 هَرَسَ (أَصَابَهُ الْهَرَسُ): تووشی نالوشبوو ، نالوش که وته جهسته یه وه ، خوړوو خوړووی تووش بوو
 هَرَسَ الرَّجُلُ (إِشْتَعَلَ بَدَنَهُ حَصَفًا مِنَ الْحَرِّ): گه رمه ژنه ی دهردا ، لیری دهرکرد
 هَرَسَ (حَصَفَ): گه رمه ژنه ، نالوش ، خوړوو ، لیر
 هَرَسَ الثُّوبَ (مَرَقَهُ): جله که ی دپی ، له ت و په تیکرد
 هَرَسٌ - هَرَسًا (أَصَابَهُ الْهَرَسُ): گه رمه ژنه ی دهرکرد ، لیری دهردا ، خوړوو خوړووی پیکه وت
 هَرَسَ (إِشْتَعَلَ بَدَنَهُ حَصَفًا مِنَ الْحَرِّ): به هزی گه رماوه له شی که وته خوړوو یاخود گه رمه ژنه ی دهرکرد
 هَرَطُ عَرَضِ فُلَانٍ وَفِي عَرَضِهِ (طَعَنَ فِيهِ وَمَرَقَهُ): حه یاو نابرووی برد ، نابرووی شکاند ، قسه ی ناشیرینی پتگوت ، ناموسی شکان

هَرَطٌ فِي الْكَلَامِ (سَفَسَفَ وَخَلَطَ): قسه‌ی

نادروستی کرد ، قسه‌ی تیکه‌ل و

پینکه‌لی کرد

هَرَطٌ - هَرَطًا: گوشتی شلو و داکه‌وت

به‌هوی نه‌خوشی یان هه‌رده‌ردو

به‌لایه‌کی تره‌وه

هَرَطٌ: گوشتی شلو و داکه‌وتوو، پیایوی

مال و ساماندار، سه‌رمایه‌دار، مه‌پی

پیری له‌پو لاواز

هَرَطَالُ (الرَّجُلُ الطَّوِيلُ الْعَظِيمُ

الجَسَمِ): پیایوی دریزو که‌ته‌و زل

هَرَطَةٌ: مه‌پی پیری لاواز، که‌سی گیل و

که‌وده‌نی ترسنوکی دل سست

هَرَطُقٌ: بی‌ناین بوو ، گومر‌ابوو ،

له‌ناین ده‌رچوو

الهَرَطَقَةُ (عِنْدَ النَّصَارَى): لای

گاوده‌کان: بریتییه له‌دامیتان و

دروستکردنی شتیک له‌نایندا که‌وا

پیشتر نه‌بووینت

هَرَطْمَانٌ (شَوْفَانٌ): گال ، جو‌داس ،

گارپس ، خریوک ، قه‌لاس ، خومام

الهَرَطُوقِي: بیده‌کار ، بیده‌عه‌چی ،

نه‌وه‌ی شتیک داده‌هینیت و پیشتر

بووینی نه‌بووینت

هَرَقَ إِلَيْهِ هَرَعًا (مَشَى إِلَيْهِ مُسْرِعًا):

به‌په‌له‌چوو بولای ، چوو به‌ده‌نگیه‌وه ،

چوو به‌هاواریه‌وه

هَرَقَ الدَّمَ (سَالَ سَرِيْعًا): خوینتی له‌به‌ر

رؤیی ، خوینتی لیرزا

هَرَقَ الرَّجُلُ (كَانَ سَرِيْعَ الْبِكَاءِ أَوْ

الْمَشِيِّ): زووکریا ، زوو رؤیی به‌رئوه ،

زوو دلی پرپوو کریا

هَرَقَ الْقَوْمَ الرَّمْحَ: شیرو رمه‌کانیان

گرت به‌ده‌سته‌وه و رؤیین پیوه‌یی

هَرَقَ الرَّجُلُ (مَشَى أَوْ عَدَا فِي إِضْطِرَابٍ

وَسُرْعَةٍ): به‌شپرزه‌یی و ئالوزی یاخود

خیزیایی چوو به‌رئوه ، به‌هه‌له‌داوان

رؤیی

هَرَعٌ - هَرَاعٌ: به‌په‌له‌و خیزاو شپرزه‌یی

رؤیشتن

هَرَعٌ: خوینتی له‌به‌ر رؤیوو ، پیایوی دلپر

له‌گریان ، خیزاو تیز له‌رؤیشتندا

الهَرَعَةُ - الهَرَعَةُ: کرمیکه وه‌ک کتیچو

نه‌سپی وایه

هَرَفٌ بِفُلَانٍ هَرَفًا: ستایشی کرد ،

پیاه‌لدا ، به‌شان و بالیدا هه‌لیدا و

هاته‌خواره‌وه ، بی‌شاره‌زایی هه‌لیدا

به‌شان و بالیدا

هَرَفَ الرَّجُلُ (هَدَى): وریته‌یکرد ،

قسه‌ی هه‌له‌تو به‌له‌تی‌کرد، قسه‌ی

بزرکاند

هَرَفَ الرِّيحُ هَلَاكًا: ره‌شه‌باکه

ناچاریکرد به‌خیزیایی بیوات به‌رئوه ،

پالنه‌ری تیزی و خیزیایی بوو

هَرَفَ السَّبْعُ: پی‌ده‌پیی درنده‌که نرکه

نرکی کرد

هَرَفَ الْقَوْمُ إِلَى الصَّلَاةِ عَجَلًا):

به‌له‌یانکرد بـو نوئزگـردن ،

ده‌ستوبردیانکرد

هَرَفَتِ النَّخْلَةُ: به‌ری دارخورماکه

پینگه‌یشت ، واده‌ی هات

هَرَقَ الْمَاءُ (صَبَهُ): ناوه‌که‌ی رشت ،

قلپی کرده‌وه ، رؤیکرد

هَرَقَ الدَّمَ (سَفَكَه): خوینتی رشت

هَرَقَ الدَّمَ (ذَرَفَهُ): فرمیسکی رزان

هَرَقَ الثُّوبَ الْخَلْقَ): جل و به‌رگی

کۆنه و شپ ، جله‌شپه

هَرَق (إِهْرَاق - صَبَّ): رُوکردن ، رژاندن ،
رشتن

هَرَقِل - هَرَقِل (إِسْمٌ لِمَلِكِ الرُّومِ): ناوی
شایانی (روم) هکانه

هَرَكْلُ الرَّجُلِ (مَشَى فِي إِخْتِيَالٍ وَبَطْءٍ):
به فیزو خۆبه زلزاینه وه رۆی به ریتوه ،
سست و هیاوش و له سه رهخۆ رۆی
به ریتوه

هَرَكْل: گیانداریکی ده ریایی به
هَرَكَلَّة: کیزیی خۆش نه ندای رهفتار

جوان
هَرَل (وَلَدُ الْمَرْأَةِ مِنْ زَوْجِهَا الْأَوَّلِ):

کوری ژن له میردی به که می
هَرَم (بَلَغَ أَقْصَى الْعُمُرِ وَالضَّعْفُ):

پیریو ، په کی کهوت ، چوه ساله وه
هَرَم - قَرَم - قَطَع: له ت له تیکرد ،
جنی ، کهرت کهرتیکرد ، له ت و په تیکرد
هَرَم الدَّهْرُ فَلَانًا (جَعَلَهُ هَرَمًا): رۆژگارو

سه رده م پیری کرد
هَرَم الْأَمْرَ (عَظَمَهُ وَوَصَفَهُ فَوْقَ قَدْرِهِ):
زیاد و به رزتر له ناستی خۆی پیاه لداو
باسیکرد

هَرَمُ الْبِنَاءِ (جَعَلَهُ عَلَى هَيْئَةِ الْهَرَمِ):
له سه ر شیبوهی قووجه کی دروستیکرد

هَرَم (كَهْرِيم - قَرَم): جنین ، له ت
له تکردن

هَرَم (ضَعْفٌ وَشَيْخُوخَةٌ - شَكْلٌ هَرَمِي):
پیری ، به سالآچوون ، چوونه ساله وه ،

قووجه ک ، شه پیوور ، پوپ تیز
هَرَم (بَالِغٌ أَقْصَى الْكِبَرِ): زدرپیر ،

به سالآچوو ، فه رتووت
هَرَم: جۆره گزوگیایه که ، شۆره

هَرَمِي (الْيَابِسُ مِنَ الْحَطَبِ): داری
وشک ، وشکه دارو تهخته ، کۆته ره ی

وشک بۆ سووتاندن

الهَرَمَان: دووقووجه که له (میس)
الهَرَمَان: نه قل ، راویوچوونی باش و

چاک
هَرَمَة: دوایین راویوچوونی باش و چاک

هَرَمَة: پیر ، شپیری مینه ، ده له شپیر
هَرَمَزُ الرَّجُلِ هَرَمَزَةٌ: به چپه و په نهنان

قسه ی گوت به هاو پیکه ی ،
چه چپی کرد ، هیدی هیدی پاروه که ی

جوویی
هَرَمَز: وشه یه کی فارسیه و لای

عه ره به کان به مانای گه وه پادشای
عه جه م ها تووه و لای فارسیش به مانای

خواگه ل و مه ساره ی (موشته ری) و
یه کی که له شاکانیان ها تووه

هَرَمَزَتُ النَّارِ (طَفَأَتْ): ناگره که
خامۆش بوو ، کوزایه وه ، خه فه بوه وه

هَرَمَسُ وَجْهَهُ (عَبَسَ): رووی گرز کرد ،
ده م و چاوی دابه په کا ، مۆنیوو

هَرَمَسَة (ضَجِيحُ النَّاسِ وَصَخْبُهُمْ):
دهنگه دهنگ و مه رای خه لکی ، قیزو

هوپو ژاوه ژاو
هَرَمَطُ الرَّجُلِ عَرَضٌ فَلَانٍ (وَقَعَ فِيهِ):
دهستی برد بۆ نابرووی ، کهوته نیتو

باسی نابروو نامووسییه وه
هَرَمَلُ الشَّعْرِ: مووقزه که ی مه لکیشاو

پیری ، تاشی ، سافو لووسی کرد
هَرَمَلُ عَمَلِهِ (أَفْسَدَهُ): کاری تیکدا ،

شپواندی ، ده ستکاری کرد
هَرَمَلُ الْعَجُوزِ بَلِيَّتٌ مِنَ الْكِبَرِ): به هۆی

پیری وه پووکیایه وه ، بی نه قل و
زیری بوو ، خه له فا

هَرْمَلُ الْوَيْزِ (سَقَطَ): مویان تووکه که

مه لوه ری ، که و ته خواره وه

هَرْمَل: ژنی پیرو په ککه و ته ی

به سالاجوو ، حوشتری پیرو به سالاجوو

هَرْمُوس (الصَّنْبُ الرَّأْيُ الْمَجْرِبُ

الدَّاهِيَةُ): راپته وی نه زموندان، که سی

به نه زموون و رادروست و شیاو

هَرْمُول: پارچه قزیک له ملولای سه را

ده مینتته وه

هَرْمِيس: که رکه دهن ، شیر ، گامیش

هَرَّهَار: ناوو شیری زرد ، په کیک بی هیچ

هؤیه ک بزوه خه نده و پیکه نین بیت

به سه ریا ، گزشتی له پرو لواز ، شیر

هَرَّهَرُ الشَّيْءِ (أَحْدَثَ صَوْتًا - حَرَّكَهُ):

ده نگیکی لیوه هات ، ده نگی لپه یدابوو،

جولانندی ، بزواندی ، مه ژانندی

هَرَّهَرُ الْأَسَدِ (زَارَ): شیره که نه پانندی ،

نه په ی کرد

هَرَّهَرُ بِالْفِغْمِ أَوْ الْإِبِلِ (دَعَاهَا لِلْمَاءِ أَوْ

رَدَّهَا): مه پرو حوشته کانی ناودا یان

بردی بی بؤ ناودان

هَرَّهَرُ عَلَى فَلَانٍ (تَعَدَّى عَلَيْهِ):

ده ستریزی کرده سه ری ، هه لمه تی بؤ

بردی سنووری شکاند

هَرَّهَرُ الرِّيحِ (صَوَّتَ): با گفه گفی هات ،

گفی هات

هَرَّهَرُ عَلَيْهِ (تَعَدَّى): ده ستریزی

کرده سه ر ، هه لمه ت و دهستی بؤ برد

هَرَّهَرَةٌ: ده نگی مه ی، نه په ی شیر ،

خه نده و پیکه نینی بی هؤو مه به ست

هَرَّهَرُور: ناوو شیری زرد ، ناویکی زرد

کاتی ده پروات هازه هازی دیت ، جوره

که شتیه که ، نه و بؤله ترییانه که له

هیشوه که ده که ونه خواره وه ، مه پی

پیر ، پیره مه ی

هَرَّهَر: پیسترین جوری ماره ، جوره

ماسیه که

هَرور (مَاتْنَا ثَرَمَنْ عَنقُودُ الْعَنْبِ): نه و

بؤله ترییانه ی له هیشوو ده که ونه

خواره وه و لیده بنه وه

هَرْوَل (أَسْرَعَ): خیرا رویی ، به په له

رویی ، لوقه ی کرد

هَرْوَل إِلَيْهِ: بویچوو به په له ، خیرا چوو

بؤلی

هَرْوَلَةٌ: خیرا رویشتن ، نیوه پاکردن ،

لوقه لوقه کردن

هَرْوَم: ژنی به دخوو ره وشت نرم

هَرْوَوَات: شیر

هَرِي: عه نبار ، که نجینه ، هؤپ، شوینی

که نم کۆکردنه وه و هه لگرتن

هَرِيء (اللَّحْمُ الَّذِي أُجِيدُ إِضَاجُهُ):

گۆشتی باش برژاو ، گۆشتیک باش و

چاک برژینراییت

هَرِيئَةٌ (الْوَقْتُ الَّذِي يَشْتَدُّ فِيهِ الْبَرْدُ):

نه وکاته ی سه رماو سوژه زیاده کات

په ره ده سیتیت ، ساردی

هَرِيئَات: فراوان ، دم و الاو به رین ،

پیاویک هیچ نه پینیه که نه پاریزیت و

کاتیکیش دوا ناقولار ناشیرینترین گوته

له زاری بیته دهره وه

هَرِيئِد: شکاوو ناپه سه ند به هؤی درزو

کون تیبوونه وه ، ته قیوو درپا و له خراپه دا

هَرِيرُ الْكَلْبِ: لووره ی سه گ له سه رما دا

یا خود به هه ر هؤیه کی تربیت

هَرِيرُ الْقِط: مپه مپی پشپله ،

میاومیاوی

هَرِيرَةٌ (الْكَرَاهِيَّة): رق لیبوونه وه ،

به دلنه بوون ، بیژلته هاتنه وه

هُرَيْرَة: به چکه پشيله

هُرَيْس (الْمَذْفُوقُ عَنِيْمًا): شتتک

به توندی بکوتری، توند کو تراو

هُرَيْسَة (طَعَامٌ يُصْنَعُ مِنَ الْحَبِّ الْمَذْفُوقِ

وَاللَّحْمِ): گه نمه کوتاو، هه ريسه،

خواردن تیکه له گه نمى کوتارو گوشت

دروسته کريت

هُرَيْصَة (مُسْتَنْقَعُ الْمَاءِ): گولاو، حوز،

شوئینی په نگ خواردن و کوبوونه وهی

ناو

هُرَيْبَة (شَجِيْرَة ذَقِيْقَة الْأَعْصَانِ):

دارو چکه یه کی په ل و لق ناسک،

دره ختیکى بچوکی په ل و لق ناسکه

شَرَا

هُرُ الشَّيْءِ وَبِالشَّيْءِ (حَرْكُهُ):

رايوه شاندى، جوولاندى، له قانى،

بزوانی، شله قانى

هُرٌ مِنْ عَطْفٍ فَلَانَ (هَيْجَهُ لِلْعَمَلِ):

جوولاندى بۆ کارو فرمان، هانيدا کارو

فرمان بکات

هُرٌ الْقَدْرُ صَوَّتَتْ عِنْدَ الْقَيَّانِ):

له کاتى کولاندا مه نجه له که گيزه گيز يان

دهنگى ليهاى

هُرٌ الرُّعْدُ: هه وره بروسکه که ناله و

گرمه ی ليهاى

هُرٌ بِهِ السَّيْرُ: هانيدا تيزو خيزا بپوات

به پيوه

هُرٌ ذَيْلُهُ: کلکه له قى کرد، کلکى

راوه شاندى

هُرٌ رَأْسُهُ: سهرى له قاندى، سهرى

راوه شاندى

هُرٌ يَدُهُ: دهستى راوه شاندى

هُرٌ أَكْتَفَاهُ: شانى هه لته كان

هُرٌ الْأَرْجُوْحَة: جولانه که ی رازدهند

هُرٌ الْإِبِلِ: به گوزرانى و سروروده وه

حوشتره که ی ليخوپوى بردى به پيوه و

چوست و چالاكى کرد

هُرَأْنَة: بيابان تیکى قورس و گران برى،

بيابان تیک سخته و گران بيت پرينى

هُرَأْنُر: نار هه تى، قورسى و گرانى،

دهرده سهرى، تهنگانه، نه هه متهى

هُرَأْر: شکر، شالور، بلبل،

بالنده يه کی دهنگ خوشه

هُرَأْر: گالته، گپ، شوخى،

سوعبه تى

هُرَأْرِف - هُرَأْرِف (الظَّلِيمُ السَّرِيعُ

الْخَفِيفُ): حوشترمورخى تيزو خيزا

هُرَأْر (رَجَاج): له ريندهر، له رزوک،

ده له رزى

هُرَاع (الْمُنْفَرِدُ): تاک، ته نيا، تاک و

ته نيا

هُرَاع (الْأَسَدُ يُكْثِرُ كَسْرَ الْفَرَأْسِ):

شیرتک زرد ملی نيچير بشکينى

هُرَال (قَلَّةُ اللَّحْمِ وَالشَّحْمِ): له پى،

لاوازی، سيسه له يى، باريک و بنيسى،

چرووساوه يى

هُرَال (كَثِيرُ الْهَزْلِ): قوشمه، کوچک،

سوعبه تچى، گالته باز

هُرَأْلَة (الْفَكَاهَة): قسه خوش،

زيره کى، گالته بازى، خوش روو

هُرَاهُر: ناوى به خوږو تيز، حوشترى

دهنگ ره قو گه وره و زير

هُرَاء - هُرَاء - هُرَاء (إِسْتَهْرَاء - سُخْرِيَة):

گالته، قه شمهرى، لاقرتى،

لوتره وانى، رابواردن

هُرَأْ مِنْهُ: گالته ی پيکرد، پيى رابوراد،

لاقرتى پيکرد

هَزَأَ الشَّيْءَ هَزْأً (كَسْرَةً): شكاندی ،

له تیکرد

هَزَأَ رَاحِلَتَهُ (سَاقَهَا): کاروانه که می

لیخوری

هَزَأَتْ: قه شمهر ، گالته چی ، لاقرتی

پیئده کرسی ، تیزه جاپ ، لوتره وان ،

لاقرتی کار

هَزَأَتْ (مَنْ يَهْزَأُ بِالنَّاسِ): نه وهی گالته

به خه لکی ده کات ، گالته و قه شمهریکار

به خه لک

هَزِيرٌ - هَزِيرٌ - هَزَائِرٌ: شیر ، گه وره و

زله ی توکمه و سهخت

هَزِيرَةٌ (قَطْعَةٌ): بری ، له تیکرد

هَزَةٌ: جووله ، شله قین ، له رزه ،

له رزین ، خوربه ، موجرک

هَزَةٌ (أَرْضِيَّةٌ) (زَنْزَلَةٌ): بومه له رزه ،

زه مین له رزه ، له رینه وهی زهوی

هَزَةٌ: چوست و چالاکی ، دهنگی کولانی

مه نجهل ، ده نگدانه وهی هه وره بروسکه ،

جوره رویشتنیکی حوشتره ، شادمانی ،

خوشی و شادی

هَزَجٌ (مُغْنِيٌّ) - هَزَجًا: گۆرانی بیژه که

به ناوازه وه گۆرانی که می ده گوت

هَزَجٌ: دهنگی هه وره بروسکه ، جوره

گۆرانی که ناوازیکی تایه تی هه یه ،

دهنگی گۆرانی بیژ ، هه ر قسه یه کی

نزیک و دوابه دوا یه ک ، به کیکه

له به حره کانی هونراوهی عه ره بی ،

سووک و سوئی و توندوتیژ دانانی

چاربه لی نازهل

هَزَجٌ (مُطْرَبٌ): گۆرانی بیژ

هَزَجٌ الشَّيْءَ: پیامالی و گوش

هَزَرَ فَلَانًا (طَرَدَهُ وَنَفَاهُ): ده ریکرد ،

ده ریپه پان ، شساربه ده ریکرد ،

دووریخته وه

هَزَرَ بِهِ الْأَرْضَ (صَرَغَهُ): دای به زه ویدا ،

تهختی زه ویکرد

هَزَرَ ضَلَانَ (أَكْثَرَ لَهُ مِنَ الْعَطَاءِ):

خه لاتی دایه ، دیاری و خه لاتی زدی

پیدا

هَزَرَ الرَّجُلُ: پینکه نی ، بزه گرتی ،

خنده و پینکه نین هاته سر لیوه کانی ،

گورج و گۆلیوو له کاتی پیویستدا

هَزَرَ الْبَائِعُ: نرخی کالاو

شت و مه که که می گرانکرد ، نرخه که می

به رز کرده وه

هَزَرَ: گیزوکه ودهن ، توندوتیژ ،

مه غدوور ، چه وساره ، مافخوراو

هَزْرَافًا: حوشتر مورخی تیژو خیرا

هَزْرَةٌ - هَزْرَةٌ (الْأَرْضُ الرَّقِيْقَةُ):

زه و بییه کی نه رم و فسه ل

هَزْرَةٌ (الْكَسَلُ التَّامُ): ته مه لیه کی ته واو ،

ته واو ته مه ل و ته وه زه ل

هَزْرَقًا فِي عَدْوِهِ (أَسْرَعَ): له راکردندا

به له یکرد ، خیرایکرد

هَزْرَفِيًّا (الكَثِيرُ الْحَرْكَةُ): فره

جمو جوول ، به بزوت و جووله

هَزْرَةٌ بِالْقَصَا: به گۆچان لییدا ،

دایگرته وه

الهَزْرُوفًا: حوشتر مورخی چوست و

چالاک و تیژو خیرا ، ره وشت به رز

هَزْرٌ: رایوه شانند ، جوولاندی ، له قانی

هَزَعٌ - هَزَعًا (أَسْرَعَ): خیرایکرد ،

به له یکرد ، دهست و بردیکرد

هَزَعَ الشَّيْءَ (كَسْرَةً): شکاندی ،

که رتیکرد

هَزَعَ الدَّابَّةُ فِي الْحَشِيشِ (رَعَتْ): له نتو

حه شیشا نازه له که له وه پاو پینگی می

هَزَعُ الظَّبْيِ (عَدَا عَدُوًّا شَدِيدًا): توند

رایکرد، غاریکرد

هَزَعُ فَلَانًا (ذَقَّ عُنُقَهُ): کیشای

به گهردیندا، گهردن و ملی داگرته وه

هَزَعُ الْأَشْيَاءِ (فَرَّقَ بَيْنَهُمَا):

جیایکردنوه له یهک، کهرت و

په رتیکردن

هَزَعُ (الإِضْطِرَابِ): بشیوی ، ئالوژی ،

پیکدادان ، پاشاگه ردانی، له راندنوه

هَزَعُ (الْأَسَدِ): شیر

هَزَفًا: گورج و خیرا ، تیز

هَزَفَتِ الرِّيحُ الشَّيْءَ (إِسْتَحْفَفَتْهُ

فَعْمَلَتْهُ): ره شه باکه شته سووکه که ی

هه لگرت ، گواستیوه

هَزَقَ - هَزَقًا (نَشَطَ): چوست و

چالاکبوو، گورج و گولبوو

هَزَقَ فِي الضَّحْكَ (أَكْثَرَ مِنْهُ):

زورپیکه نی ، په کجار پیکه نی

هَزَقَ: چوست و چالاکي ، گورج و گولئ،

توند و تیزی دهنگی هه وره بروسکه

هَزَقَ: هه وره بروسکه ی قایم و به هیز ،

پیاوی روح سووکی دم به خه نده و

پیکه نین

الْهَزَقَةُ مِنَ النِّسَاءِ: نه و ژنانه ی له یهک

شوین و جی سه قامگیر نابن

هَزَلٌ - هَزَلٌ - هَزَلٌ: لاوازیوو ، سیسبوو،

له ریبوو ، هیزی تیا نه ما

هَزَلٌ فِي كَلَامِهِ (مَزَحَ وَهَلَّى):

کالته یکرد، سوعبه تیکرد ، شوخی کرد

هَزَلٌ الدَّابَّةُ (صَبَّرَهَا مَهْرُوتَةً): سیسو

له ریکرد، لاوازیکرد

هَزَلُ الْقَوْمِ (هَزَلَتْ أَمْوَالُهُمْ): مال و

داراییان کزیوو ، نه ما ، توانایی

ئابورریان روو له کزیوو

هَزَلَ فَلَانٌ (مُوتَ مَا شِئْتَهُ وَافْتَقَرَ):

ناژه له کانی مرد و هه ژارکه وتن

هَزَلًا: به کالته وه ، به سوعبه ته وه

الْهَزْلَاجُ (السَّرِيْعُ): گورج و گول، تیز ،

خیرا

هَزْلَجٌ (أَسْرَعُ): په له یکرد، دهست و

بردیکرد ، خیرایکرد

هَزْلَجُ الْأَلْفَاظِ (إِخْتَلَطَتْ): دهسته واژه و

قسه کانی تیکه لکرد

هَزْلِي (مُضْحِكُ): پیکه نیناوی ، قوشمه ،

کوزچک

هَزَمَ الْعَدُوَّ (غَلَبَهُ - كَسَرَهُ): دوزمنی

شکاند، زالبوویه سه ریا ، دوزمنی به زاند

هَزَمَ لَهُ حَقَّهُ (هَضَمَهُ): مافی خوارد،

حافی خوی نه دایه

هَزَمَ الْبِئْرَ (حَفَرَهَا): بیره که ی

هه لکه ند، چالیکرد

هَزَمَ فَلَانًا (قَتَلَهُ): کورستی ، له ناویبرد،

تیا یبرد

هَزَمَ اللَّيْلُ: شه و نزیک به روزبووه وه ،

شهو ی روزکرد وه

هَزَمَ الْقَوْسُ (صَوَّتَتْ): تیروکه وانه که

دهنگی لیتهات

هَزَمَ الشَّيْءَ (لَثِيَ بَعْضُهُ عَلَى بَعْضٍ):

هه ندیکی له سه هه ندیکی تری

هه لچنی، له سه ریه که قه دو هه لیچنی

هَزَمَ الشَّيْءَ (كَسَرَهُ وَشَقَّقَهُ): شکاندی و

کهرت و په رتیکرد

هَزَمَ (كَسَرَ وَغَلَبَهُ): شکاندن ، به زاندن،

راوانان ، شکست پیهینان ، نوشوست

پیخواردن

هَزَمَ: نه سپی گوپرایه ل، نه سپی خوش

جله وی رام هاتوو، له ره و دهنگی که وان

هَرَمَة: چال، قوولایی، هر شوینو

جینگه یه کی چال و نشیوو

هَرَمَة: مه نجه لئکی له کول، مه نجه لئک

زۆر کولابیت

هَرَهَار: ناوی له بهر رۆیوو، ناویکی

زۆری له بهر رۆیشتوو

هَرَهَر الشَّيْءِ (حَرَكَه): جوولاندی،

بزواندی، خستیه بزوت و جووله

هَرَهَر الْمَاءِ الْكَثِيرِ الْجَارِي: ناوی

زۆری له بهر رۆیشتوو

هَرَهَرَة: به لاو کاره سات، جهنگو

نه هامة تی که خه لکی ده بزوینت

هَرُوم: که وانئکی به دهنگو له ره

هَرِير: به گزجان ده ریکردو راوینا

هَرِيح (أَحْمَق): که وچ، گیل، که ودهن،

که مزه، که لحو، بی ته قلو ژیری

هَرِيح مِنَ اللَّيْلِ (طَائِفَةٌ مِنْهُ): به شتیکی

شهو

الْهَرِيحُ الْأَخِيرُ مِنَ اللَّيْلِ (الْجَزْءُ الْأَخِيرُ

مِنْهُ): به شی دواپی شهو، به ره به بیان

هَرِيل (مَهْرُول - خِلَافَ السَّمِينِ): لاواز،

له پ، که م گۆشت، سیس، باریکو

بنئیس، ره قو ته ق، ده غه زار، ره قه له

هَرِيل (الْكَثِيرُ الْهَرَل): به کیک زۆر گالته

بکات، گالته کار، قۆشمه باز

هَرِيلَة: لاوازی، له پ، که م گۆشتی،

واژوی قه له وو تیکسماوه

هَرِيلِي (مُشْعَوْد): قۆلپ، ساخته چی،

مفخور، ته له که باز، ده سترپ

هَرِيم: دهنگی هه وره تریشقه،

هه وره تریشقه، نه سپیکی دهنگ به رزو

بئند، شکاو، به زیو، بارانئک به رده وام

بیت و خۆش نه کاته وه

هَرِيمُ الرَّعْد: نرکه و ناله ی هه وره

بروسکه، گرمه گرمی هه ور

هَرِيمَة (إِهْزَام - تَقْهَر): شکان،

به زین، راکردن، ده ریا زیوون، هه لهاتن،

نوشوسته نینان

هَرِيمَة الْفَرَس: تکانی ئاره قی نه سپ

له کاتی غار غاریندا

هَسَسَ

هَسَّ الشَّيْءَ هَسًّا (دَقَهُ وَكَسَّرَهُ):

شکاندی، وردیکرد، که رتکه رتیکرد،

کو تایی

هَسَّ الْكَلَامَ (أَخْفَاهُ): قسه کانی

شارده وه، په نهان و شارواوه یکرد،

گوته و قسه ی نه ندیشه و پیر، و توویژی

ناخ و ده روون

هَسَّ فَلَانٌ (حَدَّثَ نَفْسَهُ): له گه ل خۆی

دوا، گفتوگۆی له گه ل خۆکرد

هَسَّ الطِّفْلَ (رَجَرَهُ لَيْسَكْتَ):

سه رزه نشتی کرد تا بیده نگ بییت، لئیی

توپه بوو بوئه وه ی بیده نگ بییت

هَسَّاسِي (الْمَشِي بِاللَّيْلِ): به کیک به شه و

بیوات به پیره، شه و پره

هَسَّاسُ النَّاسِ (كَلَامُهُمُ الْخَفِيِّ): قسه و

وته ی په نهان و نه پئیی نئوان خه لکی

الهَسَّاس: شوانئک به درژیایی شه و مه پ

بله وه پئینت یا خود نه وه ی شه و

نانوئیت و به رده وام خه ریکی ئیش و کارو

تیکر شان و ره نجدانه، قسه و گوته ی

نادیارو روون، وه سوه سه ی نه فس و

گفتوگۆی نیو خود و ناخ، قه ساب

هَسَّسَ الْمَاءَ (تَسَلَّسَل) ناوه که له بهری

رۆیی

هَسْهَسَ الدَّرْعُ أَوْ الحُلْيُ (صَاتًا) :

قه‌لغان و خشله‌که خړه و زړه‌ی هات ،

ده‌نگی هات

هَسْهَسَ الحَدِيثَ (أَخْفَاهُ) : قسه‌کانی

شارده‌وه ، په‌نہانیکرد ، دایپوشی

الْهَسْهَسَةُ : جووله و ده‌نگی هه‌رشتیک ،

زړه ، خړه ، شه‌وپه‌وی

هَسِيسٌ : سړپه ، سړپه‌سړپ ، چړپه ،

چړپه‌چړپ ، ورته ، ورته‌ورت ، ورده ،

خاکه ، هارپاو ، کوتراو

هَشَمَ

هَشَمَ : نه‌رم و تړلېو ، شلېو ، خاوبوو

هَشَمَ الرَّجُلُ هَشْوَشَةً : سست و لاوازیوو ،

کزخواوبوو

هَشَمَ الخَبْزُ : نان‌که نه‌رم و شل بوو ،

ناسک بوو

هَشَمَ الوَرَقُ هَشَاءً : به‌گزچان

له‌دره‌خته‌که پیدا هه‌تا گه‌لاکانی

بوه‌ریښت

هَشَمَ العُودُ صَارَ هَشَاءً : داره‌که نه‌رم

بوو هه‌رزوو شکا ، ناماده‌یی شکانی

خیزاو ده‌ستبه‌جی‌بوو

هَشَمَ لَهُ وَهٍ (إِرْتِاحٌ وَنَشْطٌ) : پی‌یی

گه‌شایه‌وه ، دل‌ی پیکرایه‌وه ،

پی‌خوشحال‌بوو

هَشَمَ الرَّجُلُ هَشْوَشَةً : جه‌سته‌ی سست و

شل بوو

هَشَمَ : ریزه‌لټوک ، زوده‌شکی ، شکست ،

فشول ، نه‌رم ، خټونه‌گرتوو ، دانه‌مه‌زراو

هَشَمَ المَكْسَرَ سَهْلَ الجَانِبِ : دلفراوان ،

به‌سټزو په‌زه‌یی

هَشَمَ الوجهَ (بَشُوشٍ) : دم به‌خه‌نده و

پیکه‌نین

الهَشَّاشُ (الخَبْزُ الرَّخْوُ اللين) : نان‌ی

نه‌رم و ناسک

هَشَّاشَةٌ (إِبْتِهَاجٌ - فَرَحٌ) : دل‌خوشی ،

به‌ختیاری ، شادی ، شادمانی ،

کامه‌رانی ، دل‌شادی

الهَشَّاشَةُ : مه‌شکه و کونه‌یه‌ک ئاوی

لی‌پروات

هَشَامٌ (الجود) : جوامیر ، به‌خشنده‌یی ،

به‌خشین ، ده‌ستلای ، چاکه‌کار

هَشَرَ النَّاقَةَ (حَلَبَ مَا فِي ضَرْعِهَا

جَمِيعًا) : سه‌رجم شیره‌که‌ی دوشی ،

نه‌وه‌ی له‌گوانی حوشره‌که‌دابوو دوشی

هَشَّشَهُ : لاوازو سستی‌کرد ، چوست و

چالاک و دل‌خوشی‌کرد ، شادمانی‌کرد

هَشَرَ البَعِيرَ (إِحْتَرَقَتْ رِئْتُهُ) : سی

سووتا ، تووشی نه‌خوشی سی هات

الهَشْرُ خِفَةُ الشَّيْءِ وَرِقَّتُهُ) : سووک و

ناسکی شتیک ، نه‌رم و ناسک

الهَشْرَةُ (الشَّجَرَةُ يُسْقَطُ وَرَقُهَا سَرِيعًا) :

داریکه زوو‌گه‌لاکانی هه‌لده‌وه‌ریښت

هَشَلَّتِ النَّاقَةُ (أَنْزَلَتْ شَيْئًا مِنَ اللَّبَنِ) :

هه‌ندیک شیر‌ی لی‌پړی ، که‌میک شیر

له‌گوانی هاته‌خواره‌وه

هَشَمَ الشَّيْءَ (كَسْرَهُ) : شکاندي ،

له‌تیکرد ، که‌رتیکرد ، وردیکرد ، تیکي

شکان

هَشَمَ الثَّرِيدَ لِقَوْمِهِ : تریتی بو‌کردن ،

نان‌ی له‌ت له‌تکرود شله‌ی کرد به‌سه‌را

بو‌یان

هَشَمَ فَلَانًا (أَكْرَمَهُ وَعَظَّمَهُ) : ری‌زی

لی‌گرت ، به‌مه‌زنی دانا ، به‌ریزیکرده‌وه

هَشَمَ النَّاقَةَ (حَلَبَهَا) : حوشره‌که‌ی

دوشی

الهشم: زهوی وشکی بی گزوغیا ، زهوی ته بکراو

الهشم: شیردوشانی شاره زاو لیزان ، نهرمه شاخ و چیا ، که ژی نهرمو فسهل
الهشم (السخي): دهست و دلفراوان ، به خشنده ، جوامیر

الهشمة: نهفس ، دهریون ، بزنه کئیوی
هشوشة (قابلية الكسر): شکستی ، فشولی ، نامادهی شکانی تبدایه

هشيش: شکست ، زووده شکئی، یه کیک
دلخوش و شادمان بیت کاتی پرسپاری
لیبکریت ، نهرمو ناسک ، نه نام نهرمو شل

هشيلة: نازهلئی سواری بی مؤله تی
خاوه نه کهی سواری بین ، حوشتری
زهوت و داگیرکراو ، حوشتری دزراو ، تالانکراو

هشيم: پوش و په لاش ، روه کی
وشکه وه بوو ، لاواز ، له ، سست ، ناتوانای سست و خاو

هشيمة: زهوییه ک دارودره ختی وشک
بوویبت ، دارودره ختی وشکبوو

هض

هض الشيء: شکاندی ، خستیه ژیرو
کوتای ، کوتای و شکاندی ، خستیه
نیو دهستی و گوشی

الهض (الصلب من كل شيء): رهق و
توکمه ی هموو شتیک
الهضار: شیر

الهضاهض (القوي من الناس أو الأسود): خه لکی به میزو پته و یا خود
رهش پیست

هَصَرَ الشَّيْءَ وَالشَّيْءَ جَدْبَهُ وَأَمَالَهُ):
رایکتشاو چه مانیه وه ، به کیشی کردو
که چی کرد

هَصَرَ الْفُضْنَ (عَطْفَهُ وَكَسْرَهُ):
چه مانیه وه ، لاری کرده وه ، شکانی
هَصَرَ الشَّيْءَ (كَسْرَهُ - دَفَعَهُ): شکاندی ،

پالی پیوه نا ، له رانیه وه ،
نزیکی کرده وه له خوی
هَصَرَ الْأَسَدُ فَرِيَسَتَهُ (كَسْرَهَا): شیره که
نیچیره کهی خوی تیکشکاند ، لهت و
په تیکرد

هَصِر - هَصْر - هُصْرَة: شیر
الهصرة: به مورویه ک ده لاین جادویی
بیده کریت له پیاو

هَصَصَ الرَّجُلُ (بَرَقَ عَيْنُهُ): چاوه کانی
دره و شانده وه ، رووناک و روشن بوون
هَصَمَهُ (كَسْرَهُ): شکاندی ، له تیکرد

الهصاهض (البراق العينان): چاوه کاشو
جوان ، تیشک و دره خشانی دیبه
الهصهض: مرؤفی به میزی رهش

هَصَمَتَهُ (عَمَرَهُ): نامازهی بو کرد ،
به نهیئی باسیکرد ، غه یبه تیکرد
الهصور - الهصور - الهصورة: شیر

هَصِيصُ النَّارِ (تَلَأُوهَا): که شانده ی
ناگر ، تیشک و پرشنگی

هض

هَضَّ الشَّيْءَ (كَسْرَهُ وَدَفَعَهُ): شکاندی ،
کوتای
هَضَّ الْإِبِلُ (أَسْرَعَتْ): حوشتره که

خیرایکرد ، په له یکرد
هَضَّ فُلَانٌ الْمَشِيَّ (مَشَى مَشِيًّا حَسَنًا):
چاک و باش رویی به پیوه ، باش رویی

هَضَمٌ فَلَانًا (حَضَهُ): پالای پیوه‌نا ،

دنبدا

الْهَضَاءُ (الْجَمَاعَةُ مِنَ النَّاسِ وَالْخَيْلِ):

گروه ، کومل ، جله‌وه نه‌سپیک ،

کۆمه‌لی خه‌ک یان نه‌سپ

الْهَضَاضُ: نیریکه گاردنی نیره‌کانی‌تر

بشکینتیت

الْهَضَامُ: هر دهرمانیک یارمه‌تیده‌ری

هرسکردن بیست ، مال و پاره

خه‌رجکه‌ر، شپیری بیته

هَضَبُ الرَّجُلِ (مَشَى مَشْيَ الْبَلِيدِ):

خاوه‌خاو رویی ، وه‌ک که‌سی خاو رویی

به‌پتوه

هَضَبُ الْقَوْمِ فِي الْحَدِيثِ (أَفَاضُوا فِيهِ

وَأَرْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمْ): رۆچوونو

ده‌نگیان به‌رزبوه‌وه ، ده‌نگه‌ده‌نگو

هه‌رایان به‌ریاکرد

هَضَبُ السَّمَاءِ (دَامَ مَطَرُهَا أَيَّامًا

لَا يَفْقَعُ): باران به‌رده‌وام بوو

هه‌رخۆشی نه‌کرده‌وه ، چه‌ند رۆژیک

باران باری و نه‌وه‌ستایه‌وه

الْهَضْبُ: توندو توکمه ، قایم ، نه‌سپیک

رۆژ ناره‌ق بکاته‌وه

الْهَضْبَةُ: بان ، ته‌په ، پشته ،

ته‌پۆلکه ، چه‌نه‌بان ، رۆزبانه ، دم

هاراش

هَضَّتِ الْإِبِلُ (أَسْرَعَتْ): حوشره‌که

خیرایکرد ، گورچ و گۆلپوو

هَضَجَ الرَّجُلُ مَوَاشِيَهُ (لَمْ يَحْسِنْ رَعِيهَا):

باش نازه‌له‌کانی نه‌له‌وه‌راند ، به‌باشی

به‌پوه‌رده‌ی نه‌کردن

هَضَضَ الرَّجُلُ (ضَرَبَ الْأَرْضَ بِرَجْلَيْهِ

ضَرْبًا شَدِيدًا): به‌توندی هه‌ردووقاچی

کیشا به‌زه‌ویدا ، توند به‌قاچی کیشای

به‌زه‌ویا

الْهَضَضُ: شکان ، کهرتوله‌ت بوون

هَضَلَ بِالشَّعْرِ أَوْ بِالْكَلَامِ: ماته‌ قسه‌و

شيعر وتن ، به‌مۆنراوه‌ دوا

هَضَمَ الشَّيْءَ (كَسَرَهُ): شکاندی ،

له‌تیکرد ، کهرت که‌رتیکرد

هَضَمَ فَلَانًا (ظَلَمَهُ وَعَصَبَهُ): سته‌می

لیکرد ، مافی خوارد ، حه‌قی خۆی

نه‌دایه

هَضَمَ حَقَّهُ: مافی که‌ل و که‌م کرد ،

لیتی خوارد

هَضَمَ لَهُ مِنْ حَقِّهِ شَيْئًا (تَرَكَ لَهُ مِنْهُ

شَيْئًا عَنْ طَيْبَةِ نَفْسٍ): به‌ویستو

خواستی خۆی به‌شیک له‌مال و حه‌قی

خۆی پیبه‌خشی ، پشکی له‌مافو

حه‌قی خۆی دایه

هَضَمَ عَلَيْهِ (هَجَمَ): هه‌لمه‌تی بو برد ،

هیرشی کرده‌سه‌ر ، په‌لاماریدا

هَضَمَ نَفْسَهُ: خۆی به‌که‌م نواند ،

له‌پله‌ویایه‌ی خۆی دابه‌زاندو خۆی

به‌که‌م نواند

هَضَمَ الطَّعَامَ: خواردنه‌که‌ی هه‌رسکرد

هَضَمَ عَلَى الْقَوْمِ: هیرشی بو بردن ،

هه‌لمه‌تی کرده‌سه‌ریان ، په‌لاماریدان

هَضَمَ الْبَطْنَ هَضْمًا: نه‌ندام باریکو ورگ

ده‌په‌ریو بوو

هَضَمَ: هه‌رس بوون ، هه‌رسکردن ،

بریتیه له‌گۆزانی توخم و چه‌شنه

خواردنه‌کان بو ماده‌ی شیاوو له‌بار

که‌وا جه‌سته بتوانیت بیمزیت و سوودی

لیتور بگرت

هَضَمَ (فِي الْكِيمِيَاءِ): له‌کیمیادا: بریتیه

له‌چاره‌سه‌رکردنی ماده‌ی کیمیاییه‌کان

به‌گه‌رمکردن یاخود به‌گه‌رمکردن و

فشارخستنه‌سه‌ر

هَطَلَ النَّاقَةَ (سَارَتْ سَيْرًا ضَعِيفًا):

خوشره که هیواشو له سه رخق رۆیی

به رۆیه ، سست و هیواش بوو

هَطَلَ الرَّجُلُ (مَضَى لُوجْهَهُ مَشِيًا): ملی

رئیکرت و رۆیی ، ریی خۆی گرته به رو

رۆیشت ، به پیاده رۆیشت

هَطَلَ الْعَيْنُ بِالْدمَعِ (سَالَتْ): چاوی

فرمیسکی له بهر رۆیی ، نه شك و

فرمیسکی لیباری و رڤا

الهَطَلَ: نه باران ، بارانی هیواشو

له سه رخق ، بارانی کم که کم

الهَطَلَ: گورگ ، دز ، گیل و که و ده ن ،

که مژده و بلخ

هَطَلَ - هَطَلَانَ الْمَطَرَ (نُزُولَ الْمَطَرِ): باران

بارین ، باران داگردن

هَطَلَ (الدَّيْمَةُ الْهَاطِلَةُ): بارانیتک

به رده وام بیته و خۆش نه کاته وه

الهَطَلَى (النَّاقَةُ تَمَشِي رُودًا):

خوشرتیک هیدی هیدی بیوات به رۆیه ،

خوشرتری هیدی و له سه رخق رۆیو ،

خوشرتری بی شوان و که س

هَفَا

هَفَا الرَّجُلُ (أَسْرَعَ فِي سَيْرِهِ):

له رۆیشتندا خیراو په له یکرد ، گورج و

گۆلبوو

هَفَا الشَّيْءُ (لَمَعَ): دره و شایه وه ،

رووناکیه وه

هَفَا نَفْسُهُ إِلَى الشَّيْءِ: ناره زووی کرد ،

نه فیسی حه زی پیکرد ، بۆی جوولا

هَفَا: سووک و فشهل ، کم نه قل ، نه قل

سَوُوك ، گیل ، کشتو کال دورینه ی

دواخزیت ، ورده ماسی ، شان ههنگی

که کم ههنگوین ، هه رشتیکی سووک که وا

ناوه رۆکه که ی بۆش و پووج بیته

هَضْم - هَضْم: زهوی تهخت و هه موار ،

نیوجه رگه ی دۆل و شیوو ، روپاو

پانتایی ده ریا

هَضْم - هَضْم - هَضْمَة (ضَرَبًا مِنْ

الْبُخُورِ): جۆره بخوردیکه ، جۆره

بۆنیکه خۆشه

هَضْمَاء: ورگ باریک ، دم و ددان

شاش و گه و ره

هَضْمِي: په یوه نیدیار به هه سه وه

هَضْمُوم: هه سه کهر ، یاریده ده ری

هه سه کردن ، مال و دارایی خه رجکه ر ،

شیر

هَضِيْب (الْقَنْمُ الْقَلِيْلَةُ اللَّبَنُ): مه ری

که کم شیر

هَضِيض: شکاوو کو تراو ، له تکر اوو

شکیتراو

هَضِيْم: هه سه بوو ، ژنی قه دباریک ،

که مه رباریک ، سه مملیکراو ، مافخوراو ،

خونچه یه که هیشتا نه پیشکوتبی ، چوونی

شت به نیویه کا

هَضِيْمَة: سه م ، زۆرداری ، توپه یی ،

رق ، قین ، سی رۆژانه ی مردوو ،

خواردنیکه دوا ی ته واو بوونی پرسه

له رۆژی سییه مدا بۆ مردوو ده کریت

به خیرو ده به خشریته وه

هَطَا

هَطَرَ الْكَلْبَ: سه که که ی کوشت به دار

یاخود به لیدان

هَطَلَ الْمَطَرُ (نَزَلَ مُتَابِعًا مُتَفَرِّقًا عَظِيمَ

الْقَدْرِ): بارانباری ، دایکرد

هَطَلَ الْجَرِي الْفَرَسِ (أَسَالَ عَرَقَهُ):

غارکردن ناره قی به نه سه په که ده ردا ،

ناره قی پیکرده وه

هَفَا - هَفَوًا: په له یکرد ، مه لپه یکرد
هَفَا الطَّائِرُ: بالنده که دای له شه قه ی
بالو مه لفری
هَفَا الرَّجُلُ (رُل - جَاع): مه له یکرد،
له ده سستی ترازو دهر چوو ، برسی بوو
هَفَا الظَّبِي: مامزه که هیواش بوه وه و
پاشان تپی ته قان و خیرا رایکرد
هَفَا فُلَانٌ (سَقَطَ): کهوت ، پیتی
خلیسکا، مه لئوتا
هَفَا الرِّيحُ (هَبَّتْ): باکه مه لیکرد ،
راها ت
هَفَا الرِّيحُ بِالشَّيْءِ (حَرَكَتْهُ وَذَهَبَتْ
بِهِ): ره شه باکه جوولاندى و بردى ،
مه لیکرت و گواستیه وه
هَفَا النَّفْسُ إِلَى الشَّيْءِ (حَنَّتْ
وَإِسْتَأْفَتْ): نه فسى نار زوومه ندو
به سوژبوو
هَفَا الْقَلْبُ (حَفِقَ): دلای داخوړیا ،
په له پهل لییدا
هَفَا الشَّيْءُ فِي الْهَوَاءِ (ذَهَبَ): چوو
به نئو ه وادا ، به دم ره شه باو ه و او ه
نویى
الهَفَا (مَطَرٌ يَسْقُطُ ثُمَّ يَكْفُ): بارانیک
بباریت و پاشان خوښ بکاته وه
الهَفَاءُ (الْقَلَطُ وَالرُّزْلُ): مه له و پی
ترازان، مه لئوتان ، چه وتی و تیکه وتن
الهَفَاةُ: باران ، تاوه بارانیک
الهَفَاةُ مِنَ الرَّجَالِ (الْأَحْمَقُ): پیاوی
گیل و که وده ن
الهَفَافُ (الْبِرَاقُ): دره وشاوه ، رووناک و
رؤشن
الهَفَافُ مِنَ الْإِنْحَةِ: بالی سووک و
سؤل له فریندا

الهَفَافُ مِنَ الثِّيابِ (الرَّقِيقُ الشَّفَافُ):
جل و بهرگی ناسک و ته نک
الهَفَافُ مِنَ الظَّلَالِ (البَّارِدُ): سټیهری
ساردو نسرم
الهَفَافُ مِنَ السَّرَابِ (السَّبْرَاقُ):
تراویلکه ی دره وشاوه و بریسکه دار
الهَفَافَةُ: شنه با ، کزه باى ساردو
خوښ ، بایه ک به توندوتیژی مه لیکات و
تیبپه ریت
الهَفَانُ: به شویتیا ، به دوايا
هَفَّتِ الرِّيحُ: باکه مه لیکرد و گفه گفی
ده بیسترا
هَفَّتِ الشَّيْءُ: به مؤى سووکیه وه به دم
باوه به رزبوه وه ، له ناسماندا ده گه را
هَفَّتِ الرَّجُلُ (تَكَلَّمَ كَثِيرًا بِلا روية):
بی بیرکردنه وه نذر دواو قسه ی کرد
هَفَّتَا: زهوی له بارو ه موار، گیل و
که وده نی بی شو مار، که وتن و بارینی
شت پارچه پارچه له دواى یه ک ،
کویرانه و بی لیکدانه وه و بیرکردنه وه
قسه یکرد، بارانیک زوو بباریت
هَفَّتَانِ (جَانِعُ): برسی ، پټویست
به خوړاک
هَفَّتِ الشَّيْءُ - هَفَّتَا (أَقْبَاهُ): فریندا ،
مه لییدا
هَفَفَافًا: تینوو ، باریکه له ی که م
گوزشت و سیس ، بالی سووک له فریندا ،
جل و بهرگی ناسک و ته نک
هَفَفَ الشَّيْءُ (حَرَكَهُ وَدَفَعَهُ):
جوولاندى ، بزواندى ، له رانديه وه
هَفَفَ الرَّجُلُ: که مه رباریک و جوان بوو
وه ک قه دی دار، قه نئو نه مام
الهَفَفُ: سټیهری سار که با بیگرتنه وه

هَفَا - هَفَوًا: په له یکرد ، مه لپه یکرد
هَفَا الطَّائِرُ: بالنده که دای له شه قه ی
بالو مه لفری
هَفَا الرَّجُلُ (رُل - جَاع): مه له یکرد،
له ده سستی ترازو دهر چوو ، برسی بوو
هَفَا الظَّبِي: مامزه که هیواش بوه وه و
پاشان تپی ته قان و خیرا رایکرد
هَفَا فُلَانٌ (سَقَطَ): کهوت ، پیتی
خلیسکا، مه لئوتا
هَفَا الرِّيحُ (هَبَّتْ): باکه مه لیکرد ،
راها ت
هَفَا الرِّيحُ بِالشَّيْءِ (حَرَكَتْهُ وَذَهَبَتْ
بِهِ): ره شه باکه جوولاندى و بردى ،
مه لیکرت و گواستیه وه
هَفَا النَّفْسُ إِلَى الشَّيْءِ (حَنَّتْ
وَإِسْتَأْفَتْ): نه فسى نار زوومه ندو
به سوژبوو
هَفَا الْقَلْبُ (حَفِقَ): دلای داخوړیا ،
په له پهل لییدا
هَفَا الشَّيْءُ فِي الْهَوَاءِ (ذَهَبَ): چوو
به نئو ه وادا ، به دم ره شه باو ه و او ه
نویى
الهَفَا (مَطَرٌ يَسْقُطُ ثُمَّ يَكْفُ): بارانیک
بباریت و پاشان خوښ بکاته وه
الهَفَاءُ (الْقَلَطُ وَالرُّزْلُ): مه له و پی
ترازان، مه لئوتان ، چه وتی و تیکه وتن
الهَفَاةُ: باران ، تاوه بارانیک
الهَفَاةُ مِنَ الرَّجَالِ (الْأَحْمَقُ): پیاوی
گیل و که وده ن
الهَفَافُ (الْبِرَاقُ): دره وشاوه ، رووناک و
رؤشن
الهَفَافُ مِنَ الْإِنْحَةِ: بالی سووک و
سؤل له فریندا

الْهَفَاؤُ (الْمُنْكَمَشُ فِي أَمْرِهِ): داخراو له كاروباری خویدا ، گزږو داخراو هَفَهُقَ الرَّجُلُ (سَارَ سَيْرًا شَدِيدًا وَأَتْعَبَ دَابَّتَهُ): به توندو تیږی رؤیشتو نازله که ی ماندرو شه که تکرر

ش ک

هَكَ فَلَانًا: ره نجه رږیکرد ، ره نچو هه ول بی هوودی کرد

هَكَ اللَّيْنُ: شیره که ی دهره یتنا

هَكَ النَّبِيذُ فَلَانًا: مه ی و باده کاری تیکرد ، سه رخوش بوو

هَكَ النَّجَارُ الْخَرِقُ (أَوْسَفَهُ): کونو دهرچه که ی فراوانکرد

هَكَ فَلَانًا بِالسَّيْفِ أَوْ الرُّمْحِ: به شمشیرو رم برینداریکرد

هَكَ الشَّيْءُ (أَسْقَطَهُ): خستیه خواره وه ، به ریډایه وه

الْهَكَ: نه قلو ژیری تیکچوو ، شیت ، بارانیک ی به خوږو لیزمه

الْهَكَعُ: کۆکه ، نوستن دوا ی هیلاکی و ماندوبوون

هَكَبًا فَلَانًا وَبِهِ وَمِنْهُ (إِسْتَهَزَأَ): گالته ی پیکرد ، پی ی رابوارد ، کردی

به تیزه جار

هَكَدًا: فشاری خسته سهر ، زوری بوو هیتنا

هَكَدًا: ناوه ها ، هه روه ها ، به و چه شنه ، به و پیودانگه

هَكَدًا وَدَوَائِيكَ: تیتر ، هه روه ها ، تیتر به و چه شنو شپوه به

هَكَرًا (إِسْتَدَّ عَجْبَهُ): به کجار سه رسامبوو ، زور سه راسسیمه و سه رسام بوو

هَفْوَةٌ (رَلَّةٌ): ساتمه ، هه له شه یی ، پی هه لخیسکان ، له ترو رت بردن هَفِي هَفَاءً: زور برسی بوو ، به کجار برسی بوو

الْهَفْيَانُ: برسیتی توندو سه سخت هَفِيئَةً (جَمَاعَةٌ إِفْتَحَمَهُمُ الْجَاعَةُ): کۆمه لیک برسی ، کۆمه لیک برسی هاتیت به سه ریاند

ش ق

هَقٌّ: له ترسا هه له ات و رایکرد

هَقِي فَلَانٌ (هَدَى فَأَكْتَرَ): وړینه ی کرد ، زوری گوت

هَقِي فَوَادُهُ: دل ی بو ی جولا ، بیری کرد الهَقَاعُ: بی تاگای و له بیرچوونیکه

تووشی مرؤف ده بیت به هوی خه م و په ژاره و نه خوشیه وه

الْهَقْبُ: فراوانی ، گوشادی

الْهَقْبُ: گه وره و فراوان ، بالابه رزو به ختوه

الْهَقْعُ: سوور

الْهَقْعَةُ: زور پالکه و توو ، راکشاو

الْهَقْعَةُ: سی هه ساره ن

هَقَفًا - هَقَفًا (ضَعَفَتْ شَهْوَتُهُ لِلطَّعَامِ): ناره زووی خواردنی کزولا و ازبوو

الْهَقْفُ (قَلَبَتْ شَهْوَةَ الطَّعَامِ): که می و کزی ناره زووی خواردن

الْهَقْلُ: خوشتر مورخی به چکه ، گه مزه ی گیل و دریز

الْهَقْلُ: برسی

الْهَقْلِسُ: به دخور ، به دیره و شت ، ریوی هَقَمًا - هَقَمًا (إِسْتَدَّ جُوعَهُ فَاسْتَدَّ أَكْلَهُ): برسی بوو زوری خوارد

الْهَقْمُ: زورخور ، دهریایه کی فراوانو قول

هَكَرَ الرَّجُلُ: رُجِّعُوهُ لِمَا كَانَ عَلَيْهِ، خَوَّ

زَقَرِي بَقِيَّةً وَبِهِ رِيْشَانِيكَرْد

هَكَعٌ - هَكُوْعًا سَكَنَ وَاطْمَأَنَّ وَأَقَامَ):

هَيَّوْرِيُوْهَ، هَيْمَنَ بُوْهَ

هَكَعَ الْبَقْرُ نَحْوَهُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ (إِسْتَضَلَّ

نَحْوَهُ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ): لَهُ قَرْجِي

كِهَرَمَادًا مَانْكَوَا نَاژَهَلِي تَر لِهَ زَيَّر

دَارَه كِه دَا سِرَه وَتِي گِرَت وَ حَه وَايَه وَه

هَكَعَ اللَّيْلُ (أَرْخَى سَدْوَلَهُ): تَارِيكِي شَه وَ

دَاهَات، تَارِيكِي بَالِي كَيْشَا بَه سَهَر

هَه مَوو شَتِيكَدَا، شَه وَ گِشْت لَايَه كِي

دَايُوْشِي

هَكَعَ الرَّجُلُ (أَقَامَ): نِيْشْتَه جِي بُوو،

جِي نِيْشِيْن بُوو

هَكَعَ فَلَانٌ بِالْقَوْمِ: هَات بَقِي لَايَان دَوَاي

نَه وَهِي شِيُوِي كِرْدَه وَه، دَوَاي نَانِي

نِيُوَارَه هَات بَقِي لَايَان

هَكَعَ إِلَى الْأَرْضِ (أَكْبَأَ): كِه وَت بَه سَهَر

زَه وَيِدَا، چَوَكِي دَايَا بَه سَهَر زَه وَيِدَا

هَكَعَ عَظْمَهُ (إِنْكَسَرَ بَعْدَمَا إِنْجَبِرَ):

نِيْسَكِي شَكَايَه وَه دَوَاي گِيْرَانَه وَه

هَكَعٌ - هَكَعًا وَهَنْكَعَ (جَرَّعَ وَذَلَّ وَخَشَعَ):

تِرَسَاو مَلَكَه چ بُوو، مَلَكَه چ وَ رَسَاو بُوو،

سَهَرِي نَه وَيِي وَ شُوْر كِرْد

الْهَكَعَةُ - الْهَكَعَةُ (الْأَحْمَقُ): كِيْز، كِيْل،

كِه وَدَهَن، كِه مَزَه

هَكَلٌ - تَهَكِيْلًا: بَه فَيِزُو خَو بَه زَلْزَانِيْنَه وَه

چُوو بَه رِيْوَه، بَه تِرُوْفِيْزَه وَه رُوْيشْت،

لَه سَهَر نُووَكِي پَه نَجَه رُوِْي بَه رِيْوَه

هَكَمٌ (غَنِيٌّ): گُوْرَانِي وَت، دَهَنَكِي

لِيْهَه لِيْرِي وَ گُوْرَانِي گُوْت

هَكَمٌ بِفُلَانٍ (أَكْثَرَ مِنْ ذِكْرِهِ): زَقَر

بَا سِيْكَرْد، زَقَر لَه بَارَه يَه وَه دَوَاو

قَسَه يَكِرْد

الْهَيْكَمُ: دِرِنْدَه وَ سَتَه مَكَارِي خَو

هَه لَقُوْرَتِيْن لَه وَشْتَانَه دَا كِه پَه يُوْه نَدَه ي

بَه وَه وَه نِيْه

هَكَوْعٌ: جَلَه وَه مَانْكَايَه كِه لَه زَيَّر سَتِيْهَرِي

دِرَه خَتْدَا كِه وَتَبِن وَ هَه لِيْأِنْدَا بِيْت

هَكَوْكٌ: لَاوَزُو سَسْت، سَبْلَه، شُوِيْنِي

نَهَرَم، كِه سِي دَاوِيْن پِيْسِي بَه دَخُوو

خِرَاب

الْهَكَوْكُ: قَه لَه وَ، شُوِيْنِي تُوْكْمَه وَ پَتَه وَ

الْهَكِيْكَ: زِنَانِي، نَامَهَرْد، پِيْأَوِي

لَه نَأْفَرَه تَ چُوو، پَلِيْشَاو، كُوْتِرَاو،

رُووْخَانِي بِيْر، نَاپَاك وَ دَلِيْپِيْس

هَل

هَل (حَرَفٌ اسْتِفْهَامٌ): پِيْت وَ نَامِرَازِي

پِرِيْپَارِكِرْدَنَه نَأْيَا؟ نَأَخَو؟

هَل الْمَطَرُ (إِسْتَدَّ أَنْصَابِيَهُ): بَه خُوْر بَارَان

بَارِيِي، دَايَكِرْدُو بَارِي

هَل الْهَلَالُ (ظَهَرَ): مَانْگ دَهَر كِه وَت،

سَهَرِيْهَه لَدَا

هَل الشَّهْرُ (ظَهَرَ هَلَالُهُ): مَانْگ دَه سَتِي

بِيْكَرْد

هَل الرَّجُلُ (فَرَحٌ - صَاحٌ): دَلْخُوْشِيُوو،

شَادِمَان بُوو، هَاوَارِي كِرْد، دَهَنَكِي

لِيْيَه رِيْزِيُوْه وَه

الْهَلُّ: چَلُو بَه رِگ، مَوُوْقُزِي بَارِيك

الْهَلُّ (إِسْتَهْلَالَ الْقَمَرِ): مَانْگِي نُوِي،

مَانْگِي تَاژَه

الْهَلُّ - الْهَلَّةُ: كِه وَانِي مَانْگِي نُوِي،

شِيُوْهِي مَانْگِي نُوِي

الْهَلَالُ (رَجَرٌ لِلْخَيْلِ): تُوْرَه بُووْن لَه نَه سَب

هَلَا: بَقِي، دَهِي: وَ شَهِيَه كِه بَقِي هَه لَتَان وَ

هَانْدَان يَان بَقِي سَهَر زَه نَشْت وَ لُوْمَه

بَه كَارْدِيْت: نَه گَهَر چُوَه سَهَر فِرْمَانِي

رَابِرْدُو نَه وَ بَقِي سَهَر زَه نَشْت وَ لُوْمَه يَه وَ

نَه گَهَر چُووه سَهَر فِرْمَانِي رَانَه بُوْرْدُووش

نَه وَ بَقِي هَانْدَان وَ هَه لَتَانَه

الهلاب: بایه کی سارد به هوی بارانه وه ،
 سالیکی باراناوی ، رُوژتک باو باراناوی
 بیت
 الهلاب - الهلیب - الهلاب آیام فی کانون
 الثاني بارد جداً) : رُوژانتکه له مانگی
 (کانوونی دووهم) داو زور ساردو سپه
 الهلاب: سستی و خاوییه که دیت به سهر
 مرؤفا
 الهلاب (مرض السل) : نه خوشی سیل
 الهلاب: ترسان له کاتی که یشتنو
 به دوورژمنو رو به رو بوونه وه
 الهلاب: دزو جه رده ، چه ته ، نازله لی
 ری و نکردو
 الهلاب: تیاچوون ، فهوتان ، له بهین
 چوون
 الهلاب (أول المطر) : یه که م باران
 الهلاب: مانگی نوئی ، مانگی نوئی و
 کورتایی ، حوشتری له پرو لاواز ، که میک
 ناو ، مار ، ماری نیره ، پیست یان
 کاژی مار ، ته پ و توز ، نه وسپیتیه ی
 له سهری نینوکدا دروست ده بیت ،
 سیفت و تاییه تمه ندیبه کی حوشته ،
 منالی جوان و قه شنگ ، یه که م باران
 هلالان (هلال الحصر) : دووکه وانه ، ()
 هلالی : هه یفی ، له شتیوه ی مانگدا ،
 که وانه یی
 الهلاب: خواردنیکه له گزشتو
 له پیستی گویره که دا دروست ده کریت ،
 جه لاتینی ، جیل ، هیلم
 الهلاب: ناوی روشن و سازگار
 الهلاب: قوماشی پارچه پارچه ، شپه
 جِل ، جلو بهرگی شپ
 هلاب ذنب الفرس: کلکی نه سپه که ی
 رووتانه وه یاخود بری

هَلَبَ الْفَرَسُ (تَابَعَ الْجَرِي) : نه سپه که
 به رده وام غاریکرد ، رایکرد
 هَلَبَ السَّمَاءَ الْقَوْمَ (بَلَّغَهُم بِالْأَنْدَى أَوْ
 مَطَرَتُهُمْ مَطَرًا مَتَّابِعًا) : شه ونم یاخود
 بارانی یو باراندن ، بارانی به رده وام یو
 باراندن
 هَلَبَ فَلَانَ الْقَوْمَ لِسَانَهُ (هَجَاهُمْ
 وَشَتَّاهُمْ) : جنیوی پیدان ، قسه ی
 ناشیرینی پیگوتن
 هَلَبَ - هَلَبًا (كَثُرَ شَعْرُهُ) : قزو مووی
 زوربوو ، تووکن و قزن بوو
 هَلَبَ : مووی نه ستوری کلکی نه سپ
 یان سمیلی به راز که پیلوی
 پیده دروونه وه ، مووی زیر
 هَلَبَ : کلک یاخود بالی هه لکه نراو
 هَلَبَ (الكثير الشعر) : تووکن ، موودار ،
 قزن
 الهلاب: ژنی تووکن ، سمت ، کلوت
 هَلَبَةٌ : هه ساره ، نه ستیره
 هَلَبَةُ الشَّهْرِ (آخِرُهُ) : کورتایی مانگ ،
 دوایی مانگ
 هَلَبَةُ الشِّتَاءِ أَوْ الزَّمَانِ (شِدَّتُهُ) :
 سهخت و زیری زستان و رُوژگار ،
 سهرامو نه هه مه تیه کانیان
 الهلاب: باران
 هَلَج - هَلَجًا : هه والیکی راگه یاند که وا
 دلتیا نه بوو لی یی
 هَلَج : هه والی نادلتیا ، سووکتین خه و
 هَلَج (شَجَرٌ شَائِك) : داریکی چرو پپرو
 هه لچوو به یه کا
 هَلَج - هَلَج : تیکه لو پیکه لی له خه ودا ،
 خه وی ناریک و شیواو

هَلَدَ الْمَرَضُ النَّاسَ (أَخَذَهُمْ وَعَمَهُمْ):

نه خوښی هات به سهر خه لکیداو
هموویانی گرتوه

هَلَسَ: نه خوښی سیلی گرت ، تووښی

نه خوښی سیل هات ، دهغه زاریوو ،

هوښی نه ما ، نه قلو ژیری له دستدا

هَلَسَ الرَّجُلُ (هَرَلَ): لاوازیوو ، سیسو

له پیوو

هَلَسَ: خیرتکی زړوو بی شومار ،

نه خوښی سیل ، له پو لاوازیی ،

بی هوښو نه قلی ، باریکو وینتسی ،

قسه ی بی سه رو به ره ، وته و قسه ی

بی مانا

هَلَسَ: له پو لاوازیی ، چاکبوان

له نه خوښی

هَلَسَهُ الْمَرَضُ: نه خوښی له پو لاوازیکرد

هَلَعَ هَلْعًا (جَزَعُ): نارامی له بهر برپا ،

شپرزه بوو ، شله ژا ، تیکچوو

هَلَعَ قَلْبُهُ (فَزَعُ): داچله کی ، ترسا ،

توقی ، زاره تره ک بوو ، زنده قی چوو

هَلَعَ الرَّجُلُ (جَاعُ): برسوی بوو ،

پیویستی به خواردن بوو

هَلَعَ الْبَخِيلُ (شَحَّ بِالْمَالِ): رږدبوو

له مال و پاره دا ، دست نوقاو بوو

هَلَعَ (الْحَرِيصُ): کولنه دهر ، سوور

له سهر شتیک

هَلَعَ: ناارامی ، ترسان ، نارام

له بهر برپان ، شپرزهی ، زاره تره ک بوون

هَلَعَ الشَّدِيدُ الْحَرِيصُ أَوْ الْجَزَعُ): زړد

کولنه دهر یا خود ترسان و توقان

الهَلْعَانُ (الْجَبْنُ عِنْدَ النَّسَاءِ): ترسان

له کاتی گه یشتن به دوزمن

هَلَعَةً (مَنْ يَجْرَعُ سَرِيحًا): په کیک زړد

بترسیت و نارامی له بهر بپریت

الهَلْقَامُ: که ته ی درژوو بالا بهرز ، شنیر ،

لاشه ویلگه به رین و گوشاد ، حوشر ،

زورخوړ

الهَلْقَانَةُ - الهَلْقَامَةُ (الْأَكُولُ): زورخوړ ،

بخوړ

هَلَقَمَ الشَّيْءَ (إِبْتَلَعَهُ): قووتیدا ، هه لی

لووښی ، زوری خوړد

الهَلْقَمُ: به هیزو پته و ، لاشه ویلگه پان ،

ژنی گه وره

الهَلْقَمُ: زورخوړ

هَلَكٌ - هَلَكٌ (مَاتَ - فَنِيَ): مرد ، فهوتا ،

تیاچوو ، له ناوچوو ، گیانی

له دستدا (پتر بق مردن به شتوه یه کی

ناشایسته به کار دیت)

هَلَكٌ: سالی قیو قاتی و نه بوونی ،

که لاک ، مردار بوو ، مابه ینی لوتکه ی

شاخ و خواره وهی ، شه وهی ده که ویته

خواره وه

هَلَكٌ - هَلَكٌ (الْهَلَاكُ): تیاچوون ،

فهوتان ، نه مان ، به هه دهر چوون

هَلَكِي: مردو ، فهوتا ، نه مان

هَلَكَاءُ (الْهَلَاكُ): تیاچوون و فهوتان ،

نه مان

الهَلَاكَةُ: سالی وشک و بی تاو ، نه مان و

تیاچوون

الهَلَاكَةُ: جوړتیکه له تیاچوون ، بی تابروو

حیا

الهَلْكُونُ - الهَلْكُونُ: زه وییه کی وشک

که رچی ناوښی هه بیت یان تیا بیت ،

زه وییه که له میژبیت بارانی لینه باریبیت

هَلَلٌ (سَبَّحَ - قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ): ويردى
خویند ، ستایشی کرد ، گوتی: "هیچ
خوایه نیبه ئه للاً نه بیت"

هَلَلُ الرَّجُلِ (جَبِنَ وَفَرَ): ترساو مه لهات ،
توقی و رایکرد

هَلَلُ الْكَاتِبِ (كَتَبَ الْكِتَابَ): کتیبه که ی
نووسی

هَلَلٌ عَنِ شَمَمِهِ (تَأَخَّرَ): دواکه وت
له جنیوو قسه پیگوتنیدا ، له کاتی

خویدا سه رزه نشت و قسه ی پینه گوت
هَلَلٌ لَهُ (أَثْنَى عَلَيْهِ بِالْهَتَافِ
وَالْتَصْفِيْقِ): چه پله ی بو لیداو
هاواریکرد

الهَلَلُ: ترسو و بیم ، سه ره تای باران
بارین ، ته نافی جالجاوکه ، باران

الهَلَلُ (الْأَمْطَارُ): باران به شیوه یه کی
گشتی

هَلَمٌ بَغَيْرِهِ (لَصِقَ): نووسا و لکا
به که سانی تره وه ، شوینیان که وت

هَلَمٌ (كَلِمَةٌ دُعَاءٌ أَيْ تَعَالَى وَهِيَ مِنْ أَسْمَاءِ
الْأَفْعَالِ): وشه ی نزاو دوعایه به مانای:

وه ره ، بیه ، بی ، حازربه ، ناماده به
هَلَمٌ بِنَا (فَلَنَذْهَبَ): بابروین ، بابریکه وین

هَلَمٌ جَرَأٌ وَهَكَذَا إِلَى آخِرِهِ): مه روه ها ،
مه تا دواپی ، ناوه های ی ، به وشیه یه

هَلَمٌ: خاوو خلیچک ، شله په تی ،
ته په تپه

الهَلَمَانُ (الْكَثِيرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ): زوری
مه موشتیک ، فره بی

هَلَمٌ بِفُلَانٍ: به وشه ی (هَلَمٌ - وه ره)
بانگی کرد

هَلَلُ النَّسَاجِ الثَّوْبِ: جله که ی
به شیوه یه کی خراب چنی و دوری

هَلَهْلَ الشَّفَرِ: بی پیداجوونه وه
هونراوه که ی گوت ، وه ک چوئن

بویه اتبوو مه روا گوتی
هَلَلُ الرَّجُلِ فِي الْأَمْرِ (إِنْتَظَرَ وَتَأَنَّى):

چاوه پنیوو ، دانسی به خوداگرت و
به نارامبوو تییدا

هَلَلُ الطَّحِيْنِ: نارده که ی به بیژنو
هیله کیکی خراب بیژایه وه

هَلَلٌ بِفَرَسِهِ: له نه سپه که ی توره بوو ،
خوری به سه ریا

هَلَلُ الثَّوْبِ: جله که ی زور له به رکرد
مه تا کزن بوو

هَلَلُ الصَّوْتِ: دهنگی دایه وه
هَلَلٌ عَنِ الشَّيْءِ: پاشکه زیوه وه ،

که رایه وه
الهَلَلُ: ناسک ، لاواز ، شاشو لاواز ،

جلو به رگی لاوازو که م به رگه گر ، ژاری
بکوژ ، تپوو په تی جالجاوکه

الهَلَلُ (الثَّلْجُ): به فر ، سه هول
هَلَلَةٌ: مه له له لیدان ، تلی تلی

کیشان
الهَلْوَعُ: بی نارام ، شپززه ، شله ژاو ،

زورنالو هاوارکه ر له کاتی هاتنی به لاو
نه هامه تییدا ، رژدو ده ست نوقاو

الهَلْوَفُ: ریشن ، ریش زل ، تووکن ،
قرن ، به رازی کیتی ، یه کانه ، نه و

رژده ی مه وریره ی رژده گریست ،
حوشتری به سالاجوی گه وره ، پیای

پیرو به سالاجوو ، درژدن
الهَلْوَفَةُ: درژدن ، ریشی زلو پرموو ،

پیر
الهَلْوَكُ (الْفَاجِرَةُ): ژنی داوین پیس ،
سوزانی

الْهَلِيبُ: ناوی رُوژه سارده کانی
(کانوونی دوومه)

هَلِيْبُوْت: په پوله ی شو ، شه وپه پره
الْهَلِيْبُوْتَر: علی کوټه ر ، جوړه
فړوکه یه به شپږه ی عموی به رز
ده بیته وه و د نیشیته وه و له کاروباری
سه ریازی و فریاگزاریش دا
به کارده هیتریت به تاییه ت له چیاو
شوینه سهخت و قایمه کاند ا ده توانیت
به ناسانی بنیشیته وه

الْهَلِيْبُوْسُكُوْب: میکرؤسکوبی گوره که و ا
جمووجوولی هه ساره کانی بی ته ماشا
ده کريت

هَلِيْبُوْم: جوړه گازیکه له بیره نه و ته
سروشتی په کان دهرده هیتریت
الْهَلِيْبُوْن: جوړه گیایه که

ش

هَمَّ الْأَمْرُ فَلَانًا أَقْلَقَهُ وَأَخْرَجَهُ: خه م و
خه فته تی دایه ، تووشی خه م و خه فته و
دوودلی کرد

هَمَّ السَّقْمُ جَسْمَهُ أَذَابَهُ وَأَذْهَبَ لَحْمَهُ:)
سیس و له پری کرد ، دهر دو نه خووشی
توانیپه وه

هَمَّ فَلَانَ الشَّحْمَ أَذَابَهُ:)
پیوچه وریه که ی توانده وه
هَمَّ الشَّمْسُ الثَّلْجَ أَذَابَتْهُ:) تیشکی

خوږ به فره که ی توانده وه
هَمَّ الْبَلْبَنُ حَلِيْبَهُ:) شپږه که ی دووشی
هَمَّ بِالْشَّيْءِ أَزَادَهُ وَأَحْبَبَهُ:) ویستی
بیکات ، خوازیاری کردن و نه نجامدانی بوو
هَمَّ بِالْعَمَلِ شَرَعَ فِيهِ - نَوَاهُ وَعَزَمَ
عَلَيْهِ:) دهستی پیکرد ، دهستی
دایه نیش و کار ، نیه تی لیټینا ، دهستی
دایه

هَمَّ: خه م ، خه فته ، په ژاره ، مراهق ،
مه به ست ، نامانچ ، خوازه ، خواست ،
به تنگه وه هاتن ، ناگاداری ، چاودیری ،

شپږزه یی ، شپږزه بیون ، نیگه رانی
هَمَّ الشَّيْخُ الْفَانِي:) پیری به سالاجو ،
پیری په ککه و ته ی به سالاجو

هَمَّ الْمَاءُ أَوْ الدَّمْعُ (سَال):) ناویان
فرمیسکی رشت ، لی ریوی
هَمَّ الْعَيْنُ (صَبَّتْ دَمْعَهَا):) چاوی

فرمیسکی رشت
هَمَّ الْمَاشِيَةَ:) په راگنده و جیا جیا که را
به دوا ی له ودرگه و چرپه دا

الْهَمَّار: زوړیلی ، چه نه باز ، زوړ قسه
ده کات ، هه له وهر
الْهَمَّاس:) شیر

الْهَمَّال:) نهر م و ناسکی هه رشتیک ،
زه و بییه ک که س ناوه دانی نه کاته وه

الْهَمَّالِيل:) پاشماوه ی له وه پو چرپه ،
جل و به رگی پاره پاره
الْهَمَّام:) نازا ، نه ترس ، گوستاخ ،

نه به ز ، جوامیر ، شیر ، پاله وان ، مهره ،
ده ستبلو ، به خشنده ، به رچا و فراوان ،
پادشای مه زن ، به فروچه وری تواوه

الْهَمَّام:) چالاک ، چوست و چالاک ،
ورده مند ، به وړه ، به غیره ت
الْهَمَّام:) زوړیله ، زوړی سینه می سه رما

هَمَّتِ الثَّرِيدُ (تَوَارَى فِي الدَّمِ):)
تريت که ی پر رو نکرد
هَمَّتِ خَشَّاشُ الْأَرْضِ (دَبَّتْ):) زوی

به سه ر زه ویدا
هَمَّتِ الْمَاشِيَةَ:) به سه له مین و
راچه له کینه وه به ره و له وه پانندن چوون

الهِمَّة - الهمّة: سهره تاي ويست و خواست ، ويستى به هيزو پته و ، نه وهى دهيه ويّت بيكات و نه نجامى بدات الهمّة: پيريزنى په ككه وتوو ، نيهت ، هيمهت ، وره ، چابووكى ، دهست و برد كردن ، گورجى ، ته قهلا

هَمَج - هَمَجًا: برسى بوو

الهِمَج: برسىتى ، خراپى و ناريتكو پيكى له بزيوى و ژياندا ، جوره ميشووله يه كه ، نه و ميشه وردانهى ده نووسين به ده مووچاوى كه ره وه ، ميشه كه رانه ، مه پى له رو لاواز ، گيل و كه ودهن

هَمَج الرعاع: هرچى و پهرچى ، ناكهس ، درنده ، به زبان ، كئوى الهمجة: مه پى له رولاواز ، مه ردومى گيل و كه ودهن ، ميشه كه رانه ، مامزى جوان

هَمَجِي (مُتَوَحِّش): درنده ، ده شته كى ، كئوى ، تينه كه پشتوو ، نه زان ، كه وچ

هَمَجِيَّة (تَوَحِّش): درنده يى ، نه زانى ، كه وچى ، ده شته كئوى ، كئويتى

هَمَد القوم (مأثوا): مردن ، گيانيان سپاردو تياچوون

هَمَد الثوب: جله كه كؤن و پاره پاره بوو

هَمَد الأرض (لَمْ يَكُنْ بِهَا حَيَاةٌ وَلَا عُودٌ وَلَا نَبَاتٌ وَلَا مَطَرٌ): زهويه كه ژيان و گوزه رانى تيدانه بوو ، وشكبوو

هَمَد الصوت (سَكَنَ): كپ بوو ، بيده نكبوو ، فزه ي برا ، قرو قه پى كرد

هَمَد الغضب (سَكَنَ): نيشته وه ، هيمنبووه وه ، هاته وه سه رخوى

هَمَد الحمى: تاكه ي به ريدا ، خاوبوه وه هَمَد الألم: نيشى كه مبووه وه ، خاوبوه وه

هَمَد الثوب (تَقَطَّعَ): مه لته قى ، جله كه دريا ، لهت و پهت بوو

هَمَد: هيمن و نارامى كرده وه ، خاوى كرده وه

الهمداني: زوريله ، چنه باز ، نه وهى ده دريته پال شارى (مه مه دان)

الهمدة: نارامى ، خاموشى ، وه ستان هَمَدَات النَّارِ (ذَهَبَتْ حَرَارَتُهَا - طَفُنَتْ):

تين و گه رمى ره وييه وه ، گروبلتيسه ي كپ بوه وه ، كوژايه وه

هَمَدَات العاصفة: باكه ي خست هَمَدَات هَيْئَةٍ: وره ي به ريدا ، كؤلى

كوترا هَمَدَات الهمّة (بَرَدَات): ساردبووه وه ، وره ي به ريدا

هَمَدَان (بَلَدٌ): شاركه الهمداني: نه وهى ده دريته پال شارى

(مه مه زان) ، زوريله ، چنه باز هَمَر الماء (صَبَأَ - انْصَبَأَ): ناوه كه ي

رشت ، قلى كرده وه ، رزا ، قلب بوه وه هَمَر مافي الضرع (حَلَبَهُ كُلَّهُ): نه و

شيره ي له نيو گوانه كه دا بوو دوشى ، همووى داچه كاندو دوشى

هَمَر الكلام (وفي الكلام أكثر منه): قسه ي زور كرد ، زور قسه ي كرد ، زورى بوو

هَمَر البناء (إلهدم): ساختمان و بينا كه رووخا ، ويرانبوو ، كاويلبوو

هَمَر الفرس الأرض (ضربها بحوافرها): توند به سمى كيشاى به به زه ويديا

توند به سمى كيشاى به به زه ويديا

هَمَز لَفْلَانِ مِنْ مَالِهِ (أَعْطَاهُ)؛ له مالى

خوى دايه ، به شيدا

الهَمَز: مردومی قه له وو که ته

الهَمَزَة: تاوه بارانتيك ، يه كجار شكاني

لقو په لى درهخت ، بارانى به خور

الهَمَزَة: بۆله بۆلكردن له تور پيدا

هَمَرَجَ عَلَيْهِ الْخَبْرَ (خَلَطَهُ عَلَيْهِ)؛

مه والو دهنگو وياسه كه لى لاتيکه لکرد،

لىي تيمداو شيواندى

الهَمَرَجُ (الْمَاضِي مِنَ الْأُمُور)؛ كاروبارو

رووداوى رابردو

الهَمَرَجَانُ: دهنگه دهنگو زاوه زاوى

مردوم و خه لك

الهَمَرَجَة: سه رى لىتيكردان و

چه واشه كردنى هه وال، خيترايى ،

به تال و پوچ ، زاوه زاوو دهنگه دهنگ

هَمَرَسَ (تَحَرَّكَ)؛ جوولا ، له رايه وه

الهَمَرَسُ: بيريكي رهوش نالوزو له ق

الهَمَرَسَة (الْحَرَكَة)؛ جووله ، بزاونتن

هَمَزٌ (نَحَسَ - ضَرَبَ)؛ تيوه لى ژهند ،

پياچه قاند ، لىيدا ، جه زه به لى

كه باندئى

هَمَزُ الشَّيْطَانِ الْإِنْسَانَ هَمَسَتْ فِي قَلْبِهِ

وَسَوَّاسًا)؛ وه سوه سه و دوودلى خسته

نيو دلى ، دوودلى كرد ، گومانى بۆ

دروستكرد

هَمَزُ الشَّيْءِ (كَسَرَهُ)؛ شكاندئى ،

له تيكرد

هَمَزٌ بِهِ الْأَرْضَ (صَرَخَهُ)؛ داي به زه وييدا،

تهختى زه ويكرد

الهَمَزُ: وه سوه سه لى شه يتان ،

نه نديشه و خه يال هاتن به نيو ده رووندا،

شيتى ، تيوه ژهن ، پياچه قان

هَمَزِي: بايه كه دهنگيكي توندى هه يه

هَمَزَاتُ الشَّيَاطِينِ (خَطَرَاتُهُ الَّتِي

يَخْطُرُهَا بِقَلْبِ الْإِنْسَانِ)؛ وه سوه سه و

دوودلى كه شه يتان ده يه يتت به دلى

مروفا

هَمَزَة: يه كه م پيتى زمانى عه ره بى يه ،

هه مزه ، چالتيك له زه وييدا

هَمَزَة الْوَصْلُ: نامرازى په يوه ندى ،

هوى په يوه ندى

هَمَزَة الْقَطْعُ: نامرازى جيايى ، نامرازى

دابرين

الهَمَزَة: تانه وته شه ره ره ، له پاشمله

دوا ، غه يه تكه ر ، زه مكه ر

هَمَسَ الصَّوْتُ (أَخْفَاهُ)؛ به نه سپايى

قسه لى كرد، دهنگى نزم كرده وه

هَمَسَ فِي أَذْنِهِ: چيرانى به گووييدا ،

سپراني به گوويچكه يدا

هَمَسَ الْعَنْبُ (عَصَرَهُ)؛ تريكه لى گوشى ،

تاوه كه لى كرت

هَمَسَ الشَّيْءَ (كَسَرَهُ)؛ شكاندئى ،

له تيكرد ، كه رت و په رتيكرد

هَمَسَ الشَّيْطَانَ (وَسَّوَسَ)؛ وه سوه سه لى

بۆ دروستكرد ، دوودلى كرد

هَمَسَ إِلَيْهِ: به نه سپايى قسه لى

له كه لکرد ، كه وته چرپه چرپ ،

به چرپه دوا

هَمَسَ الطَّعَامَ (مَضَعَهُ وَقَمَهُ مُنْظَمًا)؛

به دهم نووقاوى پارووى نه جوو

هَمَسَ بِالْقَدَمِ: بى خشپه روويشت ،

نه يه يتت پيتى بزاننو دهنگى پيتى

بيت

هَمَسَ الرَّجُلُ (سَارَ بِاللَّيْلِ بِلا قُتُور)؛

به شه و روويشت و به رده وام ساردئى و

سستى رووى تينه كرد

هَمَع رَأْسَهُ (شَجَهُ): سه‌ری شکاند ،
 خوینی لیتینا
 هَمَع (السَّحَابُ الْمَاطِرُ): هوری
 بارانوی، هوری باران مه‌لگر
 هَمَعَتِ الْعَيْنُ (أَسَالَتِ الدَّمْعُ): چاوی
 فرمیسکی لیهات و رشت
 هَمَعُ فَلَانٍ الشَّيْءَ (شَدَّخَهُ): برینداریکرد،
 زامدارو روشاندی
 هَمَقُ السُّوقِ (دَقَّقَهُ): ساوهری کوتی
 الهَمَقُ (الأحمق المضطرب): کیلی و
 که‌وده‌نی شپرزوه له رزوک
 الهَمِقُ: گزوک‌یایه‌کی زود، گیای تهرپو
 تازه یاخود وشک
 هَمَكَ فِي الْأَمْرِ (لَجَجَ): په‌له‌یکرد ،
 سه‌ری کرده‌سه‌ر
 هَمَل الشَّيْءَ: فه‌راموشکرا ، خرایه
 پشتگویی
 الهَمَلُ: حوش‌ترانی بی‌چاودیترو
 سه‌ریه‌رشت و شوان به‌شه‌وو رۆژ ، ناوی
 سازگاری له‌به‌ر رۆیشتوو که‌وا هیچ
 به‌ریه‌ستیکی نه‌بیئت ، پووشی دارخورما
 الهَمَلُ: چادری کۆنه‌ی خوری ،
 جل‌وبه‌رگی کۆنه ، جل‌یکه له‌خوری
 سوور
 الهَمَلُ: مالتیکی بچووک و خنجیلانه ،
 بیرری به‌سالاجوو ، جل‌وبه‌رگی کۆنه و
 شپ
 الهَمَلَجُ: نازه‌لی تیزو باش و رۆیوو
 له‌ریگه و باندا
 هَمَلَتْ عَيْنَهُ (فَاضَتْ دُمُوعاً): چاوی
 فرمیسکی رشت ، نه‌شک و فرمیسکی
 لیهات

هَمَس: ده‌نگی نزم و نه‌سپایی ،
 سه‌ریه‌سرب ، بیده‌نگ قسه‌کردن،
 چه‌چپ
 هَمَشَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ): کۆیکرده‌وه ،
 چه‌میکرد
 هَمَشَ فَلَاناً (عَضَّهُ): که‌زتی ، گازی
 لیتگرت ، که‌ستی
 هَمَشَ الرَّجُلَ أَكْثَرَ الْكَلَامِ فِي غَيْرِ
 صَوَابٍ): قسه‌ی بی‌مووده و که‌لکی
 زۆرکرد ، زۆری وت بی‌سوودو که‌لک
 هَمَشَ الْجَرَادُ: به‌لیشاو کولله یاری
 هَمَشَ الْكِتَابَ (وَضَعَ لَهُ الْهُوَامِشَ):
 په‌راویزی بۆ کتیبه‌که دانا ، په‌راویزی
 بۆ نووسی
 الهَمَشُ: گورج و گۆلی و خیرایی
 له‌خواردندا
 الهَمَشُ: گورج و گۆل له‌کارو فرماندا
 به‌په‌نجه‌کانی
 الهَمَشَةُ: قسه‌و جموجوول،
 تیکه‌لبوون، ده‌نگی جموجوولی کولله
 کاتی به‌کۆمه‌ل ده‌باریت و ده‌ده‌ن
 به‌سه‌ر شوینیکدا
 هَمَطَ: په‌له‌یکرد ، ده‌ست و بردی کرد
 له‌کارویاردا ، هه‌له‌ی کردو شتی پرپو
 پووچی هیتا ، گویی نه‌دا به‌وه‌ی چی
 گوت یاخود چی خوارد
 هَمَطَ النَّاسُ (ظَلَمَهُمْ حَقَّهُمْ): مافی
 خواردن ، چه‌قی خۆیانی پینه‌دان
 هَمَطَ الْمَالُ (أَخَذَهُ غَضَباً عَلَى سَبِيلِ
 الْقَلْبَةِ وَالْجُورِ): مال و سامانی به‌زود
 داگیرکرد، زه‌وتی کرد
 هَمَطَ الشَّيْءَ (أَخَذَهُ جُرْأَفًا بِقَيْرِ
 تَقْدِيرِ): بی‌ته‌ندازه بردی ، به‌ه‌وانته
 بردی

هَمَلَتِ السَّمَاءَ (دَامَ مَطَرَهَا): باران نه و هستا ، خوشی نه کرده وه
 هَمَلَجَ الْفَرَسُ هَمَلَجَةً: به چوست و چالاک و خیرایی نه سپه که رویی به پیوه
 الهملس: قول و قاج به هیزو پته و که و بتوانیت بپوات به پیوه
 الهملع: بی تمه که و وه فا ، گورگی پیس و درنده ، حوشتری تیژره و ، فیلباری پیس و گه نده ل
 هَمَمَتِ الْمَرْأَةُ فِي رَأْسِ الصَّبِيِّ: به گورانی و لایلایه مناله که ی خه واند
 الهمهام: مەردومی جوامیرو مەرد ، شیر ی بی شه
 الهمهامة (القطع الضخم من الإبل): جله وه حوشتری زورو بی شومار
 هَمَمَ - هَمَمَةٌ (تَكَلَّمَ كَلَامًا خَفِيًّا): وتو قسه یه کی په نهان و شاراره ی کرد ، له خه م و خه ف هت نزکه و ناله ی له سینه یدا هینا و برد
 هَمَمَ الرَّعْدُ سَمَعَتْ لَهُ دَوْبًا: هه وره بروسکه که دهنگی دایه وه ، گرمه و ناله ی بیسترا
 الهممة: دهنگی مانگا و فیلو هاوچه شنه کانیا ن ، قورگ گبران
 هَمُومَةٌ: ران و جله وه حوشتری زورو بی شومار
 الهموز: تیروکه وانی دورهاویژ
 الهموس: به شه و بویوو ، شیر ی نیچیر شکین ، شیر ی هیاوش و له سه رخق
 الهموع (السيال): له بهر رویشتوو ، له بهر رویوو
 الهموم: گه واله هه وری بارانی به خو بو لیزمه ، بری پر ئاو ، حوشتری چاک و باش رویوو

الهميان: جزدان و کیسه یه ک پارهی تیا مه ل بگیری ، قایش ، به نه خوینی شه روال
 الهميز: زیره ک و دانا
 الهميس: روینی په نهان و نهی نی ، ته قه ی قاجی حوشتر
 الهميشة (الجراد إذا طبخ): کولله کاتی لیده نریت ، کولله ی برژاو
 الهميم: بارانی سست و هیاوش ، شیریکه ده یکه نه مه شکه بق خواردن
 الهميمة: نهرمه باران
 هن - هُنَا وَهِنِيْنَا (بَكِيَ بُكَاءً مِثْلَ الْحَيْنِ): گریا ههروه ک سوزو به زه یی جوولا بیت
 هُنَا - هُنَا - هِنَا: نائیره ، ئیره ، لیره ، له م جییه ، نه م جیگه یه
 هُنَاءٌ: خوشی ، شادی ، بهختیاری ، کامه رانی ، شادمانی ، ناشتی ، ناسوده یی
 هُنَاكَ - هُنَاكَ: نه وی ، له وی
 الهنائة: به زویوی چاو ، به ز ، چه وری به زی کۆپاره ی حوشتر ، پاشماوه ی مؤخ
 هُنَا الْإِبِلُ (أَعْطَاهُ): دایه ، پنیدا
 هُنَا الْإِبِلُ (طَلَاهَا بِالْقَطْرَانِ): حوشتره که ی به قه تران سواخدا
 هُنَا الرَّجُلُ (نَصَرَ): سه ریخست ، پشتگیری کرد
 هُنَا الطَّعَامَ أَوْ الشَّرَابَ (كَانَ هِنِيْنَا): خواردنه که خوشرو به چیژ بوو ، به تامبوو

هَنَّا بِالْأَمْرِ: پیروزیایی لیکرد بۆنه و

کاره

هَنْبًا - هَنْبًا: گیل و که و دهن بوو

الْهَنْبَاءُ: گیلی ردو چرووک

الْهَنْبِئَةُ (الدَّاهِيَةُ): به لا و نه هامة تی ،

دهرده سهری

هَنْبِصَ الرَّجُلُ (أَخْفَى ضَجَّكَ): بیکه نی

خوی شارده وه

الْهَنْبِصُ (الضَّعِيفُ الْحَقِيرُ الرَّدِيءُ):

کزو لاوازی هیچ و هیچ و پوچ

الْهَنْبِصُ (الْعَظِيمُ الْبَطْنُ): ورگ زل

هَنْبَعٌ (جَاعٌ): برسی بوو

الْهَنْبَعُ: قه پاتمه ، زنی گیل و که و دهن ،

کچی و نه سییی بچووک

الْهَنْبَةُ: جۆره ژیشکیکه

هَنْدًا (صَاحٌ صَيَّاحُ الْبُومِ): وه ک په پوو

قووقانی ، هاواریکرد

هَنْدًا فِي الْأَمْرِ (قَصْرٌ): که مته رخه میگرد

هَنْدًا السَّيْفُ (شَحْدَةٌ): دهمه زهردیکرد ،

له مه سانیدا ، تیژی کرده وه

هَنْدًا - هَنْيْدَةٌ: دوو ناون بۆ سه د

حوشترو به ره و ژوود

هَنْدًا: ناوی ئافره ته ، هیندستان ،

و لاتیکه له (ناسیا)

الْهَنْدَارُ (الْحَدُّ وَالْقِيَاسُ): نه اندازه ، بر

الْهَنْدَارَةُ: ناویکه بۆ نامه ژه کردن

به پیتوانه تی ، نه اندازه

هَنْدَامٌ: جوانی ، قه شهنگی ، بالانیونه مام ،

که شخه

الْهَنْدَبُ - الْهَنْدَبَاءُ - الْهَنْدَبَاءُ: کاستی ،

روه کیکه

الْهَنْدَبَاءَةُ - الْهَنْدَبَاءُ: تالیشک

هَنْدَسَ الْأَبْنِيَّةَ وَمَا شَاكَلَهَا: نه اندازه گیری

بینا و ساختمان و هاوچه شنه کانی کرد

الْهَنْدَسُ: مه ردومی به نه زمونی بیرتیژ

هَنْدَسَةٌ: نه اندازه ، کاروپیشه ی دیاری

کردن و نه اندازه و شیوازی بینا و

ریگه و بیان و ...

هَنْدَسَةٌ عِلْمِيَّةٌ أَوْ عِلْمَ الْهَنْدَسَةِ:

نه اندازه زانی ، زانستی نه اندازه

هَنْدَسَةُ الْبِنَاءِ أَوْ الْعِمَارِ: بیناسازی ،

نه اندازه ی خانوو به ره

الْهَنْدَسَةُ الْجَيْلِيَّةُ: نه اندازه ی

شیکردنه وه

هَنْدَسِيٌّ: نه اندازه یی

هَنْدَسِيًّا: نه اندازه یانه

هَنْدَمُ الشَّيْءِ: ریکی خست ، رازاننده وه ،

چاکیکرد

هَنْدَمُ الْعُودِ وَغَيْرَهُ (سِوَاهُ وَأَصْلَحَهُ عَلَى

مَقْدَارٍ): راست و ریکی کرد به نه اندازه ی

تاییه ت و شیوا

الْهَنْدَوَانِيُّ - الْهَنْدَوَانِيُّ (الْمَنْسُوبُ إِلَى

الْهِنْدِ): نه وه ی دهریته پال (هند)

هَنْدُوسُ الْأَمْرِ: شاره زاو زانا سه باره ت

به کاروبار

الْهَنْدِيُّ: هیندی ، خه لکی هند ، زمانی

هندی

هَنْفَ الرَّجُلُ (أَسْرَعٌ): په له یکرد ،

خیرایکرد ، ده ست و بریدیکرد

هَنْقٌ - هَنْقًا (ضَجْرٌ): بیزاربوو ،

وه رسبوو ، بیتاقه ت بوو

هَنْوٌ: کات ، دهم ، واده ، به یانی زوو ،

به بیان

الْهَنْوُفُ (ضَجَّكَ فَوْقَ التَّبَسُّمِ):

بیکه نینیک له سه رو زه رده خه نه و بزوه وه

هَوَاءُ الْأَصْفَرِ: نه خوشی و دهردی

میکرۆبی کولیرا

هَوَاءُ مُطْلَقٌ: هه وای نازا ، بهر بهر هه لا

الهَوَائِي: باناسا ، بازان ، له گازده کات،

نه وهی به با ده گه ری ، بایین ، هه وایی ،

ته لی هه وایی ، بی بار ، حولحولی

الهَوَائِدُ (اللَّائِي يُجَنِّينَ الْهَبِيدَ): ژنانی

گوزا لک کۆکه رو چنه

الهَوَادَةُ: میهره بان ، نه رم و نیان ،

حه زو ناره زوو کردن ، چاودیری

هَوَادِي اللَّيْلِ: سه ره تایی شو

الهَوَاةُ (الْهَلَكَةُ): تیاچوون ، فهوتان ،

نه مان

هَوَاةُ (عَسَاكِرٌ غَيْرٌ مُنْتَظَمَةٌ): ژه ندرمه ،

جاش ، جاش پۆلیس

الهَوَاسُ = الهَوَاسَةُ: شیریی بی شه ، نازو

گوستاخیی نه زمووندار ، پیایوی زۆر خۆر

الهَوَاشَاتُ: گرزوهو کۆمه لی خه لک و

حوشتر ، جه م و کۆبوو له مائی حه لال و

حه رام

الهَوَاصِرُ = الهَوَاصِيرُ: شیریی بی شه

الهَوَاعُ = الهَوَاعَةُ (الْقِيَاءُ): رشانه وه ،

هینانه وهی خواردن و خواردنه وه

الهَوَاكُ (الْمُتَجَوِّرُ): سه رسام ،

سه راسیمه ، واق و پرمای

الهَوَامِجُ: حوشتریک به یه کجار

ئاو خواردن تیرئاو ببیت

الهَوَاءُ: وره ، رای دروست و شیاو

الهَوَائِرُ: حوشتری پرموو ، مهیمونی

تووکن و کولکن ، پلنگ ، گوله شلیز

هَوْبَرَتِ النَّاقَةِ (كَثُرَ لَحْمُهَا): گۆشتن و

قه له و بوو ، پرگۆشت و تیکسمراو بوو

هَنِيءٌ: خۆش ، نۆش ، ساز ،

خه مپه وین ، ناسان و سووک ، له بار ،

به تام و چیژ

هَنِيئاً لَكَ: نۆشی گیانت بیت

هَنِيئَةً (وَقْتُ قَصِيرٍ): تارۆکی که م ،

ساتیک ، بۆچهن ساتیکی که م

هَهْ

هَهْ = هَهْآ وَهَهْآ: به کیک به هۆی رووداوو

کاره ساتیکه وه زمانیی به سه تریت و

قه سهی به باشی و ره وانی بۆ نه کریت

هَهْ: به لئندان ، په یماندان ، بۆ

بیرخسته وهی شتیک به کار دیت

هَو

هَوٌ (ضَمِيرٌ مُذَكَّرٌ مُنْفَصِلٌ): راناوی نیری

جیا به ، نه و ، خۆی

الهَوُ: لا ، ته نیشیت ، کون

هَوِي الشَّيْءُ (سَقَطَ مِنْ عَلْوٍ اِلَى اسْفَلٍ =

اِرْتَفَعَ وَصَعِدَ): له سه ره وه که وته

خواره وه ، به رزبوه وه ، مه لکشا

هَوِي الْجَبَلِ (صَعَدَ وَارْتَفَعَ): سه رکه وت

به جیا که دا ، مه لکشا پیایدا

هَوِي فِي الْأَرْضِ (ذَهَبَ فِيهَا): چوو

به ناخی زه ویدا

هَوِي فُلَانٌ فِي السَّيْرِ (أَسْرَعَ = مَضَى):

به له یکرد ، رۆیی ، گوزه ریکرد

هَوِي الطَّعْنَةُ (فَتَحَتْ فَاَهَا بِالْذَّمِّ):

برینه که ده می کرده وه به خوین لیهاتن

هَوِي الرِّيحُ هَوِيًا (هَبَّتْ): باکه مه لیکرد

هَوِي الْأَذُنُ (دَوَّتْ): گوچک هوی

زرنگایه وه ، کرته کرتی کرد

الهَوِي: ناره زوو ، حه ز ، خۆشه ویستی ،

خولیا ، مه راق ، هه وهس ، تاقه ت

الهَوَاءُ: هه وا ، کهش ، بهرگه هه وا ،

شتی خالی و به تال ، ترسنۆک ، با

هَوْبَرَتِ الْأَذْنِ (عَلَاهَا وَرَأَوْ شَعْرَ):

موقرژیان خوری به سهر

گوینچه که یه وه بوو

هَوْتُ بِهِ (صَاح): هاواری لیکرد ،

نه پانندی به سهریا

الهَوَّةُ: زهوی قوول و چال ، ههوا ،

که ش ، که ننگه لان ، که لئین

هَوَجٌ - هَوَجًا: گیل و که و دهن بوو ،

له گیل و که مژهیدا به رزو بالاو که م

وینه بوو ، چه لاکبوو

الهَوَجَاءُ: حوشتری تیژو خیرا ،

گه رده لولول ، گیزه لوکه

هَوَجِلَ الرَّجُلُ: خه و یکی سووکی کرد ،

به نیو بیاباندا رویی

الهَوَجِلُ: بیابانیکی دووری بی نشان و

هیما ، سست و خاوی قه له و ، قورس ،

گیل و که و دهن ، ژنی داوین پیس ،

شهوی دوورو دریز ، پاشماوهی

خه لکی ، ری نیشاندهری وریاو زرنک ،

رؤیشتنیکی خاوو سست ، شوینی

له ننگه رگرتنی که شتی

هَوْدٌ: له سه رخوو به شینهیی رویی ،

لاواندیوه ، مهستی کرد ، سه رخوشی ،

سرود کوتن

هَوْدٌ فِي الْكَلَامِ (قَالَ بَثَانٌ وَرَفِقٌ):

له سه رخوو دواو قسه یکرد

هَوْدَ الرَّجُلِ (صَيْرَهُ يَهُودِيًّا): کردی

به جووله که

هَوْدَ الثَّمَنِ (خَفَضَهُ قَلِيلاً): نرخی

که مکرده وه ، دایشکاند ، دایبه زان

هَوْدَ الشَّرَابِ فَلَانًا (أَسْكِرَةً): مهیو

باده سه رخوشی کرد ، مهستی کرد ،

سه رگه رمیکرد

هَوْدٌ فِي السَّيْرِ (أَبْطَأَ): هیاوش و

له سه رخوو رویی به ریژه

الهَوْدُ: جوو ، جووله که

هَوْدٌ: ناوی به کیکه له پیغه مبه ره

مه زنه کانی خوا (د.خ) که بۆلای

نه ته وهی (عاد) ره وانه کراوه

الهَوْدَةُ - الهَوْدَةُ (السَّمَامُ): کزپارهی

حوشتی ، پشتی حوشتی

هَوْدًا (كَلِمَةٌ مُرَكَّبَةٌ مِنْ هُوَ وَهَذَا): نه ره تا ،

نه وه تانی ، نه مه ، نه مه تانی

هَوْرٌ: خستی ، کوتای به زه ویدا ،

خستی مه ترسیه وه

الهَوْرُ: زه لکاو ، گه پاو ، زۆنگ ، جله وه

مه پ

الهَوْرَةُ: به دگومانی ، گه پاو ، زۆنگ ،

جله وه مه پ

الهَوْرَةُ: به دگومانی ، تاوانباری

الهَوْرَةُ (الثَّلَكَةُ): مه ترسی

هَوْرٌ فَلَانٌ (مَاتَ): مرد ، گیانی سپارد

هَوْرٌ: کۆمهالی دووه له پیتسه کانی

نه بجه دی و هه ریه که شیان نرخیکی

ژمارهیی مه یه

الهَوْرُ: خه لک ، دروستکراوان

الهَوْرِبُ: مه لئو ، باز

الهَوْرُنُ: گه ردوخول

هَوْسٌ فَلَانٌ: سه ری لیتیکچوو ، شه لئا ،

تینکچوو ، نه قلی سووک بوو ، گه وچو

سه رشیت بوو

هَوْسِ الْقَوْمِ: که وتنه دوودلی و

شپرزهیی یه وه ، به دگومان و

شپرزه بوون

هَوَسَ الرَّجُلُ: گهوجو سه رسامیگرد ،
 دوو چاری خهون و خه یالی کرد، سه ری
 لیئتیگردا ، سه رشیتی کرد
 هَوَسٌ (خَيْلٌ - خَفَةُ الْعَقْلِ - هَذِيَانُ):
 شیتی ، گهوجی ، تیکچرون ، بزیکاندن،
 ورینه ، له به رخزوه قسه کردن
 الهَوَسِي: زورخوران ، بخوران
 هَوَسٌ (إِضْطِرَابٌ): شله ژا ، تیکچوو ،
 سه ری لیئتیوا ، ورگی له رو لاوازیوو
 هَوَسَ الْقَوْمُ: شله ژان ، شپرزه بیون ،
 ناژاوه یان تیکهوت ، دایان به یه کا
 هَوَسَ الْقَوْمِ الْقِي بَيْنَهُمُ الْخِلَافُ):
 ناژاوه ی تیختن ، کردنی به گزی یه کا،
 له یه کی به ردان ، تیکیدان
 هَوَسَ الْكَلْبَ عَلَى الصَّبِيِّ: سه گه کی
 به ردا له مناله که ، تیی بی به ردا
 هَوَسَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ مِنْ هُنَا وَهُنَا):
 لیزه و له وی کویکرده وه ، جه میگرد
 هَوَسَ الرِّيحَ بِالْفُبَارِ (جَاءَتْ بِهِ أَلْوَانًا):
 ره شه با گه رداو خولی هه لگرت و هینای
 الهَوَسُ: ژماره یه کی زودو بی شومار ،
 ورگو سک به تال و خالی بیون
 الهَوَسَةُ (فِتْنَةٌ - إِضْطِرَابٌ): ناژاوه ،
 بشپزیوی ، شپرزهی
 هَوَسٌ (فَلَاتًا قِيَاءً): رشانیه وه ، چی
 خوار بیوو بی هینایه وه ، هه لی هینایه وه
 الهَوَسُ (الْعِدَاوَةُ - شِدَّةُ الْحِرْصِ):
 دوژمنایه ته زور ، کولتسه دان و
 سوور بیون
 هَوَسٌ (تَقْيِيءٌ): هیلنجدان ، رشانه وه ،
 قولب دان
 الهَوْفُ - الهَوْفُ: بای گهرم ، بایه کی
 سارده لکر ، پیاوی گیل و که وده ن ،
 ترسنوکی بی خیر

الهَوَاقَةُ: چالیکه ئاوی تیا
 کۆده بیته وه قوپو چلپاو ده به سستیت و
 بالنده ی له سه رده نیشتیه وه
 هَوَكُ الرَّجُلُ: گیل و شیت بوو ؛ به لام
 که میک نه قلی هیشتا مابوو
 هَوَكُ فَلَانٌ: چالی هه لکه ند ، قوولیکرد
 هَوَكُ فَلَانًا (حَمَقُهُ حَيْرَةٌ): گیل و
 سه رشیتی کرد ، سه رسامیگرد ، سه ری
 لیئتیواند
 هَوَكُ: گیلی ، گه مزه بی
 هَوَكَةٌ: چال ، قوولایی ، زهوی
 هه لکه تراوو چانکراو
 هَوَلُ الْأَمْرِ (شَفَعَهُ): له وزه کردیه
 ده ره وه ، زرنای ، زلی کرد
 هَوَلُ الْأَمْرِ (بَالِغٌ فِيهِ): زودی پیوه نا ،
 کاره که ی زلکرد
 هَوَلُ الْمَرْأَةِ: به جل و به رگو ئالتونونه وه
 خزی رازانده وه
 هَوَلُ عَلَيْهِ بِكَذَا (تَهَدَّدَهُ بِهِ): پیوی
 ده ترسان ، هه ره شه ی بی لیده کرد
 هَوَلُ عِنْدِي الْأَمْرُ (جَعَلَهُ هَانِلًا): قورسو
 گرانیکرد ، نه سته می کرد لام
 هَوَلُ (رُعْبٌ): ترس ، مه ترسی
 هَوَلَةٌ (شَيْءٌ مُفْرِغٌ): ترسیته ر ،
 تزقینه ر ، سامناک
 هَوَلَةٌ: سه رسامی ، تیابه ر ، نه وه ی
 منالی پیده ترسیته رت
 هَوَلَةٌ مِنَ النِّسَاءِ (الَّتِي تَهْوَلُ النَّاطِرَ
 بِحَسَنَاتِهَا): نه و ژنه ی ته ماشاکر
 به جوانی خزی سه رسام ده کات ، ژنی
 سه رسامه کی جوان
 الهَوْنَعُ (الْجَزَعُ - السَّرِيعُ): شله ژان ،
 راجله کین ، خیراو تیژ

الهَوَّعُ (الشَّدِيدُ السَّرْعَةُ): په کجار تیږو خیرا
 هَوَم: سه‌رخه‌وی شکاند ، چاوی
 گهرمکرد ، که می‌ک نوست ، خو
 ده‌بیرده‌وه ، وه‌نه‌وزی د‌دها
 الهوم: زه‌وی ته‌خختو هیمن ، وه‌نه‌وز
 هَوَمُ المَجُوس: جوړه روه‌کیکه
 له (یاسه‌مین) ده‌چیت
 هَوْنُ عَلَيْهِ الْأَمْرُ (سَهْلُهُ): ئاسانیکرد ،
 سووکی کرد
 هَوْنُ الشَّيْءِ (اسْتَخْفَاهُ): به‌سووک
 سه‌یری کرد ، به‌نزمو بی‌ترخو که‌ک
 بویروانی
 هَوْنُ عَلَيْكَ (خُفِّفْ وَلَا تَبَال):
 له‌سه‌رخ‌وبه ، هه‌ر گویشی مه‌ده‌ری ،
 وهره‌وه سه‌رخ‌وت
 هَوْن: سووکی ، نه‌نگی ، رسوا‌بوون ،
 ئا‌پروچوون ، سه‌رجه‌م دروستکراوان
 هَوْنُ (السَّكِينَةُ وَالْوَقَار): میمنی‌و
 ئاسایش ، له‌سه‌رخ‌ویی ، شینه‌یی
 الهَوْنَةُ: میمنی ، رنکه‌وتن ، ئارامی
 الهَوْنَةُ: ژنی گو‌پرا‌په‌ل و به‌نه‌مه‌ک ، ژنی
 سست و لا‌وزو له‌پیاو چوو له‌جه‌سته‌دا
 الهَوْنِي: سه‌رش‌پیی ، رسوایی ، وبقارو
 خو‌به‌که‌مزانی
 هَوِي: خو‌ش‌یویست ، خواستی ، چه‌زی
 لیکرد ، ئاره‌زوویکرد ، خولیا‌بیوو
 هَوِي العُرْفَةَ (جَدَّدَ هَوَاءَهَا): بی‌ی
 ژوره‌که‌بی گو‌پری ، هه‌وا گو‌پکینی کرد
 هَوِي بِالرُّوحَةِ (رُوح): باوه‌شینه‌ی کرد
 هَوِي بِالشَّيْءِ (عَرَضَهُ لِلْهَوَاءِ):
 هه‌ل‌خست ، خسته‌به‌با
 هَوِي فُلَانٌ فُلَانًا (أَحْبَهُ): خو‌شی ویست ،
 نه‌وین و خو‌شه‌ویستی هه‌بوو به‌رانبه‌ری

هَوِي (صَاحِبُ الْهَوَى): چه‌زو
 ئاره‌زوودار ، چه‌زو ئاره‌زوو په‌رست
 الهَوِي: گو‌ی زرنکانه‌وه ، چه‌زل‌یکراو ،
 کاترم‌پریکه له‌شه‌ودا
 هَوِي (مُتَقَلِّبُ الْأَطْوَار): بی‌بار ، حول‌حو
 الهَوِيَّة: بی‌ری قول ، چالی قول ،
 که‌نگه‌لانی هه‌زار به‌ه‌زار
 الهَوِيَّة: راستی شتیک ، پیناسه ،
 خو‌ی ، هه‌رخ‌وی ، راستی و ته‌واوه‌تی
 شت
 الهَوِيْس: بیر ، را ، نه‌ندیشه ، بیروا ،
 نه‌پنی ، قهره‌خه‌رمان ، ئاوبه‌ره ، پیل
 الهَوِيْشَةُ (الْجَمَاعَةُ الْمُخْتَلِطَةُ): گروم
 که‌زه‌ل‌یکی تیکه‌ل
 الهَوِيْنَا (الشُّؤْدَةُ وَالرَّفِيقُ): میمنی‌و
 له‌سه‌رخ‌ویی ، شینه‌یی ، ئارام‌گرتن
هَوِي
 هِي (ضَمِيرُ الْغَائِبَةِ): نه‌و (بی‌می) ،
 راناری نادیا‌ری می‌به
 هِي (اسْمُ فِعْلٍ لِلْأَمْرِ بِمَعْنَى: أَسْرِعْ فِيمَا
 أَنْتَ فِيهِ): په‌له‌بکه ، خیراکه ،
 ده‌ست و برد بکه
 الهِيَاب: ترستوک ، شهرمن ، نه‌ویز
 الهِيَار: مه‌ردومی سست و لا‌واز
 الهِيَاج: هه‌لچوون ، به‌ریا‌بوون ،
 بز‌یوی ، وروژان ، خو‌شان ، جو‌ش
 خو‌اردن ، ئا‌ژاوه ، ئاش‌ووب ،
 تو‌په‌بوون ، هه‌لچوون
 الهِيَاغ: بلا‌بوونه‌وه ، په‌رش‌بوون
 الهِيَال (مَا إِتْهَالَ مِنَ الرَّمْلِ): نه‌و
 خو‌له‌ی رو‌ده‌کریت

الهِيام: شيتی و ديوانه يی به هوی
 عيشق و خوشه ويستيه وه ، نه و په ری
 تينوويه تی، نه خوشيه كه توشی
 حوشتر ده بيت به هوی تينوويه تی
 قورس و گرانه وه
 الهيام) مَا لَا يَتَمَّاسُكَ مِنَ الرَّمْلِ فَهُوَ
 يَنْهَارُ أَبَدًا): نه و لمه ی له دواي
 نوتومبيل ده رژيت و خويناکريت
 الهيام: شه يدايی ، ديوانه يی ،
 تينوويه تی، سهخت و گران
 هيا هيا: خيراکه ، زويکه
 هيا ه تهيئة و تهييناً (أصلحه و أعدته):
 چا کيکرد ، ريك و باشی کرد
 الهية - الهية: رووخسار ، سيما ،
 چونيه تی، شيواز ، ديمه ن ، شيوه ،
 نيگار ، دهسته و کژمه ل ، ريكخراو
 هية الأمم المتحدة: دهستگای ولاته
 به کگرتوه کان ، کژمه له ی نه ته وه
 به کگرتوه کان
 هية الحكمة: دهسته و دايه ره ی
 دادگا
 الهية الحاکمة: دهسته ی
 کاربه دهستان ، دهسته ی کارگوزاران ،
 فرمانبره و ايان
 الهية العلمية: دهسته ی زانستی ،
 کژپی زانستی
 هيب - هيبان - هيبان: ترساو ،
 توقيو ، نه وه ی له خه لکی ده ترسيت
 هيبنة: ترس ، مه ترسی ، ريزبه ترسه وه ،
 ساگردنه وه ، ريز ، شکوداری ،
 شکژمه ندي
 هيبه اسی فلان (جعلهُ مهيباً عندهُ):
 به سام و ترسی کرد لای

هيت به (صاح به): بانگی ليکرد ،
 قيزانی به سه ريا
 هيت - هيت لك (هلم - تعال): وهره ،
 بيه
 الهيت: زهوی چال و قول ، كه ليتنه
 زهوی
 الهية (الجماعة من الناس): گروم
 کژمه ليك له خه لکی
 هيج الشيء: ووزاندي ، توپره يکرد ،
 بيزاريکرد ، هانيدا ، بزواني
 هيج الشهية (حركها): چه زو نارده زووی
 خواردنی جوولاند
 هيج العين: چاوی هيتايه گل ، سووی
 کرده وه
 هيج بينهما الشر: کردنی به گزی به کا ،
 نارژاوه ی خسته نتيوانانه وه
 هيج: شهر ، جهنگ ، نارژاوه ، بشيوي ،
 بزاونتن ، بابه کی توندو تيز ، فيتنه و
 ناشوب
 الهيج: ليخورينی حوشتر و خوړين
 به سه ريا ، نارژادانی حوشتر
 الهيجاء - الهيجاء (الحرب): جهنگ ،
 شهر ، ههراو بيکدادان
 هيد السافر (أسرع): په له يکرد ،
 خيزايکرد
 الهيد: گه وره ، شتي له ريزوک و ناآرام
 الهيدان (الثقيل الجبان): چه پوله ی
 ترسنوک
 الهيدابي (ضرباً من مشي الخيل): جوړه
 روپشتنيکی نه سپه
 الهيداب: نه شک ريزان ، تنوکه
 فرميسکی يه ک له دواي يه ک ، گه واله
 هه وری نزيك به زهوی ، مه مک و
 عه وره تی ژن ، دامين و په ر په ره ی
 جلو به رگ

الهيدروجين: هايدروژين ، هايدروژين
 الهيدبي: پياوى چنه بازو زږدله
 الهيدكور من النساء: زنى شوخو
 شهنكى بالابه زرى به جهسته و لار
 الهيدارة = الهيدر = الهيدار: مهردومى
 چنه بازى زږدله ، دم به هاراش
 الهيدام: نازو گوستاخ ، زږدوږ
 الهيدارة: زنى چنه بازو زږدله ،
 وړينه كهر
 الهيدام: گورج و گول ، خيرا ،
 به دست و برد
 الهير: نه ترس ، بى باك ، هه لچو ،
 بى باكو هه لچو له گشت كاريدكا
 الهير: له ناوه كانى باى (سه با)يه
 هيرا طقي: دهسته واژه يه كى گريكى يه و
 مه به ست پتى جوړه ره نووسى كى
 خيرا يه و پيكهاتووه له ناماژه و هيماي
 هيرگلوفى
 الهيرة (الارض السهلة): زه وييه كى
 ته خت و هه موار
 الهيرط: نه رم ، شل
 الهيرع: ترسنوكى بى خير
 الهيرع من الرياع: باى تيزو خيراو
 كهر دو خولاوى
 الهيرة: شمخال
 هير و غلبي: هير و گلوفى ، به گريكى
 واته: نه خش و نيگارى پيروند
 رږڅاوا ييه كان به په نووسى ديرينى
 ميسرى ده لئين كه له سر گوى
 ميسرى به كونه كان و په رستگانيان
 هه لکه نراوه
 الهيروين: ماده يه كى بيهوشكهره

الهيزعة: ترسو و بيم
 الهيش: جهنگل ، دارستان
 الهيشة: گروهو كومه لى كى تيكه ل و
 بيك ل ، بيكدادان و پشتوى ، فيتنه و
 ناشوب ، وروژان ، هه لچون
 الهيشوم (الكلا الهش الين): له وپى
 نه رم و فشل
 الهيص: ريقنه ي بالنده
 الهيصار: شير
 الهيصه: ناشوب ، نازاوه
 الهيصم: ره قو زيرى توكمه و پته و ،
 جوړه به رديكى لووس و سافه ،
 مهردومى به تواناو دلير
 الهيصور: شير
 هيص فلاناً (هيجه): جوولاندى ،
 بزواندى ، وروژاندى
 الهيص: ريقنه ي بالنده
 الهيصاء (الجماعة من الناس): گروهو
 كومه لى كه خه لكى
 الهيصه: تيكچون ، خراببونوه ،
 تووشبونوه ، تيشكان
 هيصه آسيوية (كوليرا): رشانه وه ،
 كوليرا ، چاوه قووله
 الهيصل: گروهو كومه لى كى چه كدار ،
 سويابه كى بى شومار
 الهيصلة: حوشترى كه وړه و زله ، دريژ ،
 به ته من و به سالچوو ، زږد ، كومه ل و
 گروهي چه كدار ، دهنگه دهنگى خه لك ،
 هه راو قاووقيزان
 الهيظل: رتوى ، گروهو كومه لى كى كه م
 كه له جهنگا به گه ر بخرين ، ناوى
 شارژكه ، نه ژاډو ره گه زيكه له (تورك)
 يان (هند)

الهيطة: ده فرو مه نجه لتيكي زهر د يان مس

الهيطة: ده نكي ترسينه و توقينه ر ،
رؤينى شتى روكراو له سر زوى ،
دهنگى هاوارو فرياد ، له به رؤيشتنى
شت ، سوربون و كوله دان ، زهويه كى
فراوان

الهيطة: رشانه وه بى زور له خوركردن ،
دل تيكه لهاتن

هَيْفَ الثَّلَامِ (ضَمَّرَ بَطْنَهُ وَرَقَّتْ
خَاصِرَتَاهُ): قه دباريك و سك
به قوولاچو ، له پولوازى كه مهر باريك و
سك به قوولاچو

الهيما: گرپه ، باى گرم كه روهك
وشك دهكات و نازه ل تينو و ناویش
وشك دهكات

الهيما: قه دباريكى سك به قوولاچو
الهيما: تينويه تى سهخت و گران

الهيما: دريژ ، دريژى هه رشتيك ،
باريك ، حوشتر مورخى تيزو خير
الهيما: دهنگى به ريه ككه و تنى
شمشير ، ليدانى ناسن به ناسنيكى تر
ياخود دهنگى خسته سه رى گيايه كى
وشك بوسه ر گيايه كى تر

الهيما: حوشتر مورخى بار ، مارمى لكه
الهيما (ضرب من المشي): جوزه
رؤين و ره فتاريكه

هَيْكَلُ الزَّرْعِ (نَمَّا وَطَالَ): كشتوكاله كه
به ريزو بالبوو ، نه ش و نمايكرد
هَيْكَل: خانوى كه وره و بلند ، كو شك ،
كه ته ، زله ، قه به ، زه به للاح ، قاوغ ،
به رستگا

هَيْكَلُ الْبِنَاءِ وَغَيْرُهُ: په يكر ، چيوه
ساختمان و بينا ، چلو چيو ، قه باره

هَيْكَلُ الصُّورَةِ وَالشَّخْصِ وَالتَّمَثَالِ:

ديمه نى ، په يكر ، شيوه ، شيوانى
ويته و كه سو په يكر

الهيكل العظمي: نيسكه په يكر
الهيكلية: ژنيكى كه وره و زله ،
ساختمان و ته لاريكى به رزو بلند ،
شوي نيكه له نيو جهرگه ي كلتسه داو
قوربانى تيا پيشكه ش دهكرت ، ويته و
كه سو په يكر

هَيْلٌ عَلَيْهِ الثَّرَابُ: خاك و خولى كرد
به سهر

هَيْل - هَيْلَانٌ (مَا إِهْمَالٌ مِنَ الرَّمْلِ
وَغَيْرِهِ): نه وهى ده كرى به سهر ،
به سهر دابارين

هَيْل - هَالٌ (حَبُّ الْهَالِ): هيل ، حيل
الهيل والهيلمان (المال الكثير): مال و

دارايى بى شوماو زور
الهيطة: ترس ، كارى ترسناك

هَيْلٌ - هَيْلَةٌ: گوتى (لا إله الا الله)
الهيلوم: گارتيكى سووكه و دهكرتته نپو

بالون و هه ندى شتى تره وه ، ته نيكي
ساده و سووك ، شتى ساده

هَيْمٌ (تَيْهٌ - وَحَيْرٌ): سه رى ليتي كچو ،
شيو ، شله ژا ، شپوزه بوو

هَيْمُ الْحَبِّ فَلَانًا: شه يدابوو ، ويل بوو ،
خوشه ويستى شه يدايكرد

هَيْمُ اللَّهِ (قَسَمٌ مِثْلَ آيَمِ اللَّهِ): سويتند
خواردنه به زاتى په روه ردگار

هَيْمٌ عَثَلَةٌ: نوئل
الهيما: تينوو ، حوشترى نه خوش

به هوى تينوويه تيه وه
الهيما: بيابانيكى بى تاو

الهليكوبتر (عملی کۆبەر)

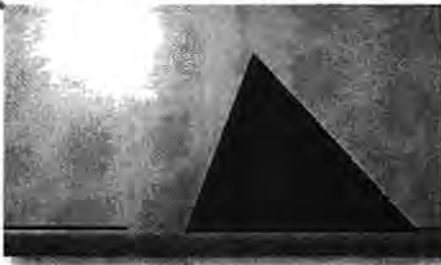
صۆز من الهجرة الجماعية للاكراد
عام/1991 (لهویننه كانی كۆرهوی
كورد سالی 1991)

صۆز من مأساة الهجرة الجماعية للاكراد
عام 1991
(لهویننه مهینهت نامیزه كانی كۆرهوی
سالی 1991)

الهبّار (مهیمونی قژنو تووکن)

هۆم
(قووجهك)

فلهڤد
(په پووسلیمانکه)

الهیکل العضمی (نيسکه په بیکر)

الهاضوم

هاصير

فرهار

هجام

هرامس

هراس

هرووت

حرف الواو

۲۷

و

و

و: بیست و هفتمین پیتی زمانی
عهره بی‌یه و به چه ندین شیوه و مانا
هاتووه له وانه:

- (1) حَرْفُ الْعَطْفِ: له گه لّ، وه، و
- (2) وَأَوِ الْإِسْتِنَافِ: ده‌ستپیکردن
- (3) وَأَوِ الْحَالِ: له کاتی، حال و بار،
بارودوخ
- (4) وَأَوِ الْمُعِيَةِ: له گه لّبوون، هاوتا
- (5) وَأَوِ الْقَسَمِ: سویندخواردن، به خوا،
وه لّلامی

- (6) وَأَوِ ضَمِيرِ الذُّكُورِ: راناوی نترینه
- (7) وَأَوِ الْفَصْلِ: جیاکردنه وه، جوودایی
- (8) الْوَأَوُ الرّائِدُ: زیاده، زیاد
- (9) وَأَوِ رَبِّ: له وانه یه، ده‌شئی، ده‌گونجی
- (10) وَأَوِ عِلْمَةِ الْمَذْكُرِينَ: نیشانه و
هیمای نترینه

ع-و

وَأَوِ حَرْفِ نِدَاءٍ مُخْتَصٍّ بِالْمَذْهَبَةِ: بۆداح
خواردن، به داخه وه، داخه‌که م
وَأَبِصَ: دره‌خشان، رووناک، پرشنگدار
وَأَبِصَةٌ - وَبِصَةٌ (النَّارُ): ناگر، ناود
وَأَبِلَ (مَطَرٌ شَدِيدٌ): بارانی به‌خوپو
لیرزه، شه‌سته باران
وَأَبِلَ مِنَ الرِّصَاصِ: گولله بارانی وه
ته‌رزه
وَأَبِلَةٌ (طَرَفٌ عَظِيمٌ الْفَخْدِ أَوْ الْعَضُدِ):
کلۆت، جه‌مه‌ری ئیتسانی لاق و بال
وَأَتَدَ (ثَابِتٌ): جیکر، چه‌سپاو

وَأَتَرَ الْأَشْيَاءَ (تَابَعَهَا بَعْدَ فِتْرَةٍ تَقَعُ
بَيْنَهَا): به‌شوین یه‌کتره جیون
وَأَتَرَ الْكُتُبَ: نامه و کتیبی دوا به‌دوای

یه‌ک ره‌وانه‌کرد
وَأَتَرَ الصَّوْمَ (صَامَ يَوْمًا وَقَطَرَ يَوْمًا أَوْ
يَوْمَيْنِ): رۆژێک پی بسوو رۆژێک یان
دوانیش پی‌نه بوو

وَأَتَنَ الْمَكَانَ (أَطَالَ الْإِقَامَةَ فِيهِ): نۆد
لئی مایه وه

وَأَوَاتَنَ: چه‌سپاو له‌شوینتیک ناوی
روون و ره‌وان

وَأَتَتْهُ مُوَاتِنَةٌ: وه‌ک شه‌وی کرد، نۆد
له‌وی مایه وه

وَأَثَبَهُ مُوَاتِبَةٌ (بَادَرَهُ وَانْقَضَ عَلَيْهِ):
ده‌ستپیشخه‌ری کردو هیرشو مه‌له‌متی
کرده سه‌ر

وَأَثَرَ (الثَّابِتُ عَلَى الشَّيْءِ): چه‌سپاو
جیکر له‌سه‌ر شتیک

وَأَثَقَ (عَلَى ثِقَةٍ - مُثِقِنٌ): دانیا،
بیگومان

وَأَثَقَ (عَاهِدًا): په‌یمانیدا، په‌یمانی
به‌ست

وَأَثَقَهُ وَثَاقًا وَمَوَاتِنَةً (عَاهِدَةً):
په‌یمانی دایه، به‌ئینی دایه

وَأَثَمَ فِي الْعَدُوِّ: رایکرد وه‌ک شه‌وه‌ی
نه‌فسی خۆی فری بدات

وَأَثَنَ (الْمُقِيمُ الثَّابِتُ): جیکری چه‌سپاو

وَأَجِبْ: پتویست ، هـ رده بی بیی ،
 پتویسته ، چارنیه ، نه رکی پتویست و
 له سەر شان
 وَأَجِبَ عَلَيْهِ (مَفْرُوضٌ - لَازِمٌ): پتویسته
 له سەری ، دەبی بیکات ، له سەریه تی
 وَأَجِبَ الْوُجُودَ (هُوَ الَّذِي يَكُونُ وُجُودَهُ مِنْ
 ذَاتِهِ): له خۆوه بوون ، نه وهی
 له خۆیه وه ده بی بیی، به ته نیا
 په روه ردگاری مه زنه
 الْوَأَجِبِ (فِي عَرَفِ الْفُقَهَاءِ): واجب لای
 زانایانی فیکه : نه وه نه رکه ی
 به به لگه یه که چه سـ پینراییت و
 نه جامده ری پاداشت بدریتـ وه
 له سەری و سزاش وه ریگری له سەر
 نه کردن و وازلیهینانی
 وَأَجِدُ: دۆزه روه وه، نه وه ی ده دۆزیتـ وه،
 ده وه له مه ند، ده سته لاتداری به نه وین و
 سۆز، یه کیکه له ناوه جوانه کانی
 په روه ردگار
 وَأَجِدُ عَلَيْهِ (غَاضِبٌ): توپره ، مه لچوو،
 بق مه ستاو
 وَأَجِدُهُ إِلَيْهِ: ناچاری کرد ، نۆدی
 بۆمهینا
 وَأَجِدُهُ عَلَيْهِ (أَكْرَهَهُ): ناچاریکرد ،
 نۆدی بۆمهینا
 وَأَجِزٌ: کۆتایی و دوایی مه رشتیک
 له قسه و کارو فرمان ، سووکی کورت ،
 گوته و قسه ی کورت که وا زوو لئی
 تپده گه یه ت
 وَأَجِسَ (هَاجِسٌ - شَفُورٌ دَاخِلِي): دل
 خه به ردان ، نه ندیشه ، نه وه ی دیت
 به دلا
 وَأَجِفٌ (مُضْطَرِبٌ): له رزۆک ،
 ده له ریتـ وه ، شپزه ، ناآرام و جیکیر

وَأَجَلُهُ مُوَأَجَلَةٌ: زالبوو به سەر ترسو و
 بیمدا، ترسی ره واند ه وه
 وَأَجِمٌ: مؤن ، عه بووس ، خه فه تبار ،
 په ست، کپ، بیده نگ، سه ری ره و
 خوارکردن
 وَأَجَهُ مُوَأَجَهَةً: دیدار و گفتوگوی کرد،
 روویه رووی بو وه
 وَأَجَهَةٌ (أَمَامٌ): روو ، پیش ، به رده م ،
 رووکار، پیتشه وه
 وَأَجَهَةٌ: میزگ ، میزگوزار ، نزار ،
 لاله رزار ، شه کار
 وَأَجِدُ (أَوَّلُ الْعَدَدِ): یه که ، تاک ،
 که سیک، بی ماوتا
 الْوَأَجِدُ الْأَجِدُ (اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى):
 خوی تاک و ته نیا ، ته نیا مه ر خوی
 وَأَجِدًا وَأَجِدًا (وَأَجِدًا بَعْدَ الْأَخِرِ): یه که
 له دوی یه که
 وَأَجِدَةٌ بِوَأَجِدَةٍ (صَاعًا بِصَاعٍ): یه که
 به یه که ، داش به داش ، مه ق به مه ق
 وَأَجْرِيًا (كَلِمَةٌ يَنْدُبُ بِهَا الْمَيْتَ وَتُسْتَعْمَلُ
 لِلنَّاسِ أَسْفًا): وشه یه که بر ناهو
 حه سهرت و خه مو په ژاره ده رده بریت
 وَأَجَلُهُ مُوَأَجَلَةٌ: پیشی کهوت له رۆچوون
 له نیتو قورولیتـ دا
 وَأَخِي - مُوَأَخَاةٌ: برابیه تی و دوستایه تی
 له گه ل به ست
 وَأَخِدُ: ره فکاری حوشر له رۆیشتنا وه که
 حوشر مورخ
 وَأَخَمَهُ مُوَأَخَمَةً: زالبوو به سەر گرانی و
 ناچۆدی خۆراکدا
 وَأَدَجَّهُ مُوَادَجَةً (سَالَمَهُ وَوَلَّيْتَهُ): ناشتی
 له گه ل به ست ، نه رم نیان و بی زیانبوو
 بۆی

وَأَدِسْ (النبات الذي غطى وجه الأرض):

نهو روه که ی رووی زهوی داپوشیوه
وَأَدِغْ: دانهر ، شت دانهر ، نه مانهت
سپیر، قهلهو ، به خوزه ، گزشتن
وَأَدَعَهُ مُوَادَعَةً وَدَاعَاً: ریکه وتنیان
له گهله یه ک گزته بست کرد

وَأَدِي: چه م ، جوگله ، زئی، جوگا ،
خوزیار ، ریباز، بیروا
وَأَزَى الشَّيْءَ - مُوَارَاةً (أَخْفَاهُ):

شاردیوه ، په نهان و نادیاریکرد
وَأَزَى المِيتَ الثَّرَابِ (دَفَنَ): مردوه که ی
ناشت ، شاردیوه ، به خاکی سپارد
وَأَرَاهُ الثَّرَابَ: به خاکی سپارد ، له ژیر
خاکدا شاردیوه

وَأَرَبَ الرَّجُلَ (خَالَه): فیتلی لیکرد ،
گزی لیکرد ، دهستی بری و چاوبهستی
لیکرد ، فریویدا
وَأَرِشْ: میراتگر ، به شبر ، جیگر ،
بوماوهگر

وَأَرَدَ الرَّجُلُ: به یه که وه چوونه نیو ناو
وَأَرَدَ (حَاضِر - أَت - مَجْلُوب): ماتو ،
گه یشتو ، میتراو
الْوَارِدَاتُ: شت و مه کی کراو له ولاتانی
بیانی ، میتراو

الْوَارِدَاتُ وَالصَّادِرَاتُ: میتراو و نیراو
وَأَرِدَةٌ: شه قامه پی، جاده ، گروو
کۆمه لیک بیتنه سه رئاو
وَأَرِسٌ مِنَ الشَّيَابِ (الأخمر): جلو

به رگی سوور
وَأَرِسُ الحُمْرَةِ (شَدِيدُهَا): جل و به رگی
به کجار سوور

وَأَرَطَهُ (خَادَعَهُ): مه لیخه له تاند ،

فریویدا ، دهستی بری
وَأَرَعَ فَلَانًا: دواندی ، گفتوگو روویژی
پیکرد

وَأَرَفَا (نَضِير - ظَلِيل): سهوز ، گه شاهوه ،
سپهر ، تارک

وَأَرِقْ - وَأَرِقَةٌ: درهختی پر گه لاو چرو
تازه گه لاده رکردو ، گه لادار ، سهوز
وَأَرَكَ الْجِبَلَ مُوَارَكَةً: شاخ و چیا که ی

بری ، به جیی هیشت
وَأَرَكَ الْمَكَانَ (جَاوَزَهُ): شویتو
جیگه که ی به جیته یشت

وَأَرَكُ: جی پیی سواریوونی و لاخ ،
ناوزه نگ ، هاوسه فره رو گه شت
وَأَرِمَ (مُورِمٌ - مُنْتَفِخٌ): ناوساو ، کیس
کردو ، خه مبا

الْوَارِي مِنَ الرَّسُودِ: نهو چه کانه ی
له کاتی ته قاندندا چه خماخه ده کات
وَأَزَى: رووبه رووی وه ستا ، به رامبه ریوو ،
یه کسان بوو ، وه ک یه ک بوون ، وه ک
نهو بوو

وَأَزَرَ عَلَى الْأَمْرِ: هاوکاری کرد
له کاره که دا ، یارمه تیده ری بوو
له کاره که دا

وَأَزْرَةٌ مُوَأَزَرَةٌ: یارمه تی و کۆمه کی کرد ،
هاوپیشت و پشتیوانی بوو

وَأَزِعْ: یاساخکر ، به ربه ست ،
دایبیکر ، ریکر ، سهگی پاسه وان

وَأَزِنْ: کیشدار ، کیش ته و او ،
له ته رازوودایه ، کیشهر ، قه پانچی ،
مه ست ، سه رخوش

وَأَزْنٌ بَيْنَ الشَّيْبَيْنِ (نُظِرَ أَيُّهُمَا أَوْزَنُ):

ته ماشایکرد بزانتیت کامیان قورسو کیشدارتره

وَأَزْنَةٌ - مُوَأَزْنَةٌ: به رانبه ری بوو ،

هاوتای بوو له کیشدا ، هاوتای بوو

وَأَسَى الرَّجُلُ: یارمه تیدا ، هاوکاریکرد

وَأَسْطٌ: ددان ، ژیر کزپان ، له مالا

وَأَسْطَةٌ: هُوَ ، روولینهر ، راسپیر ،

ناو بیژیکار ، سایه ، شه فاعه تکار

وَأَسْطَةُ الْقِلَادَةِ: گه وهه رو مرواری

ناوه راستی ملوانکه

وَأَسِيعٌ: پان ، به رین ، گوشاد ، فراوان ،

گه وره ، یه کیکه له ناوه جوانه کانی

په روه ردگار

وَأَسِيعُ الرَّحْمَةِ أَوْ الْعَدْلِ: به دادو

به زه بی ، دلنه رمو به خشنده

وَأَسِيعُ الصَّدْرِ: سینه ساف ، دلپاک ، دل

بی خه وشو گهرد

وَأَسَقَةٌ - مُوَأَسَقَةٌ: دزایه تی و دژواری

یه کیانکرد له جه نگو گشت کاریکی تردا

وَأَسَلٌ: نزیک بوو له په روه ردگار

به کاریکی چاکه و به ندایه تیهک ،

خوازباری ره زامه ندی خوداوه ند

وَأَسَلَةٌ: پله ، هُوَ ، ناوه راست ، میان ،

شه فاعه تکار ، پله و پاپه لای پادشایان

وَأَسَمَهُ مُوَأَسَمَةً (غَالِبُهُ فِي الْحُسْنِ):

له وجوانتر بوو ، له جوانی و که شخه یدا

له به رانبه ره که ی له بیشتتر بوو

وَأَشَجٌ (مُشْتَبِكٌ): تیکه ل ، چره ، نالوز ،

به یه کاجوو ، تیکه ل و ناویته به یه کبوو

وَأَشَجَةٌ (الْقَرَابَةُ الْمُتَّصِلَةُ): خزمایه تی ،

په یوه ندی خزمایه تی به رده وام

وَأَشَلٌ: چپایه ک به رده وام ناوی لی بچکی

وَأَشِي: غه بیه تکه ر ، پاشمله دوو ،

یه کیک منالی نرینه و حوشتری زود

بیت ، چینهر

وَأَصَى الْبَلَدَ الْبَلَدَ: شاره که له پال

شاریکی تردا بوو ، به پال یه که وهه بوون

وَأَصَبَ عَلَى الْأَمْرِ (وَأَضْبَ وَثَابَرَ عَلَيْهِ):

به رده وام بوو له سه ری ، نارامی گرت

له سه ر کاره که ی

وَأَصَبٌ (دَائِمٌ): درنژخایه ن ، به رده وام ،

جیگرو چه سپاو

وَأَصْفَهُ (بَاعَهُ شَيْئًا وَصَفًا لَهُ بِدُونِ أَنْ

يَرَاهُ الْمُشْتَرِي): کالو شتیک ی بو

وه سفو باسکرد که وا کریار نه یدیبوو

وَأَصَلَ (ضِدَّ هَجْرٍ وَصَارَمٍ): کزلی نه دا ،

به رده وام بوو ، له سه ری زوی ، تاسه ر

زوی

وَأَصَلَ الْعَمَلَ وَفِيهِ (دَائِمٌ وَوَأَضْبَ عَلَيْهِ):

به رده وام بوو له سه ر نیشه که ،

له سه ری زوی ، دهستی لیته لنه گرت ،

کزلی نه دا

وَأَصَلَ الْحَبِيبُ حُبَّهُ: دهستی

له خو شه ویسته که ی هه لنه گرت ، وازی

لینه هینا

وَأَضَاهُ (غَالِبُهُ فِي الْحُسْنِ وَالنَّفَاطَةِ):

له و پاک و پوخت تر بوو ، له و پوخت تر بوو

وَأَضِحٌ: روون ، ناشکرا ، دیار ، له پوو ،

ده بینری

وَأَضِحٌ بِذَاتِهِ (لَا يَخْتِاجُ إِلَى إِضْحَاحٍ):

پتیویست به روونکردنوه ناکات ، روون و

ناشکرا ، خو دیارو ناشکرا

وَأَضْحَةٌ: نه و ددانانه ی له کاتی خه نده و

بیته نیندا دیارو ناشکرا ده بین

واضع - واضعة: زهستان ، ژنتیک تازہ
منالی بوییت ، سفور ، بی‌په‌چه ،
دانہر ، دروستکەر

واضع اليد: دست به‌سه‌راگر
واضعه مواضعه (راهنه): گره‌ویکرد
له‌گه‌لی

واضعه في الامر (واقفه فيه على شيء):
بپاریدا له‌سه‌ر مه‌مانکار
واضعه الرهان (ابطله): گره‌وه‌که‌ی

به‌تال‌کرده‌وه ، مه‌لی‌وه‌شاندوه
واضعه البيع (تارکه): کرین و فروشتنی
وازیه‌تینا

واضعه - مواضعه: گره‌وکردن له‌گه‌ل
یه‌ک

واضيء: روجوان و پاکیزه ، جوان
واطاً فلاناً (واقفه): له‌گه‌لی ریکه‌وتو
بیکهات

واطاً الشقر: به‌شاوه‌ندی مؤنراوه‌ی
دوباره کرده‌وه
واظنة: موسافرو گه‌شتیاران ، ریگه‌ی

کوژاوه ، ده‌نکی وردی خورما
که‌داکه‌وتبیت
واطاً الثابت: چیکیر ، چه‌سپاو

واظيء: نزم ، نشیوو
واظباً على الامر (داوم): به‌رده‌وام بوو،
چیکیرو چه‌سپاو بوو

واظباً على عمله (ثابر): کۆلینه‌دا ،
له‌سه‌ر نیشه‌که به‌رده‌وام بوو
واظباً: به‌لینده‌ر ، به‌رده‌وام له‌سه‌ر

کاریک
واعيد: په‌یمانده‌ر ، به‌لینده‌ر ،
نومیده‌وار ، هیوای خویشی

واعده موعده (وعد كل منهما الآخر):
به‌لینیاندا به‌یه‌ک ، هه‌ریه‌ک به‌لینیدا
به‌وی تر

واعده الموضع أو الوقت (عاهده على أن
يؤاقيه في موضع أو وقت معين):
په‌یمانی‌دایه له‌سه‌رچاوپینکه‌وتن

له‌شوین و کاتی دیاریکراودا ، به‌لینده‌ر
واعر (الصعب): قورس ، گران ، دژوار،
نال‌ه‌بار

واعظ (الذي يعظ): نامۆزگار ، فیرکار ،
ئه‌وکه‌سه‌ی نامۆزگاری ده‌کات

واع: هۆشیار ، بیدار ، به‌خه‌به‌ر ،
هۆشمه‌ند ، ناگادار ، وریا ،
به‌ته‌نگه‌وه‌بوو

الواعية الخفية: هه‌ست و نه‌سته‌ی
ده‌روون ، هه‌ستی نیو ناخ و دل
واعر: تۆله‌سین

واقى موافاة: چه‌جیکرد
واقى فلاناً حقاً: مافو چه‌قی خو‌ی
دایه ، پینیدا

واقى الرجل (أساء - فاجأه): مات بۆ
لای ، سه‌ری لیدا ، له‌ناکاو سه‌ری هه‌لدا
الواقى: یه‌ک دره‌م و چوار به‌ش، ته‌واو

واقاه الحماة أو الكتاب (أدرکه): مرد ،
مه‌رگ مات به‌سه‌ریا ، ئه‌جه‌لی مات
واقداً فلاناً على الامر (وقد معه على

الأمير): به‌نۆینه‌ر ناریدی بۆلای میر
واقداً (قادِم - رسول - مبعوث): ماتوو ،
گه‌یشتوو، نیراو ، نۆینه‌ر

واقراً متواضراً - كثير): فره ، زۆر ،
بی‌شومار
واقراً العَدَد (عَدِيد): ژماره‌ی زۆر
بی‌شومار

وَأَفْرُ الْمَالِ (عَنِّي): دهوله مه‌ند ،
ساماندار ، دارا ، بوه
الْوَأْفِرُ (بِحْرٍ مِنْ بَحْرِ الشَّعْرِ الْعَرَبِيَّةِ):
یه کیکه له به حره کانی هونراوه‌ی
عهره‌بی

وَأَفْرُهُ (عَاجَلُهُ): په‌له‌ی لیکرد ،
دهست و بردی لیکرد
وَأَفَقُّ الشَّيْءِ الرَّجُلُ (نَاسِبُهُ): بوی
گونجا ، شیاوو بوو بوی ، بوی لوا ،
شیاوو له باربوو بوی

وَأَفَقُّ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ (وَفَقُّ): ریکی خستن ،
دووشتی به یه که وه گونجاند
وَأَفَقُّ مُوَأْفَقَةً: له بارو گونجاو بوو ،
شیاوو له باربوو

وَأَفَقُّهُ الشُّوبَا: پریه پری بوو ،
له قه‌ده‌ری بوو
وَأَفَقُّهُ الشَّيْءُ (إِسْتَحْسَنَهُ): په‌سه‌ندیکرد ،
پیی‌ی قایل بوو

وَأَفَقُّهُ فِي أَوْ عَلَى الْأَمْرِ ضِدَّ خَالَفَهُ):
له‌گه‌لی بوو ، له‌سه‌ر رای بوو
الْوَأْفَاهُ: خزمه‌تکاری دیتو که نیسه
الْوَأْفِيُّ: ته‌واو ، پیر

وَأَقَعَ الرَّجُلُ (حَارِبُهُ): شه‌ری پیفرۆت ،
چوو به‌گزیئا
وَأَقَعَ الْمَرْأَةُ (جَامِعَهَا): نافرده‌ته‌که‌ی
لاقه‌کرد ، ده‌ستی بۆ برد ، جیوت بوو
له‌گه‌لی

وَأَقَعَ الْأُمُورَ (دَانَاهَا وَيَأْتُرَهَا):
نه‌نجامیدا ، کردی ، کاروباره‌که‌ی
که‌یاند به‌پایان و نه‌نجام
وَأَقَعَ: رووداو ، که‌وتوو ، بوون و راستی
وَأَقَعَ فِي الْمَكَانِ الْفُلَانِي (مَوْجُودٌ فِيهِ):
که‌وتوته ...، لیبوو ، له‌وی‌یه

وَأَقْفَةٌ: رووداو ، سه‌ری‌بوورد ،
سه‌رگوزشته ، ده‌بی بیی ، کاره‌ساتیک
که‌ده‌بی روویدات ، به‌لا ، چورتم ،
کاره‌سات ، روژی زیندوبوون‌ه‌وه ،
قیامه‌ت

وَأَقْفَةٌ (فِي الْفَلْسَفَةِ): له‌فله‌سه‌فه‌دا:
ئه‌وه‌ی رووده‌دات و دۆزراوه‌ته‌وه
وَأَقْعِي (طَبَقُ الْوَأَقِعِ): راستیتی ،
راسته‌قینه‌یی ، پریه‌پری راستی ،
راستکار

الْوَأَقِيعَةُ (فِي الْفَلْسَفَةِ): ریبازیکه‌ بۆ
به‌ده‌رخستنی رووداو سه‌روشستی و
ژینکردیه‌کان به‌چه‌شن و شیوازی خویان
ه‌روه‌ها به‌ده‌رخستنی بۆ‌چوون و
رووداو میژووویه‌کان له‌قالبی خۆیدا

به‌ده‌ر له‌تیروانینی نمونه‌یی
الْوَأَقِيعَةُ (فِي الْأَدَبِ): له‌ئه‌ده‌یدا:
مه‌زه‌بو و ریبازیکه‌ پشت ده‌به‌ستیت
به‌واقیع و به‌رجه‌سته و به‌ده‌رخستنی
حالا و باری کۆمه‌لگه‌ وه‌ک خۆی

وَأَقْفَا: وه‌ستاو ، راوه‌ستاو ، هه‌ستاو ،
راسته‌وه‌بوو ، له‌کارکه‌وتوو
وَأَقْفُهُ فِي الْحَرْبِ (وَقَفَّ كُلُّ مَنْهُمَا مَعَ
الْآخَرِ): هه‌ریه‌ک له‌کاتی جه‌نگو شه‌پرا

یارمه‌تی به‌رانبه‌رو هاوړیکه‌یدا
وَأَقْفُهُ عَلَى كَذَا (سَأَلَهُ الْوُقُوفَ وَالثَّبَاتِ
مَعَهُ): داوای پشتگیری و کۆمه‌کی
لیکرد ، داوای هاوکاری لیکرد

وَأَقِي: پارێزه‌ر ، چاودێر ، حه‌سه‌س ،
زینیک پشتی و لاخ بریندار نه‌کات

وَآكِي الشَّيْءِ (تَابَعَهُ)؛ شوئینی که وت ،
 دوایکه وت
 وَآكِي الْعَمَلِ؛ نیشه کی برد به پیئوه ،
 سه ره و کاری کرد
 وَآكِي الْفَنَمِ (مَبْرَها وَعَزَلُ بَعْضُهَا عَن
 بَعْضٍ)؛ مه ره کانی له به ک جیا کرده وه ،
 نیوانی کردن و له به کی دابری
 وَآكِي بَيْنَ الْأَمْرَيْنِ (تَابِعٌ)؛ دو کاری
 نه نجامدا ، دووئیشی کرد
 الْوَالِجَةُ؛ نه خۆشیه کی ناوه کی به ،
 مارو جانه وه ری درنده ، نه خۆشی
 پیوک و دان ، جو ره نه خۆشیه کی
 سهخت و گرانه
 وَالْدَانُ (أَب)؛ باوک ، باب
 وَالْدَانُ؛ دایک و باوک ، داک و باب
 الْوَالِدَةُ (أُم)؛ دایک ، دایه ، داک
 وَأَلْسٌ وَأُلْسٌ بِالْحَدِيثِ (عَرَضَ بِهِ وَنَمَّ
 يُصْرَحُ)؛ درئزه ی دا به قسه کانی و
 مه بهستی دهر نه خست
 وَالسُّهُ مُوَالَسَةٌ (خَادَعَهُ وَذَاهَنَهُ)؛ فیل و
 گزیان له به کرد ، چاویه ست و فیلان
 له به کتری کرد ، به کتر فریودان
 وَالْفَا الرَّجُلُ؛ مامه له ی له گه لکرد ،
 تیکه له ی بوو
 وَالْفَهْ وَالْفَا وَمُوَالَفَةٌ؛ راهات له گه له ی ،
 ئولفه تی پیئوه گرت ، راهاتن له گه ل
 به کدا
 الْوَالِيَّةُ؛ سه رسام ، عه ودال ، سه رگه ردان
 الْوَالِي (وَالِي - حَاكِم)؛ کار به ده ست ،
 فه رمانزه وا ، سالار ، سه روه
 الْوَامِيَّةُ؛ به لاو سهختی ، چورتمو
 نه هامه تی

وَآكِي مُوَآكَاةٌ وَوَكَاءٌ (تَحَامَلَ عَلَى الْيَدَيْنِ
 وَرَفَعَهُمَا عِنْدَ الدُّعَاءِ)؛ دهستی
 به رز کرده وه له کاتی نزاو پارانه وه دا ،
 هه ردوو دهستی بلن دکرد له دوعا کردندا
 وَآكَبَ عَلَى الْأَمْرِ (وَأَظْب)؛ به رده وام بوو
 له سه ر کاره که ، له سه ری رۆیی
 وَآكَبَ الْمَوْكِبَ (سَارَ مَعَهُ)؛ له گه ل
 کزیره وه که دا رۆیی ، شان به شانی رۆیی
 الْوَاكِبَةُ (الْقَائِمَةُ مِنْ قَوَائِمِ الدَّابَّةِ)؛
 به کیک له چوار به له ناژهل ، راوه شاو
 وَأَكْفَ الرَّجُلُ فِي الْحَرْبِ
 وَغَيْرَهَا (عَارَضَهُ وَوَأَجَّهُهُ)؛ له جه نگدا
 به ره نگاری بو وه وه ، دژی وه ستا ،
 رکه به رایه تیکرد
 وَأَكْفَ الْمَطْرُ الْمُنْهَلُ)؛ لئز مه باران ،
 بارانی به خور
 وَأَكَلَ الْقَوْمُ (إِتَّكَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ)؛
 پشتیان به به کت به ست ، به کتریان به پال
 پشت دانا
 وَأَكَلَ؛ نه سپیک له غار غاریندا پیئویست
 به لئدان و پیئورین بکات
 وَأَكَلَتِ الدَّابَّةُ (أَسَامَتِ السَّيْرُ)؛ ناژه له که
 له رۆیشتندا خراب رۆیی به پیئوه ،
 به دره و بوو
 الْوَاكِنُ (الْجَالِسُ)؛ دانیشتوو ، نیشتوو
 الْوَاكِنُ مِنَ الطَّيْرِ (الْوَاقِعُ حَيْثُمَا وَقَعَ
 عَلَى حَائِطٍ أَوْ عَوْدٍ أَوْ شَجَرٍ)؛ بالنده ی
 که وتوو به سه ر دیوار یان داردا
 الْوَاكِنَةُ؛ بالنده ی کرکه وتوو به سه ر
 هتیکه دا
 وَآكِي؛ پشتگیری کرد ، دهستی گرت ،
 یارمه تیدا
 وَآكِي الرَّجُلُ (صَادَقَهُ وَنَاصَرَهُ)؛
 هاورییه تی له گه ل به ست ، دؤستایه تی و
 هاورییه تی له گه ل گریدا

وَأَمَّهُ وَمَاقًا وَمَوَاقِمَةً (أَحَبُّ كَلَاهِمَا
 الْأَخْر): مهریه که نهوی دی خوش
 ویست ، نهوینداری یه که بوون
 وَأَنْ - وَأَنْي (ضَعِيفٌ - ضَعِيفُ الْبَلَدِ):
 بی-میز ، لاواز ، لهی ، که نهفت ،
 زه بوون ، چروساوه
 وَأَهْلُهُ وَبِهِ: ناهرین ، زورباشه ،
 به جیبیه ، نای بوئه وه ، نای له وه
 وَأَهْلِي: نه فسوس بۆ ، په ژاره
 له سر ، داخی گرانم بوی
 وَأَه: لاواز ، کز ، چروک ، هیچ و پوچ ،
 بی ترخ ، شله پته تی ، شلو و شیواو ،
 خاو ، خلیچک ، چن سهراسیمه و
 سهرسام
 وَأَهْب: به خشر ، پیدهر ، بدهر
 الوَاهِف: خزمه تکاری که نیسه
 وَأَهَقُ الْبَعِيرِ الْبَعِيرِ (مَدَّ كُلُّ وَاحِدٍ عُنُقَهُ
 فِي السَّيْرِ وَيَأْرِي الْأَخْر): له رویشتندا
 مهریه که له حوشتره کان ملیان دریزکردو
 پیتشپرکی یانکرد
 وَأَهَق: که مند ، گوریس و زنجیریکی
 سنگدار و لاخی پیده به ستریت وه
 الوَاهِلَةُ: سهره تایی شت ، ده سستیکی ،
 خالی سهره تایی
 الوَاهِمَةُ: نه و هاورده و بوته تیه بی دیت
 به دلا هروه ها به و میزه خه یا لوییه
 ده گورتیت که و ده گونجیت هست
 به و اتاو مانای لاوه کی تاییه ت
 به همه ستیاره کان دهکات وه که نازیه تی و
 به خشنده بی و...
 الوَاهِن (ضَعِيف): لاواز ، جیقن ،
 سیس ، بیده سته لات ، بی کاره ،
 په ژمووده ، کزو لاواز

الْوَاهِنَةُ: لاواز ، کز ، قول ، بال ،
 جومگه یه که له پاشه وه ، بایه که
 له پیریدا له ده ست و قچ ده دات ،
 نیسکی که له که ، جومگه مل ، ژان و با
 الوَاهِي: کزو لاواز ، سست و داته پیوو
 دپاو
 وَأَيُّ فَلَانًا وَأَيُّ وَعَدَهُ): به لئینی پیدای ،
 په یمانی دایه
 وَأَيُّ لَهُ (ضَمَن): ده سته به ری کرد بوی ،
 زامنی کرد
 وَأَبُّ فَلَانًا: سهری دانه واند ، سهری
 شو پکرد
 وَأَبُّ مِنَ الْأَمْرِ (إِسْتَحْيَا مِنْهُ وَخَزِي
 وَانْقَبَضَ): شه میگرد لئینی ، نیوچاوی
 لیگرژکردو دلی که و ته خورپه له تاوا
 الوَاب: جام و ده فری که ورده زله
 الوَابَةُ مِنَ النِّسَاءِ: ژنی پان و پوچ
 الوَابَةُ مِنَ الْأَبْسَارِ (الْوَاسِعَةُ الْبَعِيدَةُ
 الْقَعْر): بیری دهم و لیوار به رینی قول
 الوَاجِ (الجوع): برسیتی ، پتیوستی
 بوون به خواردن
 وَأَذُّ الْبِنْتِ (دَفْنَهَا فِي الشَّرَابِ): که که کی
 زنده به چالکرد ، به زیندویتی کردی
 به ژیر خاک و خوله وه
 وَأَذُّ فَلَانًا (أَقْلَهُ): قورس و گرانیکرد ،
 فشاری خسته سهر
 وَأَذُّ الْبِنَاتِ (دَفْنَهَا وَهِيَ حَيَّة):
 زنده به چال کردنی کچ
 الوَادُ: گرمه و ناله ی رووخان و رمان ،
 دهنگی به ریزو بلند ، دهنگی حوشتر
 وَأَزَّ فَلَانًا (فَزَعَهُ): ترساندی ،
 چاو ترسیتی کرد ، توقانی

وَأَزَّ النَّارَ وَلِلنَّارِ عَمَلٌ لَهَا حُفْرَةٌ):

ناگردانی بوق کرد ، چالی بوق ناگر کرد
وَأَلَّ مِنْ كَذَا (طَلَبَ النَّجَاةَ مِنْهُ): ویستی
رزگاری ببیت لیتی ، خوازیاری
سهرفرازی و قوتاربیون بوو لیتی
وَأَلَّ إِلَيْهِ (لَجَأً): په نای برده بهر ،
هانای بوق برد

وَأَلَّ إِلَى اللَّهِ (رَجَعَ): گه پایه وه بوق لای
خوداوه ند ، ته ویه یکرد

وَأَلَّ إِلَى الْمَكَانِ (بَادَرَ):
دهستپیشخه ریکرد له گه یشتن بهو
شوینه دا ، رویی تیگرد

وَأَلَّ فُلَانًا: کردی به په ناو پشتگیر
الْوَالِ (الْمَلْجَأُ): په ناگه ، هه شارگه ،
پاسیر ، شوینی قایم بوق خوق شاردنه وهو
هه شاردان

الْوَالَةِ: پاشه پوی مه پو حوشتر،
پشقلی مه پو شیاکه ی حوشتر

وَأَمَّ اللَّهُ فُلَانًا: خوداوه ند نابوتی کرد
وَأَمَّ رَأْسَهُ (عَظَّمَهُ): گه وره یکرد،
مه زنی کرد

الْوَامِ (الْبَيْتِ الدَّقِيءِ): مالی گه رمو
گورد

الْوَامَةِ: گه پیره وه ی چیروکو
سه رگوزشته ی که سانی تر

الْوَانَ: پیایوی بالابه رزو جهسته به هیزو
توانا

الْوَانَةِ: زنی ره قو زبری گیلو که وده ن
وَأَوَّأَ الْكَلْبُ (تَبَّحَ): سه گه که وه پی
الْوَأَوَاءُ (صِيحَاحُ ابْنِ أَوِي): لوره ی
به چکه جه قه ل

الْوَي: شو به لیزو په یمانه ی مه ردوم
له سه رخوی داده نیت ، ژماره یه ک
له خه لکی ، گومان و دوودلی

الْوَايُ مِنَ السُّدَابِ: ناژه لی تیژو ره قو
توکمه

الْوَايَةُ: ده فری به رینو گه وره
الْوَايَةُ: ژنی پاریزکارو چاکساز له مال و
لانه ی خویدا ، تویش به ره و شه لته ی
گه وره

الْوَايِدُ: دهنگی به رزو بلند ، ترکه ی
حوشتر ، ته په ی قاچ و پیی له دووره وه
الْوَايِدَةُ: کچی زینده به چالکراو

وَبَاءُ (مَرَضٌ عَامٌ - كَوَلِيرَا): دهرد ،
نه خویشی ، درم ، په تا ، رشانه وه ،
کولیرا ، چاقووله

وَبَائِي (مُنْتَشِرٌ - عَامٌ): بلاو ، درم ،
په تا ، مافه ته

الْوَبَاسُ: مانگ ، رووناک و روشن ،
رهنگاو رهنگ ، دره خشان

الْوَبَالُ: شیداری ناته ندروستی ، ته م ،
هالو ، زیان ، نازار ، خراپه ، نه نجای
خراب ، ناکام به دی

وَبِئًا - أَوْبًا إِلَيْهِ (أَوْمَأَ - أَشَارَ): په نجی
بوق دریزکرد ، ناماژه ی بوق کرد ، هیمای
بوق کرد ، دهستنیشانیکرد

وَبِئًا الْمَتَاعَ (هَيَأَهُ): کالو شتومه که که ی
ناماده کرد ، سازیکرد

وَبِئَتِ الْأَرْضُ (كَثُرَ فِيهَا الْوَبَاءُ): دهردو
نه خویشی تیا زقدیوو ، ناوچه و
شوینتیکی دهرداوی بوو

الْوَبَاءُ: کولیرا ، تاعون ، رشانه وه ،
هه رنه خویشیه کی به ریلوی گشتی

الْوَيْغَةُ: سه رزه نشت ، توپه بیون ،
به سه راهاتن

وَيْخَهُ (لَامَهُ وَعَدْلَهُ - أَنَبَهُ - هَدَدَهُ):

گله‌یی و سه‌رزه‌نشستی لیکرد ، هات به‌سهریا ، هه‌ره‌شه‌ی لیکرد ، چاوی لی سور کرده‌وه

وَيَدُّ (سَاءَتْ حَالُهُ وَقَلَّ مَالُهُ):

باری زور خراپ بوو ، تووشی چورتمو به‌لامات ، مال و دارایی کزو که م بوو
وَيَدُّ الثُّوبَ (بَلِيٍّ): جلو به‌رگه‌که کۆنو شریبون

وَيَدُّ الشَّهَارَ (إِشْدَادَ حَرِّهِ):

گه‌رمای روژ تاوی سه‌ند ، پله‌ی گه‌رمی به‌رزبوه‌وه
وَيَدُّ عَلَيْهِ (غَضَبٌ): تووره بوو لیی ، خه‌شم و قینی گرت به‌رانبه‌ری

الْوَيْدُ: به‌دحالی ، خراپی ، گوزه‌ران و

بژتوی ، گه‌رمی ، عه‌یب و نات‌ه‌واوی ، کۆن و چالیک له‌سه‌ر شاخ

الْوَيْدُ: برسی ، یه‌کیک به‌توندی بییت به‌چاوه‌وه

وَيَرُّ بِالْمَكَانِ وَيَرُّ (أَقَامَ):

مايه‌وه ، سه‌قامگیربوو ، هه‌لیدا ، دانیشیت له‌وشوینه

وَيَرُّ وَيَرُّ (كَانَ كَثِيرَ الْوَيْرِ):

کولکنو تووکن بوو
وَيَرُّ فُلَانٌ: ناواره‌بوو ، بی‌مال و لانه

مايه‌وه ، ماوه‌یه‌که له‌مالی خویدا

مايه‌وه و نه‌جوولاً

وَيَرُّ وَكَلَّمَ النَّعَامَ (رَغَبًا):

به‌چکه‌ی جو‌شتر مورخه‌که گه‌نده‌مووی ده‌رکرد

وَيَرُّ الثُّغْلِبَ (مَشَى فِي الْحَزْوَةِ لِيَخْفَى أَثَرَهُ):

ریویه‌که به‌شوینی ره‌ق و زبیردا رویی هه‌تا شوین پی‌ی بشاریته‌وه و ده‌رنه‌که‌وین

وَيَرُّ عَلَيْهِ الْأَمْرَ: سه‌ری لیشتیواند ، چه‌واشه‌ی کرد ، کوپرو بی‌تاگای کرد ، خوئی کرده چاویه‌وه

وَيَرُّ (صُوفُ الْجَمَلِ وَالْأَرْنَبِ وَنَحْوَهَا):

کولک و تووک و خوری و په‌شم و مووی هه‌ریه‌که له‌حوشتر و که‌رویشک و...

الْوَيْرُ: روژانی دواپی سه‌رمایه ،

جانه‌وه‌ریکه له‌پشیله ده‌چیت به‌لام

کولک و گوچیکه‌ی بچوکت‌ه

الْوَيْرُ (صُوفُ الْإِبِلِ وَالْأَرْنَبِ):

خوری و پیسته‌ی حوشتر و که‌رویشک

الْوَيْرَاءُ: گیایه‌که

وَيَرَّتِ النَّخْلَةَ (لَقَحَهَا):

دارخوما‌که‌ی پییتین کرد ، گه‌ردی نیتری پیا ته‌کان

وَيَشُّ الظُّفْرَ وَيَشُّ: نینوکی نوکته‌ی

ره‌شو و سپی تیکه‌وت

وَيَشُّ الْجَمْرَ: به‌هۆی باوه پشکوکه

گه‌شایه‌وه رووناکی دایه‌وه

وَيَشُّ الْقَوْمَ فِي أَمْرٍ (تَعَلَّقُوا بِهِ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ):

له‌هه‌موولایه‌که‌وه وابه‌سته‌ی بوون ، پیویه‌ی نووسان

وَيَشُّ لِلْجَرَبِ (جَمَعَ جَمْعًا مِنْ قِبَائِلِ شَتَّى):

له‌گشت لایه‌که‌وه خه‌لکی بو

جه‌نگو شه‌ر جه‌م و ناماده‌کرد ،

کۆیکردنه‌وه

وَيَشُّ الْأَظْفَارَ: نوکته‌ی سپی که‌وته

نینوکیه‌وه

وَيَشُّ الْكَلَامَ (رَدِيئَةً):

قسه‌ی خراپ و ناشیرین ، وشه‌ی خراپ و ناله‌بار ،

قسه‌ی قروبو بی‌مانا

الْوَيْشُ - الْوَيْشُ: په‌له‌ی گه‌ریبه له‌سه‌ر

پیستی حوشتر بلا‌وده‌بیته‌وه ، خال و

نوکته‌ی سپی به‌له‌سه‌ر نینوکی دوست

ده‌بییت ، خه‌لکی هه‌مه‌ توخمو ره‌گه‌ز

له‌هه‌موو لایه‌که‌وه تیکه‌ل بین

وَيْصَ (لَمَعَ وَيَرَقُ): رووناکی و تیشکی

دایه وه، رووناک بوه وه

وَيْصَ الْجَرَوِ (فَتَحَ عَيْنَهُ): تووله که جاوی کرده وه

وَيْصَ الْأَرْضِ (كَثُرَ نَبَاتُهَا أَوْ ظَهَرَ):

روه ک و گزویای زرد بوو یان ده رکه وت

وَيْصَ وَبَصًا (كَانَ نَشِيطًا): چوست و

چالاک بوو، گورج و گزلبوو

وَيْصَ لَهُ بَيْسَرٌ (أَعْطَاهُ إِيَّاهُ): مال و

داراییه کی که می پیدایا، به خششیتی

که می دایه، هه ندیتی دایه

الْوَيْصَةَ (الْحِمَّةُ): بشکویه ک

وَيْطُ فِي جِسْمِهِ وَفِي رَأْيِهِ (ضَعْفًا):

سست و لاوازیبوو له جه سسته وراو

بؤچووندا

وَيْطُ عَنْ حَاجَتِهِ (حَبَسَهُ): پیدایستی

خوی نه دایه، لئی گرت وه

وَيْطُ فُلَانٌ: ترستوک و لاوازیبوو

الْوَيْغُ: کؤکراوه ی هه مووشتیک،

نه خووشیه که تووشی حوشر ده بیت

الْوَيْغَةُ: ناوه راستی شتیک، نپوه ندی،

باشترینیان

وَيْقٌ - وَيَقٌ (هَلَكَ): ویران بوو، کاولبوو،

فهوتا، تپاچوو، نه ما، له ناوچوو

وَيْقٌ وَبَصًا: نابوت و سه رگه ردانبوو،

سه ری لیشیوا

وَيْلٌ فُلَانًا بِالْعَصَا وَبِلَا ضَرْبِهِ ضَرْبًا

مُتَّبِعًا): دوا به دوا یه که لپیدا، جار

له دوا ی جار لپیدا

وَيْلٌ الصَّيْدِ: نیچیره که ی له راودا

هه لفریوان، دووریخته وه

وَيْلُ السَّمَاءِ (أَمْطَرَتِ الْوَيْلُ): بارانیتی

خووشی باراند، لیزمه باران به خو پ

دایکرد

وَيْلُ الْمَكَانِ (وَحْمٌ): شویتنه که

ناته ندروست بوو، شتی هه بوو،

شیداربوو، ته ماوی بوو

وَيْلُ الشَّيْءِ (إِشْتَدَّ): زرد بوو،

په ره یسه ند

الْوَيْلُ وَالْوَابِلُ (الْمَطَرُ الشَّدِيدُ): بارانی

خوپو تیز، لیزمه باران، شهسته باران

الْوَيْلَةُ: توندی و گرانی، سهختی،

ئینته لا، شیداری، چیشتی ناخووش و

بی تام و له زهت

وَيْهٌ لَهُ وَبِهِ (فُهِنٌ): زیره ک و دانابوو،

هوشیارو زنگ بوو، بیری که وته وه،

گویتی دایه

الْوَيْصَةُ (النَّارُ): ناگر، نار

الْوَيْيلُ: توندو تیز، داری زهنگوله،

به د ئه نجم، شیدار، پؤخل،

ناته ندروست، ته مین، هالاری،

به زیان، زیانبه خش، ناکام و به د

وَيْيَلَةٌ: کوله چیلکه، گؤچانیتی

بچووک و خنجیلانه

ع ت

وَيْحُ الْعَطَاءِ (كَانَ قَلِيلًا): به خششه که ی

که م بوو، هیچ نه بوو، بی که لک و

سوودبوو

وَيْحُ الْعَطَاءِ (قَلِيلٌ): یارمهت و

به خششه که ی که م کرده وه، که ل و

که میگرد

الْوَيْحُ - الْوَيْحُ (الْقَلِيلُ النَّافِعُ): که می

بی که ل و سوود، توژیکی بی ترخ و به ها،

که میت و توژیک

وَيْدٌ الْوَيْدُ (ثَبْتٌ): میتخ یان سنگه که ی

چه سپاندو قایمی کرد، قایم و

تؤکمه یکرد، سه قامگری کرد

وَتَدَّ الرَّزْغُ (طَلَعَ نَبَاهَهُ فَتَبَّتْ وَقْوِي):

روه که که سه‌ری دهره‌ینا و پته و

به میزبوو ، توکمه و پته و بوو

وَتَدَّ فِي بَيْتِهِ (أَقَامَ): له مالی خویدا

مایه وه ، دهرنه چوو ، جینشین بوو

وَتَدَّ - وَتَدَّ: پواز ، میخ ، سنگ ،

سنجوق ، هه‌په ، سووله

الْوَتْدِ (عِنْدَ أَهْلِ الْعَرُوضِ): لای

هونراوه زانه‌کان: بریتیه له سی پیت

که‌وا دوومه‌ی یان سنبیه‌می زه‌نه‌داره

وَتَرَّ فُلَانًا: ترساندی ، توقانی ، ترسو و

بیمی خسته نیو دلیه‌وه ، زولم و

سته‌می لیکرد ، خرابه‌ی هیتنا به‌سه‌ریا

وَتَرَّ فُلَانًا مَالَهُ أَوْ حَقَّهُ (نَقَصَهُ إِيَّاهُ):

مافو مالی که ل و که م کرد ، لئیخوارد

وَتَرَّ الْقُوسُ (شَدَّ وَكْرَهَا): تالی

که‌وانه‌که‌ی به‌کیشکرد

وَتَرَّ الصَّلَاةَ (جَعَلَهَا وَتَرًا): نویژی

ویتریکرد ، ته‌نیا رکاتیکی کرد یان

به‌تاک دوابی پنهینا

وَتَرَّ: تاک ، ته‌نیا ، توئه‌سه‌ندن ، یه‌ک

رکات ، روژی عه‌ره‌فه

وَتَرَّ: کشته‌ک ، په‌ت ، ده‌زوو ، ژئی،

زی ، رایه‌ل

وَتَرَّةٌ: کپکراکه‌ی گوی، پیستی نیوان

په‌نجه‌کان ، ده‌ماری ژیر زمان ،

کۆله‌که‌ی لووت

وَتَنَّ الْمَاءُ (دَامَ وَتَمَّ يَنْقَطِعُ): تاره‌که

به‌رده‌وام بوو وشکی نه‌کرد ، له‌به‌ری

ده‌پۆیی

وَتَنَّ بِالْمَكَانِ (ثَبَّتَ وَأَقَامَ بِهِ): جیگیرو

چه‌سپاوبوو ، سه‌قامگیربوو

وَتَنَّ فُلَانٌ فُلَانًا (أَصَابَ وَتَيْنَهُ):

شاخوینبه‌ری دلی بپی ، ده‌مارو ره‌گی

خوینبه‌ری سه‌ره‌کی بپی

وَتَنَّ (شَكَا وَتَيْنَتْهُ): شاده‌ماری

خوینبه‌ری ژان و ئیشی کرد ، هاته‌ژان و

ئیش

الْوَتْنَةُ: جیباوازی ، واژو پیچه‌وانه‌یه

الْوَتِيحُ: که‌میک ، هه‌ندیکی بی‌ترخ و

که‌لک

الْوَتِيرَةُ: ریگا ، ریپاز ، شیواز ،

شیتوه ، کۆمه‌لی ده‌یی ، ده‌ده‌یی ،

ساردبوونه‌وه له‌کارو فرمانتیک ، گۆپ ،

یالی نه‌سپ ، توئه‌سه‌ندن یان سته‌م و

زولم‌کردن ، ناراسته‌ی تروکه‌وان ،

پوخت و پالفته‌ی هه‌مووشتیک

ع

وِثَارٌ (فِرَاشٌ لِيْنٌ): نوینی نه‌رم و شل ،

جیگه‌ی نه‌رم

الْوِثَارَةُ - الْوِثَارَةُ: نه‌رمی جیگه ،

نه‌رم و شلی ، زۆر قه‌له‌وو گۆشتن

الْوِثَاقُ - الْوِثَاقُ: گوریس ، په‌ت ،

هه‌رشتیک بۆ به‌ستن به‌کاربیت

وِثَاءُ فُلَانٍ يَدُ فُلَانٍ: ده‌ستی له‌جی برد ،

ده‌ستی پیکا ، ده‌ستی باداو له‌فرکه‌ی

برد

وِثَاءُ اللَّحْمِ: گۆشتی ده‌ستی کوترا ،

شین بوه‌وه

وِثَاءٌ: کوتران ، شین بوونه‌وه ، زه‌ده ،

له‌جی

وِثْبًا (فَقَرًا - لَهْضًا): بازیدا ، قه‌له‌م

بازیدا ، هه‌لسا ، راپه‌ری ، راستبوه‌وه

وِثْبًا فُلَانٌ عَلَى السَّرِيرِ (قَعَدَ عَلَيْهِ

وَإِسْتَقَرَّ): له‌سه‌ری دانیشت و جیگیربوو

وَتَبَّ عَلَيْهِ: له ناکاو میزشو و هلمه تی
 برده سهر ، په لاماریدا
 وَتَبَّ فَوْقَ الْحَاجِزِ: به سهر
 به ربه سته که دا بازیدا ، خوی مه لدا
 وَتَبَّ فُلَانًا وَثَابًا فَرَشَ لَهُ فِرَاشًا):
 راخه ریکی بز راخست
 وَتَبَّ مِنْ مَكَانٍ مُرْتَفِعٍ (قَفْرًا): بازیدا ،
 خوی مه لدا
 وَتَبَّ (قَفْرًا - طَفْرًا): بازدان ،
 قه له مباردان
 الْوَتْبِيُّ: زنی زدر بازدهر
 وَتَبَّةٌ: باز ، قه له مبارز ، راپه رین
 وَتَبَّةٌ عَرُوبِيَّةٌ: سهرمه و قولات
 وَتَجَّ (كُتِفًا): قه له و بوو ، پرگزشت و
 قه له و بوو
 وَتَجَّ الْفَرَسُ (كَثُرَ لَحْمُهُ): نه سپه که
 قه له و بوو ، گزشتن بوو
 وَتَجَّ الْمَكَانُ (كَثُرَ فِيهِ الْكَلْبُ): گزوگیای
 زوریو ، فره گزوگیای و له و رپوو
 وَتَجَّ وَتَاجَةً: که ورده و نه ستوو رو
 پرگزشت بوو
 وَتَرَّ الْفِرَاشُ (وَطَأَهُ وَلَيَّنَهُ): جینگه که ی
 نهرم و نیانکرد ، چاکیکرد
 وَتَرَّ الْفِرَاشُ (وَطِئَهُ وَوَلَّانَ): جینگه که
 نهرم بوو ، نهرم و شل بوو ، نهرم و
 نزل بوو
 وَتَرَّ لَحْمُهُ (كَثُرَ): گزشتن بوو ، قه له و
 به خوره بوو
 وَتَرَّ الرَّجُلُ (سَمِنَ): پیاوکه که قه له و بوو ،
 گزشتن و به خوره بوو
 الْوَتْرُ: پانتولی کورت
 الْوَتْرُ: جینگه ی نهرم و نزل ، جلو
 به رگی سهرجلی تر

وَتَمَّ الْقَدْرَ (جَعَلَ لَهَا ثَاقِي): سپای بز
 مه نجه له که دانا
 وَتَمَّ بِفُلَانٍ (إِثْمَانَهُ): به نه مین و
 ده سپایکی دانا ، بپروای پیکرد ،
 باوه رپی پیکرد ، لپی دلنیا بوو
 وَتَمَّ الشَّيْءَ (ثَبَّتَ وَقَوِيَ وَكَانَ مُحْكَمًا):
 به میزو پته و بوو ، جینگرو سه قامگیربوو
 وَتَمَّ الرَّجُلُ: خاوه ن متمانه بوو ،
 جینگه ی متمانه بوو ، باوه رپی تراو بوو
 وَتَمَّ مِنْ كَذَا (اعْتَمَدَ عَلَيْهِ): لپی ی
 دلنیا بوو ، متمانه ی پپی هه بوو
 وَتَمَّ بِكَلِمَةٍ (صَدَقَهُ): باوه رپی
 به قسه که ی کرد
 الْوَتْمِيُّ: پته و ، توکمه ، هوکارنیکی
 پته و توکمه بزگه یشتن به حه ق و
 راستی
 وَتَمَّ الْمَالُ (جَمَعَهُ): کزیکرده وه ،
 جه میگرد
 وَتَمَّ الشَّيْءَ (مَكَّنَهُ وَأَصَلَهُ): پته و
 توکمه ی کرد ، جینگرو چه سپاوی کرد
 وَتَمَّ (حَبَلَ مِنَ اللَّيْفِ أَوْ الْقَنْبِ): په شو
 گوریسی گوش
 وَتَمَّ الشَّيْءَ (كَسَرَهُ وَدَقَّهُ): شکاندی و
 کوتای ، کوتی
 وَتَمَّ الْمَطَرُ الْأَرْضَ (إِنْصَبَّ عَلَيْهَا بِشِدَّةٍ):
 به توندی باران باری به سهر زه ویدا ،
 زه وی ته پرکرد
 وَتَمَّ الْفَرَسُ الْأَرْضَ (رَجَمَهَا بِحَوَافِرِهِ):
 به قچ و سمی زه وی داگرته وه ، به سم
 زه وی کوتیه وه
 وَتَمَّ وَثَامَةً (كَثُرَ لَحْمُهُ وَإِكْتَنَزَ):
 گزشتن و قه له و بوو ، به خوره بوو

وَتَمَّ (قَلَّةٌ): که می ، هندیک ، توژنیک
 وَتَمَّتِ الْحِجَارَةُ رَجُلَهُ: بهرد قاچی
 بریندارکردو خوینی لیتهینا
 وَثَنٌ (ثَبَّتَ وَثَامَ عَلَى الْعَهْدِ):
 بهرده وامبوو لهسه پهیمانکهی ،
 جیگیربوو
 وَثَنٌ (صَنَمٌ - تَمَثَالٌ يُعْبَدُ): بت ،
 پهیکه ریک پپرسترت
 الْوَثِيئَةُ (عِبَادَةُ الْاَوْثَانِ): بهن
 په رستی ، بت په رستن
 الْوَثِيحُ: چر ، گزشتن وقله و ، جلو
 بهرگی توکمه و پته و دوراو
 الْوَثِيحَةُ: زه و بییه ک دارو دره ختی
 زوڑیبت ، زه و بییه ک داری چرو به یه کا
 جووی زوڑیبت
 الْوَثِيرُ: تیاچو ، بوخچه ، دوشه کی
 نه رم ، تیکال له ئاوریشم ، پیستی
 درنده
 الْوَثِيرَةُ: ژنی تیکسمپروی قله و
 الْوَثِيلُ: تویکلی دره ختی خورما ،
 په تی دؤلچه ، دره ختی پر ، په تیک
 له که تان یان له ریشالی خورما
 وَثِيْقٌ (مُحْكَمٌ): قایم ، پته و ، توکمه
 وَثِيْقَةٌ (مُسْتَنْدٌ): به لگه نامه ، قه واله ،
 سه نه د ، به لئن ، برونانه
 وَثِيْقَةُ الزَّوْجِ (عَقْدُ الزَّوْجِ):
 به لگه نامه ی ماره کردن ، ماره یی نامه
 وَثِيْقَةُ الْمَلِكِيَّةِ (حُجَّةٌ): تاپونامه ،
 به لگه نامه ی تاپو
 الْوَثِيْلُ: په ت و گوریس ، تویکلی
 دره ختی خورما
 الْوَثِيْمُ: قه له وی تیکسمپراو ، گزشتن

الْوَثِيْمَةُ: بهرد ، خواردن و ئالقی
 كَزَكَرَاو
 وَجٌ - وَجَاءُ (أَسْرَعٌ): په له یکرد ،
 خیرایکرد ، دهست و بردیکرد
 الْوَجُ: خیرایی ، حوشرمورخ ، قه تی ،
 جوړه دهرمانتیکه له گزوگیا
 دهرده هیترت ، ئه و داره ی ده کړتیه
 ملی گا له کاتی زه وی کیلاندا ، نئل
 وَجَى الرَّجُلُ (وَجَدَهُ): پیاوه که ی
 دوزیبه وه ، به دیکرد
 الْوَجَاءُ: سندوق ، کوله پشت
 الْوَجَابُ - الْوَجَابَةُ: ترستوک ، به د دل ،
 توکیو
 الْوَجَادُ (الْكَثِيْرُ الْفَضْبُ): تووپه ،
 به خه شم و قین
 الْوَجَارُ - الْوَجَارُ: کونی که متیار ، چالی
 ئاوه رو له دؤل و شیودا
 الْوَجَافُ: دلی هه راسان و ئاوارام و
 په شینو خه مبار
 الْوَجَاقُ - الْوَجَاقُ: شوینی ئاگر ،
 ته رزیکه له سه ریازو شتی تر
 الْوَجَاهُ: نه ندازه
 الْوَجَاهَةُ (شَهْرَةٌ - أَهْمِيَّةٌ): گه وره یی ،
 ناسراوی ، گرنگی ، ریز ، شکومه ندی
 الْوَجَاهِي: ئیستا ، ئانی
 وَجَأَ فَلَانًا بِالسَّكِينِ أَوْ بِبَيْدِهِ (ضَرْبَهُ فِي
 أَي مَوْضِعٍ كَانَ): به چه قویان به دهست
 لئیدا له هه رشوینتیک ی بیت
 وَجَأَ الثَّمَرُ: خورما که ی کونا و شیلای ،
 نه رمیکرده وه

وَجِبَ الْفَعْلُ: خه سانی، گونی خسته نیو

دوپه ردو کوتای و ته قاندى

وَجِبَ الْبُرُ (وَجَدَهَا قَدْ انْقَطَعَ مَأْوَاهَا):

تاوی بیره که وشکی کرد، به وشک بووی

بیره که بی بی

وَجِبَ: خه ساندن، جوره خه ساندنیکه

الْوَجُ وَالْوَجَاءُ وَالْوَجَاءُ مَا لَا خَيْرَ فِيهِ

كَبِيرٌ بِلاَ مَاءٍ): بیرى بی تاو، بیرى

وشک کردوی بی تاو

وَجِبَ الشَّيْءُ (ثَبَّتَ وَلَزِمَ): پیویست بوو،

جنگرو پیویست بوو

وَجِبَ الْحَانِطُ وَغَيْرُهُ سَقَطَ إِلَى الْأَرْضِ):

دیواره که کوت و هه رسی هیتا، رماو

رووخا

وَجِبَ الرَّجُلُ أَكَلَ أَكْلَهُ وَاحِدَةً فِي

النَّهَارِ): یه که ژهم خواردن خوارد،

یه کجار نانی خوارد

وَجِبَ الْأَمْرُ (لَزِمَ): پیویست بوو،

پیویستی کرد

وَجِبَ الْأَمْرُ عَلَيْهِ (تَحَثَّمَ): کاره که

له نه ستویا بوو، له سه ری بوو،

ده بویا، پیویست بوو له سه ری

وَجِبَ الْقَلْبُ خَفِقَ وَأَضْطَرَبَ وَرَجَفَ):

دلای که وته ته به ته پ، تریه تری کرد

وَجِبَ فَلَانٌ وَجُوبًا (مَاتَ): مرد، گیانی

سپارد، رووچی ده رچوو

وَجِبَ الشَّمْسُ وَجِبًا وَوَجُوبًا (غَابَتَا):

خوردنا و بوو

وَجِبَ (كَانَ جَبَانًا): ترسنوک بوو،

توقی بوو، زتوقی چوو

وَجِبَ: یه که ژهم نانی خوارد له روژتیکا،

نه نفسی رامکرد له سه ری یه که ژهم

نادخواردن له روژتیکا

وَجِبَ النَّاقَةُ لَمْ يَجْلِبْهَا فِي الْيَوْمِ

وَاللَّيْلَةَ إِلا مَرَّةً وَاحِدَةً): یه کجار

حوشتره که ی دوشی له شه وو روژتیکا

وَجِبَ الْأَمْرُ عَلَيْهِ (الزَّمَهُ بِهِ): خسته

نه ستوو ملی، نایه گاردن و نه ستوی

وَجِبَ بِهِ الْأَرْضُ (ضَرَبَهَا بِهِ): کیشای

به زه ویدا، دای به زه ویدا

وَجِبَ اللَّبَأُ فِي ضَرْعِ النَّاقَةِ (انْقَعَدَ):

ژه که له گوانی حوشتره که دا په نگی

به ستو راما

وَجِبَ الْبَعِيرُ (بَرَكَ وَضَرَبَ بِنَفْسِهِ

الْأَرْضَ): حوشتره که خوی دابه زه ویدا،

خوی توند دابه زه ویدا

وَجِبَ الضَّيْفُ قَامَ بِحَقِّ ضِيَافَتِهِ

وَأَكْرَمَهُ): ریزی میوانه که ی گرت،

به نه رکی میوانداریتی هه ستا

الْوَجِبُ: ترسنوک، توقیو،

مه شکه یه کی گوره یه له پیستی

بزنه کیوی دروستده کریت

الْوَجِبُ: خه لاتی پیشبرکی

الْوَجِبَةُ: ژهم، ژهمه خواردنیک، جار،

که رت، کزمل، یه کجار دوشین

له روژتیکا، دهنگی که وتنه خوارو

رمانی شتیک، نه و نه اندازه ده رمانه ی

یه کجار وهرده گبریت

الْوَجِحُ (النَّعَامُ السَّرِيعُ الْعَلْوُ):

حوشتر مورخی خیراو تیز

وَجِحَ الشَّيْءُ (ظَهَرَ وَوَضَحَ): ده رکه وت،

دیاریدا، ناشکرا بوو

وَجِحَ فَلَانٌ (الْتَجَأَ): هانای بو برد،

په نای پیبرد

الْوَجِحُ: له نه شکه وت چوو، په ناگه،

حه شارگه

وَجَدَ فُلَانٌ وَجْدًا (حَزَنٌ): خەمی خوارد،
 خەمباربوو
 وَجَدَ عَلَيْهِ - مَوْجِدَةٌ (غَضَبٌ): توورپه بوو
 لیتی ، خەشم و قینی گرت لیتی ، لیتی
 توورپه بوو
 وَجَدَ بِهِ وَجْدًا (أَجْبُهُ): خۆشی ویست ،
 دلێ پیاچوو
 وَجَدَ فُلَانٌ (صَارَ ذَا مَالٍ): بوو بە خاوهنی
 مال و دارایی ، مال و دارایی و سامانی بۆ
 پەیدا بوو
 وَجَدَ مَطْلُوبَهُ (أَدْرَكَهُ): گەیشت
 بە خواست و ویستی خۆی
 وَجَدَ بِهِ (أَجْبَهُ جَبًّا شَدِيدًا): زۆر
 خۆشی ویست
 وَجَدَ لَهُ (حَزَنٌ): خەم و خەفتی بۆ
 خوارد ، پەژارەیی بۆ کرد
 وَجَدَ مِنَ الْعَدَمِ: لە نەبووه هینترایه
 بوون ، دۆزرایه وه ، بوو ، هەبوو
 الْوَجْدُ - الْوَجْدُ - الْوَجْدُ: خۆشه ویستی،
 شادی ، دەوله مەند، توانین
 الْوَجْدُ: فراوانی و گوشارایی
 الْوَجْدُ (مَنْقَعُ الْمَاءِ): دەریا ، شوینی
 ئاودەر هێتان و گەران بە دوا یا
 وَجَدَ (شِدَّةُ الْحَبِّ): سۆزی بە تین ،
 شەیدا بوون ، هۆگر بوون
 وَجْدَانٌ: بوون ، بوونه وەر ، هەبوون ،
 دروست بوون ، پیکهاتن ، نەفس و
 هیزی نیو دەروون
 الْوَجْدَانُ (فِي الْفَلْسَفَةِ): لە فەلسەفەدا :
 لە یەکە مجاردا بە هەمووش تێکی
 سەرەتایی خۆش و ناخۆش دەگوتریت و
 پاشان بە و حالەتە نەفسیانە دەگوتریت
 کەوا لە ژێر کاریگەری چێژ و خۆشی و
 ژان و ناخۆشی دا دەبیت کە لە بەرانبەر
 حال و بارەکانی تردا هەستی پێدەکریت

وَجْدَانِي: ئەوەی مرۆف لە نیو هەست و
 دەروونی خۆیدا بە دی دەکات ، هەست
 پیکراو بە هەستیارە ناو هەکیه کان
 الْوَجْدُ: چالێک لە شاخدا بیت و ئا و
 بکرتە خۆی ، حەوز
 وَجْرٌ فُلَانًا (أَسْمَعَهُ مَا يُكْرَهُهُ):
 قسە یەکی دا بە گوێیدا رقی لیتی
 دەبووه وه ، دوا بە چەشنی پیتی
 ناخۆش بوو
 وَجْرٌ مِنْ كَذَا (خَافَ): لیتی ترسا ، تۆقی
 لیتی ، زتۆقی چوو
 الْوَجْرُ (مَا كَانَ كَالْكَهْفِ فِي الْجَبَلِ):
 ئەوەی وهك ئەشکەوت وایه لە جیا
 الْوَجْرُ: ترسان ، تۆقان ، زتۆق چوون
 الْوَجْرَاءُ: ژنی ترسناک ، بەسام
 الْوَجْرَةُ - الْوَجْرَةُ (حُفْرَةٌ لِلصَّيْدِ): بۆسه ،
 چالێ راو ، داو
 وَجْرٌ الْكَلَامِ (جَعَلَهُ وَجِيرًا): بە کورتی
 قسە یکرد ، لە کورتی بریە وه
 وَجْرٌ الرَّجُلِ فِي مَنْطِقِهِ (كَانَ وَجِيرًا):
 لە قسە و گوێندا کورت دویوو ،
 قسەکانی کورت بوون
 وَجْرٌ الْكَلَامِ (قَلَّ فِي بِلَاغَةِ): کورت
 دویوو ، قسە کورت بوو
 الْوَجْرُ: پیاوی گورج و گۆل لە بەخشین
 یان جموجوێلدا
 الْوَجْرُ وَالْوَجِيرُ وَالْوَجْرُ (الْغَفِيْفُ
 الْمُقْتَصِرُ): سووک و سۆلی کورت ،
 ئاسان و کورت
 الْوَجْرُ مِنَ الْكَلَامِ (الْقَصِيرُ السَّرِيْعُ
 الْوُصُولُ إِلَى الْفَهْمِ): گوتە ی کورت ،
 قسە یە ک گورج مەردوم تێ بگە یە نیت و
 واتا بدات بە دەسته وه

وَجَسَ (خَفِيَ): شاردیه‌وه، په‌نهانیکرد ،
 داپېژشی
 وَجَسَ الْأَذْنَ (سَمِعَتْ حَسًا): خشپه‌و
 سرپه‌یه‌کی بیست
 وَجَسَ وَجَسًا: ترسا ، ترسا له‌وه‌ی
 که‌بیستی و خوی‌هاویشته نیو دل
 ده‌روونی، دلی داخوړیا ، دلی خوړپه
 خوړپې تیکه‌وت ، داچله‌کی
 وَجَسَ: شپرزه‌یی و ترس ، دل
 داخوړیان ، خوړپه ، داچله‌کین ،
 ترسو بییم ، نه‌ندیشه ، ده‌نگی
 په‌نهان و نادیار ، چرپه
 وَجِعَ فُلَانٌ (مَرَضَ وَتَأَلَّمَ):
 نه‌خوښکوت و نئیش و ژانی پیگه‌یی ،
 نازاری مه‌بوو ، نازار چوو به‌دلپا
 وَجِعَ فُلَانًا رَأْسَهُ وَوَجِعَ فُلَانٌ رَأْسَهُ:
 سه‌ری نئیشا ، تووشی ژانه‌سه‌ر بوو ،
 ژانه‌سه‌ری گرت
 وَجِعَ (الْمَرَضَ وَالْأَلَمَ): نئیش ، ژان ،
 نه‌خوښی ، نه‌شکه‌نجه ، سوئی،
 ناساگی
 وَجِعَ: به‌نازار ، نازاردار ، به‌نئیش و
 سوئی
 الْوَجَعَاءُ (الدُّبُرُ): پاش ، دواوه ، کۆم،
 قنک
 الْوَجَعَةُ: ژان و نئیش ، نه‌شکه‌نجه
 وَجِفَ الشَّيْءُ (إِضْطَرَبًا): له‌رزی ،
 له‌ریه‌وه ، بزواو شپرزه‌بوو
 وَجِفَ الْقَلْبُ (خَفَقَ): دل لئیدا ، دلی
 ترپه‌ترپې کرد ، داخوړیا
 وَجِفَ الْفَرَسُ: به‌خیزایی غاریکرد،
 غارغارتپې کرد
 وَجِفَ فُلَانٌ سَقَطَ مِنَ الْخَوْفِ): له‌ترسا
 که‌وت ، بورایه‌وه ، دلی له‌خوچوو

وَجَلَّ (خَافَ أَوْ اسْتَشْفَرَ بِالْخَوْفِ): ترسا،
 هه‌ستی به‌ترس کرد ، ترسی لئینشت
 وَجَلَّ وَجَالَةً (شَاخَ): پیر بوو ، چوه
 ساله‌وه
 وَجَلَّ (الْخَوْفِ): ترس ، توکان ، ترسو
 بییم
 وَجَلَّ (الْخَائِفِ): ترساو ، توکیو ،
 زتوقچوو
 وَجَلَّةٌ: ژنی ترستوک ، توکیو
 وَجَلَّهُ وَجَلًّا: له‌وپتر ترسا ، له‌وزیاتر
 ترسی لئینشت
 وَجَمَّ (سَكَتًا): بیده‌نگیوو، ده‌نگی لئیرا ،
 ورته‌ی لئنه‌هات ، خاموش و بیده‌نگیوو
 وَجَمَّ مِنَ الْأَمْرِ (أَمْسَكَ عَنْهُ وَهُوَ كَارِهٌ):
 له‌ناچاریا بیده‌نگ بوو ، لئی بیده‌نگیوو
 وَجَمَّ لِفُلَانٍ مِنْ كَذَا (رَأَى لَهُ وَغَمَّ
 بِسَبَبِهِ): به‌زه‌یی پیاهاته‌وه ، دلی بزوی
 سووتا ، په‌ست و خه‌مبار بوو بزوی
 وَجَمَّ الشَّيْءُ (كَرِهَهُ): رقی لئبوو ،
 به‌دلی نه‌بوو
 وَجَمَّ: رژد ، به‌خیل ، سپله ، سووکو
 رسوا
 وَجَمَّ: پیاری خراب و ناباش ، ناله‌بار ،
 نارپه‌سن ، په‌ستی ، تووړه‌یی ، مؤنی
 الْوَجْمُ - الْوَجْمُ: که‌له‌کی له‌سه‌ریه‌ک
 هه‌لچنراو وه‌ک نیشانه‌و هیمایه‌ک
 له‌بیاباندا
 وَجَمَّهُ وَجَمًّا (لَكَرَهُ): لئیدا ، بوکسیکی
 کئیشا به‌سه‌ر سنگیدا
 وَجِنَّ (دَقَّ): لئیدا ، بیاکئیشا
 وَجِنَّ الْجِلْدَ تَوَجِينًا (ضَرَبَهُ وَدَقَّهُ
 لِيَلِينُ): شیلای ، نه‌رمیکرد، ده‌ستی
 بیاهینا و نه‌رمیکرد

الْوَجْن - الْوَجَن (أَرْضٌ صَلْبَةٌ ذَاتُ حَجَارَةٍ): زهوی رهقو زبیر ، زهوی به رده لان
 الْوَجْنَاءُ: حوشتری میسی جهسته گورده و پنه
 الْوَجْنَةُ - الْوَجْنَةُ - الْوَجْنَةُ - الْوَجْنَةُ: کولم ، گزنا ، رووخسار ، رومته
 وَجْهٌ فَلَانًا: کیشای به ده مو و چاویدا ، رووخساری داگرتیه وه ، لای خه لکی له ماوری یان به رانبه ری به ریزو شکومه ند تر بوو ، ناسراو بوو ، بیاماقول بوو
 وَجْهٌ (صَارَ وَجِيهًا): شکومه ند بوو ، ریزدار بوو ، خاوه ن که سیتی و پله و پابه بوو
 وَجْهٌ إِلَى (تَوَجَّهَ - ذَهَبَ): رویی ، رژیشت ، چوو
 وَجْهٌ إِلَى فَلَانٍ (ذَهَبَ إِلَيْهِ): چوو بۆ لای ، سهردانیکرد
 وَجْهٌ الشَّيْءِ (أَذَارُهُ إِلَى جِهَةِ مَا): رویی وه رگتیرا
 وَجْهٌ الْمَطَرِ الْأَرْضِ (قَشَرَ وَجْهَهَا وَأَشْرَفَهَا): باران رویی زهوی مالی ، تهخت و پاکیکرد
 وَجْهٌ الرِّيحِ الْحَصِيِّ (سَاقَتْهُ): باکه ورده زخی مه لگرت ، گواستیه وه ، بردی
 وَجْهٌ الْمَيْتَةِ جَعَلَ وَجْهَهُ نَحْوَ الْقَبْلَةِ): رویی بۆ قبيله وه رگتیرا ، مردوه کهی روهو قبيله دانا
 وَجْهٌ كَلَامُهُ إِلَيْهِ: قسه ی ناراسته کرد ، قسه ی بۆ کرد ، قسه و دواندنه کهی ناراسته کرد

وَجْهٌ إِلَيْهِ سُؤْلاً (سَأَلْتُهُ): پرساری لیکرد ، لیتی پرسی ، پرساریکی ناراسته کرد
 وَجْهٌ سَلَاخُهُ إِلَى (صَوَّبْتُهُ): چه کی ناراسته کرد ، رویی چه کی تیکرد
 وَجْهٌ نَشَاطُهُ إِلَى جِهَةِ مُفِيدَةٍ: خوی تهرخان کرد بۆ کاری خیر ، نهفسی رامکرد بۆ کاری چاک و به سوود
 وَجْهٌ الْعَمَلِ أَوْ الْعَمَالِ: سهره و کاری نیش و کریکارانی کرد ، ناراسته و رینومایی کردن
 وَجْهٌ: روو ، دهم و چاو ، رهزا ، رووخسار ، چاره ، دیوی پیشه وه ، دیمهن ، دیووی دهره وه ، دهرکه و توویی ، مه به ست ، نیاز ، مانا ، راتا ، ههست ، ریگه و ریپاز ، هق ، پانتایی ، رووکهش
 وَجْهٌ الشَّبَهِ (تَشَابَهَ): له به کچوون ، وه که به که
 وَجْهٌ الْقَدَمِ: پشتی پی ، پشتی پی
 وَجْهٌ الْقَمَاشِ: رویی قوماش ، دیووی خوی ، به ره کهی
 وَجْهٌ مُسْتَعَارٍ: رووپوش ، ماسک ، ده مامک
 وَجْهٌ الْكِتَابِ (صَفْحَةٌ مِنْهُ): لاپه ره ، به ره
 وَجْهٌ الدَّافِرِ: سهره تایی روزگارو سهردهم
 وَجْهٌ الْكَلَامِ: نه وه ی مه به ست و مه رامه له قسه و وه ، رازیبوون
 الْوَجْهُ - الْوَجْهَ (الْقَلِيلُ مِنَ الْمَاءِ): که میک ناو ، هه ندیک ، توژیک

الْوَجْهُ - الْوَجْهَةُ (صَاحِبُ الْجَاهِ): خاوهن دهسته لاتو که سیتی ، شان و شه و که تدار ، شکومه ند .
الْوَجْهُ - الْوَجْهَةُ (الْجَانِبُ وَالنَّاحِيَةُ): لا ، ته نیشت
وَجْهًا لَوَجْهٍ: رو به رو ، به رام بهر ، سوور به سوور
وَجْهَةٌ - وَجْهَةٌ: بهر ، ته نیشت ، لا ، روکار ، دیو ، به رام بهر ، رووی به رام بهر ، مه به ست ، نیاز ، خواست ، باره ، دهر باره ، په یوه ندی باوه پ ، را ، دهم و دوو
الْوُجُودُ: هه بوون ، دروست بوون ، پیکهاتن ، بو نیتی ، بونه و هری ،

واژوی نه بوون

الْوُجُودِي (خِلَافُ الْعَدَمِي): واژوی نه بوونه ، بوون ، بهرجه سته بی
الْوُجُودِيَّةُ: به واتایه کی گشتی بریتیه له فله سه فه یه که وا پتی وایه بوون بهر له چو نیتی به هه روه ها به واتایه کی تاییه تیش لای (سارتهر) مه به ست پی پی نازادی ره هایه به چه شنئ تاک سه رپشک بیئت خودی خوی دروست بکاتو هه لو یستی به پی پی ویستی خوی بگری ؛
 نه مه ش به مه به سستی گه یشتن به بوونی ته و اوو کامله
الْوُجُور - الْوُجُورِ الدَّوَاءُ الَّذِي يُصَابُ فِي الْقَمِّ): نه و دهرمانه ی ده کرتیه نیوده و زار
وَجِي الْمَاشِي: سمی سواو ، قاچی په تی و رووت
الْوَجِي: بی خیرو بیتر ، نمه ک به حه رام ، سمی سواو و ریوی

الْوَجْبَاءُ: مئی نازه لی سم سواو
الْوَجْبَةُ: خوار دنیکه له خورما و کولله ی کو تراو و رین دروسته کرتیت ، مانگا
الْوَجِيدُ: زهوی هه موارو له بار
الْوَجِيذُ (مُخْتَصِرٌ مُفِيدٌ): کورتو به که لک ، کورتکراوه ی به که لک و سوود
الْوَجِيضُ: جوړه ره فتاریکی نه سپو حوشتره ، که وتن به هوی ترسو و بیمه وه

الْوَجِينُ: که نارو لیواری زه وییه کی ره قو زیر ، قه راخی چه م
الْوَجِيه: گرنگ ، ناسراو ، خانه دان ، پی او ماقوول ، شکودار ، گه وره و سه ردار ی گه لو نه ته وه
وَجِيهٌ مِنَ الْأَكْسِيَّةِ (ذُو الْوَجِيهِينَ): کیسی دوو بهر ، دوو ل و روو
الْوَجِيهَةُ: مت و موریه کی دوو روه و وه ک ناوینه وایه و ده کرتیه گه ردن بق دوورخسنتنه وه ی چاوی پیسو و گه شیبینی به داهاتوییه کی روشپن و شکومه ند نامیز ، جومگه

وَحْيِ إِلَيْهِ: نامازه ی بق کرد ، نیشاره و فره مان ی دایه ، به و ته یه کی په نهان و نه نیتی به ته نیا بق نه و دواو له که سانی دی شارده وه ، خستیه دلپه وه ، له بارو رامیکرد
وَحْيِ فَلَانَ الْكَلَامَ إِلَى فَلَانَ (أَنْقَاهُ إِلَيْهِ): پی پی وت ، بو یخوینده وه
وَحْيِ الذَّبِيحَةِ: به خیرایی سه ری بری ، به خیرایی ملی له سه ری کرده وه و کوشتی

وَحَى فِي قَلْبِهِ كَذَا (أَوْحَى إِلَيْهِ بِكَذَا) :
 سروشتی بۆ نارد ، خستیه دلیه وه
 وَحَى اللَّهُ فِي قَلْبِهِ (أَلْهَمَهُ إِسَاءَةً) : خوا
 خستیه دلیه وه ، سروشتی بۆ نارد
 الْوَحْشَى : دهنگ ، په له کردن ، سرداری
 گه وره ، پادشا ، ناگر ، ناماژه ، نامه ،
 وتی په نهان و نهی ، په پیام
 الْوَحَاةُ (الصَّوْتُ) : دهنگ
 الْوَحَادُ : تیکرای یه یه ک ، دانه دانه
 الْوَحَامُ - الْوِحَامُ : بیزو ، بیزو کردن ،
 تامه زبو بوون
 وَحْدًا - وَحْدًا (إِنْفِرَدَ بِنَفْسِهِ) : به ته نیابوو ،
 هه رخزی بوو
 وَحَدَّ اللَّهُ تَعَالَى (أَمَّنْ بِهِ تَعَالَى وَحْدَهُ) :
 به ته نیا بروای به خوداوه ند کرد
 وَحَدَّ بَيْنَهُمْ (رَبَطَ وَأَلْفًا) : یه کی خستن ،
 نیرانی خو شکردن
 وَحَدَّ اللَّهُ : باوه ری به تا کو ته نیایی
 خوابوو ، وتی : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ - هه ری به
 خوا هه یه)
 الْوَحْدُ : تا کو ته نیا ، تا ک ، هه رخزی ،
 پیاو یک ره چه له کو نه زادی نه ناسراو بیئت
 الْوَحْدَانِي (الْمُنْفِرِدَ بِنَفْسِهِ) : تا کو ته نیا ،
 ته نیا
 وَحْدَانِيَّةٌ : ته نیایی ، یه کایه تی ، تا کیتی
 وَحْدَانِيَّةُ اللَّهِ : تا کو ته نیایی
 خوداوه ند ، تا کیتی په روه ردگار
 الْوَحْدَانَةُ : یه کیتی ، ریکه وتن ،
 یه کگرتن ، ته بایی ، یه ک بوون ،
 ته نیایی ، تا کی ، یه که
 وَحْرًا - وَحْرًا : خواردنی شتی ژه هراوی و
 کار لیکردنی

وَحْرَ عَلَيْهِ (إِشْتَدَّ غَضَبُهُ وَوَعَرَ صَلْبَهُ) :
 خه شم و قینی لیکرت و له سینه یدا
 په نگی خوارده وه
 وَحْرَ الطَّعَامِ (وَقَعَتْ فِيهِ الْوَحْرَةُ) :
 چیشت و خوارده که کرم و جانه وه ریکی
 زارایی تیکه وت و زارایی کرد
 الْوَحْرُ (الْحَقْدُ) : خه شم و قین ، رق ،
 توندترین جوړی توپه بوونه ، ناپاکی ،
 ده سترپین و فریودان
 الْوَحْرُ : رق و قین ، کینه ، خه شم ،
 وه سوه سه و دوو دلی نیو نه فس و
 شه یان
 الْوَحْرَةُ : کرم و جانه وه ریکی سووره و
 بچیته نیو هه رشتیکه وه ژه هراوی
 ده کات ، کرمی سوور ، حوشتی بچوک
 وَحْسًا (وَرَطًا) : تووشی کرد ، تیوه ی
 کلاند
 وَحْشٌ بِثَوْبِهِ أَوْ سِلَاحِهِ (رَمَى بِهِ مَخَافَةَ
 أَنْ يُلْحِقَ) : جل و چه کی فریدا له ترسا
 الْوَحْشُ : نازله لی در ، کیتی ، گیاندار ی
 ده شت و بیابان
 الْوَحْشَانُ (الْمَقْتَمُ) : خه مناک ، خه مبار ،
 دلته نگ
 الْوَحْشَةُ : دلته نگی ، خه مباری ، خه م و
 خه فت ، بچران ، سامناک ، دوری و
 په راگنده یی دل ، پهستی ، ته نیایی ،
 خو شه ویستی و ته بایی ، زهوی و شک و
 دور
 الْوَحْشِي : کیتی ، در ، درنده ،
 په لامارده ر ، خوینخورد ، راستی
 هه رشتیک ، به د په روه رده
 الْوَحْشِي مِنَ الْقَوْسِ (ظَهْرَهَا) : پشتی
 تیرو که وان

الْوَحْشِيُّ مِنَ التَّيْنِ وَنَحْوَهُ (السَّبْرِيُّ):

هه نجیری کیوی

الْوَحْشِيَّةُ (هَمْجِيَّةٌ - رِيحٌ): درپنده بی ،

کیویتی ، ره شه بایه که شه ونده پته وو

به همیزه ده چینه نیو جله وه

الْوَحْصُ: زیبکه یه که له ده دم و چاوی

کیژی تازه پینگه یشتوو بیت

الْوَحْصَةُ (الْبَرْدُ): سه رما

وَحْفًا (ضَرْبًا بِنَفْسِهِ الْأَرْضُ): خوی دا

به زه ویدا ، خوی ته ختی زه وی کرد

وَحْفًا الْبَعِيرُ (أَسْرَعُ): حوشتره که

په له یکرد ، گرج و خیرابوو

وَحْفًا مِنْهُ (ذُنًا): لئی نزیك بو وه

وَحْفًا إِلَيْهِ (قَصْدَهُ وَنَزَلَ بِهِ - جَلَسَ):

رووی تیکرد ، لایدا لای ، لای دابه زی ،

لای دانیش

وَحْفًا الشَّعْرُ: قژی زقد لول بو ، پیچ

پیچ و لول بو

وَحْفًا الشَّيْءُ (ضَرْبُهُ بِالْعَصَا): به گۆجان

لییدا ، دایکرت وه

الْوَحْفُ: بالی پری بالنده ، گزوگیای

تازه ، قزوو مووی زقدی ره ش ،

گزوگیای ره گو بن به یه کا مه لچوو

الْوَحْفَاءُ (أَرْضٌ فِيهَا حِجَارَةٌ سَوْدُ):

زه ویبیه که به ردی ره شی تیدا بیت ،

زه وی به رده لان و ره ش

الْوَحْفَةُ: زه ویبیه کی خری به رزو ره ش ،

به ردیکه له نتیجه رگی دۆلو شیودا ،

دهنگ ، به ردی ره ش

وَحْلٌ (وَقَعَ فِي الْوَحْلِ): که وته قورده وه ،

قورپای بو

وَحْلٌ (أَوْقَعَهُ فِي الْوَحْلِ): خستیه

قورده وه ، قورپای کرد

وَحْلٌ (لَوَّتَ بِالْوَحْلِ): قورپای کرد ،

قورپای تیه له سوو

وَحْلٌ - وَحْلٌ (طِينٌ رَخْوٌ): قورپای لیته ،

چلباو

وَحْلٌ: قورپای ، لیتاوی

وَحْمٌ الشَّيْءُ (إِسْتَهَاءٌ): حه زی لیکرد ،

دلای پیچوو ، ناره زوو یکرد

وَحْمٌ الْحَبْلِيُّ (أَطْعَمَهَا مَا تَشْتَهِي):

نافرته دوگیانه که حه زی له چیکرد

دایه ، شه وی بیژوو ی پیکرد

ده رخورادیدا ، بیژوو ی شکاند

الْوَحْمُ: بیژوو کردن ، دهنگی بالنده و

په له وه ر

وَحْمٌ: روژی گه رم

وَحْمِيٌّ: بیژوکار ، ژنی سک پر که بیژوو

بکات

وَحْمَتُ الْمَرْأَةِ (حَبَلَتْ وَأَشْتَدَّتْ شَهْوَتُهَا

لِبَعْضِ الْمَأْكَلِ): نافرته که سکی پرپوو

حه زی له مه ندیک خواردنکرد ، بیژوو یکرد

وَحْنٌ عَلَيْهِ (حَقْدٌ وَغَضِبٌ): رقی لییبوو ،

خه شمو قینی لیه له سا

الْوَحْنَةُ: قورپای بیانوسه ر

الْوَحْوَأُ: به همیزو پته و ، سهگی وه پوو

وَحْوَحُ الرَّجُلِ: به مووی سه رما بوونه وه

کژکی ، دهنگی لیها و کژکه کژکی کرد ،

له سه رمانا قووی کرد به نیو هه ردوو

ده ستیدا

وَحْوَحٌ مِنَ الْبَرْدِ (رَدَدَ نَفْسَهُ فِي حَلْقِهِ

حَتَّى تَسْمَعَ لَهُ صَوْتًا): مه ناسه ی

له گه روویدا هیتا و برد هه تا دهنگی

لیها و

وَحْيٌ؛ سرووش ، سرووشی خوابی ،
پیشنیارکردن ، پی راگه یاندن ، نوسراوو
تۆمارکراو ، هershنتیک به یه کیکی دی
بگوتیت بۆنه وهی فیبری که سانی دی
بکات

وَحْيٌ؛ تیزو خیرا ، گورج و گول
وَحْيِدٌ؛ تاک ، به تهنیا ، تهنیا ، سه لَت ،
بی ماو ده م ، که نارگیر ، گوشه نشین ،
نامۆ ، بیگه س ، بی هاوتا و وینه
وَحْيِدُ الْقَرْنِ؛ یه ک شاخ ، که رکه ده ن
وَحْيِدُ الْجِنْسِ؛ یه کزا ، یه ک ره گز
وَحْيِشْ؛ نازه لو گیانداری بیابانی ،
دهشتی

وَحْشٌ

وَحْيُ الْأَمْرِ (قَصْدَةٌ)؛ مه بهستی بوو
بیکات ، نیازی بوو نه جامی بدات
وَحْيُ النَّاقَةِ (سَارَتْ سَيْرًا قَصْدًا)؛
حوشتره که له رویش تندا مام
ناوهندی بوو ، نه هیتواش و نه تیزو
خیرابوو

وَحْيٌ لِلْأَمْرِ؛ روو به کارچوو ، به ره و
نه جامدانی کارو فرمان سه ری گرت
وَحْشَادٌ؛ چۆره رویشنتیکی حوشتره
وَحْشَارٌ مُؤَلِّمٌ؛ به نیش و ژان ، به نازارو
سوئ

وَحْشَاطٌ؛ حوشترموخ یان حوشتری تیزو
خیراو هه نگاو پان و به رین ، رم و نیزه ی
تیزو بره پ

وَحْشَامٌ؛ زه و بیبه ک گیاکه ی باش نه بیت
وَحْشُ الْبَعِيرِ (أَسْرَعٌ)؛ حوشتره که په له و
خیرایکرد ، چوست و چالاک بوو
وَحْشَرٌ نُحْشَرٌ (نُحْشَسٌ)؛ تیزه ی ژه ند ،
بیچاهه قان ، نازنی ، نیشی پنگه یاند

وَحْشَرُ الشَّيْبِ فَلَانًا؛ سه ری تالی سپی
تیکه وت ، تال تال مووی سپی که وته
تیزو قزیه وه ، مووی سپی و ره شی
تیکه لبوون

وَحْشَرٌ؛ نیش ، ژان ، نازار ، بریندارکردن
به نیزه یاخود ده رزی ، که م و هه ندیکی
هershنتیک ، بیچاهه قاندن ، نازه نین
وَحْشَرُ الضَّمِيرِ؛ په شیمانی ، هه ست
به په شیمانی کردن ، ژان و نیشی
ویژدان

وَحْشَرَةٌ (نُحْشَسَةٌ)؛ تیزه ژه ندن ،
بیچاهه قاندن
وَحْشَشُ الشَّيْءِ (رَذَلٌ وَصَارَ رَذِيئًا)؛
خراپبوو ، ناباش و خراپ بوو ،
پووکیا به وه

وَحْشَشٌ؛ خراپی هه مووشنتیک ،
بیواخراب ، سووک و رسوا
وَحْطٌ - وَحْطًا (أَسْرَعٌ)؛ په له و خیرایکرد ،
ده ست و بریدیکرد

وَحْطٌ فِيهِ (دَخَلَ)؛ چوه نیزی ، چوو
به نیتویدا

وَحْطٌ فِي الْبَيْعِ (رَبِحَ مَرَّةً وَخَسِرَ أُخْرَى)؛
جاریک سوود و قازانجی کرد و جاریکیش
زیان

وَحْطٌ فَلَانٌ فَلَانًا (طَعَنَهُ خَفِيئًا)؛
به هیتواشی برینداریکرد

وَحْطُ الشَّيْبِ فَلَانًا (فُشَا فِيهِ)؛ پیری
سه ری لیدا ، نیشانه ی پیری سه رییدا
لیسی ، مووی سپی که وته سه رو
ریشیه وه

وَحْطُ فَلَانٍ (شَابًا رَأْسَهُ)؛ سه ری
سپیبوو ، نیشانه ی پیری سه رییدا
له پوووی

وَحَفَ فُلَانًا (ذَكَرَهُ بَقِيحٍ): بهوت و
قسه‌ی ناشیرین باسیکرد، به خراب لئی

دوا

وَحَفَ السُّوَيْقُ: ناوی کرده نیو نارد
تو که و تیکه لیکرد، قاوتی دروستکرد
وَحَمَ الْمَكَانَ (كَانَ رَدِيءُ الْهَوَاءِ مُضْرًا
بِالصِّحَّةِ): جیکه که ناته ندورست بوو ،

هواکه‌ی پاک نه بوو ، ناسازبوو

وَحَمَ الطَّعَامَ (كَانَ مُضْرًا بِالصِّحَّةِ):
خوردنه که پیس بوو ، به زیان بوو بۆ
ته ندروستی و لاشه

وَحَمَ مِنْ كَذَا وَعَنْهُ: توشی نینته لابوو
لیوه‌ی ، ناوسانی ، سیخناخ بوو

وَحَمَ الشَّيْءَ (جَعَلَهُ وَحِيمًا): گران و
ناه مواری کرد ، سهخت و ناله باریکرد
وَحَمَ (شَعَرَ بِثَقَلٍ وَنُعَاسٍ): له شی
قورسبوو ، داهیززا ، وه نه وز
ده برده وه

الْوَحْمُ - الْوَحْمُ مِنَ الرِّجَالِ (الثَّقِيلُ):
پیروی قورس و گران ، ته مهل ، له ش
قورس و سست

الْوَحْمُ: نه خوشیه که ده دات له عه وره تی
حوشتر

الْوَحْمَةُ - الْوَحْمَةُ: زه و بیبه ک گزوگیای
خراب و ناجور بیئت

الْوَحْمُودُ: حوشتریک وه ک حوشتر مورخ
بروات به پتوه

الْوَحْمُومُ: مه ردومی قورس و له ش گران
الْوَحْيُ: مه به سست ، ریگه ، ریباز ،
نامانج

الْوَحِيمُ: مه ردومی له ش قورس و گران ،
ناساز و جور ، به زیان ، زیان به خش
وَحِيمَ الْعَاقِبَةِ (مُضْرٌ - رَدِيءٌ): نه نجام
خراب ، دوا خراب ، به زیان

وَحِيمَةٌ: زه و بیبه کی گزوگیای له وه پر

خراب

وَدَّ

وَدَّ: خۆشبوئیست ، ویستی ، مه بهستی بوو
وَدَّ - وَدَّ - وَدَّ (وَدَّ الْحُبَّ): خۆشه ویستی ،
نه وین ، مه واداری ، قره خۆشه ویستی
یا خود خۆشه ویست ، برادر ، ناشنا ،

دوست

وَدَّ (صَنَّمَ عِنْدَ الْعَرَبِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ):
بیتکی عه ره به کان بوو له تاقی نه قامیدا
وَدَّى الْقَاتِلَ الْقَتِيلَ (أَعْطَى دَيْنَهُ):
خویننه که یدا ، خویننه که‌ی بژارد ، خوین

باییدا

وَدَّى الْأَمْرَ قَارِبَهُ: نزیکی کرده وه ،
هینایه پیئش و ته و او بوون

وَدَّى الشَّيْءَ (سَأَلَ): له به ریی روی ،
لئی رویشت

الْوَدَى (الْهَلَاكُ): تیاچوون ، فهوتان ،
نه مان

وَدَّاجٌ: ره گیکه له گه رندا له کاتی
توپره بوندا مه لده سیت و به رزده بیته وه

وَدَّاسٌ - وَدَّاسٌ (النَّبَاتُ الَّذِي غَطَّى وَجْهَ
الْأَرْضِ): گزوگیای سه ر روی زه وی ،
نه وه که‌ی سه ر روی زه وی

داپۆشیوه

وَدَّاعٌ - وَدَّاعٌ (تَوَدَّيْعٌ): مالتا وایی ،
به پیکردن ، ره وانه کردن

الْوَدَّاعُ (أَسْتَوْدِعُكُمْ اللَّهُ): به خواتان
ده سپیترم ، خواتان له گه ل ، به دوعا

الْوَدَّاعُ الْأَخِيرُ: دوامالتا وایی ، دوایین
خواحافیزی

الْوَدَّاعَةُ: دلنیای و هیمنسی ،
له سه رخزی و وشیاریی

وَدَاف: نامرزی نیرینه ، عوره تی نیر
وَدَاكَ: فرۆشهری پیوو چهری
وَدَا بِالْقَوْمِ (عَشِيَهُم بِالْإِسَاءَةِ وَالشَّمِّ):
قسه و جنیوی ناشیرینی پیگوتن ،
به جنیوو قسهی ناشیرین هات
به سه ریاندا
وَدَا الشَّيْءَ (سَوَاهُ): ریکی کرد ، باشو
چاکی کرد
وَدَا بِهِ تَوْدِيَةً (أَهْلَكَ - دَفَنَهُ): تیا ببرد ،
له ناویبرد ، سه ریخوارد ، به خاکی
سپارد ، داپیوشی
وَدَا الْأَرْضَ فَلَأْنًا (غَيْبَتْهُ): سه ری
تیا ببرد ، له ناویبرد ، ونو داپیوشراویگرد
وَدَجَ الدَّابَّةُ: رهگی ملی نازه له که ی
بری ، سه ریبری
وَدَجَ بَيْنَ الْقَوْمِ أَصْلَحَ وَقَطَعَ الشَّرَّ
وَأَمَانَهُ): شهرو خرابه ی له نیویاندا
کوزانه وه ، ناشتی کردنه وه
وَدَجَ: ره گیکه له گهردن و ملداو له کاتی
توره بووندا به رز ده بیته وه وه
هله ده ناوسیت
وَدَرَ فَلَانَ (سَكَرَ حَتَّى كَادَ يُفْشَى عَلَيْهِ):
سه رخوش بوو به راده به ک خه ریگبوو
ببوریته وه وه له هوش خوی بیجت
وَدَرَ الشَّيْءَ (نَجَاهُ وَبَعْدَهُ):
دوور یخسته وه ، په راگنده و دوور یگرد
وَدَسَ - وَدَسًا: په نهانی کرد ، شاردیه وه
وَدَسَ عَلَيْهِ الشَّيْءَ (خَفِيَ): لئی
شارده وه ، په نهان و نادبیری کرد لئی
وَدَسَ الشَّيْءَ (ذَهَبًا): روئی ، تیاچوو ،
فهوتا
وَدَسَ بِكَلَامٍ إِلَى فَلَانَ (طَرَحَهُ وَلَمْ
يَسْتَكْمِلْهُ): قسه ی فریداو ته واوی
نه کرد

الْوَدَسُ: گزوگیایه ک رووی زهوی
داپوشی بیست ، سه ره تای گیایه که
سه رزو شین ده بیست ، که مو کوپی و
ناته واوی
وَدَعَ الشَّيْءَ (تَرَكَهُ وَدِيْعَةً): بارمته یگرد ،
نه سپه رده یگرد
وَدَعَ مَالَهُ فِي الْمَصْرَفِ: پاره کانی خسته
بانقه وه ، پاره کانی له بانق دانا
وَدَعَ الْمَسَافِرَ النَّاسَ: خواحافیزی
له خه لکی کرد ، مالتاواپی لیگردن
وَدَعَ الثُّوبَ بِالثُّوبِ: جله که ی پیوه
نوساند ، جلیکی کرد به نیتو جلیکی
تردا
وَدَعَ الصَّبِيَّ أَوِ الْكَلْبَ: مووره شینه ی
کرده ملی مناله که یان سه گه که هه تا
به چاوه وه نه بیست
وَدَعَ (سَكَنَ وَإِسْتَأْتَرَ): نیشته وه ،
جینشینبوو ، دامه زراوو جیگر بوو
وَدَعَ الذَّاهِبَ أَصْحَابَهُ (خَلْفَهُمْ):
دوعا خواز یگرد ، به جیبی میشتن
وَدَعَ فَلَانًا (هَجَرَهُ): به جیبی میشت
لئی دوور که وتوه
وَدَعَ الْأَصْحَابَ الْمَسَافِرَ (شَيْعُوهُ):
به برتیا نکرد ، خواحافیزان لیگرد
وَدَعَ هَرَسَهُ: نه سپه که ی دابه ست هه تا
بینیت له ماینه که
وَدَعَ (إِنْدَاعَ): دانان ، تیخستن ،
نه سپه رده کردن
الْوَدَعُ: گور ، مه به ست ، نامانج
الْوَدَعُ - الْوَدَعُ: هتاکه شهیتا توکه ،
گورچکه ماسی ، مشکی بیابانی
وَدَعَةٌ: مووروی شین بـ
دورخسته وه ی چاوی به دو پیس

وَدَفَ الشَّحْمُ (ذَابَ وَسَالَ): تَوَاهَوهُ وَبَدَّى

وَدَفَ الْإِنَاءَ (فَطَرَ): قَابَهُ كَمَا لَهَبَرَى بَدَّى ، لَبَّى تَكَ

وَدَفَا لَهُ الْعَطَاءُ (أَقْلَهُ): بِهَخْشَشٍ وَخَلَاتَى كَهَلَاتَى كَمَا مَيَّ بَيِّدَا ، بِهَخْشَشٍ وَخَلَاتَى كَهْمَكْرَدَهُوهُ

الْوَدْفَةُ (الرَّوْضَةُ الْخَضْرَاءُ): بَاخَجَى سَهَوَزَ ، بَاخَى سَهَوَزُو دَلَكَبِرَ

الْوَدْفَةُ: جَوَّرَهُ رَوَهَكَيْكَه ، كَوَشْتَى مِيَانَى عَهْوَرَهَتَ

وَدَقَ الْمَطَرَ (فَطَرَ): بَارَانَ بَارَى ، تَكَ تَكَهْمَاتَه خَوَارَهْوَه

وَدَقَ إِلَيْهِ (دَنَا مِنْهُ): لَبَّى نَزِيكَ بَوَهْوَه ، لَبَّى هَاتَه پَيْشَهْوَه

وَدَقَ بِهِ (إِسْتَأَسَّ): دَلْشَادَبُو پِيئَى ، دَلَى خَوْشَ بُو پِيئَى ، شَادَمَانَ بُو پِيئَى

وَدَقَ بَطْنَهُ (إِسْعَ أَوْ أَسْتَطَلَّقَ): وَرَكَى قَهْلَه وَبُوو ، وَرَكَ شَوْرُو دَاكَه وَتُوْبُوو

وَدَقَ السَّمَاءَ (أَمَطَرَتْ): نَاسْمَانَ بَارَانَى بَارَانَ ، بَارَانَ بَارَى

الْوَدَقُ (الْمَطَرُ): بَارَانَ الْوَدْقَةُ - الْوَدْقَةُ: زَبِيكَه يَانَ خَالِيكَى سَوُورَه لَه نَبِيو چَاوَدَا دَه رَدِيئَتَ ، قَنچَكَه سَلَاوَه

الْوَدْقَةُ الْعَيْنُ: سَوُورَى چَاو ، چَاوِيكَ تَوُوشَى تَه رَاخُوْمَه بُو بُوِيئَتَ

وَدَكَ - وَدَكَأَ (دَسِمَ وَسَمِنَ): چَه وَوُو قَهْلَه وَبُوو

وَدَكَ الطَّعَامَ (وَضَعَ فِيهِ الْوَدَكَ): رُوئَى تَنَبَكْرَدَ

وَدَكَ الشَّرِيْدَ: رُوئَى كَرْدَه نَبِيو تَرِيئَتَه كَهْوَه

وَدَكَ تَوُدِيكًا: رَامَاتَ لَه سَهَرَى ، خَوُوى پِيئَه كَرَتَ ، دَه قَى پِيئَه بَه سَتَ

وَدَكَ: چَه وَرَى كَوُوشَتَ ، رُوئَى وَدَكَ الْمَيْتَةَ (مَآيَسِيْلَ مِنْهَا): لَه بَه رُوئَى مَرْدُو ، كَنِمُو زُوخْمُو ...

وَدَكَ السَّمِيْنَ): قَهْلَه وَ ، تَنِيكَسْمِرَاو ، بَه خَوُوه ، چَه وَرَ ، رُوئَاوَى

وَدَنَ الشَّيْءَ (بَلَّهَ وَنَقَعَه): تَه رِيكْرَدَ ، خَوُوسَانْدَى ، نَه رَمِيكْرَدَهْوَه ، خَسْتِيَه

نَاوَهْوَه تَا نَهْرَمَ بِيئَتَهْوَه وَدَنَ الشَّيْءَ وَدَنَّا (قَصْرَةً):

كُوْرَتِيكْرَدَهْوَه ، كَه مِيكْرَدَهْوَه وَدَنَ الْجِلْدَ: پِيئَسْتَوَ چَه رَمَه كَه يَ خَسْتَه

زَيْرَ خَاكُو زَه وَبِيئَهْوَه هَه تَا نَهْرَمَ بِيئَتَهْوَه وَدُوْدَ: يَه كَجَارَ خَوْشَه وَيَسْتَ ، بَرَادَهْرَ ،

دَلْسُوْرَ ، نَاوِيكَه لَه نَاوَه جَوَانَه كَانَى پَه رَه رِيكْرَدَهْوَه

وَدُوْكُ: چَه وَرَ ، رُوئَاوَى ، مَرِيشَكِيكَى قَهْلَه وَرَى چَه وَرَ

وَدِي: شَه تَلَوَ نَه مَامَى بَجُوْكُ وَدِي - وَدِي: خَوْشَه وَيَسْتَانَه ، دَلْسُوْرَانَه ،

خَوْشَى ، بُوْخَوْشَى وَدِيْدَ (الْمُحِبَّ): خَوْشَه وَيَسْتَ ، دُوْسْتَ ، نَآشِنَا ، بَرَادَهْرَ

وَدِيْسَ (النَّبَاتَاتُ الْجَافَا): رَوَه كُو كُوْغِيَايَ وَشَكَ

وَدِيْعَ: پَه يِمَانَ ، بَه لَيْنَ ، هِيْمَنُو لَه سَه رَخُو ، خَامُوْشَ ، كُوْرِيَسْتَانَ ، نَه مَانَه تَدَارَ

وَدِيْعَةُ: دَانِرَاوَ لَه جِيئَى بِيْرُوَادَا ، بَارْمَتَه كَرَاو ، بَارْمَتَه ، پَه يَ ، لَه سَه رَخُو ،

نِيَانَ ، رُوْخَوْشَ وَدِيْعَةُ مَالِيَةٌ فِي الْمَصْرِفِ: پَارَه يَ لَه بَانَقْدَا دَانِرَاوَ

نِيَانَ ، رُوْخَوْشَ وَدِيْعَةُ مَالِيَةٌ فِي الْمَصْرِفِ: پَارَه يَ لَه بَانَقْدَا دَانِرَاوَ

نِيَانَ ، رُوْخَوْشَ وَدِيْعَةُ مَالِيَةٌ فِي الْمَصْرِفِ: پَارَه يَ لَه بَانَقْدَا دَانِرَاوَ

نِيَانَ ، رُوْخَوْشَ وَدِيْعَةُ مَالِيَةٌ فِي الْمَصْرِفِ: پَارَه يَ لَه بَانَقْدَا دَانِرَاوَ

نِيَانَ ، رُوْخَوْشَ وَدِيْعَةُ مَالِيَةٌ فِي الْمَصْرِفِ: پَارَه يَ لَه بَانَقْدَا دَانِرَاوَ

وَدِيْفَةٌ (الرَّوْضَةُ الْخَضْرَاءُ): باختیکی

سه وزو دلگیر ، میزگوزار

وَدِيْقَةٌ: قرچهای گهرما ، شویتینیک

گژوگیاو سه وزه ی تیا بیئت

وَدِيْكَ: مریشکی قه له وو چورد

وَدِيْكَةٌ: ناردیک له گه ل روندان تیکه ل

بکری بقه لورا ، مریشکی قه له وو

چورد

وَدِيْن (الْمُنْفُوعُ): تهر ، تهر پرو بر ،

به تهری جیتی هیشوه

ع

وَدِي وَجْهَهُ وَدِيَاً خَدَشَهُ): روخساری

رووشان و بریندارکرد

وَدَاةٌ (مَائِيَادِي بِهِ): نه وهی نیش و نازار

ده گه یه نیت

وَدَاَلَةٌ: گزشتی برابو له ت و په تکرار

وَدَاَ فُلَانٌ فُلَانًا: گله یی لیکرد ،

سه رزه نشت و لومه یکرد ، هات به سه ریا

الْوَدَاةُ (العَلَّةُ): دهر د ، نه خویشی ،

خه وش ، شورهی ، که م و کوپی ، هو ،

بیانو ، په لپ

الْوَدَّةُ: قسه ی نابه جی و جنیو یان هر

قسه یه کی تربیئت

وَدِحُ الشَّاةِ: بشقل یان میز نووسا

به خویری مه رپه که وه

الْوَدْحُ: نه وهی به خویری مه رپا

ده نووسیت له بشقل و میز

وَدَّرَ اللَّحْمَ (قَطَعَهُ - جَرَحَهُ):

گزشته که ی پارچه پارچه کرد ، له ت

له تیکرد ، برینداریکرد ، زامداریکرد

وَدَّرَ الْوَدْرَةَ (بَضَعَهَا وَقَطَعَهَا): نه رمه

گزشته که ی کوت کوت کرد ، پارچه

پارچه ی کرد

وَدَّرَ اللَّحْمَ (قَطَعَهُ): گزشته که ی له ت

له ت کرد ، کوت کوتیکرد ، جنی

وَدَّرَ الْجِرْحَ: به نه شتر کیم و زوخمی

برینه که ی رادا

الْوَدْرَةُ مِنَ اللَّحْمِ: پارچه گزشتیکی

بجووک ، پارچه گزشتی بی تیسقان

الْوَدْرَتَانِ (الشَّفْتَانِ): مه ردوو لیو ،

جووته لیو

وَدْرَةٌ وَدْرًا: په تی خسته نیو دولچه که

وَدَّهَا فُلَانٌ: به که ش و فـش و

خوبه زلزانینه وه رویشت به رپوه

وَدَّ الشَّخْمَ (سَالَ وَقَطَّرَ): چه وریه که

توایه وه و هاته خواره وه ، تک تک

هاته خواره وه

الْوَدْفُ (الْمَنِي): مه نی ، تووی پیاو ،

ناوی نیرینه

الْوَدْفَةُ: جاریک ، چه وریه که ، به زیک

الْوَدْلَةُ - الْوَدْلَةُ (الْمَرْأَةُ النَّشِيْطَةُ

الرَّشِيْقَةُ): نافرته تی چوست و چالاکی

بالائیو نه مام

وَدَمَ نَفْسَهُ: روحی ده رچوو ، گیان و

ژیانی تیا نه ما

وَدَمَ الْكَبَابِ شَدَّ فِي عُنُقِهِ سَيْرًا أَوْ قِلَادَةً):

ملوانکه و په تی کرده ملی سه گه که ،

ملوانکه ی له گهردنی نالاند

وَدَمَ الدَّلْوِ: په تی خسته نیو دولچه که

الْوَدَمُ: زیاده ، نامرزی نیرو مه ردوو

گون ، عوره تی حوشتی میننه ،

ده سه که کانی دولچه

الْوَدَمَاءُ (العَاقِرُ): نه زوک ، بی بهر

الْوَدْمَةُ: ریخۆله و ورگ ، زیاده به که له عه وره تی حوشتره مه ر دیت و ریگره له زاوزی، سه ری دۆلجه ، شهوی ملوانکه ی سه گی لیتروست ده کریت ، خۆلی پیس
 الْوَدِيَّةُ: ده رده نه خووشی ، مه ندیک ناو، خه وش و ناته واوی ، هیچ و پووچی بی که لکو سوود
 الْوَدِيَّةُ: زنی چوست و چالاک ی بالانیو نه مان ، پارچه گوشتیک له کۆپاره ی حوشتر ، پارچه زیویک ، ناوینه
 الْوَدِيْمَةُ: مالیک رام و ترخان بکریت له پیناوی په روه رداگادا
 وَدِيْمَةُ الْكَلْبِ (فَلَادَةٌ تُوضَعُ فِي عُنُقِهِ): ساندجۆل ، قه له نگ ، قایشو ملوانکه به که ده کریته ملی سه گ ، قه لاتهی ملی سه گ

ع

وَرَى الرَّئِدَ (إِتْقَدُ - خَرَجْتَ نَارَهُ): داگیرسا ، کۆتره که ی گرتی
 وَرَى الرَّجُلَ (أَصَابَ رِئْتَهُ): کیشای به جگه ریدا ، جگه ری بری
 وَرَى الْقَيْحَ جَوْفَهُ (أَفْسَدَهُ وَأَكَلَهُ): کیمو زوخمی سکی له به بین برد ، نه بهیشت
 وَرَى الْإِبِلَ: حوشتره که قه له و بوو ، کۆشتی گرت
 وَرَى الشَّيْءَ (أَخْفَى): شارديه وه ، په نهانیکرد ، دایپووشی
 وَرَى عَن كَذَا (أَزَادَهُ وَأَظْهَرَ غَيْرَهُ): لئی کۆپی ، مه تری پیشاندا
 وَرَى فِي كَلِمَةٍ (قَالَ كَلِمًا يُحْتَمَلُ الْمُغْنِيَيْنِ): قسه ی به پیچه وانه وه کرد ، قسه به کی کرد دوومانای هه لده گرت

وَرَى الْخَبَرَ: هه واله که ی شارده وه ، دایپووشی و ناشکرای نه کرد
 وَرَى عَنْهُ بَصَرَهُ: چاوی لئیپووشی ، چاوی تینه بری ، چاوی لابرد له سه ری
 الْوَرَى: دروستکراوان ، به دیه پینراوان ، مرؤف ، مه رده وم
 وَرَاءَ: کورپه زا ، پشت ، دوا ، دواوه ، پاشه وه ، که ته و زله
 وَرَاءَ الْإِنْسَانِ: دوا ی مرؤف ، پاشه وه ی
 وَرَابًا: لاری ، پیچ ، پیچ و په نا ، خواری ختیجی ، لارو له ویری ، لادان ، ترازان
 وَرَأْتُهُ: میرات ، میراتی ، پاشماوه ، بۆماوه ، جیماوه ، مه نه
 وَرَأَيْتُ (إِرْتِي): یه ک له دوا ی یه ک ، بۆماوه بی
 وَرَأَى (الْفِشَ وَالْغَدِيَّةَ): ناته واوی ، قۆلبرین ، ده سترین ، ناپاکی و غه ش ، فیل ، ته له که ، چاوبه ست
 وَرَأَى: گیا ، سه وزی زهوی به مه ی گزگیاره
 وَرَأَى: کات و واده ی سه رده ره پینانی گه لای درهخت
 وَرَأَى: فروشه رو دروستکه ری کاخه ز ، نووسه ر ، خاوه ن مال و دارایی ، ده وله مه ند
 وَرَأْتُهُ: پیشه ی دروستکه ری کاخه ز
 وَرَأَى: جی پی سی سواربوون ، پیچی و لایخ
 وَرَأَى مِنَ الطَّعَامِ (إِمْتَلَأَ): تیری خواری ، تیر بوو له خوارین ، مریوو ، پریوو
 وَرَأَى الرَّجُلَ (دَفَعَهُ): پالی پیژه نا ، دووربخسته وه ، ده ستی پیژه نا

وَرَبَّ الشَّيْءِ: ترازانی ، لایدا ،
خواریکرده‌وه

وَرَبَّ الْبَابِ (فَتَحَهُ قَلِيلًا): که می‌تکی
کرده‌وه ، درزی تیکرد

وَرَبَّ جَوْفَهُ (فَسَدَ): ناخی بۆگه‌نی کرد ،
خراپ بوو ، پیس بوو

وَرَبَّ عَنِ الشَّيْءِ: ره‌خنه‌و نکوولی
لیتشارده‌وه ، ناشکرای نه‌کرد بۆی

وَرَبَّ: نه‌ندام ، مال و حه‌وشه ، کونی
مشک و دوویشک ، نیوانی دووپه‌نجه ،

قنگ ، رانی ناژهل
وَرَبَّ: زیره‌کی ، به‌دی ، فیل و ته‌له‌که ،

نه‌ندام
وَرَبَّ (إِنْصَرَفًا): لاری ، پیچ ، پیچو

به‌نا ، خوارو خنجی
وَرَبَّ: چالی و قوولی پاشه‌وه ، دواوه

وَرَبَّ فَلَانًا الْمَالَ: مال و میراتی. بۆ
مایه‌وه ، میراتی وه‌رگرت و بۆی مایه‌وه

وَرَبَّ فَلَانًا جَعَلَهُ مِنْ وَرَثَتِهِ): کردی
به‌میراتگری خۆی

وَرَبَّ فَلَانًا مِنْ فَلَانٍ (جَعَلَ مِيرَاثَهُ لَهُ):
میراتی خۆی پئیدا ، میراتیه‌که‌ی دایه ،

میراتی بۆ به‌جیه‌یشت
وَرَبَّ النَّارَ (أَشْعَلَهَا): دایگیرسان ،

هه‌لیگیرسان
وَرَثٌ: ته‌پو تازه‌ی هه‌موو شتیک

وَرَثَةٌ: میرات ، میراتی ، بۆماوه ،
پاشماوه ، نه‌وه‌ی ده‌میتیتته‌وه بۆ

مرؤف له‌دایک و باوک یان که‌سیتی
نزیکه‌وه

وَرَخَ الْعَجِينُ: هه‌ویره‌که شل بوو ،
ناوی نۆرتیکراو شل بوو ، خۆی
نه‌ده‌گرت

وَرَخَ الْكُتَابَ: به‌رواری نووسینی
کتیبه‌که‌ی نووسی

وَرَدَ الْمَاءَ: هاته سه‌ر ناوه‌که ،
چوه‌سه‌ری

وَرَدَ الرَّجُلَ (حَضَرَ): ناماده‌بوو ، هات
وَرَدَ الْحَمَى (أَخَذَتْ صَاحِبَهَا وَقْتًا دُونَ
وَقْتٍ): تاو تاو تایی لیتهات ، جار جار

تایی لیتهات
وَرَدَ إِلَيْنَا (جَاءْنَا): بۆمان هات ، هات

بۆمان
وَرَدَ فِي (جَاءَ فِيهِ): تیا بوو ، تیا

باسکرابوو
وَرَدَ عَلَيْهِ كَذَا (وَصَلَهُ): پئی گه‌یشت ،

بۆیهات
وَرَدَ الْحَمَى (أَخَذْتَهُ الْحَمَى): تایی

لیتهات ، تا کرتی
وَرَدَ عَلَيْهِ بِفُلَانٍ (جَاءَ بِهِ إِلَيْهِ): هیتنایی

بۆی ، هیتنایی بۆ لای
وَرَدَ الْفَرَسَ: نه‌سه‌په‌که سووری مه‌یله‌و

زه‌ردبوو ، رووبه‌زه‌ردبوو ، ماینه‌ نال
وَرَدَ الشَّجَرَ (أَخْرَجَ الْوَرْدَ): داره‌که

گولیکرد ، خونچه‌ی ده‌ردا
وَرَدَ الْمَرْأَةَ حَمْرًا خَدَّهَا): گزناو کولمی

سووریبوو ، سوور هه‌لکه‌را
وَرَدَ الثُّوبَ (صَبَّغَهُ عَلَى لَوْنِ الْوَرْدِ): وه‌ک

ره‌نگی گول بۆیه‌ی کرد ، به‌په‌نگی گول
بۆیه‌ی کرد ، ره‌نگی سووریکرد

وَرَدَ (زَهَرَ): گول ، گولی سوور یان
هه‌رگولیکتری

وَرَدَ صَلْوَةَ قَصِيرَةَ تَكَرَّرَ - حَمَى): ویرد ،
دوعاخویندنی یه‌ک له‌دوای یه‌ک ، تا ،

هاتنه سه‌ر ناو

وَرْدَان: جوره جانه ورنگه
 وَرْدَةٌ: سهره تاي شهو ، گولتيك
 وَرْدَةٌ: رهنگي گول سور يان مهر
 رهنگيكي تری هه بيته
 وَرْدِي: وهك گول و رهنگه كه ي ، په مه يي
 وَرْدِيَّة: وادهو كاتي كار كردن ، نۆبه ي
 كار
 وَرْسُ النَّبْتِ (إِخْضَرُ): سه وزبوو ، سه وز
 هه لگه را
 وَرْسُ الصَّخْرَةِ: بهرده كه سه وز بوو ،
 قه وزه ي گرت له نتيو تاودا
 وَرْسُ الثَّوْبِ: به گياي نه سپهك
 رهنگي كرد
 وَرْس: گزگياي نه سپهك
 وَرْس: جلو به رگي سور
 الْوَرْسِي: جوان ترين و باشترين جور ي
 په رداخي داريني زهرده ، كۆترتيكي
 رهنگ سور ي روو به زهرده
 وَرْش: چاويرسي بوو ، ته ماعى هه بوو ،
 چاويرسي بوو شويني رهفتاري سووكو
 نزم كه وت
 وَرْشَ شَيْئاً مِنَ الطَّعَامِ (أَكَلَهُ بِحِرْصٍ):
 به په رو شه وه نانه كه ي خوارد ،
 به برسي تي و په رو شه وه خواردي
 وَرْشَ عَلَى الْقَوْمِ: چوو به سه رياندا
 نانيان ده خواردو بانگيان نه كرد بخوات
 له گه ليان
 وَرْشَ عَلَيْهِمْ (حَضَرَ بِلاَ دَعْوَةٍ): به يي
 بانگ كردن خوي تبهه لقورتان
 وَرْشَ (كَانَ نَشِيْطاً خَفِيْفاً): چابووكبوو ،
 سووكه له بوو ، بزبوو گورج و گولبوو
 وَرْشَ بَيْنَهُمْ (حَرْشٌ): هانيدان ، پشيو ي
 تيختن

وَرْشَ (طَعَامٌ يُصْنَعُ مِنَ اللَّبَنِ):
 خواردنيك له شير دروسته كرت
 وَرْشَ (وَجِعَ فِي الْجَوْفِ): نيش و نازارتيك
 له ناوه و هدا دروسته بيته ، سك نيشه ،
 ژانه سك
 وَرْش: چالاک ، چابووك ، زيرهك ، بزبوو ،
 گورج و گول ، شوخ ، سووكه له
 الْوَرْشَان: جوره كۆترتيكي كيو ي به
 به كۆتره قومري ناسراوه
 وَرْشَةٌ: كارگه ر ، كۆمه له كريكارو
 كارگه رتيك له دروست كردني مال و لانه
 يا خود كيتلاني زهويدا كارده كه ن
 وَرْصَتِ الدَّجَاةِ (وَضَعَتِ الْبَيْضَ بِمَرَّةٍ):
 به يه كجار هتيكه كه ي كرد ، داينا
 وَرَطَ الشَّيْءُ (سَثْرَةٌ): شارديه وه ،
 به نهان بكرد
 وَرَطٌ فَلَأْسٌ (خَدَعَهُ): هه ليخه له تاند ،
 فيلي ليكرد
 وَرَطٌ: تووشي كرد ، تيوه ي گلاند ، پي ي
 هه لخليسكان
 وَرْطَةٌ: جه له مه ، گرفت ، كاره سات ،
 ناره حه تي ، تووشبوون ، پتيوه بوون ،
 قور و چلپاو ، ليته ، بارودوخي
 ناهه موار ، بير ، شوين و بواريكي
 ناديارو په نهان ، زهوي بي نيشان و
 هيمما ، مهر كاره ساتيكي نه سته م و
 گرانبه تي قوتار بوون لي ي
 وَرِعَ - وَرِعَ (إِنْتَعَدَ عَنِ الْإِثْمِ وَكَفَّ عَنِ
 الْمَعَاصِي): ته وه بيكرد ، له گوناوه تاوان
 دوريكه وته وه ، له خراپه كاري لايدا
 وَرِعَ عَنِ كَذَا (كَفَّ): خويگرت وه ، خوي
 لتياراست ، به دوربوو لي ي

وَرَقٌ: خاوهن حوشتری لهو لاوازیوو
 وَرَقُ الْفَرَسِ (حَبْسَهُ بِلِجَامِهِ): به لغاوی
 خزی به سستیوه
 وَرَقُ الْإِبِلِ عَنِ الْمَاءِ (رَدَهَا):
 حوشتره که ی ناونه دا ، که راندیه وه
 وَرَقٌ: خواناسی، دینداری، له خواترسان ،
 پیاوی لاوازو له پ، له خرابه و گونا
 دورکه و تنه وه
 وَرَقٌ (تَقِي): خوابه رست ، ناینخواز ،
 ته و به کار ، خواناس
 وَرَقٌ: پهریز ، دورکه و تنه وه ،
 سه مینه وه
 وَرَقُ النَّبَاتِ: روه که که سه وزیوو ،
 که شایه وه
 وَرَقُ الظِّلِّ (إِمْتَدَّ وَاتَّسَعَ): سیبهره که
 دریزبوه وه ، به رین و پان بوو
 وَرَقُ الْأَرْضِ (قَسَمَهَا): زهوی به شکرد ،
 پتی به خشی ، دایه
 وَرَقُ الشَّيْءِ (مَصَّهُ): مه لیمژی
 الْوَرَقُ (مَا رَقَّ مِنْ نَوَاحِي الْكَبِدِ): نهرم
 بوونی لکانی جگر
 وَرَقُ الشَّجَرِ: له رینه وه ی دره خت ،
 سه وزیوونی
 وَرَقُ الشَّجَرِ: دره خت که که لایکرد ،
 که لای دهردا
 وَرَقُ الشَّجَرِ: که لای لیکرده وه ، که لای
 وهراند ، ته کانی
 وَرَقُ الرَّجُلِ (كَثُرَ مَالُهُ وَدَرَاهِمُهُ): مال و
 دارایی تقدیوو ، پاره کانی تقدیوون
 وَرَقُ الطَّالِبِ (لَمْ يَنْقَلْ مَطْلُونَهُ): داواکه ی
 به جی نه هات ، دهستی نه کهوت ،
 ناومیدبوو ، هیچی دهست نه کهوت

وَرَقُ الصَّائِدِ (لَمْ يَصِدْ): راوی نه کرد ،
 راوچیبه که راوی نه کرد
 وَرَقُ الْعَانُطِ: دیواره که ی رنگ کرد
 یان کاخه زی پیا گرت و نووساند
 وَرَقُ الْقَازِي: جه نگاره ره که
 بیده سستکهوت بوو ، دهوله مه ندو
 به ده سستکهوت بوو (له وشه دژ
 به یه که کانه)
 الْوَرَقُ - الْوَرَقُ - الْوَرَقُ - الْوَرَقُ (الدَّرَاهِمُ
 الْمَضْرُوبَةُ): درهمی سکه لیدراو ،
 پاره و سکه ی لیدراو
 وَرَقٌ: که لای دارو دره خت ، بهرگی
 دره خت ، سکه ی لیدراو
 وَرَقٌ أَيْضٌ: کاخه زی سپی ، ساده ،
 بی خت
 وَرَقٌ مَخْطُطٌ: کاخه زی خه تدار ، خت
 خت
 وَرَقُ الشُّبَابِ: هه پرتی لاری ،
 که نجیتی، ستره ی لاری
 وَرَقَاءٌ: ده له گورگ ، کوتر
 وَرَقَةٌ (سَوَادٌ فِي غُبْرَةٍ): ره شی بقر ،
 نه سمر
 وَرَقَةٌ: پیاوچاک یان پیاو خراب (له وشه
 دژیه به که کانه) ، تنوکه خوینتیکی خرپ
 رذابیت به سهر زه ویدا، کاخه زی براو
 وَرَقَةٌ: دارو دره ختیک فره که لادار بیت
 وَرَقٌ (اعْتَمَدَ عَلَى وَرْقِهِ): له سهر ران
 هه ستا
 وَرَقُ الرَّجُلِ (ضَرَبَهُ فِي وَرْقِهِ): کیشای
 به پان و سمتیدا
 وَرَقُ الشَّيْءِ: به رانبهر به رانی رایگرتو
 وه ستانی

وَرَكٌ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ بِهِ) : له شویتنه که

مایه وه ، نیشته جی بوو

وَرَكٌ عَلَى الْأَمْرِ (قَدَّرَ عَلَيْهِ) : به توانا بوو ،

توانای مه بوو پیی ، له تواناو

دهسته لاتیدابوو

وَرَكٌ الْحَبْلُ أَوْ الرَّجُلُ : په ته که

به رانبه رو هاوتای رانی خویکرد

وَرَكٌ الشَّيْءُ (أَوْجَبَهُ) : فه رزیکرد ،

به پیویستی گپرا

وَرَكٌ الدُّثْبُ عَلَيْهِ (حَمَلَهُ) : گونامی

مه لگرت ، خستیه نه ستوو که ردنی

خوی

وَرَكٌ الْيَمِينُ : له سویتنا پیچه وانای

نه و بوو ، واژووی بوو

الْوَرَكُ - الْوَرَكُ - الْوَرَكُ : کلۆت ، سمت ،

سه رووی ران

وَرَكٌ : شویتنی ده رجوونی تیر

وَرَكٌ : سه رووی رانی مرؤف ،

تیروکه وانیکدی دروستکراو له داری

(وهرک)

وَرَكَاةٌ : سمت و کلۆت که وره و زله ، قنگ

زل ، قنگ بان

وَرَلٌ دَابَّةٌ كَالضَّبِّ وَأَكْبَرُ مِنْهُ) : بزین مژ ،

بزین متک

وَرَمَ الْجِلْدُ : پیسته که ی مه لاوسا ،

مه لتوقا ، ناوسا ، کفی کرد

وَرَمَ النَّبْتُ : روه که که به رزیه وه ،

مه لچوو ، قه دو بالایکرد

وَرَمَ بِأَنْفِهِ (شَمَخَ وَتَكَبَّرَ) : لووتی

به رزیکرد ، خوی به گه وره دانا ، فیزی

نواند

وَرَمَ الْجِلْدَ وَنَحَوَهُ : پیسته که ی ناوسان ،

ناوساندی

وَرَمَ أَنْفَهُ (أَغْضَبَهُ) : تورپه یکرد ، خه شم و

قینی مه لسان ، زویریکرد

وَرَمَ (إِثْتَفَاحٌ) : ناوسان ، ناوساوی ،

کیسکردن

الْوَرِيَّةُ : ناوی مانگی (ذی القعدة) بوو

به ر له هانتی نیسلام

الْوَرْتُكُ (ضَرْبٌ مِنَ السَّمَكِ) : جوړه

ماسیه که

الْوَرْنِيَشُ : مادده یه که له چه ورکردنی

به شه کانی نامیردا به کارده هیئیریت

وَرَهُ (حَمَقٌ) : گیلبوو ، که ودهن بوو ،

که مزه بوو

وَرَهُ الْكَثِيبُ (لَمْ يَتِمَّ سَاكٌ) : ته پۆلکه که

خوی رانه گرت ، فشه لبوو

وَرَهُ الرِّيحُ (كَثُرَ هُبُوبُهَا) : به زووی

مه لیکرد ، توندبوو

الْوُرَّةُ : لمی خونه گرتوو

وَرَهَاءٌ : ژنی دهست به قزپ ، شت

شکین ، جریپ

وَرَهَتِ السَّحَابَةُ (كَثُرَ مَطَرُهَا) : که وایه

مه وره که فره باران بوو ، باران

مه لگریوو

وَرَهَتِ الْمَرْأَةُ (كَثُرَ شَحْمَتُهَا) : فره پیوو

چه وری بوو ، قه له بوو

الْوَرْدَارُ : بالندی ماسیخوړ ، ماسیخوړه ،

بالنده یه کی قاچ کورتی دندوک درژه

الْوَرُوْدُ : حوشتی تیزو خیرا

وَرُوْرٌ فِي الْكَلَامِ (أَسْرَعُ) : په له یکرد

له قسه کردندا ، په له په ل قسه یکرد

وَرُوْرَ النَّظَرِ : تیز روانی ، به تیزو وری

روانی و ته ماشایکرد

الْوَرَوِيُّ (الضَّعِيفُ الْبَصَرِ) : چاوکز

وَرِي الْمَخ (اِكْتَنَزَ): پړېيو ، قه له و بوو
وَرِي الرَّئِدُ: ټاگرې كړده وه ،

چه خماخه ي كړد

وَرِي الْكَلْبِ (سَعَرُ أَشَدَّ السُّعَارِ): سه كه كه
به توندي هاريوو ، ته واو هاريوو

السُّورِي: به زوپيوى قه له و ، قه له و ،
به خټوه ، ميوان ، دراوسى

السُّورِي مِنَ الرَّئِدِ: نه وچه كې ټاگرو
چه خماخه فري دهدات

السُّورِيَّة: ټاگركوژينه وه

السُّورِيَّة (أَحَدُ السُّورِيَّةِ): ميراتگرېك ،
يه كيك له ميراتگران

السُّورِيَّة: هه ويرى شل ، زهوى ته پو
شيدار

السُّورِيَّة: خوڼن هينهر

السُّورِيَّة الرَّئِيَّة: خوڼن هينهرى سى

السُّورِيَّة الْأَجْوْف: خوڼن هينهرى كلور

السُّورِيَّة: جلى رهنگراو به گياى
(نه سپهرك)

السُّورِيَّة: دره ختى سه ونو پړكه لاو پهل
ع

وَزِرَ: قاز ، قوو

وَزَى الشَّيْءِ (تَجَمَّعَ وَتَقَبَّضَ): كوږه وه ،
هاته وه يهك ، گرږيوه وه

السُّورِيَّة: دزى فيلبازو زوږدان

وَزَارَةٌ - وِزَارَةٌ: وه زارته ، شاليارگه ،
پټكها ته وه زارته ، پلهى وه زير

وَزَانُ الشَّيْءِ: پارسهنگى ، هاوتاي
له كيشانه دا ، هاوكيش

وَزَانٌ كَذَا (عَلَى وَزْنِهِ أَيْ قَافِيَتُهُ):
له سر هه مان كيش و سه راوايه ،

هاوكيشيتى ، به يهك سه روا كوژتاي هات
وَزَانٌ: قه پانچى ، قه پاندار ، كيشدار

وَزَا مِنَ الطَّعَامِ (إِمْتِلَاءً): تيرى خوارد ،
تيريو

وَزَا اللَّحْمِ (شَوَاهُ فَأَيْبَسَهُ): گزسته كې
سور كړده وه ، وشكى كړده وه

وَزَا الْقَوْمُ الْقَوْمَ (دَفَعَ بَعْضُهُمْ عَنِ بَعْضٍ
فِي الْحَرْبِ): له جهنگا تيكه لچوون ،

رژان به نيو يهكا ، چوون به نيو شه پو
جهنگا

وَزَا فُلَانًا (حَلَفَهُ): سوڼديدا

وَزَا الْإِنَاءَ: دهره كې پړكرد ، ليوان
ليو كړد

السُّورِيَّة: مهربومى قه له وى كورته بنه ي
تونو تير

وَزَاتُ النَّاقَةِ أَوْ الْفَرَسِ وَنَحْوَهُمَا
پړاكيها: حوشر يان نه سپهكه سواري

خست به زه ويذا ، دايبه زه ويذا

السُّورِيَّة: قازى مې

وَزَبُ الْمَاءِ (سَالَ): ټاره كه تكا ، لټى
چوو ، له بهرې زږى

وَزَرُ الشَّيْءِ (حَمَلَهُ): كولى هه لگرت ،
هه لگرت

وَزَرُ الرَّجُلِ (حَمَلَ مَا يُثْقَلُ ظَهْرُهُ مِنْ
الْأَشْيَاءِ الْمُثْقَلَةِ): شتى قورسى

هه لگرت ، نه وى له شتى قورسو
هه لگرت

وَزَرُ أَثْمٍ: گونا هبار بوو ، تاوانباريوو ،
گونا هو تاوان كه و ته نه ستوى

وَزَرُ لَهُ وَزَارَةٌ (صَارَ وَزِيرًا لَهُ): بوو
به وه زيرى شو وه زارته

وَزَرُ الرَّجُلِ (غَلَبَهُ): زالبوو به سه ريا

وَزِرَ فُلَانٌ (رَمِيَ بِوِزْرِ): گونا هباركرا ،
تاوان خرايه نه ستوى ، تاوانباركرا

وَزْرٌ: گونا، تاوان، باری گران، کزلی
 قورس، تاوان و ستم
 وَزْرٌ: په نا، پاسیر، هه شارگه، شاخ و
 چبایه کی توکمه و قايم
 وَزْرَةٌ: په شته مال، گه ل پۆش
 وَزْرُ الْجَيْشِ وَرَعًا: سه راپای سوپای
 کۆکرده وه
 وَزْرٌ فَلَانًا وَفَلَانٌ كَفَّهُ وَمَنْعَهُ):
 ریزیکرکد، رینگه یه ندا، دهستی هینایه
 ریئی
 وَزْرٌ بِهِ (وَشَى بِهِ): راستی لیوت،
 بوختانی بۆ کرد
 وَزْرٌ فَلَانًا بِفُلَانٍ (أَضْرَاهُ بِهِ):
 هه لیخه تاند پیتی، دهستی بری به
 وَزْرُ الْإِنْسَانِ وَغَيْرُهُ: گرتی، به ندیکرد،
 قسه و جینوی پینگوت
 وَزْرُ الْمَالِ بَيْنَهُمْ (قَسَمَهُ): پاره و مالی
 له نیتوانا به شکردن
 وَزْرُ الْمَالِ عَلَيْهِمْ: پاره و مالی به سه را
 دابه شکردن
 وَزْرُ الصَّغِيْفَةِ أَوْ الْمَجَلَّةِ أَوْ الْكِتَابِ:
 روزنامه یا گۆزار یا خود کتیبه کی
 بلاوکرده وه به سه ر خوینه رانیدا
 وَزْرُ السَّبْرِیْدِ: پۆسته کی گه یاند
 به خاوه نه کی
 وَزْرُ الْمَوْسِقَارِ النَّحْنِ (فَرَّقَهُ عَلَى الْأَلَاتِ
 الْمُخْتَلِفَةِ): مؤسیقاره که ئاوازه کی
 دابه شکرد به سه ر ئامرازه
 هه مه چه شنه کانی مؤسیقادا
 الْوَزْمَةُ: سه رکرده ی سوپا، سوپای
 پادشا، پاریزگاریکار له سنووره کانی
 خوداوه ند

وَزْرٌ بِهِ (رَمَاهُ دُفْعَةً دُفْعَةً): تاو تاو
 فرییدا، جار جار هه لیدا، بهش بهش
 فرییدا
 وَزْرُ الْجَنِينِ (صُوْرٌ فِي الْبَطْنِ فَتَبَيَّنَ
 صُوْرَتُهُ وَتَحَرَّكَ): وینه ی مناله که گه
 له سگدا، وینه ی ده رکه وت له سگدا
 وَزْرٌ: پیای سست و لاواز، له رزه و
 له رینه وه
 الْوَزْمَةُ (سَامَ أَنْرَصَ): جۆره
 جانه وه ریکی خشوکه
 وَزْفٌ وَرَفًا (أَسْرَعَ): په له یکرد،
 خیرایکرد، هه نگاوه کانی نزیک به یه ک نا
 وَزْفٌ إِلَيْهِ (دَنَا): لیتی نزیک بوه وه، هاته
 پیتش لیتی
 وَزْفٌ فَلَانًا وَرَفًا: په له یکرد، خیرایکرد،
 دهست و بریدیکرد
 وَزْمٌ: خوار دنیکی خوارد بۆ دوور وژد،
 شتتکی که می خسته پال که م و
 هه ندیکر تر
 وَزْمٌ فَلَانًا بِفِيهِ (عَضَّهُ عَضَّةً خَفِيْفَةً):
 به میواشی گازی لیتگرت، میواش
 میواش گه زتی
 وَزْمٌ الدَّيْنِ (قَضَاهُ): قه رزه که ی دایه وه
 وَزْمٌ فِي مَالِهِ وَزْمَةٌ (ذَهَبَ مِنْهُ شَيْءٌ):
 به شتیک له ماله که ی فه وتا و نه ما
 وَزْمٌ نَفْسَهُ: له سه ر نه فسی خوی دانا
 خواردنیک بخوات بۆ دوو روژد
 وَزْمٌ: نه ندازه، نه و نه ندازه گۆشته ی
 دال له هیلانه که ییدا کۆزیده کاته وه،
 روودانی کاریک له کات و واده ی خۆیدا
 وَزْمَةٌ: نه ندازه، بری، خواردنیک بۆ
 دوور وژد

وَزْنُ الشَّيْءِ (إِخْتَبَرَ ثِقْلَهُ): كَيْشَاي ،
مه‌لیسه‌نگان به‌مؤی کیشانه‌وه ،
به‌ده‌ست به‌رزیکرده‌وه تابزانیّت کیشی
چۆنه

وَزْنُ الشَّعْرِ (نَظَّمَهُ مُوَاقِعًا لِلْمِيْرَانِ):
کیشی بؤ مؤنراوه‌که دانا ، له‌سه‌ر کیش
مؤنراوه‌که‌ی مه‌لبه‌ست ، به‌پیی
زانستی مؤنراوه‌زانی مه‌لیبه‌ست
وَزْنُ لَهُ الشَّيْءِ (أَعْطَاهُ لَهُ بِالْوَزْنِ):

به‌کیشانه‌ دایه ، بؤی کیشا
وَزْنُ لَهُ الدَّرَاهِمَ وَغَيْرَهَا (أَعْطَاهُ إِيَّاهَا
بِالْوَزْنِ): به‌کیشانه‌ دایه ، کیشای
ئه‌وجا پینیدا

وَزْنُ الشَّيْءِ (ثَقُلَ): قورس و گران‌بوو،
کیشداربوو

وَزْنُ الرَّجُلِ (كَانَ أَصِيلَ الرَّأْيِ رَاجِحَهُ):
راو بؤ‌چوون ره‌سه‌ن و گونج‌اوو
دروست‌بوو ، راستی کرد ، راست بوو
وَزْنُ نَفْسِهِ: خۆی ناماده‌کرد ، نه‌فسی
رامکرد

وَزْنُ: کیشان ، قورسی ، کیش ،
سه‌نگ ، سه‌نگینی و گران

وَزْنُ الشَّعْرِ: کیشی مؤنراوه
الْوَزْنُ النَّوْعِيُّ: کیشی تایبه‌تی ، کیشی
خۆیی

الْوَزْنُ عِنْدَ الْعَرُوضِيِّينَ): لای
مؤنراوه‌زانه‌کان: به‌وکیشانه‌ ده‌گوتریّت
که‌بوژیانی عه‌ره‌ب مؤنراوه‌یان له‌سه‌ر
مه‌لبه‌ستووه

وَزْنَةٌ: جاریک کیشان ، ژنی راوبؤ‌چوون
دروست ، کورته‌بالا ، ئه‌و دره‌مه‌ی
مامه‌له‌ی پینده‌کریّت

وَزْنَةٌ: چۆنیه‌تی ، کیشانه
الْوَزُوْرَانُ: کورته‌بنه ، بالنده‌یه‌که ، قاچ

تیکه‌ل و پیکه‌ل
وَزُوْرًا: په‌له‌یکرد ، له‌ریشتنا گشت

جه‌سته‌ی جوولاند ، جه‌سته‌ی له‌ریه‌وه
الْوَزُوْرُ: داریکی به‌رین و پانه‌خۆلی
له‌شویتی به‌رزه‌وه پینده‌کریّته شویتی
نزم و نشیو

وَزِيْرٌ: وه‌زیر ، شالیار
وَزِيْرُ الْخَارِجِيَّةِ: وه‌زیری ده‌روهه

وَزِيْرُ الدَّاخِلِيَّةِ: وه‌زیری ناوخۆ
وَزِيْرُ الدِّفَاعِ: وه‌زیری به‌رگری

وَزِيْرُ الْعَدْلِ: وه‌زیری داد
وَزِيْرُ الْمَالِيَّةِ: وه‌زیری دارایی

وَزِيْرُ الْمَوَاصِلَاتِ: وه‌زیری کاروباری
هاتو‌و‌چۆ

وَزِيْرُ الزَّرَاعَةِ: وه‌زیری کشتوکال
وَزِيْرُ الثَّقَافَةِ وَالْإِسْلَامِ: وه‌زیری

رۆشنیبری راگه‌یاندن
وَزِيْرُ الصِّحَّةِ: وه‌زیری ته‌ندروستی

وَزِيْرُ التَّعْلِيْمِ وَابْتِحَاثِ الْعِلْمِ: وه‌زیری
فیزکردن و لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی و

نه‌کادیمی
وَزِيْرُ التَّرْبِيَّةِ: وه‌زیری په‌روه‌ده

وَزِيْرُ التِّجَارَةِ: وه‌زیری بازرگانی
وَزِيْرُ حَقُوْقِ الْإِنْسَانِ: وه‌زیری مافی

مرۆف
وَزِيْمٌ: ده‌سک و چه‌پکه سه‌وزه ،

گۆشتی وشک ، گۆشتی پاره‌پاره و
کوت کوتکراو ، پاشماوه‌ی شله

که‌له‌مه‌نجله‌دا ده‌میئیتی‌وه ، پاشماوه‌ی
هموو شتی‌ک

وَزِيمَةٌ: دہسک و چہکے سہوزہ ،
دافلشانی پہلو لقیکی بہرزی
دارخورما بوئہ نجامدانی کارلیکی
پیتین و پاشان بہستہوہی ، پارچہ
گوشتیك ، گزشتی کزکراوہی دال
لہ ہیلانہ کہیدا

وَزِين: دہنکی گوزالکی ہارپا ، گران ،
قورس
وَزِينُ الرَّأْي: دہمراست ، رادروست و
شیاو

س

وَسَى رَأْسَهُ (حَقَقَهُ): سہری تاشی ، قزی
بپی

وَسَاد - وَسَاد - وَسَاد: شتی بہرین ،
پالپشت ، بہناگہ
وَسَادَةٌ - وَسَادَةٌ - وَسَادَةٌ: سہرین ،
بالیف ، سہنیر ، گوشہ ، پالپشت

وَسَاطَةٌ - وَسَاطَةٌ: ناوبریکردن ،
ناوندیاری ، ریگخستن ، ناشتکردنہوہ ،
میانجیگہ ریتی ، تکارکردن ، حق ،
روولیتان

وَسَام: نیشانہ ، ہیما ، مہدالیای
ریزلیتان
وَسَامَةٌ: جوانی ، قہشہنگی ، شوخی ،
شہنگی ، سہرنج راکیش

وَسْبُ الثُّوبِ (وَسَخ): جلہ کہ پیس بوو ،
لہ گہی گرت
وَسْب: داریکہ دہخریتہ خواریوی
بیرہوہ تا ہرہس نہ ہینیت و
نہ پووخت

وَسْبًا: روہک ، گزوکیا ، وشک
وَسْب (وَسَخ): پیسی ، لہ کہ
وَسَبَتِ الْأَرْضُ (كَثُرَ عَشْبُهَا): زہوی
گزوکیای زوربوو فرہ گزوکیا بوو

وَسَخِ الشَّيْءِ (عَلَاةُ الدَّرْن): لہ کہ داریوو ،
گہردو پیسی گرت ، پیسو چہ پہل بوو
وَسَخِ الشَّيْءِ: پیسی کرد ، چہ پہلی کرد ،
لہ کہ داریکرد

وَسَخِ إِسْمَهُ (لَطَخَ أَوْ لَوَّثَ إِسْمَهُ وَسَمَعْتُهُ):
ناوو ناویانگی شتیواندو پیسی کرد ،
شکاندی و لہ کہ داریکرد

وَسَخِ (أَي شَيْءٍ قَدِر): پیس ، چہ پہل ،
چلک ، ہرشتیکی پیسو چلکن
وَسَخ: چلکن ، پیس
وَسَد (وَضَعَ الْوَسَادَةَ تَحْتَ رَأْسِهِ):

سہرینی خستہ ژیر سہری
وَسَدَ إِلَيْهِ الْأَمْرَ (أَسْنَدَهُ إِلَيْهِ): کاریکی
پی سپارد ، فرمانی خستہ نہستوی
وَسَطَ الْمَكَانَ أَوْ الْقَوْمَ (جَلَسَ وَسَطَهُمْ):

لہ نیویاندا دانیشت ، دانیشت
لہ ناوہ راستیاندا
وَسَطَ الْقَوْمَ (تَوَسَّطَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ
وَالْعَمَلِ): بہ حق و داد بہرہ رانہ کہوتہ
نیویانہوہ

وَسَطَ الرَّجُلُ (صَارَ شَرِيفًا وَحَسِيبًا):
بہ ریزو شکومہ ندبوو ، خاوہن ریزو
شکو بوو
وَسَط - وَسَط: ناوہ راست ، ناوہند ،
نیوان ، مام ناوہندی ، لہ ناوہ راستدا ،
دہروبوہر ، مہلبہند ، ناوچہ ، دل ،

جہرگہ ، ناوقہد ، کہمہر
وَسَطُ الشَّيْءِ: چلہی زستان
وَسَطُ الصَّيْفِ: چلہی ہاویں
وَسَطُ الطَّرِيقِ: چلہی رینگا

وَسَطَى: نال ، پہنجہی بالابہرزہ ،
بہرزہ لروتہ

وَسْطَانِي: ناوہ راست ، نیوان

وَسِعَ - وَسِعَ - وَسِعَ (كَانَ وَاسِعاً)؛

فراوانیور ، پان و به رین بوو

وَسِعَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ رِزْقَهُ (بَسَطَهُ وَكَثَّرَهُ)؛

خوداوه نند رزقو رزوی رشنت

به سه ریاندان، رزقیدان

وَسِعَ الْمَكَانَ (ضِدُّ ضَاقٍ)؛ شویته که

نابهرین بوو ، فراوان نه بوو ، واژوی

فراوان و به رینه

وَسِعَ الشَّيْءَ (شَمَلَهُ وَأَحْتَوَاهُ بِسِعَةٍ)؛

له خوی گرت ، گرتیه خۆ

وَسِعَ الْقَوْمَ فَضْلَهُ (عَمَّهُمْ)؛ مه موویانی

گرتوه

وَسِعَ الدَّابَّةَ؛ له رژیشتندا مه نگای

پان و به رینی نا

وَسِعَ (ضِدُّ ضَيِّقٍ)؛ فراوانیکرد ،

گه وره بیکرد ، واژوی تهنگو تهسکه

وَسِعَ عَلَيْهِ (غَنَاهُ)؛ دهوله مه ندیکرد

وَسِعَ لَهُ مَكَاناً؛ جیی کرده وه ، ریی دا

وَسِعَ الْفَرَسُ؛ نهسپه که ره سه ن بوو

وَسِعَ - وَسِعَ - وَسِعَ (الطَّاقَةُ)؛ وزه ،

توانا ، وزه ی کاره بابیی

وُسْعَةٌ؛ فراوانی ، گه وره یی ، ماوه ،

نۆد، فره یی

وُسْعَةٌ (فِي الْكَهْرِبَاءِ)؛ له کاره بادا:

بارگه گر

وُسْعَةٌ مِنَ الْمَالِ (وَفَرَةٌ)؛ تیزی ، تهسه لی،

پاره داری ، چاوتیزی، سامانداریتی ،

دارایی

وُسْعَةٌ مِنَ الْوَقْتِ؛ به ده مه وه بوون ،

کات نۆد بوون

وَسَفَّ الشَّيْءَ (فَشَّرَهُ)؛ پاکی کرد،

دایتاشی

وَسَفَّ؛ درزو قلیشاوییه که له قاچ و پاشی

حوشتردا دروست ده بیئت له کاتی

قه له ویی و گوشت گرتندا

وَسَقَ الشَّيْءَ (جَمَعَهُ وَجَمَلَهُ)؛

کۆیکرده وه ، جه م و ریکی خست

وَسَقَ الْبَعِيرَ؛ حوشتره که یی به سته وه و

گرتی

وَسَقَ الْإِنْسَانَ (طَرَدَهُ)؛ ده ریکرد ،

ده ریه پان

وَسَقَ (جَمَلٌ)؛ کۆل ، بار ، کۆل و بار

وَسَّلَ إِلَى اللَّهِ بِعَمَلٍ أَوْ سَبِيلَةٍ (عَمَلٌ عَمَلًا

تَقَرُّبًا بِهِ إِلَيْهِ تَعَالَى)؛ به کرده وه و

کاریک یان هۆیه که له خوداوه نند نزیک

بووه

وَسَّلَ إِلَيْهِ (تَقَرُّبًا إِلَيْهِ)؛ خۆی لی

نزیک کرده وه ، خۆی برده پیشه وه

وَسَمَ؛ داخی کرد، دروشمی کرد،

نیشانه ی کرد، مۆریکرد، داخیکرد

وَسَمَ التُّوسِمِي الْأَرْضَ (أَصَابَهَا)؛ بارانی

سه ره تای به مار باری

وَسَمَ الْغُلَامَ (حَسَنٌ وَجْهَهُ)؛ مناله که

جوانبوو ، روخساری جوانکیله و سه رنج

راکیش بوو

وَسَمَ الْوَجْهَ (حَسَنٌ)؛ روجوان بوو ،

جوانکیله بوو

وَسَمَ؛ ناماده ی کۆپوو کۆمه لی

خه لکبوو، پتر بۆ کۆپوونه وه ی سالانه ی

(جه ج) به کارده بیئت

وَسَمَ (سَمَةٌ - عَلَامَةٌ - وَضَعُ عَلَامَةٍ - شَجَرَةٌ

وَرَفْهَا حَضَابًا)؛ نیشانه ، مۆر ، شه قل،

دروشم ، داخکردن ، مۆرکردن ،

نیشانه کردن ، داریکه گه لاکانی

ده کربت به خنه و بۆیه

وَسْمَةٌ - وَسْمَةٌ: گه لای دره ختی خه نه و

وسمه و بویه

الْوَسْمِيُّ (مَطَرُ الرَّبِيعِ الْأَوَّلِ): بارانی

سهره تای به هار

وَسْنٌ فَلَانٌ: خه و بریدی هه ،

وه نه و زبریدی هه ، بوورایه وه ، گیزی

خوارد ، سه ری سوپا ، له هوش خویچوو

وَسْنٌ: پیداوستی ، نیاز ، خه و گران

وَسْنٌ: خه والوو ، چاو له خه و

وَسْنِي: ژنی سست و خه والوو ، خه والوو

وَسْوَأَسٌ - وَسْوَأَسٌ: گومان ، دوودلی ،

رارا ، دلپسی ، گومان ، خراپ

بیرکردنه وه ، دلته نگی ، پهستی ،

ماته مینی ، شهیتان ، نه هریمه ن

وَسْوَأَسُ الشَّيْطَانِ: گومان و دوودلی

شهیتان

وَسْوَأَسُ الشَّيْطَانِ لَهُ وَالْيَهُ (حَدَّثَهُ بَشْرٌ

أَوْ بِمَا لَا نَفْعَ فِيهِ وَلَا خَيْرَ): شهیتان

گومان و دوودلی خسته نیو دلپه وه ،

به دگومانی کرد ، بیروهاورده ی خراپی

هینا به دلپا ، شتی خراپ و به زیان هات

به بیریا

وَسْوَأَسُ الرَّجُلِ (أَصِيبًا فِي عَقْلِهِ وَتَكَلَّمَ

بِغَيْرِ نِظَامٍ): نه قلی تیکچوو ، خه له فاو

قسه ی هه له ت و په له تی کرد

وَسْوَأَسٌ فِي صُدُورِ النَّاسِ: نه ی چریان

به گوئی خه لکیدا بو خراپه

وَسْوَأَسَةٌ: گومان ، دوودلی ، راپایی ،

دلپسی ، خشه ، خشه خش

وَسْوَأَسَةُ الْعَلِيِّ (صَوْتُهُ): خرنکه ،

خرنگ و هوور ، زپه ی خشل

وَسُوطٌ: ناوه راست ، نیوه ند ، میان ،

جوړه چادریکه ، نه و چپایانه ی

به رزیان له نیوان (400) بسو (800)

مه تر دایه

وَسِيطٌ: ناویریکه ، له بهینا ، راسپیر ،

روولینهر ، نه رخه ، ده لال ، جامباز ،

سایه

وَسِيْعٌ (ضِدُّ الضَّيْقِ): فراوان ، گوشاد ،

به رین ، واژوی تنگه به رو ته سکه

الْوَسِيْعُ مِنَ الْغَيْلِ: نه سپی هه نکاو

به رین و بلاو

وَسِيْقٌ: باران

وَسِيْقَةٌ: جله وه حوشتی هم سه فه رو

گه شت ، حوشتی دووگیان

وَسِيْلَةٌ: هق ، نزکی ، پله و پایه ،

پله و پایه ی پیغه مبه ری خوا (د.خ)

له به هه شتدا ، هزکاری نزیک بوونه وه و

چوونه پیش

وَسِيْمٌ: جوان ، شوخ ، قه شهنگ ،

که شخه

وَسِيْمَةٌ: ژنی روو جوان و قه شهنگ

وَشَى

وَشَ الْأَذَانَ (طَنِينٌ): گوئی زرنگانه وه ،

کرته کرتی گوئی

وَشَ (وَجْهٌ - طَلَاءٌ): روو ، دهم و چاو ،

رووخسار ، رووکه ش

وَشَى الثَّوْبَ حَسَنَةً بِالْأَلْوَانِ وَتَمَنَّمَهُ

وَنَقَّشَهُ): رهنگاو رهنگی کرد ،

رازانده وه ، جوان و رازاوه یکرد

وَشَى الْكَلَامَ كَذَبًا): دروکرد ، به دروو

ناراست دواو گوئی

وَشَى بِهِ (بَلَغَ عَنَهُ): جارپی لیدا ،

خه به ری لیدا ، راستی لیوت

وَشَى بِهِ إِلَى (سَعَى بِهِ): پاشمله
باسیگرد، دوزمانی لیکرد،

غهبیه تیکرد

وَشَى: پاشمله باسکردن،

غهبیه تکردن، جارلیدان، خوسپ،

رازانندهوه، نهخشاندن، چنین

وَشَاءَ (كَثْرَةُ الْمَالِ): زودی مال و دارایی

الْوَشَاءُ: دروزن، فیتنه، دوزمان،

فروشهری جلو بهرگی ناوریسمی

وَشَاةٌ: فیتنه و دوزمانان،

غهبیه تکاران، بهدگویان

وَشَاحٌ - وَشَاحٌ: ملوانکه یهکی

گهوه ربه نده و زن دهیکاته مل تاژیر

بالی دیت، نهوپه تهی دادوهر له دادگا

دهیکات به سهر سنگیدا، په ت و بهنی

پان که به خشل مؤنرابیتته وه، نیشانهی

دادوهری

وَشَاحٌ - وَشَاحَةٌ: شمشیر

وَشَبٌّ: خه لکی تیکه ل و پیکه ل

وَشَجَّ الشَّيْءُ (تَدَاخَلَ وَتَشَابَكَ وَالْتَفَا):

تیکه ل به یهک بوو، چوو به نیو یهکا

وَشَجَّ قَرَابَتَهُ (شَبَّكَهَا وَوَصَلَهَا):

خزمایه تی ناویته و تیکه لکرد، قولی

کرده وه

وَشَجَّ اللَّهُ بَيْنَ الْقَوْمِ (أَلْفًا وَخَلَطًا):

خوداوه ند دؤستایه تی و خورشه ویستی

خسته نیوانیانوه، ته باو یه کرپزو دلای

کردن

وَشَجَّ اللَّهُ قَرَابَتَهُ: خوداوه ند

خزمایه تی و رایه لای دؤستایه تی

خورش و تزکمه کردن

وَشَجَّتِ الْأَغْصَانُ (إِسْتَبَكَتْ): لقو په لی

دره خته کان تیکه لبوو، به یهکا

مه لچوون

وَشَعَ (أَبَسَ الْوَشَاحُ): مل پیچی کرده

ملی، ده سمالی دابه سهریا

وَشَعَ فَلَانًا الشُّوبَةَ (أَبَسَهُ إِيَّاهُ): جلی

له بهرکرد، جلو بهرگی پی پوچی

وَشَعَاءٌ: مهربی گهردن و سینه سپی

وَشَرَ أَسْنَانَهُ (حَدَّهَا وَرَقَمَهَا): ددانی

جیرو تیزکرده وه

وَشَرَ الْخَشْبَةَ بِالْمِنْشَارِ (نَشَرَهَا):

داره که ی به موشار برپه وه

وَشَرَ السَّفِينَةَ (بَنَاهَا): که شته که ی

دروستکرد، بینایکرد

وَشَرَ (أَسْرَعَ): په لیکرد، خیراو ده ستو

بردیگرد

وَشَرُّ: په له کردن، سهختی و مهینه تی

زبان، په ناگه، حه شارگه

وَشَطَّ الْقَوْمُ إِلَيْنَا (لَحَقُوا بِنَا فَصَارُوا

مَعَنَا وَهُمْ قَلِيلٌ): گه یشتنه وه پیمان

که رچی نه وان که م بوون، هاتنه

نیومان

وَشَطَّ فَلَانُ الْفَأْسَ وَنَعَوْهَا (ضَيَّقَ ثَقْبَهَا

بِخَشْبٍ وَنَعَوْهُ): پواری تیناخنی،

کونی ته شوئی که ی به داریک یان

هر شتیکی تر تزکمه و پته و کرد،

ته سکی کرده وه

وَشَطَّ الْعِظَمَ (كَسَرَ مِنْهُ قِطْعَةً):

پارچه یه کی له نیسقانه که شکاند

وَشَعَ فَلَانُ الشَّيْءَ (خَلَطَهُ): تیکه لیکرد،

ناویته یکرد

وَشَعَ الْجَبَلُ: مه لژنا به شاخه که دا،

چوه سهر شاخ

وَشَعَ الْخَيْطَ (لَفَّهُ): په ته که ی مه لکرد،

بایداو مه لیکرد

وَشَعَّ الثُّوبُ (أَعْلَمَهُ)؛ نه خشو

نیگاریکرد

وَشَعَّ الشَّيْبُ رَأْسَهُ (عَلَاةً)؛ نیشانه‌ی

ببری ساری‌دا لئی ، سه‌ری سپی بوو

وَشَعَّ القَوْمُ عَلَى كَرْمِهِمْ أَوْ بُسْتَانِهِمْ؛

په‌ریزو سنووریان کیشا بو باخو

بیستانه‌که‌یان ، به‌دپ‌که‌زی ده‌وری

باخه‌که‌یان گرت

وَشَعَّ (بَيْتًا الْعَنَكَبُوتَ)؛ مائی جال‌التوک

وَشَعَّ؛ شکوفه و گولی دره‌خت

وَشَعَّ بَبُولَهُ (رَمَى بِهِ دَفْعَةً دَفْعَةً)؛ تاوتاو

میزیکرد ، جار جار مه‌لیدا

وَشَعَّ الثُّوبُ؛ جله‌که‌ی خویناویکرد

وَشَعَّ (قَلِيلًا)؛ کم ، مه‌ندیک ، تنزیک

وَشَقَّ اللَّحْمَ (شَرَحَهُ وَقَدَّدَ)؛ گزشته‌که‌ی

توی‌توی و وشکرده‌وه ، توی‌توی

کردو مه‌لیخت

وَشَقَّ فَلَانًا (طَعَنَهُ - خَدَشَهُ -

غَضَبَهُ)؛ برینداریکرد ، رووشاندی ، گازی

لیگرت

وَشَقَّ - وَشَقَّ (أَسْرَعَ)؛ په‌له و خیرایکرد ،

ده‌ست و بردیکرد

وَشَقَّ المِفْتَاحَ فِي القُلْفِ (نَشِبَ)؛ کلیله‌که

له‌قفله‌که‌دا گیرا ، نه‌چه‌رخا ، نه‌سووپا

وَشَقَّ الشَّيْءَ (قَطَعَهُ)؛ بری ، له‌تیکرد ،

که‌رتیکرد ، په‌رت و که‌رتیکرد

وَشَقَّ (الرَّعَى المُنْفَرِقَ)؛ چره‌و له‌وه‌پگای

په‌رت‌ه‌وازه و جیاجیاو په‌پراگنده

وَشَقَّ (حَيَوَانَ)؛ نازده‌لیکی درنده‌یه

وَشَكَ الأَمْرَ (سَرَعَ)؛ خیرابوو ، په‌له‌بوو ،

چالاک و گورج گزلبوو

وَشَكَ - وَشَكَ - وَشَكَنَ - وَشَكَانَ -

وَشَكَانَ (السَّرْعَةَ)؛ خیرایی ، په‌له ،

گورج و گزلی ، ده‌ست و بردی ،

چالاکي ، چوستی

الوَشَكَ؛ خیرایی بازنه‌یی

وَشَلَّ المَاءَ (سَالَ وَقَطَرَ)؛ له‌به‌ریی رویی ،

لیی رویی و تکا

وَشَلَّ وَشَوْلًا (ضَعَفَ وَإِفْتَمَرَ)؛ سستو

لاوازیوو ، کز و لاوازیوو ، نه‌دارو

بی‌بژیوی بوو

وَشَلَّ إِلَيْهِ (ضَرَعَ إِلَيْهِ)؛ هانای بق برد ،

په‌نای بق رد

وَشَلَّ؛ نه‌شک و فرمیستی که‌م و زرد ،

ناویکی که‌م که‌وا له‌گوزه‌یان مه‌رکانه

تک تک بیته‌خواره‌وه ، ناویک

له‌شاخوه بتکیته‌خواره‌وه ، ترسو

بیم

وَشَمَّ - وَشَمَّ المِیْدَ؛ خالی کوتا ، خالو

میلی رشت

وَشَمَّ العُضُنُ (بَدَأَ وَرَقَهُ)؛ که‌لای

دره‌خته‌که سه‌ری مه‌لداو ده‌رکه‌وت ،

که‌لای داره‌که سه‌ری ده‌ره‌متنا

وَشَمَّ (ذَقَّ)؛ خالکوتان ، خال ، خالو

میل رشتن ، نه‌خش و نیگار ،

سه‌ره‌لدانی روه‌ک و که‌لای دارودره‌خت

وَشَمَّةٌ؛ تنزیکه بارانیک ، وشه‌یه‌ک

وَشَوْشَ الرَّجُلُ والنِّعَامَ وَالبَعِیْرُ خَفَاً

وَأَسْرَعَ)؛ په‌له و خاوه‌خاویی کرد

(له‌وشه دژ به‌یه‌که‌کانه)

وَشَوْشَ الرَّجُلُ (تَكَلَّمَ کَلَامًا خَفِیًّا)؛

قه‌سه‌یه‌کی په‌نهان و نه‌پنی کرد

وَشَوْشَ فَلَانًا (كَلَّمَهُ سِرًّا)؛ به‌نه‌پنی دوا

له‌که‌لی ، چرپانی به‌گویتدا

وَشَوْشَة (هَمْس): چرپه چرپ، سرپه

سرپ ، سرپانندن

وَشَوْع: گژوگیای پهرشو و بلاو له چیا ،

نه و دهرمانه ی ده کرتته ده می منال ،

شروب

وَشَوْع (مَا يُجْعَلُ فِي الْفَمِ مِنَ الدَّوَاءِ):؛

شروب ، دهرمانتک بکرتته نیو ده م

وَشَوْل: حوشترتک شیر ی زوریتت و تک

تک له گوانی بتکیت

وَشَوْل: که می مال و دارایی ، که م

به هره و سست

وَشِي (نَقْشُ الثَّوْبِ): نه خش و نیگاری

جلو بهرگ ، جلو بهرگی نه خش و

نیگارای

وَشِيح: خزمایه تی تیکه ل و نالژو

قول ، دارتک تیری لیدروست بکرتت

وَشِيحَة: ریشه ی دره خت ، ره گی

گویتچکه ، خزمایه تی تیکه ل و قول ،

تو له دارخورما ده سته بهری لیدروست

بکرتت و گه نمی پی بگویتنه وه

وَشِيظَة: پواز ، شویتکه و توو ،

بهیره و که ران ، توکه رو پیشخزمت ،

گهوج ، گیل ، ماردومی به دخوی

سووک و رسوا ، ره شه خه لکی فره

ره چه له ک و بنه چه

وَشِيظَة: غه واره ، بیگانه ، پواز ، ورده

دارو شتی تر کونی سه ری پاچی پی

بگرن هه تا نه جوولیت ، پارچه دارتکه

به رداخی پی چاک بکرتت

وَشِيح: په رزین ، ته یمان ، نه و

دارو دره ختانه ی وشک ده بن و ده که ون ،

که پرتکه بۆ سه رکرده ی له شکر دروست

ده کرتت و له وئوه سه ره رشتی

سه ربازه کانی ده کات

وَشِيحَة: به کره ، خلخلوکه ،

خولخلووکه

وَشِيح - وَشِيحَة: گوشتتک وشک

بکرتته وه ، گوشتی نیوکولا و بۆسه فره و

رتگی دور

وَشِيح: نزیک ، له بهر ، خیرا ، گورج و

گول

وَشِيح الوُفُوع (أَي الحُدُوث): خه ریکی

روودانه ، نزیکی روودانه

وَشِيحًا (قَرِيْبًا): به م نزیکانه ، به م

زوانه

وَشِيحَة: دوژمنایه تی و خراپی ، قسه ی

خراب و دژوار

ع

وَص العَمَل (أَحْكَمَه): چه سپانندی ،

توکه بکرت ، سه قامگیری کرد

وَصَى فَلَانًا بِكَذَا (عَهْدَ إِلَيْهِ فِيهِ - أَوْعَزَ

إِلَيْهِ بِهِ): په یمان و به لئینی دایه ،

رایسپارد ، ناموژگاریکرد

وَصَى إِلَيْهِ الصَّلَاةَ أَمْرَهُ بِهَا): فره مانی

نویتکردنی پیکرد ، رایسپارد نویت بکات ،

ناموژگاری بۆی نه وه بوو نویت بکات

وَصَى إِلَى فُلَانٍ جَعَلَهُ وَصِيًّا عَلَى مَالِهِ

وَأَطْفَالَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ): وه سیه تی بۆکرد

دوای مهرگی خوی چاودیری مال و

منالی بکات

وَصَى بِعَمَلٍ طَلَبًا صُنْعَهُ أَوْ إِخْضَارِهِ):

دای به دروستکردن ، رایسپارد

وَصَى بِمَالِهِ لِكَذَا (خَصْمَهُ): ماله کی

ته رخانکرد بۆ

وَصَى لَهُ بِكَذَا (جَعَلَهُ مِيرَاثًا لَهُ):

وه سیه تی کرد که به ریبکه وی ، میراتی

بۆ ته رخانکرد

وَصْفِي بِهِ (مَلَاخَةُ): به شان و بالیدا
 مه لیدا، مه ولئی بؤدا
 وَصَافَةٌ: نامۆزگاری، په ند، ره چه ته ی
 پزیشک، راسپاردن
 وَصَادٌ: به رگر، نه مه تله ر، سه ری
 مه نجه ل، سه رقاپ
 وَصَادٌ (النَّسَاجُ وَالْحَائِكُ): ته ونکه ر،
 پیشه ی ته ون و چنین
 وَصَافًا: پیامه لده ر، شاره زاو لیزان
 له پیامه لانا، پزیشک
 وَصَافَةٌ: خزمه تکار، پیشخزمه تی،
 تۆکه ری تی
 وَصَايَا اللَّهِ (مَا أُنزِمَ بِهِ عِبَادَةٌ وَأَوْجِبَهُ
 عَلَيْهِمْ): داواکاری په روه ردگار،
 نه رکه کانی په روه ردگا که وا خستویه تیه
 نه ستوی به نده کانی و ده بییت به جیتی
 بگه یه نن
 وَصَايَةٌ: سه ره رشتی شه ری
 الْوَصَايَةُ - الْوَصَايَةُ (الْوَصِيَّةُ):
 نامۆزگاری، په ند، نه مانه تداریی
 وَصَبَ الشَّيْءُ وَضُوبًا: چه سپارو
 جیگیری کرد، دایمه زرانده، به رده وام
 چه سپارویو
 وَصَبَ عَلَى الْأَمْرِ (وَأَظْبَبَ عَلَيْهِ):
 به رده وام بوو له سه ری، خه ریکو
 سه قامگیر بوو له سه ری، له سه ری
 وه ستا
 وَصَبَ عَلَى مَالِهِ وَفِيهِ لَزْمَةٌ وَأَخْسَنَ
 الْقِيَامَ عَلَيْهِ): به باشی کارویاری مال و
 دارایی به ریوه برد، پاراستی
 وَصَبَ وَصَبًا (مَرَضٌ): نه خویشکوت،
 ته ندروستی ناساخ و خراپ بوو
 وَصَبًا فَلَأْنًا: نه خویشی خست،
 ته ندروستی خراپ و ناله بار کرد

وَصَبًا (مَرِيضٌ): نه خویش، دهرده دار،
 ناساخ، بیمار، خهسته
 وَصَبًا (مَرَضٌ وَوَجَعٌ دَائِمٌ): دهردی نازاری
 در یژخایه ن
 وَصَبًا (مَائِيْنُ الْبُنْصُرِ إِلَى السَّبَابَةِ):
 نیوان په نجه ی دوشاو مزه و توتو
 وَصَدًا - وَصَدًا (ثَبَّتًا): جیگیریو،
 چه سپا، دامه زرا
 وَصَدًا بِالْكَانِ (أَقَامَ): مایه وه،
 نیشته جی بوو، مه لیکرد
 وَصَدًا الثُّوبًا (نَسَجَهُ): جله که ی دوریی،
 ریکی خست
 وَصَدًا الْكَلْبَ بِالصَّيْدِ (أَغْرَاهُ بِهِ):
 سه گه که ی فریودا به راوکردن،
 جوولاندی و تاقیکرده وه له راودا
 وَصَدًا فَلَأْنًا (حَذَرَهُ): تاقیکرده وه،
 خسته ژیر نه زمون و تاقیکردنه وه وه
 وَصَرًا (العَهْدُ): په یمان، به لئین
 وَصَعُ الْعَصَا (غَيْبَهُ فِي الْأَرْضِ):
 به رده کانی له نیو زه ویدا و نکرد
 الْوَصْعُ: جوړه بالنده یه که
 وَصَفَ الشَّيْءَ (نَعْتَهُ بِمَا فِيهِ): باسیکرد،
 لییدوا
 وَصَفَ لَهُ وَصْفَةً (بَيَّنَّ لَهُ مَا يَتَدَاوَى
 بِهِ): چاره سه ری بۆ باسکرد، دهرمانی
 پیویستی پیوت، پزیشکه که باسی
 دهرمان و چاره سه ری بۆ کرد
 وَصَفَ الْفَرَسَ وَصُوفًا: نه سپه که
 به خیرایی غاریکرد
 وَصَفَ الْغُلَامَ (بَلَغَ أَوَانَ الْخِدْمَةِ وَأَخْسَنَ
 الْقِيَامَ بِهَا): پینگه یشته، کات و واده ی
 خزمهت پیشکوش کردنی دامات
 وَصَفِي: شیوه کاری، وه سفکار

وصفیه: چرنیہ تی، پیامہ لدان
وصل الشیء: پیوہستی کرد، پیوہی

بہست

وصل فلاناً (ضد ہجرہ): چوو بڑای ،

راژوی وازلیہینان و بہجی ہیشتنیہ تی

وصل زیداً: پیدیا ، پئی بہخشی ، دایہ

وصل إلى المكان (بلفه وانتهی إليه):

پئی گہیشت ، گہیشتہ شوینکہہ ،

گہیشتہ جی و شوین

وصل رحمہ: پیوہندی خزمایہ تی

گہیاند ، رایہ لہی خزمایہ تی بردہ سہر

وصل الشیء بالشیء (ربطہ بہ):

بہیکہ گہیاند ، بہیکہ پیوہ بہستہ وہ ،

کژیکردہ وہ ، یکہ خست

وصل: بوو بہموی ، گہیاندن ،

گواسستیہ وہ ، لہ گہ لئ رقیی ،

رایہ ریکرد ، رینومایی کرد

وصل الشیء إليه (انهاہ إليه وانلقه

ایاہ): پئی راگہیاند ، گہیاندیہ جی

وصل: گہیاندن ، پیک گہیاندن ،

پیوہ نووسان لہ پالدا بیون ، پیوہندی ،

بہیکہ گہیشتن ، بہ لگہ نامہ ، دواہ مین

شہوی مہیقی

وصل = وصل: نہندام ، پل

وصلة: پیوہندی ، چوونہ پالیہک ،

پتیبہست ، پارچہ ، کھرت ، زہویہ کی

دووہ پراگہندہ

وصلة النص: برغوو سہ موونہ

وصلة القورة: کتلون و زمانہ

وصلة المحور: کلاج

وصلة برشام: لہرلا

وصم (عاب - شان): گالتہی پیکرد ،

نہنگی کرد ، عہیقی لیدہ رھینا

وصم الشیء: خہوش و رہخنہی

لیگرت ، توندیکرد ، شہتہ کیدا ، خیرا

بہستی ، دایخست

وصم العود وصماً: دارہکہ یہک راستہ

شہق بوو

وصم: لہشی تیکشکا ، مہستی

بہشہکہ تی و لہش خاوی کرد

وصم: نہنگی ، شوورہیی ، گریی دار ،

قلیشی دار

وصم (مرض): نہخوشی ، ناساخی

وصمة: نہنگی ، شوورہیی ، عہیب ،

لہش تیکشکان ، خاوبوونہ وہ ، کہم و

کوری ، خاوی و سستی

وصواتس: گون و درزی بچوک لہ پاردہ و

شتی تردا کہ بہئہ نڈازہی چاو دہ بیت و

لیوہی بپوانریت ، بہرد ، زیضی سہر

زہوی

وصوم المرأة ضیقت نقابها فلم یر منه

الاعیناها): بہچہ کہی توند کرد و

بہتہ نیا چاوه کانی دہرکہ وتن لیوہی

وصوم الجرو (فتح عینہ): تورتہ لہ کہ

چاوی کردہ وہ ، چاوی مہ لہینا

وصوم فلان عینہ: چاوه کانی بچوک

کردہ وہ تا بہ باشی بپوانیت و

تہ ماشابکات

الوصوم: کونی پاردہ ، بردو زیخ

وصول: ماتن ، گہیشتن ، وەرگرتن ،

وہسل ، پتہ ، پسوولہ

وصول کثیر الوصل أو کثیر العطاء):

بہخشندہ ، بدہر ، دہستبلو ،

دہست و دلفراوان ، فرہ پیوہندار ،

پیوہستی

الْوُصُولِي (الطَّمَاع - الَّذِي يَسْعَى إِلَى بُلُوغِ غَايَتِهِ مَهْمَا كَلَّفَهُ الْأَمْرُ)؛

چاوپرسی ، ته ماعکار ، بی باک له سووکی و رسوایی و گه یشتن به مه به ست و تاواته نابه جیکانی

الْوُصُولِي: حال دباری چاوپرسی ، باری چاوجنوک

وَصِي (مُنْفِذُ الْوَصِيَّةِ - وَلِي أَمْرٍ شَرْعِي)؛

راپه رین ، جیبه جیکاری راسپارده ، راسپیز ، وهسی ، پیسپیزاو ، شوینگر و صِيَّة: فه رمان ، راسپاردن ، پیسپاردن ، ناموزگاری ، په ند

وَصِيَّةُ الْإِنْسَانِ قَبْلَ الْوَفَاةِ:

وهسیه تنامه ، راسپارده ، وهسیه تنامه می مهردوم به ره مردنی

وَصِيدٌ: لاشیپانی ده رگا ، چه وشه ی

مال ، نه شکوت ، شاخ و چیا ، روه کو گزوگیای ره گو ریشه نریک له به کتر ، گه ور که بو ناژهل دروست ده کریت

له شاخ

وَصِيْرَةٌ: قه واله ، چه کی پاره

وَصِيْفٌ (عَلَامٌ - خَادِمٌ)؛ به رده ست ،

پیش خزمهت ، نوکهر ، خزمه تکار ،

ده ست و پیوه ند ، یاوه ر

وَصِيْفَةٌ: خزمه تکاری ژن ، ژنی

به رده ست و خزمه تکار

وَصِيْلُ الرَّجُلِ (صَدِيْقُهُ الَّذِي لَا يُفَارِقُهُ)؛

براده ری گیانی به گیانی ، دوستی

خۆشه ویست

وَصِيْلَةٌ: ناوه دانی ، فه رو بهرداری ،

هاورپیه تی ، براده ریی ، زه و بیه کی

به رین و فراوان ، جلیکی خهت خهت و

هیلداری به مه نی ، کلافه ی به کوه و

ده زوو

وَصِيْمٌ: مابهین و نیوانی په نجه توتوه و

دوشاو مزه

وَضِح

وَضَاءٌ: روجوان و گهش ، رووخسار

پاک و بیگه رد

وَضَاءَةٌ (وَضُوءٌ - نَضَافَةٌ)؛ خاویتی ،

پاک و ته میزی ، بوختی ، بیگه ردیی

وَضَاحٌ (مُضِيءٌ - مُشْرِقٌ - حَسَنُ الْوَجْهِ)؛

رووناک ، روژن ، شه و قدر ، پرشنگذار ،

رووخسار نورانی ، رووخوش ، دیارو

به رچاوی بوخت و پاکیزه ، سپی

پیست ، دم به پیگه نین ، ره چه له کی

پاک و بوخت ، نوژی به یانیان ،

یاریه کی منالانه یه و بریتیه له وه ی

نیسقانیکی سپی فریده دن له شه وی

تاریکداو هه رکه س دوزیه وه نه وه

بردویه تیه وه

وَضَاءَةٌ - وَضَأٌ: له پاک و خاویتیدا زالبوو

به سه ریا ، له و پاک و خاویتر بوو

وَضَاءَةٌ بِالْمَاءِ (نُظْفَهُ وَغَسَلَهُ)؛ پاک ی

کرده وه ، خاویتی کرد ، شویدی ،

ته میزیکرد

وَضَبٌ (رَثْبًا - جَهْرًا)؛ ریکی خست ،

تاماده یکرد ، پنیکی هیتا

وَضِحَ الْأَمْرُ: ناشکرابوو ، ده رکه وت ،

زانرا ، روونبوه وه ، روژن بوه وه

وَضِحَ الْأَمْرَ (جَعَلَهُ وَاضِحًا)؛ روون و

ناشکرایکرد ، ده ریخت ، تیشکی

خسته سه ر

وَضِحٌ: گه رپوو ، لیل و ناشیرین بوو ،

پیس و چلکن بوو

وَضَحَ: رووناکی و سپیده‌ی بهره‌به‌یان ،
رووناکی مانگ ، یالی نه‌سپ ، سپیتی
ده‌ست و قاچ و نه‌ندامه‌کان ، پیری و
سپی بوونی مووی مروّف ، گه‌پیی و
په‌له‌ی سپی ، ورده گیای له‌وه‌رگه و
چره ، خشلی زیوین ، پاوانه

وَضَحَ (نُورٌ): رووناکی ، نور ، روشنایی
وَضَحَ فِي السَّقَاءِ (أَبْقَى شَيْئاً قَلِيلاً):
که‌میکی تیا‌هیتشت ، توزیکی هیتشته‌وه
وَضَحَ الدَّنُو: دۆله‌چه‌که‌ی نیوه‌کرد ، تا
نیوه‌ی ناوی تیا هیتشت

وَضِرَ (كَانَ وَسِخًا): پیس بوو، چه‌په‌لبوو،
پاک نه‌بوو ، چلکن و پیس بوو
وَضِرَ الإِنَاءَ (دَسِمَ): ده‌فره‌که چه‌رربوو،
قاپه‌که چه‌ورو پیس بوو

وَضِرَ (وَسِخٌ): پیس ، چه‌په‌ل، چلکن ،
گه‌نده‌ل، ناپاک

وَضِرَ: پیسی ، چلکنی ، چه‌وری ،
بۆگه‌نی خواردنی خراپ و پیس ،
شوینه‌واری خواردن له‌قاپ و ده‌فردا ،
زافه‌ران و هه‌رشتیکی ره‌نگدار،
شوینه‌وار ، پاشماوه‌ی قه‌تران

وَضِرَى: ژنی چلکن ، قنگ ، دواوه ،
به‌ردی پان

وَضَعَ عُنُقَهُ (ضَرَبَهَا): کیشای
به‌گه‌ردنیدا ، له‌ملیدا

وَضَعَ الْحَدِيثَ (إِسْتَرَاهُ وَكَذِبَهُ): قسه‌ی
هه‌له‌به‌ست ، درۆیکرد

وَضَعَ نَفْسَهُ (أَذْلَهَا): نه‌فسی خۆی
که‌ساسکرد ، خۆی رسوا و سووککرد

وَضَعَ مِنْهُ (حَطَّ مِنْ قَدْرِهِ): سووکی کرد ،
رسوایکرد ، بایه‌خی پینه‌دا

وَضَعَ الْكِتَابَ (أَلْفَهُ): کتیبه‌که‌ی دانا ،
نووسی ، ناماده‌یکرد
وَضَعَ الْجَنَائِدَ عَنْ فُلَانٍ (أَسْقَطَهَا):
تاوانه‌که‌ی له‌سه‌ر لایبرد ، له‌سه‌ری
خست

وَضَعَ الشَّيْءَ فِي مَكَانِهِ (حَطَّهُ): داینا ،
خستیه‌وه جیی خۆی
وَضَعَ الشَّيْءَ مِنْ يَدَيْهِ (أَلْقَاهُ): فرییدا ،
داینا

وَضَعَ لُصْبًا عَيْنِيهِ (لُدَّكَرَ): خستیه
پیش چاوی ، خستیه‌ی پیری
وَضَعَ فُلَانًا (أَذْلَهُ): سووک و رسوایکرد ،

سووکی کرد ، نابروی برد
وَضَعَ الشَّيْءَ (أَلْقَاهُ مِنْ يَدِهِ وَحَطَّهُ):
داینا ، خستیه‌سه‌ر زه‌وی ، واژووی
به‌رزکردنه‌وه‌به

وَضَعَ الْمَرْأَةُ خَمَارَهَا (خَلَعَتْهُ):
په‌چه‌که‌ی دا‌که‌ند ، لایبرد ،

له‌روویکرده‌وه
وَضَعَ الشَّيْءَ وَضْعًا (تَرَكَه - إِخْتَلَقَهُ):
زانێ لیه‌یتنا ، ده‌سته‌ب‌رداری بوو ،
هه‌له‌به‌ست ، داینا

وَضَعَ الْعَامِلُ وِلْدَانًا وَضْعًا (وَلَدَتْهُ):
منالی‌بوو ، مناله‌که‌ی دانا ، لیبیوه‌وه

وَضَعَ الْعِلْمَ (إِهْتَدَى إِلَى أَصُولِهِ
وَأُولِيَائِهِ): گه‌یی به‌بنه‌ماو ره‌گه‌و

ریشه‌ی ، له‌زانستا قول‌بووه‌وه
وَضَعَ ثِقَتَهُ فِي: باوه‌ری پیکرد ،
متمانه‌ی پیکرد

وَضَعَ حَدًّا لِلْأَمْرِ (أَوْقَفَهُ): بریه‌وه ،
کۆتایی پیه‌یتنا ، نوایی پیه‌یتنا

وَضَعَ يَدَهُ عَلَى: ده‌ستی به‌سه‌را گرت ،
داگیری کرد

وَضَعَ يَدَهُ عَنِ (كَفًا عَنْهُ)؛ دهستی

لیته لگرت ، وازی لئیتهنا

وَضَعَ عَلَى جَنْبِ (عَلَى حِدَّة)؛ خستی

لاوه ، لایدا ، لایخست

وَضَعَ خَتْمًا عَلَى (خَتْم)؛ مؤریکرد،

مؤدی پیانا ، شهقلی کرد

وَضَعَ فِي تِجَارَتِهِ (خَسِرَ)؛

له بازارگانیه که یدا زهره ری کرد،

خه سارومه ندبوو ، زیانی پیگه یی

وَضَعَ: نَزَمَ و سَوَّكَ و رَسَّوَابُوو،

سه رزه نشتکرا ، لومه کرا

وَضَعَ الشَّيْءَ: چاکیکرد ، باشیکرد ،

کویکده وهو بهستی و چاکیکرد ، ریو

پیکی کرد

وَضَعَ الجِبَةَ (خَاطَهَا بَعْدَ وَضْعِ القَطَنِ

فِيهَا)؛ دوی لۆکه تیکردنی دوریی ،

درومانیکرد

وَضَعَ النِّعَامَةَ بِيضَها: حوشرتمورخه که

هیلکه ی کرد، هیلکه ی دانا

وَضَعَ الرَّجُلَ (أَذَلَّهُ)؛ پیاوه که ی سووک و

رسواکرد، له ریژی دابه زاند

وَضَعَ اللِّعَافَ: بهرگی گرتنه لیفه که ،

بهرگی تیگرت

وَضَعَ: دانان ، شوین ، جیگه ، بار ،

چۆنیه تی ، هه لویست ، دۆخ ،

منالبوون ، زان

وَضَعَ اليَدَ (تَمَلَّكَ)؛ داگیرکردن ، دهست

به سهرا گرتن

وَضِيعَةٌ (حَالَةٌ الوَضْعِ - مَوْقِفٌ)؛ بار ،

دۆخ ، چۆنیه تی ، هه لویست ، حال و

بار

وَضَمَّ اللِّحْمَ (جَعَلَهُ عَلَى الوَضْمِ)؛

گۆشته که ی خسته سهر دهستگا و

کۆته ره داری گۆشت فروش

وَضَمَّ القَوْمَ (تَجَمُّعُوا و تَقَارَبُوا)؛

کۆبوونه وه ، له یه ک نزیکبوونه وه هاتنه

پیش

وَضَمَّ (خَشْبَةُ الجَزَارِ التي يُقَطَّعُ عَلَيْها

اللحم)؛ دهستگا و کۆته ره داری گۆشت

فروش

وَضَمَّةٌ (جَمَاعَةٌ مِنَ النَّاسِ فِيهِمْ نَحْوُ

مَنْتِي إِنْسَانٍ)؛ کۆمه له خه لکیک نزیکی

(200) که س بین ، گروهو کۆمه لی نزیک

به یه ک

وَضَنَ الشَّيْءَ (جَعَلَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ)؛

له سه ره یه ک داینا ، هه لیجینی ، ریژی کرد

وَضَنَ السَّرِيرَ و أَشْبَاهَهُ بِالجَوْهَرِ؛

به ئالتون جیگه خوو هاوچه شنه کانی

بووکه شکر د

وَضُوءٌ (كَانَ نُظِيفًا)؛ پاک و خاوین بوو ،

پاک و بوخت بوو

وَضُوءٌ (الإِغْتِسَالُ قَبْلَ الصَّلَاةِ)؛

دهستنوژیگرتن ، دهستنوژیژ بهر

له نوژیگرتن

وَضُوءٌ (المَاءُ الَّذِي يَتَوَضَّأُ بِهِ)؛ ناوی

دهستنوژیژ

وَضِيءٌ (نُظِيفٌ)؛ پاک ، خاوین ،

بوخت ، پاک و ته میز

وَضُوحٌ: روونی ، ناشکراییی ، ده رکه وتن ،

روون بوونه وه ، ناشکرا بوون

وَضِيعَةٌ: حوشرتوگا و مه پ

وَضِيعٌ (ذَنِيءٌ - حَقِيرٌ - الخَسِيسُ -

الوَدِيعُ)؛ رسوا ، سووک ، نزم ،

بی تا بوو ، نه سپه رده ، بارمه

وَضِيعَةٌ: بارمه ، نه سپه رده ، کتیبیک

دانایی و په ندی تیا نو سرابیت ،

زهره ر، زیانکردن، ترشی ، گه نمیک

بکورتیت پاشان روونی به سهرا بکورتیت و

بخورتیت ، بچووک ، گچکه ، وردیله ،

داشکاندن ، که مکردنه وه

وضییم: نه نگوشت و په نجی نیوان توروته و دوشاومزه
 وَضِييمَةٌ: خواردننی پرسو و ته عزى، گروهو کومه لیک له خه لک ژماره یان (200) یان (300) که س ببیت وَضِيين: هرشتیکى ناوپوشداری چنراو، پشتوینیکى پان و بهرینه له سهریه ک چنراوه له قرؤ مو یاخود له چهرم دروست ده کریت و باری پی شه ته ک ده دریت له سهر حوشترو به ته نیا بق بارو که ژاوه ی سهر حوشترو به کارده مینریت ، مه لچنراو

و ط

وَطِ الوَطْ وَاط (صَاطَا): شه مشه مه کویره که ذهنگی هات وَطَى الشَّيْءَ (خَفَضَهُ وَحَطَّهُ): دایبه زاند، نه ویکرد، هینایه خواره وه وَطَاءٌ (مَا انْخَفَضَ مِنَ الْأَرْضِ): زهوی نرم و نشیو وَطَاءٌ - وَطَاءٌ (المَهَادُ الوَطِيءُ): فهرش ، راخه ری نه رم و نول ، پان و بهرینکه ره وه هه ک فهرش و خوان وَطَاءٌ (اسم بِمَعْنَى اللَّيِّنِ وَالسَّهْوَلَةِ): ناسانى ، سووکى ، نه رمى ، نیانى وَطَاقٌ (الخِيْمَةُ): جادر ، خیمه وَطَأَ الشَّيْءَ (سَهْلَهُ وَمَهَّدَهُ): ته ختیکرد، ناسانیکرد، گونجاندی ، له باری کرد وَطَأَ الْفَرَاشَ (هَيَأَهُ): نوینته کى چاککرد، ریکى خست ، جیکه کى ناماده کرد وَطَأَ الشَّيْءَ بِرِجْلِهِ (دَاسَهُ): شیلای به پی وَطَأَ الْأَمْرَ (مَهَّدَهُ): ناسانیکرد ، له بارو گونجاویکرد

وَطَأَ الشَّعْرَ وَفِيهِ (كَرَّرَ الْقَافِيَةَ لَفْظًا وَمَعْنَى): به شاوه نندیکى دووباره کرده وه له مانا یاخود دهسته واژه دا وَطَأَةٌ: شوین و جیى پیدیه ک ، پی پیمانانیک ، فشارو گرتنیکى توند، فشار، تاو ، په ستان ، په ستاوتن، ژور وَطَاءٌ: پی پیمانان ، پی تیخستن ، پی شیل ، تیچوون ، لاقه کردن ، په پین، چال ، نزم ، ته پیو ، روچوو وَطَبٌ: مه شکه ، کونده ، جه وه نه ، مه مک گه وره و زله ، مه مکى گه وره شور وَطَبَاءٌ (العَظِيمَةُ الثَّدْيُ): مه مک گه وره مه مک زل الْوَطْحُ: ريقنه و قوری نووساو به چنگو نینتکى بالنده وه وَطَحَهُ (دَفَعَهُ بِيَدِهِ عَنِيفًا): توند به دهست پالی پیوه نا وَطَدَ - وَطَدَ (ثَبَتَ - قَوَّى): قایمی کرد، جیکیری کرد، پته ویکرد، به هینو توکمه ی کرد، توندیکرد وَطَدَ الْأَرْضَ (رَدَمَهَا): پریکرده وه ، کوتایه وه وَطَدَ الشَّيْءَ إِلَيْهِ (ضَمَّهُ): پیوه ی چه سپاند، نوساندی پیوه ی وَطَدَ لَهُ مَنْزِلَةً (مَهَّدَهَا لَهُ): بواری بۆره خساند ، شوینیکى بق له بارو سازکرد وَطَدَ لَهُ (مَهَّدَهُ): ناماده یکرد ، ناسانیکرد ، له بارو شیاویکرد وَطَدَ ثِقْتَهُ فِيهِ (إِنْتَمَنَهُ): باوه پى پیى مه بوو ، پتر متمانه ی پیکرد

وَطَدَ عَزْمَهُ عَلَى (عَقَدَ النِّيَّةَ): برپا رید، نیازیکرد، مه بهستی بوو
 وَطَدَ الْإِنْسَانَ إِلَى الْأَرْضِ: چه سپاندی به زه و بییه وه له جموجوولی خست
 وَطَدَ (قَوِي - ثَابِتًا): قایم، پته و، جیگیر، به هیز، توکمه
 وَطَرَ (الْحَاجَةَ وَالْبُغْيَةَ): نارزه زوو، خواست، ویستن، مه رام، مه بهست، چه زو نارزه زوو
 وَطَسَ (ضَرْبًا): لئیدا، کوتای، دایگرته وه
 وَطَسَ الشَّيْءُ (كَسْرَهُ وَدَقَّهُ): شکاندی، کوتای، توندو تیزانه لئیدا
 وَطَسَ الْأَرْضَ (أَحْدَثَ فِيهَا حُفْرَةً): چالئیکی له زه ویدا دروستکرد، مه لئیکه ندو چالیکرد
 وَطَشَ الْحَدِيثَ أَوْ الْخَبَرَ (بَيْنَ طَرَفًا مِنْهُ): چمکئیکی له قسه کانی درکاند، به شئیک له مه واله که ی بانگکرد
 وَطَشَ الْكَلَامَ (لَمْ يَبِيْئِهِ): شاردییه وه، ده رینه خست، هیچی نه درکاند، ناشکرای نه کرد
 وَطَشَ فَلَانًا (ضَرْبَهُ): لئیدا، نازاریدا، نه شکه نه ییکرد
 وَطَشَ فَلَانًا عَنِ فَلَانٍ (دَفَعَهُ عَنْهُ): دورویخته وه لئیی، پالی پیوه نا
 وَطَشَ عَنْهُ (ذَبًا): پاراستی، به رگری لئیکرد
 وَطَشَ لِفُلَانٍ (هَيَّا لَهُ وَجَهَ الْكَلَامِ وَالرَّأْيِ وَالْعَمَلِ): قسه و راوکاری بوگونجاند، چؤنیه تی قسه و راده ربړینی بو ره خساند، کارو فرمانی بو دؤزییه وه

وَطَشَ فِيهِ (أَثَرَ): کاری لئیکرد، خستیه ژیر کاریگه ربړیه وه
 وَطَشَ فَلَانًا (أَعْطَاهُ قَلِيلًا): که میکی پئیدا، مه ندئیکی دایه، هیچی وه های نه دایه
 وَطَشَ الْقَوْمَ عَنْهُ: لئیی گرتنه وه
 وَطَفَ الرَّجُلَ (طَرَدَ الطَّرِيذَةَ وَجَدَّ فِي أَثَرِهَا): نیچیره که ی ده رپه پاندو به گورج و کؤلی و لئیرانه وه شوئینی که وت
 وَطَفَ - وَطَفًا (كَثُرَ شَفَرُ حَاجِبِيْهِ وَعَيْنِيْهِ): برؤی نه ستوریوو، مووتوویکی برؤی پړو تډیوو
 وَطَفَ الْمَطَرَ (إِنْهَمَرَ): بارانباری، دایکرد
 وَطَفَاءَ: برؤ پړو نه ستور، که واله مه وری درئیزیوه وه ی باران مه لگر
 وَطَمَ السُّتْرَ (أَزْحَاهُ): په رده که ی دایایه وه، شؤر پیکرده وه
 وَطَمَهُ (وَطَنَهُ): پئیی پبانا، قاچی پبانا
 وَطَنَ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ بِهِ): لئیی مایه وه، نیشته جی بوو تیایدا، مه لئیکرد
 وَطَنَ بِالْبَلَدِ: نیشته جی بوو له و لاته دا، سه قامگرو جئئشین بوو، کردی به هاو نیشتمانی
 وَطَنَ نَفْسَهُ عَلَى الْأَمْرِ وَنَهَ حَمَلَهَا عَلَيْهِ): نه فسی رامکرد له سه ری، رایه پئنا، رام و له باریکرد بؤی، خؤی بو ناماده کرد
 وَطَنَ (مَكَانَ إِقَامَةِ الْإِنْسَانِ وَمَقَرَهُ وَإِلَيْهِ إِنْتِمَاؤُهُ سِوَاءَ وُلْدِهِ أَوْ لَمْ يُوَلِّدْ): مه لئیه ند، نیشتمان، ولات، زئید، که وپی مه پو مالات

وطني: خومالی، نیشتمانی، شت و مهکی خومالی، دانش‌توانی ولات، رۆلهی نیشتمان، نیشتمانی، نه‌ته‌وه‌یی، نیشتمانپه‌روه‌ر

وطنيّة (قومیه): نیشتمان په‌روه‌ریتی، هستی نه‌ته‌وايه‌تی، سۆزی نه‌ته‌وه‌یی و طوواط: شه‌مشه‌مه‌کویره، پیاوی نه‌قل و ژیری و جه‌سته‌لاواز، لاوازو سیسی ترسنۆک، په‌له‌په‌ل قسه‌که‌ر،

دهم‌هار

وطواطی (التي تبارب کلامها): په‌له‌په‌ل قسه‌که‌ر، دهم‌هار

وطواطی: ترسنۆک، دهم‌هاراش، ژۆربله، دهم‌چیکه‌نه

وطوءة: ئاسانی و سانایی، نه‌رم و نیانی

وطيء: نزم، نه‌وی، نشیوو، ئاسان، نه‌رم و نیان

وطیبة: خواردنیکه‌له‌خورمای بی‌ناوک و شیر یان قامیشی شه‌کر دروسته‌کریت

وطيد (الثابت): جیگیر، چه‌سپاو، سه‌قامگیر

وطیدة: بناخه‌ی بیناو ساختمان، کۆله‌که‌و پایه

وطیس: ته‌نور، جه‌نگ، به‌یه‌کدادان و طیسة (شدة الأمر): توندوتیژی،

سه‌ختی کارو بار

ظ

وَقَبَّ الْأَمْرَ وَعَلَى الْأَمْرِ (دَاوَمَ): به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ری، خستیه

نه‌ستۆی خۆی

وَقَبَّ الشَّيْءَ (وَطْنَهُ): خستیه ژۆرپی، نایه ژۆر پیته‌وه، شتیلا له‌ژۆر قاجیدا

وَقَبَّ الْبَعِيرَ: قه‌یدو به‌نده‌که‌ی کورت‌کرده‌وه، په‌تی به‌ستنه‌وه‌که‌ی کورت‌کرده‌وه

وَقَبَّ الْقَوْمَ (تَبِعَهُم): په‌په‌ره‌وی کردن، شوینیان که‌وت، دوايانکه‌وت

وَقَبَّ الشَّيْءَ عَلَى نَفْسِهِ (أَرْمَاهَا إِسَاءً): خستیه نه‌ستۆی خۆی، نایه‌ملی،

له‌سه‌رخۆی دانا

وَقَبَّ الرَّجُلَ (وَلَاهُ مَنْصَبًا): دایمه‌زران، داینا

وَقَبَّ الْمَالَ (ثَمَرَهُ): دراوو مالی خسته‌نیشه‌وه، مه‌لیسوپان

وَقَبَّ عَلَيْهِ الْعَمَلُ: کارو فرمانی خسته‌نه‌ستۆی، بۆی ده‌ستنیشان و دیاریکرد

وَقَبَّ عَلَى الصَّبِيِّ كُلَّ يَوْمٍ آيَاتٍ مِنَ الْقُرْآنِ (عَيْنَ لَهُ آيَاتٍ لِحَفْظِهَا): رۆژانه

چه‌ن نایه‌تیکه‌ی بۆ مناله‌که‌ دیاریکرد له‌به‌ری بکات

وَقَبَّهَ: دای له‌قوله‌پی و وَقَبَّهَ (عَيْنَ لَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَظِيفَةً):

هه‌ر رۆژه‌ی کارو فرمانیکی بۆ ده‌ستنیشانکرد، رۆژانه‌یدایه

وَقَبِّيفًا: ده‌ستی نه‌سپو حوشتر، قوله‌پی

وَقَبِّيفَةً: مووچه، په‌یمان و به‌ئین، نیش‌وکار، پله‌وپایه

وَقَبِّيفَةُ الْعَضْوِ (عَمَلَهُ): کرده‌و فرمانی نه‌ندام

ع

وَعَى الشَّيْءَ (جَمَعَهُ وَحَوَّاهُ): کۆیکرده‌وه، جه‌میکرد، گرتی

وَعَى الْحَدِيثُ (قَبْلَهُ وَحَفَظَهُ):

قسه کانی وه رگرت ، له به ریکرد ، چو به گویدا ، چوه میتشکیه وه

وَعَى الْأَذْنَ سَمِعَهُ): گویئی لیبوو ،

بیستی

وَعَى الْقَيْحُ فِي الْجُرْحِ (اجْتَمَعَ): کیمو

زوخم له برینه که دا کۆبوه وه ، کیمو

زوخمی تیزا

وَعَى الْجُرْحُ (سَالَ قَيْحُهُ): زوخمو

کیمی لیرییی ، کیمی لیچیرا

وَعَى الْعَظْمُ (انْجَبَرَ بَعْدَ كَسْرِ):

نیسکه که ی گرتوه دوای شکانی ،

گرتیه وه پاش شکاندن

وَعَى الْأَمْرُ (أَذْرَكَ - لُنْكَرَهُ): مهستی

پیکرد ، تیگه شست ، بیری که وتوه ،

فامی کرده وه ، هوشی کرده وه ،

راستو چه بی خوی ناسی

وَعَى (الْجَلْبَةِ وَالْأَضْوَاتِ): دهنگه

دهنگ ، ههراو هوریا

وَعَاءٌ - وَعَاءٌ (إِنَاءً): قاپ ، دهفر

وَعَاءٌ دَمَوِيٌّ: بۆری خوین ، ده زووله ی

خوین

وَعَائِي: ده روزه بان ، قاپیه وان

وَعَافٌ: زیاده پوهی له نامۆزگاری و

مۆجباریدا

وَعَاقٌ (صَوْتُ يُسْمَعُ مِنْ بَطْنِ الدَّابَّةِ إِذَا

مَشَتْ): دهنگی ناخی ئازله کاتیک

ده پوات به پرتوه ، دهنگی هه شتیک

وَعِبَ الشَّيْءُ (أَخَذَهُ بِأَجْمَعِهِ): هه مووی

گرت و برد

وَعِبَ (الطَّرِيقُ الْوَاسِعُ): ریگه یه کی

گوشادو به رین ، شارینگه ، ریگه ی پانو

فراوان

وَعَثَ الطَّرِيقُ (تَعَسَّرَ سُلُوكُهُ): سه ختبوو

گرتنه به ریی ، ریگه که سهخت و گرانبوو

وَعَثَ الْأَمْرُ (فَسَدَ وَاخْتَلَطَ): تیکچوو ،

شویا ، ئالۆزو خراپ بوو

وَعَثَ يَدُهُ وَعَثًا (انْكَسَرَ): شکا لهت بوو ،

که رت بوو

وَعَثٌ: نیسکی شکاو ، سست و لاوازی ،

توندو رهق ، سهخته ری ، هه رکاریکی

سهخت و گران

وَعَثَاءٌ (الْمَشَقَّةُ وَالنَّعَبُ - كُلُّ خَصَلَةٍ

مَكْرُوهَةٍ): ده رده سه ریی ، نار په حه تی ،

قورسی و گرانسی ، هه رسیفه تیکی

خراپ و نابه چی ، شه که تی ، ماندویه تی

وَعَثَةٌ مِنَ النِّسَاءِ (السَّمِيَّةُ): زنی

قه لهو ، تیکسمراوو به خۆوه

وَعَثَةٌ مِنَ الْأَيْدِي (الْمُنْكَسِرَةُ): دهستی

شکاو ، له چی چوو

وَعْدٌ فَلَأَنَّا الْأَمْرُ: به لینی پیدا ،

به ایمانی پیدا ، گفتی دابه

وَعْدَ الرَّجُلِ (وَعْدَةٌ شَرًّا وَتَهْدِئَةٌ):

هه ره شه ی لیکرد ، چاوی لی سوور

کرده وه

وَعْدَ الْفَخْلِ (هَنْدَرٌ): ئازله نیره که

دهنگی لیها ت

وَعْدٌ: په یمان ، به لئین ، گفت ، روان

وَعَدَاتُ الْأَرْضِ (رُجَى خَيْرَهَا): زه ویه که

فه رو پیتی لی چاوه پوانکرا

وَعْدَةٌ: هه ره شه ی لیکرد ، چاوی لی

سوور کرده وه

وَعَرَ الْمَكَانَ (صَلَبٌ وَصَفَبَ السَّيْرَ فِيهِ):

ریگا که سهخت و گرانبوو ، نه سستم و

گرانبوو رویشتن بهو ریگه یه دا

وَعَرَّ الرَّجُلُ (حَبَسَهُ عَنْ حَاجَتِهِ):
 پیدایستی لنگرته‌وه ، نه‌یدایه ،
 له‌ری‌لایدا ، ترازانی
 وَعَرَّ الْمُتَكَلِّمُ (قَطَعَ حَدِيثَهُ): قسه‌ی پی
 بری ، نه‌یه‌یشت قسه‌که‌ی ته‌واو بکات
 وَعَرَّ الْمَكَانَ (جَعَلَهُ وَعِرًا): سه‌خت و
 گرانیکرد ، قورسی کرد
 وَعَرَّ: سه‌خت ، ره‌ق ، هه‌رد ،
 هه‌رده‌بانان
 وَعَرَّ: شوینی دژوارو ناهه‌موار
 وَعَرِّي مِنَ الْكَلَامِ: قسه‌ی قورسو گران
 له‌به‌کاره‌یتان یاخود بیستندا یان بیژراو
 له‌هه‌ست و نه‌ستدا
 وَعَرَّ إِلَيْهِ وَعَرًّا: فه‌رمانی پیدای ،
 ده‌ستووری پیدای ، پی‌ی راگه‌یاند ، پی‌ی
 وت ، گالیدا
 وَعَسَّ الدَّاهِرُ الرَّجُلَ (حَنَكَهُ): قالیکرد ،
 خاراویکرد
 وَعَسَّ: شوینه‌وار ، جی پی
 وَعَسَاءٌ: زه‌وییه‌کی نه‌رمو شل
 سه‌وزه‌ی تیدا بوینریت ، لمی شل که‌وا
 پی‌ی‌ی تیا بچه‌قی
 وَعَضَّ (تَبَشَّيرٌ): ناموزگاریکردن ،
 ده‌رس‌دادان ، په‌ند دادان
 وَعَضَّةٌ: ناموزگار ، په‌ند ، ده‌رس ،
 نه‌وه‌ی ده‌رسی لیوه‌رده‌گیری ،
 نه‌نجامی په‌ندو ناموزگاری
 وَعَضَّةٌ: ناموزگاریکرد ، په‌ندی دایا ،
 هات به‌سه‌ریا
 وَعَفَّ بَعْسَرَةً (ضَعْفًا): چاوی کزیوو ،
 بیبینی کزو لاوازیوو
 وَعَفَّ: زه‌وییه‌کی ره‌ق و زیر ناوی تیا
 کزبیتته‌وه

وَعَقَّ الْفَرَسُ (سَمِعَ مِنْ بَطْنِهِ صَوْتًا إِذَا
 مَشَى): له‌کاتی رویشتندا ده‌نگی سک و
 ناخی هات
 وَعَقَّ عَلَيْهِ (عَجِلَ): په‌له‌ی لیکرد ،
 داوای ده‌ست و بردی لیکرد
 وَعَقَّ (شَرَسَ): دپیوو ، هاشاوتبه‌ریوو
 وَعَقَّ فَلَانًا: دپنده‌یی دایه‌ پال ،
 شیواندی و تیکیدا ، واژووی بوو
 الْوَعَقُ: پیاوخراپ ، دپنده ، به‌دخوو
 الْوَعَقَةُ: به‌دپره‌وشتی ، دپی و توندو
 تیزی
 وَعَكَ الْعَرُّ (إِشْتَدَّ): گه‌رما تاوی سه‌ند ،
 قرچه‌ی هات
 وَعَكَ الرِّيحُ (سَكَنَتْ): ره‌شه‌پاکه
 نیشته‌وه ، هیوربووه
 وَعَكَ فَلَانٌ (أَصَابَهُ أَلَمٌ مِنْ شِدَّةِ التَّعَبِ):
 تووشی نیش و نازار بوو به‌موی
 ماندوپیوونه‌وه
 وَعَكَ الْمَرَضُ فَلَانًا (أَذَاهُ وَأَوْجَعَهُ):
 نه‌خوشی نیش و نازاری پیگه‌یاند ،
 نازاریدا ، نه‌شکه‌نجه‌ی برده‌ دلپه‌وه
 وَعَكَ الشَّيْءُ (دَكَّهُ): کوتای ،
 دایگرتته‌وه ، لپییدا
 وَعَكَ: بیتاقه‌ت ، ناساغ ، له‌ش
 تیکشکاو به‌موی ماندوپیوونو
 نیش و کاره‌وه ، قرچه‌ی گه‌رما
 وَعَكَّةٌ: نه‌خوشی ، بیتاقه‌تی ، له‌ش
 تیکشکاو ، گه‌رما ی زور ، تاوسه‌ندن ،
 کپ بوون
 وَعَكَّةُ الْأَمْرِ (إِشْتِدَادُهَا): گه‌رما ی تا ،
 تاوسه‌ندنی
 وَعَكَّةُ الْأَمْرِ (شِدَّتُهُ): نارپه‌ه‌تی و گرانی
 کار

وَعَلَّ (أَشْرَفًا): به ریز، ریزدار، خاوهن

ریزو شکر

وَعَلَّ (تَيْسَ الْجَبَلِ): بزنه کتوی

وَعَلَّةٌ: به ردیکی به رز له شاخ و چیا ،

شوینتی قایم و توکمه له شاخدا ،

دوگمه و قزبجعی کراس ، ده سکی

به رداخ

وَعَمَّ بِالْخَيْرِ (أَخْبَرَ بِهِ وَلَمْ يُحَقِّقْهُ):

مه واله که ی راکه یان ، دلنیا نه بوو لئی

وَعَمَّ الدِّيَارَ (حَيَاَهَا): سلأوی لیکرد ،

سلأوی له شوینو جیکردو سؤزی بؤی

هاته جؤش ؛ هه زوه ها نه مه ش زیاتر

بویتانی سه رده می پیش ئیسلام

نه مه یان ده کردو سؤزو هه ستیان بؤ

رابردو شوینتی ژین و گوزه رانیان

ده هاته کرؤل له گشت هؤنراوه به کیاندا

دووبه یتیان بؤ پیا هه لدان و

سلأولیکردن و یادکردنه وه ی رابردو

شوینو جی ی داده نا

عَمَّ صَبَاحًا (صَبَّاحُ الْخَيْرِ): به یانیت

باش

عَمَّ مَسَاءً (مَسَاءُ الْخَيْرِ): نئواره ت باش

الْوَعْمُ: رهنگو هیلکیکه له شاخدا

جیاوازه له رهنگی پارچه کانی دی

الْوَعْنُ: په نا ، پاسیر ، هه شارگه ،

زه و بیه کی رهق و زبر

وَعْنَتُ الدَّوَابِّ (سَمْنَتُ): ئاژه له کان

قه له و بوون ، گوشتن و تیکسماپو بوون

وَعْنَةٌ: زه و بیه کی رهق و زبر ،

سپیتیه که له زه ویدا هیچی تیا سه وز

نابیت

وَعَوَّاعٌ: لووره ی سه گو چه قه ل ،

چه نه باز ، کومه له خه لکیک هواریکه ن و

بقیزینن ، روربئه

وَعَوَّعَ الْكَلْبُ: سه که که لوورانی

وَعَوَّعَ الْقَوْمَ: قیزه و هواریان کرد ،

دهنگه دهنگو هه رایانکرد

وَعَوَّعَ: چه قه ل ، ریوی ، وتاریبژی

زمان پاراوو ره وان ، بیابان و دهشت ،

چاودیز ، هه سحس ، پاسه وان

وَعَوَّعَةٌ: دهنگی گورگو سه گو

ده له چه قه ل

الْوَعْوَعِيُّ (الظَّرِيفُ الشَّهْمُ): مهردی

بیاوچاک ، رووخوش و مهرد

وَعِي فُلَانٌ: خه بهری به وه وه ،

بیداری به وه وه ، هه ستیکرد ، به ئاگا هات

وَعِي: هوشیاری ، بیداری ، هه ست

کردن ، ئاگاداری ، وریایی ، ئه قه ل و

ژیری به رچاوو دیار

وَعِيدٌ: هه ره شه و گوپه شه ، هه ره شه

وَعِيرٌ: زه وی سه خت و ناهه موار

وَعِيْقٌ: به دخویی ، توندپه ویی ،

دهنگیکه له ورگو سکی ئاژه ل

ده بیستری کاتیک ده پروات به پیره

وَعِي (جَلْبَسَةٌ - حَرْبًا): قاووقیز ،

ژاوه ژاو ، ئاژاوه ، جهنگ ، شه پ ،

به به کدادان ، ناشووب و کیشه

الْوَعِيُّ (أَصْوَاتُ النُّحْلِ وَالْبَعُوضِ وَنَحْوِ

ذَلِكَ إِذَا اجْتَمَعَتْ): ویزه و دهنگی

ههنگو میشووله کاتی کژده ببه وه

وَعْمَالٌ: زیاده په و له پیا هه لدان و

باسکردندا ، فروشه ریک نرخ به رز

بکاته وه ، گرانجان ، گرانفروش

وَعَدَّ الْقَوْمَ (خَدَمَهُمْ): خزمه تی کردن ،

هه ستا به خزمه تکردنیان

وَعَدَ: سستو لاوازی سووک و رسوا ،
که م و کوپ ، خَوْتِيخَر ، خواردن له گه ل
کژمه لیکدا بی بانگکردن ، دارو درهختی
چپو پر

وَعَدَلَ - وَعَدَلَ: بهد خَوْرَاک ،
بانگه شهکاری ره چله ک و نه ژانیک
به درو

وَعَمَ بِفُلَانٍ (أَخْبَرَهُ بِغَيْبِ لَمْ يَمْتَبِتْهُ):
هه والیکي نادلنیای پی راکه یاند ،
دلنیانه بوو له و هه واله ی پی راکه یاند

وَعَمَ فُلَانًا (قَهْرَهُ): توپه یکرد ، خهشمو
قینی هه لسان

وَعَمَ إِلَى الشَّيْءِ (ذَهَبَ وَهَمَهُ إِلَيْهِ):
رؤیی و خه خیال و بیری لایبوو ، بیری
لیده کرده وه

وَعَمَ عَلَيْهِ (حَقَدَ): رقی لیبوو ،
خهشمو قینی لیته لسا

وَعَمَ: رقو کینی سه قامگیر له سینهو
ده رووندا ، جهنگو شه پی ، نه فس ،

کیل و که ودهن ، خواردن هه لوه ریو

وَعَمِيرٌ - وَعَمِيرَةٌ: کژشتیکه سوور
ده کړتیه وه له سه ر بردی گهرم ،

شیری گهرم کراو به بردی گهرم ، ناوی
گهرم

وَفَا

وَفِي بِالعَهْدِ: په یمانی برده سه ر ،

پاراستی ، په یمان و به لینی نه شکان

وَفِي بِالفَرْقِ: نامه که ی به جیکه یاند ،
بردی سه ر ، به جیتی هیتا

وَفِي الشَّيْءِ (طَالَ): دریزیه وه ،

نه نجامدراو زیادبوو

وَفِي الدَّرْهِمِ المَثْقَالِ (عَدَلَهُ وَوَأَزَلَّهُ):
دره مه که هاوکیش و هاوسهنگ بوو

وَعَدًا (كَانَ ضَعِيفًا الْعَقْلَ دَنِيئًا): نه قل
سووک بوو ، نه قل و زیری سووک و
نزمبوو

وَعَدًا (أَحْمَقٌ - دَنِيءٌ - خَادِمٌ حَقِيرٌ):
کیل ، که ودهن ، که مژه ، سووک و
رسوا ، پی اوخراپ ، سه سه ری ،

توکه ری سووک و رسوا ، نانه سک ،
باینجان

وَعَرَّ الْيَوْمَ (إِشْتَدَّ حَرُّهُ): روزیکي
گهرمبوو ، قرجه ی که رمای داهات

وَعَرَّ صَدْرَهُ عَلَى فُلَانٍ (تَوَقَّدَ عَلَيْهِ مِنَ
الغَيْظِ): سینهی پر خهشمو قین بوو

به رانبه ری ، سینهی پر خهشمو قین بوو
وَعَرَّ الشَّمْسُ فُلَانًا (إِشْتَدَّ وَقَعَهَا عَلَيْهِ):
تین و قرجه ی گهرما زور بوو له سه ری ،

زیانی پیکه یاند
وَعَرَّ فُلَانٌ فُلَانًا (وَعَدَهُ): به لئین و

په یمانی پیدا
وَعَرَّ - وَعَرَّ (عَدَاوَةٌ - حَقْدٌ - ضَغْنٌ):
دورمنایه تی ، رقو قین ، دل پیسی

وَعَرَّةٌ - وَعَرَّةٌ: قرجه ی که رما ، رقو
قین

وَعَفَا وَعَفَاءٌ (أَسْرَعَ وَعَدَاءٌ): په له یکرد ،
خیرایکرد ، هه لهات ، رایکرد

وَعَفَا البَصْرُ (ضَعُفًا): دییه ی کزو
لاوازیوو

وَعَفَا: پارچه قوماش و په رویه که
ده به ستریت به ورگی سابرینه وه هه تا

نه په ریت

وَعَلَ فِي الشَّيْءِ (أَمَعَنَ فِيهِ): روزوو

تیبیدا ، قالبوو

وَعَلَ عَلَى القَوْمِ (أَتَاهُمْ بِلا دَعْوَةٍ):
خوی تیختست ، چوه ناویان به بی

بانگکردن

وَفِي الرَّجُلِ حَقَّهُ: مافی خوی دایه ،
گشت مافه کانی پئیدا
الْوَفَى: زهوی بهرز ، ته پۆلکه ، گرد
وَفَاءُ الْوَعْدِ (الْمَحَافِظَةُ عَلَيْهِ): په یمان
پاریزی ، سه راستی
وَفَاءُ الدِّينِ (تَسْلِيْدُهُ): قهرزدانه وه ،
سه راستی
وَفَاءُ الشَّيْءِ (ثَمَامَهُ): ته واوکردن ،
برندنه سه ر
وَفَاءُ الْعَهْدِ: په یمان پاریزی ،
به وه فایی
وَفَاءٌ لِكَذَا (اِيْنَاءٌ لِكَذَا): له جیاتی ،
له بری ، له تۆله یدا
وَفَاةٌ (مَوْت): مردن ، کۆچکردن ،
سوی برونه وه ، سه رنانه وه ، گیان
ده رچوون ، مه رگ
وَفَادٌ (كَثِيْرُ الْوُفُوْدِ): زۆر هاتووچۆکه ر
وَفَاضٌ: چه رمیکه ده خرتیکه ژیر
ناشه وه ، شوینتیک ناوی تیا کۆبیتته وه
وَفَاعٌ (صَمَامُ الْقَارُوْرَةِ): سه روده می
دۆلکه یان ده به
وَفَاقٌ (اِتْفَاقٌ - ضِدُّ خِلَافٍ): ریکه وتن ،
ریکی ، پیکه اتن ، کۆک بوون
وَفَاهَةٌ: خزمه تکاری که نیسه و دیر
وَقَدْ اِنْسَى اَوْ عَلِيَ الْاَمِيْرُ: مات ،
که یشته جی ، نیرا بۆ لای مه ر
وَقَدْ (اُرْسِلَ): ناردی ، به ری یکرد
وَقَدْ: نیراو ، نوینه ری نیراو
به ری کراو ، که یشتن ، هاتن
وَقَرَّ لَهُ الْمَالُ: مال و دارایی بۆ فه راهم
هینا ، دهسته به ری کرد بۆی
وَقَرَّ عَرَضُ فُلَانٍ (صَانَهُ وَلَمْ يَشْتَمَهُ):
ئابروی پاراست ، قسه و جنتوی پئینه دا

وَقَرَّ عَطَاءُكَ: ده ست و دیاری و
به خشش که ی به خۆشتوو دییه وه بۆ
که پان دیتته وه
وَقَرَّ الثُّوبُ (قَطَعَهُ وَاْفِرَاً): به باری
پانیدا بری
وَقَرَّ الْمَالُ اَوْ الْمَتَاعُ (كَثُرَ وَاَسْعَ): پارو و
شت و مه کی زۆر بوو
وَقَرَّ الشَّيْءُ (كَثُرَهُ وَجَعَلَهُ وُقْرًا):
زۆر یکرد ، که شه ی پئینه ند ، نه شو
نمای پیکرد
وَقَرَّ لِفُلَانٍ عَرَضُهُ (صَانَهُ وَلَمْ يَشْتَمَهُ):
ئابروی پاراست ، سوو کایه تی
پئینه کرد ، جنتوی پئینه دا
وَقَرَّ الْمَالُ (لَمْ يَنْقُصْ مِنْهُ): لتی که م
نه کرد ، ده ستی بۆ نه برد ، که لی نه کرد
وَقَرَّ عَلَيْهِ الثَّعْلَبُ: شه که تی و
ماندو بوونی نه نایه به ر ، ماندو و
شه که تی نه کرد ، نه به یشتن ماندو ببیت
وَقَرَّ عَلَيْهِ حَقُّهُ (اِسْتَوْفَاهُ): سه رجه م
مافی خوی دایه ، مافی پئیدا و نه یخوارد
وَقَرَّ اللهُ حَقُّهُ مِنْ كَذَا (اَسْبَقَهُ):
خوداوه ند رشتی به سه ریدا ، پئیدا
وَقَرَّ شَعْرُهُ (اَعْفَاهُ): قزی در زۆر کرده وه ،
به ریدایه وه
وَقَرَّ: سامان ، فه رو پیست ، زۆری
دارایی ، نابووری ، ده ست گرتنه وه ،
کۆکردنه وه ، پاشه که وت کردن
وَقْرَةٌ (كَثْرَةٌ): زۆری ، فره یی ، قزوو
مووی زۆر به سه ره وه یان قزۆک
گورچیکه ی داپۆشی بیت
وَقَرَّ (عَجَلَ): په له یکرد ، خیراو ده ست و
بردی کرد

الْوَفْرُ - الْوَفْرُ: په له کردن، خیرایی ، شوینتی بلندو بهرذ
 وَقَصَّ وَقَصًّا وَوَفَضًا (عَدَاً وَأَسْرَعَ):
 په له بیکرد ، رایکرد ، توندو تیزرایکرد
 وَقَصَّ الْإِبِلَ (تَفَرَّقَتْ): حوشتره که
 په رته وازه بوو ، په پراگه نده بوو
 وَقَصَّ - وَقَصَّ (العَجَلَة): په له کردن،
 خیراکردن، دهستو برد کردن
 وَفَضَّة: مابهین وچالایی نیوان هر دوو
 لای سمیل ، تویشه داننیکه شوان
 شت ومه کی خوی تیا ه لده گزیت ،
 تیره دان ، جی تویشوو
 الْوَفْعُ: گه وال ه وری باران ه لگر ،
 ده می دولا که وده به ، بیناو
 ساختمانیکی به رزو بلند ، هرشتیکی
 به سوودو که لک له زه ویدا
 وَفِغٌ: منالی په روه رده کراو ،
 به باره منراو
 وَفِغَةٌ: سه ری مه تاره وده به ،
 تویشه دان یان پریاسکه ی خواردنی
 شوان و جوتیار ، مه قاش
 وَفَّقَ الْأَمْرَ (كَانَ مُوَافِقًا وَصَوَابًا): له بارو
 شیاو بوو ، ره خساوو گونجاو بوو
 وَفَّقَ الْأَمْرَ (جَعَلَهُ مُوَافِقًا): گونجاوو
 له باریکرد ، هینایه سه ربارو گونجانی
 وَفَّقَ بَيْنَ الْقَوْمِ (أَصْلَحَ): چاکسازیکرد
 له نیوانیاندا ، ریکی خست ، پیکی هینان
 وَفَّقَ اللَّهُ فَلَانًا (أَلْهَمَهُ الْخَيْرَ): خیرو
 چاکه ی هینا به به ریا ، ریتنومایی کرد بو
 خیرو چاکه
 وَفَّقَ اللَّهُ أَمْرَ فُلَانٍ (أَعْطَاهُ لَهُ مُوَافِقًا
 لِمُرَادِهِ): خوداو ه ند به پیی ویستی
 خوی دابه ، وهک داواکه ی خوی پیندا ،
 به دلی خوی له گه لکرد

وَفَّقَ بَيْنَ النَّقِیْضِیْنِ: دوانی جیاوازی
 یه ک خست ، ریکی خست
 وَفَّقَ بَيْنَ الْمُتَخَاصِمِیْنِ: دوو که سی
 ناکلاکی ناشت و ته باکرد ، ریکی خست
 وَفَّقَ بَيْنَهُمْ (صَالَحَهُمْ): ناشتی
 کردنه وه ، ته پای کردن
 وَفَّقَ لَكُنَا (صَادَقَهُ وَتَقِيَهُ): دوزیه وه ،
 دهستی کهوت ، بوی ره خسا
 وَفَّقَ (الطَّابِقَةُ بَيْنَ الشَّيْئِیْنِ - قَلْبُرُ
 الْكِفَايَةِ): به گویزه ی ، وه کو ، به پیی ،
 له یه کچوونی دووشت ، هاوتاو
 هاوشیوه ی
 وَفَّهَ وَفَّهًا: بوو به خزمه تکاری که نیسه
 الْوَفَّيَّةُ: په لویایه ی خزمه تکاری
 که نیسه
 وَفِّي: ته او ، پر ، هم مووی ، گشت ،
 په یمان راست ، راستگر ، دلسوز ،
 دهست و دلپاک ، به لاین به سه ربه ر ،
 به وه فا ، نه مه کدار
 وَفِیغَةٌ: سه ر دوده می مه تاره وده به ،
 تویشه دان که خومارو خواردنی تیا
 ه لده بگرن ، پارچه په رویه که قه لومو
 پینووسی پیده سپریت ، سه به ته ،
 به رچنه
 وَفِیقٌ (رَفِیقٌ): هاوپی ، هاوه ل ،
 برادره ر ، دزست ، خوشه ویست ، هاوړاو
 بزچوون ، هاوړی سی سه فه رو گشت
 وَقَى الشَّيْءَ (صَانَهُ عَنِ الْأَذَى وَحَمَاهُ):
 له خراب و زیان پاراستی ، پاریزگری
 لیکرد ، له فه وتان و زیان پاراستی
 وَقَى الْفَرَسَ مِنَ الْحَفَا: تهمسپه که ی
 پاراست له وه ی سمی بسوویت

وَقَاء - وَقَاء (مَا وَقِيَتْ بِهِ الشَّيْءُ)؛

پاریزه‌ری شت ، قه‌غان و پاریزه‌ر

وَقَاء: پیایک توند خوی بی‌پاریزیت

وَقَائِح: رووداوه‌کان ، کاره‌ساته‌کان

وَقَاح: مه‌ردومی نامه‌ردو بی‌تابوو،

سپله و نمک به‌حرام

وَقَاحَة: بی‌تابرووی، له‌وچه‌یی ،

تربویی ، چه‌قاوه‌سوویی، بی‌شهرمی

وَقَاد (مَا اتَّقَدَ بِهِ النَّارُ): چاوکه ،

سووته‌مندی ، ناگره‌لسین ، نه‌وه‌ی

ناگری پیده‌کریته‌وه

وَقَاد (مُتَوَقِّدٌ): گرگرتوو ، داگیرساو ،

کلپه و بلتسه‌دار ، پیای زرنگو وریا

وَقَار (هَيْبَةٌ وَاحْتِرَامٌ - رِزَاةٌ وَحِلْمٌ):

ریز، شکوداری، هیمنی ، له‌سه‌رخویی،

مه‌نگی، شکومه‌ندی، وبقار

وَقَاص: توری راوکردنی په‌له‌وه‌ر ،

به‌رده‌و کوله‌ی راو

وَقَاع - وَقَاعَة (الَّذِي يُغْتَابُ النَّاسَ):

دورزمان ، هاندەر ، غه‌بیه‌تکهری

خه‌لکی ، فیتنه‌و ناشوبگتیر

وَقَاع: په‌رین ، جووتبوون ، بیکه‌وه

نوستن

وَقَاعَة (مَوْضِعٌ وَقُوعٌ طَرَفُ السُّرِّ عَلَى

الْأَرْضِ إِذَا أُرْسِلَ): لایخوارو دامینسی

په‌رده‌که‌شور ده‌بیته‌وه‌له‌زه‌وی

ده‌خشیت

وَقَاعَة (صَلَابَةٌ الْأَرْضِ لِاتِّكَادِ تَنْشَفِ

الْمَاءِ): ره‌قه‌زه‌وییه‌ک که‌ئاو

هه‌لته‌مزیت

وَقَاف: سست و هیواش ، روو‌وه‌رگتیر

له‌چه‌نگو شهر

وَقَافَة: ترساو که‌ده‌وه‌سستیت‌و

ناجوولیت ، راجله‌کاوی و رامان

وَقَايَة - وَقَايَة: پاریزکاری ، پاراستن

وَقَبَ الرَّجُلُ (أَقْبَلَ وَجَاءَ): مات ، رووی

تینکرد

وَقَبَ الظَّلَامُ (انْتَشَرَ): تاریکی دامات ،

بلا‌وبوه‌وه

وَقَبَ القَمَرُ (دَخَلَ فِي ظِلِّ الكُسُوفِ):

مانگ گپرا

وَقَبَ الرَّجُلُ (غَارَتْ عَيْنَاهُ): چاوی چوو

به‌قوولا

وَقْبَا: چال ، بوشایی ، کلور ، کون ،

گیل ، گه‌وج ، که‌وده‌ن ، گه‌مژه ،

که‌لحز

وَقْبَاء: بیریکی ته‌پیو

وَقْبَة: چال و کونیک له‌به‌رد یان

جه‌ست‌دا ، کلاروژنه‌یه‌کی که‌وره‌و

سپیه‌ردار

وَقَبَتِ الشَّمْسُ (غَابَتْ): خورنا‌وابوو ،

روژنا‌وابوو

الْوَقْبِي (المَوْلَعُ بِصُغْبَةِ الحَمَقِي):

نالووده به‌هاوه‌لایه‌تی گیل و که‌وده‌ن

وَقَّتَ الأَمْرَ (جَعَلَ لَهُ وَقْتًا يُفْعَلُ فِيهِ):

کاتیک‌ی بو دیاریکرد ، کاتی بو

ده‌ستنیشانکرد

وَقَّتَ (أَنْ - زَمَنَ): کات ، سات ، واده ،

کاتیک‌ی دیاریکراو

وَقَّتَ مَوْتًا: کاتیک‌ی دیاریکراو ،

ده‌ستنیشانکراو

وَقَّتَ الرَّقَادَ: کاتی پالکه‌وتن و نوستن

وَقِح - وَقِح (قَلَّ حَيَاؤُهُ): بی‌تابوو

شهرمبوو ، جوختی و چه‌قاوه‌سوو بوو

وَقِح حَافِر الدَّابَّة (صَلَبُهَا): سمی

نازه‌له‌که‌توکمه‌بوو ، ره‌ق بوو

وَفَحَّ حَافِرُ الدَّابَّةِ: سَمَى وَلاخَه كَى

چا ككرد ، باش و توكمه يكد

وَفَحَّ الحَوْضُ: حَه وَزَه كَى چا ككرد

وَفَحَّ: بَى تَابِرُو ، چوختى ، له وچه ،

رُومَه لَمَأَرَاو ، چَه قَاوَه سُوو

وَقَدَّ النَّارُ إِشْتَعَلَتْ: نَاكِرَه كَه دَاكِرِسَا ،

كِرِيكِرَت ، نَاكِرَى كِرَت ، كَلَبَهَى سَه نَد

وَقَدَّ النَّارُ أَشْعَلَهَا: نَاكِرَه كَى

دَاكِرِسَا نَد ، كِرَى پِتُوه نَا

وَقَدَّ- وَقَدَّ: نَاكِر ، نَار ، دَاكِرِسَا نَى

نَاكِر ، هَه لَكِرِسَا نَى ، كِرِسَه نَد نَى

وَقَدَّةُ (أَشَدُّ الحَرِّ): قِرچَهَى كَه رَمَا ،

سَه خَتِرِن كَه رَمَا

وَقَدَّ فَلَانًا: لَيِيدَا هَه تَا خَسْتِيَه

سَه رَه مَه رَكُو كِيَا نَدَان ، دَا بِيَه زَه وِيدَا ،

بَه نَه خَوْشَى بَه جَبِي مَيَشْت

وَقَدَّ فَلَانًا النَّعَاسَ (عَلَيْهِ): خَه وَ زَالِبُوو

بَه سَه رِيَا ، خَه وَهَات بَه سَه رِيَا ،

خَه وَ بَرِدِيَه وَه

وَقَرَّ العَظْمُ: نَيَسَقَانَى شَكَا نَد ، شَكَا نَى

وَقَرَّ فِي بَيْتِهِ (جَلَسَ بِوَقَارٍ): لَه مَالَى

خَوِيدَا دَانِيَشْت بَه شَكُو مَه نَدِي وَ كَه سَيْتَى

بَه رِزَه وَه

وَقَرَّ الشَّيْءُ فِي قَلْبِهِ وَقَرَأَ (سَكَنَ فِيهِ

وَتَبَّتْ وَيَقِي أَثَرَهُ): لَه دَلِيَا چَه سَپَاو

سَه قَا مَكِر بُوو ، لَه دَلَى چَه قَاو

جَبِي كِر بُوو

وَقَرَّ اللهُ أَذُنَهُ (أَثَقَلَ سَمْعَهَا أَوْ أَذْهَبَهُ

كَلَّهُ): خُو دَاوَه نَد كُوئَى كِرَا نَكِرَد ،

كُوئَى قُورَس وَ كِرَا نَكِرَد ، كَه رِي كِرَد

وَقَرَّ الشَّيْخُ (بَجَلَهُ وَعَظَّمَهُ): رِي زَى

لَه بَه تَه مَه نَه كَه كِرَت ، رِي زَى لَيِنَاو

بَه مَه زَنِ كِرَت

وَقَرَّ فَلَانًا (جَرَحَهُ): بَرِي نَدَارِي كِرَد ،

زَا مَدَارِي كِرَد

وَقَرَّ الدَّابَّةَ (سَكَنَهَا): نَا زَه لَه كَى

تَا قَه تَكِرَد ، رَا م وَ هِي مَنَى كِرَد

وَقَرَّ المَشِي: شُو وَيْنَه وَارَى بُو

رُو يَشْتَنَه كَى دَا نَا ، شُو وَيْنَه وَارَى بَه جَى

نَه مَيَشْت

وَقَرَّ: كَلُور ، چَال ، كُون ، كُونَى چَال وَ

نَيَسَقَان وَ شَتَى تَر

وَقَرَّ: بَارَى كِرَا ن وَ قُورَس ، كَه وَالَه

مَه وَرَى قُورَس وَ بَارَا نَا وَى

وَقَرَّ: پِيَا وَى خَاوَه ن كَه سَيْتَى وَ دَا نَا

الْوَقَرَاتِ (الْأَثَارُ عُمُومًا): شُو وَيْنَه وَار

بَه شَيُوَه يَه كَى كَشْتَى

وَقَرَّتْهُ الأَسْفَارُ (صَلَبَتْهُ): سَه فَه رَى زُود

قَا لِي كِرَد

وَقَرَّةٌ: كُون وَ چَالَى بَه رِدُو نَيَسَقَان

وَقَرَّةُ الدَّهْرِ (شَدَائُهُ وَخَطْبُهُ): سَه خَتَى وَ

دَه رِدَه سَه رِيَه كَا نَى رُو زِي كَار

وَقَرِي (رَاعِي الغَنَمِ وَمَقْتَنِيهَا): شُوَا نَى

مَه رَى خَاوَه ن مَه رُو مَالَات

وَقَسَّ فَلَانًا بِأَكْرُوهُ: خِرَا پَه وَ كَارَى

نَا رَه وَاى شُو وَيْن خَسْت

وَقَسَّ الفَاخِشَةَ (ذَكَرَهَا): بَا سَى خِرَا پَه وَ

كَارَى نَا رَه وَاى كِرَد

وَقَسَّ الإِبِلَ (أَجْرَبَهَا): كَه رِي كِرَد ،

كُورِي كِرَد

وَقَسَّ: يَه كَه م سَه رَه لَدَا نَى كَه رَى

بَه رَه وَهَى بَه جَه سَه تَه دَا بِلَا وِي بِي تَه وَه

وَقَشَّ الرَّسْمُ (عَفَا): وَيْنَه كَه سَپَا يَه وَه ،

نَه مَا ، شُو وَيْنَه وَارَى نَه مَا

وَقَش: جووله ، دهنگ ، مهست ،
 ناته‌واویی ، عهیب ، ورده ته‌خته و دار
 که‌وا ناگری پتیه‌لده‌گیرسی و
 خوئده‌کریت
 وَقَصَّ عُنُقَهُ (كَسَرَهَا): گهردن و ملی
 شكا
 وَقَصَّ بِهِ الدَّابَّةَ (رَمَتْ بِهِ فَكَسَرَتْ
 عُنُقَهُ): مه‌لیداو ملی شكا ، خستیه
 خواره‌وه و گهردن شكا
 وَقَصَّ الشَّيْءَ (عَابَهُ وَتَقَصَّهُ): ره‌خنه و
 نكولی لیگرت ، نه‌نگی دایه پال
 وَقَصَّ عُنُقَهُ بِالذِّينِ (أَثَقَلَهَا): قهرز
 باری نه‌ستی قورس و گرانکرد
 وَقَصَّ الرَّجُلُ (دُقَّتْ عُنُقُهُ): گهردن و
 ملی کوترا
 وَقَصَّ عُنُقَهُ (كَسَرَهَا): گهردن و ملی
 شكاند
 وَقَصَّ عَلَى النَّارِ (أَلْقَى عَلَيْهَا صَفَارُ
 الحَطْبِ): ورده‌دارو ته‌خته‌ی خسته نیو
 ناگره‌که
 وَقَصَّ السَّبْعُ: دپنده‌که نیچیره‌که‌ی
 گرت و خواردی
 وَقَصَّ (قَصَّرَتْ عُنُقَهُ خَلْقَهُ): گهردن
 کول و کورت بوو ، له‌خوئرسکه‌وه
 گهردن و ملی کورت بوو
 وَقَصَّ: خه‌وش ، نه‌نگو ناته‌واویی ،
 ورده‌دار ، ته‌لاش
 وَقَصَّ (فِي القَرُوفِ):
 له‌زانستی هؤنراوه‌زانیدا: بریتیه
 له‌خستنی پیتی دووه‌می بزوین
 وَقَصَّ: ورده دار که‌وا ناگری پی خوئ
 ده‌کریت ، گهردن کول و کورت
 وَقَصَّاءُ: گهردن و مل کورت ، گهردن
 کول

وَقَطَّ فَلَانًا دَابَّةً: ناژه‌له‌که‌ی خستی و
 بورایه‌وه ، دای به‌زه‌ویداو له‌هوش
 خوئی چوو
 وَقَطَّ فَلَانًا: خستی به‌پشتا ، قاچی
 به‌رزکرده‌وه و لیتیدا
 وَقَطَّ الشَّيْءَ فَلَانًا (أَثَقَلَهُ - أُنَامَهُ):
 قورسیکرد ، فشاری خسته‌سه‌ر ،
 نواندی ، خه‌وی لیختست
 وَقَطَّ: چالیکه ئاوی بارانی تیا
 کژده‌بیتته‌وه
 وَقَطَّاهُ (ضَرَبَهُ حَتَّى أَثَقَلَهُ): لیتیدا مه‌تا
 نازاریدا
 وَقَعَ الشَّيْءُ مِنْ يَدِي (سَقَطَ): که‌وت ،
 گلا ، به‌ریوه‌وه ، له‌ده‌ستم که‌وته
 خواره‌وه
 وَقَعَ الحَقُّ (ثَبَّتَ): حه‌ق و راستی
 جینگربوو ، چه‌سپا ، دامه‌زرا
 وَقَعَ القَوْلُ عَلَيْهِمَ (وَجِبَ): سه‌پا
 به‌سه‌ریاندا بریاری سزاو نه‌شکه‌نجه‌درا
 به‌سه‌ریاندا
 وَقَعَ الإِبِلُ (بَرَكَتْ): حوشره‌که چۆکی
 دایا
 وَقَعَ الدَّوَابُّ (رَبَّضَتْ): چۆکی دایا ،
 ناژه‌له‌که چۆکی دایا
 وَقَعَ رَبِيعٌ بِالأَرْضِ (حَصَلَ وَهُوَ أَوَّلُ مَطَرٍ
 يَقَعُ فِي الخَرِيفِ وَلا يُقَالُ سَقَطَ):
 یه‌که‌م باران دای له‌زه‌وی ، یه‌که‌مین
 بارانی پایز دای له‌زه‌وی
 وَقَعَ الأَمْرُ حَدَثًا - حَصَلَ): روویدا ،
 قه‌وما ، که‌وته‌وه
 وَقَعَ لَهُ أَمْرٌ حَدَثُهُ لَهُ): به‌سه‌ری مات ،
 تووشبوو

وَقَعَ الْأَمْرُ مِنْهُ مَوْقِعًا كَانَ لَهُ تَأْثِيرٌ

عَلَيْهِ: کاریگری مه‌بوو له‌سهری

وَقَعَ الطَّائِرُ عَلَى (حَطًّا): نیشته‌وه ،

مه‌لنیشته

وَقَعَ الْكَلَامُ فِي نَفْسِهِ أَثْرًا بِهَا: قسه‌که

کاریگری مه‌بوو له‌سهری ، کاری

تی‌کرد

وَقَعَ فِي الشَّرْكَ حَصْلٌ فِيهِ: که‌وته

داوو تو‌زیه‌که‌وه

وَقَعَ فِي أَرْضٍ فَلَاةٌ صَارَ فِيهَا: که‌وته

بیابان و ده‌شتیکی دووره‌وه

وَقَعَ بِالْعَدُوِّ وَقَعًا بَالِغًا فِي قِتَالِهِمْ:

کوشتاری دو‌زمنی کرد ، به‌توندی جه‌نگا

له‌که‌لیان

وَقَعَ فِي فَلَانٍ سَبَّهُ وَعَابَهُ وَإِعْتَابَهُ:

قسه و جنیوی پیتدا ، ره‌خنه و نکوولی

لی‌کرد

وَقَعَ إِلَى كَذَا (ذَهَبًا وَإِنطَلَقَ مُسْرِعًا):

به‌خیرایی ده‌رچوو رویشته ، زوو بویی

وَقَعَ مِنْ كَذَا أَوْ عَنْ كَذَا (إِمْتَنَعَ وَتَنَحَّى):

وازی لی‌هینا ، دوریکه‌وته‌وه

وَقَعَ الْبَعِيرُ: حوشره‌که‌ی داخ‌کرد

وَقَعَ الْكِتَابُ: ئیمزای‌کرد ، موری خوی

لی‌دا ، ناوی خوی خسته‌سهر

وَقَعَ الْعَهْدُ: په‌یمان و ری‌ککه‌وتنه‌که‌ی

مؤ‌ر‌کرد ، ئیمزای‌کرد

وَقَعَ الْمَطَرُ الْأَرْضَ: به‌په‌رتنه‌وازه‌وه

جی‌احیا باران گیای رواند له‌سهر زه‌وی

وَقَعَ الصِّقْلُ: تی‌زیک‌کرد

وَقَعَ الْكَاتِبُ فِي الْكِتَابِ حَذْفَ الْفُضُولِ

مِنْهُ: زیاده‌ی کتیبه‌که‌ی لای‌برد ،

مه‌لی‌گرت

وَقَعَ عَلَى فَلَانٍ أَنْقَى ظَنَّهُ عَلَيْهِ:

گومانی مه‌بوو لی‌ی ، به‌گومان‌بوو لی‌ی

وَقَعَ الْقَوْمُ (فَرَّتُوا): دابه‌زین ، لایاندا

وَقَعَ فِي الرَّجُلِ (سَبَّهُ وَعَابَهُ): قسه‌ی

به‌پیاوه‌که‌وت ، تی‌ی به‌ربوو ،

سو‌وکی‌کرد

وَقَعَ فِي النَّضْلِ (حَدَدُهُ): ده‌مه‌که‌ی

تی‌زیک‌کرد ، ده‌مه زه‌ردی‌کرد

وَقَعَ مِنْ كَذَا أَوْ عَنْ كَذَا (إِمْتَنَعَ وَتَنَحَّى):

وازی لی‌هینا ، ده‌ستی لی‌هه‌لگرت

وَقَعَ الْخَطَابُ أَوْ الصِّكُّ وَضَعُ ثَوْبِيَعَهُ

عَلَيْهِ: ئیمزای‌کرد ، شه‌قلی‌کرد ،

نیشانه و هیمای خوی له‌سهر دانا

وَقَعَ بَيْنَهُمُ (أَنْقَى الشِّقَاقَ): کردنی

به‌گزی به‌کا ، ناکزکی تی‌خستن

وَقَعَ عَلَيْهِ عِقَابًا أَوْ بِهِ قَضَا صَاصًا

(عَاقَبَهُ): سزایدا ، تو‌لی لی‌کرده‌وه

وَقَعَ فِي التَّهْلُكَةِ: که‌وته مه‌ترسیه‌وه ،

تووشی به‌لا‌ونه‌مامه‌تی هات

وَقَعَ فِي الْفَحِّ: بوو به‌ته‌له‌وه ، که‌وته

بو‌سه‌وه داوه‌وه

وَقَعَ (حَفِي - اِسْتَكَى لَعَمَ قَدَمِهِ مِنْ غَلظِ

الْأَرْضِ وَالْحِجَارَةِ): نازاری قاجی مه‌بوو

به‌موی ره‌قی زه‌وی به‌رده‌وه

وَقَعَ: که‌وتن ، روودان ، قه‌ومان ،

ورده‌به‌رد ، شوینی به‌رزو بلند له‌چیا‌دا

وَقَعَ الْأَسْدَامُ (صَوْتًا الْقَدَمِ): ته‌په‌ی

په‌ی ، تریه‌ی په‌ی ، س‌په‌ی

وَقَعَ الْكَلَامُ (تَأْثِيرَهُ): کاریگری قسه ،

راده‌ی کارتیکردنی قسه

وَقَعَ الْحَصَى الصِّفَارِ: ورده‌به‌رد ،

زیخ

وَقَعَ: هه‌وردی باران هه‌لگر ، هه‌وردی

ناسکو و سپی ، نه‌خوشیک سکا‌لابکات

وَقْعَةٌ: كهوتن، كهوتنیک، به‌لا، کاره‌سات، رووداو، چورتم، ژهمیک، خواردن، گورگه‌خو، به‌ره‌به‌یان، نه‌هامه‌تی و دهرده‌سه‌ری له‌جه‌نگدا، خوتن له‌کۆتایی شه‌ودا

وَقْفًا ثَبَاتًا فِي مَكَانِهِ - قَامَ: له‌شوینی خۆیدا جینگیربوو، وه‌ستا، راوه‌ستاوه، مه‌لسایه‌سه‌ری، مه‌ستا، راست بوه‌وه، راپه‌ری

وَقْفًا عَلَى الشَّيْءِ (عَائِنَهُ): دیاریکرد، ده‌ستپشانیکرد

وَقْفًا فِي الْمَسْأَلَةِ (إِرْتَابًا فِيهَا): گومانی مه‌بوو تیدا، به‌گومانبوو لیتی

وَقْفًا عَلَى الْكَلِمَةِ: له‌سه‌ر وشه‌که وه‌ستا، زه‌نه‌داریکرد، بپی له‌وشه‌ی دوا‌ی خۆی

وَقْفًا الْحَاجَّ بِعَرَفَاتٍ (شَهِدَ وَقْفَهَا): حاجیه‌که ناماده‌ی وه‌ستانی (عه‌ره‌فات) بوو، له‌وی‌بوو

وَقْفًا فَلَانٌ عَلَى مَا عِنْدَ فَلَانٍ فَهَمَّهُ وَتَبَيَّنَهُ): تیکه‌یشت و روونی کرده‌وه، حالی بوو دهریخت، لیتی کۆلیه‌وه

وَقْفًا فَلَانًا عَنِ الشَّيْءِ (مَنْعَهُ عَنْهُ): لیتی گرت‌وه، ده‌ستی هینایه‌ری، نه‌یه‌یشت

وَقْفًا فَلَانًا عَلَى الْأَمْرِ (أَطْلَعَهُ عَلَيْهِ): نیشانیدا، خستیه‌به‌رچاوی، ناگاداریکرد لیتی

وَقْفًا الْأَمْرَ عَلَى حُضُورِ فَلَانٍ (عَلَّقَ الْحُكْمَ فِيهِ بِحُضُورِهِ): بپیاره‌که‌ی راگرت له‌سه‌ر ناماده‌بوونی له‌دادگا، بپیری وابه‌سته‌ی ناماده‌بوونی شه‌و کرد له‌دادگا

وَقْفُ الدَّارِ وَنَحْوَهَا (حَبَسَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ): لانه و ماله‌که‌ی رامکرد له‌پیناوی په‌روه‌ردگادا، راهی خوا‌یکرد

وَقْفًا تَنْفِيذَ الْحُكْمِ (أَجَلُهُ): جی به‌جیکردنی فه‌رمانه‌که‌ی راوه‌ستان، دوا‌یخت، خستیه‌دواوه

وَقْفًا مُلْكُهُ لِأَوْلَادِهِ: مال و مولکه‌که‌ی ته‌رخانکرد بۆ مناله‌کانی

وَقْفُ الْمَرْأَةِ (جَعَلَ فِي يَدِهَا الْوَقْفَ وَهُوَ سَوَّارٌ): بازنی کرده‌ده‌ستی ژنه‌که

وَقْفُ الْقَارِيءِ (عَلِمَهُ مَوَاضِعَ الْوَقْفِ): خوینه‌ری فیزی شوینی وه‌ستان کرد، فیزی رامیکرد له‌کۆیدا بوه‌ستیبت

وَقْفُ الْجَيْشِ (وَقْفًا وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ): سوپاکه‌ی یه‌که له‌دوا‌ی یه‌که راگرت

وَقْفُ الْمَرْأَةِ يَدَيْهَا بِالْحِنَاءِ: ژنه‌که ده‌ستی به‌خنه‌ره‌نگکرد، په‌له‌و نوکته‌ی جیاجیای خسته‌ده‌ستی‌وه

وَقْفُ الدَّابَّةِ (جَمَلًا تَقِفُ): نازه‌له‌که‌ی وه‌ستاند، رایگرت

وَقْفًا فَلَانًا عَلَى ذَنْبِهِ (أَطْلَعَهُ عَلَيْهِ): ناگاداریکرد له‌گونامه‌کانی، گوناهو تاوانه‌کانی خسته‌به‌رده‌می و ناره‌لایکرد لای

وَقْفُ السَّرْحِ: زینی دروستکرد

وَقْفُ الْحَدِيثِ: دهنگو باسه‌که‌ی روون و ناشکراکرد، دهریخت

وَقْفٌ: وه‌ستان، راوه‌ستان، داپرانی وشه‌یه‌که له‌دوا‌ی خۆی

وَقْفًا (عِنْدَ الْفُقَهَاءِ): لای زانایانی فیه‌قه: مال و دارایی ته‌رخانکراو

وَقْفٌ (عِنْدَ أَهْلِ الْعَرُوضِ)؛ لای
 هُونِراوه زانه کان ، زه نه دارکردنی پیتی
 حوتهمی بزویسن وهک زه نه دار
 کردنی (تا) له (مَفْعُولَاتِ)
 وَقْفَةٌ؛ وه سستانیک ، راوه سستان ،
 گومان ، دوودلی ، رۆژی وه سستانی
 حاجیانی مالی خوا له (عه رفات)
 وَقْلٌ فِي الْجَبَلِ (صَعْدًا فِيهِ)؛ سهرکوت
 به سهر شاخه که دا ، ه لژنا پیایدا
 وَقْلٌ؛ به رد ، زیخ ، لقو په لی برپاو
 که ره که که ی همر ماوه به داره که وهو
 سهرکه وتوو پیایدا ه لده زنیّت
 وَقْلٌ؛ نه سپیک به باشی سهرکه ویت
 به شاخدا
 وَقْلٌ؛ به ری داریکه له چاره سهرکردندا
 به کارده بریت
 وَقَمَ الرَّجُلُ؛ رقی لیبوو ، به سهختی
 رقو قینی هه لگرت به رانبه ری
 وَقَمَ عَنِ حَاجَتِهِ (رَدَّهُ أَقْبَحَ الرَّدِّ)؛
 به خراپترین شیوه ده سستی
 نابه پوویه وه ، به شیوه یه کی ناشیرین
 هات به گزیاو ده سستی نا به پوویه وه
 وَقَمَ الْأَمْرُ فَلَأْسًا حَزَنُهُ أَشَدُّ الْحَزَنِ)؛
 خه م په ژاره یه کی زوری برده دلپه وه ،
 زور خه مباریکرد
 وَقَمَ فِي الشَّيْءِ؛ دریزی کرده وه
 وَقَمَ فَلَأْسًا تَوَعْدُهُ وَأَنْذَرَهُ تَعْدَاةً)؛
 هه ره شه ی لیکرد ، ناگاداری کرده وه ،
 چاوی لی سوور کرده وه ، به به رچی
 دایه وه ، پیا هه لشاخاو لیبی
 سوورپه وه ، به به ره کانیکرد
 وَقَمَ الْكَلَامَ؛ له به ریکرد ، حالی بوو لیبی ،
 تیگه یشت

وَقْنَةٌ؛ لانه زیدی بالنده ، چالی بچوک
 وَقَوَاقِ (الْجَبَانِ)؛ ترسنۆک ، توقیو ،
 زتوق چوو
 وَقَوَاقِ؛ ماردومی هه له وه پ ، زوریله ،
 جه نه باز ، وپینه کار
 وَقُودٌ؛ سووته مه نی ، چاوگه ،
 داگیرسان ، هه لگیرسان ، گپگرتن
 وَقُورٌ (جَلِيلٌ)؛ به ریز ، شکردار ،
 شکومه ند ، خاوه ن که سیتی بالا
 وَقُوعٌ؛ که وتن ، گلاندن ، نهو بالندانه ی
 له ئاسمانه وه ده که ونه خواره وهو
 به رده بنه وه
 وَقُوقُ الْكَلْبِ (نَجَّحٌ)؛ سه که که وه پاندی ،
 وه پی
 وَقُوقُ الطَّائِرِ (صَوْتٌ)؛ بالنده که دهنگی
 لیهات ، دهنگی هات
 وَقُوقَ الرَّجُلِ (ضَعْفًا)؛ پیاوکه سستو
 لاوازیوو ، بی هیژیوو ، کم هیژیو
 توانابوو
 وَقُوقٌ؛ بالنده یه که هیلکه له هیلانه ی
 بالنده ی ترا دهکات و زور چه شنو
 جوری هه یه
 وَقِي الشَّيْءِ؛ پاراستی ، ناگاداری بوو
 وَقِي (حَامٌ)؛ پاریزهر ، پاریزگار
 وَقِيَّةٌ؛ حوت مسقال
 وَقِيحٌ؛ بی شه رم و نابوو ، له وچه ،
 چه قاوه سوو ، رووه له مالراو ، چوختی ،
 بی تابوو
 وَقِيدٌ؛ داگیرساو ، سووته مه نی ، ناگر
 وَقِيرٌ؛ نیسقانی شکاوو له جیچوو ،
 جله وه مه ریک ، گرژهو کومه لیک
 له خه لکی ، رسواو ملکه چ ، شکینراو

وَقِيصَةٌ: دهرکه وتنی ئیسکه ورده کانی
 که ردن و مل
 وَقِيْعٌ: نیزی تیزکراو ، سمیک به هوی
 به رده وه درزی بردبیت ، رهقه زهوی
 که ناو هه لئه مزیت
 وَقِيْعُ الرَّجُلِ (مَنْ جَاءَهُ مُنْجِبًا إِلَيْهِ):
 هانا بر ، دامارو لیتقه و ماو ، به کیک
 روویکاته پیاوئیک و خوی بشاریته وه لای
 یان بیه ویت په ناو دالده ی بدات
 وَقِيْعَةٌ: غه بیه تکر دن ، قسه ی پاشمله ،
 نیشنگه ، شویتی هه لئیشتن ، په رۆی
 خامه سرین ، فیتنه و ناشووب ، چالئیک
 ناوی تیا کوبیته وه

ك

وَكَى الْقَرْبَةَ (شَدَّهَا بِالْوَكَاةِ): ده می
 مه شکه که ی گرت و به ست
 وَكَى الْفَرَسَ الْمَيْدَانَ جَرِيًّا (مَلَأَهُ):
 نه سپه که مه یان و گۆره پانه که ی پرکرد
 به غار غارین ، قه له بالفی کرد به غارو
 هات و چۆ
 وَكَاؤُ: ده مه وانه ، دم ، مه شکه به ست ،
 مه شکه و جه و نه به ند
 وَكَادَ: قه وچه ، قه یتهر ، په تیکه
 مانگای پی ده به ستریته وه له کاتی
 دوشیندا
 وَكَافَ (الْبُرْدَةَ): کورتان ، کۆپان ،
 سه ریشت ، بالان
 وَكَالٌ - وَكَالٌ (الضُّغْفُ وَالْبِلَادَةُ):
 سستی و که وده نی ، خاوی و که مزه بی
 وَكَالَةٌ - وَكَالَةٌ (تَفْوِيضٌ): جیگری ،
 بریکاری ، وه کاله ت ، بریکارنامه ،
 به لئیندهر به جیبه جیکردنی کارو
 فرمانئیک ، خستنه نه ستوی کارو
 فرمانئیک

وَكَالَةٌ خَاصَّةٌ: بریکارنامه ی تایبته ی
 وَكَالَةٌ عَامَّةٌ: بریکارنامه ی گشتی
 وَكَبَّرَ مَشَى مُمَهَّلًا): له سه رخۆ رۆی ،
 هیواش هیواش چوو به رۆیه
 وَكَبَّ عَلَى الْأَمْرِ (وَأَظْبَ عَلَيْهِ):
 به رده و امبوو له سه ری
 وَكَبَّ التَّمْرَ (إِسْوَدَ لَوْنُهُ حِينَ نَضَجَ):
 رهنگی رهش هه لکه را کاتی پینگه یشت
 وَكَبَّ الثُّوبُ (إِسْتَخَّ): جله که پیس بوو ،
 چلکن بوو ، که ردی لئینشت
 وَكَدَّ بِالْمَكَانِ (أَقَامَ بِهِ): له جینگه که
 مایه وه ، نیشته جی بوو
 وَكَدَّ الْمَكَانَ (قَصَدَهُ): بۆیچوو ، چوو بۆ
 جینگه که ، رووی تیکرد
 وَكَدَّ الرَّجُلُ (شَدَّهُ): باره که ی توند کرد ،
 شه ته کیدا
 وَكَدَّ الْعَقْدَ أَوْ السَّرَجَ: باش و توندیکرد ،
 شه ته کیدا
 وَكَدَّ الشَّيْءَ (قَصَدَهُ): گرتیه بهر ،
 مه به ستی بوو
 وَكَدَّ الْعَهْدَ: په یمان و ریکه و تنه که ی
 توکمه و پته و کرد ، چه سپاوو
 جینگه بریکرد ، توکمه یکرد
 وَكَدَّ الْمُرَادَ وَالْقَصْدَ (الْهَمُّ): مه به ست و
 مه رام ، ویست و خواست مه به ست ،
 خولیا ، شهیدا
 وَكَدَّ السَّعْيَ وَالْجُهْدَ): هه ولۆ کۆشش ،
 هه ولۆ ته قه لا ، ره نجدان
 وَكَّرَ الطَّائِرُ (أَتَى وَكْرَةً): چوه نیو
 هیلانه که ی ، هیلانه ی دروستکرد
 وَكَّرَ الظِّلْبِيَّ (وَثَبَ): مامزه که بازیدا ،
 قه له مبارزیدا

وَكَّرُ عَشُ الطَّائِرِ: هَيْلَانَهُ بِاللَّيْلِ ،

لأنه

وَكَّرُ الطَّيْسُورُ الْبَرِّيَّةَ: لَيْسَ ، هَيْلَانَهُ

بِاللَّيْلِ كَيْتَوِي

وَكَّرَ - وَكَّرَ: جَوَّرَهُ غَارِ كَرْدَنَ وَ رَاكِرْدَنِيكِي

نه سپو حوشره

وَكَّرَى (ضَرْبٌ مِنَ الْعَدْوِ): جَوَّرَهُ غَارِو

راکردنیکه

وَكَّرَةٌ - وَكَّرَةٌ: مِيوَانِدَارِي وَ خَه لَكْ

بَانِگِگِردَن بَه بَوْنَهی تَه وَاوَبِوون

له خانوویه ره

وَكَّرَةٌ: هَيْلَانَهُ بِاللَّيْلِ ، جَارِيكْ

وَكَّرَةٌ: نَاوِگَ ، شَوِيْتِيكْ زَقْدَ بِيْتَه سَهَرِي

بُو نَاوِ خَوَارِدَنَه وَه

وَكَّرَ فُلَانٌ (عَدَاً): رَايَكِرْدَ ، غَارِيَكِرْدَ ،

هَه لَهَات

وَكَّرَ فِي عَدْوِهِ مِنْ فِرْعَ وَ نَحْوِهِ (أَسْرَعَ):

له ترسا رايکردو هه لَهَات ، رايکرد

وَكَّرَ فُلَانًا (دَفَعَهُ وَضَرَبَهُ): پَالِي

پِيَوَه نَاوِ لِيْتِيَا

وَكَّرَ أَنْفَهُ (كَسَرَهُ): لَووتِي شِكَان

وَكَّرَ فُلَانًا بِالرَّمْحِ (طَعَنَهُ بِهِ):

بِرِينِدَارِيكِرْدَ بَه رِيْمَ ، زَامِدَارِيكِرْدَ

وَكَّرَ الرَّمْحَ فِي الْأَرْضِ (رَكَّرَهُ): رَمَه كَه ي

چَه قَان لَه زَه وِيْدَا ، چَه سِيَانَدِي

وَكَّرَ الْقَرْبَةَ: مَه شِكَه كَه ي پِرِكِرْدَ

وَكَّرَى: حَوشْتَرِي كُورْتِ وَ نَزْمَ ، كُورْتِ وَ

نَزْمَه حَوشْتَر

وَكَّسَ الشَّيْءَ (لَقَّصَ): كَه م بُوَه وَه ،

كَه لَبِوَو

وَكَّسَ الشَّيْءَ: كَه مِيكِرْدَه وَه

وَكَّسَ النَّجَارُ: بَارِزِگَانَه كَه زِيَانِيكِرْدَ ،

زَه رَه رِيكِرْدَ ، نَه بِيهِيْنَا ، تِيَشِكَا

وَكَّسَ فُلَانًا (وَيْعَهُ): سَه رَزَه نَشْتِيكِرْدَ ،

هَات بَه سَه رِيَا ، لَوْمَه يَكِرْدَ

وَكَّسَ: نَرِخَ كَه م كِرْدَنَه وَه ، نَرِخَ

دَاشِكَا نَدَن ، زِيَان ، زَه رَه رَ ، پَلَه يَه كِي

مَانِگَه

وَكَّظَ عَلَى الْأَمْرِ (وَأَقْبَبَ عَلَيْهِ):

بَه رِدَه وَ مَبِوَو لَه سَه رِي ، رِيَوِي لَه سَه رِي

وَكَّظَ الشَّيْءَ (رَفَعَهُ وَصَدَّمَهُ - طَرَدَهُ):

پَالِي پِيَوَه نَاوِ خَسْتِي ، فِشَارِي خَسْتَه

سَه رَ ، دَه رِيكِرْدَ

وَكَّعَ وَكَّعًا: نَاوَسَانِي سَنِكِي پِي

بَه وَجَه شَه نَه ي پِي بَكِرِيْتِ وَ نَه تَوَانِيْتِ

بِرِوَات

وَكَّعَ الْبَعِيرُ (سَقَطَ وَجَعًا): بَه مَوِي نِيَشِو

نَازَارَه وَه كَه وَت ، تَه خَتِي زَه وِي بُوَو

وَكَّعَ أَنْفَهُ (كَسَرَهُ): لَووتِي شِكَان

وَكَّعَ الدَّجَاجَةَ (خَضَعَتْ عِنْدَ سَفَاذِ

الدَّيْكَ): فِسِي دَايَا لَه كَا تِيكِدَا كَه لَه شِيْر

خَوِي كِيْفَ كِرْدَه وَه وَ شَوِيْنِي كَه وَت تَا

بَه سَه رِيَا بِيْتِيَا

وَكَّعَ الشَّاةَ (نَهَزَ ضَرْعَهَا عِنْدَ الْحَلْبِ):

لَه كَاتِي دُوَشِيْنِدَا گَوَانِي هَه لَاوَسَا

وَكَّعَ فُلَانًا بِالْأَمْرِ (عَيَّرَهُ وَ لَامَهُ):

لَوْمَه يَكِرْدَ ، سَه رَزَه نَشْتِيكِرْدَ

وَكَّعَ الْعُقْرَبَ بِإِبْرَتِهَا فُلَانًا (ضَرَبَتْهُ

وَلَدَغَتْهُ): دُووِشِكَه كَه چَزَوَه كَه ي

پِيَاكِرْدَ

وَكَّعَ فُلَانٌ: پَه نَجَه ي نُوَشْتَانَه وَ ، كِيْلِو

كَه وَدَه نَ بُوَو ، سَه رَزَه نَشْتِ

وَكَّعَ الرَّجُلَ (لَوَّمَهُ): سَه رَزَه نَشْتِكِرَا ،

لَوْمَه كِرَا

وَكَّعَ الشَّيْءَ (صَلَبَ وَ أَشَدَّهُ): رَه قَ بُوَو ،

تَوَكْمَه بُوَو

وَكْفَاءٌ: زنی گنبلو كه ودهن
 وَكْفُ الْمَاءِ وَغَيْرُهُ سَالٌ وَقَطْرٌ قَلِيلاً
 قَلِيلاً): ئاوی دهردا ، ده لاندی ، لئی
 ده رچوو ، كه م كه م لئی رۆیی
 وَكْفُ الْبَيْتِ بِالْمَطَرِ تَقَاطَرَ سَقْفَهُ):
 سه ربانی ماله كه دلۆپه یکرد ، ئاوی
 لیتکا
 وَكْفُ الْعَيْنِ الدَّمْعَ (أَسَالَتْهُ): چاو
 نه شكی رشت ، باراند
 وَكَيْفًا: لایدا ، خواربوو ، سنووری
 شكاند ، هه لیکوتایه سر ، كه وته
 گوناو تاوانه وه ، كه وته شه رمه زاری
 نه نگی و عه بیه وه
 وَكَيْفَ عَقْلُهُ وَرَأْيُهُ (فَسَدَ): نه قلو
 راوبو چوونی خراب و نا په سه ند بوو
 وَكَيْفَ الشَّيْءِ (ثَقُلَ وَأَشْتَدَّ): قورسو
 گرانبوو ، سه ختو نه ستم بوو
 وَكَيْفَ الْحَمَارِ: کۆپانی خسته سر
 پشتی گویدریژه كه
 وَكَيْفَ الْوَكَاةِ: کۆپانی دروستکرد
 وَكَيْفًا: ناتواوی ، خه وشو و عه یب ،
 خرابه ، لاوازی و سستی ، ئاره ق ،
 قورسی و گرانی ، لوتكه ی شاخ و چیا ،
 ریگه ی نه ناسراو
 وَكَيْفًا: دلۆپه كردن ، ئاوده ردان ،
 ده لاندن
 وَكَلَّ إِلَيْهِ الْأَمْرُ سَلَمَهُ إِيَّاهُ وَفَوَّضَهُ
 إِلَيْهِ): پتی سپارد ، سه رپشکی کرد
 وَكَلَّ فَلَانًا إِلَى رَأْيِهِ: سپاردی به پاو
 بوو چوونی خوئی
 وَكَلَّ فَلَانًا جَعَلَهُ وَكَيْلًا - أَطْعَمَ): کردی
 به نوینه ری خوئی ، کردی به بریکار ،
 ده رخوا دیدا ، کردی به دهمیه وه

وَكَسَلٌ: گه مزه ، گیلو كه ودهن ،
 تَرَسْتَوَكٌ ، نه تواناو سست
 وَكَسَلٌ: ترستوك ، كه ودهن ، نه توانا ،
 به كيك كارتك بيته ریی و به كه سانی
 دی بسپزیت
 وَكَلَّةٌ (الَّذِي يَكَلُّ أَمْرَهُ إِلَى النَّاسِ):
 كاروبار سپز به خه لكی
 وَكَمَّ الْأَمْرُ فَلَانًا (حَزَنَهُ): خه م
 به ژاره ی پيدا ، په ژاره ی دایه
 وَكَمَّ مِنَ الشَّيْءِ (إِغْتَمَّ وَجِعَ): خه م
 په ژاره ی خوارد ، دل ته نگو زویر بوو
 وَكَمَّتِ الْأَرْضُ نَوْشَكَو بِي رَوْحِ مَائِهِ وَه ،
 پتی بیانراو له وهری تیا نه ما
 وَكَمَّهُ عَنِ حَاجَتِهِ (رَدَّهُ عَنْهَا أَشَدَّ الرَّدِّ):
 به توندو تیزی دهستی نا به روویه وه ،
 شكاندی و نه یدا به
 وَكَنَّ الرَّجُلُ (سَارَّ شَدِيدًا - جَلَسَ):
 به توندی رۆیی ، توندو تیز رۆیی
 به پتوه ، دانیشت
 وَكَنَّ الطَّائِرُ (دَخَلَ فِي الْوَكْنِ): بالنده كه
 چوه نیو هیلانه كه ی ، هیلکه ی کردو
 کرکه وت له سه ری
 وَكَنَّ: هیلانه ، كولانه
 وَكَنَّةٌ - وَكَنَّةٌ: هیلانه ی بالنده
 وَكْوَاكٌ: ترستوك ، دل توقیو ، بی زات ،
 به قیزو خو به زلزانی نه وه رۆیشت به پتوه ،
 به شوین خودا خولانه وه
 وَكْوَعٌ: ناكه س ، سیله ، به دو پیاو خراب
 وَكْوَعُ السَّحَابِ يَقْطُرُ سَيْلَةً قَلِيلاً
 قَلِيلاً): هه ریتك كه م كه م باران
 بیارتینیت
 وَكْوَكُ الْحَمَامِ (هَدَرَ): كوتره كه
 گمه گمی کرد ، گماندی

وَكُوكَ فُلَانٌ مِنَ الْحَرْبِ (قَرَبًا): مهلهات
 لهجه نگو شه ردا ، رایگرد
 وَكُوكَ الرَّجُلُ مَشَى مُتَدَحْرَجًا):
 به تروفیزه وه ریششت به ریوه
 وَكَيْدًا: توندوتیز ، پتهوو تۆکمه ،
 جینگرو چه سپاو
 وَكَبِيرًا - وَكَبِيرَةً: میوانداریسی کردن
 به بۆنه‌ی ته‌وابوونی خانوو ساختمانی
 نویوه
 وَكَيْعًا: پتهو ، تۆکمه ، رهق ، کاروباری
 تۆکمه و پتهو ، حوشتری به‌هینزو پتهو
 وَكَيْلًا (نَائِبًا - مُعْتَمِدًا - الْجَرِيءُ): جینگیر،
 بریکار ، وه‌کیل ، جیدار ، چاونه‌ترس ،
 بویر ، شه‌وه‌ی پشتی پیده‌به‌ستریت
 له‌پیسپاردنی کاروباردا

ع

وَلِي فُلَانًا وَوَلِيًّا (دَنَا مِنْهُ وَقَرَبًا): لیتی
 نزیك بوه‌وه ، هاته پیش لیتی
 وَوَلِيًّا (أَمْرًا جَعَلَهُ وَوَلِيًّا عَلَيْهِ):
 کردی به‌به‌ررسی ، کردی به‌به‌ریوه‌به‌ر،
 فرمان‌په‌وایی پی‌سپارد
 وَوَلِيًّا (أَدْبَرَ): پشتی لیه‌لکرد ،
 مهلهات ، رایگرد ، بۆیده‌رچوو ، تیی
 ته‌قان
 وَوَلِي الشَّيْءِ وَعَنْ (أَعْرَضَ وَإِبْتَعَدَ): خوی
 لادا ، دورکه‌وته‌وه
 وَوَلَاءًا: خۆشه‌ویستی ، دل‌سۆزی ،
 هاوریه‌تی ، دستپاکی ، خزمایه‌تی ،
 که‌سایه‌تی ، پشتگبری ، میراتی ،
 خویشایه‌تی
 وَوَلَاءَةً (قَرَابَةً): خزمایه‌تی ، خویشایه‌تی
 و لاج: ده‌رگا ، دۆل و شیوو ، زه‌وی
 ناهه‌موار

وَلَاج (الكثير الولوج): ندر هاتوو
 وَوَلَادَةً: منالبوون ، زان ، سکرکردن ،
 سه‌ره‌تا ، ده‌ست پیکردن ، ده‌رکه‌وتن
 وَوَلَادَةً مُعْجَلَةً: زاینو منالبوونیتی به‌ر
 له‌کاتو واده‌ی خۆی
 وَوَلَادَةً مُعْجَلَةً: له‌دایک بوونی ناوه‌ختو
 کتوپر
 وَوَلَادَةً قَيْصَرِيَّةً: له‌رنگی نااساییه‌وه
 منالبوون ، به‌نه‌شته‌رگبری منالبوون
 وَوَلَادَةً (وَلُودًا - كَثِيرًا الْوَلَادَةَ): زه‌روک ،
 به‌سکو زا ، شفته‌ژی ، شه‌وژنه‌ی زوو زوو
 سکو زاده‌کات
 وَوَلَّاسًا (الذَّنْبُ): گورگ
 وَوَلَّاعَةً سَجَائِرًا: چه‌رخ ، چه‌خماخ ،
 داگیرسین
 وَوَلَّافًا: جۆره‌غارکردنیکه‌ناژه‌له‌کان
 به‌یه‌که‌وه‌سمو پیی داده‌نین ، به‌دوای
 یه‌کا راکردن
 وَوَلَّاهَةً ظَهْرَهُ: خسته‌دوایه‌وه ، پشتی
 تیکرد ، روی لیه‌رگتیرا ، وازی لیه‌تینا ،
 ده‌ستبه‌رداریوو ، ناهه‌رۆزیکرد
 وَوَلَّاهَةً - وَوَلَّاهَةً: ولاتو شارانیک میر
 به‌سه‌ریا زالبیتو ده‌سته‌لاتی به‌سه‌ریا
 بروت ، نزیکی ، والی نشین ، هه‌ریم ،
 فرمان‌ره‌وایی ، قه‌له‌مپه‌وه ، ناستان
 وَوَلَّاهَةً شَرْعِيَّةً: مافکه‌ریتی ، خاوه‌ن
 مافیتی
 وَوَلَّاهَةً حَقًّا (نَقَصَهُ): مافی که‌مو
 که‌لکرد ، له‌مافی خوارد
 وَوَلَّاهَةً فُلَانًا بِالْعَصَا ضَرْبَهُ بِهَا):
 به‌گۆچان لییدا ، دایگرته‌وه
 وَوَلَّاهَةً فُلَانًا عَقْدًا: په‌یمانیتی لاوانو
 کزی پیدا

وَلَدَتِ السَّمَاءُ الْقَوْمَ (بَلَّتُهُمْ بِمَطَرٍ قَلِيلٍ):

باراننکی که می باران ، که مه باراننکی باران

الْوَلَدُ: که مه باراننک ، په یمانی بی مه به ست و لاواز ، پاشماوه ی ناو له په رداخ و جامدا ، پاشماوه ی هه ویر

له ته شندا ، شوینه واری کل له جاوا
وَلَعَّ الشَّيْءُ فِي غَيْرِهِ (دَخَلَ فِيهِ):

چوه نیوی ، چوو به نیویدا
وَلَعَّ الْبَيْتَ (دَخَلَهُ): چوه نیو مال و

خانوه که ی
وَلَعَّ فُلَانٌ (أَصِيبَ بِالْوَالِجَةِ): ترووشی

نه خووشی ددان که وتن بوو
وَلَعَّ مَالَهُ (جَعَلَهُ فِي حَيَاتِهِ لِبَعْضِ

أَوْلَادِهِ): له حال و باری ژیانیدا مال له که ی

دابه شکرد به سهر هه نندیک
له مناله کانیدا، مال له که ی به خشی

به هه نندیک له مناله کانی
وَلَعَّ (الطَّرِيقُ فِي الرَّمْلِ): ریگه یه ک

به نیو لمدا ، ریگه ی لمیین
وَلَعَّ: لا ، که نار ، که راخ ، کولان،

شاه قام ، که ره ک ، که وگری هه نکوین
وَلَجَّةٌ: ده روزه ، گوزهر ، ده رگا

ده رگ ، نه شکه وتیکه ریگوزاران له تاو
باران بچنه نیوی

وَلَجَّةٌ: فره ریچوو ، تیچوو، زود
له داهاتویدا

وَلَدًا: وه چه و نه وه ی خسته وه ،
به ریگرت ، وه به ری هینا

وَلَدَ الْوَلَدَ (رَبَاهُ): مناله که ی
به روه رده کرد ، پتی که باند

وَلَدَ الشَّيْءُ مِنَ الشَّيْءِ (أَنْشَأَهُ مِنْهُ): لئی
دروستکرد ، شتیکه له شتیکه تر
پیکهینا

وَلَدَ الْكَلَامَ أَوِ الْحَدِيثَ: قسه و باسه که ی

ده رخت ، تیشکی خسته سهر
وَلَدًا: له دایک بوو ، هاته بوون و ژین

وَلَدًا - وُلِدَ - وُلِدَ - وُلِدَ: ساوا ، کوربه ،
منال، به نندی جگر ، ریشه ی جگر ،

کور
وَلَدَةً (مَرَّةً مِنَ الْوِلَادَةِ): منال بوونیک ،

سکیک ، زاینیک
وَلَدَتِ اثْنَتَيْنِ فِي وَادٍ: دوانه ی بوو ،

به سکي دوانی بوو
وَلَدَتِ الْجَبَلِيَّ: ژنه دووگیانه که

منالیبوو ، زا
وَلَدَتِ اثْنَى الْحَيَوَانَ: زا ، به چکه ی بوو،

تره کی
وَلَدَتِ الْأَرْضُ النَّبَاتَ (أَخْرَجَتْهُ): زهوی

روه و کژوگیای لیده رهات ، کژوگیای
سهری هه لدا

وَلَدَتِ الْقَابِلَةُ الْجَبَلِيَّ (تَوَلَّتْ لِوَالِدَتِهَا):
مامانی ژنه دووگیانه که ی کرد ،

یارمه تیدا له منالیبووندا
وَلَسَ الرَّجُلُ (خَدَمَهُ وَخَانَهُ):

پیاوه که ی هه لته تان ، دهستی بری ،
خیانه تی لیکرد

وَلَسَ الْحَدِيثَ (عَرَضَ بِهِ وَلَمْ يُصْرِحْ):
به شیوه یه کی نادیار قسه یکرد ،

به په نهان و نادیار دوا
وَلَسَتْ الْإِبِلُ (أَسْرَعَتْ فِي سَيْرِهَا):

له رویشتن و رویندا خیراو گورجو
کژوبوو، تیژو خیرا بوو

وَلَعَّ بِحَقِّهِ (ذَهَبَ بِهِ): مافی برد ، مافی
خواردو بردی

وَتَعَ وَتَعًا وَوَتَعَانًا: بچوڪ ٻوو ،

درڙيڪرڊ ، راستي نه ڪرڊ

وَتَعَ بِه: خوشي ويسٿ ، هڙڪرو

شهيداييوو ، له گهلي راهات ،

نالووده ييوو ، ڊاگريسا ، ٺاگريڪرٿ ،

گريڪرٿ

وَتَعَ الثَّورُ: ڀان ٻوونه وهى شيڪه ي گا

وَتَعَ جَسَدَهُ (بَرَصَهُ): پيسى ڪرڊ ،

له ڪه ڊاريڪرڊ

وَتَعَ النَّارَ (أَشْعَلَهَا): ٺاگره ڪه ي

ڊاگريسانڊ ، هه ليگريسان ، ڪرڊيه وه

وَتَعَ (الْكَذِبَ): درڙو ، ٺاڀاست ، واڙووى

راست و ره وانه

وَتَعَ - وَتَعٌ (شَدِيدُ الْخَلْقِ): هڙڪر ،

ٻه روڙش ، شهيدا ، نالووده

وَتَعَ شِدَّةَ الرَّغْبَةِ - شَفَفًا: هڙڪريوون ،

نالووده يي ، سوڙي به تين ،

خوشه ويسٿي ، ٻه روڙشي

وَتَعَةَ (الْقَبَسَةِ مِنَ النَّارِ): پزيسڪه

ٺاگريڪ

وَتَعَةَ: هڙڪرو شهيداي بي سوودو كه ڪه ،

شهيداو نالووده ي بي سوودو نه نجام

وَتَعَ الْكُذْبَ الْإِنِّاءَ وَفِي الْإِنِّاءِ (شَرِبَ

مَا فِيهِ بِأَطْرَافِ لِسَانِهِ): ده فرو

قاپه ڪه ي لسته وه ، به قه راڅي زمان يان

زمانى ٻرڊه نيوى ده فره ڪه و ٺاوى

خوارده وه

وَتَعَةً: ڊولڇي بچوڪ

وَتَعَ السَّرِقَ (تَتَابَعُ لِمَعَانِهِ):

هه وره بروسڪه ڪه جار له ڊواى جار

تيشڪو رووناڪي دايه وه

وَتَعَ الْقَوْمَ (جَاؤُوا مَعًا): به يه ڪه وه

هاتن ، به يه ڪه وه ٺاماده ٻوون

وَتَفًا (خَلَطَ وَمَزَجَ): تيڪه ل و

ٺاوڙيٽه يڪرڊ ، تيڪه ل به يه ڪي ڪرڊ

وَتَفًا (صَدِيقٌ - صَاحِبٌ - رَفِيقٌ): هاوده م ،

هاوڙي ، هاوڙل ، هاوال ، ٻراڊهر ، ره رفيق

وَتَقَّ فِي سَيْرِهِ (أَسْرَعَ - اسْتَمَرَ): خيرآ

روڙيشت به پڙوه ، له روڙيشتنا تيڙو

خيرآيوو ، به رڊه وام يوو

وَتَقَّ فِي الْكُذْبِ (اسْتَمَرَ): به رڊه وام يوو

له درڙو ڪرڊندا

وَتَقَّ فَلَأَنَّهُ طَعَنَهُ طَعْنًا خَفِيًّا):

به هڙواشي ٻرينڊارو زامڊاريڪرڊ

وَتَقَّ فَلَأَنَّهُ بِالسَّيْفِ (ضَرَبَهُ بِه):

به شمشير ليڙيدا ، ڊايگرتنه وه ، شمشيري

ليڙيدا

وَتَقَّ عَيْنَهُ (ضَرَبَهَا فَفَقَّأَهَا): چاوى

ده رهيتا ، ليڙيداو چاوى ڪوڙيڪرڊ

وَتَقَّ الْكَلَامَ (تَابَعَهُ): به رڊه وام قسه ي

ده ڪرڊ ، قسه ڪانى يه ڪه له ڊواى يه ڪه

ٻوون

وَتَقَّ الْحَدِيثَ (أَنْشَأَهُ - اخْتَرَعَهُ): قسه ي

هه لبه ست ، دروستيڪرڊ ، ٻيڙه ي ٺا

وَتَقَّ: ڊوابه ڊواى شت ، هاتن به ڊووى

يه ڪا وه ڪه قسه ي په له په ل ، راڪرڊن

به ڊووى يه ڪڊاو ...

وَتَقَّى: راڪرڊن به توندو تيڙي

وَتَمَّ - وَتَمَّ (حِرَامٌ - حِرَامُ السَّرِّجِ):

قايش ، قايش قه ياسه ، تنگه ،

سه رته نگه ، بن تنگه ، پارچه

گوريستڪ يا قايشيڪي له سه ريڪي

تيه لڏه ڪيڙي سه رته ڪه ي ڊيڪه شي

له سه رته وهه تنگه ي ولاڅي پڙي

ده به سٽري

وَنَمَةٌ (تَمَامُ الشَّيْءِ وَاجْتِمَاعُهُ): ته‌واوی

شیتیک ، ه‌مووی ، کۆبوونه‌وه‌و

سه‌رایای شیتیک

وَلَهُ فُلَانٌ (إِشْتِدَادُ حَزْنِهِ حَتَّى ذَهَبَ

عَقْلُهُ): خه‌م و خه‌فه‌تی زۆر خوارده‌مه‌تا

ئه‌قلی له‌ده‌ستدا ، خه‌فه‌تی خوارده‌،

خه‌م و خه‌فه‌ت چوو به‌دلیا

وَلَهُ مِنْهُ (خَافَ): لیتی ترسا ، توقی لیتی

وَلَهُ أُمٌّ إِلَى طِفْلِهَا (حَنَّتْ إِلَيْهِ):

دایکه‌که سه‌زۆر به‌زه‌یی سه‌زۆر

جگه‌رگۆشه‌که‌ی هاته‌ جۆش ، کولاو

جۆشی خوارده‌ بۆی

وَلَهُ الصَّبِيُّ إِلَى أُمِّهِ (فَزِعَ إِلَيْهَا):

مناله‌که خۆی نووساند به‌دایکه‌یه‌وه‌،

هه‌ر لیتی نه‌بوه‌وه‌

وَلَهُ الرَّجُلُ (أَوْقَعَهُ فِي الْوَلْتِ): شیت و

شه‌یدایکرد ، عه‌ودالیکرد ، ده‌پراوکه‌ی

تووشکرد ، په‌ریشانیکرد ، سه‌ری

لێشیتواند

وَلَهُ الْمَرْأَةُ (فَرَّقَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ وُلْدِهَا):

منال و دایکه‌که‌ی له‌یه‌ک جیا‌کرده‌وه‌،

له‌یه‌کی کردن

وَلَهُ الْحَزْنُ أَوْ الْوَجْدُ فَلَانًا: خه‌م و

خه‌فه‌ت شیت و سه‌رگه‌ردانیانکرد ،

عه‌ودال و په‌ریشان بوو به‌هۆی خه‌م و

خه‌فه‌ته‌وه‌

وَلَهُ (سَخِرَ - إِفْتَتَانًا): شه‌یدایی ،

ئالووده‌نی ، فریودان ، شیتی

وَلَهُ: شیت ، شه‌یدا ، عه‌ودال ،

ئالووده ، ترسناک ، سامناک

وَلَهُنَّ (وَالَهُ - مَقْشُونًا): شیت ، شه‌یدا ،

عه‌ودال ، دێوانه ، ئالووده

وَلَهُنَّ: شیت و شه‌یدایکرد ، دلی

لێسه‌ند ، ئه‌قلی برد

وَنَوَالٍ (الدُّعَاءُ بِالْوَيْلِ): دوعاو نزا‌کردن

به‌تیا‌چوون و فه‌وتان

وَنَوْجٍ: تێچوون ، پیا‌چوون ، چوونه‌ ناو

وَلُوْدٌ مِنَ الشَّاةِ (الكَثِيرُ الْوَالِدُ): مه‌رێک

فره‌ بزیت

وَلُوْدِيَّةٌ - وَلُوْدِيَّةٌ (قَلَّةُ الْعِلْمِ بِالْأُمُورِ

كفعل الصَّبِيَّانَ): كرده‌وه‌ی منالانه ،

كرده‌ی منال ناسا

وَلُوْدِيَّةٌ: كه‌میی سه‌زۆر مه‌هره‌بانی ، ژار ،

زه‌هر

وَلَوْعٍ: ئاره‌زومه‌ند ، هه‌زدار ، هۆگر ،

به‌په‌رۆش ، ئالووده

وَلَوْعٍ: ناویکه‌ بوئه‌وه‌ی سه‌گ ده‌می

تیده‌خات و ده‌یلێسیته‌وه‌

وَلَوْفٍ: تیشک و بریسکه‌ی هه‌وره

بروسکه‌ یه‌ک له‌دوای یه‌ک

وَلَوَلَّتِ الْمَرْأَةُ: ژنه‌که شه‌یوه‌ن و

گریانیکرد ، دوعاو نزا‌یکرد ، لالایه‌وه ،

نزا‌یکرد

وَلَوَلَّتِ الْقَوْسُ (صَوَّتَتْ): ده‌نگی لێهات ،

له‌رایه‌وه‌

وَلِيَّ الشَّيْءِ وَعَلَيْهِ (قَامَ بِهِ وَمَلَكَ أَمْرَهُ):

پێی هه‌لسا ، نه‌نجامیدا ، بوو

به‌خاوه‌نی ، به‌پێوه‌ی برد

وَلِيَّ الْبَلَدِ (تَسَلَّطَ عَلَيْهِ): ده‌ستی

به‌سه‌ر ولاتدا گرت ، بوو به‌ به‌پێوه‌به‌ری

وَلِيَّ الرَّجُلِ وَعَلَيْهِ (نَصْرَهُ): سه‌ریخست ،

پشتگیریکرد ، یارمه‌تیدا

وَلِيَّ الرَّجُلِ (أَحْبَهُ): خۆشی ویست ،

ئه‌مه‌کدارو دلسۆز بوو بۆی

وَلِيَّ الْمَكَانِ: باران له‌دوای باران باری ،

بارانی دوا به‌دوای لێباری

وَلِي: پشتگیر ، یاریده‌دهر ، هاریکار ،
 هاوسی، دراوسی ، هاوی، هاوہلو
 برادر ، پیروز ، پیامی خودا پهرست و
 دیندار ، یه کیکه له ناوه جوانه کانی
 په روه‌ردگار ، رتبر ، پتشنه‌نگ
 وَلِي الشَّيْءِ (صَاحِبُهُ): خاوه‌ن ، مافدار
 وَلِي الْأَمْرِ (مُعِيل): به‌ختوکەر، گوره ،
 خاوه‌ن
 وَلِي الدَّمِ (أَقْرَبُ أَقْرَابِ الْمُقْتُولِ):
 خاوه‌ن خوین ، خوینخور ، نزیکترین
 خزمی کوزدا
 وَلِي الْعَهْدِ (وَرِثَ الْمَلِكِ): جیتشین ،
 جیگرو میراتگری پادشا
 وَلِي النِّعْمَةِ (مُرَبِّي): به‌ختوکەر ،
 ناندەر
 وَلِي اللَّهِ: خواپهرست ، سوفی،
 ده‌رویش ، وهلی
 وَلِي شَرْعِي (قِيَم): باوان ، داشدیار
 وَلِيَّة: نزیکی ، نافرته‌تی وهلی و
 خواپهرست ، زن ، نافرته
 وَلِيَّة: بیانوساوا ، هاوه‌لی
 خۆمه‌لّواس ، نه‌وانه‌ی پشستیان
 پتیده‌به‌سترت به‌دهر له‌خزم و خویش ،
 دۆست و هاوه‌ل
 وَلِيْد: منالی تازه له‌دایک بوو ، نه‌وزاد،
 کۆرپه ، ساوا ، تازه‌زا ، به‌نده و کۆیله
 وَلِيْدَة: که‌نیزه‌ک ، کچ هه‌تا پتیده‌گات و
 بالق ده‌بیته ، منال ، ژنی زه‌یستان و
 منال لیبوو
 وَلِيْدَتِه: حال و باری مرؤف له‌دایک
 بوون

وَلِيْفًا: هاوده‌م ، دۆست ، هاوی،
 هاوه‌ل ، تیشک و بریسکه‌ی یه‌ک
 له‌دوایه‌کی هه‌وره‌ تریشقه
 وَلِيْمَة (مَأْدِبَة - حَفْلَة): بانگکردن ،
 ده‌عوته ، زیافته ، ئاهه‌نگ ، شای ،
 میوانداری دوو جووته‌هاوسه‌ری نوی
 وَمَا إِلَيْهِ (أَثَار): ده‌ستی بۆ درۆژکرد ،
 ئامازه‌ی پتیدا ، په‌نجه‌ی بۆ درۆژکرد
 وَمَا: به‌چاو یان برۆ یاخود ده‌ست
 ئامازه‌و ئیشاره‌تیکرد
 وَمَدَّ عَلَيْهِ (غَضِبَ وَحَمِي): توپه‌بوولتی،
 خه‌شم و قینی هه‌لسا به‌رانپه‌ری
 وَمَدَّ الْيَوْمَ وَاللَّيْلَةَ (إِشْتَدَّ حَرُّهُمَا مَعَ
 سَكُونِ الرِّيحِ): شه‌وورۆژ که‌رما تاوی
 سه‌ندبوو
 وَمَدَّ: قرچه‌ی گه‌رمای شه‌وو روژ ،
 تاوسه‌ندنی گه‌رمای شه‌وو روژ ، شی
 وَمَدَّة: شتیبه‌ک
 وَمَرَّ بِأَنْفِهِ (حَرَكَهُ غَضَبًا): له‌تووپه‌یدا
 لووتی جوولاند
 وَمَسَّ (حَكَ): خشانی
 وَمَسَّ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: چون به‌نیویه‌کا،
 له‌یه‌ک خشان ، له‌یه‌ک ئالان
 وَمَضَّ: شه‌وق ، رووناکی ، بریسکه ،
 چه‌خماخه ، پرشنگ و رووناکی
 وَمَسَّقَ (أَحْبَبَ): خۆشی ویست ، دللی
 پتیه‌بوو، نه‌وینداریبوو
 وَمَهَّ النَّهَارَ (إِشْتَدَّ حَرُّهُ): گه‌رماکه‌ی
 تاوی سه‌ند ، قرچه‌ی سه‌ند
 وَمَهَّة (ذُوبَ كُلِّ شَيْءٍ): تواته‌وه‌ی هه‌موو
 شتیته‌ک

وَمِي بِالشَّيْءِ (ذَهَبَ بِهِ): بردی ،
هه لگرت

وَمِيض: شهوق و رووناکی ، بریسکه
وَمِيِق (الْمَجْبُوب): خۆشه ویست ،
دلخواز، نهویندار، دلدارو خۆشه ویست

عَلَمٌ
وَنَ الذَّبَابُ إِذَا طَنَّ طَنِينًا حَادًا
مُتَوَاصِلًا): میشه که گیزه گیزی کرد،
گیزانندی به بهره وامی

الْوَنُّ: سستی ، جوره نامرازیکه
ده کزیته په نجه و له گه ل مه ندیک
گزرانیدا لیده دریت ، چنگ

وَتَى فِي الْأَمْرِ (فَأَثَرَ - ضَعْفًا):
چروسایه وه ، سستی و لاوازیوتییدا ،
تینی نه ما ، ساردبوه وه ، لاوازیو
بی میزبوو، کولبوو

وَتَى السَّحَابَةُ (أَمْطَرَتْ): گه واله
هه وره که بارانی باراند

وَتَى الشَّيْءِ وَعَنْهُ (شَرَكُهُ): وازی لیته نا،
ده سته رداریبوو ، ده سستی لیته لگرت
وَتَى الْكُفْمِ (شَمَرَهُ إِلَى فَوْقِ): قوئی
لیته لمالی

وَتَى الرَّجُلُ لَمْ يَجِدْ فِي الْعَمَلِ):
چوستو چالاک نه بوو له نیش و کاردا ،
خاوو سست بوو

وَتَاءٌ (تَعَبٌ - فَتُورٌ - تَسْرَاحٌ):
که مته رخه می ، ساردبونه وه ،
خاوبوونه وه ، سستی و که م توانایی ،
شه که تی ، ماندوییتی ، بی میزی

وَتَاءٌ - وَنِيَّةٌ (الْوُلُوءَةُ أَوْ الدُّرَّةُ): مرواری،
گه وهر

وَتَاءٌ مِنَ النِّسَاءِ (البَطِيئَةُ الحَرَكَاتُ):
ژنی خاوو خلیچک ، سستی و میواش

وَتْبَهُ (وَيَغْه): سه رزه نشستیگرد،
لۆمه یکرد ، هات به سه ریا

الْوَتَجُ (ضَرْبٌ مِنَ الْعُودِ أَوْ الْمَرْفِ):
جوره نامیزیکی موسیقیه

الْوَتُوءَةُ: سستی نه قلو ژیری
الْوَتِيُّ (الدُّر): گه وهر ، مرواری

وَهَى الثَّوْبُ (إِنْشَقَّ وَتَحَرَّقَ): دریا ، له تو
پهت بوو

وَهَى الرَّجُلُ (حَمَقَ - ضَعْفًا): گیلو
که ودهن بوو ، سستی و لاوازیوو

وَهَى السَّحَابُ (إِنْفَجَرَ شَدِيدًا بِالْمَطَرِ):
به خوپو توند بارانی باران

وَهَى الشَّيْءِ: شلبوه وه ، خاوبوه وه
وَهَابٌ: به خشنده ، بدهر ، ده سستی

دلقران ، به کیکه له ناوه جوانه کانی
په روه دگار

وَهَاجٌ: تابان ، گهش ، گه شاوه ،
بریسکه دار ، دروشه دار ، پرشنگدار

وَهَاصٌ (الْعَطَاءُ): فره به خشنده ، زؤوو
به کجار ده سستی و دلقران

وَهَافَةٌ - وَهَافَةٌ: خزمه تکاری که نیسه
وَهَبَ الْمَالُ فُلَانًا وَفُلَانًا (أَعْطَاهُ إِيَّاهُ بِلَا

عَوَضٍ): بی به رامبه ر پاره می پئدا
وَهَبَ الرَّجُلُ (غَلَبَهُ فِي الْعَطَاءِ وَالْهَبَةِ):

له به خشش و خه لاتدا له و دلقرانتر بوو
وَهَبًا: وه قفی کرد ، رامو تاییه تیکرد

وَهَتْ الشَّيْءُ (ضَفَطَهُ - دَاسَهُ دَوَسًا

شَدِيدًا): گوشی ، شیلائی ، به توندی
پانیکرده وه

وَهْتَهُ (مَا يُنْحَدَرُ مِنَ الْأَرْضِ): زهوی نزمو
نشبوو

وَهَتْ فِي الشَّيْءِ (إِنَّهُمْ كَفَرُوا فِيهِ) : قال ابو

تبيدا ، شهكته و ماندوبو

وَهَتْ الشَّيْءَ (وَطَّئَهُ شَدِيدًا) : توند

شیلای ، پانیکرده وه

وَهَجَ (إِنْقَادًا - تَوَقُّدًا) : گه شایه وه ،

هه لگیرسا ، داگیرسا ، گرتی ، گپی

گرت ، کلپه ی سهند

وَهَجَ : قرزه ی گه رمای روژ ، گه رمی روژ

وَهَجَ الطَّيْبُ : بون و بهرامی خوش

وَهَجَ : گه رمایه کی سهخت و توند

وَهَجَ - وَهَجَ : ناگره گه شانه وه ، ناگر

هه لگیرسان ، گرگرتن ، داگیرسان ،

کلپه کردن

وَهْجَانٌ : روژتکی گه رم و سهخت

وَهَجَتِ النَّارُ وَنَحْوَهَا (إِنْقَادًا) : ناگره که

گه شایه وه و تاوی سهند

وَهْدًا لَهُ الْفُرَاشُ (مَهْدًا) : جیکه ی بو

چاککرد ، ته ختیگرد ، ریکی خست ،

ناماده بیکرد

وَهْدًا - وَهْدَةٌ (الْأَرْضُ الْمُنْقَضَةُ - حُفْرَةٌ) :

نزمه زهوی ، زهوی نزم و نهوی ،

لیژایی ، چال ، قولایی

وَهْرٌ : شیواندی ، شله ژانی ، سهری

لیتیکیدا ، خستیه مه ترسیه وه ، ترسانی

توقانی

وَهْرٌ : لیدانی خور له زهوی و هلم

دروستکردن ، هلم و ته م بوخه ی بهر

هه تاو ، تره ویله ، تراویلکه ، چهوت

بیینی ، سهراب

وَهْرَانٌ : ترساو ، توقیو ، سله میو ،

ناوی شارنکه

وَهْرَةٌ (الْوَقْعَةُ فِيمَا لَا مَخْرَجَ لِلْمَرْءِ

مِنْهُ) : که وتنه کیشه ی سهخت و

گرانه وه ، نوqm بوو له به لاو ناشوبدا

وَهْرَةٌ (أَوْقَعَهُ فِيمَا لَا مَخْرَجَ لَهُ مِنْهُ) :

خستیه داویکه وه نه سته م بوو لئی

ده ریچی

وَهْرٌ : توندو تیز ، رهوش هه لسووکوت

ره قو زبر ، پیای کورته بنه

وَهْرَةٌ (أَثَقَلَهُ) : قورسیگرد ، فشاری

خسته سهر

وَهَسَ فُلَانٌ (إِشْتَدَّ أَكْلُهُ - أَسْرَعَ فِي

سَيْرِهِ) : زدریخوارد ، به خیرایی و تیزی

رؤیشت به ریپوه

وَهَسَ عَلَى عَشِيرَتِهِ (تَطَاوَلَ عَلَيْهِمْ) :

سووکایه تی به مؤزو تیره ی خویگرد ،

جنیوو پلاری ناراسته کردن

وَهَسَ الشَّيْءُ : بهرله وه ی بدات له زهوی

شکاندی ، که رتیگرد ، به توندی شیلای

وَهَسَ : شهرو خراپه ، فیتنه یی ،

قسه هینان و قسه بردن ، دووزمانی

وَهَسَ الشَّيْءُ الرَّخْوًا (كَسَرَهُ وَدَقَّهُ) : شته

نهرم و ناسکه که ی شکاندو شیلای ،

به توندی کوتایی و شیلای

وَهَسَ الرَّأْسُ (شَدَخَهُ) : سهری

بریندارکرد ، رووشاندی

وَهْصَةٌ : زهوی هه مواریو له بار

وَهَطَ فُلَانٌ (ضَعُفًا وَوَهِيًا) : سست و

لاوازیبو

وَهَطَ فُلَانًا (طَعَنَهُ - ضَرَبَهُ) :

برینداریکرد ، زامداریکرد ، لئیدا

وَهَطٌ : کومه ل ، تاqm ، سستی و لاوازی ،

زه وییه کی هه مواریو له بار

وَهْطَةٌ : زهوی له بارو گونجاو

وَهَفَ إِلَى كَذَا (دَنَا) : لئی نزیک بوه وه ،

هاته پیش لئی

وَهَفَ النَّبَاتُ (أَخْضَرَ وَأَوْرَقَ) : روه که که

سه روز بو ، که لای دهر کرد

وَهَفَ لَهُ شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا (عَرَضَ لَهُ

وَيْدًا) : دنیای بۆ هاته پیش ، دنیا

به پرویا کرابه وه ، تاوه لآبوو

وَهَفَ النَّصْرَانِيُّ (قَامَ بِخِدْمَةِ

الْكَنِيسَةِ) : گاوره که هستا به خزمه تی

که نیسه ، خزمه تی که نیسه ی کرد

وَهَفَ الشَّيْءُ لِلْقَوْمِ (عَرَضَ لَهُمْ وَيْدًا) :

دهر که وت بۆیان ، ناشکراو دیاریدا

وَهَفَ الشَّيْءُ (طَارَ) : فری ، به رز بوه وه

وَهْفِيَّةٌ : خزمه تکاری که نیسه ،

خزمه تکردن له که نیسه دا

وَهَقَّ الدَّابَّةُ (أَمْسَكَهَا بِالْوَهْقِ) :

ولآخه که ی به تکرد ، که مه ندی کرد

وَهَقَّ الشَّيْءُ عَنْهُ (حَبَسَهُ) : لئی گرت وه ،

نه یدایه ، بی به شیکرد لئی

وَهَقَّ فَلَانًا (جَعَلَ الْوَهْقَ فِي عُنُقِهِ وَأَعْلَقَهُ

بِهِ) : به تی کرده مل و مه لیبوسی

وَهَقَّ الْبَعِيرُ الْبَعِيرَ (مَدَّ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا

عُنُقَهُ فِي السَّيْرِ وَيَرَى الْآخِرَ) : مه ریه ک

له حوشتره کان ملیان دریزکردو

پیشپرکیانکرد له گهل نه وی تردا

وَهَقٌّ - وَهَقٌّ : په ت ، په تی سه ریه نه لقه ،

که مه ند ، نه و گورسه یه که ده خریتته

ملی ولآخی رموزو یاخی یان ولآخی

به رزه ی پی ده به ستریتته وه

وَهَلَ إِلَى الشَّيْءِ - وَهَلًا : چوو روو

به شتیک و دلئی لای شتیک تریوو

وَهَلَ فَلَانٌ (سَهَا) : مه له یکرد ، مه له بوو

وَهَلَ - وَهَلًا (ضَعُفًا - فَزَعًا) : سست و

لاوازیوو ، ترسا ، توقی ، ترسی لینیشت

وَهَلَ فِيهِ وَعَنْهُ (غَلَطَ فِيهِ وَتَسِيَهُ) :

مه له ی کرد تیدا ، به مه له یا چوو ،

له بیریکرد ، به مه له یا چوو بیرى نه ما

وَهَلَ (خَوْفًا وَأَفْرَعًا) : داچله کان ،

ترسانی ، توقانی ، مه لی سله مان

وَهَلَ (فَزَعًا) : داچله کیو ، ترساو ،

ترقیو ، زئوق چوو ، مه لسه میو ،

مه لسه مین

وَهَلَ - وَهَلَةٌ (أَوَّلُ وَهَلَةٍ - أَوَّلُ نَظْرَةٍ) :

یه که مجار ، یه که م بینن ، له سه ره تاوه ،

پیشه کی

وَهُمُ الشَّيْءِ (تَمَثَّلَهُ وَتَخَيَّلَهُ وَتَصَوَّرَهُ) :

وایزانی ، هینایه پیش چاوی خوی ،

وینهی کیشا له نه ندیشه و بیریدا ، دلئی

باریکرد بۆ لای

وَهُمُ فِي الشَّيْءِ (ظَنَّ خَطَأً) : خراب تی

که پشت ، باش حالی نه بوو

وَهُمُ فِي الصَّلَاةِ (سَهَا) : له نویره که دا

مه له یکرد ، سه هو ی کرد

وَهُمُ فَلَانٌ فِي الشَّيْءِ وَإِلَيْهِ (ذَهَبَ وَهَمَهُ

إِلَيْهِ وَهُوَ يُرِيدُ سِوَاهُ) : چوو به ره و

رووی و بیرو هوشی لای شتیک تریوو

وَهُمُ فِي الْحِسَابِ وَهَمًا (غَلَطَ فِيهِ

وَسَهَا) : له مامه له دا مه له یکرد ،

له ژماردن و قه بلاندندا که وته مه له وه

وَهُمُ فِي الْأَمْرِ : مه له یکرد له کارویاردا ،

که وته مه له وه

وَهُمُ : ترسانی ، توقانی ، ترسی برده

دلایه وه

وَهُمُ : خه یال ، دالغه ، نه ندیشه و بیر ،

به بیرا هاتن ، ترس ، مه ترسی ،

پهستی داگرتن ، گومان ، دوودلی ، دل

پیسی ، رتگه و بانیکی به رین و فراوان ،

پیاویکی مه زن و گوره

وَهْمِي (خِيَالِي): به خه يال، خه يالی ،

ريشگار ، نه نديشه يی

وَهْمِيَّة: نه نديشه و خه يالی بی بنه ما

وَهْنٌ فَلَانًا (أَضْعَفَهُ): سست و لاوازيکرد،

کزيکرد

وَهْنُ الْعَزْمِ (أَخَمَدَ الْهَيْمَةَ): وره ی پی

بهردا، سارديکرده وه

وَهْنٌ فِي الْعَمَلِ وَهْنًا: له کارو فرماندا

سست و هيواش بوو ، خاوبوه وه

وَهْنٌ - وَهْنٌ (ضَعْفًا - الْقَصِيرُ): لاوازی ،

بيده سته لاتی ، بی کاره یی ، وره بهردان،

کورته بنه

وَهْنٌ مِنَ اللَّيْلِ (جُزْءٌ مِنْهُ): ماره يه کی

که م له شو ، چن ساتیک

وَهْنٌ: سستی و لاوازیسی ، لاوازی و

بووده له بی

وَهْنَانَةٌ مِنَ النِّسَاءِ (الْكَسَلَى عَنِ الْعَمَلِ

تَنَعَمًا): زنی ته مه ل و ته وه زهل ،

رؤچوو له نيعمهت و خو شيدا

وَهْنَتْ عَزِيمَتُهُ: وره ی بهردا ، رووخا ،

په کی کهوت

وَهْنَتْ قِوَاهُ: توانایی نه ما ، هيزی تيا

نه ما ، پرستی له بهر برا ، نه زتوی شكا

وَهْوَاهُ: نه سپی چوست و چالاک ، پياوی

ترسنوک و توقيو

وَهْوِبًا: به خشنده ، دهست و دل فراوان

وَهْوِنٌ: لاواز ، سست ، کز ، بووده له

وَهْوَةٌ فِي صَوْتِهِ (جَزَعٌ فَرَدَدَهُ): ترساو

دهنگی له گه رویدا هات و چوو

وَهْوَةٌ الْأَسَدُ: شيره که نه پاندى

وَهْوَةٌ الْأَسَدُ فِي زُلَيْبِرٍ (رَدَدَهُ): شيره که

نه په ی دووباره کرده وه

وَهْوَةٌ مِنَ الْخَيْلِ (النَّشِيطُ الْحَدِيدُ):

نه سپی توندو چوست و چالاک ،

چابووک

وَهْيٌ: شلبوه وه ، خاوبوه وه ، کزيوو ،

لاوازيوو ، په کی کهوت

وَهْيٌ: شکان و درانی شتیک ، درزو

قلیش له شتیکدا

وَهْيَةٌ (الشَّقُّ فِي الشَّيْءِ): کون و درز

له شتیکدا

وَهْيَةٌ: مرواری ، گه وه ر ، حوشتی

قه له وو قه به

وَهْيَةٌ (الْخَرَقُ الْقَلِيلُ): درزو کون و

درانیکی بچوک

وَهِيحٌ: ناگر که شانوه ، ناگر

مه لگيرسان ، داگيرسان

وَهِيحٌ مِنَ الطَّيْبِ: بلابوونه وه ی بونی

خوش

وَي

وَي (كَلِمَةٌ تَعْجَبُ وَقِيلَ زَجْرٌ): وه ی ،

وه ی وه ی ، به به ، به به به به ، وه ی

له تو ، وشه ی سه رسامی یان

سه رزه نشت و لومه کردن

وَيْبٌ (كَلِمَةٌ مِثْلُ وَيْلٍ): به لا ، چورتم ،

تياچوون و فه وتان

وَيْبَةٌ: دوونه ندازه و کيشانه ن

وَنَجَّ (الْخَشْبَةُ الطَّوِيلَةُ بَيْنَ الثَّوْرَيْنِ):

دارنکی درنژه له نټوان دووگادا

ده به سترئ له کاتی جوو تکرندنا

وَنَجَّ (وَنَلُّ لَهْ): به لای لټدا ، جهه نه می

لی پر بی ، تیا بچیت و بفه وتیت

وَنَجَّ (كَلِمَةٌ تُرْجَمُ وَتَوَجُّعٌ وَقِيلَ بِمَعْنَى

وَنَلُّ): وشه یه که بق به زه ی پیا هاتنه وه

یان نټش پټگه یانندن به کار دیت هه روه ها

ده لټن به مانای : "تیا بچیت ، بفه وتی ،

به لاکتیدا" هاتوه

الْوَيْسُ (الفقر): هه ژاری ، نه داری ،

نه بوونی

وَوَيْسٌ: وشه یه که له شوین و جټگه ی

سوزو به زه یی پیا هاتنه وه و دل بق

سووتان به کار دیت

وَوَيْكُ (كَلِمَةٌ مُرَكَّبَةٌ مِنْ "وَي + وَكَافُ

الْخِطَابِ"): وشه یه که پټکه هاتوه

له (وی) و (کاف) ی دواندن ، وه ی له تق ،

وه ی له حالت

وَوَيْلٌ فُلَانًا وَفُلَانٌ أَكْثَرُ لَهُ مِنْ ذَكَرٍ

الْوَيْلُ): زود پیی وت: دهر دو به لات

لټبدا ت

وَوَيْلٌ (الشَّرُّ - حُلُولُهُ): به لا ، خه م ،

په ژاره ، ماته مینی ، چورتم ،

کاره سات ، به لادا که وتن و بلا بوونه وه ،

به دبه ختی ، خه م و په ژاره

وَوَيْلُهُ (الْبَيْلِيَّةُ - الْفَضِيحَةُ): به لا و

کاره سات ، تیا چوون ، فه وتان

وَوَيْلِكَ: وای له تق ، وه ی له تق

وَوَيْلُهُ - وَوَيْلَهُ - وَوَيْلَهُ: پیاوی زیره کو

وریا ، له بنه په تدا بق دوعا و نزا یه

پاشان بق سه رسامی و په سه ندکردنی

شتیک به کاره اتوه : خوابت کوژیت :

بی باوک بیت : دایکت روله روت بق

بکات

وَوَيْنٌ (العَنْبُ الْأَسْوَدُ): میوژی رهش

وَوَيْنَةٌ (الرَّيْبُ الْأَسْوَدُ): میوژی رهش

وَوَيْهَ - وَوَيْهَ (كَلِمَةٌ إِغْرَاءٌ وَحَثٌ وَتَحْرِيسٌ):

وشه ی هاندان و فریودان

أوزان الشعر العربي

كَيْشَهْكَانِي هُونَرَاوِي عَهْرَهِي

الْبَيْتُ شَطْرَان (مَصْرَاعَان) الصَّدْرُ وَالْعَجَزُ

وَالشَّطْرُ أَجْزَاءُ يَقْطَعُ إِلَيْهَا الشِّعْرُ حَسَبَ بَحُورِ الشِّعْرِ الَّتِي نَظَمَهَا صَفِي
الدِّينِ الْحَلِي:

- 1) الْبَحْرُ الطَّوِيلُ: طَوِيلٌ لَهُ دُونَ الْبُحُورِ فِضَائِلُ
 - 2) الْبَحْرُ الْمَدِيدُ: لِمَدِيدِ الشِّعْرِ عِنْدِي صِفَاتُ
 - 3) الْبَحْرُ الْبَسِيطُ: إِنَّ الْبَسِيطَ لَدَيْهِ يُبَسِّطُ الْأَمْلُ
 - 4) الْبَحْرُ الْوَافِرُ: بُحُورُ الشِّعْرِ وَأَفْرَمَا جَمِيلُ
 - 5) الْبَحْرُ الْكَامِلُ: كَمَلَ الْجَمَالُ مِنَ الْبُحُورِ الْكَامِلُ
 - 6) الْبَحْرُ الْهَزَجُ: عَلَى الْأَهْزَاجِ تَسْهِيلُ
 - 7) بَحْرُ الرَّجْزِ: فِي أَبْحَرِ الْأَرْجَازِ بَحْرٌ يَسْهَلُ
 - 8) بَحْرُ الرَّمْلِ: رَمَلَ الْأَبْحَرُ تَرْوِيهِ الثِّقَاتُ
 - 9) بَحْرُ السَّرِيعِ: بَحْرٌ سَرِيعٌ مَالَهُ سَاحِلُ
 - 10) بَحْرُ الْمُنْسَرَحِ: مُنْسَرَحٌ فِيهِ يُضْرَبُ الْمَثَلُ
 - 11) بَحْرُ الْخَفِيفِ: يَأْخَفِيفًا خَفَّتْ بِهِ الْحَرَكَاتُ
 - 12) بَحْرُ الْمُضَارِعِ: تُعَدُّ الْمُضَارِعَاتُ
 - 13) بَحْرُ الْمُقْتَضِبِ: أَقْتَضِبُ كَمَا سَأَلُوا
 - 14) بَحْرُ الْمُجْتَثِ: إِنَّ جُثَّتِ الْحَرَكَاتُ
 - 15) الْبَحْرُ الْمُتَقَارِبُ: عَنِ الْمُتَقَارِبِ قَالَ الْخَلِيلُ
 - 16) الْبَحْرُ الْمُتَدَارِكُ: حَرَكَاتُ الْمُحَدَّثِ تَنْتَقِلُ
- فَعُولُنْ مَقَاعِيلُنْ فَعُولُنْ مَقَاعِلُ
فَاعِلَاتُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلَاتُ
مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَعِلُ
مُقَاعِلَتُنْ مُقَاعِلَتُنْ فَعُولُ
مُتَقَاعِلُنْ مُتَقَاعِلُنْ مُتَقَاعِلُ
مَقَاعِيلُنْ مَقَاعِيلُ
مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُ
فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُ
مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُ
مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَاتُ مَفْعِلُ
فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُ
مَقَاعِيلُ فَاعِلَاتُ
فَاعِلَاتُ مَفْعِلُ
مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُ
فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُ
فَعِلُنْ فَعِلُنْ فَعِلُنْ فَعِلُ

وَدِيمَةُ الْكَنْبِ
(ملوانكهی ملی سگ)

وَزْ
(قاز)

وَزْجُ الْجِنِّينِ
(وینهی منالکه کتیرا له سگدا)

وَثْبًا فَوْقَ الْحَاجِزِ
(به سهر به سته که دا بازیدا)

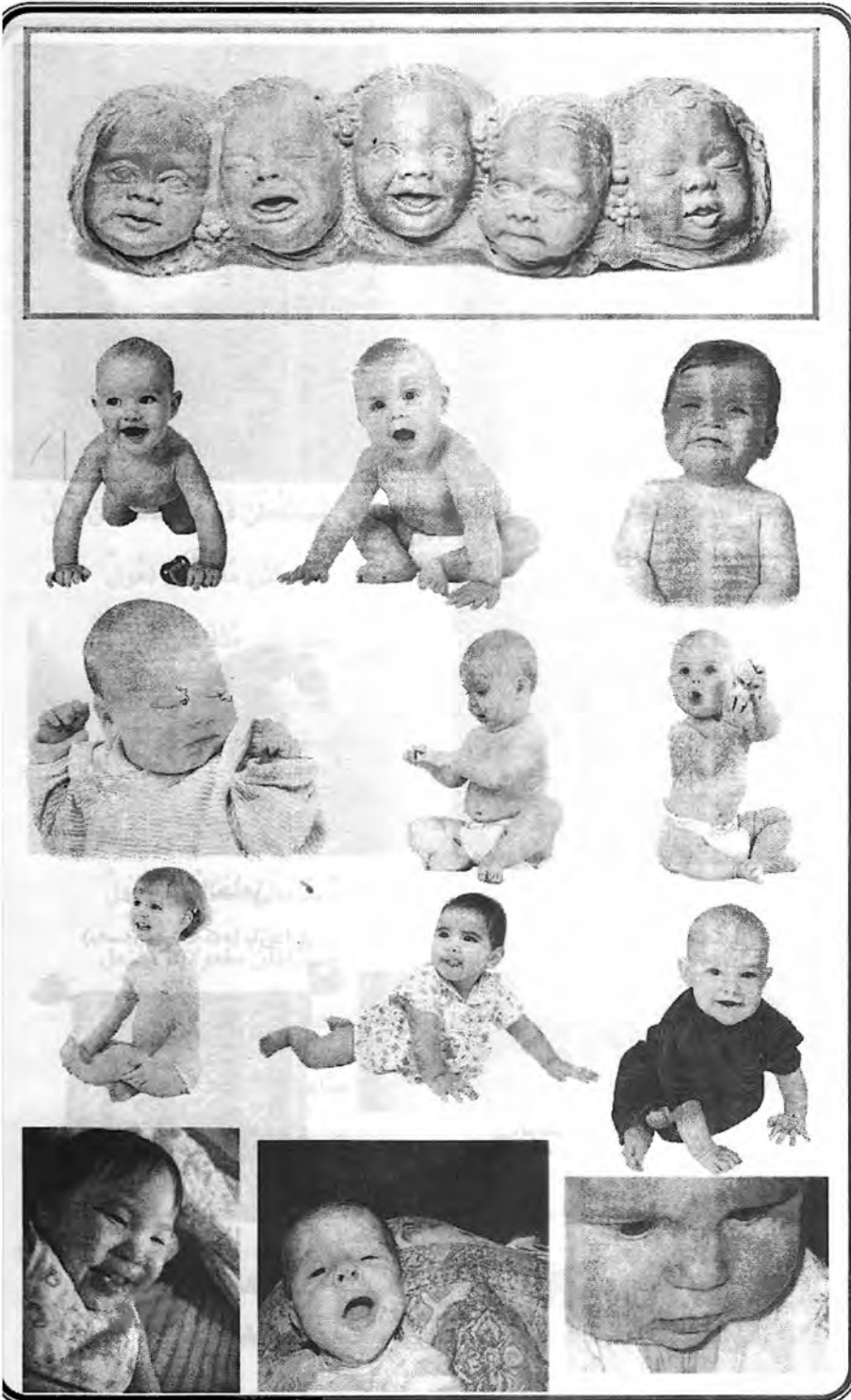
الْوَشْمِ (خالکوتان)

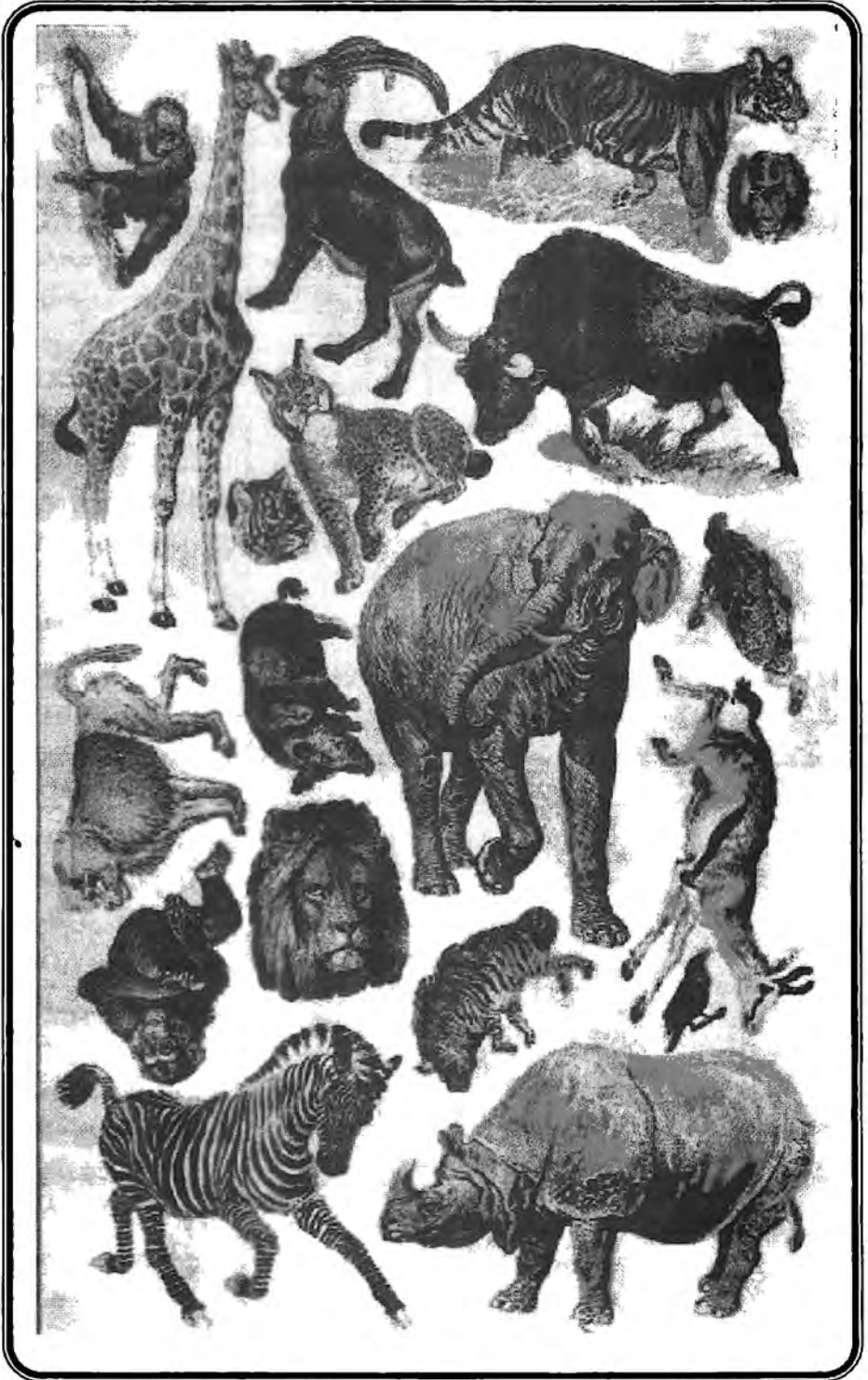

وَسَادَةٌ - وَسَادَةٌ - وَسَادَةٌ
(سه رین - بالیف - کرشه)

وَطَّوْاطُ
(شه مشه مه کو تیره)

حرف الیاء

ی

ی

ی: بیست و هشتہمین پیتی زمانی
عہ ربیہ و دہ بیت بہ:

(1) رانوی مینہ وک: "تَقُومِيْنَ
وَقُومِيْ"

(2) رانوی بیژہ وک: "ضَرَبْنِيْ
وَكْتَابِيْ"

ی-ا-ی

یَا (حَرْفٌ نِدَاءٌ كَقَوْلِكَ: يَا زَيْدُ): پیتی
بانگ کردہ ، یو دوور یان نزیک : ئہی
ئای ، ہز

يَا لَهْ مِنْ رَجُلٍ: ئہی چوں پیاویکہ
يَا اِسْرَافِلُ - يَا اَمَلُ): ناٹومید ،

بیہیوا ، پرزہ لہ بہر پراو
يَا اِسْرَافِلُ (جَافُ): وشک ، وشک و برنگ ،

رہق و تہق
يَا اِسْرَافِلُ: زہوی وشک و بی بہر بوم

يَا اِسْرَافِلُ: بہ توندو تیژی مامہ لہی
لہ گہ لکرد

يَا دِي - مِيَاذَاةُ: دەست بہ دەست
پاداشتی دایہ وہ ، خہ لاتیکرد

يَا دَاةُ (بَايَعَةُ يَدَا بِيَدَا): دەست
بہ دەست پھیمانی دایہ ، دەستی

خستہ نیو دەستی بہ لئینی پیدا
يَا وُجْ: خالخال ، بازن

يَا رِدَاةُ (مِقْيَاسٌ طَوِيلٌ يُقَدَّرُ بِنِسْبَةِ (32)
إِلَى (35) مِنَ الْمِثْرِ): ئہ ندازہ یکی

دریژیہ بہ (32 - 35) مہ تر مہ زہ نہ
دہ کرتیت

يَا رُوْرُ: جانہ و ہری ئافہ و بہ لائامیزی
گژوگیا و روہک

يَا سِرَ (أَخَذَ فِي جِهَةِ الْيَسَارِ): لای
چہ پی گرت ، بردیہ لای چہ پوہ

يَا سِرَ فَلَانًا وَنَحْوَهُ (سَافِلُهُ وَنَحْوَهُ):
نہرم و نیان بوو لہ گہ لی

يَا سِرَ الشَّيْءِ: لہ لای چہ پوہ گرتی
يَا سِرَ: ئاسان ، سووک و سانا ،

قومار باز ، حوشتر کوژ ، قساب ، لای
چہ پ

يَا سَمُونُ: یاسہ مین ، گوئیکی
بہ ناویانگہ ، ئہ سمین ، مہران ،

درہ ختیکی وردی بچکولہ یہ گوئیکی
وردی سپی بؤنخوش دہ گری و دارہ کھی

دہ کری بہ دار جگہ رہ
يَا سَهْ: ناٹومیدی ، بیہیوایی ، ٹومید

پران
يَا نَصِيبُ: شانس ، بہخت ، یانسیب

يَا فِطْلَةَ: دروشم ، ئالا ، بہ یداخ
يَا فِغْ: نوجوان ، مہرزہ کار ، منالی

بالغ و تازہ پیگہ یشتو
يَا فِغَاتُ مِنَ الْأُمُورِ (مَا عَلَا وَغَلَبَ مِنْهَا

قَلَمٌ يُطَقُّ): کاروباری قورس و گران ،
لہ رادہ بہ دہر

يَا فِغَاتُ مِنَ الْجِبَالِ (الشَّامِخَةُ): شاخی
بہ رزو بلند ، بالوسخت

يَافُوح - يَافُوح: ته پلي سهر ،
تهوقه سهر ، شكله ي سهر ، مه لاشوو ،
نه رمایي تهوقه سهری منال
يَافَاة: تهوق ، کوت ، بهند ، کوت و بهند
يَافُوتَا: ياقوت ، گوهه ری شهوچرا ،
بهردیکی نالی زور جوانی به نرخه
يَامَن - **مِيَامَنَةٌ**: لای راستی گرت ،
بردی بو لای راست ، ناماده ی لای
راست بوو

يَامَن: پیرۆز ، موبارهك ، شاد ،
خوشحال و بهختیار
يَانَسُون (**نَبَاتٌ ذُو رَائِحَةٍ عَطْرَةٍ**):
روه و گیایه کی بوخوشه و دهگونجیت
رازیانه بیت
يَانِع (**نَاضِجٌ - الْأَحْمَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ**):
پتنگه یشتوو ، پتنگه یبو ، سووری
مه موشتیک

يَانُوف: جوره جانوهه ریکه
يَاوَر: په وپایه یه کی تاییه تی
سه ریازییه
يَاوَمَةٌ يَوْمًا وَمِيَاوَمَةٌ عَامَلَةٌ بِالْأَيَّامِ:
مامه له ی روزانه ی له گه لکرد ، روزانه
مامه له ی له گه لکرد

يَبِيسَ مَهْهُ: نانومیدبوو لیتی ، هیوای
پینه ما ، نومیدی برا پتی
يَبِيس: نانومیدی ، بی هیوایی ، هیوا
بران ، دستبه رداربوون

يَايَا الْقَوْمِ دَعَاهُمْ: بانگی کردن
يَايَا بِالْإِبِلِ قَالَ لَهَا لَيْسَ كُنْهًا:
حوشتره کی هیمنک رده وه ،
هیوریکرده وه

يَايَا (**اسْمُ صَوْتٍ يُدْعَى بِهِ النَّاسُ لِلِاجْتِمَاعِ**) : وشه یه که به کارده هیتریت
بو کز کردنه وه ی خه لکی
الْيَايَا: دهنگی بالنده ، دهنگی
بالنده یه که له واشه و سووچر دهچیت
يَايَاهُ: سووزو میهره بانی خو ی بو
نواندو ناشکرا کرد
يُؤُوس (**قَانَطٌ**) : نانومید ، بی هیوا
يُؤُوسُ: بالنده یه که له واشه و سووچر
دهچیت

يَب

يَبَاب (**خَرَابٌ - الْخَالِي لَأَشْيَاءٍ فِيهِ**):
ویران ، کاول ، رووخاو ، ویرانه ، خال و
به تال ، بوش

يَبِيس: شتی وشک ، وشکه
يَبِيس: عه ورت ، عه یب ، شوین
شهرم و حه یا ، رسوایی ، به دو خراپی ،

ژنی به دیره وشت و داوین پیس
يَبِّبَ الْمَنْزِلَ جَعَلَهُ وَيَبَابًا: ماله کی
ویران و کاولکرد ، ته ختیکرد

يَبِيسَ جَفَاً: وشکبوو ، وشکیکرد ،
وشکبووه ، چوړای داهات
يَبِيسَ الشَّيْءِ جَفَفَهُ: وشکی کرده وه ،
چوړپیریکرد

يَبِيس - **يَبِيس**: وشکی ، وشکایی ،
وشکهن

يَبِيس - **يَبِيسَة**: زهوی وشکو بی تاو ،
وشکهن

يَبِيسَة: وشکی ، وشکایی ، شی
يَبِيس: گیاو روه کی وشکبوو ، ژنو

بیوای وشکو بی خیر

يَبِيسُ الْمَاءِ (الْعَرَقُ الْجَافُ الْيَابِسُ):

ناره قى تهرى وشكبو

يَتَمُّ

يَتَمُّ الصَّبِيُّ: منال كه هه تيوكه وت ،

كوره كه مرد بهر له وهى بالغ ببيت ،

بى باوك مايه وه

يَتَمُّ يَتَمًّا: كورت بوو ، سست و خاويوو

يَتَمُّ مِنَ الْأَمْرِ (إِنْفَلَتَ): له ده سست

ده رچوو ، ترازا

يَتَمُّ الصَّبِيُّ (صَيَّرَهُ يَتِيمًا):

بى باوك كرد ، هه تيوى خست

يَتَمُّ: به كتابى ، ته نيايى ، هه تيوى ،

به چكه و گياندارى بى داك

يَتَمُّ (الْهَمُّ): خه مو په ژاره • خه م

يَتَمُّ: ته نيايى ، هه تيوى ، پتويستى

يَتَمَّتِ الْحَامِلُ: دوگيانه كه كاتى

منالبيوو له پيشا قاجى هاته ده ره وه

بهر له سهرو ده سستى ، منال كه سواريووو

يَتَمُّ - يَتَمُّوعٌ: روهك و گيايهك شيرى

تيا بيت

يَتِيمٌ: هه تيوى ، باوك مردوو ، بى باوك و

داك ، بى هاوتاو شيوه ، تاك و ته نياي

هه رشتيك ، لم و خوئى تاك و ته نيا

يَتِيمَةٌ: هه تيوى ، ته نيا ، ته پوزكه لمى

تاك و ته نيا ، دوايين هه ينى مانگى

(رهمه زان) ي پيروزه

يَح

الْيَحْمُورُ: جوړه ماده ده كه ، نازه لى كى

شيرده ره ، كه ره كىوى ؛ گيسكه كىوى

الْيَحْمُومُ: پلهى كه رمای بهرز ، قرچاوو

پروكاو ، ره شى هه مووشتيك ، دوكه لى

ره ش ، جوړه كوټريكه

يَح

الْيَحْتُ: كه شتى كه شت ، بهخت ،

جوړه كه شتبه كه

الْيَحْتَةُ - الْيَحْتِيُّ: جوړه

خوارده مه نيه كه ، جوړو چه شنه

خواردنيكه

يَد

يَدُ الْكَفِّ - ذِرَاعٌ - الْقُدْرَةُ وَالسُّلْطَانُ -

النِّعْمَةُ وَالْإِحْسَانُ - الْعَظْمُ): ده سست ،

له پ ، بهرى ده سست ، قول ، بال ،

ده سست لآت ، توانين ، سته م و زولم ،

چاكه ، نازو نيعمه ت

يَدُ الشَّيْءِ (مَقْبُوضٌ): ده سكى شت ،

قولف ، مشتق

يَدُ الطَّائِرِ: بالى بالنده

يَدُ الدَّهْرِ (مَدُّ أَوَانِهِ): دريژى روزه كار ،

دريژيوونه وهى

يَدُ الْجَوْزَاءِ (كَوَاكِبًا): چه ن

هه ساره به كن

الْيَدُ الْعَلِيَاءُ (الْمُعْطِيَةُ): ده سستى كى

به خشندهى به سوزو ميه ر

الْيَدُ السُّفْلَى (السَّائِلَةُ): ده سستى كى پان

بكرتته وه وهه ميشه داوا بكات

الْيَدُ لِفُلَانٍ عَلَى فُلَانٍ: سه ركه وتن بقر

نه وه ، زالبيون و سه ركه وتن هى نه وه

يَدَى الرَّجُلِ يَدَيْنَا: كيشاى به ده سستيدا ،

ده سستى پياكيشا

الْيَدَاءُ (وَجَعَ الْيَدُ): نيش و ژانى ده سست

يَدَةٌ (مَقْبُوضٌ): ده سك ، قولف ، مشتق

يَدَسٌ (عَظْمٌ التَّرْقُوتَةُ - تَرْقُوتَةُ الطَّائِرِ):

چه له مه ، نيسقانتيكى بارى كى دوپه له

له به رسنگى بالنده دا

يَدَعُ الثُّوبَ: به زافه ران جله كهي

ره ننگرد

يَدْوِي (الْمَنْسُوبُ إِلَى الْيَدِ): دهستي ،

شتي به دهست دروستكرا بيت ، نه وهي

به دهست دروست دهكزيت و ده دريته

پال دهست ، كاري دهستي

يُدِي - يَدِي - يَدِي: ريزو شكومه ندي ،

تواناو دهست لآت

الْيَدِي: نه وهي ده دريته پال دهست

يَرَّاعُ

يَرَّاعُ: شمشال ، بلويز ، قاميش ، ورده

ميشووله ، هورپه ، خامه ، قه لاهم ،

ترسنوك ، بي نه قلو رابوچوون ، ورده

مه رو مالات

يَرَّاعُ - يَرِّعُ: شتيكه وهك ميشووله

وايه ودهدات به ده مووچاوه وه

يَرَّاعَةُ: جوورده له ، شمشال ، ترسناك ،

گيل و كوه دن ، قه لاهم و خامه ،

حوشتر مورخ

يَرْبُوعُ (حَيَوَانٌ كَالْفَأْرِ): گورپه لكه نه ،

گورپه لته كينه ، نازه لتيكه له مشك

ده چيت ، مشكي بيابان

يَرَعُ - يَرَعَا (كَانَ حَيَاثًا): ترسنوك بوو ،

توقيبوو ، ترسنوك بوو

يَرَعُ: گويره كه ، جووره ميشووله به كه

يُرِقُّ الْإِنْسَانُ أَوْ الزَّرْعُ: مرؤف يان

روهك و كشتوكاله كه توشي نه خو شي

زه ردويي هات

الْيَرْقَانُ - الْيَرْقَانُ: زهره رتق ، ده رديكي

ناو كشتوكاله ، زه ردويي ،

نه خو شيه كي ناسراوو به ناويانگه

توشي مرؤف ديت و پيستي زه رد

ده بيت

يَرْقَانَةٌ: مه گز پاش ده رچووني

له گه را ، كرموكه ، پرگه ، لارنا

يَرْمَعُ: جووره ياربيه كه ، ورده زيخ و

به ردي دره وشاوهيه

يَرْتَأُ الشَّيْءَ: به خنه ره ننگي كرد ،

سورريكرد به خنه ، خه ناويكرد

الْيَرْتَأُ - الْيَرْتَأُ - الْيَرْتَأُ (الْعَنَاءُ):

خه نه ، خه ني ، خه نه ، هه ، گيايه كي

سهوزه ده هارپي و ژنان بزو جواني

له سه رو دهست و پتياني ده گرن

يَسَّرَ

يَسَّرَ: ناساني ، سووكي ، چه پ ،

واژوي راسته ، ده وله مه ندي ، مال و

سامانداري

يَسَّرَةٌ: ناساني و سانايي ، توانين ،

دهست رويشتويي

يَسَّارِي (تَقْيِضٌ يَمِينِي): چه پر وه ،

چه په ، چه پله ر ، چه پگر ، چه پ

يَسَّرَ يَسْرًا وَيَسْرًا (لَانَ وَإِقَادًا): نه رم و

نيان بوو ، سووك و سانابوو

يَسَّرَ يَسْرًا (لَعَبٌ بِالْيَسْرِ): قومار يكرد ،

ياري و بازي قومار يكرد

يَسَّرَ الرَّجُلُ (جَاءَ عَنِ يَسَارِهِ): لاي

چه پيه وه هات ، لاي چه پيه وه

تاماده بوو

يَسَّرَ الْقَوْمَ النَّاقَةَ (جَزَأًا لَعْمَهَا

وَإِقْسَمُوهَا): گزشتي حوشتره كه يان

لهت له تكردو پاشان به شيانكرد له نيو

خوياندا

يَسَّرَ الشَّيْءَ لِضَلَّانٍ (سَهْلُهُ لَهُ): بزوي

ناسانكرد ، ناسان و راميكرد بوي

يَسَّرَ الْفَتَمَ (كَثُرَ نَسْلُهَا وَلَبَنُهَا):

به چكه و شيري مه ره كه نؤد بوو

يَسْرَ الرَّجُلِ سَهَلَتْ وِلَادَةُ ابْنِهِ وَغَنِمَهُ)؛

خوشترو مهربانه کانی ناسان و خوش

زايون ، به ناسانی به چکه يان بوو

يُسْر - يُسْر: ناسانی ، سانایی ،

توانين و ده ستلآت ، ده وله مندی ،

بوون و دارایی ، سه رکه وتن

يَسْر (سَهْل)؛ ناسان ، سووک ، سانا

يُسْرِي (الْيَدُ الْيُسْرِي)؛ ده ستی چپ ،

چپه

يَسْرَةٌ: هیل و ختی به ری ده ست گهر

به يه که وه نووسا بیئت، داخی سر

هر دووران

يَسْرُوع: کرمی درهخت

يَسِنُ الْمَاءُ (بِمَعْنَى أَسِنَ)؛ رهنگو بونی

ناوه که گوزا ، تیکچوو ، بۆگه نیکرد

يَسُور: قوماریاز ، قومارکهر

يَسِير: کم ، نهخت ، ناسان ، سووک ،

له سه رخو ، سانا ، هیچو بی ترخ

يَش

يَشِب - يَشْف - يَشْم (حَجَرٌ كَرِيمٌ يَشْبُهُ

الرَّجُلُ لِحَدِّهِ لَكِنَّهُ أَصْفَى مِنْهُ)؛ به ردیکی

پیرزو جوان و دره وشاوه يه و

له (زه به رجه د) ده چیت به لام له و

رؤشنتره

يَح

يَحَار: دهنگی مهربو بزنی

يَحْبُوب: خوړو به هه لمت ، به گورپو تیژ،

چوست و چاپووک ، نه سپی تیژو خیزاو

هه نگاو بلاوو به رین ، هور ، رویارکی

به خوړو

يَعْر - يَعْرَة: به رخ یا مریکه له نزيك

لانه ی شیرو گورگ ده وه ستینریت و

کاتی دهنگی ده بیستی دیت بیخوات

به لام خزی ده که ویتته بۆسه و داوه وه

يَعْرَتِ الشَّاهُ أَوْ الْمَعْرُ: مهربا خود

بزنه که هاواریکرد، دهنگیان لیبهرز

بووه

يَفْسُوبُ (ذَكَرُ النَّحْلِ وَأَمِيرُهَا)؛ نیرو

شای ههنگ ، شاههنگ

يَغْفُورُ: به چکه ناسک ، مامز ، مانگای

کیزی ، به شیک له شهو ، ساتیک

يَغْشُوبُ: کهوی نیروه ، فرمیسی

رؤشن و رهوان ، ناوی به کیکه

له پیغه مهربانی خوداوه ند(د.خ)

يَغْلُولُ: هه وری سپی ، بلق

يَا

يَغْرُ: نازه لیک قاج کورته له شیوه دا

وهک سهگو پشيله وایه

يَغْشُوبُ: بتیک بوو له سه رده می پیش

نیسلامدا ده به رسترا

يَا

يَفْعُ: گرد ، ته پۆلکه ، زهوی به رزو

يَلْد

يَفْحُ الْوَالِدُ (ضَرَبَ يَأْفُوخُهُ)؛ کیشای

به مه لاشوویدا ، دای له مه لاشوو

ته وقه سه ری

يَفْعُ الْفَلَامُ؛ بوو به مه رزه کار ،

بیگه یشت ، بالفیو

يَفْعُ الْجَبَلُ (صَعْدَهُ)؛ سه رکه وت به سه ر

شاخه که دا

يَفْع - يَفْعُ: گرد ، ته پۆلکه ، زهوی

به رزو بلند ، مه رزه کار ، منالی بالخ ،

نه وچه وان

يَفْنُ: پیری به سالچوو ، مانگا ، گاپیره

يَا

يَفْطَلِينَ: کهوله که ، هه ر وه کیکه قه دی

نه بیئت وه که خیارو ...

يَقْظ - يَقْظًا: بیداریوو ، به‌خه‌ریوو ، به‌ناکابوو

يَقْظ - يَقْظًا: خه‌بری بووه ، هه‌لسا ، له‌خه‌و‌به‌ناکاهات ، وریابووه‌وه ، به‌هۆش‌خۆی‌هاته‌وه

يَقْظًا: خه‌بری‌کرده‌وه ، رایبه‌پان ، جوولانی ، بزوانی ، وریای‌کرده‌وه ، ناگاداری‌کرده‌وه

يَقْظًا: به‌خه‌بر ، وریا ، ناگادار ، هوشیار

يَقْظًا: وریاو‌زرنگ ، هوشیار

يَقْظَان: مه‌ردومی‌بیدارو‌زرنگ

يَقْظَة: هه‌لسان ، به‌ناگاهاتن ، به‌خه‌ریوون ، ناگاداری

يَقْظ: لۆکه‌و‌په‌موو ، بۆلّو‌هیشووی‌تری‌و‌خورما

يَقْظَة: پارچه‌یه‌ک‌لۆکه‌و‌په‌موو

يَقْنُ الْأَمْرَ (ثُبْتَ وَوَضَحَ - تَحَقَّقَهُ):

ده‌رکه‌وت ، روونبووه‌وه ، لئی‌کۆلیه‌وه

يَقْن - يَقْن - يَقْن: ساویلکه ، خۆش‌باوهر ، نه‌وه‌ی‌گویی‌له‌مه‌رقسه‌و‌گوته‌یه‌ک‌بیت‌بروای‌پنده‌کات

يَقْن: دلنیاپی ، دلنیابوون ، ره‌وانه‌وه‌ی‌گومان‌و‌دوودلی

يَقِين: دلنیاپی ، بیگومانی ، سه‌لماندن ، باوه‌رکردن ، راست ، ره‌وان ، گومان‌هه‌لنه‌گر

يَقِين (فِي الْفَلْسَفَةِ): له‌فله‌لسه‌فه‌دا: دلنیابوون‌به‌حال‌و‌بارو‌پریارتک‌له‌گه‌ل‌چه‌قینی‌له‌دل‌و‌به‌راست‌دانانی

يَقِينًا بِلَا رَيْبٍ ، حَقًّا: به‌دلنیاپی ، به‌لّه‌ت ، بیگومان

ي ل

يَل - يَلَل - يَلَلًا: ددانه‌کانی‌کورتو‌وردبوون

يَلَب: پیست ، کلای‌ناسن ، خووده ، قه‌لغانی‌(یه‌مان‌ی‌له‌چهرم‌و‌پیست ، پیست‌و‌چهرمی‌کونکراو‌دووراو‌به‌نیو‌یه‌کداو‌ده‌کرتته‌سه‌ر

يَلْبَة: پۆلا ، ناسنی‌پوخت ، مه‌زنی‌هه‌موو‌شتیک

يَلِقُ (الْأَبْيَضُ): سپی ، سپی‌و‌سۆل ، سپی‌هه‌رشتیک

يَلْقَة - يَلْقُ (العَنْزُ الْبَيْضَاءُ): بزنی‌سپی ، بزنه‌سپی

يَلَل: وردی‌و‌بجووکی‌ددان ، ناهه‌موارو‌خراب‌روانی

يَلْمَع: تراویلکه ، رووناکی ، بریسکه ، چه‌کیک‌وه‌ک‌تیغ‌و‌قه‌لغان‌بدره‌و‌شیتته‌وه

يَلْمَعِي: زیره‌ک ، مه‌ردومی‌بیرتیژو‌دیبه‌رۆشن ، تیکه‌لکه‌ری‌درۆو‌راستی

يَلْمُقُ (الْقَبَاءُ): سه‌رجل ، که‌وا

ي م

يَم - بَحْر - الْحَيَّة - الْحَمَامُ الْبَرِّي): ده‌ریا ، زه‌ریا ، مار ، کۆتری‌کیوی

يَمَام (قَصْد - حَمَامٌ بَرِّي): خواست‌مه‌به‌ست ، ویست ، کۆتره‌کیویله ، گاکۆتر ، کۆتری‌کیوی

يَمَانِي - يَمَانِي (الْمَنْسُوبُ إِلَى الْيَمَنِ): یه‌مه‌نی ، نه‌وه‌ی‌ده‌دریتته‌پال‌(یه‌مه‌ن)

يَمَانِيَّة: یه‌مه‌نی ، ده‌دریتته‌پال‌(یه‌مه‌ن)

(یه‌مه‌ن)

يَمَمَ كَذَا (قَصَدَهُ وَإِنجَه إِلَيْهِ): بزيچوو ،

رووی تیکرد

يَمَمَ الصَّلَاةَ مَسَحَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ

بِالْثَّرَابِ): ته يه مومی کرد، هه ردوو

دهست و ده مووچاوی خؤلاویکرد

يَمَمَ فَلَأْنَا بِرَمَحِهِ: دهست نیشان و

مه بهستی نه و بوو، نیزیه ی بؤ نه و

هه لگرتیوو

يَمَمَ (الْحَمَامُ الْبَرِّي): کؤتری کتوی ،

کؤتره کتویله

يَمَن - يَمَن (كَانَ ذَا يَمَن): له خوشیدابوو،

به خختیاربوو ، ناسووده بوو

يَمَن الرَّجُلُ جَاءَ عَنِ يَمِينِهِ): لای

راستی هه هات ، لای راسته وه

ناماده بوو

يَمَن بِهِ يَمَنًا ذَهَبَ بِهِ ذَاتَ الْيَمِينِ):

به لای راستدا بردی

يَمَنَ اللَّهُ فَلَأْنَا جَعَلَهُ مُبَارَكًا):

خوداوه ند پیروزیکرد ، مباره کی کرد

يَمَنَ لِقَوْمِهِ وَعَلَى قَوْمِهِ (كَانَ مُبَارَكًا

عَلَيْهِمْ): پیروزبوو بؤیان ، مباره ک بوو

يَمَنَ بِلَأْنٍ ذَهَبَ بِهِ ذَاتَ الْيَمِينِ): به لای

راستدا بردی

يَمَن (الْبَرَكَةُ): پیروزی ، به خختیاری ،

خؤشی ، کامه رانی

يَمَن - يَمَنَةٌ (نَاحِيَةُ الْيَمِينِ): لای راست

الْيَمَن (قِسْمٌ مِّنْ بِلَادِ الْعَرَبِ): يه مهن ،

ولاتیکی عه ره بی به

يَمَنِي (الْيَدُ الْيَمَنِي): دهستی راست ،

راست

يَمَنَةٌ - يَمَنَةٌ (بُرْدٌ يَمَنِي): عه بایه کی

یه مه نیبه

يَمَنِي: يه مهنی ، نه وه ی ده دریته پال

ولاتی (یه مهن)

يَمِين

يَنْبُوبِ: گیایه که

يَنْبُوع: کانی ، کاریز ، سه رچه شمه ،

سه رچاوه ، بنه رت ، بناوان

يَنْعِ الثَّمَرُ أَذْرَكَ وَطَابَ وَحَانَ قَطَافُهُ):

وه به رهات ، پیگه یشت ، واده ی

پیگه یشتنی داهات

يَنْعِ (الْعُرْزُ الْأَخْمَرُ): جؤره مووویه کی

سووره

يَنْعِ: دره ختی گه وره و زله

يَنْعَةُ: جؤره مووویه کی سووره

يَنْفُور: هه له اتوو ، راکردوو

يَنْم: جؤرنیکه له گؤوگیا

يَنْوَع: سووری خوین

يَنْبِيع: پیگه بیوو ، میوه ی پیگه یشتوو

يَهْمَا

يَهْمَا: بیابانی سهخت و بی تاو ، سالی

و شک و بی به رو بووم و گران له سه ر

خه لکی ، سالانی قات و قری

يَهْم (جُئُون): شیتی ، تیکچوون ،

له ده ستدانی نه قلو ژیری

يَهْمُوف: گیل و که وده ن ، ترسنؤک ،

بیابان ، ساراو چؤله وانی کاک ی به کاک ی

يَهُود (هُود - بَنِي إِسْرَائِيل): جوو ،

جووله که ، نه وه ی (ئیسرائیل)

که له وه چه ی (یه هودا) ی کوپی

(یه عقوب) ن

يَهُودِي: مروؤسی جوو ، ئیسرائیلی ،

مروؤنکی جووله که

يَوْمِيَّات: روداوہ کانی رۆژانہ ، دہنگو
باسو وھ والی رۆژانہ ، یادداشت ،
بیرہ وھری

يَوْمِيًّا (كُلَّ يَوْمٍ): ھموو رۆژتک ، گشت
رۆژتک

اليُونَانِيّ: یونانی، ٺہوہی دھدرتقہ پال
ولائی یونان

يَا

يَا الْيَاءَ (كَتَبَهَا): پیتی (یا)ی
نوسی، (یا)ی نوسی

يَتِيمًا (الغُورَةُ): کلوی ناسن

يَهُودِيَّة (الدِّيَانَةُ الْيَهُودِيَّةُ): ٺایینی
جورلھکھ

يَو

يُوبِيل (عِيدٌ خَمْسِينَ): یوبیل ،
پہنجایہی ھمووشتتک ، تپہرپوونی

پہنجا سال بہسہر ھمووشتتکدا
يُوح (إِسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ الشَّمْسِ): ناوتکھ

لھناوہ کانی رۆژ
يُودَ الدَّوَامَ (أَذْخَلَ الْيُودَ فِي تَرْكِيِبِهِ):

یودی تیکھ لکرد لھ پتکھاتھ کانیدا ،
یودی تیکھ ل بہدھرمانھکھ کرد

يُودَ: رھگ زتکی رھقہ و رھنگی
وھنھوشیی تۆخو و زوودھ تویتھوہ

يُودَات: خوی یی یؤد

يُودُور: تیکھ لکراو لھ گھل ماددھ ی تردا
يَوْم: رۆژ ، کات ، لھ خؤر ھ لاتنھوہ تا

خؤرناوایون

يَوْم (فِي الْفَلَكِ): لھ گھردوونزانیدا:
ٺھندازھ ی سووپانھوہ ی زھوی بہدھوری

خؤیدا کھدھکاتھ (24) کاتژمیر

اليَوْم (هَذَا الْيَوْمِ): ٺھمؤ ، ٺیمؤ ،
ٺیتسا

اليَوْمِ الْآخِرِ: رۆژی دواپی، رۆژی قیامت
اليَوْمِ الثَّانِي: رۆژی دووہم ، دووہم

رۆژ

يَوْمًا: ٺھوسا ، ٺھوجا

يَوْمًا يَوْمًا: رۆژ بہ رۆژ ، رۆژ لھ دواپی رۆژ
يَوْمِي (كُلَّ يَوْمٍ): ھموو رۆژتک ، رۆژانہ

اليغث (كشتي گهشت)

ياسمين (ياسمين)

ياقوت (ياقوت -
گومهری شهو چرا)

يمامة (کوتري کيوي)

يَقطين
(کوله که سنده لی)

يعسوب
(شاههنگ)

يانسون (رازبانه)

اليد وحرکات
عدة

(دهست و چند
جموچول و
بزلوتیکی واتادار)

اعمال يدوية كوردية (پیشه و کاری دهستی کوردی)

المصادر والمراجع (سهرچاوه كان)

أولاً/ المصادر العربية (سهرچاوه عهده بيه كان) :

- 1 - لسان العرب لابن منظور - دار صادر للطباعة والتشهر - بيروت - لبنان الطبعة الأولى - 1997 .
- 2 - ترتيب القاموس المحيط على طريقة المصباح المنير وأساس البلاغة الطاهر أحمد الزاوي - الدار الغربية للكتاب - طرابلس - ليبيا - الطبعة الثالثة 1980 .
- 3 - المعجم الوسيط - قام باخراجه إبراهيم مصطفى وأحمد حسن الزيات وحامد عبدالقادر ومحمد علي الثجار - دار النهضة - استانبول - تركيا - بدون سنة الطبع .
- 4 - متجدد الطلاب - نظر فيه ووقف على ضبطه افرام البستاني - دار المشرق - لبنان - بيروت - 1986 .
- 5 - مختار الصحاح - تأليف محمد بن أبي بكر بن عبدالقادر الرازي - دار الرسالة - كويت - بدون سنة الطبع .
- 6 - زبدة التفسير من فتح القدير محمد سليمان عبدالله الأشقر - الطبعة الثانية - 1408 هـ / 1988 م .
- 7 - موسوعة أطلس العالم / اصدار جديد - اعداد ورسوم : مازن مغايري راجعه : عبدالله سعيد - تدقيق لغوي : عبدالله سنده - دار الرضوان

ثانياً/ المصادر الكوردية (سهرچاوه كورديه كان) :

1. فهرهنگی خال - نوسراوی شیخ محمدی خال - سالی چاپ - 1379 هـ . 1960 میلادی . 2571 کوردی - سلیمانی - چاپخانه ی کامهران .

ثالثاً/ المصادر الفارسية (سه‌چاوه فارسيه‌کان) :

1. فرهنگ دانشگاهی - ترجمه المنجد الابجدی - عربی - فارسی - نویسنده (مترجم) - احمد سیاح - چاپ ۱ چاپخانه فرانہ - تاریخ انتشار - 1379 - ناشر - انتشارات فرحان .
2. فرهنگ عمید تالیف - حسن عمید - چاپ بیست و پنجم / 1381 - مؤسسه انتشارات امیر کبیر - تهران - میدان استقلال .
3. فرهنگ کمانگیر - عربی - فارسی - تالیف ، محمد فیاض بخش ، چاپ سوم - 1380 - انتشارات کمانگیر - ایران - تهران .

رابعاً/ المصادر الانكليزية (سه‌چاوه ئینگليزيه‌کان)

1. الموردي - قاموس انكليزي - عربي - منير البعلبكي :
AL – MAWRID Amodern English – Arabic 2004
دار العلم للملايين - بيروت .
2. اكسفورد Oxford
ي . ع العزبي YA EI –Ezabi
ا . اس . هورنبي A S Hornby
اي . سي . بارنويل EC parnwell
دار جامعة اكسفورد للطباعة والنشر
3. فهره‌نگی وینه‌داری (میر) ئینگليزي - كوردی - ناماده‌کردن و مورگيپرانی / نامانج میراوده‌لی - چاپی په‌که‌م - چاپخانه‌ی نازه - هه‌ولير
خامسا المواقع الالکترونية (بيگه نه‌لکترونيه‌کان) :

- 1)yahoo.com
- 2) Google.com
- 3)WWW.DELCAMPE.COM
- 4)phot object

فهرس الحروف (پيرستی پیتہ کان)

صفحة (لاپهړه)	حرف (پیت)
أ.....	المقدمة
ب.....	طريقة استخدام القاموس
ث.....	پيشه کی
ج.....	تایبه تمندی ته م فهره نگو چونیته بی کاره میتانی

الجزء الأول

من بداية الهمزة إلى آخر الغين

(1) حرف الهمزة

(أ)

1.....	أ
1	آب - أب
3	آت - أت
4	آث - أث
5	آج - أج
7	آح - أح
9	آخ - أخ
12	آد - أد
13.....	آذ - أذ
14	آر.....
16	آز - أز
18	آس - أس
27	آش.....
28	آص - أص
29	أض.....
30	أط.....

فهرس الحروف (پیڑستی پیتہکان)

صفحة (لاپہرہ)	حرف (پیت)
31	اظ
31	اع
33	اغ
34	اف - آف
36	اق
37	اک - آک
39	ال - آل
41	ام - آم
43	ان - آن
48	اه
49	او - آو
50	ای - آی

(2) حرف الباء

ب

58	ب
58	ب ب
58	ب آ - ب ا
60	ب ب
60	ب ت
60	ب ث
60	ب ج
61	ب ح
61	ب خ
62	ب د
62	ب ذ
63	ب ر

فهرس الحروف (پیرستی پیتہکان)

صفحة (لا پد ره)	حرف (پیت)
65.....	ب ز
66	ب س
66	ب ش
67	ب ص
67	ب ض
67	ب ط
68	ب ظ
68	ب ع
69	ب غ
69	ب ق
70	ب ك
70	ب ل
72.....	ب م
72.....	ب ن
73	ب هـ
74.....	ب و
75	ب ي

(3) حرف التاء

(ت)

81	ت آ - ت أ
84	ت ب
88	ت ت
88	ت ث
89	ت ج
91	ت ح
95	ت خ

فهرس الحروف (پیپرستی بیتھکان)

صفحة (لاپہرہ)	حرف (بیت)
97	ت د
99.....	ت ذ
99.....	ت ر
104	ت ز
105.....	ت س
108.....	ت ش
112.....	ت ص
114.....	ت ض
115	ت ط
116	ت ظ
117	ت ع
122	ت غ
124.....	ت ف
127	ت ق
130	ت ك
133	ت ل
136	ت م
141	ت ن
146	ت هـ
149	ت و
153	ت ي

(4) حرف الٹاء

ث

158.....	ث
158	ث آ - ث أ
158.....	ث ب

فهرس الحروف (پیڑستی پیتھکان)

صفحة (لاپہرہ)	حرف (پیت)
159	ث ج
159	ث خ
159	ث د
159	ث ر
160	ث ع
160	ث غ
160.....	ث ف
160	ث ق
161	ث ك
161	ث ل
162	ث م
162	ث ن
162.....	ث و
162.....	ث ي

(5) حرف الجیم

ج

165.....	ج
165.....	ج آ - ج أ
168	ج ب
168	ج ث
169	ج ح
169	ج خ
169	ج د
171.....	ج ذ
172	ج ر
174	ج ز
175	ج س
176	ج ش

فهرس الحروف (پیڑستی پیتھکان)

صفحة (لا پھرہ)	حرف (پیت)
176.....	ج ص
176	ج ع
177	ج غ
177	ج ف
177	ج ل
180	ج م
182	ج ن
183	ج ه
184	ج و
186	ج ي

(6) حرف الحاء

(ح)

189.....	ح
189	ح آ
193	ح ب
195	ح ت
195	ح ث
195	ح ج
196	ح د
198	ح ذ
199	ح ر
202	ح ز
203	ح س
205	ح ش
206.....	ح ص
208.....	ح ض
208	ح ط

فهرس الحروف (پیړستی بیته کان)

صفحة (لاپهړه)	حرف (بیت)
209	ح ظ
210	ح ف
211	ح ق
212	ح ك
213	ح ل
216	ح م
219	ح ن
220	ح و
222	ح ي

(7) حرف الخاء

(خ)

226.....	خ
226	خ آ - خ أ
230	خ ب
232	خ ت
232	خ ث
233	خ ج
233	خ د
234	خ ذ
234	خ ر
239	خ ز
240	خ س
240	خ ش
242.....	خ ص
243.....	خ ض
245	خ ط
247	خ ف

فهرس الحروف (پیڑستی بیتھکان)

صفحہ (لاپہرہ)	حرف (بیت)
249	خ ل
253	خ م
255	خ ن
257	خ و
258	خ ی

(8) حرف الدال

(د)

264.....	د
264	د آ - دأ
268.....	د ب
270	د ث
270	د ج
271	د ح
272	د خ
273	د د
273	د ر
276	د ز
276	د س
276	د ش
276	د ع
277	د غ
278	د ف
279.....	د ق
280	د ك
280	د ل
282	د م
284	د ن

فهرس الحروف (پیپرستی پیتھکان)

صفحة (لاپهره)	حرف (پیت)
284	ده
285	دو
288	دی

(9) حرف الدال

ذ

291	ذ
291	ذآ - ذأ
292	ذب
293	ذح
293	ذخ
293	ذر
294	ذع
295	ذف
295	ذق
295	ذك
296	ذل
296	ذم
297	ذن
297	ذه
298	ذو
299	ذی

(10) حرف الراء

ر

302	ر
302	رآ - رأ
309	رب

فهرس الحروف (پیرستی بیتہکان)

صفحة (لا پهره)	حرف (بیت)
312	رت
313	رث
314	رج
317	رح
318	رخ
319	رد
321	رذ
321	رز
323	رس
325	رش
326	رص
328	رض
329	رط
330	رع
332	رغ
333	رف
336	رق
340	رك
342	رم
344	رن
346	ره
347	رو
350	ري

فهرس الحروف (پیرستی پیتہکان)

صفحة (لاپهړه)

حرف (پیت)

(11) حرف الزاء

ز

357.....	ز
357.....	زآ - زأ
360	زب
361	زج
362	زح
364	زخ
365	زد
365.....	زر
367.....	زز
367	زط
367	زع
370	زغ
371	زف
372	زق
373.....	زك
373	زل
375.....	زم
378.....	زن
379	زه
381	زو
383	زي

فهرس الحروف (پیپرستی پیتہکان)

صفحة (لا پهره)

حرف (پیت)

(12) حرفُ السین

س

389.....	س.....
389	س آ - س أ
399.....	س ب
404.....	س ت
405	س ج
407	س ح
410	س خ
411	س د
415	س ذ
415	س ر
421	س ز
421.....	س س
421	س ط
422	س ع
425	س غ
425.....	س ف
429	س ق
431	س ك
434	س ل
442	س م
449	س ن
454	س ه
456	س و
461	س ي

فهرس الحروف (پيرستی پیتھكان)

صفحة (لاپهړه)

حرف (پیت)

(13) حَرَفُ الشَّيْنِ

ش

468.....	ش.....
468	ش آ - ش أ.....
476.....	ش ب.....
480.....	ش ت.....
481.....	ش ث.....
481	ش ج.....
484	ش ح.....
487	ش خ.....
489	ش د.....
490	ش ذ.....
491	ش ر.....
500	ش ز.....
500.....	ش س.....
500.....	ش ش.....
500.....	ش ص.....
501	ش ط.....
503	ش ظ.....
504	ش ع.....
508	ش غ.....
510.....	ش ف.....
512	ش ق.....
514	ش ك.....
517	ش ل.....
519	ش م.....
522	ش ن.....

فهرس الحروف (پیپرستی بیتھکان)

صفحة (لاپہرہ)	حرفا (بیت)
525	ش هـ
527	ش و
530	ش ی
(14) حَرَفُ الصَّادِ	
ص	
537.....	ص
537	ص آ - ص أ
544.....	ص ب
548.....	ص ت
548.....	ص ج
548.....	ص ح
550.....	ص خ
551	ص د
555	ص ر
561.....	ص ع
563.....	ص غ
563.....	ص ف
568.....	ص ق
570	ص ك
570	ص ل
574	ص م
577	ص ن
580.....	ص هـ
581	ص و
585.....	ص ی

فهرس الحروف (پيرستی پیتہ کان)

صفحة (لاپهره)

حرف (پیت)

(15) حَرَفُ الضَّادِ

ض

590.....	ض
590.....	ض آ - ض أ
593.....	ض ب
596.....	ض ج
596.....	ض ح
598.....	ض خ
598	ض د
599	ض ر
605.....	ض ع
606.....	ض غ
608.....	ض ف
609	ض ك
609	ض ل
610	ض م
613	ض ن
614.....	ض هـ
614	ض و
615.....	ض ي

(16) حَرَفُ الطَّاءِ

ط

618.....	ط
618	ط آ - ط أ
625	ط ب
629	ط ث

فهرس الحروف (پيرستی بينه كان)

صفحة (لا پيره)	حرف (بيت)
630	ط ج
630	ط ح
631	ط ر
637	ط ز
637	ط س
637	ط ش
638	ط ع
639	ط غ
640	ط ف
642	ط ق
643	ط ل
648	ط م
650	ط ن
651	ط هـ
652	ط و
655	ط ي

(17) حرف الطاد

ظ

664	ظ
664	ظ آ - ظ أ
665	ظ ب
665	ظ ر
666	ظ ز
666	ظ ش
666	ظ ع
666	ظ ف

فهرس الحروف (پیوستی بیتہ کان)

صفحہ (لاپدرہ)	حرف (بیت)
666	ظ ل
668	ظ م
668	ظ ن
669	ظ ہ

(18) حرف العین

ع

671.....	ع
671.....	ع آ - ع ا
683.....	ع ب
688	ع ت
691.....	ع ث
692.....	ع ج
696.....	ع د
700.....	ع ذ
701.....	ع ر
712.....	ع ز
715.....	ع س
718.....	ع ش
721.....	ع ص
725.....	ع ض
728.....	ع ط
731.....	ع ظ
732.....	ع ف
736.....	ع ق
744.....	ع ك
748.....	ع ل

فهرس الحروف (پيرستی بيته كان)

صفحة (لا پهره)	حرف (بيت)
756.....	ع م
762.....	ع ن
768.....	ع هـ
769.....	ع و
773.....	ع ي

(19) حَرَفُ الْعَيْنِ

غ

794.....	غ
794.....	غ آ
799.....	غ ب
801.....	غ ت
802.....	غ ث
803.....	غ ج
803.....	غ د
805.....	غ ذ
806.....	غ ر
813.....	غ ز
814.....	غ س
815.....	غ ش
816.....	غ ص
817.....	غ ض
820.....	غ ط
821.....	غ ف
823.....	غ ق
823.....	غ ل
526.....	غ م
831.....	غ ن

فهرس الحروف (بيّرتى بيتهكان)

صفحة (لاپهړه)	حرفا (بيت)
833.....	غ هـ
833.....	غ و
834.....	غ ي

بداية الجزء الثاني من الفاء الى نهاية الياء (20) حَرْفُ الْفَاءِ ف

840.....	ف
840.....	ف آ - ف أ
849.....	ف ت
854.....	ف ث
854.....	ف ج
856.....	ف ح
858.....	ف خ
859.....	ف د
860.....	ف ذ
861.....	ف ر
872.....	ف ز
874.....	ف س
876.....	ف ش
878.....	ف ص
881.....	ف ض
884.....	ف ط
886.....	ف ظ
886.....	ف ع
887.....	ف غ

فهرس الحروف (پيرستی بيته كان)

صفحة (لا پيره)	حرف (بيت)
887.....	ف ق
890.....	ف ك
891.....	ف ل
896.....	ف م
896.....	ف ن
898.....	ف هـ
899.....	ف و
901.....	ف ي

(21) حَرَفُ الْقَافِ

ق

910.....	ق
910.....	ق آ - ق أ
920.....	ق ب
927.....	ق ت
930.....	ق ث
931.....	ق ح
933.....	ق د
938.....	ق ذ
940.....	ق ر
955.....	ق ز
957.....	ق س
959.....	ق ش
963.....	ق ص
969.....	ق ض
971.....	ق ط
978.....	ق ع

فهرس الحروف (پيرستی پیتہ کان)

صفحة (لا پهره)	حرف (پیت)
981.....	ق ف
985.....	ق ل
992.....	ق م
996.....	ق ن
1001.....	ق هـ
1002.....	ق و
1007.....	ق ي

(22) حَرَفُ الكَافِ

ك

1017.....	ك
1017.....	ك آ - ك أ
1024.....	ك ب
1029.....	ك ت
1032.....	ك ث
1034.....	ك ج
1034.....	ك ح
1035.....	ك خ
1035.....	ك د
1038.....	ك ذ
1038.....	ك ر
1046.....	ك ز
1047.....	ك س
1051.....	ك ش
1054.....	ك ص
1054.....	ك ظ
1055.....	ك ع

فهرس الحروف (پیڑستی بیتہ کان)

صفحہ (لاپہرہ)	حرف (بیت)
1056.....	ك ف
1060.....	ك ل
1067.....	ك م
1071.....	ك ن
1075.....	ك هـ
1077.....	ك و
1081.....	ك ي

(23) حَرْفُ اللّام

ل

1090.....	ل
1090.....	ل آ - ل أ
1099.....	ل ب
1104.....	ل ت
1104.....	ل ث
1106.....	ل ج
1108.....	ل ح
1112.....	ل خ
1113.....	ل د
1115.....	ل ذ
1116.....	ل ز
1118.....	ل س
1119.....	ل ش
1120.....	ل ص
1121.....	ل ض
1121.....	ل ط
1123.....	ل ظ

فهرس الحروف (پيرستی پیتہ کان)

صفحة (لا پهره)	حرف (پیتہ)
1124.....	ل ع
1127.....	ل غ
1129.....	ل ف
1129.....	ل ق
1136.....	ل ك
1138.....	ل م
1141.....	ل ن
1141.....	ل هـ
1145.....	ل و
1150.....	ل ي

(24) حَرَفُ المِيم

م

1156.....	م
1156.....	م آ - م ا
1171.....	م ب
1176.....	م ت
1187.....	م ث
1190.....	م ج
1198.....	م ح
1211.....	م خ
1218.....	م د
1225.....	م ذ
1228.....	م ر
1247.....	م ز
1252.....	م س
1267.....	م ش

فهرس الحروف (پیڑستی بیتہ کان)

صفحة (لاپہرہ)	حرف (بیت)
1275.....	م ص
1282.....	م ض
1287.....	م ط
1292.....	م ظ
1293.....	م ع
1307.....	م غ
1312.....	م ف
1316.....	م ق
1326.....	م ك
1332.....	م ل
1344.....	م م
1348.....	م ن
1365.....	م هـ
1373.....	م و
1381.....	م ي

(25) حَرَفُ الثَّوْنِ

ن

1390.....	ن
1390.....	ن آ - ن أ
1406.....	ن ب
1413.....	ن ت
1216.....	ن ث
1417.....	ن ج
1427.....	ن خ
1423.....	ن ح
1430.....	ن د

فهرس الحروف (پیڑستی پیتہکان)

صفحة (لا پهره)	حرف (پیتا)
1433.....	ن ذ
1434.....	ن ر
1434.....	ن ز
1440.....	ن س
1444.....	ن ش
1450.....	ن ص
1455.....	ن ض
1458.....	ن ط
1460.....	ن ظ
1462.....	ن ع
1466.....	ن غ
1468.....	ن ف
1477.....	ن ق
1487.....	ن ك
1492.....	ن م
1496.....	ن هـ
1501.....	ن و
1506.....	ن ي

(26) حَرْفُ الْمَاءِ

هـ

1513.....	هـ
1513.....	هـ آ - هـ أ
1519.....	هـ ب
1523.....	هـ ت
1525.....	هـ ث
1525.....	هـ ج

فهرس الحروف (پیڑستی بیتہ کان)

صفحة (لاپہرہ)	حرف (بیت)
1529.....	ه د
1534.....	ه ذ
1536.....	ه ر
1543.....	ه ز
1546.....	ه س
1547.....	ه ش
1548.....	ه ص
1548.....	ه ض
1550.....	ه ط
1550.....	ه ف
1552.....	ه ق
1552.....	ه ك
1553.....	ه ل
1557.....	ه م
1561.....	ه ن
1563.....	ه ه
1563.....	ه و
1566.....	ه ي

(27) حَرَفُ الْوَاوِ

و

1573.....	و
1573.....	وآ - وا
1581.....	و ب
1583.....	و ت
1584.....	و ث
1586.....	و ج

فهرس الحروف (پیڑستی پیتہکان)

صفحة (لاپہرہ)	حرف (پیت)
1591.....	و ح
1594.....	و خ
1595.....	و د
1598.....	و ذ
1599.....	و ر
1604.....	و ز
1607.....	و س
1609.....	و ش
1612.....	و ص
1615.....	و ض
1618.....	و ط
1620.....	و ظ
1620.....	و ع
1623.....	و غ
1624.....	و ف
1626.....	و ق
1633.....	و ك
1636.....	و ل
1640.....	و م
1641.....	و ن
1641.....	و ه
1644.....	و ي
1646.....	أوزان الشعر العربيّ

فهرس الحروف (پپرستی پیتھکان)

صفحة (لاپهڤه)

حرف (پیت)

(28) حَرفُ الْبَاءِ

ي

1650.....	ي
1650.....	ي آ - ي أ
1651.....	ي ب
1652.....	ي ت
1652.....	ي ح
1652.....	ي خ
1652.....	ي د
1653.....	ي ر
1653.....	ي س
1654.....	ي ش
1654.....	ي ع
1654.....	ي غ
1654.....	ي ف
1654.....	ي ق
1655.....	ي ل
1655.....	ي م
1656.....	ي ن
1656.....	ي هـ
1657.....	ي و
1657.....	ي ي
1660.....	المصادر والمراجع (سهڤاوه كان)
1660.....	(1) المصادر العربية (سهڤاوه عه ره بيه كان)
1660.....	(2) المصادر الكوردية (سهڤاوه كورديه كان)
1662.....	(3) المصادر الفارسية (سهڤاوه فارسيه كان)
1662.....	(4) المصادر الانكليزية
1662.....	(5) المواقع الالكترونية

فهرس الصور پيرستی وینه کان

صفحة (لا پهره)

صور (وینه)

(1) حرف الهمزة (أ)

- 52..... صور اُعتيادية (وینهی ناسایی) (1)
 52..... اِبْتِكَارات (به ديهينراو و دروستكراو مكان) (1)
 53..... اِبْتِكَارات (به ديهينراو و دروستكراو مكان) (2)
 55..... مَعْرِفَة المخلوقات و الأحياء بالصفات (ناسيني به دي هينراو گيانداران به سيفه تو)
 56..... آثار قديمية (پاشاوه ديرينه كان) (1)
 57..... آثار قديمية (پاشاوه ديرينه كان) (2)

(2) حرف الباء (ب)

- 76..... صور اُعتيادية (وینهی ناسایی)
 77..... صور اُعتيادية (وینهی ناسایی)
 78..... صور اُعتيادية (وینهی ناسایی)
 79..... صور اُعتيادية (وینهی ناسایی)
 80..... بينايات (بيناو ساختمانه كان)

(3) حرف التاء (ت)

- 155..... صور اُعتيادية (وینه ناساييه كان)
 156..... اَشْيَاء ثرائية (شت و مه كه كه له پووري و فونكلورييه كان) (1)
 157..... اَشْيَاء ثرائية (شت و مه كه كه له پووري و فونكلورييه كان) (2)

(4) حرف الثاء (ث)

- 163..... صور اُعتيادية (وینه ناساييه كان)
 164..... ثدييات - الحيوانات اللبونة (گيانه و مره شيرد مركان)

(5) حرف الجيم (ج)

- 187..... صور اُعتيادية (وینه ناساييه كان)
 188..... جوارح (درنده كان)

فهرس الصور پپرستی وینه کان

صفحة (لاپه ره)	صور (وینه)
	(6) حرف العاء (ح)
224.....	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).
225.....	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).
	(7) حرف الغاء (خ)
261	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).
262	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).
263	خَشِيَّات (نُه و شتانه ي نه دار دروستكارون).
	(8) حرف الدال (د)
289.....	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).
290.....	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).
	(9) حرف الذال (ذ)
300.....	اشياء ذهبيّة (1) شته ناثوونيه كان).
301	اشياء ذهبيّة (2) شته ناثوونيه كان).
	(10) حرف الراء (ر)
353.....	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).
354.....	رياضات مُخْتَلِفَة (1) ومرزشي هه مه جشن
355	رياضات مُخْتَلِفَة (2) ومرزشي هه مه جشن
356	رياضات مُخْتَلِفَة (1) ومرزشي هه مه جشن
	(11) حرف الزاء (ز)
385.....	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).
386.....	زهور (1) گولان
387.....	زهور (2) گولان
388.....	زهور (3) گولان
	(12) حرف السين (س)
465.....	صُورِ اِعْتِيَادِيَةِ (وِنَه ناساييه كان).

فهرس الصور پیرستی وینه کان

صفحة (لاپره)	صور (وینه)
466.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
467.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
	(13) حرف الشین (ش)
534.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
535.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
	(14) حرف الصاد (ص)
588.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
589.....	صنَادِیقُ مُعَدِّدَةٌ (سندوقه هه مه چه شنه کان).
	(15) حرف الضاد (ض)
617.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
	(16) حرف الطاء (ط)
657.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
658.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
659.....	طَوَایِعُ بَرِیدِیة (1) (پووله کانی پوسته)
660.....	طَوَایِعُ بَرِیدِیة (2) (پووله کانی پوسته)
661.....	طَوَایِعُ بَرِیدِیة (3) (پووله کانی پوسته)
662.....	طَوَاحِینُ مائِیة (ناشه ناوییه کان)
663.....	طَوَاحِینُ هَوَائیة (ناشه هه واییه کان).
	(18) حرف العین (ع)
779.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
780.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
781.....	صورِ اِعتیادیة (وینه ناساییه کان).
782.....	عزف الآلات الموسیقیة (لیدانی نامیره موسیقیه کان)
783.....	عَرَبِیَّاتُ مُخْتَلِفَةٌ (عهره بانه هه مه چه شنه کان)
784.....	عَمَلَاتُ مُعَدِّنیة (1 x دراوه کانزاییه کان)

فهرس الصور (پښتې وښه كان)

- صوږ (وښه) صفعة (لا پهره)
- 785..... عَمَلَات مَعْدِنِيَّة (2 × دراوه كانزاييه كان)
- 786..... عَمَلَات وَرَقِيَّة (1 × دراوه كاخذم كان)
- 787..... عَمَلَات وَرَقِيَّة (2 × دراوه كاخذم كان)
- 788..... عَمَلَات وَرَقِيَّة (3 × دراوه كاخذم كان)
- 789..... اَعْلَام البُلدان العَرَبِيَّة (نالای هه نديك له ولاته عه رمبیه كان)
- 790..... اَعْلَام بَعْض البُلدان الأوروپِيَّة (نالای هه نديك له ولاته نه وروپیه كان)
- 791..... اَعْلَام بَعْض بلدان أمريكا الجنوبيَّة والشمالِيَّة والوسطى (نالای هه نديك له ولاتانی نه مریکای باکوورو باشوورو ناومراست)
- 792..... اَعْلَام بَعْض البُلدان الآسيويَّة (نالای هه نديك له ولاتانی ناسیا)
- 793..... اَعْلَام بَعْض البُلدان الأفريقيَّة (نالای هه نديك له ولاتانی نه فریقا)
- (19) حرف الفین (غ)
- 838..... صوږ اِعْتِيَادِيَّة (وښه ناساييه كان)
- 839..... عُرْفَات مُتَعَدِّدَة (ژووری فرمه به ستو هه مه چه شن)
- (20) حرف الفاء (ف)
- 904..... صوږ اِعْتِيَادِيَّة (وښه ناساييه كان)
- 905..... صوږ اِعْتِيَادِيَّة (وښه ناساييه كان)
- 906..... فَاجِعَة حَلْبَجَة (1 × کارمساتی کیمیا بارانی شاری هه نه بجه)
- 907..... فَاجِعَة حَلْبَجَة (2 × کارمساتی کیمیا بارانی شاری هه نه بجه)
- 908..... فَاجِعَة حَلْبَجَة (3 × کارمساتی کیمیا بارانی شاری هه نه بجه)
- 909..... فَاجِعَة حَلْبَجَة (4 × کارمساتی کیمیا بارانی شاری هه نه بجه)
- (21) حرف القاف (ق)
- 1011..... صوږ اِعْتِيَادِيَّة (وښه ناساييه كان)
- 1012..... قَلَاع تَارِيخِيَّة (1 × قه لا میژوویيه كان)
- 1013..... قَلَاع تَارِيخِيَّة (2 × قه لا میژوویيه كان)
- 1014..... قَارَات (کیشومرکان)

فهرس الصور (پیرستی وینه کان)

صفحة (لا په ره)	صور (وینه)
1015.....	القُطْبُ الشِّمَالِي وَالْقُطْبُ الْجَنُوبِي (جه مسه ری باشوورو باکوور)
1016.....	قَنَوَات (نۆکه ندمکان)
(22) حرف الكاف (ك)	
1085.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)
1086.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)
1087.....	كُرَات (تۆپه كان)
1088.....	صُورِ لَبِيَّتِ اللّٰهِ الحَرَامِ الكَعْبَةِ (دیمه نه كانی كابه ی پیروز)
1089.....	نَمَازِجٌ مِنَ الخَطِّ الكُوفِيِّ (چهند نموونه یه كه له خه تی كوفی)
(23) حرف اللام (ل)	
1153.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)
1154.....	أَلْبَسَةٌ (جل و بهرگ)
1155.....	بَعْضُ اللُّوْحَاتِ (چهند تابلیویه ك)
(24) حرف الميم (م)	
1385.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)
1386.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)
1387.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)
1388.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)
1389.....	الْجِهَازُ الهَضْمِي وَالْأَمْعَاءُ (كۆنه ندامی هه رس و ریغۆنه كان)
(25) حرف النون (ن)	
1509.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)
1510.....	أَشْيَاءٌ تُعَاسِيَةٌ (شت و مه کی مسین)
1511.....	أَنْوَاعٌ مُخْتَلِفَةٌ (1 × مه دالیا هه مه چه شنه كان)
1512.....	أَنْوَاعٌ مُخْتَلِفَةٌ (2 × مه دالیا هه مه چه شنه كان)
(26) حرف الهاء (ه)	
1571.....	صُورِ اعْتِيَادِيَّة (وینه ناساييه كان)

فهرس الصور پيرستی وینه کان

صفحة (لا په ره)	صور (وینه)
1572.....	من أسماء الأسد له ناومکانی شیر).....
	(27) حرف الواو(و)
1647.....	صور إعتیادیة(وینه ناساییه کان).....
1648.....	وَجْوه بَرِيئَة(روخساره پاک و بیگه رد مکان)
1649.....	الوَحْوش وَالْفَرَانِس(دردنده و نیچیر مکان)
	(28) حرف الياء(ي)
1658.....	صور إعتیادیة(وینه ناساییه کان).....
1659.....	أعمال يدوية كوردية(پیشه و کاری دهستی کوردی).....

سوپاس و پيڙائين

زور سوپاسي نهٺم بهريڙانه دهڪهين ڪهوا نه رڪو
ماندبوونيان ڪيڻا نه هه نه گيري نهٺم فهرهه نگهه دا :

1 - فاروق عبدالعزير .

2 - ناراس مه جيد

3 - به ختيار ره شيد .

4 - جه مال عبدالڪريم

5 - شليئر عبدالڪريم .

6 - هيو قادر

